

Bundel – Politieke Avond van 12 november 2025

Agenda bijlagen

Agenda PA 12 november 2025

Besluitenlijst PA 12 november 2025

- 1 16.00 uur – 23.15 uur: Besluitvormende vergadering
 - 1.1 Opening en mededelingen
 - 1.2 Beëdiging van Daniël Elenbaas (Forum voor Democratie) tot fractievoorzitter
 - 1.3 Beëdiging van Jorick Messink tot tijdelijk raadslid ter vervanging van raadslid Carolien Zwijnepoel
 - 1.4 Vaststellen van de agenda en spreektijdsverdeling
 - 1.5 Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 24 september 2025
 - Getekend raadsbesluit
 - Raadsvoorstel 'Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 24 september 2025'
 - Besluitenlijst PA 24 september 2025
 - 1.6 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad
 - Getekend raadsbesluit
 - Raadsvoorstel 'Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 12 november 2025'
 - Lijst van Ingekomen stukken (26 september 2025 tot en met 5 november 2025)
- 2 Hamerstukken
 - 2.1 Vaststellen: Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40
 - Getekend raadsbesluit
 - Behandeladvies 12 november 2025, besluitvormende bespreking
 - Raadsvoorstel 'Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40'
 - Bijlage 1 – Definitief besluit Zeelandsingel 40
 - Bijlage 2 – Ruimtelijke onderbouwing Zeelandsingel 40
 - Bijlage 3 – Tien bijlagen bij de ruimtelijke onderbouwing Zeelandsingel 40
 - Bijlage 4 – Tekeningen Zeelandsingel 40
 - Bijlage 5a – Gebundelde zienswijzen – geanonimiseerd
 - Bijlage 6 – Verkeersonderzoek
 - Behandelresultaat 8 oktober 2025, informatieve en meningsvormende bespreking
- 3 Onderwerpen direct ter besluitvorming
 - 3.1 Vaststellen: Goedkeuringstoleranties accountantscontrole
 - Getekend raadsbesluit
 - Behandeladvies 12 november 2025, besluitvormende bespreking
 - Raadsvoorstel 'Goedkeuringstoleranties accountantscontrole'
 - 3.2 Vaststellen: Wijziging financiële verordening
 - Getekend raadsbesluit
 - Behandeladvies 12 november 2025, besluitvormende bespreking
 - Raadsvoorstel 'Wijziging financiële verordening'
 - 3.3 Vaststellen: Toestemming Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)
 - Getekend raadsbesluit
 - Behandeladvies 12 november 2025, besluitvormende bespreking
 - Raadsvoorstel 'Toestemming Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool' (ODGM)
 - Bijlage 1 – Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groene Metropool

Bijlage 2 – Toelichting GR Omgevingsdienst Groene Metropool

Bijlage 3 – Reactienota op de zienswijzen bij de ontwerp GR-ODGM en ontwerp-Bedrijfsplan ODGM Arnhem

Bijlage 4 – Notitie financiële consequenties fusie ODGM i.o

Bijlage 5 – Bedrijfsplan 'Op weg naar een nieuwe Omgevingsdienst'

Bijlage 6 – Liquidatieplan ODRA

4 Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

4.1 Vaststellen: 'Begroting 2026', 'Turap 2-2025' en 'Belastingverordeningen 2026'

De drie raadsvoorstellen worden gezamenlijk besproken als één agendapunt maar worden afzonderlijk in stemming gebracht. De ingediende amendementen & moties staan als los agendapunt op deze agenda en kunnen betrokken worden bij de bespreking van de drie raadsvoorstellen.

4.1.0 Vergaderstukken voor behandeling 'Begroting 2026 & Turap-2 2025 en Belastingverordeningen 2026'

Onder dit agendapunt zijn de algemene vergaderstukken te vinden, zoals het behandeladvies en de behandelresultaten.

Onder het volgende agendapunt staan alle ingediende amendementen en moties, met daaronder de nagezonden stukken, zoals de technische vragen/antwoorden, memo's en schriftelijke reacties.

Onderaan staan de drie raadsvoorstellen die aan het einde in stemming worden gebracht.

Behandeladvies 12 november 2025, besluitvormende bespreking

Portefeuilleoverzicht college B&W in verhouding tot de programma's in de Begroting

HAND OUT – Proces behandeling Ontwerpbegroting 2026

Presentatie – Ontwerpbegroting 2026 college B&W (d.d. 17-09-2025)

Gecombineerd behandelresultaat 22 oktober 2025, informatieve & meningsvormende bespreking

Gecombineerd behandelresultaat 5 november 2025, bespreking van amendementen & moties

4.1.1 Overzicht ingediende amendementen & moties inzake 'Begroting 2026 & Turap-2 2025 & Belastingverordeningen 2026'

Aangenomen amendement 'Meer budget voor dierenwelzijn' (25A50) van de fractie Partij voor de Dieren

Aangenomen amendement 'Samen tegen huiselijk geweld en femicide' (25A51) van de fracties Arnhem Centraal, Volt, D66, BurgerBelang Arnhem en GroenLinks

Aangenomen amendement 'Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen' (25A52) van de fracties ChristenUnie, CDA en D66

Verworpen amendement 'Realistische tarieven afvalstoffenheffing' (25A53) van de fractie ChristenUnie

Aangenomen amendement 'Ook antisemitisme benoemen' (25A54) van de fractie ChristenUnie

Verworpen amendement 'Proef met aanbieden relatietherapie aan ouders' (25A55) van de fractie ChristenUnie

Aangenomen amendement 'Werk maken van Veteraneninloophuis' (25A56) van de fractie ChristenUnie

Aangenomen amendement 'Geestelijke verzorging onderdeel van mentaal gezondheidsnetwerk' (25A57) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks en PvdA

Aangenomen amendement 'Een veilige openbare ruimte voor iedereen' (25A58) van de fracties GroenLinks, D66 en BurgerBelang Arnhem

Aangenomen amendement 'Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie' (25A59) van de fracties D66 en Volt

Verworpen amendement 'Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing' (25A60) van de fractie SP

Verworpen amendement 'Maak werk van preventie door te investeren in sociaal raadslieden' (25A63) van de fractie SP

Aangenomen amendement 'Preventiebudget waarborgen' (25A64g) van de fracties D66 en ChristenUnie

Verworpen amendement 'Extra handhaving op hotspots, tegen toenemend geweld en grensoverschrijdend gedrag' (25A65) van de fracties CDA, BurgerBelang Arnhem, VVD en ChristenUnie

Aangenomen amendement 'Pilot (be)leefbare openbare ruimte' (25A66) van de fracties PvdA, GroenLinks en Arnhem Centraal

Aangenomen amendement 'Bewoners blijven betrekken bij vergroenen' (25A67) van de fracties GroenLinks en PvdA

Verworpen amendement 'Realistische tarieven afvalstoffenheffing voor alle groepen' (25A68) van de fractie ChristenUnie

Verworpen amendement 'Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing vanaf 2027' (25A69) van de fractie SP

Aangenomen amendement 'Cultuur in Zuid' (25A70) van de fracties Arnhem Centraal en GroenLinks (ingediend op Turap-2 2025)

Aangenomen motie 'Hormonale regeling – omdat je lichaam ook meewerkt' (25M208) van de fracties Volt, Partij voor de Dieren, GroenLinks en PvdA

Verworpen motie 'Ruimte voor Oostpool' (25M210) van de fractie BurgerBelang Arnhem

Aangenomen motie 'De Nederlandse vlag in de raadzaal' (25M213) van de fractie BurgerBelang Arnhem en DENK

Aangenomen motie 'De studentenambtenaar als brug tussen stad en studiestad' (25M215) van de fracties Arnhem Centraal en D66

Aangenomen motie 'Pak ook leegstand niet-woningen aan' (25M216) van de fracties SP en ChristenUnie

Verworpen motie 'Internationalisering in balans; Minder internationale studenten naar Arnhem' (25M217) van de fractie SP

Verworpen motie 'Geef de wijk Geitenkamp een beslissende stem in ontwikkeling van De Sperwer' (25M218) van de fracties SP en BurgerBelang Arnhem

Verworpen motie 'Leer uit de praktijk en de evaluatie; geen nieuw strooiscootersaga in Arnhem' (25M219) van de fractie SP

Aangenomen motie 'Garandeer tandartszorg voor lage inkomens' (25M220) van de fracties SP, Volt, Partij voor de Dieren, PvdA, GroenLinks en Arnhem Centraal

Aangenomen motie 'Trolleybussen in Ernems Blauw!' (25M221) van de fracties SP, VVD en Groep van den Broek

Aangenomen motie 'Realisatiestimulans naar Stadsontwikkelfonds' (25M222) van de fracties GroenLinks, PvdA, D66 en Volt

Aangenomen motie 'Geestelijke verzorging beschikbaar voor alle leeftijdsgroepen' (25M224) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks en PvdA

Aangenomen motie 'Werken aan een weerbaar Arnhem' (25M227) van de fracties CDA, ChristenUnie, VVD en Arnhem Centraal

Aangenomen motie 'Arnhemse Alliantie Rookvrije Terrassen' (25M229) van de fracties D66, ChristenUnie en Volt

Aangenomen motie 'Rolstoelgebruiker voetganger en fietser gaan voor' (25M230) van de fracties D66 en ChristenUnie

Aangenomen motie 'Brandpreventiebeleid' (25M231) van de fracties D66 en Arnhem Centraal

Ingetrokken motie 'In een klaslokaal kan je niet wonen' (25M232) van de fractie D66

Aangenomen motie 'Jeugdzorg op school' (25M233) van de fractie D66

Aangenomen motie 'Arnhem Buitenbeweegstad' (25M234) van de fracties D66, VVD, CDA, Volt en Arnhem Centraal

Aangenomen motie 'De bijverdienbeloning verdient een vervolg' (25M235) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA en Volt

Aangenomen motie 'Ambities voor herbouw binnenstad' (25M236) van de fracties D66 en Arnhem Centraal

Aangenomen motie 'Collectief wonen ondersteunen' (25M237) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren

Aangenomen motie 'Maatschappelijk Meedoen Budget' (25M238) van de fractie D66

Aangenomen motie 'Vrijheid om gezonde keuzes te maken' (25M239) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en Volt

Aangenomen motie 'Meer nieuwe woningen door woningsplitsen' (25M240) van de fracties D66, VVD en Volt

Aangenomen motie 'Uitvoering van de 3-30-300 regel mogelijk maken' (25M244) van de fracties GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren

Verworpen motie 'Afdeling voor Overheidsefficiëntie' (25M245) van de fractie Forum voor Democratie

Aangenomen motie 'Investeer meer in grote (top)sport evenementen' (25M246g) van de fractie VVD

4.1.2 Nagezonden antwoorden en schriftelijke reacties

Bundel technische vragen & antwoorden 'Begroting 2026' (versie 29-10-2025)

Bijlage – 'Begroting 2026' – CDA 1 Overzicht Investerings totaalbeeld B2025 en B2026
Bijlage – 'Overzicht externe onderzoeken en kosten'
Memo 'Beantwoording openstaande vragen behandeling begroting 2025', d.d. 23 oktober 2025 – bij wethouder Bouwkamp
Memo 'Second opinion beleidsplan Luxor Live', d.d. 27 oktober 2025 – bij wethouder Bouwkamp
Samenvatting rapportage 'Second opinion beleidsplan Luxor Live', d.d. 27 oktober 2025 – bij wethouder Bouwkamp
Technische vraag over financiële haalbaarheid Cultuurcentrum in Arnhem Zuid
Memo van wethouder Van Munster inzake 'Openstaande vragen raadskamer 22 oktober 2025', d.d. 28-10-2025
Schriftelijke bijdrage van P. Hendriks namens Theater aan de Rijn, d.d. 21-10-2025
Schriftelijke bijdrage van M. van Tiel en D. Bukvic namens Theater Oostpool – bij wethouder Bouwkamp
Presentatie – Rijnstad d.d. 22 oktober 2025 – bij wethouder van Munster
Memo van wethouder Van de Geijn inzake 'Beantwoording openstaande vragen raadskamer begrotingsbehandeling 2026', d.d. 05-11-2025
Memo van wethouder Van Esch inzake 'Toezegging 1767 Specificatie kosten voor beheersing rattenpopulatie', d.d. 05-11-2025
Schriftelijke bijdrage van de Adviescommissie Burgerkracht, d.d. 06-11-2025

4.2 Vaststellen: 'Begroting 2026'

Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel 'Begroting 2026'
Bijlage 1 – Begroting 2026
Bijlage 1a – Begroting 2026 (geamendeerde versie)
Bijlage 2 – Infographic
Memo van wethouder Smeulders inzake 'Wijziging Begroting 2026', d.d. 20-10-2025

4.3 Vaststellen: 'Turap-2 2025'

Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel 'Turap-2 2025'
Turap-2 2025
Turap-2 2025 (geamendeerde versie)
Bijlage bij Turap: Bestuursrapportage Bestaanszekerheid
Bijlage bij Turap: Bestuursrapportage Inwonerervaringsonderzoek WMO / Jeugd
Bijlage bij Turap: Bestuursrapportage Zorg
Begrotingswijziging 25-009 bij Turap-2 2025
Begrotingswijziging 25-009 bij Turap-2 2025 (geamendeerde versie)
Overzicht externe onderzoeken

4.4 Vaststellen: 'Belastingverordeningen 2026'

Getekend raadsbesluit
Raadsvoorstel 'Belastingverordeningen 2026'
Bijlage 1 – Toelichting op de belastingverordeningen 2026
Bijlage 2 – Vergelijkingstabel gewijzigde belastingtarieven 2025-2026
Bijlage 3 – Vergelijkingstabel leges 2025-2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage a – de verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage b – de verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage c – de verordening op de heffing en de invordering van belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage d – de verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage e – de verordening op de heffing en de invordering van leges Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage f – de verordening parkeren en parkeerbelastingen Arnhem 2026
Getekend raadsbesluit – Bijlage g – de verordening op de heffing en de invordering van scheepvaartrechten Arnhem 2026

Getekend raadsbesluit – Bijlage h – de verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting Arnhem 2026

Getekend raadsbesluit – Bijlage i – de verordening op de heffing en de invordering van reinigingsrechten Arnhem 2026

Getekend raadsbesluit – Bijlage j – de verordening op de heffing en de invordering van leges voor ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026

Agenda Politieke Avond 12 november 2025

Raadzaal

Vanaf 16.00 uur:

Besluitvormende vergadering / Begrotingsraad

*De vergadering wordt ergens tussen 18.00 en 19.00 uur
onderbroken voor een maaltijdpauze.*

Raadzaal

1 Opening en mededelingen

- 1.2 Beëdiging van Daniël Elenbaas (Forum voor Democratie) tot fractievolger
- 1.3 Beëdiging van Jorick Messink tot tijdelijk raadslid ter vervanging van raadslid Carolien Zwijnepoel
- 1.4 Vaststellen van de agenda en spreektijdverdeling
- 1.5 Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 24 september 2025
- 1.6 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad

2 Hamerstukken

- 2.1 Vaststellen: Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40

3 Onderwerpen direct ter besluitvorming

- 3.1 Vaststellen: Goedkeuringstoleranties accountantscontrole
- 3.2 Vaststellen: Wijziging financiële verordening
- 3.3 Vaststellen: Toestemming Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)

4. Onderwerpen welke voor debat en besluitvorming worden voorgedragen

- 4.1 Vaststellen: Begroting 2026, Turap 2-2025 en Belastingverordeningen 2026 (*gezamenlijke bespreking van alle drie de voorstellen*)
- 4.2 Vaststellen: 'Begroting 2026'
- 4.3 Vaststellen: 'Turap-2 2025'
- 4.4 Vaststellen: 'Belastingverordeningen 2025'

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 12 november 2025

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Brandts (D66), Van den Broek (Groep van den Broek), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Elfrink (SP), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschien (GroenLinks), Groenendijk (PvdA), K. Groot (Arnhem Centraal), L. Groot (CDA), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kemperman (D66), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Loor (D66), Lu (Partij voor de Dieren), Luurssen (Forum voor Democratie), Meref (VVD), Messink (D66), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Roelen (SP), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Spruijt (Arnhem Centraal), Usta (DENK), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem)

Afwezig de leden: Elfrink (SP) (na 16.15 uur aanwezig), Luurssen (Forum voor Democratie) (na 17.15 uur aanwezig)

Aanwezig de wethouders: Bouwkamp, Van Esch, Van de Geijn, Kundić, Van Munster, Roelofs, Smeulders

Begintijd vergadering: 16.00 uur

Eindtijd vergadering: 22.20 uur

BESLUITEN:

Agendapunt:

1.5 Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 24 september 2025	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.6 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Vaststellen: Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40	Het voorstel is met 35 stemmen voor en 3 stemmen tegen aangenomen.
3.1 Vaststellen: Goedkeuringstoleranties accountantscontrole	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.2 Vaststellen: Wijziging financiële verordening	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
3.3 Vaststellen: Toestemming Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
4.2 Vaststellen: 'Begroting 2026'	Het amendement 'Meer budget voor dierenwelzijn' (25A50) van de fractie Partij voor de Dieren is met 27 stemmen voor en met 12 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Samen tegen huiselijk geweld en femicide' (25A51) van de fracties Arnhem Centraal, Volt, D66 en BurgerBelang Arnhem is met 30 stemmen voor en met 9 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen' (25A52) van de fracties ChristenUnie, CDA en D66 is met 33 stemmen voor en met 6 stemmen tegen aangenomen. Het amendement 'Realistische tarieven afvalstoffenheffing' (25A53) van de fractie ChristenUnie is met 8 stemmen voor en met 31 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Ook antisemitisme benoemen' (25A54) van de fractie ChristenUnie is met 31 stemmen voor en met 8 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Proef met aanbieden relatietherapie aan ouders' (25A55) van de fractie ChristenUnie is met 11 stemmen voor en met 28 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Werk maken van Veteraneninloophuis' (25A56) van de fractie ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen.

Het amendement 'Geestelijke verzorging onderdeel van mentaal gezondheidsnetwerk' (25A57) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks en PvdA is met 32 stemmen voor en met 7 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Een veilige openbare ruimte voor iedereen' (25A58) van de fracties GroenLinks, D66 en BurgerBelang Arnhem is met 29 stemmen voor en met 10 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie' (25A59) van de fracties D66 en Volt is met 28 stemmen voor en met 11 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing' (25A60) van de fractie SP is met 5 stemmen voor en met 34 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing vanaf 2027' (25A69) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en met 33 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Maak werk van preventie door te investeren in sociaal raadslieden' (25A63) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en met 33 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Preventiebudget waarborgen' (25A64g) van de fracties D66 en ChristenUnie is met 29 stemmen voor en met 10 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Extra handhaving op hotspots, tegen toenemend geweld en grensoverschrijdend gedrag' (25A65g) van de fracties CDA, BurgerBelang Arnhem, VVD en ChristenUnie is met 14 stemmen voor en met 25 stemmen tegen verworpen.

Het amendement 'Pilot (be)leefbare openbare ruimte' (25A66) van de fracties PvdA, GroenLinks en Arnhem Centraal is met 23 stemmen voor en met 16 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Bewoners blijven betrekken bij vergroenen' (25A67) van de fracties GroenLinks en PvdA is met 20 stemmen voor en met 19 stemmen tegen aangenomen.

Het amendement 'Realistische tarieven afvalstoffenheffing voor alle groepen' (25A68) van de fractie ChristenUnie is met 8 stemmen voor en met 31 stemmen tegen verworpen.

De motie 'Hormonale regeling - omdat je lichaam ook meewerkt' (25M208) van de fracties Volt, Partij voor de Dieren, GroenLinks en PvdA is met 28 stemmen voor en met 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Ruimte voor Oostpool' (25M210) van de fractie BurgerBelang Arnhem is met 1 stem voor en met 38 stemmen tegen verworpen.

De motie 'De Nederlandse vlag in de raadzaal' (25M213) van de fracties BurgerBelang Arnhem en DENK is met 27 stemmen voor en met 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'De studentenambtenaar als brug tussen stad en studiestad' (25M215) van de fracties Arnhem Centraal en D66 is met 29 stemmen voor en met 10 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Pak ook leegstand niet-woningen aan' (25M216) van de fracties SP en ChristenUnie is met 21 stemmen voor en met 18 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Internationalisering in balans; Minder internationale studenten naar Arnhem' (25M217) van de fractie SP is met 4 stemmen voor en met 35 stemmen tegen verworpen.

De motie 'Geef de wijk Geitenkamp een beslissende stem in ontwikkeling van De Sperwer' (25M218) van de fracties SP en BurgerBelang Arnhem is met 15 stemmen voor en met 24 stemmen tegen verworpen.

De motie 'Leer uit de praktijk en de evaluatie; geen nieuw strooiscootersaga in Arnhem' (25M219) van de fractie SP is met 6 stemmen voor en met 33 stemmen tegen verworpen.

De motie 'Garandeer tandartszorg voor lage inkomens' (25M220) van de fracties SP, Volt, Partij voor de Dieren, PvdA, GroenLinks en Arnhem Centraal is met 30 stemmen voor en met 9 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Trolleybussen in Ernems Blauw!' (25M221) van de fracties SP, VVD en Groep van den Broek is met 22 stemmen voor en met 17 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Realisatiestimulans naar Stadsontwikkelfonds' (25M222) van de fracties GroenLinks, PvdA, D66 en Volt is met 29 stemmen voor en met 10 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Geestelijke verzorging beschikbaar voor alle leeftijdsgroepen' (25M224) van de fracties ChristenUnie, GroenLinks en PvdA is met 32 stemmen voor en met 7 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Werken aan een weerbaar Arnhem' (25M227) van de fracties CDA, ChristenUnie, VVD en Arnhem Centraal is met 37 stemmen voor en met 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Arnhemse Alliantie Rookvrije Terrassen' (25M229) van de fracties D66, ChristenUnie en Volt is met 24 stemmen voor en met 15 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Rolstoelgebruiker voetganger en fietser gaan voor' (25M230) van de fracties D66 en ChristenUnie is met 27 stemmen voor en met 12 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Brandpreventiebeleid' (25M231) van de fracties D66 en Arnhem Centraal is met 38 stemmen voor en met 1 stem tegen aangenomen.

De motie 'Jeugdzorg op school' (25M233) van de fractie D66 is met 28 stemmen voor en met 11 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Arnhem Buitenbeweegstad' (25M234) van de fracties D66, VVD, CDA, Volt en Arnhem Centraal is met 25 stemmen voor en met 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'De bijverdienbeloning verdient een vervolg' (25M235) van de fracties D66, GroenLinks, PvdA en Volt is met 37 stemmen voor en met 2 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Ambities voor herbouw binnenstad' (25M236) van de fracties D66 en Arnhem Centraal is met 34 stemmen voor en met 5 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Collectief wonen ondersteunen' (25M237) van de fracties D66 en Partij voor de Dieren is met 30 stemmen voor en met 9 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Maatschappelijk Meedoen Budget' (25M238) van de fractie D66 is met 30 stemmen voor en met 9 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Vrijheid om gezonde keuzes te maken' (25M239) van de fracties D66, Partij voor de Dieren en Volt is met 25 stemmen voor en met 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Meer nieuwe woningen door woningsplitsen' (25M240) van de fracties D66, VVD en Volt is met 35 stemmen voor en met 4 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Uitvoering van de 3-30-300 regel mogelijk maken' (25M244) van de fracties GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren is met 25 stemmen voor en met 14 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Afdeling voor Overheidsefficientie' (25M245) van de fractie Forum voor Democratie is met 3 stemmen voor en met 36 stemmen tegen verworpen.

De motie 'Investeer meer in grote (top)sportevenementen' (25M246g) van de fractie VVD is met 24 stemmen voor en met 15 stemmen tegen aangenomen. Het lid Groenendijk heeft zich bij de stemming vergist en wordt geacht 'tegen' te hebben gestemd.

Het voorstel is met 29 stemmen voor en met 10 stemmen tegen aangenomen.

4.3 Vaststellen: 'Turap-2 2025'

Het amendement 'Cultuur in Zuid' (25A70) is met 30 stemmen voor en met 9 stemmen tegen aangenomen.

Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

4.4 Vaststellen: 'Belastingverordeningen 2026'

Het voorstel is met 25 stemmen voor en met 14 stemmen tegen aangenomen.

De griffier,

De voorzitter,

Besluit van 12 november 2025

Zaaknummer 4439975

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 7 november 2025, nummer: 4439975;

besluit:

De besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 september 2025 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer

4439975

Onderwerp: Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 24 september 2025

Inleiding

De Agendacommissie stelt u voor de besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 september 2025 vast te stellen.

Voorstel

De besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 september 2025 vast te stellen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 september 2025

Besluit van 24 september 2025

Zaaknummer 4439975

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 7 november 2025, nummer: 4439975;

besluit:

De besluitenlijst van de raadsvergadering van 24 september 2025 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

BESLUITENLIJST VAN DE VERGADERING VAN DE
RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM OP WOENSDAG 24 september 2025

De voorzitter: Marcouch

De griffier: Kersten

Aanwezig de leden: Aït Chrif (PvdA), Bal (DENK), De Boef (GroenLinks), Van den Broek (Groep van den Broek), Coenders (GroenLinks), Dayioğlu (GroenLinks), Elfrink (SP), Van Engelenburg (VVD), Eppich (VVD), Gerretschien (GroenLinks), Groenendijk (PvdA), K. Groot (Arnhem Centraal), L. Groot (CDA), De Groot (Partij voor de Dieren), Heemskerk (D66), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Kemperman (D66), Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Kumas (VVD), Van der Laak (Arnhem Centraal), Looor (D66), Lu (Partij voor de Dieren), Maref (VVD), Nede (ChristenUnie), Neutkens (Volt), Noomen (GroenLinks), Pape (VVD), Prinsen (GroenLinks), Roelen (SP), Scholten (Volt), Simonis (GroenLinks), Spruijt (Arnhem Centraal), Verheij (PVV), Visser (PvdA), Wiggers (Burger Belang Arnhem), Zwijnepoel (D66)

Afwezig de leden: Brandts (D66), Luurssen (Forum voor Democratie), Usta (DENK)

Aanwezig de wethouders: Van Esch, Kundić, Van Munster, Roelofs, Smeulders

Afwezig: wethouder Bouwkamp, wethouder Van de Geijn

Begintijd vergadering: 19.45 uur

Eindtijd vergadering: 23.20 uur

BESLUITEN:
Agendapunt:

1.3 Vaststellen van de besluitenlijst van de vergadering van 10 september 2025	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
1.4 Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken en ter inzage gelegde stukken voor de gemeenteraad	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.1 Vaststellen: Gemeenschappelijke Regeling en Bedrijfsplan Omgevingsdienst Groene Metropool	Het amendement 'Geef Omgevingsdienst Arnhem-Nijmegen een heldere naam' (25A45) van de fracties Partij voor de Dieren en Volt is met 8 stemmen voor en 28 stemmen tegen verworpen. Het amendement 'Heroverweging bouwtaken en kans voor samenwerking' (25A47) van de fracties D66, Arnhem Centraal, PvdA en ChristenUnie is met 23 stemmen voor en 13 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Kwaliteit en toegankelijkheid bij fusie ODRA en ODRN' (25M181) van de fracties VVD, CDA, Arnhem Centraal en ChristenUnie is met 30 stemmen voor en 6 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Grip op de Arnhemse bouwtaken' (25M182) van de fracties D66, Arnhem Centraal, PvdA en ChristenUnie is met 29 stemmen voor en 7 stemmen tegen aangenomen. Het voorstel is met 32 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen.
2.2 Vaststellen: Rapport Rekenkamer Arnhem naar bouwgerelateerde taken ODRA	Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.
2.3 Vaststellen: Toekomst herdenken Slag om Arnhem	Het amendement 'Uitbreider stilstaan bij de kroonjaren' (25A46) van de fracties D66, VVD, GroenLinks, Arnhem Centraal, CDA en Groep van den Broek is met 32 stemmen voor en 4 stemmen tegen aangenomen. De motie 'Lokale verankering en jongerenparticipatie herdenken Slag om Arnhem' (25M183) van de fracties CDA, Volt, Partij voor de Dieren en Partij van de Arbeid is met 19 stemmen voor en 17 stemmen tegen aangenomen.

2.4 Debatverzoek 'Toekomstige samenwerking gemeente Arnhem - Vitesse'

De motie 'Toegankelijkheid verankeren bij Herdenking Slag om Arnhem en Bridge to Liberation' (25M184) van de fractie ChristenUnie is met 27 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

Het voorstel is met algemene stemmen aangenomen.

De motie 'Goede samenwerking met de grootste evenementenlocatie in de stad' (25M185) van de fractie VVD is met 26 stemmen voor en 10 stemmen tegen aangenomen.

De motie 'Onze stad en onze club, op naar een duurzame samenwerking' (25M186) van de fracties VVD, Groep van den Broek, CDA, Volt en ChristenUnie is met algemene stemmen aangenomen.

De motie 'Vitesse, een trotse vereniging van supporters' (25M187) van de fractie SP is met 3 stemmen voor en 33 stemmen tegen verworpen.

De griffier,

De voorzitter,

Besluit van 12 november 2025

Zaaknummer 4439975

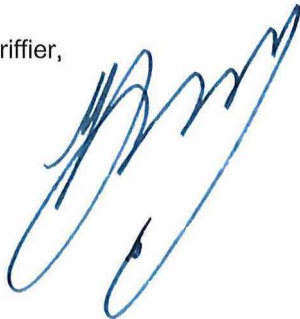
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 7 november 2025, nummer: 4439975;

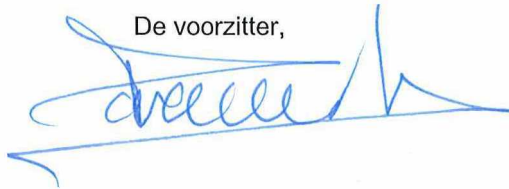
besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 26 september tot en met 5 november 2025 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4439975

Onderwerp: Vaststellen van de lijst van ingekomen stukken voor de raadsvergadering van 24 september 2025

Inleiding

De Agendacommissie stelt u voor de "Lijst van Ingekomen Stukken" van 26 september tot en met 5 november 2025 vast te stellen.

Als raadslid kunt u de ingekomen stukken inzien via het Bestuurlijk Informatiesysteem (iBabs).

Voorstel

De "Lijst van Ingekomen Stukken" van 26 september tot en met 5 november 2025 vast te stellen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Lijst van Ingekomen stukken (26 september tot en met 5 november 2025)

Besluit van 12 november 2025

Zaaknummer 4439975

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van de agendacommissie van 7 november 2025, nummer: 4439975;

besluit:

De "Lijst van ingekomen Stukken" van 26 september tot en met 5 november 2025 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Lijst van Ingekomen stukken (26 september 2025 tot en met 5 november 2025)

Datum	Afzender	Titel	Advies
26-09-2025	F. Damen	Inventarisatie – Gebiedsontwikkeling Schaapsdrift	Voor kennisgeving aannemen
26-09-2025	Niet openbaar gepubliceerd i.v.m. privacy	Racebaan Centrumring	Voor kennisgeving aannemen
27-09-2025	Niet openbaar gepubliceerd i.v.m. privacy	Slechte constructies omgebouwde kantoorgebouwen	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
03-10-2025	Gemeente Zutphen	Aangenomen motie Verruiming kwijscheldingsregeling Waterschap Rijn en IJssel	Voor kennisgeving aannemen
17-10-2025	Het Armoedefonds	Mensen in armoede niet voorbereid op noodsituaties	Voor kennisgeving aannemen
20-10-2025	Euregio Rhein-Waal/Euregio Rijn- Waal	Verslagen commissie voor grensoverschrijdende verstandhouding 7 april 2025 en 25 juni 2025	Voor kennisgeving aannemen
20-10-2025	Wijkplatform Elderveld	Dringend verzoek om ons te steunen: Protest verdwijnen Straathoekwerk Pactum in Arnhem én onze wijk Elderveld	Voor kennisgeving aannemen

Lijst van Ingekomen stukken (26 september 2025 tot en met 5 november 2025)

Datum	Afzender	Titel	Advies
21-10-2025	VPPG	Politieke chaos door partijpolitiek	Voor kennisgeving aannemen
23-10-2025	Recreatieschap Over Betuwe	Kadernota Recreatieschap Over-Betuwe	In handen stellen van B&W ter voorbereiding van besluitvorming in de raad
23-10-2025	Groene Metropoolregio	Kwartaalbericht GMR - 3e kwartaal 2025	Sterke pleegzorg – aandacht voor continuïteit, kwaliteit en innovatie
27-10-2025	Euregio	Verslag van de digitale vergadering Van de Commissies voor Grensoverschrijdende Verstandhouding en voor Financiën & Projecten van de Euregio Rijn-Waal d.d. 20-10-2025	Voor kennisgeving aannemen
29-10-2025	Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen	Sterke pleegzorg – aandacht voor continuïteit, kwaliteit en innovatie	Sterke pleegzorg – aandacht voor continuïteit, kwaliteit en innovatie
03-11-2025	Stichting BBRB	Paasbergflat; groot onbenut woonpotentieel uit bestaande voorraad	In handen stellen van het college van B&W ter afdoening, verzoek kopie antwoordbrief/mail aan raad
04-11-2025	Niet openbaar gepubliceerd i.v.m. privacy	Intrekking Woo-verzoeken	Voor kennisgeving aannemen
05-11-2025	Werkgroep Verkeer Kronenburg	Brandbrief Werkgroep Verkeer Kronenburg Parkeerchaos vraagt onmiddellijke actie	Betrekken bij de behandeling op de Politieke Avond

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4731413

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

gelet op artikel 2.27 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht juncto artikel 6.5. lid 1. Besluit omgevingsrecht;

besluit:

De vereiste definitieve verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het voeren van een procedure voor een grote planologische afwijking van het bestemmingsplan "Chw Omgevingsplan De Laar 2020" ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40.

De griffier,

De voorzitter,

Raadsvoorstel 'Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☒ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit

Het college stelt voor de vereiste definitieve verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het voeren van een procedure voor een grote planologische afwijking van het bestemmingsplan 'Chw Omgevingsplan De Laar 2020' ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40.

Procedure:

Datum vergadering
12-11-2025

Type voorstel
Raadsvoorstel

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming (hamerstuk)

Informatieve fase:
Niet van toepassing

Aandachtspunten

Het voorstel is op 8 oktober in de raadskamer doorverwezen naar de besluitvormende raadsvergadering als hamerstuk. Dat wil zeggen dat er geen beraadslaging en stemming plaats zal vinden.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Pim Elshof
pim.elshof@arnhem.nl
+31631108087

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
(06) 31 10 79 51

Aandachtspunten

- Het voorstel betreft het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen, zodat het mogelijk is de aangevraagde omgevingsvergunning te verlenen, ook al is het bouwplan niet in lijn met het geldende omgevingsplan.
- De raad heeft op [11 september 2024](#) al eenzelfde verklaring van geen bedenkingen voor exact hetzelfde bouwplan afgegeven. Maar omdat daarna drie zienswijzen zijn ingediend, moet de raad opnieuw de verklaring afgeven.
- Het college geeft aan dat de zienswijzen geen aanleiding geven voor aanpassing van het plan. Het voorstel dat bij de raad voorligt is dus exact hetzelfde als waar de raad in 2024 unaniem mee akkoord is gegaan.
- De indieners van de zienswijzen geven aan dat door de ontwikkeling er een toename komt van verkeersbewegingen, verkeersdruk, parkeerdruk en (geluids)overlast. Indieners geven aan dat de verkeersdruk al is toegenomen naar aanleiding van de transformatie van de voormalige bibliotheekcentrale. De nu aangevraagde nieuwbouw van twee woongebouwen legt volgens de indieners een extra zware en onevenredige druk op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners van de Zeelandbuurt.

Zie voor meer informatie het raadsvoorstel.

Moties en Toezeggingen

De volgende moties en toezeggingen worden met het raadsvoorstel afgedaan:

Niet van toepassing

Mogelijk resultaat:

Besluitvorming

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4731413

Onderwerp: Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40

Kernboodschap

Op [11 september 2024](#) heeft de raad een ontwerpverklaring van geen bedenkingen afgegeven ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40. Tegen de ontwerp omgevingsvergunning zijn drie zienswijze ingediend. Daarom moet de raad een besluit nemen over de definitieve verklaring van geen bedenkingen.

Voorstel

1. De vereiste definitieve verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het voeren van een procedure voor een grote planologische afwijking van het bestemmingsplan 'Chw Omgevingsplan De Laar 2020' ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40.

Inleiding

Op [11 september 2024](#) heeft de raad van gemeente Arnhem een ontwerpverklaring van geen bedenkingen afgegeven voor het voeren van een procedure voor een grote planologische afwijking van het bestemmingsplan 'Chw Omgevingsplan De Laar 2020' ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40. Na het afgeven van de ontwerp verklaring van geen bedenkingen heeft de ontwerp omgevingsvergunning zes weken ter inzage gelegen van 20 september 2024 tot en met 1 november 2024. In die periode zijn drie zienswijze ingediend. Omdat er zienswijze zijn ingediend moet de raad, met inachtneming van de zienswijze, een definitieve verklaring van geen bedenkingen afgeven. De zienswijzen geven geen aanleiding om het besluit te wijzigen. Er is dus geen aanleiding om de definitieve verklaring van geen bedenkingen niet af te geven.

De voormalige Provinciale bibliotheekcentrale, Zeelandsingel 40, is geschikt gemaakt voor de functie wonen. De eerste fase van het plan bestond uit de transformatie van het voormalige kantoorpand naar 92 appartementen met 900 m2 kantoorruimte met een baliefunctie en/of licht maatschappelijke functies. Voor de transformatie van de bibliotheekcentrale is op 12 april 2021 een omgevingsvergunning verleend. De transformatie is afgerond in 2023 en sinds juni 2023 hebben de eerste bewoners hun intrek in de appartementen genomen. Ook zijn beide commerciële ruimtes opgevuld met een fysiotherapeut en een sportstudio waar personal trainingen worden gegeven.

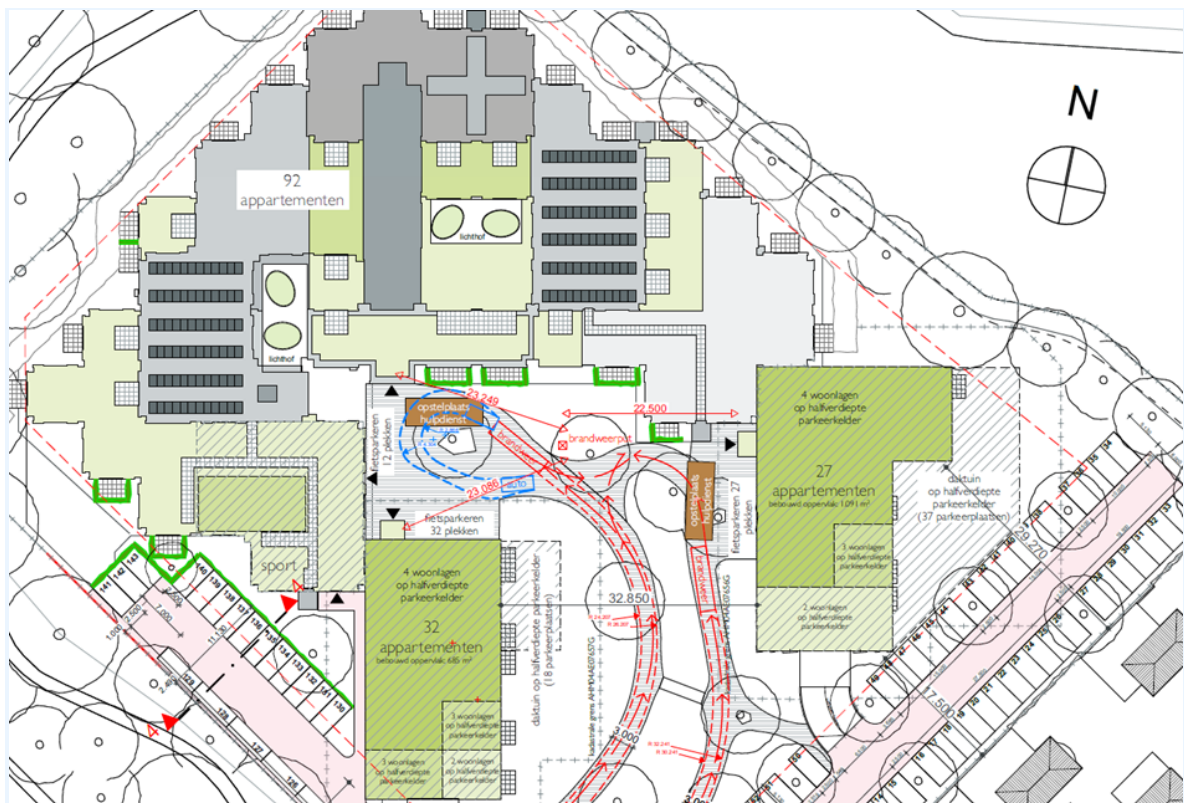
RAADSVOORSTEL

De aanvraag die nu voor ligt betreft fase twee: nieuwbouw van twee woongebouwen. In blok A komen 32 appartementen in twee tot vier bouwlagen op een halfverdiepte parkeerkelder. In blok B komen 27 appartementen, eveneens in twee tot vier bouwlagen op een halfverdiepte parkeerkelder. In totaal komen er 59 nieuwe appartementen.

Om de nieuwe woongebouwen mogelijk te maken is een afwijking van het omgevingsplan nodig. Er geldt overgangsrecht voor de gevallen waarin de aanvraag omgevingsvergunning is ingediend vóór de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Dat is voor deze ontwikkeling het geval. Het toetsingskader voor dit plan blijft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De locatie Zeelandsingel 40 heeft de bestemming 'Gemengd gebied'. Wonen is hier niet toegestaan. Uit de algemene bouwregels volgt daarnaast dat uitsluitend bouwwerken mogen worden opgericht die passen binnen de functies dan wel activiteiten zoals omschreven in de regels en dat er binnen het bouwvlak moet worden gebouwd. Het plan voldoet niet aan beide hiervoor genoemde bouwregels. Het realiseren van de nieuwe woongebouwen is hierdoor binnen het vigerende omgevingsplan niet toegestaan. De locatie is op onderstaande afbeeldingen weergegeven.

Het voorleggen van dit besluit heeft lang geduurd, mede omdat er in januari 2025 aanleiding was om te onderzoeken of er een integriteitsonderzoek nodig was naar de aanvrager van de omgevingsvergunning. In maart 2025 is besloten dit onderzoek ook uit te voeren. In juni 2025 is uit het integriteitsonderzoek gebleken dat er geen redenen zijn om aan de integriteit van de aanvrager te twijfelen. Toen is de procedure verder opgepakt.

Beoogd effect

Het verlenen van een omgevingsvergunning ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel.

Argumenten

1.1 *Het afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen is noodzakelijk.*

Omdat het een bouwplan betreft dat niet past in de door de raad afgegeven algemene verklaring van geen bedenkingen voor het afwijken van het omgevingsplan, dient de raad een afzonderlijke verklaring van geen bedenking af te geven. Op [11 september 2024](#) heeft de raad een ontwerpverklaring van geen bedenkingen afgegeven. Nu er drie zienswijzen zijn ingediend dient de raad een definitieve verklaring van geen bedenkingen af te geven.

1.2 *De zienswijzen geven geen aanleiding om het besluit te wijzigen. Er is dus geen aanleiding om de definitieve verklaring van geen bedenkingen niet af te geven.*

Na het afgeven van de ontwerp verklaring van geen bedenkingen heeft de ontwerp omgevingsvergunning zes weken ter inzage gelegen van 20 september 2024 tot en met 1 november 2024. In die periode zijn drie zienswijzen ingediend. De zienswijze zijn als bijlage 5 bijgevoegd bij het raadsvoorstel.

De indieners van de zienswijzen geven aan dat door de ontwikkeling er een toename komt van verkeersbewegingen, verkeersdruk, parkeerdruk en (geluids)overlast. Indieners geven aan dat de verkeersdruk al is toegenomen naar aanleiding van de transformatie van de voormalige bibliotheekcentrale. De nu aangevraagde nieuwbouw van twee woongebouwen legt volgens de indieners een extra zware en onevenredige druk op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners van de Zeelandbuurt.

Aanvrager heeft naar aanleiding van zorgen van omwonenden onderzoek laten doen naar de verkeerskundige effecten van het realiseren van de woongebouwen op de locatie. Dit onderzoek is bijlage 6 bijgevoegd bij dit raadsvoorstel. De conclusie is dat er inderdaad meer verkeersbewegingen zullen gaan plaatsvinden, maar het laat ook zien dat de bestaande ontsluitingswegen nog voldoende capaciteit hebben om dit verkeer op een goede manier af te handelen. Wij delen dan ook niet de mening van de indieners van de zienswijzen, dat het realiseren van woningen op deze locatie een zware en onevenredige druk legt op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners.

Voor de totale ontwikkeling (transformatie voormalige bibliotheekcentrale en nieuwbouw twee woongebouwen) is een parkeerbalans opgesteld. Op basis van de parkeerbalans wordt er voorzien in voldoende parkeerplaatsen. Zie hiervoor ook argument 1.6

In het definitieve besluit (bijlage 1 bij dit raadsvoorstel) is een uitgebreidere samenvatting en beantwoording van de zienswijzen opgenomen.

1.3 *Het project is in overeenstemming met een goede ruimtelijke ordening.*

Uit de ruimtelijke onderbouwing blijkt dat het realiseren van twee woongebouwen voldoet aan een goede ruimtelijke ordening. Voor dit plan zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd op de aspecten geluid, bodem, flora en fauna, water, natuurinclusief bouwen en afwegingsrapportage bomen. Uit die onderzoeken blijkt dat het realiseren van twee woongebouwen voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

1.4 *Het plan voorziet in type woningen waar behoefte aan is.*

Binnen de gemeente Arnhem is een grote behoefte aan betaalbare woningen. Deze ontwikkeling voorziet in een kwantitatieve behoefte aan woningen. De ontwikkeling is in lijn met het Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling en het Woningbehoefteonderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen.

De Zeelandsingel is een project dat al geruime tijd in voorbereiding is vanuit de initiatiefnemers. Het initiatief voor nieuwbouw is, samen met de transformatie van de

bibliotheekcentrale, in 2019 al in gang gezet met een aanvraag bij de ODRA. Daarom zijn voor deze ontwikkeling de Woondeal 2.0 inclusief addendum en de Woonvisie 2024-2029 niet van toepassing. In 2019 golden andere programmatische uitgangspunten, namelijk het realiseren van 30% sociale huur over alle te bouwen woningen over de te realiseren projecten.

In 2023 is een nieuw regionaal woonbehoefteonderzoek gepubliceerd. Voor Arnhem blijkt uit dit onderzoek dat er vooral een grote behoefte is aan betaalbare koopwoningen. Om te borgen dat er een woonprogramma wordt gerealiseerd dat zoveel mogelijk aansluit bij de huidige beleidskaders, is met de ontwikkelaar afgesproken in de anterieure overeenkomst, dat van de te realiseren woningen, er 32 woningen een betaalbare koopwoning moet zijn.

Als maximale vrij op naam prijs voor 28 woningen geldt in dit geval, gelet op de oppervlakten van de woningen, de koopprijs verbonden aan de categorie 'lage middensegment' uit de Verordening doelgroepen woningbouw Arnhem 2021 (prijsspeil 2023: € 280.000) of de mogelijke (rechts)opvolger van deze verordening. Met dit plan wordt voorzien in woningen onder de € 300.000. Omdat woningen in deze prijsklasse op dit moment nog te weinig in onze andere plannen zijn opgenomen, is dit plan van toegevoegde waarde voor deze wijk en voor de stad. Voor vier woningen is een maximale vrij op naam prijs van € 405.000 (conform de definitie betaalbare koopwoning van het Rijk, prijspeil 2025) afgesproken.

1.5 De ontwikkeling versterkt de kwaliteit van het woongebied.

Het beleid van de gemeente is erop gericht om meer woningen te realiseren. De locatie is onderdeel van een woongebied. Door de voorgestelde inrichting en de functies wordt de kwaliteit van het woongebied versterkt en neemt het aantal woningen toe. Het parkeerterrein wordt efficiënter ingericht en wordt ondergeschikt in het ruimtelijk beeld. Hierdoor neemt het oppervlak groen toe. Ook het aantal bomen neemt toe. De overschrijding van het bestaande bouwvlak betreft ruimtelijk gezien slechts een geringe afwijking ten opzichte van de bouwgrens uit het huidige omgevingsplan.

1.6 Er wordt voorzien in voldoende parkeerplaatsen.

Voor de totale ontwikkeling (transformatie voormalige bibliotheekcentrale en nieuwbouw twee woongebouwen) is een parkeerbalans opgesteld. Hierbij is ook gekeken naar de ruimtelijke inpassing van de parkeerbehoefte. De parkeerbehoefte is volgens de geldende normen (inclusief dubbelgebruik) 155 parkeerplaatsen. Inpassing van 155 parkeerplaatsen op eigen terrein is vanuit ruimtelijk kwaliteit, het efficiënter inrichten en het parkeren ondergeschikt maken aan het ruimtelijk beeld, een lastige opgave.

Voor dit plan is, net als voor een aantal andere woningbouwprojecten, gekozen om 10% van de totale parkeerbehoefte te ondervangen met deelauto's. Door gebruik te maken van deelmobiliteit kan de ontwikkeling doorgang vinden, zonder dat de ruimtelijke kwaliteit wordt aangetast. Dit betekent concreet een vermindering van 16 parkeerplaatsen. Hiervoor in de plaats moet worden voorzien in 4 deelauto's. In totaal is er voorzien in 143 parkeerplaatsen.

Hiervan zijn er 55 parkeerplaatsen in de verdiepte parkeerkelders aanwezig en 88 parkeerplaatsen in de buitenruimte. Hiermee ontstaat er een kwalitatieve inpassing van de benodigde parkeerplaatsen in de buitenruimte. Tussen gemeente en ontwikkelaar is afgesproken dat de deelauto's ook beschikbaar zijn voor de huidige bewoners van de Laar Oost.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Sociale woningbouw wordt op andere locatie gerealiseerd.*

De Zeelandsingel is een project dat al geruime tijd in voorbereiding is vanuit de initiatiefnemers. Tijdens de voorbereiding op de aanvraag omgevingsvergunning was de enige programmatische beleidseis nog dat 30% van de woningen in het sociale huursegment diende te liggen.

Het project Zeelandsingel betreft de afronding van een ontwikkeling met de naastgelegen transformatie van de oude bibliotheekcentrale. In dat gebouw zijn sociale huurwoningen gerealiseerd, die verhuurd worden door een commerciële partij. Om tot een haalbare business case te komen bij de verdere ontwikkeling van de Zeelandsingel, is overeengekomen dat de ontwikkelaar de te realiseren sociale huurwoningen mag verplaatsen naar een andere locatie. Om te zorgen dat over de projecten heen 30% sociale huur wordt verhuurd door een woningcorporatie, wordt op een tweede, andere, locatie voldoende sociale huurwoningen gebouwd. In dit geval betreft de tweede locatie de Plattenburgerweg 89-91, ook in eigendom van de betreffende ontwikkelaar. Het gaat hier om een herontwikkeling van een bedrijfslocatie naar woningbouw.

1.2 *Het plan is een lopend woningbouwproject van voor het vaststellen Woonvisie 2024-2029.*

De ontwikkelaar heeft een intentieovereenkomst gesloten met een premium partner, waarbij op de locatie Plattenburgerweg 89-91 voldoende sociale huurwoningen worden gebouwd. Het aantal sociale huurwoningen komt dus op deze tweede locatie overeen met 30% van het totale woningaantal van de twee locaties bij elkaar opgeteld. In de anterieure overeenkomst die wij hebben gesloten met de ontwikkelaar, is een boetebepaling opgenomen in het geval de sociale huurwoningen niet worden gerealiseerd.

1.3 *Er is geen startnotitie vastgesteld voor dit project.*

Het opstellen van een startnotitie en deze door de raad laten vaststellen, is nu een vastgestelde werkwijze. Toen deze werkwijze werd geïntroduceerd, was het ontwerp- en participatietraject al afgerond. Het opstellen van een startnotitie is dus niet logisch. Het participatieproces wordt verderop in dit raadsvoorstel beschreven.

Daarnaast is de aanvraag omgevingsvergunning op 28 maart 2022 aangevraagd. Op 28 september 2022 heeft u als raad de motie 'Startnotitie voor ruimtelijke ontwikkelingen' ([22M93](#)) aangenomen. De aanvraag omgevingsvergunning is dus ingediend voor het

aannemen van motie 22M93.

1.4 *Er zijn hogere waarden geluid nodig.*

De geluidsbelasting op de woningen overstijgt de voorkeurswaarden voor geluidsbelasting vanwege wegverkeerslawaaï. Afwijken van de voorkeurswaarden is mogelijk. Hiervoor zijn hogere waarden nodig. In het Beleidsplan Geluid van de gemeente Arnhem is de locatie waar het plan wordt gerealiseerd getypeerd als stedelijke zone. Er wordt voldaan aan de ambitiewaarden en incidentele waarde zoals opgenomen in het Beleidsplan Geluid. Het verlenen van hogere waarden past binnen het gemeentelijk beleid.

Participatie

Bij het maken van de plannen voor de nieuwbouw zijn omwonenden uitvoerig geïnformeerd en betrokken bij de voortgang en ontwikkeling van de plannen. In de periode januari 2021 – april 2021 zijn vijf bijeenkomsten geweest. Drie informatieavonden voor de gehele buurt, één overleg met de buurtcommissie en één overleg met de direct omwonenden.

Door omwonenden zijn tijdens deze bijeenkomst verschillende vragen gesteld. Een aantal vragen hebben geleid tot aanpassingen in de plannen. Zo is het ontwerp qua bouwhoogte aangepast. Het eerste ontwerp bestond uit een rechthoekig blok. Om dit minder kolossaal over te laten komen is het plan aangepast naar een meer trapsgewijze opbouw.

In de plannen zoals besproken in 2021 was er voorzien in 51 appartementen. Gedurende het proces, om te komen tot vergunningverlening, is het woningbouwprogramma aangepast naar 59 appartementen. Het bouwvolume en de trapsgewijze opbouw is niet gewijzigd. Op 15 februari 2024 is er een informatieavond geweest waarbij het aangepaste bouwplan is gepresenteerd. Tevens is het prefab bouwconcept uitgelegd en er is uitleg gegeven over de doelgroep van deze locatie (huur en koop).

De verslagen van de bijeenkomsten met omwonenden zijn als bijlagen opgenomen bij de ruimtelijke onderbouwing.

Financiën

Met de ontwikkelaar is een anterieure overeenkomst gesloten. Hierin is geregeld dat de gemeentelijke plankosten voor rekening komen van de initiatiefnemers, evenals eventuele planschade. De kosten die gepaard gaan met de aanvraag van een omgevingsvergunning worden verhaald via de leges.

Uitvoering

Bij instemming door de raad zal de ODRA, namens het college, de definitieve omgevingsvergunning met bijbehorende verklaring van geen bedenkingen gedurende zes weken ter inzage leggen. Gedurende zes weken is het mogelijk om beroep aan te tekenen bij de Rechtbank Gelderland.

RAADSVOORSTEL

Communicatie

Het definitieve besluit wordt gepubliceerd op www.overheid.nl en op www.ruimtelijkeplannen.nl.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Bijlage 1: Definitief besluit Zeelandsingel 40
- Bijlage 2: Ruimtelijke onderbouwing Zeelandsingel 40
- Bijlage 3: Tien bijlagen bij de ruimtelijke onderbouwing Zeelandsingel 40
- Bijlage 4: Tekeningen Zeelandsingel 40
- Bijlage 5a: Zienswijze geanonimiseerd
- Bijlage 5b: Zienswijze niet geanonimiseerd - vertrouwelijk
- Bijlage 6: Verkeersonderzoek

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer

4731413

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

gelet op artikel 2.27 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht juncto artikel 6.5. lid 1. Besluit omgevingsrecht;

besluit:

De vereiste definitieve verklaring van geen bedenkingen af te geven voor het voeren van een procedure voor een grote planologische afwijking van het bestemmingsplan "Chw Omgevingsplan De Laar 2020" ten behoeve van het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40.

De griffier,

De voorzitter,

Retouradres: Postbus 3066, 6802 DB Arnhem

Verdi-Staete Living B.V.
De heer [REDACTED]
IJsselburcht 3
6825 BS Arnhem

Onderwerp: Definitief besluit vergunningaanvraag

Datum

Geachte heer Vermeer,

Pagina
1 van 22

Op 28 maart 2022 ontvingen wij uw aanvraag voor een omgevingsvergunning. Het betreft de aanvraag voor het bouwen van 59 appartementen en een parkeerkelder op een perceel aan de Zeelandsingel 40, kadastraal bekend gemeente Arnhem, sectie: AE, nummer: 7656 en 7657.

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Uw aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer ODRA22AB0583. U bent de enige die dit besluit krijgt. Graag (indien nodig) het besluit ook delen met uw gemachtigde.

OLO-nummer
6558345

Behandeld door
[REDACTED]

Beoordeling

Wij hebben uw aanvraag inhoudelijk beoordeeld. We verlenen een omgevingsvergunning voor de voorgelegde activiteit(en). Wij vermelden het concrete besluit hieronder.

Besluit

Burgemeester en wethouders besluiten, gelet op artikel 2.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de omgevingsvergunning met voorschriften **te verlenen**.

De omgevingsvergunning wordt verleend voor de volgende activiteiten:

- Het (ver)bouwen van een bouwwerk.
- Het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, een beheersverordening, een exploitatieplan, regels gesteld door Rijk of Provincie of een voorbereidingsbesluit.

De omgevingsvergunning wordt verleend op basis van de toegevoegde documenten, die deel uitmaken van het besluit. Deze digitale documenten ontvangt u separaat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem
Eusebiusbuitensingel 75
6828 HZ ARNHEM
Postbus 3066
6802 DB Arnhem

026 377 16 00
postbus@odra.nl
www.odregioarnhem.nl

KvK 57137528

Betaling leges

U bent leges verschuldigd voor het in behandeling nemen van uw aanvraag. Het gaat om een bedrag van € 133.312,42.

De leges zijn als volgt opgebouwd:

• Activiteit bouwen	€ 129.612,42
• Buitenplanse afwijking bij bouwen	€ 2.996,00
• Beoordeling milieukundig bodemrapport	€ 704,00

Datum

Pagina
2 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Voor de legesrekening hebben wij de bouwkosten berekend op € 6.353.550,00 inclusief btw.

Op basis van de legesverordening van de gemeente Arnhem is er voor het bouwen van appartementen een basisbedrag vastgesteld van € 315,00 per m3, inclusief btw.

Publicatie

Het besluit publiceren wij op www.overheid.nl.

Inwerkingtreding

De omgevingsvergunning treedt in werking met ingang van de dag na afloop van de bezwaartermijn als bedoeld in artikel 6:7 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit is een termijn van zes weken die start met ingang van de dag na de bekendmaking.

Als tijdens de bezwaartermijn bij de bevoegde rechter een verzoek om voorlopige voorziening wordt gedaan, dan treedt de omgevingsvergunning niet in werking voordat op dit verzoek is beslist.

Rechtsmiddelen

Tegen dit besluit kan door belanghebbenden bezwaar of beroep en een verzoek om voorlopige voorziening ingediend worden.

Daarover informeren wij u in de bijlage.

Toelichting

De gevolgde procedure, voorschriften en aandachtspunten, overwegingen en rechtsmiddelen leest u in de bijlagen.

De omgevingsvergunning is verleend onder in de bijlagen opgenomen voorschriften. Als u niet aan de gestelde voorschriften voldoet kunt u geen gebruik maken van deze omgevingsvergunning.

Heeft u vragen?

Dan kunt u contact opnemen met de heer [REDACTED] Hij is bereikbaar op telefoonnummer: [REDACTED] of per e-mail via postbus@odra.nl.

Wilt u documenten zoveel mogelijk digitaal opsturen? Dit is milieuvriendelijker en efficiënter. Dit kan via postbus@odra.nl. Vermeld dan wel uw zaaknummer. Zo kunnen wij u sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
Namens burgemeester en wethouders van Gemeente Arnhem,

[REDACTED]
[REDACTED]

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Datum

Pagina
3 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Bijlagen:

- Procedure
- Voorschriften en aandachtspunten
- Overwegingen
- Rechtsmiddelen
- 1242 definitief ontwerp d.d. 19-04-2024
- Ruimtelijk onderbouwing d.d. 13-06-2024
- 240418-517-A-TBB02.pdf (d.d. 18-04-2024)
- 230314-517-B-TBB01D.pdf
- 6558345_1648480881804_publiceerbareaanvraag.pdf
- Kragten geluidwering gevel 20220407-ARN016-RAP-AKO-GWG-1.0
- 1895 - 2021-06-11 - Schetsontwerp
- 1895 - ON15 A0_200_ont (boombalans)
- 1895 - ON15 A0_200_ont (nieuwe parkeerplekken)
- 1895 - ON16 A0_200_ont
- 6558345_1649317380852_20220407-ARN016-RAP-AKO-GWG-1.0.pdf
- 6558345_1650378386970_582532723_4B820A8F1770402D9753ED7C5F4E2040.pdf
- 6558345_1650378301895_uniec3_Zeelandsingel_40_te_Arnhem_-_BLOK_A_-_DEF_-_220415_2022-04-19_10_39_51.pdf
- 6558345_1650378387004_469327248_ACE1473209614333BF2075B06152913B.pdf
- 6558345_1650378386988_224124195_ED7B4213D6FF4BD58E26897CCB2A8106.pdf
- 6558345_1650378387037_530883582_2753F742387A44A691929F465418EF49.pdf
- 6558345_1650378387020_492420506_DE4D4DF8F73C47E3AF6CD9360E840D0A.pdf
- 6558345_1650378387051_600830688_C1E4CB765FE6455D92E90CBFF6260219.pdf
- 6558345_1650378387067_667248298_FB113D3037E5413F8772A99F4869C670.pdf
- 6558345_1650378387083_718396303_936C749D7C2D42CDA822E7FDF91F0969.pdf
- 6558345_1650378387098_810845260_230F97454E514251B6FBABC155E14B20.pdf
- 6558345_1650378387113_922984220_7368111AB4DE43E384A450B0C195B23E.pdf
- 6558345_1650378387128_181383421_D0E773DFF96342CFB8D74AA1B25536BA.pdf
- 6558345_1650378387159_290313715_DD166B90CFFE4FA998E0CA54B2E99CA4.pdf
- 6558345_1650378387144_251032905_D41A5451AEC24BCC9020FCFFD8E3E8F3.pdf
- 6558345_1650378387175_334866224_DB17129BEE5D4B49A0D9296EA3A5194F.pdf
- 6558345_1650378387236_512816920_ED4B0615AEE4481880EF8B49F8342260.pdf
- 6558345_1650378387190_405539770_E21687841BF64D1B853AA325D9543A5D.pdf
- 6558345_1650378582356_777903271_3217550145794E82A7E0A730258B1D58.pdf

Datum

Pagina
4 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

- 6558345_1650378387205_439238717_142A7744CC7A4603BD3E0C1AF17E70A2.pdf
- 6558345_1650378582310_225301702_50487539B0E24B4FAE8372503D5E4B0D.pdf
- 6558345_1650378617084_699015984_9EEF1D5FC52F4B5FBF3F36F66F07B7A3.pdf
- 6558345_1650378617099_774638310_ECD49FB71F7F46F0AD141FFFC0DC32DF.pdf
- 6558345_1650378582340_691572150_18BED24087B146CA86BDEF6DE132ED45.pdf
- 6558345_1650378617068_564488148_4352AB7F55984666B9A563B61D0AFE1.pdf
- 6558345_1650378617053_547852228_6BAA790CB3904B47AA73E8BDE5F52C38.pdf
- 6558345_1650378617038_545857030_98ED23C7383D4807A50A1C5035FA8E3A.pdf
- 6558345_1650378617007_247447353_755D555A4ABC4AEFBF3C4CD41E0D2A4A.pdf
- 6558345_1650378616992_218192666_298E3997F478476F9649A38D9E2A882F.pdf
- 6558345_1650378617022_269982954_925B8452A7BF4AB1BFC5F5252AAEDFAB.pdf
- 6558345_1650378616961_852477892_7F76C213D9924A92AD99835A4EE2DA53.pdf
- 6558345_1650378616977_893555848_03F67980BC5E43ADA75F5F61B96F4B73.pdf
- 6558345_1650378616943_650547998_0BECEBBFFA7E42B0B32664EEC68356A5.pdf
- 6558345_1650378582450_216317113_260AEB860A07402E92D1A857829F78A9.pdf
- 6558345_1650378582481_319307128_CDE56CF1E615447485392BBAE2CD1427.pdf
- 6558345_1650378582434_183725300_083954C36B924AD39CB4343C05EC6E19.pdf
- 6558345_1650378582418_183014339_B0E2DC5086364F7286FC2479B6D964F0.pdf
- 6558345_1650378582465_309326655_58AFDD1D962C4407B05926C9A2F670B4.pdf
- 6558345_1650378582387_845734805_E9013E7A4C2E40819ADBE4C7C42B8E87.pdf
- 6558345_1650378582403_911346764_18854B538C8147868913549BBC47015D.pdf
- 6558345_1650378582280_195664589_1F7259057EC945AA973A45A999B452FF.pdf
- 6558345_1650378582371_785491314_F336FB8AF2904593B886493F07A16329.pdf
- 6558345_1650378582295_223354776_8C1438B6AED74D93981AE58D2BA3B744.pdf
- 6558345_1650378582265_436435585_4736BC6970424B6F8047057E12A9C754.pdf
- 6558345_1650378582246_295137149_A13A58E6CF2D46A683DEF0B675D8B7E5.pdf
- 6558345_1650378582325_309071938_D5464072F093448B86A1C4B180CEF844.pdf

Datum

Pagina
5 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

- 6558345_1650378387325_978535250_68C329DBA0C946669FEB63BFA743CFA0.pdf
- 6558345_1650378387310_905229496_DC2E35964F7445A683BB1BA31C6389DC.pdf
- 6558345_1650378387220_453848217_1FAD4F7F437C452099DD6E061841732E.pdf
- 6558345_1650378387295_804600697_D183C601A63D4DFCAF7581D6D2FED238.pdf
- 6558345_1650378387250_324757049_C91F46C8CA3748C58074391A1DC8FEAD.pdf
- 6558345_1650378451158_uniec3_Zeelandsingel_40_te_Arnhem__ - _BLOK_B_- _DEF_- _220415_2022-04-19_10_55_46.pdf
- 6558345_1650378387265_492878201_E058023A507E4846911DADA6513EFFB6.pdf
- 6558345_1650378387280_648900710_C198F3898F8A4DF0B71EC43A96B907C8.pdf
- Situatie_na_transformatie_bestaand_gebouw.pdf
- VEC-019-T109-DO-REV-3 Doorsneden C-C en D-D Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T108-DO-REV-3 Doorsneden A-A en B-B Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T107-DO-REV-3 Vormtekening dakvloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T106-DO-REV-3 Vormtekening 4e verdiepingsvloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T105-DO-REV-3 Vormtekening 3e verdiepingsvloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T104-DO-REV-3 Vormtekening 2e verdiepingsvloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T103-DO-REV-3 Vormtekening 1e verdiepingsvloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T102-DO-REV-3 Vormtekening keldervloer Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T101-DO-REV-3 Vormtekening fundering Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-T100-DO-REV-3 3D overzicht Zeelandsingel Blok A.pdf
- VEC-019-R-02-REV-1, Constructief uitgangspunten document DO-fase Nieuwbouw.pdf
- 22570_W-12_20240412.pdf
- 22570_W-11_20240412.pdf
- 22570_B-19_20240412.pdf
- 22570_B-14_20240412.pdf
- 22570_B-13_20240412.pdf
- 22570_B-12_20240412.pdf
- 22570_B-11_20240412.pdf.

Datum

Pagina
6 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Bijlage: Procedure

Datum

Procedure

De besluitvormingsprocedure is uitgevoerd overeenkomstig het bepaalde in artikel 3.7 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

De aanvraag is voor de activiteit 'het (ver)bouwen van een bouwwerk' getoetst aan artikel 2.10, en voor de activiteit 'het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, een beheersverordening, een exploitatieplan, regels gesteld door Rijk of Provincie of een voorbereidingsbesluit' getoetst aan artikel 2.12, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Verder is de aanvraag getoetst aan het Besluit omgevingsrecht en de Ministeriële regeling omgevingsrecht.

Verder is de aanvraag getoetst aan de Integrale milieuvisie en sectorale milieubeleidsplannen.

Pagina
7 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Verklaring van geen bedenkingen

Op **XXX** hebben wij van de gemeenteraad van Arnhem op basis van artikel 2.27 Wabo juncto artikel 6.5 Bor de definitieve verklaring van geen bedenkingen ontvangen. Gelet op de ontwikkeling voorziet in een kwantitatieve behoefte aan woningen en in lijn is met het Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling en Woningbehoefteonderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen, zijn er geen bedenkingen tegen het verlenen van de gevraagde vergunning. De inhoud van de (ontwerp)verklaring van geen bedenkingen behoort bij en maakt onderdeel uit van de omgevingsvergunning.

Zienswijze

Het ontwerpbesluit van de omgevingsvergunning voor het bouwen van 59 appartementen en een parkeerkelder op de locatie Zeelandsingel 40 is digitaal gepubliceerd op www.overheid.nl en op ruimtelijkeplannen.nl en heeft met bijbehorende stukken van 20 september tot en met 1 november 2024 ter inzage gelegen.

Tegen het ontwerpbesluit zijn er 3 zienswijzen ingediend door omwonenden.

Deze zienswijzen hebben wij als volgt kort samengevat:

Zienswijze 1

De voormalige bibliotheek die op het terrein staat is medio 2022/2023 getransformeerd naar een appartementencomplex van 92 appartementen. Dit gebouw geeft sinds de realisatie een grote druk op de bestaande buurt, de Zeelandbuurt, in de wijk de Laar Oost. Deze druk bestaat uit overlast en verkeersdruk. De bewoners zijn aangewezen op de Zeelandsingel die als ontsluiting van de wijk al erg druk wordt bereden en waar een snelheid geldt van 30 kilometer. De Zeelandbuurt is een kinderrijke wijk en de maximumsnelheid van 30 kilometer wordt vaak ruim overschreden.

Nieuwbouw legt een extra zware en onevenredige grote druk op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners van de Zeelandbuurt en dient dan ook te worden afgewezen.

Om aan een opgave van nieuwe woningen te komen kan door de gemeente Arnhem beter worden gekeken naar de mogelijkheden om kantoren te transformeren naar appartementen. Hierbij kan o.a. worden gedacht aan kantorenpark Gelderse Poort aan de Mr. D.U. Stikkerstraat in Arnhem.

Datum

Pagina
8 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Zienswijze 2

Sinds het huidige gebouw, waarin al 90 appartementen zijn gerealiseerd en bewoond is, is de verkeersdrukke enorm toegenomen, omdat er maar 1 ontsluitingsweg is. Bij de presentatie van de plannen werd er juist op geattendeerd dat de verkeersdrukke minder zou zijn dan toen het gebouw nog een kantoor was. De verkeersdrukke is de gehele dag, 's avonds en het weekend. Indieners van de zienswijze hebben door de ligging van hun woning vooral 's avonds en 's nachts last van naar binnen schijnende verlichting van voertuigen.

Door het realiseren van 59 appartementen zal deze verkeersdrukke alleen maar toenemen. Er komt een parkeergarage onder de appartementen, door het oprijden van een helling zal overlast van naar boven schijnende koplampen alleen maar verergeren. Ook zijn er zorgen van parkeerdrukke in de straat door bezoek en dergelijke.

Zienswijze 3

Op deze locatie zijn al 90 appartementen gerealiseerd door de voormalige bibliotheekcentrale te verbouwen. Op het terrein zijn parkeerplaatsen voor bewoners aanwezig.

De geluidsoverlast is toegenomen tot een nu nog acceptabel niveau. Door meer woningen op het terrein denkt indiener van de zienswijze dat deze gaat stijgen.

De verkeersdrukke is sinds de appartementen medio vorig jaar zijn bewoond toegenomen. De Zeelandsingel is de enige ontsluitingsweg van de wijk voor deze bewoners. De Zeelandbuurt is een kinderrijke buurt. Er geldt dan ook een maximumsnelheid van 30 km/u. Deze snelheid wordt echter regelmatig overschreden, overigens niet alleen door de nieuwe bewoners van het appartementencomplex. Een toename van bewoners in de buurt zal leiden tot het toenemen van verkeersdrukke in de straat en ook het aantal verkeersovertredingen.

Het parkeerterrein zal tijdens de bouw nodig zijn als bouwterrein en laad- en loszone voor toeleveringsbedrijven. Dit gebeurt met grote vrachtwagens en bij het verbouwen van de bibliotheekcentrale is hierbij ook grote schade aan de stoep ontstaan. De parkeerdrukke in de Zeelandsingel ernstig toenemen. De Zeelandsingels is daar ter plaatse niet voor ingericht wat weer zal leiden tot parkeeroverlast en toename van verkeersonveiligheid. De huidige bewoners kunnen geen gebruik maken van het parkeerterrein tijdens de bouw.

Indieners van de zienswijze vinden het een betere optie een leegstaand kantoorpand op het kantorenpark Gelderse Poort om te bouwen naar wooneenheden. De infrastructuur is beter ingericht op de verkeersdrukke.

De zienswijzen hebben wij als volgt beoordeeld.

Datum

Ad. 1. Ten aanzien van Zienswijze 1.

Uit de ruimtelijke onderbouwing blijkt dat het realiseren van appartementen op de locatie Zeelandsingel 40 zowel ruimtelijk als stedenbouwkundig inpasbaar is. Aanvrager heeft naar aanleiding van zorgen van omwonenden onderzoek laten doen naar de verkeerskundige effecten van het realiseren van woningbouw op deze locatie. De conclusie is dat er inderdaad meer verkeersbewegingen zullen gaan plaatsvinden, maar het laat ook zien dat de bestaande ontsluitingswegen nog voldoende capaciteit hebben om dit verkeer op een goede manier af te handelen. Wij delen de mening van indiener van de zienswijze dan ook niet dat het realiseren van woningen op deze locatie een zware en onevenredige druk legt op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners.

Pagina
9 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Het college van burgemeester en wethouders van Arnhem dient te beslissen op de aanvraag om een omgevingsvergunning zoals deze is ingediend. Als een bouwplan waarvoor een afwijking van het vigerend bestemmingsplan noodzakelijk is, op zichzelf aanvaardbaar is, kan het bestaan van alternatieven slechts tot het onthouden van medewerking nopen, indien op voorhand duidelijk is dat door de verwezenlijking van die alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren. Hiervan is ons niet gebleken.

Ad. 2. Ten aanzien van Zienswijze 2.

Zoals onder Zienswijze 1 is aangegeven hebben de bestaande ontsluitingswegen voldoende capaciteit om het verkeer op een goede manier af te handelen. Ook worden er voldoende parkeerplaatsen gerealiseerd in dit plan. Het parkeren van bezoekers is al in de geldende parkeernormen verwerkt. Onder beide gebouwen worden parkeergarages gemaakt met als doel zoveel mogelijk terrein beschikbaar te houden voor een groene inrichting. De parkeergarages worden ontsloten met een hellingbaan, deze hellingbanen liggen echter zover van de omliggende woningen af, en in een andere schuine hoek, dat ze niet zorgen voor naar binnen schijnende lampen in woonkamers bij het uitrijden van de parkeergarages.

Ad. 3. Ten aanzien van Zienswijze 3.

Zoals onder Ad. 1. ook al is aangegeven hebben de bestaande ontsluitingswegen voldoende capaciteit om het verkeer op een goede manier af te handelen. Verkeersovertredingen of de toename hiervan kan niet in de beoordeling van deze aanvraag worden betrokken. Hiervoor dient de handhaving van de verkeerswetgeving.

Aanvrager heeft aangegeven dat de aannemer zoveel mogelijk gebruik gaat maken van prefab elementen met als doel de bouwtijd te beperken, hierdoor minder verkeersbewegingen, en benodigde opslagruimte op het terrein zo klein mogelijk te houden. Met deze bouwmethode en planning wordt het mogelijk om voldoende ruimte op het terrein vrij te houden voor parkeervoorzieningen en ontsluitingsroute voor de bestaande bewoners. De beoogde bouwtijd bedraagt 1 jaar.

Aanvrager heeft aangegeven hiervoor een plan te maken en ook te presenteren in de buurt. Ten aanzien van de door indiener van de zienswijze gegeven optie tot het verbouwen van een leegstaand kantoorpand op het kantorenpark Gelderse Poort verwijzen wij naar hetgeen ook reeds onder Ad. 1. is opgemerkt.

Datum

Pagina
10 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Gelet op de uitgebrachte adviezen is het plan ruimtelijk inpasbaar gebleken. Naar het oordeel van het college zal er geen onevenredige aantasting van het woongenot van omwonenden plaatsvinden.

Verklaring van geen bedenkingen

Op **XXX** hebben wij van de gemeenteraad van Arnhem op basis van artikel 2.27 Wabo juncto artikel 6.5 Bor de (definitieve) verklaring van geen bedenkingen ontvangen. Gelet op de ontwikkeling voorziet in een kwantitatieve behoefte aan woningen en in lijn is met het Plan van aanpak Woningbouwontwikkeling en Woningbehoefteonderzoek van de regio Arnhem-Nijmegen, zijn er geen bedenkingen tegen het verlenen van de gevraagde vergunning. De inhoud van de (ontwerp)verklaring van geen bedenkingen behoort bij en maakt onderdeel uit van de omgevingsvergunning.

Bijlage: Voorschriften en aandachtspunten

Datum

Voor het (ver)bouwen van een bouwwerk geldt het volgende:

Pagina
11 van 22

Voorschriften

De volgende voorschriften zijn van toepassing:

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Aanleveren aanvullende gegevens

dat tenminste 3 weken voordat met de desbetreffende handeling wordt gestart, de onderstaande gegevens en bescheiden ter beoordeling en goedkeuring zijn ontvangen:

Constructieve tekeningen en berekeningen

- Gegevens en bescheiden met betrekking tot belastingen en belastingcombinaties (sterkte en stabiliteit) en de uiterste grenstoestand van alle (te wijzigen) constructieve delen van het bouwwerk alsmede van het bouwwerk als geheel, voor zover het niet de hoofdlijn van de constructie dan wel het constructieprincipe betreft.

Hieronder is begrepen:

Hieronder is begrepen:

- Geotechnisch rapport met een beschouwing van de volgende onderdelen:
 - resultaten van het grondonderzoek, bestaande uit voldoende sonderingen en/of boringen om de uitgangspunten voor de fundering te controleren;
 - advies aangaande het type fundering;
 - berekening van de grondmechanische draagkracht van de ondergrond voor een fundering op staal of op palen (trek en/of druk);
 - berekening van grond- en waterkerende constructieve delen van het bouwwerk;
 - berekening van horizontale gronddrukken op palen en/of funderingsconstructies.
- Gewichtsberekening, waarin opgenomen:
 - overzicht van toegepaste belastingen, belastingfactoren en belastingcombinaties;
 - belastingen op alle onderdelen van de bouwconstructie;
 - belastingen op de fundering.
- Stabiliteitsberekening.
- Palenplan, waarop aangegeven:
 - rapportnummer geotechnisch rapport;
 - plaats van de sondeerpunten;
 - gemaatvoerde paallocaties;
 - de rekenwaarden van de paalbelastingen;
 - paalpuntniveaus en het bouwpeil in m+NAP;
 - type en afmetingen van funderingspalen;
 - paalkopdetail met aansluiting op de fundering.
- Overzichtstekening van de fundering;
- Wapeningsberekeningen en-tekeningen van in het werk gestorte of prefab funderingsbalken, -stroken en -poeren;
- Kalenderstaten of resultaten met conclusies van akoestische doormetingen van palen (afhankelijk van het type palen);
- Specificaties funderingspalen (leverancier);

- Verwerking in tekening en berekening van eventuele paalmisstanden;
- Detailberekeningen en -tekeningen van beton-, staal-, hout-, steen- en glasconstructies (bijvoorbeeld onderslagbalken, liggers, kolommen en lateien);
- Wapeningsberekeningen en – tekeningen van in het werk gestorte en geprefabriceerde betonconstructies (bijvoorbeeld vloeren, kolommen, wanden en lateien);
- Detailberekeningen en –tekeningen van verbindingen en verankeringen van beton-, staal-, hout- en glasconstructies;
- Detailberekeningen en –tekeningen van dak- of kapconstructies;
- Berekening van de brandwerendheid van beton-, staal-, steen-, hout- en glasconstructies
- Nadere uitwerking van het Bouwveiligheidsplan (indien van toepassing), waarin maatregelen ten behoeve van de veiligheid van de weg, de in de weg gelegen werken, de weggebruikers, de naburige bouwwerken, open erven en terreinen en hun gebruikers nader worden uitgewerkt.

Hiervoor dient een monitoringsplan te worden voorgelegd, waarin opgenomen:

- opnamerapportage belendingen;
- grenswaarden voor trillingen;
- meetprotocol voor trillingsmetingen;
- grenswaarden voor zettingen van belendingen;
- meetprotocol voor zettingsmetingen;
- procedure bij overschrijding van trillings- en/of zettingsgrenzen.

Hierbij dienen de volgende uitgangspunten te worden gehanteerd:

- a. trillingen tijdens bouwwerkzaamheden, zoals inbrengen van funderingspalen of damwanden, dienen beperkt te worden overeenkomstig het gestelde in het SBR-rapport "Schade aan gebouwen, meet- en beoordelingsrichtlijn, deel A";
- b. de grenswaarden voor trillingen dienen vooraf te worden vastgesteld op basis van hoofdstuk 10 van dit SBR-rapport;
- c. overeenkomstig Bouwbesluit 2012, art. 8.7 mag de grondwaterstand buiten de bouwput niet zover verlaagd worden, dat de veiligheid van naburige bouwwerken geschaad wordt;
- d. de verticale bouwputbegrenzingsen mogen niet zodanig vervormen, dat de veiligheid van belendende bouwwerken of in de weg gelegen kabels en leidingen geschaad wordt of dat hieraan ontoelaatbare vervormingen optreden;
- e. de vervormingsgrenzen voor belendingen, vastgelegd als zettingen en relatieve rotaties, dienen vooraf te worden vastgesteld op basis van de aard van de belending;
- f. de bedoelde vervormingsgrenzen dienen in overleg met Bouwtoezicht te worden vastgesteld;
- g. er dient van alle in de nabijheid gelegen bouwwerken een opnamerapportage te worden gemaakt waarin tenminste de volgende aspecten zijn vastgelegd:

Datum

Pagina
12 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

- foto's van de diverse gevels;
- een beschrijving van de hoofdstructuur van het pand;
- de bouwkundige staat van het pand;
- reeds aanwezige schade of vervorming;
- de aanlegdiepte- en breedte van de fundering of;
- de soort en inheidiepte van funderingspalen;
- h. er dient tijdens de uitvoering dagelijks constructief deskundig toezicht op het werk aanwezig te zijn, dat namens de vergunninghouder gemachtigd is handelend op te treden.

- Nadere uitwerking in berekeningen en tekeningen van de bouwputconstructie, waarin ten minste opgenomen:
 - a. faseringsplan van de werkzaamheden;
 - b. overzicht van de bodemopbouw;
 - c. aangenomen minimale en maximale grondwaterstanden;
 - d. een bemalingsplan;
 - e. overzichtstekening van peilbuizen;
 - f. berekening van de stabiliteit van de bouwkuip (taluds);
 - g. berekening van de stabiliteit van de bouwputbodem;
 - h. constructieve uitwerking in tekeningen en berekeningen van de bouwputwanden;
 - i. constructieve uitwerking in tekeningen en berekeningen van de stempel- en/of verankeringsconstructies;
 - j. berekeningen en tekeningen van de fundering van de bouwkraan.

Overige documenten

- een tekening van de inrichting van het bij het bouwwerk behorende terrein met daarop aangegeven de voorzieningen voor de bereikbaarheid en de plaats van bluswatervoorzieningen en opstelplaatsen van brandweervoertuigen;
- de waterleiding met de daarop aan te sluiten brandkr(a)an(en);
- de detaillering van de wand-, pui-, deur- en plafond/vloerconstructies met een WBDBO-eis (WBDBO = weerstand tegen branddoorslag en brandoverslag);

Melden werkzaamheden

U moet het storten van beton uiterlijk één dag van tevoren melden. De melding kan, onder vermelding van uw zaaknummer, per mail worden verzonden naar postbus@odra.nl.

Datum

Pagina
13 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Aandachtspunten

Nader te overleggen gegevens

- De in de voorschriften genoemde gegevens en bescheiden moeten uiterlijk drie weken voor de start van de uitvoering van de betreffende handeling ter goedkeuring aan de gemeente worden overlegd.
- Wij verzoeken u de documenten zoveel mogelijk digitaal in te dienen, onder vermelding van het zaaknummer. Dit kunt u doen via postbus@odra.nl.

Melding start bouw

- Elk van de volgende onderdelen van het bouwproces moet u uiterlijk twee dagen voor de uitvoering daarvan met vermelding van het zaaknummer melden:
 - De aanvang van de werkzaamheden, waaronder ontgravingwerkzaamheden;
 - de aanvang van het inbrengen van de funderingspalen, waaronder het slaan van proefpalen;

Melding start storten beton

- U moet het storten van beton uiterlijk één dag van tevoren melden.

Melding einde bouw

- De beëindiging van de bouwwerkzaamheden waarvoor een vergunning is verleend worden ten minste op de dag van beëindiging door de houder van de vergunning gemeld.

Melden werkzaamheden

- De meldingen kunnen, onder vermelding van het zaaknummer bij het onderwerp, worden gestuurd naar postbus@odra.nl.

Uitwerking constructieve gegevens

Aan de constructie voorwaarden is voldaan, tenminste aangaande de onderlinge samenhang tussen de diverse documenten, wanneer:

- De nader uit te werken constructieve berekeningen en tekeningen gecontroleerd en gewaarmerkt door de coördinerend constructeur per mail worden ingediend, via postbus@odra.nl onder vermelding van het zaaknummer.
- De volgende gegevens op alle documenten vermeld staan:
 - a. Projectomschrijving.
 - b. Projectadres en/of vergunningregistratienummer.
 - c. Auteur van het document (naam van het constructiebureau of constructeur).
 - d. Onderwerp van het document (berekening of tekening met omschrijving van titel of onderdeel).
 - e. Documentnummer en -versie.
 - f. Documentdatum (creatiedatum of wijzigingsdatum).
- Berekeningen en tekeningen van een zelfde onderdeel of samenhangende onderdelen gelijktijdig worden ingediend.
- Documentnamen moeten logisch en herkenbaar zijn (uit de documentnaam moet duidelijk blijken wat het document betreft).

- Documentnamen mogen maximaal 36 karakters bevatten (i.v.m. OLO-verwerking).
- Berekeningen zijn voorzien van een beschrijving van uitgangspunten en een inhoudsopgave.
- Bij wijzigingen de aard van de wijzigingen ten opzichte van een eerdere versie duidelijk op tekening is aangegeven.

Datum

Pagina
15 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Uitwerking Bouwveiligheidsplan

Hierbij dienen de volgende uitgangspunten te worden gehanteerd:

- trillingen tijdens bouwwerkzaamheden, zoals inbrengen van funderingspalen of damwanden, dienen beperkt te worden overeenkomstig het gestelde in het SBR-rapport "Schade aan gebouwen, meet- en beoordelingsrichtlijn, deel A";
- de grenswaarden voor trillingen dienen vooraf te worden vastgesteld op basis van hoofdstuk 10 van dit SBR-rapport;
- dat de grondwaterstand buiten de bouwput niet zover verlaagd mag worden, dat de veiligheid van naburige bouwwerken geschaad wordt of dat hieraan ontoelaatbare vervormingen optreden;
- de verticale bouwputbegrenzingsen mogen niet zodanig vervormen, dat de veiligheid van belendende bouwwerken of in de weg gelegen kabels en leidingen geschaad wordt of dat hieraan ontoelaatbare vervormingen optreden;
- de vervormingsgrenzen voor belendingen, vastgelegd als zettingen en relatieve rotaties, dienen vooraf te worden vastgesteld op basis van de aard van de belending;
- de bedoelde vervormingsgrenzen dienen in overleg met Bouwtoezicht te worden vastgesteld;
 - er dient van alle in de nabijheid gelegen bouwwerken een opnamerapportage te worden gemaakt waarin tenminste de volgende aspecten zijn vastgelegd:
 - foto's van de diverse gevels;
 - een beschrijving van de hoofdstructuur van het pand;
 - de bouwkundige staat van het pand;
 - reeds aanwezige schade of vervorming;
 - de aanlegdiepte- en breedte van de fundering of;
 - de soort en inheidiepte van funderingspalen palen;
- er dient tijdens de uitvoering dagelijks constructief deskundig toezicht op het werk aanwezig te zijn, dat namens de vergunninghouder gemachtigd is handelend op te treden;

Riolering

- In dit gebied ligt een (verbeterd) gescheiden rioolstelsel. Het huishoudelijke afvalwater dient op het gemeentelijke vuilwaterstelsel worden geloosd;
- Op grond van landelijke regelgeving dient het hemelwater op eigen terrein te worden verwerkt;
- dat voor het aansluiten van de benodigde (tijdelijke) rioolaansluiting(en) op het gemeenteriool minimaal drie weken tevoren een melding dient te worden ingediend bij de gemeente.

Bodem

- Als er grond op de bouwlocatie wordt toegepast van buiten de bouwlocatie moet dit minimaal 5 werkdagen voor de daadwerkelijke toepassing via het meldpunt bodemkwaliteit worden gemeld. (www.meldpuntbodemkwaliteit.senternovem.nl.)
- Bij de eventuele af- of aanvoer van grond, dient rekening te worden gehouden met onderzoek op de stofgroep PFAS. Dit is vanaf 8 juli 2019 verplicht conform het tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond en baggerspecie;
- Als de bouwer bij de grondwerkzaamheden duidelijk afwijkend (bodem)materiaal en/of verontreinigingen waarneemt, moet hij de volgende acties uitvoeren:
 - het bevoegde gezag (de handhavers van Omgevingsdienst Regio Arnhem) direct in kennis stellen (026) 377 16 00;
 - het werk op de betreffende plaats stilleggen;
 - het afwijkende bodemmateriaal apart houden en dit laten onderzoeken. Op grond hiervan kan de verwerking/verwijdering bepaald worden;
 - de aanwijzingen van de toezichthouder Wbb moeten opgevolgd worden.

Uitzetten bouwplannen:

- dat voor het uitzetten van de gevelijnen contact opgenomen dient te worden met Omgevingsdienst Regio Arnhem, team toezicht Bouw, telefoonnummer 026 377 1600.

Datum

Pagina
16 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Voor het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, een beheersverordening, een exploitatieplan, regels gesteld door Rijk of Provincie of een voorbereidingsbesluit geldt het volgende:

Voorschriften

Er zijn geen voorschriften van toepassing.

Aandachtspunten

Er zijn geen aandachtspunten van toepassing.

Datum

Pagina
17 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Bijlage: Overwegingen

Voor het (ver)bouwen van een bouwwerk geldt het volgende:

Bij het nemen van het besluit hebben wij het volgende overwogen:

Bestemmingsplan

- dat gebleken is dat het project (op onderdelen) in strijd is met het ter plaatse vigerende bestemmingsplan 'Chw Omgevingsplan De Laar 2020';
- dat de strijdigheid kan worden opgeheven indien medewerking kan worden verleend aan de planologische afwijking die voor de realisering van dit project noodzakelijk is;
- dat voor de verleende medewerking aan de planologische afwijking naar de hieronder opgenomen deelt toestemming wordt verwezen.

Welstand

- dat voor het onderhavige plan het welstandsniveau 'geen toets' van toepassing is en daarmee ook geen welstandscriteria voor dit plan.

Bouwbesluit 2012

- dat uit de aanvraag is gebleken dat het aannemelijk is dat het project voldoet aan het Bouwbesluit 2012.

Voor het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een bestemmingsplan, een beheersverordening, een exploitatieplan, regels gesteld door Rijk of Provincie of een voorbereidingsbesluit geldt het volgende:

Bij het nemen van het besluit hebben wij het volgende overwogen:

Bestemmingsplan

Goede ruimtelijke onderbouwing

- Dat in het ter plaatse vigerende bestemmingsplan 'Chw Omgevingsplan De Laar 2020' aan het onderhavige perceel de bestemming 'gemengd' is toegekend.
- Dat ingevolge artikel 4 van de regels behorende bij het bestemmingsplan op deze locatie uitsluitend mag worden gebouwd ten behoeve van kantoren, lichte gezondheidszorg en openbare dienstverlening.
- Dat derhalve het project in strijd is met het van kracht zijnde bestemmingsplan.
- Dat deze strijdigheid enkel kan worden verleend op basis van een goede ruimtelijke onderbouwing.
- Dat het ruimtelijk en planologisch aanvaardbaar wordt geacht om de omgevingsvergunning voor de afwijking van het bestemmingsplan te verlenen middels de aangeleverde ruimtelijke onderbouwing en onderstaande motivering:

Motivering:

Stedenbouw

Het beleid van de gemeente is erop gericht om de komende jaren meer woningen te realiseren. De locatie is onderdeel van een woongebied. Door de voorgestelde inrichting en de functies wordt de kwaliteit van het woongebied versterkt en neemt het aantal woningen toe. Het parkeerterrein wordt efficiënter ingericht en ondergeschikt in het ruimtelijk beeld. Hierdoor neemt het oppervlak groen toe. De overschrijding van het bestaande bouwvlak betreft ruimtelijk gezien slechts een geringe afwijking ten opzichte van de bouwgrens uit het vigerende bestemmingsplan. De afstand tot de bestaande woningen is groot. Er vindt geen aantasting van het leef- en woonmilieu van de omwonenden plaats.

Mobiliteit

Aan het begin van het project was duidelijk dat het initiatief niet ging voldoen aan de regels voor parkeren. Het tekort aan parkeerplaatsen is ondervangen door inzetten van deelmobiliteit, in dit geval door middel van deelauto's. Deze afwijking is besproken met en akkoord bevonden door de wethouder Mobiliteit. Het aangeleverde inrichtingsplan voor parkeren en de ROB zijn akkoord vanuit Mobiliteit.

Wonen

Vanuit Wonen is de ruimtelijke motivering is akkoord.

Economische Zaken

Het is belangrijk dat er in het plangebied ruimte blijft voor vormen van wijk economie (kleinschalige kantoren, maatschappelijke en culturele functies). In het plan voor de transformatie van het voormalige kantoorpand naar 92 appartementen is, na eerdere advisering erover, opgenomen dat er 900 m² beschikbaar moet blijven voor kantoorruimte met een baliefunctie en/of ruimte voor licht maatschappelijke functies. Het is daarom inzake deze aanvraag niet nodig dat er in de twee appartementencomplexen kantoorruimte en/of ruimte voor maatschappelijke functies wordt opgenomen in het programma.

Groen en ecologie

Op basis van de aangeleverde (aanvullende) gegevens in de Boom afwegingsrapportage, de positieve groenbalans in vierkante meters, de positieve bomenbalans en het natuurinclusief bouwen is het plan vanuit groen en ecologie akkoord.

Water

In het advies van 24 juni 2022 is aangegeven dat voor het afvoeren van het hemelwater naar de watergang toestemming van het Waterschap Rivierenland nodig is. In het advies van 19 januari 2023 was het nog onduidelijk of dit besproken was met Waterschap Rivierenland en of zij akkoord zijn met het plan. Inmiddels is duidelijk dat de plannen zijn besproken en akkoord bevonden door Waterschap Rivierenland. Dit is ook opgenomen in bijlage 6 van de ROB. Vanuit Water is het plan hiermee akkoord.

Datum

Pagina
19 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Archeologie

De ruimtelijke onderbouwing is voor het aspect Archeologie akkoord. In de ontwerp omgevingsvergunning dient wel een tekst te worden opgenomen over toevalvondsten (zie aandachtspunt).

Omgevingskwaliteit

Vanuit omgevingskwaliteit is de ruimtelijke motivering is akkoord.

Bodem

Vanuit bodem is de ruimtelijke motivering is akkoord.

Datum

Pagina
20 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Bijlage: Rechtsmiddelen

Datum

Beroep

Tegen het besluit kan beroep worden aangetekend bij de rechtbank door de belanghebbende, waaronder de aanvrager of derde-belanghebbende, wiens belang rechtstreeks bij het besluit is betrokken.

De termijn voor het indienen van het beroepschrift start met ingang van de dag na waarop het besluit ter inzage is gelegd. Voor de datum van de terinzagelegging wordt verwezen naar de gemeentepagina op www.overheid.nl, de Staatscourant of ruimtelijkeplannen.nl.

Het beroepschrift moet ingediend worden bij:

Rechtbank Gelderland
Team Bestuursrecht
Postbus 9030
6800 EM Arnhem

Pagina
21 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Op grond van artikel 6:5 van de Algemene wet bestuursrecht dient het beroepschrift ten minste te bevatten:

- de naam en het adres van de indiener;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het beroepschrift is gericht, samen met het zaaknummer zoals vermeld in het briefhoofd van ons besluit;
- de gronden van het beroep.

Voor de ontvankelijkheid van het beroep is het gelet op artikel 6:13 van de Algemene wet bestuursrecht van belang dat er tijdig zienswijzen zijn ingebracht tegen het ontwerpbesluit.

De beschikking treedt in werking met ingang van de dag na afloop van de termijn voor het indienen van een beroepschrift. Het indienen van een beroepschrift schorst de werking van het besluit niet. Hebben u of derdebelanghebbenden er veel belang bij dat dit besluit niet in werking treedt, dan kan een voorlopige voorziening worden aangevraagd op grond van het bepaalde in artikel 8:81 van de Algemene wet bestuursrecht.

Een verzoek om voorlopige voorziening kan worden ingediend bij:

De voorzieningenrechter van Rechtbank Gelderland
Afdeling Bestuursrecht
Postbus 9030
6800 EM ARNHEM

Wanneer een verzoek om voorlopige voorziening wordt toegewezen, treedt de beschikking pas in werking nadat hierover een beslissing is genomen.

Voor de ontvankelijkheid van het verzoek een voorlopige voorziening te treffen, is het van belang dat:

- een afschrift van het beroepschrift wordt toegezonden;
- er gelet op de betrokken belangen sprake is van onverwijlde spoed.

Het verzoekschrift dient aan dezelfde vereisten als het beroepschrift te voldoen (artikel 6:5 van de Algemene wet bestuursrecht).

Datum

Pagina
22 van 22

Zaaknummer
ODRA22AB0583

Ruimtelijke Onderbouwing

Zeelandsingel 40 – fase 2

Gemeente Arnhem

Inhoudsopgave

		Pagina
1	Inleiding	3
2	Omschrijving van het project en het projectgebied	3
3	Planologische situatie en afwijking	5
4	Beleidskader	7
5	Toetsing aan de milieuwetgeving	18
6	Ruimtelijke effecten	24
7	Economische uitvoerbaarheid	30

Bijlagen

31

Bijlage 1	Akoestisch onderzoek Aanbouw Zeelandsingel 40, Arnhem; DGMR, 29 juli 2021
Bijlage 2	Verzoek Hogere Grenswaarde; StrategieArchitecten, 29 juli 2021
Bijlage 3	Verkennd bodemonderzoek; Econsultancy, 21 augustus 2020
Bijlage 4	Rapportage Quicksan Wet natuurbescherming; GRAS advies, 1 september 2022
Bijlage 5	Structuurontwerp; Buro Poelmans Reesink, 6 december 2023
Bijlage 6	Watertoets Waterschap Rivierenland; 12 september 2022
Bijlage 7	Verslagen van Buurtoverleg Zeelandsingel 40; Vermeer Vastgoed, 2021 Verslag van Buurtoverleg Zeelandsingel 40; Vermeer Vastgoed, februari 2024
Bijlage 8	Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem; StrategieArchitecten, december 2023
Bijlage 9	Afwegingsrapportage bomen in projecten; gemeente Arnhem / StrategieArchitecten, mei 2023 Inclusief aanvulling; Buro Poelmans Reesink, juli 2023
Bijlage 10	De Amsterdamse Bouwbrief, Nummer 2015-130

Hoofdstuk 1 Inleiding

De eigenaar van het kantoorpand, met adres Zeelandsingel 40 te Arnhem, heeft recent hier woningen gerealiseerd met een verleende omgevingsvergunning. Het huidige bouwvlak in het Omgevingsplan biedt nog ruimte voor een nieuw woningbouwplan. Dit kan beschouwd worden als een 2^e fase van de ontwikkeling van de locatie. Dit plan is vanwege de bestemming en een bouwvlakoverschrijding niet mogelijk in het vigerende Chw Omgevingsplan 'De Laar 2020'. Om de ontwikkeling mogelijk te maken is een 'ruimtelijke onderbouwing' opgesteld.

In deze ruimtelijke onderbouwing wordt eerst ingegaan op het project en het projectgebied. Door de ligging is dit nauw verbonden met de transformatie van het oude kantoorpand. In hoofdstuk 3 staat informatie over het geldende omgevingsplan. De toetsing vindt plaats op het relevante beleid (hfst.4), milieuwetgeving (hfst.5) en de ruimtelijke effecten (hfst.6). De onderbouwing wordt afgerond met een hoofdstuk over de economische uitvoerbaarheid.

Ligging projectgebied Zeelandsingel 40.

Hoofdstuk 2 Omschrijving van het project en projectgebied

Het project

De voormalige Provinciale bibliotheekcentrale, Zeelandsingel 40, is geschikt gemaakt voor de functie wonen. Het pand was in gebruik door kleinere kantoren, een huisarts en een fysiotherapeut, maar kende veel langdurige leegstand. Met de begin 2022 verleende Omgevingsvergunning zijn 92 appartementen in het bestaande gebouw gerealiseerd, inclusief ruimtes voor maatschappelijke functies.

Deze ruimtelijke onderbouwing voor fase 2 voorziet in een onderbouwing van de planologische regeling om af te wijken van de bestemmingsregels ten behoeve van twee nieuwe woonblokken en om op twee punten buiten het bouwvlak te bouwen.

Het perceel van het bestaande gebouw met buitenruimtes staat kadastraal bekend als: gemeente Arnhem, sectie AE, perceel 7719. De nieuwbouw vindt plaats op de percelen 7657 (1.433 m²) en 7656 (1.863 m²). Het betreft een initiatief van de huidige eigenaar van de drie percelen. In blok A, op het westelijke perceel 7657, komen 32 (koop)appartementen in twee tot vier bouwlagen op een halfverdiepte parkeerkelder. In blok B, op het rechter perceel 7656, komen 27 (huur- of koop)appartementen, eveneens in twee tot vier bouwlagen op een halfverdiepte parkeerkelder.

In totaal komen er dus 59 nieuwe appartementen, allen met balkon. De oppervlaktes variëren tussen 42 m² (28 stuks) tot maximaal 74 m² (31 stuks).

Zicht op het kantoorpand vanaf parkzone langs de Burgemeester Matsersingel.

Het projectgebied

Het projectgebied is gelegen in de zuidelijke hoek die gevormd wordt door de Burgemeester Matsersingel en de Batavierenweg in Arnhem-Zuid. De ontsluiting vindt plaats vanaf de woonwijk aan de Zeelandsingel. Het vrijstaande kantoorgebouw kent een ruime parkeergelegenheid.

De Zeelandweg is de doorgaande ontsluitingsweg van de rustige woonbuurt. Veel bebouwing is intern gericht op een eigen hof, met achtertuinen naar een groenzone. De meeste woningen stammen uit de jaren '80. Ten oosten van het plangebied staan de jongste woningen, van rond de eeuwwisseling. Door de ligging van het kantoorgebouw, omsloten door groen, de bijzondere bouwstructuur en de gekoppelde parkeerplaats wijkt het complex duidelijk af van de naastgelegen woonwijk.

Hoofdstuk 3 Planologische situatie en afwijking

Voor de betreffende percelen, met kadastrale nummers 7657 en 7656, vigeert het Chw omgevingsplan: “De Laar 2020” (31 maart 2021), en het bestemmingsplan: “Facetplan parkeren” (30 mei 2018)

De percelen kennen in het vigerende plan “De Laar 2020” de enkelbestemming ‘Gemengd - Gemengd gebied’. Afgezien van administratieve kantoren, beperkte gezondheidszorg en openbare dienstverlening zijn hier geen andere functies toegestaan. Voor het beoogde wonen is dus een planwijziging noodzakelijk. Tevens kent de locatie de dubbelbestemming ‘Waarde – Archeologie-Verwachting’. Een gebiedsaanduiding wijst op een lage verwachting voor archeologische vondsten.

In het bouwvlak geldt een maximaal bebouwingspercentage van 70% en een maximum bouwhoogte van 15 meter.

Uitsnede van de verbeelding van het Chw Omgevingsplan De Laar 2020.

Het nieuwbouwplan voorziet in realisatie van 59 woningen, in twee blokken naast het bestaande pand. De twee nieuwe blokken komen in de zuidoosthoek van het bouwvlak. De bouwhoogtes nemen af in de richting van de bestaande woningen. Op twee punten wordt het bestaande bouwvlak overschreden. Het gaat om een punt aan de zuidwestzijde waar het complex (blok A) met drie bouwlagen maximaal 3,5 meter buiten het bouwvlak gaat. Door de ruime afstand tot de voorgevels van de bestaande woningen (37 meter) en de grote bomen wordt hinder voor de omgeving vermeden.

De andere overschrijding van het bouwvlak is aan de noordoostzijde waar de parkeerkelder (van blok B) maximaal 5 meter buiten het bouwvlak steekt. Door de verdiepte ligging en de landschappelijke inpassing in het talud van de watergang is dit acceptabel.

De bouwvolumes passen verder binnen de bestaande bouwregels van het omgevingsplan. Deze bestemmingsbepalingen, zoals bouwhoogte en bebouwingspercentage, blijven ook onverkort van kracht.

Aanduiding van de twee nieuwbouwcomplexen A en B, inclusief parkeerkelders. In rood is aangegeven waar de grens van het bouwvlak wordt overschreden.

Deze Ruimtelijke Onderbouwing is gekoppeld aan de aanvraag Omgevingsvergunning voor de twee nieuwbouwcomplexen. Er moet worden afgeweken van het bestemmingsplan. De kantoorfunctie wordt omgezet naar een woonfunctie. Daarnaast wordt op twee punten de grens van het bouwvlak overschreden, binnen dezelfde bestemming.

De afwijking van het bestemmingsplan wordt acceptabel beschouwd. Om het plan te kunnen realiseren moet een grote planologische afwijkingsprocedure worden gevolgd (artikel 2.1 lid 1 onder c juncto artikel 2.12 lid 1 sub a onderdeel 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht - Wabo). Daarvoor is het plan voorzien van deze ruimtelijk onderbouwing waarmee wordt aangetoond dat er sprake is van een 'goede ruimtelijke ordening'.

Op 31 januari 2011 heeft de gemeenteraad, op basis van het Besluit omgevingsrecht (Bor) artikel 6.5 lid 3, een lijst met categorieën vastgesteld waarvoor geen verklaring van geen bedenkingen (VVGB) is vereist. Voor plannen met niet meer dan 50 woningen is geen VVGB vereist. Het plan bestaat uit 59 appartementen. Gelet op artikel 2.27 Wabo juncto artikel 6.5. lid 1 Bor betekent dit, dat de gemeenteraad voor deze aanvraag formeel een aparte VVGB dient af te geven.

Hoofdstuk 4 Beleidskader

Dit hoofdstuk beschrijft, voor zover van belang, het rijks-, provinciaal- en gemeentelijk beleid. Hierin worden voor het projectgebied geldende specifieke uitgangspunten weergegeven.

Rijksbeleid

De SVIR schetst het nieuwe ruimtelijke en mobiliteitsbeleid van het rijk in het perspectief van 2028 en 2040. In de SVIR wordt de ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd. Deze ladder is per 1 oktober 2012 als motiveringseis in het Besluit ruimtelijke ordening (artikel 3.1.6, lid 2) opgenomen. Doel van de ladder voor duurzame verstedelijking is een goede ruimtelijke ordening door een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden.

De SVIR laat zich niet specifiek uit over dergelijke lokale ontwikkelingen. Het voornemen raakt dan ook geen rijksbelangen zoals opgenomen in de SVIR.

Provinciaal beleid

De provincie Gelderland kent een integraal provinciaal beleidsplan: Omgevingsvisie Gaaf Gelderland (vastgesteld door de Provinciale Staten op 19 december 2018). Met zeven ambities wordt gekozen voor een duurzaam, verbonden en economisch krachtig Gelderland.

1. Energietransitie:	Van fossiel naar duurzaam
2. Klimaatadaptatie:	Omgaan met veranderend weer
3. Circulaire economie:	Sluiten van kringlopen
4. Biodiversiteit:	Werken met de natuur
5. Bereikbaarheid:	Duurzaam verbonden
6. Vestigingsklimaat:	Een krachtige, duurzame topregio!
7. Woon- en leefomgeving:	Dynamisch, divers, duurzaam

Ten aanzien van de in deze ruimtelijke onderbouwing besloten ontwikkeling is vooral het thema 'Woon- en leefomgeving' relevant. Hierbij geldt onder meer de volgende ambitie:

'Gelderland heeft een aanbod aan woningtypen en woon- milieus passend bij de diversiteit aan woningvraag; voor ieder een passende, duurzame woning. We benutten de bestaande bebouwde omgeving optimaal met voldoende ruimte voor klimaatadaptieve maatregelen'.

Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling van het plangebied voorziet in het realiseren van twee woongebouwen met maximale inspanningen ten aanzien van groen en klimaatadaptieve maatregelen. Voor zover van toepassing past de ontwikkeling in het provinciaal beleid.

Ligging van het plangebied in Arnhem Zuid.

Omgevingsvisie Arnhem 2040

Het gebruik van de ruimte in een stad verandert voortdurend. Arnhem staat de komende jaren voor belangrijke stedelijke opgaven. Arnhem is in trek bij bewoners, bedrijven en bezoekers en groeit. Tussen 2020 en 2040 neemt de behoefte aan woningen naar verwachting met 16.000 toe. Deze groei wordt benut om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Het gewenste toekomstbeeld voor Arnhem 2040 is een stad als onderdeel van een sterke regio met een veelzijdig landschap, waardevolle wijken en krachtige knooppunten.

Om de plannen en initiatieven goed op elkaar af te stemmen heeft de gemeente een omgevingsvisie opgesteld. Een omgevingsvisie schets een beeld voor de fysieke leefomgeving op de langere termijn. In December 2023 heeft de gemeenteraad de Omgevingsvisie Arnhem 2040 vastgesteld. Deze visie beschrijft hoe we keuzes maken in het ruimtegebruik.

Het gewenste toekomstbeeld voor Arnhem 2040 is een stad als onderdeel van een sterke regio met een veelzijdig landschap, waardevolle wijken en krachtige knooppunten. In de omgevingsvisie staat dat we woningbouwopgave binnenstedelijk opgelost wordt, waarbij inclusie en betaalbaar wonen een centrale plek hebben.

Om het streefbeeld in 2040 te bereiken, zijn in de omgevingsvisie vijf thema's uitgewerkt:

1. Een groene, gezonde en veilige stad
2. Een vitale stad
3. Een stad waar het goed wonen is
4. Ruimte voor schone mobiliteit
5. Een stad met nieuwe energie

Per thema wordt geschetst welke ambities Arnhem heeft en welke inspanningen worden gedaan in de stad.

De komende jaren wordt vooral aandacht gegeven aan:

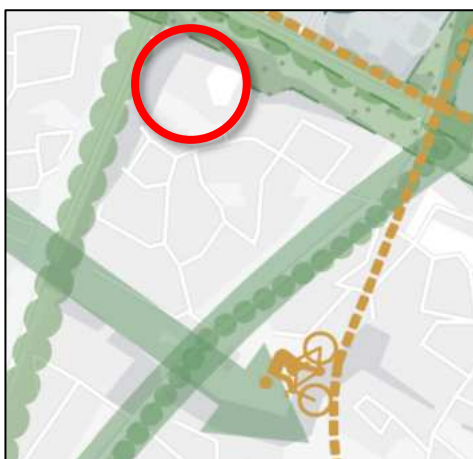
- Bouwen op goed bereikbare plekken waar voorzieningen nabij zijn
- Wonen, werken en voorzieningen dicht bij elkaar brengen
- Wandelen, fietsen, en OV zijn de meest voor de hand liggende vormen van vervoer
- De stad verder vergroenen, passend bij het veranderende klimaat
- Het blijven van die creatieve en energieke stad

Naast de ambities per thema, worden ook vijf deelgebieden specifiek beschreven. Dit zijn gebieden waar veel opgaven en ambities samenkomen en duidelijk keuzes worden gemaakt. Het plangebied maakt deel uit van deelgebied Arnhem Zuid. De ambities voor dit gebied zijn als volgt:

- Nieuwe ontwikkelingen zorgen voor meer variatie in het woningaanbod en nieuwe werkplekken.
- Een nieuwe stedelijke ontwikkeling gaat gepaard met verbetering van de omgevingskwaliteit (toevoegen van groen, tegengaan hitte, ontmoetingsruimte).
- We ontwikkelen multifunctionele stedenbouwkundige concepten.
- Een nieuwe ontwikkeling levert geen druk op de openbare ruimte (extra m2 verharding en parkeren) en maakt gebruik van duurzame mobiliteitsconcepten of gebouwd parkeren.
- We versterken de bestaande groene en blauwe structuren.
- We heffen de bestaande infrastructurele barrières op.
- We zorgen voor voldoende lokale arbeidsplaatsen

Gebiedsuitwerking Arnhem Zuid, Omgevingsvisie Arnhem 2040, met aanduiding van locatie (rode cirkel).

Uitsnede Zeelandsingel 40

- Boomstructuren behouden & versterken
- Robuust netwerk van (snel)fietspaden en doorfietsroutes.
- Robuuste groen/blauwe hoofdstructuur die de wijken omzoomt en door de wijken verweven is. Afstand naar groen is klein en maakt voet- en fietsverbindingen aantrekkelijk. Het geven van meer ruimte aan het groen versterkt de groenbeleving en de bufferende werking.

Het initiatief past binnen de gemeentelijke visie op binnenstedelijk bouwen. Door toevoeging van relatief kleine en betaalbare huur- en koopwoningen wordt invulling gegeven aan de ambities voor dit gebied, door het toevoegen van meer variatie in woningaanbod. Ook de doelstellingen ten aanzien van groen- en klimaatadaptatieve maatregelen in dit project sluiten aan bij de toekomstbeeld van een groene, gezonde en veilige stad. Ook wordt aangesloten bij de doelstelling voor mobiliteit. Parkeren is deels voorzien in verdiepte parkeerkelders en er wordt voorzien in deelauto's.

Economische aspecten

Lange tijd zette de gemeente zich in op het tegengaan van leegstand door omvorming van functies. De beoogde transformatie van het pand Zeelandsingel 40 past goed in dit beleid, zij het dat het actieve beleid is beëindigd. Met name in de directe omgeving van stationslocaties wordt de transformatie van kantoren naar wonen nu ontmoedigd. De gemeente blijft zich vanuit andere beleidsregels nog steeds inzetten op kwalitatieve omvorming van panden. Dit blijkt onder meer uit het 'Woonbeleid'.

Het kantoorpand aan de Zeelandsingel blijft voorzien in het bieden van betaalbare ruimtes voor diverse (dienstverlenende) activiteiten en sociale initiatieven. Het gebouw draagt bij aan een goed leefklimaat in de wijk. De nieuwbouw met nog eens 59 appartementen versterkt de centrale functie van het gebouw en kan meer mogelijkheden bieden voor een gezonde exploitatie van de maatschappelijke voorzieningen.

Woonbeleid

In 2015 zijn de 'Arnhemse Woonprincipes 2025' vastgesteld, als de Arnhemse Woonvisie nieuwe stijl. Hierin worden de hoofdpunten van het wonen kernachtig geformuleerd, in woonprincipes. De principes bestaan uit vier pijlers waar het thema duurzaamheid onderdeel van uit maakt. Tezamen bevat het de strategische koers die ervoor moet zorgen dat Arnhem ook in de toekomst een woonstad is waar het voor iedereen aantrekkelijk is om te wonen, te leven, te leren en te werken.

Er zijn een viertal centrale pijlers voor het wonen in Arnhem, namelijk:

1. Duurzaam betaalbaar;
2. Levensloopgeschikt wonen;
3. Aantrekkelijke woonstad;
4. Wijken met identiteit.

Vanuit het 'Plan van aanpak woningbouwontwikkeling Arnhem' (december 2019) en vanuit de 'Woondeal regio Arnhem-Nijmegen' (maart 2020) wordt er gestuurd op toevoeging woningen in het betaalbare segment. Vanuit de 'Arnhemse woonprincipes 2025' wordt ook gestuurd op een mix aan woningtypes en doelgroepen. Een combinatie van senioren en starters kan een doorstroming in de wijk verbeteren. Voor de toekomstbestendigheid en brede inzet van de woningen is het belangrijk dat deze levensloopgeschikt worden gebouwd.

Onderhavig plan, inclusief transformatie van het kantoorpand, draagt bij aan het ontwikkelen van Arnhem als aantrekkelijke woonstad. Bestaand vastgoed wordt hergebruikt en de locatie wordt intensiever bebouwd. Met de nieuwbouw wordt opnieuw een woningtype aan de omgeving toegevoegd waar behoefte aan is: kleinere, betaalbare woningen. De gebruiksoppervlaktes variëren tussen de 42 en 74 m², met 47 tweekamerappartementen en 12 driekamerappartementen. De doelgroep zal voornamelijk bestaan uit jonge, werkende mensen. Deze kunnen profiteren van een goede ontsluiting via de snelwegen en het

openbaar vervoer. Door de meerkamer-appartementen zijn er mogelijkheden om er met een jong gezin te wonen.

De nieuwe appartementen worden levensloopbestendig gebouwd, vooralsnog zonder extra voorzieningen. De twee gebouwen zijn voorzien van liften en zijn rolstoeltoegankelijk. Zo dicht mogelijk bij de entrees komen parkeerplaatsen voor mindervaliden.

Alle appartementen zijn voorzien van een balkon of een terras op het groene dak van blok B.

Alle (koop)appartementen in blok A, kleiner dan 50 m² (28 stuks), beschikken over een gezamenlijke berging en fietsenstalling. Alle vier grotere (koop)appartementen in blok A, van ca 70 m², hebben géén eigen berging, maar maken ook gebruik van de gezamenlijke berging en fietsenstalling. Zij hebben daarnaast een bergruimte in de eigen woning. Dit is conform de 'Amsterdamse bouwbrief' (zie bijlage 10).

Alle (huur)appartementen in blok B zijn groter dan 50 m²; zij hebben allen een privéberging.

Naast gevelbeplanting op blok B worden alle daken voorzien van sedumbepanting en zonnepanelen.

Verkeersbeleid

Voor deze ontwikkeling is voor wat betreft het verkeersbeleid met name het parkeerbeleid relevant. Voor het parkeren gelden Arnhemse parkeernormen. Deze zijn opgenomen in het recent vastgestelde bestemmingsplan "Facetplan parkeren", gebaseerd op de "Beleidsregels Parkeren 2011". De normen volgen de actuele richtlijnen van de landelijke stichting CROW.

De norm wordt per situatie bekeken op haalbaarheid en compensatiefactoren. De parkeerplaatsen dienen op eigen terrein te liggen of in een naburige stallingsruimte binnen een loopafstand van 500 meter.

Bij de nieuwe invulling voor de gebouwen gelden de volgende normen:

voor een 'Appartement met gebruiksoppervlakte tot 75 m ² :	1,0 parkeerplaats per app.
voor een 'Appartement met gebruiksoppervlakte van 75 m ² tot 120 m ² :	1,3 parkeerplaats per app.
900 m ² kantoor met baliefunctie:	1,0 parkeerplaats per 50 m ² bvo

Beeld van de bestaande parkeerplaatsen naast woningbouw aan de Zeelandsingel.

Milieubeleid

In de Structuurvisie Arnhem 2020 met doorkijk 2040 (vastgesteld 10 december 2012) is de “Gebiedsgerichte aanpak” uit de Integrale Milieuvisie 2008-2011 opgenomen. Daarin wordt aangegeven hoe het milieubeleid een positieve bijdrage kan leveren aan maatschappelijke thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Uitgangspunten zijn duurzame ontwikkeling en een optimale leefomgevingskwaliteit van de stad.

De gebiedsgerichte aanpak vormt de kern van de integrale milieuvisie en is een uitwerking van de zonering van milieukwaliteiten die in het Structuurplan Arnhem 2010 zijn opgenomen. Hiermee worden milieuambities naar verschillende gebieden gedifferentieerd. Niet overal in de stad worden immers dezelfde milieuambities nagestreefd: in een dynamisch centrum wordt bijvoorbeeld meer geluid geaccepteerd dan in een woonwijk. Wel wordt rekening gehouden met grenswaarden en streefwaarden. Grenswaarden mogen niet worden overschreden. Van streefwaarden kan worden afgeweken als daar - op een hoger schaalniveau- aantoonbare milieuwinst tegenover staat en zolang er geen concentratiegebieden ontstaan waar de milieubelasting zich ophoopt.

Door expliciet te maken welke milieukwaliteiten de gemeente in het betreffende gebied wil handhaven of realiseren, wordt ook duidelijk of een bepaalde ontwikkeling wel of niet past in het betreffende gebied.

Bestemmingsplangebied volgens Streefbeeld milieukwaliteit 2040

Het plangebied aan de Zeelandsingel is voornamelijk gelegen in het gebiedstype: Stedelijke zone of knooppunt. De milieukwaliteit is matig, de toegestane milieubelasting vrij hoog. In dit gebiedstype is sprake van een hoge mate van functiemenging.

Geluid

De Wet geluidhinder heeft tot doel de mens te beschermen tegen geluidhinder. Dit is in de wet uitgewerkt in een normenstelsel voor de toelaatbare geluidbelasting in de woonomgeving. Alleen planologisch nieuwe

situaties worden getoetst aan de wet. Naast woningen zijn er nog een aantal geluidgevoelige objecten aangewezen zoals scholen en zorginstellingen.

Hinder

In het kader van bedrijven en milieuzonering dienen de effecten van inrichtingen op hun omgeving (gevoelige bestemmingen, waaronder woningen) in beeld gebracht te worden. Voorbeelden van hinder zijn geluid, geur, stof of gevaar. In de VNG-publicatie 'Bedrijven en milieuzonering 2009' is een lijst van inrichtingen opgenomen waarbij de inrichtingen op grond van de hinder die zij veroorzaken, zijn opgedeeld in 6 categorieën. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat een inrichting uit categorie 1 relatief weinig hinder veroorzaakt en een inrichting uit categorie 6 bijzonder veel hinder veroorzaakt. Nadere beoordeling wordt verricht bij de indiening Omgevingsvergunning voor de woningen.

Externe veiligheid

Met externe veiligheid wordt bedoeld de kans op overlijden van mensen buiten de grenzen van een bedrijf of transportmedium, als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen binnen de grenzen van het bedrijf dan wel het transportmedium. In de externe veiligheid worden twee risicobegrippen gehanteerd:

Het PR (Plaatsgebonden Risico). Het risico op een bepaalde plaats. Het PR is de kans dat een persoon, die zich permanent en onbeschermd op die plaats zou bevinden, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het PR is de 10-6/jr PR contour.

Het GR (Groepsrisico). De kans dat in een keer een groep mensen van tenminste een bepaalde grootte komt te overlijden als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het GR is een oriënterende waarde.

Landelijk beleid

Voor bedrijven is op 28 oktober 2004 het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. In het Bevi worden milieukwaliteitseisen (artikel 5.1 van de Wet milieubeheer) vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken. In het Bevi wordt een onderscheid gemaakt in kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten. De 10-6 PR contour geldt ten opzichte van kwetsbare objecten als grenswaarde en ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten als richtwaarde. Het beoordelingskader voor het groepsrisico is een oriënterende waarde.

Voor de routes (weg, water, spoor en ondergrondse leidingen) waarover transport van gevaarlijke stoffen plaatsvindt, komt in 2009/2010 een AMvB transport. In deze AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) worden ook milieukwaliteitseisen vastgelegd die in de ruimtelijke planvorming moeten doorwerken.

Gemeentelijk beleid

Op 21 november 2005 is het beleidsplan Externe Veiligheid 2005-2008 vastgesteld. Dit plan is nog steeds van kracht. Hierin wordt de mate van gewenste externe veiligheid in Arnhem beschreven. Uitgangspunten hierbij zijn de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. In een groot gedeelte van de stad streeft de gemeente naar het niet doen toenemen van de risico's. Op sommige plekken in de stad, op bedrijventerreinen voor zware industrie en de volgens het structuurplan stedelijke zone accepteert de gemeente een hoger risico dan op andere plaatsen. Wel moet daar extra aandacht zijn voor de beschikbare mogelijkheden voor rampenbestrijding, de zelfredzaamheid van mensen en de hulpverlening.

Welstandsnota Arnhem 2015

Op 13 juli 2015 heeft de gemeenteraad van Arnhem de nieuwe welstandsnota vastgesteld. Arnhem is een aantrekkelijke stad om te wonen en te verblijven. Het uiterlijk van de stad draagt daar aan bij. De gemeente wil dat zo houden.

De gemeente wil dat nieuwe bouwwerken in zijn algemeenheid passen in hun omgeving. De bestaande stad is dus het referentie- en inspiratiekader. Voor de meest voorkomende bouwwerken zijn verder in deze nota gebiedsgerichte criteria opgenomen. Deze criteria zijn per gebied anders, variërende tussen 'géén toets', 'lichte toets' en 'zware toets'. Voor de locatie geldt 'géén toets' en blijft dus een beoordeling achterwege. Bij de transformatie van het pand naar woningen worden gevels gerenoveerd met betrekkelijk geringe uitwendige zichtbare aanpassingen. Aangenomen wordt dat daarom de excessenregeling en voorschriften ten aanzien van reclame ook niet van toepassing zijn.

Huidige entree van het transformatiegebouw Zeelandsingel 40.

Groenvisie en Bomenplan

Op 5 maart 2018 heeft de gemeenteraad de Groenvisie 2017-2035 vastgesteld. De Groenvisie gaat over het Groen-blauw raamwerk, de stedelijke hoofdgroenstructuur, van de stad. Dit raamwerk van de stad bepaalt het gezicht van de stad. Het groen biedt ruimte voor een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en daarmee ook

toekomstbestendige stad. Op gemeente en op particuliere terreinen. De Groenvisie geeft ook ruimte aan initiatieven, die waarden van het groen niet aantasten maar versterken.

De Groenvisie is verdeeld in 5 thema's met bijbehorende doelen en opgaven:

- de herkenbare stad: zichtbaarheid en beleefbaarheid van landschap en cultuurhistorie
- de natuurvriendelijke stad: biodiversiteit in en om de stad en de natuurinclusieve stad
- de groene gezonde stad: leefbaarheid, klimaat, waterbuffering, koelte en gezondheid
- de duurzaam beheerde stad: beheer afgestemd op eindbeeld en gebruik
- de samenwerkende stad: maatschappelijke betrokkenheid en promotie van groen

Het plan voor de Zeelandsingel 40 betekent geen wijzigingen in de hoofdgroenstructuur van de stad. Wel kan het van betekenis zijn voor onder meer de biodiversiteit en de leefbaarheid op en direct rond het plangebied.

Als aanvulling op de Groenvisie is in 2020 het gemeentelijk Bomenplan opgesteld. Dit plan laat zien wat de ambities zijn voor de bomen in de stad. Het geeft meer duidelijkheid en richting bij afwegingen op het gebied van aanplant, beheer en kap en hoe om te gaan met bomen in projecten. Tevens is het van belang dat hierdoor transparant wordt gemaakt welke afwegingen hierbij gelden en vanuit welke kaders de gemeente opereert. Ter controle is de gemeentelijke 'Afwegingsrapportage bomen in projecten' ingevuld. Deze is aangevuld met een beschrijving over de groeikansen van te verwijderen bomen en mogelijkheden van herplant (zie bijlage 9).

Duurzaamheid en natuurinclusiviteit

Elk project(gebied) kan een bijdrage leveren aan een gezond functionerend stedelijk ecosysteem. Het 'Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen in Arnhem' (en het bijbehorende Invulformulier en Maatregelencatalogus) wordt ingezet als middel om dat te bereiken.

De eerste bouwsteen van natuurinclusief bouwen is natuur in het gebouw: het inbouwen van verblijfsplaatsen in woningen, bijvoorbeeld via neststenen. Dit is noodzakelijk voor diersoorten die voor hun broedgelegenheid van gebouwen afhankelijk zijn, zoals huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen. De tweede bouwsteen is natuur aan, op en om de woning: groene daken en gevels en natuurlijke tuinen met egeldoorgangetjes en groene erfafscheidingen. De derde bouwsteen is natuur in de buurt: het toepassen van meer groen en blauw in de directe woonomgeving, zoals bomen en natuurvriendelijke oevers, en het aanleggen van groene en blauwe verbindingen met andere delen van de stad of het buitengebied. Alle drie de bouwstenen vergroten de biodiversiteit, leefbaarheid en natuurbeleving; de laatste twee bouwstenen vergroten ook de klimaatbestendigheid van het gebied.

De transformatie van het bestaande pand, gaande van kantoorfunctie naar vooral een woonfunctie, draagt

bij aan de pijler 'Aantrekkelijke woonstad' uit de 'Arnhemse woonprincipes 2025', door van leegstand naar een nieuwe functie over te gaan. Met de nieuwbouw wordt de locatie intensiever benut.

Ook wordt er bijgedragen aan de duurzaamheidsambities van de gemeente, door te voorzien in de eigen stroombehoefte voor o.a. verlichting en koken. De nieuwbouw krijgt geen gasaansluiting. Er komen in totaal 70 zonnepanelen op de twee daken en per appartement komt een individuele warmtepomp. Daarnaast worden alle ramen voorzien van triple glas. Daardoor krijgen de appartementen het energielabel A+ en de bewoners lage energiekosten.

De gemeente Arnhem kent de 'Beleidsregels Natuurinclusief Bouwen' (mei 2021). Met het invullen van het formulier van het 'Puntensysteem Natuurinclusief Bouwen in Arnhem' is aangetoond dat voldaan wordt aan de voorwaarden ten aanzien van duurzaamheid en natuurinclusiviteit (bijlage 8).

Hoofdstuk 5 Toetsing aan milieuwetgeving

Hinder

Op basis van de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering 2009 ligt de locatie binnen het omgevingstype 'Stedelijke zone / knooppunt'. Dit betekent dat het een gebied betreft met een hoge mate van functiemenging.

In de omgeving zijn in principe enkel bedrijven toegestaan tot en met milieucategorie 2. Ten opzichte van woningen in een gebied met functiemenging geldt dan een richtafstand van 10 meter. Rond het plangebied komen dergelijke bedrijven niet voor.

Externe veiligheid

Externe veiligheid gaat over de risico's voor de omgeving, veroorzaakt door de productie, de opslag, het transport en het gebruik van gevaarlijke stoffen.

Plaatsgebonden Risico

Het PR (Plaatsgebonden Risico) is het risico op een bepaalde plaats. Het PR is de kans dat een persoon, die zich permanent en onbeschermd op die plaats zou bevinden, overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het PR is de 10^{-6} /jr PR contour.

In de naast omgeving van het plangebied bevinden zich geen gevaarlijke leidingen of inrichtingen.

Verantwoording groepsrisico

Het GR (GroepsRisico) is de kans dat in één keer een groep mensen van tenminste een bepaalde grootte komt te overlijden als rechtstreeks gevolg van een ongeval met (gevaarlijke) stoffen. De norm voor het GR is een oriënterende waarde.

Binnen het plangebied is een beperkte ontwikkeling voorzien waardoor het groepsrisico niet zal toe en/of afnemen.

Conclusie

Er is geen 10^{-6} PR contour binnen het plangebied. Er vindt geen verantwoording van het groepsrisico plaats omdat er binnen het plangebied geen ontwikkelingen zijn voorzien waardoor het groepsrisico substantieel zal toe- of afnemen.

Brandveiligheid

Bij de vergunningsaanvraag is een extra bijlage ten aanzien van de brandveiligheid toegevoegd (R-BVC-200601-1.2D). De basis van het bestaande gebouw wordt zoveel mogelijk intact gelaten, met bestaande blusvoorzieningen en met uitbreiding van het aantal vluchtwegen. Er is overleg geweest hierover met de brandweer.

Geluid

Door DGMR is in juli '21 akoestisch onderzoek verricht (zie bijlage 1). Hierin wordt het volgende geconcludeerd:

- Uit de resultaten blijkt dat de geluidsbelasting vanwege de Burgemeester Matsersingel op een deel van de nieuwe appartementen hoger is dan de voorkeurswaarde van 48 dB: de geluidsbelasting is maximaal 53 dB na aftrek volgens artikel 110g Wgh. De overige omliggende wegen veroorzaken een geluidsbelasting lager dan 48 dB. Bron- en schermmaatregelen zijn onderzocht, maar deze stuiten op bezwaren.
- De berekende geluidsbelastingen passen binnen de ambitiewaarde uit het Arnhems beleid. Er is geen sprake van relevante geluidcumulatie. De vast te stellen hogere waarden vallen binnen de geluidklasse 'onrustig'. Binnen deze geluidklasse worden geen voorwaarden gesteld aan het maken van een geluidluwe gevel en/of -buitenruimte.
- Voor de realisatie van de aanbouw moet door de gemeente Arnhem een procedure tot het vaststellen van hogere waarden worden doorlopen. In paragraaf 5.3 staat een overzicht van de benodigde hogere waarden.
- Voor de omgevingsvergunning tot wonen is een gevelonderzoek nodig. Aan de hand van dit onderzoek toont de ontwikkelaar aan, dat aan het Arnhemse geluidbeleid wordt voldaan en de binnenwaarde voldoet aan het Bouwbesluit 2012.

Door Strategie Architecten is op 29-7-2021 een Verzoek tot vaststelling hogere grenswaarden ingediend (bijlage 2). Het wordt aangenomen dat het college van B&W hiermee instemt.

Er is onderzoek verricht naar de benodigde geluidwering van de gevel (separaat toegevoegd bij aanvraag). Met de getroffen voorzieningen wordt voldaan aan de gestelde eisen vanuit het Bouwbesluit 2012.

Bodem

Door Econsultancy is in augustus '20 een verkennend bodemonderzoek verricht voor het hele perceel van Zeelandsingel 40 (zie bijlage 3). Hieruit volgen de volgende algemene conclusies:

- Gelet op de aard en mate van verontreiniging, bestaat er géén reden voor een nader onderzoek en bestaan er met betrekking tot de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem géén belemmeringen voor de voorgenomen herbestemming van de onderzoekslocatie.
- Op basis van het indicatieve asbest in puin onderzoek wordt niet verwacht dat er asbest in puin in de funderingslaag ter plaatse van twee boringen aanwezig is. Het asbest onderzoek heeft derhalve een indicatief karakter.

Er hoeven daarom geen extra onderzoeken plaats te vinden en is de nieuwe functie op de locatie mogelijk.

Aanvullende opmerking:

Indien er bij werkzaamheden grond vrijkomt die niet op de locatie kan worden hergebruikt, zijn de regels van het Besluit bodemkwaliteit, het 'Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS- houdende grond en baggerspecie' (d.d. 2 juli 2020) of de regionale bodemkwaliteitskaart van toepassing.

Huidig beeld van parkeerplaats Zeelandsingel 40.

Flora & Fauna

Door GRAS advies is in september '22 een quickscan Flora & Fauna verricht (zie bijlage 4).

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen zijn als volgt:

1. De huidige aanwezigheid van beschermde soorten binnen de grenzen van het projectgebied kan worden uitgesloten. De aanwezigheid van vleermuizen buiten het projectgebied is wel mogelijk. Bij de realisatie van de 2 woningblokken moet verstoring op eventuele verblijfplaatsen in de vorm van nachtelijke verlichting en trilling worden voorkomen.
2. Aanvullend onderzoek naar de rugstreeppad is niet nodig mits er in de winterrustperiode gewerkt wordt of wanneer er preventieve maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat de rugstreeppad zich vestigt binnen het werkgebied. Dit kan gedaan worden met goede afwatering, voorkomen spoor- en plasvorming en tijdelijke gronddepots af te schermen.
3. Het projectgebied is (onderdeel van) een leefgebied voor diverse zangvogels. Het is aannemelijk dat zangvogels de bosschages in het projectgebied als broedlocatie gebruiken. Een nader onderzoek is niet noodzakelijk, onder voorwaarde dat er buiten het broedseizoen om wordt gewerkt. Of onder voorwaarde dat eventuele nesten in de bosschages tijdens het broedseizoen niet worden verstoord. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, afhankelijk van de weersomstandigheden. Eerdere en latere broedgevallen zijn ook beschermd conform de Wet natuurbescherming. Mocht er binnen het broedseizoen werkzaamheden gepland staan dan moet het gebied maximaal drie dagen vóór aanvang van de werkzaamheden door een ecooloog worden vrijgegeven middels een

broedvogelinspectie. Tijdens de werkzaamheden wordt aangeraden mitigerende maatregelen te treffen om het gebied broedvrij te houden.

4. De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur.

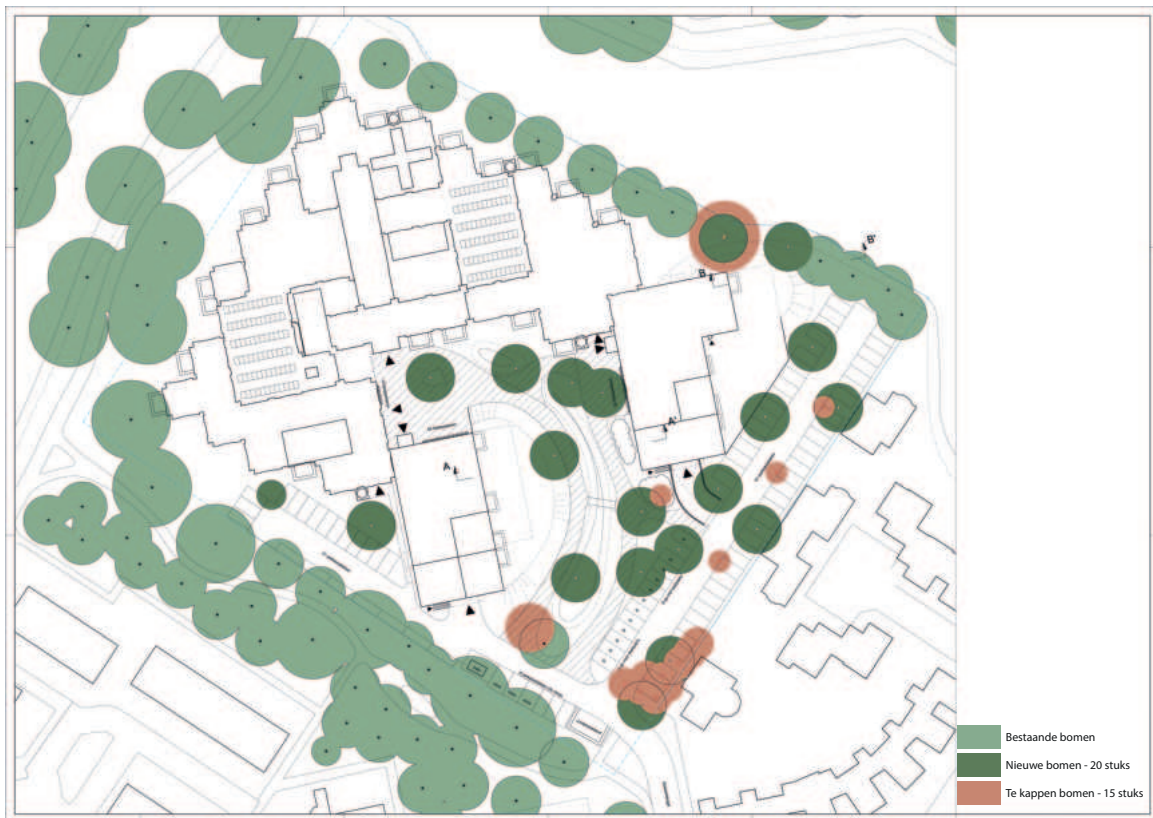
De conclusies uit het Flora & Fauna onderzoek leiden niet tot een belemmering voor de nieuwbouw. De ontwikkelaar en aannemer dienen zich te houden aan de randvoorwaarden.

Themakaart Flora & Fauna voor nieuwbouwlocatie (Buro PoelmansReesink);

In de voorliggende fase 2 met nieuwbouw is er veel aandacht voor een nieuwe parkomgeving rond de gebouwen. Daarvoor is een uitgebreid groenontwerp gemaakt door Buro PoelmansReesink met een balans van de oude en nieuwe situatie (zie bijlage 5, december '23). 15 bomen verdwijnen (bruin op onderstaande kaart), er komen 20 nieuwe bomen terug (donkergroen op onderstaande kaart). Veel bestaande bomen hebben op de huidige parkeerplaats met de gesloten verharding minder groeikansen; de nieuwe bomen worden meer ingepast in het groen.

Ter controle ten aanzien van de bomen is de gemeentelijke 'Afwegingsrapportage bomen in projecten' ingevuld (zie bijlage 9). Deze is aangevuld met een beschrijving over de groeikansen van te verwijderen bomen en mogelijkheden van herplant.

Kaart met Bomenbalans voor nieuwbouwlocatie (dec'23, Buro PoelmansReesink);

In de nieuwe inrichting krijgen alleen de rijlopers gesloten verharding. De parkeerplaatsen worden waterdoorlatend en voorzien van groen. Ook alle nieuwe daken krijgen sedumbegroeiing. Ter vergelijking zijn in bijlage 5 twee kaarten opgenomen van het bestaande en nieuwe groen op de totale locatie. De beplanting in de huidige situatie beslaat circa 3.500 m² en in de nieuwe situatie 9.285 m². De fikse vergroening is mogelijk terwijl er ook nieuwbouw gerealiseerd wordt. Geconcludeerd wordt dat voor deze ontwikkeling een positieve groenbalans ontstaat.

Watertoets

Ten aanzien van het hemelwater vinden wijzigingen plaats ten opzichte van de huidige situatie. Ondanks de nieuwbouw wordt het verharde oppervlakte minder doordat een groot, verhard parkeerterrein verdwijnt en tegen de nieuwbouw meer groen ontstaat. Op alle daken wordt sedum gelegd voor een bufferende werking. Het hemelwater wordt rechtstreeks geloosd op de omliggende watergangen of in eerste instantie op de centrale wadi over het terrein.

Volgens de Watertoets van het Waterschap Rivierenland dient de Normale procedure gevolgd te worden. Het plangebied raakt aan een A-watergang (zie bijlage 6, aanvraagformulier Watertoets). Na contact met de accountmanager van het Waterschap is geconcludeerd dat het lozen van hemelwater afkomstig vanaf het terrein en de nieuwe appartementen is toegestaan. Voor een nieuwe uitstroomb voorziening hoeft geen vergunning aangevraagd te worden. Dit moet wel in overleg met het Waterschap.

Archeologie en cultuurhistorie

In de Erfgoedwet 2016 is vastgelegd hoe monumenten van bouwkunst en archeologie en stads- en dorpsgezichten moeten worden beschermd. De Erfgoedwet 2016 is het belangrijkste instrument voor de bescherming van het cultuurhistorisch erfgoed in Nederland.

In de Erfgoednota 'Panorama Arnhem '2008-2012 wordt het accent verschoven van 'behoud door bescherming' naar 'behoud door ontwikkeling'. Het streven is om bij planontwikkelingen zo vroeg mogelijk de kennis van de Arnhemse cultuurhistorie in te brengen. De erfgoedkaart biedt een overzicht van alle cultuurhistorische elementen en structuren binnen de gemeente Arnhem. Daarnaast blijft het zichtbaar maken van de bouw- en ontwikkelgeschiedenis van de stad uitgangspunt.

Archeologie is een integraal onderdeel van het erfgoedbeleid en als zodanig opgenomen in de erfgoednota.

Sinds 2008 beschikt de gemeente over een archeologische verwachtingenkaart voor heel Arnhem. De verwachtingenkaart geeft al in een vroeg stadium van planvorming globaal inzicht in de mate waarin archeologische resten in een gebied aangetroffen kunnen worden.

De planlocatie is gelegen in een gebied met een lage archeologische verwachting (volgens het Chw Omgevingsplan De Laar 2020). Voor werkzaamheden in de bodem die groter zijn dan 2.000 m² is archeologisch onderzoek vereist. De nieuwbouw op de locatie veroorzaakt maximaal 1.800 m² aan grondverstoringen. Daarom wordt nader archeologisch onderzoek achterwege gelaten.

Op of nabij de planlocatie staan geen beschermde gemeentelijke of rijksmonumenten en de locatie behoort niet tot een beschermd stadsgezicht. Er spelen geen cultuurhistorische waarden.

De conclusie is dat aspecten archeologie en cultuurhistorie geen belemmering vormen voor de uitvoerbaarheid van het project.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het veranderende klimaat. En de schadelijke gevolgen ervan probeert te beperken. Klimaatadaptatie is een maatschappelijke opgave voor overheden en ontwikkelaars (Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie).

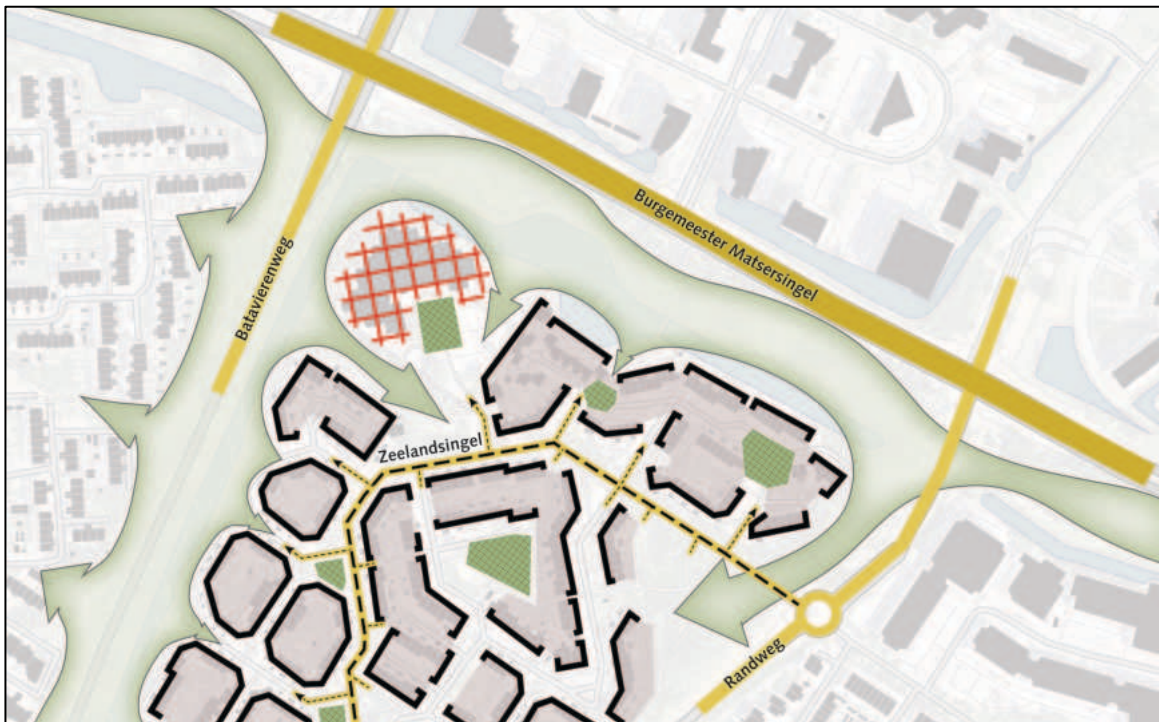
De locatie ligt niet in een gebied dat volgens de hitte-attentiekkaart van de gemeente Arnhem als rood of oranje is aangemerkt.

De twee gebouwen worden BENG (Bijna Energieneutrale Gebouw), gasloos en extreem goed geïsoleerd.

Naast de transformatie van het bestaande kantoorpand (hergebruik) betreft het nieuwe plan een intensivering van gebruik van een bestaande locatie, terwijl de buitenruimte meer groen krijgt. Diverse andere mogelijkheden voor vergroening worden ook benut, zoals groene daken en gevels.

Hoofdstuk 6 Ruimtelijke effecten

Het complex aan de Zeelandsingel is op een bijzondere wijze gepositioneerd in de wijk. In de zuidelijke oksel van de doorgaande wegen, Burgemeester Matsersingel en de Batavierenweg, ligt het gedraaid ten op zichte van de hoofdrichting van de woonwijk. De parkzones langs de wegen dringen langs het gebouw dieper door dan elders. In combinatie met de afwijkende architectuur maakt de positie het complex uniek en geeft het kwaliteit. De nieuwe invulling en naaste omgeving kunnen inspelen op deze aspecten.

Ligging van het complex in de stedenbouwkundige structuur van de omgeving.

In eerste instantie werd ingezet op een transformatie van het bestaande gebouw, inclusief een kleine optopping. Het bestemmingsplan biedt meer bouw mogelijkheden. In deze 2^e fase van het project op deze locatie komen twee bouwvolumes tegen het oude kantoorpand. De stedenbouwkundige structuur met groen en bouworientatie is leidend. De orthogonale structuur van de locatie staat los van de woonwijk en het groen langs de doorgaande wegen. Tegelijk wordt de markering van het belangrijke kruispunt in de stad door de nieuwbouw versterkt.

De nieuwbouw met de twee blokken heeft impact voor de naaste woonomgeving. Daarom is al in een vroeg stadium overleg gevoerd met omwonenden. Dit is gebeurd middels een buurplatform (zie bijlage 7) en individuele gesprekken. Aan de hand van dronebeelden, tekeningen en 3D-beelden kregen omwonenden een beeld van de impact van de nieuwbouw. Na verschillende schetsen en concepten, die binnen de bestemmingsplanregels mogelijk waren, is een optimaal model gevonden waarbij de meeste zorgen (inkijk,

parkeerdruk, etc.) zijn weggenomen. Met de positionering van de blokken, aflopende hoogte is veel rekening gehouden met de bestaande omgeving, terwijl goede nieuwbouw mogelijk is. Recent is bij blok A het dakterras komen te vervallen.

Voorbeelden van visualisaties die gebruikt zijn in het buurtoverleg. Pijlen geven aanzichten weer op ooghoogte (StrategieArchitecten).

In de buitenruimte komt veel ruimte voor groen en water; de parkeerruimte is efficiënt en deels onder de gebouwen, veel hekwerken verdwijnen zodat de groene ruimtes in elkaar overlopen. De openbare parkruimte langs de hoofdwegen wordt één met het groen rond de gebouwen. Naast gevelbegroeiing komen overal groene daken op het complex. De gehele locatie krijgt meer een parkachtige uitstraling.

De sociale controle in de omliggende parkzones zal verbeteren door het dagelijkse gebruik van de nieuwe bewoners.

Woningbouwprogramma

In het ontwerp van Strategie Architecten wordt in 59 nieuwe (levensloopbestendige) woningen voorzien, allen met een bvo van 74 m² en kleiner. Er komen 47 tweekamer-appartementen en 12 driekamer-appartementen.

Alle appartementen zijn voorzien van een balkon of een terras op het groene dak.

Alle (koop)appartementen in blok A, kleiner dan 50 m² (28 stuks), beschikken over een gezamenlijke berging en fietsenstalling. Alle vier grotere (koop)appartementen in blok A, van ca 70 m², hebben géén eigen

berging, maar maken ook gebruik van de gezamenlijke berging en fietsenstalling. Zij hebben daarnaast een bergruimte in de eigen woning. Dit is conform de 'Amsterdamse bouwbrief' (zie bijlage 10).

Alle (huur)appartementen in blok B zijn groter dan 50 m²; zij hebben allen een privéberging in het souterrain.

Tussen de ontwikkelaar en de gemeente zijn afspraken gemaakt over de realisatie van 50% betaalbare koopwoningen. Daarnaast is 50% in de vrije huur of koop.

Voor de koopappartementen geldt een koopprijs niet duurder dan € 280.000 (42-55 GBO) en voor de grotere appartementen (2 stuks van ca. 70 m²) niet duurder dan € 350.000. (Prijspeil 2023, het bedrag wordt geïndexeerd). In de doelgroepenverordening van de gemeente Arnhem is opgenomen dat betaalbare koopwoningen ten minste 42 m² GBO zijn.

Alle huurwoningen worden verhuurd in de vrije huur.

Daarmee beantwoordt het plan aan de vraag naar kleinere, goedkope woningen voor diverse doelgroepen. Alle nieuwe appartementen zijn levensloopbestendig zodat er een doorstroming plaats kan vinden van senioren uit de naastgelegen wijk. Met de indeling van de woningplattegronden is rekening gehouden met toegankelijkheid van mindervalide bewoners. De hal in de woning is afgestemd op de draaicirkel van een rolstoel. De badkamers zijn dusdanig ruim dat ze eenvoudig geschikt gemaakt kunnen worden voor mindervaliden.

De twee gebouwen zijn voorzien van liften en deze zijn rolstoeltoegankelijk. Er zijn drie mindervalide parkeerplaatsen, bij de toegang van het parkeerterrein. Daarmee liggen ze zo dicht mogelijk bij de beide entrees van de twee gebouwen.

In het Plan van Aanpak Woningbouwontwikkeling is opgenomen dat in ieder project minimaal 30% sociale huur gerealiseerd dient te worden. Het plan voor de nieuwbouw aan de Zeelandsingel kent géén sociale huurwoningen. Omdat het bij dit project zeer lastig is om sociale huur in het programma te voegen wordt dat bij een ander project gecompenseerd. Dit betekent op zijn minst 30% sociaal van het totale woningaantal van de twee projecten.

De volgende afspraken tussen de ontwikkelaar en de gemeente zijn vastgelegd in een anterieure overeenkomst:

- Bij het project aan de Zeelandsingel zal 50% van de woningen een betaalbare koopwoning worden en 50% vrije huur of koop.
- Om dit mogelijk te maken wordt het woningaantal verhoogd. Volume en hoogte van het gebouw blijven hetzelfde, maar er zullen in totaal 59 (i.p.v. 51) woningen nodig zijn voor een haalbare business case.
- In de doelgroepenverordening van de gemeente Arnhem is opgenomen dat betaalbare koopwoningen ten minste 42 m² zijn. Dit is het geval bij dit initiatief. De woningen zijn tussen de 42 m² - 52 m². Conform

doelgroepenverordening kunnen deze woningen niet duurder zijn dan € 280.000. Ontwikkelaar heeft aangegeven dat hun range - huidige markt - onder die prijs ligt.

- Conform de afspraken is het mogelijk om de vereiste 30% sociale huurwoningen op een andere locatie te realiseren. Dit dient dan wel 30% van het totaal te zijn.
- Op de Plattenburgerweg kunnen ongeveer 31/32 woningen worden gerealiseerd. Het totale woningaantal is daarmee 91/92. Er moeten dus minimaal 27/28 sociale huurwoningen worden gerealiseerd.
- De uitruil wordt opgenomen in de anterieure overeenkomst met een boetebeding.
- Ontwikkelaar gaat snel aan de slag met de planontwikkeling Plattenburgerweg (er is al een intentieovereenkomst met Portaal).

Verkeersaspecten

Bij de realisatie van een nieuwe functie in een gebouw dient aan de parkeernormen worden voldaan.

In het bestaande gebouw blijft een gedeelte van de kantoorfunctie op de begane grond en deels op de verdieping behouden. Daarnaast worden 59 appartementen in de twee nieuwbouwblokken gerealiseerd. Gezien de verschillende ontwikkelingen op de compacte locatie wordt voor het parkeren het project als totaal beschouwd.

Op basis van deze uitgangspunten is de parknorm voor het wonen als volgt:

78 + 59 appartementen gelijk of kleiner dan 75 m ² :	1,0 pp x 137	=	137 parkeerplaatsen
14 appartementen van 75 m ² tot 120 m ² :	1,3 pp x 14	=	<u>18,2 parkeerplaatsen</u>
	Totaal		155 parkeerplaatsen

900 m ² kantoor met baliefunctie:	1,0 pp / 50 m ²	=	18 parkeerplaatsen
--	----------------------------	---	--------------------

De bezettingsgraad over de dag zal per functie verschillen en dubbelgebruik is aannemelijk; de kantoorfunctie wordt in de nacht niet gebruikt. Daarvoor mag een reductie toegepast worden van 18 parkeerplaatsen.

De gemeente Arnhem wil meewerken aan een parkeerafwijking bij de toepassing van deelauto's, als pilotproject. 10% van het totaal aan parkeerplaatsen mag meegerekend worden indien deelauto's beschikbaar zijn. Dit komt neer op 10% van 155 = 16 parkeerplaatsen. Door 4 deelauto's kan de parkeerbehoefte gereduceerd worden met 12 parkeerplaatsen (1 op 4). De uiteindelijke parkeerbehoefte bedraagt dan 155 – 12 = 143 parkeerplaatsen.

In de eindfase zijn er 57 parkeerplaatsen in de verdiepte parkeerkelders aanwezig en 86 parkeerplaatsen in de buitenruimte. Met de nieuwe 143 parkeerplaatsen wordt dus voldaan aan de parkeernorm.

Ter vergelijking, de huidige parkeernorm voor kantoren is minimaal 1 pp per 50 m² b.v.o.

Dit betekent bij een b.v.o. van 9.576 m² een behoefte van 191,5 parkeerplaatsen. Dit is aanzienlijk meer

dan de behoefte bij de nieuwe functies in de gebouwen op het terrein.

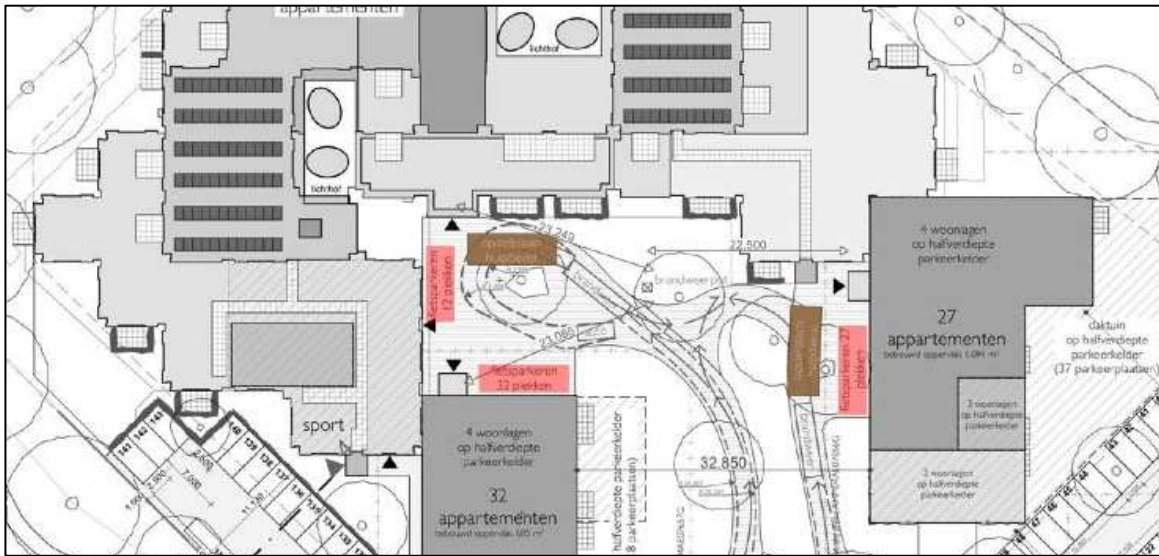

Nieuwe parkeersituatie en looproutes met nieuwbouw naast het getransformeerde complex aan de Zeelandsingel (PoelmansReesink).

Voor het fietsparkeren bestaan geen Arnhemse normen. Volgens de Leidraad fietsparkeren van het CROW (publicatie 291) kunnen voor de hele locatie aan de Zeelandsingel de volgende richtlijnen gehanteerd worden:

92 + 59 appartementen met fietsenberging:	0,33 fpp x 151	=	50 fiets-parkeerplaatsen
kantoor met baliefunctie:			<u>10 fiets-parkeerplaatsen</u>
		Totaal	60 fiets-parkeerplaatsen

Naast de stallingsmogelijkheid van fietsen in het pand (minimaal 1 fiets per woning, met elektrische laadpunten) komen voor fietsers extra rekken bij de entrees (donkerrode vlakken op kaarten). Er is in de openbare ruimte plek voor minimaal (27+32+12=) 71 fietsen. Daarmee wordt de richtlijn ruim gehaald.

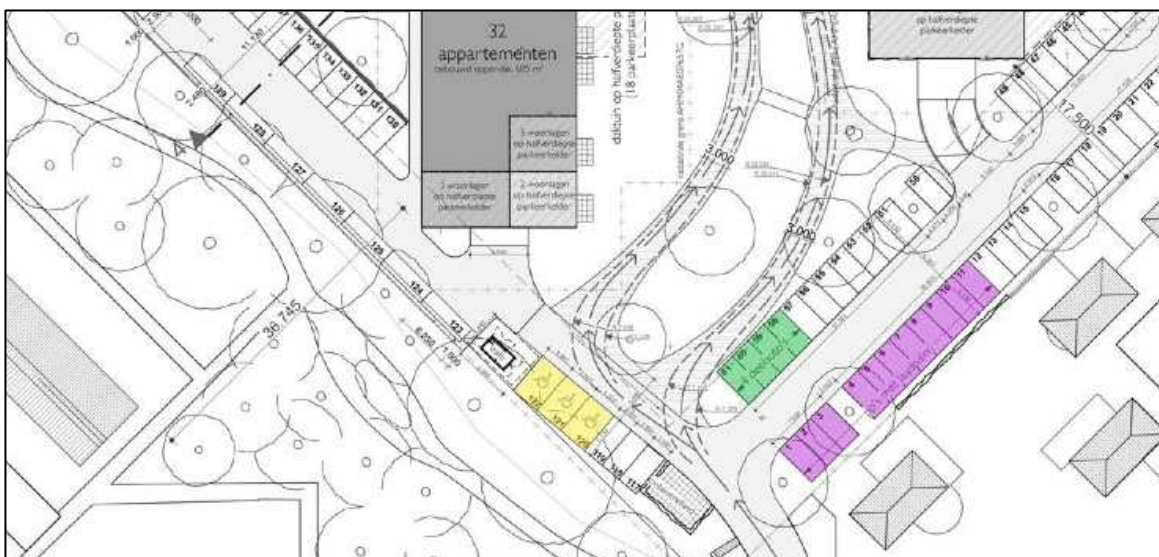

Locaties voor het fietsparkeren in de buitenruimte (rood) en de opstelplaatsen voor hulpdiensten (bruin).

Hulpdiensten en bezorgers kunnen gebruik maken van de keerlus bij de entrees van de gebouwen. Voor mindervaliden worden 3 brede parkeerplaatsen zo dicht mogelijk bij de entrees aangelegd.

De initiatiefnemer heeft veel ervaring met aanbieders van deelauto's. Voorlopig krijgen 4 deelauto's een aangeduide plek op het terrein; dit betreft een pilotproject. Bij succes wordt dit aantal uitgebreid. Nieuwe huurders van de planlocatie krijgen automatisch een deeltijd-autopas met een basistegoed. Bewoners uit de naaste omgeving krijgen ook de gelegenheid gebruik te maken van de deelauto's. 11 plaatsen in de buitenruimte krijgen laadpalen.

Alle bezoekers, bewoners en werknemers van het complex kunnen overal gratis parkeren. Direct na de ingang vanaf de Zeelandsingel.

Locaties van drie parkeerplaatsen voor mindervaliden (geel), vier deelauto's (groen) en elf met laadpalen (paars), zo dicht mogelijk bij de hoofdentrees.

De bereikbaarheid van het gebouw voor het openbaar vervoer is gunstig door bushaltes aan de Batavierenweg en Burgemeester Matsersingel. Voetgangers kunnen deze via de parkzones eenvoudig bereiken. Het NS-station Arnhem-Zuid is gelegen op circa 1,3 kilometer, bereikbaar via veilige fiets- en looproutes.

Hoofdstuk 7 Economische uitvoerbaarheid

De ontwikkeling is een initiatief van de eigenaar van de betreffende locatie. Met deze initiatiefnemer wordt een anterieure overeenkomst gesloten waardoor de gemeentelijke kosten anderszins verzekerd zijn.

BIJLAGEN

Bijlage 1

Aanbouw Zeelandsingel 40, Arnhem

Akoestisch onderzoek aanbouw Zeelandsingel 40 in Arnhem

Status	definitief
Versie	002
Rapport	M.2020.0384.02.R001
Datum	29 juli 2021

Colofon

Opdrachtgever	Bijsterbouw Bijsterhuizen 11-58 6546 AS NIJMEGEN
Contactpersoon opdrachtgever	
Project Betreft Uw kenmerk	Strategie/Transformatie Zeelandsingel 40 Arnhem AO/Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem -
Rapport Datum Versie Status	M.2020.0384.02.R001 29 juli 2021 002 definitief
Uitgevoerd door	DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V. Van Pallandtstraat 9-11 6814 GM Arnhem Postbus 153 6800 AD Arnhem
Contactpersoon	@dgmr.nl
Auteur	@dgmr.nl
Projectadviseur	@dgmr.nl
2e lezer/secr.	.. .l ...

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Situatie	5
2.1 Huidige situatie	5
2.2 Het plan	5
3. Uitgangspunten	7
3.1 Beoordelingskader	7
3.2 Wegverkeer	7
3.3 Modelleren	8
4. Resultaten	9
4.1 Wegverkeer	9
4.2 Geluidmaatregelen	10
4.3 Cumulatie/Optelling	12
5. Geluidbeleid gemeente Arnhem	13
5.1 Geluidsbelasting	13
5.2 Criteria voor hogere waarden	13
5.3 Hogere waarden	13
6. Conclusie	14

Bijlagen

Bijlage 1	Beoordelingskader
Bijlage 2	Gegevens wegverkeer
Bijlage 3	Rekenresultaten
Bijlage 4	Bouwontwerp en indeling appartementen

1. Inleiding

Strategie Architecten heeft het plan om aan het pand aan de Zeelandsingel 40 een aanbouw te realiseren. DGMR onderzoekt voor deze ontwikkeling het milieuaspect geluid.

figuur 1: locatie in ontwerp omgevingsplan

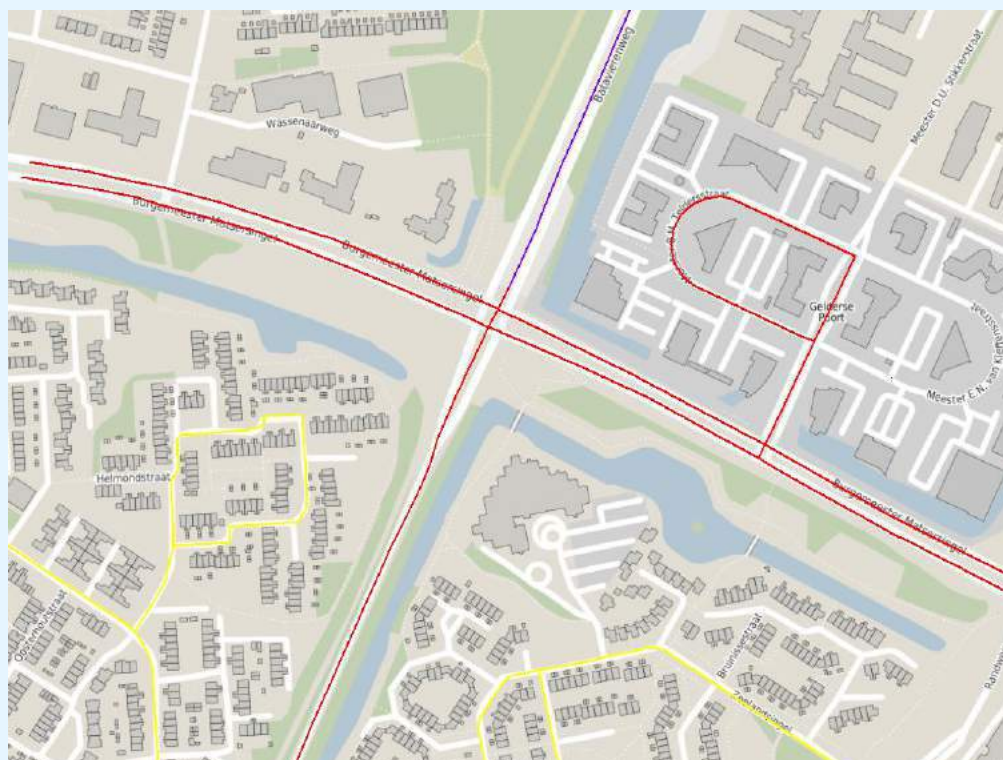
Voor het aspect geluid wordt onderzoek gedaan naar het geluid van de zoneplichtige wegen uit de omgeving op het pand. De toekomstige geluidsbelastingen toetsen wij aan de waarden van de Wet geluidhinder, zijnde een 'nieuwe situatie'.

Ook betrekken wij het geluidbeleid van de gemeente Arnhem bij de beoordeling van het geluid, waar o.a. de 30 km/uur-wegen in zijn opgenomen.

In het eerste deel van het rapport beschrijven wij de omgeving en de planologische situatie. Vervolgens staat er een uitleg van de uitgangspunten en de modellering. In hoofdstuk 4 bespreken wij de resultaten en de geluidmaatregelen. Het Arnhems geluidbeleid staat in hoofdstuk 5. Als laatste de conclusie van het onderzoek. Het beoordelingskader staat in bijlage 1 beschreven.

2. Situatie

Het pand ligt in de Laar aan de kruising van de Burgemeester Matsersingel en Batavierenweg. Het pand valt binnen de zone van de Burgemeester Matsersingel, Batavierenweg, Meester D.U. Stikkerstraat en Meester B.M. Telderstraat. Verder liggen in de omgeving diverse wegen met een maximale rijsnelheid van 30 km/uur. De Batavierenweg verandert ten noorden van het kruispunt van een 50 km/uur-weg naar een 70 km/uur-weg.

figuur 2: ligging wegvakken (geel: 30km/u, rood: 50 km/u, paars: 70 km/u)

2.1 Huidige situatie

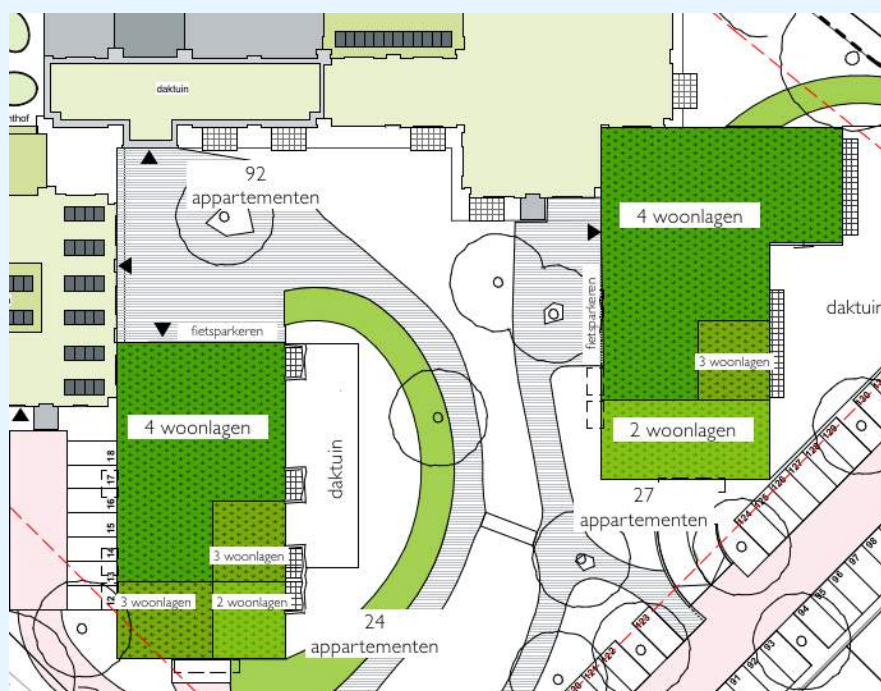
De huidige planologische situatie is opgenomen in het ontwerp “Chw Omgevingsplan De Laar 2020” vastgesteld op 31 maart 2021. Voor het pand geldt de bestemming ‘gemengd’ waar de activiteiten kantoor, openbare dienstverlening en lichte gezondheidszorg zijn toegestaan.

2.2 Het plan

In de aanbouw worden, verspreid over twee blokken, 51 appartementen gerealiseerd. In de volgende figuur staat het ontwerp, de aanbouw, naast het bestaande (te transformeren complex). Zie bijlage 4 voor het ontwerp van het gehele gebouw (ontwerp van 2 juni 2021).

figuur 3: ligging aanbouw

figuur 4: indeling woonlagen aanbouw

3. Uitgangspunten

3.1 Beoordelingskader

Wet geluidhinder

Voor nieuwe woningen in een binnenstedelijke situatie geldt een voorkeurswaarde van 48 dB voor het wegverkeer. De maximaal toegestane waarde is 63 dB voor een binnenstedelijke situatie. Voor de wegen wordt op basis van artikel 110g Wet geluidhinder een aftrek van 5 dB toegepast op de berekende geluidsbelasting. Voor het deel van de Batavierenweg ten noorden van het kruispunt is deze aftrek 2 dB.

Geluidbeleid gemeente Arnhem

Het geluidbeleid van de gemeente Arnhem is o.a. opgesteld voor de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen¹. Het geluidbeleid stelt aanvullende voorwaarden voor de goedkeuring van plannen. Voor de beoordeling zijn per gebied andere geluidseisen gesteld. Het plan ligt in het gebiedstype 'stedelijke zone/HOV-knooppunt'. Hierbij horen de volgende ambitie-, incidentele en plafondwaarden.

tabel 1: geluidsnormen geluidbeleid gemeente Arnhem

Wegverkeer	Ambitie	Incidenteel	Plafond
	Zeer onrustig	53 - 58 dB	Laawaaiig
		58 - 63 dB	Zeer lawaaiig
			>63 dB

3.2 Wegverkeer

In het onderzoek maken wij de invloed van de wegen in de omgeving van het plan inzichtelijk. De verkeersgegevens voor de wegen zijn aangeleverd door de gemeente Arnhem (RVMK versie april 2020, peiljaar 2030_hoog). De etmaalintensiteiten zijn gebaseerd op weekdaggemiddelden. Voor het toekomstige peiljaar 2032 hebben wij de gegevens van 2030 opgehoogd met een autonome groei van 1% per jaar. In tabel 2 zijn de belangrijkste verkeersgegevens weergegeven. Een volledig overzicht van de uitgangspunten staat in bijlage 1.

tabel 2: verkeersgegevens 2032

Wegvak	Etmaalintensiteit	Wegdek	Maximale snelheid
Burgemeester Matsersingel (ten oosten van Batavierenweg)	25.639	SMA-NL8	50 km/u
Burgemeester Matsersingel (ten westen van Batavierenweg)	29.750	ZSA-ZD	50 km/u
Batavierenweg (ten zuiden van de Burg. Matsersingel)	7.703	SMA-NL8	50 km/u
Batavierenweg (ten noorden van de Burg. Matsersingel)	20.049	SMA-NL8	70 km/u
Meester D.U. Stikkerstraat	5.950	Referentiewegdek	50 km/u
Meester B.M. Telderstraat	1.240	SMA-NL8	50 km/u
Zeelandsingel	1.778	SMA-NL8	30 km/u

Vanwege de toevoeging van de aanbouw binnen het plan kan een verandering van de verkeers-aantrekkende werking ontstaan. De verkeersintensiteiten van de wegen rondom het plan zijn dermate hoog, dat deze verandering geen relevante invloed op de geluidsbelasting heeft. De invloed van de verkeersaantrekkende werking van het plan hebben wij daarom in het akoestisch onderzoek buiten beschouwing gelaten.

¹ Gemeente Arnhem (2008). Beleidsplan geluid, de aanpak van geluidhinder voor de periode van 2005-2010.

3.3 Modelling

De berekeningen van de geluidsbelasting zijn verricht met het door DGMR ontwikkelde computerprogramma Geomilieu (versie 2020.2). Het model voor het wegverkeerslawaaï is gebaseerd op het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012, standaardrekenmethode II.

In de berekening wordt met alle factoren die van belang zijn rekening gehouden, zoals afstands-reducties, reflecties, afschermingen, bodem- en luchtdemping, helling- en kruispuntcorrecties. De kruisingen Burgermeester Matsersingel/Batavierenweg en Burg. Matsersingel/Meester D.U. Stikkerstraat worden geregeld door een verkeerslicht (kental 1). Er is gerekend met één reflectie en een sectorhoek van twee graden.

De beoordelingspunten liggen 1,5 meter boven het lokale maaiveld op de begane grond en 1,5 meter boven de verdiepingsvloer op de overige etages van het pand. De reflectie in de achterliggende gevel is niet meegenomen (invallend geluidsniveau).

Het rekenmodel is ingevoerd ten opzichte van het Rijksdriehoekscoördinatenstelsel. Bij de berekeningen zijn wij uitgegaan van een standaard akoestisch hard (reflecterend) bodemgebied. De overige bodemgebieden zijn in het rekenmodel ingevoerd (absorberend, bodemfactor 1 en 0.3).

De invoergegevens van het rekenmodel zijn opgenomen in bijlage 2.

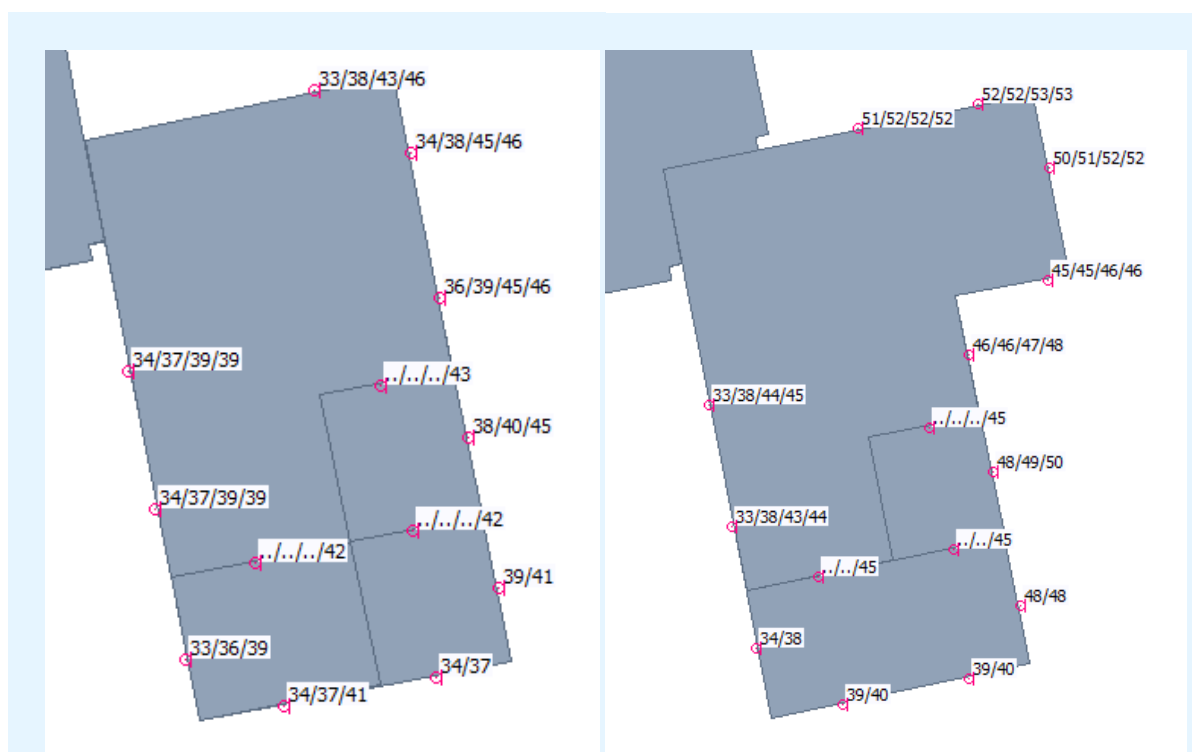
4. Resultaten

4.1 Wegverkeer

In de onderstaande figuren is de geluidsbelasting (L_{den}) weergegeven op de gevels van de gebouwen. De resultaten zijn inclusief de aftrek volgens artikel 110g Wet geluidhinder. Een volledig overzicht van de resultaten staat in bijlage 3.

Burg. Matsersingel

In de onderstaande figuur staat de geluidsbelasting als gevolg van het wegverkeer op de Burgermeester Matsersingel weergegeven. De linker figuur geeft de zuidelijke aanbouw weer en de rechter figuur de oostelijke aanbouw.

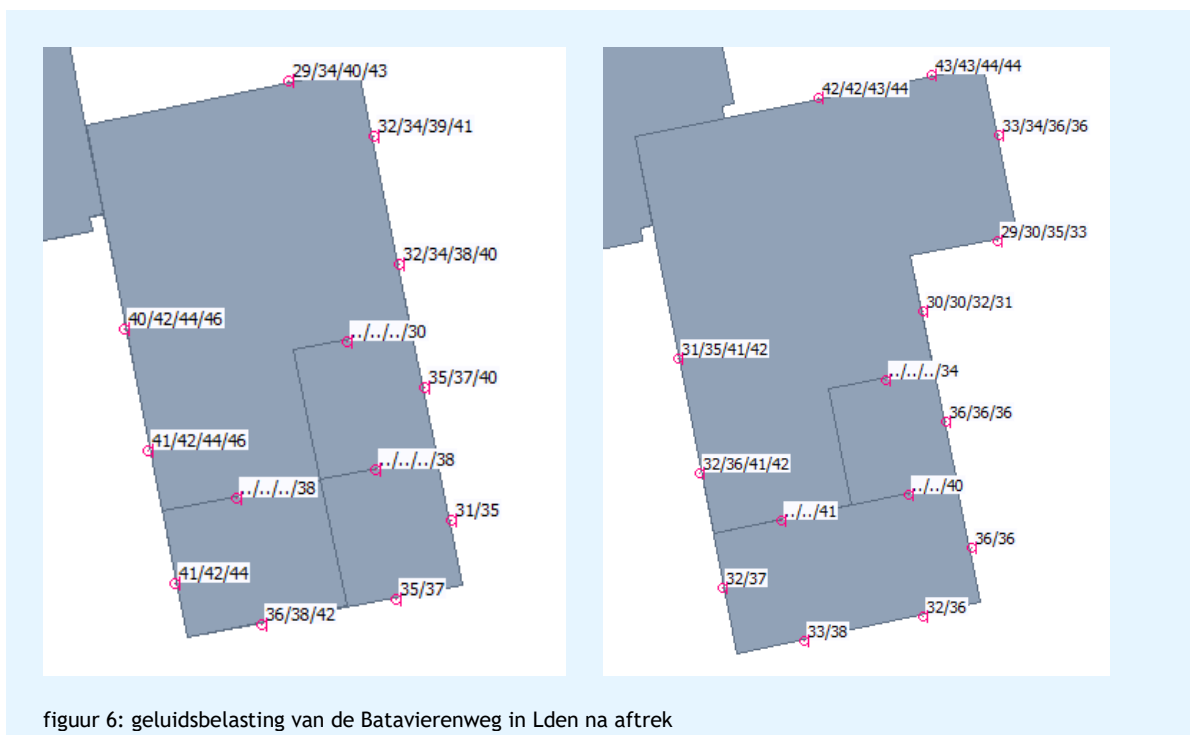
figuur 5: geluidsbelasting van de Burg. Matsersingel in L_{den} na aftrek

Op de oostelijke gevels van de oostelijke aanbouw wordt de voorkeurswaarde uit de Wet Geluidhinder (48 dB) overschreden als gevolg van het verkeer op de Burgermeester Matsersingel. De maximale geluidsbelasting bedraagt 53 dB.

Voor de zuidelijke aanbouw wordt op alle gevels voldaan aan de voorkeurswaarde. De maximale geluidsbelasting hier bedraagt 46 dB.

Batavierenweg

In de volgende figuur staat de geluidsbelasting als gevolg van het wegverkeer op de Batavierenweg weergegeven. De linker figuur geeft de zuidelijke aanbouw weer en de rechter figuur de oostelijke aanbouw.

Uit de bovenstaande resultaten blijkt dat op alle gevels wordt voldaan aan de voorkeurswaarde. De maximale geluidsbelasting bedraagt 46 dB.

Meester D.U. Stikkerstraat en Meester B.M. Teldersstraat

De geluidsbelasting als gevolg van deze twee wegen wordt grotendeels afgeschermd door de omliggende bebouwing. De geluidsbelasting op de gevels blijft dan ook ruim onder de voorkeurswaarde. De maximale belasting bedraagt 38 dB.

30 km/u-wegen

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ook de geluidsbelasting vanwege de 30 km/uur-wegen berekend. Ook de geluidsbelasting van deze wegen wordt grotendeels afgeschermd door omliggende bebouwing en blijft op alle gevels ruim onder de voorkeurswaarde. De maximale belasting bedraagt 40 dB.

4.2 Geluidmaatregelen

In het kader van de Wet geluidhinder dienen maatregelen te worden afgewogen om de geluidsbelasting te reduceren tot de voorkeurswaarde. De maatregelen onderzoeken wij in de volgende volgorde:

- Maatregelen aan de bron (wegdek, snelheid).
- Maatregelen in de overdracht (scherm of grondwal).
- Gevelmaatregelen.

Een maatregel moet voldoende effectief zijn. Bovendien mogen de maatregelen niet op stedenbouwkundige, verkeerskundige, landschappelijke of financiële bezwaren stuiten (artikel 110a Wgh).

Wegverkeer

1. Bronmaatregel

Het verlagen van de rijsnelheid op de doorgaande wegen is verkeerskundig niet gewenst, de wegen hebben een stroomfunctie. Een grotere afstand tussen het oostelijke gebouw en de Burgemeester Matsersingel is stedenbouwkundig niet gewenst.

Op de Burgemeester Matsersingel ligt al stil asfalt. Als op de wegdelen met het wegdektype SMA- NL8 een dunne deklaag wordt toegepast, vermindert de geluidsbelasting circa 3 dB maar blijft bij de geluidsbelasting hoger dan de voorkeurswaarde.

2. Overdrachtsmaatregel

Met een geluidscherm kan de geluidsbelasting vanwege de Burgemeester Matsersingel worden verlaagd: een scherm van 4 meter hoog zowel langs de Burgemeester Matsersingel vermindert de geluidsbelasting op de meeste bouwlagen tot 48 dB. De woningen op de hoogste bouwlaag (in de "kop" van het pand, die het dichtst bij de weg zitten), blijven echter een geluidsbelasting ondervinden boven de voorkeurswaarde, tot 49 dB.

figuur 7: ligging scherm aan de Burg. Matsersingel

Het toepassen van een scherm van deze omvang is in binnenstedelijke situaties vanuit stedenbouwkundig oogpunt ongewenst. Een lager scherm plaatsen heeft alleen effect voor de begane grond.

3. Gevelmaatregelen

De gevels met een geluidsbelasting onder de maximaal toelaatbare waarde, moeten zodanig ontworpen worden dat de woningen voldoen aan de eisen voor het binnenniveau uit het Bouwbesluit.

4.3 Cumulatie/Optelling

Als de geluidsbelasting door alle wegen wordt opgeteld, is deze maximaal 58 dB zonder aftrek bij de oostelijke nieuwbouw.

Voor het beantwoorden van de vraag of sprake is van een goed woon- en leefklimaat wordt doorgaans de gecumuleerde geluidsbelasting inzichtelijk gemaakt. Hierbij zijn de rekenregels volgens hoofdstuk 2 uit bijlage 1 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012 gehanteerd. Cumulatie is alleen relevant als er verschillende geluidbronnen zijn waarbij de voorkeurswaarde van die bron wordt overschreden. Binnen het plan is geen sprake van cumulatie.

5. Geluidbeleid gemeente Arnhem

Vanwege de berekende geluidsbelastingen door de Burgemeester Matsersingel moeten hogere waarden worden aangevraagd. De gemeente stelt in haar geluidbeleid eisen voor het verlenen van hogere waarden.

5.1 Geluidsbelasting

De hoogste geluidsbelasting vanwege het wegverkeer is 53 dB na aftrek volgens artikel 110g Wgh. Deze waarde valt binnen de geluidklasse 'onrustig'. De ambitie voor het gebiedstype 'stedelijke zone/HOV-knooppunt' is de klasse 'zeer onrustig': de berekende geluidsbelasting voldoet aan het geluidbeleid.

5.2 Criteria voor hogere waarden

Bij het toekennen van een verzoek om hogere grenswaarde voor geluidgevoelige bestemmingen tot en met de geluidklasse 'onrustig' worden volgende criteria bij de afweging betrokken:

- 1 Indien mogelijk bronmaatregelen (bijvoorbeeld stillere asfalttypen) treffen.
- 2 Indien mogelijk de afstand tussen de geluidsbron en de nieuwe woning(en) vergroten.
- 3 Het stedenbouwkundig ontwerp vormgeven waarbij zoveel mogelijk afscherming voor het achterliggende gebied ontstaat.
- 4 Indien mogelijk in het overdrachtsgebied een afscherming realiseren.
- 5 Bij een aanvraag om bouwvergunning voor een woning, scholen en kinderdagverblijven een akoestisch onderzoek voegen en toetsen of wordt voldaan aan de binnenwaarde van het Bouwbesluit.

In de paragraaf 4.2 "Geluidmaatregelen" hebben we de criteria 1 t/m 5 afgewogen. Bij de aanvraag tot omgevingsvergunning wordt door de ontwikkelaar een onderzoek naar de gevelwering toegevoegd. Binnen de geluidklasse 'onrustig' worden geen voorwaarden gesteld aan het maken van een geluidluwe gevel en/of -buitenruimte. Een deel van de daktuin die bij de oostelijke nieuwbouw wordt aangelegd, is geluidluw.

5.3 Hogere waarden

In de volgende tabel staat een overzicht van de hogere waarden die benodigd zijn. De vast te stellen geluidsbelasting van het wegverkeer is inclusief de aftrek volgens artikel 110g Wet geluidhinder. Zie bijlage 4 voor de nummering van de woningen.

tabel 3: hogere waarden Burgemeester Matsersingel

Verdieping	Nummering appartementen	Aantal	Geluidsbelasting Burgemeester Matsersingel
1 ^e	1.08	1	51
1 ^e	1.09	1	52
2 ^e	2.11	1	49
2 ^e	2.08/2.09	2	52
3 ^e	3.10	1	50
3 ^e	3.07	1	52
3 ^e	3.08	1	53
4 ^e	4.05	1	52
4 ^e	4.06	1	53

6. Conclusie

Strategie Architecten heeft het plan om aan het pand aan de Zeelandsingel 40 een aanbouw te realiseren. DGMR heeft voor deze ontwikkeling het milieuaspect geluid onderzocht.

Wet geluidhinder

Uit de resultaten blijkt dat de geluidsbelasting vanwege de Burgemeester Matsersingel op een deel van de nieuwe appartementen hoger is dan de voorkeurswaarde van 48 dB: de geluidsbelasting is maximaal 53 dB na aftrek volgens artikel 110g Wgh. De overige omliggende wegen veroorzaken een geluidsbelasting lager dan 48 dB.

We hebben bron- en schermmaatregelen onderzocht, maar deze stuiten op bezwaren.

Geluidbeleid gemeente Arnhem

De berekende geluidsbelastingen passen binnen de ambitiewaarde uit het Arnhems beleid. Er is geen sprake van relevante geluidscumulatie. De vast te stellen hogere waarden vallen binnen de geluidklasse 'onrustig'. Binnen deze geluidklasse worden geen voorwaarden gesteld aan het maken van een geluidluwe gevel en/of -buitenruimte.

Vervolg

Voor de realisatie van de aanbouw moet door de gemeente Arnhem een procedure tot het vaststellen van hogere waarden worden doorlopen. In paragraaf 5.3 staat een overzicht van de benodigde hogere waarden.

Voor de omgevingsvergunning tot wonen is een gevelonderzoek nodig. Aan de hand van dit onderzoek toont de ontwikkelaar aan, dat aan het Arnhemse geluidbeleid wordt voldaan en de binnenwaarde voldoet aan het Bouwbesluit 2012.

p.o.

.....
DGMR Industrie, Verkeer en Milieu B.V.

Bijlage 1

Titel

Beoordelingskader

Wet geluidhinder

De Wet geluidhinder (Wgh) biedt het wettelijk kader voor de toegestane geluidsbelasting vanwege wegen bij geluidsgevoelige bestemmingen, waaronder woningen. Als een gemeente via een bestemmingsplan de bewoning van bestemmingen mogelijk maakt, is sprake van een 'nieuwe situatie' in de zin van de Wet geluidhinder. Als een geluidsgevoelige bestemming, zoals een woning, binnen de geluidszone van een weg ligt, dan moet een akoestisch onderzoek uitgevoerd worden naar de geluidsbelasting.

De Wet geluidhinder is slechts van toepassing voor zover het gaat om geluidsgevoelige bestemmingen binnen de geluidszone van een weg. Binnen deze zone wordt de geluidsbelasting berekend.

Geluidsgevoelige bestemmingen

Geluidsgevoelige bestemmingen in de zin van de Wet geluidhinder zijn woningen, geluidsgevoelige terreinen en geluidsgevoelige gebouwen. Binnen de zone van de te onderzoeken wegen moeten de geluidsbelastingen op deze bestemmingen worden berekend en moet worden beoordeeld of deze aan de wettelijke normen voldoen.

De geluidsbelasting (L_{den} -waarde) wordt bepaald door het gewogen gemiddelde van de volgende geluidsniveaus:

- Het equivalente geluidsniveau (L_{eq}) over de dagperiode (07.00 - 19.00 uur).
- Het equivalente geluidsniveau (L_{eq}) over de avondperiode (19.00 - 23.00 uur), verhoogd met 5 dB.
- Het equivalente geluidsniveau (L_{eq}) over de nachtperiode (23.00 - 07.00 uur), verhoogd met 10 dB.

Toetsing aan grenswaarden vindt plaats op de gevel van een geluidsgevoelige bestemming.

Wegverkeer

In artikel 74 uit de Wet geluidhinder zijn de geluidszones gedefinieerd. De geluidszones zijn te beschouwen als aandachtsgebieden of onderzoeksgebieden. Wegen die geen zone hebben en waarop de Wet geluidhinder dus niet van toepassing is, zijn:

- Wegen die gelegen zijn binnen een als woonerf aangeduid gebied.
- Wegen waarvoor een maximumsnelheid van 30 km/uur geldt.

Grenswaarden wegverkeerslawai

De ten hoogst toelaatbare geluidsbelasting (voorkeurswaarde) voor de geluidsbelasting afkomstig van wegverkeer voor nieuwe woningen is 48 dB. In bepaalde gevallen kunnen door het bevoegd gezag hogere waarden vastgesteld worden:

- De maximaal toegestane hogere waarde is 63 dB voor binnenstedelijke situaties. De locatie ligt binnen de bebouwde kom, dus moet als binnenstedelijke situatie worden beoordeeld.

Aftrek op de berekende resultaten

Voor zover geen sprake is van specifieke omstandigheden wordt de berekende geluidsbelasting verminderd met de aftrek volgens artikel 110g Wgh, voordat toetsing aan de grenswaarden plaatsvindt. De hoogte van de aftrek is geregeld in artikel 3.4 van het Reken- en meetvoorschrift geluid 2012. Voor de meeste wegdelen in het onderzoek geldt een rijsnelheid van minder dan 70 km/uur: de aftrek is 5 dB. Bij een rijsnelheid van 70 km/uur is de aftrek 2 dB.

Bouwbesluit 2012

In de Wet geluidhinder wordt voor het binnenniveau van nieuwe woningen verwezen naar het Bouwbesluit 2012. In het Bouwbesluit zijn regels gesteld voor de geluidsbelasting voor de nieuwbouw en verbouw van woningen vanwege wegen en spoorwegen.

Beoordelingskader Geluidbeleid gemeente Arnhem

Het geluidbeleid van de gemeente Arnhem is o.a. opgesteld voor de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen². Het geluidbeleid stelt aanvullende voorwaarden voor de goedkeuring van plannen. Hiervoor gebruikt de gemeente Arnhem een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de stad is verdeeld in verschillende gebiedstypen. In onderstaande tabel staan de geluidsklassen uit het geluidbeleid voor het wegverkeerslawaai (VL), railverkeerslawaai (RL) en industrielawaai (IL) weergegeven.

geluidsklasse	VL	RL	IL
2 zeer rustig	38	45	40
1 rustig	43	50	45
0 redelijk rustig	48	55	50
-1 onrustig	53	58	55
-2 zeer onrustig	58	63	60
-3 lawaaiig	63	68	65
-4 zeer lawaaiig			

geluidsklassen geluidbeleid gemeente Arnhem (Bron: Beleidsplan geluid gemeente Arnhem 2008)

De gemeente maakt per geluidsklasse een onderscheid in de ambitiewaarde (a), incidentele waarde (i) en plafondwaarde (p). De ambitiewaarde is de streefwaarde voor een gebied. Een ontwikkeling die hoger is dan de ambitiewaarde maar lager dan de incidentele waarde, wordt bij uitzondering toegestaan. De plafondwaarde wordt voor uitzonderlijke gevallen gebruikt. Voor sommige gebiedstypen stelt het geluidbeleid meerdere normen, omdat in gebieden verschillende geluidssituaties en daardoor ambities voor de geluidsbelasting voorkomen.

Het plan wordt beoordeeld op basis van het gebiedstype stedelijke zone/HOV-knooppunt, omdat in de omgeving zowel woningen, bedrijven als drukke verkeersaders liggen. In de volgende tabel staat de geluidsklasse per gebiedstype weergegeven.

² Gemeente Arnhem (2008). Beleidsplan geluid, De aanpak van geluidhinder voor de periode van 2005-2010.

Gebiedstype	Geluidsbron								
	Weg- en railverkeer			Bedrijven					
	a	i	p	a	i	p			
Hoogdynamisch									
Stadswijk	1	0	-1	-2	-3	1	0	-1	-1
Centrum	0	-1	-2	-3	-4	0	-1	-2	-2
Stedelijke zone/knooppunt	-2	-3	-4	-4	-4	-1	-1	-1	-1
Bedrijventerrein	-1	-2	-3	-3	-3	-1	-2	-3	-4
Laagdynamisch									
Natuur	1	0				1	0	-1	-1
Gemengde groene zone	1	0			-1	0	-1	-1	-1
Stedelijk groen	0	-1			-2	0	-1	-1	-1

ambitieniveaus geluidsbelasting gebiedstypen (Bron: Beleidsplan geluid gemeente Arnhem 2008)

Op basis van de geluidsklassen heeft de gemeente Arnhem vastgesteld welke maatregelen onderzocht en toegepast moeten worden. In onderstaand figuur staan de maatregelen en randvoorwaarden beschreven voor de verschillende geluidsklassen.

Advieskader nieuwe geluidsgevoelige situaties	
Geluidklasse	Weg- en railverkeerslawaal
2 Zeer rustig	Geen maatregelen of randvoorwaarden
1 Rustig	Geen maatregelen of randvoorwaarden
0 Redelijk rustig	Geen maatregelen of randvoorwaarden
-1 Onrustig	- Bronmaatregelen indien mogelijk - Vergroten afstand wenselijk - Afscherming realiseren indien mogelijk - Stedenbouwkundig ontwerp waarbij zoveel mogelijk afscherming ontstaat - Akoestisch onderzoek bij bouwvergunning
-2 Zeer onrustig	Idem aan hiervoor + - Integratie milieuaspecten vanaf eerste ontwerpstadium - Bronmaatregelen zo veel mogelijk toepassen - Vergroten afstand waar mogelijk - Afscherming realiseren waar mogelijk - Minimaal 1 verblijfsruimte aan de geluidsluwe zijde - Geluidsluwe buitenruimte creëren (tuin of balkon) - Akoestisch onderzoek bij bouwvergunning
-3 Lawaaiig	Idem aan hiervoor
-4 Zeer lawaaiig	- Integrale en gebiedsgerichte aanpak (Stad & Milieu) - Maatwerk

beoordelingskader geluidsbelasting gemeente Arnhem (Bron: Beleidsplan geluid gemeente Arnhem 2008)

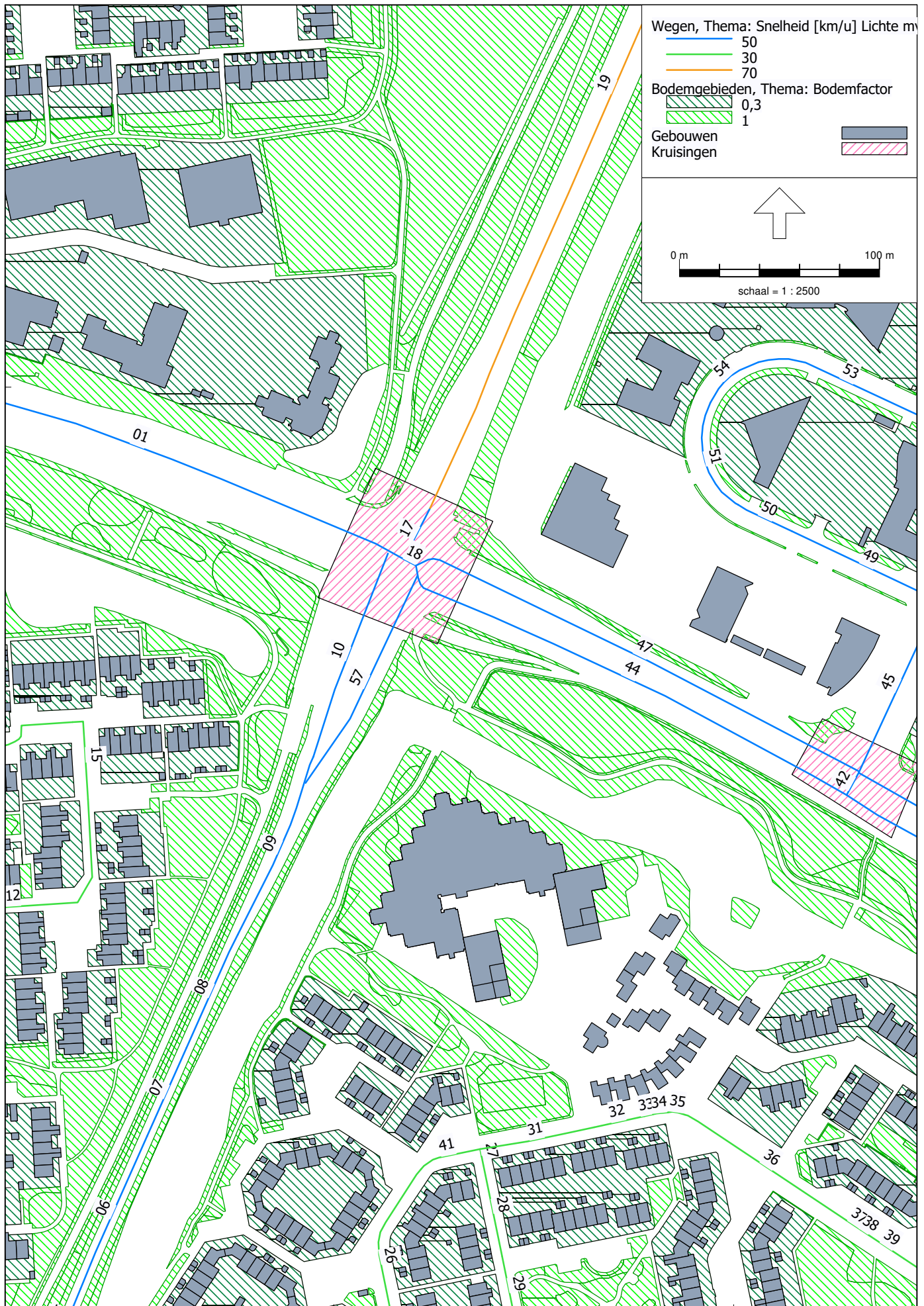
Bijlage 2

Titel	Gegevens wegverkeer
-------	---------------------

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: VL 2032

Model eigenschap

Omschrijving	VL 2032
Verantwoordelijke	WMA
Rekenmethode	#2 Wegverkeerslawaaï RMW-2012
Aangemaakt door	WMA op 19-6-2020
Laatst ingezien door	MMO op 20-7-2021
Model aangemaakt met	Geomilieu V5.21
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Lden
Waarde	Gem(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4
Detailniveau toetspunt resultaten	Groepsresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Zoekafstand [m]	--
Max. reflectie afstand tot bron [m]	--
Max. reflectie afstand tot ontvanger [m]	--
Standaard bodemfactor	0,00
Zichthoek [grd]	2
Maximale reflectiediepte	1
Reflectie in woonwijken schermen	Ja
Geometrische uitbreiding	Volledige 3D analyse
Luchtdemping	Conform standaard
Luchtdemping [dB/km]	0,00; 0,00; 1,00; 2,00; 4,00; 10,00; 23,00; 58,00
Meteorologische correctie	Conform standaard
Waarde voor C0	3,50

Model: VL 2032 - Zeelandsingel
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Groep	Naam	Omschr.	Wegdek	Wegdek	V(LV(D))	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%LV(D)	%LV(A)
Burg. Matsersingel	01	Burg Matsersingel	ZSA-ZD	ZSA-ZD	50	29750,00	6,52	3,86	0,79	95,35	96,66
Burg. Matsersingel	02	Burg Matsersingel	ZSA-ZD	ZSA-ZD	50	26508,00	6,52	3,86	0,79	95,23	96,59
50 km/u	03	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	04	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	05	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	06	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	07	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	08	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	09	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	7703,00	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
50 km/u	10	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	3851,50	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43
30 km/u	11	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	817,00	7,00	2,58	0,71	98,31	98,65
30 km/u	12	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	817,00	7,00	2,58	0,71	98,31	98,65
30 km/u	13	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	306,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	14	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	306,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	15	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	306,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	16	Helmondstraat	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	306,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
Burg. Matsersingel	17	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	20049,00	6,52	3,87	0,79	97,08	97,91
Burg. Matsersingel	18	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	25640,00	6,52	3,85	0,79	94,79	96,26
70 km/u	19	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	70	20049,00	6,52	3,87	0,79	97,08	97,91
30 km/u	20	Zeelandsingel	W0	Referentiewegdek	30	560,00	7,00	2,60	0,70	98,27	98,62
30 km/u	21	Middelburgsingel	W0	Referentiewegdek	30	408,00	7,00	2,59	0,70	97,83	98,27
30 km/u	22	Middelburgsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	408,00	7,00	2,59	0,70	97,83	98,27
30 km/u	23	Middelburgsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	408,00	7,00	2,59	0,70	97,83	98,27
30 km/u	24	Zeelandsingel	W0	Referentiewegdek	30	306,00	6,99	2,60	0,70	99,73	99,78
30 km/u	25	Zeelandsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	306,00	6,99	2,60	0,70	99,73	99,78
30 km/u	26	Zeelandsingel	W0	Referentiewegdek	30	306,00	6,99	2,60	0,70	99,73	99,78
30 km/u	27	Middelburgsingel	W4b	SMA-NL8	30	380,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	28	Middelburgsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	380,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	29	Middelburgsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	380,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	30	Middelburgsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	380,00	7,00	2,60	0,70	100,00	100,00
30 km/u	31	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	32	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	33	Zeelandsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	34	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	35	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	36	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	37	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	38	Zeelandsingel	W9a	Elementenverharding in keperverband	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	39	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	40	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	1778,00	7,00	2,58	0,71	98,54	98,83
30 km/u	41	Zeelandsingel	W4b	SMA-NL8	30	306,00	6,99	2,60	0,70	99,73	99,78
Burg. Matsersingel	42	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	3313,00	6,52	3,86	0,79	95,11	96,59
Burg. Matsersingel	43	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	13147,00	6,52	3,85	0,79	94,58	96,13
Burg. Matsersingel	44	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	12487,00	6,52	3,85	0,79	94,89	96,36
Mr DU Stikkerstraat	45	Mr D.U. Stikkerstraat	W0	Referentiewegdek	50	5950,00	7,00	2,58	0,71	94,89	95,58
Burg. Matsersingel	46	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	13767,00	6,52	3,85	0,79	94,23	95,81
Burg. Matsersingel	47	Burg Matsersingel	W4b	SMA-NL8	50	13152,00	6,52	3,85	0,79	94,70	96,15
Mr DU Stikkerstraat	48	Mr D.U. Stikkerstraat	W0	Referentiewegdek	50	3193,00	6,99	2,59	0,71	94,79	95,24
Mr BM Teldersstraat	49	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	1240,00	7,00	2,58	0,71	95,10	96,06
Mr BM Teldersstraat	50	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	1240,00	7,00	2,58	0,71	95,10	96,06
Mr BM Teldersstraat	51	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	1240,00	7,00	2,58	0,71	95,10	96,06
Mr BM Teldersstraat	52	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	306,00	6,99	2,60	0,70	99,97	99,98
Mr BM Teldersstraat	53	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	306,00	6,99	2,60	0,70	99,97	99,98
Mr BM Teldersstraat	54	Mr B.M. Teldersstraat	W4b	SMA-NL8	50	306,00	6,99	2,60	0,70	99,97	99,98
Mr DU Stikkerstraat	55	Mr D.U. Stikkerstraat	W0	Referentiewegdek	50	305,00	3,85	12,47	0,50	69,85	95,97
50 km/u	56	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	20049,00	6,52	3,87	0,79	97,08	97,91
50 km/u	57	Batavierenweg	W4b	SMA-NL8	50	3851,50	6,52	3,85	0,79	95,03	96,43

[illegible]

Model: VL 2032 - Zeelandsingel
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Groep	LE (D) 8k	LE (D) Totaal	ItemID
Burg. Matersingel	89,93	111,47	22362
Burg. Matersingel	89,45	110,97	22363
50 km/u	86,95	109,34	22385
50 km/u	86,95	109,34	22386
50 km/u	86,95	109,34	22387
50 km/u	86,95	109,34	22388
50 km/u	86,95	109,34	22389
50 km/u	86,95	109,34	22390
50 km/u	86,95	109,34	22391
50 km/u	83,94	106,33	22392
30 km/u	75,90	98,16	22394
30 km/u	75,90	98,16	22401
30 km/u	68,71	93,01	22402
30 km/u	68,71	93,01	22403
30 km/u	68,71	93,01	22412
30 km/u	68,71	93,01	22413
Burg. Matersingel	90,38	113,24	22417
Burg. Matersingel	92,29	114,62	22418
70 km/u	89,84	113,81	22419
30 km/u	73,39	94,28	22420
30 km/u	72,52	93,04	22421
30 km/u	73,34	95,31	22422
30 km/u	73,34	95,31	22423
30 km/u	68,54	91,23	22424
30 km/u	69,30	93,15	22425
30 km/u	68,54	91,23	22426
30 km/u	68,55	91,79	22427
30 km/u	69,65	93,95	22428
30 km/u	69,65	93,95	22429
30 km/u	69,65	93,95	22430
30 km/u	77,88	98,96	22431
30 km/u	77,88	98,96	22432
30 km/u	78,89	101,38	22433
30 km/u	77,88	98,96	22434
30 km/u	77,88	98,96	22435
30 km/u	77,88	98,96	22436
30 km/u	77,88	98,96	22437
30 km/u	78,89	101,38	22438
30 km/u	77,88	98,96	22439
30 km/u	77,88	98,96	22440
30 km/u	68,22	90,94	22441
Burg. Matersingel	83,19	105,60	22445
Burg. Matersingel	89,42	111,71	22446
Burg. Matersingel	89,10	111,46	22448
Mr DU Stikkerstraat	86,47	108,93	22449
Burg. Matersingel	89,79	112,02	22450
Burg. Matersingel	89,46	111,77	22454
Mr DU Stikkerstraat	83,79	106,23	22456
Mr BM Teldersstraat	79,23	101,63	22459
Mr BM Teldersstraat	79,23	101,63	22460
Mr BM Teldersstraat	79,23	101,63	22461
Mr BM Teldersstraat	71,14	94,94	22465
Mr BM Teldersstraat	71,14	94,94	22466
Mr BM Teldersstraat	71,14	94,94	22467
Mr DU Stikkerstraat	75,20	95,27	22471
50 km/u	90,38	113,24	22480
50 km/u	83,94	106,33	22489

Wegverkeerslawai - RMW-2012, [Nieuwbouw M.2020.0384.02 - VL 2032 - Zeelandsingel] , Geomilieu V2020.2 Licentiehouder: DGMR

Toetspunten

M.2020.0384.02
Zeelandsingel Arnhem Aanbouw

Bijlage 2
Lijst van toetspunten

Model: VL 2032 - Zeelandsingel
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaaï - RMW-2012

Naam	Omschr.	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel	Maaiveld	X	Y
01		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,26	188067,18	440512,14
02		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,26	188068,69	440504,52
03		Relatief	3,00	6,00	9,00	--	--	--	Ja	9,27	188070,34	440496,14
03a		Relatief	3,00	6,00	9,00	--	--	--	Ja	9,27	188075,82	440493,58
04a		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,28	188084,24	440495,19
04		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,28	188087,71	440500,10
05		Relatief	3,00	6,00	9,00	--	--	--	Ja	9,27	188086,01	440508,46
06		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,26	188084,44	440516,18
07		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,26	188082,81	440524,21
07a		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,25	188077,45	440527,69
10		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,24	188112,71	440541,21
11		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,25	188114,29	440533,28
12		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,25	188115,85	440525,39
12a		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,25	188121,52	440521,68
13a		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,25	188129,73	440523,39
13		Relatief	3,00	6,00	--	--	--	--	Ja	9,24	188133,08	440528,15
14		Relatief	3,00	6,00	9,00	--	--	--	Ja	9,23	188131,32	440536,82
15		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,23	188129,76	440544,50
16a		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,21	188134,96	440556,71
16		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,21	188130,34	440560,86
17		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,22	188122,50	440559,29
02a		Relatief	--	--	--	12,00	--	--	Ja	9,27	188074,26	440501,52
06a		Relatief	--	--	--	12,00	--	--	Ja	9,26	188081,14	440511,36
05a		Relatief	--	--	--	9,00	--	--	Ja	9,27	188082,95	440503,26
11a		Relatief	--	--	9,00	--	--	--	Ja	9,25	188119,87	440529,99
14a		Relatief	--	--	9,00	--	--	--	Ja	9,24	188128,76	440531,78
15a		Relatief	--	--	--	12,00	--	--	Ja	9,23	188127,15	440539,79
16b		Relatief	3,00	6,00	9,00	12,00	--	--	Ja	9,22	188134,91	440549,43

Bijlage 3

Titel

Rekenresultaten

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Burg. Matsersingel
Groepsreductie: Ja

Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
01_A		188067,18	440512,14	3,00	34,22
01_B		188067,18	440512,14	6,00	36,65
01_C		188067,18	440512,14	9,00	39,15
01_D		188067,18	440512,14	12,00	39,24
02_A		188068,69	440504,52	3,00	34,42
02_B		188068,69	440504,52	6,00	36,53
02_C		188068,69	440504,52	9,00	39,34
02_D		188068,69	440504,52	12,00	39,13
02a_D		188074,26	440501,52	12,00	42,08
03_A		188070,34	440496,14	3,00	33,19
03_B		188070,34	440496,14	6,00	35,52
03_C		188070,34	440496,14	9,00	38,90
03a_A		188075,82	440493,58	3,00	34,27
03a_B		188075,82	440493,58	6,00	37,12
03a_C		188075,82	440493,58	9,00	41,45
04_A		188087,71	440500,10	3,00	39,16
04_B		188087,71	440500,10	6,00	40,84
04a_A		188084,24	440495,19	3,00	34,25
04a_B		188084,24	440495,19	6,00	37,01
05_A		188086,01	440508,46	3,00	37,67
05_B		188086,01	440508,46	6,00	39,90
05_C		188086,01	440508,46	9,00	44,76
05a_D		188082,95	440503,26	9,00	42,21
06_A		188084,44	440516,18	3,00	36,25
06_B		188084,44	440516,18	6,00	39,20
06_C		188084,44	440516,18	9,00	44,79
06_D		188084,44	440516,18	12,00	46,34
06a_D		188081,14	440511,36	12,00	42,79
07_A		188082,81	440524,21	3,00	33,78
07_B		188082,81	440524,21	6,00	38,26
07_C		188082,81	440524,21	9,00	44,63
07_D		188082,81	440524,21	12,00	46,37
07a_A		188077,45	440527,69	3,00	33,15
07a_B		188077,45	440527,69	6,00	38,45
07a_C		188077,45	440527,69	9,00	43,29
07a_D		188077,45	440527,69	12,00	46,11
10_A		188112,71	440541,21	3,00	32,97
10_B		188112,71	440541,21	6,00	37,85
10_C		188112,71	440541,21	9,00	43,73
10_D		188112,71	440541,21	12,00	44,77
11_A		188114,29	440533,28	3,00	33,39
11_B		188114,29	440533,28	6,00	37,71
11_C		188114,29	440533,28	9,00	43,00
11_D		188114,29	440533,28	12,00	44,46
11a_C		188119,87	440529,99	9,00	44,85
12_A		188115,85	440525,39	3,00	34,47
12_B		188115,85	440525,39	6,00	37,93
12a_A		188121,52	440521,68	3,00	38,70
12a_B		188121,52	440521,68	6,00	39,91
13_A		188133,08	440528,15	3,00	47,89
13_B		188133,08	440528,15	6,00	48,47
13a_A		188129,73	440523,39	3,00	39,02
13a_B		188129,73	440523,39	6,00	40,16
14_A		188131,32	440536,82	3,00	48,14
14_B		188131,32	440536,82	6,00	48,71
14_C		188131,32	440536,82	9,00	49,74
14a_C		188128,76	440531,78	9,00	45,22
15_A		188129,76	440544,50	3,00	45,99
15_B		188129,76	440544,50	6,00	46,40
15_C		188129,76	440544,50	9,00	47,44

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Burg. Matsersingel
Groepsreductie: Ja

Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
15_D		188129,76	440544,50	12,00	47,88
15a_D		188127,15	440539,79	12,00	45,37
16_A		188130,34	440560,86	3,00	51,62
16_B		188130,34	440560,86	6,00	52,44
16_C		188130,34	440560,86	9,00	52,61
16_D		188130,34	440560,86	12,00	52,93
16a_A		188134,96	440556,71	3,00	50,46
16a_B		188134,96	440556,71	6,00	51,25
16a_C		188134,96	440556,71	9,00	52,14
16a_D		188134,96	440556,71	12,00	52,28
16b_A		188134,91	440549,43	3,00	44,61
16b_B		188134,91	440549,43	6,00	44,83
16b_C		188134,91	440549,43	9,00	46,00
16b_D		188134,91	440549,43	12,00	46,17
17_A		188122,50	440559,29	3,00	51,41
17_B		188122,50	440559,29	6,00	52,28
17_C		188122,50	440559,29	9,00	52,15
17_D		188122,50	440559,29	12,00	52,49

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Batavierenweg
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
01_A		188067,18	440512,14	3,00	39,99
01_B		188067,18	440512,14	6,00	41,52
01_C		188067,18	440512,14	9,00	44,26
01_D		188067,18	440512,14	12,00	45,90
02_A		188068,69	440504,52	3,00	40,87
02_B		188068,69	440504,52	6,00	41,94
02_C		188068,69	440504,52	9,00	43,95
02_D		188068,69	440504,52	12,00	45,62
02a_D		188074,26	440501,52	12,00	38,40
03_A		188070,34	440496,14	3,00	40,60
03_B		188070,34	440496,14	6,00	41,93
03_C		188070,34	440496,14	9,00	44,27
03a_A		188075,82	440493,58	3,00	35,84
03a_B		188075,82	440493,58	6,00	37,58
03a_C		188075,82	440493,58	9,00	41,60
04_A		188087,71	440500,10	3,00	31,38
04_B		188087,71	440500,10	6,00	34,57
04a_A		188084,24	440495,19	3,00	35,26
04a_B		188084,24	440495,19	6,00	37,12
05_A		188086,01	440508,46	3,00	34,97
05_B		188086,01	440508,46	6,00	36,59
05_C		188086,01	440508,46	9,00	39,88
05a_D		188082,95	440503,26	9,00	38,04
06_A		188084,44	440516,18	3,00	31,58
06_B		188084,44	440516,18	6,00	34,19
06_C		188084,44	440516,18	9,00	38,44
06_D		188084,44	440516,18	12,00	40,25
06a_D		188081,14	440511,36	12,00	29,73
07_A		188082,81	440524,21	3,00	31,80
07_B		188082,81	440524,21	6,00	34,11
07_C		188082,81	440524,21	9,00	38,74
07_D		188082,81	440524,21	12,00	41,06
07a_A		188077,45	440527,69	3,00	29,43
07a_B		188077,45	440527,69	6,00	33,61
07a_C		188077,45	440527,69	9,00	39,78
07a_D		188077,45	440527,69	12,00	43,36
10_A		188112,71	440541,21	3,00	30,67
10_B		188112,71	440541,21	6,00	35,14
10_C		188112,71	440541,21	9,00	40,95
10_D		188112,71	440541,21	12,00	42,01
11_A		188114,29	440533,28	3,00	31,69
11_B		188114,29	440533,28	6,00	36,38
11_C		188114,29	440533,28	9,00	41,29
11_D		188114,29	440533,28	12,00	42,28
11a_C		188119,87	440529,99	9,00	41,27
12_A		188115,85	440525,39	3,00	32,09
12_B		188115,85	440525,39	6,00	37,48
12a_A		188121,52	440521,68	3,00	33,34
12a_B		188121,52	440521,68	6,00	37,79
13_A		188133,08	440528,15	3,00	35,55
13_B		188133,08	440528,15	6,00	35,94
13a_A		188129,73	440523,39	3,00	32,50
13a_B		188129,73	440523,39	6,00	35,86
14_A		188131,32	440536,82	3,00	36,16
14_B		188131,32	440536,82	6,00	36,47
14_C		188131,32	440536,82	9,00	36,45
14a_C		188128,76	440531,78	9,00	39,89
15_A		188129,76	440544,50	3,00	29,64
15_B		188129,76	440544,50	6,00	30,13
15_C		188129,76	440544,50	9,00	32,44

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Batavierenweg
Groepsreductie: Ja

Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
15_D		188129,76	440544,50	12,00	30,84
15a_D		188127,15	440539,79	12,00	33,75
16_A		188130,34	440560,86	3,00	43,13
16_B		188130,34	440560,86	6,00	43,14
16_C		188130,34	440560,86	9,00	43,61
16_D		188130,34	440560,86	12,00	44,19
16a_A		188134,96	440556,71	3,00	33,17
16a_B		188134,96	440556,71	6,00	33,61
16a_C		188134,96	440556,71	9,00	36,08
16a_D		188134,96	440556,71	12,00	35,52
16b_A		188134,91	440549,43	3,00	28,75
16b_B		188134,91	440549,43	6,00	30,21
16b_C		188134,91	440549,43	9,00	34,86
16b_D		188134,91	440549,43	12,00	32,96
17_A		188122,50	440559,29	3,00	42,28
17_B		188122,50	440559,29	6,00	42,43
17_C		188122,50	440559,29	9,00	43,48
17_D		188122,50	440559,29	12,00	44,15

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Mr BM Teldersstraat
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
01_A		188067,18	440512,14	3,00	10,25
01_B		188067,18	440512,14	6,00	12,64
01_C		188067,18	440512,14	9,00	15,41
01_D		188067,18	440512,14	12,00	10,68
02_A		188068,69	440504,52	3,00	10,20
02_B		188068,69	440504,52	6,00	12,96
02_C		188068,69	440504,52	9,00	15,24
02_D		188068,69	440504,52	12,00	10,76
02a_D		188074,26	440501,52	12,00	16,53
03_A		188070,34	440496,14	3,00	8,55
03_B		188070,34	440496,14	6,00	11,01
03_C		188070,34	440496,14	9,00	14,44
03a_A		188075,82	440493,58	3,00	13,76
03a_B		188075,82	440493,58	6,00	16,99
03a_C		188075,82	440493,58	9,00	23,44
04_A		188087,71	440500,10	3,00	14,84
04_B		188087,71	440500,10	6,00	20,43
04a_A		188084,24	440495,19	3,00	14,01
04a_B		188084,24	440495,19	6,00	17,37
05_A		188086,01	440508,46	3,00	15,48
05_B		188086,01	440508,46	6,00	22,16
05_C		188086,01	440508,46	9,00	25,98
05a_D		188082,95	440503,26	9,00	23,29
06_A		188084,44	440516,18	3,00	14,83
06_B		188084,44	440516,18	6,00	21,85
06_C		188084,44	440516,18	9,00	25,56
06_D		188084,44	440516,18	12,00	25,30
06a_D		188081,14	440511,36	12,00	15,83
07_A		188082,81	440524,21	3,00	14,98
07_B		188082,81	440524,21	6,00	22,56
07_C		188082,81	440524,21	9,00	26,22
07_D		188082,81	440524,21	12,00	26,47
07a_A		188077,45	440527,69	3,00	15,64
07a_B		188077,45	440527,69	6,00	23,43
07a_C		188077,45	440527,69	9,00	25,72
07a_D		188077,45	440527,69	12,00	27,33
10_A		188112,71	440541,21	3,00	9,10
10_B		188112,71	440541,21	6,00	12,54
10_C		188112,71	440541,21	9,00	12,14
10_D		188112,71	440541,21	12,00	14,61
11_A		188114,29	440533,28	3,00	9,63
11_B		188114,29	440533,28	6,00	11,42
11_C		188114,29	440533,28	9,00	14,90
11_D		188114,29	440533,28	12,00	18,56
11a_C		188119,87	440529,99	9,00	14,99
12_A		188115,85	440525,39	3,00	10,84
12_B		188115,85	440525,39	6,00	12,80
12a_A		188121,52	440521,68	3,00	7,79
12a_B		188121,52	440521,68	6,00	10,58
13_A		188133,08	440528,15	3,00	27,07
13_B		188133,08	440528,15	6,00	27,41
13a_A		188129,73	440523,39	3,00	8,12
13a_B		188129,73	440523,39	6,00	10,80
14_A		188131,32	440536,82	3,00	24,39
14_B		188131,32	440536,82	6,00	25,23
14_C		188131,32	440536,82	9,00	25,97
14a_C		188128,76	440531,78	9,00	16,29
15_A		188129,76	440544,50	3,00	16,60
15_B		188129,76	440544,50	6,00	16,68
15_C		188129,76	440544,50	9,00	18,52

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Mr BM Teldersstraat
Groepsreductie: Ja

Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
15_D		188129,76	440544,50	12,00	20,07
15a_D		188127,15	440539,79	12,00	12,97
16_A		188130,34	440560,86	3,00	29,23
16_B		188130,34	440560,86	6,00	29,92
16_C		188130,34	440560,86	9,00	29,96
16_D		188130,34	440560,86	12,00	30,50
16a_A		188134,96	440556,71	3,00	29,18
16a_B		188134,96	440556,71	6,00	29,38
16a_C		188134,96	440556,71	9,00	29,91
16a_D		188134,96	440556,71	12,00	30,49
16b_A		188134,91	440549,43	3,00	4,22
16b_B		188134,91	440549,43	6,00	8,50
16b_C		188134,91	440549,43	9,00	16,11
16b_D		188134,91	440549,43	12,00	16,80
17_A		188122,50	440559,29	3,00	30,50
17_B		188122,50	440559,29	6,00	31,24
17_C		188122,50	440559,29	9,00	30,46
17_D		188122,50	440559,29	12,00	30,71

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Mr DU Stikkerstraat
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
01_A		188067,18	440512,14	3,00	17,62
01_B		188067,18	440512,14	6,00	21,80
01_C		188067,18	440512,14	9,00	29,28
01_D		188067,18	440512,14	12,00	22,73
02_A		188068,69	440504,52	3,00	16,79
02_B		188068,69	440504,52	6,00	21,48
02_C		188068,69	440504,52	9,00	28,19
02_D		188068,69	440504,52	12,00	22,76
02a_D		188074,26	440501,52	12,00	18,47
03_A		188070,34	440496,14	3,00	15,00
03_B		188070,34	440496,14	6,00	16,10
03_C		188070,34	440496,14	9,00	24,61
03a_A		188075,82	440493,58	3,00	21,04
03a_B		188075,82	440493,58	6,00	25,02
03a_C		188075,82	440493,58	9,00	31,85
04_A		188087,71	440500,10	3,00	18,40
04_B		188087,71	440500,10	6,00	22,70
04a_A		188084,24	440495,19	3,00	16,43
04a_B		188084,24	440495,19	6,00	20,68
05_A		188086,01	440508,46	3,00	18,16
05_B		188086,01	440508,46	6,00	21,79
05_C		188086,01	440508,46	9,00	28,33
05a_D		188082,95	440503,26	9,00	21,75
06_A		188084,44	440516,18	3,00	15,94
06_B		188084,44	440516,18	6,00	19,04
06_C		188084,44	440516,18	9,00	23,40
06_D		188084,44	440516,18	12,00	25,58
06a_D		188081,14	440511,36	12,00	27,69
07_A		188082,81	440524,21	3,00	16,02
07_B		188082,81	440524,21	6,00	18,66
07_C		188082,81	440524,21	9,00	23,06
07_D		188082,81	440524,21	12,00	25,48
07a_A		188077,45	440527,69	3,00	19,21
07a_B		188077,45	440527,69	6,00	26,80
07a_C		188077,45	440527,69	9,00	27,04
07a_D		188077,45	440527,69	12,00	27,83
10_A		188112,71	440541,21	3,00	21,49
10_B		188112,71	440541,21	6,00	27,98
10_C		188112,71	440541,21	9,00	28,14
10_D		188112,71	440541,21	12,00	25,16
11_A		188114,29	440533,28	3,00	21,32
11_B		188114,29	440533,28	6,00	28,21
11_C		188114,29	440533,28	9,00	27,48
11_D		188114,29	440533,28	12,00	26,86
11a_C		188119,87	440529,99	9,00	26,40
12_A		188115,85	440525,39	3,00	19,87
12_B		188115,85	440525,39	6,00	22,60
12a_A		188121,52	440521,68	3,00	14,87
12a_B		188121,52	440521,68	6,00	20,12
13_A		188133,08	440528,15	3,00	35,94
13_B		188133,08	440528,15	6,00	35,84
13a_A		188129,73	440523,39	3,00	8,61
13a_B		188129,73	440523,39	6,00	13,83
14_A		188131,32	440536,82	3,00	35,94
14_B		188131,32	440536,82	6,00	35,93
14_C		188131,32	440536,82	9,00	36,60
14a_C		188128,76	440531,78	9,00	23,68
15_A		188129,76	440544,50	3,00	35,06
15_B		188129,76	440544,50	6,00	35,22
15_C		188129,76	440544,50	9,00	36,00

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: Mr DU Stikkerstraat
Groepsreductie: Ja

Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
15_D		188129,76	440544,50	12,00	36,97
15a_D		188127,15	440539,79	12,00	22,16
16_A		188130,34	440560,86	3,00	37,54
16_B		188130,34	440560,86	6,00	37,76
16_C		188130,34	440560,86	9,00	37,07
16_D		188130,34	440560,86	12,00	37,51
16a_A		188134,96	440556,71	3,00	35,92
16a_B		188134,96	440556,71	6,00	36,26
16a_C		188134,96	440556,71	9,00	36,93
16a_D		188134,96	440556,71	12,00	37,80
16b_A		188134,91	440549,43	3,00	19,39
16b_B		188134,91	440549,43	6,00	21,60
16b_C		188134,91	440549,43	9,00	26,25
16b_D		188134,91	440549,43	12,00	29,31
17_A		188122,50	440559,29	3,00	37,61
17_B		188122,50	440559,29	6,00	37,73
17_C		188122,50	440559,29	9,00	36,75
17_D		188122,50	440559,29	12,00	37,61

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: 30 km/u
Groepsreductie: Ja

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
01_A		188067,18	440512,14	3,00	32,59
01_B		188067,18	440512,14	6,00	33,62
01_C		188067,18	440512,14	9,00	33,10
01_D		188067,18	440512,14	12,00	33,51
02_A		188068,69	440504,52	3,00	33,03
02_B		188068,69	440504,52	6,00	34,13
02_C		188068,69	440504,52	9,00	34,00
02_D		188068,69	440504,52	12,00	34,45
02a_D		188074,26	440501,52	12,00	38,60
03_A		188070,34	440496,14	3,00	34,03
03_B		188070,34	440496,14	6,00	35,09
03_C		188070,34	440496,14	9,00	34,94
03a_A		188075,82	440493,58	3,00	38,31
03a_B		188075,82	440493,58	6,00	39,57
03a_C		188075,82	440493,58	9,00	40,41
04_A		188087,71	440500,10	3,00	35,69
04_B		188087,71	440500,10	6,00	36,91
04a_A		188084,24	440495,19	3,00	38,66
04a_B		188084,24	440495,19	6,00	39,85
05_A		188086,01	440508,46	3,00	34,80
05_B		188086,01	440508,46	6,00	35,88
05_C		188086,01	440508,46	9,00	36,82
05a_D		188082,95	440503,26	9,00	39,35
06_A		188084,44	440516,18	3,00	34,34
06_B		188084,44	440516,18	6,00	35,29
06_C		188084,44	440516,18	9,00	36,20
06_D		188084,44	440516,18	12,00	36,95
06a_D		188081,14	440511,36	12,00	38,49
07_A		188082,81	440524,21	3,00	33,18
07_B		188082,81	440524,21	6,00	34,00
07_C		188082,81	440524,21	9,00	34,85
07_D		188082,81	440524,21	12,00	35,61
07a_A		188077,45	440527,69	3,00	27,89
07a_B		188077,45	440527,69	6,00	26,98
07a_C		188077,45	440527,69	9,00	25,27
07a_D		188077,45	440527,69	12,00	27,54
10_A		188112,71	440541,21	3,00	35,24
10_B		188112,71	440541,21	6,00	36,04
10_C		188112,71	440541,21	9,00	35,30
10_D		188112,71	440541,21	12,00	35,86
11_A		188114,29	440533,28	3,00	35,33
11_B		188114,29	440533,28	6,00	36,15
11_C		188114,29	440533,28	9,00	36,01
11_D		188114,29	440533,28	12,00	36,53
11a_C		188119,87	440529,99	9,00	36,38
12_A		188115,85	440525,39	3,00	36,09
12_B		188115,85	440525,39	6,00	36,93
12a_A		188121,52	440521,68	3,00	34,99
12a_B		188121,52	440521,68	6,00	36,03
13_A		188133,08	440528,15	3,00	22,94
13_B		188133,08	440528,15	6,00	23,90
13a_A		188129,73	440523,39	3,00	34,29
13a_B		188129,73	440523,39	6,00	35,30
14_A		188131,32	440536,82	3,00	23,21
14_B		188131,32	440536,82	6,00	23,94
14_C		188131,32	440536,82	9,00	25,23
14a_C		188128,76	440531,78	9,00	34,81
15_A		188129,76	440544,50	3,00	22,81
15_B		188129,76	440544,50	6,00	23,74
15_C		188129,76	440544,50	9,00	24,97

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: VL 2032
L_{Aeq} totaalresultaten voor toetspunten
Groep: 30 km/u
Groepsreductie: Ja

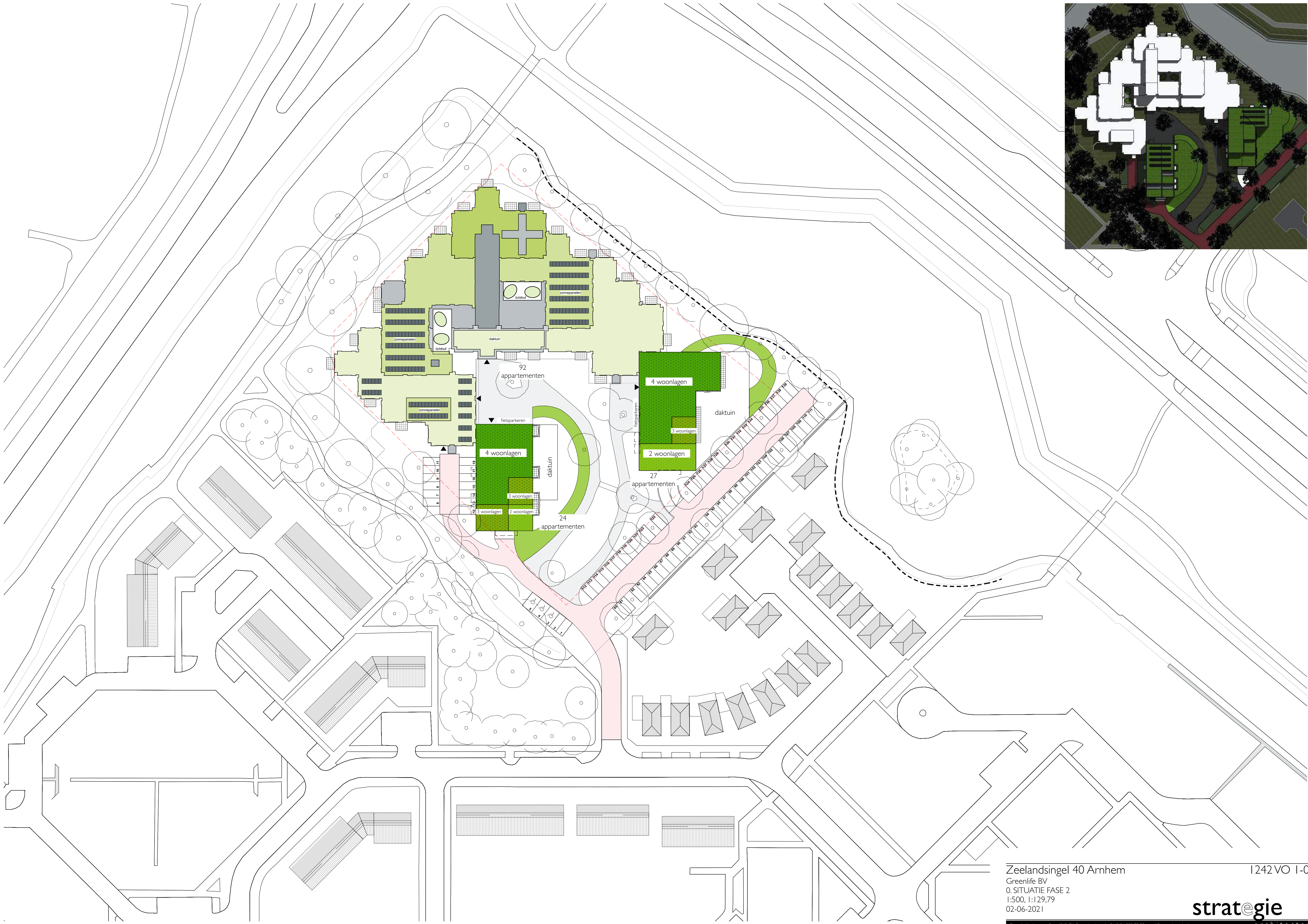
Naam					
Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Lden
15_D		188129,76	440544,50	12,00	26,44
15a_D		188127,15	440539,79	12,00	33,27
16_A		188130,34	440560,86	3,00	18,60
16_B		188130,34	440560,86	6,00	18,45
16_C		188130,34	440560,86	9,00	18,71
16_D		188130,34	440560,86	12,00	18,93
16a_A		188134,96	440556,71	3,00	21,79
16a_B		188134,96	440556,71	6,00	21,44
16a_C		188134,96	440556,71	9,00	22,63
16a_D		188134,96	440556,71	12,00	23,74
16b_A		188134,91	440549,43	3,00	23,40
16b_B		188134,91	440549,43	6,00	24,75
16b_C		188134,91	440549,43	9,00	27,37
16b_D		188134,91	440549,43	12,00	31,93
17_A		188122,50	440559,29	3,00	18,83
17_B		188122,50	440559,29	6,00	16,86
17_C		188122,50	440559,29	9,00	17,18
17_D		188122,50	440559,29	12,00	17,46

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage 4

Titel	Bouwontwerp en indeling appartementen
-------	---------------------------------------

AUTEURSCHEPTECHTVOORBEHOUDEN Overname van de tekening is niet toegestaan. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De tekening is uitsluitend bestemd voor de klant en kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De tekening is uitsluitend bestemd voor de klant en kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn.

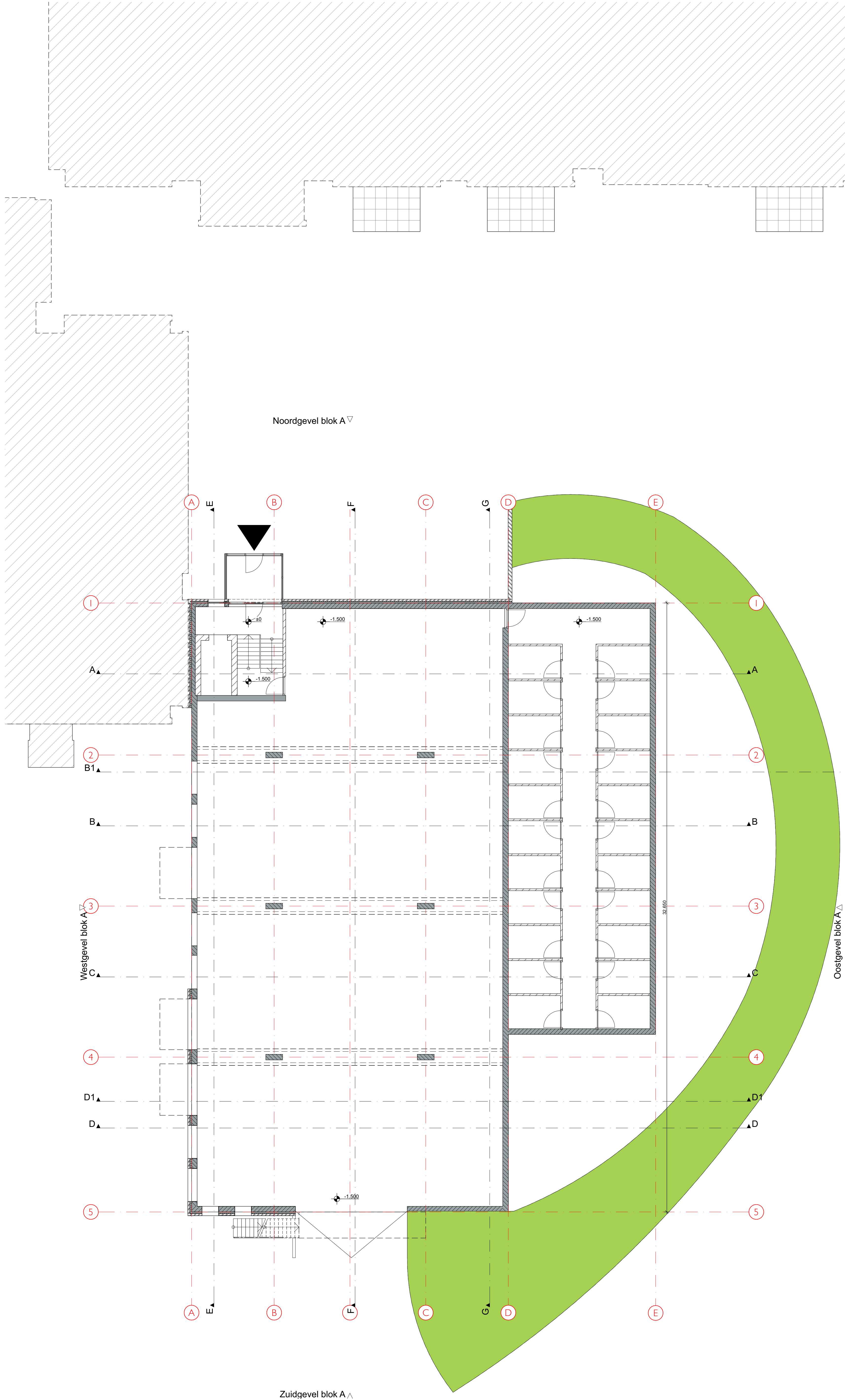
Zeelandsingel 40 Arnhem
Greenlife BV
0. SITUATIE FASE 2
1:500, 1:129,79
02-06-2021

1242VO I-01

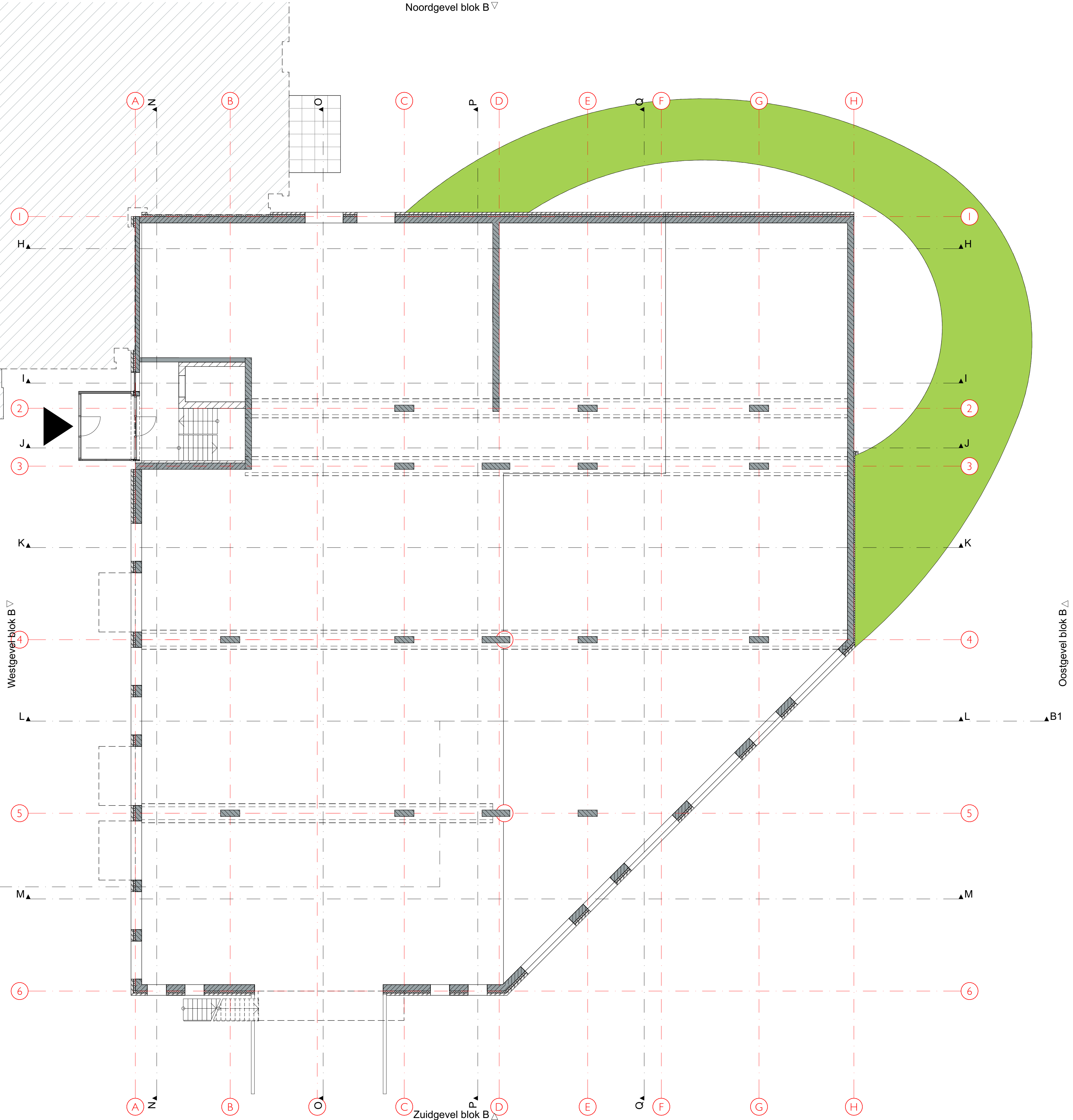
Cornelis Koningstraat 3a • 6862 CK Oosterbeek • tel +31 (0)26 333 75 55 • mail@strategie-architecten.nl
1242VOI.ppt

strategie
architecten
printdatum: 02-06-2021
A1

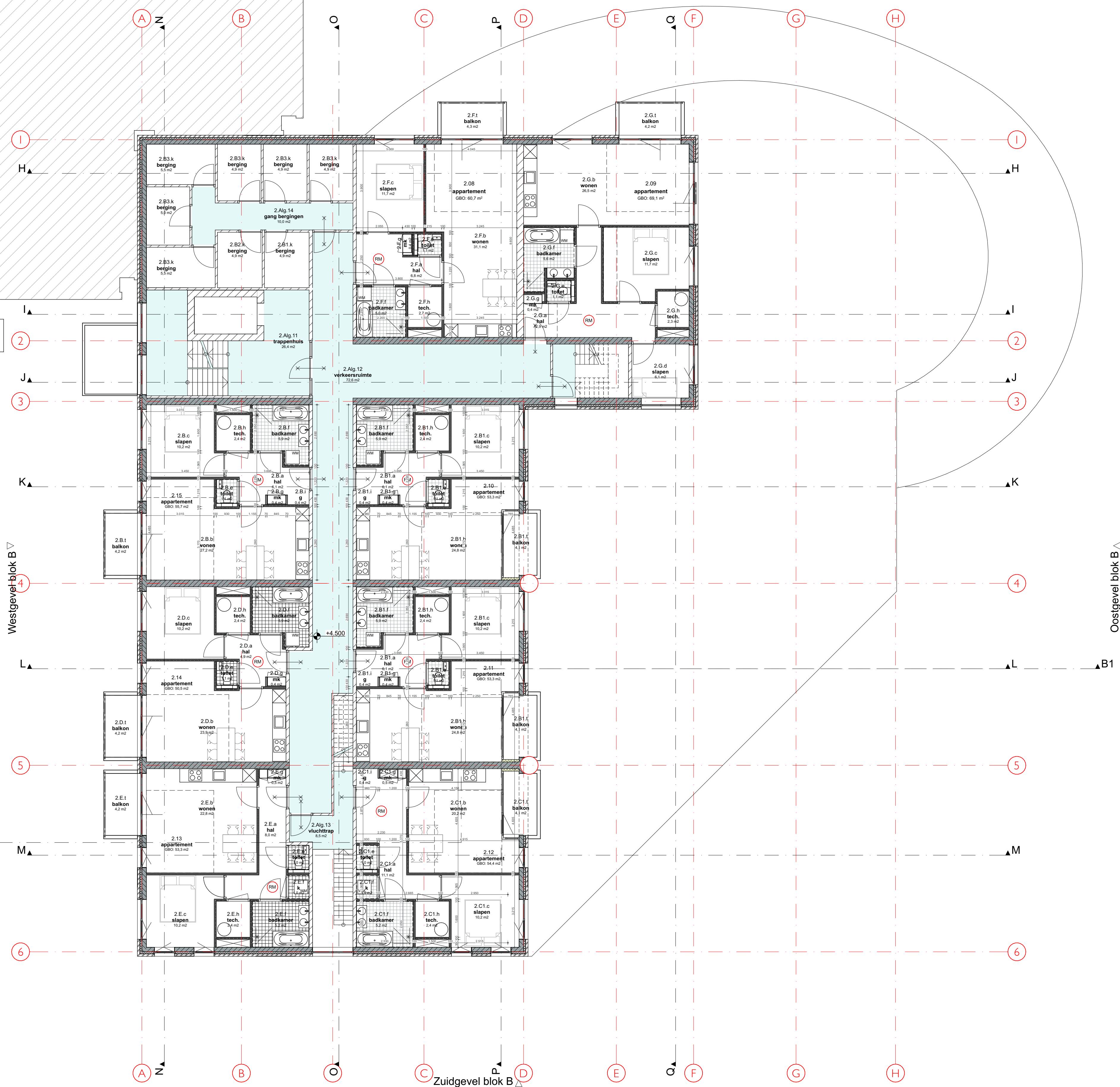
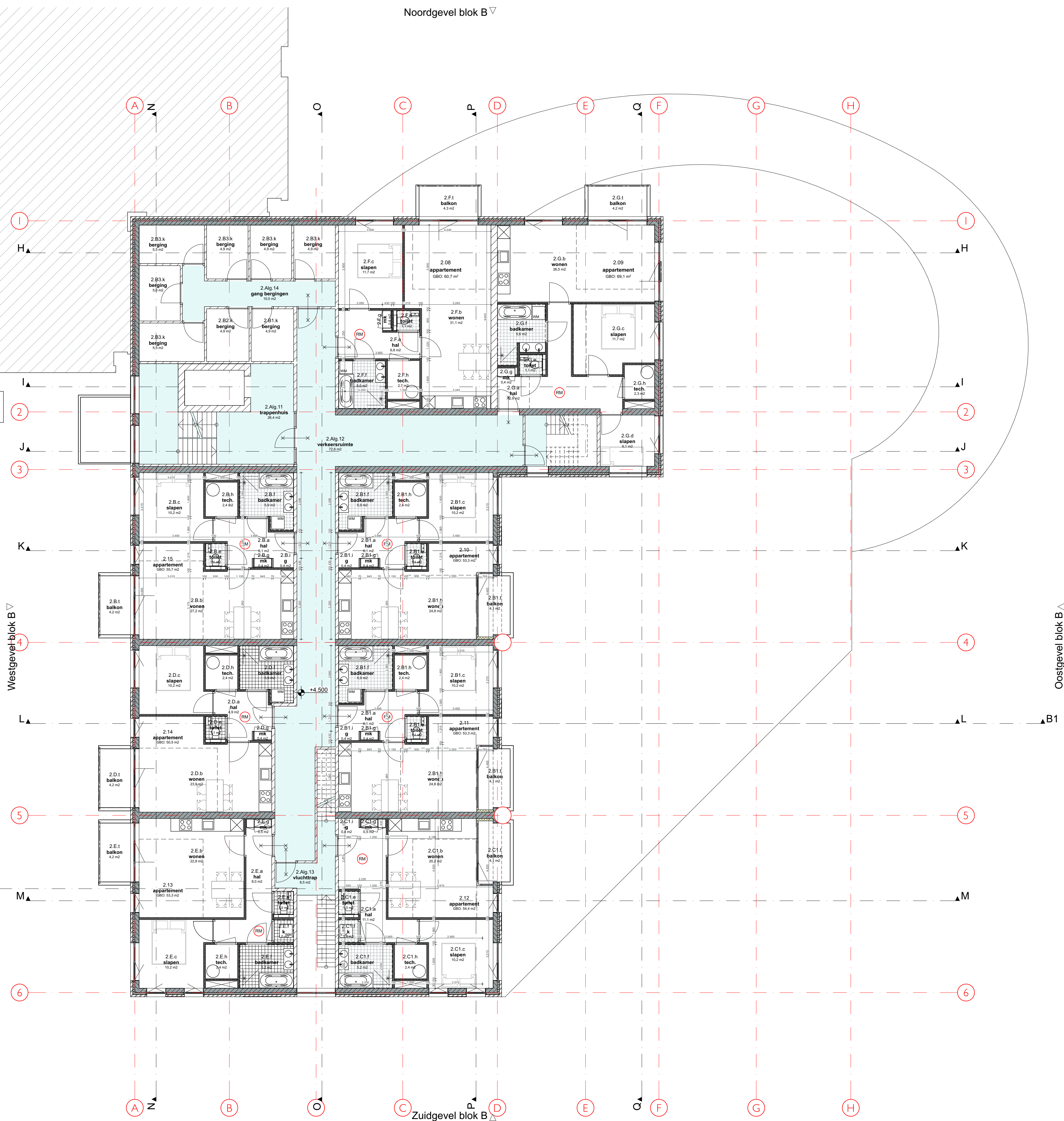
AUTORECHT VOORBEELDEN Overname van de auteursrechten van de architect is niet toegestaan. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken.

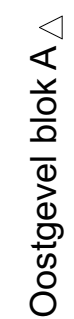

Begane grond peil = 0

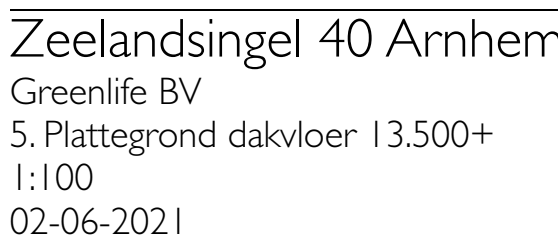

Zeelandsingel 40 Arnhem
Greenlife BV
4. Plattegrond 4e verdieping 10.500+
1:100
02-06-2021

strategie
architekten
printdatum: 02-06-2021 A0

Bijlage 2

Aan: Het college van Burgemeester en wethouders

Ons kenmerk: Zeelandsingel 40 (nieuwbouw), Arnhem

Datum: 29-07-2021

1	Verzoek tot vaststelling hogere grenswaarde(n) op grond van de Wet geluidhinder		
2	Aanvrager Strategie Architecten	Woonplaats Oosterbeek	Postadres Cornelis Koningstraat 3-A, 6862 CK
3	Contactpersoon De heer J. ter Maat		Postbus --
		Telefoonnummer contactpersoon	026 - 333 75 55
4	Heeft dit verzoek betrekking op het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan of afwijking bestemmingsplan?		
	Ja		
5	Naam geldende bestemmingsplan		
	Chw Omgevingsplan "De Laar 2020"		
6	Datum vaststelling bestemmingsplan		
	Ontwerp 21 april 2020		
7	Dit verzoek heeft betrekking op (indien het betrekking op woningen heeft, tevens aangeven voor hoeveel woningen hogere waarden wordt aangevraagd):		
	Burgemeester Matsersingel: 10 woningen.		

8a <i>Geluidgevoelige bestemmingen</i>						
BETREFT ADRES/LOCATIE (inclusief kadastraal nummer)	AANTAL WONINGEN/ ANDERE GELUID- GEVOELIGE BESTEMMINGEN	VERZOEK VAST TE STELLEN HOGERE GELUIDS-BELASTING IN dB	TOEGE-PASTE AFTREK IN dB (artikel 110g Wgh)	GEVEL- AANDUI- DING (NOORD/ ZUID etc..)	GELUID AFKOMSTIG VAN: (NAAM WEGVAK/ BAANVAK)	CUMULATIE: (NAAM WEGVAK/ BAANVAK) Zonder toepassing art. 110g Wgh.
Kadastraal nummer 7656					Burg. Matser- singel	--
Verd1 – 1.08	1	51	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd1 – 1.09	1	52	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd2 – 2.08	1	52	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd2 – 2.09	1	52	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd2 – 2.11	1	49	5	Oost	Burg. Matser- singel	--
Verd3 – 3.07	1	52	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd3 – 3.08	1	53	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd3 – 3.10	1	50	5	Oost	Burg. Matser- singel	--
Verd4 – 4.05	1	52	5	noord	Burg. Matser- singel	--
Verd1 – 4.06	1	53	5	noord	Burg. Matser- singel	--

Opmerkingen etc:

9. <i>Onderbouwing verzoek</i>	
Geef in een apart document (bijlage 3) aan waarom overschrijding van de voorkeursgrenswaarden voor deze locatie acceptabel is. Gebruik bij deze toets in ieder geval onderstaande criteria: 1. Beoordeling aan de hand van de hoofdcriteria volgens de Wet geluidhinder; inclusief toetsing doelmatigheid volgens de Regeling doelmatigheid geluidmaatregelen Wet geluidhinder 2. Toetsing aan de gebiedsgerichte aanpak volgens het beleidsplan Geluid; 3. Beoordeling aan de hand van de Nota Uitvoeringsbeleid Hogere Grenswaarden.	Zie bijlage 3

10	<i>Bronnen (wegverkeer of railverkeer), kunnen ook opgenomen worden in het akoestisch onderzoek.</i>	
	<i>Voor elke bron (spoor of weg) moet dit formulier ingevuld worden. Indien de (spoor)weg gesplitst is in tracé's, dan wel wegvakken met verschillende invoergegevens moet elk tracé of wegvak als een afzonderlijke bron beschouwd worden.</i>	
10.1	Soort en benaming (spoor)weg (naam + tracénummer/wegvaknummer)	Burgemeester Matsersingel
10.2	Binnen of buiten bebouwde kom	Binnen
10.3	Maximum toegestane snelheid	50 km/uur
10.4	Huidige type wegdek; <i>alleen invullen bij reconstructies</i>	N.v.t.

10.5	Huidige etmaalintensiteit; <i>alleen invullen bij reconstructies</i>	N.v.t.
10.6	Wanneer en hoe is de in 10.5 genoemde etmaalintensiteit vastgesteld? <i>Alleen invullen bij reconstructies</i>	N.v.t.
10.7	Welke wijziging(en) traden nadien op of zijn binnen circa tien jaar te wachten? <i>Alleen invullen bij reconstructies.</i>	N.v.t.
10.8	Toekomstige etmaalintensiteit	Burg.Matsersingel: 25.639-29.750 mvt
10.8	Voor welk jaartal geldt de in 10.8 genoemde etmaalintensiteit en hoe is deze vastgesteld?	2032
10.10	Hoe is de toekomstige etmaalintensiteit bepaald?	RVMK versie april 2020, peiljaar 2030_hoog met autonome groei van 1% naar peiljaar 2032
10.11	Juridische positie van de (spoor)weg is:	N.v.t.
11	Welke bronmaatregelen heeft u overwogen toe te passen, maar zijn niet/onvoldoende doeltreffend?	Zie bijlage 3

Bij meerdere bronnen dit blad kopiëren.

12.1	Indien het om een reconstructie gaat, waaruit bestaat deze dan?	N.v.t.
12.2	Dienen als gevolg van de reconstructie maatregelen aan de woningen (saneringen) te worden uitgevoerd? Ook schatting kosten aangeven en de betreffende adressen.	N.v.t.
12.3	Is eerder voor hiervoor een hogere grenswaarde vastgesteld?	Nee
Ruimte voor opmerkingen:		

Hoogachtend,

De volgende **bijlagen** zijn bij dit verzoek gevoegd:

Bijlage 1: een recent rapport met betrekking tot het uitgevoerde
akoestisch onderzoek
(kenmerk M.2020.0384.02.R001 van 29 juli 2021)

Bijlage 3: Onderbouwing verzoek, antwoord op vraag 9.2 (bijlage 3)

Bijlage 3. Onderbouwing verzoek tot vaststelling hogere grenswaarden

Het plan ligt aan de kruising Batavierenweg/ Burgemeester Matsersingel. Het gebouw Zeelandsingel 40 wordt getransformeerd naar woningen. Nabij het gebouw wordt een tweetal appartementencomplexen aangebouwd, bestaande uit maximaal vier bouwlagen. Parkeren kan aan de zuidzijde van het gebouw.

Ten behoeve van een 10-tal appartementen in het oostelijke complex moet een hogere grenswaarde worden aangevraagd in verband met geluidhinder vanwege het wegverkeer op de Burgemeester Matsersingel. In dit document wordt aan de hand van een aantal criteria afgewogen of er een hogere grenswaarde kan worden verleend. Bij deze afweging worden criteria gehanteerd die zijn genoemd in de Wet geluidhinder en het gemeentelijke geluidbeleid.

Beoordeling aan de hand van de hoofdcriteria volgens de Wet geluidhinder (Wgh)

In het akoestisch rapport is een beoordeling opgenomen van geluidmaatregelen om de geluidsbelasting door de Burgemeester Matsersingel te verminderen.

Conclusie

Bronmaatregelen en/of plaatsing van een scherm stuit op bezwaren van verkeerskundige- en stedenbouwkundige aard.

Toetsing aan de gebiedsgerichte aanpak volgens het beleidsplan Geluid

In augustus 2008 is het Beleidsplan Geluid door de raad vastgesteld. Het plan heeft tot doel geluidsnormen voor nieuwe situatie af te stemmen op de aard en de functie van een gebied. De gebiedsgerichte aanpak zoals opgenomen in het Beleidsplan Geluid is overgenomen in de Nota Uitvoeringsbeleid. Dit beleid houdt in dat op basis van de uitgangspunten van het structuurplan 2010 gewerkt wordt met zeven gebiedstypen die elk een eigen ambitie hebben.

Het plan is gesitueerd in een gebied, welke is aangeduid als een stedelijke zone / knooppunt. De algemene kwalificatie voor de geluidsambitie voor wegverkeer is “zeer onrustig” (geluidsbelasting tot 58 dB).

De berekende geluidsbelasting door de Burgemeester Matsersingel is maximaal 53 dB na aftrek. Hiermee kan worden voldaan aan de ambitiewaarde van de gemeente Arnhem, de geluidsbelasting valt in de klasse “onrustig”.

Het geluid door de omliggende 30 km/uur wegen is minder dan 53 dB zonder aftrek en voldoet daarmee ook aan het geluidbeleid. Optelling van geluid door wegen (zijnde cumulatie) is niet aanwezig. De geluidsbelasting door alle wegen is maximaal 58 dB zonder aftrek.

Conclusie

Het vaststellen van een hogere waarde vanwege de genoemde weg past binnen het vastgestelde gemeentelijk geluidbeleid. Sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Beoordeling aan de hand van de Nota uitvoeringsbeleid Hogere grenswaarden

3a. locatiespecifieke criteria

De locatie bevindt zich op 1 kilometer van een trein- en busstation. De nieuwbouw vult een open plaats op tussen de bestaande bebouwing.

Conclusie

Aan de locatie-specifieke criteria zoals opgenomen in de nota uitvoeringsbesluit hogere grenswaarde wordt voldaan.

3b. subcriteria

Bronmaatregel

De Burgemeester Matsersingel is ter hoogte van het plangebied al voorzien van een geluidreducerend wegdek (SMA NL8 en dunne deklaag (ZSA-SD)). Het vervangen van het wegdek SMA NL8 door een dunne deklaag kan de geluidsbelasting bij het plan circa 3 dB verminderen. De voorkeurswaarde blijft overschreden. Daarbij is de aanleg van dunne deklaag op een kruising niet gewenst in verband met het wringende verkeer. De bronmaatregel stuit daarmee op bezwaren van financiële- en verkeerskundige aard.

Het verlagen van de rijsnelheid is niet mogelijk omdat de genoemde weg een stroomfunctie hebben. Een grotere afstand maken tussen het nieuwe gebouw en de weg is mogelijk, maar is stedenbouwkundig niet gewenst.

Overdrachtsmaatregel

Ruimte om een scherm te situeren is aanwezig. Met een lang scherm van 4 meter hoog langs de Burgemeester Matsersingel kan niet bij alle appartementen de geluidsbelasting door deze weg worden verminderd tot de voorkeurswaarde. Plaatsing van een geluidscherm is uit stedenbouwkundig oogpunt ongewenst. Een lager scherm plaatsen heeft alleen effect voor de begane grond.

Maatregelen bij ontvanger

In het kader van de verlening van hogere waarden moet het binnenniveau in de geluidgevoelige ruimtes gegarandeerd worden. Conform de Wet geluidhinder geldt voor nieuwe situaties een maximaal binnenniveau van 33 dB. Bij het indienen van de bouwaanvraag wordt een akoestisch onderzoek aangeleverd. Hieruit zal blijken dat voldaan wordt aan deze binnenwaarde.

Eindconclusie

De geluidsbelasting in het gebied voldoet aan het gemeentelijk beleid. Er is geluidstechnisch dan ook geen belemmering om hogere grenswaarden vast te stellen.

Het verlenen van hogere grenswaarden past binnen de kaders zoals deze zijn gesteld in de Wet geluidhinder en in de gemeentelijke beleidsnotities.

Bijlage 3

VERKENNEND BODEMONDERZOEK

ZEELANDSINGEL 40

TE ARNHEM

Bodem

Rapportage verkennend bodemonderzoek

Zeelandsingel 40 te Arnhem

Opdrachtgever	Strategie Architecten Cornelis Koningstraat 3a 6862 CK Oosterbeek
Rapportnummer	13115.001
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	21 augustus 2020
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 088 - 5001600 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	Dhr.
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Dhr.
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van de Vereniging Kwaliteitsborging Bodembeheer (VKB). De VKB is een vereniging van bodemadvies- en -onderzoeksbureaus en heeft als doel kwaliteitsborging en continue verbetering van de dienstverlening van haar leden op het gebied van bodembeheer. Het VKB keurmerk geeft opdrachtgevers de zekerheid dat het uitvoerend bureau werkt conform de eisen die de VKB aan haar leden stelt op het gebied van competenties en integriteit van medewerkers en het toepassen van vigerende normen en onderzoeksprotocollen.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit bodemonderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een bodemonderzoek wordt in zijn algemeenheid echter uitgevoerd door het steekproefsgewijs bemonsteren van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een bodemonderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de milieuhygiënische bodemkwaliteit. Daarnaast betreft het bodemonderzoek een momentopname. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde bodemonderzoek neemt.

In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	AFBAKENING ONDERZOEKSLOCATIE	1
3	MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK BODEM.....	2
3.1	Geraadpleegde bronnen.....	2
3.2	Historisch en huidig gebruik onderzoekslocatie	2
3.3	Toekomstige situatie.....	3
3.4	Calamiteiten.....	3
3.5	Uitgevoerd(e) bodemonderzoek(en) op de onderzoekslocatie	3
3.6	Aangrenzende terreindelen/percelen	3
3.7	Terreininspectie	3
3.8	Informatie lokale of regionale achtergrondgehalten	4
3.9	Bodemopbouw en geohydrologie	4
4	CONCLUSIES MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK BODEM (ONDERZOEKSOPZET)	5
5	VELDWERK.....	5
5.1	Algemeen.....	5
5.2	Uitgevoerde werkzaamheden.....	5
5.3	Zintuiglijke waarnemingen	6
5.3.1	Grond.....	6
5.3.2	Grondwater.....	7
5.3.3	Bemonstering	7
6	LABORATORIUMONDERZOEK	8
6.1	Uitvoering analyses	8
6.2	Toetsingskader	9
6.3	Resultaten grond- en grondwatermonsters	10
7	SAMENVATTING, CONCLUSIES EN ADVIES.....	11

BIJLAGEN:

1. - Topografische ligging van de locatie
- 2a. - Locatieschets
- 2b. - Foto's onderzoekslocatie
- 3a. - Boorprofielen
- 3b. - Foto's asbestinspectiegaten
- 4a. - Analysecertificaten
- 4b. - Getoetste analyseresultaten Circulaire bodemsanering
5. - Toetsingskader Circulaire bodemsanering

1 INLEIDING

Strategie Architecten heeft Econsultancy opdracht verleend voor het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek op de locatie Zeelandsingel 40 te Arnhem.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herbestemming van de onderzoekslocatie.

Het onderzoek heeft tot doel met een relatief geringe onderzoeksinspanning vast te stellen of op de onderzoekslocatie bodemverontreiniging aanwezig is. Op basis van de resultaten wordt bepaald of er milieuhygiënische belemmeringen zijn voor de voorgenomen herbestemming van de onderzoekslocatie.

Het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem is verricht conform de NEN 5725:2017 "Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek". Het bodemonderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5740+A1:2016 "Bodem - Landbodem - Strategie voor het uitvoeren van verkennend bodemonderzoek - Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond".

Het veldwerk en de bemonstering zijn verricht onder certificaat op grond van de BRL SIKB 2000 "Veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek", protocollen 2001 en 2002. Voor het veldwerk en bemonstering van asbest in puin is geen certificering van toepassing.

De analyseresultaten zijn getoetst aan het toetsingskader uit de Circulaire bodemsanering en aan de achtergrondwaarden voor grond uit de Regeling bodemkwaliteit (bijlage B, tabel 1). De indicatieve resultaten met betrekking tot het puin zijn getoetst aan de helft van de hergebruikswaarde uit de Regeling Bodemkwaliteit (bijlage A). Voor de specifieke toetsing wordt verwezen naar paragraaf 6.2.

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor de protocollen 2001 en 2002 van de BRL SIKB 2000. In dat kader verklaart Econsultancy geen eigenaar van de onderzoekslocatie te zijn of te worden.

2 AFBAKENING ONDERZOEKSLOCATIE

Het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem omvat de onderzoekslocatie en direct hieraan grenzende terreindelen binnen een afstand van 25 meter.

De onderzoekslocatie ($\pm 14.130 \text{ m}^2$) is gelegen aan de Zeelandsingel 40 te Arnhem (zie bijlage 1).

Het perceel, waar de onderzoekslocatie deel van uitmaakt, is kadastraal bekend gemeente Arnhem, sectie AE, nummer 340.

Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland bevindt het maaiveld zich op een hoogte van circa 9,0 m +NAP en zijn de coördinaten van een centraal punt op de onderzoekslocatie $X = 188.070$, $Y = 440.550$.

3 MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK BODEM

3.1 Geraadpleegde bronnen

Voorafgaand aan de uitvoering van de veldwerkzaamheden is een milieuhygiënisch vooronderzoek bodem uitgevoerd op basis van de NEN 5725. In tabel 1 zijn de in het kader van het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem geraadpleegde bronnen weergegeven. Van de locatie en de directe omgeving zijn uit verschillende informatiebronnen gegevens verzameld over het historische, huidige en toekomstige gebruik, eventuele calamiteiten, eventueel eerder uitgevoerde bodemonderzoeken, de bodemopbouw en geohydrologie, verhardingen, kabels en leidingen.

Tabel 1. Geraadpleegde bronnen

Onderdeel	Bron
Historisch, huidig en toekomstig gebruik	Opdrachtgever (contactpersoon de heer), d.d. 17 juni 2020
Bouw-/milieudossier, ondergrondse tanks, calamiteiten, eerder uitgevoerd bodemonderzoek	Omgevingsdienst Regio Arnhem (contactpersoon de heer Gemeente Arnhem (contactpersoon de heer), d.d. 3 juli 2020
Locatiegegevens van internet: - historisch topografisch kaartmateriaal - basisregistratie grootschalige topografie - kadastrale gegevens - hoogtekaart - luchtfoto's - Google streetview - provinciale bodeminformatie - bodemopbouw - geo(hydro)logie - kabels en leidingen	www.topotijdreis.nl www.pdok.nl www.kadaster.nl www.ahn.nl webservices.gbo-provincies.nl/lufo/services/wms maps.google.nl www.bodemloket.nl maps.bodemdata.nl www.dinoloket.nl www.kadaster.nl/klic-wion
Terreininspectie	Uitgevoerd door Econsultancy, d.d. 6 juli 2020

3.2 Historisch en huidig gebruik onderzoekslocatie

In periode omstreeks 1900 was de onderzoekslocatie in agrarisch gebruik (akker/weiland). Tot omstreeks 1982 is dit gebruik niet veranderd. In 1982 is er ter plaatse van de onderzoekslocatie een kantoorgebouw gerealiseerd (9.576 m²). Dit gebruik is tot op het heden niet veranderd.

Het huidige kantoorpand is in het verleden in gebruik geweest als bibliotheekcentrale. Het terrein is verder grotendeels verhard met asfalt en klinkers. Onbekend is of zich hieronder een (puin)fundering bevindt. Op de website van de gemeente Arnhem zijn geen bodembedreigende activiteiten van de onderzoekslocatie bekend.

Voor zover bij de opdrachtgever en de Omgevingsdienst Arnhem bekend, heeft er op de onderzoekslocatie nimmer opslag van oliehoudende producten in ondergrondse of bovengrondse tanks plaatsgevonden.

Bij de Omgevingsdienst Arnhem zijn geen gegevens aanwezig waaruit blijkt of er asbesthoudende materialen zijn toegepast op of in de (voormalige) bebouwing.

Uit de geraadpleegde bronnen blijkt geen aanwezigheid van ophogingen, dempingen of stortingen.

In bijlage 2a is de huidige situatie op een locatieschets weergegeven. Bijlage 2b bevat enkele foto's van de onderzoekslocatie.

3.3 Toekomstige situatie

De initiatiefnemer is voornemens een herbestemming op de onderzoekslocatie door te voeren. Tevens bestaat het voornemen om het huidige pand intern te verbouwen tot appartementen. In een tweede fase worden mogelijk nog nieuwbouwappartementen gerealiseerd.

3.4 Calamiteiten

Voor zover bij de opdrachtgever bekend hebben zich op de onderzoekslocatie in het verleden geen calamiteiten met een bodembedreigend karakter voorgedaan en zijn geen gegevens bekend dat op deze locatie, als ook in de directe nabijheid, met schuim is geblust. Ook uit informatie van de Omgevingsdienst Regio Arnhem blijkt niet, dat er zich in het verleden bodembedreigende calamiteiten hebben voorgedaan.

3.5 Uitgevoerd(e) bodemonderzoek(en) op de onderzoekslocatie

Op de onderzoekslocatie zijn, voor zover bekend, geen bodemonderzoeken uitgevoerd.

3.6 Aangrenzende terreindelen/percelen

In paragraaf 3.1 zijn de geraadpleegde informatiebronnen voor de omliggende terreindelen en aangrenzende percelen binnen 25 meter van de onderzoekslocatie opgenomen. De onderzoekslocatie is momenteel bebouwd. Het omringende terrein is verhard met klinkers en asfalt. De onderzoekslocatie is gelegen aan de rand van een woonwijk in Arnhem-Zuid. Aan de zuidwestelijke zijde en de zuidoostelijke zijde grenst de onderzoekslocatie aan een woonwijk. Aan de noordoostelijke zijde en de noordwestelijke zijde grenst de onderzoekslocatie aan een waterpartij met daarachter de Burgemeester Matsersingel aan de noordzijde en de Batavierenweg ten westen van de onderzoekslocatie.

Van de aangrenzende percelen zijn geen bodemonderzoeksgegevens bekend.

Uit de verzamelde informatie blijkt, dat er vanuit de omliggende percelen geen grensoverschrijdende verontreinigingen zijn te verwachten.

3.7 Terreininspectie

Voorafgaand aan het bodemonderzoek is er een terreininspectie uitgevoerd. Deze is gericht op de identificatie van bronnen, die mogelijk hebben geleid of kunnen leiden tot een grond- en/of grondwaterverontreiniging.

Tijdens de terreininspectie is er noordwestelijk op de onderzoekslocatie een olie-vetafscheider aangetroffen.

3.8 Informatie lokale of regionale achtergrondgehalten

De onderzoekslocatie valt binnen de "Bodemkwaliteitskaart en bodemfunctieklassenkaart Milieu-samenwerking regio Arnhem" (CSO, projectcode 08K118, oktober 2010 en Actualisatie bodembeleid regio MRA, Projectcode AH664-5/17-008.012, 6 juni 2017).

Uit de bodemfunctieklassenkaart blijkt dat de onderzoekslocatie is gelegen binnen functieklasse Wonen.

Met betrekking tot de bovengrond maakt de locatie maakt deel uit van deelgebied "B5 Uitbreidingsgebieden recent". De ondergrond valt onder deelgebied "O23 klei". Zowel de boven-, als ondergrond zijn ingedeeld in de ontgravingsklasse "Aanvullende eisen (Partijkeuring vereist bij toepassing in een ander dan groen gearceerd gebied met de toepassingseis Landbouw/natuur)".

Met het nieuwe handelingskader is heel Nederland verdacht op het voorkomen van deze stoffen. Als bij het ontgraven of saneren sprake is van afvoer van de grond naar elders, is het voor de toepassing elders of de acceptatie bij een groundbank, verwerker of stortplaats noodzakelijk om onderzoek te doen naar PFAS.

3.9 Bodemopbouw en geohydrologie

De originele bodem bestaat volgens de bodemkaart van Nederland uit een kalkloze poldervaaggrond, die volgens de Stichting voor Bodemkartering voornamelijk is opgebouwd uit zware klei. De afzettingen, waarin deze bodem is ontstaan, behoren geologisch gezien tot Holocene afzettingen.

De gemiddelde stand van het freatisch grondwater bedraagt $\pm 7,5$ m +NAP, waardoor het grondwater zich op $\pm 1,5$ m -mv zou bevinden. Het water van het eerste watervoerend pakket stroomt volgens de isohypsenkaart van de Dienst Grondwaterverkenning van TNO in zuidelijke richting.

Er liggen geen pompstations in de buurt van de onderzoekslocatie die van invloed zouden kunnen zijn op de grondwaterstroming ter plaatse van de onderzoekslocatie. De onderzoekslocatie ligt niet in een grondwaterbeschermings- en/of grondwaterwingebied.

4 CONCLUSIES MILIEUHYGIËNISCH VOORONDERZOEK BODEM (ONDERZOEKSOPZET)

Ten behoeve van het bodemonderzoek is, op basis van het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem, een aantal deellocaties geïdentificeerd. In tabel 2 zijn de onderzoeksstrategieën, die van toepassing zijn op de betreffende deellocaties, weergegeven.

Tabel 2. Onderzoeksstrategie

Deellocatie		Oppervlakte	Verwachte stoffen	Onderzoeksstrategie
A	Gehele onderzoekslocatie	14.130 m ²	metalen, PAK en minerale olie	VED-HE-NL
B	Olie-vetafscheider	< 10 m ²	minerale olie	VEP

Onderzoeksstrategieën volgens NEN 5740:

VEP : Verdacht, plaatselijke bodembelasting, uitgezonderd ondergrondse opslagtanks

VED-HE-NL: Verdacht, diffuse bodembelasting, heterogene verontreiniging, niet lijnvormig

Uit de reeds bekende gegevens concludeert Econsultancy dat atmosferische depositie naar verwachting de enige (beperkte) bron van PFAS-verontreiniging op de locatie is. Van atmosferische depositie is bekend dat dit tot beperkt verhoogde PFAS-gehalten in bodem en water kan leiden.

Indien bij het ontgraven of saneren sprake is van afvoer van de grond naar elders, is het voor de toepassing elders of de acceptatie bij een groundbank, verwerker of stortplaats noodzakelijk om onderzoek te doen naar PFAS. Op aangeven van de opdrachtgever maakt PFAS geen deel uit van onderhavig onderzoek.

5 VELDWERK

5.1 Algemeen

Tijdens het opstellen van het boorplan is rekening gehouden met de doelstellingen en de richtlijnen, die geformuleerd zijn in de inleiding. Daarnaast is rekening gehouden met de gegevens voortvloeiend uit het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem en de ligging van kabels en leidingen. Bijlage 2a bevat de locatieschets met daarop aangegeven de situering van de boorpunten en de peilbuizen. In bijlage 3a zijn de boorprofielen opgenomen.

5.2 Uitgevoerde werkzaamheden

Aan de hand van de geldende onderzoeksstrategieën zijn de werkzaamheden uitgevoerd zoals die in tabel 3 zijn vermeld. Het veldwerk is op 6 en 14 juli en 10 en 17 augustus 2020 uitgevoerd onder kwaliteitsverantwoordelijkheid van respectievelijk de heer, de heer, de heer en de heer Deze medewerkers van Econsultancy staan geregistreerd als ervaren veldwerkers voor de protocollen 2001 en 2002 van de BRL SIKB 2000 "Veldwerk bij milieu-hygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek".

Op 10 augustus 2020 zijn onder kwaliteitsverantwoordelijkheid van de heer 2 asbestgaten (30x30x50) met een schep gegraven. Deze medewerker van Econsultancy staat onder andere geregistreerd als ervaren veldwerker voor het protocol 2018. Deze 2 asbestgaten zijn gegraven ten behoeve van het indicatief onderzoek asbest in puin ter plaatse van boringen 26 en 29.

Tabel 3. Uitgevoerde werkzaamheden

Deellocatie		Veldwerk		Analyses	
		Boringen/peilbuizen	Verharding	Grond	Grondwater
A	Gehele onderzoekslocatie	21 (0,5 m -mv) 2 (maximaal 1,0 m -mv) 4 (2,0 m -mv) 3 (peilbuis) 2 asbestgaten (30x30x50)	klinkers/onverhard	verdachte laag: 5x (standaardpakket) ondergrond: 2x (standaardpakket) Indicatief asbest in puin 1x (asbest in puin)	3x (standaardpakket)
B	Olie-vetafscheider	1 (peilbuis)	klinkers/onverhard	1x (minerale olie)	1x (minerale olie en aromaten)

De boringen zijn geplaatst met behulp van een edelman- en een veenboor. Van het opgeboorde materiaal is een boorbeschrijving conform de NEN 5104 gemaakt en zijn er grondmonsters genomen over trajecten van ten hoogste 0,5 m, waarbij bodemlagen met verontreinigingskenmerken of een afwijkende textuur separaat bemonsterd zijn. Het opgeboorde materiaal ter plaatse van deellocatie B is tevens middels een olie-waterreactie beoordeeld op de aanwezigheid van olie(gerelateerde) producten. Voor de geplaatste peilbuizen geldt dat het onderste gedeelte van de peilbuis (het peilfilter) is geperforeerd en de ruimte tussen de wand van het boorgat en het peilfilter is opgevuld met filtergrind. Boven het filtergrind is een laag zwelklei aangebracht, zodat er géén verontreinigingen van bovenaf in de peilbuis kunnen migreren. De filterstellingen zijn bepaald op basis van de grondwaterstand, zoals deze tijdens de veldwerkzaamheden op 6 juli en 10 augustus 2020 is ingeschat. De peilbuizen zijn direct na plaatsing afgepompt en na een wachttijd van minimaal een week is het grondwater bemonsterd.

5.3 Zintuiglijke waarnemingen

5.3.1 Grond

De bovengrond bestaat afwisselend uit zwak siltig, zwak grindig, matig fijn tot matig grof zand en uit, zwak tot matig zandige klei. De bovengrond is bovendien zwak humeus. De ondergrond van de onderzoekslocatie bestaat voornamelijk uit zwak siltige klei. Plaatselijk is de ondergrond zwak veenhoudend. Boring 24 is gestaakt op een massieve laag. Daar de boring strak tegen het pand is geplaatst is de boring hoogstwaarschijnlijk gestaakt op de fundering van het pand.

Tabel 4 geeft een overzicht van de zintuiglijk waargenomen bodemvreemde bijmengingen, die in het opgeboorde materiaal zijn aangetroffen.

Tabel 4. Zintuiglijk waargenomen bodemvreemde bijmengingen

Boornummer	Einddiepte boring (m -mv)	Traject (m -mv)	Waargenomen verontreinigingen
<i>Deellocatie A: Gehele onderzoekslocatie</i>			
01	2,00	0,00 - 0,50	zwak betonhoudend
26	0,90	0,08 - 0,40	matig baksteenhoudend, zwak betonhoudend
29	2,00	0,30 - 0,50	volledig puin
102	0,50	0,30 - 0,50	volledig puin
103	0,50	0,20 - 0,40	volledig puin

Ter plaatse van boring 26 en boring 29 is op basis van de zintuiglijke bijmengingen (matig baksteen en zwak beton alsmede volledig puin) vastgesteld dat deze 2 boringen mogelijk verdacht zijn voor asbest in puin. Om dit te verifiëren zijn er ter plaatse van de boringen 26 en 29 (traject 0,0-0,5 m -mv) twee indicatieve asbestgaten gegraven met een schep waarna er 1 mengmonster ten behoeve van de asbest in puin is samengesteld.

5.3.2 Grondwater

Stroomafwaarts, stroomopwaarts, centraal op de onderzoekslocatie en ter plaatse van het de olie-vetafscheider (deellocatie B) zijn 4 peilbuizen geplaatst. De filterstelling is bepaald op basis van de grondwaterstand, zoals deze tijdens de veldwerkzaamheden 6 juli en 10 augustus 2020 is ingeschat.

5.3.3 Bemonstering

De grondwaterbemonstering is op 14 juli en 17 augustus 2020 uitgevoerd door de heer (deellocatie A) en de heer (deellocatie B). Deze medewerkers van Econsultancy staan geregistreerd als ervaren veldwerker voor het protocol 2002 van de BRL SIKB 2000 "Veldwerk bij milieuhygiënisch bodem- en waterbodemonderzoek".

De bemonstering is uitgevoerd conform de NEN 5744:2011. Tabel 5 geeft een overzicht van de peilbuisgegevens en de resultaten van de veldmetingen.

Tabel 5. Overzicht gegevens peilbuizen en veldmetingen grondwater

Peilbuis-nummer	Situering peilbuis	Filterstelling (m -mv)	Grondwaterstand (m -mv)	Elektrisch Geleidingsvermogen (μS/cm)	Troebelheid (NTU)	Zuurgraad (pH)
<i>Deellocatie A: gehele onderzoekslocatie</i>						
06	Stroomafwaarts	3,0-4,0	1,27	760	21	6,7
14	Centraal op de deellocatie	3,0-4,0	1,60	1.020	42	6,9
21	Stroomopwaarts	2,6-3,6	1,97	560	27	6,8
<i>Deellocatie B: olie-vetafscheider</i>						
101	Olie-vetafscheider	2,05-3,05	2,79	910	34	6,3

6 LABORATORIUMONDERZOEK

6.1 Uitvoering analyses

Alle grond- en grondwatermonsters zijn aangeboden aan een laboratorium dat is erkend door de Raad voor Accreditatie en AS3000-geaccrediteerd is voor milieuhygiënisch bodemonderzoek. De grondmengmonsters en de grondwatermonsters zijn geanalyseerd op de volgende pakketten:

Grond:

- *standaardpakket grond:*
droge stof, lutum en organische stof, metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), polychloorbifenylen (PCB), polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) en minerale olie;
- *minerale olie:*
droge stof, organische stof, minerale olie.

Grondwater:

- *standaardpakket grondwater:*
metalen (barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel en zink), vluchtige aromaten (BTEX), styreen, naftaleen, gehalogeneerde koolwaterstoffen (VOX) en minerale olie;
- *minerale olie en vluchtige aromaten:*
vluchtige aromaten (BTEX), naftaleen en minerale olie.

Indicatief asbest in puin:

- *asbestverdacht materiaal (fractie < 20 mm; kwalitatief):*
serpentin asbest (chrysotiel), amfibool asbest (amosiet, crocidoliet, anthophylliet, tremoliet en actinoliet).

Tabel 6 geeft een overzicht van de samenstelling van de grond(meng)monsters en de analysepakketten.

Tabel 6. Overzicht van de samenstelling van de grond(meng)monsters en de analysepakketten

Grond(meng)-monster	Traject (m -mv)	Analysepakket	Bijzonderheden
<i>Deellocatie A: gehele onderzoekslocatie</i>			
MM1	01 (0,0-0,5)	standaardpakket grond	bovengrond (zwak betonhoudend)
MM2	26 (0,08-0,4)	standaardpakket grond	bovengrond (zwak betonhoudend, matig baksteenhoudend)
MM3	02 (0,08-0,5) + 05 (0,08-0,5) + 07 (0,08-0,5) + 10 (0,08-0,5)	standaardpakket grond	bovengrond (zintuiglijk schoon, zand)
MM4	11 (0,0-0,5) + 19 (0,0-0,5) + 22 (0,0-0,5) + 23 (0,0-0,5)	standaardpakket grond	bovengrond (zintuiglijk schoon, klei)
MM5	13 (0,08-0,5) + 17 (0,08-0,5) + 20 (0,08-0,5) + 27 (0,08-0,5)	standaardpakket grond	bovengrond (zintuiglijk schoon, zand)
MM6	01 (0,5-1,0) + 01 (1,0-1,3) + 06 (0,8-1,1) + 14 (0,5-0,9) + 14 (0,9-1,4) + 18 (0,5-0,9)	standaardpakket grond	ondergrond (zintuiglijk schoon, zand)
MM7	04 (1,5-2,0) + 14 (1,4-1,9) + 21 (0,5-1,0) + 21 (1,0-1,5) + 24 (0,5-0,9) + 26 (0,4-0,9) + 29 (0,5-1,0)	standaardpakket grond	ondergrond (zintuiglijk schoon, klei)
ASB-MM1	102 (0,3-0,5) + 103 (0,2-0,4)	asbest in puin	bovengrond ter plaatse van boring 26 en 29 (volledig puin)
<i>Deellocatie B: olie-vetafscheider</i>			
MMB1	101 (1,00 - 1,30) + 101 (1,30 - 1,40)	Minerale olie	ondergrond (zintuiglijk schoon, geen olie-water reactie)

6.2 Toetsingskader

De analyseresultaten zijn getoetst aan het toetsingskader uit de Circulaire bodemsanering en aan de achtergrondwaarden voor grond uit de Regeling bodemkwaliteit (bijlage B, tabel 1). Dit toetsingskader voor de beoordeling van de gehalten en/of concentraties van verontreinigingen is gegeven in de toetsingstabel en bevat voor grond en grondwater elk drie te onderscheiden waarden met de verschillende niveaus:

- *achtergrondwaarde:*
deze waarde ("AW") geeft de gehalten aan zoals die op dit moment voorkomen in de bodem van natuur- en landbouwgronden, waarvoor geldt dat er geen sprake is van belasting door lokale verontreinigingsbronnen;
- *streefwaarde:*
deze waarde ("S") geeft het milieukwaliteitsniveau aan voor grondwater, waarbij als nadelig te waarden effecten verwaarloosbaar worden geacht;
- *tussenwaarde:*
deze waarde ("T") is de helft van de som van de achtergrondwaarde (of in het geval van grondwater de streefwaarde) en de interventiewaarde. De tussenwaarde is de concentratiegrens waarboven in beginsel nader onderzoek moet worden uitgevoerd, omdat het vermoeden van ernstige bodemverontreiniging bestaat;
- *interventiewaarde:*
deze waarde ("I") geeft het niveau voor verontreinigingen in grond en grondwater aan waarboven ernstige vermindering of dreigende vermindering optreedt van de functionele eigenschappen, die de bodem heeft voor mens, plant of dier. Bij gehalten en/of concentraties boven de interventiewaarde is er sprake van een sterke verontreiniging. Bij overschrijding van de interventiewaarde wordt vaak een nader onderzoek uitgevoerd om de ernst van de verontreiniging en de spoedeisendheid van de sanering te bepalen. Wanneer het boven de tussenwaarde of interventiewaarde gelegen gehalte een natuurlijke oorsprong heeft, is uitvoering van vervolgonderzoek meestal niet noodzakelijk.

In bijlage 5 is de toetsingstabel opgenomen uit de eerder genoemde circulaire. Deze bijlage bevat de achtergrondwaarden en de interventiewaarden voor een standaardbodem (10% organische stof en 25% lutum). De gemeten gehalten zijn door middel van een BoToVa-toetsing, met behulp van de door het laboratorium bepaalde waarden voor het organische stof- en lutumgehalte, omgerekend naar gehalten in een standaardbodem en vervolgens getoetst. De gebruikte analysetechnieken zijn weer gegeven op de certificaten in bijlage 4a. Om de mate van verontreiniging aan te geven wordt de volgende terminologie gebruikt:

Grond:

- niet verontreinigd:	gehalte $\leq$ achtergrondwaarde en/of detectielimiet;
- licht verontreinigd:	gehalte $>$ achtergrondwaarde en $\leq$ tussenwaarde;
- matig verontreinigd:	gehalte $>$ tussenwaarde $\leq$ interventiewaarde;
- sterk verontreinigd:	gehalte $>$ interventiewaarde.

Grondwater:

- niet verontreinigd:	concentratie $\leq$ streefwaarde en/of detectielimiet;
- licht verontreinigd:	concentratie $>$ streefwaarde en $\leq$ tussenwaarde;
- matig verontreinigd:	concentratie $>$ tussenwaarde $\leq$ interventiewaarde;
- sterk verontreinigd:	concentratie $>$ interventiewaarde.

6.3 Resultaten grond- en grondwatermonsters

Tabel 7 geeft een overzicht van de parameters in de grond die de geldende toetsingskaders overschrijden.

Tabel 7. Overschrijdingen toetsingskaders grond

Grond(meng)-monster	Traject (m -mv)	Gehalte > AW (licht verontreinigd)	Gehalte > T (matig verontreinigd)	Gehalte > I (sterk verontreinigd)
<i>Deellocatie A: gehele onderzoekslocatie</i>				
MM1	01 (0,0-0,5)	PCB	-	-
MM2	26 (0,08-0,4)	lood zink minerale olie PCB PAK	-	-
MM3	02 (0,08-0,5) + 05 (0,08-0,5) + 07 (0,08-0,5) + 10 (0,08-0,5)	-	-	-
MM4	11 (0,0-0,5) + 19 (0,0-0,5) + 22 (0,0-0,5) + 23 (0,0-0,5)	-	-	-
MM5	13 (0,08-0,5) + 17 (0,08-0,5) + 20 (0,08-0,5) + 27 (0,08-0,5)	-	-	-
MM6	01 (0,5-1,0) + 01 (1,0-1,3) + 06 (0,8-1,1) + 14 (0,5-0,9) + 14 (0,9-1,4) + 18 (0,5-0,9)	-	-	-
MM7	04 (1,5-2,0) + 14 (1,4-1,9) + 21 (0,5-1,0) + 21 (1,0-1,5) + 24 (0,5-0,9) + 26 (0,4-0,9) + 29 (0,5-1,0)	-	-	-
<i>Deellocatie B: olie-vetafscheider</i>				
MMB1	101 (1,00 - 1,30) + 101 (1,30 - 1,40)	-	-	-

Tabel 8 geeft een overzicht van de analytisch vastgestelde asbestgehalten (fractie < 20 mm).

Tabel 8. Vastgestelde asbestgehalten fijne fractie (< 20 mm)

(Meng)-monster	Traject (m -mv)	Asbestgehalten (< 20 mm)
ASB-MM1	102 (0,3-0,5) + 103 (0,2-0,4)	< 0,4 mg/kg d.s.

Tabel 9 geeft een overzicht van de parameters in het grondwater die het geldende toetsingskader overschrijden.

Tabel 9. Overschrijdingen toetsingskader grondwater

Grondwater-monster	Situering peilbuis	Concentratie > S (licht verontreinigd)	Concentratie > T (matig verontreinigd)	Concentratie > I (sterk verontreinigd)
<i>Deellocatie A: gehele onderzoekslocatie</i>				
06	Stroomafwaarts	-	barium	-
14	Centraal op de deellocatie	barium	-	-
21	Stroomopwaarts	barium	-	-
<i>Deellocatie B: olie-vetafscheider</i>				
101	Olie-vetafscheider	-	-	-

Bijlage 4a bevat de door het laboratorium aangeleverde analysecertificaten. Bijlage 4b bevat de getoetste analyseresultaten aan de Circulaire bodemsanering.

7 SAMENVATTING, CONCLUSIES EN ADVIES

Strategie Architecten heeft aan Econsultancy opdracht verleend voor het uitvoeren van een verkennend bodemonderzoek op de locatie Zeelandsingel 40 te Arnhem.

Het bodemonderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herbestemming van de onderzoekslocatie. Tevens heeft de opdrachtgever het voornemen om in een later stadium nieuwbouw appartementen op de onderzoekslocatie te realiseren.

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.

Uit het vooronderzoek concludeert Econsultancy dat atmosferische depositie de enige (beperkte) bron van PFAS-verontreiniging op het de locatie kan zijn. Van atmosferische depositie is bekend dat dit tot beperkt verhoogde PFAS-gehalten in bodem en water kan leiden.

Op de onderzoekslocatie zijn de volgende deellocaties onderzocht:

Deellocatie A: gehele onderzoekslocatie

Op basis van het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem is geconcludeerd dat de onderzoekslocatie onderzocht dient te worden volgens de strategie "heterogeen verdacht, niet lijnvormig" (VED-HE-NL). Bij heterogeen verdachte locaties luidt de onderzoekshypothese dat de bodem in afwisselende gehalten verontreinigd is. De verontreinigende stoffen voor deze locatie zijn metalen, PAK en minerale olie.

In de bodem van de onderzoekslocatie is bij drie boringen een bodemvreemde bijmenging aangetroffen. Ter plaatse van boring 01 is de bovengrond tot een diepte van circa 0,5 m -mv een zwakke betonbijmenging waargenomen. Ter plaatse van boring 26 is de bovengrond tot een diepte van circa 0,4 m -mv zwak betonhoudend en matig baksteenhoudend. Ter plaatse van boring 29 is de bovengrond tot een diepte van circa 0,5 m -mv volledig puinhoudend. De aangetroffen fundatielaag ter plaatse van boring 29 is hoofdzakelijk opgebouwd uit beton, baksteen en kiezels.

In het grondmonster van de bovengrond ter plaatse van boring 01 (MM1) is een lichte verontreiniging met PCB aangetroffen. In de bovengrond van boring 26 (MM2) is een lichte verontreiniging met lood, zink, minerale olie, PCB en PAK aangetroffen. De grondmonsters van boring 01 en boring 26 zijn licht verontreinigd met zink. Het PAK-gehalte bevindt zich onder de voor het gebied geldende achtergrondwaarde. In de overige grond(meng)monsters van zowel de boven- als de ondergrond zijn geen verontreinigingen vastgesteld. Het grondwater is licht tot matig verontreinigd met barium.

Op basis van de zintuiglijke bijmengingen ter plaatse van boring 26 en 29 zijn er 2 asbestinspectiegaten gegraven. Van het monstermateriaal uit de asbestinspectiegaten is een mengmonster samengesteld. Dit mengmonster is samengesteld voor het indicatief vaststellen van asbest in puin ter plaatse van de aanwezige funderingslaag. Zowel zintuiglijk als analytisch is er ter plaatse van de gaten geen asbest aangetoond.

De vooraf gestelde hypothese, dat de onderzoekslocatie als "heterogeen verdacht, niet lijnvormig" kan worden beschouwd wordt, op basis van de lichte verontreinigingen, aanvaard. Echter, gelet op de aard en mate van verontreiniging, bestaat er géén reden voor een nader onderzoek ter plaatse van de gehele onderzoekslocatie.

Deellocatie B: olie-vetafscheider

Op basis van het milieuhygiënisch vooronderzoek bodem is geconcludeerd, dat de onderzoekslocatie onderzocht dient te worden volgens de strategie voor een "verdachte locatie met plaatselijk bodembelasting en met een duidelijke verontreinigingskern" (VEP). De kern van de verwachte verontreinigingen is duidelijk. De verwachte verontreinigende stoffen voor deze situatie zijn vluchtige aromaten en minerale olie.

Zintuiglijk zijn er geen bodemvreemde materialen aangetroffen. Tevens zijn er tijdens de olie-waterreactie geen verdenkingen voor oliehoudende producten vastgesteld. De meest verdachte bodem laag boven het vastgestelde grondwaterpeil bleek niet verontreinigd te zijn met minerale olie. Het grondwater bleek niet verontreinigd te zijn minerale olie en/of aromaten.

De vooraf gestelde hypothese dat de onderzoekslocatie ter plaatse van deellocatie als "plaatselijk verdacht" dient te worden beschouwd, wordt verworpen. Op basis van deze gegevens bestaat er géén reden voor een nader onderzoek ter plaatse van de olie-vetafscheider.

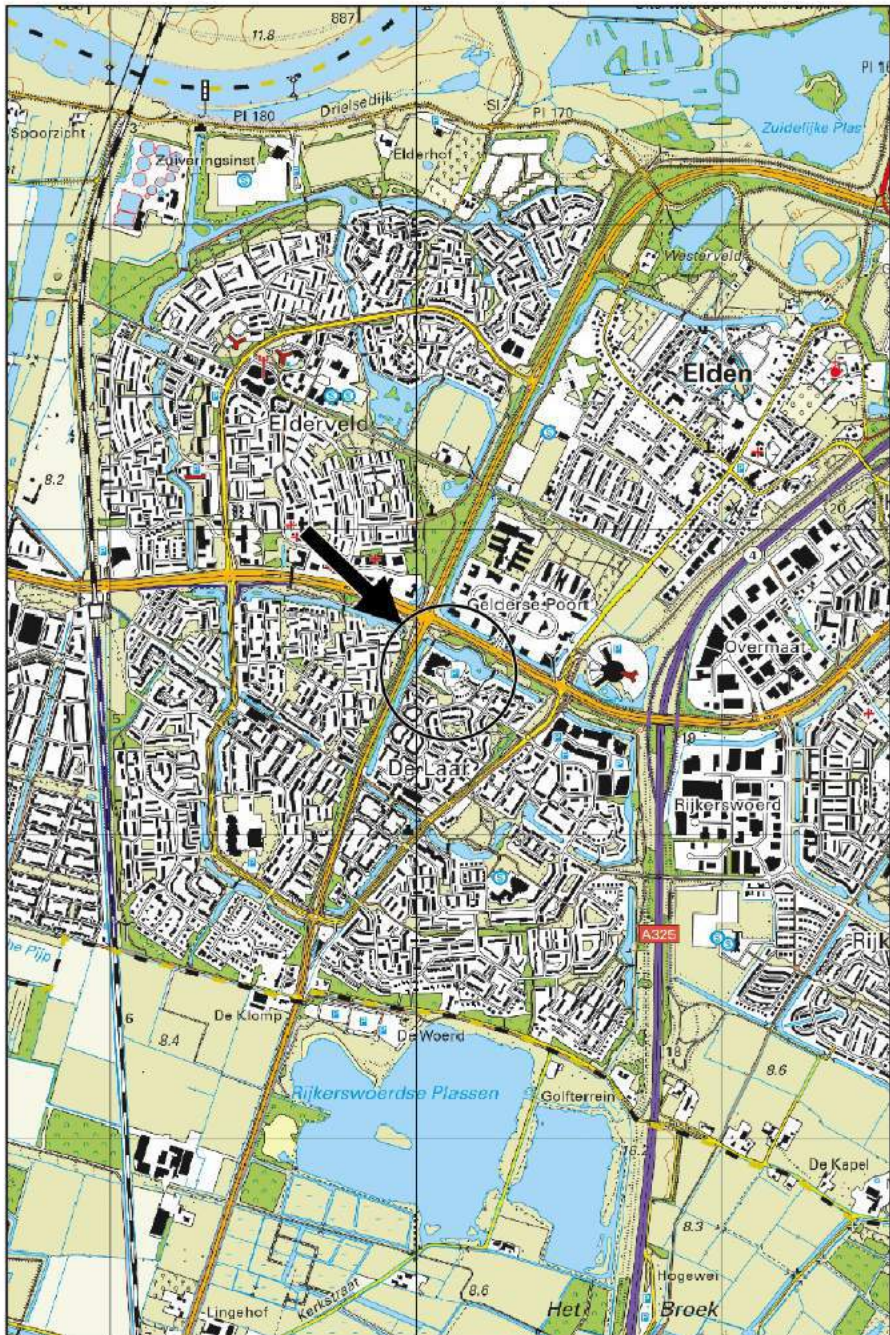
Advies

De hypothese ter plaatse van deellocatie A wordt aanvaard op basis van de vastgestelde lichte verontreinigingen. Echter, gelet op de aard en mate van verontreiniging, bestaat er géén reden voor een nader onderzoek en bestaan er met betrekking tot de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem géén belemmeringen voor de voorgenomen herbestemming van de onderzoekslocatie. Op basis van het indicatieve asbest in puin onderzoek wordt niet verwacht dat er asbest in puin in de funderingslaag ter plaatse van boring 26 en 29 aanwezig is. Het asbest onderzoek heeft derhalve een indicatief karakter.

Algemeen

Indien er bij werkzaamheden grond vrijkomt die niet op de locatie kan worden hergebruikt, zijn de regels van het Besluit bodemkwaliteit, het "Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie (d.d. 2 juli 2020) of de regionale bodemkwaliteitskaart van toepassing.

Bijlage 1 Topografische ligging van de locatie

Schaal 1:25.000
Deze kaart is noordgericht

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 1.

Foto 2.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 3.

Foto 4.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 5.

Foto 6.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

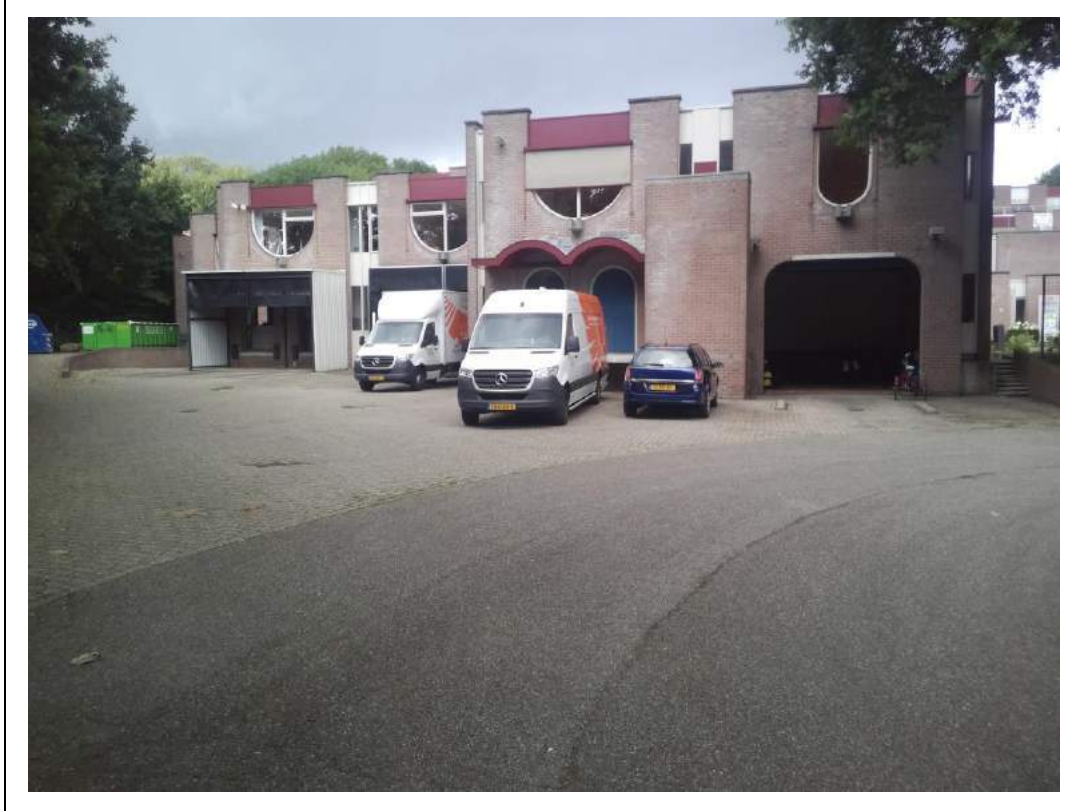

Foto 7.

Foto 8.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 9.

Foto 10.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 11.

Foto 12.

Bijlage 2b Foto's onderzoekslocatie

Foto 13.

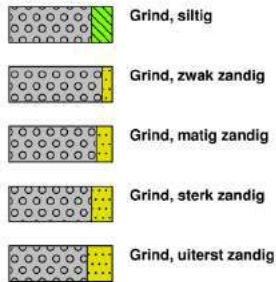

Foto 14.

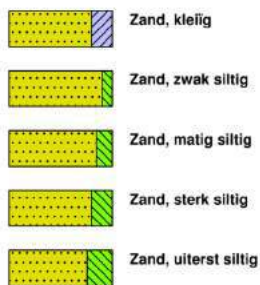
Bijlage 3a Boorprofielen

Legenda (conform NEN 5104)

grind

zand

veen

klei

leem

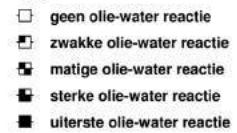
overige toevoegingen

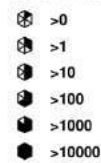
geur

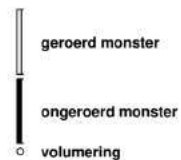
olie

p.i.d.-waarde

monsters

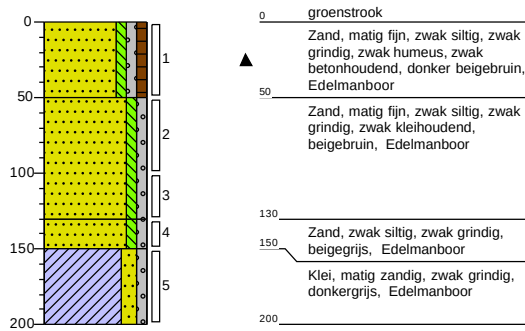
overig

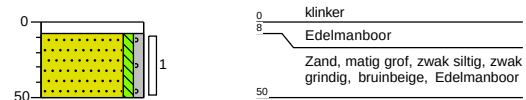
peilbuis

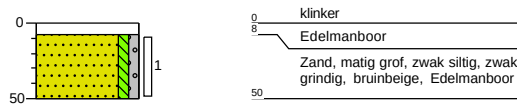
Inspectiegat/Boring: 01

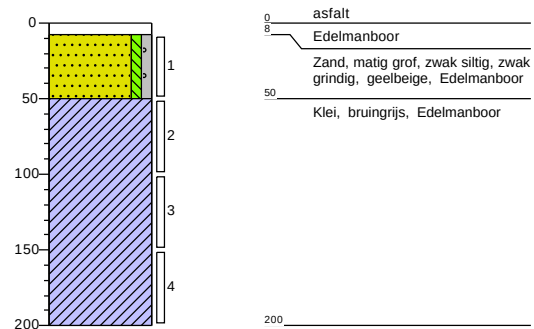
Inspectiegat/Boring: 02

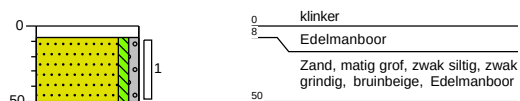
Inspectiegat/Boring: 03

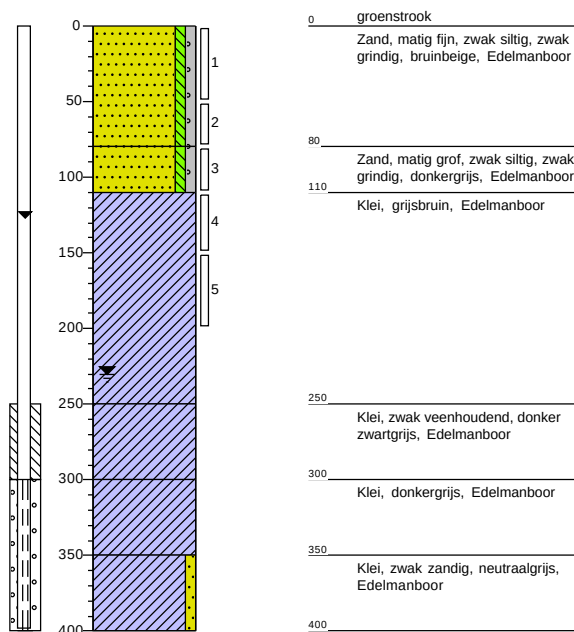
Inspectiegat/Boring: 04

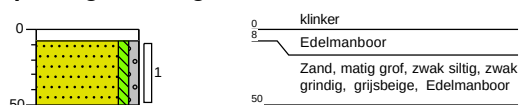
Inspectiegat/Boring: 05

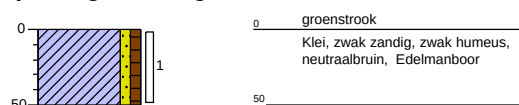
Inspectiegat/Boring: 06

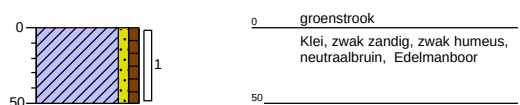
Inspectiegat/Boring: 07

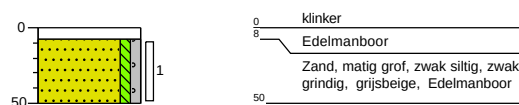
Inspectiegat/Boring: 08

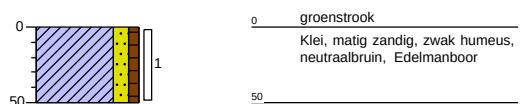
Inspectiegat/Boring: 09

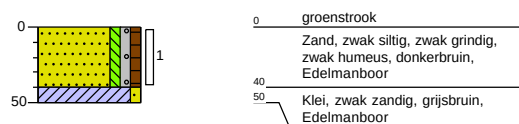
Inspectiegat/Boring: 10

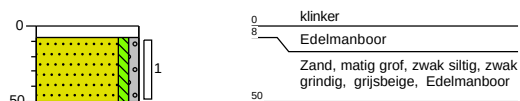
Inspectiegat/Boring: 11

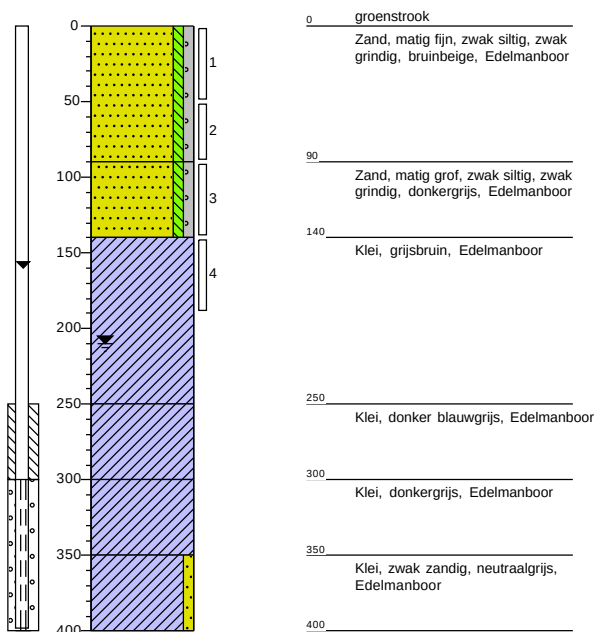
Inspectiegat/Boring: 12

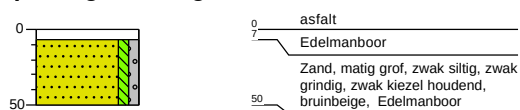
Inspectiegat/Boring: 13

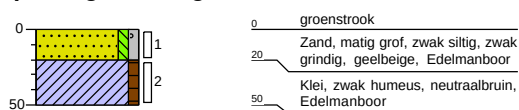
Inspectiegat/Boring: 14

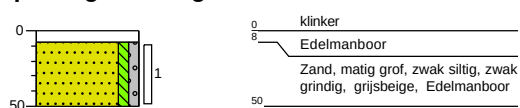
Inspectiegat/Boring: 15

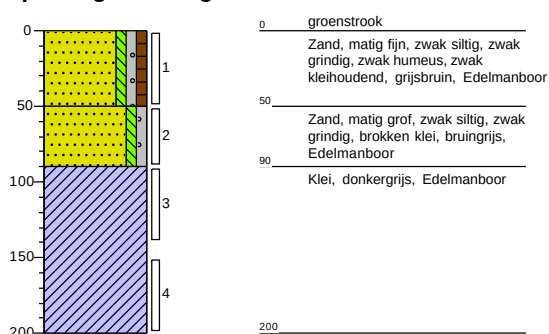
Inspectiegat/Boring: 16

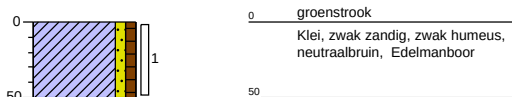
Inspectiegat/Boring: 17

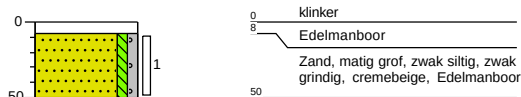
Inspectiegat/Boring: 18

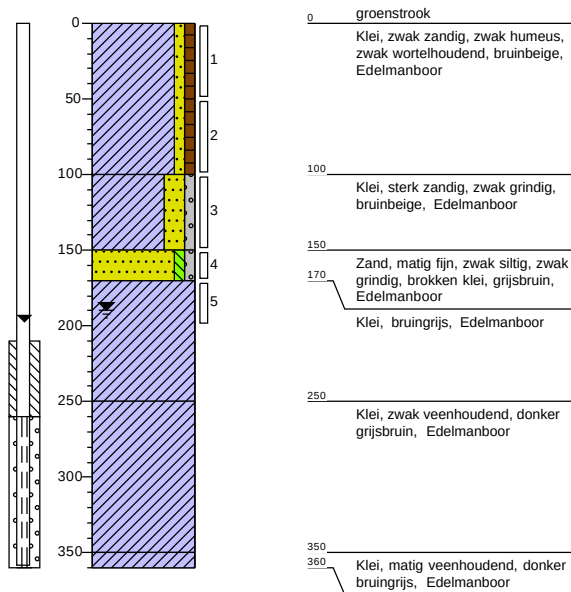
Inspectiegat/Boring: 19

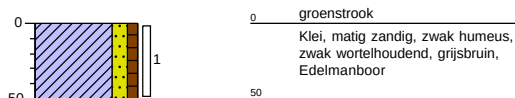
Inspectiegat/Boring: 20

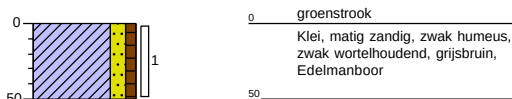
Inspectiegat/Boring: 21

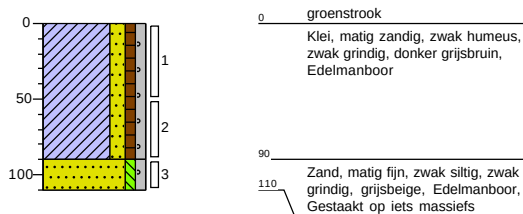
Inspectiegat/Boring: 22

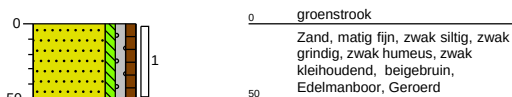
Inspectiegat/Boring: 23

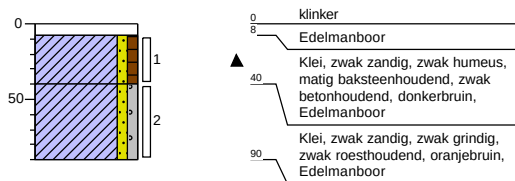
Inspectiegat/Boring: 24

Inspectiegat/Boring: 25

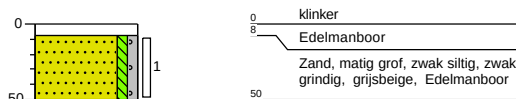
Inspectiegat/Boring: 26

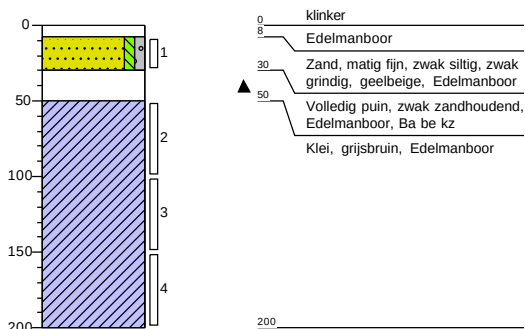
Inspectiegat/Boring: 27

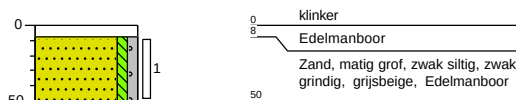
Inspectiegat/Boring: 28

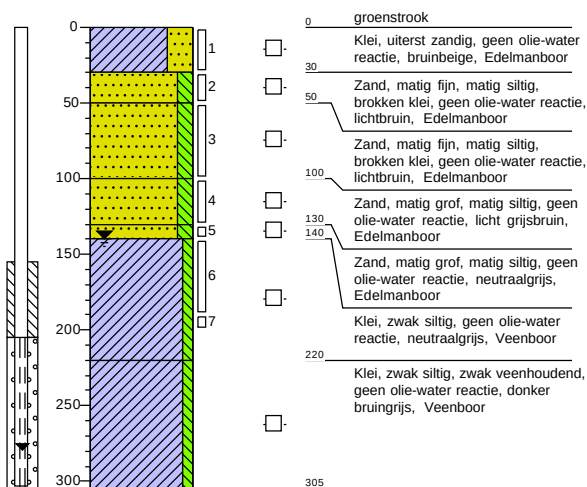
Inspectiegat/Boring: 29

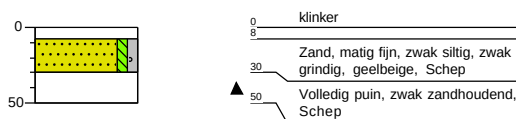
Inspectiegat/Boring: 30

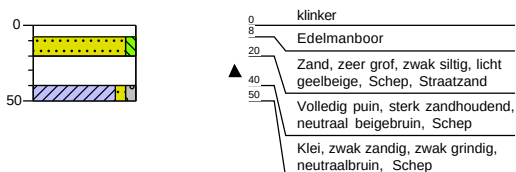
Inspectiegat/Boring: 101

Inspectiegat/Boring: 102

Inspectiegat/Boring: 103

Bijlage 3b. Foto's asbestinspectiegaten

Foto 1. Asbestinspectiegat 102

Foto 2. Asbestinspectiegat 103

Bijlage 4a Analysecertificaten

Econsultancy
T.a.v.
Fabriekstraat 19c
7005 AP DOETINCHEM

Analysecertificaat

Datum: 10-Jul-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020104579/1
Uw project/verslagnummer	13115.001
Uw projectnaam	Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	06-Jul-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing.
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020104579/1
Startdatum 07-Jul-2020
Rapportagedatum 10-Jul-2020/12:50
Bijlage A,B,C
Pagina 1/4

Monsternemer
Monstermatrix Grond (AS3000)

Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
Voorbehandeling						
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd	Uitgevoerd
Bodemkundige analyses						
S Droge stof	% (m/m)	93.2	90.7	93.7	87.6	93.8
S Organische stof	% (m/m) ds	1.9	2.9	<0.7	2.6	<0.7
Gloeirest	% (m/m) ds	97	97	99	96	100
S Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	10.4	5.0	<2.0	19.1	3.6
Metalen						
S Barium (Ba)	mg/kg ds	68	78	<20	140	<20
S Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0.20	0.24	<0.20	0.29	<0.20
S Kobalt (Co)	mg/kg ds	5.1	4.9	3.2	8.5	3.1
S Koper (Cu)	mg/kg ds	15	21	<5.0	17	<5.0
S Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0.050	0.097	<0.050	0.065	<0.050
S Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5	<1.5
S Nikkel (Ni)	mg/kg ds	17	14	8.2	27	9.0
S Lood (Pb)	mg/kg ds	18	49	<10	27	<10
S Zink (Zn)	mg/kg ds	47	79	<20	72	<20
Minerale olie						
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0	<3.0
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0	<5.0	17	<5.0
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	20	<5.0	<5.0	<5.0
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	84	<11	<11	<11
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0	71	<5.0	5.3	<5.0
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	54	<6.0	<6.0	<6.0
S Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	230	<35	39	<35
Chromatogram olie (GC)		Zie bijl.		Zie bijl.		
Polychloorbifenylen, PCB						
S PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	MM1 01 (0-50)	06-Jul-2020	11462271
2	MM2 26 (8-40)	06-Jul-2020	11462272
3	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50) 10 (8-50)	06-Jul-2020	11462273
4	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)	06-Jul-2020	11462274
5	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50) 27 (8-50)	06-Jul-2020	11462275

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPARL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020104579/1
Startdatum 07-Jul-2020
Rapportagedatum 10-Jul-2020/12:50
Bijlage A,B,C
Pagina 2/4

Monsternemer
Monstermatrix Grond (AS3000)

Analyse	Eenheid	1	2	3	4	5
S PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB 138	mg/kg ds	0.0012 ³⁾	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB 153	mg/kg ds	0.0012	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0050 ¹⁾	<0.0010	<0.0010	<0.0010
S PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0059	0.024 ⁴⁾	0.0049 ²⁾	0.0049 ²⁾	0.0049 ²⁾
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK						
S Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.25 ¹⁾	<0.050	<0.050	<0.050
S Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	0.71	<0.050	<0.050	<0.050
S Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	0.75	<0.050	<0.050	<0.050
S Fluorantheen	mg/kg ds	0.10	3.3	<0.050	0.064	<0.050
S Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0.055	2.0	<0.050	<0.050	<0.050
S Chryseen	mg/kg ds	0.059	2.1	<0.050	<0.050	<0.050
S Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	1.1	<0.050	<0.050	<0.050
S Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0.051	2.4	<0.050	<0.050	<0.050
S Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050	1.6	<0.050	<0.050	<0.050
S Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050	2.0	<0.050	<0.050	<0.050
S PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.48	16	0.35 ²⁾	0.38	0.35 ²⁾

Nr. Monsteromschrijving

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	MM1 01 (0-50)	06-Jul-2020	11462271
2	MM2 26 (8-40)	06-Jul-2020	11462272
3	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50) 10 (8-50)	06-Jul-2020	11462273
4	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)	06-Jul-2020	11462274
5	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50) 27 (8-50)	06-Jul-2020	11462275

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPA NL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

TESTEN
RvA L010

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
 Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
 Uw ordernummer
 Monsternemer
 Monstermatrix Grond (AS3000)

Certificaatnummer/Versie 2020104579/1
 Startdatum 07-Jul-2020
 Rapportagedatum 10-Jul-2020/12:50
 Bijlage A,B,C
 Pagina 3/4

Analyse	Eenheid	6	7
Voorbehandeling			
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd	Uitgevoerd
Bodemkundige analyses			
S Droge stof	% (m/m)	90.9	76.3
S Organische stof	% (m/m) ds	<0.7	2.8
Gloeirest	% (m/m) ds	99	95
S Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4.9	30.7
Metalen			
S Barium (Ba)	mg/kg ds	25	170
S Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0.20	0.22
S Kobalt (Co)	mg/kg ds	4.1	13
S Koper (Cu)	mg/kg ds	<5.0	19
S Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1.5	<1.5
S Nikkel (Ni)	mg/kg ds	11	40
S Lood (Pb)	mg/kg ds	<10	22
S Zink (Zn)	mg/kg ds	<20	78
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0	<3.0
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	<11
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0	<5.0
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0	<6.0
S Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	<35
Polychloorbifenylen, PCB			
S PCB 28	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB 52	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB 101	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB 118	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
6	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 06 (80-110) 14 (50-90) 14 (90-140) 18 (50-90)	06-Jul-2020	11462276
7	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 21 (50-100) 21 (100-150) 24 (50-90) 26 (40-90) 29 (100-150)	06-Jul-2020	11462277

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
 3771 NB Barneveld
 P.O. Box 459
 3770 AL Barneveld NL
 Tel. +31 (0)34 242 63 00
 Fax +31 (0)34 242 63 99
 E-mail info-env@eurofins.nl
 Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
 IBAN: NL71BNPA0227924525
 BIC: BNPA NL2A
 KvK/CoC No. 09088623
 BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RVA geaccrediteerde verrichting
 A: AP04 erkende verrichting
 S: AS SIKB erkende verrichting
 V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
 Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020104579/1
Startdatum 07-Jul-2020
Rapportagedatum 10-Jul-2020/12:50
Bijlage A,B,C
Pagina 4/4

Monsternemer
Monstermatrix Grond (AS3000)

Analyse	Eenheid	6	7
S PCB 138	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB 153	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB 180	mg/kg ds	<0.0010	<0.0010
S PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.0049 ²⁾	0.0049 ²⁾
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
S Naftaleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Fenanthreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Chryseen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0.050	<0.050
S PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0.35 ²⁾	0.35 ²⁾

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
6	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 06 (80-110) 14 (50-90) 14 (90-140) 18 (50-90)	06-Jul-2020	11462276
7	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 21 (50-100) 21 (100-150) 24 (50-90) 26 (40-90) 29 (100-150)	06-Jul-2020	11462277

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPA NL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020104579/1

Pagina 1/1

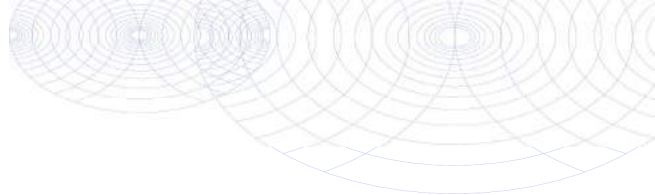
Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11462271	01	1	0	50	0538226440	MM1 01 (0-50)
11462272	26	1	8	40	0538226114	MM2 26 (8-40)
11462273	07	1	8	50	0538226032	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50)
11462273	10	1	8	50	0538226097	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50)
11462273	02	1	8	50	0538226027	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50)
11462273	05	1	8	50	0538226020	MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50)
11462274	19	1	0	50	0538226051	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50)
11462274	23	1	0	50	0538226813	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50)
11462274	22	1	0	50	0538226086	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50)
11462274	11	1	0	50	0538226099	MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50)
11462275	27	1	8	50	0538227657	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50)
11462275	17	1	8	50	0538226100	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50)
11462275	13	1	8	50	0538227654	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50)
11462275	20	1	8	50	0538226045	MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50)
11462276	06	3	80	110	0538226242	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 06 (100-130)
11462276	14	2	50	90	0538226008	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 14 (100-130)
11462276	14	3	90	140	0538226518	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 14 (100-130)
11462276	01	2	50	100	0538226088	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 01 (100-130)
11462276	01	3	100	130	0538226246	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 01 (100-130)
11462276	18	2	50	90	0538226106	MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 18 (100-130)
11462277	14	4	140	190	0538226800	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 14 (140-190)
11462277	24	2	50	90	0538226801	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 24 (140-190)
11462277	21	2	50	100	0538226516	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 21 (140-190)
11462277	21	3	100	150	0538226512	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 21 (140-190)
11462277	29	2	50	100	0538227639	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 29 (140-190)
11462277	26	2	40	90	0538226110	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 26 (140-190)
11462277	04	4	150	200	0538226059	MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 04 (140-190)

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL22A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020104579/1

Pagina 1/1

Opmerking 1)

Rapportagegrens verhoogd t.g.v. verdunning monster.

Opmerking 2)De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van $0,7 \star RG$ **Opmerking 3)**

PCB 138 kan positief beïnvloed worden door PCB 163.

Opmerking 4)

Rapportagegrens verhoogd t.g.v. verdunning van het monster vanwege matrixstoring.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020104579/1

Pagina 1/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Korrelgrootte < 2 µm (lutum)	W0171	Sedimentatie	pb 3010-4 en NEN 5753
Metalen			
Barium (Ba)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0423	ICP-MS	pb 3010-5 en NEN-EN-ISO 17294-2
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	pb 3010-7 en NEN-EN-ISO 16703
Chromatogram M0 (GC)	W0202	GC-FID	NEN-EN-ISO 16703
Polychloorbifenylen, PCB			
PCB (7)	W0271	GC-MS	pb 3010-8 en NEN 6980
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAK			
PAK som AS3000/AP04	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287
PAK (10) (VR0M)	W0271	GC-MS	pb. 3010-6 en NEN-ISO 18287

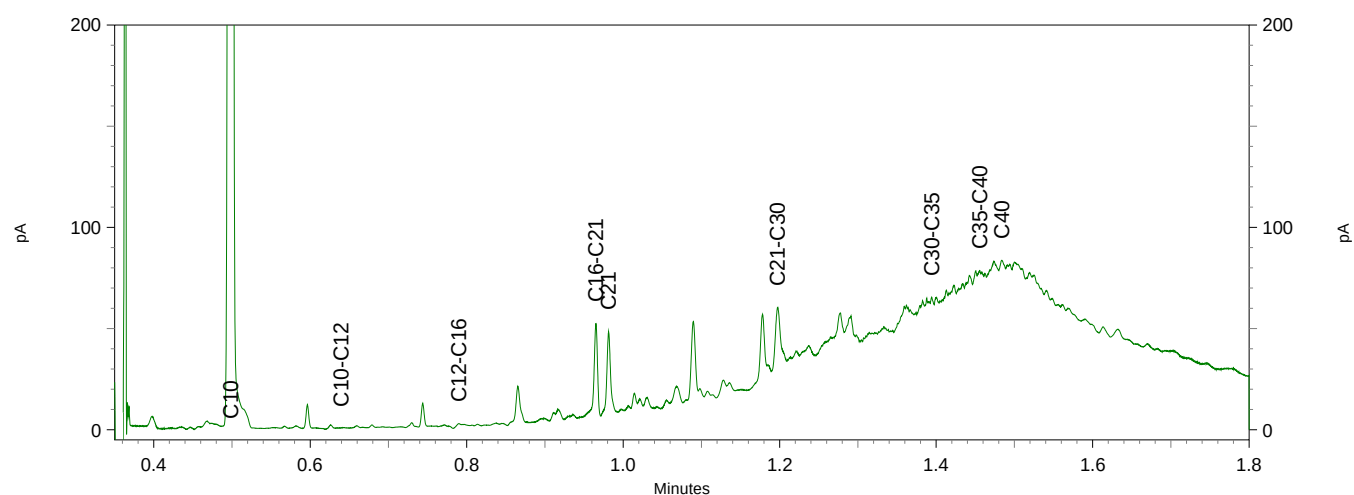
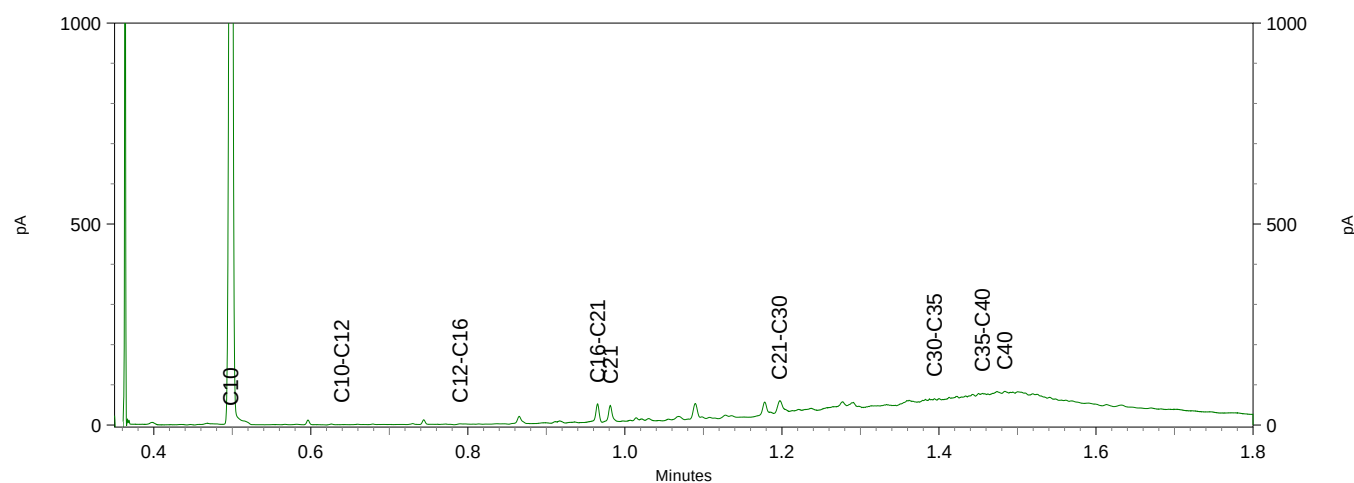
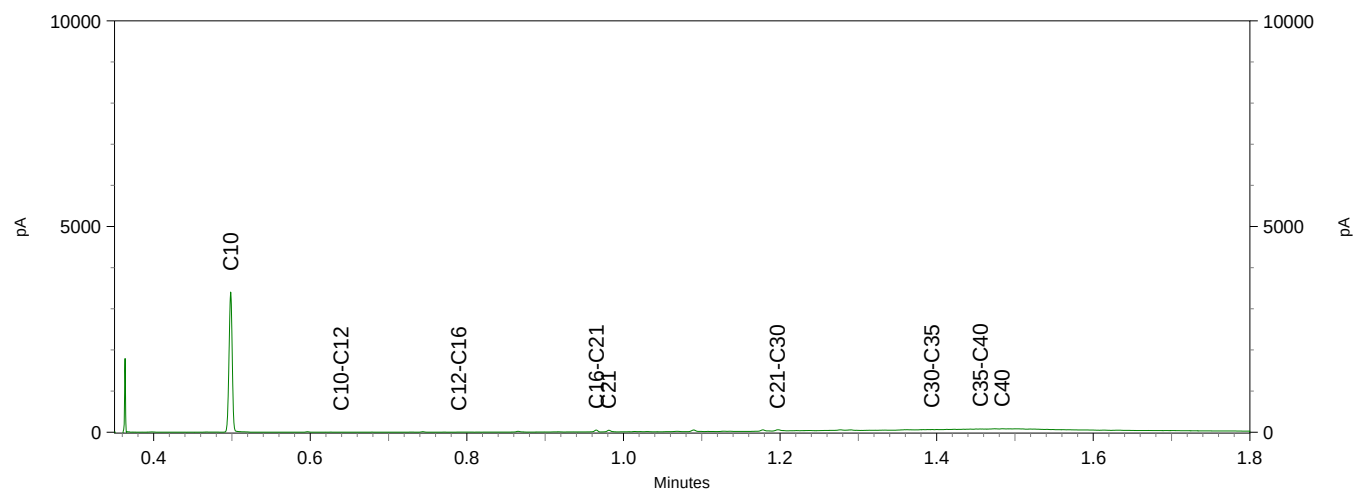
Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Sample ID.: 11462272

Certificate no.: 2020104579

Sample description.: MM2 26 (8-40)

V

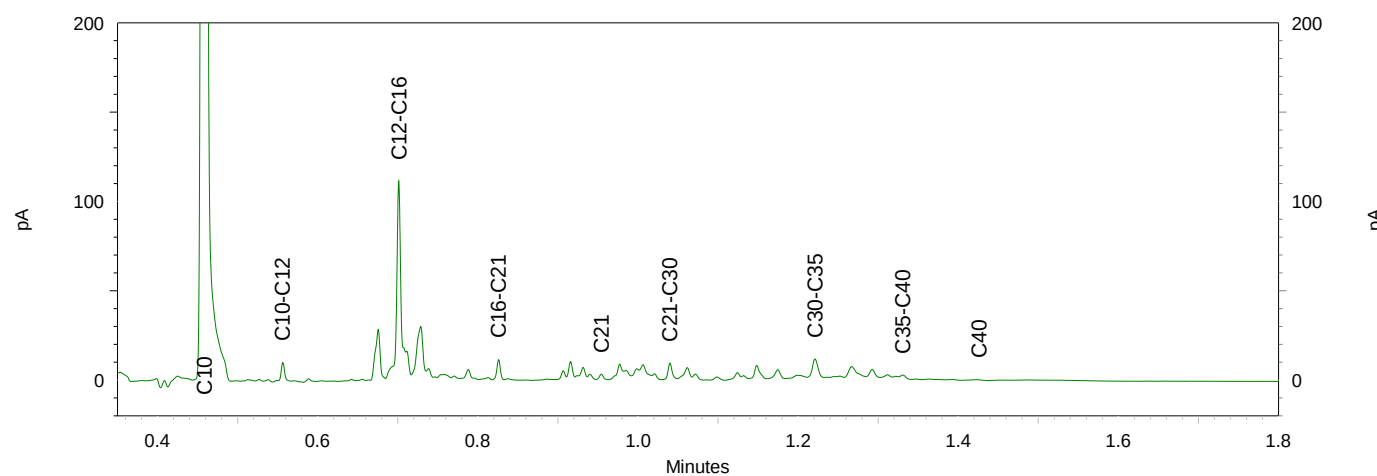
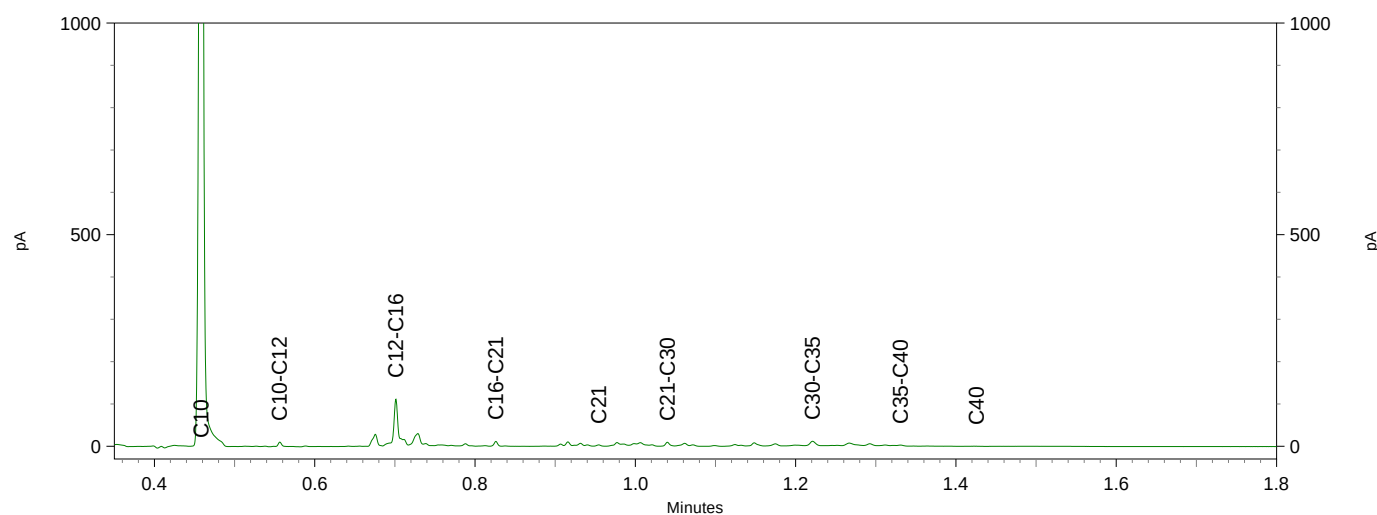
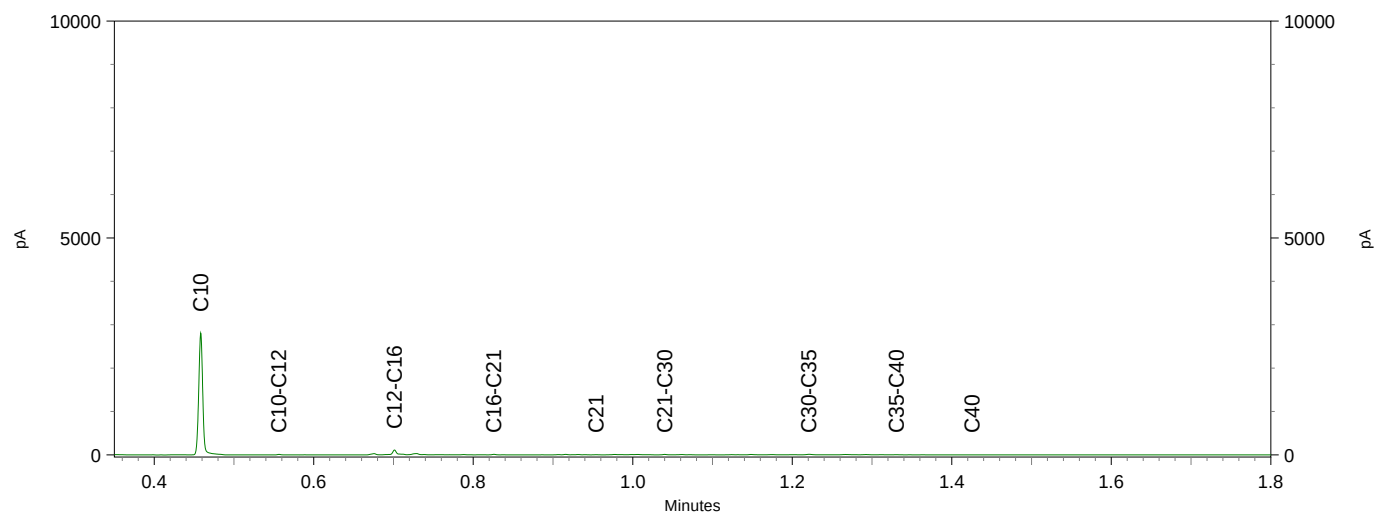

Sample ID.: 11462274

Certificate no.: 2020104579

Sample description.: MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)

V

Econsultancy
T.a.v.
Fabriekstraat 19c
7005 AP DOETINCHEM

Analysecertificaat

Datum: 17-Jul-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020108997/1
Uw project/verslagnummer	13115.001
Uw projectnaam	Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	14-Jul-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing.
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020108997/1
Startdatum 14-Jul-2020
Rapportagedatum 17-Jul-2020/10:59
Bijlage A,B,C
Pagina 1/2

Monsternemer
Monstermatrix Water (AS3000)

Analyse	Eenheid	1	2	3
Metalen				
S Barium (Ba)	µg/L	380	220	170
S Cadmium (Cd)	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Kobalt (Co)	µg/L	<2.0	<2.0	7.5
S Koper (Cu)	µg/L	<2.0	<2.0	<2.0
S Kwik (Hg)	µg/L	<0.050	<0.050	<0.050
S Molybdeen (Mo)	µg/L	<2.0	<2.0	2.6
S Nikkel (Ni)	µg/L	<3.0	<3.0	14
S Lood (Pb)	µg/L	<2.0	<2.0	<2.0
S Zink (Zn)	µg/L	14	23	36
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen				
S Benzeen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Toluene	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Ethylbenzeen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S o-Xyleen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S m,p-Xyleen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0.21 ¹⁾	0.21 ¹⁾	0.21 ¹⁾
BTEX (som)	µg/L	<0.90	<0.90	<0.90
S Naftaleen	µg/L	<0.020	<0.020	<0.020
S Styreen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen				
S Dichloormethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Trichloormethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Tetrachloormethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S Trichlooretheen	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Tetrachlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S 1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S 1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S 1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S 1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
Nr. Monsteromschrijving				
1 06				Datum monstername 14-Jul-2020 Monster nr. 11475528
2 14				14-Jul-2020 11475529
3 21				14-Jul-2020 11475530

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020108997/1
Startdatum 14-Jul-2020
Rapportagedatum 17-Jul-2020/10:59
Bijlage A,B,C
Pagina 2/2

Monsternemer
Monstermatrix Water (AS3000)

Analyse	Eenheid	1	2	3
S trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
CKW (som)	µg/L	<1.6	<1.6	<1.6
S Tribroommethaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Vinylchloride	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S 1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0.10	<0.10	<0.10
S 1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0.14 ¹⁾	0.14 ¹⁾	0.14 ¹⁾
S 1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S 1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S 1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0.20	<0.20	<0.20
S Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0.42	0.42	0.42
Minerale olie				
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	<10	<10
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	<10	<10
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	<10	<10
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	<15	<15
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	<10	<10
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	<10	<10
S Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	<50	<50

Nr. Monsteromschrijving

Nr.	Monsteromschrijving	Datum monstername	Monster nr.
1	06	14-Jul-2020	11475528
2	14	14-Jul-2020	11475529
3	21	14-Jul-2020	11475530

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL22A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Akkoord
Pr.coörd.

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020108997/1

Pagina 1/1

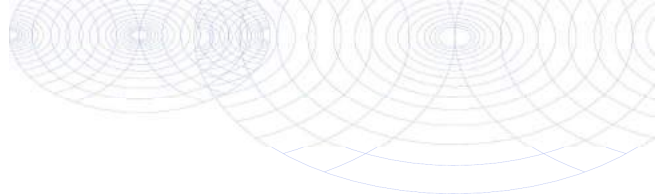
Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11475528	06	1	300	400	0680468862	06
11475528	06	2	300	400	0680468460	06
11475528	06	3	300	400	0800884043	06
11475529	14	1	300	400	0680468861	14
11475529	14	2	300	400	0680468466	14
11475529	14	3	300	400	0800884128	14
11475530	21	1	260	360	0680468458	21
11475530	21	2	260	360	0680468459	21
11475530	21	3	260	360	0800884252	21

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL
Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020108997/1

Pagina 1/1

Opmerking 1)De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van $0,7 \cdot RG$ **Eurofins Analytico B.V.**

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020108997/1

Pagina 1/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Metalen			
Barium (Ba)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Cadmium (Cd)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kobalt (Co)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Koper (Cu)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Kwik (Hg)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Molybdeen (Mo)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Nikkel (Ni)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Lood (Pb)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Zink (Zn)	W0421	ICP-MS	pb 3110-3 en NEN-EN-ISO 17294-2
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
Xylenen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Aromaten (BTEXN)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Styreen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen			
VOCl (11)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Tribroommethaan (Bromoform)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Vinylchloride	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichlooretheen	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiClEtheen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,1-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,2-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
1,3-Dichloorpropaan	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
DiChlprop. som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0215	GC-FID	pb 3110-5

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2019.

Econsultancy
T.a.v.
Fabriekstraat 19c
7005 AP DOETINCHEM

Analysecertificaat

Datum: 18-Aug-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020123101/1
Uw project/verslagnummer	13115.001
Uw projectnaam	Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	13-Aug-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing.
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
 Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
 Uw ordernummer
 Monsternemer
 Monstermatrix Grond (AS3000)

Certificaatnummer/Versie 2020123101/1
 Startdatum 13-Aug-2020
 Rapportagedatum 18-Aug-2020/10:24
 Bijlage A,B,C
 Pagina 1/1

Analyse	Eenheid	1
Voorbehandeling		
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd
Bodemkundige analyses		
S Droge stof	% (m/m)	87.4
S Organische stof	% (m/m) ds	1.1 ¹⁾
Gloeirest	% (m/m) ds	99
Minerale olie		
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3.0
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5.0
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5.0
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5.0
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6.0
S Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35

Nr. **Monsteromschrijving**
 1 101 101 (100-130) 101 (130-140)

Datum monstername 10-Aug-2020
Monster nr. 11519690

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
 3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
 P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
 3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
 IBAN: NL71BNPA0227924525
 BIC: BNPA NL2A
 KvK/CoC No. 09088623
 BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RVA geaccrediteerde verrichting
 A: AP04 erkende verrichting
 S: AS SIKB erkende verrichting
 V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
 Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Akkoord
Pr.coörd. VA

TESTEN
RvA L010

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020123101/1

Pagina 1/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11519690	101	4	100	130	0538317552	101 101 (100-130) 101 (130-14
11519690	101	5	130	140	0538317645	101 101 (100-130) 101 (130-14

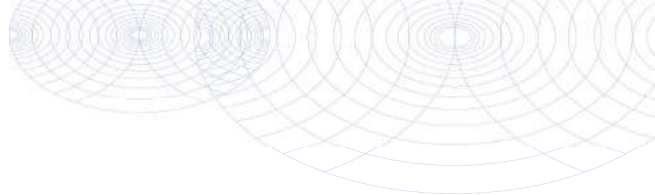
Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPA NL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020123101/1

Pagina 1/1

Opmerking 1)

Het organische stof gehalte is gecorrigeerd voor het lutumgehalte van 5.4 % m/m (SIKB 3010 pb 3).

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020123101/1

Pagina 1/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Voorbehandeling			
Cryogeen malen	W0106	Voorbehandeling	AS3000
Bodemkundige analyses			
Droge Stof	W0104	Gravimetrie	pb 3010-2 en NEN-EN 15934
Organische stof (gloeiverlies)	W0109	Gravimetrie	pb 3010-3 en NEN 5754
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0202	GC-FID	pb 3010-7 en NEN-EN-ISO 16703

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Econsultancy
T.a.v.
Heinz Moormannstraat 1B
5831 AS BOXMEER

Analysecertificaat

Datum: 19-Aug-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020124519/1
Uw project/verslagnummer	13115.001
Uw projectnaam	Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	17-Aug-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing.
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020124519/1
Startdatum 17-Aug-2020
Rapportagedatum 19-Aug-2020/10:21
Bijlage A, B, C
Pagina 1/1

Monsternemer
Monstermatrix Water (AS3000)

Analyse	Eenheid	1
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen		
S Benzeen	µg/L	<0.20
S Toluene	µg/L	<0.20
S Ethylbenzeen	µg/L	<0.20
S o-Xyleen	µg/L	<0.10
S m,p-Xyleen	µg/L	<0.20
S Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0.21 ¹⁾
BTEX (som)	µg/L	<0.90
S Naftaleen	µg/L	<0.020
Minerale olie		
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10
S Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50

Nr. **Monsteromschrijving**
1 101-1-1 101 (205-305)

Datum monstername 17-Aug-2020
Monster nr. 11524217

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPA02A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Q: door RvA geaccrediteerde verrichting
R: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Akkoord
Pr.coörd.

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020124519/1

Pagina 1/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11524217	101	1	205	305	0680468467	101-1-1 101 (205-305)
11524217	101	2	205	305	0680397156	101-1-1 101 (205-305)

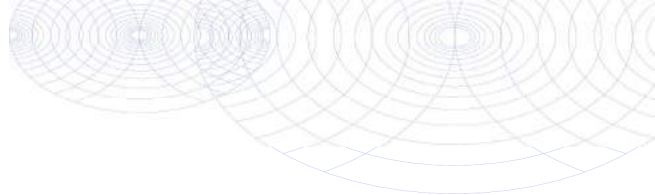
Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020124519/1

Pagina 1/1

Opmerking 1)De toetswaarde van de som is gelijk aan de sommatie van $0,7 \star RG$ **Eurofins Analytico B.V.**

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020124519/1

Pagina 1/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen			
Xylenen som AS3000	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Aromaten (BTEXN)	W0254	HS-GC-MS	pb 3130-1
Minerale olie			
Minerale olie (C10-C40)	W0215	GC-FID	pb 3110-5

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Econsultancy
T.a.v.
Fabriekstraat 19c
7005 AP DOETINCHEM

Analysecertificaat

Datum: 17-Aug-2020

Hierbij ontvangt u de resultaten van het navolgende laboratoriumonderzoek.

Certificaatnummer/Versie	2020123102/1
Uw project/verslagnummer	13115.001
Uw projectnaam	Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer	
Monster(s) ontvangen	13-Aug-2020

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.
De analyse resultaten hebben alleen betrekking op het beproefde object.

De grondmonsters worden tot 4 weken na datum ontvangst bewaard en watermonsters tot 2 weken na datum ontvangst. Zonder tegenbericht worden de monsters nadien afgevoerd.
Indien de monsters langer bewaard dienen te blijven verzoeken wij U dit exemplaar uiterlijk 1 werkdag voor afloop van de standaardbewaarperiode ondertekend aan ons te retourneren. Voor de kosten van het langer bewaren van monsters verwijzen wij naar de prijslijst.

Bewaren tot:

Datum:

Naam:

Handtekening:

Wij vertrouwen erop uw opdracht hiermee naar verwachting te hebben uitgevoerd, mocht U naar aanleiding van dit analysecertificaat nog vragen hebben verzoeken wij U contact op te nemen met de afdeling Verkoop en Advies.

Met vriendelijke groet,

Eurofins Analytico B.V.

Ing.
Technical Manager

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Analysecertificaat

Uw project/verslagnummer 13115.001
Uw projectnaam Zeelandsingel 40 Arnhem
Uw ordernummer

Certificaatnummer/Versie 2020123102/1
Startdatum 13-Aug-2020
Rapportagedatum 17-Aug-2020/22:04
Bijlage A,B,C
Pagina 1/1

Monsternemer
Monstermatrix Asbestverdachte grond

Analyse	Eenheid	1
Bodemkundige analyses		
Droge stof (Extern)	% (m/m)	96.0 ¹⁾
Extern / Overig onderzoek		
In behandeling genomen hoeveelheid	kg	32.1 ²⁾
Asbest fractie 0,5-1mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest fractie 1-2mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest fractie 2-4mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest fractie 4-8mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest fractie 8-20mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest fractie >20mm	mg	0.0 ²⁾
Asbest (som)	mg	<11.4 ²⁾
Asbest in puin	mg/kg ds	<0.4 ²⁾
Gemeten Asbestconcentratie	mg/kg ds	<0.4 ²⁾
Gemeten concentratie Chrysotiel	mg/kg ds	<0.4 ²⁾
Gemeten concentratie Amfibool	mg/kg ds	0.0 ²⁾
Totaal asbest hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 ²⁾
Totaal asbest niet hechtgebonden	mg/kg ds	0.0 ²⁾

Nr. Monsteromschrijving

1 ASB-MM1 ASB-MM1 (20-50) ASB-MM1 (20-50)

Datum monstername

10-Aug-2020

Monster nr.

11519691

Q: door RVA geaccrediteerde verrichting
A: AP04 erkende verrichting
S: AS SIKB erkende verrichting
V: VLAREL erkende verrichting

Akkoord
Pr.coörd.

VA

Eurofins Analytico B.V.

Dit certificaat mag uitsluitend in zijn geheel worden gereproduceerd.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (A) met deelmonsterinformatie behorende bij analysecertificaat 2020123102/1

Pagina 1/1

Monster nr.	Boornr	Omschrijving	Van	Tot	Barcode	Monstername ID/Monsteromsch.
11519691	ASB-MM1	1	20	50	1572692MG	ASB-MM1 ASB-MM1 (20-50) ASB-
11519691	ASB-MM1	2	20	50	1605434MG	ASB-MM1 ASB-MM1 (20-50) ASB-

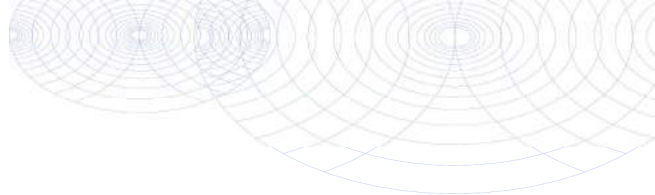
Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (B) met opmerkingen behorende bij analysecertificaat 2020123102/1

Pagina 1/1

Opmerking 1)

Deze bepaling is uitgevoerd bij Eurofins Omegam (L086).

Opmerking 2)

Deze bepaling is uitbesteed en uitgevoerd onder accreditatie L086.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46 Tel. +31 (0)34 242 63 00
3771 NB Barneveld Fax +31 (0)34 242 63 99
P.O. Box 459 E-mail info-env@eurofins.nl
3770 AL Barneveld NL Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPNL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV
en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving),
het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD)
en door de overheid van Luxemburg (MEV).

Bijlage (C) met methodeverwijzingen behorende bij analysecertificaat 2020123102/1

Pagina 1/1

Analyse	Methode	Techniek	Methode referentie
Bodemkundige analyses			
Droge stof (uitbesteed)	W0004	Extern	Uitbesteding
Extern / Overig onderzoek			
Asbest Puin NEN5898 2016	W0004	Microscopie	NEN 5898

Nadere informatie over de toegepaste onderzoeksmethoden alsmede een classificatie van de meetonzekerheid staan vermeld in ons overzicht "Specificaties analysemethoden", versie juni 2020.

Eurofins Analytico B.V.

Gildeweg 42-46
3771 NB Barneveld
P.O. Box 459
3770 AL Barneveld NL

Tel. +31 (0)34 242 63 00
Fax +31 (0)34 242 63 99
E-mail info-env@eurofins.nl
Site www.eurofins.nl

BNP Paribas S.A. 227 9245 25
IBAN: NL71BNPA0227924525
BIC: BNPANL2A
KvK/CoC No. 09088623
BTW/VAT No. NL 8043.14.883.B01

Eurofins Analytico B.V. is ISO 14001: 2015 gecertificeerd door TÜV en erkend door het Vlaamse Gewest (OVAM en Dep. Omgeving), het Brusselse Gewest (BIM), het Waalse Gewest (DGRNE-OWD) en door de overheid van Luxemburg (MEV).

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : 1073476
 Uw Project omschrijving : 2020123102-13115.001
 Opdrachtgever : Eurofins Analytico B.V.

Monstercode : 6418805
 Uw referentie : ASB-MM1 ASB-MM1 (20-50) ASB-MM1 (20-50)
 Opgegeven bemonsteringsdatum : 10/08/2020

Asbestonderzoek

Initialen analist : N.A.
 Datum geanalyseerd : 17-08-2020

Analyse is uitgevoerd conform NEN 5898 (Q).

Massa aangeleverde monster : 32060 g
 Droge massa aangeleverde monster : 30778 g
 Percentage droogrest : 96,0 m/m %
 Type zeving : nat

zeeffractie (mm)	massa zeeffractie (gram)	percentage zeeffractie (m/m %)	massa onderzocht (gram)	percentage onderzocht (m/m %)	aantal asbest (deeltjes)	massa asbest-houdend materiaal (mg)
<0,5 mm	24894,0	81,8	13,3	0,05	n.v.t.	n.v.t.
0,5-1 mm	665,5	2,2	192,6	28,94	0	0,0
1-2 mm	994,6	3,3	484,3	48,69	0	0,0
2-4 mm	603,7	2,0	317,6	52,61	0	0,0
4-8 mm	1314,1	4,3	1314,1	100,00	0	0,0
8-20 mm	1969,7	6,5	1969,7	100,00	0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	100,00	0	0,0
Totaal	30441,6	100,0	4291,6		0	0,0

zeeffractie (mm)	asbest totaal			serpentiijn asbest			amfibool asbest		
	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)	gehalte asbest (mg/kg ds)	ondergrens (mg/kg ds)	bovengrens (mg/kg ds)
<0,5 mm	-								
0,5-1 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1-2 mm	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
2-4 mm	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
4-8 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8-20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
>20 mm	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal	<0,4	0,0	0,4	<0,4	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0

Aangetroffen type asbest : Geen
 Bijzonderheden waargenomen : Geen

Serpentiijn asbest is chrysotiel.
 Amfibool asbest is amosiet, crocidoliet, actinoliet, anthophylliet en tremoliet.

De bepalingsgrens is bepaald voor de zeeffracties kleiner dan 4 mm. De totale bepalingsgrens is verkregen door de bepalingsgrenzen van de afzonderlijke zeeffracties te sommeren.
 Het materiaal is middels polarisatiemicroscopie onderzocht, de analyse is uitgevoerd conform NEN 5896.

gebondenheid	serpentiijn asbest	amfibool asbest	totaal afgerond
hecht	0,0	0,0	0,0
niet hecht	0,0	0,0	0,0
totaal afgerond	0,0	0,0	

Gewogen concentratie (serpentiijnasbestconcentratie vermeerderd met 10 maal de amfiboolasbestconcentratie) is: **<0,4 mg/kg ds**

De gewogen asbestconcentratie wordt berekend uit de niet-afgeronde gehalten aan serpentiijn en amfibool asbest. De weergegeven resultaten zijn afgerond.

Verklaring kwalitatief onderzoek zeeffractie <0,5 mm:
 - : geen asbest waargenomen

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : 1073476
Uw Project omschrijving : 2020123102-13115.001
Opdrachtgever : Eurofins Analytico B.V.

Opmerkingen m.b.t. analyses

Opmerking(en) algemeen

De volgende informatie is indien van toepassing verstrekt door de opdrachtgever:
Project omschrijving, Monsterreferentie(s), Opgegeven bemonsteringsdatum, Matrix, Monsterdiepte, Potnr (Barcode), Veldgegevens, Veldwaarnemingen en Bemonsteringsdata. De opgegeven bemonsteringsdatum kan van invloed zijn op de geldigheid van de resultaten.

Asbest

Individuele monsters van dit project zijn als asbest verdacht gekwalificeerd. De analysedeelmonsters zijn met beschermende maatregelen in het laboratorium in behandeling genomen.

Opmerking bij project:	- Eurofins Omegam heeft het asbestonderzoek in dit/deze monster(s) uitgevoerd volgens de NEN 5898, en zoals beschreven in een aparte bijlage als onderdeel van dit analysecertificaat. Voor de analyseresultaten van het asbestonderzoek geldt dat Eurofins Omegam de analyse heeft uitgevoerd in de monsters die de opdrachtgever, zoals deze staan vermeld in de koptekst van dit analysecertificaat, zelf heeft genomen of laten nemen en aan Eurofins Omegam heeft aangeboden. Eurofins Omegam draagt geen verantwoordelijkheid inzake de herkomst en representativiteit alsmede de veiligheid tijdens de monsterneming.
------------------------	--

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : 1073476
Uw Project omschrijving : 2020123102-13115.001
Opdrachtgever : Eurofins Analytico B.V.

Barcodeschema's

Monstercode	Uw referentie	uw monsterref.	uw diepte	uw barcode
6418805	ASB-MM1 ASB-MM1 (20-50) ASB-MM1 (20-50)	ASB-MM1	.2-.5	1572692MG
		ASB-MM1	.2-.5	1605434MG

ANALYSECERTIFICAAT

Project code : 1073476
Uw Project omschrijving : 2020123102-13115.001
Opdrachtgever : Eurofins Analytico B.V.

Analysemethoden in Puin

In dit analysecertificaat zijn de met 'Q' gemerkte analyses uitgevoerd volgens de onderstaande analysemethoden. De matrix puin is representatief voor bouw- en sloopafval, puin en granulaat. Deze analyses zijn vastgelegd in het geldende accreditatie-certificaat met bijbehorende verrichtingenlijst L086 van Eurofins Omegam BV.

Asbestonderzoek : Conform NEN 5898

Bijlage 4b Getoetste analyseresultaten

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 06-07-2020
 Certificaatnummer 2020104579
 Startdatum 07-07-2020
 Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		1,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		10,4						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	93,2	93,2					
Organische stof	% (m/m) ds	1,9	1,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	10,4	10,4					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	68	128,5		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,2	0,305	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	5,1	9,344	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	15	24,06	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0442	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	17	29,17	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	18	24,52	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	47	78,15	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	0,0012	0,006					
PCB 153	mg/kg ds	0,0012	0,006					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0059	0,0295	*	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,1	0,1					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	0,055	0,055					
Chryseen	mg/kg ds	0,059	0,059					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	0,051	0,051					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,48	0,475	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 1 11462271 MM1 01 (0-50)

Eendoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
 * groter dan Achtergrondwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 AW Achtergrondwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
Datum monsternamen 06-07-2020
Certificaatnummer 2020104579
Startdatum 07-07-2020
Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,9						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		5						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	90,7	90,7					
Organische stof	% (m/m) ds	2,9	2,9					
Gloeirest	% (m/m) ds	97						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	5	5					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	78	219,8		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,24	0,3799	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	4,9	12,97	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	21	38,3	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,097	0,132	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	14	32,67	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	49	71,93	*	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	79	159,5	*	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,241					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,07					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	20	68,97					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	84	289,7					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	71	244,8					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	54	186,2					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	230	793,1	*	35	190	2600	5000
Chromatogram olie (GC)		Zie bijl.						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0050	0,012					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,024	0,0844	*	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,25	0,175					
Fenanthreen	mg/kg ds	0,71	0,71					
Anthraceen	mg/kg ds	0,75	0,75					
Fluorantheen	mg/kg ds	3,3	3,3					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	2	2					
Chryseen	mg/kg ds	2,1	2,1					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	1,1	1,1					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	2,4	2,4					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	1,6	1,6					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	2	2					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	16	16,14	*	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
2 11462272 MM2 26 (8-40)

Eindoordeel: Overschrijding Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
* groter dan Achtergrondwaarde
** groter dan Tussenwaarde
*** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
RG Vereiste Rapportagegrens
AW Achtergrondwaarde
T Tussenwaarde
I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 06-07-2020
 Certificaatnummer 2020104579
 Startdatum 07-07-2020
 Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		0,7						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		2						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	93,7	93,7					
Organische stof	% (m/m) ds	<0,7	0,49					
Gloeirest	% (m/m) ds	99						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	<2,0	1,4					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	<20	54,25		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0,20	0,241	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	3,2	11,25	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	<5,0	7,241	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0502	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	8,2	23,92	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	<10	11,02	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	<20	33,22	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 3 11462273 MM3 02 (8-50) 05 (8-50) 07 (8-50) 10 (8-50)

Eendoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
 * groter dan Achtergrondwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 AW Achtergrondwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
Datum monsternamen 06-07-2020
Certificaatnummer 2020104579
Startdatum 07-07-2020
Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	4	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,6						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		19,1						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	87,6	87,6					
Organische stof	% (m/m) ds	2,6	2,6					
Gloeirest	% (m/m) ds	96						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	19,1	19,1					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	140	172,9		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,29	0,387	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	8,5	10,41	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	17	21,84	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	0,065	0,0728	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	27	32,47	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	27	32,01	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	72	90,65	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	8,077					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	17	65,38					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	13,46					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	29,62					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	5,3	20,38					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	16,15					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	39	150	-	35	190	2600	5000
Chromatogram olie (GC)		Zie bijl.						
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0026					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0188	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	0,064	0,064					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,38	0,379	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
4 11462274 MM4 11 (0-50) 19 (0-50) 22 (0-50) 23 (0-50)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
* groter dan Achtergrondwaarde
** groter dan Tussenwaarde
*** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
RG Vereiste Rapportagegrens
AW Achtergrondwaarde
T Tussenwaarde
I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 06-07-2020
 Certificaatnummer 2020104579
 Startdatum 07-07-2020
 Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	5	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		0,7						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		3,6						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	93,8	93,8					
Organische stof	% (m/m) ds	<0,7	0,49					
Gloeirest	% (m/m) ds	100						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	3,6	3,6					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	<20	45,21		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0,20	0,2352	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	3,1	9,275	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	<5,0	6,863	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,049	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	9	23,16	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	<10	10,7	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	<20	30,72	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 5 11462275 MM5 13 (8-50) 17 (8-50) 20 (8-50) 27 (8-50)

Eendoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
 * groter dan Achtergrondwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 AW Achtergrondwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 06-07-2020
 Certificaatnummer 2020104579
 Startdatum 07-07-2020
 Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	6	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		0,7						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		4,9						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	90,9	90,9					
Organische stof	% (m/m) ds	<0,7	0,49					
Gloeirest	% (m/m) ds	99						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	4,9	4,9					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	25	71,1		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	<0,20	0,2307	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	4,1	10,94	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	<5,0	6,583	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,048	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	11	25,84	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	<10	10,46	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	<20	28,95	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0035					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0245	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 6 11462276 MM6 01 (50-100) 01 (100-130) 06 (80-110) 14 (50-90) 14 (90-140) 18 (50-90)

Eindoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
 * groter dan Achtergrondwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 AW Achtergrondwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 06-07-2020
 Certificaatnummer 2020104579
 Startdatum 07-07-2020
 Rapportagedatum 10-07-2020

Analyse	Eenheid	7	GSSD	Oordeel	RG	AW	T	I
Bodemtype correctie								
Organische stof		2,8						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		30,7						
Voorbehandeling								
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd						
Bodemkundige analyses								
Droge stof	% (m/m)	76,3	76,3					
Organische stof	% (m/m) ds	2,8	2,8					
Gloeirest	% (m/m) ds	95						
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)	% (m/m) ds	30,7	30,7					
Metalen								
Barium (Ba)	mg/kg ds	170	143,6		20	190	555	920
Cadmium (Cd)	mg/kg ds	0,22	0,2563	-	0,2	0,6	6,8	13
Kobalt (Co)	mg/kg ds	13	11,04	-	3	15	103	190
Koper (Cu)	mg/kg ds	19	19,49	-	5	40	115	190
Kwik (Hg)	mg/kg ds	<0,050	0,0341	-	0,05	0,15	18,1	36
Molybdeen (Mo)	mg/kg ds	<1,5	1,05	-	1,5	1,5	95,8	190
Nikkel (Ni)	mg/kg ds	40	34,4	-	4	35	67,5	100
Lood (Pb)	mg/kg ds	22	22,4	-	10	50	290	530
Zink (Zn)	mg/kg ds	78	74,64	-	20	140	430	720
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	7,5					
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	27,5					
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	12,5					
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	15					
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	87,5	-	35	190	2600	5000
Polychloorbifenylen, PCB								
PCB 28	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 52	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 101	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 118	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 138	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 153	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB 180	mg/kg ds	<0,0010	0,0025					
PCB (som 7) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,0049	0,0175	-	0,007	0,02	0,51	1
Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen, PAH								
Naftaleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fenanthreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)anthraceen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Chryseen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(k)fluorantheen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(a)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Benzo(ghi)peryleen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
Indeno(123-cd)pyreen	mg/kg ds	<0,050	0,035					
PAK VROM (10) (factor 0,7)	mg/kg ds	0,35	0,35	-	0,35	1,5	20,8	40

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 7 11462277 MM7 04 (150-200) 14 (140-190) 21 (50-100) 21 (100-150) 24 (50-90) 26 (40-90) 29 (50-100)

Eendoordeel: Voldoet aan Achtergrondwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Achtergrondwaarde
 * groter dan Achtergrondwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 AW Achtergrondwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T12 Toetsing Wbb grond

Uw projectnummer 13115.001
Datum monstername 10-08-2020
Certificaatnummer 2020123101
Startdatum 13-08-2020
Rapportagedatum 18-08-2020

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel
Bodentype correctie				
Organische stof		1,1		
Korrelgrootte < 2 µm (Lutum)		25		#
Voorbehandeling				
Cryogeen malen AS3000		Uitgevoerd		
Bodemkundige analyses				
Droge stof	% (m/m)	87,4	87,4	
Organische stof	% (m/m) ds	1,1	1,1	
Gloeirest	% (m/m) ds	99		
Minerale olie				
Minerale olie (C10-C12)	mg/kg ds	<3,0	10,5	
Minerale olie (C12-C16)	mg/kg ds	<5,0	17,5	
Minerale olie (C16-C21)	mg/kg ds	<5,0	17,5	
Minerale olie (C21-C30)	mg/kg ds	<11	38,5	
Minerale olie (C30-C35)	mg/kg ds	<5,0	17,5	
Minerale olie (C35-C40)	mg/kg ds	<6,0	21	
Minerale olie totaal (C10-C40)	mg/kg ds	<35	122,5	-

Legenda

Nr.	Analytico-nr	Monster
1	11519690	101 101 (100-130) 101 (130-140)

BoToVa Oordeel
Voldoet aan Achtergrondwaarde

Verklaring van de gebruikte tekens:

- kleiner dan of gelijk aan de Achtergrondwaarde
* groter dan Achtergrondwaarde
** groter dan Tussenwaarde
*** groter dan Interventiewaarde

Deze toetsing is m.b.v. BoToVa uitgevoerd.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 14-07-2020
 Certificaatnummer 2020108997
 Startdatum 14-07-2020
 Rapportagedatum 17-07-2020

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	380	380	**	20	50	338	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	153	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	14	14	-	10	65	433	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	504	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90	-	-	-	-	-	-
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	454	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	204	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
CKW (som)	µg/L	<1,6	-	-	-	-	-	-
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,5	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5	-	-	-	-	-
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L	-	0,77	Geen oordeel mogelijk	-	-	-	-

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 1 11475528 06

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
 * groter dan Streefwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 S Streefwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 14-07-2020
 Certificaatnummer 2020108997
 Startdatum 14-07-2020
 Rapportagedatum 17-07-2020

Analyse	Eenheid	2	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	220	220	*	20	50	338	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	5	153	300
Nikkel (Ni)	µg/L	<3,0	2,1	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	23	23	-	10	65	433	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	504	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90	-	-	-	-	-	-
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	454	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	204	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
CKW (som)	µg/L	<1,6	-	-	-	-	-	-
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,5	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5	-	-	-	-	-
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L	-	0,77	Geen oordeel mogelijk	-	-	-	-

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 2 11475529 14

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
 * groter dan Streefwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 S Streefwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer 13115.001
 Datum monsternamen 14-07-2020
 Certificaatnummer 2020108997
 Startdatum 14-07-2020
 Rapportagedatum 17-07-2020

Analyse	Eenheid	3	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Metalen								
Barium (Ba)	µg/L	170	170	*	20	50	338	625
Cadmium (Cd)	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,4	3,2	6
Kobalt (Co)	µg/L	7,5	7,5	-	2	20	60	100
Koper (Cu)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Kwik (Hg)	µg/L	<0,050	0,035	-	0,05	0,05	0,175	0,3
Molybdeen (Mo)	µg/L	2,6	2,6	-	2	5	153	300
Nikkel (Ni)	µg/L	14	14	-	3	15	45	75
Lood (Pb)	µg/L	<2,0	1,4	-	2	15	45	75
Zink (Zn)	µg/L	36	36	-	10	65	433	800
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	504	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90	-	-	-	-	-	-
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35	70
Styreen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	153	300
Vluchtige organische halogeenkoolwaterstoffen								
Dichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,01	500	1000
Trichloormethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	6	203	400
Tetrachloormethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
Trichlooretheen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	24	262	500
Tetrachlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	20	40
1,1-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	454	900
1,2-Dichloorethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	204	400
1,1,1-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	150	300
1,1,2-Trichloorethaan	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	65	130
cis 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
trans 1,2-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	-	-	-	-
CKW (som)	µg/L	<1,6	-	-	-	-	-	-
Tribroommethaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	630
Vinylchloride	µg/L	<0,10	0,07	-	0,2	0,01	2,5	5
1,1-Dichlooretheen	µg/L	<0,10	0,07	-	0,1	0,01	5	10
1,2-Dichloorethenen (Som) factor 0,7	µg/L	0,14	0,14	-	0,2	0,01	10	20
1,1-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,2-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
1,3-Dichloorpropaan	µg/L	<0,20	0,14	-	-	-	-	-
Dichloorpropanen som factor 0.7	µg/L	0,42	0,42	-	0,6	0,8	40,4	80
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5	-	-	-	-	-
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7	-	-	-	-	-
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L	-	0,77	Geen oordeel mogelijk	-	-	-	-

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
 3 11475530 21

Eindoordeel: Overschrijding Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
 * groter dan Streefwaarde
 ** groter dan Tussenwaarde
 *** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
 RG Vereiste Rapportagegrens
 S Streefwaarde
 T Tussenwaarde
 I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

BoToVa T13 Toetsing Wbb grondwater (ondiep)

Projectnummer 13115.001
Datum monsternamen 17-08-2020
Certificaatnummer 2020124519
Startdatum 17-08-2020
Rapportagedatum 19-08-2020

Analyse	Eenheid	1	GSSD	Oordeel	RG	S	T	I
Vluchtige Aromatische Koolwaterstoffen								
Benzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	0,2	15,1	30
Tolueen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	7	504	1000
Ethylbenzeen	µg/L	<0,20	0,14	-	0,2	4	77	150
o-Xyleen	µg/L	<0,10	0,07					
m,p-Xyleen	µg/L	<0,20	0,14					
Xylenen (som) factor 0,7	µg/L	0,21	0,21	-	0,2	0,2	35,1	70
BTEX (som)	µg/L	<0,90						
Naftaleen	µg/L	<0,020	0,014	-	0,02	0,01	35	70
Minerale olie								
Minerale olie (C10-C12)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C12-C16)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C16-C21)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C21-C30)	µg/L	<15	10,5					
Minerale olie (C30-C35)	µg/L	<10	7					
Minerale olie (C35-C40)	µg/L	<10	7					
Minerale olie totaal (C10-C40)	µg/L	<50	35	-	50	50	325	600
Extra parameters								
som 16 aromatische oplosmiddelen	µg/L		0,63	Geen oordeel mogelijk				

Legenda

Nr. Analytico-nr Monster
1 11524217 101-1-1 101 (205-305)

Eindoordeel: Voldoet aan Streefwaarde

Gebruikte afkortingen

- kleiner dan of gelijk aan Streefwaarde
* groter dan Streefwaarde
** groter dan Tussenwaarde
*** groter dan Interventiewaarde

GSSD Gestandaardiseerd gehalte
RG Vereiste Rapportagegrens
S Streefwaarde
T Tussenwaarde
I Interventiewaarde

Deze toetsing is uitgevoerd met behulp van BoToVa.

Zie voor info: <http://www.rwsleefomgeving.nl/onderwerpen/bodem-ondergrond/bbk/instrumenten/botova/>

N.B.: de vermelde tussenwaarde is door PAIS berekend en is niet afkomstig uit BoToVa

Bijlage 5 Toetsingskader Circulaire bodemsanering

AW = achtergrondwaarde

S = streefwaarde

I = interventiewaarde t.b.v. sanering(-sonderzoek)

Stof/niveau	voorkomen in:		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
	Grond/sediment (mg/kg droge stof)			
	AW	I	S	I
I. Metalen				
antimoon (Sb)	4,0	22	-	20
arsen (As)	20	76	10	60
barium (Ba)	-	920*	50	625
cadmium (Cd)	0,60	13	0,4	6
chrom (Cr)	55	-	1	30
chrom III	-	180	-	-
chrom VI	-	78	-	-
cobalt (Co)	15	190	20	100
koper (Cu)	40	190	15	75
kwik (Hg)	0,15	-	0,05	0,3
kwik (anorganisch)	-	36	-	-
kwik (organisch)	-	4	-	-
lood (Pb)	50	530	15	75
molybdeen (Mo)	1,5	190	5	300
nikkel (Ni)	35	100	15	75
tin (Sn)	6,5	-	-	-
vanadium (V)	80	-	-	-
zink (Zn)	140	720	65	800
II. Anorganische verbindingen				
chloride	-	-	100 (mg/l)	-
cyaniden-vrij	3	20	5	1500
cyaniden-complex	5,5	50	10	1500
thiocynaat	6,0	20	-	1500
III. Aromatische verbindingen				
benzeen	0,20	1,1	0,2	30
ethylbenzeen	0,20	110	4	150
tolueen	0,20	32	7	1000
xyleen	0,45	17	0,2	70
styreen (vinylbenzeen)	0,25	86	6	300
fenol	0,25	14	0,2	2000
cresolen (som)	0,30	13	0,2	200
dodecylbenzeen	0,35	-	-	-
aromatische oplosmiddelen (som)	2,5	-	-	-
IV. Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's)				
naftaleen	-	-	0,01	70
antraceen	-	-	0,0007	5
fenantreen	-	-	0,003	5
fluorantreen	-	-	0,003	1
benzo(a)antraceen	-	-	0,0001	0,5
chryseen	-	-	0,003	0,2
benzo(a)pyreen	-	-	0,0005	0,05
benzo(ghi)peryleen	-	-	0,0003	0,05
benzo(k)fluorantreen	-	-	0,0004	0,05
indeno(1,2,3cd)pyreen	-	-	0,0004	0,05
PAK (som 10)	1,5	40	-	-
V. Gechloreerde koolwaterstoffen				
vinylchloride	0,10	0,1	0,01	5
dichloormethaan	0,10	3,9	0,01	1000
1,1-dichloorethaan	0,20	15	7	900
1,2-dichloorethaan	0,20	6,4	7	400
1,1-dichlooretheen	0,30	0,3	0,01	10
1,2-dichlooretheen (cis- en trans-)	0,30	1	0,01	20
dichloorpropanen	0,80	2	0,8	80
trichloormethaan (chloroform)	0,25	5,6	6	400
1,1,1-trichloorethaan	0,25	15	0,01	300
1,1,2-trichloorethaan	0,3	10	0,01	130
trichlooretheen (Tri)	0,25	2,5	24	500
tetrachloormethaan (Tetra)	0,30	0,7	0,01	10
tetrachlooretheen (Per)	0,15	8,8	0,01	40
monochloorbenzeen	0,20	15	7	180
dichloorbenzenen	2,0	19	3	50
trichloorbenzenen	0,015	11	0,01	10
tetrachloorbenzenen	0,0090	2,2	0,01	2,5
pentachloorbenzeen	0,0025	6,7	0,003	1
hexachloorbenzeen	0,0085	2,0	0,0009	0,5
monochloorfenolen(som)	0,045	54	0,3	100
dichloorfenolen (som)	0,20	22	0,2	30
trichloorfenolen (som)	0,0030	22	0,03	10
tetrachloorfenolen (som)	0,015	21	0,01	10
pentachloorfenol	0,0030	12	0,04	3
PCB's (som 7)	0,020	1	0,01	0,01
chloornaftaleen (som)	0,070	23	-	6
monochlooranilinen (som)	0,20	50	-	30
dioxine (som I-TEQ)	0,000055	0,00018	-	-
pentachlooraniline	0,15	-	-	-

* De norm voor barium geldt alleen voor die situaties waarbij duidelijk sprake is van antropogene bodemverontreiniging. Voor overige situaties is de norm voor barium tijdelijk buiten werking gesteld.

Bijlage 5 Toetsingskader Circulaire bodemsanering

Stof/niveau	voorkomen in:		Grond/sediment (mg/kg droge stof)		Grondwater (µg/l opgelost, tenzij anders vermeld)	
			AW	I	S	I
VI.	Bestrijdingsmiddelen					
	chlooraan		0,0200	4	0,02 ng/l	0,2
	DDT (som)		0,20	1,7	-	-
	DDE (som)		0,10	2,3	-	-
	DDD (som)		0,020	34	-	-
	DDT/DDE/DDD (som)		-	-	0,004 ng/l	0,01
	aldrin		-	0,32	0,009 ng/l	-
	dieldrin		-	-	0,1 ng/l	-
	endrin		-	-	0,04 ng/l	-
	drins (som)		0,015	4	-	0,1
	α-endosulfan		0,00090	4	0,2 ng/l	5
	α-HCH		0,0010	17	33 ng/l	-
	β-HCH		0,0020	1,6	8 ng/l	-
	χ-HCH (lindaan)		0,0030	1,2	9 ng/l	-
	HCH-verbindingen (som)		-	-	0,05	1
	heptachloor		0,00070	4	0,005 ng/l	0,3
	heptachloorepoxide (som)		0,0020	4	0,005 ng/l	3
	hexachloorbutadieen		0,003	-	-	-
	organochloorhoudende bestrijdingsmiddelen(som landbodem)		0,40	-	-	-
	azinfos-methyl		0,0075	-	-	-
	organotin verbindingen (som)		0,15	2,5	0,05-16 ng/l	0,7
	tributyltin (TBT)		0,065	-	-	-
	MCPA		0,55	4	0,02	50
	atracine		0,035	0,71	29 ng/l	150
	carburyl		0,15	0,45	2 ng/l	50
	carbofuran		0,017	0,017	9 ng/l	100
	4-chloormethylfenolen (som)		0,60	-	-	-
	niet-chloorhoudende bestr.mid. (som)		0,090	-	-	-
VII.	Overige verontreinigingen					
	asbest		-	100	-	-
	cyclohexanon		2,0	150	0,5	15000
	dimethyl ftalaat		0,045	82	-	-
	diethyl ftalaat		0,045	53	-	-
	di-isobutylftalaat		0,045	17	-	-
	dibutyl ftalaat		0,070	36	-	-
	butyl benzylftalaat		0,070	48	-	-
	dihexyl ftalaat		0,070	220	-	-
	di(2-ethylhexyl)ftalaat		0,045	60	-	-
	ftalaten (som)		-	-	0,5	5
	minerale olie		190	5000	50	600
	pyridine		0,15	11	0,5	30
	tetrahydrofuran		0,45	7	0,5	300
	tetrahydrothiofeen		1,5	8,8	0,5	5000
	tribroommethaan		0,20	75	-	630
	ethyleenglycol		5,0	-	-	-
	diethyleenglycol		8,0	-	-	-
	acrylonitril		2,0	-	-	-
	formaldehyde		2,5	-	-	-
	isopropanol (2-propanol)		0,75	-	-	-
	methanol		3,0	-	-	-
	butanol (1-butanol)		2,0	-	-	-
	butylacetaat		2,0	-	-	-
	ethylacetaat		2,0	-	-	-
	methyl-tert-butyl ether (MTBE)		0,20	-	-	-
	methylethylketon		2,0	-	-	-

Bodemtypecorrectie

Anorganische verbindingen

$$Lb = Lst * \frac{a + b * \% lut. + c * \% org.st.}{a + b * 25 + c * 10}$$

Lb is interventiewaarden geldend voor de te beoordelen bodem (mg/kg); **Lst** is interventiewaarde voor de standaardbodem (mg/kg); **% lut.** is gemeten percentage lutum in de te beoordelen bodem; **% org. st.** is gemeten percentage organisch stof in de te beoordelen bodem; **A, B en C** zijn constanten afhankelijk van de stof; Voor toepassing van de bodemtypecorrectie bij achtergrondwaarden wordt in de bovenstaande formule de interventiewaarde vervangen door achtergrondwaarden.

Bijlage 5 Toetsingskader Circulaire bodemsanering

STOF	a	b	c
arseen	15	0,4	0,4
barium	30	5	0
beryllium	8	0,9	0
cadmium	0,4	0,007	0,021
chromium	50	2	0
cobalt	2	0,28	0
koper	15	0,6	0,6
kwik	0,2	0,0034	0,0017
lood	50	1	1
nikkel	10	1	0
tin	4	0,6	0
vanadium	12	1,2	0
zink	50	3	1,5

Organische verbindingen

$$Lb = Lst * \frac{\% \text{ org. st.}}{10}$$

Lb is interventiewaarden geldend voor de te beoordelen bodem (mg/kg); **Lst** is interventiewaarde voor de standaardbodem (mg/kg); **% org. st.** is gemeten percentage organisch stof in de te beoordelen bodem; Voor bodems met gemeten organisch stofgehaltes van meer dan 30% respectievelijk minder dan 2%, worden gehalten van respectievelijk 30% en 2% aangehouden. Voor toepassing van de bodemtypecorrectie bij achtergrondwaarden wordt in de bovenstaande formule de interventiewaarde vervangen door achtergrondwaarde.

Nader onderzoek

De tussenwaarde (T) is het toetsingscriterium ten behoeve van een nader onderzoek. Wordt de tussenwaarde overschreden, dan is een nader onderzoek, op korte termijn, noodzakelijk.

$$T = 0,5 * (AW + I)$$

T is de tussenwaarde; **AW** is de achtergrondwaarde en **I** is de interventiewaarde.

Bijlage 4

Rapportage Quicksan Wet natuurbescherming

Nieuwbouw 2 woningblokken aan de Zeelandsingel 40 te Arnhem

Projectcode: P04343

Versie: Definitief

Colofon	
Titel:	Rapportage Quicksan Wet natuurbescherming
	Nieuwbouw 2 woningblokken aan de Zeelandsingel 40 te Arnhem
Projectcode	P04343
Versie:	1
Datum	01-09-2022
Opdrachtgever:	Bijsterbouw BV Bijsterhuizen 11-58, 6546 AS Nijmegen
Uitvoerder	
	GRAS Advies bv
	Bedrijvenpark Twente 412
	7602 KM Almelo
	Huismanstraat 6
	6851 GT Huissen
Email:	ecologie@grasadvies.nl
Website:	https://grasadvies.nl/

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	5
1 Inleiding	6
2 Wet natuurbescherming	7
2.1 Beschermde gebieden	7
2.1.1 Natura 2000.....	7
2.1.2 Natuurnetwerk Nederland	7
2.2 Beschermde soorten	8
2.3 Houtopstanden.....	8
2.4 Ontheffing of vrijstelling Wet natuurbescherming	9
2.4.1 Gedragscodes	9
2.5 Invasieve soorten	9
3 Projectgebied	10
3.1 Gebiedsbeschrijving	10
3.2 Beoogd projectresultaat	11
4 Onderzoeksoptzet	11
5 Resultaten	12
5.1 Beschermde gebieden	12
5.1.1 Natura-2000	12
5.1.2 Natuurnetwerk Nederland	13
5.2 Beschermde soorten	14
5.2.1 Bekende waarnemingen	14
5.2.2 Resultaten veldbezoek.....	15
5.3 Houtopstanden	17
6 Conclusie en aanbevelingen	17
6.1 Beschermde gebieden	17
6.2 Beschermde soorten	17
6.2.1 Flora	17
6.2.2 Zoogdieren	17
6.2.3 Zoogdieren: vleermuizen.....	17
6.2.4 Vogels	17
6.2.5 Reptielen	18
6.2.6 Vissen en amfibieën.....	18
6.2.7 Ongewervelden	18
6.3 Houtopstanden.....	18

Bronnen	19
---------------	----

Bijlagen

Bijlage 1: Wet Natuurbescherming

Bijlage 2: Impressie projectgebied

Bijlage 3: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

Samenvatting

De initiatiefnemer is voornemens aan de Zeelandsingel 40 in Arnhem twee woningblokken te realiseren. Om het projectgebied te controleren op eventuele aanwezigheid van wettelijk beschermde plant- en diersoorten is er een quickscan flora en fauna uitgevoerd.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen zijn als volgt:

1. De huidige aanwezigheid van beschermde soorten binnen de grenzen van het projectgebied kan worden uitgesloten. De aanwezigheid van vleermuizen buiten het projectgebied is wel mogelijk. Bij de realisatie van de 2 woningblokken moet verstoring op eventuele verblijfplaatsen in de vorm van nachtelijke verlichting en trilling worden voorkomen. Het projectgebied voor deze quickscan is weergegeven op afbeelding 2 in dit rapport.
2. Aanvullend onderzoek naar de rugstreeppad is niet nodig mits er in de winterrustperiode gewerkt wordt of wanneer er preventieve maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat de rugstreeppad zich vestigt binnen het werkgebied. Dit kan gedaan worden met goede afwatering, voorkomen spoor- en plasvorming en tijdelijke gronddepots af te schermen.
3. Het projectgebied is (onderdeel van) een leefgebied voor diverse zangvogels. Het is aannemelijk dat zangvogels de bosschages in het projectgebied als broedlocatie gebruiken. Een nader onderzoek is niet noodzakelijk, onder voorwaarde dat er buiten het broedseizoen om wordt gewerkt. Of onder voorwaarde dat eventuele nesten in de bosschages tijdens het broedseizoen niet worden verstoord. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli, afhankelijk van de weersomstandigheden. Eerdere en latere broedgevallen zijn ook beschermd conform de Wet natuurbescherming. Mocht er binnen het broedseizoen werkzaamheden gepland staan dan moet het gebied maximaal drie dagen vóór aanvang van de werkzaamheden door een ecooloog worden vrijgegeven middels een broedvogelinspectie. Tijdens de werkzaamheden wordt aangeraden mitigerende maatregelen te treffen om het gebied broedvrij te houden.
4. De aannemer behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: “De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken en c) ongedaan maken van schadelijke handelingen voor de natuur.

1 Inleiding

Een quickscan flora en fauna uitgevoerd voor een deel van de Zeelandsingel 40 in Arnhem. De initiatiefnemer is voornemens om 2 woningblokken te realiseren. Deze blokken zullen worden geplaatst aan een bestaand gebouw. Het projectgebied voor deze quickscan is weergegeven op afbeelding 2 in dit rapport.

Tijdens deze quickscan is de huidige en potentiële aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten in het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied inzichtelijk gemaakt. Daarnaast is de ligging van het projectgebied ten opzichte van beschermde natuurgebieden onderzocht. Op basis van deze soorten- en gebiedsinformatie zijn uitspraken gedaan over mogelijke effecten van het voorgenomen project. Deze vindt u terug in de deze rapportage.

De quickscan is met een enkel locatiebezoek, een momentopname van de aanwezige flora en fauna. Zodoende kan er slechts in beperkte mate uitsluitel gegeven worden over de aanwezige flora en fauna. Wanneer wij redelijkerwijs verwachten dat het uitvoeren van het project een negatief effect heeft op beschermde gebieden, houtopstanden en/ of beschermde flora en/ of fauna, kan nader onderzoek gewenst zijn.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 van deze rapportage benoemt het relevante wettelijke kader. Hoofdstuk 3 beschrijft het projectgebied en het voorgenomen project. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksopzet opgenomen. Gevolgd door de resultaten in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 6 vindt u de conclusies, adviezen en eventuele vervolgstappen.

2 Wet natuurbescherming

De oude natuurwetgeving, bestaande uit de 'Natuurbeschermingswet 1998', de 'Boswet' en de 'Flora- en Faunawet', is per 1 januari 2017 vervangen door de 'Wet natuurbescherming'. Het bevoegd gezag ligt bij de provincies. Dit hoofdstuk licht de inhoud van de Wet natuurbescherming toe. De Wet natuurbescherming is gericht op het beschermen van:

- beschermde gebieden
- beschermde soorten
- houtopstanden

2.1 Beschermde gebieden

2.1.1 Natura 2000

De bescherming van de ruim 160 Natura 2000-gebieden in Nederland wordt gewaarborgd in de Wet natuurbescherming. In Natura 2000-gebieden zijn de Europese richtlijnen van kracht. De Europese Unie (EU) heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote waarde is. Om deze natuur te behouden, heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die worden beschermd vanuit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland telt ruim 160 Natura 2000-gebieden, welke onderdeel uitmaken van een samenhangend netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie.

Er wordt bij ieder project (activiteit of handeling), zowel binnen als buiten Natura-2000 gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen. De volgende verboden gelden namens artikel 2.7, 2e lid:

- De kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren; of
- Een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen

Wanneer een project één of beide verboden dreigt te overtreden kan het bevoegde gezag een vergunning verlenen. Hiervoor dient een groter maatschappelijk belang aanwezig te zijn en een vergunningsprocedure te worden doorlopen. Hierbij geldt de volgende regel: 'activiteiten mogen in principe alleen worden uitgevoerd wanneer er geen significante schade aan beschermde natuurwaarde ontstaat'.

2.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Aanvullend op de natuurwetgeving is er natuurbeleid. De provincies zijn sinds 2014 verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling hiervan. Het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden.

Natuurbeleid is een zachter kader dan de natuurwetgeving, maar is ook van belang voor ruimtelijke plannen. Projecten worden getoetst aan de hand van de 'Spelregels EHS' (uitwerking van gemeenschappelijk opgesteld beleidskader). Deze spelregels zijn verweven in het provinciaal beleid.

Het compensatiebeginsel voor de EHS is het sluitstuk van het 'nee, tenzij' beschermingsregime. Volgens dat regime zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen in het NNN die afwijken van het bestemmingsplan en met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden niet toegestaan. Tenzij er sprake is van een groot openbaar belang én het ontbreken van reële alternatieven.

Het Besluit Algemene Regels Ruimtelijke ordening (Barro, 2.10) voorziet juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid.

In Natuurnetwerk Nederland liggen de volgende natuurgebieden:

- bestaande natuurgebieden (waaronder de 20 Nationale Parken);
- gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd;
- landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- ca. 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, Nederlandse deel Noordzee en Waddenzee;
- alle Natura 2000-gebieden.

2.2 Beschermde soorten

De wet natuurbescherming heeft als doelstelling het beschermen en in standhouden van de Nederlandse natuurgebieden en bescherming van de Nederlandse Flora & Fauna (Bijlage 1).

De Wet natuurbescherming deelt soorten in drie beschermingsregimes in:

- soorten van de Vogelrichtlijn (alle van nature in Nederland in het wild voorkomende soorten) •
soorten van de Habitatrichtlijn
- andere soorten

Daarnaast zijn er:

- vrijgestelde soorten (bepaald per provincie en landelijk)
- jaarrond beschermde vogelnesten

En bestaat er:

- de zorgplicht

2.3 Houtopstanden

De Wet natuurbescherming spreekt over een houtopstand indien sprake is van een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- een grond oppervlakte beslaat van tien are of meer of;
- bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

De Wet natuurbescherming heeft geen betrekking op (artikel 4.1):

- houtopstanden binnen het besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
 - uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen; ○ beplantingen langs waterwegen, en
 - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid
 - bestaan uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;

- zijn aangelegd na 1 januari 2013.

2.4 Ontheffing of vrijstelling Wet natuurbescherming

Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan door een ontheffing of vrijstelling. Om te bepalen of een ontheffing nodig is of dat er gebruik kan worden gemaakt van een vrijstelling, is er een stappenplan opgesteld door het Ministerie van Economische Zaken (Bijlage 4). De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen ligt bij de provincies. Enkel bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk het bevoegd gezag.

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan de volgende criteria worden voldaan:

- Er bestaat geen andere bevredigende oplossing (Wet natuurbescherming artikel 3.8, lid 5a).
- In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (Wet natuurbescherming artikel 3.8, lid 5b3).
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (Wet natuurbescherming artikel 3.8, lid 5c).

2.4.1 Gedragscodes

In de Wet natuurbescherming is de mogelijkheid opgenomen om een vrijstelling te verkrijgen indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode (art 3.31). In de mogelijkheid die de wet biedt wordt ook aangegeven dat er met betrekking tot de Europees beschermde soorten een gedragscode kan worden goedgekeurd voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit naast beheer en onderhoud, waarvoor in de Flora- en Faunawet reeds een vrijstelling gold als werd gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode.

Hoewel de mogelijkheid wel wordt geboden, zijn er bij het opstellen van het stappenplan nog géén gedragscodes goedgekeurd voor de nieuwe beschermde soorten of voor de Europees beschermde soorten voor ruimtelijke ontwikkelingen. Hier dient rekening mee gehouden te worden bij de bepaling of een gedragscode van toepassing is voor de type ingreep en de voorkomende beschermde soorten.

2.5 Invasieve soorten

Per 3 augustus 2016 is het verboden (EU-exotenverordening 1143/2014) om schadelijke exotische planten en dieren te:

- Bezitten;
- Verhandelen;
- Kweken;
- Gebruiken; • transporteren ;
- vrijlaten.

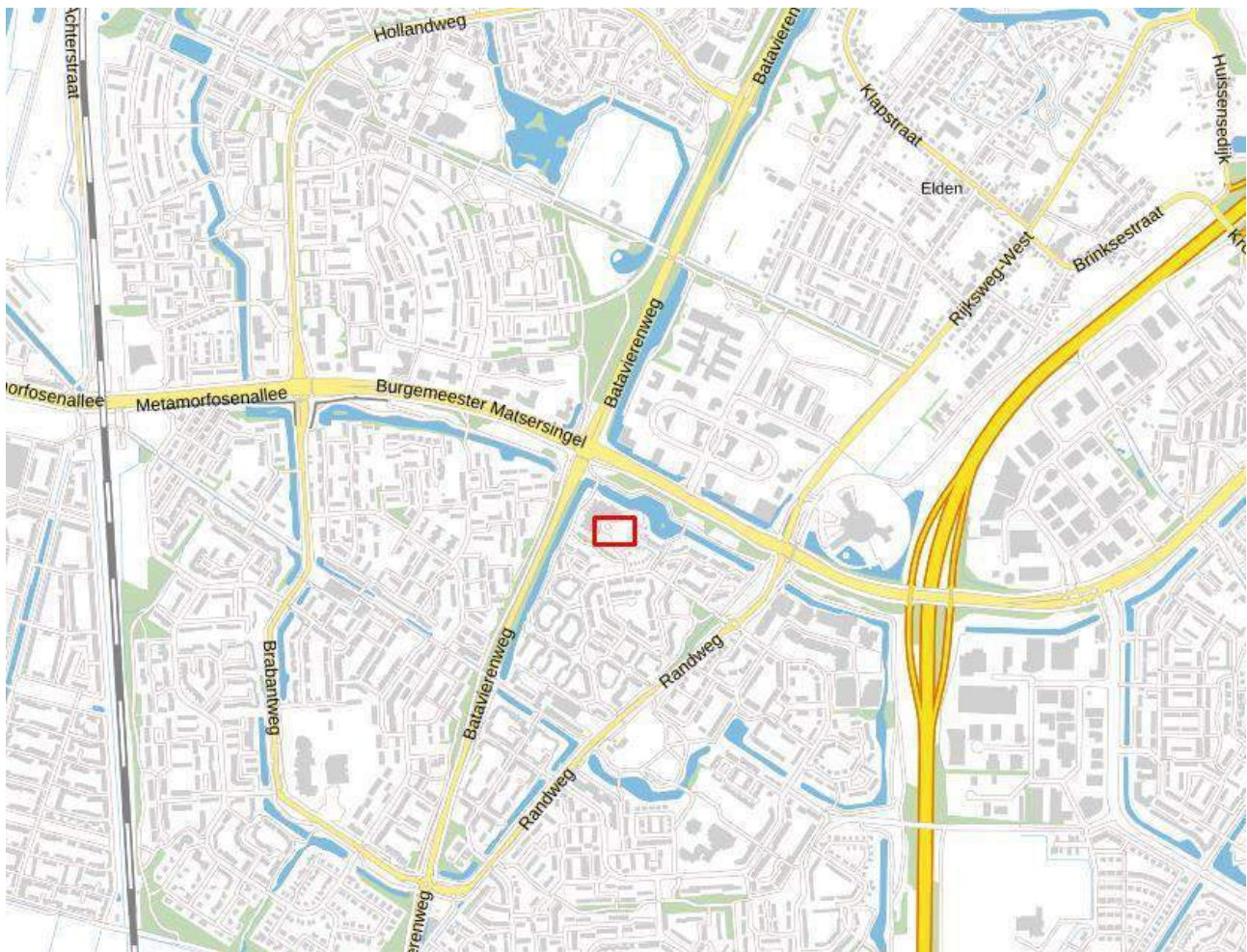
Verder geldt de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen. Als dat niet lukt, moeten er maatregelen worden getroffen om de populatie zodanig te beheren dat verspreiding zoveel mogelijk wordt voorkomen. In Nederland zijn de provincies verantwoordelijk voor de aanpak van de invasieve exoten die in 2016 en 2017 op de lijst zijn geplaatst. Uitgezonderd de wolhandkrab en de

Amerikaanse rivierkreeft daar is het Rijk verantwoordelijk voor en de beverrat daar zijn waterschappen verantwoordelijk voor. Op de website van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) is de (dynamische) lijst te vinden van soorten die op de Unielijst staan (NVWA 2022). Deze invasieve soorten brengen schade toe aan de biodiversiteit en/of ecosysteemdiensten, of zullen dat in de toekomst waarschijnlijk gaan doen. Daarnaast kunnen ze nadelige gevolgen hebben voor de menselijke gezondheid, veiligheid of de economie.

3 Projectgebied

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het projectgebied is gelegen aan de Zeelandsingel 40 in Arnhem (Afbeelding 1). Het is gelegen in de bebouwde kom en is onderdeel van een terrein met een pand, parkeerplaatsen en enkele bomen. In de huidige situatie is het projectgebied parkeerplaats met enkele bomen. Op het terrein staat ook een groot pand. Slechts een klein deel van dit pand is onderdeel van deze quickscan. Het gaat hier alleen om de delen die grenzen aan de te plaatsen woningblokken. (Afbeelding 2).

Afbeelding 1 Ligging van het projectgebied (rood kader).

Afbeelding 2 Luchtfoto van het projectgebied (enkel de 2 rode kaders).

3.2 Beoogd projectresultaat

De initiatiefnemer is voornemens 2 woningblokken te plaatsen aan een bestaand gebouw. Enkele bomen zullen hiervoor gekapt worden.

4 Onderzoeksopzet

Bij het uitvoeren van deze quickscan is onderzocht of het voorgenomen project mogelijk effect heeft op beschermde gebieden, plant- en diersoorten en houtopstanden. Hiervoor is zowel een voor- als een locatieonderzoek uitgevoerd, gevolgd door een effectenbeoordeling.

Tijdens het vooronderzoek is informatie verzameld over:

- Het projectgebied en de positie van het projectgebied t.o.v. beschermde gebieden in de omgeving van het projectgebied (hoofdstuk 5.1).
- De ligging van de te kappen houtopstanden ten opzichte van de bebouwde kom grens (hoofdstuk 5.2).
- Waarnemingen van plant- en diersoorten in het projectgebied en in de omgeving van het projectgebied (hoofdstuk 5.3). Hierbij is gebruik gemaakt van bekende natuurinformatie (NDFF, Verspreidingsatlas).

Tijdens het locatieonderzoek is gekeken naar:

- aanwezigheid van beschermde plantensoorten
- aanwezigheid van (sporen van) beschermde soorten
- aanwezigheid van leefgebieden/ soort-specifieke functies voor beschermde soorten (oppervlaktewater, schuilgelegenheden, specifieke plantensoorten/ lijnvormige elementen)

Het bezoek is uitgevoerd tijdens droge weersomstandigheden met windkracht van maximaal 3 Bft.

De ecooloog van GRAS advies spant zich maximaal in om het onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. GRAS advies kan daarom geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en fauna.

Bij de effectenbeoordeling zijn de resultaten van het vooronderzoek, het locatiebezoek en het voorgenomen project in overweging genomen. Daarmee kunnen wij een goed inschatting maken van de invloed van het voorgenomen project op beschermde natuurgebieden, (potentieel) aanwezige beschermde soorten en al dan niet aanwezige houtopstanden.

Vleermuizen

Er is de potentie onderzocht voor vleermuizen op het terrein en er is gelet op sporen zoals geluiden wanneer het locatiebezoek in de avonduren plaatsvindt. Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in holten van bomen en besloten of donkere ruimten van gebouwen.

Er is onderzocht welke soorten redelijkerwijs of mogelijk te verwachten zijn aan de hand van het landschap, de omgeving en gekend verspreidingsbeeld. Daarna is onderzocht welke functies voor vleermuizen mogelijk voorkomen. Als richtlijn is hiervoor de checklist van het huidig geldende Vleermuisprotocol (2021) aangehouden. Hierbij gaat het om objecten die voor de vleermuis van belang zijn en die door de beoogde activiteit of het plan, in relevante mate worden aangetast. Foerageergebied en vliegroutes zijn alleen beschermd als ze essentieel zijn voor het goede voortbestaan van de soort ter plaatse.

5 Resultaten

5.1 Beschermde gebieden

5.1.1 Natura-2000

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een Natura 2000-gebied (Afbeelding 3). Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Rijntakken op ca. 4 km afstand van het projectgebied. Het wordt hiervan gescheiden door de bebouwde kom van Arnhem.

Omdat het projectgebied zich buiten de begrenzing van het Natura-2000 bevindt, gecombineerd met de afstand tot het projectgebied kan verstoring van het Natura-2000 gebieden op voorhand worden uitgesloten.

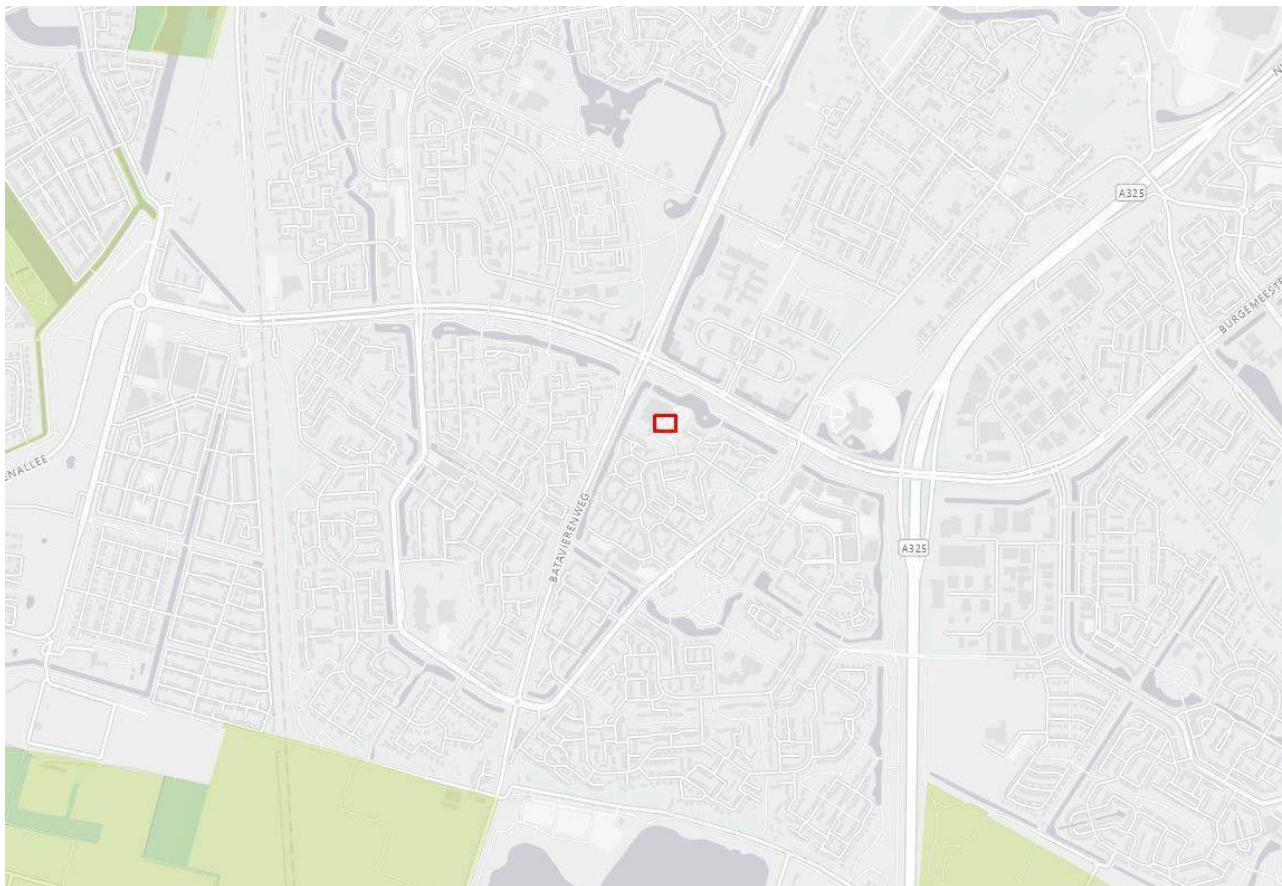

Afbeelding 3 Ligging van het projectgebied (rood kader) t.o.v. Natura 2000-gebied Rijntakken (groen vlak).

5.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van het Natuurnetwerk Nederland (Afbeelding 4). Het dichtstbijzijnde gebied behorende tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ligt op ca. 1.2km afstand. Het projectgebied wordt van dit NNN-gebied gescheiden door de bebouwde kom van Arnhem.

Omdat het projectgebied zich buiten de begrenzing van het NNN bevindt, gecombineerd met de afstand tot het projectgebied kan versterking van het NNN-gebieden op voorhand worden uitgesloten.

Afbeelding 4 Ligging van het projectgebied (rood kader) t.o.v. Natuur netwerk Nederland gebieden (groene vlakken).

5.2 Beschermde soorten

5.2.1 Bekende waarnemingen

Voordat wij het projectgebied hebben bezocht, hebben wij een vooronderzoek uitgevoerd. Hierdoor hebben wij een indicatie van de te verwachten beschermde soorten binnen het projectgebied. Hiervoor is met name de Nederlandse Database Flora en Fauna (NDFF) gebruikt. Hierin staan alleen gevalideerde waarnemingen. Dit geeft een beeld van wat de bekende aanwezigheid is van soorten binnen het projectgebied en de omgeving. NDFF is echter een hulpmiddel, wanneer een soort niet geregistreerd staat in de omgeving in NDFF houdt niet in dat deze daar ook afwezig is.

Met behulp van NDFF is in het projectgebied en de directe omgeving daarvan de waarnemingen van beschermde soorten in de afgelopen vijf jaar verzameld.

Flora: Er zijn geen NDFF waarnemingen van beschermde flora in het projectgebied of in de directe omgeving daarvan in de afgelopen 5 jaar.

De invasieve exoot smalle waterpest is wel in de directe omgeving van het projectgebied waargenomen.

Zoogdieren: Er zijn geen NDFF waarnemingen van overige beschermde zoogdieren in het projectgebied of in de directe omgeving daarvan in de afgelopen 5 jaar.

Vogels: Blauwe reiger, boomkruiper, ekster, fitis, gaai, gierzwaluw, grauwe gans, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, heggenmus, houtduif, huismus, kauw, koolmees, merel, pimpelmees, roodborst, spreeuw, tiftjaf. Tuinfluiter, Turkse tortel, winterkoning, zanglijster, zwarte kraai, zwartkop.

De invasieve exoot Nijlgans is ook waargenomen in de directe omgeving van het projectgebied.

Reptielen: Er zijn geen NDFF waarnemingen van beschermde reptielen in het projectgebied of in de directe omgeving daarvan in de afgelopen 5 jaar.

Amfibieën: Er zijn geen NDFF waarnemingen van beschermde amfibieën in het projectgebied of in de directe omgeving daarvan in de afgelopen 5 jaar.

Vissen: Er zijn geen NDFF waarnemingen van beschermde vissen in het projectgebied of in de directe omgeving daarvan in de afgelopen 5 jaar.

Ongewervelden: sleedoornpag.

5.2.2 Resultaten veldbezoek

Tabel 1 Gegevens locatiebezoek.

Datum	16-08-2022
Weer	Droog, zonnig, 28 °C, wind ZW, 3 Bft

Tijdens het veldbezoek is gekeken naar de aanwezige planten- en diersoorten in en rondom het projectgebied. Naast de aanwezige soorten is er ook gezocht naar sporen zoals nesten, poot afdrucken, wildwissels, uitwerpselen.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen bijzondere of beschermde plantensoorten aangetroffen. Ook zijn er geen exoten vallend onder de Unielijst exoten waargenomen. Gezien de huidige inrichting van het projectgebied kan er redelijkerwijs geconcludeerd worden dat er geen beschermde plantensoorten in het projectgebied voorkomen.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen (sporen van) zoogdieren aangetroffen.

Gezien de aangetroffen vegetatie en omgeving kunnen soorten als egel en algemene muizen soorten worden verwacht. Het projectgebied is onderdeel van de leefomgeving van deze soorten. De bovengenoemde soorten zijn beschermd conform de Wet natuurbescherming 'andere soorten', maar staan ook in de categorie 'vrijgestelde soorten' (Hunnink 2022). Dit houdt in dat bij uitvoering van de werkzaamheden in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling, een vrijstelling voor deze soort geldt. Wel geldt te allen tijde de zorgplicht voor de uitvoerende partij.

De aanwezigheid van nest- en verblijflocaties van kleine marterachtigen (bunzing, wezel, hermelijn) en steenmarter binnen het projectgebied (*afbeelding 2*) is niet aannemelijk. De aanwezigheid van deze soorten

zal hooguit beperkt zijn tot enkele passerende exemplaren. Direct naast het projectgebied is wel geschikt foerageer en leefgebied aanwezig voor de soorten.

Zoogdieren: vleermuizen

Het projectgebied (*afbeelding 2*) kan geschikt zijn als foerageerlocatie voor vleermuizen. Bij de geplande ontwikkelingen zal dit foerageergebied veranderen. Het gaat echter niet om essentieel foerageergebied. Van het verdwijnen van essentieel foerageergebied van de vleermuis is zodoende geen sprake. In de omgeving is voor de vleermuis voldoende alternatief foerageerhabitat aanwezig in de vorm van bomen en water.

Er is sprake van lijnvormige structuren binnen het projectgebied. Deze structuur is binnen het projectgebied aanwezig in de vorm van het aangrenzende gebouw. Een mogelijke functie als vliegroute voor vleermuizen is daarom binnen het projectgebied aanwezig. Het aangrenzende gebouw blijft behouden.

Het projectgebied bestaat uit twee vlakken waar 2 woningblokken komen. Deze vlakken grenzen aan een bestaand gebouw. Dit gebouw heeft openingen in de vorm van stootvoegen. Bij het locatiebezoek waren deze stootvoegen niet beschikbaar voor vleermuizen, aangezien de stootvoegen vol zaten met vulschuim. De delen van het aangrenzende gebouw, waar de 2 woningblokken tegen aankomen, zijn daarom niet geschikt voor vleermuizen. De huidige aanwezigheid van verblijfplaatsen **binnen het projectgebied** kan daarom op voorhand worden uitgesloten.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de bomen en bosschages gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten. Er zijn in de bomen geen nesten van jaarrond beschermde soorten aangetroffen.

Voor huismussen en gierzwaluwen zijn geen geschikte openingen aangetroffen om te nestelen. Enkel de delen van het pand waar de nieuw te bouwen blokken aankomen zijn beoordeeld.

Het projectgebied is (onderdeel van) het leefgebied voor o.a. zangvogels. Het is aannemelijk dat zangvogels de bomen en bosschages in het projectgebied als broedlocatie gaan gebruiken. Verstoring van broedvogels kan voorkomen worden door de voorgenomen werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Het broedseizoen is globaal aan te geven tussen 15 maart en 15 juli, afhankelijk van de weersomstandigheden. Eerdere en latere broedgevallen zijn ook beschermd conform de Wet natuurbescherming. Als toch gewerkt wordt tijdens het broedseizoen, dienen de aanwezige bosschages niet te worden verstoord. Ook is het mogelijk vlak voor de werkzaamheden het projectgebied te laten controleren op de aanwezigheid van broedende vogels door een deskundig ecooloog.

Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn er geen (sporen van) beschermde reptielen waargenomen. Aangezien er binnen het projectgebied geen geschikte voortplantingsbiotopen voor beschermde soorten uit deze soortgroep voorkomen, kan de aanwezigheid van beschermde reptielen redelijkerwijs worden uitgesloten.

Vissen en Amfibieën

De aanwezigheid van vissen en beschermde amfibieën binnen het projectgebied kunnen in de huidige situatie op voorhand worden uitgesloten.

In de huidige situatie is het plangebied niet geschikt voor de rugstreeppad door het ontbreken van geschikt habitat. De directe omgeving is mogelijk wel geschikt, vanwege de aanwezigheid van zandhopen. Wanneer werkzaamheden plaatsvinden kan het projectgebied door de vorming van ondiepe plassen, zandbedden, spoorvorming en gronddepots geschikt raken voor de rugstreeppad.

Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn er geen beschermde ongewervelden waargenomen. Vanwege het ontbreken van de voor beschermde ongewervelden benodigde specifieke habitats, is het niet aannemelijk dat beschermde soorten ongewervelden in het projectgebied aanwezig zijn.

5.3 Houtopstanden

Het projectgebied bevindt zich binnen de bebouwde kom. Daarmee is het onderdeel Houtopstanden van de Wet natuurbescherming niet van toepassing op het projectgebied.

6 Conclusie en aanbevelingen

6.1 Beschermde gebieden

Het project gebied ligt buiten zowel het Natura-2000 als het Natuurnetwerk Nederland gebieden. Gezien de beperkte impact van de ontwikkeling en de afstanden tussen het projectgebied en deze gebieden, wordt verstoring hiervan uitgesloten.

6.2 Beschermde soorten

6.2.1 Flora

Er kan redelijkerwijs geconcludeerd worden dat er geen beschermde plantensoorten in het projectgebied voorkomen.

Een nader onderzoek naar beschermde vegetatie en/of een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

6.2.2 Zoogdieren

Er worden geen, óf enkel sporadisch bezoekende, zoogdieren verwacht binnen het projectgebied.

Een nader onderzoek naar beschermde zoogdieren en/of een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

6.2.3 Zoogdieren: vleermuizen

Er is geen sprake van een essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute binnen het projectgebied. Er zijn openingen aangetroffen aan het gebouw grenzend aan het projectgebied. Deze openingen waren gevuld met vulschuim. Hierdoor waren de delen van het gebouw die onderdeel waren van het projectgebied niet geschikt voor vleermuizen.

6.2.4 Vogels

Er zijn geen beschermde vogelsoorten, jaarrond beschermde nesten of geschikte broedlocaties voor vogels waargenomen binnen het projectgebied.

Het projectgebied is (onderdeel van) het leefgebied voor o.a. zangvogels. Het is aannemelijk dat zangvogels de bomen en bosschages in het projectgebied als broedlocatie gaan gebruiken. Verstoring van broedvogels kan voorkomen worden door de voorgenomen werkzaamheden buiten het broedseizoen, globaal tussen 15 maart en 15 juli, uit te voeren.

Een nader onderzoek naar vogels en/of een ontheffingsaanvraag is niet nodig, mits werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden. Wanneer werkzaamheden toch binnen het broedseizoen vallen dienen de aanwezige bosschages niet verstoort te worden. Ook is het mogelijk vlak voor de werkzaamheden het projectgebied door een deskundig ecooloog te laten controleren op de aanwezigheid van broedende vogels.

6.2.5 Reptielen

Er zijn geen beschermde reptielen, of daarvoor geschikte habitats, waargenomen binnen het projectgebied. Er kan redelijkerwijs geconcludeerd worden dat er geen beschermde reptielen binnen het projectgebied voorkomen.

Een nader onderzoek naar beschermde reptielen en/of een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

6.2.6 Vissen en amfibieën

De aanwezigheid van beschermde vissen en amfibieën binnen het projectgebied kan op voorhand worden uitgesloten.

Aanvullend onderzoek naar de rugstreeppad is niet nodig mits er in de winterrustperiode gewerkt wordt of wanneer er preventieve maatregelen getroffen worden om te voorkomen dat de rugstreeppad zich vestigt binnen het werkgebied. Dit kan gedaan worden met goede afwatering, voorkomen spoor- en plasvorming en tijdelijke gronddepots af te schermen.

Een nader onderzoek/ontheffingsaanvraag voor beschermde vissen en/of amfibieën is niet nodig.

6.2.7 Ongewervelden

Er zijn geen beschermde ongewervelden, of daarvoor geschikte habitats, waargenomen binnen het projectgebied. Er kan redelijkerwijs geconcludeerd worden dat er geen beschermde insecten in het projectgebied voorkomen.

Een nader onderzoek naar beschermde ongewervelden en/of een ontheffingsaanvraag is niet nodig.

6.3 Houtopstanden

Het projectgebied bevindt zich binnen de bebouwde kom. Daarmee is het onderdeel Houtopstanden van de Wet natuurbescherming niet van toepassing op het projectgebied.

Bronnen

ArcGIS (2022). Geografisch informatiesysteem met kaarten van Esri, Natura2000 en NNN. Datum geraadpleegd: 01-09-2022.

Hunnink, S. (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). <https://ndff-ecogrid.nl/>. Datum geraadpleegd: 01-09-2022.

Patronale Dienst voor Organisatie en Controle van de Bestaanszekerheidstelsels (PDOK). <https://app.pdok.nl/viewer/?origin=pdoknl>. Datum geraadpleegd: 18-08-2022.

Provincie Gelderland NNN kaart. <https://gldanders.planoview.nl/planoview/>
Geraadpleegd op 18-08-2022

Bijlage 1: Wet Natuurbescherming

Soorten van de Vogelrichtlijn

De verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten Vogelrichtlijn, artikel 3.1:

- lid 1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- lid 3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- lid 4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- lid 5 Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten van de Habitatrichtlijn

Dit zijn soorten genoemd in de Habitatrichtlijn in bijlage IV, het verdrag van Bern in bijlage I en II en het verdrag van Bonn, bijlage II.

- Lid 1 Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- lid 2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- lid 3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- lid 5 Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Andere soorten

Dit zijn soorten die genoemd zijn in bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten in Nederland.

- lid 1 Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
- onderdeel a In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- onderdeel b de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- onderdeel c vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuur-
lijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Vrijgestelde soorten

Er zijn een aantal soorten landelijk vrijgesteld bij specifieke activiteiten wanneer de Minister van Economische Zaken bevoegd gezag is. De lijst met deze soorten is te vinden via beschermdesoorten.nl onder provinciale vrijstellingen.

Jaarrond beschermde vogelnesten

De lijst met jaarrond beschermde nesten van vogels is een beleidsdocument dat is voortgevloeid uit de voormalige Flora- en faunawet en meegenomen is onder de Wet natuurbescherming. Wanneer er een activiteit plaatsvindt die de nestlocatie kan beschadigen en/ of de gunstige staat van instandhouding van de soort lokaal in gevaar kan brengen, moeten er voor deze nesten mitigerende maatregelen worden getroffen. Een recente lijst met jaarrond beschermde nesten is te vinden via rvo.nl.

Zorgplicht

Iedereen dient voldoende rekening te houden met in het wild levende dieren en planten en de directe leefomgeving. 'De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd.

Bijlage 2: Impressie projectgebied

Locatie nieuwbouw van 1 van de blokken

Projectcode: **P04343**
Versie: **Definitief**

Locatie nieuwbouw van 1 van de blokken

Projectcode: **P04343**
Versie: **Definitief**

Direct buiten het projectgebied

Direct buiten het projectgebied

Projectcode: **P04343**
Versie: **Definitief**

Bijlage 3: Stappenplan Ministerie van Economische Zaken

1 Komen er beschermde soorten voor in het gebied?

Let op, er zijn drie categorieën beschermde soorten: vogels, overige Europees beschermde soorten en andere ('nationaal') beschermde soorten. Zie paragraaf 3.1 en de bijlagen.

Ja

Nee

Geen ontheffing nodig

2 Worden de verbodsbepalingen overtreden?

Let op, elke categorie beschermde soorten heeft eigen verbodsbepalingen. Zie paragraaf 4.1.

Ja

Nee

Geen ontheffing nodig

3 Vallen de handelingen onder een vrijstelling?

Let op, afhankelijk van het type handeling en de aangetroffen soorten kunnen verschillende vrijstellingen gelden via bijvoorbeeld een gedragscode of provinciale verordening. Zie hoofdstuk 5.

Geen ontheffing nodig

Ja

Nee

4a Is er een alternatieve oplossing mogelijk?

Doorloop het stappenplan opnieuw met het alternatief

Ja

Nee

4b Is er sprake van een wettelijk belang?

Let op, elke categorie beschermde soorten heeft zijn eigen lijst met belangen. Zie paragraaf 6.2.b.

Ja

Nee

Geen ontheffing mogelijk

4c Is er een effect op de staat van instandhouding?

Geen ontheffing mogelijk

Ja

Nee

Ontheffing kan onder voorwaarden worden verleend

Bijlage 5

Zeelandsingel 40 te Arnhem

STRUCTUURONTWERP
06 DECEMBER 2023

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Zeelandsingel 40 te Arnhem

Structuurontwerp, 06 december 2023

Inhoud

Ligging	4
Structuur van de wijk	6
Structuur van de locatie	7
Concept	9
Schetsontwerp	10
Themakaart - flora & fauna.....	18
Referentie beelden beplanting	19
Referentie beelden - het gebouw als onderdeel van het landschap.....	22
Referentie beelden materialisatie	23
Themakaart voorrijden	25
Themakaart pakeren & routes	26
Themakaart bomen	27
Themakaart bestaand groen	28
Themakaart nieuw groen	29

Colofon

Dit structuurontwerp is in opdracht van Greenlife bv gemaakt door Buro Poelmans Reesink Landschapsarchitectuur en in nauwe samenwerking met de opdrachtgever en Strategie architecten en Paul Staats tot stand gekomen.

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

LIGGING

Ligging t.o.v. zijn omgeving - gemaakt door Paul Staats

Ligging in de wijk

Bestaande entree

STRUCTUUR VAN DE WIJK

Groen en infrastructuur van de wijk - gemaakt door Paul Staats

STRUCTUUR VAN DE LOCATIE

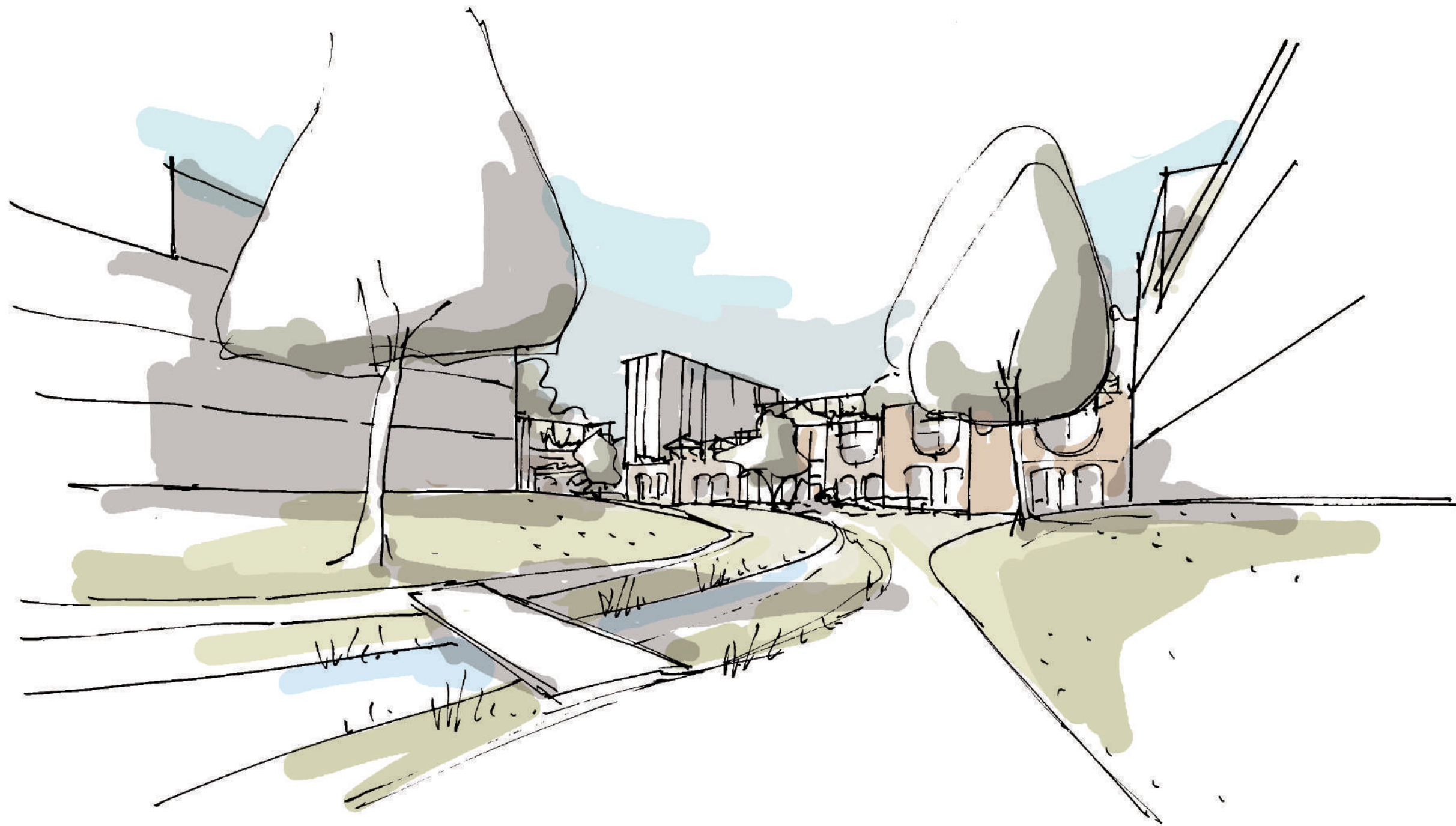

CONCEPT

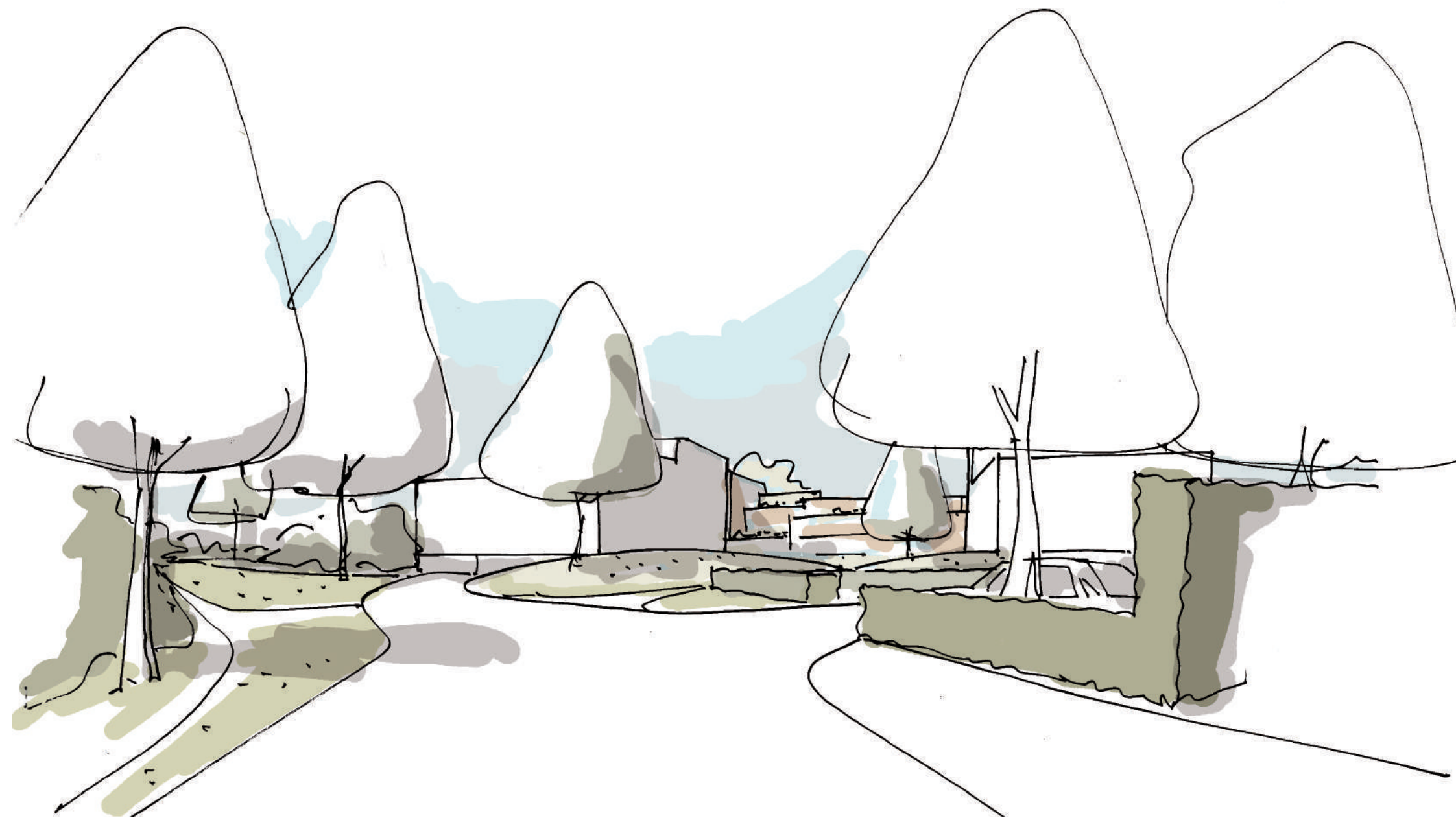
SCHETSONTWERP

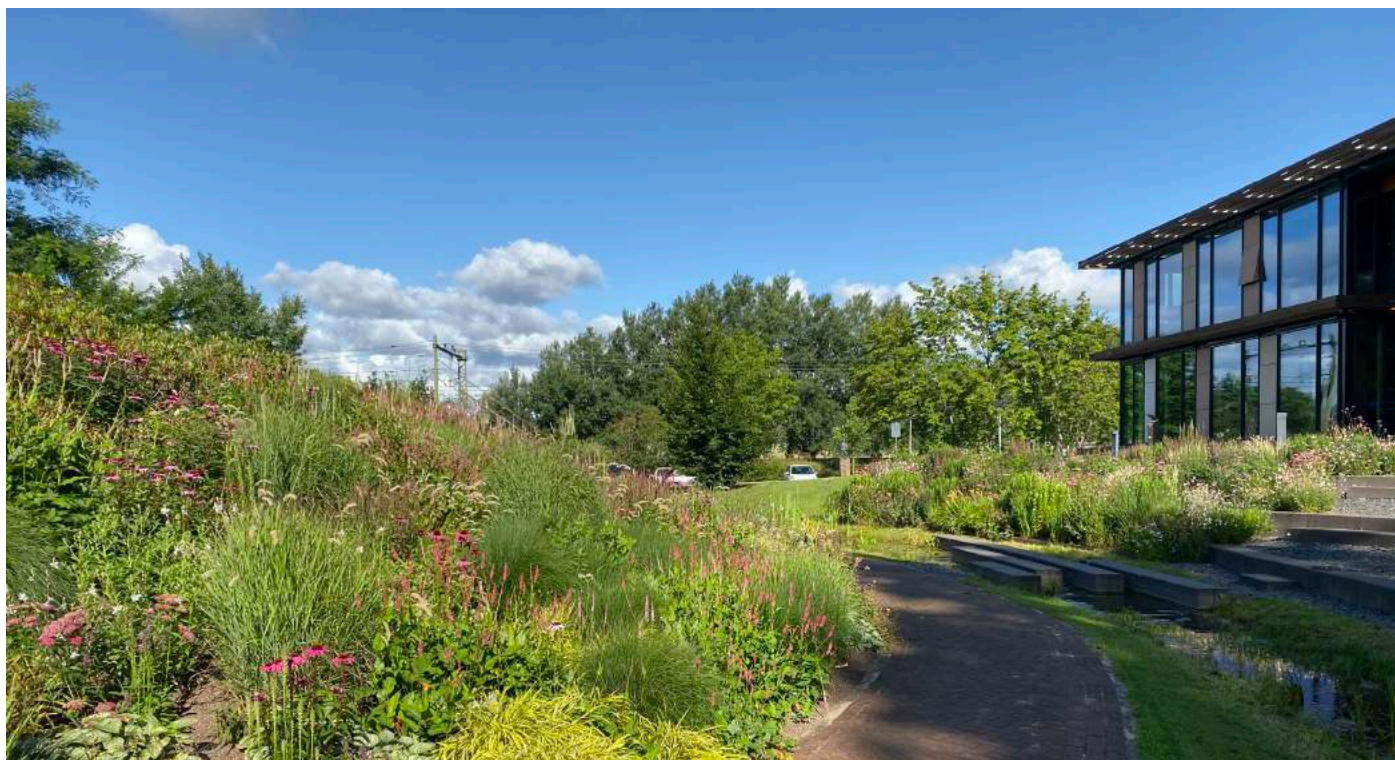

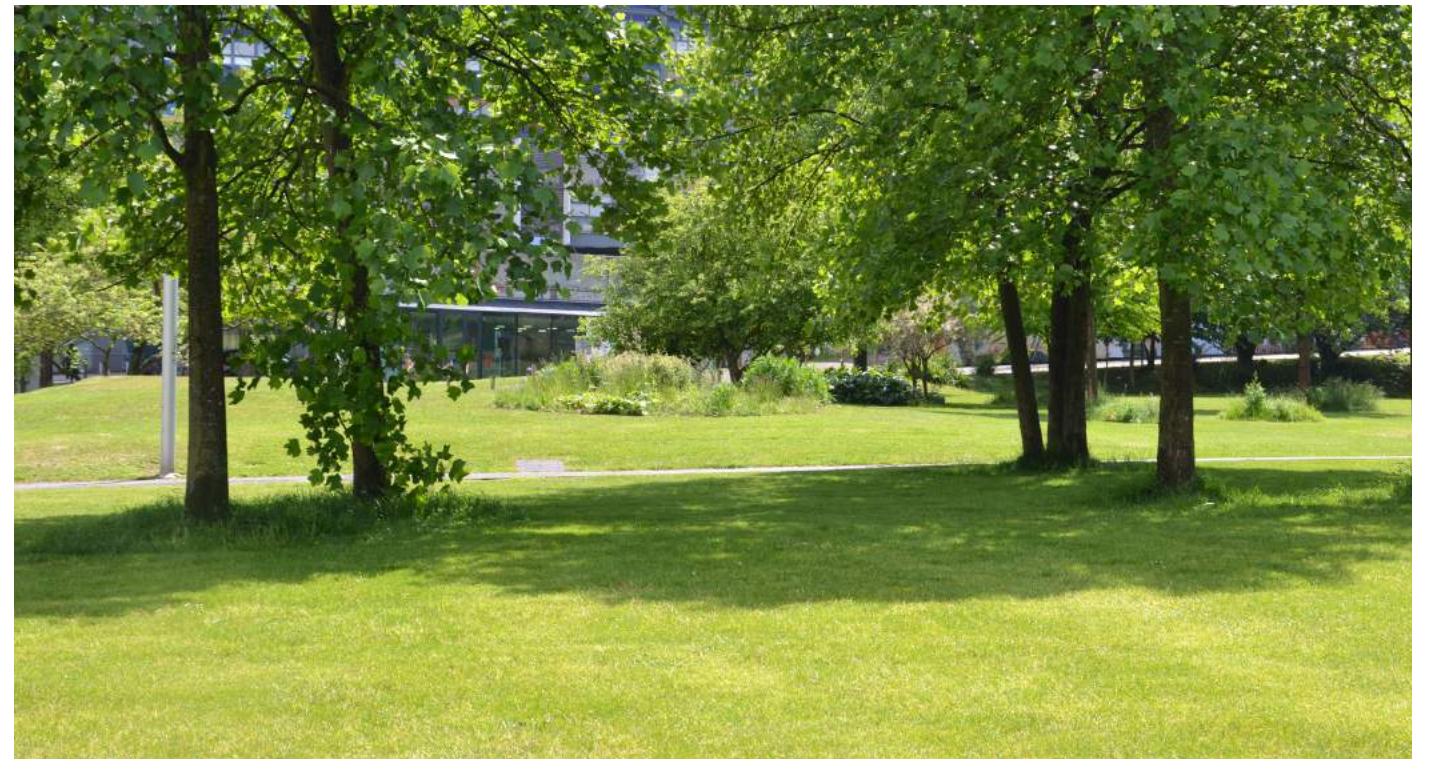

THEMAKAART - FLORA & FAUNA

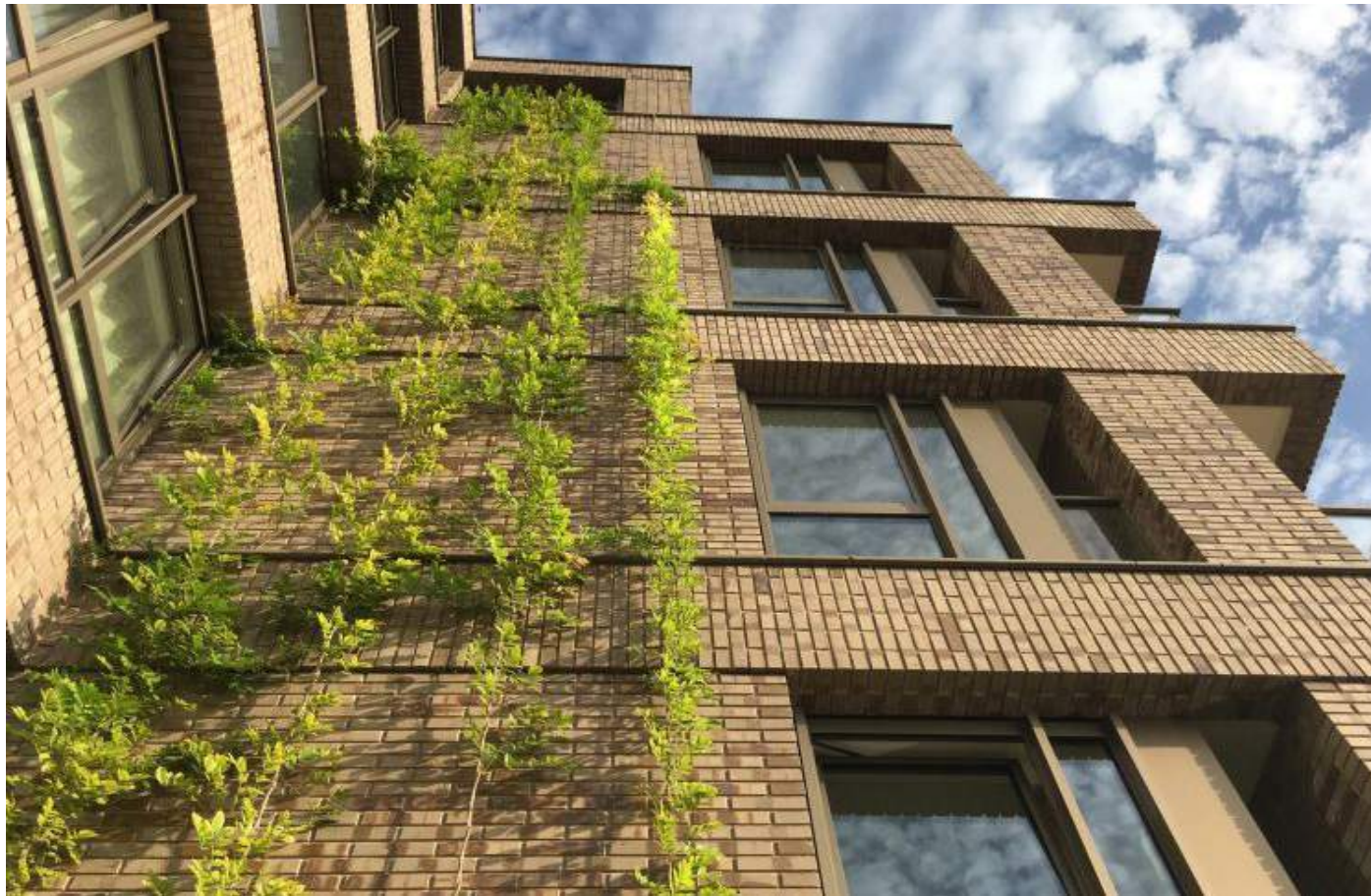
REFERENTIE BEELDEN - BEPLANTING

REFERENTIE BEELDEN - HET GEBOUW ALS ONDERDEEL VAN HET LANDSCHAP

REFERENTIE BEELDEN - MATERIALISATIE

Halfbestrating als bron van voedsel

De openingen tussen de stenen biedt ruimte aan zogenaamde tredvegetatie, planten die tolerant zijn voor betreding of hierdoor zelfs harder gaan groeien. De planten zorgen voor zaden en insecten die weer dienen als voedsel voor vogels.

Bron: www.checklistgroenbouwen.nl

THEMAKAART - VOORRIJDEN

- draaicircel auto
- draaicircel brandweerauto

THEMAKAART - PARKEREN & ROUTES

- parkeerplaats
- fietsenstalling
- route - voetgangers

THEMAKAART - BOMEN

Deze kaart is gemaakt op basis van een globale inventarisatie

- Bestaande bomen
- Nieuwe bomen - 20 stuks
- Te kappen bomen - 15 stuks

THEMAKAART - BESTAAND GROEN

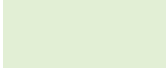
Deze kaart is gemaakt op basis van een globale inventarisatie

 Beplanting huidige situatie - 3.500m²

Totaal: 3.500m² groen

THEMAKAART - NIEUW GROEN

	Gras - 3.270m ²
	Gras parkeervakken - 1.155m ²
	Heesters - 350m ²
	Vaste planten - 1535m ²
	Groen daken - 2975m ²

Totaal: 9.285m² groen

Paul STAATS
www.paulstaats.com

strategie
architecten

BURO POELMANS REESINK LANDSCHAPSARCHITECTUUR

Bijlage 6

Aanvraagformulier

Aanvraag ingediend op 12-09-2022

Normale procedure in Waterschap Rivierenland

ALGEMENE INFORMATIE

- e-mail: info@paulstaats.com
- aanvraagnummer: 00006596
- naam aanvraag: Normale procedure
- bevoegd gezag: Waterschap Rivierenland

OP BASIS VAN ONDERSTAANDE LOCATIE

Aanvraagformulier

VRAGEN EN ANTWOORDEN UIT DE AANVRAAG

1. Doe je de aanvraag voor een bedrijf, vereniging/stichting of voor jezelf?
 - Bedrijf
2. Gegevens bedrijf.
 - kvk: 61719951
 - contactpersoon:
 - vestigingsnummer: 000030797969
 - handelsnaam: Paul Staats Ontwerp
3. Telefoonnummer contactpersoon van de aanvraag.
 -
4. E-mailadres contactpersoon van de aanvraag.
 - info@paulstaats.com
5. Wat is je adres?
 - een adres in Nederland
6. Adres in Nederland.
 - huisnummer: 15
 - huisletter:
 - huisnummertoevoeging:
 - postcode: 6821BA
 - straatnaam: Marten van Rossemstraat
 - woonplaats: Arnhem
7. Wat is de naam van het plan?
 - Ruimtelijke Onderbouwing Zeelandsingel 40 te Arnhem - 2e fase
8. Geef een korte omschrijving van het plan.
 - Op locatie (huidig parkeerterrein) komen twee, nieuwe bouwblokken voor 51 kleine appartementen. Het nieuwe parkeren gebeurt veel onder de bouwblokken. Veel verharding wordt verwijderd of waterdoorlatend. In totaal circa 2.500 m² minder verharding. Wadi's en omliggenden watergangen vangen hemelwater op. Op daken komt sedumbepanting.
9. Wat is de toename aan verharding (bestrating en bebouwing) binnen het plangebied in m²?
 - 0
10. Wat is het adres van het plan?
 - Zeelandsingel 40 te Arnhem

Aanvraagformulier

11. Wilt u een bijlage toevoegen van het plan?
- Nee

Aanvraagformulier

OP BASIS VAN DE GEGEVEN ANTWOORDEN IN DE CHECK IS ONDERSTAANDE NODIG:

1. Normale procedure
2. a_watergangen
3. a_watergangen_zone

DETAILS

1. Normale procedure

Wateradvies Normale procedure

Uit de watertoets blijkt dat u de gangbare watertoetsprocedure moet volgen. Dit betekent dat er nader overleg plaats moet vinden met Waterschap Rivierenland. Het waterschap wil vroegtijdig met u meedenken, u informeren en u adviseren over de waterhuishoudkundige aspecten van uw plan. Het waterschap beoordeelt of het waterbelang voldoende gewaarborgd is. Deze uitgangspuntennotitie is onderdeel van de watertoetsprocedure.

Wat moet ik doen?

Deze uitgangspuntennotitie vormt de start voor uw overleg met het waterschap. De notitie is automatisch opgesteld op basis van uw antwoorden en uw ingetekende plangebied. Waterschap Rivierenland geeft in deze uitgangspuntennotitie aan welke wateraspecten van belang zijn voor uw ruimtelijke plan. De gemeente draagt ook zorg voor aspecten van de waterhuishouding. Daarom is het belangrijk om uw plan ook met hen af te stemmen. U kunt contact opnemen met uw accountmanager van Waterschap Rivierenland voor overleg. U vindt deze contactgegevens hier:

<https://www.waterschaprivierenland.nl/accountmanagers-waterschap-rivierenland-gemeente>

Beleid Waterschap Rivierenland

Het waterbeheerprogramma is bepalend voor het beleid van Waterschap Rivierenland en wordt iedere zes jaar geactualiseerd. Het plan omvat alle watertaken van het waterschap op gebied van waterveiligheid, afvalwaterzuivering, schoon en voldoende water. Daarnaast beschikt het waterschap over een verordening: de Keur. In de Keur staan regels voor de bescherming van onder andere waterkeringen, watergangen en bijhorende kunstwerken. In de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden beheert het waterschap ook wegen buiten

Aanvraagformulier

de bebouwde kom (geen Rijks- of provinciale wegen). Hier is de Keur ook op van toepassing. De werkzaamheden in of nabij de watergangen, waterkeringen en wegen in beheer bij het waterschap worden getoetst aan de regels in de Keur. Voor het uitvoeren van werkzaamheden kan een watervergunning nodig zijn.

Klimaatadaptatie

Water en ruimtelijke ordening zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, zeker in ons veranderende klimaat. Extreme buien worden steeds vaker afgewisseld met perioden van droogte. We blijven ernaar streven om voldoende water van voldoende kwaliteit beschikbaar te hebben. Het waterschap heeft samen met de gemeenten de taak om te zorgen voor een klimaatbestendige inrichting van onze leefomgeving. Dit kunnen we niet alleen. U kunt een bijdrage leveren door uw plan zo klimaatbestendig mogelijk in te richten. Denk bijvoorbeeld aan groene daken of natuurvriendelijke oevers. De kwaliteit van de leefomgeving of de biodiversiteit kan zo worden vergroot. Op de website <https://bouwadaptief.nl/> kunt u zich laten inspireren door klimaatadaptatieve projecten en vindt u een overzicht van mogelijke maatregelen.

Grondwater

Waterschap Rivierenland is verantwoordelijk voor het waterpeil in sloten en vaarten. Dit peil heeft indirect effect op het grondwaterpeil. Gemeenten moeten overlast door te veel of te weinig grondwater beperken. Particulieren zijn verantwoordelijk voor het grondwater op hun perceel.

Drooglegging

Drooglegging is de maat waarop het maaiveld, het straatniveau of het bouwpeil boven het oppervlaktewaterpeil ligt. We adviseren voor het maaiveld een drooglegging van 0,70 meter, voor het straatpeil een drooglegging van 1,00 meter en voor het bouwpeil een drooglegging van 1,30 meter. Zo voorkomt u overlast door grondwater. We adviseren om onderzoek te doen in gebieden waar overlast door grondwater bekend is of waar hoge grondwaterstanden voorkomen. U kunt maatregelen nemen om overlast te voorkomen. Voorbeelden van maatregelen zijn het ophogen van het maaiveld of bouwen zonder kruipruimte.

Infiltreren

Het is wenselijk dat uw plan grondwaterneutraal is. Dit kan door hemelwater te infiltreren. U houdt zo water vast voor drogere perioden. Dit kan alleen in gebieden waar de grondwaterstanden en de bodemopbouw dat toelaten. Het zijn de hogere gronden met een goede doorlatendheid. Onze accountmanager kan u hierover adviseren. Met een infiltratieonderzoek kunt u (laten) onderzoeken of en op welke wijze infiltratie kan plaatsvinden.

Watercompensatie

Aanvraagformulier

Aanleg van nieuw verhard oppervlak leidt tot versnelde afvoer van hemelwater naar watergangen. Om te voorkomen dat hierdoor wateroverlast ontstaat, kan aanleg van extra waterberging noodzakelijk zijn. Zo wordt het verlies van berging in de bodem gecompenseerd. Het is mogelijk dat u voor een eenmalige vrijstelling van de compensatieplicht in aanmerking komt. De eenmalige vrijstelling geldt bij een toename in verharding van minder dan 500 m² in stedelijk gebied en minder dan 1500 m² in landelijk gebied. Zo voorkomen we dat individuele bewoners moeten compenseren voor voorzieningen zoals serres, tuinschuurtjes, etc. Op sommige locaties is het onwenselijk om de vrijstelling in te zetten, omdat bijvoorbeeld de waterhuishoudkundige situatie dan zou verslechteren. Compenserende waterberging is dan wel nodig. Bespreek dit met de betreffende accountmanager van het waterschap.

Is de toename in verharding groter dan 500 m² in stedelijk gebied of groter dan 1500 m² in landelijk gebied dan is het mogelijk dat de vrijgestelde oppervlaktes in mindering worden gebracht. Neemt in uw plan de verharding bijvoorbeeld toe met 600 m² in stedelijk gebied, dan hoeft u met de vrijstelling maar voor 100 m² te compenseren. We gaan ervan uit dat gemeenten en organisaties deze vrijstelling op een eerder moment binnen ons beheergebied hebben ingezet. Zij hebben hier dan geen recht meer op hebben. U kunt contact opnemen met de afdeling vergunningen (vergunningen@wsrl.nl) van het waterschap om deze vrijstelling aan te vragen. U moet compenserende maatregelen nemen als u niet in aanmerking komt voor de vrijstelling of als u de vrijgestelde oppervlaktes overschrijdt. U zult daarover nadere afspraken moeten maken. Bespreek dit met uw accountmanager van het waterschap.

Berekenen benodigde watercompensatie De benodigde ruimte voor waterberging wordt berekend op basis van de toename van verhard oppervlak, maatgevende regenbuien en de maximaal toelaatbare peilstijging in de watergangen. De vuistregel is dat er 436m³ waterberging nodig is per hectare nieuw verhard oppervlak. De maximaal toelaatbare peilstijging bedraagt 0,20 meter in het gebied Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. In de rest van het beheergebied van Waterschap Rivierenland geldt een maximaal toelaatbare peilstijging van 0,30 meter. Dit geldt voor plannen met een toename van verhard oppervlak tot 5.000 m². De vuistregel geldt alleen bij waterberging in open water en als er geen sprake is van complicerende zaken (bijvoorbeeld kwel).

In stedelijk gebied kan waterberging ook worden gerealiseerd via een waterbergingsbank (indien beschikbaar). Plannen met een toename van het verhard oppervlak in stedelijk gebied tot 1500 m² komen hiervoor in aanmerking.

Voor plannen met meer dan 5000m² extra verharding wordt een aparte berekening gevraagd. Dit geldt ook voor plannen die waterhuishoudkundig complex zijn. Hierbij worden de volgende berekeningsuitgangspunten gehanteerd: • De maatgevende afvoer door de watergangen is 1,5 l/s/u. Dit is ook de afvoer die de watergangen in het landelijk gebied nog net aankunnen. • Bij een regenbui die eenmaal per 100 jaar kan voorkomen met 10% opslag vanwege de klimaatverandering (T=100+10%) mag er geen inundatie optreden. • Bij een regenbui die eenmaal per 10 jaar optreedt met 10% opslag vanwege klimaatverandering (T=10+10%) moet er voor het straatpeil nog een drooglegging van 1,00 m zijn ten opzichte van zomerpeil.

Voorkeursvolgorde aanleg watercompensatie Bij de keuze van het soort bergingsvoorziening hanteert het waterschap de voorkeursvolgorde vasthouden-bergen-afvoeren:

- Hergebruik en/of vasthouden Hierbij wordt het hemelwater binnen het plangebied verzameld en komt niet (direct) in het oppervlaktewater terecht. Dit kan bijvoorbeeld

Aanvraagformulier

met groene polderdaken en wadi's. Het ontwerp-, beheer- en onderhoudsaspect spelen een belangrijke rol bij deze voorzieningen. De initiatiefnemer dient aantoonbaar te maken dat de gerealiseerde berging kan blijven functioneren. Op hoge zandgronden met een lage grondwaterstand heeft infiltratie onze voorkeur. De gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) komt niet hoger dan 50 cm onder het maaiveld. U kunt de attentiekaart infiltratie met daarop kansrijke gebieden voor infiltratie bij onze accountmanager opvragen. Buiten deze gebieden is infiltratie ook mogelijk, zolang de gemiddelde hoogste grondwaterstand niet hoger komt dan 50 cm onder maaiveld. In kwelgevoelige gebieden hanteren we de gemiddeld hoogste stijghoogte, omdat het grondwater in de winter (als de rivierstanden hoog zijn) hoger onder het maaiveld komt. De gemiddeld hoogste stijghoogte mag niet hoger komen dan 50 cm onder maaiveld. Infiltratie vindt bij voorkeur plaats in de openbare ruimte (openbaar groen, bermen, etc.). In overleg met de accountmanager kan hiervan worden afgeweken.

- **Bergen** Onder bergen verstaan we de opvang van hemelwater in het oppervlaktewater. Het hemelwater van het plangebied wordt opgevangen in het oppervlaktewater. Hier heeft het graven van nieuw oppervlaktewater de voorkeur boven het vergroten van bestaand water. Bij gebruik van bestaand water gaat de voorkeur uit naar watergangen die niet door Waterschap Rivierenland worden onderhouden. In het algemeen geldt dat compensatie in B-watergangen de voorkeur heeft boven compensatie in A-watergangen. Als de aanvrager kan aantonen dat compensatie in een B- of A-water redelijkerwijs niet mogelijk is, kan het waterschap ook compensatie in bestaande of nieuwe C-wateren toelaten.

Bij aanleg of aanpassing van watergangen is het van belang rekening te houden met de bereikbaarheid voor onderhoud, in- en uitlaatplaatsen voor maaiboten en opslagmogelijkheden voor slootvuil en kroos. Om water van voldoende waterkwaliteit te houden (of krijgen), is ook het zelfreinigend vermogen van het watersysteem van belang. Dit wordt bevorderd door rekening te houden met voldoende waterdiepte (streven is 1 meter of juist droogvallend) en voldoende oevervegetatie (taludschuine minimaal 1:2 of flauwer). Hierbij wordt hemelwater afgevoerd via de riolering.

- **Afvoeren** Hierbij wordt hemelwater afgevoerd via de riolering.

Waterkwaliteit Hieronder volgt een aantal algemene aandachtspunten die gelden voor verschillende ruimtelijke ontwikkelingen:

- Gebruik geen uitlogende materialen zoals zink of koper. Zo komen deze materialen niet in de sloot terecht. Gebruikt u wel uitlogende materialen, dan mag het dakwater niet rechtstreeks op de sloten worden geloosd.
- Bladeren van bladverliezende bomen langs het water komen vaak in het water terecht. Dit kan de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. U kunt de hoeveelheid bladafval in de watergang beperken door rekening te houden met de plaatsing van bomen.
- Neem de ecologische waarde mee in het ontwerp van een watergang, wadi, etc. Door aandacht te hebben voor de ecologische waarde, vergroot u deze zonder al te veel moeite.

Waar moet ik op letten?

Achtergrondinformatie

Aanvraagformulier

2. a_watergangen

A-watergang

In het plangebied ligt een A-watergang of een beschermingszone van een A-watergang. We vragen u A-watergangen op te bestemmen als water. De beschermingszone van de watergangen hoeft niet te worden bestemd. Voor de boezemgebied op het winterbed verzoeken we de dubbelbestemming Waterstaat - Waterberging op te nemen."

Wat moet ik doen?

Waar moet ik op letten?

Achtergrondinformatie

Aanvraagformulier

3. a_watergangen_zone

A-watergang

In het plangebied ligt een A-watergang of een beschermingszone van een A-watergang. We vragen u A-watergangen op te bestemmen als water. De beschermingszone van de watergangen hoeft niet te worden bestemd. Voor de boezemgebied op het winterbed verzoeken we de dubbelbestemming Waterstaat - Waterberging op te nemen."

Wat moet ik doen?

Waar moet ik op letten?

Achtergrondinformatie

Bijlage 7

Vermeer Vastgoed B.V.
Bijsterhuizen 11-58
6546 AS Nijmegen
Tel. 06 16 526 526

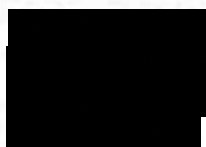

Overleg direct omwonenden Zeelandsingel 40 te Arnhem d.d. 19 april 2021

Aanwezig:

Gebouw Eigenaar
Strategie Architecten

Bewoner Zoutelandehof
Bewoner Zoutelandehof
Bewoner Zoutelandehof
Bewoner Zoutelandehof

Aangezien de direct omwonenden graag geïnformeerd wilden worden over de positie van de nieuwbouw en de zichtlijnen hebben wij op 19 april jl., met behulp van een drone en het uitzetten van de nieuwbouw d.m.v. gespoten lijnen, hieraan gehoor gegeven. Dit alles is uitgevoerd in de aanwezigheid van de direct omwonenden.

De contouren van de nieuwbouw zijn d.m.v. gespoten lijnen (zie bijlagen) nu duidelijk zichtbaar voor iedereen.

Ook hebben wij met behulp van een drone foto's genomen van het geheel en met name van het uitzicht vanaf de balkons van de nieuwbouwappartementen, op sta hoogte, naar de bestaande bouw (achtertuinen Zoutelandehof). Dit om de direct omwonenden een impressie te geven van de inijk. De direct omwonenden waren verrast en de inijk vonden ze erg meevallen.

De direct omwonenden maakten zich nog wel zorgen over het uitzicht vanuit hun tuinen naar de nieuwbouw. Strategie Architecten heeft op deze middag, 19 april jl., alles uitgemeten en heeft dit uitzicht vanaf zithoogte achtertuinen naar de nieuwbouw uitgewerkt middels een 3d impressie waarbij de bestaande heg/haag met 20 cm wordt verhoogd (zie bijlagen). Na deze presentatie werd hiermee de zorg ook een heel eind weg genomen. Daarnaast hebben wij aangegeven om in overleg met de landschapsarchitect in de zichtlijnen vanuit de bestaande woningen/tuinen eventueel bomen te plaatsen om alles meer groen te maken.

Verder hebben wij aangegeven dat de bezwaartermijn van de vergunning van de transformatie binnenkort af loopt. Tevens hebben wij duidelijk gemaakt dat wij met dit ontwerp van de nieuwbouw verder de weg inzetten voor het aanvragen van een vergunning, na overleg met welstand en de overige disciplines van de Gemeente Arnhem.

Met vriendelijke groet,

 namens Green Life Omgevingsmanager

Online informatieavond met omwonenden Transformatie-Object Zeelandsingel 40 te Arnhem.
Donderdag 15 april 2021.

Aanwezig:

[Redacted] van Straten

Strategie Architecten

[Redacted] Jeroen ter Maat

Strategie Architecten

[Redacted] Marcel Vermees

Gebouweigenaar

[Redacted] Jeroen van Erde

Gebouweigenaar

[Redacted] Jada van Dalen

Omgevingsmanager (aanwezig zonder beeld)

Omwonenden Zeelandsingel 40 te Arnhem en [Redacted] Paul Bellman Gemeente Arnhem.

Doel van deze avond was om de gewijzigde plannen rondom de nieuwbouw van het Object Zeelandsingel 40 te presenteren aan de omwonenden, waarbij er zo veel mogelijk is geluisterd naar de opmerkingen/bezwaren die voortvloeiden uit de vorige presentatie. Deze presentatie is op 6 april jl. al voor besproken met de buurtcommissie.

De grootste aanpassing is dat de 5e verdieping rechts komt te vervallen en de 4e woonlaag wordt gedeeltelijk uitgebreid zowel op de linker als rechter nieuwbouw. Hierbij blijven wij onder de 15 meter (binnen het bestemmingsplan). De hoogte van de nieuwbouw is nu 14 meter, dat is 1 meter lager dan de bestaande bouw. Er zijn meerdere sprongen in de nieuwbouw, dat beter aansluit op de hoogte variatie van het bestaande gebouw.

Deze presentatie zal tezamen met dit verslag aan de omwonenden toegestuurd worden.

Separaat aan de voorlichting van het project aan de Zeelandsingel is er een overleg met een aantal bewoners van de Zoutelandehof opgestart.

De aangrenzende bewoners willen geïnformeerd worden over de positie van het gebouw en de zichtlijnen. Er zijn vragen gesteld over de hoogte van de nieuwbouw. Ter plaatse worden deze effecten met de direct omwonenden besproken.

Deze vragen kwamen voort uit de presentatie:

Verkeersdrukte:

De verkeersdrukte zal gaan afnemen dit omdat het gebruik van het pand wijzigt van kantoor naar bewoning. Dit wordt tezamen met de parkeernorm getoetst door de gemeente en wordt meegenomen bij de vergunningsaanvraag.

Veiligheid:

De vluchtroutes worden getoetst in het bouwbesluit. Er zijn voldoende vluchtwegen, echter er wordt uitgegaan van het feit dat je te voet kan vluchten en niet met de auto.

Hoe zit het met de geluidsoverlast van de parkeergarage:

Hiervoor zal een akoestisch onderzoek plaats vinden. Het geluid wordt tot een minimum beperkt.

Impact nieuwbouw woningwaarde:

Wij hebben deze vraag uitgezet bij Reavas Vastgoed. Zij komen een dezer dagen met een waardebeoordeling. Met de komst van de transformatie en de nieuwbouw zal de buurt een upgrade krijgen. Een desolaat bedrijfspand wordt omgetoverd naar een mooi wooncomplex waarbij er van uit wordt gegaan dat er een doorstroming uit de wijk naar de appartementen komt.

Welke doelgroep zullen de appartementen gaan betrekken:

Zoals reeds vermeld wordt er van uit gegaan dat er een doorstroming komt uit de wijk. Vanuit de gemeente worden wij verplicht om een deel sociale huurappartementen te realiseren. Per 1 januari 2021 is de maximale netto huurprijs voor een sociale huurwoning €752,33. Het maximale jaarinkomen voor een sociale huurwoning is vastgesteld op €40.024. Bij de overige appartementen stellen wij o.a. als eis dat de huurders een dagbesteding (baan) hebben, ook wordt er naar een minimum inkomsten niveau gekeken. Wij bepalen zelf de woningtoewijzing. Mevrouw **Rovers** vraagt hoe zij zich hiervoor kan inschrijven. Op het moment dat dit gaat spelen worden de buurtbewoners als eerste op de hoogte gebracht. Mevrouw **Rovers** is al wel op een lijst van gegadigden geplaatst. Wel wordt aan mevrouw **Rovers** meegedeeld dat zij zich via de postbus belangengroep Zeelandsingel Zeelandsingel40@ziggo.nl kan opgeven om op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen. Om de netheid en ordelijkheid te handhaven zullen wij voor een aantal uren een huismeester aanstellen voor het gehele complex.

Tijdens het vooroverleg met de buurtcommissie is aangegeven dat de contouren van de nieuwbouw uitgezet zullen worden, wanneer gaat dit plaatsvinden:

De contouren zijn maandag 19 april jl. in de middag uitgezet d.m.v. gespoten lijnen. U kunt vrij het terrein op lopen om dit te bekijken. Indien hierover nog vragen zijn dan vernemen wij dit graag van u. Wij zijn ten alle tijden bereid op locatie hierover duidelijkheid te verschaffen. De tuinen van de Zoutelandehof liggen 20 cm hoger (hebben wij vandaag ingemeten). Kan de hoogte ook weergegeven worden:

Dit kan middels een 3d impressie. Strategie architecten en Marcel Vermeer hebben, zoals besproken, maandagmiddag 19 april jl. 2 aangrenzende tuinen bezocht van de bewoners van de Zoutelandehof, waarvan de tuinen grenzen aan de nieuwbouw. Strategie zal het uitzicht uitwerken middels een 3d impressie.

Kunnen de blokken van de nieuwbouw niet omgedraaid worden:

De zichtlijnen moeten ook passen in de ruimtelijke omgeving en groen. Het moet een open geheel worden. Door het omdraaien van de nieuwbouwblokken wordt het ruimtelijk effect niet behaald.

Is het mogelijk om een groene haag rondom de 1 woonlaag te plaatsen, dit om de privacy te borgen van de aangrenzende tuinen.

Zoals reeds vermeld worden er al dichte balkons geplaatst. De toevoeging van een haag heeft geen meerwaarde. Uitgangspunt is de zithoogte. Wel zullen wij nader bestuderen om aan de zijde van de Zoutelandehof hoger groen te plaatsen om het eerste zicht weg te halen.

Is het mogelijk om het bestaande hekwerk dat nu op het terrein staat weg te halen zodat het bestaande gebied tussen de bestaande woningen en het pand groener wordt. Hierbij zullen de voetpaden meer toegankelijk worden:

Dit is ook onze wens, maar wij zullen dit gaan overleggen met de landschapsarchitect. Ook de vraag of er meer bomen geplaatst kunnen worden zullen wij hierin meenemen. Noodzaak is wel dat het aantal parkeerplaatsen behouden blijven.

Hoe is de planning:

Op dit moment kunnen wij u mededelen dat zojuist de vergunning voor de transformatie is afgegeven door de gemeente Arnhem. Op het moment dat deze publicatie online staat zullen wij u de link mailen.

De omgevingsvergunning van de nieuwbouw is nog niet aangevraagd. Om dit moment zitten wij nog in het voortraject. Vandaar deze informatieavonden met de buurt. Dit omdat wij

vooraf vele knelpunten kunnen tackelen. Na het indienen van deze omgevingsvergunning heeft de gemeente 26 weken de tijd om de vergunning af te geven. U kunt uitgaan dat wij op z'n vroegst met de nieuwbouw kunnen starten in 2022.

Wordt er duurzaam gebouwd, zo ja kan de buurt hierop meeliften:

Er worden zonnepanelen geplaatst, het geheel wordt gasloos en er worden warmtepompen geplaatst. Wij zullen gaan uitzoeken of de opbrengsten van de zonne-energie voldoende zal zijn om ook de buurt hiervan te voorzien.

Slotwoord:

Wij danken u voor uw aanwezigheid en uw input. Wij zullen het plan weer verder gaan uitwerken.

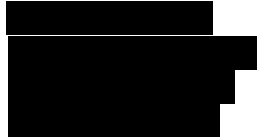
Met vriendelijke groet,

 namens Green Life
Omgevingsmanager

Vermeer Vastgoed B.V.
Bijsterhuizen 11-58
6546 AS Nijmegen
Tel. 06 16 526 526

Vooroverleg met buurtcommissie nieuwbouw-ontwikkeling Zeelandsingel 40 Arnhem d.d. 6 april 2021

Aanwezig:

Gebouw Eigenaar
Gebouw Eigenaar
Strategie Architecten
Notuliste

Buurtcommissie Zeelandsingel

Vooroverleg buurtcommissie aangepaste plannen nieuwbouw Zeelandsingel.

De aangepaste nieuwbouwplannen zijn gepresenteerd door Henk van Strategie architecten. De buurtcommissie heeft een papieren versie hiervan ontvangen. Henk heeft de aanpassingen met de buurtcommissie besproken. De grootste aanpassing is dat de 5• verdieping op de rechter nieuwbouw komt te vervallen en dat de 4• woonlaag wordt vergroot zowel op de linker als rechter nieuwbouw. De hoogte komt hierbij de vervallen maar het aantal nieuw te ontwikkelen m2 blijft in tact. De daktuinen zijn niet vrij toegankelijk, de omwonenden zullen hier geen last van ondervinden.

 heeft een indicatie gegeven van het aantal m2 dat tussen de achtertuinen/poort bewoners Zoutelandehof ligt en de nieuwbouw.

Op de vraag waarom er een gedeelte nieuwbouw wordt gerealiseerd is uitgelegd dat alleen een transformatie niet haalbaar is aangezien de huidige wetgeving er op staat dat er verduurzaamd moet worden. Dit houdt o.a. in geen gas maar warmtepompen etc. Om dit rond te rekenen heb je een bepaald volume nodig.

De "groene" heg die op de tekening staat vermeld is niet definitief en wordt ook niet strak tegen de achterkant van de tuinen Zoutelandehof geplaatst. Er zal nog voldoende ruimte tussen gelaten worden.

De ingang van de parkeergarage kan niet verplaatst worden. Het geluidsoverlast wordt zo veel mogelijk beperkt door het plaatsen van akoestisch materiaal en veel groen.

Er worden 145 appartementen gerealiseerd, waarvan de bewoners deels in de parkeergarage en deels buiten parkeren.

De verkeersdruk zal afnemen aangezien het gebruik van het pand wijzigt van kantoor naar bewoning. Aangezien wij ruim voldoen aan de parkeernorm is de verwachting dat er geen parkeerproblemen in de wijk zullen ontstaan. Deze zullen eerder afnemen.

Ca. 900m² wordt er in de transformatie op de b.g.g. vrijgehouden voor commerciële ruimtes. Dit is opgelegd door de gemeente om een aantal wijkfuncties te behouden.

De gemiddelde doorstromingsverwachting van de huurappartementen is ca. 7% per jaar op 100 appartementen. De doorstromingsverwachting van de koopappartementen is vele malen lager.

Rondvraag:

■■■■■ vraagt of er aan de zijkant van haar penceel, dat afloopt naar een talud, een hek geplaatst kan worden. Dit i.v.m de veiligheid. Hier zal rekening mee gehouden worden.

De heer ■■■■■ vraagt of bij de uitgang van zijn achtertuin in de heg/ omheining van het nieuwe terrein een schuifdeur kan komen zodat hij 2x per jaar zijn sloep kan verplaatsen. Hier zal nog naar gekeken worden.

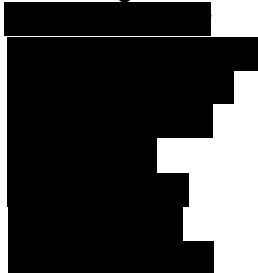
■■■■■ zal, als lid buurtcommissie, de vragen/opmerkingen die vanuit de buurt gemaakt zijn bundelen en deze ons nog deze week toesturen. Deze vragen/opmerkingen zullen wij in de volgende online meeting, die gepland is op donderdag 15 april a.s., meenemen.

■■■■■, omgevingsmanager Green Life

Vermeer Vastgoed e.v.
Bijsterhuizen 11-58
6546 AS Nijmegen
Tel. 06 16 526 526

Notulen: Vooroverleg 18 maart nieuwbouw-ontwikkeling Zeelandsingel 40 Arnhem

Aanwezig:

Gebouw Eigenaar
Gebouw Eigenaar
Strategie Architecten
Strategie Architecten
Stedenbouwkundige
Landschapsarchitect
Gemeente Arnhem
Omgevingsmanager Vermeer Vastgoed
Omwonenden Zeelandsingel

Agenda:

Introductie, waar staan we
Presentatie nieuwbouw
Invloed zichtlijnen bewoners
Parkeerbeleid nieuwbouw
Groenvoorziening nieuwbouw

Introductie en presentatie Nieuwbouw:

Deze avond heeft Strategie architecten de aangepaste plannen gepresenteerd. Opmerkingen vanuit de vorige Teammeeting zijn hierin meegenomen. Strategie Architecten heeft uitgelegd dat deze avond een vooroverleg is voor de aanvraag van de vergunning nieuwbouw.

De nieuwbouwplannen zullen bij deze notulen gevoegd worden. Duidelijk moet zijn dat het een "praatstuk" betreft. In een volgende sessie zullen opmerkingen en bezwaren van omwonenden indien mogelijk worden meegenomen.

Er is rekening gehouden met de privacy van de omwonenden. De balkons die eventueel overlast gaan geven zijn dicht waardoor men elkaar niet kan zien. De gevels zullen opgaan in de parkachtige omgeving. Slaapkamers zijn gesitueerd aan de kopse kanten om inblik op de burens te voorkomen.

De bezwaren van de buurt concentreren zich op de volgende punten:

Hoogte van de "oostelijke" nieuwbouw (5 bouwlagen) i.v.m. inblik/uitzicht
Geluid vanwege auto's die parkeergarage oostelijke nieuwbouw uitrijden
Angst op waardevermindering van bestaande woningen van omwonenden

Voortgang:

Bij de vragenronde was er een duidelijke overeenstemming over de hoogte van de nieuwbouw, het uitzicht, geluidsoverlast parkeergarage en inkijk/privacy. Met name de hoogte van het gebouw en het overschrijden van de 15 meter stuitte op veel weerstand. De 5e verdieping op het rechtergebouw werd als zeer hoog ervaren. De vraag of deze verplaatst kan worden naar het linker gebouw zal meegenomen en opnieuw bekeken gaan worden. Wij willen benadrukken dat wij met dit ontwerp rekening hebben gehouden met de massa studie die voortkwam uit de stedenbouwkundige wens van de gemeente, dat de nieuwbouw torens vanuit alle uitvalswegen zichtbaar moeten zijn, ondanks alle tot nu toe geuite bezwaren. Vanuit de bewoners de vraag of er eventueel aan de westzijde een laag toegevoegd kan worden en de laag aan de oostzijde eraf.

De vraag die betrekking had op de entree van de parkeergarage en de hiermee gepaarde geluidsoverlast wordt nader bekeken. Wel is het zo dat wij niet verwachten dat de parkeergarage veel geluidsoverlast gaat geven aangezien het geluid weg kan aan de binnenkant. Aan de binnenkant/tuin zijn veel open ruimtes.

Naast bovenstaande bezwaren kwam nog de vraag wat de nieuwbouw zal gaan doen met de woningwaarde van de omliggende woningen. Er werd aangegeven dat men bang is voor een waardevermindering van de omliggende woningen.

Van waardevermindering zal geen sprake zijn aangezien de buurt er, met de komst van de transformatie en nieuwbouw, op vooruit zal gaan. Naast huur appartementen zullen er in het rechter gebouw ook koop appartementen komen. De omgeving wordt omgetoverd naar een parkachtige omgeving. Door permanente bewoning wordt verpaupering tegengegaan en de sociale controle wordt hierdoor vergroot.

Er zal, volgens afspraak, een verslag van een onafhankelijke partij worden toegestuurd die dit bovenstaande zal bevestigen.

Voortgang:

Ontwikkelaar kijkt met Strategie architecten naar opmerkingen bewoners
Ontwikkelaar onderzoekt in hoeverre geluidsoverlast een thema is en hoe dit opgelost kan worden door geluid beperkende maatregelen
Ontwikkelaar onderzoekt of er negatieve invloed is op de waarde van de woningen doormiddel van rapportage expert.

De buurt kan n.a.v. deze avond hun nieuwe vragen, opmerkingen en bezorgdheden etc. mailen naar het bekende mailadres: [redacted] Buurtcommissie, bestaande uit [redacted] Thoonen, Kiki Kyriake en Mees Minkhofs, zullen deze vragen bundelen en ons overhandigen. Wij zullen deze punten, voor zover mogelijk, meenemen in onze plannen. Strategie heeft aangegeven ca. 2 weken nodig te hebben om alle opmerkingen en punten te verwerken in nieuwe ontwerpen. Graag input mailen voor donderdag 1 april 2021.

Datum voor nieuw Teams overleg volgt.

Met hartelijke groeten,

Linda van Dalen

Omgevingsmanager Vermeer Vastgoed B.V.

Online informatie-avond met omwonenden Transformatie-Object Zeelandsingel 40 te Arnhem.
Donderdag 21 januari 2020.

Aanwezig:

[REDACTED]	<i>Strategie Architecten</i>
[REDACTED]	<i>Strategie Architecten</i>
[REDACTED]	<i>Stedenbouwkundige</i>
[REDACTED]	<i>Gemeente Arnhem</i>
[REDACTED]	<i>Gebouweigenaar</i>
[REDACTED]	<i>Gebouweigenaar</i>
[REDACTED]	<i>Omgevingsmanager</i>

Omwonenden Zeelandsingel 40 te Arnhem

Doel van deze avond is om de plannen rondom de transformatie en nieuwbouw van het Object Zeelandsingel 40 te presenteren aan de omwonenden en ook de tot nu toe gestelde vragen te beantwoorden. Daarnaast kunnen eventuele wensen en/of opmerkingen meegenomen worden in de planvorming van het nog te realiseren woongebouw.

De plannen worden middels een presentatie voorgelegd. Deze presentatie zal tezamen met dit verslag aan de omwonenden toegestuurd worden.

Het bestaande pand wordt getransformeerd tot 92 appartementen en daarnaast worden er 50 nieuwbouwappartementen gerealiseerd. Aan de linkerkant zullen er 4 woonlagen komen en aan de rechterkant 5 woonlagen. De parkeergarage is deels ondergronds hierdoor kunnen wij op begane grondniveau een groenere uitstraling creëren. Doel is het bestaande gebouw te vergroenen, denk hierbij aan zonnepanelen, gasloos, warmtepompen, groene daken etc. Het buiten terrein zal worden getransformeerd naar een parkachtige omgeving die vrij toegankelijk is en die samenvloeit met de wijk zodat de aangrenzende bewoners hier ook een prettige groene beleving gaan ervaren.

Het object zal zijn gemeenschappelijke functies behouden, hiervoor is ca. 900 m² vrijgehouden in het bestaande gebouw (denk hierbij aan een huisarts, fysiotherapeut en overige wijkfuncties).

1. Aanvang bouwperiode?
Streefdatum na de bouwvak 2021.
2. Duur bouwperiode?
Transformatie zal ca. 8 maanden in beslag nemen, de nieuwbouw ca. 12-15 maanden.
3. Aan- afvoer route bouwverkeer?
Hiervoor wordt een plan opgesteld waardoor het bouwverkeer tot een minimum wordt beperkt. Voordeel is dat het terrein groot genoeg is en er groots opgeslagen kan worden waardoor minder verkeersbewegingen. De werknemers kunnen op eigen terrein parkeren.
Afspraak: omwonenden middels mail informeren in geval van bijzonder transport.
4. Wordt er geheid?
Er zal geheid gaan worden. We kiezen dan voor boortechniek waardoor er geen schade optreedt naar omliggende bebouwing.
5. Is er asbesthoudend materiaal in het gebouw?
In het pand is op dit moment beperkt asbesthoudend materiaal aanwezig. Dit materiaal zal door een erkend/gecertificeerd bedrijf verwijderd gaan worden.
6. Blijft de nieuwbouw binnen het huidige bouwvlak?
De nieuwbouw blijft binnen het huidige bouwvlak.
7. Doelgroepen appartementen?
Deels sociale huur {opgave vanuit de Gemeente Arnhem}, merendeels middensegment doorstromers uit de omgeving. Verwachting jongeren tussen de 26-40 jaar en daarnaast ouderen die door willen stromen vanuit de wijk.

8. Huur- of koopappartementen?

Huur appartementen.

9. Aantal te bouwen appartementen?

Er worden 92 appartementen gebouwd in het bestaande pand en 50 nieuwbouwapartementen.

10. Waar komt het nieuwbouw gedeelte en wat is de hoogte van de nieuw te bouwen appartementen?

Zowel links al rechts van het pand wordt er nieuw gebouwd. De hoogte van het linker gebouw zal 14 meter t.o.v. het maaiveld zijn en de hoogte van het rechtergebouw zal 17 meter t.o.v. het maaiveld zijn met een terrasvormige opbouw en groene daken. Daarnaast wordt er rekening gehouden met de plaatsing van de balkons om de privacy naar de naast gelegen woningen zoveel mogelijk te borgen.

11. Voldoende parkeerplaatsen voor de bewoners van de appartementen?

Er zullen ruimvoldoende parkeerplaatsen voor de bewoners aanwezig zijn volgens de geldende parkeernormen.

12. Invulling parkachtige omgeving?

De buitenomheining wordt weggehaald, er komt nieuwe beplanting en het park zal op gaan in het pand. Bestaande bomen blijven behouden. Ook zal er een binnentuin gerealiseerd gaan worden dat in een glooiende landschapsvorm tot stand komt. Door het toevoegen van veel groen hoeft men niet bang te zijn dat de binnentuin als klankkast gaat fungeren.

Afspraak: bomen worden gekapt in samenspraak met omwonenden en Gemeente.

13. Inzage in de bouwtekeningen van zowel de transformatie als nieuwbouw.

Presentatie wordt meegestuurd.

14. Voorkomen van overlast van bouwverkeer (ontsluiting naar de Batavierenweg)?

Zie vraag 3.

15. Parkeerproblemen Zeelandsingel, wordt dit verkleind?

Doordat er voldoende parkeergelegenheid voor de nieuwe bewoners en overige gebruikers is zal het parkeerprobleem op de Zeelandsingel niet vergroot gaan worden.

16. Zijn er mogelijkheden voor inspraak en of bezwaar?

Het wordt op prijs gesteld als er een wijkteam gevormd gaat worden waarmee er tijdens contactmomenten gespard gaat worden. Dit wijkteam zal voor alle omwonenden spreken. De heer Bart Thoon en de heer Mees Minkhofs

zijn initiatiefnemers in deze en u kunt bij deze heren per mail aangeven of u aan dit wijkteam wilt deelnemen. Uitgangspunt is ca. 5 deelnemers van zowel omwonenden Zeelandsingel, Zoutelandehof en Wissekerkepad.

De heer Paul Balthman van de gemeente Arnhem, afdeling leefbaarheid, blijft graag nauw betrokken bij deze transformatie en nieuwbouw. Indien u vragen heeft kunt u deze aan hem mailen

Zodra de vergunningen zijn aangevraagd kan men bezwaar maken via de officiële weg. Op dit moment bevinden wij ons in de plan- en overlegfase. De vergunning van het bestaande pand zal via een kruimel procedure verlopen en de vergunning van de nieuwbouw via de reguliere procedure.

17. Kan de plataan, die grenst aan perceel Zoutelandehof 13, bij de ontwikkeling van het park vervangen worden door een kleinere boom?

Voor zover mogelijk zullen wij deze vervangen en hier rekening mee houden, dit in overleg met omwonende en de regelgeving vanuit de Gemeente.

18. Wordt er een mogelijkheid gecreëerd voorzorgvarianten (beschermde woonvorm, huisarts, fysio etc.)

Zoals reeds vermeld wordt er ca. 900 m2 beschikbaar gesteld voorzorgvarianten in het bestaande pand maar niet specifiek voor woonvormen met zorg.

Vragen die tijdens de online-bijeenkomst gesteld zijn:

1. Hoe gaat de binnentuin er uit zien?

Streven is naar een groene, autoloze binnentuin dat als zeer aangenaam wordt ervaren. Door de aanleg van veel groen en de ruime opzet hoeft men niet bang te zijn dat deze binnentuin als klankkast gaat fungeren. Uiteraard wordt hier rekening mee gehouden.

2. Worden er camera's rondom het pand geplaatst?

Doordat er bewoning komt zal de sociale controle vele malen groter zijn als bij een kantoorpand. De veiligheid in de buurt zal niet achteruitgaan. Er zullen rondom het pand camera's geplaatst gaan worden voor toezicht.

3. Kunnen er drempels geplaatst worden bij de ingang van het terrein, dit om de snelheid eruit te halen?

Wij zullen dit meenemen in ons plan en in overleg gaan met afdeling verkeer van de Gemeente Arnhem.

4. Waar zullen de balkons gesitueerd zijn, dit i.v.m. het in gedrang komen van de privacy van de omwonenden.

De balkons nieuwbouw zijn nog niet ingetekend, wel worden ze terrasvormig opgebouwd en zal er veel groen geplant gaan worden, dit zoveel rekening houdend met de privacy van de omwonenden. Naast het realiseren van balkons zal er ook nog gekeken worden naar eventuele loggia's op het moment dat de privacy van de omwonenden in het gedrang komt. De balkons van de bestaande bouw zullen aan de achterkant/waterkant komen.

De appartementen op de begane grond krijgen een klein stukje verharding als buitenruimte.

5. Waar komt de ingang van de parkeergarage en worden er geluiddempende maatregelen genomen.

De ingang van de parkeergarage komt aan de kopse kant van de nieuwbouw en de geluiddempende maatregelen zullen worden meegenomen in het plan.

6. De hoogte van de nieuwbouw is dat overeenkomstig met het bestemmingsplan?

Het bestemmingsplan laat 15 meter t.o.v. het maaiveld toe.

7. Wordt er rekening gehouden met overlast van het buitenlicht? Op dit moment zijn de achtertuinen van met name de omwonenden Wissekerkepad erg verlicht.

Hier zullen wij rekening mee houden.

8. Hoe wordt de rioolbelasting?

Doordat er bewoning komt i.p.v. kantoren zal de belasting van het riool aanzienlijk minder belast gaan worden met name de gelijktijdigheid.

Slotwoord:

Wij bedanken u voor uw aanwezigheid. Wij zullen het plan verder gaan ontwikkelen en bij de eerstvolgende bijeenkomst zullen wij inzoomen op de nieuwbouw.

Korte conclusie:

Voor de nieuwbouw worden de plannen verder uitgewerkt en zullen vorm gaan krijgen zodat met de omwonenden overleg kan plaats vinden qua beleving gebouw en invulling op detail niveau.

Doordat er een wijkteam aangesteld gaat worden onder leiding van de heer **Bart Thooner** en de heer **Vees Minkhorsk** zullen omwonenden structureel op de hoogte gehouden worden van de stappen en plannen rondom de transformatie en nieuwbouw.

Afspraak: cruciale fases zullen middels een teams vergadering voor alle omwonende mogelijk gemaakt worden.

Als laatste vragen wij u, indien u het niet op prijs stelt dat wij uw persoonsgegevens delen, dit kenbaar maakt bij ons. U kunt dit per mail aangeven bij **Linda van Daler**

Notulen bijeenkomst omwonenden Zeelandsingel 40 Arnhem d.d. 15-2-2024.

Aanwezig: Vermeer Vastgoed, [redacted] en [redacted]
Kudo Bouw, [redacted] en [redacted]
Gemeente Arnhem, [redacted]
Strategie Architecten, [redacted]
Omwonenden Zeelandsingel ca. 25 personen

Agenda: Welkomstwoord en inleiding door [redacted]
Presentatie nieuwbouw door Architect [redacted]
Uitleg bouwproces door Kudo Bouw [redacted]
Vragenronde
Afsluiting bijeenkomst door [redacted]

Welkomstwoord en inleiding:

[redacted] heet iedereen welkom. Gezien het feit dat de meeste omwonenden eerdere bijeenkomsten hebben bijgewoond zijn wij toch nog even terug in de tijd gegaan. In 2021 zijn wij gestart met de transformatie van het voormalige pand. Deze is afgerond in 2023 en sinds juni 2023 hebben de eerste bewoners hun intrek in de 92 appartementen genomen. Ook zijn beide commerciële ruimtes opgevuld met een Fysiotherapeut en een Sport Studio waar personal trainingen worden gegeven.

Na deze transformatie zal er een start gemaakt gaan worden met de nieuwbouw. Waarbij er 60 appartementen huur/koop verdeeld over twee woongebouwen gebouwd gaan worden. Echter gezien de vorige presentaties zijn de nieuwbouwplannen aangepast. In het verleden is het plan gepresenteerd van 2 woongebouwen waarin 27 en 24 appartementen gerealiseerd zouden worden. Na veranderingen in de markt en in overleg met de Gemeente Arnhem hebben wij de plannen aangepast en wordt er afgeweken van alleen maar huurappartementen. Wij hebben de visie mee gekregen om ook betaalbare koopappartementen van ca. 42m2 tot ca. 52 m2 te realiseren met een maximale koopprijs van € 280.000 v.o.n. en appartementen van ca. 70 m2 met een maximale koopprijs van € 355.000. Dit om meer een mix van zowel huur- als koopappartementen te krijgen ter bevordering van een beter woonklimaat en leefklimaat.

Om het project haalbaar te krijgen hebben wij in het linker gebouw kleinere appartementen ingetekend die bestemd zijn voor de verkoop. Hierdoor is het linker gebouw aangepast van 24 naar 32 appartementen. Kleinere appartementen waren nodig om onder de prijs van € 355.000,- v.o.n. te blijven. Het linker gebouw is hiermee niet vergroot, er is alleen met de binnenwanden geschoven waardoor de footprint en het volume gelijk is gebleven. Aan het rechtergebouw (27 appartementen) is verder niks veranderd. In totaal worden er 59 appartementen gerealiseerd.

Verder hebben wij op de markt gekeken naar een bouwsysteem dat minder overlast geeft op locatie, minder transportbewegingen en een korte bouwtijd van ongeveer 1 jaar kan garanderen. Kudo Bouw uit Veenendaal is de bouwpartner die wij hiervoor gevonden hebben.

Presentatie nieuwbouw door Architect:

██████████ presenteert het bovenstaande, de nieuwbouwplannen, doormiddel van 4 presentatieborden. Dit pdf-bestand zal bij deze notulen gevoegd worden. Ook wordt tijdens deze presentatie duidelijk dat de 2 parkeergarages half verdiept zijn. De balkons zijn gesitueerd aan de zijkant en de dakterrassen komen te vervallen. Dit alles om de inijk naar de omwonenden zoveel mogelijk te reduceren. Om wild parkeren tegen te gaan wordt er bij de hoofdentree een slagboom geplaatst. De bewoners behouden het vrij parkeren. Het overige terrein wordt zoveel mogelijk vergroend.

Uitleg bouwproces door Kudo Bouw:

██████████, algemeen directeur van Kudo Bouw, deelt mee dat zij de bouw van de appartementen op zich gaan nemen. Kudo Bouw levert jaarlijks ca. 250 appartementen af.

Door zoveel mogelijk gebruik te maken van geprefabriceerde bouwonderdelen zal de totale bouwperiode ca. 12 maanden in beslag nemen. Voorafgaand aan de bouw wordt er een 0-meting bij de direct omwonenden gehouden, d.w.z. er zullen bij de direct omwonenden voor de bouw foto's binnen- en buitenshuis worden genomen. Dit om discussies tijdens de bouw te voorkomen. Dit wil niet zeggen dat er bouwrisico's zijn aangezien er niet geheid gaat worden. In plaats hiervan zal er geboord gaan worden. Deze 0-meting is een standaardprocedure. Gedurende het gehele bouwproces worden de omwonenden periodiek geïnformeerd via een nieuwsbrief.

Vragenronde:

Prijsklasse huur en koop.

- Vrije huur sector vanaf ca. € 900,-, koop tot €355.000,- v.o.n. met een grootte van 50 tot 70m2 huur en 42 tot 70m2 koop.

Zijn er voldoende parkeerplaatsen?

- Er wordt voldaan aan de toegeschreven parkeernorm. Ten opzichte van de vorige plannen zijn er zelfs parkeerplaatsen bijgekomen. Ook heeft niet iedere bewoner een auto (dit is nu al in de avonduren na telling gebleken). Doordat er een slagboom geplaatst zal worden, wordt er voorkomen dat wildparkeerders de parkeerplaatsen bezet houden. Dit is tot nu toe in de avond wel het geval (bewoners uit de buurt). Wat betreft de klanten van zowel de fysio als de sportschool, deze zijn alleen gedurende de dag aanwezig waardoor je een goede parkeerbalans hebt.

Hoe staat het met de inijk vanaf het linker gebouw naar de woningen?

- De bestaande bomen zullen deze inijk verminderen (staan op Gemeente grond). Ook is deze afstand ca. 50 meter. Wij zullen de landschapsarchitect hiernaar laten kijken. De gemeente Arnhem, leefomgeving, heeft aangegeven hier ook goed naar te kijken aangezien het pad dat tussen de nieuwbouw en de woningen niet onveilig mag worden. Bewoners geven aan dat er veel zwervend groenafval ligt!

Wanneer start de bouw?

- De vergunning wordt ingediend, hiervoor staat de termijn van 8 weken dat nog verlengd kan worden met 6 weken. De start bouw zal op zijn vroegst na de zomervakantie zijn.

Komen er extra afvalcontainers op het terrein?

- Wij zullen de gemeente hierover raadplegen of de huidige capaciteit van de containers voldoende is.

Wat zijn de bouwwerktijden?

- Maandag tot en met vrijdag van 7-16h.

Hoe wordt er omgegaan met het vrachtverkeer dat goederen gaat aanleveren?

- Om overlast te voorkomen zullen de vrachtwagens afgeroepen worden. Er zal gebruikt gemaakt gaan worden van afroeppunten.

Waar zullen de bouwketen geplaatst worden en hoeveel bouwketen komen er?

- Hiervoor wordt nog een plaats uitgezocht maar de 4 bouwketen zullen hooguit 3 parkeerplaatsen in beslag nemen, waardoor er nog genoeg parkeerplaatsen overblijven.

Zullen er tijdens de bouw voldoende parkeerplaatsen zijn?

- Omdat alle elementen prefab worden aangeleverd heeft Kudo Bouw maar heel weinig buiten terrein nodig. Hierdoor kunnen wij voldoende parkeerplaatsen tijdens de bouw garanderen

Krijgen de omwonenden voorrang bij het toewijzen van de woningen (zowel koop als huur)?

- De buurt zal als eerste hierover geïnformeerd worden waardoor zij zich als eerste kunnen inschrijven.

Worden de woningen rolstoel toegankelijk gebouwd?

- De woningen worden levensloopbestendig gebouwd. Beide complexen zijn ook voorzien van een lift.

Afsluiting:

De prettige bijeenkomst, die positief werd ontvangen, wordt door [REDACTED] afgesloten. De omwonenden werd toegezegd dat zij de presentatieborden toegestuurd krijgen. Dit zal via de hiervoor bestemde mailadres verspreidt gaan worden. Kudo Bouw levert voor de start bouw ook nog een inrichtingsplan van het buitenterrein aan.

Bijlage 8

Invulformulier Natuurinclusief Bouwen in Arnhem

Neem dit formulier mee bij afspraken met de gemeente

Stap 1. Kruis het soort woning(en) aan dat u gaat bouwen en vul het aantal in

Zo weet u direct het aantal punten dat u in totaal moet behalen, hoeveel daarvan uit groene maatregelen moeten komen en voor hoeveel soortgroepen u minstens maatregelen moet nemen.

Soort woning (vink aan)	☐ Sociale woningbouw		☒ Middensegment		☐ Topsegment	
Opstalgebonden of ook buitenruimte? (vink aan)	☐ Opstalgebonden	☐ Ook buitenruimte	☐ Opstalgebonden	☒ Ook buitenruimte	☐ Opstalgebonden	☐ Ook buitenruimte
Aantal woningen (vul getal in)	0	0	0	51	0	0
Totaal aantal te behalen punten	0	0	0	306	0	0
Waarvan groene maatregelen (minstens)	0	0	0	153	0	0
Overige eisen	Minstens 1 diersoort en 1 groene maatregel		Minstens 2 diersoorten en 2 verschillende groene maatregelen		Minstens 3 diersoorten en 3 verschillende groene maatregelen	

Als u stap 2-4 heeft doorlopen, wordt onderstaande tabel automatisch ingevuld:

Soort maatregel	Categorie	Punten	Opmerkingen?
Verblijfsplaatsen voor gebouwbewonende soorten	Categorie A	40	
Groene maatregelen	Categorie B (opstalgebonden)	305	
	Categorie C (omgevingsgebonden - mits van toepassing)	23	
	Categorie D (bewustwording - mits van toepassing - overleg met gemeente)	0	
Totaal punten uit groene maatregelen		328	
Totaal		368	

Stap 2. Punten halen uit verblijfsplaatsen (Categorie A)

Het kiezen van verblijfsplaatsen gaat als volgt:

- o Kruis in de meest linker kolom aan welke doelsoorten u kiest. U kunt uw keuze bijvoorbeeld laten bepalen door welke soorten er in het gebied al veel voorkomen (maar dat hoeft niet!). Zie daarvoor www.waarneming.nl. Check ook altijd de Maatregelencatalogus. Daarin staat meer informatie over specifieke eisen en randvoorwaarden per soort/maatregel. Niet alle soorten zijn namelijk voor elk project geschikt. Dit hangt bijvoorbeeld af van de oriëntatie van de gevel en of het om hoogbouw of laagbouw gaat.
- o In de tweede kolom staat hoeveel punten een verblijfsplaats voor die soort waard is.
- o In de derde kolom ziet u welke belangrijkste gebieds-specifieke voorwaarden er zijn voor deze soort (voor een uitgebreidere toelichting, zie de Maatregelencatalogus).
- o Bij sommige soorten wordt een minimum aantal verblijfsplaatsen per woning geadviseerd omdat deze dieren leven in groepen (kolom 4).
- o In kolom 5 staat welke groene opstalgebonden maatregelen u in stap 3 (Categorie B) zou kunnen kiezen om naast het aanbieden van nestgelegenheid ook de juiste leefomgeving voor deze soort te

creëren binnen uw project. Dit verhoogt de effectiviteit van de maatregel.

- o In de meest rechter kolommen geeft u het aantal neststenen aan dat u per soort gaat inbouwen. Dan verschijnt het daaraan gekoppelde aantal punten.
- o Onderaan ziet u het toaal aantal punten in Categorie A en eventueel kunt u een toelichting geven.

Keuze (vink aan)	Punten	Gebieds-specifieke eisen	Minimum #	Advies voor Categorie B	Aantal (vul in)	Punten
☒ A1. Gierzwaluw*	(1 neststeen = 1 punt)	Plaats in hoge blinde gevel op noorden/oosten. Vrije aanvliegeroute.	Koloniebroeder: minstens 6 stenen bij elkaar	B4. Geveltuintje	20	20
☐ A2. Huismus*	(1 neststeen/pan = 1 punt 1 vogelvide of 5m verplaatste vogelschroot = 2 punten)	I.c.m. groene omgeving met hoge hagen/heesters.	Koloniebroeder: minstens 6 stenen bij elkaar	B3. Groene gevel en/of B8. Groene erfafscheiding	0 0	0 0
☐ A3. Gewone Dwergvleermuis*	(1 neststeen = 1 punt)	Aanwezigheid vrije aanvliegeroute	Liefst meerdere kasten bij elkaar, deels geschakeld	B5. Geen lichtuitstraling	0	0
☐ A4. Zwarte roodstaart	(1 neststeen = 1 punt)	Voorkeur voor bedrijventerreinen of grootschalige nieuwbouw	Leeft solitair: geen minimum aantal nodig	B1-2. Groene daken	0	0
☒ A5. Bijen en vlinders	(1 neststeen = 1 punt; 1 groot bijenhotel = 5 punten)	Dichtbij nectar- en stuifmeel-dragende planten		B1-2. Groene daken B4. Geveltuintje	20	20
☐ A6. Huiszwaluw	(1 neststeen met 2 kommetjes= 1 punt)	In open gebied, in de buurt van waterrijke plekken en al bestaande nesten	Plaats meerdere nestkommetjes bij elkaar		0	0
☐ A7. Vrije maatregel:**	(1 tot 25 punten - ntb))	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit		ntb	0	0
Totaal Categorie A						40

**In bepaalde gebieden is toepassing van verblijfsmaatregelen voor vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen verplicht. **Vrije keuze: er kan een eigen maatregel worden geformuleerd. Hierbij moet een onderbouwing worden gegeven op welke wijze de maatregel bijdraagt aan biodiversiteit. Het aantal punten wordt in overleg met gemeente bepaald.*

Toelichting (eventueel)

Stap 3. Punten uit groene opstalgebonden maatregelen (Categorie B)

Selecteer in de onderstaande tabel welke opstalgebonden maatregelen u kiest. Houd daarbij rekening met de soorten die u in stap 2 heeft gekozen. Bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.

Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
GEVEL/DAK					
	Sedum: 15 punten per 50m2 (sedum)			20	300

☒ B1. Groen plat dak	& grassen+kruiden? 18 punten &(dwerg)heesters/struiken? 21 pnt	BIO (vlinder, vogel, wilde bij), KA, NB	Voorkeur voor woning over schuurtjes en met zo veel mogelijk verschillende soorten sedum (bij plat dak liefst ook kruiden, (dwerg)heesters)	0 0	0 0
☐ B2. Hellend sedumdak	15 punten per 50m2			0	0
☒ B3. Groene gevel	5 punten per gevel (tenminste 2m hoog en 3m breed)	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Klimop (hedera), bruidsluier, wingerd, vuurdoorn, clematis, kamperfoelie, leifruit	1	5
☐ B4. Geveltuin	1 punt per grondgebonden woning met geveltuintje (minstens 1m breed)	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Inheemse vogel- en insectvriendelijke planten (veel bessen, nectar, stuifmeel)	0	0
☐ B5. Vleermuisvriendelijke/geen verlichting (bij alle woningen rekening houden met beperkte lichtuitstraling)	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO (vleermuis, vogel)		0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B6. Vrije maatregel: **	ntb	BIO en/of KA en/of NB	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0
TUIN					
☐ B7. Groene erfafscheiding	1 punt per huis met >25% groene hagen 2 punten per huis met volledige groene hagen 2 punten per huis met >25% gemengde hagen (3 of meer soorten) 4 punten per huis met volledige gemengde hagen	BIO (huismus, vlinder, wilde bij), KA, NB	Klimop, liguster, Spaanse aak, zuurbes, hulst, gele kornoelje, meidoorn, (haag)beuk of andere vrucht- en besdragende of nectarproducerende soort	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B8. Egelpassages ('egelsnelweg' - alle tuinen egelpasseerbaar d.m. v. groene erfafscheidingen / openingetjes)	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO (egel), NB	opening van min. 13x13cm.	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B9. Inheemse boom 2e/3e grootte of 3 struiken aanplanten in tuin	3 punten per boom(pje) 1 punt per struik	BIO (vogels, insecten), KA, NB	bv. krentenboompje, gele kornoelje, kersappel, zwarte kers, sierpeer, mispel bv. meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn	0 0	0 0
☐ B10. Binnen hele project alleen noodzakelijke verharding in bv. (voor)tuinen, oprit	1 punt bij project met 1-10 woningen 3 punten bij project met 11-50 woningen 5 punten bij project met 51-100 woningen 10 punten bij project met >100 woningen	BIO, KA, NB	Waar verharding noodzakelijk is, zet in op halfverharding of waterdoorlatende verharding	0 0 0 0	0 0 0 0
☐ B11. Vrije maatregel:..... **	ntb	BIO en/of KA	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0
Totaal Categorie B				305	

BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving. ** Hierbij moet een onderbouwing worden gegeven op welke wijze de maatregel bijdraagt aan biodiversiteit/klimaatadaptatie. Punten in overleg met gemeente bepaald.

Toelichting (eventueel)

Stap 4. Punten uit groene omgevingsgebonden maatregelen (Categorie C) - mits van toepassing					
Speelt uw initiatief zich ook af in de buitenruimte? Kies dan tevens uit de onderstaande maatregelen. Ook voor deze stap geldt: bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.					
Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
NESTEN VOOR NIET-GEBOUWBEWONENDE SOORTEN					
☐ C1. Nestkast voor de boomklever	1 nestkast = 1 punt	BIO (boomklever)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel (oude loof)bomen	0	0
☐ C2. Nestkast grote bonte specht	1 nestkast = 1 punt	BIO (grote bonte specht, boomklever)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel bomen	0	0
☐ C3. Nestkast voor steenuil	1 nestkast = 2 punten	BIO (steenuil)	Plaats bij voorkeur op (boeren)erven. Max. 1 per 100m2	0	0
☐ C4. Nestkast voor bosuil	1 nestkast = 2 punten	BIO (bosuil)	Alleen nestkasten plaatsen in een omgeving met veel bomen	0	0
☐ C5. Vleermuiskast	1 nestkast = 1 punt	BIO (verschillende soorten vleermuizen)	Eén vleermuiskast is goed, twee of meer is beter. Geen lichtverstoring.	0	0
☐ C6. Nest voor ooievaar	1 nest = 25 punten	BIO (ooievaar)	Dichtbij extensief beheerde weilanden en/of uiterwaarden.	0	0
☐ C7. Vrije maatregel:.....*	ntb	BIO en/of KA	Maatregel draagt overtuigend bij aan vergroten biodiversiteit/ klimaatadaptatie.	0	0
GROENE BUITENRUIMTE					
☐ C8. Extensief maaibeheer	5 punten als het overal in het projectgebied toegepast is behalve op plekken waar dit niet kan/wenselijk is	BIO (hermelijn, waterspitsmuis, patrijs, rietzanger, kwartelkoning, vlinders, bijen), KA, NB	1-3x maaien en afvoeren per jaar, steeds 25% laten staan.	0	0
☐ C9. Vergroenen en verfraaien van bermen	3 punten per berm	BIO (vlinders, bijen), KA	A. verharde bermen vergroenen of; B. groene bermen geschikt maken voor afwatering	0	0
☐ C10. Cluster van 3 inheemse bomen van 1e grootte aanplanten of behouden	5 punten	BIO (vogels), KA, NB	Bijvoorbeeld wilg, zomer-/wintereik, linde, zachte/ruwe berk, zwarte els, zoete kers. Gebruik meerdere soorten.	0	0
☐ C11. Rij van >10 inheemse bomen van 1e grootte aanplanten of behouden	15 punten			0	0
☐ C12. Takkenril/ stobbenwal aanleggen	2 punten per takkenril van minstens 10m	BIO (hermelijn, rugstreeppad, ringslang, kamsalamander), NB		0	0

☒ C13. Vogel- of vlinderbosje aanleggen	3 punten per cluster van 25m2	BIO (huismus, vlinders), KA, NB	Bijvoorbeeld meidoorn, vuilboom, hazelaar, sleedoorn	1	3
☐ C14. Aanleg haag (minimale lengte 100 meter)	5 punten per haag	BIO (huismus), KA, NB	Klimop (hedera), liguster, Spaanse aak, zuurbes, hulst, gele kornoelje, meidoorn, (haag)beuk, sleedoorn	0	0
☐ C15. Faunapassage	15 punten voor een passage onder de grond 25 punten voor een passage voor grote zoogdieren over de weg	BIO, NB		0 0	0 0
☐ C16. Pocketpark (minipark van min. 250m2)	25 punten	BIO, KA, NB	Inheemse en klimaatbestendige soorten, liefst deels eetbaar	0	0
☐ C17. Verbinden groenstructuren op zelf gekozen manier	5-25 punten, ntb	BIO, NB		0	0
☒ C18. Beperken verharding	10 punten als hier in het hele projectgebied aantoonbaar rekening mee wordt gehouden (bv. bij alle opritten)	BIO, KA, NB		1	10
☐ C19. Geen buitenverlichting bij of op groen	10 punten	BIO (vleermuizen, vogels)		0	0
☐ C20. Vrije maatregel:.....*	1 tot 25 punten, ntb	BIO en/of KA		0	0
BLAUWE BUITENRUIMTE					
☐ C21. Natuurvriendelijke oever	10 punten als dit standaard wordt toegepast bij alle oevers in het projectgebied (tenzij goed beargumenteerd is waarom dit niet kan/niet wenselijk is)	BIO (rugstreeppad, ringslang, kamsalamander, patrijs, rietzanger, kleine karekiet, hermelijn, waterspitsmuis, bever, otter), NB	In overleg met Waterschap	0	0
☒ C22. Ecologische wadi of bodempassage	5 punten voor kleine wadi/bodempassage 10 punten voor grote wadi/bodempassage	BIO (vlinders, bijen), KA, NB	Natuurlijke inrichting met kruiden en planten	0 1	0 10
☐ C23. Amfibieënpool (minimaal 30 m2)	25 punten per poel	BIO (rugstreeppad, ringslang, kamsalamander), KA, NB		0	0
☐ C24. IJsvogelwand- of oever	1 ijsvogelwand = 15 punten 1 ijsvogelvriendelijke oever = 10 punten	BIO (ijsvogel)		0 0	0 0
☐ C25. Vrije maatregel:.....*	1 tot 25 punten, ntb	BIO en/of KA		0	0
Totaal Categorie C				23	

BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving * Vrije keuze: in overleg met gemeente

Toelichting (eventueel)

Stap 5. Punten uit bewustwordingsmaatregelen (Categorie D) - mits van toepassing, bespreek met gemeente

Voor bepaalde grootschalige projecten, zoals hoogbouw, kan het moeilijk worden om met bovenstaande maatregelen te voldoen aan het minimum aantal punten. Kies dan tevens uit de onderstaande maatregelen. Ook voor deze stap geldt: bekijk voordat u een keuze maakt altijd eerst de specifieke eisen en randvoorwaarden in de Maatregelencatalogus.

Keuze (vink aan)	Punten	T.b.v.	Advies	Aantal (vul in)	Punten
NESTEN VOOR NIET-GEBOUWBEWONENDE SOORTEN					
☐ D1. Aanleg groene voorbeeldtuin	3 punten per tuin	BIO, KA, NB	I.s.m. Arnhem Zoemt	0	0
☐ D2. Tuinklaarpakket	2 punten	BIO, KA, NB	Ontwikkelaar geeft de nieuwe bewoner de optie een groene tuin mee te kopen en dit (tuinontwerp, - ontwikkeling en - aanleg) ook onderdeel te laten zijn van de hypotheek. I.s.m. Arnhem Klimaatbestendig	0	0
☐ D3. Faciliteren van tuinontwerpsessies	1 punt x aantal gegeven tuinontwerpsessies	BIO, KA, NB	Per huishouden een tuinontwerpsessie aanbieden van minstens 1 uur. Gericht op een groene tuininrichting met minimale verharding, aantrekkelijk voor insecten en vogels. I.s.m. Arnhem Klimaatbestendig	0	0
☐ D4. Biodiversiteitspakket aanbieden	0.5 punt x aantal pakketjes	BIO, NB	Vogelhuisje gevuld met o.a. inheems bloemmengsel en brochure over biodiversiteit; verkrijgbaar bij Natuurcentrum, informeer bij gemeente	0	0
☐ D5. Eigen initiatief: in overleg	ntb	BIO, KA		0	0
Totaal Categorie D					0

BIO = biodiversiteit, KA = klimaatadaptatie NB = natuurbeleving

* Vrije keuze: in overleg met gemeente

Bijlage 9

PROJECT “Zeelandsingel 40”

Projectcode: ODRA22AB0583

AFWEGINGSRAPPORTAGE BOMEN IN PROJECTEN Deel A Voorbereidingsfase

Opgesteld door	Naam	Datum bijgewerkt	Versie
Groenontwerper			
Projectleider			

1. INLEIDING	3
--------------------	---

2. INITIATIEFFASE (Scope nog nietvastgesteld)	4
2.1 Aanleiding project	4
2.2 Mogelijkheid boominclusief ontwerpen	4
2.2.1. Invloed werkzaamheden/ontwerp op bomen	4
2.2.2. Mogelijkheden boominclusief ontwerpen	5
2.2.3. Landschappelijke kansen binnen het project	5
2.3 Waardering bomen (groenontwerper)	5
2.3.1 Waardering	5
2.3.2. Staat van de bomen beheertechnisch	6
2.3.3. Waardebepaling	6
2.4 Juridische bescherming bomen	6
2.4.1. Bestemmingsplan	6
2.4.2. APV en Omgevingswet	6
2.4.3. Wet natuurbescherming	7
2.5 Bomenbalans	7
2.6 Communicatie	7
2.7 Conclusie initiatieffase	10
3. DEFINITIEFASE (Scope is vastgesteld)	11
3.1 Groen en bomen in het ontwerp	11
3.1.1. Boominclusief ontwerpen en voorzieningen te behouden bomen.	11
3.1.2. Locaties en voorzieningen te verplanten bomen.	12
3.1.3. Mogelijkheden voor meer groen in het ontwerp	12
3.2 Compensatie groen en bomen	13
3.2.1 Werkwijze compensatie	13
3.2.2 Bepalen vorm van compensatie	13
3.3 Kosten boominclusief ontwerpen	13
3.4 Communicatie	13
3.4.1 Communicatie richting politiek.	13
3.4.2 Communicatie richting de stad.	13
3.5 Conclusie definitiefase	14
4. ONTWERPFASE (Project is vastgesteld)	15
4.1 Participatie & communicatie	15
4.2.1 Participatie	15
4.2.2 Communicatie richting de stad.	15
4.2.3 Communicatie richting de politiek.	15
4.2 Boom Kwaliteitsteam Arnhem (BKA)	15
4.3 Boom Effect Analyse (BEA)	15
4.4 Kapvergunning	16
4.5 Conclusie ontwerpfase	16

1. INLEIDING

Het Bomenplan (vastgesteld in 2020) heeft als doel: Meer (buitengewone) bomen in Arnhem, meer groenmassa en dus een nog groenere stad. Uitgangspunt daarbij is kwaliteit en toekomstbestendigheid: De juiste boom op de juiste plek. Dit geldt zowel voor bestaande als nieuw te planten bomen. We willen een betere bescherming van bomen. En het grotere belang van bomen vraagt ook om meer aandacht en transparantie in besluitvorming en communicatie.

Met deze afwegingenrapportage sluiten we aan bij het beleid zodat op basis van een integrale afweging keuzes worden gemaakt omtrent bomen. Met behulp van de afwegingsrapportage is inzicht in de besluitvorming en aandacht voor communicatie.

Het invullen van de afwegingenrapportage "Bomen in Projecten" start in de initiatieffase. Het is een dynamisch document waarin de informatie over het proces rondom bomen, gedurende alle fasen in een project bijgehouden wordt.

Alle resultaten en conclusies betreffende bomen wordt in of als bijlagen bij dit document verzameld.

2. INITIATIEFFASE (Scope nog niet vastgesteld)

In deze fase wordt informatie verzameld over de bomen en de invloed van het project op de bomen en vice versa. Einde initiatieffase wordt de scope vastgesteld en is duidelijk voor welke bomen een integrale afweging gemaakt moet worden.

2.1 Aanleiding project

Geef een korte beschrijving van het project. Geef aan wat de aanleiding is voor dit project en of er op voorhand al knelpunten te benoemen zijn. Bijvoorbeeld: Uitgangpunt is het maken van een rotonde in een gebied waar veel bomen staan.

2.2 Mogelijkheid boominclusief ontwerpen

2.2.1. Invloed werkzaamheden/ontwerp op bomen

Invoegen eerste ontwerpschets met daarop de bestaande bomen en de beïnvloedingsgrens van de geplande werkzaamheden. Invoegen Quickscan Bomen.*

2.2.2. Mogelijkheden boominclusief ontwerpen

Pijnpunten benoemen die boominclusief ontwerpen als gevolg heeft. Beschrijf hier ook de relatie tussen de scope van het project en de bomen.

Met de inrichting van dit plan is de nieuwbouw zo gepositioneerd dat er een hof gecreëerd wordt. Aan dit hof zit de hoofdentree in het voormalige kantoorpand. Door hier de hoofdentree te plaatsten is de inrichting op het terrein in balans en kan de positie van de nieuwbouw niet verplaatst worden. Voor deze nieuwbouw moet een bomengroep wijken. Enkele kleine bomen op het terrein hebben geen groeikans en slechte groeiomstandigheden. Deze worden verwijderd. Hiervoor worden minder, maar kwalitatief betere bomen voor terug geplant. Inclusief ondergrondse groeiruimte.

2.2.3. Landschappelijke kansen binnen het project.

Aan te leveren door Stedebouw en Landschap. Bijvoorbeeld: De kans om een historische bomenlaan te herstellen.

Het openen van het terrein naar de omliggende buurt en de aansluiting van het terrein op het bestaande park. Een aansluiting op de bestaande wandelroutes. Het aanplanten van ecologisch waardevollere bomen. Beschermd groen ten zuidwesten wordt aangevuld met meer groen.

2.3 Waardering bomen (groenontwerper)

In deze paragraaf wordt de beheers- en beleidsmatige waarde en de kwaliteit bepaald van de bomen.

2.3.1 Waardering

Waarderingstabel gemeentelijke boom	Ja / Nee
Voldoet de boom aan één of meerde waardencriteria?	Ja
- Landelijk monument	Nee
- Gemeentelijk monument	Nee
- Toekomstboom (gemeentebomen)	Nee
- Belangrijke rol in geschiedenis (gedenkboom) en /of onderdeel van beschermd stadsgezicht	Nee
- Onderdeel van Gelders Natuurnetwerk	Nee
- Onderdeel van Arnhemse Groenvisiekaart	Nee
- Ecologisch waardevol omdat er binnen 25 meter uit de stam van de boom geen andere boom staat	Nee
- Boom staat in een gebied dat volgens de hitte attentiekaart rood of oranje is	Ja
- Boom heeft stamomtrek 100 cm op 1,30m gemeten	Ja
- Kroon diameter groter dan 5 meter	Ja

Bij één of meer keer 'ja' is er sprake van een Buitengewone gemeentelijke boom.

* De Quickscan Bomen is een interne scan uitgevoerd door de groenontwerper. Zodra het ontwerp in een latere fase definitief is wordt door middel van een BEA de exacte maatregelen bepaald.

Conclusie waarderingstabel:

Er staan een aantal bomen binnen een oranje vlak volgens de hitte attentiekaart.

Er zijn een aantal bomen met een bredere stamomtrek dan 1,00 meter op een hoogte van 1,30 meter.

Er zijn een aantal bomen met een bredere kroondiameter dan 5,00 meter.

2.3.2. Staat van de bomen beheertechnisch

Aan te leveren door beheer, vakgroep groen. Alleen feitelijke informatie vermelden zoals vitaliteit, levensduur, beheerkosten vanuit beheergegevens/BVC.

2.3.3. Waardebepaling

Voeg hier de taxatiewaarde in van de bomen op basis van het Handboek bomen 2018.

2.4 Juridische bescherming bomen

2.4.1. Bestemmingsplan

Wat is er opgenomen in het bestemmingsplan over de bomen?

Niets

2.4.2. APV en Omgevingswet

Hebben de bomen een beschermde status in de APV en Omgevingswet? Zo ja, wat zijn de vervolgstappen?

Nee

2.4.3. Wet natuurbescherming

Hebben de bomen een beschermde status in de wet natuurbescherming? Zo ja, wat zijn de vervolgstappen?

Nee

2.5 Bomenbalans

Bomenbalans toevoegen. Wat is de balans en wat is er potentieel aan compensatie nodig?

Te verwijderen : 20 stuks

Nieuw aan te planten: 20 stuks

Verschil is 0

2.6 Communicatie

Aangeven bij de Bestuursadviseur Bomen wat de plannen zijn en afstemmen hoe om te gaan met de politiek en de stad. Bevindingen opnemen in deze rapportage.

Communicatie heeft in eerdere fase plaatsgevonden, toen de Bestuursadviseur Bomen nog niet bij de plannen betrokken was. Hieronder is chronologisch opgesomd welke overleggen er hebben plaatsgevonden.

-25 november 2020 heeft een overleg plaats gevonden waar de eerste studies besproken zijn naar plaatsing van bouwvolumes en inpassing in de omgeving. Hierbij waren aanwezig de

-18 maart 2021 zijn de plannen gepresenteerd aan omwonenden (zie onderstaande afbeelding). In dit stadium is in kaart gebracht hoeveel woningen er bij komen, hoe groot het toe te voegen bouwvolume wordt en hoe het parkeren wordt opgelost. Tevens is het landschapsontwerp toegelicht.

Cornelis Koningstraat 3a • 6862 CK Oosterbeek • tel +31 (0)26 333 75 55 • mail@strategie-arch.nl

architecten
printdatum: 03.03.2021 14:23

-6 april heeft een tweede bewoners avond plaatsgevonden. Tijdens dit overleg is het eerste architectonische ontwerp gepresenteerd zie onderstaande afbeelding.

-20 mei 2021 heeft een overleg plaats gevonden waarin de uitkomsten van het bewonersoverleg werden besproken. Hierbij waren aanwezig de stedenbouwkundige van de gemeente Arnhem, de bestuursadviseur wonen, adviseur mobiliteit, wijkmanager team leefomgeving, de projectleider van de gemeente Arnhem, landschapsarchitect, stedenbouwkundige, architect en opdrachtgever.

Belangrijkste aandachtspunten betreffen de privacy van de omwonenden: kunnen we ervoor zorgen dat er zo min mogelijk inkijk in de tuinen is van de omwonenden.

-30 juni heeft een derde bewoners avond plaatsgevonden. Tijdens dit overleg is het aangepaste architectonische ontwerp gepresenteerd waarin een aantal aanpassingen en nadere uitwerking zijn gemaakt naar aanleiding van input van omwonenden en gemeentelijke adviseurs. Ter illustratie zie onderstaande afbeelding.

2.7 Conclusie initiatieffase

Aangeven waar potentieel rekening mee gehouden moet worden op basis van de eerste plannen.

Aandachtspunten meegeven voor de definitiefase.

Extra bomen op erfgrans burens in verband met zicht van burens op de appartementen.

Rekening gehouden met situering bomenlaan, om zoveel mogelijk bomen te behouden.

3. DEFINITIEFASE (Scope is vastgesteld)

In deze fase wordt het totale groenplan op hoofdlijnen gemaakt. Welke bomen zouden er weg moeten, welke kunnen verplant worden, welke kunnen er nieuw geplant worden en hoe zou er gecompenseerd kunnen worden.

Einde definitiefase is er een positieve balans voor het groen. Positief wil zeggen dat er òf meer groen is, meer groen terug kan komen, òf kwalitatief hoogwaardiger groen òf dat er een financiële bijdrage gedaan kan worden waardoor we elders meer groen kunnen realiseren.

3.1 Groen en bomen in het ontwerp

3.1.1. Boominclusief ontwerpen en voorzieningen te behouden bomen.

Aangeven hoe er boominclusief ontworpen zou kunnen worden. Wellicht met meerdere opties/alternatieven. Geef een omschrijving van de alternatieven en geef per optie aan welke bomen weg moeten, welke kunnen blijven staan en wat er teruggeplant kan worden inclusief ondergrondse groeiruimte en ambitieniveau.

3.1.2. Locaties en voorzieningen te verplanten bomen.

Zijn er locaties waar eventueel te verplanten bomen heen zouden kunnen? En welke voorzieningen zouden hiervoor getroffen moeten worden?

Nee, in verband met slechte kwaliteit bomen.

3.1.3. Mogelijkheden voor meer groen in het ontwerp.

Geef aan of er extra groen geplant kan worden. Invoegen groenontwerp met daarop al het groen en de groenbalans (m2).

3.2 Compensatie groen en bomen

In deze paragraaf wordt omschreven hoe de compensatie plaats zal vinden.

3.2.1 Werkwijze compensatie

De basis wordt gevormd door de huidige compensatietabel uit de Groenvisie 2017. Bij het bepalen van de compensatie is het belangrijk dat er een besluit is genomen dat de boom niet kan blijven staan en niet verplant kan worden. Indien dit het geval is, wordt gekeken of kwalitatieve compensatie kan plaatsvinden. Is het mogelijk om door herplant in de buurt of elders bomen te planten waardoor de groenwaliteit duurzaam wordt verbeterd. Als dit niet mogelijk is vindt kwantitatieve compensatie in de omgeving plaats. Wanneer ook dit (gedeeltelijk) niet logisch of realistisch is, wordt de waarde van de bomen financieel gecompenseerd. Dit bedrag wordt gestort in het bomenfonds. Daardoor krijgt de financiële compensatie het label ‘bomen’ zodat dit geld ook daadwerkelijk voor de aanplant van bomen ingezet wordt. We gaan daarbij actief zoeken naar plaatsen waar bomen herplant kunnen worden, zodat herplant zo snel mogelijk plaats kan vinden. Plaatsen waar hittestress optreedt of waar de biodiversiteit (aanzienlijk) vergroot kan worden, zullen als eerste aangemerkt worden voor herplant.

Niet van toepassing, de locatie ligt niet in een gebied dat volgens de hitte attentiekaart als rood of oranje is aangemerkt.

3.2.2 Bepalen vorm van compensatie

In de initiatieffase is de waarde van de boom bepaald. Deze waarde dient gecompenseerd te worden indien een boom verwijderd wordt. Geef aan welke vorm van compensatie in het project of alternatief toegepast zou kunnen worden.

LET OP: Wanneer de compensatie niet gehaald wordt, dan wordt de kapvergunning niet verleend.

Invoegen ontwerp met een onderbouwde compensatie.

Is niet bepaald

3.3 Kosten boominclusief ontwerpen

Invoegen onderbouwde meer/minderkosten voor het project voor boominclusief ontwerpen. Neem hierin ook de waarde van de bomen en de kosten voor compensatie mee.

Niet van toepassing

3.4 Communicatie

3.4.1 Communicatie richting politiek.

Aangeven hoe er met de politiek wordt omgegaan in overleg met de Bestuursadviseur Bomen

Doelstelling is altijd geweest zoveel mogelijk te vergroenen van het plangebied.

3.4.2 Communicatie richting de stad.

Aangeven hoe er met bewoners gecommuniceerd gaat worden in overleg met de communicatieadviseur Bomen. Geef aan welke vorm(en) van participatie wordt(worden) gekozen (informeren, raadplegen, meedenken, meebeslissen) in de verschillende projectfasen. (zie ook projectplan)

Communicatie met bewoners heeft reeds plaatsgevonden, communicatieadviseur bomen was toen nog niet in beeld.

3.5 Conclusie definitiefase

Aangeven op welke manier er boominclusief ontworpen kan worden, of er alternatieven zijn en hoe dit gerelateerd is aan de kosten. Aandachtspunten meegeven voor de ontwerpfase.

De positie van nieuwe bomen zijn op de plankkaart zorgvuldig vastgelegd.

4. ONTWERPFASE (Project is vastgesteld)

In deze fase wordt het ontwerp verder uitgewerkt. Einde ontwerpfase ligt er een vastgesteld ontwerp.

4.1 Participatie & communicatie

4.2.1 Participatie.

Bewoners/ondernemers moeten betrokken worden bij het ontwerp. Belangrijk om na te denken in welke vorm en welke keuze voorgelegd wordt aan de bewoners/ondernemers.

Bewoners zijn uitvoerig ingelicht tijdens participatiesessies, zie 2.6 communicatie.

4.2.2 Communicatie richting de stad.

Naar aanleiding van de participatie moet er voldoende draagvlak in de omgeving zijn en voldoende gecommuniceerd worden naar de omgeving. Betrek hierbij de communicatieadviseur bomen.

Zie 4.2.1

4.2.3 Communicatie richting de politiek.

Aangeven hoe er met de politiek wordt omgegaan in overleg met de Bestuursadviseur Bomen.

Was indertijd niet van toepassing

4.2 Boom Kwaliteitsteam Arnhem (BKA)

Aangeven hoe er met het BKA wordt omgegaan in overleg met de Bestuursadviseur Bomen.

Dit kan zijn door bijvoorbeeld een procestoets of advies met betrekking tot varianten.

Was indertijd niet van toepassing

4.3 Boom Effect Analyse (BEA)

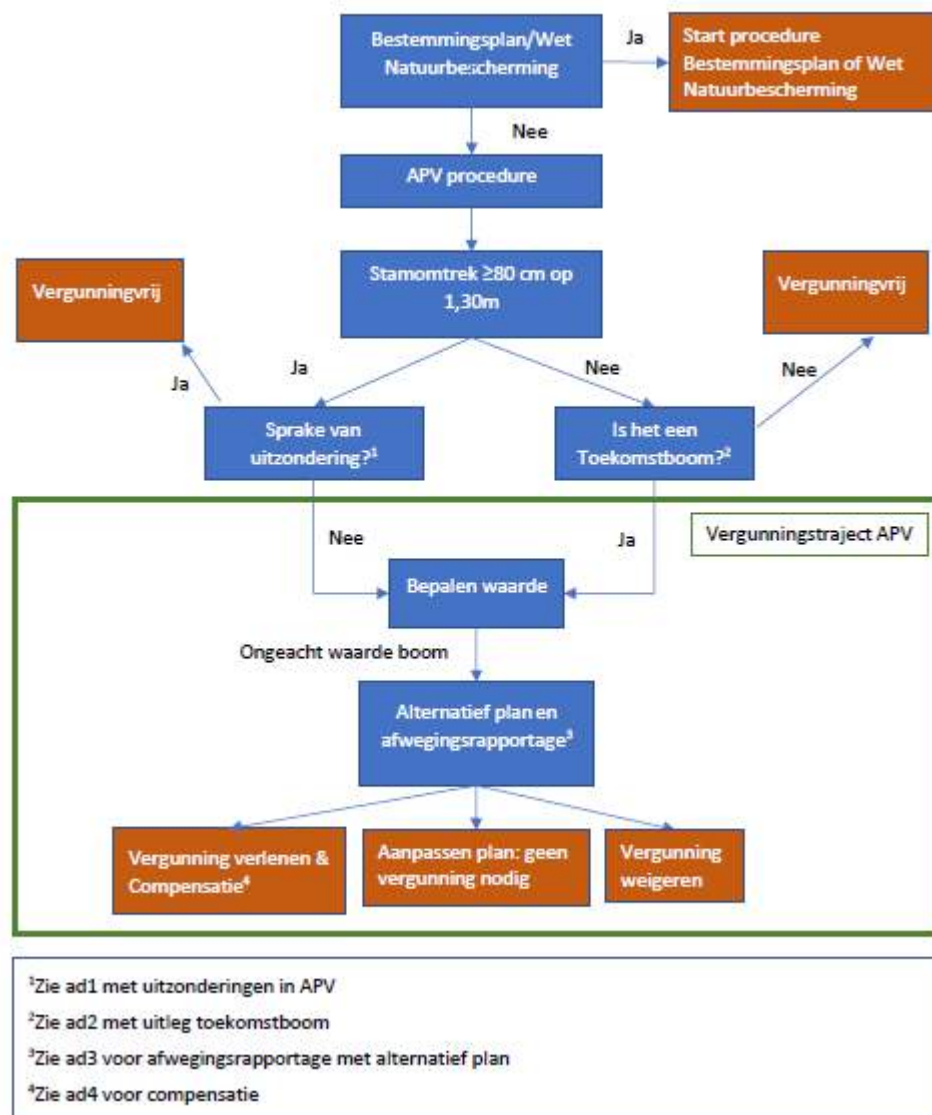
Na gereedkomen van het VO kan er een BEA uitgevoerd worden. Voeg hier de BEA in, uitgevoerd door een onafhankelijke partij. Benoem daarnaast de wijzigingen van deze BEA ten opzichte van de aannames gedaan in de Quickscan.

Op moment van planvorming was er geen sprake van bomen waarvoor een BEA uitgevoerd zou moeten worden. Hier is ook niet om gevraagd door de gemeente.

4.4 Kapvergunning

Nadat het ontwerp d.m.v. participatie definitief is kan de voorbereiding getroffen worden voor de kapvergunning.

Voor de kapvergunning wordt in het Bomenplan het volgende processchema gehanteerd. In deze afwegingsrapportage loopt het proces anders aangezien bij aanvang van het project al gekeken wordt of boominclusief ontwerpen mogelijk is.

4.5 Conclusie ontwerpfase

Ligt er een vastgesteld ontwerp wat met participatie tot stand is gekomen, wat voldoende gecommuniceerd is en wat voldoende uitgewerkt is om een kapvergunning aan te kunnen vragen? Aandachtspunten meegeven voor de contractfase.

Ja.

Bijlage 10

Gemeente Amsterdam

Bouwbrief

Regels en afspraken bouwen en wonen Amsterdam

Gemeenschappelijke fietsenberging bij een woongebouw

Het Bouwbesluit stelt in artikel 4.31, lid 1, voor woningen een individuele fietsenberging verplicht van 5 m². In deze Bouwbrief wordt toegelicht hoe een gemeenschappelijke fietsenberging in combinatie met een inpandige berging zodanig kan worden ingericht dat dit als gelijkwaardig aan een individuele fietsenberging conform het Bouwbesluit wordt beschouwd door de gemeente Amsterdam. Een aantal aspecten is hierbij van belang: het aantal fietsplekken per woning, de eisen aan de inpandige berging in de woning, de bereikbaarheid en het beheer van de gemeenschappelijke fietsenberging.

Als aan de onderstaande eisen wordt voldaan wordt het plan op grond van artikel 1.3 van het Bouwbesluit door de gemeente Amsterdam als gelijkwaardig beschouwd. Dit sluit overigens niet uit dat ook andere oplossingen mogelijk zijn.

Aantal fietsplekken

Het aantal fietsplekken per woning moet voldoen aan het onderstaande schema. Het is toegestaan om dubbele fietsenrekken toe te passen. Er dienen echter wel altijd twee plekken per woning in een laag rek beschikbaar te zijn.

Gebruiksoppervlakte woning (m ²)	Aantal plekken in fietsrek	Benodigde interne berging (m ²)
< 50	2	n.v.t.
>50 - < 75	3	2,7
>75 - <100	4	2,7
>100	5	2,7
>125	6	2,7

Berging in de woning

Aangezien de toelichting van het Bouwbesluit stelt dat een fietsenberging ook bedoeld is voor het opbergen van spullen, moet er een berging van 2,7 m² in de woning te worden gerealiseerd.

Voor deze ruimte geldt dat:

- De berging in één ruimte moet worden gerealiseerd.
- Binnen het oppervlak van 2,7 m² het oppervlak dat een warmwatertoestel, een ruimteverwarmingstoestel of een andere gebouwgebonden installatie inneemt niet mag worden meegerekend.

Makkelijke bereikbaarheid

Fietsenbergingen conform het Bouwbesluit worden in de stedelijke omgeving meestal gesitueerd onder het maaiveld, waarbij men lange gangen en meerdere deuren door moet om deze te bereiken. De slechte bereikbaarheid van deze bergingen is vaak reden voor bewoners om hun fietsen buiten te parkeren. Een makkelijker bereikbare gemeenschappelijke fietsenberging is dan een meerwaarde en een compensatie voor het feit dat bewoners geen privé fietsenberging hebben. De makkelijke bereikbaarheid is daarom een voorwaarde voor het toestaan van de gemeenschappelijke fietsenberging.

De bereikbaarheid is een samenspel van een aantal factoren. Bij een bouwplan waarbij men aanspraak wil maken op deze gelijkwaardigheid dient er bij de aanvraag omgevingsvergunning een onderbouwing te worden gevoegd ten aanzien van de bereikbaarheid. Onderstaande aspecten dienen hierbij in ieder geval aan de orde te komen. Per aspect is aangegeven of het de bereikbaarheid positief of negatief beïnvloedt.

Nummer 2015-130
maart 2015

Informatie

Susanne Ritsma
Technische beleidsadviseur
Omgevingsdienst
Noordzeekanaalgebied
telefoon 020 5678808
susanne.ritsma@odnzk.nl

Colofon

De Bouwbrief is een uitgave van de Gemeente Amsterdam en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Redactieadres

Margit Assenberg
Omgevingsdienst
Noordzeekanaalgebied
telefoon 023-5678019
margit.assenberg@odnzk.nl

Bouwbrief

Voor aan- of afmeldingen van de bouwbrief en voor het bouwbrief-archief gaat u naar www.amsterdam.nl/bouwbrief

Disclaimer

www.amsterdam.nl/bouwbrief

Bouwbrief

Bereikbaarheidsaspect	Negatief of positief
Fietsenberging bereikbaar via 1 deur	+
Fietsenberging bereikbaar via meer dan 1 deur	-
Elektronische sloten op de deuren naar de fietsenberging	+
Fietsenberging gelegen op maaiveld niveau	+
Fietsenberging gelegen onder of boven maaiveld (laag -1 of laag +1)	-
Hoogteverschil wordt overbrugd door hellingbaan	+
Hoogteverschil wordt overbrugd door een lift die geschikt is voor het meenemen van fietsen	+
Hoogteverschil wordt overbrugd door trap, maar met elektrische ondersteuning voor de fiets	+
Hoogteverschil wordt overbrugd door trap met fietsgoten	-
Loopafstand van de toegangsdeur van het woongebouw, naar de fietsenstalling en daarna naar de entreehal of het stijgpunt onder deze entreehal < 25 meter	+
Loopafstand van de toegangsdeur van het woongebouw, naar de fietsenstalling en daarna naar de entreehal of het stijgpunt onder deze entreehal > 25	-
Ruimte voor/ tussen de fietsplaatsen > 2 m	+
Ruimte voor/tussen de fietsplaatsen < 2 m	-

Beheer

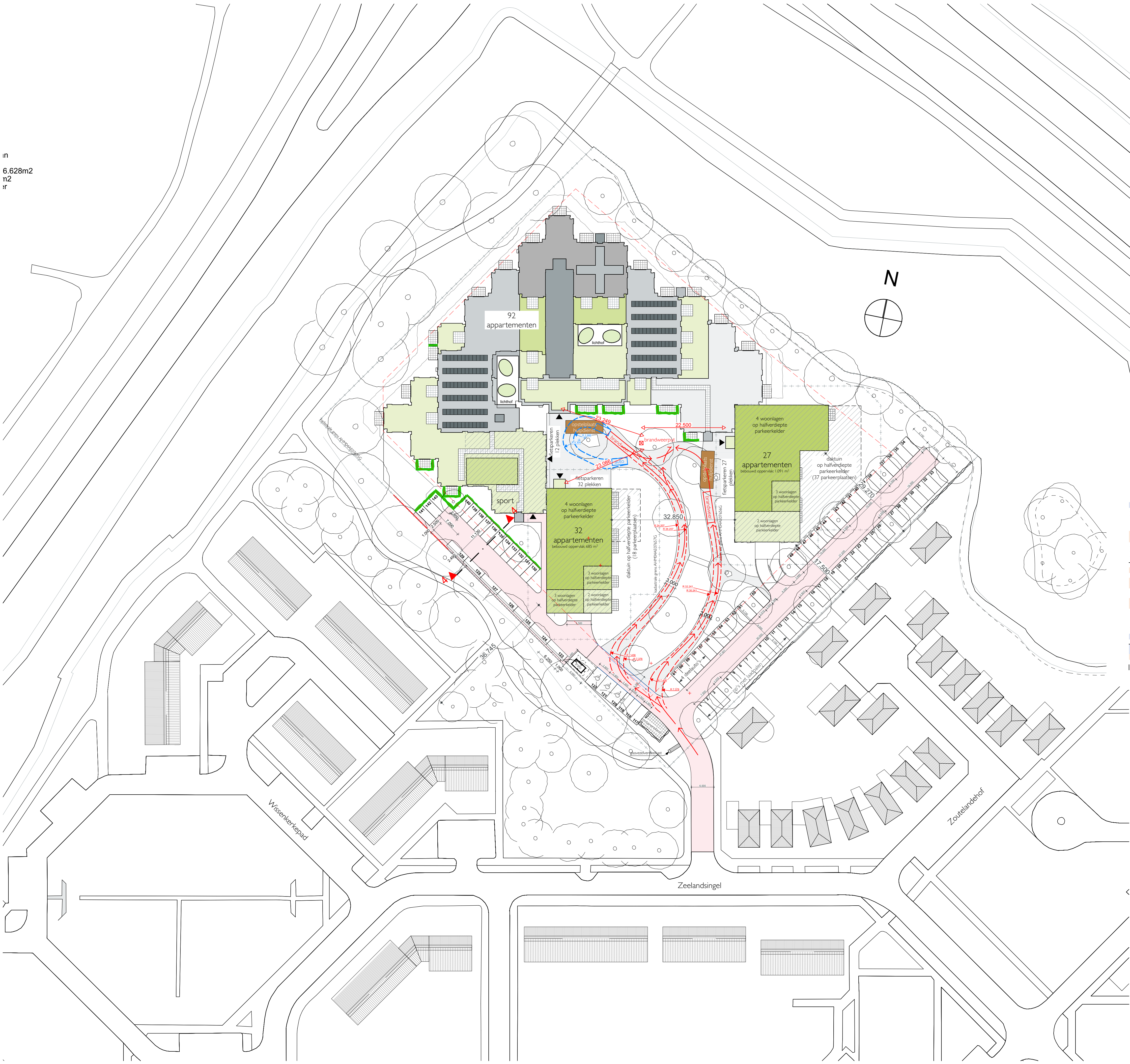
Bij een gemeenschappelijke fietsenberging is een goed beheer van belang. Er worden de volgende eisen gesteld:

- In overleg met een notaris moet worden gekeken hoe privaatrechtelijk wordt vastgelegd dat ieder appartement het aantal plekken krijgt toegewezen conform het eerste schema van deze Bouwbrief. Tevens moeten er afspraken over gebruik en beheer in het huishoudelijke reglement worden opgenomen.
- De fietsplekken moeten worden genummerd met de huisnummers van de woningen waartoe ze behoren. De toegewezen plekken van een woning liggen bij elkaar en er zijn per woning ten minste 2 plekken in een laag rek.

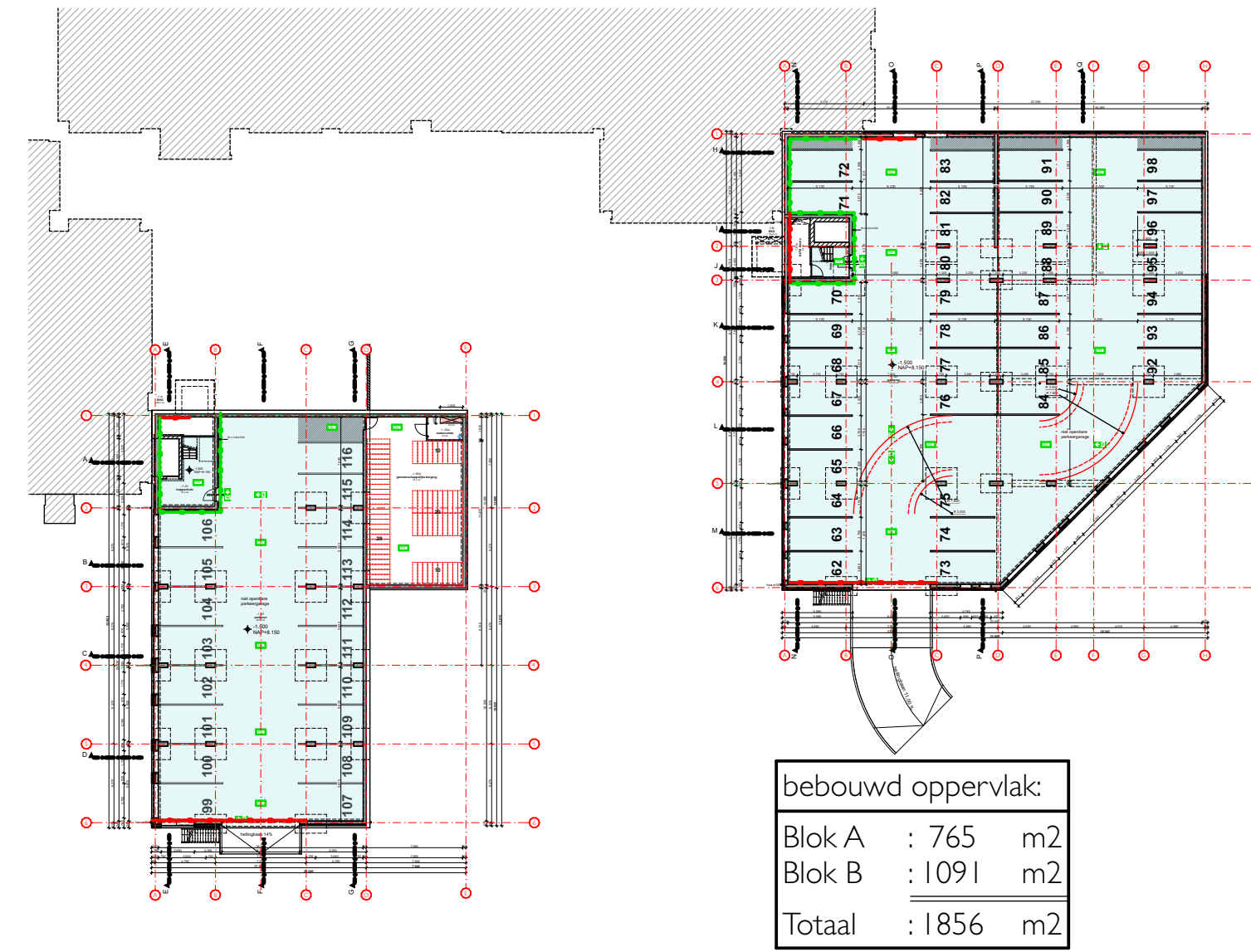
Bij de aanvraag omgevingsvergunning dient te worden aangegeven op welke wijze er aan bovenstaande wordt voldaan.

AUTORECHT VOORBEHOUDEN Overname van de tekening is niet toegestaan. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de klant en kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn. Het is niet toegestaan de afbeelding te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de klant en kan vertrouwelijk of anderszins wettelijk beschermd zijn.

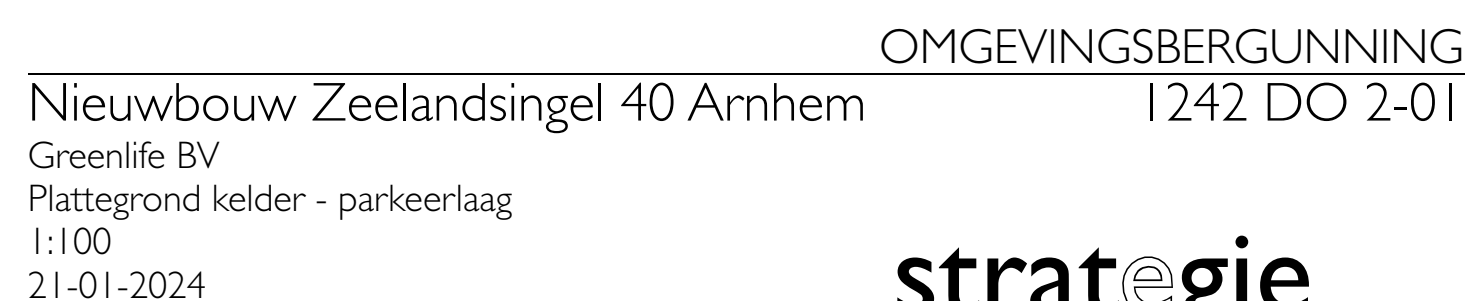
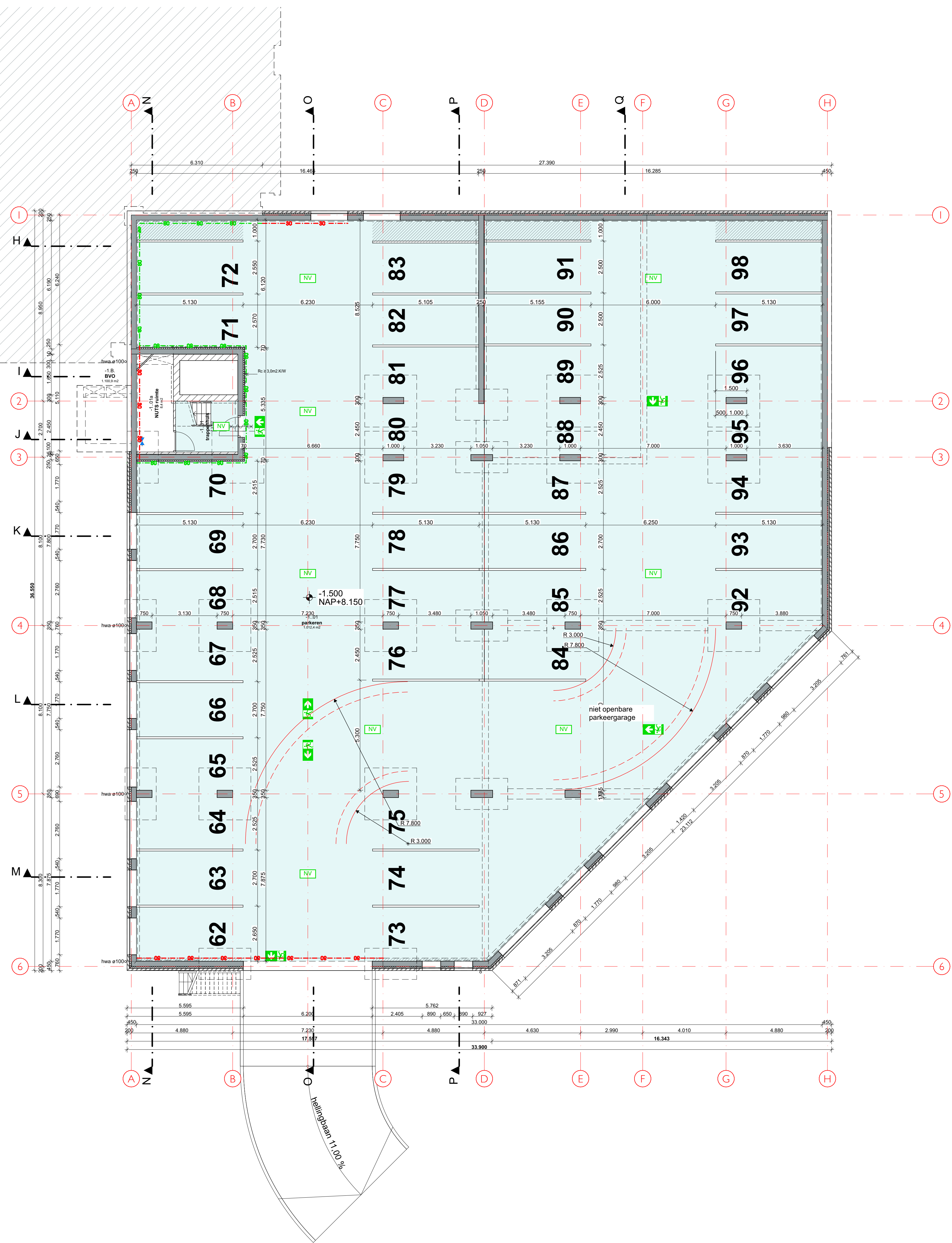
in
6.628m2
n2
nr

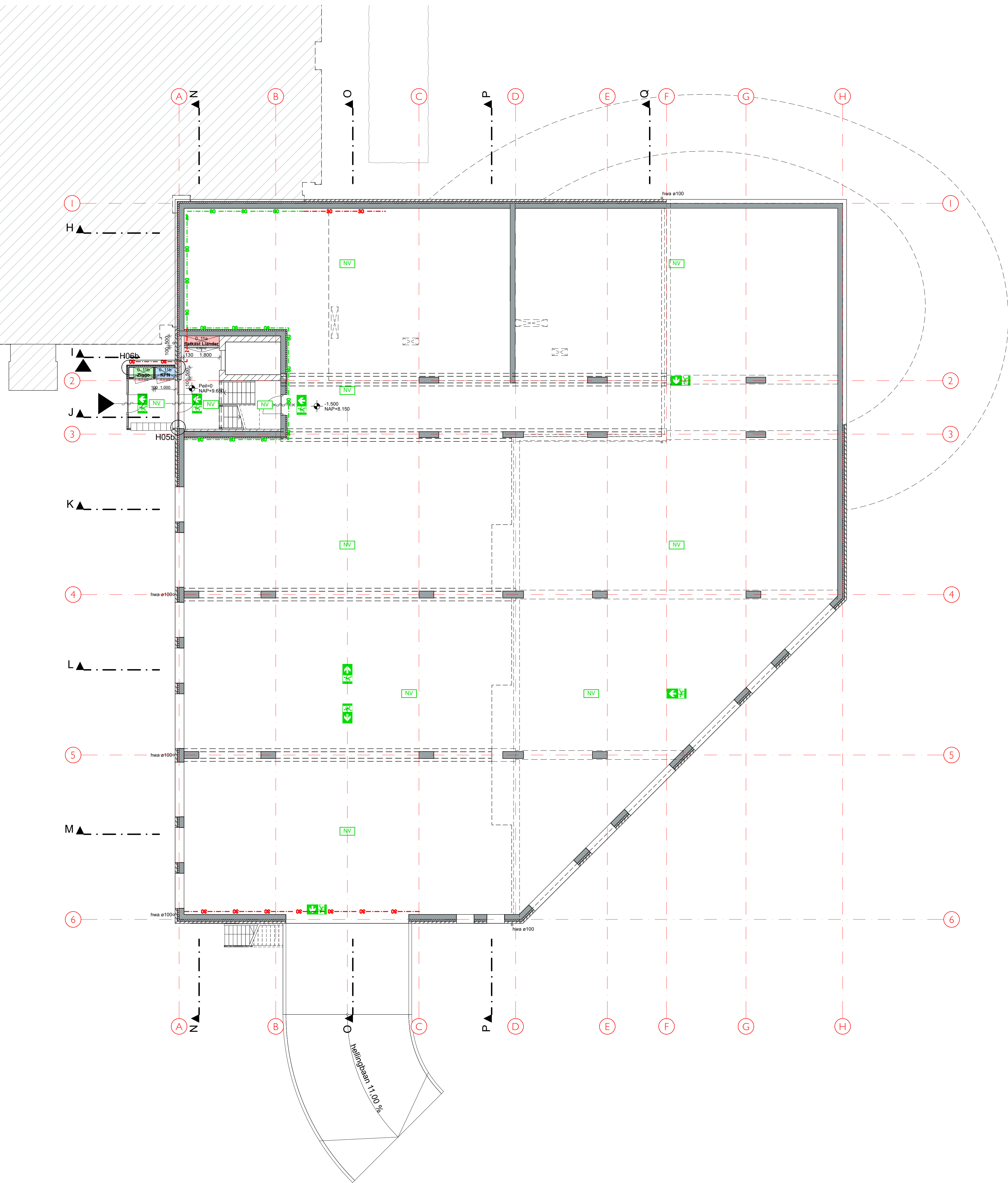

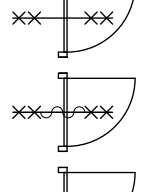
Berekening aantal parkeerplaatsen 1242 Zeelandsingel 40 te Arnhem				
Uitgangspunten:		Sterk stedelijk Gemeentelijke normering Schil centrum		
Situering locatie:				
Functies:		1,0 pp/opp. 1,3 pp/opp. 1 pp per 50 m2 bvo		
Appartement met gebruiksoppervlakte tot 75 m2		1,0 pp/opp.		
Appartement met gebruiksoppervlakte van 75 m2 tot 120 m2		1,3 pp/opp.		
Kantoor met baliefunctie		1 pp per 50 m2 bvo		
		beleidsregels parkeren		
Bestemming wonen		Kengestalen		
		aantal	norm	aantal pp
Appartement met gebruiksoppervlakte tot 75 m2 in bestaand gebouw		78	1,0	78,0
Appartement met gebruiksoppervlakte van 75 m2 tot 120 m2 in bestaand		14	1,3	18,2
Appartement met gebruiksoppervlakte tot 75 m2 in nieuwbouw		59	1,0	59,0
Appartement met gebruiksoppervlakte van 75 m2 tot 120 m2 nieuwbouw		0	1,3	0,0
Algeheel		151		155,2
				155
Bestemming kantoor met baliefunctie		Kengestalen		
Kantoor met gebruiksoppervlakte van 900 m2		2,0	9,0	18
Bestemming		aantal	bezetting	bezetting
appartementen		155	50%	77,6
kantoor met baliefunctie		19	100%	19,0
				95,6
Algeheel				

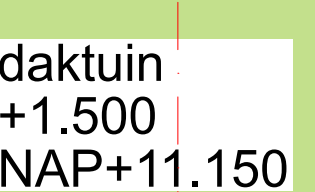
Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem
Greenlife BV
Situatie fase 4
1:500
21-01-2024

RENOVOOL BLOK A	RENOVOOL ALGEMEEN
GEVELOPBOUW R= 2-4,7 m2 KW (vuurb) Blok A: -100mm isolatie -30mm luchtspace -10m spouwmuur af dik.m2 -150mm plaatse minerale wol -250mm i.w.g.beton of -100mm prefab beton Schiedingswand tussen appartementen -250mm i.w.g.b.tobten -250mm kalkzandsteen Schiedingswand tussen appartementen met garage 250mm Blok A -100mm cillafonbet -100mm minerale wol (Kouw) MVS3 -R=2,85 m2 KW (na acties op vijfde) -metaalstutspijlen 75mm gevuld met -23mm minerale wol (kouw) MVS3 -R=2,20 m2 KW -12,5mm gipsplaat (demonit bord) -aansluitingen van wand op vloeren voorzien van vilt Schiedingswand in appartementen 100mm Blok A -100mm cillafonbet	Voorzetband in borgegren 70mm (FemPR) R= 3,0 m2 KW +1,2,5mm Femmel (gipsvoetlaag) -60mm PR isolatie -lijmreg DAKOPBOUW R= 2,6 m2 KW -Binnen zijdelingse (bedekt) op draagslag -EPDM-aftakelkleding -Binnen zijdelingse (niet bedekt) -ver. afdekking interleging 1 x 16 -keuzevrij dakoppervlakte opp. neg. V.O.GEBOUW WONDINGSGEGEBDE Blok B: 50mm ducor 30mm kalkzandsteer corr. conf. contr. Tegengedour apartment 60 minuten brandwerend Tegengedour apartment 60 minuten brandwerend en zelfstandig Tegengedour apartment 30 minuten brandwerend schildingsconstrucie met een weerstand tegen brandontslag en brandverspreiding (WBDO) van ten minste 60 minuten schildingsconstrucie met een weerstand tegen brandontslag en brandverspreiding (WBDO) van ten minste 30 minuten noormeter in waring conform NEN 2550 noormeter in veerwaartime en trapgehoort conform NEN 2535 Kroepcinder (draacilinder) Iegelvoer lagelegh op wanden ruime voorzien van rooierbelching (1 stuks per vloerveert) confit boordbevel afmet 6,3 vlichtootlaadung volgens NEN 6088 P6 poeierblusser

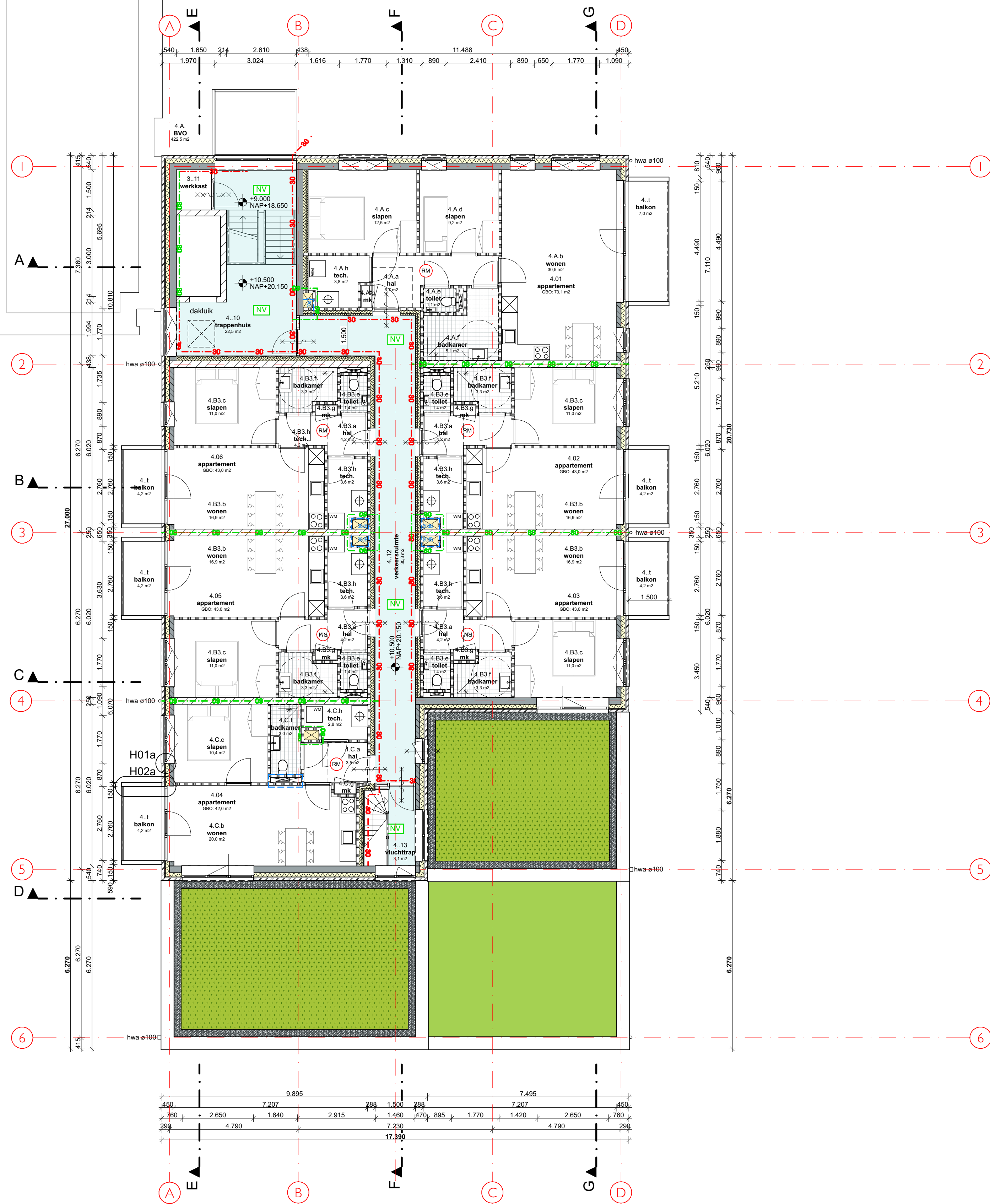
[illegible]

[illegible]

RENOVOOL BLOK A	RENOVOOL ALGEMEEN
DEVELOPBOUW Rk 2-4,7 m2 KW (bu-bu) Blok A: 100mm isolatie 35mm luchtspoor 100mm spouwmuur met 4cm i2 150mm isolatie minerale wol 250mm i.w.g. beton 100mm peflex beton Schiedingswand tussen appartementen 250mm i.w.g. beton 250mm kalkzandsteen Schiedingswand tussen appartementen en garage 250mm Blok A 100mm cillalotter 100mm minerale wol (Kouw) MVS3 - Rk-2,85 m2 KW (bu actief op vijfde) - metaalstutbalken 75mm gevuld met 20mm minerale wol (Kouw) MVS3 - Rk-2,20 m2 KW 12,5mm gipsplaat (diamond bord) - aansluiting van wand op vloeren voorzien van vilt Schiedingswand in appartementen 100mm Blok A 100mm cillalotter 100mm cillalotter	Verzanding in bergingen 70mm (FemP) Rk 2 3,0 m2 KW i.w.g. 2,5mm Femmel (gipsvezelplaat) 400mm PR isolatieplaat drieweg DAKOPROF Rk 2 6,2 m2 KW 100mm isolatie (bedekt op draagbalk) EPDM-aftakplaat 10mm drainage Tegel (Teg) ver. afwatering met laag 1116 kouswaaiercirkel met 100g. contr. V.O. LUCHTPOOR WONDING-DEDE BLOK B: 50mm ducor 30mm kalkzandsteen corr. conf. contr. Tegengedoor appartement 60 minuten brandweerd Tegengedoor appartement 60 minuten brandweerd en zelfsluitend Tegengedoor appartement 30 minuten brandweerd
RENOVOOL BLOK B	RENOVOOL ALGEMEEN
DEVELOPBOUW Rk 2-4,7 m2 KW (bu-bu) Blok B: 100mm isolatie 35mm luchtspoor 100mm spouwmuur Koeftherm K108 200/250mm i.w.g. beton 150/250mm kalkzandsteen Schiedingswand tussen appartementen 250mm i.w.g. beton 250mm kalkzandsteen Schiedingswand tussen appartementen en garage 250mm Blok B 100mm cillalotter 100mm minerale wol - metaalstutbalken 75mm gevuld met steenwol 50mm luchtspoor - metaalstutbalken 75mm gevuld met steenwol 20/12,5mm gipsplaat - aansluiting van wand op vloeren voorzien van vilt Schiedingswand in appartementen 100mm Blok B 21/2,5mm gipsplaat - metaalstutbalken 50mm gevuld met steenwol 20/12,5mm gipsplaat	schiedingsconstruc met een weerstand tegen brandontsteking en brandverspreiding (WBBO) van ten minste 60 minuten schiedingsconstruc met een weerstand tegen brandontsteking en brandverspreiding (WBBO) van ten minste 30 minuten nootmeter in woning conform NEN 2550 nootmeter in wijkverrekening en trapgehoor conform NEN 2535 Kroopcilinder (draaicilinder) legelvoer legelvoer op wanden ruime voorzien van nootdrainering (1 stuks per vloerveen) conform bouwbesluit artikel 6.3 vlichttoetsaanduiding volgens NEN 6088 poelbuis

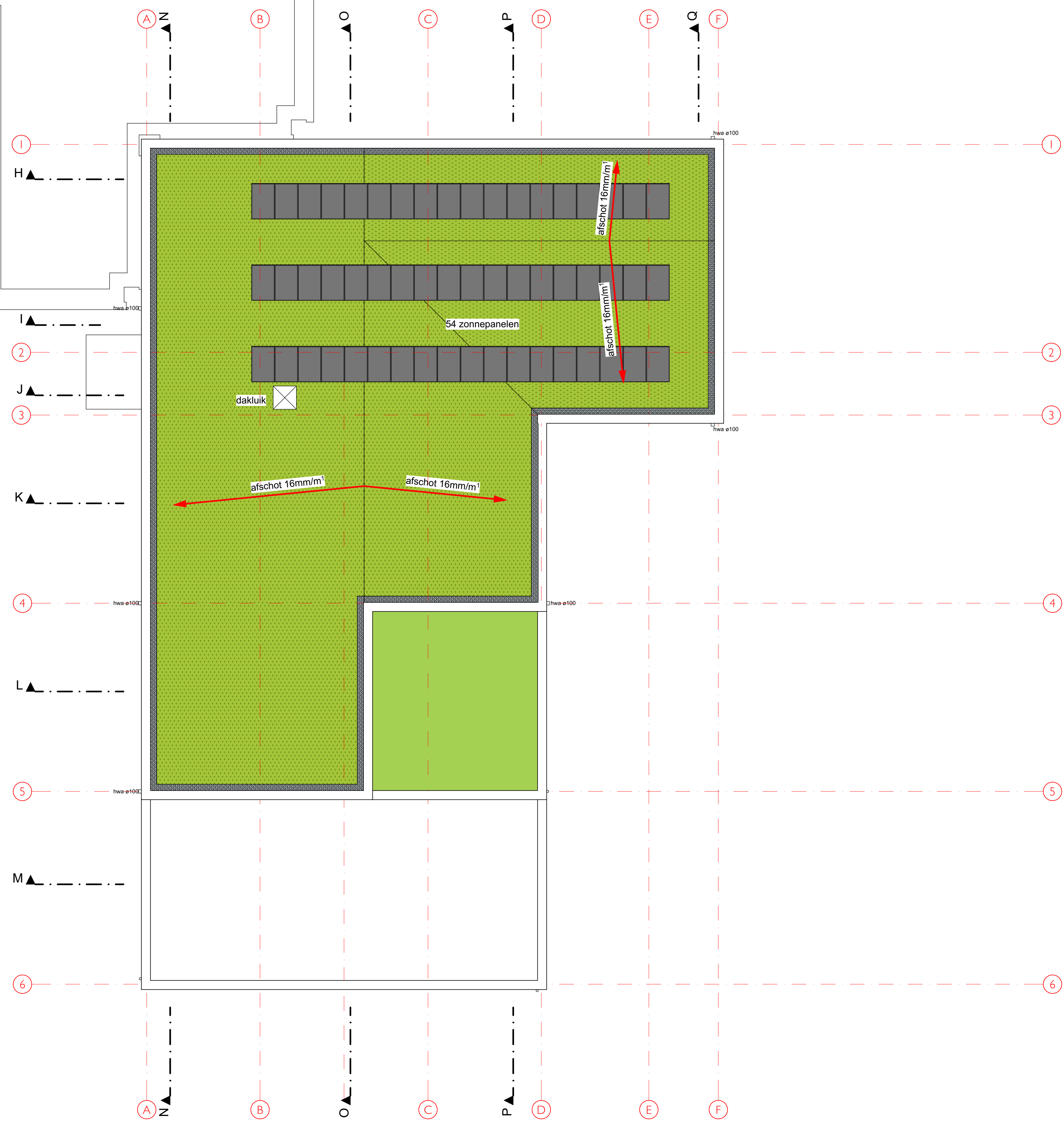
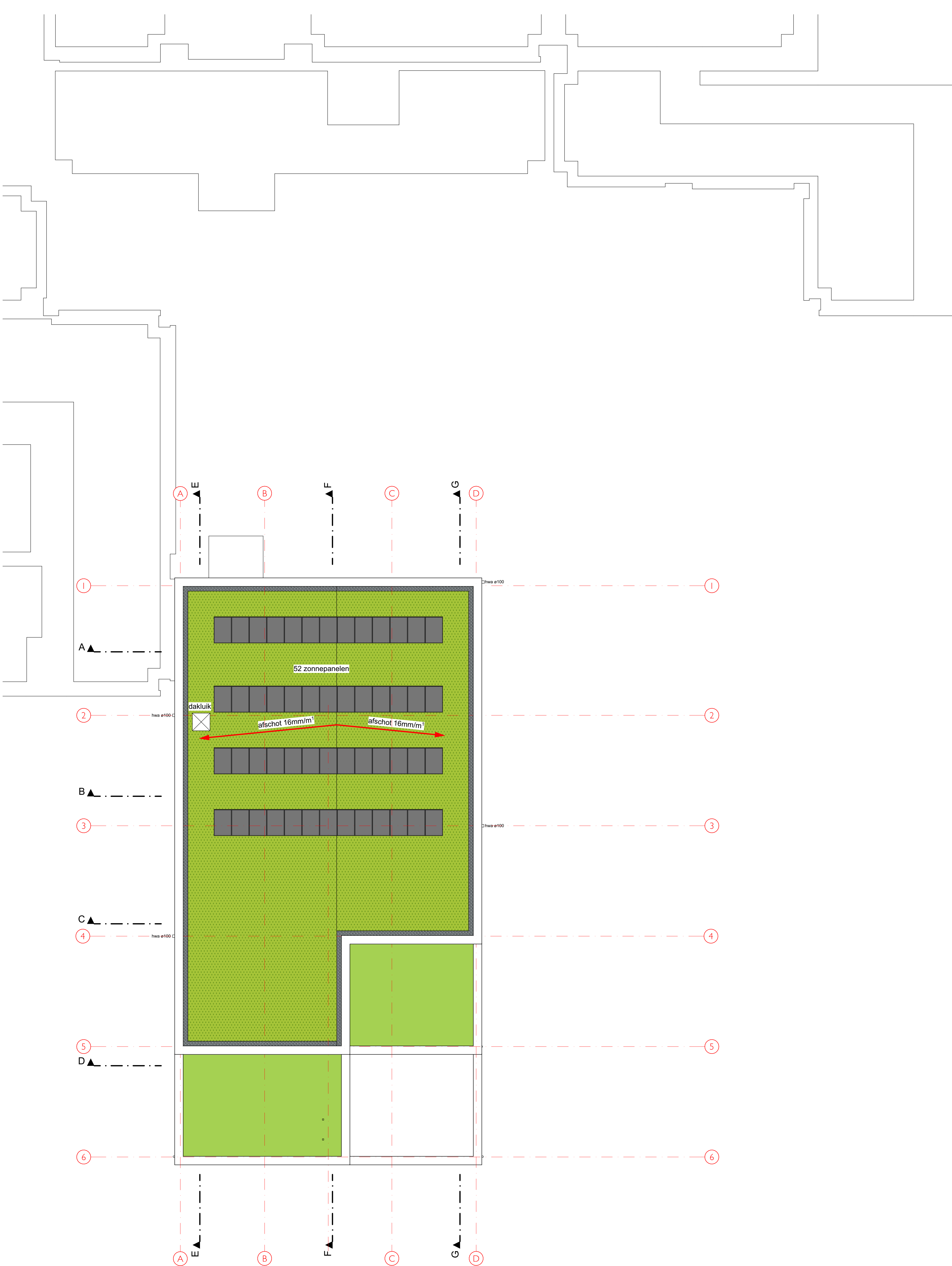
[illegible]

RENVOOI BLOK B	RENVOOI ALGEMEEN
DEVELOPBOUW RVS ± 4,7 mm (buit) Blok A: 10mm baksteen 30mm luthpook 10 spoorwaaier af 4x1m2 150mm plaatse minerale wol 250mm i.w.g. beton of 1000mm prefab beton Scheidingwand tussen appartementen 250mm i.w.g. beton of 200mm kalkzandsteen Scheidingwand tussen appartementen en gang 255mm Blok A 10mm baksteen 10mm minerale wol (Knauf M815) RVS-2,85 mm (ge wasser te schieten) - metalsplandroefwiel 75mm gevent met steenwiel 2x12,5mm glasplaat (Knauf M815) RVS-20 20 mm kalkzandsteen (gemiddeld brand) - aansluiting van wand op vloeren voorzien van vilt Scheidingwand in appartementen 100mm Blok A 100mm kalkzandsteen	Voorzetwand in bergingen 70mm (FemR) RVS ± 3,0 ± 2 mm KW 1x2,5mm Femsteel (gipsvezelplaat) 400mm PR isolatieplaat 10mm gips DAKOPROEF RVS ± 2,2 mm KW 120mm vegetatieplaat (leidend op drainage) - EPDM afdekking 100mm Koppas Thermas 100g - ver. afdekking met 1 x 10 100mm Koppas Thermas 100g 100mm Koppas Thermas 100g VLOROPROEF WOLVINGEGEENDE Blok B: 50mm dachpand 300mm kansaafsluiting conf. ong. constr. Tegengedroogd appartement 60 minuten brandweer Tegengedroogd appartement 60 minuten brandweer en zelfstandig Tegengedroogd appartement 30 minuten brandweer
RENVOOI BLOK B	Scheidingsondersteun met een weerstand tegen brandisolatie en brandveiligheid (WIBBO) van ten minste 60 minuten Scheidingsondersteun met een weerstand tegen brandisolatie en brandveiligheid (WIBBO) van ten minste 30 minuten rooksluiter in woning conform NEN 2560 rooksluiter in verhuurruimte en trapgehoor conform NEN 2535 Knoopdeur (draaicilinder) tegelvloer tegels op wanden ruimte vooruren van rooksluiter (1 tot vieruuren) rooksluiter bouwbeoordeling artikel 6.3 vluichtrookbestend volgens NEN 6088 poedeelbuis

[illegible]

AUTORECHT VOORBEELDEN: Overnemen of kopiëren van de afbeeldingen is strafbaar. Het is niet toegestaan de afbeeldingen te kopiëren of te verspreiden. Het is niet toegestaan de afbeeldingen te verspreiden of te verspreiden. Het is niet toegestaan de afbeeldingen te verspreiden of te verspreiden.

RENVOOI BLOK A

GEVELOPBOUW Ri ± 4,7 m2 KW (bu-hi) Blok A:

- 100mm baksteen
- 35mm luchtsponw
- 150mm isolatie minerale wol
- 250mm l.h.w. beton of
- 160mm platte beton

Scheidingswanden tussen appartementen

- 250mm l.h.w. beton of
- 250mm kalkzandsteen

Scheidingswand tussen appartementen en gang 205mm

Blok A:

- 100mm minerale wol (Knauf MW55) Rsh=2,85 m2 KW (os achter de stijl)
- 125mm isolatie Koppitthem K108
- 70mm minerale wol (Knauf MW55) Rsh=2,20 m2 KW
- 12,5mm gipsplaat (diamond board)
- aansluitingen van wand op vloeren voorzien van vilt

Scheidingswand in appartementen 100mm

Blok A:

- 100mm kalkzandsteen

RENVOOI BLOK B

GEVELOPBOUW Ri ± 4,7 m2 KW (bu-hi) Blok B:

- 100mm baksteen
- 35mm luchtsponw
- 150mm isolatie Koppitthem K108
- 200/250mm l.h.w. beton of
- 100/250mm kalkzandsteen

Scheidingswanden tussen appartementen

- 250mm l.h.w. beton of
- 250mm kalkzandsteen

Scheidingswand tussen appartementen en gang 205mm

Blok B:

- 2x12,5mm gipsplaat
- metaalprofielen 75mm gevuld met steenwol
- 35mm luchtsponw
- metaalprofielen 75mm gevuld met steenwol
- 2x12,5mm gipsplaat
- aansluitingen van wand op vloeren voorzien van vilt

Scheidingswand in appartementen 100mm

Blok B:

- 2x12,5mm gipsplaat
- metaalprofielen 50mm gevuld met steenwol
- 2x12,5mm gipsplaat

RENVOOI ALGEMEEN

Voorzetwand in bergingen 70mm (FermaPFR) Ri ± 3,0 m2 KW

- 1x12,5mm FermaPFR gipsvezelplaat
- 60mm PER isolatieplaat
- finitie

DAKOPBOUW Ri ± 6,2 m2 KW

- 100mm Koppitthem Thema TR27
- EPDM dakbedekking
- 100mm Koppitthem Thema TR27
- ver. afschot minnelaag 1:18
- kanalisatievloer conf. opg. const.

VLOEROPBOUW WONINGSCHIEDEND Blok B:

- 20mm dakvloer
- 300mm kanaalplaatvloer conf. opg. const.

Toggendeur appartement

- 60 minuten brandwerend

Toggendeur appartement

- 60 minuten brandwerend en zelfsluitend

Toggendeur appartement

- 30 minuten brandwerend

schiedingsconstructie met een weerstand tegen branddoorgang en brandoverslag (WBDO) van ten minste 60 minuten

schiedingsconstructie met een weerstand tegen branddoorgang en brandoverslag (WBDO) van ten minste 30 minuten

rookmelder in woning conform NEN 2555

rookmelder in verkeersruimte en trappenhuis conform NEN 2555

Knoopcilinder (draaicilinder)

logekloof

logekloof op wanden

ruimte voorzien van noodverlichting (1 lux op vloerniveau) conform bouwbesluit artikel 6.3

vluchtrouteaanduiding volgens NEN 6088

P6

poederblusser

ALGEMEEN

-Materiaal toegepast aan de binnenzijde van een schacht, een koker of een kanaal

-grenzend aan meer dan een brandcompartiment of subbrandcompartiment met een

brandwerende doorsnede groter dan 0,015 m², voldoet aan brandklasse R2, bepaald volgens

NEN-EN 13501-1.

-wanden van siften en muizen BB art. 3.59 en 3.70, geen openingen breder dan 10mm in

uwendzijde scheidingconstructie tot minimaal 0,6m onder maaiveld (funderingsschem)

-geuldwering uwendzijde scheidingconstructie en geluidsabsorptie uitvoeren volgens

NEN-EN 1354 en NFI 5272.

-maximale niveaueverschil ter plaatse van (rook)toegangsdeur bedraagt 20mm

-dormer/doorvoeringen tussen verkeersruimten en verblijfsruimten en hebben een minimale

afstand van ten minste 0,8m breedte en 2,3m hoogte

-beglazing dient te voldoen aan het gegeven in NEN 6072.

-intraakverrekening: deuren, ramen, kozijnen en daarmee gelijk te stellen constructie-

onderdelen in de uwendzijde scheidingconstructie, die volgens NEN 5087 bereikbaar zijn

voor intrak, hebben een volgens NEN 5087 bepaalde intrakverrekening die voldoet aan

de in de norm aangegeven weerstandsklasse 2.

-ruimte met beperking ten aanzien van de waterspanne door de vloer, een deel van de

wanden en/of plafond, als conform BB art. 3.23, waterspanne gemiddeld ± 0,01 kg/m²/s²

en regengr ± 0,2 kg/m²/s².

Datse beperking van de waterspanne geldt voor een kolom, en bedraagt tot minimaal 1,2m

boven de vloer, voor de bestaande bovengrond p.u. bod en daaronder minimaal over een lengte

van 3m en 2,1m boven de vloer, ter plaatse van aansluiting wand-vloer pe-koln en elastisch

bijzondere kit.

Bescherming tegen geluid van installaties:

-Een later met waterspanning, warm, mechanisch ventilatiesysteem, een installatie voor

warmte- of koudeopwarming, installatie voor het verhogen van waterdruk of een bij

veroorzaakt in een op een aangrenzend perceel geluidvervalsheid met volgens NEN

5077 bepaald karakteristiek installatie-geluidniveau van ten hoogste 30 dB.

-Een installatie voor warmte- of koudeopwarming, die is opgesteld buiten de uwendzijde

scheidingsconstructie van een bouwwerk, veroorzaakt op de perceelgrens met een perceel

voor een andere voorafzichte een geluidniveau van ten hoogste 40 dB, bepaald volgens de

Handreiding Melen en Hekenen Industrietechniek.

-Een mechanische voorziening voor luchtverwarming of warmteopwarming, of een installatie

voor warmte- of koudeopwarming veroorzaakt in een niet-gemeenschappelijk verblijfsgebied

van de gebouwschied een volgens NEN 5077 bepaald karakteristiek installatie

geluidniveau van ten hoogste 30 dB.

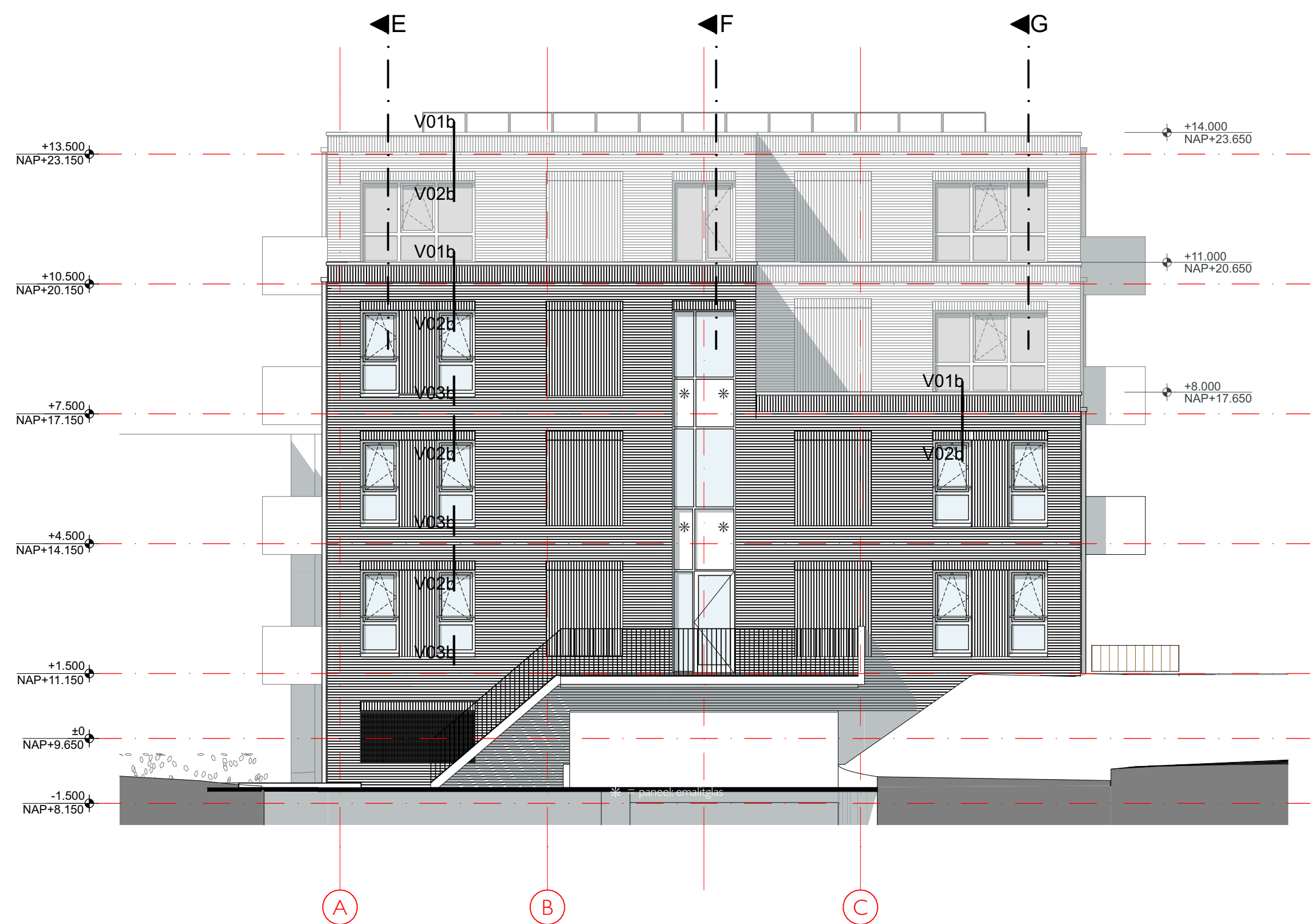
AUTEURSCHEID VOORBEHOUDEN Overname van de tekening is niet toegestaan. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de afnemer en kan vertrouwelijk of anderszins beschermd zijn. Het is niet toegestaan de afbeelding te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de afnemer en kan vertrouwelijk of anderszins beschermd zijn.

Noordgevel blok A

Oostgevel blok A

Zuidgevel blok A

Westgevel blok A

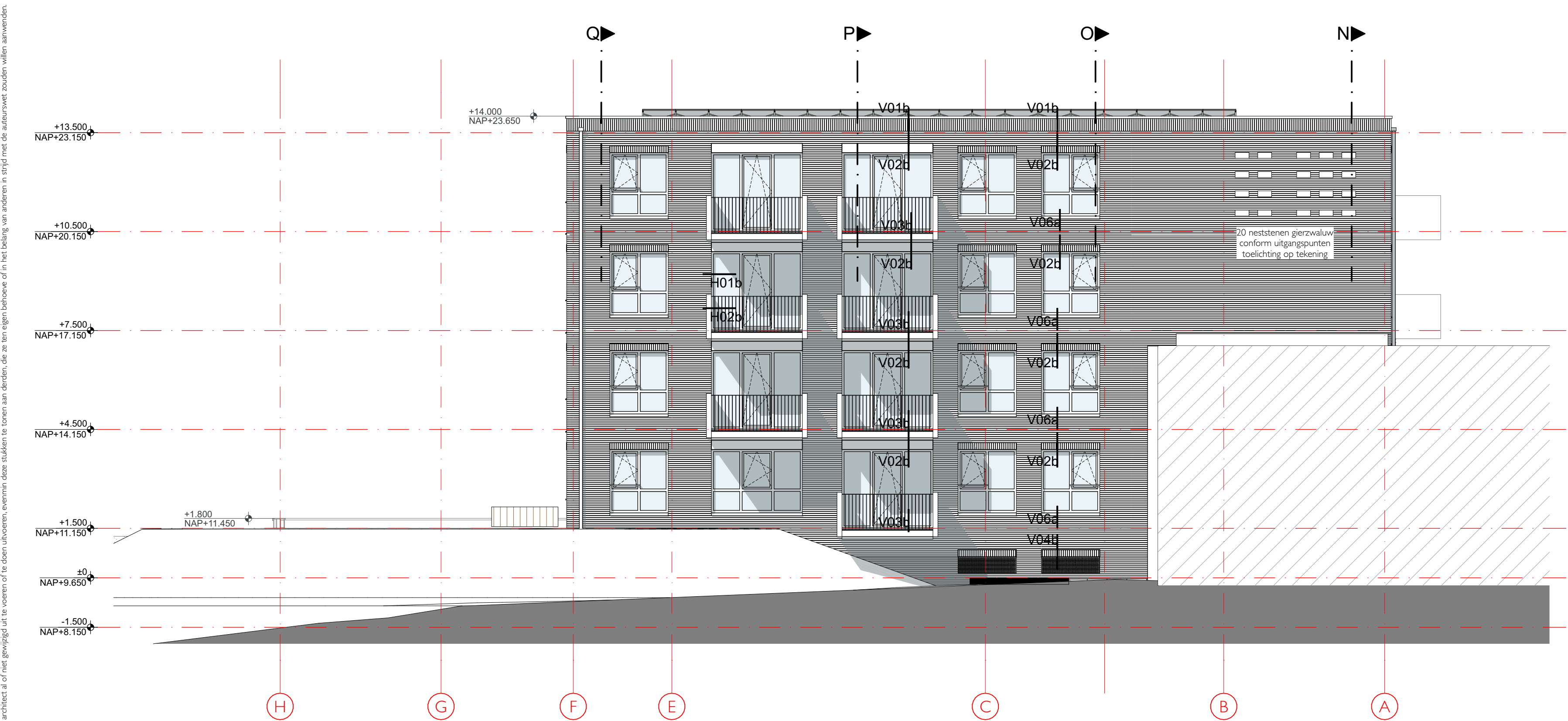
kleuren en materialen Blok A

omschrijving bouwdeel	materiaal	afwerking/kleur	fabrikant/type
gevelplint parkeergarage beton	gevelplint parkeergarage beton	glad en wit	Van der Sanden Reno 565A0
gevelplint parkeergarage baksteen	baksteen	handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd	Dejo rooster
roosters gevelplint parkeergarage	stalen rooster	Ral 7030 steengrijs	Van der Sanden Reno 565A0
gevel	baksteen	handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd	Van der Sanden Reno 565A0
rollagen en gevelvlakken met staand metselwerk	baksteen	handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd	Van der Sanden Reno 565A0
gevelkozijnen	kunststof	Ral 7030 steengrijs	Drutex Iglo Classic Energy
te openen delen gevelkozijnen	kunststof	Ral 7016 antracietgrijs	
doorvalbeveiliging gevelkozijnen	emaltiglas	Ral 7030 steengrijs	
dichte panelen in pui	aluminium	Ral 7031 antraciet	
waterslagen	aluminium	Ral 7030 steengrijs	
balkons	staal	glad en wit cement	
balustraden	aluminium dakkap	Ral 1036 parelmoergoud	
dakrand tpv dakterrassen	aluminium daktrim	Ral 7030 steengrijs	
dakrand tpv overige daken			

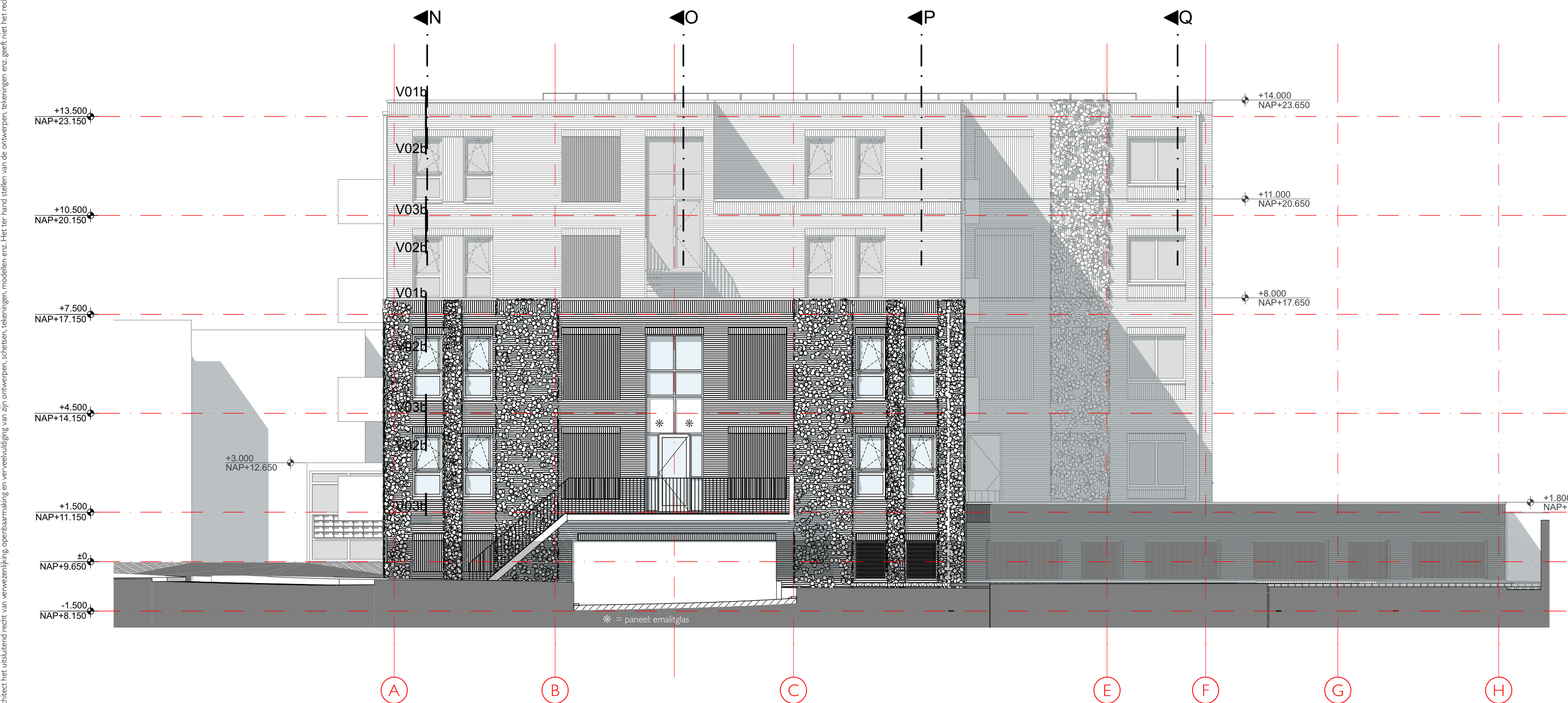
Bij voorkeur voor toepassing van alternatieve fabrikanten, kleuren of materialen altijd eerst ter goedkeuring voorleggen aan architect.

OMGEVINGSVERGUNNING
1242 DO 3-01
Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem
Greenlife BV
Gevels blok A
1:100
21-01-2024

AUTORECHT VOORBEELD: De afbeelding is een voorbeeld van een ontwerp en kan afwijken van de werkelijkheid. Het is niet bedoeld als een garantie voor de kwaliteit van de afbeelding. Het is niet bedoeld als een garantie voor de kwaliteit van de afbeelding. Het is niet bedoeld als een garantie voor de kwaliteit van de afbeelding.

Noordgevel blok B

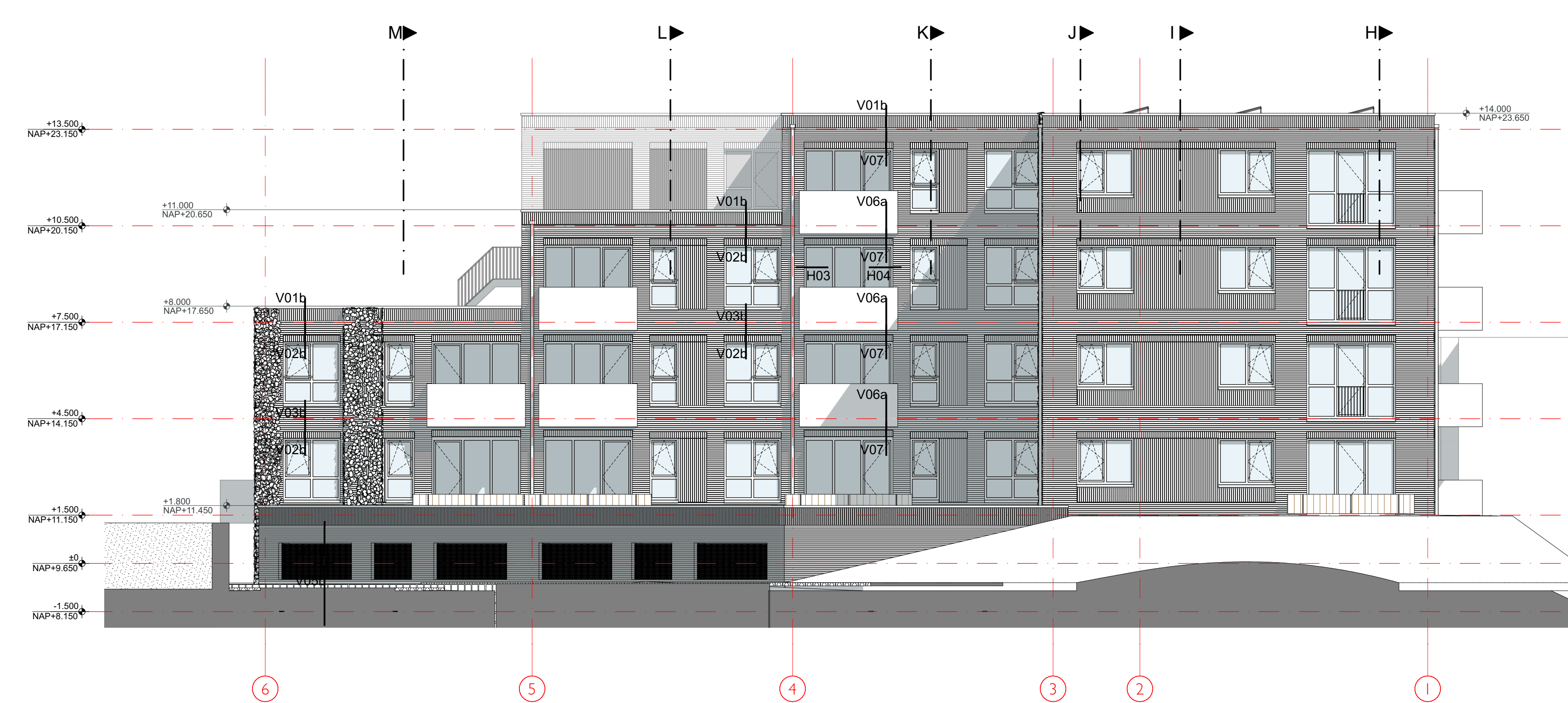

Zuidgevel blok B

kleuren en materialen Blok B

omschrijving bouwdel gevelplint parkeergarage baksteen roosters gevelplint parkeergarage gevel rollagen gevelvlakken met staand metselwerk gevelkozijnen te openen delen gevelkozijnen doorvalbeveiliging gevelkozijnen dichte panelen in put waterslagen balkons balkustraden dakrand tpy dakterrassen dakrand tpy overige daken	 materiaal baksteen stalen rooster baksteen baksteen baksteen kunststof kunststof emaltglas aluminium schoonwerk beton staal aluminium dakkap aluminium daktrim	afwerking/kleur strengers: antraciet-blauw-donkergrijs-donkerbruin genuanceerd Ral 7030 steengrijs wasserslrich: geel-bruin-antraciet genuanceerd wasserslrich: geel-bruin-antraciet genuanceerd strengers: antraciet-blauw-donkergrijs-donkerbruin genuanceerd Ral 7030 steengrijs Ral 7016 antracietgrijs Ral 7030 steengrijs Ral 7031 antraciet Ral 7030 steengrijs glad en wit cement Ral 1008 parelmoergrud Ral 7030 steengrijs Ral 7030 steengrijs	fabrikant/type Van der Sanden Chemnitz 458A0 Dejo rooster Van der Sanden Reno 324A0 Van der Sanden Reno 324A0 Van der Sanden Chemnitz 458A0 Drotek Igo Classic Energy lamellen hekwerk
--	---	---	--

Bij voorkeur voor toepassing van alternatieve fabrikanten, kleuren of materialen altijd eerst ter goedkeuring voorleggen aan architect.

Oostgevel blok B

Westgevel blok B

A1. Neststeen gierzwaluw

1 punt

Het kan jaren duren voordat een gierzwaluw een neststeen bezet. Tot het zover is vormt de neststeen een welkome broedplaats voor andere soorten. En als er eenmaal één steen door een gierzwaluw bezet raakt, zullen er snel meer volgen. Gierzwaluwen zijn immers koloniale broeders. Ze zijn erg trouw en keren generaties lang terug naar hetzelfde nest. De omgeving rondom de nestplaats is minder relevant, omdat de gierzwaluw zijn voedsel in de lucht vangt. Wel moeten er voldoende insecten zijn. Insecten worden aangetrokken door verschillende soorten inheemse planten te plaatsen die afwisselend bloeien.

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 28,- per neststeen

Baten:

Biodiversiteit

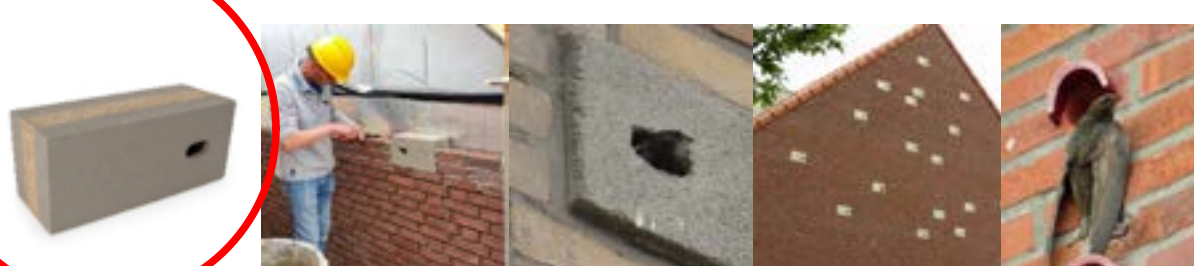
- gierzwaluw en gastbewoners (vooral huismussen en spreuwen maar ook koolmezen, zwarte roodstaartjes en zelfs boomkruipers)

Eisen en randvoorwaarden

Eis: Plaats meerdere stenen (lieft 6-20 stuks) vlak bij elkaar. Oriëntatie invliegopening op oostelijke of noordelijke richting

Hoogte/engte: Plaats de neststeen zo hoog mogelijk, minimaal op 4 meter hoog. De gierzwaluw broedt graag hoog, dus nesten kunnen tot 40 meter hoog worden ingemetseld. De invliegopeningen moeten minimaal 40 cm van elkaar verwijderd zijn. Blinde, monotone zijkanten van gebouwen zijn het meest geschikt. Aanvliegroute van 2-4m onder de steen vrijhouden van obstakels (bomen, gebouwen, schoorstenen, vlaggenstokken, elektriciteitsdraden, naar buiten opendraaiende ramen, balkons, gevelbegroeiing).

Aanbevelingen

Gierzwaluwen geven geen overlast. Ze gebruiken weinig nestmateriaal en maken ook geen vieze strepen op de gevel. De inbouwstenen hoeven niet schoon gemaakt te worden.

Naast neststenen zijn er ook nestkasten. Hang ze bij elkaar en onder een dakgoot of overstek, zodat de temperatuur niet te ver kan oplopen.

A5. Insectenstein

1 punt. Professioneel insectenhotel - 5 punten

Inbouwstenen dragen bij aan een gezonde wilde bijen- en vlinderpopulatie in de stad. Bijen en vlinders zijn een belangrijke schakel in de voedselketen. Bij grotere projecten mag er als alternatief ook een groot insectenhotel met een oppervlakte van minimaal 1 m² worden geplaatst op een zonnige, beschutte plek in de omgeving. Combineer met bijvoorbeeld 'groene gevels' (B3) of 'geveltuinjes' (B4).

Geschatte kosten (excl. btw): vanaf € 28,- per neststeen

Baten:

Biodiversiteit

- wilde bijen, hommels, vlinders en allerlei andere insecten zoals spinnen, lieveheersbeestjes en oorwormen.

Eisen en randvoorwaarden

Oriëntatie: Zonrijke: zuid, zuidoost, zuidwest, west. Beschut tegen regen en wind.

Hoogte/engte: Plaats stenen op minimaal 50 cm en maximaal 2m hoogte.

Beplantingseisen: Dichtbij inheemse nectar- en stuifmeel dragende bloemen, planten en/of struiken.

Overige: De neststenen kunnen zowel groepsgevoel als afzonderlijk aangebracht worden.

Aanbevelingen

Plaats insectenhôtels op luwe, zonnige en bloemrijke plek (dus niet in de schaduw van een gebouw of boom!). Bijenhôtels kunnen ook op het dak worden geplaatst.

OMGEVINGSVERGUNNING

Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem

Greenlife BV

Gevels blok B

1:100, 1:1

21-01-2024

1242 DO 3-02

strategie

architecten

Cornelis Koningsstraat 3a • 6802 CK Oosterbeek • tel +31 (0)26 333 75 55 • mail@strategie-architecten.nl

1242 VO-biëne appartementen RU00 27

printdatum: 21-02-2024 11:09:59

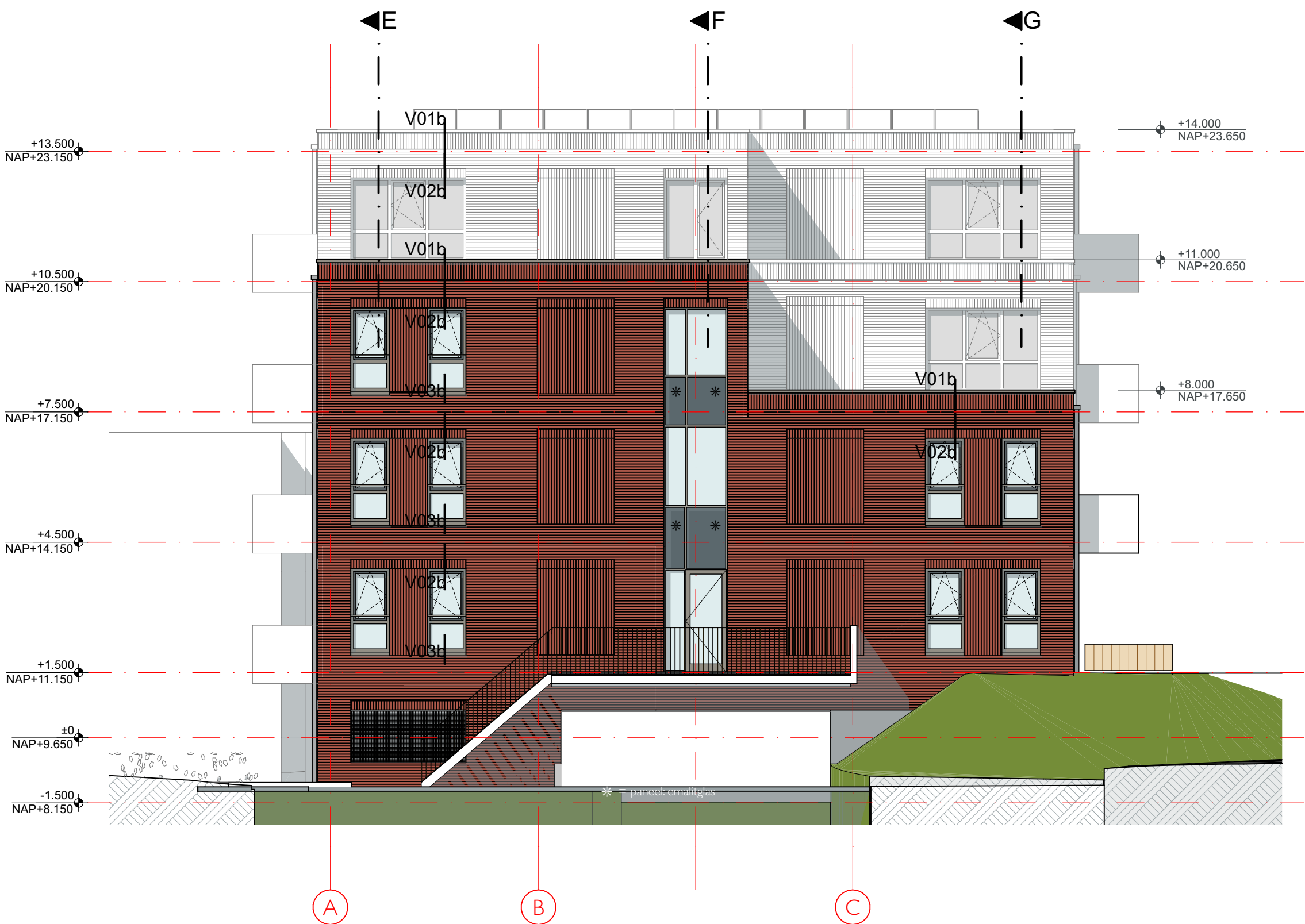
AUTEURSCHEID VOORBEHOUDEN Overname van de tekening is niet toegestaan. Het is niet toegestaan de tekening te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de afnemer en kan vertrouwelijk of anderszins beschermd zijn. Het is niet toegestaan de afnemer te kopiëren, te verspreiden of anderszins openbaar te maken. De afbeelding is uitsluitend bestemd voor de afnemer en kan vertrouwelijk of anderszins beschermd zijn.

Noordgevel blok A

Oostgevel blok A

Zuidgevel blok A

Westgevel blok A

kleuren en materialen Blok A

omschrijving bouwdeel
gevelplint parkeergarage beton
gevelplint parkeergarage baksteen
roosters gevelplint parkeergarage
gevel
rollagen en gevelvlakken met staand metselwerk
gevelkozijnen
te openen delen gevelkozijnen
doorvalbeveiliging gevelkozijnen
dichte panelen in pui
waterslagen
balkons
balustraden
dakrand tpv dakterrassen
dakrand tpv overige daken

materiaal
schuifwerk beton
baksteen
stalen rooster
baksteen
baksteen
kunststof
kunststof
emaltiglas
aluminium
schuifwerk beton
staal
aluminium dakkap
aluminium daktrim

afwerking/kleur
glad en wit
handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd
Ral 7030 steengrijs
handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd
handvorm bezand en generfd: rood-bruin-blauw-paars genuanceerd
Ral 7030 steengrijs
Ral 7016 antracietgrijs
Ral 7030 steengrijs
Ral 7031 antraciet
Ral 7030 steengrijs
glad en wit cement
Ral 1036 parelmoergoud
Ral 7030 steengrijs
Ral 7030 steengrijs

fabrikant/type
Van der Sanden Reno 565A0
Dejo rooster
Van der Sanden Reno 565A0
Van der Sanden Reno 565A0
Drutex Iglo Classic Energy
lamellen hekwerk

Bij voorkeur voor toepassing van alternatieve fabrikanten, kleuren of materialen altijd eerst ter goedkeuring voorleggen aan architect.

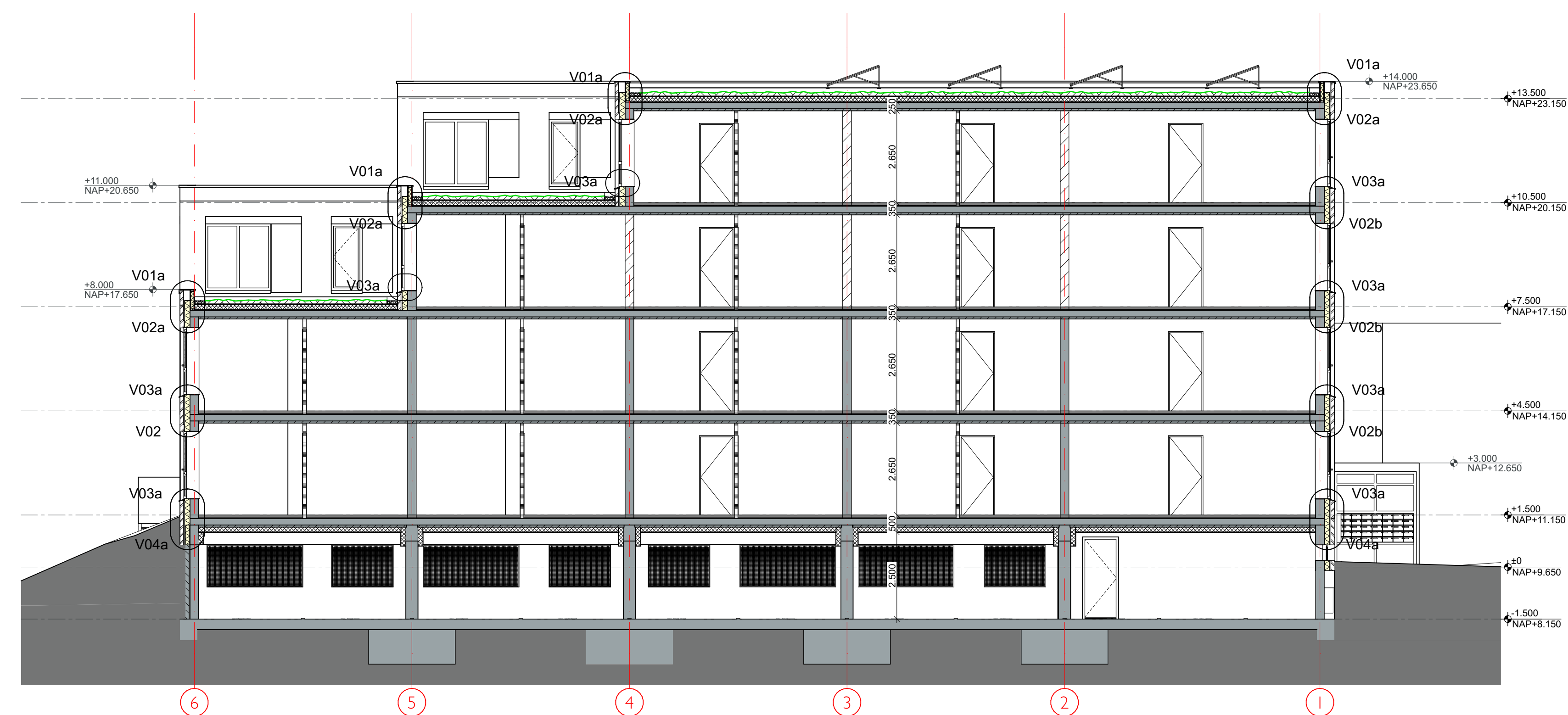
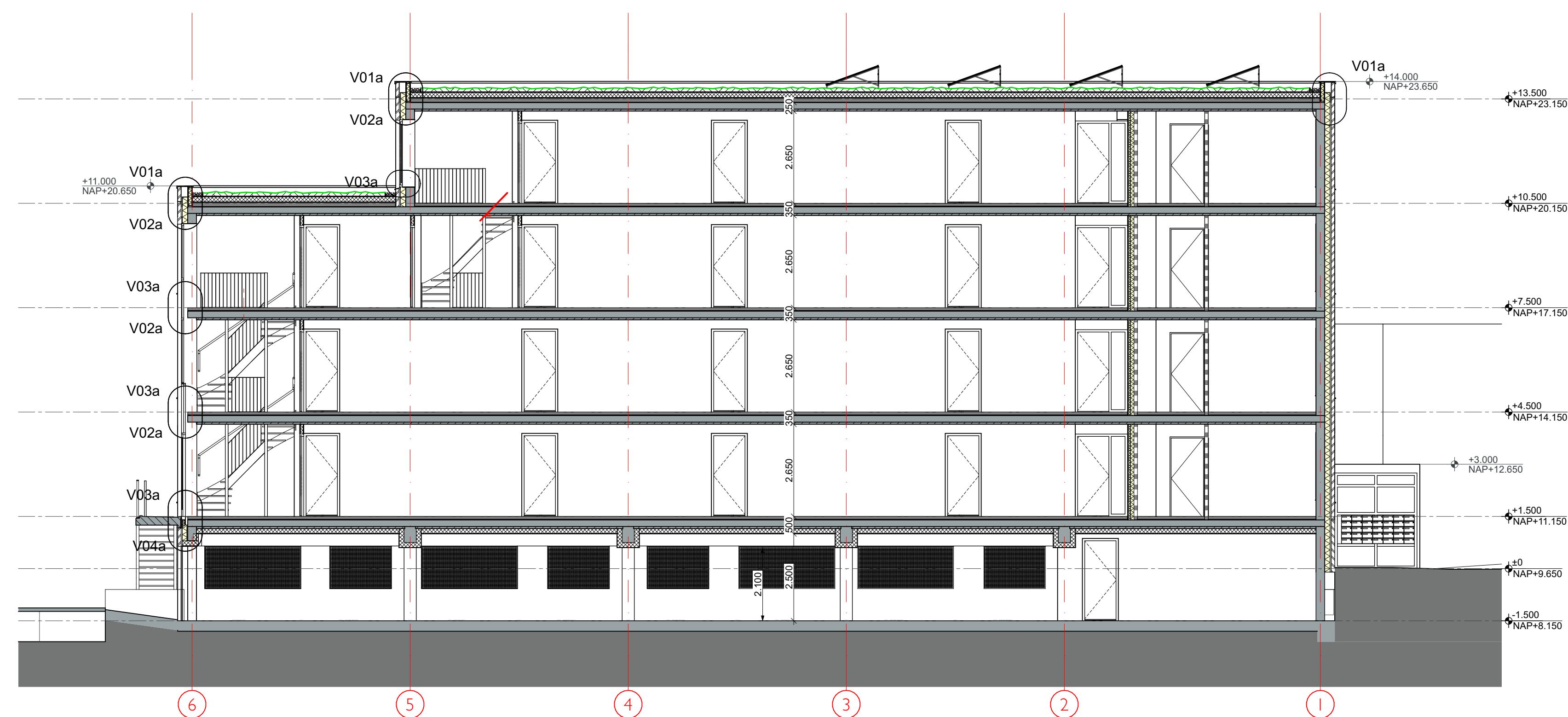
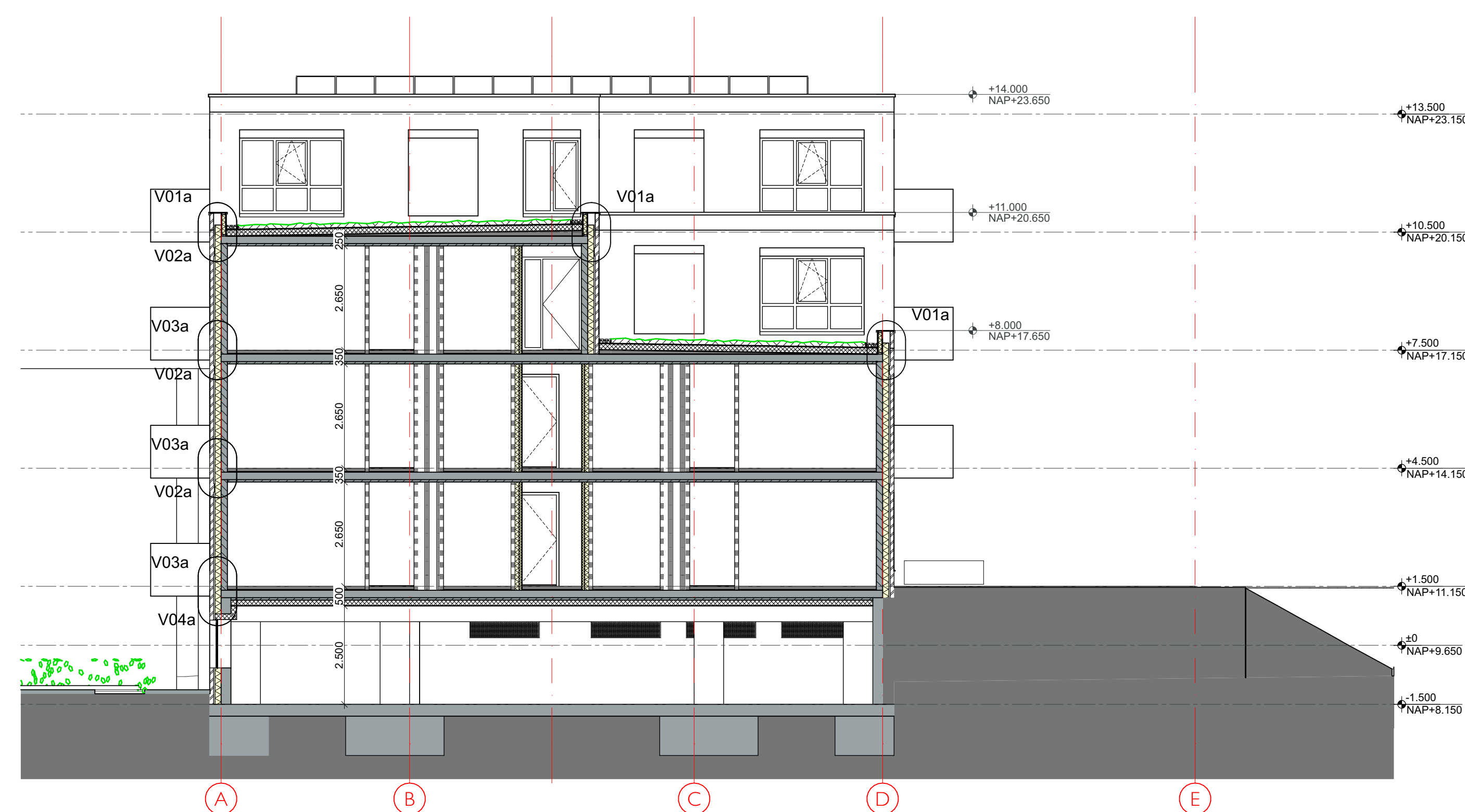
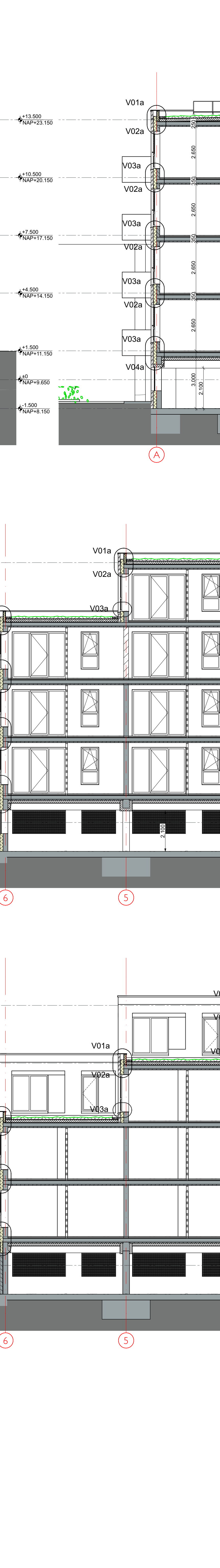
kleuren en materialen Blok B

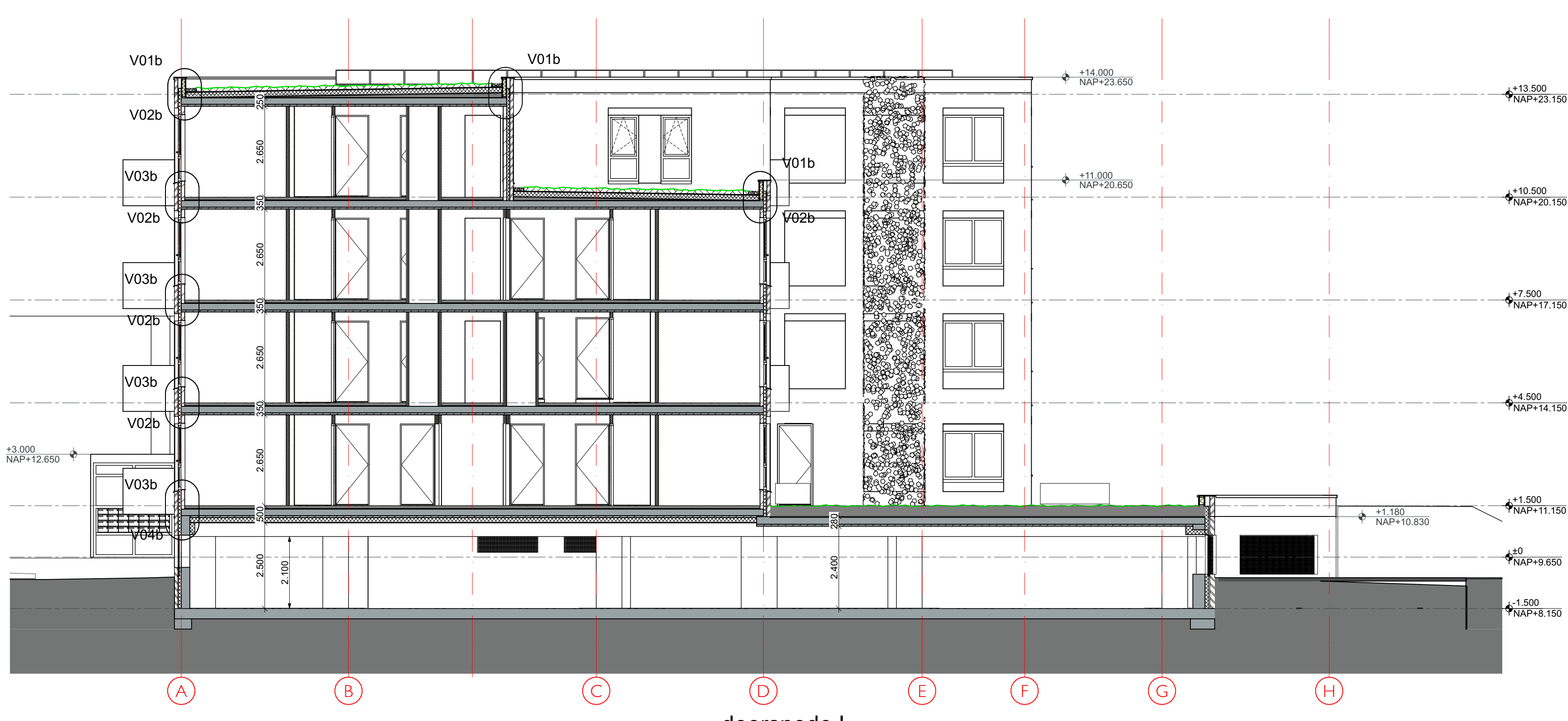
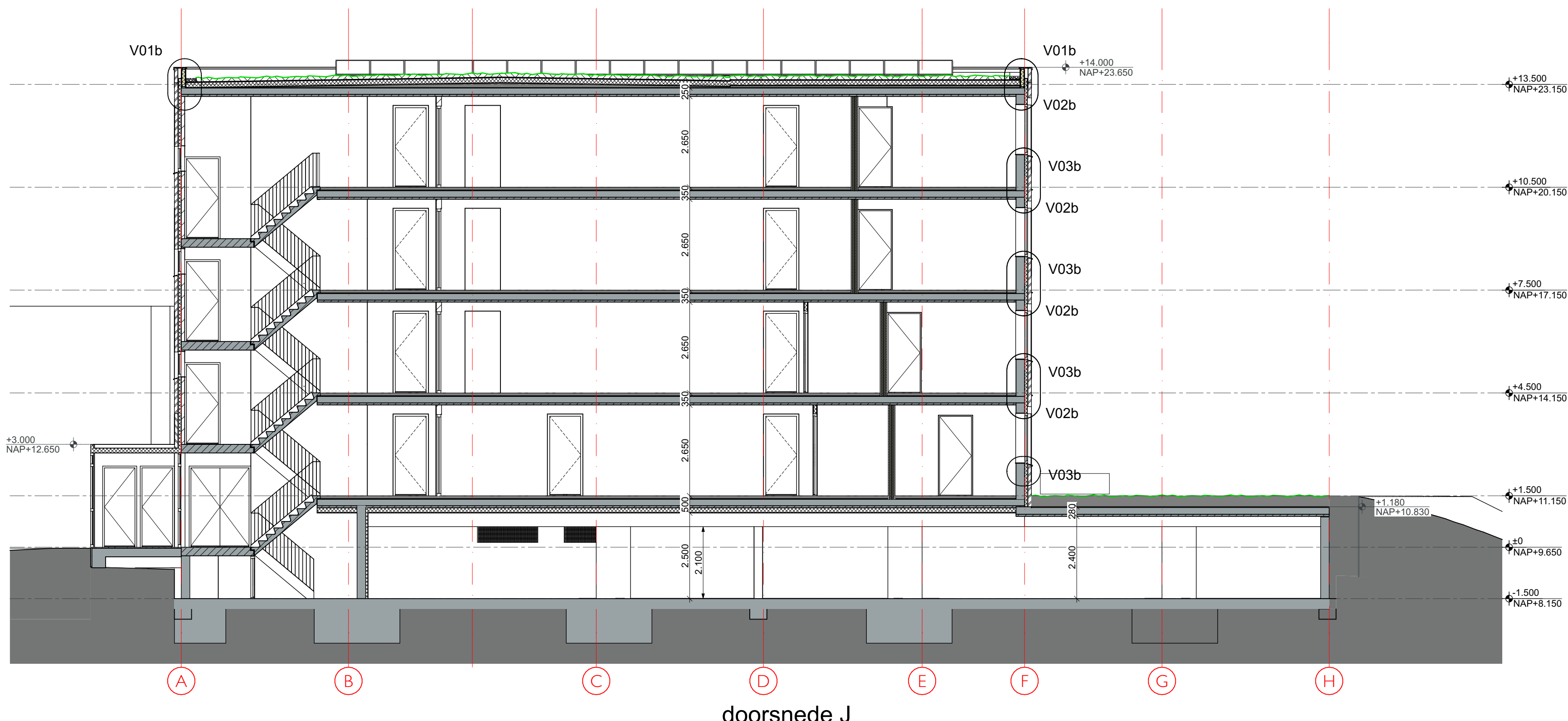
[illegible]

Bij voorkeur voor toepassing van alternatieve fabrikanten, kleuren of materialen altijd eerst ter goedkeuring voorleggen aan architect.

OMGEVINGSVERGUNNING
Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem 1242 DO 3-04
Greenlife BV
Gevels blok B in kleur
1:100
21-01-2024
strategie

Cornelis Koningstraat 3a • 6862 CK Oosterbeek • tel +31(0)26 333 75 55 • mail@strategie-arch.nl
1242 VO-Heine appartementen KUDO 27

This architectural section drawing illustrates the vertical structure of a building facade. The drawing includes a staircase on the left side, with stairs leading up to a platform. The facade is divided into several horizontal levels, with structural elements like beams and columns clearly shown. Elevation markers on the right side indicate specific heights: V01b at +14,000 NAP=23.850, V03b at +10,500 NAP=20.150, V02b at +7,500 NAP=17.150, V03b at +4,500 NAP=14.150, and V04b at +1,500 NAP=11.150. A ground level marker at +0 NAP=9.650 is also present. The drawing is oriented with a north arrow pointing towards the top left. The overall structure appears to be a multi-story building with a complex internal layout, including a staircase and various levels of access.

Architectural section drawing of a building facade, showing a cross-section through the structure. The drawing includes floor levels, room layouts, and structural elements. Key features include a central staircase, multiple windows, and a flat roof. The drawing is labeled with various dimensions and elevations.

Dimensions and elevations shown on the left side:

- +11.000 NAP+23.650
- +8.000 NAP+17.650
- +1.000 NAP+11.450

Dimensions and elevations shown on the right side:

- +14.000 NAP+23.650
- +13.500 NAP+23.150
- +10.500 NAP+20.150
- +7.500 NAP+17.150
- +4.500 NAP+14.150
- +1.500 NAP+11.150
- +0.000 NAP+9.650
- 1.500 NAP+8.150

Room labels and dimensions within the section:

- V01b (multiple instances)
- V02b (multiple instances)
- V03b (multiple instances)
- 2.600 (multiple instances)
- 2.400 (multiple instances)
- 2.900 (multiple instances)

Section markers at the bottom: 6, 5, 4, 3, 2, 1.

Nieuwbouw Zeelandsingel 40 Arnhem 1242 DO 4-03
Greenlife BV
Doorsneden blok B blad 2
1:100
21-01-2024

OMGEVINGSVERGUNNING

strategie

BIJLAGE 5a Gebundelde zienswijzen

Gebundelde zienswijzen behorende bij het raadsvoorstel “Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40” (zaaknummer 4731413).

GEANONIMISEERD

#1

Aan Burgemeester en Wethouders
Van de gemeente Arnhem
Koningstraat 38
6811 DG Arnhem

Betreft: Zienswijze zaaknr. ODRA22AB0583

L.S.,

Ondergetekende dient hierbij zijn zienswijze in betreffende de bouwplannen verwoord in bovengenoemde zaak.

Het gaat in dit zaaknummer om plannen voor het bouwen van twee appartementen complexen met in totaal 59 appartementen op het terrein van de Zeelandsingel 40 te Arnhem.

Op dit terrein staat reeds een gebouw, een voormalige bibliotheek, die medio 2022/2023 is getransformeerd naar een appartementen complex van 92 appartementen.

Dit gebouw, met 92 appartementen, geeft sinds de realisatie een grote druk op de bestaande buurt, de Zeelandbuurt, in de wijk de Laar Oost.

Deze druk bestaat met name uit overlast en verkeersdruk. Voor wat betreft de verkeersdruk zijn bewoners aangewezen op de Zeelandsingel die, als ontsluiting van de wijk, al erg druk wordt bereden en waar een snelheid geldt van 30 kilometer.

De Zeelandbuurt in de wijk de Laar Oost is een kinderrijke wijk en de maximum snelheid van 30 kilometer wordt vaak ruim overschreden.

Nieuwbouw, zoals verwoord in bovengenoemd zaaknummer legt een extra zware en onevenredige grote druk op het wonen en welbevinden van de huidige bewoners van de Zeelandbuurt in de wijk de Laar Oost te Arnhem en dient mijns inziens dan ook te worden afgewezen.

Om aan een opgave van nieuwe woningen te komen kan door de gemeente Arnhem beter worden gekeken naar de mogelijkheden om kantoren te transformeren naar appartementen. Hierbij kan dan onder andere worden gedacht aan kantorenpark Gelderse Poort in Arnhem Zuid aan de Meester D.U. Stikkerstraat te Arnhem.

Hoogachtend,

.....

.....

..... Arnhem

#2

Aan Burgermeester en Wethouders
Van de gemeente Arnhem
Koningstraat 38
6811 DG Arnhem

Betreft: Zienswijze zaaknummer ODRA22AB0583

L.S.,

Ondergetekende dient hierbij zijn zienswijze in betreffende nieuwbouw van 59 appartementen op het terrein van de Zeelandsingel 40 te Arnhem
Sinds het huidige gebouw, waarin reeds 90 appartementen zijn gerealiseerd en reeds bewoond, is de verkeersdrukke enorm toegenomen, daar er maar 1 ontsluitingsweg is. Bij de presentatie van de plannen werd er juist op geattendeerd dat de verkeersdrukke minder zou zijn dan toen het gebouw nog een kantoor was.
Deze verkeersdrukke is de gehele dag, 's avonds en het weekend.
Daar wij recht tegenover deze ontsluitingsweg wonen, hebben wij vooral 's avonds en 's nachts last van naar binnen schijnende verlichting van voertuigen.

Als daar nog eens 59 nieuwe appartementen aan worden toegevoegd, zal die verkeersdrukke alleen maar toenemen. Daarnaast komt er een parkeergarage onder de appartementen, wat inhoudt dat vertrekkende voertuigen uit deze garage eerst een helling op moeten rijden met als gevolg naar boven schijnende koplampen, die de overlast alleen maar zullen verergeren.

Waar wij ons als bewoners van de Zeelandsingel ook zorgen om maken is het toenemen van parkeerdrukke bij ons in de straat door bezoek e.d.

Voor het welzijn van bewoners van de Zeelandsingel dient mijns inziens de nieuwbouw dan ook te worden afgewezen.

Hoogachtend,

.....

.....

..... Arnhem

#3

Aan Burgemeester en Wethouders
Van de gemeente Arnhem
Koningstraat 38
6811 DG Arnhem

Betreft: Zienswijze zaaknr. ODRA22AB0583

L.S.

Hierbij mijn zienswijze met betrekking tot de bouwplannen aan de Zeelandsingel 40 te Arnhem. De bouw van 59 appartementen.

Op deze locatie zijn reeds 90 appartementen gerealiseerd door de voormalige daar aanwezige bibliotheekcentrale te verbouwen. Op het terrein zijn parkeerplaatsen voor de bewoners aanwezig.

De (geluids)overlast is wat mij betreft toegenomen tot een nu nog acceptabel niveau. Door meer woningen op het terrein zal dit, denk ik, wel stijgen.

Sinds deze appartementen medio vorig jaar bewoond werden is de verkeersdruk in de Zeelandsingel toegenomen. De Zeelandsingel is de enige ontsluitingsweg van de wijk voor deze bewoners. De Zeelandbuurt is een kinderrijke buurt. Er geldt dan ook op de Zeelandsingel een maximum snelheid van 30 km/u. Deze snelheid wordt echter regelmatig overschreden. Dit gebeurt eerlijkheidshalve niet alleen, en door alle bewoners van het nieuwe appartementen complex. Een toename van het aantal inwoners in de buurt zal m.i. leiden tot het toenemen van de verkeersdruk in de straat en daarmee ook het aantal snelheidsovertredingen.

Het parkeerterrein van Zeelandsingel 40 zal tijdens de bouw nodig zijn als bouwterrein en laad- en loszone voor de toeleveringsbedrijven. Dit zal, net als bij de verbouwing van de bibliotheekcentrale met grote vrachtwagens gaan gebeuren. Hierbij is regelmatig schade ontstaan aan de stoep ter plaatse.

Hierdoor zal de parkeerdruk in de Zeelandsingel ernstig toenemen. De Zeelandsingel is daar ter plaatse niet voor ingericht wat weer zal leiden tot parkeeroverlast en een toename van de verkeersonveiligheid. Ik denk dat de aannemer niet heeft stilgestaan bij het feit dat de huidige bewoners van Zeelandsingel 40 geen gebruik meer kunnen maken van het parkeerterrein.

Ik denk dat het een betere optie is een leeg staand kantoorpand, die in de buurt aanwezig zijn op het kantorenpark Gelderse Poort om te bouwen naar wooneenheden. De infrastructuur aldaar is beter ingericht op verkeersdruk.

Met vriendelijke groet,

.....

.....

..... Arnhem

Verkeer Zeelandsingel Arnhem

Opdrachtgever

Titel rapport

Kenmerk

Datum publicatie

Status

Bijsterbouw BV

Verkeer Zeelandsingel Arnhem

017469.20240417.R1.02

21 mei 2024

Definitief

© Copyright Goudappel BV 21-5-24

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Functieprogramma	1
1.3 Leeswijzer	2
2. Schouw op locatie	3
3. Verkeersgeneratie	4
3.1 Aanpak en uitgangspunten	4
3.2 resultaat verkeersgeneratie	6
4. Verkeerseffecten op wegvakniveau	7
4.1 Functie van de weg	8
4.2 Vormgeving	8
4.3 Gebruik – Wegenscan	9
5. Conclusies	10
Bijlage 1 – in- en output Wegenscan	11

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Bijsterbouw BV is betrokken bij de ontwikkeling van 59 appartementen aan de Zeelandsingel in Arnhem (figuur 1.1). Op deze locatie staat een reeds tot (92) woningen getransformeerd pand met maatschappelijke voorzieningen. Goudappel BV is gevraagd om de verkeerskundige effecten van deze aanvullende woningbouw inzichtelijk te maken. In voorliggende rapportage beschrijven wij de aanpak, uitgangspunten en resultaten van dit onderzoek.

Figuur 1.1: Ontwikkellocatie Zeelandsingel Arnhem (bron ondergrond: ArcGis)

1.2 Functieprogramma

In tabel 1.1 staat het functieprogramma weergegeven. In deze tabel wordt onderscheid gemaakt tussen de functies die al gerealiseerd zijn en de functies die beoogd zijn.

functietype	functietype CROW	aantal huidig	aantal toekomstig
appartement, middenhuur < 75 m ²	huur, appartement, midden/goedkoop	92 woningen	-
appartement, dure huur 75 – 120 m ²	huur, appartement, duur	-	+27 woningen
appartement, betaalbare koop < 75 m ²	koop, etage, goedkoop	-	+32 woningen
kantoor met baliefunctie	kantoor met baliefunctie	900 m ² bvo	-
totaal		92 woningen 900 m² bvo kantoor	+59 woningen

Tabel 1.1: Functieprogramma Zeelandsingel Arnhem

Uit tabel 1.1 blijkt dat in de bestaande bebouwing bestaat uit 92 appartementen en 900 m² bvo aan kantoor met baliefunctie. De wens is om de bebouwing op dit perceel uit te breiden met 59 appartementen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 doen we een beschrijving van de verkeerskundige schouw die we op locatie hebben uitgevoerd. Vervolgens bepalen we in hoofdstuk 3 de theoretische verkeersgeneratie van zowel de huidige – als van de beoogde situatie. In hoofdstuk 4 beoordelen we de verkeersafwikkeling op wegvakniveau op basis van de principes van Duurzaam Veilig. Tot slot vormt hoofdstuk 5 de conclusie van deze rapportage.

2. Schouw op locatie

Op dinsdag 9 april 2024 hebben wij een verkeerskundige schouw op locatie uitgevoerd. Tijdens een reguliere avondspitsperiode (16:00 – 18:00 uur) hebben wij het huidige verkeersbeeld beschouwd. Dit komt overeen met de periode waarin de verkeersgeneratie van de ontwikkellocatie het grootst is. Een ervaren verkeerskundig adviseur heeft de locatie bezocht en gelet op het verkeersbeeld. Onder meer het gedrag van verschillende weggebruikers, de passeersnelheid van het autoverkeer, eventuele wachtrijen en de oversteekbaarheid zijn verkend. Tijdens de schouw was de temperatuur circa 11 à 12 °C. Verder was het bewolkt, droog en stond een matige wind.¹

Tijdens de schouw is de grootste nadruk gelegd op de verkeersintensiteit op de toegangsweg van en naar de ontwikkellocatie. Tussen 16:30 en 17:00 uur hebben we in tijdsblokken van 5 minuten bijgehouden hoeveel verkeersbewegingen plaatsvonden. In het drukste tijdsblok hebben wij 6 verkeersbewegingen waargenomen (4 aankomst, 2 vertrek), terwijl er ook tijdsblokken tussen zaten met 1 of 2 verkeersbewegingen. Daarnaast had het grootste gedeelte van het rijdende verkeer op het wegvak waar de toegangsweg op ontsluit een andere bestemming dan de planlocatie. Het waargenomen verkeersbeeld tijdens de schouw is dan ook voor een avondspitsperiode als rustig te typeren. Bovendien vertrok en arriveerde het verkeer in een geleidelijk tempo. Hierdoor zijn er tijdens de waargenomen periode geen opstoppen op de kruispunten ontstaan.

Vanwege de korte afstand tussen het toegangshek van de planlocatie en het eerste kruispunt werd er rustig gereden door het autoverkeer, ondanks de afwezigheid van verkeersdrempels. Dit, in combinatie met het waargenomen verkeersbeeld, maakt de kwaliteit van de oversteekbaarheid voor de voetganger ogenschijnlijk voldoende veilig.

¹ Gebaseerd op weerstatistieken KNMI in De Bilt

3. Verkeersgeneratie

3.1 Aanpak en uitgangspunten

Aanpak

In dit hoofdstuk bepalen we het aantal verkeersbewegingen dat door de gerealiseerde en beoogde functies op het perceel aan de Zeelandsingel gegenereerd wordt. Hierbij maken wij het planeffect (verschil tussen huidig en toekomstig) inzichtelijk. We bepalen de verkeersgeneratie met behulp van CROW-verkeersgeneratiekencijfers. De verkeersgeneratie maken wij inzichtelijk voor de momenten:

- weekdagetmaal,
- werkdagetmaal,
- drukste ochtendspitsuur (met onderscheid tussen aankomst en vertrek),
- drukste avondspitsuur (met onderscheid tussen aankomst en vertrek).

Locatie plangebied

Voor het vaststellen van verkeersgeneratiekencijfers gebruikt CROW een specifieke gebiedsindeling. In de gebiedsindeling wordt rekening gehouden met de mate van bereikbaarheid per openbaar vervoer en het autobezit en -gebruik. Op basis van de adressendichtheid is de gemeente Arnhem een sterk stedelijke gemeente. Voor het kiezen van de juiste verkeersgeneratiekencijfers hanteert CROW ook een onderscheid in stedelijke ligging. Gezien de ligging van de planlocatie beschouwen wij dit als een locatie in de rest bebouwde kom.

Gehanteerde kencijfers

Binnen de CROW kencijfers voor de verkeersgeneratie is een bandbreedte beschikbaar. Ook is het gegeven dat de hoogte van het verkeersgeneratiekencijfer samenhangt met de gehanteerde parkeernorm. De keuze voor het te hanteren verkeersgeneratiekencijfer is in tabel 3.1 weergegeven. De plek binnen de gegeven bandbreedtes (parkeren en verkeer) is gelijk.

functietype	functietype in CROW	kencijfersoort	minimum	maximum	parkeernorm / te hanteren kencijfer	eenheid
appartement, middenhuur, < 75 m ²	huur, appartement, midden/goedkoop	parkeren	0,9	1,7	1,3	ppl ² / woning
		verkeer	3,2	4,0	3,6	mvt ³ / woning
appartement, dure huur, 75 – 120 m ²	huur, appartement, duur	parkeren	1,3	2,1	1,3	ppl / woning
		verkeer	5,2	6,0	5,2	mvt / woning
appartement, betaalbare koop, < 75 m ²	koop, appartement, goedkoop	parkeren	1,1	1,9	1,0*	ppl / woning
		verkeer	4,5	5,3	4,5*	mvt / woning
kantoor met baliefunctie	kantoor met baliefunctie	parkeren	2,0	2,5	2,0	ppl / 100 m ² bvo
		verkeer	9,4	11,8	9,4	mvt / 100 m ² bvo

Tabel 3.1: Gehanteerde verkeersgeneratiekencijfers

* de parkeernorm ligt onder de CROW-bandbreedte, voor de verkeersgeneratie hanteren we het minimale kencijfer (worstcasebenadering)

Verdeling verkeer

Naast CROW-verkeersgeneratiekencijfers zijn voor de verkeersgeneratieberekening uitgangspunten voor de verdeling naar spitsuren gehanteerd. Voor functies is een omrekenfactor beschikbaar waarmee de verkeersgeneratie van weekdagemaal naar werkdagemaal wordt omgerekend: omrekenfactor woonfuncties = 1,11, omrekenfactor kantoorfunctie = 1,3.

Daarnaast beschikt CROW over cijfers die een procentuele verdeling van de totale verkeersgeneratie op een werkdag naar spitsuur specifiek voor woon- en werkfuncties beschrijven (zie tabel 2.2).

functie	ochtendspits			avondspits		
	drukste uur	vertrek	aankomst	drukste uur	vertrek	aankomst
wonen	9%	91%	9%	9%	15%	85%
kantoren	10%	9%	91%	9%	90%	10%

Tabel 3.2: Verdeling verkeer naar drukste spitsuren (op basis van CROW-publicatie 256)

² ppl = parkeerplaatsen

³ mvt = motorvoertuigbewegingen

3.2 Resultaat verkeersgeneratie

In tabel 3.3 is de verkeersgeneratie van de huidige en de beoogde functies weergegeven. De gepresenteerde waarden in de totaalregels zijn op vijftallen naar boven afgerond.

functie	weekdag etmaal	werkdag etmaal	ochtendspitsuur		avondspitsuur		eenheid
			vertrek	aankomst	vertrek	aankomst	
beoogde situatie							
appartement, dure huur, 75 – 120 m²	140	156	13	1	2	12	mvt
appartement, goedkope koop, < 75 m²	144	160	13	1	2	12	mvt
totaal nieuwbouw	285	320	30	5	5	25	mvt
huidige situatie							
appartement, middenhuur, 75 – 100 m²	331	368	30	3	5	28	mvt
kantoor met baliefunctie	85	110	1	10	9	1	mvt
totaal huidig	420	480	35	15	15	30	mvt
totaal toekomstig (nieuwbouw + huidig)	705	800	65	20	20	55	mvt

Tabel 3.3: Verkeersgeneratie ontwikkellocatie Zeelandsingel

Uit tabel 3.3 blijkt dat op een gemiddelde werkdag de verkeerstoename **320 motorvoertuigbewegingen** per etmaal bedraagt. Hiermee bedraagt de totale verkeersgeneratie van de ontwikkellocatie op een werkdag **800 motorvoertuigbewegingen** per etmaal. Kijkend naar de spitsuren neemt de verkeersgeneratie toe met **35 motorvoertuigbewegingen** (30 vertrek + 5 aankomst) in het drukste ochtendspitsuur en **30 motorvoertuigbewegingen** (25 aankomst + 5 vertrek) in het drukste avondspitsuur. Dit komt neer op circa 1 auto's per 2 minuten tijdens de drukste spitsuren: een effect dat verkeerskundig nagenoeg niet merkbaar is.

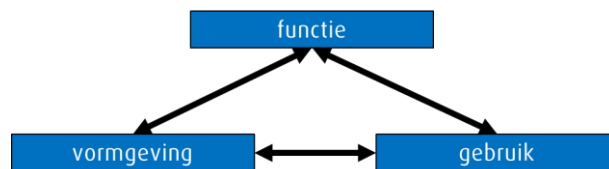
In totaal zal de verkeersgeneratie tijdens de drukste spitsuren na ontwikkeling **85 motorvoertuigbewegingen** in het drukste ochtendspitsuur, en **75 motorvoertuigbewegingen** in het drukste avondspitsuur bedragen.

4. Verkeerseffecten op wegvakniveau

4.1 Aanpak

Verkeersveiligheid op wegvakniveau beoordelen wij met de principes beschreven in Duurzaam Veilig⁴. Duurzaam Veilig streeft naar een duurzaam evenwicht tussen de functie van de weg, de vormgeving en het gebruik (zie ook figuur 4.1). Duurzaam Veilig definieert landelijk drie wegcategorieën:

- Stroomwegen: enkel buiten de bebouwde kom gemaakt om het verkeer te laten stromen, bijvoorbeeld autosnelwegen.
- Gebiedsontsluitingsweg: Deze wegen kunnen gelegen zijn binnen en buiten de bebouwde kom. Binnen de bebouwde kom geldt een maximum snelheid van 50 km/uur en zijn de wegen bedoeld ter ontsluiting van gebieden en uitwisseling tussen wegvakken.
- Erftoegangswegen: Zijn ook gelegen binnen en buiten de bebouwde kom. Buiten de bebouwde kom geldt een maximum snelheid van 60 kilometer per uur en zijn de wegvakken veelal gelegen in landelijk gebied. Binnen de bebouwde kom geldt een snelheid van 30 kilometer per uur en is het totale leefklimaat belangrijk.

Figuur 4.1: Evenwicht functionele eisen voor een Duurzaam Veilig wegvak

In deze rapportage onderzoeken wij of het wegvak Zeelandsingel (figuur 4.2) de hoeveelheid verkeer op een werkdagemaal op een goede manier kan afwikkelen.

⁴ Duurzaam Veilig is een landelijk principe waarin gestreefd wordt naar een monotone weginrichting die voor alle weggebruikers als zodanig herkenbaar is.

Figuur 4.2: Te beoordelen wegvak 'Zeelandsingel'

4.2 Functie van de weg

De functie van een weg wordt bepaald door de gemeente en is bijvoorbeeld afhankelijk van de positie van de weg in het netwerk. Het wegvak Zeelandsingel fungeert als ontsluitingsweg voor het aankomende en vertrekkende verkeer van de ontwikkellocatie. Ook staat er een grondgebonden woning met oprit aan dit wegvak. Dit wegvak kent een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur. Dit alles maakt dat het wegvak Zeelandsingel een erftoegangsweg is.

4.3 Vormgeving

Het profiel van de Zeelandsingel bestaat uit een rijbaan voor gemotoriseerd verkeer en fietsers in beide richtingen van circa 6,0 meter breed. Dit wil zeggen dat het fietsverkeer gemengd met het autoverkeer wordt afgewikkeld. Het wegvak ligt zogenaamd 'tussen de banden': door stoepbanden voelt de weg smaller aan wat leidt tot langzamer autoverkeer. Op het meest noordoostelijke punt van dit wegvak zit een oprit van een woning aangesloten. Aan weersijden van de rijbaan ligt een trottoir van 2,0 meter breed. Op dit wegvak zijn geen verkeersdrempels gelegen.

4.4 Gebruik – Wegenscan

De Wegenscan⁵ is een programma dat we gebruiken om wegen te beoordelen op basis van de principes uit de landelijke visie Duurzaam Veilig. Hiermee doen we een uitspraak over de wenselijke verkeersintensiteit gebaseerd op de huidige vormgeving van het betreffende wegvak. Naast het evenwicht tussen de functie, vormgeving en het gebruik van een weg spelen hierbij de omgevingskenmerken een belangrijke rol. Een overschrijding van de wenselijke verkeersintensiteit leidt niet per definitie tot een verkeersonveilige situatie, maar mogelijk tot hinder bij gebruikers. Dat maakt de wenselijke verkeersintensiteit geen harde bovengrens, maar een indicatieve waarde.

In de huidige situatie bedraagt de verkeersgeneratie van de ontwikkellocatie aan de Zeelandsingel circa 480 motorvoertuigbewegingen op een werkdagemaal. Wanneer de beoogde ontwikkeling tot uitvoering gebracht wordt zal de verkeersgeneratie van de ontwikkellocatie 800 motorvoertuigen op een werkdagemaal bedragen.

Op basis van de huidige vormgeving bedraagt de maximaal wenselijke verkeersintensiteit om de relatie tussen functie en gebruik van de Zeelandsingel als goed te beschouwen circa 4.000 mvt per etmaal. Bij een verkeersintensiteit van 4.000 tot 6.000 mvt per etmaal is de relatie tussen functie en gebruik als matig te beschouwen. Wanneer de verkeersintensiteit per etmaal nog hoger ligt is de relatie tussen functie en gebruik als slecht te beschouwen.

Dit alles maakt dat de kwaliteit van verkeersafwikkeling op het wegvak Zeelandsingel als goed te beoordelen valt. De verkeersintensiteit blijft ruim onder de gestelde grenswaarden. Wel scoort dit wegvak 'slecht' op het onderdeel snelheidsremmers. Er zijn op dit wegvak geen snelheidsremmers aanwezig, waar dit op een erftoegangsweg doorgaans wel gewenst is. In dit geval is de afstand tussen het toegangshek en de eerstvolgende kruising dusdanig kort (minder dan 50 meter) dat snelheidsremmers op dit wegvak niet nodig zijn. In het algemene beeld dat tijdens de schouw is opgedaan was dit ook het geval.

⁵ De Wegenscan is een tool ontwikkeld door Goudappel waarmee op basis van wegkenmerken de maximaal wenselijke verkeersintensiteit kan worden bepaald. Wegkenmerken zijn o.a. wegbreedte, aanwezigheid fiets- en voetgangersvoorzieningen, afstand tot de bebouwing en vormgeving parkeervoorzieningen.

5. Conclusies

Op basis van de uitgevoerde verkenning concluderen wij het volgende:

- Als gevolg van de extra woningen aan de Zeelandsingel neemt het verkeer van en naar de ontwikkellocatie toe met **320 autoritten** op een gemiddelde werkdag. In de huidige situatie zijn dit **480 ritten** en na de uitbreiding van het aantal woningen worden dit **800 ritten**,
- In de drukste ochtend- en avondspitsuren is deze toename tussen de **30 en 35 ritten**.
- De Zeelandsingel is ingericht op een manier waarmee op een werkdag 4.000 tot 6.000 autoritten op kunnen plaatsvinden. Met een totaal van **800 ritten** in de toekomst volstaat de Zeelandsingel in de huidige vormgeving.
- Vanwege de geringe hoeveelheid verkeer in de drukste spitsuren is er geen sprake van verkeerskundige effecten. Verdiepend onderzoek naar de verkeersafwikkeling op kruispuntniveau is niet nodig,

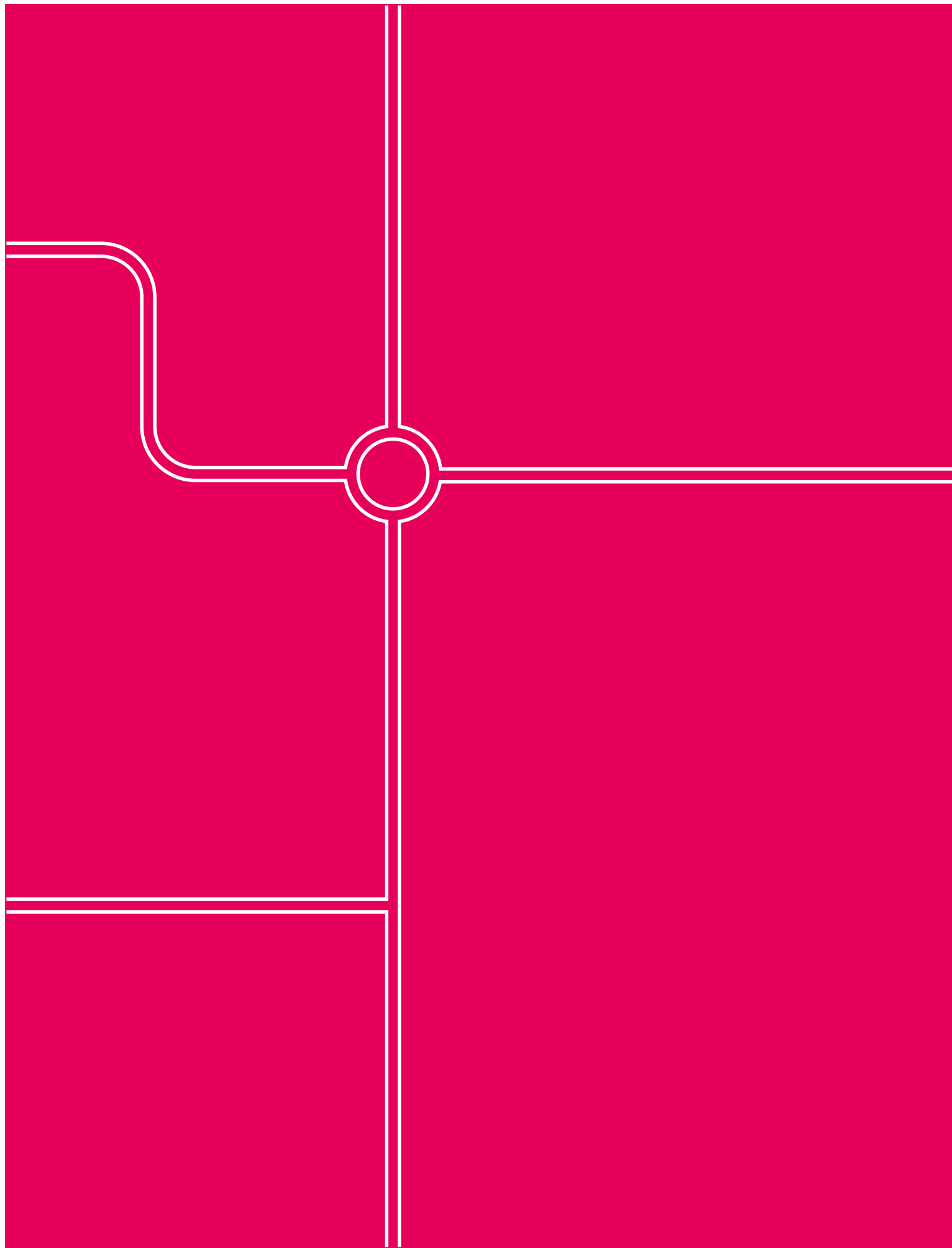
Bijlage 1 – in- en output

Wegenscan

INVOER WEGENSCAN	
Basis	
Naam straat	Zeelandsingel
Plaats	Arnhem
Wegcategorie	ETW 30 km/h
Vormgeving	
Profiel	gemengd (auto 2, fiets 2 richtingen)
Rijbaanbreedte [m]	6,0
Verharding	gesloten (o.a. asfalt)
Rijrichtingscheiding	niet aanwezig
Lengtemarkering	opsluitbanden
Snelheidsremmers	niet aanwezig
Meetgegevens	
Intensiteit motorvoertuigen [mvt/etm]	800
Snelheid (V85) [km/h]	30
Voetgangersvoorziening	
Plek op de weg	op voetpad/trottoir
Breedte voetgangersvoorziening [m]	4,0
Oversteekvoorziening	niet van toepassing
Fietsvoorziening	
Plek op de weg	gemengd op rijbaan
Breedte fietsvoorziening [m]	
Oversteekvoorziening	niet van toepassing
Busvoorziening	
Frequentie bussen	niet aanwezig
Haltevoorziening	niet van toepassing
Parkeren	
Parkeervoorzieningen	niet van toepassing
Breedte parkeervak + margestrook [m]	

Straat:	Zeelandsingel	 MOBILEITE BEWEEGT ONS	
Plaats:	Arnhem		
Wegcategorie:	ETW 30 km/h		
FUNCTIE-GEbruik			
Relatie functie en gebruik	GOED		
FUNCTIE-VORMGEVING			
Lengtemarkering	GOED		
Rijrichtingscheiding	GOED		
Rijbaanbreedte	MATIG		
Verharding	MATIG		
Voetgangersvoorziening	GOED		
Fietsvoorziening	GOED		
Parkeervoorziening	NVT		
Haltevoorziening bus	NVT		
Snelheidsremmers	SLECHT		
VORMGEVING-GEbruik			
Bermshade	NVT		
Rijbaanbreedte	GOED		
Breedte fietsvoorziening	NVT		
Breedte voetgangersvoorziening	GOED		
Parkeervoorziening	NVT		
Haltevoorziening bus	NVT		
Oversteekbaarheid voetgangers	NVT		
Oversteekbaarheid fietsers	NVT		
Relatie snelheid-fietsvoorziening	GOED		
Relatie parkeren-fiets	NVT		
Sociale interactie	GOED		

* De afstand tussen het toegangshek en het eerstvolgende kruispunt is dusdanig kort dat snelheidsremmers op dit wegvak niet nodig zijn.

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32

Raadsvoorstel 'Afgeven van een definitieve verklaring van geen bedenkingen voor het realiseren van 59 woningen aan de Zeelandsingel 40'

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

Aanwezig

De raadsleden/fractievoolgers Tuch (VVD), Neutkens (Volt), Brandts (D66), De Groot (PvdD), Prinsen (GroenLinks), Groot (Arnhem Centraal), Van der Ree (ChristenUnie), Van Bentum (CDA), Wiggers (BBA), en Visser (PvdA).

De fracties van de SP, DENK, FvD, Groep van den Broek en PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Kundic (wethouder)

Bespreking

De voorzitter opent de vergadering en start met de informatieve bespreking. Hierin is ingesproken door Mees Minkhorst, Frank Daeseleer en Marcel Vermeer. Na de inspraak is gestart met de meningsvormende bespreking. Deze is na één termijn afgerond.

Toezeggingen

Niet van toepassing

Conclusie

Aan het einde van de vergadering concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond, en dat het voorstel als hamerstuk kan worden doorgeleid naar de besluitvormende raadsvergadering.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

N. Eppich

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4756215

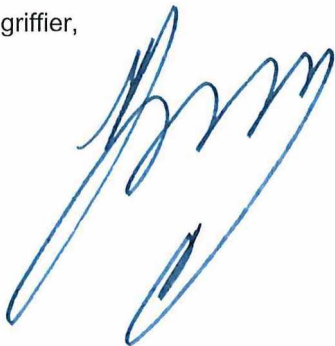
DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025;

gelet op artikel 213 van de Gemeentewet;

besluit:

De goedkeuringstolerantie voor de accountantscontrole vast te stellen op 2% van de lasten
exclusief toevoegingen aan de reserves.

De griffier,

De voorzitter,

Raadsvoorstel "Goedkeuringstoleranties accountantscontrole" en 'Wijziging financiële verordening'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☒ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
12-11-2025

Type voorstel
Raadsvoorstellen van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Het college van B&W heeft aangeboden aan de gemeenteraad de volgende twee raadsvoorstellen:

Raadsvoorstel 'Goedkeuringstoleranties accountantscontrole'

Met de wijziging van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) van 21 maart 2025 is een tweetal aspecten aangepast. Het gaat om de verankering van de rechtmatigheidsverantwoording in dit besluit en de aanpassing van de goedkeuringstoleranties voor de externe accountant. Naar aanleiding van deze veranderingen is de controleverordening aangepast en door de gemeenteraad vastgesteld op 2 juli 2025. De vervolgstap is het vaststellen van de goedkeuringstoleranties voor de accountant door de gemeenteraad. Voorgesteld wordt om voor de goedkeuringstolerantie aan te sluiten bij het BADO en daarmee de goedkeuringstolerantie vast te stellen op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

Raadsvoorstel 'Wijziging financiële verordening'

Met de wijziging van het BADO en de daarop voorgestelde wijziging van de controletoleranties van de externe accountant, wordt nu ook voorgesteld de goedkeuringstoleranties van de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen. Door ook de grenzen voor de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen, blijven de grenzen voor de interne en externe controle aan elkaar gelijk.

Advies auditcommissie

Omdat de auditcommissie een adviserende rol heeft met betrekking tot de Financiële Verordening en de accountantscontrole zijn beiden onderwerpen geagendeerd en technisch besproken in aanwezigheid van de concerncontroller en accountant tijdens de vergadering van maandag 20 oktober. Omdat het gaat om een aanpassing van de goedkeuringstoleranties aan de BADO, adviseert de auditcommissie om beide voorstellen direct ter besluitvorming toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Direct ter besluitvorming

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Fenna Boorsma
Fenna.boorsma@arnhem.nl
0263774726

Raadsadviseur
Maaïke Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
06 31114892

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4756215

Onderwerp: Goedkeuringstoleranties accountantscontrole

Kernboodschap

Met de wijziging van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (hierna: BADO) van 21 maart 2025 is een tweetal aspecten aangepast. Het gaat om de verankering van de rechtmatigheidsverantwoording in dit besluit en de aanpassing van de goedkeuringstoleranties voor de externe accountant. Naar aanleiding van deze veranderingen is de controleverordening aangepast en door de gemeenteraad vastgesteld op 2 juli 2025. De vervolgstap is het vaststellen van de goedkeuringstoleranties voor de accountant door de gemeenteraad. De aangepaste goedkeuringstoleranties zijn afgestemd met de extern accountant.

Voorstel

1. De goedkeuringstolerantie voor de accountantscontrole vast te stellen op 2% van de lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

Inleiding

In de loop van 2025 heeft een wijziging plaatsgevonden van het BADO. Hiermee is de rechtmatigheidsverantwoording in deze regelgeving verankerd en zijn de goedkeuringstoleranties waarmee de accountant de gemeentelijke jaarrekening moet controleren aangepast. Als gevolg van deze wijziging is de controleverordening van de gemeente Arnhem eerder ook aangepast, zodat deze niet in strijd is met de gewijzigde BADO.

Met het wijzigen van de controleverordening zijn de goedkeuringstoleranties waarmee de accountant de controle uitvoert niet langer vastgelegd in deze verordening, maar wordt verwezen naar het contract dat is gesloten met de accountant. Op deze manier kan flexibeler worden ingespeeld op wijziging in de goedkeuringstoleranties en wordt aangesloten bij de modelverordening van de VNG.

In het contract met onze accountant is afgesproken dat de gemeenteraad de goedkeuringstoleranties vastlegt in een controleprotocol. Omdat de uit te voeren werkzaamheden van de accountant al zijn opgenomen in landelijke regelgeving en onze controleverordening, rest alleen het vaststellen van de goedkeuringstoleranties.

RAADSVOORSTEL

Voorgesteld wordt om voor de goedkeuringstolerantie aan te sluiten bij het BADO en daarmee de goedkeuringstolerantie vast te stellen op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

Beoogd effect

Met dit voorstel wordt de goedkeuringstolerantie voor de accountant vastgesteld zodat de richtlijnen voor de controle zijn geformaliseerd.

Argumenten

1.1 *De gemeenteraad stelt de goedkeuringstolerantie voor de accountant vast.*

De accountant voert de controle van de jaarrekening uit in opdracht van de gemeenteraad. Het BADO schrijft de maximale goedkeuringstolerantie voor, maar geeft de mogelijkheid aan de raad om deze lager (strenger) vast te stellen. De uiteindelijke beslissing over de hoogte van de tolerantie ligt daarmee bij de gemeenteraad.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De goedkeuringstoleranties wijken af van eerdere jaren.*

Met de wijziging van het BADO worden de goedkeuringstoleranties anders dan in eerdere jaren. Eerder was er een goedkeuringstolerantie voor fouten en een aparte goedkeuringstolerantie voor onzekerheden. Deze toleranties lagen op respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves.

In de nieuwe situatie is slechts sprake van één goedkeuringstolerantie voor zowel fouten als onzekerheden. Fouten en onzekerheden worden daarom in de nieuwe situatie bij elkaar opgeteld. De nieuwe goedkeuringstolerantie is gesteld op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

In onderstaande tabel is het onderscheid weergegeven, gebaseerd op de werkelijke lasten 2024:

	Voormalige toleranties	Nieuwe toleranties
Goedkeuringstolerantie fouten	€ 10.985.000	n.v.t.
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	€ 32.955.000	n.v.t.
Goedkeuringstolerantie fouten en onzekerheden	n.v.t.	€ 19.276.000

Participatie

Niet van toepassing.

RAADSVOORSTEL

Financiën

Dit voorstel heeft geen direct financieel effect.

Uitvoering

Met dit voorstel ligt de goedkeuringstolerantie voor de accountant vast en kan de accountant verder met het plannen en uitvoeren van de controle.

Communicatie

Dit voorstel is afgestemd met onze externe accountant.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4756215

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025;

gelet op artikel 213 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De goedkeuringstolerantie voor de accountantscontrole vast te stellen op 2% van de lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

De griffier,

De voorzitter,

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4756223

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 september 2025;

gelet op artikel 212 van de Gemeentewet;

B E S L U I T:

De financiële verordening als volgt te wijzigen:

I. Wijziging

artikel 25, tweede lid wordt vervangen en komt als volgt te luiden:

"In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt 2 procent van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 5% van bovengenoemde grens nader toegelicht."

II. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de dag na die van bekendmaking en heeft terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2025.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Eerste wijzigingsbesluit 2025 financiële verordening.

De griffier,

De voorzitter,

Bijlage behorend bij het raadsvoorstel WAS-WORDT artikel 25 lid 2

WAS	WORDT
In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt <i>1 procent</i> van de totale lasten <i>inclusief toevoegingen aan de reserves</i>.	In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt 2 procent van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 5% van bovengenoemde grens nader toegelicht.

Raadsvoorstel "Goedkeuringstoleranties accountantscontrole" en 'Wijziging financiële verordening'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☒ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering
12-11-2025

Type voorstel
Raadsvoorstellen van college van B&W

Spreekrecht publiek?
Nee

Voorgesteld resultaat:
Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Het college van B&W heeft aangeboden aan de gemeenteraad de volgende twee raadsvoorstellen:

Raadsvoorstel 'Goedkeuringstoleranties accountantscontrole'

Met de wijziging van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) van 21 maart 2025 is een tweetal aspecten aangepast. Het gaat om de verankering van de rechtmatigheidsverantwoording in dit besluit en de aanpassing van de goedkeuringstoleranties voor de externe accountant. Naar aanleiding van deze veranderingen is de controleverordening aangepast en door de gemeenteraad vastgesteld op 2 juli 2025. De vervolgstap is het vaststellen van de goedkeuringstoleranties voor de accountant door de gemeenteraad. Voorgesteld wordt om voor de goedkeuringstolerantie aan te sluiten bij het BADO en daarmee de goedkeuringstolerantie vast te stellen op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves.

Raadsvoorstel 'Wijziging financiële verordening'

Met de wijziging van het BADO en de daarop voorgestelde wijziging van de controletoleranties van de externe accountant, wordt nu ook voorgesteld de goedkeuringstoleranties van de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen. Door ook de grenzen voor de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen, blijven de grenzen voor de interne en externe controle aan elkaar gelijk.

Advies auditcommissie

Omdat de auditcommissie een adviserende rol heeft met betrekking tot de Financiële Verordening en de accountantscontrole zijn beiden onderwerpen geagendeerd en technisch besproken in aanwezigheid van de concerncontroller en accountant tijdens de vergadering van maandag 20 oktober. Omdat het gaat aan een aanpassing van de goedkeuringstoleranties aan de BADO, adviseert de auditcommissie om beide voorstellen direct ter besluitvorming toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Direct ter besluitvorming

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Fenna Boorsma
Fenna.boorsma@arnhem.nl
0263774726

Raadsadviseur
Maaïke Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
06 31114892

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4756223

Onderwerp: Wijziging financiële verordening

Kernboodschap

Met de wijziging van het Besluit Accountantscontrole Decentrale overheden (hierna: BADO) en de daarop voorgestelde wijziging van de controletoleranties van de externe accountant (zie voorstel met zaaknummer 4756215), wordt nu ook voorgesteld de goedkeuringstoleranties van de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen. Door ook de grenzen voor de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen, blijven de grenzen voor de interne en externe controle aan elkaar gelijk.

Voorstel

1. De financiële verordening conform bijgaand voorstel te wijzigen.

Inleiding

De financiële verordening dateert van 2023. In deze financiële verordening zijn goedkeuringstoleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Destijds is gekozen voor goedkeuringstoleranties die aansluiten bij de toleranties die de extern accountant eerder hanteerde voor getrouwheid en rechtmatigheid. Dit om het rechtmatigheidsoordeel van de accountant en de rechtmatigheidsverantwoording van het college zo veel mogelijk op elkaar aan te laten sluiten. Anderzijds om de werkzaamheden die de accountant in het kader van getrouwheid uitvoert ook te kunnen gebruiken voor de interne controle op zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Recentelijk is het BADO gewijzigd, waarmee de voorgeschreven maximale goedkeuringstoleranties voor de extern accountant zijn aangepast. Met het raadsvoorstel met zaaknummer 4756215 is voorgesteld om de nieuwe percentages van het BADO over te nemen voor de accountantscontrole. Gezien de eerdere overweging om voor de interne controle aan te willen sluiten bij de externe accountantscontrole, wordt voorgesteld om in de financiële verordening ook de goedkeuringstoleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording aan te passen.

Een WAS-WORDT overzicht treft u als bijlage aan.

Beoogd effect

Het aanpassen van de financiële verordening artikel 25 lid 2 om de grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen aan te laten sluiten op de

RAADSVOORSTEL

nieuwe controletoleranties van de externe accountant. Daarnaast wordt voorgesteld om de rapportagegrens in dit artikel op te nemen.

Argumenten

- 1.1 *Wijziging van de verordening is gewenst om de werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de externe accountantscontrole.*

Kanttekeningen en risico's

- 1.1 *Met de aanpassing wordt de grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden opgenomen hoger.*

Participatie

Niet van toepassing

Financiën

Aan het raadsvoorstel zijn op zichzelf geen financiële gevolgen verbonden.

Uitvoering

Voorgesteld wordt om aan de wijziging in de verordening terugwerkende kracht te verbinden tot en met 1 januari 2025, zodat hij geldt bij de eerst volgende jaarstukken.

Voorafgaand aan de raadsbehandeling is het wijzigingsvoorstel besproken in de auditcommissie.

Communicatie

Na vaststelling van het wijzigingsbesluit zal dit worden bekendgemaakt binnen de ambtelijke organisatie en met de accountant op de daarvoor gebruikelijke wijze worden gedeeld, opdat naleving en toetsing van de gemeentelijke financiële verordening kan plaatsvinden. Verder wordt de wijziging van de verordening gepubliceerd in het digitale Gemeenteblad en is terug te vinden op overheid.nl.

De wijziging van de financiële verordening is afgestemd met onze extern accountant.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbesluit

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4756223

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 30 september 2025;

gelet op artikel 212 van de Gemeentewet;

B E S L U I T:

De financiële verordening als volgt te wijzigen:

I. Wijziging

artikel 25, tweede lid wordt vervangen en komt als volgt te luiden:

“In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt 2 procent van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 5% van bovengenoemde grens nader toegelicht.”

II. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Dit besluit treedt in werking op de dag na die van bekendmaking en heeft terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2025.
2. Dit besluit wordt aangehaald als: Eerste wijzigingsbesluit 2025 financiële verordening.

De griffier,

De voorzitter,

RAADSVOORSTEL

Bijlage behorend bij het raadsvoorstel WAS-WORDT artikel 25 lid 2

WAS	WORDT
In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt <i>1 procent</i> van de totale lasten <i>inclusief toevoegingen aan de reserves</i> .	In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De grens waarboven fouten en onduidelijkheden in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen bedraagt 2 procent van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves . In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 5% van bovengenoemde grens nader toegelicht.

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4781996

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 oktober 2025;
gelet op artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
besluit:

Het college van B&W toestemming te verlenen voor het treffen van de Gemeenschappelijke Regeling
Omgevingsdienst Groene Metropool.

De griffier,

De voorzitter,

Raadsvoorstel Toestemming GR Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☒ Besluitvormende vergadering

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

De raad wordt voorgesteld om het college van B&W toestemming te verlenen voor het treffen van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool.

Procedure:

Datum vergadering

12-11-2025

Type voorstel

Raadsvoorstel van college van B&W

Spreekrecht publiek

Nee

Voorgesteld resultaat

Besluitvorming

Aandachtspunten

Met dit raadsvoorstel stelt het college voor toestemming te verlenen (aan het college) voor het treffen van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groene Metropool. Dit is een logisch gevolg van de eerder door de raad besproken en aangenomen zienswijze op het treffen van die regeling. Het betreft dus een onderwerp dat eerder door de raad is besproken en het voorgestelde besluit wijkt niet af van wat de raad eerder heeft besloten. In de regio is de wens om de nieuwe gemeenschappelijke regeling per 1 januari te starten. Daarvoor is dit besluit van de raad nodig én een besluit van het college. Het besluit van de raad moet dus plaatsvinden voor de laatste collegevergadering van dit jaar.

Direct ter besluitvorming

Het Dagelijks Bestuur van de Agendacommissie heeft besloten dit voorstel direct, dat wil zeggen zonder voorafgaande raadskamerbespreking, toe te voegen aan de agenda van de besluitvormende vergadering.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Eva van Esch

Ambtenaar
Leo den Uil
+31637473461
leo.den.uil@arnhem.nl

Raadsadviseur
Willem Lammers
willem.lammers@arnhem.nl
+31631107951

Moties en Toezeggingen

Niet van toepassing

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4781996

Onderwerp: **Toestemming Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM)**

Kernboodschap

De besturen van Omgevingsdiensten Regio Arnhem en Regio Nijmegen (ODRA en ODRN) hebben voorgesteld de beide diensten te fuseren tot de Omgevingsdienst Groene Metropool. Conform de procedure in de Wet gemeenschappelijke regelingen, is de concept Gemeenschappelijke Regeling (GR) voorgelegd aan de raden en Staten voor zienswijze. Ook is het concept bedrijfsplan voorgelegd voor zienswijze. Het Algemeen Bestuur (AB) ODRA heeft gereageerd op de Arnhemse zienswijze. De tekst van de Gemeenschappelijke Regeling is ongewijzigd gebleven. De raad wordt nu gevraagd om het college toestemming te geven in te stemmen met de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool zodat deze kan ingaan per 1 januari 2026. De raad kan slechts toestemming onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Voorstel

1. Het college van B&W toestemming te verlenen voor het treffen van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool.

Inleiding

Naar aanleiding van de evaluatie “Om de Leefomgeving” van de commissie Van Aartsen, hebben de besturen van de diensten ODRA en ODRN een fusie van beide diensten voorgesteld. Het voorstel voor de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling en het Bedrijfsplan is de afgelopen maanden voor zienswijze voorgelegd aan raden van de deelnemende gemeenten en Provinciale Staten.

In de Arnhemse zienswijze heeft uw raad aandacht gevraagd voor onder meer het huidige personeel bij de Omgevingsdiensten, de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening, de bouwtaken, en de kosten van de fusie. Deze onderwerpen komen terug in meerdere zienswijzen van de andere partners van ODRA. In de bijgevoegde Reactienota zienswijzen vindt u de reactie van ODRA op de Arnhemse zienswijze en op de onderwerpen die door veel andere gemeenten in hun zienswijze vermeld worden. De tekst van de Gemeenschappelijke Regeling is niet aangepast naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen. Het bedrijfsplan, dat niet formeel vastgesteld hoeft te worden, is uitgebreid met een paragraaf over de dienstverlening. Ter informatie is ook het liquidatieplan bijgevoegd.

Beoogd effect

Het college van B&W toestemming te geven om in te stemmen met de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling voor de omgevingsdienst Groene Metropool, zodat deze formeel per 1 januari 2026 van start kan.

Argumenten

1.1 *De reactie op de Arnhemse zienswijze geeft blijk van voldoende aandacht voor de gesignaleerde aandachtspunten.*

Er zijn meerdere gemeenten die aandacht hebben gevraagd voor de onderwerpen die in de Arnhemse zienswijze zijn genoemd. ODRA geeft aan dat de onderwerpen de aandacht krijgen en houden. Door geregelde terugkoppeling van de voortgang zullen colleges en raden geïnformeerd worden. Er is inmiddels ook meer inzicht in de kosten en dekking fase 2 (tot eind 2025) en fase 3 (vanaf 1-1-2026). Voor fase 2 geldt dat de kosten uit de reeds beschikbare en toegezegde middelen gedekt kunnen worden. Voor fase 3 is de huidige verwachting eveneens dat de kosten gedekt kunnen worden uit de huidige begroting.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *De kosten na 1 januari 2026 zijn een inschatting.*

Zowel voor de ingeschatte kosten voor de integratie van systemen en werkprocessen (ongeveer € 1 mln.) en mogelijke frictiekosten die verband houden met het personeelsbestand (nog niet bekend), is de huidige inschatting dat deze gedekt kunnen worden uit de werkbegroting van de gefuseerde dienst. Dit geldt ook voor de structurele kosten voor het sociaal plan (ongeveer € 100.000 + € 250.000 zolang twee locaties worden aangehouden). Het is mogelijk dat op een later moment blijkt dat de huidige inschatting moet worden bijgesteld. Mochten de benodigde middelen niet volledig uit de begroting te dekken zijn, dan kan gekozen worden voor het temporiseren van activiteiten.

Participatie

Het traject van de mogelijke fusie loopt al zo'n twee jaar en is steeds onderwerp van gesprek geweest in de besturen van beide diensten, waarin alle deelnemende gemeenten en de provincie zijn vertegenwoordigd. Ook de reguliere ambtelijke adviesorganen zijn hierbij betrokken. Het concept van de Gemeenschappelijke Regeling is opgesteld in samenwerking met juristen van een aantal van de deelnemende gemeenten, waaronder Arnhem. Betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten hebben een zienswijze kunnen indienen op de nieuwe gemeenschappelijke regeling.

Financiën

De kosten voor de fusie die in fase 2 worden gemaakt (mei-dec 2025), worden gedekt vanuit bijdragen van het Rijk en de provincie. Alle kosten voor fase 3 (vanaf 1 januari 2026), het sociaal plan en frictiekosten kunnen naar verwachting worden opgevangen binnen de begroting van ODGM.

RAADSVOORSTEL

Mocht de dekking onvoldoende blijken, dan zal in eerste instantie worden ingezet op temporiseren en/of herprioriteren. Mochten er toch nog aanvullende middelen nodig blijken, zal een nieuw dekkingsvoorstel worden voorgelegd aan de deelnemers. Zie voor een compleet overzicht de bijlage 'Financiële consequenties fusie'.

Uitvoering

Het vaststellen van de nieuwe GR gebeurt in twee rondes. In de eerste ronde zijn de zienswijzen van raden en Staten verzameld. Het Algemeen Bestuur van ODRA reageert op de ingediende zienswijzen. Raden en Staten moeten vervolgens toestemming geven voor het wijzigen van de GR. Deze toestemming mag alleen worden geweigerd wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Tot slot is het aan de colleges van B&W en GS om de GR vast te stellen en te publiceren.

Communicatie

Communicatie zal centraal verzorgd worden door de fusieorganisatie

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool
- Toelichting GR Omgevingsdienst Groene Metropool
- Reactienota op de zienswijzen bij de ontwerp GR ODGM en ontwerp Bedrijfsplan ODGM
- Notitie financiële consequenties fusie ODGM i.o.
- Bedrijfsplan 'Op weg naar een nieuwe omgevingsdienst'
- Liquidatieplan ODRA

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4781996

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 21 oktober 2025;
gelet op artikel 51 van de Wet gemeenschappelijke regelingen;
besluit:

Het college van B&W toestemming te verlenen voor het treffen van de Gemeenschappelijke Regeling
Omgevingsdienst Groene Metropool.

De griffier,

De voorzitter,

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groene Metropool

Regeling op grond van artikel 51, eerste lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland, hierna te noemen de deelnemers, ieder voor zover het hun bevoegdheden betreft;

Overwegende dat:

de deelnemers bevoegdheden uitoefenen op grond van onder andere de Omgevingswet, waaronder bevoegdheden tot het beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen, het houden van toezicht en het beslissen over bestuursrechtelijke handhaving van wettelijke voorschriften.

de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem in werking is getreden op 14 november 2012.

de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Regio Nijmegen in werking is getreden op 7 november 2012.

de Algemene Besturen van de gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdienst Regio Arnhem en Omgevingsdienst regio Nijmegen in oktober 2024 gezamenlijk de wens hebben uitgesproken de verkenning naar een juridische fusie af te ronden.

de Algemene Besturen van de gemeenschappelijke regelingen Omgevingsdienst Regio Arnhem en Omgevingsdienst Regio Nijmegen vanwege de versterking van het VTH-stelsel in de Regio Arnhem en Nijmegen op 6 mei 2025 hebben uitgesproken de beide diensten onder te willen brengen in een nieuw te vormen Omgevingsdienst voor de regio Arnhem en Nijmegen.

de op te richten omgevingsdienst de vorm van een openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen krijgt;

op grond van artikel 51, derde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen zienswijzen van de raden van de gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en Provinciale staten van de provincie Gelderland ontvangen zijn;

de gemeenteraden van de deelnemers en Provinciale Staten hebben toestemming verleend als bedoeld in artikel 51, vierde lid, van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

Gelet op:

de Wet gemeenschappelijke regelingen, in verbinding met de Provinciewet en de Gemeentewet;

Besluiten:

de navolgende gemeenschappelijke regeling te treffen:

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

1. In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. actualisatie van de begroting: hiervan is sprake als het Algemeen Bestuur de begroting van het openbaar lichaam wijzigt zonder gevolgen voor de bijdrage per deelnemer. Er mag wel sprake zijn van aanpassingen in de programma's of andere aanpassingen mits er geen sprake is van nieuwe uitgangspunten die nog niet eerder onder de aandacht zijn gebracht van gemeenteraden en Provinciale Staten;
- b. basistaken: taken als bedoeld in artikel 13.12 van het Omgevingsbesluit;
- c. bovenregionale taken: taken die ten behoeve van de deelnemers en van deelnemers aan andere omgevingsdiensten worden verricht, niet zijnde complexe taken;
- d. complexe taken: basistaken ten aanzien van complexe activiteiten zijnde:
 - vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009; of
 - milieubelastende activiteiten waarop de Richtlijn industriële emissies van toepassing is;
 - overige milieubelastende activiteiten die vallen onder provinciaal bevoegd gezag;
- e. deelnemers: bestuursorganen die deze gemeenschappelijke regeling hebben getroffen;
- f. directeur: directeur van het openbaar lichaam;
- g. Gedeputeerde Staten: Gedeputeerde Staten van Gelderland;
- h. gemeenteraden: raden van de deelnemende gemeenten;
- i. de minister: minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- j. openbaar lichaam: openbaar lichaam Omgevingsdienst Groene Metropool;
- k. Provinciale Staten: Provinciale Staten van Gelderland;
- l. regeling: gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groene Metropool;
- m. Wet: Wet gemeenschappelijke regelingen;
- n. wijziging van de begroting: er is sprake van een wijziging van de begroting op het moment dat het Algemeen Bestuur wijzigingen doorvoert waardoor de bijdrage van de deelnemers wijzigt. Het moet gaan om items die niet eerder aan de orde zijn geweest in de begroting en om die reden ook nog niet onder de aandacht zijn gebracht bij de gemeenteraden en Provinciale Staten.

2. Uitgezonderd van de complexe taken zijn de volgende vergunningplichtige milieubelastende activiteiten die zijn of worden ingedeeld in milieucategorie 4.2 en hoger als bedoeld in de VNG-uitgave Bedrijven en milieuzonering, editie 2009:

- het exploiteren van een ippc-installatie voor het houden van pluimvee of varkens als bedoeld in de Richtlijn industriële emissies categorie 6.6;
- activiteiten ten behoeve van cultuur, sport en recreatie (SBI 9321, 931.1 t/m 931.10, 931.B t/m 931.D en 93299);
- het exploiteren van een rangeerterrein (SBI 491, 492.2);
- activiteiten ten behoeve van trafostations (SBI 35.C4 en 35.C5) en de schakelstations van het 380 KV hoogspanningsnet;
- agrarische activiteiten waarbij mest wordt verwerkt als nevenactiviteit, waarbij die mest uitsluitend afkomstig is uit de eigen activiteiten;
- activiteiten met een helikopterstandplaats als nevenactiviteit (SBI 5223.B);
- activiteiten met betrekking tot betonmortel en -waren (SBI 23611, 2363, 2364, 2365 en 2369), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie;
- activiteiten met betrekking tot rioolwaterzuiveringen (SBI 3700), voor zover er geen sprake is van een ippc-installatie

Artikel 2. Belang

De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers ter zake van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.

Artikel 3. Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam, genaamd Omgevingsdienst Groene Metropool, afgekort ODGM.
2. Het openbaar lichaam is statutair gevestigd in Arnhem. De statutaire vestigingsplaats is niet per definitie de feitelijke vestigingsplaats.
3. Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit een Algemeen Bestuur, een Dagelijks Bestuur en een voorzitter.

Hoofdstuk 2. Taken, bevoegdheden en bijdragen

Artikel 4. Basistaken

1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 brengen de deelnemers de uitvoering van de basistaken onder bij het openbaar lichaam.
2. Tot de basistaken kunnen behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken ten behoeve van de basistaken.
3. Over het uitvoeren van de basistaken worden afzonderlijke overeenkomsten gesloten tussen een deelnemer en het openbaar lichaam.

Artikel 5. Overige taken in het omgevingsrecht

1. Ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 kunnen de deelnemers de uitvoering van overige taken in het omgevingsrecht onderbrengen bij het openbaar lichaam.
2. Overige taken zijn in ieder geval de Omgevingswet-taken voor zover niet behorend tot de in artikel 4 bedoelde basistaken, zoals taken betreffende de Huisvestingswet, de Leegstandswet, de Algemene Plaatselijke Verordening dan wel de daarvoor in de plaats getreden regelgeving.
3. Tot de taken bedoeld in de eerste twee leden kunnen in ieder geval behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken in verband met die taken.
4. Over het uitvoeren van de overige taken bedoeld in het eerste lid worden afzonderlijke overeenkomsten gesloten tussen een deelnemer en het openbaar lichaam.

Artikel 6. Incidentele taken

1. Op verzoek van een deelnemer kan het openbaar lichaam incidentele taken in het omgevingsrecht uitvoeren.
2. Over de uitvoering van de incidentele taken worden afzonderlijke opdrachten verstrekt door de deelnemer aan het openbaar lichaam.

Artikel 7. Bovenregionale taken en complexe taken

1. Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die niet kunnen worden uitgevoerd door het openbaar lichaam in overeenstemming met de VTH geldende kwaliteitscriteria laten uitvoeren door andere Gelderse omgevingsdiensten die de taken aan zich hebben getrokken.
2. Het openbaar lichaam is gehouden bovenregionale taken en complexe taken die het openbaar lichaam aan zich heeft getrokken, uit te voeren voor andere omgevingsdiensten in Gelderland.
3. De taken worden uitgevoerd tegen vergoeding van de tussen de Gelderse omgevingsdiensten overeengekomen kosten.
4. Over de uitvoering van bovenregionale en complexe taken kunnen overeenkomsten worden gesloten tussen het openbaar lichaam en andere Gelderse omgevingsdiensten.
5. Over de uitvoering van bovenregionale en complexe taken kunnen voor in het bijzonder aangewezen gevallen samenwerkingsovereenkomsten worden gesloten tussen een omgevingsdienst en andere publiekrechtelijke rechtspersonen.

Artikel 8. Bevoegdheden

1. De deelnemers dragen geen publiekrechtelijke bevoegdheden over aan het openbaar lichaam.
2. De deelnemers beslissen ieder afzonderlijk over de verlening van mandaat, volmacht en machtiging aan het openbaar lichaam, waarbij zoveel mogelijk uniformiteit wordt nagestreefd.

Artikel 9. Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden

Het openbaar lichaam is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot:

- a. het vestigen van opstal-, pand- en hypotheekrechten;
- b. het afgeven van garanties of andere waarborgen;
- c. het in erfpacht aannemen of uitgeven van roerende of onroerende zaken;
- d. het in eigendom aannemen of uitgeven van onroerende zaken;
- e. commerciële dienstverlening aan private partijen.

Artikel 10 Bijdragen

1. Het Algemeen Bestuur stelt tegelijk met de begroting de producten en diensten catalogus voor dat jaar vast inclusief de tarieven betreffende dat jaar.
2. In de begroting staat een overzicht met de begrote bijdrage voor elke deelnemer, gebaseerd op het concept werkprogramma waarin het aantal af te nemen producten en diensten en tarieven voor dat betreffende jaar staan opgenomen.
3. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks vóór 16 januari, vóór 16 april, vóór 16 juli en vóór 16 oktober telkens een kwart van de in het tweede lid bedoelde bijdrage. Jaarlijks, in januari na afloop van het betreffende jaar, worden de voorschotten afgerekend op basis van de werkelijk afgenomen producten en diensten.
4. Betaling van taken die aanvullend op de begroting worden overeengekomen tussen het openbaar lichaam en een deelnemer geschiedt naar algemeen gehanteerde betaaltermijnen van dertig dagen na factuur.
5. Deelnemers dragen er zorg voor dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende liquide middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Inhoudende dat de deelnemers gezamenlijk garant staan voor de juiste betaling van investeringen en de daaruit voortvloeiende rente, aflossing, boeten en kosten.

Hoofdstuk 3. Algemeen Bestuur

Artikel 11. Samenstelling en stemverhouding

1. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 17 personen, waaronder de voorzitter.
2. Elke deelnemer wijst uit zijn midden een lid van het Algemeen Bestuur aan.
3. Elke deelnemer wijst uit zijn midden een plaatsvervangend lid van het Algemeen Bestuur aan.
4. Een lid van het Algemeen Bestuur kan niet tevens medewerker in dienst van of op grond van een overeenkomst van opdracht werkzaam zijn voor het samenwerkingsverband dan wel in dienst van de provincie Gelderland.
5. Het aantal stemmen van een deelnemer is gerelateerd aan diens bijdrage in de begroting van de omgevingsdienst voor de taken bedoeld in de artikelen 4 en 5 van de regeling.

Bijdrage in euro's:	Aantal stemmen:
< 1 miljoen	1
1 – 2,2 miljoen	2
2,2 – 4,4 miljoen	3
4,4 – 6,6 miljoen	4
6,6 – 8,8 miljoen	5
8,8 – 13,2 miljoen	6
13,2 – 22 miljoen	7
> 22 miljoen	8

6. Het aantal stemmen per deelnemer wordt jaarlijks vastgesteld in de vergadering waarin ook de begroting voor het navolgende jaar definitief wordt vastgesteld. De stemverhouding gaat in, op 1 januari van het nieuwe begrotingsjaar voor het eerst op 1 januari 2026. Bij grote wijzigingen in de bijdragen van deelnemers kan eerder tot herziening worden besloten door het Algemeen Bestuur.
7. Besluiten worden genomen met minimaal twee derde meerderheid uitgebracht door minimaal 9 leden van het Algemeen Bestuur, tenzij de Wet of de regeling anders bepalen.

Artikel 12. Aanwijzing, schorsing en ontslag leden Algemeen Bestuur

1. Als tussentijds een vacature in het Algemeen Bestuur ontstaat, wijst de deelnemer in de eerstvolgende vergadering of zo snel mogelijk na die vergadering een nieuw lid aan.
2. Een lid van het Algemeen Bestuur kan door de deelnemer die hem heeft aangewezen ontslag worden verleend of worden geschorst als dit lid het vertrouwen van die deelnemer niet meer bezit. Het ontslag gaat onmiddellijk in.
3. Van elke aanwijzing, schorsing of ontslag geeft de deelnemer die het aangaat terstond kennis aan de voorzitter.
4. Een lid van het Algemeen Bestuur kan ontslag nemen. Hij stelt de voorzitter en de deelnemer die hem heeft aangewezen hiervan tijdig op de hoogte. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
5. Het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt van rechtswege zodra het lid geen lid meer is van de deelnemer die hem heeft aangewezen of zodra de deelnemer die hem heeft aangewezen uittreedt.
6. Het eerste tot en met het vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing op plaatsvervangende leden.

Artikel 13. Werkwijze

1. Het Algemeen Bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dat nodig oordeelt of twee leden van het Algemeen Bestuur daarom verzoeken, alsmede indien het Dagelijks Bestuur daarom verzoekt, doch ten minste twee maal per jaar.
2. In de vergadering van het Algemeen Bestuur kan alleen worden beraadslaagd en besloten als ten minste 9 leden aanwezig zijn
3. Als het vereiste aantal leden niet aanwezig is, schrijft de voorzitter een nieuwe vergadering uit waarop het tweede lid en artikel 11, zevende lid, niet van toepassing zijn. Tussen de twee vergaderingen zit minimaal een werkdag.
4. In een vergadering als bedoeld in het derde lid is artikel 11, zevende lid, van toepassing op besluiten over andere aangelegenheden dan die waarvoor de oorspronkelijke vergadering was belegd.
5. Het Algemeen Bestuur stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen en andere werkzaamheden.

Artikel 14. Bevoegdheden

1. Het Algemeen Bestuur stelt de begroting en de jaarrekening vast.
2. Het Algemeen Bestuur kan besluiten tot oprichting van en deelneming in rechtspersonen met inachtneming van het bepaalde in artikel 55a van de Wet.
3. Besluiten van het Algemeen Bestuur worden voor zienswijze aan de gemeenteraden van de deelnemers en Provinciale Staten voorgelegd als het besluiten – naast de wettelijke verplichte – van groot financieel en politiek belang betreft.
4. Ingezetenen van de deelnemende provincies en gemeenten en belanghebbenden worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid betrokken op een bij de deelnemende provincie en gemeenten gebruikelijke wijze. In dat geval is afdeling 3.4. van de Algemene wet bestuursrecht, niet meer van toepassing op de participatie.
Het Algemeen Bestuur kan een andere procedure voor de participatie voorschrijven.
5. Het Algemeen Bestuur kan bevoegdheden overdragen aan het Dagelijks Bestuur met uitzondering van de bevoegdheden tot het vaststellen van de begroting en wijziging en actualisatie daarvan, de vaststelling van de jaarrekening en het besluit tot oprichting van en deelneming in rechtspersonen.
6. Het Algemeen Bestuur kan instructies geven voor de werkwijze van het Dagelijks Bestuur.
7. Het Algemeen Bestuur beslist over alle andere aangelegenheden waarvoor de bevoegdheid niet op grond van de Wet of deze regeling aan het Dagelijks Bestuur of aan de voorzitter toekomt.

Hoofdstuk 4. Dagelijks Bestuur

Artikel 15. Samenstelling en stemverhouding

1. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit een oneven aantal, bestaande uit de voorzitter en maximaal zes andere leden. Waarvan drie geborgde zetels voor de gemeente Nijmegen, gemeente Arnhem en de provincie Gelderland.
2. De aanwijzing van de leden van het Dagelijks Bestuur geschiedt op basis van gezamenlijke voordrachten uit de leden van het Algemeen Bestuur.
3. In afwijking van het tweede lid doet de deelnemer als bedoeld in het tweede lid waaruit de voorzitter afkomstig is geen voordracht.
4. De leden van het Dagelijks Bestuur hebben ieder een stem. Bij het staken van de uitgebrachte stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

Artikel 16. Aanwijzing, schorsing en ontslag leden Dagelijks Bestuur

1. Het Algemeen Bestuur wijst in beginsel uit zijn midden de andere leden van het Dagelijks Bestuur als bedoeld in artikel 15, eerste lid, aan.
2. Het lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur eindigt zodra het lidmaatschap van het Algemeen Bestuur eindigt of wanneer een ontslag uit het Dagelijks Bestuur ingaat.
3. Als tussentijds een vacature in het Dagelijks Bestuur ontstaat, wijst het Algemeen Bestuur in zijn eerstvolgende vergadering of ten spoedigste daarna een nieuw lid aan.
4. Een lid van het Dagelijks Bestuur, niet zijnde de voorzitter, kan te allen tijde ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling aan het Algemeen Bestuur. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
5. Het Algemeen Bestuur kan een lid van het Dagelijks Bestuur, niet zijnde de voorzitter, ontslag verlenen of schorsen als dat lid het vertrouwen van het Algemeen Bestuur niet meer bezit. Het ontslag gaat onmiddellijk in.

Artikel 17. Werkwijze

1. Het Dagelijks Bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dit nodig oordeelt of een lid van het Dagelijks Bestuur hierom verzoekt.
2. Het Dagelijks Bestuur stelt een reglement van orde vast voor zijn vergaderingen.
3. In de vergadering van het Dagelijks Bestuur kan alleen worden beraadslaagd en besloten als meer dan de helft van de leden aanwezig is.
4. Als het vereiste aantal leden niet aanwezig is, schrijft de voorzitter een nieuwe vergadering uit waarop het derde lid niet van toepassing is. Tussen de twee vergaderingen zit minimaal een werkdag.
5. In een vergadering als bedoeld in het derde lid kan alleen worden beraadslaagd en besloten over andere aangelegenheden dan die waarvoor de oorspronkelijke vergadering was belegd als meer dan de helft van het totaal aantal leden aanwezig is.
6. De vergaderingen van het Dagelijks Bestuur zijn niet openbaar, tenzij de vigerende wet- en regelgeving openbaarmaking verplicht stelt.

Artikel 18. Bevoegdheden

1. Het Dagelijks Bestuur is belast met en bevoegd tot het voeren van het Dagelijks Bestuur, waaronder in ieder geval wordt verstaan:
 - a. het voorbereiden van al hetgeen aan het Algemeen Bestuur ter beraadslaging en besluitvorming wordt voorgelegd;
 - b. het uitvoeren van de besluiten van het Algemeen Bestuur;
 - c. het voorstaan van de belangen van de regeling en het openbaar lichaam bij andere overheden, instellingen en diensten waarmee, of personen met wie contact met het Dagelijks Bestuur van belang is;
 - d. het beheer van activa en passiva van het openbaar lichaam;
 - e. het nemen van alle conservatoire maatregelen, zowel in als buiten rechte, en het doen van alles wat nodig is ter voorkoming van verjaring en verlies van recht en bezit;
2. Het Dagelijks Bestuur bepaalt de wijze waarop de directeur bij verhindering of ontstentenis wordt vervangen.
3. Het Dagelijks Bestuur stelt voor de directeur een instructie vast die in ieder geval de taken van de directeur en de aansturing van het personeel betreft.

4. Het Dagelijks Bestuur is belast met het aangaan van arbeidsovereenkomsten naar burgerlijk recht, het ontslaan en schorsen van het personeel, waaronder begrepen de directeur.
5. De arbeidsvoorwaardenregelingen voor de directeur en voor het overige personeel van het openbaar lichaam worden door het Dagelijks Bestuur vastgesteld.
6. Het Dagelijks Bestuur is bevoegd tot het aangaan van privaatrechtelijke overeenkomsten met uitzondering van privaatrechtelijke handelingen als bedoeld in artikel 55a van de Wet en artikel 9 van de regeling.
7. Het Dagelijks Bestuur is bevoegd tot het voeren van rechtsgedingen namens het openbaar lichaam, tenzij het Algemeen Bestuur in bepaalde gevallen anders beslist.

Hoofdstuk 5. Voorzitter

Artikel 19. Voorzitter

1. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden de voorzitter aan.
2. Het Algemeen Bestuur wijst uit zijn midden een plaatsvervangend voorzitter aan die de voorzitter vervangt bij diens verhindering of ontstentenis.
3. De voorzitter kan te allen tijde ontslag nemen. Hij doet daarvan schriftelijk mededeling aan het Algemeen Bestuur. Het ontslag gaat in zodra in opvolging is voorzien.
4. Als tussentijds de functie van de voorzitter vacant wordt, wijst het Algemeen Bestuur in zijn eerstvolgende vergadering of ten spoedigste daarna de nieuwe voorzitter aan.
5. De voorzitter is lid van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.

Artikel 20. Bevoegdheden

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.
2. De voorzitter en de secretaris ondertekenen gezamenlijk de stukken die van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur uitgaan.
3. De voorzitter vertegenwoordigt het openbaar lichaam in en buiten rechte. De voorzitter kan de vertegenwoordiging opdragen aan een door hem aan te wijzen gemachtigde.

Hoofdstuk 6. Informatie en verantwoording

Artikel 21. Dagelijks Bestuur en voorzitter ten opzichte van het Algemeen Bestuur

1. De leden van het Dagelijks Bestuur zijn tezamen en ieder afzonderlijk aan het Algemeen Bestuur verantwoording verschuldigd voor het door hen gevoerde bestuur.
2. Zij geven gevraagd en ongevraagd aan het Algemeen Bestuur digitaal alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het Dagelijks Bestuur te voeren en gevoerde bestuur nodig is.
3. Zij geven tezamen en ieder afzonderlijk inlichtingen aan het Algemeen Bestuur wanneer dit bestuur of een of meer leden daarvan hierom verzoekt.

Artikel 22. Algemeen en Dagelijks Bestuur ten opzichte van de gemeenteraden en Provinciale Staten

1. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter geven aan de gemeenteraden en Provinciale Staten gevraagd en ongevraagd digitaal alle en dezelfde inlichtingen die voor een juiste beoordeling van het door het bestuur gevoerde en te voeren beleid nodig is.
2. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter verstrekken aan de gemeenteraden en Provinciale Staten digitaal alle en dezelfde inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van die gemeenteraden of Provinciale Staten.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur geeft digitaal alle inlichtingen waarom is gevraagd door een of meer leden van de gemeenteraad van de deelnemer die hem heeft aangewezen, respectievelijk een of meer leden van Provinciale Staten in het geval het lid is aangewezen door Gedeputeerde Staten. Hij is bovendien aan de gemeenteraad of Provinciale Staten verantwoording verschuldigd voor het door hem gevoerde bestuur.
4. Het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter stellen, ieder voor zover bevoegd, in gezamenlijkheid een informatieprotocol vast.

Artikel 23. Leden Algemeen Bestuur ten opzichte van deelnemers

1. Een lid van het Algemeen Bestuur verschaft de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen digitaal alle inlichtingen die door die deelnemer of door een of meer leden van die deelnemer zijn gevraagd.
2. Alvorens de gevraagde inlichtingen zoals bedoeld in het eerste lid te verstrekken, kan het lid zich daarover laten adviseren door het Dagelijks Bestuur.
3. Een lid van het Algemeen Bestuur is de deelnemer die hem als lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd voor het door hem in het Algemeen Bestuur gevoerde beleid. Op de in het reglement van orde voor de vergaderingen van die deelnemer aangegeven wijze.

Hoofdstuk 7. Directeur

Artikel 24. Directeur

1. De directeur is hoofd van de ambtelijke organisatie.
2. De directeur is ambtelijk secretaris van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. De directeur staat het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter bij de uitoefening van hun taak terzijde.
3. De directeur is tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur aanwezig.
4. De directeur ondertekent als ambtelijk secretaris mede de stukken die van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur uitgaan.

Hoofdstuk 8 Samenwerking Omgevingsdiensten

Artikel 25 Samenwerking Omgevingsdiensten

1. De voorzitter heeft regelmatig overleg met de voorzitters van de besturen van de andere omgevingsdiensten in Gelderland en daar waar nodig in andere regio's.
2. De directeur heeft regelmatig overleg met de directeurs van de andere omgevingsdiensten in Gelderland en andere regio's.
3. De overleggen hebben als doel het bevorderen van een goede samenwerking tussen de diensten.

Hoofdstuk 9. Financiële bepalingen

Artikel 26. Begrotingsprocedure

1. Het Dagelijks Bestuur zendt twaalf weken vóór vaststelling door het Algemeen Bestuur de ontwerpbegroting vergezeld van een toelichting voor zienswijze rechtstreeks aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten.
2. Het Algemeen Bestuur stelt de ontwerpbegroting vast op een jaarlijks vast te stellen vergadermoment met inachtneming van de wettelijke doorlooptijden.
3. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde begroting binnen twee weken na vaststelling en in ieder geval vóór 15 september van het jaar voorafgaande aan het jaar waarop deze ziet aan de minister.
4. In de begroting wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar verwachte verschuldigde bedrag opgenomen.
5. Het Dagelijks Bestuur houdt bij het opstellen van de ontwerpbegroting rekening met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Daarnaast wordt rekening gehouden met de opgestelde begrotingsrichtlijnen.
6. De ontwerpbegroting wordt door het Dagelijks Bestuur en de deelnemers voor eenieder ter inzage gelegd en algemeen verkrijgbaar gesteld.
7. Provinciale Staten en de gemeenteraden vergaderen niet eerder over de ontwerpbegroting dan twee weken na de openbare kennisgeving. Zij kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen.
8. Het Dagelijks Bestuur reageert schriftelijk en gemotiveerd op de zienswijzen van de gemeenteraden en Provinciale Staten en geeft aan welke conclusie het daaraan verbindt, voordat het Algemeen Bestuur de begroting vaststelt.

9. Als aanpassing van de begroting gedurende het jaar nodig is, stelt het Algemeen Bestuur vast of er sprake is van een wijziging of actualisering.
10. Een actualisatie van de begroting wordt door het Algemeen Bestuur vastgesteld en ter informatie verstuurd naar de gemeenteraden en Provinciale Staten.
11. Bij wijzigingen van de begroting wordt de procedure voor vaststelling van de begroting gevolgd.

Artikel 27. Jaarrekening

1. Het Algemeen Bestuur stelt de jaarrekening vast, vóór 15 juli volgend op het jaar waarop deze betrekking heeft.
2. Het Dagelijks Bestuur zendt vóór 30 april van het jaar volgend op het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft de voorlopige jaarrekening aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en aan Provinciale Staten.
3. De raden van de gemeenten kunnen bij het Dagelijks Bestuur hun zienswijze over de voorlopige jaarrekening naar voren brengen. Hiervoor geldt een termijn van acht weken.
4. Het Dagelijks Bestuur zendt de vastgestelde jaarrekening binnen twee weken na de vaststelling doch in ieder geval vóór 15 juli aan de minister.
5. Vaststelling van de jaarrekening strekt het Dagelijks Bestuur tot decharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.
6. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemers over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen.
7. Verrekening van het verschil tussen de begrote bijdrage, als bedoeld in artikel 10 van deze regeling, en het werkelijk verschuldigde bedrag volgens de jaarrekening gebeurt zo spoedig mogelijk na vaststelling van de jaarrekening.

Artikel 28. Verdeling saldo

1. Het maximum van het totaal aan (bestemmings)reserves wordt bepaald door de weerstandsratio. De weerstandsratio moet minimaal 0,8 zijn. De weerstandsratio is de optelsom van de reserves en de post onvoorzien in de begroting, gedeeld door het totaal aan operationele gekwantificeerde risico's voor de reguliere bedrijfsvoering.
2. De weerstandscapaciteit wordt jaarlijks vastgesteld in de begroting en in de jaarrekening.
3. Batige saldi kan worden toegevoegd aan het eigen vermogen tot aan de grens van de weerstandsratio. Als het batig saldo de grens overschrijdt beslist, op voordracht van de directie aan het DB, het Algemeen Bestuur of:
 - a. het batig saldo wordt toegevoegd aan de algemene reserve;
 - b. een bestemmingsreserve wordt ingesteld voor specifieke doeleinden;
 - c. het batig saldo wordt uitgekeerd naar rato van de stemverhouding; of
 - d. een combinatie van de genoemde mogelijkheden.
4. Als er sprake is van een nadelig saldo, beslist het Algemeen Bestuur of dit geheel of gedeeltelijk ten laste wordt gebracht van:
 - a. de bestaande reserves; of
 - b. de deelnemers naar rato van hun stemverhouding.

Hoofdstuk 10. Archief

Artikel 29. Zorg en beheer archief

1. Het Dagelijks Bestuur is belast met de zorg voor de archiefbescheiden van de organen van het openbaar lichaam overeenkomstig een door het Algemeen Bestuur, vast te stellen regeling.
2. De aan de uitvoering van het eerste lid verbonden kosten komen ten laste van het openbaar lichaam.
3. Voor de bewaring van de over te brengen archiefbescheiden wijst het Algemeen Bestuur een archiefbewaarplaats aan en voor het beheer daarvan een archivaris.
4. De archivaris oefent overeenkomstig de regeling, bedoeld in het eerste lid, toezicht uit op het beheer van de archiefbescheiden van het openbaar lichaam, voor zover deze archiefbescheiden niet zijn overgebracht naar een archiefbewaarplaats.
5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemers gemandateerde taken is belast de archivaris van de desbetreffende deelnemer.

6. Bij opheffing van de gemeenschappelijke regeling wordt ten aanzien van de archiefbescheiden een voorziening getroffen zoals in de Archiefwet bepaald.
7. De zorg voor de archiefbescheiden die ontstaan uit hoofde van de door de deelnemende overheidsorganisaties gemandateerde taken berust bij deze overheden.

Hoofdstuk 11. Toetreding, uittreding, wijziging en opheffing

Artikel 30. Toetreding

1. De deelnemers zijn bevoegd te beslissen over toetreding van nieuwe deelnemers tot de regeling.
2. De deelnemers regelen de voorwaarden voor toetreding.

Artikel 31. Uittreding

1. Een deelnemer kan uittreden uit de regeling na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Voor uittreding geldt een termijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is alleen mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde termijn.
3. Het Algemeen Bestuur inventariseert binnen zes maanden na het besluit tot uittreden de gevolgen van uittreding na overleg met de deelnemers in een uittredingsplan waartoe in ieder geval behoren:
 - a. de gevolgen voor het personeel zoals de toewijzing, terugname of overname van medewerkers;
 - b. de financiële gevolgen, waaronder de betaling ineens of de afbouw van de bijdrage;
 - c. de juridische en organisatorische consequenties en de kosten daarvan die direct het gevolg zijn van de uittreding.
4. Bij de bepaling van de financiële gevolgen worden zowel variabele, vaste kosten alsmede het aan de uittredende deelnemer toe te rekenen aandeel in reserves en voorzieningen in aanmerking genomen.

Bij de bepaling van de vergoeding voor vaste kosten wordt een termijn van vijf jaar vanaf datum uittreding in acht genomen.
5. De raming en berekening van de kosten voor uittreding worden gebaseerd op de feiten en omstandigheden die gelden op het moment van de daadwerkelijke uittreding.

Beleidswijzigingen, wijziging van economische omstandigheden en wijziging van inzichten die zich voordoen of opkomen na het moment van de daadwerkelijke uittreding kunnen niet worden betrokken bij de bepaling van de hoogte van de uittreedsom.
6. Het openbaar lichaam is gehouden redelijkerwijs al het mogelijke te doen om (direct nadat het besluit van de deelnemer is ontvangen) de uittredingskosten zo laag mogelijk te houden. Het voorgaande behoeft niet te leiden tot wijziging van overeenkomsten met en verplichtingen jegens derden die zijn aangegaan respectievelijk bepaald voorafgaand aan het tijdstip van ontvangst door het Algemeen Bestuur van het besluit tot uittreding van de deelnemer.
7. Het Algemeen Bestuur wijst de onafhankelijke externe deskundige aan op basis van een gezamenlijke voordracht van de uittredende deelnemer en het Dagelijks Bestuur. De kosten voor het inschakelen van een onafhankelijke externe deskundige komen voor rekening van de uittredende deelnemer.
8. De onafhankelijke externe deskundige stelt de uittreedsom vast. Het Algemeen Bestuur en de uittredende deelnemer komen tot een akkoord op basis van dit vastgestelde bedrag.
9. Kunnen het Algemeen Bestuur en de uittredende deelnemer niet tot een akkoord komen op basis van het in lid 8 vastgestelde bedrag, dan zal een andere onafhankelijke externe deskundige (aangewezen op de in lid 7 van dit artikel bedoelde wijze) een voor betrokkenen bindend besluit nemen.
10. De financiële gevolgen die het gevolg zijn van de uittreding worden door de uittredende deelnemer gedragen.
11. De uittredende deelnemer is verplicht tot betaling van de definitieve uittreedsom binnen een half jaar nadat de definitieve uittreedsom is vastgesteld.
12. Het Dagelijks Bestuur ziet toe op de uittreding en de vereffening van de financiële verplichtingen.

Artikel 32. Wijziging en opheffing

1. De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven als ten minste 12 deelnemers hiertoe besluiten.
2. Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers.
4. Bij opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld.
5. Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen.
6. De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

Hoofdstuk 12. Klachten

Artikel 33. Klachtenregeling

Het Algemeen Bestuur stelt, met inachtneming van hoofdstuk 9, titel 9.1 van de Algemene wet bestuursrecht, een interne klachtenregeling vast.

Hoofdstuk 13. Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 34. Evaluatie

1. Het Algemeen Bestuur draagt zorg voor de evaluatie van in ieder geval het algemeen functioneren en de werkwijze van de Omgevingsdienst Groene Metropool.
2. De evaluatie vindt in ieder geval eenmaal in de vier jaar plaats en is afgerond twaalf maanden voorafgaand aan de reguliere gemeenteraadsverkiezingen.

Artikel 35. Informatievoorziening

1. Het openbaar lichaam zorgt ervoor dat de deelnemers op ieder moment kunnen beschikken over informatie met betrekking tot de in hoofdstuk 2 van deze regeling genoemde taken waarvoor zij het bevoegde bestuursorgaan zijn.
2. Ten aanzien van de taken, bedoeld in hoofdstuk 2 van deze regeling, geldt dat de wijze van benadering en ontsluiting van de op die taken betrekking hebbende informatie door het openbaar lichaam is afgestemd met die van de andere regionale omgevingsdiensten in Gelderland.

Artikel 36. Inwerkingtreding en bekendmaking

1. De regeling treedt in werking op 1 januari 2026 nadat deze op de voorgeschreven wijze bekend is gemaakt.
2. Gedeputeerde Staten dragen zorg voor de bekendmaking van de geconsolideerde tekst in het Provinciaal blad van Gelderland.
3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging of opheffing van de regeling.

Artikel 37. Duur van de regeling

De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 38. Citeertitel

Deze regeling kan worden aangehaald als: Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groene Metropool.

Algemene toelichting

Op 1 januari 2026 zijn de Omgevingsdienst Regio Arnhem en de Omgevingsdienst Regio Nijmegen gefuseerd. Daarmee is de Omgevingsdienst Groene Metropool op operationeel geworden.

De tekst van de regeling volgt het algemene stramien van de Wet gemeenschappelijke regelingen maar dan toegespitst op het specifieke belang en taak van de omgevingsdienst in deze regio.

Het ministerie van VROM heeft in 2009 aangedrongen op de vorming van omgevingsdiensten op regionale schaal en de provincie verzocht een proces te organiseren waarin dat gestalte krijgt. In 2012-2013 zijn regionale Omgevingsdiensten opgericht voor de uitvoering van een bepaald minimum takenpakket op het gebied van Vergunning, Toezicht Handhaving en Milieu (hierna: VTH milieustelsel).

In de evaluatie “Om de Leefomgeving” (2021) concludeerde de commissie Van Aartsen dat het stelsel van omgevingsdiensten in Nederland op onderdelen niet goed functioneert. De conclusies van de commissie Van Aartsen benadrukten de urgente behoefte om het VTH-stelsel te versterken. Omgevingsdiensten moeten in staat zijn om complexe vraagstukken effectief aan te pakken en hoogwaardige, aansluitende dienstverlening te bieden. Naar aanleiding van het rapport is een landelijk verbetertraject gestart, het Interbestuurlijk Programma (IBP) waarin alle landelijke partijen samenwerking om het VTH milieustelsel te verbeteren.

De bevindingen en landelijke ontwikkelingen hebben begin 2023 geleid tot een verkennend onderzoek naar een intensievere samenwerking tussen ODRN en ODRA. De resultaten van deze eerste verkenning tonen aan dat het bundelen van krachten tussen beide organisaties een logische stap is om het VTH-stelsel in de regio te versterken. De uitkomsten van dit onderzoek hebben in de bredere context van het Gelders Stelsel geleid tot provinciale bezinning over de toekomstige ontwikkeling van de omgevingsdiensten in Gelderland. Dankzij deze heroverweging eind 2023 is in het najaar van 2024 het inzicht ontstaan dat een fusie tussen ODRN en ODRA een essentiële eerste stap is, ook in de doorontwikkeling van het Gelders Stelsel.

De ODGM is opgericht vanwege de versterking van het VTH-stelsel in de Regio Arnhem en Nijmegen.

ODGM is onderdeel van een samenwerkingsverband met verschillende Gelderse Omgevingsdiensten. De complexe handhaving en complexe vergunningverlening is belegd bij deze dienst. In dat kader voert de dienst complexe handhaving en vergunningverlening uit voor regio's die niet robuust zijn. ODGM is een geaccrediteerde meetdienst, waarvan er maar 2 in Nederland zijn. En een Seveso-dienst voor het landsdeel Oost (de Provincie Gelderland en Overijssel).

ODGM heeft die de juridische vorm heeft van een openbaar lichaam in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Zij is daarmee rechtspersoon en kan zelfstandig rechten en verplichtingen aangaan.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Hier worden begrippen nader toegelicht.

Artikel 2

Ter uitvoering van artikel 10, eerste lid, van de Wet wordt hier het belang vermeld ter behartiging waarvan de regeling is getroffen. Het begrip omgevingsrecht is in deze omschrijving ruim bedoeld en omvat wet- en regelgeving omtrent de leefomgeving. Naast het milieurecht, dus ook bouwrecht, water, ruimtelijke ordeningsrecht, natuurbeschermingsrecht en dergelijke.

Om incorporatie van MRA taken mogelijk te maken is het woord “advisering” opgenomen bij het belang. Ook doet dit recht aan enkele door de provincie Gelderland ingebrachte adviestaken.

Artikel 3

In het eerste lid is met het oog op artikel 8, eerste lid, van de Wet bepaald dat een openbaar lichaam wordt ingesteld. In het tweede lid is ter uitvoering van artikel 10, derde lid, van de Wet de vestigingsplaats vastgelegd. Het betreft hier de statutaire vestigingsplaats. Die moet worden onderscheiden van de feitelijke plaats waar het openbaar lichaam zijn taken uitvoert. Die plaats kan verschillen van de statutaire vestigingsplaats. De regeling verzet zich er bovendien niet tegen dat de taken op meerdere plaatsen worden uitgeoefend. Voor alle duidelijkheid wordt in het derde lid aangegeven dat het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.

Artikel 4

De bestuurlijke eis van het Rijk is dat de uitvoering van ten minste de taken zoals opgenomen in het basistakenpakket worden belegd bij een omgevingsdienst. Artikel 4 komt aan die eis tegemoet door te bepalen dat de deelnemers ter behartiging van het belang genoemd in artikel 2 de uitvoering van de basistaken onderbrengen bij het openbaar lichaam. Het tweede lid bepaalt dat tot de basistaken kunnen behoren coördinerende, adviserende en ondersteunende taken in verband met de basistaken. Daarbij kan worden gedacht aan interne advisering, documentondersteuning etc. De omschrijving is zo gekozen dat een ruime categorie van werkzaamheden daaronder kan worden verstaan. Door de formulering wordt bovendien duidelijk dat er geen verplichting bestaat om dergelijke taken onder te brengen bij de omgevingsdienst. Er kunnen tussen de omgevingsdienst en een deelnemer op basis van het derde lid overeenkomsten (dienstverleningsovereenkomsten) worden gesloten. Die bevatten nadere afspraken over de uitoefening van de taken die krachtens de regeling bij de omgevingsdienst is ondergebracht. Afspraken kunnen onder meer worden gemaakt over de inhoud en de kwaliteit van de taakuitoefening.

Artikel 5

Naast de basistaken als bedoeld in artikel 4 kunnen de deelnemers de uitoefening van overige taken in het omgevingsrecht aan de omgevingsdienst overlaten. Met in lid bedoelde Omgevingswet-taken wordt o.a. bedoeld de genoemde taken van Gemeente en Provincie in respectievelijk de artikelen 2.16 en 2.18 van de Omgevingswet.

Artikel 7

Dit artikel geeft een regeling voor de complexe taken die niet robuust kunnen worden uitgevoerd, alsmede de bovenregionale taken. Die begrippen zijn omschreven in artikel 1.

Artikel 8

De Wet schrijft in artikel 10 voor dat een regeling waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld, aangeeft welke bevoegdheden aan het bestuur van het openbaar lichaam worden overgedragen. Het is een uitgangspunt van de deelnemers om aan de omgevingsdienst geen bevoegdheden over te dragen. Dat is vastgelegd in het eerste lid. Dat neemt niet weg dat het doelmatig kan zijn om aan (een functionaris van) de omgevingsdienst vertegenwoordigingsbevoegdheid te verlenen met betrekking tot de bevoegdheden van de deelnemers. Daarbij kan het gaan om mandaat (voor publiekrechtelijke bevoegdheden), volmacht (voor privaatrechtelijke bevoegdheden) en machtiging (voor feitelijke handelingen). In het tweede lid is bepaald dat het aan de deelnemers is om daarover te beslissen. Het gaat daarbij voor de goede orde om vertegenwoordiging, niet om het overdragen van enige bevoegdheid. Een krachtens mandaat genomen besluit, als voorbeeld, geldt immers als een besluit van de mandaatgever.

Met oog op de aan en door het bestuur opgelegde doelstellingen van verhoging van de kwaliteit en de efficiëntie is meer uniformiteit een vereiste. Om het belang hiervan te benadrukken is dit toegevoegd aan het tweede lid van dit artikel.

Artikel 9

Het openbaar lichaam is krachtens de Wet een rechtspersoon en uit dien hoofde bevoegd tot het aangaan van privaatrechtelijke rechtshandelingen. De Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt in artikel 55 dat bij de regeling beperkingen kunnen worden aangebracht in de bevoegdheden die het openbaar lichaam van rechtswege bezit om aan het maatschappelijk verkeer deel te nemen. Artikel 9 bevat dergelijke beperkingen.

Daarbij is ervoor gekozen om de deelnemers de mogelijkheid te geven toestemming te verlenen voor privaatrechtelijke rechtshandelingen die op grond van de regeling anders niet zijn toegestaan. Onder e is bepaald dat het openbaar lichaam niet bevoegd is voor commerciële dienstverlening aan private partijen. De achtergrond daarvan is om te voorkomen dat de omgevingsdienst met inzet van publieke middelen marktverstoring werkt. De deelnemers zijn van opvatting dat de overheid, ook ingeval van samenwerking in een gemeenschappelijke regeling, zich daarvan zou moeten onthouden.

Artikel 10

In de begroting wordt bepaald wat elke deelnemer verschuldigd is aan ODGM betreffende dat jaar. Het vijfde lid heeft als achtergrond dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling verplicht zijn een daarbij opgericht openbaar lichaam van middelen te voorzien waardoor het de taken waartoe het is opgericht naar behoren kan vervullen. Daartoe behoren ook de financiële verplichtingen die het openbaar lichaam ter uitvoering van die taken is aangegaan. Daarnaast behoren tot de verplichte uitgaven van een openbaar lichaam evenals voor waterschappen de aflossing van schulden en renten en andere opeisbare schulden. Dat is bevestigd in de Circulaire aansprakelijkheid voor schulden van openbare lichamen op grond van de Wet (Circulaire van 8 juli 1999). Het vijfde lid geeft zodoende een algemeen geldende rechtsplicht weer voor deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling die de positie van derden jegens de omgevingsdienst beschermt. Het vijfde lid is bovendien noodzakelijk om in

voorkomend geval tegen aanvaardbare tarieven geldleningen aan te kunnen gaan. Het heeft geen betekenis voor de verdeling van de kosten tussen de deelnemers. Daarvoor geldt de verhouding van het eerste lid.

Artikel 11

Met toepassing van artikel 13 van de Wet worden de leden van het Algemeen Bestuur door en uit de deelnemende colleges (van burgemeester en wethouders, en Gedeputeerde Staten) aangewezen. Verder schrijft artikel 13 van die wet voor dat de regeling het aantal leden van het Algemeen Bestuur bepaalt dat door de deelnemers wordt aangewezen. Het eerste en het tweede lid voorzien daarin door het aantal leden van het Algemeen Bestuur te vermelden, alsmede te bepalen dat elke deelnemer een lid in het Algemeen Bestuur benoemt. De aanwijzing van plaatsvervangende leden op grond van het derde lid voorziet in de behoefte van alle deelnemers, gezien de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur, om vertegenwoordigd te zijn in het Algemeen Bestuur als een lid verhinderd is.

De bepalingen in het vijfde en zesde lid weerspiegelen de bestuurlijke afspraken die ter zake zijn gemaakt. Er is afgesproken bij de stemverhoudingen te werken met staffels, om een evenwichtige verdeling in stemmen te bereiken. We willen dit voor het eerst op 1 januari 2026 laten ingaan op basis van de begroting 2026.

Voor de duidelijkheid en de verandering dat het aantal stemmen niet meer in de regeling staat is het belangrijk een moment te bepalen wanneer de nieuwe stemmen worden vastgesteld. De stemverhouding wordt bij de vaststelling van de begroting vastgesteld voor het jaar daarop (zesde lid).

In het zevende lid van het artikel is een ondergrens opgenomen van benodigde stemmen, uitgebracht door minimaal 9 deelnemers, tenzij in de wet of de regeling hierover anders is opgenomen. Dit is in lijn met artikel 14 lid 3 Wgr en om te voorkomen dat een voorstel door te weinig deelnemers wordt gedragen.

Artikel 12

Het Algemeen Bestuur is het hoogste orgaan van het openbaar lichaam. In het Algemeen Bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd. Het is de verantwoordelijkheid van de deelnemers om te zorgen voor het aanwijzen van de leden van het Algemeen Bestuur volgens artikel 11 lid 2 en 3 en artikel 12 lid 1. Op grond van artikel 18 van de Wet, in verbinding met artikel 16, vijfde lid, van de Wet is in het tweede lid van artikel 12 opgenomen dat een deelnemer een lid dat hij in het Algemeen Bestuur heeft aangewezen, kan ontslaan indien dat lid het vertrouwen van de deelnemer niet langer bezit.

Artikel 13

Het eerste lid regelt in welke gevallen de voorzitter een vergadering van het Algemeen Bestuur uitschrijft. Het tweede lid bevat het quorum voor beraadslaging in en besluitvorming door het Algemeen Bestuur. Voor besluitvorming geldt de regeling in artikel 11, zevende lid: minimaal twee derde meerderheid en minimaal 9 leden van het Algemeen Bestuur zijn nodig om besluiten te kunnen nemen, tenzij de regeling of de wet anders bepaalt. Het kan voorkomen, bijvoorbeeld in vakantieperiodes, dat het quorum niet wordt gehaald terwijl een besluit van het Algemeen Bestuur geen uitstel duldt. Het derde lid voorziet daarin, door een nieuwe vergadering mogelijk te maken waarbij de quorumeis niet geldt, evenmin als de eisen van artikel 11, zevende lid, ten aanzien van besluitvorming. De situatie dat het quorum niet wordt gehaald zal zich alleen bij

hoge uitzondering voordoen. Indien in de nieuwe vergadering onderwerpen aan de orde komen die niet waren geagendeerd voor de vergadering waarvoor het quorum niet werd gehaald, is besluitvorming daarover alleen mogelijk met inachtneming van de eisen van artikel 11, zevende lid, omtrent de benodigde stemmen.

Artikel 14

Dit artikel regelt de bevoegdheden van het Algemeen Bestuur.

In het tweede lid is opgenomen dat het Algemeen Bestuur het besluit kan nemen tot oprichting van of deelneming in een rechtspersoon met in achtneming van artikel 55a van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een dergelijk besluit mag alleen genomen worden ten behoeve van de belangen die de omgevingsdienst behartigt. De bevoegdheid ligt conform de wet bij het Algemeen Bestuur. In dat bestuur zijn in beginsel alle deelnemers vertegenwoordigd. Zij zijn dan ook allen betrokken bij de besluitvorming. Het besluit mag niet eerder worden genomen dan nadat de raden en staten in gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen te uiten over het ontwerpbesluit.

Op basis van het derde lid dienen besluiten van het Algemeen Bestuur voor zienswijze aan de raden en staten te worden voorgelegd als het besluiten van groot financieel en politiek belang betreft (naast de wettelijke verplichte).

Met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen van 1 juli 2022 is eveneens de verplichting geïntroduceerd om in de gemeenschappelijke regeling afspraken te maken over welke besluiten vooraf zienswijzen moeten worden gevraagd. Hiermee wordt bereikt dat raden en Staten hun opvatting kenbaar kunnen maken voordat het besluit is genomen. Artikel 14 lid 3 voorziet in deze zienswijzeprocedure voor raden en Staten. Voorafgaand aan het nemen van besluiten als bedoeld in het derde lid worden de raden en Staten van de deelnemers gedurende 8 weken in de gelegenheid gesteld om schriftelijk een zienswijze naar voren brengen. Als zienswijzen naar voren zijn gebracht, stelt het Dagelijks Bestuur voorafgaand aan het nemen van een besluit, de raden en Staten en, indien het een besluit van het Algemeen Bestuur betreft, het Algemeen Bestuur van het openbaar lichaam schriftelijk en gemotiveerd in kennis van het oordeel over de zienswijze, alsmede van de eventuele conclusies die het daaraan verbindt (volgende uit artikel 10 lid 6 Wgr).

Artikel 16

Het eerste lid voorziet in een spoedige aanwijzing van de andere leden van het Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur kan daarbij met inachtneming van artikel 14, tweede lid, van de Wet leden van buiten de kring van het Algemeen Bestuur aanwijzen als lid van het Dagelijks Bestuur. Hierbij kan met name gedacht worden aan het aantrekken van bijzondere deskundigheid of aan betrokkenheid van rechtspersonen-niet-deelnemers. Bij de goedkeuring dient er nauwlettend op te worden toegezien, dat de omstandigheden inderdaad tot deze bestuurlijke constructie nopen.

Artikel 19

Op grond van de Wet is de voorzitter niet alleen voorzitter van het Algemeen Bestuur, maar ook van het Dagelijks Bestuur. Die beide voorzittersfuncties zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Besluiten over de voorzitter (bijvoorbeeld het benoemen van een nieuwe voorzitter) worden door het Algemeen Bestuur genomen. De plaatsvervangend voorzitter die op grond van het tweede lid wordt aangewezen, is plaatsvervangend ten aanzien van alle bevoegdheden, dus ook ten

aanzien van het voorzitterschap van het Dagelijks Bestuur en de bevoegdheid tot vertegenwoordiging van het openbaar lichaam in en buiten rechte.

Artikel 22

In lid 4 wordt met gezamenlijkheid bedoeld dat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter één protocol opstellen en niet ieder een apart protocol.

Artikel 25

Om op bestuurlijk en ambtelijk niveau de samenwerking tussen de Gelderse omgevingsdiensten te waarborgen, is in de regeling (en alle andere gemeenschappelijke regelingen waarbij een omgevingsdienst in Gelderland is ingesteld) voorzien in een overleg tussen de voorzitters en een overleg tussen de directeuren. Beide gremia bepalen zelf wie dit voorziet.

Artikel 26

Binnen de wettelijke termijnen is ruimte om uniforme afspraken te maken die voor iedere partner hetzelfde zijn. Jaarlijks wordt een vergaderschema opgemaakt waarin rekening wordt gehouden met de wettelijke termijnen. Jaarlijks zullen dan ook met de partners afspraken gemaakt worden over de data van de zienswijzeprocedure en vaststelling.

In lid 5 wordt nadrukkelijk verwezen naar de Begrotingsrichtlijnen Regio Nijmegen (BRN-richtlijnen) die gelden voor het opstellen van de begroting zoals die bestaan in de regio Nijmegen. In de regeling is onderscheid gemaakt tussen het actualiseren en wijzigen van de begroting. Begripsomschrijvingen staan in artikel 1 lid 1 onder a en artikel 1 lid 1 onder p. Met het actualiseren van de begroting wordt het mogelijk om beperkte wijzigingen, die niet leiden tot een wijziging van de bedragen van de deelnemers of tot nieuw inzichten, binnen de begroting door het Algemeen Bestuur te laten vaststellen zonder de brede procedure van zienswijzen te volgen. Het actualiseren van de begroting gaat dus budgetneutraal, maar niet conform de posten zoals opgenomen in de begroting.

Artikel 28

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt gesproken over weerstandsvermogen en weerstandsratio. Het Interbestuurlijk overleg (IBP) heeft met haar criteria de aansluiting hierop gezocht, en een criterium 'weerstandscapaciteit' met een norm van 0,8 % als ondergrens gedefinieerd. Wij willen daarbij aansluiten. De weerstandscapaciteit houdt het volgende in: de middelen en mogelijkheden waarover de organisatie beschikt of kan beschikken om geïdentificeerde risico's en/of niet begrote kosten te dekken. Er wordt vanuit het interbestuurlijk programma VTH aangegeven dat de weerstandscapaciteit (risico's gedeeld door vermogen) minimaal 0,8 % dient te bedragen om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Dit zal in 2024 door de minister worden aangegeven. Wij vinden het belangrijk om daar aan te voldoen. Mocht de ODGM nog niet voldoen aan het criterium dan zal een plan van aanpak worden opgesteld met de deelnemers om daarnaartoe te werken.

Het uitgangspunt is dat de weerstandscapaciteit 0,8 % bedraagt. In dit artikel is beschreven welke keuzemogelijkheden het Algemeen Bestuur heeft wanneer de weerstandscapaciteit hoger is dan 0,8 %. Een combinatie van mogelijkheden is uiteraard ook toegestaan. Vervolgens wordt uitgewerkt welke mogelijkheden het Algemeen Bestuur heeft als er sprake is van een weerstandscapaciteit die lager is dan 0,8 %. Er is gekozen voor een verdeling naar rato van de

stemverhouding en niet op basis van exploitatie, omdat de exploitatie in de tijd gezien te veel kan fluctueren. Stemverhouding geeft een meer stabiele situatie.

Artikel 29

De Archiefwet schrijft voor een regeling als bedoeld in de Wet een voorziening te treffen omtrent de zorg voor de archiefbescheiden van het openbaar lichaam.

Hieraan wordt invulling gegeven door opnemings in de regeling van artikel 31. Het gaat hier om het archief rond algemene bedrijfsvoering. Voor de bedrijfsvoering van ODGM zijn eigen regelingen opgesteld. Door het Algemeen Bestuur is voor ODGM een Archiefverordening vastgesteld. Op grond daarvan door het Dagelijks Bestuur het Besluit informatiebeheer voor ODGM. Ook heeft het Algemeen Bestuur een archivaris en een archiefbewaarplaats aangewezen voor ODGM.

Artikelen 30 en 31

De wetswijziging noopt om in de regeling op te nemen wat de gevolgen zijn van uittreding.

Wettelijk is bepaald dat uittreden in principe niet kan (18.21 OW). Daarom is de uittreding kort gehouden met alleen het hoognodige erin. Essentie is dat in de GR het geregeld moet zijn door de deelnemers en niet door het AB. Daarom gekozen voor 'inventarisatie' door het AB.

Uittreding is een eenzijdig besluit en kan niet onder voorwaarde. Afspraken over de uittreding worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst.

Bij uittreden gaat het om terugnemen van de basistaken. Omdat de deelnemers wettelijk verplicht zijn die taken over te dragen aan een OD, zal dat niet snel voorkomen. Wel kan het bij een herindeling aan de orde zijn als een deelnemer hierdoor een andere OD toegewezen krijgt.

Voor uittreding geldt ten minste een opzeggingstermijn van anderhalf jaar voorafgaand aan de datum waarop de uittreding plaatsvindt. Uittreding is slechts mogelijk met ingang van 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar na de genoemde opzeggingstermijn.

In het tweede lid van dit artikel is een opzegtermijn opgenomen. De opzegtermijn is minimaal anderhalf jaar. Stel een deelnemer wil op 1 januari 2028 uittreden, dan dient de deelnemer dus voor 1 juni 2026 op te zeggen. Eerder mag natuurlijk ook. Stel de deelnemer in dit voorbeeld zegt op 5 juni 2026 op, dan kan deze deelnemer op 1 januari 2029 uittreden.

De financiële gevolgen voor een OD kunnen ook groot zijn als een deelnemer taken (niet zijnde basistaken) terugneemt. Ook dan geldt eenzelfde procedure. Die wordt echter opgenomen in de overeenkomst tussen de deelnemer en de OD.

Voor het toe- en uittreden geldt de zienswijzeprocedure van artikel 51 van de wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 32

Het wijzigen van de regeling is de bevoegdheid van de deelnemers en het Algemeen Bestuur OD ODGM.

Gaat het om opheffing van de regeling, dan zijn het vooral de personele en financiële gevolgen die geregeld moeten worden. Dat geschiedt op grond van het vierde lid in een liquidatieplan. Afhankelijk van de specifieke situatie kan dat plan bepalingen inhouden over het overnemen van personeel door deelnemers.

Artikel 33

De behandeling van klachten als bedoeld in hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht kent twee fasen: de interne fase en de externe fase. Artikel 34 houdt de verplichting in om voor de interne fase een verordening vast te stellen, waartoe het Algemeen Bestuur bevoegd is. Voor de tweede fase geldt dat de Nationale ombudsman bevoegd is, tenzij een andere klachtadviesinstantie wordt aangewezen.

Artikel 34

Alvorens over te gaan tot het evalueren van het algemeen functioneren en de werkwijze van ODGM kan dit voor zienswijze aan de raden en staten worden voorgelegd.

Artikel 36

Iedere deelnemer maakt het eigen vaststellingsbesluit van de wijziging, verlenging of opheffing van de regeling bekend. De Provincie publiceert de geconsolideerde tekst van de wijziging verlenging of opheffing van de gemeenschappelijke regeling.

Reactienota zienswijze

Bestuurlijke reactie op de zienswijze bij de ontwerp GR-ODGM en ontwerp-Bedrijfsplan ODGM

Op 6 mei is de ontwerp Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool en het ontwerp Bedrijfsplan Groene Metropool aangeboden aan de colleges van de deelnemende gemeente en Provincie om aan de raden en/of Staten aan te bieden voor een zienswijze.

Alle raden en Provinciale Staten hebben een reactie gestuurd. De voorgenomen fusie van de Omgevingsdiensten Regio Arnhem (ODRA) en Regio Nijmegen (ODRN) tot de nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) per 1 januari 2026 is door de deelnemende raden en Provinciale Staten in brede zin positief ontvangen. Vrijwel alle ingediende zienswijzen op de ontwerp gemeenschappelijke regeling en het ontwerp bedrijfsplan onderschrijven de noodzaak en de meerwaarde van een toekomstbestendige organisatie die in staat is de steeds complexere VTH-taken kwalitatief goed, efficiënt en toekomstbestendig uit te voeren.

Tegelijkertijd worden door meerdere deelnemers belangrijke aandachtspunten meegegeven. Deze kunnen in vijf rode draden worden samengevat:

1. Financiële duidelijkheid en beheersing

Veel zienswijzen wijzen op het feit dat de financiële consequenties van de fusie nog niet volledig in beeld zijn. Het gaat daarbij om implementatie- en frictiekosten, liquidatiekosten en mogelijke schaalvoordelen. Deelnemers benadrukken dat de fusie kostenneutraal moet verlopen en dat tarieven voor de dienstverlening zo laag mogelijk moeten blijven.

2. Behoud van kwaliteit en continuïteit van dienstverlening

Raden en Provinciale Staten hechten er sterk aan dat de dienstverlening tijdens en na het fusietraject onverminderd doorgaat. Daarbij wordt nadruk gelegd op zorgvuldigheid, klantgerichtheid en het centraal stellen van inwoners en bedrijven.

3. Nabijheid en herkenbaarheid van de organisatie

Verschillende gemeenten vragen aandacht voor het behoud van korte lijnen en regionale binding. Zij vrezen dat schaalvergroting kan leiden tot grotere afstand tussen de omgevingsdienst en de gemeenten, inwoners en bedrijven.

4. Duidelijke informatievoorziening en betrokkenheid

Meerdere deelnemers onderstrepen dat een stevige informatiepositie van raden en Provinciale Staten noodzakelijk is om hun kaderstellende en controlerende rol te

kunnen uitoefenen. Daarbij wordt gevraagd om expliciete borging in de regeling van welke stukken (zoals kadernota, evaluaties, informatieprotocol en financieringssysteem) ter zienswijze moeten worden voorgelegd.

5. Aandacht voor personeel

Een fusie brengt onzekerheid met zich mee voor medewerkers. Vanuit verschillende gemeenten wordt gevraagd om zorgvuldig met personeel om te gaan, helderheid te bieden en de gevolgen van de fusie zo beperkt mogelijk te houden.

Gezamenlijke reactie Algemeen Bestuur

Het Algemeen Bestuur is de deelnemers erkentelijk voor de constructieve houding en de brede steun voor de fusie. De genoemde aandachtspunten worden volledig herkend.

1. Voor de financiën geldt dat transparantie en monitoring leidend zijn. Er is mede naar aanleiding van de zienswijzen een notitie bijgevoegd die ingaat op de financiële consequenties van de fusie.
2. Het behoud van kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, ook tijdens de overgangsfase, is een leidend principe. Hiervoor zijn maatregelen getroffen en hierover wordt periodiek gerapporteerd.
3. Ten aanzien van nabijheid blijven de locaties Arnhem en Nijmegen voorlopig behouden en wordt ingezet op een toegankelijke en herkenbare organisatie. De leefomgeving staat centraal in alles wat ODGM doet – voor inwoners en bedrijven, namens gemeenten en provincie. ODGM werkt aan een gezonde, veilige en duurzame fysieke leefomgeving door onze wettelijke taken zorgvuldig, voorspelbaar en met oog voor kwaliteit uit te voeren. Daarbij is ODGM duidelijk in haar communicatie, goed bereikbaar en leveren maatwerk waar nodig. Zo borgen we samen de kwaliteit van de leefomgeving, nu en in de toekomst.
4. Bij de verdere uitwerking van het informatieprotocol wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de zorgen van de raden en Provinciale Staten. Daarbij wordt gestreefd naar een evenwicht tussen voldoende houvast en de nodige bestuurlijke flexibiliteit. Het voornemen is om het Algemeen Bestuur van de nieuwe dienst te adviseren dit protocol aan de raden en Staten voor te leggen voor zienswijzen.
5. Wat betreft het personeel geldt dat alle medewerkers overgaan naar de nieuwe organisatie. Het plaatsingsproces wordt zorgvuldig ingericht, met betrokkenheid van de Bijzondere Ondernemingsraad, en met oog voor individuele belangen en collectieve continuïteit.

Het Algemeen Bestuur streeft naar een robuuste, toekomstbestendige en betrouwbare Omgevingsdienst Groene Metropool, waarin kostenbeheersing, kwaliteit en nabijheid centraal blijven staan en de betrokkenheid van raden en Provinciale Staten stevig wordt geborgd.

Hieronder wordt nader ingegaan op uw zienswijze en de reactie van het Algemeen Bestuur daarop.

Zienswijze

De Arnhemse gemeenteraad heeft met belangstelling kennisgenomen van het voorstel voor de gemeenschappelijke regeling van de nieuw op te richten Omgevingsdienst Groene Metropool.

Het fuseren van de twee omgevingsdiensten ODRA en ODRN is een ingrijpende stap. Wij begrijpen de noodzaak en zien het perspectief van een grotere, steviger omgevingsdienst. Het is een goede zaak dat beide diensten anticiperen op een veranderende samenleving. Tegelijkertijd willen wij wijzen op de kwetsbaarheid die dit ook oplevert.

Allereerst als het gaat om de kwaliteit en de continuïteit van de dienstverlening. Tijdens de verbouwing, blijft de winkel open. Dat betekent dat wij er van uit gaan dat bewoners en bedrijven op een goede manier geholpen worden en blijven worden. We zijn blij met de extra maatregelen die ODRA voor de dienstverlening in Arnhem heeft ingesteld en gaan er van uit dat het grotere schaalniveau niet ten koste zal gaan van de zorgvuldigheid en klantgerichtheid van de nieuwe omgevingsdienst. Wij vragen u om regelmatig te rapporteren over de kwaliteit van de dienstverlening.

Ten tweede, het eigen personeel. Een fusie levert onzekerheid op voor het personeel. Wellicht ten overvloede roepen wij op om hier zorgvuldig mee om te gaan en de consequenties voor medewerkers zo beperkt mogelijk te houden.

Ten derde wijzen we u erop dat de Rekenkamer Arnhem de afgelopen twee jaar diverse onderzoeken heeft uitgevoerd naar de dienstverlening van de ODRA. Daaruit kwamen stevige conclusies. De gemeente Arnhem start binnenkort met een verkenning naar de beste plek voor de uitvoering van de Arnhemse bouwtaken. Dit betekent dat op dit moment niet zeker is of de Arnhemse bouwtaken op lange termijn bij de Omgevingsdienst blijven. We verzoeken de Omgevingsdienst in de ontwikkeling van de nieuwe organisatie rekening te houden met deze onzekerheid.

Parallel aan de heroverweging over de bouwtaken, achten we het wenselijk om met andere gemeenten het gesprek te voeren over deze taken: waarom brengen gemeentes wel of juist niet hun taken in en wat kunnen we van elkaar leren over het zelfstandig dan wel gezamenlijk uitvoeren van deze taken? Ook is het voor de toekomst van de uitvoering van bouwtaken binnen de Omgevingsdienst relevant om te weten onder welke voorwaarden gemeentes zouden overwegen alsnog hun bouwtaken bij de nieuwe Omgevingsdienst onder te brengen. Gemeentes die daar wel voor kiezen, waaronder mogelijk Arnhem, kunnen in de nieuwe Omgevingsdienst wellicht meer van elkaar leren en uitdagingen beter opvangen, als de totale omvang

van bouwtaken binnen de dienst groter is. Wij betrekken dit onderwerp graag bij de gesprekken over de invulling van de fusie.

Tot slot, de kosten. Het is lastig om vooraf alle kosten en ook de mogelijke opbrengsten bij zo'n ingrijpende bedrijfsoperatie in beeld te hebben. Het is dan ook van belang om gedurende de totale looptijd van het fusietraject de kosten en opbrengsten goed te monitoren en sturingsmogelijkheden te benutten. Het is goed om te zien dat één van de uitgangspunten bij de fusie is dat de kosten voor de dienstverlening niet mogen stijgen. Wij zien dat hierop al geanticipeerd wordt door de tarieven de komende twee jaar niet te laten stijgen als gevolg van eventuele kosten van het fusieproces. Wij gaan er daarnaast van uit dat een grotere omgevingsdienst minimaal zo efficiënt zal kunnen werken als de huidige.

Wij worden graag op de hoogte gehouden van de voortgang van de fusie en wensen u alle succes met de oprichting van de Omgevingsdienst Groene Metropool.

Reactie

Het Algemeen Bestuur dankt de gemeenteraad van Arnhem voor de betrokken en zorgvuldige zienswijze. De zorgen en aandachtspunten met betrekking tot de kwaliteit van dienstverlening, de positie van personeel en de beheersing van kosten worden erkend en dit heeft onze volledige aandacht. Hieronder worden ze per punt verder uitgewerkt.

Het continueren van de kwaliteit van dienstverlening – ook tijdens de overgangsperiode – is een leidend principe. Zoals in het bedrijfsplan is opgenomen, blijft ODRA volledig operationeel tijdens het fusietraject om de dienstverlening aan inwoners en bedrijven te waarborgen. Binnen het fusieproces zijn maatregelen getroffen om de dienstverlening richting inwoners en bedrijven op peil te houden. Over de kwaliteit van de dienstverlening wordt via de reguliere rapportages gerapporteerd en ook wordt u bestuurlijk en ambtelijk periodiek bijgepraat.

Het Algemeen Bestuur herkent en onderschrijft het belang van zorgvuldigheid bij de plaatsing van personeel. Medewerkers vormen het hart van de organisatie; het personele traject vraagt dan ook om extra aandacht. Uitgangspunt binnen het fusieproces is dat alle medewerkers overgaan naar de nieuwe organisatie, de Omgevingsdienst Groene Metropool. Om de stem van medewerkers goed te borgen is een Bijzondere Ondernemingsraad (BOR) ingesteld. Deze vertegenwoordiging wordt actief betrokken bij de voorbereiding van het plaatsingsproces en alle daaruit voortvloeiende besluiten. Het plaatsingsproces wordt zorgvuldig ingericht conform de geldende regelgeving en afspraken. Alle noodzakelijke stappen worden gezet om duidelijkheid, continuïteit en vertrouwen te bieden aan de medewerkers. Doel is om de gevolgen van de fusie voor het personeel zoveel mogelijk te beperken, met oog voor zowel individuele belangen als het collectief.

Met betrekking tot uw derde punt willen wij de gemeenteraad danken voor de geboden transparantie. Wij wensen de gemeente Arnhem veel succes met de verkenningen en geven graag aan bereid te zijn hieraan mee te werken. Als nieuwe organisatie bouwen wij aan een robuuste dienst met een duidelijke positionering van de bouwtaken. Wij zien goede mogelijkheden om uw verkenning daarbij te betrekken.

Met betrekking tot de kosten geldt dat monitoring en beheersing van de financiële gevolgen van de fusie actief worden opgepakt. De uitgangspunten van een kostenneutrale fusie en een efficiënte organisatie blijven daarbij leidend. Wij houden u graag op de hoogte van de voortgang.

Notitie – Financiële consequenties fusie ODRA en ODRN tot ODGM

Inleiding en uitgangspunten

De fusie van de Omgevingsdiensten Regio Arnhem (ODRA) en Regio Nijmegen (ODRN) tot de nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) per 1 januari 2026 is primair ingegeven door de ambitie om de kwaliteit van de uitvoering structureel te versterken. Door kennis, capaciteit en systemen te bundelen, ontstaat een organisatie die daadkrachtig, wendbaar en toekomstbestendig is. Daarmee wordt ODGM in staat gesteld om beter en sneller in te spelen op grote maatschappelijke opgaven, zoals de energietransitie, stikstofreductie, externe veiligheid en gebiedsontwikkeling.

Het bestuurlijke uitgangspunt is dat de dienstverlening van ODGM minimaal gelijkwaardig blijft aan het huidige niveau en waar mogelijk verder wordt verbeterd. De fusie is nadrukkelijk geen bezuinigingsoperatie, maar een investering in kwaliteit, robuustheid en continuïteit. Tegelijkertijd geldt dat de dienstverlening voor de deelnemers niet duurder mag worden dan in de bestaande situatie.

Deze notitie brengt de verwachte kosten, baten en dekkingsmogelijkheden van de fusie in beeld, zowel voor fase 1 en 2 (voorbereiding en realisatie tot 1 januari 2026) als voor fase 3 (integratie en doorontwikkeling vanaf 2026).

Kosten en baten

Zowel tijdens het fusieproces als in de eerste drie jaar na afronding geldt dat er geen sprake is van een bezuinigingsdoelstelling. De fusie is volledig gericht op het versterken van de kwaliteit van de uitvoering, conform de uitgangspunten uit de bestuurlijke verkenning. De fusie wordt budgettair neutraal vormgegeven: de gezamenlijke lasten voor de deelnemers blijven gelijk aan de huidige situatie. Wel doen zich incidentele fusiekosten voor, maar deze leiden niet tot structureel hogere uitgaven.

Kosten (raming):

- Fase 1 (2024): voorbereiding en oriëntatie – € 134.000
- Fase 2 (2025): juridische en organisatorische realisatie – € 1,14 miljoen
- Fase 3 (vanaf 2026): integratie en doorontwikkeling – circa € 1 miljoen (afhankelijk van keuzes en tempo)
- Frictiekosten: voorzien in begroting; geen overschrijding verwacht
- Liquidatie (2026): geen bijzonderheden

Baten (kwalitatief en kwantitatief):

- Bundeling van kennis en capaciteit resulteert in betere dienstverlening en een robuustere organisatie.
- Harmonisatie van werkprocessen en ICT leidt op termijn tot efficiëntere uitvoering en minder dubbel werk.
- Gezamenlijke kwaliteitscyclus, KPI's en BI-instrumenten verbeteren de sturing en verantwoording.
- De organisatie wordt wendbaarder en slagvaardiger bij het inspelen op maatschappelijke opgaven.
- Structurele lasten blijven gelijk en kunnen op termijn zelfs lager uitvallen door efficiencywinst.
- Schaalvoordelen worden gerealiseerd via gezamenlijke systemen, organisatieontwikkeling en vermindering van overlap in taken.

Kern: de fusie vraagt om incidentele middelen voor voorbereiding en integratie, maar levert structurele baten op in de vorm van een sterkere, robuustere en toekomstbestendige organisatie die kwalitatief beter presteert zonder hogere structurele lasten voor de deelnemers.

Dekking en integratie vanaf 2026

De kosten van fase 1 en 2 zijn volledig gedekt. Dit gebeurt door een combinatie van bijdragen van ODRA en ODRN, een subsidie van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat van € 500.000, een bijdrage van € 486.000 uit het programma IBP-VTH Robuustheid, waar mogelijk aangevuld met middelen van de provincie Gelderland.

Vanaf 1 januari 2026 start fase 3: de daadwerkelijke integratie van processen en systemen. Dit betreft onder meer de harmonisatie van werkprocessen, de ontwikkeling van gezamenlijke ICT-voorzieningen, de inrichting van een kwaliteitscyclus en de vaststelling van een gezamenlijke uitvoeringsstrategie. De huidige inschatting is dat hiervoor circa € 1 miljoen benodigd is. Om tempo en samenhang te waarborgen, is bij de provincie Gelderland een aanvullende incidentele bijdrage van € 1 miljoen aangevraagd. Hiermee kan de integratie versneld en in samenhang worden uitgevoerd. Indien deze middelen niet worden toegekend, zal fase 3 vertraging oplopen. Indien dit het geval is, worden de scenario's aan de besturen voorgelegd. Belangrijk is dat niet alle projecten die na 2026 worden opgepakt fusiegerelateerd zijn. Bepaalde doorontwikkelingen, zoals de vernieuwing van de financieringssystematiek, zouden ook zonder fusie noodzakelijk zijn geweest.

Frictie, liquidatie en risico's

Frictiekosten zijn bij een fusie onvermijdelijk, maar worden actief beheerst en zijn financieel voorzien. Uitgangspunt is dat alle medewerkers een plek krijgen binnen ODGM, hierdoor is de verwachting dat de frictiekosten beheersbaar zijn. Voor eventuele uitloopschalen en vergelijkbare voorzieningen zijn budgetten opgenomen, waardoor geen overschrijdingen worden verwacht.

De formele liquidatie van ODRA en ODRN vindt plaats in 2026, bij de vaststelling van de jaarrekening 2025. Dit betreft voornamelijk een administratieve afhandeling. Daarbij geldt het bestuurlijke uitgangspunt dat de eigenaren van de huidige organisaties zelf verantwoordelijk zijn voor eventuele tekorten in de jaren 2024 en 2025, zolang ODRA en ODRN nog eigen begrotingen en jaarrekeningen voeren.

Tegelijkertijd zijn er risico's die aandacht vragen. Een versneld tempo van doorontwikkeling kan leiden tot extra kosten en inzet van capaciteit. De gevraagde provinciale bijdrage is nog niet definitief toegezegd. Tot slot bestaat het risico dat reguliere doorontwikkelingsprojecten na 2026 ten onrechte worden aangemerkt als fusiekosten, wat kan leiden tot onjuiste beeldvorming. Deze risico's worden zoveel mogelijk beheerst door middel van strakke monitoring, transparante besluitvorming en tijdige rapportage richting bestuur en deelnemers.

Samenvattend

De fusie van ODRA en ODRN tot ODGM wordt budgettair neutraal ingericht en is in de kern een investering in kwaliteit, robuustheid en toekomstbestendigheid. De kosten van fase 1 en 2 zijn volledig gedekt. Voor fase 3 is een incidentele bijdrage bij de provincie Gelderland aangevraagd om de integratie versneld en in samenhang uit te kunnen voeren. Indien deze middelen niet worden toegekend, zal fase 3 vertraging oplopen. Indien dit het geval is, worden de scenario's aan de besturen voorgelegd, zodat keuzes transparant en zorgvuldig worden gemaakt.

De kernboodschap is dat de fusie niet leidt tot hogere structurele lasten, maar juist bijdraagt aan een sterkere organisatie die in staat is om maatschappelijke en wettelijke opgaven beter, sneller en professioneler uit te voeren.

Kosten	Baten	Dekking
Fase 1 (2024): €134.000	Voorbereiding en oriëntatie	Bijdragen ODRA/ODRN
Fase 2 (2025): €1,14 mln	Juridische & organisatorische realisatie	Subsidie IenW €500.000, IBP-VTH €486.000, Provincie Gelderland (incidenteel)
Fase 3 (vanaf 2026): ca. €1 mln	Integratie processen & systemen, kwaliteitswinst	Incidentele bijdrage provincie €1 mln (aanvraag), reguliere begroting en/of scenario's aan het bestuur voorleggen
Friciekosten: voorzien	Alle medewerkers behouden plek, beperkte kosten	Opgenomen in begroting
Liquidatie: geen bijzonderheden	Administratieve afhandeling	Geen extra lasten

OP WEG NAAR EEN OMGEVINGSDIENST GROENE METROPOOL

Ontwerp-Bedrijfsplan naar een Omgevingsdienst Groene Metropool

Definitieve versie 1 oktober 2025

Omgevingsdienst
Regio Nijmegen
Omgevingsdienst
Regio Arnhem

Inhoudsopgave

1. BESTUURLIJKE SAMENVATTING	3
2. KADER EN TOTSTANDKOMING BEDRIJFSPLAN	5
2.1 Achtergrond en aanleiding.....	5
2.2 Externe ontwikkelingen in het VTH-stelsel	5
2.3 Totstandkoming van het bedrijfsplan	5
2.4 De inhoud van het bedrijfsplan	6
2.5 Het bedrijfsplan in perspectief	7
3. SCHETS FUSERENDE ORGANISATIES ODRN EN ODRA	8
3.1 Korte schets ODRN (cijfers gebaseerd op begroting 2025)	8
3.2 Korte schets ODRA (Cijfers gebaseerd op begroting 2025)	8
4. OMGEVINGSDIENST GROENE METROPOOL	9
4.1 Motieven naar ODGM.....	9
4.2 Visie ODGM.....	9
4.3 Strategische doelen ODGM.....	10
4.4 DNA van onze professionals	11
4.5 De leefomgeving centraal: voor de inwoners en bedrijven namens gemeenten en provincie.....	11
4.6 Bestuurlijke uitgangspunten voor vorming ODGM	12
5. BESTUURLIJKE EN AMBTELIJKE AANSTURING ODGM.....	14
6. TAKEN, FORMATIE EN FINANCIËN	15
6.1 Taken ODGM	15
6.2 Formatie ODGM.....	15
6.3 Financiële uitgangspunten ODGM.....	15
6.4 Fusiebegroting bouw ODGM	16
6.5 Rudimentaire begroting ODGM	17
6.5.1 Inleiding.....	17
6.5.2 Basis voor de rudimentaire begroting.....	17
6.5.3 Samengevoegde begroting	18
6.5.4 Toetsing aan robuustheidscriteria IBP VTH	18
7. DOORKIJK NAAR HET VERVOLG: FUSIEPROCES, PROJECTORGANISATIE EN BETROKKENEN	19
7.1 Fuseren doen we samen.....	19
7.2 Fase 2 van richten naar inrichten.....	19
7.3 Projectorganisatie van het fusieproces.....	20
7.4 Rollen en verantwoordelijkheden direct betrokkenen en overleggenia bij fusieproces.....	23
7.5 Ondernemingsraden.....	25
7.6 Deelnemers: provincie en gemeenten.....	25
8. RISICO'S EN BEHEERSMAATREGELEN.....	26
8.1 Risico's en beheersmaatregelen van het fusieproces.....	26
8.1 Strategische risico's en beheersmaatregelen ODGM	27
8.2 Operationele risico's en beheersmaatregelen ODGM	27
8.3 Financiële risico's en beheersmaatregelen ODGM.....	28
BIJLAGENBOEK	29
BIJLAGE 1: TOELICHTING FUSIEBEGROTING	30
BIJLAGE 2: TOELICHTING RUDIMENTAIRE BEGROTING ODGM	33
BIJLAGE 3: ROBUUSTHEID (EN ROBUUSTHEIDSCRITERIA)	38

1. Bestuurlijke samenvatting

Een schone, veilige en gezonde regio Arnhem-Nijmegen

12 jaar na het ontstaan van de omgevingsdiensten leven we in een ander land. Een land dat kampt met meer schaarste en een groter aantal uitdagingen. Milieuproblematiek is heftiger en complexer geworden en er zijn nieuwe opgaven, zoals de zeer zorgwekkende stoffen, de energietransitie, de stikstofproblematiek en de klimaatdoelstellingen. Deze opgaven zorgen de komende decennia voor een transitie van de openbare ruimte: de fysieke leefomgeving gaat op de schop.

De omgevingsdiensten bevinden zich in het hart van die transitie. Als verlengde arm van politiek en bestuur zijn de omgevingsdiensten scheidsrechters op het speelveld van de fysieke leefomgeving. Wij controleren en zorgen (pro)actief dat de spelers zich aan de wet- en regelgeving houden. Met vergunningverlening, toezicht en handhaving leiden we maatschappelijke activiteiten in goede banen, binnen wettelijke kaders. Dat doen we in opdracht van onze eigenaren in het belang van een schone, veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners.

Op meer vlakken is sprake van schaarste. De financiële randvoorwaarden voor onze eigenaren zijn knellender. Wij begrijpen dat dit betekent dat wij ons takkenpakket niet alleen effectief maar ook efficiënt moeten uitvoeren. Daarbij ligt de lat hoger. De lat die wij voor onszelf en voor onze dienstverlening leggen maar ook de lat die de maatschappij voor ons neerlegt. Die maatschappij is kritischer en vraagt om een nog (pro)actievere aanpak van milieuproblemen. Kortom: de urgentie is groter en de druk hoger.

De commissie Van Aartsen stelt niet voor niets dat de omgevingsdiensten in staat moeten zijn om hun rol te (kunnen) pakken in de grote transitieopgaven waar Nederland voor staat. Onze rol vraagt om hoogwaardige, gespecialiseerde, technische en juridische kennis en expertise, die een effectieve en rechtmatige toepassing van het omgevingsrecht mogelijk maken. Expertise die ons in staat stelt om scheidsrechter en sparringpartner te zijn als het gaat om complexe vraagstukken en advisering over de toepassing van de omgevingswet. Met onze kennis en ervaring versterken we het gezag van de overheid door zorgvuldige besluiten te nemen die duidelijkheid scheppen, streng maar rechtvaardig houden wij toezicht met een continue focus op innovatie.

Complexe taken in een complexe wereld vragen om een hoogwaardige, wendbare en toekomstbestendige organisatie en om medewerkers die hun rol daarbinnen optimaal kunnen vervullen. Dit speelveld vraagt meer van ons als omgevingsdienst en van onze collega's, die iedere dag met hun voeten in de klei staan. We zijn trots op die collega's, en willen dat zij hun belangrijke werk kunnen blijven doen. Onze mensen maken namelijk het verschil. Ook op dit vlak hebben we last van schaarste; schaarste op de arbeidsmarkt. Talent is gewild, binnen en buiten onze organisatie. We willen dat wij een aantrekkelijke werkgever kunnen blijven, die (ontwikkel)kansen

biedt voor onze mensen. Om impact te maken in het belang van een schone, veilige en gezonde leefomgeving moeten we daarom in onze mensen en hun expertise kunnen blijven investeren. Een organisatie met voldoende body is daarvoor geen vrijblijvende wens, maar een harde eis.

Dit is de context waarbinnen de algemeen besturen van ODRN en ODRA de directies van beide organisaties hebben gevraagd om een toekomstvisie voor de nieuwe organisatie en een plan voor het fusieproces op te stellen. Voor u ligt het bedrijfsplan, die richting geeft aan de nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM).. Om ODGM te kunnen gaan inrichten wordt een inrichtingsplan opgesteld waarin onder meer de organisatiestructuur, de formatieomvang en -overgang en allocatie, de detailbegroting voor 2026, de ICT in de overgangsfase et cetera beschreven worden.

De mogelijke samenvoeging van twee organisaties brengt uitdagingen met zich mee. Daarvan zijn we ons bewust en daar lopen we uiteraard niet voor weg. Denk aan: verschillen in cultuur, taakvelden, werkprocessen en onzekerheid over toekomstige rollen en verantwoordelijkheden. Fuseren is een delicaat proces. Dat vraagt veel van eigenaren, deelnemers en van medewerkers. Communicatie, begrip en geduld over een weer zijn daarbij sleutelwoorden. Helemaal omdat we volmondig willen toezeggen dat de winkel openblijft tijdens de verbouwing.

Mocht deze verkenning uiteindelijk uitmonden in een juridische fusie op 1 januari 2026, dan vormt die datum het startschot voor het echte werk. Het echte werk is een organisatie inrichten waarin onze medewerkers samen met onze partners invulling geven aan een gezonde balans tussen regels en groei, met solidariteit als uitgangspunt. Samen blijven we dag en nacht werken aan een daadkrachtige, wendbare en toekomstbestendige organisatie. Wij zijn en blijven de experts voor de fysieke leefomgeving: voor en na 1 januari 2026 zetten we ons met hart en ziel in voor een schone, veilige en gezonde regio Arnhem-Nijmegen. Met dezelfde inzet en dezelfde toewijding. U kunt op ons rekenen!

2. Kader en totstandkoming bedrijfsplan

2.1 Achtergrond en aanleiding

De conclusies van de commissie Van Aartsen benadrukten de urgente behoefte om het VTH-stelsel te versterken. Omgevingsdiensten moeten in staat zijn om complexe vraagstukken effectief aan te pakken en hoogwaardige, aansluitende dienstverlening te bieden. Tegelijkertijd maakt de krappe arbeidsmarkt het steeds uitdagender om de benodigde expertise en capaciteit te werven en te behouden.

Deze bevindingen hebben begin 2023 geleid tot een verkennend onderzoek naar een intensievere samenwerking tussen ODRN en ODRA. De resultaten van deze eerste verkenning tonen aan dat het bundelen van krachten tussen beide organisaties een logische stap is om het VTH-stelsel in de regio Arnhem-Nijmegen te versterken. De uitkomsten van dit onderzoek hebben in de bredere context van het Gelders Stelsel geleid tot provinciale bezinning over de toekomstige ontwikkeling van de omgevingsdiensten in Gelderland. Dankzij deze heroverweging eind 2023 is in het najaar van 2024 het inzicht ontstaan dat een fusie tussen ODRN en ODRA een essentiële eerste stap is, ook in de doorontwikkeling van het Gelders Stelsel.

De algemeen besturen van ODRN en ODRA hebben de directies van beide organisaties gevraagd om de verkenning uit 2023 verder uit te werken. Op 17 april en 6 mei zijn het ontwerp-bedrijfsplan, samen met de ontwerp-GR en het advies besluit, aan de algemeen besturen gepresenteerd. Dit advies besluit is de start voor de formele besluitvorming en markeert de overgang naar de volgende fase: de inrichtingsfase van de nieuw te vormen organisatie.

2.2 Externe ontwikkelingen in het VTH-stelsel

De complexiteit van de opgaven in de fysieke leefomgeving staan niet op zichzelf, maar komen voort uit verschillende brede maatschappelijke ontwikkelingen. Deze maatschappelijke ontwikkelingen vragen meer van omgevingsdiensten en de wijze waarop de diensten dienen bij te dragen aan de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Burgers, bedrijven maar ook gemeenten en provincie verwachten een professionele en kennisintensieve uitvoering van VTH-taken. Het samengaan van ODRN en ODRA tot een nieuwe grotere organisatie voor de gehele regio Arnhem-Nijmegen kan beter inspelen op deze verwachtingen en onderliggende maatschappelijke ontwikkelingen.

2.3 Totstandkoming van het bedrijfsplan

Eind 2024 hebben de AB's van ODRN en ODRA gezamenlijk de wens uitgesproken om de eerder uitgevoerde verkenning naar een juridische fusie (2023) af te ronden. Hiervoor moeten aanvullende aspecten worden onderzocht en een advies besluit worden voorgelegd aan de besturen van beide organisaties. Op basis van deze opdracht is dit bedrijfsplan tot stand gekomen.

De totstandkoming van het bedrijfsplan is aangestuurd door een stuurgroep, bestaande uit twee afgevaardigden van beide Dagelijks Besturen, beide directeuren, een secretaris en externe

begeleiding. De inhoudelijke ontwikkeling van alle onderdelen in dit plan was in handen van het Fusie MT, bestaande uit beide directeuren, MT-leden van ODRN en ODRA, diverse ondersteunende functies en externe begeleiding. De externe begeleiding heeft het proces gefaciliteerd en de inbreng van het Fusie MT verwerkt tot het voorliggende document.

Dit bedrijfsplan markeert de afronding van fase 1 van het fusieproces: het "richten" van de nieuwe organisatie. In deze fase is de strategische koers bepaald en zijn de contouren van de fusieorganisatie geschetst. Na een instemming met het advies besluit start fase 2: het "inrichten" van de fusieorganisatie, waarin de plannen concreet worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

Parallel aan het opstellen van dit bedrijfsplan heeft een accountant een due diligence uitgevoerd als actualisatie van het eerdere onderzoek uit 2023. Dit onderzoek biedt waardevolle inzichten in de financiële en juridische aspecten van beide organisaties en vormt een essentieel document naast dit bedrijfsplan.

2.4 De inhoud van het bedrijfsplan

Dit bedrijfsplan beschrijft een nieuwe Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM), voortgekomen uit de samenwerking tussen ODRN en ODRA. In een tijd waarin het versterken van het VTH-stelsel cruciaal is, vormt ODGM een significante stap richting een toekomstbestendige omgevingsdienst op het gebied van de fysieke leefomgeving. Het plan is opgebouwd uit diverse hoofdstukken die samen een integraal beeld geven van de opzet, uitvoering en risico's van de transitie naar ODGM.

Hoofdstuk 3 – Schets fuserende organisaties ODRN en ODRA

ODRN en ODRA gaan samen op in de nieuwe ODGM. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van beide organisaties, gebaseerd op de verkenning van 2023 en aangevuld met gedetailleerde informatie.

Hoofdstuk 4 – Omgevingsdienst Groene Metropool

In dit hoofdstuk wordt de basis gelegd voor ODGM. We beginnen met een korte schets van de motieven naar ODGM. Vervolgens worden de visie, strategische doelen en het unieke DNA van de nieuwe dienst uiteengezet. Tot slot zijn de bestuurlijke uitgangspunten voor de vorming van ODGM opgenomen.

Hoofdstuk 5 – Bestuurlijke en ambtelijke aansturing

Hier wordt uiteengezet hoe de nieuwe organisatie bestuurlijk en ambtelijk wordt aangestuurd. Deze vormt de basis voor een robuuste, toekomstbestendige organisatie.

Hoofdstuk 6 – Taken, formatie en financiën

Dit hoofdstuk richt zich op de taken, formatie en financiën van ODGM. Naast de rudimentaire begroting voor de nieuwe organisatie wordt in dit hoofdstuk ook de fusiebegroting uiteengezet.

Hoofdstuk 7 – Vervolproces, projectorganisatie en betrokkenen

Dit hoofdstuk beschrijft het verdere verloop van het fusieproces en de projectorganisatie die de implementatie van de ODGM begeleidt. De gestructureerde aanpak zorgt ervoor dat de transitie doelgericht en efficiënt kan plaatsvinden.

Hoofdstuk 8 – Risico's en beheersmaatregelen

Tot slot worden in dit hoofdstuk de risico's van het fusieproces zelf inzichtelijk gemaakt. Maar ook de risico's op strategisch, tactisch en operationeel niveau voor ODGM zijn in kaart gebracht. Door deze tijdig te identificeren en passende beheersmaatregelen te ontwikkelen, wordt de basis gelegd voor een robuuste en succesvolle realisatie van de ODGM.

2.5 Het bedrijfsplan in perspectief

Het bedrijfsplan is primair bedoeld voor de besturen van beide organisaties en haar eigenaren (gemeenten en provincie) om een zorgvuldig afgewogen besluit te kunnen nemen over de fusie, en biedt daarnaast de betrokken medewerkers een helder kader voor de praktische realisatie van de fusie.

Het ontwerp-bedrijfsplan, wordt op korte termijn voor zienswijze voorgelegd aan raden en Staten. Nadat de zienswijze zijn verwerkt wordt het ontwerp-bedrijfsplan in gewijzigde vorm definitief vastgesteld door de AB's. Daarnaast wordt de ontwerp-GR gelijktijdig aangeboden aan de colleges voor zienswijze.

Om de ODGM te kunnen gaan inrichten wordt een inrichtingsplan opgesteld waarin onder meer de organisatiestructuur, de formatieomvang en -overgang en allocatie, de detailbegroting voor 2026, de ICT in de overgangsfase et cetera beschreven worden. De aan te stellen beoogd directeur/kwartiermaker zal leidinggeven aan dit proces en als boegbeeld van de nieuwe organisatie optreden.

In de navolgende hoofdstukken treft u de uitwerking van de kaders en afspraken aan. Deze dienen als basis voor het inrichtingsplan waaraan in de tweede helft van 2025 gewerkt zal worden en dat moet leiden tot een bestuurlijke en juridische nieuwe dienst per 1 januari 2026. In de loop van 2026 zal de verdere operationalisering van de nieuwe dienst haar beslag krijgen. In hoofdstuk 7 van dit bedrijfsplan wordt, zoals gevraagd, een doorkijk op deze inrichtingsfase gegeven.

Met dit bedrijfsplan wordt een stevig fundament gelegd voor één toekomstbestendige omgevingsdienst in de regio Nijmegen en Arnhem.

3. Schets fuserende organisaties ODRN en ODRA

ODRN en ODRA gaan samen op in de nieuwe ODGM. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van beide organisaties, gebaseerd op de verkenning van 2023 en aangevuld met gedetailleerde informatie.

3.1 Korte schets ODRN (cijfers gebaseerd op begroting 2025)

ODRN is een kennisintensieve uitvoeringsorganisatie die diensten verleent aan zes gemeenten en de provincie Gelderland. Het werkgebied bestaat uit:

- De gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Nijmegen en Wijchen.
- Provincie Gelderland, circa 38% van de totale bijdrage.
- Totaal verzorgingsgebied van ca. 307.000 inwoners.

Het hoofdkantoor van ODRN is gevestigd in Nijmegen. De organisatie telt 196 fte, waarvan 155 fte in vaste dienst. ODRN is gespecialiseerd in complexe vergunningverlening milieu, SEVESO-taken, ketentoezicht en energietaken. Daarnaast voert ODRN grote programma's uit waaronder circulaire economie en syndru (synthetische drugs).

De jaaromzet bedraagt circa 23,8 miljoen euro, waarvan ca 17 miljoen euro voor milieutaken. De overhead bedraagt 30% van totale lasten. Het uurtarief is in 2025 109,50 euro en 117,50 voor Seveso taken.

3.2 Korte schets ODRA (Cijfers gebaseerd op begroting 2025)

ODRA is een robuuste uitvoeringsorganisatie die werkzaam is voor tien gemeenten en de provincie Gelderland. Het werkgebied bestaat uit:

- De gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar.
- Provincie Gelderland, circa 28,5% van de totale bijdrage.
- Totaal verzorgingsgebied van 385.800 inwoners.

Het hoofdkantoor van ODRA is gevestigd in Arnhem. De organisatie telt 222 fte, waarvan 196 fte in vaste dienst. ODRA is gespecialiseerd in toezicht en handhaving milieu en heeft een eigen meetteam voor lucht, geur en geluid. Daarnaast voert ODRA grotere programma's uit, waaronder complexe handhaving, provinciale aandachtbedrijven, circulaire economie, energietaken en de Omgevingswet.

De jaaromzet bedraagt circa 26,7 miljoen euro, waarvan 17,1 miljoen euro voor milieutaken. De overhead bedraagt circa 26% van de totale lasten. Het uurtarief is in 2025 104,00 euro.

4. Omgevingsdienst Groene Metropool

In dit hoofdstuk wordt de basis gelegd voor de nieuwe ODGM. Eerst worden de motieven voor de totstandkoming van ODGM belicht. Vervolgens worden de visie, strategische doelen en het unieke DNA van de nieuwe dienst uiteengezet. Tot slot formuleren we de doelstelling van ODGM, waarbij de randvoorwaarden en uitgangspunten voor de opzet van de dienst duidelijk worden omschreven.

4.1 Motieven naar ODGM

De motieven voor ODGM zijn helder: de toenemende complexiteit van uitvoering en maatschappelijke opgaven vragen om, een toekomstbestendige omgevingsdienst. De grote integrale transities in de leefomgeving, de ontwikkeling van het vergunning, toezicht, handhaving en advies (VTH-A) veld en de invoering van de Omgevingswet vereisen innovatiekracht die op grotere schaal beter te realiseren is. Bovendien vullen de sterke punten van ODRA in toezicht en handhaving en de expertise van ODRN in complexe vergunningverlening elkaar perfect aan. Tot slot zijn er als uitvloeisel van het rapport van de commissie van Aartsen robuustheidscriteria (zie bijlage 3) opgesteld waaraan elke omgevingsdienst individueel moet voldoen. Hoe elke omgevingsdienst zich daartoe verhoudt is aan elke omgevingsdienst zelf om te bepalen. Het resultaat kan wel betekenen dat de samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland een andere invulling gaat krijgen. Deze overwegingen vormen samen de basis voor de juridische fusie en de totstandkoming van een robuuste, toekomstbestendige ODGM.

4.2 Visie ODGM

Bij ODGM werken we iedere dag met toewijding en expertise aan een veilige, gezonde en duurzame leefomgeving. We opereren onafhankelijk, zijn proactief en wendbaar, en we doen dit samen: Samen met onze partners zorgen we voor een gezonde balans tussen de regels en de essentie, waarbij solidariteit tussen de deelnemers het uitgangspunt is.

Wij zijn de betrouwbare regionale partner voor gemeenten en provincie. Met onze kennis en ervaring versterken we het gezag van de overheid door zorgvuldige besluiten te nemen die standhouden, streng maar rechtvaardig toezicht te houden en een continue focus te hebben op verbetering en slimmer werken. Expertise is de fundering van onze diensten, deze wordt versterkt door heldere communicatie – of we nu in contact zijn met inwoners, bedrijven of overheden.

Onze mensen maken het verschil. Deskundigheid, verantwoordelijkheid, betrouwbaarheid en bevologenheid zijn onze drijfveren. We doen wat we beloven en zetten onze kennis proactief in, ook om het beleid van onze deelnemers te ondersteunen. Zo benutten we onze uitvoeringskracht optimaal en dragen we actief bij aan een toekomstbestendige leefomgeving.

ODGM: Betrouwbaar, bevologen en verantwoordelijk. Wij zijn de experts voor de fysieke leefomgeving.

4.3 Strategische doelen ODGM

Voortvloeiend uit onze visie, streeft de nieuwe organisatie de volgende strategische doelen voor 2030 na:

Wij zijn een betrouwbare partner met impact

Wij zijn dé betrouwbare partner voor onze stakeholders, met een duidelijke en merkbare toegevoegde waarde. Bij ons geldt: afspraak is afspraak. We werken efficiënt binnen de gestelde (financiële) kaders en nemen proactief onze rol in het speelveld. Of het nu gaat om burgers, bedrijven of partners: wij zijn een vanzelfsprekende en gewaardeerde gesprekspartner. Onze betrokkenheid en daadkracht maken het verschil.

Uitmuntende uitvoering gedreven door kennis en maatschappelijke impact

Wij voeren onze VTH-A werkzaamheden zorgvuldig, betrouwbaar en met oog voor de omgeving uit. Als kennisrijke uitvoeringsorganisatie combineren we expertise met een daadkrachtige uitvoering. Onze drijfveer? Het creëren van publieke waarde met regionale en lokale impact. We zijn een efficiënte, transparante en deskundige organisatie die continu leert, innoveert en integraal samenwerkt.

Wendbaar en verbonden in een dynamische omgeving

Wij zijn een flexibele en omgevingsbewuste organisatie die voortdurend de verbinding zoekt tussen binnen en buiten. Opgavegericht werken is onze uitdaging en onze kracht. In het complexe netwerk van overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties pakken wij een actieve rol. We begrijpen hoe ontwikkelingen in onze omgeving ons beïnvloeden – en andersom. Door strategisch te handelen versterken we onze positie en vergroten we onze impact voor de toekomst.

Warm en zakelijk werkgeverschap

We staan voor een mooie dienst. We streven naar een lerende organisatiecultuur waar medewerkers volledig tot hun recht kunnen komen, waar aandacht is voor de werk-privébalans en waar medewerkers en management zich veilig voelen.

4.4 DNA van onze professionals

Onze professionals kun je herkennen aan het feit dat zij:

- Staan voor hun vak. Over de benodigde kennis en expertise beschikken om te weten waar activiteiten te grote risico's op schade aan de leefomgeving met zich meebrengen en kunnen dit ook helder maken aan betrokkenen, ze zijn daarover heel transparant.
- Verantwoordelijkheid nemen bij het oplossen van problemen, initiatief tonen en zich betrokken voelen bij het resultaat. Mensen met eigenaarschap handelen proactief, lossen problemen op en voelen zich verantwoordelijk voor zowel successen als de fouten
- Bevlogen zijn in de uitvoering van hun werk. Anders gezegd: Onze professionals kijken over grenzen heen, zijn creatief in het bedenken van wegen om de kwaliteit van de leefomgeving optimaal te beschermen
- Doen wat ze zeggen en zeggen wat ze doen, oftewel: Duidelijk communiceren over de verwachtingen, eisen en consequenties en over het verloop van het proces. Daarbij weten onze mensen zich tevens goed te verplaatsen in degene(n) met wie zij te maken hebben. Dat maakt dat onze medewerkers niet afwachten doch proactief acteren.

Hierboven beschrijven we de kernwaarden van onze nieuwe organisatie. Deze zijn belangrijk voor de identiteit van onze organisatie. Ze geven ons allemaal, management en medewerkers, houvast en het gevoel dat ze aan iets belangrijks bijdragen. Dat motiveert en bepaalt onze houding en gedrag en maakt bovendien dat wij als organisatie in staat zijn onze pay-off 'betrouwbaar, bevlogen en verantwoordelijk' iedere dag waar te maken.

4.5 De leefomgeving centraal: voor de inwoners en bedrijven namens gemeenten en provincie

De leefomgeving staat voor de uitvoering van onze taken centraal. Dit doen wij voor inwoners en bedrijven, namens gemeenten en provincie. Kwaliteit van dienstverlening is hierbij een essentieel uitgangspunt. Dit geldt voor alle wettelijke taken die aan ODGM zijn opgedragen of gemandateerd.

Ook binnen ODGM streven wij ernaar de kwaliteit van onze dienstverlening op de korte termijn minimaal gelijk te houden en naar de toekomst verder te verbeteren. Richting inwoners betekent dit dat wij duidelijk zijn in onze communicatie, toelichting geven bij nieuwe wet- en regelgeving, en goed bereikbaar zijn voor vragen en signalen. Richting bedrijven betekent dit dat wij procedures zo voorspelbaar mogelijk inrichten, tijdig en zorgvuldig handelen en waar nodig toelichting geven op onze besluiten.

Wij erkennen daarbij dat vergunningverlening, toezicht en handhaving niet altijd welkom zijn. Toch zijn deze taken noodzakelijk om de kwaliteit en veiligheid van onze fysieke leefomgeving te borgen. Juist door dit consequent, uniform en waar nodig met maatwerk te doen, zorgen wij voor een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving, nu en in de toekomst.

4.6 Bestuurlijke uitgangspunten voor vorming ODGM

De AB's van ODRN en ODRA hebben de volgende randvoorwaarden onderschreven bij het *voornemen om te gaan fuseren, het fusieproces en de te vormen nieuwe gefuseerde organisatie*.

Bestuurlijke uitgangspunten bij *het voorgenomen fusiebesluit*:

1. Er is duidelijkheid over het proces rondom de keuze van het leiderschap van de toekomstige gefuseerde organisatie en waar mogelijk ook over de persoon.
2. De door de eigenaren ingebrachte takenpakketten blijven in elk geval de komende drie jaar gelijk aan die van 2025.
3. De eigenaren van de huidige organisaties draaien zelf op voor eventuele tekorten over de jaren 2024 en 2025 (gescheiden begrotingen en -jaarrekeningen).
4. Beide organisaties brengen bij de start van de nieuwe organisatie naar evenredigheid evenveel eigen vermogen en dotatie voorzieningen in.
5. Er is sprake van een duidelijke besturingsstructuur die noodzakelijk is om de besluitvorming tijdens het fusieproces te stroomlijnen. Dit betekent dat rollen, verantwoordelijkheden en besluitvormingsprocedures goed gedefinieerd moeten zijn.
6. Fuseren is een delicaat proces en vraagt derhalve om zorgvuldige communicatie. De randvoorwaarde is dat er één centrale communicatiestrategie moet komen, zowel naar medewerkers toe als naar besturen en naar raden en Staten.

Bestuurlijke uitgangspunten wat betreft *het fusieproces*:

1. ODRA en ODRN blijven in 2025 nog functioneren als afzonderlijke organisaties. De fusieorganisatie richt zich volgens planning op een start van de uitvoering op 1 januari 2026. Concreet: Het formele besluit om te fuseren is gepland eind 2025, nadat alle colleges in stemmen (na toestemming van raden en Staten).
2. Strategische en operationele integratie: Er moet een helder plan zijn voor de strategische en operationele integratie van de fusiepartners, inclusief IT-systemen, organisatiebeleid, werkprocessen en organisatiestructuren. Dit plan moet gericht zijn op het creëren van synergiën zonder verstoring van de primaire taken.
3. Culturele integratie: De culturele verschillen tussen de fuserende partijen moeten worden geïdentificeerd, omdat deze een grote invloed kunnen hebben op de slagingskansen van de fusie. Het is essentieel om te investeren in het creëren van een gezamenlijke bedrijfscultuur passend bij een vernieuwende omgevingsdienst en om medewerkers goed te begeleiden in het veranderproces.
4. Er wordt voor het fusieproces gewerkt met een fusiebegroting. Die kosten zitten nu niet in de begroting 2025. Kosten en ureninzet voor het fusieproces worden gelijkelijk verdeeld over ODRN en ODRA. Daarbij kijken we ook naar de financiële middelen die het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ter beschikking wil stellen.
5. Tijdens het fusieproces worden zowel de afzonderlijke DB's en AB's op de hoogte gehouden over de voortgang als de ambtelijke opdrachtgevers, zowel op het niveau van de regisseurs/accountmanagers als op managementniveau.

6. De CAO's zullen gelijk zijn; de nadere inkleuring zal hier en daar verschillen. Uitgangspunt hierbij is dat we kiezen wat het beste is voor de nieuwe organisatie. Daarbij zijn er geen heilige huisjes en is HR21 leidend.
7. Medewerkers worden betrokken door hen mee te laten denken en mee te laten werken aan de verdere inrichting van processen en organisatie.
8. De ondernemingsraad wordt nadrukkelijk aangehaakt, niet alleen op de wettelijk verplichte momenten. Op een tijdig moment zal ook de bijzondere ondernemingsraad worden ingericht. Dit is nodig omdat de beide ondernemingsraden samengevoegd moeten worden.
9. De beide besturen stellen gezamenlijk hetzelfde extern bureau(s) aan als begeleider(s) van het fusieproces.

Bestuurlijke uitgangspunten voor wat betreft *nieuwe gefuseerde organisatie*:

1. Zowel tijdens het fusieproces als de eerstkomende drie jaar na afloop van het fusieproces is geen sprake van een bezuinigingsdoelstelling. De fusie richt zich op kwaliteitsoordelen zoals beschreven in de verkenning¹.
2. De nieuwe fusieorganisatie voldoet aan alle robuustheidscriteria (zie bijlage 3). De fusie moet resulteren in een financieel sterke omgevingsdienst die voldoet aan de landelijke trend van een robuuste, integrale, kwalitatief hoogwaardige omgevingsdienst en een aantrekkelijke werkgever. Waarbij de huidige hoge kwaliteit van de VTH-dienstverlening minimaal gehandhaafd blijft tijdens en na het fusieproces. Daarnaast moet de organisatie zowel bouw- als milieutaken kunnen uitvoeren.
3. Nieuwe mogelijkheden voor aansluiting van andere omgevingsdiensten in Gelderland worden op zijn vroegst pas één jaar nadat het formele fusieproces is afgerond, bestuurlijk afgewogen. Dit na een formeel verzoek aan het Dagelijks Bestuur van de fusieorganisatie.
4. Beide fysieke locaties (Nijmegen en Arnhem) blijven vooralsnog operationeel. Specifiek zal aandacht worden besteed aan het behouden van lokale kennis en het waarborgen van de dienstverlening voor alle deelnemende gemeenten.
5. Besturingsfilosofie: Voor de aansturing geldt dat ook in de nieuwe organisatie voldoende aandacht moet zijn voor medewerkers en tijd voor management. De nieuwe organisatie moet erin voorzien dat medewerkers genoeg persoonlijke aandacht krijgen van de leidinggevendenden en dat er genoeg tijd is om samen inhoudelijke afwegingen te maken, naast de verdere ontwikkeling van de organisatie.
6. Kwaliteit wordt om vraagstukken heen georganiseerd: We organiseren competenties, kennis en vaardigheden rondom vraagstukken, in plaats van langs afdelingen. Het gaat om innovatie, slim elkaar vinden en samenwerken.
7. De dienstverlening door de nieuwe organisatie mag niet duurder worden dan dat deze nu is.
8. De kwartiermaker voor de nieuwe organisatie verbindt zich minimaal voor drie jaar aan het bouwen van de nieuwe organisatie.

¹ Bedoeld wordt dat er geen bezuinigingsdoelstelling ligt op de overhead. Opdrachtgevers bepalen zelf, in overleg met de omgevingsdienst, het volume van de ingebrachte werkzaamheden.

Deze uitgangspunten zijn onderschreven in de AB'en van 19 december 2024 en maken integraal onderdeel uit van dit fusierapport als toetssteen voor het fusieproces.

5. Bestuurlijke en ambtelijke aansturing ODGM

De besturing van ODGM vindt plaats via het bestuur van de gemeenschappelijke regeling, conform de kaders van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Hiermee blijft de 'governance' min of meer in lijn met de huidige bestuursstructuren van ODRA en ODRN. Ook de bestaande dienstverleningsrelaties, uitgevoerd via de DVO's, blijven gehandhaafd; wel dienen deze DVO's in de praktijk te worden aangepast om optimaal aan te sluiten bij de nieuwe organisatie.

Er is één directeur van ODGM, aangesteld door het bestuur, die tevens als formele werkgever fungeert voor alle medewerkers. Deze centrale aanstelling garandeert een eenduidig leiderschap en een consistente koers binnen de organisatie. Het Dagelijks Bestuur (DB) vormt hierbij de operationele schakel die de dagelijkse uitvoering van beleid en processen coördineert.

Voor de interne besturing van ODGM is een aantal uitgangspunten van cruciaal belang:

- Persoonlijke aandacht en samenwerking: Medewerkers krijgen voldoende persoonlijke aandacht, en er is ruimte voor gezamenlijke, inhoudelijke afwegingen. Hierdoor blijft de 'span of attention' beheersbaar.
- Kwaliteit en vraagstukken: Kwaliteit staat centraal en wordt rondom concrete vraagstukken georganiseerd. De focus ligt op het overstijgend vinden van oplossingen, waarbij afdelingen niet als op zichzelf staande entiteiten opereren. Kwaliteit van de uitvoering borgen en verbeteren is immers leidend voor ODGM. In fase 2 zal nader worden uitgewerkt wat daar precies onder wordt verstaan en hoe dit wordt gemonitord.
- Leiderschap: Het leiderschap is gericht op de medewerkers, waarbij duidelijke kaders van de professionele ruimte worden gehanteerd. Iedereen kent zijn of haar rol en positie binnen de organisatie en neemt daarbinnen zijn of haar verantwoordelijkheid.
- Professionele ontwikkeling: Medewerkers zijn taakvolwassen en nieuwsgierig; zij kunnen zelf professionele afwegingen maken en onderbouwen, maar staan tevens open voor feedback en reflectie. Er wordt actief van elkaar geleerd en gestreefd naar voortdurende professionele groei, ondersteund door het leiderschap.
- Integrale verantwoordelijkheid van managers: Managers dragen de volledige verantwoordelijkheid voor hun team of afdeling, zowel voor de inhoudelijke resultaten als voor alle bijbehorende PIOFAH-taken.

Deze gecombineerde bestuurlijke, via het Dagelijks Bestuur, en ambtelijke aansturing vormt de solide basis voor een robuuste, toekomstbestendige organisatie die in staat is de complexe uitdagingen van de fysieke leefomgeving en de VTH-taken op hoog niveau uit te voeren.

6. Taken, formatie en financiën

6.1 Taken ODGM

Vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en bouw vormen de kerntaken van ODGM. Op beide domeinen biedt ODGM daarnaast juridische ondersteuning en specialistische advisering. Denk hierbij aan: constructieve veiligheid, brandveiligheid, natuurinclusief bouwen, lucht, geluid, bodem, water, licht, omgevingsveiligheid en milieumetingen. In het inrichtingsplan worden al deze taken nader uitgewerkt. Als een van de zes omgevingsdiensten in Nederland met Seveso-taken houdt ODGM toezicht op bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken, om risico's voor de volksgezondheid en het milieu te minimaliseren. Daarnaast beschikt ODGM over een gespecialiseerd team dat zich richt op de bestrijding van ondermijnende criminaliteit, zoals het opsporen en aanpakken van illegale activiteiten, waaronder het dumpen van drugsafval en hennepeteelt.

Eén van de bestuurlijke uitgangspunten die is geformuleerd is dat de door de eigenaren ingebrachte takenpakketten in elk geval de komende drie jaar gelijk blijven aan die van 2025.

6.2 Formatie ODGM

Bij de vorming van de nieuwe organisatie geldt het principe dat iedereen meegaat en waar mogelijk in dezelfde functie wordt geplaatst. De totale vaste formatie bedraagt circa 351 fte (gebaseerd op begrotingen 2025 ODRN en ODRA) en vormt de basis voor de verdere uitwerking van organisatorische en financiële aspecten. Deze formatie dient als input voor:

- De omvang en structuur van ODGM, inclusief de indeling in afdelingen, teams en ondersteunende functies.
- Het vaststellen van de benodigde overhead en ondersteunende capaciteit.
- De berekening van de totale kosten, zoals salarissen en voorzieningen.

De beschikbare formatie van de deelnemende organisaties wordt als uitgangspunt genomen. Een belangrijke randvoorwaarde. Daar bovenop zal tevens sprake zijn van de inzet van inhuur (als flexibele schil). Het streven is een maximum percentage inhuur van 15%.

6.3 Financiële uitgangspunten ODGM

Voor de begroting van de nieuw te vormen ODGM is een aantal uitgangspunten door de besturen meegegeven:

- Zowel tijdens het fusieproces als de eerstkomende drie jaar na afloop van het fusieproces is geen sprake van een bezuinigingsdoelstelling. De fusie richt zich op kwaliteitsoordelen zoals beschreven in het verkennende onderzoek uit 2023.
- De nieuwe fusieorganisatie voldoet tenminste aan alle robuustheidscriteria. De fusie moet resulteren in een financieel sterke omgevingsdienst die voldoet aan de landelijke trend van een robuuste, integrale, kwalitatief hoogwaardige omgevingsdienst en een aantrekkelijke werkgever.

- Beide organisaties brengen bij de start van de nieuwe organisatie naar evenredigheid evenveel eigen vermogen en dotatie voorzieningen in.
- Er wordt voor het fusieproces gewerkt met een fusiebegroting. Die kosten zitten nu niet in de begroting 2025. Kosten en ureninzet voor het fusieproces worden gelijkelijk verdeeld over ODRN en ODRA. Daarbij kijken we ook naar de financiële mogelijkheden die het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ter beschikking wil stellen en doen we een verzoek om ondersteuning aan de provincie Gelderland. Indien er de noodzaak is om naar een alternatief te kijken (bijvoorbeeld inzet reserves) dan worden de beide besturen daarover geconsulteerd.
- De door de eigenaren ingebrachte takenpakketten blijven in elk geval de komende drie jaar gelijk aan die van 2025.
- De eigenaren van de huidige organisaties draaien zelf op voor eventuele tekorten over de jaren 2024 en 2025 (gescheiden begrotingen en -jaarrekeningen).

6.4 Fusiebegroting bouw ODGM

Het fusieproces vindt plaats naast de huidige dienstverlening van beide OD'en aan haar deelnemers. Daarmee kost het veranderproces extra capaciteit en geld. Met de fusiebegroting is hier in de basis in voorzien. Tegelijkertijd is de ervaring dat in de uitvoering er op bepaalde momenten, punten en medewerkers extra (capaciteits- en tijds)druk ontstaat. Dit is niet geheel te voorkomen.

De fusiebegroting geeft inzicht in de kosten die samenhangen met de verschillende fasen van de fusie.

Tabel 1: fusiebegroting ODGM

	Omschrijving	Fase 1 (t/m medio april)	Fase 2 (tot 1 jan 2026)	Fase 3 (na 1 jan 2026)	Totaal 1e en 2e fase (tot 1 jan 2026)
1	Externe ondersteuning fusieproces	€ 84.000	€ 137.000	NB	€ 221.000
2	Externe inhuur specialistische kennis en begeleiding werkgroepen		€ 200.000	NB	€ 200.000
3	Plaatsing procedure, incl. functieboek en functiewaardering		€ 75.000		€ 75.000
4	Kosten voortvloeiend uit sociaal plan			NB	
5	ICT		€ 300.000	NB	€ 300.000
6	Communicatiekosten (o.a. omzetting huisstijl, inzet communisatiemiddelen)		€ 75.000	NB	€ 75.000
7	Due Diligence	€ 50.000			€ 50.000
8	Medezeggenschap		€ 30.000		€ 30.000
9	Extra inhuur ter vervanging medewerkers in fusieproces		€ 213.000	NB	€ 213.000
10	Onvoorzien (10% over het totale budget)		€ 114.000	NB	€ 114.000
	Totaal	€ 134.000	€ 1.144.000		€ 1.278.000

In bijlage 1 van dit bedrijfsplan is een toelichting en onderbouwing opgenomen van de verschillende posten. Hierin wordt per post uiteengezet welke uitgangspunten en berekeningen hieraan ten grondslag liggen, zodat inzichtelijk wordt hoe de financiële en inhoudelijke keuzes tot stand zijn gekomen.

De kosten voor de fusie worden gelijkelijk verdeeld over ODRA en ODRN. De dekking voor fase 1 wordt gerealiseerd uit de exploitaties van beide OD's. De dekking van de fusiebegroting voor fase 2 is nog niet gerealiseerd. Een belangrijke mogelijkheid om de fusiekosten (deels) te compenseren is

het indienen van een aanvraag bij het ministerie van IenW. Dit betreft een (incidentele) subsidie aanvraag van 500k. Daarnaast is er een mogelijkheid om op de aangevraagde subsidie voor Robuustheid in te zetten. Dit betreft een subsidie van 250k per organisatie, gezamenlijk 500k. Tenslotte wordt ook een financiële bijdrage aan de provincie gevraagd. Met deze subsidies en bijdragen kunnen de kosten van fase 2 grotendeels gedekt worden. De fusiebegroting en de realisering van de financiering/dekking wordt strak gemonitord. Er worden geen financiële verplichtingen aangegaan als de dekking niet is gerealiseerd. De realisatie van de fusiekosten wordt strak gemonitord ten opzichte van de financiële kaders van de begroting.

6.5 Rudimentaire begroting ODGM

6.5.1 Inleiding

De rudimentaire begroting is een basale begroting, zonder uitgebreide details of analyses. In de due diligence wordt verdiepend ingegaan op de financiële haalbaarheid van de fusie alsmede de (financiële) risico's en mitigerende maatregelen.

De rudimentaire begroting is dus een voorlopige globale financiële uitwerking die inzicht geeft in de verwachte inkomsten en uitgaven van ODGM, zonder dat alle gegevens van de nieuwe dienst al zijn bepaald. De basis voor de rudimentaire begroting is de optelling van de goedgekeurde begrotingen 2025 van beide omgevingsdiensten. Voor 2026 moeten de begrotingen van ODRA en ODRN nog worden vastgesteld. De optelsom van beide begrotingen (2026) vormen het financiële kader voor de inrichting van de nieuwe Omgevingsdienst voor 2026. De begrotingscyclus voor 2026 doorloopt in beiden organisaties het reguliere begrotingsproces van vaststelling.

In fase 2 zal op basis van de begrotingen 2026 een interne programmabegroting opgesteld gaan worden en zal de begroting 2027 voor ODGM uitgewerkt gaan worden. Hierin zal o.a. de omvang van de taken per deelnemer voor 2027 en de nog te nemen besluiten over bijvoorbeeld de nieuwe organisatie en management inrichting verwerkt worden en ook de uniformering van de PDC en financieringssystematiek. Daarbij wordt nadrukkelijk vermeld dat de staffel in de nieuwe GR geen leidend principe zal zijn voor het toedelen van gemeenschappelijke kosten. Door dit fusieproces wordt er voor begroting 2026 afgeweken van het reguliere begrotingsproces omdat de nieuwe GR pas op 1 januari 2026 wordt opgericht.

6.5.2 Basis voor de rudimentaire begroting

De basis voor de rudimentaire begroting is de optelling van de goedgekeurde begrotingen 2025 van ODRN en ODRA omdat de begrotingen 2026 nog niet beschikbaar zijn. De begrotingen 2025 zijn gecontroleerd op eenmalige kosten en opbrengsten, zodat er inzicht is in de structurele kosten en baten. Onderdelen waarvan nu al duidelijk is dat deze in 2026 (en de jaren daarna) anders zullen zijn, zijn separaat weergegeven. Er is een aparte paragraaf opgenomen van de fusiebegroting waar de eenmalige kosten van de fusie van de nieuwe dienst zijn weergegeven. Deze begroting is weergegeven in hoofdstuk 6.4. In de rudimentaire begroting is geen rekening gehouden met deze fusiekosten.

6.5.3 Samengevoegde begroting

In tabel 4 staan de ontwerpbegrotingen voor 2025 voor ODRN en ODRA en de samengevoegde (rudimentaire) begroting voor ODGM.

Tabel 2: samengevoegde begroting als basis voor begroting ODGM

	Begroting 2025 ODRN		Begroting 2025 ODRA		Samengevoegde begroting	
Baten						
Partners	21.139		18.446		39.585	
Provinciale programma's	1.357		5.562		6.919	
Omgevingsdiensten/ bovenregionale bijdragen	858		601		1.459	
Derden en overige baten	465		2.120		2.585	
Totaal Baten	23.819		26.729		50.548	
Lasten						
Salariskosten	15.162	64%	18.647	70%	33.809	67%
Inhuur	5.054	21%	3.317	12%	8.371	17%
Overige personeelskosten	316	1%	871	3%	1.187	2%
Opleidingskosten	455	2%	559	2%	1.014	2%
Huisvesting, facilitair en mobiliteit	996	4%	841	3%	1.837	4%
ICT en informatiebeheer	1.634	7%	900	3%	2.534	5%
Advieskosten, accountancy en communicatie	139	1%	357	1%	496	1%
Overige kosten	102	0%	37	0%	139	0%
Risico's (onvoorzien)			134	1%	134	0%
Programmakosten	275	1%	708	3%	983	2%
Bijdrage regionaal stelsel	461	2%	358	1%	819	2%
Kapitaallasten	150	1%			150	0%
Frictie overhead	-925	-4%			-925	-2%
Totale lasten	23.819		26.729		50.548	

Bedragen in EUR x €1.000

Er is nog geen rekening gehouden met het wegvallen van onderlinge transacties tussen ODRA en ODRN, circa € 430k in 2025.

De verwachting is dat in 2026 de omvang van de (sluitende) begroting van ODRA stijgt naar € 27,80 miljoen. Dit is met name gebaseerd op de prijsindex. De begroting van de ODRN kent een omvang (sluitende) begroting van ca € 24,99 miljoen. In totaliteit betekent dat een gezamenlijke begroting van € 52,79 miljoen in 2026.

In bijlage 2 is het gehele hoofdstuk van de rudimentaire begroting opgenomen, inclusief incidentele effecten, risico's en het voldoen aan de financiële robuustheidscriteria.

6.5.4 Toetsing aan robuustheidscriteria IBP VTH

De samengevoegde begroting voldoet aan de volgende financiële robuustheidscriteria zoals gesteld in IBP-VTH verband:

- **Innovatie:** Er is minimaal 1% van de begroting beschikbaar als vrij besteedbaar budget voor innovatie.

- Het opleidingsbudget voldoet aan de norm van tenminste 3% van de totale loonsom.
- Omvang: De totale omzet van de omgevingsdienst voor basis- en milieu gerelateerde taken, inclusief overhead, voldoet aan een vastgestelde geïndexeerde norm van € 16,5 miljoen (prijsspeil 2023).
- Continuïteit: Het voldoen aan de weerstandsratio van 0.8 volgt na vaststelling van de jaarrekeningen 2024.

7. Doorkijk naar het vervolg: fusieproces, projectorganisatie en betrokkenen

Dit hoofdstuk beschrijft het verdere verloop van het fusieproces en de projectorganisatie die de implementatie van de ODGM begeleidt. De gestructureerde aanpak zorgt ervoor dat de transitie efficiënt en doelgericht kan plaatsvinden.

7.1 Fuseren doen we samen

Het bouwen van onze nieuwe dienst ODGM doen we met elkaar. Hierbij is van belang dat alle betrokkenen zich daadwerkelijk verbonden voelen met het proces, hun rol kennen en weten wanneer en waarover communicatie plaatsvindt.

Een fusie doe je samen, waarbij ieder vanuit zijn eigen positie en rol bijdraagt. Deze rollen verschillen in de mate van betrokkenheid: sommige groepen worden geïnformeerd over de voortgang, andere worden geconsulteerd voor hun inbreng en expertise, en weer andere hebben een besluitvormende rol in het proces. Met inachtneming van het noodzakelijke tempo investeren we actief in het meenemen van alle betrokkenen, zodat we gezamenlijk bouwen aan de ODGM.

7.2 Fase 2 van richten naar inrichten

Met het nemen van het adviesbesluit van de AB's op basis van het ontwerp-bedrijfsplan, de ontwerp-GR-tekst en begroting is fase 1 (richting bepalen) van het fusieproces afgerond. De formele besluitvorming volgt daarna door de colleges.

Intussen start de inrichtingsfase (fase 2) waarin de nieuwe organisatie wordt uitgewerkt en ingericht zodat de ODGM op de voorgenomen datum van 1 januari 2026 bestuurlijk/juridisch operationeel is. Onderdeel van de inrichtingsfase is de definitieve besluitvorming tot fusie door de deelnemers van de huidige OD'en. Het is daarbij vanzelfsprekend dat beide AB-en in hun rol van eigenaar blijven meedenken over de verdere inrichting en ontwikkeling van de nieuwe dienst.

De inrichtingsfase omvat alle stappen en activiteiten die nodig zijn om als ODGM juridisch, organisatorisch en fysiek van start te kunnen gaan en te kunnen opereren. Dit is de planning waarop we koersen. Dit vraagt tempo en betekent ook dat in de inrichtingsfase niet alles gereed hoeft en kan zijn en niet alles in detail uitgewerkt hoeft en kan worden. Als voorbeeld, welke checklists in de uitvoering worden gebruikt kan ook na de fusiedatum worden bepaald. De implementatie stopt niet op de fusiedatum. Vanuit het perspectief van tempo maken is voor de uit te voeren stappen een onderscheid gemaakt in 'must have' en 'nice to have'.

Een effectieve manier om tempo te maken in de transitie naar ODGM is te werken vanuit het bestaande. ODRN en ODRA functioneren al jaren en hebben elk hun eigen werkwijzen, tools en processen ontwikkeld. Waar deze overeenkomen, kunnen ze direct worden benut; waar verschillen bestaan, worden doelmatige keuzes gemaakt. Door niet alles vanaf de tekentafel opnieuw te ontwerpen, maar een vloot-schouw toe te passen, wordt een efficiënte en pragmatische aanpak gehanteerd. In fase 2 vraagt een aantal cruciale onderwerpen om aandacht en besluitvorming, waaronder:

- Plaatsingsproces: sociaal plan, functieboek en HR-beleid.
- Werkprocessen, werkwijze en cultuur.
- Inrichten van het Besluitvormingsproces m.b.t. de GR: faciliteren van besluitvorming, mandaatbesluit en verordeningen.
- Herinrichting en invlechten van de bedrijfsvoering: financieel plan, P&C-cyclus en PIOFACH.
- Visie op en uitwerking van opdrachtgever- opdrachtnemerschap.

Een separaat plan van aanpak fase 2 (ook wel: inrichtingsplan) is opgesteld, waarin alle thema's in concrete opdrachten worden uitgewerkt, inclusief afhankelijkheden en andere aandachtspunten. Dit plan vormt de leidraad voor een gestructureerde en daadkrachtige uitvoering van de transitie naar ODGM.

7.3 Projectorganisatie van het fusieproces

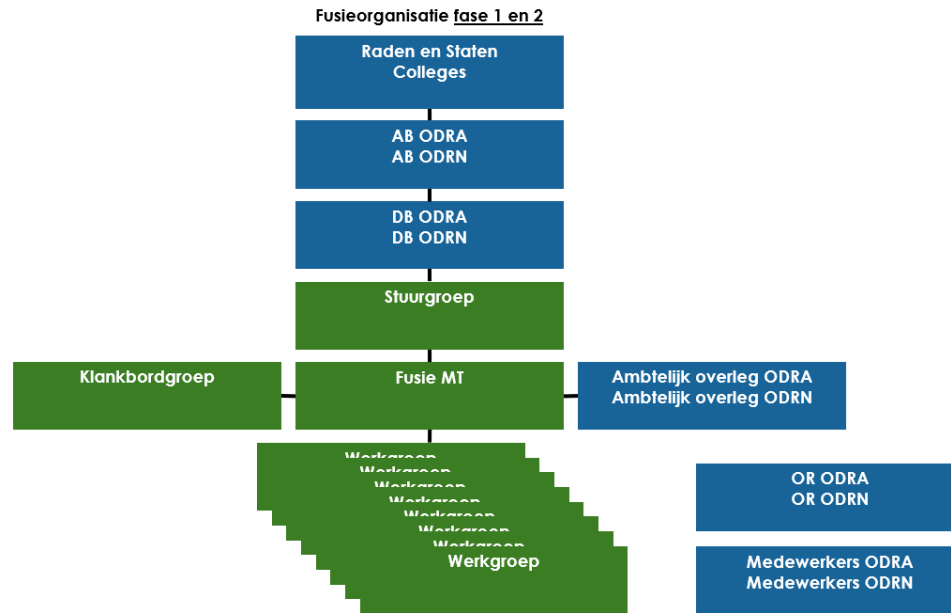
In fase 2 van het fusieproces werken we met een projectorganisatie die bestaat uit een bestuurlijke stuurgroep, een fusie MT, een aantal werkgroepen en een ambtelijke klankbordgroep. De projectorganisatie heeft als hoofdtaak om het fusieproces uit te voeren en de nieuwe gefuseerde organisatie te realiseren.

De projectorganisatie bereidt besluiten voor over de richting en inrichting van de nieuwe organisatie, waarbij formele besluitvorming plaatsvindt in de daarvoor bestemde bestuurlijke organen. De projectorganisatie zorgt voor de juiste afstemming en verbinding met alle betrokken partijen.

Deze projectorganisatie sluit dus aan op de bestaande bestuurlijke en ambtelijke structuren van beide organisaties, waaronder:

- Dagelijkse Besturen van ODRA en ODRN
- Algemene Besturen van ODRA en ODRN
- Ambtelijke overleggen van beide diensten
- Gemeenteraden en Provinciale Staten
- Ondernemingsraden van beide diensten
- Medewerkers van beide organisaties

In figuur 1 is deze projectorganisatie schematisch weergegeven.

Figuur 1: Fusieorganisatie fase 1 en 2

Stuurgroep

Rol, taak en bevoegdheid

De stuurgroep is eindverantwoordelijk voor het fusieproces en heeft een sturende en monitorende rol. Ze stuurt op de majeure mijlpalen en monitort de voortgang van het fusietraject. De stuurgroep denkt actief mee in het proces en besluitvorming, bereidt stukken voor de besturen voor. De stuurgroep heeft de taak om de besturen van beide gemeenschappelijke regelingen en de afzonderlijke colleges, raden en Staten mee te nemen in het proces. De DB-leden in de stuurgroep onderhouden nauw contact met hun DB's en zorgen voor tijdige betrokkenheid van de DB's om een efficiënte doorleiding van stukken naar de AB's mogelijk te maken. De stuurgroep legt verantwoording af aan beide DB's. De stuurgroep wordt voorbereid door het fusie MT.

Samenstelling

De stuurgroep bestaat uit:

- Vier DB-leden (twee leden van ODRN en twee leden van ODRA)
- Beide directeuren (ODRN en ODRA) / beoogd directeur van de nieuwe organisatie
- Een externe begeleider
- Een secretaris

De stuurgroep komt eens in de zes weken, en indien nodig frequenter, bijeen.

Fusie MT

Rol, taak en bevoegdheid

Het fusie MT fungeert als projectteam en is verantwoordelijk voor de operationele uitvoering van het fusieproces. Het is gericht op de bouw van de nieuwe organisatie, stemt af en bespreekt de input

en (tussen)resultaten zoals deze vanuit de verschillende werkgroepen worden aangeleverd. Het fusie-MT stuurt (aan de hand van heldere opdrachten) de werkgroepen aan en zorgt voor de terugkoppeling richting en input vanuit de beide werkorganisaties. De voorzitter is één van de directeuren, geeft leiding aan het fusie MT en brengt resultaten naar de stuurgroep. Het fusie MT heeft ook de rol en taak om een soepele overgang te bevorderen naar fase 3 en 4. Het gehele traject wordt met externe ondersteuning uitgevoerd, waarbij de regie bij de stuurgroep en het fusie MT blijft. De ondersteuning bestaat uit procesbegeleiding van het fusie MT en de werkgroepen en de inhuur van diverse experts die noodzakelijk zijn voor concrete (tussen)resultaten. Het fusie MT wordt voorbereid door de extern begeleider en afvaardiging ODRN en ODRA.

Samenstelling

Het fusie MT bestaat uit:

- Twee leden MT ODRN
- Twee leden MT ODRA
- Beide directeuren (ODRN en ODRA) / beoogd directeur van de nieuwe organisatie
- Extern begeleider
- Communicatiemedewerker
- Organisatie jurist
- Bestuurssecretaris

Het fusie-MT komt tweewekelijks bijeen. In fase 2 nemen de vertegenwoordigers van de werkgroepen op uitnodiging ook deel aan het fusie MT.

Werkgroepen

Rol, taak en bevoegdheid

De werkgroepen zijn verantwoordelijk voor het - aan de hand van heldere opdrachten van het fusie MT - uitwerken van specifieke deelonderwerpen van de fusie (zie verder bijlage 1). Iedere werkgroep heeft een projectleider die primair verantwoordelijk en aanspreekpunt is voor de op te leveren deelproducten. De werkgroepen zijn bedoeld om op onderdelen zaken nader uit te werken en komen naar behoefte bijeen, afhankelijk van aantal en aard van de uitwerkingsvraagstukken. De werkgroepen worden voorbereid door de projectleider

Samenstelling

Elke werkgroep bestaat uit:

- Medewerkers / leidinggevenden uit beide organisaties (ODRN en ODRA)
- Een (in- of externe) projectleider
- Waar nodig aangevuld met externe expertise

Klankbordgroep (extern)

Rol, taak en bevoegdheid

De klankbordgroep heeft de rol in het fusieproces, om de deelnemers nauw te betrekken bij de ontwikkeling van de nieuwe organisatie. De klankbordgroep wordt door het fusie MT geïnformeerd en geconsulteerd over inhoudelijke en procesmatige vraagstukken, waarbij de klankbordgroep vanuit haar expertise als spiegel fungeert.

De klankbordgroep vormt dus het platform om de deelnemers goed te informeren en hun kennis en ervaring te benutten voor het fusieproces. Door deze structurele betrokkenheid wordt geborgd dat het perspectief van de deelnemers meegenomen wordt in de vormgeving van de nieuwe organisatie.

De bijeenkomsten worden voorbereid door het fusie MT. De klankbordgroep geeft advies aan het fusie MT, dat het advies beoordeelt, indien nodig maatregelen treft en het samen met de stukken naar de stuurgroep stuurt.

Samenstelling

De klankbordgroep bestaat uit:

- Vier deelnemers van ODRN
- Drie deelnemers van ODRA
- Eén vertegenwoordiger van de provincie
- Vertegenwoordiging van beide MT's

De klankbordgroep komt periodiek bijeen en de samenstelling wordt bevestigd door de stuurgroep. Tevens kan de klankbordgroep extra bijeen geroepen worden indien dat noodzakelijk blijkt.

7.4 Rollen en verantwoordelijkheden direct betrokkenen en overlegsgremia bij fusieproces

Tijdens het fusieproces blijven ODRN en ODRA zelf verantwoordelijk voor het continueren van de eigen dienstverlening en de eigen exploitatie. Dit waarborgt de kwaliteit en continuïteit van dienstverlening aan inwoners en bedrijven.

Tegelijkertijd werken beide omgevingsdiensten waar mogelijk al samen in het licht van de aanstaande fusie. Het gezamenlijk werken binnen de projectorganisatie creëert een voorbeeldfunctie voor beide organisaties en laat zien dat de toekomstige samenwerking nu al vorm krijgt in de praktijk.

Algemene Besturen ODRA en ODRN

Rol, taak en bevoegdheid

De Algemeen Besturen (AB'en) blijven primair verantwoordelijk voor het besturen van de eigen omgevingsdiensten. Binnen de gestelde kaders van de eigen dienst nemen zij de noodzakelijke besluiten. Zij hebben een formele besluitvormende rol in het fusieproces. De besluiten die volgen in fasen 1 en 2 worden eerst aan de algemeen besturen en soms ook aan de colleges en raden en staten van de individuele deelnemers voorgelegd. De AB'en hebben een adviserende rol naar de

bevoegde gezagen, bijvoorbeeld bij voorstellen voor de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling en de rudimentaire begroting.

Beide besturen werken samen in het licht van de aanstaande fusie. Dit gebeurt - als dat nodig is - door een gezamenlijk dagelijks bestuur-overleg en een gezamenlijk algemeen bestuur-overleg. De Stuurgroep informeert de AB's doorlopend over de voortgang van het fusieproces.

Samenstelling

Het AB bestaat uit een afvaardiging van de colleges van de deelnemende gemeenten.

Dagelijkse Besturen ODRA en ODRN

Rol, taak en bevoegdheid

De Dagelijks Besturen (DB's) blijven primair verantwoordelijk voor het besturen van de eigen omgevingsdiensten op hoofdlijnen en nemen binnen de gestelde kaders van de eigen dienst de noodzakelijke besluiten. De DB's kunnen door de Stuurgroep worden gevraagd om mee te denken over specifieke onderwerpen die de organisatie treffen. Formeel zijn de DB's het voorportaal voor de stukken die naar de AB's gaan. Doordat de DB-leden in de stuurgroep nauw contact onderhouden met hun DB's en zorgen voor tijdige betrokkenheid van de DB's, wordt een efficiënte doorleiding van stukken naar de AB's mogelijk gemaakt. Dit bevordert de snelheid van het fusieproces.

Samenstelling

Het DB bestaat uit een afvaardiging van het AB met toewijzing van specifieke portefeuilles (bij ODRN).

Directeuren en MT

Het management van beide omgevingsdiensten heeft ieder primair de taak om te zorgen dat ook in de tussenliggende periode de dienstverlening naar haar deelnemers volgens afspraak plaatsvindt. Daarnaast werkt een afvaardiging van beiden managementteams in het fusie MT samen. Voor de verbinding met het fusieproces is het essentieel dat beide omgevingsdiensten elkaar actief informeren en afstemmen over eigen prioriteiten, initiatieven en lopende zaken die invloed hebben op het fusieproces en de nieuw te vormen organisatie. Dit is opgenomen als spelregel in paragraaf 4.3.

Medewerkers

Medewerkers zijn het kapitaal van de organisaties. In de werkgroepen werkt een deel mee aan de totstandkoming van de fusie. Daarnaast is het van belang dat ook alle medewerkers met elkaar kennis kunnen maken en dat ook de medewerkers worden betrokken die niet direct deelnemen aan een werkgroep van het fusieproces. Voor hen moet het proces herkenbaar zijn en moet men het kunnen volgen. Op bepaalde momenten is ook zinvol om medewerkers te betrekken bij bepaalde producten of te nemen stappen in het proces. Het communicatieplan dat in fase 1 wordt opgesteld zal hier concreet invulling aangeven. Hierbij is nadrukkelijk zorg voor de beschikbare capaciteit en

het primaire werk van de medewerkers. Een fusietraject is ook voor medewerkers een spannende tijd. En daarom wordt in fase 1 een communicatieplan geformuleerd voor het gehele fusieproces.

7.5 Ondernemingsraden

Voor ODRA en ODRN is het van belang de medezeggenschapsorganen nauw te betrekken bij het proces om te komen tot een nieuwe organisatie. De ondernemingsraden en lokaal overleggen van beide organisaties zijn tot op heden geïnformeerd door de directeuren.

Voor verschillende producten en te nemen stappen in de verschillende fases wordt instemming of advisering van de medezeggenschapsorganen gevraagd, naar gelang de relevante wet- en regelgeving dat voorschrijft.

In overleg met de medezeggenschapsorganen kan een Bijzonder Ondernemingsraad (BOR) worden ingesteld. De OR van ODRN en ODRA zullen beide na het voorgenomen adviesbesluit gevraagd worden in hoeverre men een BOR wil oprichten voor dit traject. Bij elk overleg van de BOR staan de ontwikkelingen in het fusietraject op de agenda.

7.6 Deelnemers: provincie en gemeenten

De gemeenten die zijn aangesloten bij ODRN en ODRA, samen met de provincie Gelderland, zijn zowel eigenaar als opdrachtgever van de huidige omgevingsdiensten en van de toekomstige ODGM. In het fusieproces is de besluitvorming in de colleges van de deelnemers met toestemming van de raden en Staten onderdeel van het kritieke pad. Zonder dit besluit is de oprichting van de ODGM niet mogelijk. Niet alleen de formele besluitvorming is essentieel, maar ook het nauw betrekken van de deelnemers, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Het is belangrijk dat de deelnemers weten hoe het fusieproces ervoor staat, wanneer zij inbreng hebben en wanneer zij communicatie kunnen verwachten. Onderstaand wordt dit voor de diverse groepen toegelicht.

Colleges en raden en Staten

De colleges en raden en Staten worden door de projectorganisatie ondersteund en geïnformeerd over het fusieproces, ten aanzien van zowel de benodigde besluitvorming als in algemene zin. Het college gaat over de oprichting van ODGM, met toestemming van raden en Staten. In de aanloop naar deze besluitvorming organiseert of ondersteunt de projectorganisatie momenten waarop het voor colleges en raden en Staten mogelijk is de geagendeerde documenten vanuit hun perspectief toegelicht te krijgen, vragen te stellen en indien gewenst onderling (bestuurders en raads-/statenleden) de dialoog te voeren.

Gemeentesecretarissen en provinciesecretaris

Bij de start van fase 2 van het fusieproces legt de stuurgroep de verbinding met de secretarissen in de regio. De secretarissen zijn een belangrijke schakel om met name onderwerpen waar het college of de raad over moet besluiten tijdig op de agenda te krijgen. Daarnaast worden zij betrokken als de inzet van regievoerders en bijvoorbeeld financieel- en juridisch experts vanuit de organisatie van de deelnemers wordt gevraagd.

Ambtelijk overleg (regievoerders)

Rol, taak en bevoegdheid

De ambtelijk overleggen van ODRA en ODRN hebben een rol in het fusieproces. De reguliere taak van deze overleggen is het adviseren van en doen van voorbereiding voor de AB's. In deze rol hebben zij een positie in de stukkenstroom, waarbij zij de stukken 10 dagen voor het AB ontvangen. Ook vanuit hun opdrachtgevende rol is betrokkenheid van de ambtelijk overleggen van belang. De ambtelijk overleggen worden door het fusie MT in onlinebijeenkomsten meegenomen en om inbreng gevraagd voor specifieke thema's, met name contracten, financieel en juridisch. Deze inbreng wordt meegenomen in de definitieve documenten en meegenomen in de communicatie naar bestuurders.

Er vindt maandelijks een gezamenlijke onlinebijeenkomst plaats voor beide ambtelijk overleggen tezamen. Het fusie MT bereidt deze bijeenkomsten voor.

Samenstelling en werkwijze

- De ambtelijk overleggen bestaat uit regievoerders van beide omgevingsdiensten
- Bij specifieke thema's kunnen regievoerders zich laten vervangen door deskundige collega's, vooral bij juridische of financiële vraagstukken.

8. Risico's en beheersmaatregelen

In dit hoofdstuk worden de risico's van het fusieproces zelf inzichtelijk gemaakt. Maar ook de risico's op strategisch, tactisch en operationeel niveau voor ODGM zijn in kaart gebracht. Door deze tijdig te identificeren en passende beheersmaatregelen te ontwikkelen, wordt de basis gelegd voor een robuuste en succesvolle realisatie van de ODGM.

8.1 Risico's en beheersmaatregelen van het fusieproces

Het fusieproces kent diverse risico's, een aantal belangrijke risico's zijn in tabel 6 beschreven en worden nog nader uitgewerkt.

Tabel 6: Risico's en beheersmaatregelen fusieproces

Risico fusieproces	Beheersmaatregelen
De planning wordt niet gehaald.	Er wordt door de projectorganisatie programmatisch gewerkt en gestuurd op de voortgang. Wanneer de planning veranderd wordt dit voorgelegd aan de stuurgroep.
De bestuurlijke uitgangspunten worden niet of onvoldoende ingevuld	Beide AB's worden door de stuurgroep gevraagd hoe met deze situatie om te gaan. Een afwijking van de uitgangspunten vraagt om een bestuurlijke uitspraak van beide besturen.
Eén van beide organisaties en/of stakeholders voelen zich minder betrokken of dreigen zelfs af te haken.	De communicatiestrategie, maar ook de projectorganisatie ziet erop toe dat de betrokkenheid en inbreng van beide organisaties is gewaarborgd en dat stakeholders op de goede momenten worden bijgepraat.

De uitkomsten van bepaalde onderdelen zoals bijvoorbeeld de 'due diligence' geven aanleiding voor herbezinning.	De due diligence is gekoppeld aan het adviesbesluit in de AB's.
De samenwerking tussen de fusiepartijen binnen de fusieorganisatie loopt niet soepel of stagneert.	De externe begeleiders houden vinger aan de pols, bespreken zaken om de samenwerking goed te laten verlopen en escaleren naar fusie MT en zondig naar Stuurgroep om de samenwerking in de goede flow te houden.

Voor de nieuwe fusieorganisatie ODGM zijn verschillende strategische en operationele risico's (fase 2 en 3) geïdentificeerd. Bij elk risico zijn concrete beheersmaatregelen geformuleerd.

8.1 Strategische risico's en beheersmaatregelen ODGM

Strategisch Risico	Beheersmaatregelen
Verlies van nabijheid	• Inrichten van lokale servicelocaties in het werkgebied • Behoud van gebiedsgerichte teams met lokale kennis • Investeren in digitale toegankelijkheid en realtime informatievoorziening • Borgen van korte communicatielijnen op alle niveaus
Uniformiteit versus maatwerk	• Ontwikkelen van een flexibel dienstverleningsmodel • Ruimte creëren voor lokale interpretatie binnen uniforme kaders • Gebiedsgerichte aanpak met behoud van centrale regie
Positie in het Gelders Stelsel	• Actieve afstemming met provincie over rol en positie • Duidelijke afbakening van taken en verantwoordelijkheden • Proactieve samenwerking met andere omgevingsdiensten

8.2 Operationele risico's en beheersmaatregelen ODGM

Operationeel Risico	Beheersmaatregelen
Kwaliteit dienstverlening	• Ontwikkelen van uniform kwaliteitssysteem • Monitoren van serviceniveaus via KPI's • Investeren in kennisdeling en opleiding • Behoud van specialistische expertise
Informatievoorziening	• Ontwikkelen van robuuste ICT-architectuur • Waarborgen van datakwaliteit en -beschikbaarheid • Investeren in moderne digitale tools • Zorgen voor adequate cybersecurity
Personele bezetting	• Strategische personeelsplanning • Dubbele bezetting op kritieke functies • Actief kennismanagement systeem • Ontwikkelen van opleidingsprogramma's
Cultuurverschillen	• Heldere communicatie • Cultuurprogramma
Integratieproblemen ICT en werkprocessen	• ICT-scan door experts met een realistisch integratieplan • Werkgroepen voor uitwerking en integratie van werkprocessen

Focusverlies (te veel op de fusie te weinig op de operatie)	• Heldere communicatie • Aandacht leidinggevenden
---	--

8.3 Financiële risico's en beheersmaatregelen ODGM

Financiële Risico's	Beheersmaatregelen
Kostenbeheersing	• Strakke monitoring van kostenontwikkeling • Realiseren van schaalvoordelen • Transparante kostentoerekening • Efficiënte inzet van middelen
Tariefstructuur	• Ontwikkelen van transparant financieringsmodel • Gefaseerde harmonisatie van tarieven • Heldere onderbouwing van kosten • Regelmatige benchmark met vergelijkbare organisaties

Bijlagenboek

Bijlage 1: Toelichting fusiebegroting

Deze fusiebegroting geeft inzicht in de kosten die samenhangen met de verschillende fasen van de fusie.

Fase 1 (Richtingsfase)

De kosten tot en met medio april 2025 zijn grotendeels gerealiseerd en verwerkt in deze begroting.

Fase 2 (Inrichtingsfase)

Voor de verdere uitwerking en inrichting van de nieuwe organisatie ODGM is een inschatting gemaakt van de te verwachten kosten.

Fase 3 (Realisatiefase)

In Q4 van 2025 komen we met een overzicht van de kosten voor fase 3, inclusief een voorstel voor dekking van deze kosten.

Tabel 3: fusiebegroting ODGM

Omschrijving	Fase 1 (t/m medio april)	Fase 2 (tot 1 jan 2026)	Fase 3 (na 1 jan 2026)	Totaal 1e en 2e fase (tot 1 jan 2026)
1 Externe ondersteuning fusieproces	€ 84.000	€ 137.000	NB	€ 221.000
2 Externe inhuur specialistische kennis en begeleiding werkgroepen		€ 200.000	NB	€ 200.000
3 Plaatsing procedure, incl. functieboek en functiewaardering		€ 75.000		€ 75.000
4 Kosten voortvloeiend uit sociaal plan			NB	
5 ICT		€ 300.000	NB	€ 300.000
6 Communicatiekosten (o.a. omzetting huisstijl, inzet communisatiemiddelen)		€ 75.000	NB	€ 75.000
7 Due Diligence	€ 50.000			€ 50.000
8 Medezeggenschap		€ 30.000		€ 30.000
9 Extra inhuur ter vervanging medewerkers in fusieproces		€ 213.000	NB	€ 213.000
10 Onvoorzien (10% over het totale budget)		€ 114.000	NB	€ 114.000
Totaal	€ 134.000	€ 1.144.000		€ 1.278.000

In de paragrafen hierna volgt een toelichting op een aantal posten uit de fusiebegroting.

1. Externe ondersteuning fusieproces en begeleiding werkgroepen

In fase 1 en 2 van het fusieproces werken we met een gezamenlijke projectorganisatie die bestaat uit een stuurgroep, een fusie MT, werkgroepen en een klankbordgroep. De projectorganisatie heeft als hoofdtaak om het fusieproces uit te voeren en de nieuwe gefuseerde organisatie te realiseren. De aard en de complexiteit van de fusie vereist dat externe ondersteuning wordt ingezet, verantwoordelijk voor de voortgang van de fusie, verbinding binnen de verschillende onderdelen, de planning en coördinatie en vertegenwoordiging binnen de stuurgroep, fusie MT en klankbordgroep. De geplande gemiddelde tijdsbesteding is voor 8 maanden 2,8 dagen per week. Voor specifieke thema's waar aanvullende expertise nodig is en voor eventuele externe begeleiding van de werkgroepen, wordt externe ondersteuning ingezet (zie punt 2).

2. Externe inhuur specialistische kennis (o.a. juridisch, HR en financieel)

Voor een aantal werkgroepen is specialistische kennis en/ of aanvullende begeleiding nodig om de vraagstukken uit te werken. Dit betreft o.a. de werkgroepen:

- Financieel: o.a. eventueel verdere uitwerking adviezen due diligence, opstellen ontwerpbegroting, uitwerking scenario's financieringsstelsel en overzetten/ integratie financiële administraties.
- Werkprocessen: o.a. opstellen één producten- en dienstencatalogus inclusief uniforme werkwijzen hiervoor en verantwoordingssystematiek, uniformeren belangrijke werkprocessen.
- Juridische zaken: o.a. ondersteuning besluitvorming fusiebesluit, opstellen statuten en reglementen van orde en bestuur en uitwerking overige juridische vraagstukken.
- Huisvesting, facilitair en inkoop: o.a. screening contracten, ontbinding en eventuele voorbereidingen van aanbestedingen.
- Informatievoorziening/ ICT, cultuur en organisatie: zijn in onderstaande paragrafen verwerkt.

3. Plaatsingsprocedure, inclusief functieboek en functiewaarderingen

Voor een zorgvuldige uitvoering van de fusie is externe expertise en capaciteit nodig op het gebied van HR. Dit betreft met name:

- Plaatsingsprocedure: Begeleiding en ondersteuning bij het zorgvuldig en transparant invullen van functies binnen de nieuwe organisatie.
- Integratie en actualisatie van functieboeken en functiewaarderingen: Beide organisaties werken met dezelfde CAO en functiewaarderingssystematiek, maar deze moeten worden geactualiseerd en op elkaar worden afgestemd.
- Uniformering van HR-regelgeving: Afstemming en harmonisatie van verschillende HR-regelingen binnen de nieuwe organisatie. Dit zal vervolgens (ook) verwerkt worden in het Sociaal Plan.
- Integratie en opzet van de nieuwe HR-administratie: Ontwikkeling en implementatie van een efficiënt en uniform (loon)administratiesysteem dat aansluit bij de toekomstige fusieorganisatie.

4. Informatievoorziening/ ICT

ICT vraagt specialistische projectmanagement en expertise op de verschillende vraagstukken zoals het opstellen van een strategisch ICT-plan (incl. ICT-veiligheid) en implementatieplan voor de nieuwe ICT-organisatie. Hiervoor is een gedegen ICT-scan nodig. Daarnaast is het voor de start van de nieuwe organisatie nodig om de noodzakelijk ICT-infrastructuur en (geïntegreerde) software/applicaties op orde te brengen, zoals het ERP systeem en de loonadministratie. Dit betreft nadrukkelijk niet de gehele ICT-infrastructuur, architectuur en applicatielandschap, dat zal vanaf 2026 (in fase 3) verder uitgewerkt gaan worden.

Ook de keuze van leveranciers voor de verschillende applicaties, hardware en werkplekbeheer zijn behoorlijke projecten, inclusief de verschillende datamigraties en omzetting van systemen, de ontbinding van de diverse contracten en de keuze voor archiveren en de integratie daarvan. Deze omvangrijke projecten zullen grotendeels in fase 3 uitgevoerd gaan worden. De budgetraming voor fase 2 is een grove inschatting omdat er nog geen gedegen ICT-scan onderligt, deze wordt in fase 2 uitgevoerd. Mogelijk gaat een deel van dit budget over naar fase 3, in deze fase is waarschijnlijk aanvullend budget nodig voor deze post.

5. Communicatiekosten

De fusieorganisatie vereist een eenduidige en herkenbare communicatie, zowel intern als extern. Dit omvat onder andere:

- Ontwikkeling van communicatiemiddelen, waaronder een nieuw logo en huisstijl die de identiteit van de nieuwe organisatie weerspiegelen.
- Ontwerp en realisatie van een nieuwe website, inclusief de migratie van bestaande content en het opzetten van een toegankelijke en gebruiksvriendelijke online omgeving.
- Bestickering en visuele herkenbaarheid, zoals aanpassingen in pandbelettering, voertuigen en andere uitingen.

Een deel van het hiervoor gereserveerde budget kan mogelijk in fase 3 worden ingezet, afhankelijk van de voortgang.

6. Due Diligence

De kosten voor de due diligence hebben betrekking op het onderzoek dat is uitgevoerd door DDJ Consultancy BV in fase 1. De eigen kosten van ODRA en ODRN, zoals de inzet van interne medewerkers voor ondersteunende werkzaamheden binnen het due diligence-proces, vallen buiten dit budget en worden apart gedragen door beide organisaties.

7. Medezeggenschap

Dit betreft een budget voor o.a. advies en externe expertise voor de BOR en het eventuele proces met de vakbonden.

8. Extra inhuur ter vervanging personeel in fusieproces

Het uitgangspunt is dat medewerkers de tijdsbesteding binnen het fusieproces zoveel mogelijk binnen hun reguliere arbeidstijden uitvoeren. Het merendeel van de fusie activiteiten in fase 2 wordt uitgevoerd door medewerkers vallend onder overhead. Ter vervanging van overhead personeel is 125.000 begroot daarnaast is in post 2 budget opgenomen voor aanvullende begeleiding en expertise binnen de werkgroepen. Verder is een budget opgenomen ter compensatie van direct personeel van 400 uur per organisatie voor fase 2 o.a. voor de werkprocessen rondom het VTH-systeem.

9. Onvoorzien

Er is een post onvoorzien opgenomen van 10% over de gehele fusiebegroting.

Bijlage 2: Toelichting rudimentaire begroting ODGM

Samengevoegde begroting

Onderstaand de ontwerpbegrotingen voor 2025 voor ODRN en ODRA en de samengevoegde (rudimentaire) begroting:

	Begroting 2025 ODRN		Begroting 2025 ODRA		Samengevoegde begroting	
Baten						
Partners	21.139		18.446		39.585	
Provinciale programma's	1.357		5.562		6.919	
Omgevingsdiensten/ bovenregionale bijdragen	858		601		1.459	
Derden en overige baten	465		2.120		2.585	
Totaal Baten	23.819		26.729		50.548	
Lasten						
Salariskosten	15.162	64%	18.647	70%	33.809	67%
Inhuur	5.054	21%	3.317	12%	8.371	17%
Overige personeelskosten	316	1%	871	3%	1.187	2%
Opleidingskosten	455	2%	559	2%	1.014	2%
Huisvesting, facilitair en mobiliteit	996	4%	841	3%	1.837	4%
ICT en informatiebeheer	1.634	7%	900	3%	2.534	5%
Advieskosten, accountancy en communicatie	139	1%	357	1%	496	1%
Overige kosten	102	0%	37	0%	139	0%
Risico's (onvoorzien)			134	1%	134	0%
Programmakosten	275	1%	708	3%	983	2%
Bijdrage regionaal stelsel	461	2%	358	1%	819	2%
Kapitaallasten	150	1%			150	0%
Frictie overhead	-925	-4%			-925	-2%
Totale lasten	23.819		26.729		50.548	

Bedragen x €1.000

Er is nog geen rekening gehouden met de eliminatie van transacties tussen ODRA en ODRN, circa € 430k in 2025.

De verwachting is dat in 2026 de omvang van de (sluitende) begroting van ODRA stijgt naar € 27,80 miljoen. Dit is met name gebaseerd op de prijsindex. ODRN heeft in de kadernota aangegeven een index van 4,91% te willen hanteren, dat betekent een stijging van omgang (sluitende) begroting naar ca € 24,99 miljoen. In totaliteit betekent dat een gezamenlijke begroting van € 52,79 miljoen in 2026.

Uitgangspunten rudimentaire begroting

Voor de begroting van de nieuw te vormen ODGM is een aantal uitgangspunten door de besturen meegegeven:

- Zowel tijdens het fusieproces als de eerstkomende drie jaar na afloop van het fusieproces is geen sprake van een bezuinigingsdoelstelling. De fusie richt zich op kwaliteitsoordelen zoals beschreven in de verkenning.
- De nieuwe fusieorganisatie voldoet aan alle robuustheidscriteria. De fusie moet resulteren in een financieel sterke omgevingsdienst die voldoet aan de landelijke trend van een

robuuste, integrale, kwalitatief hoogwaardige omgevingsdienst en een aantrekkelijke werkgever.

- Beide organisaties brengen bij de start van de nieuwe organisatie naar evenredigheid evenveel eigen vermogen en dotatie voorzieningen in.
- Er wordt voor het fusieproces gewerkt met een fusiebegroting. Die kosten zitten nu niet in de begroting 2025. Kosten en ureninzet voor het fusieproces worden gelijkmatig verdeeld over ODRN en ODRA. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden die het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat ter beschikking wil stellen.
- De door de eigenaren ingebrachte takenpakketten blijven in elk geval de komende drie jaar gelijk aan die van 2025.
- De eigenaren van de huidige organisaties draaien zelf op voor eventuele tekorten over de jaren 2024 en 2025 (gescheiden begrotingen en -jaarrekeningen).

Kostenbesparingen

Er zijn geen kostenbesparingen meegenomen omdat er op een aantal onderdelen nog geen besluiten zijn genomen die mogelijk tot kostenbesparingen kunnen leiden. Daarnaast is de fusie niet gericht op bezuinigingsdoelstellingen. Ondanks bovengenoemde factoren is de verwachting dat synergievoordelen zullen ontstaan wanneer de twee omgevingsdiensten worden samengevoegd. In fase 2 zal worden onderzocht of eventuele synergievoordelen kunnen worden ingezet om tot minder (meer)kosten te komen.

Organisatorische uitgangspunten

De salariskosten zijn gebaseerd op de CAO van 2024, de indexatie is op grond van de mev (ODRA) / cep (ODRN) verwerkt. Ook zijn er nog keuzes in bedrijfsvoering verwerkt, zoals de keuze in o.a. ICT-applicaties en architectuur.

Tarieven/ financieringssystematiek

De twee omgevingsdiensten hanteren verschillende financieringssystemen en uiteenlopende tarieven. Vanaf de start van de nieuwe ODGM wordt een overgangsperiode van maximaal twee jaar gehanteerd, waarin gewerkt wordt met een gedifferentieerd uurtarief. Tegelijkertijd wordt actief gestreefd naar een geharmoniseerde financieringsmethodiek en bijbehorende tarieven. De uiterlijke ingangsdatum voor de nieuwe financieringssystematiek is 1 januari 2028.

Het uitgangspunt om de tarieven de eerste twee jaar gelijk te houden voor beide diensten biedt de nodige stabiliteit en voorspelbaarheid in de overgangsperiode. Dit biedt gemeenten en provincie de zekerheid die nodig is, zeker nu het ravijnjaar voor gemeenten in zicht is, en stelt ons in staat om de verdere ontwikkelingen rondom de financieringssystematiek in het kader van IBP VTH zorgvuldig mee te nemen. Een verklaring voor de verschillen in de tarieven wordt in het due diligence rapport geduid. Beide OD's hebben een voorziening voor het opnemen van oude verloffrechten.

Inhuur

Beide organisaties sturen op een verlaging van inhuur in de begroting o.a. door een traineeprogramma, strategisch personeelsplanning, betere prognoses meerjarig werk en ook de wet DBA kan een bijdrage leveren. ODRN hanteert in 2025 25% inhuur over begrote salarissen plus inhuur, de ambitie is om dit te laten dalen naar 20% in 2026. In 2024 was de inhuur 31% en ook in 2024 was deze hoog door o.a. de invoering van een vacaturestop als gevolg van de ontvlechting van de bouwtaken. Begin 2025 laat een daling van inhuur zien als gevolg van de ontvlechting van de bouwtaken.

De ODRA had het afgelopen jaar ca 21% inhuur (ca 15% in fte's), het streven is een flexibele schil van maximaal 15% van de loonkosten o.a. door meer eigen personeel in te zetten bij de provinciale programma's.

Overhead

Ca 30% van het begrotingstotaal van ODRN is overhead. Het langdurige doel van de ODRA is om op 25% overhead uit te komen (er is de afgelopen jaren een daling gerealiseerd van 28% in 2018 naar 26% in 2023). De 25% norm wordt nog niet gehaald in de begroting 2025 en 2026 (26%) door ontwikkeling IBP en eigen organisatieontwikkelingen.

Voor de meetdienst is ODRA op zoek naar nieuwe huisvesting, mogelijk leidt dit tot een stijging van de huisvestingskosten maar dit zal minimale invloed hebben op de gehele begroting. Ook zal er voor het hoofdkantoor uitbreiding nodig zijn.

Posten onvoorzien en advies

Ontwikkelingen realiseert ODRN worden via het opleidingsbudget (3% van de loonsom) en met het budget voor innovatie (1%, dit is opgenomen onder de post personeelskosten). Er is geen post voor onvoorzien opgenomen.

ODRA heeft in de begroting een post van 0,5% onvoorzien opgenomen en gaat in 2026 meer begroten voor het adviesbudget o.a. om te voldoen aan de wetgeving zoals AVG en informatiebeveiliging, de Wet elektronisch publiceren en wet open overheid.

Kennisontwikkeling

Kennisontwikkeling zal in de toekomst meer worden belegd bij Omgevingsdienst-NL. De kosten voor de komende jaren zullen gaan verschuiven van bijdragen aan het Gelders Stelsel, naar contributie en bijdragen voor de kennisontwikkeling via Omgevingsdienst-NL.

Bezuinigingen vanwege financiële krapte vanaf 2026

In de begroting is geen rekening gehouden met de inhoudelijke keuzes die deelnemers wellicht moeten maken door de financiële krapte vanaf 2026. Gemeenten hebben beide OD's gevraagd naar de mogelijkheden voor bezuinigingen in het kader van het 'Ravijnjaar' 2026. Hoewel ODRN heeft aangegeven hiervoor niet direct mogelijkheden te zien, zal over de (on)mogelijkheden hiervan m.b.t. bespreking begroting 2026 verder gesproken worden. Een mogelijkheid is het ook het verminderen van uitvoering (o.a. projecten) of het naar achteren schuiven daarvan. ODRA gaat meer risicogericht toezicht houden maar dat levert geen grote besparingen op.

Begrotingsontwikkeling en incidentele effecten

De ODRA heeft een begrotingsontwikkeling in de lijn van voorgaande jaren en is structureel van aard. Voor de ODRN is dit niet het geval, per 1 januari 2025 zijn de BRIKS (bouw) taken terug naar gemeente Nijmegen. De omzet daalt vanaf 2025 met zo'n € 5 miljoen per jaar. Dit wordt voor ca € 6,5 miljoen veroorzaakt door afname van omzet bouwtaken voor gemeente Nijmegen. De omzet van andere werkzaamheden neemt met zo'n € 1,5 miljoen toe door o.a. indexering en een aanvullende stijging van het uurtarief met € 2,50 (m.b.t. bijstelling norm ziekteverzuim van 5% naar 6%, hoger budget opleidingen en compensatie meerkosten inhuur). Het belangrijkste incidentele effect in de begroting van ODRN betreft de vergoeding voor frictiekosten overhead. Met de overgang van de BRIKS-taken naar de gemeente Nijmegen daalt het primaire personeelsbestand van ODRN met ongeveer 19%. De overhead krimpt niet automatisch mee want het betreft veelal vaste kosten. De kosten zijn op korte en middellange termijn beperkt beïnvloedbaar, maar op langere termijn zijn er meer bijsturmingsmogelijkheden. De gemeente Nijmegen betaalt een bijdrage voor de frictiekosten van 2025 tot en met 2027 van € 2,15 miljoen (prijspeil 2025: respectievelijk € 780k, € 733k en € 637k, over 2025 zit nog een bijdrage van € 81k voor huisvesting en facilitaire kosten, ook zijn al een aantal bezuinigingen doorgevoerd). Vanaf 2028 dient ODRN met het invoeren van (besparende) maatregelen deze frictiekosten zelf op te lossen. De taakstelling frictiekosten vanaf 2028 heeft ODRN als volgt ingevuld:

- Korting budget voor stelseltaken € 63k.
- Bezuinigen op ICT-kosten € 220k.
- Afbouw formatie € 145k: 1 fte afdelingshoofd en 0,2 fte teamleider.
- Besparing budget inhuur overhead € 380k.
- Totale dekking frictie € 808k.

De verlaging van het budget voor Gelderse stelseltaken vanaf 2028 met jaarlijks € 63k is naar verwachting te realiseren omdat het budget afgelopen jaren niet volledig is ingezet. In overleg met het Gelders Stelsel kan worden bepaald welke diensten in mindering worden gebracht.

De besparing op ICT is naar verwachting te realiseren door o.a. efficiency en het verbeteren van contracten.

De meerjarenbegroting 2025 ging nog uit van twee afdelingshoofden voor de BRIKS-afdelingen. Met het aangepaste reorganisatieplan (samenvoeging beide BRIKS-afdelingen) kan de formatie met 1 fte afdelingshoofd beperkt worden. Ook kan er een besparing gerealiseerd worden op 0,2 fte teamleider procesondersteuning. Beide besparingen zijn inmiddels gerealiseerd.

De taakstellende bezuiniging op formatie en inhuur overhead van € 308k is onzeker en er is nog geen (vastgesteld) plan hoe dit in te vullen. De taakstelling van 30% overhead voor ODRN is op lange termijn dan ook nog een uitdaging.

Bij de ODRN is een krimp in de huisvesting doorgevoerd van ca € 80k op jaarbasis (prijspeil 2024) dat in 2025 gerealiseerd wordt, dit is niet in de begroting 2025 verwerkt.

Risico's

Onderstaand een overzicht van een aantal belangrijke reguliere financiële risico's van beide organisaties:

- Exploitatierisico's: Als de werkpakketten (omzet) niet worden gehaald, terwijl de vaste kosten doorlopen. Dit kan bijvoorbeeld zijn bij uitstel bouwactiviteiten door o.a. de stikstofproblematiek (rem op vergunningen) of bezuinigingen bij deelnemers.
- Kostenrisico, o.a. bij een hogere CAO dan begroot of tegenvallende en onvoorziene kosten.
- Krappe arbeidsmarkt waardoor meer (duurdere) inhuur nodig is en/of productie niet kan worden gerealiseerd.
- De risico's op outputfinanciering door bijvoorbeeld hogere tijdsbesteding t.o.v. de kengetallen.
- Informatieveiligheid en data security.

Financiële risico's in het kader van de fusie:

- Op termijn kunnen mogelijk wijzigingen zijn in financieringssystematiek om te komen tot één systematiek (zoals normfinanciering en outcomesturing) en zal er gewerkt worden aan uniformering van regionale werkplannen en PDC's (werkprocessen). Dit kan consequenties hebben voor interne bekostiging en deelnemersbijdragen (herverdelingseffecten).
- De (éénmalige) fusiekosten vanaf 2026 zijn nog niet inzichtelijk en nog niet verwerkt in de rudimentaire begroting.

Toetsing Robuustheidscriteria

De samengevoegde begroting voldoet aan de volgende financiële robuustheidscriteria:

- Innovatie: Er is minimaal 1% van de begroting beschikbaar als vrij besteedbaar budget voor innovatie.
- Het opleidingsbudget voldoet aan de norm van tenminste 3% van de totale loonsom.
- Omvang: De totale omzet van de omgevingsdienst voor basis- en milieu gerelateerde taken, inclusief overhead, voldoet aan een vastgestelde geïndexeerde norm van € 16,5 miljoen (prijspeil 2023).
- Continuïteit: Het wel of niet voldoen aan de weerstandsratio van 0.8 wordt behandeld in de due diligence rapportage (na beoordeling van de jaarrekeningen 2024).

Bijlage 3: Robuustheid (en robuustheidscriteria)

De vorming van de Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) vindt plaats in het licht van een landelijk ingezette beweging om het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te versterken. De commissie-Van Aartsen benadrukte dat omgevingsdiensten voldoende robuust moeten zijn om de maatschappelijke opgaven van deze tijd – zoals de energietransitie, stikstofproblematiek en de invoering van de Omgevingswet – adequaat te ondersteunen. Robuustheid betreft daarbij zowel de schaal en financiële draagkracht van de organisatie als de kwaliteit, integraliteit en onafhankelijkheid van de uitvoering.

In dit kader zijn in het Interbestuurlijk Programma VTH (IBP VTH) landelijke robuustheidscriteria vastgesteld waaraan omgevingsdiensten zich moeten toetsen. De ODGM voldoet op basis van de samengevoegde (rudimentaire) begroting aantoonbaar aan deze criteria:

- **Omvang:** De gezamenlijke begroting van ODRA en ODRN overstijgt ruimschoots de landelijke ondergrens van €16,5 miljoen (prijspeil 2023) voor VTH-gerelateerde taken, inclusief overhead.
- **Innovatie:** Minimaal 1% van de totale begroting is vrij inzetbaar voor innovatie. Daarnaast wordt structureel gewerkt aan een innovatieagenda, waarmee ODGM investeert in toekomstgerichte ontwikkeling van haar dienstverlening.
- **Opleidingsbudget:** Er is minimaal 3% van de totale loonsom beschikbaar gesteld voor opleiding en deskundigheidsbevordering van medewerkers, waarmee wordt ingezet op duurzame kennisontwikkeling.
- **Weerstandratio:** De minimale ratio van 0,8 wordt als criterium gehanteerd en wordt getoetst in de due diligence-rapportage, op basis van de meest recente jaarrekeningen en vermogenspositie van beide organisaties.
- **Kwaliteit:** ODGM borgt de kwaliteit van de uitvoering via het hanteren van uniforme kwaliteitscriteria, die onderdeel vormen van de landelijke kwaliteitsimpuls VTH. Deze criteria zorgen voor eenduidige, transparante en rechtmatige dienstverlening.
- **Specialisatie en integraliteit:** De fusie brengt specialistische kennis van beide organisaties bijeen. ODGM is in staat om zowel complexe milieutaken (zoals Seveso) als bouwgerelateerde VTH-taken integraal en kwalitatief hoogwaardig uit te voeren.

De fusie tot ODGM vormt daarmee niet enkel een organisatorische samenvoeging, maar een inhoudelijke versterking die leidt tot een toekomstbestendige en gezaghebbende omgevingsdienst. Door aantoonbaar te voldoen aan de robuustheidscriteria wordt de legitimiteit, betrouwbaarheid en uitvoeringskracht van de nieuwe dienst stevig verankerd.

Liquidatieplan ODRA

*Opheffing Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst
Regio Arnhem*

1 oktober 2025

Leeswijzer

Dit liquidatieplan beschrijft de noodzakelijke stappen voor de opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA). Het plan bestaat uit drie hoofdstukken:

- **Hoofdstuk 1 – Inleiding**

Dit hoofdstuk bevat algemene informatie over de aanleiding en context van de liquidatie. Er wordt ingegaan op de status van het plan, de juridische grondslag, de uitgangspunten, het doel en de besluitvorming rondom de opheffing van ODRA.

- **Hoofdstuk 2 – Proces van opheffing**

In dit hoofdstuk wordt het opheffingsproces van ODRA beschreven. Dit omvat de fasering van het traject, de financiële afhandeling van activa en passiva, en de overdracht aan de nieuwe entiteit: Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM). Ook de gevolgen voor personeel, contracten en verplichtingen komen aan bod. Het hoofdstuk eindigt met een toelichting op de liquidatiebalans.

- **Hoofdstuk 3 – Planning en besluitvorming**

Hierin wordt de tijdsplanning voor de liquidatie uiteengezet. Het gaat om de kritische mijlpalen in de besluitvorming, waaronder de opstelling van de jaarrekening 2025, de juridische afronding en uitschrijving van ODRA.

Bijlagen:

In de bijlagen worden ondersteunende documenten opgenomen, zoals:

- de uitgangspuntennotitie,
- de beantwoording van vragen van deelnemers.
- voorbeeld opheffingsbesluit.

Inhoudsopgave

LEESWIJZER	2
1. INLEIDING	4
1.1 ALGEMEEN	4
1.2 STATUS VAN HET LIQUIDATIEPLAN	5
1.3 AFBAKENING	6
1.4 UITGANGSPUNTEN	6
1.5 OPHEFFINGSBESLUITVORMING.....	6
1.6 KADERSTELLING	7
1.7 DOELSTELLING LIQUIDATIEPLAN	8
2. PROCES VAN OPHEFFING.....	9
2.1 FASERING OPHEFFING	9
2.2 VERWERKING VAN HET VERMOGEN	10
2.3 BEDRIJFSECONOMISCHE/ FINANCIËLE INVALSHOEK: LIQUIDATIEBALANS	12
2.3.1 <i>Waardebepaling activa</i>	12
2.3.2 <i>Liquidatiebalans</i>	12
3. PLANNING BESLUITVORMING	13
BIJLAGEN	14
BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTENNOTITIE LIQUIDATIE	14
BIJLAGE 2: VOORBEELD OPHEFFINGSBESLUIT	21

1. Inleiding

1.1 Algemeen

De Gemeenschappelijke Regeling (GR) Omgevingsdienst Regio Arnhem (hierna te noemen ODRA) betreft een samenwerking tussen de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar en de provincie Gelderland. ODRA behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van:

- Het uitvoeren van wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening/advisering, toezicht, handhaving (VTH) in het kader van het omgevingsrecht;
- ODRA is onderdeel van een stelsel van omgevingsdiensten in de Provincie Gelderland waarbij bepaalde taken bovenregionaal zijn belegd, complexe en bovenregionale taken;
- Het team meten en advies van ODRA voert metingen uit naar de uitworp van milieubelastende stoffen;
- ODRA voert verder taken uit op het gebied van vuurwerk en toezicht op bodemsaneringen.

Vanwege de behoefte aan een robuuste, toekomstbestendige omgevingsdienst die beter is toegerust op complexe maatschappelijke opgaven is aan de colleges, na een positief adviesbesluit van het AB, voorgesteld om te besluiten tot een juridische fusie van ODRA met de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN). Deze fusie resulteert in de oprichting van een nieuwe gemeenschappelijke regeling: Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM).

Het Algemeen Bestuur van ODRA heeft positief geadviseerd over het oprichten van de nieuwe gemeenschappelijke regeling en de overdracht van taken, personeel en middelen van ODRA aan ODGM. Met het oprichten van de nieuwe gemeenschappelijke regeling besluit het college ook tot het opheffen van de huidige GR ODRA. Dat betekent dat ODRA als rechtspersoon zal verdwijnen en dus in juridische zin geliquideerd zal worden.

Door het oprichten van een nieuwe dienst de ODGM wordt een toekomstbestendige, robuuste organisatie gecreëerd die in staat is om:

- Een geïntegreerde en hoogwaardige uitvoering van bouw- en milieutaken in de regio te realiseren;
- Eén aanspreekpunt te bieden voor inwoners, bedrijven en overheden binnen het werkgebied van ODGM;

- De strategie, governance en expertise binnen het fysieke domein te bundelen voor een effectievere aanpak van regionale opgaven;
- Beter in te spelen op nieuwe wet- en regelgeving, zoals de Omgevingswet, en op maatschappelijke opgaven zoals klimaat, energie en duurzaamheid.

Het opheffen van ODRA vindt plaats bij voldoende eensluidende besluiten van de Colleges van de deelnemende gemeenten en provincie conform de bepaling in de GR ODRA. Het instellen van de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM) vindt plaats bij eensluidende besluiten van de Colleges van de deelnemende gemeenten en Provincie na toestemming van alle gemeenteraden en Provinciale Staten.

1.2 Status van het liquidatieplan

Dit plan is geschreven als leidraad om te komen tot opheffing van ODRA per 1 januari 2026. Het plan gaat in op de bedrijfseconomisch/financiële aspecten van de opheffing, waarbij op hoofdlijnen wordt geadviseerd over de wijze van uitvoering van de opheffing van ODRA en de overdracht van personele rechten en plichten aan de Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM).

Het plan wordt afgesloten met een opstelling van de financiële weergave van de stand van zaken, zijnde de liquidatiebalans. De liquidatiebalans wordt opgesteld op basis van de jaarrekening 2025. In de versie die nu voorligt, is logischerwijs nog geen ingevulde liquidatiebalans opgenomen. Wel worden de onderdelen benoemd die geraakt worden door de liquidatie.

Om te komen tot het liquidatiesaldo is een aantal financiële overwegingen noodzakelijk. Deze overwegingen hebben betrekking op de waardering van de activa, het saldo van rechten en verplichtingen, en de kosten van de liquidatie. Op basis van de liquidatiebalans zal het liquidatiesaldo worden bepaald. Hierbij geldt:

- Reserves en eventuele voorzieningen die niet meer worden benut, zullen vrijvallen ten bate van het liquidatiesaldo.
- Het saldo over de afwikkeling van rechten en plichten komt ten gunste of ten laste van het liquidatiesaldo.

1.3 Afbakening

Het plan gaat in op de bedrijfseconomisch/financiële aspecten bij de opheffing van ODRA en de overheveling van het vermogen naar de Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM). Waarbij goed is om te benadrukken dat GR ODRA wordt opgeheven en vrijwel alles overgaat in de nieuwe GR ODGM.

Dit plan gaat niet in op organisatorische aspecten van de bedrijfsvoering na 1 januari 2026 van de ODGM.

1.4 Uitgangspunten

Het voorliggende liquidatieplan is geschreven op basis van de navolgende uitgangspunten:

1. Opheffing van ODRA per 1 januari 2026, en
2. Definitieve overdracht van de activa en passiva aan ODGM na afronding van de jaarrekening van ODRA over 2025.

Er is na 1 januari 2026 tijd nodig om tot een eindbalans te komen (jaarrekening 2025). De jaarrekening 2025 dient als uitwerking van dit liquidatieplan en vormt de uiteindelijke liquidatiebalans. De overdracht van activa en passiva zal plaatsvinden conform de in dit liquidatieplan vastgelegde regels. De resterende rechten en verplichtingen van ODRA gaan na opheffing over naar ODGM.

1.5 Opheffingsbesluitvorming

De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem is op 14 november 2012 opgericht. In artikel 34 van GR ODRA is vastgelegd hoe moet worden omgegaan met een voornemen tot opheffing van de regeling. Dit artikel bevat bepalingen over de wijze van besluitvorming, de vaststelling van een liquidatieplan en de afwikkeling van de liquidatie.

Artikel 34 van de GR ODRA bepaalt onder meer het volgende met betrekking tot opheffing en liquidatie:

1. De regeling kan tussentijds worden gewijzigd of opgeheven als ten minste 9 deelnemers hiertoe besluiten.
2. Deelnemers en het Algemeen Bestuur zijn bevoegd een wijziging in de regeling aan de deelnemers in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het Dagelijks Bestuur zendt het voorstel van het Algemeen Bestuur toe aan de deelnemers.

3. Het Dagelijks Bestuur stelt het Algemeen Bestuur in kennis van de situaties die niet als wijziging worden beschouwd.
4. Ingeval van opheffing van de regeling stelt het Algemeen Bestuur vooraf, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast waarin in ieder geval wordt aangegeven wat de gevolgen zijn die de beëindiging heeft voor het personeel en de wijze waarop het positieve of negatieve saldo van het openbaar lichaam over de deelnemers wordt verdeeld.
5. Het Dagelijks Bestuur is belast met de vereffening van de financiële verplichtingen.
6. De organen van de regeling blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

In dit geval hebben de beide Algemeen Besturen op 6 mei positief geadviseerd over een juridische fusie van ODRN met ODRA, welke fusie resulteert in opheffing van de ODRN en de ODRA en de overdracht van taken aan de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Groene Metropool (ODGM). Vervolgens stelt het Algemeen Bestuur, na overleg met de deelnemers, een liquidatieplan vast.

Het definitieve opheffingsbesluit bevat een opsomming van de colleges die hebben besloten tot opheffing van de GR en de data daarvan (zie voorbeeld in bijlage 3). Het besluit tot opheffen wordt conform de Wet gemeenschappelijke regeling (artikel 26) en het bepaalde in de GR ODRA, artikel 38 lid 2 en 3, door Gedeputeerde Staten bekendgemaakt in het Provinciaal blad. De colleges van de deelnemers dragen zelf zorg voor de bekendmaking van hun eigen collegebesluit in het Gemeenteblad danwel Provinciaal blad.

De formele uitschrijving van ODRA uit het gemeentelijk register en bij de Kamer van Koophandel zal plaatsvinden na afronding van de liquidatie.

1.6 Kaderstelling

Dit liquidatieplan is opgesteld op basis van een aantal (beleids)kaders, te noemen:

- Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr),
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA),
- Begroting 2026.

1.7 Doelstelling Liquidatieplan

De doelstelling van dit liquidatieplan betreft het verstrekken van inzicht in de bedrijfseconomische/financiële en personele consequenties van de opheffing van ODRA.

Dit liquidatieplan dient daarmee als input voor het besluit tot opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling ODRA en de overheveling van het vermogen van ODRA naar ODGM.

2. Proces van opheffing

2.1 Fasering opheffing

De opheffing van de ODRA geschiedt aan de hand van een aantal processtappen. De te volgen stappen dienen gebaseerd te zijn op hetgeen in de gemeenschappelijke regeling is bepaald en op de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Processtappen

1. Adviesbesluit van het Algemeen Bestuur van ODRA om aan colleges van de deelnemende gemeenten en het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland voor te stellen om de gemeenschappelijke regeling op te heffen.
2. Besluit tot opheffing door de Colleges van de deelnemende gemeenten en het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland.
3. Definitieve opheffingsbesluit (zie voorbeeld in bijlage): een opsomming van de colleges die hebben besloten tot opheffing van de GR en de bijbehorende data.
4. Het definitieve opheffingsbesluit wordt op gebruikelijke wijze bekend gemaakt (ingevolge artikel 26 Wgr).
5. Overdracht van rechten en plichten aan de rechtsopvolger, de GR Omgevingsdienst Groene Metropool.
6. Afronding liquidatie op basis definitieve jaarrekening 2025.
7. Uitschrijven bij de KVK als de vereffening is afgerond.

Het is van belang dat het proces van opheffing van ODRA en de voortgang hiervan nauwgezet wordt gevolgd. In hoofdstuk drie wordt daartoe ingegaan op de tijdsplanning van de bovenstaande processtappen.

Kanttekening bij het liquidatieplan is dat de eindbalans en saldi van diverse activa en passiva pas na 31 december 2025 opgemaakt zullen worden. De eindbalans wordt op basis van de jaarstukken 2025 van ODRA opgesteld. Zodra de cijfers bekend zijn, kan de financiële overdracht naar de ODGM plaatsvinden. Een definitief resultaat wordt dus uiteindelijk kenbaar gemaakt aan de hand van de jaarrekening 2025 van ODRA.

Conform artikel 34 van ODRA wordt het besluit tot opheffing genomen door ten minste 9 deelnemers. De deelnemers zijn in dit geval de colleges van Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland. De weg hiertoe is op 6 mei 2025 ingezet

met het nemen van het adviesbesluit om over te gaan tot een juridische fusie met de ODRN, welke overgaat in ODGM.

2.2 Verwerking van het vermogen

Uitgangspunt is dat de ODGM alle onderdelen die bedoeld worden met betrekking tot dit liquidatieplan van ODRA één op één (as-is) overneemt. Het gaat dan om alle bezittingen, activa, passiva, verplichtingen etc..

2.2.1 Waardebepaling van de bezittingen

Ten aanzien van de aanwezige bezittingen wordt uitgegaan van de in de jaarrekening 2025 opgenomen waarde.

2.2.2 Overname van de verplichtingen

Inzichtelijk zal worden gemaakt welke niet uit de balans blijkende verplichtingen er per 31 december 2025 bestaan, die overgenomen zullen worden door ODGM. Ook wordt voor de liquidatie aandacht besteed aan verplichtingen en kosten voortvloeiend uit het besluit tot opheffing. De gevolgen van de opheffing voor het personeel worden in paragraaf 2.2.5 beschreven

2.2.3 Overdracht van vermogen ODRA

De overdracht van het vermogen en eigendommen van ODRA vindt plaats op basis van de liquidatiebalans. Die komt overeen met jaarrekening 2025. In deze liquidatiebalans is daarnaast rekening gehouden met eventuele juridische risico's die ook in hoofdstuk drie zijn beschreven. De financiële overwegingen zijn in paragraaf 2.3 verder toegelicht en dienen als input voor de besluitvorming inzake uitkeren liquidatiesaldo aan de deelnemers. Vervolgens wordt op basis van het benodigde weerstandsvermogen voor de nieuwe dienst ODGM en de verdeelsleutel van de ODGM bepaald welke bijdrage iedere deelnemer van de ODGM moet leveren in het weerstandsvermogen van de ODGM.

2.2.4 Juridische kader

Door de fusie gaat het vermogen van de fuserende rechtspersonen (ODRN en ODRA) onder algemene titel over op de verkrijgende rechtspersoon (ODGM). In juridisch opzicht geldt dat de rechten en verplichtingen van ODRA blijven bestaan en van rechtswege overgaan naar ODGM. Dit gebeurt door uitvoering te geven aan artikel 34 van de gemeenschappelijke regeling, waarbij het liquidatieplan geldt als een bij opheffing in te vullen plan van vermogensoverdracht. Na een inventarisatie van de nog resterende rechten en plichten zal worden bezien hoe de levering daarvan moet plaatsvinden. Het is gebruikelijk om één en ander in afstemming met de accountant te laten plaatsvinden.

Bij deze liquidatie en overname door ODGM is geen btw-heffing aan de orde. Ook de overdracht van activa is niet btw-belast, omdat sprake is van een overdracht van onderneming.

Eventuele gevolgen voor de ODGM op de BTW na 1 januari 2026, dus na de overname en liquidatie van ODRA, worden op dit moment nog uitgezocht, maar vallen buiten dit liquidatieplan dat onder verantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur van ODRA valt.

2.2.5 Personeel

Huidige contractvormen en afspraken

De opheffing van ODRA heeft geen directe gevolgen voor het personeel in dienst van ODRA. Er is sprake van overgang van onderneming, rechten en plichten blijven zoals ze waren en gaan één op één over naar de ODGM. Personeel in dienst van het openbaar lichaam krijgt formeel wel een nieuwe werkgever, het Openbaar Lichaam Omgevingsdienst Groene Metropool.

Sociale paragraaf

Er wordt uitgegaan van overgang van onderneming en het principe "mens volgt werk". De taken behorende bij de huidige functies van de medewerkers blijven (in eerste instantie) ongewijzigd. De individuele arbeidsvoorwaarden worden overgenomen met behoud van de opgebouwde dienstjaren en verlof.

Personele aspecten, aandachtspunten

Met betrekking tot de overgang van de medewerkers zijn de besturen van beide gemeenschappelijke regelingen verantwoordelijk. Omdat de activiteiten van ODRA worden overgenomen in ODGM, betekent het feitelijk dat medewerkers van ODRA het werk blijven uitvoeren zoals zij gewend waren, maar wel een nieuwe werkgever krijgen, het Openbaar Lichaam

Omgevingsdienst Groene Metropool. Er zijn verder geen bijzonderheden die extra aandacht vragen.

2.2.6 Overige rechten en verplichtingen

Andere bestaande rechten en verplichtingen van ODRA dienen per 1 januari 2026 overgenomen te worden door ODGM.

De voor de opheffing en overdracht van bezittingen en vermogen relevante rechten en verplichtingen worden per onderdeel in beeld gebracht. De contracten die de ODRA heeft gesloten met derde partijen zullen worden overgenomen door ODGM op basis van de rechtsfiguur van contractsoverneming (artikel 6:159 BW), en worden gedurende het jaar 2025 verder in beeld gebracht.

2.3 Bedrijfseconomische/ financiële invalshoek: liquidatiebalans

2.3.1 Waardebepaling activa

ODRA beschikt op de liquidatiedatum nog over een inventaris die als materiële vaste activa gekwalificeerd kan worden. Zoals aangegeven wordt voor de materiële vaste activa uitgegaan van de jaarrekening 2025.

2.3.2 Liquidatiebalans

De liquidatiebalans wordt opgesteld op basis van de jaarrekening 2025. In de liquidatiebalans wordt daarnaast rekening gehouden met de hiervoor beschreven juridische aspecten bij de opheffing van ODRA.

Volledigheidshalve dient opgemerkt te worden dat in de begroting 2025 geen rekening is gehouden met de kosten inzake opheffing van ODRA. Deze kosten worden gedekt uit de verkregen middelen voor de fusie.

Activa

Voor de activa behorende bij ODRA geldt dat deze overgaan naar de ODGM op basis van de cijfers van de jaarrekening 2025.

2.3.7 De wijze van overdracht van bezittingen en opheffing van de ODRA

Het liquidatieplan, waarin de wijze van overdracht van vermogen en bezittingen en het voorstel tot opheffing van ODRA, dient door het Algemeen Bestuur van ODRA te worden voorgelegd aan de colleges van de deelnemers. Tenminste 9 deelnemers moeten tot opheffing besluiten, zoals gesteld in artikel 34 van de tekst van ODRA.

Hierna kan ODRA worden opgeheven. Door het genomen adviesbesluit op 6 mei 2025 is dit proces in gang gezet. Het besluit tot opheffing als zodanig betekent echter niet dat ODRA als entiteit in het recht ophoudt te bestaan. Dit is pas het geval als de liquidatie is voltooid en de melding 'geen baten' is gedaan bij de Kamer van Koophandel. Dit betekent dat alle (financiële) zaken zijn afgehandeld.

3. Planning besluitvorming

In hoofdstuk 2 zijn de stappen van het opheffingsproces beschreven. Gezien de tijdsplanning is het van belang dat de besluitvorming op de juiste momenten plaatsvindt. In dit hoofdstuk worden daartoe de volgende stappen van de besluitvorming gepresenteerd teneinde te komen tot opheffing van ODRA.

1. Opstellen uitgangspuntennotitie liquidatieplan mei/juni 2025.
2. Optioneel: zienswijze door raden en Staten.
3. Opstellen van het concept liquidatieplan in de zomer 2025.
4. Vaststellen concept liquidatieplan door Algemeen Bestuur op 11 september 2025.
5. Ontvangen zienswijzen van raden en Staten op concept liquidatieplan (termijn is 8 weken).
6. Toestemming raden en Staten van de deelnemende gemeenten en provincie voor de ontwerp-GR van ODGM, 1 oktober 2025.
7. Opheffingsbesluiten van de colleges (die tegelijk besluiten tot het treffen van de nieuwe GR) vóór 18 december 2025.
8. Bekendmaking van het opheffen van de GR ODRA conform artikel 38 lid 3 en 1 GR ODRA.
9. Doorrekening maken van de concept-jaarrekening 2025 naar de opheffingsdatum 1-1-2026.

Uitvoering liquidatieplan, fase na 1 januari 2026 tot uiterlijk 1 juli 2026

1. Uitvoering liquidatieplan
 - a. Administratieve afwikkeling (inschrijven/uitschrijven in registers e.d.).
 - b. Financiële afwikkeling (waaronder de jaarstukken 2025).
 - c. Overdracht van eventuele registergoederen per akte bij de notaris.
2. Uitschrijving Kamer van Koophandel.

Bijlagen

Bijlage 1: Uitgangspuntennotitie liquidatie

In deze notitie worden de afspraken weergegeven die betrekking hebben op de financiële liquidatie zoals vermeld in punt 4 van het Procesvoorstel Liquidatieplan – AB 6 mei 2025.

De Jaarrekening 2025 van beide latende diensten is een belangrijke basis voor de overdracht aan rechtsopvolger ODGM en de feitelijke afwikkeling van de financiële liquidatie van de latende diensten nadien. Om deze reden bevat deze notitie mede belangrijke uitgangspunten die dienen te worden betrokken bij de opstelling van de Jaarrekening 2025 van de beide latende Omgevingsdiensten.

Feitelijke afwikkeling van de liquidatie zal in 2026 plaatsvinden binnen elk van de latende Omgevingsdiensten afzonderlijk. Nadat al de hier uit voortvloeiende administratieve verplichtingen zijn afgewikkeld kan de liquidatie vervolgens ook in juridische zin worden afgewikkeld.

Ten aanzien van de financiële liquidatie worden op basis van balans/vermogenspositie van de latende Omgevingsdiensten de op de hierna volgende pagina's beschreven van belang zijnde punten onderscheiden:

1. Vaste activa

Immateriële vaste activa: ODRN en ODRA hebben geen immateriële vaste activa op de balans staan.

Materiële vaste activa: Materiële vaste activa in gebruik en eigendom van de latende OD wordt overgedragen aan de nieuwe ODGM. Dit uitgangspunt geldt eveneens voor materiële vaste activa die geen boekwaarde meer vertegenwoordigen. Materiële vaste activa die geen boekwaarde meer vertegenwoordigen worden "om niet" overgedragen aan de nieuw opgerichte dienst ODGM. Rechten en verplichtingen die hier (m.b.t. gebruik dan wel onderhoud) aan vastzitten komen toe aan de nieuwe dienst ODGM.

Financiële vaste activa: ODRA en ODRN hebben geen financiële vaste activa op de balans staan.

2. Vlottende activa

Voorraden: ODRA en ODRN hebben geen voorraden op de balans staan.

Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar

Vorderingen op openbare lichamen: Dit zijn de openstaande debiteuren per 31-12-2025. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's.

Uitzettingen in Rijks schatkist: Dit zijn de liquide middelen die ODRN en ODRA in de schatkist van het Rijk hebben gestort. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's.

Overige vorderingen: N.v.t.

Liquide middelen

Bank- en girosaldi: Dit zijn de liquide middelen die ODRN en ODRA hebben gestort op hun bankrekening bij de BNG. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's.

3. Overlopende activa

Overige nog te ontvangen bedragen: Dit zijn de bedragen die ODRN en ODRA in 2026 nog moeten ontvangen van andere overheden uit hoofde van exploitatie van de latende OD in het voorgaande boekjaar. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's.

Vooruitbetaalde bedragen: Dit betreft de bedragen die de latende OD in 2025 of eerder heeft betaald voor een prestatie in 2026 of later. Vooruitbetaalde bedragen die tot nut zijn voor de exploitatie van ODGM worden via de liquidatie-/openingsbalans overgebracht naar ODGM. Het ontstaan van nieuwe posten per ultimo 2025 wordt bij voorkeur vermeden. In dit verband worden contractpartners van de latende OD's proactief aangeschreven om aan te geven dat in 2026 doorlopende verplichtingen worden overgenomen door ODGM en hen te verzoeken in te stemmen met wijziging van de contractant en tenaamstelling. Waar nodig/gewenst zullen lopende contracten van de latende OD's worden beëindigd en nieuwe worden aangegaan (bijv. enkele verzekeringen).

Als er bij het opstellen van de jaarrekening 2025 posten worden vergeten of later naar voren komen, dan vallen deze in de exploitatie van het nieuwe jaar. Dat betekent dat eventuele nadelen (of voordelen) voor rekening van de nieuwe organisatie komen. Dit is een gebruikelijke gang van zaken in het jaarrekeningproces.

4. Vaste passiva

Eigen vermogen

Algemene reserve: ODRN en ODRA beschikken over een algemene reserve, zij laten het saldo van de algemene reserve vrijvallen in het rekeningresultaat 2025. Via dat resultaat vindt vervolgens een verrekening plaats met de deelnemende gemeenten, wat leidt tot een incidentele baat.

Tegelijkertijd is het van belang om een helder uitgangspunt te formuleren voor de vorming van de algemene reserve in de nieuwe organisatie. Daarbij geldt dat beide deelnemende organisaties naar evenredigheid financieel vermogen moeten inbrengen, op basis van gelijke waarderingsgrondslagen.

De hoogte van de algemene reserve van de nieuwe organisatie wordt bepaald op basis van een gewenste weerstandratio. Hiervoor worden de risico's van de nieuwe organisatie in kaart gebracht. Op basis van de analyse van deze risico's wordt vervolgens berekend welk bedrag nodig is als algemene reserve om financiële schokken op te vangen.

Bestemmingsreserves: Deze zijn gevormd voor specifieke doelen. Als de uitvoering van die doelen door de nieuwe organisatie wordt voortgezet, dan gaan zowel het doel als de bijbehorende middelen over naar de nieuwe organisatie. In dat geval vallen de bestemmingsreserves niet vrij, maar worden zij overgeheveld.

Gerealiseerde resultaat: Het gerealiseerde resultaat wordt conform het gestelde in de GR-tekst van de latende OD's afgewikkeld. In basis betekent dit dat een positief rekeningresultaat 2025 door de latende OD in 2026 wordt uitgekeerd aan de (latende) deelnemers van de betreffende OD. Een negatief rekeningresultaat 2025 wordt door de latende OD in 2026 in rekening gebracht bij de (latende) deelnemers van de betreffende OD. De ontwikkeling van de uitvoering 2025 wordt door beide diensten gevolgd en gerapporteerd via de reguliere rapportages, met daarin de prognose voor het te verwachten resultaat 2025.

Voorzieningen

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's: Beide latende OD's hebben een voorziening voor verlofsparen c.q. arbeidskosten gerelateerde verplichtingen¹. De betreffende voorzieningen zullen worden overgedragen aan ODGM, aangezien deze strekken ter dekking van

¹ ODRN: harmonisatietoelage en verlofstuwmeren. ODRA: harmonisatievergoeding, verlofsparen en personele kosten.

personele verplichtingen die eveneens door ODGM van de latende OD's worden overgenomen. Uitgangspunt is dat de voorzieningen bij elk van de latende OD's op gelijkwaardige grondslagen worden gewaardeerd.

<nog bekijken of gelijkwaardige grondslagen worden gewaardeerd. Indien dit niet het geval is dan treden ODRN en ODRA in overleg over welke acties nodig zijn om de voorziening gelijkwaardig te waarderen en stemmen hierover af met de accountant. Indien nodig wordt er ten laste van de exploitatie 2025 gedoteerd dan wel vindt er mogelijk vrijval plaats ten gunste van de exploitatie 2025. De budgettaire effecten hiervan vormen onderdeel van het rekeningsaldo 2025 van de latende OD. *N.B. Dit aspect vertoont nauwe samenhang met wat op pagina 6 van deze notitie geschreven is onder het punt "Niet uit de balans blijkende verplichtingen".* >

Schulden met een looptijd > 1 jaar: ODRN heeft geen schulden met een looptijd van meer dan 1 jaar op de balans staan, ODRA wel. Het gaat hier vooral over huur en leasefietsen, leasecontracten van auto's. Praktische zaken die de nieuwe dienst ook nodig heeft. De omvang wordt geïnventariseerd en gaan in principe over naar de nieuwe dienst.

5. Vlottende passiva

Schulden met een looptijd < 1 jaar

Overige schulden: Dit zijn de openstaande crediteuren per 31-12-2025. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's

Overlopende passiva

Verplichtingen die in een volgend jaar tot betaling komen: Dit zijn kosten voor producten of diensten die in 2025 of eerder aan ODRA en ODRN zijn geleverd, maar waarvan de factuur in 2026 wordt betaald. De financiële afwikkeling hiervan vindt in 2026 plaats binnen de latende OD's.

Voorschot bedragen van overheidslichamen: Dit zijn in 2025 of eerder van gemeentes en andere overheidsinstellingen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen als dekking voor lasten in 2026 of later. Deze bedragen worden meegenomen naar ODGM, tenzij uit overleg met de verstrekker blijkt dat het ontvangen voorschotbedrag per ultimo 2025 dient te worden afgerekend.

6. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

In het kader van de fusie is sprake van "overgang van onderneming". Dit betekent o.a. dat werknemers overgaan naar de nieuwe organisatie met

behoud van hun arbeidsvoorwaarden. Overeenkomstig dit principe behouden de medewerkers de opgebouwde rechten zoals positieve verlofsaldi en worden deze niet per ultimo 2025 vereffend binnen de latende OD. De betreffende rechten en de daaraan vanuit het oogpunt van de werkgever verbonden verplichtingen gaan over naar ODGM. De overdracht van dergelijke opgebouwde rechten laat onverlet dat de vigerende afspraken uit het (Gelderse) arbeidsvoorwaardenreglement en de daaraan verbonden interne Regeling zoals gebruikelijk van toepassing zijn op de situatie per ultimo 2025.

Met betrekking tot de opgebouwde verlofrechten c.q. openstaande verlofaanspraken worden in het kader van de financiële liquidatie de hierna genoemde relevante onderdelen onderscheiden:

Compensabele uren

In het arbeidsvoorwaardenreglement (art. 5.3, lid 2) is geregeld dat een werknemer aan het eind van het kalenderjaar een positief werkurensaldo van maximaal 72 uur mag hebben (in geval van een deeltijdfactor geldt dit aantal uren naar rato). Dit saldo gaat mee naar het volgende kalenderjaar en moet in dat volgende jaar worden opgenomen.

Binnen de latende OD's wordt er actief gestuurd op toepassing van de genoemde regeling(en). Slechts in uitzonderingsgevallen zal er maatwerk worden toegepast. De budgettaire effecten van dergelijk maatwerk dienen neer te slaan de in jaarrekening van de latende OD.

Wettelijk verlof

Op grond van de cao SGO kent het wettelijk verlof een houdbaarheid van 24 maanden. De houdbaarheid van het verlof is leidend bij de bepaling hoeveel verlofaanspraak er naar het volgende kalenderjaar wordt overgedragen. Niet tijdig genoten wettelijke verlofuren komen te vervallen. (Wettelijk is het niet toegestaan het betreffende verlof uit te keren.)

Bovenwettelijk verlof

De component bovenwettelijk verlof kent een houdbaarheidsdatum van vijf jaar. Op grond van de cao SGO mogen medewerkers van de niet genoten verlofuren (naar rato van hun deeltijdfactor) per jaar maximaal 72 uur laten uitbetalen. De lasten gemoeid met verlofverkoop in 2025 slaan neer in de exploitatie van de latende OD. Een eventueel niet genoten surplus aan bovenwettelijke uren waarvan de geldigheidsduur op 31-12-2025 verstrijkt komt te vervallen, tenzij deze wordt ingezet als bron voor het in de cao mogelijk gemaakte verlofsparen. Spaarverlof kent géén vervaldatum en voor

de financiële verplichtingen die hier mee samenhangen wordt door de latende OD een storting gedaan in de voorziening voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. De betreffende voorziening wordt door de latende OD's overgedragen aan ODGM, opdat ODGM op de bestemde tijd aan de verplichtingen kan voldoen.

De in de op de vorige pagina genoemde regelingen beschreven uitgangspunten zijn bedoeld om te voorkomen dat de OD wordt geconfronteerd met een stuwmeer aan nog op te nemen uren en daarmee samenhangende toekomstige lasten die niet binnen de reguliere exploitatie kunnen worden gedekt. De in de genoemde regelingen beschreven uitgangspunten zijn voor zowel ODRA en ODRN van overeenkomstige toepassing, waarmee ten aanzien van de liquidatie en de overdracht in basis sprake is van een gelijkwaardige uitgangssituatie. Dit houdt tevens in dat ODGM niet wordt geconfronteerd met verlofaanspraken met een meer dan gebruikelijke of wenselijke omvang die in een later jaar in de exploitatie tot uiting komen terwijl er geen specifieke voorziening tegenover staat. Bij het opmaken van de jaarrekening van de latende OD zullen de hiervoor per onderdeel uiteengezette maxima in acht worden genomen. In geval van eventuele uitzonderingssituaties treden de latende OD's actief in overleg over de hieraan in de jaarrekening van de latende OD te verbinden (en aan ODGM over te dragen) balanswaardering.

Hiernaast zal voor de volgende onderdelen zal nagegaan worden of er sprake is van grote verschillen tussen de situaties van de latende OD's:

Onderhanden werk / achterstanden

Jubileumuitkeringen

Ziektegevallen / risico op arbeidsongeschiktheid/WW

De latende OD's stemmen omwille van de vergelijkbaarheid af over de wijze waarop bij de hiervoor bedoelde beoordeling de omvang van de genoemde onderdelen wordt bepaald. Indien de omvang van de niet uit de balans blijken de verplichting naar verwachting groter is dan 0,5% van de in het financieel plan ODGM opgenomen begrote omzet van ODGM, dan zal hiervoor binnen de latende OD een voorziening worden gevormd. De betreffende voorziening wordt per 1-1-2026 overgedragen aan ODGM.

Niet voorziene omstandigheden met financiële gevolgen

De kans is aanwezig dat zich in 2025 situaties voordoen met financiële consequenties waarmee door de latende OD's geen rekening is gehouden in de jaarrekening 2025. Bijv. een factuur voor een prestatie die in 2025 is

geleverd, maar waarvan de kosten op de balans per ultimo 2025 niet zijn voorzien als 'nog te betalen'.

Indien zich een situatie voordoet zoals in de voorgaande alinea is bedoeld, dan vindt afwikkeling hiervan plaats ten laste van de exploitatie van ODGM indien en voor zover opname/vermelding in de jaarrekening 2025 van de latende OD omwille van de getrouwheid niet noodzakelijk is. Als fatale datum hierbij geldt het moment van vaststelling van de jaarrekening door het AB van de latende OD. Alle dergelijke situaties die zich voordoen ná vaststelling van de afzonderlijke jaarrekeningen slaan derhalve neer in de exploitatie van ODGM en zijn voor rekening van de gezamenlijke deelnemers. Hiervan wordt slechts afgeweken indien zich tot het moment van feitelijke afwikkeling van de liquidatie onvoorziene omstandigheden voordoen die een bedrag vertegenwoordigen van ten minste 0,5% van de in het financieel plan ODGM begrote jaaromzet van ODGM. Zodra de liquidatie van de latende OD een feit is, komen worden alle financiële verplichtingen definitief afgewikkeld via de exploitatie van ODGM.

Bijlage 2: Voorbeeld opheffingsbesluit

Intitulé

Opheffing Gemeenschappelijke Regeling X

Besluit van de gemeenteraden en de colleges van de gemeenten X houdende opheffing van de gemeenschappelijke regeling X

Besluit opheffing gemeenschappelijke regeling X

De raden en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten X, ieder voor zover het zijn bevoegdheden betreft;

Gelet op

- •

artikel 1 en artikel 9 van de Wet gemeenschappelijke Regelingen;

- •

artikel 11 van de gemeenschappelijke regeling X

BESLUITEN:

tot opheffing van de Gemeenschappelijke Regeling X per datum X, conform het daartoe opgestelde liquidatieplan.

De bekendmaking van dit opheffingsbesluit zal plaatsvinden conform artikel 26 van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Ondertekening

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026', 'Turap 2-2025' en 'Belastingverordeningen 2026'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☒ Besluitvormende vergadering

Procedure:

Datum vergadering

12 november (let op: vergadering start om 16.00 uur!)

Type voorstel

Raadsvoorstellen van het college van B&W

Spreekrecht publiek?

Nee

Voorgesteld resultaat:

Besluitvorming

Voorgesteld besluit / Kernboodschap

Ontwerp-begroting 2026

De gemeenteraad wordt voorgesteld de ontwerp-begroting 2026 vast te stellen. Daarbij wordt voorgesteld een nieuwe bestemmingsreserve Kunstwerken in te stellen voor het realiseren van kunstwerken in de openbare ruimte, de looptijd van de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie te verlengen tot minimaal 2027 en de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering op te heffen.

De bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds wordt ingezet om ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Bij deze Begroting wordt voorgesteld om, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.

2de tussenrapportage 2025

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap is de stand van zaken geduid rondom de uitvoering van de in de begroting voor 2025 opgenomen ambities, doelen en inspanningen binnen de verschillende programma's. Ook worden de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2025 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkelingen, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten in lopend beleid. In Turap-1 meldde het college een verwacht voordeel van € 7,4 miljoen in 2025. Met Turap-2 wordt daarbovenop een voordeel verwacht van € 11,3 miljoen. In de jaarrekening over 2025 zal de definitieve afwijking bekend worden.

Belastingverordeningen 2026

De gemeenteraad wordt voorgesteld de belastingverordeningen 2026 vast te stellen.

Let op: bij de Belastingverordeningen zit vanaf dit jaar een nieuwe verordening, namelijk de *verordening op de heffing en de invordering van leges voor ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026*. Deze is noodzakelijk voor de invoering van de zero emissiezone (vanaf 1 juni 2026, conform besluit 13 juni 2023). Op die manier kunnen deze ontheffingen praktisch en tijdig via een landelijk loket worden verleend.

Contactgegevens

Portefeuillehouder:
Paul Smeulders

Ambtenaar
Natasja Bouwman
natasja.bouwman@arnhem.nl
06 27135094

Raadsadviseur
Maaïke Piscaer
maaike.piscaer@arnhem.nl
06 31114892

Toelichting voorgestelde behandelwijze

**** Zie voor het gehele behandelproces van de ontwerp-begroting 2026 ook deze [hand-out](#) ****

- De Begrotingsraad start om 16.00 uur.
- Beraadslaging over de *Ontwerp-begroting 2026, Turap 2-2025 en Belastingverordeningen 2026* vindt vervolgens gebundeld plaats.
- Circa 18.00 uur is er een gezamenlijke maaltijd.
- Standaardspreektijden gelden, waarbij er voor alle fracties 5 minuten extra zal zijn (voor de algemene politieke beschouwingen).
- Spreekvolgorde: grootste oppositiefractie, gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder.
- Twee woordvoerders per fractie toegestaan: één algemeen en één financieel.
- Zie voor het totaaloverzicht van de gegeven pre-adviezen door het college over de besproken amendementen en moties op 5 november het behandelresultaat van deze Politieke Avond.

Vervolg aandachtspunten

Interactieve website

Op de website financien.arnhem.nl vinden jullie digitaal alle P&C stukken en zijn meer doorklik mogelijkheden dan in de print-versie.

Presentatie ontwerp-begroting 2025

Tijdens de [PA van 17 september](#) heeft het college de ontwerp-begroting 2026 gepresenteerd en toegelicht.

Informatief filmpje 'hoe lees ik de begroting'?

Vorig jaar is er vanuit de afdeling financiën een algemeen filmpje opgenomen over 'hoe lees ik de begroting'. Jullie vinden dit filmpje [hier](#).

Samenhang met Turap 2-2025 & Belastingverordeningen 2026

Tegelijk met de *ontwerp-begroting 2026* is de raad ook de *Turap-2 2025* aangeboden. De *Belastingverordeningen 2026* worden later aangeboden. Alle drie de stukken worden tegelijk behandeld.

Pilot nieuwe inrichting & vormgeving begrotingsprogramma's

Vanuit de auditcommissie is het traject bezig rondom de doorontwikkeling van de P&C producten. Tijdens de vorige begrotingsbehandeling waren al 4 programma's (bij wijze van pilot) doorontwikkeld, waarbij de volgende verbeterpunten waren doorgevoerd:

- per programma een voorblad (infographic) met het programma in één oogopslag
- ambities, doelen en inspanningen in één overzichtelijk schema opgenomen
- uniforme beschrijving van doelen in ER-vorm (groter, minder) en inspanningen in werkwoordsvorm: we zorgen voor, we ontwikkelen, enz.
- betere koppeling van budgetten aan doelen
- visuele weergave van de belangrijkste indicatoren met de ontwikkeling in de tijd

In deze begroting zijn alle programma's volgens dit nieuwe format opgebouwd. Voor de Turap geldt dat voor de 4 programma's die in de begroting van vorig jaar waren doorontwikkeld, per inspanning middels een kruis of een vinkje wordt aangegeven of de inspanning een afwijking heeft op de onderdelen inhoud, financiën, planning en risico's volgens vooraf omschreven richtlijnen. Zie ook de [raadsbrief 'Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' d.d. 01-04-2025](#).

Zero-based begroten

In deze begroting zijn 3 programma's zero based opgebouwd: participatie & armoedebestrijding, Klimaat & energie en Ruimtelijke ontwikkeling. Bij zero-based begroten worden budgetten in de begroting op basis van de uitgevoerde activiteiten weer vanaf nul opgebouwd om het verband tussen de uitgevoerde activiteiten en het budget te herstellen. Dit in plaats van te beginnen met het vorige budget en dat zo nodig aan te passen. Kijk voor meer informatie [deze presentatie](#). Sinds Begroting 2023 zijn nu 9 programma's zero based opgebouwd

Moties & toezeggingen

In deze Begroting 2026 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties verwerkt:

- 21M56 Kappen en dunnen bomen in begroting (zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen)
- 25M87 Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen
- 25M89 Duurzame alternatieven voor reisbewegingen
- 25M90 Voortzetten beleid energietransitie
- 25M91 Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede
- 25M92 Eerlijker heffen (met concrete vertaling in de verordening afvalstoffenheffing)
- 25M93 Aanpak PrEP
- 25M94 Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad
- 25M95 Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen
- 25M97 Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem
- 25M98 Stadsontwikkelfonds binnen vastgestelde kaders
- 25M102 Meedoen vanaf dag 1
- 25M104 Compensatie gestegen lasten cultuursector
- 25M106 Maak parallel plannen de standaard voor de woningbouw
- 25M107 Horecastewards
- 25M112g Arnhem op de kaart
- 25M113 In gang zetten van de transformatie van het sociaal domein
- 25M115 Buurtconciërges
- 25M119 Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein
- 25M120 Ouderenbeleid uitvoeren
- 25M121 Gelijktrekken Gelrepas 67+
- 25M122 Verhuiscoach

- 25M123 Sportpark Schuytgraaf
- 25M124 Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie
- 25M130 Leg woekerprijzen voor dierenzorg aan banden
- 25M131 Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen
- 25M132 Extra capaciteit zorgfraude opsporen
- 25M136 Detailhandelsbeleid
- 25M138 Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar
- 25M142 Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud
- 25M144 Informatieveiligheid en privacy
- 25M145 Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren
- 25M156 Meer aandacht voor financiële weerbaarheid
- 25M157 Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten
- 25M158 Taalrijk opgroeien
- 25M160g Behoud Buurthuizen in Arnhem

Bijlage: Portefeuilleoverzicht college B&W

Ahmed Marcouch, burgemeester

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving (onderdeel openbare orde en veiligheid)
- Veiligheidshuis
- Regionale samenwerking (burgemeesterstaken)
- G40 Algemeen Bestuur
- Externe relaties
- Lobby
- Integriteit
- Herdenken

Cathelijne Bouwkamp, wethouder Stedelijke Ontwikkeling, Groen, Duurzaamheid en Cultuur

- Nationaal Programma Arnhem-Oost
- Cultuur
- Groen in de stad en klimaatadaptatie
- Duurzaamheid, inclusief energietransitie gebouwde omgeving en grootschalige opwek, exclusief energietransitie bedrijven en industrie en duurzame mobiliteit
- Stedelijke ontwikkeling en ruimtelijke ordening (inclusief Omgevingswet)
- Wijkwethouder van Presikhaaf

Nermina Kundić, wethouder Onderwijs en Jeugd, Duurzame Mobiliteit en Economie

- Onderwijs
- Algemeen jeugdbeleid
- Mobiliteit
- Economische Zaken en Citymarketing
- Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit
- Toerisme en Recreatie
- Regionale samenwerking (naast de rol van de burgemeester)
- Projecten Kleefse Waard en Stadsblokken Meinerswijk
- Wijkwethouder van Alteveer, Cranevelt, Geitenkamp, Monnikenhuisen en Velperweg e.o.

Bob Roelofs, wethouder Burgerparticipatie, Openbare Ruimte, Binnenstad en Sport

- Burgerparticipatie
- Openbare Ruimte en Afval
- Binnenstad
- Jeugdzorg

- Sport
- Evenementen
- Erfgoed
- Ouderen
- Wijkwethouder van Centrum, Spijkerkwartier en Het Arnhemse Broek

Eva van Esch, wethouder Natuur, Milieu en Zorg

- Natuur en stadsparken
- Water, milieu en luchtkwaliteit
- Dierenwelzijn en biodiversiteit
- (Stads)Landbouw
- Omgevingsdienst (ODRA) en vergunningen en handhaving (ODRA)
- Wet Maatschappelijke ondersteuning (WMO), sociale wijkteams
- Wijkwethouder van Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg

Marjan van Munster, wethouder Bestaanszekerheid en Leefbare wijken

- Werk en Inkomen
- Wijken en wijkgericht werken
- Leefbaarheid
- Welzijn
- Armoedebeleid, Schulddienstverlening, Toeslagenschandaal
- Transformatie sociaal domein
- Woonwagenzaken
- Integraal accommodatiebeleid
- Wijkwethouder van Malburgen, Elden en De Laar

Paul Smeulders, wethouder Financiën, Wonen en Vluchtelingen

- Financiën
- Wonen
- Grondzaken
- Asiel, Vluchtelingen en inburgering
- Project Rijnpark
- Wijkwethouder van Heijenoord-Lombok, Klarendal, Sint Marten-Sonsbeek, Burgemeesterswijk, Hoogkamp, Hoogstede-Klingelbeek en Schaarsbergen

Maurits van de Geijn, wethouder Inclusie, Digitale Zaken, Organisatie en Publieke Gezondheid

- Inclusie en diversiteit
- Maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, huiselijk geweld en kindermishandeling
- Publieke gezondheid en GGD
- Internationale samenwerking
- Digitalisering & Automatisering, Privacy

- Publieke Dienstverlening
- Bedrijfsvoering en Personeel & Organisatie
- Communicatie
- Gemeentelijk vastgoed
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (DB en AB)
- Beschermd wonen en Beschermd Thuis
- Wijkwethouder van Schuytgraaf en Elderveld

Portefeuilleoverzicht college B&W in verhouding tot de stedelijke programma's in de Begroting

Begrotingsprogramma's		Portefeuillehouder
S00	Bestuur, dienstverlening en financiën	
	<i>Regionale samenwerking (burgemeester)</i>	Marcouch
	<i>Herdenken</i>	Marcouch
	<i>Regionale samenwerking (wethouder)</i>	Kundić
	<i>Publieke dienstverlening</i>	Van de Geijn
	<i>Wijken en wijkgericht werken</i>	Van Munster
	<i>Financiën</i>	Smeulders
	<i>Digitalisering, automatisering, privacy</i>	Van de Geijn
	<i>Bedrijfsvoering</i>	Van de Geijn
	<i>Burgerparticipatie</i>	Roelofs
S01	Veiligheid	
	<i>Openbare orde en veiligheid</i>	Marcouch
	<i>Veiligheidshuis</i>	Marcouch
S02	Bereikbaarheid	
	<i>Mobiliteit</i>	Kundić
S03	Economie	
	<i>Economische Zaken</i>	Kundić
	<i>Citymarketing</i>	Kundić
	<i>Toerisme en recreatie</i>	Kundić
	<i>Evenementen, Slag om Arnhem</i>	Roelofs
	<i>Communicatie</i>	Van de Geijn
S04	Onderwijs	
	<i>Onderwijs</i>	Kundić
S05	Cultuur	
	<i>Cultuur</i>	Bouwkamp
	<i>Erfgoed</i>	Roelofs
S06	Participatie en armoedebestrijding	
	<i>Werk en Inkomen</i>	Van Munster
	<i>Armoedebeloid</i>	Van Munster
	<i>Schulddienstverlening</i>	Van Munster
S07	Zorg	
	<i>Jeugdzorg</i>	Roelofs
	<i>WMO en sociale wijkteams</i>	Van Esch
S08	Welzijn en inclusie	
	<i>Welzijn</i>	Van Munster
	<i>Asiel, Vluchtelingen en inburgering</i>	Smeulders
	<i>Inclusie en Diversiteit</i>	Van de Geijn
	<i>Vrouwenopvang en huiselijk geweld</i>	Van de Geijn

	<i>Ouderen</i>	Roelofs
	<i>Jeugd</i>	Kundić
S09	Gezondheid en sport	
	<i>Sport</i>	Roelofs
	<i>Publieke gezondheid en GGD</i>	Van de Geijn
S10	Klimaat, energie en milieu	
	<i>Duurzaamheid incl. energietransitie</i>	Bouwkamp
	<i>Duurzaamheid bedrijven en mobiliteit</i>	Kundić
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	
	<i>Stedelijke ontwikkeling, ruimtelijke ordening, omgevingswet</i>	Bouwkamp
	<i>Water, milieu en luchtkwaliteit</i>	Van Esch
	<i>ODRA, vergunning en handhaving</i>	Van Esch
	<i>Grondzaken</i>	Smeulders
S12	Wonen en leefomgeving	
	<i>Groen en klimaatadaptie in de stad</i>	Bouwkamp
	<i>Openbare ruimte</i>	Roelofs
	<i>Afval</i>	Roelofs
	<i>Natuur en stadsparken</i>	Van Esch
	<i>Dierenwelzijn en biodiversiteit</i>	Van Esch
	<i>Wonen</i>	Smeulders

PROCES BEHANDELING ONTWERP BEGROTING 2026-2029

Aanbieden + presentatie - 17 september

- 18.45 – 19.15 uur

Technische vragenmarkt – 8 oktober

- 18.00 – 19.30 uur (inclusief maaltijd)

Informatieve technische sessie – 8 oktober

- Technische/informatieve sessie 'stand van zaken grote projecten'

Reces: 13 tm 19 oktober

Meningsvormende bespreking – 22 oktober

- Aanvang 16.30 uur (inclusief maaltijd)
- 9 raads kamers geordend per portefeuillehouder (inclusief kamer financiën)
- Start met inspreekmoment
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Geen uitloop mogelijk

Bespreken moties & amendementen – 5 november

- 3 'avondvullende' raads kamers met meerdere wethouders per kamer
- Indeling wordt maandagmiddag 3 november gepubliceerd
- Meerdere woordvoerders toegestaan
- Geen uitloop mogelijk

Besluitvorming – 12 november

- Aanvang 16.00 uur (inclusief maaltijd)
- Standaardsprektijden, waarbij er voor alle fracties 5 minuten extra zal zijn (voor de algemene politieke beschouwingen)
- Spreekvolgorde: grootste oppositiefractie, gevolgd door de grootste coalitiefractie en zo verder
- Twee woordvoerders per fractie toegestaan, één algemeen en één financieel

Aanbieden stukken

Op 17 september is er voor alle raadsleden en fractievolgers één fysiek exemplaar van de ontwerp-begroting aanwezig. Alle stukken zijn digitaal in te zien via <https://financien.arnhem.nl/> Weten hoe je de begroting kunt lezen?

Bekijk [dit filmpje](#)

Samenhang

Tegelijk met de begroting wordt de raad ook de Turap-2 2025 aangeboden. De Belastingverordeningen 2026 volgen iets later. De stukken worden alle drie tegelijk behandeld.

Technische vragen

Mondeling: Technische vragenmarkt: 8 oktober 18.00 tot 19.30 uur

Schriftelijk:

- deadline indienen: donderdag 9 oktober 17.00 uur
- deadline beantwoording: dinsdag 21 oktober
- Indienen via technischevragenraad@arnhem.nl

Moties en amendementen

- Deadline inleveren voor bespreking moties en amendementen: **vrijdag 31 oktober 9.00 uur (maar bij voorkeur eerder)**
- Deadline inleveren voor besluitvorming: maandag 10 november 12.00 uur

Doorontwikkeling begroten & verantwoorden

Vanuit de auditcommissie is het traject bezig rondom de doorontwikkeling van de P&C producten. Wat dit betekent voor de ontwerp-begroting 2026 en turap-2025 leest u in de [raadsbrief 'Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' d.d. 01-04-2025](#).

Turap-2 2025

Begroting 2026

Wethouder Financiën
Paul Smeulders

17 september 2025

Turap-2 2025

- In de eerste tussentijdse rapportage (Turap-1): alleen financiële voortgang
- In de tweede tussentijdse rapportage (Turap-2) ook inzicht in:
 - voortgang ambities, doelen en inspanningen voor 2025
 - budgetoverhevelingen (terugblik 2024 en vooruitblik 2025)
 - voortgang investeringen
 - beheersing verbonden partijen
 - stand van zaken amendementen en moties (aangenomen bij Begroting 2025)

Turap-2 2025

- Het totaal aan financiële afwijkingen laat het volgende beeld zien:

	Begroting	Afwijking	Prognose	
	Stand Juli	Turap 2	Turap 2	
	2025			
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Lasten	1.053.581	4.863	1.058.444	N
Baten	1.025.816	18.257	1.044.073	V
Saldo lasten en baten	-27.765	13.394	-14.371	V
Toevoegingen aan reserves	53.142	3.400	56.542	N
Onttrekkingen aan reserves	88.271	1.278	89.549	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	35.129	-2.122	33.007	N
Prognose resultaat	7.364	11.272	18.636	V

- Alle afwijkingen op een rij: zie totaalbeeld in de Turap. Per programma vervolgens toegelicht
- Het verwachte voordeel voor de algemene reserve is meegenomen in de prognose van de weerstandsfactor in de Begroting 2026

Turap-2 2025 doorontwikkeling

Vier pilotprogramma's uit Begroting 2025 op nieuwe wijze verantwoord:

S01 Veiligheid
S05 Cultuur

S06 Participatie en armoedebestrijding
S10 Klimaat en energie

Ambitie uit Begroting 2025

Verantwoording in Turap 2025

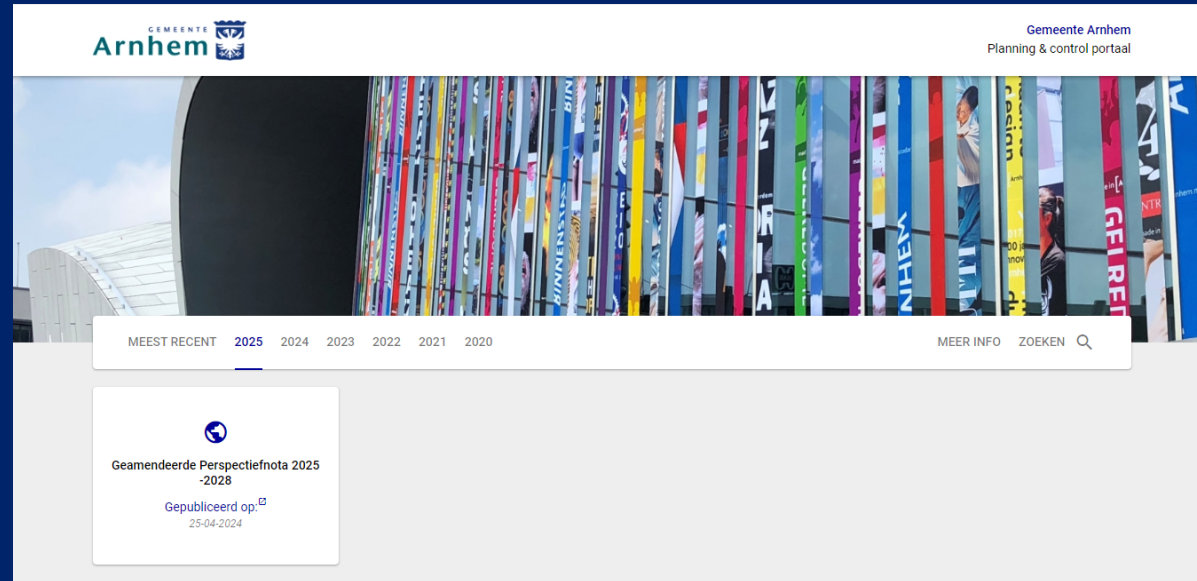
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen							
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?				
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris	
1.1 Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	1.1.1 We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden	Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Via Rijnstad bieden wij ketenpartners de training "Alert op geldzorgen aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. We bieden kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.	✓	✓	✓	✓	

*Doelen,
inspanningen en
toelichting uit
Begroting 2025*

Begroting Arnhem

Boekwerk Begroting

Website: [portal financien.arnhem.nl](https://portal.financien.arnhem.nl)

Filmpje met ambtelijke toelichting:
- De Begroting in het algemeen

Te bespreken

- Opbouw van de Begroting
- Financiële ontwikkelingen: waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?
 - * aanloop naar de Perspectiefnota 2026-2029
 - * de Perspectiefnota
 - * de meicirculaire 2025
 - * besluitvorming Perspectiefnota
 - * de Begroting 2026
- Ontwikkeling van de (woon)lasten
- Zero based begroten en meetbare doelen
- Proces behandeling in de raad

Opbouw Begroting Arnhem

- Deel 1: Hoofdpijnen van beleid en financieel kader:
 - Hoofdpijnen van beleid
 - Ontwikkelingen in het financieel kader
- Deel 2: Beleidsbegroting
 - 13 begrotingsprogramma's waarin wijken zijn geïntegreerd (inspanningen)
 - Paragrafen
- Deel 3: Financiële begroting
 - Financiële tabellen
- Bijlagen

Waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?

Naar de Perspectiefnota 2026-2029

In aanloop naar de PPN was het beeld:

- autonome financiële ontwikkelingen konden meerjarig van dekking worden voorzien, maar...
- weinig tot geen (structurele) ruimte voor dekking van voortzetting ingezet beleid of nieuwe ambities die we graag zouden zien

Perspectiefnota 2026-2029 en Turap-1 2025

En zo ontstond het volgende beeld in de Perspectiefnota 2026-2029:

Financieel beeld 2025-2029	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2025	2.118	-6.555	4.488	344	2.247
Totaal financieel beeld	7.361	-4.612	2.532	-2.009	-3.350
Totaal na Perspectiefnota	9.479	-11.167	7.020	-1.665	-1.103
<i>Waarvan structureel</i>	<i>59.709</i>	<i>1.387</i>	<i>1.311</i>	<i>-5.290</i>	<i>-18</i>
<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>-50.229</i>	<i>-12.554</i>	<i>5.709</i>	<i>3.625</i>	<i>-1.085</i>

Waarbij de weerstandsfactor er als volgt uit zag:

Financieel beeld 2025-2029	2025	2026	2027	2028	2029
Weerstandsfactor	1,3	1,2	1,3	1,3	1,3

Waar staan we nu en hoe zijn we hier gekomen?

Toen kwam de meicirculaire 2025:

- structurele voordelen vanaf 2025 als gevolg van actualisatie maatstaven en indexatie IU Participatie en IU Beschermd Wonen
- opnieuw uitstel invoering nieuw verdeelmodel Beschermd Wonen
- (voornamelijk incidentele) middelen in het gemeentefonds voor oplopende kosten jeugdzorg (obv rapport commissie Van Ark)

Conclusie: in totaal € 18 miljoen extra structurele ruimte vanaf 2026 en € 27 miljoen extra incidentele ruimte voor periode 2026-2028 (raadsbrief 4 juni 2025)

Deze extra incidentele en structurele ruimte maakte het mogelijk om bij de behandeling van de Perspectiefnota een groot aantal moties aan te nemen die vragen om op diverse beleidsterreinen extra middelen in te zetten

Waar staan we nu: beeld Begroting 2026

Verwerking van de meicirculaire, de bij de PPN aangenomen moties en een (beperkt) aantal nieuwe financiële ontwikkelingen na de PPN leidt tot een structureel sluitende begroting in de jaren 2026, 2027 en 2029:

Financieel beeld 2026-2029	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2026	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
<i>Waarvan structureel</i>	16.265	17.520	-3.953	2
<i>Waarvan incidenteel</i>	-18.232	-13.431	922	-3.405
Totaal Financieel beeld	0	0	0	0

Gisteren Prinsjesdag met de Miljoenennota:
wordt verwerkt in septembercirculaire → input voor informatiedossier nieuwe raad!

Financiële positie in Begroting 2026

De verhouding tussen benodigd en beschikbaar vermogen bepaalt de weerstandsfactor. Deze ligt in de jaren 2026-2028 op 1,5 en in 2029 op 1,4:

	2025	2026	2027	2028	2029
Weerstandsfactor	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4

Solvabiliteit alle jaren hoger dan streefcijfer van 14%:

Solvabiliteitsratio	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	31%	27%	25%	26%	24%	26%

Stand bestemmingsreserves: € 207 mln in 2026 aflopend naar € 152 mln in 2029

Stand algemene reserve: € 76 mln in 2026 aflopend naar € 72 mln in 2029

huisstijl

13

Wat komt er in 2026 binnen

	Rijk 767 mln
	Lokale heffingen 142 mln
	Overige inkomsten 142 mln
	Reserves 70 mln

€ 1.121 miljoen

We maken de komende jaren tientallen miljoenen vijf voor de bouw van een nieuw stadsdeel. Spoorzone Arnhem-Oost waar duizenden nieuwe woningen en werkplekken komen.

Zo zijn de uitgaven in 2026

Bestuur, dienstverlening en financiën	€ 133 mln.
Veiligheid	€ 31 mln.
Bereikbaarheid	€ 60 mln.
Economie	€ 10 mln.
Onderwijs	€ 66 mln.
Cultuur	€ 45 mln.
Participatie en armoedebestrijding	€ 229 mln.
Zorg	€ 236 mln.
Weldyn en industrie	€ 50 mln.
Gezondheid en sport	€ 40 mln.
Klimaat en energie	€ 33 mln.
Kulturele ontwikkeling	€ 94 mln.
Vrouwen en leefomgeving	€ 85 mln.

Subtotaal	€ 1.121 mln.
------------------	---------------------

KANSRIJK

€1,2 miljoen voor jongerenwerk en meer opbouwwerk is

€1,2 miljoen voor extra capaciteit
schulddienstenverlening door
de gemeente

€95.000 voor gratis bibliotheekabonnementen tot 24 jaar

€300.000 naar paragraaf 850 en 851 voor andere landen

€2 miljoen voor voldoende opvang en activatie van daklozen en vluchtelingen

CEMENTE

VERBONDEN

€900.000 aan investeringen in de
culturele sector en €700.000 voor de

€200.000 voor betere dienstverlening

aaninwonen, oorspronken en
instellingen

€100.000 voor aanpak diversiteit en inclusie

GROEN

€2,3 miljoen voor Park Beekdal op de Rijnberg

€600.000 voor de verdere
ontwikkeling van het studententoe

€500.000 voor stadslandbouw met voerstruiken en bomen

on?

DUURZAAM

€2 miljard Investeren in de energietransitie en doorgaan met de Arnhemse aanpak energietoernooi

Ontwikkeling van Blijpark, onze
steuwe wijk met 7.000 woningen,
5.000 banen en een park

Minder CO₂-uitstoot. 1 juni 2026
voor een werkdag een zero-emissie zone is

€1,5 miljoen om centrum na de brand opnieuw op te bouwen en

we verbeteren de leefbaarheid van
wiflow ntelcentra

Wilt u meer weten?

Kijk op financien.arnhem.nl

Moties bij PPN (1)

In deze Begroting 2026 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties verwerkt:

- 21M56 Kappen en dunnen bomen in begroting
- 25M87 Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen
- 25M89 Duurzame alternatieven voor reisbewegingen
- 25M90 Voortzetten beleid energietransitie
- 25M91 Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede
- 25M92 Eerlijker heffen (met concrete vertaling in de verordening afvalstoffenheffing)
- 25M93 Aanpak PrEP
- 25M94 Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad
- 25M95 Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen
- 25M97 Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem
- 25M98 Stadsontwikkelfonds binnen vastgestelde kaders

Moties bij PPN (2)

In deze Begroting 2026 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties verwerkt:

- 25M102 Meedoen vanaf dag 1
- 25M104 Compensatie gestegen lasten cultuursector
- 25M106 Maak parallel plannen de standaard voor de woningbouw
- 25M107 Horecastewards
- 25M112g Arnhem op de kaart
- 25M113 In gang zetten van de transformatie van het sociaal domein
- 25M115 Buurtconciërges
- 25M119 Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein
- 25M120 Ouderenbeleid uitvoeren
- 25M121 Gelijktrekken Gelrepas 67+

Moties bij PPN (3)

In deze Begroting 2026 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties verwerkt:

- 25M122 Verhuiscoach
- 25M123 Sportpark Schuytgraaf
- 25M124 Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie
- 25M130 Leg woekerprijzen voor dierenzorg aan banden
- 25M131 Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen
- 25M132 Extra capaciteit zorgfraude opsporen
- 25M136 Detailhandelsbeleid
- 25M138 Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar
- 25M142 Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud

Moties bij PPN (4)

In deze Begroting 2026 zijn de (financiële) gevolgen van de volgende aangenomen moties verwerkt:

- 25M144 Informatieveiligheid en privacy
- 25M145 Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren
- 25M156 Meer aandacht voor financiële weerbaarheid
- 25M157 Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten
- 25M158 Taalrijk opgroeien
- 25M160g Behoud Buurthuizen in Arnhem

Ontwikkeling (woon)lasten

In paragraaf Lokale heffingen:

- Uitgangspunten voor de begroting en tarieven toegelicht
- Diverse overzichten ontwikkeling lokale lastendruk opgenomen

Daaruit blijkt:

- Lastendruk stijgt in 2026 harder, maar neemt daarna af
- Oorzaak: hogere kosten taken inzameling/verwerking afval (door aanvullende kosten uit Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en prijs/areaal ontwikkeling)
- Afvalstoffenheffing vanaf 2026 met drie tarieven (één-, twee- en meer dan drie persoonshuishoudens)
- Tarieven OZB berekend op basis van voorlopige waardeontwikkeling. Mogelijk in december bijstelling als waardeontwikkeling substantieel anders uitpakt

Zero based begroten

- In deze Begroting 2026 3 programma's zero based opgebouwd:
Participatie & armoedebestrijding
Klimaat & energie
Ruimtelijke ontwikkeling
- Jaarlijks 2/3 programma's, zodat over periode van 4 jaar de gehele Begroting vanaf nul is opgebouwd
- Sinds Begroting 2023 zijn nu 9 programma's zero based opgebouwd

Vervolg doorontwikkeling begroten en verantwoord

- In overleg met de auditcommissie was opdracht om minimaal 4 nieuwe programma's volgens de lijn van de pilotprogramma's uit de Begroting 2025 op te pakken
- Resultaat: we hebben alle programma's kunnen doorontwikkelen
 - per programma een voorblad (infographic) met het programma in één oogopslag
 - ambities, doelen en inspanningen in één overzichtelijk schema opgenomen
 - uniforme beschrijving van doelen in ER-vorm (groter, minder) en inspanningen in werkwoordsvorm: we zorgen voor, we ontwikkelen, enz.
 - betere koppeling van budgetten aan doelen
 - visuele weergave van de belangrijkste indicatoren met de ontwikkeling in de tijd
- Doorontwikkeling wordt regelmatig in auditcommissie besproken
- In najaar (raads)brede evaluatie

Proces Begroting 2026/Turap 2025 in de raad

Technische vragenmarkt	8-okt
Deadline indienen technische vragen	9-okt
Deadline beantwoording technische vragen	21-okt
Meningsvormende bespreking	22-okt
Deadline indienen moties & amendementen	31-okt
Bespreken moties & amendementen	5-nov
Besluitvorming	12-nov

Voor alle technische vragen over P&C-producten:
technischevragenraad@arnhem.nl

Bedankt voor uw aandacht

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026', 'Turap 2-2025' & 'belastingverordeningen 2026'

raadskamer Smeulders onderdeel financiën

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Noomen (GroenLinks), Brandts (D66), Kumas, Maref (VVD), Meyer (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor Dieren) Ait Chrif (PvdA), Groot (CDA), Scholten (Volt), Nede (ChristenUnie)

De fracties van de SP, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder) Verheijen (concerncontroller), Bouwman (bestuursadviseur)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van **wethouder Smeulder (onderdeel financiën)** besproken. Voor de informatieve fase heeft zich 1 inspreker gemeld, de heer Ramon Barends namens Kennisnetwerk Arnhem Nijmegen. Vervolgens vindt de meningsvormende bespreking plaats in twee termijnen.

Toezeggingen

Europese middelen in paragraaf subsidies

Wethouder Smeulders zegt toe om vanaf de volgende begroting in de paragraaf subsidies een soort van (sub)paragraaf op te nemen met een overzicht van alle Europese subsidies.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
M. Piscaer

De voorzitter,
W. De Boef

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025'

raadskamer Smeulders

Fasering

☒ Informatieve bespreking	
☒ Meningsvormende bespreking	
☐ Bespreking Moties & Amendementen	
☐ Besluitvormende vergadering	

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers

Prinsen (GroenLinks), Brandts (D66), Kumas (VVD), Groot, Spruijt (Arnhem Centraal); Ten Thij (Partij voor de Dieren); Groenendijk (PvdA); Scholten (Volt); Malda (ChristenUnie).

De fracties van SP, CDA, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie en Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders (wethouder)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille wethouder Smeulders besproken.

Er hebben zich geen sprekers gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Deze is in twee termijnen afgerond.

Toezeggingen

Geen toezeggingen.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

W. de Boef

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Roelofs*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoolgers Morrenhof (CDA), Van der Ree (ChristenUnie), Philips (PvdD), De Vries (Volt), Ait Chrif (PvdA), Dayioglu (GroenLinks), Meyer (Arnhem Centraal), Lunter (Arnhem Centraal), Tuch (VVD), Pape (VVD), Weijers (D66).

De fracties van SP, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, FvD en Groep Van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Roelofs (wethouder)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Roelofs besproken. Er hebben zich geen sprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Beide termijnen van zowel de raadskamer als het college zijn afgerond.

Toezeggingen

- Wethouder Roelofs zegt toe in gesprek te gaan met de Arnhemse Sport Federatie over het signaal dat sportverenigingen administratieve lasten ervaren en de raad hierover te informeren.
- Wethouder Roelofs zegt toe uiterlijk in Q2 2026 de gemeentelijke monumentenschildjes in de stad te realiseren en de raad hierover te informeren.
- Wethouder Roelofs zegt toe de extra maatregelen voor brandpreventie mee te nemen in de terugkoppeling aan de raad over het herstel van de brand in de binnenstad.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
R. Oosthout

GEMEENTERAAD ARNHEM BEHANDELRESULTAAT

De voorzitter,
N. Eppich

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Van de Geijn*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers De Boef (GroenLinks), Heemskerk (D66), Feitsma (VVD), Akbulut (Arnhem Centraal), Hogenhout (Partij voor de Dieren), Roelen (SP), De Vries (Volt)

De fracties van PvdA, CDA, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, FvD en Groep Van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van de Geijn (wethouder), El Kaddouri (ambtelijke ondersteuning)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Van de Geijn besproken. Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve bespreking waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Beide termijnen van zowel de raadskamer als het college zijn afgerond.

De wethouder komt schriftelijk terug op de vraag van Arnhem Centraal over de samenwerking met platform In Je Bol.

Toezeggingen

- Wethouder Van de Geijn zegt toe de raad te informeren als de termijn voor het realiseren van een briefadres voor dak- en thuislozen langer is dan enkele dagen.

Conclusie

GEMEENTERAAD ARNHEM BEHANDELRESULTAAT

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
R. Oosthout

De voorzitter,
M. Loor

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Marcouch*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Meref (VVD), Pape (VVD), Groot (CDA), Nede (ChristenUnie), Kemperman (D66), Scholten (Volt), Lu (PvdD), Dayioglu (GroenLinks), Visser (PvdA), Groot (Arnhem Centraal), Meiboom (Forum voor Democratie).

De fracties van SP, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Groep van den Broek waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: Marcouch (burgemeester), Verhoeven (adviseur), Kleij (adviseur).

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van burgemeester Marcouch besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking.

Tijdens de meningsvormende bespreking worden onder andere vragen gesteld over de inzet van straathoekwerkers, de brandveiligheid in de binnenstad, middelenpreventie in relatie tot de veiligheidsketen, het houdverbod voor dieren, geweld tegen vrouwen en de LHBTI-gemeenschap, de wijkgerichte inzet en betrokkenheid van inwoners en ervaringsdeskundigen, jeugdcriminaliteit en overlast, het vergroten van de pakkans en de meldingsbereidheid, intimidatie, radicalisering, de capaciteit van handhaving en politie, het tegengaan van verloedering, de Bibob-toets, de inzet van sfeerkeepers op de Korenmarkt, het uitblijven van extra investeringen ondanks een negatieve trend, de beperkte inzet van stadsmariniers, out-of-pocketkosten bij crisissituaties, spanningen in de geopolitieke wereld en de daarbij behorende handreiking voor weerbaarheid en veerkracht, het rapport van de Raad van Europa over geweld tegen vrouwen, en de inzet van slachtofferdevices en nieuwe apps.

Toezezzingen

Straathoeckwerkers behouden

De burgemeester spreekt zijn waardering uit voor de straathoekwerkers en zegt toe zich in te zullen spannen om deze expertise, kennis en capaciteit te behouden. Dat kan zijn met de huidige organisatie of met een andere organisatie.

Brandveiligheid binnenstad

De burgemeester zegt toe om de vraag van de fractie D66 over de bereidheid van het college om de kansen voor een lokaal brandpreventiebeleid voor bestaande gebouwen te onderzoeken en hierover in het eerste kwartaal van 2026 een terugkoppeling te geven in afstemming met de andere portefeuillehouders schriftelijk te beantwoorden.

Houdverbod dieren

De burgemeester zegt toe de vraag van de fractie van de PvdD over het houdverbod van dieren in overleg met de andere betrokken portefeuillehouder schriftelijk te zullen beantwoorden.

Geweld tegen vrouwen

De burgemeester zegt toe om binnen afzienbare tijd een raadsbrief aan de raad te sturen waarin wordt toegelicht welke acties de gemeente Arnhem onderneemt ter voorkoming van geweld tegen vrouwen. Ook zal de burgemeester onderzoeken of en op welke wijze Arnhem kan profiteren van de aanpak van de gemeente Rotterdam en het initiatief Filomena.

Slachtofferdevice

De burgemeester zegt toe om de suggestie voor een proef met een slachtofferdevice te onderzoeken en de raad terug te koppelen over de vraag of dit initiatief geschikt en uitvoerbaar is voor de gemeente Arnhem.

Bibobtoets

De burgemeester zegt toe uit te zullen zoeken of ondernemers eerst een huurcontract moeten aangaan voordat ze een Bibob aanvraag kunt indienen en als dat het geval is of de procedure anders kan worden georganiseerd.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,

P. Wielaard

De voorzitter,

N.K.J. Wiggers

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Van Munster*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers

Coenders (GroenLinks); Kemperman, Weijers (D66); Eppich, Pape (VVD); Lunter; Kraaijenbrink (Arnhem Centraal); Ten Thij (Partij voor de Dieren); Groenendijk (PvdA); Roelen (SP); Neutkens (Volt); Van Harten (BurgerBelang Arnhem); Jansen, Van der Ree (ChristenUnie).

De fracties van het CDA, DENK, PVV, Forum voor Democratie en Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Marjan van Munster (wethouder)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Van Munster besproken.

Voor de informatieve fase hebben zich twee sprekers gemeld: Christiaan Sleurink van de sociale wijkteams en Maudy Hylkema van Rijnstad. Na de inspraak is gestart met de meningsvormende bespreking.

Toezeggingen

1. Wethouder Van Munster zegt toe zo snel mogelijk de opdracht voor straathoekwerkers concreet te maken zodat een nieuwe aanbieder gevonden kan worden – en daarover de raad te informeren
2. Wethouder Van Munster zegt toe uit te zoeken of op de gemeentelijke website aandacht gegeven kan worden aan initiatieven over veerkracht, eigen kracht en mantelzorg in de wijk, bijvoorbeeld via een link naar de websites van de wijken

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,

W. Lammers

De voorzitter,

C. Prinsen

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Bouwkamp*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Gerretschien (GroenLinks), Loo (D66), Van Engelenburg (VVD), Spruijt (Arnhem Centraal), Vroone (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Luijendijk & De Vries (Volt), Wiggers (BurgerBelang Arnhem), Malda (ChristenUnie)

De fracties van SP, CDA, DENK, PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: wethouder Bouwkamp en Saes (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Bouwkamp besproken.

Voor de informatieve fase hebben zich 3 inspreker gemeld:

1. Daria Bukvic en Mirjam van Tiel namens Theater Oostpool
2. Stefan Rebergen namens Luxor Live
3. Peter Hendrikx namens Theater aan de Rijn

Na de informatieve bespreking is gestart met de meningsvormende bespreking. De raadskamer heeft een eerste termijn gehouden en de wethouder heeft de vragen beantwoord. Er is geen tweede termijn gehouden.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
Steffan Vos

De voorzitter,
Wimer Heemskerk

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Kundic*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Yilmaz (GroenLinks), Heemskerk (D66), Maref & Feitsma (VVD), Akbulut & Kraaijenbrink (Arnhem Centraal), Lu (Partij voor de Dieren), Groenendijk (PvdA), Roelen (SP), Luijendijk & Neutkens (Volt), Jansen (ChristenUnie)

De fracties van BurgerBelang Arnhem, CDA, DENK, PVV, Forum voor Democratie en Groep Van den Broek waren niet aanwezig.

Verder aanwezig: wethouder Kundic en Chattelin (ambtelijke ondersteuning).

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is de portefeuille van wethouder Kundic besproken.

Er hebben zich geen insprekers gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. De meningsvormende behandeling is in twee termijnen gehouden en afgerond.

Toezeggingen

-

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de informatieve en meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
Steffan Vos

De voorzitter,
Nico Wiggers

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026' en 'Turap 2-2025' *raadskamer Van Esch*

Fasering

- ☒ Informatieve bespreking
- ☒ Meningsvormende bespreking
- ☐ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie

Aanwezig

De raadsleden/fractievoorgangers Gerretschien (GroenLinks), Weijers (D66), Kumas, Eppich (VVD), Lunter, Meyer (Arnhem Centraal), De Groot (Partij voor de Dieren), Groenendijk (PvdA), Neutkens (Volt), Van der Ree (ChristenUnie)

De fracties van de SP, CDA, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie en Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van Esch (wethouder), Van Oudheusden (bestuursadviseur)

Bespreking

De bespreking van de *Ontwerp-begroting 2026* en *Turap 2-2025* vindt in samenhang plaats in 9 raadskamers, geordend per portefeuillehouder. In deze raadskamer is **de portefeuille van wethouder Van Esch** besproken. Er hebben zich **geen insprekers** gemeld voor de informatieve fase waardoor direct gestart kan worden met de meningsvormende bespreking. Deze vindt plaats in twee termijnen. Hieronder worden onder andere door Partij voor de Dieren, GroenLinks, Arnhem Centraal moties aangekondigd.

Toezeggingen

Stand van zaken uitvoeringsagenda Arnhemse Kost

Wethouder Van Esch zegt toe om uiterlijk in Q2 2026 de gemeenteraad te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoeringsagenda 'Arnhemse Kost', ook met betrekking tot de financiën.

Stand van zaken WMO regresrecht

Wethouder Van Esch zegt toe om de gemeenteraad in Q1 2026 verder te informeren over de stand van zaken rondom het WMO regresrecht.

Specificatie kosten bestrijding ratten

Wethouder Van Esch zegt toe schriftelijk terug te komen op de verhouding in het budget met betrekking tot

het bestrijden van ratten en deze voor bespreking van amendementen en moties van 5 november met de gemeenteraad te delen.

Evaluatie wijk-GGD

Wethouder Van Esch zegt toe de gemeenteraad dit jaar nog te informeren m.b.t. evaluatie over het jaar 2024 van de wijk-GGD. De evaluatie van 2025 volgt in Q3 2026.

Conclusie

Aan het einde van de bespreking concludeert de voorzitter dat de meningsvormende bespreking is afgerond. Er staat een bespreking van amendementen en moties gepland op woensdag 5 november.

De raadsadviseur,
M. Piscaer

De voorzitter,
J. Brandts

Raadsvoorstel 'Ontwerp-begroting 2026', 'Turap 2-2025' en 'Belastingverordeningen 2026'

Fasering

- ☐ Informatieve bespreking
- ☐ Meningsvormende bespreking
- ☒ Bespreking Moties & Amendementen
- ☐ Besluitvormende vergadering

Eerdere besprekingen

- [PA 17 september](#) – presentatie
- [PA 22 oktober](#) – informatieve & meningsvormende bespreking

Aanwezig

Raadszaal (Wethouders Roelofs, Van Esch en Van Munster)

De raadsleden/fractievoolgers Coenders, De Boef, Dayioglu (GroenLinks) Weijers, Zwijnepoel, Brandts, Loor, Van den Berg (D66), Pape, Eppich, Van Engelenburg (VVD), Kraaijenbrink, Meyer (Arnhem Centraal), Ten Thij, De Groot, Philips (Partij voor de Dieren), Berkelaar, Groenendijk (PvdA), Roelen (SP), Morrenhof (CDA), Neutkens, Snelting (Volt), Van der Ree, Jansen (ChristenUnie)
De fracties van PVV, Forum voor Democratie, Groep Van den Broek, BurgerBelang Arnhem en DENK waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Van Munster, Van Esch, Roelofs (wethouders)

Landgoed/Festival (Wethouders Smeulders, Bouwkamp, Kundic)

De raadsleden/fractievoolgers Gerretschien, Prinsen, Yilmaz (GroenLinks), Brandts, Loor, Heemskerk (D66), Van Engelenburg, Tuch, Kumas (VVD), Akbulut, Spruijt (Arnhem Centraal), Vroone, Lu (Partij voor de Dieren), Visser (PvdA), Elfrink (SP), De Vries, Snelting, Luijendijk (Volt), Malda (ChristenUnie).
De fracties van CDA, DENK, BurgerBelang Arnhem, PVV, Forum voor Democratie, Groep van den Broek waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Smeulders, Bouwkamp, Kundic (wethouder)

Walburgis (Burgemeester Marcouch en wethouder Van de Geijn)

De raadsleden/fractievoolgers Dayioglu, Noomen (GroenLinks); Kemperman, Van den Berg (D66); Maref; Feitsma (VVD); Van Lunteren, Groot (Arnhem Centraal); Hogenhout, Philips (Partij voor de Dieren); Aït Chrif (PvdA); Groot (CDA); Scholten (Volt); Wiggers (BurgerBelang Arnhem); Nede (ChristenUnie).
De fracties van de SP, Forum voor Democratie, Groep van den Broek, DENK en de PVV waren niet aanwezig

Verder aanwezig: Burgemeester Marcouch en wethouder Van de Geijn

Bespreking

De bespreking van de moties en amendementen over de 'Ontwerp-begroting 2026', 'Turap 2-2025' en 'Belastingverordeningen 2026' vond plaats in 3 raadskamers, waarbij in iedere raadskamer meerdere wethouders aanwezig waren. Hieronder staat een totaaloverzicht van de besproken moties en amendementen op volgorde van nummer.

Nummer	Naam	Indieners	Portefeuillehouder	Pre-advies
25A50	Meer budget voor dierenwelzijn	PvdD	Van Esch	Oordeel raad
25A51	Samen tegen huiselijk geweld en femicide	AC, Volt, D66, BBA	Van de Geijn/Marcouch	Oordeel raad
25A52	Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen	CU, CDA	Van de Geijn	Oordeel raad
25A53	Realistische tarieven afvalstoffenheffing	CU	Smeulders	Negatief
25A54	Ook antisemitisme benoemen	CU	Van de Geijn/Marcouch	Positief
25A55	Proef met aanbieden relatietherapie aan ouders	CU	Roelofs	Negatief
25A56	Werk maken van Veteraneninloophuis	CU	Van Munster	Positief na wijzigen
25A57	Geestelijke verzorging onderdeel van mentaal gezondheidsnetwerk	CU	Van de Geijn/van Esch	Positief
25A58	Een veilige openbare ruimte voor iedereen	GL, D66, BBA	Marcouch/Van de Geijn	Positief
25A59	Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie	D66, Volt	Bouwkamp	Oordeel raad
25A60	Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing	SP	Smeulders	Negatief
25A62	Investeer meer in grote (top)sportevenementen	VVD	Roelofs	Negatief
25A63	Maak werk van preventie door te investeren in sociaal raadslieden	SP	Van Munster	Negatief
25M208	Hormonale regeling - omdat je lichaam ook meewerkt	Volt, PvdD, GL	Van de Geijn	Positief
25M209	Bezuinigingen sociaal domein nog niet nodig	BBA	Van Esch	INGETROKKEN
25M210	Ruimte voor Oostpool	BBA	Bouwkamp	Negatief
25M211	Mindervaliden en ouderen hebben recht op toegankelijkheid	BBA	Van de Geijn/Roelofs	INGETROKKEN
25M213	De Nederlandse vlag in de raadzaal	BBA	Marcouch	Oordeel raad
25M214	Rattenbestrijding uit het dierenwelzijnsbudget en naar onderhoud openbare ruimte	PvdD	Van Esch	INGETROKKEN
25M215	De studentenambtenaar als brug tussen stad en studiestad	AC	Kundic	Positief
25M216	Pak ook leegstand niet-woningen aan	SP, ChristenUnie	Kundic	Negatief

GEMEENTERAAD ARNHEM BEHANDELRESULTAAT

25M217	Internationalisering in balans; Minder internationale studenten naar Arnhem	SP	Kundic	Negatief
25M218	Geef de wijk Geitenkamp een beslissende stem in ontwikkeling van De Sperwer	SP	Van Munster	Positief na wijzigen, anders negatief
25M219	Leer uit de praktijk en de evaluatie; geen nieuw strooiscootersaga in Arnhem	SP	Kundic	Negatief
25M220	Garandeer tandartszorg voor lage inkomens	SP	Van Munster	Negatief
25M221	Trolleybussen in Ernems Blauw!	SP, VVD, Groep Van den Broek	Roelofs	Negatief
25M222	Realisatiestimulans naar Stadsontwikkelfonds	GL, PvdA, D66	Smeulders	Positief
25M223	Evaluatie Scheidingsloket en vergelijking integrale aanpak	CU	Roelofs	Overgenomen (toezegging) en daarmee INGETROKKEN
25M224	Geestelijke verzorging beschikbaar voor alle leeftijdsgroepen	CU	Van de Geijn/van Esch	Positief
25M226	Extra handhaving tegen femicide, discriminatie en geweld	CDA, BBA, VVD	Marcouch/van de Geijn	Negatief
25M227	Werken aan een weerbaar Arnhem	CDA	Marcouch	Positief
25M228	Behoud de straathoekwerkers!	D66, AC, VVD, BBA, PvdD	Van Munster	INGETROKKEN
25M229	Arnhemse Alliantie Rookvrije Terrassen	D66, CU (Nede), Volt (Neutkens)	Van de Geijn	Positief
25M230	Rolstoelgebruiker voetganger en fietser gaan voor	D66, ChristenUnie	Kundic	Positief
25M231	Brandpreventiebeleid	D66	Roelofs	Positief
25M232	In een klaslokaal kan je niet wonen	D66	Smeulders/Kundic	Negatief
25M233	Jeugdzorg op school	D66	Kundic/Roelofs	Positief
25M234	Arnhem Buitenbeweegstad	D66, VVD, CDA, Volt	Roelofs	Positief na wijzigen
25M235	De bijverdienbeloning verdient een vervolg	D66, GL, PvdA (Groenendijk)	Van Munster	Positief
25M236	Ambities voor herbouw binnenstad	D66	Roelofs	Niet besproken, preadvies volgt bij besluitvorming
25M237	Collectief Wonen Fonds	D66	Smeulders	Negatief
25M238	Maatschappelijk Meedoen Budget	D66	Van Munster	Positief
25M239	Vrijheid om gezonde keuzes te maken	D66	Van de Geijn	Positief na wijzigen
25M240	Meer nieuwe woningen door woningsplitsen	D66	Smeulders	Negatief
25M242	Investeren in eigen capaciteit op energie	GL, PvdA	Bouwkamp/Van de Geijn	Negatief

GEMEENTERAAD ARNHEM BEHANDELRESULTAAT

25M243	Bewoners blijven betrekken bij vergroenen	GL, PvdA	Bouwkamp	Oordeel Raad
25M244	Uitvoering van de 3-30-300 regel mogelijk maken	GL, PvdA	Bouwkamp	Positief
25M245	Afdeling voor Overheidsefficiëntie	FvD	Van de Geijn	Negatief

Toezeggingen

Vervolg straathoekwerkers

Wethouder Van Munster zegt toe de raad voor 1 maart 2026 via een raadsbrief te informeren over het vervolg van het behoud van de huidige straathoekwerkers en de overname door een andere aanbieder.

Pride and progress-vlag

Burgemeester Marcouch zegt toe de *pride and progress*-vlag permanent te laten wapperen bij het stadhuis van Arnhem

Kleur trolleybussen

Wethouder Roelofs zegt toe bij de provincie kenbaar te maken dat het van belang is dat de kleur van de Arnhemse trolleybussen blauw blijft en de raad over dit gesprek te informeren.

Evaluatie echtscheidingsloket

Wethouder Roelofs zegt toe n.a.v. motie 25M223 in de geplande evaluatie van het echtscheidingsloket in 2026 expliciet aandacht te besteden aan de vergelijking van de aanpak en resultaten met de integrale aanpak van het Relatie- en Scheidingsteam in Zwolle; en in de conclusies en aanbevelingen in te gaan op de doorontwikkeling van ondersteuning bij relatie- en scheiding in Arnhem.

Conclusie

De voorzitters hebben aan het einde van de beraadslaging geconcludeerd dat de bespreking van de moties en amendementen is afgerond en dat het voorstel kan worden doorgeleid naar besluitvorming op 12 november.

De raadsadviseurs,

M. Piscaer/ S. Vos
R. Oosthout
W. Lammers

De voorzitters,

W. Heemskerk/C. Prinsen
S. Van den Broek
G. Van der Laak

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A50**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Meer budget voor dierenwelzijn

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

De gemeenteraad besluit:

Op pagina 22 van de begroting 2026:

“De lasten nemen in 2026 toe met 165k door aanvullende middelen voor de opvang van zwefdieren en de diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie.”

Te vervangen door:

“De lasten nemen in 2026 toe met 265k en in de jaren 2027 tot en met 2029 met 214k door aanvullende middelen voor de opvang van zwefdieren, de diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie en extra middelen en capaciteit voor het realiseren van de uitvoeringsagenda dierenwelzijn.”

De bedragen in de tabel op pagina 221 worden conform bovenstaande tekst vervangen van

“165, 114, 114, 114”

door:

“265, 214, 214, 214”

Toelichting:

Tijdens de raadskamer over de begroting is gebleken dat de vaste bezetting onvoldoende is om de opgaven uit de Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn te realiseren. Om uitvoering te geven aan de uitvoeringsagenda is een ad hoc oplossing gevonden in de vorm van een inhuurconstructie.

Om te borgen dat de komende jaren uitvoering gegeven kan worden aan de Uitvoeringsagenda's Dierenwelzijn tot en met 2029, is extra budget noodzakelijk.

In de begroting was al opgenomen dat de inzet op rattenbeheersing in 2026 meer kost dan begroot. Kosten hiervoor zijn meegenomen.

De extra lasten worden gedekt vanuit het weerstandsvermogen.

Indiener:

Leo de Groot – Partij voor de Dieren

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A51**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Samen tegen huiselijk geweld en femicide

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Aan het begrotingsprogramma Welzijn en Inclusie onder Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving op pagina 159 de volgende

paragraaf toe te voegen:

“Arnhem investeert in het voorkomen van huiselijk geweld en femicide door brede voorlichting”

Huiselijk geweld en femicide blijven een groot maatschappelijk probleem dat ook in Arnhem aandacht en actie vraagt. Vroegtijdige herkenning van signalen en bewustwording van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn cruciaal om escalatie te voorkomen.

Door voorlichting en bewustwording breed in de samenleving te brengen — onder andere op scholen, in buurthuizen, bij zorgprofessionals en hulporganisaties — kunnen signalen van relationeel geweld eerder worden herkend en besproken.

Hiervoor stellen we voor vanuit de algemene middelen in 2026 € 350.000 en in 2027 € 350.000 beschikbaar te stellen, om zo bij te dragen aan een stad waarin iedereen zich veilig voelt en geweld in afhankelijkheidsrelaties zoveel mogelijk wordt voorkomen.

En dit te verwerken in de tabel op pagina 161 en het algemene beeld op pagina 22.

Toelichting:

Huiselijk geweld en femicide blijven een ingrijpend maatschappelijk probleem dat ook in Arnhem aandacht en actie vraagt. Het voorkomen van deze vormen van geweld begint bij vroegtijdige herkenning van signalen en het vergroten van bewustwording over geweld in afhankelijkheidsrelaties. Met dit amendement investeert de gemeenteraad van Arnhem gericht in het voorkomen van huiselijk geweld en femicide, het creëren van meer bewustwording en de acties die daaruit voortvloeien. Door voorlichting en bewustwording breed in de samenleving te brengen — onder andere op scholen, in buurthuizen, bij zorgprofessionals en hulporganisaties — kunnen signalen van relationeel geweld eerder worden herkend en besproken. Dit draagt bij aan een cultuur waarin inwoners elkaar weten te ondersteunen en hulp sneller wordt ingeschakeld wanneer dat nodig is.

Indieners:

Kiki Groot – Arnhem Centraal

Niels Scholten – Volt

Suzan Kemperman – D66

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Marin Noomen - GroenLinks

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A52**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Extra investering preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op pagina 170 de volgende tekst:

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

Te wijzigen in

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik. **Daarom verhogen wij het budget met € 50.000 per jaar. Deze middelen worden ingezet om extra maatregelen te financieren gericht op kwetsbare doelgroepen zoals uit de pilot preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen naar voren kwam.**

En de tabel op pagina 173 conform aan te passen.

Toelichting:

Door het wegvallen van een aantal SPUKs uit het GALA akkoord is, maar de wens om effectieve preventie middelengebruik onder jongeren te waarborgen én daar extra op in te zetten, mede ingegeven door de pilot middelengebruik¹, stelt de gemeente zelf budget beschikbaar om de aanpak te behouden en uit te breiden. Voor 2026 tot en met 2028 worden de algemene middelen aangewend. Met het idee dat deze investering zich daarna terugbetaald in de kostenvermindering voor verslavingszorg. Voor de jaren daarna worden de baten en lasten aldus verwerkt in de begroting.

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie

Luc Groot – CDA

Wimer Heemskerk – D66

¹ [Document Arnhem - Beantwoording art. 44 vragen Art.44-vragen 'Pilot preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen', d.d. 08-10-2025 - iBabs Publieksporaal](#)

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A53**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Realistische tarieven afvalstoffenheffing

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

- In de begroting op pagina 13 achter de zin *“In lijn met de aangenomen motie 25M92 doen we bij deze begroting een tariefvoorstel voor de afvalstoffenheffing waarbij er drie categorieën bestaan, namelijk: eenpersoonshuishouden, tweepersoonshuishouden en een huishouden van drie personen of meer.”* de volgende zin toe te voegen: *‘We stellen €450.000 beschikbaar uit de algemene reserve om de stijging voor meerpersoonshuishoudens te beperken tot maximaal 15%.’*

Toelichting:

Het draagvlak voor gedegen afvalbeleid neemt af wanneer de tarieven extreem stijgen van jaar op jaar. Volgens de “Verordening Afvalstoffenheffing 2026” stijgen de tarieven voor meerpersoonshuishoudens met 21% (meer dan €75,-). De tarievenstijgingen van jaar op jaar moeten redelijk en uitlegbaar zijn voor de inwoners van Arnhem.

Indiener:

Nathalie Nede – ChristenUnie

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A54**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Ook antisemitisme benoemen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

- In de begroting op pagina 158 achter de alinea *“We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van herkomst/huidskleur door de werkgroep ‘Arnhem tegen Racisme’ te faciliteren. Als gemeente Arnhem nemen wij ook deel aan deze werkgroep. In 2026 willen we samen met deze werkgroep een agenda (met speerpunten) presenteren. Daarnaast werken we aan een aanpak tegengaan moslimdiscriminatie. We besteden aandacht aan de doorwerking van het koloniaal en slavernijverleden. In 2026 gaan we onder andere verder met onze inspanningen voor een Arnhemse educatiemethode over het (Arnhemse) koloniaal en slavernijverleden.”*

de volgende zin toe te voegen:

‘Ook spannen we ons in tegen antisemitisme.’

Toelichting:

De Arnhemse Joodse gemeenschap geeft aan dat zij sinds 7 oktober 2023 meer antisemitisme ervaren. Dit gevoel wordt bevestigd door cijfers van de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding¹. In Arnhem pakken we alle vormen van racisme en discriminatie aan. Het is belangrijk om naast de reeds genoemde vormen van discriminatie ook antisemitisme expliciet te benoemen. Dit schept helderheid en erkenning naar alle groepen die racisme of discriminatie ervaren.

Indiener:

Nathalie Nede – ChristenUnie

¹ [Reactie NCAB op antisemitismecijfers OM en politie: “Antisemitisme onverminderd hoog; stijging zet door online” | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2026
Nummer amendement: **25A55**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Proef met aanbieden relatietherapie aan ouders

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

- Op pagina 143 onder We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom het gezin toe te voegen: We hebben niet alleen oog voor de hulpvraag van kinderen, maar ook voor het versterken van hun context. Daarom starten we in 2026 een pilot met het laagdrempelig aanbieden van relatietherapie, wanneer spanningen in de relatie van ouders mede de oorzaak van een vraag om jeugdhulp is of toekomstige vragen kan voorkomen;
- Hiervoor in 2026 en 2027 incidenteel 300.000 euro beschikbaar te maken vanuit de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg

Toelichting:

Spanningen in relaties kunnen een groot effect hebben op kinderen en dragen mede bij aan het ontstaan van (jeugd)hulpvragen. Het laagdrempelig aanbieden van relatietherapie aan ouders kan veel effect hebben, doordat ouders beter om leren te gaan met uitdagingen in hun gezinssituatie. De drempel om gebruik te maken van relatietherapie is echter hoog, mede vanwege de hoge kosten hiervan voor ouders. Dit terwijl we weten dat in complexe jeugdhulpvragen er vaak sprake is van multiproblematiek in het gezin, zoals een combinatie van bestaansonzekerheid en spanningen in de relatie. Het aanbieden van jeugdhulp alleen, richt zich te eenzijdig op kinderen, in plaats van op hun context. Kinderen krijgen hierdoor ten onrechte het gevoel dat alleen zij een probleem hebben. We stellen voor een pilot te starten waarmee in dit soort gevallen relatietherapie kan worden aangeboden. Dit kan escalatie en hogere kosten voorkomen. Onder meer de gemeenten Amsterdam, Zutphen en Venlo hebben hier ervaring mee – of starten hier pilots mee.¹ Door deze pilot op te nemen in de Arnhemse aanpak, kan ervaring worden opgedaan met een vorm van vroegtijdige, relationele ondersteuning die past binnen de transformatie van de jeugdhulp en het versterken van het lokale zorgnetwerk.

We willen de kosten dekken vanuit de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg. Op basis van de pilot kunnen de financiële voordelen en structurele financiële consequenties van het aanbieden van relatietherapie in beeld gebracht worden.

Indiener:

Nathalie Nede - ChristenUnie

¹ [Amsterdam bekostigt relatietherapie voor vechtende stellen | NPO Radio 1](#)

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A56**
Zaaknummer: 4729440
Status: AANGENOMEN
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Werk maken van Veteraneninloophuis

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

Op pagina 154, 155 onder Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk

Toe te voegen

Veteraneninloophuis

We zijn onze veteranen dankbaar voor hun inzet voor onze veiligheid. Vanuit de Veteranenwet hebben wij als gemeente een zorgplicht voor veteranen. Deze zorg willen wij graag dragen voor onze veteranen. We faciliteren een geschikte locatie en zullen zo snel als mogelijk starten in de vorm van een pilot (amendement 23A37 Veteranenhuis).

Toelichting:

In de begroting 2025 stond de volgende tekst:

Veteraneninloophuis

We dragen zorg voor onze veteranen. Na een brede verkenning is er recentelijk een mogelijk geschikte locatie gevonden. In kwartaal het vierde kwartaal van 2024 zullen wij hier gaan starten in de vorm van een pilot, evaluatie zal plaatsvinden in het 2e kwartaal van 2025 (amendement 23A37 Veteranenhuis)

Helaas is dit punt en niet in uitvoering gebracht en is de raad hier niet over geïnformeerd. De wens voor het zorgdragen voor onze veteranen is onverminderd. Daarom blijven we zoeken naar mogelijkheden om een veteranen-inloophuis te faciliteren.

Indiener:

Nathalie Nede - ChristenUnie

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A57**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Geestelijke verzorging onderdeel van mentaal gezondheidsnetwerk.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op bladzijde 140 van de Begroting 2026 onder de paragraaf “We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders” aan het einde van de alinea achter het derde bolletje het volgende toevoegen:

Gezien het belang van geestelijke verzorging voor de mentale gezondheid betrekken wij organisaties die zich specifiek daarop richten (zoals het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie) bij de op- en inrichting van het mentaal gezondheidsnetwerk.

Toelichting:

Als het gaat om positieve gezondheid, blijkt uit onderzoek en ervaring van onder andere huisartsen dat zingeving daarin een belangrijke bijdrage daaraan geeft.¹ Als het gaat om positieve gezondheid in relatie tot mentale gezondheid meldt de Nederlandse GGZ “Wij streven ernaar om mentale gezondheid minder medisch te benaderen.”² Geestelijke verzorging biedt mensen de kans om met zingeving aan de slag te gaan. Daarom willen wij dat organisaties met expertise op dit gebied bij de op- en inrichting van het mentaal gezondheidsnetwerk worden betrokken.

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie
Walter de Boef – GroenLinks
Sam Groenendijk - PvdA

¹ Zie hiervoor <https://www.iph.nl/kennisbank/machteld-huber-en-de-dimensie-zingeving-2/>, <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/06/WhatsApp-Image-2022-06-28-at-12.38.36-PM.jpeg> of <https://www.iph.nl/assets/uploads/2022/08/Psychologie-Magazine-juli-2022-Machteld-Huber-1.pdf>
² <https://www.denederlandseggz.nl/thema/mentale-gezondheid/mentale-gezondheid-veerkracht>

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A58**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Een veilige openbare ruimte voor iedereen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Aan het begrotingsprogramma Veiligheid onder Een veilige openbare ruimte voor iedereen op pagina 75 de volgende **paragraaf toe te voegen**:

“We waarborgen een veilige openbare ruimte voor iedereen”

Iedereen in Arnhem moet zich veilig voelen in onze openbare ruimte. Omdat vrouwen en mensen uit de LHBTIQA+ gemeenschap zich vaker onveilig voelen op straat, zet de gemeente extra in op het vergroten van hun veiligheidsgevoel. Samen met de politie en organisaties die opkomen voor de rechten van deze groepen, zorgen we dat iedereen zich vrij en veilig kan verplaatsen, ontmoeten en uitgaan. Straatintimidatie tolereren we niet en pakken we actief aan. We zorgen voor herkenbare aanspreekpunten, bevorderen de bereidheid om een melding te maken of aangifte te doen en maken ondersteuning voor slachtoffers laagdrempelig en toegankelijk. Zo werken we aan een Arnhem waar iedereen zich beschermd, gerespecteerd en veilig voelt.

Toelichting:

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen zich veilig moet voelen op straat. Helaas is dat niet voor iedereen zelfsprekend. Vooral vrouwen en mensen binnen de LHBTIQA+ gemeenschap ervaren een sterker gevoel van onveiligheid in de openbare ruimte. Als gemeente moeten we ons ervoor inzetten het gevoel van veiligheid te versterken. Daarom vinden we het wenselijk om dit terug te zien in de begroting.

Indieners:

Marin Noomen – GroenLinks
Suzan Kemperman – D66
Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A59**
Zaaknummer: 7429440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

1.

Aan de begroting 2026 op pagina 50 toe te voegen:

Betaalbare ruimte voor cultuureducatie en -participatie (25M104)

Het beschikbaar stellen van meer betaalbare ruimte voor cultuureducatie en -participatie krijgt een plek in het Integraal Accommodatiebeleid. Dit beleid is naar verwachting in 2028 in werking. In 2026 en 2027 stellen we jaarlijks 200.000 euro beschikbaar voor een tijdelijke regeling om gespreid over Arnhem het huren van ruimte voor cultuureducatie en -participatie betaalbaarder te maken. De regeling wordt dusdanig ingericht dat geen concurrentie ontstaat met gesubsidieerde instellingen die voor hetzelfde doel verhuren, zoals Rozet, Huis van Puck en Jacobiberg. De doelstelling van de regeling is gelegen in het vergroten van cultuurparticipatie. Om die reden is het gerechtvaardigd dat ook bijvoorbeeld cultuureducatie door ZZP'ers onder deze regeling valt.

2.

De overige onderdelen van de begroting overeenkomstig aan te passen.

Toelichting:

Er zijn twee mogelijkheden om tot een regeling te komen.

1. Er kunnen specifieke extra middelen worden verstrekt aan verenigingen (voor cultuurparticipatie) en professionals (voor educatie) om daarmee ruimtes te huren. Nadeel is dat dit om heel veel verschillende subsidierelaties oplevert en dat de verenigingen en professionals dit moeten aanvragen. Voordeel is dat de middelen voor alle locaties ingezet kunnen worden en dus de meeste kans is op geschikte ruimte.
2. Er kunnen extra middelen worden verstrekt aan accommodaties, die daarmee ruimte (goedkoper) kunnen aanbieden voor dit doel, vergelijkbaar met wat Rozet, Huis van Puck en Jacobiberg al doen en wat ook bij sport gebeurt. Dit zou kunnen bij sportaccommodaties op momenten dat deze niet bezet zijn, bij MFC's en ook bij ander maatschappelijk vastgoed van de gemeente of van bijvoorbeeld schoolbesturen. Nadeel is dat er mogelijk maar weinig

plekken beschikbaar kunnen worden gemaakt en dat de locaties die beschikbaar komen mogelijk niet optimaal technisch geschikt zijn.

Het amendement laat het aan het college op welke wijze het wordt uitgevoerd, waarbij uiteraard de doelstelling moet gelden om in 2026 en 2027 zoveel mogelijk betaalbare ruimte beschikbaar te krijgen, vooruitlopend op het integraal accommodatiebeleid. De tweede denkrichting heeft de voorkeur van de indieners.

De 2x 200.000 euro incidenteel, vooruitlopend op het Integraal Accommodatiebeleid, komen ten laste van de algemene reserve. Een rekenvoorbeeld:

- Bijvoorbeeld een gemiddelde ruimte van 50 m² (leslokaalmaat);
- Bijvoorbeeld 1 euro per vierkante meter per dagdeel subsidie, 50 euro per dagdeel voor 50 m² (leslokaalmaat);
- Bijvoorbeeld 4.000 dagdelen per jaar gesubsidieerde ruimte in Arnhem, per week (m.u.v. schoolvakanties) 100 keer een leslokaal.

Indieners:

Mattijs Loor - D66

Marlies Neutkens - Volt

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A60**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Naar een rechtvaardige lokale belastingheffing

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

- Twee-derde deel van de afvalstoffenheffing te incorporeren in de OZB. De helft daarvan gaat naar de OZB niet-woningen (bestaande verhouding van 80%/20% tussen eigenaren en gebruikers), de andere helft naar de OZB-woningen.
- Voor woningen het gebruikersdeel van de rioolheffing over te hevelen naar het eigenarendeel.
- Voor niet-woningen het gebruikersdeel van de rioolheffing over te hevelen naar het eigenarendeel.

En bovenstaande wijzigingen te verwerken in:

- De Begroting 2026;
- De Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing Arnhem 2026;
- De Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing Arnhem 2026;
- De Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen Arnhem 2026.

De verordeningen zullen in december 2025 in aangepaste vorm ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

Toelichting:

Sinds begin jaren '80 zien we dat de arbeidsinkomensquote (AIQ) zich zodanig ontwikkelt dat een steeds groter deel van het nationaal inkomen naar de factor kapitaal gaat en een steeds kleiner deel naar de factor arbeid. Waar de verhouding begin jaren '80 nog grofweg 20/80 was, is de verhouding in 2024 31/69. Dit betekent dat huishoudens die primair hun inkomsten uit werk halen een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen krijgen ten opzichte van huishoudens die primair hun inkomsten uit vermogen halen. Verder zien we in 2024 dat de marginale belastingdruk voor de hoogste inkomens vanaf +/- €80.000 afneemt, terwijl deze (fors) stijgt van +/- €20.000 tot de genoemde €80.000¹. Ook blijkt uit onderzoek dat het besteedbaar inkomen van huishoudens in de

¹ Zie o.a. brief van Staatssecretaris Financiën aan de kamer uit 2024: Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2024)

afgelopen 40 jaar niet of nauwelijks is gestegen en (ver) achterblijft bij de groei van het BBP². Tegelijkertijd is het inkomen van niet-financiële bedrijven de afgelopen 40 jaar bijna verdrievoudigd en worden de gemaakte winsten steeds minder vaak uitgekeerd en in de (lokale) economie geïnvesteerd. Concreter betekent dit dat de middengroepen in Nederland (specifieker: het 4^e t/m het 7^e percentiel) hun besteedbaar inkomen sinds 2000 hebben zien dalen, terwijl de hoogste inkomensgroepen (8^e t/m 10^e percentiel) hun besteedbaar inkomen juist toe hebben zien nemen. De Rabobank concludeert dan ook in het hierboven aangehaalde onderzoek: “De belangrijkste reden is echter dat de groei van het huishoudinkomen achterblijft bij de groei van de totale economie. Vooral het aandeel van de economie dat naar bedrijven gaat, is sterk toegenomen. Meer geld wordt opgepot bij bedrijven en zij zijn ook winstgeverder geworden. (...) Een dalend arbeidsinkomensaandeel en een stagnerend huishoudinkomen kunnen er uiteindelijk toe leiden dat de maatschappelijke onvrede steeds groter wordt omdat de ongelijkheid dan toeneemt en modale huishoudens maar weinig profiteren van de economische vooruitgang.”

De groepen met lagere en midden inkomens kennen dus een relatief hoge belastingdruk³ en geen of nauwelijks groei van hun besteedbaar inkomen, waarbij het meer dan aannemelijk is om te concluderen dat deze onevenredig toeneemt met de huidige begrotingsmaatregelen, waarbij een 3 persoonshuishouden (of meer) in een huurwoning de lokale lasten significant méér ziet stijgen dan huishoudens in een duurdere koopwoning en al helemaal eigenaren van niet-woningen. Oftewel: de door het college voorgestelde belastingverordening vraagt onevenredig veel van huishoudens en dan met name huishoudens uit de lagere inkomensgroep, zeker ten opzichte van eigenaren niet-woningen. Ter illustratie: de lokale lasten van een huishouden in een huurwoning stijgen met 18% of 19% (afhankelijk van de WOZ-waarde), de lokale lasten van een huishouden in een koopwoning stijgen tussen de 9% en de 12% (afhankelijk van de WOZ-waarde, waarbij huishoudens in een relatief goedkopere koopwoning méér gaan betalen dan huishoudens in een duurdere woning). Daarentegen zien eigenaren niet-woningen hun lokale lasten toenemen met 5%. Daarmee werkt de door het college voorgestelde begroting de facto degressief, iets dat gezien de hierboven geschetste ontwikkelingen met betrekking tot de AIQ en marginale belastingdruk als onevenredig moet worden gezien.

Voorts is het zo dat het heel wel mogelijk is om de lokale lastendruk zodanig in te richten dat mensen met een lager inkomen (bijvoorbeeld mensen zonder eigen woning) er substantieel op vooruit gaan en mensen met een hoger inkomen (bijvoorbeeld mensen met een eigen woning van >€600.000) iets meer gaan betalen aan lokale lasten. Een vergelijkbare gemeente als Nijmegen laat zien dat dit kan. Ook laat een vergelijkbare gemeente als Nijmegen zien dat het heel wel mogelijk is om te werken met een hoger tarief OZB niet-woningen (0,9099 t.o.v. 1,0178). Daar is de OZB niet-woningen in korte tijd meer dan verdubbeld. Dit betekent dus een verschuiving van de lastendruk naar vastgoedeigenaren t.o.v. (armere) huishoudens, hetgeen een rechtvaardige en evenredige

² <https://www.rabobank.nl/kennis/d011308097-bestedbaar-inkomen-van-huishoudens-staat-al-bijna-veertig-jaar-vrijwel-stil>

³ <https://www.rtl.nl/economie/artikel/5297479/rijkste-1-procent-nederlanders-betaalt-minder-belasting-dan-rest>

lokale reactie betekent op de eerder geschetste ontwikkelingen binnen de AIQ, marginale belastingdruk en ontwikkelingen in het besteedbaar inkomen.

Uit de doorrekening van de door de SP voorgestelde belastingmaatregelen blijkt dat huishoudens met een koopwoning tot en met een WOZ-waarde van €600.000 er op vooruitgaan, huishoudens met een woning van >€1.000.000 gaan wat meer betalen. Huishoudens in een huurwoning gaan er in alle gevallen fors op vooruit. Huurders van niet-woningen gaan er ook in alle gevallen op vooruit. Het zijn de vastgoedeigenaren niet-woningen die meer gaan betalen, waarbij ook hier geldt dat hoe hoger de WOZ-waarde, hoe meer dit oploopt. De in dit amendement voorgestelde maatregelen kennen dan ook een uitwerking waarbij de lastendruk evenredig meestijgt met de (kapitaal)kracht.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A63**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Maak werk van preventie door te investeren in sociaal raadslieden.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op p. 126, onder de alinea "We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden", de volgende alinea toe te voegen: *We investeren in preventie ten einde te voorkomen dat inwoners op termijn in een stapeling van complexe problematiek belanden die aan de voorkant voorkomen had kunnen worden. De vraag naar het werk van (o.a.) sociaal raadslieden – bijvoorbeeld binnen Goed Geregeld Arnhem – is de afgelopen jaren toegenomen. Sociaal raadslieden kunnen de stress bij hulpbehoevende inwoners verminderen, bewoners activeren en de druk op zorgkosten verlagen. De huidige bezetting voor de inloopsprekuren met sociaal raadslieden is onvoldoende. Daarom voorzien we Rijnstad van een extra budget van €221.000 om extra sociaal raadslieden aan te kunnen nemen.*

Op p. 313 aan het budget voor Rijnstad €221.000 structureel toe te voegen.

Dit voor 2026 te dekken uit de algemene middelen.

Daarna te onderzoeken door middel van een SROI of deze uitgave gedekt kan worden door een terugverdieneffect. Indien dat niet het geval is, voor de begroting van 2027 met een alternatieve dekking te komen.

Toelichting:

De subsidieverstrekking aan Rijnstad is niet navenant is meegegroeid met de prijs- en loonontwikkelingen in de afgelopen jaren. De vraag naar het werk van (o.a.) sociaal raadslieden – bijvoorbeeld binnen Goed Geregeld Arnhem – is de afgelopen jaren toegenomen, waardoor bestaande budgetten feitelijk niet meer toereikend zijn. Het werk van sociaal raadslieden zorgt ervoor dat financiële problematiek wordt voorkomen of wordt beperkt. Door lokaal aanwezig te zijn in buurthuizen kunnen sociaal raadslieden stress bij hulpbehoevende inwoners verminderen, bewoners activeren en de druk op zorgkosten verlagen. Rijnstad geeft aan dat de huidige bezetting voor de inloopsprekuren met sociaal raadslieden onvoldoende is, waardoor mensen met onbekende, maar mogelijk complexe problematiek onverrichterzake naar huis worden gestuurd. Het is van belang om te investeren in preventie ten einde te voorkomen dat inwoners op termijn in een stapeling van

complexe problematiek belanden die aan de voorkant voorkomen had kunnen worden. Rijnstad geeft aan dat een viertal spreekuren in het Broek (Symfonie), Elderveld (Buurthuiskamer Korps Arnhem), de Laar (sporthal de Laar) en Malburgen (Dovenetellaan) te krap zijn bezet met sociaal raadslieden om aan de toestroom van vragen te kunnen voldoen. Bovendien is uit de pilot wijknetwerken RKV de vraag gekomen om in dat gebied ook een inloopspreekuur te realiseren. De relatief kleine hiervoor benodigde investering van €221.000 (59 uur, 1.65 fte) kan zichzelf terugverdienen omdat het op (langere) termijn zorgkosten voorkomt.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A64g**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Preventiebudget waarborgen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op pagina 44, aan de alinea 'Gezond en actief leven' de volgende zin toevoegen:

'Om te verzekeren dat de huidige inzet op preventie gewaarborgd blijft, voegen we in afwachting op landelijke middelen uit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) de komende drie jaar €80.000 aan dit budget.'

Dit voor 2026 t/m 2028 meerjarig incidenteel te dekken uit de algemene middelen.

Als er middelen vanuit het Rijk beschikbaar komen voor deze doelen via het AZWA, de overschotten door deze begrotingswijziging terug te laten vloeien naar de algemene reserve.

En de relevante tabellen (zoals p. 40) overeenkomstig aan te passen.

Toelichting:

De afgelopen jaren heeft de gemeente inzet gepleegd op preventie op de thema's overgewicht/obesitas, drank- en middelengebruik en roken. Hiervoor waren specifieke uitkeringen (SPUKs) uit het Gezond & Actief Leven Akkoord beschikbaar. Deze vervallen per 2026.

Het college heeft €250.000 uitgetrokken om de inzet te behouden. Echter is er bij de perspectiefnota besloten om uit dit budget €80.000 beschikbaar te stellen voor de bevordering van het Gezondheidsplein Rijnstate; een wezenlijk ander doel dan preventie op de eerder genoemde, concrete thema's. Door deze investering in gezondheidspleinen valt dus inzet op preventie weg, zo wordt ambtelijk gemeld.

Daarom stelt dit amendement voor om het gat in de preventiebegroting op te vullen. Hierbij wordt rekening gehouden met het aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), waaruit op termijn weer (incidentele) middelen voor deze doelen vanuit het Rijk kunnen komen. Hierover wordt in Q1 2026 meer duidelijkheid verwacht.

Daarom stelt dit amendement voor het budget van €250.000 voor preventie voor de komende jaren met eigen middelen te waarborgen, en eventuele overschotten door landelijke bijdrages weer terug te laten vloeien naar de algemene reserve. Zo wordt een consistente inzet op preventie de komende jaren structureel gewaarborgd, maar blijven we inzetten op zo veel mogelijk financiering vanuit het Rijk.

Indieners:

Joris Brandts – D66

Nathalie Nede – ChristenUnie

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A65**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Extra handhaving op hotspots, tegen toenemend geweld en grensoverschrijdend gedrag

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op p. 73 onder de alinea "We zorgen voor voldoende handhavers op straat" de volgende tekst toe te voegen: *"We maken ruimte vrij voor de aanstelling van 6 tot 7 extra handhavers. De extra inzet sluit aan bij het streven naar en waarborgen van veiligheid en vrijheid op belangrijke, kwetsbare plekken in de stad (hotspots). Op deze hotspots kan de bescherming tegen overlast en grensoverschrijdend gedrag worden geïntensiveerd, in het bijzonder ten aanzien van toenemend geweld, discriminatie en intimidatie tegen vrouwen en de queer-community. In overleg met politie, maatschappelijke organisaties, wijkteams en belangenverenigingen bepalen we waar en wanneer deze extra inzet het meest nodig is."*

Op p. 78 aan het budget "Een veiliger openbare ruimte" meerjarig incidenteel voor de periode 2026-2029 jaarlijks €400.000 toe te voegen voor handhaving.

Dit bedrag te dekken door het budget voor "Capaciteit ontwikkelmanagement" (blz. 53) te verlagen met €400.000 van €500.000 naar €100.000.

En de begroting conform deze wijzigingen aan te passen.

Toelichting:

Handhaving speelt, evenals preventie, een belangrijke rol in het signaleren, voorkomen en bestraffen bij grensoverschrijdend gedrag en geweld. Zichtbaarheid van handhavers draagt ook bij aan het veiligheidsgevoel van inwoners en zorgt voor meer aanspreekpunten. In Arnhem staan meerdere locaties bekend als hotspots voor onveiligheid, intimidatie en overlast, zoals Arnhem Centraal, Park Presikhaaf, Steenstraat en de Korenmarkt ¹. Met name voor vrouwen. Daar is meer inzet nodig. Dat is lastig waar te maken, want Arnhem heeft nog steeds substantieel minder handhavers dan vergelijkbare steden in Nederland².

¹<https://www.ad.nl/arnhem/waar-voelen-arnhemse-vrouwen-zich-het-meest-onveilig-politiek-vraagt-overzicht-en-actie~a5444e46/>

² [Gemeenten moeten scherpe keuzes maken bij inzet boa's](#) (Binnenlands Bestuur, 29 juli 2025)

Arnhem moet een inclusieve en veilige stad voor iedereen zijn. Deze vormen van geweld en intimidatie zijn onacceptabel, en hebben een directe impact op de veiligheid en leefbaarheid in de stad. In 2024 kregen ruim 1,7 miljoen mensen in Nederland te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag³. Het aantal meldingen van geweld en discriminatie tegen LHBTIQ+ personen met 37% is gestegen in 2024⁴. Ook bleek vorig jaar dat het aantal meldingen van discriminatie met 7% gestegen is⁵. Door meer inzet van handhaving willen we hier het hoofd tegen bieden.

Indieners:

Luc Groot - CDA

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Rebin Meref – VVD

Nathalie Nede - ChristenUnie

³ [Pleger van seksueel grensoverschrijdend gedrag meestal een onbekende | CBS](#)

⁴ [COC Nederland – Stijging LHBTIQ+ discriminatie](#)

⁵ [Aantal meldingen discriminatie opnieuw gestegen | politie.nl](#)

Amendement

Datum raadsvergadering: 112 november 2026
Nummer amendement: **25A66**
Zaaknummer: 4729440
Status: AANGENOMEN
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Pilot (be)leefbare openbare ruimte.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Onderstaande ontwikkeling toe te voegen aan de tabel bij 'Een KANSRIJK Arnhem' (p. 39)

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem tlv Algemene middelen <i>Bedragen x € 1.000</i>	2026	2027	2028	2029	I/S
Pilot (be)leefbare openbare ruimte	-150	-150			I

Onder de tabel wordt op p. 46 onderstaande toelichting toegevoegd:

Pilot betere (be)leefbare openbare ruimte

De gemeente hanteert voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgestelde onderhoudsniveaus (A t/m D), waarin de toegestane mate van vervuiling statistisch is bepaald. Deze normen sluiten echter niet altijd aan bij de **beleving van bewoners**. In diverse wijken bestaan plekken die regelmatig als vervuild, onveilig of onaantrekkelijk worden ervaren ('hotspots' of 'gribusplekken'). In Malburgen wordt daarom al vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost geëxperimenteerd met een integrale aanpak van hotspots, samen met maatschappelijke partners en bewoners.

De uitbreiding van deze aanpak in pilotvorm start met het gericht in kaart brengen van de feitelijke en beleefde staat van de openbare ruimte en een integrale aanpak van vieze of nare plekken op wijk- en buurtniveau. Deze aanpak biedt specifiek ruimte voor uitbreiding van de inzet van buurtconciërges en verdere versterking van initiatieven als Heel Arnhem Schoon. Daarbij gaan we ook inventariseren hoe de inzet van de buurtconciërges op dit moment wordt ervaren en of een uitbreiding naar andere wijken gewenst is.

De Pilot (be)leefbare openbare ruimte wordt in 2026 en 2027 uitgevoerd en vervolgens geëvalueerd. Op basis daarvan wordt besloten over eventuele voortzetting of opschaling. Incidentele dekking voor 2026 en 2027 wordt gevonden in de algemene middelen.

Toelichting:

Winkelgebieden worden op dit moment op A-niveau onderhouden en woonwijken op C-niveau. Het verhogen van de onderhoudsniveaus in wijken naar B of A is kostbaar en voldoet niet noodzakelijkerwijs aan de beleving van bewoners. Bewoners storen zich veelal het meest aan dumpingen, een onverzorgd straatbeeld, zwerfafval of plekken waar ze zich niet veilig noemen. Het is daarom interessant om te experimenteren met een gebieds- en hotspotgerichte aanpak voor de slechtste plekken die mensen tegenkomen in de ruimte waar ze lopen, zitten of rijden. Dit sluit aan op de wens om Arnhem schoon, heel en veilig te maken en houden.

Deze aanpak biedt niet alleen fysieke kansen, maar vooral ook sociale kansen. Met de betrokkenheid van maatschappelijke partners en bewoners, maar ook een verbrede inzet van buurtconciërges en initiatieven als Heel Arnhem Schoon, krijgen mensen de kans om actief te participeren en bij te dragen aan wijken waarin iedereen zich thuis kan voelen. Ook wordt hiermee het eigenaarschap van de openbare ruimte vergroot en laat de gemeente zien aandacht te hebben voor de plek waar mensen een groot deel van hun tijd vertoeven.

Indieners:

Giovanni Visser – PvdA

Mark Coenders – GroenLinks

Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A67**
Zaaknummer: 4729440
Status: AANGENOMEN
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Bewoners blijven betrekken bij vergroenen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

In de begroting op pagina 31 na de zin *“We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor een bedrag van € 600.000 ter beschikking te stellen.”* De volgende paragraaf toe te voegen:

Voortzetting Wijkgroenagenda's

Sinds 2021 zijn de wijkgroenagenda's een belangrijk middel bij het vergroenen van de stad. Door bewoners actief te betrekken wordt het draagvlak voor vergroening vergroot en zorgt de gemeente dat de maatregelen aansluiten bij de specifieke behoeftes van bewoners. Juist in de wijken waar de opgave voor vergroening groot is, is dit middel onmisbaar. De wijkgroenagenda's in de eerste wijken zijn vier jaar geleden vastgesteld. Daarom is het nodig om een nieuwe ronde wijkgroenagenda's voor te bereiden. Hiervoor wordt voor de jaren 2027 tot en met 2029 telkens 250.000 incidenteel ter beschikking gesteld.

Toelichting:

Het komend jaar krijgen de laatste wijken een eigen wijkgroenagenda. Hierna ontstaat er capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie om de eerste wijkgroenagenda's te herijken. Door deze middelen nu te reserveren, committeert de gemeente zich richting betrokken bewoners aan het doorzetten van deze succesvolle manier van participatief vergroenen.

Voor 2027 was in de begroting al 250.000 opgenomen. Met dit amendement worden hieraan de jaren 2028 en 2029 toegevoegd.

Indieners:

Joost Gerretschen - GroenLinks
Sam Groenendijk - PvdA

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A68**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Realistische tarieven afvalstoffenheffing voor alle groepen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt de volgende wijziging voor:

- In de begroting op pagina 13 achter de zin *“In lijn met de aangenomen motie 25M92 doen we bij deze begroting een tariefvoorstel voor de afvalstoffenheffing waarbij er drie categorieën bestaan, namelijk: eenpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens en een huishouden van drie personen of meer.”* de volgende zin toe te voegen: *‘We stellen €450.000 beschikbaar uit de algemene reserve om de stijging voor Arnhemse huishoudens te beperken.’*

Toelichting:

Het draagvlak voor gedegen afvalbeleid neemt af wanneer de tarieven extreem stijgen van jaar op jaar. Volgens de “Verordening Afvalstoffenheffing 2026” stijgen de tarieven voor eenpersoonshuishoudens met 14%, voor tweepersoonshuishoudens met 10% meerpersoonshuishoudens met 21%. De tarievenstijgingen van jaar op jaar moeten redelijk en uitlegbaar zijn voor de inwoners van Arnhem.

Indiener:

Nathalie Nede – ChristenUnie

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A69**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Naar een toekomstige rechtvaardige lokale belastingheffing

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Om aan het voorgestelde raadsbesluit het volgende besispunt toe te voegen:

6. Om vanaf 2027 in de Ontwerp-begroting 2027 en de Belastingverordeningen 2027 de volgende wijzigingen door te voeren:

- a. Twee-derde deel van de afvalstoffenheffing te incorporeren in de OZB. De helft daarvan gaat naar de OZB niet-woningen (bestaande verhouding van 80%/20% tussen eigenaren en gebruikers), de andere helft naar de OZB-woningen;
- b. Voor woningen het gebruikersdeel van de rioolheffing over te hevelen naar het eigenarendeel;
- c. Voor niet-woningen het gebruikersdeel van de rioolheffing over te hevelen naar het eigenarendeel;

Toelichting:

Sinds begin jaren '80 zien we dat de arbeidsinkomensquote (AIQ) zich zodanig ontwikkelt dat een steeds groter deel van het nationaal inkomen naar de factor kapitaal gaat en een steeds kleiner deel naar de factor arbeid. Waar de verhouding begin jaren '80 nog grofweg 20/80 was, is de verhouding in 2024 31/69. Dit betekent dat huishoudens die primair hun inkomsten uit werk halen een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen krijgen ten opzichte van huishoudens die primair hun inkomsten uit vermogen halen. Verder zien we in 2024 dat de marginale belastingdruk voor de hoogste inkomens vanaf +/- €80.000 afneemt, terwijl deze (fors) stijgt van +/- €20.000 tot de genoemde €80.000¹. Ook blijkt uit onderzoek dat het besteedbaar inkomen van huishoudens in de afgelopen 40 jaar niet of nauwelijks is gestegen en (ver) achterblijft bij de groei van het BBP². Tegelijkertijd is het inkomen van niet-financiële bedrijven de afgelopen 40 jaar bijna verdrievoudigd en worden de gemaakte winsten steeds minder vaak uitgekeerd en in de (lokale) economie geïnvesteerd. Concreter betekent dit dat de middengroepen in Nederland (specifieker: het 4^e t/m het 7^e percentiel) hun besteedbaar

¹ Zie o.a. brief van Staatssecretaris Financiën aan de kamer uit 2024: Wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten (Belastingplan 2024)

² <https://www.rabobank.nl/kennis/d011308097-bestedbaar-inkomen-van-huishoudens-staat-al-bijna-veertig-jaar-vrijwel-stil>

inkomen sinds 2000 hebben zien dalen, terwijl de hoogste inkomensgroepen (8^e t/m 10^e percentiel) hun besteedbaar inkomen juist toe hebben zien nemen. De Rabobank concludeert dan ook in het hierboven aangehaalde onderzoek: “De belangrijkste reden is echter dat de groei van het huishoudinkomen achterblijft bij de groei van de totale economie. Vooral het aandeel van de economie dat naar bedrijven gaat, is sterk toegenomen. Meer geld wordt opgepot bij bedrijven en zij zijn ook winstgeverder geworden. (...) Een dalend arbeidsinkomensaandeel en een stagnerend huishoudinkomen kunnen er uiteindelijk toe leiden dat de maatschappelijke onvrede steeds groter wordt omdat de ongelijkheid dan toeneemt en modale huishoudens maar weinig profiteren van de economische vooruitgang.”

De groepen met lagere en midden inkomens kennen dus een relatief hoge belastingdruk³ en geen of nauwelijks groei van hun besteedbaar inkomen, waarbij het meer dan aannemelijk is om te concluderen dat deze onevenredig toeneemt met de huidige begrotingsmaatregelen, waarbij een 3 persoonshuishouden (of meer) in een huurwoning de lokale lasten significant méér ziet stijgen dan huishoudens in een duurdere koopwoning en al helemaal eigenaren van niet-woningen. Oftewel: de door het college voorgestelde belastingverordening vraagt onevenredig veel van huishoudens en dan met name huishoudens uit de lagere inkomensgroep, zeker ten opzichte van eigenaren niet-woningen. Ter illustratie: de lokale lasten van een huishouden in een huurwoning stijgen met 18% of 19% (afhankelijk van de WOZ-waarde), de lokale lasten van een huishouden in een koopwoning stijgen tussen de 9% en de 12% (afhankelijk van de WOZ-waarde, waarbij huishoudens in een relatief goedkopere koopwoning méér gaan betalen dan huishoudens in een duurdere woning). Daarentegen zien eigenaren niet-woningen hun lokale lasten toenemen met 5%. Daarmee werkt de door het college voorgestelde begroting de facto degressief, iets dat gezien de hierboven geschetste ontwikkelingen met betrekking tot de AIQ en marginale belastingdruk als onevenredig moet worden gezien.

Voorts is het zo dat het heel wel mogelijk is om de lokale lastendruk zodanig in te richten dat mensen met een lager inkomen (bijvoorbeeld mensen zonder eigen woning) er substantieel op vooruit gaan en mensen met een hoger inkomen (bijvoorbeeld mensen met een eigen woning van >€600.000) iets meer gaan betalen aan lokale lasten. Een vergelijkbare gemeente als Nijmegen laat zien dat dit kan. Ook laat een vergelijkbare gemeente als Nijmegen zien dat het heel wel mogelijk is om te werken met een hoger tarief OZB niet-woningen (0,9099 t.o.v. 1,0178). Daar is de OZB niet-woningen in korte tijd meer dan verdubbeld. Dit betekent dus een verschuiving van de lastendruk naar vastgoedeigenaren t.o.v. (armere) huishoudens, hetgeen een rechtvaardige en evenredige lokale reactie betekent op de eerder geschetste ontwikkelingen binnen de AIQ, marginale belastingdruk en ontwikkelingen in het besteedbaar inkomen.

Uit de doorrekening van de door de SP voorgestelde belastingmaatregelen blijkt dat huishoudens met een koopwoning tot en met een WOZ-waarde van €600.000 er op vooruitgaan, huishoudens met een woning van >€1.000.000 gaan wat meer betalen. Huishoudens in een huurwoning gaan er in alle gevallen fors op vooruit. Huurders van niet-woningen gaan er ook in alle gevallen op vooruit.

³ <https://www.rtl.nl/economie/artikel/5297479/rijkste-1-procent-nederlanders-betaalt-minder-belasting-dan-rest>

Het zijn de vastgoedeigenaren niet-woningen die meer gaan betalen, waarbij ook hier geldt dat hoe hoger de WOZ-waarde, hoe meer dit oploopt. De in dit amendement voorgestelde maatregelen kennen dan ook een uitwerking waarbij de lastendruk evenredig meestijgt met de (kapitaal)kracht.

Wij stellen voor om deze wijzigingen vanaf 2027 door te voeren. Zodat het college in verband met het zorgvuldigheidsbeginsel en het motiveringsbeginsel door middel van een belangenafweging voldoende tijd heeft om de voorgestelde wijzigingen verder uit te werken en te onderbouwen.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink SP

Amendement

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer amendement: **25A70**
Zaaknummer: 4712870
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Turap-2 2025

Titel:

Cultuur in Zuid

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen de volgende wijziging voor:

Op pagina 74 de volgende tekst:

Cultuurcentrum Arnhem-Zuid

We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.

Te schrappen.

En de relevante tabellen (zoals p. 11, 12 en 73) en de bijgevoegde begrotingswijziging overeenkomstig aan te passen.

Toelichting:

Op 8 mei is de gemeenteraad voor het laatst geïnformeerd over de stand van zaken van het Cultuurcentrum in Arnhem Zuid. Daarin werd de gemeenteraad geïnformeerd over de drie mogelijke locaties.

Uit de antwoorden op technische vragen is gebleken dat op geen van de drie ontwikkellocaties het gewenste en ook noodzakelijke programma van eisen gerealiseerd kan worden binnen het beschikbare structurele budget. Dit budget is op dit moment € 1 miljoen per jaar.

Voor de inwoners van Arnhem Zuid is het uiteraard van groot belang dat dit Cultuurcentrum er nu eindelijk komt.

Met de meest recente informatie zoals deze nu bekend is, ziet het er naar uit dat er meer middelen nodig zijn. Om te voorkomen dat er een tekort ontstaat dat we nu kunnen voorkomen vinden wij het belangrijk dat in ieder geval het beschikbaar gestelde budget beschikbaar blijft. Het overschot in 2025 van € 500.000 dit jaar wordt niet in de algemene middelen gestort maar blijft behouden voor Cultuur in Zuid in 2025. Via de budgetoverhevelingen kan het doorgeschoven worden naar volgende jaren.

Indieners:

Wim Spruijt – Arnhem Centraal
Marin Noomen - GroenLinks

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M208**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Hormonale regeling - omdat je lichaam ook meewerkt

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Binnen de Arnhemse organisatie steeds meer aandacht is voor inclusie, diversiteit en welzijn van medewerkers;
- hormonale klachten, bijvoorbeeld rond menstruatie, overgang of gendertransitie, een aanzienlijke impact kunnen hebben op concentratie, energie en functioneren op de werkvloer;
- hybride werken ruimte biedt om flexibel met zulke situaties om te gaan, zonder dat dit ten koste gaat van kwaliteit of inzet;
- het bespreekbaar maken van hormonale klachten en persoonlijke omstandigheden bijdraagt aan een veilige en gelijkwaardige werkomgeving;
- medewerkers die zich gezien en gesteund voelen, ook beter presteren en minder verzuimen;

Omdat we vinden dat:

- Iedereen zich veilig en geaccepteerd moet voelen binnen de organisatie ongeacht geslacht, genderidentiteit of gezondheidssituatie;
- Het voorbeeldgedrag van de gemeente als werkgever essentieel is voor een inclusieve stad;

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- In de arbeidsvoorwaarden en richtlijnen voor hybride werken expliciet op te nemen dat medewerkers zich vrij moeten kunnen uiten over wie zij zijn, inclusief hun genderidentiteit, levensfase en persoonlijke omstandigheden, zonder angst voor stigma of benadeling;
- te verkennen hoe medewerkers met hormonale klachten, zoals bij menstruatie, overgang of gendertransitie, structureel voldoende ruimte kunnen krijgen om bijvoorbeeld thuis te werken als zij dat wensen;
- actief te werken aan het vergroten van kennis en bewustwording bij leidinggevendenden over de invloed van hormonale factoren op werk en welzijn, en over hoe hier op een open en ondersteunende manier mee om te gaan;
- de raad te informeren over de voortgang in het eerste kwartaal van 2026.

Indieners:

Niels Scholten – Volt
Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren
Marin Noomen – GroenLinks
Sam Groenendijk - PvdA

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M210**
Zaaknummer: I4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Ruimte voor Oostpool

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- Nationaal Theater Oostpool in Arnhem gevestigd is in een pand dat niet langer geschikt is voor voorstellingen, maar ook om in te werken;
- Theater Oostpool en het college op zoek is naar een perceel om tot nieuwbouw te komen;
- op dit ogenblik nog geen geschikte locaties zijn gevonden, behoudens een perceel nabij het nu te verbouwen Stadstheater;
- aanvankelijk werd gedacht dat het perceel Beekstraat 39 beschikbaar zou komen, aangezien dit perceel tot voor kort de centrale politiemeldkamer huisveste, maar nu nog slechts dient als kantoor en cellencomplex;
- de nationale politie zich beraadt over de meest effectieve huisvesting voor haar taken;

Omdat we vinden dat:

- Het perceel Beekstraat 39 een uitstekende locatie is om tot nieuwbouw voor Theater Oostpool te komen;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Alles in het werk te stellen om te bevorderen dat de locatie Beekstraat 39, geheel of deels, beschikbaar komt voor nieuwbouw van Theater Oostpool.

Indiener:

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M213**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

De Nederlandse vlag in de raadzaal

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Volgens een studie van het Sociaal en Cultureel Planbureau over de nationale identiteit de Nederlandse vlag staat met andere symbolen (zoals Koningsdag) hoog op de lijst van wat Nederlanders typisch Nederlands vinden.
- uit een onderzoek via het RTL Nieuwspanel (16-17 oktober 2025, 24.000 panelleden) blijkt dat 51% van de deelnemers vindt dat de vlag door bepaalde groepen "te veel wordt geclaimd."

Omdat we vinden dat:

- De Nederlandse vlag een verbindende werking heeft;
- de Nederlandse vlag goed past in de raadszaal van Arnhem, naar analogie van de Nederlandse vlag in de plenaire vergaderzaal van de Staten-Generaal;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- De Nederlandse vlag een plaats te geven in de raadzaal van Arnhem. .

Indieners:

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem
Yildirim Usta - DENK

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M215**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

De studentenambtenaar als brug tussen stad en studiestad

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem zich profileert als Studiestad, waarin studenten een onmisbare rol spelen voor de levendigheid, innovatiekracht en toekomstbestendigheid van onze stad;
- De gemeente Arnhem voor grote maatschappelijke opgaven staat zoals wonen, mentale gezondheid, bestaanszekerheid en verduurzaming, die jongeren en studenten direct raken;
- In steden als Leiden, Nijmegen, Groningen, Delft, Enschede en Wageningen een studentenambtenaar succesvol functioneert als brug tussen gemeente, onderwijsinstellingen en studenten;
- Studentenambtenaren als laagdrempelig aanspreekpunt voor studenten fungeren, en door hun unieke ervaringsdeskundigheid waardevolle signalen, ideeën en perspectieven inbrengen in beleidsvorming;
- Studentenambtenaren in andere steden aantoonbaar bijdragen aan thema's zoals mentaal welzijn, prestatiedruk, studentenhuysvesting, inclusie, mobiliteit en een bruisende studiecultuur¹;
- In Arnhem de ambitie is uitgesproken om meer samenhang te creëren tussen gemeente, onderwijsinstellingen en studentenorganisaties (zoals Arnhem Studiestad)
- De inbreng van jongeren en studenten nu vooral via incidentele initiatieven of projecten tot stand komt, waardoor continuïteit en herkenbaarheid ontbreken;

Omdat we vinden dat:

- De kloof tussen studenten en politiek nog altijd groot is en een studentenambtenaar kan helpen die afstand te verkleinen;
- Een studentenambtenaar niet alleen symbool staat voor betrokkenheid, maar ook concreet kan bijdragen aan beleid dat beter aansluit op studentenbehoeften;
- Een pilot met studentenambtenaren past bij de ambitie van Arnhem om te investeren in jongerenparticipatie en toekomstgericht bestuur;
- Arnhem hiermee bovendien aansluit bij goede voorbeelden in andere steden, waar de studentenambtenaar heeft geleid tot vernieuwende samenwerkingen tussen gemeente, onderwijs en studenten¹;
- Arnhem in 2026 Nationale Onderwijsstad is, met als thema 'Groeien doen we samen', en dit een uitgelezen kans biedt om studenten niet alleen te laten leren in de stad, maar ook actief te betrekken bij het vormgeven ervan.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Een verkenning uit te voeren naar de mogelijkheden voor het instellen van een pilot met de aanstelling van één of twee studentenambtenaren (duo-functie);
- in deze verkenning expliciet mee te nemen:
 - de wens tot vertegenwoordiging van zowel mbo als hbo-studenten;
 - Een overzicht van de verwachte middelen voor de pilot, inclusief inzet, begeleiding en evaluatie;
- De uitkomsten van de verkenning vóór Q2 2026 aan de raad te presenteren, inclusief een voorstel/aanbevelingen voor een mogelijke pilot.

Indieners:

René Kraaijenbrink - Arnhem Centraal
Wimer Heemskerk – D66

- 1) <https://www.trimbos.nl/actueel/blogs/de-studentenambtenaar-een-brug-tussen-stad-en-student/>

Toelichting:

Met deze motie vragen we om te onderzoeken hoe een studentenambtenaar kan bijdragen aan een sterkere verbinding tussen studenten, Arnhem Studiestad, de gemeente en onderwijsinstellingen. Een studentenambtenaar kan bijvoorbeeld als ervaringsdeskundige klankbord bieden bij beleid dat studenten raakt, en helpen om thema's/beleid te toetsen aan hun leefwereld. Daarnaast kan de functie bijdragen aan het vergroten van de zichtbaarheid van Arnhem als aantrekkelijke studiestad en het versterken van de samenwerking met het onderwijs. Omdat verschillende gemeenten de studentambtenaar al succesvol hebben ingezet op diverse beleidsthema's, is een verkenning vooraf handig om te zoeken naar de meest impactvolle plek in de ambtelijke organisatie voor de studentambtenaar

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M216**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Pak ook leegstand niet-woningen aan

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- Gemeente Arnhem naar aanleiding van een eerder aangenomen SP-motie (22M43) sinds korte tijd een leegstandsverordening voor woningen kent.
- Er toen voor gekozen is om de leegstandsverordening enkel voor woningen te laten gelden, aangezien dit het grootste deel van de leegstand betrof.
- Het percentage leegstaande winkelvloeroppervlakte in 2025 11,4% noteert en het aantal leegstaande verkooppunten een stijgende lijn laat zien naar inmiddels 13,1%.¹

Overwegende dat:

- In een tijd van toenemende dakloosheid en woningnood het onwenselijk is dat ook niet-woningen voor lange tijd leeg staan.
- Langdurige leegstand van niet-woningen een negatief effect heeft op de uitstraling en de aantrekkelijkheid van Arnhem.

Verzoekt het college om:

- In de strijd tegen onnodige leegstand en in navolging van de leegstandsverordening woningen nu ook een leegstandsverordening voor niet-woningen in te stellen.
- Daarbij een voorstel aan de raad te doen om te kijken welke sancties er in Arnhem door de gemeente opgelegd kunnen worden.

Indieners:

Noud Roelen – SP
Gerrie Elfrink – SP
Nathalie Nede - ChristenUnie

¹ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/ruimte-voor-werken-en-ondernemen>

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M217**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Internationalisering in balans: Minder internationale studenten naar Arnhem.

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Het aandeel internationale HBO-studenten in Arnhem de afgelopen jaren steeds verder is gegroeid naar inmiddels bijna 30%.
- Het aandeel internationale HBO-studenten een constant stijgende lijn laat zien, naar inmiddels 10% van de Arnhemse studentenpopulatie.
- Internationale studenten netto hoge kosten met zich meebrengen voor de Nederlandse belastingbetaler, gezien het feit dat het leeuwendeel (72,1%) uit EER-landen komt¹².
- Meer dan de helft van de internationale studenten na één jaar is vertrokken en na 5 jaar dit aandeel is opgelopen naar 76%.
- De komst van internationale studenten hand-in-hand gaat met verengelsing van het hoger onderwijs³, hetgeen een negatief effect heeft op het onderwijs in Nederland als geheel.
- Er een groot tekort is aan studentenhuisvesting waardoor het aandeel uitwonende Nederlandse studenten is gedaald naar 44%.⁴
- De komst van internationale studenten niet bijdraagt aan het oplossen van de woningnood.

Omdat we vinden dat:

- Het niet uit te leggen is dat Arnhemmers netto meebetalen aan de (Engelstalige) opleidingen van internationale studenten, zeker gezien het feit dat de meeste internationale studenten na hun studietijd weer vertrekken en zo niet bijdragen aan onze samenleving.
- Het in tijden van woningtekorten niet uit te leggen is wanneer een verdienmodel voor hogescholen en universiteiten tot gevolg heeft dat Nederlandse studenten bemoeilijkt worden in hun zoektocht om een studentenwoning te vinden.

¹ <https://www.adviesraadmigratie.nl/actueel/weblog/blogseries-en-commentaren/2023/internationale-studenten---de-belangrijkste-feiten-op-een-rij>

² Een opleidingsjaar op het HBO kost +/- €10.500 per student. Een student uit een EER-land betaalt een collegegeld van +/- €2600. De rest wordt bijgelegd door de Nederlandse overheid.

³ Op de Arnhemse HAN is inmiddels 1 op de 7 bacheloropleidingen volledig Engelstalig, bij de masteropleidingen is dat 1 op de 4.

⁴ <https://www.kences.nl/nieuws/nederlandse-student-steeds-minder-vaak-op-kamers/>

- De Nederlandse taalvaardigheid onder druk staat, hetgeen samenhangt met de verengelsing van het hoger onderwijs en het aantrekken van internationale studenten.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In overleg met de Arnhemse onderwijsinstellingen te komen tot maatregelen om de groei van het aantal internationale studenten in Arnhem te beteugelen en te zorgen voor een lager aandeel internationale studenten in het hoger onderwijs.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M218**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Geef de wijk Geitenkamp een beslissende stem in ontwikkeling van De Sperwer

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constateerende dat:

- Het stadsbestuur in de begroting aangeeft het pand van De Sperwer over te willen nemen van Rijnstad.
- In het verleden jongeren en wijkbewoners in actie zijn gekomen om De Sperwer voor de wijk te behouden.
- Er rondom de aankoop van De Sperwer geen sprake is geweest van tijdige en heldere communicatie richting betrokkenen.

Overwegende dat:

- Bewoners en jongeren graag betrokken willen worden bij de ontwikkeling van De Sperwer.
- In het verleden door het college de toezegging is gedaan dat 'de buurt, jongeren en vrijwilligers een heel grote rol', en 'doorslaggevende stem' krijgen bij de toekomst van De Sperwer.

Verzoekt het college op om:

- Na aankoop van De Sperwer samen met het bewonersoverleg, vrijwilligers en jongeren een plan te maken voor de toekomstige ontwikkeling van De Sperwer en hen daarbij een doorslaggevende stem te geven.
- De betrokkenen daarbij actief te betrekken en tijdig, frequent en volledig te informeren.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Nico Wiggers – BurgerBelang Arnhem

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M219**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Leer uit de praktijk en de evaluatie: geen nieuw strooiscootersaga in Arnhem

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- Het college bij herhaling is gewaarschuwd dat introductie van strooiscooters tot verrommeling van de openbare ruimte zou leiden, met alle gevolgen van dien voor mensen met een rolstoel, scootmobiel of kinderwagen.
- Ondanks deze waarschuwingen het strooiscooterexperiment tóch is uitgevoerd, maar na een halfjaar alweer een stille dood gestorven is.
- De evaluatie van dit experiment inmiddels is uitgevoerd en gedeeld¹ en hieruit blijkt dat 1) het gebruik van strooiscooters laag was; 2) de strooiscooters vooral duurzamere vormen van vervoer vervangen; 3) de strooiscooters voor veel klachten zorgden en 4) de strooiscooters 'niet hebben bijgedragen aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen'.

Overwegende dat:

- Strooiscooters noch duurzaam, noch gezond, noch een vorm van 'delen' zijn.
- Het strooiscooterexperiment is uitgelopen op een mislukking.
- Dit alles reeds zichtbaar was in de praktijk maar nu ook bevestigd is in de uitgevoerde evaluatie.
- Het daarom onbegrijpelijk is dat het stadsbestuur desondanks in de begroting flinke bedragen blijft reserveren voor een dergelijk experiment in de toekomst.

Verzoekt het college op om:

- In de toekomst géén vergunningen meer te verlenen aan aanbieders van zogeheten deelscooters (in de volksmond ook wel 'strooiscooters' genoemd).

Indieners:

Noud Roelen – SP
Gerrie Elfrink - SP

¹ Zie raadsbrief 'evaluatie pilot deelscooters'

<https://arnhem.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/4ccc92d2-94e9-41b5-a3a4-32aa7796c839?documentId=525d8c89-aa20-416d-8c1d-73d9916fe4c6&agendaltemId=61ff5fb7-c750-47d7-a7f3-9fbbaba6aeda>

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M220**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Garandeer tandartszorg voor lage inkomens

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- 12% van de Nederlanders met een laag inkomen om financiële redenen afziet van een bezoek aan de tandarts, terwijl het landelijk gemiddelde op 3% ligt.¹
- Slechte mondzorg leidt tot een grote ziektelast, hogere zorgkosten, lagere arbeidsproductiviteit en lagere kwaliteit van leven.²
- Mondzorg de zorgvorm is die het eerste afvalt wanneer mensen financieel in de knel komen.³
- In de gemeente Groningen een succesvolle pilot is uitgevoerd waarin de gemeente de tandartskosten van mensen met een laag inkomen vergoedt.

Overwegende dat:

- Het onwenselijk, schrijnend en asociaal is wanneer de grootte van de portemonnee bepalend is voor de kwaliteit van iemands gebit.
- Het college van plan is om per 1 januari 2026 inwoners met hoge zorgkosten jaarlijks één bedrag te geven waarmee zij zichzelf passend moeten verzekeren.
- Deze maatregel niet gaat voorkomen dat inwoners de tandarts gaan vermijden om financiële redenen.
- Het onwenselijk is wanneer tandzorg binnen het door het college toegekende budget gaat concurreren met andere vormen van zorg, zeker gezien het feit dat dit de meest vermeden zorgvorm is.
- Het wenselijk én mogelijk is om aan de voorkant te regelen dat mensen met een laag inkomen hun tandartskosten vergoed krijgen.

¹ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/223677567/Ongewenste_mijding_van_mondzorg_projectverslag_2_maart_2023_ACTA_MMG.pdf

² Idem.

³ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/schuldhulp-en-armoedebelid/groningen-gaat-tandartskosten-minima-vergoeden>

Verzoekt het college om:

- Verschillende scenario's uit te werken waarin wordt geregeld dat Arnhemmers met een laag inkomen de meest gebruikelijke tandartskosten zoals controles, foto's, vullingen en wortelkanaalbehandelingen vergoed zien door de gemeente.
- Daarbij ook zorg te dragen voor een vergroting van het bereik van tandzorg onder kinderen, in lijn met het eerder aangenomen initiatiefvoorstel.
- Hierbij inspiratie op te doen en lering te trekken uit lopende, succesvolle voorbeelden, zoals uit Groningen.
- Deze scenario's in Q1 2026 aan de raad voor te leggen.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Marlies Neutkens – Volt

Erik Lu – Partij voor de Dieren

Sam Groenendijk – PvdA

Walter de Boef – GroenLinks

Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M221**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Trolleybussen in Ernems Blauw!

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Constaterende dat:

- De Arnhemse gemeenteraad veelvuldig het cultuurhistorische belang van de unieke Arnhemse trolleybus duidelijk heeft gemaakt.
- Ook het college – in antwoorden op schriftelijke vragen van de SP, d.d. 25 februari 2025 – heeft aangegeven deze cultuurhistorische waarde te erkennen en een voorkeur voor Ernems blauw te hebben.
- De Gelderse Provinciale Staten in september 2024 een motie hebben aangenomen waarin wordt aangegeven dat Arnhemse trolleybussen ‘de kenmerkende blauwe kleur’ dienen te hebben.
- De OV-concessie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley voor de periode 2026-2036 gegund is aan Transdev.
- In het ontwerp¹ van de trolleybussen de kenmerkende kleur blauw in beperkte mate terugkomt.
- Transdev op 1 oktober 2025 in de Provinciale Staten duidelijk heeft gemaakt voor een andere kleurstelling te kiezen, met als uitleg “er is een debat geweest over hoe de look en feel van de trolley moet zijn, uiteindelijk is dat geworden zoals op de slides te zien is.”²

Overwegende dat:

- Arnhem als trotse troleystad waar trolleys het straatbeeld bepalen, zich altijd ingespannen heeft voor de blauwe kleur van de Arnhemse trolleybussen.
- Het cultuurhistorische belang van de kenmerkende blauwe kleur, opgebouwd in vele tientallen jaren, zwaarder dient te wegen dan de marketing van een toevallige passant als Transdev.

¹ <https://brandguide.rrreis.nl/toepassingen/busmaterieel/trolleybussen>

²

[https://gelderland.stateninformatie.nl/bijeenkomst/1300716/Informatiedag_Bijeenkomsten_in_Huis_der_Provincie_01-10-2025](https:// gelderland.stateninformatie.nl/bijeenkomst/1300716/Informatiedag_Bijeenkomsten_in_Huis_der_Provincie_01-10-2025) , vanaf: 5:22:33.

- Een huisstijl zich ook kan aanpassen aan eerder duidelijk uitgesproken specifieke wensen en zo verschillende varianten en uitingen kan hebben en dus ook de wens van Arnhem voor de kenmerkende blauwe kleur kan respecteren;

Spreekt uit:

- Het te betreuren dat de kenmerkende, herkenbare en cultuurhistorische kleur blauw een marginale plek heeft op het ontwerp voor de nieuwe trolleybussen.

Verzoekt het college om:

- Bij alle relevante bestuurlijke geledingen en partners duidelijk te maken dat Ernems Blauw de enige gepaste, herkenbare en kenmerkende kleur van Arnhemse trolleybussen kan zijn.
- Geen genoegen te nemen met iedere andere huisstijl die geen recht doet aan het cultuurhistorische karakter van de kenmerkende en herkenbare kleur blauw voor Arnhemse trolleybussen.

Indieners:

Noud Roelen – SP

Gerrie Elfrink – SP

Steffenie Pape – VVD

Scott van den Broek – Groep Van den Broek

BIJLAGEN (gedeeld bij presentatie Provinciale Staten op 1 oktober 2025):

Materieel

comfortRRReis

- 19x **Yutong U12m LF** (Trolley 2.1)
 - Lijn 306 Arnhem – Nijmegen
- 44x **MAN Lion's City 12C E LE**
 - Lijn 300 Arnhem – Nijmegen
 - Lijn 302 Apeldoorn – Velp
 - Lijn 308 Nijmegen – Venlo
- 19x **Yutong U18m LF** (Trolley 2.1)
 - Lijn 303 Ede – Velp

Materieel

buurtRRReis *reserveerRRReis*

- 22x **Tribus Civitas L3**
 - Alle 18 buurtbuslijnen alsmede lijnen 10, 13 in Arnhem en de reserveerRRReis lijnen

snelRRReis

- 15x **Yutong U15m LE T100**
 - Lijn 220 Nijmegen – Wageningen
 - Lijn 221 Nijmegen – Druten

campusRRReis

- 13x **Solaris nE24 LF**
 - Lijn 403 Ede – Wageningen Campus
 - Lijn 406 Arnhem – HAN
 - Lijn 410 Nijmegen – Heyendaal

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M222**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Realisatiestimulans naar Stadsontwikkelfonds

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Gemeenten in de periode van 2026-2030 van het Rijk een realisatiestimulans¹ krijgt voor elke woning die in het betaalbare segment gebouwd wordt;
- De realisatiestimulans vrij te besteden is en dus geen oormerk heeft voor betaalbare woningbouw;
- De gemeente Arnhem binnen de Woondeal 2.0 flink inzet op het bouwen van betaalbare woningen;
- Het Stadsontwikkelfonds al veel projecten met betaalbare woningbouw financieel mogelijk heeft kunnen maken;
- We voor de realisatie van de tweede fase van Rijnpark nog veel budget nodig hebben;
- Rijnpark ook voorziet in veel betaalbare woningen.

Omdat we vinden dat:

- De realisatiestimulans gebruikt moet worden om betaalbare woningbouw verder mogelijk te maken;
- Het Stadsontwikkelfonds een goede manier is om betaalbare woningbouw te stimuleren.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- De bedragen die Arnhem uit de realisatiestimulans ontvangt in het Stadsontwikkelfonds te storten.

Indieners:

Cyriel Prinsen - GroenLinks
Giovanni Visser - PvdA
Joris Brandts - D66
Marlies Neutkens - Volt

¹ [Realisatiestimulans vanaf 2026 uitgekeerd aan gemeenten die betaalbare woningen bouwen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M224**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Geestelijke verzorging beschikbaar voor alle leeftijdsgroepen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Geestelijke verzorging thuis momenteel aangeboden wordt via het Centrum voor Levensvragen
- Deze vorm van geestelijke verzorging alleen vergoed wordt voor mensen die 50 jaar of ouder zijn
- Geestelijke verzorging voor mensen die deze leeftijd nog niet hebben bereikt zelf betaald moet worden
- Er een groeiende behoefte is aan een dergelijke vorm van ondersteuning, omdat met name veel jongeren kampen met hun mentale gezondheid
- Het wegvallen van religieuze structuren als het buurtpastoraat en de toenemende ontkerkelijking zorgt voor een leemte op gebied van zingeving
-

Omdat we vinden dat:

- Ook mensen die jonger zijn dan 50 ruimte moeten krijgen om gebruik te maken van geestelijke verzorging
- Mensen die financieel niet draagkrachtig zijn daarvoor ook de mogelijkheid moeten krijgen
- Juist in deze tijd waarin steeds meer mensen kampen met hun mentale gezondheid, het belangrijk is dat mensen met hun levensvragen bij experts terecht kunnen

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Te inventariseren op welke wijze de gemeente een bijdrage kan leveren om geestelijke verzorging voor mensen die jonger zijn dan 50 jaar beschikbaar te maken en daarbij rekening te houden met de financiële draagkracht van een deel van deze groep.
- De gemeenteraad voor het einde van het eerste kwartaal van 2026 via een raadsbrief te melden wat de uitkomsten zijn van dit onderzoek

Indieners:

Nathalie Nede – ChristenUnie
Walter de Boef – GroenLinks
Sam Groenendijk - PvdA

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M227**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Werken aan een weerbaar Arnhem

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- De huidige wereld wordt gekenmerkt door verhoogde geopolitieke spanningen, cyberdreigingen, ondermijning en druk op energie- en watervoorzieningen;
- De Rijksoverheid gemeenten oproept om hun weerbaarheid te versterken tegen langdurige verstoringen en crises¹;
- Ook de Inspectie Justitie en Veiligheid stelt dat veel veiligheidsregio's onvoldoende voorbereid zijn op langdurige stroomuitval en dat er te weinig grootschalige oefeningen plaatsvinden²;
- De VNG op 28 augustus 2025 de handreiking "Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau" heeft gepubliceerd, met 41 concrete maatregelen verdeeld over zes pijlers;
- In de Arnhemse begroting 2026 wel wordt gesproken over maatschappelijke onrust en veerkracht, maar een uitwerking van deze handreiking ontbreekt.

Omdat we vinden dat:

- Lokale overheden een cruciale rol spelen in het voorbereiden op en het opvangen van maatschappelijke ontwrichting;
- Arnhem gebaat is bij een proactieve en integrale aanpak van weerbaarheid, in samenwerking met de veiligheidsregio en maatschappelijke partners in en om de stad;
- De gemeenteraad betrokken moet worden bij het prioriteren van maatregelen en het afwegen van keuzes rond crisisvoorbereiding;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Een integrale analyse te maken van de toepasbaarheid van de VNG-handreiking op de Arnhemse context;
- Te inventariseren welke maatregelen uit de handreiking reeds zijn opgenomen in beleid of in voorbereiding zijn;
- Te onderzoeken welke aanvullende maatregelen wenselijk en haalbaar zijn, inclusief pilots en scenario-oefeningen;
- De gemeenteraad voorafgaand aan de presentatie van de Begroting voor 2027 te informeren over de uitkomsten en een actieplan voor te stellen om de weerbaarheid van Arnhem te vergroten;

¹ [Weerbaarheidsopgave | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

² [Brief Toezicht preparatie op stroomuitval | Inspectie Justitie en Veiligheid](#)

Indieners:

Luc Groot – CDA

Nathalie Nede – ChristenUnie

Rebin Maref – VVD

Kiki Groot – Arnhem Centraal

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M229**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Arnhemse Alliantie voor Rookvrije Terrassen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem streeft naar een rookvrije generatie in 2035;
- Roken in de openbare ruimte, waaronder op terrassen, nog altijd veel voorkomt en dit leidt tot ongewenste blootstelling tot tabaksrook;
- Een ruime meerderheid van Nederlanders voorstander is van het rookvrij maken van terrassen¹;
- De gemeente Utrecht samen met horecaondernemers een 'Alliantie Rookvrije Terrassen' heeft gesloten, waar de gemeente de ondernemers helpt met hun terrassen rookvrij maken².

Omdat we vinden dat:

- Er concrete stappen nodig zijn in het beperken van tabaksrook in de openbare ruimte om het doel van een rookvrije generatie te behalen;
- De ervaring in Utrecht leert dat horecaondernemers zeer bereid zijn om werk te maken van (deels) rookvrije terrassen, mits de gemeente hierbij ondersteuning biedt;
- De gemeente ondernemers kan helpen door bijvoorbeeld advies en promotiematerialen te verstrekken.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Naar Utrechts voorbeeld een 'Arnhemse Alliantie voor Rookvrije Terrassen' uit te werken, waarin horecaondernemers worden ondersteund bij het (deels) rookvrij maken van hun terrassen;
- Hierbij actief te zoeken naar horecaondernemers die hier werk van willen maken, en in samenspraak te kijken waar op dit gebied de behoefte ligt;
- In ieder geval ondersteuning te bieden in de vorm van advies op basis van best practices en door het verstrekken van gratis (promotie)materialen.
- Uiterlijk in Q2 2026 te rapporteren over de voortgang van de alliantie.

¹[Rookvrij Nederland | Hartstichting](#)

²[Utrecht gaat alliantie aan met horeca voor rookvrije terrassen | gemeente Utrecht](#)

Indiener:

Joris Brandts – D66

Nathalie Nede – ChristenUnie

Marlies Neutkens - Volt

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M230**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Rolstoelgebruiker, voetganger en fietser gaan voor

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- In Arnhem ook de komende jaren veel ruimtelijke projecten plaatsvinden, met als gevolg bouwwerkzaamheden en herinrichting van openbare ruimtes;
- In het Duurzaam Mobiliteitsplan het STOMP-principe uitgangspunt van beleid is: een prioritering van stappen, trappen, openbaar vervoer, mobiliteitsdiensten en privéauto's;
- Nog regelmatig bij werkzaamheden en bouwprojecten routes volledig ontoegankelijk worden voor rolstoelgebruikers, voetgangers of fietsers terwijl autoverkeer wel door kan rijden.

Omdat we vinden dat:

- Ook bij een tijdelijk gewijzigde inrichting van de openbare ruimte de bereikbaarheid voor rolstoelgebruikers, voetgangers en fietsers geborgd moet zijn;
- Dit uitgangspunt niet mag leiden tot onveilige situaties of ernstige verstoring van de doorstroming op stadsniveau.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij de tijdelijke inrichting van de openbare ruimte bij kleine en grote onderhoudswerkzaamheden en rondom bouwprojecten de volgende prioritering te hanteren:
 1. Verkeersveiligheid en doorstroming op stadsniveau
 2. Toegankelijkheid en comfort van routes voor rolstoelgebruikers en voetgangers
 3. Comfortabele doorstroom van fietsverkeer
 4. Openbaar vervoer
 5. Doorstroom van autoverkeer op wijk- en buurtniveau
 6. Parkeren
- Dit dusdanig uit te voeren, dat bij het aanbesteden en uitvoeren van werkzaamheden en bij ontheffingen voor oneigenlijk gebruik van openbare grond (OGOG) deze prioriteiten geborgd zijn.

Indieners:

Mattijs Loor - D66
Nathalie Nede - ChristenUnie

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M231**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Brandpreventiebeleid

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Bij bestaande gebouwen minder strenge regels gelden waar het gaat om het voorkomen van de uitbreiding van brand;
- De opslag van grote hoeveelheden brandbare materialen in historische panden, bijvoorbeeld in winkels, een risico is waarvoor de eigenaar verantwoordelijk is;
- Het enkel voldoen aan de bouwregelgeving voor bestaande gebouwen niet altijd voldoende is om het risico op uitbreiding van brand te beperken;
- Onder de regels in het Bouwbesluit de mogelijkheid bestond om lokaal de eisen voor historische gebouwen aan te scherpen tot maximaal het niveau van nieuwbouw in een lokaal brandpreventiebeleid, maar de ruimte hiervoor onder de Omgevingswet beperkt lijkt.

Omdat we vinden dat:

- De historische delen van Arnhem extra bescherming tegen de uitbreiding van brand zouden moeten krijgen, als dat juridisch mogelijk is.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- In samenhang met de onderzoeken naar aanleiding van de brand in de binnenstad, ook de mogelijkheden te verkennen voor:
 - o Specifieke lokale regels voor de brandveiligheid van historische wijken of gebouwen (lokaal brandpreventiebeleid);¹
 - o Een specifieke aanpak voor de handhaving op brandveiligheid bij historische wijken of gebouwen.

Indieners:

Mattijs Loor - D66

Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

¹ Aangezien het waarschijnlijk niet mogelijk is om bouwtechnische eisen te stellen die verder gaan dan het Besluit Bouwwerken Leefomgeving, zal hierbij vooral gekeken moeten worden naar de activiteiten in het gebouw, bijvoorbeeld de omvang van activiteiten waarbij brandbaar materiaal wordt opgeslagen.

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M232**
Zaaknummer: 4729440
Status: **INGETROKKEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

In een klaslokaal kan je niet wonen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- We een landelijke lerarentekort kennen en dit tekort de komende jaren blijft toenemen;
- Het woningtekort in Arnhem de afgelopen jaren sterk is toegenomen en op korte termijn toe blijft nemen;
- Andere steden al actief beleid voeren om leraren via woonvoorrang aan de stad te binden (zoals in Amsterdam, Almere, Utrecht);
- Startende leraren vaak onder modaal verdienen, waardoor zij tussen wal en schip vallen op de woningmarkt: te veel voor sociale huur, te weinig voor koop;

Omdat we vinden dat:

- Ieder Arnheems kind 5 dagen per week een leraar voor diens klas verdient;
- Het beroep van leraar aantrekkelijker gemaakt moet worden om het lerarentekort aan te pakken;
- Lokale binding van leraren met de regio en de buurt van de school waar ze lesgeven van groot belang is;
- De gemeente zich daarom moet inspannen om leraren langdurig aan Arnhemse scholen te binden;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Samen met Arnhemse onderwijsinstellingen en partijen op de woningmarkt een voorrangsregeling uit te werken waarmee afstuderende studenten van de lerarenopleiding en (aankomende) leraren voorrang krijgen op een woning wanneer zij op een school in regio Arnhem worden aangenomen;
- Daarbij te zorgen voor aanbod in de volgende woonsegmenten;
 1. Sociale huur, via een voorstel aan de raad voor de aanpassing van de huisvestingverordening;
 2. Middenhuur, door afspraken te maken met ontwikkelaars om binnen specifieke projecten deze woningen met voorrang toe te wijzen aan docenten;
 3. Betaalbare koop, door afspraken te maken met ontwikkelaars om binnen specifieke projecten deze woningen met voorrang toe te wijzen aan docenten;

- a. Deze betaalbare koop ook beschikbaar te stellen als 'doorstroomwoning', naar voorbeeld van Almere, door deze ook met voorrang aan docenten beschikbaar te stellen die in een betaalbare huurwoning zitten en een duurzame stap willen maken.

Indiener:

Wimer Heemskerk – D66

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M233**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Jeugdzorg op school

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- De aansluiting tussen jeugdzorg op onderwijs wederzijds als onvoldoende wordt ervaren.
- Verschillende gemeenten, waaronder de gemeente Veendam die daarmee recent in het nieuws kwam¹, met succes experimenteren met het op school organiseren van de (preventieve) jeugdzorg.
- Door vanuit jeugdzorg, scholen en gemeente samen laagdrempelig en vroegtijdig te signaleren en preventief te ondersteunen hulpvragen in een eerder stadium kunnen worden opgelost.

Omdat we vinden dat:

- De gemeente scholen waar mogelijk dient te ontlasten, zodat leraren de ruimte hebben zich te richten op hun les en de brede ontwikkeling van hun leerlingen.
- Er in lijn met de door de raad aangenomen motie 'Kiezen voor kwaliteit in het sociaal domein' (25M99) moet worden ingezet op die maatregelen die het meest effectief zijn in het verbeteren van welzijn en verminderen van zorgbehoefte.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Als onderdeel van de transformatie sociaal domein de effectiviteit te verkennen van het voor een of meerdere dagen per week op school organiseren van preventieve ondersteuning.
- Wanneer deze maatregel effectiever blijkt dan andere mogelijke maatregelen in het verbeteren van welzijn en verminderen van zorgbehoefte onder Arnhemse jongeren, deze in te voeren.

Indiener:

Wimer Heemskerk - D66

¹ [In 10 jaar ruim 7.000 jeugdzorgaanbieders erbij, Veendam besloot in te grijpen: 'Wachttijsten verdwenen, kosten gedaald'](#)

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M234**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Arnhem Buitenbeweegstad

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Sporten, bewegen en spelen van essentieel belang zijn voor een goede gezondheid;
- De grote meerderheid van sport en beweging plaatsvindt in de openbare ruimte;
- De gemeente al actief bezig is met het aanleggen van sportvoorzieningen;
- Sporten, bewegen en spelen in de openbare ruimte domeinoverstijgende thema's zijn, dat wil zeggen dat naast sportbeleid o.a. recreatie-, openbare ruimte- en mobiliteitsbeleid invloed hebben op de mogelijkheden voor sport, bewegen en spelen.

Omdat we vinden dat:

- Er in ons ruimtelijk beleid nog niet genoeg rekening wordt gehouden met 'casual' beweging, zoals fietsen of lopen voor kleine stukjes in plaats van autorijden, en spelen voor kinderen;
- We in elke wijk moeten waarborgen dat dit mogelijk en vanzelfsprekend is; Het nogal uitmaakt voor de gezondheid van inwoners of sporten in de openbare ruimte voor de hand liggend is;
- We in het kader van volksgezondheid moeten regelen dat er voor iedereen genoeg plekken zijn om fijn in het openbaar te sporten, bewegen en spelen;
- Het inbedden van processen om verschillende domeinen in onze organisatie samen te brengen hieraan bijdraagt;
- Integraal, domeinoverstijgend beleid nodig is om deze inzet in goede banen te leiden.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In de toekomst bij het uitwerken van ruimtelijke plannen altijd rekening te houden met ruimte voor sport, bewegen en spelen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld door ambtelijke domeinoverstijgende samenwerking (naar voorbeeld van de participatieparagraaf in elk raadsvoorstel), of het opstellen van normen voor deze doeleinden;
- Met inzet vanuit verschillende domeinen, waaronder sport, uiterlijk in Q4 2026 integraal beleid te maken om de mogelijkheden voor sporten, bewegen, en spelen in de wijken te verbeteren;

¹[Rookvrij Nederland | Hartstichting](#)

²[Utrecht gaat alliantie aan met horeca voor rookvrije terrassen | gemeente Utrecht](#)

- Bij de volgende begroting capaciteit vrij te maken om uitvoering te geven aan dit beleid middels een uitvoeringsagenda.

Indieners:

Joris Brandts – D66

Alwin van Engelenburg – VVD

Marlies Neutkens – Volt

Luc Groot – CDA

Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M235**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

De bijverdienbeloning verdient een vervolg

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- In 2024-2025 een bijverdienbeloning pilot gelopen heeft;
- In de voorlopige resultaten van de pilot voornamelijk positieve (bij)effecten genoemd staan, waaronder een gevoel van waardering, werkervaring en persoonlijke ontwikkeling;
- De pilot maximaal twee jaar mocht duren vanwege rekenregels van de Belastingdienst;
- Het aantal Arnhemmers met een bijstandsuitkering niet daalt maar stagneert¹;
- De krapte op de arbeidsmarkt om meer werkende mensen vraagt;
- Een groot deel van de mensen in de bijstand (op dit moment) niet in staat is (volledig) te werken;
- Er mogelijkheden zijn om mensen met een medische beperking een vrijlating te bieden in de huidige Participatiewet

Omdat we vinden dat:

- Mensen met een uitkering naast hun uitkering altijd zouden mogen werken;
- Het gestimuleerd of beloond moet worden als uitkeringsgerechtigden dit doen;
- Het belangrijk is dat uitkeringsgerechtigden zo snel mogelijk weer aan het werk gaan als dat kan en tijdelijk bijverdienen hier een positieve bijdrage aan levert.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Uiterlijk in 2027 een vervolg op de bijverdienbeloning in te stellen op basis van de nieuwe regels van de Participatiewet in Balans;
- Zo snel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden van medische vrijlating bijstand;
- De kosten hiervoor te dekken uit de bestaande Participatiebudgetten.

Toelichting:

Begin dit jaar werd de raad geïnformeerd over de resultaten van de bijverdienpilot. De resultaten over vorig jaar waren overwegend positief en kunnen mensen stimuleren weer aan het werk te gaan. De resultaten van 2025 zijn tot op heden nog niet binnen, maar zullen het beeld van 2024 waarschijnlijk bevestigen. Omdat de pilot om rechtswege afloopt, moet er naar een vervolg gekeken worden. De nieuwe Participatiewet in Balans biedt gemeenten hiertoe ook meer mogelijkheden. Van deze regels kunnen we waarschijnlijk in 2027 gebruik maken. We kunnen nu al wel gebruik maken

¹ Zie de effectindicatoren in de Begroting 2026.

van de medische vrijlating bijstand, mits mensen hiervoor een verklaring van het UWV krijgen. Naar verwachting kan een groot deel van de mensen die nu een bijstandsuitkering ontvangt om bijvoorbeeld gezondheidsredenen op dit moment niet (volledig) werken. De medische vrijlating geeft ruimte toch bij te verdienen en zo mensen te laten participeren en werkervaring op te doen.

Indieners:

Joris Brandts – D66

Mark Coenders – GroenLinks

Sam Groenendijk – PvdA

Marlies Neutkens - Volt

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2026
Nummer motie: **25M236**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Ambities voor herbouw binnenstad

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Bij de sloop en latere herbouw na de brand in de binnenstad ons historisch erfgoed onder druk staat;
- De gemeente Arnhem en de provincie Gelderland voornemens zijn om enkele miljoenen beschikbaar te stellen voor de herbouw;
- Bij herbouw zonder steun van overheden de eigenaren al verplicht zijn zich te houden aan de eisen van het Omgevingsplan en vanwege het beschermde stadsgezicht.

Omdat we vinden dat:

- Extra inzet van publieke middelen voor een goede herbouw na de brand wenselijk is;
- Deze extra inzet van publieke middelen ook moet leiden tot extra kwaliteit.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Bij de herbouw na de brand in de binnenstad aanvullende randvoorwaarden te stellen bij een financiële bijdrage van de gemeente, bovenop de eisen van het Omgevingsplan en vanwege het beschermde stadsgezicht, bijvoorbeeld waar het gaat om publieke belangen zoals de beleefbaarheid van erfgoed;
- Deze randvoorwaarden zo spoedig mogelijk vast te stellen en de raad daarover te informeren.

Indieners:

Mattijs Loor - D66

Rene Kraaijenbrink – Arnhem Centraal

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M237**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Collectief wonen ondersteunen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Dat we in Arnhem meer dan voorheen ruimte geven aan collectieve wooninitiatieven zoals collectieve zelfbouw (CPO) of wooncoöperaties;
- Het verkrijgen van financiering voor collectieve woonvormen zoals deze vaak lastig is, waardoor projecten niet altijd van de grond komen;
- Dit extra lastig is als (ook) betaalbare woningen in het collectief voorkomen;

Omdat we vinden dat:

- Arnhem welwillend moet kijken naar alle instrumenten die woningbouw kunnen versnellen, vernieuwen en bovendien betaalbaar houden;
- Collectieve woonvormen niet alleen bijdragen aan het toevoegen van nieuwe woningen, maar ook een positief effect hebben op de sociale cohesie en veerkracht van wijken;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In het komende actieplan Collectieve Woonvormen naast het creëren van fysieke ruimte ook financieel ondersteuning te bieden aan initiatiefnemers van collectieve woonvormen,
- Deze kosten te dekken met middelen uit het Stadsontwikkelfonds;
- Als uitgangspunt hiervoor te hanteren dat initiatieven in aanmerking komen als voldaan wordt aan voorwaarden op het gebied van stimuleren van sociale cohesie, duurzaamheid, aandeel betaalbare woningen en diversiteit in woonvormen of doelgroepen.
- Als uitgangspunt te hanteren dat zowel koopwoningen (CPO) als huurwoningen (wooncoöperaties) in aanmerking komen.

Indieners:

Joris Brandts – D66

Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M238**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Maatschappelijk Meedoen Budget

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem de ambitie heeft de inkomensregelingen effectief en overzichtelijk in te richten en een armoedeval op de randen van regelingen wil voorkomen;
- Wageningen en inmiddels ook Nijmegen gestart zijn met één budget per huishouden: het Maatschappelijk Meedoen Budget;
- Deze regeling uitgaat van vertrouwen en voor inwoners veel eenvoudiger is.

Omdat we vinden dat:

- Een forse vereenvoudiging van de inkomensregelingen in Arnhem nog altijd noodzakelijk is.

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- In het kader van de (verdere) ontwikkeling van het armoedebeloid een Arnhemse variant van het Maatschappelijk Meedoen Budget uit te werken;
- Een vergelijking tussen een Arnhems Maatschappelijk Meedoen Budget en het huidige armoedebeloid te maken;
- En op basis daarvan de raad de keuze voor te leggen deze alternatieve werkwijze al dan niet in te voeren.

Indiener:

Mattijs Loor - D66

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2029
Nummer motie: **25M239**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Vrijheid om gezonde keuzes te maken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Het aanbod van voedsel in de leefomgeving invloed heeft op het voedingspatroon, wat de gezondheid van inwoners negatief kan beïnvloeden¹;
- De juridische mogelijkheden om de voedselomgeving te reguleren recent in kaart zijn gebracht door een rapport van meerdere universiteiten²;
- Het college eerder heeft aangegeven positief tegenover de regulatie van de voedselomgeving te staan³;
- De gemeente Amsterdam de voedselomgeving eerder in kaart heeft gebracht met de 'heatmap voedseldruk'⁴;
- Arnhem in regionaal verband heeft onderzocht welke vervolgstappen voor het reguleren van de voedselomgeving mogelijk zijn⁵

Omdat we vinden dat:

- Het voor een vrije keuze voor voedsel voordeliger is dat er balans is tussen gezond en ongezond aanbod;
- Er in meerdere wijken en in de buurt van scholen een te groot aanbod van ongezond eten is;
- Zeker jongeren minder zouden moeten worden blootgesteld aan ongezonde opties in de buurt van hun school;
- Het in kaart brengen van de voedselomgeving een belangrijke eerste stap is om meer grip te krijgen op ons voedselaanbod.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Uiterlijk in Q3 2026 een heatmap uit te werken van de voedselomgeving, om in kaart te brengen op welke plekken in de stad het aanbod van ongezond voedsel onevenredig groot is;
- Hierbij de systematiek van de voedseldrukmeter, zoals gebruikt door de gemeente Amsterdam⁴, en het systeem van het UvA-rapport² mee te nemen als mogelijke opties;

¹ [Atanasova et al., \(2022\), The impact of the consumer and neighbourhood food environment on dietary intake and obesity-related outcomes: A systematic review of causal impact studies](#)

² [De Ruijter et al., \(2023\), Tussen mens en ruimte: De \(on\)gezonde voedselomgeving als omgevingswaarde](#)

³ [Beantwoording Art. 44 vragen inzake 'Mogelijkheden om de voedselomgeving te reguleren', d.d. 10-09-2024](#)

⁴ [Heatmap voedseldruk Amsterdam - openresearch.amsterdam](#)

⁵ [Bundel technische vragen & antwoorden 'Begroting 2026' \(versie 22-10-2025 - 15h00\) - iBabs Publieksportaai](#)

- Na het maken van de heatmap plekken aan te wijzen waar de voedselomgeving zeer ongezond is, en daar experimenten en beleidswijzigingen voor te stellen om dit te verbeteren, eventueel in samenwerking met de 'City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving';
- Daarbij, waar juridisch mogelijk, als optie mee te nemen om het vestigingsbeleid zo aan te passen dat er in de buurt van middelbare scholen geen nieuwe snackbars, pizzeria's en andere ongezonde voedselaanbieders meer mogen vestigen.

Indieners:

Wimer Heemskerk – D66

Floor Hogenhout – Partij voor de Dieren

Marlies Neutkens - Volt

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M240**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Meer nieuwe woningen door woningsplitsing

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- We in Arnhem in het Facetplan woningsplitsing en verkamering regels hebben vastgesteld voor het splitsen van een woning, onder andere een minimale oppervlakte eis voor een gesplitste woning.
- Het stimuleren van woningsplitsen één van de speerpunten is uit de Arnhemse Woonvisie
- In de begroting extra geld is gereserveerd voor het Actieplan Bestaande Woningvoorraad
- Steeds meer gemeenten de regels voor woningsplitsen versoepelen

Omdat we vinden dat:

- Het splitsen van woningen een effectieve manier is om op korte termijn een groot aantal nieuwe woningen toe te voegen, waardoor woningzoekenden sneller een nieuw thuis kunnen vinden.
- Het splitsen van grote woningen kan bijdragen aan meer doorstroming binnen wijken
- De voortdurende woningnood vraagt om een kritische blik op huidige regelgeving.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Te verkennen hoe de huidige voorwaarden voor woningsplitsing in delen van Arnhem, kunnen worden versoepeld. Bijvoorbeeld verlaging van de minimale oppervlakte eis voor een te splitsen woning of de minimale oppervlakte eis voor buiten- en opbergruimte
- Daarbij het effect op de leefbaarheid in de wijk en de parkeerdruk expliciet mee te wegen.
- De verkenning te dekken uit de middelen voor het Actieplan Bestaande Woningvoorraad.
- De resultaten van deze verkenning samen met de eerste ervaringen en resultaten van de splitsingscoach eind 2026 voor te leggen aan de gemeenteraad.

Indieners:

Joris Brandts – D66
Alwin van Engelenburg – VVD
Marlies Neutkens - Volt

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M244**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Uitvoering van de 3-30-300 regel mogelijk maken

Aan de gemeenteraad

Ondergetekenden stellen voor:

Omdat we weten dat:

- Veel bewoners van Arnhem in een versteende omgeving wonen die gevoelig is voor hittestress;
- De klimaatcrisis Arnhemmers de komende decennia nog kwetsbaarder zal maken voor de versteende omgeving;
- De gemeente Arnhem werkt aan het toepassen van de 3-30-300 regel in alle wijken van Arnhem;
- Met name het realiseren van 30% boomkroonoppervlakte in alle wijken een uitdaging is;
- Het lange tijd duurt voor bomen om het boomkroonoppervlakte te ontwikkelen;

Omdat we vinden dat:

- Voldoende en voldoende grote bomen in alle wijken nodig zijn voor een gezond leefklimaat in de toekomst;
- Er de komende jaren urgente maatregelen nodig zijn om het behalen van 30% boomkroonoppervlakte haalbaar te maken;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Te inventariseren in welke wijken het bereiken van 30% boomkroonoppervlakte voor 2050 met de huidige inzet van capaciteit en middelen niet mogelijk is;
- Voor deze wijken inzichtelijk te maken welke inzet nodig is om dit doel te kunnen behalen voor 2050;
- Een voorstel te doen over het haalbaar maken van de 3-30-300 regel, zodat de raad hier in aanloop naar de begroting voor 2027-2030 een keuze over kan maken.

Indieners:

Joost Gerretsch - GroenLinks
Sam Groenendijk – PvdA
Erik Lu – Partij voor de Dieren

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M245**
Zaaknummer: 4729440
Status: **VERWORPEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Afdeling voor Overheidsefficiëntie

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- Efficiëntie en transparantie in overheidsuitgaven van essentieel belang zijn voor een goed functionerende overheid;
- De in 2024 opgerichte Department of Government Efficiency in de Verenigde Staten een inspiratiebron is van een onafhankelijk orgaan dat zich richt op het verminderen van overheidslasten en het verbeteren van overheidsprocessen;
- De Rekenkamer momenteel een toetsende en evaluerende functie heeft, maar over beperkte capaciteit en mandaat beschikt om structureel en diepgaand gemeentelijke inefficiënties te analyseren en op te lossen;

Omdat we vinden dat:

- Arnhem baat zou hebben bij een onafhankelijk orgaan dat o.a. diepgaand inefficiënties in gemeentelijke processen in kaart brengt en oplost;
- Een dergelijke afdeling zich kan richten op het verminderen van bureaucratische lasten, het vergroten van transparantie in gemeentelijke financiën en effecten en het optimaliseren van gemeentelijke processen en uitgaven, in lijn met de begroting 2026-2029;
- Dit het vertrouwen van inwoners in de gemeente kan versterken;
- Dit de lasten kan verlichten om tot minder heffingen te komen;

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- Te onderzoeken hoe de gemeente Arnhem een onafhankelijke Afdeling voor Overheidsefficiëntie (AVO) kan oprichten, die zich richt op: a. Het verminderen van bureaucratische lasten; b. Het optimaliseren van gemeentelijke processen, projecten en uitgaven; c. Het vergroten van transparantie in gemeentelijke financiën.
- Daarbij in kaart te brengen of en hoe de Rekenkamer binnen haar wettelijke taken hierbij een rol kan spelen, zonder afbreuk te doen aan haar onafhankelijke positie;
- Te rapporteren over de haalbaarheid, samenstelling en werkmethoden van de Afdeling voor Overheidsefficiëntie (AVO), en met een voorstel te komen
- De raad vóór het vierde kwartaal 2026 te informeren over de voortgang en mogelijke implementatie hiervan, met een plan voor afbouw van de reserve-onttrekking bij gerealiseerde efficiëntiebesparingen

Indiener:

G.A.A. Luurssen – Forum voor Democratie

Motie

Datum raadsvergadering: 12 november 2025
Nummer motie: **25M246g**
Zaaknummer: 4729440
Status: **AANGENOMEN**
Onderwerp: Begroting 2026

Titel:

Investeer meer in grote (top)sportevenementen

Aan de gemeenteraad

Ondergetekende stelt voor:

Omdat we weten dat:

- Arnhem een naam hoog te houden heeft als stad voor top- en breedtesport evenementen;
- Grote (sport)evenementen bijdragen aan het imago van Arnhem, de lokale economie versterken en inwoners inspireren en stimuleren om zelf te gaan sporten;
- Er voor 2026 mooie (top)sportevenementen gepland staan om in Arnhem te organiseren zoals de Simac Ladies Tour, de NIBC tour of Holland en de Transplant games.
- Er voor 2027 en 2028 wordt gewerkt aan het binnenhalen van grote evenementen zoals het EK Padel en het EK BMX;
- De jaarlijkse reservering voor grote beeldbepalende evenementen de afgelopen jaren is gehalveerd van 240K per jaar naar 120K per jaar.

Omdat we vinden dat:

- Het belangrijk is dat Arnhem voldoende financiële middelen beschikbaar stelt om voldoende grote top- en breedtesport evenementen te organiseren in 2026 en verder.

Daarom draagt de gemeenteraad het college op om:

- In de budgetten van 2026 en 2027 op zoek te gaan naar 100K extra in beide jaren voor beeldbepalende (top)sportevenementen. Dit kan worden gedekt uit de lopende budgetten voor sport en evenementen.

Indiener:

Alwin van Engelenburg – VVD

Technische vragen Begroting 2026

SP	2
Volt	6
VVD	8
CDA	27
D66	41
GroenLinks	54
Arnhem Centraal	56
PvdD	58
PvdA	66
FvD	74

<u>Fractie:</u>	<u>SP-1</u>
Pagina:	p.37, ruimere toegang BSO
Vraag:	• Waar gaan de 4 pilots plaatsvinden? • Waarom moet dit samengaan met verminderen van BSO+? • Hoe verhouden de plannen voor verruiming zich tot personeelstekorten? Oftewel: hoe wordt haalbaarheid gewaarborgd?
Antwoord:	• De pilots Passende BSO gaan plaatsvinden op reguliere BSO-locaties. De bedoeling is dat we 2 pilots starten in Arnhem Noord en 2 pilots in Arnhem Zuid. De locaties bepalen we samen met de wijkteams en de partners. • Als we BSO's passend maken voor kinderen die met extra ondersteuning mee kunnen doen, zijn er minder kinderen die doorstromen naar BSO+. Kinderen met een ondersteuningsvraag kunnen op deze BSO-locaties een passend aanbod krijgen. Deze kinderen gaan nu naar een BSO+ of krijgen ambulante ondersteuning thuis. De Passende BSO-groep versterken we met de inzet van een jeugdhulpprofessional. • We formuleren eerst de haalbare businesscase in afstemming met onze partners in de BSO, hierin nemen we ook de vraag van beschikbaar personeel mee. Afgelopen 10 jaar is Passende Kinderopvang in Arnhem neergezet. Deze aanpak laat zien dat een grote groep kinderen met een ondersteuningsvraag in een reguliere setting kan blijven. Met deze aanpak kunnen we kinderen extra persoonlijke aandacht geven in een veilige en voorspelbare setting. Dat geeft ook (gemoeds) rust voor ouders die door deze vorm van opvang ook minder losse hulp of opvang hoeven te regelen. Dit levert zowel een financiële besparing op als een besparing op inzet van personeel. De organisaties die betrokken zijn bij Passende Kinderopvang, betrekken we ook bij het ontwikkelen van het concept van Passende BSO in Arnhem.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>SP-2</u>
Pagina:	p.29, deelvervoer
Vraag:	Kan het structurele budget voor deelvervoer (€356.000 in 2026, €248.000 vanaf 2027) gespecificeerd worden?
Antwoord:	In 2026 zijn voor deelvervoer de volgende posten opgenomen: 1. Realisatie verschillende deelvervoerhubs, éénmalig: € 107.500,- 2. Onderhoud hubs, structureel: € 10.000,- 3. Exploitatie deelvervoer, structureel: € 115.000,- 4. Beleidsmedewerker deelvervoer, structureel; € 123.456,- In 2027 (en verder): 1. Onderhoud hubs, structureel: € 10.000,- 2. Exploitatie deelvervoer, structureel: € 115.000,- 3. Beleidsmedewerker deelvervoer, structureel; € 123.456,-
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>SP-3</u>
Pagina:	p.31, koelste binnenstad
Vraag:	Hoe zijn de kosten hiervoor opgebouwd, onderscheiden in de 'tijdelijke interventies', 'quick wins', 'korte termijn-projecten' en 'beeldbepalende lange termijn opgaven'?
Antwoord:	Bij de Visie Koelste Binnenstad is een uitvoeringsagenda opgesteld om een overzicht te geven van de korte termijn projecten (waaronder o.a. de tijdelijke interventies en quick wins) en de lange termijn opgaven. De korte termijn projecten zijn de projecten die binnen 0 tot 5 jaar zijn of worden uitgevoerd. Hiervoor zijn vanuit verschillende programma's middelen beschikbaar (klimaatadaptatiefonds, beheer (onder andere riolering en verharding), bomenfonds, duurzaam mobiliteitsplan, de wijkgroenagenda en diverse gebiedsontwikkelingen). Zie hiervoor uitvoeringsagenda pagina 12 – 17. Daarnaast zijn in de uitvoeringsagenda beeldbepalende lange termijn opgaven beschreven die fungeren als belangrijke schakel in het koele netwerk maar waarvoor nog geen financiële middelen beschikbaar zijn. Aangezien er voor deze opgaven nog geen uitgewerkte plannen zijn is er per opgave een grove financiële inschatting gemaakt op basis van de informatie die op dit moment beschikbaar is. Hiervoor zijn gemiddelde eenheidsprijzen per m2 voor de uitvoering gehanteerd, exclusief bv. meeliftvoordelen, ondergrondse kosten zoals verleggen van kabels, leidingen en evt. saneringen). Op basis hiervan komen de ingeschatte kosten voor de beeldbepalende lange termijn opgaven uit op € 26.100.000 (prijspeil 2024). Zie hiervoor de uitvoeringsagenda pagina 18 – 25). In de begroting wordt vanaf 2026 een bedrag van €600.000 ter beschikking gesteld voor de uitvoering van deze lange termijn opgaven.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp / Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>SP-4</u>
Pagina:	p.35 overschrijding aanbesteding Brouwerij
Vraag:	• Waar komt deze overschrijding vandaan? • Op welke onderdelen wordt (mogelijk) bespaard?
Antwoord:	De overschrijding komt voort uit wijzigingen die hebben plaatsgevonden op het programma van eisen, die een hoger kwaliteitsniveau vragen voor de semipermanente huisvesting van de Brouwerij. Denk daarbij aan extra geld voor goede ventilatie (Frisse Scholen, klasse B) en het gebruik van flexibele materialen die later hergebruikt kunnen worden en in aanschaf wat duurder zijn dan traditionele materialen. Overigens was in het IHP primair een hoger investeringsbedrag voor deze school opgenomen, dat in het Jaarplan onderwijshuisvesting naar beneden is bijgesteld. De overschrijding gaat dus over dit naar beneden bijgestelde bedrag.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>SP-5</u>
Pagina:	p.35 prijspeil 2024 coa-uitkering

Vraag:	Waarom is de financiering van COA gekoppeld aan het prijspeil 2024 en waarom niet gekozen voor jaarlijkse indexatie a.d.h.v. het dan geldende prijspeil?
Antwoord:	In de overeenkomst met COA is afgesproken dat in de jaren 2024, 2025 en 2026 een bedrag van één miljoen wordt ontvangen door de Gemeente Arnhem vanuit COA. Vanaf 2027 wordt er een bedrag tot één miljoen, plus indexatie prijspeil 2024 aangevuld op de spreidingswet door COA. Vanaf 2027 zal dus het dan geldende prijspeil gehanteerd worden.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>SP-6</u>
Pagina:	Toezegging 1718 bovenmatige bezoldiging
Vraag:	Wanneer mogen we deze verwachten?
Antwoord:	Zoals toegezegd mag u deze nog dit kalenderjaar verwachten.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>SP-7</u>
Pagina:	Monitor preventieve mondzorg kinderen raadsbrief 14 mei 2024
Vraag:	Wat zijn de resultaten van de preventieve mondzorg bij kinderen? Hoe heeft het bereik hiervan zich ontwikkeld sinds aangenomen initiatiefvoorstel?
Antwoord:	Het onderwerp preventieve mondzorg is opgenomen in de reguliere consulten en 18-maanden huisbezoeken van de Jeugdgezondheidszorg. Tijdens deze afspraken wordt er extra aandacht besteedt aan preventieve mondzorg en het belang van tandartsbezoek, waarbij wordt uitgelegd dat een tandartsbezoek voor kinderen tot 18 jaar gratis is. Daarnaast versturen wij elke maand een kaartje naar alle ouders van kinderen die in deze maand 2 jaar zijn geworden. Op dit kaartje wordt aandacht besteed aan het belang van een tandartsbezoek vanaf deze leeftijd. Daarbij wordt ook hier weer benoemd dat dit gratis is tot 18 jaar. De GGD vraagt in bovenstaande consulten naar het tandartsbezoek van het betreffende kind. Dit wordt geregistreerd om daar in vervolgconsulten op terug te kunnen komen. Zodat er blijvend aandacht is voor het belang van tandartsbezoek.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>SP-8</u>
Pagina:	
Vraag:	1. Zijn er momenteel basisscholen in Arnhem die reeds gebruik maken van 'TPO' (tweetalig primair onderwijs)? Zo ja, hoeveel en welke? 2. Zijn er scholen van plan om vanaf schooljaar 2026/2027 gebruik te maken van de door de staatssecretaris aangekondigde maatregel? 3. Wordt de wethouder/het college geïnformeerd door scholen wanneer zij van plan zijn om les te gaan geven volgens TPO?
Antwoord:	1. Navraag bij de schoolbesturen Flores en Delta – waar bijna alle basisscholen in Arnhem zijn aangesloten – heeft opgeleverd dat op dit moment Arnhemse basisscholen van deze schoolbesturen geen tweetalig onderwijs aanbieden. Wel bieden basisscholen les over de Engelse taal aan vanaf groep 1 of vanaf een latere groep.

	2. Vanuit deze schoolbesturen is aangegeven dat er op dit moment geen concrete plannen zijn om tweetalig onderwijs in te voeren. Prioriteit ligt bij andere thema's, zoals het uitvoering geven aan het Masterplan Basisvaardigheden en het (door)ontwikkelen van een rijk kenniscurriculum. 3. Zoals aangegeven bij vraag 2 hebben scholen zich gecommitteerd aan het Masterplan Basisvaardigheden. Dat vormt voor ons het uitgangspunt.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>SP-9</u>																														
Pagina:																															
Vraag:	Ik ben op zoek naar de ontwikkeling van zowel het aantal (absoluut) als aandeel (procentueel) buitenlandse studenten in Arnhem sinds 2022, uitgesplitst naar: • studerend in Arnhem (MBO, HBO) • woonachtig in Arnhem (MBO, HBO, WO)																														
Antwoord:	Hieronder een tabel met het aantal studenten <u>studerend in Arnhem</u> <table><tr><th>Schooljaar</th><th>MBO-bbl</th><th>MBO-bol</th><th>HBO</th><th>Totaal</th><th>waarvan internationaal</th></tr><tr><td>2021-2022</td><td>2.100</td><td>8.900</td><td>11.700</td><td>22.700</td><td>1.700 (7%)</td></tr><tr><td>2022-2023</td><td>2.100</td><td>7.900</td><td>11.300</td><td>21.300</td><td>1.800 (8%)</td></tr><tr><td>2023-2024</td><td>2.300</td><td>7.500</td><td>10.900</td><td>20.700</td><td>1.900 (9%)</td></tr><tr><td>2024-2025</td><td>2.200</td><td>7.400</td><td>11.100</td><td>20.700</td><td>2.100 (10%)</td></tr></table> Hieronder het aantal <u>uitwonende studenten woonachtig in Arnhem</u> uitgesplitst naar Nederlandse en internationale studenten.	Schooljaar	MBO-bbl	MBO-bol	HBO	Totaal	waarvan internationaal	2021-2022	2.100	8.900	11.700	22.700	1.700 (7%)	2022-2023	2.100	7.900	11.300	21.300	1.800 (8%)	2023-2024	2.300	7.500	10.900	20.700	1.900 (9%)	2024-2025	2.200	7.400	11.100	20.700	2.100 (10%)
Schooljaar	MBO-bbl	MBO-bol	HBO	Totaal	waarvan internationaal																										
2021-2022	2.100	8.900	11.700	22.700	1.700 (7%)																										
2022-2023	2.100	7.900	11.300	21.300	1.800 (8%)																										
2023-2024	2.300	7.500	10.900	20.700	1.900 (9%)																										
2024-2025	2.200	7.400	11.100	20.700	2.100 (10%)																										

<u>Fractie:</u>	<u>Volt-2 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	
Vraag:	Graag update van de ontwikkelingen paasbergflat, josephkerk/jumbo, graswinckelstraat/kerk aan de johan de wittlaan?
Antwoord:	Paasbergflat: Tussen de eigenaar van de Paasbergflat en de gemeente lopen nog meerdere juridische procedures (zowel privaat- als publiekrechtelijk) waardoor wij nog niet verder kunnen met het zoeken naar een nieuwe invulling van de flat. Graswinckelstraat: Deze ontwikkeling heeft een aantal jaren stilgelegen. Destijds stopte het project omdat de vergunning niet kon worden verleend i.v.m. het ontbreken van een anterieure overeenkomst. Daarna is het bij de initiatiefnemer stil komen te liggen. Stand van zaken proces: Aan de ontwikkelaar is een nieuw concept anterieure overeenkomst gestuurd. Deze overeenkomst is aangepast vanwege de omgevingswet. Gemeente heeft nog geen reactie van ontwikkelaar ontvangen. Na ondertekening anterieure overeenkomst zal de ontwerp beschikking opnieuw worden gepubliceerd en ter inzage worden gelegd voor een periode van 6 weken. Totale doorlooptijd na ondertekening AOK is ca. 3 maanden. Jozefkerk: Bij de Jozefkerk is geen haalbaar plan ontstaan wat voldeed aan gemeentelijke regelgeving. Ontwikkelaar heeft gezocht naar andere ontwikkeling. Kerk aan de Johan de Wittlaan: Er is door initiatiefnemer (Mutos City) voor dit project een stedenbouwkundig plan gemaakt, waarna een anterieure overeenkomst is gesloten. Bij het uitwerken van de stukken voor een Bopa, buitenplanse afwijking van het bestemmingsplan, (voor het invoeren van het omgevingsplan), bleek het plan financieel niet haalbaar. Het heeft daardoor een jaar stilgelegen. De gesprekken zijn weer gestart in het voorjaar van 2024, waarna in het najaar van 2024 aanvullende afspraken in een allonge zijn opgenomen. Begin 2025 heeft initiatiefnemer een algemene buurtbijeenkomst gehouden, waarna nog individuele gesprekken hebben plaatsgevonden tussen initiatiefnemer en omwonenden. Ook heeft de Commissie Omgevingskwaliteit geadviseerd. De BOPA aanvraag is eind juni '25 gedaan. Na de zomer bleek de aanvraag op een aantal punten nog niet volledig. Momenteel wordt de aanvraag verder aangevuld en dan gaat de behandeling van de aanvraag weer verder. De financiële haalbaarheid van het plan blijft een zorg. Dit wordt veroorzaakt door hoge sloopkosten, sanering en hoge kosten van de nieuwbouw versus de opbrengst van de gewenste woningen (mix betaalbaar en vrije sector). Momenteel wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om de maximale verkoopprijs van de betaalbare woningen wat op te hogen, binnen de uiterste landelijke betaalbaarheidsgrens.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

Fractie:	VVD-1 (mondeling gesteld op 09/10)																																																																																																																								
Pagina:	Financieel beeld - Hoofdstuk Hoofdpijnen Financiën																																																																																																																								
Vraag:	Kan ik een overzicht krijgen van alle incidentele posten die in deze Begroting nieuw zijn opgenomen in de begroting?																																																																																																																								
Antwoord:	In onderstaande tabellen zijn alle incidentele posten opgenomen die in de Begroting 2026 zijn toegevoegd (zowel uit de Perspectiefnota 2026 als aanvullend in de Begroting 2026). De tabellen zijn gerangschikt op de vier thema's (duurzaam, groen, kansrijk, verbonden) en er is bij elk thema onderscheid gemaakt in dekking uit (veelal) bestemmingsreserves en dekking uit de algemene reserve. <table><tr><th>Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th><th>I/S</th></tr><tr><td colspan="6">Bedragen x € 1.000</td></tr><tr><td>Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede</td><td>-1.500</td><td>-500</td><td></td><td></td><td>I</td></tr><tr><td>Dekking vanuit BR Klimaat en energie</td><td>1.500</td><td>500</td><td></td><td></td><td>I</td></tr><tr><td>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)</td><td>-100</td><td>-150</td><td>-150</td><td>-100</td><td>I</td></tr><tr><td>Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting</td><td>100</td><td>150</td><td>150</td><td>100</td><td>I</td></tr><tr><td>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr></table> <table><tr><th>Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen</th><th>2026</th><th>2027</th><th>2028</th><th>2029</th><th>I/S</th></tr><tr><td colspan="6">Bedragen x € 1.000</td></tr><tr><td>Subsidie Connectr (24M78)</td><td>-200</td><td>-200</td><td>-200</td><td>-200</td><td>I</td></tr><tr><td>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</td><td>-200</td><td>-200</td><td>-200</td><td>-200</td><td></td></tr><tr><td>Accountmanager (25M97)</td><td>-100</td><td>-100</td><td>-100</td><td>-100</td><td>I</td></tr><tr><td>Circulariteit (25M97)</td><td>-500</td><td>-500</td><td>-500</td><td>-500</td><td>I</td></tr><tr><td>Electricity Week (25M97)</td><td>-50</td><td>-50</td><td>-50</td><td>-50</td><td>I</td></tr><tr><td>Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)</td><td>-100</td><td>-100</td><td>-100</td><td>-100</td><td>I</td></tr><tr><td>Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel</td><td></td><td>-15.000</td><td></td><td></td><td>I</td></tr><tr><td>Steengoed benutten</td><td>-1.500</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td>I</td></tr><tr><td>Extra inspanning Biomassa Veolia</td><td>-50</td><td>-50</td><td></td><td></td><td>I</td></tr><tr><td>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</td><td>-2.300</td><td>-15.800</td><td>-750</td><td>-750</td><td></td></tr></table>	Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S	Bedragen x € 1.000						Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede	-1.500	-500			I	Dekking vanuit BR Klimaat en energie	1.500	500			I	Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	0	0	0	0		Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)	-100	-150	-150	-100	I	Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting	100	150	150	100	I	Totaal aanvullend op Perspectiefnota	0	0	0	0		Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S	Bedragen x € 1.000						Subsidie Connectr (24M78)	-200	-200	-200	-200	I	Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	-200	-200	-200	-200		Accountmanager (25M97)	-100	-100	-100	-100	I	Circulariteit (25M97)	-500	-500	-500	-500	I	Electricity Week (25M97)	-50	-50	-50	-50	I	Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)	-100	-100	-100	-100	I	Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel		-15.000			I	Steengoed benutten	-1.500	0	0	0	I	Extra inspanning Biomassa Veolia	-50	-50			I	Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-2.300	-15.800	-750	-750	
Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S																																																																																																																				
Bedragen x € 1.000																																																																																																																									
Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede	-1.500	-500			I																																																																																																																				
Dekking vanuit BR Klimaat en energie	1.500	500			I																																																																																																																				
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	0	0	0	0																																																																																																																					
Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)	-100	-150	-150	-100	I																																																																																																																				
Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting	100	150	150	100	I																																																																																																																				
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	0	0	0	0																																																																																																																					
Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S																																																																																																																				
Bedragen x € 1.000																																																																																																																									
Subsidie Connectr (24M78)	-200	-200	-200	-200	I																																																																																																																				
Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota	-200	-200	-200	-200																																																																																																																					
Accountmanager (25M97)	-100	-100	-100	-100	I																																																																																																																				
Circulariteit (25M97)	-500	-500	-500	-500	I																																																																																																																				
Electricity Week (25M97)	-50	-50	-50	-50	I																																																																																																																				
Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)	-100	-100	-100	-100	I																																																																																																																				
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel		-15.000			I																																																																																																																				
Steengoed benutten	-1.500	0	0	0	I																																																																																																																				
Extra inspanning Biomassa Veolia	-50	-50			I																																																																																																																				
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-2.300	-15.800	-750	-750																																																																																																																					

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Begroten bestedingsplan transitie Omgevingswet	-298	-206	-214	-222	I
Verlenging Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven	-180				I
Dekking vanuit rioolheffing	180				I
Betaalbaarheid en versnelling woningbouw	-350				I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	350				I
Bestaande woningvoorraad	-200	-100	-100		I
Algemeen woonbeleid	-63	-63	-63	-3	I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	263	163	163	3	I
Dekking vanuit BR Klimaatadaptatiefonds	580				I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting					I
Voortzetting Wijkgroenagenda's		250			I
Dekking vanuit Klimaatadaptatiefonds		-250			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	282	-206	-214	-222	
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	0	0	0	0	

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Woonwagenstandplaatsen	-3.100				I
Dekking Aanpak Invasieve Exoten	50				I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	-3.050	0	0	0	
Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	-300				I
Dekking Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	200				I
Groene Boa	-80				I
Laadpleinen	-172				I
Funderingsproblematiek	-100	-325	-325	-325	I
Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost	-500	-500	-500	-500	I
Dekking Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet	2.300				I
Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	-455				I
Dekking Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	455				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	1.348	-825	-825	-825	

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000					
Herverdeling middelen Schoolmoestuinen	-95	-330			I
Voortzetten Regeling Burgerkracht	-64				I
Dekking vanuit BR Burgerinitiatieven sociaal domein	64				I
Preventieve hulp ter voorkoming van erger (Z&V)	-120	-120	-120		I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar	120	120	120		I
Aanpak seksuele intimidatie		-184	-184	-184	I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar		184	184	184	I
Opvang stijgend aantal meldingen Veilig Thuis	-200	-200	-200		I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar	200	200	200		I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	-95	-330	0	0	
Programma-budget transformatie sociaal domein (25M113)	-1.000	-1.000			I
Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)	-1.200				I
MO en BW (25M87) - Beschutte opvang	-626	-626	-626	-626	I
MO en BW (25M87) - Jongerenopvang MO	-300	-300	-300	-300	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - 22-uurs opvang	-350	-350	-350	-350	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - Maatwerk tijdens opvang	-100	-100	-100		I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - straatcoaches en outreach GGD 2026	-165				I
MO en BW (25M87) - Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW	-200	-200	-200	-200	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - EU burgers	-425	0	0	0	I
Financiële vleugels	-200				I
Steunfonds studenten vanaf 18 jaar	-20				I
Subsidie City at home	-85				I
Aanpassen SMI en BSO+	-150	-150			I
Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)	-250	-250			I
Uitvoering ouderenbeleid (25M120)	-250	-250			I
Verbinding sociaal domein - GGZ	-100	-100			I
Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen	-500	-500	-500	-500	I
Wijknetwerken	-300				I
Borging preventieve bemoeizorg	-100	-100			I
Gezondheidsplein Rijnstate	-80				I
VAB (Vanuit Autisme Bekeken)	-300				I
Borging Wijk GGD		-300			I
KansenMakers	-40				I
Aan de Bak Garantie	-50				I
Dekking uit BR Wmo en jeugd	5.946	4.902	2.176	1.976	I
Dekking uit BR Jeugdfonds en BR Transformatie zorgbudgetten	890				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	45	676	100	0	

Ontwikkelingen een KAN SRIJK Arnhem tlv Algemene middelen		2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000						
Dotatie overschot BW aan BR Wmo en Jeugdzorg laten vervallen		3.100	4.500	800		I
Non-formele educatie		-38	-38	-38		I
Borging wettelijke termijnen en kwaliteit dienstverlening uitvoering participatiewet		-600	-300			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>		2.462	4.162	762	0	
Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)		-101	-101	-101	-101	I
Dekking extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)				101	101	I
Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)		-950	-1.115	-1.115	-615	I
Beheer MFC's		-1.250				I
Pedagogisch medewerker Rommelkist		-125				I
Jongerenwerk op School - AO		-80				I
Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen		-750				I
Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang		-350				I
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood		-30	-30	-30	-30	I
Behouden basisniveau Welzijn		-500	-500			I
Initiatieven sociale cohesie		-100				I
Sociale Wijkteams tbv transformatie sociaal domein		-679	-864			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota		-4.915	-2.610	-1.145	-645	
Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem met dekking		2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000						
Vervolg Actieprogramma "Samen maken we Arnhem"		-44				I
Dekking vanuit BR Burgerparticipatie		44				I
Herverdeling middelen Dienstverleningsvisie		-100				I
Experiment gesloten coffeeshopketen		-110	-110	-110		I
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>		-211	-110	-111	0	
Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed		-361				I
Dekking Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed uit BR Vastgoed		361				I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota		0	0	0	0	
Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem tlv Algemene middelen		2026	2027	2028	2029	I/S
Bedragen x € 1.000						
Autonome technologische ontwikkelingen ICT-landschap		-500				I
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>		-500	0	0	0	
Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)		-110	-110	-110		I
Visie toerisme en recreatie (incidenteel)		-100	-100	-100	-100	I
Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)		-25				I
Vervolg Arnhemse kinderparticipatie		-25	-25	-25		I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota		-260	-235	-235	-100	
Portefeuillehouder	Paul Smeulders					

Fractie:	VVD-2 (mondeling gesteld op 09/10)																																																															
Pagina:	Woonlasten - Paragraaf Lokale Heffingen																																																															
Vraag:	Kan ik een overzicht krijgen van de stijging van afvalstoffenheffing, rioolheffing en OZB in de jaren 2022 tot en met 2026, inclusief de totale stijging van 2026 tov 2022?																																																															
Antwoord:	Gehanteerde uitgangspunten: - Als voorbeeldhuishouden geldt een huishouden in een koopwoning (ozb bij huurwoning niet van toepassing), met een WOZ-waarde van € 348.000 in het basisjaar 2022. Dit betreft de gemiddelde waarde van een koopwoning in Arnhem in 2022 (bron: COELO). - Bij de ozb is gerekend met een gemiddelde lastenstijging van 5% per jaar. Afhankelijk van de daadwerkelijke waarde­stijging kan de gemiddelde lastenstijging per jaar net wat afwijken van deze 5% (naar boven en naar beneden), maar over een langere periode bezien is de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5 % per jaar.¹ - Voor de rioolheffing is uitgegaan van de percentages lastenstijging zoals opgenomen in de begrotingen van de betreffende jaren (paragraaf lokale heffingen). Net zoals voor de ozb geldt voor de rioolheffing de WOZ-waarde als grondslag en kan de daadwerkelijke gemiddelde lastenstijging beperkt afwijken van begroot. - Voor de afvalstoffenheffing is onderscheid gemaakt in een eenpersoonshuishouden, een tweepersoonshuishouden en een huishouden met drie personen en meer. Dit geeft het volgende beeld: Eenpersoonshuishouden <table><tr><th>Bedragen in €</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th><th>2025</th><th>2026</th><th>Totaal 2022-2026²</th></tr><tr><td>OZB</td><td>447</td><td>470</td><td>493</td><td>518</td><td>544</td><td></td></tr><tr><td><i>Mutatie</i></td><td></td><td>5%</td><td>5%</td><td>5%</td><td>5%</td><td>22%</td></tr><tr><td>RIO</td><td>214</td><td>218</td><td>229</td><td>233</td><td>240</td><td></td></tr><tr><td><i>Mutatie</i></td><td></td><td>2%</td><td>5%</td><td>2%</td><td>3%</td><td>13%</td></tr><tr><td>AFV</td><td>221</td><td>222</td><td>253</td><td>274</td><td>313</td><td></td></tr><tr><td><i>Mutatie</i></td><td></td><td>1%</td><td>14%</td><td>8%</td><td>14%</td><td>42%</td></tr><tr><td>Totaal woonlasten</td><td>882</td><td>910</td><td>974</td><td>1.025</td><td>1.097</td><td></td></tr><tr><td><i>Mutatie</i></td><td></td><td>3%</td><td>7%</td><td>5%</td><td>7%</td><td>24%</td></tr></table>	Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026 ²	OZB	447	470	493	518	544		<i>Mutatie</i>		5%	5%	5%	5%	22%	RIO	214	218	229	233	240		<i>Mutatie</i>		2%	5%	2%	3%	13%	AFV	221	222	253	274	313		<i>Mutatie</i>		1%	14%	8%	14%	42%	Totaal woonlasten	882	910	974	1.025	1.097		<i>Mutatie</i>		3%	7%	5%	7%	24%
Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal 2022-2026 ²																																																										
OZB	447	470	493	518	544																																																											
<i>Mutatie</i>		5%	5%	5%	5%	22%																																																										
RIO	214	218	229	233	240																																																											
<i>Mutatie</i>		2%	5%	2%	3%	13%																																																										
AFV	221	222	253	274	313																																																											
<i>Mutatie</i>		1%	14%	8%	14%	42%																																																										
Totaal woonlasten	882	910	974	1.025	1.097																																																											
<i>Mutatie</i>		3%	7%	5%	7%	24%																																																										

	Tweepersoonshuishouden						
							Totaal
	Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026	2022-2026²
	OZB	447	470	493	518	544	
	<i>Mutatie</i>		5%	5%	5%	5%	22%
	RIO	214	218	229	233	240	
	<i>Mutatie</i>		2%	5%	2%	3%	13%
	AFV	294	296	337	365	401	
	<i>Mutatie</i>		1%	14%	8%	10%	36%
	Totaal woonlasten	955	984	1.059	1.116	1.185	
	<i>Mutatie</i>		3%	8%	5%	6%	24%
	Huishouden drie personen en meer						
							Totaal
	Bedragen in €	2022	2023	2024	2025	2026	2022-2026²
	OZB	447	470	493	518	544	
	<i>Mutatie</i>		5%	5%	5%	5%	22%
	RIO	214	218	229	233	240	
	<i>Mutatie</i>		2%	5%	2%	3%	13%
	AFV	294	296	337	365	441	
	<i>Mutatie</i>		1%	14%	8%	21%	50%
	Totaal woonlasten	955	984	1.059	1.116	1.224	
	<i>Mutatie</i>		3%	8%	5%	10%	28%
	¹ Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen in de Begroting 2026, onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen. ² De percentages per jaarschijf tellen niet op tot het percentage op het totaal van 2022-2026. Dit is te verklaren doordat er sprake is van een samengesteld effect ('rente op rente'), waarbij per jaar steeds de procentuele groei ten opzichte van het vorige jaar wordt berekend en bij het totaaleffect ten opzichte van het basisjaar 2022.						
Portefeuillehouder	Paul Smeulders						

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-3 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	p.89
Vraag:	Energielasten met 0,8 mln. omlaag bijgesteld. Wat is hier de reden voor?
Antwoord:	Aan het begin van de oorlog in Oekraïne zijn de energieprijzen en daarmee de energielasten voor de gemeente fors gestegen. Destijds is er daarbij vanuit gegaan dat dit langdurig het geval zou zijn. Nu de energielasten weer zijn gedaald, ontstaat er een financieel voordeel.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-4 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	
Vraag:	Er komt 1,2 miljoen extra ter beschikking voor jongerenwerk, kunnen hiermee alle partijen structurele meerjarige subsidie ontvangen. Welke invloed heeft de uitspraak van de Raad van State hierop en hoe verhoudt dit zich tot de "motie rust".
Antwoord:	In de begroting 2026 is voor jongerenwerk een bedrag op genomen van €1.250.000,-- om het mogelijk te maken het basis-jongerenwerk bij alle betrokken partijen structureel te subsidiëren. De welzijnspartners die jongerenwerk aanbieden ontvangen op dit moment nog niet allemaal structurele subsidie. Dit staat haaks op het belang van jongerenwerk en op de nieuwe visie van het welzijnsbeleid en de visie sociaal domein, waar we willen inzetten op duurzame relaties en duurzaam partnerschap. Met deze middelen was het ook onze intentie om vanaf 2026 deze partners meerjarige subsidie te verlenen en verder invulling te geven aan de motie 'Rust voor duurzame partners' (24M73) die uw Raad op 12 juni 2024 heeft aangenomen. Echter, de Raad van State (RvS) heeft op 23 juli jl. een uitspraak gedaan over begrotingssubsidies van gemeenten (en provincies). Door deze uitspraak moeten gemeenten ook bij begrotingssubsidies zorgen voor eerlijke concurrentie bij de verdeling van de (schaarse) middelen. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de consequenties zijn voor de begrotingssubsidies van de gemeente Arnhem. Door nu meerjarigheid te bepalen voor een aantal producten/activiteiten kan de indruk ontstaan dat deze zo voor meerdere jaren bewust worden onttrokken aan de consequenties van de uitspraak. Daarom kunnen we voor 2026 nog niet overgaan tot het meerjarig toekennen van begrotingssubsidies en daarmee verder uitvoering geven aan de motie. Meerjarig subsidiëren blijft wel het uitgangspunt. Zo kan deze wens al wel worden meegenomen bij het opstellen van subsidieregelingen. Het proces om tot strategisch partnerschap te komen via meerjarige subsidiering vraagt evenwel een zorgvuldig proces, nog meer na de uitspraak van de RvS, waarbij mogelijk ook de algemene subsidieverordening (ASV) moet worden aangepast en kost daarmee extra tijd.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-5</u>
Pagina:	Mobiliteit en bereikbaarheid
Vraag:	Wat zijn de kosten voor de invoering van de zero-emissiezone in de binnenstad per 1 juni 2026?

Antwoord:	• Investeringsbedrag zero-emissiezone, éénmalig: € 330.000 (installatie, bekabeling, hardware/software, bebording). De bijbehorende kapitaallasten van deze investering zijn structureel: ca. € 60.000 in 2027, daarna aflopend. • Beheer en onderhoud (deels overlap met milieuzone), structureel: € 20.000 (gedekt vanuit bestedingsplan mobiliteit). • Incidentele projectkosten (gedragsmaatregelen, communicatie, ambtelijke inzet): gedekt uit CDOKE-subsidie. • Verlening ontheffingen via Centraal Loket (RDW): kostendekkend, budgetneutraal voor gemeente. • Subsidie van provincie (o.a. camera's en hardware) mogelijk.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-6</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	Wat is het totale budget dat in 2026 wordt uitgetrokken voor economische stimulering?
Antwoord:	Stimulering van de economie gebeurt heel breed in Arnhem. Dat betekent dat het een veelvoud is van het bedrag van 9,5 miljoen dat in de begroting staat onder het taakveld Economie. Immers activiteiten op het gebied van duurzaamheid, bereikbaarheid, cultuur en groen dragen (indirect) ook bij aan de Arnhemse economie. Voor wat betreft de begroting van het beleidsveld Economie, dat dus 9,5 miljoen euro bedraagt, kan gedacht worden aan o.a. het versterken van het energiecluster, het stimuleren van evenementen, recreatie en toerisme, bijdragen aan de Groene Metropool Regio en Economic Board, de aanpak krapte op de arbeidsmarkt, verbeteren ondernemersdienstverlening. Via het spoor duurzaamheid zetten we in op verduurzamen van bedrijven via Green deals, de aanpak circulaire economie (0,5 mio), verduurzaming bedrijven €0,7mio, en duurzame stadslogistiek €0,7mio. Via het spoor bereikbaarheid werken we aan de stimulering van de economie door projecten zoals de Hub Gelredome, Willemsplein en diverse investeringen in fietsinfrastructuur.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-7</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	Hoeveel middelen zijn gereserveerd voor het versterken van het MKB en lokale ondernemers?
Antwoord:	Veel van wat we doen om de Arnhemse economie te stimuleren is ten gunste van het MKB en de lokale ondernemers. Een aantal specifieke budgetten die in de begroting 2026 zijn opgenomen om het MKB en de lokale ondernemers te versterken en ondersteunen zijn: • Detailhandelsbeleid (raadsvoorstel uit oktober 2025) • Stimuleringsregeling voor €0,1mio structureel conform motie 25M136 en 23M115

	• Amendement Aanpak voor vitale en leefbare winkelcentra €0,1mio in 2026 • Zie Document Arnhem - Raadsvoorstel 'Vaststellen Detailhandelsbeleid Arnhem 2025' - iBabs Publieksporaal voor een gedetailleerde onderbouwing van de financiën • Versterken toekomstbestendige, kwalitatief goede werklocaties en het creëren aantrekkelijk vestigingsklimaat €0,8mio • Aanpak krapte arbeidsmarkt (motie 24M135) €0,5mio • Verbeteren ondernemersklimaat - ter verbetering van de winkelgebieden zijn Bedrijveninvesteringszones (Korenkwartier en Binnenstad) opgericht en wordt in overleg met de gemeente uitvoering gegeven aan activiteiten voor o.a. bewegwijzering, groenvoorziening en tegengaan criminaliteit) rond een BIZ. Hiervoor is €0,3mio opgenomen in de begroting van 2026. • MKB-stad 2026 €0,15mio onttrokken uit middelen Actieplan Werk-Om Arnhem als MKB-stad goed op de kaart te zetten in 2026. Middelen zijn bestemd voor projectmanagement en een eenmalig bedrag voor de bijdrage aan het MKB-festival. • Verbeteren van de ondernemersdienstverlening €0,1mio
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-8</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	In de begroting wordt €9,5 miljoen geïnvesteerd in Economie. Hoeveel was dit in de jaren 2018 t/m 2022 per jaar? En hoeveel vanaf 2023 per jaar? Is er inzichtelijk hoeveel steden/gemeenten van vergelijkbare omvang investeren in economie?
Antwoord:	Onderstaand de vergelijkende cijfers voor economie uit ontwerpbegrotingen van voorgaande jaren (bedragen x €1mio): 2018: € 5,0 (waarvan structureel (S) €4,7mio en incidenteel (I) €0,3mio) 2019: € 5,8 (S €5,5 mio en I €0,3mio) 2020: € 6,0 (S €5, 5mio en I €0,5mio) 2021: € 6,6 (S €5,9 mio en I €0,7mio) 2022: € 7,0 (S €5,9 mio en I €1,1mio) 2023: € 9,0 (S €6,0 mio en I €3,0mio) 2024: € 10,0 (S €7,5 mio en I €2,5mio) 2025: € 9,0 (S €7,2 mio en I €1,8mio) 2026: € 9,5 (S €8,0 mio en I €1,5mio) Vergelijking met andere gemeenten gaat niet op, omdat definitie en reikwijdte van wat onder economie wordt verstaan verschilt per stad/begroting. Wel beschikbaar zijn open data van de rijksoverheid. Dashboard - Gemeentelijke begroting - Arnhem
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-9</u>
Pagina:	Economie

Vraag:	Hoe worden ondernemers en bedrijven betrokken bij de (economische) ambities van de gemeente Arnhem?
Antwoord:	De Economische agenda 2022-2025 kent jaarlijks een uitvoeringsagenda. Deze uitvoeringsagenda wordt opgesteld in samenwerking met partners in de stad. In 2026 wordt nieuw Economisch beleid gemaakt. Daarnaast implementeren we (waar mogelijk) aanbevelingen uit de enquête (ondernemersdienstverlening) die we éénmaal per twee jaar uitzetten. Vanuit deze ondernemer enquête worden ondernemers in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan een panel, dit panel heeft tweemaal plaatsgevonden en wordt in november 2025 opnieuw ingericht met een onderwerp op basis van de behoefte van de ondernemer(s). Afgelopen jaren hebben we bij alle nieuwe beleidsvoorstellen zoals bijvoorbeeld het toekomstperspectief Recreatie en Toerisme, detailhandelsvisie en het ambitiedocument het Broek uitgebreid stakeholders betrokken. Uiteraard is er veelvuldig en regulier overleg en contact met koepelorganisaties uit de stad zoals PBA, OKA, StaB. HoRa et cetera
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-10</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	Hoe verloopt de uitvoering/ontwikkeling van het implementatieplan Nieuwe Haven? En hoe staat het met de ontwikkeling van het Maritiem Service Center? In hoeverre zijn de lokale ondernemers in de Nieuwe Haven hierbij betrokken?
Antwoord:	Na vaststelling van het Implementatieplan Nieuwe Haven heeft de projectgroep Nieuwe Haven (gemeente, Cleantech Park Arnhem, StAB, Aqualink) geadviseerd een kwartiermaker aan te stellen voor de Nieuwe Haven. De rol van de kwartiermaker is met ingang van januari 2025 ingevuld door een senior maritiem adviseur van Movares Water, met de gemeente, Cleantech Park Arnhem en StAB als gezamenlijk opdrachtgever. De kwartiermaker ondersteunt bij de opbouw van de publiek-private samenwerking rondom de Nieuwe Haven en de doorontwikkeling van het ecosysteem en is aanjager voor de uitvoering van het Implementatieplan en het inrichten van een passende organisatiestructuur voor het beheer van de Nieuwe Haven. Om de doorontwikkeling te versnellen heeft de projectgroep Nieuwe Haven een kickstartprogramma opgesteld. Centraal daarin staat de realisatie van het Innovatief Maritiem Servicecentrum Oost (IMSO), dat gaat fungeren als spil in een netwerk van bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden. Het IMSO verbindt het Cleantech Park Arnhem met de maritieme sector in de Nieuwe Haven en stimuleert samenwerking van (lokale) ondernemers rond duurzame technologieën, emissievrije aandrijving en refit van schepen.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-11</u>
Pagina:	Economie

Vraag:	Er wordt aangegeven dat we grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio versterken. Hoe doen we dat? Hoeveel investeren we hierin qua FTE? En hoeveel qua middelen? En wat halen we uit de Euregio?
Antwoord:	Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking binnen de Euregio door actief deel te nemen aan gezamenlijke projecten en bestuurlijke overleggen met Duitse partners. De Euregio is een podium voor uitwisseling tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven aan beide zijden van de grens. Thema's als mobiliteit, onderwijs en duurzaamheid worden over de grenzen heen aangepakt. We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio ook door structureel ambtelijke capaciteit beschikbaar te stellen (<0,5 fte). Hierdoor kunnen kansen voor Arnhem sneller worden gesignaleerd en worden aangepakt. Daarnaast werken we actief aan projecten die door Euregio-partners worden geleid en die Arnhemse beleidsdoelen (klimaatadaptatie) ten goede komen, zoals het 100.000+ Zero-project met de Duitse steden Düsseldorf, Duisburg en Moers. Voor deze samenwerking is in de begroting 2026 structureel €56.000 budget begroot. Dit wordt inhoudelijk beschreven en toegelicht. Arnhem werkt samen met internationale partners om haar doelen te verwezenlijken. De Euregio is een belangrijke spil hierin en van belang om de volgende redenen: 1. De Euregio is een essentieel onderdeel van de Arnhems-Duitse grensoverschrijdende samenwerking. De Euregio opent deuren en brengt belangrijke stakeholders op verschillende terreinen in de regio bij elkaar. Arnhem is gesprekspartner in Noordrijn-Westfalen vanwege haar lidmaatschap van de Euregio. 2. De Euregio verschaft Arnhem een positie om invloed uit te oefenen op regionale en Europese ontwikkelingen 3. Via de Euregio zijn er Europese middelen beschikbaar (zoals Interreg Deutschland-Niederlande) die grensoverschrijdende projecten kunnen ondersteunen. 4. De Euregio kan Arnhemse en regionale partners (bedrijfsleven, kennisinstellingen) ondersteunen bij het opzetten van Nederlands-Duitse samenwerkingen Met beperkte middelen en inzet versterkt Arnhem haar positie in de grensregio.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-12</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	Er wordt 2x 50.000 euro vrijgemaakt om onderzoek te doen naar een alternatieve energiebron op IPKW (ter vervanging van de biomassacentrale). De biomassacentrale staat daar als tussenoplossing van zwaar vervuilende gasinstallaties naar een schone waterstofoplossing. Wat is de reden dat de gemeente investeert in iets wat al de bedoeling is en wat de bedrijven zelf al aan het doen zijn?

Antwoord:	Met deze inspanning proberen we de uitfasering van biomassa in Arnhem te versnellen. We nemen de rol en verantwoordelijkheid van anderen niet over. Wel willen we proactief bijdragen aan een oplossing. Adequate afstemming met lopende trajecten bij zowel de bedrijven zelf als de mede-overheden is van belang.
Portefeuillehouder	Eva van Esch / Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-13</u>
Pagina:	Economie
Vraag:	Zijn er middelen opgenomen voor het aantrekken van nieuwe bedrijven of het faciliteren van startups?
Antwoord:	Ja. Er zijn middelen opgenomen zoals het acquisitiebudget (70.000 euro) voor het aantrekken van nieuwe bedrijven. Daarnaast is er een meerjarensubsidie voor Startclub Arnhem (40.000 euro). . Ook Innovate, het platform voor toekomstbouwers ontvangt meerjarig subsidie (50.000 euro)
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-14</u>
Pagina:	Ruimtelijke ordening
Vraag:	Er wordt aangegeven dat we de bodem en de ondergrond beheren, wat betekent dit voor de vervuilde grond op het gebied onder/rondom Rijnpark? Er wordt aangegeven dat we specifiek beleid ontwikkelen. Is er al zicht op de totale omvang van de verontreiniging? Geschatte kosten?
Antwoord:	<i>Er wordt aangegeven dat we de bodem en de ondergrond beheren, wat betekent dit voor de vervuilde grond op het gebied onder/rondom Rijnpark?</i> Voor nieuwe ontwikkelingen zoals in Rijnpark, wordt altijd bekeken of de bodem geschikt is. Zo nodig wordt de bodem eerst gesaneerd. Het eindresultaat moet voldoen aan het streefbeeld dat hoort bij het gebruik. Aan alle wijken in Arnhem is een bodemfunctieklasse (streefbeeld) toegekend; Landbouw/Natuur, Wonen, <i>Stedelijk Wonen</i> (zie onder) of Industrie. <i>Er wordt aangegeven dat we specifiek beleid ontwikkelen.</i> In de ontwerp omgevingsplanwijziging 'thema bodem' (dat nu ter inzage ligt) is de bodemfunctieklasse Stedelijk Wonen toegevoegd. Dit is een aanvulling op de bodemfunctieklasse Wonen. Toekomstige woonwijken zoals Rijnpark die historisch gezien een lagere bodemkwaliteit hebben ten opzichte van andere woonwijken, vallen in de bodemfunctieklasse Stedelijk Wonen. In die wijken is bij nieuwe ontwikkelingen een (ten opzichte van de klasse Wonen) minder schone bodem toegestaan in openbaar gebied. Er hoeft daardoor op minder plekken bovengrond vervangen te worden. De lagere bodemkwaliteit is alleen toegestaan als de grond niet wordt gebruikt voor moestuinen of kinderspeelplaatsen. Zo blijft de bescherming van de gezondheid gewaarborgd. <i>Is er al zicht op de totale omvang van de verontreiniging? Geschatte kosten?</i> De totale omvang van de verontreiniging wordt nader onderzocht. In de gebiedsexploitatie is op dit moment een bedrag voor fase 1 opgenomen van € 5 miljoen voor sloop en saneren. Fase 2 zit op dit moment nog niet in de gebiedsexploitatie en daarmee is op dit moment ook nog geen bedrag geraamd.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders / Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-15</u>
Pagina:	Duurzame en innovatieve economie
Vraag:	Welke financiële prikkels of subsidies zijn er voor bedrijven die verduurzamen?
Antwoord:	Arnhem biedt ondernemers via Arnhem Zet de Knop om en de Green Deals een samenhangend pakket aan (financiële) ondersteuning. Het collectieve spoor zijn de Green Deals waarbij we met bedrijven op bedrijventerreinen IJsseloord I, Nieuwe Haven, Rijkerswoerd, De Overmaat, Gelderse Poort en Bakenhof afspraken gemaakt over acties op de thema's energie, circulaire economie, klimaatadaptatie / vergroenen en duurzame mobiliteit. Individueel hebben we voor bedrijven via de website Arnhem aan/ondernemen en via het REE (regionaal expertiseteam Energie) biedt de gemeente Arnhemse bedrijven Arnhem Zet de Knop om aan. Onderdeel van dit pakket is dat de gemeente voor bedrijven tot 75% van de kosten vergoedt voor verduurzamingsstappen. De hoogte van de subsidie hangt af van het energieverbruik en is maximaal € 5.000 voor een energiescan/advies en maximaal € 1.000 voor ondersteuning bij de uitvoering van het advies. Daarnaast kunnen bedrijven voor de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen (die uit de energiescan komen) een lening aanvragen bij het Arnhemse energiebesparingsfonds. Bij de instelling van het fonds is hiervoor een bedrag van € 5 mln. gereserveerd. Op het gebied van circulaire economie hebben we de subsidieregeling circulaire initiatieven. Naast de gemeentelijke financiële prikkels zijn er ook middelen vanuit de provinciale en landelijke overheid waar bedrijven een beroep op kunnen doen. Via Arnhem Aan en het REE maken we de ondernemers daarop attent voor zover nodig.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

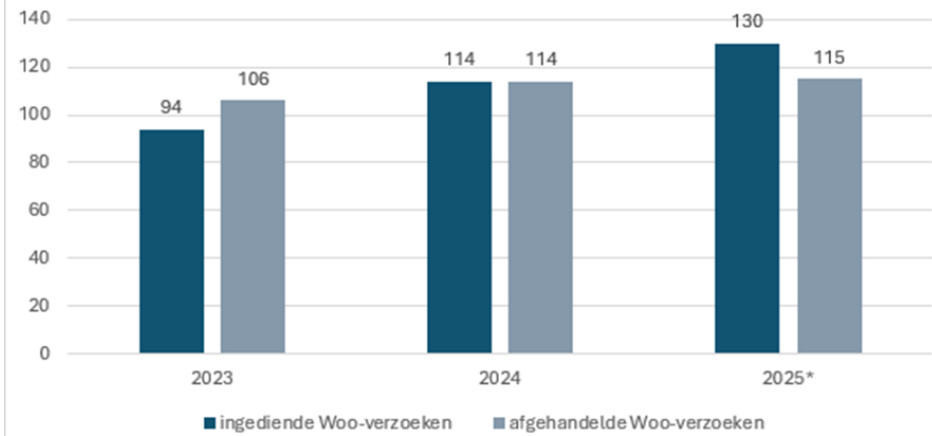
<u>Fractie:</u>	<u>VVD-16</u>
Pagina:	Monitoring
Vraag:	Welke prestatie-indicatoren worden gebruikt om economische groei en werkgelegenheid te meten?
Antwoord:	De belangrijkste bron om werkgelegenheid te meten is de Provinciale Werkgelegenheidsenquête van de provincie Gelderland. We gebruiken de volgende indicatoren voor het begrotingsprogramma: - o Het percentage banen in de EMT-sector, als aandeel van de totale werkgelegenheid (bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête) - o Het aantal bezoekers in de binnenstad (bron: Locatus) - o De arbeidsintensiteit per werklocatie (het gemiddeld aantal banen op werklocaties per hectare, bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête) - o Het ervaren ondernemersklimaat in Arnhem (bron: Ondernemersenquête)

Portefeuillehouder	Nermina Kundic
--------------------	----------------

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-17</u>
Pagina:	Bestuur, dienstverlening en financiën
Vraag:	Opkomstbevordering: Wat wordt er gedaan om de opkomst bij de verkiezingen te verhogen? Hoeveel geld wordt hiervoor uitgetrokken? Wordt er ook getoetst of campagnes/beleid succesvol zijn?
Antwoord:	Het college zet in op het duurzaam versterken van de democratische betrokkenheid van Arnhemmers bij de lokale democratie. Het opkomstpercentage zien wij daarbij als een belangrijke indicator, maar niet als doel op zich. We willen inwoners duurzaam betrekken bij de lokale politiek door te investeren in vertrouwen en kennis. Dit doen we door te investeren in politiek vertrouwen en het vergroten van kennis over de politiek. We richten ons daarbij op specifieke wijken en doelgroepen (zoals jongeren) en houden rekening met het type verkiezingen. Daarnaast ontwikkelen we een doorlopend aanbod van activiteiten dat niet alleen aansluit op verkiezingscampagnes, maar ook tussen verkiezingen door bijdraagt aan betrokkenheid. In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 organiseren wij samen met onze partners in de stad bijvoorbeeld verkiezingsmaaltijden, dialoogtafels, proefstemmen, een verkiezingsbijeenkomst in Rozet, een jongerendebat in het stadhuis en de Nachtelijke stem in Museum Arnhem. Meer informatie over deze activiteiten, onze doelgroep en uitgangspunten vindt u in deze raadsbrief. Na de Tweede Kamerverkiezingen bekijken we wat wij van deze opkomstcampagne hebben geleerd. Eventuele lessen nemen wij mee in onze voorbereiding richting de opkomstcampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Over deze opkomstcampagne informeren wij u via raadsbrief aan het begin van 2026. Na afloop van de gemeenteraadsverkiezingen starten we met een doorlopend programma voor democratische betrokkenheid. De activiteiten die de griffie momenteel organiseert in het kader van het democratieprogramma vormen hiervoor bijvoorbeeld al een waardevolle basis. Voor 2026 is in de begroting een bedrag van €50.000 opgenomen voor het versterken van democratische betrokkenheid en opkomstbevordering. Daarnaast is in 2026 nog €15.000 beschikbaar vanuit rijksmiddelen. Laatgenoemde vervallen in 2027. Tenslotte stellen we voor om een deel van de middelen die beschikbaar waren voor 2025 over te hevelen naar 2026, omdat onze focus ligt op de gemeenteraadsverkiezingen. Dit budget besteden wij in 2026 aan het organiseren van een opkomstcampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen, het opstarten van een doorlopende campagne om inwoners te betrekken bij de lokale democratie en het financieren van de projectleider voor democratische betrokkenheid. Met deze aanpak versterken we structureel de betrokkenheid van Arnhemmers bij de lokale democratie, ook buiten verkiezingstijd
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-18</u>
Pagina:	Bestuur, dienstverlening en financiën
Vraag:	Verminderen van inhuur: Hoe verloopt dit? Eind 2026 willen we op maximaal 17,9% van de totale loonsom inhuren, waar staan we nu? Gaan we die 17,9% halen?
Antwoord:	De raad heeft in de motie 24M83 opgeroepen om maatregelen te treffen die externe inhuur beperken waarbij in 2026 gestreefd zou moeten worden naar het landelijk gemiddelde. Daarbij is het percentage genoemd van 17,9%, zijnde het landelijk gemiddelde van dat moment. Net zoals onze inhuurcijfers, beweegt ook het landelijk gemiddelde. Het uitgangspunt is dat in 2026 gestreefd wordt naar een inhuurpercentage dat op het niveau ligt van het landelijk gemiddelde. In februari 2025 is de raad door middel van de raadsbrief: https://arnhem.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/a808853e-d97a-4877-96e4-8d460bc77169?documentId=4333539c-2e9a-49d6-a0c3-8630a5af4c05&agendatemId=a8ff3026-aba9-4c1f-a314-b4530e1a4d34 geïnformeerd over het plan van aanpak 'Beperken van externe inhuur' De uitvoering van het plan van aanpak verloopt zoals afgesproken. Daarbij ligt de nadruk op drie onderdelen: bespreking van capaciteitsvraagstukken aan de matchingstafel, structurele inzet heeft voorkeur boven tijdelijke oplossingen en beter sturen op loonsom. Het doel is om externe inhuur in 2026 terug te brengen naar het landelijk gemiddelde. Daarbij moet worden opgemerkt dat het verminderen van externe inhuur een weerbarstig proces is. Op enkele majeure opgaven, zoals bijvoorbeeld Spoorzone en de energietransitie, doen zich tijdelijke pieken in capaciteit of specifieke kennisvragen voor. In die gevallen kan inhuur tijdelijk de meest doelmatige oplossing zijn.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-19</u>
Pagina:	Bestuur, dienstverlening en financiën
Vraag:	Hoeveel Woo-verzoeken zijn er de afgelopen jaren bij de gemeente Arnhem ingediend? Hoeveel daarvan zijn er op tijd afgehandeld? En hoeveel niet?
Antwoord:	We zien, zoals zichtbaar in onderstaande grafiek, de laatste jaren een stijging van het aantal ingediende Woo-verzoeken. In 2025 zijn er (peildatum 14 oktober) 130 binnengekomen Woo-verzoeken geregistreerd.

	Biinengekomen en afgehandelde Woo-verzoeken (*gegevens tot 14 oktober 2025) <table><thead><tr><th>Jaar</th><th>ingediende Woo-verzoeken</th><th>afgehandelde Woo-verzoeken</th></tr></thead><tbody><tr><td>2023</td><td>94</td><td>106</td></tr><tr><td>2024</td><td>114</td><td>114</td></tr><tr><td>2025*</td><td>130</td><td>115</td></tr></tbody></table> Door het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) wordt aanbevolen, in overleg met de verzoeker, afspraken over de behandeltermijnen te maken; een werkwijze die past binnen het wettelijke kader en door ons frequent toegepast wordt. Deze gemaakte afspraken liggen wel in de individuele dossiers vast, maar niet als data in het zaaksysteem, zodat er geen cijfers kunnen worden gegeven. Een antwoord op de vraag “Hoeveel zijn er op tijd afgehandeld?” is op dit moment niet precies te geven omdat die data niet op die wijze wordt geregistreerd. Op basis van ervaringsgegevens kan wel gezegd worden dat de afhandelingstermijn van Woo-verzoeken nog niet in elk dossier binnen de formeel wettelijke termijn afgehandeld is, maar wel duidelijk dalend is. In 2025 is door de Rechtbank dan ook geen dwangsom opgelegd wegens het niet tijdig afhandelen van een Woo-verzoek. We zijn momenteel bezig onze data over Woo-verzoeken beter te registreren, zodat we inzicht krijgen in het aantal verzoeken dat binnen de termijn wordt afgehandeld. Het voordeel hiervan is dat we onze voortgang beter kunnen monitoren, tijdig kunnen bijsturen waar nodig en transparanter kunnen rapporteren over de naleving van de Wet open overheid. We streven ernaar om een Woo-monitor (met data over lopende en afgehandelde zaken) voor iedereen toegankelijk te maken. Op het vlak van informatieverzoeken zetten we in op doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering. In 2026 investeren we in de ondersteuning van behandelaars via onder andere workshops, geactualiseerde werkinstructies en gestandaardiseerde formats. Ook stroomlijnen we het proces voor de afhandeling van Woo-verzoeken.	Jaar	ingediende Woo-verzoeken	afgehandelde Woo-verzoeken	2023	94	106	2024	114	114	2025*	130	115
Jaar	ingediende Woo-verzoeken	afgehandelde Woo-verzoeken											
2023	94	106											
2024	114	114											
2025*	130	115											
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn												

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-20</u>
Pagina:	Gezondheid en sport
Vraag:	Er wordt geïnvesteerd om alle Arnhemmers gezond en fit te maken. Is er een beeld van de resultaten? Hoeveel Arnhemmers hadden (bij wijze van spreken) in

	2022 overgewicht? En hoeveel in 2025? Het percentage lijkt te zijn toegenomen van 46% tot 48%.
Antwoord:	Het aantal volwassenen in Arnhem met overgewicht wordt 4 jaarlijks gemeten door de GGD via de monitor volwassenen. In 2022 is er een extra monitor uitgekomen in verband met corona. Het klopt dat het percentage is toegenomen van 46% naar 48% volgens de monitor. Dit betekent niet dat de inspanningen niet effectief zijn, maar heeft hoogstwaarschijnlijk te maken met een bredere maatschappelijke trend van toenemend overgewicht in Nederland.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-21</u>
Pagina:	Gezondheid en sport
Vraag:	Hoeveel senioren doen er mee aan trainingen die speciaal voor die doelgroep zijn ontwikkeld?
Antwoord:	De aanpak <i>Vitaal Nu</i>, <i>Vitaal Later</i> is gericht op twee doelgroepen: de niet-kwetsbare ouderen tussen 50 en 67, en de kwetsbaardere oudere vanaf 67. Voor beiden groepen is aanbod ontwikkeld boven op het bestaande aanbod. Het bestaande aanbod omvat meerdere wandel- en fietsgroepen. Deelnemers aan wandelgroepen +/- 250, deelnemers aan de fietsgroepen +/- 150. Voor de groep tussen 50 en 67 is bijvoorbeeld de beweeginterventie SOOPLE ontwikkeld. Dit jaar zijn er al tien groepen SOOPLE gedraaid met ongeveer 150 deelnemers. Er waren rond de vijftig deelnemers voor de cursus Beter Bewegen welke juist meer focust op valpreventie bij de kwetsbare doelgroep. Met gezondheidschecks, laagdrempelige valrisico-analyses met de SMARTFLOOR en informatiebijeenkomsten over valpreventie zijn meer dan 600 Arnhemmers uit de doelgroep bereikt. Met losse activiteiten en interventies op buurtniveau erbij is het totale bereik in 2025 tot nu toe 1300 deelnemers. Daarnaast zijn er minimaal dertig professional uit sportscholen, verenigingen en maatschappelijke organisaties en de buurtsportcoaches bijgeschoold op het thema preventief bewegen en valpreventie.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-22</u>
Pagina:	Gezondheid en sport
Vraag:	Welke topsportevenementen staan voor de komende jaren op de planning? Met welke evenementen is de gemeente op dit moment bezig om ze naar Arnhem te halen?
Antwoord:	In 2026 vindt er opnieuw een wielerevenement plaats in Arnhem. Nu de Simac Ladies Tour en de NIBC Tour of Holland samen verder gaan, zijn we nog in overleg of dit een dameskoers, herenkoers of beiden wordt. Ook vinden de Transplantgames in 2026 in Arnhem plaats. Daarnaast zijn we voor 2026 in gesprek over een internationaal 3x3 basketbal Pro League-evenement. Voor 2027 zijn we in gesprek over het EK Padel.

	Voor 2028 zijn we in het kader van het 100 jarig bestaan van de wielerbond KNWU in gesprek over het EK BMX op Papendal, een paralympisch kwalificatietoernooi zitvolleybal en het EK Powerchair hockey. De Leidraad Sportevenementen vormt het uitgangspunt bij de gesprekken en de keuzes voor topsportevenementen die bij Arnhem passen. Gezien de beperkte middelen (€60.000 per jaar voor topsportevenementen) zullen we keuzes moeten maken.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-23</u>
Pagina:	Gezondheid en sport
Vraag:	Wat is de basis subsidie voor het Sportbedrijf in 2026? Hoe staat dit in verhouding tot voorgaande jaren in relatie tot indexatie percentages en het CPI? Loopt dit evenredig mee?
Antwoord:	Het subsidiekader voor het Sportbedrijf is 20,372 miljoen voor 2026. Dat is niet hetzelfde als de basis subsidie, maar is het maximaal te verstrekken bedrag. De subsidie is ten opzichte van vorig jaar met 2,1% geïndexeerd. De verwachte jaarommutatie van de consumentenprijsindex (CPI) voor heel 2025 is ongeveer 3,0%. De prognose voor de consumentenprijsindex (CPI) voor 2026 ligt tussen de 2,3% en 3,0% voor Nederland, maar een exacte waarde is nog niet bekend omdat de officiële berekeningen nog niet zijn gepubliceerd.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-24</u>
Pagina:	Transformatie sociaal domein
Vraag:	P.14: er staat dat er €1 miljoen per jaar (2026–2027) is opgenomen voor de transformatie van het sociaal domein, plus €1,2 miljoen aan voorinvesteringen. Hoe wordt dit budget concreet verdeeld over de zeven hoofdgaven (zoals “Wonen eerst” en “Sociale basis op orde”)?
Antwoord:	De transformatie sociaal domein is weliswaar verdeeld over 7 hoofdgaven, maar kent tussen de hoofdgaven een belangrijke samenhang. Daarom is het ook van belang dat de verschillende opgaven niet los van elkaar worden vormgegeven. Het programmabudget (€1 miljoen voor 2026 en 2027) is daarom niet toegewezen per hoofdgave, maar voor het gehele programma. Het programmabudget is daarbij benodigd voor de coördinatie en bemensing van het programma voor de jaren 2026 en 2027 inclusief bijkomende kosten voor bijvoorbeeld communicatie, monitoring en dergelijke. Dat doen we als gemeente door in de ambtelijk organisatie medewerkers vrij te maken om te kunnen werken aan de transformatie van het sociaal domein. Hierdoor voorkomen we dat de dagelijkse dynamiek afleidt van het lange termijn perspectief waar de transformatie betrekking op heeft. De voorinvesteringen betreffen het budget wat benodigd is om buiten de gemeentelijke organisatie in 2026 al verdere stappen in de transformatie door te kunnen voeren buiten de interventies die al opgenomen zijn in de begroting. De middelen zullen worden aangewend om voorinvesteringen in 2026 die voortkomen uit de 7 hoofdgaven van de transformatie sociaal domein te kunnen bekostigen. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan het versterken van preventie, het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp, het doorontwikkelen van de sociale basis enzovoort (waarbij de kosten voor de

	baten uitgaan). Tevens willen we met deze middelen voorkomen dat de dienstverlening voor de inwoners leidt onder de transformatie. Deze middelen zijn niet op voorhand al onderverdeeld naar de verschillende hoofdpogaven.
Portefeuillehouder	Van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-25</u>
Pagina:	Transformatie sociaal domein
Vraag:	P.15: er wordt gesteld dat sommige onderdelen incidenteel voor 1 of 2 jaar worden gefinancierd. a. Welke interventies lopen na 2027 risico op beëindiging bij het uitblijven van structurele dekking? b. Welke criteria worden gehanteerd om te bepalen of een interventie structureel wordt voortgezet in de Begroting 2027–2030?
Antwoord:	a. De interventies die voor 1 of 2 jaar zijn gefinancierd zijn weergegeven in de voorgestelde begroting 2026-2029 in de tabel 'Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking' die start op pagina 33. Vanaf de regel 'Programmabudget transformatie sociaal domein' in deze tabel zijn de daarbij de transformatieve interventies weergegeven. Uw vraag heeft daarbij betrekking op de interventies waarvoor de middelen alleen zijn opgenomen voor de jaren 2026 en/of 2027. b. Hier heeft het college nog geen besluit over genomen. Het is echter aannemelijk dat onder meer gekeken zal worden hoe de betreffende interventie zich verhoudt tot al bestaande interventies, in hoeverre de interventie voldoende maatschappelijk effect oplevert en in hoeverre de betreffende interventie in de toekomst wellicht vervangen kan worden door deze op te nemen in de reguliere dienstverlening.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-26</u>
Pagina:	P.16–17:
Vraag:	er staat dat de pilot Wijk-GGD wordt voortgezet. a. Wordt deze voortzetting structureel gefinancierd, en zo ja, uit welk programma (Zorg of Veiligheid)? b. Hoeveel wijk-GGD'ers zijn er momenteel actief en op welke wijken richt men zich?
Antwoord:	a. Voor de jaren 2025 en 2026 zijn via een subsidieaanvraag bij ZonMw middelen toegekend voor de inzet van de Wijk-GGD. In de voorliggende begroting is incidentele financiering tot en met 2027 ondergebracht binnen het programma Zorg. Structurele financiering is essentieel om de inzet van de Wijk-GGD duurzaam te borgen. b. Op dit moment is 1 fte (40 uur) beschikbaar voor de Wijk-GGD, verdeeld over vier functionarissen. De pilot is op 1 oktober 2023 gestart in de Arnhem-Oost wijken en Arnhem-Centrum. Sinds 1 januari 2025 is de inzet van de Wijk-GGD uitgebreid naar een stadsbrede dekking.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-27</u>
------------------------	----------------------

Pagina:	P.17–18:
Vraag:	er wordt gesproken over “ontbrekend aanbod op het snijvlak van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen”. Over hoeveel plekken gaat het concreet (capaciteitsuitbreiding in 2026)?
Antwoord:	Het betreft jongeren voor wie in zowel de Maatschappelijke Opvang als in Beschermd Wonen, gezien de aard van hun problematiek, geen passend aanbod bestaat. Het te ontwikkelen aanbod zit tussen Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in maar zal onder verantwoordelijkheid van een van beide zorgvormen moeten vallen. Het ontwikkelen (opzetten) van dit aanbod betreft: analyse doelgroep (problematiek, gewenste zorg, aantal), beschrijven product (aanbod), eventueel zoeken zorgaanbieder(s), starten proefperiode. Het is nog niet duidelijk hoeveel (extra) capaciteit nodig is en waar deze terecht komt: bij Maatschappelijke Opvang, bij Beschermd Wonen, of een combinatie. Dit wordt onderzocht. In onze zoektocht naar een nieuwe locatie voor het Jonahuis (pagina 36) houden we voor de zekerheid alvast rekening met circa 5 extra plekken ten opzichte van nu: de instroom van jongeren is onverminderd terwijl de uitstroom (naar wonen of een passende vervolgplek) blijft stagneren.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>VVD-28 (mondeling gesteld 09/10)</u>
Pagina:	Cultuur
Vraag:	Verhoging van de structurele subsidiebijdrage voor Luxor Live en onderliggend beleidskader.
Antwoord:	In de nota Cultuurbeleid Stroom (2012) is poppodium Luxor Live aangemerkt als culturele basisvoorziening. Culturele basisvoorzieningen hebben een brede en langjarige cultuuropdracht. Gezien ook de ambities van de Nota van Uitgangspunten Cultuurbeleid 2025-2028 acht het college de versterking van de Arnhemse culturele ketens van belang. Deze ketens rusten mede op de brede voet en netwerkfunctie van de Arnhemse basisvoorzieningen. Ze dragen wezenlijk bij aan het creatief klimaat door publiek en culturele organisaties te verbinden. Het subsidiebeleid voor de culturele basisvoorzieningen is gericht op continuïteit. Op grond van genoemde beleidskaders, een analyse van de bedrijfsvoering van Luxor Live (inclusief een benchmark met andere stedelijke poppodia) - en de daarin geconstateerde onderfinanciering van Luxor Live - stelt het college voor de begrotingssubsidie voor de basisvoorziening ‘stedelijk poppodium’ structureel te verhogen.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

CDA

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-1 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	MIP - Paragraaf Investerings
Vraag:	Kan ik een overzicht krijgen van de begrote investeringen zoals opgenomen in de Begroting 2025 en Begroting 2026?
Antwoord:	Zie bijlage CDA_1 Overzicht Investerings totaalbeeld B2025 en B2026
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-2</u>
Pagina:	p.10
Vraag:	“De maatregelen om onze ambities voor de stad te verwezenlijken, namen we tegen de achtergrond van groeiende onrust om ons heen.” In het kader van die groeiende onrust vraagt dat een integrale versterking van zowel de maatschappelijke weerbaarheid als de veerkracht van de samenleving. Die onrust brengt nieuwe opgaven met zich mee voor de manier waarop we als samenleving omgaan met thema's als maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht, openbare orde en crisisbeheersing. De Rijksoverheid heeft eind 2024 het rapport “weerbaarheidsopgave” gepubliceerd. En geeft aan dat onze veiligheid en vrijheid in tijden niet zo kwetsbaar is geweest. Voorbereiding op onzekere tijden is daarom essentieel. In dat kader heeft de VNG een “<u>handreiking weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau</u>” uitgebracht. Doel van de handreiking is gemeenten te helpen zich beter voor te bereiden op langdurige verstoringen en crises, zodat risico's beperkt worden en herstel en aanpassing sneller mogelijk zijn. In de begroting 2026 wordt geen expliciete verbinding gemaakt met de handreiking van VNG en de oproep van het Kabinet. Vraag: <i>Is de gemeente op de hoogte van deze ontwikkeling? En hoe zijn mogelijke maatregelen in de handreiking afgewogen en opgenomen in de begroting?</i>
Antwoord:	Wij zijn op de hoogte van deze ontwikkeling. De handreiking van de VNG is richtinggevend bij onze inspanningen ten aanzien van bedrijfscontinuïteit, weerbaarheid en veerkracht. We investeren in de weerbaarheid van onze eigen organisatie via het BCM-project (bedrijfscontinuïteitsmanagement), onderdeel van het programma Informatiebeveiliging & Privacy (IB&P). Het uiteindelijke doel van het project is het organiseren van een efficiënt en effectief BCM om de voortgang van de (kritieke) dienstverlening aan onze inwoners te waarborgen bij een calamiteit dan wel crisis, waarbij rekening wordt gehouden met de dreigingen, zoals beschreven in het dreigingsbeeld hybride en militaire dreigingen en de weerbaarheidsopgave. Hierbij hanteren we de internationale standaard voor bedrijfscontinuïteit, de ISO22301. Voor dit project is in 2026 € 350.000 gereserveerd. Ten aanzien van maatschappelijke weerbaarheid wordt samengewerkt met de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Op dit moment zijn nog geen directe en structurele middelen beschikbaar gesteld aan individuele gemeenten voor het versterken van maatschappelijke weerbaarheid. In de Voorjaarsnota is vanaf 2027 structureel € 70 miljoen beschikbaar gesteld voor maatschappelijke weerbaarheid, met een voorinvestering van € 10 miljoen in 2025 en € 20 miljoen in 2026. Deze middelen worden vooralsnog ingezet op het ontwikkelen van noodsteunpunten en burgerhulpverlening, het versterken van veiligheidsregio's, het lanceren van een landelijke publiekscampagne en evaluatie en onderzoek. Bovenstaand geld wordt verdeeld via de 25 veiligheidsregio's in ons land, waarbij het uitgangspunt is dat besteding plaatsvindt op basis van gezamenlijke besluitvorming met de betrokken gemeenten. Dit betekent dat de Arnhemse gemeenteraad via de bestaande begrotings- en verantwoordingsstructuren

	(Kaderbrief en Ontwerpbegroting) van de VGGM invloed kan uitoefenen op de inzet van de middelen.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-3</u>
Pagina:	p.14
Vraag:	“In de Begroting 2026–2029 hebben we de noodzakelijke posten opgenomen om de transformatie verder in beweging te brengen. (...) Naast het doorzetten van reeds ingezette interventies is er een additioneel programmabudget opgenomen voor de transformatie (€ 1 miljoen) voor de jaren 2026 en 2027 en is er voor 2026 additioneel een budget voor voorinvesteringen opgenomen van € 1,2 miljoen.” Vraag: Maar hoe worden deze bedragen ingezet en ziet de invulling met welke partner(s) en welk tijdspad er precies uit?
Antwoord:	Het programmabudget is benodigd voor de coördinatie en bemensing van het programma transformatie sociaal domein voor de jaren 2026 en 2027 inclusief bijkomende kosten voor bijvoorbeeld communicatie, monitoring en dergelijke. Dat doen we als gemeente door in de ambtelijk organisatie medewerkers vrij te maken om te kunnen werken aan de transformatie van het sociaal domein. Hierdoor voorkomen we dat de dagelijkse dynamiek afleidt van het lange termijn perspectief waar de transformatie betrekking op heeft. De voorinvesteringen betreffen het budget wat benodigd is om buiten de gemeentelijke organisatie in 2026 al verdere stappen in de transformatie door te kunnen voeren buiten de interventies die al opgenomen zijn in de begroting. De middelen zullen worden aangewend om voorinvesteringen in 2026 die voortkomen uit de 7 hoofdpogaven van de transformatie sociaal domein te kunnen bekostigen. Te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan het versterken van preventie, het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp, het doorontwikkelen van de sociale basis enzovoort (waarbij de kosten voor de baten uitgaan). Tevens willen we met deze middelen voorkomen dat de dienstverlening voor de inwoners leidt onder de transformatie. Deze middelen zijn niet op voorhand al bestemd aan organisaties.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-4</u>
Pagina:	p.15
Vraag:	“In 2026 gaan we het tweede jaar in van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Hierbij volgen we het jaarprogramma 2026. We werken onder meer aan circulair bouwen, het realiseren van inclusiever onderwijs, de school als middelpunt van de wijk en integrale kindcentra.” In de aangenomen motie 24M40 is afgesproken om op schooldaken met het IHP in Arnhem minimaal 2000 zonnepanelen te realiseren samen met scholen, energiebedrijven en maatschappelijke organisaties. Vraag: Is bijgehouden hoeveel aan extra zonnepanelen is gerealiseerd in het nieuwe IHP en gaan we de doelstelling halen?
Antwoord:	Er worden afspraken gemaakt met de schoolbesturen over registratie van het aantal zonnepanelen dat in de toekomst geplaatst zal worden, zowel op bestaande gebouwen als nieuw te realiseren schoolgebouwen. Er staat

	momenteel een uitvraag uit bij de schoolbesturen om alle reeds geplaatste zonnepanelen te inventariseren en aan te leveren. Een ruwe schatting laat zien dat het huidige aantal aanwezige zonnepanelen rond de 4.000 ligt. Zonnepanelen zijn een standaard-overweging in het actuele energievraagstuk, waarmee elk project wordt geconfronteerd. In februari 2026 zal bijvoorbeeld het nieuwe schoolgebouw van GSG Guido worden opgeleverd met een zelfvoorzienend accusysteem, passend binnen het vraagstuk netcongestie. Op het dak van deze school worden zo'n 270 zonnepanelen geplaatst. Naar verwachting zal de doelstelling in de uitvoering van het IHP dus ruimschoots worden behaald.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-5</u>
Pagina:	p.20
Vraag:	Dienstverlening aan inwoners We werken doorlopend aan de kwaliteit van onze gemeentelijke dienstverlening. Met meer grip op onze interne processen, kunnen we inwoners beter en sneller van dienst zijn en verbeteren we daarmee de kwaliteit van onze dienstverlening". Vraag: Kan het bestuur aangeven op welke wijze het "doorlopend werken aan de kwaliteit van de dienstverlening" wordt gerealiseerd en waarom is er sprake van geen grip op de interne processen?
Antwoord:	We werken op uiteenlopende manieren aan de kwaliteit van de dienstverlening. Bijvoorbeeld door het makkelijker te maken om digitaal aanvragen te doen. En door feedback op te halen. Zo meten we bij Werk & Inkomen de tevredenheid van inwoners na het aanvragen van een uitkering, en kunnen inwoners door de 'terugstuurservice' vragen om een duidelijkere brief. Tot het moment dat de dienstverleningsvisie werd vastgesteld, waren dit vaak losstaande initiatieven. Met de dienstverleningsvisie hebben we als gemeente een kader vanwaar we verder, en in samenhang, de dienstverlening van de gemeente verbeteren. Een onderdeel hierin is het verbeteren van interne processen. Dat betekent niet dat we nu geen grip hebben, maar we zien wel mogelijkheden voor verbetering die bijdragen aan de kwaliteit van de dienstverlening.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-6</u>
Pagina:	p.17
Vraag:	"In lijn met de aangenomen motie 25M159 versterken we het zicht op handhaving door onze BOA's en straatcoaches en zullen daar periodiek over rapporteren. We zullen de raad hierover informeren bij de begroting van 2027" Vorig jaar werd in het <u>handhavingsbeleid</u> aangekondigd dat handhavers worden voorzien van bodycams omwille van een veilige werkomgeving. Vraag: is de uitrusting van alle BOA's nu uitgebreid met bodycams? Wat is de huidige BOA-capaciteit?
Antwoord:	Sinds de ingang van het handhavingsbeleid is de invoering van bodycams verder voorbereid. Deze invoering heeft invloed op de privacy en werkwijze van medewerkers. Het betreft namelijk een personeelsvolgsysteem zoals bedoeld in artikel 27 van de WOR. Instemming van de Ondernemingsraad is vereist. Wanneer de Ondernemingsraad akkoord gaat, zal zo snel mogelijk worden overgegaan tot de aanschaf van de bodycams.

	De huidige BOA-capaciteit betreft 35 Fte (straatcoaches niet meegerekend). Op dit moment zijn alle formatieplekken gevuld.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-7</u>
Pagina:	p.32, p.32
Vraag:	Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost Om invulling te geven aan een goede uitvoering van deze speerpunten wordt voorgesteld vanaf 2026 aanvullend een incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar te stellen voor de duur van 4 jaar. Vraag: In het recent aangenomen raadsvoorstel was een substantieel lager bedrag voor deze post begroot. Waar zijn die extra middelen voor deze beleidsvoornemens vandaan gekomen? Waarom is tot een grotere financiële armslag besloten terwijl de raadsvoorstellen een lager bedrag voorzien?
Antwoord:	Een grotere financiële armslag is nodig om invulling te geven aan een goede uitvoering van de speerpunten uit de uitvoeringsagenda Arnhemse Kost. Al tijdens de raadsbehandelingen bleek dat de raad zich zorgen maakt over de omvang aan actiepunten in de uitvoeringsagenda in relatie tot de beperkte capaciteit en middelen. Door extra middelen kunnen we extra capaciteit beschikbaar maken, maar ook boeren beter helpen in de transformatie naar natuurinclusieve landbouw, en stadslandbouw- en voedselinitiatieven beter faciliteren. Daarom is in de begroting een groter bedrag opgenomen door het college.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-8</u>
Pagina:	p.35
Vraag:	“Dakloze jongeren zijn gezien de aard van hun problematiek, niet op hun plek in de Maatschappelijke Opvang. Tegelijkertijd is er in andere zorgvormen zoals Beschermd Wonen geen passend aanbod voor hen omdat zij eerst tot rust en stabiliteit moeten komen alvorens te kunnen werken aan doelen en herstel. Voor hen zou een plaatsing op een soort tussenvoorziening mogelijk moeten zijn, die op dit moment nog niet bestaat. Indien we dit ontbrekend aanbod willen opzetten, zijn daarvoor extra middelen nodig. We stellen voor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 200.000 ter beschikking te stellen.” Vragen: Om welke soort tussenvoorziening gaat het hier? Hoe verhoudt zich dit tot de crisisopvang? Wat wordt bedoeld met het opzetten van het aanbod?
Antwoord:	Het betreft jongeren voor wie in zowel de Maatschappelijke Opvang als in Beschermd Wonen, gezien de aard van hun problematiek, geen passend aanbod bestaat. Het te ontwikkelen aanbod zit tussen Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen in en zal in een combinatie van en/of onder verantwoordelijkheid van een van beide zorgvormen moeten vallen. Mogelijk betreft het plaatsing in een nieuwe/andere voorziening en/of bij een andere aanbieder. Dit moet nader onderzocht worden.

	Het ontwikkelen (opzetten) van dit aanbod betreft: analyse doelgroep (problematiek, gewenste zorg, aantal), beschrijven product (aanbod), eventueel zoeken zorgaanbieder(s), starten proefperiode. Er kan op casusniveau ook gekozen worden voor extra inzet op begeleiding in de vorm van maatwerk, tijdens verblijf in de Maatschappelijke Opvang (zie hiervoor pagina 36, maatwerk tijdens opvang).
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-9</u>
Pagina:	38
Vraag:	Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen “Vanuit de Hervormingsagenda moet elke gemeente in 2028 een stevig lokaal team hebben staan. Na 2028 is het nog niet klaar. Vanuit het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming moet dit in 2030 staan. De Hervormingsagenda Jeugd kondigt hiervoor een convenant ‘stevige lokale teams’, waarin het gaat om de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen. Om die reden wordt voorgesteld incidenteel € 500.000 voor de jaren 2026 tot en met 2029 in te zetten.” Kortgeleden zijn er meerdere uitspraken geweest van de centrale Raad van beroep die rolvermenging in het voorliggend veld moet tegengaan en gemeenten verplicht in hun verordeningen, nadere regels en werkwijzen, goede functionele scheidingen aan te brengen in advisering, indicering en besluitvorming enerzijds en uitvoering anderzijds. Vraag: Is hier in de hervormingsagenda op lokaal niveau aandacht aan besteed? Hoe is objectieve indicering en de waarborging van toegang tot zorg gegarandeerd voor jeugdigen en hun ouders en zorgvragers in de Wmo?
Antwoord:	Op lokaal niveau is hier aandacht aan besteed. Binnen de wijkteams is een duidelijke scheiding tussen advisering, indicering en besluitvorming. De uitvoering is belegd bij het voorliggend veld, welzijnspartijen en gecontracteerde zorgaanbieders. In het kader van de Hervormingsagenda wordt gewerkt aan een hernieuwde opdracht voor de wijkteams Arnhem die in lijn van de Hervormingsagenda en Toekomstscenario ligt.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-10</u>
Pagina:	p.43
Vraag:	Meedoen vanaf dag 1 Om dit beleid structureel te kunnen borgen, zijn ook structurele middelen nodig. Voorgesteld wordt dan ook om € 1 miljoen vanaf 2027 hiervoor in te zetten. Voor 2026 zijn nog incidentele middelen beschikbaar. Vraag: Waar komen deze incidentele middelen vandaan? En hoeveel wordt er uitgetrokken voor 2026?
Antwoord:	De incidentele middelen betreffen incidentele middelen die door uw raad voor een vastgestelde periode beschikbaar zijn gesteld voor vluchtelingen. Er is €500.000 per jaar beschikbaar gesteld van 2023 tot en met 2026, en daarnaast nog €500.000 per jaar van 2024 tot en met 2028.

	Inmiddels ligt het voorstel in de begroting om deze middelen vanaf 2027 structureel te maken. Dit betreft in totaliteit dus één miljoen, zowel de incidentiele als de structurele middelen.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-11</u>
Pagina:	p.50
Vraag:	Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94) “Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie ‘Erfgoed beleefbaar maken bij vernieuwing van de stad’ (25M94). Daarin wordt gevraagd om bij ruimtelijke projecten, zowel stadsontwikkeling als vernieuwing van de openbare ruimte, kansen voor beleefbaar maken van erfgoed te benutten en waar nodig daarvoor binnen deze projecten middelen beschikbaar te maken, als een gemeentelijke bijdrage leidt tot voldoende cofinanciering van andere overheden, fondsen of marktpartijen. Na 2026 is er geen geld meer beschikbaar voor beleefbaar erfgoed. Om het erfgoed in de ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen behouden en beleefbaar te maken in relatie tot de totale groei van de stad is extra inzet benodigd vanaf 2026. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026, 2027 en 2028 jaarlijks € 110.000 hiervoor vrij te maken. Toelichting: Jaarlijks wordt tot 2028 110 duizend ingezet voor het beleefbaar maken van erfgoed bij stadsvernieuwing. In de aangenomen motie 25M94) hierover staat dat een gemeentelijke bijdrage moet leiden tot voldoende cofinanciering van derden. Vraag: Wat zijn de randvoorwaarden voor cofinanciering, is er bijvoorbeeld een minimumbedrag of een bepaald ratio van hoeveel de derden moeten bijdragen?
Antwoord:	De 110.000 euro in 2026, 2027 en 2028 is bedoeld voor extra inzet voor beleefbaar maken en houden van erfgoed in de ruimtelijke ontwikkelingen. Deze inzet betekent 1 fte voor 3 jaar voor het team erfgoed en deze fte zal zich ook richten op het verkrijgen van cofinanciering/subsidies voor beleefbaar maken van het erfgoed in Arnhem. Dit gaat om provinciale en rijkssubsidies. Daar worden ook de randvoorwaarden voor co-financiering vastgesteld.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-12</u>
Pagina:	p.52
Vraag:	Crisiskosten openbare orde en veiligheid “We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Hiervoor is budget nodig om snel out of pocket kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties. We stellen voor om hiervoor € 150.000 structureel in te zetten”. Vraag: Op welke wijze zijn de “out of pocket kosten” berekend? En hoe wordt dit ingezet en het gebruik bepaald??
Antwoord:	De kosten zijn berekend op basis van de onvoorziene uitgaven die de afgelopen jaren zijn gedaan en de trend die we zien van een toenemend aantal crisissituaties die tot deze kosten leiden. Het gaat hierbij om extra maatregelen

	(camera's, fysieke aanpassingen) naar aanleiding van explosies of andere intimidatie of geweldsdreiging en de opvang van mensen wier veiligheid acuut gevaar loopt dan wel voor wie noodopvang moet worden geregeld.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-13</u>
Pagina:	p.55
Vraag:	"De Meerjareninvesteringsplanning (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Bij de Perspectiefnota is het MIP reeds geïndexeerd. Als gevolg van met name personeelstekorten worden diverse investeringsprojecten vooral vanaf 2026 getemporiseerd. Hierdoor ontstaat een vrijval voor de algemene middelen van € 1,9 miljoen in 2026, van € 1,4 miljoen in 2027 en € 1,1 miljoen in 2028. Vanaf 2029 daalt de vrijval van kapitaallasten tot € 0,4 miljoen." Vraag: Welke investeringen worden getemporiseerd?
Antwoord:	Het betreft vooral een breed scala van diverse projecten die later dan oorspronkelijk gepland worden afgerond. Dit zijn onder meer projecten op het gebied van grond- weg- en waterbouwkundige werken, afval en openbare verlichting. Zie ook de tabel bij vraag CDA-1.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-14</u>
Pagina:	p.62
Vraag:	"We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie. We willen inwoners aan de balie en de telefoon zo goed en snel als mogelijk helpen. Met efficiënte werkprocessen kunnen we wachttijden voorkomen of beperken, de inwoner van een goed antwoord voorzien en onze betrouwbaarheid versterken. En het geeft ruimte om, waar dat nodig en mogelijk is, aandacht te besteden aan een vraag waarvoor maatwerk vereist is. Binnen het lopende programma doorontwikkeling Burgerzaken zijn meerdere werkprocessen doorgelicht en aangescherpt. Het heeft meer inzicht gegeven in bijvoorbeeld doorloop- en verwerkingstijden. Door goed gebruik te maken van deze en andere beschikbare informatie, kunnen we beter voorspellen welke werkzaamheden op ons afkomen, een efficiënte planning maken en inspelen op behoeftes van inwoners. In 2026 bouwen we hier op verder. Daarbij zetten we ook in op verdere digitalisering en automatisering. We streven ernaar om inwoners meer mogelijkheden te geven om digitaal hun zaken te regelen. Ook op de afdeling zetten we in op verder inzicht in sturingsinformatie om zo de telefonische bereikbaarheid te borgen. Daarnaast optimaliseren we werkprocessen door de verbinding met andere onderdelen in de organisatie te versterken. We oriënteren ons op de mogelijkheden om (nieuwe) digitale technieken in te zetten die de telefonische dienstverlening kunnen ondersteunen". Vraag: Kan het bestuur toelichten op welke wijze Burgerzaken voor de optimalisatie haar prognoses maakte om inzichtelijk te hebben welke doorloop- en verwerkingstijden nodig waren? Wat is veranderd en wat is de doelstelling nu en in de toekomst qua doorlooptijden en verwerkingstijden? Hoe wordt op dit moment onderlinge informatie uitgewisseld tussen onderdelen in de organisatie om burgers optimaal te bedienen?

Antwoord:	Voorheen maakten we prognoses op de afdeling Burgerzaken voornamelijk op basis van ervaring en signalen van medewerkers, en op basis van beschikbare informatie over landelijke ontwikkelingen zoals de paspoortpiek. Bij het doorlichten van de werkprocessen zijn we doorlooptijden gaan meten. Ook hebben we processen gedigitaliseerd waardoor we meer feitelijke informatie hebben. Deze data geeft meer houvast om in te spelen op trends binnen bestaande werkzaamheden en (het inzetten van) de benodigde capaciteit. Voor het Contactcentrum is het belangrijk om te weten wat er speelt op de vakafdelingen zodat de medewerkers Telefoonie zo goed mogelijk in staat zijn om vragen af te handelen en doorverbinden minder vaak nodig is. Medewerkers maken voor het beantwoorden van vragen gebruik van verschillende systemen. Bijvoorbeeld het zaaksysteem, Suites (statussen van uitkeringen), de gemeentelijke website, intranet en een eigen kennisbank. Het Contactcentrum schakelt met andere afdelingen voor kennisdeling, waarbij informatie wordt aangevuld in de kennisbank.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-15</u>
Pagina:	p.76
Vraag:	VEILIGHEID “We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches werken samen met ketenpartners en werken actief samen met VIOS. Die scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit”. VRAAG: Wat zijn de resultaten van deze inspanningen, zowel kwalitatief als kwantitatief?
Antwoord:	In 2023 evalueerde een externe partij onder bewoners, scholieren en schoolpersoneel het werk van de straatcoaches van Stichting Aanpak Straat- en Schoolveiligheid. Hieruit bleek brede bekendheid en waardering voor de straatcoaches. Zij worden gezien als toegankelijk, goed geïnformeerd en snel handelend bij incidenten. Hun aanwezigheid in en rond scholen draagt bij aan een groter veiligheidsgevoel en ze vervullen een belangrijke signaalfunctie waar het gaat om trends onder jongeren en als het dreigt mis te gaan met jongeren. De straatcoaches zijn elke dag preventief actief en zichtbaar in de wijken en op de scholen en hebben 12947 keer een actie geregistreerd in 2024. Ze signaleren, normeren, maken contact, verbinden, informeren en verwijzen door.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-16</u>
Pagina:	p.78
Vraag:	“Minder jongeren in de criminaliteit”.

	“De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn vooralsnog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen. Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget in het kader van Arnhem Oost (VIOs) dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit veroorzaakt een een terugval van € 66.000 vanaf 2026. Vanaf 2027 is de incidentele gemeentelijke cofinanciering van € 750.000 voor de uitvoering van Preventie met Gezag en de Arnhem-Oost middelen met betrekking tot "veiligheid in en om scholen" (VIOs) van € 244.000 niet meer in de begroting opgenomen. “ Vraag: Welke inspanningen zijn er gepland om ook ná 2026 deze aanpak te kunnen blijven ondersteunen vanuit de gemeente en met welke middelen?
Antwoord:	We hebben in de zomerperiode een nieuwe aanvraag ingediend bij het Rijk voor de aanpak Preventie met Gezag (PmG). Deze loopt t/m 31-12 2029. Het betreft € 1.238k in 2026 en € 2.123k in de jaren 2027-2029. Daarnaast vallen onder PmG de pilot informele Grassroots organisaties. De middelen hiervoor zijn 200.000 euro per jaar van 1-1-2026 tot en met 31-12-2030. De middelen van VIOs zijn vooralsnog niet meer opgenomen. Er komt een nieuwe SPUK aanvraag NPLV. Daarin zal VIOs opgenomen worden. Het is afwachten welke middelen er dan voor VIOs beschikbaar komen.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-17</u>
Pagina:	p.121
Vraag:	Versterken van de infrastructuur “De begroting is in 2026 lager dan 2025, doordat in 2025 de volgende incidentele middelen zijn toegevoegd aan de begroting: [...] Hier tegenover staat het vervallen van de DU lokale bibliotheekvoorzieningen, welke een looptijd heeft tot en met 2026 (€ 495.000). “ Begroting meldt dat de DU lokale bibliotheekvoorzieningen met een looptijd tot en met 2026 vervalt. Dit zorgt voor een terugval in baten van circa een half miljoen vanaf 2027. Vraag: “Hoe is de structurele continuïteit van de bibliotheekvoorzieningen, financieel geborgd na het wegvallen van deze uitkering na 2026?”
Antwoord:	In 2025 en 2026 heeft het Rijk via een decentrale uitkering (DU) middelen beschikbaar gesteld voor het versterken van de lokale bibliotheekvoorzieningen. Het Rijk heeft aangekondigd dat de middelen voor bibliotheekvoorzieningen vanaf 2027 niet meer via een decentralisatieuitkering beschikbaar komen maar regulier via het gemeentefonds. Het oormerken van deze middelen valt vanaf 2027 daarmee onder het budgetrecht van de raad. We verwachten in 2026 het Meerjarenplan bibliotheekwerk af te ronden, waarmee we een voorstel doen voor de besteding van deze middelen. Het beschikbaar komen van deze middelen via het gemeentefonds hangt samen met het vaststellen van de nieuwe Wet Stelsel voor openbare bibliotheekvoorzieningen. Afhankelijk van de kabinetsformatie kan er na de Tweede Kamer verkiezingen in 2026 over gestemd worden. Mocht deze besluitvorming vertraging oplopen, is er een risico dat de middelen ook later

	zullen volgen. Indien het risico van de vertraging zich daadwerkelijk voordoet, kan de raad ervoor kiezen deze middelen te compenseren of te overbruggen.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-18</u>
Pagina:	p.170
Vraag:	GEZONDHEID EN SPORT “Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik. Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik”. “Dit doen we door op verschillende domeinen in het leven van jongeren in te zetten: • School: we stimuleren alle Arnhemse scholen om gebruik te maken van een integrale aanpak voor het voorkomen en terugdringen van (problematisch) middelengebruik”. Vraag: Hoe krijgt deze integrale aanpak in de praktijk vorm en hoe wordt het resultaat hiervan bijgehouden?
Antwoord:	De integrale aanpak Helder op School krijgt in de praktijk vorm door op en met scholen aan de slag te gaan met het ontwikkelen van een samenhangend schoolbeleid rondom middelengebruik. In samenwerking met IrisZorg Preventie werken scholen aan beleid, voorlichting, signalering en ouderbetrokkenheid. De school stelt bijvoorbeeld regels en afspraken op over alcohol, roken, vaperen en drugs. Docenten en ander schoolpersoneel worden getraind in het herkennen en bespreekbaar maken van middelengebruik, en leerlingen krijgen lessen over gezonde keuzes. Voor ouders worden ouderavonden georganiseerd over deze onderwerpen. De voortgang en resultaten worden bijgehouden via evaluaties en terugkoppeling van scholen aan IrisZorg en de gemeente.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-19</u>
Pagina:	p.173
Vraag:	Arnhemmers bewegen voldoende “De toename van de begroting 2026 ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door hoger exploitatiebudget gymzalen en indexatie. Daarnaast is de SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot en met 2026 verleend. Tegelijkertijd wordt er structureel budget toegevoegd aan het preventiebudget voor aanpak obesitas, overgewicht, mentale gezondheid en middelengebruik. Verder zorgt het gewijzigde MIP voor een aangepast verloop van de kapitaallasten wat resulteert in lagere lasten in 2025. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed (sporthallen) wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025.”

	Vraag: Is in kaart gebracht wat de gevolgen van deze lagere onderhoudskosten voor de sportfaciliteiten betekent, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid? Is het bezuinigen op onderhoud niet juist een risico omdat het later zal leiden tot hogere kosten?
Antwoord:	De kosten voor het planmatig onderhoud van permanent gemeentelijk vastgoed zijn gestoeld op een 40 jarig meerjarenonderhoudsplan. De totale kosten over deze periode worden teruggebracht naar een jaarlijks gemiddelde die wordt gestort in de bestemmingsreserve vastgoed. Vervolgens worden de daadwerkelijke kosten voor het planmatig onderhoud gedekt met een onttrekking uit deze reserve. Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden ligt die boven of onder het gemiddelde. Dit is ook het geval bij de sporthallen. Er is <u>geen</u> sprake van een bezuiniging op onderhoud.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs / Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-20</u>
Pagina:	p.193
Vraag:	“De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Een groeiende stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties.” Toelichting: stedelijke voorzieningen zijn belangrijk om te kunnen genieten van Arnhem. Openbare toiletten zijn ook belangrijk voor inwoners, met name voor degenen die de stad in gaan. Vraag: Hoeveel openbare toiletten heeft Arnhem per 1000 inwoners? En hoe is dat in vergelijking met andere steden?
Antwoord:	Arnhem heeft ongeveer 0,45 openbare toiletvoorzieningen per 1000 inwoners waaronder openbare toiletten, semi-openbare toiletten en opengestelde toiletten door ondernemers. Hiermee staan we op de ranglijst toiletvriendelijkheid bij gemeenten in 2024 op plek 80 met een score van 6,0. Waarbij de gemeente West Maas en Waal op de eerste plek staat met een score van 7,9 en gemeente Voerendaal op de laatste plek (342) staat met een score van 0,0. In deze ranglijst staat de gemeente Apeldoorn op plek 103 met een 5,7, gemeente Nijmegen op plek 131 met een 5,3 en de gemeente Ede op plek 190 met een 4,6. <i>(bovenstaande informatie is gebaseerd op de website hoge nood.nl)</i>
Portefeuillehouder	Bob Roelofs/ Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-21</u>
Pagina:	p.200
Vraag:	“Voor het bevorderen van de samenwerking met de Groene Metropoolregio is er een budget van € 169.000 opgenomen.” Vraag: Waar wordt deze 169 duizend euro precies voor ingezet?
Antwoord:	De €169.000 binnen het begrotingsprogramma <i>Ruimtelijke Ontwikkeling</i> is de bijdrage van de gemeente Arnhem aan de gemeenschappelijke regeling Groene Metropoolregio (GMR), specifiek voor de uitvoering van de regionale opgave <i>Groene Groeiregio</i> .

	Deze middelen worden ingezet voor ruimtelijke ontwikkeling in de regio, zoals beschreven in de regionale agenda 2025–2028 van de GMR. De concrete inzet van deze middelen voor de opgave Groene groeiregio wordt gespecificeerd in de Begroting GMR 2026. Op pagina 4 van die begroting staat beschreven welke acties in 2026 worden uitgevoerd binnen de opgave <i>Groene Groeiregio</i>. Dit betreft onder andere: Uitvoering van de prioritaire maatregelen van de gebiedsprogramma's in de vier deelgebieden: de Liemers, Middengebied, Veluwezoom en Rijk van Nijmegen Agenderen van bovenregionale maatregelen (randvoorwaarden Woningbouw) op de tafel van NOVEX en regioarrangement, als ook in nieuwe ruimtelijke documenten zoals Rijks- en Provinciale omgevingsvisies; Aanjagen van voldoende huisvesting voor specifieke doelgroepen, zoals ouderen, arbeidsmigranten en mensen in een kwetsbare situatie door kennis en goede voorbeelden te delen met gemeenten, maar ook in hulp of kennis bij de ontwikkeling van specifieke locaties
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-22</u>
Pagina:	p.214
Vraag:	"We monitoren met ingang van 2026 jaarlijks de voortgang van het boomkroonvolume. Deze inzet is geborgd in de uitvoeringsagenda van het Bomenplan Arnhem. " In de dit jaar aangenomen motie 25M24 wordt gevraagd om ook met terugwerkende kracht de ontwikkeling van het boomkroonvolume te onderzoeken en ook een onderscheid te maken tussen de voortgang in particuliere en publieke ruimte. Vraag: Waarom wordt in de betreffende passage dat onderscheid niet gemaakt en naar de motie gerefereerd?
Antwoord:	Dat onderscheidt wordt in deze passage inderdaad niet gemaakt. In lijn met de motie onderzoeken we inderdaad de ontwikkeling van het boomkroonvolume en onderscheiden we hierin particuliere en gemeentelijke bomen. Het onderzoek wordt na afronding gedeeld met de raad, daarmee wordt ook de motie afgedaan.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-23</u>
Pagina:	p.218
Vraag:	We willen Arnhem schoner maken "We willen een schonere woonomgeving en willen daarbij de volgende resultaten behalen: • vermindering van het aantal hotspots met 25% (ten opzichte van 2022); • 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots (ten opzichte van 2022); • een stadsdekkend netwerk van zwervafvalvrijwilligers. Vraag: Wordt dit actief gemonitord? Wat zijn de meest actuele cijfers? En wat is het verloop?
Antwoord:	• Vermindering van het aantal hotspots: deze ambitie blijkt in de praktijk zeer lastig te monitoren. We hebben geen capaciteit of mogelijkheden om de hele stad periodiek cijfermatig te monitoren. Wel krijgen we al van onze

	professionals op straat (inclusief de chauffeurs van PreZero) te horen dat het aantal hotspots afneemt. Een exact cijfer/percentage kunnen we hier echter niet geven. • In Sinds 2023 werken we aan een uitgebreide en intensieve hotspot-aanpak waarbij de (sociale) omgeving gezien wordt als belangrijk kader en ook meegenomen wordt in en bij het opstellen van de aanpak. Elke hotspot vraagt om een specifieke benadering die bepaald wordt door de (samenstelling van de) omgeving en het type afval dat aangetroffen wordt. We bekijken op elke hotspot de gelegenheid, capaciteit en motivatie van omwonenden. Aan de hand van deze inzichten worden interventies ontwikkeld die het gedrag in de openbare ruimte bewust en onbewust beïnvloeden. Met interventies werken we aan 'de basis op orde', de sociale norm, zetten we maatwerk-communicatie in en verbeteren de faciliteiten. We zijn inmiddels op 16 van de 20 geïdentificeerde hotspots actief. Op vier locaties is de aanpak afgerond. We zien daarbij op één locatie een afname van 50%, op twee locaties een afname van 30% en op één locatie zien we helaas geen effect. Op 12 locaties zijn we nu volop bezig maar is het nog te vroeg om echt resultaten te kunnen meten. Overwegend zien we in ieder geval (op korte termijn) een bescheiden positief resultaat tot nu toe. • Een stadsdekkend netwerk is gerealiseerd en groeit nog steeds. In totaal zijn op dit moment ruim 1.400 inwoners geregistreerd als zwerfafvalvrijwilliger. Deze lopen 'solo' of in groepen zoals Heel Arnhem Schoon, Elderveld Schoon, De Laar Schoon, Circulair Spijkerkwartier en Klarendal Schoon. Daarnaast hebben wij een online platform gerealiseerd waarop informatie te vinden is over zwerfafval en de mogelijkheden die inwoners hebben om zelf actief te worden: www.arnhemschoner.nl
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-24</u>
Pagina:	p.315
Vraag:	"De afgelopen jaren hebben onze subsidiepartners te maken gehad met sterk gestegen lonen en prijzen. De gemeente indexeert subsidies jaarlijks conform de systematiek zoals beschreven in de Perspectiefnota ('nominaal en areaal'). De in eerdere jaren vastgestelde indexering heeft bij met name partijen die onder de cao sociaal werk vallen (zoals sociale wijkteams, welzijnspartijen en partijen in de maatschappelijke opvang) de gestegen kosten slechts gedeeltelijk opgevangen. Het college is in gesprek met deze partijen over wat dit betekent voor de uitvoering van de taken van deze partijen." Vraag: Wordt ook overwogen om de partijen extra te compenseren om dezelfde taken te kunnen uitvoeren? Hoeveel is daar ongeveer voor nodig?
Antwoord:	In de begroting 2026 is binnen de beleidsvelden Welzijn, Maatschappelijke Opvang voor de betrokken partners en voor de Sociale wijkteams voorzien in een budget voor compensatie van de CAO Welzijn. De subsidieaanvragen van organisaties voor 2026 zijn net binnen en worden de komende maanden beoordeeld. Daarbij zal ook beoordeeld worden of CAO compensatie voor 2026 nodig is. Voor de sociale wijkteams is in de Begroting 2026 apart een bedrag opgenomen van € 679.226 voor 2026 en € 863.772 voor 2027.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>CDA-25</u>																																												
Pagina:	p.320																																												
Vraag:	“Het totaalbedrag in het Uitvoeringsplan 2024-2026 à € 28 miljoen is in de verschillende begrotingsprogramma’s van de gemeente Arnhem verwerkt. In de tabel hieronder is voor de jaren 2025 en 2026 aangegeven hoeveel middelen van het Nationaal Programma in welk begrotingsprogramma zijn opgenomen: middelen van het Nationaal Programma in welk begrotingsprogramma zijn opgenomen: <table><tr><th>Rijlabels</th><th></th><th>Budget 2025</th><th>Budget 2026</th></tr><tr><td>Veiligheid</td><td>€</td><td>1.187.711</td><td>1.013.040</td></tr><tr><td>Economie</td><td>€</td><td>294.005</td><td>100.000</td></tr><tr><td>Onderwijs</td><td>€</td><td>3.564.650</td><td>1.334.400</td></tr><tr><td>Participatie en armoedebestrijding</td><td>€</td><td>1.219.565</td><td>350.000</td></tr><tr><td>Zorg</td><td>€</td><td>100.000</td><td>100.000</td></tr><tr><td>Welzijn en inclusie</td><td>€</td><td>1003.229</td><td>300.000</td></tr><tr><td>Gezondheid en sport</td><td>€</td><td>1.845.040</td><td>457.391</td></tr><tr><td>Wonen en leefomgeving</td><td>€</td><td>4.251.687</td><td>1.604.058</td></tr><tr><td>Wijkprogramma Malburgen</td><td>€</td><td>531.211</td><td>0</td></tr><tr><td>Eindtotaal</td><td>€</td><td>13.997.098</td><td>5.258.889</td></tr></table> ” De CDA-fractie heeft recent weer ervaren hoe belangrijk de stadsmarinier met mandaat is om doorbraken in Arnhem-Oost wijken te forceren voor veiligheid en leefbaarheid. Vraag: Hoeveel (FTE) stadsmariniers hebben we momenteel in de gemeente Arnhem? En hoe is het verloop van dat aantal in de afgelopen vijf jaar? En hoe worden deze stadsmariniers gefinancierd?	Rijlabels		Budget 2025	Budget 2026	Veiligheid	€	1.187.711	1.013.040	Economie	€	294.005	100.000	Onderwijs	€	3.564.650	1.334.400	Participatie en armoedebestrijding	€	1.219.565	350.000	Zorg	€	100.000	100.000	Welzijn en inclusie	€	1003.229	300.000	Gezondheid en sport	€	1.845.040	457.391	Wonen en leefomgeving	€	4.251.687	1.604.058	Wijkprogramma Malburgen	€	531.211	0	Eindtotaal	€	13.997.098	5.258.889
Rijlabels		Budget 2025	Budget 2026																																										
Veiligheid	€	1.187.711	1.013.040																																										
Economie	€	294.005	100.000																																										
Onderwijs	€	3.564.650	1.334.400																																										
Participatie en armoedebestrijding	€	1.219.565	350.000																																										
Zorg	€	100.000	100.000																																										
Welzijn en inclusie	€	1003.229	300.000																																										
Gezondheid en sport	€	1.845.040	457.391																																										
Wonen en leefomgeving	€	4.251.687	1.604.058																																										
Wijkprogramma Malburgen	€	531.211	0																																										
Eindtotaal	€	13.997.098	5.258.889																																										
Antwoord:	Momenteel wordt één ½ fte stadsmarinier ingezet. In de afgelopen vijf jaar zijn in totaal vijf stadsmariniers actief geweest. Twee daarvan zijn gefinancierd uit de Arnhem-Oost middelen, twee uit veiligheidsmiddelen en één uit het budget dat uw raad voor drie jaar heeft gegeven ten behoeve van winkelcentrum de Drieslag.																																												
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp																																												

D66

<u>Fractie:</u>	<u>D66-1 (mondeling gesteld 09/10)</u>
Pagina:	S12
Vraag:	Doen we voor vocht en schimmelaanpak/expert ook iets voor de vrije sector (huurwoningen)?
Antwoord:	Het aanpakken van vocht- en schimmelproblematiek heeft voor ons prioriteit. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. Om huurders met vocht- en schimmelproblemen te helpen, hebben we een stappenplan gepubliceerd op onze website: https://www.arnhem.nl/Inwoners/wonen_en_milieu/Gezond_wonen Bij sociale huurwoningen in Arnhem is een schimmelexpert actief die in complexe gevallen door corporaties ingeschakeld kan worden voor een onafhankelijk advies en een aanpak om schimmel te voorkomen en de problemen te verhelpen.

	Voor het melden van (schimmel)klachten bij particuliere verhuur is er op de website van de gemeente een duidelijke verwijzing naar de site van de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) gepubliceerd en uitleg over het melden van schimmel en achterstallig onderhoud. Zo kunnen inwoners een melding bij de ODRA maken als ze met de verhuurder niet tot een oplossing voor hun klachten kunnen komen. In het uiterste geval kan de gemeente worden benaderd. Als onderhoudsgebreken zo ernstig zijn dat de woning niet (meer) aan de minimale vereisten uit het Bouwbesluit voldoet, kunnen Burgemeester en Wethouders op grond van de Woningwet de verhuurder oproepen de woning te laten repareren. De ODRA is gemandateerd om deze taken namens het college uit te voeren. Daarnaast zetten we extra ondersteuning in voor huurders via Het Huurdershuis. We subsidiëren Het Huurdershuis voor de ondersteuning van alle huurders bij een conflict met hun verhuurder over het onderhoud van hun woning, met vocht en schimmel als prioriteit.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>D66-2 (mondeling gesteld 09/10)</u>
Pagina:	S12 Wonen
Vraag:	Woningdelen: Doelgroep die in de bijstand zit; word je gekort op je uitkering als je je woning wil delen? Zijn er drempels voor mensen die woningdelen?
Antwoord:	Ja, er wordt in de Participatiewet gekeken of er een commerciële huurrelatie is (kamer bewoning) of dat iemand gaat inwonen waardoor de vaste lasten gedeeld kunnen worden. Dan ben je voor de Participatiewet een kostendeler en zal de uitkering daarop worden afgestemd. Uitzonderingen zijn er ook. Als je maar tijdelijke opvang voor iemand biedt of als je van plan bent te gaan samenwonen. We hebben voor die laatste groep in Arnhem een proef uitgevoerd (naar aanleiding van een motie van de raad) om inwoners de tijd te geven om te kunnen samenwonen met behoud van een uitkering. De proef was een succes, waarna we het toestaan van samenwonen gedurende 6 maanden zonder directe gevolgen voor de bijstandsuitkering structureel in ons beleid hebben opgenomen.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders / Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-3</u>
Pagina:	13, 32
Vraag:	Er zijn extra middelen nodig voor de toegankelijke hoofdlouproutes, onder andere vanwege aantakken van bushaltes en omdat “de opgave omvangrijker is dan eerder ingeschat”. Eerder is de raad geïnformeerd over welke routes als hoofdlouproute worden aangemerkt. Kunnen we een nieuwe kaart ontvangen van wat er wordt aangemerkt als hoofdlouproute en waar wijzigingen zijn ten opzichte van eerdere kaartjes? En wat maakt dat de opgave “omvangrijker” is dan ingeschat?
Antwoord:	In de begroting 2023-2026 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een goede start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes moeten we echter ook de conclusie trekken dat de opgave voor de

	looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door: • Gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen • Aanvullende wensen n.a.v. schouw door APCG • Aanpassen en aantakken bushaltes • Meenemen kansen voor vergroenen De kaart van toegankelijk te maken hoofdlooproutes is te vinden op de site van de gemeente Arnhem: Netwerk toegankelijke looproutes in Arnhem
Portefeuillehouder	Bob Roelofs/ Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>D66-4</u>
Pagina:	13, 84
Vraag:	Komend jaar pakken we het thema externe veiligheid in het Omgevingsplan op. Op welke wijze wordt hierbij de veiligheid van het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor in Oost-Nederland (voorlopig nog door Arnhem) betrokken?
Antwoord:	Eén van de aspecten in het omgevingsplan is externe veiligheid waaronder het transport van gevaarlijke stoffen via het spoor door Arnhem. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen langs het spoor wordt er onder andere rekening gehouden met het transport van gevaarlijke stoffen door Arnhem. In de motivatie van het omgevingsplan wordt aangegeven of er wordt voldaan aan de normen voor externe veiligheid. Tevens wordt er een advies aan de VGGM/brandweer gevraagd. Eventuele maatregelen worden in de regels van het omgevingsplan opgenomen. Aanvullend zijn wij via de Groene Metropool Regio (GMR) betrokken bij het onderzoek Goederencorridor Noordoost Europa (GNOE). In dit onderzoek wordt gekeken naar nut en noodzaak om de goederenroute Rotterdam – Amsterdam – Hengelo – Duitsland te ontlasten. Op die route zit het goederenvervoer het reizigersvervoer te veel in de weg en de vraag is of en hoe dat kan worden opgelost. Mocht nut en noodzaak worden aangetoond om die route te ontlasten, dan kunnen er routes in beeld komen die door Arnhem lopen. Samen met de GMR benadrukken daarom het belang om eerst nut en noodzaak aan te tonen. Bij een eventueel vervolg vragen we aandacht voor (geluids-)overlast en externe veiligheid als belangrijke factoren om mee te wegen in de besluitvorming.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic / Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>D66-5</u>
Pagina:	15, 42
Vraag:	De Gelrepass komt (n.a.v. motie 25M121) ook beschikbaar voor inwoners boven de 67. Welke gevolgen heeft dit voor het aanbod in de Gelrepass? Wordt er bijvoorbeeld specifiek aanbod gezocht dat bijdraagt aan het welzijn van deze doelgroep en aan gezond ouder worden?
Antwoord:	De Gelrepass was altijd al beschikbaar voor inwoners boven de 67 jaar. Naar aanleiding van de motie is het beschikbare budget voor inwoners boven de 67 jaar verhoogd. Er was en is dus al aanbod dat ook bijdraagt aan het welzijn van deze doelgroep.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-6</u>
Pagina:	15, 43
Vraag:	N.a.v. motie 25M93 wordt de lokale extra beschikbaarheid van Prep structureel. Dit levert een bijdrage aan een toekomst met 0 nieuwe HIV-infecties in Arnhem. Welke andere maatregelen kan de gemeente nemen om het doel van 0 nieuwe HIV-infecties daadwerkelijk te behalen?
Antwoord:	We zetten via de GGD (onderdeel Seksuele Gezondheid) in op verschillende vormen van voorlichting en educatie: • We scholen huisartsen over wanneer een HIV-test in te zetten; • We geven workshops/training t.b.v. de doelgroep waarin het belang van PrEP wordt toegelicht en hoe consistent gebruik kan worden gewaarborgd; • We werken samen met community ambassadors die de doelgroep kunnen informeren en ondersteunen; • We bieden laagdrempelig toegang tot preventiemiddelen, zoals condooms en zelftestkits; • We werken samen met organisaties die onze doelgroep al bereiken en die kunnen helpen bij het delen van informatie en het bieden van ondersteuning.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>D66-7</u>
Pagina:	16, 39
Vraag:	Zijn de resultaten van de pilot "Vanuit Autisme Bekeken" al bekend? Bij de behandeling van motie 25M114 werd een brief na de zomer en nog voor de begrotingsbehandeling toegezegd. Op basis waarvan wordt alvast 300.000 euro gereserveerd voor een mogelijk vervolg?
Antwoord:	Ja, deze resultaten zijn bekend. De raadsbrief met de resultaten van de pilot wordt voor de begrotingsbehandeling verzonden aan de raad. De brief gaat over de uitkomsten van de verkenning naar levensloopbegeleiding (LLB) voor inwoners met autisme (ASS). Doordat de dragende organisatie van VAB stopt en vanwege knelpunten met wetgeving, wordt in deze brief uitgewerkt hoe we in Arnhem belangrijke kernwaarden van de begeleiding lokaal kunnen implementeren in een lichtere vorm.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>D66-8</u>
Pagina:	19, 115
Vraag:	Met de begroting en een recente raadsbrief zijn we geïnformeerd over de afdoening van motie 25M104 en 24M154. In motie 104 werd gevraagd om extra structurele middelen voor "de financiële ondersteuning van betaalbare cultuurparticipatie, bijvoorbeeld voor de maatregelen voortkomend uit motie 24M154". Op welke wijze is aan dit deel van motie 104 uitvoering gegeven en welke middelen zijn dit?
Antwoord:	Het college is regelmatig en constructief in gesprek met (vertegenwoordigers van) de amateurkunstsector. Deze gesprekken gaan ook over de (on)betaalbaarheid van cultuurparticipatie. Zo geeft de sector het signaal af dat het meeste effect op betaalbaarheid wordt bereikt wanneer aan de aanbodzijde huurprijzen en daarmee de kosten voor aanbieders worden verlaagd. Naast huisvesting zijn ook andere oorzaken prijsverhogend. Er is een groot verschil binnen de kostensamenstelling van amateurkunstaanbieders. Belangrijke aspecten zijn bijvoorbeeld de verschillen tussen de benodigde les- of

	oefenlocatie en de groepsgrootte en daarmee het inkomstenniveau van lessen. In veel gevallen is bovendien sprake van bijkomende kosten voor de beoefenaars, zoals de aanschaf van instrumenten, kleding en geschikte schoenen. De aanschaf van deze instrumenten en kleding betreft vaak eenmalige kosten, maar bij beeldende kunstlessen zijn deze kosten dikwijls doorlopend. Ze worden door de aanbieder vaak doorberekend aan de cursisten. Afhankelijk van de uitkomsten van een verdere analyse en in goed overleg met de sector wil het college in het eerste kwartaal 2026 aan de raad voorleggen hoe met gerichte ondersteuning cultuurparticipatie en buitenschoolse cultuureducatie betaalbaarder kan worden gemaakt. Daarin worden ook de eerste concrete aanbevelingen uit het lopende proces van het Integraal Accommodatiebeleid meegenomen. We bekijken ook of de inzet van het Jeugdfonds Sport & Cultuur Gelderland en de Gelrepas als voorliggende voorziening kan worden verbeterd om zo de drempel voor bijvoorbeeld muzieklessen te verlagen. Ook kijkt het college naar de verdere mogelijkheden die de Rijke Schooldag biedt. Het college heeft geen middelen beschikbaar voor mogelijk noodzakelijke financiële ondersteuning van een gerichte aanpak.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>D66-9</u>
Pagina:	29
Vraag:	Recent ontvingen we de raadsbrief n.a.v. motie 25M166, over de sloop- en herstelwerkzaamheden na de brand in de binnenstad. De gemeente en provincie trekken samen 3 miljoen euro uit om het herstel te ondersteunen. Dit past bij de uitspraak van de raad om een spoedige nieuwe invulling van de plek te willen stimuleren. Op welke wijze kan de gemeente, gezien de financiële bijdrage, ook richting geven aan hoe deze invulling plaatsvindt en hoe wordt de raad daarbij betrokken?
Antwoord:	Vertrekpunt voor de planontwikkeling is het vigerend Omgevingsplan Binnenstad en Singels. Hierin zijn bouwvolumes en programmatische kaders vastgelegd. Voor herstel- en herontwikkelpunten die passen binnen het omgevingsplan kan een omgevingsvergunning worden aangevraagd (OmgevingsPlanActiviteit/OPA). Deze plannen toetst zowel de Commissie Omgevingskwaliteit als het ambtelijk Initiatieven Beraad (IB) aan het gemeentelijk beschermd stadsgezicht. Herontwikkelingen die buiten het omgevingsplan vallen (Buitenplanse OmgevingsPlanActiviteit/BOPA's) worden voor de strijdigheid getoetst door de Commissie Omgevingskwaliteit en het ambtelijk Initiatieven Beraad (IB) aan zowel het beschermd stadsgezicht als de gemeentelijke (beleid)uitgangspunten. De gemeente kan zowel via het IB als Commissie Omgevingskwaliteit richting geven. Voor deze herontwikkelingen die buiten het omgevingsplan vallen én waarbij in de planontwikkelingen extra woningen worden toegevoegd, geldt daarnaast in verband met de status beschermd stadsgezicht een zgn. "bindend adviesrecht van de raad" aan het college. Dat betekent dat deze herontwikkelingen enkel mogelijk zijn bij een positief advies van de raad. De raad weegt verschillende belangen af, beoordeelt het plan en geeft advies aan het college via een

	raadsbesluit. Omdat het advies van de raad bindend is bepaalt de raad in deze situatie feitelijk de inhoud van het besluit over de omgevingsvergunning. In de aangenomen motie 25M166 over de sloop- en herstelwerkzaamheden van de brand is tevens afgesproken dat de raad bij nieuwe voorgenomen sloopontwikkelingen die afwijken van bestaand beleid of adviezen van de Commissie Omgevingskwaliteit in de gelegenheid worden gesteld de plannen te agenderen en- corrigeren.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>D66-10</u>
Pagina:	44
Vraag:	Er wordt druk gewerkt aan het verbeteren van de inkomensregelingen. In hoeverre wordt daarbij ook gekeken naar de ervaringen van andere gemeentes (zoals Nijmegen en Wageningen) met een “maatschappelijk meedoen budget”, dat het aantal losse regelingen sterk kan verminderen?
Antwoord:	Wij volgen met interesse de route die Wageningen volgt om tot vereenvoudiging van inkomensregelingen te komen. Ambtelijk is er regelmatig contact. Vanwege de schaalgrootte van Wageningen zijn daar andere keuzes gemaakt en mogelijk, maar dat Nijmegen nu ook lijkt te kiezen voor één budget per huishouden maakt dat we goed gaan volgen hoe voor- en nadelen en het implementatietraject in een grotere gemeente uitpakt.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-11</u>
Pagina:	45
Vraag:	De vraag naar schuldhulpverlening is sterk toegenomen en de gemiddelde omvang van de schuld afgenomen. Dit doet vermoeden dat mensen de gemeente sneller weten te vinden. Dit biedt kansen om problemen ook sneller op te lossen en op termijn meer mensen uit de schulden te houden. Waarop is de verwachting gebaseerd dat de huidige extra inzet (à 1.150.000 euro per jaar) structureel zal zijn?
Antwoord:	Iedere inwoner met schulden is er één te veel. Daarom zijn wij blij dat méér mensen dan in voorgaande jaren de gemeentelijke schuldhulpverlening weten te vinden en hulp vragen. Volgens landelijke cijfers hebben ruim 10.000 huishoudens in Arnhem te maken met problematische schulden. Deze huishoudens hebben we nog niet allemaal in beeld en zij hebben ook nog niet altijd hulp bij hun schulden gekregen. Via ondermeer vroegsignalering én laagdrempelige schuldhulpverlening willen we deze inwoners bereiken en hulp bieden. Hierbij bieden we inwoners meer begeleiding dan voorheen voor een duurzame schuldenvrije toekomst. Daarom is ook in de komende jaren structureel geld nodig om effectieve schuldhulpverlening aan al die mensen te bieden. Als in de toekomst blijkt dat de schuldenproblematiek afneemt en minder budget nodig is, zijn we daar uiteraard blij mee.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-12</u>
Pagina:	52
Vraag:	Er komt een evenementencoördinator als aanspreekpunt voor organisatoren. Een deel van de taken van deze coördinator raakt aan toezicht- en

	handhavingstaken van ODRA en gemeente. Hoe wordt ervoor gezorgd dat de werkzaamheden van de coördinator en van toezicht en handhaving goed op elkaar aansluiten?
Antwoord:	De evenementencoördinator is in de zomer van 2025 gestart. De coördinator werkt op dezelfde afdeling als de vergunningverleners, toezichthouders en handhavers. De samenwerking is mede hierdoor zo direct als maar kan. De evenementencoördinator neemt bijvoorbeeld de aandachtspunten bij evenementen door met de afdeling handhaving en voert regie op de controles.
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>D66-13</u>
Pagina:	84
Vraag:	Samen met andere overheden lobbyt Arnhem voor een betere ICE-verbinding. In het verleden (tot 2022) had de Provincie Gelderland structureel 11 mln in de begroting opgenomen voor projecten om de kwaliteit en capaciteit van het OV op langere afstanden te optimaliseren. Een groot deel van dit budget wordt ingezet voor de RegioExpres Arnhem-Doetinchem. Tegelijkertijd wordt er vanuit andere gemeenten en provincies ingezet op de verbinding Amsterdam-Berlijn, wat ten koste van de positie van Arnhem kan gaan. Wat is de stand van zaken van gesprekken over behoud en versterking van de ICE-verbindingen?
Antwoord:	Inspanningen die wij nu leveren zijn: ○ We voeren ambtelijke en bestuurlijke overleggen met het Rijk, de NS en andere partners waarin wij aandacht blijven besteden aan het belang van de ICE verbinding via Duitsland. De NS geeft aan dat de verbinding Amsterdam – Utrecht – Arnhem voor hen de belangrijkste internationale verbinding richting Duitsland is. ○ Het rijk ziet het belang van de verbinding vanaf Utrecht via Arnhem naar Duitsland. Dat blijkt ook uit de verschillende MIRT onderzoeken die lopen. ○ Via het MIRT onderzoek Utrecht – Arnhem – Duitse grens, waarin investering op de lijn Utrecht – Arnhem – Duitse grens worden onderzocht bespreken wij (via de regio) het belang van deze route en de ICE met het rijk en andere partners. ○ Via het MIRT onderzoek spoorkruising Arnhem Oost worden oplossingsrichtingen voor deze kruising onderzocht. We verwachten u na het BO MIRT 2025 hier verder over te informeren. ○ De capaciteitsuitbreiding in Duitsland (aanleg 3e spoor) leidt juist op de verbinding via Arnhem tot een robuuster spoornet.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>D66-14</u>
Pagina:	85
Vraag:	Vanuit het DMP gaan we uit van het STOMP-principe. In de debatten over het DMP is aangegeven dat dit ook het uitgangspunt is bij wegwerkzaamheden, onderhoud van de openbare ruimte en andere omleidingen. In de praktijk zien we vaak dat fietsers en voetgangers en in het bijzonder ook rolstoelgebruikers het meeste nadeel ondervinden als routes worden omgelegd bij werkzaamheden, terwijl het autoverkeer prioriteit krijgt. Op welk beleid worden omleidingen bij onderhoud van de openbare ruimte of bij andere werkzaamheden gebaseerd?

Antwoord:	Ook binnen de projectmatige aanpak van werkzaamheden hanteren we het STOMP-principe. Hiervoor hanteren we de volgende uitgangspunten: - Mensen moeten altijd te voet bij hun woning kunnen komen. Het kan zijn dat dit tijdelijk via platen en/of loopplanken moet. - Wanneer mensen aangeven slecht ter been te zijn dan wordt in overleg maatwerk geleverd. - Voor de fietser wordt gekeken naar de kortst mogelijke, aannemelijke en veilige route. Dit is ook in het belang van de aannemer. - Met het busbedrijf wordt vooraf overlegd wat de mogelijkheden zijn om de impact te beperken qua routing als halteafstanden. - Voor autoverkeer wordt gekeken naar grootschaliger omleidingsroutes, hoe verder van het werkvak wordt omgeleid, hoe beter dat is voor de drukte rond het werkvak. Onze ervaring is dat dit goed loopt bij de projectmatige aansturing en op deze wijze de hinder voor voetgangers en fietsers wordt geminimaliseerd. Bij kleinere, kortdurendere en/of acuut noodzakelijke werkzaamheden is meer risico dat de belangen van de voetganger en fietsers in mindere mate worden geborgd.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>D66-15</u>
Pagina:	alg.
Vraag:	Op heel veel plekken ontbreken effectindicatoren voor 2024, terwijl deze wel bekend zouden moeten zijn. Bijvoorbeeld op pagina 86, 128 maar ook in de verplichte BBV-indicatoren op pagina 356-357. Graag ontvangen we een aanvulling met alle op dit moment bekende indicatoren voor 2024.
Antwoord:	• p86: Odin 2024 blijkt niet vergelijkbaar te zijn met voorgaande jaren. In het kader van monitoring Duurzaam Mobiliteitsplan kijken we naar eventueel vervangende indicatoren. • p118: Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector, 2024= 4,6%. • p128: cijfers m.b.t. armoede over 2024 zijn nog niet bekend. • Klimaat en energie: cijfers 2024 met als bron klimaatmonitor zijn nog niet beschikbaar. • p217 huishoudelijk afval nog niet beschikbaar • BBV-indicatoren: - Kosten inhuren externen als % van de loonsom: 20,2% - Overhead % van totale lasten: 9,1% - Voor het jaar 2025 zijn deze gegevens nog niet op te leveren, aangezien we dit op realisatiebasis doen. • Functiemenging 60,3 • Vestiging van bedrijven 191,4 • Banen 2023 moet zijn 1034,8 / 2024 is 1056,9 De overige indicatoren zijn het meest actueel
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>D66-16</u>
Pagina:	118
Vraag:	“We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan”; bij het agenderingsverzoek over de Erfgoedagenda is bij deze zinsnede uitgebreid

	stilgestaan. De wethouder heeft aangegeven dat er eigenlijk geen maximum was, eerder een inschatting van wat er jaarlijks mogelijk zou zijn op basis van capaciteit. Waarom is dan toch voor deze formulering als inspanning in de begroting gekozen?
Antwoord:	Er is een maximum gesteld aan het aantal aan te wijzen gemeentelijke monumenten in verband met de beschikbare ambtelijke capaciteit. Aanwijzingsprocedures zijn tijdrovend.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>D66-17</u>
Pagina:	119
Vraag:	N.a.v. de brand in de binnenstad, is het nuttig om te kijken hoe we ons erfgoed beter zouden kunnen beschermen tegen dergelijke grote incidenten. We zien daar geen doelen voor opgenomen. Welke mogelijkheden zijn er ambtelijk in beeld om, bijvoorbeeld door striktere brandveiligheidseisen zoals kleinere brandcompartimenten in het beschermd stadsgezicht binnenstad, binnen de kaders van de Omgevingswet ons erfgoed en de inwoners beter te beschermen?
Antwoord:	Huidige stand van zaken We zijn momenteel intensief in gesprek met ODRA en de Brandweer om, aan de hand van vijf actielijnen (afval, bereikbaarheid binnenstad, inzicht in woningen boven winkels, structurele controles kamerbewoning en illegale bewoning), te verkennen wat nodig is om brandveiligheidsrisico's voor inwoners, hulpverleners en historische panden te verkleinen. Daarbij richten we ons zowel op de binnenstad als op de rest van Arnhem. De verkenning van mogelijke oplossingsrichtingen richt zich in eerste instantie op het informeren van inwoners en ondernemers, het uitvoeren van analyses en het intensiveren van toezicht via extra brandveiligheidscontroles. De nadruk ligt hierbij op het naleven van de bestaande regelgeving. Wat doen we nu al? Waar mogelijk en nodig zetten we direct stappen. Dit jaar voert de ODRA 100 extra brandveiligheidscontroles uit bij kamerbewoning, waarvan 60 in de binnenstad. Op de Korenmarkt heeft al een schouw met de brandweer plaatsgevonden, gericht op het verbeteren van de bereikbaarheid voor hulpdiensten. Binnen enkele weken breiden we deze schouw uit naar de rest van de binnenstad. Daarnaast zijn een aantal inwoners in de binnenstad aangeschreven over het correct aanbieden van oud papier. Wij informeren uw raad graag uiterlijk Q1 2026 over de uitkomsten van deze verkenning en de acties die inmiddels hebben plaatsgevonden.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>D66-18</u>
Pagina:	129
Vraag:	Zijn de resultaten van het tweede jaar van de pilot "Bijverdienbeloning" al bekend? In de raadsbrief van 19-03-2025 staat dat de evaluatie over het tweede jaar nog in 2025 met de raad gedeeld wordt. Is het mogelijk om dit nog voor de begrotingsbehandeling te doen? Zo nee, zouden we dan kort de voorlopige conclusies aan de hand van de indicatoren uit de raadsbrief kunnen ontvangen?

	En aangezien dit experiment afloopt, hebben we al een vervolg op deze regeling voor ogen?
Antwoord:	Momenteel verwerken wij de gegevens van de proef 'bijverdienbeloning'. In november verwachten wij de eindrapportage met u te delen. De bijverdienbeloning was een tweejarige proef (1-7-2023 tot 1-7-2025) die niet kon worden verlengd vanwege belastingtechnische redenen (<i>de premie is belastingvrij en mag geen invloed hebben op toeslagen. Bij verstrekking langer dan twee jaar wordt deze als belastbaar inkomen aangemerkt</i>). De deelnemers van de proef zijn hierover vanaf de start en bij de afronding geïnformeerd. In de huidige Participatiewet is geen structurele financiële beloning geregeld voor inwoners die werken met een inkomen onder de bijstandsnorm. Met de komst van de Participatiewet in Balans (link: Programmaplan Participatiewet in Balans) verandert dit. De maatregel 'verruiming bijverdiengrenzen' (spoor 1, fase 3, ingangsdatum 1 januari 2027) introduceert een generieke vrijlatingsbepaling. Hierdoor vervallen de verschillende vrijlatingsregelingen en kan de doelgroep mogelijk worden verruimd, zodat meer Arnhemse inwoners hiervan profiteren. Dit stimuleert werk en vergroot de bestaanszekerheid. Eind dit jaar informeren wij de raad via een raadsbrief over de wijzigingen (van spoor 1, fase 1) in de Participatiewet in Balans. In 2026 benutten wij de inzichten uit de pilot om deze nieuwe wettelijke maatregel zo goed mogelijk vorm te geven: uitvoerbaar, inwonersvriendelijk en passend bij onze lokale praktijk.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-19</u>
Pagina:	129
Vraag:	Het aantal huishoudens met een bijstandskering neemt voor het eerst in jaren niet af maar stagneert. Is bekend waarom dit stagneert? Of weten we of de voorlopige cijfers van 2025 een positievere trend laten zien?
Antwoord:	In lijn met de landelijke trend zien we het aantal inwoners dat een bijstandsuitkering nodig heeft in 2024 en 2025 weer iets toenemen. Dit is voor een deel te verklaren door het toenemende aantal statushouders dat vanuit de Participatiewet een uitkering ontvangt en begeleid wordt naar werk. Daarnaast zien we bij de inwoners die begeleid worden naar werk dat deze relatief veel begeleiding en ondersteuning nodig hebben.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>D66-20</u>
Pagina:	139
Vraag:	Arnhem is sinds januari 2024 officieel "Dementievriendelijke Gemeente". Dit wordt steeds belangrijker: in de nabije toekomst zullen steeds meer Arnhemmers met dementie zelfstandig thuis wonen. Dit vraagt iets van de inrichting van onze openbare ruimte, het aanbod aan laagdrempelige activiteiten en ontmoetingsplekken en het handelen van de gemeente en verbonden organisaties richting deze inwoners. Wat is op deze aspecten de actuele stand van zaken en welke vervolgstappen worden er verwacht om inwoners met dementie veilig en prettig in de eigen wijk te laten wonen?

Antwoord:	Arnhem is sinds 2024 een <i>Dementievriendelijke Gemeente</i>. Dit predicaat is toegekend op basis van de dementiescan en markeert de start van een brede beweging om onze stad en wijken steeds beter toe te rusten op de groeiende groep inwoners met dementie. Elke vier jaar vindt een herbeoordeling plaats. Vanuit het domein wonen zijn belangrijke stappen gezet. Regionaal zijn binnen de GMR-regio afspraken gemaakt over het aantal woningen voor ouderen, inclusief zorggeschikte woningen voor onder andere mensen met dementie. Lokaal zijn in de Prestatieafspraken Wonen en Zorg 2025–2029 met de woningcorporaties concrete aantallen vastgelegd. Richtlijn is dat deze woningen worden gerealiseerd binnen een dementievriendelijke leefomgeving. Daarbij wordt gebruikgemaakt van de door Actiz en Aedes ontwikkelde <i>toolkit dementievriendelijk ontwerpen</i>. Daarnaast werken we aan de ontwikkeling van Rijnpark, waar onderzocht wordt of een dementievriendelijke buurt kan worden gerealiseerd rondom geclusterde zorggeschikte woningen. Op het gebied van activiteiten en ontmoetingsplekken worden in Arnhem diverse initiatieven georganiseerd die bijdragen aan bewustwording, ontmoeting en ondersteuning van inwoners met dementie en hun mantelzorgers. Een actueel overzicht is te vinden op: www.netwerkdementiearnhemeo.nl/aanbod-per-gemeente/gemeente-arnhem. Tot slot werken we aan een plan van aanpak dementievriendelijk Arnhem, waarin staat beschreven op welke thema's we de komende jaren extra gaan inzetten. Dit plan wordt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2026 afgerond
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>D66-21</u>
Pagina:	143
Vraag:	“We werven ouders voor pleegzorg.” Wat zijn de resultaten van deze inspanning over de afgelopen jaren? Hoe is het verloop van het aantal pleegzorgplekken over de tijd? En welke acties blijken effectief voor het werven van pleegouders?
Antwoord:	We zien dat het actief werven vanuit de gemeente heel goed werkt. Mensen voelen zich aangesproken door hun eigen gemeente. Interviews in regionale kranten of huis-aan-huisbladen blijken zeer effectief en leiden tot een relatief grote toename van de aanvraag om meer informatie over het pleegouderschap. Daarnaast is het belangrijk dat informatie herhaald wordt vanuit verschillende kanalen. Entrea Lindenhout ondersteunt de gemeente bij deze wervingsactiviteiten.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>D66-22</u>
Pagina:	44
Vraag:	Welke onderdelen van het GALA die uit SPUKs werden gefinancierd, worden nu met eigen financiering doorgezet? En welke inzet vervalt?
Antwoord:	De middelen voor de thema's mentale gezondheid, aanpak overgewicht en obesitas, leefomgeving en vroeg signalering alcoholproblematiek stoppen in 2025 en wordt met eigen financiering structureel doorgezet vanaf 2026. Ditzelfde geldt voor het versterken van de kennisfunctie GGD en coördinatiekosten regionale aanpak preventie. Er vervalt hierdoor geen inzet. Voor GALA één tegen eenzaamheid zal bij succesvolle projecten gekeken

	worden naar financiering vanuit incidentele middelen 2026 en mogelijk 2027. We zijn met partners in gesprek om de taken te borgen binnen de reguliere dienstverlening/begrotingssubsidie. Bij GALA Welzijn op recept zijn er voor 2026 nog middelen beschikbaar. Vanaf 2027 zijn er financieringskansen in onder andere AZWA, maar ook hier zal bekeken worden of taken binnen de reguliere dienstverlening geborgd kunnen worden.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>D66-23</u>
Pagina:	167
Vraag:	Wat is de stand van zaken rondom het onderzoek om de voedselomgeving te reguleren?
Antwoord:	We hebben in samenwerking met de GGD Gelderland Midden en de gemeenten in regio Centraal Gelderland in kaart gebracht wat we al doen voor een gezonde voedselomgeving. Op basis hiervan bepalen we nu wat onze ambities en eerste vervolgstappen zijn. Eén van de mogelijkheden is het uitvoeren van de voedseldrukmeter – een instrument dat inzicht geeft in hoe (on)gezond de voedselomgeving is. Daarnaast zijn we in gesprek over deelname aan de City Deal Gezonde en Duurzame Voedselomgeving. Eén van de doelen van de City Deal is het ontwikkelen en implementeren van instrumenten om de voedselomgeving gezonder en duurzamer in te richten.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>D66-24</u>
Pagina:	168
Vraag:	v.w.b. de uitvoering van het lokaal sportakkoord: welke acties en wijzigingen in de werkwijze op sporten in de openbare ruimte zijn sinds de vaststelling van het Sportakkoord II doorgevoerd?
Antwoord:	Er is een uitgebreide evaluatie van het lokaal sportakkoord I geschreven: 20221209-beweegakkoord.pdf Verenigingen en maatschappelijke partners uit de stad konden budget aanvragen voor projecten op een vijftal thema's waaronder een beweegvriendelijke leefomgeving. Hier is bij sportakkoord I slechts één aanvraag op gekomen. Er was meer animo voor andere thema's zoals vitale en toekomstbestendige beweegaanbieders. In het lokaal sportakkoord II leggen wij juist focus op dit thema: het professionaliseren van de sportverenigingen. Het grootste deel van het budget voor het lokaal sportakkoord gaat naar professionele krachten die verenigingen ondersteunen. Los van het sportakkoord zetten wij specifiek in op het thema 'sporten/bewegen in de openbare ruimte'. Hiertoe lopen op meerdere sportparken projecten om een betere verbinding te maken met de openbare ruimte en daarmee ongeorganiseerd gebruik te verhogen. Denk aan sportpark de Bakenhof, sportpark de Paasberg en Sportpark Schuytgraaf. Daarnaast wordt geïnvesteerd in beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. In 2025 is het skatepark bij de Blauwe Golven opgeleverd. Daarnaast lopen meerdere projecten om voorzieningen zoals pumpracks en 3x3 basketbal toe te voegen zoals in Park Sonsbeek en Park Presikhaaf.

Portefeuillehouder	Bob Roelofs
--------------------	-------------

<u>Fractie:</u>	<u>D66-25</u>
Pagina:	208
Vraag:	We begrepen dat de wijkstrategieën bijna gereed zijn. In hoeverre wordt in die wijkstrategieën ook gekeken naar mogelijkheden om de bestaande voorraad beter te benutten binnen de wijken, zoals met motie 24M33 is bedoeld? Denk bijvoorbeeld aan het potentieel woningen dat in aanmerking zou kunnen komen voor woningsplitsing.
Antwoord:	De wijkstrategieën worden begin november aan het college voorgelegd ter vaststelling. Vervolgens wordt de raad hierover geïnformeerd. De wijkstrategieën bevatten geen specifieke maatregelen voor het beter benutten van de bestaande voorraad. Deze thema's zijn uitgewerkt in het Actieplan Beter Benutten Bestaande Woningvoorraad Arnhem - iBabs Publieksporaal In dat kader wordt onder meer het potentieel voor woningsplitsing actief gestimuleerd, onder andere door de inzet van een splitsingscoach.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>D66-26</u>
Pagina:	270, 317
Vraag:	Om de informatiehuishouding beter op orde te krijgen spreekt de begroting over een kwaliteitssysteem. Vorig jaar werd een 'regionaal systeem' aangekondigd, pakken wij dit nog steeds op met andere gemeenten? Verwachten wij dat hiermee de uitvoering van de Wet open overheid efficiënter wordt en Woo-verzoeken vaker binnen de vastgestelde termijn worden afgehandeld? En waarom zijn er, ondanks de extra middelen vanuit de Perspectiefnota 2026, geen ambitieuze doelen in de Openbaarheidsparagraaf opgenomen?
Antwoord:	Er is nog steeds sprake van een regionale aanpak met de gemeenten Rheden en Renkum. Na de invlechting van De Connectie met de gemeente Arnhem kunnen beide gemeenten besluiten deel te nemen op basis van een financiële verdeelsleutel. Het kwaliteitssysteem is wettelijk verplicht (Archiefwet) en biedt een impuls voor de totale informatiehuishouding, het verbetert de archiveringsprocessen, draagt bij aan de afhandeling van Woo-verzoeken en versterkt transparantie. Het is echter geen direct middel om de vindbaarheid van informatie automatisch te verbeteren, het draagt daar wel indirect bij door de processen en structuren beter op orde te brengen. Zoals in de perspectiefnota 2026 is vermeld, is het doel primair om de informatiehuishouding op orde te krijgen en te houden, waarbij het kwaliteitssysteem een middel is om dit te realiseren. Het draagt dus bij aan een efficiëntere uitvoering van de Wet open overheid, maar het succes daarvan hangt af van de implementatie en het bredere beheer van informatie. Wat betreft de Openbaarheidsparagraaf zijn er geen ambitieuze nieuwe doelen opgenomen omdat het nadrukkelijke uitgangspunt blijft om de informatiehuishouding structureel op orde te krijgen en te houden. Het kwaliteitssysteem vormt hiervoor het noodzakelijke fundament.

Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn
--------------------	----------------------

<u>Fractie:</u>	<u>D66-27</u>
Pagina:	84
Vraag:	In 2021 is motie 21M146 over een fietsenstalling in het Bestuurskwartier overgenomen (toezegging 992). Dit is ook belangrijk in relatie tot het fietsparkeerplan binnenstad en de plannen voor vernieuwing van het Stadstheater. Wat zijn de plannen voor fietsparkeren aan de zuidoostzijde van de binnenstad, nu de ontwikkelingen in het Bestuurskwartier langzamer gaan dan eerder verwacht?
Antwoord:	We vinden het belangrijk dat er in de zuidoostzijde/bestuurskwartier een openbare (overdekte) fietsenstalling komt. Daarbij proberen we mee te liften met ontwikkelingen in die omgeving, zodat de stalling een functie kan vervullen voor het Stadstheater, binnenstadsbezoek en bedrijven en organisaties in het Bestuurskwartier. We houden ogen en oren open voor het geval zich mogelijkheden voordoen in zowel bestaande als nieuw te bouwen panden. We hebben niet de intentie om nu solitair een fietsenstalling te gaan bouwen. Dat heeft ook te maken met dat we al met twee andere fietsenstallingen in voorbereiding zijn: Vervangende ruimte voor de tijdelijke fietsenstalling op Gele Rijdersplein, beoogd onder het Willemsplein en onderdeel uitmakend van dat project. En daarnaast op de locatie Bartok Park, opgenomen in omgevingsplan in combinatie met woningbouw op die plek.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

GroenLinks

<u>Fractie:</u>	<u>GL-1 (mondeling gesteld 09/10)</u>										
Pagina:	p.209										
Vraag:	Wat betekent het cijfer bij toevoeging aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen?										
Antwoord:	Per abuis zijn de verkeerde getallen weergegeven in de begroting. Dit is de juiste informatie: 'het aandeel van toegevoegde nieuwbouwwoningen dat eigendom is van corporaties'. <table border="1"> <tr> <td>2020</td><td>19%</td></tr> <tr> <td>2021</td><td>24%</td></tr> <tr> <td>2022</td><td>17%</td></tr> <tr> <td>2023</td><td>21%</td></tr> <tr> <td>2024*</td><td>38%</td></tr> </table> Dit zijn ook de cijfers die we in de voortgangsrapportage hebben gebruikt	2020	19%	2021	24%	2022	17%	2023	21%	2024*	38%
2020	19%										
2021	24%										
2022	17%										
2023	21%										
2024*	38%										
Portefeuillehouder	Paul Smeulders										

<u>Fractie:</u>	<u>GL-2 (mondeling gesteld 09/10)</u>
Pagina:	p.178
Vraag:	De CDOKE uitkering is belangrijk geweest om klimaatbeleid mee te bekostigen. Maar, veel uitgaven blijken om externe inhuur te gaan. Nu deze inkomsten structureel worden is het mogelijk externe capaciteit te vervangen door eigen capaciteit. Hoe gaat de gemeente hiermee om?

Antwoord:	Eén van de grootste financieringsbronnen is de SPUK CDOKE, capaciteit decentrale overheden voor klimaat en energie. Deze miljoenen mochten tot en met 2025 alleen aan externe inhuur worden uitgegeven. De momentopname van nu laat dan ook veel inhuur zien. Het is door de Rijksoverheid bevestigd dat de gelden tot en met 2030 gegarandeerd zijn. Dat is in ieder geval meer structureel. Volgens de financiële richtlijnen mogen er in ieder geval vanaf 2026 ook mensen voor in dienst worden genomen. Hoe gaan we ermee om? We gaan er bewust mee om. Vanuit de energietransitie komen nieuwe rollen en taken op de gemeente af. Het is nog niet bekend welke taken blijvend zijn en wat exact de rol van de gemeentelijke organisatie wordt. Wat gaan we zelf doen, wat pakt de markt op en wat gebeurt er als er een lokaal publiek warmte- of energiebedrijf komt? Het is dus nog onbekend welke functies er over 2 -5 jaar bij de gemeente zijn. Voor de functies waarvan we het wel met enige zekerheid weten gaan we vaste mensen werven. Voor veel functies zijn tijdelijke expertise nodig en tijdelijke uitbreiding. In verhouding zal er voor de energietransitie naar schatting ook de komende jaren veel ingehuurd moeten worden (circa 50%).
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>GL-3</u>								
Pagina:									
Vraag:	De (vooralsnog) voorgestelde tarieven voor de afvalstoffenheffing 2026 laten een forse stijging zien ten opzichte van 2025. In de jaren na 2026 nemen deze weer iets af. Is het mogelijk om de incidentele maatregelen van de uitvoeringsagenda uit de algemene reserve te betalen? En wat zou dit doen met de tarieven?								
Antwoord:	Het incidentele effect voor 2026 van de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner is € 1,258 miljoen. Het is mogelijk om deze lasten te dekken uit de algemene reserve in plaats van uit de afvalstoffenheffing. De tarieven 2026 komen dan uit op: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Categorie</th><th>Tarief 2026</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1-persoons huishoudens</td><td>€ 299,28</td></tr> <tr> <td>2-persoons huishoudens</td><td>€ 383,52</td></tr> <tr> <td>Huishouden van 3 personen en meer</td><td>€ 421,44</td></tr> </tbody> </table> Op grond van wet- en regelgeving zijn we verplicht om bij aanpassing van de tarieven de paragraaf lokale heffingen uit de Begroting aan te passen, waaronder het overzicht van kostendeckendheid. De geraamde kostendeckendheid komt bij bovenstaand scenario door de lagere opbrengsten uit op 91% (in plaats van 95%, volgens afspraak bestuursperiode). Voor de volledigheid: als de incidentele lasten van de uitvoeringsagenda wel uit de afvalstoffenheffing worden gedekt, komen de tarieven 2026 uit op (zoals gepresenteerd in de Begroting):	Categorie	Tarief 2026	1-persoons huishoudens	€ 299,28	2-persoons huishoudens	€ 383,52	Huishouden van 3 personen en meer	€ 421,44
Categorie	Tarief 2026								
1-persoons huishoudens	€ 299,28								
2-persoons huishoudens	€ 383,52								
Huishouden van 3 personen en meer	€ 421,44								

	Categorie	Tarief 2026
	1-persoons huishoudens	€ 312,72
	2-persoons huishoudens	€ 400,80
	Huishouden van 3 personen en meer	€ 440,52
Portefeuillehouder	Paul Smeulders	

Arnhem Centraal

<u>Fractie:</u>	<u>AC-1 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	S11 RO
Vraag:	Voormalige brandweerkazerne Gorinchemstraat 70, Elderveld. Mogelijkheden voor herontwikkeling voor buurthuis/ontmoetingsplek jongeren/ouderen.
Antwoord:	Op dit moment wordt het pand gebruikt als opslag voor het circulair inzetten van middelen (apparatuur, onderdelen, etc.). Dit zijn middelen die uit onze gemeentelijk objecten komen maar nog bruikbaar zijn er weer worden ingezet in plaats van afgevoerd. Het pand is dus in gebruik en staat niet leeg. Daarnaast is er ook interesse getoond vanuit de markt voor dit pand.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>AC-2 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	OV-Gelrepass
Vraag:	Wat is de stand van zaken met betrekking tot de geografische uitbreiding “gratis reizen voor gelrepashouder” bijvoorbeeld naar de Poli-Zuid
Antwoord:	Op dit moment is er voor Arnhemse Gelrepashouders de mogelijkheid om gratis met het OV te reizen binnen de gemeentegrenzen. Deze regeling loopt tot juni 2026. Daarna start er een nieuwe concessie met de vervoerder Transdev. Het is de verwachting dat het “gratis OV voor Arnhemse Gelrepashouders” ook voor de nieuwe concessieperiode wordt aangeboden. Deze regeling valt buiten de aanbesteding vanuit de provincie. Dat betekent dat gemeenten e/o regio's zelf financiële afspraken moet maken met de vervoerder. Omdat wij de betaalbaarheid van het Openbaar Vervoer belangrijk vinden, hebben wij aan de vervoerder gevraagd om een voorstel te doen voor de voortzetting van het Busvoordeelabonnement in 2026 en een voorstel te doen voor deze regeling op regionaal niveau.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>AC-3</u>
Pagina:	p.20 betrokkenheid bij democratie
Vraag:	Wat voor concrete maatregelen zullen er worden genomen? En binnen welke termijn?
Antwoord:	Het college zet in op het duurzaam versterken van de democratische betrokkenheid van Arnhemmers bij de lokale democratie. Dit doen we door te investeren in politiek vertrouwen en het vergroten van kennis over de politiek. We richten ons daarbij op specifieke wijken en doelgroepen (zoals jongeren) en houden rekening met het type verkiezingen. Daarnaast ontwikkelen we een doorlopend aanbod van activiteiten dat niet alleen aansluit op verkiezingscampagnes, maar ook tussen verkiezingen door bijdraagt aan

	betrokkenheid. In aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober 2025 organiseren wij samen met onze partners in de stad bijvoorbeeld verkiezingsmaaltijden, dialoogtafels, proefstemmen, een verkiezingsbijeenkomst in Rozet, een jongerendebat in het stadhuis en de Nachtelijke stem in Museum Arnhem. Meer informatie over deze activiteiten, onze doelgroep en uitgangspunten vindt u in deze raadsbrief. Na de Tweede Kamerverkiezingen bekijken we wat wij van deze opkomstcampagne hebben geleerd. Eventuele lessen nemen wij mee in onze voorbereiding richting de opkomstcampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Over deze opkomstcampagne informeren wij u via een raadsbrief aan het begin van 2026. Na afloop van de gemeenteraadsverkiezingen starten we met een doorlopend programma voor democratische betrokkenheid. De activiteiten die de griffie momenteel organiseert in het kader van het democratieprogramma vormen hiervoor bijvoorbeeld al een waardevolle basis. Met deze aanpak versterken we structureel de betrokkenheid van Arnhemmers bij de lokale democratie, ook buiten verkiezingstijd
Portefeuillehouder	Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>AC-4</u>
Pagina:	p.154 Waardering aanbod voorzieningen jongeren” Effecten indicator
Vraag:	Bron is “Arnhem leefbare wijken”. Een 2-jaarlijkse toetsing. Er worden 2 verschillende getallen gehanteerd: percentages en kengetallen. Twee verschillende eenheden. Op welke cijfers zijn die gebaseerd en wanneer is de laatste toetsing geweest.?
Antwoord:	Voor Welzijn staan in de Begroting inderdaad verschillende effectindicatoren benoemd. Bron is in alle gevallen de Arnhemse Leefbare Wijkenmonitor (ALW), deze wordt iedere 2 jaar door Onderzoek & Statistiek uitgevoerd, in opdracht van het cluster Wijken & Dienstverlening. Met de ALW monitoren we tweejaarlijks hoe het gaat met onze inwoners op een veelheid aan thema’s. De ALW rapportage 2023 is terug te vinden op: ALW monitor Arnhem in Cijfers. In de hoofdrapportage is in hoofdstuk 2.5 de tevredenheid van Arnhemmers met de sociale voorzieningen in de woonbuurt terug te vinden. Er is een viertal sociale voorzieningen uitgevraagd: plekken om buurtgenoten/andere mensen te ontmoeten, voorzieningen voor culturele activiteiten, voorzieningen voor ouderen (55+), en voorzieningen voor jongeren. Per voorziening geeft de ALW inzicht in het % inwoners dat tevreden is met die betreffende voorziening. Voor ouderenvoorzieningen is dit percentage in 2023 25%, voor jongerenvoorzieningen 17%. Om ook een overall beeld te kunnen geven van de tevredenheid t.a.v. sociale voorzieningen, is daarnaast een kengetal berekend. Een kengetal heeft een waarde tussen 0 en 10, en wordt gebaseerd op de (in dit geval) vier onderliggende stellingen. In feite een gemiddelde dus, uitgedrukt in een cijfer in plaats van een percentage. In 2023 betrof het kengetal voor sociale

	voorzieningen een 5,2 (dit cijfer staat niet in de Begroting, maar wel in 2.5 van de ALW hoofdrapportage). Ook voor andere thema's wordt in de ALW gewerkt met stellingen en kengetallen. Zo ook voor emotionele eenzaamheid (6 stellingen) en sociale eenzaamheid (5 stellingen). Voor deze thema's zijn in de Begroting alleen de kengetallen opgenomen. In 2023 was het kengetal voor emotionele eenzaamheid 2,9, en voor sociale eenzaamheid 2,7. De percentages per stelling zijn terug te vinden in hoofdstuk 7.5 van de ALW hoofdrapportage. De ALW 2025 verschijnt naar verwachting in Q1 2026.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>AC-5</u>
Pagina:	-
Vraag:	Wij hebben begrepen dat Pactum afscheid gaat nemen van de straathoekwerkers in Nieuw Zuid. Wat gaan de gevolgen voor de wijken zijn?
Antwoord:	Het klopt dat zorgorganisatie Pactum heeft aangegeven te stoppen met het inzetten van straathoekwerk in Arnhem. Dit besluit hangt samen met interne keuzes binnen de organisatie en een heroriëntatie op hun kerntaken. De gevolgen voor de wijken zijn zorgvuldig, in samenwerking met de wijkmanagers, in kaart gebracht. De huidige straathoekwerkers vervullen een belangrijke rol in het signaleren van problemen, het opbouwen van contact met jongeren op straat en het voorkomen van overlast en escalatie. We onderzoeken daarom: • Of het straathoekwerk behouden moet blijven en zo ja: hoe; • Hoe eventueel de huidige inzet anders kan worden opgevangen door andere partijen; • Wat de prioriteiten zijn in de wijk; • En wat er nodig is voor een duurzame invulling van outreachend jongerenwerk in Arnhem.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

PvdD

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-1 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	p.253
Vraag:	Zijn er specifieke plekken in de stad die niet voldoen aan de regel 3-30-300 en daar ook op termijn niet aan kunnen voldoen. Zo ja welke en hoe wordt daarmee omgegaan.
Antwoord:	Ja, er zijn zones in de stad die niet volledig aan de 3-30-300 regel voldoen. Deze vinden we vooral in rond het centrum, in dichtbebouwde buurten die veelal voor de 2e wereldoorlog zijn gebouwd. Deze gebieden krijgen extra prioriteit bij het aanbrengen van extra groen en bomen. Bij elke ingreep in de openbare ruimte en/of bebouwing worden de kansen om extra te vergroenen maximaal benut.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

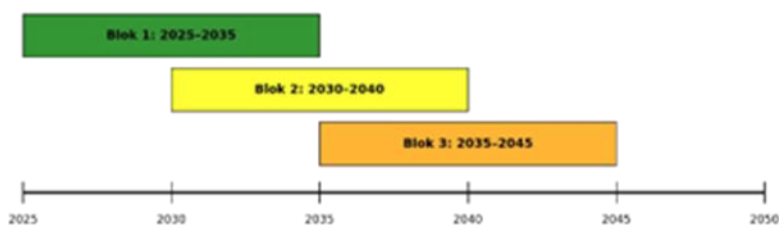
<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-2 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	253

Vraag:	Hoe werkt de ambitie 10% van de verharding weg en daar groen voor in de plaats.
Antwoord:	Bij elke ingreep in de openbare ruimte (zoals groot onderhoud, rioolvernieuwingen en reconstructies wegen) wordt alle verharding die niet per se noodzakelijk is verwijderd. In de praktijk blijkt dat er vaak minder verharding nodig is (bijvoorbeeld van Muijlwijkstraat, Onderlangs, Velperweg). Ook op kleine schaal wordt veel verharding verwijderd, bijvoorbeeld bij de wijkgroenagenda's. Op deze manier wordt gaandeweg de hoeveelheid verharding verminderd.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-3 (mondeling gesteld op 09/10)</u>
Pagina:	S12
Vraag:	- Wat is wel en niet uitgevoerd vanuit de uitvoeringsagenda Dierenwelzijn - Is de ambtelijke capaciteit voldoende - Is het budget hiervoor voldoende <i>Schriftelijk gesteld als: Kunt u een overzicht geven van punten uit de dierenwelzijnsagenda die nog niet zijn uitgevoerd? Is er voldoende capaciteit om deze periode nog uitvoerig te geven aan deze punten en zo niet hoe veel extra budget zou hiervoor nodig zijn?</i>
Antwoord:	- Op 15 april 2025 is een tussentijdse evaluatie van de uitvoeringsagenda Dierenwelzijn aan de raad gestuurd, per raadsbrief. Op dit moment zijn wij bezig met het opstellen van een nieuwe Uitvoeringsagenda 2026-2027. Wij verwachten deze aan het einde van dit jaar aan het college ter besluitvorming voor te leggen. Hierbij zullen we ook een eindevaluatie van de Uitvoeringsagenda 2024-25 bijvoegen. - Om de opgaven uit de uitvoeringsagenda te realiseren is de vaste bezetting onvoldoende, daarom zijn er twee medewerkers op basis van tijdelijke (inhuur) constructies bijgezet, wat leidt tot een overschrijding van het personeelsbudget - Voor het realiseren van de huidige uitvoeringsagenda is het uitvoeringsbudget Dierenwelzijn niet voldoende: de inzet op rattenbeheersing (inzet Rentokil op vraag bewoners) kost naar verwachting ook in 2026 meer dan begroot (overschrijding 2025 circa 180.000) en de (tijdelijke) capaciteit is niet begroot. Hierin wordt circa 1 fte gemist.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-4</u>
Pagina:	p.176
Vraag:	Wat zijn de 25 grootverbruikers in Arnhem? Hoe gaat de verduurzaming bij hen?
Antwoord:	Dit zijn de (circa) 25 bedrijven en instellingen die wij, gezien het hoge energieverbruik (gas en/of elektriciteit), extra relevant vinden voor de energietransitie. Zij zijn tevens belangrijk voor de stad vanwege werkgelegenheid, (internationale) uitstraling of groene' ambities. We noemen deze groep de Arnhemse impactmakers. Wij brengen deze partijen bij elkaar op de Energy Café's, die we zo'n drie keer per jaar organiseren en waar goede voorbeelden worden gedeeld en ervaringen

	uitgewisseld. Vanaf de 1e tot de 6e editie is de opkomst hoog. Het van elkaar leren wordt als hoge toegevoegde waarde ervaren. Ook gaan we bij hen afzonderlijk op werkbezoek om een beeld te krijgen van verduurzamingsplannen, belemmeringen, kansen en om verbindingen te leggen. We gaan actief op zoek naar manieren om hen te faciliteren, zodat de plannen ook daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. Over het algemeen kan worden gezegd dat alle bedrijven en instellingen bezig zijn met verduurzaming, waarbij de een vooruitstrevender is dan de ander. Circa 50% heeft verduurzaming verankerd in de bedrijfsvoering met concrete doelen, een strategisch plan, uitvoeringsagenda en middelen. Zij volgen ontwikkelingen, staan open voor innovaties en samenwerking. De andere 50% pakt vooralsnog vooral de natuurlijke momenten als verbouwingen en vervangingsinvesteringen om te verduurzamen en zorgt dat ze voldoen aan geldende wet- en regelgeving. In 2026 evalueren we onze aanpak gericht op de Arnhemse impactmakers, waarbij ook wordt gekeken naar afname van energieverbruik, reductie van CO₂-uitstoot, tot stand gekomen samenwerkingsverbanden, toegepaste innovaties
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-5</u>
Pagina:	28
Vraag:	Voortzetten beleid energietransitie staat nu op 2 miljoen structureel per jaar, terwijl eerder gezegd is 5 miljoen per jaar, dit is een groot verschil, is dit wel genoeg? Is er incidenteel 3 miljoen begroot?
Antwoord:	Op dit moment weten we niet of dit bedrag voldoende is. EvA deel I, het koersdocument wordt op dit moment behandeld in de raad en waarschijnlijk aangenomen in november. Ondertussen werken we op dit moment EvA deel II uit, het omgevingsprogramma energie (met daarin het wettelijk verplichte warmteprogramma). Belangrijk onderdeel van dit omgevingsprogramma is de realisatieplanning van de komende 10 jaar. Voor Blok I (1/3 van de stad, circa 50 energiegebieden te realiseren in circa 15 projecten), wordt op dit moment de totale investeringsraming opgesteld. De investeringen zullen door verschillende partijen gefinancierd worden. De vraag die we vervolgens gaan beantwoorden: welke rol wil de gemeente Arnhem nemen in deze realisatie? Wat wordt de positie van een lokaal energie-warmtebedrijf? Op basis van de antwoorden op deze twee vragen kunnen we gedurende 2026 bepalen welke jaarlijkse structurele bedragen nodig zijn op de gemeentelijke begroting om de energietransitie in Arnhem volgende EvA koers te realiseren.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-6</u>
Pagina:	42
Vraag:	Capaciteit zorgfraude - er wordt vanuit gegaan dat in jaren 2028 en 2029 het incidentele bedrag van 101.000 euro terug wordt verdiend. Als we nu meer investeren, is dan de verwachting dat we meer terugverdienen? Wat is de maximale investeer winstmaximalisatie, waardoor we dat geld kunnen investeren in Arnhem? (In de raadskamer werd gezegd dat meer capaciteit voor zorgfraude niet per se leidt tot een hogere "vangst". Terwijl de onderzoekers in het rapport met hun inzet 50 gevallen van ongemelde zorgfraude konden vinden. Hierdoor klinkt het alsof er genoeg zorgfraude te vinden valt)
Antwoord:	De vacature voor een extra toezichthouder staat momenteel open. Het streven is dat de nieuwe toezichthouder per 1 januari 2026 of eerder kan starten. Meer capaciteit op toezicht zorgfraude kan aanvankelijk leiden tot meer geconstateerde onrechtmatigheden en terugvorderingen. Met één extra fte kunnen we extra inzetten op preventie door collega's binnen Arnhem en de samenwerkingspartners zoals de wijkteams, de wijkagenten, Rijnstad etc. meer bewust te maken van de risico's van zorgfraude. Daarnaast kunnen we zelf meer pro-actief werken door vaker in de stad en de wijken te zijn. Bij het pro-actief optreden hoort dat we ook themagericht kunnen onderzoeken in plaats van alleen optreden naar aanleiding van signalen.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-7</u>
Pagina:	133
Vraag:	er zijn in 2 wijken wijknetwerken operationeel: wat zijn de eerste bevindingen hieruit?
Antwoord:	Met ingang van 1 januari 2025 zijn we gestart met de pilot wijknetwerken in twee wijken. Gezien de pilot per 1 januari 2025 is gestart is er nog beperkte kwantitatieve informatie beschikbaar. Vanuit de evaluatiesessies zijn ervaringsgegevens (kwalitatieve data) beschikbaar. Op basis van deze gegevens kunnen we het volgende beeld schetsen. De eerste bevindingen zijn positief. Professionals van zorgaanbieders, welzijnspartijen en het Sociaal Wijkteam weten elkaar goed te vinden en schakelen snel in casuïstiek. De werkprocessen van verschillende organisaties zijn beter op elkaar afgestemd zodat het proces van intake tot inzet zorg versneld plaats vindt. Er zijn geen wachtlijsten. We weten dat de organisaties in de Wijknetwerken ongeveer 80% van de nieuwe ondersteuningsvragen op kunnen pakken binnen het wijknetwerk, door inzet welzijn, zorg of een combinatie hiervan. Wijkcoaches zijn minder tijd kwijt aan het zoeken naar een passende zorgaanbieder. Op dit moment is in beperkte mate kwantitatieve data beschikbaar. De monitoring van de werkwijze wijknetwerken is nog in ontwikkeling. De volledige kwantitatieve dataset is naar verwachting gereed vanaf begin 2026. Dan zien we of er veranderingen zijn in het aantal en/of omvang van de indicaties voor begeleiding. We krijgen dan ook meer inzicht in welke mate ondersteuningsvragen worden opgevangen in de sociale basis. Vanaf begin 2026 wordt er ook onderzoek gedaan worden naar inwonerservaringen. Eind 2025 vindt een evaluatie plaats van het eerste jaar. Begin 2026 informeren we de gemeenteraad over de resultaten.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs/ Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-8</u>
Pagina:	136
Vraag:	Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk: waardering daalt van 65 naar 33, hoe kan dit?
Antwoord:	De waardering van 33 verwijst niet naar hoe de huishoudelijke ondersteuning wordt gewaardeerd maar puur naar de verhouding tussen aandeel maatwerk en algemene voorziening. De waardering van 65 zien we niet terug.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-9</u>
Pagina:	137
Vraag:	"We bekijken per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen kijken we of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen." - Hier moet staan: "diens ouders of verzorgers" ipv zijn / haar ouders.
Antwoord:	Arnhem heeft geen vastgesteld beleid omtrent het gebruik van genderneutrale teksten. Wel werken we intern met een "handreiking" met tips over inclusief woord- en beeldgebruik.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn/ Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-10</u>
Pagina:	138
Vraag:	waarom hebben we geen cijfers over hoeveel jeugdigen dit jaar in verblijf wonen?
Antwoord:	Het klopt niet dat we geen cijfers hebben van het aantal jeugdigen dat in verblijf zitten. We hebben inzichtelijk hoeveel jeugdigen in verblijf zitten. Arnhemse jongeren die dit jaar in een jeugdzorgvoorzieningen verblijft. In de periode van 1 januari 2025 t/m 30 september 2025 zijn er 507 jeugdige met een verblijfsindicatie waar actief op gedeclareerd wordt.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-11</u>
Pagina:	138
Vraag:	"We zorgen dat gezinnen die op de wachtlijst staan in beeld zijn door samenwerking tussen Sociale Wijkteams en Gecertificeerde Instellingen te stimuleren." - Hoe doen we dit dan, en werkt dat?
Antwoord:	De samenwerking tussen het Sociale Wijkteam en de Gecertificeerde Instellingen (GI's) is belangrijk voor de integraliteit en daarmee effectiviteit van een beschermingsmaatregel. In de doorontwikkeling van de Gelderse verbeteragenda jeugd & gezin zijn afspraken gemaakt ter bevordering van deze samenwerking. Een voorbeeld van een afspraak is dat als er een jeugdbeschermingsmaatregel is opgelegd door de rechter, dat de jeugdbeschermer/ jeugdreclassering afstemt met het Sociale Wijkteam. Met als doel één samenhangend traject van ondersteuning (zorg, sociale basis, dagbesteding/onderwijs, netwerk) voor de jeugdige en het gezin te realiseren. Zo wordt de inzet van een jeugdbeschermingsmaatregel geen onderbreking van de betrokkenheid van het Sociale wijkteam.

	Formeel is de GI verantwoordelijk voor de inzet van de jeugdhulp vanuit de taak die de GI heeft in het kader van de een beschermingsmaatregel. Tegelijkertijd is de gemeente verantwoordelijk voor een toereikend aanbod voor jeugdhulp. Hierdoor is hier sprake van een samenloop van 2 maatregelen waardoor het voor de hand ligt dat de jeugdbeschermer/jeugdreclassering afstemmen met het Sociale wijkteam over het best passend aanbod voor de jeugdige. Het Sociale wijkteam denkt mee over de lokale mogelijkheden en welke aanbieders in de omgeving capaciteit hebben. Indien blijkt dat er geen enkele aanbieder in de regio beschikbaar is binnen een redelijke termijn, wordt de casus aangemeld bij het regionaal expert team (RET). Experts uit het RET bekijken de casus, adviseren en kunnen meedenken voor de inzet van overbruggingszorg.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-12</u>
Pagina:	139
Vraag:	aantal JW toewijzingen onder 18+ wordt minder, betekent dat dat we jongeren tussen de 18-12 minder ondersteunen? 18-12 moet 18-21 zijn.
Antwoord:	De JW toewijzingen boven de 18+ nemen af. Dit betekent niet dat deze jongeren geen ondersteuning ontvangen, maar zij ontvangen geen ondersteuning vanuit de Jeugdwet meer. Veelal ontvangen deze jongeren ondersteuning vanuit de Wmo of zorgverzekeringswet. Als ondersteuning van de Wmo of zorgverzekeringswet niet mogelijk is, dan kijken we wat mogelijk is binnen de kaders van de Verlengde Jeugdwet. De afgelopen jaren zijn we kritischer gaan kijken of de ondersteuning binnen de Jeugdwet geboden moet worden of dat een andere wet voorliggend is.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-13</u>
Pagina:	140
Vraag:	Er staat dat de lasten in 2025 - 2026 van 91.507 naar 82.099 gaan, hoe kan dit?
Antwoord:	Deze tekst kunnen wij niet herleiden uit de begroting 2026 of Turap-1. Deze vraag kunnen wij hierdoor niet beantwoorden.
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-14</u>
Pagina:	131
Vraag:	vervallen budget voor Immerloo schuldenvrij: komt het project hiermee te vervallen of was dit een budget vanuit het rijk en vangen we dit nu zelf op?
Antwoord:	Het Experiment Immerloo schuldenvrij wordt gefinancierd met middelen vanuit het NPAO en met gemeentelijke middelen. De incidentele middelen vanuit de gemeente zijn toereikend voor de looptijd van het experiment (tot april 2026). Omdat we alle inwoners binnen het experiment echter twee jaar begeleiding bieden, loopt de begeleidingsfase nog langer door (niet alle inwoners zijn immers op 1 april 2024 begonnen). Om deze uitloopkosten te dekken heeft het Nationaal Programma Arnhem-Oost onlangs middelen aangevraagd bij het Rijk via de SPUK Kansrijke Wijk, zie Aanvraag Specifieke Uitkering (SPUK) Kansrijke Wijk Arnhem - iBabs Publieksportaal

Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp
--------------------	---------------------

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-15</u>
Pagina:	131
Vraag:	vervallen budget: "schuldhulpverlening in eigen beheer" vanaf 2025. Betekent dit dat we schuldhulpverlening niet meer in eigen beheer nemen?
Antwoord:	Vanaf januari 2025 voeren we schuldhulpverlening in eigen beheer uit. Uit de aanmeldingscijfers blijkt dat we meer inwoners dan voorheen bereiken met onze hulp bij schulden. In 2025 worden de uitvoeringskosten (naast de reguliere budgetten) deels bekostigd uit implementatiebudget dat was doorgeschoven. Dit budget vervalt. Vanaf 2026 wordt schuldhulpverlening gefinancierd uit reguliere budgetten. In de begroting is aangegeven dat aanvullende financiering nodig is om het grotere aantal aanmeldingen en de focus op begeleiding te bekostigen.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-16</u>
Pagina:	126
Vraag:	Ik lees veel over het helpen van mensen met schulden, en educatie over schulden. Ik mis een stuk: in hoeverre zijn schulden altijd mensen hun eigen schuld. Helpen we mensen bijvoorbeeld met onterecht ontvangen incassokosten, of een foutieve factuur, hoe kan iemand die geen juridische bijstand ontvangt met dit soort problemen omgaan?
Antwoord:	Er zijn veel oorzaken waardoor schulden kunnen ontstaan. Deze liggen soms binnen de invloedssfeer van de inwoners, en soms erbuiten. Wij helpen alle inwoners met geldzorgen en schulden. Wanneer een inwoner van mening is dat een vordering niet juist is, verwijzen wij hen naar juridische bijstand via de Sociaal Raadslieden van Goed Geregeld Arnhem of naar het Juridisch Loket. In onze rol als schuldeiser proberen we incassokosten zoveel mogelijk te voorkomen.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-17</u>
Pagina:	Participatie en armoedebestrijding
Vraag:	Ik zie dat er wordt ingezet op vroegsignalering, maar hoe wordt in de praktijk die vroegsignalering toegepast? Zeker bij stijgende kosten zien we het risico dat symptoombestrijding prioriteit krijgt boven vroegsignalering, hoe wordt hiermee omgegaan?
Antwoord:	Vroegsignalering en schuldhulpverlening worden beide binnen team Hulp bij Geldzorgen uitgevoerd maar kennen twee aparte werkprocessen. De inzet op vroegsignalering gaat niet ten koste van de inzet op schuldhulpverlening of andersom. Bij vroegsignalering ontvangen we signalen van betalingsachterstanden in huur, energie, water en zorgverzekering. Al deze inwoners ontvangen van ons bericht met ons hulpaanbod. Daarnaast voeren we huisbezoeken uit en proberen we een aantal inwoners telefonisch te bereiken. In 20... zagen we een stijging van het aantal signalen van betalingsachterstanden. We hebben toen meer capaciteit ingezet om meer huisbezoeken/telefoontjes te kunnen doen. Hiervoor was incidenteel geld beschikbaar tot en met 2025. Omdat het aantal signalen nog steeds hoger is

	dan voorheen, is in de begroting vanaf 2026 structureel extra geld voor vroegsignalering opgenomen zodat we de huidige inzet kunnen continueren.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-18</u>
Pagina:	Maatschappelijke Opvang
Vraag:	Heeft Arnhem genoeg bedden om elke nacht alle daklozen op te kunnen vangen? We hebben het in Arnhem veel over preventie, vroegsignalering e.d. dus ik hoop dat we in staat zijn de psychische schade van noodgedwongen op straat slapen kunnen voorkomen.
Antwoord:	Voor kwetsbare daklozen die een beroep op opvang doen wordt altijd gezorgd voor een bed. Hetzij binnen een opvangvoorziening, hetzij in een hotel. Sommige daklozen kunnen in afwachting van een plaats in de opvang nog even overbruggen in hun netwerk. De GGD houdt dit in de gaten en is extra alert als het een jongere of een gezin met kleine kinderen betreft. Desondanks zijn er buitenslapers in onze stad. In beperkte mate betreft dat mensen die daarvoor kiezen omdat zij opvang/zorg weigeren. Buitenslapers zijn er ook indien mensen vanwege hun gedrag niet handhaafbaar zijn in een opvanglocatie.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>PvdD-19</u>
Pagina:	In 2025 is een eenmalige onttrekking nodig uit de bestemmingsreserve beschermd en weerbaar van € 2,0 ter dekking van vrouwenopvang en huiselijk geweld . Vanaf 2026 is een onttrekking van deze grootte niet nodig. Uit dezelfde reserve wordt voor de jaren 2026 tot en met 2028 € 200.000 onttrokken ten behoeve van het stijgende aantal meldingen Veilig Thuis. Vanaf 2027 wordt er geen € 500.000 meer onttrokken voor de daklozen. Wel wordt er vanaf 2027 € 184.000 uit de reserve onttrokken ter dekking van aanpak seksuele intimidatie. Dekking voor uitbreiding op het stoelenproject van € 320.000 vindt vanaf 2028 niet meer plaats. Hetzelfde geldt voor de dekking van de ervaringsdeskundige maatschappelijke opvang van € 75.000. (p.163)
Vraag:	○ Wat wordt er bedoeld met een onttrekking van 2,0 euro? Is dit een typefout? Of om welk bedrag gaat dit precies? Waar is deze eenmalige onttrekking bestemmingsreserve precies voor nodig? En, hoeven deze kosten na 2026 niet meer gemaakt te worden? ○ Wordt de stijging van het aantal meldingen bij Veilig Thuis ook nog verwacht na 2028? Is het budget wat nu structureel vrijgemaakt is genoeg om ook na 2028 de vrouwenveiligheid te borgen? ○ Is de 500.000 euro die nu nog wordt onttrokken voor daklozen specifiek gericht op vrouwen of gezinnen die dakloos zijn of gaat dit over dakloosheid in het algemeen? Is deze 500.000 het enige budget wat naar dakloosheid gaat? En welke maatregelen en faciliteiten worden stopgezet zodra de 500.000 euro wegvalt?
Antwoord:	• Het bedrag moet € 2,0 miljoen zijn. De € 2,0 miljoen is een bijdrage aan de besparing van de PPN 2025 vanuit de BR. Deze bijdrage is eenmalig. • Of het aantal meldingen blijft stijgen, is niet op voorhand aan te geven. We zien de afgelopen jaren een toename van de complexiteit van de meldingen en er zijn

	meer acute meldingen, echter gaat dit in golfbewegingen en zijn we daarmee blij dat Veilig Thuis in ieder geval t/m 2028 incidentele middelen kan ontvangen. We blijven het monitoren. Voor de volledigheid is het wel goed om te benoemen dat Veilig Thuis zich niet alleen richt op vrouwenveilig, maar zich breder richt op geweld in afhankelijkheidsrelaties. • De onttrekking van €500.000 in de jaren 2025 en 2026 is ter dekking van opvang dakloze EU-burgers uit de BR WMO en jeugdzorg. Deze BR is niet oneindig toereikend hiervoor. In de begroting 2026 ligt dan ook het voorstel om deze voorziening nog te bekostigen, met inachtneming van de mogelijke middelen die vanuit het Rijk hiervoor beschikbaar komen. Er wordt voor MO ook nog een onttrekking gedaan vanuit de BR Beschermd en Weerbaar in 2025 en 2026 voor uitbreiding capaciteit Duif en Kruispunt, inzet ervaringsdeskundige en uitbreiding gezinsopvangplekken. Dit is vastgelegd in de PPN 2025. Ook voor deze post geldt dat dit is opgenomen in de begroting 2026 om dit in te kunnen blijven zetten.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

PvdA

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-1</u>
Pagina:	196
Vraag:	In 2024 en verder zal aandacht gegeven worden aan de invulling van stiltegebieden in de stad. Wat betekent dit concreet? Welke maatregelen worden genomen? (p. 196)
Antwoord:	We onderzoeken waar geluidsoverlast in de Arnhemse buitenruimte te hoog is en hoe we daartegen kunnen optreden. We werken met geluidskaarten waarop we zichtbaar maken waar het in de stad stil is en waar niet. Bij het realiseren van stillere gebieden is het benutten van koppelkansen de basisgedachte. Zo zijn investeringen in groene gebieden nuttig: groene plekken zijn immers vaak stille plekken. Ook het werken we aan een (ontspannen) looproutesnetwerk en het koele netwerk helpt. Het duurzaam mobiliteitsbeleid is belangrijk. Zo draagt het terugbrengen van snelheid op onze wegen bij aan meer rust en stilte in de stad. Ook het toepassen van stil asfalt maakt de stad stiller. Verder benutten we kansen bij nieuwbouw, door slim ontwerp ontstaan geluidluwe plekken (denk aan hofjes of een geluidluwe zijde).
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-2</u>
Pagina:	
Vraag:	In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 inwerking getreden. In 2026 monitoren en rapporteren we over de werking van de Huisvestingsverordening en zullen er voorstellen worden voorbereid om de Huisvestingsverordening met ingang van 2028 te wijzigen. (p. 208). Wat gaat er gewijzigd worden?
Antwoord:	De eventuele wijzigingen van de Huisvestingsverordening worden bepaald op basis van de uitkomsten van de evaluatie die in 2026 zal worden uitgevoerd. Op

	grond van deze evaluatie wordt beoordeeld of en in welke mate aanpassing van de verordening noodzakelijk is. Pas na deze evaluatie kunnen voorstellen tot wijziging worden voorbereid en ter besluitvorming worden voorgelegd.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-3</u>
Pagina:	
Vraag:	wijkniveau wordt een advies over de woningprogrammering gegeven; in wijken met weinig sociale woningen moet nieuwbouw meer uit sociale huur bestaan. De Woonvisie geeft hiervoor de richting aan en in de wijkstrategieën is dit nader uitgewerkt. We kijken naar wat de wijk nodig heeft, werken opgedragen en kijken naar kansen. (p. 210). Wat staat er in de wijkstrategieën en zijn deze in te zien?
Antwoord:	De wijkstrategieën worden eind oktober aan het college voorgelegd ter vaststelling. Vervolgens wordt de raad hierover geïnformeerd. In de wijkstrategieën wordt de Woonvisie op stadsdeelniveau uitgewerkt. Ze bevatten geen nieuw beleid, maar helpen om integrale en gebiedsgerichte adviezen te formuleren over woningbouwprogrammering en andere ruimtelijke en sociale opgaven. Ze vormen daarmee een instrument voor de samenwerking tussen gemeente, corporaties en professionals en worden gebruikt bij de verdere uitwerking van wijkgerichte plannen. In de Woonvisie is al per wijk aangegeven hoeveel percentage sociale huur we minimaal eisen bij nieuwbouwprojecten.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-4</u>
Pagina:	
Vraag:	Een eerste verkenning leverde het inzicht op dat voor deze taakvelden zowel aanbesteden als zelf doen, maar ook samen doen (met een publiek bedrijf dat deze dienstverlening levert) tot de mogelijkheden behoren. In de komende periode verkennen we dit vraagstuk verder, waarbij we voor de verschillende onderdelen binnen deze twee taakvelden onze huidige aanpak (aanbesteden) herijken. Op basis van de uitkomst hiervan zal onze werkwijze eventueel aangepast moeten worden. Wij zullen de Raad over de voortgang informeren. (p. 219) Wanneer?
Antwoord:	Er is een knip aangebracht in de werkzaamheden inzameling huishoudelijk afval en reiniging en onderhoudstaken. Over het proces inzameling huishoudelijk afval zal de raad dit jaar geïnformeerd worden. Op basis van deze uitkomst beraden we ons op de reiniging en onderhoudstaken. Zie ook raadsbrief: Toekomstige Organisatievorm Afvalinzameling Arnhem - iBabs Publieksporaal
Portefeuillehouder	Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-5</u>
Pagina:	
Vraag:	In 2026 starten we met een subsidieregeling Ontmoetingsplekken. Hiermee experimenteren we met collectief aanbod in de buurthuizen, in spreiding over de stad, met als beoogde doorontwikkeling een beweging naar het deel uit maken van de wijknetwerken (opgave 5 'Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking' transformatie sociaal domein). (p.153) Wat wordt

	bedoeld met 'collectief aanbod'? En wat gaat het betekenen als buurthuizen deel gaan uitmaken van de wijknetwerken? Deze zijn toch nog in pilot?
Antwoord:	Met collectief aanbod bedoelen we groepsactiviteiten die zich richten op welzijn in het algemeen en - in het kader van de transitie in het sociaal domein – preventie van zorg in het bijzonder. Hierbij is het spinnenweb van Positieve Gezondheid als voorbeeld gebruikt. Voorbeelden zijn: samen wandelen (lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, meedoen), lotgenotengroepen (mentaal welbevinden, kwaliteit van leven). De betekenis van de buurthuizen/ontmoetingsplekken in de wijknetwerken maakt onderdeel uit van de pilot voor de komende jaren; in sommige gebieden zijn ontmoetingsplekken die een rol zouden kunnen spelen bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van dat collectief aanbod.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-6</u>
Pagina:	
Vraag:	Doorontwikkeling ontmoetingslocaties en bewonersinitiatieven (p. 153). Wat houdt de doorontwikkeling van ontmoetingslocaties zoals MFC's in?
Antwoord:	Voor alle MFC's stellen we het profiel vast en dat doen we in samenhang met alle andere accommodaties in de wijk. Is het bijvoorbeeld meer een school met kindvoorzieningen, of een verzamelgebouw voor diverse maatschappelijke organisaties en welke rol zou de MFC kunnen vervullen als ontmoetingslocatie of voor het huisvesten van bewonersinitiatieven. Uitgangspunt is dat we de MFC's zo optimaal en passend mogelijk inzetten, niet alleen overdag maar ook in de avonden. Dat het beheer daarvoor goed is geregeld en dat de kosten worden gedekt. Voorgaande maakt onderdeel uit van het Integraal Accommodatiebeleid.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-7</u>
Pagina:	
Vraag:	Opstart ontmoetingslocaties. Zijn er al concrete plannen voor nieuwe locaties in RKV? (p. 153)
Antwoord:	Vanuit RKV zijn geen subsidieaanvragen ingediend in het kader van de subsidieregeling ontmoetingsplekken. Zie verder antwoord PvdA-8.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-8</u>
Pagina:	
Vraag:	In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren en faciliteren we het toekomstbestendig maken van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. (p. 153) Wat betekent dit concreet?
Antwoord:	We onderzoeken samen met partners of het voorliggend veld Welzijn dekkend is voor de zorgbehoefte in de wijk; dit is ingegeven door de pilot zorg- en wijknetwerken in RKV; We stimuleren dat verhuurders en andere professionele partners meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren, met name in de plint van wooncomplexen. We stimuleren en faciliteren het toekomstbestendig maken van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat het om de locaties De Fontein, De

	Tuinmaat, De Kemphaan en de Stadslandbouw. Tot slot adviseren we over het ontwikkelen van bestaande/nieuwe locaties en accommodaties.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-9</u>
Pagina:	
Vraag:	We faciliteren het opbouwwerk (p. 154). Uit de begroting begrijpen wij dat het budget voor opbouwwerk met 400k structureel wordt verhoogd. Is al in beeld in welke wijken deze aanvulling het beste ingezet kan worden?
Antwoord:	Hierover is de gemeente in gesprek met Rijnstad. Door expertise en kennis van de wijken van Rijnstad en het perspectief van de gemeentelijke teams leefomgeving en welzijn bij elkaar te brengen, komen we in het vierde kwartaal tot een verdeling.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-10</u>
Pagina:	
Vraag:	"In 2026 maken we ook voor incidentele subsidies afspraken over inclusie en diversiteit. In 2026 nemen we bij een aantal aanbestedingen voorwaarden over inclusie en diversiteit op." (p. 159) Wat voor afspraken en voorwaarden zijn dit? Wat zijn de gevolgen als partners niet voldoen aan deze afspraken en voorwaarden?
Antwoord:	Bij incidentele subsidies die worden verstrekt boven de € 10.000 en waar er een verband is met inclusie, diversiteit en toegankelijkheid (dat is in ieder geval als er inwoners bij de te subsidiëren activiteiten betrokken zijn), wordt in de beschikking en in de verantwoording gevraagd naar hoe de aanvrager inclusie, diversiteit en toegankelijkheid toepast bij de gesubsidieerde activiteiten. Het is per aanvrager verschillend welke afspraken er worden gemaakt, afhankelijk van de te subsidiëren activiteiten en in hoeverre de partij al werkt aan het versterken van inclusie en diversiteit. Als een aanvrager van incidentele subsidie de afspraken niet nakomt, gaan we in gesprek en waar nodig nemen we aanvullende maatregelen. Daarnaast zien we dat veel incidentele subsidiepartners ook een begrotingssubsidie ontvangen, waardoor er met hen al afspraken worden gemaakt over inclusie, diversiteit en toegankelijkheid bij de uitvoering van hun andere activiteiten. Bij begrotingssubsidies vragen we ook in de beschikking en verantwoording hoe partijen inclusie, diversiteit en toegankelijkheid toepassen bij de gesubsidieerde activiteiten. Daarnaast bespreken de accountmanagers deze onderwerpen in hun reguliere gesprekken met de begrotingssubsidies. Bij al onze subsidiepartners vragen we hen om zich in te spannen voor inclusie, diversiteit en toegankelijkheid. Het gaat dus om een inspanningsverplichting.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-11</u>
Pagina:	320
Vraag:	Waarom gaat budget Arnhem-Oost zo omlaag?
Antwoord:	In 2026 zijn enkel de gemeentelijke middelen in de begroting opgenomen. De eerste subsidie SPUK Kanrijke Wijk loopt van 2023 t/m 2025. Het jaar 2026 valt

	binnen de 2e termijn van de SPUK Kansrijke Wijk. De aanvraag hiervoor is ingediend. Zodra deze beschikt zijn, worden de middelen opgenomen in de begroting.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-12</u>
Pagina:	320
Vraag:	Wat zijn de verwachte middelen SPUK Kansrijke Wijk II? Waar gaan we die voor inzetten?
Antwoord:	Voor de SPUK Kansrijke Wijk 2026-2028 is € 400 miljoen beschikbaar (eerste ronde was € 256 miljoen). In de huidige regeling is een bedrag van rond de € 40 miljoen beschikbaar gesteld voor Arnhem-Oost. De middelen zijn bedoeld voor activiteiten horende bij de thema's zoals deze zijn opgenomen in de subsidieregeling: re-integratie; het voorkomen van geldzorgen; het vergroten van de kansengelijkheid voor kinderen en jongeren; het versterken van maatschappelijke samenhang en het bevorderen van financiële educatie. Zie ook de raadsbrief die over de aanvraag SPUK Kansrijke Wijk is verzonden.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-13</u>
Pagina:	
Vraag:	Zoals de gemeenteraad in motie 25M106 heeft gevraagd starten we dit najaar met pilots 'parallel plannen' in twee gebieden, daarover is commitment met corporaties en ontwikkelende partijen. (p. 11) Welke gebieden en wat is het verwachte voordeel hiervan? Wat voor project is dit, welk soort woningen en aantallen?
Antwoord:	De afgelopen periode zijn twee projecten onderzocht voor de pilot Parallel Plannen. Het betreft het Project Laarkwartier (een gemeentelijke grondexploitatie) en het project Wassenaarweg (een anterieur project, dus door derden). De betrokkenen (ambtelijke projectgroep leden en externe partners en corporatie) zijn gevraagd of ze hiermee akkoord zijn. In september is een adviesbureau geselecteerd voor de begeleiding van de projecten. Conclusie voor het project Laarkwartier was dat hier al parallel wordt gepland. Zo is bijvoorbeeld het stedenbouwkundig plan gelijktijdig met het Omgevingskwaliteitsplan opgesteld, zijn de voorbereidingen voor de Tender gestart en heeft woningcorporatie Portaal een architect geselecteerd vooruitlopend op een vastgesteld Omgevingsplan. In overleg met de begeleidend adviseur is besloten de pilot parallel plannen niet verder in te zetten voor het Laarkwartier. De geleerde lessen zullen we uiteraard wel evalueren en de raad hierover informeren. Omdat dit project afvalt voor verdere inzet, verkennen we momenteel welk alternatief project zich het beste leent als tweede pilotproject. Voor het project Wassenaarweg heeft de projectmanager kennisgemaakt met de adviseur en is het project inhoudelijk doorgesproken. De adviseur ziet mogelijkheden om vanaf het schetsontwerp, fase waar we nu zitten, processen deels parallel te laten lopen. Afspraak is gemaakt dat de adviseur bij een eerstvolgende externe projectgroep aansluit om kennis te maken met het ambtelijke projectteam en de externe partners en corporaties.

	Over de pilots zal uw raad periodiek worden geïnformeerd.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-14</u>
Pagina:	
Vraag:	Is het budget voor Beekdal op de Paasberg noodzakelijk om deze verandering te realiseren? Hoe is dit budget opgebouwd? Betreffen dit noodzakelijke kosten of aanvullende wensen? (p. 31) In hoeverre betreffen dit aanvullende middelen? Wij lezen ook dat een deel van de kosten zijn bedoeld voor (kunst)grasvelden. Zijn de huidige velden niet meer voldoende bruikbaar?
Antwoord:	• Het in de ontwerpbegroting opgenomen bedrag dekt – onder voorbehoud van besluitvorming van middelen binnen Nationaal Programma Arnhem-Oost, Waterschap Rijn en IJssel en te verwerven subsidies – <u>de eerste stap</u> voor de ontwikkeling van het beekdal. • In de eerste stap wordt het huidige veld van het Beekdal Lyceum grotendeels vrijgespeeld en ingericht als park met ruimte voor o.a. waterberging, mogelijkheden voor stadslandbouw en rustplekken. Om dit vrij te spelen gaat het Beekdal Lyceum overdag sporten op de huidige natuurgrasvelden waar ook SV De Paasberg voetbalt. Om dit dubbelgebruik mogelijk te maken is aanleg van kunstgras nodig. Op basis van hun ledenaantal heeft SV De Paasberg geen recht op kunstgras, maar met het dubbelgebruik met het Beekdal Lyceum en het vrijkomen van het veld voor hoogwaardiger groen, past de aanleg van kunstgras ook binnen het kunstgrasveldbeleid. Het veld wordt ook opengesteld voor gebruik voor de buurt. • Daarnaast maken we het beekdal in de eerste stap toegankelijker voor de buurt door herinrichting van de Larijshof (in de Geitenkamp), het verminderen van de barrièrewerking van de Rosendaalseweg (o.a. snelheid naar 30 km p/u), herinrichten van de Vondellaan en Van Maerlantstraat en door het hekwerk te vervangen. • In de eerste stap blijven de korfbalvelden en het korfbalclubhuis op de huidige plek staan. In het eindbeeld wordt ook voorzien dat het gebouw en de velden van de korfbalvereniging Oost-Arnhem verschuiven van de beek. In het eindplan wordt het huidige (slecht geïsoleerde) gebouw van de gemeente waar nu boksvereniging Muscular traint grondig verduurzaamd en uitgebreid met een nieuw deel voor de korfbal en mogelijkheden voor gebruik voor de wijken. • Grofweg is de kostenindeling voor <u>het totale plan</u>: inrichting park en waterberging (2,5 mln.), sportpark (2,9 mln.), herinrichting Rosendaalseweg (1,1 mln.), herinrichting Vondellaan en Van Maerlantstraat (0,8 mln.), vastgoed t.b.v. sport (4,4 mln.) en overige kosten (0,5 mln.). In <u>de eerste fase</u> voorzien we grofweg (mede afhankelijk van de uitkomsten van participatie en besluitvorming WRIJ en NPAO): inrichting park en waterberging (2,5 mln.), sportpark (1,8 mln.), mobiliteit (1,9 mln.) en overige kosten (0,3 mln.). • In de begroting wordt voorgesteld een investeringskrediet van € 5,2 miljoen beschikbaar te stellen, zodat de eerste fase (zoals hierboven beschreven wordt) uitgevoerd kan worden. Er is deels sprake van aanvullende middelen aangezien er maar gedeeltelijk dekking is voor de

	structurele kapitaallasten. De uit het investeringskrediet vloeiende structurele oplopende reeks kapitaallasten bedragen € 105.000 vanaf 2027 naar € 250.000 in 2029. Ter dekking hiervan is incidenteel € 2,3 miljoen aan exploitatiemiddelen beschikbaar.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp/ Bob Roelofs

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-15</u>
Pagina:	
Vraag:	Het voorstel is om in 2026 €200.000 extra aan Stichting Veilig Thuis Midden Gelderland te besteden. Is dit bedrag afgestemd met de Stichting Veilig Thuis Midden Gelderland en de Stichting Sociale wijkteams Arnhem? (p. 33)
Antwoord:	Ja, dit is afgestemd met zowel Veilig Thuis als Sociaal Wijkteam Arnhem. Veilig Thuis krijgt hierdoor meer ruimte voor het voldoen aan de wachttijden en de versterken van de samenwerking met het Sociale Wijkteam Arnhem t/m 2028.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-16</u>
Pagina:	
Vraag:	Zijn de voorgestelde extra middelen voldoende voor de Stichting Veilig Thuis om kritieke casussen op te pakken en andere casussen warm over te dragen aan de sociale wijkteams? Zo niet, welk bedrag is hier dan wel voor nodig? (p. 33)
Antwoord:	In afstemming met Veilig Thuis denken wij dat de voorgestelde extra middelen t/m het jaar 2028 voldoende zijn. We zien een golfbeweging in het aantal (her)meldingen en consultatie & adviesvragen. We zijn daarmee blij dat Veilig Thuis in ieder geval t/m 2028 incidentele middelen kan ontvangen. We blijven het monitoren.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-17</u>
Pagina:	
Vraag:	Welke organisaties werken voor de gemeente en vallen onder cao sociaal werk, maar krijgen in de voorgestelde begroting geen cao-compensatie? (p. 315)
Antwoord:	In de begroting 2026 is binnen de beleidsvelden Welzijn, Maatschappelijke Opvang voor de betrokken partners en voor de Sociale wijkteams voorzien in een budget voor compensatie van de CAO Welzijn. Het is niet bekend of er organisaties met CAO sociaal werk zijn met financiering uit andere beleidsvelden.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-18</u>
Pagina:	
Vraag:	Als deze partijen wel CAO-compensatie ontvangen voor 2026, welk bedrag is dan per organisatie nodig? (p. 315)

Antwoord:	De subsidieaanvragen van organisaties voor 2026 zijn net binnen en worden de komende maanden beoordeeld. Daarbij zal ook beoordeeld worden of CAO compensatie voor 2026 nodig is. Voor de sociale wijkteams is in de Begroting 2026 apart een bedrag opgenomen van € 679.226 voor 2026 en € 863.772 voor 2027.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-19</u>
Pagina:	
Vraag:	Wat betekent het als deze organisaties geen CAO-compensatie ontvangen voor de uitvoering van de taken per organisatie? (p. 315)
Antwoord:	Voor de sociale wijkteams geldt dat zonder compensatie het aantal wijkcoaches afgebouwd moet worden. De sociale wijkteams kunnen dan niet meer alle taken uitvoeren. De afbouw van taken (bijvoorbeeld minder zelf begeleiden) kan er ook toe leiden dat taken overgaan naar zorgaanbieders, waardoor kosten verschuiven (waterbedeffect). Ook kan de afbouw van taken spanning met landelijke programma's opleveren zoals de hervormingsagenda jeugd (hierin wordt ingezet op het versterken van de lokale teams). Bij subsidiepartijen zal het gesprek gevoerd worden welke activiteiten voor het beschikbare budget worden uitgevoerd en wat dit betekent per organisatie.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-20</u>
Pagina:	
Vraag:	De vraag naar opvang voor de doelgroep met verslaving en/of zware psychiatrie neemt toe. Inmiddels is er structureel een wachtlijst. (p. 41). Hoe groot is deze wachtlijst gemiddeld? Hoe verhouden de acht extra plekken zich tot de vraag onder deze doelgroep?
Antwoord:	De afgelopen maanden staan gemiddeld tussen de 10 en 15 personen op de wachtlijst voor opvang op de Remisestraat. De meeste van hen verblijven tijdens de wachttijd in nachtopvang De Duif of in hun eigen netwerk. Een enkeling wordt, vanwege kwetsbaarheid, tijdelijk in een hotel geplaatst, terwijl sommigen ervoor kiezen de wachttijd op straat door te brengen. Tijdens deze periode biedt IrisZorg ambulante begeleiding. Een aantal mensen verdwijnt echter tijdens de wachttijd uit beeld. De opvangvoorziening van IrisZorg aan de Remisestraat biedt opvang aan mensen met verslavingsproblematiek en/of zware psychiatrie: 18 reguliere plaatsen en 8 plaatsen voor beschutte opvang. De beschutte opvang is bedoeld voor zorgmijdende cliënten met vaak chronische en complexe verslavings- en psychiatrische problematiek en/of verstandelijke beperkingen. De belangrijkste focus van beschutte opvang ligt op het bieden van veilige huisvesting en het onderhouden van contact met de cliënten. Vanuit deze basis wordt gestreefd hen te motiveren tot herstel.

	De huidige 8 plekken beschutte opvang worden incidenteel gefinancierd. Gezien de toenemende vraag naar dit type opvang is de wens om dit aantal uit te breiden met nog eens 8 plaatsen. De verwachting is dat hiermee aan de huidige vraag kan voldaan worden.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>PvdA-21</u>
Pagina:	
Vraag:	Op het snijvlak tussen maatschappelijke opvang en beschermd wonen stelt het college voor ontbrekend aanbod op te zetten (p. 37). Hoe groot is de groep dakloze jongeren op het snijvlak van maatschappelijke opvang/beschermd wonen en hoe heeft dit zich in de afgelopen vijf jaar ontwikkeld?
Antwoord:	Er wordt geen aparte registratie bijgehouden van het aantal jongeren dat behoefte heeft aan een zorgvorm op het snijvlak van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen. Uit een analyse uit 2023 van de jongeren die op dat moment verbleven in de jongerenopvang (Jonahuis en Akkerwinde) bleek dat degenen die Beschermd Wonen als uitstroomperspectief hadden daar (nog) niet terecht konden in verband met lange wachttijden of gebrek aan voor hen passend aanbod Beschermd Wonen (vanwege gebrek aan motivatie bij de jongere en/of een contra-indicatie zoals verslaving.). Het gevolg is dat zij te lang in de opvang verbleven, uitstroonden naar een niet optimale vervolgplek met terugval als gevolg, of uit beeld raakten. Dit beeld is op dit moment onveranderd. Uit een quickscan (peildatum 15/10/2025) komt naar voren dat vanaf januari 2024 voor 12 jongeren die zich gemeld hebben bij de centrale toegang OGGZ, geen passend aanbod is gevonden.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

FvD

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-1</u>
Pagina:	
Vraag:	Graag multi-year trends (2021-2025) voor werkloosheid, arbeidongeschiktheidcijfers, werkenden, uitkeringen, armoede en criminaliteit (e.g. fraude, ondermijning, strafbare feiten en overlast), ter benchmarking tegen 2026-projecties.
Antwoord:	Deze gegevens en cijfers zijn terug te vinden via onderstaande bronnen: - https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/werk-en-inkomen - https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/gemeentelijke-monitor-sociaal-domein/inleiding - https://arnhem.incijfers.nl/dashboard/staat-van-de-stad/armoede-en-inkomen - https://data.politie.nl/#/Politie/nl/
Portefeuillehouder	Marjan van Munster / Ahmed Marcouch

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-2</u>
Pagina:	
Vraag:	Kwantitatieve scenario's en maatregelen voor risico's als zorgvolumegroei, inflatie en personeelstekorten (2022-2026), met focus op uitgaveneffectiviteit.
Antwoord:	Informatie over zorgkosten is opgenomen in de periodieke bestuursrapportages zorg die uw raad ontvangt. De maatregelen en plannen voor de zorg leest u terug in de voorliggende begroting. We wijzen hierbij in het bijzonder naar het begrotingsprogramma zorg en de inspanningen voor de transformatie sociaal domein.
Portefeuillehouder	Eva van Esch

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-3</u>
Pagina:	
Vraag:	Verstrek volledige lijst subsidieontvangers en bedragen voor 2026, inclusief verbonden partijen, met uitleg over verwachte impact (KPI c.q. gerelateerd doel, gespecificeerd) en effectiviteit.
Antwoord:	Het subsidieverleningsproces voor 2026 loopt nog dus deze informatie kunnen wij op dit moment niet aanleveren. Ook op 31 december is deze informatie niet compleet omdat we gedurende het jaar ook nog allerlei subsidies verlenen. Het subsidieregister over 2025 wordt in 2026 gepubliceerd.
Portefeuillehouder	Marjan van Munster

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-4</u>																																				
Pagina:																																					
Vraag:	Vergelijk Arnheims indicatoren (schuldquote, armoede, koopkracht, gezondheidscijfers) met Nijmegen/Apeldoorn (2022-2025), plus 2026-projecties, indien cijfers paraat zijn.																																				
Antwoord:	Op Arnhem in Cijfers en de VNG-website www.waarstaatjegemeente.nl zijn veel cijfers beschikbaar waarmee gemeenten onderling met elkaar vergeleken kunnen worden. Onderstaande gegevens komen van waarstaatjegemeente.nl. Met betrekking tot koopkracht zijn geen gemeentelijke cijfers bekend. <table><tr><th>Gemeente</th><th>Onderwerp</th><th>2021</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Arnhem</td><td>Huishoudens met problematische schulden [%] (bron: CBS)</td><td>11,6%</td><td>11,9%</td><td>12,4%</td><td>12,4%</td></tr><tr><td>Arnhem</td><td>Levensverwachting [jaar] (bron: RIVM)</td><td>79,7</td><td>79,6</td><td></td><td></td></tr><tr><td>Arnhem</td><td>Gebruik eerstelijnszorg huisartsen [%] (bron: Vektis)</td><td>73,5%</td><td>74,5%</td><td>74,6%</td><td></td></tr><tr><td>Arnhem</td><td>Voldoet aan beweegrichtlijn [%] (bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM)</td><td></td><td>46,6%</td><td></td><td>50,8%</td></tr><tr><td>Arnhem</td><td>Wekelijkse sporters [%]</td><td></td><td>56,1%</td><td></td><td>59,3%</td></tr></table>	Gemeente	Onderwerp	2021	2022	2023	2024	Arnhem	Huishoudens met problematische schulden [%] (bron: CBS)	11,6%	11,9%	12,4%	12,4%	Arnhem	Levensverwachting [jaar] (bron: RIVM)	79,7	79,6			Arnhem	Gebruik eerstelijnszorg huisartsen [%] (bron: Vektis)	73,5%	74,5%	74,6%		Arnhem	Voldoet aan beweegrichtlijn [%] (bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM)		46,6%		50,8%	Arnhem	Wekelijkse sporters [%]		56,1%		59,3%
Gemeente	Onderwerp	2021	2022	2023	2024																																
Arnhem	Huishoudens met problematische schulden [%] (bron: CBS)	11,6%	11,9%	12,4%	12,4%																																
Arnhem	Levensverwachting [jaar] (bron: RIVM)	79,7	79,6																																		
Arnhem	Gebruik eerstelijnszorg huisartsen [%] (bron: Vektis)	73,5%	74,5%	74,6%																																	
Arnhem	Voldoet aan beweegrichtlijn [%] (bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM)		46,6%		50,8%																																
Arnhem	Wekelijkse sporters [%]		56,1%		59,3%																																

		(bron: Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM)				
	Arnhem	Gebruik GGZ-zorg [%] (bron: Vektis)	11,9%	13,2%	13,7%	
	Apeldoorn	Huishoudens met problematische schulden [%]	7,5%	8,0%	8,5%	8,7%
	Apeldoorn	Levensverwachting [jaar]	81,2	81,0		
	Apeldoorn	Gebruik eerstelijnszorg huisartsen [%]	78,4%	79,8%	79,9%	
	Apeldoorn	Voldoet aan beweegrichtlijn [%]		49%		52,2%
	Apeldoorn	Wekelijkse sporters [%]		54%		60,4%
	Apeldoorn	Gebruik psychische problematiek [%]	10,5%	11,1%	11,5%	
	Nijmegen	Huishoudens met problematische schulden [%]	7,3%	7,6%	7,8%	7,7%
	Nijmegen	Levensverwachting [jaar]	80,4	80,3		
	Nijmegen	Gebruik eerstelijnszorg huisartsen [%]	78%	79,3%	79,8%	
	Nijmegen	Voldoet aan beweegrichtlijn [%]		54,4%		54%
	Nijmegen	Wekelijkse sporters [%]		62,1%		65,1%
	Nijmegen	Gebruik psychische problematiek [%]	12,9%	14,2%	14,8%	
Portefeuillehouder	Paul Smeulders					

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-5</u>
Pagina:	
Vraag:	Graag empirische data en kosten-batenanalyses voor Nationaal Programma Arnhem-Oost, inclusief potentieel (on)bedoelde effecten op integratie en leefbaarheid.
Antwoord:	In opdracht van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) is een impactanalyse uitgevoerd voor alle twintig gebieden die onder dit programma vallen. Dit onderzoek is uitgevoerd door onderzoeksbureau Ecorys. Aanvullend hierop heeft Ecorys in 2024 voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) een specifieke impactanalyse uitgevoerd voor het lopende uitvoeringsplan (2024-2026), om het maatschappelijk rendement van het programma inzichtelijk te maken. Uit deze analyse blijkt dat elke euro die in Arnhem-Oost wordt geïnvesteerd, meer dan €2,25 aan maatschappelijk rendement oplevert. De baten zijn hierbij kwantitatief en kwalitatief in beeld gebracht. Effecten op leefbaarheid en integratie (bijdragen aan een inclusieve samenleving) zijn door Ecorys eveneens meegenomen in de analyse. Deze effecten - zoals minder criminaliteit, gelukkigere en gezondere inwoners en sterkere sociale samenhang - zijn niet in euro's te kwantificeren en worden als kwalitatieve baten met maatschappelijk impact geduid. Deze kwalitatieve opbrengsten komen bovenop het berekende maatschappelijk rendement. Meer

	informatie over de impact en de voortgang van het programma treft u aan in de voortgangsrapportage 2024 van het NPAO.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-6</u>
Pagina:	
Vraag:	Graag lokale trends betreffende CO2-reductie, energiebesparing (i.e. verbruik), vergroening (kwantitatief) en biodiversiteit in Arnhem (2022-2025), met 2026-projecties.
Antwoord:	Jaarlijkse maken we voor de gemeenteraad de voortgangsrapportage NEMiA. Alle voor Arnhem relevante CO2-trends en reducties zijn te vinden in deze voortgangsrapportage NEMiA: 'Voortgangsrapportage New Energy Made in Arnhem en aankondiging energietransitieplan Energie voor Arnhem (EvA) Arnhem - iBabs Publieksporaal
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-7</u>
Pagina:	
Vraag:	Gedetailleerde kosten en subsidiestromen voor immigratievoorzieningen (AZC's, opvang ontheemden/asielzoekers, integratie) in 2026, inclusief historische uitgaven sinds 2022, bijdragen via COA, Ministerie van BiZa, of Justitie en Veiligheid, en breakdown per categorie zoals huisvesting (€71/dag indicatief) en sociale begeleiding, bijstand en integratietrajecten (zoals werkplaatsen).
Antwoord:	De vraag is algemeen van aard en de gebruikte termen zijn niet concreet genoeg om een overzicht en opsplitsing te maken. Het Raadsvoorstel 'Arnhem, gastvrije stad' dat ter besluitvorming voorligt in de raad, is een voorstel voor het Arnhemse beleidskader voor opvang, meedoen en wonen van mensen die gevlucht zijn. Voor de uitvoering hiervan zijn er veel verschillende financieringsstromen. Zowel landelijke als lokale financiering; incidenteel en structureel, en bovendien hebben de diverse financieringsstromen ook verschillende doorlooptijden. In de paragraaf financiën van dit raadsvoorstel is uiteengezet hoe de verschillende financieringsstromen werken. Hoe werken de verschillende financieringsstromen? Samenwerkingsovereenkomst COA Met het COA zijn afspraken over toekomstbestendige opvang in Arnhem en meedoen vanaf dag één vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Voor deze afspraken krijgen we met ingang van 2024 drie jaar een vergoeding van COA van één miljoen euro per jaar bovenop reguliere uitkeringen. Er wordt verwacht dat na die periode de financiële bijdrage op grond van de spreidingswet hiervoor in de plaats komt. Wanneer deze vergoeding door aanpassing van beleid lager uitvalt of zelfs wegvalt, dan wordt deze vergoeding gedurende de looptijd van deze overeenkomst jaarlijks aangevuld tot maximaal één miljoen euro. Dit zorgt voor stabiele financiële dekking om de ambities uit te voeren. Faciliteitenbesluit opvangcentra

	Het COA is verantwoordelijk voor alle kosten die aan hun opvanglocaties verbonden zijn. Daarnaast heeft de gemeente op basis van het 'Faciliteitenbesluit opvangcentra' recht op een vergoeding voor de in de opvanglocatie verblijvende vreemdelingen die nog niet in de Basisregistratie personen hoeven te worden ingeschreven. De vergoeding van mensen die ingeschreven staan in de basisregistratie komt binnen via de algemene uitkering van het Gemeentefonds. Voor nu blijft het een inschatting wat de hoogte hiervan is de aankomende jaren. Verder zit hier een onzekerheid over de duur van deze financieringsstroom. Incidenteel Arnhems geld Voor een vastgestelde periode heeft uw raad in begrotingen incidentele middelen beschikbaar gesteld vluchtelingen. Er is €500.000 per jaar beschikbaar tot en met 2026 en nog eens €500.000 per jaar is tot en met 2028. De eindigheid van deze middelen schuurt met de ambities die er zijn in het beleidskader. Het beleidskader is opgesteld voor een duur van tien jaar, terwijl de financiële middelen stoppen gedurende dat tijdsbestek. Vergoedingen voor Oekraïne opvang We ontvangen van het Rijk een vast normbedrag per opgevangen Oekraïner per dag. De normbedragen worden per jaar vastgesteld. Indien we als gemeente hogere kosten hebben ten opzichte van het normbedrag, kunnen we deze, na verantwoording jaarrekening en controle accountant, declareren bij het Rijk (in ieder geval tot en met maart 2027). Daarnaast worden transitiekosten voor de ombouw van bestaande locaties naar opvanglocaties Oekraïners (gedeeltelijk) vergoed door het Rijk. Financiering inburgering De gemeente Arnhem voert de wet inburgering uit. De middelen die we krijgen voor de uitvoeringskosten die we maken, komen binnen via de algemene uitkering van het Gemeentefonds. De hoogte van dit bedrag blijft gelijk en is niet toereikend. Daarom hebben we in de Perspectiefnota 2026 een voorstel gedaan om hiervoor extra budget beschikbaar te stellen. Daarnaast ontvangen we landelijke middelen via een uitkering voor het aanbieden van inburgeringsvoorzieningen (SPUK). De hoogte hiervan wordt bepaald aan de hand van het aantal inburgeringsplichtigen in Arnhem, exclusief de inburgeraars die nog in een AZC verblijven. Begrotingssubsidie en bestemmingsreserve Voor vluchtelingen is er een structureel budget beschikbaar van € 400.000. Deze middelen zijn echter gebudgetteerd voor begrotingssubsidies aan Vluchtelingenwerk. Daarnaast bestaat er een bestemmingsreserve voor deze doelgroep. We zullen daarom altijd een afweging moeten maken welke ambities wanneer kunnen worden uitgevoerd, waarbij we rekening houden met de mogelijkheden die op dat moment gelden.
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-8</u>
Pagina:	

Vraag:	Uitgaven aan ambtelijk personeel en materieel (2022-2026), met vergelijkingen en groei in (totaal) aantallen interne ambtenaren en externe krachten (detachering, inhuur, zzp, enz.). Graag niet in FTE maar indien mogelijk ronde getallen. Specificeer bij uitgaven welke groei in cijfers komt door inflatie en huurindexering en welke door intern beleid.
Antwoord:	De gegevens met betrekking tot de loonkosten van vast personeel en externe inhuur zijn via www.financien.arnhem.nl terug te vinden in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken 2022 t/m 2024 en in de (ontwerp) begrotingen 2025 en 2026. De gevraagde splitsing naar materiële kosten, met daarbij onderscheid naar inflatie, huurindexering en intern beleid is dermate complex en onduidelijk hoe dit te relateren is aan loonkosten en inhuur, dat dit op korte termijn niet uitvoerbaar is gebleken.
Portefeuillehouder	Maurits van de Geijn

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-9</u>
Pagina:	
Vraag:	Leg uit activatie en afschrijving van investeringen in zero-emissiezone en klimaatprojecten (bijv. Paasberg-sportpark) in 2026-begroting, inclusief compliance met financiële regels en reserve-impact, met Arnhem-specifieke MKBA-details voorbij landelijke schattingen (e.g. kosten 6,5-13 mln, baten 17-40 mln).
Antwoord:	In de begroting worden investeringen geactiveerd als vaste activa. Dit betekent dat uitgaven niet direct als kosten worden geboekt, maar op de balans worden geactiveerd en over de gebruiksduur worden afgeschreven. Het activeren vindt plaats conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Nota Investeren, Waarderen en Afschrijven (IWA). Deze nota bepaalt per activacategorie de bijbehorende afschrijvingstermijnen, bijvoorbeeld voor infrastructuur, groenvoorziening en installaties. De afschrijving gebeurt via de componentenmethode, waarbij de kapitaallasten (afschrijving en rente) structureel in de exploitatie worden opgenomen. De jaarrekening wordt jaarlijks gecontroleerd door een externe accountant. Arnhem hanteert daarnaast een eigen financiële verordening, die rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid borgt bij het begroten en verantwoorden van investeringen.
Portefeuillehouder	Cathelijne Bouwkamp / Nermina Kundic

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-10</u>
Pagina:	
Vraag:	Een meerjarig overzicht aan bedrijven (per categorie .e.g HoReCa, detail etc.) gevestigd in Arnhem tussen 2021 en 2025
Antwoord:	Hier is een overzicht van het aantal bedrijven in Arnhem per sector (2021–2024) op basis van CBS en gemeentelijke data: Totaal aantal bedrijfsvestigingen • 2021: ± 17.590 • 2022: ± 18.910 • 2023: ± 20.640 • 2024: ± 22.160 <i>Bron: Provincie Gelderland (PWE) / Arnhem .in cijfers</i>

	✔ Verdeling naar sectoren (indicatief aandeel en absolute aantallen 2024) <table><tr><th>sector</th><th>2020</th><th>2021</th><th>2022</th><th>2023</th><th>2024</th></tr><tr><td>Landbouw / Visserij</td><td>40</td><td>40</td><td>50</td><td>50</td><td>60</td></tr><tr><td>Industrie / Delfstoffenwinning</td><td>420</td><td>440</td><td>490</td><td>500</td><td>530</td></tr><tr><td>Nutsbedrijven</td><td>20</td><td>20</td><td>30</td><td>30</td><td>30</td></tr><tr><td>Bouwnijverheid</td><td>1.080</td><td>1.140</td><td>1.310</td><td>1.480</td><td>1.610</td></tr><tr><td>Groothandel</td><td>480</td><td>490</td><td>480</td><td>480</td><td>470</td></tr><tr><td>Detailhandel / autohandel</td><td>1.690</td><td>1.890</td><td>1.940</td><td>2.030</td><td>2.180</td></tr><tr><td>Vervoer en opslag</td><td>320</td><td>360</td><td>420</td><td>450</td><td>520</td></tr><tr><td>Horeca</td><td>650</td><td>620</td><td>650</td><td>700</td><td>720</td></tr><tr><td>Informatie en communicatie</td><td>1.100</td><td>1.110</td><td>1.220</td><td>1.320</td><td>1.390</td></tr><tr><td>Financiële instellingen</td><td>100</td><td>100</td><td>100</td><td>100</td><td>100</td></tr><tr><td>Zakelijke dienstverlening</td><td>4.790</td><td>4.820</td><td>5.130</td><td>5.580</td><td>6.010</td></tr><tr><td>Openbaar bestuur</td><td>40</td><td>40</td><td>40</td><td>40</td><td>40</td></tr><tr><td>Onderwijs</td><td>1.380</td><td>1.410</td><td>1.480</td><td>1.600</td><td>1.700</td></tr><tr><td>Gezondheids- en welzijnzorg</td><td>2.520</td><td>2.730</td><td>3.060</td><td>3.620</td><td>4.000</td></tr><tr><td>Cultuur, sport en recreatie</td><td>1.500</td><td>1.530</td><td>1.610</td><td>1.730</td><td>1.810</td></tr><tr><td>Overige dienstverlening</td><td>850</td><td>850</td><td>900</td><td>930</td><td>990</td></tr><tr><td><i>Totaal</i></td><td><i>16.980</i></td><td><i>17.590</i></td><td><i>18.910</i></td><td><i>20.640</i></td><td><i>22.160</i></td></tr></table> Bron: Provincie Gelderland (PWE) / Arnhem .in cijfers	sector	2020	2021	2022	2023	2024	Landbouw / Visserij	40	40	50	50	60	Industrie / Delfstoffenwinning	420	440	490	500	530	Nutsbedrijven	20	20	30	30	30	Bouwnijverheid	1.080	1.140	1.310	1.480	1.610	Groothandel	480	490	480	480	470	Detailhandel / autohandel	1.690	1.890	1.940	2.030	2.180	Vervoer en opslag	320	360	420	450	520	Horeca	650	620	650	700	720	Informatie en communicatie	1.100	1.110	1.220	1.320	1.390	Financiële instellingen	100	100	100	100	100	Zakelijke dienstverlening	4.790	4.820	5.130	5.580	6.010	Openbaar bestuur	40	40	40	40	40	Onderwijs	1.380	1.410	1.480	1.600	1.700	Gezondheids- en welzijnzorg	2.520	2.730	3.060	3.620	4.000	Cultuur, sport en recreatie	1.500	1.530	1.610	1.730	1.810	Overige dienstverlening	850	850	900	930	990	<i>Totaal</i>	<i>16.980</i>	<i>17.590</i>	<i>18.910</i>	<i>20.640</i>	<i>22.160</i>
sector	2020	2021	2022	2023	2024																																																																																																								
Landbouw / Visserij	40	40	50	50	60																																																																																																								
Industrie / Delfstoffenwinning	420	440	490	500	530																																																																																																								
Nutsbedrijven	20	20	30	30	30																																																																																																								
Bouwnijverheid	1.080	1.140	1.310	1.480	1.610																																																																																																								
Groothandel	480	490	480	480	470																																																																																																								
Detailhandel / autohandel	1.690	1.890	1.940	2.030	2.180																																																																																																								
Vervoer en opslag	320	360	420	450	520																																																																																																								
Horeca	650	620	650	700	720																																																																																																								
Informatie en communicatie	1.100	1.110	1.220	1.320	1.390																																																																																																								
Financiële instellingen	100	100	100	100	100																																																																																																								
Zakelijke dienstverlening	4.790	4.820	5.130	5.580	6.010																																																																																																								
Openbaar bestuur	40	40	40	40	40																																																																																																								
Onderwijs	1.380	1.410	1.480	1.600	1.700																																																																																																								
Gezondheids- en welzijnzorg	2.520	2.730	3.060	3.620	4.000																																																																																																								
Cultuur, sport en recreatie	1.500	1.530	1.610	1.730	1.810																																																																																																								
Overige dienstverlening	850	850	900	930	990																																																																																																								
<i>Totaal</i>	<i>16.980</i>	<i>17.590</i>	<i>18.910</i>	<i>20.640</i>	<i>22.160</i>																																																																																																								
Portefeuillehouder	Nermina Kundic																																																																																																												

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-11</u>																																																																						
Pagina:																																																																							
Vraag:	Een meerjarig overzicht over particuliere verhuur (indien inzichtelijk) over de zelfde tijdvak van vraag 10 (2021-2025)																																																																						
Antwoord:	Uit de rapportage Arnhem biedt woonruimte kunnen we het percentage vermelden van de particuliere verhuur in de gemeente Arnhem op basis van de cijfers CBS (met een vertraging van 1 jaar) Figuur 5. Woningen naar eigendom per jaar, percentages (bron: CBS) <table><tr><th>Jaar</th><th>Koop</th><th>Huurcorporatie</th><th>Overige verhuur</th><th>Onbekend</th></tr><tr><td>2012</td><td>44.6%</td><td>37.2%</td><td>16.5%</td><td></td></tr><tr><td>2013</td><td>44.3%</td><td>37.4%</td><td>17.6%</td><td></td></tr><tr><td>2014</td><td>44.0%</td><td>37.0%</td><td>18.2%</td><td></td></tr><tr><td>2015</td><td>43.8%</td><td>37.4%</td><td>17.9%</td><td></td></tr><tr><td>2016</td><td>43.9%</td><td>36.8%</td><td>18.3%</td><td></td></tr><tr><td>2017</td><td>43.4%</td><td>36.2%</td><td>19.2%</td><td></td></tr><tr><td>2018</td><td>43.5%</td><td>36.3%</td><td>19.3%</td><td></td></tr><tr><td>2019</td><td>43.8%</td><td>35.9%</td><td>19.5%</td><td></td></tr><tr><td>2020</td><td>43.5%</td><td>35.5%</td><td>19.9%</td><td></td></tr><tr><td>2021</td><td>42.9%</td><td>35.2%</td><td>21.4%</td><td></td></tr><tr><td>2022</td><td>42.7%</td><td>34.8%</td><td>22.2%</td><td></td></tr><tr><td>2023</td><td>42.7%</td><td>34.7%</td><td>22.5%</td><td></td></tr><tr><td>2024</td><td>42.9%</td><td>34.4%</td><td>22.7%</td><td></td></tr></table> Bij een debatverzoek over de woningbouwontwikkeling was al een technische vraag gesteld over verkoop van woningen in het vrije huursegment. Bij die beantwoording is opgemerkt:	Jaar	Koop	Huurcorporatie	Overige verhuur	Onbekend	2012	44.6%	37.2%	16.5%		2013	44.3%	37.4%	17.6%		2014	44.0%	37.0%	18.2%		2015	43.8%	37.4%	17.9%		2016	43.9%	36.8%	18.3%		2017	43.4%	36.2%	19.2%		2018	43.5%	36.3%	19.3%		2019	43.8%	35.9%	19.5%		2020	43.5%	35.5%	19.9%		2021	42.9%	35.2%	21.4%		2022	42.7%	34.8%	22.2%		2023	42.7%	34.7%	22.5%		2024	42.9%	34.4%	22.7%	
Jaar	Koop	Huurcorporatie	Overige verhuur	Onbekend																																																																			
2012	44.6%	37.2%	16.5%																																																																				
2013	44.3%	37.4%	17.6%																																																																				
2014	44.0%	37.0%	18.2%																																																																				
2015	43.8%	37.4%	17.9%																																																																				
2016	43.9%	36.8%	18.3%																																																																				
2017	43.4%	36.2%	19.2%																																																																				
2018	43.5%	36.3%	19.3%																																																																				
2019	43.8%	35.9%	19.5%																																																																				
2020	43.5%	35.5%	19.9%																																																																				
2021	42.9%	35.2%	21.4%																																																																				
2022	42.7%	34.8%	22.2%																																																																				
2023	42.7%	34.7%	22.5%																																																																				
2024	42.9%	34.4%	22.7%																																																																				

	'De particuliere huurvoorraad neemt ca 22,7 % van de totale woningvoorraad in Arnhem in beslag (svz 2024). Dat was in 2015 nog 18%. Van alle segmenten is het particuliere huursegment (van goedkoop tot duur) in Arnhem de afgelopen jaren het hardste gegroeid. In 2023 hebben we een onderzoek laten uitvoeren naar de samenstelling van de particuliere huurvoorraad. Middenhuurwoningen vormen ca. 6.000 van de totale woonvoorraad van de gemeente Arnhem (ca. 80.000 woningen). Sinds de invoering van de Wet betaalbare huur zijn er landelijk meer dan 30.000 woningen verkocht, blijkt uit de cijfers van het Kadaster. In Arnhem lijkt dit weinig gevolgen te hebben gehad voor het aandeel middenhuurwoningen in de stad, dat relatief gezien al hoog was. Uit data van het kadaster blijkt dat verkochte woningen van particuliere verhuurders vaak in het betaalbare koopsegment zijn verkocht aan starters op de koopwoningmarkt.'
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-12</u>
Pagina:	
Vraag:	Idem voor wooneenheden binnen dit tijdvak (2021-2025). I.e. hoeveel wooneenheden zijn erbij gekomen danwel in vermindering. (bijvoorbeeld door hergebruik leegstand (+) maar ook verkopen pand met kamers als 1 gehele woning (-). Graag per jaar de het netto verschil laten zien a.u.b.
Antwoord:	Figuur 1. Beginstand woningvoorraad per jaar (bron: BAG/CBS) Figuur 2. Saldo woningvoorraad per jaar; *voorlopige cijfers (bron: BAG/CBS)
Portefeuillehouder	Paul Smeulders

<u>Fractie:</u>	<u>FvD-13</u>
------------------------	----------------------

Pagina:	
Vraag:	Het Bruto Lokaal Product (BLP) voor de gemeente Arnhem verstrekken voor de jaren 2021 tot en met 2025, inclusief de totale BLP-waarde en het BLP per inwoner.
Antwoord:	Deze variabele hanteren we niet. Daarvoor is tijd en onderzoek nodig, waardoor we deze vraag nu niet kunnen beantwoorden.
Portefeuillehouder	Nermina Kundic

MeerjarenInvesteringsplanning (MIP) gemeente Arnhem 2025-2029

Nieuwjaarsinvesteringsoverzicht (miljoen) - gemeentelijk - 2025-2029				Investeringsbedragen									
Nr.	Programma	Omschrijving investering	E / M* nut	B2025	B2026	B2025	B2026	B2025	B2026	B2025	B2026	B2025	B2026
				2025	2025 geactua- liseerd	2026	2026 geactua- liseerd	2026	2027 geactua- liseerd	2028	2028 geactua- liseerd	2029	
Bedragen x €1.000													
00	Bestuur, dienstverlening en financiën	Huisvesting en facilitaire zaken	E	6.874	9.124	5.745	6.997	1.325	3.507	4.154	1.317	3.830	
02	Bereikbaarheid	ICT	E	500	500	500	500	500	500	500	500	500	
		Wegen en verkeer ontwikkeling	M	20.660	20.531	14.532	10.135	7.946	10.052	12.288	17.208	11.638	
		Verkeersregelinstanties	M	579	550	528	891	1.486	1.530	864	890	890	
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	10.823	13.061	0	493	805	1.360	0	0	352	
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	6.571	4.442	4.128	6.083	4.028	4.149	4.028	4.149	4.304	
04	Onderwijs	Kunstwerken	M	802	1.147	802	827	802	827	802	827	827	
		Openbare verlichting Overige	M	4.194	2.784	1.852	2.651	1.852	2.422	1.852	1.907	1.907	
		Parkeerexploitatie	E	3.595	10.965	597	1.265	516	517	840	866	419	
		Huisvesting IHP	E	73.631	49.186	12.401	21.310	28.642	2.306	71.125	40.829	84.625	
		Huisvesting MFC	E	0	1.165	0	40	0	76	0	175	1.261	
05	Cultuur	Bewegingsonderwijs	E	0	3.090	0	0	0	0	0	0	0	
		Natuur milieu educatie	E	52	0	46	47	0	0	35	35	0	
		Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	850	423	43	44	78.051	8.570	388	96.162	312	
		Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	62	666	0	197	0	0	0	0	0	
		Samenlevingsopbouw	E	0	0	0	1.345	0	0	0	0	0	
08	Welzijn en inclusie	Ondersteuning opgroei en opvoeding	E	0	1.000	0	0	0	0	0	0	0	
		Inclusie integratie antidisminatie	E	500	500	500	500	500	500	0	500	0	
		Asiel- en vluchtelingenzaken	E	0	2.182	0	0	0	0	0	0	0	
		Overige Binnensport en huisvesting	E	269	2.524	341	928	229	236	146	104	161	
		Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	78	992	0	571	231	142	0	0	0	
09	Gezondheid en sport	Overige Buitensport	E	0	1.620	0	0	0	0	0	0	0	
		Zwembad Valkenhuizen	E	0	25	0	0	0	0	0	0	0	
		Energy Made in Arnhem (EMIA)	E	0	156	0	1.200	0	495	0	0	0	
		- Luchtaanda											
		Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	M	338	0	0	0	331	669	0	0	0	
12	Wonen en leefomgeving	Havenbeheer	M	0	231	0	0	0	0	0	0	0	
		Kabels en leidingen	E	0	0	0	0	0	0	0	1.762	0	
		Parken & bossen	E	245	150	68	580	68	70	68	70	70	
		Vastgoed stedelijk groen	E	0	50	0	0	0	0	0	0	0	
		Groen	E	179	366	0	5.269	1.261	2.219	140	52	0	
		Bomenplan	E	1.266	1.286	1.109	1.745	481	1.674	481	496	496	
		Klimaatadaptatie	E	800	800	800	824	800	1.276	0	0	0	
		Overige Afval	E	74	148	74	1.078	424	437	74	76	76	
		Afvalbeheer	E	4.280	2.328	2.428	4.576	1.613	2.383	494	2.630	2.630	
		GRP Realisatiefase en Gebiedsontwikkeling	E	16.231	14.286	14.571	16.001	14.432	15.706	14.730	15.875	13.699	
				153.453	146.278	61.065	86.097	146.323	61.623	113.009	186.430	127.997	

) Economisch- / Maatschappelijk nut

) Economisch- / Maatschappelijk nut

Lopende onderzoeken Q3 2024 - Q1 2025

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	(Verwachte) einddatum (Q=kwartaal)	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder	Kosten categorie
Evaluatie Trajectbegeleiding Preventie met Gezag	Waaruit bestaat de intensieve trajectbegeleiding gericht op kwetsbare jongeren in de wijken Malburgen en Presikkaaf in Arnhem en welke resultaten zijn zichtbaar? Het onderzoek levert kwartaalrapportages t/m 2025.	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch	ntb
Onderzoek bureau Beke naar effecten Youth Cyber Team	Inzicht in effecten Youth Cyber Team en verbeteren interventie.	Q3 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch	60.000-70.000
Onderzoek meidenproblematiek	1: in hoeverre zijn meiden betrokken bij geweld en andere criminele/ problematische gedragingen in Arnhem? 2: Hoe handelen professionals bij grensoverschrijdend gedrag bij meiden? 3: In hoeverre is het handelingsarsenaal van professionals toereikend?	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch	10.000-20.000
Onderzoek effecten en beschermende factoren Prospect4Cash	Prospect4Cash is gericht op jongeren van 16 tot 21 jaar en heeft als doel jongeren te helpen bij het vinden, leren en behouden van werk. Het project heeft meerdere doelen waaronder toeleiding naar werk en stage, voorkomen van criminaliteit en het (aan)leren van werknemersvaardigheden.	Q4 2026	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch	50.000-60.000
Borging cultuureducatie Arnhem	Handvatten voor borging cultuureducatie : wat doen we al (m.n. PO)? Waar liggen kansen (VO/MBO)? Waar zetten we komende jaren op in? Wat willen we bereiken e.d.? Dit mede op basis van gesprekken met Rozet, culturele instellingen en onderwijsinstellingen.	Q3 2025	Cultuur & Onderwijs	Cathelijne Bouwkamp & Nermina Kundić	20.000-30.000

Onderzoek intergemeentelijke vergelijking doelgroepenvervoer	Het doel van dit project is om inzicht te krijgen in de indicatiestelling, kwaliteit en financiering van het doelgroepenvervoer, en eventuele aangeboden alternatieven, binnen de Avangemeenten.	Q4 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch	70.000-80.000
Kwalitatief verdiepend onderzoek van het inwonerservaringsonderzoek	Het onderzoek heeft tot doel meer zicht te krijgen op de tevredenheid van inwoners over de toegang tot zorg of andere ondersteuning.	Q4 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch	20.000-30.000
Monitoring Experiment Immerloo Schuldenvrij (EIS)	Kwalitatieve evaluatie van de ervaringen van deelnemers en samenwerking tussen partners bij het experiment.	Q1 2026	Werk en Inkomen	Cathelijne Bouwkamp	150.000-160.000
RI&E	Risico inventarisatie en evaluatie. In kaart brengen van alle zichtbare en onzichtbare arbeidsrisico's binnen de gemeente.	Q4 2025	Overig	Maurits van de Geijn	20.000-30.000
Doelgroep onder dak? Actieonderzoek rondom de proef 22-uursopvang Spoorwegstraat Arnhem	In hoeverre komt de 22-uursopvang tegemoet aan de behoeften van Arnhemse burgers en de bij de opvang betrokken professionals?	Q4 2026	Maatschappelijke opvang	Maurits van de Geijn	110.000-120.000
Samenwerking binnen en tussen afdeling Vastgoed	Evalueren of de investeringen in de structuur en cultuur van de afdeling tot verbetering hebben geleid, en wat de afdeling te doen staat in de toekomst.	Q3 2025	Ruimte en Infrastructuur	Maurits van de Geijn	10.000-20.000
Nederlands inclusiviteitsmonitor (NIM)	Organisaties inzicht geven in hoe inclusief hun werkcultuur daadwerkelijk wordt ervaren door medewerkers. Concreet heeft de NIM 3 doelen: meten van inclusie in de praktijk, inzicht bieden in de verbeterpunten en vergelijking en monitoring.	Q3 2025	Inclusie	Maurits van de Geijn	10.000-20.000

Urban Mining Scan	Het bieden van inzicht in de vrijkomende producten en materiaalstromen uit de urban mine van Arnhem in de komende jaren, en de potentiële impact reductie die te realiseren is; Urban mining kansenanalyse voor de nieuwe gebiedsontwikkelingen en de reductie van de milieu-impact van de nieuwbouw (dit specifiek voor de gebieden Rijnpark, Schaapsdrift en Laarkwartier).	Q4 2025	Circulariteit	Nermina Kundić	30.000-40.000
-------------------	---	---------	---------------	----------------	---------------

Afgeronde onderzoeken Q1 2025 - Q2 2025

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	Datum afronding	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder	Kostencategorie
Actieonderzoek bureau Beke naar interventie Persoonsgerichte Aanpak-wijken / crossroads	Verbeteren effectiviteit en impact van de interventies.	Q1 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch	ntb
Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud	Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud.	Q1 2025	Ruimte en Infrastructuur	Bob Roelofs	50.000-60.000

Hoe wil jij bij de gemeente betrokken zijn?	Achterhalen hoe inwoners participatie in het verleden hebben ervaren en hoe zij in de toekomst betrokken willen worden. Uitkomsten worden benut voor opstellen participatieverordening en vernieuwen participatiebeleid.	Q2 2025	Burgerparticipatie	Bob Roelofs	30.000-40.000
Tarievenonderzoek Beschermd Wonen tbv nieuwe inkoop	Voor de bepaling van de tarieven van nieuwe producten Beschermd wonen wordt een onafhankelijk tarievenonderzoek uitgevoerd. Daarmee voldoen we aan de Algemene Maatregel van Bestuur reële kostenprijs Wmo 2015.	Q1 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch	ntb
Evaluatie gemeentepolis	Tijdens het overstapseizoen voor zorgverzekeringen voeren we een enquête uit onder inwoners met de gemeentepolis en bieden we een andere groep inwoners onafhankelijke adviesgesprekken van de Voorzieningenwijzer over de meest passende zorgverzekering. Daarnaast analyseren we schaderapporten van de huidige aanbieder en voeren we gesprekken met ervaringsdeskundigen (via Arnhems Platform voor Chronisch Zieken en Gehandicapten).	Q1 2025	Bestaanszekerheid	Mark Lauriks	40.000-50.000
Onderzoek inwonersprofielen circulariteit	Doorvertaling Citisens inwonersprofielen voor circulair gedrag.	Q2 2025	Circulariteit	Nermina Kundić	<10.000
Regionale analyse Doorstroompunt	Inzicht geven in de situatie in de regio met betrekking tot voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid.	Q2 2025	Onderwijs	Nermina Kundić	10.000-20.000
Onderzoek meedoen vanaf dag één vluchtelingen	Advies in de te nemen stappen om de ambitie 'meedoen vanaf dag één' voor vluchtelingen te kunnen waarmaken.	Q1 2025	Asiel en Migratie	Paul Smeulders	30.000-40.000

MEMO

Datum : donderdag 23 oktober 2025

Aan : Gemeenteraad Arnhem

Van : College van burgemeester en wethouders

Betreft : Beantwoording vragen behandeling Begroting 2025

Tijdens de Raadskamer portefeuillehouder Bouwkamp op woensdag 22 oktober jl. is door D66 een aantal vragen gesteld waarvan is toegezegd dat hier schriftelijk op terug wordt gekomen. Met dit memo wordt antwoord gegeven op deze vragen.

Vraag 1: *Is uitgangspunt nu indexeringen zo veel mogelijk conform werkelijke kostenstijgingen in de sector? Vorig jaar al duidelijk geworden dat we daar flink onder zaten de afgelopen jaren en dat dat nu er wel geïndexeerd wordt geen compensatie voor is geboden.*

De gemeente indexeert subsidies jaarlijks conform de systematiek uit de Perspectiefnota ('nominaal en areaal'). Sinds vorig jaar wordt daarbij meer (maar niet volledig) rekening gehouden met de werkelijke kostenontwikkelingen in de verschillende sectoren, door onderscheid te maken in de verhouding tussen loon- en prijsontwikkeling per subsidiecategorie.

Voor alle subsidies worden dezelfde indexpercentages gehanteerd als in de gemeentelijke begroting zelf. De percentages zijn gebaseerd op de loonvoet sector overheid en de index materiële overheidsconsumptie (IMOC), zoals opgenomen in het CEP (respectievelijk 2,0% en 2,1%). We maken daarbij onderscheid naar vijf subsidiecategorieën: zorg & welzijn, cultuur, sport, onderwijs en overig.

Voor cultuur en sport is de verhouding loon- en prijsontwikkeling vastgesteld op 45/55. Deze verhouding is gebaseerd op meerjarige analyses van de jaarrekeningen van instellingen in die sectoren. Daarmee sluit de indexering beter aan bij de feitelijke kostenstructuur. Waar sprake is van knelpunten of sterk afwijkende kostenontwikkelingen, voeren wij maatwerkoverleg met de betreffende subsidiepartners.

Vraag 2: *Eén van de drie punten van motie 25M104 (over cultuurparticipatie) is niet uitgevoerd. Dat blijkt ook uit het uitgebreide schriftelijke antwoord hierover. Doel van de motie was om ook vooruitlopend op het IAB al stappen te zetten. Waarom heeft het college de keuze gemaakt om wel de twee andere doelen te financieren maar dit niet?*

Het college kiest voor een gerichte aanpak van een taai vraagstuk waarover het in gesprek moet blijven met (vertegenwoordigers van) de amateurkunstsector. Het Platform Amateurkunst Arnhem heeft aangegeven een enquête onder haar leden te willen houden om meer beeld en grip te krijgen op het vraagstuk rond betaalbaarheid. De uitkomsten daarvan kunnen bijdragen aan de gerichte oplossingsrichtingen en hoeven niet perse financiële consequenties te hebben die pas per 2027 uitgevoerd kunnen worden. Omdat we momenteel naar onze mening nog

MEMO

onvoldoende beeld hebben op mogelijke oplossingen en wensen van de amateurkunstsector, en de exacte financiële consequenties hiervan, zijn deze nog niet terug te vinden in de begroting.

De genoemde motie refereert verder expliciet naar motie 24M154. Voor de uitvoering van de motie zijn diverse kansen voor betaalbaar muziekonderwijs voor kinderen en jongeren in beeld gebracht. Deze kansen benutten we op dit moment zo veel mogelijk. Momenteel hebben we nog onvoldoende beeld van de financiële consequenties hiervan. Zodra er extra financiering nodig is, komen we hierover bij de raad terug. Belangrijk is daarbij onze inspanningen op de Rijke Schooldag hierin mee te nemen, om er voor te zorgen dat de kansen goed op elkaar aansluiten.

Voor de toegankelijkheid van cultuurparticipatie is betaalbaarheid belangrijk. Daarom zijn we voornemens om via de regeling amateurkunst middelen voor Fair Pay (mede ook uit motie 25M104) ook beschikbaar te maken voor de inzet van kunstprofessionals in de amateurkunst, zoals voor muziekdocenten en koordirigenten. Daarom zijn we voornemens om de fair pay beschikbaar te stellen. Op deze manier kunnen contributies zo laag mogelijk blijven.

Vraag 3: *In de technische antwoorden wordt aangegeven dat het college veel wil, in het toegankelijk houden/maken van cultuurparticipatie voor iedereen. Er worden veel verschillende suggesties genoemd (versterken bekendheid Jeugdfonds Cultuur, verbeteren Gelrepass, mogelijkheden in de Rijke Schooldag). We zien nog geen keuzes, er wordt wel gesproken van een 'verdere analyse' die in Q1 2026 wordt voorgelegd. Gevolg is dan dat we pas in 2027 eerste stappen zetten. Wat heeft het college concreet nodig om vanaf volgend jaar al een verbetering te realiseren? En dus resultaten te boeken?*

Zoals bij het antwoord op vraag 2 al aangegeven, zijn we in gesprek met de amateurkunstsector. Momenteel werken we samen met de amateurkunstsector aan een beter beeld en meer grip op het vraagstuk rondom betaalbaarheid. Om volgend jaar al aan de slag te kunnen gaan met de uitvoering van maatregelen, zal extra budget nodig zijn. De hoogte van dit budget is nog niet in te schatten en afhankelijk van de uitkomst van de gesprekken met de amateurkunstsector. Waar mogelijk zoeken we daarbij ook naar aansluiting bij bestaande programma's.

Vraag 4: *Herkent het college het knelpunt van Theater aan de Rijn? Hoe verhoudt dit zich tot de opdracht uit motie 25M104 om te investeren in talentontwikkeling en waarbij met dat geld andere keuzes zijn gemaakt.*

Het college herkent het huisvestingsvraagstuk van Theater aan de Rijn. Dit is een aparte opgave en zit nog in een verkenningfase. Wat betreft de opdracht om te investeren in talentontwikkeling en de gemaakte keuzes: het college heeft € 4 ton opgenomen in de begroting met als doel om niet alleen de positie van onze rijksgezelschappen (Theater Oostpool, Introdans en Phion) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) te versterken, maar ook om nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te ondersteunen.

MEMO

Datum: maandag 27 oktober 2025
Aan: gemeenteraad Arnhem
Van: college van burgemeester en wethouders
Betreft: Second opinion beleidsplan Luxor Live

Tijdens de Raadskamer van portefeuillehouder Bouwkamp op woensdag 22 oktober jl. is door D66 verzocht om het rapport Second Opinion Beleidsplan Luxor Live 2025-2028. In overleg met Luxor Live ontvangt u bijgevoegd de samenvatting van het rapport.

Bijlage: samenvatting 'second opinion Luxor Live', 11 juni 2025, Paul van Oort (Culturele Zaken Advies) en Sam Branten (Berenschot).

MEMO

Datum: maandag 27 oktober 2025
Aan: gemeenteraad Arnhem
Van: college van burgemeester en wethouders
Betreft: Second opinion beleidsplan Luxor Live

Tijdens de Raadskamer van portefeuillehouder Bouwkamp op woensdag 22 oktober jl. is door D66 verzocht om het rapport Second Opinion Beleidsplan Luxor Live 2025-2028. In overleg met Luxor Live ontvangt u bijgevoegd de samenvatting van het rapport.

Bijlage: samenvatting 'second opinion Luxor Live', 11 juni 2025, Paul van Oort (Culturele Zaken Advies) en Sam Branten (Berenschot).

Technische vraag

Is voor de realisatie van het cultuurcentrum in Arnhem-Zuid het tot nu toe gereserveerde bedrag van 1 miljoen voldoende voor de realisatie, of is er naar verwachting meer nodig voor de realisatie? En zo ja, hoeveel?

Antwoord

In mei jl. is de raad geïnformeerd over het onderzoek naar de ruimtelijke en financiële haalbaarheid van drie mogelijke locaties voor een nieuw cultuurcentrum in Kronenburg: Winkelcentrum Kronenburg (zijde Burgemeester Matsersingel), De Madse (Burgemeester Matsersingel 10) en Kamex locatie (Kronenburgsingel 20). Zie ook de raadsbrief: [Stand van zaken Cultuurcentrum in Arnhem Zuid: Van A tot Zuid Arnhem - iBabs Publieksportaal](#).

Onderzocht is of een ontwikkeling op één van deze locaties financieel past binnen het beschikbare structurele budget van € 1 miljoen per jaar. Daarbij zijn de huisvestingslasten in beeld gebracht en is een eerste inschatting gemaakt van de jaarlijkse exploitatielasten (*). Uitkomst in deze planfase is dat het gewenste en ook noodzakelijke programma van eisen op geen van de drie ontwikkellocaties gerealiseerd kan worden binnen het beschikbare structurele budget. We zijn bezig met nader onderzoek naar zowel de (extra) financiële opgave als de voorkeurslocatie voor het cultuurcentrum. We streven ernaar de raad voor het eind van het jaar nader te informeren.

() Voor zowel de huisvestings- als de exploitatielasten is gerekend op basis van een globaal programma van eisen, kengetallen en aannames voor diverse uitgangspunten. Pas bij het maken van een concreet ontwerp kan een meer nauwkeurige inschatting gegeven worden. Daarnaast is het prijspeil 2025 en moet er jaarlijks worden geïndexeerd.*

Datum : Dinsdag 28 oktober 2025

Aan : Leden van de gemeenteraad en fractievolgers

Van : Wethouder Marjan van Munster

Betreft : Memo openstaande vragen raadskamer 22 oktober 2025

In de raadskamerbespreking van de begroting zijn enkele technische vragen gesteld waarvan ik heb aangegeven daarop schriftelijk terug te komen. Ook waren enkele vragen van de ChristenUnie door gebrek aan tijd nog niet beantwoord. In dit memo kom ik op deze vragen terug.

VVD

De fractie VVD heeft geïnformeerd naar de werkwijze van vulling en uitname m.b.t. bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg.

Aan de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve. In de begroting 2026 is een onttrekking zichtbaar. In de voorliggende Turap2 wordt voorgesteld om een (netto) voordeel toe voegen aan de bestemmingsreserve en stijgt daarmee weer in hoogte.

Afhankelijk van eventuele incidentele voor- en nadelen zal de bestemmingsreserve stijgen of dalen in saldo. De voorliggende begroting voor Zorg is structureel sluitend. Eventuele structurele voor- en nadelen gaan mee in de reguliere Planning&Control cyclusdocumenten.

SP

De SP heeft gevraagd naar een verschil in lasten van 9 miljoen tussen 2026 en 2024 (pagina 161).

In de begroting 2026 is een verschil van circa € 9 miljoen zichtbaar in de lasten tussen 2026 en 2024. Er is ook een groot verschil te zien bij de baten. In de baten van 2024 zijn de inkomsten van opvang Oekraïne van € 20,7 miljoen opgenomen, hier staan lasten tegenover voor hetzelfde bedrag. De baten en lasten van opvang Oekraïne zijn nog niet opgenomen in de begroting 2026. De bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne heeft een tijdelijk karakter, wordt tussentijds verlengd, en daardoor is dit niet structureel verwerkt in de begroting.

Als dit bedrag wordt meegenomen bij de lasten 2026, is er geen sprake van een daling maar van een stijging van de lasten naar 2026.

ChristenUnie

De ChristenUnie vroeg of we de beweging (Transformatie Sociaal Domein) niet ook om financiële redenen maken?

De transformatie in het sociaal domein heeft als voornaamste doel om de benodigde ondersteuning en zorg voor onze inwoners in de toekomst beschikbaar te houden. Als we doorgaan op de huidige weg dan zal de ondersteuning en zorg voor onze inwoners vastlopen door o.a. de vergrijzing, de toenemende

problematiek bij jongeren en het tekort aan professionals. Om ondersteuning en zorg beschikbaar te houden is uiteraard betaalbaarheid ook een belangrijke randvoorwaarde. Als college zijn we van mening dat we het beste kunnen sturen op de financiën in het sociaal domein vanuit de inhoud. Dat is ook de reden dat we bij de transformatie sociaal domein stellen dat we deze beweging maken vanuit de inhoud. Waarbij de transformatie vanuit de inhoud wel degelijk een belangrijke positieve bijdrage zal hebben aan het betaalbaar houden van die ondersteuning.

De ChristenUnie vroeg hoe het college het zorglandschap overzichtelijk kan houden?

Het college onderkent de noodzaak van een overzichtelijker landschap van ondersteuning en zorg in het sociaal domein. Ook uitvoerende organisaties bevestigen deze noodzaak om ook in de toekomst onze inwoners de benodigde ondersteuning en zorg te kunnen bieden. Dit is ook één van de uitgangspunten geweest bij de pilot Wijknetwerken. Mede op basis van de eerste resultaten van deze pilot werken wij de komende periode uit hoe dit landschap eruit kan komen te zien. Dit is vervolgens basis voor implementatie. Hierbij dient o.a. gedacht te worden aan inkoop- en subsidietrajecten. We verwijzen u verder ook naar de onlangs verstuurde raadsbrief Aanpak Transformatie sociaal domein. Onder andere in de verdere doorontwikkeling van het Welzijnsbeleid en het vervolg op de pilot van de Wijknetwerken zullen we u als raad hierbij betrekken.

De ChristenUnie vroeg of het college een nieuwe visie op zorg en samenleving overweegt in het licht van de transformatie sociaal domein? Van inwoners wordt wellicht in de toekomst een andere rol verwacht.

In de visie Sociaal Domein 2040 staat op hoofdlijnen deze visie reeds goed beschreven. Aanpassing achten wij thans niet nodig. De vraag is: hoe vertalen we deze visie naar de uitvoeringspraktijk? Hiermee zijn wij thans bezig. Zoals aangegeven in het antwoord op vraag 2 zullen wij uw raad hierbij betrekken.

Inspraak Gemeenteraad Arnhem
21 oktober 2025

Investeer in de toekomst van de Arnhemse Podiumkunsten

Beste Raadsleden,

Dank u wel dat jullie mij de gelegenheid geven om hier vandaag het woord tot u te richten. Mag ik mezelf eerst kort voorstellen. Mijn naam is Peter Hendriks, artistiek directeur van Theater a/d Rijn en De Nieuwe Oost. En hoewel dit mijn insprekdebuut is bij gemeente Arnhem, is het onderwerp mij zeer vertrouwd: de toekomst van de Arnhemse podiumkunsten.

Theater a/d Rijn is dé ontwikkelplek voor de podiumkunsten in Arnhem. Onze rol is cruciaal: wij zijn de schakel tussen opkomend talent en het professionele werkveld. Simpel gezegd, wij zorgen ervoor dat een diploma van ArtEZ niet gelijkstaat aan een enkeltje Randstad, maar een springplank is naar een lokaal, landelijk en internationaal netwerk. Wij zijn de kweekvijver van de Arnhemse podiumkunsten, de plek waar een nieuwe generatie makers en een nieuw publiek elkaar samen treffen.

Dat publiek is uitzonderlijk jong en divers. Bijna zestig procent van de bezoekers is jonger dan 35 jaar. Dat gaat rechtstreeks in tegen de landelijke trend en bewijst onze status als *future-proof* podium, waarmee we bijdragen aan de artistieke diversiteit en aantrekkingskracht van Arnhem.

Met Theater a/d Rijn gaat het ook artistiek zeer goed. Onze makers en producties worden goed ontvangen door pers en sector. We vallen regelmatig in de prijzen, zoals recent nog de prestigieuze BNG Bank Theaterprijs voor huismaker Hanneke van der Paardt. We begeleiden tientallen makers per jaar in langdurige samenwerkingen en verdiepende residenties.

Dat succes zorgt ervoor dat we kunnen rekenen op aanzienlijke steun vanuit diverse overheden en private partijen. Wat dat betreft, zit Arnhem voor een dubbeltje op de eerste rij. Als een van de vier rijksgesubsidieerde instellingen in Arnhem, zorgen we ervoor dat de investering van gemeente Arnhem in Theater a/d Rijn meer dan vertienvoudigd wordt. De komende jaren neemt dit alleen maar toe: door nieuwe, internationale samenwerkingen zorgen we ervoor dat er continu wordt geïnvesteerd in de makers van de toekomst in Arnhem.

Maar ik sta hier niet alleen omdat het zo goed gaat. De realiteit is dat onze ambitie wordt belemmerd door onze huisvesting: Theater a/d Rijn barst uit zijn voegen. Ons huis, onze zo gekoesterde jas, is te oud en te klein.

Onze activiteiten zijn groter dan wat ons gebouw aankan. Wij beschikken over te weinig en technisch verouderde ruimtes voor alle stappen in het proces van ontwikkelen tot

presenteren. Er is nauwelijks een vergelijkbare ontwikkelinstelling in Nederland die met zo weinig vierkante meters zoveel impact realiseert. De logistiek kent ernstige beperkingen, waardoor interessante producties niet kunnen worden ontwikkeld of vertoond. Wij zijn de huiskamer voor een nieuwe generatie makers, maar onze publieksruimtes - zo belangrijk voor ontmoeting, interactie en gesprek - zijn te klein. Onze infrastructuur blijft achter in kwaliteit en capaciteit, en dreigt niet langer te voldoen aan de landelijke standaarden voor eigentijds en kwalitatief aanbod.

Beste Raadsleden, u hebt in uw cultuurbeleid afgesproken dat Arnhem investeert in een sterk maakklimaat. Dat is een uitstekende en lovenswaardige keuze.

Arnhem is rijk bedeeld met vier topinstellingen. De afgelopen jaren, en ook in de toekomst, wordt terecht fors geïnvesteerd in de huisvesting van het Stadstheater, Introdans en Oostpool. Dat is geweldig en noodzakelijk. Maar vergeet de jonge, opkomende makers en het talent niet. Laat deze makers niet in de steek. Als u een creatieve stad ambieert, moet u investeren in de kweekvijver en de springplank.

Wij verzoeken u dan ook daad bij het woord te voegen. Geef prioriteit aan de huisvesting van Theater a/d Rijn. Rust ons huis toe met een gebouw dat al dat talent een ambitieuze, toekomstbestendige plek kan geven. Alleen met een duurzame investering kunnen wij onze cruciale rol als talentontwikkelaar op lange termijn blijven continueren.

Dank u wel.

Peter Hendriks

Directeur-bestuurder
Theater a/d Rijn & De Nieuwe Oost

theater oostpool

Inspreektekst Politieke Avond m.b.t. begrotingsbehandeling, 22 oktober 2025

Mirjam van Tiel en Daria Bukvić, directie Theater Oostpool

Uitgesproken door Daria Bukvić

Geachte voorzitter en raadsleden,

Mijn naam is Daria Bukvić, ik ben inwoner van Arnhem en artistiek directeur van het mooiste, spannendste en spraakmakendste theatergezelschap van Nederland: Theater Oostpool. Ik ben waanzinnig trots op ons gezelschap en op onze thuisstad.

De afgelopen 72 jaar verovert Oostpool lokaal en nationaal vele harten voor het theater als plek van verbinding, verrijking en troost. En met name de afgelopen vijf jaar hebben we vol ingezet op het toegankelijk maken van onze voorstellingen. En dat is niet onopgemerkt gebleven, want dit jaar zijn we de trotse winnaar van de prestigieuze Cultuurfondsprijs. Het Cultuurfonds zegt over Oostpool: "Dit Arnhemse gezelschap maakt actueel en energiek theater voor een jong en divers publiek. Daarmee geven ze vorm aan het theater van nu én van de toekomst." Onze voorstellingen bewijzen dat je de zalen vol krijgt met uitdagend, ontroerend, hartstochtelijk en entertaining theater dat in deze gepolariseerde samenleving het verschil maakt.

Oostpool is een van de vier grote theatergezelschappen van Nederland, sterk geworteld in Arnhem en het Oosten. Onze directe collega's, Internationaal Theater Amsterdam, Het Nationale Theater in Den Haag en Theater Rotterdam zijn voorzien van huisvesting die past bij hun opdracht en ambities. Oostpool is ruim tien jaar geleden al uit zijn jasje gegroeid. De Alliantie Lauwersgracht werd in die tijd opgericht om deze urgente problemen rond huisvesting op te lossen, niet alleen voor het Stadstheater, maar ook voor Introdans en Oostpool. Gezamenlijke nieuwbouw lag voor de hand, maar nadat de gemeente de keuze maakte dat het Stadstheater alleen verder ging, moest er een alternatief komen voor de twee gezelschappen.

Introdans heeft ondertussen zicht op nieuwbouw, gefinancierd door de provincie. Waarmee de financiering voor nieuwbouw van Oostpool bij de gemeente is komen te liggen. We wachten er al een decennium op maar nu lijkt er dan eindelijk zicht te komen op nieuwbouw voor ons gezelschap, de financiering daarvoor wordt daadwerkelijk genoemd in uw begroting!

Oostpool is sinds de oprichting in 1953 in Arnhem gehuisvest. Sinds ruim twee decennia aan de Nieuwstraat. Ruim tien jaar geleden kwam daar een provisorische uitbreiding aan de Weertjesstraat bij, als tussenoplossing tot de realisatie van nieuwbouw. We hebben veel te danken aan deze panden, maar ze zijn inmiddels totaal ongeschikt. De arbeidsomstandigheden voldoen niet meer. Het wordt te heet in de zomer, te koud in de

theater oostpool

winter, er is geluidsoverlast en er wordt wekenlang achtereen gerepeteerd zonder voldoende daglicht. Inmiddels worden we gekscherend de vampieren van het Nederlands theater genoemd. In muren en plafonds zitten scheuren en logistiek zijn er enorme knelpunten, die voor ontoelaatbare situaties zorgen. Het pand is daarnaast ontoegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking en verduurzaming is onhaalbaar. En dat terwijl wij als een van de vier grote theatergezelschappen van Nederland geacht worden op topniveau te presteren. In de nieuwbouw lossen we al deze problemen op en komt er een toekomstbestendig, toegankelijk, en veilig repetitiegebouw, voor makers, medewerkers en bezoekers.

Bij Oostpool hebben we een lokale verantwoordelijkheid en een landelijke voorbeeldfunctie. Onze afdeling Interactie & Inclusie zoekt voortdurend verbinding met nieuwe, lokale publieksgroepen. Dat doen we met verschillende maatschappelijke en culturele partners uit eigen stad, waaronder het Nationaal Programma Arnhem Oost. Een prachtig voorbeeld van deze samenwerking is onze Mom's Night Out, waarmee we alleenstaande moeders die vanwege hun financiële situatie weinig buiten de deur komen een complete avond uit bezorgen naar een van onze voorstellingen en een meet en greet geven met de acteurs en makers. Zoals afgelopen zaterdag, toen we weer met een partybus vol moeders uit Arnhem Oost en Zuid naar onze voorstelling Vrede in Zutphen gingen. De volgende dag ontving mijn collega de volgende app van een van de moeders. 'Het was een van de beste dagen van mijn leven, ik heb echt zo genoten. Dank je wel voor de uitnodiging.'

Een ander voorbeeld is dat we per jaar bijna 20.000 jongeren in Oost-Nederland bereiken door met onze speciaal gebouwde theatertruck op schoolpleinen neer te strijken en hen een spectaculaire eerste theaterervaring te bezorgen.

Geachte raadsleden, dit is het moment om Arnhem een krachtige culturele toekomst te geven. Zonder nieuwbouw loopt onze stad een unieke kans mis: een beeldbepalend groot theatergezelschap toekomstbestendig maken dat Arnhem als culturele hoofdstad van Oost-Nederland versterkt en op de kaart zet.

Oostpool is er klaar voor. Het college is er klaar voor. Nu is het aan u.

Namens heel Theater Oostpool en ons grote publiek, dank u wel!

Sociaal werk is de verbindingskracht van een sterk sociaal Arnhem

Prestatie voor de gemeenteraad van Arnhem op 22-10-2025

Maudy Hylkema, bestuurder Rijnstad

Intro

Rijnstad steunt voluit de beweging op de transitie in het welzijn 'van zorg naar gezondheid' en het beleid dat daartoe voorligt.

Deze Raad kiest voor een Sociaal Arnhem!

Elke dag werken wij aan een sterkere samenleving en aan betekenisgeving in het leven van onze inwoners.

Het belang van de sociale basis en het palet

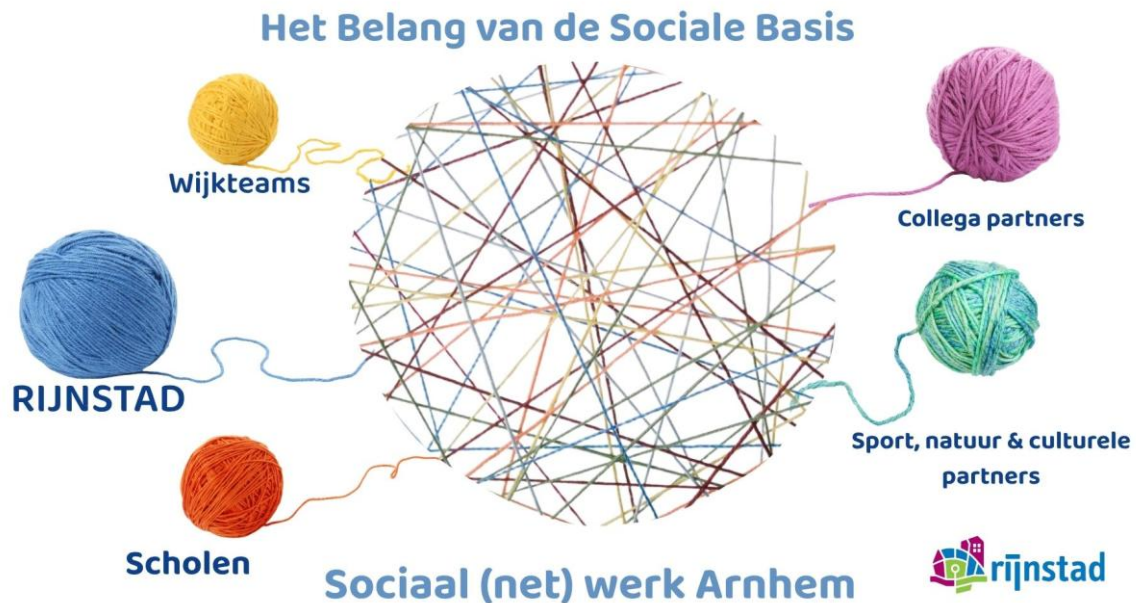

Deze bolletjes wol staan symbool voor de diversiteit in de sociale basis, met veel vrijwilligers en inwonersinitiatieven, de diensten van Rijnstad, en onze collega-organisaties. En alle overige maatschappelijke partners. Dit zijn de unieke vezels in die sociale basis zoals deze in onze waaruit onze stad bestaat.

Maar los zijn deze vezels kwetsbaar. Onze missie is om ze samen te voegen tot een onbreekbaar netwerk. Een netwerk om dichtbij en toegankelijk te zijn, om daar waar inwoners leven ondersteuning te organiseren. Door onderlinge contacten en elkaar met raad en daad bij te staan. We bieden plekken waar inwoners terecht kunnen voor vragen en ontmoeting. En we bouwen aan gemeenschappen waar mensen gezien worden en waar ze kunnen opbloeien.

De sociale basis is vaak genoemd als voorveld. Volgens ons klopt dat niet. Dat vinden wij een verkeerde benaming. Dan is het dagelijks leven in de wijken en buurten ineens ook iets van 'vóór de zorg'. Maar de sociale basis is het leven van alledag van inwoners. Het is dáár waar mensen wonen en leven, dáár waar problemen kunnen ontstaan die je voor wil zijn. Daarom: De kracht van de sociale basis moet voorop!

De noodzaak: van losse draden naar transformatie

De sociale basis is het geweven netwerk in de wijk; het is het fundament waarop we de transformatie bouwen. Dit is de plek waar inwoners terecht kunnen bij laagdrempelige voorzieningen voordat zorg nodig is.

- We bereiken inwoners die nog niet in beeld zijn
- We werken samen met inwoners en als collectief
- We brengen mensen bij elkaar en die helpen elkaar
- Vaker kan de weg naar de huisarts of het wijkteam niet nodig zijn.

Wat doet sterk sociaal werk? Het is een VAK:

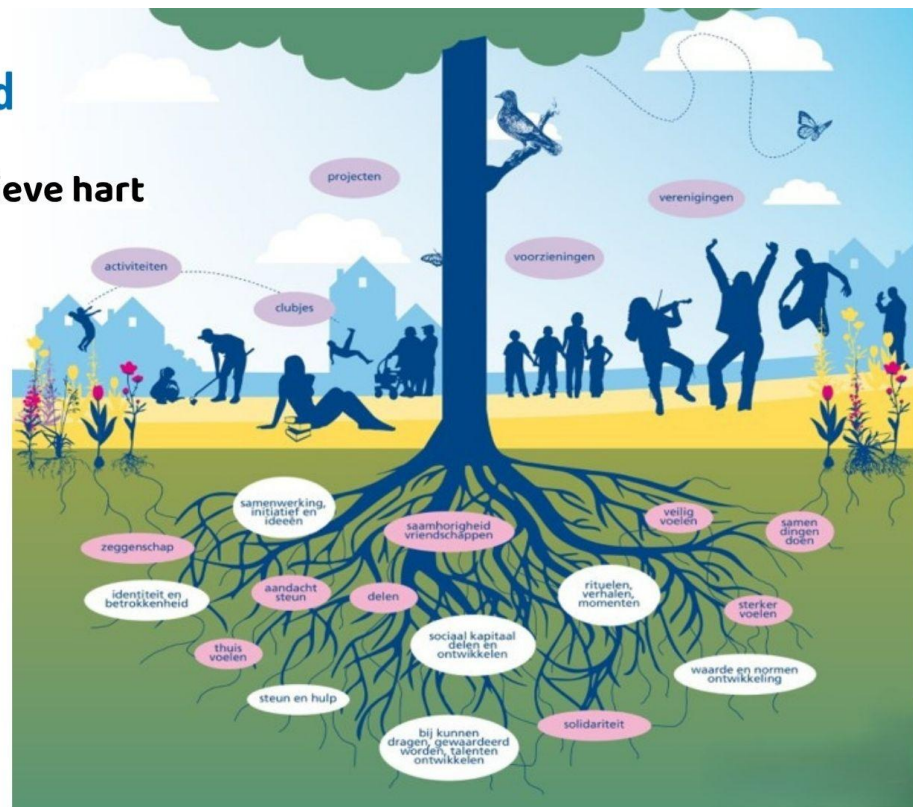
- Het heeft als taak te werken aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen kan meedoen.
- Het is present in wijken en het eerste aanspreekpunt, laagdrempelig en nabij. Ambulant en op locaties.
- Het ondersteunt inwoners bij het dagelijks leven, zonder indicatie.
- Het is de spil in het wijknetwerk.

Binnen dit netwerk in de wijken is het sociaal werk de initiator. De professional die niet wacht, maar de draad oppakt, die inwoners vindt en het collectief verbindt. Zij zijn het preventieve hart.

Het preventieve hart

Het preventieve hart

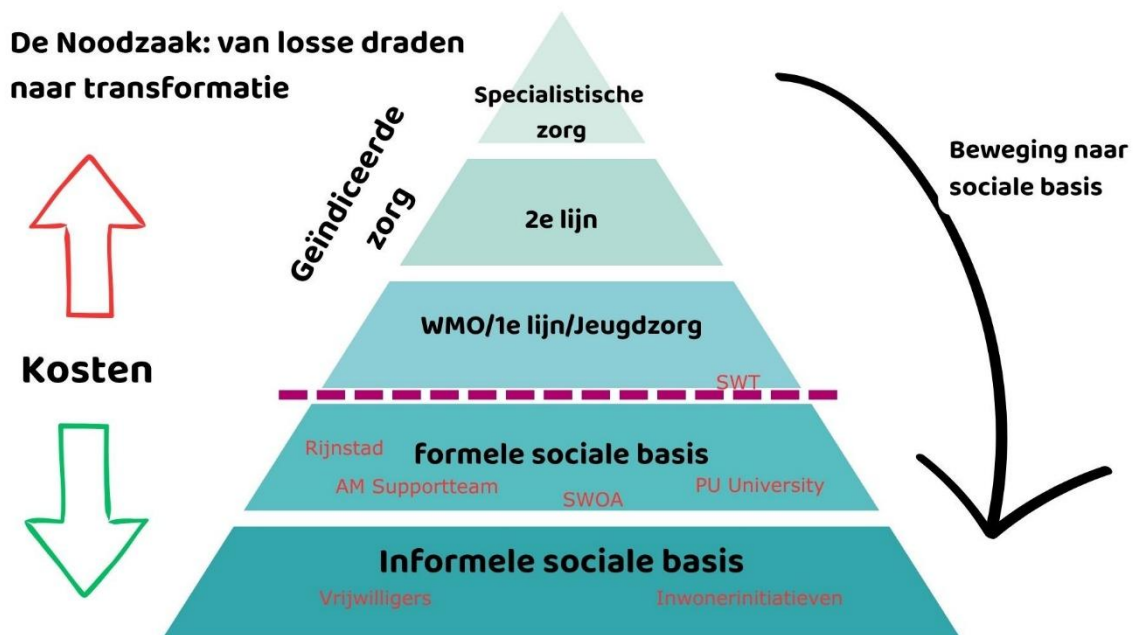
Vormen van sociaal werk zijn:

- Opbouwwerk
- Kinder – en jongerenwerk
- Ouderenwerk
- Sociaal cultureel werk
- Maatschappelijke opvang
- Geldzaken en Schuldhulpverlening
- Vrouwenopvang
- Opvang asielzoekers
- Vluchtelingenwerk
- Maatschappelijk werk
- Sociaal raadsliedenwerk
- Ondersteuning energiearmoede

Dit alles sluit direct aan bij uw Visie Sociaal Domein 2040:

- Preventief en Positieve Gezondheid: Sociaal werk richt zich op Bestaanszekerheid, Kansengelijkheid en Gezond Leven aan de hand van het gedachtengoed van Positieve gezondheid.
- Gebiedsgericht: sociaal werk is present en nabij, en de spil in de wijk.

De noodzaak: van losse draden naar transformatie

De zorgvraag stijgt en we zien dat sociale problemen – van geldzorgen tot eenzaamheid – steeds vaker een aanleiding zijn voor een zwaar beslag op het medische domein.

Te vaak eindigen sociale problemen als een losse draad die direct in de dure, zware zorg belandt.

Net als u als gemeente, heeft het sociaal werk een taak in het aanvullend zorg en welzijnsakkoord, het AZWA.

Hierin staat de richting voor de transitie van zorg naar gezondheid beschreven. We zeggen ook wel van A naar B. In alle (zorg)regio's, zo ook Midden-Gelderland, zijn transformatieplannen geschreven. B is dan de sociale basis.

Sociaal werk is een onmisbare schakel in de verdere uitwerking van de transitie en het versterken van de sociale basis. AZWA is het kader omdat:

- Mensen ouder worden en langer thuis wonen.
- Maatschappelijke dialoog wordt gevoerd om gebruik van het medisch domein terug te dringen en problemen in het dagelijks leven in de sociale basis op te vangen.
- Reductie te bevorderen van de vacaturegroei in de zorg.

We werken aan het versterken kwaliteit teams en samenwerken in de wijk.

Doorontwikkeling kwaliteitskader ouderenzorg (Generiek Kompas).

Dit vraagt om een fundamentele transitie: van Zorg naar Gezondheid en naar normaliseren. Dit leggen we uit met een voorbeeld:

Een oudere dame verliest haar partner en heeft mentale problemen. Ze komt bij het wijkbuurtgebouw met anderen in contact. Zij vindt daar hulp, begrip en krijgt hierdoor gevoel van zingeving en betekenis. Haar mentale problemen verminderen.

Transformatie betekent niet méér zorgprofessionals de wijk in. Het betekent dat we inzetten op:

Het voorkómen en ombuigen van de zorgvraag. Of escalatie tegengaan door er vroeg bij te zijn in de sociale basis.

Mensen die hun zorgen kunnen delen en zich gesteund voelen in hun gemeenschap, kunnen hun problemen beter dragen. Zo blijft de zorg en ondersteuning behouden voor mensen in kwetsbare situaties die het écht nodig hebben. Voor wie de wijkteams een indicatie moeten afgeven of voor wie medisch ingrijpen nodig is.

Maar sterke gemeenschappen groeien niet vanzelf; daar is de professionele begeleiding van het sociaal werk voor nodig. Het is een VAK waarvoor mensen opgeleid zijn. Hun kracht is laagdrempelig, zonder indicatie, en de spil in het wijknetwerk. Het doel is om sterke gemeenschappen te creëren, waar men elkaars draden vasthoudt.

Knelpunten, risico's en wat nodig is

Het systeem loopt vast. Om het tij te keren, moeten we investeren in de sociale omgeving. Dit wordt gehinderd door aantal punten, nl.:

Versnippering:

Een veelheid van aanbieders van zorg en welzijn. Waardoor inwoners door de bomen het bos niet meer zien. En aanbieders onderling veel tijd verliezen door benodigde afstemming.

Financiële onzekerheid:

Het ontbreken van middelen om door te pakken in transformatie en innovatie.

Wat is nodig?

1. *Investeren in het VAK:* Faciliteer het sociaal werk om de dialoog en participatie te bevorderen. Dit betekent bijvoorbeeld meer inzet van het Opbouwwerk om de sociale basis duurzaam te versterken. Meer sociaal werkers voor kinderwerk en jongerenwerk. Hoe jonger ondersteund, hoe veel meer pedagogisch begeleid, hoe groter de bijdragen aan sterke verantwoordelijke wereldburgers.
2. *Duurzame Ondersteuning:* Bevorder duurzame, innovatieve integrale ondersteuning en benut de sociale voorzieningen in de wijken. (wijkgericht)
3. *Versnippering:* Neem als gemeente de regie en zorg ervoor dat er minder maar robuustere welzijnsorganisaties in de wijk bestaan. Met minder concurrentie kan de samenwerking alleen maar verbeteren. Er is nu te veel tijd aan overleg, met verlies aan tijd om het daadwerkelijke werk voor inwoners te doen.

Het Risico: als we nu niet investeren, zullen de problemen en de zorgkosten alleen maar oplopen. De losse draden raken in de knoop.

Afsluiting: het weefgetouw en de warme trui

Onderzoek toont inmiddels al aan dat de inzet van één sociaal werker minstens drie zorgprofessionals bespaart. Dit is een investering die loont.

U als raad heeft de kans om te investeren in het weefgetouw van de samenleving. Door in te zetten op een strategisch partnerschap geven we het sociaal werk, en met name het Opbouwwerk, de ruimte om die losse draden van individuele problemen bij inwoners van alle leeftijdsgroepen om te zetten in de warme stevige trui van een veerkrachtige gemeenschap.

Laten we in Arnhem de sociale basisinfrastructuur versterken en borgen. Wij staan als Rijnstad en samen met onze partners klaar om de handen meer en meer ineen te slaan.

We rekenen op uw steun om van Arnhem een veerkrachtige en zorgzame stad te maken.

Bronnen:

Help mij het zelf doen, Engbersen, R. & Rensen P. , 2014

Sterke beleidsinterventie, sterke sociale basis, Movisie, mei 2021

Een buurt van iedereen, Movisie, juni 2022

Sociale kwaliteit, lectoraat L. Verharen

Investeer in de samenleving, investeer in de waarde van het sociaal domein, VNG en Divosa

Brief aan de Raad, 16 september 2025

Visie Sociaal Domein, 20240 GA

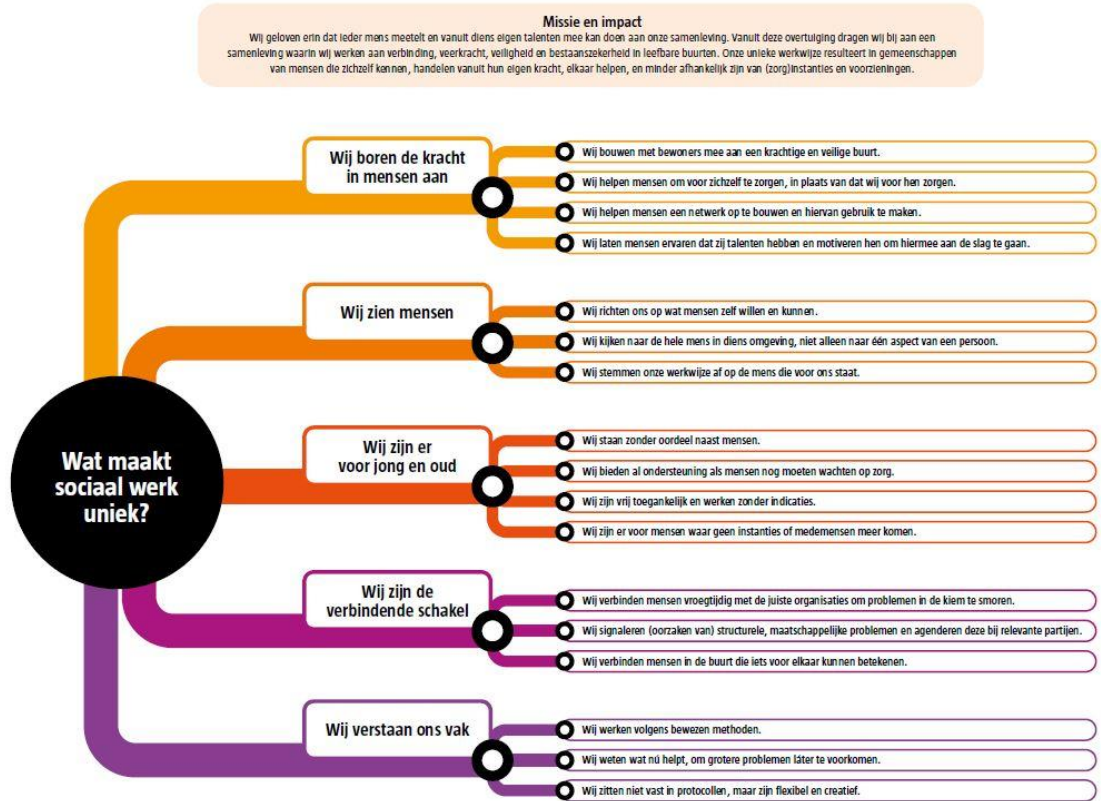
PvA transformatie sociaal domein, zomer 2025

Perspectiefnota 26-29

Bijlage 1

Het verhaal van sociaal werk

Het verhaal van sociaal werk

Bijlage 2

Carla Kolner: "Het sociaal domein is géén markt"

Gepubliceerd op 7 oktober, 2025 op website sociaalwerknederland.nl

Gezondheidswetenschapper Carla Kolner constateerde vorig jaar in haar proefschrift dat het de afgelopen decennia niet is gelukt om met preventiemaatregelen de gezondheidsverschillen in Nederland te verkleinen. Hoog tijd om haar opnieuw te spreken. Kolner: "De taal, logica en vaardigheden van welzijn moeten een veel grotere rol krijgen om juist die groepen te bereiken die het meest gebaat zijn bij preventie."

Inmiddels zijn we bijna een jaar verder: hoe is je boodschap ontvangen?

"Goed! Mijn proefschrift is al ruim 1.700 keer gedownload en ik ben bedolven onder de verzoeken om erover te komen praten. Dat had ik van tevoren echt niet gedacht. Niet alleen sociaalwerkorganisaties nodigen me uit, maar ook gemeenten, GGD'en, hogescholen, het RIVM, thuiszorgorganisaties en zelfs SEG-artsen. Vooral die brede belangstelling in meerdere domeinen en het aantal mensen dat iets wil met het concept 'rechtvaardige preventie', daar ben ik blij mee."

Wat is je opgevallen in de reacties?

"Er is veel herkenning. Een directeur van een sociaalwerkorganisatie kwam na een lezing zichtbaar geroerd op me af, omdat ik precies had verwoord wat zij al jaren merkt: dat ze steeds meer moeite heeft om duidelijk te maken wat het sociaal werk doet en waarom. Maar ook een preventiewerker uit de publieke gezondheidszorg was blij met mijn andere geluid. Het lijkt erop dat veel professionals, maar ook bestuurders en beleidsmakers, zich gevangen voelen in een systeem en een manier van denken die hun niet meer past. Dat het systeem waarbinnen ze moeten werken geen recht doet aan wat ze in huis hebben. Denk aan het aanbestedingencircus, de ontspoorde registratiedrift, de jaarlijkse subsidieaanvragen en het neoliberale denken dat achter de marktwerking zit. Dat leidt bepaald niet tot meer welzijn, gezondheid en gelijkheid; integendeel. En dat is lastig nu er in de beweging van zorg naar welzijn juist zoveel van uitvoerende professionals wordt gevraagd. Maar kijk: als je tegen een burn-out aan zit, kun je geen marathons lopen."

"Daar komt nog bij dat er vanuit de overheid, de politiek, de zorgverzekeraars en de medische hoek veel te weinig erkenning is voor het goede preventiewerk dat het sociaal werk verricht. Mede daardoor is die sector de afgelopen decennia zo enorm uitgekleed. Op de werkvloer, maar ook bij het management groeit ondertussen de frustratie, en die

leidt bijvoorbeeld tot uitstroom onder sociaal werkers. Ze kunnen niet het werk doen waarvoor ze ooit gekozen hebben.”

Welke onderdelen van je verhaal kunnen vooral op bijval rekenen?

“Het [schema](#) (zie *onderaan dit artikel*) met de eigenschappen van de gezondheidslogica (medisch model) naast die van welzijnslogica (sociaal model) zorgt vrijwel altijd voor een aha-erlebnis. Mensen snappen ineens waarom de samenwerking tussen zorg en welzijn vaak stroef gaat. Andere wereld, andere taal. Van veel toehoorders kreeg ik dus ook de vraag of ik mijn verhaal verder kon verspreiden, liefst bij hun zorgorganisatie.”

Waren er ook kritische geluiden?

“Weinig. Al waren er wel mensen die dat schema aanvankelijk opvatten als ‘goede’ versus ‘slechte’ logica. Maar zo bedoel ik het niet. De gezondheids- en welzijnslogica zijn beide waardevol; ze zijn complementair, zeker op het snijvlak van zorg en welzijn. Maar wat je nu ziet, is dat de gezondheidslogica binnen de samenwerking nog te vaak de boventoon voert. Dat zorgt voor verwarring en ook voor angst, bijvoorbeeld bij sociaal werkers die bang zijn dat ook zij straks met een iPad door de wijk moeten om te kijken welke interventie iemand nodig heeft en welke gegevens ze dan moeten bijhouden. Bang dat ook zij meer op een schermpje kijken dan in de ogen van de mensen voor wie ze komen. Ik chargeer nu, maar dat is wel hoe zij die trend beleven.”

Een actueel wapenfeit waarvoor het sociaal werk stevig heeft gelobbyd is de totstandkoming van het [Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord \(AZWA\)](#), want daarin krijgt het eindelijk meer aandacht als aanjager van preventie. Een stap vooruit?

“Deels. Het akkoord gaat meer dan het Integraal Zorgakkoord (IZA) uit van gezamenlijkheid, en het AZWA wil de beweging naar de voorkant verder versterken. Dat is mooi, want in het IZA had het sociaal werk vooral een ondergeschikte rol: ze mochten het beleid uitvoeren, maar er nauwelijks over meepraten. Heel instrumenteel dus. Bij het AZWA zit het sociaal werk wél aan tafel, de branche(organisatie) wordt als partner serieus genomen. Maar het is nog steeds veel managementtaal, zorgdenken en ziektepreventie dat de klok slaat, de welzijnslogica is nog niet doorgedrongen. Bovendien staat het AZWA vol mooi klinkende doelstellingen en beloften, maar ik mis gedegen analyses over de vraag hoe we in de huidige situatie beland zijn. Ook mis ik concrete voorstellen om het nu echt anders te gaan doen en plannen voor de langjarige financiering in de infrastructuur die daarvoor nodig is. Laten we eerlijk zijn: papier is geduldig, maar je hebt middelen en instituties nodig om de afspraken na te komen. Gemeenten en stevige sociaalwerkorganisaties bijvoorbeeld.”

Kun je dat nader toelichten?

“Neem de basisfunctionaliteiten waarover in het AZWA wordt gesproken. Die zijn gekoppeld aan ‘bewezen interventies’. Maar voor goed preventiewerk hebben we veel meer nodig dan alleen basisfunctionaliteiten en bewezen interventies. Het voorkomen van eenzaamheid bijvoorbeeld: dat is uiterst complex en bij uitstek een taak voor het

sociaal werk. Maar krijgen ze nu ook de garantie dat zij hier budget voor krijgen? Het is mij sowieso niet helemaal helder hoe de geldstromen gaan lopen: wie krijgt waarvoor het geld, en wie bepaalt welke partij de uitvoering gaat doen? Het zou me namelijk niet verbazen als ook zorgorganisaties dit geld claimen, vanuit het foutieve idee dat zij dat werk er wel even bij kunnen doen. Er is ook al een zorgorganisatie die miljoenen heeft gekregen voor een soort community work. Ik begrijp dat een deel van het geld via gemeenten verdeeld gaat worden. Dan hoop ik maar dat ze het sociaal domein, het welzijnswerk én de informele sociale basis recht doen, en daar voldoende in investeren én geoormerkte rommelruimte inbouwen. Die heb je immers hard nodig om samen met andere professionals en burgers bottom-up tot werkbare innovatieve en creatieve oplossingen te komen.”

Ook zzp'ers melden zich aan voor dit werk. Wat vind je daarvan?

“Als er te veel zzp'ers in de wijk werken, loop je het risico dat het sociaal werk als instituut steeds verder wordt uitgehold en dat gekwalificeerde sociaal werkers op een zijspoor belanden. Ook inbesteding ondermijnt de positie van sociaalwerkorganisaties als stevige, gelijkwaardige partners van gemeenten en andere partijen. Wat mij betreft moeten alle professionele ondersteuners in het sociaal domein op de een of andere manier zijn aangesloten bij een organisatie: voor duurzame netwerkontwikkeling, voor partnerschap met gemeenten en zorgpartijen én voor voortdurende ruggespraak met formele en informele sleutelfiguren in de wijken. Kwaliteit gedijt volgens mij niet bij concurrentie, maar wél bij een pluriform aanbod, wederzijdse kritiek, controle, continuïteit en integrale samenwerking. Die zaken heb je echt nodig om (rechtvaardige) preventie meer in die wijken te kunnen borgen, en zo kun je kundige professionals samenbrengen die weten hoe je mensen aanspreekt, hoe je vertrouwen opbouwt, hoe je mensen een stem geeft en kunt mobiliseren. Daarmee creëer je een aanspreekbare sociale infrastructuur in wijken en buurten, en continuïteit in de samenwerking tussen bewoners, de formele én de informele zorg.”

“Als maatschappij hebben we vaak meer waardering voor de redders in nood dan voor degenen die problemen weten te voorkómen”

Het AZWA belooft dat sociaal werkers vaker en structureler betrokken worden bij zorgteams en preventieprogramma's, bijvoorbeeld rond thema's als kansrijk opgroeien, gezonde levensstijl en vitaal ouder worden. Tegelijkertijd is er nu al een tekort aan sociaal werkers. Wat te doen?

“Inderdaad kampen veel sociaalwerkorganisaties met vacatures. En dat wringt. Wil het AZWA een succes worden, dan heb je meer capaciteit nodig en een stevige sociale infrastructuur. Dan moet je – na veertig jaar verwaarlozing van samenlevingsopbouw – als de bliksem stevig gaan investeren in sterke buurten met aantrekkelijke ontmoetingsplekken en passende ondersteuning dichtbij. En zeker ook in voldoende opbouw- en preventiewerkers die hun mouwen opstropen en mensen in kwetsbare

buurten bijstaan, die hun taal spreken en hun vertrouwen kunnen winnen. Dat is sowieso geen overbodige luxe, nu polarisatie weer opspeelt en veel mensen gefrustreerd zijn en de juiste aandacht nodig hebben.”

“Dat betekent ook dat er geïnvesteerd moet worden in goede, aantrekkelijke opleidingen die in verbinding staan met de wijk. Sociaal werker is een fantastisch en veelzijdig beroep. Helaas kiezen studenten tegenwoordig veelal voor beroepen die persoonlijke crises oplossen, onder andere omdat individuele hulpverlening momenteel meer status heeft en meer wordt ingekocht dan samenlevingsopbouw. Als maatschappij hebben we vaak meer waardering voor de redders in nood dan voor degenen die problemen weten te voorkómen. En dat verschil zie je terug in de budgetten die we voor beide werksoorten over hebben. Er is dus dringend meer erkenning nodig voor de intrinsieke en expliciete waarde van sociaal werk. Als die er komt, wordt een baan als sociaal werker ook weer aantrekkelijker... En let wel, een van de bakens van Welzijn Nieuwe Stijl was ooit ‘collectief vóór individueel’. In de praktijk zien we echter dat ze beide van waarde zijn en elkaar kunnen aanvullen.”

Wat kunnen sociaalwerkorganisaties doen om rechtvaardige preventie dichterbij te brengen?

“Rechtvaardige preventie is een collectieve verantwoordelijkheid. De opgave ligt zeker niet alleen bij het sociaal werk, maar ook bij de (publieke) gezondheidszorg, de overheid en instituties als de Belastingdienst die verantwoordelijk zijn voor bestaanszekerheid. Ook inwoners zelf kunnen en moeten aan de bak, en dat doen ze gelukkig al veel. Dus zeg ik: investeer in een gelijkwaardig samenspel op de verschillende niveaus en tussen de domeinen. En dat gaat om méér dan alleen geld.”

“Wat ook kan helpen, is dat sociaalwerkorganisaties op regioniveau meer gaan samenwerken. In voor hen zware tijden lijkt dat te lonen. In de Utrechtse regio Lekstroom hebben ze dat al gemerkt ([lees er hier meer over](#), red.). Samen bedienen ze ineens 250.000 inwoners, dus je staat sterker tegenover bijvoorbeeld gemeenten, grote zorgorganisaties en woningcorporaties. Je kunt kennis en ervaring bundelen en taken onderling verdelen, met als mogelijk voordeel dat de afzonderlijke organisaties worden ontlast en versterkt. Zo hoeft niet iedere organisatie meer op regionaal niveau op alle thema’s actief te zijn aan de IZA- en AZWA-tafels. Dat is sowieso ondoenlijk voor bestuurders van kleine welzijnsorganisaties.”

Tot slot nog iets heel anders. Stel, je krijgt een Spinozapremie en mag 1,5 miljoen euro besteden aan onderzoek: waaraan dan?

“Dat is wel heel hypothetisch, maar oké. Ik maak me ernstig zorgen over de snelle afbouw van de intramurale zorg en de verwachting dat alle zorg en welzijn in de wijk kan plaatsvinden. Op zich is het een goede ontwikkeling, maar is de wijk er wel klaar voor? Met een denktank zou ik verschillende scenario’s willen opstellen en doordenken. Vanuit de Hogeschool Utrecht doen we nu onderzoek naar de samenwerking tussen de partijen

‘sociaal en gezond’ in wijken en buurten. Op dat lokale niveau blijkt veel ‘winst’ te behalen. Sommige (stads)wijken hebben nu veel meer dan andere te maken met kwetsbare ouderen en mensen met Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA) die vroeger in een instelling de noodzakelijke hulp kregen, maar die nu vaak op straat belanden. Voeg daar nog bij de mensen met te weinig ‘[instantiekapitaal](#)’, die ternauwernood overeind blijven in de digitale samenleving waar sociale media steeds vaker prevaleren boven direct menselijk contact. Een deel van hen komt uiteindelijk bij een huisarts terecht die hen graag doorverwijst naar de welzijnsorganisaties. Zij zijn gebaat bij een solide en herkenbaar aanspreekpunt in het sociaal domein. De communicatie, het afstemmen van wederzijdse verwachtingen en de terugkoppeling na doorverwijzing kan beter.”

“Pas op: het sociaal domein is géén markt waar iedereen voor zijn eigen hachje gaat”

“Tegelijkertijd zien we helaas dat sommige beroepsgroepen en zzp’ers soms met sociaal werkers bekvechten over wat de beste aanpak is. En ook zij vinden dat het geld hun kant uit moet gaan. Maar pas op: het sociaal domein is géén markt waar iedereen voor zijn eigen hachje gaat. Wil je goede samenwerking en weerbare wijken, dan moet je als gemeente stevig de regie nemen als het geld wordt verdeeld!”

“Gelukkig sprak ik de afgelopen tijd ook genoeg zorg- en welzijnsprofessionals die samen met burgers de schouders onder rechtvaardige preventie willen zetten. Met dergelijke onmisbare sleutelfiguren kun je bouwen aan sociale netwerken en een sterke, weerbare basis met meer oog voor sociale gelijkheid. En onderzoek naar hoe je dat samenspel tussen ‘sociaal en gezond’ op wijkniveau het beste speelt, dáár is de komende tijd behoefte aan.”

Carla Kolner is programmacoördinator Samenspel Sociaal Gezond bij de Hogeschool Utrecht.

De paradigma's (met taal, begrippen, werkwijzen)

Preventie vanuit gezondheid	Preventie vanuit welzijn
Gezondheidslogica langer en gezonder leven	Welzijnslogica kwaliteit van leven, sociale kwaliteit
Medisch model	Sociaal model
Oorzaak gevolg denken Zekerheid en controle	Meervoudige causaliteit, sociale complexiteit, sociaal functioneren Leren omgaan met onzekerheid
Gezondheid als doel op zichzelf Focus op individu, gedrag en de omgeving (distantie) BRAVVO thema's (bewegen, roken, voeding veilig vrijen ontmoeting ontspanning)	Welzijn als basis voor gezondheid Focus op sociale relaties en gemeenschappen, samenleving als geheel (nabijheid, presentie, hulpbronnen) Eenzaamheid mentale problemen schuldenaankpak bestaanszekerheid..
Interventionistisch – instrumenteel (mens in beeld in cijfers)	Participatorisch - denken vanuit de burger – de mens in beeld in verhalen)
Top down en resultaatgericht Maakbaarheid: voor elk probleem een kenbare oplossing	Bottom up en procesgericht Niet maakbaar onzekere uitkomst. Acceptatie van problemen die niet meer weg gaan.
Evidence based Kosteneffectiviteit en efficiency	Practice based Waardengedreven, normatief, het gaat om de mens achter het verhaal, pluriform

Memo

Datum : 4 november 2025

Aan : Raadsleden en fractievolgers

Van : Wethouder Van de Geijn

Betreft : Beantwoording openstaande vragen raadskamer begrotingsbehandeling 2026

Naar aanleiding van de raadskamer op 22 oktober 2025 over de begrotingsbehandeling 2026, stonden er nog enkele vragen open waarop schriftelijk teruggekomen zou worden. Met dit memo beantwoorden we deze openstaande vragen.

Door fractievolger Akbulut van Arnhem Centraal is aandacht gevraagd voor Mind Us.

De volgende vragen zijn gesteld:

Is het college bekend met het platform Mind Us?

En hoe kunnen we dit platform zichtbaar maken voor de stad?

Ja het college kent MIND Us, dat is een organisatie die werkt aan een gezonde mentale ontwikkeling van jongeren. Ze doen dat samen met jongeren, de rijksoverheid, gemeenten, kennisorganisaties en ondernemers. MIND Us stimuleert (vernieuwende) initiatieven en zorgt dat mentale problemen van jongeren de juiste aandacht o.a. door het te blijven agenderen op de politieke agenda. De gemeente Arnhem werkt niet direct met MIND Us samen, maar ze maken wel deel uit van hetzelfde netwerk en wij zijn daardoor ook aangesloten op hun initiatieven.

Zo is er een nieuw initiatief (injebol.nl) van MIND Us en zes andere partijen, de Kindertelefoon, MIND, 113 Zelfmoordpreventie, Join Us, Transformers Community en @ease, die we ook in Arnhem gaan inzetten. Daarvoor gaan we binnenkort MIND Us benaderen. In je bol, is een online omgeving waar jongeren alles vinden wat met mentale gezondheid te maken heeft: van omgaan met stress, onzekerheid en relaties, tot thema's als zelfbeeld, eenzaamheid, rouw en prestatiedruk. Jongeren kunnen zelf aan de slag met tips en tools, of gewoon even praten met een vrijwilliger die naar ze luistert via de chat of telefoon. We stellen samen met een aantal lokale organisaties vast waar jongeren, die dat nodig hebben, aanvullend terecht kunnen als ze behoefte hebben aan een één-op-één gesprek.

Door het raadslid De Vries van Volt is aandacht gevraagd voor hormonale regelingen voor eigen personeel. Hierbij is de volgende vraag gesteld: ***Hebben wij dergelijke regelingen voor ons eigen personeel?***

In Arnhem kennen wij geen verlofregeling(en) specifiek voor vrouwen. Wij nemen aan dat andere gemeentelijke organisaties ook geen specifieke regelingen kennen voor deze doelgroep. Dit heeft te maken met de verlofharmonisatie van onze arbeidsvoorwaarden. De cao-gemeenten staat niet toe aparte verlofregelingen op te stellen (naast de verlofregelingen uit de cao). Dit om de concurrentie op de arbeidsmarkt tegen te gaan.

Wel zijn wij ons bewust van de hormonale klachten die onze medewerkers kunnen ervaren door schommelingen in de hormoonhuishouding. We willen er daarom naar streven om dit onderwerp bespreekbaar te maken in onze organisatie en zullen onderzoeken hoe en op welke manier wij onze medewerkers, die hormonale klachten ervaren, kunnen ondersteunen en faciliteren anders dan via een verlofregeling.

Memo

Tenslotte heeft het raadslid Noud van de SP de afhandeling van aanvragen voor het briefadres ter sprake gesteld. Hierbij kwam de vraag naar voren hoeveel tijd hier overheen gaat. Daarbij is door de portefeuillehouder de volgende toezegging gedaan (1760):

‘Wethouder Van de Geijn zegt toe de raad te informeren als de termijn voor het realiseren van een briefadres voor dak- en thuislozen langer is dan enkele dagen.’

Aanvragen voor een briefadres die door dak- of thuisloze inwoners via het DAK worden ingediend, worden door de afdeling Burgerzaken met voorrang afgehandeld. Vaak is er hier sprake van multi-problematiek en is snelle actie vereist om de inwoner te kunnen ondersteunen met hulp en inkomen. Door de samenwerking met andere partijen in het DAK kunnen we deze aanvragen vaak binnen een paar dagen afhandelen.

Dat betekent niet dat het in alle gevallen mogelijk is. De aanvraag briefadres speelt zich vrijwel altijd af in een complexe context waar maatwerk nodig is. Als gemeente moeten we iedere aanvraag zorgvuldig beoordelen. Waar onduidelijkheden zijn over de situatie van de aanvrager, is het nodig om die vragen eerst te beantwoorden. Hierdoor kan de afhandeling van de aanvraag meer tijd vragen. Als gemeente streven we ernaar om aanvragen binnen vier weken af te handelen. In 2025 werd de helft van de aanvragen binnen 22 dagen afgehandeld.

Datum: 5 november 2025

Aan: De gemeenteraad

Van: Wethouder Van Esch

Betreft: Toezegging 1767 Specificatie kosten voor beheersing rattenpopulatie

Toezegging

Op 22 oktober 2025 heb ik bij de behandeling van de begroting een toezegging gedaan. In deze memo wordt de toezegging afgedaan.

De toezegging is als volgt genoteerd:

#1767 :Wethouder Van Esch zegt toe schriftelijk terug te komen op de verhouding in het budget met betrekking tot het bestrijden van ratten en deze voor bespreking van amendementen en moties van 5 november met de gemeenteraad te delen.

Afdoening toezegging

Een uitsplitsing van de middelen die we besteden aan beheersing van de rattenpopulatie is op dit moment niet mogelijk. Rentokil werkt met een all-in tarief naar de gemeente toe. In dat tarief zit én het advies aan de bewoner, én eventuele beheersingsacties én bestrijdingsacties die ze voor de gemeente uitvoeren (naast de acties voor bewoners).

De totale kosten aan Rentokil voor de rattenbeheersing zijn tot en met september ongeveer €275.000. We verwachten dit jaar uit te komen op ongeveer €366.000.

Op dit moment zijn we bezig met beleidsmatige en organisatorische borging van onze aanpak beheersing rattenpopulatie. Daarin wordt ook opgenomen waar en hoe we zouden moeten gaan optreden aan de hand van risicoclassificatie van een gebied.

Van: Lennard de Ruijter

Verzonden: donderdag 6 november 2025

Onderwerp: Subsidieregeling Burgerkracht 2026 en verder

Sommige mensen die dit bericht hebben ontvangen, ontvangen niet vaak e-mail van la.deruijter@gmail.com. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte leden van de raad,

Kent u de subsidieregeling Burgerkracht? Deze regeling voorziet in de wens van “*veel Arnhemmers [met] goede ideeën om hun straat of wijk mooier te maken of om mensen samen te brengen. Met de subsidie Burgerkracht [kunnen zij hun] plan makkelijker uitvoeren.*” ^[1]

Deze regeling bestaat al bijna 10 jaar en heeft in die periode ervoor gezorgd dat veel grotere en kleinere projecten van de grond zijn gekomen, en blijven!

Een klein aantal voorbeelden:

- Hof van West, buurttuin in Malburgen West,
- Buurtcampings, op 3 locaties in Arnhem,
- Heel Arnhem Schoon,
- Brassband voor jongeren,
- buurt- en straatjubilea,
- jeu de boules-baan Immerloopark,
- De Vlindertuin, buurttuin in Geitenkamp.

Grote voordeel van deze aanpak is dat de energie en drive om zaken aan te pakken en beter te maken écht van de Arnhemse inwoners zelf komt. En het betreft zaken waar inwoners echt mee aan de slag willen. Door inwoners, door middel van een relatief klein bedrag, te ondersteunen voelen zij zich gehoord, gesteund door de gemeente en serieus genomen. Tegelijk pakken inwoners ook zelf de verantwoordelijkheid om aan de slag te gaan in hun omgeving, waardoor de gemeente deels ontlast wordt.

Daarnaast heeft de regeling een bijzonder karakter. In de adviescommissie, die alle voorstellen beoordeelt, heeft het merendeel van de leden geen functie binnen de

gemeente, maar is zelf ook inwoner. Zo is ook op die manier geborgd dat de projecten echt van inwoners zijn.

Al met al een effectieve, fijnmazige en laagdrempelige manier om onze mooie stad Arnhem nog mooier te maken!

De reden van deze brief, met wat langere inleiding, is dat in de begroting van komend jaar een zeer beperkt bedrag is opgenomen, circa **70k**, terwijl er nog helemaal geen borging is voor budget voor de jaren na 2026. Dit baart ons zorgen.

Afgelopen jaren hebben uitgewezen dat voor een effectieve uitvoering van de regeling, er circa **125k** nodig is. Met dit bedrag is het goed mogelijk om gedurende een heel kalenderjaar kansrijke aanvragen te kunnen honoreren. Voor dit jaar was ongeveer 100k beschikbaar en vorige maand is de commissie gestopt met het behandelen van nieuwe aanvragen, omdat het budget op is. Afgelopen maanden is er binnen de gemeente onderzocht of er voor volgend jaar meer budget vrijgemaakt kon worden. Dat heeft slechts in beperkte mate wat opgeleverd. Daarom doen wij via deze weg een beroep op uw raad om voor 2026, maar liefst ook voor de jaren die volgen, structureel een bedrag vrij te maken om deze unieke subsidieregeling in stand te houden. Het levert zoveel meer op dan dat het kost!

Voor nadere toelichting aan uw raad zijn wij uiteraard graag bereid!

Met vriendelijke groet,

De burger-leden van de Adviescommissie Burgerkracht

Hans van Dinteren

Monita Polman

Fred Vleeming

Christy Walraven

Lennard de Ruijter

Besluit van 12 november 2025

Zaaknummer 4729440

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

gelet op artikel 190 en artikel 191 van de Gemeentewet;

- gezien het amendement 'Meer budget voor dierenwelzijn' (25A50);
- gezien het amendement 'Samen tegen huiselijk geweld en femicide' (25A51);
- gezien het amendement 'Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen' (25A52);
- gezien het amendement 'Ook antisemitisme benoemen' (25A54);
- gezien het amendement 'Werk maken van Veteraneninloophuis' (25A56);
- gezien het amendement 'Geestelijke verzorging onderdeel van mentaal gezondheidsnetwerk' (25A57);
- gezien het amendement 'Een veilige openbare ruimte voor iedereen' (25A58);
- gezien het amendement 'Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie' (25A59);
- gezien het amendement 'Preventiebudget waarborgen' (25A64g);
- gezien het amendement 'Pilot (be)leefbare openbare ruimte' (25A66);
- gezien het amendement 'Bewoners blijven betrekken bij vergroenen' (25A67);

besluit:

1. De Begroting 2026 vast te stellen.
2. In aanvulling op het besluit in de Perspectiefnota 2026-2029, in geval van een positief gemeentelijk jaarresultaat, jaarlijks bij de jaarrekening 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds (met een maximum van 6 miljoen euro per jaar). Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde begroting.
3. Een bestemmingsreserve Kunstwerken in te stellen voor het realiseren van kunstwerken in de openbare ruimte.
4. De looptijd van de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie te verlengen tot minimaal 2027.
5. De bestemmingsreserve Bedrijfsvoering op te heffen.

De griffier,

De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4729440

Onderwerp: Begroting 2026

Kernboodschap

In Arnhem laten we zien dat het anders kan. We zijn sociaal, gastvrij en we kiezen voor verbinding. We doen dat binnen een financieel steeds ingewikkelder speelveld. Het Rijk heeft met (voornamelijk) incidentele middelen het financieel meerjarenbeeld van gemeenten weliswaar wat meer lucht gegeven, maar gemeenten en ook Arnhem ondervinden dat het een uitdaging blijft om (structurele) knelpunten te dekken dan wel ruimte te vinden voor nieuwe ambities. De Begroting 2026 laat desondanks een structureel sluitend beeld zien. In deze begroting is een start van de transformatie van het sociaal domein mogelijk gemaakt en is nieuwe ruimte vrijgemaakt voor de volgende fase in de ontwikkeling van Spoorzone Arnhem Oost. Daarnaast zijn op andere beleidsterreinen ambities en knelpunten van dekking voorzien, voornamelijk ingegeven door de besluitvorming bij de Perspectiefnota 2026-2029. Naast dat de begroting structureel sluit, voldoet ook de weerstandsfactor aan het uitgangspunt dat in de financiële verordening is beschreven.

Voorstel

1. De Begroting 2026 vast te stellen.
2. In de Perspectiefnota 2026-2029 is voorgesteld om jaarlijks, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.
3. Een nieuwe bestemmingsreserve Kunstwerken in te stellen voor het realiseren van kunstwerken in de openbare ruimte.
4. De looptijd van de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie te verlengen tot minimaal 2027.
5. De bestemmingsreserve Bedrijfsvoering op te heffen.
6. Kennis te nemen van de bij de Begroting behorende bijlage geheime risico's Begroting 2026 met risico's die niet openbaar gepresenteerd worden.

Inleiding

Met dit raadsvoorstel ontvangt u de Begroting 2026. Dit is de laatste begroting in deze raadsperiode. De basis voor deze begroting is gelegd met de Perspectiefnota 2026-2029. De Perspectiefnota is in zijn geheel met de daarin gemaakte keuzes en vastgestelde moties en amendementen verwerkt. Ook beleidsmatige en financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben

RAADSVOORSTEL

voorgedaan, zijn in deze begroting verwerkt. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet voor 15 november 2025 een door de raad vastgestelde, sluitende Begroting 2026 worden aangeleverd bij de toezichthouder op de gemeentefinanciën, de provincie Gelderland.

Daarnaast wordt in deze begroting geld vrijgemaakt voor de uitvoering en/of opvolging gegeven aan de volgende moties, welke daarmee afgedaan kunnen worden:

- 21M56 Kappen en dunnen bomen in begroting (zie paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen)
- 25M87 Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen
- 25M89 Duurzame alternatieven voor reisbewegingen
- 25M90 Voortzetten beleid energietransitie
- 25M91 Continueren Arnhemse Aanpak Energie Armoede
- 25M92 Eerlijker heffen (met concrete vertaling in de verordening afvalstoffenheffing)
- 25M93 Aanpak PrEP
- 25M94 Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad
- 25M95 Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen
- 25M97 Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem
- 25M98 Stadsontwikkelfonds binnen vastgestelde kaders
- 25M102 Meedoen vanaf dag 1
- 25M104 Compensatie gestegen lasten cultuursector
- 25M106 Maak parallel plannen de standaard voor de woningbouw
- 25M107 Horecastewards
- 25M112g Arnhem op de kaart
- 25M113 In gang zetten van de transformatie van het sociaal domein
- 25M115 Buurtconciërges
- 25M119 Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein
- 25M120 Ouderenbeleid uitvoeren
- 25M121 Gelijktrekken Gelrepas 67+
- 25M122 Verhuiscoach
- 25M123 Sportpark Schuytgraaf
- 25M124 Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie
- 25M130 Leg woekerprijzen voor dierenzorg aan banden
- 25M131 Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen
- 25M132 Extra capaciteit zorgfraude opsporen
- 25M136 Detailhandelsbeleid
- 25M138 Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar
- 25M142 Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud
- 25M144 Informatieveiligheid en privacy
- 25M145 Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren
- 25M156 Meer aandacht voor financiële weerbaarheid
- 25M157 Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten
- 25M158 Taalrijk opgroeien
- 25M160g Behoud Buurthuizen in Arnhem

In het licht van de transformatie sociaal domein, en in lijn met motie 25M99, ontvangt de raad voor de raadsbehandeling een eerste overzicht waarin ten minste 15 effectieve maatregelen in het sociaal domein zijn opgenomen. Conform de aangenomen motie 'Capaciteit in beeld voor realistische ambities' (25M108) wordt inzichtelijk gemaakt welke capaciteit per programma nodig is om de ambities te realiseren en welke keuzes en prioritering daarin eventueel gemaakt moeten worden. Dit inzicht wordt voor de behandeling van de Begroting 2026 met de raad gedeeld.

Toezegging 1720 'Opbouwwerk en wijknetwerken een basis voor transformatie van het sociaal domein' kan met deze Begroting als afgedaan worden beschouwd.

Uitvoeringsagenda Schoner Arnhem

We attenderen de raad erop dat de maatregelen zoals opgenomen in de Uitvoeringsagenda Schoner Arnhem volledig zijn verwerkt in deze Begroting 2026. De besluitvorming van de Uitvoeringsagenda is op het moment van aanbieden van de Begroting aan de raad nog niet afgerond. Het college ziet geen aanleiding om de Begroting op voorhand aan te passen. Indien besluitvorming over de Uitvoeringsagenda leidt tot aanpassingen in de Begroting en bijstelling van de tarieven van de afvalstoffenheffing, dan wordt op een later moment bekeken hoe en wanneer dit het best passend is.

Doorontwikkeling cyclusdocumenten

Samen met de raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden is in een aantal sessies gesproken over verbeteringen in de documenten voor de planning en control cyclus. In de Begroting 2025 is reeds een viertal programma's doorontwikkeld: Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie. In deze Begroting 2026 is dit voor alle overige programma's ook gedaan. De verbeteringen hierbij zijn:

- Per programma een voorblad (infographic) met het programma in één oogopslag.
- De ambities, doelen en inspanningen in één overzichtelijk schema opgenomen.
- Een uniforme beschrijving van doelen in ER-vorm (bijvoorbeeld groter, minder, etcetera) en inspanningen in werkwoordsvorm: we zorgen voor, we ontwikkelen, enzovoort.
- Een betere koppeling van budgetten aan doelen.
- Een visuele weergave van de belangrijkste indicatoren met de ontwikkeling in de tijd.

Het beoogde resultaat van deze pilot is een programma dat aan verschillende behoeften voldoet (een snel overzicht, maar ook korte teksten en financieel inzicht), meer visueel is vormgegeven en beter meetbare doelen en inspanningen laat zien. We zien dat bij veel programma's hiermee zeker een flinke slag is gemaakt, maar er ook nog ruimte voor verdere verbetering is. In de volgende Begrotingen blijven we hieraan werken. In Turap-2 2026 en de jaarstukken 2026 wordt het mogelijk om op basis van alle doorontwikkelde programma's ook de verantwoording meer SMART in te richten.

Vanaf deze Begroting 2026 zijn de budgetten, doelen en inspanningen van de wijkprogramma's (teams leefomgeving) geïntegreerd in de bestaande begrotingsprogramma's (S00 t/m S12) om zo te komen tot één integrale en overzichtelijke begroting. De opgenomen doelen in deze programma's zijn stadsbreed en waar relevant wordt bij de inspanningen concreet geduid of en hoe deze inspanningen per wijk verschillen. De budgetten inzake het beleidsveld zorg die in de vorige begroting ook op het wijkprogramma zijn begroot (sociale wijkteams), zijn geïntegreerd met het begrotingsprogramma Zorg (S07).

Om de financiële en inhoudelijke voortgang van het Nationaal Programma Arnhem-Oost goed te kunnen volgen, is vanaf deze Begroting 2026 een nieuwe paragraaf toegevoegd: paragraaf Nationaal Programma Arnhem – Oost.

Zero based begroting

In deze begroting zijn 3 programma's zero based opgebouwd. Daarmee zijn sinds de Begroting 2023 nu 9 begrotingsprogramma's zero based opgebouwd. Dit zijn de volgende programma's:

Begroting 2023: Bereikbaarheid

Begroting 2024: Onderwijs, Gezondheid en Sport

Begroting 2025: Veiligheid, Economie, Cultuur

Begroting 2026: Participatie en armoedebestrijding, Klimaat en energie, Ruimtelijke ontwikkeling

De uitkomst van dit zero based begroten kan leiden tot het opnemen van een stelpost binnen het programma. Dit is het geval als de lasten als gevolg van zero based begroten hoger of lager begroot zouden moeten worden dan op basis van de huidige programmaomvang is opgenomen. Zo'n stelpost (die dus positief of negatief kan zijn) wordt bij de eerstkomende Perspectiefnota meegenomen in het financiële beeld, verrekend met de algemene middelen en verdwijnt dan uit het betreffende programma. En het programma is weer helemaal vanaf nul opgebouwd. Het zero based begroten van de drie programma's voor Begroting 2026 heeft niet geleid tot nieuwe stelposten.

Beoogd effect

Het beleids- en financiële kader van de gemeente Arnhem voor het jaar 2026 definitief en voor de volgende drie jaren indicatief vast te stellen om de gestelde ambities te realiseren.

Argumenten

- 1.1 *Dan kan de provincie Gelderland tijdig een begroting worden aangeboden, die voldoet aan de wettelijke vereisten.*

Met de voorliggende begroting voldoen we aan de voorwaarden voor repressief provinciaal toezicht. De begroting is structureel in evenwicht. Daarmee is de verwachting dat wederom repressief toezicht (de minst belaste vorm van toezicht) van toepassing blijft.

- 2.1 *Dan voldoen we aan motie 25M98 om het stadsontwikkelfonds binnen de vastgestelde kaders te vullen*

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is motie 25M98 aangenomen, welke opdraagt om de systematiek voor het aanvullen van het stadsontwikkelfonds zo in te richten, dat recht wordt gedaan aan het uitgangspunt in de financiële verordening dat de weerstandsfactor niet lager mag zijn dan 1,0, dat een weerstandsfactor van 1,4 het uitgangspunt is, maar dat enkel aanvullingen ten laste van het jaarresultaat gedaan mogen worden zolang de weerstandsfactor zich gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting richting 1,4 blijft ontwikkelen en de toevoeging aan de BR Stadsontwikkelfonds maximaal € 6 miljoen per jaar is. Met de aanvulling in deze Begroting door af te zien van toevoeging van maximaal € 6 miljoen per jaar aan de BR Stadsontwikkelfonds indien de weerstandsfactor daalt ten

opzichte van de laatst vastgestelde Begroting, doen we recht aan deze motie.

3.1 *Dan is het beter passend om de projectmatige uitgaven voor plaatsing van kunstwerken in de openbare ruimte uit een reserve te dekken in plaats van uit jaarlijkse ruimte*

Er is structureel exploitatiebudget beschikbaar en tevens worden er gelden voor kunstwerken beschikbaar gesteld middels de % regeling. De ontwerp- en realisatieprocessen van kunstwerken in de openbare ruimte zijn veranderlijk en langlopend over meerdere jaren. In de praktijk blijkt dan ook dat plaatsing van kunstwerken projectmatig uitgevoerd wordt en niet jaarlijks. Om die reden is het beter passend om deze uitgaven vanuit een reserve te dekken in plaats van de eventuele ruimte die in een jaar niet besteed wordt, te moeten overhevelen naar een volgend jaar.

Type Reserve: Egalisatiereserve

Plafond Reserve: € 750.000

4.1 *Dan kunnen we ook in de jaren 2026 en 2027 nog uitgaven dekken vanuit de BR Klimaatadaptatie*

Bij de begroting 2023 is de BR Klimaatadaptatie ingesteld met een looptijd tot 2026. Als bij deze Begroting 2026 de looptijd verlengd wordt tot minimaal 2027, is het in de jaren 2026 en 2027 ook nog mogelijk om binnen de kaders uitgaven te dekken vanuit deze reserve.

5.1 *Dan wordt de administratie geschoond*

Na verwerking van de begrotingswijziging bij Turap-1 is de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering leeg. Door het opheffen wordt de administratie opgeschoond en zullen eventuele toekomstige afwijkingen op bedrijfsvoering op een andere wijze verrekend moeten worden.

6.1 *Dan heeft de raad inzicht in de geheime risico's*

Als bijlage bij de Begroting is het overzicht met geheime risico's opgenomen. Om de onderhandelingspositie van de gemeente niet te schaden zijn deze risico's geheim voor onbepaalde tijd op grond van artikel 87 van de Gemeentewet in combinatie met artikel 5.1 tweede lid onder b van de Wet open overheid.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Besluitvorming door de raad heeft mogelijk invloed op het structurele begrotingsevenwicht.*

Wanneer het structureel evenwicht als gevolg van de vaststelling van de begroting niet wordt gerealiseerd, kan Arnhem onder preventief in plaats van repressief provinciaal toezicht worden gesteld. Er is op dit moment geen aanleiding om hiervan uit te gaan.

RAADSVOORSTEL

Participatie

De Begroting is een integraal kaderstellend document waarin de plannen en visies op de diverse beleidsterreinen terugkomen. In de voorbereiding van deze visies/plannen zelf hebben participatietrajecten vaak al plaatsgevonden en/ of zijn nog aan de gang.

Financiën

In de volgende tabel is samengevat weergegeven hoe de Begroting 2026 zich ontwikkelt ten opzichte van de vorige begroting. In het hoofdstuk 'Ontwikkelingen in het financieel kader' van de Begroting 2026 worden de betreffende posten verder uitgewerkt en toegelicht.

RAADSVOORSTEL

Financieel beeld 2026-2029	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Uitgangspositie Begroting 2025	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	-6.222	4.192	596	2.247
<i>Waarvan structureel</i>	4.542	2.409	-1.693	2.909
<i>Waarvan incidenteel</i>	-10.764	1.783	2.289	-663
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-4.612	2.532	-2.009	-3.350
<i>Waarvan structureel</i>	-3.154	-1.098	-3.597	-2.928
<i>Waarvan incidenteel</i>	-1.457	3.631	1.588	-422
Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	2026	2027	2028	2029
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan structureel</i>	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan incidenteel</i>	0	0	0	0
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841
<i>Waarvan structureel</i>	-3.863	-4.045	-5.093	-5.091
<i>Waarvan incidenteel</i>	-2.300	-15.800	-750	-750
Een GROEN Arnhem	549	-1.814	-1.813	-2.072
<i>Waarvan structureel</i>	-799	-989	-988	-1.247
<i>Waarvan incidenteel</i>	1.348	-825	-825	-825
Een KANSRIJK Arnhem	-9.881	-8.464	-7.889	-7.466
<i>Waarvan structureel</i>	-5.010	-6.530	-6.844	-6.821
<i>Waarvan incidenteel</i>	-4.870	-1.934	-1.045	-645
Een VERBONDEN Arnhem	-5.815	-5.420	-5.420	-5.709
<i>Waarvan structureel</i>	-5.555	-5.185	-5.185	-5.609
<i>Waarvan incidenteel</i>	-260	-235	-235	-100

RAADSVOORSTEL

Financieel beeld 2026-2029	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Jaarlijkse bijstellingen	-1.500	-2.230	-2.161	-2.403
<i>Waarvan structureel</i>	-1.572	-2.180	-2.062	-2.403
<i>Waarvan incidenteel</i>	72	-51	-100	0
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	8.867	-2.635	-1.618	-2.300
<i>Waarvan structureel</i>	14.877	16.209	1.337	20
<i>Waarvan incidenteel</i>	-6.010	-18.844	-2.955	-2.320
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2026	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
<i>Waarvan structureel</i>	16.265	17.520	-3.953	2
<i>Waarvan incidenteel</i>	-18.232	-13.431	922	-3.405
Totaal Financieel beeld	0	0	0	0

Na verwerking van de aanvullende beleidsontwikkelingen na de Perspectiefnota, blijkt dat met deze Begroting in 2026 een onttrekking van € 2 miljoen aan de algemene reserve wordt gedaan. In 2027 wordt € 4,1 miljoen aan de algemene reserve toegevoegd. In 2028 en 2029 wordt respectievelijk € 3,0 miljoen en € 3,4 miljoen aan de algemene reserve onttrokken. In de jaren dat onttrokken wordt aan de algemene reserve is dat voor dekking van incidentele lasten. De structurele onttrekking vanaf het jaar 2029 is nagenoeg nihil. Daarmee is de begroting structureel in evenwicht. In de paragraaf weerstandsvermogen is te lezen dat de weerstandsfactor in 2026 uitkomt op 1,5. Daarmee wordt voldaan aan de kaders van de financiële verordening. De solvabiliteit komt uit op 25% in 2026. Daarmee is sprake van een robuuste begroting.

Uitvoering

Uitvoering van de vastgestelde begroting is aan het college van burgemeester en wethouders en de haar ondersteunende organisatie. Over de realisatie wordt zoals gebruikelijk in Arnhem gerapporteerd middels Turaps (tussenrapportages) en uiteraard zoals wettelijk verplicht door middel van een Jaarverslag en een Jaarrekening. Tussentijdse voorstellen voor wijziging van de begroting worden aan u voorgelegd. Aldus zijn uitvoering en evaluatie van de Begroting 2026 geborgd. Na vaststelling van de Begroting 2026 wordt deze aan de toezichthouder op de besluitvorming gemeentefinanciën, de provincie Gelderland, aangeboden.

Communicatie

De Begroting 2026 wordt evenals vorig jaar ook in de vorm van een webbegroting gepresenteerd. Via een link op de website www.arnhem.nl wordt u doorverwezen naar de website financien.arnhem.nl. Op deze webbegroting treft u meer informatie aan dan in de door u vast te stellen Begroting 2026. U treft hier onder andere informatie aan over de taakvelden en (sub)producten.

RAADSVOORSTEL

Om de toegankelijkheid van de begroting voor onze bewoners te vergroten is een infographic (begroting in 1 oogopslag) gemaakt. Deze wordt in de Arnhemse Koerier gepubliceerd. Er is een persbericht verzonden over deze Begroting. Daar waar van toepassing worden externe partijen door hun gemeentelijke accounthouders op de hoogte gebracht van besloten maatregelen.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Begroting 2026
- Infographic
- Geheime risico's Begroting 2026

RAADSVOORSTEL

Besluit van

Zaaknummer

4729440

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

gelet op artikel 190 en artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Begroting 2026 vast te stellen.
2. In de Perspectiefnota 2026-2029 is voorgesteld om jaarlijks, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.
3. Een nieuwe bestemmingsreserve Kunstwerken in te stellen voor het realiseren van kunstwerken in de openbare ruimte.
4. De looptijd van de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie te verlengen tot minimaal 2027.
5. De bestemmingsreserve Bedrijfsvoering op te heffen.

De griffier,

De voorzitter,

Begroting 2026

Ontwerpbegroting 2026

Inhoudsopgave

Leeswijzer.....	7
Deel 1 Hoofdpijnen van beleid en financieel kader.....	9
Hoofdpijnen.....	10
Hoofdpijnen van beleid.....	10
Ontwikkelingen in het financieel kader.....	21
Deel 2 Beleidsbegroting.....	56
Begrotingsprogramma's.....	57
Bestuur, dienstverlening en financiën.....	58
Veiligheid.....	69
Bereikbaarheid.....	81
Economie.....	91
Onderwijs.....	102
Cultuur.....	112
Participatie en armoedebestrijding.....	124
Zorg.....	137
Welzijn en inclusie.....	150
Gezondheid en sport.....	165
Klimaat en energie.....	176
Ruimtelijke ontwikkeling.....	191
Wonen en leefomgeving.....	204
Paragrafen.....	225
Lokale heffingen.....	226
Risicomanagement en weerstandsvermogen.....	235
Onderhoud kapitaalgoederen.....	242
Financiering.....	262
Bedrijfsvoering.....	266
Verbonden partijen.....	275
Grondbeleid.....	296
Investeringen.....	301
Subsidies.....	309
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid.....	317
Nationaal Programma Arnhem - Oost.....	319
Overig programmaplan.....	321
Deel 3 Financiële begroting.....	322
Overzicht van baten en lasten per programma.....	323
Overzicht structureel begrotingssaldo.....	326
Geprognosticeerde balans 2026-2029.....	328
Reserves en voorzieningen.....	329

EMU-saldo 2026	338
Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	339
Overzicht taakvelden per programma (lasten)	345
Overzicht taakvelden per programma (baten)	347
Mutaties circulaires	349
Monitoring bezuinigingen	351
Bijlagen.....	355
Overzicht BBV-indicatoren	356
Begrippenlijst	360

Leeswijzer

Hier vindt u voor uw leesgemak een korte toelichting op de opbouw van deze begroting. De begroting is een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. Dit doen we aan de hand van de drie w-vragen:

- *wat willen we bereiken?*
- *wat gaan we doen?*
- *wat mag het kosten?*

Opbouw van de Begroting 2026

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de Begroting eruit ziet.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid en ontwikkelingen in het financieel kader

In de begrotingsprogramma's worden de prioriteiten van het beleid aangegeven. Een samenvatting van de prioriteiten krijgt een plek in hoofdstuk 1.

In het hoofdstuk Ontwikkelingen in het financieel kader worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen weergegeven. Ook wordt in dit hoofdstuk een verklaring van de mutaties gegeven.

Deel 2 - beleidsbegroting

De beleidsbegroting is opgebouwd uit drie onderdelen:

Begrotingsprogramma's

In de begrotingsprogramma's zijn de ambities, doelen, inspanningen en de daarbij behorende budgetten opgenomen.

Doelenboom

Sinds de Begroting 2020 staat doelenboom in de Begroting centraal. Per programma zijn de ambities (A), doelen (D), inspanningen (I) en indicatoren opgenomen.

- In de ambities staat opgenomen waar we als stad uiteindelijk naar streven
- In de doelen staat aangegeven wat we willen bereiken. Als dit mogelijk is, zo smart (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) mogelijk.
- In de inspanningen staat aangegeven wat we als gemeente concreet willen gaan doen om de doelen te bereiken.

Waar mogelijk voegen we ook indicatoren aan de doelenboom toe.

Samen met de raads werkgroep Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden is in een aantal sessies gesproken over verbeteringen in de documenten voor de planning en control cyclus. In de Begroting 2025 is reeds een viertal programma's doorontwikkeld: Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie. In deze Begroting 2026 is dit voor alle overige programma's ook gedaan.

Elf paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.

5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.
8. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid - In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de begroting opgenomen:

9. Investerings - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
10. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
11. Nationaal Programma Arnhem Oost - Vanaf deze Begroting 2026 is voor Nationaal Programma Arnhem Oost een paragraaf opgenomen om inzicht te geven in de verdeling van de middelen voor NPAO over de verschillende begrotingsprogramma's.

Overig programmaplan

Hierin wordt duidelijk gemaakt op welke wijze de overhead in het overzicht baten en lasten tot uitdrukking komt.

Deel 3 - Financiële begroting

In dit onderdeel wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het financieel kader, mutaties circulaires van het gemeentefonds en de financiële begroting met de financiële tabellen.

Bijlagen

In de bijlagen zijn de afkortingen- en begrippenlijst en een aantal overzichten opgenomen.

Interactieve website

De Begroting is digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op deze website is in de begrotingsprogramma's ook de volgende extra informatie te vinden:

- Verdeling budgetten in kostengroepen
- Verdeling budgetten taakvelden
- Verdeling budgetten portefeuilleonderdelen
- Verdeling budgetten naar subproducten
- Verdeling budgetten naar Ambities/Doelen
- Saldo Doelen meerjarig
- Totaaloverzicht subsidies
- Totaaloverzicht reserves

Resultaat raadsbehandeling

Deel 1 Hoofdpijnen van beleid en financieel kader

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdpijnen van beleid
2. Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdpijnen

Hoofdpijnen van beleid

Bij de start van deze raadsperiode stond Arnhem voor grote beslissingen. De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vroegen allen om dringende oplossingen. Met lef, creativiteit en onorthodoxe maatregelen gingen we samen met inwoners, bedrijven en organisaties, volop aan de slag om een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem te realiseren. Een toekomstbestendige stad waarin het fijn samenleven is voor mens en dier. Waar voldoende werkplekken zijn voor onze inwoners en waar we investeren in een duurzame, innovatieve en circulaire economie. Waar laagdrempelig gesport kan worden en inwoners kunnen genieten van kunst, cultuur en evenementen. Waar de natuur volop de ruimte krijgt en we vergroening gebruiken om onze stedelijke omgeving ook met de klimaatverandering tot een aangename plek te maken. We wilden de ongelijkheid die van generatie op generatie overgaat, doorbreken zodat iedereen in Arnhem goed en gezond kan opgroeien in leefbare wijken. Wijken met voldoende woonruimte voor verschillende levensfasen. Ook willen we dat kinderen en jongeren alle kansen krijgen om zich optimaal te ontwikkelen, in fijne en toekomstbestendige schoolgebouwen.

De maatregelen om onze ambities voor de stad te verwezenlijken, namen we tegen de achtergrond van groeiende onrust om ons heen. Ook in Arnhem maken veel inwoners zich immers zorgen. Over de vraag of ze nog wel in hun eigen stad kunnen blijven wonen, over prijsstijgingen van de dagelijkse boodschappen, de toekomst van hun kinderen, de klimaatverandering en toenemende maatschappelijke tegenstellingen die in het politieke debat op scherp worden gezet. Daarnaast hebben natuurlijk ook wereldwijde ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne, de genocide in Gaza en de internationale handelsoorlog impact op onze Arnhemse samenleving.

In deze onrustige wereld blijven we in en met onze stad zoeken naar verbinding. We houden elkaar vast en zoeken actief de dialoog zodat we kunnen inspelen op behoeftes van Arnhemmers. Als stadsbestuur voelen we ons gesterkt door de solidariteit en de bewezen veerkracht van onze stad.

Onverminderd ambitieus

Ook dit verkiezingsjaar gaan we onverminderd ambitieus in. De gunstige financiële positie van de gemeente maakt dat we kunnen investeren en bestendigen. In de meicirculaire zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 enigszins te dempen en wordt structurele compensatie gegeven voor de stijgende prijzen en volumes. Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet daarnaast in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Met alle financiële voorstellen ontstaat een structureel sluitende Begroting in zowel het jaar 2026, maar ook in het laatste jaar 2029. Daarbij blijft de weerstandsfactor minimaal op het streefniveau van 1,4. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M98 stellen we voor om bij het jaarlijks vullen van het Stadsontwikkefonds rekening te houden met de langjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor.

In deze ontwerp-Begroting hebben we prioriteit gegeven aan het verwerken van alle moties die bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 door de raad zijn aangenomen. Zo stellen we voor te investeren in de bestaande stad en willen we bouwen aan het nieuwe stadsdeel Rijnpark met 7000 woningen, ongeveer 5000 werkplekken en een prachtig nieuw park. Daarbij streven we continu naar een ongedeelde stad die diversiteit en nabijheid combineert. Een stad waar we samenleven en mensen – ongeacht inkomen en achtergrond – elkaar ontmoeten op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Waar je in iedere wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. Ook willen we investeren om slagen te maken in het verduurzamen van onze economie en mobiliteit.

Door onze groeiende stad en onze steeds ouder wordende bevolking, zien we ook een toenemende zorgvraag. Tegelijkertijd zijn er personeelstekorten en stijgende zorgkosten. Daarom stellen we voor om de komende periode nog nadrukkelijker in te zetten op een transformatie van het sociaal domein, waarbij we maximaal inzetten op preventie. Om dit te bewerkstelligen organiseren we de hulp en ondersteuning zo dicht mogelijk bij huis. Ook kiezen we voor meer samenhang tussen welzijn en zorg, zodat complexe problemen en zware zorg zoveel mogelijk worden voorkomen. In het kader van het Nationaal Programma Arnhem-Oost, willen we de achterstanden in de Arnhem-Oost wijken op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aanpakken door ongelijk te investeren in gelijke kansen.

We willen ons volop inzetten voor inwoners zonder dak boven hun hoofd; of dit nu Arnhemse daklozen zijn of vluchtelingen die huis en haard hebben verlaten tijdens hun vlucht voor oorlog en geweld. We willen investeren in

onderwijs, sport en bestaanszekerheid voor alle inwoners. Ook willen we middelen reserveren voor kunst, cultuur en erfgoed, dat toegankelijk en inspirerend is voor iedereen, aan beide kanten van de rivier.

Een DUURZAAM Arnhem

We willen vooroplopen in onze missie om van Arnhem een duurzame en energiezuinige stad te maken. Ook werken we hard om te zorgen dat er fors meer goede en betaalbare woningen worden gebouwd voor alle Arnhemmers. Zeker met het oog op de huidige wooncrisis is dat essentieel. Daarnaast stimuleren we onze Arnhemse ondernemers om zo circulair, creatief en vooruitstrevend mogelijk te zijn.

Energieprojecten in elke buurt

Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. Wij willen bijdragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten. Zo dragen we bij aan de versnelling van de energietransitie. Ook met het oog op de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld. Dit is tevens in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M90.

Structurele aanpak energiearmoede

Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Onze energiecoaches en buurtklussers spelen een belangrijke rol bij het tegengaan hiervan. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M91 stellen we voor om deze aanpak te borgen. Hiermee dragen we bij aan lagere lasten en betere huizen voor onze inwoners.

Ondersteuning bij funderingsschade

In Arnhem zien we ook de gevolgen van klimaatverandering. Er ontstaan lokaal nieuwe problemen, waaronder funderingsschade. Daarom verbreden we onze aanpak voor funderingsproblematiek en stellen we voor de komende jaren middelen beschikbaar voor ondersteuning, onderzoek en monitoring van funderingsschade.

Stedelijke ontwikkeling

In deze tijd van wooncrisis is het essentieel dat er extra woningen worden gebouwd. Tussen 2022 en 2040 realiseren we 16.000 nieuwe huizen op strategische locaties in de stad. Deze verstedelijkingsopgave vraagt om aanzienlijke investeringen. Een belangrijk deel van de woningbouw vindt plaats door het realiseren van de nieuwe wijk Rijnpark. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M157 reserveren we middelen voor de tweede fase van Rijnpark, die we kunnen inzetten als mogelijke co-financiering van andere overheden. Daarbij stellen we ook voor om in lijn met de aangenomen motie 25M97, budget vrij te maken voor een impuls (transformatie) van de werklocaties in dit gebied. Deze ambitie kan uiteraard niet alleen met stenen worden gerealiseerd, daarom willen we ook blijven investeren in mensen en middelen. Zoals de gemeenteraad in motie 25M106 heeft gevraagd starten we dit najaar met pilots 'parallel plannen' in twee gebieden, daarover is commitment met corporaties en ontwikkelende partijen. Daarnaast willen we middelen reserveren die kunnen dienen als co-financiering voor het provinciale programma Steengoed Benutten.

Verhuiscoach

Ook in de bestaande stad is nog winst te boeken. Zo hebben we met woningcorporaties en huurdersorganisaties prestatieafspraken gemaakt, en geven we voorrang aan initiatieven die bijdragen aan sociale verbetering in wijken. Daarnaast willen we de huidige woningvoorraad beter gebruiken met behulp van het Actieplan Beter Benutten waarover de raad vlak voor het zomerreces is geïnformeerd. Onderdeel hiervan is de splitsingscoach die eigenaars-bewoners begeleidt bij het splitsen van hun woning. Deze maatregel draagt bij aan de doelstelling van de Woonvisie: meer woningen in een ongedeelde stad. In de afgelopen jaren zijn met vergelijkbare pilots, zoals de verhuiscoach voor senioren al aantoonbare resultaten geboekt, en daarom stellen we voor om ook de verhuiscoach actief te laten blijven. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen moties 25M95 en 25M122.

In lijn met motie 25M85g zullen we in afstemming met het APCG en/of ervaringsdeskundigen inventariseren of er aanscherpingen nodig zijn voor het verbeteren van de voorwaarden voor toegankelijkheid in de meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties. Indien die aanscherpingen inderdaad nodig blijken, zullen we hierover in overleg treden met de woningcorporaties om dit te verwerken in de meerjarige prestatieafspraken.

Duurzame economie

We willen dat onze economie duurzamer en innovatiever wordt. Ook zetten we in op het vergroten van de creativiteit en het versterken van de brede welvaart van onze stad. Hierbij willen we dat de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. In 2026 is Arnhem MKB stad van het jaar. Dit betekent dat we het hele jaar met MKB Nederland en ondernemersorganisaties inspirerende activiteiten en bijeenkomsten zullen

organiseren en tevens het landelijk MKB congres zullen hosten. We zien dit als een erkenning voor onze sterke ondernemerscultuur en aantrekkelijk vestigingsklimaat.

We stimuleren circulaire initiatieven en energie-innovaties. In lijn met de aangenomen motie 25M97 stellen we voor om (structureel) extra middelen beschikbaar te stellen om doelen op dit terrein te realiseren. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven is van groot belang om onze ambities op gebied van de energie-transitie te realiseren. Ook voor de ontwikkeling van de Maritieme Maakindustrie speelt de Cleanport een belangrijke rol. Met deze middelen is het ook mogelijk om de uitvoeringsagenda Circulair 2024-2026 af te ronden. Daarnaast stellen wij voor om voor de Arnhem Electricity Week budget beschikbaar te stellen.

Impuls voor winkelcentra

Winkels en voorzieningen in de buurt zijn belangrijk voor onze inwoners. We willen daarom in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M136 middelen beschikbaar stellen voor een stimuleringsregeling voor het versterken, verbreden, vernieuwen van wijkwinkelcentra, met als doel de vitaliteit en leefbaarheid te vergroten. We hebben het Nationaal Programma Arnhem-Oost gevraagd in lijn met motie 25M128 samen met bewoners en partners in de wijk in beeld te brengen hoe een tijdelijke voorziening voor boodschappen in de wijk vorm kan krijgen.

Een GROEN Arnhem

Arnhem wordt steeds groener, gezonder en beter bereikbaar. We koesteren onze prachtige stadsparken en groene ruimtes. Daarom zorgen we goed voor onze bestaande natuur en versterken we die waar nodig of gewenst. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met klimaatverandering, afname van biodiversiteit en toenemende druk op onze natuurgebieden. Voortdurende actie is dus noodzakelijk. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. We stellen dan ook voor om in te zetten op het vermeerderen van groenvoorzieningen (parken, bomen, wijkgroen zoals geveltuinten en plantsoenen), klimaatadaptieve maatregelen te nemen en verdere ontwikkeling van de biodiversiteit te bevorderen. Om deze doelen te realiseren is niet alleen een initiële investeringsronde nodig maar ook structurele toewijzing van budgetten voor het onderhoud van dit nieuwe en bestaande groen. Hiermee wordt een begin gemaakt met de uitvoering van de aangenomen raadsmotie 25M142.

We ontwerpen onze stad zodanig dat deze bestand is tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Maatregelen zoals verbeterde afwatering, wateropvang en de aanleg van schaduwrijke plekken moeten hitteproblemen verminderen. Radicale vergroening speelt hierin een sleutelrol. Daarmee maken we de stad niet alleen groener maar ook gezonder.

Park Beekdal op de Paasberg

We willen park Beekdal op de Paasberg omvormen tot een openbaar toegankelijk groen (sport)park. In dit park komen betere mogelijkheden voor sporten en bewegen, zowel voor ongeorganiseerde sport als voor de aanwezige sportverenigingen en het Beekdal Lyceum. Het gebied zal een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Ook zal het park bijdragen aan vermindering van de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad. Komend jaar stellen we voor geld uit te trekken om een eerste stap te zetten in de realisatie van dit project. In het najaar ontvangt de gemeenteraad een visie voor het Beekdal op de Paasberg waarin de gewenste invulling van het Beekdal op de wat langere termijn wordt omschreven.

Natuurinclusieve landbouw

Natuurinclusieve landbouw is één van de speerpunten van de visie Arnhemse Kost. Om de boeren te blijven ondersteunen in de transitie willen we hiervoor de komende jaren geld uittrekken.

Toegankelijke dierenzorg

De huidige prijzen voor medisch noodzakelijke dierenzorg vinden we onacceptabel hoog. In februari 2025 hebben wij daarom een brief naar de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LNV) gestuurd om aan te dringen op maatregelen voor betaalbare diergeneeskundige zorg, waaronder maximumtarieven voor behandelingen. Ook is via Diervizier – een samenwerkingsverband over dierenwelzijn waarin onder andere gemeenten deelnemen – het ministerie van LNV gewezen op de verantwoordelijkheid die het Rijk heeft ten aanzien van toegankelijke diergeneeskunde. Het ministerie van LNV heeft haar onderzoek inmiddels afgerond en [gepubliceerd](#). In lijn met de aangenomen motie 25M130, zullen we de raad informeren zodra ook de Autoriteit Consument en Markt (ACM) haar onderzoek heeft afgerond.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie

We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak uitwerken en borgen, voor de beheersing van dieren die overlast kunnen veroorzaken. Ook stellen we voor om – in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M124 – meer geld beschikbaar te stellen voor het uitwerken van een integrale en wijkgerichte aanpak voor diervriendelijkere beheersing van de rattenpopulatie.

Toegankelijke hoofdlooproutes

Voetgangers krijgen in Arnhem ruim baan. Om dat te ondersteunen is het van belang dat onze hoofdlooproutes voor iedereen toegankelijk zijn. We hebben hier al een begin mee gemaakt en stellen in deze begroting voor om extra middelen beschikbaar te stellen. Zo kan hier een goed vervolg aan worden gegeven.

Duurzame mobiliteit

Het verduurzamen van onze mobiliteit is een belangrijke prioriteit. Met kleine mobiliteitshubs willen we het gebruik van de auto verminderen. Door grote en kleine laadpleinen aan te leggen dragen we bij aan onze ambities om een schone en fijne stad te zijn waar we de emissie-uitstoot terug proberen te dringen. We stellen voor hier ook de komende jaren in te blijven investeren.

Minder CO2-uitstoot

Schone lucht, een gezonde bodem en schoon water zorgen voor een fijne leefomgeving voor mens en dier. Daarom voeren we vanaf 1 juni 2026 een zero-emissiezone in. Dit houdt in dat in een groot deel van de binnenstad alleen nog bestel- en vrachtwagens welkom zijn die elektrisch zijn of op waterstof rijden. Met de invoering van de zero-emissiezone verbeteren we de kwaliteit van de lucht in de stad en zorgen we voor minder CO2-uitstoot. Een gezonde leefomgeving is gebaat bij duidelijke regels en het borgen van ambities. Daarvoor is het Omgevingsplan een belangrijk instrument. Na het onderwerp bodem te hebben uitgewerkt, pakken we komend jaar de thema's geluid en externe veiligheid op.

Ook laadpleinen zijn een schakel in de reductie van CO2 uitstoot. Voor het realiseren van een aantal laadpleinen in de wijken stellen we voor middelen te reserveren. Vanaf 2030 willen wij in Arnhem dat een groot deel van de bouw zero emissie wordt uitgevoerd. We investeren daarom in de aanleg van twee vaste locaties voor het laadvoorzieningen voor onder andere wegenbouwmachines.

Verkenning afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud

De markt van afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud is in beweging. Door onder andere schaalvergroting, terugtreding, veranderende (duurzaamheids)eisen en krapte op de arbeidsmarkt zien we minder marktpartijen die interesse hebben in het werk. Daarom hebben we een verkenning uitgevoerd naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting doen we daar een voorstel voor.

Afval

In lijn met de aangenomen motie 25M92 doen we bij deze begroting een tariefvoorstel voor de afvalstoffenheffing waarbij er drie categorieën bestaan, namelijk: eenpersoonshuishouden, tweepersoonshuishouden en een huishouden van drie personen of meer.

In het kader van onze ambities om de hoeveelheid afval fors te verminderen, hebben we een Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 opgesteld. Hierin zijn de adviezen van het Burgerberaad Afval zo veel mogelijk verwerkt. De Uitvoeringsagenda is inmiddels voor besluitvorming aan de raad aangeboden. De maatregelen uit de agenda maken de uitvoering van het huidige afvalbeleid nog beter en leiden tot minder afval.

Een KANSRIJK Arnhem

Transformatie sociaal domein

De gemeente Arnhem wil er zijn voor alle Arnhemmers die zichzelf niet kunnen redden, geen beroep kunnen doen op hun sociaal netwerk en die onze ondersteuning nodig hebben. Deze ambitie staat echter onder druk. Er is sprake van groeiende ondersteuningsvraag, terwijl de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt en er minder financiële middelen beschikbaar komen.

Zoals beschreven in de Perspectiefnota 2026-2029 is een fundamentele transformatie van het stelsel noodzakelijk om deze onbedoelde effecten te doorbreken. Er zijn de afgelopen jaren al een heel aantal bewegingen en

interventies ingezet en we zien daarvan de eerste resultaten. Om de vervolgstappen te kunnen zetten, versterken we de ingezette transformatie.

Er is in deze transformatie geen sprake van een quick-fix. Er is een langdurige gefaseerd programma noodzakelijk die over meerdere raadsperioden heen gaat. In de eerste fase richten we ons daarbij op een aantal kortere termijn interventies waarmee we een aantal belangrijke huidige knelpunten binnen het sociaal domein (verder) willen aanpakken en tevens randvoorwaarden willen invullen voor de volgende fase.

De echte verandering ('transformatie') richt zich echter op de tweede fase: het ontwerpen, uitwerken en implementeren van een toekomstbesteding landschap in het sociaal domein. Deze nadere uitwerking van het toekomstige landschap in het sociaal domein (dit betreft onder andere de doorontwikkeling van de sociale basis en de wijknetwerken) willen we maken samen met u als raad, onze maatschappelijke partners en samen met onze inwoners.

De kern van de opgave ligt binnen de begrotingsprogramma's Participatie en armoedebestrijding, Zorg, Welzijn en inclusie, Gezondheid en Sport en Onderwijs. Daarnaast worden aanpalende thema's op essentiële onderdelen betrokken.

Via de beoogde transformatie faciliteren we de uitvoering om te komen tot vernieuwingen in het sociaal domein. Het doel daarbij is om samen met inwoners en ketenpartners nieuwe werkwijzen te ontwikkelen waarmee voorzieningen ook in de toekomst toegankelijk blijven. In de aanpak van de transformatie sluiten we aan op de leefwereld van de inwoner en kijken we vanuit hun gezichtspunt.

We kiezen daarom om de transformatie vorm te geven langs 7 hoofdpogaven waarbinnen we alle onderliggende interventies en deelopgaven nu en in de toekomst een plek kunnen geven:

1. Wonen eerst;
2. Financiële bestaanszekerheid;
3. Kansrijk opgroeien;
4. Sociale basis op orde;
5. Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking
6. Juiste interventies op het juiste moment;
7. Beter organiseren, samenwerken en sturen.

Deze hoofdpogaven worden in het programma bewaakt omdat er voldoende samenhang tussen de begrotingsprogramma's benodigd is en er doorbraken noodzakelijk zijn in de uitvoering. De achterliggende (deel)opgaven zijn daarbij inhoudelijk belegd binnen de verschillende begrotingsprogramma's en worden in de begroting dan ook daar zichtbaar. In toenemende mate zal het programma daarbij leidend worden aan de uitvoering binnen de verschillende begrotingsprogramma's en onderliggende beleidslijnen.

We maken de beweging in de transformatie sociaal domein niet om financiële redenen, maar om inhoudelijke redenen. Nieuwe werkvormen brengen in veel gevallen minder hoge kosten met zich mee dan de klassieke ondersteuning, die veelal op individueel niveau wordt gegeven en vaker een specialistisch karakter heeft.

Niettemin nemen wij voorzichtigheidshalve in de voorgestelde Begroting 2026-2029 op dit moment nog geen kostenverschuivingen of voordelen op. Verwachte en gerealiseerde kostenverschuivingen en/of verlagingen nemen we van jaar tot jaar mee in de (bijstelling van de) voorgestelde begroting.

In de Begroting 2026 – 2029 hebben we de noodzakelijke posten opgenomen om de transformatie verder in beweging te brengen. Naast het doorzetten van reeds ingezette (kortere termijn) interventies is er een additioneel programmbudget opgenomen voor de transformatie (€ 1 miljoen) voor de jaren 2026 en 2027 en is er voor 2026 additioneel een budget voor voorinvesteringen opgenomen van €1,2 miljoen.

De transformatie van het sociaal domein is een meerjarig proces van minimaal 5 tot 10 jaar. We kiezen er daarom voor om een aantal onderdelen van het sociaal domein incidenteel, voor 1 of 2 jaar, te financieren. Dit betreffen met name de kortere termijn interventies. Daarmee kunnen bestaande activiteiten worden gecontinueerd en tegelijkertijd worden geëvalueerd en worden betrokken in de verdere ontwikkeling van het benodigde toekomstbestendige landschap in het sociaal domein. Ook scheppen we hiermee ruimte om keuzes te maken in de volgende raadsperiode. Bij de Begroting 2027-2030 volgt een onderbouwd voorstel welke onderdelen van de

transformatie sociaal domein (financieel) structureel doorgezet dienen te worden. Ook zal daarbij een voorstel volgen hoe mogelijke voordelen vanuit de transformatie benut kunnen worden als investering voor de transformatie in de verdere toekomst.

Bestaanszekerheid en armoede

Helaas is de armoede onder te veel Arnhemmers nog altijd nijpend. De afgelopen jaren hebben we met succes diverse inkomensregelingen vereenvoudigd en beter bereikbaar gemaakt waardoor meer Arnhemmers met een laag inkomen gebruik zijn gaan maken van onze regelingen. Steeds meer Arnhemmers weten de regelingen te vinden. Om ook de komende jaren ons bereik op peil te houden, stellen we voor extra middelen uit te trekken.

Gelrepas budget voor 67-pussers

Met het voorstel om extra middelen beschikbaar te stellen zodat inwoners boven de 67 ook kunnen beschikken over een Gelrepasbudget van 200 euro, willen we uitvoering geven aan de aangenomen motie 25M121.

Onderwijs en kansengelijkheid

Onderwijs is een essentiële manier om kansenongelijkheid tegen te gaan. Dit begint al op de peuterschool, een belangrijke schakel is in het bestrijden van laaggeletterdheid. Zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is, zouden kinderen hier baat bij kunnen hebben. Daarom is het voorstel om middelen beschikbaar te stellen waarmee een zogeheten intermediair kan worden aangesteld. Deze kan met name in kwetsbare wijken een bijdrage aan deze toeleiding leveren. Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M131.

Een van de pijlers van de transformatie is het versterken van collectieve voorliggende voorzieningen. Daarmee voorkomen we dat kinderen en gezinnen onnodig in zware zorgtrajecten terechtkomen, terwijl de ondersteuningsvraag vaak ook eerder en lichter kan worden opgepakt. Wij stellen daarom voor een aantal pilots te starten waarin de criteria voor een sociaal-medische indicatie (SMI) worden verruimd en waarin de omslag van BSO+ naar Passende BSO wordt gemaakt. Zo kunnen meer kinderen en ouders tijdig passende ondersteuning krijgen in een vertrouwde omgeving. Daarmee bevorderen we kansengelijkheid: ieder kind, ongeacht achtergrond of omstandigheden, krijgt de mogelijkheid zich optimaal te ontwikkelen met even grote kansen op passende ondersteuning.

Zoals verzocht in de aangenomen motie 25M158 stellen we daarnaast voor middelen te reserveren voor Taalrijk opgroeien, waarmee we extra invulling kunnen geven aan het Aanvalsplan Taal. Concreet betekent dit onder meer extra inzet op het vergroten van ouderbetrokkenheid en het ondersteunen van professionals en samenwerkingspartners. Daarnaast creëren we samenhang in het huidige aanbod voor taalrijk opgroeien en versterken we de doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, Bibliotheek op school, etc.). Ook stellen we voor om in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M145 geld uit te trekken voor het gratis maken van de bibliotheekpas voor jongeren tussen de 18 en 24 jaar. Zo geven we uitvoering aan de hierover aangenomen motie.

In 2026 gaan we het tweede jaar in van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Hierbij volgen we het jaarprogramma 2026. We werken onder meer aan circulair bouwen, het realiseren van inclusiever onderwijs, de school als middelpunt van de wijk en integrale kindcentra. In 2026 voeren we gesprekken met het onderwijs over aanmeld- en toelatingsbeleid als middel om segregatie in de stad tegen te gaan; wat de groei van Arnhem betekent voor onderwijshuisvesting, en hoe we onze tijdelijke huisvesting goed kunnen organiseren, bijvoorbeeld door inzet van modulaire bouw.

Extra toezichthouders (jeugd)zorg

We stellen voor middelen beschikbaar te stellen voor een extra toezichthouder WMO en Jeugdzorg, en zo invulling te geven aan de aangenomen motie 25M132 Deze toezichthouder is naar verwachting op termijn budgetneutraal doordat er meer terugvorderingen kunnen worden afgehandeld.

Prep

In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M93 stellen we voor onze aanpak met betrekking tot Prep structureel te borgen en de daarvoor benodigde middelen beschikbaar te stellen. Met onze aanpak willen we naar een toekomst met 0 nieuwe HIV-infecties in Arnhem.

Evaluatie Arnhems Preventieakkoord

In lijn met de aangenomen motie 25M103 krijgt de raad uiterlijk Q1 2026 een brief over de evaluatie van het Arnhems Preventieakkoord 2021-2025. In deze brief informeren we de raad tevens over de voortgang van IZA/GALA.

Autisme

Vanuit Autisme Bekeken biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Er is een pilot uitgevoerd. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Wijk GGD'ers

Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek doen. De ervaringen hiermee zijn zeer positief. Daarom stellen wij voor deze inzet voort te zetten.

Sporten in Schuytgraaf

Arnhem moet een stad zijn die jong en oud uitdaagt tot sporten en bewegen. Dit is goed voor de gezondheid, het verbindt en is ook gewoon leuk en inspirerend. In dit kader stellen we voor om op Sportpark Schuytgraaf een basketbalveld en een sport- en speelplek te realiseren en daar middelen voor beschikbaar te stellen. Dit in lijn met de daarover aangenomen motie 25M123.

Vitesse

Vitesse en Arnhem zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De maatschappelijke waarde van Vitesse gaat verder dan sportieve prestaties: de club is een drager van Arnhemse identiteit, een motor voor sportparticipatie, een sociaal bindmiddel en een inspiratiebron voor jeugd. De club verbindt inwoners van verschillende achtergronden en leeftijden en levert via maatschappelijke projecten een actieve bijdrage aan welzijn, jeugdontwikkeling, werkgelegenheid en inclusie. De afgelopen periode, waarin Vitesse haar licentie voor betaald voetbal verloor en via een hoger beroep weer terugkreeg, heeft impact op onze stad en inwoners. Ondanks onze zeer beperkte rol, leven we mee met de club en de inspanningen die zij (heeft) verricht om zich in deze turbulente tijd staande te houden. Met name op de maatschappelijke projecten die wij samen met Vitesse uitvoeren, zoals Vitesse Betrokken, spannen wij ons maximaal in om de maatschappelijke waarde van de activiteiten voor de stad te behouden. De situatie verandert op dit moment met de week. We blijven continu in nauw contact en overleg met Vitesse om haar te steunen waar dat kan en binnen de rol die wij als gemeente hebben.

Een leefbare en veilige stad

In 2026 blijven we ons krachtig inzetten voor een leefbare en veilige stad. Bij de uitwerking van de Koersnota Van Wijken Weten 2023-2030 gaan we per gebied in de stad leefbaarheidsdoelen formuleren op basis van specifieke karakterkenmerken per wijk. De voortgang hiervan bewaken we in samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. Ook door de aanwezigheid van buurtconciërges krijgt de leefbaarheid in de buurt een positieve impuls. Daarom stellen we in deze begroting voor om de inzet van de buurtconciërges te borgen. Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M115.

Overlast en criminaliteit blijven serieuze uitdagingen, mede door landelijke bezuinigingen op de zorg en internationale spanningen die ook lokaal voelbaar zijn. Deze ontwikkelingen vergroten de druk op onze wijken en op het dagelijks leven van veel Arnhemmers. Dankzij gerichte investeringen in de afgelopen jaren hebben we een stevig netwerk opgebouwd en de capaciteit om effectief op te treden. Helaas zien we desondanks een toename van het aantal crisissituaties in onze stad. We stellen voor extra budget beschikbaar te stellen voor de inzet bij bijvoorbeeld risicovolle demonstraties of bij het gebruik van explosieven en brandstichting.

Juist in roerige tijden waarin geopolitieke spanningen en veranderingen in de samenleving voelbaar zijn, blijft dagelijkse veiligheid cruciaal in de levens van veel Arnhemmers. De gemeente is naast de politie voor velen een eerste aanspreekpunt en dat merken we in de meldingen en klemmende verzoeken om actie. Daarbij gaat het om hardnekkige woonoverlast, gevaarstelling door mensen die ernstig in de war zijn, verregaand asociaal of intimiderend gedrag en drugscriminaliteit. Door onrust over en boosheid om onrecht elders in de wereld, een ingewikkeld en soms handelingsverlegen zorglandschap en een om zich heen slaande georganiseerde criminaliteit, neemt de problematiek toe en wordt deze ook ernstiger.

In onze stad zien we bijvoorbeeld een grote hoeveelheid autobranden, toenemende kans op escalatie bij demonstraties en vele casussen met mensen die gevaar en overlast veroorzaken maar eigenlijk zorg nodig hebben. Het beroep op de veiligheidspartijen in de stad, de professionals op straat en de regisserende rol van de gemeente hierin is groot, de behoefte aan een lokale overheid die nabij is en fysiek in contact treedt met inwoners die haar nodig hebben groot. Wij blijven ook dit jaar keihard werken aan en een onverminderde inspanning leveren voor de veiligheidsopgave die we in onze stad hebben.

In lijn met de aangenomen motie 25M159 versterken we het zicht op handhaving door onze BOA's en straatcoaches en zullen daar periodiek over rapporteren. We zullen de raad hierover informeren bij de begroting van 2027.

Digitale weerbaarheid

Digitale criminaliteit zoals *phishing*, identiteitsfraude en online oplichting vormt een steeds groter probleem. In lijn met de aangenomen motie 25M138 stellen we daarom voor middelen beschikbaar te stellen. Hierbij ligt de focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven.

Horecastewards

Op en rond de Korenmarkt dragen de horecastewards bij aan de veiligheid. Zoals verwoord in de aangenomen motie 25M107 stellen wij voor deze inzet ook in 2026 voort te zetten.

Openstelling MFC's

Om openstelling van onze Multi Functioneel Centra (MFC's) op orde te brengen en avond- en weekend openstelling mogelijk te blijven maken is naast inhuur ook meer vaste capaciteit nodig. Daarvoor is meer budget nodig, dat we beschikbaar willen stellen voor dit en volgend jaar. In het Integraal accommodatiebeleid betrekken we de vraag hoe we hier in de toekomst mee om willen gaan. Daarnaast gaan we extra investeren in MFC De Malburght. Met deze investering wordt het mogelijk om naast muziekvereniging DWS ook een repetitieruimte voor circusschool Fabriek Fysiek te realiseren.

Nationaal Programma Arnhem Oost

Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost willen we de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf, Malburgen en het Arnhemse Broek aanpakken. In 2024 is het Uitvoeringsplan 2024-2026 vastgesteld. Als één van de alliantiepartners leveren we als gemeente een belangrijke bijdrage aan de realisatie van dit Uitvoeringsplan. Zo zijn er stappen gezet in het kader van het Experiment Immerloo Schuldenvrij, worden de scholen in het voortgezet onderwijs gesteund met jongerenwerk op school en zijn er verschillende projecten in het kader van de verbetering van de leefbaarheid in de wijken volop in uitvoering. In navolging van de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan bevat deze begroting een aparte paragraaf over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Zo stellen we voor om door te gaan met het project 'Geitenkamp Werkt', omdat de persoonlijke benadering en begeleiding zorgen voor succesvolle activering van inwoners richting participatie, scholing of werk. Ook willen we het project Aan de Bak Garantie verder vormgeven. Dit heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden.

Dakloosheid voorkomen

We willen dakloosheid zoveel mogelijk voorkomen en bieden snelle, persoonsgerichte opvang met het oog op duurzame uitstroom. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom. Inwoners in een kwetsbare positie verdienen onze hulp en ons vangnet. In lijn met de aangenomen motie 25M87 stellen we daarom voor om de komende jaren extra middelen beschikbaar te maken voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Hiermee willen we onder meer ontbrekend aanbod op het snijvlak van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen opzetten en de capaciteit van de Maatschappelijke Opvang voor een zwaardere doelgroep uitbreiden. Ook willen we voor 2026 extra geld uittrekken voor de opvang van EU-burgers.

Gastvrije stad

We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. Ongeacht hun status bieden we hen een toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. Om deze aanpak te borgen voor de toekomst willen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M102 hiervoor structureel geld uittrekken.

Opbouwwerk op meer plekken

Opbouwwerk is een cruciale schakel in de wijk. Daarom stellen we voor om – in lijn met de bij de Perspectiefnota gedane toezegging 1720 – het beschikbare budget te vergoten zodat op meer plekken het opbouwwerk goed vertegenwoordigd is. Ook stellen we voor het jongerenwerk in onze wijk voor de komende jaren te borgen.

We borgen onze inzet van twee projecten die gericht zijn op de verbinding tussen het sociaal domein en de GGZ. Ook stellen we voor om de lokale toegang tot jeugdhulp te versterken, als onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. Op die manier borgen we dat we in 2030 stevige lokale teams hebben staan die veranderingen binnen de jeugdhulp kunnen realiseren.

Buurthuizen

Buurthuizen en andere ontmoetingsplekken zijn cruciaal voor het welzijn van de inwoners van Arnhem en dragen bij aan onderlinge verbinding en burgerkracht. In lijn met de aangenomen motie 25M160g is extra budget beschikbaar gesteld voor ontmoeten en verbinden.

Wijknetwerken voor laagdrempelige zorg en ondersteuning

Samen met onze partners zijn we gestart met de pilot wijknetwerken voor welzijn en zorg. Dit zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het sociaal wijkteam Arnhem. Samen nemen we verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning voor onze inwoners te organiseren. We geven prioriteit aan het ontwikkelen van deze netwerken en stellen dan ook voor hier geld voor uit te trekken. Dit is tevens in lijn met toezegging 1720 die is gedaan bij de behandeling van de Perspectiefnota.

Uitvoering ouderenbeleid

Om ons goed voor te bereiden op de forse groei van het aantal ouderen in de stad, stellen we voor geld uit te trekken voor de uitvoering van het Ouderenbeleid. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen motie 25M120. Met deze middelen zetten we in op aanjagen, investeren in preventie en het stimuleren van nieuwe initiatieven. We bouwen aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen.

Gezondheidsplein Rijnstate

Het Gezondheidsplein Rijnstate draagt bij aan het begeleiden van Arnhemmers naar een gezonder leven. Om dit initiatief te kunnen voorzetten stellen wij voor om voor 2026 middelen beschikbaar te stellen.

Een VERBONDEN Arnhem

Verbinding is de basis van onze Arnhemse samenleving. We stellen voor te investeren in kunst, cultuur en erfgoed om deze verbinding te versterken. We willen investeren in verbindingen tussen oude en nieuwe Arnhemmers. Bijvoorbeeld door het faciliteren van ontmoeting en iedereen mee te laten doen vanaf dag 1. In Arnhem is geen plek voor discriminatie; we zijn een inclusieve stad waar iedereen zichzelf moet kunnen zijn, ongeacht sekse, afkomst of seksuele voorkeur. Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Zo gaan we in 2026 verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

Cultuur

Kunst en cultuur verbinden en dragen bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals kansenongelijkheid. We versterken het culturele aanbod, stimuleren talentontwikkeling en geven cultuurhistorie een zichtbare plek in de stad. We maken een start met nachtcultuur in Arnhem en stellen een nachtburgemeester aan. Hiermee geven we invulling aan het toegankelijk maken van cultuur voor een brede doelgroep

We hebben nadrukkelijk oog voor culturele instellingen en creatieve makers die kampen met financiële zorgen. Veel van hen hebben begrotingen die onder druk staan. Instellingen zijn gedwongen in te teren op hun eigen vermogen. De bestaanszekerheid van deze sector – en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners – komt in het gedrang.

Om de cultuursector tegemoet te komen, stellen we voor hen financieel te helpen bij het eerlijk belonen (toepassen Fair Practice Code). Dit is in lijn met de aangenomen raadsnotie 25M104. Belangrijke spelers in onze stad die tegen hoge kosten aanlopen, zoals Stichting Luxor Live willen we extra financiële ondersteuning bieden.

Eveneens in lijn met motie 25M104 willen we extra geld uittrekken om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te kunnen ondersteunen. Het gaat daarbij om initiatieven die een aanbod ontwikkelen

voor talentontwikkeling en professionalisering van jonge makers en voor de ontwikkeling van nieuwe genres die met hun activiteiten een nieuw, divers en inclusief publiek weten te bereiken. Daarnaast stellen we voor om extra te investeren om de positie van onze BIS-instellingen/ Rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) te versterken. Daarnaast is het voorstel geld beschikbaar te maken voor de nieuwbouw van Oostpool.

Arnhem op de kaart

Toerisme en recreatie zijn niet alleen van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van onze inwoners. Daarom willen we extra geld uittrekken om in lijn met de aangenomen motie 25M112g Arnhem op de kaart te zetten. Daarnaast werken we aan een visie toerisme en recreatie.

Beleefbaar erfgoed

Arnhem is rijk aan historie en erfgoed. We vinden het belangrijk om deze prachtige overblijfselen voor zoveel mogelijk inwoners toegankelijk te maken. Inwoners die daaraan mee willen helpen, kunnen een beroep doen op de recent ingestelde Subsidieregeling beleefbaar Arnhems erfgoed. We stellen voor om het AKU-monument dat momenteel gerestaureerd wordt, zijn twee vitrines terug te geven. Dit is in lijn met de hierover aangenomen raadsmotie 25M119. Zoals de raad verzocht heeft in motie 25M94, willen we ervoor zorgen dat kansen voor het beleefbaar maken van erfgoed bij stadsontwikkeling en vernieuwing van de openbare ruimte, ook worden benut.

Pleidooi voor gewortelde kinderen

In lijn met motie 25M88 zullen we ons richting de Staten-Generaal en de betrokken ministeries uitspreken voor een verblijfsregeling voor gewortelde kinderen. Daarbij zullen we ons hard maken voor de opname van het belang van het kind als toetsend criterium in de Vreemdelingenwet. Ook in onze eigen overeenkomsten en samenwerkingsafspraken zullen we vastleggen hoe de rechten van het kind - in lijn met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) - in Arnhem worden gewaarborgd. In het najaar van 2025 zullen we de raad hier nader over informeren.

Inclusieve en toegankelijke stad

Arnhem is een inclusieve en toegankelijke stad waar iedereen zich thuis moet kunnen voelen. Voor racisme en discriminatie en racisme is geen plek en we zetten ons elke dag opnieuw in om dat uit te bannen. Om anti-Zwartracisme en Afrofobie aan te pakken, is ons voorstel – in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M141 – om een lokaal actieplan te ontwikkelen.

Ook onze gemeentelijke organisatie streeft doorlopend naar diversiteit en inclusiviteit op de werkvloer. De Diversity&Inclusion Officer speelt daar een belangrijke rol in en daarom willen we deze functie voor de toekomst borgen.

Toegankelijke publieke gebouwen en openbare ruimte

Aangezien we het belangrijk vinden dat publieke gebouwen en onze openbare ruimte zo veel mogelijk toegankelijk zijn voor onze inwoners, willen we jaarlijks geld beschikbaar stellen aan de APCG en Bijzonder in Arnhem voor het schouwen van deze plekken door ervaringsdeskundigen.

Situatie in Gaza, Palestina en Israël

In lijn met de aangenomen moties 25M76, 25M77 en 25M78 heeft het college inmiddels een brief over de situatie in Gaza, Palestina en Israël, opgesteld en verstuurd naar de Minister-President. Hierover is de raad op 1 juli jl. per brief geïnformeerd. Ter ondersteuning van de urgentie van deze oproep is een afschrift van deze brief verstuurd aan de vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Daarnaast is deze oproep actief gedeeld met andere gemeenten en onze samenleving, in het bijzonder met gemeenschappen die direct geraakt worden.

Conform motie 25M81 hanteren we vanaf nu de terminologie van internationale mensenrechtenorganisaties in onze gemeentelijke communicatie. Dit betekent dat we in externe communicatie, verklaringen en uitingen van de gemeente en het college met betrekking tot de situatie in Palestina expliciet het woord 'genocide' zullen gebruiken.

Op verzoek van de aangenomen motie 25M82 gaan we de mogelijkheid verkennen om een straat, plein of ander openbaar element in Arnhem te vernoemen naar 'Palestina'. We leggen deze wens voor aan de straatnaamcommissie, met aan hen het verzoek om een concreet voorstel te doen voor locatie en uitvoering.

Betrokkenheid bij democratie

Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we aan een plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering waarmee we de campagnes voorafgaand aan verkiezingen versterken. Bovenal zorgen we dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in het vergroten van de betrokkenheid bij onze democratie. Dit doen we doelgroepgericht.

Daarnaast zetten we in 2026 de ontwikkeling van onze aanpak voor burgerparticipatie voort. We implementeren de participatieverordening die in 2025 wordt opgesteld, en verwerken de lessen uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025 in ons stappenplan, onze trainingen en keuzes voor participatiemiddelen.

Impactvolle kinderparticipatie

Aangezien we niet vroeg genoeg kunnen investeren in betrokkenheid bij de democratie, willen we investeren in kinderparticipatie. Naar aanleiding van gesprekken met de raad, stellen we voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen en in plaats daarvan middelen te reserveren voor het vergroten van (bestaande) initiatieven waarmee we veel meer jonge Arnhemmers kunnen bereiken.

Informatiebeveiliging en privacybescherming

De wereld om ons heen is de afgelopen jaren fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's. Daarom stellen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M144 voor extra middelen uit te trekken om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming. We willen investeren in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Ook stellen we voor geld uit te trekken voor opleidingen en trainingen voor digitaal fitte medewerkers.

Dienstverlening aan inwoners

We werken doorlopend aan de kwaliteit van onze gemeentelijke dienstverlening. Met meer grip op onze interne processen, kunnen we inwoners beter en sneller van dienst zijn en verbeteren we daarmee de kwaliteit van onze dienstverlening. We gaan aan de slag met een tweejarige uitvoeringsagenda voor de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030. Uitgangspunt hierbij zijn onze zes kernwaarden: betrouwbaar, eigentijds, toegankelijk, duidelijk, passend en betrokken. We werken bijvoorbeeld voortdurend aan een gastvrij stadhuis en toegankelijke digitale diensten. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, stellen we voor het budget voor de inwonercontactafdeling te verhogen.

Moderne werkgever

Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025-2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario's uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.

In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen: een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers; het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB en een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Tot slot

Deze ontwerp-Begroting 2026 heeft een uitgesproken richting. We schetsen in deze Begroting onze ambities, prioriteiten en de vertaling daarvan in maatregelen. Ook kiezen we ervoor zoveel mogelijk succesvolle maatregelen te borgen voor de komende jaren. Met al deze inspanningen samen, zetten we een volgende stap naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdpijnen financiën

De hoofdpijnen van de financiën in deze Begroting laten zich het beste uitleggen door te laten zien welke ontwikkelingen zich in de tijd vanaf de Begroting 2025 in aanloop naar de Begroting 2026 hebben voorgedaan.

Van Begroting 2025 naar Perspectiefnota 2026-2029

Er lagen in de aanloop naar de Perspectiefnota diverse uitdagingen. Bovenop het in voorgaande begrotingen reeds verwerkte ravijn in het gemeentefonds, waardoor de inkomsten vanuit het Rijk vanaf 2026 sterk dalen, zien gemeenten ook dat er weinig tot geen ruimte is om (structurele) knelpunten te dekken dan wel ruimte te vinden voor nieuwe ambities. Tegelijkertijd was er geen zicht op verhoging van de rijksmiddelen in het gemeentefonds. Dit beeld zagen we ook in Arnhem. In aanloop naar de Perspectiefnota is bijgestuurd om dit financiële beeld behapbaar te maken. In de voorbereiding op de Perspectiefnota is om die reden een onderscheid gemaakt tussen de autonome ontwikkelingen en knelpunten met een vrij onvermijdelijk karakter enerzijds en anderzijds ambities en mogelijke knelpunten die veel meer voortkomen uit een wens om reeds ingezet beleid ook op de langere termijn voort te kunnen zetten.

Perspectiefnota 2026-2029

De financiële voorstellen uit de Perspectiefnota zorgden er gezamenlijk voor dat in de jaren 2026 en 2027 een structureel sluitende begroting zou kunnen ontstaan. In het laatste jaar 2029 zou in dat geval sprake zijn van een verwaarloosbaar structureel tekort. Daarbij bewoog de weerstandsfactor zich in een aantal jaren richting het in de verordening opgenomen uitgangspunt van 1,4. In de Perspectiefnota waren echter daarnaast ambities en knelpunten opgenomen, waarvoor het financiële beeld op dat moment geen ruimte bood. Aan de raad is gevraagd om aan te geven aan welke ambities en knelpunten prioriteit gegeven zou moeten worden als er in de aanloop naar de Begroting meer financiële ruimte zou ontstaan.

Van Perspectiefnota 2026-2029 naar Begroting 2026

Jaarlijks zorgt de meicirculaire voor belangrijke input voor de nieuwe begroting. De meicirculaire 2025 laat ten opzichte van voorgaande circulaire in alle jaren 2026-2029 een positiever beeld zien ten opzichte van het beeld uit de Perspectiefnota. Vanaf 2026 ontstaan structurele voordelen als gevolg van actualisatie van aantallen op de maatstaven en indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Op basis van het rapport van de commissie Van Ark zijn (voornamelijk incidentele) middelen aan de algemene uitkering toegevoegd voor de oplopende kosten van jeugdzorg. Ook werd Arnhem geholpen door uitstel van besluitvorming over beschermd wonen, waardoor de invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen opnieuw met een jaar is opgeschoven. Voor Arnhem levert dit direct financiële ruimte op.

Met deze incidentele en structurele ruimte vanuit de meicirculaire in het achterhoofd is bij de raadsbehandeling van de Perspectiefnota een groot aantal moties aangenomen waarin gevraagd is om in de Begroting 2026 prioriteit te geven aan bepaalde ambities en knelpunten. Deze moties zijn in het financieel beeld in deze Begroting verwerkt. Dit heeft ertoe geleid dat belangrijke ambities en knelpunten in het fysieke domein, het sociale domein maar ook de bedrijfsvoering in de voorliggende Begroting van dekking zijn voorzien.

Conclusies financieel beeld

Geconcludeerd kan worden dat er in deze Begroting 2026 een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd, waarbij ook een aantal financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben voorgedaan, in dit beeld meegenomen zijn. In alle jaren (behalve in 2028 met € 4 miljoen onttrekking voor structurele lasten) wordt namelijk een structureel sluitend beeld gerealiseerd. Door de huidige politieke onzekerheid als gevolg van de val van het kabinet, in combinatie met de toenemende financiële opgaven op het gebied van onderwijshuisvesting en beschermd wonen, verwachten we dat de beschikbare financiële ruimte in de komende jaren beperkt zal zijn. Om de mogelijke verdere stijging van tarieven en volumes in het zorgdomein op een goede wijze op te kunnen vangen is het essentieel dat gestart wordt met de transformatie van het sociaal domein. In deze Begroting zijn hiervoor de eerste middelen vrijgemaakt.

Over de jaren heen wordt per saldo toegevoegd aan de algemene reserve. De algemene reserve is het belangrijkste onderdeel voor het weerstandsvermogen en deze blijft daarmee op niveau. Dit zien we terug in de weerstandsfactor die in 2026 uitkomt op 1,5 en vervolgens in de jaren daarna stabiel blijft op 1,5 en in 2029 uitkomt op 1,4. Hiermee wordt meer dan voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening, welke aangeeft dat de weerstandsfactor niet lager dan 1,0 mag zijn en 1,4 het uitgangspunt is.

VNG begrotingsadvies

Het financieel beeld in deze Begroting 2026 voldoet tot slot ruimschoots aan het begrotingsadvies van de VNG, dat ten eerste adviseert dat de jaren 2026 en 2027 structureel sluitend moeten zijn. Dit hebben we gerealiseerd.

Daarnaast adviseert de VNG om de nog te verwachten middelen voor jeugd uit 2023 en 2024 van landelijk € 728 miljoen die mogelijk op Prinsjesdag 2025 aan gemeenten worden toegekend bij voorkeur te gebruiken om het jeugdstelsel te verbeteren (voor dekking kosten jeugd in 2026 en 2027 of voor de te realiseren besparingen in de toekomst). In deze Begroting 2026 hebben we nog niet gerekend met deze mogelijke middelen, vanwege de onzekerheid over de daadwerkelijke toekenning ervan.

Tot slot adviseert de VNG om voor de jaren 2028 en 2029 de baten en lasten jeugdhulp in balans te brengen met een 'stelpost Van Ark' waarbij er een realistische raming is gemaakt van de lasten voor jeugdhulp. Aangezien de provinciaal toezichthouder op voorhand aangegeven heeft niet akkoord te gaan met een dergelijke stelpost, hebben wij deze in de Begroting 2026 dan ook niet opgenomen. We zijn als Arnhem dus prudenter dan het begrotingsadvies van de VNG.

Reëel en structureel sluitende begroting

Het grootste deel van de inkomsten van Arnhem is afkomstig van het Rijk. Voor deze begroting is de beschikbare informatie gebruikt, onder andere de meicirculaire van het gemeentefonds, en zijn de verschillende inkomsten volgens de gebruikelijke methode geraamd. Daarbij is alle besluitvorming van de Perspectiefnota verwerkt. Daarnaast zijn geen algemene taakstellingen opgenomen om de begroting sluitend te maken, terwijl bij de uitgaven rekening is gehouden met onder andere de loon- en prijsontwikkeling. Hiermee zijn alle inkomsten en uitgaven in deze begroting realistisch opgenomen waarmee sprake is van een reëel evenwicht in deze begroting.

In aanvulling op de Perspectiefnota is in deze Begroting een aantal nieuwe ontwikkelingen meegenomen. Dit betreft de ruimte uit de meicirculaire (gemeentefonds en overige rijksontwikkelingen), een aantal beleidsontwikkelingen die financiële gevolgen hebben (verdeeld over de vier thema's duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem) en een actualisatie van de jaarlijkse bijstellingen (indexatie en kapitaallasten).

Het financiële beeld uit de Perspectiefnota samen met deze aanvullende financiële ontwikkelingen leidt dan ook tot het volgende totale beeld van de incidentele en structurele verrekeringen met de algemene reserve dat in deze begroting verwerkt is:

Financieel beeld 2026-2029	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Uitgangspositie Begroting 2025	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	-6.222	4.192	596	2.247
<i>Waarvan structureel</i>	4.542	2.409	-1.693	2.909
<i>Waarvan incidenteel</i>	-10.764	1.783	2.289	-663
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-4.612	2.532	-2.009	-3.350
<i>Waarvan structureel</i>	-3.154	-1.098	-3.597	-2.928
<i>Waarvan incidenteel</i>	-1.457	3.631	1.588	-422
Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	2026	2027	2028	2029
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan structureel</i>	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan incidenteel</i>	0	0	0	0
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841
<i>Waarvan structureel</i>	-3.863	-4.045	-5.093	-5.091

<i>Waarvan incidenteel</i>	-2.300	-15.800	-750	-750
Een GROEN Arnhem	549	-1.814	-1.813	-2.072
<i>Waarvan structureel</i>	-799	-989	-988	-1.247
<i>Waarvan incidenteel</i>	1.348	-825	-825	-825
Een KANSRIJK Arnhem	-9.881	-8.464	-7.889	-7.466
<i>Waarvan structureel</i>	-5.010	-6.530	-6.844	-6.821
<i>Waarvan incidenteel</i>	-4.870	-1.934	-1.045	-645
Een VERBONDEN Arnhem	-5.815	-5.420	-5.420	-5.709
<i>Waarvan structureel</i>	-5.555	-5.185	-5.185	-5.609
<i>Waarvan incidenteel</i>	-260	-235	-235	-100
Jaarlijkse bijstellingen	-1.500	-2.230	-2.161	-2.403
<i>Waarvan structureel</i>	-1.572	-2.180	-2.062	-2.403
<i>Waarvan incidenteel</i>	72	-51	-100	0
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	8.867	-2.635	-1.618	-2.300
<i>Waarvan structureel</i>	<i>14.877</i>	<i>16.209</i>	<i>1.337</i>	<i>20</i>
<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>-6.010</i>	<i>-18.844</i>	<i>-2.955</i>	<i>-2.320</i>
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2026	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
<i>Waarvan structureel</i>	<i>16.265</i>	<i>17.520</i>	<i>-3.953</i>	<i>2</i>
<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>-18.232</i>	<i>-13.431</i>	<i>922</i>	<i>-3.405</i>
Totaal Financieel beeld	0	0	0	0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2026 een bedrag van € 2,0 miljoen aan de algemene reserve wordt onttrokken. Dit bestaat echter uit een structurele toevoeging van € 16,3 miljoen en een incidentele onttrekking van € 18,3 miljoen. Dit betekent dat de begroting voor 2026 structureel sluitend is. In het jaar 2027 stijgt de structurele dotatie naar € 17,5 miljoen. In 2028 slaat dit om naar een structureel tekort van € 4,0 miljoen, dat uit de algemene reserve onttrokken kan worden, waarbij de weerstandsfactor in alle jaren boven het uitgangspunt blijft. Vanaf 2029 resteert een beperkt voordelig structureel saldo van € 2.000. In alle jaren behalve 2028 is dus sprake van een structureel sluitende begroting. Dit beeld is representatief voor de ontwikkeling van de gemeentelijke financiën voor de komende jaren, waarin het oorspronkelijke ravijnjaar enigszins gedempt is en opgeschoven is van 2026 naar 2028.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Jaarlijks worden gemeenten op een drietal momenten geïnformeerd over de actuele raming van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk en is een belangrijke bouwsteen van de gemeentelijke begroting. In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Hieronder wordt op deze onderdelen een verdere toelichting gegeven.

Volume accres en Loon Prijs Ontwikkeling (LPO) accres

Vanaf het jaar 2024 is de nieuwe financieringssysteem ingevoerd. Dit betekent een koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). In de Perspectiefnota 2026-2029 is het accres gebaseerd op de gegevens uit de Macro Economische Verkenningen (MEV), in de meicirculaire 2025 is het accres geactualiseerd en gebaseerd op de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Het volume accres wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het

bbp en is in de meicirculaire licht naar boven bijgesteld. Het accres voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) wordt gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product (pbbp) en is in alle jaren naar boven bijgesteld op basis van het CEP van maart 2025.

Demping ravijn

In de Voorjaarsnota (en dus meicirculaire) zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 te dempen. Dit bedrag betreft het deel dat is toe te rekenen aan de financiering jeugd binnen het gemeentefonds. De middelen in het gemeentefonds zijn vrij besteedbaar. De terugval van ongeveer € 2,4 miljard wordt in 2026 met € 400 miljoen gedempt, oplopend naar € 424 miljoen in 2030. Dan blijft dus nog ongeveer € 2 miljard ravijn in 2026 en de jaren daarna over.

Uitstel verdeelmodel Beschermd wonen

In mei is ook bekend gemaakt dat het nieuwe verdeelmodel voor Beschermd wonen en het bijbehorende woonplaatsbeginsel niet in 2026 worden ingevoerd. In 2026 blijven de centrumgemeenten daarmee het budget voor de regio ontvangen. Voor Arnhem betekent dit een structureel voordeel zoals in onderstaande tabel is opgenomen.

Middelen jeugdzorg in algemene uitkering

Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Daarmee sluit de financiering van de jeugdzorg vanaf 2025 aan op de feitelijke uitgaven in 2024. Voor de gemeenten blijft wel sprake van een taakstelling van landelijk € 414 miljoen, conform de desbetreffende aanbeveling van de commissie Van Ark om het tekort over 2023 en 2024 gelijkelijk over het rijk en gemeenten te verdelen.

Per 2028 wijzigt het financiële beeld. Het kabinet gaat ervan uit dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda dan hun beoogde effect zullen hebben. Daarnaast wil het kabinet inzetten op extra maatregelen om de kosten van het stelsel verder te beheersen. Er wordt een eigen bijdrage ingevoerd voor jeugdzorg per 1 januari 2028. De maatregel moet € 260 miljoen opleveren. Rijk en gemeenten gaan met de sector afspraken maken over hoe beter te sturen op trajectduur. Deze maatregel moet € 68 miljoen opleveren vanaf 2028. Voor deze beide kortingen op het gemeentefonds staat de provincie toe dat gemeenten dit budgettair neutraal in de begroting verwerken.

De besparingsopgave van de Hervormingsagenda is in prijs- en volumepeil 2019 ingeboekt. Er is vanaf 2028 een hogere besparing van € 507 miljoen te veronderstellen aangezien prijs en volume sinds 2019 zijn gestegen.

De VNG heeft serieuze vraagtekens geplaatst bij de haalbaarheid van de reeks zoals die nu vanaf 2028 is opgenomen. Het kabinet en de VNG hebben afgesproken de deskundigencommissie Van Ark te vragen om vervroegd in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak te doen over haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028.

In de Voorjaarsnota is nog geen sprake van compensatie met terugwerkende kracht van de (helft van de) tekorten over 2023 en 2024. Het kabinet heeft de VNG toegezegd de komende maanden naar ruimte te zoeken om gemeenten alsnog daarvoor te compenseren. Dit betreft in totaal een bedrag van € 728 miljoen. Mogelijk wordt dit toegekend in de septembercirculaire.

De middelen die voor Jeugdzorg worden toegevoegd aan de algemene uitkering, worden in het financieel beeld verrekend met de algemene middelen, omdat in de afgelopen begrotingen vanuit de algemene middelen de tekorten op jeugdzorg zijn gedekt.

Wijzigingen in taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen (DU's)

In de meicirculaire is een aantal nieuwe taakmutaties en DU's ontvangen en is een aantal wijzigingen doorgevoerd in bestaande DU's en IU's. Daar waar sprake is van (nieuwe) taken en/of een stijging van benodigde middelen om deze taken uit te voeren, vindt overheveling van de middelen uit het gemeentefonds naar de betreffende programma's plaats. In deel 3 van deze Begroting is nadere toelichting gegeven op deze wijzigingen.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht gegeven van de mutaties in het gemeentefonds die reeds in de Perspectiefnota waren opgenomen en de ontwikkelingen die aanvullend op de Perspectiefnota in deze Begroting 2025 zijn verwerkt.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Ontwikkelingen gemeentefonds sept.- en dec.circulaire	22.629	22.192	21.752	23.052	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen sept.- en dec.circulaire	-5.561	-4.979	-4.954	-4.991	S
<i>Gemeentefonds totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>17.068</i>	<i>17.214</i>	<i>16.798</i>	<i>18.060</i>	
Ontwikkelingen gemeentefonds meicirculaire	31.858	29.198	13.187	12.356	S
Uitstel Beschermd Wonen	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen meicirculaire	-5.089	-3.830	-14	1.690	S
<i>Gemeentefonds totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>31.678</i>	<i>35.138</i>	<i>21.509</i>	<i>21.191</i>	
Totaal ontwikkelingen gemeentefonds en overige ontwikkelingen	48.745	52.351	38.307	39.251	

Financiële koers van de beleidsontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen ten opzichte van de vorige begroting zijn onderverdeeld in de thema's Duurzaam Arnhem, Groen Arnhem, Kansrijk Arnhem en Verbonden Arnhem. Deze worden in de volgende paragrafen inzichtelijk gemaakt. Daarbij zijn in elke tabel, indien van toepassing, eerst de ontwikkelingen en besparingen zoals opgenomen in de Perspectiefnota benoemd. Deze zijn tekstueel niet opnieuw toegelicht.

Daaronder zijn de ontwikkelingen die zich na de Perspectiefnota hebben voorgedaan weergegeven, hierbij is wel een tekstuele toelichting opgenomen. In veel gevallen betreft dit de verwerking van een bij de Perspectiefnota aangenomen motie, dit is in de toelichting concreet zichtbaar gemaakt.

Bij elk thema is eerst een tabel opgenomen met beleidsontwikkelingen die gedekt worden door bestaande budgetten of reserves. Daarna is een tabel opgenomen met ontwikkelingen die gedekt worden vanuit de algemene middelen.

Een DUURZAAM Arnhem

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Bijdrage Platform Klimaatbesteding Arnhem	-100	-100	-100	-100	S
Dekking vanuit rioolheffing	100	100	100	100	S
Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede	-1.500	-500			I
Dekking vanuit BR Klimaat en energie	1.500	500			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid	-2.841	-2.841	-2.841	-2.841	S
Dekking Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid uit rijksmiddelen	2.841	2.841	2.841	2.841	S
Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)	-100	-150	-150	-100	I
Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting	100	150	150	100	I
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	0	0	0	0	

Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid

Met de langdurige duurzame opgave op het gebied van de energietransitie die voor ons ligt is het noodzakelijk om te investeren in capaciteit. Begin juni heeft de provincie aangegeven dat de CDOKE middelen vanuit het Rijk in de begroting structureel kunnen worden opgenomen. Het totaal beschikbare bedrag per jaar is € 2.841.026. Met deze middelen kan de bestending van de capaciteit, zowel intern als extern, gedekt worden. Vanaf 2030 bestaat het risico dat deze rijksmiddelen komen te vervallen, dit is meegenomen in het risicoprofiel.

Deze capaciteit wordt ingezet ten behoeve van het borgen van kennis en kunde op twee inhoudelijke nieuwe vakgebieden, te weten warmte en lokale energie concepten. Tegelijkertijd is er inzet nodig voor de lopende projecten en projecten die volgen uit het tweede deel van EvA, waarmee de Nemio doelen bereikt worden.

Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om de focus te leggen op een snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95) en in te zetten op acties die bijdragen aan het actieplan bestaande voorraad. In de BR Volkshuisvesting is nog incidenteel € 500.000 beschikbaar. We stellen daarom voor om dit de komende jaren te gebruiken voor de uitvoering van het actieplan bestaande voorraad.

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Indexatie DMP 2024 naar 2026	-12	-23	-34	-51	S
Subsidie Connectr (24M78)	-200	-200	-200	-200	I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-212</i>	<i>-223</i>	<i>-234</i>	<i>-251</i>	
Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)		-100	-300	-300	S
Accountmanager (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Circulariteit (25M97)	-500	-500	-500	-500	I
Electricity Week (25M97)	-50	-50	-50	-50	I
Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)	-200	-200	-200	-200	S
Detailhandelsbeleid (25M136)	-100	-100	-100	-100	S
Voortzetten beleid energietransitie (25M90)	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	S
Continuering Arnhemse aanpak energie armoede (25M91)			-850	-850	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) structureel	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel		-15.000			I
Verhuiscoach (25M122)	-25	-75	-75	-75	S
Steengoed benutten	-1.500	0	0	0	I
Deelvervoer	-356	-248	-248	-248	S
Schoon en emissieloos bouwen	-182	-322	-320	-318	S
Extra inspanning Biomassa Veolia	-50	-50			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	-6.375	-20.068	-6.078	-6.092	

Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem' (25M97) aangenomen. Afgelopen jaren zijn veel initiatieven op gebied van economie incidenteel gefinancierd. Op een aantal onderwerpen zien we dat dit langjarig/structureel investeringen behoeft. Het gaat dan over de structurele impulsen die we bieden voor de werklocaties zoals in Spoorzone Oost, waaronder de Nieuwe Haven maar ook de

werklocaties in andere delen van de stad. Daarnaast is blijvende inzet nodig op de energiesector om Arnhem zichtbaar en aantrekkelijk te laten blijven als energiestad. De motie roept hiertoe op. Voorgesteld wordt om voor Rijnpark & Het Broek (Spoorzone Arnhem-Oost) € 200.000 vanaf 2028 in te zetten en voor een kwaliteitsimpuls van de overige locaties € 100.000 vanaf 2027.

Accountmanager (25M97)

De motie 'Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem' vraagt ook om een accountmanager aan te trekken met focus op Arnhem energiestad om de uitvoering in goede banen te leiden en onze profilering op energie te versterken. In deze Begroting stellen we voor hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Circulariteit (25M97)

Daarnaast is de uitvoeringsagenda Circulaire economie vastgesteld zonder middelen waardoor er ieder jaar opnieuw gekeken moet worden naar de beschikbaarheid hiervan. Onderdeel van deze uitvoeringsagenda is de borging van circulair denken en doen bij ambtelijke afdelingen door versnelling, aanjagen en het beschikbaar stellen van onderzoeken. Ook zijn middelen nodig voor ondersteuning van circulaire initiatieven in de stad voor de verschillende vastgestelde sectoren, bijvoorbeeld textiel, reparatie en circulair ondernemen en voor het aanvullen van de circulaire subsidieregeling. Voorgesteld wordt om in totaal € 500.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor in te zetten.

Electricity Week (25M97)

In 2024 is de eerste Arnhem Electricity Week georganiseerd. Met dit evenement zetten we in op het vergroten van de internationale zichtbaarheid en aantrekkingskracht van het Arnhemse energy cluster richting bedrijven, professionals en talent. In het meerjarenplan van Connectr is opgenomen dat zij de lead nemen in de organisatie van deze week. Hoogtepunt van de week is de European Power Summit waarvoor drie hoogleraren van TU Delft, TU Eindhoven en Universiteit Twente de inhoud verzorgen. De grote Arnhemse spelers in het energy cluster zoals Tennet, Alliander, DNV, KEMA, IPKW en Arnheims Buiten financieren en participeren bij de organisatie. Deze partijen verlangen een financiële bijdrage en betrokkenheid van de gemeente. De Arnhem Electricity Week is daarmee ook het middel bij uitstek om de belangrijke spelers uit het energy cluster lokaal te betrekken en aan Arnhem te binden. Voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor € 50.000 in te zetten.

Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)

Op basis van motie "Belang creatieve sector voor innovatie" (21M263) bij de vaststelling van de Economische Agenda is het programma Creatief X Energie opgezet wat in 2024 gestart is. In april 2025 werd bekend dat gemeente Arnhem samen met een consortium van creatieve en energiepartijen, waaronder Verenigd Creatief ander en Connectr, ontstaan vanuit de samenwerking creatief x energie een Europese subsidie van € 6 miljoen vanuit het EU Urban Initiative heeft binnengehaald. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. We hebben deze subsidie toegewezen gekregen doordat we met onze innovatieve aanpak met sociale en technische aanpak een voorbeeld kunnen zijn in Europa. Hiermee is de investering in dit programma die tot dusverre is gedaan vanuit ons ruimschoots terugverdiend. We staan aan het begin om deze samenwerking te versterken en met meer partijen uit te bouwen. De ervaring leert ook dat deze verbanden niet zomaar tot stand komen en de wisselwerking zonder blijvende inzet niet gegarandeerd is. We stellen voor om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 100.000 in te zetten.

Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)

De Nieuwe Haven is vanwege haar unieke functie in de stad belangrijk voor de economie van de stad. Het gaat de komende jaren een steeds nadrukkelijker rol spelen in de ambities op het gebied van energietransitie en de ontwikkeling van de (innovatieve) Maritieme Maakindustrie. De afgelopen twee jaar zijn in samenwerking met ondernemers, StAB en IPKW, stappen gezet in de uitvoering van het visie- en implementatieplan. Er is onder andere een kwartiermaker gestart die de ontwikkeling gaat versnellen. Om de komende jaren, samen met de benoemde partijen, doelen te realiseren is continuïteit van de gezamenlijke en gemeentelijke inzet nodig. Zonder deze middelen zal de benodigde uitvoeringskracht zeer beperkt worden en zal de ingezette koers minder daadkrachtig vervolgd kunnen worden, bijvoorbeeld voor de realisatie van het Innovatief Maritiem Service Centrum Oost. Om die reden stellen we voor vanaf 2026 structureel € 200.000 beschikbaar te stellen.

Detailhandelsbeleid (25M136)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra' (25M136) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele dekking voor de stimuleringsregeling voor het versterken,

verbreden en vernieuwen van wijkwinkelcentra, waar de aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra (die op dit moment in ontwikkeling is) een onderdeel van wordt. De stimuleringsregeling is erop gericht lokale samenwerking te bevorderen en initiatieven vanuit de markt op te wekken die bijdragen aan het realiseren van de doelen van het detailhandelsbeleid. Om daadwerkelijk impact te maken en alle (winkel)centra de kans te bieden deel te laten nemen is budget nodig. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel vanaf 2026 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Voortzetten beleid energietransitie (25M90)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Investeren in de energietransitie' (25M90) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting voor 2026 eenmalig het klimaatfonds aan te vullen voor bijvoorbeeld het wegnemen van onrendabele toppen in de energietransitie en om in de begroting vanaf 2026 structurele middelen op te nemen die nodig zijn voor het initiëren en co financieren van de energietransitie, zoals bijvoorbeeld warmtenetten, lokale opslag en het opzetten van een resolverend fonds voor investeringen.

Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren (2025 – 2040) voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. De meeste investeringen en financieringen zullen worden gedaan door de rijksoverheid, bedrijven, banken en andere vermogensbeheerders. Om deze financiers naar de Arnhemse projecten te leiden is cofinanciering van de gemeente noodzakelijk. Om vanuit de gemeente bij te dragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten, zijn structurele middelen nodig. Met deze middelen kan de versnelling van de energietransitie worden geborgd. Met name voor de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld.

Energieprojecten die we nu al voorzien voor de periode 2026-2028, zijn onder andere energiesysteem bestuurskwartier (o.a. Stadhuis en Stadstheater), warmtenet Elderveld, energiesysteem Presikhaaf/HAN/Velp zuid, energiesysteem Geitenkamp, ontwikkeling warmtenet Malburgen Oost, energiesysteem Rijnpark, energiesysteem Heijenoordseweg en energyhub IJsseloord I. Voorgesteld wordt om vanaf 2026 structureel € 2 miljoen in te zetten om het beleid op energietransitie voort te zetten.

Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede (25M91)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voorzetten Arnhemse aanpak energie-armoede' (25M91) aangenomen. De motie vraagt om de Arnhemse aanpak energiearmoede voort te zetten en deze op het niveau zoals voorzien voor 2026 voor de toekomst structureel te dekken. Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Tot en met 2025 ondersteunen we 7.500 individuele huishoudens met een energiecoach en/of buurtklusser. Bovendien bouwen we mee aan verbonden en kansrijke wijken. Met de aanvullende inzet uit de Perspectiefnota ondersteunen we nog eens 1.500 individuele huishoudens. We weten dat we daarmee nog niet alle huishoudens in energiearmoede hebben ondersteund. Bovendien is de kans groot dat deze groep groeit, blijkt uit onderzoek van TNO. We bereiken steeds meer huishoudens in een zeer kwetsbare situatie, juist doordat we nu al een langere periode bezig zijn. We komen steeds dieper in de haarvaten van de wijk en hebben vertrouwen opgebouwd. Met structurele middelen kunnen we verder bouwen. Met structurele middelen, bieden wij aan onze uitvoeringspartners meer zekerheid. Zo kunnen ook zij hun organisaties efficiënter inrichten en meer doen met de beschikbare middelen. Bovendien blijft kennis en ervaring behouden. Vanaf 2028 is jaarlijks € 850.000 nodig om de aanpak te continueren. Voorgesteld wordt deze middelen ter beschikking te stellen.

Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om de ambitie van de stedelijke ontwikkeling door te zetten. Concreet is gevraagd om prioriteit te geven aan het mogelijk maken van Rijnpark fase 2 en daarmee het vereenvoudigen van eventueel noodzakelijke bedrijfsverplaatsingen uit Rijnpark fase 1. Om de ontwikkeling van Rijnpark fase 2 mogelijk te maken is de gemeente intensief in gesprek met het Rijk en de Provincie. Een substantieel deel van de vereiste middelen ter dekking van de onrendabele top en voor gemeentelijke investeringen zal daarbij (al dan niet als cofinanciering van bijdragen van andere overheden) door de gemeente zelf moeten worden opgebracht. Daarbij zal rekening moeten worden gehouden met een stijging van het risicoprofiel en daarmee een toename van het vereiste weerstandsvermogen. Om een eerste serieuze stap te zetten in het doorzetten van de stedelijke ontwikkeling, stellen we voor om vanaf 2026 een structureel budget van € 1 miljoen en in 2027 een incidenteel budget van € 15 miljoen ter beschikking te stellen.

Verhuiscoach (25M122)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voortzetting financiering verhuiscoach voor een goede doorstroming' (25M122) aangenomen, die vraagt om prioriteit te geven aan structurele financiering van de verhuiscoach na september 2026. Om ouderen te helpen bij het vinden van een passende woning, is de afgelopen jaren een verhuiscoach ingezet. Tot en met 2026 is incidenteel geld beschikbaar om dit te continueren. Vanwege de

toenemende vergrijzing en we willen zorgen dat ouderen in hun eigen omgeving oud kunnen worden, willen we de inzet van de verhuiscoach borgen. We stellen voor om in 2026 € 25.000 in te zetten (als aanvulling op het reeds beschikbare budget) en dit te verhogen naar € 75.000 vanaf 2027.

Steengoed Benutten

Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Door de brand hebben vijf bewoners geen woning meer en kunnen zes ondernemers niet ondernemen. De impact voor al deze getroffen en ook voor omwonenden en aangrenzende ondernemers is groot. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad. Gezien de aanleiding en aard van het project zijn in 2025 kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Wij zijn in gesprek met de provincie over een mogelijke bijdrage. Normaal is dit de regeling toekomstbestendig erfgoed bij Steengoed Benutten. Voorkomen moet worden dat de sloop dan wel herbouw/renovatie stil komt te liggen. Hierbij kan sprake zijn van een mogelijke provinciale bijdrage van € 1 à € 1,5 miljoen (uitgangspunt is daarbij ook 50% cofinanciering). Om die reden wordt voorgesteld in 2026 eenmalig € 1,5 miljoen hiervoor in te zetten.

Deelvervoer

Door elektrisch deelvervoer aan te bieden, wordt een duurzaam alternatief gegeven voor het verminderen van autogebruik in Arnhem. In 2024 is de uitgifte gestart van vergunningen voor een aantal aanbieders van deelvervoer in Arnhem. Met de kennis die we sindsdien hebben opgedaan, zijn we tot de conclusie gekomen dat we de kleinere hubs zelf moeten aanleggen met onze eigen middelen (wijkhubs, microhubs) en de grotere mobiliteitshubs, zoals Gelredome, carpoolplaats Apeldoornseweg en de stations hubs, gerealiseerd gaan worden in een grotere context (gebiedsontwikkeling) en dat daarvoor een deelvervoermakelaar nodig is. Het deelvervoer zal via een concessie gestimuleerd moeten worden en daarvoor zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt om voor de aanleg van kleinere mobiliteitshubs, het beheer en onderhoud van de hubs en de concessie (jaarlijkse bijdrage voor deelvervoer) en voor de aanleg, exploitatie én integratie van deelvervoer bij de ontwikkeling van grotere mobiliteitshubs vanaf 2026 structureel budget in te zetten. Het betreft € 356.000 in 2026 en € 248.000 vanaf 2027. De formatieve inzet hierin kan gecombineerd worden met de inzet voor laadpleinen.

Schoon en emissieloos bouwen

Eind 2024 is de Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen 2024 vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat tegen 2030 een groot deel van het in te zetten materieel bij wegenbouw zero emissie moet zijn. In de routekaart is opgenomen dat de gemeente Arnhem zelf verantwoordelijk is voor het voorzien in voldoende laadmogelijkheden voor de aannemers. Om vast te stellen welke voorzieningen nodig zijn, is de Laadvisie opgesteld. Hierin is vastgelegd wat er nodig is aan laadvoorzieningen voor wegenbouwmachines. Omdat deze voorzieningen ook gebruikt moeten kunnen worden voor andere gebruikers, vooral vanwege een hogere opbrengst, is ook gekeken naar gebruik door vrachtverkeer (vanwege onze zero emissie zone, maar ook transitverkeer). De benodigde investering bestaat uit de kosten voor de aanleg van twee vaste locaties van € 447.000 per laadplein. Daarnaast is voor de uitvoering van de Laadvisie een investering nodig in mobiele laadpunten die aan de trolleyinfrastructuur gekoppeld kunnen worden (per mobiele lader € 38.250 (8 stuks)). In totaal is een investering benodigd van € 1,2 miljoen. Voor beheer en onderhoud is structureel € 182.483 benodigd. Voorgesteld wordt om dit ter beschikking te stellen.

Extra inspanning Biomassa Veolia

De raad heeft zich eerder uitgesproken over de onwenselijkheid van de biomassacentrale. Als gemeente zijn wij echter niet het bevoegd gezag en direct aan zet. Desondanks nemen we als gemeente het initiatief om onderzoek te doen naar een alternatieve energiebron voor biomassa. Omdat financiële middelen om een andere energiebron te implementeren ontbreken, kiezen we voor een traject waarin we onderzoeken of we kunnen komen tot een overtuigend verhaal (c.q. businesscase) voor een alternatieve energiebron. We treden hier gezamenlijk in op met onze stakeholders (Veolia, Provincie Gelderland en Rijksoverheid/RVO) en betrekken daar waar mogelijk ook subsidiemogelijkheden. We stellen voor om hiervoor in 2026 en 2027 € 50.000 in te zetten.

Een GROEN Arnhem

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Begroten bestedingsplan transitie Omgevingswet	-298	-206	-214	-222	I
Verlenging Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven	-180				I
Dekking vanuit rioolheffing	180				I
Betaalbaarheid en versnelling woningbouw	-350				I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	350				I
Bestaande woningvoorraad	-200	-100	-100		I
Algemeen woonbeleid	-63	-63	-63	-3	I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	263	163	163	3	I
Investeringskrediet Stadsoase			-32	-32	S
Dekking vanuit BR Klimaatadaptatiefonds	580				I
Investeringskrediet Bomenplan			-23	-23	S
Dekking vanuit middelen bomenplan			23	23	S
Verkabelen hoogspanningskabels (structureel)				-72	S
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting					I
Voortzetting Wijkgroenagenda's		250			I
Dekking vanuit Klimaatadaptatiefonds		-250			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	282	-206	-246	-327	
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	0	0	0	0	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	282	-206	-246	-327	

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Versnellen vervanging gelijkrichters	-84	-148	-211	-275	S
Adviescommissie Omgevingskwaliteit	-65	-65	-65	-65	S
Woonwagendstandplaatsen	-3.100				I
Wijkonderhoud		-3.220	-3.220	-3.220	S
Aanpak Invasieve Exoten	-210	-160	-160	-100	S
Dekking Aanpak Invasieve Exoten	50				I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	-3.409	-3.593	-3.656	-3.660	
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	-50	-50	-50	-50	S
Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)	-90	-90	-90	-90	S
Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	-300				I
Dekking Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	200				I
Groene Boa	-80				I
Toegankelijke hoofdlooproutes	-59	-59	-58	-57	S

Laadpleinen	-172				I
Funderingsproblematiek	-100	-325	-325	-325	I
Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost	-500	-500	-500	-500	I
Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet		-190	-190	-450	S
Dekking Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet	2.300				I
Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	-455				I
Dekking Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	455				I
Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda	-600	-600	-600	-600	S
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	549	-1.814	-1.813	-2.072	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	-2.860	-5.406	-5.469	-5.732	

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Intensivering Beheersing Rattenpopulatie' (25M124) aangenomen, Waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan intensivering van de huidige diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie. De zichtbare aanwezigheid van de rat in het stadsbeeld wordt steeds meer ervaren als een probleem. We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak voor de beheersing hiervan uitwerken en borgen: versterking van onze IPM-methode (Integrated Pest Management) door (wijkgerichte) activering van externe stakeholders, zoals woningbouwcorporaties en bewoners. Voor het uitwerken en uitvoeren van deze methode is vanaf 2026 een bedrag van € 50.000 noodzakelijk, waarvan we voorstellen dit te dekken.

Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud' (25M142) aangenomen. Deze motie vraagt om een voorstel om de budgetten voor groenonderhoud mee te laten groeien met de hoeveelheid groen in de gemeente. Daarbij ook rekening te houden met eventuele kosten voor het inwinnen en doen doorsijpelen van ecologische kennis over de meest natuur inclusieve vormen van groenonderhoud in de stad. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. Om deze doelen te realiseren is het nodig om kennis en capaciteit binnen onze organisatie te versterken. Ecologisch beheer is complexer en vraagt om specifieke expertise. Om het groen op een natuurvriendelijke en biodiversiteitsbevorderende manier te onderhouden, zullen we dus niet alleen méér moeten doen, maar dat ook op een andere manier moeten organiseren. Het nemen van maatregelen voor verdere ontwikkeling van de biodiversiteit vereist maatwerk en kennis in de uitvoering, dit leidt tot meerkosten. Daarnaast vinden we communicatie en voorlichting richting de inwoners belangrijk zodat zij ecologisch beheer accepteren en omarmen. In deze Begroting wordt een structurele uitbreiding vanaf 2026 voorgesteld om het huidig ingezette ecologisch beheer goed uit te kunnen voeren. Dit gaat om een budget van € 90.000. Een voorstel om de budgetten aan te passen aan de nieuwe eisen van het ecologisch beheer wordt nader uitgewerkt voor de nieuwe raadsperiode.

Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte

Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van het te kiezen scenario en dit vraagt eerst een politiek oordeel hierover. Voor nu gaan we uit van een benodigd projectbudget van € 300.000 in 2026. Op basis van een eerste analyse kan er een bedrag van € 200.000 betrokken worden bij de afvalstoffenheffing.

We onderzoeken verder welk deel van deze kosten we precies kunnen betrekken bij de afvalstoffenheffing 2026. Afvalinzameling is een wettelijke zorgtaak van de gemeente. Vanuit de wettelijke plicht zullen wij als organisatie dit traject voor in ieder geval afval moeten doorlopen, omdat onze huidige dienstverlener aangegeven heeft te stoppen en het continueren van het huidige model waarbij deze taken aanbesteed worden niet langer mogelijk lijkt. Voorgesteld wordt in 2026 het ontbrekende budget van € 100.000 te dekken.

Groene Boa

Door groei van de stad en intensiever gebruik van de bestaande ruimte, wordt ook de druk op onze natuur (bossen/parken) als vanzelf groter en is het zaak de precare balans tussen mens en dier/natuur te bewaken. De

groene BOA's zijn een essentiële schakel in het behoud en handhaven van de leefbaarheid en veiligheid van onze bossen en parken, ze houden toezicht, zijn gastheer en treden corrigerend op. Ze zijn niet randvoorwaardelijk voor de opgaves op zichzelf, maar mede een noodzakelijk gevolg van de groei die onze stad gaat doormaken. De dekking voor de huidige groene BOA is incidenteel in de begroting opgenomen tot en met 2025. Het voorstel is om in 2026 nog eens € 80.000 op te nemen ter dekking van deze functie.

Toegankelijke hoofdlooproutes

In de Begroting 2023 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een goede start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes moeten we echter ook de conclusie trekken dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen, aanvullende wensen naar aanleiding van de schouw door APCG, het aanpassen en aantakken van bushaltes en het meenemen van kansen voor vergroenen. De totale kosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en € 200.000, in totaal dus € 260.000. Hierdoor moet dus nog € 940.000 worden geïnvesteerd, waaruit kapitaallasten van circa € 60.000 vanaf 2026 voortvloeien. Deze kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Laadpleinen

Voor het laden door bewoners en bezoekers van Arnhem wordt, naast de uitvoering van de concessie met Vattenfall waarbij op aanvraag laadpalen worden geplaatst, per wijk een uitvraag gedaan voor het realiseren van laadpleinen. We kiezen voor laadpleinen, omdat we vooruitlopend op de vraag voldoende laadvoorzieningen willen plaatsen en omdat we laadpleinen goed kunnen inpassen in de openbare ruimte. Bij laadpleinen worden geen parkeerplaatsen gereserveerd. De locaties voor laadpleinen zijn al afgestemd met de wijken. Voor de realisatie van deze voorzieningen is incidenteel € 172.000 benodigd voor het afdekken van de onrendabele top voor marktpartijen en is structureel budget benodigd voor de inzet van een projectleider en de uitvoering en het contractbeheer. Voorgesteld wordt in 2026 het incidentele knelpunt te dekken. De structurele inzet is bij het onderwerp Deelvervoer opgenomen.

Funderingsproblematiek

Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Alhoewel de verantwoordelijkheid voor de funderingsproblematiek formeel niet bij de gemeente ligt, maar bij woningeigenaren zelf, is afgesproken dat de gemeente een bepaalde mate van ondersteuning biedt. Hiervoor is in 2024 een plan van aanpak opgesteld. Voor de uitvoering van deze aanpak in 2025 en 2026 is totaal € 800.000 beschikbaar vanuit het Ontwikkelingsplan Malburgen. Dit budget is na 2026 uitgeput.

Voorgesteld wordt in 2026 €100.000 extra beschikbaar te stellen voor het verbreden van het funderingsloket naar een loket voor zowel funderingsproblemen als klimaatschade. Voor 2027-2029 wordt in de begroting in totaal jaarlijks € 325.000 voorgesteld voor de uitvoering van de aanpak funderingsproblematiek (subsidieregeling, monitoring en loket) en klimaatschade (in de vorm van een klimaatschadeloket). Door dit bij een loket onder te brengen, kan efficiënt worden gewerkt en tijdig gesignaleerd welk type schade er is om zo de eigenaren het juiste advies te geven en op weg te helpen bij het aanpakken van deze problematiek.

Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost

In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost.

De visie Arnhemse Kost zet in op vier speerpunten: stadslandbouw, natuur inclusieve landbouw, de eiwittransitie en duurzame consumptie. Om invulling te geven aan een goede uitvoering van deze speerpunten wordt voorgesteld vanaf 2026 aanvullend een incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar te stellen voor de duur van 4 jaar. Dit budget wordt onder meer ingezet om duurzame stadslandbouw te stimuleren en agrariërs te faciliteren in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Park Beekdal op de Paasberg

Enkele jaren geleden hebben bewoners het initiatief genomen om een visie op te stellen waarin het beekdal Paasberg wordt getransformeerd naar een park. Op dit moment is een groot deel van het beekdal besloten en wordt het alleen gebruikt door sportclubs en scholen. Het is erg versnipperd waardoor de potentiële kwaliteit van het beekdal niet uit de verf komt. Omdat de stad heter wordt, er steeds vaker wateroverlast is en omdat de natuur

wel wat hulp kan gebruiken, willen we park Beekdal op de Paasberg omvormen naar een openbaar toegankelijk groen (sport)park. Daarnaast zal het gebied een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Aanleg van het park zal er verder toe bijdragen dat de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad vermindert.

In 2019 is de raad geïnformeerd over het bewonersinitiatief voor het beekdal en zijn er toezeggingen gedaan om samen met de huidige gebruikers een analyse te maken van het gebied. In 2021 is in een raadsbrief opnieuw gerapporteerd over de voortgang. Afgelopen jaar is met de betrokken stakeholders in het gebied gewerkt aan een plan waarbij de huidige gebruikers van het gebied zijn betrokken bij het ontwikkelen van de visie. Omdat we met de huidige gebruikers afspraken willen maken is het nodig om dit jaar zicht te hebben op de benodigde financiële dekking.

De totale kosten van realisatie worden geschat op ruim € 12 miljoen. Het is op dit moment niet mogelijk om het totaal benodigde bedrag van € 12 miljoen vrij te spelen. Wel is het mogelijk om een eerste stap te zetten in de realisatie van het project. Deze eerste stap omvat het aanleggen van kunstgrasvelden waarmee ruimte vrij gespeeld wordt om (een deel van) het park aan te leggen.

We stellen voor een investeringskrediet van in totaal € 5,2 miljoen in 2026 voor het project park Beekdal op de Paasberg beschikbaar te stellen en dit te dekken door het incidenteel beschikbaar stellen in 2026 van in totaal € 2,3 miljoen (€ 1 miljoen uit het Klimaatadaptatiefonds, € 1 miljoen vanuit de beschikbaar gestelde middelen Arnhem Oost, indien een passend voorstel wordt ingediend en hier binnen de governance van het nationaal programma besluitvorming op plaatsvindt, en € 250.000 nog te werven subsidie) en deze toe te voegen aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten en het krediet van € 2,9 miljoen met de daaruit vloeiende structurele oplopende reeks kapitaallasten voor een bedrag van € 105.000 vanaf 2027 naar € 250.000 in 2029 ten laste van de algemene middelen te brengen.

Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda

De openbare ruimte in de binnenstad is een belangrijke plek die we samen delen en waar we elkaar ontmoeten. Het gebruik van deze ruimte verandert. Er is meer behoefte aan aantrekkelijke ruimtes om te verblijven en ontmoeten. We willen een openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Om de toekomstige openbare ruimte in de binnenstad vorm te geven is een visie op de openbare ruimte en koele netwerk in de binnenstad opgesteld met bijbehorende ontwerp – en inrichtingskaders en een uitvoeringsagenda.

In de uitvoeringsagenda wordt een onderscheid gemaakt in tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar), korte termijn (2-5 jaar) projecten en beeldbepalende lange termijn opgaven waarvoor nog geen financiële middelen voorhanden zijn. Voor de uitvoering van de tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar) en korte termijn (2-5 jaar) projecten uit de uitvoeringsagenda zijn bestaande budgetten vanuit verschillende programma's beschikbaar. Middels de reguliere P&C-cyclus worden individuele projecten in deze jaren begroot en verantwoord. Voor de beeldbepalende opgaven voor de langere termijn is zeer globaal een eerste inschatting van de kosten in beeld gebracht. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor een bedrag van € 600.000 ter beschikking te stellen.

Een KANSRIJK Arnhem

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Investering tijdelijke gymzaal Fluitekruid	-3	-3	-3	-3	S
Dekking vanuit BR Onderwijs	3	3	3	3	S
Herverdeling middelen Schoolmoestuinen	-95	-330			I
Voortzetten Regeling Burgerkracht	-64				I
Dekking vanuit BR Burgerinitiatieven sociaal domein	64				I
Preventieve hulp ter voorkoming van erger (Z&V)	-120	-120	-120		I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar	120	120	120		I
Aanpak seksuele intimidatie		-184	-184	-184	I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar		184	184	184	I
Opvang stijgend aantal meldingen Veilig Thuis	-200	-200	-200		I
Dekking vanuit BR Beschermd en weerbaar	200	200	200		I
Kinderkamp 11	-29	-28	-28	-28	S

Dekking vanuit huurinkomsten	16	15	15	15 S
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-108</i>	<i>-343</i>	<i>-13</i>	<i>-13</i>
Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido	-27	-27	-27	-26 S
Dekking Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido uit IHP	27	27	27	26 S
Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij	-33	-33	-32	-32 S
Dekking nadeel aanbesteding investering De Brouwerij uit IHP	33	33	32	32 S
Afronding SUVIS-projecten Flores	-9	-9	-9	-9 S
Dekking afronding SUVIS-projecten Flores uit IHP	9	9	9	9 S
Opvang Vluchtelingen		-1.000	-1.000	-1.000 S
Dekking opvang Vluchtelingen uit middelen COA		1.000	1.000	1.000 S
Programma-budget transformatie sociaal domein (25M113)	-1.000	-1.000		I
Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)	-1.200			I
MO en BW (25M87) - Beschutte opvang	-626	-626	-626	-626 I
MO en BW (25M87) - Jongerenopvang MO	-300	-300	-300	-300 I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - 22-uurs opvang	-350	-350	-350	-350 I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - Maatwerk tijdens opvang	-100	-100	-100	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - straatcoaches en outreach GGD 2026	-165			I
MO en BW (25M87) - Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW	-200	-200	-200	-200 I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - EU burgers	-425	0	0	0 I
Financiële vleugels	-200			I
Steunfonds studenten vanaf 18 jaar	-20			I
Subsidie City at home	-85			I
Aanpassen SMI en BSO+	-150	-150		I
Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)	-250	-250		I
Uitvoering ouderenbeleid (25M120)	-250	-250		I
Verbinding sociaal domein - GGZ	-100	-100		I
Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen	-500	-500	-500	-500 I
Wijknetwerken	-300			I
Borging preventieve bemoeizorg	-100	-100		I
Gezondheidsplein Rijnstate	-80			I
VAB (Vanuit Autisme Bekeken)	-300			I
Borging Wijk GGD		-300		I
KansenMakers	-40			I
Aan de Bak Garantie	-50			I
Dekking uit BR Wmo en jeugd	5.946	4.902	2.176	1.976 I
Dekking uit BR Jeugdfonds en BR Transformatie zorgbudgetten	890			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	45	676	100	0
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	-63	333	87	-13

Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido

Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk voor de aanschaf van een batterijsysteem als oplossing voor netcongestie. De bouw van de school is in volle gang, het batterijsysteem is in 2025 aangeschaft om de bouwplanning niet uit te laten lopen en om aanvullende kosten te voorkomen. De investering is geraamd op € 413.000. Er is perspectief op dekking binnen het project als gevolg van een aanbestedingsvoordeel, maar gelet op mogelijke onvoorziene uitgaven in de verdere uitvoering is hierover pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Naar verwachting levert het schoolbestuur ook een eigen bijdrage omdat er een exploitatievoordeel wordt verwacht uit het gebruik van het batterijsysteem (t.a.v. energiekosten). Hierover is echter ook pas na één jaar ingebruikname voldoende zekerheid. Zodoende worden de meerkosten vooralsnog volledig gedekt door de gemeente, aangezien de investeringen in installaties bij de normale investeringsuitgaven voor onderwijshuisvesting horen. Dekking voor het investeringsbedrag komt daarom vooralsnog vanuit het budget van het IHP-onderwijs.

Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij

Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Eerder werd de totaal benodigde investering geraamd op € 4 miljoen. De aanbesteding heeft geleid tot een overschrijding van het budget met circa € 500.000. In het vervolg van het project wordt onderzocht of het mogelijk is om op onderdelen te besparen. Het realiseren van de semipermanente huisvesting voor het Olympus College is essentieel om uiteindelijk De Brouwerij vso naar Arnhem te kunnen verhuizen. Er is geen alternatief voorhanden. De totaal benodigde investering voor het project wordt nu geraamd op € 4,5 miljoen. Voorgesteld wordt het investeringskrediet voor De Brouwerij met € 500.000 te verhogen en de hogere kapitaallasten die hieruit voortvloeien te dekken uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores

Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling tot februari volgend jaar. Voorgesteld wordt om de overschrijding naar rato van eerdere inbreng te dragen door gemeente en het schoolbestuur. Op een bedrag van totaal € 350.000 is dat voor de gemeente een bijdrage van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeit. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen. Voorgesteld wordt een aanvullende investering in 2025 van € 225.000 ter afronding van SUVIS-projecten bij Flores scholen en de structurele lasten daarvan te dekken uit de middelen voor onderwijshuisvesting.

Opvang Vluchtelingen

In 2024 heeft de Gemeente Arnhem met Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) afspraken gemaakt over samenwerking met betrekking tot de opvang van vluchtelingen, voor een periode van dertig jaar. COA realiseert in Arnhem 1700 vaste, en dus toekomstbestendige opvangplekken, voor vluchtelingen. Als het nodig is en de stad dat aan kan, dan kunnen daar ook tijdelijk extra opvangplekken bij komen. Arnhem doet op deze manier meer dan op grond van de spreidingswet wordt gevraagd. Binnen de overeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de kwaliteit van de opvang, de integratie van vluchtelingen in de samenleving en ondersteuning voor hun participatie en inburgering. Samen zorgen we ervoor dat iedereen die opgevangen wordt vanaf dag één kan meedoen in de samenleving, met onder meer taal, werk, sport, cultuur en gezondheid. De gemeente neemt hierin de regie. Om dat te kunnen doen ontvangt de gemeente Arnhem van COA tot en met 2026 een bedrag van € 1 miljoen per jaar. Uitgangspunt is dat na die tijd jaarlijks minimaal dit bedrag uitgekeerd wordt aan Arnhem op grond van de Spreidingswet. Indien deze regeling wijzigt ten nadele van de gemeente Arnhem (bijvoorbeeld door intrekken van de Spreidingswet), dan zal de financiering door COA doorlopen voor het bedrag ter hoogte van het nadeel, met een jaarlijks maximum van € 1 miljoen (prijspeil 2024).

Knelpunten sociaal domein vanuit reserves Wmo en jeugd, Jeugdfonds en Transformatie zorgbudgetten

Van alle onderstaande knelpunten wordt voorgesteld deze te dekken uit de bestemmingsreserve WMO en jeugd, bestemmingsreserve Jeugdfonds en bestemmingsreserve Transformatie zorgbudgetten. In de Perspectiefnota is aangegeven dat € 15 miljoen uit de BR Wmo en jeugd beschikbaar gesteld kan worden voor de transformatie van het sociaal domein. Na deze onttrekking resteren vrijwel enkel nog middelen in de reserve die bedoeld zijn om de effecten van de mogelijke invoering van een nieuw verdeelmodel en de doordecentralisatie beschermd wonen te dekken. Zowel de BR Jeugdfonds als de BR Transformatie zorgbudgetten heeft een transformatief doel. Daarom wordt voorgesteld deze reserves in te zetten voor de transformatie van het sociaal domein. Na de voorgestelde onttrekkingen van in totaal € 890.000 zijn beide reserves leeg.

Programmabudget transformatie sociaal domein (25M113)

Het programmabudget is het budget wat benodigd is voor de coördinatie en bemensing van de transformatie van het sociaal domein. Het betreffen hierbij voor het overgrote deel interne kosten bij ons als gemeente. Het gaat hierbij onder andere om de kosten voor projectleiders/ambtelijk trekkers per hoofdgave, data en monitoring, communicatie en verandermanagement, externe onderzoeken (doorlichtingen, adviezen, dwarskijksessies), sociaal strateeg en regisseur voor verbinding sociaal/fysiek/wonen-zorg. Voorgesteld wordt zowel in 2026 als in 2027 hiervoor € 1 miljoen in te zetten.

Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)

De voorinvesteringen betreffen het budget wat benodigd is om buiten onze eigen organisatie de transformatie door te kunnen voeren. Hierbij lopen de kosten grotendeels voor de baten uit. Te denken valt hierbij aan het versterken van preventie, het samenwerken tussen onderwijs en jeugdhulp, het verder aansluiten van de sociale basis, het versterken van de lokale toegang, het breder inzetten op de doorbraakaanpak, het breder uitrollen van de wijknetwerken, etc. Om deze investeringen te laten renderen is er ook voldoende aandacht nodig om de betrokken maatschappelijke organisaties te begeleiden bij de benodigde veranderingen. Ook voor het begeleiden van de benodigde veranderingen bij externe partners zijn middelen noodzakelijk. We stellen voor om in 2026 hiervoor incidenteel € 1,2 miljoen ter beschikking te stellen.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)

In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom.

Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaarder wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. Om die reden stellen we voor:

- *Beschutte opvang*
Sinds 2023 zijn er 8 plaatsen Beschutte Opvang op de opvangvoorziening Remisestraat. Deze opvangplekken zijn voor dak- en thuisloze cliënten die niet in beeld komen of blijven binnen het reguliere aanbod van beschermd wonen en de Maatschappelijke Opvang van IrisZorg. Het gaat om een groep zorgmijdende cliënten met vaak chronische en complexe verslaving- en psychiatrische problematiek en/of verstandelijke beperkingen. De belangrijkste focus van beschutte opvang ligt op het bieden van veilige huisvesting en het onderhouden van contact met de cliënten. Vanuit deze basis wordt gestreefd hen te motiveren om te werken aan herstel. De huidige 8 plaatsen zijn in 2023, 2024 en 2025 incidenteel gefinancierd. Als we dit willen voortzetten zijn daarvoor middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 626.000 in te zetten.
- *Jongerenopvang MO*
Per 2026 stopt onze huidige aanbieder met het faciliteren van jongerenopvang. Het is de verwachting dat een nieuwe aanbieder duurder zal zijn gezien de hogere CAO-lonen en het tekort aan personeel. Daarnaast is er een uitbreiding van capaciteit noodzakelijk: de huidige twee crisisbedden worden structureel bezet, regelmatig worden jongeren boventallig geplaatst en de instroom is onverminderd terwijl de uitstroom blijft stagneren. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 300.000 in te zetten.
- *22-uurs opvang*
Met de proef 22-uursopvang Spoorwegstraat willen we naar aanleiding van raadsmoties en aanvullend onderzoek in de zogeheten 'tussenuren' een verblijfsruimte voor dak- en thuisloze mensen creëren. Dit zijn de uren waarin zowel inloopvoorziening Het Kruispunt als nachtopvang De Duif gesloten zijn. Deze pilot doen we op verzoek van de raad en voor de duur van maximaal twee jaar. Voor de pilotperiode is er dekking, vanaf 1 januari 2027 is er geen dekking meer. De eerste resultaten zijn positief, vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt. De proef wordt gevolgd met tussentijdse evaluaties, welke 3 maal per jaar wordt uitgevoerd, met een eindevaluatie in februari 2027. Voorgesteld wordt de 22-uursopvang in de jaren 2026 tot en met 2029 voort te zetten en daarvoor per jaar € 350.000 in te zetten.

- **Maatwerk tijdens opvang**
De doelgroep van Maatschappelijke Opvang wordt zwaarder, waardoor er soms extra inzet op begeleiding nodig is om een plaatsing in een van de voorzieningen mogelijk te maken. Indien we dit maatwerk willen voortzetten zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 elk jaar € 100.000 in te zetten. In bovenstaande tabel is dit verwerkt tot en met 2028, het jaar 2029 telt in de tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).
- **Straatcoaches en outreach GGD**
De capaciteit van de straatcoaches is uitgebreid sinds 1 november 2023. Sinds 1 januari 2025 is de uitbreiding voortgezet, mede vanwege de 22-uursopvang die van start ging op 01-01-2025. Daarnaast is gestart met een outreachende aanpak van de GGD in de binnenstad en delen van het Spijkerkwartier en Klarendal. De uitbreiding van de capaciteit straatcoaches evenals de outreachende aanpak van de GGD heeft geleid tot positieve resultaten. We stellen voor dit voort te zetten in de jaren 2026 tot en met 2029 en hier elk jaar € 165.000 voor in te zetten. In bovenstaande tabel is het jaar 2026 verwerkt, de jaren 2027 tot en met 2029 tellen in de tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).
- **Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW**
Dakloze jongeren zijn gezien de aard van hun problematiek, niet op hun plek in de Maatschappelijke Opvang. Tegelijkertijd is er in andere zorgvormen zoals Beschermd Wonen geen passend aanbod voor hen omdat zij eerst tot rust en stabiliteit moeten komen alvorens te kunnen werken aan doelen en herstel. Voor hen zou een plaatsing op een soort tussenvoorziening mogelijk moeten zijn, die op dit moment nog niet bestaat. Indien we dit ontbrekend aanbod willen opzetten, zijn daarvoor extra middelen nodig. We stellen voor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 200.000 ter beschikking te stellen.
- **Maatschappelijke opvang EU-burgers**
De opvang van EU-burgers die op verzoek van de raad is opgezet, was (in afwachting van rijks- en/of Europese regelgeving) voorzien voor een periode van twee jaar vanaf 1 juli 2024. Er is echter nog geen vooruitzicht dat dit beleid er gaat komen. Het rijk heeft besloten om de landelijke pilot te verlengen en uit te breiden met meer gemeenten. Of Arnhem hieraan gaat deelnemen is afhankelijk van de nog door het rijk bekend te maken randvoorwaarden. Indien we deze opvang geheel of gedeeltelijk willen verlengen, zijn daarvoor lokale middelen nodig. We stellen voor hiervoor in 2026 incidenteel € 425.000 in te zetten en voor de jaren daarna vooralsnog te rekenen op een rijksbijdrage.

Financiële vleugels

De pilot 'Financiële Vleugels', die eindigt in november 2025, is gericht op het ondersteunen van jongvolwassenen in een kwetsbare positie. De pilot richt zich specifiek op jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar om hen vanuit een crisissituatie naar een stabielere basis te brengen en meer bestaanszekerheid te bieden. Door hen onder andere te ondersteunen bij het bieden van financiële stabiliteit, kunnen ze hun leven weer op de rails zetten. De bevindingen uit deze pilot zullen helpen om gerichte beleidsinterventies te ontwikkelen binnen de Participatiewet. Voortzetting van de pilot vraagt € 200.000 per jaar. We stellen voor dit incidenteel in 2026 te doen.

Steunfonds studenten vanaf 18 jaar

In 2023 heeft ROC Rijn IJssel € 50.000 subsidie ontvangen om studenten te ondersteunen bij hun financiële problemen. Voor 2024 vinden we dat deze vraag breder opgepakt moet worden en is Rijn IJssel College gevraagd om hiervoor een voorstel te maken. Om deze bredere denkrichting samen met Rijn IJssel College te kunnen uitwerken is voor 2026 incidenteel € 20.000 nodig, voor ondersteuning en gemeentelijke capaciteit.

Subsidie City at home

City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Voorgesteld wordt om incidenteel in 2026 € 85.000 hieraan toe te kennen.

Aanpassen SMI en BSO+

Dit punt valt samen met het besluit over de verruiming van de sociaal medische indicatie (SMI). Het is wenselijk om de huidige inzet van de BSO+ (product jeugdzorg) te verminderen en 'passende BSO' te organiseren zodat kinderen in de eigen wijk naar een reguliere BSO kunnen gaan. Om te beginnen kunnen vier pilots georganiseerd worden om de inhoudelijke en financiële effecten te onderzoeken. De totale kosten worden geschat op € 250.000 in 2026 en 2027. Vanuit het programma perspectief voor de jeugd is al jaarlijks € 100.000 beschikbaar. Daardoor is incidenteel € 150.000 per jaar nodig in die jaren.

Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 in een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het verhogen van het budget "ontmoeten en verbinden" voor ontmoetingsfuncties en de SAB te blijven steunen in haar functie als versterker van de (besturen van de) buurthuizen en doorontwikkelaar van de gezamenlijke beleids- en uitvoeringsagenda vanuit de gemeente. Tot slot wordt gevraagd om bij de transformatie van het sociaal domein en het integrale accommodatiebeleid de Arnhemse buurthuizen een centrale plaats te blijven geven en samen met samenwerkende welzijn- en zorgpartners (zoals Rijnstad, SWOA, etc) te kijken naar optimaal gebruik van de bestaande ontmoetingsplekken. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026 en 2027 hiervoor € 250.000 in te zetten.

Uitvoering ouderenbeleid (25M120)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Ouderenbeleid uitvoeren' (25M120) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de Begroting 2026 voorstellen te doen die bijdragen aan de uitvoering van het ouderenbeleid in Arnhem. De nota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' is in 2025 door de raad vastgesteld. Met het Arnhemse ouderenbeleid bereiden we ons voor op de forse groei van het aantal ouderen in de stad. Met onze maatschappelijke partners wil de gemeente slimme verbindingen tussen programma's en projecten leggen. Daarmee bouwen we aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen. We houden daarbij oog voor de kosten en uitvoering van de zorg. Deze lasten moeten immers voor de maatschappij draagbaar blijven. De gemeente is bereid om het ouderenbeleid aan te jagen, te investeren in preventie en nieuwe initiatieven te stimuleren. We stellen voor hiervoor in de jaren 2026 en 2027 € 250.000 in te zetten.

Verbinding sociaal domein - GGZ

In 2024 is er een succesvolle pilot geweest waar GGZ gerelateerde vragen opgepakt werden door een team vanuit de GGZ, de Sociale Wijkteams en ervaringsdeskundigen. Daaruit is gebleken dat de persoon met een hulpvraag efficiënter geholpen kon worden. Daarnaast is het project Samen Sterker ontstaan naar aanleiding van een Duivelshuisgesprek op initiatief van de wethouder Zorg en de burgemeester. Zo kan de Politie buiten kantoortijden gemakkelijker verbindingen leggen met zorgpartijen. Dit vraagt om borging via aanvullende financiële middelen. Voorstel is om de projecten in deze Begroting voor twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de projecten structureel willen voortzetten.

Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen

Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd is het versterken van de lokale toegang. Dit is niet alleen onderdeel van de Hervormingsagenda maar ook van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de Regiovisie HGKM. De lokale teams zijn belangrijk in het realiseren van de veranderingen binnen de jeugdhulp. Van hen wordt enerzijds verwacht dat zij een rol spelen in het terugdringen van het jeugdhulpgebruik, door problemen die kinderen, jongeren en hun gezin ervaren te normaliseren en klein te houden met gesprekken, adviezen en met eventueel directe inzet van lichte hulp die zij zelf bieden. Anderzijds wordt van hen verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op de relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen bewegen tot hulp, ook als zij daar niet zelf voor open staan. Vanuit de Hervormingsagenda moet elke gemeente in 2028 een stevig lokaal team hebben staan. Na 2028 is het nog niet klaar. Vanuit het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming moet dit in 2030 staan. De Hervormingsagenda Jeugd kondigt hiervoor een convenant 'stevige lokale teams', waarin het gaat om de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen. Om die reden wordt voorgesteld incidenteel € 500.000 voor de jaren 2026 tot en met 2029 in te zetten.

Wijknetwerken

De gemeente wil samen met haar maatschappelijke partners werken met wijknetwerken voor Welzijn en Zorg. Dat zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het Sociaal Wijkteam Arnhem. De deelnemende partijen nemen daarin gezamenlijk de verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning aan inwoners van Arnhem anders te organiseren. Voor 2026 wordt incidenteel € 300.000 aan lasten verwacht. Dit betreffen extra kosten voor de zorgaanbieders aan deelname wijknetwerkoeverleg, extra kosten sociaal wijkteam deelname wijknetwerken en de verbindingsfunctie (samenwerking welzijn en zorg).

Borging preventieve bemoeizorg

Preventieve bemoeizorg is gericht op hulp bieden aan mensen die zelf geen hulp zoeken, maar wel hulp nodig hebben. Omdat RIBW naar tevredenheid ook de bemoeizorg vanuit de maatschappelijke opvang (MO) levert, is besloten om de preventieve bemoeizorg over te hevelen naar RIBW. Dit maakt dat deze preventieve aanpak nog

incidenteel gefinancierd wordt, maar dat we deze aanpak graag willen borgen. Zo kan RIBW een brede doelgroep blijven bedienen, wat helpt om complexe zorgvragen te verminderen door vroegtijdige interventies. Het voorstel is om de activiteit in deze Begroting twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de activiteit structureel willen voortzetten.

Gezondheidsplein Rijnstate

Tot 2026 wordt het Gezondheidsplein in Rijnstate gefinancierd met incidentele middelen van Menzis. Het streven is om het vanaf 2026 regionaal en structureel te borgen met de betrokken gemeenten en het Rijnstate Ziekenhuis. De kosten voor de leefstijlcoaches worden dan naar rato over de gemeenten verdeeld. Voor Arnhem gaat het om € 80.000 per jaar. We stellen voor dit voor 2026 in deze Begroting te regelen. Voor de jaren erna zoeken we dekking binnen IZA/GALA. Hiermee kunnen we het Gezondheidsplein in de huidige vorm voortzetten, waarmee we 1295 mensen per jaar begeleiden naar een gezonder leven.

Vanuit Autisme Bekeken (VAB)

VAB biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Het is een gespecialiseerde zorgvorm die in Arnhem nog niet wordt geboden. Het is een langdurige vorm van ondersteuning voor mensen met autisme die helpt om uitdagingen in het leven aan te gaan en beter te functioneren binnen de maatschappij. Het doel is om de zelfredzaamheid, participatie en kwaliteit van leven van de deelnemer te vergroten, terwijl ook de belasting van naasten wordt verminderd. VAB is eerder vanuit een pilot gefinancierd door VWS en in Arnhem ingezet. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Borging Wijk GGD

Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er (medewerker OGGZ VGGM) na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek te doen. De eerste resultaten zijn positief omtrent deze nieuwe werkwijze in Arnhem Oost en het centrumgebied en zijn zelfs zo positief dat we via ZonMw middelen voor 2025 en 2026 hebben ontvangen om de aanpak stadsbreed uit te rollen. De VGGM kan slimme verbindingen leggen voor de persoon met onbegrepen gedrag, waardoor de persoon goed in beeld blijft. Ook het bemoeizorg team van RIBW is goed aangesloten op de Wijk GGD. De Wijk GGD is op dit moment nog incidenteel gefinancierd en deze aanpak zien wij graag geborgd. Voorgesteld wordt om ook in 2027 hiervoor € 300.000 in te zetten.

KansenMakers

De KansenMakers bieden een platform waar jongeren zelf programma's ontwikkelen en uitvoeren, gericht op studie, werk, inkomen en gezondheid. In de wijk Presikhaaf, waar veel jongeren opgroeien in kansarme gezinnen met beperkte financiële zekerheid en negatieve stigma's, ondersteunt KansenMakers hen door middel van de juiste tools studie- en loopbaancoaching en een uitgebreid netwerk. Voor dit platform is jaarlijks € 40.000 aan subsidie nodig. We stellen voor deze subsidie in het jaar 2026 incidenteel toe te kennen.

Aan de Bak Garantie

Het project 'Aan de Bak Garantie' heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden. Het is met name gericht op leerlingen die een opleiding volgen in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek of logistiek. Het idee is dat jongeren bij de start van hun opleiding al de garantie krijgen op een baan, mits ze hun opleiding afronden. De positieve effecten van dit project kunnen verloren gaan als er geen middelen worden toegekend voor de voortzetting ervan. Het is belangrijk om te zorgen dat dit project goed geborgd worden om de continuïteit en duurzaamheid van de positieve effecten te waarborgen. Voorgesteld wordt incidenteel in 2026 € 50.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Voordeel zorg	4.010	4.010	4.010	4.010	S
Dotatie overschot BW aan BR Wmo en Jeugdzorg laten vervallen	3.100	4.500	800		I
Non-formele educatie	-38	-38	-38		I
Kwijtschelding Afvalstoffenheffing	60	60	60	60	S

Doorberekenen lagere kwijtschelding in afvalstoffenheffing	-60	-60	-60	-60 S
Kwijtschelding Rioolheffing	170	170	170	170 S
Doorberekenen lagere kwijtschelding in rioolheffing	-170	-170	-170	-170 S
Kwijtschelding OZB en overige heffingen	10	10	10	10 S
BUIG 2025	-1.263	-1.461	-1.812	-1.864 S
Werkgeverschap sociale werkvoorziening	-743	-705	-669	-635 S
Beschermingsbewind	-800	-800	-800	-800 S
Vergroten bereik Individuele inkomenstoeslag			-360	-360 S
Borging wettelijke termijnen en kwaliteit dienstverlening uitvoering participatiewet	-600	-300		I
Actualisatie lasten De Hobbit	-150	-150	-150	-150 S
Uitvoeringskosten inburgering	-800	-800	-800	-800 S
De Overkant en de Leuke Linde	-250	-250	-250	-250 S
Exploitatielasten gymzalen	-307	-307	-307	-307 S
Dekking exploitatielasten OZB, heffingen en verzekeringen gymzaal fluitekruid uit IHP	-20	-20	-20	-20 S
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>2.149</i>	<i>3.689</i>	<i>-386</i>	<i>-1.165</i>
Actualisatie SW	-226	-206	-186	-196 S
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	-95	-95	-95	-95 S
Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)	-92	-92	-92	-92 S
Taalrijk opgroeien (25M158)	-150	-110	-110	-125 S
Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)	-55	-55	-55	-55 S
Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)	-101	-101	-101	-101 I
Dekking extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)			101	101 I
Arnhems opbouwwerk	-400	-400	-400	-400 S
Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)	-950	-1.115	-1.115	-615 I
Meedoen vanaf dag 1 (25M102)		-1.000	-1.000	-1.000 S
Aanpak PrEP (25M93)		-100	-100	-100 S
Buurtconcierges (25M115)	-400	-400	-400	-400 S
Uitbreiding MFC De Malburcht	-33	-33	-33	-33 S
Beheer MFC's	-1.250			I
Aankoop Sperwer	-100	-100	-100	-100 S
De Leuke Linde	-15	-15	-15	-15 S
Inkomensregelingen			-265	-265 S
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	-25	-25	-25	-25 S
Gezond en actief leven	-250	-250	-250	-250 S
Pedagogisch medewerker Rommelkist	-125			I
Jongerenwerk op School - AO	-80			I
Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen	-750			I
Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang	-350			I
Extra capaciteit schuldhulpverlening	-1.150	-1.150	-1.150	-1.150 S
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	-30	-30	-30	-30 I

Vroegsignalering		-230	-230	-230	S
Aanpassen SMI en BSO+	-500	-499	-568	-521	S
Kansrijke start		-250	-250	-250	S
Behouden basisniveau Welzijn	-500	-500			I
Initiatieven sociale cohesie	-100				I
Jongerenwerk	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250	S
Sociale Wijkteams tbv transformatie sociaal domein	-679	-864			I
Behoud basisniveau GGD - VGGM	-118	-118	-118	-118	S
Indexatie lokaal aanbod VGGM	-52	-52	-52	-52	S
Ervaringsdeskundigheid	-100	-100	-100	-100	S

Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-9.926	-9.140	-7.989	-7.466	
---	---------------	---------------	---------------	---------------	--

Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	-7.777	-5.450	-8.375	-8.631	
--	---------------	---------------	---------------	---------------	--

Actualisatie SW

Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen, die dus in onze regio werken, maar wonen in bijvoorbeeld Montferland of Renkum. Dit zijn medewerkers die meestal al bij Scalabor werkten (soms al tientallen jaren) en op enig moment buiten de arbeidsmarktregiogrenzen zijn gaan wonen. In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW. De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren' (25M145) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele middelen beschikbaar te maken om de gratis bibliotheekpas voor jongeren van 18 tot 24 jaar te kunnen blijven aanbieden. In Arnhem vinden we de aanpak van laaggeletterdheid belangrijk. Bij de handeling van de Begroting 2023 is al geld vrijgemaakt om de verhoging van de leeftijdsgrens incidenteel voor drie jaar tot en met 2025 te bekostigen. In deze Begroting wordt voorgesteld deze maatregel vanaf 2026 structureel in te voeren, waarbij door indexatie en verwachte groei jaarlijks € 95.000 nodig is. Hierin is rekening gehouden met een toename van het aantal actieve gebruikers als gevolg van een promotiecampagne in 2025.

Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen' (25M131) aangenomen, waarin gevraagd wordt om het aantal intermediairs op korte termijn te vergroten met minimaal 1 fte met als doel om het bereik te vergroten in de wijken die nu het laagst scoren. Toeleiding naar peuteropvang kan versterkt worden door de inzet van een intermediair, zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is. Vanuit andere steden weten we ook dat samen oplopen met ouders een positief effect heeft op de toeleiding naar peuteropvang, de uitleg over het belang van VVE en door te werken met een vertrouwenspersoon dit meer impact heeft dan alleen de uitleg vanuit het consultatiebureau. Om die reden stellen we voor structureel vanaf 2026 € 92.000 ter beschikking te stellen.

Taalrijk opgroeien (25M158)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Taalrijk opgroeien' (25M158) aangenomen. Deze motie vraagt om prioriteit te geven aan de uitvoering van het door de raad gevraagde plan voor taalrijk opgroeien (van -9 maanden tot 100 jaar). Concreet gaat het om de volgende doelen en onderliggende maatregelen:

- Samenhang in aanbod en versterken doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, VoorleesExpress, DoorleesExpress, Bibliotheek op school)
- Ouderbetrokkenheid vergroten / activeren ouders en verzorgers (o.a. kennisbevordering van professionals voor het ondersteunen van ouders)

- Ondersteunen professionals en samenwerkingspartners (o.a. kennisbevordering van professionals binnen het sociaal domein van de gemeente Arnhem)
- Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 € 150.000, in 2027 en 2028 € 110.000 en vanaf 2029 € 125.000 in te zetten.

Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+' (25M121) aangenomen. Daarin worden middelen gevraagd voor het ophogen van het bedrag voor de Gelrepas voor 67+ naar tweehonderd euro. Op basis van het bestedingspatroon van volwassenen die nog geen AOW hebben, is de inschatting dat de extra kosten van het verhogen van het tegoed voor AOW-ers per jaar € 55.000 bedragen. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 structureel beschikbaar te stellen.

Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132). Daarbij moet ervoor gezorgd worden dat alle deelnemende regiogemeenten uit de MGR SDCG substantieel bijdragen aan het vergroten van de (regionale) capaciteit om zorgfraude op te sporen. Voorgesteld wordt om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 incidenteel € 101.000 beschikbaar te stellen, waarbij er vanuit gegaan wordt dat dit in de jaren 2028 en 2029 terugverdiend wordt.

Arnhems opbouwwerk

Het welzijnsbeleid is onlangs vastgesteld in de raad. Hierin is opgenomen dat opbouwwerk een onmisbare schakel is in de wijk. We zetten preventie voorop: we voorkomen liever problemen dan dat we genezen. Hiervoor is een stevige sociale basis noodzakelijk. Opbouwwerkers hebben als taak te werken aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen kan meedoen. Door individuele én groepen inwoners te activeren, te verbinden en te ondersteunen. Zo dragen zij bij aan meer eigen regie en sociale netwerken van inwoners. Als we dit willen blijven doen, moet opbouwwerk ook in alle wijken van Arnhem toegankelijk zijn. Op dit moment is voor opbouwwerk structureel een bedrag van € 535.000 beschikbaar. Het beperkte budget en bijhorende capaciteit hebben erin geresulteerd dat niet in alle wijken opbouwwerk geboden kan worden en hiermee onvoldoende bijgedragen kan worden aan het realiseren aan de doelstellingen in het welzijnsbeleid. Met een financiële impuls kan een bredere dekking over de stad gerealiseerd worden. Voorgesteld wordt om structureel € 400.000 vanaf 2026 hiervoor in te zetten.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)

In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig.

Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaardere wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. In de tabel met dekking is reeds een aantal jaarschijven voor 'Maatwerk tijdens opvang' en 'Straatcoaches en outreach GGD' opgenomen, de resterende jaarschijven worden vanuit de algemene middelen gedekt. Aanvullend wordt voorgesteld:

- *Uitbreiding capaciteit MO voor zwaardere doelgroep*
De vraag naar opvang voor de doelgroep met verslaving en/of zware psychiatrie neemt toe: er is inmiddels structureel een wachtlijst. Als de BW-plekken op de Remisestraat inderdaad kunnen verhuizen naar een andere locatie en/of aanbieder, zouden we op de Remisestraat acht extra MO-plekken kunnen inrichten. Hiervoor zijn extra middelen nodig, voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2028 jaarlijks € 600.000 in te zetten.
- *Nieuwe vorm trainingshuizen Beschermd Wonen*
IrisZorg biedt Beschermd Wonen (BW) voor Arnhemmers met een verslaving in drie vormen: mensen die actief gebruiken, mensen die gereguleerd gebruiken, en mensen die proberen af te kicken. De BW-vorm voor mensen die actief gebruiken is nu gevestigd op de Maatschappelijke Opvang-voorziening in de Remisestraat. De interactie met de cliënten van de Maatschappelijke Opvang (MO) heeft dusdanig ongewenste effecten, dat we een andere locatie voor deze BW-vorm noodzakelijk achten. Mochten we deze andere locatie willen inrichten, dan ontbreken daar nu de middelen voor. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 350.000 voor in te zetten.

Meedoen vanaf dag 1 (25M102)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Laat nieuwe Arnhemmers meedoen vanaf dag 1' (25M102) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om het structureel maken van de incidentele middelen voor vluchtelingen. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden hen, ongeacht hun status, toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig en duurzaam fundament. In de begroting zijn alleen incidentele middelen beschikbaar. Om dit beleid structureel te kunnen borgen, zijn ook structurele middelen nodig. Voorgesteld wordt dan ook om € 1 miljoen vanaf 2027 hiervoor in te zetten. Voor 2026 zijn nog incidentele middelen beschikbaar.

Aanpak PrEP (25M93)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem naar 0 nieuwe HIV-infecties' (25M93) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de begroting voorstellen te doen die bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem. Via GGD'en kunnen inwoners uit de risicogroep HIV in aanmerking komen voor het ontvangen van PrEP-zorg. Het aantal beschikbare plekken hiervoor is echter beperkt, waardoor er landelijk en ook in Gelderland-Midden inwoners op een wachtlijst staan. Vanuit gemeente Arnhem is in de periode 2023 tot en met 2026 extra financiering beschikbaar gesteld aan GGD Gelderland-Midden om meer PrEP-zorg in Arnhem te kunnen realiseren. Met de extra financiering biedt GGD Gelderland-Midden meer plekken aan inwoners (uit gemeente Arnhem) aan voor het ontvangen van PrEP-zorg bij de GGD. Daarnaast heeft de GGD Gelderland-Midden een verkenning gedaan voor het laagdrempelig aanbieden van PrEP-zorg via huisartsen in Arnhem. Deze verkenning is uitgevoerd en hierin zijn verschillende knelpunten geïdentificeerd waardoor het verlenen van PrEP-zorg door de huisarts te kostbaar is gebleken. Er is besloten om de PrEP-zorg bij de GGD verder uit te breiden binnen de bestaande financiële kaders. Dit betekent dat de GGD, naast de 40 mensen die zij nu al in PrEP-zorg hebben, nog aan 100 extra inwoners PrEP-zorg kunnen bieden. Om deze aanpak structureel te borgen is vanaf 2027 voortzetting van de huidige extra financiering wenselijk, dit gaat om € 100.000 per. Dit doen we aanvullend op de reguliere inzet van de GGD op seksuele gezondheid, waarmee we bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem.

Buurtconciërges (25M115)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Prioriteit aan verbinding in het sociaal domein' (25M115) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting prioriteit te geven aan organisaties die verbindend van aard zijn, zoals de Samenwerkende Arnhemse buurthuizen, City at Home en de buurtconciërges. Uit de evaluatie blijkt dat de inzet van de buurtconciërges een groot succes is, in het bijzonder binnen de Arnhem Oost aanpak. De buurtconciërges hebben inmiddels een vaste aanstelling. De kosten voor de buurtconciërges bedragen € 750.000 per jaar. Voor een deel van deze kosten is dekking binnen de bestaande begroting gevonden. Vanaf 2026 is er structureel € 400.000 aan aanvullende dekking nodig.

Uitbreiding MFC De Malburcht

In 2024 heeft de gemeenteraad een investeringsbudget van € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van MFC Malburcht met een repetitieruimte, onder andere ten behoeve van muziekvereniging DWS. Daarnaast is er jaarlijks € 103.000 toegekend voor de kapitaal- en exploitatielasten. Na het besluit is gestart met het ontwerpproces, wat inmiddels heeft geresulteerd in een definitief ontwerp met een geraamde investering van circa € 2,7 miljoen. Deze hogere raming is het gevolg van prijsontwikkelingen, een nauwkeuriger kosteninschatting op basis van het definitief ontwerp en geeft de extra mogelijkheid voor ruimte aan circusschool Fabriek Fysiek (Circus Space) door een aanvullende investering in de dakconstructie te doen. Met deze partij was in een eerder scenario nog geen rekening gehouden. De jaarlijkse kapitaal- en exploitatielasten stijgen in dit geval tot € 136.000. Voorgesteld wordt deze verhoging van structureel € 33.000 vanaf 2026 te dekken.

Beheer MFC's

De kosten voor het beheer van de MFC's zijn al jaren niet in lijn met de beschikbare middelen. Bovendien is het beheer nu zodanig georganiseerd dat dit leidt tot onacceptabele overbelasting van de betrokken medewerkers. Vooruitlopend op voorstellen uit het integraal accommodatiebeleid, wordt daarom gevraagd om de capaciteit die nodig is voor de openstelling van de MFC's op orde te brengen. Belangrijk is om het beheer overdag op orde te krijgen in combinatie met het blijven inhuren voor de avond- en weekend openstelling. Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 incidenteel € 1.250.000 in te zetten. In de uitwerking van het integraal accommodatiebeleid zullen structurele oplossingen worden meegenomen.

Aankoop Sperwer

De Sperwer is momenteel in eigendom van Rijnstad. Rijnstad biedt de gemeente aan dit pand over te nemen. Door de aankoop van de Sperwer blijft jongerenwerk en kinderopvang in/op de Geitenkamp behouden. Het voortzetten van de huidige functies van Sperwer (kinderopvang via SKAR en jongerenwerk via GOAT) is mogelijk in 2025 (en 2026) en wenselijk. Ook de inwoners zijn te beschouwen als een belangrijke partner. De aankoop van het pand biedt kansen om met invulling van de inwoners (vrijwilligers, jongeren,) de Sperwer (weer) te maken tot belangrijk onderdeel van de wijk. De plek is (nu) niet uitnodigend en ligt het verscholen (anoniem), waardoor het soms ook als onveilig wordt ervaren. Het is wenselijk het pand en de locatie een meer open karakter te geven. De inschatting is dat de aankoop en verbouwing structurele kosten van circa € 100.000 vanaf 2026 oplevert.

De Leuke Linde

Voor de transformatie van De Leuke Linde naar een inclusieve speeltuin blijkt de aanbesteding van het nieuw te bouwen beheerdershuisje hoger uit te vallen dan geraamd. De inschatting is dat er ruimte zit om dit naar beneden bij te sturen, maar dit zal onvoldoende zijn om het gehele knelpunt te dekken. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost kan een deel van het knelpunt waarschijnlijk dekken. Ingeschat wordt dat er circa € 15.000 extra structurele lasten vanaf 2026 resteren.

Inkomensregelingen

In de jaren 2023 tot en met 2026 is jaarlijks € 2 miljoen opgenomen voor het verbeteren van de Inkomensregelingen. Hiermee hebben we de pilot voor de Bijverdienbeloning uitgevoerd, onderzoek gedaan naar de Inkomensregelingen en onder andere het proces en bereik verbeterd van de Individuele Inkomens toeslag (IIT). Vanaf 2026 zal de wet Proactieve Dienstverlening handvatten bieden voor meer automatische toekenningen en om inwoners actiever op regelingen te wijzen. Als we vasthouden aan de ambities en de ruimte benutten die de nieuwe wet biedt, gaat dit leiden tot hogere kosten, maar het is onduidelijk of en hoeveel middelen we hiervoor van het rijk ontvangen. Met de nieuwe wet verwachten we ook meer verstrekkingen van IIT te doen (€ 90.000) en meer verstrekkingen van de Gelre pas (€ 175.000). Voor 2026 en 2027 zijn hiervoor nog middelen beschikbaar, maar vanaf 2028 niet meer. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2028 € 265.000 hiervoor in te zetten.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand

Een inwoner moet bij het aanvragen van Duurzame Gebruiksgoederen via Bijzondere Bijstand aantonen dat er geen reserveringscapaciteit is geweest om hiervoor te sparen. Nu moet de inwoner die dan een lege bankrekening heeft nog aan ons verantwoorden dat hij niet heeft kunnen sparen en zinnige dingen heeft gedaan met dat geld. We willen dat omdraaien, zodat we bij langdurige armoede (langer dan drie jaar) als uitgangspunt nemen dat iemand niet heeft kunnen sparen. Dat past volledig in het 'werken vanuit vertrouwen'. Mogelijk leidt dit wel tot een wat groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen, de inschatting is structureel € 25.000 met ingang van 2025. Het voorstel leidt tot een betere dienstverlening aan inwoners en draagt daarnaast bij aan vereenvoudiging van de uitvoering. We stellen voor het budget structureel met € 25.000 te verhogen.

Gezond en actief leven

Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ontvangen we specifieke uitkeringen (SPUK's) vanuit de landelijke overheid, voor het uitwerken en uitvoeren van diverse onderwerpen. Een aantal van deze onderdelen uit de SPUK's (mentale gezondheid, aanpak overgewicht en obesitas & middelengebruik) zijn tijdelijk van aard en vallen per 2026 weg. Op dit moment financieren we hieruit activiteiten al meerdere jaren met incidentele middelen. Het geld is dan weliswaar incidenteel, de opgaven zijn structureel en worden steeds urgenter. Met de transformatie van het sociaal domein, van zorg naar gezondheid, is het duurzaam borgen van onze inzet essentieel. Deze opgaven hebben een structureel budget nodig. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor € 250.000 in te zetten.

Pedagogisch medewerker Rommelkist

In 2021 is het Handelingskader Geitenkamp opgesteld waarin 'het doorbreken van generatiepatronen' als belangrijkste maatschappelijke opgave voor de Geitenkamp is verwoord. Dit is ook een belangrijke pijler in het Nationaal Programma Arnhem Oost. In samenwerking met de voorloper van het Nationaal Programma Arnhem Oost, is geïnvesteerd in het creëren van een socialer en veiliger klimaat op de Rommelkist. We zetten in op het positieve stimuleren van een veilige speelplek voor iedereen en op professionals die meer (ped)agogische vaardigheden/achtergrond hebben, die stevig kunnen ingrijpen met een lerend effect op het bewegen maar zeker ook op het gewenste gedrag van kinderen en ouders. Professionals die de taal van de straat/de wijk spreken en goede binding met de wijk hebben en het vertrouwen van de wijkbewoners hebben. Daarnaast zal dit een impuls geven aan het imago en de aantrekkelijkheid van deze voorziening, zodat de Playground op termijn een breder en diverser publiek aantrekt. We stellen voor dit ook in 2026 te continueren door € 125.000 beschikbaar te stellen.

Jongerenwerk op School

Vanuit de ambitie om de binnen- en buitenschoolse leefwerelden van jongeren in de wijken van Arnhem-Oost te versterken en beter met elkaar te verbinden, is de afgelopen jaren (met name in de coronaperiode) volop ingezet op Jongerenwerk op School (JOS). Dit gebeurde binnen de bredere visie van de Pedagogische Wijk, gefinancierd met tijdelijke middelen uit Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Sinds schooljaar 2024-2025 is met middelen van het Nationaal Programma Arnhem-Oost JOS op alle scholen in het voortgezet onderwijs mogelijk gemaakt. JOS draagt bij aan een vorm van 24/7 verbinding met jongeren, waarbij er continu ruimte is voor aandacht, tijd en ontwikkeling. Scholen ervaren de aanwezigheid van jongerenwerkers inmiddels als onmisbaar, omdat het bijdraagt aan het voorkomen van escalaties en vroegsignalering van problematiek, betere betrokkenheid van ouders en thuisomgeving en een verbeterde aansluiting tussen docenten en leerlingen, waardoor onderlinge communicatie en wederzijds begrip worden versterkt. Om de aansluiting tussen het jongerenwerk op school en de andere vormen van jongerenwerk te optimaliseren en zo de begeleiding te verbeteren stellen we voor in 2026 € 80.000 hiervoor in te zetten.

Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen

In de Perspectiefnota 2025-2028 en de Begroting 2025-2028 is een besparingsmaatregel opgenomen voor de Wmo, gericht op het bevorderen van groepsgerichte ondersteuning voor inwoners. Bij de besluitvorming zijn al risico's geschetst. Hoewel de implementatie van deze maatregel momenteel in gang is, blijkt inmiddels dat de verwachte besparingen niet volledig haalbaar zijn. We willen deze beweging graag goed borgen op de langere termijn. Om die reden is de realisatie van de maatregel gekoppeld aan de ontwikkeling van de Wijknetwerken. De realisatie en verwachte besparing wordt daardoor over meerdere jaren uitgespreid. Om die reden wordt voorgesteld om de in de begroting opgenomen besparing vanaf 2026 van € 1.500.000 structureel terug te brengen naar € 750.000 structureel. Het overige deel kan worden opgevangen binnen het begrote budget voor Wmo begeleiding.

Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang

In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. Voorgesteld wordt in 2026 € 350.000 incidenteel hierop bij te zetten.

Extra capaciteit schuldhulpverlening

Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal aanmeldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen. We stellen voor om structureel vanaf 2026 € 1.150.000 in te zetten.

Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood

Het team Geldzaken voor Ondernemers ondersteunt Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit Hulp bij Geldzorgen en Schulden (particulieren) en communicatiecampagnes. We stellen voor € 30.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 voor de dienstverlening van Over Rood in te zetten.

Vroegsignalering

Voor Vroegsignalering hebben we voor de jaren 2025 en 2026 incidenteel extra budget ingezet om het aantal huisbezoeken en telefonische contacten uit te breiden. We zien dat de behoefte aan hulp na een contact bij vroegsignalering stijgt en het aantal maandelijkse signalen van betaalachterstanden is toegenomen met 40%, willen we de dienstverlening met ingang van 2027 minimaal op het huidige niveau houden. Hiervoor is structureel € 230.000 extra nodig. Voorgesteld wordt dit vanaf 2027 in te zetten.

Aanpassen SMI en BSO+

In 2024 is besloten om de richtlijnen voor de sociaal medische indicatie (SMI) te verruimen. Dit is een regeling waarmee ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag onder bepaalde voorwaarden gebruik kunnen maken van kinderopvang, met een tegemoetkoming in de opvangkosten vanuit de gemeente. Toen is aangegeven dat er in

2025 een voorstel volgt voor verruiming van het inkomenscriterium. Het Rijk heeft al aanvullende middelen beschikbaar gesteld, maar op basis van ervaringen bij andere gemeenten zijn lokaal aanvullende middelen nodig. Voorgesteld wordt om structurele middelen in te zetten: € 500.000 in 2026, € 499.000 in 2027, € 568.000 in 2028 en € 521.000 vanaf 2029.

Kansrijke start

Kansrijke Start gaat over de eerste 1000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, dat is het fundament van een gezond leven met gelijke kansen. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde Arnhemse generatie. Dit is ook waarom er vanuit Nationaal Programma Arnhem Oost en Perspectief voor de Jeugd op dit moment diverse pilots (zoals Power Parents, Babythuiszorg en 18 maandenhuisbezoek) uitgevoerd en gefinancierd worden. Tegelijkertijd brengen we ook de jeugdgezondheidszorg dichter bij onze jongste inwoners (Consultatiebureau Geitenkamp en Malburgen de Spil). Om een kansrijke start voor al onze jongste inwoners te bereiken is structurele inzet en financiering nodig en daar is vanaf 2027 € 250.000 structureel budget voor nodig.

Behouden basisniveau Welzijn

In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. We stellen voor om in de jaren 2026 en 2027 jaarlijks € 500.000 in te zetten.

Initiatieven sociale cohesie

Om het bestaande voorliggend aanbod in Arnhem op het huidige niveau te houden is een structurele investering in het welzijnsveld nodig. Voor 2026 is deels dekking vanuit GALA mogelijk, voor 2027 wordt voorgesteld incidenteel € 100.000 hiervoor in te zetten.

Jongerenwerk

De welzijnspartners die jongerenwerk aanbieden ontvangen geen structurele subsidie. Voor 2025 is het huidige aanbod op Jongerenwerk incidenteel geborgd. Maar bestendiging, doorgroei en optimalisatie is niet mogelijk. Dit staat haaks op de nieuwe visie van het welzijnsbeleid en de visie sociaal domein, waar we willen inzetten op het versterken van de preventieve kant om (zwaardere) zorg te voorkomen. Om die reden wordt voorgesteld structureel vanaf 2026 € 1.250.000 vrij te maken voor jongerenwerk.

Sociale Wijkteams ten behoeve van transformatie sociaal domein

In het kader van de transformatie van het sociaal domein en landelijke programma's, zoals de Hervormingsagenda Jeugd waar wordt ingezet op het versterken van lokale teams, willen we voor de komende twee jaar het benodigde aantal wijkcoaches op peil en de huidige opdracht uitvoerbaar houden. Om dit te kunnen realiseren wordt voorgesteld voor de jaren 2026 en 2027 respectievelijk € 679.000 en € 864.000 ter beschikking te stellen. Zo houden we de basis bij het sociale wijkteam voor deze periode op orde. Vanuit de transformatie van het sociaal domein en de ervaringen die we in Arnhem opdoen met de pilots van de wijknetwerken kijken we steeds of en waar aanpassing van de opdracht van het sociaal wijkteam nodig is.

Behoud basisniveau GGD - VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 118.000 voor het onderdeel Gezondheid structureel toe te kennen.

Indexatie lokaal aanbod VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 52.000 voor het onderdeel maatwerk/lokaal aanbod structureel toe te kennen.

Ervaringsdeskundigheid

Voor 2024 is er éénmalig € 100.000 in de begroting opgenomen om ervaringsdeskundigheid te bevorderen. Deze pilot is later gestart en daarom is in de nota budgetoverheveling een bedrag van € 95.000 doorgeschoven naar 2025. Om na de pilot ook in 2026 gebruik te maken van de inzet van Ervaringsdeskundigheid is er structureel € 100.000 nodig. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 vrij te maken.

Een VERBONDEN Arnhem

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Oninbare posten belastingen	-100	-100	-100	-100	S
Dekking oninbare posten afvalstoffenheffing	77	77	77	77	S
Dekking oninbare posten rioolheffing	23	23	23	23	S
Vervolg Actieprogramma "Samen maken we Arnhem"	-44				I
Dekking vanuit BR Burgerparticipatie	44				I
Herverdeling middelen Dienstverleningsvisie	-100				I
Experiment gesloten coffeeshopketen	-110	-110	-110		I
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-211</i>	<i>-110</i>	<i>-111</i>	<i>0</i>	
Toevoeging BR Evenementen	-120	-120	-120	-120	S
Dekking toevoeging BR Evenementen	120	120	120	120	S
Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed	-361				I
Dekking Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed uit BR Vastgoed	361				I
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	-211	-110	-111	0	

Toevoeging BR Evenementen

Sinds de Evenementenvisie in 2015 door de raad is vastgesteld, sparen we jaarlijks voor beeldbepalende en topsportevenementen in de Bestemmingsreserve Evenementen. Binnen de jaarlijkse begroting van Evenementen binnen S03 Economie is € 120.000 aan ruimte voor toekomstige topsport- en beeldbepalende evenementen. Tot nu toe werd het overgebleven bedrag aan het eind van het jaar toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Om het sparen voor toekomstige evenementen te formaliseren in de begroting(cyclus), voegen we voortaan jaarlijks actief het spaarbedrag aan de bestemmingsreserve toe.

Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed

Op basis van nadere inspecties is geconstateerd dat aanvullend onderhoud moet worden uitgevoerd bij Willemeen. Dit is een combinatie van maatregelen die oorspronkelijk al in latere jaren van de planning voor het onderhoud en de vervangingsinvesteringen waren voorzien, maar omvat ook maatregelen die daar nog niet in waren opgenomen. De benodigde maatregelen zijn tot stand gekomen op basis van inspecties en advies van technisch deskundigen. Dit gaat om verschillende maatregelen waaronder vervanging van leidingen voor drinkwater, vervanging van de CV installatie en noodverlichtingsarmaturen. Kortom, zaken die op orde moeten zijn het pand te blijven gebruiken. Dit zorgt voor aanvullende lasten voor planmatig onderhoud van € 360.913 in 2026 waarvan voorgesteld wordt deze te dekken uit de bestemmingsreserve vastgoed.

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Toeristenbelasting	150	150	150	150	S
Actualisatie treasury	-246	291	-641	-746	S
Burgerzaken - Legesopbrengsten	-1	236	-110	-110	S
Burgerzaken - Personele ontwikkelingen	528	292	-233	-200	S
Burgerzaken - Materiële lasten	-30	-30	-30	-30	S
Burgerzaken - Doorontwikkeling	-560	-200	-200	-200	S
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	-340	-340	-340	-340	S
Autonome technologische ontwikkelingen ICT-landschap	-500				I
Informatieveiligheid & Privacy	-2.100	-1.100	-1.100	-1.100	S
Kwaliteitsborging informatiebeheer	-100	-100	-100	-100	S
Uitvoering Wet open overheid (Woo)	-100	-100	-100	-100	S
Efficiency organisatieontwikkeling		2.700	2.700	2.700	S
Zorg en Veiligheidshuis			-90	-90	S
Brede openstelling Stichting Musis & Stadstheater			-60	-60	S
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-3.299</i>	<i>1.799</i>	<i>-154</i>	<i>-226</i>	
Behoud basisniveau GGD - VGGM (brandweer)	-270	-270	-270	-270	S
Informatieveiligheid en privacy (25M144)	-1.100	-550	-550	-550	S
Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	S
Horecastewards (25M107)	-100	-100	-100	-100	S
Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)	-125	-125	-125	-125	S
Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)	-500	-500	-500	-500	S
Uitgangspuntennota Cultuur 2025-2028 (25M104)	-400	-400	-400	-400	S
Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)	-110	-110	-110		I
Arnhem op de kaart (25M112g)	-150	-150	-150	-150	S
Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)	-3	-3	-3	-3	S
Visie toerisme en recreatie (structureel)	-50	-50	-50	-50	S
Visie toerisme en recreatie (incidenteel)	-100	-100	-100	-100	I
Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)	-25				I
Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering	-50	-50	-50	-50	S
Vervolg Arnhemse kinderpact	-25	-25	-25		I
Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact	-217	-217	-217	-217	S
Ontwikkelingen informatiehuishouding	-270	-270	-270	-270	S
Evenementencoördinator	-80	-80	-80	-80	S
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	-150	-150	-150	-150	S
Stichting Luxor Live	-270	-270	-270	-270	S
Oostpool: Investerings repetitieggebouw				-492	S
Oostpool: Investerings theatertechniek				-199	S
Dekking Oostpool: Investerings repetitieggebouw/theatertechniek				267	S
D&I Officer structurele invulling	-120	-120	-120	-120	S

Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie	-110	-110	-110	S
APCG/Bijzonder in Arnhem structurele borging schouwen in subsidie	-70	-70	-70	S
Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht	-500	-500	-500	S

Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-5.815	-5.420	-5.420	-5.709
---	---------------	---------------	---------------	---------------

Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	-9.115	-3.621	-5.574	-5.935
---	---------------	---------------	---------------	---------------

Behoud basisniveau GGD - VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 270.000 voor het onderdeel Brandweer structureel toe te kennen

Informatieveiligheid en privacy (25M144)

In de Perspectiefnota zijn voor informatieveiligheid en privacy reeds incidentele en structurele middelen opgenomen. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Arnhem minimaal op basisniveau voor digitale veiligheid' (25M144) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om aanvullende middelen in de Begroting op te nemen, zodat de gemeente op de kortst mogelijke termijn voldoet aan de Baseline informatiebeveiliging overheid (BIO), rekening houdend met het aanpassingsvermogen van de organisatie.

Deze budgetten zijn benodigd om noodzakelijke stappen te zetten op het pad naar compliance aan wet- en regelgeving. Om de producten vanuit het programma te verankeren in de organisatie en om achterstanden in te lopen, moet structureel worden geïnvesteerd in zowel technische beveiliging, als procesoptimalisatie en formatie. Wet- en regelgeving breidt steeds verder uit, waardoor er de komende jaren veel op de organisatie af komt. Ook met de nu opgenomen budgetten is het nodig om deze verplichte implementaties te temporiseren waarbij het uitgangspunt (voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar maken van de risico's) op termijn overeind blijft. Voorgesteld wordt aanvullend op de Perspectiefnota incidenteel voor 2026 € 550.000 op te nemen en structureel vanaf 2026 het budget met € 550.000 op te hogen en beide te dekken.

Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)

Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025–2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario's uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.

In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:

- Een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers;
- Het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB;
- Een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Horecastewards (25M107)

In de Perspectiefnota 2025-2028 is een subsidiebedrag vrijgemaakt van € 82.000 voor de BIZ om een horecasteward beroep doen op de gemeente hiervoor. Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Behoud en borduur voort op Horecastewards' (25M107) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om de financiering van de horecastewards door de gemeente te prioriteren, waarbij cofinanciering door de horecaondernemers een voorwaarde is. Voorgesteld wordt structureel € 100.000 hiervoor vrij te maken, waarbij de horeca ondernemers zelf € 25.000 structureel bekostigen.

Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om vanaf 2026 structureel € 125.000 vrij te maken voor digitale veiligheid voor inwoners, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie. Voorgesteld wordt deze middelen in de begroting op te nemen

Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Cultuur mogelijk blijven maken' (25M104) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om financiële ondersteuning van betaalbare cultuurparticipatie (vrijetijds kunst), professionele talentontwikkeling in de cultuursector zoals benoemd in de Uitgangspuntennota Cultuur en het oplossen van eventuele financiële knelpunten bij subsidiepartners die ontstaan door 'fair pay' verplichtingen uit de Cultuurconvenant 2025-2028.

De cultuursector kampt daarnaast met knelpunten: stijgende huisvestingslasten, stijgende personeelskosten als gevolg van CAO-afspraken, honoraria die achterblijven bij andere sectoren, de noodzaak tot een eerlijke beloning (toepassen Fair Practice Code) en het uiteenlopen van gemeentelijke huurindexatie en indexatie van subsidies. Begrotingen van culturele instellingen en praktijken van culturele en creatieve makers staan stevig onder druk. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector (en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners) komt in het gedrang. Het hanteren van 'fair pay' of een eerlijke beloning is een uitgangspunt bij subsidieverstrekking en opdrachtverlening. Voor Arnhem is berekend dat structureel € 500.000 per jaar nodig is om de meerkosten van fair pay te kunnen financieren. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 beschikbaar te stellen.

Uitgangspuntennota Cultuur (25M104)

In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025-2028 'Standplaats Arnhem' is vastgelegd hoe we Arnhemse makers optimaal willen faciliteren, hoe iedereen moet kunnen genieten van en deelnemen aan een breed, divers en toegankelijk cultuuraanbod, hoe we meer fysieke ruimte realiseren voor kunst en cultuur en hoe we dit mogelijk kunnen maken. Uitvoering van deze ambities en actiepunten kan deels binnen de huidige cultuurbegroting door herprioritering. Een tweetal belangrijke speerpunten kan niet worden bekostigd binnen de huidige cultuurbegroting. Er is in totaal € 400.000 per jaar structureel nodig om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te ondersteunen en daarnaast het versterken van de positie van onze BIS-instellingen/rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) in de stad.

Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Erfgoed beleefbaar maken bij vernieuwing van de stad' (25M94). Daarin wordt gevraagd om bij ruimtelijke projecten, zowel stadsontwikkeling als vernieuwing van de openbare ruimte, kansen voor beleefbaar maken van erfgoed te benutten en waar nodig daarvoor binnen deze projecten middelen beschikbaar te maken, als een gemeentelijke bijdrage leidt tot voldoende cofinanciering van andere overheden, fondsen of marktpartijen. Na 2026 is er geen geld meer beschikbaar voor beleefbaar erfgoed. Om het erfgoed in de ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen behouden en beleefbaar te maken in relatie tot de totale groei van de stad is extra inzet benodigd vanaf 2026. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026, 2027 en 2028 jaarlijks € 110.000 hiervoor vrij te maken.

Arnhem op de kaart (25M112g)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem op de kaart' (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting Citymarketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden, onder andere aan activiteiten op dit gebied die in de Uitvoeringsagenda toerisme en recreatie staan. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel € 150.000 in te zetten.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het herstel van de vitrines van het AKU monument en hiervoor € 70.000 in de begroting op te nemen. Het herstel van de vitrines wordt meegenomen in de huidige werkzaamheden zodat deze gelijk lopen met de oplevering van het project. Hiervoor zal het investeringskrediet verhoogd worden in het MIP met € 70.000 in 2025 en stellen we voor de jaarlijkse kapitaallasten van deze verhoging van circa € 3.500 vanaf 2026 in de begroting op te nemen.

Visie toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie zijn van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van haar inwoners. Al jaren gebeurt er van alles in Arnhem

op het gebied van toerisme en recreatie. Groeiende bezoekersaantallen en de behoefte aan meer ruimte voor recreatie zijn een uitdaging, maar leveren de stad en haar ondernemers ook veel op. Op dit moment is er geen beleid op dit gebied. Daarom is er een nieuwe visie in voorbereiding: het Toekomstperspectief recreatie en toerisme. Op voorhand is duidelijk dat er meer budget en capaciteit nodig is om de basis op orde te brengen en te houden, maar ook om straks uitvoering te kunnen geven aan de uitvoeringsagenda. Een voorbeeld hiervan is structureel werkbudget voor uitbreiding en beheer van routenetwerken en vitaliteitsonderzoek vakantieparken. Om zowel de basis op orde te brengen, als in te kunnen zetten op de uitvoering, stellen we voor om incidenteel voor de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 vrij te maken en structureel vanaf 2026 € 50.000 in te zetten. Door een slimme koppeling te maken met motie 25M112g zorgen we voor extra slagkracht.

Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om een aanpak voor bestrijding van anti-Zwartracisme en Afrofobie. Om in 2026 een lokaal actieplan tegen anti-Zwartracisme en Afrofobie te ontwikkelen, wordt voorgesteld hiervoor in 2026 € 25.000 in te zetten.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering

De democratie staat onder druk. Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we momenteel het plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering verder uit. Met dit plan versterken we de huidige campagnes voorafgaand aan verkiezingen en zorgen we ervoor dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in betrokkenheid bij onze democratie.

Daarvoor brengen we in kaart wat we nu al doen (bijvoorbeeld het organiseren van democracy, de cursus politiek actief en de Academie voor Burgerschap waaraan wordt gewerkt) en kijken we hoe we dit verder kunnen versterken. De verkiezingen zijn daarbij belangrijke ijkmomenten en we streven naar een bovengemiddeld opkomstpercentage. Het doel is echter om democratische betrokkenheid in brede zin te vergroten. Dit doen we doelgroepgericht, bijvoorbeeld door jongeren op een andere manier en met een andere boodschap te betrekken dan oudere inwoners. En gebiedsgericht, door rekening te houden met de behoeften en belemmeringen uit onze verschillende wijken. We houden ook rekening met de aard van de verschillende verkiezingen. Zo richten we ons in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen specifiek op groepen die daarvoor weinig stemden, zoals bijvoorbeeld ingezetenen en jongeren. Met deze aanpak kunnen we ons specifiek richten op de doelgroepen die achterblijven én kunnen we concreet aan inwoners laten zien wat we allemaal aanbieden.

Het huidige budget voor inzet op versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering is ontoereikend. Ook vallen per 2027 deze middelen vanuit het rijk volledig weg die hiervoor beschikbaar waren. Om die reden stellen we voor het budget te verhogen met € 50.000 structureel.

Vervolg Arnhemse kinderp participatie

Arnhem zoekt manieren om jongeren beter te betrekken. Het kinderburgemeesterschap was sinds 2022 één van de manieren om dat doel te realiseren. De ervaringen van de afgelopen jaren zijn geëvalueerd. De lessen hieruit zijn besproken met de raad aan de hand van de gespreksnotitie Vervolg Arnhemse kinderp participatie.

Op basis van de gesprekken met de raad, de lessen uit eerdere jaren en de bespreking van het rondvraagmemo over een kinderraad op 27 mei stellen wij voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen. In plaats daarvan willen we investeren in (bestaande) initiatieven voor kinderp participatie. Door bestaande initiatieven beter te benutten, te intensiveren en mogelijk uit te breiden kan de gemeente (meer) kinderen betrekken en op een manier leren participeren die aansluit bij hun belevingswereld.

Vanaf 2026 stellen wij voor te starten met een aanjaagfonds voor kinderp participatie. Hiervoor willen wij in de jaren 2026-2028 jaarlijks € 25.000 beschikbaar stellen. Net als bij het kinderburgemeesterschap hanteren we een proefperiode van drie jaar. In 2028 evalueren we de resultaten en nemen we een besluit over een eventueel vervolg. Met deze tijdelijke inzet van middelen en een duidelijk evaluatiemoment komen we tegemoet aan de wens van de raadskamer om toekomstige kosten zorgvuldig af te wegen.

Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact

Voor het verbeteren van de bereikbaarheid en kwaliteit van de afdeling zijn voor de jaren 2024 en 2025 incidentele middelen in de begroting ter beschikking gesteld. Incidenteel omdat er tijd nodig was te bepalen wat structureel nodig is om de dienstverlening van het contactcentrum te kunnen organiseren. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, is structurele verhoging van het budget voor deze afdeling vereist. Het zorgt voor snelle en deskundige afhandeling van telefonische vragen die worden gesteld door inwoners, ondernemers en instellingen. We stellen dan ook voor om vanaf 2026 het budget met € 217.000 structureel te verhogen.

Ontwikkelingen informatiehuishouding

Binnen de gemeente Arnhem hebben we een vertaling gemaakt van de regionale informatievisie en strategie naar een Arnhemse informatievisie en strategie met bijbehorende roadmap om te kunnen sturen op veranderingen in de informatiehuishouding. Naast de al benoemde onderwerpen is er een aantal ontwikkelingen waarvoor structurele aandacht/middelen benodigd zijn. Het betreft ten eerste AI / Smart City: investeringen in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van ethisch verantwoorde kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Het betreft ook Cloud Computing: de overgang naar cloudgebaseerde oplossingen, doordat huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt en daarmee een gedwongen verplaatsing naar cloud-oplossingen ontstaat. En tot slot het inzetten op een digitaal fitte medewerker: opleiding en training om medewerkers verder te ontwikkelen en mee te krijgen in de 21e eeuwse (digitale) vaardigheden. Voor deze ontwikkelingen stellen we voor vanaf 2026 structureel € 270.000 in te zetten.

Evenementcoördinator

Evenementen geven reuring in de stad en leveren een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van Arnhem voor inwoners en bezoekers. We willen een gastvrije stad zijn voor iedereen. Tegelijkertijd zoeken we ook een balans tussen levendigheid en leefbaarheid. De meerwaarde van een aanspreekpunt voor organisatoren en een schakelpunt tussen organisator en gemeente is evident gebleken in de afgelopen jaren. Deze meerwaarde ligt in het in goede banen leiden en faciliteren van evenementen door intensief contact te onderhouden met de organisatoren. Daarnaast houdt de evenementcoördinator toezicht op de naleving van de afgegeven vergunning, veiligheid, leefbaarheid, orde en netheid. Zijn of haar inzet bij grootschalige stadsbrede evenementen zoals de Airborne-herdenking of Koningsdag is van groot belang. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2026 structureel € 80.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Crisiskosten openbare orde en veiligheid

We zien een toename in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwending van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting, en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Hiervoor is budget nodig om snel out of pocket kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties. We stellen voor om hiervoor € 150.000 structureel in te zetten.

Stichting Luxor Live

Luxor Live is het stedelijk poppodium en één van de vijf Arnhemse culturele basisvoorzieningen. Luxor Live heeft 2024 afgesloten met een tekort dat verrekend is met het eigen vermogen. Ruimte om nieuwe tegenvallers op te vangen is er niet. Voor 2025 is een begroting ingediend met een tekort van € 250.000. Een noodzakelijke aanvullende subsidie in 2025 kan nog incidenteel in de cultuurbegroting worden opgevangen en is gericht op de continuïteit van de organisatie en het in stand houden van het cultuuraanbod dit jaar. Ook in de vervolgjaren heeft Luxor Live een vergelijkbaar begrotingstekort.

Het ligt voor de hand dat bij een gemeentelijk gesubsidieerd stedelijk poppodium de vaste lasten volledig gedekt worden door een (meerjarige) exploitatiesubsidie. De programmering is in de basis verlieslatend: de kosten liggen hoger dan de opbrengsten uit tickets. Dit tekort wordt bij poppodia gedekt door de horecaomzet en overige commerciële inkomsten. Uit een financiële analyse van de bedrijfsvoering van Luxor blijkt dat de huidige vaste lasten van Luxor Live aanzienlijk hoger liggen dan de beschikbare huidige exploitatiesubsidie. Het tekort op de culturele activiteiten kan volledig worden gedekt met het positieve resultaat uit de commerciële nevenactiviteiten. Deze verborgen onderfinanciering is eigenlijk al sinds de start van Luxor Live latent aanwezig. Door de snelle groei en hoge eigen inkomsten, wist Luxor Live ieder jaar een potentieel financieel tekort in eigen beheer op te vangen. Nu de organisatie (voorlopig) aan de grenzen van de groei is gekomen, mede door krimpende marges en stijgende kosten, is het structurele financiële tekort zichtbaar geworden. We stellen dan ook om vanaf 2026 structureel de subsidie aan Luxor Live te verhogen met € 270.000.

Oostpool

Onderzocht wordt waar Theater Oostpool en Introdans in de toekomst gehuisvest kunnen worden. Hiervoor heeft de raad in 2022 structurele middelen beschikbaar gesteld. De provincie Gelderland heeft eenmalig € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een nieuw repetitieggebouw voor Introdans, daarop is besloten de gemeentelijke middelen volledig in te zetten voor Theater Oostpool. De raad is onlangs middels de Raadsbrief Huisvesting Oostpool en Introdans geïnformeerd over de voorkeurslocatie en de inzet van gemeentelijke en provinciale middelen.

De verwachte kosten voor het realiseren van een eigen repetitiegebouw van Theater Oostpool worden momenteel ingeschat op circa € 14 miljoen. We staan hiermee voor een financiële opgave, aangezien met de beschikbaar gestelde structurele subsidie aan Oostpool niet voldoende dekking beschikbaar is voor de benodigde totale investering. We stellen voor om een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor een investeringsbijdrage aan Oostpool van € 14 miljoen. De jaarlijkse kapitaallasten hiervan bedragen circa € 691.000 en daarvan wordt voorgesteld het bestaande subsidiebudget van € 267.000 structureel hiervoor aan te wenden en deze om te zetten naar een kapitaallastenbudget en de resterende € 424.000 kapitaallasten vanaf 2029 te dekken.

D&I Officer structurele invulling

Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt voorgesteld een structurele dekking hiervoor van € 120.000 bij te zetten.

Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie

Mede door de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen is het programma nog steeds volop in ontwikkeling. De aard van de onderwerpen vraagt in de eerste fase veel 'aanjaag-energie', zowel voor het bouwen van een robuuste samenwerkingsverbanden met partners in de stad als de samenwerking met collega's op vele inhoudelijke domeinen met betrekking tot beleid en uitvoering. In de vervolgfases is structureel aandacht en inzet nodig om die inclusieve organisatie en samenwerking duurzaam voort te zetten. Dit betekent dat de huidige bezetting niet meer volstaat. Om de huidige ambities te kunnen realiseren is extra inzet nodig. We stellen voor hiervoor vanaf 2027 structureel € 110.000 voor vrij te maken.

APCG structurele borging schouwen in subsidie

Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het schouwen van publieke gebouwen en openbare ruimte in het kader van VN verdrag Handicap, door de gemeente belegd bij St APCG. door de grote toegevoegde waarde van het schouwen is de wens ontstaan hier een structureel karakter aan te geven, daarom wordt structurele dekking hiervoor gevraagd. We stellen voor vanaf 2027 € 70.000 in te zetten.

Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht

De komende periode is het van essentieel belang dat wij als stad het beleid verder tot uitvoering weten te brengen (uitvoeringskracht). Ontwikkelmanagement speelt hier een sleutelrol in. Met Ontwikkelmanagement wordt een brug gecreëerd tussen beleid en uitvoering in die gebieden van Arnhem waar meerdere maatschappelijke opgaven bij elkaar komen en de gemeente een actieve rol wil aannemen. Dit zijn bijvoorbeeld stedelijke gebiedsontwikkelingen, duurzame (gebieds)ontwikkelingen, energietransitie en vastgoed ontwikkelingen. Het in samenhang en vanuit een integrale en domeinoverstijgende wijze oppakken van de prioritaire opgaven is essentieel. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het uitwerken van het Duurzaam Mobiliteitsplan in nieuwe gebiedsontwikkelingen (bijvoorbeeld mobiliteitshubs) en de vertaling van het op te stellen beleidsplan Energie Voor Arnhem in maakbare energieconcepten in nieuwe gebiedsontwikkelingen waarbij samenhang is met de bestaande stad. Ook de uitwerking van de ambities uit de Woonvisie in een voortvarende aanpak van de woningbouwopgave in de gebiedsontwikkelingen is essentieel. Hier ligt een relatie met de opgave in het kader van het doorzetten van de ambities stedelijke ontwikkeling. Tot slot vragen ook economische ontwikkelingen als de groei van ons energiecluster, de doorontwikkeling van de legal valley (Bestuurskwartier) en de transformatie van bedrijventerreinen (Spoorzone) om ontwikkelkracht. Om dit als Ontwikkelmanagement voortvarend verder op te pakken is extra capaciteit bij Ontwikkelmanagement gewenst. We stellen voor om hiervoor structureel vanaf 2026 € 500.000 op in te zetten.

Jaarlijkse bijstellingen

Jaarlijkse bijstellingen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-18.642	-17.913	-16.784	-18.555	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	957	957	957	2.407	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	812	1.260	1.819	379	
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-16.873</i>	<i>-15.696</i>	<i>-14.008</i>	<i>-15.769</i>	
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-2.721	-2.721	-2.721	-2.381	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	183	183	183	183	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.038	308	376	-205	
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>-1.500</i>	<i>-2.230</i>	<i>-2.161</i>	<i>-2.403</i>	
Totaal jaarlijkse bijstellingen	-18.372	-17.926	-16.169	-18.172	

Prijs- en volumeontwikkeling 2026

In de Perspectiefnota zijn middelen geraamd voor loon- en prijsontwikkeling, waarvan de helft voor de indexering van de zorgcontracten. Deze indexering was gebaseerd op een voorlopige Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) van 4,2% en een Prijs Particuliere Consumptie (PCC) van 1,8%. Op basis van het Centraal Economisch Plan heeft de Nza deze percentages opnieuw berekend. De OVA is naar boven bijgesteld naar 5,4% en de PPC naar 4,3%. Hierdoor valt de indexatie van de zorgcontracten € 2,3 miljoen hoger uit. Daarnaast valt voor een aantal posten in de begroting de indexatie hoger uit dan geraamd bij de Perspectiefnota. Het gaat hierbij om kosten die we door derden gefactureerd krijgen. Deze afwijkingen tellen op tot totaal structureel € 0,4 miljoen vanaf 2026. Verder was een aantal indexaties onterecht structureel doorgetrokken naar 2029, dit levert een structureel voordeel in 2029 van € 0,3 miljoen. In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld, vanaf 2026 past dit binnen de reeds opgenomen budgetten.

Ontwikkeling belasting- en legesopbrengsten

In de Perspectiefnota is reeds de afgesproken indexatie van de opbrengsten OZB opgenomen, inclusief het aframen van de stelpost OZB. Aanvullend op de Perspectiefnota is in deze Begroting de areaalontwikkeling op de OZB meegenomen (€ 130.000) en de indexatie van de toeristenbelasting (€ 53.000).

Voor 2026 geldt dat de toeristenbelasting, de parkeerbelasting en de meeste leges met de consumentenprijsindex van 2,6% zijn verhoogd. Voor de OZB geldt dat de opbrengst met 5% is verhoogd. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn in 2026 nagenoeg kostendekkend. In de paragraaf Lokale heffingen is een totaalbeeld gegeven van alle belastingen en leges, de toegepaste indexaties en de mate van kostendekkendheid.

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning

De ontwikkelingen in het kader van de Meerjareninvesteringsplanning (zowel in de Perspectiefnota als aanvullend daarop) laten het volgende beeld zien:

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Actualisatie MIP	1.925	1.367	1.062	345	S
Indexatie MIP		-62	-116	-170	S
Planningsrealisme MIP	-75	264	1.250		I
Totaal ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.851	1.568	2.196	174	

De Meerjareninvesteringsplanning (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Bij de Perspectiefnota is het MIP reeds geïndexeerd. Als gevolg van met name personeelstekorten worden diverse investeringsprojecten vooral vanaf 2026 getemporiseerd. Hierdoor ontstaat een vrijval voor de algemene middelen van € 1,9 miljoen in 2026, van € 1,4 miljoen in 2027 en € 1,1 miljoen in 2028. Vanaf 2029 daalt de vrijval van kapitaallasten tot € 0,4 miljoen.

Voor het gehele MIP, inclusief nieuwe investeringen, is het planningsrealisme opnieuw geraamd. Afgelopen 5 jaar bedroeg de gemiddelde realisatie op de investeringsprojecten 56%. De onderuitputting bedroeg daarmee gemiddeld 44%. Voor het planningsrealisme wordt een aflopende reeks van 70%, 50% en 30% voor de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten geraamd. Dat komt neer op 31% voor 2026, 22% voor 2027 en 13% voor 2028. Doordat een aantal investeringen vanaf 2026 worden getemporiseerd, wordt ook het planningsrealisme aangepast. Dit leidt tot een nadeel in 2026 van € 75.000, een voordeel van € 264.000 in 2027 en een voordeel van € 1,25 miljoen in 2028.

Deel 2 Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit twee onderdelen:

1. Begrotingsprogramma's
2. Paragrafen

Begrotingsprogramma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn opgenomen in de 13 begrotingsprogramma's:

1. Bestuur, dienstverlening en financiën
2. Veiligheid
3. Bereikbaarheid
4. Economie
5. Onderwijs
6. Cultuur
7. Participatie en armoedebestrijding
8. Zorg
9. Welzijn en inclusie
10. Gezondheid en sport
11. Klimaat en energie
12. Ruimtelijke ontwikkeling
13. Wonen en leefomgeving

Ambitie

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

- We verbeteren onze dienstverlening
- We optimaliseren werkprocessen aan de telefoon en de balie
- We benutten feedback van onze inwoners

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie

- We trainen onze eigen organisatie in burgerparticipatie
- We implementeren de participatieverordening
- We ontwikkelen onze aanpak continu door

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hun past

- We versterken kinderopparticipatie via bestaande initiatieven
- We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren

Meer democratische betrokkenheid

- We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
- We organiseren opkomstbevorderingscampagnes

We benutten de aanwezige krachten in de wijk meer

- We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
- We ondersteunen bewonersoverleggen

Ambitie

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk

Arnhem heeft een transparant bestuur

- Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
- Gemeenteraad: We laten de stad kennismaken met het werk van de raad.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken

- We werken in de GMR samen
- We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
- We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio

Ambitie

Onze organisatie is sterk en financieel gezond

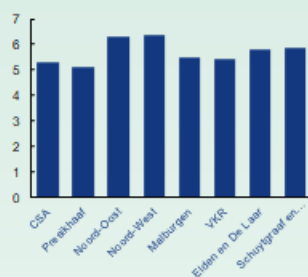
De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren

- We investeren in de doorontwikkeling van de producten in de P&C-cyclus
- We werken aan de informatieveiligheid en privacy
- We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
- We verminderen inhuur tot het landelijke gemiddelde.

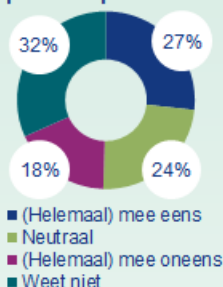
Cijfers en indicatoren

- Kengetal sociale cohesie in de 8 gebieden
- Percentage bewoners dat "merkt dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente"
- Percentage bewoners dat vindt dat "Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven"
- Opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen

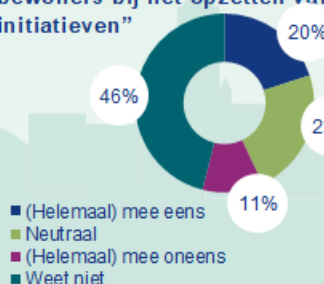
1. Kengetal Sociale Cohesie

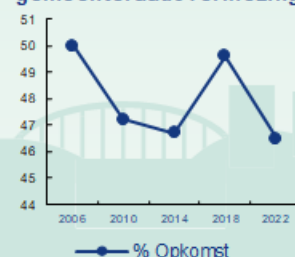
2. "Ik merk dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente"

3. "Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven"

4. Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen

Samenvatting Doelenboom Bestuur, dienstverlening en financiën

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk	Arnhem heeft een transparant bestuur	Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
		Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad
	Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken	We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven
		We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
		We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio
Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem	Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers	We verbeteren onze dienstverlening
		We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie
		We benutten feedback van inwoners
	Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie	We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie
		We implementeren de participatieverordening
		We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door
	Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past	We versterken kinderpactparticipatie via bestaande initiatieven
		We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren
	Meer democratische betrokkenheid van inwoners	We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
		We organiseren opkomstbevorderingscampagnes
Onze organisatie is sterk en financieel gezond	De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren	We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
		We ondersteunen bewoneroverleggen
		We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus
		We werken aan de informatieveiligheid en privacy
		We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
		We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk

(A)

Samen met de stad

We willen bereiken dat inwoners en ondernemers eerder betrokken raken bij beleidsinitiatieven in de stad, in wijken en buurten. We hebben er vertrouwen in dat daarmee de kwaliteit van de uitvoering van beleidsinitiatieven toeneemt en de lokale democratie wordt versterkt. Of het nu gaat om een nieuw parkje met bomen of om nieuw jeugdbeleid.

Samen met de regio

Arnhem wil haar ambities samen met haar partners in de regio bereiken. Arnhem versterkt haar positie in bestuurlijke organen in regionaal, landelijk en Europees verband en maakt de stad en regio sterker door verder te bouwen aan een partnerschap met provincie Gelderland (onder meer via de investeringsagenda) en bij te dragen aan het werken aan een sterkere regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

Arnhem heeft een transparant bestuur

(D)

Raad

De raad stelt als volksvertegenwoordiger de kaders vast en controleert of het beleid wordt uitgevoerd binnen deze kaders. In de raadskamer en raadsvergaderingen tijdens de Politieke Avond op woensdag vindt het debat en de besluitvorming hierover plaats. Alle raadsvergaderingen zijn openbaar. Inwoners van Arnhem zijn van harte welkom: als sprekers en als publiek. De gemeenteraad heeft als doel om alle inwoners een keer kennis te laten maken met het werk van de gemeenteraad: van jong tot oud. Daarvoor worden onder andere inwoners als speciale 'gast van de raad' uitgenodigd bij de raadsvergaderingen. Met het democratieprogramma maakt de Arnhemse jeugd op een leuke en leerzame manier kennis met de gemeentepolitiek en democratische besluitvorming in eigen stad. Het democratieprogramma bestaat uit een bezoek op het stadhuis of een bezoek van een raadslid in de klas. Voor politiek geïnteresseerde Arnhemmers wordt twee keer per jaar de gratis cursus Politiek Actief georganiseerd. Tenslotte worden er regelmatig voor verschillende doelgroepen rondleidingen gegeven door het Stadhuis. Er wordt nog gewerkt aan een kindervragenuur.

Rekenkamer

De rekenkamer ondersteunt vanuit een onafhankelijke positie de gemeenteraad door elk jaar enkele grote en kleine onderzoeken uit te (laten) voeren op basis van gesprekken met de raadsfracties en de politieke actualiteit.

College

Het college streeft naar een open bestuurscultuur, zowel naar de raad als naar de inwoners. Het college zorgt in haar communicatie met de raad voor tijdige en volledige informatievoorziening. In lijn met motie 21M108 'Heldere afdoening moties en toezeggingen' licht het college bij de afdoening van moties of toezeggingen expliciet toe of de motie of toezegging volledig, gedeeltelijk, afwijkend van de oorspronkelijke tekst, verlaat of niet is uitgevoerd. Daarnaast informeert het college de raad zodra duidelijk is dat een toezegging of motie niet binnen de gestelde termijn kan worden afgedaan. Hierbij wordt ook vermeld waarom dit het geval is. Daarmee beschouwt het college deze motie 21M108 als afgedaan.

Door de raad of door inwoners gevraagde informatie wordt zo snel mogelijk en ruimhartig verstrekt. Het zou voor inwoners niet nodig moeten zijn om informatie op te vragen via een Woo-verzoek.

Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit

(I)

Op basis van het inmiddels vastgestelde onderzoeksprogramma 2025-2026 en een aanvullende motie in mei 2025 doet de Rekenkamer in 2026 onderzoek naar en publiceert over de participatieprocessen rondom Schaapsdrift, het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost, ondermijning op bedrijventerreinen en de kwaliteit beheer en onderhoud openbare ruimte. Indien haalbaar wil de Rekenkamer ook onderzoek doen naar het proces rondom integriteitsschendingen. Echter, door het op verzoek van de raad ingelaste onderzoek naar de participatieprocessen in Schaapsdrift is het niet zeker of dit onderzoek nog in 2026 opgeleverd kan worden

Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad**(I)**

Vanuit de gemeenteraad - en de griffie als ondersteuning van de raad - wordt permanent ingezet op het laten kennis maken van de stad met het werk van de raad. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 ligt er een extra focus op het laten zien waar de verschillende politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen voor staan. Onder andere door de inzet van een stemwijzer en een verkiezingskrant.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken**(D)**

Arnhem zet zich actief in binnen verschillende regionale, landelijke en internationale netwerken. Arnhem werkt in 2026 in regionaal verband in de Groene Metropoolregio door aan het groen-blauwe raamwerk, de bereikbaarheid van de regio, een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de gezamenlijke aanpak van de woningbouwopgave, een sterkere economie, de energietransitie en aan een goede verdeling van het culturele aanbod en duurzaam toerisme. Arnhem vervult landelijk een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40, omdat samenwerking ten goede komt aan de stad. Arnhem werkt ook verder aan de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en het stedennetwerk met de grote steden in Noordrijn- Westfalen (NRW).

We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven**(I)**

De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Hiervoor zijn samenwerking en afspraken in regionaal verband onontbeerlijk. Daarom werkt Arnhem in 2026 samen met de andere 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) door aan vijf regionale opgaven die om een gezamenlijke (regionale) aanpak vragen.

Deze opgaven maken deel uit van de nieuwe regionale agenda 2025-2028. De vierjarige agenda sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Arnhem heeft op alle vijf de opgaven ingetekend. Onze regio duurzaam en veilig bereikbaar maken staat centraal bij de opgave verbonden regio. O.a. wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij lopen en fietsen als betaalbare en toegankelijke mobiliteitsvormen worden gezien. De opgave ontspannen regio werkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de regio voor bezoekers en de versterking van het groen en blauw in het stedelijk en landelijk gebied. Ook de versterking van de culturele infrastructuur en de landelijk erkende Cultuurregio 025 krijgen aandacht.

Het afstemmen van de opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van de opgave groene groei. Het NOVEX-ontwikkelingsperspectief geeft richting aan de benodigde ruimtelijke keuzes. De versnelling van de woningbouwontwikkeling wordt meermaals per jaar in tempotafels besproken. Netcongestie is steeds meer een belemmerende factor het tijdig opleveren van bouwprojecten.

Gezien de schaal van de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie is regionale samenwerking binnen de opgave circulaire regio vanuit Arnhems perspectief belangrijk om de Arnhemse CO2-doelstellingen te kunnen realiseren. Wij hebben belang bij kennis delen, aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en het benutten van Regio Deal- en EU-subsidies in het geval van water- en klimaatadaptatieprojecten.

De opgave productieve regio richt zich op een toekomstbestendige economie. Een economie die bijdraagt aan gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs en sociale cohesie.

The Economic Board (TEB) heeft in 2023 samen met de GMR en de provincie Gelderland een Regio Deal afgesloten met het Rijk. Het Rijk heeft 15 miljoen euro voor de uitvoering ter beschikking gesteld. Arnhem neemt in dit kader deel aan projecten op het gebied van toekomstbestendige bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en circulair bouwen.

Tot slot wordt opgemerkt dat de basiskosten van de Groene Metropoolregio (regiobureau) opgenomen zijn in dit begrotingsprogramma. De middelen die de uitvoering van de regionale agenda met zich meebrengt worden gepresenteerd in de betreffende begrotingsprogramma's.

We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40**(I)**

Arnhem blijft een rol spelen in de landelijke netwerken als de VNG en de G40. Door deelname in verschillende werkgroepen en commissies kan Arnhem bestuurlijk en ambtelijk participeren in kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en andere specifieke dossiers. Arnhem werkt in netwerken van steden samen waar nodig en nuttig, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsafstemming, subsidies en verordeningen, lobby richting het Rijk en kennisdeling. Door deelname aan deze organisaties versterkt Arnhem haar netwerk met de andere grote steden in Nederland en in Den Haag.

Arnhem krijgt daarnaast toegang tot kennis en nieuwe ontwikkelingen bij het Rijk. Deze worden vaak via de sporen VNG en G40 met de steden en regio's opgepakt. Onze inzet blijft gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging in landelijke netwerken zoals van de VNG en G40.

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio**(I)**

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Rijn-Waal. Dat doen wij onder andere met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden dat sinds 2017 bestaat. In dit Nederlands-Duitse stedennetwerk werkt Arnhem met Nijmegen, Apeldoorn en Ede samen met Duisburg, Düsseldorf en Moers. De zeven steden richten zich op onderlinge kennisdeling over stedelijke vraagstukken, belangenbehartiging en onderzoeken het opzetten van gezamenlijke projecten. In 2026 geven we vervolg aan het Project 100.00+ Zero. In 2026 wordt de Strategische Agenda 2025+, die door de Euregioraad is vastgesteld, verder uitgewerkt. Arnhem neemt actief deel aan de Euregioraadsvergaderingen. In februari 2023

tekenden wij met Duisburg, The Economic Board en Duisburg Business & Innovation GmbH een Letter of Intent. Deze samenwerkingsafspraken gaan we verder concretiseren.

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem

(A)

We zorgen voor toegankelijke en betrouwbare dienstverlening die aansluit bij de diverse wensen en mogelijkheden van Arnhemmers – digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is. Tegelijkertijd bieden we ruimte voor betrokkenheid en invloed: inwoners kunnen op verschillende manieren meedenken en meedoen, op een manier die bij hen past. In de wijken werken we samen met bewoners, initiatieven en organisaties aan oplossingen die lokaal het meeste effect hebben. We maken gebruik van de kracht en kennis die in de wijken aanwezig is en ondersteunen deze met duidelijke structuren en vertrouwen. Zo bouwen we samen aan een stad waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen en zich thuis te voelen.

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

(D)

Dienstverlening is kerntaak van een gemeente. We bieden tal van diensten en producten; van geboorteaangifte, tot vergunningaanvraag tot ondersteuning bij een wijkinitiatief. We vinden het belangrijk dat iedereen snel en passend wordt geholpen, ongeacht waar en op welke manier een inwoner, ondernemer of instelling een beroep op ons doet. Want een goede dienstverlening draagt bij aan het vertrouwen in de overheid.

We verbeteren onze dienstverlening

(I)

In 2025 heeft de gemeenteraad de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030 vastgesteld. Deze visie is de paraplu voor alle vormen van dienstverlening door de gemeente Arnhem. Hoe uiteenlopend de producten en diensten van de gemeente ook zijn, het moet voor inwoners, ondernemers en instellingen duidelijk zijn wat zij van ons kunnen verwachten. Na het vaststellen van de visie zijn we aan de slag gegaan met het vertalen van de visie naar een uitvoeringsplan. In 2026 zetten we de volgende stap en starten we met het realiseren van de doelen zoals die daarin zijn opgenomen.

We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie

(I)

We willen inwoners aan de balie en de telefoon zo goed en snel als mogelijk helpen. Met efficiënte werkprocessen kunnen we wachttijden voorkomen of beperken, de inwoner van een goed antwoord voorzien en onze betrouwbaarheid versterken. En het geeft ruimte om, waar dat nodig en mogelijk is, aandacht te besteden aan een vraag waarvoor maatwerk vereist is.

Binnen het lopende programma doorontwikkeling Burgerzaken zijn meerdere werkprocessen doorgelicht en aangescherpt. Het heeft meer inzicht gegeven in bijvoorbeeld doorloop- en verwerkingstijden. Door goed gebruik te maken van deze en andere beschikbare informatie, kunnen we beter voorspellen welke werkzaamheden op ons afkomen, een efficiënte planning maken en inspelen op behoeftes van inwoners. In 2026 bouwen we hier op verder. Daarbij zetten we ook in op verdere digitalisering en automatisering. We streven ernaar om inwoners meer mogelijkheden te geven om digitaal hun zaken te regelen.

Ook op de afdeling zetten we in op verder inzicht in sturingsinformatie om zo de telefonische bereikbaarheid te borgen. Daarnaast optimaliseren we werkprocessen door de verbinding met andere onderdelen in de organisatie te versterken. We oriënteren ons op de mogelijkheden om (nieuwe) digitale technieken in te zetten die de telefonische dienstverlening kunnen ondersteunen.

We benutten feedback van inwoners

(I)

Om meer inzicht te krijgen in de verwachtingen van inwoners die telefonisch contact met ons opnemen, gaan we starten met een geautomatiseerd tevredenheidsonderzoek. De input verwerken we in training en coaching van de medewerkers telefonie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Toegankelijkheid stemlokalen		100	100		
Eenheid: Percentage					
Bron: Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig zelfstandig toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.					
Opkomst verkiezingen Tweede kamer	73,60		71,60		
Eenheid: percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 73,6%					

Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	46,50
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	52,10
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 50,9%

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	42,18
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 39,2%

Opkomst verkiezingen Waterschappen	46,30
---	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 46,3%

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie (D)

We werken sinds 2022 met het vastgestelde Arnhems Stappenplan Participatie. Daarmee zetten we alle participatietrajecten vanuit de gemeente zoveel mogelijk op dezelfde manier op. Met een uniforme aanpak willen we een betrouwbare partner zijn die inwoners en organisaties op herkenbare wijze betreft.

We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie (I)

We vinden dat effectieve burgerparticipatie vanzelfsprekend moet zijn in het werk van al onze medewerkers. Daarom trainen we medewerkers in het gebruik van het stappenplan en de beschikbare participatiemiddelen. Daarnaast bieden we projectteams sessies aan waarin zij praktische tips en advies krijgen om hun participatieplan op te stellen.

We implementeren de participatieverordening (I)

In 2025 hebben we een participatieverordening opgesteld en aan de raad aangeboden ter vaststelling. In 2026 gaan we aan de slag met het uitwerken van de participatieverordening. We werken aan de bekendheid van de verordening door bij verschillende doelgroepen toe te lichten wat de verordening in de praktijk voor hen betekent. We stellen ook handreikingen en sjablonen op. Deze ondersteunen de gemeentelijke organisatie bij de uitvoering en bieden inwoners handvatten om gebruik te maken van overheidsparticipatie of het uitdaagrecht. Zo creëren we voor iedereen duidelijkheid over de spelregels voor participatie.

We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door (I)

We willen als organisatie continu leren en verbeteren op het gebied van burgerparticipatie. Daarom evalueren we participatietrajecten structureel met behulp van een vaste monitor en voeren we gerichte evaluaties uit bij grotere vraagstukken. In 2026 evalueren we in ieder geval de nieuwe participatieverordening. De opgedane inzichten gebruiken we om de verordening verder aan te scherpen en goed te implementeren. Daarnaast passen we in 2026 de lessen toe uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025. Ook ontwikkelen we onze aanpak voor burgerberaden verder, op basis van de ervaringen met de burgerberaden over afval en klimaat.

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past (D)

Met participatie willen we de kwaliteit van plannen en besluiten verbeteren door de kennis en ervaring aan te boren van inwoners en andere maatschappelijke betrokkenen. Besluiten worden doorgaans beter als belanghebbenden betrokken zijn. Niet iedereen wil op dezelfde manier meedoen: de één ontvangt liever alleen informatie, de ander geeft digitaal advies, en weer een ander denkt graag actief mee tijdens een bijeenkomst. Daarom houden we rekening met de verschillende motivaties en belemmeringen van inwoners, organisaties en andere partners waarmee we samenwerken in participatietrajecten.

We versterken kinderpacticipatie via bestaande initiatieven (I)

Na twee evaluaties en het gesprek met de gemeenteraad over het vervolg van kinderpacticipatie willen we onze aanpak bijsturen. We beëindigen het huidige kinderborgemeesterschap en versterken kinderpacticipatie door succesvolle initiatieven (zoals Democracy en Arnhem Debatteert, interactieve manieren waarop kinderen hun ideeën over de stad leren delen) beter te benutten, te intensiveren en waar nodig uit te breiden. Zo kunnen we een grotere groep kinderen betrekken en hen laten participeren op een manier die aansluit bij hun belevingswereld.

We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren (I)

Om inwoners te betrekken op een manier die aansluit bij hun voorkeuren is het nodig om de juiste kennis en middelen daarvoor te hebben. We verwerken de kennis over de motivaties en belemmeringen van verschillende groepen inwoners daarom als extra onderdeel in onze trainingen. Daarnaast integreren we deze kennis in adviezen over losse participatietrajecten en investeren we waar nodig in middelen, kennis en kanalen om onze werkwijze te versterken.

Meer democratische betrokkenheid van inwoners (D)

De democratie staat onder druk, zoals blijkt uit de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen. Minder dan de helft van de Arnhemmers stemde toen. We willen daarom meer Arnhemmers betrekken bij de lokale democratie. Daarom zetten we ons in voor voortdurende betrokkenheid, zowel vóór de verkiezingen als in de periodes daartussen.

We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid (I)

Met een democratieprogramma zetten we ons in voor blijvende aandacht en versterking van betrokkenheid bij de lokale democratie. We willen de deelname van Arnhemmers vergroten door de toegankelijkheid van onze organisatie te verbeteren, inwoners te ondersteunen bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden over democratie, en bewustwording van ieders rol te stimuleren – ook binnen onze eigen organisatie. In het programma bieden we een breder aanbod van activiteiten in plaats van losse onderdelen en houden hierbij rekening met specifieke doelgroepen, zoals jongeren. Dit doen we in nauwe samenwerking met de organisatie van de opkomstcampagne bij verkiezingen.

We organiseren opkomstbevorderingscampagnes (I)

In aanloop naar verkiezingen intensiveren we onze inzet voor democratische betrokkenheid met een opkomstbevorderingscampagne. In 2026 doen we dit voor de gemeenteraadsverkiezingen. We stemmen de campagne af op de kenmerken van deze verkiezingen, zoals het genereren van media-aandacht en het bieden van informatie over gemeentelijke vraagstukken. We richten ons daarbij extra op specifieke doelgroepen, zoals jongeren. We houden ook rekening met de verschillen tussen wijken, bijvoorbeeld door te kijken naar opkomstcijfers van eerdere verkiezingen. De opkomstbevorderende campagne vormt een piekmoment in onze bredere inzet voor democratische betrokkenheid van Arnhemmers.

We benutten de aanwezige krachten in de wijken meer (D)

Bewonersinitiatieven, (vrijwilligers)organisaties en ook sociale wijkondernemingen spelen een belangrijke rol in het versterken van de sociale verbinding en leefbaarheid in de wijk. Omdat deze organisaties van grote waarde zijn voor de leefbaarheid in de verschillende wijken, willen we daar beter gebruik van maken. Dit betekent ook dat we ervoor kiezen om deze krachten in de wijk echt de ruimte en het vertrouwen geven om hun taken, ideeën en plannen uit te voeren. Daarbij willen we als gemeente niet in de weg staan door met overbodige regelgeving of ingewikkelde (financiële) ondersteuningsstromen. Maar streven we naar een duidelijke, eenduidige en heldere ondersteuningsstructuur, waardoor deze organisaties zich verder kunnen ontwikkelen.

We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken (I)

We willen dat organisaties en inwoners meer mogelijkheden krijgen om taken van de gemeente over te nemen en we willen deze mogelijkheden bekender maken in onze stad. In 2026 gaan we dit doen door het uitdaagrecht onder aandacht te brengen vanuit de nieuw vast te stellen participatieverordening. Ook wordt het accounthouderschap voor inwoners en organisaties zo ingericht dat het gebruikmaken van financiële mogelijkheden eenvoudiger wordt.

Om ambtelijke betrokkenheid bij de wijken te vergroten kijken we onder andere naar het creëren van voldoende huisvesting in de wijken voor de ambtelijke organisatie (al dan niet in combinatie met andere maatschappelijke partners). In 2026 geven we verder uitvoering aan het adviesrapport huisvesting in de wijk en wordt een voorstel geschreven hoe en op welke locaties samenwerken in de wijk kan worden gestimuleerd door hier geschikte huisvesting voor in te richten.

Vanuit het budget Wijkprojecten ondersteunen we bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en (sociale) ondernemingen door hen vertrouwen en financiële ruimte te geven om zich te ontwikkelen. We ondersteunen hen ook in de onderlinge samenwerking. Als gemeente voeren we wijkgericht regie met behulp van vier strategieën: aanjagen, overbruggen, co financieren en waarderen. Hierbij sturen we op gewenste effecten en prioriteiten in de verschillende wijken.

We ondersteunen bewonersoverleggen (I)

We implementeren de aanbevelingen uit de evaluatie van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022: In het najaar van 2025 is de werking van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022 geëvalueerd. Hierbij zijn de ervaringen van inwoners, juridische grondslag, effectiviteit en doelmatigheid van de regeling geëvalueerd. Daarnaast hebben we

gekeken naar de invulling van onze rol als gemeente in de ondersteuning van de bewonersoverleggen. In 2026 implementeren wij de aanbevelingen uit deze evaluatie.

Met deze begroting herijken we de verdeling van de bewonersbudgetten over de wijken. Zoals vastgesteld in de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak doen we dit tweejaarlijks op basis van twee componenten: een basisbedrag gebaseerd op het aantal bewoners per wijk en een bedrag gekoppeld aan de dashboardscore voor de leefbaarheid, sociale cohesie en het aantal huishoudens tot 120% van het minimumloon per wijk ten opzichte van de scores voor Arnhem als geheel.

Onze organisatie is sterk en financieel gezond (A)

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding met de stad, een afspiegeling van de stad en een organisatie die actief meebeweegt met de tijdsgeest. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren (D)

De bedrijfsvoering van de gemeente Arnhem is erop gericht om het bestuur, maar ook de organisatie zelf zodanig te faciliteren en te adviseren dat bestuur en organisatie in staat zijn om aan de voorkant te sturen, bij te sturen indien nodig en aan de achterkant te kunnen controleren op de realisatie van de inhoudelijke ambities en de financiën. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt verder ingegaan op de diverse ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus (I)

We zorgen ervoor dat in de Begroting 2026 alle programma's dezelfde 'look & feel' hebben als de vier doorontwikkelde programma's uit de Begroting 2025. We zorgen voor zo min mogelijk verschillen tussen de programma's in de mate van herziening van doelen/inspanningen, koppeling van doelen aan budgetten en bijbehorende toelichtingen. In Turap-2 2026 en de Jaarstukken 2026 worden alle programma's volgens het nieuwe model verantwoord. In de voorbereidingen richting de nieuwe raad onderzoeken we of aanpassingen in het aantal of andere indelingen van programma's wenselijk zijn. We werken aan mogelijke verbeteringen in de systematiek van visies, beleidsnota's en uitvoeringsplannen en de verbinding met de P&C-cyclus. We onderzoeken de mogelijke verbeteringen van de website financiën.arnhem.nl.

We werken aan de informatieveiligheid en privacy (I)

We investeren in informatieveiligheid en privacy om te voldoen aan Baseline informatieveiligheid overheid (BIO). We zorgen ervoor dat we de gegevens van onze inwoners en bedrijven verwerken in lijn met de wet en beschermen op een minimaal basisniveau zoals dat door de BIO wordt voorgeschreven. We wapenen ons tegen toenemende dreigingen van buitenaf en vergroten onze cyberweerbaarheid.

We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit (I)

We zorgen voor een scherpere organisatiebrede programmering van projecten, zodat er minder overlap en frictie ontstaat en we schaarse capaciteit organisatiebreed inplannen. We zorgen voor een ambtelijk-bestuurlijke afstemming van onze grootste opgaven en vertalen dit naar gevolgen voor de uitvoeringscapaciteit en maken hierin gezamenlijk afwegingen en keuzes om de ambities en de uitvoeringscapaciteit te matchen in tijd en kwaliteit.

We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde (I)

We streven naar efficiënte inzet van middelen en beheersing van loonkosten. Naar aanleiding van de aangenomen motie 24M83 is een plan van aanpak opgesteld dat erop is gericht om de externe inhuur te verminderen, met als doel om uiterlijk in 2026 het landelijk gemiddelde van 17,9% van de totale loonsom te bereiken. Hiervoor is er een set met uitgangspunten en procesafspraken opgesteld. Vervolgens hebben we de ambitie om de inhuur te beperken tot een haalbaar lager gemiddelde dan het landelijke.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Transparant met een sterk netwerk	7.373	91	0	0
Transparant bestuur	5.401	0	0	0
Grotere rol in externe netwerken	1.972	91	0	0
Gehoord, geholpen en verbonden	16.501	3.894	0	60
Verbetering dienstverlening	9.428	3.894	0	0
Versterken burgerparticipatie	120	0	0	44
Inwoners vaker betrekken	0	0	0	0
Democratische betrokkenheid	513	0	0	0
We benutten de krachten in de wijken	6.440	0	0	16
Een gezonde en sterke organisatie	98.144	5.202	334	716
In staat tot bijsturen en controle	98.144	5.202	334	716
Overige	1.301	676.548	9.041	10.834
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.301	676.548	9.041	10.834
Gerealiseerd resultaat	123.318	685.736	9.374	11.611

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting		Meerjarenraming	
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Baten	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Saldo lasten en baten	519.423	534.559	541.708	562.417	565.482	542.898	548.212
Toevoegingen aan reserves	1.734	2.435	2.452	9.374	7.205	338	338
Onttrekkingen aan reserves	12.912	1.292	2.859	11.611	2.905	3.638	3.685
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.178	-1.143	407	2.236	-4.300	3.301	3.347
Gerealiseerd resultaat	530.601	533.416	542.116	564.654	561.182	546.198	551.560

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	9.532	6.069	9.236	3.894
Transparant bestuur	De lasten dalen in 2026 enerzijds door de toevoeging van een extra wethouder tot en met juli 2026 en anderzijds de incidenteel hogere juridische middelen in 2025 voor de implementatie van de Wet open Overheid.	-129	-225	-225	-225

Grotere rol in externe netwerken	Mutatie door budgetbijstelling vanuit nominale prijsontwikkelingen waaronder de contributie van de VNG. Het inwonersaantal is de afgelopen 5 jaar gestegen, daarbij is de bijdrage per inwoner bijna verdubbeld.	402	402	401	401
Verbetering dienstverlening	De stijging van de begroting in 2026 wordt grotendeels verklaard door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten. Hierdoor wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daarnaast wordt een hogere personele inzet en afdracht aan het Rijk verwacht als gevolg van een piek in de paspoorten. De daling vanaf 2027 en verder wordt grotendeels verklaard door een besparing als gevolg van de doorontwikkeling van burgerzaken en de afdeling Inwonerscontact.	1.162	1.008	804	771
Versterken burgerparticipatie	De incidentele middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' in 2025 zijn niet meer nodig vanaf 2026.	-272	-367	-367	-392
Democratische betrokkenheid	Mutatie door beschikbaar stellen van structurele middelen voor democratische betrokkenheid en bijstelling budget voor de facilitering verkiezingen	64	89	88	88
We benutten de krachten in de wijken	In 2025 zijn middelen van het participatiebudget overgeheveld naar de teams TLO. Dit is voor 2026 en verder nog niet gebeurd. Daarnaast is deel budget dienstverleningsvisie doorgeschoven naar 2026.	-324	-480	-480	-480
In staat tot bijsturen en controle	Extra middelen toegevoegd voor prijscompensatie, informatieveiligheid en privacy (25M144), doorontwikkeling van de informatievoorziening en het faciliteren van duurzame reisbewegingen voor medewerkers (25M98).	6.506	2.598	2.430	2.071
Overig	De mutaties in de begroting kunnen worden verklaard door de incidentele wijziging van de begroting 2025 op het gebied van onder andere treasury, nominale ontwikkelingen en de actualisatie van de kapitaallasten.	2.124	3.045	6.584	1.660

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	30.241	29.843	10.426	10.399
Verbetering dienstverlening	Bijstelling leges Burgerzaken aan de hand van nieuwste trends bevolkingsgroei en spreiding	424	636	289	289
In staat tot bijsturen en controle	Vanaf 2026 zijn de inkomsten uit detacheringen worden op een later moment (budgetneutraal) in de begroting verwerkt.	-399	-411	-411	-411
Overig	Voornamelijk hogere bijdrage uit het gemeentefonds. Daarnaast stijgen de opbrengsten uit OZB met 5% en met areaalontwikkeling.	30.216	29.618	10.547	10.520

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	6.922	4.754	-2.114	-2.114
In staat tot bijsturen en controle	Mutatie nihil	0	4	4	4
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	6.922	4.749	-2.118	-2.118

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	8.751	46	779	826
Versterken burgerparticipatie	De in 2025 uit de reserve gedekte middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' zijn vanaf 2026 niet meer nodig.	-298	-342	-342	-342

We benutten de krachten in de wijken	De begroting 2026 daalt als gevolg van een eenmalige onttrekking in 2025.	-140	-140	-140	-140
In staat tot bijsturen en controle	In 2025 is de bestemmingsreserve bedrijfsvoering ingezet voor diverse incidentele beleidsontwikkelingen binnen bedrijfsvoering.	-1.645	-2.107	-2.022	-2.095
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	10.834	2.635	3.283	3.403
Totaal mutaties		22.538	19.066	4.083	9.444

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
 BVO De Connectie
 GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
 Euregio Rijn-Waal
 Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Euregio Rijn-Waal;

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015](#);
- [MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen](#);
- [Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen](#) via [raadsbrief d.d.21-01-2020](#);
- [Beleid internationale betrekkingen \(2021\)](#)
- [Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2025-2028](#)
- [Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem Nijmegen \(2024\)](#)

Veiligheid

Ambitie

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast.

In dit bedrag zit ook € 10 mln. aan kosten, voor voornamelijk medewerkers die voor alle doelen werkzaam zijn en algemene lasten

€ 30,7 mln.

Veiliger en leefbaardere wijken

- We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
- We verminderen criminele overlast
- We verminderen jeugdoverlast en – criminaliteit
- We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
- We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
- We zorgen voor voldoende handhavers op straat

Terugdringen van overlast en onveiligheid

- We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
- We verbeteren de aanpak van problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
- We pakken woonoverlast aan
- Begeleiden in- en uit detentie

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen

- We zorgen voor veilige demonstraties
- We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
- We investeren in bondgenoten
- We leren kinderen/jongeren kritisch denken
- We signaleren radicalisering en gaan het tegen.

Verminderen van ondermijning

- We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
- We maken burgers bewust
- We pakken drugslocaties aan
- We pakken mensenhandel aan
- We pakken witwassen aan
- We lichten kwetsbare personen voor
- Een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit

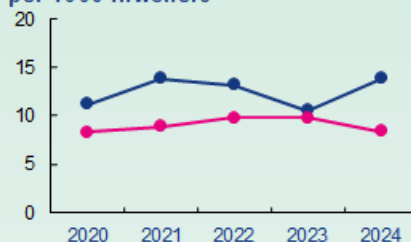
Minder jongeren in de criminaliteit

- Persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren
- Toezicht in wijken en rondom scholen. Vroegtijdige signalering
- We helpen kinderen met risico op afglijding naar drugscriminaliteit
- Jongeren helpen aan betaald werk als tegenpool van crimineel geld.
- Versterking aanpak jongeren

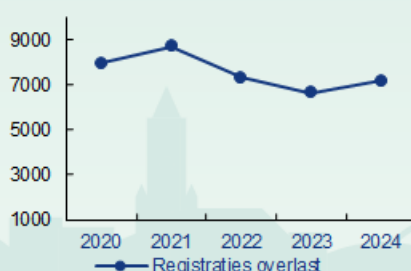
Cijfers en indicatoren

1. Arnhem heeft meer overlast door verwarde personen dan vergelijkbare steden, en dit is in 2024 fors toegenomen.
2. Ook het aantal geregistreerde drugsdelicten in Arnhem is hoger dan het landelijk gemiddelde
3. Ook het aantal overlastregistraties stijgt weer.
4. Het Arnhem misdadaadcijfer stijgt waar het landelijk gemiddelde licht daalt

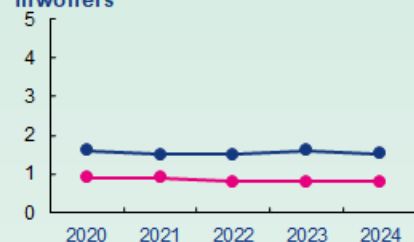
1. Overlast door verwarde personen per 1000 inwoners

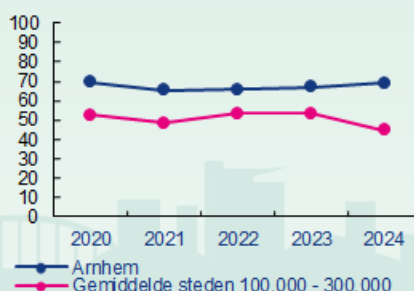
3. Totaal politie registratie overlast

2. Drugsdelicten registraties per 1000 inwoners

4. Misdrijven per 1000 inwoners

Samenvatting Doelenboom Veiligheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast	Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is	We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
		We verminderen criminele overlast
		We verminderen jeugdoverlast en – criminaliteit
		We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
		We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
		We zorgen voor voldoende handhavers op straat
	Terugdringen van overlast en onveiligheid	We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
		We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
		We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat
		We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat
		We begeleiden jongeren in en uit detentie
	Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
		We maken burgers bewust
		We pakken drugslocaties aan
		We pakken mensenhandel aan
		We pakken witwassen aan
		We lichten kwetsbare personen voor
	Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit
		We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen
		We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
		We investeren in bondgenoten
		We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan
		We signaleren radicalisering en gaan het tegen
	Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)
		We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig

		We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)
		We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld
		We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten. Je kunt je pas vrij voelen en je ontwikkelen als je veilig voelt. In Arnhem moet je veilig voelen, je moet er gevrijwaard zijn van overlast van burens, in de straat of in de wijk. Criminaliteit en huffterig gedrag tolereren we niet en dat laten we zien aan de Arnhemmers.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast (A)

Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnhems misdaadcijfer moet in 2026 omlaag. Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en/of zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en reischoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne, vrije en veilige plek is.

Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is (D)

Overlast in de openbare ruimte en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in wijken en buurten aan. De aanpak hiervan zijn onze speerpunten voor 2026. Hierbij werken we zo veel mogelijk wijkgericht. Wanneer een bepaalde problematiek zich niet aan de wijkgrenzen houdt, zoals duidelijk merkbaar bij jeugdproblematiek, hanteren we een stadsbrede aanpak.

We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk (I)

- We werken samen met onze wijkveiligheidspartners aan de (ervaren) veiligheid en leefbaarheid in de wijken. We doen dit onder andere op hotspots die dynamisch van aard zijn en een aantal winkelcentra.
- We organiseren regelmatig een schouw waarbij we met bewoners en ondernemers plekken identificeren die aandacht vragen op het gebied van schoon, heel en veilig.
- In alle wijken wordt geïnvesteerd in plekken die het veiligheidsgevoel aantasten.
- We letten op het veiligheidsgevoel van meisjes en vrouwen in de wijken waar dit een veelvoorkomend probleem is. We hebben in het bijzonder aandacht voor seksuele straatintimidatie.
- We anticiperen op verwachte en terugkerende overlast. Zo werken we aan de veiligheid in de parken in de zomer, rondom de kermissen en oud en nieuw.

We verminderen criminele overlast (I)

- We zorgen voor een netwerk in iedere wijk, waarbij we snel detecteren door openbare data en signalen van professionals.
- We bespreken de kwaliteit en kwantiteit van de inzet met onze partners.
- Bij ernstige incidenten, zoals explosies, autobranden en intimidatie, zorgen we dat het netwerk in actie komt en dat we snel en zichtbaar reageren. Hierbij laten we zien wat we doen voor bewoners en ondernemers, zodat deze voelen dat we naast hen staan.

We verminderen jeugdoverlast en –criminaliteit (I)

- Eenvoudige jeugdproblematiek pakken we op in de wijk.
- Wanneer er sprake is van een groep volgt een groepsaanpak, waarbij de harde kern en de meelopers een op maat gemaakte aanpak krijgen.
- We zien dat jeugd zich vaak beweegt door de stad. Bij een fluïde jeugdgroep:
 - hanteren we een stadsbrede aanpak,
 - volgen onze jongerenpartijen de jongeren over de wijkgrenzen heen,
 - zoeken we samenwerking met omliggende gemeenten.

We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte (I)

- We zorgen voor meer ogen en oren op straat en reiken gebiedsontzeggingen uit aan personen die te veel overlastgevend en/of strafbaar gedrag vertonen.
- We zien dat vooral in het Centrum inspanningen nodig zijn. Als de problematiek zicht verplaatst reageren we hierop.

We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden (I)

Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarzetting afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.

We zorgen voor voldoende handhavers op straat (I)

We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Geregistreerde overlast	8695	7332	6655		

Eenheid: Aantal registraties per jaar

Bron: Politie

Overlast	1610	929	810		
-----------------	-------------	------------	------------	--	--

Eenheid: Aantal meldingen per jaar

Bron: Politie

Rapportcijfer inwoners veiligheid eigen buurt	6,70	6,80			
--	-------------	-------------	--	--	--

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer uit enquête

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Onveiligheidsgevoel in eigen buurt	28,30	28			
---	--------------	-----------	--	--	--

Eenheid: Percentage inwoners

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Kengetal onveilige plekken	2,50	2,80			
-----------------------------------	-------------	-------------	--	--	--

Eenheid: Kengetal tussen 0 (veilig) en 10 (onveilig)

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Misdaadcijfer	65,20	65,90	66,80		
----------------------	--------------	--------------	--------------	--	--

Eenheid: Aantal registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Terugdringen van overlast en onveiligheid (D)

Het doel inzake zorg en veiligheid is onveiligheid en overlast terugdringen door mensen die zorg nodig hebben te helpen. We willen de stijgende trend van incidenten op straat breken. Het liefst doen we dat preventief: door meer mensen die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdiger in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. En als dat niet is gelukt en er toch een onveilige situatie is ontstaan willen we de overlast sneller oplossen of beperken: we stellen ons tot doel dat zorgpartijen personen die overlast of gevaarlijke situaties op straat veroorzaken snel overnemen van de politie.

We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak (I)

In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).

We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis (I)

Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. Daarbij wordt zowel repressief als hulpverlenend maximaal ingezet. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH.

We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat (I)

Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben.

We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat (I)

Wij spannen ons in om alle gevallen van significante woonoverlast aan te pakken en de woonoverlast duurzaam te beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.

We begeleiden jongeren in en uit detentie (I)

We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Politieregistraties overlast door verward persoon	13,81	13,23	10,52	13,80	

Eenheid: Aantal registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit (D)

We stellen ons ten doel om Arnhem onaantrekkelijk te maken voor criminelen. Daarmee willen we de misdaadcijfers die verband houden met de georganiseerde (drugs)misdaad omlaag krijgen en het gevoel van veiligheid omhoog. We willen meer ondernemers met crimineel geld weren uit Arnhem. We zorgen voor een gericht aanpak van de meest invloedrijke criminelen in onze stad. We pakken een aantal zorgcriminelen aan die zich vrijmaken over de rug van kwetsbare Arnhemmers. We verminderen het aantal slachtoffers van digitale criminaliteit.

We wapenen ons tegen ondermijnende invloed (I)

We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.

We maken burgers bewust (I)

We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit.

Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.

We pakken drugslocaties aan (I)

We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.

We pakken mensenhandel aan (I)

Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.

We pakken witwassen aan (I)

We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het registreren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.

We lichten kwetsbare personen voor (I)

We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Met de extra investering van de raad breiden we onze activiteiten zowel kwalitatief als kwantitatief fors uit.

We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit (I)

We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit	1,50	1,50	1,60	1,40	

Eenheid: Registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio) (D)

We zorgen voor een veilige openbare ruimte, veilig uitgaan, veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. We handelen onmiddellijk bij grootschalige branden, de vondst van explosieven, crisissituaties en maatschappelijke onrust. Extremisme gaan we tegen. We pakken relschoppers stevig aan, omdat zij het anders verzieken voor de anderen.

We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen (I)

We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren waar dit kan. We voeren stadsbrede regie op de veiligheid op Koningsdag en Airborne herdenking. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt mogelijk maken via een subsidie aan de BIZ Korenkwartier. De sfeerteams is een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied. Onder onze regie worden alle relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).

We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg (I)

We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.

We investeren in bondgenoten (I)

We breiden het netwerk van bondgenoten uit naar een stadsbrede dekking, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.

We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan (I)

We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.

We signaleren radicalisering en gaan het tegen (I)

We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit (D)

We bieden ten minste honderd jongeren die volgens politiedata dreigen af te glijden naar de georganiseerde criminaliteit een passend traject (jongerenwerk, werk, gezinszorg), zodat minstens de helft aantoonbaar minder risico loopt op een carrière in de georganiseerde criminaliteit.

We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0) (I)

We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terechtkomt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis-/ gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.

We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig (I)

We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches werken samen met ketenpartners en werken actief samen met VIOS. Die scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.

We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT) (I)

We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.

We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld (I)

We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat 'regulier' werken loont.

We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit (I)

We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhem veiliger	20.743	2.319	90	405
Veiliger en leefbaardere wijken	226	12	0	0
Terugdringen van overlast	1.490	453	0	0
Ondermijnende criminaliteit	263	364	0	0
Een veiliger openbare ruimte	17.441	1.490	90	55
Minder jongeren in criminaliteit	1.323	0	0	350
Overige	9.987	0	0	0
Doeloverstijgend	9.987	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	30.730	2.319	90	405

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Baten	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Saldo lasten en baten	-28.086	-27.296	-27.632	-28.412	-26.503	-26.240	-26.095
Toevoegingen aan reserves	1.281	87	90	90	90	90	90
Onttrekkingen aan reserves	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	162	315	1.400	315	-36	-7	-35
Gerealiseerd resultaat	-27.924	-26.980	-26.232	-28.097	-26.539	-26.247	-26.130

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.512	-4.421	-4.684	-4.829
Veiliger en leefbaardere wijken	Vanaf 2026 is er voor dit doel € 82.000 minder beschikbaar vanwege een actualisatie van de begroting van veiligheid waarbij de algemene uitvoeringsbudgetten zijn herverdeeld over de verschillende projecten. De € 19.000 stijging vanaf 2027 wordt veroorzaakt door het stoppen van de dekking voor de extra kosten voor de subsidie voor buurtbemiddeling binnen Welzijn en inclusie.	-82	-63	-63	-63

Terugdringen van overlast	In 2026 zijn er minder Rijksmiddelen beschikbaar voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van €389.000. De daling van de begroting vanaf jaarschijf 2028 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de middelen met betrekking tot de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK middelen).	-389	-389	-667	-667
Ondermijnende criminaliteit	Het voor het experiment gesloten coffeeshopketen gereserveerde budget van € 440.000 is verdeeld over de jaren 2025 tm 2028 (4x € 110.000). Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget van € 13.000 euro dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit verklaart het verschil met de begroting van 2026. Vanaf 2029 zijn er geen middelen meer in de begroting gereserveerd voor het experiment, dit verklaart de terugval van € 110.000. De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	-13	-9	-9	-119
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast zijn er in de begroting van 2025 incidentele rijksbijdragen (DU's) beschikbaar voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Er zijn meer lasten begroot voor VGGM (indexatie en betere bedrijfsvoering), waardoor de totale begroting in 2026 met € 805.000 toeneemt en vanaf 2027 nog eens met € 50.000. De overige relatief kleine mutaties tussen de jaarschijven komen voort uit de jaarlijkse actualisatie van het gemeentelijk vastgoed op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).	-107	-65	-44	-79
Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn vooralsnog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen. Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget in het kader van Arnhem Oost (VIO) dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit veroorzaakt een een terugval van € 66.000 vanaf 2026. Vanaf 2027 is de incidentele gemeentelijke cofinanciering van € 750.000 voor de uitvoering van Preventie met Gezag en de Arnhem-Oost middelen met betrekking tot "veiligheid in en om scholen" (VIO) van € 244.000 niet meer in de begroting opgenomen.	-2.604	-3.598	-3.598	-3.598

Doeloverstijgend	In 2026 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor de extra kosten bij crises openbare orde en veiligheid (€ 150.000), digitale weerbaarheid (€ 125.000, 25M138) en de functies van horecasteward (€ 100.000, 25M107) en evenementencoördinatie (€ 80.000). Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhaving zijn de kosten voor de afvalcoaches (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld vanuit het programma Wonen en leefomgeving. De in 2025 incidentele middelen (€ 85.000) voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams) zijn in 2026 niet in de begroting opgenomen. De terugval vanaf 2027 komt grotendeels voort uit het wegvallen van de middelen vanuit Arnhem Oost (€ 830.000). Tevens daalt de loonsom als gevolg van het beschikbaar stellen van tijdelijke formatieruimte voor de periode van 4 jaar vanaf 2023 tm 2026 (€ 150.000). De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	683	-298	-304	-304
------------------	--	-----	------	------	------

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-3.292	-3.292	-3.292	-3.292
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering (specifieke uitkering) zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen.	-754	-754	-754	-754

Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen.	-2.538	-2.538	-2.538	-2.538
----------------------------------	---	--------	--------	--------	--------

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0
---------------------------	---------------------------------	---	---	---	---

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.085	-1.436	-1.407	-1.435
----------------------------	---------------------------------	--------	--------	--------	--------

Terugdringen van overlast	In 2025 zijn incidenteel de rijksmiddelen voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van € 389.000 overgeheveld vanuit jaarschijf 2024. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-389	-389	-389	-389
---------------------------	--	------	------	------	------

Ondermijnende criminaliteit	In 2025 is incidenteel een budget van € 454.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 om uitvoering te geven aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-454	-454	-454	-454
-----------------------------	--	------	------	------	------

Een veiliger openbare ruimte	In 2025 waren onttrekkingen voor incidentele rijksmiddelen (DU's) voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Deze onttrekkingen zijn in de jaarschijf 2026 en verder niet meer begroot. De overige mutaties in de onttrekkingen hebben betrekking op geplande onderhoudskosten van de brandweerkazerne.	-158	-158	-130	-158
------------------------------	---	------	------	------	------

Minder jongeren in criminaliteit	De onttrekking uit de reserve van € 350.000 heeft betrekking op de cofinanciering voor Preventie met Gezag. Deze cofinanciering is tot en met de jaarschijf 2026 beschikbaar. In de jaarschrijven daarna is deze daarom niet meer in de begroting opgenomen.	0	-350	-350	-350
Doeloverstijgend	In 2025 is incidenteel een budget van € 85.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams). Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-85	-85	-85	-85
Totaal mutaties		-1.865	-307	-15	102

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Kadernota veiligheid 2018-2022](#);
- [Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022](#);
- [Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019](#);
- [Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak](#);
- [APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht](#);
- [Experiment gesloten coffeeshopketen](#);
- [Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023](#)
- [Integraal Veiligheidsplan 2023-2027](#)

Bereikbaarheid

€ 41,8 mln

Ambitie

Een duurzaam bereikbare stad

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie

- We voeren het mobiliteitsbeleid uit

Groter aandeel fiets en voetgangers

- We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
- We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
- We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
- We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn

Meer openbaar vervoer

- We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland

- We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer

Modem parkeerbeleid

- We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid

Ambitie

Tegengaan verkeersoverlast

Meer ruimte voor voetganger, fietser en OV

- We stellen een verkeersstructuurplan op
- We passen de wegenstructuur aan

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad

- We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
- We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade

Een betere verkeersveiligheid

- We pakken verkeersonveilige locaties aan
- We leggen schoolzones aan

Beter en schoner taxivervoer

- We stellen maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen

Ambitie

Schonere lucht in de stad

Minder doorgaand verkeer door de stad

- We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren

Beter benutten stations en realisatie transferia/stadsrandhubs

- We stellen een visie op Arnhemse hubs op
- We voeren de visie Arnhemse hubs uit

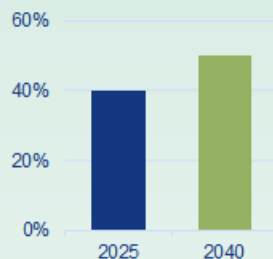
Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad

- We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
- We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad

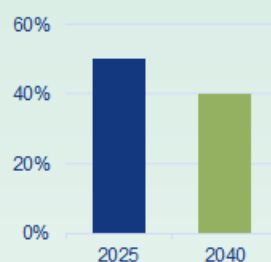
Cijfers en indicatoren

- Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter, maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

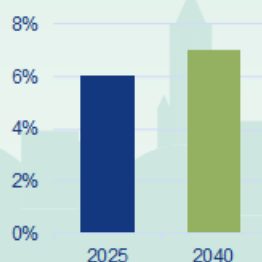
1. Actieve mobiliteit

2. Auto

3. Openbaar vervoer

Samenvatting Doelenboom Bereikbaarheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Een duurzaam bereikbare stad	Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto	We voeren het mobiliteitsbeleid uit
	Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
		We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
		We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
		We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn
	Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit
	Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland	We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer
	Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen	We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid
Tegengaan verkeersoverlast	Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV	We stellen een verkeersstructuurplan op
		We passen de wegenstructuur aan
	Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad	We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
	Een betere verkeersveiligheid	We pakken verkeersonveilige locaties aan
		We leggen schoolzones aan
Beter en schoner taxivervoer	We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen	
Schonere lucht in de stad	Minder doorgaand verkeer door de stad	We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren
	Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	We stellen een visie op Arnhemse hubs op
		We voeren de visie Arnhemse hubs uit
	Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad	We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad		
De infrastructuur is op orde		

Bereikbaarheid

Het is belangrijk dat mensen gemakkelijk toegang hebben tot onze stad, of ze nu inwoners zijn of bezoekers. Dit geldt voor alle vervoersmiddelen, zoals lopen, fietsen, het openbaar vervoer en auto's (ook deelauto's). We merken echter dat mobiliteit soms problemen kan veroorzaken voor de leefbaarheid. Daarom zetten we ons in voor duurzame mobiliteit, zodat onze stad goed bereikbaar blijft en tegelijkertijd prettig om in te wonen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Een duurzaam bereikbare stad

(A)

Het is onze ambitie om een duurzaam bereikbare stad te worden. We willen dus niet alleen voor alle doelgroepen goed bereikbaar zijn, we willen ook de verkeersoverlast zoveel mogelijk tegengaan en voor een zo schoon en veilig mogelijk leefklimaat zorgen.

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto

(D)

Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen naar meer duurzame, gezondere en ruimte efficiëntere mobiliteit zetten. Om ervoor te zorgen dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft. We zetten in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit

(I)

Het duurzaam mobiliteitsplan (DMP) is in 2025 door de raad vastgesteld. In het DMP zijn maatregelen beschreven en in de tijd uitgezet. Op basis van de uitvoeringsagenda DMP zal er nog gedetailleerder uitvoering aan het DMP worden gegeven.

We gaan aan de slag met de zaken die we binnen 2 jaar willen realiseren. Onderdelen daarvan zijn direct inzetten op gedragsverandering, aanleg van nieuwe fiets- en HOV-infrastructuur, kwaliteitsverbetering van het fietsparkeren en (voorbereiding van) de herinrichting van de centrumring.

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken

(D)

Lopen moet in Arnhem vanzelfsprekend worden, zeker op afstanden tot een kilometer. Het looproutenetwerk moet daarom meer samenhang krijgen, fijnmaziger worden, veiliger, beter begaanbaar en aantrekkelijker. Ook willen we meer mensen de fiets laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden moeten concurrerend met de reistijden per auto worden en de routes moeten aantrekkelijk zijn. Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes

(I)

Op basis van de fietsagenda 2024-2027 kunnen we het Arnhems fietsnetwerk verder afmaken door de aanleg van meer snelfietsroutes. De ambitie is in 2030 55% tot 60% van het gewenst fietsnetwerk gereed te hebben. Vanuit de Fietsagenda bereiden we nieuwe fietsprojecten voor, voor uitvoering. Belangrijke projecten zijn de komende jaren de (regionale) snelfietsroutes Om de Noord (verbinding Arnhem west en Arnhem oost met Arnhem Centraal), het VeluweWaalpad (doorfietsroute Elst-Arnhem -Nijmegen en de snelfietsroute Arnhem – Huissen).

Ook zijn meerdere fietsprojecten in voorbereiding de aanpak van de spooronderdoorgang doorfietsroute De Liemers en andere delen van doorfietsroute Om de Noord en het VeluweWaalpad.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op

(I)

In het DMP is het loopbeleid aangekondigd. Het loopbeleid zal binnenkort worden vastgesteld. Aan het loopbeleid koppelen we een actieplan. Met een deel van de acties kunnen we direct aan de slag (zie hieronder).

We voeren gedragsmaatregelen uit om lopen te stimuleren

We voeren gedragsmaatregelen uit om meer mensen meer te laten lopen, te beginnen met kinderen die naar school lopen en de eigen werknemers. Daarnaast ontwikkelen we een loopplattegrond van de stad ('metrominutokaart') om bewoners en bezoekers aan te zetten meer korte afstanden te lopen.

We verbeteren het looproutenetwerk van de stad

We maken een begin met de verbetering van het looproutenetwerk door gunstiger afstelling van verkeerslichten en door bij elk project in de openbare ruimte de situatie voor de voetganger zwaar(der) mee te laten wegen (werk met werk maken). Daarnaast bereiden we een aantal projecten die de meest nijpende knelpunten op het hoofdlooproutenetwerk moeten gaan oplossen.

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)

In 2026 gaan we de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan realiseren en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang. Zo gaan we openingstijden van fietsenstallingen verruimen, voeren we verbeteringen door bij de fietsenstalling Arnhem Centraal en bereiden we de aanleg van twee nieuwe fietsenstallingen in het centrum voor.

Daarnaast gaan we aan de slag met extra fietsvoorzieningen in het project Bartok en op het Willemsplein.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)

Het onderzoek naar nieuwe fietsbruggen en de inpassing in Arnhem wordt verder voortgezet. Dit doen we als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnpark waarin de ligging en de aanlanding van de brug verder wordt uitgewerkt. We doen nadere verkenningen naar de mogelijke oplossingen en de kosten en effecten (bijvoorbeeld verwacht aantal gebruikers) van die oplossingen, voor zover die nog niet zijn gedaan. Regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk is daarbij belangrijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten. Ook kijken we hierbij nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We willen meer mensen de bus laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden zijn betrouwbaar en concurrerend met de reistijden met de auto. Door meer mensen met het openbaar vervoer te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

De nieuwe concessie OV gaat in juni 2026 van start. Er komen aanzienlijk meer dienstregelingen en op grote schaal inzet van trolley 2.0 techniek in de stad en de regio.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit (I)

Ook in 2026 blijven we doorgaan met het voorbereiden en uitvoeren van HOV-projecten. Zo gaan we het ontwerp van het Willemsplein verder uitwerken. Op de IJssellaan gaan we ter hoogte van het winkelcentrum busstroken aanleggen (en de fietsstructuur verbeteren). De uitvoering van de Velperweg is afgerond. We gaan met het nieuwe Beheer en Onderhoudsplan Trolleyinfrastructuur aan de slag. In de nieuwe concessie (vanaf 2026) is er meer aandacht voor trolley. Daarnaast starten we met het proces om jaarlijks minimaal twee gelijkrichters te vervangen in Arnhem. Deze gelijkrichters zorgen voor gelijkspanning in de trolley bovenleiding en zijn daarmee essentieel voor het goed functioneren hiervan. Indien technisch mogelijk gaan we proberen dit sneller te doen dan twee per jaar.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer (I)

De spoordossiers rondom de spoorknoop en de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens hebben vanuit het Rijk enige tijd stil gelegen. De dossiers zijn weer door het Rijk opgepakt. We gaan daarom in 2026 verder aan verschillende spooropgaven werken.

- De MIRT verkenning Spoorknoop Arnhem Oost waarin we verkennen of er in Arnhem Oost een oplossing kan komen voor de gelijkvloerse spoorkruising die een goede inpassing heeft of zelfs bijdraagt aan het verminderen van de barrièrewerking.
- Uitplaatsing spoorelementen van ProRail en de NS ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost;
- Goederenrouting in Oost-Nederland (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding en houden we contact met ProRail en de vervoerders over nieuwe internationale verbindingen via Arnhem en de grootschalige werkzaamheden die in Duitsland gepland zijn. De nieuwe OV-concessie van de regio's GMR en Foodvalley (2026-2036) zal door de provincie gegund gaan worden. Dat zal van grote invloed zijn op de dienstregeling van het openbaar vervoer in de komende jaren.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Hierbij houden we uiteraard rekening met de doelgroep waarvoor wordt gebouwd. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid (I)

In het DMP zijn de kaders voor het parkeerbeleid opgenomen. Deze worden nu verder uitgewerkt in een nota parkeerbeleid.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aandeel fiets in modal split	25	28	23		

Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers

Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)

Aandeel openbaar vervoer in modal split	3	5	8		
--	----------	----------	----------	--	--

Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers

Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)

Tegengaan verkeersoverlast (A)

Mobiliteit en met name automobilititeit kent ook nadelen. Zo leidt mobiliteit tot geluidsoverlast en kunnen snelheidsverschillen tot verkeersonveilige situaties leiden. We werken aan een duurzame mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto.

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV (D)

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.

We gaan hier ook nadrukkelijk kijken naar de toegankelijkheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de moties hieromtrent bij de behandeling van het DMP.

We stellen een verkeersstructuurplan op (I)

Op basis van het mobiliteitsbeleid stellen we een verkeersstructuurplan op. Hierin leggen wij vast hoe de keuzen uit het mobiliteitsbeleid zich vertalen op ons wegennet. Hoe ziet ons hoofdloop- en hoofd fietsnetwerk eruit, welke wegen krijgen een andere functie en/of kunnen anders worden ingericht (zoals lagere snelheid, minder rijstroken, fietsstraten). Onderdeel daarvan is het bepalen van de onderlinge prioriteiten. Wie krijgt er prioriteit als netwerken elkaar kruisen. Dit doen we middels het Netwerk Management Kader (NMK).

We passen de wegenstructuur aan (I)

Ook in 2026 gaan we verder met het (voorbereiden van) het aanpassen van de wegenstructuur. Het gaat daarbij om zowel het verlagen van de maximumsnelheid (van 70 km/u naar 50 km/u, of van 50 km/u naar 30 km/u) als om het verminderen van het aantal rijstroken voor de auto (en dus meer ruimte voor groen, voetgangers, fietsers uit het openbaar vervoer te creëren). Strategie daarbij is om dat zo effectief en efficiënt mogelijk te doen. Het effect vergroten we door bij snelheidsaanpassingen direct verkeersveiligheid- of vergroeningsopgaven mee te nemen. We werken zo efficiënt mogelijk door aanpassingen aan de wegenstructuur te koppelen aan groot onderhoud. Daarbij kijken we natuurlijk ook goed naar de volgorde. Welke wegen kunnen al direct worden aangepast en voor welke zijn eerst nog andere maatregelen nodig om bijvoorbeeld goede alternatieven te bieden.

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad (D)

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen (I)

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Zodra het parkeerbeleid is vastgesteld, gaan we hiermee aan de slag. In het parkeerbeleid beschouwen we de parkeeropgave integraal. Welke vraag verwachten we in de toekomst omdat we de mobiliteit in de stad gaan verduurzamen, welke gebouwde (parkeer)alternatieven bieden we in het centrum en aan de rand van de stad en wat betekent dit voor het aantal straatparkeerplaatsen dat in de toekomst nodig is. Hierbij houden we ook rekening met parkeerplaatsen voor mensen met een beperking.

Een betere verkeersveiligheid**(D)**

De verkeersveiligheid op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren.

We pakken verkeersonveilige locaties aan**(I)**

Met behulp van actuele databestanden blijven we in 2026 doorgaan met de aanpak van verkeersonveilige locaties. Bij de behandeling van het DMP is hier ook nadrukkelijk aandacht voor gevraagd en gaan we aan de slag met de ingediende moties.

Met deze aanpak wordt de focus gelegd op aanvullende verkeersveiligheidsanalyses en maatwerk aanpak. We onderzoeken bijvoorbeeld alle mogelijk onveilige oversteekplaatsen. Waar mogelijk nemen we maatregelen om de verkeersveiligheid hier te verbeteren. Ook houden we bij deze aanpak rekening met subjectieve verkeersonveiligheid. Bij subjectieve verkeersonveiligheid ligt de focus op risico-gestuurde aanpak, waarbij het de bedoeling is dat verkeerssituaties voor elke weggebruiker herkenbaar, begrijpelijk en veilig te gebruiken zijn. Daarnaast gaan we de gesprekken met onze partners opvoeren om meer verkeershandhaving te krijgen en meer verkeerscampagnes/-educatieprojecten uit te kunnen (laten) voeren. De in 2025 aangevraagde middelen voor Strategisch Plan Verkeersveiligheid, derde tranche, zijn door de provincie toegekend en gaan we in 2026 uitvoering aan geven.

We leggen schoolzones aan**(I)**

Aanpak schoolzones is een lopend proces en dit proces gaat ook in 2026 door voor de schooljaren 2025/2026 en 2026/2027. Basisscholen worden hierbij actief benaderd of kunnen zichzelf bij de gemeente aanmelden om mee te doen met de aanpak schoolzones. Bij de aanpak schoolzones is het vanzelfsprekend dat de scholen ook inzet tonen door een verkeerseducatieproject te doorlopen. Bij deze inzet staat op educatieve wijze de verkeersveiligheid centraal waarbij op een veilige en verantwoorde wijze 'lopend en fietsend naar school' gestimuleerd wordt.

Vooralsnog staan voor 2026 de volgende scholen op de planning:

- Schoolzone Graslaan, Margarethaschool. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Mesdaglaan, 't Panorama. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Pieter Brueghelschool en SO De Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Kinderkamp (Ibn-i Sina en De Parkschool) is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Dalweg, De Wijzer, is in voorbereiding. De uitvoering gaat gepaard met grootonderhoud Dalweg. Educatietraject 'High Five' Dalweg start schooljaar 2024-2025
- Schoolzone Slochterenweg, De Ommelander en Da Vinci is reeds voorzien van een schoolzone waarbij voor het schooljaar 2024-2025 het educatief-project 'High Five' een vervolg krijgt
- De Salamander en De Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan het educatieprogramma 'Cycling4school' in schooljaar 2024-2025 doorlopen
- En er worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met diverse scholen waaronder Kentalis/Dr. P.C.M. Bosschool (Hommelseweg), Pastoor van Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal verkeersongevallen	893	1091	1090		

Eenheid: Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem

Bron: Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland

Aantal aangepakte knelpunten	4	2	1	
-------------------------------------	----------	----------	----------	--

Eenheid: Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast

Bron: Gemeente Arnhem

Schonere lucht in de stad**(A)**

Mobiliteit en met name automobiliteit heeft als nadeel dat het tot luchtvervuiling leidt. We willen een schonere lucht in de stad door het verkeer in de stad schoner te maken en er het verkeer zoveel mogelijk te beperken.

Minder doorgaand verkeer door de stad**(D)**

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Het weren van doorgaand verkeer door de stad is onderdeel van het DMP. Belangrijkste maatregelen daarvoor zijn het terugbrengen van de snelheden op ons wegennet en het anders afstellen van verkeerslichten. In de uitvoeringsagenda DMP zullen de te nemen maatregelen voor de komende 2 jaar verder worden uitgewerkt.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen. In het DMP zijn de transferia/stadsrandhubs in kaart gebracht en van een planning voorzien.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

In het DMP zijn de locaties inzichtelijk gemaakt. Per hub worden nu de nadere uitwerkingen gemaakt.

We voeren de visie Arnhemse hubs uit (I)

- In het DMP zijn de locaties van de hubs vastgesteld. Enkele van deze hubslocaties willen we gaan uitwerken;
- Rozet (is al grotendeels uitgewerkt);
- Kronenburg (is al grotendeels uitgewerkt);
- GelreDome;
- Station Zuid;
- Westervoortsedijk

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

De stad en vooral de binnenstad moet slimmer, veiliger, stiller en schoner worden om verkeersinfarcten, slechte luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof, geluidsoverlast en onveilige situaties te voorkomen. Klimaatverandering, economische groei, maar ook woningbouw zorgen er voor dat de goederenstromen en services onder druk staan. Inwoners stellen steeds hogere eisen aan bezorgsnelheid, tijdstip, locatie en duurzaamheid. Hierdoor is de noodzaak voor verminderen, veranderen en verschonen van stadsdistributie hoog. Minder (lege) kilometers en meer schone kilometers betekent minder verkeersbewegingen, minder fijn stof en CO₂-uitstoot en minder geluidsoverlast.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

Per 1 juni 2026 wordt de emissie-eis voor personenauto's in de Milieuzone verhoogd van emissieklasse 4 naar 5 en wordt de Zero-emissiezone ingevoerd. Arnhem krijgt zowel een Milieuzone als een Zero-emissiezone, die op elkaar worden afgestemd. Om verwarring te voorkomen, wordt de Zero-emissiezone leidend voor vracht- en bestelauto's, met aanvullende eisen vanuit de Milieuzone voor dieselpersonenauto's en autobussen, zoals in andere steden met een vergelijkbare situatie.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

We gaan met ondernemers en binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een duurzaam bereikbare stad	7.266	0	692	2.183
Een mobiliteitstransitie	7.266	0	692	2.183
Groter aandeel fiets en voetgangers	0	0	0	0
Meer openbaar vervoer	0	0	0	0
Beter openbaar vervoer	0	0	0	0
Modern parkeerbeleid	0	0	0	0
Tegengaan verkeersoverlast	0	0	0	0
Meer ruimte voetganger, fietser, OV	0	0	0	0
Minder ruimte voor de auto	0	0	0	0
Een betere verkeersveiligheid	0	0	0	0
Beter en schoner taxivervoer	0	0	0	0
Schonere lucht in de stad	0	0	0	0
Minder doorgaand verkeer	0	0	0	0
Benutten van stations en transferia	0	0	0	0
Minder vervuilende voertuigen	0	0	0	0
Infrastructuur is op orde	34.540	28.294	17.726	14.218
Infrastructuur is op orde	34.540	28.294	17.726	14.218
Overige	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	41.806	28.294	18.418	16.402

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Baten	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Saldo lasten en baten	-15.918	-15.015	-16.665	-13.513	-13.528	-14.403	-15.921
Toevoegingen aan reserves	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.539	-2.235	1.222	-2.016	-2.262	-2.111	-2.016
Gerealiseerd resultaat	-19.457	-17.249	-15.443	-15.529	-15.791	-16.514	-17.937

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.095	-2.249	-1.541	-23
Een mobiliteitstransitie	Ten opzichte van 2025 stijgen de lasten de komende jaren als gevolg van hogere kapitaallasten gerelateerd aan het meerjarig investeringsprogramma (verkeersontwikkeling)	291	281	1.154	1.938
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 daalt de begroting in 2026 met € 2,4 miljoen. In 2025 was door onttrekking aan de bestemmingsreserves sprake van een tijdelijke ophoging van de middelen voor groot onderhoud van circa € 2,8 miljoen wat een daling van dit bedrag veroorzaakt in 2026 en verder. Daarnaast zijn in 2026 de energielasten € 0,8 miljoen lager begroot. Hier tegenover staan hogere lasten, met name kapitaallasten (€ 0,6 miljoen), onderhoudskosten vastgoed (€ 0,3 miljoen) en hogere lasten parkeerexploitatie (€ 0,2 miljoen). In 2029 vervalt de tijdelijke bezuinigingsmaatregel op onderhoud wegen en zijn deze middelen weer beschikbaar.	-2.386	-2.530	-2.695	-1.961
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	1.058	888	721	721
Een mobiliteitstransitie	In 2025 zijn incidentele opbrengsten u.h.v. detacheringen aan GMR (€ 151.000) begroot. Deze zijn niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-151	-151	-151	-151
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 stijgen de opbrengsten uit de parkeerexploitatie met €1,2 miljoen. Bij de opbrengsten van parkeren wordt er met een jaarlijkse afslag van 1% op de parkeeraantallen gerekend, hierdoor nemen de opbrengsten jaarlijks met € 170.000 af.	1.208	1.039	872	872
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	403	98	-72	-217
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt € 0,4 miljoen meer toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds.	403	98	-72	-217
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.835	-3.386	-3.405	-3.455
Een mobiliteitstransitie	Betreft met name de incidentele onttrekking voor Hub Arnhem Zuid (€ 1,0 mln.) die in 2025 is begroot.	-1.025	-1.026	-900	-911
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt in 2026 € 1,8 miljoen minder onttrokken. Dit wordt met name veroorzaakt door het vervallen van incidentele onttrekkingen 2025 ten behoeve van groot onderhoud: € - 2,8 miljoen Wegen, BuitenGewoonBeter, Velperweg. Daartegenover staan hogere onttrekkingen ten behoeve van onderhoud Vastgoed (+ 0,3 miljoen) en inzet middelen Bereikbaarheidsfonds: uitbreiding van parkeerareaal (€ +0,5 miljoen) en overige bijstellingen parkeerexploitatie (€ + 0,1 miljoen). Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanung voor vastgoed.	-1.809	-2.361	-2.505	-2.544
Totaal mutaties		-86	-348	-1.071	-2.494

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 \(januari 2020\)](#);
- [Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen](#);
- [De Arnhemse Binnenstad 2015](#);
- [Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad"](#);
- [Hoogwaardig Openbaar Vervoer \(HOV\)-Actieplan](#).

Economie

Ambitie

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie

€ 9,5 mln.

Versterken van het energiecluster in Arnhem

- We bouwen verder aan drie innovatieve campussen
- We stimuleren energie innovaties
- We versterken onderlinge samenwerking in energiecluster
- We versterken de samenwerking van energie- en creatieve cluster
- We werken aan positionering Hotspot Energie

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven en bezoeken

- We transformeren de binnenstad
- We stimuleren duurzame en toegankelijke evenementen
- We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
- We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst

- We versterken de ruimte voor ondernemen
- We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren

- We stimuleren Leven lang ontwikkelen
- We versterken Arnhem als studiestad

Jaarlijks is er een groter deel ondernemers bezig met circulaire activiteiten

- We maken ruimte voor circulaire economie
- We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid

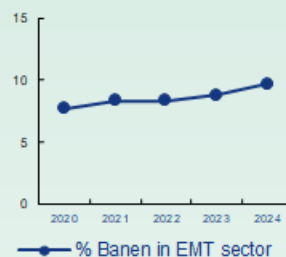
Verbeteren van dienstverlening aan ondernemend Arnhem

- We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
- We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties

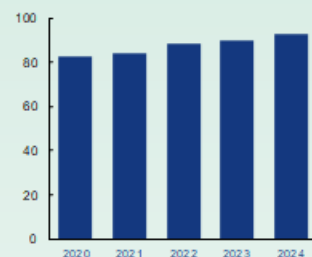
Cijfers en indicatoren

- Het percentage banen in de EMT sector, als aandeel van de totale werkgelegenheid.
- Het gemiddeld aantal banen op werklocaties per hectare is de afgelopen jaren licht toegenomen.
- Over de vraag of het ondernemersklimaat is verbeterd of verslechterd in de afgelopen drie jaar, is men verdeeld. De grootste groep (54%) vindt dat het gelijk gebleven is, 35% vindt dat het (sterk) verslechterd is en 11% vindt dat het (sterk) verbeterd is.

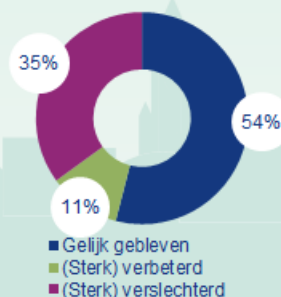
1. Banen in de EMT-sector

2. Arbeidsintensiteit op werklocaties

3. Ondernemers klimaat

Samenvatting Doelenboom Economie

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie	Versterken van het energiecluster in Arnhem	We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen
		We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties
		We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster
		We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster
		We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie
	Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen	We werken aan de transformatie van de binnenstad
		We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen
		We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
		We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing
	Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst	We versterken de ruimte voor ondernemen
		We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties
	Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren	We ondersteunen Leven lang ontwikkelen
		We werken mee aan Arnhem Studiestad
	Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten	We maken ruimte voor de circulaire economie
		We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid
	Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem	We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
		We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties

Economie

Om de brede welvaart van Arnhem en haar inwoners te bevorderen is het van belang dat er voor Arnhemmers waardevolle banen zijn, op de arbeidsmarkt, ondernemers zich op een duurzame toekomst kunnen richten en dat kennis, innovatie en creativiteit de ruimte de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. We werken daarom aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Samenwerking en verbindingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid zijn daarin van groot belang. We werken aan een sterke en duurzame economie om bijvoorbeeld waarin vooruitstrevende energy concepten of circulaire ketens succesvol in de praktijk te kunnen brengen en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst

Samen met de stad werken we aan versterking van een duurzame economie. De ambities en uitdagingen van ondernemend Arnhem (onder andere ondernemers, werkgevers, kennisinstellingen) om een aantrekkelijke stad te zijn brengen we samen en ook werken we samen aan de uitvoering. Samenwerking en innovatie ten dienste van maatschappelijke opgaven als energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit staan centraal in de uitvoering. Andere belangrijke thema's zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en een goede inpassing en verduurzaming van werklocaties in onze stad en regio.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie (A)

Onze ambitie is om de komende jaren de economie van Arnhem en de regio verder te verduurzamen, de creativiteit en innovatie te vergroten en de brede welvaart van Arnhem te versterken, waarbij de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. We willen koploper zijn in de energietransitie, zowel vanuit duurzaamheids- als vanuit economisch perspectief. Daarbij willen we dat Arnhem een stad is met sterke clusters, een goed functionerende arbeidsmarkt en een krachtig ondernemersklimaat. We zijn een aantrekkelijke stad en omgeving om te verblijven en te recreëren. En we willen dat Arnhem een sterk en dynamisch economisch netwerk heeft, met sector- en bedrijfsoverstijgende verbindingen. Want de kracht van een sterke economie zit in de cross-overs tussen sectoren en ondernemers, de samenwerking met de betrokken partijen in de stad en het stimuleren van nieuwe initiatieven en projecten.

Versterken van het energiecluster in Arnhem (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Dat komt door de kennis en kunde die vanouds hier zit bij organisaties als KEMA, Tennet, DNV en Alliander. Maar ook door de gespecialiseerde lectoraten en opleidingen bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en het mbo, door de ondersteuning vanuit Connectr. En niet in het minst ook door de vele innovatieve ondernemers die al in de regio zijn gevestigd. Hotspot Energy is vanuit Arnhem opgezet om die kansen voor de stad te verzilveren. Onze ambitie is dat het regionale energie ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties.

We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen (I)

In 2026 bouwen we verder aan onze innovatieve campussen.

- De partners binnen de Kenniscampus Arnhem – Velp vervolgen de samenwerking in 2026 met de beoogde nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Hierin ligt de focus op het stimuleren van de inhoudelijke samenwerking tussen de onderwijspartijen op het gebied van onderwijs en onderzoek en het gezamenlijk uitvoeren van projecten met het bedrijfsleven. En daarnaast het vergroten van de aantrekkelijkheid van de Kenniscampus als plek om te studeren en te werken. Het opstellen van de gebiedsvisie middengebied Kenniscampus Arnhem – Velp draagt daar ook aan bij en is de volgende stap in de ontwikkeling van onder andere studentenhuysvesting in dit deel van de Kenniscampus.
- In 2026 zal de branding als Arnhem Electricity Campus in plaats van de naam Arnhems Buiten steeds verder vorm krijgen en uitgewerkt worden, waarbij de Arnhem Electricity Week weer een belangrijk event zal zijn.
- De aanpak voor de (ruimtelijke) programmering van Arnhem Electricity Campus kan naar verwachting in 2026 vastgesteld worden.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

In 2026 richten we ons op het stimuleren van energie-innovaties met behulp van onze voucherregeling energie. We willen weer vijf nieuwe innovaties ondersteunen. De samenwerking met HAN / SEECE met betrekking tot het energiesysteem van de toekomst zetten we voort. We gaan de succesvol ingediende plan(nen) uitvoeren en nieuwe uitwerken.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

We werken binnen alle samenwerkingsverbanden steeds beter samen op de vastgestelde actielijnen van Hotspot Energie. Naast de thema's lobby en acquisitie zullen we ook dit jaar weer op nieuwe thema's energieke coalities vormen die een thema gaat uitwerken en uitvoeren.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster (I)

We hebben twee Nederlandse topsectoren in onze stad, namelijk de energie- en de creatieve sector. De samenwerking tussen deze twee sectoren maakt ons nog sterker en meer onderscheidend. Met de middelen uit deze begroting kunnen we het programma creatief x energie voor de komende jaren bestendigen en nieuwe samenwerkingen en projecten tot stand brengen. We gaan verder met de uitvoering van het project ZERO, waarvoor we in 2025 Europese subsidie hebben ontvangen. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. ZERO combineert technische en sociale innovatie tot een pakket van interventies voor een veerkrachtig energiesysteem in een woonwijk.

Ook willen we naast de bestaande samenwerking tussen Alliander en de creatieve sector komend jaar twee nieuwe strategische samenwerkingen tot stand brengen en hieruit ook twee nieuwe projecten realiseren. Daarnaast worden er ook Masterclasses gegeven bij Connectr om meer energieprofessionals te bereiken.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie (I)

Tijdens de Arnhem Electricity Week van 2025 heeft een delegatie uit het Duitse Essen (Noordrijn Westfalen) Arnhem bezocht. Ook zij profileren zich op het gebied van energie. Samen met Connectr gaan we de contacten met hen intensiveren en indien mogelijk samen met hen (Europese) projecten opzetten.

Met extra middelen kunnen we de Arnhem Electricity Week bestendigen en daarmee laten zien dat Arnhem Europees toonaangevend is binnen Europa op gebied van energie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Banen in de EMT sector	8,30	8,30	8,80	9,70	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen (D)

Arnhem is een energieke hub in de regio, waar stedelijke dynamiek, de groene leefomgeving en economische kracht elkaar versterken.

Arnhem heeft alle ingrediënten om de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland te zijn. Daarvoor zetten we in op het versterken en etaleren van wat Arnhem uniek en mooi maakt, voor zowel onze inwoners en ondernemers als voor bezoekers. Groen, creatief en vrij zijn daarvoor de kernwaarden. De creatieve ontwerpkracht van Arnhem heeft daarin een belangrijke rol. Dat heeft een positief effect op werkgelegenheid en bedrijvigheid in de creatieve en culturele sector, maar ook in horeca en evenementen.

We werken aan de transformatie van de binnenstad (I)

De binnenstad is het kloppend hart van de stad. Door actuele maatschappelijke opgaven omtrent werken, wonen, verblijven, mobiliteit en verduurzamen is er sprake van een brede transformatie in de binnenstad. Deze transformatie, en de daarmee gepaard gaande verschuiving in functioneel programma (onder andere compacter winkelhart, meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en spelen), vraagt de komende jaren om keuzes, afwegingen en prioritering in de wijze waarop we met elkaar de binnenstad programmeren en profileren en hoe we daar met de partners in de stad actief op sturen.

Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum geeft daarop richting en de daarbij behorende uitvoeringsagenda is de leidraad voor de uitvoering van acties en initiatieven die de binnenstad aantrekkelijker maken om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen. Dit doen we ook met uitvoering van de Visie Openbare Ruimte en Koele Netwerken. Bijzondere aandacht vraagt de herbouw van de door de brand verwoeste panden aan de Jansstraat.

We werken samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) aan de transformatie van de binnenstad. Onderdeel daarvan is de matchmaker die zich richt op invullen winkelleegstand en die door gemeente en PBA worden ondersteund. Daarnaast versterken we het organiserend vermogen in de binnenstad door nauwer samen te werken met de diverse BIZ-stichtingen (BIZ Korenkwartier & BIZ Kernverblijfsgebied Binnenstad).

We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen**(I)**

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Een belangrijke stap daarin is het verduurzamen van evenementen en evenementenlocaties. In 2026 implementeren we de landelijke Duurzaamheidsladder. Met een gecombineerde checklist voor verduurzamen én toegankelijkheid verwachten we van organisatoren dat zij inzichtelijk maken hoe ver ze zijn op deze terreinen. Het invullen van de checklist verplichten we zowel via de vergunningaanvraag als via subsidieaanvragen. Hiermee stimuleren we organisatoren om hun evenement te ontwikkelen. Daarnaast doen we een verdere verkenning naar energieoplossingen voor evenementenlocaties, met als resultaat een voorkeursscenario per evenementenlocatie. In 2026 stellen we een plan van aanpak op om aan te sluiten bij de stikstofvereisten van de provincie Gelderland die vanaf 2030 gelden en starten indien mogelijk met de uitvoering daarvan. In 2026 gaan we verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector**(I)**

Arnhem heeft veel te bieden op het gebied van toerisme en recreatie: een groene levendige stad, met een bijzondere geschiedenis en Arnhemse iconen. We brengen de toeristische vraag en het aanbod op een toekomstbestendige en duurzame wijze bij elkaar, met een optimale balans tussen leefbaarheid, leefkwaliteit van mens en dier en bezoekersaantallen. Dat doen we door samen met onze uitvoeringspartners Platform Binnenstad Arnhem, Citymarketing Arnhem en Visit Arnhem Nijmegen op drie niveaus te werken: de binnenstad, de hele stad en de regio (Groene Metropoolregio, Veluwezoom, Veluwe en Airborne Region). In 2026 gaan we aan de slag met de Uitvoeringsagenda die hoort bij het in 2025 opgestelde Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme. Voorbeelden daarvan zijn de uitvoering van de horecavisie en de actualisatie van het hotelbeleid. De herdenking van de Slag om Arnhem blijft onverminderd actueel. Met de herdenkingsavond en een jaarrond programma stimuleren we blijvende aandacht hiervoor.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing**(I)**

We positioneren Arnhem als stad die excelleert in energie en duurzame mode. We stimuleren en faciliteren festivals en evenementen die passen bij het DNA van de stad: groen, creatief en vrij. Festivals als Innovate, Fashion + Design Festival (FDFA), State of Fashion, Bridge to Liberation, Sonsbeektentoonstelling en de Arnhem Electricity Week zijn daar voorbeelden van. Door energie-innovaties zichtbaar te maken in de stad, zetten we het profiel van Arnhem sterker neer. In 2026 werken we samen met Citymarketing Arnhem specifiek aan goed beeldmateriaal (foto en video) en verdere ontwikkeling van de website IntoArnhem, verder benutten van congresacquisitie met behulp van het bidbook en binnengehaalde congressen MKB-Nederland en Nationale Week van het Onderwijs. We gaan talenten aantrekken én behouden voor de stad en de arbeidsmarkt. We zetten Roze Zaterdag in als middel om Arnhem op de kernwaarde vrij te positioneren. We zetten Lifeport en NewDutch optimaal in voor regionale en landelijke profilering.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal bezoekers binnenstad	214	320	260		

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.

Bron: Locatus (2019 en 2021), 2022 eigen telling i.s.m. PBA

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst**(D)**

De werklocaties zijn belangrijke pijlers onder de duurzame economische ontwikkeling van Arnhem en de regio. Ze bieden ruimte voor bedrijvigheid en werkgelegenheid op alle niveaus voor Arnhemmers. Met de Visie Werklocaties hebben we inzichtelijk gemaakt welke werkmilieus Arnhem kent en dat het belangrijk is dat het juiste bedrijf zich op de juiste plaats huisvest. We onderscheiden daarbij verschillende werkmilieus zoals kantoorlocaties, woon-werkmilieus en bedrijventerreinen. Om deze werkmilieus beter te benutten zullen we de locaties klaar moeten maken voor de toekomst en daarbij ook moeten kijken naar het beter en efficiënter benutten én verduurzamen. We hebben daarbij specifiek aandacht voor de ontwikkeling van het energiecluster, circulaire bedrijvigheid en (lokale) bedrijvigheid passend bij het DNA van onze stad.

We versterken de ruimte voor ondernemen**(I)**

We werken aan de uitvoering van de integrale Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park – Nieuwe Haven, waarbij we inzetten op het beter en efficiënter benutten van de ruimte voor werk, aantrekkelijkere openbare ruimte en entrees naar het gebied en versterken van de economisch clusters als geheel. We maken een start met het opstellen van omgevingsplannen voor de drie werklocaties in dit gebied. In de Nieuwe Haven werken we verder aan de uitbreiding en intensivering van de maritieme maakindustrie, met de focus op innovatieve cleantech

(technologieën die bijdragen aan een schoner milieu). Hiervoor wordt het budget ingezet dat vastgesteld is voor 'Cleanport Nieuwe Haven' vanaf 2026. Een kwartiermaker werkt samen met ondernemers en de gemeente aan de uitvoering van het Implementatieplan Nieuwe Haven, waarbij de ontwikkeling van een Maritiem Service Center in 2026 een belangrijk doel is en er een opzet voor een publiek-private organisatiestructuur voor het havenbeheer wordt gemaakt. We geven verder invulling aan het werkprogramma binnen de gebiedsontwikkeling Rijnpark met het vaststellen van een omgevingsplan voor Rijnpark Fase 1. Verder geven we uitvoering van het transformatieplan met de eerste casussen voor bedrijfsverplaatsingen. We voeren het detailhandelsbeleid uit door het aanjagen van o.a. nieuwe samenwerkingsverbanden, bedrijveninvesteringszones, optop- en revitalisatieprojecten en vergroening op detailhandelslocaties. Dit doen we onder andere aan de hand van de stimuleringsregeling waarvoor per 2026 middelen vastgelegd zijn in de begroting.

In de regio werken we samen aan de uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties 2025 – 2028 met o.a. als aandachtspunten het beter benutten van werklocaties en de versterken van de innovatieve campussen Cleantech Park Arnhem, Arnheims Buiten en de Kenniscampus regio Arnhem - Velp

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

(I)

Samen met partners in de stad werken we aan de kwaliteit van onze werklocaties. Onderwerpen als duurzaamheid (energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie), veiligheid (ondermijning en handhaving), bereikbaarheid én organisatiegraad komen hierbij aan bod. Om dit te bewerkstelligen wordt budget dat is toegekend voor 'kwaliteitsimpuls Visie Werklocaties Arnhem 2040' benut voor het opstellen en uitvoeren van projecten in samenwerking met partners en partijen in de stad. De samenwerking en afstemming met de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) en private eigenaren van de werklocaties is daarbij van groot belang en vindt onder andere plaats in periodieke afstemmingsoverleggen en/of projecten op bedrijventerreinen en kantorenlocaties. In 2026 gaan we samen met partners StAB en VNO-NCW Midden (werkt in opdracht van de provincie) inzetten op een verdere professionalisering van de organisatiegraad op de verschillende bedrijventerreinen, waarbij het doel is collectieve samenwerking te vergroten (waaronder meer aangesloten bedrijven) en daarmee collectieve energieprojecten van de grond te krijgen. We voeren daarbij de bestaande Green Deals uit en sluiten een nieuwe af op Het Broek.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Arbeidsintensiteit per werklocaties	84,50	88,20	89,80	92,60	

Eenheid: Gemiddeld aantal banen op de werklocaties per hectare

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE), bewerking O&S

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren

(D)

Het aantal openstaande vacatures is nog steeds groot. Door de groeiende economie en een vergrijzende bevolking zal de krapte alleen nog maar verder toenemen. Deze krapte is niet alleen op te lossen met meer mensen maar heeft een onorthodoxe aanpak.

Het is noodzakelijk om binnen de drie O's (overheid, ondernemers en onderwijs) opgaven om te zetten in concrete ambities met bijbehorende projecten, acties en innovaties die snel ingezet kunnen worden. Hiermee kan het verschil gemaakt om de balans op de arbeidsmarkt weer meer in evenwicht te krijgen.

We ondersteunen Leven lang ontwikkelen

(I)

Onvoldoende talent is opgeleid in benodigde kennis en vaardigheden in de focussectoren; Energy, IT, Zorg, Onderwijs en Kinderopvang, nu en richting de toekomst. Er liggen kansen in het aanbieden van bij- en omscholing in vaardigheden en competenties voor werkenden en werkzoekenden in technische en/of digitale vaardigheden. Vanuit het energiecluster in (regio) Arnhem zetten wij onder de noemer Hotspot Energy in op onderwijsinnovatie, praktijkgericht onderzoek en kennisontwikkeling in de driehoek van onderwijs, overheid en ondernemers.

In de regionale Human Capital agenda is Energy voor Arnhem één van de speerpunten.

De beroepentuin die verder gaat onder de naam De Vakmakers is in ontwikkeling en is gevestigd op een fysieke plek in Arnhem-Oost. Dit initiatief biedt de gelegenheid om in korte tijd kennis te maken met diverse beroepen gerelateerd aan de energietransitie. Na deze verkenning wordt een opleiding op maat aangeboden en uiteindelijk een baangarantie. De eerste deelnemers zijn enthousiast over deze combinatie van werken en leren. Momenteel doen we onderzoek welke uitbreiding er mogelijk is om deze werkwijze ook in te richten voor andere focussectoren. We vinden het belangrijk dat mensen zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving.

We werken mee aan Arnhem Studiestad

(I)

Arnhem Studiestad is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Arnhem, HAN University of Applied Sciences, ArtEZ, Hogeschool van Hall Larenstein en Rijn IJssel. Arnhem Studiestad is er voor het aantrekken en behoud van studenten in onze stad. We richten ons op impactvolle evenementen die we samen organiseren met strategische partners. De Airborne Freedom Run voor studenten, een grootschalig sportevenement, een evenement gericht op cultuur en creativiteit en we verkennen opnieuw de mogelijkheden voor het ASM-studentfestival.

Daarnaast zijn we het informatieplatform voor studenten waar alles te vinden is over het studeren, wonen werken en leven in Arnhem.

Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten (D)

Circulaire economie is gebaseerd op het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden.

Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik. Het doel hiervan is om het primair grondstoffengebruik te verminderen en de milieu-impact van materialen omlaag te brengen. De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning.

Vanuit de visie circulaire economie met het bijbehorende plan van aanpak hebben we de volgende speerpunten benoemd:

- Speerpunt 1: Bedrijven stimuleren en faciliteren;
- Speerpunt 2: Verminderen van restafval;
- Speerpunt 3: Inkoopkracht/het goede voorbeeld geven;
- Speerpunt 4: Ontwikkeling van de stad (circulaire bouw en gebiedsontwikkeling).

We maken ruimte voor de circulaire economie (I)

Op regionaal niveau van de Groene MetropoolRegio (GMR) niveau heeft Ecorys onderzocht welke milieu-ruimte circulaire bedrijven in onze regio nodig hebben.

Hoofdadvisie is om onze werklocaties met hoge milieu categorieën te behouden en waar mogelijk vrij te maken voor circulaire bedrijven. Denk hierbij aan bedrijven die hoogwaardig recyclen. Naar aanleiding van dit onderzoek geven we dit een plek in de gebiedsvisies van het Broek, IPKW en Nieuwe Haven. De aanpak die hier wordt ontwikkeld zal een vervolg krijgen in de visies voor andere werklocaties.

We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid (I)

We werken vanuit het regiodeal project 'Circulaire topregio Arnhem-Nijmegen' aan een gezamenlijk ecosysteem dat circulaire bedrijvigheid stimuleert. Dit doen we met een onderzoeksprogramma 'Organizational Sustainability and Circularity', waarin nieuwe kennis wordt ontwikkeld en gedeeld rond circulariteit. Daarnaast ontwikkelen we in het Living Lab circulair Regio Arnhem een ecosysteem van ondernemers, overheid en onderwijs, waarbinnen kennis, oplossingen en talent gedeeld en ingezet worden om circulaire innovatie en businessmodellen te ontwikkelen. En tot slot middels de Lifeport Innovatiehub Circulair waarin ondernemers, overheid en onderwijs samen leren werken om circulaire oplossingen breed toepasbaar voor de praktijk te ontwikkelen en valideren. Door toonaangevend onderzoek, betekenisvolle innovatie en een sterke circulaire economie trekken we talent aan en behouden hen voor de regio.

Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem (D)

Het belang van een goed economisch klimaat in Arnhem, waarin de behoeften van de ondernemers en hun vraagstukken centraal staan en de ondernemer kan ondernemen.

We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket (I)

Voor het behandelen van ondernemersvraagstukken werken we aan een 'éénloketgedachte'. We optimaliseren en professionaliseren de website van de gemeente Arnhem voor ondernemers. Daarnaast werken we nauw samen met de Kamer van Koophandel (KvK) aan de gezamenlijke ambitie voor een ondernemersplein. Een digitale en fysieke plek in Arnhem waar ondernemers (groot en klein) terecht kunnen met al hun vragen gerelateerd aan het ondernemerschap.

We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties (I)

Als gemeente zijn we een verbindende schakel tussen partijen in de stad en blijven we investeren in het faciliteren van netwerken met en voor ondernemers. Jaarlijks organiseren we een impactvol ondernemersevenement in samenwerking met strategische partners waarbij de kracht van verbinding centraal staat. We richten verdieping-café's in de vorm van masterclasses, tijdens dit evenement. Waarbij ondernemers in een informele sfeer samenbrengen waarbij één thema centraal staat.

Arnhem mag zich in 2026 MKB stad van het jaar noemen. We organiseren samen met MKB Nederland een grootschalig evenement in de maand juni die het karakter krijgt van een festival. Gedurende heel 2026 zullen we hier verdere uitgingen aangeven in een nader te bepalen vorm.

Daarnaast zijn de accountmanagers zichtbaar en benaderbaar voor ondernemers. Zo gaan zij op regelmatige basis op bedrijfsbezoek bij uiteenlopende bedrijven, zijn ze aanwezig bij ondernemerslunches, events en netwerkbijeenkomsten. En om te meten hoe ondernemers onze dienstverlening ervaren organiseren we éénmaal per twee jaar een ondernemers enquête, zo ook weer in 2026.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Duurzaam, creatief en levendig	6.678	2.472	250	0
Versterken van het energiecluster	785	0	0	0
Aantrekkelijker om te verblijven	3.929	2.352	250	0
Werklocaties klaar voor toekomst	846	0	0	0
Minder krapte op de arbeidsmarkt	999	0	0	0
Verbeteren dienstverlening	120	120	0	0
Overige	2.788	12	0	0
Doeloverstijgend	2.788	12	0	0
Gerealiseerd resultaat	9.466	2.484	250	0

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Baten	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Saldo lasten en baten	-8.259	-6.738	-8.384	-6.982	-6.286	-6.226	-6.886
Toevoegingen aan reserves	1.076	130	130	250	250	250	250
Onttrekkingen aan reserves	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.245	260	1.252	-250	-250	-250	400
Gerealiseerd resultaat	-7.014	-6.478	-7.132	-7.232	-6.536	-6.476	-6.486

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.949	-2.645	-2.825	-2.165
Versterken van het energiecluster	De begroting in 2026 en verder is € 250.000 lager ten opzichte van 2025. Dit komt doordat er in 2025 € 500.000 is overgeheveld vanuit 2024 voor Hot Spot Energy. Daarnaast worden de volgende bedragen toegevoegd vanaf 2026: Accountmanager Energiestad (€ 100.000) via motie 25M111 ('Meer oog voor economie'), Electricity week (€ 50.000) en vanuit de motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem') een budget van €100.000 voor Energie-gedreven sectoren.	-250	-250	-250	-250

Aantrekkelijker om te verblijven	De begroting in 2026 is € 1,45 miljoen lager ten opzichte van 2025. Dit komt door diverse incidentele budgetten in 2025, waarvan Groene poort naar de Veluwe (€ 1,0 miljoen) de grootste is. Hier tegenover staan de toevoegingen aan de begroting 2026 vanuit de motie 25M112g voor Arnhem op de kaart (€ 150.000) en uitvoering Visie toerisme en recreatie (€ 150.000). In 2027 en 2028 loopt het budget eveneens terug door het niet meer benodigd zijn van de dekking voor respectievelijk de Transformatie arbeidsmarkt en economie en de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier. In 2029 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor het kroonjaar van Slag om Arnhem uit de bestemmingsreserve Evenementen.	-1.455	-1.881	-2.050	-1.387
Werklocaties klaar voor toekomst	De begroting daalt de komende jaren met €350.000. In 2025 valt de incidentele budgetoverheveling uit 2024 (€ 450.000) weg. Hier tegenover staan de toevoegingen vanuit motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie voor Arnhem') en motie 25M136 (Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra) waardoor de begroting in 2026 met circa € 300.000 stijgt. De begroting 2027 en verder daalt als gevolg van diverse incidentele budgetten die niet meer vanaf 2027 zijn opgenomen.	-138	-350	-358	-358
Doeloverstijgend	De daling wordt voornamelijk verklaard door het wegvallen van incidenteel budget voor een detachering. Dit geeft tevens een structureel verschil voor de andere jaren.	-107	-164	-167	-169
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-547	-547	-668	-668
Aantrekkelijker om te verblijven	De daling in de baten komt doordat de incidentele subsidie van de provincie Gelderland voor de Groene poort naar de Veluwe in 2025 is begroot (circa € 510.000). Daarnaast zijn vanaf 2026 de aanvullende baten van de toeristenbelasting begroot (circa € 50.000). De verdere daling in 2028 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van de baten van de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier tot en met 2027 (zie ook lasten).	-460	-460	-580	-580
Doeloverstijgend	De baten dalen in 2026 met € 87.000 door een incidentele detachering die alleen in 2025 is begroot.	-87	-87	-87	-87
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	120	120	120	120
Aantrekkelijker om te verblijven	Vanaf 2026 wordt er voor toekomstige topsport en beeldbepalende evenementen structureel € 120.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Evenementen.	120	120	120	120
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.382	-1.382	-1.382	-732
Versterken van het energiecluster	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Hot Sport Energie. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-500	-500	-500	-500

Aantrekkelijker om te verblijven	De onttrekking in 2025 betreft het aanvullende budget voor Ondernemersdienstverlening en de het budget voor Bridge to Liberation. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder. In 2029 wordt er € 650.000 onttrokken voor het kroonjaar van Slag om Arnhem. Naast de bijdrage aan Bridge to Liberation ondersteunt de gemeente Arnhem jaarlijks nog een aantal activiteiten en evenementen. Daarnaast sparen we elk jaar voor kroonjaren. In een kroonjaar kunnen we de herdenking grootser aanpakken en geven we organisaties uit de stad ruimschoots de gelegenheid om subsidies aan te vragen voor activiteiten.	-390	-390	-390	260
Werklocaties klaar voor toekomst	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Nieuwe Haven en Kwaliteitsimpuls Werklocaties (zie ook lasten). Deze was incidenteel en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-450	-450	-450	-450
Doeloverstijgend	De onttrekking in 2025 betreft de toevoeging van de DU's uit de decembercirculaire voor Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties en het Register Externe Veiligheidsrisico's. Dit is een incidentele onttrekking en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-42	-42	-42	-42
Totaal mutaties		-100	596	656	646

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
 Euregio Rijn-Waal
 Recreatieschap Overbetuwe
 Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);

- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Economische agenda](#);
 - [Visie werklocaties](#);
 - [Visie Nieuwe Haven](#) (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
 - [Kantoornota 2022-2030](#);
 - [Detailhandelsvisie](#);
 - [Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie](#);
 - [RPW 2021-2024](#) (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
 - Evenementenvisie [Evenement organiseren - Gemeente Arnhem](#);
 - [Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020](#);
 - [New Energy made in Arnhem](#);
 - [Standplaatsenbeleid](#);
 - [Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem](#);
- [Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE](#) (juli 2021).

Onderwijs

Ambitie

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen

Meer kinderen hebben een goede startpositie op school

- We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een goed aanbod
- We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
- We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
- We investeren in Nationaal Programma Arnhem-Oost
- We investeren in natuur- en cultuureducatie

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en basisvaardigheden

- We werken er aan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
- We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
- We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan

Meer schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief

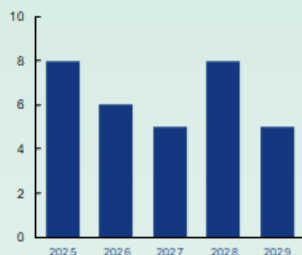
- We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit

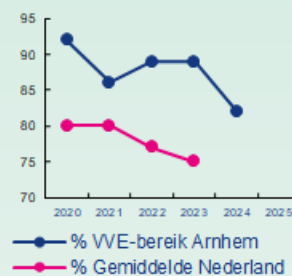
Cijfers en indicatoren

- Aantal op te leveren scholen per jaar volgens het IHP en jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026
- Het percentage van (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) ligt ver boven het Nederlands gemiddelde. Er is wel een afname in bereik zichtbaar.
- Het percentage vroegtijdig schoolverlaters in Arnhem ligt hoger dan het gemiddelde van de G40. Het percentage beweegt mee met landelijke trends.

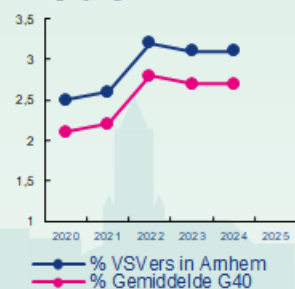
1. Aantal op te leveren scholen

2. Gebruik van Voor- en vroegschoolse educatie

3. Vroegtijdig schoolverlaters

Samenvatting Doelenboom Onderwijs

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen	Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school	We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod
		We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
		We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
		We investeren in natuur- en cultuureducatie
	Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden	We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
		We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
		We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan
	Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief	We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit

Onderwijs

Goede kinderopvang en goed onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. We investeren in de eerste levensjaren van kinderen om hen een goede startpositie op school te bieden. De school als middelpunt van de wijk vormt de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Daarom zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om het beste uit zichzelf te halen. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft immers later zoveel meer kansen. We zetten in op het behalen van een startkwalificatie, basisvaardigheden en gaan laaggeletterdheid tegen bij jongeren en volwassenen. We zorgen voor goede toekomstbestendige onderwijshuisvesting door een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan (IHP) dat we samen met maatschappelijke organisaties en partners uit het onderwijs hebben opgesteld

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Alle kinderen en jongeren in Arnhem kunnen het onderwijs volgen dat past bij hun mogelijkheden en talenten. In alle wijken moeten kinderen kunnen opgroeien in een gezonde en veilige omgeving waar hun kansen gelijk zijn. Passende kinderopvang en passend onderwijs is beschikbaar voor elk kind en elke jongere en elke behoefte. Kinderen maken een goede start op school en hebben daar hun leven lang profijt van. We zetten in op preventieve maatregelen en vroeg signalering om onderwijsachterstanden en schooluitval te voorkomen. We zetten in op basisvaardigheden en het behalen van een startkwalificatie die jongeren een goede aansluiting op de arbeidsmarkt bieden.

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Investeren in de eerste levensjaren van een kind zijn essentieel voor de verdere ontwikkeling. Kinderen met een achterstand worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en goed voorbereid op het reguliere onderwijs. Dit gebeurt in de voorschoolse periode op de peuteropvang en de kinderopvang. Deze locaties zijn inclusieve locaties, alle kinderen zijn welkom en krijgen er een passend aanbod.

Als kinderen onverhoopt toch met een achterstand aan het onderwijs beginnen, wordt extra ondersteuning geboden om de onderwijskansen van deze kinderen te vergroten. Ook voor hoog- en andersbegaafden en anderstalige kinderen is het belangrijk dat er voldoende passend onderwijsaanbod is in of in de buurt van Arnhem. Dit sluit aan bij de rijke schooldag en de ontwikkelingen voor een pedagogische wijk. Daarbij is het ook belangrijk dat de schoolgebouwen van goede kwaliteit en passend zijn.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Voor VVE (Voor- en voerschoolse educatie) en het ontwikkelrecht kunnen alle peuters 16 uur per week terecht. Speerpunten voor de komende jaren zijn dat nog meer peuters gebruik maken van het ontwikkelrecht en dat de kwaliteit van de VVE-opvang wordt versterkt. Hierbij streven wij naar:

- realiseren van een 100% aanbod;
- realiseren van een 100% bereik VVE- peuters;
- twee jaarlijks audits van 50% VVE- locaties.

Om de speerpunten te bereiken, verlenen we subsidie aan de kinderopvang voor VVE- en Ontwikkelrechtplekken, voor extra medewerkers op de groep, voor scholing en professionalisering aan stichting PAS en voor monitoring.

In de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg, De Laar, Elden, Geitenkamp, het Arnhemse Broek, Klarendal, Presikhaaf en Malburga zijn georganiseerde netwerk-(en/tafels) gericht op het jonge kind waarbij de samenwerking en doorgaande lijn wordt bevorderd, signalen en lacunes in het aanbod worden opgehaald en wijkgericht passend aanbod wordt geïmplementeerd en gemonitord

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)

Onderwijskansenbeleid (OKB) vindt plaats op 25 OKB-scholen gemeentebreed. Hierbij wordt de ontwikkeling van kinderen in een minder ondersteunende thuisomgeving op school extra ondersteund, onder andere met extra aandacht voor taal en sociaal-emotionele ontwikkeling. We willen dat er op alle OKB-scholen een extra aanbod komt om kinderen gelijke kansen te bieden. We organiseren samen met onze partners een Zomer- en weekendschool en activiteiten voor nieuwkomers. De monitoring wordt uitgevoerd door stichting PAS.

We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs (I)

We zorgen dat op de peuteropvang kinderen met een ondersteuningsvraag zo vroeg mogelijk wordt gesignaleerd en zoveel mogelijk op de peuteropvang zelf een passend aanbod krijgen. We zetten hiervoor een voorliggend team van jeugdhulpprofessionals in op de VVE- locaties. Samen met de jeugdgezondheidszorg, sociaal wijkteam en

jeugdhulpaanbieders werken we zo aan inclusieve kinderopvang, waar alle kinderen zoveel mogelijk in hun eigen wijk naar de peuteropvang kunnen gaan.

We investeren in natuur- en cultuureducatie (I)

Arnhem investeert in natuureducatie omdat we van mening zijn dat het waardevol is om kinderen al op jonge leeftijd kennis en ervaring op te laten doen met thema's als natuur, milieu en duurzaamheid, zodat:

- kinderen de natuur op waarde weten te schatten en daar in hun gedrag op latere leeftijd naar handelen;
- er meer natuur- en milieubewustzijn wordt gecreëerd.

Hierbij werken we aan drie doelen:

1. Meer kinderen (4-12 jaar) van alle 60 basisscholen binnen de gemeente Arnhem nemen deel aan educatieve programma's over natuur en duurzaamheid en groeien daardoor natuur- en milieubewust op.
2. Elk schoolgaand kind in de leeftijd van 9-10 jaar in Arnhem zal in groep 6 een jaar lang moestuinieren op de basisschool,
3. 7 basisscholen in Arnhem doen mee aan een pilot Duurzame Arnhemse School (DAS) om het thema duurzaamheid (aan de hand van de thema's afval, energie, gezondheid en vergroenen) een plek binnen het dagelijks onderwijs te geven.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht	86	89	82	89	
Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE-indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.					
Bron: Stichting PAS (verplichte BBV-indicator)					

Effectindicator	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal op te leveren scholen					
Streefwaarde	8	6	5	8	5
Eenheid: Aantal op te leveren scholen per jaar, d.w.z. nieuwbouw of renovatie. In enkele gevallen gaat het om locaties voor tijdelijke huisvesting of gymzalen. N.B.: deze aantallen zeggen niks over omvang of complexiteit per project.					
Bron: Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2039					

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

We vinden het belangrijk dat inwoners van Arnhem mee kunnen doen aan de samenleving. Speciale aandacht gaat uit naar de kansen van en het perspectief bieden aan jongeren. Een startkwalificatie, een goede opleiding en voldoende basisvaardigheden dragen bij aan een goede (start)positie op de arbeidsmarkt. Om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten trekken we intensiever op met het onderwijs en het bedrijfsleven.

We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen (I)

Elk kind en elke jongere heeft het recht op onderwijs zodat hij/zij kan leren en zich kan ontwikkelen. Om dit recht op leren en ontwikkelen te bewaken, heeft de gemeente Arnhem (samen met andere gemeenten uit de regio) het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre opdracht gegeven om de leerplichttaken uit te voeren.

We werken aan een integrale samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp om kinderen en jongeren tijdig en effectief te ondersteunen bij belemmeringen in hun ontwikkeling, welzijn of leerproces. Daarmee dragen we bij aan het duurzaam functioneren van jongeren, zowel in de onderwijsomgeving als in de thuissituatie. Deze werkwijze sluit naadloos aan bij de uitgangspunten van de transformatie binnen het Sociaal Domein en wordt meegenomen binnen de opgave 'Kansrijk Opgroeien'

We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

Ons doel is dat leerlingen die uitvallen (thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters) zo snel mogelijk weer deelnemen aan het onderwijs om een startkwalificatie te behalen. We gaan (dreigend) thuiszitten tegen door uitvoering te geven aan het "plan van aanpak Thuiszitters" dat samen met schoolbesturen, samenwerkingsverbanden PO en VO, RBL, VGGM en andere betrokken partijen is ontwikkeld.

We willen dat Arnhemse kinderen en jongeren zo min mogelijk onderwijs missen. Dit betekent dat we zowel ongeoorloofd afwezig zijn (relatief verzuim) als thuiszitten (absoluut verzuim) tot een minimum willen beperken.

We streven er naar het percentage vroegtijdig schoolverlaters (VSV) terug te brengen tot onder het percentage van 2018-2019 van 2,81%.

We zetten in op een verbetering van de samenwerking, door het netwerk in en om school te versterken. We richten ons bij de aanpak op de doelgroepen waarbij uitval het meeste voorkomt. We hechten veel waarde aan de monitoring van resultaten. Dit stelt ons in staat om de effecten van het VSV-beleid beter in beeld te krijgen en meer grip te krijgen op de VSV-problematiek.

We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan

(I)

Het hebben van voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden) is nodig voor inwoners om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Het aanpakken van laaggeletterdheid en de focus op taal is daarom noodzakelijk om ongelijkheid, die van generatie op generatie over kan gaan, te kunnen doorbreken. Landelijk zijn er alarmerende signalen over afnemende basisvaardigheden van met name jongeren en toenemende taalachterstanden bij kinderen die instromen op de basisschool. In 2025 komt er regionaal een nieuw vierjarig Regionaal Programma Volwasseneneducatie en een jaarplan 2025. Het regionale plan richt zich onder andere op het realiseren van een groter bereik van de NT1/NT2 doelgroep. De signaalfunctie van onze partners is hierin heel belangrijk. Het bereiken van mensen en hen toeleiden naar aanbod staat hier dus centraal. Daarnaast richt het regionale plan zich op het verstevigen van digitale en financiële geletterdheid van jongeren.

Voor de stad Arnhem ontwikkelen we een taalstrategie van –10 maanden tot 100, waarin we voortbouwen op wat we al doen. We zetten, samen met onze maatschappelijke en onderwijspartners, wijkgericht in op verschillende doelgroepen en doelen: het voorkomen van taalachterstanden bij het jongste kind, basisvaardigheden van schoolgaande kinderen, jongeren en volwassenen. Aandacht voor taalonderwijs aan nieuwkomers, en hoe meertaligheid kan helpen in taalontwikkeling is hier onderdeel van. Daarnaast hebben we aandacht voor bijvoorbeeld gebarentaal en braille, voor een stad die inclusief en toegankelijk is en iedereen laat meedoen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim	2	1,50	0,80	1,90	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	31	36	43	53	
-------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	--

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,60	3,30	3,10	3,10	
---	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/Ingrado

Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief

(D)

In Arnhem staan we ervoor dat kinderen zich maximaal kunnen ontwikkelen, kennis kunnen vergaren en hun talenten kunnen ontdekken. Door goede onderwijshuisvesting verbeteren we de kansengelijkheid voor Arnhemse jeugd. Om dit te bereiken zetten we in op schoolgebouwen die toekomstbestendig en inclusief zijn.

De fysieke leeromgeving van kinderen is van belang voor hun ontwikkeling. We willen dat onderwijshuisvesting daarom aansluit bij de ontwikkelbehoefte van kinderen, een gezond leerklimaat biedt en aansluit op de manier waarop ruimtes in de toekomst gebruikt zullen worden. We zien de school als middelpunt van de wijk. We benadrukken daarom dat onderwijshuisvesting niet alleen gaat over stenen als eindresultaat, maar een middel is voor het behalen van verschillende maatschappelijke doelen, binnen het onderwijs en daarbuiten, en onderdeel is van bredere (gebieds)ontwikkelingen. We hebben daartoe in 2024 een meerjarenperspectief op toekomstbestendige onderwijshuisvesting ontwikkeld in de vorm van een beleidsrijk Integraal Huisvestings Plan (IHP) voor het funderend onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs). Beleidsrijk betekent dat we het IHP in bovengenoemd breder perspectief plaatsen. Het beleidsrijke IHP is daarom nadrukkelijk samen met maatschappelijke organisaties en onze partners uit het onderwijs ontwikkeld.

In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat in Q2 2025 door de raad is geaccordeerd, geeft een geactualiseerd beeld van de geplande investeringen in onderwijshuisvesting voor het komende jaar. Naast uitvoering geven aan het IHP worden ook nog projecten uitgevoerd die voortkomen uit het oude IHP. We rapporteren in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 de raad over de lopende projecten, maar kijken ook vooruit naar de komende jaren. Daarnaast wordt verder ingezet op standaardisatie van de projecten, waarbij elke school zijn visie behoudt. De in het jaarprogramma benoemde ontwikkelingen hebben invloed of vormen een risico bij de uitvoering van de projecten.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhemmers hebben zelfde kansen	55.262	17.217	11.105	11.212
Een goede startpositie op school	17.100	8.265	135	595
Startkwalificatie	8.867	4.251	0	0
Toekomstbestendige schoolgebouwen	29.294	4.701	10.969	10.617
Overige	0	0	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	55.262	17.217	11.105	11.212

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Baten	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Saldo lasten en baten	-28.900	-34.266	-36.603	-38.045	-37.718	-38.609	-41.292
Toevoegingen aan reserves	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Onttrekkingen aan reserves	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-5.398	-882	449	108	603	905	2.423
Gerealiseerd resultaat	-34.298	-35.148	-36.154	-37.937	-37.115	-37.704	-38.869

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.169	-1.495	-603	2.079
Een goede startpositie op school	De begroting in 2026 daalt met €1,7 miljoen ten opzichte van 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door het aflopen van de incidentele middelen voor de SPUK Kansrijke wijk wat voor een lastenverlaging zorgt van €2,0 miljoen. Wanneer definitieve besluitvorming over continuering heeft plaatsgevonden zal dit in de begroting worden verwerkt. Daarnaast worden projecten waarvoor de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn ontvangen afgerond in 2025, waardoor de lasten vanaf 2026 niet meer nodig zijn. Hier staat tegenover dat er middelen zijn toegevoegd in 2026 voor twee pilots voor passende BSO en voor het verruimen van de sociaal medische indicatie (fase 2). Ook is er extra capaciteit beschikbaar gesteld om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen vanuit de motie 25M131. De lasten in 2027 dalen verder met name als gevolg van het wegvallen van de incidentele middelen voor de Rijke Schooldag. De verdere daling na 2027 wordt vooral veroorzaakt door het niet meer begroten van incidentele middelen voor schoolmoestuiniëren en het vervallen van de bijdrage vanuit het programma Perspectief voor de jeugd.	-1.722	-2.607	-3.252	-3.116
Startkwalificatie	De daling vanaf 2026 wordt met name veroorzaakt doordat een deel van de VSV maatregelen vanaf 2026 in regionaal verband worden uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor het lastenniveau met € 1,5 miljoen afneemt na 2025. Daarnaast waren de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot 2025, wat ook voor lastenverlaging zorgt in 2026 en verder. Hier staat tegenover dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld voor taalrijk opgroeien (25M158). De verdere daling in 2027 en verder wordt vooral veroorzaakt doordat de middelen vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost voor begeleiding en coaching in de huidige bestuursperiode incidenteel zijn en daarom niet meer op de jaarschijf 2028 en verder drukken.	-1.483	-1.733	-1.733	-1.891

Toekomstbestendige schoolgebouwen	De begroting stijgt de komende vier jaar met ruim €7 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de dekking van het IHP die plaatsvindt via een ingroeimodel. Hierdoor neemt de stelpost onderwijshuisvesting in 2026 toe met € 1,2 miljoen. Dit loopt cumulatief op naar € 4,8 miljoen in 2029. Daarbij komt dat door de geplande investeringen in onderwijshuisvesting de kapitaallasten toenemen met € 1,9 miljoen in 2026 oplopend naar € 4,3 miljoen in 2029. Verder dalen de kapitaallasten van bestaande scholen door lineair afschrijven. Dit verschil van € 202.000 in 2028 oplopend naar € 379.000 in 2029 is toegevoegd aan de stelpost als dekking voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Ook is er in 2026 incidenteel €1,2 miljoen beschikbaargesteld voor het beheer van de MFC's. Hier staat tegenover dat de lasten vanaf 2026 met € 1 miljoen afnemen doordat in 2025 eenmalig budget is geraamd voor het herstel van het dak van het Olympus college. Ook nemen de lasten in 2026 af met € 0,6 miljoen vanwege de eenmalige terugbetaling van OZB-lasten in 2025 voor het Lorentz college. Daar komt bij dat op basis van het meerjaren onderhoudsplan variëren de jaarlijks kosten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed, waardoor de lasten vanaf 2026 structureel dalen met € 0,6 miljoen.	2.036	2.845	4.381	7.086
-----------------------------------	---	-------	-------	-------	-------

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.610	-2.610	-2.609	-2.609
Een goede startpositie op school	In 2025 zijn de laatste middelen van de specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO) besteed, hierdoor worden geen baten meer ingerekend vanaf 2026 en verder.	-228	-228	-228	-228
Startkwalificatie	Vanaf 2026 wordt een deel van de VSV maatregelen in regionaal verband uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor de baten met € 1,5 miljoen afnemen. Daarnaast zijn de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot en met 2025, waardoor de baten € 280.000 afnemen vanaf 2026.	-1.873	-1.873	-1.872	-1.872
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Bij het besluit over het herstel van het dak van het Olympus college gaan we er vanuit dat de aanvullende lasten van € 300.000 uiteindelijk worden gedragen door het schoolbestuur. Hiervoor is incidenteel een opbrengst geraamd in 2025, waardoor het opbrengstenniveau vanaf 2026 structureel lager is ter omvang van dit bedrag. Daarnaast dalen de geraamde servicekosten op MFC's met € 209.000 vanaf 2026.	-509	-509	-509	-509
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	32	-403	721	1.932
Toekomstbestendige schoolgebouwen	De toevoegingen aan de reserve schommelen gedurende de jaren omdat de toevoeging afhangt van de investeringsplanning en realisatie van het IHP.	32	-403	721	1.932
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-309	-249	1.177	3.905

Een goede startpositie op school	De daling van de onttrekking wordt met name veroorzaakt doordat er in 2025 een incidentele onttrekking was begroot vanuit het programma perspectief voor de jeugd. Deze is vanaf 2026 niet meer noodzakelijk waardoor de onttrekking met circa € 0,2 miljoen daalt. De verdere daling in 2027 heeft vooral te maken met de technische verwerking van de verdeling van middelen voor het schoolmoestuineren.	-208	-526	-730	-593
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Op basis van het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 nemen de kapitaallasten en daarmee de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve onderwijs toe met € 0,9 miljoen in 2026, oplopend naar circa € 5,6 miljoen in 2029. Daar tegen over staat dat de lasten voor planmatig onderhoud en de dekking uit de onttrekking varieert jaarlijks naar gelang de onderhoudsactiviteiten. Dit zorgt ten opzichte van 2025 voor een verlaging van de onttrekking van circa € 1 miljoen per jaar.	-101	276	1.907	4.498
Totaal mutaties		-1.783	-961	-1.550	-2.715

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.

In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten](#);
- [Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024](#)
- [Plan van aanpak thuiszitters](#)
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2024
- [Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs](#);
- [Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem](#);
- [Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem](#);
- [Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren](#);
- [Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL](#);
- [Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein](#);
- [Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026](#);
- Beleidsrijk integraal huisvestingsplan IHP
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024)
- Vaardig Arnhem (2021-2022) en addendum 2022-2024

Cultuur

Ambitie

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

- We versterken cultuur op en na school
- We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening

Versterken van de culturele infrastructuur

- We stimuleren het makersklimaat
- We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden
- We realiseren meer cultuur (programmering en locaties) in Arnhem-Zuid

Versterken en behouden van onze culturele toppositie

- Realisatie Stadstheater en ondersteuning Rijksgesellschaften
- We vergaren kennis en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
- We versterken (de samenwerking in) de cultuurregio 025
- We behouden werkgelegenheid in culturele en creatieve sector

Cijfers en indicatoren

1. We bereiken weer iets meer scholen met cultuurprogramma's dan in de jaren 2021 en 2022.
2. Het percentage "helemaal eens" daalt op de vraag of er voldoende voorzieningen zijn voor culturele activiteiten.
3. Het percentage werkenden in de culturele en creatieve sector varieert tussen de 4,6% en 4,7%.

Ambitie

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving

Kerntaken zijn meer op orde

- We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen
- We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
- We richten een nieuw depotsysteem in

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen

- We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in.
- We werken verder aan versnellen en verduurzamen van erfgoed
- We geven religieus erfgoed aandacht

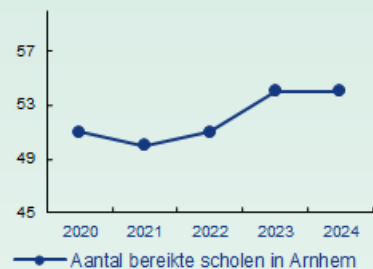
Erfgoed beter beleefbaar maken

- We delen onze kennis
- We zorgen ervoor bij herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
- We werken aan een breder publieksbereik van archeologie

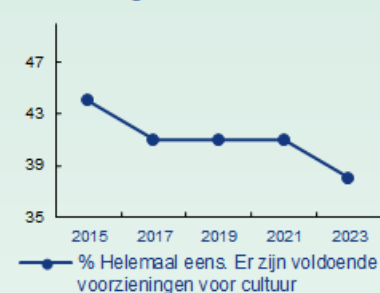
€ 44 mln.

In dit bedrag zit ook € 3,1 mln. aan kosten, voor voornamelijk medewerkers die voor alle doelen werkzaam zijn en algemene lasten

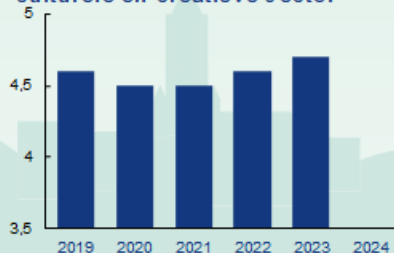
1. Aantal bereikte scholen met cultuur in Arnhem

2. Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem

3. % werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector

Samenvatting Doelenboom Cultuur

Ambitie	Doel	Inspanning
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar	Verbreding van cultuurbereik en participatie	We versterken cultuur op en na school
		We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening
	Versterken van de culturele infrastructuur	We stimuleren het maakklimaat
		We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad
		We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid
	Versterken en behouden van onze culturele toppositie	We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgesellschaften Oostpool en Introdans bij hun huisvesting
		We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
		We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025
		We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving	Kerntaken zijn meer op orde	We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen
		We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
		We richten een nieuw depot systeem in
	Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheersvisies van de parken en andere groene gebieden.
		We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed
		We werken aan versterking religieus erfgoed
	Erfgoed beter beleefbaar maken	We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad
		We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
		We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie

Cultuur

De waarde van kunst en cultuur voor onze samenleving is groot. Kunst en cultuur heeft een sociale waarde, een economische waarde en een intrinsieke waarde. Het brengt schoonheid, troost of vermaak en maakt Arnhem aantrekkelijker. Tegelijkertijd helpen kunst, cultuur en creativiteit bij het aangaan van complexe maatschappelijke vraagstukken zoals groeiende kansenongelijkheid, tweedeling en polarisatie, de klimaatcrisis en toenemende eenzaamheid onder ouderen en jongeren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar (A)

Onze ambitie is dat kunst en cultuur de stad verder verlevendigt en mensen nog meer met elkaar verbindt. Dit doen we door het versterken van ons brede en diverse culturele aanbod: van de podiumkunsten (dans, toneel, muziek), musea en beeldende kunst tot film, letteren (van 'spoken word' tot leesbevordering) en creatieve industrie (zoals mode en vormgeving). We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en koppelen talent aan de opgaven in onze stad. Daarnaast zorgen we voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden. Ook geven we cultuurhistorie een prominente plek in de stad: mensen moeten het kunnen zien en kunnen beleven. We willen zoveel mogelijk mensen laten meedoen, cultuur is er immers voor iedereen.

We zijn bezig met de vernieuwing van ons cultuurbeleid. Om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de samenleving. In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 'Standplaats Arnhem' voor de periode 2025-2028 staat de Arnhemse maker centraal. De uitgangspuntennota ligt ter besluitvorming voor bij de raad. In de komende jaren werken we samen met de stad aan een nieuw beleidskader en -visie voor de periode vanaf 2029.

Verbreiding van cultuurbereik en participatie (D)

Cultuur brengt inwoners bij elkaar en versterkt de onderlinge verbondenheid. Dankzij het brede en diverse toegankelijke aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen.

We investeren in de kwaliteit van kunst en cultuur. We richten ons hierbij zowel op topsegment, de makers als op de breedtekunst.

We versterken cultuur op en na school (I)

- Samen met onderwijs- en cultuurinstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van:
 - Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken.
 - Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstenaars.
- Binnen de cultuureducatieprogramma's stimuleren we het opnemen van nieuwe makers en genres.
- We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost in het kader van de Rijke Schooldag.
- We onderzoeken wat er nodig is om cultuureducatie in het V(S)O en MBO te versterken en welke rol we hierbij voor de gemeente zien.
- Op basis van de evaluatie wordt de maatregel Gratis Bibliotheek voor jongeren tot 24 jaar structureel voortgezet. Op basis van de evaluatie en benodigde middelen bepalen we of we de pilot Gratis Cultuur voor Jongeren ook na 2026 een vervolg kunnen geven.
- We maken afspraken met Rozet over te treffen maatregelen om het financiële tekort vanaf 2026 terug te dringen.

We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening (I)

- Met subsidies stimuleren en faciliteren wij:
 - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst:
 - a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie
 - b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties
 - c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival

- o Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren
- We streven naar meer cultuurparticipatie in de verschillende wijken, met ruimte, goede faciliteiten voor ontmoeting en cultuurdeelname en passend cultureel programma. We onderzoeken dit samen met het Platform Amateurkunst Arnhem
- We nemen in de wijken, waar van toepassing, cultuurparticipatie op in programma's Kansrijk Opgroeien.
- We zetten ons in om ook in 2026 partijen die voor Jongerenwerk zijn geselecteerd op basis van hun kunst en cultuur identiteit, te behouden.
- Bij de implementatie van een integraal accommodatiebeleid nemen we ook de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor vrijetijdskunst mee.
- We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem-Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem-Oost.
- We verkennen óf en op welke manier extra ondersteuning van muziekonderwijs mogelijk en passend is.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal bereikte scholen in Arnhem	50	57	54	54	

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Aantal bereikte scholen met programma Cultuureducatie met Kwaliteit	21	27	26	27	
--	-----------	-----------	-----------	-----------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met Cultuureducatie met Kwaliteit	5500	6664	6548	6341	
--	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Versterken van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional. Daarin blijven we investeren.

We stimuleren het maakklimaat (I)

- Met subsidies faciliteren en stimuleren we:
 - o Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte)
 - o Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen. Hierbij willen we ook ruimte bieden voor onderzoek en experiment, omdat dit leidt tot vernieuwing binnen en tussen de disciplines en zo tot verrijking van het aanbod in de stad. Ook maken we in onze subsidieregelingen ruimte voor nacht-, pop- en jongerencultuur en introduceren we een nachtburgemeester.
 - o De volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(-initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers.
 - o State of Fashion Biënnale 2026, waarmee we voortbouwen op de internationale reputatie van Arnhem als modestad.
 - o De Cultuur Academy, waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering. Met de Cultuur Academy zetten we een pilot op voor flitssubsidies en kijken hierbij naar toegankelijke en laagdrempelige vormen van aanvragen.
 - o We willen nieuwe spelers in de Arnhemse cultuursector ondersteunen door het subsidiehuis breder open te stellen. Het gaat hier om initiatieven die een aanbod ontwikkelen voor talentontwikkeling en professionalisering van beginnende makers.
 - o We continueren de jaarlijkse uitreiking van de Arnhemse cultuurprijs aan talentvolle (groep) makers en zetten daarmee ook de Arnhemse cultuursector in de spotlight.

- We verhogen de structurele subsidiebijdrage aan de stichting Luxor Live, zodat hiermee de vaste beheerlasten van het stedelijk poppodium volledig gedekt worden.
- Samen met de sector en het kunstvakonderwijs brengen we de keten van talentontwikkeling voor de podiumkunsten in beeld, we benoemen de hiaten, brengen partners aan en stimuleren structurele samenwerking.
- We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het maakklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers. We actualiseren de percentageregeling, die bepaalt dat bij bouw, verbouw en renovatie van scholen en openbare gemeentelijke gebouwen én bij grote projecten in de openbare ruimte een percentage (respectievelijk 1% en 1,5%) voor beeldende kunst wordt gereserveerd.
- Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart.
- We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen.
- Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio.
- We brengen de culturele sector en de ontwerpsector dichter bij elkaar om kennisdeling te stimuleren in het werken aan maatschappelijke vraagstukken en daar Arnhemse makers aan te koppelen. Hierbij intensiveren we het overleg tussen de culturele sector en Creatief Arnhem.

We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad (I)

- We actualiseren het plan van aanpak Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030. Via de bijbehorende subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we initiatiefnemers in hun planvorming voor het willen realiseren van maakruimte.
- We nemen een regierol bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende business case kunnen voor dit doeleinde ook strategische aankopen worden gedaan. We ontwikkelen ook een Integraal Huisvestingsplan Cultuur. Daarnaast stimuleren we het efficiënt gebruik van culturele ruimte in de stad, dat wil zeggen: optimaal en betaalbaar ter beschikking stellen aan lokale makers/nieuwe disciplines die zelf geen ruimte bezitten.
- In de wijken benoemen we via maatwerk fysieke plekken waar de huisvesting van makers bijdraagt aan het verbeteren van de leefbaarheid.
- We realiseren een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden aan de Groningensingel 1245. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel 1245; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd.
- Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad voor professioneel werkende kunstenaars in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal.
- Noodzakelijk onderhoud aan het Nederlands Watermuseum zou kunnen leiden tot knelpunten in de toekomstige exploitatie. We zullen onderzoek doen naar de gevolgen voor de huisvesting.

We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid (I)

- We verwachten in het najaar een besluit te nemen over de locatie voor een cultuurcentrum in Arnhem-Zuid: [Stand van zaken Cultuurcentrum in Arnhem Zuid](#). Focus ligt op een programmatisch concept van (niet-commerciële) film en beeldende kunst, met inbegrip van een educatief aanbod en ruimte voor ontmoeting. Wij bekijken deze ontwikkeling in samenhang met de ontwikkeling van de Groningensingel, zodat deze nieuwe cultuurlocaties elkaar programmatisch versterken en het cultuuraanbod in Arnhem-Zuid zo breed en divers mogelijk wordt. En ook aansluit bij de interesses en behoefte van inwoners.
- We stimuleren waar mogelijk en zinvol dat bestaande en nieuwe culturele initiatieven en organisaties zich vestigen buiten het centrum en vanuit hun nieuwe locatie een actieve band ontwikkelen met de buurt.
- De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gerealiseerde m2 permanente werkruimte voor de sector	0	0	2100	4000	

Eenheid: m2 permanente werkruimte.

Bron: Gemeente Arnhem

Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem Zuid	31,10	24,50
---	--------------	--------------

Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in Arnhem Zuid zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Waardering aanbod culturele voorzieningen in de buurt	41	41	38
--	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Versterken en behouden van onze culturele toppositie (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de toppositie die Arnhem heeft als culturele en creatieve stad en dragen zo ook bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de regio van belang.

We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen (I) **Oostpool en Introdans bij hun huisvesting**

- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het nieuwe Stadstheater opent in 2028. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. De omgeving van het Stadstheater krijgt in de toekomst ook een ander uiterlijk door de aanleg van een Stadsoase die het Stadstheater direct verbindt met de binnenstad.
- Samen met de provincie Gelderland ondersteunen we Theater Oostpool en Introdans bij het vinden van een tijdige, duurzame en toekomstbestendige oplossing voor hun huisvestingsopgave. Hierbij heeft de provincie Gelderland haar subsidie van € 10 miljoen volledig bestemd voor het repetitiegebouw van Introdans, de gemeentelijke subsidie – met extra benodigde subsidie – is volledig bestemd voor het repetitiegebouw van Oostpool. De investering voor een eigen repetitiegebouw van Theater Oostpool is begroot op € 14 miljoen. Dit gebouw zal in deze begroting is dit bedrag in 2028 als een eenmalige investeringsbijdrage aan Theater Oostpool begroot. De bijbehorende kapitaallasten zijn vanaf 2029 begroot.
- Ook met betrekking tot Theater aan de Rijn, gevestigd op het Bartokplein, speelt een huisvestingsvraagstuk. We bekijken dit in samenhang met de andere genoemde huisvestingsvraagstukken en zijn hierover in gesprek met de instelling.
- Introdans, Theater Oostpool, Phion en Theater aan de Rijn dragen, naast hun landelijke taak, ook bij aan het culturele programma in de stad. We maken mogelijk dat zij hun aanbod voor en rol in de stad kunnen uitbreiden en versterken. Zo wordt hun betekenis voor de stad nog groter.

We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector (I)

We monitoren de cultuurparticipatie, het cultuuraanbod en de werkgelegenheid binnen de culturele sector (I)

- We brengen het collectieve cultuurbereik beter in kaart. We ondersteunen het initiatief vanuit de sector om samen met de stichting Citymarketing hiervoor een Arnhems cultureel doelgroepenmodel op te zetten.
- We ontwikkelen (stapsgewijs) een cultuurmonitor, waarmee we langjarig beeld krijgen van belangrijke aspecten van cultuur in Arnhem en de meten we de effectiviteit van ons beleid. Dit heeft ook invloed op de in de volgende begroting op te nemen indicatoren.

We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 (I)

- We werken steeds intensiever samen in de Cultuurregio 025 met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. De acties uit het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 worden dit jaar afgerond en krijgen een vervolg via het Regioplan 2025-2027 Cultuurregio 025 waarvoor de provincie Gelderland wederom een financiële bijdrage levert.
- Als G9-cultuurstad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele en toekomstige ontwikkelingen (zoals de invoering van een nieuw landelijk cultuurbestel) te bespreken.

We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector**(I)**

- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen, zoals Kunsten '92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (PACCT).
- In navolging van het Rijk stellen wij extra middelen ter beschikking als compensatie van stijgende fair pay lasten in de cultuursector. Eerlijke beloning voor makers en kunstenaar is essentieel voor een gezonde culturele sector. We zien echter dat begrotingen van culturele instellingen door het stijgen van lasten – waaronder fair pay, stevig onder druk staan. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector – en daarmee het culturele aanbod van onze inwoners – komt in het gedrang. De middelen voor compensatie van fair pay zetten we in voor een aantal meerjarenvoorzieningen en de ophoging van de subsidieregelingen voor culturele projecten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector	4,50	4,60	4,70		

Eenheid: % werkenden

Bron: Monitor Vitale Economie/ PWE op basis van landelijke definitie/ indeling creatieve sector

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving**(A)**

Onder erfgoed verstaan we waardevolle zaken uit het verleden met een specifieke plek in de gemeente zoals gebouwen, bruggen, archeologische vindplaatsen en oude landschappen. Maar ook de verhalen van die plekken rekenen we tot erfgoed. Arnhem is daarbij vooral bekend vanwege de Slag om Arnhem, de oude binnenstad en parken, maar wie zich erin verdiept zal ontdekken dat het verleden van Arnhem nog rijker is en dat het verrassend goed bewaard is gebleven. Buiten het centrum valt het eigen karakter op van buurten en structuren waardoor mensen zich er thuis of mee verbonden voelen. Vaak gaat het dan om plekken of gebouwen, maar juist de verhalen die hierbij horen en eigen belevingen zorgen hiervoor. Erfgoed vertelt met andere woorden het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving. Het is onze ambitie om erfgoedzorg niet alleen door bescherming, maar vooral door kennisoverdracht, stimulering en behoud door ontwikkeling vorm te geven. Dit doen we door cultuurhistorie een zichtbare en samenhangende rol te geven in de ontwikkeling van de stad. We zijn trots op de wijze waarop dit met eigenaren van monumenten wordt gerealiseerd en de stappen die de gemeente heeft gezet in verduurzaming van monumenten.

Kerntaken zijn meer op orde**(D)****We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen****(I)**

We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We leveren inbreng in ruimtelijke opgaven met name de verdichtingsopgave.

We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.

We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan**(I)**

Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2026 worden er op basis van deze prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.

We richten een nieuw depot systeem in**(I)**

Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem.

In 2026 gaan we het depotsysteem in gebruik nemen en daardoor worden archeologische vondsten voor een breed publiek beschikbaar.

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	(D)
--	------------

We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.	(I)
---	------------

Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptatie veranderen.

We gebruiken de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze kaart wordt beschikbaar gemaakt voor in- en externe partners.

Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.

We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed	(I)
--	------------

We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies, we versoepelen het vergunningproces en we voeren een subsidieregeling uit om erfgoedeigenaren tegemoet te komen in kosten voor verduurzaming.

We werken aan versterking religieus erfgoed	(I)
--	------------

We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld de verkenning voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.

Erfgoed beter beleefbaar maken	(D)
---------------------------------------	------------

We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad	(I)
---	------------

We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.

We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut	(I)
--	------------

We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie	(I)
--	------------

Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken we het nut, de noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Cultuur verlevendigt en verbindt	40.227	7.160	933	820
Verbreiding van cultuurbereik	2.896	380	0	0
Versterken van de infrastructuur	36.473	6.779	933	820
Culturele toppositie	858	0	0	0
Arnhems erfgoed	581	0	0	0
Erfgoed beter beleefbaar maken	581	0	0	0
Overige	3.173	727	389	315
Doeloverstijgend	1.591	727	389	315
Overige	1.582	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	43.981	7.886	1.323	1.135

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.271	42.712	44.610	43.981	45.728	46.147	50.078
Baten	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Saldo lasten en baten	-35.024	-33.861	-36.453	-36.094	-36.876	-37.294	-41.225
Toevoegingen aan reserves	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Onttrekkingen aan reserves	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.440	201	1.927	-188	63	353	-418
Gerealiseerd resultaat	-23.584	-33.660	-34.526	-36.282	-36.813	-36.941	-41.643

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-629	1.119	1.537	5.468
Verbreiding van cultuurbereik	De begroting is in 2026 € 386.000 hoger, door toevoeging van € 900.000 voor de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid (25M104): € 500.000 voor stijgende lasten/fair pay en € 400.000 voor ondersteuning nieuwe toetreders en versterking positie van onze rijksgezelschappen. Hier tegenover staan de incidentele budgetten in 2025 door de budgetoverheveling van € 410.000 en de subsidie van de provincie Gelderland voor TransformatieCultuurregio025 waarvan Arnhem de penvoerder is voor de Groene Metropoolregio. Vanaf 2027 loopt het budget terug, doordat het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord tot en met 2026 loopt en het budget voor StreetArt tot 2028.	386	237	165	-102
Versterken van de infrastructuur	De begroting is in 2026 lager dan 2025, doordat in 2025 de volgende incidentele middelen zijn toegevoegd aan de begroting: Ophoging subsidie Rozet (€ 850.000), budgetoverheveling Groningensingel 1245 (€ 500.000) en de ophoging van de subsidie van stichting SLAK (€ 75.000). Hier tegenover staan de volgende ophogingen in 2026: subsidie stichting Luxor (€ 270.000) en indexatie (€ 775.000). Daarnaast zijn de onderhoudskosten van Vastgoed € 500.000 lager t.o.v. van 2025. Vanaf 2027 stijgt het budget in verband met de ophoging van het subsidiekader van Musis in verband met de tijdelijke sluiting tot en met 2026 (€ 1,3 miljoen) en hogere vastgoedlasten (€ 650.000). Hier tegenover staat het vervallen van de DU lokale bibliotheekvoorzieningen, welke een looptijd heeft tot en met 2026 (€ 495.000). Daarnaast loopt het budget in 2028 op met € 5,8 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de toevoeging van het budget voor de vernieuwing van het Stadstheater, de jaarlijkse kapitaallasten van het investeringskrediet voor Oostpool en brede opstelling Stadstheater.	-892	1.009	1.483	5.775
Culturele toppositie	De begroting wordt vanaf 2026 € 17.000 hoger vanwege indexatie.	17	17	17	17
Erfgoed beter beleefbaar maken	Mutatie slechts gering.	9	7	5	3
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-167	-236	-216	-308
Overig	De begroting wordt in 2026 € 19.000 hoger vanwege indexatie.	19	84	84	84

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-270	696	696	696
Verbreiding van cultuurbereik	De baten binnen dit doel lopen terug naar nihil. Dit komt doordat de meerjarige subsidie van de provincie voor de Transformatie Cultuurregio025 afloopt in 2025 en het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord loopt tot en met 2026.	-270	-651	-651	-651
Versterken van de infrastructuur	De begrote baten stijgen vanaf 2027, doordat de huurkosten van Musis tijdelijk waren verlaagd in verband met de sluiting van het stadstheater.	0	1.347	1.347	1.347
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.114	-1.864	-1.574	-2.345
Verbreiding van cultuurbereik	Vanaf 2026 zijn er geen onttrekkingen begroot. De onttrekking in 2025 betreffen de onderdelen Beeldende Kunst, Cultuurprogrammering en de Kunstopdracht Malburgen uit de budgetoverheveling 2024-2025.	-410	-410	-410	-410
Versterken van de infrastructuur	In 2026 zijn de onttrekkingen € 1,4 miljoen lager dan 2025. Dit komt door de incidentele onttrekkingen van de € 500.000 voor de meerkosten in het investeringskrediet voor het Stadstheater en de budgetoverheveling van het budget voor de Groningensingel 1245. Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning voor permanent vastgoed.	-1.394	-1.112	-844	-1.637
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning (zie ook lasten). Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-310	-342	-319	-298
Totaal mutaties		-1.756	-2.287	-2.415	-7.117

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Cultuur

De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Erfgoed

In de gemeente Arnhem houden veel organisaties en vrijwilligers zich bezig met erfgoed. Deze partners vormen samen een waardevol en groot netwerk. In bijlage 4 van de Erfgoedagenda is een overzicht opgenomen van dit netwerk.

Beleidskaders

- [Kadernota 'STROOM – cultuurbeleid Arnhem' 2021;](#)
- [Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;](#)
- [STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;](#)
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- [Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;](#)
- [Erfgoedagenda gemeente Arnhem.](#)

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen

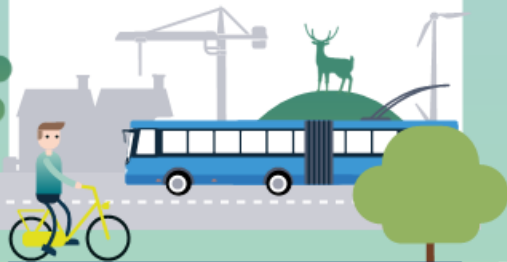
- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
- We investeren in kansrijk opgroeien

Begeleiding naar werk (met ondersteuning)

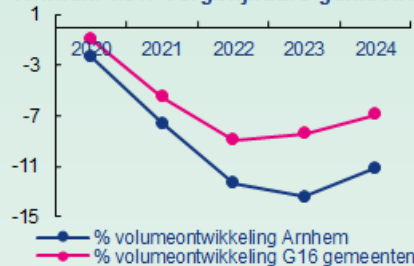
- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

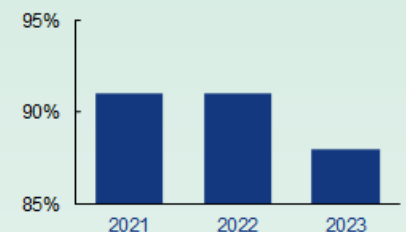
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2023 gedaald ten opzichte van 2021 en 2022.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepas.

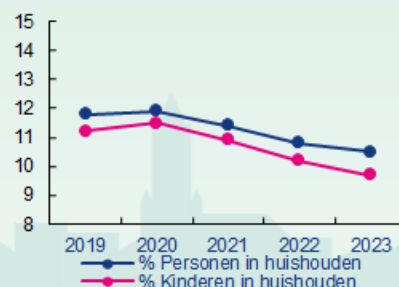
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v. vergelijkbare gemeenten

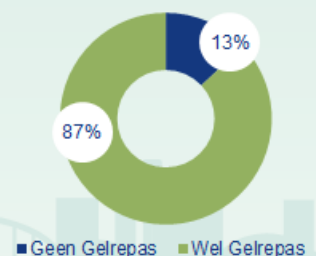
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepas heeft

Samenvatting Doelenboom Participatie en armoedebestrijding

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
		We investeren in kansrijk opgroeien
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Participatie en armoedebestrijding

Alle Arnhemmers moeten mee kunnen doen in de samenleving. Ieder op z'n eigen manier. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een dag-invulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Kortom, we willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

We zetten volop in om Arnhemmers zo veel mogelijk te ondersteunen om financieel zo zelfstandig mogelijk te zijn. Door hen te helpen met het vinden van werk, maar ook door het aanpakken van schulden en het voorkomen ervan. We blijven investeren in een gebiedsgerichte aanpak, een meer persoonlijke benadering en een intensievere samenwerking met ketenpartners. We gaan (meer) samenwerken met ervaringsdeskundigen om in ons beleid en uitvoering zo goed mogelijk aan te sluiten bij de leefwereld van de inwoner. Naast deze ontwikkelingen investeren we in onze (professionele en vrijwillige) organisaties, die onze inwoners met geldzorgen bijstaan. Ook zijn we begonnen om de kinderen uit deze gezinnen te stimuleren naar een kansrijke positie.

Deze insteek werpt zijn vruchten af. Tegelijkertijd zien we dat door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen we ook in 2026 voor de nodige uitdagingen komen te staan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Juist in deze tijd is het belangrijk dat we onze inwoners de zekerheid bieden dat zij, zelfstandig of met de juiste begeleiding, in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Dit doen wij door mensen aan het werk te helpen. Als dit niet lukt, is er een vangnet. We kijken tegelijkertijd op welke manier onze inwoners wel kunnen blijven deelnemen aan onze samenleving. We helpen inwoners laagdrempelig in hun eigen buurt en met (in)formele steun. We hebben hierbij aandacht voor de persoonlijke situatie van de inwoner. We proberen er zo snel mogelijk bij te zijn om complexere problemen te voorkomen. We kijken breed naar de situatie en werken aan oplossingen met onze partners in stad. Onze partners hebben we de komende jaren hard nodig. Want alleen samen kunnen we zorgen dat iedereen op elk niveau in onze maatschappij mee kan doen.

Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen (D)

In financieel onzekere tijden, waarin veel inwoners geldzorgen hebben door stijgende lasten, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. Als inwoners geldzorgen hebben, willen we hen zo snel mogelijk bereiken en helpen.

We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden (I)

Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhelpverlening. Vanaf 1 januari 2026 voert de gemeente Arnhem de preventietaken op het gebied van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening weer zelf uit. Door de uitvoering weer zelf te doen kunnen we deze verantwoordelijkheid beter invullen en de ondersteuning nog beter afstemmen op de behoeften van inwoners. Wij bieden ketenpartners de training "Alert op geldzorgen", aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. Daarnaast wordt aan kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs aangeboden met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het versterken van de financiële weerbaarheid van jongeren. Hiertoe is recent ook een motie aangenomen. Kern van deze deelopgave is het optimaliseren van de samenwerking met Arnhemse scholen. Daarbij verzorgen zij in principe de financiële educatie en sluiten wij daarop aan met ons hulpaanbod voor geldzorgen. We verkennen daarbij ook de mogelijkheden van een Arnhems steunfonds voor jongeren wat kan leiden tot een belangrijke vindplaats voor jongeren met geldzorgen.

We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden (I)

We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen. Daarnaast nemen we deel aan de pilot rondom Wijkrechtsspraak.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het beter benutten van vindplaatsen en effectievere samenwerking met ketenpartners voor vroegsignalering. Kern van deze opgave is samen met ketenpartners afspraken maken om inwoners met geldzorgen op vindplekken (zoals bij een huisarts, een school, een gezondheidsplein enzovoorts) sneller te vinden en beter te helpen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gestelde financiële vragen	785	10390	11339	12146	

Eenheid: Inwoners ingediende vragen bij Sociale Wijkteams Arnhem en Goed Geregeld Arnhem

Bron: Sociale wijkteams, vanaf 2022 inclusief Rijnstad

Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling	36000	36300	35755	29970	
---	-------	-------	-------	-------	--

Eenheid: Schuld in euro's

Bron: Verdergroep

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Wij willen onze inwoners bestaanszekerheid en het perspectief van een toekomst zonder problematische schulden bieden. Deze bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, het oplossen van gezondheids- /psychische problemen en werk. Een deel van de wet- en regelgeving op het gebied van bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald. Denk hierbij aan de hoogte van het minimumloon en de bijstandsuitkering. Als gemeente gaan we over de hoogte en toegankelijkheid van onze gemeentelijke inkomensregelingen en indirect over de ondersteunende regelingen in de stad en over onze schuldhulpverlening.

We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen (I)

We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van onze regelingen zoals de Gelrepas.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het verder vereenvoudigen van inkomensondersteuning van inwoners. Hierbij richten we ons met name op zowel gemeentelijke als externe regelingen die zoveel mogelijk in samenhang worden aangeboden en waarbij de inwoner één aanvraag ervaart.

Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen (I)

We werken in Arnhem aan een bredere aanpak van armoede, waarin het perspectief van de inwoner centraal staat. Wij versterken de samenwerking met partners zoals Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en de Dullertstichting in de vorm van een Armoedepact. Ook regiogemeenten zijn hierbij aangesloten. Zo maken we het voor ouders eenvoudiger om ondersteuning aan te vragen en zorgen we dat zoveel mogelijk kinderen kunnen meedoen, ongeacht de financiële situatie thuis. We sluiten aan op wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost om overlap te voorkomen, blinde vlekken te signaleren en samen te leren.

We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners (I)

Sinds januari 2025 voeren we de schuldhulpverlening voor particulieren in eigen beheer uit. Deze nieuwe dienstverlening vormt een doorbraak in vergelijking met de wijze waarop schuldhulpverlening daarvoor werd uitgevoerd. In de komende jaren blijven we onze Arnhemse aanpak nog verder door ontwikkelen. Hiermee kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).

We investeren in kansrijk opgroeien (I)

We willen dat elk kind in Arnhem gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Daarom investeren we wijkgericht in kansrijk opgroeien en bouwen we een sterk netwerk. Deze aanpak ondersteunt kinderen en jongeren op het gebied van onderwijs, gezondheid, welzijn, sport en cultuur, dicht bij huis in de eigen wijk. We werken samen met scholen aan de Rijke Schooldag. Daarmee bieden we leerlingen een breed programma van activiteiten voor, tijdens en na schooltijd. Zo vergroten we hun ontwikkelkansen, ongeacht de thuissituatie.

We signaleren problemen vroeg en bieden ondersteuning via wijkteams, scholen en jeugdpartners. Ook investeren we in financiële educatie, zodat jongeren leren omgaan met geld en schulden kunnen voorkomen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal huishoudens met product Schuldhelpverlening	1020	1148	1249	1392	

Eenheid: Aantal huishoudens

Bron: Verdergroep

Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schuldhelpverlening	385	448	416	305	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal per jaar

Bron: Verdergroep

% kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	14	13	13		
---	-----------	-----------	-----------	--	--

Eenheid: Aantal kinderen

Bron: Arnhem in cijfers

% personen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	11	11			
---	-----------	-----------	--	--	--

Eenheid: Aantal kinderen

Bron: Arnhem in cijfers

% Gelrepashouders dat de pas minimaal één keer heeft gebruikt	65	60	64		
--	-----------	-----------	-----------	--	--

Eenheid: % Arnhemse pasgebruikers

Bron: Gelrepas

Aantal unieke huishoudens dat gebruik maakt van een inkomensregeling	7694	8041	7570		
---	-------------	-------------	-------------	--	--

Eenheid: Aantal unieke huishoudens

Bron: Bijzondere Bijstand, beschermingsbewind, Individuele Inkomens toeslag, Tegemoetkoming Chronisch Ziekten en gehandicapten

Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar zelfredzaamheid en hen hierin, zoveel mogelijk op maat, perspectief bieden. We zetten in op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen. Bij voorkeur leidt dat tot betaald werk. Elke stap beschouwen we als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. Aanvullend hierop zetten we vanuit wijken en het Nationaal Programma in de Arnhem-Oost hier gericht op in.

We stimuleren inwoners te participeren (I)

We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. In samenwerking met maatschappelijke partners en ons sociaal ontwikkelbedrijf Scalabor, zetten we in op activering en begeleiding naar werk, passend bij de mogelijkheden van de inwoner. Als inwoners hier nog niet klaar voor zijn wordt verwezen naar plekken of ondersteuningsmogelijkheden die aansluiten bij hun mogelijkheden. Bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke participatie die bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling en het gevoel van erbij horen.

Deze ondersteuning kan bestaan uit bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, werkervaring opdoen in nieuwe branches en taaltrajecten voor nieuwkomers. Of door ondersteuning bij de keuze voor een opleiding voor jongeren, zoals bijvoorbeeld door de Kansenmakers in Presikhaaf.

In de wijken werken we ook samen met lokale partners en kijken we per situatie, wat extra nodig is om inwoners te begeleiden naar werk. Zo zijn er werkervaringsplekken voor jongeren met een licht verstandelijke beperking in Schuytgraaf en in het Spijkerkwartier is Spijkersupport actief ter activering richting werk.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom participatie en meedoen naar vermogen. Kern van deze opgave ligt in betere afstemming van de hulp op meerdere leef terreinen bij inwoners met een bijstandsuitkering met een ondersteuningsbehoefte.

Waardoor deze maar één keer zijn verhaal hoeft te doen, en ondersteuners van elkaar weten wie wat wanneer doet en elkaar kunnen versterken.

We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering (I)

We willen de bestaanszekerheid van inwoners vergroten, stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering via het experiment bijverdienbeloning 2023 – 2025. Na het experiment implementeren we de geleerde lessen en zodra dat mogelijk is benutten we de mogelijkheden die de Participatiewet in Balans biedt om meer inwoners te belonen voor het werken naast de uitkering. Met de invoering van de Participatiewet in Balans wordt de bijverdiengrens structureel verruimd.

We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners (I)

We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. In 2026 kijken we of de huidige instrumenten passend genoeg zijn voor nieuwkomers. Daarnaast werken we met onze partners aan de ontwikkeling van sectorale ontwikkelpaden. Op deze manier proberen we extra kansen te creëren voor inwoners zodat zij zich stapsgewijs via verschillende functies kunnen ontwikkelen tot een volledig gekwalificeerde beroepskracht in een krapte sector.

De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. In lijn met de landelijke ontwikkelingen zal in 2026 het Werkcentrum Midden-Gelderland van start gaan waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers met hun vragen terecht kunnen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Volumeontwikkeling uitkeringen afgezet tegen andere grote gemeenten	-2,10	-3,20	-5	-4,10	

Eenheid: Percentage volume-ontwikkeling afgezet tegen andere gemeenten vanaf 1-1-2019

Bron: Benchmark 16 grote gemeenten

Aantal huishoudens met een bijstandsuitkering	10402	8271	7921	7933
--	--------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal (dec van het meetjaar)

Bron: Administratie Werk en Inkomen

Inwoners met een lopende re-integratievoorziening	6	13,20	15,50
--	----------	--------------	--------------

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners van 15-75 jaar afgezet tegen gemeenten van grootteklasse 100.000-300.000 inwoners

Bron: Waarsatajegemeente.nl

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Bestaanszekerheid	228.677	132.602	0	200
Voorkomen financiële problemen	18	0	0	0
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	29.781	250	0	200
Begeleiding naar werk	198.878	132.352	0	0
Overige	100	0	0	0
Doeloverstijgend	100	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	228.777	132.602	0	200

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Baten	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Saldo lasten en baten	-92.572	-92.280	-101.134	-96.175	-93.157	-91.777	-89.268
Toevoegingen aan reserves	6.067	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.532	400	6.537	200	300	0	0
Gerealiseerd resultaat	-89.039	-91.880	-94.597	-95.975	-92.857	-91.777	-89.268

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-402	-4.199	-2.122	-2.081
Voorkomen financiële problemen	Er zijn vanaf 2027 meer middelen begroot voor de uitvoering van Vroegsignalering.	1	231	231	231
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Het verschil in 2026 wordt vooral verklaard door incidentele budgetten die in 2025 beschikbaar waren (€1,03 miljoen) voor o.a. Immerloo Schuldenvrij, IIT en het Opkoopfonds en vanaf 2026 niet meer. Daarnaast vervallen de incidentele middelen (€420.000) voor o.a. alleenverdieners, financiële ondersteuning ondernemers en de energiecrisis. Wanneer meer bekend is over nieuw te ontvangen gelden van het Rijk hiervoor zal dit in de begroting worden verwerkt. Vanaf 2026 zijn de middelen voor de inkomensregeling met €850.000 verhoogd. Vanaf 2027 zijn er geen extra middelen meer voor het verbeteren van Inkomensregelingen (€ 1,65 miljoen), aflopende middelen voor de energiecrisis en collectieve aanvullende zorgverzekeringen (beide € 500.000), het vervallen van een verwachte SPUK-subsidie (€ 290.000) en een extra bijdrage van € 100.000 voor de invoering van de Rijke Schooldag. Vanaf 2028 is jaarlijks € 360.000 toegevoegd voor het vergroten van het bereik van de Inkomensregelingen.	-624	-3.050	-2.703	-2.733
Begeleiding naar werk	Mutatie over de jaren wordt met name veroorzaakt door wijzigingen in areaal/ nominaal. Daarbij is sprake van verschuiving tussen jaren van diverse onderdelen (waaronder BUIG, ESF subsidie, SW middelen en arbeidsmarktregio).	216	-1.284	445	517
Doeloverstijgend	Vanuit NPAO is jaarlijks € 100.000 gereserveerd voor de frontoffice (2024-2026). In 2024 is € 105.000 besteed, waardoor het budget van 2025 is verlaagd naar € 95.000. In 2026 is weer € 100.000 beschikbaar.	5	-95	-95	-95
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	4.557	3.779	7.236	9.786
Begeleiding naar werk	BUIG De prijs van de bijstandsuitkering wordt hoger en volume neemt toe. Voor de compensatie van de prijsstijging worden de baten ook verhoogd met € 3,0 miljoen in 2026 tot € 10,7 miljoen in 2029. ESF-subsidies (€ +1,5 miljoen) De baten uit de ESF-subsidies nemen incidenteel in 2026 met € 1,5 miljoen toe ten opzichte van 2025, vooral door verschuivingen binnen de ESF-programma's (zie ook lasten).	4.557	3.779	7.236	9.786
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-6.337	-6.237	-6.537	-6.537
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	In 2025 zijn doorgeschoven middelen uit 2024 opgenomen, waaronder: € 1,1 miljoen implementatiekosten voor Schuldhulpverlening, € 600.000 voor het verbeteren van inkomensregelingen en € 200.000 opkoopfonds Immerloo Schuldenvrij. Daarnaast is tot en met 2025 € 400.000 gedekt vanuit de BR Energiearmoedefonds. Dit alles vervalt vanaf 2026. Voor 2027 is € 100.000 meer begroot als onttrekking voor de invoering van de rijke schooldag. Na 2027 zijn geen onttrekkingen begroot.	-2.289	-2.189	-2.489	-2.489
Begeleiding naar werk	Incidenteel ontvangen middelen voor de sociale infrastructuur zijn doorgeschoven naar 2025. Hierdoor daalt de begrote onttrekking aan de reserve met € 0,9 miljoen in 2026. Voor de pilot Bijverdienbeloning is in 2025 budget beschikbaar van € 0,3 miljoen, dat vervalt in 2026. Voor de Arbeidsmarktregio is in 2025 incidenteel budget beschikbaar van € 2,9 miljoen, dat vervalt in 2026.	-4.049	-4.049	-4.049	-4.049
Totaal mutaties		-1.378	1.741	2.820	5.329

Zero based begroten

Het programma participatie en armoedebestrijding is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Participatie en armoedebestrijding 2026	Inkomsten			Uitgaven				
	Specifieke uitkering	Subsidies	Overige inkomsten	Uitkeringen	Beleidsmatige inzet	Subsidies en GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>								
Doel								
Voorkomen financiële problemen	-	-	-	-	-	18	-0	18
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-	100	150	14.980	5.617	2.741	6.443	29.781
Begeleiding naar werk	129.632	2.500	221	136.426	17.490	31.384	13.578	198.878
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	100	100
Overig	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	129.632	2.600	371	151.406	23.107	34.144	20.120	228.777

Voorkomen financiële problemen	Totaal
--------------------------------	--------

bedragen x € 1.000

Begrotingssubsidies	18
----------------------------	-----------

Oprécht	18
---------	----

Overige uitgaven	-
-------------------------	----------

Vroegsignalering schulden	-
---------------------------	---

Totaal uitgaven	18
------------------------	-----------

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Totaal
----------------------------------	--------

bedragen x € 1.000

Subsidies	100
------------------	------------

Menzis	100
--------	-----

Overige inkomsten	150
--------------------------	------------

Te onrechte genoten bijzondere bijstand	150
---	-----

Uitkeringen	14.980
--------------------	---------------

Bijzondere bijstand	2.122
---------------------	-------

Individuele inkomenstoeslag	3.469
-----------------------------	-------

Kwijtscheldingen	2.150
------------------	-------

Zorgverzekering	2.124
-----------------	-------

Beschermingsbewind	5.100
--------------------	-------

Niet-individuele armoede regelingen	15
-------------------------------------	----

Beleidsmatige inzet	5.617
----------------------------	--------------

Subsidies	2.741
------------------	--------------

St. Rijnstad	995
--------------	-----

St. Welzijn Ouderen Arnhem	5
----------------------------	---

St. Leergeld Arnhem	206
---------------------	-----

Voedselbank Arnhem	55
--------------------	----

St. EcoVrede	7
--------------	---

Oprecht BV	676
------------	-----

St. Maatjes voor Arnhem	59
-------------------------	----

St. Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderland	58
---	----

Over Rood	111
-----------	-----

St. Steunfonds Rijn IJssel	20
----------------------------	----

Subsidies Alg	549
Overige uitgaven	6.443
Schuldhelpverlening	1.512
Gelrepas	3.212
Kansrijk opgroeien	972
Overig	747
Totaal uitgaven	29.781

De inkomsten binnen het doel betreffen een subsidie van Menzis voor incidentele projecten, indien nodig. Daarnaast vallen onder de overige inkomsten de terugvorderingen van bijzondere bijstand van bewoners die deze onrecht hebben ontvangen.

De uitkeringen zijn verstrekt aan bewoners die moeite hebben om rond te komen en ondersteuning nodig hebben om een normaal leven te kunnen leiden.

De subsidies zijn verstrekt voor projecten die gericht zijn op het bestrijden van armoede en schulden. Rijnstad en Oprecht spelen hierin de grootste rol. De algemene subsidies maken het grootste deel uit van het programma Kansrijk Opgroeien en worden via de verschillende wijken toegekend.

Overige uitgaven betreft uitgaven voor Uitvoering Schuldhelpverlening en Gelrepas.

Begeleiding naar werk	Totaal
-----------------------	--------

bedragen x € 1.000

Specifieke uitkering	129.632
Participatiewet	128.555
BBZ	1.077
Subsidies	2.500
ESF	2.500
Overige inkomsten	221
Bijdrage vanuit arbeidsmarktregio	100
Invorderingen	121

Uitkeringen	136.426
Bijstandsuitkeringen	121.923
Loonkostensubsidie	6.812
Inkomensverzekering oudere werknemers en zelfstandigen	4.614
Studietoelage	1.388
BBZ	999
Oude regelingen	690
Beleidsmatige inzet	17.490

Subsidies en GR	31.384
Werkvoorziening Midden-Gelderland	30.545
Scalabor	335
SW bijdrage andere gemeenten	352
Werkgeversservicepunt Gelderland-Midden	112
Kansenmakers	40

Overige uitgaven	13.578
Reintegratiebudget	8.327
Arbeidsmarktregio	2.377
ESF	1.503
Overig	1.071
Nationaal programma arnhem oost	300
Totaal uitgaven	198.878

Doeloverstijgend	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Overige uitgaven	100
NPAO domeinoverstijgende Frontoffice	100
Totaal uitgaven	100

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Scalabor B.V.

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Beraad Arbeidsmarktregio ;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Inclusief Werkgeven Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;

- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- SWOA;
- Spectrum;
- Pleyade;
- Rozet;
- Vitanos;
- Buurtklusbedrijven;
- De Kroon;
- Kansenmakers;
- Twomorrow
- Ixta Noa;
- 's Heeren Loo;
- Spijkersupport.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- Verdergroep;
- Oprécht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder);
- (Diaconieën van) kerken;
- Moskeeën.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Re-integratieverordening Participatiewet Arnhem](#)
- [De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;](#)
- [Beleidsplan Schuldhulpverlening 2025-2029](#)

Zorg

Ambitie

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling

- We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
- We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
- We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners

Ambitie

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

- We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

- We zetten tijdig, best passende zorg in

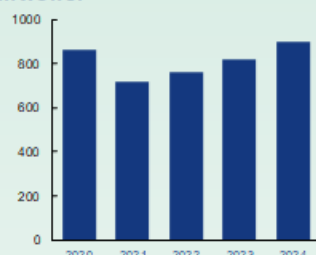
€ 231,8 mln

Cijfers en indicatoren

1. Gemiddelde zorgkosten per inwoner. De Daling in 2021 en 2022 was het gevolg van corona.
2. Het aantal inwoners dat tevreden is over kwaliteit geboden ondersteuning. De lagere waardering in 2021 was het gevolg van corona.
3. Het aantal jeugdigen in verblijf.
4. Aantal 0-17 jarigen en 18+ met een Jeugdwet toewijzing.

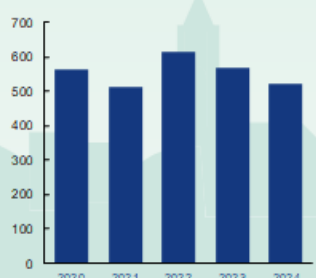
1. Gemiddelde Zorgkosten per inwoner

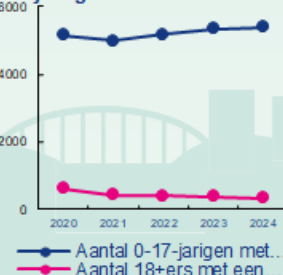
2. Inwonerstevredenheid met ondersteuning

3. Het aantal jeugdigen in verblijf

Aantal inwoners met een JW-toewijzing

Samenvatting Doelenboom Zorg

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving	Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling	We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
		We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
		We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners
Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg	Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis	We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin
	Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk	We zetten tijdig, best passende zorg in

Zorg

De druk op de zorg zal de komende jaren alleen maar toenemen. Zo leidt de vergrijzing tot een toenemende en complexere zorgvraag, terwijl door aanhoudende personeelstekorten het aanbod van zorg begrensd is. Ook stijgen de kosten van zorg, bijvoorbeeld door CAO-aanpassingen, die niet volledig gecompenseerd worden door het Rijk. In Arnhem hebben we daarnaast te maken met veel zorgaanbieders die sterk gericht zijn op de eigen ondersteuningstrajecten. Om alle ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden gaan we door met de transformatie van zorg en welzijn. Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen voorkomen we complexere problemen. We organiseren deze hulp en ondersteuning zoveel mogelijk samen met het sociaal netwerk rondom inwoners. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp laagdrempelig beschikbaar en ondersteuning dichtbij en ontstaat er zo min mogelijk afhankelijkheid van (langdurige) specialistische hulp.

Bij het versterken van wijknetwerken werken we intensief samen met een overzichtelijk aantal welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en het sociaal wijkteam en zorgen we voor een goede verbinding met o.a. Werk & Inkomen, huisartsen en scholen in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast. Dit draagt bij aan het versterken van de kansengelijkheid en bestaanszekerheid van alle inwoners.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo (A) zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

We vinden het belangrijk dat alle Arnhemmers zo zelfstandig mogelijk kunnen leven, ook als zij daarbij, vanwege beperkingen of chronische ziekte, een steuntje in de rug nodig hebben. We richten ons op een 'Inclusieve stad' waarin alle inwoners mee kunnen doen. Waar dat nodig is bieden we passende hulp en ondersteuning waarbij we zorgen dat inwoners zoveel mogelijk zelf regie houden over hun leven en de kwaliteit daarvan kunnen verbeteren of op peil kunnen houden. Om dat mogelijk te maken zetten we in op het versterken van de eigen kracht, het sociaal netwerk van inwoners en het benutten van algemene voorzieningen in de wijken. Daarbij streven we ernaar dat partijen in de wijk een stevig netwerk vormen en wijkgericht gaan werken. We willen daarbij toe naar een netwerk met een overzichtelijk aantal aanbieders, die elkaar kennen en goed samenwerken.

We werken preventief en zetten in op het normaliseren van zorg waar dat kan. Dat betekent dat we minder snel willen diagnosticeren en etiketteren en niet altijd direct een specialistische hulpverlener in willen zetten. Liever maken we gebruik van het netwerk en versterken dit waar dat nodig is waarbij we verschillen tussen Arnhemmers accepteren en omarmen. Inwoners met zorg, jong en oud, blijven zoveel mogelijk thuis wonen met de nodige ondersteuning, of maken eerder de overstap van een instelling naar zelfstandig wonen in de wijk. Wanneer inwoners zorg met verblijf nodig hebben zoeken we naar oplossingen die zoveel mogelijk op de thuissituatie lijken; uit huis maar zo 'thuis' mogelijk. Zo bieden we onze inwoners duurzame, passende, effectieve en efficiënte ondersteuning op maat, zo tijdig mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis:

- Passend: sluit aan bij de situatie van de inwoner; sterk in maatwerk (beleidsregels hanteren en waar nodig – in complexe situaties – kunnen afwijken met aandacht voor de menselijke maat).
- Effectief: draagt bij aan het bereiken van doelen van de inwoner en van de gemeente.
- Efficiënt: niet zwaarder en langer dan nodig (doen wat nodig is); dichtbij/gebiedsgericht; bij voorkeur groepsgevoel en preventief.

Ook stimuleren we daarbij actieve deelname van inwoners aan de Arnhemse samenleving. We willen dat alle Arnhemmers mee kunnen doen en ook elkaar ondersteunen.

We zorgen ervoor dat de toegang naar ondersteuning en zorg transparant en laagdrempelig is ingericht.

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke (D) kansen op persoonlijke ontwikkeling

Inwoners die er (tijdelijk) niet in slagen zichzelf te redden in het dagelijks leven bieden we hulp, ondersteuning en zorg. De hulp, ondersteuning en zorg zijn goed vindbaar en bereikbaar voor inwoners. Uit het inwonerservaringsonderzoek blijkt dat veel Arnhemmers tevreden zijn over de geboden hulp. Tegelijkertijd is de ervaring, met name van de Sociale wijkteams, dat inwoners vaak (te) lang afhankelijk blijven van specialistische hulp. Het doel is om deze inwoners zo zelfstandig mogelijk te maken, zodat zij zelf de regie over hun leven terugkrijgen en de kwaliteit van leven verbetert. Het resultaat moet zijn dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en kunnen meedoen aan de Arnhemse samenleving. Daarbij willen we ook dat inwoners elkaar ondersteunen en dat er zo weinig mogelijk een beroep gedaan wordt op professionele zorg. Deze

professionele zorg moet juist beschikbaar zijn voor kwetsbare inwoners die dit het hardste nodig hebben. Dit leidt tot de volgende prioriteiten in het domein van zorg en welzijn:

- Prioriteit A: We versterken de preventieve functie van het welzijnsbeleid (voorkomen van onnodige doorverwijzingen naar gecontracteerde zorgaanbieders) en zorgen ervoor dat inwoners hun weg daarnaartoe gemakkelijk kunnen vinden. Het welzijnsbeleid maakt onderdeel uit van begrotingsprogramma S08.
- Prioriteit B: Als er een zorgvraag is, organiseren we meer samenhang in de toeleiding; verbinden we welzijn en zorgaanbieders en zorgen we ervoor dat aanbieders lichte ondersteuning dichtbij kunnen bieden.
- Prioriteit C: We organiseren meer samenhang in de zware zorg, waarbij we streven naar een optimale stabilisatie van de situatie voor inwoners door een samenhangende aanpak van zorg, welzijn, veiligheid, huisvesting, werk en inkomen.

We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)

- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom wijknetwerken. In 2026 bouwen we verder aan de Wijknetwerken voor zorg en welzijn in RKV en NW. De deelnemende organisaties pakken een steeds groter deel van de ondersteuningsvragen op binnen het Wijknetwerk. We versterken het collectieve aanbod en steeds meer ondersteuningsvragen worden opgevangen in het voorliggend veld. We maken werkafspraken met het basisonderwijs en de huisartsen in de pilotgebieden, waarmee we de samenwerking verbeteren. We onderzoeken op welke wijze de zorgvorm Behandeling (JW) en GGZ-hulp voor volwassenen goed aangehaakt kan worden op de werkwijze in de Wijknetwerken. Met het oog op de borging van de werkwijze voor de hele stad kijken we vooruit op welke wijze de bekostiging en de inkoop voor de begeleidingsfuncties er moet komen te zien.
- We blijven inzetten op het versterken regionale preventie-infrastructuur. Per 2025 hebben we een regionale preventie-infrastructuur in de regio Centraal Gelderland, gebaseerd op de vijf ketenaanpakken.
- We richten een mentaal gezondheidsnetwerk op met 0e, 1e en 2e lijn en de zorgverzekeraar in de regio Centraal Gelderland op basis van een gezamenlijke visie op positieve gezondheid en herstelondersteunende zorg. Het mentale gezondheidsnetwerk draagt bij aan de hoofdpoging 'De juiste interventie op het juiste moment' binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein omdat de hulp- en ondersteuningsvraag van personen en hun naasten sneller en op de juiste plek opgepakt zullen worden. Zo voorkomen we escalatie van problemen en onnodige instroom in de ggz.
- We ondersteunen inwoners waar meerdere problemen bestaan vanuit de doorbraakmethode. Gespecialiseerde wijkcoaches werken met deze methode. Deze methode houdt in dat we de problemen in samenhang benaderen en tot integrale oplossingen komen waar alle inwoners en hun netwerk mee worden geholpen.
- Voor jeugdigen en volwassenen die vanuit een zorginstelling uitstromen en zelfstandig gaan wonen, moeten voldoende, geschikte en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Om dit te bereiken leggen we verbinding met andere programma's en werken we samen om voor verschillende doelgroepen zelfstandige woonruimte te realiseren.
- We geven uitvoering aan het "Interventieplan onbegrepen gedrag", waarbij we continu door ontwikkelen met verschillende disciplines binnen de aanpak voor personen met onbegrepen gedrag. Er worden meer preventieve interventies in enkele wijken gedaan, bijvoorbeeld de pilot Wijk-GGD. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'De juiste interventie op het juiste moment' hierover een deelopgave opgenomen die gericht is op complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij organiseren.
- We voeren gesprekken met partijen binnen zorg en veiligheid voor een 24/7 interventieteam. Ook hier is binnen Transformatieopgave Sociaal Domein binnen de hoofdpoging 'De juiste interventie op het juiste moment' deelopgaven geformuleerd. Te weten 1) complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij, 2) specialistische hulp snel en op maat en alleen waar nodig inzetten.

We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg (I)

- De Sociale wijkteams vormen de toegang naar de Wmo (inclusief beschermd wonen) en jeugdhulp. Ook ondersteunen ze inwoners naar de sociale basis. Wijkcoaches beoordelen welke ondersteuning onze Arnhemmers nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en participeren. Daarbij wordt altijd gekozen voor de meest passende, effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning vanuit de gedachte dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun eigen leven. Beleidsregels (Wmo en jeugdzorg) helpen wijkcoaches om deze passende ondersteuning te kunnen inzetten. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom versterken lokale teams. We gaan kijken naar de huidige opdracht van de Sociale Wijkteams Arnhem en aanpassen waar nodig.

- We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe bieden we Arnhemmers die niet participeren als gevolg van persoonlijke omstandigheden de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. We bevorderen de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/ opleidingen of vrijwilligerswerk.
- We breiden de capaciteit van toezichthouders uit. We gaan door met het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken (door VGGM) en rechtmatigheidsonderzoeken (door gemeentelijke toezichthouders) bij zorgaanbieders. Daarbij werken we op basis van signalen van bijvoorbeeld inwoners, wijkcoaches en vanuit het Veiligheidsdomein, maar ook op basis van financiële gegevens en jaarrekeninganalyse. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken leggen we waar nodig en in afstemming met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) passende maatregelen op, zoals verbeterplannen, cliëntenstops of terugvorderen van onterecht gedeclareerde middelen. De uitgevoerde onderzoeken publiceren we op internet. We onderzoeken de mogelijkheid om Bibob-toetsing breed in de zorg te kunnen toepassen.
- We monitoren in samenwerking met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) en Sociale wijkteams of aanbieders goede kwaliteit van zorg leveren en de gewenste resultaten realiseren. We gaan door met bepalen welke verbeteringen nodig zijn om zorg in te kopen die zo goed mogelijk aansluit bij de hulpvragen van inwoners.
- We hebben met de regio Centraal Gelderland heeft met de Kadernota 'Samen aan Zet' de aanbevelingen uit het rapport van de commissie Dannenberg omarmd en vastgelegd hoe de regio in de komende jaren in gezamenlijkheid invulling willen geven aan de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
- We zetten in op zoveel mogelijk een beschermd thuis door passende zorg en ondersteuning te organiseren, in plaats van wonen in een instelling.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest (l) kwetsbare inwoners

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 ervoor gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De laatst lopende trajecten AVHO worden in 2026 afgerond en gaan over naar de maatwerkvoorzieningen. We blijven deze ontwikkelingen monitoren.
- We zien mogelijkheden binnen het leerlingenvervoer om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt. De voortgang van de maatregelen zal worden gemonitord. Op basis van het onderzoek intergemeentelijke onderzoek doelgroepenvervoer wordt een plan van aanpak gemaakt.
- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom begeleiding in kleine groepen. We zetten meer in op begeleiding in kleine groepen. Dit draagt bij aan het verminderen van de personeelstekorten, om dat er dan geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar een begeleider meer inwoners tegelijkertijd kan begeleiden. Bovendien kunnen inwoners dan van elkaar leren hoe om met bepaalde hulpvragen en ervaren dat zij hierin niet alleen staan. Met zorgaanbieders en de regionale inkoop wordt gekeken naar hoe dit regionaal ingericht kan worden binnen de huidige producten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning	73	82	81	83	

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	50	51	50	49
--	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	29	32	34	34
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	21	17	17	17
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	43	36	33	36
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	57	64	67	64
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Gemiddelde zorgkosten per inwoner	718	755	819	900
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner

Bron: Gemeente Arnhem

Percentage inwoners in Activerend Werk met een ontwikkelarrangement	51	55	54	55
--	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende(A) zorg

We willen dat alle kinderen in Arnhem de kans krijgen zich te ontwikkelen naar zelfstandigheid en een gezond volwassen leven. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont. Als het kinderen met ondersteuning van hun ouders niet lukt om deze ontwikkeling door te maken en ook het eigen netwerk onvoldoende is, ontvangen zij daarbij tijdig passende hulp. Passende hulp betekent dat de hulp kwalitatief goed is en kinderen (of hun ouders) helpt om weer zelf verder te kunnen. Tijdige hulp betekent dat alle kinderen, ook kinderen met acute en complexe problemen, snel hulp krijgen. Deze hulp willen we zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis of thuis inzetten, zodat het kind zoveel mogelijk een normaal leven kan blijven leiden. Om dat te bereiken werken we preventief en signaleren we problemen zo vroeg mogelijk. We zetten tijdig passende hulp in om complexere problemen te voorkomen. Wanneer zwaardere hulp noodzakelijk is, is het uitgangspunt dat deze kortdurend wordt ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan afschaling om weer terug naar 'zo thuis mogelijk' te gaan. Daarbij richten we ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het meest nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Bij de inzet van hulp houden we oog voor normalisering en voorkomen we het onnodig 'plakken van etiketten'. Ook bespreken we met ouders hoe we ze kunnen ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen; wat kunnen zij zelf doen en wat is 'normaal' bij het opgroeien van hun kind.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis (D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. Dit komt onder andere door problematiek van ouders (psychische problematiek, verslavingsproblematiek, vechtscheidingen, huiselijk geweld, armoede of andere sociale problemen). We willen onveilige situaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren het liefst ambulante zorg bij gezinnen thuis. Als dat niet kan, zoeken we een plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan. Jeugdzorg met verblijf is een ingrijpende en vaak onwenselijke maatregel die we zo veel mogelijk willen voorkomen. Wanneer jeugdhulp met verblijf noodzakelijk is, is het uitgangspunt altijd dat dit tijdelijk wordt ingezet waar mogelijk. Waarbij er bij aanmelding al wordt gewerkt aan afschaling zodat kinderen zo snel mogelijk weer terug naar huis kunnen. Uiteraard met passende begeleiding waar nodig.

We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin (I)

- We bekijken per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen kijken we of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen. Hierbij gaan we werken met de Verklarende Analyse. De wijkteams worden hiervoor geschoold.
- We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door integraal samen te werken waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt een Toekomsttuin opgestart waarin deze nieuwe werkwijze wordt beproefd. We werken volgens de Visie Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid (top 3 methodiek).
- We voorkomen uithuisplaatsingen door de inzet van team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig). Dit team kan snel en flexibel bij gezinnen, waar sprake is van onveiligheid, worden ingezet om verdere escalatie te voorkomen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 kunnen borgen.
- We werven ouders voor pleegzorg.
- We zetten kleinschalig groepswonen in als alternatief voor jeugdhulp met verblijf. We maken afspraken met verblijfaanbieders over het ombouwen van leefgroepen naar kleinschalig wonen.
- We voorkomen complexe scheidingen door ouders vroegtijdig de juiste informatie en hulp op één plaats aan te bieden (Digitaal Scheidingsloket). Ook kinderen waarvan de ouders uit elkaar gaan of gaan scheiden kunnen hier terecht voor informatie en hulp. Bij geëscaleerde situaties helpen professionals van het Digitaal Scheidingsloket mee om de gezinssituatie terug te brengen naar de normale.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	382	453	410	402	

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdigen in verblijf	512	613	568	517
-------------------------------------	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk (D)

Als kinderen vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, ontvangen zij passende hulp. Hiervoor kijken we eerst met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Een kind mag zijn wie het is, ook als het afwijkt van de norm. Bijvoorbeeld omdat een kind druk is of moeite heeft met leren. We stoppen met onnodig problematiseren van gedrag en normaliseren. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien.

We zetten tijdig, best passende zorg in (I)

- We herijken de Sociaal Medische Indicatie zodat meer kinderen/ gezinnen die dat nodig hebben gebruik kunnen maken van kinderopvang en buitenschoolse opvang.
- We zorgen voor betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Dit doen we door inzet van de Hervormingsagenda Jeugd. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg.
- We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd uit bij Arnhemse huisartsenpraktijken. Door de lichte hulp van de praktijkondersteuner bij de huisarts zijn kinderen en jongeren minder afhankelijk van specialistische jeugdzorg. Wanneer deze lichtere hulp niet voldoet, zetten de Sociale wijkteams of huisartsen specialistische jeugdzorg in.
- We stimuleren een goede voorbereiding op uitstroom uit jeugdzorg met verblijf door het gebruik van het Toekomstplan te stimuleren. Wanneer jongeren tijdig zijn voorbereid maar alsnog niet klaar zijn om uit te stromen, kan worden besloten tot inzet van Verlengde jeugdwet. Dit is onder andere onderdeel van de campagne van Stichting Het Vergeten Kind: 'laat zorg pas stoppen als kinderen daar klaar voor zijn.
- We doen onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van casussen >€ 100.000 om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteit in de zorgtrajecten. De ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente worden in beeld gebracht en actie op ondernomen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. We voeren hierbij gesprekken met de jeugdigen, verwijzers en de zorgaanbieders om tot een gezamenlijk plan te komen.
- We organiseren nazorg voor jeugdige ex-gedetineerden waarbij jeugdigen na detentie worden begeleid op terugkeer in de samenleving door een Re-integratie Officier (RIO). Hierover zijn afspraken gemaakt

met de Raad voor de Kinderbescherming, Sociale wijkteams Arnhem en de Gecertificeerde Instellingen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 borgen.

- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op, of in combinatie met specialistische jeugdhulp ingezet kan worden, zodat kinderen kunnen blijven meedoen. Denk bijvoorbeeld aan 'steungezinnen', waarbij steunouders een kind een dagdeel in de week opvangen en ondersteunen zodat de biologische ouders op adem kunnen komen.
- We versterken de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, zodat kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen. We maken daarom samen met onderwijsbesturen en de samenwerkingsverbanden duidelijke afspraken over hoe we kinderen gezamenlijk de beste ondersteuning kunnen bieden, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Deze afspraken worden continu waar nodig en waar mogelijk aangescherpt. We hebben de volgende inspanningen opgenomen om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren:
 - We zorgen voor een goede samenwerking tussen de Sociale Wijkteams en het onderwijs.
 - We zorgen voor meer duidelijkheid over de onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen bij thuiszitters (procesafspraken) met heldere afspraken over de regie en het aanbod.
- We zorgen ervoor dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. We bieden deze kinderen extra ondersteuning op de reguliere BSO. Op deze manier groeien meer kinderen samen op in een reguliere setting (in plaats van een aparte BSO+).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	4986	5184	5343	5395	

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	421	389	358	324	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	117	117	116	119	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	121	117	124	128	
---	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	148	151	167	158	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	125	128	143	132	
---	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	151	149	148	149	
---	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	113	121	134	133	
---	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal
Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	146	149	161	155
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal
Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	124	135	142	139
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal
Bron: Gemeente Arnhem

Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	605	454	423	384
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.
Bron: Gemeente Arnhem

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Zelfstandig leven en meedoen	99.945	1.552	4.483	4.401
Langer zelfstandig thuis en meedoen	99.945	1.552	4.483	4.401
Jeugdigen ontvangen passende zorg	97.577	7	0	0
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	41.673	0	0	0
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	55.904	7	0	0
Overige	34.244	3.593	0	6.336
Doeloverstijgend	30.576	0	0	6.336
Overige	3.668	3.593	0	0
Gerealiseerd resultaat	231.766	5.151	4.483	10.737

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Baten	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Saldo lasten en baten	-194.094	-218.717	-212.502	-226.615	-225.447	-220.924	-220.906
Toevoegingen aan reserves	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-8.248	-39	-3.789	6.254	12.243	8.228	7.947
Gerealiseerd resultaat	-202.342	-218.756	-216.291	-220.361	-213.204	-212.696	-212.959

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	14.108	10.753	9.394	9.419
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 is er geld beschikbaar gesteld voor de volgende onderwerpen: vanuit autisme bekeken (€ 300.000), wijkGGD, (€200.000), wijknetwerken (€300.000 in 2026 en €500.000 in 2027), beschutte opvang (€626.000), ontbrekend aanbod snijvlak maatschappelijke opvang/beschermd wonen (€200.000), trainingshuizen (€350.000). Het overgrote deel van het restant is de de indexerings areaal/nominaal en het herrubriceren van de gehele zorg begroting: de lasten op beschermd wonen zijn in 2027 met € 2,4 miljoen hoger dan in 2026. In 2028 zijn de begrote lasten nog eens met € 2,8 miljoen verhoogd. Hier staat de onttrekking uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg tegenover. Met de perspectiefnota 2025 is een bezuiniging (structureel) begroot om meer groepsgewijs te begeleiden binnen Wmo. Voor 2026 is de verwachting dat deze bezuiniging niet volledig wordt gerealiseerd en is deels teruggedraaid met € 750.000	5.983	7.453	9.516	9.551
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexerings nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	2.458	2.458	2.458	2.458
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexerings nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	984	849	49	39
Doeloverstijgend	De sociale wijkteams krijgen naast de structurele ophoging van lasten als gevolg van nominaal en areaal van € 1,2 miljoen ook in 2026 (€ 680.000) en 2027 (€ 864.000) een bedrag voor compensatie van de CAO. Daarnaast is budget en voorinvestering begroot voor de transformatie sociaal domein van € 2,2 miljoen in 2026 en € 1,0 miljoen in 2027. Ook is er € 100.000 extra begroot voor het opsporen van zorgfraude. Het restant van de stijging is het gevolg van indexerings nominaal/areaal. Vanaf 2028 is er € 750.000 minder beschikbaar de bedrijfsvoering binnen het programma.	4.607	3.585	964	964
Overig	In 2025 en 2026 is een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Tegenover deze ontvangsten staan de uitgaven begroot van dezelfde omvang. Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	75	-3.593	-3.593	-3.593
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-5	-2.193	972	1.014
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 zijn de eigen bijdragen WMO realistischer begroot, waardoor een stijging van circa € 1,4 miljoen ontstaat. Daarnaast worden incidenteel in 2026 de baten verlaagd met € 1,4 miljoen vanwege het uitstellen van vervanging abonnementstarief.	-5	1.400	1.400	1.400
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	Het kabinet heeft besloten vanaf 2028 eigen bijdrage jeugdzorg te innen. Dit is in de meicirculaire verwerkt en begroot.	0	0	3.064	3.106

Doeloverstijgend	Met de perspectiefnota is geld toegekend om zorgfraude op te sporen. De verwachting is dat dit vanaf 2028 baten zal leiden.	0	0	101	101
Overig	Vooralsnog wordt alleen in 2025 en 2026 een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	0	-3.593	-3.593	-3.593

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.894	-5.621	-6.377	-6.377
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	-1.619	-5.346	-6.102	-6.102
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 wordt het voordeel zorg op dit doel van € 275.000 aan de bestemmingsreserve WMO en jeugdzorg gedoteerd. Vanaf 2026 zijn nog geen dotaties begroot.	-275	-275	-275	-275
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	8.149	10.412	5.640	5.359
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	4.221	7.918	5.872	5.791
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 is eenmalig een onttrekking van € 2,4 miljoen begroot ter dekking van volumestijging binnen de zorg in natura op jeugdzorg en deze vervalt vanaf 2026.	-2.408	-2.408	-2.408	-2.408
Doeloverstijgend	Vanaf 2026 vindt er een aflopende onttrekking plaats uit de bestemmingsreserve WMO en Jeugd ten behoeve van transformatie sociaal domein.	6.336	4.902	2.176	1.976
Totaal mutaties		-4.070	3.087	3.595	3.332

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
 BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
 MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019](#);
- [Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019](#);
- [Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem](#);
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;

- [Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem](#);
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- [Uitvoeringsplan deel Wmo](#);
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- [Inrichtingsplan Jeugdhulp](#);
- [Regionaal Transformatieplan Jeugd](#);
- [Kadernota Samen aan Zet](#)
- [Regionaal uitvoeringsplan Samen aan Zet](#)
- [Lokaal uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen](#)
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019](#);
- Beleidsregels Wmo (2019);
- [Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019](#);
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- [Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein \(december 2018\)](#);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.
- [Raadsbrief Voortgang Integraal Zorgakkoord \(IZA\) en Gezond en Actief Leven Akkoord \(GALA\) \(februari 2024\)](#);
- [Raadsbrief Arnhemse interventies personen met verward en/ of onbegrepen gedrag](#);
- [Raadsbrief 'Voortgang toezicht op zorgaanbieders \(Wmo en jeugdzorg\)', d.d. 15-02-2024](#)
- [Raadsbrief 'Verbeteren leerlingenvervoer', d.d. 11-06-2024](#)
- [Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'](#)

Welzijn en Inclusie

€ 58 mln

Ambitie

In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze bewoners

Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven

- We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners.

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken

- We realiseren ontmoetingsplekken
- We faciliteren het opbouwwerk
- We zorgen voor kinder- en jongerenwerk
- We faciliteren wijkcirkels

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk

- Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
- We bevorderen vrijwilligerswerk

Cijfers en indicatoren

- Het kengetal sociale cohesie is met een toename sinds 2019, stabiel.
- Het percentage Arnhemmers dat actief is als vrijwilliger is bijna teruggekeerd naar pre-coronaniveau.
- Het percentage Arnhemmers die mantelzorg verleent is de afgelopen jaren stabiel gebleven.

Ambitie

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft

Vluchtelingen krijgen een zachte landing

- We vangen vluchtelingen ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op
- We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
- We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet

- We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
- We zetten in op het voorkomen van dakloosheid

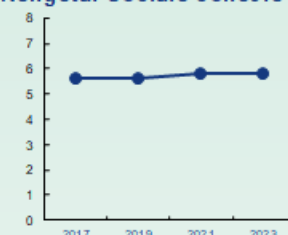
Ambitie

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving

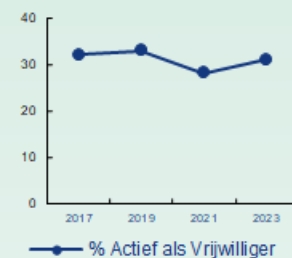
Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen

- We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
- We versterken de positie van Arnhemmers met een beperking
- We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
- We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen

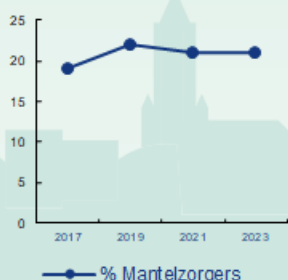
1. Kengetal Sociale cohesie

2. Inwoners die vrijwilligerswerk doen

3. Inwoners die mantelzorgen

Samenvatting Doelenboom Welzijn en inclusie

Ambitie	Doel	Inspanning
In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners	Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven	We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners
	Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken	Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken
		We faciliteren het opbouwwerk
		Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk
		We faciliteren wijkcirkels
	Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk	Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
		We bevorderen vrijwilligerswerk
Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft	Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem	We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op
		We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
		We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren
	Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet	We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
		We zetten in op het voorkomen van dakloosheid
Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving	Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen	We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
		We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking
		We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
		We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijkwaardig en krijgt gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze zijn en hun identiteit met trots kunnen uitdragen. Een plek waar iedereen open staat voor elkaar en elkaar helpt, zodat iedereen kan meedoen in veiligheid en in vrijheid. We bieden een passend vangnet voor mensen in een kwetsbare situatie, zo kort als mogelijk en zo lang als nodig, altijd gericht op perspectief.

Door aandacht te geven aan welzijn en inclusie dragen we bij aan de veerkracht van onze inwoners en de leefbaarheid in de stad. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen- en tegengaan van discriminatie, voor het versterken van de positie van inwoners met een beperking en het huisvesten van bijzondere doelgroepen. We bieden hiermee vluchtelingen (ongedocumenteerden, asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden) een nieuw thuis en toekomstperspectief. En zetten we zowel stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen, als op een stevig netwerk om huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken.

We bereiken dit door te investeren in een stevige sociale basis. We ondersteunen inwonersinitiatieven, faciliteren ontmoeting en activiteiten om de veerkracht van inwoners te versterken en combineren van activiteiten waarin welzijn, zorg en meedoen elkaar raken. Zo bieden we een vangnet en zijn we een zorgzame stad waarin inwoners elkaar helpen. We werken dit, ook in het kader van de transformatie sociaal domein, samen met onze partners uit in aangescherpt welzijns(subsidie)beleid waarbij impact het uitgangspunt is. Ook werken we toe naar een betere aansluiting tussen begroting en opgave.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners (A)

Binnen het welzijnsbeleid zijn drie doelen bepaald: 1. Versterken veerkracht bij onze inwoners; 2. Een sterker sociaal netwerk tussen onze inwoners in de wijk en 3. Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling bij onze inwoners. Deze doelen hebben we vertaald naar smart doelen waarbij we ons richten op het versterken van de veerkracht van inwoners en het voorkomen van zorg. We zetten in op een stad, waar inwoners en hun organisaties elkaar helpen bij de persoonlijke en gemeenschappelijke basis en waar een institutionele basis is van algemene welzijnsvoorzieningen, met extra aandacht voor ouderen, kinderen en jongeren, mantelzorgers en vrijwilligers. Dit doen we ook in het kader van de opgave 4 'een sterke sociale basis' vanuit de transformatie sociaal domein.

Ons doel is dat inwoners weerbaarder worden en de kans op het ontstaan van problemen of de stapeling ervan wordt verkleind of uitgesteld. Dit bereiken we met een brede aanpak die zich richt op zowel het persoonsniveau als op het gemeenschappelijke niveau in de straat, in kleine gemeenschappen en in de wijk. Het is een collectieve aanpak met aandacht voor het individu. Hierin leggen we de komende jaren focus op het meer (inhoudelijk en financieel) grip krijgen op ons welzijnsaanbod. We doen dit onder andere door toe te werken naar meerjarig subsidiëren van activiteiten.

Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven (D)

We richten ons op het versterken van de vaardigheden en het zelfvertrouwen van inwoners, zodat zij beter in staat zijn om hun eigen keuzes te maken en problemen op te lossen. Dit kan worden bereikt door middel van educatie, ondersteuning, en het creëren van een omgeving waarin mensen zich gehoord en gesteund voelen.

We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners (I)

Soms lukt het even niet om op eigen kracht een probleem op te lossen. Als een inwoner op dat moment zelf eenvoudig hulp kan regelen, of op hulp wordt gewezen, kan stapeling van problemen worden voorkomen. We investeren daarom in de gemeenschappelijke en institutionele basis. Dit kan onder andere door een ontmoetingsplek die in de buurt, waar een praatje kan worden gemaakt met wijkgenoten of een vrijwilliger. Maar ook een andere manier van kijken van de huisarts helpt hierbij. Vaak hebben de klachten waarmee inwoners naar de huisarts gaan geen medische oorzaak, maar spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol. Bijvoorbeeld het overlijden van een partner, verlies van werk, eenzaamheid etc. Via Welzijn op Recept wordt een welzijnscoach betrokken die samen met de inwoner kijkt wat echt nodig is.

Veel inwoners zorgen voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorg vrijwillige thuishulp biedt mantelzorgers ondersteuning.

Om tijdig en effectief jongeren in Arnhem hulp te kunnen bieden, staat het kinderwerk en jongerenwerk centraal. Zij vervullen een cruciale rol bij het bereiken en ondersteunen van kinderen en jongeren en hun omgeving. De partijen waarmee wij samenwerken op kinderwerk zijn onder andere Rijnstad, Jeugdland, Ome Joops Tour. Met partijen als AM Support, PU, Rijnstad, Powerplug, Kansenmakers, en Youth for Christ geven we het jongerenwerk

vorm. Deze inzet en partners spelen een belangrijke rol bij de opgave 3 'Kansrijk Opgroeien' van de transformatie sociaal domein

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken

(D)

We faciliteren en stimuleren een cultuur van zorg en ondersteuning binnen de Arnhemse gemeenschap. Dit betekent dat de gemeente Arnhem wil dat meer inwoners zich in staat voelen om anderen te helpen en ook daadwerkelijk bereid zijn om dit te doen. Hierbij zijn onderstaande inspanningen van belang bij het behalen van dit doel.

Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken

(I)

Subsidieregeling Ontmoetingsplekken

In 2026 starten we met een subsidieregeling Ontmoetingsplekken. Hiermee experimenteren we met collectief aanbod in de buurthuizen, in spreiding over de stad, met als beoogde doorontwikkeling een beweging naar het deel uit maken van de wijknetwerken (opgave 5 'Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking' transformatie sociaal domein).

Doorontwikkeling ontmoetingslocaties en bewonersinitiatieven

In Malburgen stimuleren en faciliteren we inwoners, vrijwilligersorganisaties en professionele partners om een plan te maken voor de doorontwikkeling van ontmoetingslocaties, met de focus op beter gebruik. Hierbij gaat het onder andere om MFC De Malburcht, Sportpark Bakenhof en De Plint. Daarnaast wordt een nieuw complex gebouw met sociale woningbouw, een gymzaal en buurthuis de nieuwe Hobbit. De realisatie van het project is een lang gekoesterde wens van de wijk en levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk.

In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling van bestaande ontmoetingslocaties zoals respectievelijk MFC De Salamander, MFC De Omnibus, Wijkcentrum Elderveld, In Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek gaat het om De Lommerd, Aanloophuis Zij = Wij, De Stadskeuken en de Symfonie.

In samenwerking met Nationaal Programma Arnhem Oost wordt in Presikhaaf onder andere gewerkt aan de vernieuwing van buurthuis de Overkant. Tegelijkertijd wordt samen met welzijnspartijen het gebruik van de deze locatie in de loop van de bouwperiode herzien. Waarbij het welzijnsbeleid handvatten geeft voor het maatschappelijke effect dat de partners dienen te behalen.

In De Laar en Elden stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling en zichtbaarheid van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat om de locaties De Laarhof, De Kroon, Rozetje en het Dorpshuis Elden. Dit doen we onder ander door het stimuleren van de zichtbaarheid van activiteiten. In Noord Oost gaat het om de locaties 't Plein, Stevig, Moes, De Buurtfabriek en de Beijer. En in Noord West om de locaties 't Huukske, Bakermat (het maken van een haalbare businesscase), De Nieuwe Hommel, Jeugdcentrum Vogelwijk en de Wasplaats.

In RKV stimuleren we de doorontwikkeling van Ontmoetingcentrum Rijkerswoerd (SSR) en faciliteren we dat De Madser laagdrempeliger, prettiger en publieksvriendelijker wordt. We onderzoeken de mogelijkheden tot doorontwikkeling van wijkcentrum-spothol Vredenburg als ontmoetingslocatie.

Opstart ontmoetingslocaties

In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren we dat inwoners, vrijwilligersorganisaties, verhuurders en zorgpartijen meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren. Daarbij gaat het om de locaties Schipholpleinflat, Jan Hovingflat, Gorinchemstraat, Schuyts Kwartier, de panden van Siza en de panden van RIBW.

In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren we dat verhuurders en andere professionele partners, zoals Vivare, Portaal en Woonzorg, meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren, met name in de plint van wooncomplexen. Ook faciliteren we verbinding onder inwoners in nieuwe (MerWIJde en Schuytskwartier) en bestaande wooncomplexen en wijken (Rijnlandflat en Gorinchemstraat) middels de inzet van community builders.

Bestendigen ontmoetlocaties

In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren en faciliteren we het toekomstbestendig maken van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat het om de locaties De Fontein en De Kempshaan.

Binnen het jongerenwerk zijn er verschillende locaties die intensief gebruikt worden door verschillende jongerenwerkpartijen, zoals 'the motion' voor de kinderen en jongeren in DLEES. Ook de Sperwer als locatie vraagt aandacht om aan te blijven sluiten bij de behoeftes van de doelgroep. Daarnaast is het behoudt van de ontmoetingslocaties voor jongeren, zoals de Push, Overkant, Mix, Madser en Fresh, van groot belang. Zo blijven we ontmoeting tussen jongeren stimuleren en faciliteren en dragen we bij aan een fijne en veilige plek.

We faciliteren het opbouwwerk (I)

Door het opbouwwerk in de stad te faciliteren, werken we aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen mee kan doen. Opbouwwerk activeert, verbindt en ondersteunt zowel het individu als groepen bewoners.

Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk (I)

We zorgen ervoor dat het kinderwerk en het jongerenwerk gefaciliteerd wordt. De inzet vindt plaats op stedelijk niveau, op wijkniveau en is zowel ambulante als locatiegebonden. Dit doen we in afstemming en in samenwerking met Veiligheid, Onderwijs en het Nationaal Programma Arnhem Oost. We gaan met partners het gesprek aan wat we verstaan onder het reguliere jongerenwerk en wat aanvullende activiteiten zijn. We streven ernaar om meerjarige subsidies toe te kennen aan de jongerenwerkpacten die structureel subsidie ontvangen.

We faciliteren wijkcirkels (I)

Wijkcirkels zijn groepen van inwoners die elkaar laagdrempelig ondersteunen met hand- en spandiensten, waardoor hulpvragen vroegtijdig gesignaleerd worden en zwaardere zorg kan worden voorkomen. We zien steeds vaker dat inwoners zelf het initiatief nemen, eventueel met ondersteuning van SWOA. We gaan een toolkit en training ontwikkelen zodat deze trend zich door kan zetten. De preventieve en eenvoudig georganiseerde methode van wijkcirkels draagt bij aan de redzaamheid van inwoners.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Kengetal sociale cohesie	5,80		5,80		

Eenheid: Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Actief als vrijwilliger	28	31
--------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: % inwoners dat actief is als vrijwilliger

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Kengetal emotioneel eenzaam	2,80	2,90
------------------------------------	-------------	-------------

Eenheid: Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Kengetal sociaal eenzaam	2,70	2,70
---------------------------------	-------------	-------------

Eenheid: Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Waardering aanbod voorzieningen ouderen	27	25
--	-----------	-----------

Eenheid: % Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Waardering aanbod voorzieningen jongeren	23	17
---	-----------	-----------

Eenheid: % Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk (D)

De gemeente Arnhem streeft naar het versterken van sociale netwerken binnen de gemeenschap. Dit betekent dat inwoners zich ondersteund en verbonden voelen met elkaar, waardoor ze beter in staat zijn om elkaar te helpen en te zorgen voor elkaar.

We ondersteunen initiatieven en programma's die sociale interactie bevorderen, zoals buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk, en mantelzorg. Het doel is om een omgeving te creëren waarin mensen zich veilig en gewaardeerd voelen, en waar ze gemakkelijk toegang hebben tot hulp en ondersteuning wanneer dat nodig is en hiermee een (grotere) zorgvraag voorkomen kan worden.

Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid (I)

In 2025 is de beleidsnota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens heeft het college een uitvoeringsagenda ouderenbeleid 2025-2026 opgesteld. Het ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2026 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op de pijlers 'meedoen & ontmoeten', 'gezond & fit', 'samen wonen, samen leven'. Daarnaast dragen we bij aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen voor ouderen, een krachtige samenwerking tussen zorg en welzijn, aan zorgzame buurten en bewustwording. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

We bevorderen vrijwilligerswerk (I)

In vervolg op de nota 'Vrijwilligersbeleid in Arnhem' geeft een uitvoeringsagenda nader vorm aan de speerpunten van dit beleid. Deze agenda wordt samen met de organisaties die vrijwilligers ondersteunen en vrijwilligersorganisaties vormgegeven en uitgevoerd. Centraal staan de ondersteuning van vrijwillige inzet, verbinding tussen (bestaande) initiatieven, ondersteuning en ontzorging van besturen en aansluiten bij vrijwilligers en hun potentieel. De vrijwilligersondersteuner speelt een rol in het coördineren en het (verder) verbinden van organisaties die zich op vrijwilligers(werk/organisaties) richten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Mantelzorg	14		14		

Eenheid: % inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft (A)

Arnhem is een gastvrije stad. Met alle onrust in de wereld, nemen wij onze verantwoordelijkheid door mensen die gevlucht zijn op te vangen op een manier die bij en in Arnhem past. Dat is ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Ongeacht iemands status.

We zetten erop in dat meer Arnhemmers een veilige, stabiele en stevige basis hebben. Vanuit deze basis proberen we huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem (D)

Vluchtelingen heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken. We streven naar verbinding in wijken, met partners en al onze inwoners door in te zetten op ontmoetingen waarmee we de zelfredzaamheid van nieuwkomers bevorderen.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op (I)

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er in 2025 en 2026 voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordsweg en worden bestaande tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 2025 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel), Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan en aan de Nieuwe Kade. In aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn daar in juni 2025 een paar plekken aan toegevoegd, en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een grote nieuwe opvanglocatie geopend. Ook in 2026 zullen we bezig zijn met de opstart ervan. Voorbereidingen worden bovendien

getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem

(I)

Meedoen vanaf dag één

Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We voeren gesprekken met iedereen die daar behoefte aan heeft, om te bespreken waar de behoefte ligt. Zo kunnen we maatwerk bieden. Op basis van dit onderzoek zetten we ook extra in op (bestaand) aanbod. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers. Daarnaast startten we in september 2025 met Connect, een ontmoetingsplek in Rozet waar alle Arnhemmers terecht kunnen voor lunch, maar ook activiteiten zoals taal, werk, sport en cultuur. In 2026 zullen we hier verder vorm aan geven en het aanbod en de samenwerking verder verstevigen.

Asielzoekers

Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn.

We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren

(I)

Nieuwkomers

Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij. Hier gaan we in 2026 mee verder. In 2025 zijn we met nieuwe samenwerkingen gestart voor de Z en B1 route gestart en deze zullen in 2026 verder vorm krijgen. Afspraken met de onderwijsroute zijn verlengd tot 31-12-2026. Dat betekent dat in de eerste periode van 2026 voorbereidingen zullen getroffen voor het vervolg.

Oudkomers

In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen om ongeveer 300 oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Afgelopen periode is de samenstelling van de doelgroep aangepast en zijn ook nieuwkomers toegevoegd aan dit project. We blijven hiermee binnen de gestelde voorwaarden en doelstellingen. Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten. In 2026 loopt het project ten einde en zullen we het project evalueren waarbij we de successen van het project in de dagelijkse dienstverlening laten landen.

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet

(D)

Wij hebben de ambitie dat 'Niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven'. Onze focus ligt bij het zoveel mogelijk voorkomen dat opvang nodig is en bij het bieden van een perspectief. Als opvang toch nodig is, wordt snel opvang en persoonsgerichte ondersteuning geboden, gericht op duurzame uitstroom. Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Dit geldt voor iedereen die zich in een kwetsbare situatie bevindt en opvang behoeft.

Vluchtelingen van waar ook ter wereld vangen we ruimhartig en gastvrij op. Ook mensen zonder documenten willen we toekomstperspectief bieden.

We brengen in kaart wat we nu al doen, we bespreken met ketenpartners, andere gemeentes en ervaringsdeskundigen wat we daar bovenop zouden kunnen, welke kansen en uitdagingen zich kunnen voordoen en hoe we de beschikbare financiële middelen zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten.

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (I)

Arnhem is centrumgemeente voor de regio Arnhem-Achterhoek. In de regio zetten we in op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit doen we samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Denk hierbij aan regiogemeenten, de sociale wijkteams, Veilig Thuis, jeugdgezondheidszorg, teams leefomgeving, jeugdzorgaanbieders en Moviera. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog. Ook creëren we bewustwording in de gemeente met onder andere acties tijdens de jaarlijkse internationale campagne Orange the World, de dag tegen de ouderenmishandeling en de week tegen kindermishandeling. Daarnaast bieden we hulp aan slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door voor doelgroep 0 tot 100 integraal samen te werken, waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt via een Toekomsttuin deze nieuwe werkwijze beproefd. Dit valt onder het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

We zetten in op het voorkomen van dakloosheid (I)

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' heeft de ambitie dat in 2030 dakloosheid is beëindigd en iedereen een Thuis heeft. Een van de actielijnen is Preventie: het voorkomen van dakloosheid. In het regionale en lokale uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang (en Beschermd Wonen/Beschermd Thuis) worden op deze actielijn een aantal inspanningen benoemd, waaronder:

- Inzet herstelondersteuning: het versterken van zelfredzaamheid met laagdrempelige hulp en ondersteuning
- Versterken begeleiding/nazorg door ervaringsdeskundigen ter voorkoming van terugval en het realiseren van duurzame uitstroom
- Vormen van een lokale opvangalliantie, zodat effectiever beleid gevoerd kan worden gericht op het voorkomen en uitbannen van dakloosheid.
- Voortzetten Opvang dakloze kwetsbare EU-burgers (gestart juli 2024 voor twee jaar; besluit nemen over voortzetting, eventueel door deelname aan landelijke pilot vanaf 2026)
- Voortzetten pilot 'Financiële Vleugels' (Nationaal Programma Arnhem-Oost): leef- en leergeld voor (dreigend) dakloze jongeren (gestart november 2024 voor twee jaar)
- Voortzetten proef 22-uursopvang (gestart januari 2025 voor twee jaar)

In het kader van monitoring sluiten we naast de reeds beschikbare reguliere regionale en lokale monitoring aan op de landelijke monitor Dakloosheid die onderdeel is van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD). Deze monitor omvat gegevens over het aantal dak- en thuislozen, tijd tot opvang (zowel direct als langdurig), duur van opvang (zowel direct als langdurig), mate van terugval en aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang.

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de(A) samenleving

Deze ambitie realiseren we via onderstaande doelen en inspanningen.

Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen (D)

Dit hoofddoel hebben we opgedeeld in drie subdoelen:

- (Minderheids)groepen - zoals genoemd in Artikel 1 van de Grondwet – voelen zich (meer) gehoord, gezien en veilig;
- Inwoners en medewerkers die niet tot deze (minderheids)groepen, zijn zich (meer) bewust van de eigen bevoorrechte positie en zetten zich in voor een inclusieve samenleving en organisatie;
- Arnhemse organisaties – waaronder ook de gemeentelijke organisatie - en bedrijven zetten zich in om inclusie en diversiteit in hun organisatie/bedrijf (meer) te bevorderen en om hun bijeenkomsten, locaties, diensten en producten (meer) toegankelijk en inclusief te maken.

Dit hebben we vertaald naar vier focuspunten. Drie focuspunten hebben betrekking op de stad, het vierde is specifiek gericht op de eigen, gemeentelijke organisatie:

STAD

1. We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. We versterken de positie van inwoners met een beperking;
3. We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van inclusie en diversiteit

GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

4. We werken aan een gemeentelijke organisatie die een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking en waar alle medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen.

In de aanpak staan twee principes centraal:

- *A. 'Niets over hen, zonder hen'*
Beleid en (uitvoerings)plannen maken we altijd met vertegenwoordigers uit de betreffende groep Arnhemmers. Dit geldt ook over het volgen van de uitvoering en het eventueel bijsturen daarvan.
- *B. Duurzame borging*
Het onderwerp inclusie en diversiteit raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en veel Arnhemse organisaties en bedrijven. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het onderwerp door:
 - * altijd te investeren in bewustwording en kennis ter bevordering van de intrinsieke motivatie en, waar mogelijk, te zorgen voor vastlegging in processen en procedures,
 - * passende vormen voor monitoring te ontwikkelen (bijv. de indeling initiatief-, ontwikkel- en beheerfase), omdat de effecten van de inspanningen m.b.t. inclusie en diversiteit zich maar heel beperkt in cijfers laten uitdrukken.

We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

(I)

Artikel 1 Grondwet

We focussen ons vooral op drie gronden uit Artikel 1 van de Grondwet, namelijk 'ras' (herkomst/huidskleur), 'seksuele gerichtheid en geslacht' (seksuele gerichtheid en genderidentiteit) en 'handicap' (beperking). Daarnaast zetten we ons op een aantal thema's in op alle gronden, zoals bij het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie en het tegengaan van verdergaande polarisatie op inclusiethema's.

Herkomst en huidskleur

We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van herkomst/huidskleur door de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' te faciliteren. Als gemeente Arnhem nemen wij ook deel aan deze werkgroep. In 2026 willen we samen met deze werkgroep een agenda (met speerpunten) presenteren. Daarnaast werken we aan een aanpak tegengaan moslimdiscriminatie. We besteden aandacht aan de doorwerking van het koloniaal en slavernijverleden. In 2026 gaan we onder andere verder met onze inspanningen voor een Arnhemse educatiemethode over het (Arnhemse) koloniaal en slavernijverleden.

Seksuele gerichtheid en genderidentiteit

Ook werken we aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van seksuele gerichtheid en genderidentiteit. Dit doen we samen met onze partners in de werkgroep van 'het Arnhemse Regenboogoverleg'. Door middel van de speerpunten Veiligheid, Zorg en welzijn, Specifieke aandachtsgroepen, Zichtbaarheid en Educatie uit de Regenboogagenda 2023-2026 zetten we in op maatregelen om de acceptatie en veiligheid van deze gemeenschap te vergroten. In de Regenboogagenda benoemen we per speerpunt de beoogde resultaten en inspanningen. In 2026 starten we met het evalueren van de Regenboogagenda 2023-2026 en bereiden we ons voor op een nieuwe Regenboogagenda. Daarnaast verwachten we dat het jaarprogramma Roze Zaterdag Arnhem 2027 (dat start vanaf oktober 2026) bijdraagt aan de zichtbaarheid en acceptatie van de lhbtq+ gemeenschap in Arnhem.

Alle gronden

Bij een aantal inspanningen focussen wij op het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van alle gronden. Zo werken we aan een aanpak tegen verdergaande polarisatie en werken we aan de ontwikkeling van een 'tool' voor Arnhemse VO- en Mbo-scholen om een inclusief en veilig schoolklimaat te stimuleren. In 2026 leveren we het actieplan 'tegengaan arbeidsmarktdiscriminatie' op en starten we met de uitvoering van bijbehorende inspanningen. De pilot Arnhemse coördinator tegen discriminatie en racisme (ACDR) krijgt een vervolg. De nieuwe rol is, mede op basis van feedback van onze partners, meer ingericht op het versterken en zichtbaar maken van initiatieven en activiteiten in Arnhem die gericht zijn op het tegengaan van discriminatie en racisme.

Beperking

Hoe we discriminatie op basis van beperking voorkomen en tegengaan beschrijven we bij de Inspanning/focuspunt 2: 'We versterken de positie van inwoners met beperking'.

Beoogde resultaten:

- In 2026 starten we met de uitvoering van het actieplan tegengaan moslimdiscriminatie. Dit als uitvoering van motie 24M142.
- In 2026 wordt het (regionale) plan tegengaan Arbeidsmarktdiscriminatie opgesteld en starten we met de uitvoering hiervan. In dit plan hebben we ook aandacht voor de positie van moslima's op de arbeidsmarkt, waartoe in motie 24M109g wordt opgeroepen..
- In 2026 starten we met het jaarprogramma Roze Zaterdag 2027.
- In 2026 gaat de nieuwe ACDR van start met het versterken en zichtbaar maken van Arnhemse initiatieven en activiteiten.
- In 2026 presenteert de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' de Anti-racismeagenda voor de komende jaren. Deze werkgroep onderzoekt en adviseert hoe hierin ook de aanpak en bestrijding van afrofobie en antizwartracisme (zie ook motie 25M141) een plek kan krijgen.
- In 2026 starten we met een pilot van de Arnhemse educatiemethode over het slavernijverleden.

We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking

(I)

Bij een beperking kan het gaan om een fysieke of mentale beperking (het VN-verdrag Handicap gaat uit van mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke beperking, chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid). De focus ligt tot op heden in sterke mate op Arnhemmers met een fysieke beperking. We zetten in op veertien (levens)terreinen, zie hiervoor de recente raadsbrief 'Update versterken positie inwoners met een beperking'.

Deze inspanning raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Met het oog op een duurzame borging maken we gebruik van een indeling in fasen: initiatief-, ontwikkel- en beheerfase. Iedere fase kent een eigen set aan maatregelen/ werkzaamheden:

- Handhaving, Veiligheid, Mobiliteit, Wonen en Zorg bevinden zich in de 'initiatiefase'.
- Onderwijs bevindt zich gedeeltelijk in de 'initiatiefase' en gedeeltelijk in de 'ontwikkelfase'.
- Werk & Inkomen, Economie, Sport, Evenementen, Openbare Ruimte en Vastgoed bevinden zich in de 'ontwikkelfase'.
- Verkiezingen en Communicatie bevinden zich in de 'beheerfase'.

Beoogde resultaten

Onderstaand ligt de focus de beoogde resultaten voor de (levens)terreinen die zich in de initiatiefase bevinden. De resultaten voor de (levens)terreinen in de ontwikkel- en beheerfase worden meegenomen in andere, veelal reguliere verantwoordingsdocumenten.

- In 2026 starten we samen met een werkgroep bestaande uit vertegenwoordiging van schoolbesturen met het uitvoeren van een Arnhemse opdracht voor inclusief onderwijs.
- In 2026 starten we samen met corporaties en huurdersverenigingen met het uitvoeren van de prestatieafspraken 2025-2029 over toegankelijkheid.
- In 2026 blijven we structureel met betrokken partijen in gesprek over de behoeften van mensen met een levenslange en levensbrede beperking bij zorg en ondersteuning. Om zo via patronen die volgen uit casuïstiek te bekijken wat aanleiding vormt om beleidsregels op onderdelen aan te passen.

We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie

(I)

We vinden het belangrijk dat onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Doel is dat we afspraken maken met alle samenwerkingspartners die we hebben (verbonden partijen, subsidierelaties en inkooprelaties) over inclusie en diversiteit. En dat deze afspraken terug te vinden zijn in de verantwoording. Ook coördineren we het stedelijk netwerk 'Diversiteitsreis', waarin nu ongeveer 30 organisaties deelnemen.

Beoogde resultaten:

- In 2026 blijven alle betreffende verbonden partijen inclusie- en diversiteitsbeleid actief meenemen in hun verantwoordingssystematiek.
- In 2026 leggen we afspraken over inclusie en diversiteit vast in de subsidiebeschikking en verantwoording van al onze structurele subsidierelaties.
- In 2026 maken we ook voor incidentele subsidies afspraken over inclusie en diversiteit.
- In 2026 nemen we bij een aantal aanbestedingen voorwaarden over inclusie en diversiteit op.
- Verdere inhoudelijke ontwikkeling en groei van het netwerk 'Diversiteitsreis'.

We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen

(I)

Met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. We blijven daarom werken aan een organisatie waar medewerkers gezien en gewaardeerd worden en zichzelf kunnen zijn. De beweging die we maken is positief. Tegelijkertijd hebben trajecten waarin we gedrag en cultuur willen veranderen tijd, aandacht en zorgvuldigheid nodig. We zijn bezig om de komende jaren de opgave meer te verankeren in alle clusters. Belangrijke elementen daarin zijn de inclusie-clusterplannen, de beschikbare data op het gebied van Inclusie en Diversiteit (trends en knelpunten) en de cluster-'routekaart' (wat is nodig om te versnellen, om succesvol te zijn en om te borgen).

Een belangrijke faciliterende rol is hierbij - organisatiebreed - weggelegd voor de afdeling P&O. Denk aan onder meer de gemeentepool, oordeelvrij werven en selecteren en het aanbod voor leren en ontwikkelen.

We zetten in op een bredere beweging binnen de hele organisatie, 'top-down' en ook 'bottom-up'. We stimuleren medewerkers om zelf initiatief te nemen en faciliteren dat. Zo heeft een aantal collega's het initiatief genomen voor het vieren van Chanoeka en de Iftar. Er is een mooie beweging ontstaan rond het thema neurodiversiteit: als gevolg van het via interne kanalen delen van ervaringen van een medewerkster en haar leidinggevende hebben zich

medewerkers gemeld die een netwerk willen starten. Op deze manier groeien inclusie en diversiteit steeds meer uit tot iets wat van én voor iedereen binnen de organisatie is.

Beoogde resultaten:

- In 2026 zijn we minimaal één procentpunt gegroeid ten opzichte van 2025 in de vertegenwoordiging van medewerkers met een afkomst buiten Europa organisatiebreed én in de schalen 11 en hoger.
- In 2026 hebben we, waar nodig, aanpassingen gedaan aan ruimtes en/of faciliteiten om de (kantoor)gebouwen toegankelijker en inclusiever te maken.
- In 2026 is er een medewerkersnetwerk (vanuit verschillende diversiteitsdimensies)
- Als vervolg op de pilot Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (zie raadsbrief) is voor ten minste de helft van alle clusters een proces doorgelicht.
- De gemeentelijke communicatie is steeds inclusiever, in woord en beeld.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Meer veerkracht bij onze inwoners	18.440	1.193	204	745
Inwoners ervaren grip op hun leven	314	0	0	0
Meer inwoners kijken naar elkaar om	16.883	1.102	204	682
Een sterk en zorgzaam netwerk	1.243	91	0	64
Gastvrije stad met een sterk vangnet	36.206	4.024	90	1.916
Zachtere landing voor vluchtelingen	9.144	3.050	40	738
Een passend vangnet	27.063	974	50	1.178
Inclusief Arnhem	2.067	0	500	225
Inclusief Arnhem	2.067	0	500	225
Overige	1.341	0	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.341	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	58.055	5.217	794	2.887

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	67.277	48.295	55.697	58.055	53.699	52.081	50.318
Baten	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Saldo lasten en baten	-40.471	-44.465	-46.336	-52.838	-49.387	-47.768	-46.006
Toevoegingen aan reserves	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Onttrekkingen aan reserves	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.640	2.620	3.726	2.093	1.736	1.712	531
Gerealiseerd resultaat	-43.110	-41.845	-42.610	-50.745	-47.651	-46.056	-45.474

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	2.357	-1.998	-3.617	-5.379
Inwoners ervaren grip op hun leven	Verskil ontstaat door nominale en areale indexatie.	9	9	9	9
Meer inwoners kijken naar elkaar om	Voor het planmatig onderhoud van Willemsplein 1 (Willemeen) is €361.000 opgenomen, gedekt uit de bestemmingsreserve Vastgoed. Het resterende verschil van €2,6 miljoen komt door de structurele borging van het Jongerenwerk (€1,2 miljoen), hogere kapitaalslasten (€750.000) en investeringen in de Sociale Basis (€650.000). In 2027 vervallen de SPUK-middelen (€560.000) en incidentele uitgaven voor NPAO (€300.000) en onderhoud Willemeen (€361.000). Vanaf 2028 vallen investeringen in de Sociale Basis (€1.000.000) deels weg en is €175.000 incidenteel toegekend aan het Jongerenwerk.	2.976	1.593	363	405
Een sterk en zorgzaam netwerk	Het verschil is het gevolg van drie factoren: een indexatie van €30.000, een structurele uitvoeringslast van €91.000 door invoering van het subsidiebureau in 2025, en het aflopen van de SPUK GALA-regeling na 2026. Hierdoor ontstaat in 2027 een verschil ten opzichte van eerdere jaren.	-4	-161	-161	-161
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende ontvangst van het Rijk is ook zichtbaar in de baten. Vanaf 2026 lopen de kapitaallasten en daarmee de begrote lasten op de opvanglocaties af, waardoor het budget in de begroting ook afneemt vanaf 2026.	-3.326	-3.786	-3.806	-4.897
Een passend vangnet	De begroting stijgt in 2026 met € 2,9 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door extra budgetten vanaf 2026 voor onder andere straatcoaches, 22-uurs opvang, jongerenwerk, een stijgend aantal meldingen Veilig Thuis en de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelijke opvang. Daarnaast is in 2026 eenmalig budget opgenomen voor onder andere CAO compensatie maatschappelijke opvang en opvang van EU-burgers. In 2027 en verder daalt het budget als gevolg van het wegvallen van de in 2026 toegekende incidentele budgetten en het verlagen van de subsidie van het Leger des Heils. Onder andere door het verder afbouwen van deze subsidie neemt het budget ook in 2028 verder af. Daling in 2029 wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van het eerder benoemde budget voor de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelijke opvang.	2.926	1.240	839	93
We behandelen elkaar gelijk	Het restant van de ophoging van de lasten in 2026 is het gevolg van indexering nominaal en areaal.	-262	-932	-900	-868
Overig	De verhoging van €39.000 vanaf 2026 is de indexering op verschillende subsidies.	39	39	39	39

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-4.145	-5.049	-5.049	-5.049
Meer inwoners kijken naar elkaar om	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-122	-623	-623	-624
Een sterk en zorgzaam netwerk	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-10	-102	-102	-102
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende lasten zijn ook zichtbaar in de lasten.	-4.012	-4.324	-4.324	-4.324
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.047	-1.547	-1.547	-1.547
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025.	-1.047	-1.047	-1.047	-1.047
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft het budget voor inclusieve hoofdlooproutes en speeltuinen welke loopt tot en met 2026.	0	-500	-500	-500
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.680	-3.537	-3.561	-4.742
Meer inwoners kijken naar elkaar om	In 2026 is € 361.000 gereserveerd voor aanvullende maatregelen planmatig onderhoud Willemsplein 1 (Willemeen), met dekking uit het BR Vastgoed. Verder is in 2025 € 300.000 onttrokken uit het BR Perspectief voor Jeugd, en in 2026 en 2027 telkens € 130.000.	88	-272	-457	-413
Een sterk en zorgzaam netwerk	Er vinden in 2025 en 2026 incidentele onttrekkingen plaats t.b.v. regeling burgerkracht.	-28	-91	-91	-91
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025. In 2028 vindt een eenmalige onttrekking plaats het de reserve ter dekking van opvang en toekomstplan vluchtelingen, toegekend bij de perspectiefnota 2025.	-921	-921	-370	-1.450
Een passend vangnet	In 2025 is een eenmalige onttrekking nodig uit de bestemmingsreserve beschermd en weerbaar van € 2,0 ter dekking van vrouwenopvang en huiselijk geweld. Vanaf 2026 is een onttrekking van deze grootte niet nodig. Uit dezelfde reserve wordt voor de jaren 2026 tot en met 2028 € 200.000 onttrokken ten behoeve van het stijgende aantal meldingen Veilig Thuis. Vanaf 2027 wordt er geen € 500.000 meer onttrokken voor de daklozen. Wel wordt er vanaf 2027 € 184.000 uit de reserve onttrokken ter dekking van aanpak seksuele intimidatie. Dekking voor uitbreiding op het stoelenproject van € 320.000 vindt vanaf 2028 niet meer plaats. Hetzelfde geldt voor de dekking van de ervaringsdeskundige maatschappelijke opvang van € 75.000.	-1.774	-2.083	-2.473	-2.618
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft de budgetoverhevelingen 2024 welke zijn verdeeld over 2025 en 2026.	-45	-170	-170	-170
Totaal mutaties		-8.135	-5.041	-3.446	-2.865

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

We werken op het gebied van Welzijn samen met onder andere Rijnstad, SWOA, MvT, AM support, Presikhaaf University en buurthuizen.

Vanuit Inclusie gaat het om Vizier, Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg), Bijzonder in Arnhem, InDifferent, COC, Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.

De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven](#);
- [Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren](#);
- [Kamerbrief over Een \(t\)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid](#);
- Plan van Opvang naar wonen ;
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- [Arnhemse Standaard Toegankelijkheid](#);
- [Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem](#);
- [Actieplan Vrij zijn in Arnhem](#);
- [Uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap Arnhem](#) en [Update versterken positie inwoners met een beperking](#);
- [Regenboogagenda 2023-2026](#);
- Nationaal Actieplan Dakloosheid.
- Regiovisie Samen Veilig 2024-2028

Gezondheid en Sport

Ambitie

Alle Arnhemmers gezond en fit

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht

- We stimuleren sport in de openbare ruimte
- We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en drinken
- We stimuleren specifieke doelgroepen extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
- We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
- We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(eventementen)

Meer kinderen hebben een Kansrijke Start

- We zetten in op een vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We zorgen voor passende ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We versterken de samenwerking in het netwerk

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

- We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor het stoppen met roken
- Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten we in op een rookvrije omgeving

Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik

- We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid

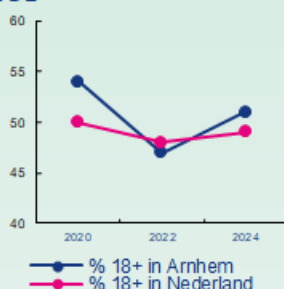
- We ontwikkelen een integrale aanpak van mentale gezondheid
- We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie

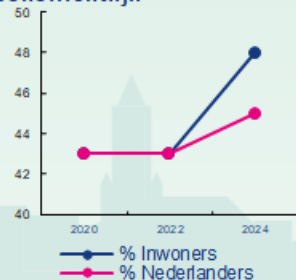
Cijfers en indicatoren

- Percentage Arnhemmers (18+) die voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Het percentage nam sterk af tijdens corona, maar is omhoog bewogen.
- Het percentage Arnhemmers die rookt neemt af. Het Arnhemse percentage ligt iets boven het landelijke percentage.
- Het percentage Arnhemmers die voldoet aan het alcoholrichtlijn is toegenomen.
- Percentage jonge Arnhemmers (15-25) met een goede ervaren mentale gezondheid. Dit jaar is de eerste rapportage

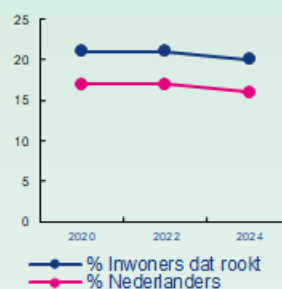
1. Arnhemmers die voldoen aan NNGB

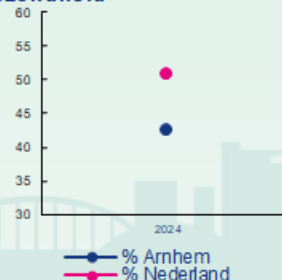
3. Arnhemmers die voldoen aan alcoholrichtlijn

2. Arnhemmers die roken

4. Jong volwassenen met goede mentale gezondheid

Samenvatting Doelenboom Gezondheid en sport

Ambitie	Doel	Inspanning
Alle Arnhemmers gezond en fit	Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht	We stimuleren sporten in de openbare ruimte
		We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken
		We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
		We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
		We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(eventementen)
	Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start	We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We versterken de samenwerking in het netwerk
	Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving	We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken
		Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving
	Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik	We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen
	Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid	We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid
		We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is. We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Alle Arnhemmers gezond en fit (A)

Een goede gezondheid vormt de basis voor een gelukkig leven en is daarmee ook de basis voor deelname van inwoners aan onze samenleving. Alle Arnhemmers moeten gelijke kansen krijgen om hun gezondheidspotentieel optimaal te benutten. Een gezonde leefstijl en een goed ingerichte woonomgeving, met oog voor gezondheid en bewegen, zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Dit is de kern van het plan 'Gezond en Fit; Aanpak voor een gezonde leefstijl in Arnhem' (mei 2020) waarin we als gemeente onze ambities voor gezondere en fittere Arnhemmers presenteren. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar die inwoners voor wie een goede gezondheid niet vanzelfsprekend is. Dit sluit aan bij de Arnhem-Oost-aanpak

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)

De beweegrichtlijn (vervanging van de oude beweegnorm) houdt in:

- voor kinderen (4 tot en met 17 jaar): 1 uur per dag matig intensief bewegen, 3x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor volwassenen: 2,5 uur per week matig intensief bewegen, 2x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor senioren worden extra balansoefeningen geadviseerd.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)

- We leggen beweegvoorzieningen aan zoals pumtracks, skatebanen, calisthenics- en freerunobjecten. Hierbij willen we tot 2027 per jaar minimaal 1 beweegvoorziening toevoegen. Hierbij hebben we aandacht voor Arnhem Oost wijken.
- We onderhouden beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (zoals playgrounds).
- Waar nodig vindt ook programmering vanuit buurtsportcoaches plaats.
- We zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, te wandelen en te fietsen, door onder andere het aanleggen van aantrekkelijke wandelroutes en beweegroutes.
- We werken samen met verenigingen en scholen om open sportparken en open schoolpleinen te realiseren, zodat deze aansluiten op de openbare ruimte.
- We onderzoeken in 2026 o.a. de aanleg van een 'urban track', een openbaar toegankelijke atletiekbaan.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)

- Het programma GO! (Gezond Onderweg!), een wijkgericht programma met als component een passend sport- en beweegaanbod voor de doelgroep, is effectief gebleken in de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen.
- Het programma JOGG richt de aandacht op een gezonde leefstijl bij kinderen in het algemeen en een gezond gewicht in het bijzonder. Het programma stimuleert gezonder eten en drinken in de omgeving waarin kinderen dagelijks verkeren, zoals op scholen, in kindercentra, bij sportverenigingen, en bevordert een leefomgeving die uitnodigt tot activiteit en tot sportief bewegen.
- Op plekken waar veel kinderen komen willen we een zo gezond mogelijke omgeving creëren. Daarom integreren we voedseducatie zoveel mogelijk in het basisonderwijs. Dit sluit aan bij de ambities in het kader van het JOGG-programma (gezonde jeugd, gezonde toekomst), waarbij gezonde voeding en water drinken belangrijke pijlers zijn.
- We verzorgen leefstijlcoaching via het Sportbedrijf Arnhem door middel van de gecombineerde leefstijlinterventies (Xfitt, COOL). Die interventies richten zich op een combinatie van afvallen, bewegen en gedragsverandering voor duurzaam resultaat.

We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn (I)

- Sportfaciliteiten zijn schoon, heel en veilig en bieden de Arnhemse sportverenigingen ruimte om hun sport te beoefenen. Dit gebeurt door middel van het Sportbedrijf Arnhem, dat voor ons de sportparken, wijkvoorzieningen en zwembaden beheert en exploiteert.
- We willen verenigingen in Arnhem die toekomstbestendig en vitaal zijn. Dit doen we door verenigingsondersteuning via het Sportbedrijf, subsidie aan de Arnhemse sportfederatie, het organiseren van sportcafés, trainingen en we ontsluiten ook aanbod van NOC/NSF of andere sportbonden. Verder hebben we een sportparkmanager die op sportpark de Bakenhof verenigingen ondersteunt en hebben we een clubkadercoach die verenigingen ondersteunt in relatie tot pedagogische vaardigheden.
- We geven uitvoering aan het lokaal sportakkoord.
- We zetten in op een positief sportklimaat. Iedereen voelt zich welkom, iedereen voelt zich veilig, iedereen kan meedoen in de Arnhemse sport.
- We ondersteunen verenigingen die nieuwe sport- en beweegvormen willen aanbieden en waar vraag naar is (padel, urban sport). In 2026 verwachten wij het aantal padellocaties uit te kunnen breiden in samenwerking met de tennisverenigingen.
- We subsidiëren het gebruik van sportaccommodaties, zodat 'de sport' betaalbaar blijft (tarievenmodel).
- Aanvullend verhogen we de toegankelijkheid van de sport voor Arnhemmers door het inzetten van de Sportkaart, de Gelrepass en de studentensportkaart.
- We verduurzamen de kunstgrasvelden. In navolging van 2025 waarin twee velden voorzien zijn van organische infill in plaats van SBR (gerecyclede autobanden), gaan we hiermee door in 2026. Naar verwachting kunnen we in 2026 2 velden vervangen.
- We ondersteunen maatschappelijke organisaties die sport als middel gebruiken voor ontmoeten, verbinden, persoonlijke ontwikkeling en gezonde leefstijl (bijvoorbeeld bij AM, Presikhaaf University).
- In 2026 e.v. zetten we verder in op professionalisering van sportaanbieders, onder andere door inzet van een clubkadercoach, sportparkmanager en coördinator positief sportklimaat.

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en (I) bewegen

- We willen dat alle Arnhemse kinderen van de PO-scholen minimaal vijf uur op en rond school bewegen (via gym, pauzesport, en bijvoorbeeld verlengde schooldag). We voeren samen met de scholen de 2+1+2 aanpak uit. De aanpak houdt in dat kinderen 2 uur per week bewegingsonderwijs ontvangen op school, 1 uur per week onder schooltijd bewegen op en rond school en 2 uur bewegen direct na school. Hiervoor bieden we onder andere aan; skillsboxen, beweegteams op scholen die activiteiten voor kinderen organiseren, schoolsport, voetbaltoernooien. Ook organiseren we voor kinderen hardloophwedstrijden, buurtsportcoaches en het geheim van Papendal. We werken hierin samen met sportverenigingen per wijk.
- We willen ouderen stimuleren om te bewegen. Vanuit het Sportbedrijf zijn er twee consultants senioren sport die een specifiek aanbod aanbieden (bijvoorbeeld nationale diabetes challenge, natuurwandelen, fietsmaatjes, jeu de boulesbanen, golden sports).
- We stimuleren mensen met een beperking om te sporten. We faciliteren 'uniek sporten' (coördinatiefunctie aanbod en ondersteuning bij hulpmiddelenaanvraag). We geven subsidie aan Invalidensportvereniging Arnhem (ISVA).

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van (I) topsport(eventen)

- Bij het organiseren van (top)sportevenementen zetten we in op 'side events'. We gebruiken het evenement om een stimulans te geven aan de sport in Arnhem. Dit doen we door 'evenementversterkende activiteiten', ofwel 'side events'. Deze hebben altijd de maatschappelijk toegevoegde meerwaarde op het gebied van gezondheid als uitgangspunt. Een recent voorbeeld zijn de fietsclinics verbonden aan het WK BMX, of de versterking van de lokale volleybalvereniging in het kader van het WK volleybal.
- We hebben een convenant met Papendal om ervoor te zorgen dat het topsportcentrum en de stad van elkaars aanwezigheid profiteren. Concreet worden er elke 2 jaar afspraken gemaakt over hoe de lokale sport (verenigingen, onderwijs) profiteert van de aanwezigheid van Papendal.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen		46,60		51	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% kinderen beweegt iedere dag 1 uur	29	29
--	-----------	-----------

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat elke dag minstens 1 uur beweegt.
 *Dit is een inschatting van ouders over het beweeggedrag van hun kinderen. Het vermoeden is dat door de vraagstelling het percentage zeer laag uitvalt. Landelijk gezien voldoet gemiddeld 56,8% van de kinderen 4 tot 12 aan de beweegrichtlijn. Wij vermoeden dat dit in Arnhem hoger ligt. We gaan in gesprek met de GGD om een eenduidiger beeld te krijgen.

Bron: Kindmonitor GGD (vierjaarlijks)

% senioren (65+) dat aan de beweegnorm voldoet	39
---	-----------

Eenheid: Percentage senioren dat aan de beweegnorm voldoet

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% lid van sportvereniging	19,40	19,20	19,30
----------------------------------	--------------	--------------	--------------

Eenheid: Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging

Bron: Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).

Waardering sportvoorziening	64	63
------------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

% kinderen eet minstens elke dag fruit	84
---	-----------

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet

Bron: Kindmonitor GGD

% goed/ zeer goed ervaren gezondheid	68	72
---	-----------	-----------

Eenheid: Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% volwassenen met overgewicht	46	48
--------------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage volwassen met overgewicht

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen (-9 maanden tot 2 jaar) van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Juist in deze eerste levensfase is de grootste gezondheidswinst te behalen. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen, zowel fysiek als mentaal, op latere leeftijd. Zo'n 14% van de kinderen heeft geen goede start bij de geboorte door vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie ervan. De oorzaak ligt vooral bij sociale risicofactoren en het gebrek aan beschermende factoren. Kansrijke Start is er vooral op gericht dat de verbinding tussen het medische en sociale domein blijvend wordt gemaakt. In 2026 blijven we werken aan de ambities van 2023 en focussen daarbij op:

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere, zodat kwetsbare ouders nog eerder gesignaleerd worden en professionals handelingsperspectief hebben

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare (I) positie

- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg en het 18-maanden-huisbezoek.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bereiden ouders beter voor op de zwangerschap en het ouderschap door nieuw aanbod te ontwikkelen of gebruik te maken van bestaand aanbod.

- We kijken hoe we 'kwetsbare' ouders beter kunnen bereiken met ons aanbod.
- We betrekken ervaringsdeskundigheid. We willen aansluiten bij de behoefte van ouders zelf en organiseren daarom 1 à 2 keer per jaar een spiegeltraject, waarbij de ervaringen en verhalen van de ouders centraal staan en input zijn voor ons beleid en ons werk.
- We onderzoeken blijvend de hiaten in het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen.

We versterken de samenwerking in het netwerk

(I)

- We continueren de wijkgerichte MDO's of ontwikkelen een lokaal MDO: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.
- We organiseren jaarlijks drie netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 spiegeltrajecten met professionals in het netwerk Kansrijke Start, om ervaringen van ouders op te halen en mee te nemen in de aanpak Kansrijke Start.
- We ontwikkelen een website Kansrijke Start en versturen drie keer per jaar een digitale nieuwsbrief. Dit ondersteunt professionals in de samenwerking.
- We zoeken aansluiting bij het informele netwerk (o.a. Home Start en Humanitas).
- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere samen met het medische en sociale domein

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

(D)

Iedere week opnieuw raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan; elk jaar zo'n 20.000 Nederlanders. Ook van meerroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan overlijden, tot wel enkele duizenden per jaar. Daarom moet ieder kind dat geboren wordt de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Dit kan alleen in een rookvrije omgeving met goede voorbeelden om zich heen. Daarom zetten we ons in om Arnhemmers in een rookvrije omgeving te laten opgroeien. Dit doen we onder andere met de wijkaanpak voor een Rookvrij Presikhaaf.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken

(I)

- We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak op het gebied van stoppen met roken.
- We verbinden initiatieven in de wijk die inzetten op problemen die in samenhang met roken kunnen worden aangepakt.
- We zorgen voor een warme overdracht in de toeleiding naar stoppen met roken ondersteuning via het gezondheidsplein in Rijnstate en de gezondheidspleinen in Malburgen en Presikhaaf.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving

(I)

- We stimuleren sportverenigingen om een rookvrij beleid te voeren.
- We verkennen de mogelijkheden uit de Omgevingsvisie om meer plekken aan te duiden als rookvrije zone.
- We verkennen de mogelijkheden rookvrij beleid op te nemen in subsidieafspraken.
- We stimuleren en faciliteren de Gezonde Kinderopvang en de Gezonde Schoolaanpak.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% roken		21		20	

Eenheid: Percentage inwoners dat rookt

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik

(D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen

(I)

Dit doen we door op verschillende domeinen in het leven van jongeren in te zetten:

- School: we stimuleren alle Arnhemse scholen om gebruik te maken van een integrale aanpak voor het voorkomen en terugdringen van (problematisch) middelengebruik.
- Professionals: signaleren en begeleiden van jongeren die beginnende problemen hebben met gebruik en verwijzen van leerlingen met problematisch gebruik.
- Sportomgeving: we stimuleren een verantwoord middelengebruik bij sportverenigingen.
- Wijk: we zetten in op deskundigheidsbevordering op het gebied van middelengebruik voor professionals in de wijk zoals jongerenwerkers, straatcoaches, handhavers.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de alcoholrichtlijn		43		48	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid (D)

De gemeente Arnhem zet zich in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen, het versterken van de mentale weerbaarheid en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen van suïcides. Vanaf 1 januari 2026 is suïcidepreventie een wettelijke taak (Wet Publieke Gezondheid). Gemeenten hebben een jaar om die taak in te voeren. De gemeente Arnhem volgt voorlopig nog de aanpak van het Suïcidepreventie Actienetwerk, waarmee we in 2021 zijn gestart (zie de raadsbrief van 23 mei 2023).

De kaders voor mentale gezondheid en suïcidepreventie nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie, invulling amendement 22A709). In Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid (I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). We ontwikkelen hiervoor in 2026 – samen met lokale partners – een aanpak, waarmee we risicogroepen (met name jongeren) vroegtijdig willen bereiken. We richten ons op inwoners die nog geen of beginnende klachten hebben. Waarbij het accent ligt op het vergroten van de mentale weerbaarheid/veerkracht. Ook kijken we welke herstelgerichte collectieve voorzieningen of weerbaarheidsbevorderende programma's mogelijk zijn in plaats van of aanvullend aan individuele zorg.

We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie (I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen (bijvoorbeeld jongeren), gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% Percentage dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven		1		2	

Eenheid: Percentage inwoners dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt. 43

Eenheid: Percentage inwoners dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt

Bron: Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (16-25 jaar) GGD (vierjaarlijks)

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Alle Arnhemmers gezond en fit	32.389	7.155	947	1.038
Arnhemmers bewegen voldoende	27.156	6.952	947	768
Meer kinderen een Kansrijke Start	5.156	203	0	270
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	0	0	0	0
Een goede mentale gezondheid	77	0	0	0
Overige	6.763	716	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	6.763	716	0	0
Gerealiseerd resultaat	39.152	7.872	947	1.038

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	40.188	37.636	38.876	39.152	37.501	37.287	37.401
Baten	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Saldo lasten en baten	-28.822	-29.542	-29.444	-31.280	-31.128	-30.916	-31.031
Toevoegingen aan reserves	1.578	845	933	947	947	947	947
Onttrekkingen aan reserves	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-60	-69	995	91	-57	-244	-95
Gerealiseerd resultaat	-28.882	-29.611	-28.450	-31.189	-31.185	-31.159	-31.126

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	276	-1.375	-1.589	-1.475
Arnhemmers bewegen voldoende	De toename van de begroting 2026 ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door hoger exploitatiebudget gymzalen en indexatie. Daarnaast is de SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot en met 2026 verleend. Tegelijkertijd wordt er structureel budget toegevoegd aan het preventie budget voor aanpak obesitas, overgewicht, mentale gezondheid en middelengebruik. Verder zorgt het gewijzigde MIP voor een aangepast verloop van de kapitaallasten wat resulteert in lagere lasten in 2025. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed (sporthallen) wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025.	379	-254	-194	-75
Meer kinderen een Kansrijke Start	De begroting stijgt in 2026 per saldo met € 67.000. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het wegvallen van de tijdelijke middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord. Daarnaast wordt structureel budget toegevoegd aan programma kansrijke start voor het bouwen aan een gezonde Arnhemse generatie. Hier tegenover staat het incidenteel budget vanuit Menzis voor het Gezondheidsplein (€ 160.000) en de aflopen middelen voor Arnhem-Oost (€ 320.000). De lagere begroting vanaf 2027 wordt veroorzaakt door de aflopende middelen voor Arnhem-Oost tot nihil en de SPUK GALA die een looptijd heeft tot en met 2026. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	67	-608	-878	-878
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De middelen lopen in 2026 naar nihil. Dit komt doordat de verlening van GALA voor het onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek is verleend tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Een goede mentale gezondheid	De daling van het budget betreft het incidentele budget in 2025. Dit betreft de onttrekking van de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de Transformatie Sociaal Domein.	-100	-100	-100	-100
Overig	De mutatie in 2027 en verder betreft structurele toevoeging voor PrEP (€ 100.000) uit de motie 25M93 ('Arnhem naar 0 nieuwe HIV infecties'). Daarnaast lopen de GALA middelen af.	-44	-387	-392	-397
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.560	-3.059	-3.060	-3.061
Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Aanpak overgewicht en obesitas, die loopt tot en met 2025. Vanaf 2026 lopen de onderdelen Lokaal Sportakkoord en de Combinatiefunctionarissen naar nihil.	-130	-726	-728	-728

Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Kansrijke Start, die loopt tot en met 2026 en de incidentele baten van Menzis voor het Gezondheidsplein.	-179	-382	-382	-382
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek, die loopt tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Overig	De afname van de baten betreft de voordelige afrekening SPUK Sport 2024 (€ 990.000). Daarnaast lopen de inkomsten van de SPUK GALA terug naar nihil in 2026. De verdere daling in 2027 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van Brede Spuk. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	-1.225	-1.925	-1.925	-1.925

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	14	14	14	14
----------------------------------	--	-----------	-----------	-----------	-----------

Arnhemmers bewegen voldoende	Door uitbreiding van het permanent vastgoed stijgt de toevoeging aan de reserve van planmatigonderhoud structureel met € 14.000 ten opzichte van 2025.	14	14	14	14
------------------------------	--	----	----	----	----

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-890	-1.038	-1.225	-1.076
-----------------------------------	--	-------------	---------------	---------------	---------------

Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de onttrekkingen betreffen de budgetoverheveling Sloop Kermisland die incidenteel in de begroting 2025 is opgenomen en de onttrekking uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de buurtsportcoaches. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplan. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025. Daarmee daalt ook de onttrekking aan de reserve met hetzelfde bedrag.	-758	-906	-823	-674
------------------------------	--	------	------	------	------

Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname betreft de teruglopende middelen van Perspectief op Jeugd, die zijn onttrokken uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds. Voor 2025 was er incidenteel een aanvullend bedrag beschikbaar, die wegvalt voor 2026 en 2027.	-132	-132	-402	-402
-----------------------------------	---	------	------	------	------

Totaal mutaties	-2.740	-2.735	-2.710	-2.677
------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Sportbedrijf Arnhem

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;

- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Plan Gezond en fit](#);
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 '[Gezondheid breed op de agenda](#)' (mei 2020);
- [Nationaal Preventieakkoord](#);
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Ambitie

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2 reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017

Minder energiegebruik gebouwde omgeving

- We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
- We zetten onze isolatieaanpak voort

Meer bedrijven verduurzamen (industrie)

- We zorgen voor bekendheid met verduurzamingsmaatregelen
- We bevorderen minder energie gebruik, stimuleren duurzame opwek en aardgasvrije oplossingen
- Met 25 grootverbruikers werken we naar verduurzaming en brengen we verbruik en opwek bij elkaar

Meer duurzaam aanbod van energie

- We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie. Daarnaast blijven we alternatieve bronnen naast zon onderzoeken

Meer zichtbaar maken onze ambitie

- We gaan door met de campagnes Arnhem AAN
- We ontwikkelen drie gebieden naar netbewust en energieneutraal bouwen
- We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten

Meer lokale energie systemen | €

- We delen per energiegebied wat de kansrijke duurzame energieoplossingen zijn
- We plannen de realisatie van lokale energiesystemen
- We lossen de energievoorziening van tien gebouwen, of gebieden op binnen de netcongestie
- We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie

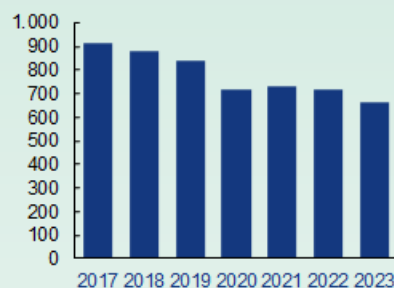
Meer verduurzamen stadslogistiek en vervoer

- We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
- We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
- We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Cijfers en indicatoren

1. De CO2 uitstoot daalt is ten opzichte van 2017 gedaald met 27%. De afname is vooral toe te schrijven aan verminderd gebruik van fossiele brandstof: er wordt meer energie duurzaam opgewekt – zowel binnen Arnhem als landelijk. Daarnaast daalde het energieverbruik in Arnhem met 12% ten opzichte van 2017.
2. Deze reductie is vooral zichtbaar in sectoren als industrie, commerciële dienstverlening, woningen en publieke dienstverlening. Verkeer en vervoer blijft achter.

1. CO2 uitstoot Arnhem in kiloton (kT)

2. CO2 uitstoot per sector (kT)

Samenvatting Doelenboom Klimaat en energie

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.	Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
		We zetten onze isolatieaanpak voort
	Meer duurzaam aanbod van energie	We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports
	Meer lokale energiesystemen	We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd.
		We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden
		We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden.
		We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie
	Meer bedrijven en instellingen verduurzamen	We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen
		We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven
		We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven
		We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.
	Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN
		We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen
	Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer	We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten
		We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
		We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
		We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Klimaat en energie

De klimaatverandering wacht niet op ons, we zitten in een klimaatcrisis en we willen die verder tegengaan door vol in te zetten op een inclusieve energietransitie. Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, is vastgelegd in het beleidsplan New Energy Made in Arnhem. Een oude lineaire economie past daar niet bij, die laten we los en een circulaire economische benadering staat centraal. Daarbij streven we naar duurzaamheid en tegelijk een eerlijke energietransitie.

We zetten beleidsplan New Energy made in Arnhem door, nemen regie op versnelling en trendbreuk, gebruikmakend van innovaties. Om dit te doen hebben we een startnotitie rolneming en het koersdocument Energie voor Arnhem ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. Steeds met oog voor kwetsbare inwoners. Stijgende energiekosten vragen acute aanpak bij mensen in een zeer kwetsbare situatie.

We streven naar CO2-reductie in de gebouwde omgeving en bij bedrijven door energiebesparing, en door het opwekken van duurzame energie (met zonnepanelen en windmolens) met duurzame (collectieve) warmte en koude als alternatief voor aardgas. We betrekken de Arnhemmers en gaan samen aan de slag.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017. (A)

Arnhem volgt in haar ambities internationale afspraken, het klimaatakkoord en het Gelders Energieakkoord. Arnhem werkt toe naar een klimaat neutrale stad in 2050. De doelstelling is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017. Deze reductie wordt grotendeels gerealiseerd door de uitvoering van het beleidsplan New Energy Made in Arnhem (NEMIA) en overige activiteiten binnen de gemeente. Een deel van de reductie komt van autonome ontwikkeling, de resterende opgave zullen wij van buiten de gemeentegrens moeten halen of hier in de komende jaren aanvullende ambities op formuleren.

- De huidige trend zal zich waarschijnlijk niet zo rooskleurig doorzetten vanwege 1) het afvlakken van de verduurzaming van de landelijke elektriciteitsmix en 2) het afnemen van het effect van de coronapandemie. Tegelijk zullen de stijgende energieprijzen, mede als gevolg van geopolitieke conflicten, naar verwachting een extra impuls geven aan besparingsmaatregelen.
- Om het klimaatdoel te halen is een trendbreuk nodig, met name in mobiliteit en bij de grootschalige opwek van elektriciteit en benutting van duurzame warmtebronnen.
- Om de verduurzaming van de sectoren te kunnen blijven faciliteren is het nodig om de netcongestie te verlichten door het versneld realiseren van lokale energiesystemen. Daarnaast is nieuwe elektriciteitsinfrastructuur nodig. Hiervoor zijn we mede afhankelijk van netbeheerders Liander en TenneT. Daarnaast is het nodig om technische, organisatorische en financiële innovaties in te zetten om, ondanks de netcongestie, toch verder te komen met de energietransitie.

Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie gekregen over de wijkgerichte energietransitie. Gemeenten, zo ook Arnhem, hebben hierbij hoge ambities en hebben als voorwaarde gesteld dat deze transitie haalbaar en betaalbaar is voor inwoners en bedrijven (koersdocument Energie voor Arnhem). In de praktijk blijkt nu al in veel gevallen dat het verduurzamen van woningen en gebouwen naar aardgasvrij en/of energieneutraal onvoldoende rendabel en financieerbaar is, in vergelijking met de fossiele oplossingen. Als gemeenten hebben we van het Rijk stevige ruggensteun gevraagd op instrumentarium, wetgeving en financiering.

Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving (D)

Binnen de gebouwde omgeving is het speerpunt tot 2030 het isoleren van alle woningen en gebouwen tot aan het niveau van de nationale isolatiestandaard. Een forse opgave, waarvoor we in 2023 een specifieke Arnhemse isolatieaanpak hebben opgesteld, die in uitvoering is en in 2026 wordt doorgezet. We streven naar minder energieverbruik om per jaar op de trendlijnen naar 2030 en 2050 te komen.

We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak (I)

De afgelopen jaren hebben we met de Arnhemse aanpak energiearmoede een breed aanbod ontwikkeld. Energiecoaches en buurtklussers ondersteunen Arnhemmers in energiearmoede met energiebesparende maatregelen, energiezuinig witgoed, advies en inzicht. Tot en met 2025 ondersteunen we zo ruim 7.500 huishoudens. We werken samen met actieve bewoners en partners in de haarvaten van de wijken. Zo bereiken we de Arnhemmers in de meest kwetsbare situatie. Verder draagt de aanpak bij aan een gezonder woonklimaat; het opleiden en inzetten van bewoners in een uitkeringssituatie; en gemeenschappen in de wijk.

In 2026 bouwen we door op dit fundament. We ondersteunen 850 huishoudens met een energiecoach en 600 huishoudens met een buurtklusser. We blijven investeren in de wijkaanpak.

We zetten onze isolatieaanpak voort**(I)**

In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2026 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, monumenteigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden.

Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	285	246	203		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	56	93	136		
--	-----------	-----------	------------	--	--

Eenheid: Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Meer duurzaam aanbod van energie**(D)**

Zon op dak is niet voldoende om aan de Arnhemse elektriciteitsvraag te voldoen. We hebben daarom ook grootschalige opwek op land nodig waarbij het streven is om per jaar aantoonbaar op de trendlijnen naar de benodigde opwek van energie te komen in 2030 en 2050. De focus hierbij ligt op grondgebonden zonnevelden en windmolens. Dit zijn bewezen technologieën die binnen een afzienbare termijn veel elektriciteit kunnen opwekken. Doel is dus het realiseren van windmolens en zonnevelden. Voor een deel van de elektriciteitsopwekking die we nodig hebben, zijn we afhankelijk van de regio, omdat we een gemeente zijn met een stedelijk karakter en een beperkt beschikbare ruimte in het buitengebied. Daarbij zijn er geen gebieden meer om grote windmolens te kunnen plaatsen.

We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports**(I)**

We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnevelden en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, power nests en verticale zonnepanelen. Indien uit alle gebiedsontwikkelingen rondom Deelen blijkt dat er een zonneveld binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In RES 2.0 staan nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	20	55			

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Vermeden CO2 uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	13	48			
--	-----------	-----------	--	--	--

Eenheid: vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Meer lokale energiesystemen

(D)

Capaciteit in elektriciteitsnetten is schaars door de nieuwe werkelijkheid van netcongestie. Essentieel is het slim inzetten van energie en infrastructuur. De schaarse energie- en infrastructuur moeten we inzetten vanuit systeem perspectief door vraag en aanbod lokaal bij elkaar te brengen in lokale energiesystemen. In 2025 wordt de Transitievisie warmte (2022) vervangen door het Energietransitieplan Energie voor Arnhem (EvA). EvA is de koers naar een energiesysteem dat eerlijk, duurzaam en betrouwbaar is. EvA geeft richting aan hoe we energie opwekken, gebruiken, opslaan en verdelen. Dit doen we zoveel mogelijk lokaal en in balans met onze ruimtelijke, sociale en economische opgaven. We bouwen het energiesysteem op vanuit buurten en werklocaties, waarin passende oplossingen worden ontwikkeld op basis van energievraag, infrastructuur en lokale bronnen. Energie produceren en gebruiken we dus zoveel mogelijk lokaal, en slaan we op als het nodig is. Zo vermijden we pieken en ontlasten we het netwerk. Dat voorkomt dure en ruimte-intensieve netuitbreidingen.

We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd. (I)

In EvA wordt voor 150 energiegebieden, die we in Arnhem hebben gedefinieerd, aangegeven welke duurzame energiemogelijkheden er zijn voor het gebied (buurt/werklocatie). Gebieden waarvoor nu nog geen duidelijke mogelijkheid voorhanden is krijgen een indicatie wanneer het gebied aan de beurt is en wat Arnhemmers in de tussentijd al wel kunnen doen. Het Arnhemse energiesysteem maken we zoveel mogelijk samen met alle Arnhemmers. Draagvlak onder bewoners, organisaties, ondernemers en andere belanghebbenden in de stad is belangrijk. Dat betekent dat we iedereen betrekken en dat iedereen die in de stad leeft of werkt, weet hoe hij of zij ons (toekomstige) energiesysteem mee kan ontwikkelen en op een goede manier gebruiken. Dat inwoners en bedrijven actief deelnemen in of eigenaar zijn van onderdelen van het energiesysteem – bijvoorbeeld energiecoöperaties of -gemeenschappen moedigen we aan en maken we mogelijk.

We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden (I)

Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.

We werken in 20 energiegebieden aan concrete energie-projecten. In deze projecten worden lokale energiesystemen ontwikkeld en gerealiseerd, waarmee de gebouwde omgeving aardgasvrij wordt gemaakt. Dit betreft de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen, bronnen en opwek van duurzame energie, het ondersteunen van wijkinitiatieven in de ontwikkeling van lokale systemen en de ontwikkeling van innovatieve oplossingen.

We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden. (I)

We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit doen we door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals (warmte)batterijen/accu's en nieuwe contractvormen met Liander. We gaan door met het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolley net waar Arnhem trots op is

We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie (I)

We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2026 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie nog beter integreren in de voorbereiding en uitvoering van het Energietransitieplan. Dit doen we o.a. door nog meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van inwoners en ondernemers om gezamenlijk aan het lokale energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen. Het Aanjaagfonds blijft beschikbaar voor initiatieven uit de wijken zelf en ook de samenwerking tussen de wijkinitiatieven onderling faciliteren wij.

Meer bedrijven en instellingen verduurzamen

(D)

Om tot CO₂-reductie bij deze doelgroep te komen, wordt gewerkt aan informeren, stimuleren, reguleren en controleren van bedrijven. Van bedrijven verwachten wij dat ze bijdragen aan een duurzame toekomst. Bedrijven worden gestimuleerd om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of kostenbesparing duurzaamheidsmaatregelen door te voeren. Daarnaast wordt op de wettelijke verplichtingen gecontroleerd.

We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen (I)

In 2026 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen en netbewust ondernemen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen bijeenkomsten te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.

We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven (I)

Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2026 blijven we inzetten op Green Deals. We proberen Green Deals te sluiten met de bedrijventerreinen die er nog geen hebben en vernieuwen aflopende Green Deals indien nuttig met bedrijventerreinen en sectoren. Ook stellen we plan van aanpakken op voor de verduurzaming van kantoren en detailhandel en voeren deze uit met inachtneming van de uitgangspunten van de vastgestelde kantorennota en detailhandelsvisie.

We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven (I)

In 2026 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Ook kijken we hierbij naar het benutten van parkeervoorzieningen van bedrijven voor het realiseren van zonnecarports. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor.

We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie. (I)

Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO₂ komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep ondersteunen we ze bij het verduurzamen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafés, Green Deals en accountmanagers ingezet.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO₂-uitstoot bedrijven en industrie	145	129	111		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www arnhem incijfers/links)

CO₂-reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	65	81	99		
--	-----------	-----------	-----------	--	--

Eenheid: Vermindering in CO₂ uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www arnhem incijfers/links)

Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen (D)

Energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas zijn grote opgaven. Het zijn opgaven die we alleen maar succesvol kunnen uitvoeren als we dit samen doen met alle Arnhemmers: inwoners, ondernemers, instellingen, overheden en bezoekers. Met de communicatiecampagne Arnhem Aan, bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt doorontwikkeld en aangepast op basis van de input die wordt opgehaald bij bewoners en ondernemers.

We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN (I)

"Arnhem Aan" is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2026 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.

We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen (I)

De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.

We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten (I)

We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad. Zo wordt het Stadstheater verduurzaamd, gerenoveerd en vernieuwd en tegelijk aangesloten op een toekomstbestendig WKO bronnet voor koeling en verwarming. Een voorbeeld van een toekomstbestendig energiesysteem.

Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer (D)

We zetten ons in voor een duurzamer stadsvervoer om bij te dragen aan een schonere en leefbare stad. Door het stimuleren van emissievrije voertuigen en efficiëntere logistieke processen, verminderen we de CO₂-uitstoot en luchtvervuiling. Innovatie en samenwerking met lokale partners staan centraal in onze aanpak. Zo maken we de stad groener en verbeteren we de kwaliteit van leven voor iedereen. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige en duurzame stadslogistiek.

We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit (I)

We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad (I)

Om de uitstoot van CO₂ terug te dringen en de luchtkwaliteit te verbeteren wordt op 1 juni 2026 in Arnhem een Zero-Emissiezone ingevoerd en de bestaande Milieuzone geactualiseerd. Hiermee komen er strengere eisen aan bestel- en vrachtwagens, en dieselpersonenauto's die in het centrum willen rijden.

In 2026 ligt de nadruk op daadwerkelijke invoering van de zone (plaatsing bebording, camera's) en op communicatie over de komst van de zone. Na 1 juni 2026 zal er dan ook eerst worden gewaarschuwd, daarna pas gehandhaafd. Ook worden de mogelijkheden voor ontheffingen (zoals dagontheffing, gehandicaptenvervoer, bedrijfseconomische omstandigheden) onder de aandacht gebracht.

Ook in 2026 blijven we het gesprek voeren met ondernemers en bewoners van de binnenstad om tot minder verkeer in de binnenstad te komen. Hierbij zoeken we actief naar goede voorbeelden die niet alleen zorgen voor minder overlast maar ondernemers ook helpen om hun logistieke bedrijfsvoering duurzamer en efficiënter in te richten. Met de goede voorbeelden inspireren we andere ondernemers om ook te kiezen voor efficiënte en duurzame stadslogistiek.

In 2026 is er ruimte in de begroting opgenomen (€ 232.500) voor de realisatie van deelvervoer in Arnhem. De ambities qua vervoersmodaliteiten (deelauto, deelbakfiets, deelfiets, deelscooter) en aantallen per modaliteit zijn onveranderd (185 deelauto's, 40 deelbakfietsen, 400 deelfietsen, 150 deelscooters) alleen de juridische vorm zal wel worden aangepast van een vergunning naar een concessie. Dit naar aanleiding van het feit dat de animo voor de beschikbare deelvervoervergunningen in 2025 zeer beperkt was, waardoor de beoogde aantallen ook niet zijn gehaald. In overleg met de marktpartijen zal moeten blijken welke deelvervoersmodaliteiten haalbaar zijn in 2026 en in welke aantallen

We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen (I)

Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero-emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen.

We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero-emissie wensen en eisen goed worden. Per juni 2026 gaat de nieuwe concessie in waarbij de trolley 2.1. ingezet gaat worden.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO ₂ -uitstoot verkeer en vervoer	307	340	342		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

CO ₂ -reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	56	23	21		
--	----	----	----	--	--

Eenheid: Vermindering in CO₂ uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
CO2 neutraal zijn in 2050	20.857	14.198	0	2.178
Minder energie gebouwde omgeving	18.569	13.146	0	2.178
Meer duurzaam aanbod van energie	300	300	0	0
Meer lokale energiesystemen	97	52	0	0
Meer bedrijven verduurzamen	670	400	0	0
Zichtbaar maken van de ambitie	500	300	0	0
Verduurzamen stadslogistiek	720	0	0	0
Overige	11.731	1.468	0	1.511
Doeloverstijgend	11.231	1.468	0	1.511
Overige	500	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	32.587	15.665	0	3.689

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Baten	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Saldo lasten en baten	-4.922	-12.662	-12.900	-16.922	-10.607	-10.579	-12.696
Toevoegingen aan reserves	9.960	0	495	0	0	0	273
Onttrekkingen aan reserves	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-5.712	2.123	2.639	3.689	2.666	1.828	3.422
Gerealiseerd resultaat	-10.634	-10.539	-10.261	-13.233	-7.941	-8.750	-9.274

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	2.021	-8.028	-9.019	-1.984
Minder energie gebouwde omgeving	De begroting in 2026 stijgt met €2,3 miljoen. Dit wordt verklaard door een stijging van de uitgaven in project Elderveld Noord van €1,8 miljoen en het bereiken van een piek in de uitgaven van de subsidieregeling eigen woningaanpak (SEWA) waardoor de lasten in 2026 met € 1,5 miljoen stijgen. Hier tegenover staat een lastenverlaging doordat er € 200.000 minder aan uitgaven worden verwacht in 2026 op het project SCEPA en omdat minder uitgaven worden verwacht voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede in 2026 dan in 2025. Vanaf 2028 wordt het programma structureel voortgezet met € 850.000 per jaar (25M91). In 2027 en 2028 dalen de uitgaven verder, met name als gevolg van een lager benodigd budget voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede, de afronding van het project SCEPA, minder uitgaven op de projecten Elderveld Noord en Smart Polder en het afnemen van de piek van de SEWA. De stijging in 2029 betreft enerzijds een grote stijging als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de lasten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden en een daling als gevolg van het afronden van de projecten Elderveld Noord en Smart Polder.	2.251	-1.788	-2.805	4.886
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Europees project ACCU gestart. Dit project loopt af in 2029 waardoor de begroting in dat jaar verder afneemt.	-30	-30	-30	-127
Meer bedrijven verduurzamen	In 2025 wordt er meer besteed aan green deals dan in 2026 en verder	-127	-127	-127	-127
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	11	11	11	11
Verduurzamen stadslogistiek	De stijging in de begroting 2026 wordt met name veroorzaakt door het beschikbaar zijn van budget in de begroting 2026 voor de realisatie van laadvoorzieningen	357	77	77	79
Doeloverstijgend	Daling wordt met name veroorzaakt doordat vanuit het klimaatfonds € 5 miljoen beschikbaar is voor 2025 en 2026, waardoor de lasten vanaf 2027 met € 5 miljoen dalen. Daarnaast dalen de lasten omdat er minder CDOKE middelen aan dit doel zijn toegerekend.	-204	-5.935	-5.908	-6.470
Overig	In 2025 loopt de subsidieregeling rookgaskanalen, welke niet meer is opgenomen in 2026 en verder.	-236	-236	-236	-236

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.001	-5.735	-6.697	-1.780
Minder energie gebouwde omgeving	De stijging van de begroting in 2026 wordt veroorzaakt door een stijging van de baten als gevolg van het uitvoeren van het project Elderveld Noord (€1,8 miljoen) en een piek in de baten vanuit het volkshuisvestingsfonds (€ 0,8 miljoen). Hier staat tegenover dat er minder baten worden gerealiseerd voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoedefonds (€ 1,8 miljoen). In 2027 en verder dalen de baten voor het Programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede verder en zullen minder baten gerealiseerd worden voor het project Elderveld Noord. De daling in 2028 wordt veroorzaakt omdat in dat jaar verwacht wordt dat de piek vanuit het volkshuisvestingsfonds voorbij is. De baten hiervan stijgen weer in 2029 als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de baten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden.	740	-2.267	-3.229	1.740
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Europees project ACCU gestart wat door loopt tot en met 2028.	0	0	0	-52
Meer bedrijven verduurzamen	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	3	3	3	3
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	27	27	27	27
Doeloverstijgend	De daling wordt met name veroorzaakt omdat er in de jaren 2026 en verder minder middelen vanuit de specifieke uitkering CDOKE worden toegerekend aan dit doel.	-2.569	-3.296	-3.296	-3.296
Overig	Vanuit de CDOKE middelen is in 2025 incidenteel externe capaciteit ingezet voor circulariteit.	-202	-202	-202	-202
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-495	-495	-495	-222
Minder energie gebouwde omgeving	In 2029 worden voor het project volkshuisvestingsfonds middelen gedoteerd.	0	0	0	273
Meer lokale energiesystemen	In 2025 wordt er incidenteel € 495.000 gedoteerd aan de BR kapitaallasten ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit het project ACCU.	-495	-495	-495	-495
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	555	-468	-1.306	560
Minder energie gebouwde omgeving	Voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede wordt in 2025 € 372.000 onttrokken uit het klimaatfonds en voor het project volkshuisvestingsfonds € 1,5 miljoen onttrokken vanuit de BR volkshuisvestingsfonds. In 2026 en 2027 wordt ruim € 2 miljoen onttrokken voor het project volkshuisvestingsfonds. Hierdoor daalt de onttrekking vanaf 2028. In 2029 stijgt de onttrekking omdat de administratieve verdeling nog plaats moet vinden over de jaren daarna.	66	43	-319	1.547
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is er vanuit het klimaatfonds incidenteel € 450.000 beschikbaar gesteld voor het Europees project ACCU.	-450	-450	-450	-450

Verduurzamen stadslogistiek	In 2025 was een incidentele onttrekking van € 190.000 geraamd aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025 voor Zero Emissie Binnestadslogistiek.	-190	-190	-190	-190
Doeloverstijgend	Vanuit de BR klimaat en energie wordt in 2026 € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor Energiearmoede en in 2027 € 500.000.	1.500	500	24	24
Overig	In 2025 wordt er vanuit de BR klimaat en energie € 250.000 beschikbaar gesteld voor circulariteit (zie raadsbrief zaaknr: 4206191). De overige middelen zijn incidenteel onttrokken in 2025 voor de regeling rookgaskanalen.	-371	-371	-371	-371
Totaal mutaties		-2.972	2.320	-1.511	987

Zero based begroten

Het programma klimaat en energie is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Klimaat en Energie 2026	Inkomsten				
	Subsidies	Beleids-matige inzet	Subsidies en GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>					
Doel					
Minder energie gebouwde omgeving	13.146	69	462	18.038	18.569
Meer duurzaam aanbod van energie	300	-	-	300	300
Meer lokale energiesystemen	52	-	-	97	97
Meer bedrijven verduurzamen	400	-	-	670	670
Zichtbaar maken van de ambitie	300	-	-	500	500
Verduurzamen stadslogistiek	-	76	-	644	720
Doeloverstijgend	1.468	2.771	150	8.310	11.231
Overig	-	-	-	500	500
Totaal	15.665	2.915	612	29.060	32.587

Minder energie gebouwde omgeving	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	13.146
Volkshuisvestingsfonds	7.162
Kansrijke buurt	4.417
Cdoke	1.100
Energiearmoede	372
Scepa	95

Beleidsmatige inzet	70
----------------------------	-----------

Subsidies	462
VHF Verduurzaming	462

Overige uitgaven	18.037
Volkshuisvestingsfonds	9.613
Kansrijke buurt	5.167
Arnhemse aanpak energiearmoede	1.839
Arnhemse aanpak woningisolatie	1.100
Overig	318

Totaal uitgaven	18.569
------------------------	---------------

Voor het volkshuisvestingsfonds zijn twee tranches van € 25 miljoen ontvangen. Hiervan wordt in 2026 € 7,2 miljoen ingezet.

Voor de kansrijke buurt Smart Polder is € 5,1 miljoen ontvangen van de provincie. De helft wordt in 2026 uitgegeven. Voor de kansrijke buurt Elderveld Noord wordt in 2026 € 1,8 miljoen aan specifieke uitkering benut.

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 1,1 miljoen wordt ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie

In 2026 worden de laatste middelen van de specifieke uitkering energiearmoede benut. Daarnaast is een Europese subsidie ontvangen voor SCEPA.

Voor het project volkshuisvesting wordt ruim 10 miljoen ingezet voor het verduurzamen van woningen (SEWA).

Voor het project Smart Polder wordt in 2026 ruim 2,5 miljoen besteed en voor het project Elderveld Noord in 2026 € 1,8 miljoen.

In 2026 wordt € 1,1 miljoen ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie.

In 2026 wordt de aanpak Arnhemse Energie Armoede gecontinueerd. Hiervoor zijn de laatste middelen € 372.000 van de specifiek uitkering energiearmoede beschikbaar. Dit wordt aangevuld met € 1.500.000 uit de reserve Energie en Klimaat

Meer duurzaam aanbod van energie	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	300
Cdoke	300

Overige uitgaven	300
Overig	300

Totaal uitgaven	300
------------------------	------------

In 2026 wordt € 300.000 ingezet voor meer duurzaam aanbod energie.

Meer lokale energiesystemen	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Europese subsidie	52
ACCU	52
Overige uitgaven	97
ACCU	97
Totaal uitgaven	97

In 2025 is er een Europese subsidie ontvangen voor het project ACCU. Een deel van die middelen wordt in 2026 ingezet.

Meer bedrijven verduurzamen	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	400
Cdoke	400

Bijdrage GR	195
ODRA	195

Overige uitgaven	475
Green Deals en verduurzamen evenementen	475

Totaal uitgaven	670
------------------------	------------

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen verwacht te ontvangen. € 400.000 wordt ingezet om meer bedrijven te stimuleren te verduurzamen.

In 2026 wordt € 475.000 ingezet voor het stimuleren van het verduurzamen van bedrijven en het verduurzamen van evenementen.

Daarnaast is er budget gereserveerd waarvoor de ODRA controle en handhaving doet voor de erkende maatregelenlijsten Energie (EML) en label C kantoren.

Zichtbaar maken van de ambitie	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	300
Cdoke	300

Overige uitgaven	500
Communicatie	300
Arnhem aan campagne	200

Totaal uitgaven	500
------------------------	------------

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 300.000 wordt ingezet om de Arnhemse ambitie zichtbaar te maken.

Er is € 500.000 gereserveerd om de ambities van Arnhem zichtbaar te maken voor de stad. Hiervoor wordt een deel ingezet voor communicatie, Arnhem aan en het regionaal energie loket.

Verduurzamen stadslogistiek	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Beleidsmatige inzet	76
Overige uitgaven	644
Duurzame mobiliteit	528
Luchtagenda	116
Totaal uitgaven	720

Voor de realisatie van laadvoorzieningen wordt € 528.000 begroot in 2026. Voor luchtagenda en milieuzone is € 166.000 beschikbaar.

Doeloverstijgend	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Specifieke uitkering	1.468
Cdoke	1.468
Beleidsmatige inzet	2.771
Subsidies	150
Regionaal aanjaagfonds	150
Overige uitgaven	8.310
EMIA Algemeen	3.310
Klimaatfonds	5.000
Totaal uitgaven	11.231

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 405.000 wordt ingezet om meer formatie aan te trekken. Ruim € 1 miljoen wordt ingezet voor externe expertise en adviezen.

De formatie binnen klimaat en energie is hoofdzakelijk gepositioneerd binnen doeloverstijgend. In 2026 wordt de formatie uitgebreid met € 405.000.

Vanuit het klimaatfonds wordt er € 5 miljoen beschikbaar gesteld. De overige middelen betreffen de structurele middelen van €1,3 miljoen en een aanvulling van € 2 miljoen. In 2026 worden deze middelen ingezet om de andere doelen te realiseren.

Overig	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Overige uitgaven	500
Circulariteit	500
Totaal uitgaven	500

Met de begroting is voor de periode 2026 - 2029 jaarlijks € 500.000 vastgesteld voor circulariteit.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Liander, Firan, ENGIE, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur- en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030](#);
- Koersdocument EvA;
- Startnotitie rolnemings;
- [Kaders voor besteding van het klimaatfonds](#);
- [Arnhemse aanpak Energiearmoede](#);
- [Regionale energiestrategie 1.0](#);
- [Transitievisie warmte \(2022\)](#);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnenvelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelfervoer.

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ambitie

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie

- We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
- We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
- We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
- We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

- We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit
- We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
- We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
- We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Een gezondere leefomgeving

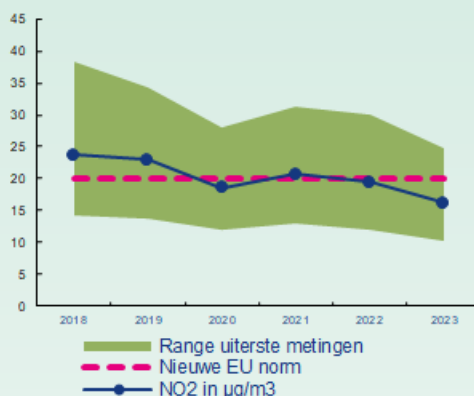
- We voeren activiteiten uit om de luchtkwaliteit te verbeteren
- We onderhouden de bodem en ondergrond
- We sturen op gebiedsgerichte geluidsbelasting
- We voeren activiteiten voor externe veiligheid uit
- We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

Cijfers en indicatoren

- De hoeveelheid NO₂ in de lucht is een belangrijke indicator voor de luchtkwaliteit. Vanaf 2030 mag de maximumconcentratie in de lucht dan niet meer zijn dan 20 µg/m³. De trend gaat de goede kant op, maar meer inzet blijft nodig om luchtvervuiling te verminderen.

1. NO₂ in Arnhemse lucht

Samenvatting Doelenboom Ruimtelijke ontwikkeling

Ambitie	Doel	Inspanning
We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad	Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie	We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
		We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
		We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
		We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in
	Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt	We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
		We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
		We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet
	Een gezondere leefomgeving	We verbeteren de luchtkwaliteit
		We beheren de bodem en de ondergrond
		We dringen lawaai terug
		We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.)
		We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

Ruimtelijke ontwikkeling

Arnhem groeit, de stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. We werken aan een betere benutting, doorstroming en kwaliteit van de woningvoorraad en voldoende stedelijke voorzieningen. Er moeten in de periode 2020-2040 16.000 woningen in de stad worden bijgebouwd om de wooncrisis aan te pakken en het woningtekort terug te brengen naar 2%. We streven naar een evenwichtige groei van de stad waarbij goed wonen in balans is met werk en voorzieningen in een groene en gezonde leefomgeving.

We zijn ons bewust van de spanning die er is tussen het bouwen van woningen om de wooncrisis aan te pakken en de stad die vraagt om een evenwichtige, kwalitatieve en duurzame stadsontwikkeling. De groei van de stad willen we benutten om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Dat gaat niet vanzelf en vraagt om regievoering door de gemeente. Door samenwerking met overheden en ontwikkelende partijen worden robuuste maatschappelijke investeringen mogelijk maakt.

De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Een groeiende stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over cofinanciering van gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone Arnhem-Oost. Ruim de helft van de in totaal 16.000 woningen die we tot 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost. Voorwaarde voor cofinanciering door het Rijk is dat de gemeente voldoende middelen vrijmaakt om de ontwikkelingen mogelijk te maken. Hiervoor zijn voorstellen uitgewerkt in deze begroting.

Voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad is dat onze leefomgeving aantrekkelijk, veilig en gezond blijft voor huidige en toekomstige inwoners. Daarom werken we vanaf 2025 de omgevingsvisie Arnhem 2040 uit in een samenhangend beleidsplan voor een gezonde en veilige leefomgeving, een duurzaam mobiliteitsplan, een woonvisie en een stedelijke visie op hoogbouw en verdichting. Zo zorgen we voor een goede kwaliteit van leven in onze stad.

Daarnaast werken we aan de implementatie van de Omgevingswet. Met de Omgevingswet zorgen we voor meer samenhang in het omgevingsrecht, meer transparantie, betere procedures en op termijn een betere (digitale) dienstverlening. Dit vraagt om een grote verandering waarin inwoners, ondernemers en onze collega's weer hun weg moeten vinden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad (A)

We werken aan een vitale, sociale en groene stad waarbij groei wordt ingezet als aanjager om onze wijken leefbaar te houden en gebieden in de stad te ontwikkelen, in balans met de bestaande stad. We nemen als gemeente weer de regie over de stadsontwikkeling (in bestaande en nieuwe wijken). We werken vanuit de koers van de omgevingsvisie aan een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de stad, in het belang van de huidige en toekomstige inwoners.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de [omgevingsvisie](#) en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring.

De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie:

- 16.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040);
 - schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad;
 - realiseren van voldoende en duurzame werklocaties;
 - gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving.
- Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

De omgevingsvisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Met deze visie bieden we ruimte aan de ontwikkeling van de stad vanuit de unieke kwaliteiten van Arnhem. De visie bevat onze ruimtelijke strategie, waar opgaven en ambities voor de fysieke leefomgeving samenkomen.

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners.

Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark en Presikhaaf 3. In Arnhem-Zuid wordt conform verschillende kaderstellingen gewerkt zoals Kronenburg, Nijmeegseweg en station Arnhem-Zuid. In de binnenstad is gestart met het Ontwikkelperspectief Centrum Arnhem. Als gevolg van de sloop en herbouw na de stadsbrand is dit getemporiseerd. In 2026 worden daarnaast verder gewerkt aan de planvorming voor de Westzijde van de Heijenoordseweg en het opstarten van de ontwikkeling van de locatie van Siza Schaarsbergen.

Naast deze gebieden waar planvorming plaatsvindt gaan er in het najaar van 2025/ 2026 diverse gebiedsontwikkelingen over tot uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de start bouw van Coberco, Zijdekwartier (Akzo), Stadsblokken Meinerswijk, Thorbeckestraat, Coehoorn plot 3, Podium026, Rietgrachtstraat en de realisatie van nieuwe buurten in Schuytgraaf.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouw Gebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied. Deze samenwerking de komende jaren gecontinueerd.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in (I)

Om de Omgevingsvisie uit te voeren gaan we de komende jaren onze instrumenten doorontwikkelen, zodat ze in lijn zijn met de ambities uit de omgevingsvisie. De thematische beleidsuitwerkingen en gebiedsuitwerkingen kunnen in de loop der tijd wijzigen, mochten de opgaven in de stad daarom vragen.

De grote opgaven uit de omgevingsvisie gaan gepaard met een omvangrijke investeringsopgave. Hierbij kan het wenselijk zijn om voor de uitvoering van de omgevingsvisie een investeringsagenda op te stellen. Deze agenda geeft inzicht in de benodigde investeringen en in de mate waarin deze investeringen reeds gedekt zijn. Dit inzicht helpt ons om samen met de stad en andere partners te bepalen wat er nog meer nodig is. De raad betrekken we bij het opstellen en actualiseren van de investeringsagenda.

We organiseren plek waar de grote opgaven samen komen, waar strategische sturing vanuit een langetermijnperspectief vorm krijgt én daarmee samenhangend richten we een proces van stedelijke programmering in die dit ondersteunt. Op zowel strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit is een permanent proces, met een gezamenlijk verhaal en gedeelde lange termijn doelen als oriëntatiepunt. Door strategisch te sturen en de transities in de stad beter te programmeren, zorgen we ervoor dat we niet alleen reageren op ontwikkelingen, maar geven we deze ook proactief vorm.

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk mogelijk maken.

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

(D)

We grijpen de toekomstige Omgevingswet aan om beleid te maken dat werkt, onze processen en (digitale) dienstverlening te verbeteren en transparanter en integraler te werken. We beseffen dat we voor een leefbare en toekomstbestendige stad onze stad hard nodig hebben. Met de omgevingsvisie en het omgevingsplan brengen we meer samenhang en focus in ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Als het gaat om initiatieven uit de stad denken we mee en proberen we de initiatiefnemer te helpen om tot een goed plan te komen dat bijdraagt aan onze doelen. Daarnaast zorgen we voor heldere en transparante kaders bij participatie zodat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er in de stad staat te gebeuren en waarover meegepraat kan worden.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied

(I)

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie en het beleid dat daaruit volgt. Het omgevingsplan richt zich niet alleen op functies en bouw mogelijkheden maar ook op andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals welstand, erfgoed, groen, klimaatadaptatie, geluid, bodem, duurzaamheid en delen van de APV. Naast onze eigen regels bevat het omgevingsplan regels die het Rijk overhevelt naar gemeenten, zoals vergunningsvrij bouwen en milieuregelgeving. De samenhangende en gebiedsgerichte benadering van het omgevingsplan gaat bijdragen aan het verbeteren van onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen regelgeving, die nu nog verspreid is over verschillende plannen en verordeningen, straks op één digitale locatie raadplegen. Op die manier geven we sneller inzicht in de haalbaarheid van een initiatief.

Het omgevingsplan is een nieuw instrument en nog volop in ontwikkeling. We gebruiken nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk. In 2026 staan onder andere de bouwregels op de planning. Voor de hele stad kunnen inwoners, ondernemers en vergunningverleners straks per bouwactiviteit zien of een vergunning nodig is en/of wat nodig is om die vergunning te krijgen. Daarnaast gaan we door met de uitvoering van vastgestelde beleidsambities. Dit doen we onder andere door regels op te nemen in het omgevingsplan die toezien op de vitaliteit van onze winkelcentra en een efficiënter gebruik van onze bedrijventerreinen.

We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie

(I)

We zorgen ervoor dat het voor initiatiefnemers helder is welke stappen ze moeten zetten om hun initiatief te verwezenlijken. Dit doen we door te zorgen dat informatie goed vindbaar is op één (digitale) plek. Waar overleg noodzakelijk is, vindt dit integraal en met de initiatiefnemer aan tafel plaats, zoveel mogelijk vanuit het credo: ja, mits, maar we beseffen ook dat niet alles kan. De digitale werkwijze met betrekking tot de Omgevingswet is geborgd in de organisatie en de mogelijkheid is gecreëerd dat ketenpartners kunnen samenwerken.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

(I)

Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen. De opgedane kennis en ervaring en het netwerk dat hiermee ontstaat gebruiken we om het omgevingsplan – in samenwerking met regio en omgevingsdiensten – gebruiksvriendelijk en robuust in te richten. Het DSO is nog niet af en levert nog niet de dienstverlening die het zou moeten. Om die reden zorgen we voor een goede communicatie op onze website.

Een gezondere leefomgeving

(D)

We willen dat Arnhem voor onze inwoners en bezoekers een gezonde, veilige leefomgeving is en blijft. Het afgelopen jaar is het plan Gezonde Leefomgeving opgesteld: "Arnhem maakt buiten gezond". In dit plan zijn lijnen uitgezet hoe we de fysieke leefomgeving gaan verbeteren op zes domeinen: lucht, geluid, hitte, bodem, water en licht. Daarmee beschermen we de gezondheid van mens, dier en natuur tegen o.a. slechte luchtkwaliteit, geluidshinder, hittestress en vervuiling. De uitvoering van dit plan is gestart en we gaan daar de komende jaren mee door. Onder meer door het borgen van deze ambities in andere beleidsprogramma's en in ruimtelijke ontwikkelingen, het vertalen van deze ambities in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen, het herzien van onze monitoringsstrategie en het opstellen van uitvoeringsagenda's voor de zes onderwerpen. De Uitvoeringsagenda Lucht is in juni 2024 aangeboden aan de Raad.

Voor de uitvoering van het plan is voldoende budget geraamd. Dekking is grotendeels gevonden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Daarnaast is bij de Perspectiefnota 2025 150.000 per jaar incidenteel beschikbaar gesteld voor de jaren 2025-2027. Deze middelen zullen worden gebruikt voor het ontwikkelen van strategische capaciteit om gezondheid een plek te geven in ons denken en doen, om verschillende projecten uit het plan uit te voeren en om de monitoringsstrategie te herzien.

De Omgevingswet vraagt ook om een vertaling van omgevingskwaliteit van beleidsplannen naar omgevingsplannen. Deze vertaling sluit aan op het vertalen van ambities uit het Plan Gezonde Leefomgeving in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen. Hieronder volgen een aantal milieu-onderdelen die deel uitmaken van het samenhangende beleid.

We verbeteren de luchtkwaliteit

(I)

De Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 is de leidraad voor onze activiteiten om de luchtkwaliteit te verbeteren. De hoofdboodschap is dat we goed op weg zijn de huidige doelen voor 2030 ter behalen. Daarvoor blijft stevige inzet een vereiste. De luchtkwaliteit wordt beter in Arnhem, maar is nog niet gezond. De wettelijke eisen aan luchtkwaliteit zijn aangescherpt (EU, nationaal beleid) en Arnhem erkent dat extra inzet tot aan de WHO-advieswaarden gezondheidswinst oplevert. Daarom doen we dit jaar nog onderzoek naar (aanvullende) opties die er zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Veel acties om de luchtkwaliteit te verbeteren hangen samen met het Duurzame Mobiliteitsplan. Te denken valt aan de milieuzone/zero emissie zone en het netwerk van walstroom voor de binnenvaart. Ook op houtstook zijn we actief, o.a. met een communicatiecampagne om bewuster en minder te stoken. We hebben subsidieregelingen voor het van de weg halen van oude brom- en snorfietsen en het saneren van rookgaskanalen (hiervoor worden SPUK's ingezet: speciale doelluitkeringen). Wij onderhouden een actief meetnet van circa 30 meetpunten voor Stikstofdioxide (NO₂) en Fijnstof (PM₁₀, PM_{2,5}). Met de Omgevingsdienst (ODRA) zijn we in gesprek om te kijken of we elkaars meetnetwerken beter op elkaar kunnen afstemmen.

We beheren de bodem en de ondergrond

(I)

Vanuit onze gemeentelijke taak vanuit de Omgevingswet en de Wet bodembescherming (Wbb) zorgen we voor de instandhouding en het verbeteren van een bodem die geschikt is om op te wonen en om op te werken. Ook dragen we bij aan de bescherming van kwetsbare gebieden in verband met natuur en drinkwaterwinning.

We werken samen met provincie en omgevingsdienst voor meldingen/vergunningen, toezicht en handhaving. Ook delen en ontwikkelen we kennis via het Gelders Ondergrond Overleg (GOO) en met regiogemeentes via het Vakberaad bodem van de Milieuregio Arnhem Nijmegen (ORM). We adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen waar onderzoek en sanering nodig is. Bijzondere aandacht hebben we voor historische spoedlocaties, met lood verontreinigde tuinen en PFAS-verontreinigingen. Voor grote ruimtelijke projecten waar veel bodemverontreiniging is (Spoorzone Oost) wordt specifiek beleid ontwikkeld. Voor nieuwe verontreinigingen wordt samen met de provincie en het GOO beleid ontwikkeld. We doen onderzoek naar PFAS-locaties en andere verontreinigingen met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Wij mengen ons actief in de discussie over de toepassing van risicovolle secundaire bouwstoffen (zoals staalslakken en immobilisaten) in samenwerking met de provincie, de ODRA en het GOO.

We dringen lawaai terug

(I)

Geluidshinder wordt steeds meer via een programmatische aanpak onder controle gehouden. Het huidige beleid wordt geactualiseerd, inclusief een omzetting onder het regime van de Omgevingswet. Het gaat om twee actualisaties. Eerst het Actieplan Omgevingslawaai 2024 – 2029 gericht op bestaande situaties. Daarna de actualisatie van het Beleidsplan Geluid gericht op nieuwe situaties. Deze actualisatie wordt in regionaal verband vormgegeven in samenwerking met de ODRA (gemeenten). Aandacht voor geluidsluwe buitenruimte blijft een speerpunt.

Wanneer gemeentelijke hoofdwegen aan onderhoud toe zijn, passen we stil asfalt toe. We proberen nieuwe hinder zoveel mogelijk te voorkomen. Op plekken die zwaar belast zijn qua lawaai eisen we maatregelen die garanderen dat de woon- en leefruimte van onze inwoners gezond blijft. De verplichting van een geluidsluwe buitenruimte vinden wij daarbij ook van essentieel belang. Daarnaast zetten we ons in voor rustige plekken in de stad, in samenhang met ons beleid voor groen, natuur, lopen.

In 2024 en verder zal aandacht gegeven worden aan de invulling van stiltegebieden in de stad. Dit kan integraal worden opgepakt met bijvoorbeeld thema's als hittestress en groene zones. Het voornemen om snelheidsovertredingen te verminderen zal integraal opgepakt moeten worden met de afdelingen mobiliteit en verkeer. Het duurzame mobiliteitsplan is voor lawaai van cruciaal belang. Minder hogere snelheden en minder autoverkeer helpt enorm in het terugdringen van lawaai.

We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.)

(I)

Naast de bovengenoemde thema's zetten we breed in op het verbeteren van de milieukwaliteit. In het Plan Gezonde Leefomgeving staan ook de thema's hitte, water, licht en externe veiligheid. Hitte wordt in nauwe samenwerking met klimaatadaptatie en publieke gezondheid opgepakt. We werken gezamenlijk aan de doorontwikkeling van het lokale hitteplan en versterken het netwerk van sociale partners uit. Water dat we voornamelijk samen met het bevoegd gezag: de waterschappen oppakken. Het thema licht pakken we samen met de Veluwegemeenten op. Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's die mensen lopen door opslag, productie, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen in hun omgeving. Arnhem heeft de risicovolle activiteiten in beeld en bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt er rekening gehouden met het aspect externe veiligheid.

We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving**(I)**

Vergunningverlening en handhaving dragen bij aan het behalen van de landelijke doelstellingen op het gebied van milieu en gezondheid. Deze taken worden uitgevoerd door de ODRA. De prioriteit ligt op een actueel vergunningenbestand en goed naleefgedrag van bedrijven.

Doelen en budgetten**Begroting 2026 gerelateerd aan doelen**

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een groene, gezonde en veilige stad	91.460	84.944	1.078	575
Realiseren doelen omgevingsvisie	82.466	80.075	1.078	575
Benutten kansen van de Omgevingswet	0	0	0	0
Een gezondere leefomgeving	8.994	4.869	0	0
Overige	1.576	365	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.576	365	0	0
Gerealiseerd resultaat	93.035	85.309	1.078	575

Wat mag het kosten**Overzicht lasten en baten**

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Baten	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Saldo lasten en baten	-2.118	-5.748	-13.892	-7.727	-20.621	-5.939	-2.286
Toevoegingen aan reserves	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Onttrekkingen aan reserves	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-20.695	-2.427	1.777	-503	-1.923	-1.136	-4.804
Gerealiseerd resultaat	-22.813	-8.175	-12.115	-8.230	-22.543	-7.076	-7.089

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.235	-578	-35.776	-29.235
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren.	1.428	4.683	-30.313	-23.772

Een gezondere leefomgeving	Voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagencentrales op de Bethaniënstraat is in de 2025 incidenteel € 5,4 miljoen begroot, waardoor de lasten in 2026 lager liggen. Hier staat tegenover dat het plan gezonde leefomgeving is vastgesteld door de gemeenteraad. Voor uitvoeringsprojecten en monitoring is tot en met 2027 jaarlijks € 190.000 aanvullend in de begroting opgenomen.	-5.164	-5.261	-5.464	-5.464
Overig	Er is in de begroting van 2026 € 1,5 mln gereserveerd als bijdrage binnen Steengoed Benutten voor de herbouw van de getroffen binnenstad van de brand in 2025.	1.501	1	1	1

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	3.930	-7.306	-27.823	-17.629
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren.	3.930	-7.306	-27.823	-17.629

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-7.670	-1.067	2.486	24
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is er in 2025 incidenteel een toevoeging van € 7,0 miljoen geweest aan de BR stadsontwikkelfonds voor gebiedsontwikkelingen op de korte termijn.	-7.670	-1.067	2.486	24

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-9.950	-4.767	-427	-6.557
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is in 2025 is een incidentele onttrekking van € 1,7 mln. geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de Transitie Omgevingswet. Voor de verstedelijkingsopgave zijn in 2025 incidenteel de resterende middelen van € 560.000 uit de BR Plankosten stedelijke ontwikkeling ingezet, welke niet meer in de begroting 2026 en verder zijn opgenomen.	-4.448	735	5.074	-1.056

Een gezondere leefomgeving	In 2025 is een incidentele onttrekking van € 5,4 miljoen geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagenlocaties op de Bethaniënstraat. Daarnaast is aan de reserve BR omgevingslawaaï in 2025 incidenteel € 98.000 onttrokken om geluidsoverlast van wegen tegen te gaan.	-5.501	-5.501	-5.501	-5.501
----------------------------	---	--------	--------	--------	--------

Totaal mutaties		3.886	-10.428	5.040	5.026
------------------------	--	--------------	----------------	--------------	--------------

Zero based begroten

Het programma ruimtelijke ontwikkeling is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling	Inkomsten			Uitgaven				
	Baten BIE	Leges	Overige inkomsten	Lasten BIE	Beleids-matige inzet	GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>								
Doel								
Realiseren doelen omgevingsvisie	76.716	-	3.359	75.022	1.998	169	5.277	82.466
Benutten kansen van de Omgevingswet	-	-	-	-	-	-	-	-
Een gezondere leefomgeving	-	3.891	978	-	1.034	6.949	1.012	8.994
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	-	-
Overig	-	-	365	-	-	-	1.576	1.576
Totaal	76.716	3.891	4.702	75.022	3.032	7.118	7.864	93.035

Realiseren doelen omgevingsvisie	Baten	Lasten
<i>bedragen x € 1.000</i>		
Bouwgronden in de exploitatie	76.716	75.022
Overige inkomsten	3.359	
Anterieure overeenkomsten	1.254	
Meerjarige projecten	2.105	
Beleidsmatige inzet		1.998
Gemeenschappelijke regelingen		169
Groene Metropoolregio		169
Overige uitgaven		5.277
Anterieure overeenkomsten		1.254
Meerjarige projecten		2.105
Verstedelijkingsopgave		464
Omgevingswet		303
Overig		1.151
Totaal	80.075	82.466

De baten en lasten binnen dit doel komen voor het grootste gedeelte uit de vastgestelde grondexploitaties waaronder de grootschalige gebiedsexploitatie Spoorzone Arnhem Oost en Kronenburg. Daarnaast bestaan er buiten de grondexploitaties anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten die bijdragen aan het realiseren van de omgevingsvisie.

Voor het bevorderen van de samenwerking met de Groene Metropoolregio is er een budget van € 169.000 opgenomen.

Voor de verstedelijkingsopgave is een budget van € 464.000 beschikbaar.

Een gezondere leefomgeving	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Leges	3.891
Omgevingswet	3.693
Overgunningen WABO	186
Overig	12
Overige inkomsten	978
Milieubeheer vastgoed	978
Beleidsmatige inzet	1.034
Gemeenschappelijke regelingen	6.765
ODRA - Milieutaken	2.390
ODRA - Bouwtaken	4.375
Overige uitgaven	1.012
Milieutaken	758
Bouwtaken	181
Bodemtaken	73
Totaal uitgaven	8.811

De legesinkomsten bestaan uit de opgelegde leges voor verleende vergunningen.

De overige inkomsten betreffen verhuurinkomsten uit de verhuur van onder anderen ligplaatsen, pachtgronden en terreinen.

De uitgaven vallen uiteen in twee onderdelen: de uitgaven aan de taken die zijn belegd bij de omgevingsdienst (ODRA) en de milieutaken die door de gemeente worden opgepakt.

Overig	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Overige inkomsten	365
Vastgoed reclame	365
Overige uitgaven	1.576
Wederopbouw Jansstraat	1.500
Vastgoedreclame	76
Totaal uitgaven	1.576

De inkomsten worden gegenereerd door de afgesloten contracten voor reclame-uitingen in de stad. De kosten die hiermee samenhangen betreffen het beheer van de locaties voor reclame-uitingen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Ruimte en Milieu

- Omgevingsdiensten (ODRA/ODRN);
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

Beleidskaders

Ruimte

- Omgevingsvisie Arnhem 2040;
- [Structuurvisie Arnhem 2020](#);
- [Groenvisie 2017-2035](#);
- [Welstandsnota](#);
- [De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie](#);
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- [Plan gezonde leefomgeving](#)
- [Luchtagenda gemeente Arnhem](#);
- [Actieplan Omgevingslawaaï](#);
- [Rapportage geluidskaarten](#);
- [Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen](#);
- [Nota Bodembeheer](#);
- [Notitie Herijking loodbeleid 2020](#)
- [Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014](#) ;
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018](#);
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020](#);
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS](#);
- Collegebesluit vaststelling LMW dossiernummer 2021 dd. 25-1-2022 & Memo Aveco de Bondt Lokale Maximale Waarden (LMW) Meinerseiland, projectnummer 18112508, 10 januari 2022;
- [Beleidsplan externe veiligheid](#).

Wonen en Leefomgeving

€ 84,9 mln

Ambitie

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen

Meer passende en beschikbare woonruimtes

- We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit
- We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen
- We bevorderen studentenhuisvesting
- We voeren woningtoewijzingsbeleid uit
- We benutten de bestaande voorraad beter

Een meer ongedeelde stad

- We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit
- We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad
- We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten

Meer woningen van voldoende kwaliteit

- We pakken vocht- en schimmel in woningen aan
- We handhaven op een minimum woonkwaliteit
- We versterken de positie van huurders
- We hebben aandacht voor funderingsproblematiek

Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte

- We voeren de woonzorgnota uit
- We zorgen voor meer woonwagenstandplaatsen
- We bevorderen het aanbod van levensloopgeschikte woningen

Ambitie

Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte

Naar een klimaatadaptievere stad

- We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen
- We realiseren een koel netwerk
- We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen
- We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren
- We zetten verharding om naar groen
- We vergroten de groenmassa van bomen

Wonen en Leefomgeving

€ 84,9 mln

Ambitie

Een biodiverse en diervriendelijke stad

Een beter leven voor dieren

- We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
- We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
- We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad

Meer aandacht voor natuur

- We stimuleren natuurinclusieve landbouw
- We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterrein en parken
- We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
- We verbeteren de biodiversiteit in Arnhem

Cijfers en indicatoren

- De samenstelling van het eigenaarschap van de Arnhemse woningvoorraad is vrijwel stabiel.
- Door stijgende bouwkosten blijft het aantal netto toegevoegde woningen in Arnhem in de afgelopen jaren achter op de piek van 2021
- Na een piek in 2022 is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Dierenartskostenregeling licht gedaald.
- Er zijn 24 wijken in Arnhem maar in totaal komen er maar 20 Wijkgroenagenda's. In sommige gevallen hebben we namelijk wijken samengevoegd in 1 Wijkgroenagenda.

Ambitie

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Minder restafval

- We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding

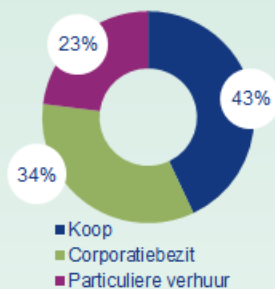
Een schoner Arnhem

- We pakken hotspots en zwerfafval aan

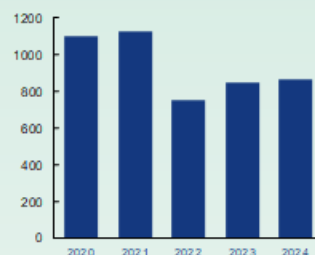
Een toekomstbestendige organisatie van het werk in de openbare ruimte

- We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
- We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

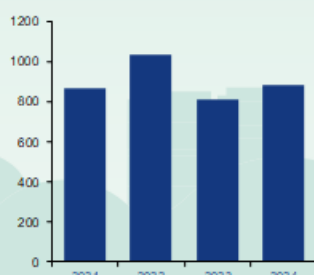
1. Samenstelling van de woningvoorraad

2. Netto toegevoegde woningen

3. Gebruikers dierenartskostenregeling

4. Aantal opgeleverde wijkgroenagenda's

Ambitie	Doel	Inspanning
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen	Meer passende en beschikbare woonruimtes	We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit
		We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen
		We bevorderen studentenhuisvesting
		We voeren woningtoewijzingsbeleid uit
		We benutten de bestaande voorraad beter
	Een meer ongedeelde stad	We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit
		We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad
		We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten
	Meer woningen van voldoende kwaliteit	We pakken vocht- en schimmel in woningen aan
		We handhaven op een minimum woonkwaliteit
		We versterken de positie van huurders
		We hebben aandacht voor funderingsproblematiek
	Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte	We voeren de woonzorgnota uit
		We zorgen voor meer woonwagendplaatsen
		We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen
Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte	Naar een klimaatadaptievere stad	We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen
		We realiseren een koel netwerk
		We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen
		We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren
		We zetten verharding om naar groen
		We vergroten de groenmassa van bomen
Een biodiverse en diervriendelijke stad	Een beter leven voor dieren	We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
		We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
		We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad
	Meer aandacht voor natuur	We stimuleren natuur-inclusieve landbouw
		We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken
		We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
		We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad
Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling	We streven naar minder restafval	We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding
	We willen Arnhem schoner maken	We pakken hotspots en zwerfafval aan
	Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte	We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
		We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, wooncrisis en klimaatadaptatie zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. Deze opgaven pakken we lokaal op, maar zeker ook in samenwerking met de regio, de provincie en het Rijk. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de onderdelen wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Binnen het wonen zetten we vol in op het bijbouwen van voldoende woningen in de betaalbare segmenten. Belangrijk doel is om hierbij de tweedeling in de stad te verkleinen. Ook is voor onze stad klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname bij aan klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen (A)

Wonen is een grondrecht: iedereen in Arnhem heeft recht op een betaalbare en goede woning.

Op dit moment constateren we dat huren voor velen zeer moeilijk is en het kopen van een huis voor starters vrijwel onmogelijk. De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt. We pakken de regio en zetten ons beleid en instrumentarium maximaal en waar nodig onorthodox in om wonen betaalbaar te maken en het woningaanbod flink uit te breiden voor alle doelgroepen. Voor veel meer Arnhemmers dan nu, is er over een aantal jaar een goede, betaalbare en duurzame woning beschikbaar.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Dit sluit ook aan bij de afspraken die gemaakt zijn in de Woondeal 2.0 en vertaald zijn in het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee ook de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten.

Deze ambities zijn stevig, en zijn uitgewerkt in de Woonvisie voor Arnhem met concrete en meetbare doelen als leidraad. De Woonvisie bundelt het woonbeleid en biedt heldere afwegingskaders voor het omgaan van zowel de bestaande woningvoorraad als nieuwe woningprojecten.

Meer passende en beschikbare woonruimtes (D)

Arnhem staat voor grote opgaven; tussen 2020 en 2040 moeten er ruim 16.000 extra woningen bij worden gebouwd om in de woningbehoefte te voorzien. Elk jaar publiceren we een nieuwe voortgangsrapportage 'Arnhem biedt woonruimte' met daarin informatie over de ontwikkeling van onze woningbouwvoorraad en met actuele informatie over vergunningverleningen, gerealiseerde woningen en onze planvoorraad.

Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd. Dit geldt voor alle soorten woningen, waarbij we sturen op het meer divers maken van het woningaanbod in alle wijken. Samen met ontwikkelaars en corporaties spannen we ons in voor een evenwichtig aanbod dat aansluit bij zowel de woningbehoefte de komende jaren als bij de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de Omgevingsvisie. Uiteraard is dat soms moeilijk, omdat de belangen van de partijen niet altijd hetzelfde zijn. Vanuit de Woondeal 2.0. en het Stadsakkoord hebben we met deze partijen afspraken kunnen maken om een stabiele bouwstroom te realiseren en de samenwerking te intensiveren. De focus ligt de komende jaren op het hard maken van 'zachte' projecten en het beter benutten van de bestaande voorraad, onder meer door stevig in te zetten op het optoppen van woningen.

We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit (I)

De woningmarkt van Arnhem staat onder druk. Versnellen van productie en meer woningen programmeren is daarom noodzakelijk. We sturen op een evenwichtig aanbod van woningen met meer spreiding van doelgroepen en kwetsbare mensen over de stad. We doen dit onder andere door:

1. Stimuleren van het realiseren van koop- en huurwoningen in de verschillende categorieën, zoals opgenomen in de Woondeal 2.0 en de Doelgroepenverordening. We sturen daarbij onder andere op minimaal 30% sociale corporatiehuurwoningen over de nieuw te realiseren projecten en op minimaal 66% aan 'betaalbare' woningen. De Doelgroepenverordening geeft positie aan corporaties waardoor het sociaal programma wordt geborgd

2. Ook sturen we in het nieuwbouwprogramma op differentiatie in de wijken. We willen relatief meer sociale en betaalbare woningen in wijken waar er nu weinig van dat soort woningen zijn.
3. We zetten in op conceptueel bouwen om versnelling en betaalbaarheid van woningbouw beter te kunnen waarborgen. Hierbij starten we in Rijnpark en kijken daarna verder naar een stadsbrede toepassing.
4. Periodiek is er een overleg (Bouwberaad Arnhem) over de voortgang van de woningbouwproductie, waarbij we bij eerste signalen van vertraging overleggen met ontwikkelaars en corporaties. Ook gebruiken we het premium partneroverleg met de corporaties om een vinger aan de pols te houden dat het gewenste bouwprogramma wordt uitgevoerd.

We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen

(I)

Er is een vraag naar collectieven, zelfbouw en flexwonen. Deze concepten pakt de markt niet automatisch op. Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken. Voor deze projecten maken we ruimte binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf, Coehoorn en Schuytgraaf. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten en werken we mee aan publicaties en de ontwikkeling van instrumentarium ter ondersteuning van collectieve woonvormen.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Na het succes op het Merwedeterrein onderzoeken we nieuwe locaties voor flexwoningen.

We bevorderen studentenhuisvesting

(I)

We zetten blijvend in op voldoende woningen voor studenten en starters. We werken hiervoor onder andere samen met de SSH& om tot vergroting van hun marktaandeel in Arnhem te komen, en zetten in op de bouw van voldoende nieuwbouwwoningen voor kleinere huishoudens. Met de SSH& maken we in 2025 meerjarige prestatieafspraken om de studentenhuisvesting te bevorderen.

We voeren woningtoewijzingsbeleid uit

(I)

Op basis van de Huisvestingswet 2014 moeten gemeenten via een huisvestingsverordening (schaarse) huurwoningen naar inzicht verdelen. Veelal is de meettijd leidend bij de toewijzing van een woning. Daarnaast worden woningen verdeeld via loting en kan aan bepaalde groepen voorrang worden gegeven. Door regels over bemiddeling, adverteren en urgentie vast te leggen, kunnen gemeenten de toewijzing van schaarse huurwoningen zo rechtvaardig mogelijk laten gebeuren, waarbij urgente doelgroepen een eerlijke kans houden.

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 inwerking getreden. In 2026 monitoren en rapporteren we over de werking van de Huisvestingsverordening en zullen er voorstellen worden voorbereid om de Huisvestingsverordening met ingang van 2028 te wijzigen.

We benutten de bestaande voorraad beter

(I)

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is een actieplan opgesteld met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Woningvoorraad begin van het jaar	77839	79065	79816	80665	

Eenheid: Aantal woningen

Bron: CBS

Netto toevoegingen gedurende het jaar	1216	752	848	865
--	-------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	5,60	7,60	7,60	9,80
--	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen

Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research

Aantal nieuwbouwwoningen	432	600	608	789
---------------------------------	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	940	222	348	159
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	7,50	7,60	7,60	7,60
---	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	42,90	43	43	43
---	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	35,20	35	35	34
--	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	21,40	22	22	23
--	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	1010	445	667	
--	-------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar

Bron: ODRA/CBS (cijfers 2023 t/m april 2023)

Actieve zoektijd sociale huurwoning - eengezinswoning	1,80	1,50	1,90	
--	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: aantal jaar

Bron: Regionale woningmarktmonitor

Actieve zoektijd sociale huurwoning - appartement/meergezinswoning	1,60	1,70	1,80	
---	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: aantal jaar

Bron: Regionale woningmarktmonitor

Een meer ongedeelde stad**(D)**

Arnhem kent van oudsher ongelijkheid tussen wijken, die de afgelopen decennia is toegenomen. Het landelijke woonbeleid droeg hieraan bij: sociale huur concentreerde zich steeds meer in bepaalde wijken en was vooral nog toegankelijk voor mensen met de laagste inkomens, terwijl andere wijken vooral koopwoningen boden voor de hoogste inkomens. Daardoor ontstonden grotere concentraties van mensen in een kwetsbare positie.

Deze woonkloof gaat samen met toenemende ongelijkheid op andere terreinen, zoals onderwijs en (jeugd)zorg. Tegelijkertijd is de verscheidenheid aan buurten en mensen een kracht van Arnhem – maar alleen als bewoners dat ook zo ervaren. Als verschillen groeien en ontmoetingen afnemen, dreigt vervreemding.

Arnhem wil een ongedeelde stad zijn: een stad die diversiteit en nabijheid combineert, waar mensen elkaar ontmoeten – op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Een stad waar iedereen, ongeacht achtergrond of inkomen, in elke wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. De Woonvisie stelt daarom dat voor elk van de acht stadsdelen een wijkgerichte strategie wordt opgesteld als nadere uitwerking.

We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit**(I)**

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van) de sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad**(I)**

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Het gaat om gericht aandachtgeven aan de zaken die spelen in een wijk en gedifferentieerde oplossingen aandragen voor de verschillende wijken. Op wijkniveau wordt een advies over de woningprogrammering gegeven; in wijken met weinig sociale woningen moet nieuwbouw meer uit sociale huur bestaan. De Woonvisie geeft hiervoor de richting aan en in de wijkstrategieën is dit nader uitgewerkt. We kijken naar wat de wijk nodig heeft, werken opgavegericht en kijken naar kansen.

We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten**(I)**

We hebben wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijsdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo te komen tot een eerlijker spreiding van veerkracht in de stad. Daarnaast sluiten we aan bij lopende gebiedsperspectieven in onder andere Malburgen, Elderveld en de binnenstad. Bij ruimtelijke initiatieven wordt actief rekening gehouden met de veerkracht van wijken; het woningbouwprogramma draagt daarbij bij aan het verbeteren van de leefbaarheid.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Leefbaarheid in eigen buurt	7,20		7,20		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Woonomgeving	7,40	7,30
--------------	------	------

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer woningen van voldoende kwaliteit (D)

In Arnhem willen we wonen van goede kwaliteit, voor iedereen. Het moet prettig en veilig zijn om in onze stad te wonen, en de kwaliteit van de woning speelt daarin een grote rol. Dat betekent onder andere dat woningen goed onderhouden zijn, voldoen aan eisen van gezondheid en energiezuinigheid, en passen bij de behoeften van bewoners – nu en in de toekomst. Als gemeente staan we pal voor woonzekerheid: iedereen moet toegang hebben tot een passende woning, zonder angst voor onterechte huuropzegging, intimidatie of structureel achterstallig onderhoud. Van 'goed verhuurderschap' maken we in Arnhem de norm. Zo zorgen we ervoor dat huurders zich beschermd en serieus genomen voelen – en dat wonen in Arnhem daadwerkelijk een basis biedt voor een goed bestaan.

We pakken vocht- en schimmel in woningen aan (I)

Op dit moment wonen niet alle Arnhemmers in een gezonde, schimmelvrije woning. In samenwerking met stakeholders brengen wij de aandachtspunten in beeld die spelen op het gebied van gezond wonen. Met corporaties geven we uitvoering aan een actieplan om vocht- en schimmelproblemen in hun sociale woningen te voorkomen en te beperken. Hiertoe is onder andere een onafhankelijke 'schimmelexpert' aangesteld.

We handhaven op een minimum woonkwaliteit (I)

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.

Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

We versterken de positie van huurders (I)

De rechten van huurders beschermen we actief, of zij nu huren van een corporatie of een particuliere verhuurder. Dat vraagt om een blijvende inzet op rechtvaardig woonbeleid, want het verbeteren van de positie van huurders is een kwestie van lange adem. Sinds het actieplan Arnhem helpt huurders (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne Dat huurt lekker! Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld wordt vanaf 2025 gefaseerd in 13 wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. In 2026 zal de nadruk liggen op de uitvoering door handhaving.

We hebben aandacht voor funderingsproblematiek (I)

Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Het plan van aanpak funderingen Arnhem 2024-2026 geeft duidelijkheid aan eigenaren van particuliere woningen wat de gemeente kan doen en hiervoor zijn middelen vrijgemaakt. Verzakking van funderingen kan leiden tot aanzienlijke kosten, maar ook tot risico's voor gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. Bovendien vormt funderingsproblematiek een belemmering voor gewenste woningverbeteringen, zoals verduurzaming. Er moet nog worden uitgezocht waar en hoe dit onderwerp binnen de gemeente te beleggen na 2026. In ieder geval zijn middelen nodig voor het voortzetten van de basis: het loket, ondersteuning, onderzoek en monitoring. Belangrijk is continuïteit en betrokkenheid van de gemeente voor het onderwerp funderingsproblematiek. Volgend jaar zullen we daarom dit onderwerp nader verkennen en de uitvoerbaarheid in beeld brengen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Rapportcijfer woning	7,70		7,50		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte (D)

De meeste bewoners van Arnhem zijn gewone bewoners met gewone problemen. Voor hen is de zorg voor betaalbaar wonen en een veilige leefbare woonomgeving genoeg. Maar voor een deel is dat niet het geval. Zij hebben door omstandigheden moeite aan te haken bij de steeds complexere wereld. Het begint bij wonen en wonen is een recht, daarom draagt Arnhem zorg voor bewoners die geen woning hebben en ondersteunt de bewoners die moeite hebben zelfstandig goed in wonen te voorzien of te blijven voorzien.

We voeren de woonzorgnota uit

(I)

In 2024 zijn in de regio Arnhem-Nijmegen de regionale afspraken voor de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen vastgesteld. Deze afspraken zijn de basis voor lokale prestatieafspraken voor wonen en zorg. Zo ook in Arnhem waar we de regionale afspraken hebben vertaald in meerjarige lokale afspraken voor de periode 2025-2029. Hierin is afgesproken om samen te werken aan vitale zorgzame wijken, aan een evenwichtige woonruimteverdeling, aan het vergroten van het aanbod voor aandachtsgroepen en het realiseren van meer geschikte woningen voor ouderen, waaronder geclusterde en zorggeschikte woningen.

In 2026 gaan we door met de partners op het gebied van wonen, zorg en welzijn met de drie pilots rondom zorgzame buurten in bestaande woonwijken waar veel ouderen wonen, namelijk Presikhaaf, Elderveld en Malburgen. Ook in de nieuwbouw Rijnpark onderzoeken we met stakeholders of we door middel van een andere manier van financieren en organiseren een zorgzame buurt kunnen maken (Rijksprogramma Samen Slim).

Op het gebied van woonruimteverdeling starten we in Arnhem in 2026 samen met de corporaties met een aangepast proces om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. Met de corporaties hebben we afgesproken dat hiervoor maximaal 120 sociale huurwoningen per jaar te verdelen zijn. Deze aantallen werden tot nu toe niet gehaald. We hopen dat dit met de nieuwe werkwijze verbetert. De nieuwe lokale werkwijze is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland. Op deze manier hopen we samen met de uitgangspunten van 'Samen aan zet' de gewenste faire share van aandachtsgroepen over de regio te realiseren.

We zorgen voor meer woonwagendplaatsen

(I)

We geven uitwerking aan het 'plan van aanpak uitbreiden woonwagendplaatsen' (juni 2020). We werken aan de uitbreiding van het aantal standplaatsen voor verschillende locaties (Gelderse Rooslaan, Bethaniënstraat, Schuytgraaf). Daarnaast ontwikkelen we nieuw woonwagen- en standplaatsenbeleid en blijven we nieuwe locaties voor uitbreiding van woonwagens en standplaatsen verkennen.

We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen

(I)

Bij nieuwbouwwontwikkelingen maken we afspraken over de realisatie van levensloopgeschikte woningen in combinatie met een toegankelijke, veilige omgeving. Samen met woningcorporaties stimuleren we de doorstroming van ouderen uit eengezinswoningen naar passende, levensloopgeschikte woningen. Zo komt er woonruimte vrij voor gezinnen, terwijl ouderen comfortabel en zelfstandig kunnen blijven wonen. We stemmen met corporaties af hoe de woningvoorraad, zowel bestaand als nieuw, beter kan aansluiten op de groeiende groep ouderen. Daarbij kijken we naar de juiste typen woningen, spreiding over de stad, en combinaties met zorg en voorzieningen.

Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte

(A)

Een prachtige, groene openbare ruimte vormt de sleutel tot een bruisende en gezonde stad waarin het heerlijk wonen, werken en ontspannen is. Arnhem is gezegend met fraaie openbare ruimtes, waarvan de vele stadsparken absolute parels zijn dankzij de schitterende ligging en rijke geschiedenis. Maar we kunnen niet stilzitten. Klimaatverandering, afname van biodiversiteit, verbetering van leefbaarheid in wijken en de enorme druk op groene gebieden vragen om actie. Daarom blijven we de komende jaren fors investeren in onze groene leefomgeving. We doen dit onder de vlag van het programma 'radicaal vergroenen'. In dit programma combineren we de vergroeningsopgave met klimaatadaptatie en integreren we die in opgaven op het gebied van mobiliteit, verdichting en leefbaarheid.

Met klimaatadaptatie maken we Arnhem bestand tegen de grillen van het veranderende klimaat, met zijn extreme weersomstandigheden. We passen de stad slim aan en ontwerpen nieuwe stedelijke gebieden die weerbaar zijn tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Dit alles is vastgelegd in onze klimaatadaptatiestrategie, die in 2021 is aangenomen. Aan de hand van deze strategie zorgen we voor wateropvang in de bodem, een betere afvoer bij zware buien en vermindering van hitteproblemen. Vergroenen is daarbij een belangrijk middel. We gaan de stad radicaal vergroenen.

Onze groenvisie zet daarbij de koers uit voor een groenere toekomst. We gaan bijvoorbeeld meer bomen planten, en onze aanwezige bomen de kans geven om majestueus uit te groeien, zoals we hebben vastgelegd in ons ambitieuze bomenplan. We hebben prachtige groene gebieden die we nóg beter kunnen verbinden, waarin we de bodem kunnen optimaliseren en de biodiversiteit kunnen vergroten. En laten we vooral niet vergeten dat er nog steeds wijken zijn met veel te weinig groen! Samen zijn we op weg om Arnhem te transformeren tot een groene voorbeeldstad met prachtige plantsoenen, bomen, gezellige buurtparkjes en groene gevels. Arnhem zal zich verder ontwikkelen als een groene stad waar we met recht trots op kunnen zijn.

We werken nauw samen met bewoners en partners om deze uitdagingen aan te gaan. Juist in tijden van crisis, zoals tijdens de pandemie en hittegolven, hebben we geleerd hoe waardevol groen is om onze stad leefbaar te houden. Leefbaarheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid blijven de kernthema's voor de vormgeving en het onderhoud van onze groene openbare ruimte.

Naar een klimaatadaptievere stad

(D)

De Strategie Klimaatadaptatie geeft aan hoe we Arnhem willen aanpassen aan de extreme weersomstandigheden in het toekomstige klimaat en de stad tegelijkertijd groener en leefbaarder gaan maken. Uitgangspunt van deze strategie is dat we samen met de bewoners, bedrijven en onze partners werken aan de opgaven voor klimaatadaptatie. Hierbij zetten we in op:

- Negatieve effecten van hitte tegen gaan
- Schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk voorkomen
- Negatieve effecten van droogte tegen gaan

Samen met onze partners is de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Arnhem' opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de vele acties die we samen uitvoeren om Arnhem klimaatbestendiger te maken. De uitvoeringsagenda is in de loop van 2025 geactualiseerd. Daarbij zijn ook de accenten voor de komende jaren bepaald. Zo gaan we meer aandacht besteden aan het beperken van de gevolgen van droogte en het vasthouden van hemelwater. Concreet vertalen we dat in projecten als Park beekdal op de Paasberg, de Stadsoase en hemelwaterbergingen langs de Hommelseweg. We gaan ook verder met onderzoeken welke indicatoren en meetinstrumenten bruikbaar zijn om te meten wat het effect is van onze maatregelen.

We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen

(I)

Ook in 2026 gaan we verder met het nemen van maatregelen om wateroverlast bij hevige buiten verder te verminderen. Naast het nemen van veel kleine en eenvoudige maatregelen bij in principe alle projecten in de openbare ruimte, staan in 2026 maatregelen projecten geprogrammeerd die wateroverlast in Arnhem-Noord verder moeten gaan verminderen.

We realiseren een koel netwerk

(I)

We werken in Arnhem aan het realiseren van een koel netwerk. Dit netwerk biedt (kwetsbare) Arnhemmers de mogelijkheid om ook tijdens hittegolven gebruik te blijven maken van de openbare ruimte. Via beschaduwde routes en koele plekken kunnen bewoners de belangrijkste voorzieningen bereiken en gebruik maken van de koele plekken als hun eigen woonomgeving te warm wordt. De verschillende schakels van dit netwerk die al zijn gerealiseerd worden gaandeweg verbonden zodat een samenhangend netwerk ontstaat. In 2024 zijn we als leadpartner gestart met het Europese project 'Cool Cities'. Samen met onze Europese partners werken we het koele netwerk verder uit en realiseren in de komende jaren enkele pilots.

Ook in de visie openbare ruimte binnenstad heeft het koele netwerk een prominente plaats. In de begroting is ruimte om de komende jaren onderdelen van dit koele netwerk te realiseren. De eerste koele plekken die in deze visie worden voorgesteld zullen we in 2026 realiseren. Ook buiten de binnenstad realiseren we koele plekken die schakels vormen in het koele netwerk. Voorbeelden zijn winkelcentrum Oostburgwal (de Laar) en het Kruidenplein in Malburgen..

We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen

(I)

Er is in Arnhem veel draagvlak en enthousiasme om de stad klimaatbestendiger te maken. Veel Arnhemmers willen zelf voor hun stad zorgen en vergroenen hun eigen dak, tuin of woonomgeving waaronder ook de openbare ruimte. De gemeente stimuleert dit door bewoners, bedrijven en instellingen te ondersteunen bij het maken van plannen en met een subsidieregeling om de plannen te helpen financieren. De subsidieregeling is in 2023 uitgebreid en toegankelijker gemaakt zodat meer inwoners er makkelijker gebruik van kunnen maken. De regeling is zo succesvol, dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld zodat iedereen die dat wil ervan gebruik kan maken.

Naast de subsidieregeling werken we ook met de bewoners aan wijkgroenagenda's. De ambities om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren door te vergroenen zetten we voort met de wijkgroenagenda's. Inmiddels zijn deze voor een groot aantal wijken gereed. In 2026 worden er ook weer wijkgroenagenda's opgesteld. Eind 2026 hebben alle Arnhemse wijken dan een wijkgroenagenda. De uitvoering van de laatste wijkgroenagenda zal nog in 2027 en 2028 doorlopen. In die jaren zullen we ook alvast starten met de actualisatie van de wijkgroenagenda's, daarvoor zijn middelen gereserveerd.

We werken ook samen met scholen omdat schoolomgevingen hoge prioriteit hebben bij klimaatadaptatie. Er zijn enkele plannen voor groene schoolomgevingen in voorbereiding; de uitvoering zal waarschijnlijk in 2026 plaatsvinden.

We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren

(I)

Een groene en gezonde stad is gebaat bij de aanwezigheid van voldoende groen. Groen verbetert de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners en is een leefgebied voor planten en dieren. De norm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal zicht heeft op 3 significante bomen, er 30% bladerdek in de wijk is en er binnen 300 meter van elke woning een stuk groen van minimaal 1 hectare aanwezig is. Dit betekent onder andere dat in

alle wijken waar een tekort aan groen is kleinschalige parkjes komen die ook gebruikt kunnen worden voor verkoeling, spelen van kinderen, het geven van een buitenles enzovoort. Een goed voorbeeld is het parkje dat we in Klarendal gaan aanleggen op het terrein van de voormalige sporthal. Samen met bewoners geven maken we een ontwerp voor deze locatie waarna de uitvoering in 2027 kan plaatsvinden.

In nieuwe ontwikkelingen hanteren we deze norm. In de bestaande stad streven we deze norm na. In 2023 is in beeld gebracht op welke plekken de stad nog niet voldoet aan de norm. In 2025 en de jaren daarna zullen we op deze plekken extra inzetten op het toevoegen van meer groen en bomen. Bijvoorbeeld in Rijkerswoerd is geconstateerd dat de bestaande bomen niet voldaan wordt aan de 3-30-300 regel. Om die reden is er met de bewoners een plan voor 'toekomstbomen' opgesteld dat in 2026 uitgevoerd wordt.

We zetten verharding om naar groen

(I)

Veel verharding leidt tot een grotere opwarming en meer wateroverlast. In de Strategie Klimaatadaptatie is daarom de ambitie benoemd om de hoeveelheid verharding in Arnhem terug te dringen. In samenhang met mobiliteit en groot onderhoud worden bij diverse reconstructies wegen versmald waarbij meer groen ontstaat, vaak in combinatie met het verlagen van de maximumsnelheid. Ook bij maatregelen in de woonomgeving benutten we veel kansen om de hoeveelheid verharding terug te dringen. Daarnaast geven we uitvoering aan het groen parkeren, waarbij nieuwe parkeerplaatsen waterdoorlatend of groen worden uitgevoerd. Ook richten we ons op het terugdringen van de verharding in particuliere tuinen.

We vergroten de groenmassa van bomen

(I)

De groenmassa van bomen groeit door, in de stad én ook in de tuin.

Het vergroten van de (boom)groenmassa beperkt zich niet langer tot de openbare ruimte. Ook particuliere bomen krijgen dit jaar de aandacht die ze verdienen.

- We zetten in op het beschermen en behouden van bomen op particulier terrein. Zo is het project Waardevolle Particuliere Bomen gestart, eind van de zomer 2025 zal er een inventarisatie proces gaan starten. Tijdens dit project gaan we samen met inwoners bijzondere bomen in tuinen in beeld brengen en verder beschermen in 2026.
- In 2025 heeft het project Bomen voor Arnhem bijgedragen aan de vergroening in versteende wijken. Inwoners kregen een uitnodiging om een boom te planten in hun tuinen, zo dragen ze bij aan de vergroening van de stad. In november 2025 is er weer een nieuwe ronde voor de wijken in zowel Arnhem noord als zuid. Het project zal het komend jaar (2026) ook worden doorgezet.
- Minimaal 50 groeiplaatsen van buitengewone bomen worden verbeterd zodat ze gezond en vitaal blijven. Onder bomen in gras wordt minder of niet meer gemaaid om bodem en wortels te beschermen.
- We monitoren met ingang van 2026 jaarlijks de voortgang van het boomkroonvolume. Deze inzet is geborgd in de uitvoeringsagenda van het Bomenplan Arnhem.

Een biodiverse en diervriendelijke stad

(A)

In en om onze stad leven niet alleen mensen, maar ook dieren en planten. Zij maken deel uit van een levendig ecosysteem dat we koesteren en versterken. Dieren hebben een intrinsieke waarde en verdienen ons respect en een waardige behandeling. Daarom bieden we ruimte aan wilde en gehouden dieren in de stad en in de natuur. We zetten ons in om hun welzijn te verbeteren. Dit doen we door enerzijds de natuur en biodiversiteit te versterken, en anderzijds door huisdiereigenaren te ondersteunen zodat ook gehouden dieren een goed leven kunnen leiden.

Dieren brengen vreugde, maar hun aanwezigheid vraagt ook om zorg en aandacht. Soms worden huisdieren aan hun lot overgelaten, raken dieren betrokken bij verkeersincidenten of veroorzaken ze overlast. Wij willen knelpunten voor wilde dieren oplossen en overlast op een zo diervriendelijk mogelijke manier voorkomen.

Onze inzet voor dierenwelzijn is vastgelegd in de Visie Dierenwelzijn. De concrete acties worden uitgewerkt in een nieuwe Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn. Ook natuur en biodiversiteit zijn essentieel voor een leefbare en toekomstbestendige stad. Onze ambities zijn vastgelegd in de Groenvisie en de recent vastgestelde Visie Arnhemse Kost. De uitvoering van de Groenvisie is een continu proces; met de uitvoering van de Visie Arnhemse Kost starten we nu.

We werken aan het versterken van de ecologische kwaliteit en samenhang van natuurgebieden in en om de stad. Ook het groene netwerk in de stad beheren we zodanig dat de biodiversiteit zich maximaal kan ontwikkelen. Door verbindingen te leggen, natuur te verbeteren en kennis te vergroten, dragen we bij aan een robuuste biodiversiteit. Dat doen we samen met bewoners, natuurorganisaties en andere partners. Biodiversiteit vormt de basis voor een veerkrachtig ecosysteem en is daarmee essentieel voor de gezondheid van onze stad voor mens en dier.

Een beter leven voor dieren

(D)

Een beter leven voor dieren betekent meer dan goede zorg voor huisdieren. Het gaat om respectvolle omgang met alle dieren in onze stad. Dat zijn gehouden dieren, gezelschapsdieren en wilde dieren. We willen dat dieren in Arnhem veilig kunnen leven, met zo min mogelijk risico op verwonding, verwaarlozing of onnodige verstoring. Om het dierenwelzijn te verbeteren stimuleren we verantwoord huisdierenbezit, wakkeren we bewustzijn over dieren aan in de stad, zorgen voor passende opvang en ondersteunen we bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun dier. Voor de implementatie van de Visie Dierenwelzijn hebben we een uitvoeringsagenda opgesteld. We vertalen hierin de visie naar concrete acties. We werken gebiedsgericht: per wijk stemmen we de uitvoering van maatregelen af op signalen uit de buurt. Zo ontstaat een benadering die past bij de lokale situatie.

We zetten in op ondersteuning van hulpbehoevenden, een preventieve en integrale aanpak van dierenoverlast, en duidelijke afspraken over de omgang met honden in de openbare ruimte. Daarbij stemmen we de aanpak van bijvoorbeeld rattenoverlast en de inrichting en aanwijzen van losloopgebieden af met buurtbewoners.

We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren

(I)

We stimuleren verantwoord huisdierenbezit en bevorderen de adoptie van dieren uit het asiel. Inwoners met een laag inkomen kunnen gebruikmaken van de Dierenartskostenregeling via de Gelrepas. Toegankelijke zorg voor dieren willen we dicht bij huis houden. Daarom proberen we zoveel mogelijk dierenartsen bij de regeling aan te sluiten.

Voor bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun huisdier bieden we ondersteuning, onder meer via Dierenbuddy. Vrijwilligers helpen mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun dier kunnen zorgen. Daarnaast onderzoeken we aanvullende vormen van ondersteuning, zoals het samenhouden van mens en dier bij verhuizing naar een zorginstelling. Zo voorkomen we dat dieren onnodig in het asiel belanden.

Ook in de openbare ruimte is aandacht voor verantwoord eigenaarschap. Honden moeten voldoende ruimte hebben om te bewegen, zonder dat dit leidt tot overlast of conflicten. Daarom brengen we per wijk de behoeften in kaart en zoeken we samen met bewoners naar passende oplossingen.

We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak

(I)

We zetten in op een preventieve en integrale aanpak van ervaren overlast door dieren. Door gericht te sturen op het voorkomen van overlast, blijven populaties beheersbaar en is er minder noodzaak om dieren te vangen. Zo beperken we hinder en kunnen dieren zoveel mogelijk ongestoord leven.

We breiden onze inzet op de aanpak van rattenoverlast verder uit. De bestaande Integrated Pest Management-aanpak wordt versterkt. We geven niet alleen advies aan bewoners, maar kijken ook naar de onderhoudsstaat van de openbare ruimte en gaan actief in gesprek met verhuurders, ondernemers en andere betrokken partijen.

Daarnaast werken we verder aan diervriendelijk beheer van andere soorten die in de stad voor overlast kunnen zorgen, zoals ganzen en duiven.

We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad

(I)

Dieren moeten zich veilig kunnen verplaatsen in de stad. Met een kanskaart en knelpuntenanalyse weten we waar we maatregelen moeten nemen om verkeersslachtoffers onder dieren te beperken. We onderzoeken onder andere het aanbrengen van trapjes in kolken en watergangen. Ook stellen we een soortenmanagementplan op, zodat de verduurzamingsopgave efficiënt kan doorgaan zonder dat we dieren te veel in de weg zitten.

We verbeteren ook het leven onder water. We geven geen nieuwe visrechten meer uit. Tegelijkertijd versterken we de natuur in en rondom het water, bijvoorbeeld door natuurlijke oevers aan te leggen. Daarmee verbeteren we zowel de waterkwaliteit als het welzijn van vissen en andere waterdieren.

Meer aandacht voor natuur

(D)

De natuur in en rond Arnhem is van grote waarde. We willen dat mensen meer in contact komen met natuur en zich bewuster worden van het belang ervan. We zetten in op vergroting van biodiversiteit, herstel van ecosystemen en het delen van kennis.

We stimuleren natuur-inclusieve landbouw

(I)

In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost. We stimuleren en faciliteren duurzame stadslandbouw, onder andere met een nieuwe subsidieregeling om bestaande stadslandbouw-/voedselinitiatieven gemeentebreed te borgen en nieuwe initiatieven aan te jagen.

Op onze eigen landbouwgronden brengen we natuur en landbouw samen. We voegen natuur toe aan agrarische gronden en werken met onze pachters aan de overgang naar natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. In de gebiedsprocessen in Arnhem-Noord en de uiterwaarden werken we aan systeemherstel van het landschap, met aandacht voor bodem, water en biodiversiteit. Denk aan de realisatie van poelen, hagen en

wintervoedselakkers en toepassingen zoals strokenteelt, bloemrijke akkerranden en niet-kerende grondbewerking. Deze aanpak versterkt de biodiversiteit, vergroot de landschappelijke kwaliteit en draagt bij aan een klimaatbestendige stad.

We faciliteren agrariërs in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Voor deze ambities is vanaf 2026 incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar voor de komende vier jaar.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken

(I)

We beheren onze stadsparken, bossen en natuurterreinen op ecologische en klimaatbestendige wijze. We beheren natuurvolgend. Daarmee volgen we met ons beheer wat er spontaan gebeurt. We houden onze beheervisies actueel, en zetten deze in op concrete acties. Zo planten we bosranden aan, herstellen we oude landschapselementen en versterken we de ecologische waarde. We versterken de klimaatbestendigheid van het bos waarbij de focus ligt op het vasthouden van water en het verbeteren van de organische stofbalans. We vergroten de biodiversiteit door het verbeteren van de horizontale en verticale gelaagdheid, het vergroten van structuurvariatie en soortvariatie in het bos.

We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren

(I)

Door het verbinden van natuurgebieden creëren we grotere leefgebieden voor planten en dieren. Dit doen we door het samenvoegen van leefgebieden, groene corridors en natuurvriendelijke inrichting van oevers, bermen en bosranden. We breiden bossen uit door extra bos aan te planten of grond voor bos te verwerven. Hiermee vergroten we de leefgebieden en verbeteren we de migratiemogelijkheden voor zoogdieren als wezel, hermelijn en das, maar ook voor vleermuis, bij en vlinder. Zo realiseren we bijvoorbeeld een verbinding tussen Meinerswijk en de Bakenhof, waardoor de Zuidelijke Uiterwaarden een groot aaneengesloten natuurgebied vormen.

We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad

(I)

Sinds 2021 monitoren we structureel de biodiversiteit op veertien referentieplekken in de stad. In 2024 is daar een vijftiende locatie aan toegevoegd. Elk jaar worden drie of vier gebieden gemonitord, zodat we steeds beschikken over actuele informatie. Op basis van de uitkomsten stellen we per gebied een beheer- en ontwikkeladvies op. Daarnaast voeren we gericht onderzoek uit, bijvoorbeeld naar de aanwezigheid van soorten in specifieke gebieden en de vegetatieontwikkeling van bermen. Deze kennis passen we toe in het dagelijks beheer. We delen onze kennis actief met bewoners, onder andere via acties in de wijk, publiekscampagnes en samenwerking met lokale partners.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

(A)

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling is een essentieel onderdeel van een duurzame woon- en leefomgeving. De gemeentelijke ambitie die past in het landelijk beleid blijft om afval zoveel mogelijk te hergebruiken en daarmee de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden, verder te verkleinen. De criteria die gebruikt worden bij de keuzes voor de manier waarop de afvalinzameling is ingericht, zijn naast dit milieubelang, de gebruiksvriendelijkheid en service voor de inwoner en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers voor 2022-2026 vastgesteld. De ambitie van het hierin opgenomen Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een schonere woonomgeving en we willen het hergebruik van grondstoffen verbeteren en daarmee de hoeveelheid restafval verminderen. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

We streven naar minder restafval

(D)

Het is onze ambitie om de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden naar beneden te brengen. We hebben de afgelopen jaren aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen, nog veel mogelijk is. Het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het voorkomen van afkeur door de bijmenging van ander afval in het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee een de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden. We hebben onszelf daar in de Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" tot doel gesteld om minimaal 70% van het ingezamelde PBD goedgekeurd te hebben zodat we het aan kunnen bieden voor recycling. De cijfers laten zien dat we dat percentage inmiddels halen.

Ook wordt verwacht dat de landelijke invoering van producentenverantwoordelijkheid voor textiel en de intensivering die we op textielinzameling gaan plegen, leidt tot een betere scheiding van deze stroom en daarmee een vermindering van de hoeveelheid restafval.

De afvalstoffenheffing is nu, conform onze doelstelling voor 95 procent kostendekkend

In 2024 hebben we per inwoner 213 kilogram restafval (inclusief afgekeurd PBD) ingezameld. Op 15 juni 2022 heeft de raad de Afvalkoers 2022-2026 vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we streven naar minder restafval per inwoner. Over de uitvoering van de Afvalkoers wordt de gemeenteraad op de hoogte gehouden via de kwartaalrapportages Afval.

Sinds de vaststelling van Arnhem Schoner hebben we aan de Afvalkoers als volgt uitvoering gegeven:

- Traject verbetering kwaliteit PBD is ingezet met als resultaat dat we in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 de doelstelling van 70% goedkeur halen (zie rapportage eerste kwartaal 2024).

- De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.

- In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject is in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval. In 2026 verdiepen we dit traject.

- De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval. We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijker manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding

(I)

Helaas zien we dat de hoeveelheid restafval nog ver boven onze doelstelling ligt. De evaluatie van ons afvalbeleid uit 2023 laat ook zien dat onze doelstelling (van 30 kilogram restafval per inwoner in 2025) technisch niet haalbaar is. Het burgerberaad afval heeft ons mooie adviezen gegeven op dit vlak die verwerkt zijn de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026.

Het hergebruiken van grondstoffen door scheiding van afval en zo het verminderen van de hoeveelheid restafval wordt grotendeels bepaald door het scheidingsgedrag. Zelfs bij een technische oplossing als mechanische nascheiding van PBD-afval, mocht daar ooit nog voor worden gekozen, is bronscheiding van afvalstromen zoals GFT van belang.

Het veranderen van gedrag vraagt tijd en inzet. Dit gebeurt onder meer door middel van het inmiddels afgeronde burgerberaad en de klankbordgroep afval.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk afval	160,40	195	199,10		

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

We willen Arnhem schoner maken

(D)

We willen een schonere woonomgeving en willen daarbij de volgende resultaten behalen:

- vermindering van het aantal hotspots met 25% (ten opzichte van 2022);
- 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots (ten opzichte van 2022);
- een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers.

We pakken hotspots en zwerfafval aan

(I)

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van “hotspots” (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.

Hiertoe zijn en worden de volgende maatregelen ingezet:

- De zwerfafvalparaplu is opgezet en is te vinden op www.arnhemschoner.nl. We verbeteren deze site continue.
- Een hotspots-aanpak is opgezet en inmiddels zijn we op 20 hotspots aan de slag. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspot aanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.
- Wijkinitiatieven in de vorm van opruimdagen zijn en worden ondersteund.
- De milieubak maakt structureel deel uit van onze inzamelstructuur.
- Op beide afvalbrengstations is een brenghoek voor nog bruikbare spullen ingericht welke beheerd wordt door kringloopbedrijf 2Switch.

Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte

(D)

Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Voor de verkenning en voor wanneer uiteindelijk gekozen wordt voor een andere organisatie van deze taken (bijvoorbeeld door deze zelf uit te voeren of door deze in een overheids-NV te laten uitvoeren), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting hebben we voor 2026 een budget gereserveerd om dit op te kunnen pakken.

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht om huishoudelijk afval in te zamelen. Op dit moment heeft de gemeente deze taken uitbesteed aan de markt. Met de terugtrekking van PreZero is er géén sprake meer van een markt aangezien er nog maar één inzamelaar is (Remondis) die Arnhem zou kunnen bedienen. Een wijziging van de huidige manier van werken (aanbesteden) is noodzakelijk en wordt nu onderzocht.

De situatie waarin we nu gedwongen worden de organisatievorm van afvalinzameling opnieuw te bezien, sluit aan bij de ambitie uit het coalitieakkoord om opnieuw te kijken naar “publieke diensten die door derden worden uitgevoerd”. We bekijken nu of het “beter is om deze taken weer in de gemeentelijke organisatie op te nemen” of het op een andere manier goed te regelen middels aandeelhouderschap in en van een samenwerkingsverband (een overheidsgeïntegreerd afvalinzamelbedrijf).

Voor stadsreiniging in het stadsdeel CSA is het vinden van een aannemer in de markt een moeizaam proces gebleken de afgelopen jaren. Om reiniging van het centrum in de toekomst goed te borgen, wordt de huidige werkwijze (aanbesteden als regiegemeente) in deze verkenning bezien. Daarin wordt verkend of de overheidsgeïntegreerde reinigingsbedrijven deze diensten aanbieden (wat ze regulier wel doen) of dat we deze taken als gemeente zelf moeten gaan uitvoeren. De tijdsdruk voor reiniging is hierbij minder groot dan die voor afvalinzameling.

We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit

(I)

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht.

In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling ‘zelf doen’ of ‘samen doen’ (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan. Eventuele effecten op de exploitatie zullen er dan zijn vanaf de begroting 2027. Ook wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd dat eind 2025 ook definitief moet worden zodat we in 2026 starten met de benodigde implementatie om op 1 juli 2027 de afvalinzameling te starten met een andere organisatie dan PreZero.

We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

(I)

Naar aanleiding van met name twee moeizaam verlopen aanbestedingen voor het groenonderhoud en de reiniging van het centrum, Spijkerkwartier en Arnhems broek wordt verkend wat een passende organisatievorm is voor de reiniging en het groenonderhoud stadsbreed. Een eerste verkenning leverde het inzicht op dat voor deze taakvelden zowel aanbesteden als zelf doen, maar ook samen doen (met een publiek bedrijf dat deze dienstverlening levert) tot de mogelijkheden behoren. In de komende periode verkennen we dit vraagstuk verder, waarbij we voor de verschillende onderdelen binnen deze twee taakvelden onze huidige aanpak (aanbesteden) herijken. Op basis van de uitkomst hiervan zal onze werkwijze eventueel aangepast moeten worden. Wij zullen de Raad over de voortgang informeren.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Iedere Arnhemmer kan goed wonen	7.951	2.403	543	2.419
Passende en beschikbare woonruimtes	7.338	2.282	543	2.419
Een ongedeelde stad	0	0	0	0
Woningen met kwaliteit	0	0	0	0
Aandacht voor woonbehoefte	613	120	0	0
Een leefbare openbare ruimte	6.894	0	0	6.465
Naar een klimaatadaptieve stad	6.894	0	0	6.465
Biodiverse en diervriendelijke stad	20.862	1.129	53	1.137
Een beter leven voor dieren	1.076	0	0	0
Meer aandacht voor natuur	19.786	1.129	53	1.137
Afvalinzameling	31.371	31.567	0	33
We streven naar minder restafval	23.137	31.567	0	0
We willen Arnhem schoner maken	6.324	0	0	33
Toekomstbestendige organisatie werk	1.909	0	0	0
Overige	17.815	19.942	0	552
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	17.815	19.942	0	552
Gerealiseerd resultaat	84.894	55.040	597	10.605

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	66.505	74.358	82.949	84.894	82.153	78.880	78.264
Baten	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Saldo lasten en baten	-15.894	-21.948	-27.530	-29.854	-27.775	-25.187	-25.386
Toevoegingen aan reserves	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Onttrekkingen aan reserves	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	780	8.853	16.586	10.008	4.767	385	83
Gerealiseerd resultaat	-15.114	-13.095	-10.944	-19.845	-23.008	-24.802	-25.303

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	1.945	-795	-4.069	-4.685
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een daling in de lasten van ruim 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Voor de woonwagenlocaties is met de perspectiefnota een bedrag van 3,1 mln vrij gemaakt in 2026, dit geeft een afwijking ten opzichte van het voorgaande jaar van 2,5 mln in 2026 en € 700.000 structureel vanaf 2027. Ook nemen de lasten toe door incidentele middelen voor de SPUK startbouwimpuls (2.4 mln in 2027) en steengoed benutten (1 mln in 2028).	1.865	-557	-2.263	-3.447
Aandacht voor woonbehoefte	Betreft de incidentele middelen voor de Wet goed verhuurderschap (€ 165.000)	-169	-346	-367	-377
Naar een klimaatadaptieve stad	Door inzet van middelen uit de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie zijn in 2025 en 2026 tijdelijk extra middelen beschikbaar voor klimaatadaptieve maatregelen. Een deel van de extra exploitatiemiddelen 2026 is omgezet in investeringskrediet project Park beekdal op de Paasberg. Daarnaast worden baggerwerkzaamheden gefinancierd uit tijdelijke middelen. Vanaf 2028 zijn hiervoor in de begroting geen middelen meer gereserveerd.	-827	-4.451	-4.450	-4.190
Een beter leven voor dieren	De lasten nemen in 2026 toe met € 165k door aanvullende middelen voor de opvang van zwerfdieren en diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie. In het coalitieakkoord 2022-2026 zijn incidentele middelen van € 50k beschikbaar gesteld voor Dierenwelzijn, deze vervallen per 2027.	165	114	114	114
Meer aandacht voor natuur	In de begroting 2026 stijgt het budget met € 1,8 miljoen tbv nieuw beleid. Dit bestaat met name uit toevoeging van middelen ten behoeve van de uitvoeringsagenda visie openbare ruimte en koele netwerk (€ 0,6 miljoen), tijdelijke middelen voor de uitvoeringsagenda Arnhemse Kost (€ 0,5 miljoen) en structurele middelen voor de buurtconciërges (€ 0,4 miljoen). Daartegenover staat dat het budget daalt doordat tijdelijke budgetophogingen van 2025 komen te vervallen waardoor de lasten in de begroting 2026 per saldo met € 500k stijgen. In de begroting 2028 daalt het budget omdat tijdelijke middelen komen te vervallen, zie ook mutaties reserves.	529	605	-1.635	-1.768
We streven naar minder restafval	In 2026 stijgen de kosten voor afvalinzameling met € 1,3 miljoen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door prijs-arealontwikkeling. Als gevolg van bijstelling van de investeringen, met name door de uitvoeringsagenda Afval, stijgen de kaptaallasten vanaf 2027 met aanvullend € 1 miljoen.	1.328	2.325	2.554	2.796
We willen Arnhem schoner maken	Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhaving is de functionele aansturing van de afvalcoaches vanuit de nieuwe afdeling ingericht. Daarmee wordt de bijbehorende formatie (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld naar de begroting van het programma Veiligheid. Doordat de bestekkosten voor stadsreining stijgen, stijgen de lasten in de begroting vanaf 2027 per saldo met € 470k.	-251	469	470	470

Toekomstbestendige organisatie werk	Vanaf 2026 is er structureel een bedrag van € 500k begroot voor de uitvoeringsagenda Afval. Daarnaast is er in 2026 incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld van in totaal €1,3 miljoen voor de projectorganisatie (€300k) en voor het nemen van maatregelen voor de uitvoeringsagenda afval.	1.805	546	546	546
Overig	In 2025 zijn incidentele middelen begroot vanuit NPAO, deze middelen zijn in 2026 niet meer beschikbaar (€ 2,8 miljoen). Daarnaast is er in 2026 minder begroot als gevolg van dalende energiekosten (€ 300k, oa. gemalen). Als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen stijgen de lasten in 2026 daarentegen met € 600k. Per saldo dalen de lasten in 2026 met € 2,5 miljoen. Vanaf 2027 zijn middelen vanuit NPAO beschikbaar.	-2.500	500	962	1.171

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-379	-1.040	-1.726	-2.542
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een afname van de baten met 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Daarnaast ontvangt de gemeente voor een tweetal projecten subsidie. Dit is een subsidie van het rijk voor de SPUK startbouwimpuls (2 mln in 2027) en een subsidie van de provincie voor steengoed benutten (1 mln in 2028).	6	366	-597	-1.622
Naar een klimaatadaptieve stad	In 2025 is een incidentele bijdrage ontvangen voor uitvoering van een project (NPAO pocketpark). Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar.	-353	-353	-353	-353
Meer aandacht voor natuur	De verwachte subsidie vanuit het Rijk blijft nagenoeg gelijk. Daarnaast wordt er in 2029 meer doorbelast naar het Volkshuisvestingsfonds	13	13	1	90
We streven naar minder restafval	De begrote afvalstoffenheffing stijgt in 2026 met € 3,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door aanvullende kosten uit hoofde van de uitvoeringsagenda Afval (€ 1,7 miljoen) en prijs-areaalontwikkeling (€ 1,2 miljoen) die worden verrekend met de heffing. Daarnaast stijgt de heffing vanwege de ingroei naar een kostendekkendheidspercentage van 95% (€ 700k). Vanaf 2027 dalen de kosten van de uitvoeringsagenda afval met € 1 miljoen, waardoor de begrote heffing ook afneemt.	3.931	2.931	3.070	3.059
Overig	Vanaf 2026 komen de rijksmiddelen vanuit NPAO te vervallen van € 4,4 miljoen te vervallen. Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast stijgen de opbrengsten rioolheffing als gevolg van actualisatie rioolinvesteringen met circa € 600k.	-3.976	-3.998	-3.847	-3.715

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.070	-1.570	-1.570	-1.480
Passende en beschikbare woonruimtes	Betreft de incidentele middelen tot en met 2026 voor betaalbaarheid en versnelling woningbouw (- € 500.000)	0	-500	-500	-500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 zijn incidentele middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Groenfonds t.b.v. project Gulden Bodem Centrale Veld en toekomstige natuurontwikkeling	-850	-850	-850	-760

Overig	In 2025 zit eenmalige verrekening van rioolmiddelen met de bestemmingsreserve Groot Onderhoud	-220	-220	-220	-220
--------	---	------	------	------	------

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-7.648	-13.389	-17.771	-17.983
Passende en beschikbare woonruimtes	Er wordt € 319.000 onttrokken aan de BR Volkshuisvesting voor algemeen woonbeleid, actieplan bestaande voorraad en Motie 25M95 Snelle toevoeging woningen. Per saldo wordt er € 400.000 minder onttrokken aan de BR Volkshuisvesting.	-2.530	-2.770	-4.580	-4.790
Naar een klimaatadaptieve stad	De onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Klimaatadaptatiefonds lopen tot en met 2026 en de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Groot Onderhoud tbv baggeren tot 2027.	1.965	-4.228	-4.500	-4.500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 wordt eenmalig € 1,9 miljoen onttrokken uit de bestemmingsreserve Zuidelijke binnenstad. Daarnaast wordt in 2025 € 2,2 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves Groot Onderhoud en Groenfonds. In 2026 worden aan deze twee bestemmingsreserves nog eens € 1,1 miljoen en in 2027 € 2,3 miljoen onttrokken.	-2.943	-1.701	-4.003	-4.005
We willen Arnhem schoner maken	In 2025 is er een incidenteel budget onttrokken voor het plan van aanpak Graffiti waardoor er vanaf 2026 minder wordt onttrokken	-108	-108	-108	-108
Overig	Er worden vanaf 2026 wordt € 4 miljoen structureel minder onttrokken vanuit Arnhem Oost. Incidenteel wordt er in 2026 een bedrag van € 500k voor aanpak Arnhem Oost onttrokken.	-4.032	-4.583	-4.581	-4.581
Totaal mutaties		-8.901	-12.064	-13.858	-14.359

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Lingezege

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;
- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

Wonen

- Woonvisie 2024;
- Nota wonen en zorg 2022
- Huisvestingsverordening;
- Leegstandsverordening
- Beleidsregels zelfbewoningsplicht
- Beleidsregels arbeidsmigranten
- Doelgroepenverordening
- Stadsakkoord 2022
- Facet bestemmingsplan Woningssplitsing en Verkamering;
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- [Structuurvisie 2020-2040](#);
- [Groenvisie 2017-2035](#);
- [Bomenplan Arnhem](#);
- [Visie Dierenwelzijn 2021-2030](#);
- [Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025](#)
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spelennota) 2010 - 2020;
- [Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen](#);
- [Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015](#).
- [Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030](#);
- [Afvalkoers 2022-2026](#) Arnhem Schoner.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, gezien vanuit een bepaald perspectief. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende verplichte paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investerings
9. Subsidies
10. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid
11. Nationaal programma Arnhem Oost

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.

Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.

Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen

Uitgangspunten van beleid

In de Begroting en tarieven van 2026 zijn de volgende uitgangspunten verwerkt:

Onroerendezaakbelasting (OZB)

- De OZB heeft met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen geldt: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.
- Elk jaar is een herwaarderingsjaar voor de OZB. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum. Voor de belastingen 2026 geldt de waardepeildatum van 1 januari 2025. Op basis van de bij het opstellen van de Begroting bekende waardeontwikkeling verwachten we dat de waarde van woningen tussen 1 januari 2024 (vorige peildatum) en 1 januari 2025 gemiddeld met 11,7 procent is gestegen. Voor niet-woningen verwachten we een waardestijging van 1,2 procent.
- De OZB-opbrengsten worden jaarlijks met 5 procent verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5 procent. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een 'inhaaleffect' plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5 procent.
Bij woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets hoger uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning in 2025 gemiddeld meer OZB betaald dan waar rekening mee werd gehouden. Dit wordt in 2026 gecorrigeerd, waardoor voor 2026 de verwachte gemiddelde lastenstijging OZB voor woningen uitkomt op 4,6 procent. Voor niet-woningen wijkt de daadwerkelijke waardeontwikkeling slechts marginaal af van de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling, waardoor hier wel een verwachte lastenontwikkeling van gemiddeld 5 procent geldt. Ook voor 2026 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van wat we nu verwachten. In 2027 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5 procent per jaar is.

Rioolheffing

- De tarieven van de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. Oftewel: de opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2026, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om stijgende kapitaallasten als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen. Voor een berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.
- Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minderopbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand verwerken we in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaarsstarief.
- Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Afvalstoffenheffing

- We werken bij de afvalstoffenheffing vanaf 2026 met drie tarieven: één voor eenpersoonshuishoudens, één voor tweepersoonshuishoudens en één voor huishoudens van drie personen of meer. Hiermee wordt een sterkere relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Tot 2026 was er sprake van twee tariefcategorieën.
- De kostendekkendheid van de tarieven van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026. Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.
- De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2026 daarnaast doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om aanvullende kosten uit hoofde van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en de effecten van prijs-areaalontwikkeling. Vanaf 2027 dalen de kosten van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner, waardoor de begrote opbrengsten uit de heffing ook afnemen en daarmee de verwachte lasten dalen.

Parkeerbelasting

- De parkeertarieven worden voor 2026 (zowel het straat parkeren als parkeren in parkeergarages) verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Hierdoor ontstaat een hogere opbrengst van € 0,3 miljoen.
- Daarnaast zijn de begrote opbrengsten uit parkeerbelasting, inclusief vergunningen en naheffingen, voor 2026 geactualiseerd en bijgesteld op basis van de gerealiseerde aantallen van het jaar 2024.

Leges en rechten

- De tarieven voor paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen worden in 2026 verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges en de stijging van de gemeentelijke leges.
- De tarieven voor de huwelijken/geregistreerde partnerschappen die niet kostendekkend waren, worden verhoogd naar het kostendekkende tarief. Met uitzondering van het tarief voor een huwelijk/geregistreerd partnerschap in een bijzonder huis. Dit wordt gelijkgetrokken met het tarief voor een huwelijk in de spreekkamer, het laagste reguliere tarief. Daarmee wordt het tarief verhoogd, maar blijft het nog onder het kostendekkende niveau. Reden hiervoor is dat het gaat om een niet gekozen situatie, zoals een huwelijk in het ziekenhuis. De tarieven die boven de kostprijs zitten, worden niet verlaagd, maar wel geïndexeerd met 2,6 procent.
- De vermissingsleges (rijbewijzen) komen te vervallen.
- Voor de overige leges en voor de rechten geldt dat de tarieven in 2026 worden verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Uitzondering hierop zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt of waar door verhoging de juridische norm van maximaal kostendekkend zou worden overschreden.
- Voor een overzicht van de kostendekkendheid van de leges wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.

Toeristenbelasting

- De tarieven van de toeristenbelasting stijgen in 2026 met 2,6 procent (geraamd CPI 2026).

Belangrijke ontwikkelingen

WOZ-bezwaren

Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardeverhoging is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Voormeldingen (raadsbrief zaaknummer 4599820)

In de zomer van 2025 zijn we gestart met het werken met 'voormeldingen' voor de WOZ (Waardering onroerende zaken). Dat betekent dat we actief woningeigenaren benaderen voor informatie over een aantal kenmerken van hun woning. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over de staat van onderhoud van de badkamer en de keuken, welk type glas er in de woning zit, of er een kelder aanwezig is en of er gebreken zijn aan de woning. Door woningeigenaren invloed te geven op (een deel van) de basisgegevens die nodig zijn om de WOZ-waarde te bepalen hopen we als gemeente een beter beeld te krijgen van de betreffende woningen. De verwachting is dat dit de acceptatie van de WOZ-waarde verhoogt en het aantal bezwaar- en beroepszaken (verder) vermindert. We anticiperen hiermee ook op landelijke wetgeving waardoor deze uitvraag naar verwachting verplicht wordt.

In totaal gaat het om circa 24.000 woningen, waarvan de eigenaar één keer in de vier jaar aangeschreven gaat worden met het verzoek om via de digitale belastingbalie vragen over de kenmerken van hun woning te beantwoorden. Dat betekent dat we vanaf dit jaar dus jaarlijks zo'n 6.000 woningeigenaren gaan aanschrijven. Woningeigenaren zijn niet verplicht om mee te werken.

Onderzoek brede rioolheffing (raadsbrief zaaknummer 4386818)

Via de rioolheffing worden de kosten verhaald die te maken hebben met de watertaken van de gemeente: de afvoer van hemelwater en vuil water, maar ook van kosten die te maken hebben met droogte en grondwaterstand en het voorkomen van wateroverlast (klimaatadaptatie).

Iedereen binnen de gemeentegrenzen heeft hier, bewust of onbewust, collectief en individueel profijt van. Sinds een aantal jaren is het dan ook mogelijk om de verordening rioolheffing zo in te richten dat iedereen in de heffing wordt betrokken, ongeacht of men wel of niet afvoert via of aangesloten is op het gemeentelijke rioleringsstelsel. Een aantal gemeenten in Nederland is ondertussen hiertoe overgegaan. Ook een aantal gemeenten in onze regio onderzoeken dit momenteel.

In Arnhem heffen we nu nog rioolheffing als er sprake is van een aansluiting op of het afvoeren via de gemeentelijke riolering. De hiervoor geschetste ontwikkelingen geven aanleiding om te onderzoeken of een brede rioolheffing ook voor Arnhem wenselijk en haalbaar is. Dit onderzoek loopt nog.

Begrote opbrengsten van de lokale heffingen

	2025	2026
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Algemene belastingen		
OZB	63.592	67.179
Parkeerbelasting	14.628	14.907
Toeristenbelasting	2.031	2.084
Subtotaal	80.251	84.170
Bestemmingsheffingen		
Afvalstoffenheffing	25.286	29.128
Rioolheffing	17.846	18.779
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier	121	121
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Vastgoedeigenaren Binnenstad	120	120
Subtotaal	43.372	48.147
Leges		
Leges omgevingswet	3.879	3.879
Leges publieke dienstverlening en burgerlijke stand	3.190	3.606
Overige leges	2.594	2.207
Subtotaal	9.662	9.691
Rechten		
Scheepvaartrechten	536	536
Reinigingsrechten	53	54
Subtotaal	589	590
Totaal	133.874	142.599

In bovenstaande tabel zijn de begrote opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen. Bij de begrote bedragen is rekening gehouden met lagere opbrengsten als gevolg van vermindering van aanslagen.

Voor een toelichting op de mutaties ten opzichte van 2025 wordt verwezen naar het onderdeel [Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen](#) in deze paragraaf.

Lokale lastendruk en kwijtscheldingsbeleid

Ontwikkeling lokale lastendruk in Arnhem

In onderstaande tabellen is voor een aantal 'standaard' huishoudens en (vastgoed)ondernemers in Arnhem de verwachte meerjarige lastenontwikkeling weergegeven. De bedragen en percentages zijn afgerond op hele euro's en getallen. De daadwerkelijke lastenontwikkeling voor 2026 en verder kan afwijken van hieronder gepresenteerd, als de bij de tarief- en lastenberekening gehanteerde uitgangspunten in werkelijkheid anders uitpakken. Daarbij geldt dat hoe verder een belastingjaar in de toekomst ligt, des te meer onzekerheid er nu nog is.

Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de toe te rekenen kosten is gerekend met (verwacht) prijspeil 2026;
- Voor de jaren 2027-2029 zijn dezelfde percentages kostendekkendheid gehanteerd als die gelden voor 2026 (afvalstoffenheffing 95 procent en rioolheffing 99 procent);
- Voor de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een huishouden van drie of meer personen;
- De tariefverhoudingen (woning/niet-woning, eigenaar/gebruiker, omvang huishouden) in de jaren 2027-2029 zijn gelijk aan die van 2026;
- Er is uitgegaan van een gelijkblijvend aantal objecten en huishoudens. Bij toename van het aantal objecten / huishoudens heeft dit een verlagend effect op de tarieven en lasten.

Voor een toelichting op de mutaties in de lasten wordt verwezen naar het onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen in deze paragraaf.

Huishouden 3 personen en meer koopwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 300.000 (2026)					
OZB	€ 299	€ 313	€ 329	€ 345	€ 363
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 131	€ 135	€ 138	€ 143	€ 146
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		3%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 795	€ 889	€ 901	€ 925	€ 949
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		12%	1%	3%	3%
WOZ-waarde € 600.000 (2026)					
OZB	€ 599	€ 626	€ 658	€ 691	€ 725
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 262	€ 271	€ 277	€ 285	€ 293
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		3%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 1.225	€ 1.338	€ 1.368	€ 1.413	€ 1.458
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		9%	2%	3%	3%

Huishouden 3 personen en meer huurwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 200.000 (2026)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 43	€ 45	€ 46	€ 47	€ 48
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		4%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%

Totaal	€ 408	€ 485	€ 479	€ 484	€ 489
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		19%	-1%	1%	1%
WOZ-waarde € 300.000 (2026)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 64	€ 67	€ 68	€ 71	€ 72
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		4%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 429	€ 507	€ 502	€ 507	€ 513
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		18%	-1%	1%	1%

Eigenaar niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 2.877	€ 3.020	€ 3.171	€ 3.329	€ 3.496
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 280	€ 294	€ 300	€ 310	€ 318
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 3.157	€ 3.313	€ 3.471	€ 3.639	€ 3.813
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%

WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 5.754	€ 6.039	€ 6.341	€ 6.658	€ 6.991
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 560	€ 587	€ 600	€ 619	€ 635
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 6.315	€ 6.626	€ 6.942	€ 7.278	€ 7.627
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%

Huurder niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 719	€ 755	€ 793	€ 832	€ 874
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 264	€ 277	€ 283	€ 292	€ 300
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 984	€ 1.032	€ 1.076	€ 1.124	€ 1.173
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	4%	5%	4%

WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 1.439	€ 1.510	€ 1.585	€ 1.664	€ 1.748
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 529	€ 554	€ 566	€ 584	€ 599
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 1.968	€ 2.063	€ 2.151	€ 2.248	€ 2.347
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	4%	5%	4%

Ontwikkeling lokale lastendruk in landelijk perspectief

Het Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (Coelo) meet jaarlijks de lokale lastendruk in de Nederlandse gemeenten en publiceert deze in de Atlas van de lokale lasten. De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Arnhemse woonlasten in relatie tot die van de overige gemeenten. Hierbij wordt uitgegaan van een huishouden met een (koop- of huur)woning met een gemiddelde waarde in de betreffende gemeente.

Het Coelo publiceert de Atlas van de lokale lasten in het eerste kwartaal van het betreffende belastingjaar. De cijfers over 2026 zijn bij het opstellen van deze begroting dan ook nog niet bekend. In de Atlas van de lokale lasten 2025 is over de woonlasten van een meerpersoonshuishouden opgenomen:

	Huishouden met een koopwoning	Huishouden met een huurwoning
Gemiddelde woonlasten Nederlandse gemeenten 2025	€ 1.053	€ 480
Gemiddelde woonlasten Arnhem 2025	€ 1.100	€ 426

Kwijtscheldingsbeleid

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100 procent van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Arnhem vult hierbij de beleidsvrijheid die er is voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zo ruim mogelijk in.

Kostendekkendheid retributies

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om begrote bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de begrote en gerealiseerde kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De opbrengsten in de berekeningen van de kostendekkendheid wijken af van de opbrengsten gepresenteerd bij onderdeel [Begrote opbrengsten van de lokale heffingen](#) in deze paragraaf. Dit verschil is te verklaren doordat de kosten voor vermindering en vernietiging in het onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen gesaldeerd zijn met de (bruto) opbrengsten, terwijl deze kosten in de berekening van de kostendekkendheid onder de kosten van het taakveld zijn opgenomen. Voor de berekening van de kostendekkendheid geven beide werkwijzen dezelfde uitkomst.

Kosten van overhead

Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren (artikel 21 Financiële verordening)

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit afvalstoffenheffing mogen alleen ingezet worden voor kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

Het percentage kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026.

Berekening kostendekkenheid Afvalstoffenheffing	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten Taakveld(en), incl. (omslag) rente	27.620
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-1.765
Netto kosten taakvelden	25.855
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	687
BTW	4.541
Totale kosten	31.083
Opbrengst heffingen	29.528
Dekkingspercentage	95%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit rioolheffing mogen alleen ingezet worden voor de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater.

De rioolheffing is met 99 procent (vrijwel) kostendekkend.

Bij de rioolheffing hanteren we twee verschillende heffingen: een voor eigenaren en een voor gebruikers. Van de totale kosten van bijna € 17,5 miljoen rekenen we, in lijn met de opbrengstverhoudingen van de verschillende heffingen, 52 procent toe aan de eigenarenheffing en 48 procent aan de gebruikersheffing.

Berekening kostendekkenheid Rioolheffing	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten Taakveld(en), incl. (omslag) rente	16.286
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0
Netto kosten taakvelden	16.286
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	852
BTW	2.151
Totale kosten	19.288
Opbrengst heffingen	19.029
Dekkingspercentage	99%

Leges

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de leges en rechten voor 2026 opgenomen

Legesverordening	Lasten 2026	Baten 2026	Kosten-dekkendheid
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Algemene dienstverlening			
Publieke dienstverlening en burgerlijke stand	6.360	3.606	57%
Parkeren en verblijfsrechten	144	112	78%
Subtotaal Algemene dienstverlening	6.504	3.718	57%
Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet			
Omgevingswet	6.196	3.879	63%
Subtotaal dienstverlening in het kader van de Omgevingswet	5.481	3.879	71%

Dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Horeca	577	130	23%
Evenementen en markten	524	150	29%
Verordening kabels en leidingen en telecommunicatie	327	321	98%
Overige leges dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	1.471	1.426	97%
APV en overige bepalingen	299	67	22%
Subtotaal dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn	3.198	2.095	66%
Totaal	15.183	9.691	64%

Scheepvaartrechten Bedragen x € 1.000	837	536	64%
--	------------	------------	------------

Reinigingsrechten Bedragen x € 1.000	54	54	100%
---	-----------	-----------	-------------

Overzicht lokale heffingen

De tarieven 2026 die in onderstaande tabellen zijn opgenomen zijn nog niet definitief. Op basis van de meest actuele ramingen en ontwikkelingen in het najaar 2025 kunnen de uiteindelijke tarieven voor 2026 nog wijzigen. De definitieve tarieven 2026 worden ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden in de betreffende verordeningen.

OZB

2025	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1115%	n.v.t.	0,1115%	28.019.384	31.242	n.v.t.	31.242
Niet-woningen	0,7279%	0,1820%	0,9099%	3.718.803	27.069	6.768	33.837
Totaal	Totaal			31.738.186	58.311	6.768	65.079

2026	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1044%	n.v.t.	0,1044%	31.684.053	33.078	n.v.t.	33.078
Niet-woningen	0,7549%	0,1887%	0,9436%	3.765.089	28.423	7.105	35.527
Totaal	Totaal			35.449.142	61.501	7.105	68.606

De opbrengsten OZB ten behoeve van de tariefberekening wijken af van de OZB-opbrengsten die zijn opgenomen bij het onderdeel [Begrote opbrengsten van de lokale heffingen](#). Het verschil is te verklaren door opbrengsten uit areaalontwikkeling en correcties voor leegstand, meeropbrengsten en brutoering baten naar aanleiding van bezwaar; deze worden niet meegenomen bij de tariefberekening

Afvalstoffenheffing

Huishoudgrootte	Tarief	Tarief	Aantal huishoudens		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	2025	2026	2025	2026	2025	2026
Eenpersoons	€ 273,72	€ 312,72	31.629	31.985	8.657	10.002
Tweepersoons ('25: meerpersoons)	€ 364,92	€ 400,80	45.565	24.966	16.628	10.006
Drie personen en meer	n.v.t.	€ 440,52	n.v.t.	20.696	n.v.t.	9.117
Totaal			77.194	77.647	25.285	29.126

Rioolheffing

2025	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0248%	0,0239%	0,0487%	27.888.269	27.340.254	6.916	6.534	13.451
Niet-woningen	0,0709%	0,0669%	0,1378%	3.483.079	3.247.903	2.470	2.173	4.642
Totaal						9.386	8.707	18.093

2026	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0228%	0,0223%	0,0451%	31.581.203	30.881.205	7.201	6.887	14.087
Niet-woningen	0,0734%	0,0692%	0,1426%	3.577.989	3.344.872	2.626	2.315	4.941
Totaal						9.827	9.201	19.028

Risicomanagement en weerstandsvermogen

De omgeving waarin we als gemeente werken is niet altijd voorspelbaar. We krijgen daarbij te maken met risico's, die invloed kunnen hebben op het behalen van onze ambities. Ook onze financiële positie kan door het optreden van risico's worden beïnvloed.

Een belangrijk hulpmiddel om met onzekerheden om te gaan is risicomanagement. Risicomanagement zorgt ervoor dat risico's duidelijk worden, maar vooral dat er maatregelen worden getroffen om de risico's te beheersen. Niet alle risico's zijn (volledig) te beheersen. Ook kan er bewust de keuze worden gemaakt om niet op zoek te gaan naar beheersmaatregelen, maar het risico te nemen. Voor risico's waarvan het mogelijk financieel effect niet tot nul is teruggebracht vormen we een buffer, het weerstandsvermogen.

Deze paragraaf start met een toelichting op de afspraken die we in Arnhem hebben over risicomanagement en weerstandsvermogen. Daarna wordt toegelicht hoe de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de weerstandsfactor zich in 2026 en verder ontwikkelen. Als laatste volgen de uitkomsten van de financiële kengetallen conform artikel 11 van het BBV.

Uitgangspunten van beleid

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen

In de [nota risicomanagement en weerstandsvermogen](#) uit 2023 is vastgelegd welke beleidsuitgangspunten we in Arnhem hebben voor risicomanagement en welke spelregels gelden voor het weerstandsvermogen. Een open risicocultuur is daarbij de belangrijkste pijler: de norm is dat in het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie transparant met risico's en maatregelen wordt omgegaan.

Financiële verordening

Een aantal belangrijke Arnhemse spelregels over weerstandsvermogen en risico's ligt vast in de [financiële verordening](#). Voor de weerstandsfactor is een ondergrens van 1,0 vastgesteld en de mogelijkheid om (nieuw) beleid in te zetten bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4. Voor de solvabiliteit is er een streefwaarde opgenomen van 14%, met 10% als ondergrens. Ook zijn er afspraken vastgelegd over hoe we in Arnhem omgaan met grote, risicovolle projecten. Bijvoorbeeld dat hierbij een onafhankelijke risicoanalyse verplicht is.

Dotatie bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds (Motie 25M98)

De bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden.

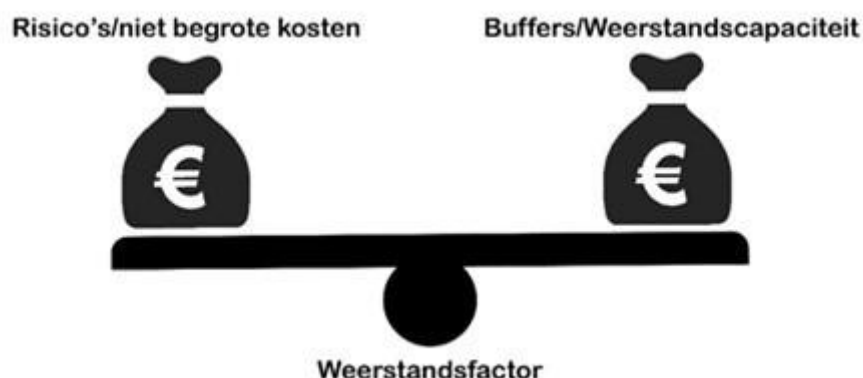
Bij deze Begroting wordt voorgesteld om, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

In dit deel van de paragraaf wordt ingegaan op de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2025	JV 2024	Prognose 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Benodigde weerstandscapaciteit (90%)							
1. Gemeentebrede risico's	35.343	30.723	30.130	30.130	30.130	30.130	30.130
2. Risico's grondexploitatie	38.361	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758
Totaal	73.704	80.482	79.889	79.889	79.889	79.889	79.889
Beschikbare weerstandscapaciteit							
1. Algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564	90.160
Stand algemene reserve per 1-1	68.094	78.271	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564
<i>Toevoegingen</i>	0	0	9.479	0	6.725	0	0
<i>Onttrekkingen</i>	6.577	10.939	0	10.834	0	1.413	1.103
<i>Financieel Beeld/Totaal met nieuwe inzichten</i>	8.695			8.867	-2.635	-1.618	-2.300
<i>Resultaat / Prognose resultaat</i>		6.388	11.272				
Stand algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	94.472	92.505	96.594	93.564	90.160
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.347	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	871	1.014	1.039	1.039	1.039	1.039
Totaal	87.599	98.495	119.389	117.447	121.536	118.506	115.102
Weerstandsfactor	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	13.895	18.013	39.500	37.558	41.648	38.617	35.214
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	-15.587	-14.179	7.545	5.603	9.692	6.662	3.258

Voor 2026 komt de weerstandsfactor uit op 1,5. In 2027 en 2028 blijft de weerstandsfactor stabiel op 1,5 en in 2029 daalt deze licht naar 1,4. Hiermee wordt voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening. Hierna volgt een toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%. De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van eerdere inschattingen bij het Jaarverslag 2024, met € 0,6 miljoen gedaald.

1. Gemeentebrede risico's

Het geactualiseerde gemeentebrede risicoprofiel bestaat voor de Begroting 2026 in totaal uit 108 risico's (Jaarverslag 2024: 109 risico's). In het risicoprofiel zijn 38 ongekwantificeerde risico's opgenomen en 9 geheime risico's, waarvan openbaarmaking zou kunnen leiden tot het schaden van de economische en financiële belangen van de gemeente. De geheime risico's zijn opgenomen in een geheime bijlage bij deze Begroting.

Een overzicht van de tien belangrijkste gemeentebrede risico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen in het vervolg van deze paragraaf.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2024 en bedraagt € 49,8 miljoen. Bij deze Begroting zijn de risico's voor de grondexploitatie aangehouden zoals deze zijn geactualiseerd en vastgesteld bij de FJP en meegenomen in het Jaarverslag 2024.

Voor een nadere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De totale beschikbare weerstandscapaciteit is bij de Begroting 2026 gestegen met € 15 miljoen ten opzichte van de vorige stand bij het Jaarverslag 2024.

1. Algemene reserve

De verwachte stand 2026 en het meerjarig verloop van de algemene reserve wordt bepaald door de volgende factoren:

- Besluitvorming uit vorige begrotingsjaren die doorwerkt in het verloop van de algemene reserve.
- De prognose van de uitkomst van het jaarresultaat voor 2025, zoals opgenomen in Turap-1 en Turap-2. Als gevolg van het totale verwachte jaarresultaat neemt de algemene reserve in 2025 (per 31-12) toe met € 12,1 miljoen.
- Voorstellen voor verrekening met de algemene middelen in deze Begroting 2026.

2. Weerstandscapaciteit grondbedrijf

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt jaarlijks geactualiseerd ten behoeve van het jaarverslag. Bij deze Begroting is het weerstandsvermogen aangehouden zoals deze is vastgesteld bij het Jaarverslag 2024.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar van € 1,0 miljoen is bij de Begroting 2026 ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Top 10 gemeentebrede risico's

Hieronder worden de 10 belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed%) toegelicht. Deze risico's bepalen voor 55% de totaal benodigde weerstandscapaciteit van de € 30,1 miljoen.

Risicogebeurtenis	Kans%	Geld (Max)	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Jaarrekening 2024
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg	50%	€ 7.500.000	8,5%	Ongewijzigd
In de kostenprognose Jeugdzorg die is afgegeven voor de Perspectiefnota 2026 wordt uitgegaan van weinig tot geen groei in aantal cliënten of aantallen van zorg. Recent heeft een redelijke volumestijging plaatsgevonden, en nu is het beeld zichtbaar dat de volumestijging laag is. Het risico bestaat dat de volumestijging in de komende jaren hoger zal zijn dan verwacht.				
Binnen de Wmo stijgt door toenemende vergrijzing in potentie de vraag naar zorg. Hierdoor ontstaan capaciteitsproblemen en bestaat het risico op financiële tekorten. Dit speelt bij zorgvormen als woningaanpassingen en hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en groepsbegeleiding. De gevolgen van vergrijzing zijn nu al merkbaar. Op dit moment worden de financiële effecten van vergrijzing nog gedempt door personeelstekorten in de uitvoering. Ook hier zit een risico op kostenstijging in: het kan zijn dat de gemeente hierdoor aanvullende maatregelen moet nemen die kosten met zich meebrengen. Ook bestaat los van de vergrijzingsproblematiek het risico dat het volume van zorg toeneemt.				

S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Automatisering				
Datalekken en hacks	70%	€ 5.000.000	7,9%	Gewijzigd+
Het risico op phishingmails, ransomware, gehackt worden en datalekken bij het verstrekken van gegevens. Naast financiële schade is er kans op imago schade. Op basis van ervaringen en bijbehorende impact bij andere organisaties is het opgenomen risicobedrag verhoogd.				
S06 Participatie en armoedebestrijding				
Werk en Inkomen				
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	70%	€ 4.800.000	7,6%	Gewijzigd-
Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een eigen risico. Dit eigen risico is recentelijk bijgesteld van 10% naar 7,5% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG budget 2025 € 9,2 mln. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 4,4 mln. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 4,8 mln. is opgenomen.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Bedrijfsvoering				
De Connectie	50%	€ 4.250.000	6,0%	Gewijzigd-
De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt: -Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000); -Fricatie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000); -In de begroting van de Connectie worden een aantal significante risico's beschreven. Omdat de Connectie niet over eigen weerstandscapaciteit beschikt, worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente (€ 3,2 mln.); -Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg. -Het risico doet zich voor dat bij de voorgenomen omvorming naar een centrumgemeente de continuïteit van de dienstverlening niet worden gegarandeerd en dat er extra inzet noodzakelijk is.				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Tariefstijgingen in de Zorg (Wmo en jeugdzorg)	50%	€ 5.000.000	5,6%	Ongewijzigd
Gemeenten zijn op basis van landelijke regelgeving verplicht reële tarieven voor Wmo- en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Op het moment vinden er in het zorgveld diverse CAO-verhogingen van personeelssalarissen plaats met een doorwerking naar tarieven. Tevens vindt op dit moment een tarievenonderzoek plaats voor de nieuwe aanbesteding beschermd wonen. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorgaanbod dat wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg extra kunnen stijgen. Deze ontwikkelingen en factoren kunnen ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen, hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (o.a. via de jaarlijkse indexering).				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Bezuinigingsmaatregelen Jeugdzorg en Zorg worden niet of onvolledig gerealiseerd	50%	€ 4.500.000	5,1%	Ongewijzigd
In de Perspectiefnota 2025 is een aantal bezuinigingsmaatregelen opgenomen. De mate van realiseerbaarheid van deze maatregelen staat niet vast. Het risico bestaat dat de ingeboekte besparingen niet of deels worden gerealiseerd.				

S08 Welzijn en inclusie				
Asielzaken				
Opvang vluchtelingen Oekraïne	30%	€ 6.500.000	4,4%	Ongewijzigd
De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden ongeveer 750 Oekraïense vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen, in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Uitbreiding hiervan moet in Q3-2025 plaatsvinden. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 200 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag is in 2025 € 44 per opvangplek per dag. Het risico dat de kosten hoger uitvallen dan het normbedrag wordt gedekt vanuit het rijk, dat in voorgaande jaren ook heeft plaatsgevonden. Er bestaat wel een risico dat de dekking vanuit het rijk stopt, waarna er nog wel aan verplichtingen gedaan moet worden de daaropvolgende periode. De meer indirecte gevolgen van de oorlog of het beëindigen van de oorlog, zoals macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.				
S02 Bereikbaarheid				
Mobiliteit ontwikkeling				
Aflopen OV-concessie RijnWaal	50%	€ 1.500.000	3,4%	Ongewijzigd
- Jaarlijks ontvangt de gemeente Arnhem een vergoeding voor de trolley-gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie. In november 2024 is de nieuwe aanbesteding gestart van de OV-concessie. De huidige (nood)concessie loopt tot juni 2026. De jaarlijkse vergoeding van ongeveer € 1,5 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie in het najaar van 2025. - Bij herziening van de (financiële) afspraken blijven mogelijk onvoldoende middelen over om de beheertaken goed uit te kunnen blijven voeren. Daarnaast worden kansen om met het trolley netwerk bij te dragen aan het (deels) oplossen van de netcongestieproblematiek moeilijk te verzilveren."				
S10 Klimaat en energie				
Duurzaamheid en Subsidies				
CDOKE Middelen	50%	€ 2.800.000	3,2%	Nieuw
In de begroting is structureel een bedrag van € 2,8 miljoen verwerkt aan rijksmiddelen CDOKE (capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid), bedoeld ter dekking van capaciteit voor de energietransitie. In juli 2025 heeft de minister bevestigd dat deze middelen tot en met 2030 beschikbaar zijn. Of de middelen na 2030 nog (volledig) worden toegekend is onzeker omdat hiervoor op dit moment nog geen middelen zijn gereserveerd op de Rijksbegroting.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Financiën				
Overheveling/korting Spuk's	30%	€ 4.500.000	3,1%	Ongewijzigd
In het hoofdlijnenakkoord van het kabinet is het voornemen opgenomen om vrijwel alle specifieke uitkeringen (Spuk's) over te hevelen naar het gemeentefonds, met daaraan gekoppeld een besparing van 10%. In de miljoenennota 2025 is dat afgezwakt naar een nog onbekend aantal. Voor iedere Spuk afzonderlijk zal worden bekeken of deze wel of niet kan verdwijnen. De VNG is hierbij betrokken en heeft aangegeven dat een korting van 10% in veel gevallen niet acceptabel is. Inmiddels is van meerdere Spuk's bekend dat ze niet zullen worden overgeheveld dan wel niet gekort. Er resteert echter nog steeds een risico dat we minder middelen van het Rijk ontvangen dan nu het geval is. Op basis van de nu bekende uitzonderingen komen voor Arnhem ongeveer € 90 miljoen aan Spuk's nog in aanmerking voor overheveling. Een korting van 10% zou € 9 miljoen betekenen. Gezien het lopende proces schatten we in dat er nog meer Spuk's niet gekort gaan worden, daarom hanteren we als maximum financieel risico een bedrag van € 4,5 miljoen.				

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal. Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV het volgende beeld zien:

Netto schuldquote	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	54%	76%	55%	52%	59%	47%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	51%	73%	52%	49%	57%	45%
Solvabiliteitsratio	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	31%	27%	26%	26%	24%	26%
Weerstandsvermogen (factor)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,4
Kengetal grondexploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	3%	10%	9%	9%	10%	9%
Structurele exploitatieruimte	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	5%	2%	0%	0%	0%	0%
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	106%	110%	115%	117%	121%	124%

De grote ontwikkelingen in de grondexploitatie zoals de binnenstedelijke herontwikkelingen, Spoorzone Oost en Kronenburg hebben net als in de Begroting 2025 een grote invloed op de kengetallen. Het kengetal grondexploitatie dat het aandeel van de bouwgronden in de totale begroting weergeeft, blijft desondanks ruim binnen de 20% wat door de Provincie in haar rol als toezichthouder als bovengrens van de minst risicovolle categorie wordt gezien.

Ten opzichte van de Begroting 2025 herstelt de weerstandsfactor zich licht. Deze komt voor de jaren 2026-2028 uit op 1,5 en voor 2029 op 1,4. Ook is de begroting in alle jaren structureel in evenwicht. Dit is mede te danken aan de besparingen die in de Perspectiefnota 2025-2028 zijn opgenomen.

Sinds de Begroting 2025 bevindt de solvabiliteit zich ruim boven de 20% en daarmee ook ruim boven de streefwaarde van 14%. Het eigen vermogen dat door de jaren is opgebouwd om boven de 20% te komen wordt behouden waarmee het blijft bijdragen aan de financiële weerbaarheid van Arnhem.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.

Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2025.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2025	Waarde Arnhem Begroting 2026	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	61%	55%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	55%	52%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	32%	26%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	9%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,00%	0%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-1,40%	0%	> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	101%	115%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandsvermogen	2,2	1,5	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor het uitvoeren van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan vele jaren mee. De kapitaalgoederen bestaan uit het groen en water in onze stad, speelplekken, de wegen en riolering civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), beeldendekunst, de openbare verlichting, het trolley netwerk, de verkeersregelininstallaties en -voorzieningen, de afvalinzamelvoorzieningen en het gemeentelijk vastgoed.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot)onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van de paragraaf is het financiële beeld per onderdeel weergegeven.

De openbare ruimte geeft onze stad vorm en kleur en draagt bij aan hoe onze stad functioneert en hoe we hem beleven. Bij de investeringen in de openbare ruimte laten we ons leiden door landelijke wetgeving en door onze eigen lokale ambities. De investeringen die we doen in de openbare ruimte richten zich in eerste instantie op het in stand houden van bestaande functies. De openbare ruimte, wordt in belangrijke mate gevormd door kapitaalgoederen

Onze inspanningen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We hebben de opgave om veel woningen en werkplekken te realiseren, terwijl ruimte schaars is. Om de stad succesvol te verdichten, zijn veranderingen in mobiliteit en vergroening noodzakelijk. Bovendien dienen we noodzakelijke investeringen te doen voor de overgang naar duurzame energie. Juist ook omdat onze blik is gericht op de lange termijn, maken we bewuste keuzes die het welzijn van dieren en de biodiversiteit ten goede komen.

We moeten ondanks deze opgaven en de financiële uitdagingen zorgen voor een sluitende begroting. Daarbij zullen we ook kritisch moeten kijken naar het tempo waarin we uitvoering kunnen geven aan de ambities om Arnhem klaar te maken voor de toekomst.

Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Onderdelen	Areaal (afgerond)
Groen, incl. Bossen en parken	756 ha stads- en wijkgroen 2600 hectare parken, natuurterreinen en natuurinclusieve landbouw Met daarin o.a.: 244 ha gazon 381 ha graskruidenvegetatie 1318ha bos 68 ha struweel 27 ha heesters 14 ha hagen 0,4 ha vaste planten 13 ha wadi's 155 ha water
Bomen	47.000 stadsbomen, waarvan 16.672 buitengewone en toekomst bomen
Stedelijk Water	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten

Wegen	2.833.000 m2 gesloten verharding (asfalt en beton) 4.981.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 283.000 m2 half verharding
Openbare verlichting (OVL)	33.357 lichtmasten 33.630 armaturen 930 km OVL netwerk
Civieltechnische kunstwerken	308 bruggen en viaducten 23 tunnels 367 grondkerende constructies 361 trappen
Verkeer	85 verkeersregelininstallaties 43 verkeerscamera's 29 digitale verwijsborden 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel 22 gelijkrichterstations
Spelen	398speellocaties 2196speeltoestellen 122sportvelden
Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 241 GFT 130 glas 328 papier 328 PMD 1306 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)
Beeldende kunst	191 kunstwerken 32 herdenkingsmonumenten

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waarde gestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.

De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.

Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's en beschikbare capaciteit afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden. De voorgenomen omvangrijke woningbouw en de energietransitie maken het noodzakelijk om de beheeropgave af te stemmen op de ontwikkelopgaven en onze organisatie daar op toe te rusten.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in deze Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om 226 Onderhoud kapitaalgoederen te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte door Arnhem als basis worden gehanteerd

Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden, maar daarbij ook aandacht te hebben voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid.

Naast het sturen op deze technische staat van onderhoud proberen we ook steeds meer het aspect beleving een rol te laten spelen bij het beheeren van de openbare ruimte.

We willen Arnhem radicaal vergroenen. We willen een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. Bij deze impuls is het belangrijk dat er ook voldoende middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en beheer. Zo zorgen we dat het groen dat we aanleggen, ook langjarig goed kan worden onderhouden.

Onderdeel	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C*	B / C*	A / B*	-	-
Speelvoorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D**	B	B	B	A / B
Verkeerregelinstanties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civiltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per onderdeel uitgesplitst naar gebiedstypen. De ambities voor het dagelijks onderhoud zijn hier niet in opgenomen.

* Voor nadere toelichting op dit onderscheid zie de tekst bij de onderdelen wijkgroen, bomen en parken en bossen

** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.

	Beeldkwaliteitsniveau	Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	functieverlies

Het combineren van opgaven en het participatieproces maakt de projecten steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven op te vangen.

Bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hebben we ook te maken met prijsstijgingen. De jaarlijks repeterende investeringsbudgetten en exploitatiebudgetten voor onderhoud en periodieke vervanging in de

openbare ruimte zijn geactualiseerd naar het prijspeil 2025 (4,6%). Dit op basis van de BDB-index Grond-, weg, en waterbouw.

Relatie met andere onderdelen van de begroting

Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving (S12). De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven

De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen, trolley, openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid (S02).

Voor de onderdelen afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Beheer en onderhoud van deze assets wordt immers grotendeels gefinancierd via deze heffingen. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Samenvattend beeld

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij 'beheerbewust ontwerpen' en 'ontwerpbewust beheren' de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem en betreffen opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie.

Ter ondersteuning van dit proces hebben we in 2025 een SAMP opgesteld. Met dit Strategisch Asset Management Plan (SAMP) hebben we als gemeente Arnhem voor het eerst in samenhang in beeld gebracht wat we beheren, welke ambities we daarbij nastreven en hoe we onze middelen zo slim mogelijk inzetten. Het is een plan dat helpt om technische instandhouding en maatschappelijke meerwaarde beter met elkaar te verbinden vanuit inzicht, data en gedeelde waarden. Daarmee is dit plan niet alleen een inhoudelijke onderlegger voor ons dagelijks werk, maar ook een strategisch kompas voor programmering, besluitvorming en samenwerking. In 2026 gaan we op basis hiervan onze asset beheerplannen actualiseren.

De investeringsbeslissingen die allen bijdragen aan de ambities van de stad worden veelal afzonderlijk aan de raad voorgelegd. Bij deze investeringsbeslissing is veelal nog niet inzichtelijk wat het daadwerkelijke effect voor de beheerskosten in de openbare ruimte in bepaald jaar is. We zullen vanaf de volgende begroting jaarlijks te analyseren in hoeverre er aanvullende budgetten nodig zijn voor het onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij zullen de huidige budgetten voor onderhoud in de openbare ruimte geanalyseerd worden en wordt waar mogelijk een voorstel gedaan voor her allocatie van middelen naar onderhoud groen. Indien er in de toekomst aanvullende middelen voor beheer van de openbare ruimte noodzakelijk zijn zal dat betrokken worden in een Perspectiefnota/begroting

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie en duurzaamheid.

Zoals vanuit de wegbeheersystematiek gebruikelijk spreken we over gesloten verhardingen (asfalt en beton) open verhardingen (klinkers, tegels etc.) en half verhardingen en onverhard. Onverharde wegen zitten niet in dit overzicht. Deze vallen bij de gemeente Arnhem onder groenbeheer en zijn dus ook niet opgenomen in het beheersysteem wegen. Het merendeel van de asfaltverhardingen bevindt zich in de hoofdinfrastructuur en wijk- of gebiedsontsluitingswegen. De open elementverhardingen zijn vooral te vinden in de wijken, winkelgebieden en het stadscentrum. Half verhardingen wordt in Arnhem vooral toegepast op wandel- en fietspaden. Met name in Arnhem Zuid worden steeds meer recreatieve asfaltpaden omgevormd naar halfverharde paden.

In onderstaande tabel is de huidige kwaliteit van het areaal vergeleken met de kwaliteit van het areaal in 2024. Rapportage is op Beeldkwaliteitsniveau					
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D

2024	47,18	32,33	13,90	0,44	6,14
2025	48,88	26,15	11,29	5,43	8,25

Het kwaliteitsniveau gaat sinds 2023 achteruit. Vooral het percentage D-niveau is toegenomen. Landelijk wordt tussen de 1-5% als norm gehanteerd. En daar voldoen we dus niet aan. De verklaring hiervoor is dat het percentage D-niveau in parkeervakken is toegenomen, wat ook is toegestaan volgens het Arnhemse beleid. In sommige wijken zoals bijvoorbeeld Vredenburg, waar 25 jaar geleden in het kader van het programma BGB(BuitenGewoon Beter) groot onderhoud is uitgevoerd, is langzamerhand weer onderhoud aan de verharding nodig. Omdat we bij projecten breder willen kijken naar de opgaven in het gebied (denk aan vergroenen, energietransitie, mobiliteit) duurt het langer tot deze integrale projecten van de grond komen. In die tussentijd gaat de beeldkwaliteit verder achteruit.

Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.

Bezuiniging op wegenonderhoud

In 2025 hebben we het budget voor wegenonderhoud structureel met €50.000 per jaar verlaagd omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast is in 2025 besloten tot een extra besparing incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen. Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Wegenonderhoud draagt tevens bij aan het realiseren van de ambities uit het in 2025 vastgestelde Duurzaam Mobiliteitsplan.

Planning

Voor 2026 staat onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen:

Hommelseweg, Middachtensingel en IJssellaan. Dit onderhoud wordt al dan niet gecombineerd met het verlagen van rijsnelheden en verminderen van asfalt. De wegen die hiervoor in aanmerking komen volgen onder andere uit het Duurzame Mobiliteitsplan.

In de wijken gaan we oa. in de Stadhoudersstraat, Klapstraat en de Rijksweg West groot onderhoud uitvoeren. Hier wordt dan ook naar de totale inrichting van de weg gekeken en indien noodzakelijk aangepast.

Daarnaast voeren we wegenonderhoud uit in combinatie met rioolvervanging in enkele straten van de Spijkerbuurt. In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking voeren we aanpassingen uit op de toegankelijke hoofdlooproutes. Dit zal dit in 2026 een vervolg krijgen.

Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er ook aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting (OVL)

Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.

In het kader van duurzaamheid en circulariteit zijn we dit gestart met het testen van stalen masten. Deze test bekijkt of de levensduur van de mast te verlengen is. Uit de testen blijkt dat bij 98% van de geteste masten de levensduur te verlengen is met 10 tot 15 jaar. Het gereserveerde geld voor het vervangen van masten zullen we gaan inzetten om een extra versnelling van vervanging naar LED armaturen door te voeren. In de periode 2026 – 2029 zullen dat ruim 7300 stuks zijn. Deze armaturen zullen dan vervangen worden door energiezuinige LED-armaturen.

Tracés van het kabelnet worden zo nodig vervangen wanneer sprake is van groot onderhoud of wanneer zich herhaaldelijk kabelstoringen voordoen. Het onderhoud van OVL-kasten wordt gebaseerd op elektrische inspecties. Er gaat een test lopen binnen een aantal OVL kasten om te kijken of we real time energie kunnen gaan meten en hiermee piekspanningen kunnen ondervangen. Hiermee kunnen we uitval van verlichting door storingen in de toekomst voorkomen.

Ook zijn we gestart met een aantal projecten waarin 'slimme' armaturen gebruikt worden. Dit concept van dynamische verlichting op maat biedt verschillende mogelijkheden. Het licht brandt wanneer dat nodig is door middel van sensoren. Daardoor wordt er een energiereductie behaald, maar ook lichtvervuiling reduceert hierdoor. Er zullen meerdere projecten volgen in de aankomende jaren.

Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investerings planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Planning

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-

verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities.

Verkeersregelininstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:

Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelininstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).

Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.

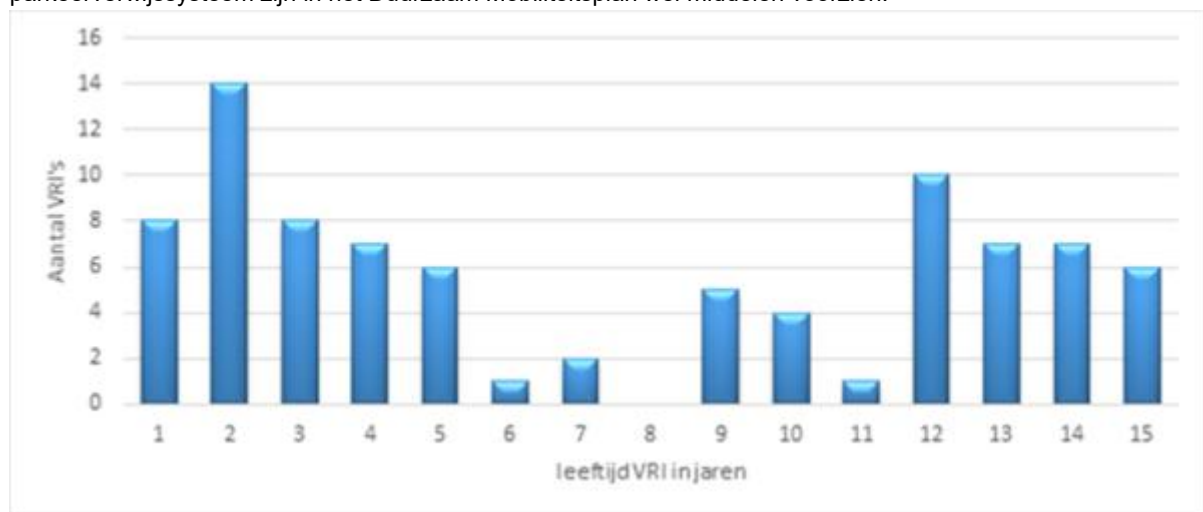
Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met aandacht voor de voetganger en het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Er is geen eenduidige maat voor de kwaliteit van het areaal. Deze wordt dan ook niet bijgehouden.

De leeftijd van de objecten is wel bekend. Dit zegt echter niet alles over de daadwerkelijke kwaliteit. Door technisch onderhoud en tussentijdse updates blijft de kwaliteit goed ondanks de hoger wordende leeftijd. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de verkeerslichten weergegeven (gegevens juni 2025). De levensduur van een verkeersregelautomaat en de verkeerslantaarns zijn gemiddeld ongeveer 15 jaar. De levensduur van grondkabels, masten is vele malen langer. Bij een vervanging van de automaat wordt gecontroleerd of vervanging van kabels of masten nodig is. We streven naar zo lang mogelijk gebruik van deze materialen

Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investering planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Met de vervanging van overige verkeerssystemen (zoals telkasten en digitale verwijsborden) is in de investeringsplanning geen rekening gehouden. Aan het einde van de technische levensduur moet worden beoordeeld of vervanging gewenst/noodzakelijk is. Voor het vervangen en uitbreiden van het parkeerverwijssysteem zijn in het Duurzaam Mobiliteitsplan wel middelen voorzien.

Planning

Voor 2026 staat de vervanging van de volgende VRI's op de planning: oversteek Volkerakstraat, , Oversteek Huissensestraat thv Suikerland, verkeerslicht bij viaduct over A325 voor de bus ter hoogte van de Lange Akkers, oversteek bij basisschool "De witte Vlinder". In 2026 gaan we ook verder met het aansluiten van de verkeerslichten op glasvezel.

Trolley

Het trolley netwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar Vervoer in Arnhem.

De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. In tegenstelling tot de overige assets strekt de trolleyinfrastructuur zich ook uit over andere gemeenten namelijk gemeente Renkum en gemeente Rheden en binnenkort ook in Wageningen. Ook voor die delen van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeenten Renkum en Rheden verzorgt gemeente Arnhem de trolleyinfrastructuur.

De trolleyinfrastructuur omvat bovenleiding (inclusief de bovenleiding en de wissels welke zich bevinden in het bedrijvencomplex Westervoortsedijk 4 te Arnhem), masten, gelijkrichterstations, onderstations, kabelnet e.d. in de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum en is 57 km lang.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar). De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en de zuidelijke foodvalley

Er is een aanbesteding geweest voor een nieuwe vervoersconcessie. Deze nieuwe vervoersconcessie gaat per juni 2026 in

Op dit moment wordt het dagelijkse (kleinschalige) beheer en onderhoud van de trolleyinfrastructuur gedaan in opdracht van en door de vervoerder. Het grootschalige onderhoud wordt gedaan in opdracht van de gemeente Arnhem. De uitvoerende partij van het grootschalige onderhoud is ook weer de vervoerder. In de praktijk betekent dit dat veel verantwoordelijkheden (opdrachtverlening en uitvoering) bij de vervoerder terecht zijn gekomen. Voor de provincie is dit aanleiding om hier kritisch naar te kijken en stelt voor om alle beheer- en onderhoudsverantwoordelijkheden bij de vervoerder weg te halen en deze onder te brengen bij de eigenaar van de trolleyinfrastructuur: de gemeente Arnhem. Voordat hierover afspraken kunnen worden gemaakt is nader onderzoek nodig. Dit proces loopt inmiddels.

Planning

De oudste trolleykasten zijn de komende jaren aan vervanging toe. Dit speelt in eerste instantie bij de ondertussen gerealiseerde reconstructie van de Velperweg

Naast de kasten gaat de gemeente de komende jaren de gelijkrichterstations vervangen. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.

Voor de eerste vervanging van gelijkrichters was in de begroting van 2025 een investeringsbudget van 1,3 miljoen opgenomen. Door de complexe situatie heeft het voorbereiden van de aanbesteding meer tijd gekost. De uitvoering zal dan ook pas in 2026 plaatsvinden.

In deze begroting zijn voor de komende periode '26-'29 middelen gereserveerd in de meerjaren investeringsplanning (MIP) om jaarlijks gelijkrichters te gaan vervangen. Gelijkrichters zetten wisselspanning (gebruikelijk voor elektriciteitsnetten) om naar gelijkspanning (nodig voor de trolleybussen) en zijn dus essentieel voor het trolley-net. De gemeente is eigenaar van deze installaties. De provincie heeft de gemeente Arnhem verzocht om alle gelijkrichters op zo kort mogelijk termijn te vervangen. Wat er op dit punt mogelijk is hangt af van leveranciers en praktische uitvoerbaarheid.

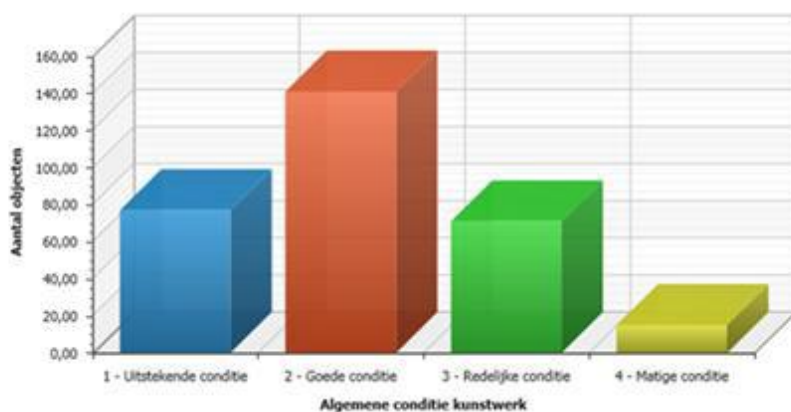
In 2024 is een complete inspectie van de bovenleidingen en aanverwante onderdelen uitgevoerd om de onderhoudsbehoefte hiervoor in beeld te brengen. Op enkele segmenten van de bovenleidingen moet groot onderhoud, zoals het vervangen van rijdraad, uitgevoerd worden. Deze kosten worden gedekt vanuit het jaarlijkse trolleyforfait.

De gemeente Arnhem ontvangt jaarlijks een vergoeding van de provincie voor het beheren van het trolley-net en daaraan gerelateerd vastgoed ten behoeve van het OV in Arnhem. Richting de nieuwe concessie gaan de concessieverlener en de gemeente in gesprek om deze, afspraken te actualiseren/continueren.

Civieltechnische kunstwerken

Onder de noemer van civieltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau kijkt naar het uitgevoerde regulier onderhoud en geeft waar nodig schades, maatregelen, prijs per maatregel en uiterste datum van uitvoering aan. Indien nodig zal op basis daarvan de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud worden aangepast. Dit vormt de input voor de integrale programmering en dient als basis voor de monodisciplinaire meerjarenplanning. De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Een samenvatting is hieronder weergegeven. In 2025 is er een nieuwe technische inspectie door een extern gespecialiseerd bureau, waardoor we weer over de nieuwste gegevens zullen beschikken. Deze zijn nog niet beschikbaar voor deze begroting maar zullen in de volgende begroting worden meegenomen.

Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen. De beschikbare middelen zijn op dit moment hiervoor toereikend

Planning

In 2026 gaan we groot onderhoud uitvoeren aan viaduct Waardmanspad en alle bruggen in park Presikhaaf

Vanuit het raamcontract houten waterbouwkundige constructies gaan we door met de vervangingsopgave houten bruggen in Elderveld en De Laar. Dit jaar staat de brug Krommeniehof-Drielsedijk op de planning en zullen tevens een aantal kleinere parkbruggetjes worden vervangen. Aandachtspunt bij de vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Deze staat vooralsnog voor 2028 in de planning waarbij we mee zullen liften met het groot onderhoud van het gehele traject A325 door Provincie Gelderland. Dit zal naar verwachting een investering vragen van grofweg € 1,5 miljoen euro (afhankelijk van ontwerp en co-financiering provincie Gelderland). In combinatie met de uitkomst van de areaalinspectie die eind 2025 gereed zal zijn zal bij de volgende begroting bekeken worden wat dit betekent voor de Meerjaren Investerings Planning.

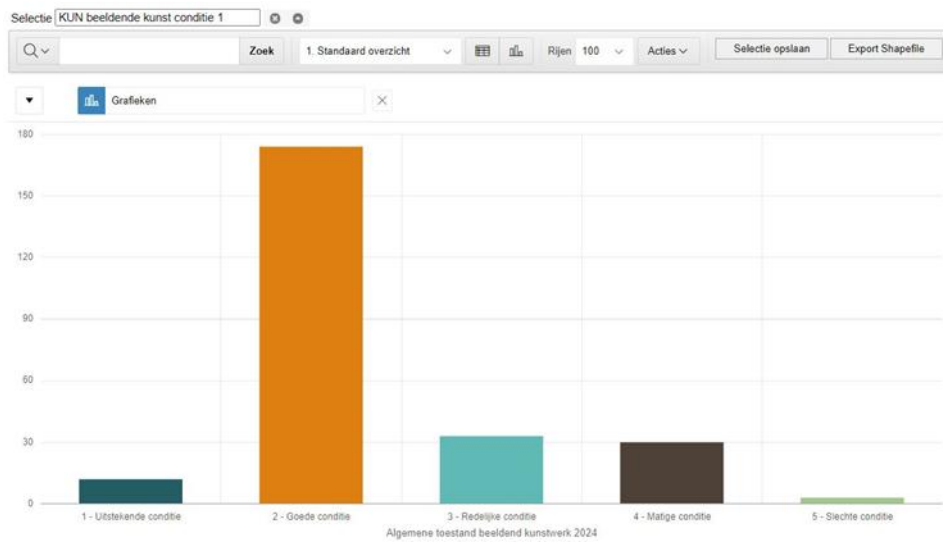
Civieltechnische kunstwerken

Dit onderdeel is nieuw toegevoegd aan de paragraaf kapitaalgoederen.

Onder de noemer van beeldende kunstwerken vallen kunstwerken en omgevings-vormgevingen, parkbeelden, herdenkingsmonumenten en een aantal monumentale objecten (zoals grenspalen). Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau reinigt de beelden, waarna we tevens een rapportage met gebreken krijgen inclusief een oordeel over de algemene toestand van het object (zie onderstaande staafdiagram).

Op basis daarvan kunnen we de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud in combinatie met de aangetroffen schades eventueel aanpassen. Dit dient als basis voor de meerjarenplanning. Daarnaast wordt het onderhoud van het kunstwerk soms meegenomen als onderdeel van een project zoals de Blauwe golven en de Aku fontein.

. De afgelopen 3 jaar hebben we jaarlijks technische inspecties uit laten voeren, waardoor we na het reguliere onderhoud van 2025 beschikken over actuele technische rapportages van elk object. In onderstaande staafdiagram is te zien in welke onderhoudsstaat de objecten zich bevinden. 80% hiervan is op basis van de technische inspecties van afgelopen jaren en 20% is een eigen inschatting. Eind 2025 zal dit 100% op basis van technische inspecties van een gespecialiseerd bureau zijn.

1-Uitstekende conditie	2-Goede conditie	3-Redelijke conditie	4-Matige conditie	5-Slechte conditie
Algemene toestand beeldende kunstwerken 2024				

Planning

De kwaliteit van het areaal is over het algemeen goed te noemen, maar er zijn wat aandachtspunten zoals bijvoorbeeld de rijksmonumentale beelden langs de singels. Hiervan zijn er het afgelopen jaar al 2 opgeknapt en voor de overige zijn we samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een plan aan het maken voor de komende 2 jaar.

We gebruiken het beeld Leda als pilot om te kijken of we dit in situ uit kunnen laten voeren en hoe de samenwerking met de projectgroep is. Restauratie van dit beeld staat voor het 3e kwartaal 2025 in de planning, waarna we in 2026 verder zullen gaan met enkele parkbeelden van Ignatius van Logteren.

Van alle overige beeldende kunstwerken hebben we eind 2025 inspectierapporten zodat we een goed beeld hebben van de huidige technische toestand van het areaal.

Het beeld 'de ontvoering van Persephone door Hades' wat op het Croydonplein stond is ivm herinrichting van het plein ook tijdelijk overgebracht naar de gemeentewerf. Hiervoor zal een nieuwe plek worden gezocht langs de singels bij de overige beelden van Ignatius van Logteren.

Het feestaardvarken zal waarschijnlijk eind 2026 weer in de stad terugkeren.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrij vervalriolering met bijbehorende (infiltratie)putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Dit past ook bij de uitgangspunten van onze Strategie Klimaatadaptatie ('groen, slim en samen'). Daar waar deze investeringen ook leiden tot een ontlasting van ons rioolstelsel wordt hierin geïnvesteerd en worden deze kosten meegenomen in de rioolheffing

In totaal ligt er circa 800 kilometer vrijvervalriolering in Arnhem. Hiervan is bijna 170 km gemengd (vuilwater gecombineerd met regenwater).

In het beheersysteem maken we onderscheid in gemengde-, vuil- en regenwaterriolen, ieder onderverdeeld in hoofd-/transportriolen en 'gewone' riolen. Op de hoofd-/transportriolen en de riolen onder doorgaande wegen gaan we eerder over tot het nemen van maatregelen dan op andere locaties omdat de risico's daar groter zijn.

Voor de lange termijn planning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar). Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen echter ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De langetermijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.

Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen en putten.

De vrijvervalriolen worden periodiek gereinigd en geïnspecteerd. Jaarlijks wordt hiervoor een inspectieplan opgesteld. Reiniging en inspectie is meestal een wijk gebonden activiteit. Doelstelling is om de kans op falen van de riolering te minimaliseren. Op basis van de inspectieresultaten, storingsmeldingen en ontwikkelingen in de stad wordt een rioolvervangingsplanning en daarmee een investeringsplanning gemaakt.

De noodzakelijke investeringen in riolering zijn zoals gebruikelijk langjarig verwerkt in de begroting. Dit betreft zowel vervangingsinvesteringen als investeringen voor aanleg van nieuwe riolering op ontwikkellocaties.

Nadere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren zijn er voor de komende vier jaren, met ingang van de jaarschijf 2024, investeringsbudgetten van € 800.000 begroot. De daaruit vloeiende kapitaallasten zijn vanaf de jaarschijf 2025 betrokken bij de rioolheffing en zijn verwerkt in deze begroting.

Het huidige gemeentelijke rioleringsplan (GRP) van de gemeente Arnhem is opgesteld in 2014. Dit GRP is nog altijd van kracht. In de begroting 2019 is aangegeven dat we geen nieuw GRP gaan opstellen in afwachting van de inwerkingtreding van de omgevingswet. De benodigde investeringen voor de watertaak zijn in de tussentijd in de begroting steeds geactualiseerd.

In de omgevingsvisie van de gemeente Arnhem staat het voornemen om nieuw beleid voor water en riolering op te stellen. Daarom zijn we gestart met het opstellen van een water- en riolerings-programma (WRP). Het programma zal beschrijven hoe de gemeente invulling wil geven aan de wettelijke taken van afvalwater, regenwater en grondwater.

Rioolvervangingsopgave

De aanzienlijke rioolvervangingsopgave die eraan zit te komen, hebben we de afgelopen jaren steeds benoemd in de paragraaf kapitaalgoederen van de Begroting. Deze prognose was gebaseerd op de leeftijd van het riool. De levensduur van een riolering kent echter een grote bandbreedte afhankelijk van verschillende factoren. Het moment waarop daadwerkelijke vervanging nodig is, bepalen we op basis van inspectieresultaten zoals hierboven toegelicht. Daarnaast willen we bij de vervangingsplanning zo goed mogelijk anticiperen op andere opgaven in de stad. De verwachting is dat de energietransitie, het recent vastgestelde mobiliteitsplan en de woningbouwopgave mede sturing zullen geven aan het optimale moment voor de rioolvervanging. Deze planning is nu nog onvoldoende in beeld om aan te kunnen geven wat dit voor de planning van de rioolinvesteringen zal gaan betekenen. In het op te stellen WRP willen we dit meenemen. Naar verwachting zullen we het nieuwe WRP in 2026 met uw raad delen. Voor de financiële consequenties kunt u zoals gebruikelijk een voorstel verwachten bij de begroting 2027.

In de begroting zijn structureel middelen opgenomen voor het beheer (exploitatie) en vervanging (investeringen, ca 12 miljoen per jaar) van de riolering. Ook zijn er investeringen gereserveerd voor nieuw aan te leggen riolen in het kader van nieuwbouw. De bedragen van deze investeringen verschillen per jaar, zijn afhankelijk van de bouwplannen en hebben een relatie met de GREX.

Daarnaast is er voor de jaren 2024 t/m 2027 jaarlijks 0,8 miljoen extra investeringsbudget beschikbaar voor klimaatadaptatie. De lasten die dit met zich mee brengt zijn al verwerkt in de huidige rioolheffing.

Rioolheffing

Het op te stellen WRP kan aanleiding geven voor een toename van de benodigde rioolinvesteringen. Naast de extra investeringen die aan de watertaak te relateren zijn, willen we namelijk het tempo van het vervangen van het riool afstemmen op andere opgaven in de stad waarvan de planning nu nog vaak onduidelijk is. Het is daarom niet mogelijk hier nu al een prognose voor te geven. Dit zal op z'n vroegst in 2026 aanleiding geven tot extra investeringen die dan pas in 2027 leiden tot toenemende kapitaallasten. Vervolgens kan nog de afweging worden gemaakt of deze extra lasten worden doorvertaald naar de rioolheffing. Deze hoeft immers niet kostendekkend te zijn.

Voor de kosten die aan de rioolheffing mogen worden toegerekend, gelden fiscaal-juridische spelregels en beperkingen. Kosten zijn alleen toe te rekenen als ze meer dan zijdelings te relateren zijn aan de gemeentelijke zorgplichten voor hemelwater, grondwater en afvalwater.

De kosten die aan de heffing worden toegerekend betreffen veelal investeringen die over een langere periode worden afgeschreven. De kapitaallasten van deze investeringen worden dan in de heffing opgenomen. Het effect op de hoogte van de heffing is daardoor beperkt, maar wel structureel van aard. In geval van projecten en ontwikkelingen in de stad geldt eveneens dat de aan de watertaak te relateren kosten aan de heffing kunnen worden toegerekend. Dit zou kunnen leiden tot een verdere stijging van het tarief van de heffing en daarmee een hogere lastendruk voor de bewoners en bedrijven.

Bij de keuze om deze kosten door te berekenen in de rioolheffing is het van belang dat wordt onderbouwd waarom deze kosten bijdragen aan de watertaak. Ook dient expliciet een belangenafweging te worden gemaakt (maatschappelijke baten project vs. belastingdruk).

Planning

In 2026 gaan we o.a. verder met de reparatie van het gemetselde riool in de Sonsbeeksingel en lopen de rioolprojecten in de de Spijkerbuurt nog door. Daarnaast gaan we met enige vertraging starten met de projecten Kroonsewal, Hommelseweg, Hartogslaan. Ook staan rioolwerkzaamheden in Bakenberg en aan de Sparrenweg op het programma. Daarnaast is er het noodzakelijk onderhoud aan de gemalen en nemen we maatregelen om wateroverlast te beperken.

Water

Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodems) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fonteinen hoort in deze categorie.

De ambitie is: het watersysteem op orde brengen en houden; met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van alle duikers en beekriolen zijn in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.

Voor het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt een systematische monitoring uitgevoerd. Op het moment dat daar aanleiding voor is wordt er een nieuw baggerproject gepland.

Aan de fontein op het Gele Rijdersplein (AKU) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd vanwege de herinrichting van dit gebied, wat voorzien is in 2025 en 2026.

Planning

Het voornemen was om in de periode 2022-2024 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren.

Het baggeren van Onderlangs en de Praets wat op de planning stond heeft vertraging opgelopen. Er is nog discussie met de verhuurder en met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven. De voorbereidingen voor de baggerwerkzaamheden in de Rosandepolder zijn opgestart en de werkzaamheden zijn gepland in 2025 en 2026.

Het onderhoud van de waterbodems in de Nieuwe Haven, Rijnkade en Nieuwe Kade wordt de komende jaren uitgevoerd onder regie van het baggerbestek Neder-Rijn/Lek van Rijkswaterstaat. Komend najaar 2025 en voorjaar 2026 staan in Arnhem-Zuid de baggerwerkzaamheden in de watergangen in woonwijk Schuytgraaf op de planning. Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit de hiervoor gereserveerde budgetten in de bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte.

Het structureel gereserveerde budget voor waterbodembeheer is vanaf 2025 komen te vervallen.

We zullen incidenteel budget moeten aanvragen op het moment dat er in de toekomst nieuwe baggerwerkzaamheden noodzakelijk zijn.

Er is vanaf 2025 in de begroting structureel minder budget gereserveerd voor onderhoud aan beschoeiingen (dit zijn de rand-afwerkingen van watergangen). Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang. Wat het effect hiervan zal zijn hangt af van de locatie. In bossen en parken zal dit meestal niet tot problemen leiden.

Als door het wegvallen van een beschoeiing er onveilige situaties ontstaan (bv door het verzakken van wegen of paden) dan zal er ingegrepen moeten worden. Hiervoor zullen dan incidenteel middelen moeten worden vrijgemaakt.

Groen

Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen en/of om het kwalitatief verbeteren van bestaand groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en Leefomgeving (S12, Radicaal vergroenen).

Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een adviserende rol bij de inzet van deze middelen.

Om het groen te kunnen beheren is het beleid over het groen vertaald naar beheertypen. Elk beheertype heeft haar eigen streefbeeld en bijpassende beheermaatregelen. De functie, het gebruik en de ecologische waarde bepalen het streefbeeld van een beheertype.

Door het radicaal vergroenen zien we een verschuiving ontstaan in de samenstelling van de beheertypen. Het areaal groen wat intensief beheer nodig heeft (o.a. gevelgroen, vaste planten, groen in bakken) neemt toe, met name in het hoogstedelijk gebied. In de woonwijken en buitengebieden wordt het beheer steeds extensiever en vraagt om meer maatwerk, om de biodiversiteit te verhogen.

Het nemen van klimaatbestendige maatregelen zoals aanleg van wadi's en het geven van meer ruimte voor biodivers groen doen we steeds meer. In de grotere groeneenheden was dit goed te combineren, maar we passen dit ook steeds vaker toe tot in de haarvaten van de stedelijke omgeving. De kleine schaal daarvan vraagt om meer kleinschaliger maatwerk.

We monitoren de beeldkwaliteit (gebaseerd op basis van ongewenste kruidengroei en zwerfafval). De door de raad vastgestelde kaders zijn C-niveau voor de beeldkwaliteit in de wijken en A-niveau in de binnenstad en winkelcentra. Gemiddeld genomen halen we deze normen, soms ligt de kwaliteit hoger, soms lager.

Het aandeel ecologisch beheerd groen wordt steeds groter, hierdoor zal de natuurwaarde van het groen naar verwachting ook toenemen. Omdat de CROW normering op beeldkwaliteit nog niet is ingericht op natuurwaarden vinden we hier vaker een lagere beeldkwaliteit C-niveau terug. Wat in de traditionele technische wijze van beoordelen vaak als mindere kwaliteit wordt gezien, maar voor de beoogde ecologische doelstellingen juist wenselijk is (meer kruiden = meer biodiversiteit).

We monitoren ook de ecologische kwaliteit. De monitoring op kruidenvegetatie is enige jaren geleden voor het eerst uitgevoerd, een tweede ronde staat voor 2025 op de planning, zodat we een beeld kunnen schetsen van de waarde en ontwikkeling. Om het ecologisch beheer goed vorm te kunnen geven is hiervoor vanaf 2026 een extra FTE opgenomen in de begroting.

De technische kwaliteit van de beplanting (hoe goed is de beplanting) wordt op B-niveau bijgehouden.

De klimaatverandering, de extreme droogte en zware piekbuien is van invloed op het groen. We zien inmiddels dat de uitval bij bestaande beplantingen beperkt is. Wel leidt het tot hogere kosten bij nieuwe aanleg, met name het watergeven en meer uitval na aanplant. Bij aanleg en renovatie van groen houden we rekening met het veranderende klimaat en doen we aanpassingen in de groeiplaatsinrichting en het assortiment om deze klimaatbestendig te maken.

Invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw komen ook in Arnhem voor, met name in het wijkgroen. Met het budget wat hiervoor beschikbaar is zijn we in staat om deze soorten flink terug te dringen. Nieuwe invasieve soorten blijven opduiken, direct aanpakken van deze soorten is het meeste kosteneffectief. Met de huidige beschikbare middelen zullen we deze kunnen beheersen en bestrijden.

Planning

Arnhem heeft veel ambities op het gebied van groen (zie programma Wonen en Leefomgeving S12, Radicaal vergroenen). Deze ambities zullen mede sturing geven aan de planning van het groenonderhoud. Naast het reguliere onderhoud staan de volgende projecten op de planning voor 2026:

Vergroeningsprojecten in de wijken in het kader van de Wijkgroenagenda's;

Herstel beplantingen oostelijk deel Singels fase 3 (Janssingels t/m Lauwersgrachtpark);

Voortzetten van het project aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in de wijken in het kader van biodiversiteit (verhogen structuurvariatie) en bestrijden hittestress. in 2026 met name i(n) Kronenburg en Vredenburg;

Biodiversiteitsimpuls structuurvariatie door aanplant van beplantingen in de Droge ecozone van Schuytgraaf.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners. Arnhem wil alle kinderen weer buiten laten spelen in een gezonde omgeving waarbij aandacht is voor een gezonde leefstijl en gezond gewicht.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin mee participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden.

Ook het maken van toegankelijke en inclusieve speelplekken wordt projectmatig opgepakt. De ambitie is om in de komende jaren in iedere wijk (totaal 24) een toegankelijke en inclusieve speelplek per wijk te realiseren waar ook kinderen met een beperking beter mee kunnen doen. Hiervoor zijn ook middelen gereserveerd.

Alle speeltoestellen moeten veilig bespeelbaar zijn. Dit wordt in de technische inspectie gecontroleerd. Geconstateerde mankementen worden binnen de gestelde termijnen opgelost zodat de onderhoudskwaliteit van het areaal op B ligt.

Indien er meerdere mankementen aan een toestel zijn geconstateerd wordt afgewogen of het toestel gerepareerd wordt of vervangen moet worden. Gemiddeld gaat een speeltoestel 10 tot 15 jaar mee. Door de duurzame en kwalitatief goede materialen van de speeltoestellen in Arnhem is de gemiddelde leeftijd van de toestellen hoger. De vraag is hierbij wel in hoeverre of de speelvoorziening nog voldoet aan zijn functie. Mogelijk dat kinderen uitgekeken zijn op deze oude speeltoestellen en deze niet meer gebruiken, wat aanleiding zou kunnen zijn om tot vervanging over te gaan. Hierover is afstemming met de teams Leefomgeving.

De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning

Jaarlijks worden de speeltoestellen geïnspecteerd en vindt het noodzakelijk onderhoud plaats. Vervangen of plaatsen van toestellen gebeurt in samenspraak met de teams Leefomgeving.

Komende jaren wordt nog 1 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimte verbeterd, waarmee de ambitie uit de Beheervisie Spelen en Ontmoeten afgerond wordt.

Daarnaast worden zoals aangegeven komende jaren in 24 wijken speelplekken toegankelijk en inclusief gemaakt. Hierbij wordt er niet alleen naar onze eigen speelplekken gekeken, maar ook naar andere speelplekken die niet van de gemeente zijn. In 2026 staan de volgende locaties op de planning om inclusief gemaakt te worden: Stadsboerderij Presikhaaf, Schuytgraaf, De Hobbit (Malburgen), Watermuseum Sonsbeek, de Leuke Linde (Klarendal) en Thialf (Spijkerkwartier). Bij aanleg van overige nieuwe speelplekken wordt de inclusiviteit getoetst aan de 100-70-50 richtlijn (een speelplek waar iedereen 100% welkom is, 70% procent van de speelaanleidingen bereikbaar is voor iedereen en 50% bespeelbaar is voor ieder kind).

Bomen

Bomen zijn belangrijk voor de leefbaarheid, biodiversiteit en beleving en leveren een bijdrage aan een klimaat adaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa.
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, goed onderhouden en duurzame bomen.
- Arnhem wil bomen beter beschermen.
- Arnhem wil communiceren over bomen

Arnhem heeft zo'n 47.000 stadsbomen, het beheer en onderhoud is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn. Hierbij wordt de ecologische waarde van de boom zoveel mogelijk gevolgd. Dit houdt in dat er alleen gesnoeid wordt op de plekken waar dat nodig is voor de vrije doorgang van het verkeer of wanneer probleemtakken een hoog risico gaan vormen voor de gebruikers. Daarnaast worden knotbomen gefaseerd geknot zodat er voldoende nest- en schuilplekken voor vogels en insecten in stand blijven. Dood hout is van grote waarde voor de ecologie. In 2026 zetten we de ingeslagen koers betreffende natuurvolgend boombeheer door, waarbij onderhoud is gericht op het maximaliseren van de ecologische waarde van de boom. Bij bomen die groeien in wijk- en buurtbossen, struwelen en bosplantsoenen worden dode of gesnoeide takken zoveel mogelijk in de bossen en struwelen verwerkt. Ook het staande dode hout wordt behouden op plekken waar dat kan. Mogelijke risico's voor de weggebruikers worden uit de boom gehaald en de boom kan op die plek gecontroleerd afsterven.

Arnhem heeft, gebaseerd op de beleidsregels uit het Bomenplan 2020, ruim 16.500 buitengewone bomen en toekomstbomen aangewezen. Deze bomen worden extra beschermd en krijgen, indien nodig, extra onderhoud ten gunste van de levensverwachting van deze bomen. Elk jaar treffen we bij een aantal buitengewone bomen extra maatregelen (veel al in de bodem) om de boom langer te behouden of extra groeiruimte te geven waarbij elk jaar wordt gekeken waar de maatregel het meest noodzakelijk is. Dit is maatwerk.

Het dagelijks onderhoud van stadsbomen wordt op B-niveau gedaan met behoud van de ecologische waarden van de boom, dit wordt volgens planning uitgevoerd. Alle stadsbomen worden periodiek onderhouden waarbij 'onderhoudsstaat', 'boomgebreken', en 'ziekte en aantastingen' van de bomen vastgesteld worden. Hieruit volgen reguliere onderhoudsmaatregelen zoals snoeien van takken in het wegprofiel, dode en gebroken takken en het opkronen van bomen, deze maatregelen worden direct uitgevoerd. Niet reguliere onderhoudsmaatregelen worden binnen 6 maanden uitgevoerd of eerder indien nodig. Boomziektes en plagen worden gevolgd en waar nodig wordt beheersingsmaatregelen ingezet. Vervanging van stadsbomen vindt plaats indien de boom een te groot risico of hinder vormt voor de weggebruiker en die niet met dagelijks onderhoud of andere maatregelen op te lossen is, een hele lage levensverwachting heeft of dood is. Vervanging van bomen in (laan)structuren is maatwerk, dit kan 1 op 1, in clusters of hele rijen opgepakt worden afhankelijk van de technische beperkingen, levensverwachting van de resterende bomen en andere geprogrammeerde projecten. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem wordt advies gevraagd bij het vervangen van laanstructuren.

Financiering bomenonderhoud

Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar, voor het regulier onderhoud is er een exploitatiebudget.

Door aanplant en groeiplaatsverbetering streven we naar een toename van het boomkroon oppervlak. Vanaf 2026 gaan we dit monitoren. Indien het kappen of dunnen van bomen of bosgebieden tot kapitaalvernietiging leidt, zal er versneld afgeschreven worden. Dit effect zal in de exploitatie verwerkt worden en expliciet in de begroting of een raadsvoorstel opgenomen worden. Indien hiervoor budget noodzakelijk is, wordt de raad hierover apart geïnformeerd.

Aangeplante stadsbomen worden sinds 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. Voor 2025 wordt er geen kap voorzien van bomen die een waarde op de balans hebben; afboeking van bomen zal dan ook niet aan de orde zijn. Door in te zetten op natuurvolgend boombeheer kunnen we het vervangen van bomen in lanen en boomstructuren langer uitstellen. Bomen met een mindere vitaliteit, hebben juist vaak een hogere waarde voor de biodiversiteit. Zolang de bomen veilig behouden kunnen blijven voor de omgeving laten we deze bomen staan.

Ook heeft dit invloed op de methode en mate van beheersing van ziekte en plagen zoals de eikenprocessierups. De beheersing van bijvoorbeeld eikenprocessierups doen we preventief door in te zetten op ecologisch maaibeheer, het aanplanten van heesters en struiken en het ophangen van mezenkasten. Zo laten we de natuur voor ons het werk doen.

Planning

De volgende projecten staan hiervoor in 2026 op de planning:

- Aanplant bomen museumpark Onderlangs;
- Verbeteren boomstructuur en monumentale karakter Airbornplein
- Groeiplaatsverbetering bestaande bomen Hartogslaan
- aanplant extra bomen Nieuwe Havenweg
- Hollandweg aanplant bomen
- vergroenen binnenstad, grondverbetering en extra bomen
- wijkgroenagenda Kronenburg en Vredenburg, aanplant toekomstbestendige bomen
- aanplant bomen Stadsoase
- bomenverbeterplan Kastelenflats Groningersingel Vredenburg

Parken en bossen

Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen en de vele parken. We zijn trots op dit waardevolle groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan. De natuur staat in de parken en bossen op één, in samenhang met klimaatadaptatie en biodiversiteit. De parken en bossen zijn ook van grote recreatieve betekenis voor de inwoners. We investeren hierin door invulling te geven aan recreatiezonering en bijbehorende inrichting voor toekomstbestendig gebruik.

Voor het onderhoud van de bossen en parken zijn exploitatiebudgetten gereserveerd en tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld om ambities te verwezenlijken. Het beheren en onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisies.

Het areaal en beheerareaal bossen en parken neemt toe. Enerzijds door actieve verwerving van bos- en natuurgebied en anderzijds door huur- en vrijwillige pachtbeëindiging. In 2024 is er nog ruim 140 hectare (Zypendaal-Gulden bodem (30ha), Meinerswijk (100ha) en Oude IJsselstrang (10ha)) beheerareaal bij gekomen. In 2025 is hier ruim 250 hectare bijgekomen door de overname van het (groen)beheer op gronden van Rijkswaterstaat in de zuidelijke uiterwaarden op basis van een overeenkomst en vergoeding op basis van SNL (subsidie natuur en landschap). De zuidelijke uiterwaarden zijn nu volledig in beheer bij Bossen & Parken van de

Pleybrug tot ca. 200m voorbij de spoorbrug. Tevens is ook het bosdeel van de strategische aankoop Siza Schaarsbergen (ca. 5ha) in beheer gekomen bij Bossen & Parken. In totaal is de omvang beheerareaal nu ruim 2600ha.

Op basis van coalitieakkoord is houtoogst in de bossen en parken geen doelstelling. Er komt nog wel "surplus" hout vrij uit de bossen en parken dat we circulair gaan toepassen in Arnhem. We monitoren in de periode 2022-2024 wat deze verandering beheersmatig betekent. Om duurzaam & circulair (uitgangspunt wat groeit in Arnhem blijft in Arnhem) te kunnen werken zetten we in om van FSC certificering om te schakelen naar PEFC certificering waarin ook duurzaam gegroeid stadshout in ondergebracht kan worden.

Een aantal parken is aangewezen als rijksmonument; Sonsbeek, Zijpendaal, Gulden Bodem en Moscowa. Voor deze parken gelden extra instandhoudingsvoorwaarden. Park Angerenstein is aangewezen als gemeentelijk monument. In 2025 is Park Klarenbeek (tevens Nationaal Landschap) aangewezen als gemeentelijk monument. De parken Sonsbeek, Moscowa en een deel van Park Presikhaaf worden op A-niveau onderhouden. Alle andere gebieden op B-niveau.

De bossen en parken hebben een robuuste basis. Desalniettemin staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, verdroging, overmatige stikstofdepositie en klimaatverandering; met als gevolg biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever (maatwerk) onderhoud uit te voeren. We doen dit op basis van natuurvolgend beheer.

Specifieke ambities met betrekking tot bossen en parken zijn zo veel mogelijk water vast houden en organische stof (met bijbehorend bodemleven) verbeteren in de groeiplaatsen en zorg dragen voor structuurvariatie. We werken daarmee aan de sleutelfactoren voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Tevens benutten we waar mogelijk de kansen om de agrarische gebieden grenzend aan de bossen en parken natuur inclusief te maken en waar mogelijk integraal onderdeel te maken van het boslandschap in beheer bij Bossen & Parken.

Door inzet van de extra middelen voor bossen en parken kunnen we werken aan deze ambities. Tevens biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, invulling te geven en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners.

Natuurbrandbeheersing is in Arnhem met de stad dichtbij en in het boslandschap een belangrijk thema. In 2024 is er invulling gegeven aan Hoofdcompartimentering (spoor 2 natuurbrandbeheersing). Er wordt door structureel gericht aan bosranden te werken ten behoeve van verbetering biodiversiteit tevens (afgeleide) invulling gegeven aan grotere open ruimtes en vochthoudende gemengde bossen waarmee natuurbranden minder snel kunnen verspreiden. Voor de hotspotbenadering in spoor 1 van de natuurbrandbeheersing is een analyse gedaan door de VGGM (Veiligheid en gezondheid Gelderland midden). Per locatie (hotspot) zijn aanbevelingen gedaan die in het natuurvolgend beheer al dan niet geprioriteerd worden meegenomen. Jaarlijks wordt er door de boswachters en beheerder Bossen & Parken in de bosgebieden met de brandweer 2 avonden geoefend in beheersing van natuurbranden in de praktijk.

Een snelgroeiend probleem is de grootschalige verspreiding van Amerikaanse eiken in grote delen van de bossen. Deze soort heeft een verstikkend en verzurend effect op vegetatie en bodem en daarmee een direct negatief effect op de biodiversiteit en klimaat (bodemleven). De snelle verspreiding is te wijten aan de concurrentiekracht van deze soort (exoot) in samenhang met kwetsbaarheid van inheemse vegetatie als gevolg van verdroging, verzuring, vermeting en erosie van de bosbodems. Eind 2025 maken we een analyse van de omvang van het probleem over al onze bosgebieden en bekijken we hoe we hier verder mee gaan. In 2024 zijn we in de bossen van Schaarsbergen al gestart met een langjarig traject om deze ontwikkeling te gaan beheersen.

De baggerwerkzaamheden in park Angerenstein zijn in samenwerking met het Waterschap low impact gerealiseerd en in 2025 opgeleverd. Met waterschap is afgesproken om het baggeren van de Jansbeek in de parken te starten. Recent zijn de metingen aan baggerlagen verricht waaruit blijkt dat er noodzaak tot baggeren is. Verwachting is dat 2027 het project in overeenkomst voorbereid wordt en in 2028 gerealiseerd.

Planning

In 2026 blijft extra ingezet worden op de revitalisering van de bossen en parken (water en organische stof) en het verbeteren van de biodiversiteit (structuurvariatie). Door de grotere extremen in het weer, structurele verandering van klimaat en omvang van de gebieden is dit tot zeker 2030 nodig.

In de bossen en parken wordt gewerkt aan herstel van structuurrijke bosranden en zaaien en aanplant van rijk strooisel soorten.

Er is een monitoringsprogramma in uitvoering voor biodiversiteit en bodem (2024-2026). In 2023 is de meetmethodiek met provincie uitgewerkt. In 2023 is de monitoring biodiversiteit opgestart. In najaar 2024 is de bodeminventarisatie van het gehele boslandschap gestart, zowel fysisch-chemisch en op basis van DNA wordt in een pilot met Naturalis het bodemleven geanalyseerd.

De beheervisie Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem is in uitvoering gebracht. Het gebied tussen Molenplaats en Watermuseum wordt in periode najaar 2025/voorjaar2026 opnieuw ingericht in combinatie met een ontvangstruimte in de Molenplaats Sonsbeek binnen Arnhem OV Poort naar de Veluwe. Er wordt ook werkruimte in de witte Watermolen en Molenplaats gerealiseerd, zodat we dichterbij de bewoners staan en de samenwerking met natuurcentrum kunnen uitbouwen.

Voor de parken Klarenbeek, Hazegrietje en Braamberg wordt de beheervisie vernieuwd (2025) en in 2026 in uitvoering gebracht.

Voor de zuidelijke uiterwaarden, Immerloo en Huissense dijk en park Westerveld wordt natuurvolgend beheer en het beter ecologisch verbinden van de parken en natuurgebieden in Arnhem-zuid nader uitgewerkt tot een visie op hoofdlijnen en tot uitvoering gebracht. De Groene Ring Elden is en wordt verder versterkt in samenwerking met bewonersgroepen in Elden, onder andere met een nieuw parkgebied 'Het Griet' (gebied rond het Hoefijzer). In de droge ecologische zone in Schuytgraaf wordt de biodiversiteit versterkt, onder andere met heggen en andere landschappelijke structuren. Daarnaast stemmen we af met Staatsbosbeheer en gemeente Lingewaard over het beheer en eigendom van het Zeegbos. De recreatiezoning Natura2000 gebied is doorgevoerd in bosgebieden van Schaarsbergen (Koningsheide en Schaarsbergen Noord en zuid) Voor de gronden op Rijk der Heide en westelijk deel rolbaan wordt de pilot strokenteelt in combinatie met natuurontwikkeling (wintervoedselkakkers, zoom- en mantelvegetaties) gecontinueerd.

In 2025 wordt, mede op basis van de groenvisie en visie stadslandbouw (geagendeerd september 2025) een besluit genomen over het gebiedsproces Kemperheide. In 2025 wordt de groenblauwe dooradering gerealiseerd en in 2026 wordt dit uitgevoerd.

Er wordt planmatig invulling gegeven aan het beheersbaar krijgen van de verspreiding van Amerikaanse eiken in de bosgebieden. Ook in bosreservaten is dit aan de orde. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van het bosreservaten (2026).

In het najaar van 2025 wordt in Park Immerloo een Keltische boomkalender met de specifieke bomen aangelegd. Dit vormt onderdeel van de 3 grotere aanplant-projecten van dit najaar (Immerloo, Kemperheide, Berkenhove). Ook in 2026 worden er weer grotere (ca. 15000 stuks) aanplantprojecten (vooral rijkstrooisel, vruchtdragend en zo veel mogelijk struikvormend) gerealiseerd.

Inzamelvoorzieningen

In het huidige beleid is Omgekeerd Inzamelen het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Door dit systeem kunnen inwoners van Arnhem hun afval goed scheiden. Er is een uitgebreid netwerk van ondergrondse verzamelcontainers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengrondse verzamelcontainers voor GFE (groente-, fruit- en etensresten) in de stad aanwezig. Een deel van de herbruikbare reststromen (PBD, GFE, papier) worden bij laagbouw met behulp van minicontainers (kliko's) aan huis opgehaald. Voor de inzameling van grof vuil zijn er twee afvalbrengstations en rijden we rond met de Milieubak. In het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

Het is nu nog niet mogelijk om aan te geven wat deze ontwikkelingen gaan betekenen voor de aan de afvalinzameling gerelateerde kapitaalgoederen. Dit zal vanaf de begroting 2027 verwerkt moeten worden.

Ondergrondse verzamelcontainers

De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van uitrollen van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er bijna 2400. De afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in de praktijk hoger.

In het nieuwe contract voor onderhoud, reiniging en levering vinden we ook de basis voor een nieuw en herzien beheerssysteem dat de kapstok vormt voor een meer data-gestuurde investeringsplanning voor deze assets. De hieraan gerelateerde kosten zijn meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Bovengrondse GFE containers

Vanaf 2020 zijn ruim 200 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) is er een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. Op basis van dit onderzoek gaan we verder met het uitrollen van het stads dekkende netwerk van GFE containers bij hoogbouw. Dit doen we met een lagere container dan het huidige type. Deze nieuwe container is toegankelijker voor mensen in een handgeduwde rolstoel. De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting begin 2026 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 en 27 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval. We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijker manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

Minicontainers

De vervanging en uitbreiding van minicontainers die bij laagbouw worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)

In het gebied rond het Centraal Station is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel.

Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij een aannemer.

Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de meerjaren investeringsplanning.

Planning

Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen wordt planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

Ondergrondse verzamelcontainers

De nieuwe veiligheidskeuring van ondergrondse containers heeft in 2023 geleid tot de conclusie dat er vanaf dat jaar structureel vervangingsinvesteringen nodig zijn. In de jaren 2026 en verder zijn er structureel middelen gereserveerd voor de noodzakelijke vervangingsinvesteringen van de ondergrondse verzamelcontainers. De stijgende kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn opgenomen in deze begroting en worden doorberekend in de afvalstoffenheffing.

GFE-containers bij hoogbouw

Om op alle hoogbouwlocaties een GFE-container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,6 miljoen gereserveerd.

Afvalbrengstation (ABS)

Er is een investeringsbudget gereserveerd voor nieuwbouw van of aanpassingen aan de twee ABS-en. Met vertraging is een haalbaarheidsonderzoek naar een Circulair Ambachtscentrum (CA) gestart dat eind 2025 wordt afgerond. Een ABS kan deel uitmaken van een CA.

In 2025 bekijken we de toekomst van de ABS-en mede op basis van de conclusies van het haalbaarheidsonderzoek en de nieuwe inzamelorganisatie van huishoudelijk afval in Arnhem.

Vastgoed

Actuele beleidskaders

De actuele kaders zijn:

- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf;
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting;
- Kostprijs dekkende huur systematiek.

Ambitie

Onderhoud

De ambitie ligt hoog met betrekking tot geplande MJOP-activiteiten. Het onderhoudsniveau van het Arnhemse vastgoed is, behalve voor tijdelijk vastgoed in stedelijke ontwikkelingsprojecten, een NEN2767-conditie score 3, maar, afwijkingen van conditiescore 3 zijn mogelijk al naar gelang de functie (monumenten, beeldbepalende objecten). Voor de doelmatige inzet van middelen wordt per pand een onderhoudsniveau gedefinieerd. Periodiek laat het Vastgoedbedrijf elk object inspecteren om de functionaliteit en de onderhoudsstatus van het object te actualiseren. Zo wordt management van de te verwachten onderhoudsplanning en -kosten geregeld. Bij nieuwe of nieuw verkregen objecten voert het Vastgoedbedrijf een nulmeting uit conform de NEN2767-2 om de staat in beeld te krijgen.

Bij toepassing van de conditiemeting worden naast de gebreken ook organisatie-specifieke risico's van gebreken in kaart gebracht. Op deze wijze worden mogelijke gevolgen van het eventueel niet oplossen van het gebrek benoemd. De conditiescore en de risico's samen vormen de basis voor de gewenste onderhoudsniveaus.

Het is meestal niet nodig alle gebreken op korte termijn aan te pakken. Afhankelijk van het gewenste onderhoudsniveau en de beschikbare budgetten zijn deze effecten in meer of mindere mate acceptabel.

Verduurzaming

Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd volgens twee uitgangspunten:

- "Werk met werk maken"; Maatregelen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen plus zonnepanelen plus LED wordt zoveel mogelijk bij alle panden van de gemeente in de komende jaren doorgevoerd, waarbij aansluiting wordt gezocht bij het MJOP onderhoud en in overleg met gebruikers. Hiervoor gebruiken we de maatregelen volgens de CFP methodiek;
- "Projectmatige aanpak"; Op basis van vooraf bepaalde criteria is een inventarisatie en prioritering opgesteld van het complete Gemeentelijk Vastgoed. Hieruit is in 2023 een zgn. shortlist van ca. 25 panden tot stand gekomen met daarin opgenomen mogelijke duurzaamheidsaspecten. In 2024 hebben we veel onderzoek gedaan en is een start gemaakt met uitvoeringsmaatregelen. Een beperkt aantal projecten is in 2024 uitgevoerd, waaronder de Witte Villa, Doorwerthlaan 2 en MFC de Spil, echter zal de grootste bulk in 2025 en 2026 worden uitgevoerd. Reden is hiervoor hoofdzakelijk dat elk pand uniek is en specifieke aanpak en onderzoek vraagt. Ook blijkt soms uit nader onderzoek dat een object toch nog niet verduurzaamd kan worden; Deze objecten worden vooralsnog geparkeerd en vervangen door andere objecten met een grotere slagingskans. De lijst is daarmee altijd een dynamische lijst die onderhevig is aan wijzigingen.

Inclusie: Toegankelijkheid vastgoed

De Arnhemse Standaard Toegankelijkheid beschrijft de manier waarop toegankelijkheid in het ontwikkelproces verankerd wordt. In de gebouwen van de gemeente Arnhem moet iedereen kunnen doen wat hij/zij volgens de bestemming komt doen. Uitgangspunt is dat iedereen alle ruimtes en routes in een gebouw kan gebruiken. Bij de start van het bouwproces wordt met toekomstige gebruikersgroepen besproken welke ruimtes niet voor iedereen toegankelijk hoeven te zijn. Ook wordt besloten of er ruimtes zijn waar specifieke gebruikersgroepen gebruik van moeten kunnen maken, en voor welke aantallen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bezoekers en medewerkers, en tussen gebruikersgroepen (zoals mensen met een auditieve beperking, een visuele beperking, verstandelijke of loopbeperking en mensen die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel).

De afgelopen jaren is vooral ingezet op het in kaart brengen van de prioriteit-panden en het inventariseren van maatregelen voor deze objecten. Met het beschikbare budget worden in 2025 en 2026 ongeveer 20 objecten van de prioriteitenlijst toegankelijker gemaakt. Tegelijkertijd gaan we in 2025 inventariseren welk budget nodig is om de overige objecten op de prioriteitenlijst toegankelijk te maken.

Uitvoering top 4 prioriteitlocaties 2025/2026

MFC de Wetering

MFC Presikhaven

Sport & Ontmoetingscentrum De Laar

Wijkcentrum Elderveld

Tijdelijk vastgoed

Als gevolg van de binnenstedelijke en noodzakelijke groei van de woningbouw ontstaat er een sterke toename van tijdelijk vastgoed (strategische, GREX en stedelijke projecten). Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegerichte manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn. Tijdelijkheid is een ruim begrip. Door de forse toename van tijdelijk beheerd vastgoed (hoewel tijdelijk

wél meerjarig) en de noodzaak om gecontroleerd i.p.v. incident gestuurd beheer uit te kunnen voeren, zullen hiervoor beperkte MJOP's opgesteld gaan worden.

Vastgoedportefeuille

Op basis van de beleidsprogramma's, maatschappelijke doelen, zijn de deelportefeuilles binnen de afdeling ingedeeld, met elk hun eigen kenmerken en sturing. De objecten/ assets zijn veelal vanuit de financiële context gekoppeld aan een programma.

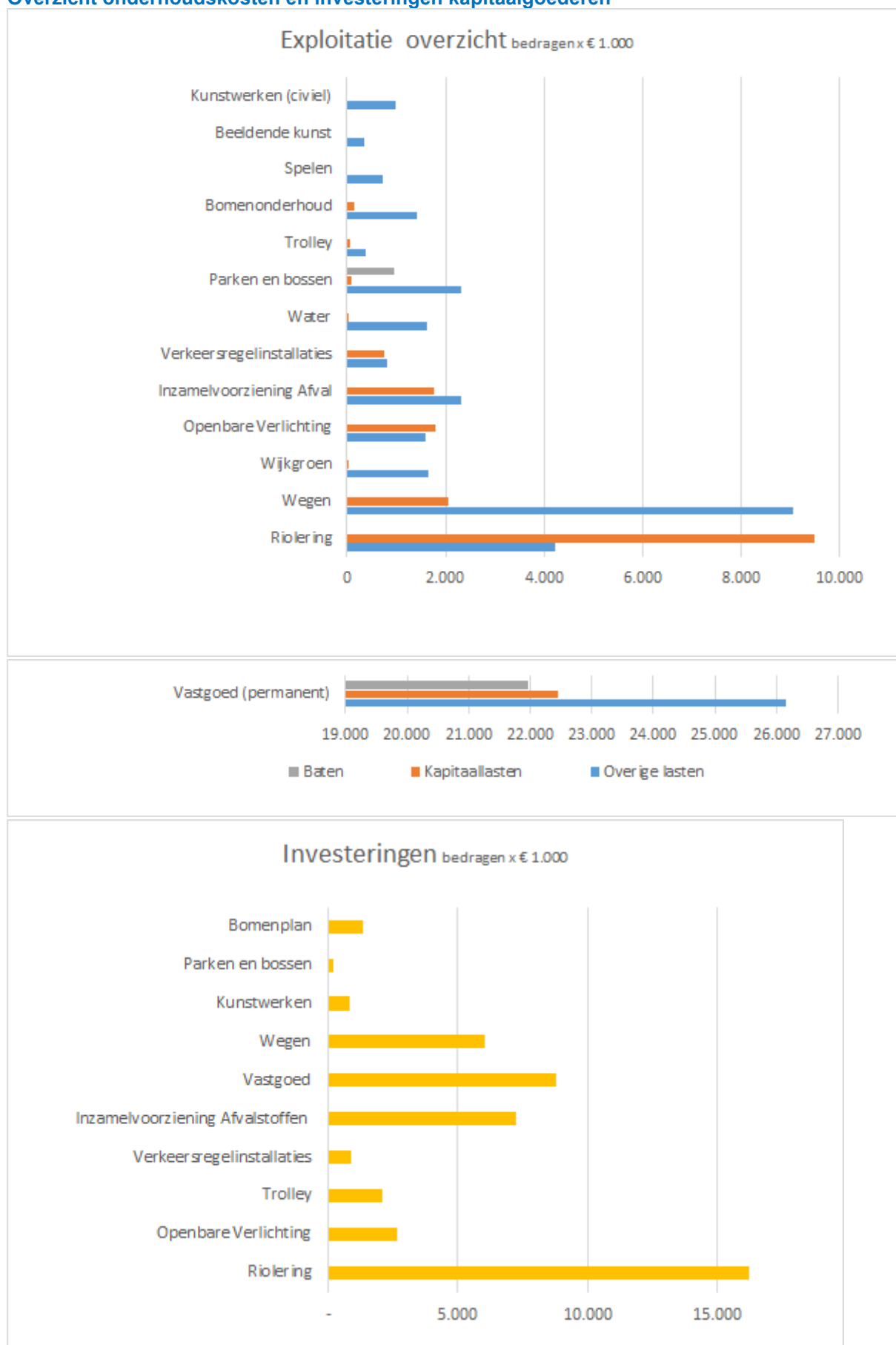
Stedelijk Programma	Objecten/assets
Bestuur Dienstverlening en Financiën	De huisvesting voor de ambtelijke organisatie zoals Stadhuis, Stadskantoor, Gemeentewerf en locaties in de wijken. Inclusief het beheer van het gebruik hiervan (Gebruiksbeheer: kantoorhuisvesting en beheer wagenpark dienstvoertuigen).
Veiligheid	De brandweerkazernes.
Bereikbaarheid	Parkeergarages en fietsenstallingen (in eigendom en/of gehuurd) alsmede het overdekt bussenplein, busremise, eindhaltevoorzieningen, gelijkrichterstations en de Openbaar Vervoer Terminal.
Economie	De historische kelders.
Onderwijs	Zowel primair, voortgezet en speciaal onderwijs. De schoolbesturen zijn in de meeste gevallen economisch eigenaar en daarmee ook zelf verantwoordelijk voor bijvoorbeeld onderhoud. Ook de MFC en het Gebruiks(locatie-)beheer daarvan vallen onder dit programma, evenals de locaties van Natuurcentrum Arnhem.
Cultuur	De culturele gebouwen zoals Rozet, Musis & Stadstheater en Museum Arnhem, alsmede de historische panden in park Sonsbeek.
Welzijn en inclusie	Willemeen, buurthuizen, Multifunctioneel Centrum De Wetering (incl. Gebruiksbeheer), daklozen opvang Remisestraat, woningen voor uitgeprocedeerde asielzoekers, opvang Oekraïense vluchtelingen.
Gezondheid en sport	Alle sportvoorzieningen zoals Valkenhuizen, de grote Koppel en diverse gymzalen.
Ruimtelijke ontwikkeling	Dit is een omvangrijk programma: alle terreinen, erfpachten en reclames in de openbare ruimte. Daarnaast betreft het al het tijdelijk vastgoed in eigendom ten behoeve van strategisch bezit of grondexploitatie.
Wonen en leefomgeving	Dit betreft hoofdzakelijk de gemalen (gebouwen, niet de installaties)

Planning en realisatie

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting. In de periode 2026-2029 is gemiddeld € 5,7 miljoen per jaar geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.

Voor wat betreft de investeringen is in de periode 2026 tot 2029 gemiddeld € 4,8 miljoen aan investeringskredieten per jaar geraamd voor vervangingsonderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Ter uitvoering van de verduurzaming van het gemeente vastgoed, onderdeel van het coalitieakkoord, is daarnaast in 2026 een investeringskrediet geraamd van € 2,5 miljoen en is er structureel een krediet van € 750.000 beschikbaar. Voor het integraal toegankelijk maken van het gemeentelijk vastgoed is de komende 4 jaar € 0,5 miljoen per jaar aan investeringskrediet begroot.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft de financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- a. Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- b. Financiering van de sociale woningbouw;
- c. Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte (a)

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van de investeringen van de gemeente Arnhem, de overgedragen investeringen aan geprivatiseerde onderdelen van de gemeente en de exploitatie van lasten en baten. Bij de investeringen moet naast de reguliere financieringen van de gemeentelijke taken worden gedacht aan grote stedelijke projecten, de grondexploitatie en infrastructureel onderhoud. Als 'inkoop' van geld (de funding) wordt gebruik gemaakt van de volgende financieringsmiddelen (verwachte stand per 31-12-2026):

- de kapitaalmarkt voor langlopende financieringsmiddelen: € 602,0 miljoen. Het betreft hier de leningenportefeuille opgenomen gelden (O/G);
- de geldmarkt voor kortlopende financiering (< 1 jaar): Naar verwachting zal per ultimo 2026 geen kortlopende financiering nodig zijn voor investeringen en projecten. De ruimte binnen het beschikbare kasgeld wordt aangewend voor de (goedkope) financiering van de dagelijkse activiteiten van de gemeente: het werkkapitaal;
- de binnen Arnhem beschikbare reserves en voorzieningen met een volume van € 276,8 miljoen.

Binnen de gemeente wordt voor de financiering een omslagrente van 1,6% in rekening gebracht bij de investeringen en de projecten.

Financiering van de sociale woningbouw (b)

De financiering van de sociale woningbouw vindt bijna volledig plaats door leningen door corporaties, die geborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit landelijke fonds fungeert als waarborg ten aanzien van risico's van wanbetaling en vervult daarmee de garantstellende rol die gemeenten van oudsher hadden. Het WSW kan bij gemeenten en het Rijk aankloppen wanneer de eigen borgingscapaciteit niet meer toereikend is (wat nog nooit is gebeurd). Daarvoor heeft ook de gemeente Arnhem een achtervangovereenkomst met het WSW gesloten. Het bestaan van het WSW samen met ontwikkelingen op het gebied van schaalvergroting en regionalisering van de woningcorporaties verklaart waarom de rol van de gemeente op het terrein van de financiering van woningbouw de afgelopen jaren kleiner is geworden en nu zo goed als uitgespeeld is. In 2026 heeft de gemeente nog maar één lening van minder dan € 4.000 aan de woningcorporatie Omnia Wonen op de balans.

Financiering van de aan de gemeente gelieerde instellingen (c)

De portefeuille door de financieringsfunctie uitgezette gelden (U/G), heeft per 31-12-2026 een verwacht volume van € 27,5 miljoen. Het betreft hier kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, alsook starters- en duurzaamheidsleningen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Hieronder vallen niet de verstrekte leningen in het kader van de inkomensondersteuning.

Bij de kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, gaat het om activiteiten die nauw grenzen aan het beleid van de gemeente Arnhem. Het gaat hier vooral om instellingen in de sectoren zorg, sport en cultuur. Ook bij deze financiering wordt de laatste jaren een terughoudend beleid gevoerd. Bij de directe (eigen) financiering van de activiteiten van de instellingen heeft de gemeente Arnhem een gericht toezicht op het reilen en zeilen van de betreffende instellingen. Door aan de te verstrekken leningen waarborgen te verbinden kan bij calamiteiten direct worden gereageerd (voorbeeld: executie bij recht van eerste hypotheek). Tevens bestaan er bij de sectoren zorg en sport waarborgfondsen. Met borgstelling door deze waarborgfondsen kunnen instellingen bij banken een lagere rente bedingen en hoeft de gemeente zelf geen lening te verstrekken. De stichting waarborgfonds voor de sport (SWS) garandeert maximaal de helft van de lening en eist een garantie van de gemeente voor het resterende deel van de lening.

Financieringsvolume (delegatie/mandaat)

Bij het vaststellen van de begroting neemt de gemeenteraad een besluit over de omvang van de gemeentelijke activiteiten en daarmee over het financieringsvolume. Afgezien van de eigen middelen in reserves en voorzieningen

wordt in de financieringsbehoefte voorzien door middel van leningen voor de lange termijn (vaste financiering) en voor de korte termijn (vlottende financiering).

Lange termijn financiering (vaste financiering)

Zoals reeds toegelicht gaat het hier om de benodigde geldmiddelen voor de eigen gemeentelijke investeringen en projecten en de verstrekking van geldleningen aan instellingen, gelieerd aan het beleid van de gemeente Arnhem. Financiering van sociale woningbouw rechtstreeks door gemeenten komt niet meer voor. Als gemeente houden we rekening met de mogelijkheid dat er behoefte kan ontstaan aan (al dan niet tijdelijk) bijspringen, maar dat zal alleen bij calamiteiten het geval zijn.

Korte termijn financiering (vlottende financiering)

Bij de kortlopende financiering gaat het om de financiering van de lopende activiteiten en werkzaamheden van de gemeente. Hiervoor wordt geld geleend of (in geval van een tijdelijk overschot) uitgezet bij de schatkist voor een periode van maximaal een jaar. Als een extra zekerheid, bijvoorbeeld voor het opvangen van onverwachte fluctuaties in de behoefte aan kasgeld, is een arrangement afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten waarbij tot een beperkt bedrag (€ 4 miljoen) de gemeente een negatief saldo mag hebben. Insteek is hiervan zo weinig mogelijk gebruik te maken, een kasgeldlening is goedkoper dan rood staan bij de bank.

Financieringsbehoefte per 31-12-2026

Onderstaand schema geeft inzicht in de benodigde geldmiddelen voor de langlopende financiering en de manier waarop deze beschikbaar komen (de funding).

Het totaalvolume van de benodigde financieringen bedraagt € 855,0 miljoen. Vanuit de beschikbare aanwezige middelen (voornamelijk reserves en voorzieningen) en de verwachte leningenportefeuille voor de vaste financiering is meer dan dit bedrag beschikbaar. Per ultimo 2026 wordt verwacht dat zelfs een bedrag van € 26,1 miljoen in de schatkist van het Ministerie van Financiën gestald moet worden.

De financieringsfunctie is ruimschoots in staat om voldoende middelen aan te trekken en beschikbaar te stellen voor dekking van de reeds gepleegde investeringen, de kosten in de grondexploitatie en voor de in 2026 begrote investeringen.

Benodigd voor	Bedrag	Financiering middels	Bedrag
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Activa gemeente Arnhem en grondexploitatie	818.292	Reserves en voorzieningen	276.781
Uitgezette gelden aan gelieerde instellingen en woningcorporaties (kapitaalverstrekking en leningen u/g)	27.508	Opgenomen gelden in de kapitaalmarkt (leningen o/g)	601.982
Overige langlopend uitgezette middelen (o.a. nog te ontvangen erfpacht, leningen inkomensondersteuning)	9.179	Obliigo's, waarborgsommen en vooruitontvangen erfpacht	2.315
		Rekening courant BNG, kasgeldleningen en vooruitontvangen bedragen	-26.099
Totaal langlopend te financieren	854.979	Totaal financiering	854.979

Leningenportefeuille 2026

Onderstaand schema geeft inzicht in de samenstelling van de volumes in het jaar 2026 van de huidige leningenportefeuille van de financieringsfunctie. Het betreft leningen opgenomen gelden (O/G) en leningen uitgezette gelden (U/G).

Leningen portefeuille	Verwachte stand		Verwachte stand	
	01.01.2026	Opname	Aflossing	31.12.2026
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Leningen O/G				
Leningen portefeuille	471.978	130.000	0	601.978
Leningen t.b.v. woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen O/G	471.983	130.000	-1	601.982

Leningen U/G

Vaste leningen en kapitaalverstrekkingen uitstaand	28.431	0	-927	27.504
Woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen U/G	28.436	0	-928	27.508

Omslagrente en rentevisie

De rentelast van de extern aangetrokken totaalfinanciering vertaalt zich naar een intern in rekening te brengen rente voor de eigen te financieren gemeentelijke bezittingen, de zogenaamde omslagrente. Als gevolg van de wetgeving in het BBV moet deze omslagrente binnen marges de gemiddelde markrentre volgen en is de gemeente niet vrij in het bepalen van deze intern in rekening te brengen rente. De omslagrente bedroeg in 2021 1,7% en is daarna licht gedaald naar 1,4%. Sinds 2024 is de omslagrente verhoogd naar 1,6% als gevolg van de oplopende markrentres de afgelopen jaren. Dat tarief van 1,6% wordt ook voor 2026 en verder toegepast. De omslagrente is ondanks de grote markrentre fluctuaties redelijk constant gebleven. In de periode van de historische lage rentes zijn veel langlopende leningen aangetrokken. Daarmee is ruimte gecreëerd om in toekomstige jaren een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Het blijft een belangrijke taak voor het college om dit de komende jaren stabiel te houden. Voorwaarde daarvoor is dat de markt meewerkt. Bij een snelle stijging van de rente schrijven de regels van het BBV voor dat de omslagrente ook moet stijgen.

Voor de komende jaren wordt echter een rentedaling verwacht, met name door de dalende inflatie en de verwachte acties van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft de afgelopen periode al renteverlagingen doorgevoerd en zet dit waarschijnlijk voort om de economie te stimuleren. Vanwege de dreigende handelsoorlog is de economie nu eerder aan het vertragen dan aan het versnellen.

De financiële markten zijn echter zeer onzeker over de toekomst. De grilligheid van de internationale politiek speelt hierbij een grote rol. Dit is terug te zien in de relatief hoge risico-opslag op leningen met een langere looptijd. De historische ECB rentegrafiek laat zien dat de huidige korte rente nog steeds gemiddeld is. De lange rentes zijn nog steeds relatief heel hoog. Hiervoor kunnen we eigenlijk alleen de hoop uitspreken dat de internationale politieke stabiliteit de komende jaren terugkeert, waarmee ook de risicomarge op de lange leningen daalt. Tot die tijd proberen we met nieuwe leningen over voornamelijk een kortere looptijd een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Daarvoor is het noodzakelijk dat leningen met kortere looptijden een lagere rente hebben dan langer lopende leningen, hetgeen normaal gesproken het geval is.

Mandaat (voor nieuw aan te trekken financieringsmiddelen)

Maximaal toegestane leningen 2025	Maximaal
-----------------------------------	----------

Bedragen x € 1.000

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte	250.000
Financieringsbehoefte sociale woningbouw	100.000
Financieringsbehoefte aan gemeente gelieerde instellingen	50.000

Kasgeldlimiet

De Wet FIDO geeft concrete richtlijnen voor gemeenten voor het beheersen van het renterisico in verband met de korte termijn financiering. De kasgeldlimiet is een wettelijk maximum (plafond) voor het volume geldleningen in de vorm van zogenaamde call- en kasgeldtransacties.

De bovengrens is bij ministeriële regeling voor het jaar 2026 vastgesteld op 8,5% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting. De begroting van de gemeente Arnhem voor het jaar 2026 heeft een omvang van € 1.118 miljoen en daarmee komt de kasgeldlimiet uit op € 95,0 miljoen.

Het Rijk geeft gemeenten veel ruimte om maximaal gebruik te maken van (goedkope) financiering met kasgeld. Hoewel het gemeenten formeel niet is toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden (Wet FIDO, art. 4, lid 1), hoeven deze pas aan de toezichthouder te rapporteren wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij wordt overschreden (art. 4, lid 2). Hiermee wordt gedoogd de kasgeldlimiet twee kwartalen op rij te overschrijden. De gemeente Arnhem stuurt er desondanks op onder de kasgeldlimiet te blijven en deze niet te overschrijden.

Renterisiconorm

Het renterisico betreft het risico dat de begroting van de gemeente geconfronteerd wordt met een verzwaring van de rentelasten als gevolg van herfinancieringen van bestaande activa of van herziening van rente van bestaande leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om dit risico te beperken tot een handelbaar niveau. Bij een gelijkmatig opgebouwde leningenportefeuille blijft het renterisico binnen verantwoorde marges en zullen de renteaanpassingen zich geleidelijk voordoen en binnen de begroting opgevangen kunnen worden.

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) is vastgelegd dat jaarlijks een volume ter grootte van 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting mag worden geherfinancierd of een renteherziening mag ondergaan. Omdat de gemeente voor de eigen financiering geen leningen heeft aangetrokken waarvan periodiek de rente wordt herzien, heeft voor Arnhem de renterisiconorm alleen betrekking op herfinanciering van aflopende leningen. Op basis van het begrote lastentotaal voor 2026 van € 1.118 miljoen mogen leningen tot een bedrag van € 224 miljoen worden geherfinancierd.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 kennen gemeenten en andere decentrale overheden verplicht schatkistbankieren. Decentrale overheden dienen banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Voor de gemeente Arnhem bedraagt de drempelwaarde in 2026 € 11,2 miljoen.

Omdat inkomende en uitgaande kasstromen niet op elkaar zijn afgestemd, kunnen hoge positieve of negatieve kassaldi ontstaan. Om ruimte te bieden voor zulke bewegingen moet het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal worden afgezet tegen deze drempelwaarde, niet de dagelijkse stand. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.

Bij de controle van de jaarrekening neemt de accountant de verplichting tot schatkistbankieren en het voldoen aan de voorwaarden mee.

Overige risico's

Gezien de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en de kaderstelling vanuit de wet en het treasurystatuut (leningen worden alleen afgesloten in euro's) is binnen de gemeente Arnhem geen sprake van valutarisico en/of koersrisico.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoeringsfuncties zorgen ervoor dat de medewerkers in het primaire proces hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. De bedrijfsvoeringsfuncties brengen systemen en werkprocessen in lijn met wat we in de stad willen bereiken, bieden inzicht in wat we willen bereiken, schetsen de juridische of financiële randvoorwaarden, ondersteunen bij de strategische en communicatieve opgaven, benutten technologische ontwikkelingen en investeren in nieuwe vaardigheden en competenties van onze medewerkers. Per bedrijfsvoeringsfunctie zijn de opgaven geschetst. Een aantal van deze opgaven is niet gekoppeld aan een specifieke bedrijfsvoeringsfunctie. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het traject 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem'.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Technologische ontwikkelingen

De fors groeiende digitalisering en informatisering met een explosieve toename van technische mogelijkheden zorgen voor snelle veranderingen in onze organisatie en zijn processen. Deze digitale transformatie is nog maar net gestart en zal in de komende jaren onze dienstverlening en manier van werken radicaal veranderen.

In de loop der jaren zijn wij verworden tot een organisatie waarbij we informatie als een productiefactor beschouwen en deze hanteren in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Technologie (ICT) zetten we in om onze informatie beschikbaar te houden, de kwaliteit ervan te waarborgen en deze veilig en betrouwbaar te houden. Uitval van de technologie leidt veelal direct tot stilstand van de organisatie en haar dienstverlening naar de stad. Technische (netwerk)verstoringen, Ddos-aanvallen, hacks/datalekken, niet-beschikbare databronnen en niet-werkende koppelingen tussen informatiesystemen hebben onmiddellijke impact. Wij zien een toename in de bedreigingen, blijven alert op ontwikkelingen binnen dit gebied en wapenen ons tegen de risico's en bedreigingen met een passende security- en privacy-organisatie, technische toepassingen en bewustwording bij medewerkers.

Het is onze plicht om te zorgen, dat we de bestaande informatiehuishouding en de onderliggende techniek instandhouden en weten te verbeteren om daarmee de opgaven in onze stad uit te voeren, te voldoen aan onze wettelijke taken en onze burgers/ondernemers te helpen en/of tegemoet te komen. Tegelijkertijd dragen we de verantwoordelijkheid voor veilige en betrouwbare overheidsinformatie, waarbij we ons beschermen tegen bedreigingen en werken aan onze digitale onafhankelijkheid en autonomie.

Technologische innovaties zorgen daarbij voor talloze nieuwe kansen. We kunnen er op rekenen dat snel opkomende technologieën zoals Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Daarbij zal de inzet van AI disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en ook in onze organisatie impact krijgen op de werkprocessen en het functiegebouw. Technologie helpt ons ook in de interactie met anderen. Het geeft inzichten in doelen en opgaven binnen programma's, ondersteunt het integraal programmeren en helpt bij het betrekken van inwoners bij veranderingen

Alle veranderingen doen ook een beroep op ambtenaren en inwoners in het hanteren van nieuwe technieken, nieuwe werkvormen en het opzetten en afnemen van de dienstverlening. De kloof tussen digitaal vaardigen en minder digitaal vaardigen zal met flankerend beleid zo beperkt mogelijk moeten worden gehouden. Met het hanteren van voorwaarden aan de digitale toegankelijkheid en duurzaamheid van producten verbetert de gemeente de digitale inclusiviteit van haar dienstverlening en draagt zij bij aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Huisvesting

Diverse ontwikkelingen maken heroriëntatie op gemeentelijke huisvesting noodzakelijk. Op basis van de uitgangspunten zijn via de werkvorm gespreksnotitie vier scenario's aan de raad gepresenteerd en met de opmerkingen en aandachtspunten wordt gewerkt aan besluitvorming over een investering in een toekomstbestendig stadhuis. Duurzaam, toegankelijk en inclusief zijn hierbij de grootste aandachtspunten voor de renovatie en uitbreiding van het stadhuis. Tegelijkertijd is er op diverse werkvelden gewerkt aan visies en uitgangspunten die nodig zijn om gedurende het ontwerptraject keuzes te maken. De dienstverleningsvisie, visie op werken en het werkplekconcept zijn hiervan het voorbeeld. De OR is meegenomen in het proces van ontwikkeling van de stukken, zodat zij geïnformeerd aan het instemmingverzoek kunnen werken. Daarnaast wordt er gewerkt aan het beleid op het gebied van duurzaam woon- en werkverkeer. Deze uitgangspunten zijn van belang

om de voorzieningen voor mobiliteitsoplossingen van de organisatie (fietsparkeren, ov-vergoeding, deelvervoer en autoparkeren) toekomstbestendig in kaart te brengen en de voorzieningen daarop aan te passen. De Connectie is onderdeel van deze huisvestingsopgave. Zij worden gelijk als andere clusters binnen de gemeentelijke organisatie hierin meegenomen, ongeacht de besluitvorming over invlechting.

Planvorming voor een investering in het stadhuis is in voorbereiding. Hierbij wordt gewerkt aan een toekomstbestendige, toegankelijke, duurzame en inclusieve huisvesting voor de gemeentelijke organisatie. Daarnaast wordt er in 2026 een vervolg verwacht in het project wijklocaties. De uitgangspunten voor deze wijklocaties zijn door het college bevestigd, daarmee kan worden gestart met de volgende fase. Het aantrekkelijk houden van de huidige huisvesting, alsook de huisvesting gedurende een sluiting van het stadhuis, zullen aandacht nodig hebben. Verder vraagt de visie op werken en het werkplekconcept om een verandering in cultuur en gedrag. In 2026 zal duidelijk worden hoe we hier invulling aan geven.

Lekker werken aan de Ambities van Arnhem

Zoals beschreven in de begroting van 2025 werken we aan het organisatieprogramma 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem (LWAA)'. Ook het komende jaar staat deze ambitie nog onverminderd hoog op de agenda. We streven naar een werkklimaat waarin de hele organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek van 2024 gaven aan dat we op de goede weg zijn, maar dat we er zeker nog niet zijn. Onderwerpen als een betere afstemming tussen beleid en uitvoering, rolduidelijkheid en een transparante communicatie en besluitvorming blijven aandacht vragen. Met een nauwere samenwerking en afstemming tussen de lopende inspanningen en de opstart van nieuwe programma's en/of activiteiten, zoals Kennisdeling en informatievoorziening, willen we vanuit LWAA komende jaar een stap zetten op de in het MO genoemde onderwerpen. De voortgang van het organisatieprogramma delen we jaarlijks met de Raad via de 'Staat van de Organisatie'. Hierin blikken we terug op het afgelopen jaar en leggen we de basis voor de inspanningen voor het volgende jaar.

Veilige publieke dienstverlening en veilig werken

In 2026 borduren we voort op de initiatieven die in 2025 zijn ingezet of doorontwikkeld. Er is meer aandacht voor scholing van medewerkers die te maken hebben met agressie. Tevens kunnen we incidenten via het GIR melden en onderzoeken we mogelijkheden van het inzetten van een alleenwerkers-alarm. De RI&E wordt verder uitgerold binnen de organisatie. Dit gebeurt stapsgewijs en hierin laten we ons ook ondersteunen door een hierin gespecialiseerde partij. De komst van de arbo-coördinator in september 2025 zal dit proces verder versnellen en optimaliseren.

Reguliere bedrijfsvoering

Personeel en organisatie

Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een goede werkgever zijn voor alle medewerkers. Meer verscheidenheid in de organisatie betekent hoe beter contact met bewoners, meer vertrouwen in de overheid en een scherpere blik op wat nodig is.

We blijven hieraan werken door medewerkers te stimuleren, bewustwording te vergroten en doelen te stellen. De ingezette beweging is positief, maar gedrags- en cultuurverandering vragen tijd, aandacht en zorgvuldigheid. We willen de komende jaren de opgave meer verankeren.

We willen diversiteit en inclusie (D&I) steviger en structureel verankeren in de organisatie, met meer eigenaarschap bij de clusters. Per cluster brengen we in kaart waar we staan aan de hand van:

- De voortgang op het uitvoeringsplan
- De doelen en acties uit de D&I-clusterplannen
- Data en meetinstrumenten zoals het NIM, de Barometer en het medewerkersonderzoek

Zo leggen we verantwoordelijkheid daar waar deze het meest duurzaam geborgd kan worden. Parallel hieraan verkennen we het draagvlak voor aanvullende thema's. We versterken de D&I-community als netwerk voor kennisuitwisseling, betrokkenheid en gedeeld eigenaarschap. De opgedane inzichten vormen een belangrijke bouwsteen voor de herpositionering, verdere ontwikkeling en aanscherping van onze D&I doelstellingen richting 2026 en de jaren daarna.

Gemeentepool

In 2024 is de gemeentepool gestart als vernieuwend wervingsinstrument gericht op het aantrekken en ontwikkelen van talent met diverse achtergronden. Niet traditionele functie-eisen en cv's, maar motivatie en competenties vormen het uitgangspunt. In juni 2024 zijn vijftien medewerkers gestart op uiteenlopende opdrachten binnen de organisatie. Daarnaast volgen zij, met steun van de gemeentepoolmanager, een tweejarig ontwikkeltraject met als doel duurzame plaatsing in een structurele functie.

De eerste voortgangsanalyse (eind 2024) toont aan, dat de gemeentepool bijdraagt aan vernieuwing van de wervingsaanpak, een diverse instroom en bredere kennisuitwisseling binnen de organisatie. Op basis van de eerste resultaten is een uitbreidingsvoorstel gedaan, waarna in juni 2025 negentien nieuwe medewerkers in de pool zijn gestart. In 2026 en verder ligt de focus op doorontwikkeling, structurele verankering binnen de organisatie, optimalisatie van processen en communicatie over impact en behaalde resultaten. De gemeentepool trekt landelijk veel aandacht en is opgenomen op de longlist voor de verkiezing van de overheidsinnovatie van het jaar 2025 van de Vereniging voor Overheidsmanagement (VOM). In de week van 1 september wordt bekend gemaakt welke 10 innovaties meedingen naar één van de drie finaleplekken.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid

We blijven in 2026 inzetten op duurzame inzetbaarheid van alle medewerkers, aansluitend bij hun behoeften en de organisatieopgaven. We hanteren een integrale benadering van vitaliteit; fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Doelen zijn gesteld, trends zijn in beeld en maatwerk staat centraal.

Specifiek richten we ons op thema's als mantelzorg, met ondersteuning voor leidinggevend en medewerkers, en deelname aan landelijke initiatieven. Voor vitaliteit kijken we naar de aspecten: fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Samen met de Ondernemingsraad (OR) geven we verder vorm en uitvoering aan het Beleidsplan Vitaliteit. Met tot doel om de eerder benoemde aspecten systematisch te versterken en de interventies op organisatieniveau én afdelingsniveau te borgen. Zo wordt vitaliteit structureel ingebed in onze organisatie.

'Onboarding'

Sinds 2023 hanteren we een breed onboardingsprogramma met introductiedagen, drie themabijeenkomsten en zelfstudiemateriaal. De evaluatie begin 2025 leidt tot aanscherping in het najaar van 2025, met ruimte voor doorontwikkeling in 2026.

Daarnaast zijn we in 2025 gestart met een aanvullend onboardingsprogramma voor nieuwe leidinggevend. Aansluitend organiseren we 2 kennissessies over specifieke onderwerpen (inhuur en verzuim). Specifiek voor afdelingen is een checklist opgesteld en wordt er gewerkt aan clusterspecifieke onboarding met gerichte trainingen. Evaluatie en monitoring borgen de aansluiting op toekomstige ontwikkelingen.

Integriteit

Een integere overheid vraagt om blijvende aandacht van bestuur en organisatie. De oprichting van een Informatie- en Kenniscentrum Integriteit vormt hierin een belangrijke stap. We beschikken over een solide basis van normen, regelingen en protocollen. In 2026 willen we het gesprek over integriteit verdiepen en aansluiten op praktijk en specifieke casuïstiek.

Daarom introduceren we onder meer een opfriscursus integriteit voor zittende medewerkers, gericht op integriteitsdilemma's binnen het eigen werkveld, en een risico-inventarisatie, samen met risicomanagement. We gaan verder met de implementatie van het VOG-beleid en bereiden ons voor op de verwachte Gedragscode tegen ongewenst gedrag, gericht op een sociaal veilige werkomgeving (vanaf 1 juli 2026). We benutten de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek naar integriteit voor de verdere borging van integriteit in onze organisatie.

Beperken externe inhuur

In 2025 is, naar aanleiding van motie 24M83, het plan 'Beperken van externe inhuur' vastgesteld, met als doel het percentage externe inhuur in 2026 terug te brengen naar tenminste het landelijk gemiddelde van 18,1%. We beginnen met toewerken naar een realistische reductie naar het landelijk gemiddelde, passend bij de omvang van Arnhem en de omstandigheden van de arbeidsmarkt. Afdelingshoofden en clustermanagers zijn verantwoordelijk voor beheersing, ondersteund door P&O en Financiën & Control.

Inhuurbepanking mag niet leiden tot verslechtering van dienstverlening of productiviteit. De matchingstafel speelt een centrale rol bij capaciteitsvraagstukken. Eerst interne mobiliteit en gemeentepool, dan externe werving, en pas

als laatste optie externe inhuur. Structurele inzet heeft voorkeur boven tijdelijke oplossingen. In 2026 ligt de nadruk op uitvoering van het plan, monitoring van resultaten en verdere versterking van interne alternatieven.

Loonsomsturing

De loonsomsturing vervangt de sturing op fte's en biedt meer flexibiliteit. Budgethouders sturen op loonkosten in plaats van aantallen fte's, kunnen zo beter inspelen op veranderende omstandigheden en helpen de inzet van externe inhuur terug te dringen. In de komende periode richten we deze werkwijze in, in samenwerking met F&C. Clusters en afdelingen worden hierin ondersteund door de HRBP en financial controllers.

Aantrekkelijk werkgeverschap

De aantrekkelijkheid van de gemeente als werkgever is cruciaal in een krappe arbeidsmarkt. Het onderzoek naar het evalueren en verbeteren van de secundaire arbeidsvoorwaarden (zoals woon-werkverkeer en het individueel keuze budget) is gestart en in 2026 zullen voorstellen worden ontwikkeld om dit aanbod te verbeteren, mede in vergelijking met andere gemeenten. We werken naar een samenhangende aanpak van maatregelen, afgestemd op onze organisatie en werkvelden. Zo willen we onze positie op de arbeidsmarkt versterken, ook buiten de regio. Er is geen eenduidige oplossing die alle uitdagingen van de krappe arbeidsmarkt wegneemt. De complexiteit van de arbeidsmarkt vraagt om een samenhangende mix van maatregelen, waarbij het belangrijk is om keuzes te maken die passen bij onze organisatie én de specifieke uitdagingen van een werkveld. In 2026 willen wij de oplossingen dan ook (in nauwe samenwerking met de business) verkennen en vormgeven. Alleen door gezamenlijk te bepalen welke aanpakken kansrijk zijn en waarin we geloven, kunnen we de inzet van middelen – zowel in capaciteit als in budget – effectief en doelgericht organiseren. We stellen een regeling woon-werkverkeer op en evalueren op dit moment het Individueel keuze budget (IKB). De regeling woon-werkverkeer en aanpassingen van doelen binnen het IKB dragen naar verwachting bij aan het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt.

Eind 2026 evalueren wij de regeling en de wijzigingen van de doelen binnen het IKB. In deze evaluatie betrekken we, naast de interne stakeholders, ook de vakbonden. We vergelijken dan ons vernieuwde pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden met andere gemeentelijke organisaties. Doel is om te onderzoeken of de ingezette maatregelen daadwerkelijk hebben bijgedragen aan het versterken van onze positie op de arbeidsmarkt. Mogelijk leidt de evaluatie tot verdere aanpassing of uitbreiding van ons pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden.

Individueel keuzebudget

Het IKB biedt werknemers flexibiliteit in hun arbeidsvoorwaarden. In 2025 evalueren we de bestedingsdoelen, de relatie met de WKR en de benutting. Daarnaast is in de cao Gemeenten 2025-2027 de fiscale verrekening van de vakbondscontributie opgenomen als vast doel in het IKB, net als het fiscaal voordelig aflossen van studieschulden.

We vergelijken het IKB-aanbod met andere gemeenten en ontwikkelen voorstellen om onze concurrentiepositie te verbeteren. In 2026 zullen de eerste aanpassingen worden uitgerold en geëvalueerd.

Informatisering en automatisering

Continuïteit van de informatiehuishouding

Het gemeentelijk applicatielandschap kent anno 2025 rond de 310 applicaties (230 applicaties van Arnhem en 80 applicaties vanuit De Connectie). Deze applicaties leunen deels op de ICT-infrastructuur vanuit De Connectie en worden deels betrokken vanuit platforms van leveranciers (zogenaamde cloudbased-applicaties). Zonder dit applicatielandschap stopt de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering en daarom waarborgen we de beschikbaarheid/continuïteit elke dag met vakkundig personeel. Het beheren en onderhouden van al deze applicaties vraagt jaarlijks een flinke personele inzet.

Van lokaal naar cloud. De onderliggende ICT-infrastructuur en digitale werkplekvoorzieningen moeten altijd functioneel, veilig en betrouwbaar zijn. Dat vraagt continu onderhoud en vernieuwing, zodat ze blijven voldoen aan geldende en komende wettelijke eisen. Een autonome ontwikkeling is, dat de huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt, waardoor een gedwongen verplaatsing naar cloudbased-applicaties ontstaat. Deze marktontwikkelingen dwingen gemeenten hun ICT-infrastructuur en personele capaciteit bij te stellen. Er zijn ook voordelen aan deze ontwikkeling. Cloud-oplossingen zijn over het algemeen meer betrouwbaar, beschikbaar en veiliger dan lokale oplossingen met eigen hard- en software en hebben een minder grote impact op het milieu. Wij zetten in op de transformatie van de ICT-infrastructuur naar een Cloud-gebaseerde variant met een passende digitale werkplekvoorziening en sturen hierop met een strategische planning en contractmanagement.

Moderne technologieën. Moderne technologieën zorgen voor talloze nieuwe kansen. Het biedt ons mogelijkheden om stedelijke opgaven beter en sneller uit te voeren en onze dienstverlening op eigentijdse wijze te kunnen

uitvoeren. We kunnen er op rekenen, dat snel opkomende technologieën zoals sensornetwerken, procesrobotisering en Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. De inzet van AI zal wereldwijd en nationaal disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en zal ook in onze organisatie impact krijgen. We verwachten dat AI ingrijpende gevolgen zal hebben voor onze werkprocessen en sommige werksoorten veel efficiënter of zelfs overbodig kan maken. Omdat we nog aan het begin van deze ontwikkelingsprong staan, is het lastig de precieze impact te voorspellen. Dat de inzet van AI efficiencyvoordelen met zich meebrengt achten we aannemelijk, maar het inschatten van de impact is lastig. Met een structurele inzet bereiden we ons en onze werkprocessen voor op deze technologieën, in samenhang met de regelgeving en de ethiek van het gebruik van AI.

Kwaliteitssysteem. Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van een overheidsorganisatie. De ontwikkeling van digitaal werken en digitale dienstverlening verloopt in een hoog tempo. Tegelijkertijd hebben overheden moeite om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Het aantal wetten en regels rondom informatie neemt toe, waardoor overheden onder druk worden gezet om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Denk aan wetgeving die bepaalt dat overheidsinformatie herbruikbaar en veel sneller openbaar en beschikbaar voor het publiek moet zijn. Dit stelt hoge eisen aan informatieverwerking en informatiebeheer. Het wettelijk verplichte kwaliteitssysteem voor informatiebeheer levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de bedrijfsvoering, een goede dienstverlening aan burgers, bedrijven en een open en transparante overheid. Het draagt tevens bij aan het mogelijk maken van een reconstructie van ons handelen en doen, van (historisch) onderzoek en zorgt ervoor dat we aan onze wettelijke verplichtingen voldoen. In 2026 versterken wij de inzet op de borging, onderhoud, implementatie, controle en naleving ervan.

Informatiebeveiliging en privacy

Het jaar 2026 zal zeker weer in het teken staan van het verhogen van de informatieveiligheid en privacybescherming binnen onze gemeente. Hier zijn we in 2023 mee gestart in de vorm van het Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde. Uitgangspunten waren het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het programma vereist volwassenheidsniveau op de gebieden informatiebeveiliging en privacy en duurzame borging van dit niveau in de organisatie.

De wereld om ons heen is de afgelopen paar jaar fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering in informatieveiligheid en privacy noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's.

We hebben in 2025 geconstateerd dat zowel de IB&P-lijn als programmaorganisatie tegen grenzen aanlopen. We signaleren achterstanden, omdat enerzijds in de organisatie 'nieuw' (eerder onbekend) werk opgehaald wordt en anderzijds de vraag in de organisatie naar ondersteuning/advies op het vlak van IB&P toeneemt. Er is meer bewustwording en het belang ervan wordt meer onderkend. Dit betekent dat er meer ondersteuning nodig is op gebied van IB&P.

Gelijktijdig blijkt ook, dat we in het programma meer te doen hebben dan op voorhand was ingeschat. Ondanks dat we veel zaken op orde hebben, zoals de technische beveiliging, vergt het werken conform de ISO27001/BIO een managementsystematiek (met rollen en functies) waardoor we ons werk anders moeten indelen. Strikt genomen betekent dit ook dat er taken nodig zijn die voorheen niet belegd waren en niet werden uitgevoerd. We hebben in beeld wat we vanaf 2026 aan structurele en incidentele middelen nodig hebben en hebben dit in deze begroting vormgegeven.

Digitale en Toegankelijke Dienstverlening

De trend om onze digitale dienstverlening zowel intern als extern te verbeteren en meer papierloos te werken zetten we voort. We optimaliseren onze digitale dienstverlening verder, van digitale aanvraag tot papierloze afhandeling. Daarbij informeren we onze inwoners in lijn met de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) vanuit de Berichtenbox MijnOverheid of MijnOmgeving. We hebben al grote stappen gezet en willen deze vooruitgang verder doorzetten voor al onze producten en diensten. Daarbij willen we ook stappen zetten in het creëren van een naadloze en consistente ervaring voor inwoners, over alle kanalen heen, of het nu online, per telefoon of aan de balie is.

Voor kwalitatieve, transparante en efficiënte dienstverlening is procesgericht werken en monitoring essentieel en een sleutel voor succes. Door inzichten uit monitoring toe te passen en procesmatig te werken, kunnen we sneller meebewegen op veranderingen, prioriteiten stellen en continu verbeteren.

In het kader van efficiënt werken, digitaliseren we onze akten burgerlijke stand. Daarbij zorgen we ervoor dat akten voor medewerkers tijd- en plaatsafhankelijk vindbaar en toegankelijk zijn, zodat deze ter dienstverlening snel gebruikt of bij een andere gemeente aangeleverd kunnen worden. Bij de inrichting gaan we niet alleen uit van huidige akten, maar ook van nieuwe aanwas.

Er is passende capaciteit voor regulier beheer en instandhouding van de bestaande digitale dienstverlening. Er is echter geen ruimte om hier continu veranderingen op door te voeren. Vanaf 2026 hebben we geborgd dat er structurelere ondersteuning op het gebied van processen en monitoring is en dat er middelen zijn voor de continue werkzaamheden om de digitale dienstverlening (technisch) te realiseren, te onderhouden en blijvend bij de tijd te houden.

Digitale inclusie en weerbaarheid van de stad

We willen voorkomen dat mensen (digitaal) worden buitengesloten en dat iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving. Afspraken op EU-niveau (Digital Decade) geven aan dat in 2030 80% van de inwoners digitaal vaardig genoeg dient te zijn. Bij het onderdeel “Een Verbonden Arnhem”, wijzen wij op het belang van investeringen in digitale geletterdheid en weerbaarheid van onze inwoners en de gemeentelijke organisatie.

Enerzijds vraagt dit om acties en oplossingen om de dienstverlening van de stad toegankelijk te maken en te houden. Anderzijds vraagt dit om versterking van de digitale vaardigheden en weerbaarheid van onze inwoners en ambtenaren. Zowel landelijk als lokaal lopen hier verschillende activiteiten op en zijn er voorzieningen beschikbaar.

Bij de ontwikkelingen van digitale dienstverlening kijken we naar mogelijkheden om op een verantwoorde manier moderne technologie in te zetten, die bijdraagt aan een meer inclusieve dienstverlening. Dit kan bijvoorbeeld door automatische vertalingen, transcripties en spraakherkenning aan te bieden, zodat inwoners met een taalbarrière makkelijker toegang hebben tot onze diensten.

Steeds meer Arnhemmers, van jong tot oud, en organisaties krijgen te maken met digitale criminaliteit zoals phishing, identiteitsfraude en online oplichting. Organisaties zijn onvoldoende weerbaar tegen deze risico's. Arnhem kent veel partijen, zoals scholen, zorginstellingen en jongerenwerk, die willen bijdragen aan de nodige bewustwording. Gebaseerd op motie 25M138 “Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar” zetten we vanaf 2026 extra in op de digitale veiligheid, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie.

Financiën en control

De basis met betrekking tot de financiële administratie en processen, de advisering op financieel gebied en het inzicht in en beheersing van risico's is op orde. Vanuit deze solide uitgangspositie werken we aan opgaven en thema's met lange(re) doorlooptijden. De belangrijkste zijn het versterken van onze planning & controlcyclus, interne sturing en verantwoording en het beter en slimmer ontsluiten van financiële informatie.

Rondom de versterking van de planning & controlcyclus hebben we in een eerder stadium een traject doorlopen met een raads werkgroep. Hieruit zijn verbeter- en verandervoorstellen gekomen die deels al zijn en deels nog moeten worden geïmplementeerd. Bij de begroting 2025 zijn we gestart met het in pilotvorm wijzigen van een viertal begrotingsprogramma's. Mede op basis van de positieve evaluaties, bouwen we dat in deze begroting verder uit. Tegelijkertijd gaan we de andere P&C-producten (met name de Turap's en de jaarstukken) op dezelfde leest zetten.

Inmiddels hebben we eerste stappen gezet met betrekking tot het efficiënter inrichten en beter vastleggen van onze interne cyclus van sturen en verantwoorden. Verantwoordingsgesprekken worden gevoerd op directie- en clustermanagementniveau; dit willen we uitbreiden naar het niveau van afdelingshoofden en, zo nodig, verder. Daarnaast versterken we de inhoud en structuur van deze gesprekscyclus.

Om deze cyclus goed te kunnen doorlopen, is het van belang dat tijdige, juiste en volledige informatie op een gebruiksvriendelijke wijze wordt ontsloten. Dit blijven we (door)ontwikkelen, zowel inhoudelijk door het uitbreiden en verbeteren van de informatie, als procesmatig door het gebruik van PowerBI te vergroten en het gebruik van Cognos verder af te bouwen.

Auditing en risicomanagement

In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste

risico's. De aanpak van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, die in 2023 voor het laatst is geactualiseerd.

De omvang van de gemeentelijke risico's neemt toe, met name door ambities op het terrein van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, het actieve grondbeleid dat dit vraagt en de complexe gebiedsexploitaties die zullen worden ingericht. Ook andere ontwikkelingen, zoals de migratie van De Connectie en de plannen met betrekking tot de gemeentelijke huisvesting, brengen risico's met zich mee. Gelet op de omvang en impact van deze ontwikkelingen, zijn onafhankelijke risicoanalyses noodzakelijk. Deze zijn beschikbaar; de komende periode zullen deze met regelmaat moeten worden geactualiseerd en, in geval van grote veranderingen, worden vertaald naar aanpassingen in beheersmaatregelen en, zo nodig, financiële kaders.

Artikel 213a onderzoeken

In de Gemeentewet is in art. 213a vastgelegd dat gemeenten onderzoeken doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en hier de raad over informeren. In de financiële verordening (februari 2023) zijn de afspraken hierover vastgesteld. Het college zal in 2026 minimaal één onderzoek uitvoeren dat gekwalificeerd kan worden als 213a en de raad hierover informeren. Onderwerpen waarop het college in 2026 onderzoeken voor ogen heeft, zijn:

- Een onderzoek naar op afstand geplaatste onderdelen/diensten, zoals huishoudelijke afvalinzameling, catering of schoonmaak;
- Een onderzoek naar samenwerking met de ODRA en het toekomstig takenpakket.

Juridische zaken

Advisering

Juridische advisering vindt over de volle breedte van het gemeentelijk takenveld plaats. In de komende periode blijft bijzondere aandacht uitgaan naar de thema's energietransitie, wonen, openbaarheid van bestuur (zie daarover de openbaarheidsparaagraaf in deze begroting), bestaanszekerheid en naar het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Op deze belangrijke terreinen dragen juridisch adviseurs bij aan het zoeken naar nieuwe oplossingen, binnen de kaders van de rechtsstaat. De afgelopen tijd is rechtsstatelijk handelen – een overheid die zich houdt aan haar wetten en internationale verdragen, en die de grondrechten van haar burgers en uitspraken van de onafhankelijke rechter respecteert – minder vanzelfsprekend geworden, zowel internationaal als nationaal. We willen als gemeente rechtsstatelijk koers houden in deze woelige tijden, met oog voor de individuele mens die te maken krijgt met besluiten van de overheid. Dat doen we onder andere door in de organisatie de kennis te verhogen over de taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente en over de doorwerking van de uitgangspunten van de rechtsstaat in de dagelijkse praktijk van de gemeente. Sinds 2024 gebeurt dat ook in het onboarding-programma voor nieuwe medewerkers.

Juridische procedures

Het is van groot belang dat mensen zich door de gemeente gezien en gehoord voelen, zeker in een spannende situatie waarin men een procedure tegen de gemeente moet voeren. Onze procesjuristen hebben oog voor specifieke omstandigheden van het geval en de persoonlijke situatie van betrokkenen. Aan de ontwikkeling van de daarvoor benodigde vaardigheden wordt met grote regelmaat aandacht besteed. In bezwaar en in rechterlijke procedures komen soms aandachtspunten naar boven wat betreft de uitvoerbaarheid van beleid. In dat geval nemen we contact op met de betrokken afdeling(en) om samen te kijken hoe de uitvoering beter kan worden gefaciliteerd. Er wordt doorlopend gewerkt aan een verbetering van de doorlooptermijnen in bezwaarprocedures. Geleidelijk maar gestaag worden die termijnen korter.

Juridische Control

Juridische control omvat de juridische kwaliteitszorg. Werkprocessen worden doorgelicht en onderzocht op mogelijkheden tot verbetering, zowel met het oog op de juridische kwaliteit als met het oog op een verbetering van de dienstverlening aan de inwoners. Om te weten wat de ervaringen van onze inwoners zijn als zij het niet eens zijn met een besluit van de gemeente (door bezwaar te maken) of met hoe zij door de gemeente behandeld zijn (door een klacht in te dienen), doen we daar periodiek onderzoek naar. Zo blijven we leren van de ervaringen van onze inwoners en blijven we onze processen verbeteren. We delen juridische kennis structureel met andere afdelingen als Werk en Inkomen en andere organisaties zoals Sociale Wijk Teams. Zo wordt wederzijds gedeeld en samen geleerd van in de praktijk opgedane ervaringen.

Bestuursondersteuning en communicatie

Communicatie

Wij bouwen aan een Arnhem waarin iedereen mee kan doen en zich gehoord voelt. Communicatie is daarin geen doel op zich, maar een krachtig middel om verbinding te leggen, vertrouwen te versterken en samenwerking

mogelijk te maken. We communiceren op een toegankelijke, begrijpelijke en betrouwbare manier, zodat informatie iedereen bereikt én uitnodigt tot contact.

Communicatie is geen eenrichtingsverkeer. In onze aanpak staan interactie en participatie centraal. We luisteren actief, gaan de dialoog aan en laten zien wat we met reacties doen. Zo betrekken we Arnhemmers bij wat er speelt in hun buurt, in de stad en hoe beleid impact heeft op hun leefomgeving.

We erkennen dat de communicatierol van gemeenten verandert en complexer wordt. De gevolgen van decentralisatie, de impact van sociale media en de snelle digitalisering vragen om meer wendbaarheid, kennis en samenwerking. Juist daarom is communicatie niet alleen een taak van de afdeling Communicatie, maar van ons allemaal. Goed contact maken begint bij elke medewerker van de gemeente. De afdeling Communicatie is daarin richtinggevend, faciliterend en adviserend richting de organisatie.

Ambities voor 2026

- De huidige huisstijl van de gemeente is versnipperd en niet langer meer up to date. We vernieuwen de huisstijl waar nodig en zorgen daarmee voor eenheid en consistentie in externe communicatie van de gemeente.
- We onderzoeken hoe we met een newsroom-aanpak de buitenwereld beter naar binnen kunnen halen en onze communicatie te versterken.
- We gaan het opgavegericht-werken verder borgen binnen de organisatie en daarbij actief verschillende afdelingen betrekken.
- Onze sociale media-kanalen blijven we inzetten om Arnhemmers te informeren én te betrekken bij de ontwikkelingen die in onze stad spelen.
- We blijven onze collega's trainen en adviseren om onze communicatie inclusiever te maken, onder andere door trainingen te geven in het schrijven van duidelijke en begrijpelijke brieven.

Bestuursondersteuning en Kabinet

Onder bestuursondersteuning verstaan we de adviseurs van het college en directie en de assistenten van de wethouders. Het kabinet van de burgemeester ondersteunt de burgemeester bij ceremoniële en officiële momenten in de stad. Daarnaast verzorgt het kabinet de advisering van de burgemeester. Verder organiseert het kabinet verschillende herdenkingen en festiviteiten in de stad en verzorgt het de aanvraag en uitreiking van koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen.

Ambities voor 2026

- Voldoende voorbereid zijn op de ondersteuning van de nieuwe raad, die wordt verkozen in maart 2026.

Public Affairs

De missie van het public affairs-team is om Arnhem stevig op de kaart te zetten regionaal, nationaal en waar mogelijk internationaal, aan de hand van een aantal scherp gekozen strategische lobbydossiers. Dit doen we, zodat onze stad gehoord en gezien wordt en we kansen kunnen verzilveren. Public Affairs brengt onze 'binnenwereld' – de verhalen, voorbeelden en ambities van onze inwoners, ondernemers en partners – helder naar buiten, maar brengt ook buiten naar binnen. Dat gebeurt vrij letterlijk, door bijvoorbeeld werkbezoeken aan Arnhem door bewindspersonen te organiseren. Om dit op krachtige en effectieve wijze te doen, bouwen we aan een professioneel public affairs-team met een overkoepelende blik. Daartoe creëren we een sterk, samenhangend netwerk, dat onze belangen en kansen verbindt en versterkt, zowel lokaal als regionaal.

Ambities voor 2026

- Herijking lobbydossiers door het nieuwe college.
- Gevolgen van een nieuw Haags regeerakkoord voor Arnhem in kaart brengen en een aanpak daarvoor maken.

Inkoop

In april 2025 heeft gemeente Arnhem een nieuw inkoopbeleid vastgesteld. Dit inkoopbeleid heeft als doel maatschappelijk verantwoord in te kopen en een voorbeeld te zijn voor inwoners op dat gebied. Naast maatschappelijk verantwoord inkopen, speelt maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven ook een grote rol. In 2026 besteden we hier meer aandacht aan. Dit doen we door (tijdelijk) een contractmanager aan te stellen die zich focust op de Arnhemse speerpunten in contracten. Daarnaast doen we onderzoek naar contractmanagement binnen de gemeente in het algemeen, om te onderzoeken waar we winst kunnen halen bij de uitnutting van onze contracten. Met deze bevindingen kunnen we contract- en leveranciersmanagement vanaf 2026 verder optimaliseren. Ook bekijken we welke mogelijkheden er zijn voor verdere transparantie in de inkoop (zowel intern

als extern) en verdere digitalisering van inkoopprocessen. Tot slot starten we in 2026 met een specifiek op inkoop gerichte risicoanalyse, waarbij thema's als veiligheids- en ICT-risico's, leveranciers- en marktrisico's en maatschappelijke risico's opgenomen worden.

Overzicht formatie

Verloop formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 31.12.2024	Begroting Formatie 2025	Begroting Formatie 2026	Begroting Formatie 2027	Begroting Formatie 2028	Begroting Formatie 2029
Bestuur	47	47	47	46	46	46
Raadsleden	39	39	39	39	39	39
College B&W	8	8	8	7	7	7
Personeel	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Totaal personeel gemeente Arnhem	1.260	1.242	1.240	1.219	1.219	1.203

Verloop formatie in fte	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2025-2028	1.151	1.148	1.126	1.126	1.110
Bij: nieuwe afdeling Hulp bij Geldzorgen en Schulden	28	30	30	30	30
Bij: uitbreiding Vastgoedmanagement	5	5	5	5	5
Bij: uitbreiding formatie Gebiedsrealisatie en Vastgoed	3	3	3	3	3
Bij: uitbreiding formatie ivm Individueel Huisvestingsplan	2	2	2	2	2
Bij: uitbreiding formatie Plan Gezonde Leefomgeving	2	2	2	2	2
Bij: Coordinator/ adviseur Integriteit P&O	1	1	1	1	1
Bij: herijking Wijkonderhoud, uitbestede taken in eigen beheer	2	2	2	2	2
Bij: herijking formatie Programmeren	2	2	2	2	2
Bij: herijking Bestaanszekerheid	0	0	2	2	2
Diversen/afrondding	-1	-2	-1	-2	-2

Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2026-2029	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
--	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157

Saldo personeelsbudget loonsom (in € 1.000)	108.390	114.915	118.519	118.944	118.944	117.322
--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Gemiddelde loonsom (in €)	89.357	96.131	99.314	101.363	101.363	101.377
----------------------------------	---------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------

Hoewel de capaciteit 2026-2029 wel opgenomen is in de budgetten in deze begroting, volgt nadere uitwerking hiervan in bovenstaande tabellen op een later moment.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit juni 2025 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen.

Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt gezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

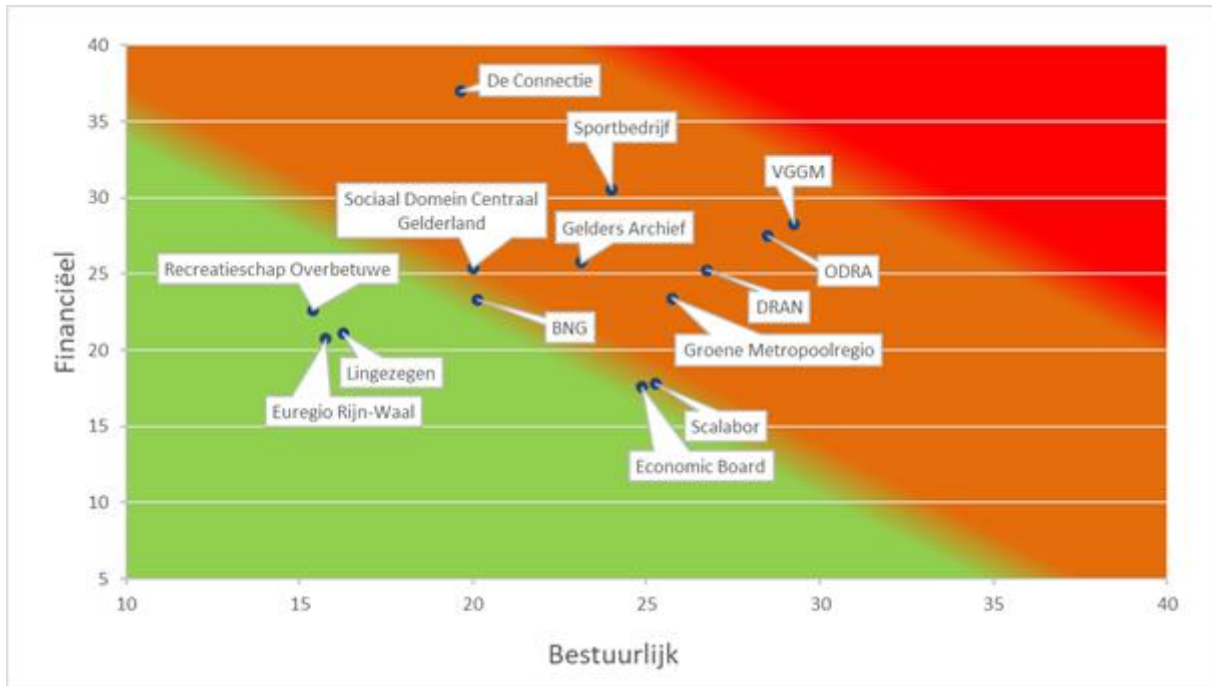
Diversiteit en inclusiviteit

We vinden het belangrijk dat alle partners met wie we samenwerken zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Wat hieronder wordt verstaan wordt beschreven in het begrotingsprogramma Welzijn en Inclusie. Voor 2026 zal er met de verbonden partijen concrete afspraken gemaakt worden over de inspanningen die zij verrichten en de resultaten die zij gaan behalen voor 2026. Onze ambitie is dat onze verbonden partijen een ambitie, doelstellingen en tenminste drie concrete acties hebben op het gebied van diversiteit en

inclusie. De te maken afspraken kunnen per verbonden partij verschillen, naar gelang de omvang van een organisatie en de voortgang op diversiteit en inclusie.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) is het risicokompas toegepast. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit een beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben. In de aanloop naar de begroting 2026 heeft een actualisatie plaatsgevonden van het risicokompas. Dit heeft geresulteerd in de volgende risicokaart:

Voor de verbonden partijen die op basis van de risicokaart in onderlinge vergelijking het hoogst scoren is een beheersstrategie opgesteld. Het betreft de volgende partijen:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden);
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem).

In het hierna volgende overzicht met verbonden partijen wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. De hierboven genoemde partijen maken onderdeel uit van dit overzicht. De beheersstrategie op deze partijen wordt in het overzicht nader toegelicht.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Toelichting bij overzicht verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat, actuele ontwikkelingen en de beheersstrategie (indien van toepassing).

Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem.

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

Verbonden partijen

Scalabor B.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding		
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een sociaal ontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een onderdeel hiervan is het begeleiden en het bieden van een werkplek aan medewerkers van de sociale werkvoorziening. Deze medewerkers hebben een dienstverband bij de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheeert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalabor B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De concerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	9.547.120
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	6.815.100
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	
Ontwikkelingen			
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Risico's

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiogemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving van de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:

- Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen: Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktkrapte kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.
- Financiële risico: als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom en daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.
- Moeilijkheden bij het vinden van passende werkplekken: Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn.

- Hoge initiële investeringskosten
- Langdurige terugverdientijd
- Risico op vertraging of kostenoverschrijding

Beheersmaatregelen

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiogemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun, kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderde arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen. Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale aanpak van arbeidsmarktvoorwaarden. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Programma	S09 Gezondheid en sport
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 2.280.000 Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 14.699.000 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 20.372.000
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf gaat in 2026 intensiever samenwerken met Sport in Rheden door middel van een samenwerkingsovereenkomst. Zij gaan onder andere personeel, benutting van accommodaties, beheer en activiteiten met elkaar delen en afstemmen. Het doel hierbij is dat er wederzijds verhoogd maatschappelijk en financieel rendement ontstaat. Verder verkent het Sportbedrijf verder hoe zij haar rol in de regio uit kan breiden.
Risico profiel	Middel

Beheersstrategie

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2025 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per 'product'. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel

Wij verwachten voor 2026 dat het Sportbedrijf bij gelijkblijvende activiteiten nagenoeg voldoende financiële middelen tot haar beschikking heeft. Een eventueel negatief resultaat zal opgevangen moeten worden vanuit het eigen vermogen. Sportbedrijf verwacht de komende jaren het nadelige resultaat verder terug te dringen naar nihil in 2028.

Samenwerking

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2026 en verder. Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. Sportbedrijf laat een gezonde mate van ondernemerschap en eigen initiatief zien. Dit komt de gemeente en de sport in Arnhem ten goede.

We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2026 voort te kunnen zetten.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De concerttreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 4.777.000.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 123.164.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 €
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtsvorm	Stichting
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter tot september 2025) en de wethouder Economische Zaken hebben zitting in de board.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner via een subsidie door de Groene Metropoolregio doorgegeven aan The Economic Board.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 40.615 Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 175.139 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 181.153
Ontwikkelingen	The Economic Board (TEB) richt zich op de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven (triple helix) op het gebied van economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio Arnhem-Nijmegen. Gezamenlijk werkt TEB met haar partners aan het versterken van verbindingen in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen – met nadruk op samenwerking binnen de triple helix – en verbeteren van de brede welvaart. Ook initieert en faciliteert TEB projecten en programma's en trekt daar financiering voor aan. Onder meer door gericht te lobbyen in Den Haag en Brussel. Binnen Lifeport Regio Arnhem Nijmegen richt TEB zich op drie krachtige topsectoren: Energy, Health en High Tech. Daarnaast zet TEB in op de versterkende thema's: Slimme Duurzaamheid, Artificial Intelligence, Human Capital (Arbeidsmarkt) en Food – als verbindende cross-over tussen de sectoren. TEB brengt samenhang aan tussen deze thema's, stimuleert innovaties en zet de regio nationaal en internationaal op de kaart. Dit vanuit de propositie dat de regio Arnhem-Nijmegen juist met innovaties op deze thema's een bijdrage kan leveren aan de grote maatschappelijke opgaven; energietransitie, arbeidsmarkt, gezondheidszorg en klimaat. Door te verbinden, aan te jagen en zichtbaar te maken, versterken ze de economische en maatschappelijke impact van de regio. TEB vertegenwoordigt een brede en diverse achterban, verspreid over 17 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen – een gebied met 800.000 inwoners en een actief, innovatief en betrokken mkb. Samen met de Groene Metropoolregio (GMR), provincie Gelderland, ondernemers en kennisinstellingen in de regio werkt The Economic Board daarnaast aan een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, middels het Human Capital Akkoord. De uitvoering van het Human Capital Akkoord valt onder de regie van TEB. The Economic Board voert samen met de GMR en de provincie Gelderland de Regio Deal 'Gezonde groene groei', die in 2023 met het Rijk werd afgesloten, uit. De Regio Deal richt zich op programma's voor gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt, grenzeloos samenwerken en wijk- en dorpsgerichte aanpak. De Regio Deal sluit inhoudelijk aan bij de agenda's van TEB, GMR en de gebiedsagenda van de provincie Gelderland. In 2025 is door The Economic Board een nieuw strategisch plan 2026-2023 vastgesteld op basis waarvan meerjarenafspraken met de triple helixpartners worden gemaakt.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 508.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 25.553.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 39.985.000
Ontwikkelingen	In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	Met het voorgenomen besluit om met ingang van 1 januari 2026 De Connectie onder te brengen bij de gemeente Arnhem verschuift daarmee ook het (risico)eigenaarschap naar Arnhem. Vooruitlopend op de omvorming heeft De Connectie nog wel een begroting opgesteld. De risico's die door De Connectie in de begroting zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de toegenomen externe dreiging op het gebied van informatieveiligheid en privacy, mogelijke kostenstijgingen van aflopende contracten en het risico dat in het proces rondom de voorgenomen omvorming de continuïteit van de dienstverlening onder druk komt te staan. Bij het opstellen van de Begroting 2026 van de gemeente Arnhem wordt beoordeeld of in het weerstandsvermogen voldoende rekening is gehouden met deze risico's.

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de BVO DRAN opgericht ten behoeve van het doelgroepenvervoer voor 18 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen onder de merknaam Avan. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. De taak van de BVO DRAN is het regelen van het doelgroepenvervoer, daarmee wordt bedoeld het leerlingenvervoer, vervoer voor Wmo dagbesteding, vervoer naar Jeugdwet instellingen en het voor in het kader van Wmo vraagafhankelijk vervoer. Daarmee wordt o.a. bedoeld de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van de uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van de daadwerkelijke kosten van reizigers in het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 1.012.062 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 6.486.168
Ontwikkelingen	In 2020 zijn vervoerscontracten afgesloten met een looptijd van tien jaar, met een initiële periode van vier jaar en drie mogelijke verlengingen van twee jaar. In 2023 zijn de eerste verlengingen overeengekomen voor 2024-2026. Voor routevervoer is daarbij een extra vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen, waarvoor in de begroting 2024 budget is opgenomen. In 2025 zijn gesprekken over een mogelijke verlenging tot 2028. Voor percelen zonder verlenging zijn in 2024 nieuwe contracten afgesloten na aanbesteding, met een looptijd van tien jaar. Deze betreffen onder andere het routevervoer in Arnhem en omliggende gemeenten, en vraagafhankelijk vervoer in de Liemers. In 2024 is een intergemeentelijk onderzoek gestart naar doelgroepenvervoer teneinde meer inzicht te krijgen in gebruik, kwaliteit en kwantiteit. Dit wordt naar verwachting afgerond in q3 2025.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer 6 keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. De informatie over het doelgroepenvervoer is in Power BI verwerkt en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportage. Daarnaast is er nog frequent contact op basis van casuïstiek of andere directe beleidsvragen.

Euregio Rijn-Waal	
Vestigingsplaats	Kleve (D)
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal (ERW) is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandels uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De ERW zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De ERW verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Joris Brandts en Yildirim Usta.
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 1.734.760
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 2.799.801
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 29.000
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de door de Euregioraad vastgestelde Strategische Agenda 2025+. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan. Daarvoor verzorgt de Euregio het regionale programmamanagement. Binnen de Groene Metropoolregio worden initiatieven voor Euregionale samenwerking onderzocht, o.a. in het kader van de Regio Deal Groene Groei. Arnhem neemt binnen de Euregio samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene Metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.461.076 dat is opgenomen als begrote bijdrage voor Arnhem is opgebouwd uit € 479.125 voor kosten regiobureau en € 981.951 voor kosten uitvoering regionale agenda.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 100.000 Per 31-12-2025 € 100.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 4.939.880 Per 31-12-2025 € 8.027.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 1.461.076
Ontwikkelingen	In de Groene Metropoolregio staan de gemeenten gezamenlijk voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat deze in goede balans met levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit zijn. Dat wordt groene groei genoemd. Om dit te bereiken werken de gemeenten aan vijf opgaven: · Groene Groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw) · Productieve regio (economie en arbeidsmarkt) · Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed) · Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid) · Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie). Om verschillende redenen is regionale samenwerking bij deze opgaven van belang. De opgaven overstijgen de gemeentegrenzen en vragen om slim omgaan met de schaarse ruimte. Door samen op te trekken kunnen efficiency- en kostenvoordelen behaald worden. Een regionale aanpak geeft ook meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa. In de eerste jaren van de GMR lag de focus vooral op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. In de nieuw regionale agenda 2025-2028 verschuift het accent meer naar de uitvoering. Dat gebeurt vooral door gemeenten en partners. De GMR ondersteunt de uitvoering door samenwerking en gebiedsprocessen te organiseren, lobby-activiteiten en financieringsstrategieën te ontwikkelen. Dit krijgt mede vorm in een Regionale Investeringsagenda waarmee de regio, samen met het Rijk en de provincie voortbouwt op de Regio Deal en het NOVEX ontwikkelperspectief. Ook blijft de GMR alert op nieuwe kansen en ontwikkelingen en brengt e.e.a. samen in het NOVEX-programma. Er is een initiatief om gezamenlijk het tekort aan personele capaciteit aan te pakken. Om de regionale ambities te kunnen realiseren moet de uitvoeringskracht immers op peil zijn. De afgelopen jaren is de behoefte gegroeid om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen. Het groen-blauw raamwerk en onderwerpen als logistiek en circulair bouwen zijn hiervan voorbeelden. Om verschillende opgaven te faciliteren worden daarom integratietafels georganiseerd. In 2025 worden o.a. het Regionaal Programma Werklocaties, het Regioarrangement en de Woondeal geactualiseerd. De regionaal afgestemde woonzorgvisie krijgt een plek in de Woondeal 2.1.
Risico profiel	Middel

Lingezegen			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	5.031.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	168.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	330.951
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie			

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeversservicepunt).
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Marjan van Munster (Participatie), Eva van Esch (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (Onderwijs).
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 560.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 4.142.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 31.357.770
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. De MGR zet in 2026 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken voort.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma en de verstrekte aanvullende opdrachten/ projecten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 870.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 6.555.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 7.436.898
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw zijn ingegaan per 1 januari 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen. De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het 'robuuster' maken van (kleinere) omgevingsdiensten. Het AB van ODRA heeft na een verkenning voor een fusie of intensievere samenwerking met andere diensten op 6 mei 2025 besloten een fusie aan te gaan met ODRN. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA momenteel relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.
Risico profiel	Middel

Beheersstrategie

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgesteld en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling; zij heeft op dit moment een DVO met het Gelders Archief. Gemeente Overbetuwe, Waterschap Vallei en Veluwe, MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland, Omgevingsdiensten Regio Arnhem, Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn DVO-partners.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	1.394.352
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	18.207.841
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	1.318.112
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2027) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. De gemeente Arnhem heeft zich in 2025 aangesloten bij het e-depot; dit wordt in de lumpsum bijdrage verrekend. Na uittreding van het rijk zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt over de indexeringsaanpak. Indien we dan niet meer de prijscompensatie van het rijk hoeven te volgen. Voor de komende jaren is het Gelders Archief uitgegaan van minimale indexeringsaanpak (1%). In 2023 is er een reserve energietransitie aangelegd ter hoogte van € 450.000. In 2024 is er een reserve strategisch plan 2025-2028 aangelegd ter hoogte van € 525.000.		
Risico profiel	Middel		
Beheersstrategie			

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is voorzitter en lid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Daarnaast vindt er besluitvorming in de bestuurscommissies plaats. Burgemeester Ahmed Marcouch maakt deel uit van het (dagelijks) bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 6.527.000
	Per 31-12-2025 € 9.354.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 36.423.000
	Per 31-12-2025 € 56.930.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 24.302.998
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onderverdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

- Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim en werkdruk
- Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
- Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het riviereengebied. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Riviereengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het riviereengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Riviereengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Nico Wiggers in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 €
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel van begroting. In de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente wordt elk jaar een paragraaf grondbeleid opgenomen in zowel de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) als de begroting. In de begroting heeft de paragraaf de functie van een vooruitblik.

Visie en wijze van uitvoering grondbeleid

Grondbeleid heeft twee hoofdstromingen: actief grondbeleid en faciliterend grondbeleid. Gemeente Arnhem voert sinds de vaststelling van de nota Grondbeleid 2023, een actief grondbeleid. Bij actief grondbeleid treedt de gemeente op als private partij in de grondmarkt. Voor eigen rekening en risico voert de gemeente de grondexploitatie voor het proces, grondverwerving, transformatie in bouwgrond en verkoop.

Bij de vaststelling van de nota Grondbeleid in 2023 is door de gemeente Arnhem afscheid genomen van de nadruk op faciliterende grondbeleid. Bij dit beleid beperkt de gemeente zich tot haar publiekrechtelijke taak. Zij stelt de kaders voor de ontwikkeling vast (in de vorm van een bestemmingsplan), maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.

Daarnaast heeft de gemeente grote ambities in overeenstemming met de woondeal. De woningbouw moet (1) versnellen. Waarmee kosten naar voren gehaald worden. Het merendeel van de bouwopgave betreft realisatie van (2) minimaal 67% betaalbare segment (goedkoper dan €405.000,- von) . Er wordt (3) extra aandacht besteed aan het vormgeven van circulaire leefomgevingen, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen met behoud van groene ruimten. Er is (4) grootschalige samenhang nodig in de aanpak van sociaal-fysieke stadsvernieuwing. De opgave is om (5) binnenstedelijk te bouwen. En er wordt (6) rekening gehouden worden met specifieke, kwetsbare doelgroepen.

Met alle ambities, zoals hierboven beschreven, kennen de grondexploitaties in voorbereiding vaak een (grote) onrendabele top. De markt is hierdoor vaak niet in staat om al deze ambities mogelijk te maken. Dit maakt publieke financiering noodzakelijk. Het Rijk subsidieert inmiddels fors bij de woningbouwopgave, maar doet dit alleen door middel van cofinanciering. Dit vraagt ook om eigen financiële middelen en innovatief denken van de gemeente om de woningbouwopgave, in samenwerking met andere partners, te realiseren. De gemeente zal dus hoofdzakelijk zelf als risicodragende partij naar voren moeten stappen om al deze ambities mogelijk te maken, wat aansluit bij de keuze voor actief grondbeleid.

Prognose grondexploitaties

Algemeen

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat op basis van de beoogde gebieds- en/of projectontwikkeling enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten.

De projectenportefeuille van de gemeente is onderhevig aan externe factoren. Economische ontwikkelingen kunnen leiden tot onder andere prijsstijgingen. Binnen grondexploitaties wordt om deze reden gerekend met parameters die deze prijs- en renteontwikkelingen voor de lange termijn uit kunnen drukken. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de eindwaarde berekening van grondexploitaties. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- Rentepercentage 1,6% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV). Voor het project 'Spoorzone Arnhem Oost' is er sprake van projectfinanciering. De rente hiervan is variabel.
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in het BBV)
- Kosten- en opbrengstenindexaties grondexploitaties 01-01-2025

	Kort 2025	Middellang 2026-2027	Lang 2028 e.v.
<i>Opbrengsten</i>			
Woningbouw vrije sector	7,5%	4,5%	2,0%
Woningbouw betaalbaar	1,0%	1,0%	2,0%
Woningbouw sociaal	0,0%	0,0%	2,0%
Bedrijven	2,0%	2,0%	2,0%

Kantoren	2,0%	2,0%	2,0%
Winkels & horeca	1,0%	1,0%	2,0%
Maatschappelijk	0,0%	0,0%	2,0%
Overige opbrengsten	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Kosten</i>			
Verwervingen	7,5%	4,5%	2,0%
Civieltechnische kosten	3,0%	2,0%	2,0%
Plankosten	3,0%	3,0%	2,0%
Overige Kosten	2,0%	2,0%	2,0%

Bron: FJP 2024, Gemeente Arnhem

Jaarlijks worden alle posten aangaande de projectadministratie geactualiseerd en voorzien van een onderbouwing in het kader van de FJP. Bij relevante of ingrijpende veranderingen vinden actualisaties in sommige gevallen ook gedurende het jaar plaats. Deze veranderingen worden zichtbaar voor de Raad er tijdens de tussenrapportage (Turap).

Saldo grondexploitaties

Het saldo grondexploitatie drukt de totale waarde uit van alle grondexploitaties die de gemeente zelf beheert. Bij gelijkblijvende uitgangspunten is dit het bedrag dat de gemeente aan zichzelf als winst uit kan keren of bij zal moeten leggen voor de totale verwezenlijking van alle lopende projecten.

Het totaal saldo van grondexploitaties in gemeente Arnhem is nu gelijk aan € 68.160.000,-. De saldi van de winstgevendende projecten zijn hierin al gecorrigeerd met de eerder genomen winsten. Voor dit te kort zijn momenteel al voorzieningen getroffen. Het totaal van de voorzieningen betreft € 73.500.000,-.

Het totaal saldo grondexploitaties wordt voornamelijk bepaald door de herontwikkeling van het gebied rondom Arnhem Centraal. De herontwikkeling van binnenstedelijke stationsgebieden zijn complex en kostbaar door de hoge kosten voor vastgoed verwerving. Deze grondexploitatie zal naar verwachting bij de jaarrekening 2025 worden afgesloten, waardoor het saldo naar verwachting vanaf dat moment minder negatief uit zal vallen. Daarnaast is afgelopen jaar de gebiedsexploitatie voor Spoorzone Arnhem Oost vastgesteld met een tekort van € 8,9 miljoen. Bij de vaststelling van deze gebiedsexploitatie heeft de gemeente dekking voor dit tekort beschikbaar gesteld.

Winstneming

Aangezien het grondbedrijf van gemeente acteert als een private partij, stelt de commissie BBV regels op voor de wijze waarop eventuele winst moet worden genomen op grondexploitaties. Over genomen winsten moet namelijk Vennootschapsbelasting (VPB) worden betaald. Volgens het BBV berust winstneming bij grondexploitaties op het voorzichtigheidsbeginsel. Hoewel er winst genomen moet worden, moet er ook genoeg zekerheid bestaan over het te behalen resultaat. Hierdoor moet aan een drietal voorwaarden worden voldaan alvorens er winst mag worden genomen

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat
2. De grond (of het deelperceel) is verkocht
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst naar rato van realisatie nemen)

De hoeveelheid te nemen winst wordt berekend door het percentage kosten af te zetten tegen het percentage opbrengsten. Er wordt ook rekening gehouden met de onzekerheden in de grondexploitaties door de verwachte risico's van het project te beoordelen. Een eventueel positief saldo op opbrengsten wordt dan als winst genomen. Als hieruit blijkt dat een grondexploitatie niet winstgevend, maar verliesmakend is, moet hiervoor een voorziening worden opgenomen.

De eventuele winstneming dan wel verliesvoorziening wordt geraamd bij het opstellen van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP), zoals geactualiseerd op 1 januari 2025. Na vaststelling van het FJP bij de jaarverantwoording, worden de uitkomsten meegenomen in de begroting 2026. Winst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie, bestemmingsreserve Strategische Posities en het Stadsontwikkefonds, tenzij anders door de raad is besloten.

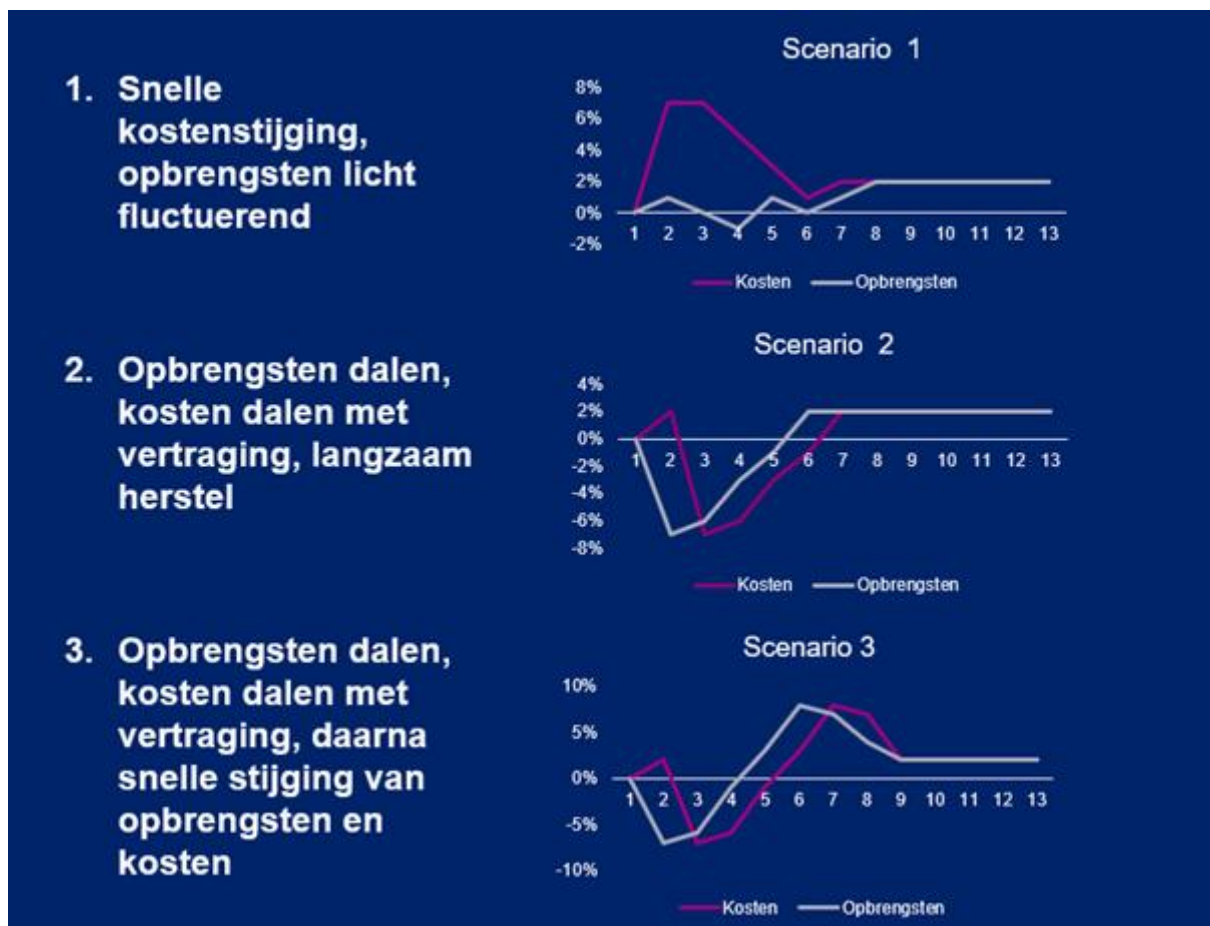
Uitgangspunten omtrent reserves en verbonden risico's

Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen te berekenen is in 2023 geactualiseerd ten opzichte van voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend.

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) werd voorgaande jaren bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario ging uit van:
 1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
 2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
 3. 10% lagere kosten i.v.m. marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

Dit jaar is voor de conjuncturele risico's gebruik gemaakt van historische cijfers in opbrengsten- en kostenontwikkeling, CPI, GWW (index voor grond-, weg- en waterbouw) en huizen prijsindex die nauwkeurig inzicht geven in de conjuncturele ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Geëxtraheerd van deze cijfers zijn drie scenario's geformuleerd, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding:

Per jaar wordt er bepaald welk scenario het meest aannemelijk is zich voor te doen, waarbij de huidige stand van de conjunctuur het vertrekpunt is. Door middel van een wegingsfactor wordt er aan het meer aannemelijke scenario een zwaardere weging gegeven. Dit jaar telt scenario 1 voor 20%, scenario 2 voor 60% en scenario 3 voor 20%.

2. Projectsamenwerkende risico's worden geïnventariseerd door de projectleiders van grondexploitatieprojecten in samenwerking met specialisten die betrokken zijn bij de projecten. Bij deze inventarisatie wordt een lijst van risico's samengesteld die middels een onderbouwing al dan niet gekwantificeerd worden. Daarbij wordt een kans van optreden geformuleerd. Het verwacht financieel effect wordt vermenigvuldigd met de kans van optreden. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald. Het totaal van deze uitkomsten vormt het risicobedrag specifiek voor die grondexploitatie. Dit wordt vervolgens gemoduleerd met Naris. Een simulatieprogramma, om het definitieve risicobedrag te bepalen.

Alle risico's die een grotere kans van optreden hebben dan 50%, worden opgenomen in de grondexploitatie zelf.

Naast de project specifieke risico's en conjuncturele risico's wordt er een risicobedrag opgenomen voor het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten. Dit bedraagt voor het MVA 10% van de boekwaarde en voor anterieure overeenkomsten 10% van de gemaakte kosten in 2024. De optelsom van al deze risico's vormt het weerstandsvermogen voor de gemeente Arnhem.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. Toch is de sterke stijging van woningprijzen die sinds 2023 is ingezet enigszins afgevlakt. Het aantal verkooptransacties is wel sterk toegenomen. Tijdens het tweede kwartaal van 2025 is hoogste aantal verkopen gemeten sinds 2020. Dit heeft vooral te maken met het uitpanden van kleinere voormalige huurwoningen die door nieuwe wetgeving niet meer rendabel worden geacht en om die reden worden verkocht.

De gemiddelde vierkante meterprijs steeg in het 2e kwartaal van 2025 7% t.o.v. een jaar eerder. Dit geeft echter een ietwat vertekend beeld, omdat het aandeel kleine woningen binnen de totale hoeveelheid verkooptransacties

is toegenomen. Kleinere woningen hebben gemiddeld een hogere vierkante meterprijs, waardoor de daadwerkelijke prijsstijging van alle woning t.o.v. vorig jaar waarschijnlijk lager ligt.

Hoewel de bouwkosten eerste sterk stegen, zijn deze nu redelijk gestabiliseerd. Dit heeft een positief effect op de financiële situatie van de gemeente, omdat gemeentelijke grondexploitaties worden gefinancierd middels het verschil tussen de marktwaarde van nieuwe woningen en de stichtingskosten van deze woningen.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille waarin de uitgifte van commercieel vastgoed is opgenomen, waardoor de hieraan gekoppelde risico's beperkt zijn.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.

In de nota grondbeleid 2023 is het volgende te hanteren afwegingskader vastgesteld:

- De aankoop geschiedt wegens een toekomstige (gebieds)ontwikkeling dan wel herontwikkeling (andere functie) van de betreffende locatie;
- De aankoop kan worden gehanteerd als ruilobject voor (toekomstige) ontwikkelingen.

De totale boekwaarde aan strategisch bezit in portefeuille mag maximaal € 100 miljoen bedragen, waarbij in 2 jaar tijd tot maximaal € 50 miljoen per jaar mag worden besteed. Indien er vastgoed wordt aangewend voor een vastgestelde gemeentelijke grondexploitatie, valt de financiële ruimte die het betreffende vastgoed binnen het kader innam, vrij.

De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 8-08-2025 € 39,5 miljoen. Momenteel is het kader van 100 miljoen nog afdoende voor de verwervingsopgaves van de gemeente.

Activeren van plankosten

Voordat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden kosten gemaakt voor onderzoek en inzet van ambtelijke capaciteit. Onder bepaalde voorwaarden biedt het BBV daarbij de mogelijkheid om deze kosten (plankosten) gedurende maximaal vijf jaar te activeren. Hiermee drukken ze als last niet op de exploitatie(rekening) van de gemeente.

In de nieuwe nota Grondbeleid 2023 is deze werkwijze uitgewerkt en daarmee door de raad goedgekeurd om toe te passen in Arnhem. Door plankosten te activeren en later toe te rekenen aan een grondexploitatie blijven de totale kosten per project inzichtelijk. Dit geeft de raad een beter beeld van de totale businesscase van een project. Daarnaast kunnen de geactiveerde kosten, doordat ze projectgebonden zijn, in aanmerking komen voor cofinanciering. Voor 2026 zal naar verwachting het te activeren bedrag € 2 miljoen bedragen. Dit is mede afhankelijk van de ontwikkeling en het moment van vaststelling van een grondexploitatie.

Erfpacht

Erfpacht is een juridische constructie waarbij een persoon (de erfpachter) het recht krijgt om een stuk grond te gebruiken dat eigendom blijft van de blooteigenaar (in dit geval de gemeente). Dit recht wordt meestal verleend voor een langere periode, vaak 30, 50 of zelfs voor onbepaalde tijd, en gaat gepaard met de verplichting tot het betalen van een periodieke vergoeding, de canon genoemd.

Het instrument erfpacht wordt in gemeente Arnhem veelvuldig gebruikt. Voor gemeente en de erfpachter heeft het toepassen van erfpacht voordelen. Het geeft de gemeente de mogelijkheid om grip te houden op grondposities waarmee toekomstige ontwikkelingen van de stad eenvoudiger zijn te realiseren door de gemeente.

Investeringsen

De raad autoriseert op grond van zijn budgetrecht de middelen voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investerings vragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte en dienen afzonderlijk te worden vastgesteld door de raad. In de Verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de begroting.

Inleiding

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt expliciet aandacht gevraagd voor de investeringen. In artikel 20 van het BBV staat dat de uiteenzetting van de financiële positie een raming moet bevatten voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Afzonderlijke aandacht moet hierbij worden besteed aan de investeringen.

Naast de wettelijke taak om specifiek aandacht te besteden aan de investeringen is er ook bestuurlijk veel behoefte aan transparantie rond de gemeentelijke investeringsportefeuille. In deze paragraaf wordt de investeringsplanning 2025 – 2029 toegelicht.

Beleid

Het huidige meerjarig investeringsplan (MIP) is een gedetailleerd plan waarin afzonderlijke investeringen per programma zijn gerangschikt. Hiermee hebben gemeentebestuur en management een middel in handen om goed onderbouwde afwegingen te maken en de realisatie van investeringen door de tijd nauwgezet te volgen.

In deze investeringsplanning is het voor de gemeenteraad mogelijk om investeringen over de programma's tegen elkaar af te wegen om, wanneer nodig, ruimte te creëren voor de ambities met onze stad. De gemeente beschikt daarnaast over een gedetailleerde afschrijvingstabel met daarbij een aangescherpte set van regels rond activering van investeringen.

Investeringsen 2025-2029

De investeringsplanning 2025 - 2029 hieronder bevat naast de geplande investeringen in de periode 2026 - 2029 de geactualiseerde jaarschijf 2025 uit het MIP 2025 - 2029. Omdat het geactualiseerde overzicht leidt tot andere kapitaallasten in 2026 dan oorspronkelijk begroot in de Begroting 2025, wordt ook deze jaarschijf ter goedkeuring en vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.

De voorgenomen investeringen bestaan uit programma- alsook bedrijfsvoeringsinvesteringen. Bedrijfsvoeringsinvesteringen betreffen veelal de reguliere vervanging van bedrijfsmiddelen, zoals het vervangen van de computers, de ICT-infrastructuur, meubilair en dergelijke. De programma-investeringen betreffen naast de reguliere investeringen (zoals in wegen, verkeer en riolering) voornamelijk de voorgenomen investeringen in gebouwen. Voor de investeringen in gebouwen die meer dan € 2 miljoen bedragen, is onderaan de tabel in overeenstemming met de financiële verordening een toelichting opgenomen. Indien van toepassing, worden projectspecifieke risico's daarbij, met de te treffen maatregelen, toegelicht.

Investeringsen in de grondexploitatie en in grootschalige projecten zijn in de meerjarenprogramma raming niet opgenomen. Hierover vindt besluitvorming plaats in de gemeenteraad op basis van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP) gemeente Arnhem 2025-2029

					Investeringsbedragen			
Nr.	Programma	Omschrijving investering	E / M*	2025	2026	2027	2028	2029
	Omschrijving		nut	geactua- liseerd				
Bedragen x €1.000								
00	Bestuur, dienstverlening en financiën	Huisvesting en facilitaire zaken	E	9.124	6.997	3.507	1.317	3.830
		ICT	E	500	500	500	500	500
02	Bereikbaarheid	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	20.531	10.135	10.052	17.208	11.638
		Verkeersregelinstallaties	M	550	891	1.530	890	890
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	13.061	493	1.360	0	352
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	4.442	6.083	4.149	4.149	4.304
		Kunstwerken	M	1.147	827	827	827	827
		Openbare verlichting Overige	M	2.784	2.651	2.422	1.907	1.907

04 Onderwijs	Parkeerexploitatie	E	10.965	1.265	517	866	419
	Huisvesting IHP	E	49.186	21.310	2.306	40.829	84.625
	Huisvesting MFC	E	1.165	40	76	175	1.261
	Bewegingsonderwijs	E	3.090	0	0	0	0
	Huisvesting Primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Huisvesting Secundair/primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
05 Cultuur	Huisvesting Speciaal onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Natuur milieu educatie	E	0	47	0	35	0
	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	423	44	8.570	96.162	312
08 Welzijn en inclusie	Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	666	197	0	0	0
	Samenlevingsopbouw	E	0	1.345	0	0	0
	Ondersteuning opgroeien en opvoeding	E	1.000	0	0	0	0
09 Gezondheid en sport	Inclusie integratie antidiscriminatie	E	500	500	500	500	0
	Asiel- en vluchtelingen zaken	E	2.182	0	0	0	0
	Overige Binnensport en huisvesting	E	2.524	928	236	104	161
	Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	992	571	142	0	0
	Overige Buitensport	E	1.620	0	0	0	0
	Zwembad Valkenhuizen	E	25	0	0	0	0
10 Klimaat, energie en milieu	Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	156	1.200	495	0	0
11 Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	M	0	0	669	0	0
12 Wonen en leefomgeving	Havenbeheer	M	231	0	0	0	0
	Kabels en leidingen	E	0	0	0	1.762	0
	Parken & bossen	E	150	580	70	70	70
	Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	0
	Groen	E	366	5.269	2.219	52	0
	Bomenplan	E	1.286	1.745	1.674	496	496
	Klimaatadaptatie	E	800	824	1.276	0	0
	Overige Afval	E	148	1.078	437	76	76
	Afvalbeheer	E	2.328	4.576	2.383	2.630	2.630
	GRP Realisatiefase en Gebiedsontwikkeling	E	14.286	16.001	15.706	15.875	13.699
			146.278	86.097	61.623	186.430	127.997

) Economisch- / Maatschappelijk nut

Toelichting investeringen in gebouwen

Programma S04 Onderwijs

Tijdelijke huisvesting, Klarendal, Wissellocatie Agnietenstraat 227	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde eerste gebruiker is de Montessori de Binnenstad.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 5 mln.
Beschikbare middelen	€ 5 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Tijdelijke huisvesting, Centrum, Wissellocatie Brugstraat 6	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde tijdelijke gebruiker is de Sterrenkring.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 3 mln.
Beschikbare middelen	€ 3 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Speciaal onderwijs, Klarendal, Tijdelijke uitbreiding Kentalis (DSH)	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	Zoals in het jaarprogramma 2026 beschreven wordt er geïnvesteerd in tijdelijke uitbreiding voor Kentalis. Dit betreft in pandige aanpassingen voor ambulante begeleiding en tijdelijke huisvesting voor de Dr. Bosschool DSH.
Betrokkenen	Kentalis
Planning	Realisatie in 2025/2026
Raming	Investering: € 5,6 mln.
Beschikbare middelen	€ 5,6 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Salamander Meikers 3 Schatgraaf en Arabesk	
Programma	S04 Onderwijs
	Uitbreiding Salamander voor beide scholen; Schatgraaf en Arabesk. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. Zoals besloten met het jaarprogramma 2026 worden de uitbreiding en de SUVIS-maatregelen integraal aangepakt.
Betrokkenen	Delta, Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investing: € 7,3 mln. (uitbreiding, SUVIS, batterijsysteem en plankosten).
Beschikbare middelen	Investeringskrediet is verdeeld over de jaren 2025-2026. In 2026 is er € 5,8 mln. geraamd.

Bewegonderwijs, Monikkenhuizen, Thomas a Kempis college 3 gymzalen	
Programma	S04 Onderwijs
	In het IHP zijn zowel het schoolpand als de gymzalen opgenomen voor renovatie/nieuwbouw. Momenteel worden de eerste oriënterende gesprekken gevoerd en hierbij wordt ook bekeken of het gelijktijdig uitvoeren van de werkzaamheden een mogelijkheid is.
Betrokkenen	Christelijke onderwijs groep
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investing: € 6,8 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,8 mln.

Voortgezetonderwijs, Velperweg e.o., Beekdal Lyceum	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw Beekdal Lyceum.
Betrokkenen	Quadraam
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investing: € 28,5 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 28,5 mln

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Confetti	
Programma	S04 Onderwijs
	In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. Om verdere groei te voorkomen heeft Confetti ook een leerlingenstop ingesteld.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investing: € 2,4 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 2,4 mln.

Primair onderwijs, Centrum, De Binnenstad	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor Montessori school De Binnenstad
	Deze school wordt gerenoveerd. Dit is, mede gezien de locatie en uitstraling van de school, ook de beste optie. Op het gebouw is een beschermd stadgezicht van toepassing. Dit betekent dat er rekening moet worden gehouden met extra voorwaarden bij uitvoering van de werkzaamheden. De school wordt tijdelijk gehuisvest in de Agnietenstraat.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,2 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Centrum, De Sterrenkring	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor De Sterrenkring
	Deze renovatie/nieuwbouw is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,5 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,5 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Presikhaaf, Uitbreiding Ibn-i Sina + Gymzaal	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor IBN-i-Sina
	Ondanks dat de IBN-i-Sina pas in 2023 opgeleverd is er sprake van ruimtegebrek. De school groeit harder dan geprognoseerd. In het IHP is afgesteld dat de school recht heeft op een uitbreiding van 4 lokalen. Er dient nog nader bekeken te worden hoe deze uitbreiding vorm dient te krijgen. Er ligt inmiddels bestuurlijke goedkeuring voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor de diverse opgaven in de wijk, waaronder ook de school en gymzaal. Dit onderzoek zal medio 2025 starten.
Betrokkenen	Stichting voor Onderwijs op Islamitische grondslag in Midden- en Oost-Nederland
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 5,4 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Spijkerkwartier, Hugo de grootschool, St Paulus, extra ruimte Rijnpark	
Programma	S04 Onderwijs
	Samenvoeging van beide scholen met daarbij ruimte voor uitbreiding i.v.m. de realisatie van Rijnpark.
Betrokkenen	Flores, Delta
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 17 mln.

Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 17 mln.
----------------------	-----------------------------------

Primair onderwijs, Heijenoord, Heijenoordschool	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw voor Heijenoordschool
	Deze vervanging is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 7,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Heijenoord, Parcivalschool (Noord), Prisma	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw Parcivalschool, vestiging Noord en uitbreiding van het Prisma.
	Deze vervanging van de Parcivalschool was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. De uitbreidingslocatie van het Prisma is hierbij toegevoegd in het nieuwe IHP 2024.
Betrokkenen	Vrijescholen Athena, Onderwijsspecialisten
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 14,8 mln.
Beschikbare middelen	€ 14,8 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Alteveer/Cranevelt, De Wijzer	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw de Wijzer
Betrokkenen	Delta
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,1 mln.

Primair onderwijs, Malburgen, Mozaïek (Eimerssingel) en Johannes + 50 leerlingen vanuit Kentalis	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor een tweetal scholen (Mozaïek en Johannes)
	Deze vervanging was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en maakt tevens onderdeel uit van het nieuwe IHP uit 2024. Gelet op de recente ontwikkelingen rondom de Johannes school is deze post nog onderhevig aan mogelijke wijzigingen.
Betrokkenen	Flores, Delta, Kentallis
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 16,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 16,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Beweegonderwijs, Malburgen, Gymzaal Eimers	
Programma	S04 Onderwijs
	Nieuwbouw gymzaal Eimers
Betrokkenen	Flores, Vrije scholen Athena
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 3,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 3,1 mln.

Programma S05 Cultuur

Vernieuwing Stadstheater	
Programma	S05 Cultuur
	In 2022 heeft de gemeenteraad besluiten genomen over de vernieuwing van het Stadstheater. Gekozen is voor een volledige vernieuwing van het Stadstheater en daarvoor middelen beschikbaar te stellen.
Betrokkenen	Musis & Stadstheater Arnhem (MSA)
Planning	Het definitief ontwerp (DO) is inmiddels vastgesteld en de sloop is afgerond. De volgende stap is het vinden van een uitvoerende partij (aannemerscombinatie) die het ontwerp verder kan uitwerken en realiseren. Na het vaststellen van het DO is de gunningsfase van de aanbestedingsprocedure gestart, de afronding van deze fase staat gepland eind 2025. De verwachte activering/oplevering van het vernieuwde Stadstheater is nu voorzien in de 2028.
Raming	Investeringskrediet: € 62,3 miljoen voor het gebouw en € 10,4 miljoen voor een bijdrage aan de vernieuwing van de theatertechniek en inrichting. Daarnaast is conform eerdere besluitvorming in 2025 € 0,5 miljoen investeringskrediet beschikbaar gesteld voor meerkosten bouwrijp maken grond en is € 4,1 miljoen investeringskrediet toegevoegd voor het gebouw als gevolg van latere activering en ter dekking van kostenstijgingen (betreft toevoeging van jaarschijf kapitaallasten 2027). In 2026 wordt nogmaals een jaarschijf toegevoegd aan het investeringskrediet ter dekking van kostenstijgingen door latere activering als gevolg van aanpassing van de planning, dit betreft een bedrag van € 4,5 miljoen (vrijval kapitaallasten jaarschijf 2028).
Beschikbare middelen	In de begroting zijn de benodigde financiële middelen beschikbaar om de kosten voor de vernieuwing van het stadstheater te dekken.
Risico's	Het project vernieuwing Stadstheater is een groot en risicovol project. Twee keer per jaar worden de risico's en beheersmaatregelen van dit project geactualiseerd en opnieuw doorgerekend. In juni 2025 is dit opnieuw gedaan waarbij op dat moment de conclusie was dat het project binnen de risicokaders en de post onvoorzien blijft.
Overige toelichting	Voor het toegankelijk maken van de omgeving rondom het vernieuwde Stadstheater (onderdeel van de stadsoase, fase 1a) is een investeringskrediet opgenomen in 2027 van € 2,0 miljoen verdeeld over de programma's S02 Bereikbaarheid en S12 Wonen en Leefomgeving. Daarnaast is voor het realiseren van het groene hart van de stadsoase (fase 1b) een investeringskrediet opgenomen van € 1,5 miljoen in 2027, de dekking van de kapitaallasten komt uit bestaande budgetten.

Repetitiegebouw Theater Oostpool	
Programma	S05 Cultuur
	Eenmalige investeringssubsidie in nieuw repetitiegebouw Theater Oostpool, inclusief theaterinstallaties
Betrokkenen	Theater Oostpool
Planning	Realisatie vanaf 2027
Raming	Investering: € 14,0 mln.
Beschikbare middelen	Investeringssubsidie van € 14,0 mln. Bijbehorende kapitaallasten vanaf 2028 opgenomen in het programma S05 – Cultuur.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan inwoners en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de (verwachte) subsidieverlening in 2026.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen

Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Arnhem 2016 (ASV) zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies

Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan voeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Subsidieregeling	10.116	8.676	8.220	8.220	8.863
Begroting	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240
Incidenteel	5.248	1.806	1.596	1.546	1.546
Totaal Subsidies	117.729	110.070	110.835	108.796	108.648

In bovenstaande tabel is de voor 2026 begrote subsidieverstrekking per grondslag weergegeven, op basis van gegevens per augustus 2025.

Het begrote bedrag aan te verstrekken subsidies met de grondslag begroting ligt enigszins lager dan in 2025. Voor een verdere toelichting op de subsidies met de grondslag begroting, wordt verwezen naar het onderdeel 'Begrotingssubsidies' in deze paragraaf.

Voor de subsidieregelingen geldt dat de in de tabel opgenomen begrote bedragen niet helemaal representatief zijn voor de budgetten die in de jaarschijven daadwerkelijk beschikbaar voor subsidieverstrekking op grond van een regeling (subsidieplafonds). Redenen hiervoor zijn:

- Het subsidieplafond van een regeling wordt door het college soms vastgesteld voor de gehele looptijd van een regeling. Het bedrag dat voor een bepaald jaar beschikbaar is hangt af van in hoeverre het plafond van de regeling al is 'uitgenut'. Pas na afloop van het lopende jaar (2025) wordt de begroting van het komende jaar (2026) hierop aangepast;
- Voor de regelingen waarbij het college jaarlijks het plafond opnieuw vaststelt, is pas eind 2025 bekend wat de hoogte van het plafond voor 2026 is;

- Gedurende het jaar kunnen door het college nieuwe regelingen worden ingesteld. Middelen hiervoor worden gedekt uit regulier programmabudget, of onttrokken aan een bestemmingsreserve.

Voor een overzicht van de in 2026 lopende subsidieregelingen wordt verwezen naar het onderdeel 'Subsidieregelingen' in deze paragraaf.

Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze voorafgaand aan het boekjaar lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Het in de begroting opgenomen bedrag voor incidentele subsidieverstreking betreft dan ook grotendeels een nog niet aan specifieke organisaties gelabeld budget, dat gedurende het jaar ingezet kan worden voor het verstrekken van incidentele subsidies.

Subsidieregelingen

In Arnhem wordt een deel van de subsidies verleend op basis van een subsidieregeling. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstreking. Op basis van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verleend aan de betrokken instellingen.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting is van onderstaande regelingen bekend dat deze actueel zijn in 2026:

- Aanjaagfonds
- AED Arnhem
- Amateurkunstregeling
- Beleefbaar Arnhems Erfgoed 2025-2026
- Burgerkracht
- Circulaire initiatieven
- Duurzame projecten gemeente Arnhem
- Energiebesparing ondernemers en Maatschappelijke instellingen
- Funderingsonderzoek gemeente Arnhem
- Herdenking slavernijverleden en antiracisme
- Subsidieregeling Eigen Woning Aanpak Arnhem-Oost 2.0.
- Naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie:
- Naamswijziging slavernijverleden
- Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1; Publieksevenementen, producties en presentaties
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2; Culturele producties en presentaties en culturele festivals
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke producties en presentaties en artistieke festivals
- Productie en Presentatie Amateurkunst
- Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen
- Scouting
- Sport
- Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen
- Subsidieregeling Isolatie Subsidie Arnhem (ISA)
- Subsidieregeling preventie huiselijk geweld en kindermishandeling regio Arnhem-Achterhoek 2022
- Subsidieregeling schoolmoestuinen 2024-2026
- Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024
- Subsidieregeling ontmoetingsplekken in de wijk
- Voorschools aanbod
- Wijkinitiatieven
- Verduurzamen monumenten (in de maak)
- Opvolger van de scooterregeling (in de maak)

Begrotingssubsidies

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Begroting	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	196	201	216	216	216
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	6	6	6
Arnhemse Sport Federatie	14	14	14	14	14
Bewonersbedrijf De Oosthof	35	36	36	36	36
Bijzonder in Arnhem	15	15	15	15	15
BNK Arnhem	2	2	2	2	2
BPD Ontwikkeling BV	0	0	5	510	0
Central Events BV	20	20	20	20	20
Centrum voor Activerend Werk	390	402	402	402	402
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	8	8	8	8	8
Courage Events	32	33	33	33	33
Cultuur Academy	269	275	275	275	275
De Helling Exp.Werkplaats	103	106	106	106	106
De Nieuwe Oost	94	96	96	96	96
Diverzo, COC Midden-Gelderland	12	12	12	12	12
Dorpsraad Schaarsbergen	5	6	6	6	6
Elderveld Wijkplatform	10	10	10	10	10
Enjoy en Learn BV	327	0	0	0	0
Expertise Centrum Samenleving	35	36	36	36	36
GGD Noord- en Oost-Gelderland	17	17	17	17	17
Groepspraktijk van Verloskundigen	19	19	19	19	19
IVIO-Opleidingen	179	179	179	179	179
Kairos Forensische Zorg	25	26	26	26	26
KansenMakers	0	40	0	0	0
KIES voor de kinderen	33	33	33	33	33
Kinderopvang SKAR BV	614	617	617	617	617
Kledingbank Arnhem e.o.	29	29	29	29	29
Kluppluz BV	510	526	526	526	526
Leger des Heils Gelderland	1.764	1.784	874	662	662
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	33	33	33	33	33
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	470	484	484	484	484
MEE Gelderse Poort	0	7	7	7	7
MEE PLUS	243	243	243	243	243
Muziektheater De Plaats	77	78	78	78	0
Nederlands Toegepast Theater	20	20	0	0	0
Olympus College	20	0	0	0	0
Oprecht BV	675	695	695	695	695
Over Rood	80	111	111	111	111
Pactum	2.201	2.267	2.267	2.267	2.267
Partou BV	14	14	14	14	14
Pro Persona Arnhem	208	215	215	215	215
Recreatieve Vereniging Craneveer	8	8	8	8	8
Reg Opleids.centra Graafschap College	66	66	66	66	66
REIJE (coöperatie)	150	0	0	0	0
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	316	326	326	326	326
Rijn IJssel Roc	1.931	1.935	1.935	1.935	1.935

Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	12	12	12	12	12
Rots Bouw Project I B.V.	0	2	194	0	0
s Heeren Loo	131	135	135	135	135
Scalabor	640	249	11	11	11
SIMON scholen	84	84	84	84	84
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	38	39	39	39	39
Sportbedrijf Arnhem BV	20.216	20.372	19.586	19.586	19.586
St Hoogstambrigade Schuytgraaf	4	4	4	4	4
St IMC Weekendschool	20	20	0	0	0
St StartClub Arnhem	40	36	0	0	0
ST Toneelgroep Oostpool	76	76	76	76	76
St Vrienden van de Ernemse Optog	8	8	8	8	8
St. Airborne Museum	278	283	283	283	283
St. Airborne Region	89	91	91	91	91
St. BBA	117	121	121	121	121
St. Beheer De Nieuwe Lommerd	20	20	20	20	20
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburg	58	59	59	59	59
St. Bewoners Spijkerkwartier	39	40	40	40	40
St. Bewoners Vredenburg	19	20	20	20	20
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	34	36	36	36	36
St. Biz Korenkwartier	213	131	131	5	5
St. BIZ Vastgoed Kernverblijfsgeb	118	118	118	118	118
St. Bouwspelplaats De Leuke Linde	169	174	174	174	174
St. Bridge to Liberation	350	357	356	356	1.019
St. CASA	23	23	23	23	23
St. City at Home	0	85	0	0	0
St. Citymarketing Arnhem	367	375	375	375	375
St. Connectr	0	200	200	200	200
St. Culturele Evenementen Arnhem	39	40	40	40	40
St. De Blauwe Wij(k) Economie	229	0	0	0	0
St. De Innovatiefabriek Arnhem	56	57	57	57	57
St. De Instap	271	280	280	280	280
St. De Klup	18	19	19	19	19
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	394	397	397	397	397
St. EcoVrede	7	7	7	0	0
St. Energiebank Regio Arnhem	1.446	0	0	0	0
St. Entrea Lindenhout	190	196	196	196	196
St. Eusebius	371	382	382	382	382
St. Fashion Festival Arnhem	102	104	104	104	104
St. Flores Onderwijs	736	740	740	740	740
St. Focus Filmtheater	713	735	735	735	735
St. Gym & Turnen Arnhem	150	151	151	151	151
St. Halt, team Gelderland	23	23	23	23	23
St. Het Droombankje	318	328	328	328	328
St. Het Huis van Puck	241	246	246	246	246
St. Huis voor de Wijk	229	0	0	0	0
St. Humanitas	16	17	17	17	17
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	33	34	34	34	34
St. Introdans	131	134	134	134	134
St. IrisZorg	5.103	5.257	5.257	5.257	5.257
St. Jacobiberg	252	257	257	257	257
St. Jeugdland	77	80	80	80	80
St. KAB Posttheater	226	230	230	230	230
St. Kentalis Zorg	167	143	143	143	143

St. Koningsdag Arnhem	11	11	11	11	11
St. Kruispunt	385	397	396	333	333
St. Leergeld Arnhem	200	206	206	206	206
St. Luxor Live	462	746	746	746	746
St. Maatjes voor Arnhem	58	59	59	59	59
St. Moviera	4.396	4.528	4.528	4.528	4.528
St. Museum Arnhem	4.878	5.027	5.027	5.027	5.027
St. Muis en Stadstheater	6.785	7.005	8.262	8.262	8.262
St. Muziektheater BOT	120	122	122	122	0
St. Natuurcentrum Arnhem	2.617	2.491	2.491	2.491	2.491
St. Ome Joop's Tour	25	25	25	25	25
St. Omstand	54	55	55	55	55
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	380	380
St. Ontwerp Platform Arnhem	87	88	88	88	88
St. Pas	2.743	2.758	2.758	2.758	2.758
St. Phion	77	79	79	79	79
St. Platform Binnenstad Arnhem	195	196	196	196	60
St. PRAGO	127	127	127	127	127
St. Present	24	24	24	24	24
St. Productiehuis Plaatsmaken	227	232	232	232	232
St. Rijnstad	8.072	8.116	8.097	7.971	7.971
St. Rijnstate Ziekenhuis	59	61	61	61	61
St. Rozet	10.912	10.361	10.292	10.292	10.292
St. Schone Straat en Groene Buurt	86	86	86	86	86
St. Sinterklaasintocht Arnhem	10	11	11	11	11
St. SLAK	298	229	229	229	229
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	573	584	584	584	584
St. State of fashion	250	255	255	255	255
St. Stoelenproject De Duif	348	358	358	294	294
St. Streekomroep Middel Gelderland	248	254	254	254	254
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	3.471	3.575	3.575	3.575	3.575
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	24	25	25	25	25
St. Vitale Verbindingen	203	209	209	209	209
St. Vitanos	69	70	11	11	11
St. Vitesse Betrokken	304	88	88	88	88
St. Vivare	0	12	1.306	0	0
St. Vluchtelingenwerk Nederland	1.198	840	840	840	840
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	2	3	3	3	3
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.375	2.447	2.447	2.447	2.447
St. Wijland 2040	10	0	0	0	0
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	12	13	13	13	13
St. Your Coach Next Door	82	84	84	84	84
St. Zij = Wij	47	0	0	0	0
St. Zorgoppas	35	0	0	0	0
St. Zwembad Klarenbeek	367	374	374	374	374
Stadsloods	391	0	0	0	0
STEVIG Arnhem	13	13	0	0	0
Stg Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderl	57	58	58	58	58
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	61	62	62	62	62
Stichting De Driestroom	278	264	233	183	183
Stichting HAN Hydromotive	15	15	15	15	15
Stichting Het Huurdershuis	109	112	112	112	112
Stichting InDifferent	38	39	39	39	39
Stichting kompagnie kistemaker	77	78	78	78	0

Stichting Mediafonds Arnhem	65	66	0	0	0
Stichting Portaal (Portaal Arnhem)	0	4	470	0	0
Stichting Sonsbeek	250	255	255	255	255
Stichting Sport Support Arnhem	8	8	8	8	8
Stichting Volkshuisvesting Arnhem	300	1	122	0	0
Subsidies Alg	1.060	1.148	1.367	1.336	1.343
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	415	424	424	424	424
Vereniging Cohousing Arnhem	0	2	253	0	0
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	3	3	3	3	3
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	20	21	21	21	21
Voedselbank Arnhem	53	55	55	55	55
VOF Ontwikkelingscombi BPD/Klok	0	0	5	536	0
Vrijwilligersgala On Ganse	34	35	35	35	35
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	11	11	11	11	11
Wijkvereniging Angerenstein	6	6	6	6	6
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	8	8	8	8	8
Wijkvereniging De Oostelaar	21	21	21	21	21
Wijkvereniging Elderveld	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Molenbeke	5	5	5	5	5
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	3	3	3	3	3
Wijkvereniging Schuytgraaf	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Transvaal	2	2	2	2	2
Youth for Christ Nederland	98	101	101	101	101
Zorgbelang Inclusief	40	41	41	41	41
Totaal Subsidies	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240

In de lijsten zijn de namen opgenomen van organisaties die naar verwachting in 2026 begrotingssubsidie ontvangen, met daarbij het geraamde bedrag.

Met het vaststellen van de begroting wordt per organisatie het maximale bedrag (de lijst op totaalniveau) aan begrotingssubsidie voor 2026 bepaald. Binnen het maximale bedrag mag het college (programmamanager in mandaat) besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting moeten de subsidieaanvragen voor 2026 nog worden ingediend en toegekend. De begrote bedragen kunnen naar aanleiding hiervan nog wijzigen.

Bij wijziging van activiteiten door de subsidieontvanger wordt het bedrag aan begrotingssubsidie hiermee in lijn gebracht en naar boven of beneden bijgesteld t.o.v. 2025. Er kan ook de wens zijn om een begrotingssubsidie te verstrekken aan een organisatie die niet eerder begrotingssubsidie heeft ontvangen, of om juist de begrotingssubsidie aan een organisatie stop te zetten.

In (vrijwel) alle gevallen betreft het bij de hiervoor beschreven situaties het omzetten van regulier programmabudget in subsidiebudget en vice versa, of om een verschuiving van subsidiebudget van de ene naar de andere organisatie. De gevolgen van beide wijzigingen voor het financieel beeld zijn neutraal.

De toename in het begrote bedrag aan begrotingssubsidie voor 2026 ten opzichte van 2025 die bij veel organisaties te zien is, is te verklaren door de reguliere compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Bij het onderdeel 'Ontwikkelingen' wordt deze compensatie verder toegelicht. Op opvallende mutaties wordt hierna een toelichting gegeven.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting		Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Bestuur, dienstverlening en financiën	264	271	271	271	271
Veiligheid	203	120	120	120	120
Economie	2.729	2.964	2.927	2.802	3.329
Onderwijs	11.080	10.845	10.825	10.775	10.775
Cultuur	26.874	26.989	28.292	28.295	28.023
Participatie en armoedebestrijding	3.074	2.499	2.221	2.214	2.214
Zorg	3.378	3.444	3.444	3.444	3.444
Welzijn en inclusie	30.365	30.587	29.430	28.964	28.964
Gezondheid en sport	21.094	21.607	20.821	20.821	20.821
Klimaat, energie en milieu	2.863	0	0	0	0
Ruimtelijke ontwikkeling	300	0	0	0	0
Wonen en leefomgeving	140	263	2.668	1.325	279
Totaal Subsidies	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

De afgelopen jaren hebben onze subsidiepartners te maken gehad met sterk gestegen lonen en prijzen. De gemeente indexeert subsidies jaarlijks conform de systematiek zoals beschreven in de Perspectiefnota ('nominaal en areaal'). De in eerdere jaren vastgestelde indexering heeft bij met name partijen die onder de cao sociaal werk vallen (zoals sociale wijkteams, welzijnspartijen en partijen in de maatschappelijke opvang) de gestegen kosten slechts gedeeltelijk opgevangen. Het college is in gesprek met deze partijen over wat dit betekent voor de uitvoering van de taken van deze partijen.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis

Om te zorgen dat we ook in de toekomst goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, is in 2025 nieuw, flankerend, beleid op Welzijn vastgesteld. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de te verstrekken subsidies aan laat sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. Op dit moment werken we de aansluiting tussen de door ons te verstrekken subsidies en onze beleidsdoelen. We streven hierbij naar meerjarig partnerschap en naar impactgericht subsidiëren. In de tussenliggende periode gaan we bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Raad van State: begrotingssubsidies zijn schaarse rechten en daarmee is transparantie vereist

De Raad van State heeft in een uitspraak van 23 juli jl. een belangrijke uitspraak gedaan over begrotingssubsidies. Omdat in onze organisatie ook begrotingssubsidies worden verstrekt, berichten we jullie hierover.

Tot 23 juli jl. gingen we ervanuit dat we bij het verstrekken van begrotingssubsidies veel ruimte hadden om zelf te bepalen aan wie we deze subsidie toekende. De rechter heeft dit genuanceerd. Gemeenten (en provincies) moeten óók bij begrotingssubsidies zorgen dat er eerlijke concurrentie is bij de verdeling hiervan. De rechter heeft dit ook al eerder uitgesproken over schaarse vergunningen en gronduitgifte waar meerdere partijen belang bij hebben (schaarse rechten). De rechter heeft nu uitgesproken dat ook begrotingssubsidies een schaars recht zijn; er kunnen immers meer organisaties zijn die subsidie voor de bepaalde activiteit willen ontvangen, terwijl het budget beperkt is.

Achtergrond

Op veel plekken binnen onze organisatie worden subsidies verleend. De hoofdregel is dat een subsidie moet worden verstrekt op basis van een wettelijk voorschrift (subsidieregeling). In de regeling wordt bepaald voor welke activiteit de subsidie wordt verstrekt. Verder wordt in de regeling als het goed is via objectieve, toetsbare en redelijke criteria kenbaar gemaakt waaraan een subsidieaanvraag/aanvrager moet voldoen. Dit zorgt er onder meer voor dat bij de verlening van dit soort subsidies gewaarborgd wordt dat iedereen die aan deze criteria voldoet een eerlijke kans krijgt op deze subsidie.

De wetgever heeft daarop voor bijzondere gevallen ook uitzonderingen bedacht. Zo hoeft er voor de begrotingssubsidie, de incidentele subsidie en in afwachting van een subsidieregeling (nog) geen wettelijk voorschrift te zijn. Omdat er in die gevallen geen wettelijk voorschrift is, is het niet vanzelfsprekend gewaarborgd dat potentiële aanvragers gelijke kansen krijgen. De Raad van State heeft daarom aangegeven aan welke spelregels de verlening van begrotingssubsidies moet voldoen, zodat ook hierbij gelijke kansen worden geboden. Dit staat in de [uitspraak van de Raad van State van 23 juli 2025 \(ECLI:NL:RVS:2025:3399\)](#). Hieronder is kort de inhoud van de uitspraak weergegeven.

Objectieve, toetsbare en redelijke criteria voor subsidies

Bij subsidies die wettelijk geregeld zijn (subsidieregeling), is het vaak duidelijk hoe de regels in het kader van de concurrentie zijn. Denk daarbij aan het volgen van een tenderprocedure of 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'. Maar ook bij begrotingssubsidies moet het bestuursorgaan gelijke kansen bieden aan potentiële aanvragers. Het bestuursorgaan moet volgens de uitspraak actief onderzoeken of er andere potentiële gegadigden zijn.

Wanneer er een voornemen is tot het verstrekken van een subsidie aan 1 gegadigde, moet dit 8 weken van tevoren worden gepubliceerd. Hierbij moet gemotiveerd worden waarom op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria er maar 1 gegadigde is voor een subsidie. Door de publicatie krijgen potentiële aanvragers de mogelijkheid om te reageren wanneer ze twijfelen of de motivering van de gemeente houdbaar is.

Hoe nu verder?

De komende tijd zal er een analyse plaatsvinden van de begrotingssubsidies. Hierbij zal onder meer gekeken worden in welke gevallen er alsnog een subsidieregeling gemaakt kan worden. In de gevallen dat dit niet kan, zal bekeken worden welke consequenties de uitspraak voor deze subsidie heeft.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf is een recente toevoeging aan de Begroting 2026, voortvloeiend uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie. Deze nieuwe verplichting is gericht op het verbeteren van de informatiehuishouding binnen overheidsinstanties. Bovendien vereist artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording specifieke aandacht besteedt aan zowel de beleidsvoornemens als de uitvoering van de Wet open overheid.

Inleiding

Vanaf de begroting 2023 wordt invulling gegeven aan de verplichting tot actieve informatieverstrekking op grond van de Wet open overheid (Woo). Deze paragraaf is een uitwerking van o.a. artikel 3.5 van de Woo, waarin is vastgelegd dat bestuursorganen jaarlijks verantwoording afleggen over de beleidsinzet én uitvoering van deze wet (in de jaarstukken). We doen dit voor een gemeente die open en transparant is, waar inwoners kunnen vertrouwen op eerlijke, toegankelijke en controleerbare besluitvorming. Deze waarden zijn geen doel op zich, maar versterken onze dienstverlening. Door beter te informeren, verantwoording af te leggen en samen te werken, bevorderen we zowel de democratie als de participatie van inwoners, wat niet alleen de stad ten goede komt, maar ook zorgt voor een beter functionerende overheid.

Een open en toegankelijke overheid is voor ons een belangrijk uitgangspunt. De inwerkingtreding van de Woo op 1 mei 2022 vraagt om een structurele aanpassing in de wijze waarop overheidsinformatie wordt beheerd en gedeeld. De wet verplicht overheden tot het actief openbaar maken van diverse informatiecategorieën. We sluiten aan bij het landelijk vastgestelde implementatieschema, waarbij ruimte wordt benut om waar mogelijk versneld te publiceren.

Voor de implementatie hanteren wij een programmatische benadering met een meerjarig karakter. Hiermee willen we blijvend voldoen aan de eisen van de Woo en gelijktijdig de transparantie van het gemeentelijk handelen versterken. In deze begroting is aanvullend budget opgenomen om de capaciteit voor de behandeling van informatieverzoeken te vergroten. Daarnaast wordt de gemeenteraad structureel geïnformeerd over de voortgang en ontwikkeling van het Woo-traject, onder meer via jaarlijkse raadsinformatiebrieven waarin wij zowel terugblikken als vooruitkijken.

Kernonderdelen van de Woo

De uitvoering van de Woo kent drie pijlers:

1. Actieve openbaarmaking (initiatief overheid)
2. Passieve openbaarmaking (op verzoek)
3. Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

Het beleidsvoornemen is om in 2026 onze inspanningen op het gebied van actieve openbaarmaking te intensiveren. In lijn met het landelijke tijdspad publiceren wij sinds 1 april 2020 Woo-verzoeken en andere informatiecategorieën volgens de wettelijke planning, die wij in tranches volgen zonder versnellingsmogelijkheden onbenut te laten. Daarnaast wordt jaarlijks een selectie van datasets openbaar gemaakt, die beschikbaar zijn op ons platform www.opendata.arnhem.nl. Door informatie actief te ontsluiten versterken we de maatschappelijke transparantie en voldoen we niet alleen aan de vereisten van artikel 3.5 van de Woo, maar bevorderen we ook de toegankelijkheid en betrokkenheid van onze inwoners.

Passieve openbaarmaking

Op het vlak van informatieverzoeken zetten we in op doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering. In 2026 investeren we in de ondersteuning van behandelaars via onder andere workshops, geactualiseerde werkinstructies en gestandaardiseerde formats. Ook stroomlijnen we het proces voor de afhandeling van Woo-verzoeken. De doelstelling is een efficiënte en zorgvuldige afhandeling, waarbij de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd blijft.

Informatiehuishouding op orde

Een goede informatiehuishouding is randvoorwaardelijk voor een succesvolle uitvoering van de Woo. In 2026 voeren we noodzakelijke verbeteringen door in het beheer, de toegankelijkheid en de beveiliging van gemeentelijke informatie. Daarbij staan gebruiksvriendelijkheid, duurzaamheid van informatieopslag, gegevensbescherming en toegankelijke documentatie centraal. Ook metadata en digitale archivering krijgen nadrukkelijke aandacht, zodat informatie zowel vindbaar als begrijpelijk blijft – voor zowel medewerkers als burgers.

Organisatiecultuur en bewustwording

De Woo draait niet enkel om techniek of systemen; het vraagt om een verandering in houding, gedrag en organisatiecultuur. Transparantie moet als basiswaarde in het DNA van de organisatie worden verankerd. Dat betekent dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van openheid in hun dagelijkse werkpraktijk. In 2026 zetten we daarom stevig in op bewustwording, training en cultuurverandering. We stimuleren een werkomgeving waarin het delen van informatie vanzelfsprekend is en kritische vragen op waarde worden geschat.

Nationaal Programma Arnhem - Oost

In deze paragraaf treft u meer informatie over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. De middelen voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost zijn verdeeld over de verschillende begrotingsprogramma's. Met deze paragraaf wordt beoogd dit inzichtelijk te maken en een toelichting te geven op de inzet van het programma. Een beschrijving van de activiteiten en interventies die vanuit het programma worden gedaan, is te lezen in het [Uitvoeringsplan 2024-2026](#), [het Arnhem-Oost Magazine van december 2024](#) en de [voortgangsrapportage van juni 2025](#). Het is de eerste keer dat deze paragraaf in de begroting is opgenomen. Deze paragraaf wordt voor een volgende begroting verder uitgewerkt met als doel dat de raad middels de begroting en jaarrekening de voortgang kan volgen.

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) is een alliantie van partners die gezamenlijk werken aan een generatielange aanpak voor vijf wijken in Arnhem-Oost.

Het programma wordt ondersteund door het Rijk en maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waarin Arnhem-Oost als één van de twintig focusgebieden is aangewezen. Vanuit het principe "ongelijk investeren om gelijke kansen te realiseren" zet Arnhem-Oost zich in om achterstanden weg te werken en te bouwen aan een onverdeelde stad. Het fundament van de aanpak is de driehoek kind-gezin-buurt: kinderen moeten hier en nu goed en veilig kunnen opgroeien, gezinnen moeten in hun bestaanszekerheid versterkt worden, en buurten moeten leefbaar en veilig zijn. Daarmee richt het programma zich tegelijk op de huidige generatie én op de toekomst. Daarmee raakt de inzet van het programma altijd direct of indirect aan het gemeentelijk beleid. Het NPAO versterkt bestaand beleid door intensivering van bestaande programma's. Zo krijgen bijvoorbeeld maatregelen voor het jonge kind een duidelijke plus bovenop het gemeentelijke beleid voor een kansrijke start en Voor- en Vroegschoolse Educatie. Tegelijkertijd maakt het programma ook ruimte voor doorbraken en innovaties waar het reguliere beleid ontoereikend is, juist om in Arnhem-Oost nieuwe werkwijzen te ontwikkelen. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de Rijke Schooldag dat vanuit het programma wordt gedaan, of het Experiment Immerloo Schuldenvrij. Arnhem-Oost fungeert daarmee niet alleen als uitvoeringsplek, maar ook als ontwikkelplek voor beleid dat later breder in de stad kan worden toegepast. Het programma bestaat uit vele losse elementen die samen de koers bepalen. Juist in die gelaagdheid ligt de kracht: het intensiveren van bestaand beleid, het mogelijk maken van doorbraken en het gezamenlijk organiseren van een lange termijn aanpak om Arnhem-Oost duurzaam te versterken.

De wisselende rollen en inbreng van partners maken het NPAO tot een dynamische samenwerking, zonder één vaste opgave of één eenduidig budget.

Governance

Het Nationaal Programma kent een eigen governance-structuur. In zowel het algemeen als het dagelijks bestuur, dat wordt voorgezeten door de burgemeester, zijn de partners vertegenwoordigd. Gezamenlijk bepalen zij de koers, leggen zij de inhoud van het uitvoeringsplan vast en volgen zij de uitvoering en de middelen. De coördinerend wethouder Arnhem-Oost vertegenwoordigt de gemeente in deze structuur. Het programma verantwoordt de inzet van de verschillende regelingen zoals het behoort, en brengt twee keer per jaar een voortgangsrapportage uit: eenmaal in verhalende en meer kwalitatieve vorm, en eenmaal in meer kwantitatieve en constructieve vorm. De eerste voortgangsrapportage is in juni 2025 gepresenteerd. Ook tussentijds als er bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen zijn zoals de Woontop en de SPUK Kansrijke Wijk II wordt de raad via het college hierover geïnformeerd.

Financiën

Het programma ontvangt middelen vanuit het Rijk, geoormerkt voor de focusgebieden. Deze middelen komen vanuit verschillende ministeries, waaronder OCW, VWS, Justitie & Veiligheid, SZW, BZK en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Gemeentelijke middelen zijn nodig in de vorm van cofinanciering om de Rijksbijdragen te kunnen aantrekken en deze vervolgens te verbinden en te versterken in de integraliteit van de Arnhem-Oost aanpak. Voor het NPAO is voor de periode van het Uitvoeringsplan, 2024-2026, dat in april 2024 is vastgesteld door de alliantievertegenwoordiging ruim € 57 miljoen beschikbaar

Het betreft het totaal van bijdragen vanuit het Rijk (Volkshuisvestingsfonds I en II en de SPUK Kansrijke Wijk I) en de gemeente Arnhem. In het Uitvoeringsplan is een tabel opgenomen dat de verdeling van € 28 miljoen in concrete projecten onder directe aansturing van het Nationaal Programma Arnhem-Oost aangeeft. De overige middelen à € 19 miljoen, betreft o.a. de Woningverbetering particulier woningvoorraad (SEWA-regeling), de Arnhemse aanpak Energiearmoede en co-financiering op diverse projecten en/of initiatieven die tevens onder het Nationaal Programma Arnhem-Oost vallen, maar op een andere manier in de begroting zijn verwerkt. Omdat het Nationaal Programma een meerjarig karakter heeft, is er een bestemmingsreserve Arnhem-Oost ingesteld, zodat middelen

over de jaren heen kunnen worden ingezet. Vanaf het begrotingsjaar 2027 is in de begroting structureel circa € 2,8 miljoen beschikbaar voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Deze zullen samen met de nieuwe middelen uit de tweede tranche van de SPUK Kansrijke Wijk weer worden toegekend aan specifieke projecten in een nieuw op te stellen Uitvoeringsplan van het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Het totaalbedrag in het Uitvoeringsplan 2024-2026 à € 28 miljoen is in de verschillende begrotingsprogramma's van de gemeente Arnhem verwerkt. In de tabel hieronder is voor de jaren 2025 en 2026 aangegeven hoeveel middelen van het Nationaal Programma in welk begrotingsprogramma zijn opgenomen:

Rijlabels		Budget 2025	Budget 2026
Veiligheid	€	1.187.711	1.013.040
Economie	€	294.005	100.000
Onderwijs	€	3.564.650	1.334.400
Participatie en armoedebestrijding	€	1.219.565	350.000
Zorg	€	100.000	100.000
Welzijn en inclusie	€	1003.229	300.000
Gezondheid en sport	€	1.845.040	457.391
Wonen en leefomgeving	€	4.251.687	1.604.058
Wijkprogramma Malburgen	€	531.211	0
Eindtotaal	€	13.997.098	5.258.889

n.b. de verwachte middelen uit de SPUK Kansrijke Wijk II welke loopt van 2026 – 2028 zijn hierin nog niet verwerkt.

Overig programmaplan

Algemene dekkingsmiddelen	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Treasury	-3.389	1.669	5.058
OZB-woningen	4.093	34.721	30.628
OZB niet-woningen	0	33.908	33.908
Belastingen overig	5	381	376
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	606.971	606.971
Totaal	709	677.650	676.941

Overhead	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Overhead	89.821	3.814	-86.007
Totaal	89.821	3.814	-86.007

Heffing VPB	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Vennootschapsbelasting	1.078	0	-1.078
Totaal	1.078	0	-1.078

Onvoorzien	2026		
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Onvoorzien	1.000	0	-1.000
Totaal	1.000	0	-1.000

Deel 3 Financiële begroting

De financiële begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Overzicht van baten en lasten per programma

In het overzicht van baten en lasten wordt aangegeven tot welke bedragen de raad het college autoriseert door middel van het vaststellen van de begroting per programma.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Tot de incidentele baten en lasten worden de lasten en baten gerekend die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Ook de post onvoorzien wordt tot de incidentele lasten gerekend.

Financiële staten

- Geprognosticeerde balans;
- Verloop van reserves en voorzieningen
- EMU Saldo 2026
- Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten voorgeschreven om een taakveldenbegroting op te stellen

Mutaties circulaires Gemeentefonds

Overzicht van baten en lasten per programma

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Veiligheid	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Bereikbaarheid	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Economie	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Onderwijs	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Cultuur	44.271	42.712	44.610	43.981	45.728	46.147	50.078
Participatie en armoedebestrijding	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Zorg	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Welzijn en inclusie	67.277	48.295	55.697	58.055	53.699	52.081	50.318
Gezondheid en sport	40.188	37.636	38.876	39.152	37.501	37.287	37.401
Klimaat, energie en milieu	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Ruimtelijke ontwikkeling	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Wonen en leefomgeving	66.505	74.358	82.949	84.894	82.153	78.880	78.264
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586

	Baten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Veiligheid	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Bereikbaarheid	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Economie	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Onderwijs	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Cultuur	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Participatie en armoedebestrijding	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Zorg	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Welzijn en inclusie	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Gezondheid en sport	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Klimaat, energie en milieu	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Ruimtelijke ontwikkeling	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Wonen en leefomgeving	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	519.423	534.559	541.708	562.417	565.482	542.898	548.212
Veiligheid	-28.086	-27.296	-27.632	-28.412	-26.503	-26.240	-26.095
Bereikbaarheid	-15.918	-15.015	-16.665	-13.513	-13.528	-14.403	-15.921
Economie	-8.259	-6.738	-8.384	-6.982	-6.286	-6.226	-6.886
Onderwijs	-28.900	-34.266	-36.603	-38.045	-37.718	-38.609	-41.292
Cultuur	-35.024	-33.861	-36.453	-36.094	-36.876	-37.294	-41.225
Participatie en armoedebestrijding	-92.572	-92.280	-101.134	-96.175	-93.157	-91.777	-89.268
Zorg	-194.094	-218.717	-212.502	-226.615	-225.447	-220.924	-220.906
Welzijn en inclusie	-40.471	-44.465	-46.336	-52.838	-49.387	-47.768	-46.006
Gezondheid en sport	-28.822	-29.542	-29.444	-31.280	-31.128	-30.916	-31.031
Klimaat, energie en milieu	-4.922	-12.662	-12.900	-16.922	-10.607	-10.579	-12.696
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.118	-5.748	-13.892	-7.727	-20.621	-5.939	-2.286
Wonen en leefomgeving	-15.894	-21.948	-27.530	-29.854	-27.775	-25.187	-25.386
Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	1.734	2.435	2.452	9.374	7.205	338	338
Veiligheid	1.281	87	90	90	90	90	90
Bereikbaarheid	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Economie	1.076	130	130	250	250	250	250
Onderwijs	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Cultuur	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Participatie en armoedebestrijding	6.067	0	0	0	0	0	0
Zorg	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Welzijn en inclusie	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Gezondheid en sport	1.578	845	933	947	947	947	947
Klimaat, energie en milieu	9.960	0	495	0	0	0	273
Ruimtelijke ontwikkeling	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Wonen en leefomgeving	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Totaal	134.782	42.253	53.143	48.458	47.425	44.307	43.274

	Onttrekkingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	12.912	1.292	2.859	11.611	2.905	3.638	3.685
Veiligheid	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Bereikbaarheid	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Economie	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Onderwijs	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Cultuur	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Participatie en armoedebestrijding	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Zorg	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Welzijn en inclusie	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Gezondheid en sport	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Klimaat, energie en milieu	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Ruimtelijke ontwikkeling	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Wonen en leefomgeving	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	60.975	57.272	54.059

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	530.601	533.416	542.116	564.654	561.182	546.198	551.560
Veiligheid	-27.924	-26.980	-26.232	-28.097	-26.539	-26.247	-26.130
Bereikbaarheid	-19.457	-17.249	-15.443	-15.529	-15.791	-16.514	-17.937
Economie	-7.014	-6.478	-7.132	-7.232	-6.536	-6.476	-6.486
Onderwijs	-34.298	-35.148	-36.154	-37.937	-37.115	-37.704	-38.869
Cultuur	-23.584	-33.660	-34.526	-36.282	-36.813	-36.941	-41.643
Participatie en armoedebestrijding	-89.039	-91.880	-94.597	-95.975	-92.857	-91.777	-89.268
Zorg	-202.342	-218.756	-216.291	-220.361	-213.204	-212.696	-212.959
Welzijn en inclusie	-43.110	-41.845	-42.610	-50.745	-47.651	-46.056	-45.474
Gezondheid en sport	-28.882	-29.611	-28.450	-31.189	-31.185	-31.159	-31.126
Klimaat, energie en milieu	-10.634	-10.539	-10.261	-13.233	-7.941	-8.750	-9.274
Ruimtelijke ontwikkeling	-22.813	-8.175	-12.115	-8.230	-22.543	-7.076	-7.089
Wonen en leefomgeving	-15.114	-13.095	-10.944	-19.845	-23.008	-24.802	-25.303
Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0

Overzicht structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel is te zien hoe het structurele saldo van deze begroting is opgebouwd.

Structureel begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Totale baten exclusief reserves	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801
Totale lasten exclusief reserves	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586
Onttrekkingen aan reserves	59.661	58.197	54.241	50.656
Toevoegingen aan reserves	39.591	40.558	44.307	43.274
Saldo na bestemming	-1.967	4.090	-3.031	-3.403
Totaal incidentele baten	103.162	82.651	60.175	74.351
Totaal incidentele lasten	144.304	108.330	62.497	70.259
Totaal incidentele onttrekkingen	33.681	31.218	24.803	16.570
Totaal incidentele toevoegingen	21.987	23.171	27.044	26.010
Structureel begrotingssaldo	27.481	21.722	1.531	1.944

Het saldo van de incidentele baten en lasten is als volgt opgebouwd.

Uitsplitsing incidentele posten	2026	2027	2028	2029
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Incidentele posten niet toegelicht in Ontwikkelingen in het financieel kader				
Baten	102.982	82.651	60.175	74.351
Lasten	123.240	82.798	57.487	65.354
Onttrekkingen	23.364	25.399	21.960	14.407
Toevoegingen	25.087	27.671	27.844	26.010
Saldo	-21.981	-2.419	-3.195	-2.605

Incidentele posten Perspectiefnota				
Baten	180	0	0	0
Lasten	7.858	1.786	-121	609
Onttrekkingen	3.120	917	667	187
Toevoegingen	-3.100	-4.500	-800	0
Saldo	-1.457	3.631	1.588	-422

Incidentele posten aanvullend op de Perspectiefnota				
Baten	0	0	0	0
Lasten	13.207	23.746	5.131	4.296
Onttrekkingen	7.197	4.902	2.176	1.976
Toevoegingen	0	0	0	0
Saldo	-6.010	-18.844	-2.955	-2.320

Incidenteel begrotingssaldo	-29.448	-17.632	-4.562	-5.348
------------------------------------	----------------	----------------	---------------	---------------

In de tabellen in hoofdstuk 2 Ontwikkelingen in het financieel kader is in de tabellen bij de afzonderlijke ontwikkelingen met een "S" aangegeven wanneer dit een structurele ontwikkeling betreft en met een "I" wanneer dit een incidentele ontwikkeling betreft. Hierin zijn alle incidentele posten uit de Perspectiefnota en aanvullend op de Perspectiefnota opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn deze incidentele ontwikkelingen toegelicht.

Reservemutaties hebben volgens de definitie in het BBV een incidentele aard. Deze tellen daarom mee in het incidentele saldo. Een uitzondering wordt gevormd voor reserves die ingezet worden voor het dekken van kapitaallasten. De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves Kapitaallasten, Onderwijs en Bereikbaarheid zijn daarom aangemerkt als structurele toevoegingen en onttrekkingen. Bij de verloopstaat reserves en voorzieningen is een overzicht van de doelen van alle bestemmingsreserves opgenomen.

Het saldo van de overige incidentele baten en lasten is opgebouwd uit verschillende aflopende posten in deze begroting. Hieronder worden de grootste posten toegelicht.

Overige incidentele baten

- Verkopen en bijdragen voor bouwgronden in de exploitatie zoals opgenomen in het programma Ruimtelijke ontwikkeling van € 76,7 miljoen
- Diverse bijdragen en subsidies in het kader van NEMIA ad € 15,3 miljoen
- € 3,6 miljoen Rijkssubsidie in 2025 en 2026 in het kader van het integraal zorgakkoord.
- Inkomsten vanuit niet-grondexploitatieprojecten van € 3,4 miljoen
- € 2,5 miljoen aan Europese subsidies in het kader van participatie
- € 1,3 miljoen subsidie voor vluchtelingenzaken

Overige incidentele lasten

- € 73,3 miljoen grondexploitatie projecten
- € 17,7 miljoen aan inzet middelen NEMIA
- € 3,4 miljoen middelen voor participatie
- € 3,3 miljoen aan niet-grondexploitatieprojecten
- € 3,1 miljoen in 2026 inzet middelen uit Klimaatfonds
- € 3,1 miljoen aan kosten voor de ontwikkeling van woonwagencentrales
- € 2,5 miljoen inzet middelen voor straatreiniging
- € 2,2 miljoen transformatie sociaal domein
- € 2 miljoen voor samenlevingsopbouw, voornamelijk bestaande uit: planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed (€ 361.000), behoud Sociale Basis (€ 500.000), uitvoering ouderenbeleid (€ 250.000) en behoud buurthuizen (€ 250.000)
- € 1,8 miljoen inzet middelen voor openbare orde en veiligheid, waaronder Preventie met Gezag
- € 1,8 miljoen inzet middelen WMO
- € 1,5 miljoen wederopbouw Jansstraat
- € 1,5 miljoen aan kosten ICT, cybersecurity en privacy
- € 1,5 miljoen inzet middelen ESF
- € 1,4 miljoen inzet middelen vluchtelingenzaken
- € 1,3 miljoen inzet middelen voor de MFC's
- € 1,2 miljoen inzet middelen arbeidsmarktregio
- € 1 miljoen valpreventie
- € 0,9 miljoen in 2026 voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers
- € 0,6 miljoen voor Waterbodembeheer buitenwater
- € 0,5 miljoen voor uitvoeringsagenda Arnhemse Kost
- € 0,5 miljoen in 2026 voorstudie Park beekdal op de Paasberg
- € 0,5 miljoen in 2026 in het kader van het uitvoeringsplan Nationaal Programma Arnhem-Oost voor stedelijk groen
- € 0,5 miljoen voor sportbeleid en sportontwikkeling
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor mobiliteit en openbaar vervoer
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor passende kinderopvang
- € 0,4 miljoen voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers.
- € 0,4 miljoen voor CAO-compensatie op subsidie partijen
- € 0,4 miljoen voor 22-uurs opvang
- € 0,3 miljoen voor aanpak en opvang zwerfjongeren

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Activa	2026	2027	2028	2029
Vaste Activa				(bedragen x € 1.000)
Immateriële vaste activa	10.940	10.624	10.308	9.992
Materiële vaste activa	706.758	662.189	691.569	579.849
Investerings met een economisch nut	603.675	566.217	592.423	497.067
Gronden uitgegeven in erfpacht	14.997	14.987	14.977	14.967
Investerings met een maatschappelijk nut	88.086	80.985	84.169	67.815
Financiële vaste activa	36.687	34.429	32.349	31.294
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	4.742	4.742
Financiële vaste activa: Leningen	26.429	24.321	22.391	21.486
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	5.516	5.366	5.216	5.066
Totaal Vaste Activa	754.385	707.242	734.226	621.135
Vlottende Activa				
Gereed product en handelsgoederen	326	326	326	326
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	100.268	94.063	110.591	99.845
Uitzettingen < 1 jaar	60.000	60.000	60.000	60.000
Liquide middelen	500	500	500	500
Overlopende activa	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal Vlottende Activa	236.094	229.889	246.417	235.671
Totaal Activa	990.479	937.131	980.643	856.806

Passiva	2026	2027	2028	2029
Vaste Passiva				
Eigen vermogen	260.638	247.089	234.125	223.340
Voorzieningen	16.143	16.379	16.615	16.851
Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	604.297	554.100	603.950	503.800
Totaal Vaste Passiva	881.078	817.568	854.690	743.991
Vlottende Passiva				
Netto vlottende schulden < 1 jaar	34.401	44.563	50.953	37.815
Overlopende passiva	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal Vlottende Passiva	109.401	119.563	125.953	112.815
Totaal Passiva	990.479	937.131	980.643	856.806

Reserves en voorzieningen

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
<i>Bedragen x € 1.000</i>																
AR Algemene Reserve	73.721	2.118	0	75.839	8.867	10.834	73.872	6.867	2.778	77.962	0	3.031	74.931	0	3.403	71.528
Bestemmingsreserve (BR)	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811
Totaal Reserves (AR en BR)	317.803	53.143	88.271	282.675	48.458	70.495	260.638	47.425	60.975	247.089	44.307	57.272	234.124	43.274	54.059	223.339
Totaal Voorzieningen	14.979	927	0	15.906	236	0	16.143	236	0	16.379	236	0	16.615	236	0	16.851

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
Bedragen x € 1.000																
BR Onderzoek Rekenkamer	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120
BR Raad	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12
BR Plankosten stedelijke ontwikkelin	649	0	560	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89
BR Taakmutaties Gemeentefonds-overlo	19.979	0	19.093	886	0	886	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	673	68	0	741	43	0	784	33	0	816	68	0	884	184	4	1.063
BR Burgerberaden	293	0	293	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Participatie	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
BR Burgerparticipatie	94	0	50	44	0	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Beschermd en Weerbaar	6.611	0	2.395	4.216	0	715	3.501	0	899	2.602	0	504	2.098	0	184	1.914
BR Buitengewoon Beter	354	0	354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Groenfonds	2.161	850	934	2.077	0	555	1.522	0	1.522	0	0	0	0	0	0	0
BR Bereikbaarheidsfonds	7.061	17.145	15.661	8.545	17.548	15.425	10.668	17.243	15.927	11.983	17.073	15.821	13.235	16.928	15.743	14.419
BR Evenementen	612	130	290	452	250	0	702	250	0	952	250	0	1.202	250	650	802
BR Stadsontwikkelingsfonds	4.420	7.000	392	11.028	0	0	11.028	0	310	10.718	0	0	10.718	0	0	10.718
BR Zuidelijke binnenstad	2.405	0	2.369	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36
BR Risico en beheer Arnhem Centraal	3.469	0	1.822	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647
BR Sociaal Economisch Fonds	1.549	0	100	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449
BR Energiearmoedefonds	467	0	400	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67
BR Arnhem Oost	7.444	0	3.631	3.813	0	451	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362
BR Startersleningen	1.765	0	13	1.752	0	13	1.739	0	13	1.726	0	13	1.713	0	13	1.700
BR Strategische posities	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500
BR Grondexploitatie	21.857	0	0	21.857	409	0	22.266	968	0	23.234	93	0	23.327	4.006	0	27.333
BR Omgevingslawaaï	107	0	98	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9
BR Groot onderh.en verv.openb ruimte	7.679	220	4.776	3.124	0	1.255	1.869	0	1.154	715	0	75	640	0	75	565
BR Voorstudies	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546
BR Burgerinitiatieven sociaal domein	155	0	91	64	0	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Kapitaallasten	9.103	2.042	480	10.665	558	828	10.396	5.132	918	14.610	9.030	2.086	21.553	2.235	3.960	19.827
BR Bedrijfsvoering	1.289	0	1.289	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Duurzaamheidsleningen	1.172	0	82	1.090	0	101	989	0	119	870	0	114	756	0	107	649
BR WMO en jeugdzorg	33.038	6.377	3.088	36.327	4.483	10.227	30.583	757	12.880	18.460	0	8.108	10.353	0	7.947	2.405
BR Jeugdfonds	4.578	0	1.780	2.799	0	1.863	936	0	920	16	0	0	16	0	0	16
BR Transformatie zorgbudgetten	197	0	0	197	0	197	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Klimaat en Energie	2.945	0	250	2.695	0	1.500	1.195	0	500	695	0	0	695	0	0	695
BR Revolverend fonds (duurzaamheid)	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680
BR Duurzaam Arnhem	2.929	0	922	2.007	0	49	1.957	0	9	1.948	0	0	1.948	0	0	1.948

BR Fractieondersteuning	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21
BR Klimaatadaptatiefonds	9.890	0	4.000	5.890	0	5.890	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Inburgering, integratie en asiel	5.178	42	1.659	3.561	42	529	3.074	46	529	2.592	46	1.080	1.558	46	0	1.605
BR Huisvesting bijz doelgroepen	4.500	0	1.500	3.000	0	1.500	1.500	0	1.500	0	0	0	0	0	0	0
BR Spoorzone Oost	22.089	1.680	0	23.769	742	58	24.453	1.548	4.532	21.469	2.044	8.263	15.250	2.347	0	17.597
BR Wijkfondsen	90	0	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Onderwijs	33.687	10.444	9.381	34.750	10.476	10.283	34.943	10.041	10.692	34.292	11.165	12.103	12.376	12.376	14.945	30.784
BR Vastgoed	4.533	4.482	5.821	3.194	4.496	4.285	3.406	4.496	3.379	4.523	4.496	4.032	4.987	4.496	3.323	6.160
BR Volkshuisvesting	16.144	543	4.606	12.082	543	2.944	9.681	43	2.394	7.330	43	2.041	5.333	406	3.704	2.035
Mutatie	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811

In de stand per 31-12-25 is nog geen rekening gehouden met de begrotingswijziging die volgt uit Turap-2 2025. Diverse ontwikkelingen zoals opgenomen in Turap-2 2025 worden verwerkt in deze begrotingswijziging.

Doelstelling per bestemmingsreserve.	
Naam	BR Arnhem Oost
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	BR Bedrijfsvoering
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	BR Bereikbaarheid
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	BR Beschermde en Weerbaar
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	BR Buitengewoon Beter
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.
Naam	BR Burgerberaden
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.
Naam	BR Burgerparticipatie
Doel	Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma "Samen maken we Arnhem".
Naam	BR Cultureel Vastgoed
Doel	De bestemmingsreserve Cultureel Vastgoed (voorheen BR Cultuur in Rijnboog) dient ter dekking van kapitaallasten en andere eigenaarslasten van cultureel vastgoed in Arnhem. Eénmalige bijdragen, opbrengsten vertreklocaties en onderbesteding en vrijval van kapitaallasten worden gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Met ingang van de begroting 2021 heeft deze bestemmingsreserve nog uitsluitend betrekking op de vernieuwing van het Stadstheater Arnhem. De baten en lasten van de recente ver- c.q. nieuwbouw van Rozet, Musis, Focus Filmtheater en Museum Arnhem worden vanaf 2021 niet meer met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	BR Duurzaam Arnhem
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.

Naam	BR Duurzaamheidsleningen
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.
Naam	BR Energiearmoedefonds
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.
Naam	BR Evenementen
Doel	In de begroting is een budget van € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.
Naam	BR Fractie-ondersteuning
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.
Naam	BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investerings in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	BR Groenfonds
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.
Naam	BR Grondexploitatie
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelinstanties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.
Naam	BR Huisvesting bijz. doelgroepen
Doel	Dekking bieden voor het opstellen en uitvoeren van projecten om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen uit te breiden.
Naam	BR Inburgering, integratie en asiel
Doel	Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.

Naam	BR Jeugdfonds
Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost gezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.
Naam	BR Kapitaallasten
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.
Naam	BR Klimaat en Energie
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.
Naam	BR Klimaatadaptatiefonds
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstensen van de openbare ruimte.
Naam	BR Omgevingslawaai
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.
Naam	BR Onderwijs
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.
Naam	BR Onderzoek Rekenkamer
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.
Naam	BR Participatie
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.
Naam	BR Plankosten stedelijke ontwikkeling
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.

Naam	BR Raad
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.
Naam	BR Revolverendfonds (Duurzaam)
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.
Naam	BR Risico en beheer Arnhem Centraal
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergronds afvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.
Naam	BR Sociaal Economisch Fonds
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.
Naam	BR Solvabiliteit
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.
Naam	BR Spoorzone Oost
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investerings in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief duurzame bereikbaarheid gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten. - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve. - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	BR Stadsontwikkelfonds
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.
Naam	BR Startersleningen
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.
Naam	BR Strategische Posities
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	BR Transformatie Zorgbudgetten
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	BR Vastgoed
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om de kosten van onderhoud van het gemeentelijke vastgoed te egaliseren en om daarmee schommelingen in de jaarlijkse begroting tegen te gaan. De hoogte van deze reserve is gebaseerd op het 40-jarige Meerjarige OnderhoudsPlan (MJOP).
Naam	BR Volkshuisvesting
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.
Naam	BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost
Doel	De doelstelling van het Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost is om aan te sluiten bij de Arnhemse doelen op het gebied van onder andere wonen, klimaat, leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken. Met de aanpak van particuliere woningen en de directe leefomgeving, in samenhang met een brede leefbaarheidsaanpak, wordt bijgedragen aan het realiseren van een betere woon-/leefomgeving, meer kansgelijkheid in Arnhem(-Oost) en aan de CO2-reductiedoelstelling van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. De reserve wordt gevoed door enerzijds subsidie van het Rijk en anderzijds door cofinanciering van de provincie en de gemeente Arnhem. De bestedingen zijn conform het vastgestelde plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.
Naam	BR Voorstudies
Doel	De reserve is bedoeld om uitgaven te dekken uit voorstudies voordat een initiatief tot een project is verheven. Op het moment dat het project daadwerkelijk tot uitvoering komt vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan terug in de reserve. In de begroting is een bedrag geraamd voor kosten van voorstudies. Afwijkingen ten opzichte van de raming worden verrekend met deze reserve.
Naam	BR Wijkfondsen
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.
Naam	BR Wmo en Jeugdzorg
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn, het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.

Naam	BR Zuidelijke Binnenstad
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.

EMU-saldo 2026

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2026 tot en met 2029, zoals dat voortvloeit uit deze begroting.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>	<i>Volgens begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-58.324	-44.885	29.064	-112.036
3. Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	36.287	31.336	-42.028	101.251

Mutaties in voorzieningen en in voorraden (inclusief GREX) lopen in Arnhem via de reguliere begroting en zijn dus al opgenomen in het exploitatiesaldo. De komende jaren lijkt onze gemeente gemiddeld genomen geen EMU-tekort te gaan realiseren.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	22.742	22.626	22.815	25.683	25.421	25.651	25.892
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	21.874	19.094	22.957	24.843	22.953	23.131	21.491
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	868	492	901	566	151	151	151
Begeleiding (WMO)	30.527	31.471	30.393	34.741	29.573	28.573	28.572
Begraafplaatsen en crematoria	58	48	48	48	48	48	48
Beheer overige gebouwen en gronden	2.297	2.249	2.047	2.153	1.945	2.049	2.074
Belastingen overig	3	5	5	5	5	5	5
Beschermde wonen (WMO)	25.035	31.233	29.969	29.127	31.559	34.299	34.454
Bestuur	7.960	6.995	6.925	7.246	7.150	7.150	7.150
Burgerzaken	9.642	9.363	8.715	9.941	9.812	9.608	9.575
Crisisbeheersing en brandweer	15.811	16.464	16.626	17.308	17.351	17.372	17.338
Cultureel erfgoed	3.895	2.041	2.292	2.133	2.063	2.080	1.986
Cultuurpresentatie, -prod en -part	23.771	24.325	24.632	24.822	27.203	27.604	31.629
Dagbesteding (WMO)	1.834	2.323	2.323	3.466	3.766	3.266	3.266
Economische havens en waterwegen	2.141	1.095	1.005	977	960	956	953
Economische ontwikkeling	5.144	5.220	6.111	5.620	5.351	5.340	5.337
Economische promotie (Arnhem promo)	5.179	3.179	4.403	3.280	3.268	3.099	3.762
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	30.301	93.468	77.012	78.381	66.728	46.691	53.224
Huishoudelijke hulp (WMO)	18.558	20.198	20.198	21.803	22.095	22.095	22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	12.142	16.457	14.445	15.899	15.696	15.516	15.396
Inkomensregelingen	174.921	163.978	172.851	175.773	175.152	178.470	181.041
Jeugdbescherming	4.282	5.465	5.200	5.560	5.560	5.560	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	50.482	56.776	47.357	47.594	47.594	46.794	46.783
Jeugdhulp met verblijf regionaal	28.620	20.896	30.710	32.636	32.636	32.637	32.637
Jeugdreclassering	1.126	1.288	1.552	1.660	1.660	1.660	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	20.623	21.135	21.084	23.717	22.062	21.661	21.115
Media	10.548	10.020	11.365	10.541	9.978	9.978	9.978
Milieubeheer	23.040	31.045	40.303	37.036	26.960	25.766	32.800
Musea	6.058	6.327	6.321	6.486	6.485	6.485	6.485
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	24.620	23.910	28.205	24.985	23.850	23.206	23.183
Onderwijshuisvesting	22.551	26.778	28.226	30.276	31.085	32.622	35.327
Openb groen en (openlucht) recreatie	19.084	25.127	29.572	28.806	25.270	23.011	23.146
Openbaar vervoer	1.343	1.257	1.271	1.256	1.251	1.247	1.243
Openbare orde en veiligheid	18.242	15.615	16.616	13.423	11.471	11.186	11.075
Overhead	87.555	85.899	86.166	89.821	86.341	86.217	85.978
Overige baten en lasten	1.410	2.842	2.752	5.777	6.821	8.908	1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	291	399	888	1.014	1.007	249	249
OZB Niet-Woningen	1.130	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	2.855	3.985	4.093	4.093	4.093	4.093	4.093
Parkeren	11.693	12.798	12.589	12.793	12.977	12.915	13.048
PGB Jeugd	991	1.449	1.611	1.723	1.723	1.723	1.723
PGB WMO	2.427	4.505	3.305	4.087	4.088	4.088	4.088
Riolering	12.777	14.034	14.420	14.682	15.252	15.873	16.400
Ruimtelijke ordening	2.758	3.206	3.563	5.255	18.755	3.788	3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	48.559	27.904	32.776	33.859	30.462	29.251	28.789
Sportaccommodaties	5.050	5.359	6.083	5.635	5.362	5.423	5.542
Sportbeleid en activering	25.325	21.359	21.241	21.527	21.167	21.167	21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	21.942	23.882	23.880	26.091	26.245	25.381	25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	2.114	3.525	3.250	3.353	3.218	3.218	3.218
Treasury	1.571	-2.395	-5.185	-3.389	-3.732	-2.427	-286
Vennootschapsbelasting VpB	876	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	32.717	36.375	35.901	33.480	33.868	34.643	36.104
Volksgesondheid	9.755	10.870	11.503	11.942	10.924	10.649	10.644
Wonen en bouwen	8.231	9.254	14.287	14.027	13.649	11.796	10.215
WSW en beschut werk	38.424	41.338	44.924	38.194	36.333	34.910	33.441
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.072.829	1.043.740	1.007.905	1.022.586

	Baten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	26.608	27.635	27.635	31.567	30.567	30.705	30.694
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	2.913	1.737	5.229	4.549	1.737	1.737	1.737
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	23	44	44	44	44	44	44
Begeleiding (WMO)	3.790	3.593	3.593	3.593	0	101	101
Begraafplaatsen en crematoria	43	16	16	16	16	16	16
Beheer overige gebouwen en gronden	433	271	271	271	271	271	271
Belastingen overig	150	381	381	381	381	381	381
Beschermd wonen (WMO)	59	0	642	642	642	642	642
Bestuur	57	91	91	91	91	91	91
Burgerzaken	4.083	3.803	3.470	3.894	4.106	3.759	3.759
Crisisbeheersing en brandweer	1.501	1.444	1.490	1.490	1.490	1.490	1.490
Cultureel erfgoed	685	684	709	709	709	709	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	8.213	8.050	7.330	7.060	8.026	8.026	8.026
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	1.517	913	913	913	913	913	913
Economische ontwikkeling	241	12	100	12	12	12	12
Economische promotie (Arnhem promo)	2.668	2.097	2.888	2.428	2.428	2.307	2.307
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	35.228	94.591	76.145	80.075	68.838	48.321	58.516
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.010	922	922	917	2.322	2.322	2.322
Inkomensregelingen	132.261	122.672	126.977	130.002	131.723	135.180	137.731
Jeugdbescherming	102	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.878	0	0	0	0	3.064	3.106
Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.566	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	988	892	974	974	974	974	974
Media	176	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	14.607	15.514	19.013	17.011	13.278	12.315	17.232
Musea	173	118	118	118	118	118	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	12.863	11.612	14.617	12.516	12.516	12.517	12.517
Onderwijshuisvesting	5.408	4.810	5.210	4.701	4.701	4.701	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	751	1.899	1.937	1.129	1.129	1.116	1.206
Openbaar vervoer	1.411	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314
Openbare orde en veiligheid	4.466	3.339	4.121	829	829	829	829
Overhead	2.895	3.895	4.213	3.814	3.802	3.802	3.802
Overige baten en lasten	-9	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	58	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	32.122	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	29.534	32.838	31.978	34.721	36.171	37.621	39.071
Parkeren	20.919	27.225	25.712	26.920	26.751	26.583	26.583
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	17.830	18.096	18.096	19.029	19.007	19.158	19.290
Ruimtelijke ordening	43	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	23.788	1.201	4.126	2.193	1.601	1.601	1.601
Sportaccommodaties	6.145	6.145	6.260	6.358	6.357	6.355	6.354
Sportbeleid en activering	3.324	622	1.633	594	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	188	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	6	0	0	0	0	0	0
Treasury	3.313	2.436	1.748	1.668	1.539	1.492	1.464
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	1.488	584	724	559	559	559	559
Volksgezondheid	1.855	1.310	1.523	903	0	0	0
Wonen en bouwen	7.538	7.105	10.228	5.808	6.168	5.205	4.180
WSW en beschut werk	421	100	100	100	100	100	100
Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.961	-17.357	-17.728	-20.293	-21.216	-21.394	-19.753
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-845	-448	-857	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.736	-27.878	-26.800	-31.148	-29.573	-28.472	-28.471
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.864	-1.978	-1.776	-1.882	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-24.975	-31.233	-29.327	-28.485	-30.917	-33.657	-33.812
Bestuur	-7.902	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.310	-15.019	-15.137	-15.818	-15.861	-15.882	-15.848
Cultureel erfgoed	-3.209	-1.357	-1.583	-1.424	-1.354	-1.371	-1.277
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-15.558	-16.275	-17.302	-17.762	-19.177	-19.578	-23.603
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.903	-5.207	-6.011	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-2.511	-1.082	-1.516	-852	-840	-792	-1.455
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.928	1.124	-868	1.694	2.111	1.630	5.292
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-10.132	-15.535	-13.523	-14.982	-13.374	-13.194	-13.074
Inkomensregelingen	-42.660	-41.306	-45.874	-45.770	-43.429	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-47.604	-56.776	-47.357	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-19.634	-20.243	-20.109	-22.742	-21.088	-20.687	-20.140
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-8.433	-15.531	-21.291	-20.024	-13.682	-13.450	-15.568
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-11.756	-12.298	-13.588	-12.470	-11.334	-10.689	-10.666
Onderwijshuisvesting	-17.143	-21.968	-23.016	-25.575	-26.384	-27.920	-30.625
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.333	-23.228	-27.635	-27.677	-24.141	-21.894	-21.940
Openbaar vervoer	68	57	44	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.776	-12.276	-12.495	-12.594	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.660	-82.005	-81.953	-86.007	-82.539	-82.415	-82.176
Overige baten en lasten	-1.418	-2.842	-2.752	-5.777	-6.821	-8.908	-1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	9.226	14.427	13.122	14.127	13.774	13.669	13.535
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-3.305	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.053	4.062	3.676	4.347	3.755	3.285	2.890
Ruimtelijke ordening	-2.715	-3.206	-3.563	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	-24.771	-26.703	-28.651	-31.665	-28.861	-27.650	-27.188
Sportaccommodaties	1.095	786	176	723	994	932	813
Sportbeleid en activering	-22.002	-20.737	-19.608	-20.933	-21.167	-21.167	-21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-21.754	-23.882	-23.880	-26.091	-26.245	-25.381	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	-2.108	-3.525	-3.250	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-31.229	-35.791	-35.176	-32.922	-33.309	-34.084	-35.546
Volksgezondheid	-7.900	-9.559	-9.981	-11.038	-10.924	-10.649	-10.644
Wonen en bouwen	-694	-2.149	-4.059	-8.220	-7.481	-6.591	-6.035
WSW en beschut werk	-38.003	-41.238	-44.824	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341
Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.037	-13.549	-12.964	-10.785

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	329	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	745	0	40	40	40	40	40
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	76	0	0	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.347	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	100	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	5.250	3.127	2.027	4.483	757	0	0
Bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	87	87	90	90	90	90	90
Cultureel erfgoed	398	365	389	389	389	389	389
Cultuurpresentatie, -prod en -part	4.314	877	933	933	933	933	933
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	950	0	0	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	50	130	130	250	250	250	250
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	10.807	1.319	748	1.078	7.681	11.234	8.772
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	2.090	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.989	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	4.557	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	2.047	42	50	50	50	50	50
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	15.363	0	495	0	0	0	273
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	576	126	135	135	135	135	135
Onderwijshuisvesting	14.794	10.659	10.937	10.969	10.534	11.658	12.869
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.283	475	850	0	0	0	90
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.194	0	0	0	0	0	0
Overhead	1.227	316	334	334	338	338	338
Overige baten en lasten	0	2.119	2.119	9.041	6.867	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	12.184	17.103	16.867	17.272	16.968	16.798	16.653
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	1.200	0	0	0	0
Riolering	174	271	274	53	53	53	53
Ruimtelijke ordening	23.533	2.000	8.000	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	4.524	694	1.751	704	204	204	204
Sportaccommodaties	1.232	845	933	947	947	947	947
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	275	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	2.858	1.155	1.147	1.146	1.145	1.144	1.144
Volksgezondheid	346	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	13.050	543	543	543	43	43	43
WSW en beschut werk	6.398	0	785	0	0	0	0
Totaal	134.782	42.253	53.143	48.458	47.425	44.307	43.274

	Onttrekkingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	1.181	529	980	529	529	580	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	282	100	100	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.429	500	0	6.336	4.902	2.176	1.976
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	100	499	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	4.101	7.798	5.932	5.971
Bestuur	93	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	58	53	179	55	54	83	55
Cultureel erfgoed	1.276	306	625	315	283	306	327
Cultuurpresentatie, -prod en -part	14.875	1.137	2.624	820	1.102	1.370	577
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	1.175	0	992	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	864	290	290	0	0	0	650
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.165	500	2.322	575	5.758	10.097	3.968
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	180	180	180	300	300	120	0
Inkomensregelingen	6.056	400	2.489	200	300	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.898	2.408	2.408	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	1.390	2.451	2.952	978	669	280	335
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	7.405	2.123	8.635	3.689	2.666	1.828	3.694
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	210	64	803	595	278	73	210
Onderwijshuisvesting	9.762	9.839	10.718	10.617	10.995	12.625	15.217
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.439	7.021	8.609	7.642	2.619	26	35
Openbaar vervoer	25	25	25	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.385	350	1.311	350	0	0	0
Overhead	1.536	1.276	2.261	217	254	340	266
Overige baten en lasten	10.939	0	0	10.834	2.635	3.283	3.403
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	7.845	13.458	12.721	13.407	13.369	13.207	13.089
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	296	548	574	60	33	54	43
Ruimtelijke ordening	11.858	392	953	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	2.486	393	2.584	1.240	648	962	507
Sportaccommodaties	748	579	1.329	684	536	619	767
Sportbeleid en activering	454	197	197	85	85	85	85
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	1.124	0	0	200	200	200	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	75	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	3.619	2.540	8.130	3.028	2.514	2.657	2.725
Volksgezondheid	316	0	402	270	270	0	0
Wonen en bouwen	13.433	2.574	9.179	2.870	2.179	369	160
WSW en beschut werk	2.948	0	3.598	0	0	0	0
Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	60.975	57.272	54.059

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.455	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.524	-16.828	-16.788	-19.804	-20.727	-20.854	-19.793
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-639	-348	-757	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.655	-27.378	-26.800	-24.812	-24.671	-26.296	-26.495
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.964	-1.978	-1.676	-1.383	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-30.225	-34.361	-31.355	-28.867	-23.876	-27.725	-27.841
Bestuur	-7.809	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.339	-15.054	-15.048	-15.853	-15.896	-15.890	-15.883
Cultureel erfgoed	-2.331	-1.417	-1.348	-1.498	-1.460	-1.455	-1.340
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-4.997	-16.015	-15.611	-17.875	-19.008	-19.141	-23.959
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.678	-5.207	-5.020	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-1.697	-922	-1.356	-1.102	-1.090	-1.042	-1.055
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	-1.714	304	706	1.191	188	494	488
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-9.952	-15.355	-15.433	-14.682	-13.074	-13.074	-13.074
Inkomensregelingen	-38.593	-40.906	-43.386	-45.570	-43.129	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-49.263	-54.367	-44.949	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-20.292	-17.835	-17.207	-21.814	-20.469	-20.457	-19.856
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-16.391	-13.408	-13.151	-16.335	-11.016	-11.622	-12.146
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-12.122	-12.360	-12.920	-12.010	-11.192	-10.751	-10.591
Onderwijshuisvesting	-22.176	-22.788	-23.234	-25.927	-25.924	-26.953	-28.278
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.177	-16.682	-19.876	-20.034	-21.522	-21.868	-21.995
Openbaar vervoer	93	82	69	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.585	-11.926	-11.184	-12.244	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.351	-81.045	-80.025	-86.123	-82.623	-82.413	-82.248
Overige baten en lasten	9.520	-4.960	-4.871	-3.983	-11.053	-5.625	1.706
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	4.888	10.781	8.976	10.262	10.175	10.078	9.971
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-4.505	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.175	4.339	3.976	4.354	3.735	3.286	2.880
Ruimtelijke ordening	-14.391	-4.813	-10.610	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	-26.808	-27.004	-27.817	-31.129	-28.417	-26.891	-26.886
Sportaccommodaties	611	520	572	459	583	604	632
Sportbeleid en activering	-21.548	-20.539	-19.411	-20.848	-21.082	-21.082	-21.082
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-20.630	-23.882	-23.880	-25.891	-26.045	-25.181	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	-2.033	-3.525	-3.525	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-30.467	-34.406	-28.193	-31.040	-31.940	-32.571	-33.965
Volksgezondheid	-7.930	-9.559	-9.579	-10.768	-10.654	-10.649	-10.644
Wonen en bouwen	-311	-119	4.576	-5.894	-5.345	-6.265	-5.919
WSW en beschut werk	-41.453	-41.238	-42.011	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341
Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0

Overzicht taakvelden per programma (lasten)

	Lasten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Participatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	20.116
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	566	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	2.153	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	5	0	0	0	0	0	0
Beschermde wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	7.246	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	9.941	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	17.308	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	2.133	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	24.822	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	5.620	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	3.280	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	10.541	0
Milieubeheer	53	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	6.486	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	24.985	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	30.276	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.256	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	13.423	0	0	0	0	0
Overhead	89.821	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	5.777	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	4.093	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	12.793	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	6.541	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	-3.389	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	1.078	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	27.758	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	32.888
Eindtotaal	123.318	30.730	41.806	9.466	55.262	43.981	228.777

	Lasten						Totaal
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	25.683	25.683
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	4.727	0	0	0	0	24.843
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	566
Begeleiding (WMO)	34.741	0	0	0	0	0	34.741
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	48	0	0	0	48
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	2.153
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	5
Beschermde wonen (WMO)	29.127	0	0	0	0	0	29.127
Bestuur	0	0	0	0	0	0	7.246
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	9.941
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	17.308
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	2.133
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	24.822
Dagbesteding (WMO)	3.466	0	0	0	0	0	3.466
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	977	977
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	5.620
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	3.280
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	78.381	0	78.381
Huishoudelijke hulp (WMO)	21.803	0	0	0	0	0	21.803
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	15.899	0	0	0	0	0	15.899
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	5.560	0	0	0	0	0	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	47.594	0	0	0	0	0	47.594
Jeugdhulp met verblijf regionaal	32.636	0	0	0	0	0	32.636
Jeugdreclassering	1.660	0	0	0	0	0	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	23.717	0	0	0	0	23.717
Media	0	0	0	0	0	0	10.541
Milieubeheer	0	0	0	32.587	4.395	0	37.036
Musea	0	0	0	0	0	0	6.486
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	24.985
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	30.276
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	28.806	28.806
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.256
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	13.423
Overhead	0	0	0	0	0	0	89.821
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	5.777
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.014	0	0	0	0	0	1.014
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	4.093
Parkeren	0	0	0	0	0	0	12.793
PGB Jeugd	1.723	0	0	0	0	0	1.723
PGB WMO	4.087	0	0	0	0	0	4.087
Riolering	0	0	0	0	0	14.682	14.682
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	5.255	0	5.255
Samenkracht en burgerparticipatie	1.181	26.136	0	0	0	0	33.859
Sportaccommodaties	0	0	5.635	0	0	0	5.635
Sportbeleid en activering	0	0	21.527	0	0	0	21.527
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	22.615	3.475	0	0	0	0	26.091
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	3.353	0	0	0	0	0	3.353
Treasury	0	0	0	0	0	0	-3.389
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	1.078
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	5.723	33.480
Volksgezondheid	0	0	11.942	0	0	0	11.942
Wonen en bouwen	0	0	0	0	5.004	9.023	14.027
WSW en beschut werk	5.306	0	0	0	0	0	38.194
Eindtotaal	231.766	58.055	39.152	32.587	93.035	84.894	1.072.829

Overzicht taakvelden per programma (baten)

	Baten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Participatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	606.971	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	2.500
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	44	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	271	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	381	0	0	0	0	0	0
Beschermde wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	91	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	3.894	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	1.490	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	709	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	7.060	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	12	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	2.428	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	17	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	118	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	12.516	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	4.701	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.314	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	829	0	0	0	0	0
Overhead	3.814	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	33.908	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	34.721	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	26.920	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	1.668	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	59	0	0	0	0
Volksgesondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	685.736	2.319	28.294	2.484	17.217	7.886	132.602

	Baten						Totaal
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	31.567	31.567
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	606.971
Arbeidsparticipatie	0	2.050	0	0	0	0	4.549
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	44
Begeleiding (WMO)	3.593	0	0	0	0	0	3.593
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	16	0	0	0	16
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	271
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	381
Beschermd wonen (WMO)	642	0	0	0	0	0	642
Bestuur	0	0	0	0	0	0	91
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	3.894
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	1.490
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	7.060
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	913	913
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	12
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	2.428
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	80.075	0	80.075
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	917	0	0	0	0	0	917
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	974	0	0	0	0	974
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	15.665	1.329	0	17.011
Musea	0	0	0	0	0	0	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	12.516
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	1.129	1.129
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.314
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	829
Overhead	0	0	0	0	0	0	3.814
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	33.908
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	34.721
Parkeren	0	0	0	0	0	0	26.920
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	19.029	19.029
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	2.193	0	0	0	0	2.193
Sportaccommodaties	0	0	6.358	0	0	0	6.358
Sportbeleid en activering	0	0	594	0	0	0	594
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	1.668
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	500	559
Volksgezondheid	0	0	903	0	0	0	903
Wonen en bouwen	0	0	0	0	3.905	1.903	5.808
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	5.151	5.217	7.872	15.665	85.309	55.040	1.050.792

Mutaties circulaires

In de afgelopen circulaires (september- en decembercirculaire 2024 en meicirculaire 2025) is een aantal taakmutaties en (wijzigingen in) decentralisatie-uitkeringen opgenomen dat verrekend wordt met beleidsvelden. In deze Begroting is het volgende verwerkt:

Decentralisatie-uitkeringen (DU's):

- DU Openbare bibliotheken: In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van zorgplicht te kunnen voorbereiden. Arnhem krijgt € 494.000.
- DU Wet betaalbare huur: Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden. Hiervoor ontvangen zij middelen vanuit het Rijk. Arnhem ontvangt € 192.000.
- DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's: De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025, € 8 ton in 2026, € 1,1 miljoen in 2027 en € 1,3 miljoen in 2028.
- DU Versterking arbeidsmarktregio's: Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt jaarlijks € 248.000 in de jaren 2025-2028.
- DU Versterking sociale infrastructuur: Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025 en vanaf 2026 ruim € 9 ton.
- DU Basisregistratie Personen (BRP): Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van een zogeheten BRP-straat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 9 ton meer.
- DU Aanpak laaggeletterdheid: De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025 en € 1350.000 voor de jaren 2026 tot en met 2028.
- DU Work in Nederland: Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in de jaren 2025 tot en met 2027.
- DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen: Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten in 2025 en 2026 middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in deze jaren € 24.000.
- IU Participatie (sociale infrastructuur): Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor ruim € 300.000.

Taakmutaties:

- Indexatie DU Jeugd uitname: De decentralisatie-uitkering Jeugd (DU Jeugd) wordt met ingang van 2025 beëindigd en deze middelen worden structureel toegevoegd aan het budget voor de (contact)gemeente voor het regionaal programma op de begroting van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW). Het budget gaat dus over van het gemeentefonds naar een specifieke uitkering (€ 66.000).
- Kinderopvang Sociaal medische indicatie: De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de

zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettaire steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd. Arnhem ontvangt € 60.000.

- Wet op de lijkbezorging: De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks landelijk € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. Voor Arnhem is dit circa € 30.000.
- Bijstand jongeren: Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering (circa € 150.000) overgeheveld naar de algemene bijstand (specifieke uitkering).
- Kinderopvang pleegouders: Per 2025 is structureel landelijk € 2,5 miljoen beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Voor Arnhem is dit circa € 23.000.
- Uitstel vervanging abonnementstarief WMO: De inwerkingtreding van de wet is nu voorzien per 1 januari 2027 in plaats van per 1 januari 2026. Dat betekent dat de besparing van € 225 miljoen voor het jaar 2026, die in de Voorjaarsnota 2023 in het gemeentefonds is verwerkt, vervalt. Dit wordt voor € 1,4 miljoen met het programma verrekend.
- WMO hulpmiddelen: Het scheiden van wonen en zorg in de Wet langdurige zorg (Wlz) leidt bij gemeenten tot meerkosten. Bepaalde hulpmiddelen die bij zorg met verblijf vanuit de Wlz worden gefinancierd, worden bij andere leveringsvormen vanuit de Wmo gefinancierd. De meerkosten van gemeenten worden gedekt vanuit de Wlz. In 2026 gaat het om een totaalbedrag van € 10 miljoen, hetgeen voor Arnhem neerkomt op circa € 100.000.
- Aanpassen regeling dienstverlening aan huis: Vanaf 1 januari 2026 valt het persoonsgebonden budget (pgb) niet meer onder de Regeling Dienstverlening Aan Huis (RDAH). Dit betekent dat pgb-budgethouders, afhankelijk van het type arbeidscontract, zowel de premieafdrachten als de doorbetalingen bij ziekte binnen hun pgb-budget moeten bekostigen. In sommige gevallen kan dit ertoe leiden dat het pgb-budget van de budgethouder niet toereikend is, en dat de budgethouder ook niet de ruimte ervaart om de zorgvraag aan te passen. Hiervoor is vanaf 2026 structureel € 1,8 miljoen beschikbaar, Arnhem krijgt circa € 20.000.

Monitoring bezuinigingen

In onderstaand overzicht wordt een beeld gegeven van de bezuinigingen (ombuigingen en extra inkomsten) die in de Begroting 2025 en deze voorliggende Begroting zijn verwerkt. Daarbij is achter elke post toegelicht hoe deze verwerkt is (dat wil zeggen concreet vertaald naar verlaging van lasten, verhoging van baten, vrijval van reserves), eventueel teruggedraaid of nog lopend is. Voor de nog lopende bezuiniging wordt gewerkt aan een concrete uitwerking.

Bezuinigingen	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
Bedragen x € 1.000							
Reëel ramen loonsom	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300	S	Verwerkt in de Begroting 2025: loonsomraming aangepast
Vrijval budget verbeteren systemen en processen	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalle, geen aanvullende maatregelen nodig
Jongerenbudget laten vervallen	200	400	400	400	400	S	Verwerkt in Begroting 2025
Ondersteuning college verminderen	201	201	313	313	313	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalle, geen aanvullende maatregelen nodig
Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Budget fiscale advieskosten laten vervallen	35	35	35	35	35	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalle, geen aanvullende maatregelen nodig
Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers	75	75	75	75	75	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving	95	95	95	95	95	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval budget Sustainable Development Goals	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalle, geen aanvullende maatregelen nodig
Subtotaal S00 Bestuur, financiën en dienstverlening	2.956	3.156	3.268	3.268	3.268		
Stoppen innovaties informatieverwerking	93	93	93	93	93	S	Verwerkt in Begroting 2025
Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM	250	250	250	250	250	S	Verwerkt in Begroting 2025
Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis	100	100	100	100	100	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S01 Veiligheid	493	493	493	493	493		
Bezuiniging op wegenonderhoud structureel	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bezuiniging op wegenonderhoud incidenteel	75	200	325	450	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S02 Bereikbaarheid	125	250	375	500	50		

Vrijval middelen ivm niet verplaatsen warenmarkt	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen	110	110	110	110	110	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt	100	0	0	0	0	I	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Stoppen met vuurwerkshow	150	0	0	0	0	I	<i>Met motie 24M101g</i>
Vrijval budget voor Dutch Green Week	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Subtotaal S03 Economie	360	110	110	110	110		
Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)	90	90	90	90	90	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025 en met motie 24M96 binnen bestaande budgetten opgelost, dus bezuinigd binnen budget van PEF-2 en Cultuur in Zuid budget</i>
Debatfunctie opnemen in reguliere programmering	50	50	50	50	50	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Subtotaal S05 Cultuur	140	140	140	140	140		
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	3.580	3.762	3.942	4.359	4.359	S	<i>Aangepast in Begroting 2025, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Inzet ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg	0	997	0	0	0	I	<i>Medio 2026 wordt einddeclaratie ingediend waarna subsidie wordt vastgesteld. Het te verwachte ontvangen bedrag voor gemeente Arnhem is 997K. Dit bedrag zal dan vrijvallen.</i>
Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet	0	0	100	100	100	S	<i>Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Verlaging middelen communicatie Armoede en Schulden	25	25	25	25	25	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Versoberen Week van het geld	20	20	20	20	20	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering	0	250	500	500	500	S	<i>Verwerkt in Begroting 2026</i>
Subtotaal S06 Participatie en armoedebestrijding	3.625	5.054	4.587	5.004	5.004		
Meer groepsgewijs begeleiden Wmo	700	1.400	1.400	1.400	1.400	S	<i>Raming is gewijzigd en aangepast in Begroting 2026</i>
Meer groepsgerichte begeleiding jeugd	0	300	300	300	300	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Analyse casussen groter dan € 100.000	840	840	840	840	840	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Inzet controle 315-route	250	500	500	500	500	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Stoppen PMT als losse interventie	200	200	200	200	200	S	<i>Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening</i>

Beëindigen subsidie OZO verbindzorg	22	22	22	22	22	S	Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening
Subtotaal S07 Zorg	2.012	3.262	3.262	3.262	3.262		
Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg	5	5	5	5	5	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden	5	5	5	5	5	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen	4	4	4	4	4	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar	2.000	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	1.500	1.500	0	0	I	Niet realiseerbaar doordat het Rijk de subsidie beëindigd heeft
Subtotaal S08 Welzijn en inclusie	2.014	1.514	1.514	14	14		
Voordeel Sportbedrijf	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Voordeel Brede Spuk	150	150	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Subtotaal S09 Gezondheid en sport	350	350	0	0	0		
Opstellen voorbereidingsbesluiten	26	26	26	26	26	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S11 Ruimtelijke ontwikkeling	26	26	26	26	26		
Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	480	380	1.270	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving	475	450	425	350	350	S	Verwerkt in Begroting 2025
Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten	300	300	300	0	0	I	Deels teruggedraaid in Perspectiefnota 2026-2029, noodzakelijk om bestrijding tegen te gaan.
Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien	250	150	50	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Budget waterbodembeheer laten vervallen	300	300	300	300	300	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bomenplan beperken tot directe woonomgeving	150	150	150	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Woningbouw Platform Arnhem	150	150	0	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2026
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien	165	165	165	165	165	S	Verwerkt in Begroting 2025
Fontein Blauwe golven deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025

Overige fontein (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Minder onderhoud beschoeiingen	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S12 Wonen en leefomgeving	2.420	2.195	2.810	965	965		
Verhogen parkeertarieven	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	S	Verwerkt in parkeertarieven vanaf 2025
Verhogen parkeertarieven: effect VPB	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S	Hangt samen met verhoging parkeertarieven
Versneld parkeerareaal vergroten 2026 ev	0	1.000	1.000	1.000	1.000	S	Vanaf 2026 wordt dit meegenomen in verdere uitwerking Duurzaam Mobiliteitsplan (Parkeerbeleid)
Versneld parkeerareaal vergroten 2025	500	0	0	0	0	S	Bezuiniging in 2025 in Turap-1 2025 teruggedraaid
Inzet scanauto vergroten	200	200	200	200	200	S	Verwerkt in de begroting
Verhogen tarief toeristenbelasting	590	590	590	590	590	S	Verwerkt in tarieven toeristenbelasting vanaf 2025
Subtotaal opbrengsten	5.000	5.500	5.500	5.500	5.500		
Totaal	19.521	22.050	22.085	19.282	18.832		
Teruggedraaid bij Begroting 2025	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	-1.500	-1.500	0	0	I	
Stoppen met vuurwerkshow	-150	0	0	0	0	I	
Versneld parkeerareaal vergroten	-500	0	0	0	0	I	
Totaal teruggedraaid	-650	-1.500	-1.500	0	0		
Nieuw toegevoegd in Begroting 2026	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Efficiency organisatieontwikkeling	0	0	2.700	2.700	2.700	S	Concrete toedeling naar afdelingen wordt uitgewerkt
Totaal toegevoegd	0	0	2.700	2.700	2.700		
Totaal opgenomen ombuigingen	18.871	20.550	23.285	21.982	21.532		
Waarvan afgerond (lasten verlaagd/baten verhoogd)	18.871	20.550	20.585	19.282	18.832		
Waarvan lopend (nog concrete uitwerking geven)	0	0	2.700	2.700	2.700		

Bijlagen

Overzicht BBV-indicatoren

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Woonlasten éénpersoonshuishouden	694	876	902	954	1009

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

Woonlasten meerpersoonshuishouden	711	949	976	1038	1100
--	------------	------------	------------	-------------	-------------

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

WOZ-waarde woningen	240	265	322	335	350
----------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

Eenheid: De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.

Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Formatie ambtelijk apparaat	6,10	5,90	6,30	6,70	7,06
------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Bezetting ambtelijk apparaat	6,10	6,30	6,79	6,60	7,64
-------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Apparaatskosten per inwoner	406	429	466	488	
------------------------------------	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Kosten inhuur externen als % van de loonsom	22,70	19,50	19,20		
--	--------------	--------------	--------------	--	--

Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Overhead % van totale lasten	9	8,90	9,10		
-------------------------------------	----------	-------------	-------------	--	--

Eenheid: Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Verwijzigingen Halt	8	7	9	11	
----------------------------	----------	----------	----------	-----------	--

Eenheid: Het aantal verwijzigingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.

Bron: Stichting Halt

Geweldsmisdrijven	6,60	6,80	6,80	7,30	
--------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Vernielingen en beschadigingen	10,60	10,10	9,70	10,10
---------------------------------------	--------------	--------------	-------------	--------------

Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.

Bron: CBS - Geregistreeerde criminaliteit

Diefstallen uit woning	1,80	1,70	1,40	1,30
-------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: CBS - Geregistreeerde diefstallen

Winkeldiefstallen	4,40	5,02	6,52	5,12
--------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: CBS - Geregistreeerde diefstallen

Jongeren met een delict voor de rechter	2	1	1	
--	----------	----------	----------	--

Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen

Bron: CBS - Jeugdmonitor

Func tiemenging	58,70	59,40	59,70	
------------------------	--------------	--------------	--------------	--

Eenheid: De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).

Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Vestigingen (van bedrijven)	156,80	167,10	180,90	
------------------------------------	---------------	---------------	---------------	--

Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar

Bron: LISA

Demografische druk	57,50	57,60	57,50	57,60
---------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Eenheid: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar (percentage).

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Banen	983,10	1017,50	1031,50	
--------------	---------------	----------------	----------------	--

Eenheid: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research

Absoluut verzuim	2	1,50	0,80	1,90
-------------------------	----------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	31	36	43	53
Eenheid:	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.			
Bron:	DUO/Ingrado			
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,60	3,30	3,10	3,10
Eenheid:	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.			
Bron:	DUO/ Ingrado			
Kinderen in uitkeringsgezin	10	9	9	
Eenheid:	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.			
Bron:	Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)			
Werkloze jongeren	3	2	3	
Eenheid:	Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar			
Bron:	CBS (verplichte BBV-indicator)			
Netto arbeidsparticipatie	68,30	71,30	72,50	
Eenheid:	Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking			
Bron:	CBS			
Personen met een bijstandsuitkering	797,40	694,80	653,40	645,60
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners			
Bron:	CBS			
Lopende re-integratievoorzieningen	75,80	156,50	202,60	243,50
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar			
Bron:	CBS			
Jongeren met jeugdhulp	14,20	14,90	15,80	16
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp			
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura			
Jongeren met jeugdbescherming	1,40	1,40	1,30	1,10
Eenheid:	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel			
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura			
Jongeren met jeugdreclassering	0,70	0,70	0,70	0,70
Eenheid:	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel			
Bron:	CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura			

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	840	820	800	810
Eenheid:	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep			
Bron:	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo			
Niet sporters	43,90		40,70	
Eenheid:	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.			
Bron:	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM			
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	9,20	16,70		
Eenheid:	Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)			
Bron:	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor			
Omvang huishoudelijk afval	160,40	195	199,10	
Eenheid:	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).			
Bron:	CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.			
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	5,60	7,60	7,60	9,80
Eenheid:	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen			
Bron:	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research			

Begrippenlijst

A.

Accress

Groei/daling van het gemeentefonds.

Activa (vaste)

Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing

Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene uitkering

Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing

Het controleren van een organisatie.

B.

Balans

De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten

Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering

De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingstekort

Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel

Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid

Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve

Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang

Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

C.

Circulaire

Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Doeluitkering

Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang

Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen

Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling

Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans

De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten

Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.

De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.

Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen

Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting

Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Programma

Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting

Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve

Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Risico

Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement

Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf

Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel

Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Roerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.

Solvabiliteit

Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost

Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie

Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld

Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Treasury

Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij

Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening

Dit is een reservering (geoomerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsfactor

Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen

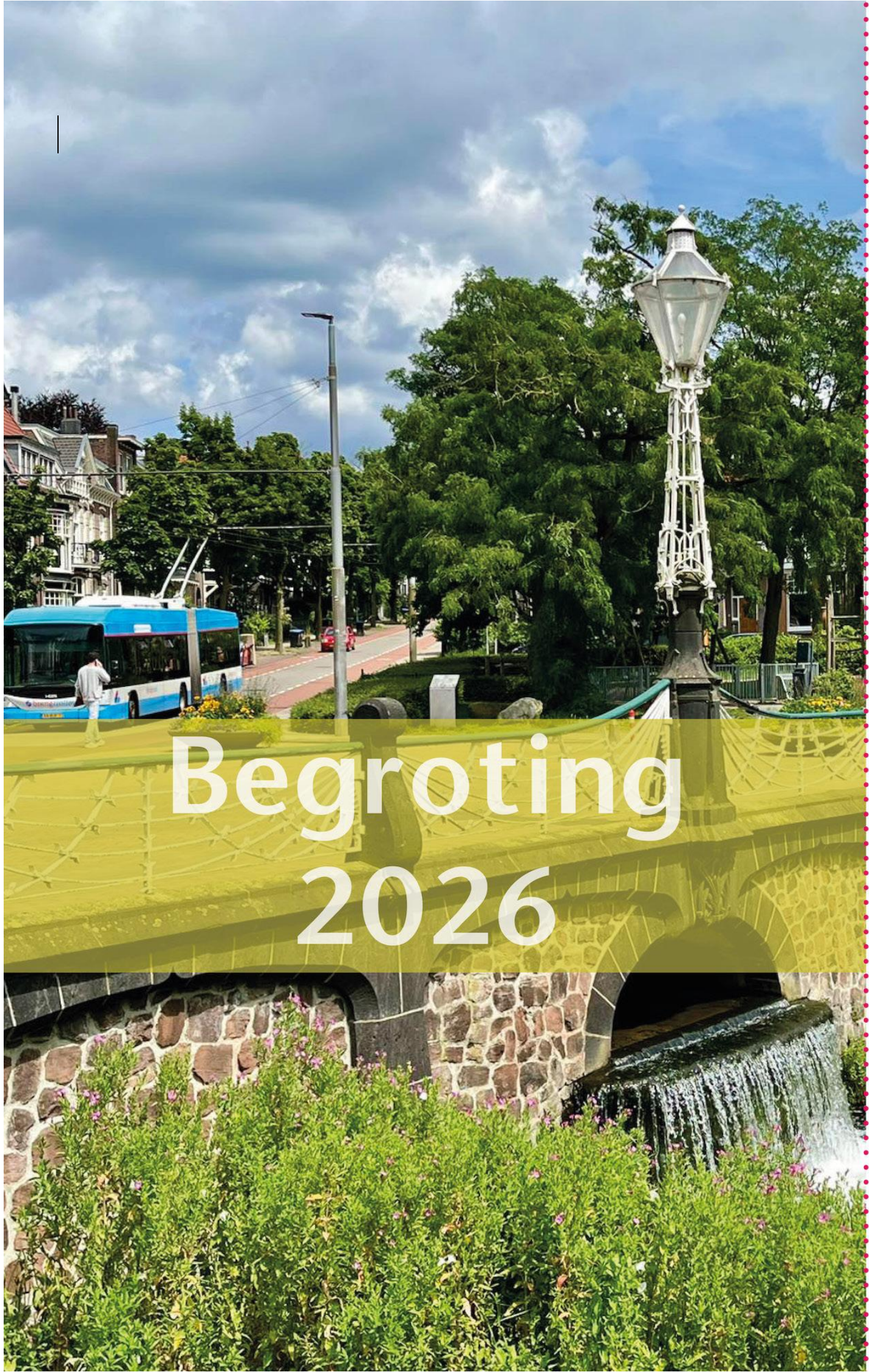
Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.

Zekerheidspercentage

Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Begroting 2026

Geamendeerde Begroting 2026

Inhoudsopgave

Leeswijzer.....	7
Deel 1 Hoofdpijnen van beleid en financieel kader.....	9
Hoofdpijnen.....	10
Hoofdpijnen van beleid.....	10
Ontwikkelingen in het financieel kader.....	22
Deel 2 Beleidsbegroting.....	59
Begrotingsprogramma's.....	60
Bestuur, dienstverlening en financiën.....	61
Veiligheid.....	72
Bereikbaarheid.....	85
Economie.....	97
Onderwijs.....	108
Cultuur.....	118
Participatie en armoedebestrijding.....	131
Zorg.....	144
Welzijn en inclusie.....	158
Gezondheid en sport.....	175
Klimaat en energie.....	187
Ruimtelijke ontwikkeling.....	203
Wonen en leefomgeving.....	215
Paragrafen.....	239
Lokale heffingen.....	240
Risicomanagement en weerstandsvermogen.....	249
Onderhoud kapitaalgoederen.....	255
Financiering.....	274
Bedrijfsvoering.....	279
Verbonden partijen.....	288
Grondbeleid.....	308
Investerings.....	313
Subsidies.....	320
Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid.....	328
Nationaal Programma Arnhem - Oost.....	330
Overig programmaplan.....	332
Deel 3 Financiële begroting.....	333
Financiën.....	334
Overzicht van baten en lasten per programma.....	334
Overzicht structureel begrotingssaldo.....	337
Geprognosticeerde balans 2026-2029.....	339
Reserves en voorzieningen.....	340
EMU-saldo 2026.....	350

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld	351
Overzicht taakvelden per programma (lasten)	363
Overzicht taakvelden per programma (baten).....	366
Mutaties circulaires	370
Monitoring bezuinigingen	372
Bijlagen.....	375
Overzicht BBV-indicatoren	376
Begrippenlijst	380

Leeswijzer

Hier vindt u voor uw leesgemak een korte toelichting op de opbouw van deze begroting. De begroting is een onderdeel uit de P&C-cyclus. In de begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. Dit doen we aan de hand van de drie w-vragen:

- *wat willen we bereiken?*
- *wat gaan we doen?*
- *wat mag het kosten?*

Opbouw van de Begroting 2026

In deze leeswijzer wordt aangegeven hoe de indeling van de Begroting eruit ziet.

Deel 1 - hoofdlijnen van beleid en ontwikkelingen in het financieel kader

In de begrotingsprogramma's worden de prioriteiten van het beleid aangegeven. Een samenvatting van de prioriteiten krijgt een plek in hoofdstuk 1.

In het hoofdstuk Ontwikkelingen in het financieel kader worden de belangrijkste financiële ontwikkelingen weergegeven. Ook wordt in dit hoofdstuk een verklaring van de mutaties gegeven.

Deel 2 - beleidsbegroting

De beleidsbegroting is opgebouwd uit drie onderdelen:

Begrotingsprogramma's

In de begrotingsprogramma's zijn de ambities, doelen, inspanningen en de daarbij behorende budgetten opgenomen.

Doelenboom

Sinds de Begroting 2020 staat doelenboom in de Begroting centraal. Per programma zijn de ambities (A), doelen (D), inspanningen (I) en indicatoren opgenomen.

- In de ambities staat opgenomen waar we als stad uiteindelijk naar streven
- In de doelen staat aangegeven wat we willen bereiken. Als dit mogelijk is, zo smart (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden) mogelijk.
- In de inspanningen staat aangegeven wat we als gemeente concreet willen gaan doen om de doelen te bereiken.

Waar mogelijk voegen we ook indicatoren aan de doelenboom toe.

Samen met de raadswerkgroep Doorontwikkeling Begroten & Verantwoorden is in een aantal sessies gesproken over verbeteringen in de documenten voor de planning en control cyclus. In de Begroting 2025 is reeds een viertal programma's doorontwikkeld: Veiligheid, Cultuur, Participatie en armoedebestrijding en Klimaat en energie. In deze Begroting 2026 is dit voor alle overige programma's ook gedaan.

Elf paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting. Er worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

De volgende verplichte paragrafen vanuit het BBV zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen - In deze paragraaf wordt stilgestaan bij de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen en de consequenties daarvan voor de inwoners.
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen - Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is. In deze paragraaf zijn ook financiële kengetallen opgenomen, zoals het weerstandsvermogen, de solvabiliteit en de schuldquote
3. Onderhoud kapitaalgoederen - In deze paragraaf wordt toegelicht op welke wijze het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen (zoals wegen, riolering, gebouwen) gewaarborgd is.
4. Financiering - Hier wordt toegelicht op welke wijze met de financieringsbehoefte van de gemeente is omgegaan.

5. Bedrijfsvoering - In de paragraaf wordt gerapporteerd over de voortgang van interne ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie.
6. Verbonden partijen - De gemeente werkt samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft bij een partij, is dit een zogenoemde verbonden partij. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen toegelicht.
7. Grondbeleid - De gemeente speelt een rol in het kopen en verkopen van gronden. Hier wordt verder ingegaan op het gevoerde grondbeleid.
8. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid - In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Op verzoek van uw raad zijn drie niet verplichte paragrafen in de begroting opgenomen:

9. Investerings - In deze paragraaf wordt over de realisatie van de investeringen gerapporteerd.
10. Subsidies - De gemeente verstrekt subsidies aan instellingen die een bijdrage leveren aan gemeentelijke doelstellingen. In deze paragraaf wordt aangegeven welke instellingen subsidie hebben ontvangen inclusief de subsidiebedragen.
11. Nationaal Programma Arnhem Oost - Vanaf deze Begroting 2026 is voor Nationaal Programma Arnhem Oost een paragraaf opgenomen om inzicht te geven in de verdeling van de middelen voor NPAO over de verschillende begrotingsprogramma's.

Overig programmaplan

Hierin wordt duidelijk gemaakt op welke wijze de overhead in het overzicht baten en lasten tot uitdrukking komt.

Deel 3 - Financiële begroting

In dit onderdeel wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het financieel kader, mutaties circulaires van het gemeentefonds en de financiële begroting met de financiële tabellen.

Bijlagen

In de bijlagen zijn de afkortingen- en begrippenlijst en een aantal overzichten opgenomen.

Interactieve website

De Begroting is digitaal beschikbaar op: financien.arnhem.nl. Op deze website is in de begrotingsprogramma's ook de volgende extra informatie te vinden:

- Verdeling budgetten in kostengroepen
- Verdeling budgetten taakvelden
- Verdeling budgetten portefeuilleonderdelen
- Verdeling budgetten naar subproducten
- Verdeling budgetten naar Ambities/Doelen
- Saldo Doelen meerjarig
- Totaaloverzicht subsidies
- Totaaloverzicht reserves

Resultaat raadsbehandeling

Deel 1 Hoofdpijnen van beleid en financieel kader

Deel 1 bestaat uit:

1. Hoofdpijnen van beleid
2. Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdpijnen

Hoofdpijnen van beleid

Bij de start van deze raadsperiode stond Arnhem voor grote beslissingen. De klimaatcrisis, de wooncrisis en de kloof tussen arm en rijk vroegen allen om dringende oplossingen. Met lef, creativiteit en onorthodoxe maatregelen gingen we samen met inwoners, bedrijven en organisaties, volop aan de slag om een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem te realiseren. Een toekomstbestendige stad waarin het fijn samenleven is voor mens en dier. Waar voldoende werkplekken zijn voor onze inwoners en waar we investeren in een duurzame, innovatieve en circulaire economie. Waar laagdrempelig gesport kan worden en inwoners kunnen genieten van kunst, cultuur en evenementen. Waar de natuur volop de ruimte krijgt en we vergroening gebruiken om onze stedelijke omgeving ook met de klimaatverandering tot een aangename plek te maken. We wilden de ongelijkheid die van generatie op generatie overgaat, doorbreken zodat iedereen in Arnhem goed en gezond kan opgroeien in leefbare wijken. Wijken met voldoende woonruimte voor verschillende levensfasen. Ook willen we dat kinderen en jongeren alle kansen krijgen om zich optimaal te ontwikkelen, in fijne en toekomstbestendige schoolgebouwen.

De maatregelen om onze ambities voor de stad te verwezenlijken, namen we tegen de achtergrond van groeiende onrust om ons heen. Ook in Arnhem maken veel inwoners zich immers zorgen. Over de vraag of ze nog wel in hun eigen stad kunnen blijven wonen, over prijsstijgingen van de dagelijkse boodschappen, de toekomst van hun kinderen, de klimaatverandering en toenemende maatschappelijke tegenstellingen die in het politieke debat op scherp worden gezet. Daarnaast hebben natuurlijk ook wereldwijde ontwikkelingen zoals de oorlog in Oekraïne, de genocide in Gaza en de internationale handelsoorlog impact op onze Arnhemse samenleving.

In deze onrustige wereld blijven we in en met onze stad zoeken naar verbinding. We houden elkaar vast en zoeken actief de dialoog zodat we kunnen inspelen op behoeftes van Arnhemmers. Als stadsbestuur voelen we ons gesterkt door de solidariteit en de bewezen veerkracht van onze stad.

Onverminderd ambitieus

Ook dit verkiezingsjaar gaan we onverminderd ambitieus in. De gunstige financiële positie van de gemeente maakt dat we kunnen investeren en bestendigen. In de meicirculaire zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 enigszins te dempen en wordt structurele compensatie gegeven voor de stijgende prijzen en volumes. Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet daarnaast in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Met alle financiële voorstellen ontstaat een structureel sluitende Begroting in zowel het jaar 2026, maar ook in het laatste jaar 2029. Daarbij blijft de weerstandsfactor minimaal op het streefniveau van 1,4. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M98 stellen we voor om bij het jaarlijks vullen van het Stadsontwikkefonds rekening te houden met de langjarige ontwikkeling van de weerstandsfactor.

In deze ontwerp-Begroting hebben we prioriteit gegeven aan het verwerken van alle moties die bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 door de raad zijn aangenomen. Zo stellen we voor te investeren in de bestaande stad en willen we bouwen aan het nieuwe stadsdeel Rijnpark met 7000 woningen, ongeveer 5000 werkplekken en een prachtig nieuw park. Daarbij streven we continu naar een ongedeelde stad die diversiteit en nabijheid combineert. Een stad waar we samenleven en mensen – ongeacht inkomen en achtergrond – elkaar ontmoeten op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Waar je in iedere wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. Ook willen we investeren om slagen te maken in het verduurzamen van onze economie en mobiliteit.

Door onze groeiende stad en onze steeds ouder wordende bevolking, zien we ook een toenemende zorgvraag. Tegelijkertijd zijn er personeelstekorten en stijgende zorgkosten. Daarom stellen we voor om de komende periode nog nadrukkelijker in te zetten op een transformatie van het sociaal domein, waarbij we maximaal inzetten op preventie. Om dit te bewerkstelligen organiseren we de hulp en ondersteuning zo dicht mogelijk bij huis. Ook kiezen we voor meer samenhang tussen welzijn en zorg, zodat complexe problemen en zware zorg zoveel mogelijk worden voorkomen. In het kader van het Nationaal Programma Arnhem-Oost, willen we de achterstanden in de Arnhem-Oost wijken op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid aanpakken door ongelijk te investeren in gelijke kansen.

We willen ons volop inzetten voor inwoners zonder dak boven hun hoofd; of dit nu Arnhemse daklozen zijn of vluchtelingen die huis en haard hebben verlaten tijdens hun vlucht voor oorlog en geweld. We willen investeren in

onderwijs, sport en bestaanszekerheid voor alle inwoners. Ook willen we middelen reserveren voor kunst, cultuur en erfgoed, dat toegankelijk en inspirerend is voor iedereen, aan beide kanten van de rivier.

Een DUURZAAM Arnhem

We willen vooroplopen in onze missie om van Arnhem een duurzame en energiezuinige stad te maken. Ook werken we hard om te zorgen dat er fors meer goede en betaalbare woningen worden gebouwd voor alle Arnhemmers. Zeker met het oog op de huidige wooncrisis is dat essentieel. Daarnaast stimuleren we onze Arnhemse ondernemers om zo circulair, creatief en vooruitstrevend mogelijk te zijn.

Energieprojecten in elke buurt

Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. Wij willen bijdragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten. Zo dragen we bij aan de versnelling van de energietransitie. Ook met het oog op de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld. Dit is tevens in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M90.

Structurele aanpak energiearmoede

Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Onze energiecoaches en buurtklussers spelen een belangrijke rol bij het tegengaan hiervan. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M91 stellen we voor om deze aanpak te borgen. Hiermee dragen we bij aan lagere lasten en betere huizen voor onze inwoners.

Ondersteuning bij funderingsschade

In Arnhem zien we ook de gevolgen van klimaatverandering. Er ontstaan lokaal nieuwe problemen, waaronder funderingsschade. Daarom verbreden we onze aanpak voor funderingsproblematiek en stellen we voor de komende jaren middelen beschikbaar voor ondersteuning, onderzoek en monitoring van funderingsschade.

Stedelijke ontwikkeling

In deze tijd van wooncrisis is het essentieel dat er extra woningen worden gebouwd. Tussen 2022 en 2040 realiseren we 16.000 nieuwe huizen op strategische locaties in de stad. Deze verstedelijkingsopgave vraagt om aanzienlijke investeringen. Een belangrijk deel van de woningbouw vindt plaats door het realiseren van de nieuwe wijk Rijnpark. In lijn met de aangenomen raadsmotie 25M157 reserveren we middelen voor de tweede fase van Rijnpark, die we kunnen inzetten als mogelijke co-financiering van andere overheden. Daarbij stellen we ook voor om in lijn met de aangenomen motie 25M97, budget vrij te maken voor een impuls (transformatie) van de werklocaties in dit gebied. Deze ambitie kan uiteraard niet alleen met stenen worden gerealiseerd, daarom willen we ook blijven investeren in mensen en middelen. Zoals de gemeenteraad in motie 25M106 heeft gevraagd starten we dit najaar met pilots 'parallel plannen' in twee gebieden, daarover is commitment met corporaties en ontwikkelende partijen. Daarnaast willen we middelen reserveren die kunnen dienen als co-financiering voor het provinciale programma Steengoed Benutten.

Verhuiscoach

Ook in de bestaande stad is nog winst te boeken. Zo hebben we met woningcorporaties en huurdersorganisaties prestatieafspraken gemaakt, en geven we voorrang aan initiatieven die bijdragen aan sociale verbetering in wijken. Daarnaast willen we de huidige woningvoorraad beter gebruiken met behulp van het Actieplan Beter Benutten waarover de raad vlak voor het zomerreces is geïnformeerd. Onderdeel hiervan is de splitsingscoach die eigenaars-bewoners begeleidt bij het splitsen van hun woning. Deze maatregel draagt bij aan de doelstelling van de Woonvisie: meer woningen in een ongedeelde stad. In de afgelopen jaren zijn met vergelijkbare pilots, zoals de verhuiscoach voor senioren al aantoonbare resultaten geboekt, en daarom stellen we voor om ook de verhuiscoach actief te laten blijven. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen moties 25M95 en 25M122.

In lijn met motie 25M85g zullen we in afstemming met het APCG en/of ervaringsdeskundigen inventariseren of er aanscherpingen nodig zijn voor het verbeteren van de voorwaarden voor toegankelijkheid in de meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties. Indien die aanscherpingen inderdaad nodig blijken, zullen we hierover in overleg treden met de woningcorporaties om dit te verwerken in de meerjarige prestatieafspraken.

Duurzame economie

We willen dat onze economie duurzamer en innovatiever wordt. Ook zetten we in op het vergroten van de creativiteit en het versterken van de brede welvaart van onze stad. Hierbij willen we dat de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. In 2026 is Arnhem MKB stad van het jaar. Dit betekent dat we het hele jaar met MKB Nederland en ondernemersorganisaties inspirerende activiteiten en bijeenkomsten zullen organiseren en tevens het landelijk MKB congres zullen hosten. We zien dit als een erkenning voor onze sterke ondernemerscultuur en aantrekkelijk vestigingsklimaat.

We stimuleren circulaire initiatieven en energie-innovaties. In lijn met de aangenomen motie 25M97 stellen we voor om (structureel) extra middelen beschikbaar te stellen om doelen op dit terrein te realiseren. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven is van groot belang om onze ambities op gebied van de energie-transitie te realiseren. Ook voor de ontwikkeling van de Maritieme Maakindustrie speelt de Cleanport een belangrijke rol. Met deze middelen is het ook mogelijk om de uitvoeringsagenda Circulair 2024-2026 af te ronden. Daarnaast stellen wij voor om voor de Arnhem Electricity Week budget beschikbaar te stellen.

Impuls voor winkelcentra

Winkels en voorzieningen in de buurt zijn belangrijk voor onze inwoners. We willen daarom in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M136 middelen beschikbaar stellen voor een stimuleringsregeling voor het versterken, verbreden, vernieuwen van wijkwinkelcentra, met als doel de vitaliteit en leefbaarheid te vergroten. We hebben het Nationaal Programma Arnhem-Oost gevraagd in lijn met motie 25M128 samen met bewoners en partners in de wijk in beeld te brengen hoe een tijdelijke voorziening voor boodschappen in de wijk vorm kan krijgen.

Een GROEN Arnhem

Arnhem wordt steeds groener, gezonder en beter bereikbaar. We koesteren onze prachtige stadsparken en groene ruimtes. Daarom zorgen we goed voor onze bestaande natuur en versterken we die waar nodig of gewenst. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met klimaatverandering, afname van biodiversiteit en toenemende druk op onze natuurgebieden. Voortdurende actie is dus noodzakelijk. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. We stellen dan ook voor om in te zetten op het vermeerderen van groenvoorzieningen (parken, bomen, wijkgroen zoals geveltuinen en plantsoenen), klimaatadaptieve maatregelen te nemen en verdere ontwikkeling van de biodiversiteit te bevorderen. Om deze doelen te realiseren is niet alleen een initiële investeringsronde nodig maar ook structurele toewijzing van budgetten voor het onderhoud van dit nieuwe en bestaande groen. Hiermee wordt een begin gemaakt met de uitvoering van de aangenomen raadsmotie 25M142.

We ontwerpen onze stad zodanig dat deze bestand is tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Maatregelen zoals verbeterde afwatering, wateropvang en de aanleg van schaduwwijke plekken moeten hitteproblemen verminderen. Radicale vergroening speelt hierin een sleutelrol. Daarmee maken we de stad niet alleen groener maar ook gezonder.

Park Beekdal op de Paasberg

We willen park Beekdal op de Paasberg omvormen tot een openbaar toegankelijk groen (sport)park. In dit park komen betere mogelijkheden voor sporten en bewegen, zowel voor ongeorganiseerde sport als voor de aanwezige sportverenigingen en het Beekdal Lyceum. Het gebied zal een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Ook zal het park bijdragen aan vermindering van de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad. Komend jaar stellen we voor geld uit te trekken om een eerste stap te zetten in de realisatie van dit project. In het najaar ontvangt de gemeenteraad een visie voor het Beekdal op de Paasberg waarin de gewenste invulling van het Beekdal op de wat langere termijn wordt omschreven.

Natuurinclusieve landbouw

Natuurinclusieve landbouw is één van de speerpunten van de visie Arnhemse Kost. Om de boeren te blijven ondersteunen in de transitie willen we hiervoor de komende jaren geld uittrekken.

Toegankelijke dierenzorg

De huidige prijzen voor medisch noodzakelijke dierenzorg vinden we onacceptabel hoog. In februari 2025 hebben wij daarom een brief naar de minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) gestuurd om aan te dringen op maatregelen voor betaalbare diergeneeskundige zorg, waaronder maximumtarieven voor behandelingen. Ook is via Diervizier – een samenwerkingsverband over dierenwelzijn waarin onder andere gemeenten deelnemen – het ministerie van LVVN gewezen op de verantwoordelijkheid die het Rijk heeft ten

aanzien van toegankelijke dierengeneeskunde. Het ministerie van LVVN heeft haar onderzoek inmiddels afgerond en [gepubliceerd](#). In lijn met de aangenomen motie 25M130, zullen we de raad informeren zodra ook de Autoriteit Consument en Markt (ACM) haar onderzoek heeft afgerond.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie

We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak uitwerken en borgen, voor de beheersing van dieren die overlast kunnen veroorzaken. Ook stellen we voor om – in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M124 – meer geld beschikbaar te stellen voor het uitwerken van een integrale en wijkgerichte aanpak voor diervriendelijkere beheersing van de rattenpopulatie.

Toegankelijke hoofdlooproutes

Voetgangers krijgen in Arnhem ruim baan. Om dat te ondersteunen is het van belang dat onze hoofdlooproutes voor iedereen toegankelijk zijn. We hebben hier al een begin mee gemaakt en stellen in deze begroting voor om extra middelen beschikbaar te stellen. Zo kan hier een goed vervolg aan worden gegeven.

Duurzame mobiliteit

Het verduurzamen van onze mobiliteit is een belangrijke prioriteit. Met kleine mobiliteitshubs willen we het gebruik van de auto verminderen. Door grote en kleine laadpleinen aan te leggen dragen we bij aan onze ambities om een schone en fijne stad te zijn waar we de emissie-uitstoot terug proberen te dringen. We stellen voor hier ook de komende jaren in te blijven investeren.

Minder CO2-uitstoot

Schone lucht, een gezonde bodem en schoon water zorgen voor een fijne leefomgeving voor mens en dier. Daarom voeren we vanaf 1 juni 2026 een zero-emissiezone in. Dit houdt in dat in een groot deel van de binnenstad alleen nog bestel- en vrachtwagens welkom zijn die elektrisch zijn of op waterstof rijden. Met de invoering van de zero-emissiezone verbeteren we de kwaliteit van de lucht in de stad en zorgen we voor minder CO2-uitstoot. Een gezonde leefomgeving is gebaat bij duidelijke regels en het borgen van ambities. Daarvoor is het Omgevingsplan een belangrijk instrument. Na het onderwerp bodem te hebben uitgewerkt, pakken we komend jaar de thema's geluid en externe veiligheid op.

Ook laadpleinen zijn een schakel in de reductie van CO2 uitstoot. Voor het realiseren van een aantal laadpleinen in de wijken stellen we voor middelen te reserveren. Vanaf 2030 willen wij in Arnhem dat een groot deel van de bouw zero emissie wordt uitgevoerd. We investeren daarom in de aanleg van twee vaste locaties voor het laadvoorzieningen voor onder andere wegenbouwmachines.

Verkenning afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud

De markt van afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud is in beweging. Door onder andere schaalvergroting, terugtreding, veranderende (duurzaamheids)eisen en krapte op de arbeidsmarkt zien we minder marktpartijen die interesse hebben in het werk. Daarom hebben we een verkenning uitgevoerd naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting doen we daar een voorstel voor.

Afval

In lijn met de aangenomen motie 25M92 doen we bij deze begroting een tariefvoorstel voor de afvalstoffenheffing waarbij er drie categorieën bestaan, namelijk: eenpersoonshuishouden, tweepersoonshuishouden en een huishouden van drie personen of meer.

In het kader van onze ambities om de hoeveelheid afval fors te verminderen, hebben we een Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 opgesteld. Hierin zijn de adviezen van het Burgerberaad Afval zo veel mogelijk verwerkt. De Uitvoeringsagenda is inmiddels voor besluitvorming aan de raad aangeboden. De maatregelen uit de agenda maken de uitvoering van het huidige afvalbeleid nog beter en leiden tot minder afval.

Een KANSRIJK Arnhem

Transformatie sociaal domein

De gemeente Arnhem wil er zijn voor alle Arnhemmers die zichzelf niet kunnen redden, geen beroep kunnen doen op hun sociaal netwerk en die onze ondersteuning nodig hebben. Deze ambitie staat echter onder druk. Er is sprake

van groeiende ondersteuningsvraag, terwijl de krapte op de arbeidsmarkt toeneemt en er minder financiële middelen beschikbaar komen.

Zoals beschreven in de Perspectiefnota 2026-2029 is een fundamentele transformatie van het stelsel noodzakelijk om deze onbedoelde effecten te doorbreken. Er zijn de afgelopen jaren al een heel aantal bewegingen en interventies ingezet en we zien daarvan de eerste resultaten. Om de vervolgstappen te kunnen zetten, versterken we de ingezette transformatie.

Er is in deze transformatie geen sprake van een quick-fix. Er is een langdurige gefaseerde aanpak noodzakelijk die over meerdere raadsperioden heen gaat. In de eerste fase richten we ons daarbij op een aantal kortere termijn interventies waarmee we een aantal belangrijke huidige knelpunten binnen het sociaal domein (verder) willen aanpakken en tevens randvoorwaarden willen invullen voor de volgende fase.

De echte verandering ('transformatie') richt zich echter op de tweede fase: het ontwerpen, uitwerken en implementeren van een toekomstbesteding landschap in het sociaal domein. Deze nadere uitwerking van het toekomstige landschap in het sociaal domein (dit betreft onder andere de doorontwikkeling van de sociale basis en de wijknetwerken) willen we maken samen met u als raad, onze maatschappelijke partners en samen met onze inwoners.

De kern van de opgave ligt binnen de begrotingsprogramma's Participatie en armoedebestrijding, Zorg, Welzijn en inclusie, Gezondheid en Sport en Onderwijs. Daarnaast worden aanpalende thema's op essentiële onderdelen betrokken.

Via de beoogde transformatie faciliteren we de uitvoering om te komen tot vernieuwingen in het sociaal domein. Het doel daarbij is om samen met inwoners en ketenpartners nieuwe werkwijzen te ontwikkelen waarmee voorzieningen ook in de toekomst toegankelijk blijven. In de aanpak van de transformatie sluiten we aan op de leefwereld van de inwoner en kijken we vanuit hun gezichtspunt.

We kiezen daarom om de transformatie vorm te geven langs 7 hoofdopgaven waarbinnen we alle onderliggende interventies en deelopgaven nu en in de toekomst een plek kunnen geven:

1. Wonen eerst;
2. Financiële bestaanszekerheid;
3. Kansrijk opgroeien;
4. Sociale basis op orde;
5. Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking
6. Juiste interventies op het juiste moment;
7. Beter organiseren, samenwerken en sturen.

Deze hoofdopgaven worden in het programma bewaakt omdat er voldoende samenhang tussen de begrotingsprogramma's benodigd is en er doorbraken noodzakelijk zijn in de uitvoering. De achterliggende (deel)opgaven zijn daarbij inhoudelijk belegd binnen de verschillende begrotingsprogramma's en worden in de begroting dan ook daar zichtbaar. In toenemende mate zal het programma daarbij leidend worden aan de uitvoering binnen de verschillende begrotingsprogramma's en onderliggende beleidslijnen.

We maken de beweging in de transformatie sociaal domein niet om financiële redenen, maar om inhoudelijke redenen. Nieuwe werkvormen brengen in veel gevallen minder hoge kosten met zich mee dan de klassieke ondersteuning, die veelal op individueel niveau wordt gegeven en vaker een specialistisch karakter heeft.

Niettemin nemen wij voorzichtigheidshalve in de voorgestelde Begroting 2026-2029 op dit moment nog geen kostenverschuivingen of voordelen op. Verwachte en gerealiseerde kostenverschuivingen en/of verlagingen nemen we van jaar tot jaar mee in de (bijstelling van de) voorgestelde begroting.

In de Begroting 2026 – 2029 hebben we de noodzakelijke posten opgenomen om de transformatie verder in beweging te brengen. Naast het doorzetten van reeds ingezette (kortere termijn) interventies is er een additioneel programmabudget opgenomen voor de transformatie (€ 1 miljoen) voor de jaren 2026 en 2027 en is er voor 2026 additioneel een budget voor voorinvesteringen opgenomen van €1,2 miljoen.

De transformatie van het sociaal domein is een meerjarig proces van minimaal 5 tot 10 jaar. We kiezen er daarom voor om een aantal onderdelen van het sociaal domein incidenteel, voor 1 of 2 jaar, te financieren. Dit betreffen met name de kortere termijn interventies. Daarmee kunnen bestaande activiteiten worden gecontinueerd en tegelijkertijd worden geëvalueerd en worden betrokken in de verdere ontwikkeling van het benodigde toekomstbestendige landschap in het sociaal domein. Ook scheppen we hiermee ruimte om keuzes te maken in de volgende raadsperiode. Bij de Begroting 2027-2030 volgt een onderbouwd voorstel welke onderdelen van de transformatie sociaal domein (financieel) structureel doorgezet dienen te worden. Ook zal daarbij een voorstel volgen hoe mogelijke voordelen vanuit de transformatie benut kunnen worden als investering voor de transformatie in de verdere toekomst.

Bestaanszekerheid en armoede

Helaas is de armoede onder te veel Arnhemmers nog altijd nijpend. De afgelopen jaren hebben we met succes diverse inkomensregelingen vereenvoudigd en beter bereikbaar gemaakt waardoor meer Arnhemmers met een laag inkomen gebruik zijn gaan maken van onze regelingen. Steeds meer Arnhemmers weten de regelingen te vinden. Om ook de komende jaren ons bereik op peil te houden, stellen we voor extra middelen uit te trekken.

Gelrepas budget voor 67-pussers

Met het voorstel om extra middelen beschikbaar te stellen zodat inwoners boven de 67 ook kunnen beschikken over een Gelrepasbudget van 200 euro, willen we uitvoering geven aan de aangenomen motie 25M121.

Onderwijs en kansengelijkheid

Onderwijs is een essentiële manier om kansenongelijkheid tegen te gaan. Dit begint al op de peuterschool, een belangrijke schakel is in het bestrijden van laaggeletterdheid. Zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is, zouden kinderen hier baat bij kunnen hebben. Daarom is het voorstel om middelen beschikbaar te stellen waarmee een zogeheten intermediair kan worden aangesteld. Deze kan met name in kwetsbare wijken een bijdrage aan deze toeleiding leveren. Dit is in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M131.

Een van de pijlers van de transformatie is het versterken van collectieve voorliggende voorzieningen. Daarmee voorkomen we dat kinderen en gezinnen onnodig in zware zorgtrajecten terechtkomen, terwijl de ondersteuningsvraag vaak ook eerder en lichter kan worden opgepakt. Wij stellen daarom voor een aantal pilots te starten waarin de criteria voor een sociaal-medische indicatie (SMI) worden verruimd en waarin de omslag van BSO+ naar Passende BSO wordt gemaakt. Zo kunnen meer kinderen en ouders tijdig passende ondersteuning krijgen in een vertrouwde omgeving. Daarmee bevorderen we kansengelijkheid: ieder kind, ongeacht achtergrond of omstandigheden, krijgt de mogelijkheid zich optimaal te ontwikkelen met even grote kansen op passende ondersteuning.

Zoals verzocht in de aangenomen motie 25M158 stellen we daarnaast voor middelen te reserveren voor Taalrijk opgroeien, waarmee we extra invulling kunnen geven aan het Aanvalsplan Taal. Concreet betekent dit onder meer extra inzet op het vergroten van ouderbetrokkenheid en het ondersteunen van professionals en samenwerkingspartners. Daarnaast creëren we samenhang in het huidige aanbod voor taalrijk opgroeien en versterken we de doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, Bibliotheek op school, etc.). Ook stellen we voor om in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M145 geld uit te trekken voor het gratis maken van de bibliotheekpas voor jongeren tussen de 18 en 24 jaar. Zo geven we uitvoering aan de hierover aangenomen motie.

In 2026 gaan we het tweede jaar in van de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Hierbij volgen we het jaarprogramma 2026. We werken onder meer aan circulair bouwen, het realiseren van inclusiever onderwijs, de school als middelpunt van de wijk en integrale kindcentra. In 2026 voeren we gesprekken met het onderwijs over aanmeld- en toelatingsbeleid als middel om segregatie in de stad tegen te gaan; wat de groei van Arnhem betekent voor onderwijshuisvesting, en hoe we onze tijdelijke huisvesting goed kunnen organiseren, bijvoorbeeld door inzet van modulaire bouw.

Extra toezichthouders (jeugd)zorg

We stellen voor middelen beschikbaar te stellen voor een extra toezichthouder WMO en Jeugdzorg, en zo invulling te geven aan de aangenomen motie 25M132 Deze toezichthouder is naar verwachting op termijn budgetneutraal doordat er meer terugvorderingen kunnen worden afgehandeld.

Prep

In lijn met de aangenomen raadsnotie 25M93 stellen we voor onze aanpak met betrekking tot Prep structureel te borgen en de daarvoor benodigde middelen beschikbaar te stellen. Met onze aanpak willen we naar een toekomst met 0 nieuwe HIV-infecties in Arnhem.

Evaluatie Arnhems Preventieakkoord

In lijn met de aangenomen motie 25M103 krijgt de raad uiterlijk Q1 2026 een brief over de evaluatie van het Arnhems Preventieakkoord 2021-2025. In deze brief informeren we de raad tevens over de voortgang van IZA/GALA.

Autisme

Vanuit Autisme Bekeken biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Er is een pilot uitgevoerd. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Wijk GGD'ers

Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek doen. De ervaringen hiermee zijn zeer positief. Daarom stellen wij voor deze inzet voort te zetten.

Sporten in Schuytgraaf

Arnhem moet een stad zijn die jong en oud uitdaagt tot sporten en bewegen. Dit is goed voor de gezondheid, het verbindt en is ook gewoon leuk en inspirerend. In dit kader stellen we voor om op Sportpark Schuytgraaf een basketbalveld en een sport- en speelplek te realiseren en daar middelen voor beschikbaar te stellen. Dit in lijn met de daarover aangenomen motie 25M123.

Vitesse

Vitesse en Arnhem zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De maatschappelijke waarde van Vitesse gaat verder dan sportieve prestaties: de club is een drager van Arnhemse identiteit, een motor voor sportparticipatie, een sociaal bindmiddel en een inspiratiebron voor jeugd. De club verbindt inwoners van verschillende achtergronden en leeftijden en levert via maatschappelijke projecten een actieve bijdrage aan welzijn, jeugdontwikkeling, werkgelegenheid en inclusie. De afgelopen periode, waarin Vitesse haar licentie voor betaald voetbal verloor en via een hoger beroep weer terugkreeg, heeft impact op onze stad en inwoners. Ondanks onze zeer beperkte rol, leven we mee met de club en de inspanningen die zij (heeft) verricht om zich in deze turbulente tijd staande te houden. Met name op de maatschappelijke projecten die wij samen met Vitesse uitvoeren, zoals Vitesse Betrokken, spannen wij ons maximaal in om de maatschappelijke waarde van de activiteiten voor de stad te behouden. De situatie verandert op dit moment met de week. We blijven continu in nauw contact en overleg met Vitesse om haar te steunen waar dat kan en binnen de rol die wij als gemeente hebben.

Een leefbare en veilige stad

In 2026 blijven we ons krachtig inzetten voor een leefbare en veilige stad. Bij de uitwerking van de Koersnota Van Wijken Weten 2023-2030 gaan we per gebied in de stad leefbaarheidsdoelen formuleren op basis van specifieke karakterkenmerken per wijk. De voortgang hiervan bewaken we in samenwerking met inwoners en maatschappelijke partners. Ook door de aanwezigheid van buurtconciërges krijgt de leefbaarheid in de buurt een positieve impuls. Daarom stellen we in deze begroting voor om de inzet van de buurtconciërges te borgen. Dit is in lijn met de aangenomen raadsnotie 25M115.

Overlast en criminaliteit blijven serieuze uitdagingen, mede door landelijke bezuinigingen op de zorg en internationale spanningen die ook lokaal voelbaar zijn. Deze ontwikkelingen vergroten de druk op onze wijken en op het dagelijks leven van veel Arnhemmers. Dankzij gerichte investeringen in de afgelopen jaren hebben we een stevig netwerk opgebouwd en de capaciteit om effectief op te treden. Helaas zien we desondanks een toename van het aantal crisissituaties in onze stad. We stellen voor extra budget beschikbaar te stellen voor de inzet bij bijvoorbeeld risicovolle demonstraties of bij het gebruik van explosieven en brandstichting.

Juist in roerige tijden waarin geopolitieke spanningen en veranderingen in de samenleving voelbaar zijn, blijft dagelijkse veiligheid cruciaal in de levens van veel Arnhemmers. De gemeente is naast de politie voor velen een eerste aanspreekpunt en dat merken we in de meldingen en klemmende verzoeken om actie. Daarbij gaat het om hardnekkige woonoverlast, gevaarstelling door mensen die ernstig in de war zijn, verregaand asociaal of

intimiderend gedrag en drugscriminaliteit. Door onrust over en boosheid om onrecht elders in de wereld, een ingewikkeld en soms handelingsverlegen zorglandschap en een om zich heen slaande georganiseerde criminaliteit, neemt de problematiek toe en wordt deze ook ernstiger.

In onze stad zien we bijvoorbeeld een grote hoeveelheid autobranden, toenemende kans op escalatie bij demonstraties en vele casussen met mensen die gevaar en overlast veroorzaken maar eigenlijk zorg nodig hebben. Het beroep op de veiligheidspartijen in de stad, de professionals op straat en de regisserende rol van de gemeente hierin is groot, de behoefte aan een lokale overheid die nabij is en fysiek in contact treedt met inwoners die haar nodig hebben groot. Wij blijven ook dit jaar keihard werken aan en een onverminderde inspanning leveren voor de veiligheidsopgave die we in onze stad hebben.

In lijn met de aangenomen motie 25M159 versterken we het zicht op handhaving door onze BOA's en straatcoaches en zullen daar periodiek over rapporteren. We zullen de raad hierover informeren bij de begroting van 2027.

Digitale weerbaarheid

Digitale criminaliteit zoals *phishing*, identiteitsfraude en online oplichting vormt een steeds groter probleem. In lijn met de aangenomen motie 25M138 stellen we daarom voor middelen beschikbaar te stellen. Hierbij ligt de focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven.

Horecastewards

Op en rond de Korenmarkt dragen de horecastewards bij aan de veiligheid. Zoals verwoord in de aangenomen motie 25M107 stellen wij voor deze inzet ook in 2026 voort te zetten.

Openstelling MFC's

Om openstelling van onze Multi Functioneel Centra (MFC's) op orde te brengen en avond- en weekend openstelling mogelijk te blijven maken is naast inhuur ook meer vaste capaciteit nodig. Daarvoor is meer budget nodig, dat we beschikbaar willen stellen voor dit en volgend jaar. In het Integraal accommodatiebeleid betrekken we de vraag hoe we hier in de toekomst mee om willen gaan. Daarnaast gaan we extra investeren in MFC De Malburght. Met deze investering wordt het mogelijk om naast muziekvereniging DWS ook een repetitieruimte voor circusschool Fabriek Fysiek te realiseren.

Nationaal Programma Arnhem Oost

Met het Nationaal Programma Arnhem-Oost willen we de achterstanden op het gebied van onderwijs, werk & inkomen, wonen, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid in Klarendal, Geitenkamp, Presikhaaf, Malburgen en het Arnhemse Broek aanpakken. In 2024 is het Uitvoeringsplan 2024-2026 vastgesteld. Als één van de alliantiepartners leveren we als gemeente een belangrijke bijdrage aan de realisatie van dit Uitvoeringsplan. Zo zijn er stappen gezet in het kader van het Experiment Immerloo Schuldenvrij, worden de scholen in het voortgezet onderwijs gesteund met jongerenwerk op school en zijn er verschillende projecten in het kader van de verbetering van de leefbaarheid in de wijken volop in uitvoering. In navolging van de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan bevat deze begroting een aparte paragraaf over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Zo stellen we voor om door te gaan met het project 'Geitenkamp Werkt', omdat de persoonlijke benadering en begeleiding zorgen voor succesvolle activering van inwoners richting participatie, scholing of werk. Ook willen we het project Aan de Bak Garantie verder vormgeven. Dit heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden.

Dakloosheid voorkomen

We willen dakloosheid zoveel mogelijk voorkomen en bieden snelle, persoonsgerichte opvang met het oog op duurzame uitstroom. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom. Inwoners in een kwetsbare positie verdienen onze hulp en ons vangnet. In lijn met de aangenomen motie 25M87 stellen we daarom voor om de komende jaren extra middelen beschikbaar te maken voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Hiermee willen we onder meer ontbrekend aanbod op het snijvlak van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen opzetten en de capaciteit van de Maatschappelijke Opvang voor een zwaardere doelgroep uitbreiden. Ook willen we voor 2026 extra geld uittrekken voor de opvang van EU-burgers.

Gastvrije stad

We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. Ongeacht hun status bieden we hen een toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. Om deze aanpak te borgen voor de toekomst willen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M102 hiervoor structureel geld uittrekken.

Opbouwwerk op meer plekken

Opbouwwerk is een cruciale schakel in de wijk. Daarom stellen we voor om – in lijn met de bij de Perspectiefnota gedane toezegging 1720 – het beschikbare budget te vergoten zodat op meer plekken het opbouwwerk goed vertegenwoordigd is. Ook stellen we voor het jongerenwerk in onze wijk voor de komende jaren te borgen.

We borgen onze inzet van twee projecten die gericht zijn op de verbinding tussen het sociaal domein en de GGZ. Ook stellen we voor om de lokale toegang tot jeugdhulp te versterken, als onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd. Op die manier borgen we dat we in 2030 stevige lokale teams hebben staan die veranderingen binnen de jeugdhulp kunnen realiseren.

Buurthuizen

Buurthuizen en andere ontmoetingsplekken zijn cruciaal voor het welzijn van de inwoners van Arnhem en dragen bij aan onderlinge verbinding en burgerkracht. In lijn met de aangenomen motie 25M160g is extra budget beschikbaar gesteld voor ontmoeten en verbinden.

Wijknetwerken voor laagdrempelige zorg en ondersteuning

Samen met onze partners zijn we gestart met de pilot wijknetwerken voor welzijn en zorg. Dit zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het sociaal wijkteam Arnhem. Samen nemen we verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning voor onze inwoners te organiseren. We geven prioriteit aan het ontwikkelen van deze netwerken en stellen dan ook voor hier geld voor uit te trekken. Dit is tevens in lijn met toezegging 1720 die is gedaan bij de behandeling van de Perspectiefnota.

Uitvoering ouderenbeleid

Om ons goed voor te bereiden op de forse groei van het aantal ouderen in de stad, stellen we voor geld uit te trekken voor de uitvoering van het Ouderenbeleid. Hiermee komen we tegemoet aan de aangenomen motie 25M120. Met deze middelen zetten we in op aanjagen, investeren in preventie en het stimuleren van nieuwe initiatieven. We bouwen aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen.

Gezondheidsplein Rijnstate

Het Gezondheidsplein Rijnstate draagt bij aan het begeleiden van Arnhemmers naar een gezonder leven. Om dit initiatief te kunnen voorzetten stellen wij voor om voor 2026 middelen beschikbaar te stellen.

Een VERBONDEN Arnhem

Verbinding is de basis van onze Arnhemse samenleving. We stellen voor te investeren in kunst, cultuur en erfgoed om deze verbinding te versterken. We willen investeren in verbindingen tussen oude en nieuwe Arnhemmers. Bijvoorbeeld door het faciliteren van ontmoeting en iedereen mee te laten doen vanaf dag 1. In Arnhem is geen plek voor discriminatie; we zijn een inclusieve stad waar iedereen zichzelf moet kunnen zijn, ongeacht sekse, afkomst of seksuele voorkeur. Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Zo gaan we in 2026 verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

Cultuur

Kunst en cultuur verbinden en dragen bij aan maatschappelijke vraagstukken zoals kansenongelijkheid. We versterken het culturele aanbod, stimuleren talentontwikkeling en geven cultuurhistorie een zichtbare plek in de stad. We maken een start met nachtcultuur in Arnhem en stellen een nachtburgemeester aan. Hiermee geven we invulling aan het toegankelijk maken van cultuur voor een brede doelgroep

We hebben nadrukkelijk oog voor culturele instellingen en creatieve makers die kampen met financiële zorgen. Veel van hen hebben begrotingen die onder druk staan. Instellingen zijn gedwongen in te teren op hun eigen vermogen. De bestaanszekerheid van deze sector – en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners – komt in het gedrang.

Om de cultuursector tegemoet te komen, stellen we voor hen financieel te helpen bij het eerlijk belonen (toepassen Fair Practice Code). Dit is in lijn met de aangenomen raadsnotie 25M104. Belangrijke spelers in onze stad die tegen hoge kosten aanlopen, zoals Stichting Luxor Live willen we extra financiële ondersteuning bieden.

Eveneens in lijn met motie 25M104 willen we extra geld uittrekken om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te kunnen ondersteunen. Het gaat daarbij om initiatieven die een aanbod ontwikkelen voor talentontwikkeling en professionalisering van jonge makers en voor de ontwikkeling van nieuwe genres die met hun activiteiten een nieuw, divers en inclusief publiek weten te bereiken. Daarnaast stellen we voor om extra te investeren om de positie van onze BIS-instellingen/ Rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) te versterken. Daarnaast is het voorstel geld beschikbaar te maken voor de nieuwbouw van Oostpool.

Arnhem op de kaart

Toerisme en recreatie zijn niet alleen van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van onze inwoners. Daarom willen we extra geld uittrekken om in lijn met de aangenomen motie 25M112g Arnhem op de kaart te zetten. Daarnaast werken we aan een visie toerisme en recreatie.

Beleefbaar erfgoed

Arnhem is rijk aan historie en erfgoed. We vinden het belangrijk om deze prachtige overblijfselen voor zoveel mogelijk inwoners toegankelijk te maken. Inwoners die daaraan mee willen helpen, kunnen een beroep doen op de recent ingestelde Subsidieregeling beleefbaar Arnhems erfgoed. We stellen voor om het AKU-monument dat momenteel gerestaureerd wordt, zijn twee vitrines terug te geven. Dit is in lijn met de hierover aangenomen raadsnotie 25M119. Zoals de raad verzocht heeft in motie 25M94, willen we ervoor zorgen dat kansen voor het beleefbaar maken van erfgoed bij stadsontwikkeling en vernieuwing van de openbare ruimte, ook worden benut.

Pleidooi voor gewortelde kinderen

In lijn met motie 25M88 zullen we ons richting de Staten-Generaal en de betrokken ministeries uitspreken voor een verblijfsregeling voor gewortelde kinderen. Daarbij zullen we ons hard maken voor de opname van het belang van het kind als toetsend criterium in de Vreemdelingenwet. Ook in onze eigen overeenkomsten en samenwerkingsafspraken zullen we vastleggen hoe de rechten van het kind - in lijn met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) - in Arnhem worden gewaarborgd. In het najaar van 2025 zullen we de raad hier nader over informeren.

Inclusieve en toegankelijke stad

Arnhem is een inclusieve en toegankelijke stad waar iedereen zich thuis moet kunnen voelen. Voor racisme en discriminatie en racisme is geen plek en we zetten ons elke dag opnieuw in om dat uit te bannen. Om anti-Zwartracisme en Afrofobie aan te pakken, is ons voorstel – in lijn met de aangenomen raadsnotie 25M141 – om een lokaal actieplan te ontwikkelen.

Ook onze gemeentelijke organisatie streeft doorlopend naar diversiteit en inclusiviteit op de werkvloer. De Diversity&Inclusion Officer speelt daar een belangrijke rol in en daarom willen we deze functie voor de toekomst borgen.

Toegankelijke publieke gebouwen en openbare ruimte

Aangezien we het belangrijk vinden dat publieke gebouwen en onze openbare ruimte zo veel mogelijk toegankelijk zijn voor onze inwoners, willen we jaarlijks geld beschikbaar stellen aan de APCG en Bijzonder in Arnhem voor het schouwen van deze plekken door ervaringsdeskundigen.

Situatie in Gaza, Palestina en Israël

In lijn met de aangenomen moties 25M76, 25M77 en 25M78 heeft het college inmiddels een brief over de situatie in Gaza, Palestina en Israël, opgesteld en verstuurd naar de Minister-President. Hierover is de raad op 1 juli jl. per brief geïnformeerd. Ter ondersteuning van de urgentie van deze oproep is een afschrift van deze brief verstuurd aan de vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Daarnaast is deze oproep actief gedeeld met andere gemeenten en onze samenleving, in het bijzonder met gemeenschappen die direct geraakt worden.

Conform motie 25M81 hanteren we vanaf nu de terminologie van internationale mensenrechtenorganisaties in onze gemeentelijke communicatie. Dit betekent dat we in externe communicatie, verklaringen en uitingen van de gemeente en het college met betrekking tot de situatie in Palestina expliciet het woord 'genocide' zullen gebruiken.

Op verzoek van de aangenomen motie 25M82 gaan we de mogelijkheid verkennen om een straat, plein of ander openbaar element in Arnhem te vernoemen naar 'Palestina'. We leggen deze wens voor aan de straatnaamcommissie, met aan hen het verzoek om een concreet voorstel te doen voor locatie en uitvoering.

Betrokkenheid bij democratie

Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we aan een plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering waarmee we de campagnes voorafgaand aan verkiezingen versterken. Bovenal zorgen we dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in het vergroten van de betrokkenheid bij onze democratie. Dit doen we doelgroepgericht.

Daarnaast zetten we in 2026 de ontwikkeling van onze aanpak voor burgerparticipatie voort. We implementeren de participatieverordening die in 2025 wordt opgesteld, en verwerken de lessen uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025 in ons stappenplan, onze trainingen en keuzes voor participatiemiddelen.

Impactvolle kinderpacticipatie

Aangezien we niet vroeg genoeg kunnen investeren in betrokkenheid bij de democratie, willen we investeren in kinderpacticipatie. Naar aanleiding van gesprekken met de raad, stellen we voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen en in plaats daarvan middelen te reserveren voor het vergroten van (bestaande) initiatieven waarmee we veel meer jonge Arnhemmers kunnen bereiken.

Informatiebeveiliging en privacybescherming

De wereld om ons heen is de afgelopen jaren fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's. Daarom stellen we in lijn met de aangenomen raadsmotie 25M144 voor extra middelen uit te trekken om te kunnen voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging en privacybescherming. We willen investeren in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Ook stellen we voor geld uit te trekken voor opleidingen en trainingen voor digitaal fitte medewerkers.

Dienstverlening aan inwoners

We werken doorlopend aan de kwaliteit van onze gemeentelijke dienstverlening. Met meer grip op onze interne processen, kunnen we inwoners beter en sneller van dienst zijn en verbeteren we daarmee de kwaliteit van onze dienstverlening. We gaan aan de slag met een tweejarige uitvoeringsagenda voor de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030. Uitgangspunt hierbij zijn onze zes kernwaarden: betrouwbaar, eigentijds, toegankelijk, duidelijk, passend en betrokken. We werken bijvoorbeeld voortdurend aan een gastvrij stadhuis en toegankelijke digitale diensten. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, stellen we voor het budget voor de inwonercontactafdeling te verhogen.

Moderne werkgever

Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025-2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario's uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.

In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen: een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers; het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB en een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Tot slot

Deze ontwerp-Begroting 2026 heeft een uitgesproken richting. We schetsen in deze Begroting onze ambities, prioriteiten en de vertaling daarvan in maatregelen. Ook kiezen we ervoor zoveel mogelijk succesvolle maatregelen te borgen voor de komende jaren. Met al deze inspanningen samen, zetten we een volgende stap naar een duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem.

Ontwikkelingen in het financieel kader

Hoofdpijnen financiën

De hoofdpijnen van de financiën in deze Begroting laten zich het beste uitleggen door te laten zien welke ontwikkelingen zich in de tijd vanaf de Begroting 2025 in aanloop naar de Begroting 2026 hebben voorgedaan.

Van Begroting 2025 naar Perspectiefnota 2026-2029

Er lagen in de aanloop naar de Perspectiefnota diverse uitdagingen. Bovenop het in voorgaande begrotingen reeds verwerkte ravijn in het gemeentefonds, waardoor de inkomsten vanuit het Rijk vanaf 2026 sterk dalen, zien gemeenten ook dat er weinig tot geen ruimte is om (structurele) knelpunten te dekken dan wel ruimte te vinden voor nieuwe ambities. Tegelijkertijd was er geen zicht op verhoging van de rijksmiddelen in het gemeentefonds. Dit beeld zagen we ook in Arnhem. In aanloop naar de Perspectiefnota is bijgestuurd om dit financiële beeld behapbaar te maken. In de voorbereiding op de Perspectiefnota is om die reden een onderscheid gemaakt tussen de autonome ontwikkelingen en knelpunten met een vrij onvermijdelijk karakter enerzijds en anderzijds ambities en mogelijke knelpunten die veel meer voortkomen uit een wens om reeds ingezet beleid ook op de langere termijn voort te kunnen zetten.

Perspectiefnota 2026-2029

De financiële voorstellen uit de Perspectiefnota zorgden er gezamenlijk voor dat in de jaren 2026 en 2027 een structureel sluitende begroting zou kunnen ontstaan. In het laatste jaar 2029 zou in dat geval sprake zijn van een verwaarloosbaar structureel tekort. Daarbij bewoog de weerstandsfactor zich in een aantal jaren richting het in de verordening opgenomen uitgangspunt van 1,4. In de Perspectiefnota waren echter daarnaast ambities en knelpunten opgenomen, waarvoor het financiële beeld op dat moment geen ruimte bood. Aan de raad is gevraagd om aan te geven aan welke ambities en knelpunten prioriteit gegeven zou moeten worden als er in de aanloop naar de Begroting meer financiële ruimte zou ontstaan.

Van Perspectiefnota 2026-2029 naar Begroting 2026

Jaarlijks zorgt de meicirculaire voor belangrijke input voor de nieuwe begroting. De meicirculaire 2025 laat ten opzichte van voorgaande circulaire in alle jaren 2026-2029 een positiever beeld zien ten opzichte van het beeld uit de Perspectiefnota. Vanaf 2026 ontstaan structurele voordelen als gevolg van actualisatie van aantallen op de maatstaven en indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Op basis van het rapport van de commissie Van Ark zijn (voornamelijk incidentele) middelen aan de algemene uitkering toegevoegd voor de oplopende kosten van jeugdzorg. Ook werd Arnhem geholpen door uitstel van besluitvorming over beschermd wonen, waardoor de invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen opnieuw met een jaar is opgeschoven. Voor Arnhem levert dit direct financiële ruimte op.

Met deze incidentele en structurele ruimte vanuit de meicirculaire in het achterhoofd is bij de raadsbehandeling van de Perspectiefnota een groot aantal moties aangenomen waarin gevraagd is om in de Begroting 2026 prioriteit te geven aan bepaalde ambities en knelpunten. Deze moties zijn in het financieel beeld in deze Begroting verwerkt. Dit heeft ertoe geleid dat belangrijke ambities en knelpunten in het fysieke domein, het sociale domein maar ook de bedrijfsvoering in de voorliggende Begroting van dekking zijn voorzien.

Conclusies financieel beeld

Geconcludeerd kan worden dat er in deze Begroting 2026 een structureel sluitende begroting kan worden gerealiseerd, waarbij ook een aantal financiële ontwikkelingen die zich na het opstellen van de Perspectiefnota hebben voorgedaan, in dit beeld meegenomen zijn. In alle jaren (behalve in 2028 met € 4 miljoen onttrekking voor structurele lasten) wordt namelijk een structureel sluitend beeld gerealiseerd. Door de huidige politieke onzekerheid als gevolg van de val van het kabinet, in combinatie met de toenemende financiële opgaven op het gebied van onderwijshuisvesting en beschermd wonen, verwachten we dat de beschikbare financiële ruimte in de komende jaren beperkt zal zijn. Om de mogelijke verdere stijging van tarieven en volumes in het zorgdomein op een goede wijze op te kunnen vangen is het essentieel dat gestart wordt met de transformatie van het sociaal domein. In deze Begroting zijn hiervoor de eerste middelen vrijgemaakt.

Over de jaren heen wordt per saldo toegevoegd aan de algemene reserve. De algemene reserve is het belangrijkste onderdeel voor het weerstandsvermogen en deze blijft daarmee op niveau. Dit zien we terug in de weerstandsfactor die in 2026 en 2027 uitkomt op 1,5 en in 2028 en 2029 op 1,4 ligt. Hiermee wordt meer dan voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening, welke aangeeft dat de weerstandsfactor niet lager dan 1,0 mag zijn en 1,4 het uitgangspunt is.

VNG begrotingsadvies

Het financieel beeld in deze Begroting 2026 voldoet tot slot ruimschoots aan het begrotingsadvies van de VNG, dat ten eerste adviseert dat de jaren 2026 en 2027 structureel sluitend moeten zijn. Dit hebben we gerealiseerd.

Daarnaast adviseert de VNG om de nog te verwachten middelen voor jeugd uit 2023 en 2024 van landelijk € 728 miljoen die mogelijk op Prinsjesdag 2025 aan gemeenten worden toegekend bij voorkeur te gebruiken om het jeugdstelsel te verbeteren (voor dekking kosten jeugd in 2026 en 2027 of voor de te realiseren besparingen in de toekomst). In deze Begroting 2026 hebben we nog niet gerekend met deze mogelijke middelen, vanwege de onzekerheid over de daadwerkelijke toekenning ervan.

Tot slot adviseert de VNG om voor de jaren 2028 en 2029 de baten en lasten jeugdhulp in balans te brengen met een 'stelpost Van Ark' waarbij er een realistische raming is gemaakt van de lasten voor jeugdhulp. Aangezien de provinciaal toezichthouder op voorhand aangegeven heeft niet akkoord te gaan met een dergelijke stelpost, hebben wij deze in de Begroting 2026 dan ook niet opgenomen. We zijn als Arnhem dus prudenter dan het begrotingsadvies van de VNG.

Reëel en structureel sluitende begroting

Het grootste deel van de inkomsten van Arnhem is afkomstig van het Rijk. Voor deze begroting is de beschikbare informatie gebruikt, onder andere de meicirculaire van het gemeentefonds, en zijn de verschillende inkomsten volgens de gebruikelijke methode geraamd. Daarbij is alle besluitvorming van de Perspectiefnota verwerkt. Daarnaast zijn geen algemene taakstellingen opgenomen om de begroting sluitend te maken, terwijl bij de uitgaven rekening is gehouden met onder andere de loon- en prijsontwikkeling. Hiermee zijn alle inkomsten en uitgaven in deze begroting realistisch opgenomen waarmee sprake is van een reëel evenwicht in deze begroting.

In aanvulling op de Perspectiefnota is in deze Begroting een aantal nieuwe ontwikkelingen meegenomen. Dit betreft de ruimte uit de meicirculaire (gemeentefonds en overige rijksontwikkelingen), een aantal beleidsontwikkelingen die financiële gevolgen hebben (verdeeld over de vier thema's duurzaam, groen, kansrijk en verbonden Arnhem) en een actualisatie van de jaarlijkse bijstellingen (indexatie en kapitaallasten).

Het financiële beeld uit de Perspectiefnota samen met deze aanvullende financiële ontwikkelingen leidt dan ook tot het volgende totale beeld van de incidentele en structurele verrekeringen met de algemene reserve dat in deze begroting verwerkt is:

Financieel beeld 2026-2029	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>				
Uitgangspositie Begroting 2025	0	0	0	0
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve voorafgaand aan Perspectiefnota	-6.222	4.192	596	2.247
<i>Waarvan structureel</i>	4.542	2.409	-1.693	2.909
<i>Waarvan incidenteel</i>	-10.764	1.783	2.289	-663
Financiële ontwikkelingen en besparingen Perspectiefnota	-4.612	2.532	-2.009	-3.350
<i>Waarvan structureel</i>	-3.154	-1.098	-3.597	-2.928
<i>Waarvan incidenteel</i>	-1.457	3.631	1.588	-422
Financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	2026	2027	2028	2029
Gemeentefonds en overige Rijksontwikkelingen (structureel)	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan structureel</i>	31.678	35.138	21.509	21.191
<i>Waarvan incidenteel</i>	0	0	0	0
Beleidsontwikkelingen				
Een DUURZAAM Arnhem	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841
<i>Waarvan structureel</i>	-3.863	-4.045	-5.093	-5.091

<i>Waarvan incidenteel</i>	-2.300	-15.800	-750	-750
Een GROEN Arnhem	449	-1.914	-2.163	-2.422
<i>Waarvan structureel</i>	-799	-989	-988	-1.247
<i>Waarvan incidenteel</i>	1.248	-925	-1.175	-1.175
Een KANSRIJK Arnhem	-10.511	-9.094	-8.019	-7.466
<i>Waarvan structureel</i>	-5.010	-6.530	-6.844	-6.821
<i>Waarvan incidenteel</i>	-5.500	-2.564	-1.175	-645
Een VERBONDEN Arnhem	-6.015	-5.620	-5.420	-5.709
<i>Waarvan structureel</i>	-5.555	-5.185	-5.185	-5.609
<i>Waarvan incidenteel</i>	-460	-435	-235	-100
Jaarlijkse bijstellingen	-1.500	-2.230	-2.161	-2.403
<i>Waarvan structureel</i>	-1.572	-2.180	-2.062	-2.403
<i>Waarvan incidenteel</i>	72	-51	-100	0
Totaal financiële ontwikkelingen aanvullend op Perspectiefnota	7.937	-3.565	-2.098	-2.650
<i>Waarvan structureel</i>	<i>14.877</i>	<i>16.209</i>	<i>1.337</i>	<i>20</i>
<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>-6.940</i>	<i>-19.774</i>	<i>-3.435</i>	<i>-2.670</i>
Toevoeging (+) of onttrekking (-) aan de algemene reserve cf Begroting 2026	-2.897	3.160	-3.511	-3.753
<i>Waarvan structureel</i>	<i>16.265</i>	<i>17.520</i>	<i>-3.953</i>	<i>2</i>
<i>Waarvan incidenteel</i>	<i>-19.162</i>	<i>-14.361</i>	<i>442</i>	<i>-3.755</i>
Totaal Financieel beeld	0	0	0	0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er in 2026 een bedrag van € 2,9 miljoen aan de algemene reserve wordt onttrokken. Dit bestaat echter uit een structurele toevoeging van € 16,3 miljoen en een incidentele onttrekking van € 19,2 miljoen. Dit betekent dat de begroting voor 2026 structureel sluitend is. In het jaar 2027 stijgt de structurele dotatie naar € 17,5 miljoen. In 2028 slaat dit om naar een structureel tekort van € 4,0 miljoen, dat uit de algemene reserve onttrokken kan worden, waarbij de weerstandsfactor in alle jaren boven het uitgangspunt blijft. Vanaf 2029 resteert een beperkt voordelig structureel saldo van € 2.000. In alle jaren behalve 2028 is dus sprake van een structureel sluitende begroting. Dit beeld is representatief voor de ontwikkeling van de gemeentelijke financiën voor de komende jaren, waarin het oorspronkelijke ravijnjaar enigszins gedempt is en opgeschoven is van 2026 naar 2028.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten. Jaarlijks worden gemeenten op een drietal momenten geïnformeerd over de actuele raming van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het Rijk en is een belangrijke bouwsteen van de gemeentelijke begroting. In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Hieronder wordt op deze onderdelen een verdere toelichting gegeven.

Volume accres en Loon Prijs Ontwikkeling (LPO) accres

Vanaf het jaar 2024 is de nieuwe financieringssysteem ingevoerd. Dit betekent een koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). In de Perspectiefnota 2026-2029 is het accres gebaseerd op de gegevens uit de Macro Economische Verkenningen (MEV), in de meicirculaire 2025 is het accres geactualiseerd en gebaseerd op de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Het volume accres wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het

bbp en is in de meicirculaire licht naar boven bijgesteld. Het accres voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) wordt gebaseerd op de prijs bruto binnenlands product (pbbp) en is in alle jaren naar boven bijgesteld op basis van het CEP van maart 2025.

Demping ravijn

In de Voorjaarsnota (en dus meicirculaire) zijn structurele middelen opgenomen om de terugval van het gemeentefonds in 2026 te dempen. Dit bedrag betreft het deel dat is toe te rekenen aan de financiering jeugd binnen het gemeentefonds. De middelen in het gemeentefonds zijn vrij besteedbaar. De terugval van ongeveer € 2,4 miljard wordt in 2026 met € 400 miljoen gedempt, oplopend naar € 424 miljoen in 2030. Dan blijft dus nog ongeveer € 2 miljard ravijn in 2026 en de jaren daarna over.

Uitstel verdeelmodel Beschermd wonen

In mei is ook bekend gemaakt dat het nieuwe verdeelmodel voor Beschermd wonen en het bijbehorende woonplaatsbeginsel niet in 2026 worden ingevoerd. In 2026 blijven de centrumgemeenten daarmee het budget voor de regio ontvangen. Voor Arnhem betekent dit een structureel voordeel zoals in onderstaande tabel is opgenomen.

Middelen jeugdzorg in algemene uitkering

Op basis van het zwaarwegende advies van de deskundigencommissie Van Ark heeft het kabinet in de Voorjaarsnota 2025 middelen toegevoegd aan het gemeentefonds voor de jaren 2025, 2026 en 2027. Daarmee sluit de financiering van de jeugdzorg vanaf 2025 aan op de feitelijke uitgaven in 2024. Voor de gemeenten blijft wel sprake van een taakstelling van landelijk € 414 miljoen, conform de desbetreffende aanbeveling van de commissie Van Ark om het tekort over 2023 en 2024 gelijkelijk over het rijk en gemeenten te verdelen.

Per 2028 wijzigt het financiële beeld. Het kabinet gaat ervan uit dat de maatregelen uit de Hervormingsagenda dan hun beoogde effect zullen hebben. Daarnaast wil het kabinet inzetten op extra maatregelen om de kosten van het stelsel verder te beheersen. Er wordt een eigen bijdrage ingevoerd voor jeugdzorg per 1 januari 2028. De maatregel moet € 260 miljoen opleveren. Rijk en gemeenten gaan met de sector afspraken maken over hoe beter te sturen op trajectduur. Deze maatregel moet € 68 miljoen opleveren vanaf 2028. Voor deze beide kortingen op het gemeentefonds staat de provincie toe dat gemeenten dit budgettair neutraal in de begroting verwerken.

De besparingsopgave van de Hervormingsagenda is in prijs- en volumepeil 2019 ingeboekt. Er is vanaf 2028 een hogere besparing van € 507 miljoen te veronderstellen aangezien prijs en volume sinds 2019 zijn gestegen.

De VNG heeft serieuze vraagtekens geplaatst bij de haalbaarheid van de reeks zoals die nu vanaf 2028 is opgenomen. Het kabinet en de VNG hebben afgesproken de deskundigencommissie Van Ark te vragen om vervroegd in het eerste kwartaal van 2027 een uitspraak te doen over haalbaarheid van het financieel kader vanaf 2028.

In de Voorjaarsnota is nog geen sprake van compensatie met terugwerkende kracht van de (helft van de) tekorten over 2023 en 2024. Het kabinet heeft de VNG toegezegd de komende maanden naar ruimte te zoeken om gemeenten alsnog daarvoor te compenseren. Dit betreft in totaal een bedrag van € 728 miljoen. Mogelijk wordt dit toegekend in de septembercirculaire.

De middelen die voor Jeugdzorg worden toegevoegd aan de algemene uitkering, worden in het financieel beeld verrekend met de algemene middelen, omdat in de afgelopen begrotingen vanuit de algemene middelen de tekorten op jeugdzorg zijn gedekt.

Wijzigingen in taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen (DU's)

In de meicirculaire is een aantal nieuwe taakmutaties en DU's ontvangen en is een aantal wijzigingen doorgevoerd in bestaande DU's en IU's. Daar waar sprake is van (nieuwe) taken en/of een stijging van benodigde middelen om deze taken uit te voeren, vindt overheveling van de middelen uit het gemeentefonds naar de betreffende programma's plaats. In deel 3 van deze Begroting is nadere toelichting gegeven op deze wijzigingen.

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht gegeven van de mutaties in het gemeentefonds die reeds in de Perspectiefnota waren opgenomen en de ontwikkelingen die aanvullend op de Perspectiefnota in deze Begroting 2025 zijn verwerkt.

Gemeentefonds en overige (rijks)ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Ontwikkelingen gemeentefonds sept.- en dec.circulaire	22.629	22.192	21.752	23.052	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen sept.- en dec.circulaire	-5.561	-4.979	-4.954	-4.991	S
<i>Gemeentefonds totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>17.068</i>	<i>17.214</i>	<i>16.798</i>	<i>18.060</i>	
Ontwikkelingen gemeentefonds meicirculaire	31.858	29.198	13.187	12.356	S
Uitstel Beschermd Wonen	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Doorgegeven mutaties decentralisatie-uitkeringen meicirculaire	-5.089	-3.830	-14	1.690	S
<i>Gemeentefonds totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>31.678</i>	<i>35.138</i>	<i>21.509</i>	<i>21.191</i>	
Totaal ontwikkelingen gemeentefonds en overige ontwikkelingen	48.745	52.351	38.307	39.251	

Financiële koers van de beleidsontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen ten opzichte van de vorige begroting zijn onderverdeeld in de thema's Duurzaam Arnhem, Groen Arnhem, Kansrijk Arnhem en Verbonden Arnhem. Deze worden in de volgende paragrafen inzichtelijk gemaakt. Daarbij zijn in elke tabel, indien van toepassing, eerst de ontwikkelingen en besparingen zoals opgenomen in de Perspectiefnota benoemd. Deze zijn tekstueel niet opnieuw toegelicht.

Daaronder zijn de ontwikkelingen die zich na de Perspectiefnota hebben voorgedaan weergegeven, hierbij is wel een tekstuele toelichting opgenomen. In veel gevallen betreft dit de verwerking van een bij de Perspectiefnota aangenomen motie, dit is in de toelichting concreet zichtbaar gemaakt.

Bij elk thema is eerst een tabel opgenomen met beleidsontwikkelingen die gedekt worden door bestaande budgetten of reserves. Daarna is een tabel opgenomen met ontwikkelingen die gedekt worden vanuit de algemene middelen.

Een DUURZAAM Arnhem

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Bijdrage Platform Klimaatbesteding Arnhem	-100	-100	-100	-100	S
Dekking vanuit rioolheffing	100	100	100	100	S
Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede	-1.500	-500			I
Dekking vanuit BR Klimaat en energie	1.500	500			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid	-2.841	-2.841	-2.841	-2.841	S
Dekking Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid uit rijksmiddelen	2.841	2.841	2.841	2.841	S
Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)	-100	-150	-150	-100	I
Dekking Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen uit BR Volkshuisvesting	100	150	150	100	I
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	0	0	0	0	

Voortzetting (externe) capaciteit afdeling Duurzaamheid

Met de langdurige duurzame opgave op het gebied van de energietransitie die voor ons ligt is het noodzakelijk om te investeren in capaciteit. Begin juni heeft de provincie aangegeven dat de CDOKE middelen vanuit het Rijk in de begroting structureel kunnen worden opgenomen. Het totaal beschikbare bedrag per jaar is € 2.841.026. Met deze middelen kan de bestending van de capaciteit, zowel intern als extern, gedekt worden. Vanaf 2030 bestaat het risico dat deze rijksmiddelen komen te vervallen, dit is meegenomen in het risicoprofiel.

Deze capaciteit wordt ingezet ten behoeve van het borgen van kennis en kunde op twee inhoudelijke nieuwe vakgebieden, te weten warmte en lokale energie concepten. Tegelijkertijd is er inzet nodig voor de lopende projecten en projecten die volgen uit het tweede deel van EvA, waarmee de Nemio doelen bereikt worden.

Focus op snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om de focus te leggen op een snelle toevoeging van nieuwe woningen (25M95) en in te zetten op acties die bijdragen aan het actieplan bestaande voorraad. In de BR Volkshuisvesting is nog incidenteel € 500.000 beschikbaar. We stellen daarom voor om dit de komende jaren te gebruiken voor de uitvoering van het actieplan bestaande voorraad.

Ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Indexatie DMP 2024 naar 2026	-12	-23	-34	-51	S
Subsidie Connectr (24M78)	-200	-200	-200	-200	I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	-212	-223	-234	-251	
Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)		-100	-300	-300	S
Accountmanager (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Circulariteit (25M97)	-500	-500	-500	-500	I
Electricity Week (25M97)	-50	-50	-50	-50	I
Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)	-100	-100	-100	-100	I
Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)	-200	-200	-200	-200	S
Detailhandelsbeleid (25M136)	-100	-100	-100	-100	S
Voortzetten beleid energietransitie (25M90)	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	S
Continuering Arnhemse aanpak energie armoede (25M91)			-850	-850	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) structureel	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	S
Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157) incidenteel		-15.000			I
Verhuiscoach (25M122)	-25	-75	-75	-75	S
Steengoed benutten	-1.500	0	0	0	I
Deelvervoer	-356	-248	-248	-248	S
Schoon en emissieloos bouwen	-182	-322	-320	-318	S
Extra inspanning Biomassa Veolia	-50	-50			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-6.163	-19.845	-5.843	-5.841	
Totaal ontwikkelingen een DUURZAAM Arnhem	-6.375	-20.068	-6.078	-6.092	

Kwaliteitsimpuls Werklocaties (25M97)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem' (25M97) aangenomen. Afgelopen jaren zijn veel initiatieven op gebied van economie incidenteel gefinancierd. Op een aantal onderwerpen zien we dat dit langjarig/structureel investeringen behoeft. Het gaat dan over de structurele impulsen die we bieden voor de werklocaties zoals in Spoorzone Oost, waaronder de Nieuwe Haven maar ook de werklocaties in andere delen van de stad. Daarnaast is blijvende inzet nodig op de energiesector om Arnhem zichtbaar en aantrekkelijk te laten blijven als energiestad. De motie roept hiertoe op. Voorgesteld wordt om voor

Rijnpark & Het Broek (Spoorzone Arnhem-Oost) € 200.000 vanaf 2028 in te zetten en voor een kwaliteitsimpuls van de overige locaties € 100.000 vanaf 2027.

Accountmanager (25M97)

De motie 'Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem' vraagt ook om een accountmanager aan te trekken met focus op Arnhem energiestad om de uitvoering in goede banen te leiden en onze profilering op energie te versterken. In deze Begroting stellen we voor hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Circulariteit (25M97)

Daarnaast is de uitvoeringsagenda Circulaire economie vastgesteld zonder middelen waardoor er ieder jaar opnieuw gekeken moet worden naar de beschikbaarheid hiervan. Onderdeel van deze uitvoeringsagenda is de borging van circulair denken en doen bij ambtelijke afdelingen door versnelling, aanjagen en het beschikbaar stellen van onderzoeken. Ook zijn middelen nodig voor ondersteuning van circulaire initiatieven in de stad voor de verschillende vastgestelde sectoren, bijvoorbeeld textiel, reparatie en circulair ondernemen en voor het aanvullen van de circulaire subsidieregeling. Voorgesteld wordt om in totaal € 500.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor in te zetten.

Electricity Week (25M97)

In 2024 is de eerste Arnhem Electricity Week georganiseerd. Met dit evenement zetten we in op het vergroten van de internationale zichtbaarheid en aantrekkingskracht van het Arnhemse energy cluster richting bedrijven, professionals en talent. In het meerjarenplan van Connectr is opgenomen dat zij de lead nemen in de organisatie van deze week. Hoogtepunt van de week is de European Power Summit waarvoor drie hoogleraren van TU Delft, TU Eindhoven en Universiteit Twente de inhoud verzorgen. De grote Arnhemse spelers in het energy cluster zoals Tennet, Alliander, DNV, KEMA, IPKW en Arnheims Buiten financieren en participeren bij de organisatie. Deze partijen verlangen een financiële bijdrage en betrokkenheid van de gemeente. De Arnhem Electricity Week is daarmee ook het middel bij uitstek om de belangrijke spelers uit het energy cluster lokaal te betrekken en aan Arnhem te binden. Voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2029 hiervoor € 50.000 in te zetten.

Ontwikkeling creatieve en energie-gedreven sectoren (25M97)

Op basis van motie "Belang creatieve sector voor innovatie" (21M263) bij de vaststelling van de Economische Agenda is het programma Creatief X Energie opgezet wat in 2024 gestart is. In april 2025 werd bekend dat gemeente Arnhem samen met een consortium van creatieve en energiepartijen, waaronder Verenigd Creatief ander en Connectr, ontstaan vanuit de samenwerking creatief x energie een Europese subsidie van € 6 miljoen vanuit het EU Urban Initiative heeft binnengehaald. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. We hebben deze subsidie toegewezen gekregen doordat we met onze innovatieve aanpak met sociale en technische aanpak een voorbeeld kunnen zijn in Europa. Hiermee is de investering in dit programma die tot dusverre is gedaan vanuit ons ruimschoots terugverdiend. We staan aan het begin om deze samenwerking te versterken en met meer partijen uit te bouwen. De ervaring leert ook dat deze verbanden niet zomaar tot stand komen en de samenwerking zonder blijvende inzet niet gegarandeerd is. We stellen voor om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 100.000 in te zetten.

Doorontwikkeling Nieuwe Haven - Cleanport (25M97)

De Nieuwe Haven is vanwege haar unieke functie in de stad belangrijk voor de economie van de stad. Het gaat de komende jaren een steeds nadrukkelijker rol spelen in de ambities op het gebied van energietransitie en de ontwikkeling van de (innovatieve) Maritieme Maakindustrie. De afgelopen twee jaar zijn in samenwerking met ondernemers, StAB en IPKW, stappen gezet in de uitvoering van het visie- en implementatieplan. Er is onder andere een kwartiermaker gestart die de ontwikkeling gaat versnellen. Om de komende jaren, samen met de benoemde partijen, doelen te realiseren is continuïteit van de gezamenlijke en gemeentelijke inzet nodig. Zonder deze middelen zal de benodigde uitvoeringskracht zeer beperkt worden en zal de ingezette koers minder daadkrachtig vervolgd kunnen worden, bijvoorbeeld voor de realisatie van het Innovatief Maritiem Service Centrum Oost. Om die reden stellen we voor vanaf 2026 structureel € 200.000 beschikbaar te stellen.

Detailhandelsbeleid (25M136)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra' (25M136) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele dekking voor de stimuleringsregeling voor het versterken, verbreden en vernieuwen van wijkwinkelcentra, waar de aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra (die op dit moment in ontwikkeling is) een onderdeel van wordt. De stimuleringsregeling is erop gericht lokale samenwerking

te bevorderen en initiatieven vanuit de markt op te wekken die bijdragen aan het realiseren van de doelen van het detailhandelsbeleid. Om daadwerkelijk impact te maken en alle (winkel)centra de kans te bieden deel te laten nemen is budget nodig. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel vanaf 2026 € 100.000 beschikbaar te stellen.

Voortzetten beleid energietransitie (25M90)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Investeren in de energietransitie' (25M90) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting voor 2026 eenmalig het klimaatfonds aan te vullen voor bijvoorbeeld het wegnemen van onrendabele toppen in de energietransitie en om in de begroting vanaf 2026 structurele middelen op te nemen die nodig zijn voor het initiëren en co financieren van de energietransitie, zoals bijvoorbeeld warmtenetten, lokale opslag en het opzetten van een resolverend fonds voor investeringen.

Om de energietransitie in Arnhem te realiseren worden de komende jaren (2025 – 2040) voor alle buurten in Arnhem diverse energieprojecten ontwikkeld en gerealiseerd. De meeste investeringen en financieringen zullen worden gedaan door de rijksoverheid, bedrijven, banken en andere vermogensbeheerders. Om deze financiers naar de Arnhemse projecten te leiden is cofinanciering van de gemeente noodzakelijk. Om vanuit de gemeente bij te dragen aan de ontwikkelkosten, eventuele onrendabele toppen en kapitaallasten van investeringen die voortkomen uit deze projecten, zijn structurele middelen nodig. Met deze middelen kan de versnelling van de energietransitie worden geborgd. Met name voor de woningbouwopgave is het essentieel dat er collectieve energiesystemen worden ontwikkeld.

Energieprojecten die we nu al voorzien voor de periode 2026-2028, zijn onder andere energiesysteem bestuurskwartier (o.a. Stadhuis en Stadstheater), warmtenet Elderveld, energiesysteem Presikhaaf/HAN/Velp zuid, energiesysteem Geitenkamp, ontwikkeling warmtenet Malburgen Oost, energiesysteem Rijnpark, energiesysteem Heijenoordseweg en energyhub IJsseloord I. Voorgesteld wordt om vanaf 2026 structureel € 2 miljoen in te zetten om het beleid op energietransitie voort te zetten.

Continuering Arnhemse Aanpak Energie Armoede (25M91)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voorzetten Arnhemse aanpak energie-armoede' (25M91) aangenomen. De motie vraagt om de Arnhemse aanpak energiearmoede voort te zetten en deze op het niveau zoals voorzien voor 2026 voor de toekomst structureel te dekken. Energiearmoede vraagt om een structurele aanpak. Tot en met 2025 ondersteunen we 7.500 individuele huishoudens met een energiecoach en/of buurtklusser. Bovendien bouwen we mee aan verbonden en kansrijke wijken. Met de aanvullende inzet uit de Perspectiefnota ondersteunen we nog eens 1.500 individuele huishoudens. We weten dat we daarmee nog niet alle huishoudens in energiearmoede hebben ondersteund. Bovendien is de kans groot dat deze groep groeit, blijkt uit onderzoek van TNO. We bereiken steeds meer huishoudens in een zeer kwetsbare situatie, juist doordat we nu al een langere periode bezig zijn. We komen steeds dieper in de haarvaten van de wijk en hebben vertrouwen opgebouwd. Met structurele middelen kunnen we verder bouwen. Met structurele middelen, bieden wij aan onze uitvoeringspartners meer zekerheid. Zo kunnen ook zij hun organisaties efficiënter inrichten en meer doen met de beschikbare middelen. Bovendien blijft kennis en ervaring behouden. Vanaf 2028 is jaarlijks € 850.000 nodig om de aanpak te continueren. Voorgesteld wordt deze middelen ter beschikking te stellen.

Ambitie stedelijke ontwikkeling doorzetten (25M157)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om de ambitie van de stedelijke ontwikkeling door te zetten. Concreet is gevraagd om prioriteit te geven aan het mogelijk maken van Rijnpark fase 2 en daarmee het vereenvoudigen van eventueel noodzakelijke bedrijfsverplaatsingen uit Rijnpark fase 1. Om de ontwikkeling van Rijnpark fase 2 mogelijk te maken is de gemeente intensief in gesprek met het Rijk en de Provincie. Een substantieel deel van de vereiste middelen ter dekking van de onrendabele top en voor gemeentelijke investeringen zal daarbij (al dan niet als co financiering van bijdragen van andere overheden) door de gemeente zelf moeten worden opgebracht. Daarbij zal rekening moeten worden gehouden met een stijging van het risicoprofiel en daarmee een toename van het vereiste weerstandsvermogen. Om een eerste serieuze stap te zetten in het doorzetten van de stedelijke ontwikkeling, stellen we voor om vanaf 2026 een structureel budget van € 1 miljoen en in 2027 een incidenteel budget van € 15 miljoen ter beschikking te stellen.

Verhuiscoach (25M122)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Voortzetting financiering verhuiscoach voor een goede doorstroming' (25M122) aangenomen, die vraagt om prioriteit te geven aan structurele financiering van de verhuiscoach na september 2026. Om ouderen te helpen bij het vinden van een passende woning, is de afgelopen jaren een verhuiscoach ingezet. Tot en met 2026 is incidenteel geld beschikbaar om dit te continueren. Vanwege de toenemende vergrijzing en we willen zorgen dat ouderen in hun eigen omgeving oud kunnen worden, willen we de

inzet van de verhuiscoach borgen. We stellen voor om in 2026 € 25.000 in te zetten (als aanvulling op het reeds beschikbare budget) en dit te verhogen naar € 75.000 vanaf 2027.

Steengoed Benutten

Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Door de brand hebben vijf bewoners geen woning meer en kunnen zes ondernemers niet ondernemen. De impact voor al deze getroffen en ook voor omwonenden en aangrenzende ondernemers is groot. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad. Gezien de aanleiding en aard van het project zijn in 2025 kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Wij zijn in gesprek met de provincie over een mogelijke bijdrage. Normaal is dit de regeling toekomstbestendig erfgoed bij Steengoed Benutten. Voorkomen moet worden dat de sloop dan wel herbouw/renovatie stil komt te liggen. Hierbij kan sprake zijn van een mogelijke provinciale bijdrage van € 1 à € 1,5 miljoen (uitgangspunt is daarbij ook 50% cofinanciering). Om die reden wordt voorgesteld in 2026 eenmalig € 1,5 miljoen hiervoor in te zetten.

Deelvervoer

Door elektrisch deelvervoer aan te bieden, wordt een duurzaam alternatief gegeven voor het verminderen van autogebruik in Arnhem. In 2024 is de uitgifte gestart van vergunningen voor een aantal aanbieders van deelvervoer in Arnhem. Met de kennis die we sindsdien hebben opgedaan, zijn we tot de conclusie gekomen dat we de kleinere hubs zelf moeten aanleggen met onze eigen middelen (wijkhubs, microhubs) en de grotere mobiliteitshubs, zoals Gelredome, carpoolplaats Apeldoornseweg en de stations hubs, gerealiseerd gaan worden in een grotere context (gebiedsontwikkeling) en dat daarvoor een deelvervoermakelaar nodig is. Het deelvervoer zal via een concessie gestimuleerd moeten worden en daarvoor zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt om voor de aanleg van kleinere mobiliteitshubs, het beheer en onderhoud van de hubs en de concessie (jaarlijkse bijdrage voor deelvervoer) en voor de aanleg, exploitatie én integratie van deelvervoer bij de ontwikkeling van grotere mobiliteitshubs vanaf 2026 structureel budget in te zetten. Het betreft € 356.000 in 2026 en € 248.000 vanaf 2027. De formatieve inzet hierin kan gecombineerd worden met de inzet voor laadpleinen.

Schoon en emissieloos bouwen

Eind 2024 is de Routekaart Schoon en Emissieloos Bouwen 2024 vastgesteld. Daarin is vastgelegd dat tegen 2030 een groot deel van het in te zetten materieel bij wegenbouw zero emissie moet zijn. In de routekaart is opgenomen dat de gemeente Arnhem zelf verantwoordelijk is voor het voorzien in voldoende laadmogelijkheden voor de aannemers. Om vast te stellen welke voorzieningen nodig zijn, is de Laadvisie opgesteld. Hierin is vastgelegd wat er nodig is aan laadvoorzieningen voor wegenbouwmachines. Omdat deze voorzieningen ook gebruikt moeten kunnen worden voor andere gebruikers, vooral vanwege een hogere opbrengst, is ook gekeken naar gebruik door vrachtverkeer (vanwege onze zero emissie zone, maar ook transitverkeer). De benodigde investering bestaat uit de kosten voor de aanleg van twee vaste locaties van € 447.000 per laadplein. Daarnaast is voor de uitvoering van de Laadvisie een investering nodig in mobiele laadpunten die aan de trolleyinfrastructuur gekoppeld kunnen worden (per mobiele lader € 38.250 (8 stuks)). In totaal is een investering benodigd van € 1,2 miljoen. Voor beheer en onderhoud is structureel € 182.483 benodigd. Voorgesteld wordt om dit ter beschikking te stellen.

Extra inspanning Biomassa Veolia

De raad heeft zich eerder uitgesproken over de onwenselijkheid van de biomassacentrale. Als gemeente zijn wij echter niet het bevoegd gezag en direct aan zet. Desondanks nemen we als gemeente het initiatief om onderzoek te doen naar een alternatieve energiebron voor biomassa. Omdat financiële middelen om een andere energiebron te implementeren ontbreken, kiezen we voor een traject waarin we onderzoeken of we kunnen komen tot een overtuigend verhaal (c.q. businesscase) voor een alternatieve energiebron. We treden hier gezamenlijk in op met onze stakeholders (Veolia, Provincie Gelderland en Rijksoverheid/RVO) en betrekken daar waar mogelijk ook subsidiemogelijkheden. We stellen voor om hiervoor in 2026 en 2027 € 50.000 in te zetten.

Een GROEN Arnhem

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Begroten bestedingsplan transitie Omgevingswet	-298	-206	-214	-222	I
Verlenging Subsidieregeling Groenblauwe Initiatieven	-180				I
Dekking vanuit rioolheffing	180				I
Betaalbaarheid en versnelling woningbouw	-350				I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	350				I
Bestaande woningvoorraad	-200	-100	-100		I
Algemeen woonbeleid	-63	-63	-63	-3	I
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting	263	163	163	3	I
Investeringskrediet Stadsoase			-32	-32	S
Dekking vanuit BR Klimaatadaptatiefonds	580				I
Investeringskrediet Bomenplan			-23	-23	S
Dekking vanuit middelen bomenplan			23	23	S
Verkabelen hoogspanningskabels (structureel)				-72	S
Dekking vanuit BR Volkshuisvesting					I
Voortzetting Wijkgroenagenda's		250			I
Dekking vanuit Klimaatadaptatiefonds		-250			I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	282	-206	-246	-327	
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	0	0	0	0	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	282	-206	-246	-327	

Ontwikkelingen een GROEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Versnellen vervanging gelijkrichters	-84	-148	-211	-275	S
Adviescommissie Omgevingskwaliteit	-65	-65	-65	-65	S
Woonwagenstandplaatsen	-3.100				I
Wijkonderhoud		-3.220	-3.220	-3.220	S
Aanpak Invasieve Exoten	-210	-160	-160	-100	S
Dekking Aanpak Invasieve Exoten	50				I
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	-3.409	-3.593	-3.656	-3.660	
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	-50	-50	-50	-50	S
Meer budget voor dierenwelzijn (25A50)	-100	-100	-100	-100	I
Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)	-90	-90	-90	-90	S
Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	-300				I
Dekking Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte	200				I
Groene Boa	-80				I

Toegankelijke hoofdlooproutes	-59	-59	-58	-57	S
Laadpleinen	-172				I
Funderingsproblematiek	-100	-325	-325	-325	I
Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost	-500	-500	-500	-500	I
Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet		-190	-190	-450	S
Dekking Park Beekdal op de Paasberg investeringskrediet	2.300				I
Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	-455				I
Dekking Park Beekdal op de Paasberg exploitatiemiddelen	455				I
Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda	-600	-600	-600	-600	S
Bewoners blijven betrekken bij vergroenen (25A67)			-250	-250	I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	449	-1.914	-2.163	-2.422	
Totaal ontwikkelingen een GROEN Arnhem	-2.960	-5.506	-5.819	-6.082	

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Intensivering Beheersing Rattenpopulatie' (25M124) aangenomen, Waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan intensivering van de huidige diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie. De zichtbare aanwezigheid van de rat in het stadsbeeld wordt steeds meer ervaren als een probleem. We willen een effectieve en diervriendelijke aanpak voor de beheersing hiervan uitwerken en borgen: versterking van onze IPM-methode (Integrated Pest Management) door (wijkgerichte) activering van externe stakeholders, zoals woningbouwcorporaties en bewoners. Voor het uitwerken en uitvoeren van deze methode is vanaf 2026 een bedrag van € 50.000 noodzakelijk, waarvan we voorstellen dit te dekken.

Meer budget voor dierenwelzijn (25A50)

Om te borgen dat de komende jaren uitvoering gegeven kan worden aan de uitvoeringsagenda's dierenwelzijn is extra budget van € 100.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 noodzakelijk.

Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud (25M142)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Duurzaam investeren in duurzaam groenonderhoud' (25M142) aangenomen. Deze motie vraagt om een voorstel om de budgetten voor groenonderhoud mee te laten groeien met de hoeveelheid groen in de gemeente. Daarbij ook rekening te houden met eventuele kosten voor het inwinnen en doen doorsijpelen van ecologische kennis over de meest natuur inclusieve vormen van groenonderhoud in de stad. Onze stad heeft ambitieuze doelen gesteld om een leefbare, duurzame en klimaatbestendige omgeving te creëren. Om deze doelen te realiseren is het nodig om kennis en capaciteit binnen onze organisatie te versterken. Ecologisch beheer is complexer en vraagt om specifieke expertise. Om het groen op een natuurvriendelijke en biodiversiteitsbevorderende manier te onderhouden, zullen we dus niet alleen méér moeten doen, maar dat ook op een andere manier moeten organiseren. Het nemen van maatregelen voor verdere ontwikkeling van de biodiversiteit vereist maatwerk en kennis in de uitvoering, dit leidt tot meerkosten. Daarnaast vinden we communicatie en voorlichting richting de inwoners belangrijk zodat zij ecologisch beheer accepteren en omarmen. In deze Begroting wordt een structurele uitbreiding vanaf 2026 voorgesteld om het huidige ingezette ecologisch beheer goed uit te kunnen voeren. Dit gaat om een budget van € 90.000. Een voorstel om de budgetten aan te passen aan de nieuwe eisen van het ecologisch beheer wordt nader uitgewerkt voor de nieuwe raadsperiode.

Toekomstige organisatie van het werk in de openbare ruimte

Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Bij een keuze voor een andere organisatie van deze taken (zelf doen of in een overheids-NV), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van het te kiezen scenario en dit vraagt eerst een politiek oordeel hierover. Voor nu gaan we uit van een benodigd projectbudget van € 300.000 in 2026. Op basis van een eerste analyse kan er een bedrag van € 200.000 betrokken worden bij de afvalstoffenheffing.

We onderzoeken verder welk deel van deze kosten we precies kunnen betrekken bij de afvalstoffenheffing 2026.

Afvalinzameling is een wettelijke zorgtaak van de gemeente. Vanuit de wettelijke plicht zullen wij als organisatie dit traject voor in ieder geval afval moeten doorlopen, omdat onze huidige dienstverlener aangegeven heeft te stoppen en het continueren van het huidige model waarbij deze taken aanbesteed worden niet langer mogelijk lijkt. Voorgesteld wordt in 2026 het ontbrekende budget van € 100.000 te dekken.

Groene Boa

Door groei van de stad en intensiever gebruik van de bestaande ruimte, wordt ook de druk op onze natuur (bossen/parken) als vanzelf groter en is het zaak de precare balans tussen mens en dier/natuur te bewaken. De groene BOA's zijn een essentiële schakel in het behoud en handhaven van de leefbaarheid en veiligheid van onze bossen en parken, ze houden toezicht, zijn gastheer en treden corrigerend op. Ze zijn niet randvoorwaardelijk voor de opgaves op zichzelf, maar mede een noodzakelijk gevolg van de groei die onze stad gaat doormaken. De dekking voor de huidige groene BOA is incidenteel in de begroting opgenomen tot en met 2025. Het voorstel is om in 2026 nog eens € 80.000 op te nemen ter dekking van deze functie.

Toegankelijke hoofdlooproutes

In de Begroting 2023 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een goede start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes moeten we echter ook de conclusie trekken dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen, aanvullende wensen naar aanleiding van de schouw door APCG, het aanpassen en aantakken van bushaltes en het meenemen van kansen voor vergroenen. De totale kosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en € 200.000, in totaal dus € 260.000. Hierdoor moet dus nog € 940.000 worden geïnvesteerd, waaruit kapitaallasten van circa € 60.000 vanaf 2026 voortvloeien. Deze kapitaallasten zijn opgenomen in de begroting.

Laadpleinen

Voor het laden door bewoners en bezoekers van Arnhem wordt, naast de uitvoering van de concessie met Vattenfall waarbij op aanvraag laadpalen worden geplaatst, per wijk een uitvraag gedaan voor het realiseren van laadpleinen. We kiezen voor laadpleinen, omdat we vooruitlopend op de vraag voldoende laadvoorzieningen willen plaatsen en omdat we laadpleinen goed kunnen inpassen in de openbare ruimte. Bij laadpleinen worden geen parkeerplaatsen gereserveerd. De locaties voor laadpleinen zijn al afgestemd met de wijken. Voor de realisatie van deze voorzieningen is incidenteel € 172.000 benodigd voor het afdekken van de onrendabele top voor marktpartijen en is structureel budget benodigd voor de inzet van een projectleider en de uitvoering en het contractbeheer. Voorgesteld wordt in 2026 het incidentele knelpunt te dekken. De structurele inzet is bij het onderwerp Deelvervoer opgenomen.

Funderingsproblematiek

Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Alhoewel de verantwoordelijkheid voor de funderingsproblematiek formeel niet bij de gemeente ligt, maar bij woningeigenaren zelf, is afgesproken dat de gemeente een bepaalde mate van ondersteuning biedt. Hiervoor is in 2024 een plan van aanpak opgesteld. Voor de uitvoering van deze aanpak in 2025 en 2026 is totaal € 800.000 beschikbaar vanuit het Ontwikkelingsplan Malburgen. Dit budget is na 2026 uitgeput.

Voorgesteld wordt in 2026 €100.000 extra beschikbaar te stellen voor het verbreden van het funderingsloket naar een loket voor zowel funderingsproblemen als klimaatschade. Voor 2027-2029 wordt in de begroting in totaal jaarlijks € 325.000 voorgesteld voor de uitvoering van de aanpak funderingsproblematiek (subsidieregeling, monitoring en loket) en klimaatschade (in de vorm van een klimaatschadeloket). Door dit bij een loket onder te brengen, kan efficiënt worden gewerkt en tijdig gesignaleerd welk type schade er is om zo de eigenaren het juiste advies te geven en op weg te helpen bij het aanpakken van deze problematiek.

Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost

In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost.

De visie Arnhemse Kost zet in op vier speerpunten: stadslandbouw, natuur inclusieve landbouw, de eiwittransitie en duurzame consumptie. Om invulling te geven aan een goede uitvoering van deze speerpunten wordt voorgesteld vanaf 2026 aanvullend een incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar te stellen voor de duur van

4 jaar. Dit budget wordt onder meer ingezet om duurzame stadslandbouw te stimuleren en agrariërs te faciliteren in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Park Beekdal op de Paasberg

Enkele jaren geleden hebben bewoners het initiatief genomen om een visie op te stellen waarin het beekdal Paasberg wordt getransformeerd naar een park. Op dit moment is een groot deel van het beekdal besloten en wordt het alleen gebruikt door sportclubs en scholen. Het is erg versnipperd waardoor de potentiële kwaliteit van het beekdal niet uit de verf komt. Omdat de stad heter wordt, er steeds vaker wateroverlast is en omdat de natuur wel wat hulp kan gebruiken, willen we park Beekdal op de Paasberg omvormen naar een openbaar toegankelijk groen (sport)park. Daarnaast zal het gebied een verkeersluw karakter krijgen met meer mogelijkheden voor lopen, fietsen en recreëren. Aanleg van het park zal er verder toe bijdragen dat de wateroverlast op lager gelegen plekken in de stad vermindert.

In 2019 is de raad geïnformeerd over het bewonersinitiatief voor het beekdal en zijn er toezeggingen gedaan om samen met de huidige gebruikers een analyse te maken van het gebied. In 2021 is in een raadsbrief opnieuw gerapporteerd over de voortgang. Afgelopen jaar is met de betrokken stakeholders in het gebied gewerkt aan een plan waarbij de huidige gebruikers van het gebied zijn betrokken bij het ontwikkelen van de visie. Omdat we met de huidige gebruikers afspraken willen maken is het nodig om dit jaar zicht te hebben op de benodigde financiële dekking.

De totale kosten van realisatie worden geschat op ruim € 12 miljoen. Het is op dit moment niet mogelijk om het totaal benodigde bedrag van € 12 miljoen vrij te spelen. Wel is het mogelijk om een eerste stap te zetten in de realisatie van het project. Deze eerste stap omvat het aanleggen van kunstgrasvelden waarmee ruimte vrij gespeeld wordt om (een deel van) het park aan te leggen.

We stellen voor een investeringskrediet van in totaal € 5,2 miljoen in 2026 voor het project park Beekdal op de Paasberg beschikbaar te stellen en dit te dekken door het incidenteel beschikbaar stellen in 2026 van in totaal € 2,3 miljoen (€ 1 miljoen uit het Klimaatadaptatiefonds, € 1 miljoen vanuit de beschikbaar gestelde middelen Arnhem Oost, indien een passend voorstel wordt ingediend en hier binnen de governance van het nationaal programma besluitvorming op plaatsvindt, en € 250.000 nog te werven subsidie) en deze toe te voegen aan de bestemmingsreserve Kapitaallasten en het krediet van € 2,9 miljoen met de daaruit vloeiende structurele oplopende reeks kapitaallasten voor een bedrag van € 105.000 vanaf 2027 naar € 250.000 in 2029 ten laste van de algemene middelen te brengen.

Visie Koelste binnenstad van Nederland met bijbehorende uitvoeringsagenda

De openbare ruimte in de binnenstad is een belangrijke plek die we samen delen en waar we elkaar ontmoeten. Het gebruik van deze ruimte verandert. Er is meer behoefte aan aantrekkelijke ruimtes om te verblijven en ontmoeten. We willen een openbare ruimte die toegankelijk is voor iedereen. Om de toekomstige openbare ruimte in de binnenstad vorm te geven is een visie op de openbare ruimte en koele netwerk in de binnenstad opgesteld met bijbehorende ontwerp – en inrichtingskaders en een uitvoeringsagenda.

In de uitvoeringsagenda wordt een onderscheid gemaakt in tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar), korte termijn (2-5 jaar) projecten en beeldbepalende lange termijn opgaven waarvoor nog geen financiële middelen voorhanden zijn. Voor de uitvoering van de tijdelijke interventies, quick wins (0-2 jaar) en korte termijn (2-5 jaar) projecten uit de uitvoeringsagenda zijn bestaande budgetten vanuit verschillende programma's beschikbaar. Middels de reguliere P&C-cyclus worden individuele projecten in deze jaren begroot en verantwoord. Voor de beeldbepalende opgaven voor de langere termijn is zeer globaal een eerste inschatting van de kosten in beeld gebracht. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor een bedrag van € 600.000 ter beschikking te stellen.

Bewoners blijven betrekken bij vergroenen (25A67): Voortzetting Wijkgroenagenda's

Sinds 2021 zijn de wijkgroenagenda's een belangrijk middel bij het vergroenen van de stad. Door bewoners actief te betrekken wordt het draagvlak voor vergroening vergroot en zorgt de gemeente dat de maatregelen aansluiten bij de specifieke behoeftes van bewoners. Juist in de wijken waar de opgave voor vergroening groot is, is dit middel onmisbaar. De wijkgroenagenda's in de eerste wijken zijn vier jaar geleden vastgesteld. Daarom is het nodig om een nieuwe ronde wijkgroenagenda's voor te bereiden. Hiervoor wordt voor de jaren 2027 tot en met 2029 telkens € 250.000 incidenteel ter beschikking gesteld.

Een KANSRIJK Arnhem

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Investing tijdelijke gymzaal Fluitekruis	-3	-3	-3	-3	S
Dekking vanuit BR Onderwijs	3	3	3	3	S
Herverdeling middelen Schoolmoestuinen	-95	-330			I
Voortzetten Regeling Burgerkracht	-64				I
Dekking vanuit BR Burgerinitiatieven sociaal domein	64				I
Preventieve hulp ter voorkoming van erger (Z&V)	-120	-120	-120		I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar	120	120	120		I
Aanpak seksuele intimidatie		-184	-184	-184	I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar		184	184	184	I
Opvang stijgend aantal meldingen Veilig Thuis	-200	-200	-200		I
Dekking vanuit BR Beschermde en weerbaar	200	200	200		I
Kinderkamp 11	-29	-28	-28	-28	S
Dekking vanuit huurinkomsten	16	15	15	15	S
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-108</i>	<i>-343</i>	<i>-13</i>	<i>-13</i>	
Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido	-27	-27	-27	-26	S
Dekking Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido uit IHP	27	27	27	26	S
Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij	-33	-33	-32	-32	S
Dekking nadeel aanbesteding investering De Brouwerij uit IHP	33	33	32	32	S
Afronding SUVIS-projecten Flores	-9	-9	-9	-9	S
Dekking afronding SUVIS-projecten Flores uit IHP	9	9	9	9	S
Opvang Vluchtelingen		-1.000	-1.000	-1.000	S
Dekking opvang Vluchtelingen uit middelen COA		1.000	1.000	1.000	S
Programma-budget transformatie sociaal domein (25M113)	-1.000	-1.000			I
Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)	-1.200				I
MO en BW (25M87) - Beschutte opvang	-626	-626	-626	-626	I
MO en BW (25M87) - Jongerenopvang MO	-300	-300	-300	-300	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - 22-uurs opvang	-350	-350	-350	-350	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - Maatwerk tijdens opvang	-100	-100	-100		I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - straatcoaches en outreach GGD 2026	-165				I
MO en BW (25M87) - Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW	-200	-200	-200	-200	I
MO en BW (25M87) - Maatschappelijke opvang - EU burgers	-425	0	0	0	I
Financiële vleugels	-200				I
Steunfonds studenten vanaf 18 jaar	-20				I
Subsidie City at home	-85				I
Aanpassen SMI en BSO+	-150	-150			I
Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)	-250	-250			I
Uitvoering ouderenbeleid (25M120)	-250	-250			I
Verbinding sociaal domein - GGZ	-100	-100			I

Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen	-500	-500	-500	-500	I
Wijknetwerken	-300				I
Borging preventieve bemoeizorg	-100	-100			I
Gezondheidsplein Rijnstate	-80				I
VAB (Vanuit Autisme Bekeken)	-300				I
Borging Wijk GGD		-300			I
KansenMakers	-40				I
Aan de Bak Garantie	-50				I
Dekking uit BR Wmo en Jeugd	5.946	4.902	2.176	1.976	I
Dekking uit BR Jeugdfonds en BR Transformatie zorgbudgetten	890				I

Totaal aanvullend op Perspectiefnota	45	676	100	0	
---	-----------	------------	------------	----------	--

Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	-63	333	87	-13	
--	------------	------------	-----------	------------	--

Batterijsysteem nieuwbouw G.S.G. Guido

Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk voor de aanschaf van een batterijsysteem als oplossing voor netcongestie. De bouw van de school is in volle gang, het batterijsysteem is in 2025 aangeschaft om de bouwplanning niet uit te laten lopen en om aanvullende kosten te voorkomen. De investering is geraamd op € 413.000. Er is perspectief op dekking binnen het project als gevolg van een aanbestedingsvoordeel, maar gelet op mogelijke onvoorziene uitgaven in de verdere uitvoering is hierover pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Naar verwachting levert het schoolbestuur ook een eigen bijdrage omdat er een exploitatievoordeel wordt verwacht uit het gebruik van het batterijsysteem (t.a.v. energiekosten). Hierover is echter ook pas na één jaar ingebruikname voldoende zekerheid. Zodoende worden de meerkosten voorsnog volledig gedekt door de gemeente, aangezien de investeringen in installaties bij de normale investeringsuitgaven voor onderwijshuisvesting horen. Dekking voor het investeringsbedrag komt daarom voorsnog vanuit het budget van het IHP-onderwijs.

Nadeel uit aanbesteding investering De Brouwerij

Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Eerder werd de totaal benodigde investering geraamd op € 4 miljoen. De aanbesteding heeft geleid tot een overschrijding van het budget met circa € 500.000. In het vervolg van het project wordt onderzocht of het mogelijk is om op onderdelen te besparen. Het realiseren van de semipermanente huisvesting voor het Olympus College is essentieel om uiteindelijk De Brouwerij vso naar Arnhem te kunnen verhuizen. Er is geen alternatief voorhanden. De totaal benodigde investering voor het project wordt nu geraamd op € 4,5 miljoen. Voorgesteld wordt het investeringskrediet voor De Brouwerij met € 500.000 te verhogen en de hogere kapitaallasten die hieruit voortvloeien te dekken uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores

Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling tot februari volgend jaar. Voorgesteld wordt om de overschrijding naar rato van eerdere inbreng te dragen door gemeente en het schoolbestuur. Op een bedrag van totaal € 350.000 is dat voor de gemeente een bijdrage van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeit. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen. Voorgesteld wordt een aanvullende investering in 2025 van € 225.000 ter afronding van SUVIS-projecten bij Flores scholen en de structurele lasten daarvan te dekken uit de middelen voor onderwijshuisvesting.

Opvang Vluchtelingen

In 2024 heeft de Gemeente Arnhem met Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) afspraken gemaakt over samenwerking met betrekking tot de opvang van vluchtelingen, voor een periode van dertig jaar. COA realiseert in Arnhem 1700 vaste, en dus toekomstbestendige opvangplekken, voor vluchtelingen. Als het nodig is en de stad dat aan kan, dan kunnen daar ook tijdelijk extra opvangplekken bij komen. Arnhem doet op deze manier meer dan op grond van de spreidingswet wordt gevraagd. Binnen de overeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de

kwaliteit van de opvang, de integratie van vluchtelingen in de samenleving en ondersteuning voor hun participatie en inburgering. Samen zorgen we ervoor dat iedereen die opgevangen wordt vanaf dag één kan meedoen in de samenleving, met onder meer taal, werk, sport, cultuur en gezondheid. De gemeente neemt hierin de regie. Om dat te kunnen doen ontvangt de gemeente Arnhem van COA tot en met 2026 een bedrag van € 1 miljoen per jaar. Uitgangspunt is dat na die tijd jaarlijks minimaal dit bedrag uitgekeerd wordt aan Arnhem op grond van de Spreidingswet. Indien deze regeling wijzigt ten nadele van de gemeente Arnhem (bijvoorbeeld door intrekken van de Spreidingswet), dan zal de financiering door COA doorlopen voor het bedrag ter hoogte van het nadeel, met een jaarlijks maximum van € 1 miljoen (prijspeil 2024).

Knelpunten sociaal domein vanuit reserves Wmo en jeugd, Jeugdfonds en Transformatie zorgbudgetten

Van alle onderstaande knelpunten wordt voorgesteld deze te dekken uit de bestemmingsreserve WMO en jeugd, bestemmingsreserve Jeugdfonds en bestemmingsreserve Transformatie zorgbudgetten. In de Perspectiefnota is aangegeven dat € 15 miljoen uit de BR Wmo en jeugd beschikbaar gesteld kan worden voor de transformatie van het sociaal domein. Na deze onttrekking resteren vrijwel enkel nog middelen in de reserve die bedoeld zijn om de effecten van de mogelijke invoering van een nieuw verdeelmodel en de doordecentralisatie beschermd wonen te dekken. Zowel de BR Jeugdfonds als de BR Transformatie zorgbudgetten heeft een transformatief doel. Daarom wordt voorgesteld deze reserves in te zetten voor de transformatie van het sociaal domein. Na de voorgestelde onttrekkingen van in totaal € 890.000 zijn beide reserves leeg.

Programmabudget transformatie sociaal domein (25M113)

Het programmaproject is het budget wat benodigd is voor de coördinatie en bemensing van de transformatie van het sociaal domein. Het betreft hierbij voor het overgrote deel interne kosten bij ons als gemeente. Het gaat hierbij onder andere om de kosten voor projectleiders/ambtelijk trekkers per hoofdpoging, data en monitoring, communicatie en verandermanagement, externe onderzoeken (doorlichtingen, adviezen, dwarskijksessies), sociaal strateeg en regisseur voor verbinding sociaal/fysiek/wonen-zorg. Voorgesteld wordt zowel in 2026 als in 2027 hiervoor € 1 miljoen in te zetten.

Voorinvestering transformatie sociaal domein (25M113)

De voorinvesteringen betreffen het budget wat benodigd is om buiten onze eigen organisatie de transformatie door te kunnen voeren. Hierbij lopen de kosten grotendeels voor de baten uit. Te denken valt hierbij aan het versterken van preventie, het samenwerken tussen onderwijs en jeugdhulp, het verder aansluiten van de sociale basis, het versterken van de lokale toegang, het breder inzetten op de doorbraakaanpak, het breder uitrollen van de wijknetwerken, etc. Om deze investeringen te laten renderen is er ook voldoende aandacht nodig om de betrokken maatschappelijke organisaties te begeleiden bij de benodigde veranderingen. Ook voor het begeleiden van de benodigde veranderingen bij externe partners zijn middelen noodzakelijk. We stellen voor om in 2026 hiervoor incidenteel € 1,2 miljoen ter beschikking te stellen.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)

In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig. In de afgelopen jaren zien we een toename van het aantal mensen dat dak- of thuisloos wordt. Daardoor is er tot dusver geen afbouw van de opvang gerealiseerd. Aan de andere kant leidt gebrek aan huisvesting/wonen ook tot stagnatie in de door- en uitstroom.

Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaarder wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. Om die reden stellen we voor:

- *Beschutte opvang*

Sinds 2023 zijn er 8 plaatsen Beschutte Opvang op de opvangvoorziening Remisestraat. Deze opvangplekken zijn voor dak- en thuisloze cliënten die niet in beeld komen of blijven binnen het reguliere aanbod van beschermd wonen en de Maatschappelijke Opvang van IrisZorg. Het gaat om een groep zorgmijdende cliënten met vaak chronische en complexe verslaving- en psychiatrische problematiek en/of verstandelijke beperkingen. De belangrijkste focus van beschutte opvang ligt op het bieden van veilige huisvesting en het onderhouden van contact met de cliënten. Vanuit deze basis wordt gestreefd hen te motiveren om te werken aan herstel. De huidige 8 plaatsen zijn in 2023, 2024 en 2025 incidenteel

gefinancierd. Als we dit willen voortzetten zijn daarvoor middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 626.000 in te zetten.

- ***Jongerenopvang MO***

Per 2026 stopt onze huidige aanbieder met het faciliteren van jongerenopvang. Het is de verwachting dat een nieuwe aanbieder duurder zal zijn gezien de hogere CAO-lonen en het tekort aan personeel. Daarnaast is er een uitbreiding van capaciteit noodzakelijk: de huidige twee crisisbedden worden structureel bezet, regelmatig worden jongeren boventallig geplaatst en de instroom is onverminderd terwijl de uitstroom blijft stagneren. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 300.000 in te zetten.

- ***22-uurs opvang***

Met de proef 22-uursopvang Spoorwegstraat willen we naar aanleiding van raadsmoties en aanvullend onderzoek in de zogeheten 'tussenuren' een verblijfsruimte voor dak- en thuisloze mensen creëren. Dit zijn de uren waarin zowel inloopvoorziening Het Kruispunt als nachtopvang De Duif gesloten zijn. Deze pilot doen we op verzoek van de raad en voor de duur van maximaal twee jaar. Voor de pilotperiode is er dekking, vanaf 1 januari 2027 is er geen dekking meer. De eerste resultaten zijn positief, vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt. De proef wordt gevolgd met tussentijdse evaluaties, welke 3 maal per jaar wordt uitgevoerd, met een eindevaluatie in februari 2027. Voorgesteld wordt de 22-uursopvang in de jaren 2026 tot en met 2029 voort te zetten en daarvoor per jaar € 350.000 in te zetten.

- ***Maatwerk tijdens opvang***

De doelgroep van Maatschappelijke Opvang wordt zwaarder, waardoor er soms extra inzet op begeleiding nodig is om een plaatsing in een van de voorzieningen mogelijk te maken. Indien we dit maatwerk willen voortzetten zijn extra middelen nodig. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 elk jaar € 100.000 in te zetten. In bovenstaande tabel is dit verwerkt tot en met 2028, het jaar 2029 telt in de tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).

- ***Straatcoaches en outreach GGD***

De capaciteit van de straatcoaches is uitgebreid sinds 1 november 2023. Sinds 1 januari 2025 is de uitbreiding voortgezet, mede vanwege de 22-uursopvang die van start ging op 01-01-2025. Daarnaast is gestart met een outreachende aanpak van de GGD in de binnenstad en delen van het Spijkerkwartier en Klarendal. De uitbreiding van de capaciteit straatcoaches evenals de outreachende aanpak van de GGD heeft geleid tot positieve resultaten. We stellen voor dit voort te zetten in de jaren 2026 tot en met 2029 en hier elk jaar € 165.000 voor in te zetten. In bovenstaande tabel is het jaar 2026 verwerkt, de jaren 2027 tot en met 2029 tellen in de tabel hierna mee (ten laste van de algemene middelen).

- ***Opzetten ontbrekend aanbod op het snijvlak MO en BW***

Dakloze jongeren zijn gezien de aard van hun problematiek, niet op hun plek in de Maatschappelijke Opvang. Tegelijkertijd is er in andere zorgvormen zoals Beschermd Wonen geen passend aanbod voor hen omdat zij eerst tot rust en stabiliteit moeten komen alvorens te kunnen werken aan doelen en herstel. Voor hen zou een plaatsing op een soort tussenvoorziening mogelijk moeten zijn, die op dit moment nog niet bestaat. Indien we dit ontbrekend aanbod willen opzetten, zijn daarvoor extra middelen nodig. We stellen voor in de jaren 2026 tot en met 2029 € 200.000 ter beschikking te stellen.

- ***Maatschappelijke opvang EU-burgers***

De opvang van EU-burgers die op verzoek van de raad is opgezet, was (in afwachting van rijks- en/of Europese regelgeving) voorzien voor een periode van twee jaar vanaf 1 juli 2024. Er is echter nog geen vooruitzicht dat dit beleid er gaat komen. Het rijk heeft besloten om de landelijke pilot te verlengen en uit te breiden met meer gemeenten. Of Arnhem hieraan gaat deelnemen is afhankelijk van de nog door het rijk bekend te maken randvoorwaarden. Indien we deze opvang geheel of gedeeltelijk willen verlengen, zijn daarvoor lokale middelen nodig. We stellen voor hiervoor in 2026 incidenteel € 425.000 in te zetten en voor de jaren daarna vooralsnog te rekenen op een rijksbijdrage.

Financiële vleugels

De pilot 'Financiële Vleugels', die eindigt in november 2025, is gericht op het ondersteunen van jongvolwassenen in een kwetsbare positie. De pilot richt zich specifiek op jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar om hen vanuit een crisissituatie naar een stabielere basis te brengen en meer bestaanszekerheid te bieden. Door hen onder andere te ondersteunen bij het bieden van financiële stabiliteit, kunnen ze hun leven weer op de rails zetten. De bevindingen uit deze pilot zullen helpen om gerichte beleidsinterventies te ontwikkelen binnen de Participatiewet. Voortzetting van de pilot vraagt € 200.000 per jaar. We stellen voor dit incidenteel in 2026 te doen.

Steunfonds studenten vanaf 18 jaar

In 2023 heeft ROC Rijn IJssel € 50.000 subsidie ontvangen om studenten te ondersteunen bij hun financiële problemen. Voor 2024 vinden we dat deze vraag breder opgepakt moet worden en is Rijn IJssel College gevraagd om hiervoor een voorstel te maken. Om deze bredere denkrichting samen met Rijn IJssel College te kunnen uitwerken is voor 2026 incidenteel € 20.000 nodig, voor ondersteuning en gemeentelijke capaciteit.

Subsidie City at home

City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Voorgesteld wordt om incidenteel in 2026 € 85.000 hieraan toe te kennen.

Aanpassen SMI en BSO+

Dit punt valt samen met het besluit over de verruiming van de sociaal medische indicatie (SMI). Het is wenselijk om de huidige inzet van de BSO+ (product jeugdzorg) te verminderen en 'passende BSO' te organiseren zodat kinderen in de eigen wijk naar een reguliere BSO kunnen gaan. Om te beginnen kunnen vier pilots georganiseerd worden om de inhoudelijke en financiële effecten te onderzoeken. De totale kosten worden geschat op € 250.000 in 2026 en 2027. Vanuit het programma perspectief voor de jeugd is al jaarlijks € 100.000 beschikbaar. Daardoor is incidenteel € 150.000 per jaar nodig in die jaren.

Behoud Buurthuizen in Arnhem incidenteel (25M160g)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 in een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het verhogen van het budget "ontmoeten en verbinden" voor ontmoetingsfuncties en de SAB te blijven steunen in haar functie als versterker van de (besturen van de) buurthuizen en doorontwikkelaar van de gezamenlijke beleids- en uitvoeringsagenda vanuit de gemeente. Tot slot wordt gevraagd om bij de transformatie van het sociaal domein en het integrale accommodatiebeleid de Arnhemse buurthuizen een centrale plaats te blijven geven en samen met samenwerkende welzijn- en zorgpartners (zoals Rijnstad, SWOA, etc) te kijken naar optimaal gebruik van de bestaande ontmoetingsplekken. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026 en 2027 hiervoor € 250.000 in te zetten.

Uitvoering ouderenbeleid (25M120)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Ouderenbeleid uitvoeren' (25M120) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de Begroting 2026 voorstellen te doen die bijdragen aan de uitvoering van het ouderenbeleid in Arnhem. De nota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' is in 2025 door de raad vastgesteld. Met het Arnhemse ouderenbeleid bereiden we ons voor op de forse groei van het aantal ouderen in de stad. Met onze maatschappelijke partners wil de gemeente slimme verbindingen tussen programma's en projecten leggen. Daarmee bouwen we aan krachtige buurten en een sociale en fysieke infrastructuur, waarin inwoners voor zichzelf kunnen zorgen, voor elkaar kunnen inzetten en de juiste ondersteuning krijgen. We houden daarbij oog voor de kosten en uitvoering van de zorg. Deze lasten moeten immers voor de maatschappij draagbaar blijven. De gemeente is bereid om het ouderenbeleid aan te jagen, te investeren in preventie en nieuwe initiatieven te stimuleren. We stellen voor hiervoor in de jaren 2026 en 2027 € 250.000 in te zetten.

Verbinding sociaal domein - GGZ

In 2024 is er een succesvolle pilot geweest waar GGZ gerelateerde vragen opgepakt werden door een team vanuit de GGZ, de Sociale Wijkteams en ervaringsdeskundigen. Daaruit is gebleken dat de persoon met een hulpvraag efficiënter geholpen kon worden. Daarnaast is het project Samen Sterker ontstaan naar aanleiding van een Duivelshuisgesprek op initiatief van de wethouder Zorg en de burgemeester. Zo kan de Politie buiten kantoortijden gemakkelijker verbindingen leggen met zorgpartijen. Dit vraagt om borging via aanvullende financiële middelen. Voorstel is om de projecten in deze Begroting voor twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de projecten structureel willen voortzetten.

Versterken lokale toegang vanuit hervormingsagenda en toekomsttuinen

Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd is het versterken van de lokale toegang. Dit is niet alleen onderdeel van de Hervormingsagenda maar ook van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de Regiovisie HGKM. De lokale teams zijn belangrijk in het realiseren van de veranderingen binnen de jeugdhulp. Van hen wordt enerzijds verwacht dat zij een rol spelen in het terugdringen van het jeugdhulpgebruik, door problemen die kinderen, jongeren en hun gezin ervaren te normaliseren en klein te houden met gesprekken, adviezen en met eventueel directe inzet van lichte hulp die zij zelf bieden. Anderzijds wordt van hen verwacht dat zij breed kijken naar de krachten en zorgen in een gezin, waar nodig passende hulp op de relevante leefgebieden organiseren, veiligheidsproblematiek herkennen en bij onveiligheid ouders en jeugdigen bewegen tot hulp, ook als

zij daar niet zelf voor open staan. Vanuit de Hervormingsagenda moet elke gemeente in 2028 een stevig lokaal team hebben staan. Na 2028 is het nog niet klaar. Vanuit het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming moet dit in 2030 staan. De Hervormingsagenda Jeugd kondigt hiervoor een convenant 'stevige lokale teams', waarin het gaat om de randvoorwaarden waarbinnen professionals van alle lokale teams hun centrale rol kunnen vervullen. Om die reden wordt voorgesteld incidenteel € 500.000 voor de jaren 2026 tot en met 2029 in te zetten.

Wijknetwerken

De gemeente wil samen met haar maatschappelijke partners werken met wijknetwerken voor Welzijn en Zorg. Dat zijn gebiedsgerichte netwerken van welzijns- en zorgorganisaties en het Sociaal Wijkteam Arnhem. De deelnemende partijen nemen daarin gezamenlijk de verantwoordelijkheid om de zorg en ondersteuning aan inwoners van Arnhem anders te organiseren. Voor 2026 wordt incidenteel € 300.000 aan lasten verwacht. Dit betreffen extra kosten voor de zorgaanbieders aan deelname wijknetwerkoverleg, extra kosten sociaal wijkteam deelname wijknetwerken en de verbindingsfunctie (samenwerking welzijn en zorg).

Borging preventieve bemoeizorg

Preventieve bemoeizorg is gericht op hulp bieden aan mensen die zelf geen hulp zoeken, maar wel hulp nodig hebben. Omdat RIBW naar tevredenheid ook de bemoeizorg vanuit de maatschappelijke opvang (MO) levert, is besloten om de preventieve bemoeizorg over te hevelen naar RIBW. Dit maakt dat deze preventieve aanpak nog incidenteel gefinancierd wordt, maar dat we deze aanpak graag willen borgen. Zo kan RIBW een brede doelgroep blijven bedienen, wat helpt om complexe zorgvragen te verminderen door vroegtijdige interventies. Het voorstel is om de activiteit in deze Begroting twee jaar incidenteel te financieren met € 100.000 en in die periode te bezien of we de activiteit structureel willen voortzetten.

Gezondheidsplein Rijnstate

Tot 2026 wordt het Gezondheidsplein in Rijnstate gefinancierd met incidentele middelen van Menzis. Het streven is om het vanaf 2026 regionaal en structureel te borgen met de betrokken gemeenten en het Rijnstate Ziekenhuis. De kosten voor de leefstijlcoaches worden dan naar rato over de gemeenten verdeeld. Voor Arnhem gaat het om € 80.000 per jaar. We stellen voor dit voor 2026 in deze Begroting te regelen. Voor de jaren erna zoeken we dekking binnen IZA/GALA. Hiermee kunnen we het Gezondheidsplein in de huidige vorm voortzetten, waarmee we 1295 mensen per jaar begeleiden naar een gezonder leven.

Vanuit Autisme Bekeken (VAB)

VAB biedt levensloopbegeleiding voor inwoners met autisme. Het is een gespecialiseerde zorgvorm die in Arnhem nog niet wordt geboden. Het is een langdurige vorm van ondersteuning voor mensen met autisme die helpt om uitdagingen in het leven aan te gaan en beter te functioneren binnen de maatschappij. Het doel is om de zelfredzaamheid, participatie en kwaliteit van leven van de deelnemer te vergroten, terwijl ook de belasting van naasten wordt verminderd. VAB is eerder vanuit een pilot gefinancierd door VWS en in Arnhem ingezet. De resultaten van de pilot en een reflectie op deze vorm van begeleiding worden in het najaar 2025 met uw raad gedeeld. Vooruitlopend op deze evaluatie, reserveren we incidenteel voor 2026 een bedrag van € 300.000 voor een eventueel vervolg.

Borging Wijk GGD

Sinds november 2023 kan een Wijk GGD'er (medewerker OGGZ VGGM) na een overlastmelding bij de politie een persoon met onbegrepen gedrag bezoeken in plaats van alleen een digitaal onderzoek te doen. De eerste resultaten zijn positief omtrent deze nieuwe werkwijze in Arnhem Oost en het centrumgebied en zijn zelfs zo positief dat we via ZonMw middelen voor 2025 en 2026 hebben ontvangen om de aanpak stadsbreed uit te rollen. De VGGM kan slimme verbindingen leggen voor de persoon met onbegrepen gedrag, waardoor de persoon goed in beeld blijft. Ook het bemoeizorg team van RIBW is goed aangesloten op de Wijk GGD. De Wijk GGD is op dit moment nog incidenteel gefinancierd en deze aanpak zien wij graag geborgd. Voorgesteld wordt om ook in 2027 hiervoor € 300.000 in te zetten.

KansenMakers

De KansenMakers bieden een platform waar jongeren zelf programma's ontwikkelen en uitvoeren, gericht op studie, werk, inkomen en gezondheid. In de wijk Presikhaaf, waar veel jongeren opgroeien in kansarme gezinnen met beperkte financiële zekerheid en negatieve stigma's, ondersteunt KansenMakers hen door middel van de juiste tools studie- en loopbaancoaching en een uitgebreid netwerk. Voor dit platform is jaarlijks € 40.000 aan subsidie nodig. We stellen voor deze subsidie in het jaar 2026 incidenteel toe te kennen.

Aan de Bak Garantie

Het project 'Aan de Bak Garantie' heeft als doel jongeren een goede start op de arbeidsmarkt te bieden. Het is met name gericht op leerlingen die een opleiding volgen in kansrijke sectoren zoals zorg, techniek of logistiek. Het idee is dat jongeren bij de start van hun opleiding al de garantie krijgen op een baan, mits ze hun opleiding afronden. De positieve effecten van dit project kunnen verloren gaan als er geen middelen worden toegekend voor de voortzetting ervan. Het is belangrijk om te zorgen dat dit project goed geborgd worden om de continuïteit en duurzaamheid van de positieve effecten te waarborgen. Voorgesteld wordt incidenteel in 2026 € 50.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Voordeel zorg	4.010	4.010	4.010	4.010	S
Dotatie overschot BW aan BR Wmo en Jeugdzorg laten vervallen	3.100	4.500	800		I
Non-formele educatie	-38	-38	-38		I
Kwijtschelding Afvalstoffenheffing	60	60	60	60	S
Doorberekenen lagere kwijtschelding in afvalstoffenheffing	-60	-60	-60	-60	S
Kwijtschelding Rioolheffing	170	170	170	170	S
Doorberekenen lagere kwijtschelding in rioolheffing	-170	-170	-170	-170	S
Kwijtschelding OZB en overige heffingen	10	10	10	10	S
BUIG 2025	-1.263	-1.461	-1.812	-1.864	S
Werkgeverschap sociale werkvoorziening	-743	-705	-669	-635	S
Beschermingsbewind	-800	-800	-800	-800	S
Vergroten bereik Individuele inkomenstoeslag			-360	-360	S
Borging wettelijke termijnen en kwaliteit dienstverlening uitvoering participatiewet	-600	-300			I
Actualisatie lasten De Hobbit	-150	-150	-150	-150	S
Uitvoeringskosten inburgering	-800	-800	-800	-800	S
De Overkant en de Leuke Linde	-250	-250	-250	-250	S
Exploitatielasten gymzalen	-307	-307	-307	-307	S
Dekking exploitatielasten OZB, heffingen en verzekeringen gymzaal fluitekruid uit IHP	-20	-20	-20	-20	S
<i>Financiële ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>2.149</i>	<i>3.689</i>	<i>-386</i>	<i>-1.165</i>	
Actualisatie SW	-226	-206	-186	-196	S
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	-95	-95	-95	-95	S
Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)	-92	-92	-92	-92	S
Taalrijk opgroeien (25M158)	-150	-110	-110	-125	S
Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)	-55	-55	-55	-55	S
Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)	-101	-101	-101	-101	I
Dekking extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)			101	101	I
Arnhems opbouwwerk	-400	-400	-400	-400	S
Middelen voor Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)	-950	-1.115	-1.115	-615	I
Meedoen vanaf dag 1 (25M102)		-1.000	-1.000	-1.000	S
Aanpak PrEP (25M93)		-100	-100	-100	S

Buurtconcierges (25M115)	-400	-400	-400	-400	S
Uitbreiding MFC De Malburcht	-33	-33	-33	-33	S
Beheer MFC's	-1.250				I
Aankoop Sperwer	-100	-100	-100	-100	S
De Leuke Linde	-15	-15	-15	-15	S
Inkomensregelingen			-265	-265	S
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	-25	-25	-25	-25	S
Gezond en actief leven	-250	-250	-250	-250	S
Preventiebudget waarborgen (25A64g)	-80	-80	-80		I
Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen (25A52)	-50	-50	-50		I
Pedagogisch medewerker Rommelkist	-125				I
Jongerenwerk op School - AO	-80				I
Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen	-750				I
Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang	-350				I
Extra capaciteit schuldhulpverlening	-1.150	-1.150	-1.150	-1.150	S
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	-30	-30	-30	-30	I
Vroegsignalering		-230	-230	-230	S
Aanpassen SMI en BSO+	-500	-499	-568	-521	S
Kansrijke start		-250	-250	-250	S
Behouden basisniveau Welzijn	-500	-500			I
Initiatieven sociale cohesie	-100				I
Jongerenwerk	-1.250	-1.250	-1.250	-1.250	S
Sociale Wijkteams tbv transformatie sociaal domein	-679	-864			I
Behoud basisniveau GGD - VGGM	-118	-118	-118	-118	S
Indexatie lokaal aanbod VGGM	-52	-52	-52	-52	S
Pilot (be)leefbare openbare ruimte (25A66)	-150	-150			I
Ervaringsdeskundigheid	-100	-100	-100	-100	S
Samen tegen huiselijk geweld en femicide (25A51)	-350	-350			I
Totaal aanvullend op Perspectiefnota	-10.556	-9.770	-8.119	-7.466	
Totaal ontwikkelingen een KANSRIJK Arnhem	-8.407	-6.080	-8.505	-8.631	

Actualisatie SW

Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen, die dus in onze regio werken, maar wonen in bijvoorbeeld Montferland of Renkum. Dit zijn medewerkers die meestal al bij Scalabor werkten (soms al tientallen jaren) en op enig moment buiten de arbeidsmarktregiogrenzen zijn gaan wonen. In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW. De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren' (25M145) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om structurele middelen beschikbaar te maken om de gratis bibliotheekpas voor jongeren van 18 tot 24 jaar te kunnen blijven aanbieden. In Arnhem vinden we de aanpak van laaggeletterdheid belangrijk. Bij de handeling van de Begroting 2023 is al geld vrijgemaakt om de verhoging van de leeftijdsgrens incidenteel voor drie jaar tot en met 2025 te bekostigen. In deze Begroting wordt voorgesteld deze maatregel vanaf 2026 structureel in te voeren, waarbij door indexatie en verwachte groei jaarlijks € 95.000 nodig is. Hierin is rekening gehouden met een toename van het aantal actieve gebruikers als gevolg van een promotiecampagne in 2025.

Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen (25M131)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Extra capaciteit om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen' (25M131) aangenomen, waarin gevraagd wordt om het aantal intermediairs op korte termijn te vergroten met minimaal 1 fte met als doel om het bereik te vergroten in de wijken die nu het laagst scoren. Toeleiding naar peuteropvang kan versterkt worden door de inzet van een intermediair, zeker in wijken waar het gebruik van peuteropvang niet vanzelfsprekend is. Vanuit andere steden weten we ook dat samen oplopen met ouders een positief effect heeft op de toeleiding naar peuteropvang, de uitleg over het belang van VVE en door te werken met een vertrouwenspersoon dit meer impact heeft dan alleen de uitleg vanuit het consultatiebureau. Om die reden stellen we voor structureel vanaf 2026 € 92.000 ter beschikking te stellen.

Taalrijk opgroeien (25M158)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Taalrijk opgroeien' (25M158) aangenomen. Deze motie vraagt om prioriteit te geven aan de uitvoering van het door de raad gevraagde plan voor taalrijk opgroeien (van -9 maanden tot 100 jaar). Concreet gaat het om de volgende doelen en onderliggende maatregelen:

- Samenhang in aanbod en versterken doorgaande lijn (o.a. Boekenstart op consultatiebureau, VoorleesExpress, DoorleesExpress, Bibliotheek op school)
- Ouderbetrokkenheid vergroten / activeren ouders en verzorgers (o.a. kennisbevordering van professionals voor het ondersteunen van ouders)
- Ondersteunen professionals en samenwerkingspartners (o.a. kennisbevordering van professionals binnen het sociaal domein van de gemeente Arnhem)

Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 € 150.000, in 2027 en 2028 € 110.000 en vanaf 2029 € 125.000 in te zetten.

Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+ (25M121)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Gelijktrekken bedrag Gelrepas voor 67+' (25M121) aangenomen. Daarin worden middelen gevraagd voor het ophogen van het bedrag voor de Gelrepas voor 67+ naar tweehonderd euro. Op basis van het bestedingspatroon van volwassenen die nog geen AOW hebben, is de inschatting dat de extra kosten van het verhogen van het tegoed voor AOW-ers per jaar € 55.000 bedragen. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 structureel beschikbaar te stellen.

Extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om extra capaciteit om zorgfraude op te sporen en zorggeld terug te vorderen (25M132). Daarbij moet ervoor gezorgd worden dat alle deelnemende regiogemeenten uit de MGR SDCG substantieel bijdragen aan het vergroten van de (regionale) capaciteit om zorgfraude op te sporen. Voorgesteld wordt om hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 incidenteel € 101.000 beschikbaar te stellen, waarbij er vanuit gegaan wordt dat dit in de jaren 2028 en 2029 terugverdiend wordt.

Arnhems opbouwwerk

Het welzijnsbeleid is onlangs vastgesteld in de raad. Hierin is opgenomen dat opbouwwerk een onmisbare schakel is in de wijk. We zetten preventie voorop: we voorkomen liever problemen dan dat we genezen. Hiervoor is een stevige sociale basis noodzakelijk. Opbouwwerkers hebben als taak te werken aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen kan meedoen. Door individuele én groepen inwoners te activeren, te verbinden en te ondersteunen. Zo dragen zij bij aan meer eigen regie en sociale netwerken van inwoners. Als we dit willen blijven doen, moet opbouwwerk ook in alle wijken van Arnhem toegankelijk zijn. Op dit moment is voor opbouwwerk structureel een bedrag van € 535.000 beschikbaar. Het beperkte budget en bijhorende capaciteit hebben erin geresulteerd dat niet in alle wijken opbouwwerk geboden kan worden en hiermee onvoldoende bijgedragen kan worden aan het realiseren aan de doelstellingen in het welzijnsbeleid. Met een financiële impuls kan een bredere dekking over de stad gerealiseerd worden. Voorgesteld wordt om structureel € 400.000 vanaf 2026 hiervoor in te zetten.

Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (25M87)

In de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen wordt een passend vangnet geboden aan mensen in een kwetsbare situatie. Dit doet Arnhem als centrumgemeente voor de regio Centraal Gelderland. Dit vangnet moet zowel kwalitatief als kwantitatief aansluiten op en meebewegen met de behoefte van de doelgroep als geheel en de verschillende subdoelgroepen. Om dit te kunnen doen is een stabiele financiële basis nodig.

Op dit moment is een aantal knelpunten in beeld, die grotendeels betrekking hebben op de zwaardere wordende doelgroep. De bij de Perspectiefnota 2026-2029 aangenomen motie vraagt financiële middelen beschikbaar te stellen om deze knelpunten binnen MO/BW te dekken voor vier jaar. In de tabel met dekking is reeds een aantal jaarschijven voor 'Maatwerk tijdens opvang' en 'Straatcoaches en outreach GGD' opgenomen, de resterende jaarschijven worden vanuit de algemene middelen gedekt. Aanvullend wordt voorgesteld:

- *Uitbreiding capaciteit MO voor zwaardere doelgroep*

De vraag naar opvang voor de doelgroep met verslaving en/of zware psychiatrie neemt toe: er is inmiddels structureel een wachtlijst. Als de BW-plekken op de Remisestraat inderdaad kunnen verhuizen naar een andere locatie en/of aanbieder, zouden we op de Remisestraat acht extra MO-plekken kunnen inrichten. Hiervoor zijn extra middelen nodig, voorgesteld wordt om in de jaren 2026 tot en met 2028 jaarlijks € 600.000 in te zetten.

- *Nieuwe vorm trainingshuizen Beschermd Wonen*

IrisZorg biedt Beschermd Wonen (BW) voor Arnhemmers met een verslaving in drie vormen: mensen die actief gebruiken, mensen die gereguleerd gebruiken, en mensen die proberen af te kicken. De BW-vorm voor mensen die actief gebruiken is nu gevestigd op de Maatschappelijke Opvang-voorziening in de Remisestraat. De interactie met de cliënten van de Maatschappelijke Opvang (MO) heeft dusdanig ongewenste effecten, dat we een andere locatie voor deze BW-vorm noodzakelijk achten. Mochten we deze andere locatie willen inrichten, dan ontbreken daar nu de middelen voor. Voorgesteld wordt hiervoor in de jaren 2026 tot en met 2029 jaarlijks € 350.000 voor in te zetten.

Meedoen vanaf dag 1 (25M102)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Laat nieuwe Arnhemmers meedoen vanaf dag 1' (25M102) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om het structureel maken van de incidentele middelen voor vluchtelingen. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden hen, ongeacht hun status, toekomstperspectief. Wij helpen ze met wonen, werken, taal, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig en duurzaam fundament. In de begroting zijn alleen incidentele middelen beschikbaar. Om dit beleid structureel te kunnen borgen, zijn ook structurele middelen nodig. Voorgesteld wordt dan ook om € 1 miljoen vanaf 2027 hiervoor in te zetten. Voor 2026 zijn nog incidentele middelen beschikbaar.

Aanpak PrEP (25M93)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem naar 0 nieuwe HIV-infecties' (25M93) aangenomen. Deze motie vraagt om bij de begroting voorstellen te doen die bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem. Via GGD'en kunnen inwoners uit de risicogroep HIV in aanmerking komen voor het ontvangen van PrEP-zorg. Het aantal beschikbare plekken hiervoor is echter beperkt, waardoor er landelijk en ook in Gelderland-Midden inwoners op een wachtlijst staan. Vanuit gemeente Arnhem is in de periode 2023 tot en met 2026 extra financiering beschikbaar gesteld aan GGD Gelderland-Midden om meer PrEP-zorg in Arnhem te kunnen realiseren. Met de extra financiering biedt GGD Gelderland-Midden meer plekken aan inwoners (uit gemeente Arnhem) aan voor het ontvangen van PrEP-zorg bij de GGD. Daarnaast heeft de GGD Gelderland-Midden een verkenning gedaan voor het laagdrempelig aanbieden van PrEP-zorg via huisartsen in Arnhem. Deze verkenning is uitgevoerd en hierin zijn verschillende knelpunten geïdentificeerd waardoor het verlenen van PrEP-zorg door de huisarts te kostbaar is gebleken. Er is besloten om de PrEP-zorg bij de GGD verder uit te breiden binnen de bestaande financiële kaders. Dit betekent dat de GGD, naast de 40 mensen die zij nu al in PrEP-zorg hebben, nog aan 100 extra inwoners PrEP-zorg kunnen bieden. Om deze aanpak structureel te borgen is vanaf 2027 voortzetting van de huidige extra financiering wenselijk, dit gaat om € 100.000 per. Dit doen we aanvullend op de reguliere inzet van de GGD op seksuele gezondheid, waarmee we bijdragen aan een toekomst met 0 nieuwe HIV- infecties in Arnhem.

Buurtconciërges (25M115)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Prioriteit aan verbinding in het sociaal domein' (25M115) aangenomen. Deze motie vraagt om in de begroting prioriteit te geven aan organisaties die verbindend van aard zijn, zoals de Samenwerkende Arnhemse buurthuizen, City at Home en de buurtconciërges.

Uit de evaluatie blijkt dat de inzet van de buurtconciërges een groot succes is, in het bijzonder binnen de Arnhem Oost aanpak. De buurtconciërges hebben inmiddels een vaste aanstelling. De kosten voor de buurtconciërges bedragen € 750.000 per jaar. Voor een deel van deze kosten is dekking binnen de bestaande begroting gevonden. Vanaf 2026 is er structureel € 400.000 aan aanvullende dekking nodig.

Uitbreiding MFC De Malburcht

In 2024 heeft de gemeenteraad een investeringsbudget van € 1,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van MFC Malburcht met een repetitieruimte, onder andere ten behoeve van muziekvereniging DWS. Daarnaast is er jaarlijks € 103.000 toegekend voor de kapitaal- en exploitatielasten. Na het besluit is gestart met het ontwerpproces, wat inmiddels heeft geresulteerd in een definitief ontwerp met een geraamde investering van circa € 2,7 miljoen. Deze hogere raming is het gevolg van prijsontwikkelingen, een nauwkeuriger kosteninschatting op basis van het definitief ontwerp en geeft de extra mogelijkheid voor ruimte aan circusschool Fabriek Fysiek (Circus Space) door een aanvullende investering in de dakconstructie te doen. Met deze partij was in een eerder scenario nog geen rekening gehouden. De jaarlijkse kapitaal- en exploitatielasten stijgen in dit geval tot € 136.000. Voorgesteld wordt deze verhoging van structureel € 33.000 vanaf 2026 te dekken.

Beheer MFC's

De kosten voor het beheer van de MFC's zijn al jaren niet in lijn met de beschikbare middelen. Bovendien is het beheer nu zodanig georganiseerd dat dit leidt tot onacceptabele overbelasting van de betrokken medewerkers. Vooruitlopend op voorstellen uit het integraal accommodatiebeleid, wordt daarom gevraagd om de capaciteit die nodig is voor de openstelling van de MFC's op orde te brengen. Belangrijk is om het beheer overdag op orde te krijgen in combinatie met het blijven inhuren voor de avond- en weekend openstelling. Voorgesteld wordt om hiervoor in 2026 incidenteel € 1.250.000 in te zetten. In de uitwerking van het integraal accommodatiebeleid zullen structurele oplossingen worden meegenomen.

Aankoop Sperwer

De Sperwer is momenteel in eigendom van Rijnstad. Rijnstad biedt de gemeente aan dit pand over te nemen. Door de aankoop van de Sperwer blijft jongerenwerk en kinderopvang in/op de Geitenkamp behouden. Het voortzetten van de huidige functies van Sperwer (kinderopvang via SKAR en jongerenwerk via GOAT) is mogelijk in 2025 (en 2026) en wenselijk. Ook de inwoners zijn te beschouwen als een belangrijke partner. De aankoop van het pand biedt kansen om met invulling van de inwoners (vrijwilligers, jongeren,) de Sperwer (weer) te maken tot belangrijk onderdeel van de wijk. De plek is (nu) niet uitnodigend en ligt het verscholen (anoniem), waardoor het soms ook als onveilig wordt ervaren. Het is wenselijk het pand en de locatie een meer open karakter te geven. De inschatting is dat de aankoop en verbouwing structurele kosten van circa € 100.000 vanaf 2026 oplevert.

De Leuke Linde

Voor de transformatie van De Leuke Linde naar een inclusieve speeltuin blijkt de aanbesteding van het nieuw te bouwen beheerdershuisje hoger uit te vallen dan geraamd. De inschatting is dat er ruimte zit om dit naar beneden bij te sturen, maar dit zal onvoldoende zijn om het gehele knelpunt te dekken. Het Nationaal Programma Arnhem-Oost kan een deel van het knelpunt waarschijnlijk dekken. Ingeschat wordt dat er circa € 15.000 extra structurele lasten vanaf 2026 resteren.

Inkomensregelingen

In de jaren 2023 tot en met 2026 is jaarlijks € 2 miljoen opgenomen voor het verbeteren van de Inkomensregelingen. Hiermee hebben we de pilot voor de Bijverdienbeloning uitgevoerd, onderzoek gedaan naar de Inkomensregelingen en onder andere het proces en bereik verbeterd van de Individuele Inkomensvoet (IIT). Vanaf 2026 zal de wet Proactieve Dienstverlening handvatten bieden voor meer automatische toekenningen en om inwoners actiever op regelingen te wijzen. Als we vasthouden aan de ambities en de ruimte benutten die de nieuwe wet biedt, gaat dit leiden tot hogere kosten, maar het is onduidelijk of en hoeveel middelen we hiervoor van het rijk ontvangen. Met de nieuwe wet verwachten we ook meer verstrekkingen van IIT te doen (€ 90.000) en meer verstrekkingen van de Gelrepass (€ 175.000). Voor 2026 en 2027 zijn hiervoor nog middelen beschikbaar, maar vanaf 2028 niet meer. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2028 € 265.000 hiervoor in te zetten.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand

Een inwoner moet bij het aanvragen van Duurzame Gebruiksgoederen via Bijzondere Bijstand aantonen dat er geen reserveringscapaciteit is geweest om hiervoor te sparen. Nu moet de inwoner die dan een lege bankrekening heeft nog aan ons verantwoorden dat hij niet heeft kunnen sparen en zinnige dingen heeft gedaan met dat geld. We willen dat omdraaien, zodat we bij langdurige armoede (langer dan drie jaar) als uitgangspunt nemen dat iemand niet heeft kunnen sparen. Dat past volledig in het 'werken vanuit vertrouwen'. Mogelijk leidt dit wel tot een wat groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen, de inschatting is structureel € 25.000 met ingang van 2025. Het voorstel leidt tot een betere dienstverlening aan inwoners en draagt daarnaast bij aan vereenvoudiging van de uitvoering. We stellen voor het budget structureel met € 25.000 te verhogen.

Gezond en actief leven

Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ontvangen we specifieke uitkeringen (SPUK's) vanuit de landelijke overheid, voor het uitwerken en uitvoeren van diverse onderwerpen. Een aantal van deze onderdelen uit de SPUK's (mentale gezondheid, aanpak overgewicht en obesitas & middelengebruik) zijn tijdelijk van aard en vallen per 2026 weg. Op dit moment financieren we hieruit activiteiten al meerdere jaren met incidentele middelen. Het geld is dan weliswaar incidenteel, de opgaven zijn structureel en worden steeds urgenter. Met de transformatie van het sociaal domein, van zorg naar gezondheid, is het duurzaam borgen van onze inzet essentieel. Deze opgaven hebben een structureel budget nodig. We stellen voor om vanaf 2026 hiervoor € 250.000 in te zetten. Om te verzekeren dat de huidige inzet op preventie gewaarborgd blijft, voegen we in afwachting op landelijke middelen uit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) de komende drie jaar € 80.000 toe aan dit budget (*Preventiebudget waarborgen (25A64g)*).

Behoud en extra investering preventie middelengebruik jongeren en kwetsbare doelgroepen (25A52)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik. Daarom verhogen wij het budget met € 50.000 in de jaren 2026, 2027 en 2028. Deze middelen worden ingezet om extra maatregelen te financieren gericht op kwetsbare doelgroepen zoals uit de pilot preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen naar voren kwam.

Pedagogisch medewerker Rommelkist

In 2021 is het Handelingskader Geitenkamp opgesteld waarin 'het doorbreken van generatiepatronen' als belangrijkste maatschappelijke opgave voor de Geitenkamp is verwoord. Dit is ook een belangrijke pijler in het Nationaal Programma Arnhem Oost. In samenwerking met de voorloper van het Nationaal Programma Arnhem Oost, is geïnvesteerd in het creëren van een socialer en veiliger klimaat op de Rommelkist. We zetten in op het positieve stimuleren van een veilige speelplek voor iedereen en op professionals die meer (ped)agogische vaardigheden/achtergrond hebben, die stevig kunnen ingrijpen met een lerend effect op het bewegen maar zeker ook op het gewenste gedrag van kinderen en ouders. Professionals die de taal van de straat/de wijk spreken en goede binding met de wijk hebben en het vertrouwen van de wijkbewoners hebben. Daarnaast zal dit een impuls geven aan het imago en de aantrekkelijkheid van deze voorziening, zodat de Playground op termijn een breder en diverser publiek aantrekt. We stellen voor dit ook in 2026 te continueren door € 125.000 beschikbaar te stellen.

Jongerenwerk op School

Vanuit de ambitie om de binnen- en buitenschoolse leefwerelden van jongeren in de wijken van Arnhem-Oost te versterken en beter met elkaar te verbinden, is de afgelopen jaren (met name in de coronaperiode) volop ingezet op Jongerenwerk op School (JOS). Dit gebeurde binnen de bredere visie van de Pedagogische Wijk, gefinancierd met tijdelijke middelen uit Voortijdig Schoolverlaten (VSV) en het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Sinds schooljaar 2024-2025 is met middelen van het Nationaal Programma Arnhem-Oost JOS op alle scholen in het voortgezet onderwijs mogelijk gemaakt. JOS draagt bij aan een vorm van 24/7 verbinding met jongeren, waarbij er continu ruimte is voor aandacht, tijd en ontwikkeling. Scholen ervaren de aanwezigheid van jongerenwerkers inmiddels als onmisbaar, omdat het bijdraagt aan het voorkomen van escalaties en vroegsignalering van problematiek, betere betrokkenheid van ouders en thuisomgeving en een verbeterde aansluiting tussen docenten en leerlingen, waardoor onderlinge communicatie en wederzijds begrip worden versterkt. Om de aansluiting tussen het jongerenwerk op school en de andere vormen van jongerenwerk te optimaliseren en zo de begeleiding te verbeteren stellen we voor in 2026 € 80.000 hiervoor in te zetten.

Niet gerealiseerde bezuiniging begeleiding kleine groepen

In de Perspectiefnota 2025-2028 en de Begroting 2025-2028 is een besparingsmaatregel opgenomen voor de Wmo, gericht op het bevorderen van groepsgerichte ondersteuning voor inwoners. Bij de besluitvorming zijn al risico's geschetst. Hoewel de implementatie van deze maatregel momenteel in gang is, blijkt inmiddels dat de verwachte besparingen niet volledig haalbaar zijn. We willen deze beweging graag goed borgen op de langere termijn. Om die reden is de realisatie van de maatregel gekoppeld aan de ontwikkeling van de Wijknetwerken. De realisatie en verwachte besparing wordt daardoor over meerdere jaren uitgespreid. Om die reden wordt voorgesteld om de in de begroting opgenomen besparing vanaf 2026 van € 1.500.000 structureel terug te brengen naar € 750.000 structureel. Het overige deel kan worden opgevangen binnen het begrote budget voor Wmo begeleiding.

Behouden basisniveau Maatschappelijke opvang

In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. Voorgesteld wordt in 2026 € 350.000 incidenteel hierop bij te zetten.

Extra capaciteit schuldhulpverlening

Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal meldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen. We stellen voor om structureel vanaf 2026 € 1.150.000 in te zetten.

Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood

Het team Geldzaken voor Ondernemers ondersteunt Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit Hulp bij Geldzorgen en Schulden (particulieren) en communicatiecampagnes. We stellen voor € 30.000 in de jaren 2026 tot en met 2029 voor de dienstverlening van Over Rood in te zetten.

Vroegsignalering

Voor Vroegsignalering hebben we voor de jaren 2025 en 2026 incidenteel extra budget ingezet om het aantal huisbezoeken en telefonische contacten uit te breiden. We zien dat de behoefte aan hulp na een contact bij vroegsignalering stijgt en het aantal maandelijkse signalen van betaalachterstanden is toegenomen met 40%, willen we de dienstverlening met ingang van 2027 minimaal op het huidige niveau houden. Hiervoor is structureel € 230.000 extra nodig. Voorgesteld wordt dit vanaf 2027 in te zetten.

Aanpassen SMI en BSO+

In 2024 is besloten om de richtlijnen voor de sociaal medische indicatie (SMI) te verruimen. Dit is een regeling waarmee ouders zonder recht op kinderopvangtoeslag onder bepaalde voorwaarden gebruik kunnen maken van kinderopvang, met een tegemoetkoming in de opvangkosten vanuit de gemeente. Toen is aangegeven dat er in 2025 een voorstel volgt voor verruiming van het inkomenscriterium. Het Rijk heeft al aanvullende middelen beschikbaar gesteld, maar op basis van ervaringen bij andere gemeenten zijn lokaal aanvullende middelen nodig. Voorgesteld wordt om structurele middelen in te zetten: € 500.000 in 2026, € 499.000 in 2027, € 568.000 in 2028 en € 521.000 vanaf 2029.

Kansrijke start

Kansrijke Start gaat over de eerste 1000 dagen, vanaf 10 maanden voor de geboorte tot ongeveer 2 jaar, dat is het fundament van een gezond leven met gelijke kansen. Door nu te investeren in een goede, kansrijke start voor elk kind, bouwen we aan een gezonde Arnhemse generatie. Dit is ook waarom er vanuit Nationaal Programma Arnhem Oost en Perspectief voor de Jeugd op dit moment diverse pilots (zoals Power Parents, Babythuiszorg en 18 maandenhuisbezoek) uitgevoerd en gefinancierd worden. Tegelijkertijd brengen we ook de jeugdgezondheidszorg dichterbij onze jongste inwoners (Consultatiebureau Geitenkamp en Malburgen de Spil). Om een kansrijke start voor al onze jongste inwoners te bereiken is structurele inzet en financiering nodig en daar is vanaf 2027 € 250.000 structureel budget voor nodig.

Behouden basisniveau Welzijn

In 2023 is er een nieuwe cao Sociaal Werk vastgesteld. Hierdoor zijn de lonen binnen deze sector in 1,5 jaar met 11% gestegen. Dit percentage staat niet in verhouding tot de door ons vastgestelde indexatie over de jaren 2023, 2024 en 2025. Dit betekent dat er per 2024 een gat is ontstaan tussen beschikbare middelen vanuit de gemeente en benodigde middelen bij onze subsidiepartners. Voor 2024 en 2025 is gezocht (en veelal gevonden) naar incidentele oplossingen om de bestaande dienstverlening op peil te houden. Voor 2026 geldt dit knelpunt nog steeds. We stellen voor om in de jaren 2026 en 2027 jaarlijks € 500.000 in te zetten.

Initiatieven sociale cohesie

Om het bestaande voorliggend aanbod in Arnhem op het huidige niveau te houden is een structurele investering in het welzijnsveld nodig. Voor 2026 is deels dekking vanuit GALA mogelijk, voor 2027 wordt voorgesteld incidenteel € 100.000 hiervoor in te zetten.

Jongerenwerk

De welzijnspartners die jongerenwerk aanbieden ontvangen geen structurele subsidie. Voor 2025 is het huidige aanbod op Jongerenwerk incidenteel geborgd. Maar bestendinging, doorgroei en optimalisatie is niet mogelijk. Dit staat haaks op de nieuwe visie van het welzijnsbeleid en de visie sociaal domein, waar we willen inzetten op het versterken van de preventieve kant om (zwaardere) zorg te voorkomen. Om die reden wordt voorgesteld structureel vanaf 2026 € 1.250.000 vrij te maken voor jongerenwerk.

Sociale Wijkteams ten behoeve van transformatie sociaal domein

In het kader van de transformatie van het sociaal domein en landelijke programma's, zoals de Hervormingsagenda Jeugd waar wordt ingezet op het versterken van lokale teams, willen we voor de komende twee jaar het benodigde aantal wijkcoaches op peil en de huidige opdracht uitvoerbaar houden. Om dit te kunnen realiseren wordt voorgesteld voor de jaren 2026 en 2027 respectievelijk € 679.000 en € 864.000 ter beschikking te stellen. Zo houden we de basis bij het sociale wijkteam voor deze periode op orde. Vanuit de transformatie van het sociaal domein en de ervaringen die we in Arnhem opdoen met de pilots van de wijknetwerken kijken we steeds of en waar aanpassing van de opdracht van het sociaal wijkteam nodig is.

Behoud basisniveau GGD - VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 118.000 voor het onderdeel Gezondheid structureel toe te kennen.

Indexatie lokaal aanbod VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 52.000 voor het onderdeel maatwerk/lokaal aanbod structureel toe te kennen.

Pilot betere (be)leefbare openbare ruimte

De gemeente hanteert voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgestelde onderhoudsniveaus (A t/m D), waarin de toegestane mate van vervuiling statistisch is bepaald. Deze normen sluiten echter niet altijd aan bij de beleving van bewoners. In diverse wijken bestaan plekken die regelmatig als vervuild, onveilig of onaantrekkelijk worden ervaren ('hotspots' of 'gribusplekken'). In Malburgen wordt daarom al vanuit het Nationaal Programma Arnhem-Oost geëxperimenteerd met een integrale aanpak van hotspots, samen met maatschappelijke partners en bewoners.

De uitbreiding van deze aanpak in pilotvorm start met het gericht in kaart brengen van de feitelijke en beleefde staat van de openbare ruimte en een integrale aanpak van vieze of nare plekken op wijk- en buurniveau. Deze aanpak biedt specifiek ruimte voor uitbreiding van de inzet van buurtconciërges en verdere versterking van initiatieven als Heel Arnhem Schoon. Daarbij gaan we ook inventariseren hoe de inzet van de buurtconciërges op dit moment wordt ervaren en of een uitbreiding naar andere wijken gewenst is. De Pilot (be)leefbare openbare ruimte wordt in 2026 en 2027 uitgevoerd en vervolgens geëvalueerd. Op basis daarvan wordt besloten over eventuele voortzetting of opschaling. De kosten voor 2026 en 2027 bedragen € 150.000 per jaar.

Ervaringsdeskundigheid

Voor 2024 is er éénmalig € 100.000 in de begroting opgenomen om ervaringsdeskundigheid te bevorderen. Deze pilot is later gestart en daarom is in de nota budgetoverheveling een bedrag van € 95.000 doorgeschoven naar 2025. Om na de pilot ook in 2026 gebruik te maken van de inzet van Ervaringsdeskundigheid is er structureel € 100.000 nodig. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 vrij te maken.

Samen tegen huiselijk geweld en femicide (25A51)

Huiselijk geweld en femicide blijven een groot maatschappelijk probleem dat ook in Arnhem aandacht en actie vraagt. Vroegtijdige herkenning van signalen en bewustwording van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn cruciaal om escalatie te voorkomen. Door voorlichting en bewustwording breed in de samenleving te brengen (onder andere op scholen, in buurthuizen, bij zorgprofessionals en hulporganisaties) kunnen signalen van relationeel geweld eerder worden herkend en besproken. Hiervoor stellen we voor in 2026 en 2027 € 350.000 beschikbaar te stellen, om zo bij te dragen aan een stad waarin iedereen zich veilig voelt en geweld in afhankelijkheidsrelaties zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Een VERBONDEN Arnhem

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem met dekking	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Oninbare posten belastingen	-100	-100	-100	-100	S
Dekking oninbare posten afvalstoffenheffing	77	77	77	77	S
Dekking oninbare posten rioolheffing	23	23	23	23	S
Vervolg Actieprogramma "Samen maken we Arnhem"	-44				I
Dekking vanuit BR Burgerparticipatie	44				I
Herverdeling middelen Dienstverleningsvisie	-100				I
Experiment gesloten coffeeshopketen	-110	-110	-110		I
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-211</i>	<i>-110</i>	<i>-111</i>	<i>0</i>	
Toevoeging BR Evenementen	-120	-120	-120	-120	S
Dekking toevoeging BR Evenementen	120	120	120	120	S
Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed	-361				I
Dekking Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed uit BR Vastgoed	361				I
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	-211	-110	-111	0	

Toevoeging BR Evenementen

Sinds de Evenementenvisie in 2015 door de raad is vastgesteld, sparen we jaarlijks voor beeldbepalende en topsportevenementen in de Bestemmingsreserve Evenementen. Binnen de jaarlijkse begroting van Evenementen binnen S03 Economie is € 120.000 aan ruimte voor toekomstige topsport- en beeldbepalende evenementen. Tot nu toe werd het overgebleven bedrag aan het eind van het jaar toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Om het sparen voor toekomstige evenementen te formaliseren in de begroting(cyclus), voegen we voortaan jaarlijks actief het spaarbedrag aan de bestemmingsreserve toe.

Planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed

Op basis van nadere inspecties is geconstateerd dat aanvullend onderhoud moet worden uitgevoerd bij Willemeen. Dit is een combinatie van maatregelen die oorspronkelijk al in latere jaren van de planning voor het onderhoud en de vervangingsinvesteringen waren voorzien, maar omvat ook maatregelen die daar nog niet in waren opgenomen. De benodigde maatregelen zijn tot stand gekomen op basis van inspecties en advies van technisch deskundigen. Dit gaat om verschillende maatregelen waaronder vervanging van leidingen voor drinkwater, vervanging van de CV installatie en noodverlichtingsarmaturen. Kortom, zaken die op orde moeten zijn het pand te blijven gebruiken. Dit zorgt voor aanvullende lasten voor planmatig onderhoud van € 360.913 in 2026 waarvan voorgesteld wordt deze te dekken uit de bestemmingsreserve vastgoed.

Ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem tlv Algemene middelen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Toeristenbelasting	150	150	150	150	S
Actualisatie treasury	-246	291	-641	-746	S
Burgerzaken - Legesopbrengsten	-1	236	-110	-110	S
Burgerzaken - Personele ontwikkelingen	528	292	-233	-200	S
Burgerzaken - Materiële lasten	-30	-30	-30	-30	S
Burgerzaken - Doorontwikkeling	-560	-200	-200	-200	S

Doorontwikkeling digitale dienstverlening	-340	-340	-340	-340 S
Autonome technologische ontwikkelingen ICT-landschap	-500			I
Informatieveiligheid & Privacy	-2.100	-1.100	-1.100	-1.100 S
Kwaliteitsborging informatiebeheer	-100	-100	-100	-100 S
Uitvoering Wet open overheid (Woo)	-100	-100	-100	-100 S
Efficiency organisatieontwikkeling		2.700	2.700	2.700 S
Zorg en Veiligheidshuis			-90	-90 S
Brede openstelling Stichting Musis & Stadstheater			-60	-60 S
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-3.299</i>	<i>1.799</i>	<i>-154</i>	<i>-226</i>
Behoud basisniveau GGD - VGGM (brandweer)	-270	-270	-270	-270 S
Informatieveiligheid en privacy (25M144)	-1.100	-550	-550	-550 S
Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200 S
Horecastewards (25M107)	-100	-100	-100	-100 S
Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)	-125	-125	-125	-125 S
Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)	-500	-500	-500	-500 S
Uitgangspuntennota Cultuur 2025-2028 (25M104)	-400	-400	-400	-400 S
Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie (25A59)	-200	-200		I
Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)	-110	-110	-110	I
Arnhem op de kaart (25M112g)	-150	-150	-150	-150 S
Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)	-3	-3	-3	-3 S
Visie toerisme en recreatie (structureel)	-50	-50	-50	-50 S
Visie toerisme en recreatie (incidenteel)	-100	-100	-100	-100 I
Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)	-25			I
Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering	-50	-50	-50	-50 S
Vervolg Arnhemse kinderpact	-25	-25	-25	I
Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact	-217	-217	-217	-217 S
Ontwikkelingen informatiehuishouding	-270	-270	-270	-270 S
Evenementencoördinator	-80	-80	-80	-80 S
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	-150	-150	-150	-150 S
Stichting Luxor Live	-270	-270	-270	-270 S
Oostpool: Investerings repetitiegereedschap				-492 S
Oostpool: Investerings theatertechniek				-199 S
Dekking Oostpool: Investerings repetitiegereedschap/theatertechniek				267 S
D&I Officer structurele invulling	-120	-120	-120	-120 S
Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie		-110	-110	-110 S
APCG/Bijzonder in Arnhem structurele borging schouwen in subsidie		-70	-70	-70 S
Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht	-500	-500	-500	-500 S
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>-6.015</i>	<i>-5.620</i>	<i>-5.420</i>	<i>-5.709</i>
Totaal ontwikkelingen een VERBONDEN Arnhem	-9.315	-3.821	-5.574	-5.935

Behoud basisniveau GGD - VGGM

VGGM hanteert een systematiek, welke leidt tot een voorcalculatie voor 2026 die wordt gesaldeerd met een nacalculatie over 2024. De cijfers voor deze indexatie worden herleid uit het Centraal Economisch Plan 2025. Het CPB stelt dit plan op in maart 2025 en de berekening gaat uit van de Macro Economische Verkenningen 2025, welke is gepubliceerd in september 2024. Dit betekent een hogere indexatie van 3,5% punt ten opzichte van de percentages die vanuit het CEP volgen (o.b.v. de MEV 2,2%) en hiervoor wordt een aanvullende bijdrage gevraagd. Voorgesteld wordt € 270.000 voor het onderdeel Brandweer structureel toe te kennen

Informatieveiligheid en privacy (25M144)

In de Perspectiefnota zijn voor informatieveiligheid en privacy reeds incidentele en structurele middelen opgenomen. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Arnhem minimaal op basisniveau voor digitale veiligheid' (25M144) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om aanvullende middelen in de Begroting op te nemen, zodat de gemeente op de kortst mogelijke termijn voldoet aan de Baseline informatiebeveiliging overheid (BIO), rekening houdend met het aanpassingsvermogen van de organisatie.

Deze budgetten zijn benodigd om noodzakelijke stappen te zetten op het pad naar compliance aan wet- en regelgeving. Om de producten vanuit het programma te verankeren in de organisatie en om achterstanden in te lopen, moet structureel worden geïnvesteerd in zowel technische beveiliging, als procesoptimalisatie en formatie. Wet- en regelgeving breidt steeds verder uit, waardoor er de komende jaren veel op de organisatie af komt. Ook met de nu opgenomen budgetten is het nodig om deze verplichte implementaties te temporiseren waarbij het uitgangspunt (voldoen aan wet- en regelgeving en het beheersbaar maken van de risico's) op termijn overeind blijft. Voorgesteld wordt aanvullend op de Perspectiefnota incidenteel voor 2026 € 550.000 op te nemen en structureel vanaf 2026 het budget met € 550.000 op te hogen en beide te dekken.

Duurzame alternatieven voor reisbewegingen (25M89)

Gemeente Arnhem wil een moderne, betrouwbare én inspirerende werkgever zijn. In de huidige arbeidsmarkt is het essentieel medewerkers een werkplek te bieden die aantrekkelijk én goed bereikbaar is. Dat vraagt om duurzame vervoersopties die passen bij de persoonlijke situatie van medewerkers én aansluiten bij het Duurzame Mobiliteitsplan (DMP), waarin het STOMP-principe leidend is: eerst lopen en fietsen, daarna OV, en pas als laatste de auto. In lijn met dit uitgangspunt en de cao Gemeenten 2025–2027 (die vereist dat gemeenten uiterlijk per 1 januari 2026 een lokale regeling voor woon-werkverkeer vaststellen) zijn scenario's uitgewerkt. Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie 'Van ambitie naar uitvoering – investeer in eigen medewerkers' (motie 25M89) aangenomen.

In deze Begroting wordt voorgesteld om met ingang van 2026 € 1,2 miljoen structureel beschikbaar te stellen ten behoeve van duurzame alternatieven voor reisbewegingen. Het gaat hierbij om de volgende onderdelen:

- Een OV-vergoeding in de vorm van een OV-kaart voor alle medewerkers;
- Het stimuleren van fietsen door het ophogen van de uitruilmogelijkheid voor de fiets binnen het IKB;
- Een verhuiskostenvergoeding bij verhuizing naar Arnhem.

Horecastewards (25M107)

In de Perspectiefnota 2025-2028 is een subsidiebedrag vrijgemaakt van € 82.000 voor de BIZ om een horecasteward beroep doen op de gemeente hiervoor. Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Behoud en borduur voort op Horecastewards' (25M107) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om de financiering van de horecastewards door de gemeente te prioriteren, waarbij cofinanciering door de horecaondernemers een voorwaarde is. Voorgesteld wordt structureel € 100.000 hiervoor vrij te maken, waarbij de horeca ondernemers zelf € 25.000 structureel bekostigen.

Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar (25M138)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om vanaf 2026 structureel € 125.000 vrij te maken voor digitale veiligheid voor inwoners, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie. Voorgesteld wordt deze middelen in de begroting op te nemen.

Compensatie gestegen lasten cultuursector (25M104)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Cultuur mogelijk blijven maken' (25M104) aangenomen. Daarin wordt gevraagd om financiële ondersteuning van betaalbare cultuurparticipatie (vrijtijdskunst), professionele talentontwikkeling in de cultuursector zoals benoemd in de Uitgangspuntennota Cultuur en het oplossen van eventuele financiële knelpunten bij subsidiepartners die ontstaan door 'fair pay' verplichtingen uit de Cultuurconvenant 2025-2028.

De cultuursector kampt daarnaast met knelpunten: stijgende huisvestingslasten, stijgende personeelskosten als gevolg van CAO-afspraken, honoraria die achterblijven bij andere sectoren, de noodzaak tot een eerlijke beloning

(toepassen Fair Practice Code) en het uiteenlopen van gemeentelijke huurindexatie en indexatie van subsidies. Begrotingen van culturele instellingen en praktijken van culturele en creatieve makers staan stevig onder druk. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector (en daardoor het culturele aanbod voor onze inwoners) komt in het gedrang. Het hanteren van 'fair pay' of een eerlijke beloning is een uitgangspunt bij subsidieverstrekking en opdrachtverlening. Voor Arnhem is berekend dat structureel € 500.000 per jaar nodig is om de meerkosten van fair pay te kunnen financieren. Voorgesteld wordt deze middelen vanaf 2026 beschikbaar te stellen.

Uitgangspuntennota Cultuur (25M104)

In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 2025-2028 'Standplaats Arnhem' is vastgelegd hoe we Arnhemse makers optimaal willen faciliteren, hoe iedereen moet kunnen genieten van en deelnemen aan een breed, divers en toegankelijk cultuuraanbod, hoe we meer fysieke ruimte realiseren voor kunst en cultuur en hoe we dit mogelijk kunnen maken. Uitvoering van deze ambities en actiepunten kan deels binnen de huidige cultuurbegroting door herprioritering. Een tweetal belangrijke speerpunten kan niet worden bekostigd binnen de huidige cultuurbegroting. Er is in totaal € 400.000 per jaar structureel nodig om belangrijke nieuwe spelers in het Arnhemse cultuurlandschap structureel te ondersteunen en daarnaast het versterken van de positie van onze BIS-instellingen/rijksgezelschappen (Introdans, Phion, Theater Oostpool) en het productiehuis podiumkunsten (Theater aan de Rijn) in de stad.

Betaalbare ruimte voor cultuureducatie en -participatie (25M104)

Het beschikbaar stellen van meer betaalbare ruimte voor cultuureducatie en -participatie krijgt een plek in het Integraal Accommodatiebeleid. Dit beleid is naar verwachting in 2028 in werking. In 2026 en 2027 stellen we jaarlijks € 200.000 beschikbaar voor een tijdelijke regeling om gespreid over Arnhem het huren van ruimte voor cultuureducatie en -participatie betaalbaarder te maken. De regeling wordt dusdanig ingericht dat geen concurrentie ontstaat met gesubsidieerde instellingen die voor hetzelfde doel verhuren, zoals Rozet, Huis van Puck en Jacobiberg. De doelstelling van de regeling is gelegen in het vergroten van cultuurparticipatie. Om die reden is het gerechtvaardigd dat ook bijvoorbeeld cultuureducatie door ZZP'ers onder deze regeling valt.

Erfgoed beleefbaar bij vernieuwing van de stad (25M94)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Erfgoed beleefbaar maken bij vernieuwing van de stad' (25M94). Daarin wordt gevraagd om bij ruimtelijke projecten, zowel stadsontwikkeling als vernieuwing van de openbare ruimte, kansen voor beleefbaar maken van erfgoed te benutten en waar nodig daarvoor binnen deze projecten middelen beschikbaar te maken, als een gemeentelijke bijdrage leidt tot voldoende cofinanciering van andere overheden, fondsen of marktpartijen. Na 2026 is er geen geld meer beschikbaar voor beleefbaar erfgoed. Om het erfgoed in de ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen behouden en beleefbaar te maken in relatie tot de totale groei van de stad is extra inzet benodigd vanaf 2026. Voorgesteld wordt voor de jaren 2026, 2027 en 2028 jaarlijks € 110.000 hiervoor vrij te maken.

Arnhem op de kaart (25M112g)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem op de kaart' (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting Citymarketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden, onder andere aan activiteiten op dit gebied die in de Uitvoeringsagenda toerisme en recreatie staan. Voorgesteld wordt om hiervoor structureel € 150.000 in te zetten.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein (25M119)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen waarin gevraagd wordt om prioriteit te geven aan het herstel van de vitrines van het AKU monument en hiervoor € 70.000 in de begroting op te nemen. Het herstel van de vitrines wordt meegenomen in de huidige werkzaamheden zodat deze gelijk lopen met de oplevering van het project. Hiervoor zal het investeringskrediet verhoogd worden in het MIP met € 70.000 in 2025 en stellen we voor de jaarlijkse kapitaallasten van deze verhoging van circa € 3.500 vanaf 2026 in de begroting op te nemen.

Visie toerisme en recreatie

Toerisme en recreatie zijn van groot belang voor gemeente Arnhem in economische zin, maar ook voor de leefomgeving, leefbaarheid en het welbevinden van haar inwoners. Al jaren gebeurt er van alles in Arnhem op het gebied van toerisme en recreatie. Groeiende bezoekersaantallen en de behoefte aan meer ruimte voor recreatie zijn een uitdaging, maar leveren de stad en haar ondernemers ook veel op. Op dit moment is er geen beleid op dit gebied. Daarom is er een nieuwe visie in voorbereiding: het Toekomstperspectief recreatie en toerisme. Op voorhand is duidelijk dat er meer budget en capaciteit nodig is om de basis op orde te brengen en te houden, maar ook om straks uitvoering te kunnen geven aan de uitvoeringsagenda. Een voorbeeld hiervan is structureel werkbudget voor uitbreiding en beheer van routenetwerken en vitaliteitsonderzoek vakantieparken. Om zowel de basis op orde te brengen, als in te kunnen zetten op de uitvoering, stellen we voor om incidenteel voor de jaren 2026 tot en met 2029 € 100.000 vrij te maken en structureel vanaf 2026 € 50.000 in te zetten. Door een slimme koppeling te maken met motie 25M112g zorgen we voor extra slagkracht.

Aanpak voor bestrijding anti-Zwartracisme en Afrofobie (25M141)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is een motie aangenomen die vraagt om een aanpak voor bestrijding van anti-Zwartracisme en Afrofobie. Om in 2026 een lokaal actieplan tegen anti-Zwartracisme en Afrofobie te ontwikkelen, wordt voorgesteld hiervoor in 2026 € 25.000 in te zetten.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering

De democratie staat onder druk. Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen ging minder dan de helft van de Arnhemmers stemmen. Daarom werken we momenteel het plan voor gerichte Arnhemse opkomstbevordering verder uit. Met dit plan versterken we de huidige campagnes voorafgaand aan verkiezingen en zorgen we ervoor dat er doorlopend, en niet enkel kort voor verkiezingen, geïnvesteerd wordt in betrokkenheid bij onze democratie.

Daarvoor brengen we in kaart wat we nu al doen (bijvoorbeeld het organiseren van democracy, de cursus politiek actief en de Academie voor Burgerschap waaraan wordt gewerkt) en kijken we hoe we dit verder kunnen versterken. De verkiezingen zijn daarbij belangrijke ijkmomenten en we streven naar een bovengemiddeld opkomstpercentage. Het doel is echter om democratische betrokkenheid in brede zin te vergroten. Dit doen we doelgroepgericht, bijvoorbeeld door jongeren op een andere manier en met een andere boodschap te betrekken dan oudere inwoners. En gebiedsgericht, door rekening te houden met de behoeften en belemmeringen uit onze verschillende wijken. We houden ook rekening met de aard van de verschillende verkiezingen. Zo richten we ons in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen specifiek op groepen die daarvoor weinig stemden, zoals bijvoorbeeld ingezetenen en jongeren. Met deze aanpak kunnen we ons specifiek richten op de doelgroepen die achterblijven én kunnen we concreet aan inwoners laten zien wat we allemaal aanbieden.

Het huidige budget voor inzet op versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering is ontoereikend. Ook vallen per 2027 deze middelen vanuit het rijk volledig weg die hiervoor beschikbaar waren. Om die reden stellen we voor het budget te verhogen met € 50.000 structureel.

Vervolg Arnhemse kinderparticipatie

Arnhem zoekt manieren om jongeren beter te betrekken. Het kinderburgemeesterschap was sinds 2022 één van de manieren om dat doel te realiseren. De ervaringen van de afgelopen jaren zijn geëvalueerd. De lessen hieruit zijn besproken met de raad aan de hand van de gespreksnotitie Vervolg Arnhemse kinderparticipatie.

Op basis van de gesprekken met de raad, de lessen uit eerdere jaren en de bespreking van het rondvraagmemo over een kinderraad op 27 mei stellen wij voor het kinderburgemeesterschap per 2026 te beëindigen. In plaats daarvan willen we investeren in (bestaande) initiatieven voor kinderparticipatie. Door bestaande initiatieven beter te benutten, te intensiveren en mogelijk uit te breiden kan de gemeente (meer) kinderen betrekken en op een manier leren participeren die aansluit bij hun belevingswereld.

Vanaf 2026 stellen wij voor te starten met een aanjaagfonds voor kinderparticipatie. Hiervoor willen wij in de jaren 2026-2028 jaarlijks € 25.000 beschikbaar stellen. Net als bij het kinderburgemeesterschap hanteren we een proefperiode van drie jaar. In 2028 evalueren we de resultaten en nemen we een besluit over een eventueel vervolg. Met deze tijdelijke inzet van middelen en een duidelijk evaluatiemoment komen we tegemoet aan de wens van de raadskamer om toekomstige kosten zorgvuldig af te wegen.

Bereikbaarheid & kwaliteit afdeling Inwonercontact

Voor het verbeteren van de bereikbaarheid en kwaliteit van de afdeling zijn voor de jaren 2024 en 2025 incidentele middelen in de begroting ter beschikking gesteld. Incidenteel omdat er tijd nodig was te bepalen wat structureel nodig is om de dienstverlening van het contactcentrum te kunnen organiseren. Om het huidige dienstverleningsniveau te kunnen waarborgen en verder te verbeteren, is structurele verhoging van het budget voor deze afdeling vereist. Het zorgt voor snelle en deskundige afhandeling van telefonische vragen die worden gesteld door inwoners, ondernemers en instellingen. We stellen dan ook voor om vanaf 2026 het budget met € 217.000 structureel te verhogen.

Ontwikkelingen informatiehuishouding

Binnen de gemeente Arnhem hebben we een vertaling gemaakt van de regionale informatievisie en strategie naar een Arnhemse informatievisie en strategie met bijbehorende roadmap om te kunnen sturen op veranderingen in de informatiehuishouding. Naast de al benoemde onderwerpen is er een aantal ontwikkelingen waarvoor structurele aandacht/middelen benodigd zijn. Het betreft ten eerste AI / Smart City: investeringen in technologieën die bijdragen aan de slimme stad van de toekomst, zoals sensornetwerken en het integreren van ethisch verantwoorde kunstmatige intelligentie binnen de gemeentelijke processen. Het betreft ook Cloud Computing: de overgang naar cloudgebaseerde oplossingen, doordat huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt en daarmee een gedwongen verplaatsing naar cloud-oplossingen ontstaat. En tot slot het inzetten op een digitaal fitte medewerker: opleiding en training om medewerkers verder te ontwikkelen en mee te krijgen in de 21e eeuwse (digitale) vaardigheden. Voor deze ontwikkelingen stellen we voor vanaf 2026 structureel € 270.000 in te zetten.

Evenementcoördinator

Evenementen geven reuring in de stad en leveren een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van Arnhem voor inwoners en bezoekers. We willen een gastvrije stad zijn voor iedereen. Tegelijkertijd zoeken we ook een balans tussen levendigheid en leefbaarheid. De meerwaarde van een aanspreekpunt voor organisatoren en een schakelpunt tussen organisator en gemeente is evident gebleken in de afgelopen jaren. Deze meerwaarde ligt in het in goede banen leiden en faciliteren van evenementen door intensief contact te onderhouden met de organisatoren. Daarnaast houdt de evenementencoördinator toezicht op de naleving van de afgegeven vergunning, veiligheid, leefbaarheid, orde en netheid. Zijn of haar inzet bij grootschalige stadsbrede evenementen zoals de Airborne-herdenking of Koningsdag is van groot belang. Voorgesteld wordt dan ook om vanaf 2026 structureel € 80.000 hiervoor beschikbaar te stellen.

Crisiskosten openbare orde en veiligheid

We zien een toename in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwendings van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting, en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Hiervoor is budget nodig om snel out of pocket kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties. We stellen voor om hiervoor € 150.000 structureel in te zetten.

Stichting Luxor Live

Luxor Live is het stedelijk poppodium en één van de vijf Arnhemse culturele basisvoorzieningen. Luxor Live heeft 2024 afgesloten met een tekort dat verrekend is met het eigen vermogen. Ruimte om nieuwe tegenvallers op te vangen is er niet. Voor 2025 is een begroting ingediend met een tekort van € 250.000. Een noodzakelijke aanvullende subsidie in 2025 kan nog incidenteel in de cultuurbegroting worden opgevangen en is gericht op de continuïteit van de organisatie en het in stand houden van het cultuuraanbod dit jaar. Ook in de vervolgjaren heeft Luxor Live een vergelijkbaar begrotingstekort.

Het ligt voor de hand dat bij een gemeentelijk gesubsidieerd stedelijk poppodium de vaste lasten volledig gedekt worden door een (meerjarige) exploitatiesubsidie. De programmering is in de basis verlieslatend: de kosten liggen hoger dan de opbrengsten uit tickets. Dit tekort wordt bij poppodia gedekt door de horecaomzet en overige commerciële inkomsten. Uit een financiële analyse van de bedrijfsvoering van Luxor blijkt dat de huidige vaste lasten van Luxor Live aanzienlijk hoger liggen dan de beschikbare huidige exploitatiesubsidie. Het tekort op de culturele activiteiten kan volledig worden gedekt met het positieve resultaat uit de commerciële nevenactiviteiten. Deze verborgen onderfinanciering is eigenlijk al sinds de start van Luxor Live latent aanwezig. Door de snelle groei en hoge eigen inkomsten, wist Luxor Live ieder jaar een potentieel financieel tekort in eigen beheer op te vangen.

Nu de organisatie (voorlopig) aan de grenzen van de groei is gekomen, mede door krimpemde marges en stijgende kosten, is het structurele financiële tekort zichtbaar geworden. We stellen dan ook om vanaf 2026 structureel de subsidie aan Luxor Live te verhogen met € 270.000.

Oostpool

Onderzocht wordt waar Theater Oostpool en Introdans in de toekomst gehuisvest kunnen worden. Hiervoor heeft de raad in 2022 structurele middelen beschikbaar gesteld. De provincie Gelderland heeft eenmalig € 10 miljoen beschikbaar gesteld voor een nieuw repetitieggebouw voor Introdans, daarop is besloten de gemeentelijke middelen volledig in te zetten voor Theater Oostpool. De raad is onlangs middels de Raadsbrief Huisvesting Oostpool en Introdans geïnformeerd over de voorkeurslocatie en de inzet van gemeentelijke en provinciale middelen.

De verwachte kosten voor het realiseren van een eigen repetitieggebouw van Theater Oostpool worden momenteel ingeschat op circa € 14 miljoen. We staan hiermee voor een financiële opgave, aangezien met de beschikbaar gestelde structurele subsidie aan Oostpool niet voldoende dekking beschikbaar is voor de benodigde totale investering. We stellen voor om een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor een investeringsbijdrage aan Oostpool van € 14 miljoen. De jaarlijkse kapitaallasten hiervan bedragen circa € 691.000 en daarvan wordt voorgesteld het bestaande subsidiebudget van € 267.000 structureel hiervoor aan te wenden en deze om te zetten naar een kapitaallastenbudget en de resterende € 424.000 kapitaallasten vanaf 2029 te dekken.

D&I Officer structurele invulling

Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt voorgesteld een structurele dekking hiervoor van € 120.000 bij te zetten.

Medior adviseur gemeentelijke diversiteit en inclusie

Mede door de maatschappelijke en politieke ontwikkelingen is het programma nog steeds volop in ontwikkeling. De aard van de onderwerpen vraagt in de eerste fase veel 'aanjaag-energie', zowel voor het bouwen van een robuuste samenwerkingsverbanden met partners in de stad als de samenwerking met collega's op vele inhoudelijke domeinen met betrekking tot beleid en uitvoering. In de vervolgfases is structureel aandacht en inzet nodig om die inclusieve organisatie en samenwerking duurzaam voort te zetten. Dit betekent dat de huidige bezetting niet meer volstaat. Om de huidige ambities te kunnen realiseren is extra inzet nodig. We stellen voor hiervoor vanaf 2027 structureel € 110.000 voor vrij te maken.

APCG structurele borging schouwen in subsidie

Met ingang van huidige raadsperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het schouwen van publieke gebouwen en openbare ruimte in het kader van VN verdrag Handicap, door de gemeente belegd bij St APCG. door de grote toegevoegde waarde van het schouwen is de wens ontstaan hier een structureel karakter aan te geven, daarom wordt structurele dekking hiervoor gevraagd. We stellen voor vanaf 2027 € 70.000 in te zetten.

Extra capaciteit ontwikkelmanagement t.b.v. de uitvoeringskracht

De komende periode is het van essentieel belang dat wij als stad het beleid verder tot uitvoering weten te brengen (uitvoeringskracht). Ontwikkelmanagement speelt hier een sleutelrol in. Met Ontwikkelmanagement wordt een brug gecreëerd tussen beleid en uitvoering in die gebieden van Arnhem waar meerdere maatschappelijke opgaven bij elkaar komen en de gemeente een actieve rol wil aannemen. Dit zijn bijvoorbeeld stedelijke gebiedsontwikkelingen, duurzame (gebieds)ontwikkelingen, energietransitie en vastgoed ontwikkelingen. Het in samenhang en vanuit een integrale en domeinoverstijgende wijze oppakken van de prioritaire opgaven is essentieel. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het uitwerken van het Duurzaam Mobiliteitsplan in nieuwe gebiedsontwikkelingen (bijvoorbeeld mobiliteitshubs) en de vertaling van het op te stellen beleidsplan Energie Voor Arnhem in maakbare energieconcepten in nieuwe gebiedsontwikkelingen waarbij samenhang is met de bestaande stad. Ook de uitwerking van de ambities uit de Woonvisie in een voortvarende aanpak van de woningbouwopgave in de gebiedsontwikkelingen is essentieel. Hier ligt een relatie met de opgave in het kader van het doorzetten van de ambities stedelijke ontwikkeling. Tot slot vragen ook economische ontwikkelingen als de groei van ons energiecluster, de doorontwikkeling van de legal valley (Bestuurskwartier) en de transformatie van bedrijventerreinen (Spoorzone) om ontwikkelkracht. Om dit als Ontwikkelmanagement voortvarend verder op te pakken is extra capaciteit bij Ontwikkelmanagement gewenst. We stellen voor om hiervoor structureel vanaf 2026 € 500.000 op in te zetten.

Jaarlijkse bijstellingen

Jaarlijkse bijstellingen	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-18.642	-17.913	-16.784	-18.555	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	957	957	957	2.407	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	812	1.260	1.819	379	
<i>Totaal ontwikkelingen Perspectiefnota</i>	<i>-16.873</i>	<i>-15.696</i>	<i>-14.008</i>	<i>-15.769</i>	
Prijs- en volumeontwikkeling 2026	-2.721	-2.721	-2.721	-2.381	S
Ontwikkeling belasting en legesopbrengsten	183	183	183	183	S
Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.038	308	376	-205	
<i>Totaal aanvullend op Perspectiefnota</i>	<i>-1.500</i>	<i>-2.230</i>	<i>-2.161</i>	<i>-2.403</i>	
Totaal jaarlijkse bijstellingen	-18.372	-17.926	-16.169	-18.172	

Prijs- en volumeontwikkeling 2026

In de Perspectiefnota zijn middelen geraamd voor loon- en prijsontwikkeling, waarvan de helft voor de indexering van de zorgcontracten. Deze indexering was gebaseerd op een voorlopige Overheidsbijdrage in de Arbeidskostenontwikkeling (OVA) van 4,2% en een Prijs Particuliere Consumptie (PCC) van 1,8%. Op basis van het Centraal Economisch Plan heeft de Nza deze percentages opnieuw berekend. De OVA is naar boven bijgesteld naar 5,4% en de PPC naar 4,3%. Hierdoor valt de indexatie van de zorgcontracten € 2,3 miljoen hoger uit. Daarnaast valt voor een aantal posten in de begroting de indexatie hoger uit dan geraamd bij de Perspectiefnota. Het gaat hierbij om kosten die we door derden gefactureerd krijgen. Deze afwijkingen tellen op tot totaal structureel € 0,4 miljoen vanaf 2026. Verder was een aantal indexaties onterecht structureel doorgetrokken naar 2029, dit levert een structureel voordeel in 2029 van € 0,3 miljoen. In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld, vanaf 2026 past dit binnen de reeds opgenomen budgetten.

Ontwikkeling belasting- en legesopbrengsten

In de Perspectiefnota is reeds de afgesproken indexatie van de opbrengsten OZB opgenomen, inclusief het aframen van de stelpost OZB. Aanvullend op de Perspectiefnota is in deze Begroting de areaalontwikkeling op de OZB meegenomen (€ 130.000) en de indexatie van de toeristenbelasting (€ 53.000).

Voor 2026 geldt dat de toeristenbelasting, de parkeerbelasting en de meeste leges met de consumentenprijsindex van 2,6% zijn verhoogd. Voor de OZB geldt dat de opbrengst met 5% is verhoogd. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn in 2026 nagenoeg kostendekkend. In de paragraaf Lokale heffingen is een totaalbeeld gegeven van alle belastingen en leges, de toegepaste indexaties en de mate van kostendekkendheid.

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning

De ontwikkelingen in het kader van de Meerjareninvesteringsplanning (zowel in de Perspectiefnota als aanvullend daarop) laten het volgende beeld zien:

Ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	2026	2027	2028	2029	I/S
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
Actualisatie MIP	1.925	1.367	1.062	345	S
Indexatie MIP		-62	-116	-170	S
Planningsrealisme MIP	-75	264	1.250		I
Totaal ontwikkelingen Meerjareninvesteringsplanning	1.851	1.568	2.196	174	

De Meerjareninvesteringsplanning (MIP) is geactualiseerd. Hierbij is gekeken naar de planning van de verschillende investeringen. Bij de Perspectiefnota is het MIP reeds geïndexeerd. Als gevolg van met name personeelstekorten worden diverse investeringsprojecten vooral vanaf 2026 getemporiseerd. Hierdoor ontstaat een vrijval voor de algemene middelen van € 1,9 miljoen in 2026, van € 1,4 miljoen in 2027 en € 1,1 miljoen in 2028. Vanaf 2029 daalt de vrijval van kapitaallasten tot € 0,4 miljoen.

Voor het gehele MIP, inclusief nieuwe investeringen, is het planningsrealisme opnieuw geraamd. Afgelopen 5 jaar bedroeg de gemiddelde realisatie op de investeringsprojecten 56%. De onderuitputting bedroeg daarmee gemiddeld 44%. Voor het planningsrealisme wordt een aflopende reeks van 70%, 50% en 30% voor de verwachte onderuitputting van de kapitaallasten geraamd. Dat komt neer op 31% voor 2026, 22% voor 2027 en 13% voor 2028. Doordat een aantal investeringen vanaf 2026 worden getemporiseerd, wordt ook het planningsrealisme aangepast. Dit leidt tot een nadeel in 2026 van € 75.000, een voordeel van € 264.000 in 2027 en een voordeel van € 1,25 miljoen in 2028.

Deel 2 Beleidsbegroting

De beleidsbegroting bestaat uit twee onderdelen:

1. Begrotingsprogramma's
2. Paragrafen

Begrotingsprogramma's

De diverse taken waarvoor de gemeente verantwoordelijk is zijn opgenomen in de 13 begrotingsprogramma's:

1. Bestuur, dienstverlening en financiën
2. Veiligheid
3. Bereikbaarheid
4. Economie
5. Onderwijs
6. Cultuur
7. Participatie en armoedebestrijding
8. Zorg
9. Welzijn en inclusie
10. Gezondheid en sport
11. Klimaat en energie
12. Ruimtelijke ontwikkeling
13. Wonen en leefomgeving

Ambitie

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

- We verbeteren onze dienstverlening
- We optimaliseren werkprocessen aan de telefoon en de balie
- We benutten feedback van onze inwoners

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie

- We trainen onze eigen organisatie in burgerparticipatie
- We implementeren de participatieverordening
- We ontwikkelen onze aanpak continu door

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hun past

- We versterken kinderopparticipatie via bestaande initiatieven
- We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren

Meer democratische betrokkenheid

- We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
- We organiseren opkomstbevorderingscampagnes

We benutten de aanwezige krachten in de wijk meer

- We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
- We ondersteunen bewonersoverleggen

Ambitie

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk

Arnhem heeft een transparant bestuur

- Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
- Gemeenteraad: We laten de stad kennismaken met het werk van de raad.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken

- We werken in de GMR samen
- We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
- We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio

Ambitie

Onze organisatie is sterk en financieel gezond

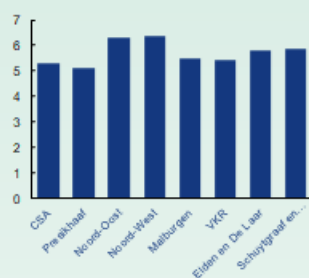
De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren

- We investeren in de doorontwikkeling van de producten in de P&C-cyclus
- We werken aan de informatieveiligheid en privacy
- We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
- We verminderen inhuur tot het landelijke gemiddelde.

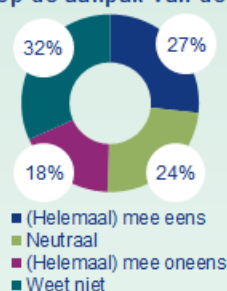
Cijfers en indicatoren

- Kengetal sociale cohesie in de 8 gebieden
- Percentage bewoners dat "merkt dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente"
- Percentage bewoners dat vindt dat "Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven"
- Opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen

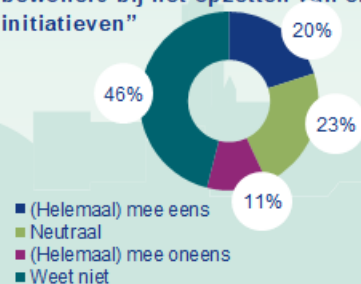
1. Kengetal Sociale Cohesie

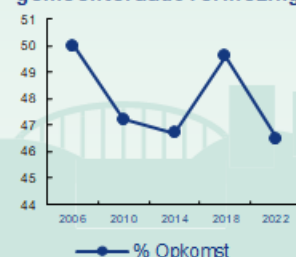
2. "Ik merk dat bewoners invloed kunnen hebben op de aanpak van de gemeente"

3. "Gemeente voldoende ondersteunt bewoners bij het opzetten van eigen initiatieven"

4. Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen

Samenvatting Doelenboom Bestuur, dienstverlening en financiën

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk	Arnhem heeft een transparant bestuur	Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit
		Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad
	Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken	We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven
		We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40
		We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio
Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem	Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers	We verbeteren onze dienstverlening
		We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie
		We benutten feedback van inwoners
	Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie	We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie
		We implementeren de participatieverordening
		We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door
	Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past	We versterken kinderpactparticipatie via bestaande initiatieven
		We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren
	Meer democratische betrokkenheid van inwoners	We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid
		We organiseren opkomstbevorderingscampagnes
Onze organisatie is sterk en financieel gezond	De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren	We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken
		We ondersteunen bewoneroverleggen
		We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus
		We werken aan de informatieveiligheid en privacy
		We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit
		We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde

Bestuur, dienstverlening en financiën

Wat we ook doen, we doen het voor onze inwoners, voor onze bedrijven. Voor mensen die de stad bezoeken. Het is niet meer dan logisch dan dat we bij het verwezenlijken van onze ambities zoveel mogelijk de samenwerking zoeken. Met inwoners en bedrijven en met de regio Arnhem-Nijmegen. De wereld houdt immers niet op bij de gemeentegrens. We willen goed bereikbaar zijn. Dat betekent niet alleen een gastvrij stadhuis, maar ook goede digitale dienstverlening, zodat mensen zoveel mogelijk en makkelijk op afstand dingen kunnen regelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem is een transparante gemeente met een sterk netwerk

(A)

Samen met de stad

We willen bereiken dat inwoners en ondernemers eerder betrokken raken bij beleidsinitiatieven in de stad, in wijken en buurten. We hebben er vertrouwen in dat daarmee de kwaliteit van de uitvoering van beleidsinitiatieven toeneemt en de lokale democratie wordt versterkt. Of het nu gaat om een nieuw parkje met bomen of om nieuw jeugdbeleid.

Samen met de regio

Arnhem wil haar ambities samen met haar partners in de regio bereiken. Arnhem versterkt haar positie in bestuurlijke organen in regionaal, landelijk en Europees verband en maakt de stad en regio sterker door verder te bouwen aan een partnerschap met provincie Gelderland (onder meer via de investeringsagenda) en bij te dragen aan het werken aan een sterkere regionale samenwerking Arnhem-Nijmegen.

Arnhem heeft een transparant bestuur

(D)

Raad

De raad stelt als volksvertegenwoordiger de kaders vast en controleert of het beleid wordt uitgevoerd binnen deze kaders. In de raadskamer en raadsvergaderingen tijdens de Politieke Avond op woensdag vindt het debat en de besluitvorming hierover plaats. Alle raadsvergaderingen zijn openbaar. Inwoners van Arnhem zijn van harte welkom: als sprekers en als publiek. De gemeenteraad heeft als doel om alle inwoners een keer kennis te laten maken met het werk van de gemeenteraad: van jong tot oud. Daarvoor worden onder andere inwoners als speciale 'gast van de raad' uitgenodigd bij de raadsvergaderingen. Met het democratieprogramma maakt de Arnhemse jeugd op een leuke en leerzame manier kennis met de gemeentepolitiek en democratische besluitvorming in eigen stad. Het democratieprogramma bestaat uit een bezoek op het stadhuis of een bezoek van een raadslid in de klas. Voor politiek geïnteresseerde Arnhemmers wordt twee keer per jaar de gratis cursus Politiek Actief georganiseerd. Tenslotte worden er regelmatig voor verschillende doelgroepen rondleidingen gegeven door het Stadhuis. Er wordt nog gewerkt aan een kindervragenuur.

Rekenkamer

De rekenkamer ondersteunt vanuit een onafhankelijke positie de gemeenteraad door elk jaar enkele grote en kleine onderzoeken uit te (laten) voeren op basis van gesprekken met de raadsfracties en de politieke actualiteit.

College

Het college streeft naar een open bestuurscultuur, zowel naar de raad als naar de inwoners. Het college zorgt in haar communicatie met de raad voor tijdige en volledige informatievoorziening. In lijn met motie 21M108 'Heldere afdoening moties en toezeggingen' licht het college bij de afdoening van moties of toezeggingen expliciet toe of de motie of toezegging volledig, gedeeltelijk, afwijkend van de oorspronkelijke tekst, verlaat of niet is uitgevoerd. Daarnaast informeert het college de raad zodra duidelijk is dat een toezegging of motie niet binnen de gestelde termijn kan worden afgedaan. Hierbij wordt ook vermeld waarom dit het geval is. Daarmee beschouwt het college deze motie 21M108 als afgedaan.

Door de raad of door inwoners gevraagde informatie wordt zo snel mogelijk en ruimhartig verstrekt. Het zou voor inwoners niet nodig moeten zijn om informatie op te vragen via een Woo-verzoek.

Rekenkamer: We voeren het onderzoeksprogramma uit

(I)

Op basis van het inmiddels vastgestelde onderzoeksprogramma 2025-2026 en een aanvullende motie in mei 2025 doet de Rekenkamer in 2026 onderzoek naar en publiceert over de participatieprocessen rondom Schaapsdrift, het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost, ondermijning op bedrijventerreinen en de kwaliteit beheer en onderhoud openbare ruimte. Indien haalbaar wil de Rekenkamer ook onderzoek doen naar het proces rondom integriteitsschendingen. Echter, door het op verzoek van de raad ingelaste onderzoek naar de participatieprocessen in Schaapsdrift is het niet zeker of dit onderzoek nog in 2026 opgeleverd kan worden

Gemeenteraad: we laten de stad kennismaken met het werk van de raad**(I)**

Vanuit de gemeenteraad - en de griffie als ondersteuning van de raad - wordt permanent ingezet op het laten kennis maken van de stad met het werk van de raad. In aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 ligt er een extra focus op het laten zien waar de verschillende politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen voor staan. Onder andere door de inzet van een stemwijzer en een verkiezingskrant.

Arnhem speelt een grote rol in externe netwerken**(D)**

Arnhem zet zich actief in binnen verschillende regionale, landelijke en internationale netwerken. Arnhem werkt in 2026 in regionaal verband in de Groene Metropoolregio door aan het groen-blauwe raamwerk, de bereikbaarheid van de regio, een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, de gezamenlijke aanpak van de woningbouwopgave, een sterkere economie, de energietransitie en aan een goede verdeling van het culturele aanbod en duurzaam toerisme. Arnhem vervult landelijk een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40, omdat samenwerking ten goede komt aan de stad. Arnhem werkt ook verder aan de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en het stedennetwerk met de grote steden in Noordrijn- Westfalen (NRW).

We werken in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven**(I)**

De komende jaren neemt het aantal inwoners in de Groene Metropoolregio toe. Dit stelt ons gezamenlijk voor de uitdaging om in balans tot een gezonde groene groei te komen. Hiervoor zijn samenwerking en afspraken in regionaal verband onontbeerlijk. Daarom werkt Arnhem in 2026 samen met de andere 16 gemeenten in de Groene Metropoolregio (GMR) door aan vijf regionale opgaven die om een gezamenlijke (regionale) aanpak vragen.

Deze opgaven maken deel uit van de nieuwe regionale agenda 2025-2028. De vierjarige agenda sluit nauw aan bij de Arnhemse ambities, plannen en prioriteiten. Arnhem heeft op alle vijf de opgaven ingetekend. Onze regio duurzaam en veilig bereikbaar maken staat centraal bij de opgave verbonden regio. O.a. wordt ingezet op duurzame mobiliteit, waarbij lopen en fietsen als betaalbare en toegankelijke mobiliteitsvormen worden gezien. De opgave ontspannen regio werkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de regio voor bezoekers en de versterking van het groen en blauw in het stedelijk en landelijk gebied. Ook de versterking van de culturele infrastructuur en de landelijk erkende Cultuurregio 025 krijgen aandacht.

Het afstemmen van de opgaven en de daaruit voortkomende ruimtelijke ontwikkelingen is een belangrijk onderdeel van de opgave groene groei. Het NOVEX-ontwikkelingsperspectief geeft richting aan de benodigde ruimtelijke keuzes. De versnelling van de woningbouwontwikkeling wordt meermaals per jaar in tempotafels besproken. Netcongestie is steeds meer een belemmerende factor het tijdig opleveren van bouwprojecten.

Gezien de schaal van de ontwikkelingen op het gebied van energietransitie is regionale samenwerking binnen de opgave circulaire regio vanuit Arnhems perspectief belangrijk om de Arnhemse CO2-doelstellingen te kunnen realiseren. Wij hebben belang bij kennis delen, aansluiten bij landelijke ontwikkelingen en het benutten van Regio Deal- en EU-subsidies in het geval van water- en klimaatadaptatieprojecten.

De opgave productieve regio richt zich op een toekomstbestendige economie. Een economie die bijdraagt aan gezondheid, leefkwaliteit, het milieu, onderwijs en sociale cohesie.

The Economic Board (TEB) heeft in 2023 samen met de GMR en de provincie Gelderland een Regio Deal afgesloten met het Rijk. Het Rijk heeft 15 miljoen euro voor de uitvoering ter beschikking gesteld. Arnhem neemt in dit kader deel aan projecten op het gebied van toekomstbestendige bedrijventerreinen, klimaatadaptatie en circulair bouwen.

Tot slot wordt opgemerkt dat de basiskosten van de Groene Metropoolregio (regiobureau) opgenomen zijn in dit begrotingsprogramma. De middelen die de uitvoering van de regionale agenda met zich meebrengt worden gepresenteerd in de betreffende begrotingsprogramma's.

We vervullen een actieve rol in de VNG en het stedennetwerk G40**(I)**

Arnhem blijft een rol spelen in de landelijke netwerken als de VNG en de G40. Door deelname in verschillende werkgroepen en commissies kan Arnhem bestuurlijk en ambtelijk participeren in kennisontwikkeling en diverse lobbytrajecten, onder andere met betrekking tot gemeentefinanciën en andere specifieke dossiers. Arnhem werkt in netwerken van steden samen waar nodig en nuttig, bijvoorbeeld op het gebied van beleidsafstemming, subsidies en verordeningen, lobby richting het Rijk en kennisdeling. Door deelname aan deze organisaties versterkt Arnhem haar netwerk met de andere grote steden in Nederland en in Den Haag.

Arnhem krijgt daarnaast toegang tot kennis en nieuwe ontwikkelingen bij het Rijk. Deze worden vaak via de sporen VNG en G40 met de steden en regio's opgepakt. Onze inzet blijft gericht op een goede Arnhemse bestuurlijke vertegenwoordiging in landelijke netwerken zoals van de VNG en G40.

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio**(I)**

We versterken de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio Rijn-Waal. Dat doen wij onder andere met de grote steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) via het Euregionale stedennetwerk van 100.000+ steden dat sinds 2017 bestaat. In dit Nederlands-Duitse stedennetwerk werkt Arnhem met Nijmegen, Apeldoorn en Ede samen met Duisburg, Düsseldorf en Moers. De zeven steden richten zich op onderlinge kennisdeling over stedelijke vraagstukken, belangenbehartiging en onderzoeken het opzetten van gezamenlijke projecten. In 2026 geven we vervolg aan het Project 100.00+ Zero. In 2026 wordt de Strategische Agenda 2025+, die door de Euregioraad is vastgesteld, verder uitgewerkt. Arnhem neemt actief deel aan de Euregioraadsvergaderingen. In februari 2023

tekenden wij met Duisburg, The Economic Board en Duisburg Business & Innovation GmbH een Letter of Intent. Deze samenwerkingsafspraken gaan we verder concretiseren.

Iedereen voelt zich gehoord, geholpen en verbonden in Arnhem

(A)

We zorgen voor toegankelijke en betrouwbare dienstverlening die aansluit bij de diverse wensen en mogelijkheden van Arnhemmers – digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is. Tegelijkertijd bieden we ruimte voor betrokkenheid en invloed: inwoners kunnen op verschillende manieren meedenken en meedoen, op een manier die bij hen past. In de wijken werken we samen met bewoners, initiatieven en organisaties aan oplossingen die lokaal het meeste effect hebben. We maken gebruik van de kracht en kennis die in de wijken aanwezig is en ondersteunen deze met duidelijke structuren en vertrouwen. Zo bouwen we samen aan een stad waarin iedereen de kans krijgt om mee te doen en zich thuis te voelen.

Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

(D)

Dienstverlening is kerntaak van een gemeente. We bieden tal van diensten en producten; van geboorteaangifte, tot vergunningaanvraag tot ondersteuning bij een wijkinitiatief. We vinden het belangrijk dat iedereen snel en passend wordt geholpen, ongeacht waar en op welke manier een inwoner, ondernemer of instelling een beroep op ons doet. Want een goede dienstverlening draagt bij aan het vertrouwen in de overheid.

We verbeteren onze dienstverlening

(I)

In 2025 heeft de gemeenteraad de Dienstverleningsvisie Arnhem 2025-2030 vastgesteld. Deze visie is de paraplu voor alle vormen van dienstverlening door de gemeente Arnhem. Hoe uiteenlopend de producten en diensten van de gemeente ook zijn, het moet voor inwoners, ondernemers en instellingen duidelijk zijn wat zij van ons kunnen verwachten. Na het vaststellen van de visie zijn we aan de slag gegaan met het vertalen van de visie naar een uitvoeringsplan. In 2026 zetten we de volgende stap en starten we met het realiseren van de doelen zoals die daarin zijn opgenomen.

We optimaliseren werkprocessen voor het verbeteren van de dienstverlening aan de telefoon en de balie

(I)

We willen inwoners aan de balie en de telefoon zo goed en snel als mogelijk helpen. Met efficiënte werkprocessen kunnen we wachttijden voorkomen of beperken, de inwoner van een goed antwoord voorzien en onze betrouwbaarheid versterken. En het geeft ruimte om, waar dat nodig en mogelijk is, aandacht te besteden aan een vraag waarvoor maatwerk vereist is.

Binnen het lopende programma doorontwikkeling Burgerzaken zijn meerdere werkprocessen doorgelicht en aangescherpt. Het heeft meer inzicht gegeven in bijvoorbeeld doorloop- en verwerkingstijden. Door goed gebruik te maken van deze en andere beschikbare informatie, kunnen we beter voorspellen welke werkzaamheden op ons afkomen, een efficiënte planning maken en inspelen op behoeftes van inwoners. In 2026 bouwen we hier op verder. Daarbij zetten we ook in op verdere digitalisering en automatisering. We streven ernaar om inwoners meer mogelijkheden te geven om digitaal hun zaken te regelen.

Ook op de afdeling zetten we in op verder inzicht in sturingsinformatie om zo de telefonische bereikbaarheid te borgen. Daarnaast optimaliseren we werkprocessen door de verbinding met andere onderdelen in de organisatie te versterken. We oriënteren ons op de mogelijkheden om (nieuwe) digitale technieken in te zetten die de telefonische dienstverlening kunnen ondersteunen.

We benutten feedback van inwoners

(I)

Om meer inzicht te krijgen in de verwachtingen van inwoners die telefonisch contact met ons opnemen, gaan we starten met een geautomatiseerd tevredenheidsonderzoek. De input verwerken we in training en coaching van de medewerkers telefonie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Toegankelijkheid stemlokalen		100	100		
Eenheid: Percentage					
Bron: Bureau Verkiezingen. Streefcijfer: 100% volledig zelfstandig toegankelijk voor mensen met een lichamelijke beperking.					
Opkomst verkiezingen Tweede kamer	73,60		71,60		
Eenheid: percentage					
Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 73,6%					

Opkomst verkiezingen Gemeenteraad	46,50
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 49,6%.

Opkomst verkiezingen Provinciale Staten	52,10
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 50,9%

Opkomst verkiezingen Europees Parlement	42,18
--	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 39,2%

Opkomst verkiezingen Waterschappen	46,30
---	--------------

Eenheid: Percentage

Bron: Centraal stembureau. Streefcijfer: minimaal 46,3%

Meer eenduidige aanpak burgerparticipatie	(D)
--	------------

We werken sinds 2022 met het vastgestelde Arnhems Stappenplan Participatie. Daarmee zetten we alle participatietrajecten vanuit de gemeente zoveel mogelijk op dezelfde manier op. Met een uniforme aanpak willen we een betrouwbare partner zijn die inwoners en organisaties op herkenbare wijze betreft.

We trainen onze eigen organisatie op het gebied van burgerparticipatie	(I)
---	------------

We vinden dat effectieve burgerparticipatie vanzelfsprekend moet zijn in het werk van al onze medewerkers. Daarom trainen we medewerkers in het gebruik van het stappenplan en de beschikbare participatiemiddelen. Daarnaast bieden we projectteams sessies aan waarin zij praktische tips en advies krijgen om hun participatieplan op te stellen.

We implementeren de participatieverordening	(I)
--	------------

In 2025 hebben we een participatieverordening opgesteld en aan de raad aangeboden ter vaststelling. In 2026 gaan we aan de slag met het uitwerken van de participatieverordening. We werken aan de bekendheid van de verordening door bij verschillende doelgroepen toe te lichten wat de verordening in de praktijk voor hen betekent. We stellen ook handreikingen en sjablonen op. Deze ondersteunen de gemeentelijke organisatie bij de uitvoering en bieden inwoners handvatten om gebruik te maken van overheidsparticipatie of het uitdaagrecht. Zo creëren we voor iedereen duidelijkheid over de spelregels voor participatie.

We ontwikkelen onze aanpak voor burgerparticipatie continu door	(I)
--	------------

We willen als organisatie continu leren en verbeteren op het gebied van burgerparticipatie. Daarom evalueren we participatietrajecten structureel met behulp van een vaste monitor en voeren we gerichte evaluaties uit bij grotere vraagstukken. In 2026 evalueren we in ieder geval de nieuwe participatieverordening. De opgedane inzichten gebruiken we om de verordening verder aan te scherpen en goed te implementeren. Daarnaast passen we in 2026 de lessen toe uit de algehele evaluatie burgerparticipatie van 2025. Ook ontwikkelen we onze aanpak voor burgerberaden verder, op basis van de ervaringen met de burgerberaden over afval en klimaat.

Inwoners vaker betrekken op een manier die bij hen past	(D)
--	------------

Met participatie willen we de kwaliteit van plannen en besluiten verbeteren door de kennis en ervaring aan te boren van inwoners en andere maatschappelijke betrokkenen. Besluiten worden doorgaans beter als belanghebbenden betrokken zijn. Niet iedereen wil op dezelfde manier meedoen: de één ontvangt liever alleen informatie, de ander geeft digitaal advies, en weer een ander denkt graag actief mee tijdens een bijeenkomst. Daarom houden we rekening met de verschillende motivaties en belemmeringen van inwoners, organisaties en andere partners waarmee we samenwerken in participatietrajecten.

We versterken kinderpactitie via bestaande initiatieven	(I)
--	------------

Na twee evaluaties en het gesprek met de gemeenteraad over het vervolg van kinderpactitie willen we onze aanpak bijsturen. We beëindigen het huidige kinderborgemeesterschap en versterken kinderpactitie door succesvolle initiatieven (zoals Democracy en Arnhem Debatteert, interactieve manieren waarop kinderen hun ideeën over de stad leren delen) beter te benutten, te intensiveren en waar nodig uit te breiden. Zo kunnen we een grotere groep kinderen betrekken en hen laten participeren op een manier die aansluit bij hun belevingswereld.

We investeren in kennis over de motivaties en belemmeringen om te participeren (I)

Om inwoners te betrekken op een manier die aansluit bij hun voorkeuren is het nodig om de juiste kennis en middelen daarvoor te hebben. We verwerken de kennis over de motivaties en belemmeringen van verschillende groepen inwoners daarom als extra onderdeel in onze trainingen. Daarnaast integreren we deze kennis in adviezen over losse participatietrajecten en investeren we waar nodig in middelen, kennis en kanalen om onze werkwijze te versterken.

Meer democratische betrokkenheid van inwoners (D)

De democratie staat onder druk, zoals blijkt uit de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen. Minder dan de helft van de Arnhemmers stemde toen. We willen daarom meer Arnhemmers betrekken bij de lokale democratie. Daarom zetten we ons in voor voortdurende betrokkenheid, zowel vóór de verkiezingen als in de periodes daartussen.

We werken doorlopend aan democratische betrokkenheid (I)

Met een democratieprogramma zetten we ons in voor blijvende aandacht en versterking van betrokkenheid bij de lokale democratie. We willen de deelname van Arnhemmers vergroten door de toegankelijkheid van onze organisatie te verbeteren, inwoners te ondersteunen bij het ontwikkelen van kennis en vaardigheden over democratie, en bewustwording van ieders rol te stimuleren – ook binnen onze eigen organisatie. In het programma bieden we een breder aanbod van activiteiten in plaats van losse onderdelen en houden hierbij rekening met specifieke doelgroepen, zoals jongeren. Dit doen we in nauwe samenwerking met de organisatie van de opkomstcampagne bij verkiezingen.

We organiseren opkomstbevorderingscampagnes (I)

In aanloop naar verkiezingen intensiveren we onze inzet voor democratische betrokkenheid met een opkomstbevorderingscampagne. In 2026 doen we dit voor de gemeenteraadsverkiezingen. We stemmen de campagne af op de kenmerken van deze verkiezingen, zoals het genereren van media-aandacht en het bieden van informatie over gemeentelijke vraagstukken. We richten ons daarbij extra op specifieke doelgroepen, zoals jongeren. We houden ook rekening met de verschillen tussen wijken, bijvoorbeeld door te kijken naar opkomstcijfers van eerdere verkiezingen. De opkomstbevorderende campagne vormt een piekmoment in onze bredere inzet voor democratische betrokkenheid van Arnhemmers.

We benutten de aanwezige krachten in de wijken meer (D)

Bewonersinitiatieven, (vrijwilligers)organisaties en ook sociale wijkondernemingen spelen een belangrijke rol in het versterken van de sociale verbinding en leefbaarheid in de wijk. Omdat deze organisaties van grote waarde zijn voor de leefbaarheid in de verschillende wijken, willen we daar beter gebruik van maken. Dit betekent ook dat we ervoor kiezen om deze krachten in de wijk echt de ruimte en het vertrouwen geven om hun taken, ideeën en plannen uit te voeren. Daarbij willen we als gemeente niet in de weg staan door met overbodige regelgeving of ingewikkelde (financiële) ondersteuningsstromen. Maar streven we naar een duidelijke, eenduidige en heldere ondersteuningsstructuur, waardoor deze organisaties zich verder kunnen ontwikkelen.

We jagen initiatieven en netwerken aan in de wijken (I)

We willen dat organisaties en inwoners meer mogelijkheden krijgen om taken van de gemeente over te nemen en we willen deze mogelijkheden bekender maken in onze stad. In 2026 gaan we dit doen door het uitdaagrecht onder aandacht te brengen vanuit de nieuw vast te stellen participatieverordening. Ook wordt het accounthouderschap voor inwoners en organisaties zo ingericht dat het gebruikmaken van financiële mogelijkheden eenvoudiger wordt.

Om ambtelijke betrokkenheid bij de wijken te vergroten kijken we onder andere naar het creëren van voldoende huisvesting in de wijken voor de ambtelijke organisatie (al dan niet in combinatie met andere maatschappelijke partners). In 2026 geven we verder uitvoering aan het adviesrapport huisvesting in de wijk en wordt een voorstel geschreven hoe en op welke locaties samenwerken in de wijk kan worden gestimuleerd door hier geschikte huisvesting voor in te richten.

Vanuit het budget Wijkprojecten ondersteunen we bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties en (sociale) ondernemingen door hen vertrouwen en financiële ruimte te geven om zich te ontwikkelen. We ondersteunen hen ook in de onderlinge samenwerking. Als gemeente voeren we wijkgericht regie met behulp van vier strategieën: aanjagen, overbruggen, co financieren en waarderen. Hierbij sturen we op gewenste effecten en prioriteiten in de verschillende wijken.

We ondersteunen bewonersoverleggen (I)

We implementeren de aanbevelingen uit de evaluatie van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022: In het najaar van 2025 is de werking van de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak 2022 geëvalueerd. Hierbij zijn de ervaringen van inwoners, juridische grondslag, effectiviteit en doelmatigheid van de regeling geëvalueerd. Daarnaast hebben we

gekeken naar de invulling van onze rol als gemeente in de ondersteuning van de bewonersoverleggen. In 2026 implementeren wij de aanbevelingen uit deze evaluatie.

Met deze begroting herijken we de verdeling van de bewonersbudgetten over de wijken. Zoals vastgesteld in de Spelregels Arnhemse Wijkaanpak doen we dit tweejaarlijks op basis van twee componenten: een basisbedrag gebaseerd op het aantal bewoners per wijk en een bedrag gekoppeld aan de dashboardscore voor de leefbaarheid, sociale cohesie en het aantal huishoudens tot 120% van het minimumloon per wijk ten opzichte van de scores voor Arnhem als geheel.

Onze organisatie is sterk en financieel gezond (A)

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding met de stad, een afspiegeling van de stad en een organisatie die actief meebeweegt met de tijdsgeest. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoering stelt bestuur en organisatie meer in staat (bij) te sturen en te controleren (D)

De bedrijfsvoering van de gemeente Arnhem is erop gericht om het bestuur, maar ook de organisatie zelf zodanig te faciliteren en te adviseren dat bestuur en organisatie in staat zijn om aan de voorkant te sturen, bij te sturen indien nodig en aan de achterkant te kunnen controleren op de realisatie van de inhoudelijke ambities en de financiën. In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt verder ingegaan op de diverse ontwikkelingen op het gebied van bedrijfsvoering.

We investeren in de doorontwikkeling van producten in de P&C-cyclus (I)

We zorgen ervoor dat in de Begroting 2026 alle programma's dezelfde 'look & feel' hebben als de vier doorontwikkelde programma's uit de Begroting 2025. We zorgen voor zo min mogelijk verschillen tussen de programma's in de mate van herziening van doelen/inspanningen, koppeling van doelen aan budgetten en bijbehorende toelichtingen. In Turap-2 2026 en de Jaarstukken 2026 worden alle programma's volgens het nieuwe model verantwoord. In de voorbereidingen richting de nieuwe raad onderzoeken we of aanpassingen in het aantal of andere indelingen van programma's wenselijk zijn. We werken aan mogelijke verbeteringen in de systematiek van visies, beleidsnota's en uitvoeringsplannen en de verbinding met de P&C-cyclus. We onderzoeken de mogelijke verbeteringen van de website financiën.arnhem.nl.

We werken aan de informatieveiligheid en privacy (I)

We investeren in informatieveiligheid en privacy om te voldoen aan Baseline informatieveiligheid overheid (BIO). We zorgen ervoor dat we de gegevens van onze inwoners en bedrijven verwerken in lijn met de wet en beschermen op een minimaal basisniveau zoals dat door de BIO wordt voorgeschreven. We wapenen ons tegen toenemende dreigingen van buitenaf en vergroten onze cyberweerbaarheid.

We toetsen periodiek onze ambities aan onze uitvoeringscapaciteit (I)

We zorgen voor een scherpere organisatiebrede programmering van projecten, zodat er minder overlap en frictie ontstaat en we schaarse capaciteit organisatiebreed inplannen. We zorgen voor een ambtelijk-bestuurlijke afstemming van onze grootste opgaven en vertalen dit naar gevolgen voor de uitvoeringscapaciteit en maken hierin gezamenlijk afwegingen en keuzes om de ambities en de uitvoeringscapaciteit te matchen in tijd en kwaliteit.

We verminderen inhuur tot het landelijk gemiddelde (I)

We streven naar efficiënte inzet van middelen en beheersing van loonkosten. Naar aanleiding van de aangenomen motie 24M83 is een plan van aanpak opgesteld dat erop is gericht om de externe inhuur te verminderen, met als doel om uiterlijk in 2026 het landelijk gemiddelde van 17,9% van de totale loonsom te bereiken. Hiervoor is er een set met uitgangspunten en procesafspraken opgesteld. Vervolgens hebben we de ambitie om de inhuur te beperken tot een haalbaar lager gemiddelde dan het landelijke.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Transparant met een sterk netwerk	7.373	91	0	0
Transparant bestuur	5.401	0	0	0
Grotere rol in externe netwerken	1.972	91	0	0
Gehoord, geholpen en verbonden	16.501	3.894	0	60
Verbetering dienstverlening	9.428	3.894	0	0
Versterken burgerparticipatie	120	0	0	44
Inwoners vaker betrekken	0	0	0	0
Democratische betrokkenheid	513	0	0	0
We benutten de krachten in de wijken	6.440	0	0	16
Een gezonde en sterke organisatie	98.144	5.202	334	716
In staat tot bijsturen en controle	98.144	5.202	334	716
Overige	1.301	676.548	8.111	10.834
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.301	676.548	8.111	10.834
Gerealiseerd resultaat	123.318	685.736	8.444	11.611

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting		Meerjarenraming	
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Baten	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Saldo lasten en baten	519.423	534.559	541.708	562.417	565.482	542.898	548.212
Toevoegingen aan reserves	1.734	2.435	2.452	8.444	7.205	338	338
Onttrekkingen aan reserves	12.912	1.292	2.859	11.611	3.835	4.118	4.035
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.178	-1.143	407	3.166	-3.370	3.781	3.697
Gerealiseerd resultaat	530.601	533.416	542.116	565.584	562.112	546.678	551.910

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	9.532	6.069	9.236	3.894
Transparant bestuur	De lasten dalen in 2026 enerzijds door de toevoeging van een extra wethouder tot en met juli 2026 en anderzijds de incidenteel hogere juridische middelen in 2025 voor de implementatie van de Wet open Overheid.	-129	-225	-225	-225

Grotere rol in externe netwerken	Mutatie door budgetbijstelling vanuit nominale prijsontwikkelingen waaronder de contributie van de VNG. Het inwonersaantal is de afgelopen 5 jaar gestegen, daarbij is de bijdrage per inwoner bijna verdubbeld.	402	402	401	401
Verbetering dienstverlening	De stijging van de begroting in 2026 wordt grotendeels verklaard door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten. Hierdoor wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daarnaast wordt een hogere personele inzet en afdracht aan het Rijk verwacht als gevolg van een piek in de paspoorten. De daling vanaf 2027 en verder wordt grotendeels verklaard door een besparing als gevolg van de doorontwikkeling van burgerzaken en de afdeling Inwonerscontact.	1.162	1.008	804	771
Versterken burgerparticipatie	De incidentele middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' in 2025 zijn niet meer nodig vanaf 2026.	-272	-367	-367	-392
Democratische betrokkenheid	Mutatie door beschikbaar stellen van structurele middelen voor democratische betrokkenheid en bijstelling budget voor de facilitering verkiezingen	64	89	88	88
We benutten de krachten in de wijken	In 2025 zijn middelen van het participatiebudget overgeheveld naar de teams TLO. Dit is voor 2026 en verder nog niet gebeurd. Daarnaast is deel budget dienstverleningsvisie doorgeschoven naar 2026.	-324	-480	-480	-480
In staat tot bijsturen en controle	Extra middelen toegevoegd voor prijscompensatie, informatieveiligheid en privacy (25M144), doorontwikkeling van de informatievoorziening en het faciliteren van duurzame reisbewegingen voor medewerkers (25M98).	6.506	2.598	2.430	2.071
Overig	De mutaties in de begroting kunnen worden verklaard door de incidentele wijziging van de begroting 2025 op het gebied van onder andere treasury, nominale ontwikkelingen en de actualisatie van de kapitaallasten.	2.124	3.045	6.584	1.660

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	30.241	29.843	10.426	10.399
Verbetering dienstverlening	Bijstelling leges Burgerzaken aan de hand van nieuwste trends bevolkingsgroei en spreiding	424	636	289	289
In staat tot bijsturen en controle	Vanaf 2026 zijn de inkomsten uit detacheringen worden op een later moment (budgetneutraal) in de begroting verwerkt.	-399	-411	-411	-411
Overig	Voornamelijk hogere bijdrage uit het gemeentefonds. Daarnaast stijgen de opbrengsten uit OZB met 5% en met areaalontwikkeling.	30.216	29.618	10.547	10.520

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	6.922	4.754	-2.114	-2.114
In staat tot bijsturen en controle	Mutatie nihil	0	4	4	4
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	6.922	4.749	-2.118	-2.118

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	8.751	46	779	826
Versterken burgerparticipatie	De in 2025 uit de reserve gedekte middelen ten behoeve van burgerberaad Klimaat en actieprogramma 'Samen maken we Arnhem' zijn vanaf 2026 niet meer nodig.	-298	-342	-342	-342

We benutten de krachten in de wijken	De begroting 2026 daalt als gevolg van een eenmalige onttrekking in 2025.	-140	-140	-140	-140
In staat tot bijsturen en controle	In 2025 is de bestemmingsreserve bedrijfsvoering ingezet voor diverse incidentele beleidsontwikkelingen binnen bedrijfsvoering.	-1.645	-2.107	-2.022	-2.095
Overig	Verrekeningen met de algemene reserve in verband met de administratieve aansluiting met de begroting	10.834	2.635	3.283	3.403
Totaal mutaties		22.538	19.066	4.083	9.444

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

NV Bank Nederlandse Gemeenten
 BVO De Connectie
 GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
 Euregio Rijn-Waal
 Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Regionale en andere bovenlokale lichamen

- Economic Board;
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
- Euregio Rijn-Waal;

Publieke dienstverlening

- Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI);
- Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA);
- Samenwerking met Vreemdelingenketen in de BRP-straat Zevenaar.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Evaluatie van de Rekenkamer Arnhem 2015](#);
- [MIRT Agenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen](#);
- [Contourennotitie regio Arnhem-Nijmegen](#) via [raadsbrief d.d.21-01-2020](#);
- [Beleid internationale betrekkingen \(2021\)](#)
- [Regionale agenda Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen 2025-2028](#)
- [Wijzigingsbesluit Gemeenschappelijke regeling Arnhem Nijmegen \(2024\)](#)

Veiligheid

Ambitie

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast.

In dit bedrag zit ook € 10 mln. aan kosten, voor voornamelijk medewerkers die voor alle doelen werkzaam zijn en algemene lasten

€ 30,7 mln.

Veiliger en leefbaardere wijken

- We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
- We verminderen criminele overlast
- We verminderen jeugdoverlast en – criminaliteit
- We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
- We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
- We zorgen voor voldoende handhavers op straat

Terugdringen van overlast en onveiligheid

- We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
- We verbeteren de aanpak van problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
- We pakken woonoverlast aan
- Begeleiden in- en uit detentie

Verminderen van ondermijning

- We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
- We maken burgers bewust
- We pakken drugslocaties aan
- We pakken mensenhandel aan
- We pakken witwassen aan
- We lichten kwetsbare personen voor
- Een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen

- We zorgen voor veilige demonstraties
- We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
- We investeren in bondgenoten
- We leren kinderen/jongeren kritisch denken
- We signaleren radicalisering en gaan het tegen.

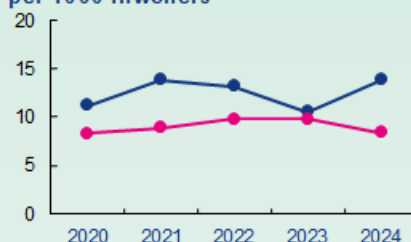
Minder jongeren in de criminaliteit

- Persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren
- Toezicht in wijken en rondom scholen. Vroegtijdige signalering
- We helpen kinderen met risico op afglijding naar drugscriminaliteit
- Jongeren helpen aan betaald werk als tegenpool van crimineel geld.
- Versterking aanpak jongeren

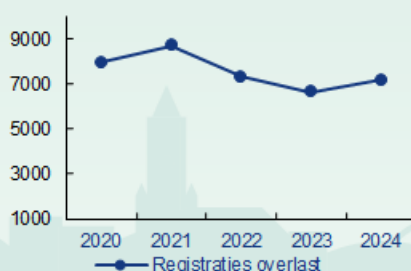
Cijfers en indicatoren

1. Arnhem heeft meer overlast door verwarde personen dan vergelijkbare steden, en dit is in 2024 fors toegenomen.
2. Ook het aantal geregistreerde drugsdelicten in Arnhem is hoger dan het landelijk gemiddelde
3. Ook het aantal overlastregistraties stijgt weer.
4. Het Arnhem misdadaadcijfer stijgt waar het landelijk gemiddelde licht daalt

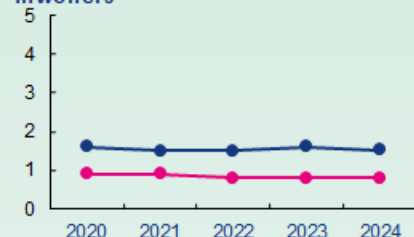
1. Overlast door verwarde personen per 1000 inwoners

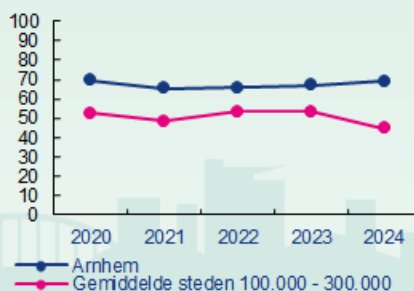
3. Totaal politie registratie overlast

2. Drugsdelicten registraties per 1000 inwoners

4. Misdrijven per 1000 inwoners

Samenvatting Doelenboom Veiligheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast	Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is	We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk
		We verminderen criminele overlast
		We verminderen jeugdoverlast en – criminaliteit
		We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte
		We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden
		We zorgen voor voldoende handhavers op straat
	Terugdringen van overlast en onveiligheid	We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak
		We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis
		We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat
		We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat
		We begeleiden jongeren in en uit detentie
	Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	We wapenen ons tegen ondermijnende invloed
		We maken burgers bewust
		We pakken drugslocaties aan
		We pakken mensenhandel aan
		We pakken witwassen aan
		We lichten kwetsbare personen voor
	Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit
		We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen
		We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg
		We investeren in bondgenoten
		We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan
		We signaleren radicalisering en gaan het tegen
		We waarborgen een veilige openbare ruimte voor iedereen
	Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)

		We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig
		We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)
		We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld
		We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit

Veiligheid

Veiligheid is de grond onder onze voeten. Je kunt je pas vrij voelen en je ontwikkelen als je je veilig voelt. In Arnhem moet je je veilig voelen, je moet er gevrijwaard zijn van overlast van burens, in de straat of in de wijk. Criminaliteit en hufterig gedrag tolereren we niet en dat laten we zien aan de Arnhemmers.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast (A)		
Het is ons doel om overlast en criminaliteit in Arnhem te voorkomen en tegen te gaan. Het Arnheems misdaadcijfer moet in 2026 omlaag. Dit doen we door kwetsbare plekken fysiek aan te pakken, overlast te beëindigen, mensen die overlast veroorzaken aan te pakken en/of zorg te bieden, beroepscriminelen te weren, radicalen en relschoppers aan te pakken en kwetsbare kinderen en jongeren een alternatief te bieden. Door inspanningen en resultaten zichtbaar te maken, laten we inwoners en bezoekers zien dat Arnhem een fijne, vrije en veilige plek is.		
Meer bewoners ervaren dat hun wijk veilig en leefbaar is (D)		
Overlast in de openbare ruimte en criminaliteit tasten de leefbaarheid en het gevoel van veiligheid in wijken en buurten aan. De aanpak hiervan zijn onze speerpunten voor 2026. Hierbij werken we zo veel mogelijk wijkgericht. Wanneer een bepaalde problematiek zich niet aan de wijkgrenzen houdt, zoals duidelijk merkbaar bij jeugdproblematiek, hanteren we een stadsbrede aanpak.		
We verminderen significante overlast en verhogen het veiligheidsgevoel van Arnhemmers ten aanzien van hun eigen wijk (I)		
• We werken samen met onze wijkveiligheidspartners aan de (ervaren) veiligheid en leefbaarheid in de wijken. We doen dit onder andere op hotspots die dynamisch van aard zijn en een aantal winkelcentra. • We organiseren regelmatig een schouw waarbij we met bewoners en ondernemers plekken identificeren die aandacht vragen op het gebied van schoon, heel en veilig. • In alle wijken wordt geïnvesteerd in plekken die het veiligheidsgevoel aantasten. • We letten op het veiligheidsgevoel van meisjes en vrouwen in de wijken waar dit een veelvoorkomend probleem is. We hebben in het bijzonder aandacht voor seksuele straatintimidatie. • We anticiperen op verwachte en terugkerende overlast. Zo werken we aan de veiligheid in de parken in de zomer, rondom de kermissen en oud en nieuw.		
We verminderen criminele overlast (I)		
• We zorgen voor een netwerk in iedere wijk, waarbij we snel detecteren door openbare data en signalen van professionals. • We bespreken de kwaliteit en kwantiteit van de inzet met onze partners. • Bij ernstige incidenten, zoals explosies, autobranden en intimidatie, zorgen we dat het netwerk in actie komt en dat we snel en zichtbaar reageren. Hierbij laten we zien wat we doen voor bewoners en ondernemers, zodat deze voelen dat we naast hen staan.		
We verminderen jeugdoverlast en –criminaliteit (I)		
• Eenvoudige jeugdproblematiek pakken we op in de wijk. • Wanneer er sprake is van een groep volgt een groepsaanpak, waarbij de harde kern en de meelopers een op maat gemaakte aanpak krijgen. • We zien dat jeugd zich vaak beweegt door de stad. Bij een fluïde jeugdgroep: ◦ hanteren we een stadsbrede aanpak, ◦ volgen onze jongerenpartijen de jongeren over de wijkgrenzen heen, ◦ zoeken we samenwerking met omliggende gemeenten.		
We verminderen overlastgevend gedrag in de openbare ruimte (I)		
• We zorgen voor meer ogen en oren op straat en reiken gebiedsontzeggingen uit aan personen die te veel overlastgevend en/of strafbaar gedrag vertonen. • We zien dat vooral in het Centrum inspanningen nodig zijn. Als de problematiek zicht verplaatst reageren we hierop.		

We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden (I)

Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarzetting afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.

We zorgen voor voldoende handhavers op straat (I)

We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Geregistreerde overlast	8695	7332	6655		

Eenheid: Aantal registraties per jaar

Bron: Politie

Overlast	1610	929	810
----------	------	-----	-----

Eenheid: Aantal meldingen per jaar

Bron: Politie

Rapportcijfer inwoners veiligheid eigen buurt	6,70	6,80
---	------	------

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer uit enquête

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Onveiligheidsgevoel in eigen buurt	28,30	28
------------------------------------	-------	----

Eenheid: Percentage inwoners

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Kengetal onveilige plekken	2,50	2,80
----------------------------	------	------

Eenheid: Kengetal tussen 0 (veilig) en 10 (onveilig)

Bron: Monitor Arnhemse Leefbare Wijken

Misdaadcijfer	65,20	65,90	66,80
---------------	-------	-------	-------

Eenheid: Aantal registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Terugdringen van overlast en onveiligheid (D)

Het doel inzake zorg en veiligheid is onveiligheid en overlast terugdringen door mensen die zorg nodig hebben te helpen. We willen de stijgende trend van incidenten op straat breken. Het liefst doen we dat preventief: door meer mensen die een veiligheidsrisico kunnen gaan vormen tijdiger in beeld te krijgen en laagdrempelig te helpen. En als dat niet is gelukt en er toch een onveilige situatie is ontstaan willen we de overlast sneller oplossen of beperken: we stellen ons tot doel dat zorgpartijen personen die overlast of gevaarlijke situaties op straat veroorzaken snel overnemen van de politie.

We voorkomen en bestrijden onveilige situaties en overlast door een persoonsgerichte aanpak (I)

In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).

We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis (I)

Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. Daarbij wordt zowel repressief als hulpverlenend maximaal ingezet. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH.

We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat (I)

Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben.

We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat (I)

Wij spannen ons in om alle gevallen van significante woonoverlast aan te pakken en de woonoverlast duurzaam te beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.

We begeleiden jongeren in en uit detentie (I)

We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Politieregistraties overlast door verward persoon	13,81	13,23	10,52	13,80	

Eenheid: Aantal registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit (D)

We stellen ons ten doel om Arnhem onaantrekkelijk te maken voor criminelen. Daarmee willen we de misdaadcijfers die verband houden met de georganiseerde (drugs)misdaad omlaag krijgen en het gevoel van veiligheid omhoog. We willen meer ondernemers met crimineel geld weren uit Arnhem. We zorgen voor een gerichter aanpak van de meest invloedrijke criminelen in onze stad. We pakken een aantal zorgcriminelen aan die zich verrijken over de rug van kwetsbare Arnhemmers. We verminderen het aantal slachtoffers van digitale criminaliteit.

We wapenen ons tegen ondermijnende invloed (I)

We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.

We maken burgers bewust (I)

We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit.

Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.

We pakken drugslocaties aan (I)

We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugs wereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.

We pakken mensenhandel aan (I)

Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.

We pakken witwassen aan**(I)**

We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het registreren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.

We lichten kwetsbare personen voor**(I)**

We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Met de extra investering van de raad breiden we onze activiteiten zowel kwalitatief als kwantitatief fors uit.

We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit**(I)**

We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Drugsdelicten: drugsvervaardiging, -handel en -bezit	1,50	1,50	1,60	1,40	

Eenheid: Registraties per 1.000 inwoners

Bron: Politie

Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)**(D)**

We zorgen voor een veilige openbare ruimte, veilig uitgaan, veilige demonstraties, manifestaties en evenementen. We handelen onmiddellijk bij grootschalige branden, de vondst van explosieven, crisissituaties en maatschappelijke onrust. Extremisme gaan we tegen. We pakken relschoppers stevig aan, omdat zij het anders verzieken voor de anderen.

We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen**(I)**

We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de democratische rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren waar dit kan. We voeren stadsbrede regie op de veiligheid op Koningsdag en Airborne herdenking. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt mogelijk maken via een subsidie aan de BIZ Korenkwartier. De sfeerteams is een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied. Onder onze regie worden alle relschoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).

We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg**(I)**

We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.

We investeren in bondgenoten**(I)**

We breiden het netwerk van bondgenoten uit naar een stadsbrede dekking, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.

We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan (I)

We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.

We signaleren radicalisering en gaan het tegen (I)

We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.

We waarborgen een veilige openbare ruimte voor iedereen (I)

Iedereen in Arnhem moet zich veilig voelen in onze openbare ruimte. Omdat vrouwen en mensen uit de LHBTIQA+ gemeenschap zich vaker onveilig voelen op straat, zet de gemeente extra in op het vergroten van hun veiligheidsgevoel. Samen met de politie en organisaties die opkomen voor de rechten van deze groepen, zorgen we dat iedereen zich vrij en veilig kan verplaatsen, ontmoeten en uitgaan. Straatintimidatie tolereren we niet en pakken we actief aan. We zorgen voor herkenbare aanspreekpunten, bevorderen de bereidheid om een melding te maken of aangifte te doen en maken ondersteuning voor slachtoffers laagdrempelig en toegankelijk. Zo werken we aan een Arnhem waar iedereen zich beschermd, gerespecteerd en veilig voelt.

Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit (D)

We bieden ten minste honderd jongeren die volgens politiedata dreigen af te glijden naar de georganiseerde criminaliteit een passend traject (jongerenwerk, werk, gezinszorg), zodat minstens de helft aantoonbaar minder risico loopt op een carrière in de georganiseerde criminaliteit.

We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0) (I)

We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terechtkomt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis-/ gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.

We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig (I)

We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches werken samen met ketenpartners en werken actief samen met VIOS. Die scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.

We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgerelateerde criminaliteit (I) bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)

We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar druggerelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.

We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld (I)

We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zich oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat 'regulier' werken loont.

We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting (I) ondermijnende criminaliteit

We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhem veiliger	20.743	2.319	90	405
Veiliger en leefbaardere wijken	226	12	0	0
Terugdringen van overlast	1.490	453	0	0
Ondermijnende criminaliteit	263	364	0	0
Een veiliger openbare ruimte	17.441	1.490	90	55
Minder jongeren in criminaliteit	1.323	0	0	350
Overige	9.987	0	0	0
Doeloverstijgend	9.987	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	30.730	2.319	90	405

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Baten	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Saldo lasten en baten	-28.086	-27.296	-27.632	-28.412	-26.503	-26.240	-26.095
Toevoegingen aan reserves	1.281	87	90	90	90	90	90
Onttrekkingen aan reserves	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	162	315	1.400	315	-36	-7	-35
Gerealiseerd resultaat	-27.924	-26.980	-26.232	-28.097	-26.539	-26.247	-26.130

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.512	-4.421	-4.684	-4.829
Veiliger en leefbaardere wijken	Vanaf 2026 is er voor dit doel € 82.000 minder beschikbaar vanwege een actualisatie van de begroting van veiligheid waarbij de algemene uitvoeringsbudgetten zijn herverdeeld over de verschillende projecten. De € 19.000 stijging vanaf 2027 wordt veroorzaakt door het stoppen van de dekking voor de extra kosten voor de subsidie voor buurtbemiddeling binnen Welzijn en inclusie.	-82	-63	-63	-63

Terugdringen van overlast	In 2026 zijn er minder Rijksmiddelen beschikbaar voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van €389.000. De daling van de begroting vanaf jaarschijf 2028 wordt veroorzaakt door het wegvallen van de middelen met betrekking tot de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK middelen).	-389	-389	-667	-667
Ondermijnende criminaliteit	Het voor het experiment gesloten coffeeshopketen gereserveerde budget van € 440.000 is verdeeld over de jaren 2025 tm 2028 (4x € 110.000). Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget van € 13.000 euro dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit verklaart het verschil met de begroting van 2026. Vanaf 2029 zijn er geen middelen meer in de begroting gereserveerd voor het experiment, dit verklaart de terugval van € 110.000. De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	-13	-9	-9	-119
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast zijn er in de begroting van 2025 incidentele rijksbijdragen (DU's) beschikbaar voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Er zijn meer lasten begroot voor VGGM (indexatie en betere bedrijfsvoering), waardoor de totale begroting in 2026 met € 805.000 toeneemt en vanaf 2027 nog eens met € 50.000. De overige relatief kleine mutaties tussen de jaarschijven komen voort uit de jaarlijkse actualisatie van het gemeentelijk vastgoed op basis van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).	-107	-65	-44	-79
Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn vooralsnog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen. Bij de jaarrekening 2024 was er nog een restant budget in het kader van Arnhem Oost (VIO) dat toegevoegd is aan de jaarschijf 2025 (incidenteel). Dit veroorzaakt een een terugval van € 66.000 vanaf 2026. Vanaf 2027 is de incidentele gemeentelijke cofinanciering van € 750.000 voor de uitvoering van Preventie met Gezag en de Arnhem-Oost middelen met betrekking tot "veiligheid in en om scholen" (VIO) van € 244.000 niet meer in de begroting opgenomen.	-2.604	-3.598	-3.598	-3.598

Doeloverstijgend	In 2026 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor de extra kosten bij crises openbare orde en veiligheid (€ 150.000), digitale weerbaarheid (€ 125.000, 25M138) en de functies van horecasteward (€ 100.000, 25M107) en evenementencoördinatie (€ 80.000). Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhaving zijn de kosten voor de afvalcoaches (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld vanuit het programma Wonen en leefomgeving. De in 2025 incidentele middelen (€ 85.000) voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams) zijn in 2026 niet in de begroting opgenomen. De terugval vanaf 2027 komt grotendeels voort uit het wegvallen van de middelen vanuit Arnhem Oost (€ 830.000). Tevens daalt de loonsom als gevolg van het beschikbaar stellen van tijdelijke formatieruimte voor de periode van 4 jaar vanaf 2023 tm 2026 (€ 150.000). De overige mutaties tussen de jaarschijven binnen dit doel komen voort uit indexatie voor prijs- en volumeontwikkelingen.	683	-298	-304	-304
------------------	--	-----	------	------	------

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-3.292	-3.292	-3.292	-3.292
Een veiliger openbare ruimte	De versterkingsgelden voor de aanpak van Radicalisering (specifieke uitkering) zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van € 754.000). Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen.	-754	-754	-754	-754

Minder jongeren in criminaliteit	De Rijksmiddelen voor de aanpak Preventie met Gezag zijn nog niet begroot voor 2026 (terugval van ruim € 2,5 miljoen). Zodra de definitieve beschikking vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen de middelen voor 2026 en verder in de begroting worden opgenomen.	-2.538	-2.538	-2.538	-2.538
----------------------------------	---	--------	--------	--------	--------

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0
---------------------------	---------------------------------	---	---	---	---

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.085	-1.436	-1.407	-1.435
----------------------------	---------------------------------	--------	--------	--------	--------

Terugdringen van overlast	In 2025 zijn incidenteel de rijksmiddelen voor de inzet van een re-integratieofficier en de integrale persoonsgerichte toeleiding naar arbeid (RIO/IPTA middelen) voor een bedrag van € 389.000 overgeheveld vanuit jaarschijf 2024. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-389	-389	-389	-389
---------------------------	--	------	------	------	------

Ondermijnende criminaliteit	In 2025 is incidenteel een budget van € 454.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 om uitvoering te geven aan het experiment gesloten coffeeshopketen. Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-454	-454	-454	-454
-----------------------------	--	------	------	------	------

Een veiliger openbare ruimte	In 2025 waren onttrekkingen voor incidentele rijksmiddelen (DU's) voor "natuurbrandpreventie en mitigatie" (€ 120.000) en "veerkracht en weerbaarheid" (€ 34.000). Deze onttrekkingen zijn in de jaarschijf 2026 en verder niet meer begroot. De overige mutaties in de onttrekkingen hebben betrekking op geplande onderhoudskosten van de brandweerkazerne.	-158	-158	-130	-158
------------------------------	---	------	------	------	------

Minder jongeren in criminaliteit	De onttrekking uit de reserve van € 350.000 heeft betrekking op de cofinanciering voor Preventie met Gezag. Deze cofinanciering is tot en met de jaarschijf 2026 beschikbaar. In de jaarschrijven daarna is deze daarom niet meer in de begroting opgenomen.	0	-350	-350	-350
Doeloverstijgend	In 2025 is incidenteel een budget van € 85.000 overgeheveld vanuit de jaarschijf 2024 voor de subsidie aan "st Biz Arnhem Korenkwartier" (inzet sfeerteams). Deze onttrekking is in de jaarschijf 2026 en verder niet begroot.	-85	-85	-85	-85
Totaal mutaties		-1.865	-307	-15	102

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Politie;
- Brandweer;
- Openbaar Ministerie;
- Veiligheidshuis regio Arnhem;
- Veilig Thuis.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Kadernota veiligheid 2018-2022](#);
- [Meerjarenbeleidsplan politie 2019-2022](#);
- [Uitvoeringsplan aanpak radicalisering Arnhem 2019](#);
- [Een evaluatie van de Arnhemse radicaliseringsaanpak](#);
- [APV wijziging bevoegdheid inzet mobiel cameratoezicht](#);
- [Experiment gesloten coffeeshopketen](#);
- [Regionaal beleidsplan Rampenbestrijding en Crisisbeheersing 2020-2023](#)
- [Integraal Veiligheidsplan 2023-2027](#)

Bereikbaarheid

€ 41,8 mln

Ambitie

Een duurzaam bereikbare stad

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie

- We voeren het mobiliteitsbeleid uit

Groter aandeel fiets en voetgangers

- We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
- We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
- We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
- We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn

Meer openbaar vervoer

- We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland

- We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer

Modern parkeerbeleid

- We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid

Ambitie

Tegengaan verkeersoverlast

Meer ruimte voor voetganger, fietser en OV

- We stellen een verkeersstructuurplan op
- We passen de wegenstructuur aan

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad

- We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
- We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade

Een betere verkeersveiligheid

- We pakken verkeersonveilige locaties aan
- We leggen schoolzones aan

Beter en schoner taxivervoer

- We stellen maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen

Ambitie

Schonere lucht in de stad

Minder doorgaand verkeer door de stad

- We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren

Beter benutten stations en realisatie transferia/stadsrandhubs

- We stellen een visie op Arnhemse hubs op
- We voeren de visie Arnhemse hubs uit

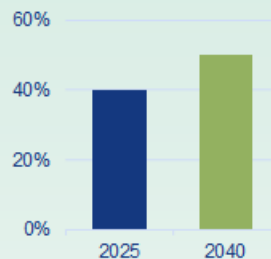
Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad

- We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
- We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad

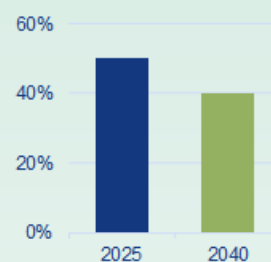
Cijfers en indicatoren

- Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter, maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

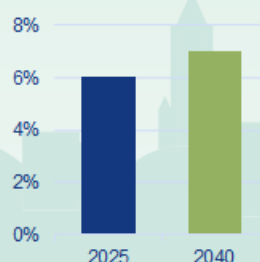
1. Actieve mobiliteit

2. Auto

3. Openbaar vervoer

Samenvatting Doelenboom Bereikbaarheid

Ambitie	Doel	Inspanning
Een duurzaam bereikbare stad	Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto	We voeren het mobiliteitsbeleid uit
	Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes
		We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op
		We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan
		We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn
	Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken	We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit
	Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland	We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer
	Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen	We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid
Tegengaan verkeersoverlast	Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV	We stellen een verkeersstructuurplan op
		We passen de wegenstructuur aan
	Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad	We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen
	Een betere verkeersveiligheid	We pakken verkeersonveilige locaties aan
		We leggen schoolzones aan
Beter en schoner taxivervoer	We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen	
Schonere lucht in de stad	Minder doorgaand verkeer door de stad	We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren
	Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	We stellen een visie op Arnhemse hubs op
		We voeren de visie Arnhemse hubs uit
	Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad	We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe
		We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad
De infrastructuur is op orde		

Bereikbaarheid

Het is belangrijk dat mensen gemakkelijk toegang hebben tot onze stad, of ze nu inwoners zijn of bezoekers. Dit geldt voor alle vervoersmiddelen, zoals lopen, fietsen, het openbaar vervoer en auto's (ook deelauto's). We merken echter dat mobiliteit soms problemen kan veroorzaken voor de leefbaarheid. Daarom zetten we ons in voor duurzame mobiliteit, zodat onze stad goed bereikbaar blijft en tegelijkertijd prettig om in te wonen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Een duurzaam bereikbare stad

(A)

Het is onze ambitie om een duurzaam bereikbare stad te worden. We willen dus niet alleen voor alle doelgroepen goed bereikbaar zijn, we willen ook de verkeersoverlast zoveel mogelijk tegengaan en voor een zo schoon en veilig mogelijk leefklimaat zorgen.

Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto

(D)

Arnhem groeit, er komen meer huizen, banen, bedrijven en Arnhemmers bij. Dat betekent ook meer verkeer. Om ons hier op voor te bereiden moeten we nu stappen naar meer duurzame, gezondere en ruimte efficiëntere mobiliteit zetten. Om ervoor te zorgen dat Arnhem bereikbaar, leefbaar en groen blijft. We zetten in op een mobiliteitstransitie, waarbij eerst de voetganger komt, dan de fietser en vervolgens het OV en tot slot de auto.

We voeren het mobiliteitsbeleid uit

(I)

Het duurzaam mobiliteitsplan (DMP) is in 2025 door de raad vastgesteld. In het DMP zijn maatregelen beschreven en in de tijd uitgezet. Op basis van de uitvoeringsagenda DMP zal er nog gedetailleerder uitvoering aan het DMP worden gegeven.

We gaan aan de slag met de zaken die we binnen 2 jaar willen realiseren. Onderdelen daarvan zijn direct inzetten op gedragsverandering, aanleg van nieuwe fiets- en HOV-infrastructuur, kwaliteitsverbetering van het fietsparkeren en (voorbereiding van) de herinrichting van de centrumring.

Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken

(D)

Lopen moet in Arnhem vanzelfsprekend worden, zeker op afstanden tot een kilometer. Het looproutenetwerk moet daarom meer samenhang krijgen, fijnmaziger worden, veiliger, beter begaanbaar en aantrekkelijker. Ook willen we meer mensen de fiets laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden moeten concurrerend met de reistijden per auto worden en de routes moeten aantrekkelijk zijn. Door meer mensen te laten lopen en met de fiets te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes

(I)

Op basis van de fietsagenda 2024-2027 kunnen we het Arnhems fietsnetwerk verder afmaken door de aanleg van meer snelfietsroutes. De ambitie is in 2030 55% tot 60% van het gewenst fietsnetwerk gereed te hebben. Vanuit de Fietsagenda bereiden we nieuwe fietsprojecten voor, voor uitvoering. Belangrijke projecten zijn de komende jaren de (regionale) snelfietsroutes Om de Noord (verbinding Arnhem west en Arnhem oost met Arnhem Centraal), het VeluweWaalpad (doorfietsroute Elst-Arnhem -Nijmegen en de snelfietsroute Arnhem – Huissen).

Ook zijn meerdere fietsprojecten in voorbereiding de aanpak van de spooronderdoorgang doorfietsroute De Liemers en andere delen van doorfietsroute Om de Noord en het VeluweWaalpad.

We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op

(I)

In het DMP is het loopbeleid aangekondigd. Het loopbeleid zal binnenkort worden vastgesteld. Aan het loopbeleid koppelen we een actieplan. Met een deel van de acties kunnen we direct aan de slag (zie hieronder).

We voeren gedragsmaatregelen uit om lopen te stimuleren

We voeren gedragsmaatregelen uit om meer mensen meer te laten lopen, te beginnen met kinderen die naar school lopen en de eigen werknemers. Daarnaast ontwikkelen we een loopplattegrond van de stad ('metrominutokaart') om bewoners en bezoekers aan te zetten meer korte afstanden te lopen.

We verbeteren het looproutenetwerk van de stad

We maken een begin met de verbetering van het looproutenetwerk door gunstiger afstelling van verkeerslichten en door bij elk project in de openbare ruimte de situatie voor de voetganger zwaar(der) mee te laten wegen (werk met werk maken). Daarnaast bereiden we een aantal projecten die de meest nijpende knelpunten op het hoofdlooproutenetwerk moeten gaan oplossen.

We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)

In 2026 gaan we de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan realiseren en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang. Zo gaan we openingstijden van fietsenstallingen verruimen, voeren we verbeteringen door bij de fietsenstalling Arnhem Centraal en bereiden we de aanleg van twee nieuwe fietsenstallingen in het centrum voor.

Daarnaast gaan we aan de slag met extra fietsvoorzieningen in het project Bartok en op het Willemsplein.

We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)

Het onderzoek naar nieuwe fietsbruggen en de inpassing in Arnhem wordt verder voortgezet. Dit doen we als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnpark waarin de ligging en de aanlanding van de brug verder wordt uitgewerkt. We doen nadere verkenningen naar de mogelijke oplossingen en de kosten en effecten (bijvoorbeeld verwacht aantal gebruikers) van die oplossingen, voor zover die nog niet zijn gedaan. Regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk is daarbij belangrijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten. Ook kijken we hierbij nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio.

Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)

We willen meer mensen de bus laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. De reistijden zijn betrouwbaar en concurrerend met de reistijden met de auto. Door meer mensen met het openbaar vervoer te laten reizen wordt de leefbaarheid in de stad beter maar blijft de stad ook bereikbaar voor mensen die wel met de auto moeten of willen komen.

De nieuwe concessie OV gaat in juni 2026 van start. Er komen aanzienlijk meer dienstregelingsuren en op grote schaal inzet van trolley 2.0 techniek in de stad en de regio.

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit (I)

Ook in 2026 blijven we doorgaan met het voorbereiden en uitvoeren van HOV-projecten. Zo gaan we het ontwerp van het Willemsplein verder uitwerken. Op de IJssellaan gaan we ter hoogte van het winkelcentrum busstroken aanleggen (en de fietsstructuur verbeteren). De uitvoering van de Velperweg is afgerond. We gaan met het nieuwe Beheer en Onderhoudsplan Trolleyinfrastructuur aan de slag. In de nieuwe concessie (vanaf 2026) is er meer aandacht voor trolley. Daarnaast starten we met het proces om jaarlijks minimaal twee gelijkrichters te vervangen in Arnhem. Deze gelijkrichters zorgen voor gelijkspanning in de trolley bovenleiding en zijn daarmee essentieel voor het goed functioneren hiervan. Indien technisch mogelijk gaan we proberen dit sneller te doen dan twee per jaar.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

Het openbaar vervoer in de stad en in (en naar) de regio moet worden verbeterd. Ook willen we het reizen per openbaar vervoer richting de Randstad en internationale bestemmingen aantrekkelijker maken.

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer (I)

De spoordossiers rondom de spoorknoop en de corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens hebben vanuit het Rijk enige tijd stil gelegen. De dossiers zijn weer door het Rijk opgepakt. We gaan daarom in 2026 verder aan verschillende spooropgaven werken.

- De MIRT verkenning Spoorknoop Arnhem Oost waarin we verkennen of er in Arnhem Oost een oplossing kan komen voor de gelijkvloerse spoorkruising die een goede inpassing heeft of zelfs bijdraagt aan het verminderen van de barrièrewerking.
- Uitplaatsing spoorelementen van ProRail en de NS ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Arnhem Oost;
- Goederenrouting in Oost-Nederland (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding en houden we contact met ProRail en de vervoerders over nieuwe internationale verbindingen via Arnhem en de grootschalige werkzaamheden die in Duitsland gepland zijn. De nieuwe OV-concessie van de regio's GMR en Foodvalley (2026-2036) zal door de provincie gegund gaan worden. Dat zal van grote invloed zijn op de dienstregeling van het openbaar vervoer in de komende jaren.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We willen binnen de stad, bij voorkeur op en rond OV-knooppunten zoveel mogelijk woningen bouwen, met daarbij zo min mogelijk parkeerplaatsen en dus lagere parkeernormen. Hierbij houden we uiteraard rekening met de doelgroep waarvoor wordt gebouwd. Om overlast in de omliggende gebieden te voorkomen willen we het gebied met parkeerregulering uitbreiden.

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid**(I)**

In het DMP zijn de kaders voor het parkeerbeleid opgenomen. Deze worden nu verder uitgewerkt in een nota parkeerbeleid.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aandeel fiets in modal split	25	28	23		

Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers

Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)

Aandeel openbaar vervoer in modal split**3****5****8**

Eenheid: Percentage t.o.v. totale mobiliteit voor ritten van alle Arnhemmers

Bron: Odin (Onderweg in Nederland, CBS)

Tegengaan verkeersoverlast**(A)**

Mobiliteit en met name automobilititeit kent ook nadelen. Zo leidt mobiliteit tot geluidsoverlast en kunnen snelheidsverschillen tot verkeersonveilige situaties leiden. We werken aan een duurzame mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto.

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV**(D)**

De ruimte in de stad is schaars. We gaan op zoek naar een nieuwe verdeling van die schaarse ruimte waarbij eerst de voetganger, dan de fietser, dan het openbaar vervoer en vervolgens de auto komt.

We gaan hier ook nadrukkelijk kijken naar de toegankelijkheid. Hiermee wordt invulling gegeven aan de moties hieromtrent bij de behandeling van het DMP.

We stellen een verkeersstructuurplan op**(I)**

Op basis van het mobiliteitsbeleid stellen we een verkeersstructuurplan op. Hierin leggen wij vast hoe de keuzen uit het mobiliteitsbeleid zich vertalen op ons wegennet. Hoe ziet ons hoofdloop- en hoofd fietsnetwerk eruit, welke wegen krijgen een andere functie en/of kunnen anders worden ingericht (zoals lagere snelheid, minder rijstroken, fietsstraten). Onderdeel daarvan is het bepalen van de onderlinge prioriteiten. Wie krijgt er prioriteit als netwerken elkaar kruisen. Dit doen we middels het Netwerk Management Kader (NMK).

We passen de wegenstructuur aan**(I)**

Ook in 2026 gaan we verder met het (voorbereiden van) het aanpassen van de wegenstructuur. Het gaat daarbij om zowel het verlagen van de maximumsnelheid (van 70 km/u naar 50 km/u, of van 50 km/u naar 30 km/u) als om het verminderen van het aantal rijstroken voor de auto (en dus meer ruimte voor groen, voetgangers, fietsers uit het openbaar vervoer te creëren). Strategie daarbij is om dat zo effectief en efficiënt mogelijk te doen. Het effect vergroten we door bij snelheidsaanpassingen direct verkeersveiligheid- of vergroeningsopgaven mee te nemen. We werken zo efficiënt mogelijk door aanpassingen aan de wegenstructuur te koppelen aan groot onderhoud. Daarbij kijken we natuurlijk ook goed naar de volgorde. Welke wegen kunnen al direct worden aangepast en voor welke zijn eerst nog andere maatregelen nodig om bijvoorbeeld goede alternatieven te bieden.

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad**(D)**

In de hele stad is de ruimte schaars, maar dat geldt zeker voor de binnenstad. De auto neemt relatief veel ruimte in de binnenstad in. Zowel door de wegen waarover de auto's rijden als door de ruimte die nodig is om deze auto's te parkeren. We willen de ruimte die de auto in de binnenstad inneemt beperken.

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen**(I)**

Het verminderen van het aantal straatparkeerplaatsen in de binnenstad dient gestructureerd vanuit parkeerbeleid te gebeuren. Zodra het parkeerbeleid is vastgesteld, gaan we hiermee aan de slag. In het parkeerbeleid beschouwen we de parkeeropgave integraal. Welke vraag verwachten we in de toekomst omdat we de mobiliteit in de stad gaan verduurzamen, welke gebouwde (parkeer)alternatieven bieden we in het centrum en aan de rand van de stad en wat betekent dit voor het aantal straatparkeerplaatsen dat in de toekomst nodig is. Hierbij houden we ook rekening met parkeerplaatsen voor mensen met een beperking.

Een betere verkeersveiligheid**(D)**

De verkeersveiligheid op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren.

We pakken verkeersonveilige locaties aan**(I)**

Met behulp van actuele databestanden blijven we in 2026 doorgaan met de aanpak van verkeersonveilige locaties. Bij de behandeling van het DMP is hier ook nadrukkelijk aandacht voor gevraagd en gaan we aan de slag met de ingediende moties.

Met deze aanpak wordt de focus gelegd op aanvullende verkeersveiligheidsanalyses en maatwerk aanpak. We onderzoeken bijvoorbeeld alle mogelijk onveilige oversteekplaatsen. Waar mogelijk nemen we maatregelen om de verkeersveiligheid hier te verbeteren. Ook houden we bij deze aanpak rekening met subjectieve verkeersonveiligheid. Bij subjectieve verkeersonveiligheid ligt de focus op risico-gestuurde aanpak, waarbij het de bedoeling is dat verkeerssituaties voor elke weggebruiker herkenbaar, begrijpelijk en veilig te gebruiken zijn. Daarnaast gaan we de gesprekken met onze partners opvoeren om meer verkeershandhaving te krijgen en meer verkeerscampagnes/-educatieprojecten uit te kunnen (laten) voeren. De in 2025 aangevraagde middelen voor Strategisch Plan Verkeersveiligheid, derde tranche, zijn door de provincie toegekend en gaan we in 2026 uitvoering aan geven.

We leggen schoolzones aan**(I)**

Aanpak schoolzones is een lopend proces en dit proces gaat ook in 2026 door voor de schooljaren 2025/2026 en 2026/2027. Basisscholen worden hierbij actief benaderd of kunnen zichzelf bij de gemeente aanmelden om mee te doen met de aanpak schoolzones. Bij de aanpak schoolzones is het vanzelfsprekend dat de scholen ook inzet tonen door een verkeerseducatieproject te doorlopen. Bij deze inzet staat op educatieve wijze de verkeersveiligheid centraal waarbij op een veilige en verantwoorde wijze 'lopend en fietsend naar school' gestimuleerd wordt.

Vooralsnog staan voor 2026 de volgende scholen op de planning:

- Schoolzone Graslaan, Margarethaschool. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Mesdaglaan, 't Panorama. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Pieter Brueghelschool en SO De Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Kinderkamp (Ibn-i Sina en De Parkschool) is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Dalweg, De Wijzer, is in voorbereiding. De uitvoering gaat gepaard met grootonderhoud Dalweg. Educatietraject 'High Five' Dalweg start schooljaar 2024-2025
- Schoolzone Slochterenweg, De Ommelander en Da Vinci is reeds voorzien van een schoolzone waarbij voor het schooljaar 2024-2025 het educatief-project 'High Five' een vervolg krijgt
- De Salamander en De Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan het educatieprogramma 'Cycling4school' in schooljaar 2024-2025 doorlopen
- En er worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met diverse scholen waaronder Kentalis/Dr. P.C.M. Bosschool (Hommelseweg), Pastoor van Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal verkeersongevallen	893	1091	1090		

Eenheid: Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem

Bron: Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland

Aantal aangepakte knelpunten	4	2	1	
-------------------------------------	----------	----------	----------	--

Eenheid: Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast

Bron: Gemeente Arnhem

Schonere lucht in de stad**(A)**

Mobiliteit en met name automobiliteit heeft als nadeel dat het tot luchtvervuiling leidt. We willen een schonere lucht in de stad door het verkeer in de stad schoner te maken en er het verkeer zoveel mogelijk te beperken.

Minder doorgaand verkeer door de stad**(D)**

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Het weren van doorgaand verkeer door de stad is onderdeel van het DMP. Belangrijkste maatregelen daarvoor zijn het terugbrengen van de snelheden op ons wegennet en het anders afstellen van verkeerslichten. In de uitvoeringsagenda DMP zullen de te nemen maatregelen voor de komende 2 jaar verder worden uitgewerkt.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen. In het DMP zijn de transferia/stadsrandhubs in kaart gebracht en van een planning voorzien.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

In het DMP zijn de locaties inzichtelijk gemaakt. Per hub worden nu de nadere uitwerkingen gemaakt.

We voeren de visie Arnhemse hubs uit (I)

- In het DMP zijn de locaties van de hubs vastgesteld. Enkele van deze hubslocaties willen we gaan uitwerken;
- Rozet (is al grotendeels uitgewerkt);
- Kronenburg (is al grotendeels uitgewerkt);
- GelreDome;
- Station Zuid;
- Westervoortsedijk

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

De stad en vooral de binnenstad moet slimmer, veiliger, stiller en schoner worden om verkeersinfarcten, slechte luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof, geluidsoverlast en onveilige situaties te voorkomen. Klimaatverandering, economische groei, maar ook woningbouw zorgen er voor dat de goederenstromen en services onder druk staan. Inwoners stellen steeds hogere eisen aan bezorgsnelheid, tijdstip, locatie en duurzaamheid. Hierdoor is de noodzaak voor verminderen, veranderen en verschonen van stadsdistributie hoog. Minder (lege) kilometers en meer schone kilometers betekent minder verkeersbewegingen, minder fijn stof en CO₂-uitstoot en minder geluidsoverlast.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

Per 1 juni 2026 wordt de emissie-eis voor personenauto's in de Milieuzone verhoogd van emissieklasse 4 naar 5 en wordt de Zero-emissiezone ingevoerd. Arnhem krijgt zowel een Milieuzone als een Zero-emissiezone, die op elkaar worden afgestemd. Om verwarring te voorkomen, wordt de Zero-emissiezone leidend voor vracht- en bestelauto's, met aanvullende eisen vanuit de Milieuzone voor dieselpersonenauto's en autobussen, zoals in andere steden met een vergelijkbare situatie.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

We gaan met ondernemers en binnenstadbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek.

Een betere verkeersveiligheid (D)

De verkeersveiligheid op de weg en in het openbaar vervoer moet omhoog. We gaan voor 'nul' verkeersslachtoffers, onder andere door het aanpakken van plekken waar veel ongelukken gebeuren.

We pakken verkeersonveilige locaties aan (I)

Met behulp van actuele databestanden blijven we in 2026 doorgaan met de aanpak van verkeersonveilige locaties. Bij de behandeling van het DMP is hier ook nadrukkelijk aandacht voor gevraagd en gaan we aan de slag met de ingediende moties.

Met deze aanpak wordt de focus gelegd op aanvullende verkeersveiligheidsanalyses en maatwerk aanpak. We onderzoeken bijvoorbeeld alle mogelijk onveilige oversteekplaatsen. Waar mogelijk nemen we maatregelen om de verkeersveiligheid hier te verbeteren. Ook houden we bij deze aanpak rekening met subjectieve verkeersonveiligheid. Bij subjectieve verkeersonveiligheid ligt de focus op risico-gestuurd aanpak, waarbij het de bedoeling is dat verkeerssituaties voor elke weggebruiker herkenbaar, begrijpelijk en veilig te gebruiken zijn. Daarnaast gaan we de gesprekken met onze partners opvoeren om meer verkeershandhaving te krijgen en meer verkeerscampagnes/-educatieprojecten uit te kunnen (laten) voeren. De in 2025 aangevraagde middelen voor Strategisch Plan Verkeersveiligheid, derde tranche, zijn door de provincie toegekend en gaan we in 2026 uitvoering aan geven.

We leggen schoolzones aan (I)

Aanpak schoolzones is een lopend proces en dit proces gaat ook in 2026 door voor de schooljaren 2025/2026 en 2026/2027. Basisscholen worden hierbij actief benaderd of kunnen zichzelf bij de gemeente aanmelden om mee te doen met de aanpak schoolzones. Bij de aanpak schoolzones is het vanzelfsprekend dat de scholen ook inzet tonen door een verkeerseducatieproject te doorlopen. Bij deze inzet staat op educatieve wijze de verkeersveiligheid centraal waarbij op een veilige en verantwoorde wijze 'lopend en fietsend naar school' gestimuleerd wordt.

Vooralsnog staan voor 2026 de volgende scholen op de planning:

- Schoolzone Graslaan, Margarethaschool. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Mesdaglaan, 't Panorama. Uitvoering 2025 (schoolzone en verkeerseducatie)
- Schoolzone Pieter Brueghelschool en SO De Brouwerij is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Kinderkamp (Ibn-i Sina en De Parkschool) is in 2024 uitgevoerd. Educatietraject is in uitvoering en betreft voor het schooljaar 2024/2025
- Schoolzone Dalweg, De Wijzer, is in voorbereiding. De uitvoering gaat gepaard met grootonderhoud Dalweg. Educatietraject 'High Five' Dalweg start schooljaar 2024-2025
- Schoolzone Slochterenweg, De Ommelanden en Da Vinci is reeds voorzien van een schoolzone waarbij voor het schooljaar 2024-2025 het educatief-project 'High Five' een vervolg krijgt
- De Salamander en De Schatgraaf (Schuytgraaf) gaan het educatieprogramma 'Cycling4school' in schooljaar 2024-2025 doorlopen
- En er worden in 2025 nadere gesprekken gevoerd met diverse scholen waaronder Kentalis/Dr. P.C.M. Bosschool (Hommelseweg), Pastoor van Arsschool en Monchyschool (Malburgen-West).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal verkeersongevallen	893	1091	1090		

Eenheid: Aantal verkeersongevallen in de gemeente Arnhem

Bron: Bestand geregistreerde ongevallen in Nederland

Aantal aangepakte knelpunten	4	2	1		
------------------------------	---	---	---	--	--

Eenheid: Aantal knelpunten uit de top verkeersonveilige locaties dat wordt aangepast

Bron: Gemeente Arnhem

Schonere lucht in de stad (A)

Mobiliteit en met name automobilititeit heeft als nadeel dat het tot luchtvervuiling leidt. We willen een schonere lucht in de stad door het verkeer in de stad schoner te maken en er het verkeer zoveel mogelijk te beperken.

Minder doorgaand verkeer door de stad (D)

Er rijdt relatief veel doorgaand verkeer in de stad (verkeer dat geen herkomst of bestemming in Arnhem heeft, maar alleen maar door de stad rijdt, omdat dit de kortste en/of snelste route is). Deze voertuigen leiden tot overlast en horen hier niet te rijden. Doel is om dat verkeer zoveel mogelijk te beperken en idealiter helemaal niet meer te hebben in de stad

We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren (I)

Het weren van doorgaand verkeer door de stad is onderdeel van het DMP. Belangrijkste maatregelen daarvoor zijn het terugbrengen van de snelheden op ons wegennet en het anders afstellen van verkeerslichten. In de uitvoeringsagenda DMP zullen de te nemen maatregelen voor de komende 2 jaar verder worden uitgewerkt.

Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs (D)

Een goede aansluiting van de verschillende vormen van mobiliteit (auto, trein, bus en (deel)fiets) op elkaar wordt steeds belangrijker. Hubs spelen bij deze overgang een belangrijke rol. Op deze manier kan een volwaardig en duurzaam alternatief voor de (privé)auto worden geboden. Een (mobiliteits)hub kan het beste worden gedefinieerd als een fysieke plek waar verschillende vormen van vervoer en vervoersaanbod samenkomen. In het DMP zijn de transferia/stadsrandhubs in kaart gebracht en van een planning voorzien.

We stellen een visie op Arnhemse hubs op (I)

In het DMP zijn de locaties inzichtelijk gemaakt. Per hub worden nu de nadere uitwerkingen gemaakt.

We voeren de visie Arnhemse hubs uit**(I)**

- In het DMP zijn de locaties van de hubs vastgesteld. Enkele van deze hubslocaties willen we gaan uitwerken;
- Rozet (is al grotendeels uitgewerkt);
- Kronenburg (is al grotendeels uitgewerkt);
- GelreDome;
- Station Zuid;
- Westervoortsedijk

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad**(D)**

De stad en vooral de binnenstad moet slimmer, veiliger, stiller en schoner worden om verkeersinfarcten, slechte luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof, geluidsoverlast en onveilige situaties te voorkomen. Klimaatverandering, economische groei, maar ook woningbouw zorgen er voor dat de goederenstromen en services onder druk staan.

Inwoners stellen steeds hogere eisen aan bezorgsnelheid, tijdstip, locatie en duurzaamheid. Hierdoor is de noodzaak voor verminderen, veranderen en verschonen van stadsdistributie hoog. Minder (lege) kilometers en meer schone kilometers betekent minder verkeersbewegingen, minder fijn stof en CO₂-uitstoot en minder geluidsoverlast.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe**(I)**

Per 1 juni 2026 wordt de emissie-eis voor personenauto's in de Milieuzone verhoogd van emissieklasse 4 naar 5 en wordt de Zero-emissiezone ingevoerd. Arnhem krijgt zowel een Milieuzone als een Zero-emissiezone, die op elkaar worden afgestemd. Om verwarring te voorkomen, wordt de Zero-emissiezone leidend voor vracht- en bestelauto's, met aanvullende eisen vanuit de Milieuzone voor dieselpersonenauto's en autobussen, zoals in andere steden met een vergelijkbare situatie.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad**(I)**

We gaan met ondernemers en binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een duurzaam bereikbare stad	7.266	0	692	2.183
Een mobiliteitstransitie	7.266	0	692	2.183
Groter aandeel fiets en voetgangers	0	0	0	0
Meer openbaar vervoer	0	0	0	0
Beter openbaar vervoer	0	0	0	0
Modern parkeerbeleid	0	0	0	0
Tegengaan verkeersoverlast	0	0	0	0
Meer ruimte voetganger, fietser, OV	0	0	0	0
Minder ruimte voor de auto	0	0	0	0
Een betere verkeersveiligheid	0	0	0	0
Beter en schoner taxivervoer	0	0	0	0
Schonere lucht in de stad	0	0	0	0
Minder doorgaand verkeer	0	0	0	0
Benutten van stations en transferia	0	0	0	0
Minder vervuilende voertuigen	0	0	0	0
Infrastructuur is op orde	34.540	28.294	17.726	14.218
Infrastructuur is op orde	34.540	28.294	17.726	14.218
Overige	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	41.806	28.294	18.418	16.402

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Baten	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Saldo lasten en baten	-15.918	-15.015	-16.665	-13.513	-13.528	-14.403	-15.921
Toevoegingen aan reserves	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.539	-2.235	1.222	-2.016	-2.262	-2.111	-2.016
Gerealiseerd resultaat	-19.457	-17.249	-15.443	-15.529	-15.791	-16.514	-17.937

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.095	-2.249	-1.541	-23
Een mobiliteitstransitie	Ten opzichte van 2025 stijgen de lasten de komende jaren als gevolg van hogere kapitaallasten gerelateerd aan het meerjarig investeringsprogramma (verkeersontwikkeling)	291	281	1.154	1.938
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 daalt de begroting in 2026 met € 2,4 miljoen. In 2025 was door onttrekking aan de bestemmingsreserves sprake van een tijdelijke ophoging van de middelen voor groot onderhoud van circa € 2,8 miljoen wat een daling van dit bedrag veroorzaakt in 2026 en verder. Daarnaast zijn in 2026 de energielasten € 0,8 miljoen lager begroot. Hier tegenover staan hogere lasten, met name kapitaallasten (€ 0,6 miljoen), onderhoudskosten vastgoed (€ 0,3 miljoen) en hogere lasten parkeerexploitatie (€ 0,2 miljoen). In 2029 vervalt de tijdelijke bezuinigingsmaatregel op onderhoud wegen en zijn deze middelen weer beschikbaar.	-2.386	-2.530	-2.695	-1.961
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	1.058	888	721	721
Een mobiliteitstransitie	In 2025 zijn incidentele opbrengsten u.h.v. detacheringen aan GMR (€ 151.000) begroot. Deze zijn niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-151	-151	-151	-151
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 stijgen de opbrengsten uit de parkeerexploitatie met €1,2 miljoen. Bij de opbrengsten van parkeren wordt er met een jaarlijkse afslag van 1% op de parkeeraantallen gerekend, hierdoor nemen de opbrengsten jaarlijks met € 170.000 af.	1.208	1.039	872	872
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	403	98	-72	-217
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt € 0,4 miljoen meer toegevoegd aan de bestemmingsreserve Bereikbaarheidsfonds.	403	98	-72	-217
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.835	-3.386	-3.405	-3.455
Een mobiliteitstransitie	Betreft met name de incidentele onttrekking voor Hub Arnhem Zuid (€ 1,0 mln.) die in 2025 is begroot.	-1.025	-1.026	-900	-911
Infrastructuur is op orde	Ten opzichte van 2025 wordt in 2026 € 1,8 miljoen minder onttrokken. Dit wordt met name veroorzaakt door het vervallen van incidentele onttrekkingen 2025 ten behoeve van groot onderhoud: € - 2,8 miljoen Wegen, BuitenGewoonBeter, Velperweg. Daartegenover staan hogere onttrekkingen ten behoeve van onderhoud Vastgoed (+ 0,3 miljoen) en inzet middelen Bereikbaarheidsfonds: uitbreiding van parkeerareaal (€ +0,5 miljoen) en overige bijstellingen parkeerexploitatie (€ + 0,1 miljoen). Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanung voor vastgoed.	-1.809	-2.361	-2.505	-2.544
Totaal mutaties		-86	-348	-1.071	-2.494

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Provincie Gelderland;
- Rijkswaterstaat;
- Regio Arnhem-Nijmegen;
- Wijkplatforms en wijkteams;
- Gecontracteerde partijen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Accentnota Fiets, fietsambitie Arnhem 2019-2024 \(januari 2020\)](#);
- [Toekomstbeeld stedelijk OV Arnhem en Nijmegen](#);
- [De Arnhemse Binnenstad 2015](#);
- [Visie "Ruimte voor beleving in de Arnhemse binnenstad"](#);
- [Hoogwaardig Openbaar Vervoer \(HOV\)-Actieplan](#).

Economie

Ambitie

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie

€ 9,5 mln.

Versterken van het energiecluster in Arnhem

- We bouwen verder aan drie innovatieve campussen
- We stimuleren energie innovaties
- We versterken onderlinge samenwerking in energiecluster
- We versterken de samenwerking van energie- en creatieve cluster
- We werken aan positionering Hotspot Energie

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven en bezoeken

- We transformeren de binnenstad
- We stimuleren duurzame en toegankelijke evenementen
- We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
- We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst

- We versterken de ruimte voor ondernemen
- We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren

- We stimuleren Leven lang ontwikkelen
- We versterken Arnhem als studiestad

Jaarlijks is er een groter deel ondernemers bezig met circulaire activiteiten

- We maken ruimte voor circulaire economie
- We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid

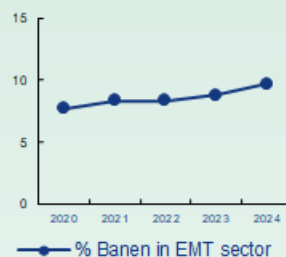
Verbeteren van dienstverlening aan ondernemend Arnhem

- We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
- We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties

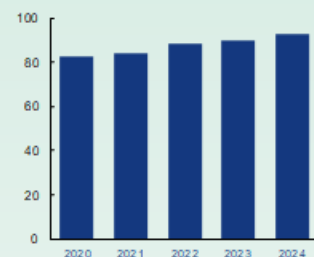
Cijfers en indicatoren

- Het percentage banen in de EMT sector, als aandeel van de totale werkgelegenheid.
- Het gemiddeld aantal banen op werklocaties per hectare is de afgelopen jaren licht toegenomen.
- Over de vraag of het ondernemersklimaat is verbeterd of verslechterd in de afgelopen drie jaar, is men verdeeld. De grootste groep (54%) vindt dat het gelijk gebleven is, 35% vindt dat het (sterk) verslechterd is en 11% vindt dat het (sterk) verbeterd is.

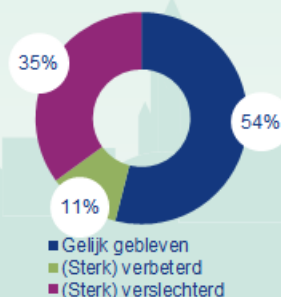
1. Banen in de EMT-sector

2. Arbeidsintensiteit op werklocaties

3. Ondernemers klimaat

Samenvatting Doelenboom Economie

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie	Versterken van het energiecluster in Arnhem	We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen
		We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties
		We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster
		We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster
		We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie
	Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen	We werken aan de transformatie van de binnenstad
		We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen
		We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector
		We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing
	Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst	We versterken de ruimte voor ondernemen
		We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties
	Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren	We ondersteunen Leven lang ontwikkelen
		We werken mee aan Arnhem Studiestad
	Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten	We maken ruimte voor de circulaire economie
		We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid
	Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem	We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket
		We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties

Economie

Om de brede welvaart van Arnhem en haar inwoners te bevorderen is het van belang dat er voor Arnhemmers waardevolle banen zijn, op de arbeidsmarkt, ondernemers zich op een duurzame toekomst kunnen richten en dat kennis, innovatie en creativiteit de ruimte de ruimte krijgt om zich te ontwikkelen. We werken daarom aan een sterke en duurzame economie die bijdraagt aan het waarborgen van de bestaanszekerheid van onze bewoners en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst. Samenwerking en verbindingen tussen ondernemers, onderwijs en overheid zijn daarin van groot belang. We werken aan een sterke en duurzame economie om bijvoorbeeld waarin vooruitstrevende energy concepten of circulaire ketens succesvol in de praktijk te kunnen brengen en die bedrijven en (jong) talent kansen biedt voor de toekomst

Samen met de stad werken we aan versterking van een duurzame economie. De ambities en uitdagingen van ondernemend Arnhem (onder andere ondernemers, werkgevers, kennisinstellingen) om een aantrekkelijke stad te zijn brengen we samen en ook werken we samen aan de uitvoering. Samenwerking en innovatie ten dienste van maatschappelijke opgaven als energietransitie, circulaire economie en duurzame mobiliteit staan centraal in de uitvoering. Andere belangrijke thema's zijn de aanpak van de krapte op de arbeidsmarkt en een goede inpassing en verduurzaming van werklocaties in onze stad en regio.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem heeft een duurzame, creatieve en levendige economie (A)

Onze ambitie is om de komende jaren de economie van Arnhem en de regio verder te verduurzamen, de creativiteit en innovatie te vergroten en de brede welvaart van Arnhem te versterken, waarbij de groei van de werkgelegenheid in balans is met de ontwikkeling van de stad. We willen koploper zijn in de energietransitie, zowel vanuit duurzaamheids- als vanuit economisch perspectief. Daarbij willen we dat Arnhem een stad is met sterke clusters, een goed functionerende arbeidsmarkt en een krachtig ondernemersklimaat. We zijn een aantrekkelijke stad en omgeving om te verblijven en te recreëren. En we willen dat Arnhem een sterk en dynamisch economisch netwerk heeft, met sector- en bedrijfsoverstijgende verbindingen. Want de kracht van een sterke economie zit in de cross-overs tussen sectoren en ondernemers, de samenwerking met de betrokken partijen in de stad en het stimuleren van nieuwe initiatieven en projecten.

Versterken van het energiecluster in Arnhem (D)

Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Dat komt door de kennis en kunde die vanouds hier zit bij organisaties als KEMA, Tennet, DNV en Alliander. Maar ook door de gespecialiseerde lectoraten en opleidingen bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) en het mbo, door de ondersteuning vanuit Connectr. En niet in het minst ook door de vele innovatieve ondernemers die al in de regio zijn gevestigd. Hotspot Energy is vanuit Arnhem opgezet om die kansen voor de stad te verzilveren. Onze ambitie is dat het regionale energie ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties.

We bouwen verder aan de drie innovatieve campussen (I)

In 2026 bouwen we verder aan onze innovatieve campussen.

- De partners binnen de Kenniscampus Arnhem – Velp vervolgen de samenwerking in 2026 met de beoogde nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Hierin ligt de focus op het stimuleren van de inhoudelijke samenwerking tussen de onderwijspartijen op het gebied van onderwijs en onderzoek en het gezamenlijk uitvoeren van projecten met het bedrijfsleven. En daarnaast het vergroten van de aantrekkelijkheid van de Kenniscampus als plek om te studeren en te werken. Het opstellen van de gebiedsvisie middengebied Kenniscampus Arnhem – Velp draagt daar ook aan bij en is de volgende stap in de ontwikkeling van onder andere studentenhuysvesting in dit deel van de Kenniscampus.
- In 2026 zal de branding als Arnhem Electricity Campus in plaats van de naam Arnhems Buiten steeds verder vorm krijgen en uitgewerkt worden, waarbij de Arnhem Electricity Week weer een belangrijk event zal zijn.
- De aanpak voor de (ruimtelijke) programmering van Arnhem Electricity Campus kan naar verwachting in 2026 vastgesteld worden.

We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)

In 2026 richten we ons op het stimuleren van energie-innovaties met behulp van onze voucherregeling energie. We willen weer vijf nieuwe innovaties ondersteunen. De samenwerking met HAN / SEECE met betrekking tot het energiesysteem van de toekomst zetten we voort. We gaan de succesvol ingediende plan(nen) uitvoeren en nieuwe uitwerken.

We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)

We werken binnen alle samenwerkingsverbanden steeds beter samen op de vastgestelde actielijnen van Hotspot Energie. Naast de thema's lobby en acquisitie zullen we ook dit jaar weer op nieuwe thema's energieke coalities vormen die een thema gaat uitwerken en uitvoeren.

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster (I)

We hebben twee Nederlandse topsectoren in onze stad, namelijk de energie- en de creatieve sector. De samenwerking tussen deze twee sectoren maakt ons nog sterker en meer onderscheidend. Met de middelen uit deze begroting kunnen we het programma creatief x energie voor de komende jaren bestendigen en nieuwe samenwerkingen en projecten tot stand brengen. We gaan verder met de uitvoering van het project ZERO, waarvoor we in 2025 Europese subsidie hebben ontvangen. In project ZERO bundelen de gemeente Arnhem, ConnectR, Creatief Arnhem hun krachten om netcongestie aan te pakken. ZERO combineert technische en sociale innovatie tot een pakket van interventies voor een veerkrachtig energiesysteem in een woonwijk.

Ook willen we naast de bestaande samenwerking tussen Alliander en de creatieve sector komend jaar twee nieuwe strategische samenwerkingen tot stand brengen en hieruit ook twee nieuwe projecten realiseren. Daarnaast worden er ook Masterclasses gegeven bij Connectr om meer energieprofessionals te bereiken.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie (I)

Tijdens de Arnhem Electricity Week van 2025 heeft een delegatie uit het Duitse Essen (Noordrijn Westfalen) Arnhem bezocht. Ook zij profileren zich op het gebied van energie. Samen met Connectr gaan we de contacten met hen intensiveren en indien mogelijk samen met hen (Europese) projecten opzetten.

Met extra middelen kunnen we de Arnhem Electricity Week bestendigen en daarmee laten zien dat Arnhem Europees toonaangevend is binnen Europa op gebied van energie.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Banen in de EMT sector	8,30	8,30	8,80	9,70	

Eenheid: Het aantal banen in de sector EMT, als aandeel van de totale werkgelegenheid.

Bron: PWE

Arnhem wordt aantrekkelijker om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen (D)

Arnhem is een energieke hub in de regio, waar stedelijke dynamiek, de groene leefomgeving en economische kracht elkaar versterken.

Arnhem heeft alle ingrediënten om de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland te zijn. Daarvoor zetten we in op het versterken en etaleren van wat Arnhem uniek en mooi maakt, voor zowel onze inwoners en ondernemers als voor bezoekers. Groen, creatief en vrij zijn daarvoor de kernwaarden. De creatieve ontwerpkracht van Arnhem heeft daarin een belangrijke rol. Dat heeft een positief effect op werkgelegenheid en bedrijvigheid in de creatieve en culturele sector, maar ook in horeca en evenementen.

We werken aan de transformatie van de binnenstad (I)

De binnenstad is het kloppend hart van de stad. Door actuele maatschappelijke opgaven omtrent werken, wonen, verblijven, mobiliteit en verduurzamen is er sprake van een brede transformatie in de binnenstad. Deze transformatie, en de daarmee gepaard gaande verschuiving in functioneel programma (onder andere compacter winkelhart, meer groen en meer ruimte voor ontmoeten en spelen), vraagt de komende jaren om keuzes, afwegingen en prioritering in de wijze waarop we met elkaar de binnenstad programmeren en profileren en hoe we daar met de partners in de stad actief op sturen.

Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum geeft daarop richting en de daarbij behorende uitvoeringsagenda is de leidraad voor de uitvoering van acties en initiatieven die de binnenstad aantrekkelijker maken om te verblijven, bezoeken, ontmoeten en ontspannen. Dit doen we ook met uitvoering van de Visie Openbare Ruimte en Koele Netwerken. Bijzondere aandacht vraagt de herbouw van de door de brand verwoeste panden aan de Jansstraat.

We werken samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) aan de transformatie van de binnenstad. Onderdeel daarvan is de matchmaker die zich richt op invullen winkelleegstand en die door gemeente en PBA worden ondersteund. Daarnaast versterken we het organiserend vermogen in de binnenstad door nauwer samen te werken met de diverse BIZ-stichtingen (BIZ Korenkwartier & BIZ Kernverblijfsgebied Binnenstad).

We stimuleren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen**(I)**

Evenementen in Arnhem moeten zo divers, inclusief, laagdrempelig en duurzaam mogelijk zijn. Een belangrijke stap daarin is het verduurzamen van evenementen en evenementenlocaties. In 2026 implementeren we de landelijke Duurzaamheidsladder. Met een gecombineerde checklist voor verduurzamen én toegankelijkheid verwachten we van organisatoren dat zij inzichtelijk maken hoe ver ze zijn op deze terreinen. Het invullen van de checklist verplichten we zowel via de vergunningaanvraag als via subsidieaanvragen. Hiermee stimuleren we organisatoren om hun evenement te ontwikkelen. Daarnaast doen we een verdere verkenning naar energieoplossingen voor evenementenlocaties, met als resultaat een voorkeursscenario per evenementenlocatie. In 2026 stellen we een plan van aanpak op om aan te sluiten bij de stikstofvereisten van de provincie Gelderland die vanaf 2030 gelden en starten indien mogelijk met de uitvoering daarvan.

In 2026 gaan we verder met de voorbereidingen van Roze Zaterdag 2027 en start in oktober 2026 het Roze Jaar.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector**(I)**

Arnhem heeft veel te bieden op het gebied van toerisme en recreatie: een groene levendige stad, met een bijzondere geschiedenis en Arnhemse iconen. We brengen de toeristische vraag en het aanbod op een toekomstbestendige en duurzame wijze bij elkaar, met een optimale balans tussen leefbaarheid, leefkwaliteit van mens en dier en bezoekersaantallen. Dat doen we door samen met onze uitvoeringspartners Platform Binnenstad Arnhem, Citymarketing Arnhem en Visit Arnhem Nijmegen op drie niveaus te werken: de binnenstad, de hele stad en de regio (Groene Metropoolregio, Veluwezoom, Veluwe en Airborne Region).

In 2026 gaan we aan de slag met de Uitvoeringsagenda die hoort bij het in 2025 opgestelde Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme. Voorbeelden daarvan zijn de uitvoering van de horecavisie en de actualisatie van het hotelbeleid.

De herdenking van de Slag om Arnhem blijft onverminderd actueel. Met de herdenkingsavond en een jaarrond programma stimuleren we blijvende aandacht hiervoor.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing**(I)**

We positioneren Arnhem als stad die excelleert in energie en duurzame mode. We stimuleren en faciliteren festivals en evenementen die passen bij het DNA van de stad: groen, creatief en vrij. Festivals als Innovate, Fashion + Design Festival (FDFA), State of Fashion, Bridge to Liberation, Sonsbeektentoonstelling en de Arnhem Electricity Week zijn daar voorbeelden van. Door energie-innovaties zichtbaar te maken in de stad, zetten we het profiel van Arnhem sterker neer. In 2026 werken we samen met Citymarketing Arnhem specifiek aan goed beeldmateriaal (foto en video) en verdere ontwikkeling van de website IntoArnhem, verder benutten van congresacquisitie met behulp van het bidbook en binnengehaalde congressen MKB-Nederland en Nationale Week van het Onderwijs. We gaan talenten aantrekken én behouden voor de stad en de arbeidsmarkt. We zetten Roze Zaterdag in als middel om Arnhem op de kernwaarde vrij te positioneren. We zetten Lifeport en NewDutch optimaal in voor regionale en landelijke profilering.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal bezoekers binnenstad	214	320	260		

Eenheid: Aantal bezoekers binnenstad x 1000. In 2020 is door Locatus i.v.m. corona geen passantentelling uitgevoerd.

Bron: Locatus (2019 en 2021), 2022 eigen telling i.s.m. PBA

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst**(D)**

De werklocaties zijn belangrijke pijlers onder de duurzame economische ontwikkeling van Arnhem en de regio. Ze bieden ruimte voor bedrijvigheid en werkgelegenheid op alle niveaus voor Arnhemmers. Met de Visie Werklocaties hebben we inzichtelijk gemaakt welke werkmilieus Arnhem kent en dat het belangrijk is dat het juiste bedrijf zich op de juiste plaats huisvest. We onderscheiden daarbij verschillende werkmilieus zoals kantoorlocaties, woon-werkmilieus en bedrijventerreinen. Om deze werkmilieus beter te benutten zullen we de locaties klaar moeten maken voor de toekomst en daarbij ook moeten kijken naar het beter en efficiënter benutten én verduurzamen. We hebben daarbij specifiek aandacht voor de ontwikkeling van het energiecluster, circulaire bedrijvigheid en (lokale) bedrijvigheid passend bij het DNA van onze stad.

We versterken de ruimte voor ondernemen**(I)**

We werken aan de uitvoering van de integrale Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park – Nieuwe Haven, waarbij we inzetten op het beter en efficiënter benutten van de ruimte voor werk, aantrekkelijkere openbare ruimte en entrees naar het gebied en versterken van de economisch clusters als geheel. We maken een start met het opstellen van omgevingsplannen voor de drie werklocaties in dit gebied. In de Nieuwe Haven werken we verder aan de uitbreiding en intensivering van de maritieme maakindustrie, met de focus op innovatieve cleantech

(technologieën die bijdragen aan een schoner milieu). Hiervoor wordt het budget ingezet dat vastgesteld is voor 'Cleanport Nieuwe Haven' vanaf 2026. Een kwartiermaker werkt samen met ondernemers en de gemeente aan de uitvoering van het Implementatieplan Nieuwe Haven, waarbij de ontwikkeling van een Maritiem Service Center in 2026 een belangrijk doel is en er een opzet voor een publiek-private organisatiestructuur voor het havenbeheer wordt gemaakt. We geven verder invulling aan het werkprogramma binnen de gebiedsontwikkeling Rijnpark met het vaststellen van een omgevingsplan voor Rijnpark Fase 1. Verder geven we uitvoering van het transformatieplan met de eerste casussen voor bedrijfsverplaatsingen. We voeren het detailhandelsbeleid uit door het aanjagen van o.a. nieuwe samenwerkingsverbanden, bedrijveninvesteringszones, optop- en revitalisatieprojecten en vergroening op detailhandelslocaties. Dit doen we onder andere aan de hand van de stimuleringsregeling waarvoor per 2026 middelen vastgelegd zijn in de begroting.

In de regio werken we samen aan de uitvoering van het Regionaal Programma Werklocaties 2025 – 2028 met o.a. als aandachtspunten het beter benutten van werklocaties en de versterken van de innovatieve campussen Cleantech Park Arnhem, Arnheims Buiten en de Kenniscampus regio Arnhem - Velp

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

(I)

Samen met partners in de stad werken we aan de kwaliteit van onze werklocaties. Onderwerpen als duurzaamheid (energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie), veiligheid (ondermijning en handhaving), bereikbaarheid én organisatiegraad komen hierbij aan bod. Om dit te bewerkstelligen wordt budget dat is toegekend voor 'kwaliteitsimpuls Visie Werklocaties Arnhem 2040' benut voor het opstellen en uitvoeren van projecten in samenwerking met partners en partijen in de stad. De samenwerking en afstemming met de Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) en private eigenaren van de werklocaties is daarbij van groot belang en vindt onder andere plaats in periodieke afstemmingsoverleggen en/of projecten op bedrijventerreinen en kantorenlocaties. In 2026 gaan we samen met partners StAB en VNO-NCW Midden (werkt in opdracht van de provincie) inzetten op een verdere professionalisering van de organisatiegraad op de verschillende bedrijventerreinen, waarbij het doel is collectieve samenwerking te vergroten (waaronder meer aangesloten bedrijven) en daarmee collectieve energieprojecten van de grond te krijgen. We voeren daarbij de bestaande Green Deals uit en sluiten een nieuwe af op Het Broek.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Arbeidsintensiteit per werklocaties	84,50	88,20	89,80	92,60	

Eenheid: Gemiddeld aantal banen op de werklocaties per hectare

Bron: Provinciale Werkgelegenheidsenquête (PWE), bewerking O&S

Minder krapte op de arbeidsmarkt in onze focussectoren

(D)

Het aantal openstaande vacatures is nog steeds groot. Door de groeiende economie en een vergrijzende bevolking zal de krapte alleen nog maar verder toenemen. Deze krapte is niet alleen op te lossen met meer mensen maar heeft een onorthodoxe aanpak.

Het is noodzakelijk om binnen de drie O's (overheid, ondernemers en onderwijs) opgaven om te zetten in concrete ambities met bijbehorende projecten, acties en innovaties die snel ingezet kunnen worden. Hiermee kan het verschil gemaakt om de balans op de arbeidsmarkt weer meer in evenwicht te krijgen.

We ondersteunen Leven lang ontwikkelen

(I)

Onvoldoende talent is opgeleid in benodigde kennis en vaardigheden in de focussectoren; Energy, IT, Zorg, Onderwijs en Kinderopvang, nu en richting de toekomst. Er liggen kansen in het aanbieden van bij- en omscholing in vaardigheden en competenties voor werkenden en werkzoekenden in technische en/of digitale vaardigheden. Vanuit het energiecluster in (regio) Arnhem zetten wij onder de noemer Hotspot Energy in op onderwijsinnovatie, praktijkgericht onderzoek en kennisontwikkeling in de driehoek van onderwijs, overheid en ondernemers.

In de regionale Human Capital agenda is Energy voor Arnhem één van de speerpunten.

De beroepentuin die verder gaat onder de naam De Vakmakers is in ontwikkeling en is gevestigd op een fysieke plek in Arnhem-Oost. Dit initiatief biedt de gelegenheid om in korte tijd kennis te maken met diverse beroepen gerelateerd aan de energietransitie. Na deze verkenning wordt een opleiding op maat aangeboden en uiteindelijk een baangarantie. De eerste deelnemers zijn enthousiast over deze combinatie van werken en leren. Momenteel doen we onderzoek welke uitbreiding er mogelijk is om deze werkwijze ook in te richten voor andere focussectoren. We vinden het belangrijk dat mensen zelfstandig kunnen meedoen aan de samenleving.

We werken mee aan Arnhem Studiestad

(I)

Arnhem Studiestad is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Arnhem, HAN University of Applied Sciences, ArtEZ, Hogeschool van Hall Larenstein en Rijn IJssel. Arnhem Studiestad is er voor het aantrekken en behoud van studenten in onze stad. We richten ons op impactvolle evenementen die we samen organiseren met strategische partners. De Airborne Freedom Run voor studenten, een grootschalig sportevenement, een evenement gericht op cultuur en creativiteit en we verkennen opnieuw de mogelijkheden voor het ASM-studentfestival.

Daarnaast zijn we het informatieplatform voor studenten waar alles te vinden is over het studeren, wonen werken en leven in Arnhem.

Jaarlijks is er een groter aandeel ondernemers bezig met circulaire activiteiten (D)

Circulaire economie is gebaseerd op het verbinden van economische, sociale en ecologische waarden.

Het gaat daarbij om slim ontwerp, bewust gebruik en meer en beter hergebruik. Het doel hiervan is om het primair grondstoffengebruik te verminderen en de milieu-impact van materialen omlaag te brengen. De transitie van een lineaire economie naar een circulaire economie vergt veel werk en inspanning.

Vanuit de visie circulaire economie met het bijbehorende plan van aanpak hebben we de volgende speerpunten benoemd:

- Speerpunt 1: Bedrijven stimuleren en faciliteren;
- Speerpunt 2: Verminderen van restafval;
- Speerpunt 3: Inkoopkracht/het goede voorbeeld geven;
- Speerpunt 4: Ontwikkeling van de stad (circulaire bouw en gebiedsontwikkeling).

We maken ruimte voor de circulaire economie (I)

Op regionaal niveau van de Groene MetropoolRegio (GMR) niveau heeft Ecorys onderzocht welke milieu-ruimte circulaire bedrijven in onze regio nodig hebben.

Hoofdadvisie is om onze werklocaties met hoge milieu categorieën te behouden en waar mogelijk vrij te maken voor circulaire bedrijven. Denk hierbij aan bedrijven die hoogwaardig recyclen. Naar aanleiding van dit onderzoek geven we dit een plek in de gebiedsvisies van het Broek, IPKW en Nieuwe Haven. De aanpak die hier wordt ontwikkeld zal een vervolg krijgen in de visies voor andere werklocaties.

We creëren een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire bedrijvigheid (I)

We werken vanuit het regiodeal project 'Circulaire topregio Arnhem-Nijmegen' aan een gezamenlijk ecosysteem dat circulaire bedrijvigheid stimuleert. Dit doen we met een onderzoeksprogramma 'Organizational Sustainability and Circularity', waarin nieuwe kennis wordt ontwikkeld en gedeeld rond circulariteit. Daarnaast ontwikkelen we in het Living Lab circulair Regio Arnhem een ecosysteem van ondernemers, overheid en onderwijs, waarbinnen kennis, oplossingen en talent gedeeld en ingezet worden om circulaire innovatie en businessmodellen te ontwikkelen. En tot slot middels de Lifeport Innovatiehub Circulair waarin ondernemers, overheid en onderwijs samen leren werken om circulaire oplossingen breed toepasbaar voor de praktijk te ontwikkelen en valideren. Door toonaangevend onderzoek, betekenisvolle innovatie en een sterke circulaire economie trekken we talent aan en behouden hen voor de regio.

Verbeteren van de samenwerking met en dienstverlening aan ondernemend Arnhem (D)

Het belang van een goed economisch klimaat in Arnhem, waarin de behoeften van de ondernemers en hun vraagstukken centraal staan en de ondernemer kan ondernemen.

We werken aan een fysiek en digitaal ondernemersloket (I)

Voor het behandelen van ondernemersvraagstukken werken we aan een 'éénloketgedachte'. We optimaliseren en professionaliseren de website van de gemeente Arnhem voor ondernemers. Daarnaast werken we nauw samen met de Kamer van Koophandel (KvK) aan de gezamenlijke ambitie voor een ondernemersplein. Een digitale en fysieke plek in Arnhem waar ondernemers (groot en klein) terecht kunnen met al hun vragen gerelateerd aan het ondernemerschap.

We zijn zichtbaar in ondernemersnetwerken en verbinden betrokken organisaties (I)

Als gemeente zijn we een verbindende schakel tussen partijen in de stad en blijven we investeren in het faciliteren van netwerken met en voor ondernemers. Jaarlijks organiseren we een impactvol ondernemersevenement in samenwerking met strategische partners waarbij de kracht van verbinding centraal staat. We richten verdieping-café's in de vorm van masterclasses, tijdens dit evenement. Waarbij ondernemers in een informele sfeer samenbrengen waarbij één thema centraal staat.

Arnhem mag zich in 2026 MKB stad van het jaar noemen. We organiseren samen met MKB Nederland een grootschalig evenement in de maand juni die het karakter krijgt van een festival. Gedurende heel 2026 zullen we hier verdere uitgingen aangeven in een nader te bepalen vorm.

Daarnaast zijn de accountmanagers zichtbaar en benaderbaar voor ondernemers. Zo gaan zij op regelmatige basis op bedrijfsbezoek bij uiteenlopende bedrijven, zijn ze aanwezig bij ondernemerslunches, events en netwerkbijeenkomsten. En om te meten hoe ondernemers onze dienstverlening ervaren organiseren we éénmaal per twee jaar een ondernemers enquête, zo ook weer in 2026.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Duurzaam, creatief en levendig	6.678	2.472	250	0
Versterken van het energiecluster	785	0	0	0
Aantrekkelijker om te verblijven	3.929	2.352	250	0
Werklocaties klaar voor toekomst	846	0	0	0
Minder krapte op de arbeidsmarkt	999	0	0	0
Verbeteren dienstverlening	120	120	0	0
Overige	2.788	12	0	0
Doeloverstijgend	2.788	12	0	0
Gerealiseerd resultaat	9.466	2.484	250	0

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Baten	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Saldo lasten en baten	-8.259	-6.738	-8.384	-6.982	-6.286	-6.226	-6.886
Toevoegingen aan reserves	1.076	130	130	250	250	250	250
Onttrekkingen aan reserves	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.245	260	1.252	-250	-250	-250	400
Gerealiseerd resultaat	-7.014	-6.478	-7.132	-7.232	-6.536	-6.476	-6.486

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.949	-2.645	-2.825	-2.165
Versterken van het energiecluster	De begroting in 2026 en verder is € 250.000 lager ten opzichte van 2025. Dit komt doordat er in 2025 € 500.000 is overgeheveld vanuit 2024 voor Hot Spot Energy. Daarnaast worden de volgende bedragen toegevoegd vanaf 2026: Accountmanager Energiestad (€ 100.000) via motie 25M111 ('Meer oog voor economie'), Electricity week (€ 50.000) en vanuit de motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie in Arnhem') een budget van €100.000 voor Energie-gedreven sectoren.	-250	-250	-250	-250

Aantrekkelijker om te verblijven	De begroting in 2026 is € 1,45 miljoen lager ten opzichte van 2025. Dit komt door diverse incidentele budgetten in 2025, waarvan Groene poort naar de Veluwe (€ 1,0 miljoen) de grootste is. Hier tegenover staan de toevoegingen aan de begroting 2026 vanuit de motie 25M112g voor Arnhem op de kaart (€ 150.000) en uitvoering Visie toerisme en recreatie (€ 150.000). In 2027 en 2028 loopt het budget eveneens terug door het niet meer benodigd zijn van de dekking voor respectievelijk de Transformatie arbeidsmarkt en economie en de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier. In 2029 stijgt het budget door de toevoeging van de middelen voor het kroonjaar van Slag om Arnhem uit de bestemmingsreserve Evenementen.	-1.455	-1.881	-2.050	-1.387
Werklocaties klaar voor toekomst	De begroting daalt de komende jaren met €350.000. In 2025 valt de incidentele budgetoverheveling uit 2024 (€ 450.000) weg. Hier tegenover staan de toevoegingen vanuit motie 25M97 ('Ook in de toekomst een sterke economie voor Arnhem') en motie 25M136 (Versterk, verbreed en vernieuw de wijkwinkelcentra) waardoor de begroting in 2026 met circa € 300.000 stijgt. De begroting 2027 en verder daalt als gevolg van diverse incidentele budgetten die niet meer vanaf 2027 zijn opgenomen.	-138	-350	-358	-358
Doeloverstijgend	De daling wordt voornamelijk verklaard door het wegvallen van incidenteel budget voor een detachering. Dit geeft tevens een structureel verschil voor de andere jaren.	-107	-164	-167	-169
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-547	-547	-668	-668
Aantrekkelijker om te verblijven	De daling in de baten komt doordat de incidentele subsidie van de provincie Gelderland voor de Groene poort naar de Veluwe in 2025 is begroot (circa € 510.000). Daarnaast zijn vanaf 2026 de aanvullende baten van de toeristenbelasting begroot (circa € 50.000). De verdere daling in 2028 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van de baten van de Bedrijveninvesteringszone Korenkwartier tot en met 2027 (zie ook lasten).	-460	-460	-580	-580
Doeloverstijgend	De baten dalen in 2026 met € 87.000 door een incidentele detachering die alleen in 2025 is begroot.	-87	-87	-87	-87
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	120	120	120	120
Aantrekkelijker om te verblijven	Vanaf 2026 wordt er voor toekomstige topsport en beeldbepalende evenementen structureel € 120.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Evenementen.	120	120	120	120
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.382	-1.382	-1.382	-732
Versterken van het energiecluster	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Hot Sport Energie. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-500	-500	-500	-500

Aantrekkelijker om te verblijven	De onttrekking in 2025 betreft het aanvullende budget voor Ondernemersdienstverlening en de het budget voor Bridge to Liberation. Deze was incidenteel en is daarom niet meer opgenomen in de begroting 2026 en verder. In 2029 wordt er € 650.000 onttrokken voor het kroonjaar van Slag om Arnhem. Naast de bijdrage aan Bridge to Liberation ondersteunt de gemeente Arnhem jaarlijks nog een aantal activiteiten en evenementen. Daarnaast sparen we elk jaar voor kroonjaren. In een kroonjaar kunnen we de herdenking grootser aanpakken en geven we organisaties uit de stad ruimschoots de gelegenheid om subsidies aan te vragen voor activiteiten.	-390	-390	-390	260
Werklocaties klaar voor toekomst	De onttrekking in 2025 betreft de budgetoverheveling Nieuwe Haven en Kwaliteitsimpuls Werklocaties (zie ook lasten). Deze was incidenteel en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-450	-450	-450	-450
Doeloverstijgend	De onttrekking in 2025 betreft de toevoeging van de DU's uit de decembercirculaire voor Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties en het Register Externe Veiligheidsrisico's. Dit is een incidentele onttrekking en is daarom niet opgenomen in de begroting 2026 en verder.	-42	-42	-42	-42
Totaal mutaties		-100	596	656	646

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
 Euregio Rijn-Waal
 Recreatieschap Overbetuwe
 Economic Board regio Arnhem-Nijmegen
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Economic Board regio Arnhem Nijmegen;
- Ondernemers Kontakt Arnhem (OKA);
- Platform Binnenstad Arnhem (PBA);
- Stichting Arnhemse bedrijventerreinen (StAB);
- Industriepark Kleefse Waard (IPKW);
- GreenBusinessclub Gelderse Poort (GbcGP)
- Overige werklocaties;
- Oost NL;
- Provincie Gelderland;
- VNO NCW;
- Onderwijs- en kennisinstellingen; HAN, Van Hall Larenstein, ROC Rijn IJssel, ArtEZ;
- Stichting Kiemt;
- Stichting Ondernemersfonds Arnhem;
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen (TVAN);
- Stichting Citymarketing Arnhem;
- Veluwe op 1;
- Stichting Airborne Region;
- DOCKS (Durven Ondernemen Centraal Klarendal & St. Marten);
- Stichting Atelierbeheer SLAK;
- FDFA;
- Ontwerpersplatform Arnhem (OPA);

- Innovate;
- Schakel 025 -Stroomversneller;
- Verenigd Creatief Arnhem;
- Gelrestad Sport;
- Groene Metropoolregio (GMR).

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Economische agenda](#);
 - [Visie werklocaties](#);
 - [Visie Nieuwe Haven](#) (juli 2020 - agendapunt 6.1 bijlage 1);
 - [Kantoornota 2022-2030](#);
 - [Detailhandelsvisie](#);
 - [Mise-en-place - de Arnhemse Horecavisie](#);
 - [RPW 2021-2024](#) (juni 2021 - agendapunt 6.10 bijlage 1);
 - Evenementenvisie [Evenement organiseren - Gemeente Arnhem](#);
 - [Arnhem, stad op de kaart in internationaal perspectief/ Beleidskader voor internationaal beleid tot 2020](#);
 - [New Energy made in Arnhem](#);
 - [Standplaatsenbeleid](#);
 - [Plan van Aanpak Huisvesting Creatieve en Culturele Sector Arnhem](#);
- [Visie Circulaire Economie en Plan van aanpak CE](#) (juli 2021).

Onderwijs

Ambitie

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen

Meer kinderen hebben een goede startpositie op school

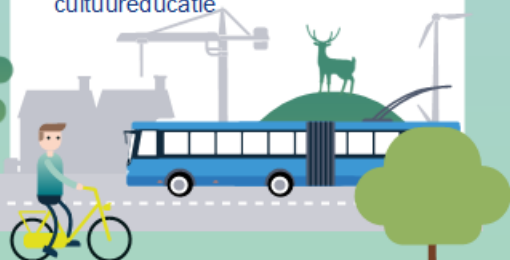
- We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een goed aanbod
- We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
- We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
- We investeren in Nationaal Programma Arnhem-Oost
- We investeren in natuur- en cultuureducatie

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en basisvaardigheden

- We werken er aan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
- We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
- We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan

Meer schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief

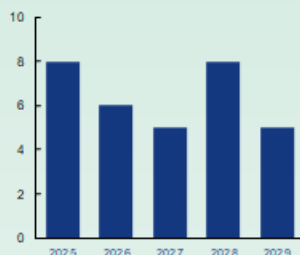
- We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit

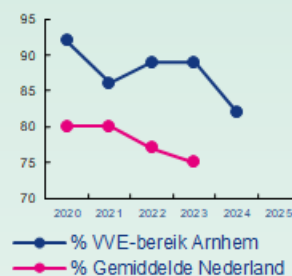
Cijfers en indicatoren

- Aantal op te leveren scholen per jaar volgens het IHP en jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026
- Het percentage van (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) ligt ver boven het Nederlands gemiddelde. Er is wel een afname in bereik zichtbaar.
- Het percentage vroegtijdig schoolverlaters in Arnhem ligt hoger dan het gemiddelde van de G40. Het percentage beweegt mee met landelijke trends.

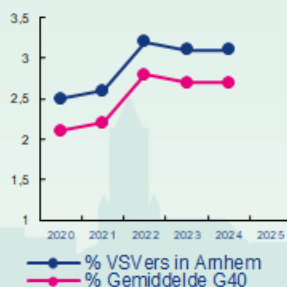
1. Aantal op te leveren scholen

2. Gebruik van Voor- en vroegschoolse educatie

3. Vroegtijdig schoolverlaters

Samenvatting Doelenboom Onderwijs

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen	Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school	We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod
		We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen
		We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs
		We investeren in natuur- en cultuureducatie
	Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden	We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen
		We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen
		We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan
	Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief	We voeren het jaarprogramma Onderwijshuisvesting uit

Onderwijs

Goede kinderopvang en goed onderwijs is een cruciale pijler bij het tegengaan van kansenongelijkheid. We investeren in de eerste levensjaren van kinderen om hen een goede startpositie op school te bieden. De school als middelpunt van de wijk vormt de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving. Daarom zetten we samen met het onderwijs in op een passende plek voor elk kind. Kinderen en jongeren krijgen alle kans om het beste uit zichzelf te halen. Wie gemotiveerd naar school gaat en een goede opleiding kan afronden, heeft immers later zoveel meer kansen. We zetten in op het behalen van een startkwalificatie, basisvaardigheden en gaan laaggeletterdheid tegen bij jongeren en volwassenen. We zorgen voor goede toekomstbestendige onderwijshuisvesting door een beleidsrijk Integraal huisvestingsplan (IHP) dat we samen met maatschappelijke organisaties en partners uit het onderwijs hebben opgesteld

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)

Alle kinderen en jongeren in Arnhem kunnen het onderwijs volgen dat past bij hun mogelijkheden en talenten. In alle wijken moeten kinderen kunnen opgroeien in een gezonde en veilige omgeving waar hun kansen gelijk zijn. Passende kinderopvang en passend onderwijs is beschikbaar voor elk kind en elke jongere en elke behoefte. Kinderen maken een goede start op school en hebben daar hun leven lang profijt van. We zetten in op preventieve maatregelen en vroeg signalering om onderwijsachterstanden en schooluitval te voorkomen. We zetten in op basisvaardigheden en het behalen van een startkwalificatie die jongeren een goede aansluiting op de arbeidsmarkt bieden.

Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)

Investeren in de eerste levensjaren van een kind zijn essentieel voor de verdere ontwikkeling. Kinderen met een achterstand worden zo vroeg mogelijk gesignaleerd en goed voorbereid op het reguliere onderwijs. Dit gebeurt in de voorschoolse periode op de peuteropvang en de kinderopvang. Deze locaties zijn inclusieve locaties, alle kinderen zijn welkom en krijgen er een passend aanbod.

Als kinderen onverhoopt toch met een achterstand aan het onderwijs beginnen, wordt extra ondersteuning geboden om de onderwijskansen van deze kinderen te vergroten. Ook voor hoog- en andersbegaafden en anderstalige kinderen is het belangrijk dat er voldoende passend onderwijsaanbod is in of in de buurt van Arnhem. Dit sluit aan bij de rijke schooldag en de ontwikkelingen voor een pedagogische wijk. Daarbij is het ook belangrijk dat de schoolgebouwen van goede kwaliteit en passend zijn.

We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)

Voor VVE (Voor- en voerschoolse educatie) en het ontwikkelrecht kunnen alle peuters 16 uur per week terecht. Speerpunten voor de komende jaren zijn dat nog meer peuters gebruik maken van het ontwikkelrecht en dat de kwaliteit van de VVE-opvang wordt versterkt. Hierbij streven wij naar:

- realiseren van een 100% aanbod;
- realiseren van een 100% bereik VVE- peuters;
- twee jaarlijks audits van 50% VVE- locaties.

Om de speerpunten te bereiken, verlenen we subsidie aan de kinderopvang voor VVE- en Ontwikkelrechtplekken, voor extra medewerkers op de groep, voor scholing en professionalisering aan stichting PAS en voor monitoring.

In de wijken Rijkerswoerd, Kronenburg, Vredenburg, De Laar, Elden, Geitenkamp, het Arnhemse Broek, Klarendal, Presikhaaf en Malburga zijn georganiseerde netwerk-(en/tafels) gericht op het jonge kind waarbij de samenwerking en doorgaande lijn wordt bevorderd, signalen en lacunes in het aanbod worden opgehaald en wijkgericht passend aanbod wordt geïmplementeerd en gemonitord

We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)

Onderwijskansenbeleid (OKB) vindt plaats op 25 OKB-scholen gemeentebreed. Hierbij wordt de ontwikkeling van kinderen in een minder ondersteunende thuisomgeving op school extra ondersteund, onder andere met extra aandacht voor taal en sociaal-emotionele ontwikkeling. We willen dat er op alle OKB-scholen een extra aanbod komt om kinderen gelijke kansen te bieden. We organiseren samen met onze partners een Zomer- en weekendschool en activiteiten voor nieuwkomers. De monitoring wordt uitgevoerd door stichting PAS.

We werken aan inclusievere kinderopvang en onderwijs (I)

We zorgen dat op de peuteropvang kinderen met een ondersteuningsvraag zo vroeg mogelijk wordt gesignaleerd en zoveel mogelijk op de peuteropvang zelf een passend aanbod krijgen. We zetten hiervoor een voorliggend team van jeugdhulpprofessionals in op de VVE- locaties. Samen met de jeugdgezondheidszorg, sociaal wijkteam en

jeugdhulpaanbieders werken we zo aan inclusieve kinderopvang, waar alle kinderen zoveel mogelijk in hun eigen wijk naar de peuteropvang kunnen gaan.

We investeren in natuur- en cultuureducatie (I)

Arnhem investeert in natuureducatie omdat we van mening zijn dat het waardevol is om kinderen al op jonge leeftijd kennis en ervaring op te laten doen met thema's als natuur, milieu en duurzaamheid, zodat:

- kinderen de natuur op waarde weten te schatten en daar in hun gedrag op latere leeftijd naar handelen;
- er meer natuur- en milieubewustzijn wordt gecreëerd.

Hierbij werken we aan drie doelen:

1. Meer kinderen (4-12 jaar) van alle 60 basisscholen binnen de gemeente Arnhem nemen deel aan educatieve programma's over natuur en duurzaamheid en groeien daardoor natuur- en milieubewust op.
2. Elk schoolgaand kind in de leeftijd van 9-10 jaar in Arnhem zal in groep 6 een jaar lang moestuinieren op de basisschool,
3. 7 basisscholen in Arnhem doen mee aan een pilot Duurzame Arnhemse School (DAS) om het thema duurzaamheid (aan de hand van de thema's afval, energie, gezondheid en vergroenen) een plek binnen het dagelijks onderwijs te geven.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Het percentage (doelgroep)peuters dat gebruik maakt van VVE of ontwikkelrecht	86	89	82	89	
Eenheid: Doel is om alle peuters met een risico op een taalachterstand (deze kinderen krijgen een VVE-indicatie) te bereiken. Het totaal aantal peuters in Arnhem met deze indicatie was in het schooljaar 2019/2020 488. 2020 staat voor schooljaar 2019/2020.					
Bron: Stichting PAS (verplichte BBV-indicator)					

Effectindicator	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal op te leveren scholen					
Streefwaarde	8	6	5	8	5
Eenheid: Aantal op te leveren scholen per jaar, d.w.z. nieuwbouw of renovatie. In enkele gevallen gaat het om locaties voor tijdelijke huisvesting of gymzalen. N.B.: deze aantallen zeggen niks over omvang of complexiteit per project.					
Bron: Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2039					

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden (D)

We vinden het belangrijk dat inwoners van Arnhem mee kunnen doen aan de samenleving. Speciale aandacht gaat uit naar de kansen van en het perspectief bieden aan jongeren. Een startkwalificatie, een goede opleiding en voldoende basisvaardigheden dragen bij aan een goede (start)positie op de arbeidsmarkt. Om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten trekken we intensiever op met het onderwijs en het bedrijfsleven.

We werken eraan dat zo veel mogelijk kinderen en jongeren leren en ontwikkelen (I)

Elk kind en elke jongere heeft het recht op onderwijs zodat hij/zij kan leren en zich kan ontwikkelen. Om dit recht op leren en ontwikkelen te bewaken, heeft de gemeente Arnhem (samen met andere gemeenten uit de regio) het Regionaal Bureau Leerlingzaken Midden-Gelre opdracht gegeven om de leerplichttaken uit te voeren.

We werken aan een integrale samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp om kinderen en jongeren tijdig en effectief te ondersteunen bij belemmeringen in hun ontwikkeling, welzijn of leerproces. Daarmee dragen we bij aan het duurzaam functioneren van jongeren, zowel in de onderwijsomgeving als in de thuissituatie. Deze werkwijze sluit naadloos aan bij de uitgangspunten van de transformatie binnen het Sociaal Domein en wordt meegenomen binnen de opgave 'Kansrijk Opgroeien'

We werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen (I)

Ons doel is dat leerlingen die uitvallen (thuiszitters en vroegtijdig schoolverlaters) zo snel mogelijk weer deelnemen aan het onderwijs om een startkwalificatie te behalen. We gaan (dreigend) thuiszitten tegen door uitvoering te geven aan het "plan van aanpak Thuiszitters" dat samen met schoolbesturen, samenwerkingsverbanden PO en VO, RBL, VGGM en andere betrokken partijen is ontwikkeld.

We willen dat Arnhemse kinderen en jongeren zo min mogelijk onderwijs missen. Dit betekent dat we zowel ongeoorloofd afwezig zijn (relatief verzuim) als thuiszitten (absoluut verzuim) tot een minimum willen beperken.

We streven er naar het percentage vroegtijdig schoolverlaters (VSV) terug te brengen tot onder het percentage van 2018-2019 van 2,81%.

We zetten in op een verbetering van de samenwerking, door het netwerk in en om school te versterken. We richten ons bij de aanpak op de doelgroepen waarbij uitval het meeste voorkomt. We hechten veel waarde aan de monitoring van resultaten. Dit stelt ons in staat om de effecten van het VSV-beleid beter in beeld te krijgen en meer grip te krijgen op de VSV-problematiek.

We versterken basisvaardigheden en pakken laaggeletterdheid aan

(I)

Het hebben van voldoende basisvaardigheden (lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden) is nodig voor inwoners om volwaardig mee te kunnen doen in de samenleving. Het aanpakken van laaggeletterdheid en de focus op taal is daarom noodzakelijk om ongelijkheid, die van generatie op generatie over kan gaan, te kunnen doorbreken. Landelijk zijn er alarmerende signalen over afnemende basisvaardigheden van met name jongeren en toenemende taalachterstanden bij kinderen die instromen op de basisschool. In 2025 komt er regionaal een nieuw vierjarig Regionaal Programma Volwasseneneducatie en een jaarplan 2025. Het regionale plan richt zich onder andere op het realiseren van een groter bereik van de NT1/NT2 doelgroep. De signaalfunctie van onze partners is hierin heel belangrijk. Het bereiken van mensen en hen toeleiden naar aanbod staat hier dus centraal. Daarnaast richt het regionale plan zich op het verstevigen van digitale en financiële geletterdheid van jongeren.

Voor de stad Arnhem ontwikkelen we een taalstrategie van –10 maanden tot 100, waarin we voortbouwen op wat we al doen. We zetten, samen met onze maatschappelijke en onderwijspartners, wijkgericht in op verschillende doelgroepen en doelen: het voorkomen van taalachterstanden bij het jongste kind, basisvaardigheden van schoolgaande kinderen, jongeren en volwassenen. Aandacht voor taalonderwijs aan nieuwkomers, en hoe meertaligheid kan helpen in taalontwikkeling is hier onderdeel van. Daarnaast hebben we aandacht voor bijvoorbeeld gebarentaal en braille, voor een stad die inclusief en toegankelijk is en iedereen laat meedoen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Absoluut verzuim	2	1,50	0,80	1,90	

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	31	36	43	53	
-------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	--

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.

Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,60	3,30	3,10	3,10	
---	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/Ingrado

Meer Arnhemse schoolgebouwen zijn toekomstbestendig en inclusief

(D)

In Arnhem staan we ervoor dat kinderen zich maximaal kunnen ontwikkelen, kennis kunnen vergaren en hun talenten kunnen ontdekken. Door goede onderwijshuisvesting verbeteren we de kansengelijkheid voor Arnhemse jeugd. Om dit te bereiken zetten we in op schoolgebouwen die toekomstbestendig en inclusief zijn.

De fysieke leeromgeving van kinderen is van belang voor hun ontwikkeling. We willen dat onderwijshuisvesting daarom aansluit bij de ontwikkelbehoefte van kinderen, een gezond leerklimaat biedt en aansluit op de manier waarop ruimtes in de toekomst gebruikt zullen worden. We zien de school als middelpunt van de wijk. We benadrukken daarom dat onderwijshuisvesting niet alleen gaat over stenen als eindresultaat, maar een middel is voor het behalen van verschillende maatschappelijke doelen, binnen het onderwijs en daarbuiten, en onderdeel is van bredere (gebieds)ontwikkelingen. We hebben daartoe in 2024 een meerjarenperspectief op toekomstbestendige onderwijshuisvesting ontwikkeld in de vorm van een beleidsrijk Integraal Huisvestings Plan (IHP) voor het funderend onderwijs (primair, voortgezet en speciaal onderwijs). Beleidsrijk betekent dat we het IHP in bovengenoemd breder perspectief plaatsen. Het beleidsrijke IHP is daarom nadrukkelijk samen met maatschappelijke organisaties en onze partners uit het onderwijs ontwikkeld.

In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat in Q2 2025 door de raad is geaccordeerd, geeft een geactualiseerd beeld van de geplande investeringen in onderwijshuisvesting voor het komende jaar. Naast uitvoering geven aan het IHP worden ook nog projecten uitgevoerd die voortkomen uit het oude IHP. We rapporteren in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 de raad over de lopende projecten, maar kijken ook vooruit naar de komende jaren. Daarnaast wordt verder ingezet op standaardisatie van de projecten, waarbij elke school zijn visie behoudt. De in het jaarprogramma benoemde ontwikkelingen hebben invloed of vormen een risico bij de uitvoering van de projecten.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Arnhemmers hebben zelfde kansen	55.262	17.217	11.105	11.212
Een goede startpositie op school	17.100	8.265	135	595
Startkwalificatie	8.867	4.251	0	0
Toekomstbestendige schoolgebouwen	29.294	4.701	10.969	10.617
Overige	0	0	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	55.262	17.217	11.105	11.212

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Baten	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Saldo lasten en baten	-28.900	-34.266	-36.603	-38.045	-37.718	-38.609	-41.292
Toevoegingen aan reserves	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Onttrekkingen aan reserves	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-5.398	-882	449	108	603	905	2.423
Gerealiseerd resultaat	-34.298	-35.148	-36.154	-37.937	-37.115	-37.704	-38.869

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.169	-1.495	-603	2.079
Een goede startpositie op school	De begroting in 2026 daalt met €1,7 miljoen ten opzichte van 2025. Dit wordt met name veroorzaakt door het aflopen van de incidentele middelen voor de SPUK Kansrijke wijk wat voor een lastenverlaging zorgt van €2,0 miljoen. Wanneer definitieve besluitvorming over continuering heeft plaatsgevonden zal dit in de begroting worden verwerkt. Daarnaast worden projecten waarvoor de rijksmiddelen van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) zijn ontvangen afgerond in 2025, waardoor de lasten vanaf 2026 niet meer nodig zijn. Hier staat tegenover dat er middelen zijn toegevoegd in 2026 voor twee pilots voor passende BSO en voor het verruimen van de sociaal medische indicatie (fase 2). Ook is er extra capaciteit beschikbaar gesteld om laaggeletterdheid onder kinderen te voorkomen vanuit de motie 25M131. De lasten in 2027 dalen verder met name als gevolg van het wegvallen van de incidentele middelen voor de Rijke Schooldag. De verdere daling na 2027 wordt vooral veroorzaakt door het niet meer begroten van incidentele middelen voor schoolmoestuiniëren en het vervallen van de bijdrage vanuit het programma Perspectief voor de jeugd.	-1.722	-2.607	-3.252	-3.116
Startkwalificatie	De daling vanaf 2026 wordt met name veroorzaakt doordat een deel van de VSV maatregelen vanaf 2026 in regionaal verband worden uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor het lastenniveau met € 1,5 miljoen afneemt na 2025. Daarnaast waren de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot 2025, wat ook voor lastenverlaging zorgt in 2026 en verder. Hier staat tegenover dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld voor taalrijk opgroeien (25M158). De verdere daling in 2027 en verder wordt vooral veroorzaakt doordat de middelen vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost voor begeleiding en coaching in de huidige bestuursperiode incidenteel zijn en daarom niet meer op de jaarschijf 2028 en verder drukken.	-1.483	-1.733	-1.733	-1.891

Toekomstbestendige schoolgebouwen	De begroting stijgt de komende vier jaar met ruim €7 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door de dekking van het IHP die plaatsvindt via een ingroeimodel. Hierdoor neemt de stelpost onderwijshuisvesting in 2026 toe met € 1,2 miljoen. Dit loopt cumulatief op naar € 4,8 miljoen in 2029. Daarbij komt dat door de geplande investeringen in onderwijshuisvesting de kapitaallasten toenemen met € 1,9 miljoen in 2026 oplopend naar € 4,3 miljoen in 2029. Verder dalen de kapitaallasten van bestaande scholen door lineair afschrijven. Dit verschil van € 202.000 in 2028 oplopend naar € 379.000 in 2029 is toegevoegd aan de stelpost als dekking voor toekomstige vervangingsinvesteringen. Ook is er in 2026 incidenteel €1,2 miljoen beschikbaargesteld voor het beheer van de MFC's. Hier staat tegenover dat de lasten vanaf 2026 met € 1 miljoen afnemen doordat in 2025 eenmalig budget is geraamd voor het herstel van het dak van het Olympus college. Ook nemen de lasten in 2026 af met € 0,6 miljoen vanwege de eenmalige terugbetaling van OZB-lasten in 2025 voor het Lorentz college. Daar komt bij dat op basis van het meerjaren onderhoudsplan variëren de jaarlijks kosten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed, waardoor de lasten vanaf 2026 structureel dalen met € 0,6 miljoen.	2.036	2.845	4.381	7.086
-----------------------------------	---	-------	-------	-------	-------

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.610	-2.610	-2.609	-2.609
Een goede startpositie op school	In 2025 zijn de laatste middelen van de specifieke uitkering Nationaal Programma Onderwijs (NPO) besteed, hierdoor worden geen baten meer ingerekend vanaf 2026 en verder.	-228	-228	-228	-228
Startkwalificatie	Vanaf 2026 wordt een deel van de VSV maatregelen in regionaal verband uitgevoerd en bekostigd. Hierdoor drukken deze niet langer op de gemeentebegroting, waardoor de baten met € 1,5 miljoen afnemen. Daarnaast zijn de incidentele rijksmiddelen voor maatschappelijke diensttijd toegekend tot en met 2025, waardoor de baten € 280.000 afnemen vanaf 2026.	-1.873	-1.873	-1.872	-1.872
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Bij het besluit over het herstel van het dak van het Olympus college gaan we er vanuit dat de aanvullende lasten van € 300.000 uiteindelijk worden gedragen door het schoolbestuur. Hiervoor is incidenteel een opbrengst geraamd in 2025, waardoor het opbrengstenniveau vanaf 2026 structureel lager is ter omvang van dit bedrag. Daarnaast dalen de geraamde servicekosten op MFC's met € 209.000 vanaf 2026.	-509	-509	-509	-509
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	32	-403	721	1.932
Toekomstbestendige schoolgebouwen	De toevoegingen aan de reserve schommelen gedurende de jaren omdat de toevoeging afhangt van de investeringsplanning en realisatie van het IHP.	32	-403	721	1.932
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-309	-249	1.177	3.905

Een goede startpositie op school	De daling van de onttrekking wordt met name veroorzaakt doordat er in 2025 een incidentele onttrekking was begroot vanuit het programma perspectief voor de jeugd. Deze is vanaf 2026 niet meer noodzakelijk waardoor de onttrekking met circa € 0,2 miljoen daalt. De verdere daling in 2027 heeft vooral te maken met de technische verwerking van de verdeling van middelen voor het schoolmoestuineren.	-208	-526	-730	-593
Toekomstbestendige schoolgebouwen	Op basis van het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 nemen de kapitaallasten en daarmee de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve onderwijs toe met € 0,9 miljoen in 2026, oplopend naar circa € 5,6 miljoen in 2029. Daar tegen over staat dat de lasten voor planmatig onderhoud en de dekking uit de onttrekking varieert jaarlijks naar gelang de onderhoudsactiviteiten. Dit zorgt ten opzichte van 2025 voor een verlaging van de onttrekking van circa € 1 miljoen per jaar.	-101	276	1.907	4.498
Totaal mutaties		-1.783	-961	-1.550	-2.715

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Op alle gebieden wordt nauw samengewerkt met besturen en medewerkers van onderwijs (primair onderwijs (PO), voortgezet onderwijs (VO), (voortgezet) speciaal onderwijs (V)SO, middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en hoger beroepsonderwijs (HBO), voorschoolse voorzieningen, kinderopvang, maatschappelijke partners en sociaal ondernemers.

In de uitvoering worden maatschappelijke partners betrokken.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Subsidieregeling Aanpak voortijdig schoolverlaten](#);
- [Plan van aanpak voortijdig schoolverlaten Arnhem 2021 tot en met 2024](#)
- [Plan van aanpak thuiszitters](#)
- Jaarprogramma onderwijshuisvesting 2024
- [Herstelagenda; Arnhemse aanpak onderwijs](#);
- [Subsidieregeling Voorschools Aanbod Arnhem](#);
- [Raadsvoorstel en -besluit Verzelfstandiging Natuurcentrum Arnhem](#);
- [Raadsbesluit om gemeentelijke leerplichttaken regionaal uit te voeren](#);
- [Raadsbesluit om RMC-taken / Team VSV onder te brengen bij het RBL](#);
- [Raadsbesluit d.d. 6 november 2017 wijziging MGR sociaal domein](#);
- [Integraal huisvestingsplan primair onderwijs Arnhem 2017-2026](#);
- Beleidsrijk integraal huisvestingsplan IHP
- Programma Volwasseneneducatie & aanpak Laaggeletterdheid (2021-2024)
- Vaardig Arnhem (2021-2022) en addendum 2022-2024

Cultuur

Ambitie

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

Verbreding van cultuurbereik en participatie

- We versterken cultuur op en na school
- We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening

Versterken van de culturele infrastructuur

- We stimuleren het makersklimaat
- We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden
- We realiseren meer cultuur (programming en locaties) in Arnhem-Zuid

Versterken en behouden van onze culturele positie

- Realisatie Stadstheater en ondersteuning Rijksgezelschappen
- We vergaren kennis en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
- We versterken (de samenwerking in) de cultuurregio 025
- We behouden werkgelegenheid in culturele en creatieve sector

Cijfers en indicatoren

1. We bereiken weer iets meer scholen met cultuurprogramma's dan in de jaren 2021 en 2022.
2. Het percentage "helemaal eens" daalt op de vraag of er voldoende voorzieningen zijn voor culturele activiteiten.
3. Het percentage werkenden in de culturele en creatieve sector varieert tussen de 4,6% en 4,7%.

Ambitie

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving

Kerntaken zijn meer op orde

- We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen
- We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
- We richten een nieuw depotsysteem in

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen

- We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in.
- We werken verder aan versnellen en verduurzamen van erfgoed
- We geven religieus erfgoed aandacht

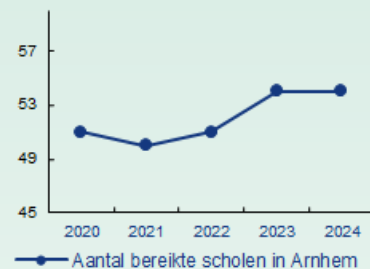
Erfgoed beter beleefbaar maken

- We delen onze kennis
- We zorgen ervoor bij herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
- We werken aan een breder publieksbereik van archeologie

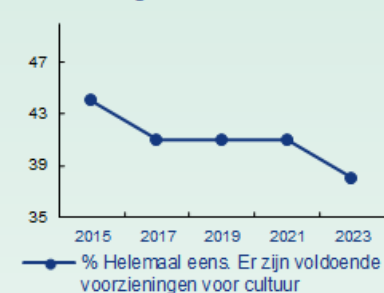
€ 44,2 mln.

In dit bedrag zit ook € 3,1 mln. aan kosten, voor voornamelijk medewerkers die voor alle doelen werkzaam zijn en algemene lasten

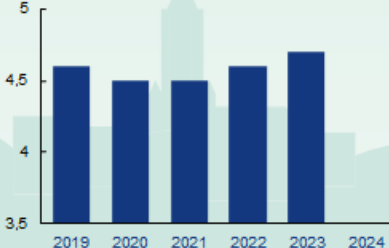
1. Aantal bereikte scholen met cultuur in Arnhem

2. Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem

3. % werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector

Samenvatting Doelenboom Cultuur

Ambitie	Doel	Inspanning
Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar	Verbreding van cultuurbereik en participatie	We versterken cultuur op en na school
		We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening
	Versterken van de culturele infrastructuur	We stimuleren het maakklimaat
		We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad
		We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid
	Versterken en behouden van onze culturele toppositie	We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgesellschaften Oostpool en Introdans bij hun huisvesting
		We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector
		We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025
		We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving	Kerntaken zijn meer op orde	We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen
		We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan
		We richten een nieuw depot systeem in
	Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheersvisies van de parken en andere groene gebieden.
		We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed
		We werken aan versterking religieus erfgoed
	Erfgoed beter beleefbaar maken	We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad
		We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut
		We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie

Cultuur

De waarde van kunst en cultuur voor onze samenleving is groot. Kunst en cultuur heeft een sociale waarde, een economische waarde en een intrinsieke waarde. Het brengt schoonheid, troost of vermaak en maakt Arnhem aantrekkelijker. Tegelijkertijd helpen kunst, cultuur en creativiteit bij het aangaan van complexe maatschappelijke vraagstukken zoals groeiende kansenongelijkheid, tweedeling en polarisatie, de klimaatcrisis en toenemende eenzaamheid onder ouderen en jongeren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar

(A)

Onze ambitie is dat kunst en cultuur de stad verder verlevendigt en mensen nog meer met elkaar verbindt. Dit doen we door het versterken van ons brede en diverse culturele aanbod: van de podiumkunsten (dans, toneel, muziek), musea en beeldende kunst tot film, letteren (van 'spoken word' tot leesbevordering) en creatieve industrie (zoals mode en vormgeving). We zorgen dat talent zich kan ontwikkelen en koppelen talent aan de opgaven in onze stad. Daarnaast zorgen we voor voldoende ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden. Ook geven we cultuurhistorie een prominente plek in de stad: mensen moeten het kunnen zien en kunnen beleven. We willen zoveel mogelijk mensen laten meedoen, cultuur is er immers voor iedereen.

We zijn bezig met de vernieuwing van ons cultuurbeleid. Om zo beter aan te sluiten op ontwikkelingen in de sector en de samenleving. In de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid 'Standplaats Arnhem' voor de periode 2025-2028 staat de Arnhemse maker centraal. De uitgangspuntennota ligt ter besluitvorming voor bij de raad. In de komende jaren werken we samen met de stad aan een nieuw beleidskader en -visie voor de periode vanaf 2029.

Verbreiding van cultuurbereik en participatie

(D)

Cultuur brengt inwoners bij elkaar en versterkt de onderlinge verbondenheid. Dankzij het brede en diverse toegankelijke aanbod dat Arnhem te bieden heeft, kan iedereen meedoen met en genieten van kunst en cultuur, ongeacht achtergrond, leeftijd of inkomen.

We investeren in de kwaliteit van kunst en cultuur. We richten ons hierbij zowel op topsegment, de makers als op de breedtekunst.

We versterken cultuur op en na school

(I)

- Samen met onderwijs- en cultuurinstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van:
 - Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken.
 - Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstenaars.
- Binnen de cultuureducatieprogramma's stimuleren we het opnemen van nieuwe makers en genres.
- We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost in het kader van de Rijke Schooldag.
- We onderzoeken wat er nodig is om cultuureducatie in het V(S)O en MBO te versterken en welke rol we hierbij voor de gemeente zien.
- Op basis van de evaluatie wordt de maatregel Gratis Bibliotheek voor jongeren tot 24 jaar structureel voortgezet. Op basis van de evaluatie en benodigde middelen bepalen we of we de pilot Gratis Cultuur voor Jongeren ook na 2026 een vervolg kunnen geven.
- We maken afspraken met Rozet over te treffen maatregelen om het financiële tekort vanaf 2026 terug te dringen.

We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening

(I)

- Met subsidies stimuleren en faciliteren wij:
 - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst:
 - a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie
 - b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties
 - c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival
 - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren
- We streven naar meer cultuurparticipatie in de verschillende wijken, met ruimte, goede faciliteiten voor ontmoeting en cultuurdeelname en passend cultureel programma. We onderzoeken dit samen met het Platform Amateurkunst Arnhem
- We nemen in de wijken, waar van toepassing, cultuurparticipatie op in programma's Kansrijk Opgroeien.
- We zetten ons in om ook in 2026 partijen die voor Jongerenwerk zijn geselecteerd op basis van hun kunst en cultuur identiteit, te behouden.
- Bij de implementatie van een integraal accommodatiebeleid nemen we ook de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor vrijetijdskunst mee.
- We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem-Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem-Oost.
- We verkennen óf en op welke manier extra ondersteuning van muziekonderwijs mogelijk en passend is.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal bereikte scholen in Arnhem	50	57	54	54	

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Aantal bereikte scholen met programma Cultuureducatie met Kwaliteit	21	27	26	27	
--	-----------	-----------	-----------	-----------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Aantal bereikte leerlingen in het primair onderwijs met Cultuureducatie met Kwaliteit	5500	6664	6548	6341	
--	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Rozet

Versterken van de culturele infrastructuur (D)

Arnhem onderscheidt zich van andere steden door een complete keten educatie-productie-presentatie in nagenoeg alle kunstvormen. Dit is een belangrijke randvoorwaarde voor de doorstroming en vernieuwing van talent, van amateur tot professional. Daarin blijven we investeren.

- Met subsidies faciliteren en stimuleren we:
 - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte)
 - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen. Hierbij willen we ook ruimte bieden voor onderzoek en experiment, omdat dit leidt tot vernieuwing binnen en tussen de disciplines en zo tot verrijking van het aanbod in de stad. Ook maken we in onze subsidieregelingen ruimte voor nacht-, pop- en jongerencultuur en introduceren we een nachtburgemeester.
 - De volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(-initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers.
 - State of Fashion Biënnale 2026, waarmee we voortbouwen op de internationale reputatie van Arnhem als modestad.
 - De Cultuur Academy, waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering. Met de Cultuur Academy zetten we een pilot op voor flitssubsidies en kijken hierbij naar toegankelijke en laagdrempelige vormen van aanvragen.
 - We willen nieuwe spelers in de Arnhemse cultuursector ondersteunen door het subsidiehuis breder open te stellen. Het gaat hier om initiatieven die een aanbod ontwikkelen voor talentontwikkeling en professionalisering van beginnende makers.
 - We continueren de jaarlijkse uitreiking van de Arnhemse cultuurprijs aan talentvolle (groep) makers en zetten daarmee ook de Arnhemse cultuursector in de spotlight.
- We verhogen de structurele subsidiebijdrage aan de stichting Luxor Live, zodat hiermee de vaste beheerlasten van het stedelijk poppodium volledig gedekt worden.
- Samen met de sector en het kunstvakonderwijs brengen we de keten van talentontwikkeling voor de podiumkunsten in beeld, we benoemen de hiaten, brengen partners aan en stimuleren structurele samenwerking.
- We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het maakklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers. We actualiseren de percentageregeling, die bepaalt dat bij bouw, verbouw en renovatie van scholen en openbare gemeentelijke gebouwen én bij grote projecten in de openbare ruimte een percentage (respectievelijk 1% en 1,5%) voor beeldende kunst wordt gereserveerd.
- Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart.
- We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen.
- Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio.
- We brengen de culturele sector en de ontwerpsector dichter bij elkaar om kennisdeling te stimuleren in het werken aan maatschappelijke vraagstukken en daar Arnhemse makers aan te koppelen. Hierbij intensiveren we het overleg tussen de culturele sector en Creatief Arnhem.

We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad (I)

- We actualiseren het plan van aanpak Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030. Via de bijbehorende subsidieregeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we initiatiefnemers in hun planvorming voor het willen realiseren van maakruimte.
- We nemen een regierol bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende business case kunnen voor dit doeleinde ook strategische aankopen worden gedaan. We ontwikkelen ook een Integraal Huisvestingsplan Cultuur. Daarnaast stimuleren we het efficiënt gebruik van culturele ruimte in de stad, dat wil zeggen: optimaal en betaalbaar ter beschikking stellen aan lokale makers/nieuwe disciplines die zelf geen ruimte bezitten.
- In de wijken benoemen we via maatwerk fysieke plekken waar de huisvesting van makers bijdraagt aan het verbeteren van de leefbaarheid.
- We realiseren een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden aan de Groningensingel 1245. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel 1245; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd.
- Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad voor professioneel werkende kunstenaars in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal.
- We doen onderzoek wat er nodig is om het Watermuseum geschikt te houden als museum.

We realiseren meer cultuur (programmering en –locaties) in Arnhem-Zuid (I)

- We verwachten in het najaar een besluit te nemen over de locatie voor een cultuurcentrum in Arnhem-Zuid: [Stand van zaken Cultuurcentrum in Arnhem Zuid](#). Focus ligt op een programmatisch concept van (niet-commerciële) film en beeldende kunst, met inbegrip van een educatief aanbod en ruimte voor ontmoeting. Wij bekijken deze ontwikkeling in samenhang met de ontwikkeling van de Groningensingel, zodat deze nieuwe cultuurlocaties elkaar programmatisch versterken en het cultuuraanbod in Arnhem-Zuid zo breed en divers mogelijk wordt. En ook aansluit bij de interesses en behoefte van inwoners.
- We stimuleren waar mogelijk en zinvol dat bestaande en nieuwe culturele initiatieven en organisaties zich vestigen buiten het centrum en vanuit hun nieuwe locatie een actieve band ontwikkelen met de buurt.
- De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gerealiseerde m2 permanente werkruimte voor de sector	0	0	2100	4000	
Eenheid:	m2 permanente werkruimte.				
Bron:	Gemeente Arnhem				

Waardering aanbod culturele voorzieningen in Arnhem Zuid	31,10	24,50		
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in Arnhem Zuid zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten			
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)			

Waardering aanbod culturele voorzieningen in de buurt	41	41	38	
Eenheid:	% (helemaal) eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende voorzieningen voor culturele activiteiten.			
Bron:	Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)			

Versterken en behouden van onze culturele topositie (D)

We zetten in op het versterken en behouden van de topositie die Arnhem heeft als culturele en creatieve stad en dragen zo ook bij aan werkgelegenheid, innovatie en een aantrekkelijk vestigings- en woonklimaat. Daarbij is ook onze rol, positie en samenwerking in de regio van belang.

We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting (I)

- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het nieuwe Stadstheater opent in 2028. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. De omgeving van het Stadstheater krijgt in de toekomst ook een ander uiterlijk door de aanleg van een Stadsoase die het Stadstheater direct verbindt met de binnenstad.
- Samen met de provincie Gelderland ondersteunen we Theater Oostpool en Introdans bij het vinden van een tijdsige, duurzame en toekomstbestendige oplossing voor hun huisvestingsopgave. Hierbij heeft de provincie Gelderland haar subsidie van € 10 miljoen volledig bestemd voor het repetitieggebouw van Introdans, de gemeentelijke subsidie – met extra benodigde subsidie – is volledig bestemd voor het repetitieggebouw van Oostpool. De investering voor een eigen repetitieggebouw van Theater Oostpool is begroot op € 14 miljoen. Dit gebouw zal in deze begroting is dit bedrag in 2028 als een eenmalige investeringsbijdrage aan Theater Oostpool begroot. De bijbehorende kapitaallasten zijn vanaf 2029 begroot. Ook met betrekking tot Theater aan de Rijn, gevestigd op het Bartokplein, speelt een huisvestingsvraagstuk. We bekijken dit in samenhang met de andere genoemde huisvestingsvraagstukken en zijn hierover in gesprek met de instelling.
- Ook met betrekking tot Theater aan de Rijn, gevestigd op het Bartokplein, speelt een huisvestingsvraagstuk. We bekijken dit in samenhang met de andere genoemde huisvestingsvraagstukken en zijn hierover in gesprek met de instelling.
- Introdans, Theater Oostpool, Phion en Theater aan de Rijn dragen, naast hun landelijke taak, ook bij aan het culturele programma in de stad. We maken mogelijk dat zij hun aanbod voor en rol in de stad kunnen uitbreiden en versterken. Zo wordt hun betekenis voor de stad nog groter.

We vergaren kennis over het publiek en monitoren relevante data over de Arnhemse culturele sector (I)

We monitoren de cultuurparticipatie, het cultuuraanbod en de werkgelegenheid binnen de culturele sector (I)

- We brengen het collectieve cultuurbereik beter in kaart. We ondersteunen het initiatief vanuit de sector om samen met de stichting Citymarketing hiervoor een Arnhems cultureel doelgroepenmodel op te zetten.
- We ontwikkelen (stapsgewijs) een cultuurmonitor, waarmee we langjarig beeld krijgen van belangrijke aspecten van cultuur in Arnhem en de meten we de effectiviteit van ons beleid. Dit heeft ook invloed op de in de volgende begroting op te nemen indicatoren.

We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025 (I)

- We werken steeds intensiever samen in de Cultuurregio 025 met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. De acties uit het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 worden dit jaar afgerond en krijgen een vervolg via het Regioplan 2025-2027 Cultuurregio 025 waarvoor de provincie Gelderland wederom een financiële bijdrage levert.
- Als G9-cultuurstad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele en toekomstige ontwikkelingen (zoals de invoering van een nieuw landelijk cultuurbestel) te bespreken.

We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector (I)

- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen, zoals Kunsten '92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (PACCT).
- In navolging van het Rijk stellen wij extra middelen ter beschikking als compensatie van stijgende fair pay lasten in de cultuursector. Eerlijke beloning voor makers en kunstenaar is essentieel voor een gezonde culturele sector. We zien echter dat begrotingen van culturele instellingen door het stijgen van lasten – waaronder fair pay, stevig onder druk staan. Er wordt ingeteerd op het eigen vermogen van instellingen en de bestaanszekerheid van de sector – en daarmee het culturele aanbod van onze inwoners – komt in het gedrang. De middelen voor compensatie van fair pay zetten we in voor een aantal meerjarenvoorzieningen en de ophoging van de subsidieregelingen voor culturele projecten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Percentage werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector	4,50	4,60	4,70		
Eenheid: % werkenden					
Bron: Monitor Vitale Economie/ PWE op basis van landelijke definitie/ indeling creatieve sector					

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving (A)

Onder erfgoed verstaan we waardevolle zaken uit het verleden met een specifieke plek in de gemeente zoals gebouwen, bruggen, archeologische vindplaatsen en oude landschappen. Maar ook de verhalen van die plekken rekenen we tot erfgoed. Arnhem is daarbij vooral bekend vanwege de Slag om Arnhem, de oude binnenstad en parken, maar wie zich erin verdiept zal ontdekken dat het verleden van Arnhem nog rijker is en dat het verrassend goed bewaard is gebleven. Buiten het centrum valt het eigen karakter op van buurten en structuren waardoor mensen zich er thuis of mee verbonden voelen. Vaak gaat het dan om plekken of gebouwen, maar juist de verhalen die hierbij horen en eigen belevingen zorgen hiervoor. Erfgoed vertelt met andere woorden het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving. Het is onze ambitie om erfgoedzorg niet alleen door bescherming, maar vooral door kennisoverdracht, stimulering en behoud door ontwikkeling vorm te geven. Dit doen we door cultuurhistorie een zichtbare en samenhangende rol te geven in de ontwikkeling van de stad. We zijn trots op de wijze waarop dit met eigenaren van monumenten wordt gerealiseerd en de stappen die de gemeente heeft gezet in verduurzaming van monumenten.

Kerntaken zijn meer op orde (D)

We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen (I)

We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We leveren inbreng in ruimtelijke opgaven met name de verdichtingsopgave.

We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.

We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan (I)

Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2026 worden er op basis van deze prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.

We richten een nieuw depot systeem in (I)

Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem.

In 2026 gaan we het depotsysteem in gebruik nemen en daardoor worden archeologische vondsten voor een breed publiek beschikbaar.

Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad (D)

We zetten de cultuurhistorische waardenkaart in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden. (I)

Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen.

We gebruiken de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart bij ruimtelijke ontwikkelingen. Deze kaart wordt beschikbaar gemaakt voor in- en externe partners.

Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.

We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed (I)

We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies, we versoepelen het vergunningproces en we voeren een subsidieregeling uit om erfgoedeigenaren tegemoet te komen in kosten voor verduurzaming.

We werken aan versterking religieus erfgoed (I)

We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld de verkenning voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.

Erfgoed beter beleefbaar maken (D)

We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad (I)

We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.

We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut (I)

We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie (I)

Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken we het nut, de noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Cultuur verlevendigt en verbindt	40.427	7.160	933	820
Verbreiding van cultuurbereik	3.096	380	0	0
Versterken van de infrastructuur	36.473	6.779	933	820
Culturele toppositie	858	0	0	0
Arnhems erfgoed	581	0	0	0
Erfgoed beter beleefbaar maken	581	0	0	0
Overige	3.173	727	389	315
Doeloverstijgend	1.591	727	389	315
Overige	1.582	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	44.181	7.886	1.323	1.135

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.271	42.712	44.610	44.181	45.928	46.147	50.078
Baten	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Saldo lasten en baten	-35.024	-33.861	-36.453	-36.294	-37.076	-37.294	-41.225
Toevoegingen aan reserves	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Onttrekkingen aan reserves	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.440	201	1.927	-188	63	353	-418
Gerealiseerd resultaat	-23.584	-33.660	-34.526	-36.482	-37.013	-36.941	-41.643

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-429	1.319	1.537	5.468
Verbreiding van cultuurbereik	De begroting is in 2026 € 586.000 hoger, door toevoeging van € 900.000 voor de Uitgangspuntennota Cultuurbeleid (25M104): € 500.000 voor stijgende lasten/fair pay en € 400.000 voor ondersteuning nieuwe toetreders en versterking positie van onze rijksgezelschappen. Daarnaast is voor 2026 en 2027 €200.000 aan de begroting toegevoegd voor betaalbare ruimte voor cultuureducatie en -participatie (25A59). Hier tegenover staan de incidentele budgetten in 2025 door de budgetoverheveling van € 410.000 en de subsidie van de provincie Gelderland voor TransformatieCultuurregio025 waarvan Arnhem de penvoerder is voor de Groene Metropoolregio. Vanaf 2027 loopt het budget terug, doordat het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord tot en met 2026 loopt en het budget voor StreetArt tot 2028.	586	437	165	-102
Versterken van de infrastructuur	De begroting is in 2026 lager dan 2025, doordat in 2025 de volgende incidentele middelen zijn toegevoegd aan de begroting: Ophoging subsidie Rozet (€ 850.000), budgetoverheveling Groningensingel 1245 (€ 500.000) en de ophoging van de subsidie van stichting SLAK (€ 75.000). Hier tegenover staan de volgende ophogingen in 2026: subsidie stichting Luxor (€ 270.000) en indexatie (€ 775.000). Daarnaast zijn de onderhoudskosten van Vastgoed € 500.000 lager t.o.v. van 2025. Vanaf 2027 stijgt het budget in verband met de ophoging van het subsidiekader van Musis in verband met de tijdelijke sluiting tot en met 2026 (€ 1,3 miljoen) en hogere vastgoedlasten (€ 650.000). Hier tegenover staat het vervallen van de DU lokale bibliotheekvoorzieningen, welke een looptijd heeft tot en met 2026 (€ 495.000). Daarnaast loopt het budget in 2028 op met € 5,8 miljoen. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de toevoeging van het budget voor de vernieuwing van het Stadstheater, de jaarlijkse kapitaallasten van het investeringskrediet voor Oostpool en brede opstelling Stadstheater.	-892	1.009	1.483	5.775
Culturele toppositie	De begroting wordt vanaf 2026 € 17.000 hoger vanwege indexatie.	17	17	17	17
Erfgoed beter beleefbaar maken	Mutatie slechts gering.	9	7	5	3
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-167	-236	-216	-308
Overig	De begroting wordt in 2026 € 19.000 hoger vanwege indexatie.	19	84	84	84
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-270	696	696	696

Verbreiding van cultuurbereik	De baten binnen dit doel lopen terug naar nihil. Dit komt doordat de meerjarige subsidie van de provincie voor de Transformatie Cultuurregio025 afloopt in 2025 en het onderdeel brede regeling combinatiefunctionarissen van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord loopt tot en met 2026.	-270	-651	-651	-651
Versterken van de infrastructuur	De begrote baten stijgen vanaf 2027, doordat de huurbaten van Musis tijdelijk waren verlaagd in verband met de sluiting van het stadstheater.	0	1.347	1.347	1.347
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.114	-1.864	-1.574	-2.345
Verbreiding van cultuurbereik	Vanaf 2026 zijn er geen onttrekkingen begroot. De onttrekking in 2025 betreffen de onderdelen Beeldende Kunst, Cultuurprogrammering en de Kunstopdracht Malburgen uit de budgetoverheveling 2024-2025.	-410	-410	-410	-410
Versterken van de infrastructuur	In 2026 zijn de onttrekkingen € 1,4 miljoen lager dan 2025. Dit komt door de incidentele onttrekkingen van de € 500.000 voor de meerkosten in het investeringskrediet voor het Stadstheater en de budgetoverheveling van het budget voor de Groningensingel 1245. Daarnaast fluctueren de onttrekkingen de komende jaren doordat er wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplaning voor permanent vastgoed.	-1.394	-1.112	-844	-1.637
Doeloverstijgend	Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplaning (zie ook lasten). Vanaf 2026 daalt de begroting ten opzichte van 2025 volgens planning.	-310	-342	-319	-298
Totaal mutaties		-1.956	-2.487	-2.415	-7.117

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Cultuur

De culturele basis- en meerjarenvoorzieningen, het culturele middensegment en makers tot aan de amateurkunstverenigingen.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Erfgoed

In de gemeente Arnhem houden veel organisaties en vrijwilligers zich bezig met erfgoed. Deze partners vormen samen een waardevol en groot netwerk. In bijlage 4 van de Erfgoedagenda is een overzicht opgenomen van dit netwerk.

Beleidskaders

- [Kadernota 'STROOM – cultuurbeleid Arnhem' 2021;](#)
- [Tussenevaluatie 'Arnhem, Stroomt Door', 2016;](#)
- [STROOMversnelling: actualisatie cultuurbeleid, 2020;](#)
- Kadernota Beeldende Kunst in de Openbare ruimte 2022;
- [Cultuurprofiel 025 Arnhem Nijmegen, Transformatievoorstel Cultuurregio 025;](#)
- [Erfgoedagenda gemeente Arnhem.](#)

Participatie & Armoedebestrijding

Ambitie

Wij willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Voorkomen financiële problemen

- We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
- We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen

- We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen.
- Met partners in de stad realiseren we een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
- We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
- We investeren in kansrijk opgroeien

Begeleiding naar werk (met ondersteuning)

- We stimuleren inwoners te participeren
- We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
- We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

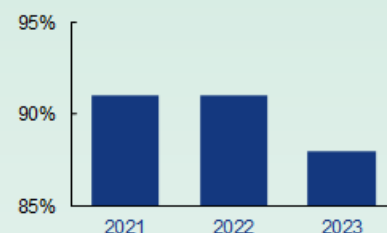
Cijfers en indicatoren

1. Het volume van de uitkeringen daalt sterker t.o.v. vergelijkbare gemeenten.
2. De uitstroom uit de bijstand is in 2023 gedaald ten opzichte van 2021 en 2022.
3. Er is een afname van langdurige armoede onder huishoudens en huishoudens met minderjarige kinderen in Arnhem.
4. 87% van de inwoners met een laag inkomen heeft een Gelrepass.

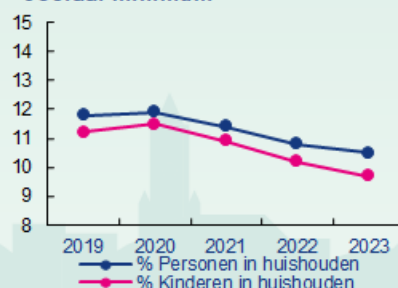
1. Ontwikkeling bijstandsvolume Arnhem t.o.v. vergelijkbare gemeenten

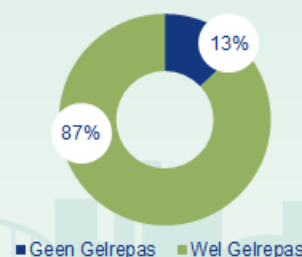
2. Duurzame uitstroom uit de bijstand

3. Minimaal 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum

4. Aandeel Arnhemmers met een laag inkomen dat een Gelrepass heeft

Samenvatting Doelenboom Participatie en armoedebestrijding

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen	Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden
		We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden
	Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen
		Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen
		We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners
		We investeren in kansrijk opgroeien
	Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning	We stimuleren inwoners te participeren
		We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering
		We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners

Participatie en armoedebestrijding

Alle Arnhemmers moeten mee kunnen doen in de samenleving. Ieder op z'n eigen manier. Daarvoor is financiële rust, stabiliteit, een dag-invulling en perspectief op een goede toekomst nodig. Kortom, we willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

We zetten volop in om Arnhemmers zo veel mogelijk te ondersteunen om financieel zo zelfstandig mogelijk te zijn. Door hen te helpen met het vinden van werk, maar ook door het aanpakken van schulden en het voorkomen ervan. We blijven investeren in een gebiedsgerichte aanpak, een meer persoonlijke benadering en een intensievere samenwerking met ketenpartners. We gaan (meer) samenwerken met ervaringsdeskundigen om in ons beleid en uitvoering zo goed mogelijk aan te sluiten bij de leefwereld van de inwoner. Naast deze ontwikkelingen investeren we in onze (professionele en vrijwillige) organisaties, die onze inwoners met geldzorgen bijstaan. Ook zijn we begonnen om de kinderen uit deze gezinnen te stimuleren naar een kansrijke positie.

Deze insteek werpt zijn vruchten af. Tegelijkertijd zien we dat door de huidige maatschappelijke ontwikkelingen we ook in 2026 voor de nodige uitdagingen komen te staan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen (A)

Juist in deze tijd is het belangrijk dat we onze inwoners de zekerheid bieden dat zij, zelfstandig of met de juiste begeleiding, in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Dit doen wij door mensen aan het werk te helpen. Als dit niet lukt, is er een vangnet. We kijken tegelijkertijd op welke manier onze inwoners wel kunnen blijven deelnemen aan onze samenleving. We helpen inwoners laagdrempelig in hun eigen buurt en met (in)formele steun. We hebben hierbij aandacht voor de persoonlijke situatie van de inwoner. We proberen er zo snel mogelijk bij te zijn om complexere problemen te voorkomen. We kijken breed naar de situatie en werken aan oplossingen met onze partners in stad. Onze partners hebben we de komende jaren hard nodig. Want alleen samen kunnen we zorgen dat iedereen op elk niveau in onze maatschappij mee kan doen.

Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen (D)

In financieel onzekere tijden, waarin veel inwoners geldzorgen hebben door stijgende lasten, willen we zoveel mogelijk voorkomen dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen. Als inwoners geldzorgen hebben, willen we hen zo snel mogelijk bereiken en helpen.

We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden (I)

Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Vanaf 1 januari 2026 voert de gemeente Arnhem de preventietaken op het gebied van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening weer zelf uit. Door de uitvoering weer zelf te doen kunnen we deze verantwoordelijkheid beter invullen en de ondersteuning nog beter afstemmen op de behoeften van inwoners. Wij bieden ketenpartners de training "Alert op geldzorgen", aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. Daarnaast wordt aan kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs aangeboden met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het versterken van de financiële weerbaarheid van jongeren. Hiertoe is recent ook een motie aangenomen. Kern van deze deelopgave is het optimaliseren van de samenwerking met Arnhemse scholen. Daarbij verzorgen zij in principe de financiële educatie en sluiten wij daarop aan met ons hulpaanbod voor geldzorgen. We verkennen daarbij ook de mogelijkheden van een Arnhems steunfonds voor jongeren wat kan leiden tot een belangrijke vindplaats voor jongeren met geldzorgen.

We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden (I)

We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen. Daarnaast nemen we deel aan de pilot rondom Wijkrechtsspraak.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het beter benutten van vindplaatsen en effectievere samenwerking met ketenpartners voor vroegsignalering. Kern van deze opgave is samen met ketenpartners afspraken maken om inwoners met geldzorgen op vindplekken (zoals bij een huisarts, een school, een gezondheidsplein enzovoorts) sneller te vinden en beter te helpen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal gestelde financiële vragen	785	10390	11339	12146	

Eenheid: Inwoners ingediende vragen bij Sociale Wijkteams Arnhem en Goed Geregeld Arnhem

Bron: Sociale wijkteams, vanaf 2022 inclusief Rijnstad

Gemiddelde schuld van huishouden dat start met een schuldregeling	36000	36300	35755	29970	
---	-------	-------	-------	-------	--

Eenheid: Schuld in euro's

Bron: Verdergroep

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen (D)

Wij willen onze inwoners bestaanszekerheid en het perspectief van een toekomst zonder problematische schulden bieden. Deze bestaanszekerheid vormt een essentiële randvoorwaarde om stappen te kunnen zetten richting activering, het oplossen van gezondheids- /psychische problemen en werk. Een deel van de wet- en regelgeving op het gebied van bestaanszekerheid wordt landelijk bepaald. Denk hierbij aan de hoogte van het minimumloon en de bijstandsuitkering. Als gemeente gaan we over de hoogte en toegankelijkheid van onze gemeentelijke inkomensregelingen en indirect over de ondersteunende regelingen in de stad en over onze schuldhulpverlening.

We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen (I)

We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van onze regelingen zoals de Gelrepas.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom het verder vereenvoudigen van inkomensondersteuning van inwoners. Hierbij richten we ons met name op zowel gemeentelijke als externe regelingen die zoveel mogelijk in samenhang worden aangeboden en waarbij de inwoner één aanvraag ervaart.

Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen (I)

We werken in Arnhem aan een bredere aanpak van armoede, waarin het perspectief van de inwoner centraal staat. Wij versterken de samenwerking met partners zoals Stichting Leergeld, het Jeugdfonds Sport & Cultuur en de Dullertstichting in de vorm van een Armoedepact. Ook regiogemeenten zijn hierbij aangesloten. Zo maken we het voor ouders eenvoudiger om ondersteuning aan te vragen en zorgen we dat zoveel mogelijk kinderen kunnen meedoen, ongeacht de financiële situatie thuis. We sluiten aan op wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost om overlap te voorkomen, blinde vlekken te signaleren en samen te leren.

We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners (I)

Sinds januari 2025 voeren we de schuldhulpverlening voor particulieren in eigen beheer uit. Deze nieuwe dienstverlening vormt een doorbraak in vergelijking met de wijze waarop schuldhulpverlening daarvoor werd uitgevoerd. In de komende jaren blijven we onze Arnhemse aanpak nog verder door ontwikkelen. Hiermee kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).

We investeren in kansrijk opgroeien (I)

We willen dat elk kind in Arnhem gelijke kansen krijgt om zich te ontwikkelen. Daarom investeren we wijkgericht in kansrijk opgroeien en bouwen we een sterk netwerk. Deze aanpak ondersteunt kinderen en jongeren op het gebied van onderwijs, gezondheid, welzijn, sport en cultuur, dicht bij huis in de eigen wijk. We werken samen met scholen aan de Rijke Schooldag. Daarmee bieden we leerlingen een breed programma van activiteiten voor, tijdens en na schooltijd. Zo vergroten we hun ontwikkelkansen, ongeacht de thuissituatie.

We signaleren problemen vroeg en bieden ondersteuning via wijkteams, scholen en jeugdpartners. Ook investeren we in financiële educatie, zodat jongeren leren omgaan met geld en schulden kunnen voorkomen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal huishoudens met product Schuldhelpverlening	1020	1148	1249	1392	

Eenheid: Aantal huishoudens

Bron: Verdergroep

Aantal huishoudens schuldenvrij uitgestroomd na traject Schuldhelpverlening	385	448	416	305	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal per jaar

Bron: Verdergroep

% kinderen in huishoudens met ten minste 1 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	14	13	13		
---	-----------	-----------	-----------	--	--

Eenheid: Aantal kinderen

Bron: Arnhem in cijfers

% personen in huishoudens met ten minste 4 jaar inkomen tot 130% sociaal minimum	11	11			
---	-----------	-----------	--	--	--

Eenheid: Aantal kinderen

Bron: Arnhem in cijfers

% Gelrepashouders dat de pas minimaal één keer heeft gebruikt	65	60	64		
--	-----------	-----------	-----------	--	--

Eenheid: % Arnhemse pasgebruikers

Bron: Gelrepas

Aantal unieke huishoudens dat gebruik maakt van een inkomensregeling	7694	8041	7570		
---	-------------	-------------	-------------	--	--

Eenheid: Aantal unieke huishoudens

Bron: Bijzondere Bijstand, beschermingsbewind, Individuele Inkomens toeslag, Tegemoetkoming Chronisch Ziekten en gehandicapten

Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of werk met ondersteuning (D)

Arnhemmers die een beroep doen op de ondersteuning vanuit de Participatiewet willen we zo snel mogelijk op weg helpen naar zelfredzaamheid en hen hierin, zoveel mogelijk op maat, perspectief bieden. We zetten in op ontwikkeling en begeleiding naar vermogen. Bij voorkeur leidt dat tot betaald werk. Elke stap beschouwen we als een resultaat, omdat we weten dat betaald werk niet voor iedereen mogelijk is. Aanvullend hierop zetten we vanuit wijken en het Nationaal Programma in de Arnhem-Oost hier gericht op in.

We stimuleren inwoners te participeren (I)

We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. In samenwerking met maatschappelijke partners en ons sociaal ontwikkelbedrijf Scalabor, zetten we in op activering en begeleiding naar werk, passend bij de mogelijkheden van de inwoner. Als inwoners hier nog niet klaar voor zijn wordt verwezen naar plekken of ondersteuningsmogelijkheden die aansluiten bij hun mogelijkheden. Bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk of andere vormen van maatschappelijke participatie die bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling en het gevoel van erbij horen.

Deze ondersteuning kan bestaan uit bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, werkervaring opdoen in nieuwe branches en taaltrajecten voor nieuwkomers. Of door ondersteuning bij de keuze voor een opleiding voor jongeren, zoals bijvoorbeeld door de Kansenmakers in Presikhaaf.

In de wijken werken we ook samen met lokale partners en kijken we per situatie, wat extra nodig is om inwoners te begeleiden naar werk. Zo zijn er werkervaringsplekken voor jongeren met een licht verstandelijke beperking in Schuytgraaf en in het Spijkerkwartier is Spijkersupport actief ter activering richting werk.

Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging Bestaanszekerheid een deelopgave opgenomen rondom participatie en meedoen naar vermogen. Kern van deze opgave ligt in betere afstemming van de hulp op meerdere leef terreinen bij inwoners met een bijstandsuitkering met een ondersteuningsbehoefte.

Waardoor deze maar één keer zijn verhaal hoeft te doen, en ondersteuners van elkaar weten wie wat wanneer doet en elkaar kunnen versterken.

We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering (I)

We willen de bestaanszekerheid van inwoners vergroten, stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering via het experiment bijverdienbeloning 2023 – 2025. Na het experiment implementeren we de geleerde lessen en zodra dat mogelijk is benutten we de mogelijkheden die de Participatiewet in Balans biedt om meer inwoners te belonen voor het werken naast de uitkering. Met de invoering van de Participatiewet in Balans wordt de bijverdiengrens structureel verruimd.

We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners (I)

We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. In 2026 kijken we of de huidige instrumenten passend genoeg zijn voor nieuwkomers. Daarnaast werken we met onze partners aan de ontwikkeling van sectorale ontwikkelpaden. Op deze manier proberen we extra kansen te creëren voor inwoners zodat zij zich stapsgewijs via verschillende functies kunnen ontwikkelen tot een volledig gekwalificeerde beroepskracht in een krapte sector.

De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. In lijn met de landelijke ontwikkelingen zal in 2026 het Werkcentrum Midden-Gelderland van start gaan waar werkenden, werkzoekenden en werkgevers met hun vragen terecht kunnen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Volumeontwikkeling uitkeringen afgezet tegen andere grote gemeenten	-2,10	-3,20	-5	-4,10	

Eenheid: Percentage volume-ontwikkeling afgezet tegen andere gemeenten vanaf 1-1-2019

Bron: Benchmark 16 grote gemeenten

Aantal huishoudens met een bijstandsuitkering	10402	8271	7921	7933
--	--------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal (dec van het meetjaar)

Bron: Administratie Werk en Inkomen

Inwoners met een lopende re-integratievoorziening	6	13,20	15,50
--	----------	--------------	--------------

Eenheid: Aantal per 1.000 inwoners van 15-75 jaar afgezet tegen gemeenten van grootteklasse 100.000-300.000 inwoners

Bron: Waarstaatjegemeente.nl

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Bestaanszekerheid	228.677	132.602	0	200
Voorkomen financiële problemen	18	0	0	0
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	29.781	250	0	200
Begeleiding naar werk	198.878	132.352	0	0
Overige	100	0	0	0
Doeloverstijgend	100	0	0	0
Overige	0	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	228.777	132.602	0	200

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Baten	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Saldo lasten en baten	-92.572	-92.280	-101.134	-96.175	-93.157	-91.777	-89.268
Toevoegingen aan reserves	6.067	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.532	400	6.537	200	300	0	0
Gerealiseerd resultaat	-89.039	-91.880	-94.597	-95.975	-92.857	-91.777	-89.268

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-402	-4.199	-2.122	-2.081
Voorkomen financiële problemen	Er zijn vanaf 2027 meer middelen begroot voor de uitvoering van Vroegsignalering.	1	231	231	231
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Het verschil in 2026 wordt vooral verklaard door incidentele budgetten die in 2025 beschikbaar waren (€1,03 miljoen) voor o.a. Immerloo Schuldenvrij, IIT en het Opkoopfonds en vanaf 2026 niet meer. Daarnaast vervallen de incidentele middelen (€420.000) voor o.a. alleenverdieners, financiële ondersteuning ondernemers en de energiecrisis. Wanneer meer bekend is over nieuw te ontvangen gelden van het Rijk hiervoor zal dit in de begroting worden verwerkt. Vanaf 2026 zijn de middelen voor de inkomensregeling met €850.000 verhoogd. Vanaf 2027 zijn er geen extra middelen meer voor het verbeteren van Inkomensregelingen (€ 1,65 miljoen), aflopende middelen voor de energiecrisis en collectieve aanvullende zorgverzekeringen (beide € 500.000), het vervallen van een verwachte SPUK-subsidie (€ 290.000) en een extra bijdrage van € 100.000 voor de invoering van de Rijke Schooldag. Vanaf 2028 is jaarlijks € 360.000 toegevoegd voor het vergroten van het bereik van de Inkomensregelingen.	-624	-3.050	-2.703	-2.733
Begeleiding naar werk	Mutatie over de jaren wordt met name veroorzaakt door wijzigingen in areaal/ nominaal. Daarbij is sprake van verschuiving tussen jaren van diverse onderdelen (waaronder BUIG, ESF subsidie, SW middelen en arbeidsmarktregio).	216	-1.284	445	517
Doeloverstijgend	Vanuit NPAO is jaarlijks € 100.000 gereserveerd voor de frontoffice (2024-2026). In 2024 is € 105.000 besteed, waardoor het budget van 2025 is verlaagd naar € 95.000. In 2026 is weer € 100.000 beschikbaar.	5	-95	-95	-95
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	4.557	3.779	7.236	9.786
Begeleiding naar werk	BUIG De prijs van de bijstandsuitkering wordt hoger en volume neemt toe. Voor de compensatie van de prijsstijging worden de baten ook verhoogd met € 3,0 miljoen in 2026 tot € 10,7 miljoen in 2029. ESF-subsidies (€ +1,5 miljoen) De baten uit de ESF-subsidies nemen incidenteel in 2026 met € 1,5 miljoen toe ten opzichte van 2025, vooral door verschuivingen binnen de ESF-programma's (zie ook lasten).	4.557	3.779	7.236	9.786
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-6.337	-6.237	-6.537	-6.537

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	In 2025 zijn doorgeschoven middelen uit 2024 opgenomen, waaronder: € 1,1 miljoen implementatiekosten voor Schuldhulpverlening, € 600.000 voor het verbeteren van inkomensregelingen en € 200.000 opkoopfonds Immerloo Schuldenvrij. Daarnaast is tot en met 2025 € 400.000 gedekt vanuit de BR Energiearmoedefonds. Dit alles vervalt vanaf 2026. Voor 2027 is € 100.000 meer begroot als onttrekking voor de invoering van de rijke schooldag. Na 2027 zijn geen onttrekkingen begroot.	-2.289	-2.189	-2.489	-2.489
Begeleiding naar werk	Incidenteel ontvangen middelen voor de sociale infrastructuur zijn doorgeschoven naar 2025. Hierdoor daalt de begrote onttrekking aan de reserve met € 0,9 miljoen in 2026. Voor de pilot Bijverdienbeloning is in 2025 budget beschikbaar van € 0,3 miljoen, dat vervalt in 2026. Voor de Arbeidsmarktregio is in 2025 incidenteel budget beschikbaar van € 2,9 miljoen, dat vervalt in 2026.	-4.049	-4.049	-4.049	-4.049

Totaal mutaties	-1.378	1.741	2.820	5.329
------------------------	---------------	--------------	--------------	--------------

Zero based begroten

Het programma participatie en armoedebestrijding is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Participatie en armoedebestrijding 2026	Inkomsten			Uitgaven				
	Specifieke uitkering	Subsidies	Overige inkomsten	Uitkeringen	Beleidsmatige inzet	Subsidies en GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>								
Doel								
Voorkomen financiële problemen	-	-	-	-	-	18	-0	18
Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-	100	150	14.980	5.617	2.741	6.443	29.781
Begeleiding naar werk	129.632	2.500	221	136.426	17.490	31.384	13.578	198.878
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	100	100
Overig	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	129.632	2.600	371	151.406	23.107	34.144	20.120	228.777

Voorkomen financiële problemen	Totaal
--------------------------------	--------

bedragen x € 1.000

Begrotingssubsidies	18
Opr€cht	18
Overige uitgaven	-
Vroegsignalering schulden	-

Totaal uitgaven	18
------------------------	-----------

Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	Totaal
---	---------------

bedragen x € 1.000

Subsidies	100
Menzis	100

Overige inkomsten	150
Te onrechte genoten bijzondere bijstand	150

Uitkeringen	14.980
Bijzondere bijstand	2.122
Individuele inkomens toeslag	3.469
Kwijtscheldingen	2.150
Zorgverzekering	2.124
Beschermingsbewind	5.100
Niet-individuele armoede regelingen	15
Beleidsmatige inzet	5.617

Subsidies	2.741
St. Rijnstad	995
St. Welzijn Ouderen Arnhem	5
St. Leergeld Arnhem	206
Voedselbank Arnhem	55
St. EcoVrede	7
Oprecht BV	676
St. Maatjes voor Arnhem	59
St. Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderland	58
Over Rood	111
St. Steunfonds Rijn IJssel	20
Subsidies Alg	549

Overige uitgaven	6.443
Schuldhelpverlening	1.512
Gelrepass	3.212
Kansrijk opgroeien	972
Overig	747

Totaal uitgaven	29.781
------------------------	---------------

De inkomsten binnen het doel betreffen een subsidie van Menzis voor incidentele projecten, indien nodig. Daarnaast vallen onder de overige inkomsten de terugvorderingen van bijzondere bijstand van bewoners die deze onterecht hebben ontvangen.

De uitkeringen zijn verstrekt aan bewoners die moeite hebben om rond te komen en ondersteuning nodig hebben om een normaal leven te kunnen leiden.

De subsidies zijn verstrekt voor projecten die gericht zijn op het bestrijden van armoede en schulden. Rijnstad en Oprecht spelen hierin de grootste rol. De algemene subsidies maken het grootste deel uit van het programma Kansrijk Opgroeien en worden via de verschillende wijken toegekend.

Overige uitgaven betreft uitgaven voor Uitvoering Schuldhulpverlening en Gelrepas.

Begeleiding naar werk	Totaal
------------------------------	---------------

bedragen x € 1.000

Specifieke uitkering	129.632
-----------------------------	----------------

Participatiewet	128.555
-----------------	---------

BBZ	1.077
-----	-------

Subsidies	2.500
------------------	--------------

ESF	2.500
-----	-------

Overige inkomsten	221
--------------------------	------------

Bijdrage vanuit arbeidsmarktregio	100
-----------------------------------	-----

Invorderingen	121
---------------	-----

Uitkeringen	136.426
--------------------	----------------

Bijstandsuitkeringen	121.923
----------------------	---------

Loonkostensubsidie	6.812
--------------------	-------

Inkomensverzekering oudere werknemers en zelfstandigen	4.614
--	-------

Studietoelage	1.388
---------------	-------

BBZ	999
-----	-----

Oude regelingen	690
-----------------	-----

Beleidsmatige inzet	17.490
----------------------------	---------------

Subsidies en GR	31.384
------------------------	---------------

Werkvoorziening Midden-Gelderland	30.545
-----------------------------------	--------

Scalabor	335
----------	-----

SW bijdrage andere gemeenten	352
------------------------------	-----

Werkgeversservicepunt Gelderland-Midden	112
---	-----

Kansenmakers	40
--------------	----

Overige uitgaven	13.578
-------------------------	---------------

Reintegratiebudget	8.327
--------------------	-------

Arbeidsmarktregio	2.377
-------------------	-------

ESF	1.503
-----	-------

Overig	1.071
--------	-------

Nationaal programma arnhem oost	300
------------------------------------	-----

Totaal uitgaven	198.878
------------------------	----------------

Doeloverstijgend	Totaal
-------------------------	---------------

bedragen x € 1.000

Overige uitgaven	100
-------------------------	------------

NPAO domeinoverstijgende Frontoffice	100
---	-----

Totaal uitgaven	100
------------------------	------------

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Scalabor B.V.

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Participatie

- Werkgeversorganisaties;
- Werknemersorganisaties;
- Onderwijsorganisaties;
- Regionaal Beraad Arbeidsmarktregio ;
- Economic Board;
- Regiogemeenten;
- UWV;
- Stichting Inclusief Midden Gelderland;
- Inclusief Werkgeven Midden Gelderland;
- Woningbouwcorporaties;
- Leerwerkloket Midden Gelderland;
- Werkgeversservicepunt Midden Gelderland;
- Scalabor;
- Centrum voor Activerend Werk;
- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- SWOA;
- Spectrum;
- Pleyade;
- Rozet;
- Vitanos;
- Buurtklusbedrijven;
- De Kroon;

- Kansenmakers;
- Twomorrow
- Ixta Noa;
- 's Heeren Loo;
- Spijkersupport.

Armoede en schulddienstverlening

- Stichting Sociale wijkteams Arnhem;
- Dullertsstichting;
- Stichting Leergeld;
- Jeugdfonds Sport en Cultuur;
- Arnhemse Dialoog;
- De Voedselbank Arnhem, De Kledingbank;
- Partners van Vroeg Eropaf (woningcorporaties, energiebedrijven, zorgverzekeraars, waterbedrijven);
- Stichting Rijnstad, Humanitas, SWOA;
- Verdergroep;
- Oprécht;
- Bewindvoerders aangesloten bij het convenant;
- Zuidweg en Partners;
- Over Rood;
- Landelijke partners (Schuldenlab, Schouders Eronder);
- (Diaconieën van) kerken;
- Moskeeën.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Re-integratieverordening Participatiewet Arnhem](#)
- [De weg uit armoede: werken aan perspectief Arnhemse armoedeaanpak - 2020 e.v.;](#)
- [Beleidsplan Schuldhulpverlening 2025-2029](#)

Zorg

Ambitie

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling

- We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
- We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
- We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners

Ambitie

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

- We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

- We zetten tijdig, best passende zorg in

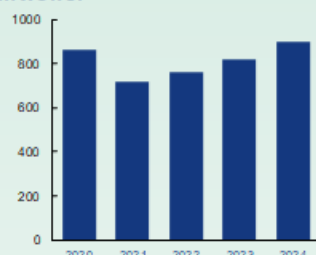
€ 231,8 mln

Cijfers en indicatoren

1. Gemiddelde zorgkosten per inwoner. De Daling in 2021 en 2022 was het gevolg van corona.
2. Het aantal inwoners dat tevreden is over kwaliteit geboden ondersteuning. De lagere waardering in 2021 was het gevolg van corona.
3. Het aantal jeugdigen in verblijf.
4. Aantal 0-17 jarigen en 18+ met een Jeugdwet toewijzing.

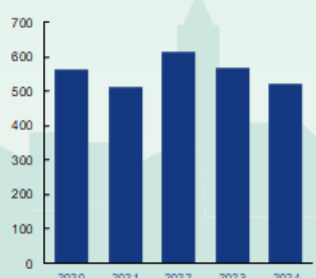
1. Gemiddelde Zorgkosten per inwoner

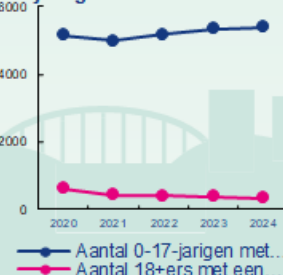
2. Inwonerstevredenheid met ondersteuning

3. Het aantal jeugdigen in verblijf

Aantal inwoners met een JW-toewijzing

Samenvatting Doelenboom Zorg

Ambitie	Doel	Inspanning
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving	Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling	We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders
		We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg
		We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners
Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg	Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis	We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin
	Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk	We zetten tijdig, best passende zorg in

Zorg

De druk op de zorg zal de komende jaren alleen maar toenemen. Zo leidt de vergrijzing tot een toenemende en complexere zorgvraag, terwijl door aanhoudende personeelstekorten het aanbod van zorg begrensd is. Ook stijgen de kosten van zorg, bijvoorbeeld door CAO-aanpassingen, die niet volledig gecompenseerd worden door het Rijk. In Arnhem hebben we daarnaast te maken met veel zorgaanbieders die sterk gericht zijn op de eigen ondersteuningstrajecten. Om alle ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden gaan we door met de transformatie van zorg en welzijn. Arnhemmers die hulp, ondersteuning of zorg nodig hebben om mee te kunnen doen in de samenleving krijgen die thuis of kunnen daarvoor laagdrempelig in de wijk of buurt terecht. Door hen zo snel mogelijk te helpen voorkomen we complexere problemen. We organiseren deze hulp en ondersteuning zoveel mogelijk samen met het sociaal netwerk rondom inwoners. Waar dat ontbreekt investeren we in het versterken van deze wijknetwerken - formeel en informeel - zo dicht mogelijk bij huis, in de eigen woonomgeving. Op deze manier is hulp laagdrempelig beschikbaar en ondersteuning dichtbij en ontstaat er zo min mogelijk afhankelijkheid van (langdurige) specialistische hulp.

Bij het versterken van wijknetwerken werken we intensief samen met een overzichtelijk aantal welzijnsorganisaties, zorgaanbieders en het sociaal wijkteam en zorgen we voor een goede verbinding met o.a. Werk & Inkomen, huisartsen en scholen in een gebied. Omdat gebieden van elkaar verschillen kan onze aanpak ook per gebied verschillen. Prioriteiten, accenten, werkwijzen en samenwerkingspartners worden daarop aangepast. Dit draagt bij aan het versterken van de kansengelijkheid en bestaanszekerheid van alle inwoners.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)

We vinden het belangrijk dat alle Arnhemmers zo zelfstandig mogelijk kunnen leven, ook als zij daarbij, vanwege beperkingen of chronische ziekte, een steuntje in de rug nodig hebben. We richten ons op een 'Inclusieve stad' waarin alle inwoners mee kunnen doen. Waar dat nodig is bieden we passende hulp en ondersteuning waarbij we zorgen dat inwoners zoveel mogelijk zelf regie houden over hun leven en de kwaliteit daarvan kunnen verbeteren of op peil kunnen houden. Om dat mogelijk te maken zetten we in op het versterken van de eigen kracht, het sociaal netwerk van inwoners en het benutten van algemene voorzieningen in de wijken. Daarbij streven we ernaar dat partijen in de wijk een stevig netwerk vormen en wijkgericht gaan werken. We willen daarbij toe naar een netwerk met een overzichtelijk aantal aanbieders, die elkaar kennen en goed samenwerken.

We werken preventief en zetten in op het normaliseren van zorg waar dat kan. Dat betekent dat we minder snel willen diagnosticeren en etiketteren en niet altijd direct een specialistische hulpverlener in willen zetten. Liever maken we gebruik van het netwerk en versterken dit waar dat nodig is waarbij we verschillen tussen Arnhemmers accepteren en omarmen. Inwoners met zorg, jong en oud, blijven zoveel mogelijk thuis wonen met de nodige ondersteuning, of maken eerder de overstap van een instelling naar zelfstandig wonen in de wijk. Wanneer inwoners zorg met verblijf nodig hebben zoeken we naar oplossingen die zoveel mogelijk op de thuissituatie lijken; uit huis maar zo 'thuis' mogelijk. Zo bieden we onze inwoners duurzame, passende, effectieve en efficiënte ondersteuning op maat, zo tijdig mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis:

- Passend: sluit aan bij de situatie van de inwoner; sterk in maatwerk (beleidsregels hanteren en waar nodig – in complexe situaties – kunnen afwijken met aandacht voor de menselijke maat).
- Effectief: draagt bij aan het bereiken van doelen van de inwoner en van de gemeente.
- Efficiënt: niet zwaarder en langer dan nodig (doen wat nodig is); dichtbij/gebiedsgericht; bij voorkeur groepsgewijs en preventief.

Ook stimuleren we daarbij actieve deelname van inwoners aan de Arnhemse samenleving. We willen dat alle Arnhemmers mee kunnen doen en ook elkaar ondersteunen.

We zorgen ervoor dat de toegang naar ondersteuning en zorg transparant en laagdrempelig is ingericht.

Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)

Inwoners die er (tijdelijk) niet in slagen zichzelf te redden in het dagelijks leven bieden we hulp, ondersteuning en zorg. De hulp, ondersteuning en zorg zijn goed vindbaar en bereikbaar voor inwoners. Uit het inwonerservaringsonderzoek blijkt dat veel Arnhemmers tevreden zijn over de geboden hulp. Tegelijkertijd is de ervaring, met name van de Sociale wijkteams, dat inwoners vaak (te) lang afhankelijk blijven van specialistische hulp. Het doel is om deze inwoners zo zelfstandig mogelijk te maken, zodat zij zelf de regie over hun leven terugkrijgen en de kwaliteit van leven verbetert. Het resultaat moet zijn dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en kunnen meedoen aan de Arnhemse samenleving. Daarbij willen we ook dat inwoners elkaar ondersteunen en dat er zo weinig mogelijk een beroep gedaan wordt op professionele zorg. Deze professionele zorg moet juist beschikbaar zijn voor kwetsbare inwoners die dit het hardste nodig hebben. Dit leidt tot de volgende prioriteiten in het domein van zorg en welzijn:

- Prioriteit A: We versterken de preventieve functie van het welzijnsbeleid (voorkomen van onnodige doorverwijzingen naar gecontracteerde zorgaanbieders) en zorgen ervoor dat inwoners hun weg daarnaartoe gemakkelijk kunnen vinden. Het welzijnsbeleid maakt onderdeel uit van begrotingsprogramma S08.
- Prioriteit B: Als er een zorgvraag is, organiseren we meer samenhang in de toeleiding; verbinden we welzijn en zorgaanbieders en zorgen we ervoor dat aanbieders lichte ondersteuning dichtbij kunnen bieden.
- Prioriteit C: We organiseren meer samenhang in de zware zorg, waarbij we streven naar een optimale stabilisatie van de situatie voor inwoners door een samenhangende aanpak van zorg, welzijn, veiligheid, huisvesting, werk en inkomen.

- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpogave 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom wijknetwerken. In 2026 bouwen we verder aan de Wijknetwerken voor zorg en welzijn in RKV en NW. De deelnemende organisaties pakken een steeds groter deel van de ondersteuningsvragen op binnen het Wijknetwerk. We versterken het collectieve aanbod en steeds meer ondersteuningsvragen worden opgevangen in het voorliggend veld. We maken werkafspraken met het basisonderwijs en de huisartsen in de pilotgebieden, waarmee we de samenwerking verbeteren. We onderzoeken op welke wijze de zorgvorm Behandeling (JW) en GGZ-hulp voor volwassenen goed aangehaakt kan worden op de werkwijze in de Wijknetwerken. Met het oog op de borging van de werkwijze voor de hele stad kijken we vooruit op welke wijze de bekostiging en de inkoop voor de begeleidingsfuncties er moet komen te zien.
- We blijven inzetten op het versterken regionale preventie-infrastructuur. Per 2025 hebben we een regionale preventie-infrastructuur in de regio Centraal Gelderland, gebaseerd op de vijf ketenaanpakken.
- We richten een mentaal gezondheidsnetwerk op met 0e, 1e en 2e lijn en de zorgverzekeraar in de regio Centraal Gelderland op basis van een gezamenlijke visie op positieve gezondheid en herstelondersteunende zorg. Het mentale gezondheidsnetwerk draagt bij aan de hoofdpogave 'De juiste interventie op het juiste moment' binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein omdat de hulp- en ondersteuningsvraag van personen en hun naasten sneller en op de juiste plek opgepakt zullen worden. Zo voorkomen we escalatie van problemen en onnodige instroom in de ggz. Gezien het belang van geestelijke verzorging voor de mentale gezondheid betrekken wij organisaties die zich specifiek daarop richten (zoals het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie) bij de op- en inrichting van het mentaal gezondheidsnetwerk
- We ondersteunen inwoners waar meerdere problemen bestaan vanuit de doorbraakmethode. Gespecialiseerde wijkcoaches werken met deze methode. Deze methode houdt in dat we de problemen in samenhang benaderen en tot integrale oplossingen komen waar alle inwoners en hun netwerk mee worden geholpen.
- Voor jeugdigen en volwassenen die vanuit een zorginstelling uitstromen en zelfstandig gaan wonen, moeten voldoende, geschikte en betaalbare woningen beschikbaar zijn. Om dit te bereiken leggen we verbinding met andere programma's en werken we samen om voor verschillende doelgroepen zelfstandige woonruimte te realiseren.
- We geven uitvoering aan het "Interventieplan onbegrepen gedrag", waarbij we continu door ontwikkelen met verschillende disciplines binnen de aanpak voor personen met onbegrepen gedrag. Er worden meer preventieve interventies in enkele wijken gedaan, bijvoorbeeld de pilot Wijk-GGD. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpogave 'De juiste interventie op het juiste moment' hierover een deelopgave opgenomen die gericht is op complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij organiseren.
- We voeren gesprekken met partijen binnen zorg en veiligheid voor een 24/7 interventieteam. Ook hier is binnen Transformatieopgave Sociaal Domein binnen de hoofdpogave 'De juiste interventie op het juiste moment' deelopgaven geformuleerd. Te weten 1) complexe problematiek vroeg in beeld en lichte begeleiding nabij, 2) specialistische hulp snel en op maat en alleen waar nodig inzetten.

We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg (I)

- De Sociale wijkteams vormen de toegang naar de Wmo (inclusief beschermd wonen) en jeugdhulp. Ook ondersteunen ze inwoners naar de sociale basis. Wijkcoaches beoordelen welke ondersteuning onze Arnhemmers nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en participeren. Daarbij wordt altijd gekozen voor de meest passende, effectieve en efficiënte hulp en ondersteuning vanuit de gedachte dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie houden over hun eigen leven. Beleidsregels (Wmo en jeugdzorg) helpen wijkcoaches om deze passende ondersteuning te kunnen inzetten. Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom versterken lokale teams. We gaan kijken naar de huidige opdracht van de Sociale Wijkteams Arnhem en aanpassen waar nodig.
- We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe bieden we Arnhemmers die niet participeren als gevolg van persoonlijke omstandigheden de mogelijkheid om deel te nemen aan de maatschappij, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. We bevorderen de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/ opleidingen of vrijwilligerswerk.
- We breiden de capaciteit van toezichthouders uit. We gaan door met het uitvoeren van kwaliteitsonderzoeken (door VGGM) en rechtmatigheidsonderzoeken (door gemeentelijke toezichthouders) bij zorgaanbieders. Daarbij werken we op basis van signalen van bijvoorbeeld inwoners, wijkcoaches en vanuit het Veiligheidsdomein, maar ook op basis van financiële gegevens en jaarrekeninganalyse. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken leggen we waar nodig en in afstemming met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) passende maatregelen op, zoals verbeterplannen, cliëntenstops of terugvorderen van onterecht gedeclareerde middelen. De uitgevoerde onderzoeken publiceren we op internet. We onderzoeken de mogelijkheid om Bibob-toetsing breed in de zorg te kunnen toepassen.
- We monitoren in samenwerking met de regionale inkooporganisatie (Inkoop-SDCG) en Sociale wijkteams of aanbieders goede kwaliteit van zorg leveren en de gewenste resultaten realiseren. We gaan door met bepalen welke verbeteringen nodig zijn om zorg in te kopen die zo goed mogelijk aansluit bij de hulpvragen van inwoners.
- We hebben met de regio Centraal Gelderland heeft met de Kadernota 'Samen aan Zet' de aanbevelingen uit het rapport van de commissie Dannenberg omarmd en vastgelegd hoe de regio in de komende jaren in gezamenlijkheid invulling willen geven aan de transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.
- We zetten in op zoveel mogelijk een beschermd thuis door passende zorg en ondersteuning te organiseren, in plaats van wonen in een instelling.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners (I)

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 ervoor gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De laatst lopende trajecten AVHO worden in 2026 afgerond en gaan over naar de maatwerkvoorzieningen. We blijven deze ontwikkelingen monitoren.
- We zien mogelijkheden binnen het leerlingenvervoer om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt. De voortgang van de maatregelen zal worden gemonitord. Op basis van het onderzoek intergemeentelijke onderzoek doelgroepenvervoer wordt een plan van aanpak gemaakt.
- Binnen de Transformatieopgave Sociaal Domein is binnen de hoofdpoging 'het anders organiseren van zorg en welzijn in de vorm van een netwerksamenwerking' hierover een deelopgave opgenomen rondom begeleiding in kleine groepen. We zetten meer in op begeleiding in kleine groepen. Dit draagt bij aan het verminderen van de personeelstekorten, om dat er dan geen 1 op 1 begeleiding nodig is, maar een begeleider meer inwoners tegelijkertijd kan begeleiden. Bovendien kunnen inwoners dan van elkaar leren hoe om met bepaalde hulpvragen en ervaren dat zij hierin niet alleen staan. Met zorgaanbieders en de regionale inkoop wordt gekeken naar hoe dit regionaal ingericht kan worden binnen de huidige producten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Inwonerstevredenheid over kwaliteit geboden ondersteuning	73	82	81	83	
Eenheid: Percentage					
Bron: Gemeente Arnhem					

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis	50	51	50	49
--	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel specialistisch	29	32	34	34
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding WMO-begeleiding, basis vs. specialistisch, aandeel basis+specialistisch	21	17	17	17
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel maatwerk	43	36	33	36
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Verhouding Huishoudelijke Ondersteuning, maatwerk vs. algemene voorziening, aandeel algemeen	57	64	67	64
---	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Gemiddelde zorgkosten per inwoner	718	755	819	900
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Gemiddelde zorgkosten in euro per inwoner

Bron: Gemeente Arnhem

Percentage inwoners in Activerend Werk met een ontwikkelarrangement	51	55	54	55
--	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage

Bron: Gemeente Arnhem

Meer kwetsbare jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

We willen dat alle kinderen in Arnhem de kans krijgen zich te ontwikkelen naar zelfstandigheid en een gezond volwassen leven. Daarbij mag het niet uitmaken in welke wijk je woont. Als het kinderen met ondersteuning van hun ouders niet lukt om deze ontwikkeling door te maken en ook het eigen netwerk onvoldoende is, ontvangen zij daarbij tijdig passende hulp. Passende hulp betekent dat de hulp kwalitatief goed is en kinderen (of hun ouders) helpt om weer zelf verder te kunnen. Tijdige hulp betekent dat alle kinderen, ook kinderen met acute en complexe problemen, snel hulp krijgen. Deze hulp willen we zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis of thuis inzetten, zodat het kind zoveel mogelijk een normaal leven kan blijven leiden. Om dat te bereiken werken we preventief en signaleren we problemen zo vroeg mogelijk. We zetten tijdig passende hulp in om complexere problemen te voorkomen. Wanneer zwaardere hulp noodzakelijk is, is het uitgangspunt dat deze kortdurend wordt ingezet. Daarbij wordt gewerkt aan afschaling om weer terug naar 'zo thuis mogelijk' te gaan. Daarbij richten we ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het meest nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Bij de inzet van hulp houden we oog voor normalisering en voorkomen we het onnodig 'plakken van etiketten'. Ook bespreken we met ouders hoe we ze kunnen ondersteunen bij de opvoeding van hun kinderen; wat kunnen zij zelf doen en wat is 'normaal' bij het opgroeien van hun kind.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis**(D)**

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. Dit komt onder andere door problematiek van ouders (psychische problematiek, verslavingsproblematiek, vechtscheidingen, huiselijk geweld, armoede of andere sociale problemen). We willen onveilige situaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren het liefst ambulante zorg bij gezinnen thuis. Als dat niet kan, zoeken we een plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan. Jeugdzorg met verblijf is een ingrijpende en vaak onwenselijke maatregel die we zo veel mogelijk willen voorkomen. Wanneer jeugdhulp met verblijf noodzakelijk is, is het uitgangspunt altijd dat dit tijdelijk wordt ingezet waar mogelijk. Waarbij er bij aanmelding al wordt gewerkt aan afschaling zodat kinderen zo snel mogelijk weer terug naar huis kunnen. Uiteraard met passende begeleiding waar nodig.

We versterken het gezin en het betrokken netwerk rondom gezin**(I)**

- We bekijken per individueel geval of de hulpvraag met name bij het kind zit of in feite voortkomt uit problemen die zijn of haar ouders betreffen. In die gevallen kijken we of we het hele gezin kunnen helpen en ondersteunen. Hierbij gaan we werken met de Verklarende Analyse. De wijkteams worden hiervoor geschoold.
- We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door integraal samen te werken waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt een Toekomsttuin opgestart waarin deze nieuwe werkwijze wordt beproefd. We werken volgens de Visie Gefaseerd Samenwerken aan Veiligheid (top 3 methodiek).
- We voorkomen uithuisplaatsingen door de inzet van team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig). Dit team kan snel en flexibel bij gezinnen, waar sprake is van onveiligheid, worden ingezet om verdere escalatie te voorkomen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 kunnen borgen.
- We werven ouders voor pleegzorg.
- We zetten kleinschalig groepswonen in als alternatief voor jeugdhulp met verblijf. We maken afspraken met verblijfaanbieders over het ombouwen van leefgroepen naar kleinschalig wonen.
- We voorkomen complexe scheidingen door ouders vroegtijdig de juiste informatie en hulp op één plaats aan te bieden (Digitaal Scheidingsloket). Ook kinderen waarvan de ouders uit elkaar gaan of gaan scheiden kunnen hier terecht voor informatie en hulp. Bij geëscaleerde situaties helpen professionals van het Digitaal Scheidingsloket mee om de gezinssituatie terug te brengen naar de normale.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal jeugdbeschermingsmaatregelen	382	453	410	402	

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdigen in verblijf	512	613	568	517
------------------------------	-----	-----	-----	-----

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk**(D)**

Als kinderen vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, ontvangen zij passende hulp. Hiervoor kijken we eerst met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen in kwetsbare situaties: kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Een kind mag zijn wie het is, ook als het afwijkt van de norm. Bijvoorbeeld omdat een kind druk is of moeite heeft met leren. We stoppen met onnodig problematiseren van gedrag en normaliseren. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien.

We zetten tijdig, best passende zorg in**(I)**

- We herijken de Sociaal Medische Indicatie zodat meer kinderen/ gezinnen die dat nodig hebben gebruik kunnen maken van kinderopvang en buitenschoolse opvang.
- We zorgen voor betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Dit doen we door inzet van de Hervormingsagenda Jeugd. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg.
- We breiden de inzet van praktijkondersteuners jeugd uit bij Arnhemse huisartsenpraktijken. Door de lichte hulp van de praktijkondersteuner bij de huisarts zijn kinderen en jongeren minder afhankelijk van specialistische jeugdzorg. Wanneer deze lichtere hulp niet voldoet, zetten de Sociale wijkteams of huisartsen specialistische jeugdzorg in.
- We stimuleren een goede voorbereiding op uitstroom uit jeugdzorg met verblijf door het gebruik van het Toekomstplan te stimuleren. Wanneer jongeren tijdig zijn voorbereid maar alsnog niet klaar zijn om uit te stromen, kan worden besloten tot inzet van Verlengde jeugdwet. Dit is onder andere onderdeel van de campagne van Stichting Het Vergeten Kind: 'laat zorg pas stoppen als kinderen daar klaar voor zijn.
- We doen onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van casussen >€ 100.000 om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteit in de zorgtrajecten. De ingezette zorg en ondersteuning voor de gezinnen die de duurste zorg en ondersteuning ontvangen vanuit de gemeente worden in beeld gebracht en actie op ondernomen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. We voeren hierbij gesprekken met de jeugdigen, verwijzers en de zorgaanbieders om tot een gezamenlijk plan te komen.
- We organiseren nazorg voor jeugdige ex-gedetineerden waarbij jeugdigen na detentie worden begeleid op terugkeer in de samenleving door een Re-integratie Officier (RIO). Hierover zijn afspraken gemaakt met de Raad voor de Kinderbescherming, Sociale wijkteams Arnhem en de Gecertificeerde Instellingen. We kijken hoe we de werkwijze in 2026 borgen.
- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op, of in combinatie met specialistische jeugdhulp ingezet kan worden, zodat kinderen kunnen blijven meedoen. Denk bijvoorbeeld aan 'steungezinnen', waarbij steunouders een kind een dagdeel in de week opvangen en ondersteunen zodat de biologische ouders op adem kunnen komen.
- We versterken de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp, zodat kinderen tijdig de juiste ondersteuning krijgen om zich te kunnen blijven ontwikkelen. We maken daarom samen met onderwijsbesturen en de samenwerkingsverbanden duidelijke afspraken over hoe we kinderen gezamenlijk de beste ondersteuning kunnen bieden, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid. Deze afspraken worden continu waar nodig en waar mogelijk aangescherpt. We hebben de volgende inspanningen opgenomen om de aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg te verbeteren:
 - We zorgen voor een goede samenwerking tussen de Sociale Wijkteams en het onderwijs.
 - We zorgen voor meer duidelijkheid over de onderlinge samenwerking tussen betrokken partijen bij thuiszitters (procesafspraken) met heldere afspraken over de regie en het aanbod.
- We zorgen ervoor dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. We bieden deze kinderen extra ondersteuning op de reguliere BSO. Op deze manier groeien meer kinderen samen op in een reguliere setting (in plaats van een aparte BSO+).

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal 0-17-jarigen met een JW-toewijzing	4986	5184	5343	5395	

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal 18+ers met een JW-toewijzing	421	389	358	324	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing CSA	117	117	116	119	
--	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Elden en De Laar	121	117	124	128
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Malburgen	148	151	167	158
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-Oost	125	128	143	132
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Noord-West	151	149	148	149
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Presikhaaf	113	121	134	133
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing Schuytgraaf-Elderveld	146	149	161	155
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Aantal jeugdhulpaanbieders met een toewijzing VKR	124	135	142	139
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal

Bron: Gemeente Arnhem

Beschermd Wonen, aantal inwoners met verblijf	605	454	423	384
--	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal. NB. m.i.v. 2021 is een groot aantal inwoners vanuit Beschermd Wonen overgeheveld naar de Wet langdurige zorg.

Bron: Gemeente Arnhem

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Zelfstandig leven en meedoen	99.945	1.552	4.483	4.401
Langer zelfstandig thuis en meedoen	99.945	1.552	4.483	4.401
Jeugdigen ontvangen passende zorg	97.577	7	0	0
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	41.673	0	0	0
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	55.904	7	0	0
Overige	34.244	3.593	0	6.336
Doeloverstijgend	30.576	0	0	6.336
Overige	3.668	3.593	0	0
Gerealiseerd resultaat	231.766	5.151	4.483	10.737

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Baten	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Saldo lasten en baten	-194.094	-218.717	-212.502	-226.615	-225.447	-220.924	-220.906
Toevoegingen aan reserves	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-8.248	-39	-3.789	6.254	12.243	8.228	7.947
Gerealiseerd resultaat	-202.342	-218.756	-216.291	-220.361	-213.204	-212.696	-212.959

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	14.108	10.753	9.394	9.419
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 is er geld beschikbaar gesteld voor de volgende onderwerpen: vanuit autisme bekeken (€ 300.000), wijkGGD, (€200.000), wijknetwerken (€300.000 in 2026 en €500.000 in 2027), beschutte opvang (€626.000), ontbrekend aanbod snijvlak maatschappelijke opvang/beschermd wonen (€200.000), trainingshuizen (€350.000). Het overgrote deel van het restant is de de indexerings areaal/nominaal en het herrubriceren van de gehele zorg begroting: de lasten op beschermd wonen zijn in 2027 met € 2,4 miljoen hoger dan in 2026. In 2028 zijn de begrote lasten nog eens met € 2,8 miljoen verhoogd. Hier staat de onttrekking uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg tegenover. Met de perspectiefnota 2025 is een bezuiniging (structureel) begroot om meer groepsgewijs te begeleiden binnen Wmo. Voor 2026 is de verwachting dat deze bezuiniging niet volledig wordt gerealiseerd en is deels teruggedraaid met € 750.000	5.983	7.453	9.516	9.551
Meer jeugdigen wonen veilig thuis	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexerings nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	2.458	2.458	2.458	2.458
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	De ophoging van de begrote lasten vanaf 2026 is in zijn geheel het gevolg van indexerings nominaal en areaal en de herrubricering van de gehele zorgbegroting.	984	849	49	39
Doeloverstijgend	De sociale wijkteams krijgen naast de structurele ophoging van lasten als gevolg van nominaal en areaal van € 1,2 miljoen ook in 2026 (€ 680.000) en 2027 (€ 864.000) een bedrag voor compensatie van de CAO. Daarnaast is programmabudget en voorinvestering begroot voor de transformatie sociaal domein van € 2,2 miljoen in 2026 en € 1,0 miljoen in 2027. Ook is er € 100.000 extra begroot voor het opsporen van zorgfraude. Het restant van de stijging is het gevolg van indexerings nominaal/areaal. Vanaf 2028 is er € 750.000 minder beschikbaar de bedrijfsvoering binnen het programma.	4.607	3.585	964	964
Overig	In 2025 en 2026 is een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Tegenover deze ontvangsten staan de uitgaven begroot van dezelfde omvang. Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	75	-3.593	-3.593	-3.593
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-5	-2.193	972	1.014
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Vanaf 2026 zijn de eigen bijdragen WMO realistischer begroot, waardoor een stijging van circa € 1,4 miljoen ontstaat. Daarnaast worden incidenteel in 2026 de baten verlaagd met € 1,4 miljoen vanwege het uitstellen van vervanging abonnementstarief.	-5	1.400	1.400	1.400
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	Het kabinet heeft besloten vanaf 2028 eigen bijdrage jeugdzorg te innen. Dit is in de meicirculaire verwerkt en begroot.	0	0	3.064	3.106

Doeloverstijgend	Met de perspectiefnota is geld toegekend om zorgfraude op te sporen. De verwachting is dat dit vanaf 2028 baten zal leiden.	0	0	101	101
Overig	Vooralsnog wordt alleen in 2025 en 2026 een subsidie vanuit het Rijk begroot voor het Integraal Zorgakkoord (IZA). Wanneer definitief bekend is of deze afspraken verlengd worden, wordt dit in de begroting opgenomen.	0	-3.593	-3.593	-3.593

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.894	-5.621	-6.377	-6.377
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	-1.619	-5.346	-6.102	-6.102
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 wordt het voordeel zorg op dit doel van € 275.000 aan de bestemmingsreserve WMO en jeugdzorg gedoteerd. Vanaf 2026 zijn nog geen dotaties begroot.	-275	-275	-275	-275
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	8.149	10.412	5.640	5.359
Langer zelfstandig thuis en meedoen	Met de bestemmingsreserve WMO en Jeugdzorg worden incidentele resultaten verrekend. Dit fluctueert over de jaren heen.	4.221	7.918	5.872	5.791
Minder jeugd is van zorg afhankelijk	In 2025 is eenmalig een onttrekking van € 2,4 miljoen begroot ter dekking van volumestijging binnen de zorg in natura op jeugdzorg en deze vervalt vanaf 2026.	-2.408	-2.408	-2.408	-2.408
Doeloverstijgend	Vanaf 2026 vindt er een aflopende onttrekking plaats uit de bestemmingsreserve WMO en Jeugd ten behoeve van transformatie sociaal domein.	6.336	4.902	2.176	1.976
Totaal mutaties		-4.070	3.087	3.595	3.332

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
 BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen
 MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland
 Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Stichting Sociale wijkteams;
- Zorgaanbieders en welzijnsorganisaties;
- Onze Huisartsen en Arts en Zorg;
- Cliënten- en Adviesraden Sociaal Domein;
- Zorgbelang Gelderland.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- Visie sociaal domein 'Sociaal domein in beweging';
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019](#);
- [Geconsolideerde versie van de Verordening Jeugdhulp gemeente Arnhem 2019](#);
- [Beleidsregels Leerlingenvervoer gemeente Arnhem](#);
- Voorstellen tot maatregelen jeugdzorg;

- [Kadernota De veerkrachtige samenleving Arnhem](#);
- Beleidsregels Wmo (2019);
- Beleidsregels Jeugd (2019);
- Beleidsplan Jeugd Wmo;
- [Uitvoeringsplan deel Wmo](#);
- Jeugdbeleid 2021-2025. Opgroeien in Arnhem: een toekomst vol kansen;
- [Inrichtingsplan Jeugdhulp](#);
- [Regionaal Transformatieplan Jeugd](#);
- [Kadernota Samen aan Zet](#)
- [Regionaal uitvoeringsplan Samen aan Zet](#)
- [Lokaal uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang, Beschermd Thuis en Beschermd Wonen](#)
- Regioaanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 'Samen Veilig' 2019-2023;
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Arnhem 2019](#);
- Beleidsregels Wmo (2019);
- [Verordening Jeugdzorg Arnhem 2019](#);
- Verordening doelgroepenvervoer 2020;
- [Raadsbrief Ontwikkelingen zorgdomein \(december 2018\)](#);
- Transformatieplan Beschermd Thuis 2019-2021;
- Raadsbrief bestuurlijke uitgangspunten doordecentralisatie beschermd wonen (maart 2020);
- Raadsbrief kwaliteit, toezicht en handhaving (juni 2019);
- Raadsbrief Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg (november 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen (februari 2021);
- Raadsbrief Voortgang regionale samenwerking beschermd wonen vanaf 2022 (juni 2021);
- Raadsbrief afspraken en contracten jeugdbescherming, juli 2021.
- [Raadsbrief Voortgang Integraal Zorgakkoord \(IZA\) en Gezond en Actief Leven Akkoord \(GALA\) \(februari 2024\)](#);
- [Raadsbrief Arnhemse interventies personen met verward en/ of onbegrepen gedrag](#);
- [Raadsbrief 'Voortgang toezicht op zorgaanbieders \(Wmo en jeugdzorg\)', d.d. 15-02-2024](#)
- [Raadsbrief 'Verbeteren leerlingenvervoer', d.d. 11-06-2024](#)
- [Raadsvoorstel 'Aanpak wachtlijst huishoudelijke ondersteuning'](#)

Welzijn en Inclusie

€ 58,4 mln

Ambitie

In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze bewoners

Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven

- We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners.

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken

- We realiseren ontmoetingsplekken
- We faciliteren het opbouwwerk
- We zorgen voor kinder- en jongerenwerk
- We faciliteren wijkcirkels

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk

- Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
- We bevorderen vrijwilligerswerk

Ambitie

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft

Vluchtelingen krijgen een zachte landing

- We vangen vluchtelingen ruimhartig menswaardig en toekomstbestendig op
- We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
- We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet

- We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
- Arnhem investeert in het voorkomen van huiselijk geweld en femicide door brede voorlichting
- We zetten in op het voorkomen van dakloosheid

Ambitie

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving

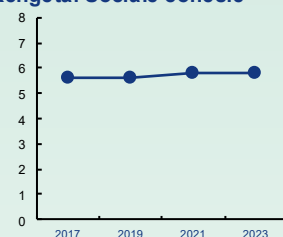
Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen

- We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
- We versterken de positie van Arnhemmers met een beperking
- We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
- We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen

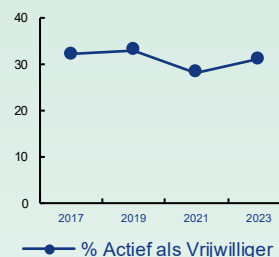
Cijfers en indicatoren

- Het kengetal sociale cohesie is met een toename sinds 2019, stabiel.
- Het percentage Arnhemmers dat actief is als vrijwilliger is bijna teruggekeerd naar pre-coronaniveau.
- Het percentage Arnhemmers die mantelzorg verleent is de afgelopen jaren stabiel gebleven.

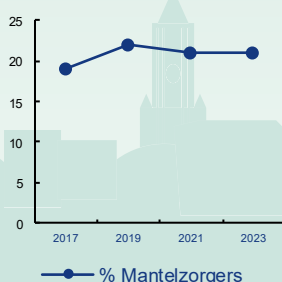
1. Kengetal Sociale cohesie

2. Inwoners die vrijwilligerswerk doen

3. Inwoners die mantelzorgen

Samenvatting Doelenboom Welzijn en inclusie

Ambitie	Doel	Inspanning
In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners	Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven	We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners
	Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken	Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken
		We faciliteren het opbouwwerk
		Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk
		We faciliteren wijkcirkels
	Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk	Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid
		We bevorderen vrijwilligerswerk
Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft	Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem	We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op
		We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem
		We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren
	Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet	We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling
		Arnhem investeert in het voorkomen van huiselijk geweld en femicide door brede voorlichting
		We zetten in op het voorkomen van dakloosheid
Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de samenleving	Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar behandelen	We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme
		We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking
		We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit en inclusie
		We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen

Welzijn en inclusie

In Arnhem is iedereen gelijkwaardig en krijgt gelijke kansen. Dat is onze ambitie. We willen een stad zijn waar inwoners kunnen zijn wie ze zijn en hun identiteit met trots kunnen uitdragen. Een plek waar iedereen open staat voor elkaar en elkaar helpt, zodat iedereen kan meedoen in veiligheid en in vrijheid. We bieden een passend vangnet voor mensen in een kwetsbare situatie, zo kort als mogelijk en zo lang als nodig, altijd gericht op perspectief.

Door aandacht te geven aan welzijn en inclusie dragen we bij aan de veerkracht van onze inwoners en de leefbaarheid in de stad. Daarbij hebben we speciale aandacht voor het voorkomen- en tegengaan van discriminatie, voor het versterken van de positie van inwoners met een beperking en het huisvesten van bijzondere doelgroepen. We bieden hiermee vluchtelingen (ongedocumenteerden, asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden) een nieuw thuis en toekomstperspectief. En zetten we zowel stevig in op de beweging van maatschappelijke opvang naar wonen, als op een stevig netwerk om huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken.

We bereiken dit door te investeren in een stevige sociale basis. We ondersteunen inwonersinitiatieven, faciliteren ontmoeting en activiteiten om de veerkracht van inwoners te versterken en combineren van activiteiten waarin welzijn, zorg en meedoen elkaar raken. Zo bieden we een vangnet en zijn we een zorgzame stad waarin inwoners elkaar helpen. We werken dit, ook in het kader van de transformatie sociaal domein, samen met onze partners uit in aangescherpt welzijns(subsidie)beleid waarbij impact het uitgangspunt is. Ook werken we toe naar een betere aansluiting tussen begroting en opgave.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
In Arnhem willen we meer veerkracht bewerkstelligen bij onze inwoners (A)		
Binnen het welzijnsbeleid zijn drie doelen bepaald: 1. Versterken veerkracht bij onze inwoners; 2. Een sterker sociaal netwerk tussen onze inwoners in de wijk en 3. Minder en kleinere risico's op problemen of de stapeling bij onze inwoners. Deze doelen hebben we vertaald naar smart doelen waarbij we ons richten op het versterken van de veerkracht van inwoners en het voorkomen van zorg. We zetten in op een stad, waar inwoners en hun organisaties elkaar helpen bij de persoonlijke en gemeenschappelijke basis en waar een institutionele basis is van algemene welzijnsvoorzieningen, met extra aandacht voor ouderen, kinderen en jongeren, mantelzorgers en vrijwilligers. Dit doen we ook in het kader van de opgave 4 'een sterke sociale basis' vanuit de transformatie sociaal domein.		
Ons doel is dat inwoners weerbaarder worden en de kans op het ontstaan van problemen of de stapeling ervan wordt verkleind of uitgesteld. Dit bereiken we met een brede aanpak die zich richt op zowel het persoonsniveau als op het gemeenschappelijke niveau in de straat, in kleine gemeenschappen en in de wijk. Het is een collectieve aanpak met aandacht voor het individu. Hierin leggen we de komende jaren focus op het meer (inhoudelijk en financieel) grip krijgen op ons welzijnsaanbod. We doen dit onder andere door toe te werken naar meerjarig subsidiëren van activiteiten.		
Meer inwoners ervaren meer grip op hun eigen leven (D)		
We richten ons op het versterken van de vaardigheden en het zelfvertrouwen van inwoners, zodat zij beter in staat zijn om hun eigen keuzes te maken en problemen op te lossen. Dit kan worden bereikt door middel van educatie, ondersteuning, en het creëren van een omgeving waarin mensen zich gehoord en gesteund voelen.		
We zorgen dat Arnhemmers hulp kunnen krijgen via een netwerk aan partners (I)		

Soms lukt het even niet om op eigen kracht een probleem op te lossen. Als een inwoner op dat moment zelf eenvoudig hulp kan regelen, of op hulp wordt gewezen, kan stapeling van problemen worden voorkomen. We investeren daarom in de gemeenschappelijke en institutionele basis. Dit kan onder andere door een ontmoetingsplek die in de buurt, waar een praatje kan worden gemaakt met wijkgenoten of een vrijwilliger. Maar ook een andere manier van kijken van de huisarts helpt hierbij. Vaak hebben de klachten waarmee inwoners naar de huisarts gaan geen medische oorzaak, maar spelen onderliggende sociaal maatschappelijke problemen een rol. Bijvoorbeeld het overlijden van een partner, verlies van werk, eenzaamheid etc. Via Welzijn op Recept wordt een welzijnscoach betrokken die samen met de inwoner kijkt wat echt nodig is.

Veel inwoners zorgen voor zieke familieleden of vrienden. Mantelzorg vrijwillige thuishulp biedt mantelzorgers ondersteuning.

Om tijdig en effectief jongeren in Arnhem hulp te kunnen bieden, staat het kinderwerk en jongerenwerk centraal. Zij vervullen een cruciale rol bij het bereiken en ondersteunen van kinderen en jongeren en hun omgeving. De partijen waarmee wij samenwerken op kinderwerk zijn onder andere Rijnstad, Jeugdland, Ome Joops Tour. Met partijen als AM Support, PU, Rijnstad, Powerplug, Kansenmakers, en Youth for Christ geven we het jongerenwerk vorm. Deze inzet en partners spelen een belangrijke rol bij de opgave 3 'Kansrijk Opgroeien' van de transformatie sociaal domein

Meer inwoners kunnen en willen naar elkaar omkijken

(D)

We faciliteren en stimuleren een cultuur van zorg en ondersteuning binnen de Arnhemse gemeenschap. Dit betekent dat de gemeente Arnhem wil dat meer inwoners zich in staat voelen om anderen te helpen en ook daadwerkelijk bereid zijn om dit te doen. Hierbij zijn onderstaande inspanningen van belang bij het behalen van dit doel.

Met partners in de stad realiseren we ontmoetingsplekken

(I)

Subsidieregeling Ontmoetingsplekken

In 2026 starten we met een subsidieregeling Ontmoetingsplekken. Hiermee experimenteren we met collectief aanbod in de buurthuizen, in spreiding over de stad, met als beoogde doorontwikkeling een beweging naar het deel uit maken van de wijknetwerken (opgave 5 'Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking' transformatie sociaal domein).

Doorontwikkeling ontmoetingslocaties en bewonersinitiatieven

In Malburgen stimuleren en faciliteren we inwoners, vrijwilligersorganisaties en professionele partners om een plan te maken voor de doorontwikkeling van ontmoetingslocaties, met de focus op beter gebruik. Hierbij gaat het onder andere om MFC De Malburcht, Sportpark Bakenhof en De Plint. Daarnaast wordt een nieuw complex gebouw met sociale woningbouw, een gymzaal en buurthuis de nieuwe Hobbit. De realisatie van het project is een lang gekoesterde wens van de wijk en levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in de wijk.

In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling van bestaande ontmoetingslocaties zoals respectievelijk MFC De Salamander, MFC De Omnibus, Wijkcentrum Elderveld, In Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek gaat het om De Lommerd, Aanloophuis Zij = Wij, De Stadskeuken en de Symfonie.

In samenwerking met Nationaal Programma Arnhem Oost wordt in Presikhaaf onder andere gewerkt aan de vernieuwing van buurthuis de Overkant. Tegelijkertijd wordt samen met welzijnspartijen het gebruik van de deze locatie in de loop van de bouwperiode herzien. Waarbij het welzijnsbeleid handvatten geeft voor het maatschappelijke effect dat de partners dienen te behalen.

In De Laar en Elden stimuleren en faciliteren we de doorontwikkeling en zichtbaarheid van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat om de locaties De Laarhof, De Kroon, Rozetje en het Dorpshuis Elden. Dit doen we onder ander door het stimuleren van de zichtbaarheid van activiteiten. In Noord Oost gaat het om de locaties 't Plein, Stevig, Moes, De Buurtfabriek en de Beijer. En in Noord West om de locaties 't Huukske, Bakermat (het maken van een haalbare businesscase), De Nieuwe Hommel, Jeugdcentrum Vogelwijk en de Wasplaats.

In RKV stimuleren we de doorontwikkeling van Ontmoetingcentrum Rijkerswoerd (SSR) en faciliteren we dat De Madser laagdrempeliger, prettiger en publieksvriendelijker wordt. We onderzoeken de mogelijkheden tot doorontwikkeling van wijkcentrum-spothol Vredenburg als ontmoetingslocatie.

Opstart ontmoetingslocaties

In Schuytgraaf en Elderveld stimuleren we dat inwoners, vrijwilligersorganisaties, verhuurders en zorgpartijen meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren. Daarbij gaat het om de locaties Schipholpleinflat, Jan Hovingflat, Gorinchemstraat, Schuyts Kwartier, de panden van Siza en de panden van RIBW.

In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren we dat verhuurders en andere professionele partners, zoals Vivare, Portaal en Woonzorg, meer ontmoetingslocaties in de wijk realiseren, met name in de plint van wooncomplexen. Ook faciliteren we verbinding onder inwoners in nieuwe (MerWIJde en Schuytskwartier) en bestaande wooncomplexen en wijken (Rijnlandflat en Gorinchemstraat) middels de inzet van community builders.

Bestendigen ontmoetlocaties

In Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg stimuleren en faciliteren we het toekomstbestendig maken van bestaande ontmoetingsplekken in de wijk. Hierbij gaat het om de locaties De Fontein en De Kempphaan.

Binnen het jongerenwerk zijn er verschillende locaties die intensief gebruikt worden door verschillende jongerenwerkpartijen, zoals 'the motion' voor de kinderen en jongeren in DLEES. Ook de Sperwer als locatie vraagt aandacht om aan te blijven sluiten bij de behoeftes van de doelgroep. Daarnaast is het behoud van de ontmoetingslocaties voor jongeren, zoals de Push, Overkant, Mix, Madser en Fresh, van groot belang. Zo blijven we ontmoeting tussen jongeren stimuleren en faciliteren en dragen we bij aan een fijne en veilige plek.

We faciliteren het opbouwwerk

(I)

Door het opbouwwerk in de stad te faciliteren, werken we aan krachtige, verbonden gemeenschappen waarin iedereen mee kan doen. Opbouwwerk activeert, verbindt en ondersteunt zowel het individu als groepen bewoners.

Met partners in de stad zorgen we voor kinder- en jongerenwerk (I)

We zorgen ervoor dat het kinderwerk en het jongerenwerk gefaciliteerd wordt. De inzet vindt plaats op stedelijk niveau, op wijkniveau en is zowel ambulante als locatiegebonden. Dit doen we in afstemming en in samenwerking met Veiligheid, Onderwijs en het Nationaal Programma Arnhem Oost. We gaan met partners het gesprek aan wat we verstaan onder het reguliere jongerenwerk en wat aanvullende activiteiten zijn. We streven ernaar om meerjarige subsidies toe te kennen aan de jongerenwerkpartijen die structureel subsidie ontvangen.

We faciliteren wijkcirkels (I)

Wijkcirkels zijn groepen van inwoners die elkaar laagdrempelig ondersteunen met hand- en spandiensten, waardoor hulpvragen vroegtijdig gesignaleerd worden en zwaardere zorg kan worden voorkomen. We zien steeds vaker dat inwoners zelf het initiatief nemen, eventueel met ondersteuning van SWOA. We gaan een toolkit en training ontwikkelen zodat deze trend zich door kan zetten. De preventieve en eenvoudig georganiseerde methode van wijkcirkels draagt bij aan de redzaamheid van inwoners.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Kengetal sociale cohesie	5,80		5,80		

Eenheid: Het kengetal sociale cohesie geeft aan in hoeverre er sprake is van binding met de buurt en buurtbewoners.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Actief als vrijwilliger	28	31
--------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: % inwoners dat actief is als vrijwilliger

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Kengetal emotioneel eenzaam	2,80	2,90
------------------------------------	-------------	-------------

Eenheid: Het kengetal emotioneel eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners onvoldoende netwerk om zich heen hebben zoals familie, vrienden, buren.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Kengetal sociaal eenzaam	2,70	2,70
---------------------------------	-------------	-------------

Eenheid: Het kengetal sociaal eenzaam geeft aan in hoeverre inwoners zich eenzaam voelen.

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Waardering aanbod voorzieningen ouderen	27	25
--	-----------	-----------

Eenheid: % Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor ouderen

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Waardering aanbod voorzieningen jongeren	23	17
---	-----------	-----------

Eenheid: % Eens met de stelling voldoende voorzieningen voor jongeren

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer inwoners ervaren een sterk en zorgzaam netwerk (D)

De gemeente Arnhem streeft naar het versterken van sociale netwerken binnen de gemeenschap. Dit betekent dat inwoners zich ondersteund en verbonden voelen met elkaar, waardoor ze beter in staat zijn om elkaar te helpen en te zorgen voor elkaar.

We ondersteunen initiatieven en programma's die sociale interactie bevorderen, zoals buurtactiviteiten, vrijwilligerswerk, en mantelzorg. Het doel is om een omgeving te creëren waarin mensen zich veilig en gewaardeerd voelen, en waar ze gemakkelijk toegang hebben tot hulp en ondersteuning wanneer dat nodig is en hiermee een (grotere) zorgvraag voorkomen kan worden.

Veteraneninloophuis

We zijn onze veteranen dankbaar voor hun inzet voor onze veiligheid. Vanuit de Veteranenwet hebben wij als gemeente een zorgplicht voor veteranen. Deze zorg willen wij graag dragen voor onze veteranen. We faciliteren een geschikte locatie en zullen zo snel als mogelijk starten in de vorm van een pilot (amendement 23A37 Veteranenhuis).

Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid (I)

In 2025 is de beleidsnota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens heeft het college een uitvoeringsagenda ouderenbeleid 2025-2026 opgesteld. Het ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2026 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op de pijlers 'meedoen & ontmoeten', 'gezond & fit', 'samen wonen, samen leven'. Daarnaast dragen we bij aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen voor ouderen, een krachtige samenwerking tussen zorg en welzijn, aan zorgzame buurten en bewustwording. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

We bevorderen vrijwilligerswerk (I)

In vervolg op de nota 'Vrijwilligersbeleid in Arnhem' geeft een uitvoeringsagenda nader vorm aan de speerpunten van dit beleid. Deze agenda wordt samen met de organisaties die vrijwilligers ondersteunen en vrijwilligersorganisaties vormgegeven en uitgevoerd. Centraal staan de ondersteuning van vrijwillige inzet, verbinding tussen (bestaande) initiatieven, ondersteuning en ontzorging van besturen en aansluiten bij vrijwilligers en hun potentieel. De vrijwilligersondersteuner speelt een rol in het coördineren en het (verder) verbinden van organisaties die zich op vrijwilligers(werk/organisaties) richten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Mantelzorg	14		14		

Eenheid: % inwoners dat het afgelopen jaar mantelzorg heeft gegeven

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Arnhem is gastvrij voor vluchtelingen en biedt een vangnet voor wie het nodig heeft (A)

Arnhem is een gastvrije stad. Met alle onrust in de wereld, nemen wij onze verantwoordelijkheid door mensen die gevlucht zijn op te vangen op een manier die bij en in Arnhem past. Dat is ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Ongeacht iemands status.

We zetten erop in dat meer Arnhemmers een veilige, stabiele en stevige basis hebben. Vanuit deze basis proberen we huiselijk geweld en kindermishandeling zoveel als mogelijk te voorkomen en daar waar dat nodig is aan te pakken. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

Mensen die gevlucht zijn krijgen een zachtere landing in Arnhem (D)

Vluchtelingen heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken. We streven naar verbinding in wijken, met partners en al onze inwoners door in te zetten op ontmoetingen waarmee we de zelfredzaamheid van nieuwkomers bevorderen.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

We vangen mensen die gevlucht zijn ruimhartig, menswaardig en toekomstbestendig op (I)

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er in 2025 en 2026 voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordsweg en worden bestaande tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 2025 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel), Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan en aan de Nieuwe Kade. In aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn daar in juni 2025 een paar plekken aan toegevoegd, en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een grote nieuwe opvanglocatie geopend. Ook in 2026 zullen we bezig zijn met de opstart ervan. Voorbereidingen worden bovendien getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

We helpen vluchtelingen met meedoen in Arnhem (I)

Meedoen vanaf dag één

Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We voeren gesprekken met iedereen die daar behoefte aan heeft, om te bespreken waar de behoefte ligt. Zo kunnen we maatwerk bieden. Op basis van dit onderzoek zetten we ook extra in op (bestaand) aanbod. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers. Daarnaast startten we in september 2025 met Connect, een ontmoetingsplek in Rozet waar alle Arnhemmers terecht kunnen voor lunch, maar ook activiteiten zoals taal, werk, sport en cultuur. In 2026 zullen we hier verder vorm aan geven en het aanbod en de samenwerking verder verstevigen.

Asielzoekers

Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn.

We zorgen dat mensen met een verblijfsvergunning inburgeren (I)

Nieuwkomers

Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij. Hier gaan we in 2026 mee verder. In 2025 zijn we met nieuwe samenwerkingen gestart voor de Z en B1 route gestart en deze zullen in 2026 verder vorm krijgen. Afspraken met de onderwijsroute zijn verlengd tot 31-12-2026. Dat betekent dat in de eerste periode van 2026 voorbereidingen zullen getroffen voor het vervolg.

Oudkomers

In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen om ongeveer 300 oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Afgelopen periode is de samenstelling van de doelgroep aangepast en zijn ook nieuwkomers toegevoegd aan dit project. We blijven hiermee binnen de gestelde voorwaarden en doelstellingen.

Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdomeinen zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten. In 2026 loopt het project ten einde en zullen we het project evalueren waarbij we de successen van het project in de dagelijkse dienstverlening laten landen.

Minder mensen hoeven gebruik te maken van het passend vangnet

(D)

Wij hebben de ambitie dat 'Niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven'. Onze focus ligt bij het zoveel mogelijk voorkomen dat opvang nodig is en bij het bieden van een perspectief. Als opvang toch nodig is, wordt snel opvang en persoonsgerichte ondersteuning geboden, gericht op duurzame uitstroom. Nazorg is belangrijk om terugval te voorkomen. Dit geldt voor iedereen die zich in een kwetsbare situatie bevindt en opvang behoeft.

Vluchtelingen van waar ook ter wereld vangen we ruimhartig en gastvrij op. Ook mensen zonder documenten willen we toekomstperspectief bieden.

We brengen in kaart wat we nu al doen, we bespreken met ketenpartners, andere gemeentes en ervaringsdeskundigen wat we daar bovenop zouden kunnen, welke kansen en uitdagingen zich kunnen voordoen en hoe we de beschikbare financiële middelen zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten.

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

(I)

Arnhem is centrumgemeente voor de regio Arnhem-Achterhoek. In de regio zetten we in op preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit doen we samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Denk hierbij aan regiogemeenten, de sociale wijkteams, Veilig Thuis, jeugdgezondheidszorg, teams leefomgeving, jeugdzorgaanbieders en Moviera. Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog. Ook creëren we bewustwording in de gemeente met onder andere acties tijdens de jaarlijkse internationale campagne Orange the World, de dag tegen de ouderenmishandeling en de week tegen kindermishandeling. Daarnaast bieden we hulp aan slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling. We versimpelen het complexe veiligheidsnetwerk rondom het gezin door voor doelgroep 0 tot 100 integraal samen te werken, waarbij één gezicht in het gezin aanwezig is. Samen met Veilig Thuis, Sociale Wijkteams, Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming wordt via een Toekomsttuin deze nieuwe werkwijze beproefd. Dit valt onder het Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming.

Arnhem investeert in het voorkomen van huiselijk geweld en femicide door brede voorlichting

(I)

Huiselijk geweld en femicide blijven een groot maatschappelijk probleem dat ook in Arnhem aandacht en actie vraagt. Vroegtijdige herkenning van signalen en bewustwording van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn cruciaal om escalatie te voorkomen.

Door voorlichting en bewustwording breed in de samenleving te brengen — onder andere op scholen, in buurthuizen, bij zorgprofessionals en hulporganisaties — kunnen signalen van relationeel geweld eerder worden herkend en besproken.

Hiervoor stellen we voor vanuit de algemene middelen in 2026 € 350.000 en in 2027 € 350.000 beschikbaar te stellen, om zo bij te dragen aan een stad waarin iedereen zich veilig voelt en geweld in afhankelijkheidsrelaties zoveel mogelijk wordt voorkomen.

We zetten in op het voorkomen van dakloosheid

(I)

Het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' heeft de ambitie dat in 2030 dakloosheid is beëindigd en iedereen een Thuis heeft. Een van de actielijnen is Preventie: het voorkomen van dakloosheid. In het regionale en lokale uitvoeringsplan Maatschappelijke Opvang (en Beschermd Wonen/Beschermd Thuis) worden op deze actielijn een aantal inspanningen benoemd, waaronder:

- Inzet herstelondersteuning: het versterken van zelfredzaamheid met laagdrempelige hulp en ondersteuning
- Versterken begeleiding/nazorg door ervaringsdeskundigen ter voorkoming van terugval en het realiseren van duurzame uitstroom
- Vormen van een lokale opvangalliantie, zodat effectiever beleid gevoerd kan worden gericht op het voorkomen en uitbannen van dakloosheid.
- Voortzetten Opvang dakloze kwetsbare EU-burgers (gestart juli 2024 voor twee jaar; besluit nemen over voortzetting, eventueel door deelname aan landelijke pilot vanaf 2026)
- Voortzetten pilot 'Financiële Vleugels' (Nationaal Programma Arnhem-Oost): leef- en leergeld voor (dreigend) dakloze jongeren (gestart november 2024 voor twee jaar)
- Voortzetten proef 22-uursopvang (gestart januari 2025 voor twee jaar)

In het kader van monitoring sluiten we naast de reeds beschikbare reguliere regionale en lokale monitoring aan op de landelijke monitor Dakloosheid die onderdeel is van de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein (GMSD). Deze monitor omvat gegevens over het aantal dak- en thuislozen, tijd tot opvang (zowel direct als langdurig), duur van opvang (zowel direct als langdurig), mate van terugval en aantal gerealiseerde woonplekken t.b.v. uitstroom uit de maatschappelijke opvang.

Arnhem is een inclusieve stad waar iedereen de kans krijgt om volwaardig deel te nemen aan de(A) samenleving

Deze ambitie realiseren we via onderstaande doelen en inspanningen.

Meer inwoners en collega's ervaren dat (on)zichtbare verschillen geen verschil maken in hoe we elkaar (D) behandelen

Dit hoofddoel hebben we opgedeeld in drie subdoelen:

- (Minderheids)groepen - zoals genoemd in Artikel 1 van de Grondwet – voelen zich (meer) gehoord, gezien en veilig;
- Inwoners en medewerkers die niet tot deze (minderheids)groepen, zijn zich (meer) bewust van de eigen bevoorrechte positie en zetten zich in voor een inclusieve samenleving en organisatie;
- Arnhemse organisaties – waaronder ook de gemeentelijke organisatie - en bedrijven zetten zich in om inclusie en diversiteit in hun organisatie/bedrijf (meer) te bevorderen en om hun bijeenkomsten, locaties, diensten en producten (meer) toegankelijk en inclusief te maken.

Dit hebben we vertaald naar vier focuspunten. Drie focuspunten hebben betrekking op de stad, het vierde is specifiek gericht op de eigen, gemeentelijke organisatie:

STAD

1. We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. We versterken de positie van inwoners met een beperking;
3. We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van inclusie en diversiteit

GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

4. We werken aan een gemeentelijke organisatie die een afspiegeling is van de Arnhemse beroepsbevolking en waar alle medewerkers zichzelf kunnen zijn en zich gezien, gehoord en veilig voelen.

In de aanpak staan twee principes centraal:

- *A. 'Niets over hen, zonder hen'*
Beleid en (uitvoerings)plannen maken we altijd met vertegenwoordigers uit de betreffende groep Arnhemmers. Dit geldt ook over het volgen van de uitvoering en het eventueel bijsturen daarvan.

- *B. Duurzame borging*

Het onderwerp inclusie en diversiteit raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en veel Arnhemse organisaties en bedrijven. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het onderwerp door:

* altijd te investeren in bewustwording en kennis ter bevordering van de intrinsieke motivatie en, waar mogelijk, te zorgen voor vastlegging in processen en procedures,

* passende vormen voor monitoring te ontwikkelen (bijv. de indeling initiatief-, ontwikkel- en beheerfase), omdat de effecten van de inspanningen m.b.t. inclusie en diversiteit zich maar heel beperkt in cijfers laten uitdrukken.

We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

(I)

Artikel 1 Grondwet

We focussen ons vooral op drie gronden uit Artikel 1 van de Grondwet, namelijk 'ras' (herkomst/huidskleur), 'seksuele gerichtheid en geslacht' (seksuele gerichtheid en genderidentiteit) en 'handicap' (beperking). Daarnaast zetten we ons op een aantal thema's in op alle gronden, zoals bij het tegengaan van arbeidsmarktdiscriminatie en het tegengaan van verdergaande polarisatie op inclusiethema's.

Herkomst en huidskleur

We werken aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van herkomst/huidskleur door de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' te faciliteren. Als gemeente Arnhem nemen wij ook deel aan deze werkgroep. In 2026 willen we samen met deze werkgroep een agenda (met speerpunten) presenteren. Daarnaast werken we aan een aanpak tegengaan moslimdiscriminatie. We besteden aandacht aan de doorwerking van het koloniaal en slavernijverleden. In 2026 gaan we onder andere verder met onze inspanningen voor een Arnhemse educatiemethode over het (Arnhemse) koloniaal en slavernijverleden. Ook spannen we ons in tegen antisemitisme.

Seksuele gerichtheid en genderidentiteit

Ook werken we aan het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van seksuele gerichtheid en genderidentiteit. Dit doen we samen met onze partners in de werkgroep van 'het Arnhemse Regenboogoverleg'. Door middel van de speerpunten Veiligheid, Zorg en welzijn, Specifieke aandachtsgroepen, Zichtbaarheid en Educatie uit de Regenboogagenda 2023-2026 zetten we in op maatregelen om de acceptatie en veiligheid van deze gemeenschap te vergroten. In de Regenboogagenda benoemen we per speerpunt de beoogde resultaten en inspanningen. In 2026 starten we met het evalueren van de Regenboogagenda 2023-2026 en bereiden we ons voor op een nieuwe Regenboogagenda. Daarnaast verwachten we dat het jaarprogramma Roze Zaterdag Arnhem 2027 (dat start vanaf oktober 2026) bijdraagt aan de zichtbaarheid en acceptatie van de lhbtq+ gemeenschap in Arnhem.

Alle gronden

Bij een aantal inspanningen focussen wij op het voorkomen en tegengaan van discriminatie op basis van alle gronden. Zo werken we aan een aanpak tegen verdergaande polarisatie en werken we aan de ontwikkeling van een 'tool' voor Arnhemse VO- en Mbo-scholen om een inclusief en veilig schoolklimaat te stimuleren. In 2026 leveren we het actieplan 'tegengaan arbeidsmarktdiscriminatie' op en starten we met de uitvoering van bijbehorende inspanningen. De pilot Arnhemse coördinator tegen discriminatie en racisme (ACDR) krijgt een vervolg. De nieuwe rol is, mede op basis van feedback van onze partners, meer ingericht op het versterken en zichtbaar maken van initiatieven en activiteiten in Arnhem die gericht zijn op het tegengaan van discriminatie en racisme.

Beperking

Hoe we discriminatie op basis van beperking voorkomen en tegengaan beschrijven we bij de Inspanning/focuspunt 2: 'We versterken de positie van inwoners met beperking'.

Beoogde resultaten:

- In 2026 starten we met de uitvoering van het actieplan tegengaan moslimdiscriminatie. Dit als uitvoering van motie 24M142.
- In 2026 wordt het (regionale) plan tegengaan Arbeidsmarktdiscriminatie opgesteld en starten we met de uitvoering hiervan. In dit plan hebben we ook aandacht voor de positie van moslima's op de arbeidsmarkt, waartoe in motie 24M109g wordt opgeroepen..
- In 2026 starten we met het jaarprogramma Roze Zaterdag 2027.
- In 2026 gaat de nieuwe ACDR van start met het versterken en zichtbaar maken van Arnhemse initiatieven en activiteiten.
- In 2026 presenteert de werkgroep 'Arnhem tegen Racisme' de Anti-racismeagenda voor de komende jaren. Dezelfde werkgroep onderzoekt en adviseert hoe hierin ook de aanpak en bestrijding van afrofobie en antizwartracisme (zie ook motie 25M141) een plek kan krijgen.
- In 2026 starten we met een pilot van de Arnhemse educatiemethode over het slavernijverleden.

We versterken van de positie van Arnhemmers met een beperking

(I)

Bij een beperking kan het gaan om een fysieke of mentale beperking (het VN-verdrag Handicap gaat uit van mensen met een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke beperking, chronische ziekte of psychische kwetsbaarheid). De focus ligt tot op heden in sterke mate op Arnhemmers met een fysieke beperking. We zetten in op veertien (levens)terreinen, zie hiervoor de recente raadsbrief 'Update versterken positie inwoners met een beperking'.

Deze inspanning raakt veel organisatieonderdelen binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Met het oog op een duurzame borging maken we gebruik van een indeling in fasen: initiatief-, ontwikkel- en beheerfase. Iedere fase kent een eigen set aan maatregelen/ werkzaamheden:

- Handhaving, Veiligheid, Mobiliteit, Wonen en Zorg bevinden zich in de 'initiatieffase'.
- Onderwijs bevindt zich gedeeltelijk in de 'initiatieffase' en gedeeltelijk in de 'ontwikkelfase'.
- Werk & Inkomen, Economie, Sport, Evenementen, Openbare Ruimte en Vastgoed bevinden zich in de 'ontwikkelfase'.
- Verkiezingen en Communicatie bevinden zich in de 'beheerfase'.

Beoogde resultaten

Onderstaand ligt de focus de beoogde resultaten voor de (levens)terreinen die zich in de initiatieffase bevinden. De resultaten voor de (levens)terreinen in de ontwikkel- en beheerfase worden meegenomen in andere, veelal reguliere verantwoordingsdocumenten.

- In 2026 starten we samen met een werkgroep bestaande uit vertegenwoordiging van schoolbesturen met het uitvoeren van een Arnhemse opdracht voor inclusief onderwijs.
- In 2026 starten we samen met corporaties en huurdersverenigingen met het uitvoeren van de prestatieafspraken 2025-2029 over toegankelijkheid.
- In 2026 blijven we structureel met betrokken partijen in gesprek over de behoeften van mensen met een levenslange en levensbrede beperking bij zorg en ondersteuning. Om zo via patronen die volgen uit casuïstiek te bekijken wat aanleiding vormt om beleidsregels op onderdelen aan te passen.

We maken met onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties werk van diversiteit (I) en inclusie

We vinden het belangrijk dat onze samenwerkingspartners en andere Arnhemse organisaties zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Doel is dat we afspraken maken met alle samenwerkingspartners die we hebben (verbonden partijen, subsidierelaties en inkooprelaties) over inclusie en diversiteit. En dat deze afspraken terug te vinden zijn in de verantwoording. Ook coördineren we het stedelijk netwerk 'Diversiteitsreis', waarin nu ongeveer 30 organisaties deelnemen.

Beoogde resultaten:

- In 2026 blijven alle betreffende verbonden partijen inclusie- en diversiteitsbeleid actief meenemen in hun verantwoordingssystematiek.
- In 2026 leggen we afspraken over inclusie en diversiteit vast in de subsidiebeschikking en verantwoording van al onze structurele subsidierelaties.
- In 2026 maken we ook voor incidentele subsidies afspraken over inclusie en diversiteit.
- In 2026 nemen we bij een aantal aanbestedingen voorwaarden over inclusie en diversiteit op.
- Verdere inhoudelijke ontwikkeling en groei van het netwerk 'Diversiteitsreis'.

We werken aan een organisatie die een afspiegeling is van Arnhem en waar medewerkers zichzelf (l) kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen

Met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. We blijven daarom werken aan een organisatie waar medewerkers gezien en gewaardeerd worden en zichzelf kunnen zijn. De beweging die we maken is positief. Tegelijkertijd hebben trajecten waarin we gedrag en cultuur willen veranderen tijd, aandacht en zorgvuldigheid nodig. We zijn bezig om de komende jaren de opgave meer te verankeren in alle clusters. Belangrijke elementen daarin zijn de inclusie-clusterplannen, de beschikbare data op het gebied van Inclusie en Diversiteit (trends en knelpunten) en de cluster-'routekaart' (wat is nodig om te versnellen, om succesvol te zijn en om te borgen).

Een belangrijke faciliterende rol is hierbij - organisatiebreed - weggelegd voor de afdeling P&O. Denk aan onder meer de gemeentepool, oordeelvrij werven en selecteren en het aanbod voor leren en ontwikkelen.

We zetten in op een bredere beweging binnen de hele organisatie, 'top-down' en ook 'bottom-up'. We stimuleren medewerkers om zelf initiatief te nemen en faciliteren dat. Zo heeft een aantal collega's het initiatief genomen voor het vieren van Chanoeka en de Iftar. Er is een mooie beweging ontstaan rond het thema neurodiversiteit: als gevolg van het via interne kanalen delen van ervaringen van een medewerkster en haar leidinggevende hebben zich medewerkers gemeld die een netwerk willen starten. Op deze manier groeien inclusie en diversiteit steeds meer uit tot iets wat van én voor iedereen binnen de organisatie is.

Beoogde resultaten:

- In 2026 zijn we minimaal één procentpunt gegroeid ten opzichte van 2025 in de vertegenwoordiging van medewerkers met een afkomst buiten Europa organisatiebreed én in de schalen 11 en hoger.
- In 2026 hebben we, waar nodig, aanpassingen gedaan aan ruimtes en/of faciliteiten om de (kantoor)gebouwen toegankelijker en inclusiever te maken.
- In 2026 is er een medewerkersnetwerk (vanuit verschillende diversiteitsdimensies)
- Als vervolg op de pilot Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (zie raadsbrief) is voor ten minste de helft van alle clusters een proces doorgelicht.
- De gemeentelijke communicatie is steeds inclusiever, in woord en beeld.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Meer veerkracht bij onze inwoners	18.440	1.193	204	745
Inwoners ervaren grip op hun leven	314	0	0	0
Meer inwoners kijken naar elkaar om	16.883	1.102	204	682
Een sterk en zorgzaam netwerk	1.243	91	0	64
Gastvrije stad met een sterk vangnet	36.556	4.024	90	1.916
Zachtere landing voor vluchtelingen	9.144	3.050	40	738
Een passend vangnet	27.413	974	50	1.178
Inclusief Arnhem	2.067	0	500	225
Inclusief Arnhem	2.067	0	500	225
Overige	1.341	0	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.341	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	58.405	5.217	794	2.887

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	67.277	48.295	55.697	58.405	54.049	52.081	50.318
Baten	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Saldo lasten en baten	-40.471	-44.465	-46.336	-53.188	-49.737	-47.768	-46.006
Toevoegingen aan reserves	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Onttrekkingen aan reserves	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.640	2.620	3.726	2.093	1.736	1.712	531
Gerealiseerd resultaat	-43.110	-41.845	-42.610	-51.095	-48.001	-46.056	-45.474

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	2.707	-1.648	-3.617	-5.379
Inwoners ervaren grip op hun leven	Verschil ontstaat door nominale en areale indexatie.	9	9	9	9

Meer inwoners kijken naar elkaar om	Voor het planmatig onderhoud van Willemsplein 1 (Willemeen) is €361.000 opgenomen, gedekt uit de bestemmingsreserve Vastgoed. Het resterende verschil van €2,6 miljoen komt door de structurele borging van het Jongerenwerk (€1,2 miljoen), hogere kapitaalslasten (€750.000) en investeringen in de Sociale Basis (€650.000). In 2027 vervallen de SPUK-middelen (€560.000) en incidentele uitgaven voor NPAO (€300.000) en onderhoud Willemeen (€361.000). Vanaf 2028 vallen investeringen in de Sociale Basis (€1.000.000) deels weg en is €175.000 incidenteel toegekend aan het Jongerenwerk.	2.976	1.593	363	405
Een sterk en zorgzaam netwerk	Het verschil is het gevolg van drie factoren: een indexatie van €30.000, een structurele uitvoeringslast van €91.000 door invoering van het subsidiebureau in 2025, en het aflopen van de SPUK GALA-regeling na 2026. Hierdoor ontstaat in 2027 een verschil ten opzichte van eerdere jaren.	-4	-161	-161	-161
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende ontvangst van het Rijk is ook zichtbaar in de baten. Vanaf 2026 lopen de kapitaallasten en daarmee de begrote lasten op de opvanglocaties af, waardoor het budget in de begroting ook afneemt vanaf 2026.	-3.326	-3.786	-3.806	-4.897
Een passend vangnet	De begroting stijgt in 2026 met € 3,3 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door extra budgetten vanaf 2026 voor onder andere straatcoaches, 22-uurs opvang, jongerenwerk, een stijgend aantal meldingen Veilig Thuis en de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelijke opvang. Daarnaast is in 2026 eenmalig budget opgenomen voor onder andere CAO compensatie maatschappelijke opvang en opvang van EU-burgers en is voor zowel 2026 als 2027 €350.000 aan de begroting toegevoegd voor het investeren in voorkomen van huiselijk geweld en femicide (25A51). in 2027 en verder daalt het budget als gevolg van het wegvallen van de in 2026 toegekende incidentele budgetten en het verlagen van de subsidie van het Leger des Heils. Onder andere door het verder afbouwen van deze subsidie neemt het budget ook in 2028 verder af. Daling in 2029 wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van het eerder benoemde budget voor de uitbreiding van capaciteit rondom maatschappelijke opvang.	3.276	1.590	839	93
We behandelen elkaar gelijk	Het restant van de ophoging van de lasten in 2026 is het gevolg van indexering nominaal en areaal.	-262	-932	-900	-868
Overig	De verhoging van €39.000 vanaf 2026 is de indexering op verschillende subsidies.	39	39	39	39
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-4.145	-5.049	-5.049	-5.049
Meer inwoners kijken naar elkaar om	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-122	-623	-623	-624

Een sterk en zorgzaam netwerk	De daling wordt veroorzaakt omdat de spuk middelen GALA in 2026 worden afgebouwd	-10	-102	-102	-102
Zachtere landing voor vluchtelingen	In 2025 waren incidentele middelen begroot voor de SPUK inburgering en onderwijsroute (+/- € 1,7 miljoen) en voor de nieuwe opvanglocatie voor vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein een eenmalige SPUK voor transitiekosten van € 1,8 miljoen. De hiermee samenhangende lasten zijn ook zichtbaar in de lasten.	-4.012	-4.324	-4.324	-4.324
Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.047	-1.547	-1.547	-1.547
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025.	-1.047	-1.047	-1.047	-1.047
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft het budget voor inclusieve hoofdlooproutes en speeltuinen welke loopt tot en met 2026.	0	-500	-500	-500
Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.680	-3.537	-3.561	-4.742
Meer inwoners kijken naar elkaar om	In 2026 is € 361.000 gereserveerd voor aanvullende maatregelen planmatig onderhoud Willemsplein 1 (Willemeen), met dekking uit het BR Vastgoed. Verder is in 2025 € 300.000 onttrokken uit het BR Perspectief voor Jeugd, en in 2026 en 2027 telkens € 130.000.	88	-272	-457	-413
Een sterk en zorgzaam netwerk	Er vinden in 2025 en 2026 incidentele onttrekkingen plaats t.b.v. regeling burgerkracht.	-28	-91	-91	-91
Zachtere landing voor vluchtelingen	De dekking van de investering in de opvang locatie vluchtelingen uit Oekraïne aan de Kramersgildeplein van € 1,0 komt uit de bestemmingsreserve Inburgering, integratie en Asiel. Dit wordt vervolgens toegevoegd in de reserve Kapitaallasten, eenmalig in 2025. In 2028 vindt een eenmalige onttrekking plaats het de reserve ter dekking van opvang en toekomstplan vluchtelingen, toegekend bij de perspectiefnota 2025.	-921	-921	-370	-1.450
Een passend vangnet	In 2025 is een eenmalige onttrekking nodig uit de bestemmingsreserve beschermd en weerbaar van € 2,0 ter dekking van vrouwenopvang en huiselijk geweld. Vanaf 2026 is een onttrekking van deze grootte niet nodig. Uit dezelfde reserve wordt voor de jaren 2026 tot en met 2028 € 200.000 onttrokken ten behoeve van het stijgende aantal meldingen Veilig Thuis. Vanaf 2027 wordt er geen € 500.000 meer onttrokken voor de daklozen. Wel wordt er vanaf 2027 € 184.000 uit de reserve onttrokken ter dekking van aanpak seksuele intimidatie. Dekking voor uitbreiding op het stoelenproject van € 320.000 vindt vanaf 2028 niet meer plaats. Hetzelfde geldt voor de dekking van de ervaringsdeskundige maatschappelijke opvang van € 75.000.	-1.774	-2.083	-2.473	-2.618
We behandelen elkaar gelijk	De afname betreft de budgetoverhevelingen 2024 welke zijn verdeeld over 2025 en 2026.	-45	-170	-170	-170
Totaal mutaties		-8.485	-5.391	-3.446	-2.865

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

We werken op het gebied van Welzijn samen met onder andere Rijnstad, SWOA, MvT, AM support, Presikhaaf University en buurthuizen.

Vanuit Inclusie gaat het om Vizier, Arnhem platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg), Bijzonder in Arnhem, InDifferent, COC, Stichting Comité 30 juni-1 juli Arnhem.

De klankbordgroepen in het kader van de Inclusieagenda VN-verdrag Handicap en het actieplan Vrij zijn in Arnhem zijn vanuit hun betrokken- en ervaringsdeskundigheid belangrijke partners als het gaat om meedenken en prioritering.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Eindevaluatie Minder Opvang Beter Leven](#);
- [Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren](#);
- [Kamerbrief over Een \(t\)huis, een toekomst, De aanpak van dak- en thuisloosheid](#);
- Plan van Opvang naar wonen ;
- Herijking welzijnsopdracht. Samen werken aan een sterke sociale basis. Richtinggevende notitie;
- Meedoen en Thuis voelen, een nieuw bestaan in Arnhem;
- [Arnhemse Standaard Toegankelijkheid](#);
- [Uitvoeringsplan Inclusief Arnhem](#);
- [Actieplan Vrij zijn in Arnhem](#);
- [Uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap Arnhem](#) en [Update versterken positie inwoners met een beperking](#);
- [Regenboogagenda 2023-2026](#);
- Nationaal Actieplan Dakloosheid.
- Regiovisie Samen Veilig 2024-2028

Gezondheid en Sport

Ambitie

Alle Arnhemmers gezond en fit'

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht

- We stimuleren sport in de openbare ruimte
- We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en drinken
- We stimuleren specifieke doelgroepen extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
- We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
- We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(eventementen)

Meer kinderen hebben een Kansrijke Start

- We zetten in op een vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We zorgen voor passende ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
- We versterken de samenwerking in het netwerk

Terugdringen van alcohol - en drugsgebruik

- We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

- We stimuleren laagdrempelige wijkgerichte en integrale initiatieven voor het stoppen met roken
- Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten we in op een rookvrije omgeving

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid

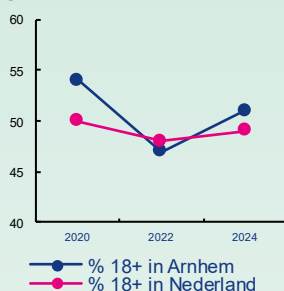
- We ontwikkelen een integrale aanpak van mentale gezondheid
- We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie

€ 39,3 mln

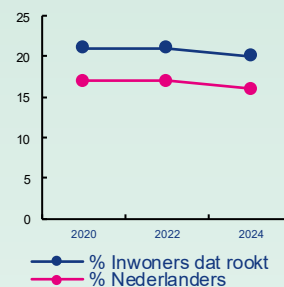
Cijfers en indicatoren

- Percentage Arnhemmers (18+) die voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Het percentage nam sterk af tijdens corona, maar is omhoog bewogen.
- Het percentage Arnhemmers die rookt neemt af. Het Arnhemse percentage ligt iets boven het landelijke percentage.
- Het percentage Arnhemmers die voldoet aan het alcoholrichtlijn is toegenomen.
- Percentage jonge Arnhemmers (15-25) met een goede ervaren mentale gezondheid. Dit jaar is de eerste rapportage

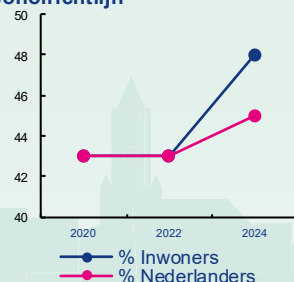
1. Arnhemmers die voldoen aan NNGB

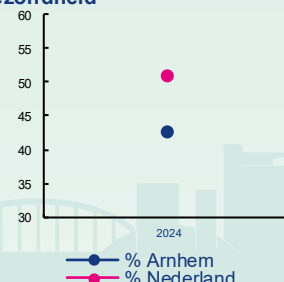
2. Arnhemmers die roken

3. Arnhemmers die voldoen aan alcoholrichtlijn

4. Jong volwassenen met goede mentale gezondheid

Samenvatting Doelenboom Gezondheid en sport

Ambitie	Doel	Inspanning
Alle Arnhemmers gezond en fit	Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht	We stimuleren sporten in de openbare ruimte
		We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken
		We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn
		We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen
		We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(eventementen)
	Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start	We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie
		We versterken de samenwerking in het netwerk
	Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving	We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken
		Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving
	Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik	We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen
	Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid	We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid
		We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie

Gezondheid en sport

Een goede gezondheid is de basis voor een gelukkig leven en daarmee de basis voor participatie van inwoners in onze maatschappij. Daarom vinden wij dat alle Arnhemmers gelijke kansen moeten krijgen om te sporten, te bewegen en hun gezondheidspotentieel zo goed mogelijk te benutten. Dit betekent dat elke Arnhemmer de mogelijkheden moet hebben om zichzelf een gezonde leefstijl eigen te maken en zich deze vaardigheden zo jong mogelijk aan te leren. Hierbij willen we oog hebben voor mensen voor wie dit geen vanzelfsprekendheid is. We richten ons daarbij op het stimuleren van gezond gedrag en het tegengaan van ongezond gedrag, zoals roken, te weinig bewegen, ongezonde voeding en problematisch alcoholgebruik. Met verschillende programma's helpen we onze inwoners een gezonde leefstijl eigen te maken. We stimuleren bewegen voor iedereen, bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren en sportaccommodaties te realiseren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Alle Arnhemmers gezond en fit

(A)

Een goede gezondheid vormt de basis voor een gelukkig leven en is daarmee ook de basis voor deelname van inwoners aan onze samenleving. Alle Arnhemmers moeten gelijke kansen krijgen om hun gezondheidspotentieel optimaal te benutten. Een gezonde leefstijl en een goed ingerichte woonomgeving, met oog voor gezondheid en bewegen, zijn daarvoor belangrijke voorwaarden. Dit is de kern van het plan 'Gezond en Fit; Aanpak voor een gezonde leefstijl in Arnhem' (mei 2020) waarin we als gemeente onze ambities voor gezondere en fittere Arnhemmers presenteren. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar die inwoners voor wie een goede gezondheid niet vanzelfsprekend is. Dit sluit aan bij de Arnhem-Oost-aanpak

Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht

(D)

De beweegrichtlijn (vervanging van de oude beweegnorm) houdt in:

- voor kinderen (4 tot en met 17 jaar): 1 uur per dag matig intensief bewegen, 3x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor volwassenen: 2,5 uur per week matig intensief bewegen, 2x per week spier- en botversterkende activiteiten;
- voor senioren worden extra balansoefeningen geadviseerd.

We stimuleren sporten in de openbare ruimte

(I)

- We leggen beweegvoorzieningen aan zoals pumptracks, skatebanen, calisthenics- en freerunobjecten. Hierbij willen we tot 2027 per jaar minimaal 1 beweegvoorziening toevoegen. Hierbij hebben we aandacht voor Arnhem Oost wijken.
- We onderhouden beweegvoorzieningen in de openbare ruimte (zoals playgrounds).
- Waar nodig vindt ook programmering vanuit buurtsportcoaches plaats.
- We zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen, te wandelen en te fietsen, door onder andere het aanleggen van aantrekkelijke wandelroutes en beweegroutes.
- We werken samen met verenigingen en scholen om open sportparken en open schoolpleinen te realiseren, zodat deze aansluiten op de openbare ruimte.
- We onderzoeken in 2026 o.a. de aanleg van een 'urban track', een openbaar toegankelijke atletiekbaan.

We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken

(I)

- Het programma GO! (Gezond Onderweg!), een wijkgericht programma met als component een passend sport- en beweegaanbod voor de doelgroep, is effectief gebleken in de aanpak van overgewicht en obesitas bij kinderen.
- Het programma JOGG richt de aandacht op een gezonde leefstijl bij kinderen in het algemeen en een gezond gewicht in het bijzonder. Het programma stimuleert gezonder eten en drinken in de omgeving waarin kinderen dagelijks verkeren, zoals op scholen, in kindercentra, bij sportverenigingen, en bevordert een leefomgeving die uitnodigt tot activiteit en tot sportief bewegen.
- Op plekken waar veel kinderen komen willen we een zo gezond mogelijke omgeving creëren. Daarom integreren we voedseducatie zoveel mogelijk in het basisonderwijs. Dit sluit aan bij de ambities in het kader van het JOGG-programma (gezonde jeugd, gezonde toekomst), waarbij gezonde voeding en water drinken belangrijke pijlers zijn.
- We verzorgen leefstijlcoaching via het Sportbedrijf Arnhem door middel van de gecombineerde leefstijlinterventies (Xfitt, COOL). Die interventies richten zich op een combinatie van afvallen, bewegen en gedragsverandering voor duurzaam resultaat.

We helpen verenigingen en andere beweegaanbieders vitaal en toekomstbestendig te zijn (I)

- Sportfaciliteiten zijn schoon, heel en veilig en bieden de Arnhemse sportverenigingen ruimte om hun sport te beoefenen. Dit gebeurt door middel van het Sportbedrijf Arnhem, dat voor ons de sportparken, wijkvoorzieningen en zwembaden beheert en exploiteert.
- We willen verenigingen in Arnhem die toekomstbestendig en vitaal zijn. Dit doen we door verenigingsondersteuning via het Sportbedrijf, subsidie aan de Arnhemse sportfederatie, het organiseren van sportcafés, trainingen en we ontsluiten ook aanbod van NOC/NSF of andere sportbonden. Verder hebben we een sportparkmanager die op sportpark de Bakenhof verenigingen ondersteunt en hebben we een clubkadercoach die verenigingen ondersteunt in relatie tot pedagogische vaardigheden.
- We geven uitvoering aan het lokaal sportakkoord.
- We zetten in op een positief sportklimaat. Iedereen voelt zich welkom, iedereen voelt zich veilig, iedereen kan meedoen in de Arnhemse sport.
- We ondersteunen verenigingen die nieuwe sport- en beweegvormen willen aanbieden en waar vraag naar is (padel, urban sport). In 2026 verwachten wij het aantal padellocaties uit te kunnen breiden in samenwerking met de tennisverenigingen.
- We subsidiëren het gebruik van sportaccommodaties, zodat 'de sport' betaalbaar blijft (tarievenmodel).
- Aanvullend verhogen we de toegankelijkheid van de sport voor Arnhemmers door het inzetten van de Sportkaart, de Gelrepass en de studentensportkaart.
- We verduurzamen de kunstgrasvelden. In navolging van 2025 waarin twee velden voorzien zijn van organische infill in plaats van SBR (gerecyclede autobanden), gaan we hiermee door in 2026. Naar verwachting kunnen we in 2026 2 velden vervangen.
- We ondersteunen maatschappelijke organisaties die sport als middel gebruiken voor ontmoeten, verbinden, persoonlijke ontwikkeling en gezonde leefstijl (bijvoorbeeld bij AM, Presikhaaf University).
- In 2026 e.v. zetten we verder in op professionalisering van sportaanbieders, onder andere door inzet van een clubkadercoach, sportparkmanager en coördinator positief sportklimaat.

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (I)

- We willen dat alle Arnhemse kinderen van de PO-scholen minimaal vijf uur op en rond school bewegen (via gym, pauzesport, en bijvoorbeeld verlengde schooldag). We voeren samen met de scholen de 2+1+2 aanpak uit. De aanpak houdt in dat kinderen 2 uur per week bewegingsonderwijs ontvangen op school, 1 uur per week onder schooltijd bewegen op en rond school en 2 uur bewegen direct na school. Hiervoor bieden we onder andere aan; skillsboxen, beweegteams op scholen die activiteiten voor kinderen organiseren, schoolsport, voetbaltoernooien. Ook organiseren we voor kinderen hardloophwedstrijden, buurtsportcoaches en het geheim van Papendal. We werken hierin samen met sportverenigingen per wijk.
- We willen ouderen stimuleren om te bewegen. Vanuit het Sportbedrijf zijn er twee consultants senioren sport die een specifiek aanbod aanbieden (bijvoorbeeld nationale diabetes challenge, natuurwandelen, fietsmaatjes, jeu de boulesbanen, golden sports).
- We stimuleren mensen met een beperking om te sporten. We faciliteren 'uniek sporten' (coördinatiefunctie aanbod en ondersteuning bij hulpmiddelenaanvraag). We geven subsidie aan Invalidensportvereniging Arnhem (ISVA).

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(eventen) (I)

- Bij het organiseren van (top)sportevenementen zetten we in op 'side events'. We gebruiken het evenement om een stimulans te geven aan de sport in Arnhem. Dit doen we door 'evenementversterkende activiteiten', ofwel 'side events'. Deze hebben altijd de maatschappelijk toegevoegde meerwaarde op het gebied van gezondheid als uitgangspunt. Een recent voorbeeld zijn de fietsclinics verbonden aan het WK BMX, of de versterking van de lokale volleybalvereniging in het kader van het WK volleybal.
- We hebben een convenant met Papendal om ervoor te zorgen dat het topsportcentrum en de stad van elkaars aanwezigheid profiteren. Concreet worden er elke 2 jaar afspraken gemaakt over hoe de lokale sport (verenigingen, onderwijs) profiteert van de aanwezigheid van Papendal.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen		46,60		51	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de Nederlands Norm Gezond Bewegen (19 en ouder)

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% kinderen beweegt iedere dag 1 uur	29	29
--	-----------	-----------

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat elke dag minstens 1 uur beweegt.
 *Dit is een inschatting van ouders over het beweeggedrag van hun kinderen. Het vermoeden is dat door de vraagstelling het percentage zeer laag uitvalt. Landelijk gezien voldoet gemiddeld 56,8% van de kinderen 4 tot 12 aan de beweegrichtlijn. Wij vermoeden dat dit in Arnhem hoger ligt. We gaan in gesprek met de GGD om een eenduidiger beeld te krijgen.

Bron: Kindmonitor GGD (vierjaarlijks)

% senioren (65+) dat aan de beweegnorm voldoet	39
---	-----------

Eenheid: Percentage senioren dat aan de beweegnorm voldoet

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% lid van sportvereniging	19,40	19,20	19,30
----------------------------------	--------------	--------------	--------------

Eenheid: Percentage inwoners dat is aangesloten bij een sportvereniging

Bron: Sportbonden en NOC*NSF. Kennis- en Informatiesysteem Sport (KISS).

Waardering sportvoorziening	64	63
------------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: % eens met de stelling: in de buurt zijn voldoende sportvoorzieningen

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

% kinderen eet minstens elke dag fruit	84
---	-----------

Eenheid: Percentage kinderen (0 tot 11 jaar) dat minstens elke dag fruit eet

Bron: Kindmonitor GGD

% goed/ zeer goed ervaren gezondheid	68	72
---	-----------	-----------

Eenheid: Percentage inwoners dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% volwassenen met overgewicht	46	48
--------------------------------------	-----------	-----------

Eenheid: Percentage volwassen met overgewicht

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1000 dagen (-9 maanden tot 2 jaar) van een kind zijn cruciaal voor een goede start. Juist in deze eerste levensfase is de grootste gezondheidswinst te behalen. De gezondheid van een kind voor, tijdens en na de geboorte blijkt een belangrijke voorspeller te zijn van problemen, zowel fysiek als mentaal, op latere leeftijd. Zo'n 14% van de kinderen heeft geen goede start bij de geboorte door vroeggeboorte, een te laag geboortegewicht of een combinatie ervan. De oorzaak ligt vooral bij sociale risicofactoren en het gebrek aan beschermende factoren. Kansrijke Start is er vooral op gericht dat de verbinding tussen het medische en sociale domein blijvend wordt gemaakt. In 2026 blijven we werken aan de ambities van 2023 en focussen daarbij op:

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere, zodat kwetsbare ouders nog eerder gesignaleerd worden en professionals handelingsperspectief hebben

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg en het 18-maanden-huisbezoek.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bereiden ouders beter voor op de zwangerschap en het ouderschap door nieuw aanbod te ontwikkelen of gebruik te maken van bestaand aanbod.
- We kijken hoe we 'kwetsbare' ouders beter kunnen bereiken met ons aanbod.
- We betrekken ervaringsdeskundigheid. We willen aansluiten bij de behoefte van ouders zelf en organiseren daarom 1 à 2 keer per jaar een spiegeltraject, waarbij de ervaringen en verhalen van de ouders centraal staan en input zijn voor ons beleid en ons werk.
- We onderzoeken blijvend de hiaten in het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen.

We versterken de samenwerking in het netwerk (I)

- We continueren de wijkgerichte MDO's of ontwikkelen een lokaal MDO: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.
- We organiseren jaarlijks drie netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 spiegeltrajecten met professionals in het netwerk Kansrijke Start, om ervaringen van ouders op te halen en mee te nemen in de aanpak Kansrijke Start.
- We ontwikkelen een website Kansrijke Start en versturen drie keer per jaar een digitale nieuwsbrief. Dit ondersteunt professionals in de samenwerking.
- We zoeken aansluiting bij het informele netwerk (o.a. Home Start en Humanitas).
- We actualiseren het Zorgpad Kwetsbare Zwangere samen met het medische en sociale domein

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving (D)

Iedere week opnieuw raken honderden kinderen in Nederland verslaafd aan roken. Ruim de helft van de rokers sterft aan de gevolgen ervan; elk jaar zo'n 20.000 Nederlanders. Ook van meerroken kunnen mensen ernstig ziek worden en er zelfs aan overlijden, tot wel enkele duizenden per jaar. Daarom moet ieder kind dat geboren wordt de kans krijgen om volledig rookvrij op te groeien. Dit kan alleen in een rookvrije omgeving met goede voorbeelden om zich heen. Daarom zetten we ons in om Arnhemmers in een rookvrije omgeving te laten opgroeien. Dit doen we onder andere met de wijkaanpak voor een Rookvrij Presikhaaf.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken (I)

- We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak op het gebied van stoppen met roken.
- We verbinden initiatieven in de wijk die inzetten op problemen die in samenhang met roken kunnen worden aangepakt.
- We zorgen voor een warme overdracht in de toeleiding naar stoppen met roken ondersteuning via het gezondheidsplein in Rijnstate en de gezondheidspleinen in Malburgen en Presikhaaf.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving (I)

- We stimuleren sportverenigingen om een rookvrij beleid te voeren.
- We verkennen de mogelijkheden uit de Omgevingsvisie om meer plekken aan te duiden als rookvrije zone.
- We verkennen de mogelijkheden rookvrij beleid op te nemen in subsidieafspraken.
- We stimuleren en faciliteren de Gezonde Kinderopvang en de Gezonde Schoolaanpak.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% roken		21		20	

Eenheid: Percentage inwoners dat rookt

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik (D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken en overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik. Daarom verhogen wij het budget met € 50.000 per jaar. Deze middelen worden ingezet om extra maatregelen te financieren gericht op kwetsbare doelgroepen zoals uit de pilot preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen naar voren kwam.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (I)

Dit doen we door op verschillende domeinen in het leven van jongeren in te zetten:

- School: we stimuleren alle Arnhemse scholen om gebruik te maken van een integrale aanpak voor het voorkomen en terugdringen van (problematisch) middelengebruik.
- Professionals: signaleren en begeleiden van jongeren die beginnende problemen hebben met gebruik en verwijzen van leerlingen met problematisch gebruik.
- Sportomgeving: we stimuleren een verantwoord middelengebruik bij sportverenigingen.
- Wijk: we zetten in op deskundigheidsbevordering op het gebied van middelengebruik voor professionals in de wijk zoals jongerenwerkers, straatcoaches, handhavers.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% voldoet aan de alcoholrichtlijn		43		48	

Eenheid: Percentage inwoners dat voldoet aan de alcoholrichtlijn

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

Meer Arnhemmers ervaren goede mentale gezondheid (D)

De gemeente Arnhem zet zich in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen, het versterken van de mentale weerbaarheid en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen van suïcides. Vanaf 1 januari 2026 is suïcidepreventie een wettelijke taak (Wet Publieke Gezondheid). Gemeenten hebben een jaar om die taak in te voeren. De gemeente Arnhem volgt voorlopig nog de aanpak van het Suïcidepreventie Actienetwerk, waarmee we in 2021 zijn gestart (zie de raadsbrief van 23 mei 2023).

De kaders voor mentale gezondheid en suicidepreventie nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie, invulling amendement 22A709). In Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We ontwikkelen een plan van aanpak mentale gezondheid (I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). We ontwikkelen hiervoor in 2026 – samen met lokale partners – een aanpak, waarmee we risicogroepen (met name jongeren) vroegtijdig willen bereiken. We richten ons op inwoners die nog geen of beginnende klachten hebben. Waarbij het accent ligt op het vergroten van de mentale weerbaarheid/veerkracht. Ook kijken we welke herstelgerichte collectieve voorzieningen of weerbaarheidsbevorderende programma's mogelijk zijn in plaats van of aanvullend aan individuele zorg.

We versterken de Arnhemse aanpak suïcidepreventie (I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen (bijvoorbeeld jongeren), gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
% Percentage dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven		1		2	

Eenheid: Percentage inwoners dat er in de afgelopen 12 maanden (heel) vaak serieus over gedacht heeft om een eind te maken aan zijn of haar leven.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD (vierjaarlijks)

% dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt.	43
--	-----------

Eenheid: Percentage inwoners dat de eigen mentale gezondheid als (zeer) goed beoordeelt

Bron: Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen (16-25 jaar) GGD (vierjaarlijks)

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Alle Arnhemmers gezond en fit	32.519	7.155	947	1.038
Arnhemmers bewegen voldoende	27.156	6.952	947	768
Meer kinderen een Kansrijke Start	5.286	203	0	270
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	0	0	0	0
Een goede mentale gezondheid	77	0	0	0
Overige	6.763	716	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	6.763	716	0	0
Gerealiseerd resultaat	39.282	7.872	947	1.038

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	40.188	37.636	38.876	39.282	37.631	37.417	37.401
Baten	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Saldo lasten en baten	-28.822	-29.542	-29.444	-31.410	-31.258	-31.046	-31.031
Toevoegingen aan reserves	1.578	845	933	947	947	947	947
Onttrekkingen aan reserves	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-60	-69	995	91	-57	-244	-95
Gerealiseerd resultaat	-28.882	-29.611	-28.450	-31.319	-31.315	-31.289	-31.126

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	407	-1.245	-1.459	-1.475

Arnhemmers bewegen voldoende	De toename van de begroting 2026 ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door hoger exploitatiebudget gymzalen en indexatie. Daarnaast is de SPUK Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) tot en met 2026 verleend. Tegelijkertijd wordt er structureel budget toegevoegd aan het preventie budget voor aanpak obesitas, overgewicht, mentale gezondheid en middelengebruik. Verder zorgt het gewijzigde MIP voor een aangepast verloop van de kapitaallasten wat resulteert in lagere lasten in 2025. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed (sporthallen) wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplanning. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025.	379	-254	-194	-75
Meer kinderen een Kansrijke Start	De begroting stijgt in 2026 per saldo met € 197.000. Dit wordt onder andere veroorzaakt door het wegvallen van de tijdelijke middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord. Daarnaast wordt structureel budget toegevoegd aan programma kansrijke start voor het bouwen aan een gezonde Arnhemse generatie. Hier tegenover staat het incidenteel budget vanuit Menzis voor het Gezondheidsplein (€ 160.000) en de aflopen middelen voor Arnhem-Oost (€ 320.000). Tot slot worden middelen toegevoegd aan de begroting jaarschijf 2026 tot en met 2028 ad €50.000 voor extra investering preventie middelengebruik kwetsbare doelgroepen (25A52) en €80.000 om in afwachting van de landelijke middelen uit het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord de huidige inzet op preventie vanuit Gezond en actief leven gewaarborgd blijft (25A64g). De lagere begroting vanaf 2027 wordt veroorzaakt door de aflopende middelen voor Arnhem-Oost tot nihil en de SPUK GALA die een looptijd heeft tot en met 2026. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	197	-478	-748	-878
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De middelen lopen in 2026 naar nihil. Dit komt doordat de verlening van GALA voor het onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek is verleend tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Een goede mentale gezondheid	De daling van het budget betreft het incidentele budget in 2025. Dit betreft de onttrekking van de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de Transformatie Sociaal Domein.	-100	-100	-100	-100
Overig	De mutatie in 2027 en verder betreft structurele toevoeging voor PrEP (€ 100.000) uit de motie 25M93 ('Arnhem naar 0 nieuwe HIV infecties'). Daarnaast lopen de GALA middelen af.	-44	-387	-392	-397
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.560	-3.059	-3.060	-3.061
Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Aanpak overgewicht en obesitas, die loopt tot en met 2025. Vanaf 2026 lopen de onderdelen Lokaal Sportakkoord en de Combinatiefunctionarissen naar nihil.	-130	-726	-728	-728

Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel Kansrijke Start, die loopt tot en met 2026 en de incidentele baten van Menzis voor het Gezondheidsplein.	-179	-382	-382	-382
Terugdringen alcohol en drugsgebruik	De afname van de baten betreft het aflopen van de SPUK GALA middelen, onderdeel vroegsignalering alcoholproblematiek, die loopt tot en met 2025.	-25	-25	-25	-25
Overig	De afname van de baten betreft de voordelige afrekening SPUK Sport 2024 (€ 990.000). Daarnaast lopen de inkomsten van de SPUK GALA terug naar nihil in 2026. De verdere daling in 2027 en verder wordt veroorzaakt door het aflopen van Brede Spuk. Wanneer meer duidelijk is over de definitieve invulling van het vervolg van deze regeling zal dit in de begroting worden verwerkt.	-1.225	-1.925	-1.925	-1.925

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	14	14	14	14
----------------------------------	--	-----------	-----------	-----------	-----------

Arnhemmers bewegen voldoende	Door uitbreiding van het permanent vastgoed stijgt de toevoeging aan de reserve van planmatigonderhoud structureel met € 14.000 ten opzichte van 2025.	14	14	14	14
------------------------------	--	----	----	----	----

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-890	-1.038	-1.225	-1.076
-----------------------------------	--	-------------	---------------	---------------	---------------

Arnhemmers bewegen voldoende	De afname van de onttrekkingen betreffen de budgetoverheveling Sloop Kermisland die incidenteel in de begroting 2025 is opgenomen en de onttrekking uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds voor de buurtsportcoaches. Voor het planmatig onderhoud van permanent vastgoed wordt gewerkt met een meerjaren onderhoudsplan. Volgens planning liggen de onderhoudskosten voor planmatig onderhoud de komende 4 jaar tussen de € 500.000 en € 700.000 lager dan in 2025. Daarmee daalt ook de onttrekking aan de reserve met hetzelfde bedrag.	-758	-906	-823	-674
------------------------------	--	------	------	------	------

Meer kinderen een Kansrijke Start	De afname betreft de teruglopende middelen van Perspectief op Jeugd, die zijn onttrokken uit de bestemmingsreserve Jeugdfonds. Voor 2025 was er incidenteel een aanvullend bedrag beschikbaar, die wegvalt voor 2026 en 2027.	-132	-132	-402	-402
-----------------------------------	---	------	------	------	------

Totaal mutaties	-2.870	-2.865	-2.840	-2.677
------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden
Sportbedrijf Arnhem

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

- Sportbedrijf Arnhem;
- Eerstelijnsgezondheidszorg (onder andere huisartsen);
- Rijnstate;
- Onderwijsinstellingen;
- Sociale Wijkteams;
- Menzis;

- Iriszorg verslavingspreventie;
- Indigo;
- Provincie Gelderland;
- Sportaanbieders;
- Partners uit het Verloskundig Samenwerkingsverband Kracht (Arnhem e.o.).

Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere partijen die een preventief aanbod hebben in Arnhem.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Plan Gezond en fit](#);
- Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 '[Gezondheid breed op de agenda](#)' (mei 2020);
- [Nationaal Preventieakkoord](#);
- Sport- en beweegakkoord Gemeente Arnhem (juni 2020).

Klimaat en energie

Ambitie

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2 reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017

Minder energiegebruik gebouwde omgeving

- We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
- We zetten onze isolatieaanpak voort

Meer duurzaam aanbod van energie

- We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie. Daarnaast blijven we alternatieve bronnen naast zon onderzoeken

Meer lokale energie systemen | €

- We delen per energiegebied wat de kansrijke duurzame energieoplossingen zijn
- We plannen de realisatie van lokale energiesystemen
- We lossen de energievoorziening van tien gebouwen, of gebieden op binnen de netcongestie
- We starten met een vernieuwde wijkgelerichte aanpak van de energietransitie

Meer bedrijven verduurzamen (industrie)

- We zorgen voor bekendheid met verduurzamingsmaatregelen
- We bevorderen minder energie gebruik, stimuleren duurzame opwek en aardgasvrije oplossingen
- Met 25 grootverbruikers werken we naar verduurzaming en brengen we verbruik en opwek bij elkaar

Meer zichtbaar maken onze ambitie

- We gaan door met de campagnes Arnhem AAN
- We ontwikkelen drie gebieden naar netbewust en energieneutraal bouwen
- We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten

Meer verduurzamen stadslogistiek en vervoer

- We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
- We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
- We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Cijfers en indicatoren

1. De CO2 uitstoot daalt is ten opzichte van 2017 gedaald met 27%. De afname is vooral toe te schrijven aan verminderd gebruik van fossiele brandstof: er wordt meer energie duurzaam opgewekt – zowel binnen Arnhem als landelijk. Daarnaast daalde het energieverbruik in Arnhem met 12% ten opzichte van 2017.
2. Deze reductie is vooral zichtbaar in sectoren als industrie, commerciële dienstverlening, woningen en publieke dienstverlening. Verkeer en vervoer blijft achter.

1. CO2 uitstoot Arnhem in kiloton (kT)

2. CO2 uitstoot per sector (kT)

Samenvatting Doelenboom Klimaat en energie

Ambitie	Doel	Inspanning
We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.	Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak
		We zetten onze isolatieaanpak voort
	Meer duurzaam aanbod van energie	We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports
	Meer lokale energiesystemen	We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd.
		We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden
		We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden.
		We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie
	Meer bedrijven en instellingen verduurzamen	We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen
		We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven
		We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven
		We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.
	Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen	We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN
		We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen
	Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer	We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten
		We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit
		We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad
		We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen

Klimaat en energie

De klimaatverandering wacht niet op ons, we zitten in een klimaatcrisis en we willen die verder tegengaan door vol in te zetten op een inclusieve energietransitie. Arnhem heeft de ambitie om in 2050 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Hoe we dat gaan doen, is vastgelegd in het beleidsplan New Energy Made in Arnhem. Een oude lineaire economie past daar niet bij, die laten we los en een circulaire economische benadering staat centraal. Daarbij streven we naar duurzaamheid en tegelijk een eerlijke energietransitie.

We zetten beleidsplan New Energy made in Arnhem door, nemen regie op versnelling en trendbreuk, gebruikmakend van innovaties. Om dit te doen hebben we een startnotitie rolneming en het koersdocument Energie voor Arnhem ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad. Steeds met oog voor kwetsbare inwoners. Stijgende energiekosten vragen acute aanpak bij mensen in een zeer kwetsbare situatie.

We streven naar CO2-reductie in de gebouwde omgeving en bij bedrijven door energiebesparing, en door het opwekken van duurzame energie (met zonnepanelen en windmolens) met duurzame (collectieve) warmte en koude als alternatief voor aardgas. We betrekken de Arnhemmers en gaan samen aan de slag.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn en in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017. (A)

Arnhem volgt in haar ambities internationale afspraken, het klimaatakkoord en het Gelders Energieakkoord. Arnhem werkt toe naar een klimaat neutrale stad in 2050. De doelstelling is 61% CO2-reductie ten opzichte van 2017. Deze reductie wordt grotendeels gerealiseerd door de uitvoering van het beleidsplan New Energy Made in Arnhem (NEMIA) en overige activiteiten binnen de gemeente. Een deel van de reductie komt van autonome ontwikkeling, de resterende opgave zullen wij van buiten de gemeentegrens moeten halen of hier in de komende jaren aanvullende ambities op formuleren.

- De huidige trend zal zich waarschijnlijk niet zo rooskleurig doorzetten vanwege 1) het afvlakken van de verduurzaming van de landelijke elektriciteitsmix en 2) het afnemen van het effect van de coronapandemie. Tegelijk zullen de stijgende energieprijzen, mede als gevolg van geopolitieke conflicten, naar verwachting een extra impuls geven aan besparingsmaatregelen.
- Om het klimaatdoel te halen is een trendbreuk nodig, met name in mobiliteit en bij de grootschalige opwek van elektriciteit en benutting van duurzame warmtebronnen.
- Om de verduurzaming van de sectoren te kunnen blijven faciliteren is het nodig om de netcongestie te verlichten door het versneld realiseren van lokale energiesystemen. Daarnaast is nieuwe elektriciteitsinfrastructuur nodig. Hiervoor zijn we mede afhankelijk van netbeheerders Liander en TenneT. Daarnaast is het nodig om technische, organisatorische en financiële innovaties in te zetten om, ondanks de netcongestie, toch verder te komen met de energietransitie.

Gemeenten hebben vanuit het Klimaatakkoord de regie gekregen over de wijkgerichte energietransitie. Gemeenten, zo ook Arnhem, hebben hierbij hoge ambities en hebben als voorwaarde gesteld dat deze transitie haalbaar en betaalbaar is voor inwoners en bedrijven (koersdocument Energie voor Arnhem). In de praktijk blijkt nu al in veel gevallen dat het verduurzamen van woningen en gebouwen naar aardgasvrij en/of energieneutraal onvoldoende rendabel en financieerbaar is, in vergelijking met de fossiele oplossingen. Als gemeenten hebben we van het Rijk stevige ruggensteun gevraagd op instrumentarium, wetgeving en financiering.

Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving (D)

Binnen de gebouwde omgeving is het speerpunt tot 2030 het isoleren van alle woningen en gebouwen tot aan het niveau van de nationale isolatiestandaard. Een forse opgave, waarvoor we in 2023 een specifieke Arnhemse isolatieaanpak hebben opgesteld, die in uitvoering is en in 2026 wordt doorgezet. We streven naar minder energieverbruik om per jaar op de trendlijnen naar 2030 en 2050 te komen.

We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak (I)

De afgelopen jaren hebben we met de Arnhemse aanpak energiearmoede een breed aanbod ontwikkeld. Energiecoaches en buurtklussers ondersteunen Arnhemmers in energiearmoede met energiebesparende maatregelen, energiezuinig witgoed, advies en inzicht. Tot en met 2025 ondersteunen we zo ruim 7.500 huishoudens. We werken samen met actieve bewoners en partners in de haarvaten van de wijken. Zo bereiken we de Arnhemmers in de meest kwetsbare situatie. Verder draagt de aanpak bij aan een gezonder woonklimaat; het opleiden en inzetten van bewoners in een uitkeringssituatie; en gemeenschappen in de wijk.

In 2026 bouwen we door op dit fundament. We ondersteunen 850 huishoudens met een energiecoach en 600 huishoudens met een buurtklusser. We blijven investeren in de wijkaanpak.

We zetten onze isolatieaanpak voort (I)

In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2026 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, monumenteigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden.

Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO2 uitstoot gebouwde omgeving	285	246	203		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

CO2 reductie gebouwde omgeving t.o.v. peiljaar 2017	56	93	136		
--	-----------	-----------	------------	--	--

Eenheid: Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Meer duurzaam aanbod van energie (D)

Zon op dak is niet voldoende om aan de Arnhemse elektriciteitsvraag te voldoen. We hebben daarom ook grootschalige opwek op land nodig waarbij het streven is om per jaar aantoonbaar op de trendlijnen naar de benodigde opwek van energie te komen in 2030 en 2050. De focus hierbij ligt op grondgebonden zonnevelden en windmolens. Dit zijn bewezen technologieën die binnen een afzienbare termijn veel elektriciteit kunnen opwekken. Doel is dus het realiseren van windmolens en zonnevelden. Voor een deel van de elektriciteitsopwekking die we nodig hebben, zijn we afhankelijk van de regio, omdat we een gemeente zijn met een stedelijk karakter en een beperkt beschikbare ruimte in het buitengebied. Daarbij zijn er geen gebieden meer om grote windmolens te kunnen plaatsen.

We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnevelden en innovatieve oplossingen zoals carports (I)

We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnevelden en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, power nests en verticale zonnepanelen. Indien uit alle gebiedsontwikkelingen rondom Deelen blijkt dat er een zonneveld binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In RES 2.0 staan nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Vermeden CO2-uitstoot door duurzame opwek elektriciteit	20	55			

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Vermeden CO2 uitstoot door duurzame opwek elektriciteit t.o.v. 2017	13	48			
--	-----------	-----------	--	--	--

Eenheid: vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: [Klimaatmonitor.nl/](https://klimaatmonitor.nl/) Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024 (www.arnhem.incijfers/links)

Meer lokale energiesystemen

(D)

Capaciteit in elektriciteitsnetten is schaars door de nieuwe werkelijkheid van netcongestie. Essentieel is het slim inzetten van energie en infrastructuur. De schaarse energie- en infrastructuur moeten we inzetten vanuit systeemperspectief door vraag en aanbod lokaal bij elkaar te brengen in lokale energiesystemen. In 2025 wordt de Transitievisie warmte (2022) vervangen door het Energietransitieplan Energie voor Arnhem (EvA). EvA is de koers naar een energiesysteem dat eerlijk, duurzaam en betrouwbaar is. EvA geeft richting aan hoe we energie opwekken, gebruiken, opslaan en verdelen. Dit doen we zoveel mogelijk lokaal en in balans met onze ruimtelijke, sociale en economische opgaven. We bouwen het energiesysteem op vanuit buurten en werklocaties, waarin passende oplossingen worden ontwikkeld op basis van energievraag, infrastructuur en lokale bronnen. Energie produceren en gebruiken we dus zoveel mogelijk lokaal, en slaan we op als het nodig is. Zo vermijden we pieken en ontlasten we het netwerk. Dat voorkomt dure en ruimte-intensieve netuitbreidingen.

We delen per energiegebied (150 in totaal) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd. (I)

In EvA wordt voor 150 energiegebieden, die we in Arnhem hebben gedefinieerd, aangegeven welke duurzame energiemogelijkheden er zijn voor het gebied (buurt/werklocatie). Gebieden waarvoor nu nog geen duidelijke mogelijkheid voorhanden is krijgen een indicatie wanneer het gebied aan de beurt is en wat Arnhemmers in de tussentijd al wel kunnen doen. Het Arnhemse energiesysteem maken we zoveel mogelijk samen met alle Arnhemmers. Draagvlak onder bewoners, organisaties, ondernemers en andere belanghebbenden in de stad is belangrijk. Dat betekent dat we iedereen betrekken en dat iedereen die in de stad leeft of werkt, weet hoe hij of zij ons (toekomstige) energiesysteem mee kan ontwikkelen en op een goede manier gebruiken. Dat inwoners en bedrijven actief deelnemen in of eigenaar zijn van onderdelen van het energiesysteem – bijvoorbeeld energiecoöperaties of -gemeenschappen moedigen we aan en maken we mogelijk.

We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van lokale energiesystemen in 20 energiegebieden (I)

Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.

We werken in 20 energiegebieden aan concrete energie-projecten. In deze projecten worden lokale energiesystemen ontwikkeld en gerealiseerd, waarmee de gebouwde omgeving aardgasvrij wordt gemaakt. Dit betreft de ontwikkeling van collectieve warmtesystemen, bronnen en opwek van duurzame energie, het ondersteunen van wijkinitiatieven in de ontwikkeling van lokale systemen en de ontwikkeling van innovatieve oplossingen.

We dragen bij aan de oplossing voor netcongestie op van tien gebouwen of gebieden. (I)

We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit doen we door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals (warmte)batterijen/accu's en nieuwe contractvormen met Liander. We gaan door met het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleyneet waar Arnhem trots op is

We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie (I)

We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2026 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie nog beter integreren in de voorbereiding en uitvoering van het Energietransitieplan. Dit doen we o.a. door nog meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van inwoners en ondernemers om gezamenlijk aan het lokale energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen. Het Aanjaagfonds blijft beschikbaar voor initiatieven uit de wijken zelf en ook de samenwerking tussen de wijkinitiatieven onderling faciliteren wij.

Meer bedrijven en instellingen verduurzamen

(D)

Om tot CO2-reductie bij deze doelgroep te komen, wordt gewerkt aan informeren, stimuleren, reguleren en controleren van bedrijven. Van bedrijven verwachten wij dat ze bijdragen aan een duurzame toekomst. Bedrijven worden gestimuleerd om vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of kostenbesparing duurzaamheidsmaatregelen door te voeren. Daarnaast wordt op de wettelijke verplichtingen gecontroleerd.

We zorgen ervoor dat bedrijven en instellingen kennis hebben van verduurzamen en netbewust ondernemen (I)

In 2026 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen en netbewust ondernemen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen bijeenkomsten te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.

We bevorderen het gebruik van minder energie en het verlagen van de vermogenspiek bij bedrijven (I)

Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2026 blijven we inzetten op Green Deals. We proberen Green Deals te sluiten met de bedrijventerreinen die er nog geen hebben en vernieuwen aflopende Green Deals indien nuttig met bedrijventerreinen en sectoren. Ook stellen we plan van aanpakken op voor de verduurzaming van kantoren en detailhandel en voeren deze uit met inachtneming van de uitgangspunten van de vastgestelde kantorennota en detailhandelsvisie.

We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven (I)

In 2026 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Ook kijken we hierbij naar het benutten van parkeervoorzieningen van bedrijven voor het realiseren van zonnecarports. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor.

We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie. (I)

Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO₂ komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep ondersteunen we ze bij het verduurzamen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafés, Green Deals en accountmanagers ingezet.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO ₂ -uitstoot bedrijven en industrie	145	129	111		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

CO ₂ -reductie bedrijven en industrie t.o.v. peiljaar 2017	65	81	99
---	----	----	----

Eenheid: Vermindering in CO₂ uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

Meer zichtbaar maken van de ambitie van Arnhem, zodat we gedrag en systemen veranderen (D)

Energie besparen, het opwekken van hernieuwbare energie en het afkoppelen van het aardgas zijn grote opgaven. Het zijn opgaven die we alleen maar succesvol kunnen uitvoeren als we dit samen doen met alle Arnhemmers: inwoners, ondernemers, instellingen, overheden en bezoekers. Met de communicatiecampagne Arnhem Aan, bieden we zoveel mogelijk handelingsperspectief voor al deze doelgroepen. Het aanbod wordt doorontwikkeld en aangepast op basis van de input die wordt opgehaald bij bewoners en ondernemers.

We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN (I)

"Arnhem Aan" is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2026 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.

We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen (I)

De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.

We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten (I)

We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad. Zo wordt het Stadstheater verduurzaamd, gerenoveerd en vernieuwd en tegelijk aangesloten op een toekomstbestendig WKO bronnet voor koeling en verwarming. Een voorbeeld van een toekomstbestendig energiesysteem.

Meer verduurzamen van de stadslogistiek en vervoer (D)

We zetten ons in voor een duurzamer stadsvervoer om bij te dragen aan een schonere en leefbare stad. Door het stimuleren van emissievrije voertuigen en efficiëntere logistieke processen, verminderen we de CO₂-uitstoot en luchtvervuiling. Innovatie en samenwerking met lokale partners staan centraal in onze aanpak. Zo maken we de stad groener en verbeteren we de kwaliteit van leven voor iedereen. Samen bouwen we aan een toekomstbestendige en duurzame stadslogistiek.

We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit (I)

We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad (I)

Om de uitstoot van CO₂ terug te dringen en de luchtkwaliteit te verbeteren wordt op 1 juni 2026 in Arnhem een Zero-Emissiezone ingevoerd en de bestaande Milieuzone geactualiseerd. Hiermee komen er strengere eisen aan bestel- en vrachtwagens, en dieselpersonenauto's die in het centrum willen rijden.

In 2026 ligt de nadruk op daadwerkelijke invoering van de zone (plaatsing bebording, camera's) en op communicatie over de komst van de zone. Na 1 juni 2026 zal er dan ook eerst worden gewaarschuwd, daarna pas gehandhaafd. Ook worden de mogelijkheden voor ontheffingen (zoals dagontheffing, gehandicaptenvervoer, bedrijfseconomische omstandigheden) onder de aandacht gebracht.

Ook in 2026 blijven we het gesprek voeren met ondernemers en bewoners van de binnenstad om tot minder verkeer in de binnenstad te komen. Hierbij zoeken we actief naar goede voorbeelden die niet alleen zorgen voor minder overlast maar ondernemers ook helpen om hun logistieke bedrijfsvoering duurzamer en efficiënter in te richten. Met de goede voorbeelden inspireren we andere ondernemers om ook te kiezen voor efficiënte en duurzame stadslogistiek.

In 2026 is er ruimte in de begroting opgenomen (€ 232.500) voor de realisatie van deelvervoer in Arnhem. De ambities qua vervoersmodaliteiten (deelauto, deelbakfiets, deelfiets, deelscooter) en aantallen per modaliteit zijn onveranderd (185 deelauto's, 40 deelbakfietsen, 400 deelfietsen, 150 deelscooters) alleen de juridische vorm zal wel worden aangepast van een vergunning naar een concessie. Dit naar aanleiding van het feit dat de animo voor de beschikbare deelvervoervergunningen in 2025 zeer beperkt was, waardoor de beoogde aantallen ook niet zijn gehaald. In overleg met de marktpartijen zal moeten blijken welke deelvervoersmodaliteiten haalbaar zijn in 2026 en in welke aantallen

We nemen zero-emissie eisen op bij nieuwe aanbestedingen (I)

Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero-emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen.

We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero-emissie wensen en eisen goed worden. Per juni 2026 gaat de nieuwe concessie in waarbij de trolley 2.1. ingezet gaat worden.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
CO ₂ -uitstoot verkeer en vervoer	307	340	342		

Eenheid: Kiloton (kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

CO2-reductie verkeer en vervoer t.o.v. 2017	56	23	21
--	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Vermindering in CO2 uitstoot t.o.v. 2017 (in kT)

Bron: Klimaatmonitor.nl/ Monitoringsdashboard New energy made in Arnhem 2024
(www.arnhem.incijfers/links)

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
CO2 neutraal zijn in 2050	20.857	14.198	0	2.178
Minder energie gebouwde omgeving	18.569	13.146	0	2.178
Meer duurzaam aanbod van energie	300	300	0	0
Meer lokale energiesystemen	97	52	0	0
Meer bedrijven verduurzamen	670	400	0	0
Zichtbaar maken van de ambitie	500	300	0	0
Verduurzamen stadslogistiek	720	0	0	0
Overige	11.731	1.468	0	1.511
Doeloverstijgend	11.231	1.468	0	1.511
Overige	500	0	0	0
Gerealiseerd resultaat	32.587	15.665	0	3.689

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Baten	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Saldo lasten en baten	-4.922	-12.662	-12.900	-16.922	-10.607	-10.579	-12.696
Toevoegingen aan reserves	9.960	0	495	0	0	0	273
Onttrekkingen aan reserves	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-5.712	2.123	2.639	3.689	2.666	1.828	3.422
Gerealiseerd resultaat	-10.634	-10.539	-10.261	-13.233	-7.941	-8.750	-9.274

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	2.021	-8.028	-9.019	-1.984

Minder energie gebouwde omgeving	De begroting in 2026 stijgt met €2,3 miljoen. Dit wordt verklaard door een stijging van de uitgaven in project Elderveld Noord van €1,8 miljoen en het bereiken van een piek in de uitgaven van de subsidieregeling eigen woningaanpak (SEWA) waardoor de lasten in 2026 met € 1,5 miljoen stijgen. Hier tegenover staat een lastenverlaging doordat er € 200.000 minder aan uitgaven worden verwacht in 2026 op het project SCEPA en omdat minder uitgaven worden verwacht voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede in 2026 dan in 2025. Vanaf 2028 wordt het programma structureel voortgezet met € 850.000 per jaar (25M91). In 2027 en 2028 dalen de uitgaven verder, met name als gevolg van een lager benodigd budget voor de Arnhemse Aanpak Energiearmoede, de afronding van het project SCEPA, minder uitgaven op de projecten Elderveld Noord en Smart Polder en het afnemen van de piek van de SEWA. De stijging in 2029 betreft enerzijds een grote stijging als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de lasten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden en een daling als gevolg van het afronden van de projecten Elderveld Noord en Smart Polder.	2.251	-1.788	-2.805	4.886
Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Europees project ACCU gestart. Dit project loopt af in 2029 waardoor de begroting in dat jaar verder afneemt.	-30	-30	-30	-127
Meer bedrijven verduurzamen	In 2025 wordt er meer besteed aan green deals dan in 2026 en verder	-127	-127	-127	-127
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	11	11	11	11
Verduurzamen stadslogistiek	De stijging in de begroting 2026 wordt met name veroorzaakt door het beschikbaar zijn van budget in de begroting 2026 voor de realisatie van laadvoorzieningen	357	77	77	79
Doeloverstijgend	Daling wordt met name veroorzaakt doordat vanuit het klimaatfonds € 5 miljoen beschikbaar is voor 2025 en 2026, waardoor de lasten vanaf 2027 met € 5 miljoen dalen. Daarnaast dalen de lasten omdat er minder CDOKE middelen aan dit doel zijn toegerekend.	-204	-5.935	-5.908	-6.470
Overig	In 2025 loopt de subsidieregeling rookgaskanalen, welke niet meer is opgenomen in 2026 en verder.	-236	-236	-236	-236
Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.001	-5.735	-6.697	-1.780
Minder energie gebouwde omgeving	De stijging van de begroting in 2026 wordt veroorzaakt door een stijging van de baten als gevolg van het uitvoeren van het project Elderveld Noord (€1,8 miljoen) en een piek in de baten vanuit het volkshuisvestingsfonds (€ 0,8 miljoen). Hier staat tegenover dat er minder baten worden gerealiseerd voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoedefonds (€ 1,8 miljoen). In 2027 en verder dalen de baten voor het Programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede verder en zullen minder baten gerealiseerd worden worden voor het project Elderveld Noord. De daling in 2028 wordt veroorzaakt omdat in dat jaar verwacht wordt dat de piek vanuit het volkshuisvestingsfonds voorbij is. De baten hiervan stijgen weer in 2029 als gevolg een technische wijziging in de budgetneutrale verdeling van de baten SEWA naar 2030 en 2031 welke nog niet heeft plaatsgevonden.	740	-2.267	-3.229	1.740

Meer lokale energiesystemen	In 2025 is het Europees project ACCU gestart wat door loopt tot en met 2028.	0	0	0	-52
Meer bedrijven verduurzamen	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	3	3	3	3
Zichtbaar maken van de ambitie	De begroting 2025 lag incidenteel iets lager dan in 2026 en verder	27	27	27	27
Doeloverstijgend	De daling wordt met name veroorzaakt omdat er in de jaren 2026 en verder minder middelen vanuit de specifieke uitkering CDOKE worden toegerekend aan dit doel.	-2.569	-3.296	-3.296	-3.296
Overig	Vanuit de CDOKE middelen is in 2025 incidenteel externe capaciteit ingezet voor circulariteit.	-202	-202	-202	-202

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-495	-495	-495	-222
----------------------------------	--	-------------	-------------	-------------	-------------

Minder energie gebouwde omgeving	In 2029 worden voor het project volkhuysvestingsfonds middelen gedoteerd.	0	0	0	273
----------------------------------	---	---	---	---	-----

Meer lokale energiesystemen	In 2025 wordt er incidenteel € 495.000 gedoteerd aan de BR kapitaallasten ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit het project ACCU.	-495	-495	-495	-495
-----------------------------	---	------	------	------	------

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	555	-468	-1.306	560
-----------------------------------	--	------------	-------------	---------------	------------

Minder energie gebouwde omgeving	Voor het programma Arnhemse Aanpak Energiearmoede wordt in 2025 € 372.000 onttrokken uit het klimaatfonds en voor het project volkshuysvestingsfonds € 1,5 miljoen onttrokken vanuit de BR volkshuysvestingsfonds. In 2026 en 2027 wordt ruim € 2 miljoen onttrokken voor het project volkshuysvestingsfonds. Hierdoor daalt de onttrekking vanaf 2028. In 2029 stijgt de onttrekking omdat de administratieve verdeling nog plaats moet vinden over de jaren daarna.	66	43	-319	1.547
----------------------------------	---	----	----	------	-------

Meer lokale energiesystemen	In 2025 is er vanuit het klimaatfonds incidenteel € 450.000 beschikbaar gesteld voor het Europees project ACCU.	-450	-450	-450	-450
-----------------------------	---	------	------	------	------

Verduurzamen stadslogistiek	In 2025 was een incidentele onttrekking van € 190.000 geraamd aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025 voor Zero Emissie Binnestadslogistiek.	-190	-190	-190	-190
-----------------------------	--	------	------	------	------

Doeloverstijgend	Vanuit de BR klimaat en energie wordt in 2026 € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor Energiearmoede en in 2027 € 500.000.	1.500	500	24	24
------------------	---	-------	-----	----	----

Overig	In 2025 wordt er vanuit de BR klimaat en energie € 250.000 beschikbaar gesteld voor circulariteit (zie raadsbrief zaaknr: 4206191). De overige middelen zijn incidenteel onttrokken in 2025 voor de regeling rookgaskanalen.	-371	-371	-371	-371
--------	--	------	------	------	------

Totaal mutaties		-2.972	2.320	1.511	987
------------------------	--	---------------	--------------	--------------	------------

Zero based begroten

Het programma klimaat en energie is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Klimaat en Energie 2026	Inkomsten				
	Subsidies	Beleids-matige inzet	Subsidies en GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>					
Doel					
Minder energie gebouwde omgeving	13.146	69	462	18.038	18.569
Meer duurzaam aanbod van energie	300	-	-	300	300
Meer lokale energiesystemen	52	-	-	97	97
Meer bedrijven verduurzamen	400	-	-	670	670
Zichtbaar maken van de ambitie	300	-	-	500	500
Verduurzamen stadslogistiek	-	76	-	644	720
Doeloverstijgend	1.468	2.771	150	8.310	11.231
Overig	-	-	-	500	500
Totaal	15.665	2.915	612	29.060	32.587

Minder energie gebouwde omgeving	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	13.146
Volkshuisvestingsfonds	7.162
Kansrijke buurt	4.417
Cdoke	1.100
Energiearmoede	372
Scepa	95

Beleidsmatige inzet	70
----------------------------	-----------

Subsidies	462
VHF Verduurzaming	462

Overige uitgaven	18.037
Volkshuisvestingsfonds	9.613
Kansrijke buurt	5.167
Arnhemse aanpak energiearmoede	1.839
Arnhemse aanpak woningisolatie	1.100
Overig	318

Totaal uitgaven	18.569
------------------------	---------------

Voor het volkshuisvestingsfonds zijn twee tranches van € 25 miljoen ontvangen. Hiervan wordt in 2026 € 7,2 miljoen ingezet.

Voor de kansrijke buurt Smart Polder is € 5,1 miljoen ontvangen van de provincie. De helft wordt in 2026 uitgegeven. Voor de kansrijke buurt Elderveld Noord wordt in 2026 € 1,8 miljoen aan specifieke uitkering benut.

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 1,1 miljoen wordt ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie

In 2026 worden de laatste middelen van de specifieke uitkering energiearmoede benut. Daarnaast is een Europese subsidie ontvangen voor SCEPA.

Voor het project volkshuisvesting wordt ruim 10 miljoen ingezet voor het verduurzamen van woningen (SEWA).

Voor het project Smart Polder wordt in 2026 ruim 2,5 miljoen besteed en voor het project Elderveld Noord in 2026 € 1,8 miljoen.

In 2026 wordt € 1,1 miljoen ingezet voor de Arnhemse aanpak woningisolatie.

In 2026 wordt de aanpak Arnhemse Energie Armoede gecontinueerd. Hiervoor zijn de laatste middelen € 372.000 van de specifieke uitkering energiearmoede beschikbaar. Dit wordt aangevuld met € 1.500.000 uit de reserve Energie en Klimaat

Meer duurzaam aanbod van energie	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	300
Cdoke	300

Overige uitgaven	300
Overig	300

Totaal uitgaven	300
------------------------	------------

In 2026 wordt € 300.000 ingezet voor meer duurzaam aanbod energie.

Meer lokale energiesystemen	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Europese subsidie	52
ACCU	52

Overige uitgaven	97
ACCU	97

Totaal uitgaven	97
------------------------	-----------

In 2025 is er een Europese subsidie ontvangen voor het project ACCU. Een deel van die middelen wordt in 2026 ingezet.

Meer bedrijven verduurzamen	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	

Specifieke uitkering	400
-----------------------------	------------

Cdoke	400
-------	-----

Bijdrage GR	195
--------------------	------------

ODRA	195
------	-----

Overige uitgaven	475
-------------------------	------------

Green Deals en verduurzamen evenementen	475
---	-----

Totaal uitgaven	670
------------------------	------------

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen verwacht te ontvangen. € 400.000 wordt ingezet om meer bedrijven te stimuleren te verduurzamen.

In 2026 wordt € 475.000 ingezet voor het stimuleren van het verduurzamen van bedrijven en het verduurzamen van evenementen.

Daarnaast is er budget gereserveerd waarvoor de ODRA controle en handhaving doet voor de erkende maatregelenlijsten Energie (EML) en label C kantoren.

Zichtbaar maken van de ambitie	Totaal
---------------------------------------	---------------

bedragen x € 1.000

Specifieke uitkering	300
-----------------------------	------------

Cdoke	300
-------	-----

Overige uitgaven	500
-------------------------	------------

Communicatie	300
--------------	-----

Arnhem aan campagne	200
---------------------	-----

Totaal uitgaven	500
------------------------	------------

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 300.000 wordt ingezet om de Arnhemse ambitie zichtbaar te maken.

Er is € 500.000 gereserveerd om de ambities van Arnhem zichtbaar te maken voor de stad. Hiervoor wordt een deel ingezet voor communicatie, Arnhem aan en het regionaal energie loket.

Verduurzamen stadslogistiek	Totaal
-----------------------------	--------

bedragen x € 1.000

Beleidsmatige inzet	76
----------------------------	-----------

Overige uitgaven	644
-------------------------	------------

Duurzame mobiliteit	528
---------------------	-----

Luchtagenda	116
-------------	-----

Totaal uitgaven	720
------------------------	------------

Voor de realisatie van laadvoorzieningen wordt € 528.000 begroot in 2026. Voor luchtagenda en milieuzone is € 166.000 beschikbaar.

Doeloverstijgend	Totaal
------------------	--------

bedragen x € 1.000

Specifieke uitkering	1.468
-----------------------------	--------------

Cdoke	1.468
-------	-------

Beleidsmatige inzet	2.771
----------------------------	--------------

Subsidies	150
------------------	------------

Regionaal aanjaagfonds	150
------------------------	-----

Overige uitgaven	8.310
-------------------------	--------------

EMIA Algemeen	3.310
---------------	-------

Klimaatfonds	5.000
--------------	-------

Totaal uitgaven	11.231
------------------------	---------------

In 2026 wordt € 2,8 miljoen aan Cdoke middelen ontvangen. € 405.000 wordt ingezet om meer formatie aan te trekken. Ruim € 1 miljoen wordt ingezet voor externe expertise en adviezen.

De formatie binnen klimaat en energie is hoofdzakelijk gepositioneerd binnen doeloverstijgend. In 2026 wordt de formatie uitgebreid met € 405.000.

Vanuit het klimaatfonds wordt er € 5 miljoen beschikbaar gesteld. De overige middelen betreffen de structurele middelen van €1,3 miljoen en een aanvulling van € 2 miljoen. In 2026 worden deze middelen ingezet om de andere doelen te realiseren.

Overig	Totaal
<i>bedragen x € 1.000</i>	
Overige uitgaven	500
Circulariteit	500
Totaal uitgaven	500

Met de begroting is voor de periode 2026 - 2029 jaarlijks € 500.000 vastgesteld voor circulariteit.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Triple helix partners uit het netwerk Energy made in Arnhem, zoals: woningbouwcorporaties, Alliander, Liander, Firan, ENGIE, provincie Gelderland, Rijkswaterstaat, Waterschappen, Rijksvastgoedbedrijf, Rijn- en IJssel Energiecoöperatie, VNO/NCW, HAN, RijnIJssel College, wijkinitiatieven, Clean Mobility Centre, Stichting KiemT, Ondernemersverenigingen, Allego, stichting E-laad, Oost Nederland Energiek, Natuur- en Milieu Gelderland, regiogemeenten, G40 gemeenten.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

- [Programmaplan New Energy Made in Arnhem 2020-2030](#);
- Koersdocument EvA;
- Startnotitie rolneming;
- [Kaders voor besteding van het klimaatfonds](#);
- [Arnhemse aanpak Energiearmoede](#);
- [Regionale energiestrategie 1.0](#);
- [Transitievisie warmte \(2022\)](#);
- Criteria voor de locatiekeuze van zonnenvelden (2016);
- Uitvoeringskader elektrisch laden in Arnhem;
- Beleidskader deelfervoer.

Ruimtelijke Ontwikkeling

Ambitie

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie

- We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
- We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
- We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
- We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

- We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit
- We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
- We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
- We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

Een gezondere leefomgeving

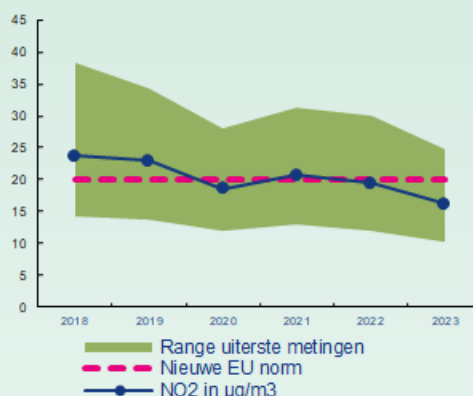
- We voeren activiteiten uit om de luchtkwaliteit te verbeteren
- We onderhouden de bodem en ondergrond
- We sturen op gebiedsgerichte geluidsbelasting
- We voeren activiteiten voor externe veiligheid uit
- We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

Cijfers en indicatoren

- De hoeveelheid NO₂ in de lucht is een belangrijke indicator voor de luchtkwaliteit. Vanaf 2030 mag de maximumconcentratie in de lucht dan niet meer zijn dan 20 µg/m³. De trend gaat de goede kant op, maar meer inzet blijft nodig om luchtvervuiling te verminderen.

1. NO₂ in Arnhemse lucht

Samenvatting Doelenboom Ruimtelijke ontwikkeling

Ambitie	Doel	Inspanning
We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad	Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie	We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie
		We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad
		We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking
		We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in
	Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt	We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied
		We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie
		We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet
	Een gezondere leefomgeving	We verbeteren de luchtkwaliteit
		We beheren de bodem en de ondergrond
		We dringen lawaai terug
		We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.)
		We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

Ruimtelijke ontwikkeling

Arnhem groeit, de stad is in trek bij inwoners, bedrijven en bezoekers. We werken aan een betere benutting, doorstroming en kwaliteit van de woningvoorraad en voldoende stedelijke voorzieningen. Er moeten in de periode 2020-2040 16.000 woningen in de stad worden bijgebouwd om de wooncrisis aan te pakken en het woningtekort terug te brengen naar 2%. We streven naar een evenwichtige groei van de stad waarbij goed wonen in balans is met werk en voorzieningen in een groene en gezonde leefomgeving.

We zijn ons bewust van de spanning die er is tussen het bouwen van woningen om de wooncrisis aan te pakken en de stad die vraagt om een evenwichtige, kwalitatieve en duurzame stadsontwikkeling. De groei van de stad willen we benutten om de stad aantrekkelijker, socialer en vitaler te maken. Dat gaat niet vanzelf en vraagt om regievoering door de gemeente. Door samenwerking met overheden en ontwikkelende partijen worden robuuste maatschappelijke investeringen mogelijk maakt.

De verstedelijkingsopgave is voor de gemeente een grote financiële opgave. Een groeiende stad vraagt om een organisatie met meer uitvoeringskracht en middelen voor (co)financiering van de woningbouwopgave, daarbij behorende stedelijke voorzieningen en onrendabele grondexploitaties. Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over cofinanciering van gebiedsontwikkelingen in de Spoorzone Arnhem-Oost. Ruim de helft van de in totaal 16.000 woningen die we tot 2040 in Arnhem gaan bouwen, is voorzien in de Spoorzone Arnhem-Oost. Voorwaarde voor cofinanciering door het Rijk is dat de gemeente voldoende middelen vrijmaakt om de ontwikkelingen mogelijk te maken. Hiervoor zijn voorstellen uitgewerkt in deze begroting.

Voorwaarde voor de ontwikkeling van de stad is dat onze leefomgeving aantrekkelijk, veilig en gezond blijft voor huidige en toekomstige inwoners. Daarom werken we vanaf 2025 de omgevingsvisie Arnhem 2040 uit in een samenhangend beleidsplan voor een gezonde en veilige leefomgeving, een duurzaam mobiliteitsplan, een woonvisie en een stedelijke visie op hoogbouw en verdichting. Zo zorgen we voor een goede kwaliteit van leven in onze stad.

Daarnaast werken we aan de implementatie van de Omgevingswet. Met de Omgevingswet zorgen we voor meer samenhang in het omgevingsrecht, meer transparantie, betere procedures en op termijn een betere (digitale) dienstverlening. Dit vraagt om een grote verandering waarin inwoners, ondernemers en onze collega's weer hun weg moeten vinden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

We ontwikkelen een groene, gezonde en veilige stad (A)

We werken aan een vitale, sociale en groene stad waarbij groei wordt ingezet als aanjager om onze wijken leefbaar te houden en gebieden in de stad te ontwikkelen, in balans met de bestaande stad. We nemen als gemeente weer de regie over de stadsontwikkeling (in bestaande en nieuwe wijken). We werken vanuit de koers van de omgevingsvisie aan een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de stad, in het belang van de huidige en toekomstige inwoners.

Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D)

De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de [omgevingsvisie](#) en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring.

De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie:

- 16.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040);
 - schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad;
 - realiseren van voldoende en duurzame werklocaties;
 - gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving.
- Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.

We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I)

De omgevingsvisie is vastgesteld door de gemeenteraad. Met deze visie bieden we ruimte aan de ontwikkeling van de stad vanuit de unieke kwaliteiten van Arnhem. De visie bevat onze ruimtelijke strategie, waar opgaven en ambities voor de fysieke leefomgeving samenkomen.

Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken.

Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.

We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I)

Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners.

Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark en Presikhaaf 3. In Arnhem-Zuid wordt conform verschillende kaderstellingen gewerkt zoals Kronenburg, Nijmeegseweg en station Arnhem-Zuid. In de binnenstad is gestart met het Ontwikkelperspectief Centrum Arnhem. Als gevolg van de sloop en herbouw na de stadsbrand is dit getemporiseerd. In 2026 worden daarnaast verder gewerkt aan de planvorming voor de Westzijde van de Heijenoordseweg en het opstarten van de ontwikkeling van de locatie van Siza Schaarsbergen.

Naast deze gebieden waar planvorming plaatsvindt gaan er in het najaar van 2025/ 2026 diverse gebiedsontwikkelingen over tot uitvoering. Voorbeelden hiervan zijn de start bouw van Coberco, Zijdekwartier (Akzo), Stadsblokken Meinerswijk, Thorbeckestraat, Coehoorn plot 3, Podium026, Rietgrachtstraat en de realisatie van nieuwe buurten in Schuytgraaf.

We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I)

Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootchalig Woningbouw Gebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied. Deze samenwerking de komende jaren gecontinueerd.

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in (I)

Om de Omgevingsvisie uit te voeren gaan we de komende jaren onze instrumenten doorontwikkelen, zodat ze in lijn zijn met de ambities uit de omgevingsvisie. De thematische beleidsuitwerkingen en gebiedsuitwerkingen kunnen in de loop der tijd wijzigen, mochten de opgaven in de stad daarom vragen.

De grote opgaven uit de omgevingsvisie gaan gepaard met een omvangrijke investeringsopgave. Hierbij kan het wenselijk zijn om voor de uitvoering van de omgevingsvisie een investeringsagenda op te stellen. Deze agenda geeft inzicht in de benodigde investeringen en in de mate waarin deze investeringen reeds gedekt zijn. Dit inzicht helpt ons om samen met de stad en andere partners te bepalen wat er nog meer nodig is. De raad betrekken we bij het opstellen en actualiseren van de investeringsagenda.

We organiseren plek waar de grote opgaven samen komen, waar strategische sturing vanuit een langetermijnperspectief vorm krijgt én daarmee samenhangend richten we een proces van stedelijke programmering in die dit ondersteunt. Op zowel strategisch, tactisch en operationeel niveau. Dit is een permanent proces, met een gezamenlijk verhaal en gedeelde lange termijndoelen als oriëntatiepunt. Door strategisch te sturen en de transitie in de stad beter te programmeren, zorgen we ervoor dat we niet alleen reageren op ontwikkelingen, maar geven we deze ook proactief vorm.

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk mogelijk maken.

Beter benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

(D)

We grijpen de toekomstige Omgevingswet aan om beleid te maken dat werkt, onze processen en (digitale) dienstverlening te verbeteren en transparanter en integraler te werken. We beseffen dat we voor een leefbare en toekomstbestendige stad onze stad hard nodig hebben. Met de omgevingsvisie en het omgevingsplan brengen we meer samenhang en focus in ons beleid voor de fysieke leefomgeving. Als het gaat om initiatieven uit de stad denken we mee en proberen we de initiatiefnemer te helpen om tot een goed plan te komen dat bijdraagt aan onze doelen. Daarnaast zorgen we voor heldere en transparante kaders bij participatie zodat inwoners, ondernemers en andere betrokkenen weten wat er in de stad staat te gebeuren en waarover meegepraat kan worden.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied

(I)

Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving en geeft invulling aan de maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie en het beleid dat daaruit volgt. Het omgevingsplan richt zich niet alleen op functies en bouwmogelijkheden maar ook op andere aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals welstand, erfgoed, groen, klimaatadaptatie, geluid, bodem, duurzaamheid en delen van de APV. Naast onze eigen regels bevat het omgevingsplan regels die het Rijk overheeft naar gemeenten, zoals vergunningsvrij bouwen en milieuregelgeving. De samenhangende en gebiedsgerichte benadering van het omgevingsplan gaat bijdragen aan het verbeteren van onze dienstverlening. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kunnen regelgeving, die nu nog verspreid is over verschillende plannen en verordeningen, straks op één digitale locatie raadplegen. Op die manier geven we sneller inzicht in de haalbaarheid van een initiatief.

Het omgevingsplan is een nieuw instrument en nog volop in ontwikkeling. We gebruiken nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk. In 2026 staan onder andere de bouwregels op de planning. Voor de hele stad kunnen inwoners, ondernemers en vergunningverleners straks per bouwactiviteit zien of een vergunning nodig is en/of wat nodig is om die vergunning te krijgen. Daarnaast gaan we door met de uitvoering van vastgestelde beleidsambities. Dit doen we onder andere door regels op te nemen in het omgevingsplan die toezien op de vitaliteit van onze winkelcentra en een efficiënter gebruik van onze bedrijventerreinen.

We toetsen en vergunnen initiatieven sneller en integraler met ruimte voor maatwerk en participatie

(I)

We zorgen ervoor dat het voor initiatiefnemers helder is welke stappen ze moeten zetten om hun initiatief te verwezenlijken. Dit doen we door te zorgen dat informatie goed vindbaar is op één (digitale) plek. Waar overleg noodzakelijk is, vindt dit integraal en met de initiatiefnemer aan tafel plaats, zoveel mogelijk vanuit het credo: ja, mits, maar we beseffen ook dat niet alles kan. De digitale werkwijze met betrekking tot de Omgevingswet is geborgd in de organisatie en de mogelijkheid is gecreëerd dat ketenpartners kunnen samenwerken.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet

(I)

Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen. De opgedane kennis en ervaring en het netwerk dat hiermee ontstaat gebruiken we om het omgevingsplan – in samenwerking met regio en omgevingsdiensten – gebruiksvriendelijk en robuust in te richten. Het DSO is nog niet af en levert nog niet de dienstverlening die het zou moeten. Om die reden zorgen we voor een goede communicatie op onze website.

Een gezondere leefomgeving

(D)

We willen dat Arnhem voor onze inwoners en bezoekers een gezonde, veilige leefomgeving is en blijft. Het afgelopen jaar is het plan Gezonde Leefomgeving opgesteld: "Arnhem maakt buiten gezond". In dit plan zijn lijnen uitgezet hoe we de fysieke leefomgeving gaan verbeteren op zes domeinen: lucht, geluid, hitte, bodem, water en licht. Daarmee beschermen we de gezondheid van mens, dier en natuur tegen o.a. slechte luchtkwaliteit, geluidshinder, hittestress en vervuiling. De uitvoering van dit plan is gestart en we gaan daar de komende jaren mee door. Onder meer door het borgen van deze ambities in andere beleidsprogramma's en in ruimtelijke ontwikkelingen, het vertalen van deze ambities in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen, het herzien van onze monitoringsstrategie en het opstellen van uitvoeringsagenda's voor de zes onderwerpen. De Uitvoeringsagenda Lucht is in juni 2024 aangeboden aan de Raad.

Voor de uitvoering van het plan is voldoende budget geraamd. Dekking is grotendeels gevonden in een aantal bestaande budgetten (middelen ODRA, milieu en luchtagenda). Daarnaast is bij de Perspectiefnota 2025 150.000 per jaar incidenteel beschikbaar gesteld voor de jaren 2025-2027. Deze middelen zullen worden gebruikt voor het ontwikkelen van strategische capaciteit om gezondheid een plek te geven in ons denken en doen, om verschillende projecten uit het plan uit te voeren en om de monitoringsstrategie te herzien.

De Omgevingswet vraagt ook om een vertaling van omgevingskwaliteit van beleidsplannen naar omgevingsplannen. Deze vertaling sluit aan op het vertalen van ambities uit het Plan Gezonde Leefomgeving in gebiedsgerichte ontwikkeldoelen. Hieronder volgen een aantal milieu-onderdelen die deel uitmaken van het samenhangende beleid.

We verbeteren de luchtkwaliteit

(I)

De Uitvoeringsagenda Lucht 2024-2030 is de leidraad voor onze activiteiten om de luchtkwaliteit te verbeteren. De hoofdboodschap is dat we goed op weg zijn de huidige doelen voor 2030 ter behalen. Daarvoor blijft stevige inzet een vereiste. De luchtkwaliteit wordt beter in Arnhem, maar is nog niet gezond. De wettelijke eisen aan luchtkwaliteit zijn aangescherpt (EU, nationaal beleid) en Arnhem erkent dat extra inzet tot aan de WHO-advieswaarden gezondheidswinst oplevert. Daarom doen we dit jaar nog onderzoek naar (aanvullende) opties die er zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren.

Veel acties om de luchtkwaliteit te verbeteren hangen samen met het Duurzame Mobiliteitsplan. Te denken valt aan de milieuzone/zero emissie zone en het netwerk van walstroom voor de binnenvaart. Ook op houtstook zijn we actief, o.a. met een communicatiecampagne om bewuster en minder te stoken. We hebben subsidieregelingen voor het van de weg halen van oude brom- en snorfietsen en het saneren van rookgaskanalen (hiervoor worden (SPUK's ingezet: speciale doeluitkeringen). Wij onderhouden een actief meetnet van circa 30 meetpunten voor Stikstofdioxide (NO₂) en Fijnstof (PM₁₀, PM_{2,5}). Met de Omgevingsdienst (ODRA) zijn we in gesprek om te kijken of we elkaars meetnetwerken beter op elkaar kunnen afstemmen.

We beheren de bodem en de ondergrond

(I)

Vanuit onze gemeentelijke taak vanuit de Omgevingswet en de Wet bodembescherming (Wbb) zorgen we voor de instandhouding en het verbeteren van een bodem die geschikt is om op te wonen en om op te werken. Ook dragen we bij aan de bescherming van kwetsbare gebieden in verband met natuur en drinkwaterwinning.

We werken samen met provincie en omgevingsdienst voor meldingen/vergunningen, toezicht en handhaving. Ook delen en ontwikkelen we kennis via het Gelders Ondergrond Overleg (GOO) en met regiogemeentes via het Vakberaad bodem van de Milieuregio Arnhem Nijmegen (ORM). We adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen waar onderzoek en sanering nodig is. Bijzondere aandacht hebben we voor historische spoedlocaties, met lood verontreinigde tuinen en PFAS-verontreinigingen. Voor grote ruimtelijke projecten waar veel bodemverontreiniging is (Spoorzone Oost) wordt specifiek beleid ontwikkeld. Voor nieuwe verontreinigingen wordt samen met de provincie en het GOO beleid ontwikkeld. We doen onderzoek naar PFAS-locaties en andere verontreinigingen met zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Wij mengen ons actief in de discussie over de toepassing van risicovolle secundaire bouwstoffen (zoals staalslakken en immobilisaten) in samenwerking met de provincie, de ODRA en het GOO.

We dringen lawaai terug

(I)

Geluidshinder wordt steeds meer via een programmatische aanpak onder controle gehouden. Het huidige beleid wordt geactualiseerd, inclusief een omzetting onder het regime van de Omgevingswet. Het gaat om twee actualisaties. Eerst het Actieplan Omgevingslawaai 2024 – 2029 gericht op bestaande situaties. Daarna de actualisatie van het Beleidsplan Geluid gericht op nieuwe situaties. Deze actualisatie wordt in regionaal verband vormgegeven in samenwerking met de ODRA (gemeenten). Aandacht voor geluidsluwe buitenruimte blijft een speerpunt.

Wanneer gemeentelijke hoofdwegen aan onderhoud toe zijn, passen we stil asfalt toe. We proberen nieuwe hinder zoveel mogelijk te voorkomen. Op plekken die zwaar belast zijn qua lawaai eisen we maatregelen die garanderen dat de woon- en leefruimte van onze inwoners gezond blijft. De verplichting van een geluidsluwe buitenruimte vinden wij daarbij ook van essentieel belang. Daarnaast zetten we ons in voor rustige plekken in de stad, in samenhang met ons beleid voor groen, natuur, lopen.

In 2024 en verder zal aandacht gegeven worden aan de invulling van stiltegebieden in de stad. Dit kan integraal worden opgepakt met bijvoorbeeld thema's als hittestress en groene zones. Het voornemen om snelheidsovertredingen te verminderen zal integraal opgepakt moeten worden met de afdelingen mobiliteit en verkeer. Het duurzame mobiliteitsplan is voor lawaai van cruciaal belang. Minder hogere snelheden en minder autoverkeer helpt enorm in het terugdringen van lawaai.

We verbeteren de milieukwaliteit breed (hitte, water, licht, externe veiligheid, etc.)

(I)

Naast de bovengenoemde thema's zetten we breed in op het verbeteren van de milieukwaliteit. In het Plan Gezonde Leefomgeving staan ook de thema's hitte, water, licht en externe veiligheid. Hitte wordt in nauwe samenwerking met klimaatadaptatie en publieke gezondheid opgepakt. We werken gezamenlijk aan de doorontwikkeling van het lokale hitteplan en versterken het netwerk van sociale partners uit. Water dat we voornamelijk samen met het bevoegd gezag: de waterschappen oppakken. Het thema licht pakken we samen met de Veluwegemeenten op. Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's die mensen lopen door opslag, productie, gebruik en vervoer van gevaarlijke stoffen in hun omgeving. Arnhem heeft de risicovolle activiteiten in beeld en bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt er rekening gehouden met het aspect externe veiligheid.

We handhaven op milieuvergunningen en -regelgeving

(I)

Vergunningverlening en handhaving dragen bij aan het behalen van de landelijke doelstellingen op het gebied van milieu en gezondheid. Deze taken worden uitgevoerd door de ODRA. De prioriteit ligt op een actueel vergunningenbestand en goed naleefgedrag van bedrijven.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Een groene, gezonde en veilige stad	91.460	84.944	1.078	575
Realiseren doelen omgevingsvisie	82.466	80.075	1.078	575
Benutten kansen van de Omgevingswet	0	0	0	0
Een gezondere leefomgeving	8.994	4.869	0	0
Overige	1.576	365	0	0
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	1.576	365	0	0
Gerealiseerd resultaat	93.035	85.309	1.078	575

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Baten	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Saldo lasten en baten	-2.118	-5.748	-13.892	-7.727	-20.621	-5.939	-2.286
Toevoegingen aan reserves	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Onttrekkingen aan reserves	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-20.695	-2.427	1.777	-503	-1.923	-1.136	-4.804
Gerealiseerd resultaat	-22.813	-8.175	-12.115	-8.230	-22.543	-7.076	-7.089

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-2.235	-578	-35.776	-29.235
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaart de afwijkingen over de jaren.	1.428	4.683	-30.313	-23.772
Een gezondere leefomgeving	Voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagelocaties op de Bethaniënstraat is in de 2025 incidenteel € 5,4 miljoen begroot, waardoor de lasten in 2026 lager liggen. Hier staat tegenover dat het plan gezonde leefomgeving is vastgesteld door de gemeenteraad. Voor uitvoeringsprojecten en monitoring is tot en met 2027 jaarlijks € 190.000 aanvullend in de begroting opgenomen.	-5.164	-5.261	-5.464	-5.464

Overig	Er is in de begroting van 2026 € 1,5 mln gereserveerd als bijdrage binnen Steengoed Benutten voor de herbouw van de getroffen binnenstad van de brand in 2025.	1.501	1	1	1
--------	--	-------	---	---	---

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	3.930	-7.306	-27.823	-17.629
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren.	3.930	-7.306	-27.823	-17.629

Toevoegingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-7.670	-1.067	2.486	24
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is er in 2025 incidenteel een toevoeging van € 7,0 miljoen geweest aan de BR stadsontwikkelfonds voor gebiedsontwikkelingen op de korte termijn.	-7.670	-1.067	2.486	24

Onttrekkingen aan reserves	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-9.950	-4.767	-427	-6.557
Realiseren doelen omgevingsvisie	De begroting voor dit doel bestaat voor het grootste deel uit de grondexploitaties, anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten. Deze zijn herzien bij de jaarrekening 2024 (zoals gespecificeerd in de FJP 2024). Door het meerjarige karakter van grondexploitaties fluctueert het beeld over de jaren heen. Dit verklaard de afwijkingen over de jaren. Daarnaast is in 2025 is een incidentele onttrekking van € 1,7 mln. geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de Transitie Omgevingswet. Voor de verstedelijkingsopgave zijn in 2025 incidenteel de resterende middelen van € 560.000 uit de BR Plankosten stedelijke ontwikkeling ingezet, welke niet meer in de begroting 2026 en verder zijn opgenomen.	-4.448	735	5.074	-1.056

Een gezondere leefomgeving	In 2025 is een incidentele onttrekking van € 5,4 miljoen geraamd, aan de reserve BR Taakmutatie voor de budgetoverheveling van 2024 naar 2025, voor de aanpak van de Grondwal/uitbreiding woonwagencentrales op de Bethaniënstraat. Daarnaast is aan de reserve BR omgevingslawaaï is in 2025 incidenteel € 98.000 onttrokken om geluidsoverlast van wegen tegen te gaan.	-5.501	-5.501	-5.501	-5.501
----------------------------	---	--------	--------	--------	--------

Totaal mutaties		3.886	-10.428	5.040	5.026
------------------------	--	--------------	----------------	--------------	--------------

Zero based begroten

Het programma ruimtelijke ontwikkeling is deze begroting zero based opgebouwd. Daarbij is zijn de activiteiten binnen de doelen als basis gebruikt. In de tabel hieronder staat het totaaloverzicht met de inkomsten en uitgaven voor dit programma naar de verschillende doelen. Vervolgens is per doel een uitsplitsing opgenomen.

Programma Ruimtelijke ontwikkeling	Inkomsten			Uitgaven				
	Baten BIE	Leges	Overige inkomsten	Lasten BIE	Beleids-matige inzet	GR	Overige uitgaven	Totaal uitgaven
<i>bedragen x € 1.000</i>								
Doel								
Realiseren doelen omgevingsvisie	76.716	-	3.359	75.022	1.998	169	5.277	82.466
Benutten kansen van de Omgevingswet	-	-	-	-	-	-	-	-
Een gezondere leefomgeving	-	3.891	978	-	1.034	6.949	1.012	8.994
Doeloverstijgend	-	-	-	-	-	-	-	-
Overig	-	-	365	-	-	-	1.576	1.576
Totaal	76.716	3.891	4.702	75.022	3.032	7.118	7.864	93.035

Realiseren doelen omgevingsvisie	Baten	Lasten
<i>bedragen x € 1.000</i>		
Bouwgronden in de exploitatie	76.716	75.022
Overige inkomsten	3.359	
Anterieure overeenkomsten	1.254	
Meerjarige projecten	2.105	
Beleidsmatige inzet		1.998
Gemeenschappelijke regelingen		169
Groene Metropoolregio		169
Overige uitgaven		5.277
Anterieure overeenkomsten		1.254
Meerjarige projecten		2.105
Verstedelijkingsopgave		464
Omgevingswet		303
Overig		1.151
Totaal	80.075	82.466

De baten en lasten binnen dit doel komen voor het grootste gedeelte uit de vastgestelde grondexploitaties waaronder de grootschalige gebiedsexploitaties Spoorzone Arnhem Oost en Kronenburg. Daarnaast bestaan er buiten de grondexploitaties anterieure overeenkomsten en meerjarige projecten die bijdragen aan het realiseren van de omgevingsvisie.

Voor het bevorderen van de samenwerking met de Groene Metropoolregio is er een budget van € 169.000 opgenomen.

Voor de verstedelijkingsopgave is een budget van € 464.000 beschikbaar.

Een gezondere leefomgeving	Totaal
----------------------------	--------

bedragen x € 1.000

Leges	3.891
Omgevingswet	3.693
Overgunningen WABO	186
Overig	12
Overige inkomsten	978
Milieubeheer vastgoed	978
Beleidsmatige inzet	1.034
Gemeenschappelijke regelingen	6.765
ODRA - Milieutaken	2.390
ODRA - Bouwtaken	4.375
Overige uitgaven	1.012
Milieutaken	758
Bouwtaken	181
Bodemtaken	73
Totaal uitgaven	8.811

De legesinkomsten bestaan uit de opgelegde leges voor verleende vergunningen.

De overige inkomsten betreffen verhuurinkomsten uit de verhuur van onder anderen ligplaatsen, pachtgronden en terreinen.

De uitgaven vallen uiteen in twee onderdelen: de uitgaven aan de taken die zijn belegd bij de omgevingsdienst (ODRA) en de milieutaken die door de gemeente worden opgepakt.

Overig	Totaal
---------------	---------------

bedragen x € 1.000

Overige inkomsten	365
Vastgoed reclame	365
Overige uitgaven	1.576
Wederopbouw Jansstraat	1.500
Vastgoedreclame	76
Totaal uitgaven	1.576

De inkomsten worden gegenereerd door de afgesloten contracten voor reclame uitingen in de stad. De kosten die hiermee samenhangen betreffen het beheer van de locaties voor reclame uitingen.

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Ruimte en Milieu

- Omgevingsdiensten (ODRA/ODRN);
- Provincie Gelderland;
- Regiogemeenten;
- Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden(VGGM);
- Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG);
- Ministerie van BZK;
- CASA;
- Groenforum.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

Beleidskaders

Ruimte

- Omgevingsvisie Arnhem 2040;
- [Structuurvisie Arnhem 2020](#);
- [Groenvisie 2017-2035](#);
- [Welstandsnota](#);
- [De Arnhemse aanpak van de wijkgerichte energietransitie](#);
- Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley.

Milieu

- [Plan gezonde leefomgeving](#)
- [Luchtagenda gemeente Arnhem](#);
- [Actieplan Omgevingslawaaï](#);
- [Rapportage geluidskaarten](#);
- [Beleidsnota bodem 2012, Provincie Gelderland, gemeente Arnhem en gemeente Nijmegen](#);
- [Nota Bodembeheer](#);
- [Notitie Herijking loodbeleid 2020](#)
- [Actualisatie Nota Bodembeheer- addendum 2014](#) ;
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-2017-2018](#);
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK2020](#);
- [Actualisatie Nota Bodembeheer-BKK- PFAS](#);
- Collegebesluit vaststelling LMW dossiernummer 2021 dd. 25-1-2022 & Memo Aveco de Bondt Lokale Maximale Waarden (LMW) Meinerseiland, projectnummer 18112508, 10 januari 2022;
- [Beleidsplan externe veiligheid](#).

Wonen en Leefomgeving

€ 85,1 mln

Ambitie

Een biodiverse en diervriendelijke stad

Een beter leven voor dieren

- We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
- We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
- We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad

Meer aandacht voor natuur

- We stimuleren natuurinclusieve landbouw
- We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterrein en parken
- We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
- We verbeteren de biodiversiteit in Arnhem

Cijfers en indicatoren

- De samenstelling van het eigenaarschap van de Arnhemse woningvoorraad is vrijwel stabiel.
- Door stijgende bouwkosten blijft het aantal netto toegevoegde woningen in Arnhem in de afgelopen jaren achter op de piek van 2021
- Na een piek in 2022 is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Dierenartskostenregeling licht gedaald.
- Er zijn 24 wijken in Arnhem maar in totaal komen er maar 20 Wijkgroenagenda's. In sommige gevallen hebben we namelijk wijken samengevoegd in 1 Wijkgroenagenda.

Ambitie

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Minder restafval

- We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding

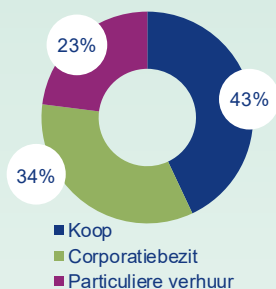
Een schoner Arnhem

- We pakken hotspots en zwerfafval aan

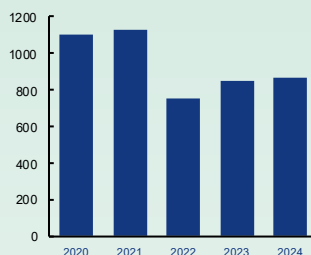
Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte

- We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
- We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

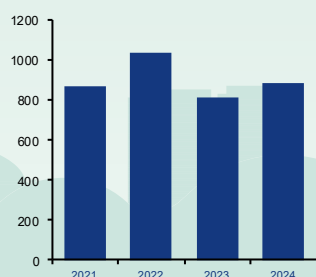
1. Samenstelling van de woningvoorraad

2. Netto toegevoegde woningen

3. Gebruikers dierenartskostenregeling

4. Aantal opgeleverde wijkgroenagenda's

Wonen en Leefomgeving

€ 85,1 mln

Ambitie

Een biodiverse en diervriendelijke stad

Een beter leven voor dieren

- We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
- We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
- We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad

Meer aandacht voor natuur

- We stimuleren natuurinclusieve landbouw
- We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterrein en parken
- We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
- We verbeteren de biodiversiteit in Arnhem

Cijfers en indicatoren

- De samenstelling van het eigenaarschap van de Arnhemse woningvoorraad is vrijwel stabiel.
- Door stijgende bouwkosten blijft het aantal netto toegevoegde woningen in Arnhem in de afgelopen jaren achter op de piek van 2021
- Na een piek in 2022 is het aantal huishoudens dat gebruik maakt van de Dierenartskostenregeling licht gedaald.
- Er zijn 24 wijken in Arnhem maar in totaal komen er maar 20 Wijkgroenagenda's. In sommige gevallen hebben we namelijk wijken samengevoegd in 1 Wijkgroenagenda.

Ambitie

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

Minder restafval

- We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding

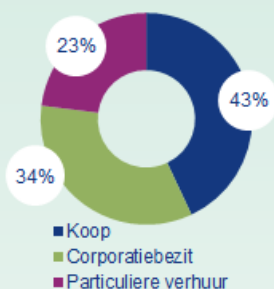
Een schoner Arnhem

- We pakken hotspots en zwerfafval aan

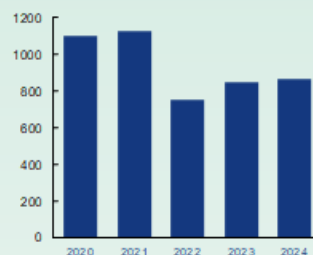
Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte

- We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
- We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

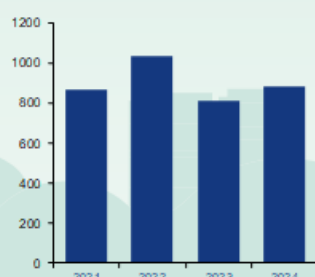
1. Samenstelling van de woningvoorraad

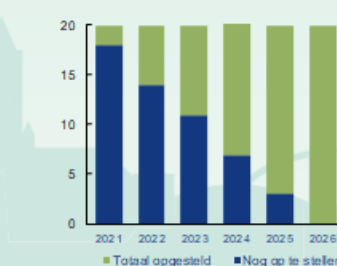
2. Netto toegevoegde woningen

3. Gebruikers dierenartskostenregeling

4. Aantal opgeleverde wijkgroenagenda's

Samenvatting Doelenboom Wonen en leefomgeving

Ambitie	Doel	Inspanning
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen	Meer passende en beschikbare woonruimtes	We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit
		We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen
		We bevorderen studentenhuisvesting
		We voeren woningtoewijzingsbeleid uit
		We benutten de bestaande voorraad beter
	Een meer ongedeelde stad	We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit
		We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad
		We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten
	Meer woningen van voldoende kwaliteit	We pakken vocht- en schimmel in woningen aan
		We handhaven op een minimum woonkwaliteit
		We versterken de positie van huurders
		We hebben aandacht voor funderingsproblematiek
Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte	Naar een klimaatadaptievere stad	We voeren de woonzorgnota uit
		We zorgen voor meer woonwagendplaatsen
		We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen
		We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen
		We realiseren een koel netwerk
		We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen
Een biodiverse en diervriendelijke stad	Een beter leven voor dieren	We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren
		We zetten verharding om naar groen
		We vergroten de groenmassa van bomen
	Meer aandacht voor natuur	We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren
		We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak
		We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad
		We stimuleren natuur-inclusieve landbouw
		We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken
Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling	We streven naar minder restafval	We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren
		We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad
	We willen Arnhem schoner maken	We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaleducatie en betere afvalscheiding
		We pakken hotspots en zwerfafval aan

	Een toekomstbestendiger organisatie van het werk in de openbare ruimte	We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit
		We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud

Wonen en leefomgeving

Onze stad is een groene, levendige, ondernemende en inclusieve stad waar Arnhemmers fijn en betaalbaar moeten kunnen wonen. Grote 'nieuwe' overstijgende opgaven, zoals de energietransitie, wooncrisis en klimaatadaptatie zijn uitdagingen waar Arnhem voor staat. Deze opgaven pakken we lokaal op, maar zeker ook in samenwerking met de regio, de provincie en het Rijk. Arnhem is een groene stad met een unieke ligging aan de Rijn. Zij geeft prioriteit aan ontmoetingsruimte in stadsparken, wijkparken en buurtgroen. Dit programma omvat de onderdelen wonen en een aantal aspecten van de openbare ruimte, zoals water, havenbeheer, stadsreiniging, bossen, parken en ecologie, stedelijk groen, spelen, dierenwelzijn, afval en riolering. Binnen het wonen zetten we vol in op het bijbouwen van voldoende woningen in de betaalbare segmenten. Belangrijk doel is om hierbij de tweedeling in de stad te verkleinen. Ook is voor onze stad klimaatadaptatie een belangrijk aandachtspunt. Met klimaatadaptatie bereiden we Arnhem voor op de effecten van de klimaatverandering, op heviger weer. We passen de stad aan zodat deze minder kwetsbaar is voor hoog en laag water, extreme regenval, hitte en langdurige droogte. We willen het Arnhemse groen versterken. Dat levert een prettige buurt op, maar draagt bijvoorbeeld met verkoeling en wateropname bij aan klimaatadaptatie.

Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen

Ambities	Doelen	Inspanningen
----------	--------	--------------

Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen

(A)

Wonen is een grondrecht: iedereen in Arnhem heeft recht op een betaalbare en goede woning.

Op dit moment constateren we dat huren voor velen zeer moeilijk is en het kopen van een huis voor starters vrijwel onmogelijk. De wooncrisis vraagt om een radicale omslag waarbij voor wonen niet langer het recht van de sterkste geldt. We pakken de regie en zetten ons beleid en instrumentarium maximaal en waar nodig onorthodox in om wonen betaalbaar te maken en het woningaanbod flink uit te breiden voor alle doelgroepen. Voor veel meer Arnhemmers dan nu, is er over een aantal jaar een goede, betaalbare en duurzame woning beschikbaar.

Prioriteit geven wij aan acties en initiatieven die niet alleen woningbouw mogelijk maken, maar die ook verbonden zijn met de sociale opgaven in onze wijken, die de leefomgeving verbeteren, die bijdragen aan lokale werkgelegenheid en de economische kracht van onze stad versterken. Dit sluit ook aan bij de afspraken die gemaakt zijn in de Woondeal 2.0 en vertaald zijn in het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Dit is meer dan alleen maar sneller meer woningen bouwen. We willen daarmee ook de leefbaarheid van de wijken en de kansen van de inwoners vergroten.

Deze ambities zijn stevig, en zijn uitgewerkt in de Woonvisie voor Arnhem met concrete en meetbare doelen als leidraad. De Woonvisie bundelt het woonbeleid en biedt heldere afwegingskaders voor het omgaan van zowel de bestaande woningvoorraad als nieuwe woningprojecten.

Meer passende en beschikbare woonruimtes

(D)

Arnhem staat voor grote opgaven; tussen 2020 en 2040 moeten er ruim 16.000 extra woningen bij worden gebouwd om in de woningbehoefte te voorzien. Elk jaar publiceren we een nieuwe voortgangsrapportage 'Arnhem biedt woonruimte' met daarin informatie over de ontwikkeling van onze woningbouwvoorraad en met actuele informatie over vergunningverleningen, gerealiseerde woningen en onze planvoorraad.

Om beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in Arnhem op peil te houden moeten er meer woningen worden gerealiseerd. Dit geldt voor alle soorten woningen, waarbij we sturen op het meer divers maken van het woningaanbod in alle wijken. Samen met ontwikkelaars en corporaties spannen we ons in voor een evenwichtig aanbod dat aansluit bij zowel de woningbehoefte de komende jaren als bij de gewenste ruimtelijke kwaliteiten uit de Omgevingsvisie. Uiteraard is dat soms moeilijk, omdat de belangen van de partijen niet altijd hetzelfde zijn. Vanuit de Woondeal 2.0 en het Stadsakkoord hebben we met deze partijen afspraken kunnen maken om een stabiele bouwstroom te realiseren en de samenwerking te intensiveren. De focus ligt de komende jaren op het hard maken van 'zachte' projecten en het beter benutten van de bestaande voorraad, onder meer door stevig in te zetten op het optoppen van woningen.

We voeren een betaalbaar en sociaal bouwprogramma uit

(I)

De woningmarkt van Arnhem staat onder druk. Versnellen van productie en meer woningen programmeren is daarom noodzakelijk. We sturen op een evenwichtig aanbod van woningen met meer spreiding van doelgroepen en kwetsbare mensen over de stad. We doen dit onder andere door:

1. Stimuleren van het realiseren van koop- en huurwoningen in de verschillende categorieën, zoals opgenomen in de Woondeal 2.0 en de Doelgroepenverordening. We sturen daarbij onder andere op minimaal 30% sociale corporatiehuurwoningen over de nieuw te realiseren projecten en op minimaal 66% aan 'betaalbare' woningen. De Doelgroepenverordening geeft positie aan corporaties waardoor het sociaal programma wordt geborgd
2. Ook sturen we in het nieuwbouwprogramma op differentiatie in de wijken. We willen relatief meer sociale en betaalbare woningen in wijken waar er nu weinig van dat soort woningen zijn.
3. We zetten in op conceptueel bouwen om versnelling en betaalbaarheid van woningbouw beter te kunnen waarborgen. Hierbij starten we in Rijnpark en kijken daarna verder naar een stadsbrede toepassing.
4. Periodiek is er een overleg (Bouwberaad Arnhem) over de voortgang van de woningbouwproductie, waarbij we bij eerste signalen van vertraging overleggen met ontwikkelaars en corporaties. Ook gebruiken we het premium partneroverleg met de corporaties om een vinger aan de pols te houden dat het gewenste bouwprogramma wordt uitgevoerd.

We bevorderen collectieven, zelfbouw en flexwonen

(I)

Er is een vraag naar collectieven, zelfbouw en flexwonen. Deze concepten pakt de markt niet automatisch op. Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken. Voor deze projecten maken we ruimte binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf, Coehoorn en Schuytgraaf. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten en werken we mee aan publicaties en de ontwikkeling van instrumentarium ter ondersteuning van collectieve woonvormen.

Om te voorzien in de grote vraag naar woningen, zetten we in Arnhem ook in op de bouw van flexwoningen. Na het succes op het Merwedeterrein onderzoeken we nieuwe locaties voor flexwoningen.

We bevorderen studentenhuisvesting

(I)

We zetten blijvend in op voldoende woningen voor studenten en starters. We werken hiervoor onder andere samen met de SSH& om tot vergroting van hun marktaandeel in Arnhem te komen, en zetten in op de bouw van voldoende nieuwbouwwoningen voor kleinere huishoudens. Met de SSH& maken we in 2025 meerjarige prestatieafspraken om de studentenhuisvesting te bevorderen.

We voeren woningtoewijzingsbeleid uit

(I)

Op basis van de Huisvestingswet 2014 moeten gemeenten via een huisvestingsverordening (schaarse) huurwoningen naar inzicht verdelen. Veelal is de meettijd leidend bij de toewijzing van een woning. Daarnaast worden woningen verdeeld via loting en kan aan bepaalde groepen voorrang worden gegeven. Door regels over bemiddeling, adverteren en urgentie vast te leggen, kunnen gemeenten de toewijzing van schaarse huurwoningen zo rechtvaardig mogelijk laten gebeuren, waarbij urgente doelgroepen een eerlijke kans houden.

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 inwerking getreden. In 2026 monitoren en rapporteren we over de werking van de Huisvestingsverordening en zullen er voorstellen worden voorbereid om de Huisvestingsverordening met ingang van 2028 te wijzigen.

We benutten de bestaande voorraad beter

(I)

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is een actieplan opgesteld met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Woningvoorraad begin van het jaar	77839	79065	79816	80665	

Eenheid: Aantal woningen

Bron: CBS

Netto toevoegingen gedurende het jaar	1216	752	848	865
--	-------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	5,60	7,60	7,60	9,80
--	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen

Bron: Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research

Aantal nieuwbouwwoningen	432	600	608	789
---------------------------------	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Het aantal nieuwbouwwoningen

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: overige toevoegingen	940	222	348	159
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Het aantal overig toegevoegde woningen (meestal transformatie)

Bron: CBS

Toevoegingen aan de woningvoorraad: aandeel eigendom corporaties nieuwbouwwoningen	7,50	7,60	7,60	7,60
---	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: % corporatiewoningen van totaal toegevoegde woningen

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen koop	42,90	43	43	43
---	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % koopwoningen van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen corporatiebezit	35,20	35	35	34
--	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % corporatiewoningen van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Ontwikkeling woningeigendom (bestaande woningvoorraad) - aandeel woningen particuliere huur	21,40	22	22	23
--	--------------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: % woningen particuliere verhuur van de totale woningvoorraad

Bron: CBS

Afgegeven woningbouwvergunningen (nieuwbouw & verbouw)/ transformatie	1010	445	667	
--	-------------	------------	------------	--

Eenheid: Aantal woningbouwvergunningen per jaar

Bron: ODRA/CBS (cijfers 2023 t/m april 2023)

Actieve zoektijd sociale huurwoning - eengezinswoning	1,80	1,50	1,90	
--	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: aantal jaar

Bron: Regionale woningmarktmonitor

Actieve zoektijd sociale huurwoning - appartement/meergezinswoning	1,60	1,70	1,80
---	-------------	-------------	-------------

Eenheid: aantal jaar

Bron: Regionale woningmarktmonitor

Een meer ongedeelde stad (D)

Arnhem kent van oudsher ongelijkheid tussen wijken, die de afgelopen decennia is toegenomen. Het landelijke woonbeleid droeg hieraan bij: sociale huur concentreerde zich steeds meer in bepaalde wijken en was vooral nog toegankelijk voor mensen met de laagste inkomens, terwijl andere wijken vooral koopwoningen boden voor de hoogste inkomens. Daardoor ontstonden grotere concentraties van mensen in een kwetsbare positie.

Deze woonkloof gaat samen met toenemende ongelijkheid op andere terreinen, zoals onderwijs en (jeugd)zorg. Tegelijkertijd is de verscheidenheid aan buurten en mensen een kracht van Arnhem – maar alleen als bewoners dat ook zo ervaren. Als verschillen groeien en ontmoetingen afnemen, dreigt vervreemding.

Arnhem wil een ongedeelde stad zijn: een stad die diversiteit en nabijheid combineert, waar mensen elkaar ontmoeten – op het schoolplein, in het park, langs het sportveld en in de winkel. Een stad waar iedereen, ongeacht achtergrond of inkomen, in elke wijk kansrijk kan opgroeien en wonen. De Woonvisie stelt daarom dat voor elk van de acht stadsdelen een wijkgerichte strategie wordt opgesteld als nadere uitwerking.

We voeren de meerjarige prestatieafspraken uit (I)

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van) de sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

We hanteren een wijkgerichte aanpak in de ontwikkeling van de stad (I)

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Het gaat om gericht aandachtgeven aan de zaken die spelen in een wijk en gedifferentieerde oplossingen aandragen voor de verschillende wijken. Op wijkniveau wordt een advies over de woningprogrammering gegeven; in wijken met weinig sociale woningen moet nieuwbouw meer uit sociale huur bestaan. De Woonvisie geeft hiervoor de richting aan en in de wijkstrategieën is dit nader uitgewerkt. We kijken naar wat de wijk nodig heeft, werken opgedragen en kijken naar kansen.

We versterken de veerkracht van kwetsbare buurten (I)

We hebben wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijisdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo te komen tot een eerlijker spreiding van veerkracht in de stad. Daarnaast sluiten we aan bij lopende gebiedsperspectieven in onder andere Malburgen, Elderveld en de binnenstad. Bij ruimtelijke initiatieven wordt actief rekening gehouden met de veerkracht van wijken; het woningbouwprogramma draagt daarbij bij aan het verbeteren van de leefbaarheid.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Leefbaarheid in eigen buurt	7,20		7,20		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de leefbaarheid in de buurt op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Woonomgeving	7,40	7,30
---------------------	-------------	-------------

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woonomgeving op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer woningen van voldoende kwaliteit**(D)**

In Arnhem willen we wonen van goede kwaliteit, voor iedereen. Het moet prettig en veilig zijn om in onze stad te wonen, en de kwaliteit van de woning speelt daarin een grote rol. Dat betekent onder andere dat woningen goed onderhouden zijn, voldoen aan eisen van gezondheid en energiezuinigheid, en passen bij de behoeften van bewoners – nu en in de toekomst. Als gemeente staan we pal voor woonzekerheid: iedereen moet toegang hebben tot een passende woning, zonder angst voor onterechte huuropzegging, intimidatie of structureel achterstallig onderhoud. Van 'goed verhuurderschap' maken we in Arnhem de norm. Zo zorgen we ervoor dat huurders zich beschermd en serieus genomen voelen – en dat wonen in Arnhem daadwerkelijk een basis biedt voor een goed bestaan.

We pakken vocht- en schimmel in woningen aan**(I)**

Op dit moment wonen niet alle Arnhemmers in een gezonde, schimmelvrije woning. In samenwerking met stakeholders brengen wij de aandachtspunten in beeld die spelen op het gebied van gezond wonen. Met corporaties geven we uitvoering aan een actieplan om vocht- en schimmelproblemen in hun sociale woningen te voorkomen en te beperken. Hiertoe is onder andere een onafhankelijke 'schimmelexpert' aangesteld.

We handhaven op een minimum woonkwaliteit**(I)**

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.

Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

We versterken de positie van huurders**(I)**

De rechten van huurders beschermen we actief, of zij nu huren van een corporatie of een particuliere verhuurder. Dat vraagt om een blijvende inzet op rechtvaardig woonbeleid, want het verbeteren van de positie van huurders is een kwestie van lange adem. Sinds het actieplan Arnhem helpt huurders (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne Dat huurt lekker! Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld wordt vanaf 2025 gefaseerd in 13 wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. In 2026 zal de nadruk liggen op de uitvoering door handhaving.

We hebben aandacht voor funderingsproblematiek**(I)**

Er is sprake van funderingsschade door bodemindaling in de wijk Malburgen. Daarnaast is er ook funderingsschade elders in Arnhem, zij het meer incidenteel. Het plan van aanpak funderingen Arnhem 2024-2026 geeft duidelijkheid aan eigenaren van particuliere woningen wat de gemeente kan doen en hiervoor zijn middelen vrijgemaakt. Verzakking van funderingen kan leiden tot aanzienlijke kosten, maar ook tot risico's voor gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. Bovendien vormt funderingsproblematiek een belemmering voor gewenste woningverbeteringen, zoals verduurzaming. Er moet nog worden uitgezocht waar en hoe dit onderwerp binnen de gemeente te beleggen na 2026. In ieder geval zijn middelen nodig voor het voortzetten van de basis: het loket, ondersteuning, onderzoek en monitoring. Belangrijk is continuïteit en betrokkenheid van de gemeente voor het onderwerp funderingsproblematiek. Volgend jaar zullen we daarom dit onderwerp nader verkennen en de uitvoerbaarheid in beeld brengen.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Rapportcijfer woning	7,70		7,50		

Eenheid: Gemiddeld rapportcijfer voor de woning op een schaal van 0-10

Bron: Arnhemse leefbare wijken monitor (tweejaarlijks)

Meer aandacht voor mensen met een specifieke woonbehoefte**(D)**

De meeste bewoners van Arnhem zijn gewone bewoners met gewone problemen. Voor hen is de zorg voor betaalbaar wonen en een veilige leefbare woonomgeving genoeg. Maar voor een deel is dat niet het geval. Zij hebben door omstandigheden moeite aan te haken bij de steeds complexere wereld. Het begint bij wonen en wonen is een recht, daarom draagt Arnhem zorg voor bewoners die geen woning hebben en ondersteunt de bewoners die moeite hebben zelfstandig goed in wonen te voorzien of te blijven voorzien.

We voeren de woonzorgnota uit**(I)**

In 2024 zijn in de regio Arnhem-Nijmegen de regionale afspraken voor de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen vastgesteld. Deze afspraken zijn de basis voor lokale prestatieafspraken voor wonen en zorg. Zo ook in Arnhem waar we de regionale afspraken hebben vertaald in meerjarige lokale afspraken voor de periode 2025-2029. Hierin is afgesproken om samen te werken aan vitale zorgzame wijken, aan een evenwichtige woonruimteverdeling, aan het vergroten van het aanbod voor aandachtsgroepen en het realiseren van meer geschikte woningen voor ouderen, waaronder geclusterde en zorggeschikte woningen.

In 2026 gaan we door met de partners op het gebied van wonen, zorg en welzijn met de drie pilots rondom zorgzame buurten in bestaande woonwijken waar veel ouderen wonen, namelijk Presikhaaf, Elderveld en Malburgen. Ook in de nieuwbouw Rijnpark onderzoeken we met stakeholders of we door middel van een andere manier van financieren en organiseren een zorgzame buurt kunnen maken (Rijksprogramma Samen Slim).

Op het gebied van woonruimteverdeling starten we in Arnhem in 2026 samen met de corporaties met een aangepast proces om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. Met de corporaties hebben we afgesproken dat hiervoor maximaal 120 sociale huurwoningen per jaar te verdelen zijn. Deze aantallen werden tot nu toe niet gehaald. We hopen dat dit met de nieuwe werkwijze verbetert. De nieuwe lokale werkwijze is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland. Op deze manier hopen we samen met de uitgangspunten van 'Samen aan zet' de gewenste faire share van aandachtsgroepen over de regio te realiseren.

We zorgen voor meer woonwagendplaatsen**(I)**

We geven uitwerking aan het 'plan van aanpak uitbreiden woonwagendplaatsen' (juni 2020). We werken aan de uitbreiding van het aantal standplaatsen voor verschillende locaties (Gelderse Rooslaan, Bethaniënstraat, Schuytgraaf). Daarnaast ontwikkelen we nieuw woonwagen- en standplaatsenbeleid en blijven we nieuwe locaties voor uitbreiding van woonwagens en standplaatsen verkennen.

We stimuleren het aanbod van levensloopgeschikte woningen**(I)**

Bij nieuwbouwwontwikkelingen maken we afspraken over de realisatie van levensloopgeschikte woningen in combinatie met een toegankelijke, veilige omgeving. Samen met woningcorporaties stimuleren we de doorstroming van ouderen uit eengezinswoningen naar passende, levensloopgeschikte woningen. Zo komt er woonruimte vrij voor gezinnen, terwijl ouderen comfortabel en zelfstandig kunnen blijven wonen. We stemmen met corporaties af hoe de woningvoorraad, zowel bestaand als nieuw, beter kan aansluiten op de groeiende groep ouderen. Daarbij kijken we naar de juiste typen woningen, spreiding over de stad, en combinaties met zorg en voorzieningen.

Een klimaatbestendige, groene en leefbare openbare ruimte

(A)

Een prachtige, groene openbare ruimte vormt de sleutel tot een bruisende en gezonde stad waarin het heerlijk wonen, werken en ontspannen is. Arnhem is gezegend met fraaie openbare ruimtes, waarvan de vele stadsparken absolute parels zijn dankzij de schitterende ligging en rijke geschiedenis. Maar we kunnen niet stilzitten. Klimaatverandering, afname van biodiversiteit, verbetering van leefbaarheid in wijken en de enorme druk op groene gebieden vragen om actie. Daarom blijven we de komende jaren fors investeren in onze groene leefomgeving. We doen dit onder de vlag van het programma 'radicaal vergroenen'. In dit programma combineren we de vergroeningsopgave met klimaatadaptatie en integreren we die in opgaven op het gebied van mobiliteit, verdichting en leefbaarheid.

Met klimaatadaptatie maken we Arnhem bestand tegen de grillen van het veranderende klimaat, met zijn extreme weersomstandigheden. We passen de stad slim aan en ontwerpen nieuwe stedelijke gebieden die weerbaar zijn tegen overstromingen, hevige regenval, hitte en droogte. Dit alles is vastgelegd in onze klimaatadaptatiestrategie, die in 2021 is aangenomen. Aan de hand van deze strategie zorgen we voor wateropvang in de bodem, een betere afvoer bij zware buien en vermindering van hitteproblemen. Vergroenen is daarbij een belangrijk middel. We gaan de stad radicaal vergroenen.

Onze groenvisie zet daarbij de koers uit voor een groenere toekomst. We gaan bijvoorbeeld meer bomen planten, en onze aanwezige bomen de kans geven om majestueus uit te groeien, zoals we hebben vastgelegd in ons ambitieuze bomenplan. We hebben prachtige groene gebieden die we nóg beter kunnen verbinden, waarin we de bodem kunnen optimaliseren en de biodiversiteit kunnen vergroten. En laten we vooral niet vergeten dat er nog steeds wijken zijn met veel te weinig groen! Samen zijn we op weg om Arnhem te transformeren tot een groene voorbeeldstad met prachtige plantsoenen, bomen, gezellige buurtparkjes en groene gevels. Arnhem zal zich verder ontwikkelen als een groene stad waar we met recht trots op kunnen zijn.

We werken nauw samen met bewoners en partners om deze uitdagingen aan te gaan. Juist in tijden van crisis, zoals tijdens de pandemie en hittegolven, hebben we geleerd hoe waardevol groen is om onze stad leefbaar te houden. Leefbaarheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid blijven de kernthema's voor de vormgeving en het onderhoud van onze groene openbare ruimte.

Naar een klimaatadaptievere stad

(D)

De Strategie Klimaatadaptatie geeft aan hoe we Arnhem willen aanpassen aan de extreme weersomstandigheden in het toekomstige klimaat en de stad tegelijkertijd groener en leefbaarder gaan maken. Uitgangspunt van deze strategie is dat we samen met de bewoners, bedrijven en onze partners werken aan de opgaven voor klimaatadaptatie. Hierbij zetten we in op:

- Negatieve effecten van hitte tegen gaan
- Schade en overlast door extreme buien zoveel mogelijk voorkomen
- Negatieve effecten van droogte tegen gaan

Samen met onze partners is de 'Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Arnhem' opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de vele acties die we samen uitvoeren om Arnhem klimaatbestendiger te maken. De uitvoeringsagenda is in de loop van 2025 geactualiseerd. Daarbij zijn ook de accenten voor de komende jaren bepaald. Zo gaan we meer aandacht besteden aan het beperken van de gevolgen van droogte en het vasthouden van hemelwater. Concreet vertalen we dat in projecten als Park beekdal op de Paasberg, de Stadsoase en hemelwaterbergingen langs de Hommelseweg. We gaan ook verder met onderzoeken welke indicatoren en meetinstrumenten bruikbaar zijn om te meten wat het effect is van onze maatregelen.

We nemen maatregelen om wateroverlast te verminderen

(I)

Ook in 2026 gaan we verder met het nemen van maatregelen om wateroverlast bij hevige buien verder te verminderen. Naast het nemen van veel kleine en eenvoudige maatregelen bij in principe alle projecten in de openbare ruimte, staan in 2026 maatregelen projecten geprogrammeerd die wateroverlast in Arnhem-Noord verder moeten gaan verminderen.

We realiseren een koel netwerk

(I)

We werken in Arnhem aan het realiseren van een koel netwerk. Dit netwerk biedt (kwetsbare) Arnhemmers de mogelijkheid om ook tijdens hittegolven gebruik te blijven maken van de openbare ruimte. Via beschaduwde routes en koele plekken kunnen bewoners de belangrijkste voorzieningen bereiken en gebruik maken van de koele plekken als hun eigen woonomgeving te warm wordt. De verschillende schakels van dit netwerk die al zijn gerealiseerd worden gaandeweg verbonden zodat een samenhangend netwerk ontstaat. In 2024 zijn we als leadpartner gestart met het Europese project 'Cool Cities'. Samen met onze Europese partners werken we het koele netwerk verder uit en realiseren in de komende jaren enkele pilots.

Ook in de visie openbare ruimte binnenstad heeft het koele netwerk een prominente plaats. In de begroting is ruimte om de komende jaren onderdelen van dit koele netwerk te realiseren. De eerste koele plekken die in deze visie worden voorgesteld zullen we in 2026 realiseren. Ook buiten de binnenstad realiseren we koele plekken die schakels vormen in het koele netwerk. Voorbeelden zijn winkelcentrum Oostburgwal (de Laar) en het Kruidenplein in Malburgen..

We nemen samen met bewoners klimaatadaptieve maatregelen

(I)

Er is in Arnhem veel draagvlak en enthousiasme om de stad klimaatbestendiger te maken. Veel Arnhemmers willen zelf voor hun stad zorgen en vergroenen hun eigen dak, tuin of woonomgeving waaronder ook de openbare ruimte. De gemeente stimuleert dit door bewoners, bedrijven en instellingen te ondersteunen bij het maken van plannen en met een subsidieregeling om de plannen te helpen financieren. De subsidieregeling is in 2023 uitgebreid en toegankelijker gemaakt zodat meer inwoners er makkelijker gebruik van kunnen maken.. De regeling is zo succesvol, dat er extra middelen beschikbaar zijn gesteld zodat iedereen die dat wil ervan gebruik kan maken.

Naast de subsidieregeling werken we ook met de bewoners aan wijkgroenagenda's. De ambities om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren door te vergroenen zetten we voort met de wijkgroenagenda's. Inmiddels zijn deze voor een groot aantal wijken gereed. In 2026 worden er ook weer wijkgroenagenda's opgesteld. Eind 2026 hebben alle Arnhemse wijken dan een wijkgroenagenda. De uitvoering van de laatste wijkgroenagenda zal nog in 2027 en 2028 doorlopen. In die jaren zullen we ook alvast starten met de actualisatie van de wijkgroenagenda's, daarvoor zijn middelen gereserveerd.

We werken ook samen met scholen omdat schoolomgevingen hoge prioriteit hebben bij klimaatadaptatie. Er zijn enkele plannen voor groene schoolomgevingen in voorbereiding; de uitvoering zal waarschijnlijk in 2026 plaatsvinden.

We investeren in bomen en groen om de ambitie 3-30-300 te realiseren

(I)

Een groene en gezonde stad is gebaat bij de aanwezigheid van voldoende groen. Groen verbetert de fysieke en mentale gezondheid van onze inwoners en is een leefgebied voor planten en dieren. De norm houdt in dat elke inwoner vanuit zijn raam minimaal zicht heeft op 3 significante bomen, er 30% bladerdek in de wijk is en er binnen 300 meter van elke woning een stuk groen van minimaal 1 hectare aanwezig is. Dit betekent onder andere dat in alle wijken waar een tekort aan groen is kleinschalige parkjes komen die ook gebruikt kunnen worden voor verkoeling, spelen van kinderen, het geven van een buitenles enzovoort. Een goed voorbeeld is het parkje dat we in Klarendal gaan aanleggen op het terrein van de voormalige sporthal. Samen met bewoners geven maken we een ontwerp voor deze locatie waarna de uitvoering in 2027 kan plaatsvinden.

In nieuwe ontwikkelingen hanteren we deze norm. In de bestaande stad streven we deze norm na. In 2023 is in beeld gebracht op welke plekken de stad nog niet voldoet aan de norm. In 2025 en de jaren daarna zullen we op deze plekken extra inzetten op het toevoegen van meer groen en bomen. Bijvoorbeeld in Rijkerswoerd is geconstateerd dat de bestaande bomen niet voldaan wordt aan de 3-30-300 regel. Om die reden is er met de bewoners een plan voor 'toekomstbomen' opgesteld dat in 2026 uitgevoerd wordt.

We zetten verharding om naar groen

(I)

Veel verharding leidt tot een grotere opwarming en meer wateroverlast. In de Strategie Klimaatadaptatie is daarom de ambitie benoemd om de hoeveelheid verharding in Arnhem terug te dringen. In samenhang met mobiliteit en groot onderhoud worden bij diverse reconstructies wegen versmald waarbij meer groen ontstaat, vaak in combinatie met het verlagen van de maximum snelheid. Ook bij maatregelen in de woonomgeving benutten we veel kansen om de hoeveelheid verharding terug te dringen. Daarnaast geven we uitvoering aan het groen parkeren, waarbij nieuwe parkeerplaatsen waterdoorlatend of groen worden uitgevoerd. Ook richten we ons op het terugdringen van de verharding in particuliere tuinen.

We vergroten de groenmassa van bomen

(I)

De groenmassa van bomen groeit door, in de stad én ook in de tuin.

Het vergroten van de (boom)groenmassa beperkt zich niet langer tot de openbare ruimte. Ook particuliere bomen krijgen dit jaar de aandacht die ze verdienen.

- We zetten in op het beschermen en behouden van bomen op particulier terrein. Zo is het project Waardevolle Particuliere Bomen gestart, eind van de zomer 2025 zal er een inventarisatie proces gaan starten. Tijdens dit project gaan we samen met inwoners bijzondere bomen in tuinen in beeld brengen en verder beschermen in 2026.
- In 2025 heeft het project Bomen voor Arnhem bijgedragen aan de vergroening in versteende wijken. Inwoners kregen een uitnodiging om een boom te planten in hun tuinen, zo dragen ze bij aan de vergroening van de stad. In november 2025 is er weer een nieuwe ronde voor de wijken in zowel Arnhem noord als zuid. Het project zal het komend jaar (2026) ook worden doorgezet.
- Minimaal 50 groeiplaatsen van buitengewone bomen worden verbeterd zodat ze gezond en vitaal blijven. Onder bomen in gras wordt minder of niet meer gemaaid om bodem en wortels te beschermen.
- We monitoren met ingang van 2026 jaarlijks de voortgang van het boomkroonvolume. Deze inzet is geborgd in de uitvoeringsagenda van het Bomenplan Arnhem.

Een biodiverse en diervriendelijke stad

(A)

In en om onze stad leven niet alleen mensen, maar ook dieren en planten. Zij maken deel uit van een levendig ecosysteem dat we koesteren en versterken. Dieren hebben een intrinsieke waarde en verdienen ons respect en een waardige behandeling. Daarom bieden we ruimte aan wilde en gehouden dieren in de stad en in de natuur. We zetten ons in om hun welzijn te verbeteren. Dit doen we door enerzijds de natuur en biodiversiteit te versterken, en anderzijds door huisdiereigenaren te ondersteunen zodat ook gehouden dieren een goed leven kunnen leiden.

Dieren brengen vreugde, maar hun aanwezigheid vraagt ook om zorg en aandacht. Soms worden huisdieren aan hun lot overgelaten, raken dieren betrokken bij verkeersincidenten of veroorzaken ze overlast. Wij willen knelpunten voor wilde dieren oplossen en overlast op een zo diervriendelijk mogelijke manier voorkomen.

Onze inzet voor dierenwelzijn is vastgelegd in de Visie Dierenwelzijn. De concrete acties worden uitgewerkt in een nieuwe Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn. Ook natuur en biodiversiteit zijn essentieel voor een leefbare en toekomstbestendige stad. Onze ambities zijn vastgelegd in de Groenvisie en de recent vastgestelde Visie Arnhemse Kost. De uitvoering van de Groenvisie is een continu proces; met de uitvoering van de Visie Arnhemse Kost starten we nu.

We werken aan het versterken van de ecologische kwaliteit en samenhang van natuurgebieden in en om de stad. Ook het groene netwerk in de stad beheren we zodanig dat de biodiversiteit zich maximaal kan ontwikkelen. Door verbindingen te leggen, natuur te verbeteren en kennis te vergroten, dragen we bij aan een robuuste biodiversiteit. Dat doen we samen met bewoners, natuurorganisaties en andere partners. Biodiversiteit vormt de basis voor een veerkrachtig ecosysteem en is daarmee essentieel voor de gezondheid van onze stad voor mens en dier.

Een beter leven voor dieren

(D)

Een beter leven voor dieren betekent meer dan goede zorg voor huisdieren. Het gaat om respectvolle omgang met alle dieren in onze stad. Dat zijn gehouden dieren, gezelschapsdieren en wilde dieren. We willen dat dieren in Arnhem veilig kunnen leven, met zo min mogelijk risico op verwonding, verwaarlozing of onnodige verstoring. Om het dierenwelzijn te verbeteren stimuleren we verantwoord huisdierenbezit, wakkeren we bewustzijn over dieren aan in de stad, zorgen voor passende opvang en ondersteunen we bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun dier. Voor de implementatie van de Visie Dierenwelzijn hebben we een uitvoeringsagenda opgesteld. We vertalen hierin de visie naar concrete acties. We werken gebiedsgericht: per wijk stemmen we de uitvoering van maatregelen af op signalen uit de buurt. Zo ontstaat een benadering die past bij de lokale situatie.

We zetten in op ondersteuning van hulpbehoevenden, een preventieve en integrale aanpak van dierenoverlast, en duidelijke afspraken over de omgang met honden in de openbare ruimte. Daarbij stemmen we de aanpak van bijvoorbeeld rattenoverlast en de inrichting en aanwijzen van losloopgebieden af met buurtbewoners.

We ondersteunen goed eigenaarschap van huisdieren

(I)

We stimuleren verantwoord huisdierenbezit en bevorderen de adoptie van dieren uit het asiel. Inwoners met een laag inkomen kunnen gebruikmaken van de Dierenartskostenregeling via de Gelrepas. Toegankelijke zorg voor dieren willen we dicht bij huis houden. Daarom proberen we zoveel mogelijk dierenartsen bij de regeling aan te sluiten.

Voor bewoners die tijdelijk of structureel hulp nodig hebben bij de verzorging van hun huisdier bieden we ondersteuning, onder meer via Dierenbuddy. Vrijwilligers helpen mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun dier kunnen zorgen. Daarnaast onderzoeken we aanvullende vormen van ondersteuning, zoals het samenhouden van mens en dier bij verhuizing naar een zorginstelling. Zo voorkomen we dat dieren onnodig in het asiel belanden.

Ook in de openbare ruimte is aandacht voor verantwoord eigenaarschap. Honden moeten voldoende ruimte hebben om te bewegen, zonder dat dit leidt tot overlast of conflicten. Daarom brengen we per wijk de behoeften in kaart en zoeken we samen met bewoners naar passende oplossingen.

We voorkomen overlast van dieren met een preventieve aanpak (I)

We zetten in op een preventieve en integrale aanpak van ervaren overlast door dieren. Door gericht te sturen op het voorkomen van overlast, blijven populaties beheersbaar en is er minder noodzaak om dieren te vangen. Zo beperken we hinder en kunnen dieren zoveel mogelijk ongestoord leven.

We breiden onze inzet op de aanpak van rattenoverlast verder uit. De bestaande Integrated Pest Management-aanpak wordt versterkt. We geven niet alleen advies aan bewoners, maar kijken ook naar de onderhoudsstaat van de openbare ruimte en gaan actief in gesprek met verhuurders, ondernemers en andere betrokken partijen.

Daarnaast werken we verder aan diervriendelijk beheer van andere soorten die in de stad voor overlast kunnen zorgen, zoals ganzen en duiven.

We zorgen dat dieren veilig kunnen leven in de stad (I)

Dieren moeten zich veilig kunnen verplaatsen in de stad. Met een kanskaart en knelpuntenanalyse weten we waar we maatregelen moeten nemen om verkeersslachtoffers onder dieren te beperken. We onderzoeken onder andere het aanbrengen van trapjes in kolken en watergangen. Ook stellen we een soortenmanagementplan op, zodat de verduurzamingsopgave efficiënt kan doorgaan zonder dat we dieren te veel in de weg zitten.

We verbeteren ook het leven onder water. We geven geen nieuwe visrechten meer uit. Tegelijkertijd versterken we de natuur in en rondom het water, bijvoorbeeld door natuurlijke oevers aan te leggen. Daarmee verbeteren we zowel de waterkwaliteit als het welzijn van vissen en andere waterdieren.

Meer aandacht voor natuur (D)

De natuur in en rond Arnhem is van grote waarde. We willen dat mensen meer in contact komen met natuur en zich bewuster worden van het belang ervan. We zetten in op vergroting van biodiversiteit, herstel van ecosystemen en het delen van kennis.

We stimuleren natuur-inclusieve landbouw (I)

In 2024/2025 is de visie Arnhemse Kost, een visie op (stads)landbouw en voedsel, opgesteld. Ook is gestart met de uitvoering van de Uitvoeringsagenda Arnhemse Kost. We stimuleren en faciliteren duurzame stadslandbouw, onder andere met een nieuwe subsidieregeling om bestaande stadslandbouw-/voedselinitiatieven gemeentebreed te borgen en nieuwe initiatieven aan te jagen.

Op onze eigen landbouwgronden brengen we natuur en landbouw samen. We voegen natuur toe aan agrarische gronden en werken met onze pachters aan de overgang naar natuurinclusieve landbouw en agrarisch natuurbeheer. In de gebiedsprocessen in Arnhem-Noord en de uiterwaarden werken we aan systeemherstel van het landschap, met aandacht voor bodem, water en biodiversiteit. Denk aan de realisatie van poelen, hagen en wintervoedselakkers en toepassingen zoals strokenteelt, bloemrijke akkerranden en niet-kerende grondbewerking. Deze aanpak versterkt de biodiversiteit, vergroot de landschappelijke kwaliteit en draagt bij aan een klimaatbestendige stad.

We faciliteren agrariërs in de transitie naar natuurinclusieve landbouw.

Voor deze ambities is vanaf 2026 incidenteel bedrag van € 500.000 op jaarbasis beschikbaar voor de komende vier jaar.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en parken (I)

We beheren onze stadsparken, bossen en natuurterreinen op ecologische en klimaatbestendige wijze. We beheren natuurvolgend. Daarmee volgen we met ons beheer wat er spontaan gebeurt. We houden onze beheervisies actueel, en zetten deze in op concrete acties. Zo planten we bosranden aan, herstellen we oude landschapselementen en versterken we de ecologische waarde. We versterken de klimaatbestendigheid van het bos waarbij de focus ligt op het vasthouden van water en het verbeteren van de organische stofbalans. We vergroten de biodiversiteit door het verbeteren van de horizontale en verticale gelaagdheid, het vergroten van structuurvariatie en soortvariatie in het bos.

We zorgen voor een betere verbinding tussen leefgebieden van planten en dieren**(I)**

Door het verbinden van natuurgebieden creëren we grotere leefgebieden voor planten en dieren. Dit doen we door het samenvoegen van leefgebieden, groene corridors en natuurvriendelijke inrichting van oevers, bermen en bosranden. We breiden bossen uit door extra bos aan te planten of grond voor bos te verwerven. Hiermee vergroten we de leefgebieden en verbeteren we de migratiemogelijkheden voor zoogdieren als wezel, hermelijn en das, maar ook voor vleermuis, bij en vlinder. Zo realiseren we bijvoorbeeld een verbinding tussen Meinerswijk en de Bakenhof, waardoor de Zuidelijke Uiterwaarden een groot aaneengesloten natuurgebied vormen.

We vergroten onze eigen kennis over biodiversiteit en delen dit met de stad**(I)**

Sinds 2021 monitoren we structureel de biodiversiteit op veertien referentieplekken in de stad. In 2024 is daar een vijftiende locatie aan toegevoegd. Elk jaar worden drie of vier gebieden gemonitord, zodat we steeds beschikken over actuele informatie. Op basis van de uitkomsten stellen we per gebied een beheer- en ontwikkeladvies op. Daarnaast voeren we gericht onderzoek uit, bijvoorbeeld naar de aanwezigheid van soorten in specifieke gebieden en de vegetatieontwikkeling van bermen. Deze kennis passen we toe in het dagelijks beheer. We delen onze kennis actief met bewoners, onder andere via acties in de wijk, publiekscampagnes en samenwerking met lokale partners.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

(A)

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling is een essentieel onderdeel van een duurzame woon- en leefomgeving. De gemeentelijke ambitie die past in het landelijk beleid blijft om afval zoveel mogelijk te hergebruiken en daarmee de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden, verder te verkleinen. De criteria die gebruikt worden bij de keuzes voor de manier waarop de afvalinzameling is ingericht, zijn naast dit milieubelang, de gebruiksvriendelijkheid en service voor de inwoner en de kosten die hiermee gemoeid zijn.

In juni 2022 is de nieuwe afvalkoers voor 2022-2026 vastgesteld. De ambitie van het hierin opgenomen Arnhemse afvalbeleid voor de komende jaren is tweeledig. We willen een schonere woonomgeving en we willen het hergebruik van grondstoffen verbeteren en daarmee de hoeveelheid restafval verminderen. Bewustwording bij inwoners van de noodzaak van afvalscheiding en het schoonhouden van de leefomgeving is een rode draad door alle thema's.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

We streven naar minder restafval

(D)

Het is onze ambitie om de hoeveelheid restafval die verbrand moet worden naar beneden te brengen. We hebben de afgelopen jaren aangetoond dat er op het gebied van afvalscheiding en reductie van het restafval en het verbeteren van de kwaliteit van de gescheiden ingezamelde stromen, nog veel mogelijk is. Het verder verbeteren van het gescheiden inzamelen van GFT-/GFE-afval, zowel bij laagbouw als bij hoogbouw, biedt nog het nodige perspectief. Daarnaast blijft het voorkomen van afkeur door de bijmenging van ander afval in het gescheiden ingezamelde PBD-afval (Plastic, Blik en Drankenkartons) een belangrijk doel waarmee een de reductie van het aantal kilo's restafval gerealiseerd kan worden. We hebben onszelf daar in de Afvalkoers 2022-2026 "Arnhem Schoner" tot doel gesteld om minimaal 70% van het ingezamelde PBD goedgekeurd te hebben zodat we het aan kunnen bieden voor recycling. De cijfers laten zien dat we dat percentage inmiddels halen.

Ook wordt verwacht dat de landelijke invoering van producentenverantwoordelijkheid voor textiel en de intensivering die we op textielinzameling gaan plegen, leidt tot een betere scheiding van deze stroom en daarmee een vermindering van de hoeveelheid restafval.

De afvalstoffenheffing is nu, conform onze doelstelling voor 95 procent kostendekkend

In 2024 hebben we per inwoner 213 kilogram restafval (inclusief afgekeurd PBD) ingezameld. Op 15 juni 2022 heeft de raad de Afvalkoers 2022-2026 vastgesteld. Hierin staat beschreven op welke manier we streven naar minder restafval per inwoner. Over de uitvoering van de Afvalkoers wordt de gemeenteraad op de hoogte gehouden via de kwartaalrapportages Afval.

Sinds de vaststelling van Arnhem Schoner hebben we aan de Afvalkoers als volgt uitvoering gegeven:

- Traject verbetering kwaliteit PBD is ingezet met als resultaat dat we in het vierde kwartaal van 2023 en het eerste kwartaal van 2024 de doelstelling van 70% goedkeur halen (zie rapportage eerste kwartaal 2024).

- De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.

- In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject is in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval. In 2026 verdiepen we dit traject.

- De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval. We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijker manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

We gaan door met onze inspanningen gericht op afvaeducatie en betere afvalscheiding (I)

Helaas zien we dat de hoeveelheid restafval nog ver boven onze doelstelling ligt. De evaluatie van ons afvalbeleid uit 2023 laat ook zien dat onze doelstelling (van 30 kilogram restafval per inwoner in 2025) technisch niet haalbaar is. Het burgerberaad afval heeft ons mooie adviezen gegeven op dit vlak die verwerkt zijn de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026.

Het hergebruiken van grondstoffen door scheiding van afval en zo het verminderen van de hoeveelheid restafval wordt grotendeels bepaald door het scheidingsgedrag. Zelfs bij een technische oplossing als mechanische nascheiding van PBD-afval, mocht daar ooit nog voor worden gekozen, is bronscheiding van afvalstromen zoals GFT van belang.

Het veranderen van gedrag vraagt tijd en inzet. Dit gebeurt onder meer door middel van het inmiddels afgeronde burgerberaad en de klankbordgroep afval.

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Omvang huishoudelijk afval	160,40	195	199,10		

Eenheid: Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).

Bron: CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.

We willen Arnhem schoner maken (D)

We willen een schonere woonomgeving en willen daarbij de volgende resultaten behalen:

- vermindering van het aantal hotspots met 25% (ten opzichte van 2022);
- 50% reductie van het aantal bijplaatsingen op de top 20 hotspots (ten opzichte van 2022);
- een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers.

We pakken hotspots en zwerfafval aan (I)

Als eerste pijler van een schonere woonomgeving zien wij de aanpak van "hotspots" (locaties waar meer dan éénmaal per week afval bij of naast de containers wordt geplaatst). De tweede pijler van een schone woonomgeving is de aanpak van zwerfafval in de openbare ruimte.

Hiertoe zijn en worden de volgende maatregelen ingezet:

- De zwerfafvalparaplu is opgezet en is te vinden op www.arnhemschoner.nl. We verbeteren deze site continue.
- Een hotspots-aanpak is opgezet en inmiddels zijn we op 20 hotspots aan de slag. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspot aanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.
- Wijkinitiatieven in de vorm van opruimdagen zijn en worden ondersteund.
- De milieubak maakt structureel deel uit van onze inzamelstructuur.
- Op beide afvalbrengstations is een brenghoek voor nog bruikbare spullen ingericht welke beheerd wordt door kringloopbedrijf 2Switch.

Er loopt op dit moment een verkenning naar een aantal mogelijke vormen waarin de taken op het gebied van afvalinzameling, stadsreiniging en groenonderhoud kunnen worden georganiseerd. Voor de verkenning en voor wanneer uiteindelijk gekozen wordt voor een andere organisatie van deze taken (bijvoorbeeld door deze zelf uit te voeren of door deze in een overheids-NV te laten uitvoeren), is er budget nodig voor voorbereiding en implementatie hiervan. In deze begroting hebben we voor 2026 een budget gereserveerd om dit op te kunnen pakken.

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht om huishoudelijk afval in te zamelen. Op dit moment heeft de gemeente deze taken uitbesteed aan de markt. Met de terugtrekking van PreZero is er géén sprake meer van een markt aangezien er nog maar één inzamelaar is (Remondis) die Arnhem zou kunnen bedienen. Een wijziging van de huidige manier van werken (aanbesteden) is noodzakelijk en wordt nu onderzocht.

De situatie waarin we nu gedwongen worden de organisatievorm van afvalinzameling opnieuw te bezien, sluit aan bij de ambitie uit het coalitieakkoord om opnieuw te kijken naar “publieke diensten die door derden worden uitgevoerd”. We bekijken nu of het “beter is om deze taken weer in de gemeentelijke organisatie op te nemen” of het op een andere manier goed te regelen middels aandeelhouderschap in en van een samenwerkingsverband (een overheidsgedomineerd afvalinzamelbedrijf).

Voor stadsreiniging in het stadsdeel CSA is het vinden van een aannemer in de markt een moeizaam proces gebleken de afgelopen jaren. Om reiniging van het centrum in de toekomst goed te borgen, wordt de huidige werkwijze (aanbesteden als regiegemeente) in deze verkenning bezien. Daarin wordt verkend of de overheidsgedomineerde reinigingsbedrijven deze diensten aanbieden (wat ze regulier wel doen) of dat we deze taken als gemeente zelf moeten gaan uitvoeren. De tijdsdruk voor reiniging is hierbij minder groot dan die voor afvalinzameling.

We werken de toekomstige organisatie van de afvalinzameling verder uit**(I)**

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht.

In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling 'zelf doen' of 'samen doen' (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan. Eventuele effecten op de exploitatie zullen er dan zijn vanaf de begroting 2027. Ook wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd dat eind 2025 ook definitief moet worden zodat we in 2026 starten met de benodigde implementatie om op 1 juli 2027 de afvalinzameling te starten met een andere organisatie dan PreZero.

We verkennen de mogelijke organisatie van stadsreiniging en groenonderhoud**(I)**

Naar aanleiding van met name twee moeizaam verlopen aanbestedingen voor het groenonderhoud en de reiniging van het centrum, Spijkerkwartier en Arnhems broek wordt verkend wat een passende organisatievorm is voor de reiniging en het groenonderhoud stadsbreed. Een eerste verkenning leverde het inzicht op dat voor deze taakvelden zowel aanbesteden als zelf doen, maar ook samen doen (met een publiek bedrijf dat deze dienstverlening levert) tot de mogelijkheden behoren. In de komende periode verkennen we dit vraagstuk verder, waarbij we voor de verschillende onderdelen binnen deze twee taakvelden onze huidige aanpak (aanbesteden) herijken. Op basis van de uitkomst hiervan zal onze werkwijze eventueel aangepast moeten worden. Wij zullen de Raad over de voortgang informeren.

Doelen en budgetten

Begroting 2026 gerelateerd aan doelen

	Begroting			
	Lasten	Baten	Toevoegingen	Onttrekkingen
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
Iedere Arnhemmer kan goed wonen	7.951	2.403	543	2.419
Passende en beschikbare woonruimtes	7.338	2.282	543	2.419
Een ongedeelde stad	0	0	0	0
Woningen met kwaliteit	0	0	0	0
Aandacht voor woonbehoefte	613	120	0	0
Een leefbare openbare ruimte	6.894	0	0	6.465
Naar een klimaatadaptieve stad	6.894	0	0	6.465
Biodiverse en diervriendelijke stad	21.112	1.129	53	1.137
Een beter leven voor dieren	1.176	0	0	0
Meer aandacht voor natuur	19.936	1.129	53	1.137
Afvalinzameling	31.371	31.567	0	33
We streven naar minder restafval	23.137	31.567	0	0
We willen Arnhem schoner maken	6.324	0	0	33
Toekomstbestendige organisatie werk	1.909	0	0	0
Overige	17.815	19.942	0	552
Doeloverstijgend	0	0	0	0
Overige	17.815	19.942	0	552
Gerealiseerd resultaat	85.144	55.040	597	10.605

Wat mag het kosten

Overzicht lasten en baten

	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Primitief	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Lasten	66.505	74.358	82.949	85.144	82.403	79.230	78.614
Baten	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Saldo lasten en baten	-15.894	-21.948	-27.530	-30.104	-28.025	-25.537	-25.736
Toevoegingen aan reserves	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Onttrekkingen aan reserves	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	780	8.853	16.586	10.008	4.767	385	83
Gerealiseerd resultaat	-15.114	-13.095	-10.944	-20.095	-23.258	-25.152	-25.653

Toelichting

Programmadoelen	Toelichting	2026	2027	2028	2029
Lasten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	2.195	-545	-3.719	-4.335
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een daling in de lasten van ruim 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Voor de woonwagenlocaties is met de perspectiefnota een bedrag van 3,1 mln vrij gemaakt in 2026, dit geeft een afwijking ten opzichte van het voorgaande jaar van 2,5 mln in 2026 en € 700.000 structureel vanaf 2027. Ook nemen de lasten toe door incidentele middelen voor de SPUK startbouwimpuls (2.4 mln in 2027) en steengoed benutten (1 mln in 2028).	1.865	-557	-2.263	-3.447
Aandacht voor woonbehoefte	Betreft de incidentele middelen voor de Wet goed verhuurderschap (€ 165.000)	-169	-346	-367	-377
Naar een klimaatadaptieve stad	Door inzet van middelen uit de bestemmingsreserve Klimaatadaptatie zijn in 2025 en 2026 tijdelijk extra middelen beschikbaar voor klimaatadaptieve maatregelen. Een deel van de extra exploitatiemiddelen 2026 is omgezet in investeringskrediet project Park beekdal op de Paasberg. Daarnaast worden baggerwerkzaamheden gefinancierd uit tijdelijke middelen. Vanaf 2028 zijn hiervoor in de begroting geen middelen meer gereserveerd.	-827	-4.451	-4.450	-4.190
Een beter leven voor dieren	De lasten nemen in 2026 toe met € 265k en in de jaren 2027 tot en met 2028 met 214k door aanvullende middelen voor de opvang van zwerfdieren, de diervriendelijke beheersing van de rattenpopulatie en extra middelen en capaciteit voor het realiseren van de uitvoeringsagenda dierenwelzijn. In het coalitieakkoord 2022-2026 zijn incidentele middelen van € 50k beschikbaar gesteld voor Dierenwelzijn, deze vervallen per 2027.	265	214	214	214
Meer aandacht voor natuur	In de begroting 2026 stijgt het budget met € 1,8 miljoen tbv nieuw beleid. Dit bestaat met name uit toevoeging van middelen ten behoeve van de uitvoeringsagenda visie openbare ruimte en koele netwerk (€ 0,6 miljoen), tijdelijke middelen voor de uitvoeringsagenda Arnhemse Kost (€ 0,5 miljoen) en structurele middelen voor de buurtconciërges (€ 0,4 miljoen). Daarnaast is voor de jaren 2026 en 2027 €150.000 aan de begroting toegevoegd voor de pilot (be)leefbare openbare ruimte (25A66) en voor 2028 en 2029 €250.000 voor de voortzetting van wijkgroenagenda's (25A67). Daartegenover staat dat het budget daalt doordat tijdelijke budgettophogingen van 2025 komen te vervallen waardoor de lasten in de begroting 2026 per saldo met € 500k stijgen. In de begroting 2028 daalt het budget omdat tijdelijke middelen komen te vervallen, zie ook mutaties reserves.	679	755	-1.385	-1.518
We streven naar minder restafval	In 2026 stijgen de kosten voor afvalinzameling met € 1,3 miljoen. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door prijs-areaalontwikkeling. Als gevolg van bijstelling van de investeringen, met name door de uitvoeringsagenda Afval, stijgen de kaptaallasten vanaf 2027 met aanvullend € 1 miljoen.	1.328	2.325	2.554	2.796

We willen Arnhem schoner maken	Na de samenvoeging van de afdeling Vergunning en Handhaving is de functionele aansturing van de afvalcoaches vanuit de nieuwe afdeling ingericht. Daarmee wordt de bijbehorende formatie (€ 250.000) vanaf 2026 overgeheveld naar de begroting van het programma Veiligheid. Doordat de bestekkosten voor stadsreining stijgen, stijgen de lasten in de begroting vanaf 2027 per saldo met € 470k.	-251	469	470	470
Toekomstbestendige organisatie werk	Vanaf 2026 is er structureel een bedrag van € 500k begroot voor de uitvoeringsagenda Afval. Daarnaast is er in 2026 incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld van in totaal €1,3 miljoen voor de projectorganisatie (€300k) en voor het nemen van maatregelen voor de uitvoeringsagenda afval.	1.805	546	546	546
Overig	In 2025 zijn incidentele middelen begroot vanuit NPAO, deze middelen zijn in 2026 niet meer beschikbaar (€ 2,8 miljoen). Daarnaast is er in 2026 minder begroot als gevolg van dalende energiekosten (€ 300k, oa. gemalen). Als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen stijgen de lasten in 2026 daarentegen met € 600k. Per saldo dalen de lasten in 2026 met € 2,5 miljoen. Vanaf 2027 zijn middelen vanuit NPAO beschikbaar.	-2.500	500	962	1.171

Baten	Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-379	-1.040	-1.726	-2.542
Passende en beschikbare woonruimtes	Er is in 2025 en 2026 een grote piek van vergunningsaanvragen vanwege de invoering van de wet goed verhuurderschap, dit zorgt voor een afname van de baten met 1,5 mln vanaf 2027 en verder. Daarnaast ontvangt de gemeente voor een tweetal projecten subsidie. Dit is een subsidie van het rijk voor de SPUK startbouwimpuls (2 mln in 2027) en een subsidie van de provincie voor steengoed benutten (1 mln in 2028).	6	366	-597	-1.622
Naar een klimaatadaptieve stad	In 2025 is een incidentele bijdrage ontvangen voor uitvoering van een project (NPAO pocketpark). Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar.	-353	-353	-353	-353
Meer aandacht voor natuur	De verwachte subsidie vanuit het Rijk blijft nagenoeg gelijk. Daarnaast wordt er in 2029 meer doorbelast naar het Volkshuisvestingsfonds	13	13	1	90
We streven naar minder restafval	De begrote afvalstoffenheffing stijgt in 2026 met € 3,9 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door aanvullende kosten uit hoofde van de uitvoeringsagenda Afval (€ 1,7 miljoen) en prijs-areaalontwikkeling (€ 1,2 miljoen) die worden verrekend met de heffing. Daarnaast stijgt de heffing vanwege de ingroei naar een kostendeckendheidspercentage van 95% (€ 700k). Vanaf 2027 dalen de kosten van de uitvoeringsagenda afval met € 1 miljoen, waardoor de begrote heffing ook afneemt.	3.931	2.931	3.070	3.059
Overig	Vanaf 2026 komen de rijksmiddelen vanuit NPAO te vervallen van € 4,4 miljoen te vervallen. Zodra de definitieve beschikking voor 2026 vanuit het rijk wordt ontvangen, zullen deze middelen in de begroting worden opgenomen. Daarnaast stijgen de opbrengsten rioolheffing als gevolg van actualisatie rioolinvesteringen met circa € 600k.	-3.976	-3.998	-3.847	-3.715

Toevoegingen aan reserves		Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-1.070	-1.570	-1.570	-1.480
Passende en beschikbare woonruimtes	Betreft de incidentele middelen tot en met 2026 voor betaalbaarheid en versnelling woningbouw (- € 500.000)		0	-500	-500	-500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 zijn incidentele middelen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Groenfonds t.b.v. project Gulden Bodem Centrale Veld en toekomstige natuurontwikkeling		-850	-850	-850	-760
Overig	In 2025 zit eenmalige verrekening van rioolmiddelen met de bestemmingsreserve Groot Onderhoud		-220	-220	-220	-220
Onttrekkingen aan reserves		Verklaring mutaties t.o.v. 2025	-7.648	-13.389	-17.771	-17.983
Passende en beschikbare woonruimtes	Er wordt € 319.000 onttrokken aan de BR Volkshuisvesting voor algemeen woonbeleid, actieplan bestaande voorraad en Motie 25M95 Snelle toevoeging woningen. Per saldo wordt er € 400.000 minder onttrokken aan de BR Volkshuisvesting.		-2.530	-2.770	-4.580	-4.790
Naar een klimaatadaptieve stad	De onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Klimaatadaptatiefonds lopen tot en met 2026 en de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve Groot Onderhoud tbv baggeren tot 2027.		1.965	-4.228	-4.500	-4.500
Meer aandacht voor natuur	In 2025 wordt eenmalig € 1,9 miljoen onttrokken uit de bestemmingsreserve Zuidelijke binnenstad. Daarnaast wordt in 2025 € 2,2 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves Groot Onderhoud en Groenfonds. In 2026 worden aan deze twee bestemmingsreserves nog eens € 1,1 miljoen en in 2027 € 2,3 miljoen onttrokken.		-2.943	-1.701	-4.003	-4.005
We willen Arnhem schoner maken	In 2025 is er een incidenteel budget onttrokken voor het plan van aanpak Graffiti waardoor er vanaf 2026 minder wordt onttrokken		-108	-108	-108	-108
Overig	Er worden vanaf 2026 wordt € 4 miljoen structureel minder onttrokken vanuit Arnhem Oost. Incidenteel wordt er in 2026 een bedrag van € 500k voor aanpak Arnhem Oost onttrokken.		-4.032	-4.583	-4.581	-4.581
Totaal mutaties			-9.151	-12.314	-14.208	-14.709

Met wie werken we samen

Verbonden partijen

Lingezen

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Voor meer informatie wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Partners

Wonen

- Woningcorporaties;
- Particuliere verhuurders;
- Beleggers/ontwikkelaars;
- Provincie Gelderland;
- Ministerie van BZK;
- Zorgpartijen.

Openbare ruimte

- Wijkteams;
- Schouwgroepen en belangengroepen;

- Waterschappen;
- Grondeigenaren (onder andere woningcorporaties, provincie, Hoge Veluwe, Gelders Landschap, Staatsbosbeheer);
- Groen Forum;
- Klimaatbestendig Arnhem;
- Triple Helix partners.

Ook werken we samen met verschillende subsidiepartners. Deze zijn in dit programma in de digitale begroting (<https://financien.arnhem.nl>) terug te vinden. Het volledige overzicht van de begrotingssubsidies is te vinden in de [paragraaf Subsidies](#).

Beleidskaders

Wonen

- Woonvisie 2024;
- Nota wonen en zorg 2022
- Huisvestingsverordening;
- Leegstandsverordening
- Beleidsregels zelfbewoningsplicht
- Beleidsregels arbeidsmigranten
- Doelgroepenverordening
- Stadsakkoord 2022
- Facet bestemmingsplan Woningsplitsing en Verkamering;
- Woondeal 2.0 Regio Arnhem- Nijmegen.

Openbare ruimte

- [Structuurvisie 2020-2040](#);
- [Groenvisie 2017-2035](#);
- [Bomenplan Arnhem](#);
- [Visie Dierenwelzijn 2021-2030](#);
- [Uitvoeringsagenda Dierenwelzijn 2024-2025](#)
- Nota Ruimte voor de Jeugd (Spellenota) 2010 - 2020;
- [Initiatiefvoorstel Groene Speelplaatsen](#);
- [Aanpak wateroverlast Arnhem Noord 2015](#).
- [Strategie klimaatadaptatie Arnhem 2020 - 2030](#);
- [Afvalkoers 2022-2026](#) Arnhem Schoner.

Paragrafen

De paragrafen vormen een 'dwarsdoorsnede' van de begroting, gezien vanuit een bepaald perspectief. Een deel van de paragrafen zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht voorgeschreven.

In de paragrafen worden kaderstellende beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De paragrafen geven daarmee belangrijke aanvullende informatie over de meerjarige financiële positie van de gemeente. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan de paragrafen verschilt per onderwerp.

De volgende verplichte paragrafen zijn opgenomen:

1. Lokale heffingen
2. Risicomanagement en weerstandsvermogen
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Investerings
9. Subsidies
10. Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid
11. Nationaal programma Arnhem Oost

Lokale heffingen

De gemeente legt heffingen op. Die zijn onder te verdelen in algemene belastingen en retributies.

Bij algemene belastingen is sprake van een gedwongen bijdrage, waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid tegenover hoeft te staan. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Voorbeelden zijn de onroerendezaakbelasting (OZB), parkeerbelasting en toeristenbelasting.

Retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen, leges en rechten. Bij bestemmingsheffingen zijn de opbrengsten bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. De riool- en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsheffingen. Bij leges en rechten wordt er door de overheid een individuele tegenprestatie tegenover de bijdrage gesteld.

Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen

Uitgangspunten van beleid

In de Begroting en tarieven van 2026 zijn de volgende uitgangspunten verwerkt:

Onroerendezaakbelasting (OZB)

- De OZB heeft met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. Voor eigenaren van woningen en bedrijfsgebouwen en huurders van bedrijfsgebouwen geldt: hoe hoger de waarde van de woning / het gebouw, des te hoger de te betalen belasting.
- Elk jaar is een herwaarderingsjaar voor de OZB. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum. De WOZ-waarde is een zo goed mogelijke schatting van de mogelijke verkoopprijs op de waardepeildatum. Voor de belastingen 2026 geldt de waardepeildatum van 1 januari 2025. Op basis van de bij het opstellen van de Begroting bekende waardeontwikkeling verwachten we dat de waarde van woningen tussen 1 januari 2024 (vorige peildatum) en 1 januari 2025 gemiddeld met 11,7 procent is gestegen. Voor niet-woningen verwachten we een waardestijging van 1,2 procent.
- De OZB-opbrengsten worden jaarlijks met 5 procent verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5 procent. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een 'inhaaleffect' plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5 procent.
Bij woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets hoger uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning in 2025 gemiddeld meer OZB betaald dan waar rekening mee werd gehouden. Dit wordt in 2026 gecorrigeerd, waardoor voor 2026 de verwachte gemiddelde lastenstijging OZB voor woningen uitkomt op 4,6 procent. Voor niet-woningen wijkt de daadwerkelijke waardeontwikkeling slechts marginaal af van de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling, waardoor hier wel een verwachte lastenontwikkeling van gemiddeld 5 procent geldt. Ook voor 2026 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van wat we nu verwachten. In 2027 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5 procent per jaar is.

Rioolheffing

- De tarieven van de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. Oftewel: de opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2026, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om stijgende kapitaallasten als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen. Voor een berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.
- Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minderopbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand verwerken we in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaartarief.
- Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Afvalstoffenheffing

- We werken bij de afvalstoffenheffing vanaf 2026 met drie tarieven: één voor eenpersoonshuishoudens, één voor tweepersoonshuishoudens en één voor huishoudens van drie personen of meer. Hiermee wordt een sterkere relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Tot 2026 was er sprake van twee tariefcategorieën.
- De kostendekkendheid van de tarieven van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026. Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.
- De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2026 daarnaast doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om aanvullende kosten uit hoofde van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en de effecten van prijs-areaalontwikkeling. Vanaf 2027 dalen de kosten van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner, waardoor de begrote opbrengsten uit de heffing ook afnemen en daarmee de verwachte lasten dalen.

Parkeerbelasting

- De parkeertarieven worden voor 2026 (zowel het straat parkeren als parkeren in parkeergarages) verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Hierdoor ontstaat een hogere opbrengst van € 0,3 miljoen.
- Daarnaast zijn de begrote opbrengsten uit parkeerbelasting, inclusief vergunningen en naheffingen, voor 2026 geactualiseerd en bijgesteld op basis van de gerealiseerde aantallen van het jaar 2024.

Leges en rechten

- De tarieven voor paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen worden in 2026 verhoogd met de stijging van de af te dragen rijksleges en de stijging van de gemeentelijke leges.
- De tarieven voor de huwelijken/geregistreerde partnerschappen die niet kostendekkend waren, worden verhoogd naar het kostendekkende tarief. Met uitzondering van het tarief voor een huwelijk/geregistreerd partnerschap in een bijzonder huis. Dit wordt gelijkgetrokken met het tarief voor een huwelijk in de spreekkamer, het laagste reguliere tarief. Daarmee wordt het tarief verhoogd, maar blijft het nog onder het kostendekkende niveau. Reden hiervoor is dat het gaat om een niet gekozen situatie, zoals een huwelijk in het ziekenhuis. De tarieven die boven de kostprijs zitten, worden niet verlaagd, maar wel geïndexeerd met 2,6 procent.
- De vermissingsleges (rijbewijzen) komen te vervallen.
- Voor de overige leges en voor de rechten geldt dat de tarieven in 2026 worden verhoogd met 2,6 procent (geraamd CPI 2026). Uitzondering hierop zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt of waar door verhoging de juridische norm van maximaal kostendekkend zou worden overschreden.
- Voor een overzicht van de kostendekkendheid van de leges wordt verwezen naar het onderdeel [Kostendekkendheid retributies](#) in deze paragraaf.

Toeristenbelasting

- De tarieven van de toeristenbelasting stijgen in 2026 met 2,6 procent (geraamd CPI 2026).

Belangrijke ontwikkelingen

WOZ-bezwaren

Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardevermindering is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Voormeldingen (raadsbrief zaaknummer 4599820)

In de zomer van 2025 zijn we gestart met het werken met 'voormeldingen' voor de WOZ (Waardering onroerende zaken). Dat betekent dat we actief woningeigenaren benaderen voor informatie over een aantal kenmerken van hun woning. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over de staat van onderhoud van de badkamer en de keuken, welk type glas er in de woning zit, of er een kelder aanwezig is en of er gebreken zijn aan de woning. Door woningeigenaren invloed te geven op (een deel van) de basisgegevens die nodig zijn om de WOZ-waarde te bepalen hopen we als gemeente een beter beeld te krijgen van de betreffende woningen. De verwachting is dat dit de acceptatie van de WOZ-waarde verhoogt en het aantal bezwaar- en beroepszaken (verder) vermindert. We anticiperen hiermee ook op landelijke wetgeving waardoor deze uitvraag naar verwachting verplicht wordt.

In totaal gaat het om circa 24.000 woningen, waarvan de eigenaar één keer in de vier jaar aangeschreven gaat worden met het verzoek om via de digitale belastingbalie vragen over de kenmerken van hun woning te beantwoorden. Dat betekent dat we vanaf dit jaar dus jaarlijks zo'n 6.000 woningeigenaren gaan aanschrijven. Woningeigenaren zijn niet verplicht om mee te werken.

Onderzoek brede rioolheffing (raadsbrief zaaknummer 4386818)

Via de rioolheffing worden de kosten verhaald die te maken hebben met de watertaken van de gemeente: de afvoer van hemelwater en vuil water, maar ook van kosten die te maken hebben met droogte en grondwaterstand en het voorkomen van wateroverlast (klimaatadaptatie). Iedereen binnen de gemeentegrenzen heeft hier, bewust of onbewust, collectief en individueel profijt van. Sinds een aantal jaren is het dan ook mogelijk om de verordening rioolheffing zo in te richten dat iedereen in de heffing wordt betrokken, ongeacht of men wel of niet afvoert via of aangesloten is op het gemeentelijke rioleringsstelsel. Een aantal gemeenten in Nederland is ondertussen hiertoe overgegaan. Ook een aantal gemeenten in onze regio onderzoeken dit momenteel. In Arnhem heffen we nu nog rioolheffing als er sprake is van een aansluiting op of het afvoeren via de gemeentelijke riolering. De hiervoor geschetste ontwikkelingen geven aanleiding om te onderzoeken of een brede rioolheffing ook voor Arnhem wenselijk en haalbaar is. Dit onderzoek loopt nog.

Begrote opbrengsten van de lokale heffingen

	2025	2026
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
Algemene belastingen		
OZB	63.592	67.179
Parkeerbelasting	14.628	14.907
Toeristenbelasting	2.031	2.084
Subtotaal	80.251	84.170
Bestemmingsheffingen		
Afvalstoffenheffing	25.286	29.128
Rioolheffing	17.846	18.779
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier	121	121
Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Vastgoedeigenaren Binnenstad	120	120
Subtotaal	43.372	48.147
Leges		
Leges omgevingswet	3.879	3.879
Leges publieke dienstverlening en burgerlijke stand	3.190	3.606
Overige leges	2.594	2.207
Subtotaal	9.662	9.691
Rechten		
Scheepvaartrechten	536	536
Reinigingsrechten	53	54
Subtotaal	589	590
Totaal	133.874	142.599

In bovenstaande tabel zijn de begrote opbrengsten van de lokale heffingen opgenomen. Bij de begrote bedragen is rekening gehouden met lagere opbrengsten als gevolg van vermindering van aanslagen.

Voor een toelichting op de mutaties ten opzichte van 2025 wordt verwezen naar het onderdeel [Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen](#) in deze paragraaf.

Lokale lastendruk en kwijtscheldingsbeleid

Ontwikkeling lokale lastendruk in Arnhem

In onderstaande tabellen is voor een aantal 'standaard' huishoudens en (vastgoed)ondernemers in Arnhem de verwachte meerjarige lastenontwikkeling weergegeven. De bedragen en percentages zijn afgerond op hele euro's en getallen. De daadwerkelijke lastenontwikkeling voor 2026 en verder kan afwijken van hieronder gepresenteerd, als de bij de tarief- en lastenberekening gehanteerde uitgangspunten in werkelijkheid anders uitpakken. Daarbij geldt dat hoe verder een belastingjaar in de toekomst ligt, des te meer onzekerheid er nu nog is.

Voor de berekeningen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Voor de toe te rekenen kosten is gerekend met (verwacht) prijspeil 2026;
- Voor de jaren 2027-2029 zijn dezelfde percentages kostendekkendheid gehanteerd als die gelden voor 2026 (afvalstoffenheffing 95 procent en rioolheffing 99 procent);
- Voor de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een huishouden van drie of meer personen;
- De tariefverhoudingen (woning/niet-woning, eigenaar/gebruiker, omvang huishouden) in de jaren 2027-2029 zijn gelijk aan die van 2026;
- Er is uitgegaan van een gelijkblijvend aantal objecten en huishoudens. Bij toename van het aantal objecten / huishoudens heeft dit een verlagend effect op de tarieven en lasten.

Voor een toelichting op de mutaties in de lasten wordt verwezen naar het onderdeel Uitgangspunten van beleid en belangrijke ontwikkelingen in deze paragraaf.

Huishouden 3 personen en meer koopwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 300.000 (2026)					
OZB	€ 299	€ 313	€ 329	€ 345	€ 363
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 131	€ 135	€ 138	€ 143	€ 146
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		3%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 795	€ 889	€ 901	€ 925	€ 949
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		12%	1%	3%	3%
WOZ-waarde € 600.000 (2026)					
OZB	€ 599	€ 626	€ 658	€ 691	€ 725
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 262	€ 271	€ 277	€ 285	€ 293
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		3%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 1.225	€ 1.338	€ 1.368	€ 1.413	€ 1.458
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		9%	2%	3%	3%

Huishouden 3 personen en meer huurwoning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 200.000 (2026)					
OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 43	€ 45	€ 46	€ 47	€ 48
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		4%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 408	€ 485	€ 479	€ 484	€ 489
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		19%	-1%	1%	1%

WOZ-waarde € 300.000 (2026)

OZB	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Rioolheffing	€ 64	€ 67	€ 68	€ 71	€ 72
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		4%	2%	3%	3%
Afvalstoffenheffing	€ 365	€ 441	€ 434	€ 437	€ 440
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		21%	-2%	1%	1%
Totaal	€ 429	€ 507	€ 502	€ 507	€ 513
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		18%	-1%	1%	1%

Eigenaar niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 2.877	€ 3.020	€ 3.171	€ 3.329	€ 3.496
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 280	€ 294	€ 300	€ 310	€ 318
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 3.157	€ 3.313	€ 3.471	€ 3.639	€ 3.813
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%

WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 5.754	€ 6.039	€ 6.341	€ 6.658	€ 6.991
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 560	€ 587	€ 600	€ 619	€ 635
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 6.315	€ 6.626	€ 6.942	€ 7.278	€ 7.627
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%

Huurder niet-woning	2025	2026	2027	2028	2029
WOZ-waarde € 400.000 (2026)					
OZB	€ 719	€ 755	€ 793	€ 832	€ 874
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 264	€ 277	€ 283	€ 292	€ 300
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 984	€ 1.032	€ 1.076	€ 1.124	€ 1.173
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	4%	5%	4%

WOZ-waarde € 800.000 (2026)					
OZB	€ 1.439	€ 1.510	€ 1.585	€ 1.664	€ 1.748
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	5%	5%	5%
Rioolheffing	€ 529	€ 554	€ 566	€ 584	€ 599
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	2%	3%	3%
Totaal	€ 1.968	€ 2.063	€ 2.151	€ 2.248	€ 2.347
<i>Mutatie t.o.v. voorgaand jaar</i>		5%	4%	5%	4%

Ontwikkeling lokale lastendruk in landelijk perspectief

Het Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden (Coelo) meet jaarlijks de lokale lastendruk in de Nederlandse gemeenten en publiceert deze in de Atlas van de lokale lasten. De indicator 'woonlasten meerpersoonshuishouden' geeft inzicht in de ontwikkeling van de Arnhemse woonlasten

in relatie tot die van de overige gemeenten. Hierbij wordt uitgegaan van een huishouden met een (koop- of huur)woning met een gemiddelde waarde in de betreffende gemeente.

Het Coelo publiceert de Atlas van de lokale lasten in het eerste kwartaal van het betreffende belastingjaar. De cijfers over 2026 zijn bij het opstellen van deze begroting dan ook nog niet bekend. In de Atlas van de lokale lasten 2025 is over de woonlasten van een meerpersoonshuishouden opgenomen:

	Huishouden met een koopwoning	Huishouden met een huurwoning
Gemiddelde woonlasten Nederlandse gemeenten 2025	€ 1.053	€ 480
Gemiddelde woonlasten Arnhem 2025	€ 1.100	€ 426

Kwijtscheldingsbeleid

Particulieren en kleine zelfstandigen komen in aanmerking voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het zogenaamde gecorrigeerde inkomen lager uitvalt dan 100 procent van het bijstandsniveau. Ook wordt gekeken naar het vermogen van de inwoner, onder andere de vrij te laten financiële middelen. Kwijtschelding kan worden aangevraagd voor de (on)roerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Arnhem vult hierbij de beleidsvrijheid die er is voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen zo ruim mogelijk in.

Kostendekkendheid retributies

In de gemeentewet (artikel 229b, lid 1) is opgenomen dat de tarieven die worden geheven voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing maximaal kostendekkend mogen zijn. Dit betekent dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten. Zo wordt voorkomen dat de gemeente 'winst' maakt op deze heffingen en met de ontvangen specifieke belastingen ook andere gemeenteactiviteiten financiert. Het gaat bij de kostendekkendheid om begrote bedragen, omdat op het moment van het vaststellen van de tarieven alleen nog de verwachtingen bekend zijn. De gerealiseerde mate van kostendekkendheid kan afwijken van wat geraamd werd, doordat de kosten of opbrengsten hoger of lager uitvallen dan begroot.

Hieronder wordt inzicht gegeven in de berekening van de begrote en gerealiseerde kostendekkendheid van de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De opbrengsten in de berekeningen van de kostendekkendheid wijken af van de opbrengsten gepresenteerd bij onderdeel [Begrote opbrengsten van de lokale heffingen](#) in deze paragraaf. Dit verschil is te verklaren doordat de kosten voor vermindering en vernietiging in het onderdeel Opbrengsten van de lokale heffingen gesaldeerd zijn met de (bruto) opbrengsten, terwijl deze kosten in de berekening van de kostendekkendheid onder de kosten van het taakveld zijn opgenomen. Voor de berekening van de kostendekkendheid geven beide werkwijzen dezelfde uitkomst.

Kosten *van* overhead

Kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de betreffende activiteit, maar dat gaat niet altijd. Bijvoorbeeld bij de kosten van huisvesting, (algemene) communicatie en bestuursondersteuning. Dit zijn overheadkosten; alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze definitie van overheadkosten is vastgelegd in het BBV. Welke kosten de gemeenten als overheadkosten moeten zien, is dus in regelgeving vastgelegd. Gemeenten zijn wel vrij in de keuze van de methodiek voor toerekening van overheadkosten aan de lokale heffingen. Bij de gemeente Arnhem rekenen we de kosten van overhead aan de heffingen toe met behulp van een opslag op de ingezette uren (artikel 21 Financiële verordening)

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit afvalstoffenheffing mogen alleen ingezet worden voor kosten van inzameling en verwerking van huishoudelijk afval.

Het percentage kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing is stapsgewijs verhoogd naar 95 procent in 2026.

Berekening kostendekkenheid Afvalstoffenheffing

Bedragen x € 1.000

Kosten Taakveld(en), incl. (omslag) rente	27.620
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-1.765
Netto kosten taakvelden	25.855

Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	687
BTW	4.541
Totale kosten	31.083
Opbrengst heffingen	29.528
Dekkingspercentage	95%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsheffing. De opbrengsten uit rioolheffing mogen alleen ingezet worden voor de kosten voor de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater.

De rioolheffing is met 99 procent (vrijwel) kostendekkend. Bij de rioolheffing hanteren we twee verschillende heffingen: een voor eigenaren en een voor gebruikers. Van de totale kosten van bijna € 17,5 miljoen rekenen we, in lijn met de opbrengstverhoudingen van de verschillende heffingen, 52 procent toe aan de eigenarenheffing en 48 procent aan de gebruikersheffing.

Berekening kostendekkenheid Rioolheffing	
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Kosten Taakveld(en), incl. (omslag) rente	16.286
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0
Netto kosten taakvelden	16.286
Overige toe te rekenen kosten:	
Overhead	852
BTW	2.151
Totale kosten	19.288
Opbrengst heffingen	19.029
Dekkingspercentage	99%

Leges

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid van de leges en rechten voor 2026 opgenomen

Legesverordening	Lasten 2026	Baten 2026	Kosten-dekkendheid
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Algemene dienstverlening			
Publieke dienstverlening en burgerlijke stand	6.360	3.606	57%
Parkeren en verblijfsrechten	144	112	78%
Subtotaal Algemene dienstverlening	6.504	3.718	57%
Dienstverlening in het kader van de Omgevingswet			
Omgevingswet	6.196	3.879	63%
Subtotaal dienstverlening in het kader van de Omgevingswet	5.481	3.879	71%
Dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn			
Horeca	577	130	23%
Evenementen en markten	524	150	29%
Verordening kabels en leidingen en telecommunicatie	327	321	98%
Overige leges dienstverlening Europese dienstenrichtlijn	1.471	1.426	97%
APV en overige bepalingen	299	67	22%

Subtotaal dienstverlening APV en vallend onder Europese dienstenrichtlijn	3.198	2.095	66%
Totaal	15.183	9.691	64%

Scheepvaartrechten Bedragen x € 1.000	837	536	64%
--	------------	------------	------------

Reinigingsrechten Bedragen x € 1.000	54	54	100%
---	-----------	-----------	-------------

Overzicht lokale heffingen

De tarieven 2026 die in onderstaande tabellen zijn opgenomen zijn nog niet definitief. Op basis van de meest actuele ramingen en ontwikkelingen in het najaar 2025 kunnen de uiteindelijke tarieven voor 2026 nog wijzigen. De definitieve tarieven 2026 worden ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden in de betreffende verordeningen.

OZB

2025	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1115%	n.v.t.	0,1115%	28.019.384	31.242	n.v.t.	31.242
Niet-woningen	0,7279%	0,1820%	0,9099%	3.718.803	27.069	6.768	33.837
Totaal	Totaal			31.738.186	58.311	6.768	65.079

2026	Tarieven			WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	eigenaar	gebruiker	totaal	totaal	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,1044%	n.v.t.	0,1044%	31.684.053	33.078	n.v.t.	33.078
Niet-woningen	0,7549%	0,1887%	0,9436%	3.765.089	28.423	7.105	35.527
Totaal	Totaal			35.449.142	61.501	7.105	68.606

De opbrengsten OZB ten behoeve van de tariefberekening wijken af van de OZB-opbrengsten die zijn opgenomen bij het onderdeel [Begrote opbrengsten van de lokale heffingen](#). Het verschil is te verklaren door opbrengsten uit areaalontwikkeling en correcties voor leegstand, meeropbrengsten en brutoering baten naar aanleiding van bezwaar; deze worden niet meegenomen bij de tariefberekening

Afvalstoffenheffing

Huishoudgrootte	Tarief	Tarief	Aantal huishoudens		Begrote opbrengsten (x € 1.000)	
	2025	2026	2025	2026	2025	2026
Eenpersoons	€ 273,72	€ 312,72	31.629	31.985	8.657	10.002
Tweepersoons ('25: meerpersoons)	€ 364,92	€ 400,80	45.565	24.966	16.628	10.006
Drie personen en meer	n.v.t.	€ 440,52	n.v.t.	20.696	n.v.t.	9.117
Totaal			77.194	77.647	25.285	29.126

Rioolheffing

2025	Tarieven	Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)	Begrote opbrengsten (x € 1.000)
------	----------	--	---------------------------------

	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0248%	0,0239%	0,0487%	27.888.269	27.340.254	6.916	6.534	13.451
Niet-woningen	0,0709%	0,0669%	0,1378%	3.483.079	3.247.903	2.470	2.173	4.642
Totaal						9.386	8.707	18.093

2026	Tarieven			Aansluiting op riool WOZ-waarde (x € 1.000)		Begrote opbrengsten (x € 1.000)		
	eigenaar	gebruiker	Totaal	eigenaar	gebruiker	eigenaar	gebruiker	totaal
Woningen	0,0228%	0,0223%	0,0451%	31.581.203	30.881.205	7.201	6.887	14.087
Niet-woningen	0,0734%	0,0692%	0,1426%	3.577.989	3.344.872	2.626	2.315	4.941
Totaal						9.827	9.201	19.028

Risicomanagement en weerstandsvermogen

De omgeving waarin we als gemeente werken is niet altijd voorspelbaar. We krijgen daarbij te maken met risico's, die invloed kunnen hebben op het behalen van onze ambities. Ook onze financiële positie kan door het optreden van risico's worden beïnvloed.

Een belangrijk hulpmiddel om met onzekerheden om te gaan is risicomanagement. Risicomanagement zorgt ervoor dat risico's duidelijk worden, maar vooral dat er maatregelen worden getroffen om de risico's te beheersen. Niet alle risico's zijn (volledig) te beheersen. Ook kan er bewust de keuze worden gemaakt om niet op zoek te gaan naar beheersmaatregelen, maar het risico te nemen. Voor risico's waarvan het mogelijk financieel effect niet tot nul is teruggebracht vormen we een buffer, het weerstandsvermogen.

Deze paragraaf start met een toelichting op de afspraken die we in Arnhem hebben over risicomanagement en weerstandsvermogen. Daarna wordt toegelicht hoe de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de weerstandsfactor zich in 2026 en verder ontwikkelen. Als laatste volgen de uitkomsten van de financiële kengetallen conform artikel 11 van het BBV.

Uitgangspunten van beleid

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen

In de [nota risicomanagement en weerstandsvermogen](#) uit 2023 is vastgelegd welke beleidsuitgangspunten we in Arnhem hebben voor risicomanagement en welke spelregels gelden voor het weerstandsvermogen. Een open risicocultuur is daarbij de belangrijkste pijler: de norm is dat in het samenspel tussen raad, college en ambtelijke organisatie transparant met risico's en maatregelen wordt omgegaan.

Financiële verordening

Een aantal belangrijke Arnhemse spelregels over weerstandsvermogen en risico's ligt vast in de [financiële verordening](#). Voor de weerstandsfactor is een ondergrens van 1,0 vastgesteld en de mogelijkheid om (nieuw) beleid in te zetten bij een weerstandsfactor van meer dan 1,4. Voor de solvabiliteit is er een streefwaarde opgenomen van 14%, met 10% als ondergrens. Ook zijn er afspraken vastgelegd over hoe we in Arnhem omgaan met grote, risicovolle projecten. Bijvoorbeeld dat hierbij een onafhankelijke risicoanalyse verplicht is.

Dotatie bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds (Motie 25M98)

De bestemmingsreserve Stadsontwikkelfonds wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden.

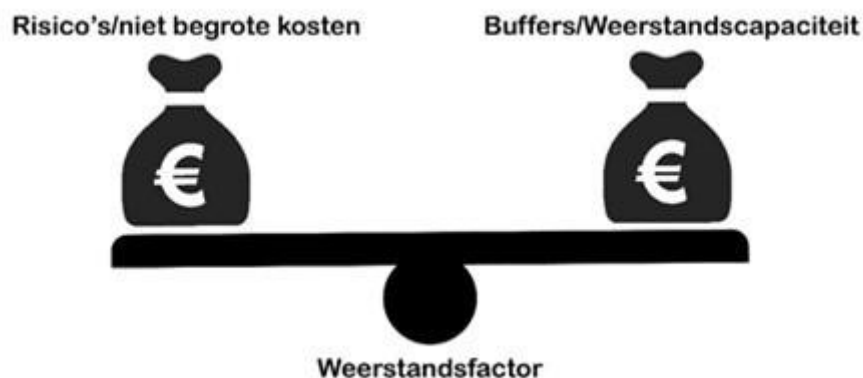
Bij deze Begroting wordt voorgesteld om, bij een positief gemeentelijk jaarresultaat, 50% van de niet begrote maar wel gerealiseerde jaarwinst (na mutaties reserves) toe te voegen aan de BR Stadsontwikkelfonds, met een maximum van 6 miljoen per jaar. Dit alleen te doen indien de weerstandsfactor gedurende de looptijd van de meerjarenbegroting niet onder de 1,0 ligt en door deze winstneming niet daalt ten opzichte van de laatst vastgestelde Begroting.

Benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

In dit deel van de paragraaf wordt ingegaan op de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit en de daarmee samenhangende weerstandsfactor:

- de gemeentelijke risico's die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie zijn opnieuw beoordeeld, waar nodig aangepast en aangevuld. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%;
- de omvang van de reserves, waarvan is afgesproken dat deze de beschikbare weerstandscapaciteit vormen, is bepaald;
- door de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves als buffer) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) wordt de weerstandsfactor berekend.

Het volgende plaatje illustreert dit:

Het totaalbeeld ziet er als volgt uit:

Benodigd versus beschikbare weerstandscapaciteit	Begroting 2025	JV 2024	Prognose 2025	Begroting 2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Benodigde weerstandscapaciteit (90%)							
1. Gemeentebrede risico's	35.343	30.723	30.130	30.130	30.130	30.130	30.130
2. Risico's grondexploitatie	38.361	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758	49.758
Totaal	73.704	80.482	79.889	79.889	79.889	79.889	79.889
Beschikbare weerstandscapaciteit							
1. Algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	93.972	91.075	94.234	90.724	86.970
Stand algemene reserve per 1-1	68.094	78.271	73.721	93.972	91.075	94.234	90.724
<i>Toevoegingen</i>	0	0	9.479	0	6.725	0	0
<i>Onttrekkingen</i>	6.577	10.939	0	10.834	0	1.413	1.103
<i>Financieel Beeld/Totaal met nieuwe inzichten</i>	8.695			7.937	-3.565	-2.098	-2.650
<i>Resultaat / Prognose resultaat</i>		6.388	10.772				
Stand algemene reserve per 31-12	70.213	73.721	93.972	91.075	94.234	90.724	86.970
2. Weerstandscapaciteit Grondbedrijf	16.347	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903	23.903
3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar	1.039	871	1.014	1.039	1.039	1.039	1.039
Totaal	87.599	98.495	118.889	116.017	119.176	115.666	111.912
Weerstandsfactor	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,4	1,4
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,0	13.895	18.013	39.000	36.128	39.288	35.777	32.024
Ruimte t.o.v. weerstandsfactor 1,4	-15.587	-14.179	7.045	4.173	7.332	3.822	68

Voor 2026 en 2027 komt de weerstandsfactor uit op 1,5. In 2028 en 2029 daalt deze licht naar 1,4. Hiermee wordt voldaan aan de spelregel in onze financiële verordening. Hierna volgt een toelichting op de verschillende onderdelen die de weerstandsfactor bepalen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het risicoprofiel wordt bepaald door te inventariseren welke risico's er bestaan en de financiële effecten in te schatten wanneer ze zich voor doen. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maken we vervolgens gebruik van een simulatie met een zekerheidspercentage van 90%. De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van eerdere inschattingen bij het Jaarverslag 2024, met € 0,6 miljoen gedaald.

1. Gemeentebrede risico's

Het geactualiseerde gemeentebrede risicoprofiel bestaat voor de Begroting 2026 in totaal uit 108 risico's (Jaarverslag 2024: 109 risico's). In het risicoprofiel zijn 38 ongekwantificeerde risico's opgenomen en 9 geheime risico's, waarvan openbaarmaking zou kunnen leiden tot het schaden van de economische en financiële belangen van de gemeente. De geheime risico's zijn opgenomen in een geheime bijlage bij deze Begroting.

Een overzicht van de tien belangrijkste gemeentebrede risico's die met name bepalend zijn voor de financiële omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is opgenomen in het vervolg van deze paragraaf.

2. Grondexploitatie risico's

Het risicoprofiel van de grondexploitaties is geactualiseerd bij de opstelling van Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) 2024 en bedraagt € 49,8 miljoen. Bij deze Begroting zijn de risico's voor de grondexploitatie aangehouden zoals deze zijn geactualiseerd en vastgesteld bij de FJP en meegenomen in het Jaarverslag 2024.

Voor een nadere inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De totale beschikbare weerstandscapaciteit is bij de Begroting 2026 gestegen met € 17,5 miljoen ten opzichte van de vorige stand bij het Jaarverslag 2024.

1. Algemene reserve

De verwachte stand 2026 en het meerjarig verloop van de algemene reserve wordt bepaald door de volgende factoren:

- Besluitvorming uit vorige begrotingsjaren die doorwerkt in het verloop van de algemene reserve.
- De prognose van de uitkomst van het jaarresultaat voor 2025, zoals opgenomen in Turap-1 en Turap-2. Als gevolg van het totale verwachte jaarresultaat neemt de algemene reserve in 2025 (per 31-12) toe met € 20,3 miljoen.
- Voorstellen voor verrekening met de algemene middelen in deze Begroting 2026.

2. Weerstandscapaciteit grondbedrijf

Het weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt jaarlijks geactualiseerd ten behoeve van het jaarverslag. Bij deze Begroting is het weerstandsvermogen aangehouden zoals deze is vastgesteld bij het Jaarverslag 2024.

3. Onvoorzien en strikt onvermijdbaar

De post onvoorzien en strikt onvermijdbaar van € 1,0 miljoen is bij de Begroting 2026 ingezet als beschikbare weerstandscapaciteit.

Top 10 gemeentebrede risico's

Hieronder worden de 10 belangrijkste gemeentebrede risico's (met hoogste invloed%) toegelicht. Deze risico's bepalen voor 55% de totaal benodigde weerstandscapaciteit van de € 30,1 miljoen.

Risicogebeurtenis	Kans%	Geld (Max)	Invloed (%)	Gewijzigd t.o.v. Jaarrekening 2024
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Zorg - Volumestijging Wmo en jeugdzorg	50%	€ 7.500.000	8,5%	Ongewijzigd
In de kostenprognose Jeugdzorg die is afgegeven voor de Perspectiefnota 2026 wordt uitgegaan van weinig tot geen groei in aantal cliënten of aantallen van zorg. Recent heeft een redelijke volumestijging plaatsgevonden, en nu is het beeld zichtbaar dat de volumestijging laag is. Het risico bestaat dat de volumestijging in de komende jaren hoger zal zijn dan verwacht.				
Binnen de Wmo stijgt door toenemende vergrijzing in potentie de vraag naar zorg. Hierdoor ontstaan capaciteitsproblemen en bestaat het risico op financiële tekorten. Dit speelt bij zorgvormen als woningaanpassingen en hulpmiddelen, huishoudelijke hulp, vervoer en groepsbegeleiding. De gevolgen van vergrijzing zijn nu al merkbaar. Op dit moment worden de financiële effecten van vergrijzing nog gedempt door personeelstekorten in de uitvoering. Ook hier zit een risico op kostenstijging in: het kan zijn dat de gemeente hierdoor aanvullende maatregelen moet nemen die kosten met zich meebrengen. Ook bestaat los van de vergrijzingsproblematiek het risico dat het volume van zorg toeneemt.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Automatisering				

Datalekken en hacks	70%	€ 5.000.000	7,9%	Gewijzigd+
Het risico op phishingmails, ransomware, gehackt worden en datalekken bij het verstrekken van gegevens. Naast financiële schade is er kans op imago schade. Op basis van ervaringen en bijbehorende impact bij andere organisaties is het opgenomen risicobedrag verhoogd.				
S06 Participatie en armoedebestrijding				
Werk en Inkomen				
Inkomensregelingen (BUIG); maximaal eigen risico	70%	€ 4.800.000	7,6%	Gewijzigd-
Op BUIG geldt, middels de vangnetregeling, een eigen risico. Dit eigen risico is recentelijk bijgesteld van 10% naar 7,5% (gekoppeld aan de hoogte van het budget). Het maximaal eigen risico bedraagt op basis van het voorlopige BUIG budget 2025 € 9,2 mln. Op basis van de begrotingssystematiek BUIG van Arnhem wordt voorgesteld in de exploitatie rekening te houden met een tekort van € 4,4 mln. Het verschil tussen het maximale eigen risico en het tekort in de begroting a € 4,8 mln. is opgenomen.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Bedrijfsvoering				
De Connectie	50%	€ 4.250.000	6,0%	Gewijzigd-
De begroting van de BVO De Connectie kent een aantal onzekerheden dat een risico vormt: -Grote projecten zoals de investeringen in de ICT infrastructuur, informatieveiligheid en privacy leiden mogelijk tot meerkosten (maximaal financieel gevolg € 300.000); -Fictie: risico op frictiekosten als gevolg van: boventalligheid; wegvallen dienstverlening aan De Connectie; afbouw formatie door harmonisering. (maximaal financieel gevolg € 350.000); -In de begroting van de Connectie worden een aantal significante risico's beschreven. Omdat de Connectie niet over eigen weerstandscapaciteit beschikt, worden deze risico's meegenomen in het weerstandsvermogen van de gemeente (€ 3,2 mln.); -Het risico bestaat dat als de kwaliteit van de uitvoering daalt, dit onvoldoende tijdig wordt gesignaleerd met mogelijke financiële consequenties (meerkosten als gevolg van maat- en meerwerk) tot gevolg. -Het risico doet zich voor dat bij de voorgenomen omvorming naar een centrumgemeente de continuïteit van de dienstverlening niet worden gegarandeerd en dat er extra inzet noodzakelijk is.				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Tariefstijgingen in de Zorg (Wmo en jeugdzorg)	50%	€ 5.000.000	5,6%	Ongewijzigd
Gemeenten zijn op basis van landelijke regelgeving verplicht reële tarieven voor Wmo- en jeugdzorgvoorzieningen te hanteren. Op het moment vinden er in het zorgveld diverse CAO-verhogingen van personeelssalarissen plaats met een doorwerking naar tarieven. Tevens vindt op dit moment een tarievenonderzoek plaats voor de nieuwe aanbesteding beschermd wonen. Daarnaast moeten we 'concurreren' met zorgaanbod dat wordt geleverd uit andere wetten en vergoedingen die daarin worden gehanteerd (o.a. Wet Langdurige Zorg), en is er sprake van personeelstekorten waardoor salarissen in de zorg extra kunnen stijgen. Deze ontwikkelingen en factoren kunnen ertoe leiden dat we de zorgtarieven moeten verhogen, hoger dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (o.a. via de jaarlijkse indexering).				
S07 Zorg				
Jeugd / Jeugdzorg, Zorg				
Bezuinigingsmaatregelen Jeugdzorg en Zorg worden niet of onvolledig gerealiseerd	50%	€ 4.500.000	5,1%	Ongewijzigd
In de Perspectiefnota 2025 is een aantal bezuinigingsmaatregelen opgenomen. De mate van realiseerbaarheid van deze maatregelen staat niet vast. Het risico bestaat dat de ingeboekte besparingen niet of deels worden gerealiseerd.				
S08 Welzijn en inclusie				
Asielzaken				
Opvang vluchtelingen Oekraïne	30%	€ 6.500.000	4,4%	Ongewijzigd
De oorlog in Oekraïne heeft geleid tot een grote vluchtelingenstroom, ook in Nederland. In Arnhem worden ongeveer 750 Oekraïense vluchtelingen opgevangen door de gemeente op cruiseschepen, in noodopvang in een voormalige school en tijdelijke woonunits. Uitbreiding hiervan moet in Q3-2025 plaatsvinden. Daarnaast bieden particulieren nog opvang aan ca. 200 mensen in Arnhem. Het rijk stelt tijdelijk een normbedrag beschikbaar ter dekking van de dagelijkse kosten die de gemeente maakt i.v.m. de opvang. Dit bedrag is in 2025 € 44 per opvangplek per dag. Het risico dat de kosten hoger uitvallen dan het normbedrag wordt gedekt vanuit het rijk, dat in voorgaande jaren ook heeft plaatsgevonden. Er bestaat wel een risico dat de dekking vanuit het rijk stopt, waarna er nog wel aan verplichtingen gedaan moet worden de daaropvolgende periode. De meer indirecte gevolgen van de oorlog of het beëindigen van de oorlog, zoals macro-economisch effect en lange termijn effecten van de vluchtelingenstroom binnen Europa zijn niet nader gekwantificeerd.				

S02 Bereikbaarheid				
Mobiliteit ontwikkeling				
Aflopen OV-concessie RijnWaal	50%	€ 1.500.000	3,4%	Ongewijzigd
- Jaarlijks ontvangt de gemeente Arnhem een vergoeding voor de trolley-gerelateerde kosten binnen de huidige OV-concessie. In november 2024 is de nieuwe aanbesteding gestart van de OV-concessie. De huidige (nood)concessie loopt tot juni 2026. De jaarlijkse vergoeding van ongeveer € 1,5 miljoen van de provincie is tijdens de noodconcessies gecontinueerd. Voor de nieuwe concessieperiode vanaf juni 2026 zullen nieuwe afspraken gemaakt worden met de provincie in het najaar van 2025. - Bij herziening van de (financiële) afspraken blijven mogelijk onvoldoende middelen over om de beheertaken goed uit te kunnen blijven voeren. Daarnaast worden kansen om met het trolley-netwerk bij te dragen aan het (deels) oplossen van de netcongestieproblematiek moeilijk te verzilveren."				
S10 Klimaat en energie				
Duurzaamheid en Subsidies				
CDOKE Middelven	50%	€ 2.800.000	3,2%	Nieuw
In de begroting is structureel een bedrag van € 2,8 miljoen verwerkt aan rijksmiddelen CDOKE (capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid), bedoeld ter dekking van capaciteit voor de energietransitie. In juli 2025 heeft de minister bevestigd dat deze middelen tot en met 2030 beschikbaar zijn. Of de middelen na 2030 nog (volledig) worden toegekend is onzeker omdat hiervoor op dit moment nog geen middelen zijn gereserveerd op de Rijksbegroting.				
S00 Bestuur, dienstverlening en financiën				
Financiën				
Overheveling/korting Spuk's	30%	€ 4.500.000	3,1%	Ongewijzigd
In het hoofdlijnenakkoord van het kabinet is het voornemen opgenomen om vrijwel alle specifieke uitkeringen (Spuk's) over te hevelen naar het gemeentefonds, met daaraan gekoppeld een besparing van 10%. In de miljoenennota 2025 is dat afgezwakt naar een nog onbekend aantal. Voor iedere Spuk afzonderlijk zal worden bekeken of deze wel of niet kan verdwijnen. De VNG is hierbij betrokken en heeft aangegeven dat een korting van 10% in veel gevallen niet acceptabel is. Inmiddels is van meerdere Spuk's bekend dat ze niet zullen worden overgeheveld dan wel niet gekort. Er resteert echter nog steeds een risico dat we minder middelen van het Rijk ontvangen dan nu het geval is. Op basis van de nu bekende uitzonderingen komen voor Arnhem ongeveer € 90 miljoen aan Spuk's nog in aanmerking voor overheveling. Een korting van 10% zou € 9 miljoen betekenen. Gezien het lopende proces schatten we in dat er nog meer Spuk's niet gekort gaan worden, daarom hanteren we als maximum financieel risico een bedrag van € 4,5 miljoen.				

Uitkomsten financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente wordt gebruik gemaakt van de kengetallen, zoals genoemd in art. 11 van de begrotingsvoorschriften (BBV). Ook de weerstandsfactor is uitgedrukt in de vorm van een kengetal. Een goede toelichting op deze kengetallen en de betekenis daarvan voor de sturing door de raad is opgenomen in de publicatie 'Meerjarig financieel inzicht voor de raad - de samenhang tussen beleid en kengetallen' van de commissie BBV.

De kengetallen volgens art. 11 van de BBV het volgende beeld zien:

Netto schuldquote	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	54%	76%	55%	52%	59%	47%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	51%	73%	52%	49%	57%	45%
Solvabiliteitsratio	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	31%	27%	26%	26%	24%	26%

Weerstandvermogen (factor)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	1,2	1,2	1,5	1,5	1,4	1,4

Kengetal grondexploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	3%	10%	9%	9%	10%	9%

Structurele exploitatieruimte	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	5%	2%	0%	0%	0%	0%

Woonlasten meerpersoonshuishouden	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	106%	110%	115%	117%	121%	124%

De grote ontwikkelingen in de grondexploitaties zoals de binnenstedelijke herontwikkelingen, Spoorzone Oost en Kronenburg hebben net als in de Begroting 2025 een grote invloed op de kengetallen. Het kengetal grondexploitatie dat het aandeel van de bouwgronden in de totale begroting weergeeft, blijft desondanks ruim binnen de 20% wat door de Provincie in haar rol als toezichthouder als bovengrens van de minst risicovolle categorie wordt gezien.

Ten opzichte van de Begroting 2025 herstelt de weerstandsfactor zich licht. Deze komt voor de jaren 2026-2027 uit op 1,5 en voor 2028-2029 op 1,4. Ook is de begroting in alle jaren structureel in evenwicht. Dit is mede te danken aan de besparingen die in de Perspectiefnota 2025-2028 zijn opgenomen.

Sinds de Begroting 2025 bevindt de solvabiliteit zich ruim boven de 20% en daarmee ook ruim boven de streefwaarde van 14%. Het eigen vermogen dat door de jaren is opgebouwd om boven de 20% te komen wordt behouden waarmee het blijft bijdragen aan de financiële weerbaarheid van Arnhem.

In de onderstaande tabel worden de financiële kengetallen vergeleken met de risico-indeling van de provincie. De provincie hanteert daarbij drie categorieën.

Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De kolom 'Gelders gemiddelde' is ontleend aan de begrotingsbrief 2025.

Kengetal	Gelders gemiddelde 2025	Waarde Arnhem Begroting 2026	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	61%	55%	<90%	90-130%	>130%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	55%	52%	<90%	90-130%	>130%
3. Solvabiliteitsratio	32%	26%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	8%	9%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structureel exploitatieruimte Begr.	1,00%	0%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
5b. Structureel exploitatieruimte MJR	-1,40%	0%	> 0%	> 0%	< 0%
6. Belastingcapaciteit	101%	115%	<95%	95-105%	>105%
7. Weerstandvermogen	2,2	1,5	> 1,0	0,8 - 1,0	< 0,8

Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn investeringsgoederen met een groot maatschappelijk nut die de gemeente nodig heeft voor het uitvoeren van haar taken. Deze goederen hebben doorgaans een hoge vervangingswaarde en gaan vele jaren mee. De kapitaalgoederen bestaan uit het groen en water in onze stad, speelplekken, de wegen en riolering civiele kunstwerken (bruggen, tunnels en viaducten), beeldende kunst, de openbare verlichting, het trolley netwerk, de verkeersregelininstallaties en -voorzieningen, de afvalinzamelvoorzieningen en het gemeentelijk vastgoed.

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft de onderhoudstoestand van de kapitaalgoederen die gezamenlijk de openbare ruimte van Arnhem vormen. Met het onderhoud van deze kapitaalgoederen is een aanzienlijk deel van de begroting gemoeid. De kosten worden deels gedekt uit exploitatiebudgetten en, daar waar het gaat om vervanging of levensduur verlengend (groot)onderhoud, uit investeringsbudgetten. In het laatste deel van de paragraaf is het financiële beeld per onderdeel weergegeven.

De openbare ruimte geeft onze stad vorm en kleur en draagt bij aan hoe onze stad functioneert en hoe we hem beleven. Bij de investeringen in de openbare ruimte laten we ons leiden door landelijke wetgeving en door onze eigen lokale ambities. De investeringen die we doen in de openbare ruimte richten zich in eerste instantie op het in stand houden van bestaande functies. De openbare ruimte, wordt in belangrijke mate gevormd door kapitaalgoederen

Onze inspanningen in het fysieke domein zijn gericht op het maken van Arnhem tot een stad die niet alleen op de korte termijn, maar vooral ook op de lange termijn, toekomstbestendig, groen en leefbaar is. We hebben de opgave om veel woningen en werkplekken te realiseren, terwijl ruimte schaars is. Om de stad succesvol te verdichten, zijn veranderingen in mobiliteit en vergroening noodzakelijk. Bovendien dienen we noodzakelijke investeringen te doen voor de overgang naar duurzame energie. Juist ook omdat onze blik is gericht op de lange termijn, maken we bewuste keuzes die het welzijn van dieren en de biodiversiteit ten goede komen.

We moeten ondanks deze opgaven en de financiële uitdagingen zorgen voor een sluitende begroting.. Daarbij zullen we ook kritisch moeten kijken naar het tempo waarin we uitvoering kunnen geven aan de ambities om Arnhem klaar te maken voor de toekomst.

Onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van kapitaalgoederen in de openbare ruimte van Arnhem.

Onderdelen	Areaal (afgerond)
Groen, incl. Bossen en parken	756 ha stads- en wijkgroen 2600 hectare parken, natuurterreinen en natuurinclusieve landbouw Met daarin o.a.: 244 ha gazon 381 ha graskruidenvegetatie 1318ha bos 68 ha struweel 27 ha heesters 14 ha hagen 0,4 ha vaste planten 13 ha wadi's 155 ha water
Bomen	47.000 stadsbomen, waarvan 16.672 buitengewone en toekomst bomen
Stedelijk Water	800 km (vrij verval) riolering 70 km persleiding 9 km infiltratieriool 51 km drukriolering 24.600 putten

Wegen	2.833.000 m2 gesloten verharding (asfalt en beton) 4.981.000 m2 open verharding (klinkers, tegels etc.) 283.000 m2 half verharding
Openbare verlichting (OVL)	33.357 lichtmasten 33.630 armaturen 930 km OVL netwerk
Civieltechnische kunstwerken	308 bruggen en viaducten 23 tunnels 367 grondkerende constructies 361 trappen
Verkeer	85 verkeersregelininstallaties 43 verkeerscamera's 29 digitale verwijsborden 790 bewegwijzeringsobjecten
Trolley	3.700 masten 57 km bovenleiding 25 km voedingskabel 22 gelijkrichterstations
Spelen	398speellocaties 2196speeltoestellen 122sportvelden
Inzamelvoorzieningen	Verzamelcontainers: 241 GFT 130 glas 328 papier 328 PMD 1306 Restafval Minicontainers aan huis: 141.000 (GFT, PBD, papier)
Beeldende kunst	191 kunstwerken 32 herdenkingsmonumenten

Van beleid naar beheer

Met het beheer van de openbare ruimte kunnen we naast het in stand houden van de bestaande functionaliteiten ook bijdragen aan het realiseren van de vele ambities die Arnhem heeft. We willen de openbare ruimte waarde gestuurd en toekomstgericht beheren, waarbij de gebruiker centraal staat. Daarnaast willen we met het beheer van de openbare ruimte bijdragen aan de hoofddoelen uit het Coalitieakkoord 2022 - 2026: een toekomst bestendig Arnhem, een levendige groene creatieve en kunstzinnige stad. Een stad waar mens en dier prettig wonen in leefbare wijken.

De doelen voor de openbare ruimte zijn afgeleid van wet- en regelgeving, de missie van de gemeente, zoals onder meer bepaald in genoemd coalitieakkoord en door de raad vastgestelde vigerende visie- en beleidsdocumenten. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet er een structureel sluitende begroting zijn waarbij voldoende middelen moeten worden geraamd voor onderhoud van de kapitaalgoederen. De provincie ziet daar in haar toezichthoudende rol ook op toe.

Naast het voldoen aan de gestelde kaders is het van belang om bij het beheer en onderhoud in te spelen op de dynamiek die de stad kent. De ruimtelijke samenloop van de beheeropgaven wordt in kaart gebracht en de samenhang met andere ruimtelijke ontwikkelingen beoordeeld. Daarna worden vervolgens kosten, kansen en risico's en beschikbare capaciteit afgewogen. Op basis daarvan komt een onderhoudsplanning tot stand. Door te sturen op samenloop werken we zo efficiënt mogelijk en door werkzaamheden te combineren proberen we de overlast zo minimaal mogelijk te houden. De voorgenomen omvangrijke woningbouw en de energietransitie maken het noodzakelijk om de beheeropgave af te stemmen op de ontwikkelopgaven en onze organisatie daar op toe te rusten.

Meetbare kwaliteit openbare ruimte (beeldkwaliteit)

Met de basiskwaliteit geven we aan wat we in Arnhem nastreven met de openbare ruimte. Deze basiswaarden zijn stabiel en veranderen niet zo snel. De in deze Begroting opgenomen basiskwaliteit vormt de basis voor het bepalen van de beheerstrategie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de beeldkwaliteit systematiek van CROW om 226 Onderhoud kapitaalgoederen te meten of de openbare ruimte kwalitatief op het gewenste niveau is. In deze systematiek wordt met behulp van beeldmeetlatten vastgelegd aan welke beeldkwaliteit de openbare ruimte moet voldoen. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke kwaliteitsniveaus er voor de openbare ruimte door Arnhem als basis worden gehanteerd

Met uitzondering van het centrum en de winkelcentra is het onderhoud sober en doelmatig te noemen waarbij de opgave is om de stad met zo weinig mogelijk middelen schoon heel en veilig te houden, maar daarbij ook aandacht te hebben voor klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid.

Naast het sturen op deze technische staat van onderhoud proberen we ook steeds meer het aspect beleving een rol te laten spelen bij het beheer van de openbare ruimte.

We willen Arnhem radicaal vergroenen. We willen een kwalitatieve en kwantitatieve impuls in onze groenstructuur, groene wijken en bomen maar ook het verminderen van het verharde oppervlak. Dit heeft ook consequenties voor onze beheeropgave. Wat aangelegd wordt moet immers ook onderhouden worden. Bij deze impuls is het belangrijk dat er ook voldoende middelen beschikbaar zijn voor onderhoud en beheer. Zo zorgen we dat het groen dat we aanleggen, ook langjarig goed kan worden onderhouden.

Onderdeel	Centrum	Winkelcentra	Wijken	Bedrijfs terreinen	Bossen Parken	Hoofd infra	Fietspaden
Groen / bomen	A	A	B / C*	B / C*	A / B*	-	-
Speelvoorzieningen	B	B	B	B	B	-	-
Verhardingen*	A	A	C / D**	B	B	B	A / B
Verkeerregelinstanties	B	B	B	B	B	B	B
Verkeersvoorzieningen	B	B	B	B	B	B	B
Civieltechnische Kunstwerken	B	B	B	B	B	B	B
Beeldende Kunst	B	B	B	B	B	B	B
Openbare Verlichting	B	B	B	B	B	B	B
Stedelijk Waterbeheer	B	B	B	B	B	B	B
Trolley Infrastructuur	A	A	B	-	-	B	-

Tabel Overzicht beeldkwaliteit die in de gemeente Arnhem worden nagestreefd per onderdeel uitgesplitst naar gebiedstypen. De ambities voor het dagelijks onderhoud zijn hier niet in opgenomen.

* Voor nadere toelichting op dit onderscheid zie de tekst bij de onderdelen wijkgroen, bomen en parken en bossen

** Toelichting beeldkwaliteit D bij verhardingen; deze beeldkwaliteit wordt toegestaan bij de parkeervakken in de woonwijken.

	Beeldkwaliteitsniveau	Technische kwaliteit
Zeer goed	A+	(Zo goed als) nieuw; perfect onderhouden
Goed	A	Technisch goed in orde
Voldoende	B	Heel en veilig
Matig	C	Discomfort; enige hinder; veiligheid komt in het geding
Slecht	D	functieverlies

Het combineren van opgaven en het participatieproces maakt de projecten steeds complexer en daarmee moeilijker te plannen. De bestemmingsreserve groot onderhoud maakt het mogelijk de fluctuaties in jaarlijkse uitgaven op te vangen.

Bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte hebben we ook te maken met prijsstijgingen. De jaarlijks repeterende investeringsbudgetten en exploitatiebudgetten voor onderhoud en periodieke vervanging in de openbare ruimte zijn geactualiseerd naar het prijspeil 2025 (4,6%). Dit op basis van de BDB-index Grond-, weg, en waterbouw.

Relatie met andere onderdelen van de begroting

Het beheer van veel elementen in de openbare ruimte heeft een sterke relatie met de het stedelijk programma Wonen en leefomgeving (S12). De specifieke ambities en plannen op dit vlak zijn in dat onderdeel van de deze begroting nader beschreven

De beleidsmatige invulling voor de kapitaalgoederen die een relatie hebben met mobiliteit (zoals verhardingen, verkeersvoorzieningen, trolley, openbare verlichting en kunstwerken) is te vinden in programma Bereikbaarheid (S02).

Voor de onderdelen afval en riolering is er een relatie met de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Beheer en onderhoud van deze assets wordt immers grotendeels gefinancierd via deze heffingen. Hierover is nadere informatie te vinden in de paragraaf Lokale heffingen.

Samenvattend beeld

Samen geven beleid en beheer vorm aan de openbare ruimte. We werken hierin samen met de inwoners van Arnhem, bedrijven en andere stakeholders in de openbare ruimte. Een complex proces, waarbij 'beheerbewust ontwerpen' en 'ontwerpbewust beheren' de kerningrediënten moeten zijn. Ambities en transities die hierin expliciet meegenomen worden zijn politieke keuzes/ ambities binnen de gemeente Arnhem en betreffen opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzaamheid, gezondheid, en burgerparticipatie. Ter ondersteuning van dit proces hebben we in 2025 een SAMP opgesteld. Met dit Strategisch Asset Management Plan (SAMP) hebben we als gemeente Arnhem voor het eerst in samenhang in beeld gebracht wat we beheren, welke ambities we daarbij nastreven en hoe we onze middelen zo slim mogelijk inzetten. Het is een plan dat helpt om technische instandhouding en maatschappelijke meerwaarde beter met elkaar te verbinden vanuit inzicht, data en gedeelde waarden. Daarmee is dit plan niet alleen een inhoudelijke onderlegger voor ons dagelijks werk, maar ook een strategisch kompas voor programmering, besluitvorming en samenwerking. In 2026 gaan we op basis hiervan onze asset beheerplannen actualiseren.

De investeringsbeslissingen die allen bijdragen aan de ambities van de stad worden veelal afzonderlijk aan de raad voorgelegd. Bij deze investeringsbeslissing is veelal nog niet inzichtelijk wat het daadwerkelijke effect voor de beheerskosten in de openbare ruimte in bepaald jaar is. We zullen vanaf de volgende begroting jaarlijks te analyseren in hoeverre er aanvullende budgetten nodig zijn voor het onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij zullen de huidige budgetten voor onderhoud in de openbare ruimte geanalyseerd worden en wordt waar mogelijk een voorstel gedaan voor her allocatie van middelen naar onderhoud groen. Indien er in de toekomst aanvullende middelen voor beheer van de openbare ruimte noodzakelijk zijn zal dat betrokken worden in een Perspectiefnota/begroting

Wegen

Goed onderhoud van wegen is van belang voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad en de verkeersveiligheid. De keuzes die voor wegenonderhoud gemaakt worden dragen in toenemende mate ook bij aan andere ambities met betrekking tot klimaatadaptatie en duurzaamheid.

Zoals vanuit de wegbeheersystematiek gebruikelijk spreken we over gesloten verhardingen (asfalt en beton) open verhardingen (klinkers, tegels etc.) en half verhardingen en onverhard. Onverharde wegen zitten niet in dit overzicht. Deze vallen bij de gemeente Arnhem onder groenbeheer en zijn dus ook niet opgenomen in het beheersysteem wegen. Het merendeel van de asfaltverhardingen bevindt zich in de hoofdinfrastructuur en wijk- of gebiedsontsluitingswegen. De open elementverhardingen zijn vooral te vinden in de wijken, winkelgebieden en het stadscentrum. Half verhardingen wordt in Arnhem vooral toegepast op wandel- en fietspaden. Met name in Arnhem Zuid worden steeds meer recreatieve asfaltpaden omgevormd naar halfverharde paden.

In onderstaande tabel is de huidige kwaliteit van het areaal vergeleken met de kwaliteit van het areaal in 2024. Rapportage is op Beeldkwaliteitsniveau					
Ambitie = A/B/C/D	% A+	% A	% B	% C	% D
2024	47,18	32,33	13,90	0,44	6,14
2025	48,88	26,15	11,29	5,43	8,25

Het kwaliteitsniveau gaat sinds 2023 achteruit. Vooral het percentage D-niveau is toegenomen. Landelijk wordt tussen de 1-5% als norm gehanteerd. En daar voldoen we dus niet aan. De verklaring hiervoor is dat het percentage D-niveau in parkeervakken is toegenomen, wat ook is toegestaan volgens het Arnhemse beleid. In sommige wijken zoals bijvoorbeeld Vredenburg, waar 25 jaar geleden in het kader van het programma BGB(BuitenGewoon Beter) groot onderhoud is uitgevoerd, is langzamerhand weer onderhoud aan de verharding nodig. Omdat we bij projecten breder willen kijken naar de opgaven in het gebied (denk aan vergroenen, energietransitie, mobiliteit) duurt het langer tot deze integrale projecten van de grond komen. In die tussentijd gaat de beeldkwaliteit verder achteruit.

Het zorgen voor goede fietsvoorzieningen heeft hoge prioriteit. Het ambitieniveau voor het onderhoud van fietspaden ligt daarom op het hoogste niveau.

Bezuiniging op wegenonderhoud

In 2025 hebben we het budget voor wegenonderhoud structureel met €50.000 per jaar verlaagd omdat we door vergroening minder verharding onderhouden. Daarnaast is in 2025 besloten tot een extra besparing incidenteel, oplopend naar € 450.000 in 2028, op het onderhoud wegen door het onderhoud waar mogelijk tijdelijk uit te stellen. Vanaf 2029 zal dan het reguliere budget weer nodig zijn om direct in te kunnen grijpen op de meest kritische plekken zodat kapitaalvernietiging zo veel mogelijk wordt voorkomen.

Wegenonderhoud draagt tevens bij aan het realiseren van de ambities uit het in 2025 vastgestelde Duurzaam Mobiliteitsplan.

Planning

Voor 2026 staat onder andere groot onderhoud op de planning op de volgende wegen:

Hommelseweg, Middachtensingel en IJssellaan. Dit onderhoud wordt al dan niet gecombineerd met het verlagen van rijsnelheden en verminderen van asfalt. De wegen die hiervoor in aanmerking komen volgen onder andere uit het Duurzame Mobiliteitsplan.

In de wijken gaan we oa. in de Stadhoudersstraat, Klapstraat en de Rijksweg West groot onderhoud uitvoeren. Hier wordt dan ook naar de totale inrichting van de weg gekeken en indien noodzakelijk aangepast.

Daarnaast voeren we wegenonderhoud uit in combinatie met rioolvervanging in enkele straten van de Spijkerbuurt. In het kader van het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking voeren we aanpassingen uit op de toegankelijke hoofdlooproutes. Dit zal dit in 2026 een vervolg krijgen.

Daar waar sprake is van herinrichting van de openbare ruimte is er ook aandacht voor toegankelijkheid.

Openbare Verlichting (OVL)

Een goed functionerende openbare verlichting levert een belangrijke bijdrage aan het realiseren van sociale- en verkeersveiligheid. Daarnaast is de verlichting van invloed op de uitstraling van de openbare ruimte. De hoofdelementen van de openbare verlichting zijn de masten, de armaturen en de kabels en kasten.

In het kader van duurzaamheid en circulariteit zijn we dit gestart met het testen van stalen masten. Deze test bekijkt of de levensduur van de mast te verlengen is. Uit de testen blijkt dat bij 98% van de geteste masten de levensduur te verlengen is met 10 tot 15 jaar. Het gereserveerde geld voor het vervangen van masten zullen we gaan inzetten om een extra versnelling van vervanging naar LED armaturen door te voeren. In de periode 2026 – 2029 zullen dat ruim 7300 stuks zijn. Deze armaturen zullen dan vervangen worden door energiezuinige LED-armaturen.

Tracés van het kabelnet worden zo nodig vervangen wanneer sprake is van groot onderhoud of wanneer zich herhaaldelijk kabelstoringen voordoen. Het onderhoud van OVL-kasten wordt gebaseerd op elektrische inspecties. Er gaat een test lopen binnen een aantal OVL kasten om te kijken of we real time energie kunnen gaan meten en hiermee piekspanningen kunnen ondervangen. Hiermee kunnen we uitval van verlichting door storingen in de toekomst voorkomen.

Ook zijn we gestart met een aantal projecten waarin 'slimme' armaturen gebruikt worden. Dit concept van dynamische verlichting op maat biedt verschillende mogelijkheden. Het licht brandt wanneer dat nodig is door middel van sensoren. Daardoor wordt er een energiereductie behaald, maar ook lichtvervuiling reduceert hierdoor. Er zullen meerdere projecten volgen in de aankomende jaren.

Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investerings planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Planning

De planning voor de vervanging van de masten, armaturen en kabels wordt zo mogelijk afgestemd op samenloop met overige werkzaamheden voor groot onderhoud in de openbare ruimte. Met behulp van LED-verlichtingsarmaturen wordt gestreefd naar een reductie van 50% op de energiekosten. Hiermee wordt bijgedragen aan de duurzaamheidsambities.

Verkeersregelininstallaties (VRI)

Het goed functioneren van Verkeer Regel Installaties (VRI) is van groot belang voor de verkeersveiligheid en bereikbaarheid van Arnhem. Het beheer en onderhoud richt zich op:

Doelmatige inzet en beheer van verkeersregelininstallaties (VRI) en andere verkeersmanagementinstallaties zoals het parkeerverwijssysteem en het DBSA (Dynamisch Busstation Systeem Arnhem).

Een goede technische staat en functionaliteit, vooral gericht op het handhaven van de verkeersveiligheid en doorstroming.

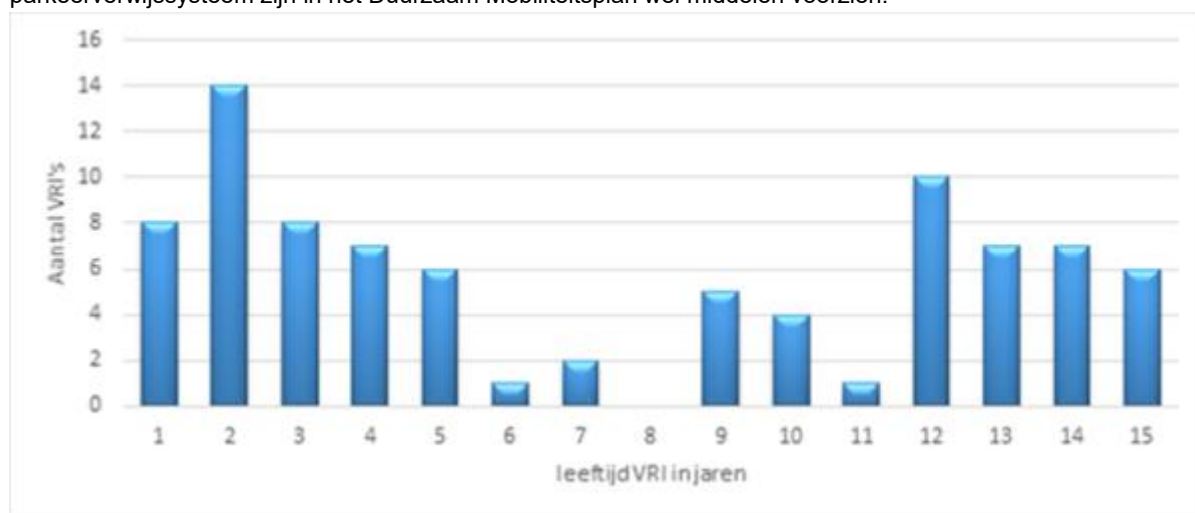
Bijdrage aan leefbaarheid en bereikbaarheid, met aandacht voor de voetganger en het bevorderen van het gebruik van de fiets en het openbaar vervoer.

Er is geen eenduidige maat voor de kwaliteit van het areaal. Deze wordt dan ook niet bijgehouden.

De leeftijd van de objecten is wel bekend. Dit zegt echter niet alles over de daadwerkelijke kwaliteit. Door technisch onderhoud en tussentijdse updates blijft de kwaliteit goed ondanks de hoger wordende leeftijd. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de verkeerslichten weergegeven (gegevens juni 2025). De levensduur van een verkeersregelautomaat en de verkeerslantaarns zijn gemiddeld ongeveer 15 jaar. De levensduur van grondkabels, masten is vele malen langer. Bij een vervanging van de automaat wordt gecontroleerd of vervanging van kabels of masten nodig is. We streven naar zo lang mogelijk gebruik van deze materialen

Het huidige areaal is zowel technisch als functioneel (verkeerskundig) op orde. Vervangingen worden gefinancierd uit een investeringsbudget. De in de Meerjaren investering planning (MIP) gereserveerde budgetten zijn toereikend voor de verwachte vervangingen.

Met de vervanging van overige verkeerssystemen (zoals telkasten en digitale verwijsborden) is in de investeringsplanning geen rekening gehouden. Aan het einde van de technische levensduur moet worden beoordeeld of vervanging gewenst/noodzakelijk is. Voor het vervangen en uitbreiden van het parkeerverwijssysteem zijn in het Duurzaam Mobiliteitsplan wel middelen voorzien.

Planning

Voor 2026 staat de vervanging van de volgende VRI's op de planning: oversteek Volkerakstraat, Oversteek Huissensestraat thv Suikerland, verkeerslicht bij viaduct over A325 voor de bus ter hoogte van de Lange Akkers, oversteek bij basisschool "De witte Vlinder". In 2026 gaan we ook verder met het aansluiten van de verkeerslichten op glasvezel.

Trolley

Het trolley netwerk is van belang voor een groot deel van het Openbaar Vervoer in Arnhem.

De trolleyinfrastructuur van de gemeente Arnhem bestaat uit de technische ondergrondse en bovengrondse infrastructuur. In tegenstelling tot de overige assets strekt de trolleyinfrastructuur zich ook uit over andere gemeenten namelijk gemeente Renkum en gemeente Rheden en binnenkort ook in Wageningen. Ook voor die delen van de infrastructuur op het grondgebied van de gemeenten Renkum en Rheden verzorgt gemeente Arnhem de trolleyinfrastructuur.

De trolleyinfrastructuur omvat bovenleiding (inclusief de bovenleiding en de wissels welke zich bevinden in het bedrijvencomplex Westervoortsedijk 4 te Arnhem), masten, gelijkrichterstations, onderstations, kabelnet e.d. in de gemeenten Arnhem, Rheden en Renkum en is 57 km lang.

Het openbaar vervoer in Arnhem wordt aanbesteed door provincie Gelderland door middel van een concessie met een lange looptijd (circa 10 jaar). De concessie omvat al het openbaar vervoer per (trolley)bus en auto in de regio Arnhem-Nijmegen en de zuidelijke foodvalley

Er is een aanbesteding geweest voor een nieuwe vervoersconcessie. Deze nieuwe vervoersconcessie gaat per juni 2026 in

Op dit moment wordt het dagelijkse (kleinschalige) beheer en onderhoud van de trolleyinfrastructuur gedaan in opdracht van en door de vervoerder. Het grootschalige onderhoud wordt gedaan in opdracht van de gemeente Arnhem. De uitvoerende partij van het grootschalige onderhoud is ook weer de vervoerder. In de praktijk betekent dit dat veel verantwoordelijkheden (opdrachtverlening en uitvoering) bij de vervoerder terecht zijn gekomen. Voor de provincie is dit aanleiding om hier kritisch naar te kijken en stelt voor om alle beheer- en onderhoudsverantwoordelijkheden bij de vervoerder weg te halen en deze onder te brengen bij de eigenaar van de trolleyinfrastructuur: de gemeente Arnhem. Voordat hierover afspraken kunnen worden gemaakt is nader onderzoek nodig. Dit proces loopt inmiddels.

Planning

De oudste trolleymasten zijn de komende jaren aan vervanging toe. Dit speelt in eerste instantie bij de ondertussen gerealiseerd reconstructie van de Velperweg

Naast de masten gaat de gemeente de komende jaren de gelijkrichterstations vervangen. Ook zullen enkele delen van het ondergrondse kabelnet vervangen moeten worden.

Voor de eerste vervanging van gelijkrichters was in de begroting van 2025 een investeringsbudget van 1,3 miljoen opgenomen. Door de complexe situatie heeft het voorbereiden van de aanbesteding meer tijd gekost. De uitvoering zal dan ook pas in 2026 plaatsvinden.

In deze begroting zijn voor de komende periode '26-'29 middelen gereserveerd in de meerjaren investeringsplanning (MIP) om jaarlijks gelijkrichters te gaan vervangen. Gelijkrichters zetten wisselspanning (gebruikelijk voor elektriciteitsnetten) om naar gelijkspanning (nodig voor de trolleybussen) en zijn dus essentieel voor het trolley-net. De gemeente is eigenaar van deze installaties. De provincie heeft de gemeente Arnhem verzocht om alle gelijkrichters op zo kort mogelijk termijn te vervangen. Wat er op dit punt mogelijk is hangt af van leveranciers en praktische uitvoerbaarheid.

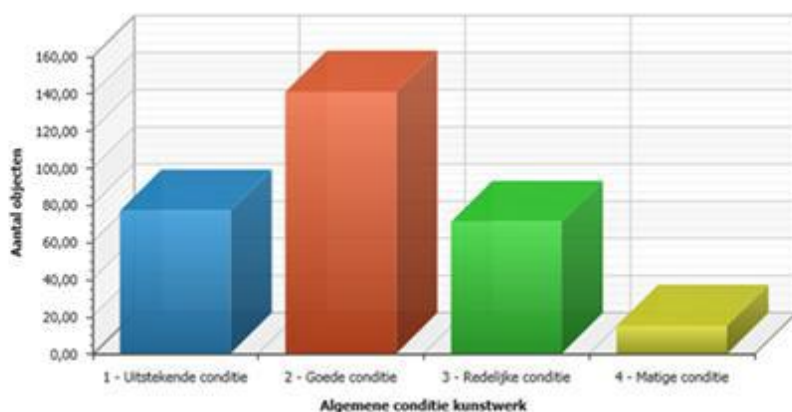
In 2024 is een complete inspectie van de bovenleidingen en aanverwante onderdelen uitgevoerd om de onderhoud behoefte hiervoor in beeld te brengen. Op enkele segmenten van de bovenleidingen moet groot onderhoud, zoals het vervangen van rijdraad, uitgevoerd worden. Deze kosten worden gedekt vanuit het jaarlijkse trolleyforfait.

De gemeente Arnhem ontvangt jaarlijks een vergoeding van de provincie voor het beheren van het trolley-net en daaraan gerelateerd vastgoed ten behoeve van het OV in Arnhem. Richting de nieuwe concessie gaan de concessieverlener en de gemeente in gesprek om deze, afspraken te actualiseren/continueren.

Civiltechnische kunstwerken

Onder de noemer van civiltechnische kunstwerken vallen bruggen, viaducten, tunnels, grondkerende constructies, trappartijen etc. Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau kijkt naar het uitgevoerde regulier onderhoud en geeft waar nodig schades, maatregelen, prijs per maatregel en uiterste datum van uitvoering aan. Indien nodig zal op basis daarvan de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud worden aangepast. Dit vormt de input voor de integrale programmering en dient als basis voor de monodisciplinaire meerjarenplanning. De kwaliteit van het areaal op basis van de laatste inspecties is redelijk tot goed. Een samenvatting is hieronder weergegeven. In 2025 is er een nieuwe technische inspectie door een extern gespecialiseerd bureau, waardoor we weer over de nieuwste gegevens zullen beschikken. Deze zijn nog niet beschikbaar voor deze begroting maar zullen in de volgende begroting worden meegenomen.

Aan de hand van gegevens uit onder meer de inspecties wordt getracht het duurzame onderhoudsniveau zo goed mogelijk te benaderen. De beschikbare middelen zijn op dit moment hiervoor toereikend

Planning

In 2026 gaan we groot onderhoud uitvoeren aan viaduct Waardmanspad en alle bruggen in park Presikhaaf

Vanuit het raamcontract houten waterbouwkundige constructies gaan we door met de vervangingsopgave houten bruggen in Elderveld en De Laar. Dit jaar staat de brug Krommeniehof-Drielsedijk op de planning en zullen tevens een aantal kleinere parkbruggetjes worden vervangen. Aandachtspunt bij de vervangingsinvesteringen is het viaduct Rijkerswoerdsestraat (over A325). Deze staat voornamelijk voor 2028 in de planning waarbij we mee zullen liften met het groot onderhoud van het gehele traject A325 door Provincie Gelderland. Dit zal naar verwachting een investering vragen van grofweg € 1,5 miljoen euro (afhankelijk van ontwerp en co-financiering provincie Gelderland). In combinatie met de uitkomst van de areaalinspectie die eind 2025 gereed zal zijn zal bij de volgende begroting bekeken worden wat dit betekent voor de Meerjaren Investerings Planning.

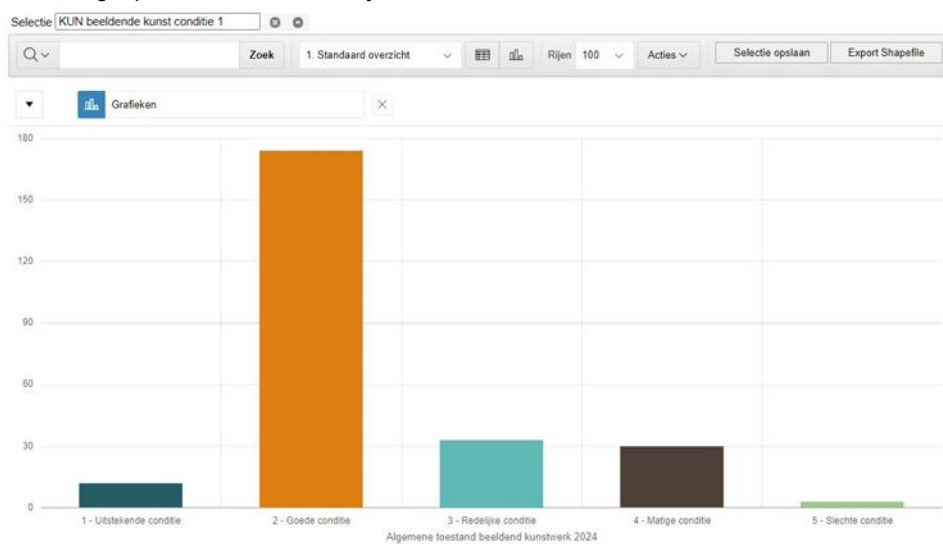
Civieltechnische kunstwerken

Dit onderdeel is nieuw toegevoegd aan de paragraaf kapitaalgoederen.

Onder de noemer van beeldende kunstwerken vallen kunstwerken en omgevings-vormgevingen, parkbeelden, herdenkingsmonumenten en een aantal monumentale objecten (zoals grenspalen). Jaarlijks is er een visuele inspectie waarbij de inspecteur voornamelijk kijkt naar de ambities schoon, netjes, heel en veilig. Daarnaast is er vijfjaarlijks een technische inspectie. Het inspecterende bureau reinigt de beelden, waarna we tevens een rapportage met gebreken krijgen inclusief een oordeel over de algemene toestand van het object (zie onderstaande staafdiagram).

Op basis daarvan kunnen we de cyclus van het reeds ingeplande reguliere onderhoud in combinatie met de aangetroffen schades eventueel aanpassen. Dit dient als basis voor de meerjarenplanning. Daarnaast wordt het onderhoud van het kunstwerk soms meegenomen als onderdeel van een project zoals de Blauwe golven en de Aku fontein.

. De afgelopen 3 jaar hebben we jaarlijks technische inspecties uit laten voeren, waardoor we na het reguliere onderhoud van 2025 beschikken over actuele technische rapportages van elk object. In onderstaande staafdiagram is te zien in welke onderhoudsstaat de objecten zich bevinden. 80% hiervan is op basis van de technische inspecties van afgelopen jaren en 20% is een eigen inschatting. Eind 2025 zal dit 100% op basis van technische inspecties van een gespecialiseerd bureau zijn.

Planning

De kwaliteit van het areaal is over het algemeen goed te noemen, maar er zijn wat aandachtspunten zoals bijvoorbeeld de rijksmonumentale beelden langs de singels. Hiervan zijn er het afgelopen jaar al 2 opgeknapt en voor de overige zijn we samen met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed een plan aan het maken voor de komende 2 jaar.

We gebruiken het beeld Leda als pilot om te kijken of we dit in situ uit kunnen laten voeren en hoe de samenwerking met de projectgroep is. Restauratie van dit beeld staat voor het 3e kwartaal 2025 in de planning, waarna we in 2026 verder zullen gaan met enkele parkbeelden van Ignatius van Logteren.

Van alle overige beeldende kunstwerken hebben we eind 2025 inspectierapporten zodat we een goed beeld hebben van de huidige technische toestand van het areaal.

Het beeld 'de ontvoering van Persephone door Hades' wat op het Croydonplein stond is ivm herinrichting van het plein ook tijdelijk overgebracht naar de gemeentewerf. Hiervoor zal een nieuwe plek worden gezocht langs de singels bij de overige beelden van Ignatius van Logteren. Het feestdardvarken zal waarschijnlijk eind 2026 weer in de stad terugkeren.

Riolering

Een goed functionerend rioolstelsel is van essentieel belang voor de volksgezondheid en het voorkomen van wateroverlast. Het beheer van het rioolstelsel heeft betrekking op een groot aantal verschillende onderdelen zoals, de vrij vervalriolering met bijbehorende (infiltratie)putten, persleidingen en gemalen, huisaansluitingen, drainage, kolken en lijngoten. Maar ook het aanpassen van de bovengrondse inrichting kan bijdragen aan het beter afvoeren of bufferen van regenwater. Dit past ook bij de uitgangspunten van onze Strategie Klimaatadaptatie ('groen, slim en samen'). Daar waar deze investeringen ook leiden tot een ontlasting van ons rioolstelsel wordt hierin geïnvesteerd en worden deze kosten meegenomen in de rioolheffing

In totaal ligt er circa 800 kilometer vrijvervalriolering in Arnhem. Hiervan is bijna 170 km gemengd (vuilwater gecombineerd met regenwater).

In het beheersysteem maken we onderscheid in gemengde-, vuil- en regenwaterriolen, ieder onderverdeeld in hoofd-/transportriolen en 'gewone' riolen. Op de hoofd-/transportriolen en de riolen onder doorgaande wegen gaan we eerder over tot het nemen van maatregelen dan op andere locaties omdat de risico's daar groter zijn.

Voor de lange termijn planning wordt voor het verwachte moment van vervangen uitgegaan van de theoretische levensduur (dit is de verwachte levensduur voor vrijvervalriolen, de economische afschrijving gebeurt in 40 jaar). Voor de theoretische levensduur van de riolering wordt uitgegaan van een periode van 60 jaar. Er liggen echter ook nog vrij veel riolen uit de periode 1870-1930 met een actuele leeftijd van 90 tot 150 jaar. De langetermijnplanning is dan ook niet meer dan een indicatie van de opgaven die op langere termijn in het verschiet liggen.

Voor de korte termijnplanning wordt uitgegaan van de technische levensduur, de werkelijke toestand van de riolering. Deze werkelijke toestand wordt bepaald door middel van video-inspecties van de rioolstelsels en het beoordelen en classificeren van de leidingen en putten.

De vrijvervalriolen worden periodiek gereinigd en geïnspecteerd. Jaarlijks wordt hiervoor een inspectieplan opgesteld. Reiniging en inspectie is meestal een wijk gebonden activiteit. Doelstelling is om de kans op falen van de riolering te minimaliseren. Op basis van de inspectieresultaten, storingsmeldingen en ontwikkelingen in de stad wordt een rioolvervangingsplanning en daarmee een investeringsplanning gemaakt.

De noodzakelijke investeringen in riolering zijn zoals gebruikelijk langjarig verwerkt in de begroting. Dit betreft zowel vervangingsinvesteringen als investeringen voor aanleg van nieuwe riolering op ontwikkellocaties.

Nadere toelichting op de kostendekkendheid van de rioolheffing is opgenomen in de paragraaf lokale heffingen.

Als gevolg van klimaatverandering staat de leefbaarheid van onze stad onder druk en zijn er risico's voor onze veiligheid, gezondheid en economie. Om deze risico's te beperken worden er maatregelen genomen om verdere opwarming tegen te gaan én passen we onze leefomgeving aan op de gevolgen van het veranderende klimaat. Om de ambities zoals opgenomen in de Strategie Klimaatadaptatie Arnhem uit te voeren zijn er voor de komende vier jaren, met ingang van de jaarschijf 2024, investeringsbudgetten van € 800.000 begroot. De daaruit vloeiende kapitaallasten zijn vanaf de jaarschijf 2025 betrokken bij de rioolheffing en zijn verwerkt in deze begroting.

Het huidige gemeentelijke rioleringsplan (GRP) van de gemeente Arnhem is opgesteld in 2014. Dit GRP is nog altijd van kracht. In de begroting 2019 is aangegeven dat we geen nieuw GRP gaan opstellen in afwachting van de inwerkingtreding van de omgevingswet. De benodigde investeringen voor de watertaak zijn in de tussentijd in de begroting steeds geactualiseerd.

In de omgevingsvisie van de gemeente Arnhem staat het voornemen om nieuw beleid voor water en riolering op te stellen. Daarom zijn we gestart met het opstellen van een water- en riolerings-programma (WRP). Het programma zal beschrijven hoe de gemeente invulling wil geven aan de wettelijke taken van afvalwater, regenwater en grondwater.

Rioolvervangingsopgave

De aanzienlijke rioolvervangingsopgave die eraan zit te komen, hebben we de afgelopen jaren steeds benoemd in de paragraaf kapitaalgoederen van de Begroting. Deze prognose was gebaseerd op de leeftijd van het riool. De levensduur van een riolering kent echter een grote bandbreedte afhankelijk van verschillende factoren. Het moment waarop daadwerkelijke vervanging nodig is, bepalen we op basis van inspectieresultaten zoals hierboven toegelicht. Daarnaast willen we bij de vervangingsplanning zo goed mogelijk anticiperen op andere opgaven in de stad. De verwachting is dat de energietransitie, het recent vastgestelde mobiliteitsplan en de woningbouwopgave mede sturing zullen geven aan het optimale moment voor de rioolvervanging. Deze planning is nu nog onvoldoende in beeld om aan te kunnen geven wat dit voor de planning van de rioolinvesteringen zal gaan betekenen. In het op te stellen WRP willen we dit meenemen. Naar verwachting zullen we het nieuwe WRP in 2026 met uw raad delen. Voor de financiële consequenties kunt u zoals gebruikelijk een voorstel verwachten bij de begroting 2027.

In de begroting zijn structureel middelen opgenomen voor het beheer (exploitatie) en vervanging (investeringen, ca 12 miljoen per jaar) van de riolering. Ook zijn er investeringen gereserveerd voor nieuw aan te leggen riolen in het kader van nieuwbouw. De bedragen van deze investeringen verschillen per jaar, zijn afhankelijk van de bouwplannen en hebben een relatie met de GREX.

Daarnaast is er voor de jaren 2024 t/m 2027 jaarlijks 0,8 miljoen extra investeringsbudget beschikbaar voor klimaatadaptatie. De lasten die dit met zich mee brengt zijn al verwerkt in de huidige rioolheffing.

Rioolheffing

Het op te stellen WRP kan aanleiding geven voor een toename van de benodigde rioolinvesteringen. Naast de extra investeringen die aan de watertaak te relateren zijn, willen we namelijk het tempo van het vervangen van het riool afstemmen op andere opgaven in de stad waarvan de planning nu nog vaak onduidelijk is. Het is daarom niet mogelijk hier nu al een prognose voor te geven. Dit zal op z'n vroegst in 2026 aanleiding geven tot extra investeringen die dan pas in 2027 leiden tot toenemende kapitaallasten. Vervolgens kan nog de afweging worden gemaakt of deze extra lasten worden doorvertaald naar de rioolheffing. Deze hoeft immers niet kostendekkend te zijn.

Voor de kosten die aan de rioolheffing mogen worden toegerekend, gelden fiscaal-juridische spelregels en beperkingen. Kosten zijn alleen toe te rekenen als ze meer dan zijdelings te relateren zijn aan de gemeentelijke zorgplichten voor hemelwater, grondwater en afvalwater.

De kosten die aan de heffing worden toegerekend betreffen veelal investeringen die over een langere periode worden afgeschreven. De kapitaallasten van deze investeringen worden dan in de heffing opgenomen. Het effect op de hoogte van de heffing is daardoor beperkt, maar wel structureel van aard. In geval van projecten en ontwikkelingen in de stad geldt eveneens dat de aan de watertaak te relateren kosten aan de heffing kunnen worden toegerekend. Dit zou kunnen leiden tot een verdere stijging van het tarief van de heffing en daarmee een hogere lastendruk voor de bewoners en bedrijven.

Bij de keuze om deze kosten door te berekenen in de rioolheffing is het van belang dat wordt onderbouwd waarom deze kosten bijdragen aan de watertaak. Ook dient expliciet een belangenafweging te worden gemaakt (maatschappelijke baten project vs. belastingdruk).

Planning

In 2026 gaan we o.a. verder met de reparatie van het gemetselde riool in de Sonsbeeksingel en lopen de rioolprojecten in de de Spijkerbuurt nog door. Daarnaast gaan we met enige vertraging starten met de projecten Kroonsewal, Hommelseweg, Hartogslaan. Ook staan drioolwerkzaamheden in Bakenberg en aan de Sparrenweg op het programma. Daarnaast is er het noodzakelijk onderhoud aan de gemalen en nemen we maatregelen om wateroverlast te beperken.

Water

Het onderdeel water omvat onder meer beheer en onderhoud van afkoppelvoorzieningen (deze voorzieningen zorgen er voor dat regenwater niet in het riool terecht komt maar in de bodem zakt), ecozones, moerassen, sloten, paddenpoelen én oppervlaktewater(bodem) zoals de Immerlooplas, Nieuwehaven, Defensiehaven, haven van

Coers, Rijnkade, Nieuwe kade en de dijkdoorbraakkolken. Ook het onderhoud aan civieltechnische water gerelateerde werken, zoals beekriolen, duikers, beschoeiingen en fontein en hoort in deze categorie.

De ambitie is: het watersysteem op orde brengen en houden; met de (water)partners de water gerelateerde opgaven oplossen door zoveel mogelijk voor ruimtelijke oplossingen te kiezen waarbij het water tegelijk een rol kan spelen in het vergroenen en verkoelen van de stad.

In de afgelopen periode is veel energie gestoken in het controleren en corrigeren van de bestaande beheergegevens van de duikers en beekriolen. De locatie, de ouderdom en de onderhoudstoestand van alle duikers en beekriolen zijn in kaart gebracht. Daar waar nodig is inmiddels ook groot onderhoud uitgevoerd.

Voor het beheer van de oppervlaktewater(bodems) wordt een systematische monitoring uitgevoerd. Op het moment dat daar aanleiding voor is wordt er een nieuw baggerproject gepland.

Aan de fontein op het Gele Rijdersplein (AKU) is geen groot onderhoud geprogrammeerd en gebudgetteerd vanwege de herinrichting van dit gebied, wat voorzien is in 2025 en 2026.

Planning

Het voornemen was om in de periode 2022-2024 alle nog niet gebaggerde havens uit te baggeren.

Het baggeren van Onderlangs en de Praets wat op de planning stond heeft vertraging opgelopen. Er is nog discussie met de verhuurder en met de huurders van de ligplaatsen over de manier waarop hier invulling aan kan worden gegeven. De voorbereidingen voor de baggerwerkzaamheden in de Rosandepolder zijn opgestart en de werkzaamheden zijn gepland in 2025 en 2026.

Het onderhoud van de waterbodems in de Nieuwe Haven, Rijnkade en Nieuwe Kade wordt de komende jaren uitgevoerd onder regie van het baggerbestek Neder-Rijn/Lek van Rijkswaterstaat. Komend najaar 2025 en voorjaar 2026 staan in Arnhem-Zuid de baggerwerkzaamheden in de watergangen in woonwijk Schuytgraaf op de planning. Het benodigde onderhoud zoals hierboven omschreven wordt gefinancierd uit de hiervoor gereserveerde budgetten in de bestemmingsreserve groot onderhoud openbare ruimte.

Het structureel gereserveerde budget voor waterbodembeheer is vanaf 2025 komen te vervallen.

We zullen incidenteel budget moeten aanvragen op het moment dat er in de toekomst nieuwe baggerwerkzaamheden noodzakelijk zijn.

Er is vanaf 2025 in de begroting structureel minder budget gereserveerd voor onderhoud aan beschoeiingen (dit zijn de rand-afwerkingen van watergangen). Minder onderhoud leidt tot een rommelig beeld en op termijn mogelijk tot het in elkaar zakken van de oever van een watergang. Wat het effect hiervan zal zijn hangt af van de locatie. In bossen en parken zal dit meestal niet tot problemen leiden.

Als door het wegvallen van een beschoeiing er onveilige situaties ontstaan (bv door het verzakken van wegen of paden) dan zal er ingegrepen moeten worden. Hiervoor zullen dan incidenteel middelen moeten worden vrijgemaakt.

Groen

Het groen is van grote waarde in onze stad. Verbetering van het leef- en woonklimaat vraagt vaak ook om het toevoegen van meer groen en/of om het kwalitatief verbeteren van bestaand groen. Hiervoor lopen verschillende initiatieven die toegelicht worden in het programma Wonen en Leefomgeving (S12, Radicaal vergroenen).

Voor het onderhoud van het wijkgroen zijn per wijk exploitatiebudgetten gereserveerd. De teams Leefomgeving hebben een adviserende rol bij de inzet van deze middelen.

Om het groen te kunnen beheren is het beleid over het groen vertaald naar beheertypen. Elk beheertype heeft haar eigen streefbeeld en bijpassende beheermaatregelen. De functie, het gebruik en de ecologische waarde bepalen het streefbeeld van een beheertype.

Door het radicaal vergroenen zien we een verschuiving ontstaan in de samenstelling van de beheertypen. Het areaal groen wat intensief beheer nodig heeft (o.a. gevelgroen, vaste planten, groen in bakken) neemt toe, met name in het hoogstedelijk gebied. In de woonwijken en buitengebieden wordt het beheer steeds extensiever en vraagt om meer maatwerk, om de biodiversiteit te verhogen.

Het nemen van klimaatbestendige maatregelen zoals aanleg van wadi's en het geven van meer ruimte voor biodivers groen doen we steeds meer. In de grotere groeneenheden was dit goed te combineren, maar we passen dit ook steeds vaker toe tot in de haarvaten van de stedelijke omgeving. De kleine schaal daarvan vraagt om meer kleinschaliger maatwerk

We monitoren de beeldkwaliteit (gebaseerd op basis van ongewenste kruidengroei en zwerfafval). De door de raad vastgestelde kaders zijn C-niveau voor de beeldkwaliteit in de wijken en A-niveau in de binnenstad en winkelcentra. Gemiddeld genomen halen we deze normen, soms ligt de kwaliteit hoger, soms lager.

Het aandeel ecologisch beheerd groen wordt steeds groter, hierdoor zal de natuurwaarde van het groen naar verwachting ook toenemen. Omdat de CROW normering op beeldkwaliteit nog niet is ingericht op natuurwaarden vinden we hier vaker een lagere beeldkwaliteit C-niveau terug. Wat in de traditionele technische wijze van

beoordelen vaak als mindere kwaliteit wordt gezien, maar voor de beoogde ecologische doelstellingen juist wenselijk is (meer kruiden = meer biodiversiteit).

We monitoren ook de ecologische kwaliteit. De monitoring op kruidenvegetatie is enige jaren geleden voor het eerst uitgevoerd, een tweede ronde staat voor 2025 op de planning, zodat we een beeld kunnen schetsen van de waarde en ontwikkeling. Om het ecologisch beheer goed vorm te kunnen geven is hiervoor vanaf 2026 een extra FTE opgenomen in de begroting.

De technische kwaliteit van de beplanting (hoe goed is de beplanting) wordt op B-niveau bijgehouden.

De klimaatverandering, de extreme droogte en zware piekbuien is van invloed op het groen. We zien inmiddels dat de uitval bij bestaande beplantingen beperkt is. Wel leidt het tot hogere kosten bij nieuwe aanleg, met name het watergeven en meer uitval na aanplant. Bij aanleg en renovatie van groen houden we rekening met het veranderende klimaat en doen we aanpassingen in de groeiplaatsinrichting en het sortiment om deze klimaatbestendig te maken.

Invasieve exoten zoals de Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw komen ook in Arnhem voor, met name in het wijkgroen. Met het budget wat hiervoor beschikbaar is zijn we in staat om deze soorten flink terug te dringen. Nieuwe invasieve soorten blijven opduiken, direct aanpakken van deze soorten is het meeste kosteneffectief. Met de huidige beschikbare middelen zullen we deze kunnen beheersen en bestrijden.

Planning

Arnhem heeft veel ambities op het gebied van groen (zie programma Wonen en Leefomgeving S12, Radicaal vergroenen). Deze ambities zullen mede sturing geven aan de planning van het groenonderhoud. Naast het reguliere onderhoud staan de volgende projecten op de planning voor 2026:

Vergroeningsprojecten in de wijken in het kader van de Wijkgroenagenda's;

Herstel beplantingen oostelijk deel Singels fase 3 (Janssingels t/m Lauwersgrachtpark) ;

Voortzetten van het project aanplanten van extra heesters en struweelgroepen in de wijken in het kader van biodiversiteit (verhogen structuurvariatie) en bestrijden hittestress. in 2026 met name i(n Kronenburg en Vredenburg);

Biodiversiteitsimpuls structuurvariatie door aanplant van beplantingen in de Droge ecozone van Schuytgraaf.

Speelvoorzieningen

Om een aantrekkelijke leefomgeving te kunnen bieden is de aanwezigheid van speelplekken met name voor gezinnen met (kleine) kinderen van belang. Daarnaast zijn speelplekken vaak ontmoetingsplekken voor de wijkbewoners. Arnhem wil alle kinderen weer buiten laten spelen in een gezonde omgeving waarbij aandacht is voor een gezonde leefstijl en gezond gewicht.

In de Beheervisie Spelen en Ontmoeten is de ambitie opgenomen om 8 van de 20 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimtes te verbeteren. Deze opgave willen we invullen in samenwerking met de teams Leefomgeving. Deze ambitie wordt projectmatig opgepakt. Dat houdt in dat met de betreffende teams Leefomgeving en de buurt wordt bepaald wat de plek nodig heeft om de ambitie te realiseren. Het initiatief ligt bij de teams Leefomgeving omdat het belangrijk is dat de buurt hierin mee participeert en mogelijk ook andere wensen en ideeën uit de buurt hierin gecombineerd kunnen worden.

Ook het maken van toegankelijke en inclusieve speelplekken wordt projectmatig opgepakt. De ambitie is om in de komende jaren in iedere wijk (totaal 24) een toegankelijke en inclusieve speelplek per wijk te realiseren waar ook kinderen met een beperking beter mee kunnen doen. Hiervoor zijn ook middelen gereserveerd.

Alle speeltoestellen moeten veilig bespeelbaar zijn. Dit wordt in de technische inspectie gecontroleerd. Geconstateerde mankementen worden binnen de gestelde termijnen opgelost zodat de onderhoudskwaliteit van het areaal op B ligt.

Indien er meerdere mankementen aan een toestel zijn geconstateerd wordt afgewogen of het toestel gerepareerd wordt of vervangen moet worden. Gemiddeld gaat een speeltoestel 10 tot 15 jaar mee. Door de duurzame en kwalitatief goede materialen van de speeltoestellen in Arnhem is de gemiddelde leeftijd van de toestellen hoger. De vraag is hierbij wel in hoeverre of de speelvoorziening nog voldoet aan zijn functie. Mogelijk dat kinderen uitgekeken zijn op deze oude speeltoestellen en deze niet meer gebruiken, wat aanleiding zou kunnen zijn om tot vervanging over te gaan. Hierover is afstemming met de teams Leefomgeving.

De beschikbare budgetten voor beheer en vervanging van de speeltoestellen blijken in de praktijk toereikend.

Planning

Jaarlijks worden de speeltoestellen geïnspecteerd en vindt het noodzakelijk onderhoud plaats. Vervangen of plaatsen van toestellen gebeurt in samenspraak met de teams Leefomgeving.

Komende jaren wordt nog 1 grote (groene) speel- en ontmoetingsruimte verbeterd, waarmee de ambitie uit de Beheervisie Spelen en Ontmoeten afgerond wordt.

Daarnaast worden zoals aangegeven komende jaren in 24 wijken speelplekken toegankelijk en inclusief gemaakt. Hierbij wordt er niet alleen naar onze eigen speelplekken gekeken, maar ook naar andere speelplekken die niet van de gemeente zijn. In 2026 staan de volgende locaties op de planning om inclusief gemaakt te worden: Stadsboerderij Presikhaaf, Schuytgraaf, De Hobbit (Malburgen), Watermuseum Sonsbeek, de Leuke Linde (Klarendal) en Thialf (Spijkerkwartier). Bij aanleg van overige nieuwe speelplekken wordt de inclusiviteit getoetst aan de 100-70-50 richtlijn (een speelplek waar iedereen 100% welkom is, 70% procent van de speelaanleidingen bereikbaar is voor iedereen en 50% bespeelbaar is voor ieder kind).

Bomen

Bomen zijn belangrijk voor de leefbaarheid, biodiversiteit en beleving en leveren een bijdrage aan een klimaat adaptieve stad. Hittestress en wateroverlast zijn onderwerpen waarbij bomen een onderdeel van de oplossing kunnen zijn. Daarom zijn in het Bomenplan onderstaande doelen beschreven:

- Arnhem wil een groenere stad: meer (buitengewone) bomen en meer groenmassa.
- Arnhem gaat voor kwaliteit en toekomstbestendigheid (juiste boom op de juiste plek), gezonde, goed onderhouden en duurzame bomen.
- Arnhem wil bomen beter beschermen.
- Arnhem wil communiceren over bomen

Arnhem heeft zo'n 47.000 stadsbomen, het beheer en onderhoud is erop gericht om een jonge boom tot volwassenheid te brengen en daarna zo lang mogelijk te behouden, afgewogen tegen de kosten die daarvoor nodig zijn. Hierbij wordt de ecologische waarde van de boom zoveel mogelijk gevolgd. Dit houdt in dat er alleen gesnoeid wordt op de plekken waar dat nodig is voor de vrije doorgang van het verkeer of wanneer probleemtakken een hoog risico gaan vormen voor de gebruikers. Daarnaast worden knotbomen gefaseerd geknot zodat er voldoende nest- en schuilplekken voor vogels en insecten in stand blijven. Dood hout is van grote waarde voor de ecologie. In 2026 zetten we de ingeslagen koers betreffende natuurvolgend boombeheer door, waarbij onderhoud is gericht op het maximaliseren van de ecologische waarde van de boom. Bij bomen die groeien in wijk- en buurtbossen, struwelen en bosplantsoenen worden dode of gesnoeide takken zoveel mogelijk in de bossen en struwelen verwerkt. Ook het staande dode hout wordt behouden op plekken waar dat kan. Mogelijke risico's voor de weggebruikers worden uit de boom gehaald en de boom kan op die plek gecontroleerd afsterven.

Arnhem heeft, gebaseerd op de beleidsregels uit het Bomenplan 2020, ruim 16.500 buitengewone bomen en toekomstbomen aangewezen. Deze bomen worden extra beschermd en krijgen, indien nodig, extra onderhoud ten gunste van de levensverwachting van deze bomen. Elk jaar treffen we bij een aantal buitengewone bomen extra maatregelen (veel al in de bodem) om de boom langer te behouden of extra groei ruimte te geven waarbij elk jaar wordt gekeken waar de maatregel het meest noodzakelijk is. Dit is maatwerk.

Het dagelijks onderhoud van stadsbomen wordt op B-niveau gedaan met behoud van de ecologische waarden van de boom, dit wordt volgens planning uitgevoerd. Alle stadsbomen worden periodiek onderhouden waarbij 'onderhoudsstaat', 'boomgebreken', en 'ziekte en aantastingen' van de bomen vastgesteld worden. Hieruit volgen reguliere onderhoudsmaatregelen zoals snoeien van takken in het wegprofiel, dode en gebroken takken en het opkronen van bomen, deze maatregelen worden direct uitgevoerd. Niet reguliere onderhoudsmaatregelen worden binnen 6 maanden uitgevoerd of eerder indien nodig. Boomziektes en plagen worden gevolgd en waar nodig wordt beheersingsmaatregelen ingezet. Vervanging van stadsbomen vindt plaats indien de boom een te groot risico of hinder vormt voor de weggebruiker en die niet met dagelijks onderhoud of andere maatregelen op te lossen is, een hele lage levensverwachting heeft of dood is. Vervanging van bomen in (laan)structuren is maatwerk, dit kan 1 op 1, in clusters of hele rijen opgepakt worden afhankelijk van de technische beperkingen, levensverwachting van de resterende bomen en andere geprogrammeerde projecten. Het Boom Kwaliteitsteam Arnhem wordt advies gevraagd bij het vervangen van laanstructuren.

Financiering bomenonderhoud

Voor aanplant en groeiplaatsverbetering van bomen is een investeringskrediet beschikbaar, voor het regulier onderhoud is er een exploitatiebudget.

Door aanplant en groeiplaatsverbetering streven we naar een toename van het boomkroon oppervlak. Vanaf 2026 gaan we dit monitoren. Indien het kappen of dunnen van bomen of bosgebieden tot kapitaalvernietiging leidt, zal er versneld afgeschreven worden. Dit effect zal in de exploitatie verwerkt worden en expliciet in de begroting of een raadsvoorstel opgenomen worden. Indien hiervoor budget noodzakelijk is, wordt de raad hierover apart geïnformeerd.

Aangeplante stadsbomen worden sinds 2021 opgenomen op de balans en deze bomen worden afgeschreven in 50 jaar. Voor 2025 wordt er geen kap voorzien van bomen die een waarde op de balans hebben; afboeking van

bomen zal dan ook niet aan de orde zijn. Door in te zetten op natuurvolgend boombeheer kunnen we het vervangen van bomen in lanen en boomstructuren langer uitstellen. Bomen met een mindere vitaliteit, hebben juist vaak een hogere waarde voor de biodiversiteit. Zolang de bomen veilig behouden kunnen blijven voor de omgeving laten we deze bomen staan.

Ook heeft dit invloed op de methode en mate van beheersing van ziekte en plagen zoals de eikenprocessierups. De beheersing van bijvoorbeeld eikenprocessierups doen we preventief door in te zetten op ecologisch maaibeheer, het aanplanten van heesters en struiken en het ophangen van mezenkasten. Zo laten we de natuur voor ons het werk doen.

Planning

De volgende projecten staan hiervoor in 2026 op de planning:

- Aanplant bomen museumpark Onderlangs;
- Verbeteren boomstructuur en monumentale karakter Airbornplein
- Groeiplaatsverbetering bestaande bomen Hartogslaan
- aanplant extra bomen Nieuwe Havenweg
- Hollandweg aanplant bomen
- vergroenen binnenstad, grondverbetering en extra bomen
- wijkgroenagenda Kronenburg en Vredenburg, aanplant toekomstbestendige bomen
- aanplant bomen Stadsoase
- bomenverbeterplan Kastelenflats Groningersingel Vredenburg

Parken en bossen

Kenmerkend voor Arnhem zijn de bossen, de natuurterreinen en de vele parken. We zijn trots op dit waardevolle groene kapitaal. Daarom zetten we sterk in op het behouden en verbeteren hiervan. De natuur staat in de parken en bossen op één, in samenhang met klimaatadaptatie en biodiversiteit. De parken en bossen zijn ook van grote recreatieve betekenis voor de inwoners. We investeren hierin door invulling te geven aan recreatiezonering en bijbehorende inrichting voor toekomstbestendig gebruik.

Voor het onderhoud van de bossen en parken zijn exploitatiebudgetten gereserveerd en tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld om ambities te verwezenlijken. Het beheren en onderhouden van de parken doen we aan de hand van beheervisie's.

Het areaal en beheerareaal bossen en parken neemt toe. Enerzijds door actieve verwerving van bos- en natuurgebied en anderzijds door huur- en vrijwillige pachtbeëindiging. In 2024 is er nog ruim 140 hectare (Zypendaal-Gulden bodem (30ha), Meinerswijk (100ha) en Oude IJsselstrang (10ha)) beheerareaal bij gekomen. In 2025 is hier ruim 250 hectare bijgekomen door de overname van het (groen)beheer op gronden van Rijkswaterstaat in de zuidelijke uiterwaarden op basis van een overeenkomst en vergoeding op basis van SNL (subsidie natuur en landschap). De zuidelijke uiterwaarden zijn nu volledig in beheer bij Bossen & Parken van de Pleybrug tot ca. 200m voorbij de spoorbrug. Tevens is ook het bosdeel van de strategische aankoop Siza Schaarsbergen (ca. 5ha) in beheer gekomen bij Bossen & Parken. In totaal is de omvang beheerareaal nu ruim 2600ha.

Op basis van coalitieakkoord is houtoogst in de bossen en parken geen doelstelling. Er komt nog wel "surplus" hout vrij uit de bossen en parken dat we circulair gaan toepassen in Arnhem. We monitoren in de periode 2022-2024 wat deze verandering beheersmatig betekent. Om duurzaam & circulair (uitgangspunt wat groeit in Arnhem blijft in Arnhem) te kunnen werken zetten we in om van FSC certificering om te schakelen naar PEFC certificering waarin ook duurzaam gegroeid stadshout in ondergebracht kan worden.

Een aantal parken is aangewezen als rijksmonument; Sonsbeek, Zypendaal, Gulden Bodem en Moscowa. Voor deze parken gelden extra instandhoudingsvoorwaarden. Park Angerenstein is aangewezen als gemeentelijk monument. In 2025 is Park Klarenbeek (tevens Nationaal Landschap) aangewezen als gemeentelijk monument. De parken Sonsbeek, Moscowa en een deel van Park Presikhaaf worden op A-niveau onderhouden. Alle andere gebieden op B-niveau.

De bossen en parken hebben een robuuste basis. Desalniettemin staat de kwaliteit van onze bossen en parken onder druk. Oorzaken hiervan zijn het intensiever gebruik, verdroging, overmatige stikstofdepositie en klimaatverandering; met als gevolg biodiversiteitsverlies. Bij het beheer en onderhoud van onze bossen en parken houden we hier rekening mee door zeer gericht en soms intensiever (maatwerk) onderhoud uit te voeren. We doen dit op basis van natuurvolgend beheer.

Specifieke ambities met betrekking tot bossen en parken zijn zo veel mogelijk water vast houden en organische stof (met bijbehorend bodemleven) verbeteren in de groeiplaatsen en zorg dragen voor structuurvariatie. We werken daarmee aan de sleutelfactoren voor klimaatadaptatie en biodiversiteit. Tevens benutten we waar mogelijk de kansen om de agrarische gebieden grenzend aan de bossen en parken natuur inclusief te maken en waar mogelijk integraal onderdeel te maken van het boslandschap in beheer bij Bossen & Parken.

Door inzet van de extra middelen voor bossen en parken kunnen we werken aan deze ambities. Tevens biedt dit de mogelijkheid extra capaciteit in te zetten om genoemd kwaliteitsverlies en de uitdagingen die hiermee gemoeid gaan, invulling te geven en zorgvuldig te communiceren met onze inwoners.

Natuurbrandbeheersing is in Arnhem met de stad dichtbij en in het boslandschap een belangrijk thema. In 2024 is er invulling gegeven aan Hoofdcompartimentering (spoor 2 natuurbrandbeheersing). Er wordt door structureel gericht aan bosranden te werken ten behoeve van verbetering biodiversiteit tevens (afgeleide) invulling gegeven aan grotere open ruimtes en vochthoudende gemengde bossen waarmee natuurbranden minder snel kunnen verspreiden. Voor de hotspotbenadering in spoor 1 van de natuurbrandbeheersing is een analyse gedaan door de VGGM (Veiligheid en gezondheid Gelderland midden). Per locatie (hotspot) zijn aanbevelingen gedaan die in het natuurvolgend beheer al dan niet geprioriteerd worden meegenomen. Jaarlijks wordt er door de boswachters en beheerder Bossen & Parken in de bosgebieden met de brandweer 2 avonden geoefend in beheersing van natuurbranden in de praktijk.

Een snelgroeiend probleem is de grootschalige verspreiding van Amerikaanse eiken in grote delen van de bossen. Deze soort heeft een verstikkend en verzurend effect op vegetatie en bodem en daarmee een direct negatief effect op de biodiversiteit en klimaat (bodemleven). De snelle verspreiding is te wijten aan de concurrentiekracht van deze soort (exoot) in samenhang met kwetsbaarheid van inheemse vegetatie als gevolg van verdroging, verzuring, vermisting en erosie van de bosbodems. Eind 2025 maken we een analyse van de omvang van het probleem over al onze bosgebieden en bekijken we hoe we hier verder mee gaan. In 2024 zijn we in de bossen van Schaarsbergen al gestart met een langjarig traject om deze ontwikkeling te gaan beheersen.

De baggerwerkzaamheden in park Angerenstein zijn in samenwerking met het Waterschap low impact gerealiseerd en in 2025 opgeleverd. Met waterschap is afgesproken om het baggeren van de Jansbeek in de parken te starten. Recent zijn de metingen aan baggerlagen verricht waaruit blijkt dat er noodzaak tot baggeren is. Verwachting is dat 2027 het project in overeenkomst voorbereid wordt en in 2028 gerealiseerd.

Planning

In 2026 blijft extra ingezet worden op de revitalisering van de bossen en parken (water en organische stof) en het verbeteren van de biodiversiteit (structuurvariatie). Door de grotere extremen in het weer, structurele verandering van klimaat en omvang van de gebieden is dit tot zeker 2030 nodig.

In de bossen en parken wordt gewerkt aan herstel van structuurrijke bosranden en zaaïen en aanplant van rijk strooisel soorten.

Er is een monitoringsprogramma in uitvoering voor biodiversiteit en bodem (2024-2026). In 2023 is de meetmethodiek met provincie uitgewerkt. In 2023 is de monitoring biodiversiteit opgestart. In najaar 2024 is de bodeminventarisatie van het gehele boslandschap gestart, zowel fysisch-chemisch en op basis van DNA wordt in een pilot met Naturalis het bodemleven geanalyseerd.

De beheervisie Sonsbeek, Zypendaal en Gulden Bodem is in uitvoering gebracht. Het gebied tussen Molenplaats en Watermuseum wordt in periode najaar 2025/voorjaar2026 opnieuw ingericht in combinatie met een ontvangstruimte in de Molenplaats Sonsbeek binnen Arnhem OV Poort naar de Veluwe. Er wordt ook werkruimte in de witte Watermolen en Molenplaats gerealiseerd, zodat we dichterbij de bewoners staan en de samenwerking met natuurcentrum kunnen uitbouwen.

Voor de parken Klarenbeek, Hazegrietje en Braamberg wordt de beheervisie vernieuwd (2025) en in 2026 in uitvoering gebracht.

Voor de zuidelijke uiterwaarden, Immerloo en Huissense dijk en park Westerveld wordt natuurvolgend beheer en het beter ecologisch verbinden van de parken en natuurgebieden in Arnhem-zuid nader uitgewerkt tot een visie op hoofdlijnen en tot uitvoering gebracht. De Groene Ring Elden is en wordt verder versterkt in samenwerking met bewonersgroepen in Elden, onder andere met een nieuw parkgebied 'Het Griet' (gebied rond het Hoefijzer). In de droge ecologische zone in Schuytgraaf wordt de biodiversiteit versterkt, onder andere met heggen en andere landschappelijke structuren. Daarnaast stemmen we af met Staatsbosbeheer en gemeente Lingewaard over het beheer en eigendom van het Zeegbos. De recreatiezoning Natura2000 gebied is doorgevoerd in bosgebieden van Schaarsbergen (Koningsheide en Schaarsbergen Noord en zuid) Voor de gronden op Rijk der Heide en westelijk deel rolbaan wordt de pilot strokenteelt in combinatie met natuurontwikkeling (wintervoedselkakkers, zoom- en mantelvegetaties) gecontinueerd.

In 2025 wordt, mede op basis van de groenvisie en visie stadslandbouw (geagendeerd september 2025) een besluit genomen over het gebiedsproces Kemperheide. In 2025 wordt de groenblauwe dooradering gerealiseerd en in 2026 wordt dit uitgevoerd.

Er wordt planmatig invulling gegeven aan het beheersbaar krijgen van de verspreiding van Amerikaanse eiken in de bosgebieden. Ook in bosreservaten is dit aan de orde. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van het bosreservaten (2026).

In het najaar van 2025 wordt in Park Immerlo een Keltische boomkalender met de specifieke bomen aangelegd. Dit vormt onderdeel van de 3 grotere aanplant-projecten van dit najaar (Immerlo, Kemperheide, Berkenhove). Ook in 2026 worden er weer grotere (ca. 15000 stuks) aanplantprojecten (vooral rijkstrooisel, vruchtdragend en zo veel mogelijk struikvormend) gerealiseerd.

Inzamelvoorzieningen

In het huidige beleid is Omgekeerd Inzamelen het basisprincipe voor de inzameling van huishoudelijk afval in Arnhem. Door dit systeem kunnen inwoners van Arnhem hun afval goed scheiden. Er is een uitgebreid netwerk van ondergrondse verzamelcontainers voor restafval, PBD (plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) en papier en bovengrondse verzamelcontainers voor GFE (groente-, fruit- en etensresten) in de stad aanwezig. Een deel van de herbruikbare reststromen (PBD, GFE, papier) worden bij laagbouw met behulp van minicontainers (kliko's) aan huis opgehaald. Voor de inzameling van grof vuil zijn er twee afvalbrengstations en rijden we rond met de Milieubak. In het stationsgebied werken we met een ondergronds afvaltransport systeem (OAT). Hieronder wordt op de verschillende onderdelen nader ingegaan.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De adviezen van het burgerberaad zijn verwerkt in de uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026 die in 2025 in de raad wordt behandeld. Indien de agenda wordt vastgesteld, starten we direct met uitvoering in 2025 en 2026.

In 2024 zijn we mede op basis van een bericht van onze huidige inzamelaar PreZero en signalen uit de markt, gestart met een verkenning naar de organisatievorm waarbinnen we in de toekomst het afval in de stad inzamelen. Eind 2025 wordt besloten in welke vorm en/of met welke organisatie we in de toekomst afval inzamelen. De implementatie van een nieuwe organisatie zal in 2026 vol ingezet worden zodat we vanaf 1 juli 2027 kunnen starten met de dienstverlening door een andere organisatie dan PreZero.

De woningvraag en daaruit volgende inbreidingen in de stad, dwingen ons op een andere manier te kijken naar afvalinzameling in gebieden waar zeer compact en heel hoog gebouwd wordt. Uitgangspunt hierbij is dat we zorgdragen voor een gebruiksvriendelijke manier waarop inwoners hun afval kunnen scheiden. Dit zal een uitdaging worden waarbij per project de mogelijkheden en kosten bekeken worden.

Het is nu nog niet mogelijk om aan te geven wat deze ontwikkelingen gaan betekenen voor de aan de afvalinzameling gerelateerde kapitaalgoederen. Dit zal vanaf de begroting 2027 verwerkt moeten worden.

Ondergrondse verzamelcontainers

De eerste ondergrondse containers zijn in de jaren negentig geplaatst. Het overgrote deel van het containerbestand is geplaatst in de periode van uitrollen van omgekeerd inzamelen: 2015-2019. In totaal staan er bijna 2400. De afschrijvingstermijn die gehanteerd wordt is 10 jaar. De technische levensduur ligt in de praktijk hoger.

In het nieuwe contract voor onderhoud, reiniging en levering vinden we ook de basis voor een nieuw en herzien beheerssysteem dat de kapstok vormt voor een meer data-gestuurde investeringsplanning voor deze assets. De hieraan gerelateerde kosten zijn meegenomen in de afvalstoffenheffing.

Bovengrondse GFE containers

Vanaf 2020 zijn ruim 200 bovengrondse containers voor de inzameling van groente, fruit en etensresten (GFE) op hoogbouwlocaties geplaatst. Naar aanleiding van vragen over de optimale toegankelijkheid door de APCG (Arnhems Platform voor Chronisch zieken en Gehandicapten) is er een proef uitgevoerd met een lagere en beter toegankelijke container. Op basis van dit onderzoek gaan we verder met het uitrollen van het stads dekkende netwerk van GFE containers bij hoogbouw. Dit doen we met een lagere container dan het huidige type. Deze nieuwe container is toegankelijker voor mensen in een handgeduwde rolstoel. De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting begin 2026 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 en 27 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval. We kunnen hierdoor stoppen met de inzameling van GFE via citybins en zo een toegankelijker manier van GFE inzameling bieden die moet leiden tot meer gescheiden GFE en dus minder restafval.

Minicontainers

De vervanging en uitbreiding van minicontainers die bij laagbouw worden gebruikt, is opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de inzamelaar. De aanschafkosten voor nieuwe containers is opgenomen in de exploitatie. Voor de komende jaren wordt voor deze inzamelmiddelen geen grote uitbreiding voorzien.

Ondergronds Afval Transportsysteem (OAT)

In het gebied rond het Centraal Station is het Ondergronds Afval Transportsysteem operationeel. Het onderhoud aan deze installaties is meerjarig belegd bij een aannemer. Noodzakelijk onderhoud aan het Ondergronds Afval Transportsysteem is voorzien in de meerjaren investeringsplanning.

Planning

Het reguliere onderhoud aan de inzamelmiddelen wordt planmatig uitgevoerd. Ten aanzien van de geplande investeringen kan het volgende worden opgemerkt.

Ondergrondse verzamelcontainers

De nieuwe veiligheidskeuring van ondergrondse containers heeft in 2023 geleid tot de conclusie dat er vanaf dat jaar structureel vervangingsinvesteringen nodig zijn. In de jaren 2026 en verder zijn er structureel middelen gereserveerd voor de noodzakelijke vervangingsinvesteringen van de ondergrondse verzamelcontainers. De stijgende kapitaallasten volgend uit deze investeringen zijn opgenomen in deze begroting en worden doorberekend in de afvalstoffenheffing.

GFE containers bij hoogbouw

Om op alle hoogbouwlocaties een GFE container te plaatsen is een investeringsbudget van € 1,6 miljoen gereserveerd.

Afvalbrengstation (ABS)

Er is een investeringsbudget gereserveerd voor nieuwbouw van of aanpassingen aan de twee ABS-en. Met vertraging is een haalbaarheidsonderzoek naar een Circulair Ambachtscentrum (CA) gestart dat eind 2025 wordt afgerond. Een ABS kan deel uitmaken van een CA.

In 2025 bekijken we de toekomst van de ABS-en mede op basis van de conclusies van het haalbaarheidsonderzoek en de nieuwe inzamelorganisatie van huishoudelijk afval in Arnhem.

Vastgoed

Actuele beleidskaders

De actuele kaders zijn:

- Het uitvoeringsbeleid vastgoedbedrijf;
- Voor alle panden in permanent beheer zijn er 40-jarige onderhoudsplannen die jaarlijks worden geactualiseerd en opgenomen in de meerjarenprogrammabegroting;
- Kostprijs dekkende huur systematiek.

Ambitie

Onderhoud

De ambitie ligt hoog met betrekking tot geplande MJOP-activiteiten. Het onderhoudsniveau van het Arnhemse vastgoed is, behalve voor tijdelijk vastgoed in stedelijke ontwikkelingsprojecten, een NEN2767-conditie score 3, maar, afwijkingen van conditiescore 3 zijn mogelijk al naar gelang de functie (monumenten, beeldbepalende objecten). Voor de doelmatige inzet van middelen wordt per pand een onderhoudsniveau gedefinieerd. Periodiek laat het Vastgoedbedrijf elk object inspecteren om de functionaliteit en de onderhoudsstatus van het object te actualiseren. Zo wordt management van de te verwachten onderhoudsplanning en -kosten geregeld. Bij nieuwe of nieuw verkregen objecten voert het Vastgoedbedrijf een nulmeting uit conform de NEN2767-2 om de staat in beeld te krijgen.

Bij toepassing van de conditiemeting worden naast de gebreken ook organisatie-specifieke risico's van gebreken in kaart gebracht. Op deze wijze worden mogelijke gevolgen van het eventueel niet oplossen van het gebrek benoemd. De conditiescore en de risico's samen vormen de basis voor de gewenste onderhoudsniveaus.

Het is meestal niet nodig alle gebreken op korte termijn aan te pakken. Afhankelijk van het gewenste onderhoudsniveau en de beschikbare budgetten zijn deze effecten in meer of mindere mate acceptabel.

Verduurzaming

Het gemeentelijk vastgoed wordt fasegewijs verduurzaamd volgens twee uitgangspunten:

- "Werk met werk maken"; Maatregelen die binnen 5 jaar zijn terug te verdienen plus zonnepanelen plus LED wordt zoveel mogelijk bij alle panden van de gemeente in de komende jaren doorgevoerd, waarbij aansluiting wordt gezocht bij het MJOP onderhoud en in overleg met gebruikers. Hiervoor gebruiken we de maatregelen volgens de CFP methodiek;

- “Projectmatige aanpak”; Op basis van vooraf bepaalde criteria is een inventarisatie en prioritering opgesteld van het complete Gemeentelijk Vastgoed. Hieruit is in 2023 een zgn. shortlist van ca. 25 panden tot stand gekomen met daarin opgenomen mogelijke duurzaamheidsaspecten. In 2024 hebben we veel onderzoek gedaan en is een start gemaakt met uitvoeringsmaatregelen. Een beperkt aantal projecten is in 2024 uitgevoerd, waaronder de Witte Villa, Doorwerthlaan 2 en MFC de Spil, echter zal de grootste bulk in 2025 en 2026 worden uitgevoerd. Reden is hiervoor hoofdzakelijk dat elk pand uniek is en specifieke aanpak en onderzoek vraagt. Ook blijkt soms uit nader onderzoek dat een object toch nog niet verduurzaamd kan worden; Deze objecten worden vooralsnog geparkeerd en vervangen door andere objecten met een grotere slagingskans. De lijst is daarmee altijd een dynamische lijst die onderhevig is aan wijzigingen.

Inclusie: Toegankelijkheid vastgoed

De Arnhemse Standaard Toegankelijkheid beschrijft de manier waarop toegankelijkheid in het ontwikkelproces verankerd wordt. In de gebouwen van de gemeente Arnhem moet iedereen kunnen doen wat hij/zij volgens de bestemming komt doen. Uitgangspunt is dat iedereen alle ruimtes en routes in een gebouw kan gebruiken. Bij de start van het bouwproces wordt met toekomstige gebruikersgroepen besproken welke ruimtes niet voor iedereen toegankelijk hoeven te zijn. Ook wordt besloten of er ruimtes zijn waar specifieke gebruikersgroepen gebruik van moeten kunnen maken, en voor welke aantallen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen bezoekers en medewerkers, en tussen gebruikersgroepen (zoals mensen met een auditieve beperking, een visuele beperking, verstandelijke of loopbeperking en mensen die gebruik maken van een rolstoel of scootmobiel).

De afgelopen jaren is vooral ingezet op het in kaart brengen van de prioriteit-panden en het inventariseren van maatregelen voor deze objecten. Met het beschikbare budget worden in 2025 en 2026 ongeveer 20 objecten van de prioriteitenlijst toegankelijker gemaakt. Tegelijkertijd gaan we in 2025 inventariseren welk budget nodig is om de overige objecten op de prioriteitenlijst toegankelijk te maken.

Uitvoering top 4 prioriteitlocaties 2025/2026

MFC de Wetering

MFC Presikhaven

Sport & Ontmoetingscentrum De Laar

Wijkcentrum Elderveld

Tijdelijk vastgoed

Als gevolg van de binnenstedelijke en noodzakelijke groei van de woningbouw ontstaat er een sterke toename van tijdelijk vastgoed (strategische, GREX en stedelijke projecten). Het door de gemeente aangekochte vastgoed voor ontwikkelingsprojecten wordt niet op een conditiegericht manier onderhouden, omdat deze panden tijdelijk in beheer zijn. Tijdelijkheid is een ruim begrip. Door de forse toename van tijdelijk beheerd vastgoed (hoewel tijdelijk wél meerjarig) en de noodzaak om gecontroleerd i.p.v. incident gestuurd beheer uit te kunnen voeren, zullen hiervoor beperkte MJOP's opgesteld gaan worden.

Vastgoedportefeuille

Op basis van de beleidsprogramma's, maatschappelijke doelen, zijn de deelportefeuilles binnen de afdeling ingedeeld, met elk hun eigen kenmerken en sturing. De objecten/ assets zijn veelal vanuit de financiële context gekoppeld aan een programma.

Stedelijk Programma	Objecten/assets
Bestuur Dienstverlening en Financiën	De huisvesting voor de ambtelijke organisatie zoals Stadhuis, Stadskantoor, Gemeentewerf en locaties in de wijken. Inclusief het beheer van het gebruik hiervan (Gebruiksbeheer: kantoorhuisvesting en beheer wagenpark dienstvoertuigen).
Veiligheid	De brandweerkazernes.
Bereikbaarheid	Parkeergarages en fietsenstallingen (in eigendom en/of gehuurd) alsmede het overdekt bussenplein, busremise, eindhaltevoorzieningen, gelijkrichterstations en de Openbaar Vervoer Terminal.
Economie	De historische kelders.
Onderwijs	Zowel primair, voortgezet en speciaal onderwijs. De schoolbesturen zijn in de meeste gevallen economisch eigenaar en daarmee ook zelf verantwoordelijk voor bijvoorbeeld onderhoud. Ook de MFC en het Gebruiks(locatie-)beheer daarvan vallen onder dit programma, evenals de locaties van Natuurcentrum Arnhem.

Cultuur	De culturele gebouwen zoals Rozet, Musis & Stadstheater en Museum Arnhem, alsmede de historische panden in park Sonsbeek.
Welzijn en inclusie	Willemeen, buurthuizen, Multifunctioneel Centrum De Wetering (incl. Gebruiksbeheer), daklozen opvang Remisestraat, woningen voor uitgeprocedeerde asielzoekers, opvang Oekraïense vluchtelingen.
Gezondheid en sport	Alle sportvoorzieningen zoals Valkenhuizen, de grote Koppel en diverse gymzalen.
Ruimtelijke ontwikkeling	Dit is een omvangrijk programma: alle terreinen, erfpachten en reclames in de openbare ruimte. Daarnaast betreft het al het tijdelijk vastgoed in eigendom ten behoeve van strategisch bezit of grondexploitatie.
Wonen en leefomgeving	Dit betreft hoofdzakelijk de gemalen (gebouwen, niet de installaties)

Planning en realisatie

Lasten en baten voor beheer en onderhoud van het permanente vastgoed maken onderdeel uit van diverse programma's in de gemeentebegroting. In de periode 2026-2029 is gemiddeld € 5,7 miljoen per jaar geraamd voor planmatig en storingsonderhoud in de exploitatie.

Voor wat betreft de investeringen is in de periode 2026 tot 2029 gemiddeld € 4,8 miljoen aan investeringskredieten per jaar geraamd voor vervangingsonderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Ter uitvoering van de verduurzaming van het gemeente vastgoed, onderdeel van het coalitieakkoord, is daarnaast in 2026 een investeringskrediet geraamd van € 2,5 miljoen en is er structureel een krediet van € 750.000 beschikbaar. Voor het integraal toegankelijk maken van het gemeentelijk vastgoed is de komende 4 jaar € 0,5 miljoen per jaar aan investeringskrediet begroot.

Overzicht onderhoudskosten en investeringen kapitaalgoederen

Financiering

Voor de financieringsfunctie worden de missie en de doelstellingen beschreven in het treasurystatuut gemeente Arnhem. In dit statuut wordt ingegaan op de kaderstelling van de werkorganisatie (taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden, mandatering) en op het instrumentarium om de doelstellingen te realiseren.

Risicomanagement financiering

Voor wat betreft de financiering wordt onderscheid gemaakt tussen:

- Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte;
- Financiering van de sociale woningbouw;
- Financiering van aan de gemeente gelieerde instellingen.

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte (a)

Bij de eigen gemeentelijke financieringsbehoefte gaat het om de financiering van de investeringen van de gemeente Arnhem, de overgedragen investeringen aan geprivatiseerde onderdelen van de gemeente en de exploitatie van lasten en baten. Bij de investeringen moet naast de reguliere financieringen van de gemeentelijke taken worden gedacht aan grote stedelijke projecten, de grondexploitatie en infrastructureel onderhoud. Als 'inkoop' van geld (de funding) wordt gebruik gemaakt van de volgende financieringsmiddelen (verwachte stand per 31-12-2026):

- de kapitaalmarkt voor langlopende financieringsmiddelen: € 602,0 miljoen. Het betreft hier de leningenportefeuille opgenomen gelden (O/G);
- de geldmarkt voor kortlopende financiering (< 1 jaar): Naar verwachting zal per ultimo 2026 geen kortlopende financiering nodig zijn voor investeringen en projecten. De ruimte binnen het beschikbare kasgeld wordt aangewend voor de (goedkope) financiering van de dagelijkse activiteiten van de gemeente: het werkkapitaal;
- de binnen Arnhem beschikbare reserves en voorzieningen met een volume van € 275,9 miljoen.

Binnen de gemeente wordt voor de financiering een omslagrente van 1,6% in rekening gebracht bij de investeringen en de projecten.

Financiering van de sociale woningbouw (b)

De financiering van de sociale woningbouw vindt bijna volledig plaats door leningen door corporaties, die geborgd worden door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Dit landelijke fonds fungeert als waarborg ten aanzien van risico's van wanbetaling en vervult daarmee de garantstellende rol die gemeenten van oudsher

hadden. Het WSW kan bij gemeenten en het Rijk aankloppen wanneer de eigen borgingscapaciteit niet meer toereikend is (wat nog nooit is gebeurd). Daarvoor heeft ook de gemeente Arnhem een achtervangovereenkomst met het WSW gesloten. Het bestaan van het WSW samen met ontwikkelingen op het gebied van schaalvergroting en regionalisering van de woningcorporaties verklaart waarom de rol van de gemeente op het terrein van de financiering van woningbouw de afgelopen jaren kleiner is geworden en nu zo goed als uitgespeeld is. In 2026 heeft de gemeente nog maar één lening van minder dan € 4.000 aan de woningcorporatie Omnia Wonen op de balans.

Financiering van de aan de gemeente gelieerde instellingen (c)

De portefeuille door de financieringsfunctie uitgezette gelden (U/G), heeft per 31-12-2026 een verwacht volume van € 27,5 miljoen. Het betreft hier kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, alsook starters- en duurzaamheidsleningen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Hieronder vallen niet de verstrekte leningen in het kader van de inkomensondersteuning.

Bij de kapitaalverstrekking en leningen aan instellingen en verzelfstandigde organisatie-onderdelen, gaat het om activiteiten die nauw grenzen aan het beleid van de gemeente Arnhem. Het gaat hier vooral om instellingen in de sectoren zorg, sport en cultuur. Ook bij deze financiering wordt de laatste jaren een terughoudend beleid gevoerd. Bij de directe (eigen) financiering van de activiteiten van de instellingen heeft de gemeente Arnhem een gericht toezicht op het reilen en zeilen van de betreffende instellingen. Door aan de te verstrekken leningen waarborgen te verbinden kan bij calamiteiten direct worden gereageerd (voorbeeld: executie bij recht van eerste hypotheek). Tevens bestaan er bij de sectoren zorg en sport waarborgfondsen. Met borgstelling door deze waarborgfondsen kunnen instellingen bij banken een lagere rente bedingen en hoeft de gemeente zelf geen lening te verstrekken. De stichting waarborgfondsen voor de sport (SWS) garandeert maximaal de helft van de lening en eist een garantie van de gemeente voor het resterende deel van de lening.

Financieringsvolume (delegatie/mandaat)

Bij het vaststellen van de begroting neemt de gemeenteraad een besluit over de omvang van de gemeentelijke activiteiten en daarmee over het financieringsvolume. Afgezien van de eigen middelen in reserves en voorzieningen wordt in de financieringsbehoefte voorzien door middel van leningen voor de lange termijn (vaste financiering) en voor de korte termijn (vlottende financiering).

Lange termijn financiering (vaste financiering)

Zoals reeds toegelicht gaat het hier om de benodigde geldmiddelen voor de eigen gemeentelijke investeringen en projecten en de verstrekking van geldleningen aan instellingen, gelieerd aan het beleid van de gemeente Arnhem. Financiering van sociale woningbouw rechtstreeks door gemeenten komt niet meer voor. Als gemeente houden we rekening met de mogelijkheid dat er behoefte kan ontstaan aan (al dan niet tijdelijk) bijspringen, maar dat zal alleen bij calamiteiten het geval zijn.

Korte termijn financiering (vlottende financiering)

Bij de kortlopende financiering gaat het om de financiering van de lopende activiteiten en werkzaamheden van de gemeente. Hiervoor wordt geld geleend of (in geval van een tijdelijk overschot) uitgezet bij de schatkist voor een periode van maximaal een jaar. Als een extra zekerheid, bijvoorbeeld voor het opvangen van onverwachte fluctuaties in de behoefte aan kasgeld, is een arrangement afgesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten waarbij tot een beperkt bedrag (€ 4 miljoen) de gemeente een negatief saldo mag hebben. Insteek is hiervan zo weinig mogelijk gebruik te maken, een kasgeldlening is goedkoper dan rood staan bij de bank.

Financieringsbehoefte per 31-12-2026

Onderstaand schema geeft inzicht in de benodigde geldmiddelen voor de langlopende financiering en de manier waarop deze beschikbaar komen (de funding).

Het totaalvolume van de benodigde financieringen bedraagt € 855,0 miljoen. Vanuit de beschikbare aanwezige middelen (voornamelijk reserves en voorzieningen) en de verwachte leningenportefeuille voor de vaste financiering is meer dan dit bedrag beschikbaar. Per ultimo 2026 wordt verwacht dat zelfs een bedrag van € 25,2 miljoen in de schatkist van het Ministerie van Financiën gestald moet worden.

De financieringsfunctie is ruimschoots in staat om voldoende middelen aan te trekken en beschikbaar te stellen voor dekking van de reeds gepleegde investeringen, de kosten in de grondexploitatie en voor de in 2026 begrote investeringen.

Benodigd voor	Bedrag	Financiering middels	Bedrag
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Activa gemeente Arnhem en grondexploitatie	818.292	Reserves en voorzieningen	275.851
Uitgezette gelden aan gelieerde instellingen en woningcorporaties (kapitaalverstrekking en leningen u/g)	27.508	Opgenomen gelden in de kapitaalmarkt (leningen o/g)	601.982
Overige langlopend uitgezette middelen (o.a. nog te ontvangen erfpacht, leningen inkomensondersteuning)	9.179	Obligato's, waarborgsommen en vooruitontvangen erfpacht	2.315
		Rekening courant BNG, kasgeldleningen en vooruitontvangen bedragen	-25.169
Totaal langlopend te financieren	854.979	Totaal financiering	854.979

Leningenportefeuille 2026

Onderstaand schema geeft inzicht in de samenstelling van de volumes in het jaar 2026 van de huidige leningenportefeuille van de financieringsfunctie. Het betreft leningen opgenomen gelden (O/G) en leningen uitgezette gelden (U/G).

Leningen portefeuille	Verwachte stand			Verwachte stand 31.12.2026
	01.01.2026	Opname	Aflossing	

Bedragen x € 1.000

Leningen O/G

Leningen portefeuille	471.978	130.000	0	601.978
-----------------------	---------	---------	---	---------

Leningen t.b.v. woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen O/G	471.983	130.000	-1	601.982
Leningen U/G				
Vaste leningen en kapitaalverstrekkingen uitstaand	28.431	0	-927	27.504
Woningcorporaties	5	0	-1	4
Totaal leningen U/G	28.436	0	-928	27.508

Omslagrente en rentevisie

De rentelast van de extern aangetrokken totaalfinanciering vertaalt zich naar een intern in rekening te brengen rente voor de eigen te financieren gemeentelijke bezittingen, de zogenaamde omslagrente. Als gevolg van de wetgeving in het BBV moet deze omslagrente binnen marges de gemiddelde marktrente volgen en is de gemeente niet vrij in het bepalen van deze intern in rekening te brengen rente. De omslagrente bedroeg in 2021 1,7% en is daarna licht gedaald naar 1,4%. Sinds 2024 is de omslagrente verhoogd naar 1,6% als gevolg van de oplopende marktrentes de afgelopen jaren. Dat tarief van 1,6% wordt ook voor 2026 en verder toegepast. De omslagrente is ondanks de grote marktrente fluctuaties redelijk constant gebleven. In de periode van de historische lage rentes zijn veel langlopende leningen aangetrokken. Daarmee is ruimte gecreëerd om in toekomstige jaren een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Het blijft een belangrijke taak voor het college om dit de komende jaren stabiel te houden. Voorwaarde daarvoor is dat de markt meewerkt. Bij een snelle stijging van de rente schrijven de regels van het BBV voor dat de omslagrente ook moet stijgen.

Voor de komende jaren wordt echter een rentedaling verwacht, met name door de dalende inflatie en de verwachte acties van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft de afgelopen periode al renteverlagingen doorgevoerd en zet dit waarschijnlijk voort om de economie te stimuleren. Vanwege de dreigende handelsoorlog is de economie nu eerder aan het vertragen dan aan het versnellen.

De financiële markten zijn echter zeer onzeker over de toekomst. De grilligheid van de internationale politiek speelt hierbij een grote rol. Dit is terug te zien in de relatief hoge risico-opslag op leningen met een langere looptijd. De historische ECB rentegrafiek laat zien dat de huidige korte rente nog steeds gemiddeld is. De lange rentes zijn nog steeds relatief heel hoog. Hiervoor kunnen we eigenlijk alleen de hoop uitspreken dat de internationale politieke stabiliteit de komende jaren terugkeert, waarmee ook de risicomarge op de lange leningen daalt. Tot die tijd proberen we met nieuwe leningen over voornamelijk een kortere looptijd een lage gemiddelde rente te realiseren binnen de wettelijke mogelijkheden. Daarvoor is het noodzakelijk dat leningen met kortere looptijden een lagere rente hebben dan langer lopende leningen, hetgeen normaal gesproken het geval is.

Mandaat (voor nieuw aan te trekken financieringsmiddelen)

Maximaal toegestane leningen 2025	Maximaal
-----------------------------------	----------

Bedragen x € 1.000

Eigen gemeentelijke financieringsbehoefte	250.000
Financieringsbehoefte sociale woningbouw	100.000
Financieringsbehoefte aan gemeente gelieerde instellingen	50.000

Kasgeldlimiet

De Wet FIDO geeft concrete richtlijnen voor gemeenten voor het beheersen van het renterisico in verband met de korte termijn financiering. De kasgeldlimiet is een wettelijk maximum (plafond) voor het volume geldleningen in de vorm van zogenaamde call- en kasgeldtransacties.

De bovengrens is bij ministeriële regeling voor het jaar 2026 vastgesteld op 8,5% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting. De begroting van de gemeente Arnhem voor het jaar 2026 heeft een omvang van €1.121 miljoen en daarmee komt de kasgeldlimiet uit op € 95,3 miljoen.

Het Rijk geeft gemeenten veel ruimte om maximaal gebruik te maken van (goedkope) financiering met kasgeld. Hoewel het gemeenten formeel niet is toegestaan de kasgeldlimiet te overschrijden (Wet FIDO, art. 4, lid 1), hoeven deze pas aan de toezichthouder te rapporteren wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen op rij wordt overschreden (art. 4, lid 2). Hiermee wordt gedoogd de kasgeldlimiet twee kwartalen op rij te overschrijden. De gemeente Arnhem stuurt er desondanks op onder de kasgeldlimiet te blijven en deze niet te overschrijden.

Renterisiconorm

Het renterisico betreft het risico dat de begroting van de gemeente geconfronteerd wordt met een verzwaring van de rentelasten als gevolg van herfinancieringen van bestaande activa of van herziening van rente van bestaande leningen.

Het doel van de renterisiconorm is om dit risico te beperken tot een handelbaar niveau. Bij een gelijkmatig opgebouwde leningenportefeuille blijft het renterisico binnen verantwoorde marges en zullen de renteaanpassingen zich geleidelijk voordoen en binnen de begroting opgevangen kunnen worden.

In de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) is vastgelegd dat jaarlijks een volume ter grootte van 20% van het lastentotaal van de gemeentelijke begroting mag worden geherfinancierd of een renteherziening mag ondergaan. Omdat de gemeente voor de eigen financiering geen leningen heeft aangetrokken waarvan periodiek de rente wordt herzien, heeft voor Arnhem de renterisiconorm alleen betrekking op herfinanciering van aflopende leningen. Op basis van het begrote lastentotaal voor 2026 van € 1.121 miljoen mogen leningen tot een bedrag van € 224 miljoen worden geherfinancierd.

Schatkistbankieren

Sinds het najaar van 2013 kennen gemeenten en andere decentrale overheden verplicht schatkistbankieren. Decentrale overheden dienen banktegoeden, die een vooraf bepaalde drempelwaarde te boven gaan, af te storten naar een rekening-courant bij het ministerie van Financiën. Voor de gemeente Arnhem bedraagt de drempelwaarde in 2026 € 11,2 miljoen.

Omdat inkomende en uitgaande kasstromen niet op elkaar zijn afgestemd, kunnen hoge positieve of negatieve kassaldi ontstaan. Om ruimte te bieden voor zulke bewegingen moet het gemiddelde van de banksaldi van de gemeente in een kwartaal worden afgezet tegen deze drempelwaarde, niet de dagelijkse stand. Het banksaldo hoeft dus niet continu beneden de drempelwaarde te blijven. Een banksaldo boven de drempelwaarde kan binnen het kwartaal worden gecompenseerd met banksaldi, die lager zijn dan de drempelwaarde.

Bij de controle van de jaarrekening neemt de accountant de verplichting tot schatkistbankieren en het voldoen aan de voorwaarden mee.

Overige risico's

Gezien de samenstelling van de gemeentelijke leningenportefeuille en de kaderstelling vanuit de wet en het treasurystatuut (leningen worden alleen afgesloten in euro's) is binnen de gemeente Arnhem geen sprake van valutarisico en/of koersrisico.

Bedrijfsvoering

Wij zijn een organisatie die midden in de samenleving staat, in verbinding is met de stad en een afspiegeling van de stad wil zijn. De gemeentelijke bedrijfsvoering verandert mee met de eisen die worden gesteld door de samenleving, het bestuur, de raad en onze eigen professionaliteit.

De bedrijfsvoeringsfuncties zorgen ervoor dat de medewerkers in het primaire proces hun taken zo optimaal mogelijk kunnen uitvoeren. De bedrijfsvoeringsfuncties brengen systemen en werkprocessen in lijn met wat we in de stad willen bereiken, bieden inzicht in wat we willen bereiken, schetsen de juridische of financiële randvoorwaarden, ondersteunen bij de strategische en communicatieve opgaven, benutten technologische ontwikkelingen en investeren in nieuwe vaardigheden en competenties van onze medewerkers. Per bedrijfsvoeringsfunctie zijn de opgaven geschetst. Een aantal van deze opgaven is niet gekoppeld aan een specifieke bedrijfsvoeringsfunctie. Het belangrijkste voorbeeld hiervan is het traject 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem'.

Ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering

Technologische ontwikkelingen

De fors groeiende digitalisering en informatisering met een explosieve toename van technische mogelijkheden zorgen voor snelle veranderingen in onze organisatie en zijn processen. Deze digitale transformatie is nog maar net gestart en zal in de komende jaren onze dienstverlening en manier van werken radicaal veranderen.

In de loop der jaren zijn wij verworden tot een organisatie waarbij we informatie als een productiefactor beschouwen en deze hanteren in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Technologie (ICT) zetten we in om onze informatie beschikbaar te houden, de kwaliteit ervan te waarborgen en deze veilig en betrouwbaar te houden. Uitval van de technologie leidt veelal direct tot stilstand van de organisatie en haar dienstverlening naar de stad. Technische (netwerk)verstoringen, Ddos-aanvallen, hacks/datalekken, niet-beschikbare databronnen en niet-werkende koppelingen tussen informatiesystemen hebben onmiddellijke impact. Wij zien een toename in de bedreigingen, blijven alert op ontwikkelingen binnen dit gebied en wapenen ons tegen de risico's en bedreigingen met een passende security- en privacy-organisatie, technische toepassingen en bewustwording bij medewerkers.

Het is onze plicht om te zorgen, dat we de bestaande informatiehuishouding en de onderliggende techniek instandhouden en weten te verbeteren om daarmee de opgaven in onze stad uit te voeren, te voldoen aan onze wettelijke taken en onze burgers/ondernemers te helpen en/of tegemoet te komen. Tegelijkertijd dragen we de verantwoordelijkheid voor veilige en betrouwbare overheidsinformatie, waarbij we ons beschermen tegen bedreigingen en werken aan onze digitale onafhankelijkheid en autonomie.

Technologische innovaties zorgen daarbij voor talloze nieuwe kansen. We kunnen er op rekenen dat snel opkomende technologieën zoals Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Daarbij zal de inzet van AI disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en ook in onze organisatie impact krijgen op de werkprocessen en het functiegebouw. Technologie helpt ons ook in de interactie met anderen. Het geeft inzichten in doelen en opgaven binnen programma's, ondersteunt het integraal programmeren en helpt bij het betrekken van inwoners bij veranderingen

Alle veranderingen doen ook een beroep op ambtenaren en inwoners in het hanteren van nieuwe technieken, nieuwe werkvormen en het opzetten en afnemen van de dienstverlening. De kloof tussen digitaal vaardigen en minder digitaal vaardigen zal met flankerend beleid zo beperkt mogelijk moeten worden gehouden. Met het hanteren van voorwaarden aan de digitale toegankelijkheid en duurzaamheid van producten verbetert de gemeente de digitale inclusiviteit van haar dienstverlening en draagt zij bij aan de doelstellingen op het gebied van duurzaamheid.

Huisvesting

Diverse ontwikkelingen maken heroriëntatie op gemeentelijke huisvesting noodzakelijk. Op basis van de uitgangspunten zijn via de werkvorm gespreksnotitie vier scenario's aan de raad gepresenteerd en met de opmerkingen en aandachtspunten wordt gewerkt aan besluitvorming over een investering in een toekomstbestendig stadhuis. Duurzaam, toegankelijk en inclusief zijn hierbij de grootste aandachtspunten voor de renovatie en uitbreiding van het stadhuis. Tegelijkertijd is er op diverse werkvelden gewerkt aan visies en uitgangspunten die nodig zijn om gedurende het ontwerptraject keuzes te maken. De dienstverleningsvisie, visie op werken en het werkplekconcept zijn hiervan het voorbeeld. De OR is meegenomen in het proces van

ontwikkeling van de stukken, zodat zij geïnformeerd aan het instemmingverzoek kunnen werken. Daarnaast wordt er gewerkt aan het beleid op het gebied van duurzaam woon- en werkverkeer. Deze uitgangspunten zijn van belang om de voorzieningen voor mobiliteitsoplossingen van de organisatie (fietsparkeren, ov-vergoeding, deeltvervoer en autoparkeren) toekomstbestendig in kaart te brengen en de voorzieningen daarop aan te passen. De Connectie is onderdeel van deze huisvestingsopgave. Zij worden gelijk als andere clusters binnen de gemeentelijke organisatie hierin meegenomen, ongeacht de besluitvorming over invlechting.

Planvorming voor een investering in het stadhuis is in voorbereiding. Hierbij wordt gewerkt aan een toekomstbestendige, toegankelijke, duurzame en inclusieve huisvesting voor de gemeentelijke organisatie. Daarnaast wordt er in 2026 een vervolg verwacht in het project wijklocaties. De uitgangspunten voor deze wijklocaties zijn door het college bevestigd, daarmee kan worden gestart met de volgende fase. Het aantrekkelijk houden van de huidige huisvesting, alsook de huisvesting gedurende een sluiting van het stadhuis, zullen aandacht nodig hebben. Verder vraagt de visie op werken en het werkplekconcept om een verandering in cultuur en gedrag. In 2026 zal duidelijk worden hoe we hier invulling aan geven.

Lekker werken aan de Ambities van Arnhem

Zoals beschreven in de begroting van 2025 werken we aan het organisatieprogramma 'Lekker werken aan de ambities van Arnhem (LWAA)'. Ook het komende jaar staat deze ambitie nog onverminderd hoog op de agenda. We streven naar een werkklimaat waarin de hele organisatie op een goede en prettige manier aan de ambities van de stad kan werken, in een werkomgeving die ervoor zorgt dat dat effectief en efficiënt kan. Een organisatie waarin medewerkers zich veilig voelen, waarin werkdruk beheersbaar is en waarin de juiste resultaten voor stad en bestuur worden geleverd. De uitkomsten van het medewerkersonderzoek van 2024 gaven aan dat we op de goede weg zijn, maar dat we er zeker nog niet zijn. Onderwerpen als een betere afstemming tussen beleid en uitvoering, rolduidelijkheid en een transparante communicatie en besluitvorming blijven aandacht vragen. Met een nauwere samenwerking en afstemming tussen de lopende inspanningen en de opstart van nieuwe programma's en/of activiteiten, zoals Kennisdeling en informatievoorziening, willen we vanuit LWAA komende jaar een stap zetten op de in het MO genoemde onderwerpen. De voortgang van het organisatieprogramma delen we jaarlijks met de Raad via de 'Staat van de Organisatie'. Hierin blikken we terug op het afgelopen jaar en leggen we de basis voor de inspanningen voor het volgende jaar.

Veilige publieke dienstverlening en veilig werken

In 2026 borduren we voort op de initiatieven die in 2025 zijn ingezet of doorontwikkeld. Er is meer aandacht voor scholing van medewerkers die te maken hebben met agressie. Tevens kunnen we incidenten via het GIR melden en onderzoeken we mogelijkheden van het inzetten van een alleenwerkers-alarm. De RI&E wordt verder uitgerold binnen de organisatie. Dit gebeurt stapsgewijs en hierin laten we ons ook ondersteunen door een hierin gespecialiseerde partij. De komst van de arbo-coördinator in september 2025 zal dit proces verder versnellen en optimaliseren.

Reguliere bedrijfsvoering

Personeel en organisatie

Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een goede werkgever zijn voor alle medewerkers. Meer verscheidenheid in de organisatie betekent hoe beter contact met bewoners, meer vertrouwen in de overheid en een scherpere blik op wat nodig is.

We blijven hieraan werken door medewerkers te stimuleren, bewustwording te vergroten en doelen te stellen. De ingezette beweging is positief, maar gedrags- en cultuurverandering vragen tijd, aandacht en zorgvuldigheid. We willen de komende jaren de opgave meer verankeren.

We willen diversiteit en inclusie (D&I) steviger en structureel verankeren in de organisatie, met meer eigenaarschap bij de clusters. Per cluster brengen we in kaart waar we staan aan de hand van:

- De voortgang op het uitvoeringsplan
- De doelen en acties uit de D&I-clusterplannen
- Data en meetinstrumenten zoals het NIM, de Barometer en het medewerkersonderzoek

Zo leggen we verantwoordelijkheid daar waar deze het meest duurzaam geborgd kan worden. Parallel hieraan verkennen we het draagvlak voor aanvullende thema's. We versterken de D&I-community als netwerk voor kennisuitwisseling, betrokkenheid en gedeeld eigenaarschap. De opgedane inzichten vormen een belangrijke

bouwsteen voor de herpositionering, verdere ontwikkeling en aanscherping van onze D&I doelstellingen richting 2026 en de jaren daarna.

Gemeentepool

In 2024 is de gemeentepool gestart als vernieuwend wervingsinstrument gericht op het aantrekken en ontwikkelen van talent met diverse achtergronden. Niet traditionele functie-eisen en cv's, maar motivatie en competenties vormen het uitgangspunt. In juni 2024 zijn vijftien medewerkers gestart op uiteenlopende opdrachten binnen de organisatie. Daarnaast volgen zij, met steun van de gemeentepoolmanager, een tweejarig ontwikkeltraject met als doel duurzame plaatsing in een structurele functie.

De eerste voortgangsanalyse (eind 2024) toont aan, dat de gemeentepool bijdraagt aan vernieuwing van de wervingsaanpak, een diverse instroom en bredere kennisuitwisseling binnen de organisatie. Op basis van de eerste resultaten is een uitbreidingsvoorstel gedaan, waarna in juni 2025 negentien nieuwe medewerkers in de pool zijn gestart. In 2026 en verder ligt de focus op doorontwikkeling, structurele verankering binnen de organisatie, optimalisatie van processen en communicatie over impact en behaalde resultaten. De gemeentepool trekt landelijk veel aandacht en is opgenomen op de longlist voor de verkiezing van de overheidsinnovatie van het jaar 2025 van de Vereniging voor Overheidsmanagement (VOM). In de week van 1 september wordt bekend gemaakt welke 10 innovaties meedingen naar één van de drie finaleplekken.

Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid

We blijven in 2026 inzetten op duurzame inzetbaarheid van alle medewerkers, aansluitend bij hun behoeften en de organisatieopgaven. We hanteren een integrale benadering van vitaliteit; fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Doelen zijn gesteld, trends zijn in beeld en maatwerk staat centraal.

Specifiek richten we ons op thema's als mantelzorg, met ondersteuning voor leidinggevend en medewerkers, en deelname aan landelijke initiatieven. Voor vitaliteit kijken we naar de aspecten: fysiek, mentaal, sociaal en financieel. Samen met de Ondernemingsraad (OR) geven we verder vorm en uitvoering aan het Beleidsplan Vitaliteit. Met tot doel om de eerder benoemde aspecten systematisch te versterken en de interventies op organisatieniveau én afdelingsniveau te borgen. Zo wordt vitaliteit structureel ingebed in onze organisatie.

'Onboarding'

Sinds 2023 hanteren we een breed onboardingsprogramma met introductiedagen, drie themabijeenkomsten en zelfstudiemateriaal. De evaluatie begin 2025 leidt tot aanscherping in het najaar van 2025, met ruimte voor doorontwikkeling in 2026.

Daarnaast zijn we in 2025 gestart met een aanvullend onboardingsprogramma voor nieuwe leidinggevend en. Aansluitend organiseren we 2 kennissessies over specifieke onderwerpen (inhuur en verzuim). Specifiek voor afdelingen is een checklist opgesteld en wordt er gewerkt aan clusterspecifieke onboarding met gerichte trainingen. Evaluatie en monitoring borgen de aansluiting op toekomstige ontwikkelingen.

Integriteit

Een integere overheid vraagt om blijvende aandacht van bestuur en organisatie. De oprichting van een Informatie- en Kenniscentrum Integriteit vormt hierin een belangrijke stap. We beschikken over een solide basis van normen, regelingen en protocollen. In 2026 willen we het gesprek over integriteit verdiepen en aansluiten op praktijk en specifieke casuïstiek.

Daarom introduceren we onder meer een opfriscursus integriteit voor zittende medewerkers, gericht op integriteitsdilemma's binnen het eigen werkveld, en een risico-inventarisatie, samen met risicomanagement. We gaan verder met de implementatie van het VOG-beleid en bereiden ons voor op de verwachte Gedragscode tegen ongewenst gedrag, gericht op een sociaal veilige werkomgeving (vanaf 1 juli 2026). We benutten de uitkomsten van het Rekenkameronderzoek naar integriteit voor de verdere borging van integriteit in onze organisatie.

Beperken externe inhuur

In 2025 is, naar aanleiding van motie 24M83, het plan 'Beperken van externe inhuur' vastgesteld, met als doel het percentage externe inhuur in 2026 terug te brengen naar tenminste het landelijk gemiddelde van 18,1%. We beginnen met toewerken naar een realistische reductie naar het landelijk gemiddelde, passend bij de omvang van Arnhem en de omstandigheden van de arbeidsmarkt. Afdelingshoofden en clustermanagers zijn verantwoordelijk voor beheersing, ondersteund door P&O en Financiën & Control.

Inhuurbeperving mag niet leiden tot verslechtering van dienstverlening of productiviteit. De matchingstafel speelt een centrale rol bij capaciteitsvraagstukken. Eerst interne mobiliteit en gemeentepool, dan externe werving, en pas als laatste optie externe inhuur. Structurele inzet heeft voorkeur boven tijdelijke oplossingen. In 2026 ligt de nadruk op uitvoering van het plan, monitoring van resultaten en verdere versterking van interne alternatieven.

Loonsomsturing

De loonsomsturing vervangt de sturing op fte's en biedt meer flexibiliteit. Budgethouders sturen op loonkosten in plaats van aantallen fte's, kunnen zo beter inspelen op veranderende omstandigheden en helpen de inzet van externe inhuur terug te dringen. In de komende periode richten we deze werkwijze in, in samenwerking met F&C. Clusters en afdelingen worden hierin ondersteund door de HRBP en financial controllers.

Aantrekkelijk werkgeverschap

De aantrekkelijkheid van de gemeente als werkgever is cruciaal in een krappe arbeidsmarkt. Het onderzoek naar het evalueren en verbeteren van de secundaire arbeidsvoorwaarden (zoals woon-werkverkeer en het individueel keuze budget) is gestart en in 2026 zullen voorstellen worden ontwikkeld om dit aanbod te verbeteren, mede in vergelijking met andere gemeenten. We werken naar een samenhangende aanpak van maatregelen, afgestemd op onze organisatie en werkvelden. Zo willen we onze positie op de arbeidsmarkt versterken, ook buiten de regio. Er is geen eenduidige oplossing die alle uitdagingen van de krappe arbeidsmarkt wegneemt. De complexiteit van de arbeidsmarkt vraagt om een samenhangende mix van maatregelen, waarbij het belangrijk is om keuzes te maken die passen bij onze organisatie én de specifieke uitdagingen van een werkveld. In 2026 willen wij de oplossingen dan ook (in nauwe samenwerking met de business) verkennen en vormgeven. Alleen door gezamenlijk te bepalen welke aanpakken kansrijk zijn en waarin we geloven, kunnen we de inzet van middelen – zowel in capaciteit als in budget – effectief en doelgericht organiseren. We stellen een regeling woon-werkverkeer op en evalueren op dit moment het Individueel keuze budget (IKB). De regeling woon-werkverkeer en aanpassingen van doelen binnen het IKB dragen naar verwachting bij aan het verstevigen van onze positie op de arbeidsmarkt.

Eind 2026 evalueren wij de regeling en de wijzigingen van de doelen binnen het IKB. In deze evaluatie betrekken we, naast de interne stakeholders, ook de vakbonden. We vergelijken dan ons vernieuwde pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden met andere gemeentelijke organisaties. Doel is om te onderzoeken of de ingezette maatregelen daadwerkelijk hebben bijgedragen aan het versterken van onze positie op de arbeidsmarkt. Mogelijk leidt de evaluatie tot verdere aanpassing of uitbreiding van ons pakket aan secundaire arbeidsvoorwaarden.

Individueel keuzebudget

Het IKB biedt werknemers flexibiliteit in hun arbeidsvoorwaarden. In 2025 evalueren we de bestedingsdoelen, de relatie met de WKR en de benutting. Daarnaast is in de cao Gemeenten 2025-2027 de fiscale verrekening van de vakbondscontributie opgenomen als vast doel in het IKB, net als het fiscaal voordelig aflossen van studieschulden.

We vergelijken het IKB-aanbod met andere gemeenten en ontwikkelen voorstellen om onze concurrentiepositie te verbeteren. In 2026 zullen de eerste aanpassingen worden uitgerold en geëvalueerd.

Informatisering en automatisering

Continuïteit van de informatiehuishouding

Het gemeentelijk applicatielandschap kent anno 2025 rond de 310 applicaties (230 applicaties van Arnhem en 80 applicaties vanuit De Connectie). Deze applicaties leunen deels op de ICT-infrastructuur vanuit De Connectie en worden deels betrokken vanuit platforms van leveranciers (zogenaamde cloudbased-applicaties). Zonder dit applicatielandschap stopt de gemeentelijke dienstverlening en bedrijfsvoering en daarom waarborgen we de beschikbaarheid/continuïteit elke dag met vakkundig personeel. Het beheren en onderhouden van al deze applicaties vraagt jaarlijks een flinke personele inzet.

Van lokaal naar cloud. De onderliggende ICT-infrastructuur en digitale werkplekvoorzieningen moeten altijd functioneel, veilig en betrouwbaar zijn. Dat vraagt continu onderhoud en vernieuwing, zodat ze blijven voldoen aan geldende en komende wettelijke eisen. Een autonome ontwikkeling is, dat de huidige lokale software-installaties steeds vaker door leveranciers worden gestaakt, waardoor een gedwongen verplaatsing naar cloudbased-applicaties ontstaat. Deze marktontwikkelingen dwingen gemeenten hun ICT-infrastructuur en personele capaciteit bij te stellen. Er zijn ook voordelen aan deze ontwikkeling. Cloud-oplossingen zijn over het algemeen meer betrouwbaar, beschikbaar en veiliger dan lokale oplossingen met eigen hard- en software en hebben een minder grote impact op het milieu. Wij zetten in op de transformatie van de ICT-infrastructuur naar een Cloud-gebaseerde variant met een passende digitale werkplekvoorziening en sturen hierop met een strategische planning en contractmanagement.

Moderne technologieën. Moderne technologieën zorgen voor talloze nieuwe kansen. Het biedt ons mogelijkheden om stedelijke opgaven beter en sneller uit te voeren en onze dienstverlening op eigentijdse wijze te kunnen uitvoeren. We kunnen er op rekenen, dat snel opkomende technologieën zoals sensornetwerken, procesrobotisering en Artificial Intelligence zullen leiden tot forse veranderingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. De inzet van AI zal wereldwijd en nationaal disruptief zijn voor delen van de arbeidsmarkt en zal ook in onze organisatie impact krijgen. We verwachten dat AI ingrijpende gevolgen zal hebben voor onze werkprocessen en sommige werksoorten veel efficiënter of zelfs overbodig kan maken. Omdat we nog aan het begin van deze ontwikkelingsprong staan, is het lastig de precieze impact te voorspellen. Dat de inzet van AI efficiencyvoordelen met zich meebrengt achten we aannemelijk, maar het inschatten van de impact is lastig. Met een structurele inzet bereiden we ons en onze werkprocessen voor op deze technologieën, in samenhang met de regelgeving en de ethiek van het gebruik van AI.

Kwaliteitssysteem. Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van een overheidsorganisatie. De ontwikkeling van digitaal werken en digitale dienstverlening verloopt in een hoog tempo. Tegelijkertijd hebben overheden moeite om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Het aantal wetten en regels rondom informatie neemt toe, waardoor overheden onder druk worden gezet om hun informatiebeheer op orde te krijgen. Denk aan wetgeving die bepaalt dat overheidsinformatie herbruikbaar en veel sneller openbaar en beschikbaar voor het publiek moet zijn. Dit stelt hoge eisen aan informatieverwerking en informatiebeheer. Het wettelijk verplichte kwaliteitssysteem voor informatiebeheer levert een belangrijke bijdrage aan het verbeteren van de bedrijfsvoering, een goede dienstverlening aan burgers, bedrijven en een open en transparante overheid. Het draagt tevens bij aan het mogelijk maken van een reconstructie van ons handelen en doen, van (historisch) onderzoek en zorgt ervoor dat we aan onze wettelijke verplichtingen voldoen. In 2026 versterken wij de inzet op de borging, onderhoud, implementatie, controle en naleving ervan.

Informatiebeveiliging en privacy

Het jaar 2026 zal zeker weer in het teken staan van het verhogen van de informatieveiligheid en privacybescherming binnen onze gemeente. Hier zijn we in 2023 mee gestart in de vorm van het Programma Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde. Uitgangspunten waren het voldoen aan de Baseline Informatieveiligheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het programma vereist volwassenheidsniveau op de gebieden informatiebeveiliging en privacy en duurzame borging van dit niveau in de organisatie.

De wereld om ons heen is de afgelopen paar jaar fors veranderd. Het huidige dreigingsbeeld en de zichtbaarheid van de vele incidenten in ons land, waarbij ook (semi)overheden getroffen worden, maakt duidelijk dat een verdere investering in informatieveiligheid en privacy noodzakelijk is om ons te wapenen tegen de risico's.

We hebben in 2025 geconstateerd dat zowel de IB&P-lijn als programmaorganisatie tegen grenzen aanlopen. We signaleren achterstanden, omdat enerzijds in de organisatie 'nieuw' (eerder onbekend) werk opgehaald wordt en anderzijds de vraag in de organisatie naar ondersteuning/advies op het vlak van IB&P toeneemt. Er is meer bewustwording en het belang ervan wordt meer onderkend. Dit betekent dat er meer ondersteuning nodig is op gebied van IB&P.

Gelijktijdig blijkt ook, dat we in het programma meer te doen hebben dan op voorhand was ingeschat. Ondanks dat we veel zaken op orde hebben, zoals de technische beveiliging, vergt het werken conform de ISO27001/BIO een managementsystematiek (met rollen en functies) waardoor we ons werk anders moeten indelen. Strikt genomen betekent dit ook dat er taken nodig zijn die voorheen niet belegd waren en niet werden uitgevoerd. We hebben in beeld wat we vanaf 2026 aan structurele en incidentele middelen nodig hebben en hebben dit in deze begroting vormgegeven.

Digitale en Toegankelijke Dienstverlening

De trend om onze digitale dienstverlening zowel intern als extern te verbeteren en meer papierloos te werken zetten we voort. We optimaliseren onze digitale dienstverlening verder, van digitale aanvraag tot papierloze afhandeling. Daarbij informeren we onze inwoners in lijn met de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) vanuit de Berichtenbox MijnOverheid of MijnOmgeving. We hebben al grote stappen gezet en willen deze vooruitgang verder doorzetten voor al onze producten en diensten. Daarbij willen we ook stappen zetten in het creëren van een naadloze en consistente ervaring voor inwoners, over alle kanalen heen, of het nu online, per telefoon of aan de balie is.

Voor kwalitatieve, transparante en efficiënte dienstverlening is procesgericht werken en monitoring essentieel en een sleutel voor succes. Door inzichten uit monitoring toe te passen en procesmatig te werken, kunnen we sneller meebewegen op veranderingen, prioriteiten stellen en continu verbeteren.

In het kader van efficiënt werken, digitaliseren we onze akten burgerlijke stand. Daarbij zorgen we ervoor dat akten voor medewerkers tijd- en plaatsafhankelijk vindbaar en toegankelijk zijn, zodat deze ter dienstverlening snel gebruikt of bij een andere gemeente aangeleverd kunnen worden. Bij de inrichting gaan we niet alleen uit van huidige akten, maar ook van nieuwe aanwas.

Er is passende capaciteit voor regulier beheer en instandhouding van de bestaande digitale dienstverlening. Er is echter geen ruimte om hier continu veranderingen op door te voeren. Vanaf 2026 hebben we geborgd dat er structurelere ondersteuning op het gebied van processen en monitoring is en dat er middelen zijn voor de continue werkzaamheden om de digitale dienstverlening (technisch) te realiseren, te onderhouden en blijvend bij de tijd te houden.

Digitale inclusie en weerbaarheid van de stad

We willen voorkomen dat mensen (digitaal) worden buitengesloten en dat iedereen kan deelnemen aan de digitale samenleving. Afspraken op EU-niveau (Digital Decade) geven aan dat in 2030 80% van de inwoners digitaal vaardig genoeg dient te zijn. Bij het onderdeel “Een Verbonden Arnhem”, wijzen wij op het belang van investeringen in digitale geletterdheid en weerbaarheid van onze inwoners en de gemeentelijke organisatie.

Eenzijds vraagt dit om acties en oplossingen om de dienstverlening van de stad toegankelijk te maken en te houden. Anderzijds vraagt dit om versterking van de digitale vaardigheden en weerbaarheid van onze inwoners en ambtenaren. Zowel landelijk als lokaal lopen hier verschillende activiteiten op en zijn er voorzieningen beschikbaar.

Bij de ontwikkelingen van digitale dienstverlening kijken we naar mogelijkheden om op een verantwoorde manier moderne technologie in te zetten, die bijdraagt aan een meer inclusieve dienstverlening. Dit kan bijvoorbeeld door automatische vertalingen, transcripties en spraakherkenning aan te bieden, zodat inwoners met een taalbarrière makkelijker toegang hebben tot onze diensten.

Steeds meer Arnhemmers, van jong tot oud, en organisaties krijgen te maken met digitale criminaliteit zoals phishing, identiteitsfraude en online oplichting. Organisaties zijn onvoldoende weerbaar tegen deze risico's. Arnhem kent veel partijen, zoals scholen, zorginstellingen en jongerenwerk, die willen bijdragen aan de nodige bewustwording. Gebaseerd op motie 25M138 “Maak Arnhem structureel digitaal weerbaar” zetten we vanaf 2026 extra in op de digitale veiligheid, met focus op bewustwording, regie en het verbinden van initiatieven binnen en buiten de organisatie.

Financiën en control

De basis met betrekking tot de financiële administratie en processen, de advisering op financieel gebied en het inzicht in en beheersing van risico's is op orde. Vanuit deze solide uitgangspositie werken we aan opgaven en thema's met lange(re) doorlooptijden. De belangrijkste zijn het versterken van onze planning & controlcyclus, interne sturing en verantwoording en het beter en slimmer ontsluiten van financiële informatie.

Rondom de versterking van de planning & controlcyclus hebben we in een eerder stadium een traject doorlopen met een raads werkgroep. Hieruit zijn verbeter- en verandervoorstellen gekomen die deels al zijn en deels nog moeten worden geïmplementeerd. Bij de begroting 2025 zijn we gestart met het in pilotvorm wijzigen van een viertal begrotingsprogramma's. Mede op basis van de positieve evaluaties, bouwen we dat in deze begroting verder uit. Tegelijkertijd gaan we de andere P&C-producten (met name de Turap's en de jaarstukken) op dezelfde leest zetten.

Inmiddels hebben we eerste stappen gezet met betrekking tot het efficiënter inrichten en beter vastleggen van onze interne cyclus van sturen en verantwoorden. Verantwoordingsgesprekken worden gevoerd op directie- en clustermanagementniveau; dit willen we uitbreiden naar het niveau van afdelingshoofden en, zo nodig, verder. Daarnaast versterken we de inhoud en structuur van deze gesprekscyclus.

Om deze cyclus goed te kunnen doorlopen, is het van belang dat tijdige, juiste en volledige informatie op een gebruiksvriendelijke wijze wordt ontsloten. Dit blijven we (door)ontwikkelen, zowel inhoudelijk door het uitbreiden en verbeteren van de informatie, als procesmatig door het gebruik van PowerBI te vergroten en het gebruik van Cognos verder af te bouwen.

Auditing en risicomanagement

In de paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen wordt ingegaan op het beleid voor risicomanagement, het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit, de relatie met de financiële kengetallen en de belangrijkste

risico's. De aanpak van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen, die in 2023 voor het laatst is geactualiseerd.

De omvang van de gemeentelijke risico's neemt toe, met name door ambities op het terrein van binnenstedelijke gebiedsontwikkeling, het actieve grondbeleid dat dit vraagt en de complexe gebiedsexploitatie die zullen worden ingericht. Ook andere ontwikkelingen, zoals de migratie van De Connectie en de plannen met betrekking tot de gemeentelijke huisvesting, brengen risico's met zich mee. Gelet op de omvang en impact van deze ontwikkelingen, zijn onafhankelijke risicoanalyses noodzakelijk. Deze zijn beschikbaar; de komende periode zullen deze met regelmaat moeten worden geactualiseerd en, in geval van grote veranderingen, worden vertaald naar aanpassingen in beheersmaatregelen en, zo nodig, financiële kaders.

Artikel 213a onderzoeken

In de Gemeentewet is in art. 213a vastgelegd dat gemeenten onderzoeken doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid en hier de raad over informeren. In de financiële verordening (februari 2023) zijn de afspraken hierover vastgesteld. Het college zal in 2026 minimaal één onderzoek uitvoeren dat gekwalificeerd kan worden als 213a en de raad hierover informeren. Onderwerpen waarop het college in 2026 onderzoeken voor ogen heeft, zijn:

- Een onderzoek naar op afstand geplaatste onderdelen/diensten, zoals huishoudelijke afvalinzameling, catering of schoonmaak;
- Een onderzoek naar samenwerking met de ODRA en het toekomstig takenpakket.

Juridische zaken

Advisering

Juridische advisering vindt over de volle breedte van het gemeentelijk takenveld plaats. In de komende periode blijft bijzondere aandacht uitgaan naar de thema's energietransitie, wonen, openbaarheid van bestuur (zie daarover de openbaarheidsparaagraaf in deze begroting), bestaanszekerheid en naar het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Op deze belangrijke terreinen dragen juridisch adviseurs bij aan het zoeken naar nieuwe oplossingen, binnen de kaders van de rechtsstaat. De afgelopen tijd is rechtsstatelijk handelen – een overheid die zich houdt aan haar wetten en internationale verdragen, en die de grondrechten van haar burgers en uitspraken van de onafhankelijke rechter respecteert – minder vanzelfsprekend geworden, zowel internationaal als nationaal. We willen als gemeente rechtsstatelijk koers houden in deze woelige tijden, met oog voor de individuele mens die te maken krijgt met besluiten van de overheid. Dat doen we onder andere door in de organisatie de kennis te verhogen over de taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de gemeente en over de doorwerking van de uitgangspunten van de rechtsstaat in de dagelijkse praktijk van de gemeente. Sinds 2024 gebeurt dat ook in het onboarding-programma voor nieuwe medewerkers.

Juridische procedures

Het is van groot belang dat mensen zich door de gemeente gezien en gehoord voelen, zeker in een spannende situatie waarin men een procedure tegen de gemeente moet voeren. Onze procesjuristen hebben oog voor specifieke omstandigheden van het geval en de persoonlijke situatie van betrokkenen. Aan de ontwikkeling van de daarvoor benodigde vaardigheden wordt met grote regelmaat aandacht besteed. In bezwaar en in rechterlijke procedures komen soms aandachtspunten naar boven wat betreft de uitvoerbaarheid van beleid. In dat geval nemen we contact op met de betrokken afdeling(en) om samen te kijken hoe de uitvoering beter kan worden gefaciliteerd. Er wordt doorlopend gewerkt aan een verbetering van de doorlooptermijnen in bezwaarprocedures. Geleidelijk maar gestaag worden die termijnen korter.

Juridische Control

Juridische control omvat de juridische kwaliteitszorg. Werkprocessen worden doorgelicht en onderzocht op mogelijkheden tot verbetering, zowel met het oog op de juridische kwaliteit als met het oog op een verbetering van de dienstverlening aan de inwoners. Om te weten wat de ervaringen van onze inwoners zijn als zij het niet eens zijn met een besluit van de gemeente (door bezwaar te maken) of met hoe zij door de gemeente behandeld zijn (door een klacht in te dienen), doen we daar periodiek onderzoek naar. Zo blijven we leren van de ervaringen van onze inwoners en blijven we onze processen verbeteren. We delen juridische kennis structureel met andere afdelingen als Werk en Inkomen en andere organisaties zoals Sociale Wijk Teams. Zo wordt wederzijds gedeeld en samen geleerd van in de praktijk opgedane ervaringen.

Bestuursondersteuning en communicatie

Communicatie

Wij bouwen aan een Arnhem waarin iedereen mee kan doen en zich gehoord voelt. Communicatie is daarin geen doel op zich, maar een krachtig middel om verbinding te leggen, vertrouwen te versterken en samenwerking

mogelijk te maken. We communiceren op een toegankelijke, begrijpelijke en betrouwbare manier, zodat informatie iedereen bereikt én uitnodigt tot contact.

Communicatie is geen eenrichtingsverkeer. In onze aanpak staan interactie en participatie centraal. We luisteren actief, gaan de dialoog aan en laten zien wat we met reacties doen. Zo betrekken we Arnhemmers bij wat er speelt in hun buurt, in de stad en hoe beleid impact heeft op hun leefomgeving.

We erkennen dat de communicatierol van gemeenten verandert en complexer wordt. De gevolgen van decentralisatie, de impact van sociale media en de snelle digitalisering vragen om meer wendbaarheid, kennis en samenwerking. Juist daarom is communicatie niet alleen een taak van de afdeling Communicatie, maar van ons allemaal. Goed contact maken begint bij elke medewerker van de gemeente. De afdeling Communicatie is daarin richtinggevend, faciliterend en adviserend richting de organisatie.

Ambities voor 2026

- De huidige huisstijl van de gemeente is versnipperd en niet langer meer up to date. We vernieuwen de huisstijl waar nodig en zorgen daarmee voor eenheid en consistentie in externe communicatie van de gemeente.
- We onderzoeken hoe we met een newsroom-aanpak de buitenwereld beter naar binnen kunnen halen en onze communicatie te versterken.
- We gaan het opgavegericht-werken verder borgen binnen de organisatie en daarbij actief verschillende afdelingen betrekken.
- Onze sociale media-kanalen blijven we inzetten om Arnhemmers te informeren én te betrekken bij de ontwikkelingen die in onze stad spelen.
- We blijven onze collega's trainen en adviseren om onze communicatie inclusiever te maken, onder andere door trainingen te geven in het schrijven van duidelijke en begrijpelijke brieven.

Bestuursondersteuning en Kabinet

Onder bestuursondersteuning verstaan we de adviseurs van het college en directie en de assistenten van de wethouders. Het kabinet van de burgemeester ondersteunt de burgemeester bij ceremoniële en officiële momenten in de stad. Daarnaast verzorgt het kabinet de advisering van de burgemeester. Verder organiseert het kabinet verschillende herdenkingen en festiviteiten in de stad en verzorgt het de aanvraag en uitreiking van koninklijke en gemeentelijke onderscheidingen.

Ambities voor 2026

- Voldoende voorbereid zijn op de ondersteuning van de nieuwe raad, die wordt verkozen in maart 2026.

Public Affairs

De missie van het public affairs-team is om Arnhem stevig op de kaart te zetten regionaal, nationaal en waar mogelijk internationaal, aan de hand van een aantal scherp gekozen strategische lobbydossiers. Dit doen we, zodat onze stad gehoord en gezien wordt en we kansen kunnen verzilveren. Public Affairs brengt onze 'binnenwereld' – de verhalen, voorbeelden en ambities van onze inwoners, ondernemers en partners – helder naar buiten, maar brengt ook buiten naar binnen. Dat gebeurt vrij letterlijk, door bijvoorbeeld werkbezoeken aan Arnhem door bewindspersonen te organiseren. Om dit op krachtige en effectieve wijze te doen, bouwen we aan een professioneel public affairs-team met een overkoepelende blik. Daartoe creëren we een sterk, samenhangend netwerk, dat onze belangen en kansen verbindt en versterkt, zowel lokaal als regionaal.

Ambities voor 2026

- Herijking lobbydossiers door het nieuwe college.
- Gevolgen van een nieuw Haags regeerakkoord voor Arnhem in kaart brengen en een aanpak daarvoor maken.

Inkoop

In april 2025 heeft gemeente Arnhem een nieuw inkoopbeleid vastgesteld. Dit inkoopbeleid heeft als doel maatschappelijk verantwoord in te kopen en een voorbeeld te zijn voor inwoners op dat gebied. Naast maatschappelijk verantwoord inkopen, speelt maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven ook een grote rol. In 2026 besteden we hier meer aandacht aan. Dit doen we door (tijdelijk) een contractmanager aan te stellen die zich focust op de Arnhemse speerpunten in contracten. Daarnaast doen we onderzoek naar contractmanagement binnen de gemeente in het algemeen, om te onderzoeken waar we winst kunnen halen bij de uitnutting van onze contracten. Met deze bevindingen kunnen we contract- en leveranciersmanagement vanaf 2026 verder optimaliseren. Ook bekijken we welke mogelijkheden er zijn voor verdere transparantie in de inkoop (zowel intern

als extern) en verdere digitalisering van inkoopprocessen. Tot slot starten we in 2026 met een specifiek op inkoop gerichte risicoanalyse, waarbij thema's als veiligheids- en ICT-risico's, leveranciers- en marktrisico's en maatschappelijke risico's opgenomen worden.

Overzicht formatie

Verloop formatie

Totaal aantal FTE Arnhem	Realisatie Bezetting 31.12.2024	Begroting Formatie 2025	Begroting Formatie 2026	Begroting Formatie 2027	Begroting Formatie 2028	Begroting Formatie 2029
Bestuur	47	47	47	46	46	46
Raadsleden	39	39	39	39	39	39
College B&W	8	8	8	7	7	7
Personeel	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Aantal FTE ambtelijke organisatie formatie	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
Totaal personeel gemeente Arnhem	1.260	1.242	1.240	1.219	1.219	1.203

Verloop formatie in fte	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2025-2028	1.151	1.148	1.126	1.126	1.110
Bij: nieuwe afdeling Hulp bij Geldzorgen en Schulden	28	30	30	30	30
Bij: uitbreiding Vastgoedmanagement	5	5	5	5	5
Bij: uitbreiding formatie Gebiedsrealisatie en Vastgoed	3	3	3	3	3
Bij: uitbreiding formatie ivm Individueel Huisvestingsplan	2	2	2	2	2
Bij: uitbreiding formatie Plan Gezonde Leefomgeving	2	2	2	2	2
Bij: Coordinator/ adviseur Integriteit P&O	1	1	1	1	1
Bij: herijking Wijkonderhoud, uitbestede taken in eigen beheer	2	2	2	2	2
Bij: herijking formatie Programmeren	2	2	2	2	2
Bij: herijking Bestaanszekerheid	0	0	2	2	2
Diversen/afrondding	-1	-2	-1	-2	-2

Aantal FTE ambtelijke organisatie Begroting 2026-2029	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157
--	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Aantal FTE ambtelijke organisatie	1.213	1.195	1.193	1.173	1.173	1.157

Saldo personeelsbudget loonsom (in € 1.000)	108.390	114.915	118.519	118.944	118.944	117.322
--	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Gemiddelde loonsom (in €)	89.357	96.131	99.314	101.363	101.363	101.377
----------------------------------	---------------	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------

Hoewel de capaciteit 2026-2029 wel opgenomen is in de budgetten in deze begroting, volgt nadere uitwerking hiervan in bovenstaande tabellen op een later moment.

Verbonden partijen

De gemeente neemt deel in diverse rechtsvormen zowel publiek als privaat. Wanneer de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Samenwerking met andere partijen is een manier om publieke taken uit te voeren, die bijdragen aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen. Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee zowel bestuurlijk, maatschappelijk als financieel.

Verbonden partijen twee gemeentelijke rollen

De gemeente vervult twee rollen richting de verbonden partijen: de rol van eigenaar en de rol van opdrachtgever. Tussen beide rollen en de belangen die daaruit voortvloeien, kan een spanningsveld bestaan.

In de eigenaarsrol beslist de gemeente over de oprichting, de missie, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de verbonden partij. Het gemeentebestuur is mede eigenaar van de verbonden partij en draagt bestuurlijke verantwoordelijkheid (de gemeente neemt deel aan het bestuur). De eigenaarsrol richt zich vooral op de continuïteit en de levensvatbaarheid van de (samenwerkings)organisatie.

De gemeente is ook opdrachtgever van de verbonden partij. De verbonden partij levert diensten of producten of is uitvoerder van gemeentelijk beleid. Veelal in de vorm van een basispakket dat door alle deelnemers in de samenwerking wordt afgenomen, met daarnaast een aanvullend pakket dat voor afzonderlijke deelnemers op maat wordt afgesproken.

Het financieel belang is gekoppeld aan beide rollen. Als opdrachtgever heeft de gemeente belang bij een zo goed mogelijke prijs-/kwaliteitsverhouding voor de afgesproken dienstverlening en deze moet passen binnen de kaders van de gemeentebegroting. Als eigenaar draagt de gemeente het 'ondernemersrisico' van de samenwerking. Als de financiële resultaten tegenvallen, zal de gemeente de tekorten moeten aanvullen.

Actuele kaders

Kadernota verbonden partijen gemeente Arnhem

In 2016 is de visie van de gemeente Arnhem op de verbonden partijen vastgelegd in de kadernota verbonden partijen 2016 gemeente Arnhem, met daarin uitvoeringsrichtlijnen over de wijze van sturen en beheersen. Uitgangspunt is om hierbij uit te gaan van een risicogerichte aanpak, onder andere door het instellen van een governancecode en het toepassen van een 'risicokompas'.

BBV-Notitie verbonden partijen

Ook de Notitie verbonden partijen van de Commissie BBV uit juni 2025 geeft verplichte en aanbevolen kaders ten aanzien van verbonden partijen. In deze notitie wordt uiteengezet wanneer sprake is van een financieel en bestuurlijk belang. Van een financieel belang is sprake als de gemeente de middelen zoals vermogen of leningen, die aan een partij ter beschikking zijn gesteld, niet terugkrijgt bij faillissement van die partij of indien financiële problemen bij de derde partij kunnen worden verhaald bij de gemeente. Bij een bestuurlijk belang gaat het om het hebben van zeggenschap van de gemeente in een derde partij, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat ze via aandelen mee kan stemmen.

Wet gemeenschappelijke regeling

Lokale overheden werken steeds meer en intensiever met elkaar samen. Dat gebeurt op verschillende niveaus en op verschillende manieren. De Wet gemeenschappelijke regeling (Wgr) maakt (publiekrechtelijke) samenwerking mogelijk tussen provincies, gemeenten en waterschappen. Per 1 juli 2022 is een wijziging van de Wgr in werking getreden. Deze wijziging is erop gericht de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad bij taken die in gemeenschappelijke regelingen worden uitgevoerd te versterken. De komende tijd wordt gezien wat de gevolgen van de wijzigingen in de Wgr zijn voor de Arnhemse kadernota en de inbedding van de verbonden partijen in de P&C-cyclus.

Diversiteit en inclusiviteit

We vinden het belangrijk dat alle partners met wie we samenwerken zich inzetten voor een inclusieve en diverse organisatie en dienstverlening. Wat hieronder wordt verstaan wordt beschreven in het begrotingsprogramma Welzijn en Inclusie. Voor 2026 zal er met de verbonden partijen concrete afspraken gemaakt worden over de inspanningen die zij verrichten en de resultaten die zij gaan behalen voor 2026. Onze ambitie is dat onze verbonden partijen een ambitie, doelstellingen en tenminste drie concrete acties hebben op het gebied van diversiteit en

inclusie. De te maken afspraken kunnen per verbonden partij verschillen, naar gelang de omvang van een organisatie en de voortgang op diversiteit en inclusie.

Ontwikkelingen risicovolle verbonden partijen

Niet alle verbonden partijen vragen om even veel betrokkenheid. Om de aandacht te geven aan die verbonden partijen die voor de gemeente van het grootste belang zijn, dan wel een belangrijk risico vormen (beleidsmatig of financieel) is het risicokompas toegepast. Het risicokompas is een risicoanalyse die bestaat uit een beoordeling op acht maatstaven. Deze acht maatstaven geven vorm aan de bestuurlijke en financiële verbondenheid met de partij. Door alle verbonden partijen op dezelfde wijze te beoordelen, is het mogelijk de verbonden partijen onderling te vergelijken en te bepalen welke verbonden partijen in verhouding tot elkaar een hoog risicoprofiel hebben. In de aanloop naar de begroting 2026 heeft een actualisatie plaatsgevonden van het risicokompas. Dit heeft geresulteerd in de volgende risicokaart:

Voor de verbonden partijen die op basis van de risicokaart in onderlinge vergelijking het hoogst scoren is een beheersstrategie opgesteld. Het betreft de volgende partijen:

- DRAN (Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen);
- Sportbedrijf Arnhem;
- De Connectie;
- VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden);
- ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem).

In het hierna volgende overzicht met verbonden partijen wordt aangegeven in welke verbonden partijen de gemeente Arnhem deelneemt en aan welke programma's hiermee een bijdrage wordt geleverd. De hierboven genoemde partijen maken onderdeel uit van dit overzicht. De beheersstrategie op deze partijen wordt in het overzicht nader toegelicht.

Relatie met paragraaf Weerstandsvermogen

De risico's die samenhangen met de verbonden partijen zijn meegewogen in de bepaling van de gewenste weerstandscapaciteit (zie paragraaf Risicomanagement en weerstandsvermogen).

Toelichting bij overzicht verbonden partijen

Hierna wordt per verbonden partij een aantal gegevens weergegeven. Naast stamgegevens zijn dit het bestuurlijke en financiële belang, financiële gegevens over het vermogen en resultaat, actuele ontwikkelingen en de beheersstrategie (indien van toepassing).

Aanvullend op de hierna weergegeven verbonden partijen neemt de gemeente Arnhem tevens deel in twee Verenigingen van Eigenaars (VVE's). Het betreft de volgende VVE's:

- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 46 en 47 te Arnhem.
- Vereniging van Eigenaars Varkensstraat 27, 28-1 en 28-2 te Arnhem.

De gemeente heeft als eigenaar van een gedeelte van de panden zitting in het bestuur van de VVE's en heeft tevens een (gering) financieel belang. Het risicoprofiel is als laag aan te merken.

Verbonden partijen

Scalabor B.V.	
Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Programma	S06 Participatie en armoedebestrijding
Doel verbonden partij	Scalabor B.V. is een sociaal ontwikkelbedrijf dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit de arbeidsmarktregio Midden-Gelderland ondersteunt bij het overbruggen van die afstand. Scalabor begeleidt inwoners die dat nodig hebben naar passend en zo regulier mogelijk werk. Scalabor richt zich op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van mensen in een werksituatie. Een onderdeel hiervan is het begeleiden en het bieden van een werkplek aan medewerkers van de sociale werkvoorziening. Deze medewerkers hebben een dienstverband bij de modulaire gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW).

Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van Scalabor B.V. De gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR), module Werkgeverschap SW (WGSW) detacheert SW-medewerkers, in opdracht van de deelnemende gemeenten, bij Scalabor B.V. Daarnaast koopt gemeente Arnhem (als klant) ook ontwikkeltrajecten in bij Scalabor B.V. voor inwoners die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet. Scalabor B.V. is ook onze partner in het toeleiden en creëren van beschutte werkplekken.		
Bestuurlijk belang	De conerndirecteur van gemeente Arnhem is gemachtigd om namens de gemeente Arnhem stemrecht uit te oefenen in de vergadering van aandeelhouders.		
Financieel belang	100%		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	9.547.120
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	6.815.100
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	
Ontwikkelingen			
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Risico's

1. **Prijsstijgingen en hogere energiekosten**
De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.
2. **Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling**
Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiogemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.
3. **Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet**
Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.
4. **Cybersecurity**
Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.
5. **Dynamische arbeidsmarkt**
Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving en krapte op de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:
 - **Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen:** Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktkrapte kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.
 - **Financiële risico:** als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom den daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.
 - **Moeilijkheden bij het vinden van passende werkplekken:** Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.
6. **Duurzame nieuwbouw**
Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn:
 - **Hoge initiële investeringskosten**
 - **Langdurige terugverdientijd**
 - **Risico op vertraging of kostenoverschrijding**

Beheersmaatregelen

1. **Prijsstijgingen en hogere energiekosten**
Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.
2. **Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling**
Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.
3. **Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet**
Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiogemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.
4. **Cybersecurity**
Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun, kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..
5. **Dynamische arbeidsmarkt**
Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderende arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen. Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale aanpak van arbeidsmarktvaagstukken. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.
6. **Duurzame nieuwbouw**
Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Sportbedrijf Arnhem

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Programma	S09 Gezondheid en sport		
Doel verbonden partij	Het Sportbedrijf voert het sportbeleid uit. Arnhem stimuleert en faciliteert bewegen en sporten en Arnhem, voor een beter welzijn van de stad.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem		
Bestuurlijk belang	De gemeente Arnhem is 100% aandeelhouder van de BV Sportbedrijf Arnhem. Als aandeelhouder is de gemeente Arnhem lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het mandaat om als aandeelhouder op te treden is door het college neergelegd bij de concerndirecteur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft het volledige eigendom.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	2.280.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	14.699.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	20.372.000
Ontwikkelingen	Het Sportbedrijf gaat in 2026 intensiever samenwerken met Sport in Rheden door middel van een samenwerkingsovereenkomst. Zij gaan onder andere personeel, benutting van accommodaties, beheer en activiteiten met elkaar delen en afstemmen. Het doel hierbij is dat er wederzijds verhoogd maatschappelijk en financieel rendement ontstaat. Verder verkent het Sportbedrijf verder hoe zij haar rol in de regio uit kan breiden.		
Risico profiel	Middel		

Beheersstrategie

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2025 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per 'product'. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel

Wij verwachten voor 2026 dat het Sportbedrijf bij gelijkblijvende activiteiten nagenoeg voldoende financiële middelen tot haar beschikking heeft. Een eventueel negatief resultaat zal opgevangen moeten worden vanuit het eigen vermogen. Sportbedrijf verwacht de komende jaren het nadelige resultaat verder terug te dringen naar nihil in 2028.

Samenwerking

De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2026 en verder. Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. Sportbedrijf laat een gezonde mate van ondernemerschap en eigen initiatief zien. Dit komt de gemeente en de sport in Arnhem ten goede.

We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2026 voort te kunnen zetten.

NV Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën
Doel verbonden partij	De BNG is de 'bankier ten dienste van overheden', waaronder voor gemeenten.
Deelnemers in samenwerking	De gemeente heeft minder dan 1% van de aandelen. De andere aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50%), provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De concerttreasurer is gemachtigde voor de aandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft 496.470 aandelen van de BNG in bezit (bijna 1%) en is daarmee een van de grootste gemeentelijke aandeelhouders van de BNG
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 4.777.000.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 123.164.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 €
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

Economic Board regio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Nijmegen
Rechtsvorm	Stichting
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	Het versterken van de samenwerking tussen ondernemers, kennisinstellingen en overheden op de groeisectoren health, energy en food en de cross-overs daartussen, om daarmee de economische slagkracht van de regio Arnhem-Nijmegen verder te ontwikkelen en regionale groeikansen te benutten met alle voor dat doel dienstige middelen.
Deelnemers in samenwerking	The Economic Board wordt gevormd door achttien leden vanuit de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheden.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch (voorzitter tot september 2025) en de wethouder Economische Zaken hebben zitting in de board.
Financieel belang	De gemeente Arnhem heeft geen rechtstreekse financiële relatie met The Economic Board. Van onze bijdrage aan de regio wordt 1 euro per inwoner via een subsidie door de Groene Metropoolregio doorgegeven aan The Economic Board.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 40.615 Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 175.139 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 181.153
Ontwikkelingen	The Economic Board (TEB) richt zich op de samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven (triple helix) op het gebied van economische ontwikkeling, innovatie en werkgelegenheid in de regio Arnhem-Nijmegen. Gezamenlijk werkt TEB met haar partners aan het versterken van verbindingen in Lifeport Regio Arnhem Nijmegen – met nadruk op samenwerking binnen de triple helix – en verbeteren van de brede welvaart. Ook initieert en faciliteert TEB projecten en programma's en trekt daar financiering voor aan. Onder meer door gericht te lobbyen in Den Haag en Brussel. Binnen Lifeport Regio Arnhem Nijmegen richt TEB zich op drie krachtige topsectoren: Energy, Health en High Tech. Daarnaast zet TEB in op de versterkende thema's: Slimme Duurzaamheid, Artificial Intelligence, Human Capital (Arbeidsmarkt) en Food – als verbindende cross-over tussen de sectoren. TEB brengt samenhang aan tussen deze thema's, stimuleert innovaties en zet de regio nationaal en internationaal op de kaart. Dit vanuit de propositie dat de regio Arnhem-Nijmegen juist met innovaties op deze thema's een bijdrage kan leveren aan de grote maatschappelijke opgaven; energietransitie, arbeidsmarkt, gezondheidszorg en klimaat. Door te verbinden, aan te jagen en zichtbaar te maken, versterken ze de economische en maatschappelijke impact van de regio. TEB vertegenwoordigt een brede en diverse achterban, verspreid over 17 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen – een gebied met 800.000 inwoners en een actief, innovatief en betrokken mkb. Samen met de Groene Metropoolregio (GMR), provincie Gelderland, ondernemers en kennisinstellingen in de regio werkt The Economic Board daarnaast aan een betere aansluiting van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, middels het Human Capital Akkoord. De uitvoering van het Human Capital Akkoord valt onder de regie van TEB. The Economic Board voert samen met de GMR en de provincie Gelderland de Regio Deal 'Gezonde groene groei', die in 2023 met het Rijk werd afgesloten, uit. De Regio Deal richt zich op programma's voor gezond leven, toekomstbestendig wonen, sterke bedrijvigheid, werkende arbeidsmarkt, grenzeloos samenwerken en wijk- en dorpsgerichte aanpak. De Regio Deal sluit inhoudelijk aan bij de agenda's van TEB, GMR en de gebiedsagenda van de provincie Gelderland. In 2025 is door The Economic Board een nieuw strategisch plan 2026-2023 vastgesteld op basis waarvan meerjarenafspraken met de triple helixpartners worden gemaakt.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	Niet van toepassing.

BVO De Connectie

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën		
Doel verbonden partij	De Connectie is een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Rheden en Renkum op het gebied van bedrijfsvoering.		
Deelnemers in samenwerking	Gemeente Arnhem, gemeente Renkum en gemeente Rheden		
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur.		
Financieel belang	Het Arnhems aandeel in De Connectie bedraagt 72%.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	508.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	25.553.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	39.985.000
Ontwikkelingen	In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.		
Risico profiel	Middel		
Beheersstrategie	Met het voorgenomen besluit om met ingang van 1 januari 2026 De Connectie onder te brengen bij de gemeente Arnhem verschuift daarmee ook het (risico)eigenaarschap naar Arnhem. Vooruitlopend op de omvorming heeft De Connectie nog wel een begroting opgesteld. De risico's die door De Connectie in de begroting zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de toegenomen externe dreiging op het gebied van informatieveiligheid en privacy, mogelijke kostenstijgingen van aflopende contracten en het risico dat in het proces rondom de voorgenomen omvorming de continuïteit van de dienstverlening onder druk komt te staan. Bij het opstellen van de Begroting 2026 van de gemeente Arnhem wordt beoordeeld of in het weerstandsvermogen voldoende rekening is gehouden met deze risico's.		

BVO Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S07 Zorg
Doel verbonden partij	In april 2016 is de BVO DRAN opgericht ten behoeve van het doelgroepenvervoer voor 18 gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen onder de merknaam Avan. Het is een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie. De taak van de BVO DRAN is het regelen van het doelgroepenvervoer, daarmee wordt bedoeld het leerlingenvervoer, vervoer voor Wmo dagbesteding, vervoer naar Jeugdwet instellingen en het voor in het kader van Wmo vraagafhankelijk vervoer. Daarmee wordt o.a. bedoeld de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van de uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en voor de deelnemers.
Deelnemers in samenwerking	Regio Arnhem en regio Nijmegen
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt volgens een verdeelsleutel bij aan de exploitatie. De kosten van de bedrijfsvoeringsorganisatie worden bepaald op basis van het inwoneraantal. De vervoerskosten op basis van de daadwerkelijke kosten van reizigers in het vervoer. De vervoersorganisatie heeft geen weerstandscapaciteit; tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 1.012.062
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 6.486.168
Ontwikkelingen	In 2020 zijn vervoerscontracten afgesloten met een looptijd van tien jaar, met een initiële periode van vier jaar en drie mogelijke verlengingen van twee jaar. In 2023 zijn de eerste verlengingen overeengekomen voor 2024-2026. Voor routevervoer is daarbij een extra vergoeding afgesproken voor de inzet van zero emissie voertuigen, waarvoor in de begroting 2024 budget is opgenomen. In 2025 zijn gesprekken over een mogelijke verlenging tot 2028. Voor percelen zonder verlenging zijn in 2024 nieuwe contracten afgesloten na aanbesteding, met een looptijd van tien jaar. Deze betreffen onder andere het routevervoer in Arnhem en omliggende gemeenten, en vraagafhankelijk vervoer in de Liemers. In 2024 is een intergemeentelijk onderzoek gestart naar doelgroepenvervoer teneinde meer inzicht te krijgen in gebruik, kwaliteit en kwantiteit. Dit wordt naar verwachting afgerond in q3 2025.
Risico profiel	Middel
Beheersstrategie	De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een zeer dynamische omgeving, kwetsbare burgers en daarmee politieke gevoeligheid. De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer 6 keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. De informatie over het doelgroepenvervoer is in Power BI verwerkt en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportage. Daarnaast is er nog frequent contact op basis van casuïstiek of andere directe beleidsvragen.

Euregio Rijn-Waal

Vestigingsplaats	Kleve (D)
Rechtsvorm	Openbaar lichaam naar Duits recht
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S03 Economie
Doel verbonden partij	De Euregio Rijn-Waal (ERW) is een Nederlands-Duits openbaar lichaam waarbij ca 55 gemeenten en regionale overheden en Kamer van Koophandel uit de grensregio zijn aangesloten. De bevordering van de integratie van Europa en het slechten van nationale grenzen zijn centrale doelen van deze samenwerking. De ERW zet in op verbetering en intensiveren van grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij. In het werkgebied van de Euregio bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten. De ERW verzorgt het programmamanagement voor het EU-programma INTERREG Duitsland-Nederland. De Euregio is geen verbonden partij in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De Euregio is een openbaar lichaam gebaseerd op het Verdrag van Anholt. In overeenstemming met artikel 3 lid 3 van dit verdrag is voor de Euregio het Duitse recht van toepassing. Dit betekent dat voor de Euregio niet dezelfde plichten gelden ten aanzien van bijvoorbeeld de verzending van de begroting aan deelnemende gemeenten. In de statuten van de Euregio is vastgelegd dat de begroting een maand voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar een begroting wordt opgeleverd.
Deelnemers in samenwerking	55 leden, te weten 30 Nederlandse en 20 Duitse gemeenten, 3 regionale instanties en 2 Kamers van Koophandel
Bestuurlijk belang	In de Euregioraad zitten namens de gemeente Arnhem wethouder Maurits van de Geijn en de raadsleden Alwin van Engelenburg, Joris Brandts en Yildirim Usta.
Financieel belang	Beperkt. De leden betalen een (inwoneraantal gerelateerde) contributie.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 1.734.760 Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 2.799.801 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 29.000
Ontwikkelingen	De Euregio geeft uitvoering aan de door de Euregioraad vastgestelde Strategische Agenda 2025+. Daarin zijn vier grensuitdagingen geformuleerd: economie en klimaat, arbeidsmarkt en opleiding, leefbaarheid alsmede Euregionale identiteit. Medio 2022 is het Europees Interreg-programma VI 2021-2027 van start gegaan. Daarvoor verzorgt de Euregio het regionale programmamanagement. Binnen de Groene Metropoolregio worden initiatieven voor Euregionale samenwerking onderzocht, o.a. in het kader van de Regio Deal Groene Groei. Arnhem neemt binnen de Euregio samen met Düsseldorf, Duisburg, Moers, Ede, Apeldoorn en Nijmegen deel aan het zogenaamde 100.000plus-netwerk.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

GR Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Vestigingsplaats	Elst		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S00 Bestuur, dienstverlening en financiën; S02 Bereikbaarheid; S03 Economie; S10 Klimaat en energie; S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De ambitie van de Groene Metropoolregio is gericht op de welvaart van de inwoners in de regio. De Groene Metropoolregio werkt aan maatschappelijke opgaven op het gebied van werken, wonen, duurzaamheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. De regio staat voor kwalitatieve groei en dus voor balans tussen groei en leefbaarheid. De ambitie is om de omvangrijke groeiopgave (huisvesting, werk en bereikbaarheid) te faciliteren en de groene leefomgeving en ontspannen leefkwaliteit in de regio te behouden en te versterken. De regio wil zich sterker profileren naar het rijk en Europa als groene, circulaire metropoolregio. De regionale agenda is hierop gericht.		
Deelnemers in samenwerking	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.		
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is lid van het Algemeen Bestuur van de Groene Metropoolregio met wethouder Nermina Kundić als zijn plaatsvervanger. Wethouder Nermina Kundić is voorzitter van het bestuurlijk team Verbonden regio. Maurits van de Geijn en Cathelijne Bouwkamp nemen deel aan de bestuurlijke teams voor respectievelijk de opgaven Productieve regio, Ontspannen regio en Groene Groeiregio.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt naar rato van inwonertal bij aan de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling. Dit betreft de basiskosten. Daar komen jaarlijks de middelen bij voor de uitvoering van de regionale agenda. Het bedrag van € 1.461.076 dat is opgenomen als begrote bijdrage voor Arnhem is opgebouwd uit € 479.125 voor kosten regiobureau en € 981.951 voor kosten uitvoering regionale agenda.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	100.000
	Per 31-12-2025	€	100.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	4.939.880
	Per 31-12-2025	€	8.027.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	1.461.076
Ontwikkelingen	In de Groene Metropoolregio staan de gemeenten gezamenlijk voor de uitdaging om de groei van wonen, werken en mobiliteit zo te realiseren dat deze in goede balans met levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit zijn. Dat wordt groene groei genoemd. Om dit te bereiken werken de gemeenten aan vijf opgaven: · Groene Groeiregio (verbinden van ruimtelijke opgaven en woningbouw) · Productieve regio (economie en arbeidsmarkt) · Ontspannen regio (leefbaarheid, natuur en landschap, cultuur en erfgoed) · Verbonden regio (mobiliteit en bereikbaarheid) · Circulaire regio (circulariteit, duurzaamheid, klimaat en energie). Om verschillende redenen is regionale samenwerking bij deze opgaven van belang. De opgaven overstijgen de gemeentegrenzen en vragen om slim omgaan met de schaarse ruimte. Door samen op te trekken kunnen efficiency- en kostenvoordelen behaald worden. Een regionale aanpak geeft ook meer slagkracht richting diverse ministeries, de provincie en Europa. In de eerste jaren van de GMR lag de focus vooral op beleidsontwikkeling, onderzoek en planvorming. In de nieuw regionale agenda 2025-2028 verschuift het accent meer naar de uitvoering. Dat gebeurt vooral door gemeenten en partners. De GMR ondersteunt de uitvoering door samenwerking en gebiedsprocessen te organiseren, lobby-activiteiten en financieringsstrategieën te ontwikkelen. Dit krijgt mede vorm in een Regionale Investeringsagenda waarmee de regio, samen met het Rijk en de provincie voortbouwt op de Regio Deal en het NOVEX ontwikkelperspectief. Ook blijft de GMR alert op nieuwe kansen en ontwikkelingen en brengt e.e.a. samen in het NOVEX-programma. Er is een initiatief om gezamenlijk het tekort aan personele capaciteit aan te pakken. Om de regionale ambities te kunnen realiseren moet de uitvoeringskracht immers op peil zijn. De afgelopen jaren is de behoefte gegroeid om (ruimtelijke) vraagstukken integraal aan te vliegen. Het groen-blauw raamwerk en onderwerpen als logistiek en circulair bouwen zijn hiervan voorbeelden. Om verschillende opgaven te faciliteren worden daarom integratietafels georganiseerd. In 2025 worden o.a. het Regionaal Programma Werklocaties, het Regioarrangement en de Woondeal geactualiseerd. De regionaal afgestemde woonzorgvisie krijgt een plek in de Woondeal 2.1.		
Risico profiel	Middel		

Lingezegen			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S12 Wonen en leefomgeving		
Doel verbonden partij	De realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Masterplan, Intergemeentelijke structuurvisie, het Uitvoeringsprogramma en het AB-besluit 2015-004 over de Afronding van de basisuitrusting en de doorontwikkeling (AB, 04 12 2015).		
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe, Nijmegen en Arnhem.		
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van het Dagelijks bestuur, Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het Algemeen bestuur.		
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt voor 25% bij aan de gemeenschappelijke regeling.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	5.031.000
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	168.000
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	330.951
Ontwikkelingen	De komende jaren werkt de parkorganisatie aan een stevige, relevante positie in de regio en ontwikkelt ze haar identiteit tot een herkenbaar merk Park Lingezegen. Een sterk en betrokken actief netwerk wordt uitgebouwd, waarbij er nauw wordt samengewerkt met regionale stakeholders (de deelnemende gemeenten, provincie, Groene Metropoolregio) en betrokken lokale ondernemers en vrijwilligers.		
Risico profiel	Laag		
Beheersstrategie			

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S04 Onderwijs; S06 Participatie en armoedebestrijding; S07 Zorg
Doel verbonden partij	De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland is door elf gemeenten in 2017 opgericht voor de uitvoering van taken op het terrein van het sociaal domein. De MGR bestaat uit een beheerorganisatie en vijf modules, te weten: Inkoop specialistische zorg, Werkgeversservicepunt, Regionaal Bureau Leerlingzaken, Werkgeverschap SW-medewerkers en Contractmanagement Inburgering.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar (niet alle gemeenten doen aan alle modules mee) alsmede het UWV (Werkgeversservicepunt).
Bestuurlijk belang	Wethouder Maurits van de Geijn is lid van het bestuur. In de bestuurscommissies zitten wethouders Marjan van Munster (Participatie), Eva van Esch (Inkoop zorg) en Nermina Kundić (Onderwijs).
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten worden verdeeld zijn per module specifieke afspraken vastgelegd. Bij de onderwijsmodule geldt bijvoorbeeld het criterium 'leerlingaantallen en VsV-cijfers van de afgelopen 3 jaren' en bij de module WgSW het aantal inwoners met een SW-verband.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 560.000 Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 4.142.000 Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 31.357.770
Ontwikkelingen	In opdracht van de deelnemende gemeenten levert de MGR-organisatie een belangrijke bijdrage aan het versterken van de regionale samenwerking, meer integraliteit en ketenoptimalisering in het sociaal domein. De MGR is gevraagd alert te zijn op ontwikkelingen en opgaven die hieraan verder kunnen bijdragen. De MGR zet in 2026 de werkzaamheden zoals die in de afgelopen jaren zijn ingezet en afgesproken voort.
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S11 Ruimtelijke ontwikkeling
Doel verbonden partij	Goede en efficiënte vergunningverlening en handhaving op het gebied van milieu, bouwen, natuur en water.
Deelnemers in samenwerking	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Zevenaar en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang	Wethouder Eva van Esch is lid van dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatiebegroting van deze gemeenschappelijke regeling. De jaarlijkse bijdrage is afhankelijk van het afgesproken werkprogramma en de verstrekte aanvullende opdrachten/ projecten.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 870.000
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 6.555.000
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 7.436.898
Ontwikkelingen	Landelijke ontwikkelingen: zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouw zijn ingegaan per 1 januari 2024. Beiden hebben invloed op de werkprocessen van vergunningverlening en toezicht bij ODRA. Een deel van het bouwtoezicht zal voortaan door de markt worden uitgevoerd. Beide wetten vereisen het inregelen van nieuwe werkprocessen. De landelijke evaluatie van Omgevingsdiensten door de commissie Van Aartsen heeft een aantal maatregelen opgeleverd, waaronder het 'robuster' maken van (kleinere) omgevingsdiensten. Het AB van ODRA heeft na een verkenning voor een fusie of intensievere samenwerking met andere diensten op 6 mei 2025 besloten een fusie aan te gaan met ODRN. De krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat ODRA momenteel relatief veel capaciteit moet inhuren en inmiddels structureel beginnende werknemers zelf opleidt.
Risico profiel	Middel

Beheersstrategie

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Regionaal Historisch Centrum Gelders Archief

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Programma	S05 Cultuur		
Doel verbonden partij	Het gezamenlijk vorm en inhoud geven aan het Gelders Archief, een samenwerking van de gemeentelijke archieven van Arnhem, Renkum, Rheden, Rozendaal, provincie en het Rijksarchief Gelderland. Aanvullend zijn taken afgesproken op het terrein van het beheer, het behoud, de presentatie en informatieverstrekking van de historie van de stad Arnhem en de omgeving daarvan.		
Deelnemers in samenwerking	De gemeenten Renkum, Rheden en Rozendaal en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Met de Provincie Gelderland vinden onderhandelingen plaats over toetreding tot de Gemeenschappelijke Regeling; zij heeft op dit moment een DVO met het Gelders Archief. Gemeente Overbetuwe, Waterschap Vallei en Veluwe, MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland, Omgevingsdiensten Regio Arnhem, Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden zijn DVO-partners.		
Bestuurlijk belang	Wethouders Bob Roelofs en Maurits van de Geijn maken deel uit van het bestuur.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage.		
Eigen vermogen	Per 01-01-2025	€	1.394.352
	Per 31-12-2025	€	
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025	€	18.207.841
	Per 31-12-2025	€	
Financieel resultaat	Begroot voor 2026	€	
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026	€	1.318.112
Ontwikkelingen	De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen heeft aangegeven op termijn (voorzien op 1 januari 2027) uit te willen treden uit de Gemeenschappelijke Regelingen ten behoeve van de Regionale Historische Centra (RHC's), waaronder het Gelders Archief. Het Rijk wil wel de financiering op niveau houden voor het behoud en beheer van de fysieke rijksarchieven binnen de RHC's. De digitale rijksarchieven gaan volledig naar het e-depot van het Nationaal Archief. Daarnaast heeft het Ministerie van OCW eind 2020 aangegeven niet te willen dat de RHC's gebruik blijven maken van het e-depot van het Nationaal Archief, maar dat zij hiervoor een eigen voorziening dienen op te richten. Het ministerie heeft hierbij wel financiële ondersteuning toegezegd, waarmee het Gelders Archief naar verwachting voor vijf jaar de externe kosten kan dekken. De gemeente Arnhem heeft zich in 2025 aangesloten bij het e-depot; dit wordt in de lumpsum bijdrage verrekend. Na uittreding van het rijk zullen er nieuwe afspraken worden gemaakt over de indexeringsaanzien we dan niet meer de prijscompensatie van het rijk hoeven te volgen. Voor de komende jaren is het Gelders Archief uitgegaan van minimale indexerings (1%). In 2023 is er een reserve energietransitie aangelegd ter hoogte van € 450.000. In 2024 is er een reserve strategisch plan 2025-2028 aangelegd ter hoogte van € 525.000.		
Risico profiel	Middel		
Beheersstrategie			

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden

Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S01 Veiligheid; S07 Zorg; S09 Gezondheid en sport
Doel verbonden partij	In deze regeling participeren (inclusief Arnhem) 15 gemeenten. Het betreft hier een wettelijk aangewezen organisatie met taken op het terrein van de brandweer (hulpverlening), volksgezondheid en rampenbestrijding. Veiligheid en gezondheid zijn in de regio de kerntaken.
Deelnemers in samenwerking	15 gemeenten (inclusief Arnhem) participeren in de gemeenschappelijke regeling.
Bestuurlijk belang	Burgemeester Ahmed Marcouch is voorzitter en lid van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Daarnaast vindt er besluitvorming in de bestuurscommissies plaats. Burgemeester Ahmed Marcouch maakt deel uit van het (dagelijks) bestuur.
Financieel belang	De gemeente Arnhem draagt bij aan de exploitatie van de gemeenschappelijke regeling. Over de wijze waarop de bijdrage over de deelnemende gemeenten is verdeeld zijn per onderdeel specifieke afspraken gemaakt en vastgelegd.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 € 6.527.000
	Per 31-12-2025 € 9.354.000
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 € 36.423.000
	Per 31-12-2025 € 56.930.000
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 € 24.302.998
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Middel

Beheersstrategie

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onderverdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweerzorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

- Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim en werkdruk
- Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
- Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Recreatieschap Overbetuwe

Vestigingsplaats	Kerk - Avezaath
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Programma	S03 Economie
Doel verbonden partij	Het Recreatieschap heeft tot taak de gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het riviereengebied. Samen met het Natuur- en Recreatieschap Lingebied en het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal wordt deelgenomen in de B.V. Recreatiemaatschappij Riviereengebied (handelsnaam Uiterwaarde). Uiterwaarde ontwikkelt de recreatiegebieden en land- en routegebonden voorzieningen in het riviereengebied en houdt ze in stand.
Deelnemers in samenwerking	Samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe heeft de gemeente Arnhem zitting in het bestuur van het Recreatieschap Overbetuwe. Het recreatieschap Overbetuwe is aandeelhouder van de B.V. Recreatiemaatschappij Riviereengebied.
Bestuurlijk belang	Vanuit de gemeente Arnhem participeren de portefeuillehouder toerisme en recreatie en raadslid Nico Wiggers in het algemeen bestuur van Recreatieschap Overbetuwe.
Financieel belang	Eigen vermogen en vreemd vermogen liggen bij de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierenland. Het Recreatieschap Overbetuwe beschikt niet over vermogen.
Eigen vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Vreemd vermogen	Per 01-01-2025 €
	Per 31-12-2025 €
Financieel resultaat	Begroot voor 2026 €
Bijdrage Arnhem	Begroot voor 2026 €
Ontwikkelingen	
Risico profiel	Laag
Beheersstrategie	

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een verplicht onderdeel van begroting. In de begroting en verantwoordingscyclus van de gemeente wordt elk jaar een paragraaf grondbeleid opgenomen in zowel de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP) als de begroting. In de begroting heeft de paragraaf de functie van een vooruitblik.

Visie en wijze van uitvoering grondbeleid

Grondbeleid heeft twee hoofdstromingen: actief grondbeleid en faciliterend grondbeleid. Gemeente Arnhem voert sinds de vaststelling van de nota Grondbeleid 2023, een actief grondbeleid. Bij actief grondbeleid treedt de gemeente op als private partij in de grondmarkt. Voor eigen rekening en risico voert de gemeente de grondexploitatie voor het proces, grondverwerving, transformatie in bouwgrond en verkoop.

Bij de vaststelling van de nota Grondbeleid in 2023 is door de gemeente Arnhem afscheid genomen van de nadruk op faciliterende grondbeleid. Bij dit beleid beperkt de gemeente zich tot haar publiekrechtelijke taak. Zij stelt de kaders voor de ontwikkeling vast (in de vorm van een bestemmingsplan), maar derden (zoals ontwikkelaars of woningcorporaties) zijn verantwoordelijk voor de realisatie.

Daarnaast heeft de gemeente grote ambities in overeenstemming met de woondeal. De woningbouw moet (1) versnellen. Waarmee kosten naar voren gehaald worden. Het merendeel van de bouwopgave betreft realisatie van (2) minimaal 67% betaalbare segment (goedkoper dan €405.000,- von) . Er wordt (3) extra aandacht besteed aan het vormgeven van circulaire leefomgevingen, natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen met behoud van groene ruimten. Er is (4) grootschalige samenhang nodig in de aanpak van sociaal-fysieke stadsvernieuwing. De opgave is om (5) binnenstedelijk te bouwen. En er wordt (6) rekening gehouden worden met specifieke, kwetsbare doelgroepen.

Met alle ambities, zoals hierboven beschreven, kennen de grondexploitaties in voorbereiding vaak een (grote) onrendabele top. De markt is hierdoor vaak niet in staat om al deze ambities mogelijk te maken. Dit maakt publieke financiering noodzakelijk. Het Rijk subsidieert inmiddels fors bij de woningbouwopgave, maar doet dit alleen door middel van cofinanciering. Dit vraagt ook om eigen financiële middelen en innovatief denken van de gemeente om de woningbouwopgave, in samenwerking met andere partners, te realiseren. De gemeente zal dus hoofdzakelijk zelf als risicodragende partij naar voren moeten stappen om al deze ambities mogelijk te maken, wat aansluit bij de keuze voor actief grondbeleid.

Prognose grondexploitaties

Algemeen

De projectadministratie van de grondexploitaties bevat op basis van de beoogde gebieds- en/of projectontwikkeling enerzijds de gerealiseerde kosten en opbrengsten en anderzijds de begroting van nog te maken kosten en voorziene opbrengsten.

De projectenportefeuille van de gemeente is onderhevig aan externe factoren. Economische ontwikkelingen kunnen leiden tot onder andere prijsstijgingen. Binnen grondexploitaties wordt om deze reden gerekend met parameters die deze prijs- en renteontwikkelingen voor de lange termijn uit kunnen drukken. Een verandering van de langjarige parameters heeft grote invloed op de eindwaarde berekening van grondexploitaties. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of een aanpassing nodig is voor de langjarige parameters. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens:

- Rentepercentage 1,6% (naar rato vreemd vermogen/totaal vermogen, methodiek voorgeschreven in de BBV). Voor het project 'Spoorzone Arnhem Oost' is er sprake van projectfinanciering. De rente hiervan is variabel.
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in het BBV)
- Kosten- en opbrengstenindexaties grondexploitaties 01-01-2025

	Kort 2025	Middellang 2026-2027	Lang 2028 e.v.
<i>Opbrengsten</i>			
Woningbouw vrije sector	7,5%	4,5%	2,0%
Woningbouw betaalbaar	1,0%	1,0%	2,0%
Woningbouw sociaal	0,0%	0,0%	2,0%
Bedrijven	2,0%	2,0%	2,0%
Kantoren	2,0%	2,0%	2,0%

Winkels & horeca	1,0%	1,0%	2,0%
Maatschappelijk	0,0%	0,0%	2,0%
Overige opbrengsten	0,0%	0,0%	0,0%
<i>Kosten</i>			
Verwervingen	7,5%	4,5%	2,0%
Civieltechnische kosten	3,0%	2,0%	2,0%
Plankosten	3,0%	3,0%	2,0%
Overige Kosten	2,0%	2,0%	2,0%

Bron: FJP 2024, Gemeente Arnhem

Jaarlijks worden alle posten aangaande de projectadministratie geactualiseerd en voorzien van een onderbouwing in het kader van de FJP. Bij relevante of ingrijpende veranderingen vinden actualisaties in sommige gevallen ook gedurende het jaar plaats. Deze veranderingen worden zichtbaar voor de Raad er tijdens de tussenrapportage (Turap).

Saldo grondexploitaties

Het saldo grondexploitatie drukt de totale waarde uit van alle grondexploitaties die de gemeente zelf beheert. Bij gelijkblijvende uitgangspunten is dit het bedrag dat de gemeente aan zichzelf als winst uit kan keren of bij zal moeten leggen voor de totale verwezenlijking van alle lopende projecten.

Het totaal saldo van grondexploitaties in gemeente Arnhem is nu gelijk aan € 68.160.000,-. De saldi van de winstgevendende projecten zijn hierin al gecorrigeerd met de eerder genomen winsten. Voor dit te kort zijn momenteel al voorzieningen getroffen. Het totaal van de voorzieningen betreft € 73.500.000,-.

Het totaal saldo grondexploitaties wordt voornamelijk bepaald door de herontwikkeling van het gebied rondom Arnhem Centraal. De herontwikkeling van binnenstedelijke stationsgebieden zijn complex en kostbaar door de hoge kosten voor vastgoed verwerving. Deze grondexploitatie zal naar verwachting bij de jaarrekening 2025 worden afgesloten, waardoor het saldo naar verwachting vanaf dat moment minder negatief uit zal vallen. Daarnaast is afgelopen jaar de gebiedsexploitatie voor Spoorzone Arnhem Oost vastgesteld met een tekort van € 8,9 miljoen. Bij de vaststelling van deze gebiedsexploitatie heeft de gemeente dekking voor dit tekort beschikbaar gesteld.

Winstneming

Aangezien het grondbedrijf van gemeente acteert als een private partij, stelt de commissie BBV regels op voor de wijze waarop eventuele winst moet worden genomen op grondexploitaties. Over genomen winsten moet namelijk Vennootschapsbelasting (VPB) worden betaald. Volgens het BBV berust winstneming bij grondexploitaties op het voorzichtigheidsbeginsel. Hoewel er winst genomen moet worden, moet er ook genoeg zekerheid bestaan over het te behalen resultaat. Hierdoor moet aan een drietal voorwaarden worden voldaan alvorens er winst mag worden genomen

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat
2. De grond (of het deelperceel) is verkocht
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst naar rato van realisatie nemen)

De hoeveelheid te nemen winst wordt berekend door het percentage kosten af te zetten tegen het percentage opbrengsten. Er wordt ook rekening gehouden met de onzekerheden in de grondexploitaties door de verwachte risico's van het project te beoordelen. Een eventueel positief saldo op opbrengsten wordt dan als winst genomen. Als hieruit blijkt dat een grondexploitatie niet winstgevend, maar verliesmakend is, moet hiervoor een voorziening worden opgenomen.

De eventuele winstneming dan wel verliesvoorziening wordt geraamd bij het opstellen van de Financiële Jaarrapportage Projecten (FJP), zoals geactualiseerd op 1 januari 2025. Na vaststelling van het FJP bij de jaarverantwoording, worden de uitkomsten meegenomen in de begroting 2026. Winst wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie, bestemmingsreserve Strategische Posities en het Stadsontwikkefonds, tenzij anders door de raad is besloten.

Uitgangspunten omtrent reserves en verbonden risico's

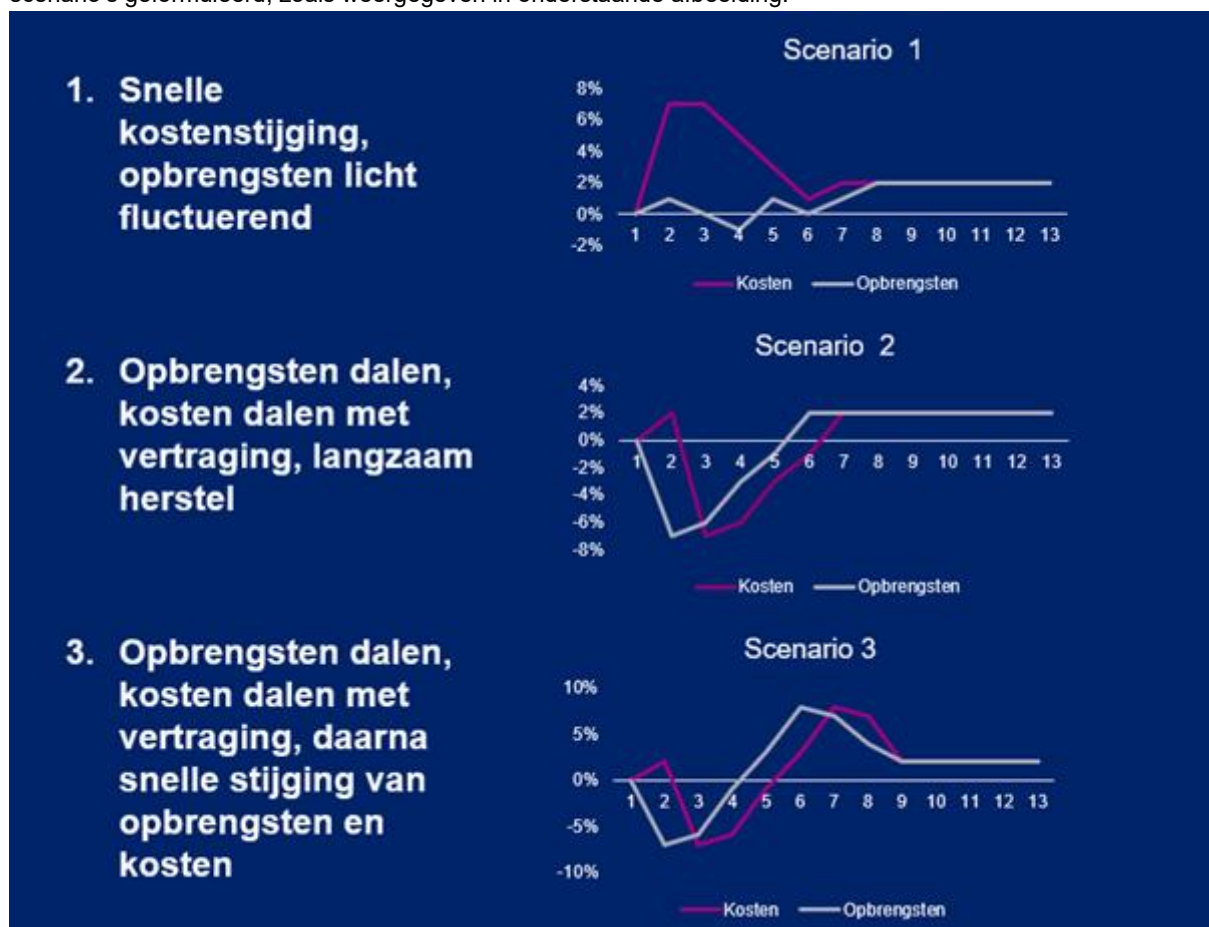
Weerstandsvermogen

De methode om het weerstandsvermogen te berekenen is in 2023 geactualiseerd ten opzichte van voorgaande jaren. In het BBV van juli 2019 wordt een onderscheid gemaakt in het conjuncturele risico (marktrisico) en project specifieke risico's. Op basis van dit onderscheid is de opbouw en bepaling van het weerstandsvermogen berekend.

1. Het conjuncturele risico (marktrisico) werd voorgaande jaren bepaald door een scenario berekening uit te voeren op basis van een "slechtweer" scenario. Dit scenario ging uit van:

1. 3 jaar vertraging van het project door vraaguitval,
2. een waardedaling van 15% van de grondopbrengsten binnen de looptijd van de projecten,
3. 10% lagere kosten i.v.m. marktontwikkeling en bijstellen randvoorwaarden.

Dit jaar is voor de conjuncturele risico's gebruik gemaakt van historische cijfers in opbrengsten- en kostenontwikkeling, CPI, GWW (index voor grond-, weg- en waterbouw) en huizen prijsindex die nauwkeurig inzicht geven in de conjuncturele ontwikkelingen van de afgelopen decennia. Geëxtraheerd van deze cijfers zijn drie scenario's geformuleerd, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding:

Per jaar wordt er bepaald welk scenario het meest aannemelijk is zich voor te doen, waarbij de huidige stand van de conjunctuur het vertrekpunt is. Door middel van een wegingsfactor wordt er aan het meer aannemelijke scenario een zwaardere weging gegeven. Dit jaar telt scenario 1 voor 20%, scenario 2 voor 60% en scenario 3 voor 20%.

2. Projectspectifieke risico's worden geïnventariseerd door de projectleiders van grondexploitatieprojecten in samenwerking met specialisten die betrokken zijn bij de projecten. Bij deze inventarisatie wordt een lijst van risico's samengesteld die middels een onderbouwing al dan niet gekwantificeerd worden. Daarbij wordt een kans van optreden geformuleerd. Het verwacht financieel effect wordt vermenigvuldigd met de kans van optreden. Vervolgens is met Naris de omvang van het risico bepaald. Het totaal van deze uitkomsten vormt het risicobedrag specifiek voor die grondexploitatie. Dit wordt vervolgens gemoduleerd met Naris. Een simulatieprogramma, om het definitieve risicobedrag te bepalen.

Alle risico's die een grotere kans van optreden hebben dan 50%, worden opgenomen in de grondexploitatie zelf.

Naast de project specifieke risico's en conjuncturele risico's wordt er een risicobedrag opgenomen voor het strategisch bezit (MVA) en de anterieure overeenkomsten. Dit bedraagt voor het MVA 10% van de boekwaarde en voor anterieure overeenkomsten 10% van de gemaakte kosten in 2024. De optelsom van al deze risico's vormt het weerstandsvermogen voor de gemeente Arnhem.

Ontwikkelingen vastgoedmarkt

De krapte op de Nederlandse woningmarkt is van structurele aard. Toch is de sterke stijging van woningprijzen die sinds 2023 is ingezet enigszins afgevlakt. Het aantal verkooptransacties is wel sterk toegenomen. Tijdens het tweede kwartaal van 2025 is hoogste aantal verkopen gemeten sinds 2020. Dit heeft vooral te maken met het uitpanden van kleinere voormalige huurwoningen die door nieuwe wetgeving niet meer rendabel worden geacht en om die reden worden verkocht.

De gemiddelde vierkante meterprijs steeg in het 2e kwartaal van 2025 7% t.o.v. een jaar eerder. Dit geeft echter een ietwat vertekend beeld, omdat het aandeel kleine woningen binnen de totale hoeveelheid verkooptransacties is toegenomen. Kleinere woningen hebben gemiddeld een hogere vierkante meterprijs, waardoor de daadwerkelijke prijsstijging van alle woning t.o.v. vorig jaar waarschijnlijk lager ligt.

Hoewel de bouwkosten eerste sterk stegen, zijn deze nu redelijk gestabiliseerd. Dit heeft een positief effect op de financiële situatie van de gemeente, omdat gemeentelijke grondexploitaties worden gefinancierd middels het verschil tussen de marktwaarde van nieuwe woningen en de stichtingskosten van deze woningen.

De commerciële vastgoedmarkt kent een onzekere toekomst. Voor goede kantoorruimte op goede locaties en (logistieke) bedrijfsruimte zijn de verwachtingen nog wel positief. Voor detailhandel en horeca zijn de vooruitzichten minder optimistisch. Het grondbedrijf heeft zelf relatief weinig projecten in portefeuille waarin de uitgifte van commercieel vastgoed is opgenomen, waardoor de hieraan gekoppelde risico's beperkt zijn.

Strategische aankopen

Arnhem kan een (strategische) positie innemen op de grondmarkt of in een toekomstige ontwikkeling voordat een planologische beslissing of ander ruimtelijk bestuurlijk besluit is genomen. De aankoop wordt gedaan met een concreet doel of eindresultaat, waarbij de gemeente de realisatie van de gemeentelijke ambities wil bereiken door middel van een actieve rol.

In de nota grondbeleid 2023 is het volgende te hanteren afwegingskader vastgesteld:

- De aankoop geschiedt wegens een toekomstige (gebieds)ontwikkeling dan wel herontwikkeling (andere functie) van de betreffende locatie;
- De aankoop kan worden gehanteerd als ruilobject voor (toekomstige) ontwikkelingen.

De totale boekwaarde aan strategisch bezit in portefeuille mag maximaal € 100 miljoen bedragen, waarbij in 2 jaar tijd tot maximaal € 50 miljoen per jaar mag worden besteed. Indien er vastgoed wordt aangewend voor een vastgestelde gemeentelijke grondexploitatie, valt de financiële ruimte die het betreffende vastgoed binnen het kader innam, vrij.

De totale boekwaarde van het strategisch bezit bedraagt per 8-08-2025 € 39,5 miljoen. Momenteel is het kader van 100 miljoen nog afdoende voor de verwervingsopgaves van de gemeente.

Activeren van plankosten

Voordat een grondexploitatie wordt vastgesteld, worden kosten gemaakt voor onderzoek en inzet van ambtelijke capaciteit. Onder bepaalde voorwaarden biedt het BBV daarbij de mogelijkheid om deze kosten (plankosten) gedurende maximaal vijf jaar te activeren. Hiermee drukken ze als last niet op de exploitatie(rekening) van de gemeente.

In de nieuwe nota Grondbeleid 2023 is deze werkwijze uitgewerkt en daarmee door de raad goedgekeurd om toe te passen in Arnhem. Door plankosten te activeren en later toe te rekenen aan een grondexploitatie blijven de totale kosten per project inzichtelijk. Dit geeft de raad een beter beeld van de totale businesscase van een project. Daarnaast kunnen de geactiveerde kosten, doordat ze projectgebonden zijn, in aanmerking komen voor

cofinanciering. Voor 2026 zal naar verwachting het te activeren bedrag € 2 miljoen bedragen. Dit is mede afhankelijk van de ontwikkeling en het moment van vaststelling van een grondexploitatie.

Erfpacht

Erfpacht is een juridische constructie waarbij een persoon (de erfpachter) het recht krijgt om een stuk grond te gebruiken dat eigendom blijft van de blooteigenaar (in dit geval de gemeente). Dit recht wordt meestal verleend voor een langere periode, vaak 30, 50 of zelfs voor onbepaalde tijd, en gaat gepaard met de verplichting tot het betalen van een periodieke vergoeding, de canon genoemd.

Het instrument erfpacht wordt in gemeente Arnhem veelvuldig gebruikt. Voor gemeente en de erfpachter heeft het toepassen van erfpacht voordelen. Het geeft de gemeente de mogelijkheid om grip te houden op grondposities waarmee toekomstige ontwikkelingen van de stad eenvoudiger zijn te realiseren door de gemeente.

Investeringsen

De raad autoriseert op grond van zijn budgetrecht de middelen voor de beleidsuitvoering. Hieronder vallen ook de investeringen. Investeringsvragen, anders dan reguliere begrotingsposten, meerjarig budgetruimte en dienen afzonderlijk te worden vastgesteld door de raad. In de Verordening financieel beleid en beheer van de gemeente Arnhem is opgenomen dat de raad de investeringsruimte autoriseert met het vaststellen van de begroting.

Inleiding

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt expliciet aandacht gevraagd voor de investeringen. In artikel 20 van het BBV staat dat de uiteenzetting van de financiële positie een raming moet bevatten voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen. Afzonderlijke aandacht moet hierbij worden besteed aan de investeringen.

Naast de wettelijke taak om specifiek aandacht te besteden aan de investeringen is er ook bestuurlijk veel behoefte aan transparantie rond de gemeentelijke investeringsportefeuille. In deze paragraaf wordt de investeringsplanning 2025 – 2029 toegelicht.

Beleid

Het huidige meerjarig investeringsplan (MIP) is een gedetailleerd plan waarin afzonderlijke investeringen per programma zijn gerangschikt. Hiermee hebben gemeentebestuur en management een middel in handen om goed onderbouwde afwegingen te maken en de realisatie van investeringen door de tijd nauwgezet te volgen.

In deze investeringsplanning is het voor de gemeenteraad mogelijk om investeringen over de programma's tegen elkaar af te wegen om, wanneer nodig, ruimte te creëren voor de ambities met onze stad. De gemeente beschikt daarnaast over een gedetailleerde afschrijvingstabel met daarbij een aangescherpte set van regels rond activering van investeringen.

Investeringsen 2025-2029

De investeringsplanning 2025 - 2029 hieronder bevat naast de geplande investeringen in de periode 2026 - 2029 de geactualiseerde jaarschijf 2025 uit het MIP 2025 - 2029. Omdat het geactualiseerde overzicht leidt tot andere kapitaallasten in 2026 dan oorspronkelijk begroot in de Begroting 2025, wordt ook deze jaarschijf ter goedkeuring en vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd.

De voorgenomen investeringen bestaan uit programma- alsook bedrijfsvoeringsinvesteringen. Bedrijfsvoeringsinvesteringen betreffen veelal de reguliere vervanging van bedrijfsmiddelen, zoals het vervangen van de computers, de ICT-infrastructuur, meubilair en dergelijke. De programma-investeringen betreffen naast de reguliere investeringen (zoals in wegen, verkeer en riolering) voornamelijk de voorgenomen investeringen in gebouwen. Voor de investeringen in gebouwen die meer dan € 2 miljoen bedragen, is onderaan de tabel in overeenstemming met de financiële verordening een toelichting opgenomen. Indien van toepassing, worden projectspecifieke risico's daarbij, met de te treffen maatregelen, toegelicht.

Investeringsen in de grondexploitatie en in grootschalige projecten zijn in de meerjarenprogramma raming niet opgenomen. Hierover vindt besluitvorming plaats in de gemeenteraad op basis van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP) gemeente Arnhem 2025-2029

					Investeringsbedragen			
Nr.	Programma	Omschrijving investering	E / M*	2025	2026	2027	2028	2029
	Omschrijving		nut	geactua- liseerd				
Bedragen x €1.000								
00	Bestuur, dienstverlening en financiën	Huisvesting en facilitaire zaken	E	9.124	6.997	3.507	1.317	3.830
		ICT	E	500	500	500	500	500
02	Bereikbaarheid	Wegen en verkeer ontwikkeling	M	20.531	10.135	10.052	17.208	11.638
		Verkeersregelinstallaties	M	550	891	1.530	890	890
		Overige Mobiliteit & OR beheer	M	13.061	493	1.360	0	352
		Wegen beheer en groot onderhoud	M	4.442	6.083	4.149	4.149	4.304
		Kunstwerken	M	1.147	827	827	827	827
		Openbare verlichting Overige	M	2.784	2.651	2.422	1.907	1.907

04 Onderwijs	Parkeerexploitatie	E	10.965	1.265	517	866	419
	Huisvesting IHP	E	49.186	21.310	2.306	40.829	84.625
	Huisvesting MFC	E	1.165	40	76	175	1.261
	Bewegingsonderwijs	E	3.090	0	0	0	0
	Huisvesting Primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Huisvesting Secundair/primair onderwijs	E	0	0	0	0	0
05 Cultuur	Huisvesting Speciaal onderwijs	E	0	0	0	0	0
	Natuur milieu educatie	E	0	47	0	35	0
	Culturele basisvoorzieningen en activiteiten	E	423	44	8.570	96.162	312
08 Welzijn en inclusie	Erfgoed archeologische beeldkwaliteit	E	666	197	0	0	0
	Samenlevingsopbouw	E	0	1.345	0	0	0
	Ondersteuning opgroeien en opvoeding	E	1.000	0	0	0	0
09 Gezondheid en sport	Inclusie integratie antidiscriminatie	E	500	500	500	500	0
	Asiel- en vluchtelingen zaken	E	2.182	0	0	0	0
	Overige Binnensport en huisvesting	E	2.524	928	236	104	161
	Overige algemene publieke gezondheidszorg	E	992	571	142	0	0
	Overige Buitensport	E	1.620	0	0	0	0
	Zwembad Valkenhuizen	E	25	0	0	0	0
10 Klimaat, energie en milieu	Energy Made in Arnhem (EMIA) - Luchtagenda	E	156	1.200	495	0	0
11 Ruimtelijke ontwikkeling	Ruimtelijke ontwikkeling en beheer	M	0	0	669	0	0
12 Wonen en leefomgeving	Havenbeheer	M	231	0	0	0	0
	Kabels en leidingen	E	0	0	0	1.762	0
	Parken & bossen	E	150	580	70	70	70
	Vastgoed stedelijk groen	E	50	0	0	0	0
	Groen	E	366	5.269	2.219	52	0
	Bomenplan	E	1.286	1.745	1.674	496	496
	Klimaatadaptatie	E	800	824	1.276	0	0
	Overige Afval	E	148	1.078	437	76	76
	Afvalbeheer	E	2.328	4.576	2.383	2.630	2.630
	GRP Realisatiefase en Gebiedsontwikkeling	E	14.286	16.001	15.706	15.875	13.699
			146.278	86.097	61.623	186.430	127.997

) Economisch- / Maatschappelijk nut

Toelichting investeringen in gebouwen

Programma S04 Onderwijs

Tijdelijke huisvesting, Klarendal, Wissellocatie Agnietenstraat 227	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen

	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde eerste gebruiker is de Montessori de Binnenstad.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 5 mln.
Beschikbare middelen	€ 5 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Tijdelijke huisvesting, Centrum, Wissellocatie Brugstraat 6	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	In dit leegstaand schoolgebouw worden werkzaamheden uitgevoerd om, conform het kwaliteitsniveau van het huidige IHP, tijdelijke huisvesting te realiseren. Naar verwachting is dit medio 2026 gereed. De beoogde tijdelijke gebruiker is de Sterrenkring.
Betrokkenen	Gemeente, beoogde tijdelijke gebruikers
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 3 mln.
Beschikbare middelen	€ 3 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Speciaal onderwijs, Klarendal, Tijdelijke uitbreiding Kentalis (DSH)	
Programma	S04 Onderwijs
	Dit pand dient voor de tijdelijke huisvesting van scholen
	Zoals in het jaarprogramma 2026 beschreven wordt er geïnvesteerd in tijdelijke uitbreiding voor Kentalis. Dit betreft in pandige aanpassingen voor ambulante begeleiding en tijdelijke huisvesting voor de Dr. Bosschool DSH.
Betrokkenen	Kentalis
Planning	Realisatie in 2025/2026
Raming	Investering: € 5,6 mln.
Beschikbare middelen	€ 5,6 mln. is beschikbaar binnen het IHP.

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Salamander Meikers 3 Schatgraaf en Arabesk	
Programma	S04 Onderwijs
	Uitbreiding Salamander voor beide scholen; Schatgraaf en Arabesk. Deze uitbreiding is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. Zoals besloten met het jaarprogramma 2026 worden de uitbreiding en de SUVIS-maatregelen integraal aangepakt.
Betrokkenen	Delta, Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 7,3 mln. (uitbreiding, SUVIS, batterijsysteem en plankosten).
Beschikbare middelen	Investeringskrediet is verdeeld over de jaren 2025-2026. In 2026 is er € 5,8 mln. geraamd.

Bewegonderwijs, Monikkenhuizen, Thomas a Kempis college 3 gymzalen	
--	--

Programma	S04 Onderwijs
	In het IHP zijn zowel het schoolpand als de gymzalen opgenomen voor renovatie/nieuwbouw. Momenteel worden de eerste oriënterende gesprekken gevoerd en hierbij wordt ook bekeken of het gelijktijdig uitvoeren van de werkzaamheden een mogelijkheid is.
Betrokkenen	Christelijke onderwijs groep
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,8 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,8 mln.

Voortgezet onderwijs, Velperweg e.o., Beekdal Lyceum	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw Beekdal Lyceum.
Betrokkenen	Quadraam
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 28,5 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 28,5 mln

Primair onderwijs, Schuytgraaf, Confetti	
Programma	S04 Onderwijs
	In juli 2021 is de nieuwbouw van de Confetti opgeleverd. Door de hierboven geschetste ontwikkelingen is een verdere groei van Confetti ook onvermijdelijk. Om de toename van het aantal leerlingen op te vangen is een viertal noodlokalen tegenover de Confetti geplaatst en is in 2021 ten behoeve van onderwijsuitbreiding grond aangekocht. Op deze grond is de bedoeling extra (definitieve) uitbreiding van 420 m2 voor Confetti te realiseren. Om verdere groei te voorkomen heeft Confetti ook een leerlingstop ingesteld.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2026
Raming	Investering: € 2,4 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 2,4 mln.

Primair onderwijs, Centrum, De Binnenstad	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor Montessori school De Binnenstad
	Deze school wordt gerenoveerd. Dit is, mede gezien de locatie en uitstraling van de school, ook de beste optie. Op het gebouw is een beschermd stadgezicht van toepassing. Dit betekent dat er rekening moet worden gehouden met extra voorwaarden bij uitvoering van de werkzaamheden. De school wordt tijdelijk gehuisvest in de Agnietenstraat.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,2 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Centrum, De Sterrenkring	
Programma	S04 Onderwijs

	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor De Sterrenkring
	Deze renovatie/nieuwbouw is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 7,5 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,5 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Presikhaaf, Uitbreiding Ibn-i Sina + Gymzaal	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie of vervangende nieuwbouw voor IBN-i-Sina
	Ondanks dat de IBN-i-Sina pas in 2023 opgeleverd is er sprake van ruimtegebrek. De school groeit harder dan geprognostiseerd. In het IHP is afgesteld dat de school recht heeft op een uitbreiding van 4 lokalen. Er dient nog nader bekeken te worden hoe deze uitbreiding vorm dient te krijgen. Er ligt inmiddels bestuurlijke goedkeuring voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek voor de diverse opgaven in de wijk, waaronder ook de school en gymzaal. Dit onderzoek zal medio 2025 starten.
Betrokkenen	Stichting voor Onderwijs op Islamitische grondslag in Midden- en Oost-Nederland
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 5,4 mln.
Beschikbare middelen	De middelen zijn beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit het investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Spijkerkwartier, Hugo de grootschool, St Paulus, extra ruimte Rijnpark	
Programma	S04 Onderwijs
	Samenvoeging van beide scholen met daarbij ruimte voor uitbreiding i.v.m. de realisatie van Rijnpark.
Betrokkenen	Flores, Delta
Planning	Realisatie in 2028
Raming	Investering: € 17 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 17 mln.

Primair onderwijs, Heijenoord, Heijenoordschool	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw voor Heijenoordschool
	Deze vervanging is opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en is opnieuw opgenomen in het IHP van 2024.
Betrokkenen	Flores
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 7,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 7,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primair onderwijs, Heijenoord, Parcivalschool (Noord), Prisma	
---	--

Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie en vervangende nieuwbouw Parcivalschool, vestiging Noord en uitbreiding van het Prisma.
	Deze vervanging van de Parcivalschool was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen. De uitbreidingslocatie van het Prisma is hierbij toegevoegd in het nieuwe IHP 2024.
Betrokkenen	Vrijescholen Athena, Onderwijsspecialisten
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 14,8 mln.
Beschikbare middelen	€ 14,8 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Primaironderwijs, Alteveer/Cranevelt, De Wijzer	
Programma	S04 Onderwijs
	Renovatie/nieuwbouw de Wijzer
Betrokkenen	Delta
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 6,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 6,1 mln.

Primair onderwijs, Malburgen, Mozaïek (Eimerssingel) en Johannes + 50 leerlingen vanuit Kentalis	
Programma	S04 Onderwijs
	Vervangende nieuwbouw voor een tweetal scholen (Mozaïek en Johannes)
	Deze vervanging was al opgenomen in het door de raad in juli 2017 goedgekeurde Integraal huisvestingsplan voor basisscholen en maakt tevens onderdeel uit van het nieuwe IHP uit 2024. Gelet op de recente ontwikkelingen rondom de Johannes school is deze post nog onderhevig aan mogelijke wijzigingen.
Betrokkenen	Flores, Delta, Kentallis
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 16,9 mln.
Beschikbare middelen	€ 16,9 mln. is beschikbaar binnen het IHP primair onderwijs. De dekking bestaat uit reeds beschikbaar investeringskrediet en exploitatiemiddelen ter dekking van de kapitaallast.

Bewegonderwijs, Malburgen, Gymzaal Eimers	
Programma	S04 Onderwijs
	Nieuwbouw gymzaal Eimers
Betrokkenen	Flores, Vrije scholen Athena
Planning	Realisatie in 2029
Raming	Investering: € 3,1 mln.
Beschikbare middelen	Investeringskrediet van € 3,1 mln.

Programma S05 Cultuur

Vernieuwing Stadstheater	
Programma	S05 Cultuur

	In 2022 heeft de gemeenteraad besluiten genomen over de vernieuwing van het Stadstheater. Gekozen is voor een volledige vernieuwing van het Stadstheater en daarvoor middelen beschikbaar te stellen.
Betrokkenen	Musis & Stadstheater Arnhem (MSA)
Planning	Het definitief ontwerp (DO) is inmiddels vastgesteld en de sloop is afgerond. De volgende stap is het vinden van een uitvoerende partij (aannemerscombinatie) die het ontwerp verder kan uitwerken en realiseren. Na het vaststellen van het DO is de gunningsfase van de aanbestedingsprocedure gestart, de afronding van deze fase staat gepland eind 2025. De verwachte activering/oplevering van het vernieuwde Stadstheater is nu voorzien in de 2028.
Raming	Investeringskrediet: € 62,3 miljoen voor het gebouw en € 10,4 miljoen voor een bijdrage aan de vernieuwing van de theatertechniek en inrichting. Daarnaast is conform eerdere besluitvorming in 2025 € 0,5 miljoen investeringskrediet beschikbaar gesteld voor meerkosten bouwrijp maken grond en is € 4,1 miljoen investeringskrediet toegevoegd voor het gebouw als gevolg van latere activering en ter dekking van kostenstijgingen (betreft toevoeging van jaarschijf kapitaallasten 2027). In 2026 wordt nogmaals een jaarschijf toegevoegd aan het investeringskrediet ter dekking van kostenstijgingen door latere activering als gevolg van aanpassing van de planning, dit betreft een bedrag van € 4,5 miljoen (vrijval kapitaallasten jaarschijf 2028).
Beschikbare middelen	In de begroting zijn de benodigde financiële middelen beschikbaar om de kosten voor de vernieuwing van het stadstheater te dekken.
Risico's	Het project vernieuwing Stadstheater is een groot en risicovol project. Twee keer per jaar worden de risico's en beheersmaatregelen van dit project geactualiseerd en opnieuw doorgerekend. In juni 2025 is dit opnieuw gedaan waarbij op dat moment de conclusie was dat het project binnen de risicokaders en de post onvoorzien blijft.
Overige toelichting	Voor het toegankelijk maken van de omgeving rondom het vernieuwde Stadstheater (onderdeel van de stadsoase, fase 1a) is een investeringskrediet opgenomen in 2027 van € 2,0 miljoen verdeeld over de programma's S02 Bereikbaarheid en S12 Wonen en Leefomgeving. Daarnaast is voor het realiseren van het groene hart van de stadsoase (fase 1b) een investeringskrediet opgenomen van € 1,5 miljoen in 2027, de dekking van de kapitaallasten komt uit bestaande budgetten.

Repetitiegebouw Theater Oostpool	
Programma	S05 Cultuur Eenmalige investeringssubsidie in nieuw repetitiegebouw Theater Oostpool, inclusief theaterinstallaties
Betrokkenen	Theater Oostpool
Planning	Realisatie vanaf 2027
Raming	Investering: € 14,0 mln.
Beschikbare middelen	Investeringssubsidie van € 14,0 mln. Bijbehorende kapitaallasten vanaf 2028 opgenomen in het programma S05 – Cultuur.

Subsidies

De gemeente Arnhem heeft per programma haar doelstellingen met de daarbij behorende beoogde effecten en resultaten geformuleerd. Deze doelen kunnen op verschillende manieren worden bereikt. Een van deze manieren is het verlenen van subsidies. Subsidies zijn financiële bijdragen aan inwoners en/of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van de door de gemeenteraad vastgestelde beleidsdoelen van de gemeente. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de (verwachte) subsidieverlening in 2026.

Overzicht

Subsidies kunnen op verschillende manieren worden verleend:

1. Subsidies op basis van subsidieregelingen
Volgens de Algemene wet bestuursrecht mag een bestuursorgaan alleen subsidie voor activiteiten verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift. Dat kan een rijksregeling, provinciale regeling of een gemeentelijke (subsidie)verordening zijn. Op basis van de Algemene Subsidieverordening Arnhem 2016 (ASV) zijn in Arnhem verschillende subsidieregelingen vastgesteld. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstrekking. Aan de hand van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verdeeld en toegewezen aan de betrokken instellingen.

2. Begrotingssubsidies

Het is niet altijd zinvol om een aparte regeling op te zetten voor het verstrekken van een subsidie. Bijvoorbeeld wanneer er maar één instelling is die een bepaalde gesubsidieerde activiteit kan voeren. Voor die gevallen is in de Algemene wet bestuursrecht een uitzondering gemaakt. Wanneer in de begroting een subsidieontvanger vermeld staat én het bedrag waarop de subsidie ten hoogste kan worden vastgesteld, is geen nader wettelijk voorschrift nodig. Met name de subsidies aan grote organisaties worden op deze wijze verstrekt.

Als het bij onvoorziene omstandigheden wenselijk is om een subsidie te verstrekken, maar zowel een subsidieregeling als een begrotingssubsidie behoren niet tot de mogelijkheden, biedt de wet daarnaast onder andere de mogelijkheid om op incidentele basis subsidie te verstrekken.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Subsidieregeling	10.116	8.676	8.220	8.220	8.863
Begroting	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240
Incidenteel	5.248	1.806	1.596	1.546	1.546
Totaal Subsidies	117.729	110.070	110.835	108.796	108.648

In bovenstaande tabel is de voor 2026 begrote subsidieverstrekking per grondslag weergegeven, op basis van gegevens per augustus 2025.

Het begrote bedrag aan te verstrekken subsidies met de grondslag begroting ligt enigszins lager dan in 2025. Voor een verdere toelichting op de subsidies met de grondslag begroting, wordt verwezen naar het onderdeel 'Begrotingssubsidies' in deze paragraaf.

Voor de subsidieregelingen geldt dat de in de tabel opgenomen begrote bedragen niet helemaal representatief zijn voor de budgetten die in de jaarschijven daadwerkelijk beschikbaar voor subsidieverstrekking op grond van een regeling (subsidieplafonds). Redenen hiervoor zijn:

- Het subsidieplafond van een regeling wordt door het college soms vastgesteld voor de gehele looptijd van een regeling. Het bedrag dat voor een bepaald jaar beschikbaar is hangt af van in hoeverre het plafond van de regeling al is 'uitgenut'. Pas na afloop van het lopende jaar (2025) wordt de begroting van het komende jaar (2026) hierop aangepast;
- Voor de regelingen waarbij het college jaarlijks het plafond opnieuw vaststelt, is pas eind 2025 bekend wat de hoogte van het plafond voor 2026 is;

- Gedurende het jaar kunnen door het college nieuwe regelingen worden ingesteld. Middelen hiervoor worden gedekt uit regulier programmabudget, of onttrokken aan een bestemmingsreserve.

Voor een overzicht van de in 2026 lopende subsidieregelingen wordt verwezen naar het onderdeel 'Subsidieregelingen' in deze paragraaf.

Gezien de aard (onvoorziene omstandigheden) geldt voor incidentele subsidies dat deze voorafgaand aan het boekjaar lastig te begroten zijn. Enkel in die gevallen waarbij de subsidie meerjarig (voor een beperkt aantal jaar) wordt toegekend, is vooraf duidelijk dat deze verstrekt gaat worden. Het in de begroting opgenomen bedrag voor incidentele subsidieverstreking betreft dan ook grotendeels een nog niet aan specifieke organisaties gelabeld budget, dat gedurende het jaar ingezet kan worden voor het verstrekken van incidentele subsidies.

Subsidieregelingen

In Arnhem wordt een deel van de subsidies verleend op basis van een subsidieregeling. Hiermee is een wettelijke en rechtmatige grondslag gecreëerd voor de subsidieverstreking. Op basis van vooraf bepaalde criteria worden de subsidies verleend aan de betrokken instellingen.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting is van onderstaande regelingen bekend dat deze actueel zijn in 2026:

- Aanjaagfonds
- AED Arnhem
- Amateurkunstregeling
- Beleefbaar Arnhems Erfgoed 2025-2026
- Burgerkracht
- Circulaire initiatieven
- Duurzame projecten gemeente Arnhem
- Energiebesparing ondernemers en Maatschappelijke instellingen
- Funderingsonderzoek gemeente Arnhem
- Herdenking slavernijverleden en antiracisme
- Subsidieregeling Eigen Woning Aanpak Arnhem-Oost 2.0.
- Naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie:
- Naamswijziging slavernijverleden
- Non Formele Educatie regio Midden-Gelderland
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 1; Publieksevenementen, producties en presentaties
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 2; Culturele producties en presentaties en culturele festivals
- Producties, Evenementen en Festivals / deelregeling 3, Artistieke producties en presentaties en artistieke festivals
- Productie en Presentatie Amateurkunst
- Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen
- Scouting
- Sport
- Stimuleringsregeling inzet conciërges basisscholen
- Subsidieregeling Isolatie Subsidie Arnhem (ISA)
- Subsidieregeling preventie huiselijk geweld en kindermishandeling regio Arnhem-Achterhoek 2022
- Subsidieregeling schoolmoestuinen 2024-2026
- Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024
- Subsidieregeling ontmoetingsplekken in de wijk
- Voorschools aanbod
- Wijkinitiatieven
- Verduurzamen monumenten (in de maak)
- Opvolger van de scooterregeling (in de maak)

Begrotingssubsidies

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Begroting	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240
Arnh Platf Chronisch zieken Gehand	196	201	216	216	216
Arnhems Fed van Muziekgezelschappen	6	6	6	6	6
Arnhemse Sport Federatie	14	14	14	14	14
Bewonersbedrijf De Oosthof	35	36	36	36	36
Bijzonder in Arnhem	15	15	15	15	15
BNK Arnhem	2	2	2	2	2
BPD Ontwikkeling BV	0	0	5	510	0
Central Events BV	20	20	20	20	20
Centrum voor Activerend Werk	390	402	402	402	402
Coöperatie Dorpsplatform Elden U.A	8	8	8	8	8
Courage Events	32	33	33	33	33
Cultuur Academy	269	275	275	275	275
De Helling Exp.Werkplaats	103	106	106	106	106
De Nieuwe Oost	94	96	96	96	96
Diverzo, COC Midden-Gelderland	12	12	12	12	12
Dorpsraad Schaarsbergen	5	6	6	6	6
Elderveld Wijkplatform	10	10	10	10	10
Enjoy en Learn BV	327	0	0	0	0
Expertise Centrum Samenleving	35	36	36	36	36
GGD Noord- en Oost-Gelderland	17	17	17	17	17
Groepspraktijk van Verloskundigen	19	19	19	19	19
IVIO-Opleidingen	179	179	179	179	179
Kairos Forensische Zorg	25	26	26	26	26
KansenMakers	0	40	0	0	0
KIES voor de kinderen	33	33	33	33	33
Kinderopvang SKAR BV	614	617	617	617	617
Kledingbank Arnhem e.o.	29	29	29	29	29
Kluppluz BV	510	526	526	526	526
Leger des Heils Gelderland	1.764	1.784	874	662	662
LeukOmteLeren Weekendschool Arnhem	33	33	33	33	33
Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp	470	484	484	484	484
MEE Gelderse Poort	0	7	7	7	7
MEE PLUS	243	243	243	243	243
Muziektheater De Plaats	77	78	78	78	0
Nederlands Toegepast Theater	20	20	0	0	0
Olympus College	20	0	0	0	0
Oprecht BV	675	695	695	695	695
Over Rood	80	111	111	111	111
Pactum	2.201	2.267	2.267	2.267	2.267
Partou BV	14	14	14	14	14
Pro Persona Arnhem	208	215	215	215	215
Recreatieve Vereniging Craneveer	8	8	8	8	8
Reg Opleids.centra Graafschap College	66	66	66	66	66
REIJE (coöperatie)	150	0	0	0	0
RIBW. Arnhem & Veluwe Vallei	316	326	326	326	326
Rijn IJssel Roc	1.931	1.935	1.935	1.935	1.935

Rooms Kathol Parochie St. Eusebius	12	12	12	12	12
Rots Bouw Project I B.V.	0	2	194	0	0
s Heeren Loo	131	135	135	135	135
Scalabor	640	249	11	11	11
SIMON scholen	84	84	84	84	84
Slachtofferhulp Nederland, Reg Oost	38	39	39	39	39
Sportbedrijf Arnhem BV	20.216	20.372	19.586	19.586	19.586
St Hoogstambrigade Schuytgraaf	4	4	4	4	4
St IMC Weekendschool	20	20	0	0	0
St StartClub Arnhem	40	36	0	0	0
ST Toneelgroep Oostpool	76	76	76	76	76
St Vrienden van de Ernemse Optog	8	8	8	8	8
St. Airborne Museum	278	283	283	283	283
St. Airborne Region	89	91	91	91	91
St. BBA	117	121	121	121	121
St. Beheer De Nieuwe Lommerd	20	20	20	20	20
St. Beheer Wijk Sportac Vredenburg	58	59	59	59	59
St. Bewoners Spijkerkwartier	39	40	40	40	40
St. Bewoners Vredenburg	19	20	20	20	20
St. Bewonersplatform Rijkerswoerd	34	36	36	36	36
St. Biz Korenkwartier	213	131	131	5	5
St. BIZ Vastgoed Kernverblijfsgeb	118	118	118	118	118
St. Bouwspelplaats De Leuke Linde	169	174	174	174	174
St. Bridge to Liberation	350	357	356	356	1.019
St. CASA	23	23	23	23	23
St. City at Home	0	85	0	0	0
St. Citymarketing Arnhem	367	375	375	375	375
St. Connectr	0	200	200	200	200
St. Culturele Evenementen Arnhem	39	40	40	40	40
St. De Blauwe Wij(k) Economie	229	0	0	0	0
St. De Innovatiefabriek Arnhem	56	57	57	57	57
St. De Instap	271	280	280	280	280
St. De Klup	18	19	19	19	19
St. Delta Kath.- en prot onderwijs	394	397	397	397	397
St. EcoVrede	7	7	7	0	0
St. Energiebank Regio Arnhem	1.446	0	0	0	0
St. Entrea Lindenhout	190	196	196	196	196
St. Eusebius	371	382	382	382	382
St. Fashion Festival Arnhem	102	104	104	104	104
St. Flores Onderwijs	736	740	740	740	740
St. Focus Filmtheater	713	735	735	735	735
St. Gym & Turnen Arnhem	150	151	151	151	151
St. Halt, team Gelderland	23	23	23	23	23
St. Het Droombankje	318	328	328	328	328
St. Het Huis van Puck	241	246	246	246	246
St. Huis voor de Wijk	229	0	0	0	0
St. Humanitas	16	17	17	17	17
St. Inloophuis Sint Marten Klarendal	33	34	34	34	34
St. Introdans	131	134	134	134	134
St. IrisZorg	5.103	5.257	5.257	5.257	5.257
St. Jacobiberg	252	257	257	257	257
St. Jeugdland	77	80	80	80	80
St. KAB Posttheater	226	230	230	230	230
St. Kentalis Zorg	167	143	143	143	143

St. Koningsdag Arnhem	11	11	11	11	11
St. Kruispunt	385	397	396	333	333
St. Leergeld Arnhem	200	206	206	206	206
St. Luxor Live	462	746	746	746	746
St. Maatjes voor Arnhem	58	59	59	59	59
St. Moviera	4.396	4.528	4.528	4.528	4.528
St. Museum Arnhem	4.878	5.027	5.027	5.027	5.027
St. Musis en Stadstheater	6.785	7.005	8.262	8.262	8.262
St. Muziektheater BOT	120	122	122	122	0
St. Natuurcentrum Arnhem	2.617	2.491	2.491	2.491	2.491
St. Ome Joop's Tour	25	25	25	25	25
St. Omstand	54	55	55	55	55
St. Ondernemersfonds Arnhem	380	380	380	380	380
St. Ontwerp Platform Arnhem	87	88	88	88	88
St. Pas	2.743	2.758	2.758	2.758	2.758
St. Phion	77	79	79	79	79
St. Platform Binnenstad Arnhem	195	196	196	196	60
St. PRAGO	127	127	127	127	127
St. Present	24	24	24	24	24
St. Productiehuis Plaatsmaken	227	232	232	232	232
St. Rijnstad	8.072	8.116	8.097	7.971	7.971
St. Rijnstate Ziekenhuis	59	61	61	61	61
St. Rozet	10.912	10.361	10.292	10.292	10.292
St. Schone Straat en Groene Buurt	86	86	86	86	86
St. Sinterklaasintocht Arnhem	10	11	11	11	11
St. SLAK	298	229	229	229	229
St. Sportcentrum Rijkerswoerd	573	584	584	584	584
St. State of fashion	250	255	255	255	255
St. Stoelenproject De Duif	348	358	358	294	294
St. Streekomroep Middel Gelderland	248	254	254	254	254
St. Veilig Thuis Gelderland Midden	3.471	3.575	3.575	3.575	3.575
St. Viering Nat Feest en Gedenkdagen	24	25	25	25	25
St. Vitale Verbindingen	203	209	209	209	209
St. Vitanos	69	70	11	11	11
St. Vitesse Betrokken	304	88	88	88	88
St. Vivare	0	12	1.306	0	0
St. Vluchtelingenwerk Nederland	1.198	840	840	840	840
St. Vrijwillige Terminale Zorg Arnh	2	3	3	3	3
St. Welzijn Ouderen Arnhem	2.375	2.447	2.447	2.447	2.447
St. Wijland 2040	10	0	0	0	0
St. Wonen in Kronenburg Appelgaard	12	13	13	13	13
St. Your Coach Next Door	82	84	84	84	84
St. Zij = Wij	47	0	0	0	0
St. Zorgoppas	35	0	0	0	0
St. Zwembad Klarenbeek	367	374	374	374	374
Stadsloods	391	0	0	0	0
STEVIG Arnhem	13	13	0	0	0
Stg Jeugdfonds Sport&Cultuur Gelderl	57	58	58	58	58
Stichting Buddy to Buddy Arnhem	61	62	62	62	62
Stichting De Driestroom	278	264	233	183	183
Stichting HAN Hydromotive	15	15	15	15	15
Stichting Het Huurdershuis	109	112	112	112	112
Stichting InDifferent	38	39	39	39	39
Stichting kompagnie kistemaker	77	78	78	78	0

Stichting Mediafonds Arnhem	65	66	0	0	0
Stichting Portaal (Portaal Arnhem)	0	4	470	0	0
Stichting Sonsbeek	250	255	255	255	255
Stichting Sport Support Arnhem	8	8	8	8	8
Stichting Volkshuisvesting Arnhem	300	1	122	0	0
Subsidies Alg	1.060	1.148	1.367	1.336	1.343
Toerisme veluwe arnhem nijmegen	415	424	424	424	424
Vereniging Cohousing Arnhem	0	2	253	0	0
Vereniging Hoogstede-Klingelbeek	3	3	3	3	3
Verloskundig centr Puur Vroedvrouwen	20	21	21	21	21
Voedselbank Arnhem	53	55	55	55	55
VOF Ontwikkelingscombi BPD/Klok	0	0	5	536	0
Vrijwilligersgala On Ganse	34	35	35	35	35
Wijkv. Penseelstreek Hoogkamp	11	11	11	11	11
Wijkvereniging Angerenstein	6	6	6	6	6
Wijkvereniging Burgemeesterskwartier	8	8	8	8	8
Wijkvereniging De Oostelaar	21	21	21	21	21
Wijkvereniging Elderveld	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Molenbeke	5	5	5	5	5
Wijkvereniging Paasberg Wellenstein	3	3	3	3	3
Wijkvereniging Schuytgraaf	21	22	22	22	22
Wijkvereniging Transvaal	2	2	2	2	2
Youth for Christ Nederland	98	101	101	101	101
Zorgbelang Inclusief	40	41	41	41	41
Totaal Subsidies	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240

In de lijsten zijn de namen opgenomen van organisaties die naar verwachting in 2026 begrotingssubsidie ontvangen, met daarbij het geraamde bedrag.

Met het vaststellen van de begroting wordt per organisatie het maximale bedrag (de lijst op totaalniveau) aan begrotingssubsidie voor 2026 bepaald. Binnen het maximale bedrag mag het college (programmamanager in mandaat) besluiten over het verstrekken van begrotingssubsidie.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting moeten de subsidieaanvragen voor 2026 nog worden ingediend en toegekend. De begrote bedragen kunnen naar aanleiding hiervan nog wijzigen. Bij wijziging van activiteiten door de subsidieontvanger wordt het bedrag aan begrotingssubsidie hiermee in lijn gebracht en naar boven of beneden bijgesteld t.o.v. 2025. Er kan ook de wens zijn om een begrotingssubsidie te verstrekken aan een organisatie die niet eerder begrotingssubsidie heeft ontvangen, of om juist de begrotingssubsidie aan een organisatie stop te zetten. In (vrijwel) alle gevallen betreft het bij de hiervoor beschreven situaties het omzetten van regulier programmbudget in subsidiebudget en vice versa, of om een verschuiving van subsidiebudget van de ene naar de andere organisatie. De gevolgen van beide wijzigingen voor het financieel beeld zijn neutraal.

De toename in het begrote bedrag aan begrotingssubsidie voor 2026 ten opzichte van 2025 die bij veel organisaties te zien is, is te verklaren door de reguliere compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Bij het onderdeel 'Ontwikkelingen' wordt deze compensatie verder toegelicht. Op opvallende mutaties wordt hierna een toelichting gegeven.

In de lijst is ook de ontvanger 'Subsidies alg' opgenomen. Deze fictieve ontvanger wordt in de administratie gebruikt voor budget dat nog niet voor een specifieke organisatie bestemd is.

	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Bestuur, dienstverlening en financiën	264	271	271	271	271

Veiligheid	203	120	120	120	120
Economie	2.729	2.964	2.927	2.802	3.329
Onderwijs	11.080	10.845	10.825	10.775	10.775
Cultuur	26.874	26.989	28.292	28.295	28.023
Participatie en armoedebestrijding	3.074	2.499	2.221	2.214	2.214
Zorg	3.378	3.444	3.444	3.444	3.444
Welzijn en inclusie	30.365	30.587	29.430	28.964	28.964
Gezondheid en sport	21.094	21.607	20.821	20.821	20.821
Klimaat, energie en milieu	2.863	0	0	0	0
Ruimtelijke ontwikkeling	300	0	0	0	0
Wonen en leefomgeving	140	263	2.668	1.325	279
Totaal Subsidies	102.365	99.588	101.019	99.030	98.240

Ontwikkelingen

Kostenstijgingen bij subsidiepartners

De afgelopen jaren hebben onze subsidiepartners te maken gehad met sterk gestegen lonen en prijzen. De gemeente indexeert subsidies jaarlijks conform de systematiek zoals beschreven in de Perspectiefnota ('nominaal en areaal'). De in eerdere jaren vastgestelde indexering heeft bij met name partijen die onder de cao sociaal werk vallen (zoals sociale wijkteams, welzijnspartijen en partijen in de maatschappelijke opvang) de gestegen kosten slechts gedeeltelijk opgevangen. Het college is in gesprek met deze partijen over wat dit betekent voor de uitvoering van de taken van deze partijen.

Nieuwe wijze subsidiëring sociale basis

Om te zorgen dat we ook in de toekomst goede dingen kunnen doen voor de Arnhemmers, is in 2025 nieuw, flankerend, beleid op Welzijn vastgesteld. Belangrijk daarbij is dat de gemeente de te verstrekken subsidies aan laat sluiten op wat we breder in het sociaal domein en specifiek in de sociale basis willen bereiken. Op dit moment werken we de aansluiting tussen de door ons te verstrekken subsidies en onze beleidsdoelen. We streven hierbij naar meerjarig partnerschap en naar impactgericht subsidiëren. In de tussenliggende periode gaan we bekijken welke onderdelen van de nieuwe aanpak al verwerkt kunnen worden in lopende subsidieafspraken.

Raad van State: begrotingssubsidies zijn schaarse rechten en daarmee is transparantie vereist

De Raad van State heeft in een uitspraak van 23 juli jl. een belangrijke uitspraak gedaan over begrotingssubsidies. Omdat in onze organisatie ook begrotingssubsidies worden verstrekt, berichten we jullie hierover.

Tot 23 juli jl. gingen we ervanuit dat we bij het verstrekken van begrotingssubsidies veel ruimte hadden om zelf te bepalen aan wie we deze subsidie toekende. De rechter heeft dit genuanceerd. Gemeenten (en provincies) moeten óók bij begrotingssubsidies zorgen dat er eerlijke concurrentie is bij de verdeling hiervan. De rechter heeft dit ook al eerder uitgesproken over schaarse vergunningen en gronduitgifte waar meerdere partijen belang bij hebben (schaarse rechten). De rechter heeft nu uitgesproken dat ook begrotingssubsidies een schaars recht zijn; er kunnen immers meer organisaties zijn die subsidie voor de bepaalde activiteit willen ontvangen, terwijl het budget beperkt is.

Achtergrond

Op veel plekken binnen onze organisatie worden subsidies verleend. De hoofdregel is dat een subsidie moet worden verstrekt op basis van een wettelijk voorschrift (subsidieregeling). In de regeling wordt bepaald voor welke activiteit de subsidie wordt verstrekt. Verder wordt in de regeling als het goed is via objectieve, toetsbare en redelijke criteria kenbaar gemaakt waaraan een subsidieaanvraag/aanvrager moet voldoen. Dit zorgt er onder meer voor dat bij de verlening van dit soort subsidies gewaarborgd wordt dat iedereen die aan deze criteria voldoet een eerlijke kans krijgt op deze subsidie.

De wetgever heeft daarop voor bijzondere gevallen ook uitzonderingen bedacht. Zo hoeft er voor de begrotingssubsidie, de incidentele subsidie en in afwachting van een subsidieregeling (nog) geen wettelijk voorschrift te zijn. Omdat er in die gevallen geen wettelijk voorschrift is, is het niet vanzelfsprekend gewaarborgd dat potentiële aanvragers gelijke kansen krijgen. De Raad van State heeft daarom aangegeven aan welke spelregels de verlening van begrotingssubsidies moet voldoen, zodat ook hierbij gelijke kansen worden geboden. Dit staat in de [uitspraak van de Raad van State van 23 juli 2025 \(ECLI:NL:RVS:2025:3399\)](#).

Hieronder is kort de inhoud van de uitspraak weergegeven.

Objectieve, toetsbare en redelijke criteria voor subsidies

Bij subsidies die wettelijk geregeld zijn (subsidieregeling), is het vaak duidelijk hoe de regels in het kader van de concurrentie zijn. Denk daarbij aan het volgen van een tenderprocedure of 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'. Maar ook bij begrotingssubsidies moet het bestuursorgaan gelijke kansen bieden aan potentiële aanvragers. Het bestuursorgaan moet volgens de uitspraak actief onderzoeken of er andere potentiële gegadigden zijn.

Wanneer er een voornemen is tot het verstrekken van een subsidie aan 1 gegadigde, moet dit 8 weken van tevoren worden gepubliceerd. Hierbij moet gemotiveerd worden waarom op grond van objectieve, toetsbare en redelijke criteria er maar 1 gegadigde is voor een subsidie. Door de publicatie krijgen potentiële aanvragers de mogelijkheid om te reageren wanneer ze twijfelen of de motivering van de gemeente houdbaar is.

Hoe nu verder?

De komende tijd zal er een analyse plaatsvinden van de begrotingssubsidies. Hierbij zal onder meer gekeken worden in welke gevallen er alsnog een subsidieregeling gemaakt kan worden. In de gevallen dat dit niet kan, zal bekeken worden welke consequenties de uitspraak voor deze subsidie heeft.

Openbaarheidsparagraaf Wet open overheid

De openbaarheidsparagraaf is een recente toevoeging aan de Begroting 2026, voortvloeiend uit het besluit tot actieve openbaarmaking van informatie. Deze nieuwe verplichting is gericht op het verbeteren van de informatiehuishouding binnen overheidsinstanties. Bovendien vereist artikel 3.5 van de Wet open overheid (Woo) dat een bestuursorgaan in de jaarlijkse begroting en verantwoording specifieke aandacht besteedt aan zowel de beleidsvoornemens als de uitvoering van de Wet open overheid.

Inleiding

Vanaf de begroting 2023 wordt invulling gegeven aan de verplichting tot actieve informatieverstrekking op grond van de Wet open overheid (Woo). Deze paragraaf is een uitwerking van o.a. artikel 3.5 van de Woo, waarin is vastgelegd dat bestuursorganen jaarlijks verantwoording afleggen over de beleidsinzet én uitvoering van deze wet (in de jaarstukken). We doen dit voor een gemeente die open en transparant is, waar inwoners kunnen vertrouwen op eerlijke, toegankelijke en controleerbare besluitvorming. Deze waarden zijn geen doel op zich, maar versterken onze dienstverlening. Door beter te informeren, verantwoording af te leggen en samen te werken, bevorderen we zowel de democratie als de participatie van inwoners, wat niet alleen de stad ten goede komt, maar ook zorgt voor een beter functionerende overheid.

Een open en toegankelijke overheid is voor ons een belangrijk uitgangspunt. De inwerkingtreding van de Woo op 1 mei 2022 vraagt om een structurele aanpassing in de wijze waarop overheidsinformatie wordt beheerd en gedeeld. De wet verplicht overheden tot het actief openbaar maken van diverse informatiecategorieën. We sluiten aan bij het landelijk vastgestelde implementatieschema, waarbij ruimte wordt benut om waar mogelijk versneld te publiceren.

Voor de implementatie hanteren wij een programmatische benadering met een meerjarig karakter. Hiermee willen we blijvend voldoen aan de eisen van de Woo en gelijktijdig de transparantie van het gemeentelijk handelen versterken. In deze begroting is aanvullend budget opgenomen om de capaciteit voor de behandeling van informatieverzoeken te vergroten. Daarnaast wordt de gemeenteraad structureel geïnformeerd over de voortgang en ontwikkeling van het Woo-traject, onder meer via jaarlijkse raadsinformatiebrieven waarin wij zowel terugblikken als vooruitkijken.

Kernonderdelen van de Woo

De uitvoering van de Woo kent drie pijlers:

1. Actieve openbaarmaking (initiatief overheid)
2. Passieve openbaarmaking (op verzoek)
3. Verbetering van de informatiehuishouding

Actieve openbaarmaking

Het beleidsvoornemen is om in 2026 onze inspanningen op het gebied van actieve openbaarmaking te intensiveren. In lijn met het landelijke tijdspad publiceren wij sinds 1 april 2020 Woo-verzoeken en andere informatiecategorieën volgens de wettelijke planning, die wij in tranches volgen zonder versnellingsmogelijkheden onbenut te laten. Daarnaast wordt jaarlijks een selectie van datasets openbaar gemaakt, die beschikbaar zijn op ons platform www.opendata.arnhem.nl. Door informatie actief te ontsluiten versterken we de maatschappelijke transparantie en voldoen we niet alleen aan de vereisten van artikel 3.5 van de Woo, maar bevorderen we ook de toegankelijkheid en betrokkenheid van onze inwoners.

Passieve openbaarmaking

Op het vlak van informatieverzoeken zetten we in op doorontwikkeling en kwaliteitsverbetering. In 2026 investeren we in de ondersteuning van behandelaars via onder andere workshops, geactualiseerde werkinstructies en gestandaardiseerde formats. Ook stroomlijnen we het proces voor de afhandeling van Woo-verzoeken. De doelstelling is een efficiënte en zorgvuldige afhandeling, waarbij de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd blijft.

Informatiehuishouding op orde

Een goede informatiehuishouding is randvoorwaardelijk voor een succesvolle uitvoering van de Woo. In 2026 voeren we noodzakelijke verbeteringen door in het beheer, de toegankelijkheid en de beveiliging van gemeentelijke informatie. Daarbij staan gebruiksvriendelijkheid, duurzaamheid van informatieopslag, gegevensbescherming en toegankelijke documentatie centraal. Ook metadata en digitale archivering krijgen nadrukkelijke aandacht, zodat informatie zowel vindbaar als begrijpelijk blijft – voor zowel medewerkers als burgers.

Organisatiecultuur en bewustwording

De Woo draait niet enkel om techniek of systemen; het vraagt om een verandering in houding, gedrag en organisatiecultuur. Transparantie moet als basiswaarde in het DNA van de organisatie worden verankerd. Dat betekent dat medewerkers zich bewust zijn van het belang van openheid in hun dagelijkse werkpraktijk. In 2026 zetten we daarom stevig in op bewustwording, training en cultuurverandering. We stimuleren een werkomgeving waarin het delen van informatie vanzelfsprekend is en kritische vragen op waarde worden geschat.

Nationaal Programma Arnhem - Oost

In deze paragraaf treft u meer informatie over het Nationaal Programma Arnhem-Oost. De middelen voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost zijn verdeeld over de verschillende begrotingsprogramma's. Met deze paragraaf wordt beoogd dit inzichtelijk te maken en een toelichting te geven op de inzet van het programma. Een beschrijving van de activiteiten en interventies die vanuit het programma worden gedaan, is te lezen in het [Uitvoeringsplan 2024-2026](#), [het Arnhem-Oost Magazine van december 2024](#) en de [voortgangsrapportage van juni 2025](#). Het is de eerste keer dat deze paragraaf in de begroting is opgenomen. Deze paragraaf wordt voor een volgende begroting verder uitgewerkt met als doel dat de raad middels de begroting en jaarrekening de voortgang kan volgen.

Het Nationaal Programma Arnhem-Oost (NPAO) is een alliantie van partners die gezamenlijk werken aan een generatielange aanpak voor vijf wijken in Arnhem-Oost.

Het programma wordt ondersteund door het Rijk en maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, waarin Arnhem-Oost als één van de twintig focusgebieden is aangewezen. Vanuit het principe "ongelijk investeren om gelijke kansen te realiseren" zet Arnhem-Oost zich in om achterstanden weg te werken en te bouwen aan een onverdeelde stad. Het fundament van de aanpak is de driehoek kind-gezin-buurt: kinderen moeten hier en nu goed en veilig kunnen opgroeien, gezinnen moeten in hun bestaanszekerheid versterkt worden, en buurten moeten leefbaar en veilig zijn. Daarmee richt het programma zich tegelijk op de huidige generatie én op de toekomst. Daarmee raakt de inzet van het programma altijd direct of indirect aan het gemeentelijk beleid. Het NPAO versterkt bestaand beleid door intensivering van bestaande programma's. Zo krijgen bijvoorbeeld maatregelen voor het jonge kind een duidelijke plus bovenop het gemeentelijke beleid voor een kansrijke start en Voor- en Vroegschoolse Educatie. Tegelijkertijd maakt het programma ook ruimte voor doorbraken en innovaties waar het reguliere beleid ontoereikend is, juist om in Arnhem-Oost nieuwe werkwijzen te ontwikkelen. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de Rijke Schooldag dat vanuit het programma wordt gedaan, of het Experiment Immerloo Schuldenvrij. Arnhem-Oost fungeert daarmee niet alleen als uitvoeringsplek, maar ook als ontwikkelplek voor beleid dat later breder in de stad kan worden toegepast. Het programma bestaat uit vele losse elementen die samen de koers bepalen. Juist in die gelaagdheid ligt de kracht: het intensiveren van bestaand beleid, het mogelijk maken van doorbraken en het gezamenlijk organiseren van een lange termijn aanpak om Arnhem-Oost duurzaam te versterken.

De wisselende rollen en inbreng van partners maken het NPAO tot een dynamische samenwerking, zonder één vaste opgave of één eenduidig budget.

Governance

Het Nationaal Programma kent een eigen governance-structuur. In zowel het algemeen als het dagelijks bestuur, dat wordt voorgezeten door de burgemeester, zijn de partners vertegenwoordigd. Gezamenlijk bepalen zij de koers, leggen zij de inhoud van het uitvoeringsplan vast en volgen zij de uitvoering en de middelen. De coördinerend wethouder Arnhem-Oost vertegenwoordigt de gemeente in deze structuur. Het programma verantwoordt de inzet van de verschillende regelingen zoals het behoort, en brengt twee keer per jaar een voortgangsrapportage uit: eenmaal in verhalende en meer kwalitatieve vorm, en eenmaal in meer kwantitatieve en constructieve vorm. De eerste voortgangsrapportage is in juni 2025 gepresenteerd. Ook tussentijds als er bijvoorbeeld nieuwe ontwikkelingen zijn zoals de Woontop en de SPUK Kansrijke Wijk II wordt de raad via het college hierover geïnformeerd.

Financiën

Het programma ontvangt middelen vanuit het Rijk, geoormerkt voor de focusgebieden. Deze middelen komen vanuit verschillende ministeries, waaronder OCW, VWS, Justitie & Veiligheid, SZW, BZK en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Gemeentelijke middelen zijn nodig in de vorm van cofinanciering om de Rijksbijdragen te kunnen aantrekken en deze vervolgens te verbinden en te versterken in de integraliteit van de Arnhem-Oost aanpak. Voor het NPAO is voor de periode van het Uitvoeringsplan, 2024-2026, dat in april 2024 is vastgesteld door de alliantievertegenwoordiging ruim € 57 miljoen beschikbaar

Het betreft het totaal van bijdragen vanuit het Rijk (Volkshuisvestingsfonds I en II en de SPUK Kansrijke Wijk I) en de gemeente Arnhem. In het Uitvoeringsplan is een tabel opgenomen dat de verdeling van € 28 miljoen in concrete projecten onder directe aansturing van het Nationaal Programma Arnhem-Oost aangeeft. De overige middelen à € 19 miljoen, betreft o.a. de Woningverbetering particulier woningvoorraad (SEWA-regeling), de Arnhemse aanpak Energiearmoede en co-financiering op diverse projecten en/of initiatieven die tevens onder het Nationaal Programma Arnhem-Oost vallen, maar op een andere manier in de begroting zijn verwerkt. Omdat het Nationaal Programma een meerjarig karakter heeft, is er een bestemmingsreserve Arnhem-Oost ingesteld, zodat middelen

over de jaren heen kunnen worden ingezet. Vanaf het begrotingsjaar 2027 is in de begroting structureel circa € 2,8 miljoen beschikbaar voor het Nationaal Programma Arnhem-Oost. Deze zullen samen met de nieuwe middelen uit de tweede tranche van de SPUK Kansrijke Wijk weer worden toegekend aan specifieke projecten in een nieuw op te stellen Uitvoeringsplan van het Nationaal Programma Arnhem-Oost.

Het totaalbedrag in het Uitvoeringsplan 2024-2026 à € 28 miljoen is in de verschillende begrotingsprogramma's van de gemeente Arnhem verwerkt. In de tabel hieronder is voor de jaren 2025 en 2026 aangegeven hoeveel middelen van het Nationaal Programma in welk begrotingsprogramma zijn opgenomen:

Programma	Budget 2025	Budget 2026
Veiligheid	€ 1.187.711	€ 1.013.040
Economie	€ 294.005	€ 100.000
Onderwijs	€ 3.564.650	€ 1.334.400
Participatie en armoedebestrijding	€ 1.219.565	€ 350.000
Zorg	€ 100.000	€ 100.000
Welzijn en inclusie	€ 1003.229	€ 300.000
Gezondheid en sport	€ 1.845.040	€ 457.391
Wonen en leefomgeving	€ 4.251.687	€ 1.604.058
Wijkprogramma Malburgen	€ 531.211	€ 0
Eindtotaal	€ 13.997.098	€ 5.258.889

n.b. de verwachte middelen uit de SPUK Kansrijke Wijk II welke loopt van 2026 – 2028 zijn hierin nog niet verwerkt.

Overig programmaplan

Algemene dekkingsmiddelen		2026	
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Treasury	-3.389	1.669	5.058
OZB-woningen	4.093	34.721	30.628
OZB niet-woningen	0	33.908	33.908
Belastingen overig	5	381	376
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	606.971	606.971
Totaal	709	677.650	676.941

Overhead		2026	
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Overhead	89.821	3.814	-86.007
Totaal	89.821	3.814	-86.007

Heffing VPB		2026	
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Vennootschapsbelasting	1.078	0	-1.078
Totaal	1.078	0	-1.078

Onvoorzien		2026	
	Lasten	Baten	Saldo
<i>Bedragen x € 1.000</i>			
Onvoorzien	1.000	0	-1.000
Totaal	1.000	0	-1.000

Deel 3 Financiële begroting

De financiële begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Overzicht van baten en lasten per programma

In het overzicht van baten en lasten wordt aangegeven tot welke bedragen de raad het college autoriseert door middel van het vaststellen van de begroting per programma.

Overzicht van geraamde incidentele baten en lasten

Tot de incidentele baten en lasten worden de lasten en baten gerekend die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Ook de post onvoorzien wordt tot de incidentele lasten gerekend.

Financiële staten

- Geprognosticeerde balans;
- Verloop van reserves en voorzieningen
- EMU Saldo 2026
- Overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording (BBV) is ten behoeve van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten voorgeschreven om een taakveldenbegroting op te stellen

Mutaties circulaires Gemeentefonds

Financiën

Overzicht van baten en lasten per programma

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	121.973	116.809	113.786	123.318	119.855	123.023	117.681
Veiligheid	34.053	32.079	33.243	30.730	28.822	28.558	28.413
Bereikbaarheid	38.954	43.601	43.901	41.806	41.653	42.360	43.878
Economie	11.190	8.890	11.415	9.466	8.770	8.590	9.250
Onderwijs	47.171	50.688	56.431	55.262	54.936	55.827	58.510
Cultuur	44.271	42.712	44.610	44.181	45.928	46.147	50.078
Participatie en armoedebestrijding	226.102	215.052	229.179	228.777	224.980	227.057	227.099
Zorg	204.751	223.231	217.658	231.766	228.411	227.052	227.077
Welzijn en inclusie	67.277	48.295	55.697	58.405	54.049	52.081	50.318
Gezondheid en sport	40.188	37.636	38.876	39.282	37.631	37.417	37.401
Klimaat, energie en milieu	16.913	26.863	30.566	32.587	22.539	21.548	28.582
Ruimtelijke ontwikkeling	44.421	105.410	95.270	93.035	94.693	59.494	66.035
Wonen en leefomgeving	66.505	74.358	82.949	85.144	82.403	79.230	78.614
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.073.759	1.044.670	1.008.385	1.022.936

	Baten						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	641.396	651.368	655.494	685.736	685.337	665.920	665.893
Veiligheid	5.967	4.783	5.611	2.319	2.319	2.319	2.319
Bereikbaarheid	23.036	28.586	27.236	28.294	28.125	27.957	27.957
Economie	2.931	2.153	3.031	2.484	2.484	2.364	2.364
Onderwijs	18.271	16.422	19.827	17.217	17.218	17.218	17.218
Cultuur	9.247	8.852	8.157	7.886	8.853	8.853	8.853
Participatie en armoedebestrijding	133.531	122.772	128.045	132.602	131.823	135.280	137.831
Zorg	10.657	4.514	5.156	5.151	2.964	6.128	6.170
Welzijn en inclusie	26.806	3.830	9.362	5.217	4.313	4.313	4.312
Gezondheid en sport	11.366	8.094	9.432	7.872	6.373	6.371	6.370
Klimaat, energie en milieu	11.991	14.201	17.667	15.665	11.932	10.969	15.886
Ruimtelijke ontwikkeling	42.303	99.662	81.378	85.309	74.072	53.555	63.749
Wonen en leefomgeving	50.611	52.410	55.419	55.040	54.379	53.693	52.877
Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	519.423	534.559	541.708	562.417	565.482	542.898	548.212
Veiligheid	-28.086	-27.296	-27.632	-28.412	-26.503	-26.240	-26.095
Bereikbaarheid	-15.918	-15.015	-16.665	-13.513	-13.528	-14.403	-15.921
Economie	-8.259	-6.738	-8.384	-6.982	-6.286	-6.226	-6.886
Onderwijs	-28.900	-34.266	-36.603	-38.045	-37.718	-38.609	-41.292
Cultuur	-35.024	-33.861	-36.453	-36.294	-37.076	-37.294	-41.225
Participatie en armoedebestrijding	-92.572	-92.280	-101.134	-96.175	-93.157	-91.777	-89.268
Zorg	-194.094	-218.717	-212.502	-226.615	-225.447	-220.924	-220.906
Welzijn en inclusie	-40.471	-44.465	-46.336	-53.188	-49.737	-47.768	-46.006
Gezondheid en sport	-28.822	-29.542	-29.444	-31.410	-31.258	-31.046	-31.031
Klimaat, energie en milieu	-4.922	-12.662	-12.900	-16.922	-10.607	-10.579	-12.696
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.118	-5.748	-13.892	-7.727	-20.621	-5.939	-2.286
Wonen en leefomgeving	-15.894	-21.948	-27.530	-30.104	-28.025	-25.537	-25.736
Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.967	-14.479	-13.444	-11.135

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	1.734	2.435	2.452	8.444	7.205	338	338
Veiligheid	1.281	87	90	90	90	90	90
Bereikbaarheid	14.901	18.258	18.014	18.418	18.112	17.942	17.797
Economie	1.076	130	130	250	250	250	250
Onderwijs	15.370	10.785	11.072	11.105	10.670	11.793	13.004
Cultuur	4.712	1.242	1.323	1.323	1.323	1.323	1.323
Participatie en armoedebestrijding	6.067	0	0	0	0	0	0
Zorg	13.953	3.127	6.377	4.483	757	0	0
Welzijn en inclusie	6.759	736	1.841	794	294	294	294
Gezondheid en sport	1.578	845	933	947	947	947	947
Klimaat, energie en milieu	9.960	0	495	0	0	0	273
Ruimtelijke ontwikkeling	41.492	3.319	8.748	1.078	7.681	11.234	8.772
Wonen en leefomgeving	15.899	1.289	1.667	597	97	97	187
Totaal	134.782	42.253	53.143	47.528	47.425	44.307	43.274

	Onttrekkingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	12.912	1.292	2.859	11.611	3.835	4.118	4.035
Veiligheid	1.443	403	1.490	405	54	83	55
Bereikbaarheid	11.363	16.023	19.236	16.402	15.850	15.831	15.781
Economie	2.321	390	1.382	0	0	0	650
Onderwijs	9.972	9.902	11.521	11.212	11.272	12.698	15.427
Cultuur	16.151	1.443	3.249	1.135	1.386	1.676	905
Participatie en armoedebestrijding	9.599	400	6.537	200	300	0	0
Zorg	5.706	3.088	2.588	10.737	13.000	8.228	7.947
Welzijn en inclusie	4.119	3.356	5.567	2.887	2.030	2.006	825
Gezondheid en sport	1.518	776	1.928	1.038	890	704	852
Klimaat, energie en milieu	4.248	2.123	3.134	3.689	2.666	1.828	3.694
Ruimtelijke ontwikkeling	20.796	892	10.525	575	5.758	10.097	3.968
Wonen en leefomgeving	16.679	10.143	18.253	10.605	4.863	482	270
Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	61.905	57.752	54.409

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029

Bedragen x € 1.000

Middelen							
Bestuur, dienstverlening en financiën	530.601	533.416	542.116	565.584	562.112	546.678	551.910
Veiligheid	-27.924	-26.980	-26.232	-28.097	-26.539	-26.247	-26.130
Bereikbaarheid	-19.457	-17.249	-15.443	-15.529	-15.791	-16.514	-17.937
Economie	-7.014	-6.478	-7.132	-7.232	-6.536	-6.476	-6.486
Onderwijs	-34.298	-35.148	-36.154	-37.937	-37.115	-37.704	-38.869
Cultuur	-23.584	-33.660	-34.526	-36.482	-37.013	-36.941	-41.643
Participatie en armoedebestrijding	-89.039	-91.880	-94.597	-95.975	-92.857	-91.777	-89.268
Zorg	-202.342	-218.756	-216.291	-220.361	-213.204	-212.696	-212.959
Welzijn en inclusie	-43.110	-41.845	-42.610	-51.095	-48.001	-46.056	-45.474
Gezondheid en sport	-28.882	-29.611	-28.450	-31.319	-31.315	-31.289	-31.126
Klimaat, energie en milieu	-10.634	-10.539	-10.261	-13.233	-7.941	-8.750	-9.274
Ruimtelijke ontwikkeling	-22.813	-8.175	-12.115	-8.230	-22.543	-7.076	-7.089
Wonen en leefomgeving	-15.114	-13.095	-10.944	-20.095	-23.258	-25.152	-25.653
Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0

Overzicht structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel is te zien hoe het structurele saldo van deze begroting is opgebouwd.

Structureel begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Totale baten exclusief reserves	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801
Totale lasten exclusief reserves	1.073.759	1.044.670	1.008.385	1.022.936
Onttrekkingen aan reserves	59.661	58.197	54.241	50.656
Toevoegingen aan reserves	39.591	40.558	44.307	43.274
Saldo na bestemming	-2.897	3.160	-3.511	-3.753
Totaal incidentele baten	103.162	82.651	60.175	74.351
Totaal incidentele lasten	145.234	109.260	62.977	70.609
Totaal incidentele onttrekkingen	33.681	31.218	24.803	16.570
Totaal incidentele toevoegingen	21.987	23.171	27.044	26.010
Structureel begrotingssaldo	27.481	21.722	1.531	1.944

Het saldo van de incidentele baten en lasten is als volgt opgebouwd.

Uitsplitsing incidentele posten	2026	2027	2028	2029
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Incidentele posten niet toegelicht in Ontwikkelingen in het financieel kader				
Baten	102.982	82.651	60.175	74.351
Lasten	124.170	83.728	57.967	65.704
Onttrekkingen	23.364	25.399	21.960	14.407
Toevoegingen	25.087	27.671	27.844	26.010
Saldo	-21.981	-2.419	-3.195	-2.605

Incidentele posten Perspectiefnota				
Baten	180	0	0	0
Lasten	7.858	1.786	-121	609
Onttrekkingen	3.120	917	667	187
Toevoegingen	-3.100	-4.500	-800	0
Saldo	-1.457	3.631	1.588	-422

Incidentele posten aanvullend op de Perspectiefnota				
Baten	0	0	0	0
Lasten	13.207	23.746	5.131	4.296
Onttrekkingen	7.197	4.902	2.176	1.976
Toevoegingen	0	0	0	0
Saldo	-6.010	-18.844	-2.955	-2.320

Incidenteel begrotingssaldo	-29.448	-17.632	-4.562	-5.348
------------------------------------	----------------	----------------	---------------	---------------

In de tabellen in hoofdstuk 2 Ontwikkelingen in het financieel kader is in de tabellen bij de afzonderlijke ontwikkelingen met een "S" aangegeven wanneer dit een structurele ontwikkeling betreft en met een "I" wanneer dit een incidentele ontwikkeling betreft. Hierin zijn alle incidentele posten uit de Perspectiefnota en aanvullend op de Perspectiefnota opgenomen. In hoofdstuk 2 zijn deze incidentele ontwikkelingen toegelicht.

Reservemutaties hebben volgens de definitie in het BBV een incidentele aard. Deze tellen daarom mee in het incidentele saldo. Een uitzondering wordt gevormd voor reserves die ingezet worden voor het dekken van kapitaallasten. De toevoegingen en onttrekkingen aan de bestemmingsreserves Kapitaallasten, Onderwijs en Bereikbaarheid zijn daarom aangemerkt als structurele toevoegingen en onttrekkingen. Bij de verloopstaat reserves en voorzieningen is een overzicht van de doelen van alle bestemmingsreserves opgenomen.

Het saldo van de overige incidentele baten en lasten is opgebouwd uit verschillende aflopende posten in deze begroting. Hieronder worden de grootste posten toegelicht.

Overige incidentele baten

- Verkopen en bijdragen voor bouwgronden in de exploitatie zoals opgenomen in het programma Ruimtelijke ontwikkeling van € 76,7 miljoen
- Diverse bijdragen en subsidies in het kader van NEMIA ad € 15,3 miljoen
- € 3,6 miljoen Rijkssubsidie in 2025 en 2026 in het kader van het integraal zorgakkoord.
- Inkomsten vanuit niet-grondexploitatieprojecten van € 3,4 miljoen
- € 2,5 miljoen aan Europese subsidies in het kader van participatie
- € 1,3 miljoen subsidie voor vluchtelingenzaken

Overige incidentele lasten

- € 73,3 miljoen grondexploitatie projecten
- € 17,7 miljoen aan inzet middelen NEMIA
- € 3,4 miljoen middelen voor participatie
- € 3,3 miljoen aan niet-grondexploitatieprojecten
- € 3,1 miljoen in 2026 inzet middelen uit Klimaatfonds
- € 3,1 miljoen aan kosten voor de ontwikkeling van woonwagenlocaties
- € 2,5 miljoen inzet middelen voor straatreiniging
- € 2,2 miljoen transformatie sociaal domein
- € 2 miljoen voor samenlevingsopbouw, voornamelijk bestaande uit: planmatig onderhoud gemeentelijk vastgoed (€ 361.000), behoud Sociale Basis (€ 500.000), uitvoering ouderenbeleid (€ 250.000) en behoud buurthuizen (€ 250.000)
- € 1,8 miljoen inzet middelen voor openbare orde en veiligheid, waaronder Preventie met Gezag
- € 1,8 miljoen inzet middelen WMO
- € 1,5 miljoen wederopbouw Jansstraat
- € 1,5 miljoen aan kosten ICT, cybersecurity en privacy
- € 1,5 miljoen inzet middelen ESF
- € 1,4 miljoen inzet middelen vluchtelingenzaken
- € 1,3 miljoen inzet middelen voor de MFC's
- € 1,2 miljoen inzet middelen arbeidsmarktregio
- € 1 miljoen valpreventie
- € 0,9 miljoen in 2026 voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers
- € 0,6 miljoen voor Waterbodembeheer buitenwater
- € 0,5 miljoen voor uitvoeringsagenda Arnhemse Kost
- € 0,5 miljoen in 2026 voorstudie Park beekdal op de Paasberg
- € 0,5 miljoen in 2026 in het kader van het uitvoeringsplan Nationaal Programma Arnhem-Oost voor stedelijk groen
- € 0,5 miljoen voor sportbeleid en sportontwikkeling
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor mobiliteit en openbaar vervoer
- € 0,4 miljoen inzet middelen voor passende kinderopvang
- € 0,4 miljoen voor de opvang van niet-rechthebbende EU-burgers.
- € 0,4 miljoen voor CAO-compensatie op subsidie partijen
- € 0,4 miljoen voor 22-uurs opvang
- € 0,3 miljoen voor aanpak en opvang zwerfjongeren

Geprognosticeerde balans 2026-2029

Activa	2026	2027	2028	2029
Vaste Activa				(bedragen x € 1.000)
Immateriële vaste activa	10.940	10.624	10.308	9.992
Materiële vaste activa	706.758	662.189	691.569	579.849
Investerings met een economisch nut	603.675	566.217	592.423	497.067
Gronden uitgegeven in erfpacht	14.997	14.987	14.977	14.967
Investerings met een maatschappelijk nut	88.086	80.985	84.169	67.815
Financiële vaste activa	36.687	34.429	32.349	31.294
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	4.742	4.742	4.742	4.742
Financiële vaste activa: Leningen	26.429	24.321	22.391	21.486
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	5.516	5.366	5.216	5.066
Totaal Vaste Activa	754.385	707.242	734.226	621.135
Vlottende Activa				
Gereed product en handelsgoederen	326	326	326	326
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	100.268	94.063	110.591	99.845
Uitzettingen < 1 jaar	60.000	60.000	60.000	60.000
Liquide middelen	500	500	500	500
Overlopende activa	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal Vlottende Activa	236.094	229.889	246.417	235.671
Totaal Activa	990.479	937.131	980.643	856.806

Passiva	2026	2027	2028	2029
Vaste Passiva				
Eigen vermogen	259.708	247.089	234.605	224.170
Voorzieningen	16.143	16.379	16.615	16.851
Schulden met een rentetypische looptijd langer dan één jaar	604.297	554.100	603.950	503.800
Totaal Vaste Passiva	880.148	817.568	855.170	744.821
Vlottende Passiva				
Netto vlottende schulden < 1 jaar	35.331	44.563	50.473	36.985
Overlopende passiva	75.000	75.000	75.000	75.000
Totaal Vlottende Passiva	110.331	119.563	125.473	111.985
Totaal Passiva	990.479	937.131	980.643	856.806

Reserves en voorzieningen

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
<i>Bedragen x € 1.000</i>																
AR Algemene Reserve	73.721	2.118	0	75.839	7.937	10.834	72.942	6.867	3.708	76.102	0	3.511	72.591	0	3.753	68.838
Bestemmingsresereve (BR)	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811
Totaal Reserves (AR en BR)	317.803	53.143	88.271	282.675	47.528	70.495	259.708	47.425	61.905	245.229	44.307	57.752	231.784	43.274	54.409	220.649
Totaal Voorzieningen	14.979	927	0	15.906	236	0	16.143	236	0	16.379	236	0	16.615	236	0	16.851

Overzicht bestemmingsreserves

	Saldo	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
	01-01-25	Toev.	Onttrek.	31-12-25	Toev.	Onttrek.	31-12-26	Toev.	Onttrek.	31-12-27	Toev.	Onttrek.	31-12-28	Toev.	Onttrek.	31-12-29
Bedragen x € 1.000																
BR Onderzoek Rekenkamer	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120	0	0	120
BR Raad	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12	0	0	12
BR Plankosten stedelijke ontwikkelin	649	0	560	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89	0	0	89
BR Taakmutaties Gemeentefonds-overlo	19.979	0	19.093	886	0	886	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg	673	68	0	741	43	0	784	33	0	816	68	0	884	184	4	1.063
BR Burgerberaden	293	0	293	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Participatie	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
BR Burgerparticipatie	94	0	50	44	0	44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Beschermd en Weerbaar	6.611	0	2.395	4.216	0	715	3.501	0	899	2.602	0	504	2.098	0	184	1.914
BR Buitengewoon Beter	354	0	354	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Groenfonds	2.161	850	934	2.077	0	555	1.522	0	1.522	0	0	0	0	0	0	0
BR Bereikbaarheidsfonds	7.061	17.145	15.661	8.545	17.548	15.425	10.668	17.243	15.927	11.983	17.073	15.821	13.235	16.928	15.743	14.419
BR Evenementen	612	130	290	452	250	0	702	250	0	952	250	0	1.202	250	650	802
BR Stadsontwikkelingsfonds	4.420	7.000	392	11.028	0	0	11.028	0	310	10.718	0	0	10.718	0	0	10.718
BR Zuidelijke binnenstad	2.405	0	2.369	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36	0	0	36
BR Risico en beheer Arnhem Centraal	3.469	0	1.822	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647	0	0	1.647
BR Sociaal Economisch Fonds	1.549	0	100	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449	0	0	1.449
BR Energiearmoedefonds	467	0	400	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67	0	0	67
BR Arnhem Oost	7.444	0	3.631	3.813	0	451	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362	0	0	3.362
BR Startersleningen	1.765	0	13	1.752	0	13	1.739	0	13	1.726	0	13	1.713	0	13	1.700
BR Strategische posities	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500	0	0	1.500
BR Grondexploitatie	21.857	0	0	21.857	409	0	22.266	968	0	23.234	93	0	23.327	4.006	0	27.333
BR Omgevingslawaaï	107	0	98	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9	0	0	9
BR Groot onderh.en verv.openb ruimte	7.679	220	4.776	3.124	0	1.255	1.869	0	1.154	715	0	75	640	0	75	565
BR Voorstudies	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546	0	0	546
BR Burgerinitiatieven sociaal domein	155	0	91	64	0	64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Kapitaallasten	9.103	2.042	480	10.665	558	828	10.396	5.132	918	14.610	9.030	2.086	21.553	2.235	3.960	19.827
BR Bedrijfsvoering	1.289	0	1.289	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Duurzaamheidsleningen	1.172	0	82	1.090	0	101	989	0	119	870	0	114	756	0	107	649
BR WMO en jeugdzorg	33.038	6.377	3.088	36.327	4.483	10.227	30.583	757	12.880	18.460	0	8.108	10.353	0	7.947	2.405
BR Jeugdfonds	4.578	0	1.780	2.799	0	1.863	936	0	920	16	0	0	16	0	0	16
BR Transformatie zorgbudgetten	197	0	0	197	0	197	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Klimaat en Energie	2.945	0	250	2.695	0	1.500	1.195	0	500	695	0	0	695	0	0	695
BR Revolverend fonds (duurzaamheid)	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680	0	0	680
BR Duurzaam Arnhem	2.929	0	922	2.007	0	49	1.957	0	9	1.948	0	0	1.948	0	0	1.948

BR Fractieondersteuning	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21	0	0	21
BR Klimaatadaptatiefonds	9.890	0	4.000	5.890	0	5.890	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Inburgering, integratie en asiel	5.178	42	1.659	3.561	42	529	3.074	46	529	2.592	46	1.080	1.558	46	0	1.605
BR Huisvesting bijz doelgroepen	4.500	0	1.500	3.000	0	1.500	1.500	0	1.500	0	0	0	0	0	0	0
BR Spoorzone Oost	22.089	1.680	0	23.769	742	58	24.453	1.548	4.532	21.469	2.044	8.263	15.250	2.347	0	17.597
BR Wijkfondsen	90	0	90	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BR Onderwijs	33.687	10.444	9.381	34.750	10.476	10.283	34.943	10.041	10.692	34.292	11.165	12.103	12.376	12.376	14.945	30.784
BR Vastgoed	4.533	4.482	5.821	3.194	4.496	4.285	3.406	4.496	3.379	4.523	4.496	4.032	4.987	4.496	3.323	6.160
BR Volkshuisvesting	16.144	543	4.606	12.082	543	2.944	9.681	43	2.394	7.330	43	2.041	5.333	406	3.704	2.035
Mutatie	244.082	51.025	88.271	206.836	39.591	59.661	186.766	40.558	58.197	169.127	44.307	54.241	159.193	43.274	50.656	151.811

In de stand per 31-12-25 is nog geen rekening gehouden met de begrotingswijziging die volgt uit Turap-2 2025. Diverse ontwikkelingen zoals opgenomen in Turap-2 2025 worden verwerkt in deze begrotingswijziging.

Doelstelling per bestemmingsreserve.

Naam	BR Arnhem Oost
Doel	Deze reserve wordt ingezet ter dekking van uitvoeringsplannen in het kader van de Arnhem-Oost aanpak.
Naam	BR Bedrijfsvoering
Doel	In de bestemmingsreserve Bedrijfsvoering kunnen voor- en nadelen op de totale bedrijfsvoering worden verwerkt. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan resultaten op de formatie en bezetting, de inhuur en frictiekosten voor afbouw formatie.
Naam	BR Bereikbaarheid
Doel	Deze bestemmingsreserve heeft als doel het verbeteren van de bereikbaarheid van de binnenstad en het ontwikkelen van parkeervoorzieningen. Het exploitatiesaldo van parkeren wordt met deze reserve verrekend.
Naam	BR Beschermd en Weerbaar
Doel	Arnhem ontvangt als centrumgemeente voor de regio's Arnhem en Achterhoek (tezamen 19 regiogemeenten) via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang van het Rijk jaarlijks middelen ten behoeve van de bestrijding van huiselijk geweld en seksueel geweld, de uitvoering van de vrouwenopvang, en voor de uitvoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft hier wettelijke taken die zijn vastgelegd in het Rijksprogramma Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Geweld hoort nergens thuis (GHNT). De bestemmingsreserve dient om deze (regionale) middelen beschikbaar te houden voor de doelen en activiteiten die daarvoor zijn vastgelegd in de Regiovisie Samen Veilig 2019 - 2022 (aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling in de regio Arnhem en Achterhoek). Voor- en nadelige jaarrekeningresultaten op het regionale budget worden verrekend met de bestemmingsreserve.
Naam	BR Buitengewoon Beter
Doel	De middelen uit deze bestemmingsreserve waren bedoeld ter financiering van de incidentele component van het Buiten Gewoon Beter Programma (€ 19,4 miljoen) voor de periode 2009-2016. Tevens is de bestemmingsreserve ontstaan om tempoverschillen in de uitvoering op te kunnen vangen. Het programma bestaat uit een scala aan meerjarige projecten. Bij een jaarovergang bleven op deze wijze de middelen beschikbaar voor het programma Buitengewoon Beter.
Naam	BR Burgerberaden
Doel	Het burgerberaad is een groep willekeurig gelote burgers die de gemeente adviseert. Loting zorgt voor een representatieve vertegenwoordiging van inwoners. Voor het organiseren van een aantal burgerberaden gedurende de raadsperiode 2022-2026 is € 600.000 aan deze BR toegevoegd.
Naam	BR Burgerinitiatieven Sociaal Domein
Doel	Het stimuleren en organiseren van activiteiten om de betrokkenheid en invloed van inwoners en/of organisaties op hun wijk/buurt in Arnhem te vergroten.
Naam	BR Burgerparticipatie
Doel	Burgerparticipatie als werkwijze in te bedden in de organisatie. De middelen zijn bestemd om uitvoering te geven aan het actieprogramma "Samen maken we Arnhem".
Naam	BR Duurzaam Arnhem
Doel	Het ondersteunen van investeringen in de stad die bijdragen aan een rechtvaardige transitie naar een klimaatneutraal, aardgasvrij en klimaatadaptief Arnhem. Met deze BR worden onder meer de doelstellingen van NEMiA ondersteund. Voor deze reserve gelden aparte kaders zoals vastgesteld in de raadsvergadering van 15 mei 2019.
Naam	BR Duurzaamheidsleningen
Doel	Ter dekking van de jaarlijkse beheerskosten en soms ook rentelasten van de duurzaamheidslening en Toekomstbestendigwonen lening (TWL) binnen de gemeente Arnhem. Deze leningen worden verstrekt voor maatregelen op het gebied van energiebesparing en duurzame opwek bij particuliere woningen en de TWL kan ook aanvullend gebruikt worden voor het levensloop bestendig maken van de woning.

Naam	BR Energiearmoedefonds
Doel	Deze reserve dient om Arnhemmers die de energierekening niet kunnen betalen inkomensondersteuning te verlenen, in de vorm van een wintertoeslag.
Naam	BR Evenementen
Doel	In de begroting is een budget beschikbaar gesteld voor bijdragen in evenementen. De uitgaven worden gebruikt voor evenementen waarvan een groot deel al vastligt. Het overige deel is voor bijdragen welke op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld. Verschillen tussen werkelijkheid en budget worden met deze reserve verrekend.
Naam	BR Fractie-ondersteuning
Doel	Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter dekking van de extra kosten die worden veroorzaakt door de afsplitsing van een fractie. Deze extra kosten worden voor 50% betaald uit de bestemmingsreserve en voor 50% uit een korting op de ondersteuning van de af te splitsen fractie en de oorspronkelijke fractie. Hierbij wordt voorkomen dat bij afsplitsingen de financiële gevolgen volledig bij de fracties worden neergelegd.
Naam	BR Gebiedsontwikkeling Kronenburg
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Kronenburg, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investerings in de openbare ruimte: dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten; - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve; - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	BR Groenfonds
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van het budget dat beschikbaar is voor het bomenbeleid, en voor andere groene investeringen in gebieden die dringend aan een impuls toe zijn. Opbrengsten uit herplantingsplicht voor bomen waarbij herplant ter plekke niet mogelijk of wenselijk is, worden toegevoegd aan deze reserve.
Naam	BR Grondexploitatie
Doel	Deze reserve heeft tot doel risico's in de grondexploitatie op te vangen. De gewenste en tevens maximale omvang wordt bepaald op basis van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het jaarresultaat van het grondbedrijf wordt aan deze reserve toegevoegd (totdat de maximale omvang is bereikt), dan wel onttrokken. Deze reserve wordt meegerekend in het weerstandsvermogen.
Naam	BR Groot onderhoud en vervanging openbare ruimte
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om schommelingen op te vangen bij de besteding van exploitatiebudgetten voor groot onderhoud en vervanging in de openbare ruimte. Hierbij worden geen schotten gehanteerd tussen de verschillende onderwerpen (Riolering, Buitengewoon Beter, Wegen, Groen, Spelen, Bomen, Verkeersregelininstallaties, Civieltechnische Kunstwerken, Openbare Verlichting, Water). Hierdoor ontstaat flexibiliteit en kan beter worden geanticipeerd op de onderhoudsbehoefte in de stad.
Naam	BR Huisvesting bijz. doelgroepen
Doel	Dekking bieden voor het opstellen en uitvoeren van projecten om het aantal passende en betaalbare woningen voor bijzondere doelgroepen uit te breiden.
Naam	BR Inburgering, integratie en asiel
Doel	Deze reserve wordt gebruikt om jaarlijkse fluctuaties in de inkomsten (met name van het Rijk) en uitgaven op het beleidsveld Inburgering, integratie en asiel te egaliseren.
Naam	BR Jeugdfonds

Doel	Om het integraal Jeugdbeleid de komende jaren een impuls te geven worden de extra Jeugdmiddelen die niet binnen het beleidsveld Zorg ingezet worden (€ 6,59 miljoen in 2022, € 1 miljoen in de jaren 2023, 2024 en 2025), gedoteerd aan deze bestemmingsreserve. Het jeugdbeleid en daarmee de inzet van het jeugdfonds wordt stadsbreed en in samenhang met Arnhem Oost gezien. Extra inzet op Jeugd kan incidenteel gedekt worden uit deze reserve. Een eventueel overschot aan middelen in het jeugdfonds kan overgeheveld worden naar de BR WMO en Jeugdzorg.
Naam	BR Kapitaallasten
Doel	Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van diverse kapitaallasten. Het bedrag van de dotatie is gelijk aan het bedrag van de investering. Het bedrag van de onttrekkingen is gelijk aan het bedrag van de afschrijvingen. Om ook de rentelasten te kunnen dekken wordt de reserve aangemerkt als een rentedragende reserve.
Naam	BR Klimaat en Energie
Doel	De BR klimaat en energie is een egalisatiereserve, bedoeld om fluctuaties in de uitgaves die de veranderingopgave klimaat en energie met zich meebrengt op te vangen. Het zorgt op deze manier voor dekking, van in de toekomst voorziene en noodzakelijke grote uitgaven, om de doelen van het NemiA programma te kunnen realiseren.
Naam	BR Klimaatadaptatiefonds
Doel	Deze reserve kan worden ingezet als dekking voor maatregelen voor klimaatadaptatie zoals het verminderen van verhardingen en het ontstensen van de openbare ruimte.
Naam	BR Omgevingslawaaai
Doel	De gemeente Arnhem heeft deze middelen van het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M) ontvangen en ze worden ingezet voor maatregelen om het omgevingslawaaai terug te dringen, zoals door geluidarm asfalt op de hoofdinvalswegen van Arnhem (zoals Velperweg en Huissensestraat), investeringen in geluidsschermen langs het spoor en andere bronmaatregelen.
Naam	BR Onderwijs
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie voor nieuwbouw- en renovatieprojecten in het basisonderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Alle in de begroting vrijvallende middelen voor onderwijshuisvesting (door afnemende kapitaallasten en daling van andere onderwijshuisvestingslasten) worden aan deze reserve toegevoegd. Hierdoor blijven alle middelen die in de begroting zijn geraamd voor kapitaallasten onderwijs en voor overige onderwijshuisvestingsbudgetten beschikbaar voor onderwijshuisvesting.
Naam	BR Onderzoek Rekenkamer
Doel	In het jaarbudget van de Rekenkamer is ruimte voor het uitvoeren van ongeveer twee grote onderzoeken per jaar. Echter, de Rekenkamer is de afgelopen jaren, mede door een actieve gemeenteraad, op ad-hoc basis verzocht aanvullende onderzoeken uit te voeren. Het karakter van dit soort onderzoeken in combinatie met de gewenste korte doorlooptijd noodzaken inhuur van externen. Toevoeging van onderbestedingen op het reguliere onderzoeksbudget en eventueel positief saldo op het product Rekenkamer geven Raad en Rekenkamer iets meer ruimte om snel en adequaat onderzoeken op te pakken.
Naam	BR Participatie
Doel	De bestemmingreserve is gevormd om diverse kosten op te kunnen vangen die samenhangen met de uitvoering van de participatiewet en het bereiken van de doelstellingen. Het re-integratiebudget staat onder druk. De door het Rijk verstrekte budgetten voor re-integratie zijn in aanloop naar invoering van de nieuwe wetgeving in 2015 sterk teruggelopen. Daarbij is tevens gekozen geen directe koppeling te maken tussen de financiering vanuit het Rijk en de Arnhemse begroting voor re-integratie (extra middelen worden niet automatisch toegevoegd aan het beleidsveld). De huidige re-integratiemiddelen zijn volledig nodig voor inzet op de doelgroep om de huidige ambitie in de begroting op het gebied van werk te realiseren. Er is geen geld in de begroting voor doorontwikkeling beleid, onderzoeken of extra inspanningen binnen het programma participatie en armoedebestrijding. De reserve dient om incidentele kosten voor bijvoorbeeld doorontwikkeling op beleid of kosten voor onderzoek uit te betalen.
Naam	BR Plankosten stedelijke ontwikkeling
Doel	Het egaliseren van fluctuaties in het uitgavenpatroon van het budget voor plankosten stedelijke ontwikkeling.

Naam	BR Raad
Doel	Ervaringen in den lande wijzen uit dat de kosten voor het uitvoeren van een raadsonderzoek / enquête een veelvoud bedragen van het budget dat de Griffie jaarlijks hiervoor te besteden heeft van € 15.000. Zodoende wordt dit budget, voor zover het niet wordt aangewend, jaarlijks toegevoegd aan de bestemmingsreserve totdat het plafond (ingesteld op € 75.000) hiervoor is bereikt. Als er zich dan in enig jaar een raadsonderzoek wordt uitgevoerd, dan kan deze reserve hiervoor aangewend worden.
Naam	BR Revolverendfonds (Duurzaam)
Doel	Uit deze Revolverendfonds reserve worden duurzaamheidsleningen verstrekt volgens de al geldende 'Nadere regels duurzaamheidsleningen Arnhem 2016'. De leningen worden ten laste gebracht van de reserve en de aflossingen vloeien weer terug.
Naam	BR Risico en beheer Arnhem Centraal
Doel	Deze bestemmingsreserve dient voor de beheerkosten van de transferhal, de kosten van het 2e deel van het ondergronds afvaltransportsysteem, dekking risico's met financiële tegenvallers en andere onverwachte ontwikkelingen binnen het project Arnhem Centraal.
Naam	BR Sociaal Economisch Fonds
Doel	Deze reserve is bestemd voor uitgaven in het kader van het faciliteren van economische stimuleringsprojecten. Verschillen tussen het jaarlijkse budget en werkelijke kosten worden met de reserve verrekend.
Naam	BR Solvabiliteit
Doel	In de bestemmingsreserve wordt een buffer opgebouwd voor een robuustere financiële positie. Naast de algemene reserve die direct meetelt in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit, vormt de BR Solvabiliteit een belangrijke bijdrage in de vergroting van het eigen vermogen.
Naam	BR Spoorzone Oost
Doel	Dekking bieden voor de kosten van de gebiedsontwikkeling Spoorzone Oost, en wel voor de volgende onderdelen van deze gebiedsontwikkeling: - Investerings in de openbare ruimte (inclusief groen/park) en mobiliteit (inclusief duurzame bereikbaarheid gebied): dekkingsmiddelen hiervoor kunnen na afronding van onderdelen van het project aan deze bestemmingsreserve worden onttrokken. Wanneer de gemaakte kosten dienen te worden geactiveerd, zullen de dekkingsmiddelen worden toegevoegd aan de BR Kapitaallasten, ter dekking van de kapitaallasten. - Grondexploitaties: hiervan worden resultaten (tekorten dan wel tussentijdse winstnemingen) verrekend met deze bestemmingsreserve. - Anterieure overeenkomsten ten aanzien van grondexploitaties van derden: eventuele dekkingsresultaten worden ook met deze bestemmingsreserve verrekend.
Naam	BR Stadsontwikkelfonds
Doel	Deze reserve wordt ingezet om onze ambities ten aanzien van de stedelijke ontwikkeling te kunnen realiseren of als cofinanciering voor middelen van andere overheden. Naast het borgen van de voortgang of versnelling van projecten, zijn deze middelen ook bedoeld voor onder andere het realiseren van meer sociale huurwoningen, maatschappelijke functies of vergroening van de openbare ruimte. Positieve resultaten van het grondbedrijf die vrij beschikbaar zijn nadat de reserves grondexploitatie conform de nota grondbeleid op het vereiste niveau zijn gebracht, worden toegevoegd aan de reserve Stadsontwikkelfonds. Bijdragen van projectontwikkelaars voor de realisatie van bovenwijkse voorzieningen worden ook toegevoegd aan deze reserve.
Naam	BR Startersleningen
Doel	De starterslening is bedoeld voor starters op de woningmarkt. Uit de reserve worden jaarlijkse beheerskosten en rentelasten van de startersleningen gedekt.
Naam	BR Strategische Posities
Doel	Deze reserve dient ter financiering van de verwachte kosten voor het beheren en onderhouden van een eigendomssituatie in een gebied (vooruitlopend op beslissingen om te gaan ontwikkelen) op te vangen. In de begroting is hiervoor een bedrag geraamd. Afwijkingen t.o.v. dat budget worden verrekend met deze reserve.

Naam	BR Taakmutaties gemeentefonds-overloop
Doel	Conform de spelregels gemeentefonds wordt bij elke toevoeging van nieuwe middelen (taakmutaties, decentralisatie- en integratie-uitkeringen) aan de raad voorgelegd of deze middelen ingezet mogen worden voor een onderliggend beleidsdoel of dat de middelen deel uitmaken van de algemene middelen in het gemeentefonds. In deze bestemmingsreserve worden nieuwe toegevoegde middelen aan het Gemeentefonds gereserveerd die gedurende het jaar niet aan de raad voorgelegd kunnen worden. Vooral van de nieuwe toevoegingen die bekend gemaakt zijn in de septembercirculaire en in de november/decembercirculaire is het niet altijd mogelijk om voor het einde van het jaar een raadsvoorstel met begrotingswijziging aan de raad voor te leggen. In het daarop volgende jaar doen de betreffende beleidsvelden een beroep op deze middelen via een raadsvoorstel en een begrotingswijziging, waarbij voorgesteld wordt de middelen aan de bestemmingsreserve Taakmutaties gemeentefonds te onttrekken. Middelen die na een jaar nog niet via een raadsvoorstel geclaimd zijn voor uitvoering van een bepaald beleid, vallen vrij ten gunste van de Algemene Reserve. (Raadsbesluit 8 februari 2010). In 2010 is het doel van deze bestemmingsreserve uitgebreid ten behoeve van niet bestede budgetten die gereserveerd moeten blijven om bestaand beleid uit te voeren in volgende jaren (raadsbesluit 13 december 2010).
Naam	BR Transformatie Zorgbudgetten
Doel	De bestemmingsreserve heeft als doel om nieuwe voorzieningen te financieren die voorkomen dat inwoners een beroep moeten doen op specialistische maatwerkvoorzieningen.
Naam	BR Vastgoed
Doel	Deze egaliseringsreserve dient om de kosten van onderhoud van het gemeentelijke vastgoed te egaliseren en om daarmee schommelingen in de jaarlijkse begroting tegen te gaan. De hoogte van deze reserve is gebaseerd op het 40-jarige Meerjarige OnderhoudsPlan (MJOP).
Naam	BR Volkshuisvesting
Doel	Deze reserve is het uitvoeringsinstrument van de Nota Wonen. Overeenkomstig besluit van de raad d.d. 30 juni 2014, wordt deze reserve deels ingezet om een redelijke compensatie te bieden voor de gedupeerden van de WOS-fraude. De reserve wordt jaarlijks gevoed met het renteresultaat dat wordt behaald op de uit te zetten Startersleningen.
Naam	BR Volkshuisvestingsfonds Arnhem Oost
Doel	De doelstelling van het Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost is om aan te sluiten bij de Arnhemse doelen op het gebied van onder andere wonen, klimaat, leefbaarheid en veiligheid in kwetsbare wijken. Met de aanpak van particuliere woningen en de directe leefomgeving, in samenhang met een brede leefbaarheidsaanpak, wordt bijgedragen aan het realiseren van een betere woon-/leefomgeving, meer kansengelijkheid in Arnhem(-Oost) en aan de CO2-reductiedoelstelling van het programma New energy made in Arnhem 2020-2030. De reserve wordt gevoed door enerzijds subsidie van het Rijk en anderzijds door cofinanciering van de provincie en de gemeente Arnhem. De bestedingen zijn conform het vastgestelde plan van aanpak Volkshuisvestingsfonds Arnhem-Oost.
Naam	BR Voorstudies
Doel	De reserve is bedoeld om uitgaven te dekken uit voorstudies voordat een initiatief tot een project is verheven. Op het moment dat het project daadwerkelijk tot uitvoering komt vloeit de bijdrage die vanuit deze reserve is gedaan terug in de reserve. In de begroting is een bedrag geraamd voor kosten van voorstudies. Afwijkingen ten opzichte van de raming worden verrekend met deze reserve.
Naam	BR Wijkfondsen
Doel	In uitzondering op reguliere begrotingsuitgangspunten is budgetoverheveling voor de wijkbudgetten naar een volgend jaar toegestaan. Jaarlijks wordt het surplus of tekort op de wijkbudgetten gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve.
Naam	BR Wmo en Jeugdzorg
Doel	De inkomsten en uitgaven op het beleidsveld Zorg en Welzijn zijn nog niet in evenwicht. Dit komt omdat gemeenten nog actief zijn met het ontwikkelen en uitvoeren van de transformatie van de zorg en welzijn, het uitvoeren van de hervormingsagenda Jeugd en de doorontwikkeling beschermd wonen en maatschappelijke opvang nog afwachten. Aan deze reserve worden de voordelen van het beleidsveld Zorg en Welzijn tijdelijk toegevoegd, zodat extra maatregelen en (mogelijke) tekorten op het beleidsveld Zorg en Welzijn, alsmede kosten voor de transformatie van het sociaal domein (zorg, participatie en welzijn) verrekend kunnen worden met deze reserve.

Naam	BR Zuidelijke Binnenstad
Doel	Deze reserve heeft een dekkingsfunctie t.b.v. de financiering van ruimtelijke plannen in de zuidelijke binnenstad.

EMU-saldo 2026

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert. In het overzicht is het EMU-saldo berekend voor de jaren 2026 tot en met 2029, zoals dat voortvloeit uit deze begroting.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
<i>Bedragen x € 1.000</i>	<i>Volgens begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>	<i>Volgens meerjarenraming in begroting 2026</i>
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-22.967	-14.479	-13.444	-11.135
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-58.324	-44.885	29.064	-112.036
3. Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	35.357	30.406	-42.508	100.901

Mutaties in voorzieningen en in voorraden (inclusief GREX) lopen in Arnhem via de reguliere begroting en zijn dus al opgenomen in het exploitatiesaldo. De komende jaren lijkt onze gemeente gemiddeld genomen geen EMU-tekort te gaan realiseren.

Overzicht geraamde lasten en baten per taakveld

	Lasten						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	22.742	22.626	22.815	25.683	25.421	25.651	25.892
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	21.874	19.094	22.957	24.843	22.953	23.131	21.491
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	868	492	901	566	151	151	151
Begeleiding (WMO)	30.527	31.471	30.393	34.741	29.573	28.573	28.572
Begraafplaatsen en crematoria	58	48	48	48	48	48	48
Beheer overige gebouwen en gronden	2.297	2.249	2.047	2.153	1.945	2.049	2.074
Belastingen overig	3	5	5	5	5	5	5
Beschermd wonen (WMO)	25.035	31.233	29.969	29.127	31.559	34.299	34.454
Bestuur	7.960	6.995	6.925	7.246	7.150	7.150	7.150
Burgerzaken	9.642	9.363	8.715	9.941	9.812	9.608	9.575
Crisisbeheersing en brandweer	15.811	16.464	16.626	17.308	17.351	17.372	17.338
Cultureel erfgoed	3.895	2.041	2.292	2.133	2.063	2.080	1.986
Cultuurpresentatie, -prod en -part	23.771	24.325	24.632	25.022	27.403	27.604	31.629
Dagbesteding (WMO)	1.834	2.323	2.323	3.466	3.766	3.266	3.266
Economische havens en waterwegen	2.141	1.095	1.005	977	960	956	953
Economische ontwikkeling	5.144	5.220	6.111	5.620	5.351	5.340	5.337
Economische promotie (Arnhem promo)	5.179	3.179	4.403	3.280	3.268	3.099	3.762
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	30.301	93.468	77.012	78.381	66.728	46.691	53.224
Huishoudelijke hulp (WMO)	18.558	20.198	20.198	21.803	22.095	22.095	22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	12.142	16.457	14.445	15.899	15.696	15.516	15.396
Inkomensregelingen	174.921	163.978	172.851	175.773	175.152	178.470	181.041
Jeugdbescherming	4.282	5.465	5.200	5.560	5.560	5.560	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	50.482	56.776	47.357	47.594	47.594	46.794	46.783
Jeugdhulp met verblijf regionaal	28.620	20.896	30.710	32.636	32.636	32.637	32.637
Jeugdreclassering	1.126	1.288	1.552	1.660	1.660	1.660	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	20.623	21.135	21.084	24.067	22.412	21.661	21.115
Media	10.548	10.020	11.365	10.541	9.978	9.978	9.978
Milieubeheer	23.040	31.045	40.303	37.036	26.960	25.766	32.800
Musea	6.058	6.327	6.321	6.486	6.485	6.485	6.485
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	24.620	23.910	28.205	24.985	23.850	23.206	23.183
Onderwijshuisvesting	22.551	26.778	28.226	30.276	31.085	32.622	35.327
Openb groen en (openlucht) recreatie	19.084	25.127	29.572	29.056	25.520	23.361	23.496
Openbaar vervoer	1.343	1.257	1.271	1.256	1.251	1.247	1.243
Openbare orde en veiligheid	18.242	15.615	16.616	13.423	11.471	11.186	11.075
Overhead	87.555	85.899	86.166	89.821	86.341	86.217	85.978
Overige baten en lasten	1.410	2.842	2.752	5.777	6.821	8.908	1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	291	399	888	1.014	1.007	249	249
OZB Niet-Woningen	1.130	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	2.855	3.985	4.093	4.093	4.093	4.093	4.093
Parkeren	11.693	12.798	12.589	12.793	12.977	12.915	13.048
PGB Jeugd	991	1.449	1.611	1.723	1.723	1.723	1.723
PGB WMO	2.427	4.505	3.305	4.087	4.088	4.088	4.088
Riolering	12.777	14.034	14.420	14.682	15.252	15.873	16.400
Ruimtelijke ordening	2.758	3.206	3.563	5.255	18.755	3.788	3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	48.559	27.904	32.776	33.859	30.462	29.251	28.789
Sportaccommodaties	5.050	5.359	6.083	5.635	5.362	5.423	5.542
Sportbeleid en activering	25.325	21.359	21.241	21.527	21.167	21.167	21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	21.942	23.882	23.880	26.091	26.245	25.381	25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	2.114	3.525	3.250	3.353	3.218	3.218	3.218
Treasury	1.571	-2.395	-5.185	-3.389	-3.732	-2.427	-286
Vennootschapsbelasting VpB	876	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078	1.078
Verkeer en vervoer	32.717	36.375	35.901	33.480	33.868	34.643	36.104
Volksgezondheid	9.755	10.870	11.503	12.072	11.054	10.779	10.644

Wonen en bouwen	8.231	9.254	14.287	14.027	13.649	11.796	10.215
WSW en beschut werk	38.424	41.338	44.924	38.194	36.333	34.910	33.441
Totaal	963.769	1.025.625	1.053.582	1.073.759	1.044.670	1.008.385	1.022.936

	Baten						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	26.608	27.635	27.635	31.567	30.567	30.705	30.694
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	2.913	1.737	5.229	4.549	1.737	1.737	1.737
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	23	44	44	44	44	44	44
Begeleiding (WMO)	3.790	3.593	3.593	3.593	0	101	101
Begraafplaatsen en crematoria	43	16	16	16	16	16	16
Beheer overige gebouwen en gronden	433	271	271	271	271	271	271
Belastingen overig	150	381	381	381	381	381	381
Beschermd wonen (WMO)	59	0	642	642	642	642	642
Bestuur	57	91	91	91	91	91	91
Burgerzaken	4.083	3.803	3.470	3.894	4.106	3.759	3.759
Crisisbeheersing en brandweer	1.501	1.444	1.490	1.490	1.490	1.490	1.490
Cultureel erfgoed	685	684	709	709	709	709	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	8.213	8.050	7.330	7.060	8.026	8.026	8.026
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	1.517	913	913	913	913	913	913
Economische ontwikkeling	241	12	100	12	12	12	12
Economische promotie (Arnhem promo)	2.668	2.097	2.888	2.428	2.428	2.307	2.307
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	35.228	94.591	76.145	80.075	68.838	48.321	58.516
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	2.010	922	922	917	2.322	2.322	2.322
Inkomensregelingen	132.261	122.672	126.977	130.002	131.723	135.180	137.731
Jeugdbescherming	102	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.878	0	0	0	0	3.064	3.106
Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.566	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	988	892	974	974	974	974	974
Media	176	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	14.607	15.514	19.013	17.011	13.278	12.315	17.232
Musea	173	118	118	118	118	118	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	12.863	11.612	14.617	12.516	12.516	12.517	12.517
Onderwijshuisvesting	5.408	4.810	5.210	4.701	4.701	4.701	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	751	1.899	1.937	1.129	1.129	1.116	1.206
Openbaar vervoer	1.411	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314	1.314
Openbare orde en veiligheid	4.466	3.339	4.121	829	829	829	829
Overhead	2.895	3.895	4.213	3.814	3.802	3.802	3.802
Overige baten en lasten	-9	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	58	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	32.122	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	29.534	32.838	31.978	34.721	36.171	37.621	39.071
Parkeren	20.919	27.225	25.712	26.920	26.751	26.583	26.583
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	17.830	18.096	18.096	19.029	19.007	19.158	19.290
Ruimtelijke ordening	43	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	23.788	1.201	4.126	2.193	1.601	1.601	1.601
Sportaccommodaties	6.145	6.145	6.260	6.358	6.357	6.355	6.354
Sportbeleid en activering	3.324	622	1.633	594	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	188	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	6	0	0	0	0	0	0
Treasury	3.313	2.436	1.748	1.668	1.539	1.492	1.464
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	1.488	584	724	559	559	559	559
Volksgezondheid	1.855	1.310	1.523	903	0	0	0
Wonen en bouwen	7.538	7.105	10.228	5.808	6.168	5.205	4.180
WSW en beschut werk	421	100	100	100	100	100	100

Totaal	988.113	1.017.646	1.025.815	1.050.792	1.030.190	994.940	1.011.801
--------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	-----------

	Exploitatieresultaat						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.784	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.961	-17.357	-17.728	-20.293	-21.216	-21.394	-19.753
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-845	-448	-857	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.736	-27.878	-26.800	-31.148	-29.573	-28.472	-28.471
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.864	-1.978	-1.776	-1.882	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-24.975	-31.233	-29.327	-28.485	-30.917	-33.657	-33.812
Bestuur	-7.902	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.310	-15.019	-15.137	-15.818	-15.861	-15.882	-15.848
Cultureel erfgoed	-3.209	-1.357	-1.583	-1.424	-1.354	-1.371	-1.277
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-15.558	-16.275	-17.302	-17.962	-19.377	-19.578	-23.603
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.903	-5.207	-6.011	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-2.511	-1.082	-1.516	-852	-840	-792	-1.455
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.928	1.124	-868	1.694	2.111	1.630	5.292
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-10.132	-15.535	-13.523	-14.982	-13.374	-13.194	-13.074
Inkomensregelingen	-42.660	-41.306	-45.874	-45.770	-43.429	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-47.604	-56.776	-47.357	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-19.634	-20.243	-20.109	-23.092	-21.438	-20.687	-20.140
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-8.433	-15.531	-21.291	-20.024	-13.682	-13.450	-15.568
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-11.756	-12.298	-13.588	-12.470	-11.334	-10.689	-10.666
Onderwijshuisvesting	-17.143	-21.968	-23.016	-25.575	-26.384	-27.920	-30.625
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.333	-23.228	-27.635	-27.927	-24.391	-22.244	-22.290
Openbaar vervoer	68	57	44	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.776	-12.276	-12.495	-12.594	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.660	-82.005	-81.953	-86.007	-82.539	-82.415	-82.176
Overige baten en lasten	-1.418	-2.842	-2.752	-5.777	-6.821	-8.908	-1.697
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	9.226	14.427	13.122	14.127	13.774	13.669	13.535
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-3.305	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.053	4.062	3.676	4.347	3.755	3.285	2.890
Ruimtelijke ordening	-2.715	-3.206	-3.563	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	-24.771	-26.703	-28.651	-31.665	-28.861	-27.650	-27.188
Sportaccommodaties	1.095	786	176	723	994	932	813
Sportbeleid en activering	-22.002	-20.737	-19.608	-20.933	-21.167	-21.167	-21.167
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-21.754	-23.882	-23.880	-26.091	-26.245	-25.381	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	-2.108	-3.525	-3.250	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-31.229	-35.791	-35.176	-32.922	-33.309	-34.084	-35.546
Volksgezondheid	-7.900	-9.559	-9.981	-11.168	-11.054	-10.779	-10.644
Wonen en bouwen	-694	-2.149	-4.059	-8.220	-7.481	-6.591	-6.035
WSW en beschut werk	-38.003	-41.238	-44.824	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341

Totaal	24.343	-7.978	-27.766	-22.967	-14.479	-13.444	-11.135
--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------

	Toevoegingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025		Begroting	Meerjarenraming		
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	329	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	745	0	40	40	40	40	40
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	76	0	0	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.347	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	100	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	5.250	3.127	2.027	4.483	757	0	0
Bestuur	0	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	87	87	90	90	90	90	90
Cultureel erfgoed	398	365	389	389	389	389	389
Cultuurpresentatie, -prod en -part	4.314	877	933	933	933	933	933
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	950	0	0	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	50	130	130	250	250	250	250
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	10.807	1.319	748	1.078	7.681	11.234	8.772
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	2.090	0	0	0	0
Inkomensregelingen	1.989	0	0	0	0	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	4.557	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	2.047	42	50	50	50	50	50
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	15.363	0	495	0	0	0	273
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	576	126	135	135	135	135	135
Onderwijshuisvesting	14.794	10.659	10.937	10.969	10.534	11.658	12.869
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.283	475	850	0	0	0	90
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.194	0	0	0	0	0	0
Overhead	1.227	316	334	334	338	338	338
Overige baten en lasten	0	2.119	2.119	8.111	6.867	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	12.184	17.103	16.867	17.272	16.968	16.798	16.653
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	1.200	0	0	0	0
Riolering	174	271	274	53	53	53	53
Ruimtelijke ordening	23.533	2.000	8.000	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	4.524	694	1.751	704	204	204	204
Sportaccommodaties	1.232	845	933	947	947	947	947
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	275	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	2.858	1.155	1.147	1.146	1.145	1.144	1.144
Volksgezondheid	346	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	13.050	543	543	543	43	43	43
WSW en beschut werk	6.398	0	785	0	0	0	0

Totaal	134.782	42.253	53.143	47.528	47.425	44.307	43.274
--------	---------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

	Onttrekkingen aan reserve						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	1.181	529	980	529	529	580	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	282	100	100	0	0	0	0
Begeleiding (WMO)	1.429	500	0	6.336	4.902	2.176	1.976
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	100	499	0	0	0
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	4.101	7.798	5.932	5.971
Bestuur	93	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	58	53	179	55	54	83	55
Cultureel erfgoed	1.276	306	625	315	283	306	327
Cultuurpresentatie, -prod en -part	14.875	1.137	2.624	820	1.102	1.370	577
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	1.175	0	992	0	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	864	290	290	0	0	0	650
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	4.165	500	2.322	575	5.758	10.097	3.968
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	180	180	180	300	300	120	0
Inkomensregelingen	6.056	400	2.489	200	300	0	0
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	2.898	2.408	2.408	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	1.390	2.451	2.952	978	669	280	335
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	7.405	2.123	8.635	3.689	2.666	1.828	3.694
Musea	0	0	0	0	0	0	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	210	64	803	595	278	73	210
Onderwijshuisvesting	9.762	9.839	10.718	10.617	10.995	12.625	15.217
Openb groen en (openlucht) recreatie	4.439	7.021	8.609	7.642	2.619	26	35
Openbaar vervoer	25	25	25	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	1.385	350	1.311	350	0	0	0
Overhead	1.536	1.276	2.261	217	254	340	266
Overige baten en lasten	10.939	0	0	10.834	3.565	3.763	3.753
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	0
Parkeren	7.845	13.458	12.721	13.407	13.369	13.207	13.089
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	296	548	574	60	33	54	43
Ruimtelijke ordening	11.858	392	953	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	2.486	393	2.584	1.240	648	962	507
Sportaccommodaties	748	579	1.329	684	536	619	767
Sportbeleid en activering	454	197	197	85	85	85	85
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	1.124	0	0	200	200	200	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	75	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	3.619	2.540	8.130	3.028	2.514	2.657	2.725
Volksgezondheid	316	0	402	270	270	0	0
Wonen en bouwen	13.433	2.574	9.179	2.870	2.179	369	160
WSW en beschut werk	2.948	0	3.598	0	0	0	0

Totaal	116.826	50.231	88.271	70.495	61.905	57.752	54.409
--------	---------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

	Saldo Totaal						
	Rekening	Begroting 2025	Begroting	Meerjarenraming			
	2024	Geamendeerd	Juli	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1.000							
Middelen							
Afval	3.867	5.009	4.820	5.883	5.145	5.055	4.802
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	568.455	574.572	580.262	606.971	605.051	584.578	583.129
Arbeidsparticipatie	-18.524	-16.828	-16.788	-19.804	-20.727	-20.854	-19.793
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-639	-348	-757	-522	-107	-107	-107
Begeleiding (WMO)	-26.655	-27.378	-26.800	-24.812	-24.671	-26.296	-26.495
Begraafplaatsen en crematoria	-15	-32	-32	-32	-32	-32	-32
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.964	-1.978	-1.676	-1.383	-1.674	-1.778	-1.803
Belastingen overig	147	376	376	376	376	376	376
Beschermd wonen (WMO)	-30.225	-34.361	-31.355	-28.867	-23.876	-27.725	-27.841
Bestuur	-7.809	-6.904	-6.834	-7.155	-7.059	-7.059	-7.059
Burgerzaken	-5.558	-5.560	-5.245	-6.047	-5.706	-5.849	-5.816
Crisisbeheersing en brandweer	-14.339	-15.054	-15.048	-15.853	-15.896	-15.890	-15.883
Cultureel erfgoed	-2.331	-1.417	-1.348	-1.498	-1.460	-1.455	-1.340
Cultuurpresentatie, -prod en -part	-4.997	-16.015	-15.611	-18.075	-19.208	-19.141	-23.959
Dagbesteding (WMO)	-1.834	-2.323	-2.323	-3.466	-3.766	-3.266	-3.266
Economische havens en waterwegen	-624	-182	-92	-64	-46	-43	-40
Economische ontwikkeling	-4.678	-5.207	-5.020	-5.608	-5.339	-5.327	-5.325
Economische promotie (Arnhem promo)	-1.697	-922	-1.356	-1.102	-1.090	-1.042	-1.055
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	-1.714	304	706	1.191	188	494	488
Huishoudelijke hulp (WMO)	-18.558	-20.198	-20.198	-21.803	-22.095	-22.095	-22.095
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-9.952	-15.355	-15.433	-14.682	-13.074	-13.074	-13.074
Inkomensregelingen	-38.593	-40.906	-43.386	-45.570	-43.129	-43.290	-43.310
Jeugdbescherming	-4.181	-5.465	-5.200	-5.560	-5.560	-5.560	-5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	-49.263	-54.367	-44.949	-47.594	-47.594	-43.730	-43.677
Jeugdhulp met verblijf regionaal	-27.054	-20.896	-30.710	-32.636	-32.636	-32.637	-32.637
Jeugdreclassering	-1.126	-1.288	-1.552	-1.660	-1.660	-1.660	-1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	-20.292	-17.835	-17.207	-22.164	-20.819	-20.457	-19.856
Media	-10.372	-10.020	-11.365	-10.541	-9.978	-9.978	-9.978
Milieubeheer	-16.391	-13.408	-13.151	-16.335	-11.016	-11.622	-12.146
Musea	-5.885	-6.209	-6.203	-6.368	-6.367	-6.367	-6.367
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-12.122	-12.360	-12.920	-12.010	-11.192	-10.751	-10.591
Onderwijshuisvesting	-22.176	-22.788	-23.234	-25.927	-25.924	-26.953	-28.278
Openb groen en (openlucht) recreatie	-18.177	-16.682	-19.876	-20.284	-21.772	-22.218	-22.345
Openbaar vervoer	93	82	69	59	63	67	72
Openbare orde en veiligheid	-13.585	-11.926	-11.184	-12.244	-10.642	-10.357	-10.247
Overhead	-84.351	-81.045	-80.025	-86.123	-82.623	-82.413	-82.248
Overige baten en lasten	9.520	-4.960	-4.871	-3.053	-10.123	-5.145	2.056
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-233	-399	-888	-1.014	-1.007	-249	-249
OZB Niet-Woningen	30.991	33.064	33.064	33.908	33.908	33.908	33.908
OZB Woningen	26.678	28.853	27.885	30.628	32.078	33.528	34.978
Parkeren	4.888	10.781	8.976	10.262	10.175	10.078	9.971
PGB Jeugd	-991	-1.449	-1.611	-1.723	-1.723	-1.723	-1.723
PGB WMO	-2.427	-4.505	-4.505	-4.087	-4.088	-4.088	-4.088
Riolering	5.175	4.339	3.976	4.354	3.735	3.286	2.880
Ruimtelijke ordening	-14.391	-4.813	-10.610	-5.255	-18.755	-3.788	-3.787
Samenkracht en burgerparticipatie	-26.808	-27.004	-27.817	-31.129	-28.417	-26.891	-26.886
Sportaccommodaties	611	520	572	459	583	604	632
Sportbeleid en activering	-21.548	-20.539	-19.411	-20.848	-21.082	-21.082	-21.082
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	-20.630	-23.882	-23.880	-25.891	-26.045	-25.181	-25.181
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	-2.033	-3.525	-3.525	-3.353	-3.218	-3.218	-3.218
Treasury	1.742	4.831	6.933	5.057	5.271	3.919	1.750
Vennootschapsbelasting VpB	-876	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078	-1.078
Verkeer en vervoer	-30.467	-34.406	-28.193	-31.040	-31.940	-32.571	-33.965
Volksgezondheid	-7.930	-9.559	-9.579	-10.898	-10.784	-10.779	-10.644
Wonen en bouwen	-311	-119	4.576	-5.894	-5.345	-6.265	-5.919
WSW en beschut werk	-41.453	-41.238	-42.011	-38.094	-36.233	-34.810	-33.341

Totaal	6.388	0	7.361	0	0	0	0
--------	-------	---	-------	---	---	---	---

Overzicht taakvelden per programma (lasten)

	Lasten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Participatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	20.116
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	566	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	2.153	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	5	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	7.246	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	9.941	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	17.308	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	2.133	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	25.022	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	5.620	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	3.280	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	10.541	0
Milieubeheer	53	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	6.486	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	24.985	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	30.276	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.256	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	13.423	0	0	0	0	0
Overhead	89.821	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	5.777	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	4.093	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	12.793	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	6.541	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	-3.389	0	0	0	0	0	0

Vennootschapsbelasting VpB	1.078	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	27.758	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	32.888
Eindtotaal	123.318	30.730	41.806	9.466	55.262	44.181	228.777

Lasten						
S07	S08	S09	S10	S11	S12	Totaal
Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	Totaal

Middelen						
Afval	0	0	0	0	25.683	25.683
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	4.727	0	0	0	24.843
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	566
Begeleiding (WMO)	34.741	0	0	0	0	34.741
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	48	0	0	48
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	2.153
Belastingen overig	0	0	0	0	0	5
Beschermd wonen (WMO)	29.127	0	0	0	0	29.127
Bestuur	0	0	0	0	0	7.246
Burgerzaken	0	0	0	0	0	9.941
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	17.308
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	2.133
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	25.022
Dagbesteding (WMO)	3.466	0	0	0	0	3.466
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	977	977
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	5.620
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	3.280
Grondexpl (niet-bedrijfventerreinen)	0	0	0	0	78.381	78.381
Huishoudelijke hulp (WMO)	21.803	0	0	0	0	21.803
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	15.899	0	0	0	0	15.899
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	175.773
Jeugdbescherming	5.560	0	0	0	0	5.560
Jeugdhulp ambulant regionaal	47.594	0	0	0	0	47.594
Jeugdhulp met verblijf regionaal	32.636	0	0	0	0	32.636
Jeugdreclassering	1.660	0	0	0	0	1.660
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	24.067	0	0	0	24.067
Media	0	0	0	0	0	10.541
Milieubeheer	0	0	0	32.587	4.395	37.036
Musea	0	0	0	0	0	6.486
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	24.985
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	30.276
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	29.056	29.056
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	1.256
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	13.423
Overhead	0	0	0	0	0	89.821
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	5.777
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	1.014	0	0	0	0	1.014
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	0	0	0	0	0	4.093

Parkeren	0	0	0	0	0	0	12.793
PGB Jeugd	1.723	0	0	0	0	0	1.723
PGB WMO	4.087	0	0	0	0	0	4.087
Riolering	0	0	0	0	0	14.682	14.682
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	5.255	0	5.255
Samenkracht en burgerparticipatie	1.181	26.136	0	0	0	0	33.859
Sportaccommodaties	0	0	5.635	0	0	0	5.635
Sportbeleid en activering	0	0	21.527	0	0	0	21.527
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	22.615	3.475	0	0	0	0	26.091
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	3.353	0	0	0	0	0	3.353
Treasury	0	0	0	0	0	0	-3.389
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	1.078
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	5.723	33.480
Volksgezondheid	0	0	12.072	0	0	0	12.072
Wonen en bouwen	0	0	0	0	5.004	9.023	14.027
WSW en beschut werk	5.306	0	0	0	0	0	38.194
Eindtotaal	231.766	58.405	39.282	32.587	93.035	85.144	1.073.759

Overzicht taakvelden per programma (baten)

	Baten						
	S00	S01	S02	S03	S04	S05	S06
	Bestuur Dienstverlening en financiën	Veiligheid	Bereikbaarheid	Economie	Onderwijs	Cultuur	Participatie en armoedebestrijding
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	0	0
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	606.971	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	2.500
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	44	0	0	0
Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0
Beheer overige gebouwen en gronden	271	0	0	0	0	0	0
Belastingen overig	381	0	0	0	0	0	0
Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Bestuur	91	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	3.894	0	0	0	0	0	0
Crisisbeheersing en brandweer	0	1.490	0	0	0	0	0
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	709	0
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	7.060	0
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	12	0	0	0
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	2.428	0	0	0
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	0	0	0
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	17	0	0	0	0	0	0
Musea	0	0	0	0	0	118	0
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	12.516	0	0
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	4.701	0	0
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	0	1.314	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	0	829	0	0	0	0	0
Overhead	3.814	0	0	0	0	0	0
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	33.908	0	0	0	0	0	0
OZB Woningen	34.721	0	0	0	0	0	0
Parkeren	0	0	26.920	0	0	0	0
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	0	0
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	0	0	0	0	0	0	0
Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	1.668	0	0	0	0	0	0

Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	59	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
Wonen en bouwen	0	0	0	0	0	0	0
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	685.736	2.319	28.294	2.484	17.217	7.886	132.602

	Baten						Totaal
	S07	S08	S09	S10	S11	S12	
	Zorg	Welzijn en inclusie	Gezondheid en sport	Klimaat Energie en Milieu	Ruimtelijke ontwikkelingen	Wonen en leefomgeving	
Middelen							
Afval	0	0	0	0	0	31.567	31.567
Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	606.971
Arbeidsparticipatie	0	2.050	0	0	0	0	4.549
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	0	0	0	0	0	0	44
Begeleiding (WMO)	3.593	0	0	0	0	0	3.593
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	16	0	0	0	16
Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0	0	0	0	271
Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	381
Beschermd wonen (WMO)	642	0	0	0	0	0	642
Bestuur	0	0	0	0	0	0	91
Burgerzaken	0	0	0	0	0	0	3.894
Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	1.490
Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	709
Cultuurpresentatie, -prod en -part	0	0	0	0	0	0	7.060
Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Economische havens en waterwegen	0	0	0	0	0	913	913
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	12
Economische promotie (Arnhem promo)	0	0	0	0	0	0	2.428
Grondexpl (niet-bedrijventerreinen)	0	0	0	0	80.075	0	80.075
Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
Hulpmiddelen en diensten (WMO)	917	0	0	0	0	0	917
Inkomensregelingen	0	0	0	0	0	0	130.002
Jeugdbescherming	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdreclassering	0	0	0	0	0	0	0
Maatschapp en vrouwenopvang (WMO)	0	974	0	0	0	0	974
Media	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	0	0	15.665	1.329	0	17.011
Musea	0	0	0	0	0	0	118
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	0	0	0	0	0	12.516
Onderwijshuisvesting	0	0	0	0	0	0	4.701
Openb groen en (openlucht) recreatie	0	0	0	0	0	1.129	1.129
Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	1.314
Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0	0	829
Overhead	0	0	0	0	0	0	3.814
Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
OZB Niet-Woningen	0	0	0	0	0	0	33.908
OZB Woningen	0	0	0	0	0	0	34.721
Parkeren	0	0	0	0	0	0	26.920
PGB Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
PGB WMO	0	0	0	0	0	0	0
Riolering	0	0	0	0	0	19.029	19.029
Ruimtelijke ordening	0	0	0	0	0	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	0	2.193	0	0	0	0	2.193
Sportaccommodaties	0	0	6.358	0	0	0	6.358
Sportbeleid en activering	0	0	594	0	0	0	594
Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	0	0	0	0	0	0	0
Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	0	0	0	0	0	0	0
Treasury	0	0	0	0	0	0	1.668
Vennootschapsbelasting VpB	0	0	0	0	0	0	0
Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	500	559
Volksgezondheid	0	0	903	0	0	0	903

Wonen en bouwen	0	0	0	0	3.905	1.903	5.808
WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	100
Eindtotaal	5.151	5.217	7.872	15.665	85.309	55.040	1.050.792

Mutaties circulaires

In de afgelopen circulaire (september- en decembercirculaire 2024 en meicirculaire 2025) is een aantal taakmutaties en (wijzigingen in) decentralisatie-uitkeringen opgenomen dat verrekend wordt met beleidsvelden. In deze Begroting is het volgende verwerkt:

Decentralisatie-uitkeringen (DU's):

- DU Openbare bibliotheken: In de periode 2023-2024 konden gemeenten een specifieke uitkering ontvangen voor het versterken van het lokale bibliotheekstelsel. Daarna zal een wettelijke zorgplicht voor gemeenten worden ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de periode tussen de specifieke uitkering en de invoering van de wettelijke zorgplicht ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van zorgplicht te kunnen voorbereiden. Arnhem krijgt € 494.000.
- DU Wet betaalbare huur: Met de Wet betaalbare huur wordt de op 1 juli 2023 in werking getreden Wet goed verhuurderschap gewijzigd. Daarmee krijgen gemeenten de bevoegdheid om toezicht te houden en handhavend op te treden. Hiervoor ontvangen zij middelen vanuit het Rijk. Arnhem ontvangt € 192.000.
- DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's: De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025, € 8 ton in 2026, € 1,1 miljoen in 2027 en € 1,3 miljoen in 2028.
- DU Versterking arbeidsmarktregio's: Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt jaarlijks € 248.000 in de jaren 2025-2028.
- DU Versterking sociale infrastructuur: Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025 en vanaf 2026 ruim € 9 ton.
- DU Basisregistratie Personen (BRP): Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van een zogeheten BRP-straat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 9 ton meer.
- DU Aanpak laaggeletterdheid: De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025 en € 1350.000 voor de jaren 2026 tot en met 2028.
- DU Work in Nederland: Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in de jaren 2025 tot en met 2027.
- DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen: Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten in 2025 en 2026 middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in deze jaren € 24.000.
- IU Participatie (sociale infrastructuur): Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor ruim € 300.000.

Taakmutaties:

- Indexatie DU Jeugd uitname: De decentralisatie-uitkering Jeugd (DU Jeugd) wordt met ingang van 2025 beëindigd en deze middelen worden structureel toegevoegd aan het budget voor de (contact)gemeente voor het regionaal programma op de begroting van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW). Het budget gaat dus over van het gemeentefonds naar een specifieke uitkering (€ 66.000).
- Kinderopvang Sociaal medische indicatie: De Sociaal Medische Indicatie (SMI) is een gemeentelijke regeling om gezinnen die geen recht hebben op Kinderopvangtoeslag, maar die ook niet in staat zijn de

zorg voor hun kinderen volledig te dragen vanwege sociale of medische problematiek, een vergoeding te kunnen bieden voor het gebruik van kinderopvang. Door verschillende ontwikkelingen is de SMI budgettaire steeds meer onder druk komen te staan. Om dit te kunnen ondervangen, wordt het SMI budget in een aantal stappen verhoogd. Arnhem ontvangt € 60.000.

- Wet op de lijkbezorging: De inwerkingtreding van het wetsvoorstel van de modernisering van de Wet op de lijkbezorging (Wlb) is voorzien op 1 januari 2026. Ten behoeve van de financiering van de beoogde wettelijke uitbreiding van de taken van de gemeentelijke lijkschouwer is voor de periode 2026-2031 jaarlijks landelijk € 3,2 miljoen naar de algemene uitkering overgeheveld. Voor Arnhem is dit circa € 30.000.
- Bijstand jongeren: Gemeenten kunnen vanuit de bijzondere bijstand een aanvulling op de bijstand aan 21-minners geven als hun ouders niet bij kunnen springen. Met het wetsvoorstel Participatiewet in balans wordt de bijzondere bijstand met ingang van 1 januari 2026 overgeheveld naar de algemene bijstand. De aanvulling op de bijstand is bedoeld voor algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan en daarmee is de algemene bijstand het juiste instrument voor dit soort kosten. Daarom worden er middelen vanuit de algemene uitkering (circa € 150.000) overgeheveld naar de algemene bijstand (specifieke uitkering).
- Kinderopvang pleegouders: Per 2025 is structureel landelijk € 2,5 miljoen beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Voor Arnhem is dit circa € 23.000.
- Uitstel vervanging abonnementstarief WMO: De inwerkingtreding van de wet is nu voorzien per 1 januari 2027 in plaats van per 1 januari 2026. Dat betekent dat de besparing van € 225 miljoen voor het jaar 2026, die in de Voorjaarsnota 2023 in het gemeentefonds is verwerkt, vervalt. Dit wordt voor € 1,4 miljoen met het programma verrekend.
- WMO hulpmiddelen: Het scheiden van wonen en zorg in de Wet langdurige zorg (Wlz) leidt bij gemeenten tot meerkosten. Bepaalde hulpmiddelen die bij zorg met verblijf vanuit de Wlz worden gefinancierd, worden bij andere leveringsvormen vanuit de Wmo gefinancierd. De meerkosten van gemeenten worden gedekt vanuit de Wlz. In 2026 gaat het om een totaalbedrag van € 10 miljoen, hetgeen voor Arnhem neerkomt op circa € 100.000.
- Aanpassen regeling dienstverlening aan huis: Vanaf 1 januari 2026 valt het persoonsgebonden budget (pgb) niet meer onder de Regeling Dienstverlening Aan Huis (RDAH). Dit betekent dat pgb-budgethouders, afhankelijk van het type arbeidscontract, zowel de premieafdrachten als de doorbetalingen bij ziekte binnen hun pgb-budget moeten bekostigen. In sommige gevallen kan dit ertoe leiden dat het pgb-budget van de budgethouder niet toereikend is, en dat de budgethouder ook niet de ruimte ervaart om de zorgvraag aan te passen. Hiervoor is vanaf 2026 structureel € 1,8 miljoen beschikbaar, Arnhem krijgt circa € 20.000.

Monitoring bezuinigingen

In onderstaand overzicht wordt een beeld gegeven van de bezuinigingen (ombuigingen en extra inkomsten) die in de Begroting 2025 en deze voorliggende Begroting zijn verwerkt. Daarbij is achter elke post toegelicht hoe deze verwerkt is (dat wil zeggen concreet vertaald naar verlaging van lasten, verhoging van baten, vrijval van reserves), eventueel teruggedraaid of nog lopend is. Voor de nog lopende bezuiniging wordt gewerkt aan een concrete uitwerking.

Bezuinigingen	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Reëel ramen loonsom	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300	S	Verwerkt in de Begroting 2025: loonsomraming aangepast
Vrijval budget verbeteren systemen en processen	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalen, geen aanvullende maatregelen nodig
Jongerenbudget laten vervallen	200	400	400	400	400	S	Verwerkt in Begroting 2025
Ondersteuning college verminderen	201	201	313	313	313	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor dashboard betrokkenheidsprofielen	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalen, geen aanvullende maatregelen nodig
Capaciteit voor art 213a onderzoeken laten vervallen	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Budget fiscale advieskosten laten vervallen	35	35	35	35	35	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval BR Burgerparticipatie: geen middelen voor Participatiegids	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalen, geen aanvullende maatregelen nodig
Niet invullen van capaciteit mobiliteit medewerkers	75	75	75	75	75	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bezuiniging deel vrij besteedbaar budget Teams Leefomgeving	95	95	95	95	95	S	Verwerkt in Begroting 2025
Vrijval budget Sustainable Development Goals	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgevalen, geen aanvullende maatregelen nodig
Subtotaal S00 Bestuur, financiën en dienstverlening	2.956	3.156	3.268	3.268	3.268		
Stoppen innovaties informatieverwerking	93	93	93	93	93	S	Verwerkt in Begroting 2025
Verminderen bijdrage aanvullende claim programma Beter Bedrijfsvoeren van VGGM	250	250	250	250	250	S	Verwerkt in Begroting 2025
Minder bijdrage vanuit Veiligheid aan Koningsdag	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Lagere bijdrage aan Zorg- en Veiligheidshuis	100	100	100	100	100	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S01 Veiligheid	493	493	493	493	493		
Bezuiniging op wegenonderhoud structureel	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bezuiniging op wegenonderhoud incidenteel	75	200	325	450	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S02 Bereikbaarheid	125	250	375	500	50		

Vrijval middelen ivm niet verplaatsen warenmarkt	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Halveren spaarbedrag voor beeldbepalende en topsportevenementen	110	110	110	110	110	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Minder inzet op Human Capital; transformatie arbeidsmarkt	100	0	0	0	0	I	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Stoppen met vuurwerkshow	150	0	0	0	0	I	<i>Met motie 24M101g</i>
Vrijval budget voor Dutch Green Week	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Subtotaal S03 Economie	360	110	110	110	110		
Minder inzet op breedtekunst (presentatie en festival)	90	90	90	90	90	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025 en met motie 24M96 binnen bestaande budgetten opgelost, dus bezuinigd binnen budget van PEF-2 en Cultuur in Zuid budget</i>
Debatfunctie opnemen in reguliere programmering	50	50	50	50	50	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Subtotaal S05 Cultuur	140	140	140	140	140		
Rekensystematiek BUIG Arnhems Beeld toepassen	3.580	3.762	3.942	4.359	4.359	S	<i>Aangepast in Begroting 2025, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Vrijval bestemmingsreserve Energiearmoedefonds	0	0	0	0	0	I	<i>Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Inzet ESF middelen Actieve Inclusie Vervolg	0	997	0	0	0	I	<i>Medio 2026 wordt einddeclaratie ingediend waarna subsidie wordt vastgesteld. Het te verwachte ontvangen bedrag voor gemeente Arnhem is 997K. Dit bedrag zal dan vrijvallen.</i>
Structurele middelen bijverdienbeloning Participatiewet	0	0	100	100	100	S	<i>Het bedrag is vrijgevallen, geen aanvullende maatregelen nodig</i>
Verlaging middelen communicatie Armoede en Schulden	25	25	25	25	25	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Versoberen Week van het geld	20	20	20	20	20	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Andere invulling Collectieve Aanvullende Zorgverzekering	0	250	500	500	500	S	<i>Verwerkt in Begroting 2026</i>
Subtotaal S06 Participatie en armoedebestrijding	3.625	5.054	4.587	5.004	5.004		
Meer groepsgewijs begeleiden Wmo	700	1.400	1.400	1.400	1.400	S	<i>Raming is gewijzigd en aangepast in Begroting 2026</i>
Meer groepsgerichte begeleiding jeugd	0	300	300	300	300	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Analyse casussen groter dan € 100.000	840	840	840	840	840	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Inzet controle 315-route	250	500	500	500	500	S	<i>Verwerkt in Begroting 2025</i>
Stoppen PMT als losse interventie	200	200	200	200	200	S	<i>Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening</i>
Beëindigen subsidie OZO verbindzorg	22	22	22	22	22	S	<i>Vanaf 2026 aangepast in subsidieverlening</i>

Subtotaal S07 Zorg	2.012	3.262	3.262	3.262	3.262		
Vrijval middelen vrijwillige terminale zorg	5	5	5	5	5	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Vrijval middelen ondersteuning Ouderenbonden	5	5	5	5	5	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Vrijval middelen woontussenvoorzieningen Ouderen	4	4	4	4	4	S	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar	2.000	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	1.500	1.500	0	0	I	Niet realiseerbaar doordat het Rijk de subsidie beëindigd heeft
Subtotaal S08 Welzijn en inclusie	2.014	1.514	1.514	14	14		
Voordeel Sportbedrijf	0	0	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Voordeel Brede Spuk	150	150	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Seniorenbeweging via Brede Spuk	200	200	0	0	0	I	Het bedrag is vrijgefallen, geen aanvullende maatregelen nodig
Subtotaal S09 Gezondheid en sport	350	350	0	0	0		
Opstellen voorbereidingsbesluiten	26	26	26	26	26	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S11 Ruimtelijke ontwikkeling	26	26	26	26	26		
Inzet middelen huisvesting bijzondere doelgroepen	480	380	1.270	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Bomenonderhoud beperken tot directe woonomgeving	475	450	425	350	350	S	Verwerkt in Begroting 2025
Verminderen inzet bestrijding invasieve exoten	300	300	300	0	0	I	Deels teruggedraaid in Perspectiefnota 2026-2029, noodzakelijk om bestrijding tegen te gaan.
Onderhoud stedelijk groen, directe woonomgeving ontzien	250	150	50	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Budget waterbodembeheer laten vervallen	300	300	300	300	300	S	Verwerkt in Begroting 2025
Bomenplan beperken tot directe woonomgeving	150	150	150	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2025
Woningbouw Platform Arnhem	150	150	0	0	0	I	Verwerkt in Begroting 2026
Bezuinigen op dagelijks onderhoud in de wijken 10% kostenbesparing (afvalbakken, onkruid etc) en deel van het areaal minder maaien	165	165	165	165	165	S	Verwerkt in Begroting 2025
Fontein Blauwe golven deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Overige fontein (AKU-fontein, op de markt en in de parken) deels uit laten, besparing energiekosten	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025

Minder onderhoud beschoeiingen	50	50	50	50	50	S	Verwerkt in Begroting 2025
Subtotaal S12 Wonen en leefomgeving	2.420	2.195	2.810	965	965		
Verhogen parkeertarieven	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	S	Verwerkt in parkeertarieven vanaf 2025
Verhogen parkeertarieven: effect VPB	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290	S	Hangt samen met verhoging parkeertarieven
Versneld parkeerareaal vergroten 2026 ev	0	1.000	1.000	1.000	1.000	S	Vanaf 2026 wordt dit meegenomen in verdere uitwerking Duurzaam Mobiliteitsplan (Parkeerbeleid)
Versneld parkeerareaal vergroten 2025	500	0	0	0	0	S	Bezuiniging in 2025 in Turap-1 2025 teruggedraaid
Inzet scanauto vergroten	200	200	200	200	200	S	Verwerkt in de begroting
Verhogen tarief toeristenbelasting	590	590	590	590	590	S	Verwerkt in tarieven toeristenbelasting vanaf 2025
Subtotaal opbrengsten	5.000	5.500	5.500	5.500	5.500		
Totaal	19.521	22.050	22.085	19.282	18.832		
Teruggedraaid bij Begroting 2025	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Inzet Rijkssubsidie MDT	0	-1.500	-1.500	0	0	I	
Stoppen met vuurwerkshow	-150	0	0	0	0	I	
Versneld parkeerareaal vergroten	-500	0	0	0	0	I	
Totaal teruggedraaid	-650	-1.500	-1.500	0	0		
Nieuw toegevoegd in Begroting 2026	2025	2026	2027	2028	2029	I/S	
<i>Bedragen x € 1.000</i>							
Efficiency organisatieontwikkeling	0	0	2.700	2.700	2.700	S	Concrete toedeling naar afdelingen wordt uitgewerkt
Totaal toegevoegd	0	0	2.700	2.700	2.700		
Totaal opgenomen ombuigingen	18.871	20.550	23.285	21.982	21.532		
Waarvan afgerond (lasten verlaagd/baten verhoogd)	18.871	20.550	20.585	19.282	18.832		
Waarvan lopend (nog concrete uitwerking geven)	0	0	2.700	2.700	2.700		

Bijlagen

Overzicht BBV-indicatoren

Effectindicator	2021	2022	2023	2024	2025
Woonlasten éénpersoonshuishouden	694	876	902	954	1009

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

Woonlasten meerpersoonshuishouden	711	949	976	1038	1100
--	------------	------------	------------	-------------	-------------

Eenheid: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Bron: COELO, Groningen

WOZ-waarde woningen	240	265	322	335	350
----------------------------	------------	------------	------------	------------	------------

Eenheid: De gemiddelde WOZ waarde van woningen x €1.000.

Bron: CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken

Formatie ambtelijk apparaat	6,10	5,90	6,30	6,70	7,06
------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van eigen organisatie voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Bezetting ambtelijk apparaat	6,10	6,30	6,79	6,60	7,64
-------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Werkelijk aantal fte dat werkzaam is binnen eigen organisatie. In fte per 1.000 inwoners.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Apparaatskosten per inwoner	406	429	466	488	
------------------------------------	------------	------------	------------	------------	--

Eenheid: De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor het uitvoeren van de organisatorische taken.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Kosten inhuur externen als % van de loonsom	22,70	19,50	19,20		
--	--------------	--------------	--------------	--	--

Eenheid: Inzet van uitzendkrachten, zzp'ers of detacheringsovereenkomsten in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente.

Overhead % van totale lasten	9	8,90	9,10		
-------------------------------------	----------	-------------	-------------	--	--

Eenheid: Overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in procenten.

Bron: Eigen gegevens gemeente

Verwijzigingen Halt	8	7	9	11	
----------------------------	----------	----------	----------	-----------	--

Eenheid: Het aantal verwijzigingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.

Bron: Stichting Halt

Geweldsmisdrijven	6,60	6,80	6,80	7,30	
--------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------	--

Eenheid: Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling).

Bron: CBS - Geregistreerde criminaliteit

Vernielingen en beschadigingen	10,60	10,10	9,70	10,10	
---------------------------------------	--------------	--------------	-------------	--------------	--

Eenheid: Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag.
Bron: CBS - Geregistreeerde criminaliteit

Diefstallen uit woning	1,80	1,70	1,40	1,30
-------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Bron: CBS - Geregistreeerde diefstallen

Winkeldiefstallen	4,40	5,02	6,52	5,12
--------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Bron: CBS - Geregistreeerde diefstallen

Jongeren met een delict voor de rechter	2	1	1	
--	----------	----------	----------	--

Eenheid: Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen
Bron: CBS - Jeugdmonitor

Func tiemenging	58,70	59,40	59,70	
------------------------	--------------	--------------	--------------	--

Eenheid: De func tiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (%).
Bron: CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

Vestigingen (van bedrijven)	156,80	167,10	180,90	
------------------------------------	---------------	---------------	---------------	--

Eenheid: Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Bron: LISA

Demografische druk	57,50	57,60	57,50	57,60
---------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Eenheid: Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar (percentage).
Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Banen	983,10	1017,50	1031,50	
--------------	---------------	----------------	----------------	--

Eenheid: Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Bron: CBS Bevolkingsstatistiek / LISA-bewerking ABF Research

Absoluut verzuim	2	1,50	0,80	1,90
-------------------------	----------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar (per 1.000 leerlingen): de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. Streefwaarde absoluut verzuim: 0,5 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim	31	36	43	53
-------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------

Eenheid: Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2019" staat voor schooljaar "2018/2019". Streefwaarde relatief verzuim: 20 per 1.000 inwoners in de leeftijd van 5-18 jaar.
Bron: DUO/Ingrado

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2,60	3,30	3,10	3,10
---	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.

Bron: DUO/ Ingrado

Kinderen in uitkeringsgezin	10	9	9	
------------------------------------	-----------	----------	----------	--

Eenheid: Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: Verweij Jonker Instituut - Kinderen in Tel (verplichte BBV-indicator)

Werkloze jongeren	3	2	3	
--------------------------	----------	----------	----------	--

Eenheid: Het percentage werkloze jongeren 16-22 jaar

Bron: CBS (verplichte BBV-indicator)

Netto arbeidsparticipatie	68,30	71,30	72,50	
----------------------------------	--------------	--------------	--------------	--

Eenheid: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking

Bron: CBS

Personen met een bijstandsuitkering	797,40	694,80	653,40	645,60
--	---------------	---------------	---------------	---------------

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Bron: CBS

Lopende re-integratievoorzieningen	75,80	156,50	202,60	243,50
---	--------------	---------------	---------------	---------------

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Bron: CBS

Jongeren met jeugdhulp	14,20	14,90	15,80	16
-------------------------------	--------------	--------------	--------------	-----------

Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Jongeren met jeugdbescherming	1,40	1,40	1,30	1,10
--------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Jongeren met jeugdreclassering	0,70	0,70	0,70	0,70
---------------------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Eenheid: Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel

Bron: CBS - Indicatoren jeugdzorg in natura

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	840	820	800	810
---	------------	------------	------------	------------

Eenheid: Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep

Bron: CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo

Niet sporters	43,90	40,70		
----------------------	--------------	--------------	--	--

Eenheid: Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen GGD's, CBS en RIVM

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	9,20	16,70		
Eenheid:	Deel van de energie die afkomstig is uit natuurlijke hulpbronnen die constant worden aangevuld, zoals uit wind, zon en waterkracht (%)			
Bron:	Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor			
Omvang huishoudelijk afval	160,40	195	199,10	
Eenheid:	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg per inwoner).			
Bron:	CBS - Huishoudelijk afval De CBS-afvalcijfers over 2022 worden in december 2023 gepubliceerd. In onze eigen afvalrapportages zien we een gemiddelde van 207 kilogram restafval per inwoner in 2022.			
Toevoegingen aan de woningvoorraad: nieuw gebouwde woningen	5,60	7,60	7,60	9,80
Eenheid:	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties. Aantal per 1.000 woningen			
Bron:	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research			

Begrippenlijst

A.

Accress

Groei/daling van het gemeentefonds.

Activa (vaste)

Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die in meerdere jaren worden afgeschreven (bijvoorbeeld gebouwen). Activa staan op de balans.

Afvalstoffenheffing

Betreft een heffing voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar gebruiker is van een woning (waarvoor een verplichting tot inzamelen geldt). De grondslag voor de heffing is het aantal inwoners (betreft twee categorieën: eenpersoons- of meerpersoonshuishouden). De heffing is een tijdvak-belasting en komt in aanmerking voor de ontheffingsregeling. Bij verhuizing naar een woning binnen of buiten Arnhem wordt ontheffing verleend voor de resterende volle maanden, dat de inwoner verhuisd is. Zodra er nieuwe bewoners ingeschreven worden, ontvangen deze bewoners een aanslag afvalstoffenheffing voor de resterende maanden.

Algemene uitkering

Uitkering uit het gemeentefonds van het Rijk dat de gemeente geheel vrij mag besteden.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.

Auditing

Het controleren van een organisatie.

B.

Balans

De balans toont een overzicht van de bezittingen, schulden en eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.

Baten

Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Baten en lasten (stelsel van)

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben (dat wil zeggen het jaar waarin de prestatie geleverd is).

Bedrijfsvoering

De beheersing van, het toezicht op en de verantwoording over de bedrijfsprocessen binnen de gemeentelijke organisatie op basis van een bedrijfsvoeringsfilosofie.

Begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee gemoeid zijn en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingstekort

Een begrotingstekort treedt op wanneer de lasten hoger zijn dan de baten.

Beheersmaatregel

Een activiteit die zich richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis.

Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. In dit geval de landelijk gemiddelde tarieven. Voor gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bedrag dat benodigd is om alle risico's in de begroting waarvoor geen maatregelen zijn getroffen, in financiële zin af te dekken.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Bestaand beleid

Beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden.

Bestemmingsreserve

Naast de Algemene reserve zijn er buffers gevormd die niet worden meegerekend tot de weerstandscapaciteit. Het gaat hier om de bestemmingsreserves. Bestemmingsreserves zijn voor specifieke doeleinden gevormd op basis van een raadsbesluit. Bestemmingsreserves zijn gebonden aan de bestemmingen die door de raad zijn vastgesteld. Wanneer de nood echt hoog is kan er door de raad aan de betreffende bestemmingsreserve een andere bestemming worden gegeven. Aan een deel van de bestemmingsreserves hangen verplichtingen tot bestedingen waarbij er beperkte sprake is van beleidsvrijheid.

Besluit begroting en verantwoording (BBV)

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Bestuurlijk belang

Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

C.

Circulaire

Een circulaire informeert de gemeenten over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds.

D.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Doeluitkering

Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar.

E.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

F.

Financieel belang

Van financieel belang is sprake als de gemeente de middelen die ze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij (een derde rechtspersoon) en/ of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente.

Financieringsmiddelen

Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen.

G.

Gemeenschappelijke regeling

Is het publiekrechtelijk juridisch kader waarbinnen twee of meer gemeentebesturen kunnen samenwerken.

Gemeentefonds

Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de verkochte gronden kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

K.

Kans

De mogelijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet uitgedrukt in een waarde tussen 0 en 1.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kapitaallasten

Afschrijvingen en toegerekende rente op activa. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat besteed wordt om de investering te financieren.

L.

Lasten

De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Leges

Leges zijn vergoedingen voor het genot van diensten of producten, die de gemeente levert. Dat zijn bijvoorbeeld paspoorten, uittreksels uit registers, vergunningen e.d. Daarbij geldt dat de totale opbrengst van de leges niet hoger mogen zijn dan de kosten die de gemeente voor het geheel van de legesplichtige diensten of producten maakt. De leges worden in rekening gebracht bij de aanvrager van de dienst of het product. Voor sommige leges geldt een wettelijk maximum tarief (bijvoorbeeld voor paspoorten).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. Het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, moeten gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht.

M.

Meerjareninvesteringsplanning (MIP)

In de meerjareninvesteringsplanning wordt de planning van de investeringen voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt.

Meerjarenraming

Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.

N.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

O.

Onroerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom hebben van onroerende zaken in de gemeente Arnhem.

De grondslag van de belasting is de WOZ-waarde van de woning of niet-woning. Het geldende tarief voor eigenaars van woningen of eigenaars en gebruikers van niet-woningen is gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van een onroerende zaak.

Overhead

De kosten van de werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, afdelingsadministratie of huisvesting).

Overzicht lasten en baten

Lasten: De lasten zijn weergegeven met een minteken (negatief) in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten uit te geven in het betreffende jaar.

Baten: Baten zijn zonder teken (positief) weergegeven in de begroting. Hiermee laten we zien hoeveel middelen we verwachten te ontvangen in het betreffende jaar.

Toevoeging aan reserve: toevoegingen aan een reserve zijn weergegeven met een minteken (negatief). Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten stijgen.

Onttrekkingen aan reserve: onttrekkingen aan een reserve zijn zonder teken (positief) weergegeven. Hiermee laten we zien met hoeveel middelen we in het betreffende jaar aan deze reserve laten dalen.

Saldo toevoegingen en onttrekkingen: Bij negatief saldo verwachten we een verhoging van de reserve binnen dit programma. Bij een positief saldo verwachten we een verlaging van de reserve binnen het programma.

P.

Paragrafen

Geven volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Parkeerbelasting

Betreft een belasting voor het parkeren van een voertuig op een plaats waar volgens de belastingverordening parkeerbelasting verschuldigd is. De grondslag is de duur van het parkeren. De parkeertijd maal het tarief bepaalt de hoogte van het bedrag. De belasting wordt geheven door in te loggen op een centrale computer via een GSM, het kopen van een parkeerticket of een parkeervergunning.

Planning- en controlcyclus

De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken, bijstellen en verifiëren van budgetten.

Programma

Is een samenhangende verzameling van activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.

Programmabegroting

Dit is de typering voor de begroting waarin de programma's centraal staan. Een gemeente is vrij in de keuze van de programma's en het aantal.

R.

Reserve

Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).

Risico

Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg.

Risicomanagement

Het geheel aan activiteiten en maatregelen gericht op het expliciet en systematisch omgaan met en beheersen van risico's.

Risicoparagraaf

Is een door het college verstrekt overzicht van alle bekende risico's tot het moment van aanbieden van de begroting.

Risicoprofiel

Overzicht van het geheel aan risico's van het betreffende proces, project, programma of beleidstraject.

Roerende zaakbelasting

Betreft een belasting voor het in eigendom van roerende zaken, zoals woonboten in de gemeente Arnhem. De grondslag van de belasting is een percentage van de RZB- waarde. De belasting wordt via een aanslag opgelegd aan iedereen die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar of gebruiker is van de roerende zaak.

S.

Solvabiliteit

Is de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie van een gemeente.

Stelpost

Schatting van uitgaven, opgenomen in de begroting terwijl de werkelijke kosten nog niet exact bepaald kunnen worden.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting OZB. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt

gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

T.

Taakmutatie

Extra geld uit het gemeentefonds voor de uitvoering van nieuwe en/of bestaande taken.

Taakveld

Eenheid waarin de programma's zijn onderverdeeld.

Treasury

Is het geheel van activiteiten in verband met het beheren van de geldstromen.

V.

Verbonden partij

Is een partij waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie onderhoudt en waarin zij een financieel belang heeft.

Voorziening

Dit is een reservering (geoomerkte gelden) met als doel het bedrag aan te wenden in de toekomst waar de voorziening oorspronkelijk voor is gecreëerd.

W.

Weerstandsfactor

Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit. Bij een lagere factor dan 1 is aanzuivering van de algemene reserve vereist. Indien de factor uitkomt boven de 1,4 dan kunnen reserves worden aangewend voor nieuw beleid.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen, zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen is de verhouding (ratio) tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit.

Z.

Zekerheidspercentage

Voor het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen moet met behulp van de risicosimulatie een keuze worden gemaakt met welke mate van zekerheid de geïdentificeerde risico's worden afgedekt. We noemen dit ook wel het zekerheidspercentage.

Ontwerpbegroting 2026-2029

Wat komt er in 2026 binnen

Rijk
767 mln

Lokale heffingen
142 mln

Overige inkomsten
142 mln

Reserves
70 mln

€ 1.121 miljoen

We maken de komende jaren tientallen miljoenen vrij voor de bouw van een nieuw stadsdeel Spoorzone Arnhem Oost waar duizenden nieuwe woningen en werkplekken komen.

Datum: maandag 20 oktober 2025
Aan: Raadsleden en fractievoorgangers
Van: Wethouder Paul Smeulders
Betreft: Wijziging Begroting 2026

In de ontwerpbegroting 2026 is op p.155 onder de inspanning “we bevorderen vrijwilligerswerk” per abuis een verkeerde tekst opgenomen. Er staat nu:

We bevorderen vrijwilligerswerk

(I)

In 2025 is de beleidsnota ‘Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem’ door de gemeenteraad vastgesteld. Vervolgens heeft het college een uitvoeringsagenda ouderenbeleid 2025-2026 opgesteld. Het ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. Ook bij de uitvoering en doorontwikkeling hiervan in 2026 blijven inwoners en partners betrokken. Dit jaar gaan wij naast ons huidige aanbod voor ouderen aan de slag met projecten op de pijlers ‘meedoen & ontmoeten’, ‘gezond & fit’, ‘samen wonen, samen leven’. Daarnaast dragen we bij aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen voor ouderen (opgave 1 ‘Wonen eerst’ transformatie sociaal domein), een krachtige samenwerking tussen zorg en welzijn (opgave 5 ‘Zorg en welzijn in de vorm van netwerksamenwerking’), aan zorgzame buurten en bewustwording. Deze projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, ze zijn leuk, worden integraal opgepakt en stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continue worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Deze tekst is van toepassing op de inspanning “Samen met partners realiseren we uitvoering van het ouderenbeleid”. Deze inspanning met bijbehorende tekst is ook op p.155 te vinden. De correcte tekst onder “We bevorderen vrijwilligers werk” moet zijn:

We bevorderen vrijwilligerswerk

(I)

In vervolg op de nota ‘Vrijwilligersbeleid in Arnhem’ geeft een uitvoeringsagenda nader vorm aan de speerpunten van dit beleid. Deze agenda wordt samen met de organisaties die vrijwilligers ondersteunen en vrijwilligersorganisaties vormgegeven en uitgevoerd. Centraal staan de ondersteuning van vrijwillige inzet, verbinding tussen (bestaande) initiatieven, ondersteuning en ontzorging van besturen en aansluiten bij vrijwilligers en hun potentieel. De vrijwilligersondersteuner speelt een rol in het coördineren en het (verder) verbinden van organisaties die zich op vrijwilligers(werk/organisaties) richten.

Deze tekst is nu opgenomen in de gewijzigde versie van de ontwerpbegroting.

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4712870

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

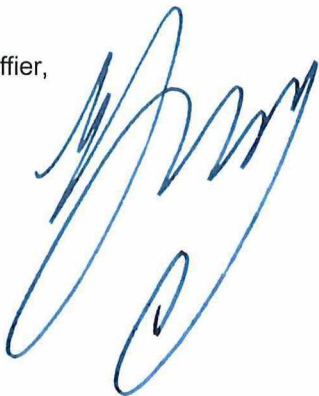
gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

- gezien het amendement 'Cultuur in Zuid' (25A70);

besluit:

1. De Turap-2 2025 vast te stellen.
2. De begrotingswijziging 25-009 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. : 12-11-2025
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's	2025				
	Lasten	Baten	Expl.-result.		
				Toe-voeg.	Ont-trekk.
Wijkprogramma's					
Geb 0 Gebied nader te verdelen	1.306		-1.306		352
Geb 1 CSA					
Geb 2 Noordwest					
Geb 3 Noordoost					
Geb 4 Presikhaaf	100		-100		50
Geb 5 Malburgen	150		-150		
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7 De Laar/Elden					
Geb 8 RKV					
	1.556		-1.556		402
Stedelijke programma's					
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	429	21.679	21.250		
S01 Veiligheid	198		-198		
S02 Bereikbaarheid	-200		200		
S03 Economie	150		-150		
S04 Onderwijs	646		-646		
S05 Cultuur					
S06 Participatie en armoedebestrijding	3.157	-3.421	-6.578		
S07 Zorg	-378	3.000	3.378	3.400	
S08 Welzijn en inclusie	341		-341		258
S09 Gezondheid en sport	-307		307		
S10 Klimaat, energie en milieu	450		-450		
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	1.826		-1.826		88
S12 Wonen en leefomgeving	495		-495		530
	6.807	21.257	14.450	3.400	876
Totaal	8.363	21.257	12.894	3.400	1.278

Begrotingswijziging Investerings

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. : 12-11-2025
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's	2025				
	Lasten	Baten	Expl.-result.		
				Toe-voeg.	Ont-trekk.
Wijkprogramma's					
Geb 0 Gebied nader te verdelen					
Geb 1 CSA					
Geb 2 Noordwest					
Geb 3 Noordoost					
Geb 4 Presikhaaf					
Geb 5 Malburgen					
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7 De Laar/Elden					
Geb 8 RKV					
Stedelijke programma's					
S00 Bestuur, dienstverlening en financ					
S01 Veiligheid					
S02 Bereikbaarheid	2.452		-2.452		-2.452
S03 Economie					
S04 Onderwijs	1.138		-1.138		-1.138
S05 Cultuur					
S06 Participatie en armoedebestrijding					
S07 Zorg					
S08 Welzijn en inclusie	5.347		-5.347		-5.347
S09 Gezondheid en sport					
S10 Klimaat, energie en milieu					
S11 Ruimtelijke ontwikkeling					
S12 Wonen en leefomgeving					
	8.936		-8.936		-8.936
Totaal	8.936		-8.936		-8.936

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4712870

Onderwerp: Turap-2 2025

Kernboodschap

Om de voortgang op de realisatie van de begroting te kunnen bewaken, worden (zoals vastgelegd in de verordening financieel beleid en beheer gemeente Arnhem) minimaal twee tussenrapportages aan de raad aangeboden. In Turap-2 2025 worden de inhoudelijke en financiële afwijkingen die over 2025 bekend zijn gerapporteerd.

Voorstel

1. De Turap-2 2025 vast te stellen.
2. De begrotingswijziging 25-009 vast te stellen.

Inleiding

Als regulier onderdeel van de beleidscyclus 2025 is een tweede tussenrapportage (Turap-2 2025) opgesteld. De Turap 2-2025 bevat informatie over de verwachte majeure financiële afwijkingen over het jaar 2025, over het geprognosticeerde financiële resultaat en over de voortgang van de beleidsuitvoering. Daarnaast wordt in Turap-2 2025 gerapporteerd op een aantal andere onderwerpen, zoals de investeringen en de beheersing van belangrijkste verbonden partijen. Ook is een terugkoppeling van de voortgang van de overgehevelde budgetten uit 2024 opgenomen en wordt vooruitgeblikt naar de Nota Budgetoverheveling 2025. Hiermee wordt inzicht gegeven in de onderwerpen waarvan op dit moment al wordt verwacht dat de activiteiten niet of onvolledig worden uitgevoerd dit jaar. Dit is een eerste inschatting en is ter informatie aan deze Turap toegevoegd. Aan het eind van het jaar worden de budgetoverhevelingen 2025 aan de raad ter besluitvorming voorgelegd.

In deze Turap is de inhoudelijke voortgang binnen de programma's opgenomen. Dit betekent concreet dat in de bijlage de doelen die 'op koers lopen', 'gedeeltelijk op koers', 'niet op koers liggen' en 'reeds gerealiseerd zijn', zijn opgenomen. In de Begroting 2025 zijn naar aanleiding van de resultaten van de werkgroep 'Doorontwikkeling begroten en verantwoorden' vier programma's bij wijze van pilot uitgewerkt met beter meetbare en uniform geformuleerde doelen en inspanningen. Deze programma's zijn voor Turap-2 2025 ook in de pilot betrokken en daarom is de verantwoording op een andere wijze gepresenteerd. Bij deze programma's is per inspanning aangegeven of er sprake is van een afwijking op inhoud, financiën, planning en risico's. Alleen wanneer op één of meer

van de onderdelen een afwijking is, wordt een toelichting gegeven. Meer details hierover zijn terug te vinden in de raadsbrief [Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden](#) van 1 april 2025.

Turap 2-2025 is opgesteld op basis van ontwikkelingen in de eerste zeven maanden van 2025, waarbij ook rekening is gehouden met de structurele componenten in de resultaten van voorgaand jaar. Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden.

Ook is gerapporteerd over de voortgang en de verwachte inzet van investeringen dit jaar. Zie hiervoor bijlage 3 van de Turap-2 2025. In deze paragraaf wordt eveneens voorgesteld om diverse nieuwe investeringskredieten in te stellen. Het gaat om de volgende investeringskredieten:

- Buurthuis De Overkant € 3,2 miljoen
- Indexatie DMP € 2,4 miljoen
- Toegankelijke hoofdlooproutes € 1,2 miljoen
- Transformatie De Leuke Linde € 1,0 miljoen
- Hogere investering De Brouwerij € 0,5 miljoen
- Batterijsysteem Guido de Bres € 0,4 miljoen
- Afronding SUVIS-projecten Flores € 0,2 miljoen
- Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein € 70.000

Zie voor de inhoudelijke toelichting bijlage 3 paragraaf investeringen.

Beoogd effect

De raad krijgt een prognose van de beleidsmatige voortgang, de financiële afwijkingen en het resultaat over 2025. Daarbij wordt de begroting aangepast aan de meest actuele stand van de prognose. Dit in het kader van begrotingsrechtmatigheid. Ten slotte is het beoogde effect om transparant te zijn over alle relevante facetten die van belang zijn voor de raad om haar controlerende taak volledig te kunnen uitvoeren.

Argumenten

- 1.1 Er wordt inzicht gegeven in afwijkingen op inhoud en financiën.*

Met Turap-2 2025 wordt een actueel inzicht verschaft in majeure afwijkingen in beleid en financiën en hiermee krijg de raad inzicht in de voortgang van het bereiken van de doelen in 2025 en de financiële afwijkingen die zich daarbij voordoen.
- 2.1 Dit is noodzakelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.*

De afwijkingen worden meegenomen in een begrotingswijziging omdat dit vanwege de begrotingsrechtmatigheid noodzakelijk is. Alle afwijkingen die genoemd zijn in deze Turap worden in de begroting gewijzigd.

Kanttekeningen en risico's

1.1 *Daadwerkelijke realisatie in jaarstukken kan afwijken.*

Er is met de best mogelijke inschattingen gewerkt op het moment van opmaken van de Turap, maar deze inschattingen kunnen aan het einde van het jaar mogelijk afwijken van de daadwerkelijke realisatie.

Participatie

Op verschillende thema's binnen de stedelijke en wijkprogramma's zijn de ambities, het beleid en de uitvoering daarvan mede tot stand gekomen met inbreng vanuit diverse partijen uit de stad.

Financiën

In Turap-1 meldden we een verwacht voordeel van € 7,4 miljoen in 2025. In Turap-2 verwachten we een aanvullend voordeel van € 11,3 miljoen. Hiervan wordt voorgesteld om alle verwachte afwijkingen met bijgaande begrotingswijziging op grond van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting te verwerken.

In de bijlagen bij Turap-2 is per programma een overzicht gegeven van alle verwachte afwijkingen. In een aantal gevallen is een afwijking op één programma benoemd, maar vindt de vertaling in de administratie plaats door de begrotingswijziging over diverse (wijk)programma's te verdelen. Voor een uitvoerige toelichting wordt verwezen naar de Turap-2 2025 en bijlagen.

Uitvoering

Na vaststelling door de raad wordt de begroting gewijzigd met de bijgevoegde wijziging.

Communicatie

De Turap-2 2025 wordt gepubliceerd op website financien.arnhem.nl.

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- Turap-2 2025
- Bijlagen bij Turap-2 2025
- Begrotingswijziging 25-009 bij Turap-2 2025
- Overzicht externe onderzoeken

RAADSVOORSTEL

Besluit van
Zaaknummer 4712870

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 16 september 2025;

gelet op artikel 192 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De Turap-2 2025 vast te stellen.
2. De begrotingswijziging 25-009 vast te stellen.

De griffier,

De voorzitter,

Turap-2 2025

Turap-2 2025

Turap-2 2025

Inhoudsopgave

Hoofdlijnen Turap-2 2025	7
Totaalbeeld financiën	11
Bijlagen.....	13
Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma.....	13
Investerings	135
Beheersing verbonden partijen	137
Stand van zaken amendementen en moties	147

Hoofdlijnen Turap-2 2025

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap is de stand van zaken geduid rondom de uitvoering van de in de begroting voor 2025 opgenomen ambities, doelen en inspanningen binnen de verschillende programma's. Ook worden de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2025 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkelingen, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten in lopend beleid.

Financieel beeld

In Turap-1 meldden we een verwacht voordeel van € 7,4 miljoen in 2025. Met Turap-2 wordt daarbovenop een voordeel verwacht van € 11,3 miljoen. In de jaarrekening over 2025 zal de definitieve afwijking bekend worden.

Actualiteiten, doelen en inspanningen

In maart werd Arnhem opgeschrikt door een ingrijpende brand in de historische binnenstad. Een brand met grote impact op met name bewoners, ondernemers en de directe leefomgeving. De brand bracht niet alleen acute schade met zich mee, maar stelt de stad ook voor belangrijke opgaven op het gebied van herstel, veiligheid en samenwerking. We zetten alle stappen die noodzakelijk zijn om onze stad weer veerkrachtig en toekomstbestendig op te bouwen.

Met de recente toekenning als rijksmonument wordt het omgevingskunstwerk De Blauwe Golven, gelegen bij de Nelson Mandelabrug, voortaan beschermd als representatief voorbeeld van 'Post-65-werken': de jongste generatie monumenten die symbool staan voor welvaart, groei en vrijheid.

Uit deze Turap blijkt dat de meeste doelen en inspanningen op koers liggen. Een greep hieruit: we zetten stappen om de veiligheid in Arnhem te vergroten door in te zetten op zowel veiliger en leefbaardere wijken, als op het terugdringen van overlast en ondermijnende criminaliteit. De renaissance van de Velperweg is afgerond en er zijn stappen gezet in de vaststelling van het stedelijk parkeerbeleid. Er zijn resultaten geboekt in het tegengaan van verkeersoverlast. De doelen om te komen tot een duurzame, creatieve en levendige economie worden of zijn allemaal gerealiseerd, bijvoorbeeld de positionering van Arnhem als Hotspot Energie, de transformatie van de binnenstad en investeringen in de Arnhemse werklocaties. We zetten volgende stappen in het realiseren van goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting. De beoogde doelen binnen verbreding van het cultuurbereik en -participatie worden gerealiseerd. De inzet op het vergroten van het bereik van inkomensregelingen en het schuldenvrij maken van inwoners leidt tot de gewenste resultaten. De inspanningen om meer kwetsbare jeugdigen veilig thuis te laten wonen, worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de inzet om zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te vergroten, bijvoorbeeld door de uitvoering van het ouderenbeleid. De voorgenomen inspanningen binnen inclusief Arnhem liggen allemaal op koers. Net als de inzet om meer Arnhemmers te laten voldoen aan de beweegrichtlijn, het streven naar minder Arnhemmers met overgewicht en het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik. De inspanningen voor meer lokale energiesystemen en verduurzaming van bedrijven worden grotendeels gerealiseerd. Er worden stappen gezet in de doelen en kansen die de Omgevingsvisie biedt en de diverse maatregelen binnen de aanpak gezonde en veilige leefomgeving werpen zijn vruchten af. Om te werken aan woonruimte voor iedereen, wordt bijvoorbeeld de doorstroming bevorderd en leegstand tegengegaan. De inspanningen om te komen tot een meer groene en klimaatadaptieve stad zijn afgerond of liggen op koers.

Er zijn ook onderwerpen die (nog) niet geheel op koers liggen. Ook hieruit een greep: de digitalisering van het inwonerproces loopt enige vertraging op. In het ontwikkelen van het integraal accommodatiebeleid zijn de beoogde resultaten nog niet bereikt. Een aantal onderdelen uit het Duurzaam Mobiliteitsplan is nog niet opgepakt, mede doordat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. Om te komen tot een beter en schoner taxivervoer, zullen nog stappen moeten worden gezet. Het zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van gebouwen. De isolatieaanpak loopt enige vertraging op. Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. De uitvoering van het plan van aanpak woonwagencentrales is vertraagd en de hoeveelheid restafval laat nog niet de gewenste daling zien.

Ondanks dat we veel van onze doelen realiseren zien we dat het de organisatie en onze externe partners in toenemende mate moeite kost de ambities en doelen tijdig te realiseren. Bovendien constateren we dat er in de komende jaren meer nodig is om onze lange termijn ambities verbonden aan bijvoorbeeld de groei van de stad, energietransitie en de realisatie van de Visie op het sociaal domein te kunnen behalen en de dienstverlening aan

onze inwoners op peil te houden. Uw raad heeft dit ook geconstateerd en ons bij motie 'Capaciteit in beeld voor realistische ambities' (25M108) opgedragen:

- Een overzicht op te stellen van de structurele capaciteit die per programma nodig is om de vastgestelde ambities te realiseren;
- daarbij inzichtelijk te maken welke keuzes nu gemaakt worden in de prioritering van inzet, en wat daarvan de gevolgen zijn voor andere programma's of dossiers;
- dit overzicht uiterlijk vóór de behandeling van de Begroting 2026 met de raad te delen.

Toelichting doelen en inspanningen

In Turap-2 wordt de voortgang aangegeven van alle doelen en inspanningen die in de Begroting 2025 zijn opgenomen. Per doel en inspanning is de stand van zaken beschreven. Ook wordt bij de doelen en inspanningen de status aangegeven door middel van verschillende icoontjes. Deze icoontjes houden het volgende in:

- Groene pijl schuin omhoog - Het doel/ de activiteit loopt op koers
- Oranje pijl naar rechts - Het doel/ de activiteit loopt gedeeltelijk op koers
- Rode pijl schuin omlaag - Het doel/ de activiteiten lopen niet op koers
- Groen vinkje - Het doel/ de activiteit is gerealiseerd

In de Begroting 2025 waren eveneens 4 programma's opgenomen die op een andere wijze gepresenteerd werden in het kader van doorontwikkeling begroting en verantwoording. Deze 4 programma's zijn in deze Turap ook op een nieuwe wijze gepresenteerd zoals vermeld in de raadsbrief 'Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' van 1 april 2025.

Voor deze 4 programma's wordt per inspanning middels een kruis of een vinkje aangegeven of de inspanning een afwijking heeft op de onderdelen inhoud, financiën, planning en risico's volgens de volgende richtlijnen:

Definities		
Inhoud	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt zoals omschreven uitgevoerd	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt niet of op andere wijze dan omschreven uitgevoerd
Financiën	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar niet voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)
Planning	De inspanning wordt in het verantwoordingsjaar zonder vertraging uitgevoerd	De inspanning loopt in het verantwoordingsjaar vertraging op
Risico's	Er wordt geen risico voorzien dat de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, dat er een financiële afwijking of vertraging ontstaat	Er wordt een risico voorzien waardoor de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, er een financiële afwijking of vertraging ontstaat

Daarnaast is bij deze programma's bij de financiële afwijkingen aangegeven op welk doel de afwijking betrekking heeft, om op deze wijze de koppeling te kunnen leggen tussen de afwijkingen en de doelen.

Presentatie baten en lasten

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2025 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve.

Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Tabel afwijkingen

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);

Begrotingswijziging

Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden. Alle in de Turap genoemde afwijkingen in bijlage 1 worden in de begroting verwerkt.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt het financiële totaalbeeld geschetst, waarbij toegelicht wordt hoe Turap-1 en Turap-2 in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Waar Turap-1 alleen de verwachte financiële afwijkingen beschrijft, wordt in deze Turap-2 in de bijlagen een integraal overzicht gegeven van de voortgang op de beleidsdoelen en inspanningen in combinatie met een verwachte financiële prognose. Zowel de exploitatie als de voortgang op de investeringen wordt toegelicht. Tevens staan we stil bij de beheersing van de verbonden partijen, lichten we de voortgang op de overgehevelde budgetten uit 2024 toe en blikken we vooruit naar de budgetoverhevelingen 2025. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken op de bij de Begroting 2025 aangenomen moties en amendementen.

Totaalbeeld financiën

	Begroting	Afwijking	Prognose	
	Stand Juli	Turap-2	Turap-2	
	2025			

Bedragen x € 1.000

Middelen				
Lasten	1.053.581	4.863	1.058.444	N
Baten	1.025.816	18.257	1.044.073	V
Saldo lasten en baten	-27.765	13.394	-14.371	V
Toevoegingen aan reserves	53.142	3.400	56.542	N
Onttrekkingen aan reserves	88.271	1.278	89.549	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	35.129	-2.122	33.007	N
Prognose resultaat	7.364	11.272	18.636	V

Onderwerp	Programma	Doel	Bedrag Turap-2
<i>Nieuwe afwijkingen Turap-2</i>			
Dekking Jongerenwerk uit BR WMO en Jeugdzorg	W00		610
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	W00		-25
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	W00		-30
Jongerenwerk	W00		-610
Beheer MFC's	W00		-641
Gemeentefonds meicirculaire	S00		11.978
Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	S00		2.499
Bijstelling nominale ontwikkeling	S00		734
Opbrengsten OZB	S00		500
Actualisatie MIP	S00		-14
Versterken democratische betrokkenheid	S00		-50
VerSaaSing financieel pakket	S00		-210
Informatieveiligheid & Privacy	S00		-440
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S01	9.8	-150
Arnhem op de kaart (25M112g)	S03		-150
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S04		-13
Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs	S04		-458
Cultuurcentrum Arnhem-Zuid	S05	1.2	500
Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	S06	1.3	778
Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	S06	1.3	200
Extra capaciteit schuldhulpverlening	S06	1.2	-100
Actualisatie SW	S06	1.3	-247
Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	S06	1.3	-3.421
Beschermd wonen	S07		400
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Beschermd wonen	S07		-400
Woonplaatsbeginsel	S07		1.500
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Woonplaatsbeginsel	S07		-1.500
Eigen bijdrage WMO	S07		1.500

Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Eigen bijdrage WMO	S07		-1.500
Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	S08		50
Subsidie City at home	S08		-43
Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	S08		-100
D&I Officer tijdelijke vervanging en structurele invulling	S08		-120
Jaarresultaat VGGM	S09		514
Sportpark Schuytgraaf (25M123)	S09		-100
Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	S10	1.6	-450
Dekking verstedelijkingsopgave	S11		88
Trillingen Gelredome	S11		-105
Herbouw Jansstraat	S11		-170
Verstedelijkingsopgave	S11		-370
Dekking Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		530
Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		-530
Aanvullende kosten exploitatie afval	S12		517
Havenbeheer	S12		300
Dekking Investeringskedit Toegankelijke hoofdlooproutes	S12		260
Dierenthuis	S12		-60
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	S12		-180
Nieuwe afwijkingen in Turap-2			11.272
Totaal afwijkingen Turap-2			11.272

Bijlagen

Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma

Wijken Algemeen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is/ wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)		
Verkleinen van de kloof tussen inwoners/ondernemers en de lokale overheid (D)		
De uitvoering van het uitvoeringsplan Koersnota Van Wijken Weten is volop gaande. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang.		
Uitvoeren Koersnota Van Wijken Weten (I)		
De uitvoeringsmaatregelen worden intern opgepakt. Daarbij wordt de verbinding gezocht met andere ontwikkelingen binnen de organisatie van de gemeente Arnhem. Denk hierbij aan de Dienstverleningsvisie en de organisatievisie. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering.		
Uitvoeren veranderplan wijksturing (I)		
Het verandertraject (onder de naam Samensturen) is volop in uitvoering. De voorbereiding van de meerjarenbegroting 2026 - 2029 is gaande en wordt samengesteld conform de aanpassing van de begrotingsstructuur en zal zichtbaar worden in de begroting die in het najaar van 2025 zal worden gepresenteerd aan de raad.		
Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid (I)		
Het aantal vragen waar het Integraal Accommodatiebeleid antwoord op moet geven is groot en er zijn veel opgaven/beleidsvelden en partners in de stad waar afstemming mee nodig is. Daardoor is het binnen de tot nu toe gekozen projectfocus niet gelukt de toegezegde resultaten te bereiken. Bovendien missen we een deel van de benodigde informatie en is er tijd voor nodig om daarin te voorzien. Verder was er te weinig capaciteit beschikbaar en is mede daardoor veel vertraging opgelopen. We zijn wel getart met pilots in de wijken Schuytgraaf/Elderveld en Presikhaaf. Komend najaar maken we een herstart door o.a. de opdracht en de verwachtingen aan te scherpen, concept beleidslijnen mee te geven aan de pilots (ter afstemming met de partners) en te zorgen voor een aanpak met een haalbare planning.		

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Begroting 2025 Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	227.851	242.304	243.283	65.368	177.915
Baten	31.016	32.726	34.261	21.207	-13.053
Saldo lasten en baten	-196.835	-209.577	-209.022	-44.161	164.862
Toevoegingen aan reserves	3.540	1.762	1.838	1.762	76
Onttrekkingen aan reserves	7.820	1.406	3.705	2.430	-1.275
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	4.280	-356	1.867	668	-1.199
Gerealiseerd resultaat	-192.555	-209.934	-207.155	-43.493	163.663

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	243.283	1.456	244.739
Baten	34.261	0	34.261
Saldo lasten en baten	-209.022	-1.456	-210.478
Toevoegingen aan reserves	1.838	0	1.838
Onttrekkingen aan reserves	3.705	352	4.057
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.867	352	2.219
Prognose resultaat	-207.155	-1.104	-208.259

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.456	N			
Onderwijs	641	N	Beheer MFC's	I	AR
Welzijn	610	N	Jongerenwerk	I	BR
Schulddienstverlening	150	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Schulddienstverlening	30	N	Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding over rood	I	AR
Armoedebeleid	25	N	Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	352	V			
Welzijn	352	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR

Beheer MFC's

De kosten voor het beheer van de MFC's zijn niet in lijn met de beschikbare middelen en dit leidde de afgelopen jaren tot een overschrijding in de jaarrekening en zorgt bovendien voor een overbelasting van vaste medewerkers. Want waar ooit de insteek was om het (gebruiks)beheer deels 'erbij' te doen of te werken met vrijwilligers, is dat in de praktijk niet of nauwelijks mogelijk gebleken. Dit vraagt nu om een oplossing, maar tegelijkertijd ook om een inhoudelijk voorstel en afweging over de structurele invulling. In afwachting van het integraal accommodatiebeleid is nu besloten tot en met 2026 de capaciteitsmiddelen te verhogen. D.w.z. om het beheer overdag voor onze vaste gebruikers tussen 7-19u nu te borgen zijn 8,1 FTE beheerders en 2 FTE locatiemanagers extra nodig. De formatie is hiervoor tijdelijk verhoogd. Verder werden voor de avond- en weekendopenstelling al beheerders ingehuurd en dat blijft voorlopig zo. Ter dekking hiervan is het budget tijdelijk verhoogd.

Jongerenwerk

De subsidies aan jongerenwerk zijn in het verleden incidenteel geborgd. In begroting 2026 is structurele financiering opgenomen. Voor 2025 levert dit echter een tekort op van € 610.000. Voorstel is dit tekort te dekken uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg. Dit bedrag is verdeeld over de wijk en stad.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding Over Rood

We ondersteunen Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit schuldhulpverlening particulieren en communicatiecampagnes. Ter dekking daarvan wordt in 2025 voor de dienstverlening van Over Rood het budget met € 30.000 verhoogd.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand

Bij het meer 'werken vanuit vertrouwen' laten we los dat een inwoner in langdurige armoede moet aantonen dat hij niet heeft kunnen sparen. Dit kan mogelijk leiden tot een groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen. De raming van de extra kosten hiervan is € 25.000.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Bewoners hebben meer contact en ervaren meer sociale cohesie (D)		
Om de sociale cohesie in het gebied te versterken, faciliteren we goed functionerende wijkorganisaties en het wijknetwerk.		
Inspanningen 2025 (I)		
In het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA) worden diverse initiatieven ontplooid. Zo wordt wijkorganisatie ZIJ=WIJ gestimuleerd en gefaciliteerd om tot een gezamenlijk programma te komen rondom het gebouw en speelterrein van de Blokhut in het Broek. De DAZO (Blauwe (Wijk)economie) in het Spijkerkwartier faciliteren we onder andere Spijkerkracht; een initiatief ter versterking van de gemeenschapsvorming. En in het Centrum faciliteren we het organiseren van activiteiten voor ouderen.		
Bewoners zijn meer (financieel) zelfstandig en staan steviger in de maatschappij (D)		
Het vergroten van zelf- en samenredzaamheid nemen wij mee als speerpunt bij alle (wijk) initiatieven die wij stimuleren en faciliteren.		
Inspanningen 2025 (I)		
We werken op dit speerpunt actief samen met welzijnspartners zoals Rijnstad, SWOA, Zij=Wij, De Kansen en Stichting Raak om de zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te bevorderen.		
Kansengelijkheid (T)		
Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen (D)		
We faciliteren wijkpartners en basisscholen via de subsidie 'Kansrijk Opgroeien' om stevig in te zetten op extra programma's voor de leerlingen en extra ontwikkelmogelijkheden voor jongeren en jongvolwassenen.		
Inspanningen 2025 (I)		
We hebben op de Paulusschool het programma opnieuw gefaciliteerd. We verbeteren speelplekken zoals de Blokhut in het Arnhemse Broek. We organiseren het overleg tussen de partners -9mnd tot 4 jaar, om het aanbod voor deze groep zo optimaal mogelijk in te kunnen zetten. In het Centrum brengen we de behoefte van de jongeren in beeld zodat wij hier in de toekomst nog beter op kunnen inspelen.		
Gezondheid (T)		
Meer inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl (D)		
Om een gezondere leefstijl te bevorderen subsidiëren en faciliteren we (wijk)initiatieven en projecten.		
Inspanningen 2025 (I)		
We investeren in Thialf om het gebruik van deze speelplek aantrekkelijk te houden. Andere sport- en speelplekken in het Arnhemse Broek worden verbeterd in samenwerking met het NPAO. Daarnaast maken we met subsidiepartners afspraken op maat, zoals gezinskoken of bewegen voor ouderen. Zo wordt er in Het Broek sinds kort bij de Rietgrachtstraat/Broekstraat tweewekelijks bewogen met ouderen bij de nieuwe jeu de boulesbaan. En is in het Centrum een wandelclub opgericht.		

Openbare Ruimte	(T)
Bewoners en bezoekers ervaren CSA als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving	(D)
We investeren in een aantrekkelijke buitenruimte, waarbij veel verharding plaats maakt voor groen en verloederde plekken worden opgeknapt.	
Inspanningen 2025	(I)
We pakken versteende, verloederde en gevaarlijke plekken aan. We faciliteren bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen. Voorbeelden zijn de 14e tuin in het Spijkerkwartier en het Transformatorplein in Het Broek. Samen met de werkgroep graffiti Spijkerkwartier pakken we weer een aantal plekken aan. De Driekoningenstraat wordt in het Spijkerkwartier in het kader van het groot onderhoud opnieuw ingericht. In Het Broek is in samenwerking met de eigenaar een grote muurschildering gerealiseerd op een plek die eerst met veel graffiti beklad was.	
Veiligheid	(T)
Bewoners en ondernemers ervaren minder overlast	(D)
Veiligheid blijft in CSA een belangrijk thema. Door verschillende incidenten is op sommige plekken sprake van (een gevoel van) onveiligheid. In overleg met bewoners en wijkpartners blijven we aandacht vragen om de situatie te verbeteren. In Het Broek blijft met name verkeersveiligheid een belangrijk issue.	
Inspanningen 2025	(I)
Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving, worden uitgelichte onderwerpen met bijbehorende acties uitgevoerd. Dit jaar is dat onder andere extra aandacht voor onveiligheid in de Spoorhoek, bij Velperpoort, maar ook het verbeteren van de gevel uitstraling in de winkelstraten en terugdringen van graffiti. We werken aan een integrale aanpak rondom leefbaarheid en veiligheid langs de Johan de Wittlaan. Ook onderzoeken we samen met ondernemers uit de straat de mogelijkheden om de kwaliteit en samenwerking van de winkelstrips te vergroten. In het Centrum werken we aan de nazorg van de stadsbrand, die nog steeds veel impact heeft op bewoners.	

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer inwoners kunnen meedoen in de wijk (D)		
Om de sociale cohesie en de maximale participatie van inwoners te bevorderen is het van belang om ontmoetingsplekken in de wijk te creëren die passen bij de vraag uit de wijk. Deze fysieke ontmoetingsplekken moeten toegankelijk, nabij en laagdrempelig zijn.		
Inspanningen 2025 (I)		
We faciliteren in buurthuizen en stimuleren een passend en goed aanbod aan activiteiten; We brengen sociale wijkinitiatieven in Klarendal en Sint Marten bijeen en hebben in juni een update uitgebracht van hun activiteiten in een sociale kaart; In Noord-West kijken we op verschillende plekken samen met bewoners naar het aanpassen van speelplekken en groen. Hierbij hebben we aandacht voor spelen en bewegen, vergroening en klimaatadaptatie; We hebben ingezet op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Sportbedrijf Arnhem; We hebben in maart 2025 onze eerste halfjaarlijkse bijeenkomst georganiseerd voor alle professionals in het sociaal domein in Klarendal en Sint Marten. We organiseren een maandelijks inloopspreekuur voor inwoners in De Nieuwe Hommel in samenwerking met uitvoerend medewerkers van UWV, Sociaal Wijkteam, Werk en Inkomen. We organiseren om de 6 weken een sociale tafel met sociale partners op managementniveau.		
Kansengelijkheid (T)		
In Klarendal en Sint Marten kunnen kinderen en hun ouders zich beter ontplooiën in een stimulerende omgeving (D)		
We zien dat bewoners te maken hebben met armoede en schulden. We zien ook dat kinderen en jongeren belemmerd worden in hun kansen op een positieve persoonlijke ontwikkeling doordat ze opgroeien in armoede, hun ouders onvoldoende betrokken zijn bij de opvoeding en er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van ondersteuningsstructuren in de wijk. We willen dat meer bewoners zonder geldzorgen en geldproblemen kunnen leven en dat kinderen en jongeren zich in vrijheid, veiligheid en zonder ontwikkelachterstanden kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en krachtige individuen.		
Inspanningen 2025 (I)		
We geven opdracht aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) voor thuisbezoek door jeugdverpleegkundige voor alle kinderen op het moment dat ze 18 maanden oud zijn; Professionaliseren aanbod Speelmorgen in Klarendal in samenwerking met Rijnstad; We hebben uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda en de benoemde actiepunten van het Nationaal Programma Arnhem Oost in samenwerking met het wijknetwerk van (basis)scholen, jeugdverpleegkundigen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal Wijkteam; De eerste ronde van het zakgeld project is afgerond in februari. Daarin worden ouders en hun kinderen begeleid aan de hand van thema avonden. Het netwerk van de ouders wordt vergroot en de gezinnen leren op een positieve manier leren omgaan met geld. Een tweede ronde is in april gestart onder leiding van een projectleider en in samenwerking met Jeugdcentrum Vogelwijk, Rijnstad kinderwerk, Sociaal Wijkteam voor ouders en hun kinderen tot 12 jaar.		
Gezondheid (T)		
Kwetsbare inwoners leven langer in goede gezondheid en blijven vitaal (D)		
Inwoners van Klarendal en Sint Marten hebben voldoende inkomen om rond te kunnen komen, voelen zich gezond en worden geholpen om aansluiting te vinden bij de maatschappij en krijgen kansen om zich te ontwikkelen.		

Inspanningen 2025

(I)

We werken samen met de kennisinstellingen Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN), ArtEZ, Van Hal Larenstein. We zijn bezig met het opstellen van een langjarig programma voor Sint Marten Klarendal op basis van positieve gezondheid;

We zetten in op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Sportbedrijf Arnhem;

We zetten in op bewustwording en regie op de eigen gezondheid en het voorkomen van zorg door de inzet van Welzijn op Recept door Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad.

Veiligheid

(T)

Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid

(D)

Bewoners ervaren minder gevoelens van onveiligheid, doordat er minder drugsoverlast is, minder overlast van verwarde personen en verloederde plekken zijn opgeknapt. De focus ligt daarbij op de wijken Klarendal en Sint Marten. Bewoners van de Burgemeesterswijk en de Hoogkamp ervaren minder overlast van jeugd.

Inspanningen 2025

(I)

We leiden het wijkveiligheidsoverleg waarbij we signalen verzamelen en omzetten in acties. We geven sturing aan de opdracht van de stadsmarinier ten behoeve van het meerjarige actieplan Hommel en Singel, in het kader van de aanpak Schoon, Heel & Veilig. Samen met het jongerenwerk van Rijnstad en de straathoekwerkers van Pactum dringen we de overlast van jeugd in de Burgemeesterswijk en Hoogkamp terug. Een onderdeel hiervan is het realiseren van een Jongerenontmoetingsplek. We dragen bij aan lijn 3 van Nationaal Programma Arnhem-Oost door middel van het opstellen van een handelingskader Klarendal-Sint Marten. Dit doen we samen met de woningbouwcorporaties Vivare, Portaal en Volkshuisvesting. Samen met de politie initiëren we het initiatief 'Bondgenoten'. We investeren in relaties met sleutelfiguren in tijden van rust, om in tijden van nood een beroep op elkaar te kunnen doen.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Meer bewoners zijn zelf- en samenredzaam		(D)
De financiële dekking voor de exploitatie van de buurthuizen is een blijvend aandachtspunt.		
Er wordt door de verschillende buurtinitiatieven actief gekeken naar een passend aanbod voor ouderen, vaak zijn deze er wel, maar niet bekend bij deze doelgroep. Daarom wordt er meer aandacht besteed om de bekendheid van activiteiten te vergroten; denk hierbij aan koffie-ochtenden en bewegingsactiviteiten.		
Inspanningen 2025		(I)
- Bij de diverse ontmoetingsplekken bespreken we de voortgang en ondersteunen daar waar nodig; - We ondersteunen regelmatig de partijen/inwoners bij subsidieaanvragen; - Bij de opdracht van SWOA zetten we nu actiever in bij het opzetten van Buurtcirkels (Plattenburg en Cranenvelt) i.s.m. samenwerking met de lokale partijen; - We monitoren de wijkdeal middels een kwartaaloverleg met betrokkenen (Buurtfabriek); - We ondersteunen het Taalhuis en de betrokken partijen (Rijnstad, Schatgravers etc);		
Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk		(D)
MOES is op de goede weg om een erkende leer- en werkervaringsplek te worden. Inmiddels zijn daar circa 60 vrijwilligers actief.		
Inspanningen 2025		(I)
- Kwartiermaker is aangesteld voor de Vlindertuin met de opdracht meer sociaal ondernemers aan te trekken en te bouwen aan een duurzame samenwerkingsconstructie. Slak stopt per juli '25 met beheer- en exploitatie; - Er is regelmatig voortgangsoverleg, Geitenkamp Werkt is zeer succesvol en een voorbeeldproject voor de Gemeente en NPAO; - We verzorgen vier keer per jaar een netwerktafel waarin de voortgang besproken (PDCA-cyclus).		
Kansengelijkheid		(T)
Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen		(D)
Door middel van onder andere de verlengde leertijd krijgen steeds meer kinderen een bredere blik om te onderzoeken waar hun talenten liggen en daardoor meer mogelijkheden krijgen en -zien om zich te ontplooiën. Ook bij het overige aanbod (denk Sportbedrijf, kinderwerk etc.) wordt meer ingezet op sociale vaardigheden en talentontwikkeling. Hier worden telkens ouders bij betrokken.		
Inspanningen 2025		(I)
- Voor het schooljaar 2025/26 wordt een nieuw programma opgesteld, daarbij sluiten we aan bij Regeling Rijke Schooldag (NPAO) en we breiden deze uit naar niet Arnhem-Oost scholen. Er komt één verlengde leertijd programma voor de drie scholen (Julianaschool, Witte Vlinder en de Boomhut); - Tweemaandelijks is er overleg met de Netwerkpartners over de voortgang- en afstemming; - Met het Taalhuis zijn we aan het onderzoeken of we meer activiteiten kunnen aanbieden voor ouder en kind; - Na de zomervakantie (derde kwartaal) wordt er gestart met het opstellen van de pedagogische wijkvisie (Geitenkamp); - Voor een geschikte plek van het jongerenwerk wordt er momenteel gekeken of het mogelijk is om de Sperwer aan te kopen, dit traject loopt.		

Gezondheid	(T)
De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner	(D)
Wij voeren doorlopend gesprekken met partners om de gezonde eet- en leefstijl aan te moedigen bij activiteiten van kinderen en ouders.	
Inspanningen 2025	(I)
Verwachting realisatie Rommelkist is december 2025. Binnenkort denken we een voorstel m.b.t. sportpark Paasberg te kunnen voorleggen aan de raad. Inhoudelijke besluitvorming wordt aan het einde van het jaar verwacht. Hierbij wordt ook gewerkt aan de aantrekkelijkheid van de locaties. Met de netwerkpartners geven we opdracht aan het mixen van de jeugd bij activiteiten. Er worden positieve resultaten geboekt met de drie basisscholen (Boomhut, Julianaschool en de Witte Vlinder). Verder wordt er via opdrachten en -subsidies aan partners meegegeven dat ze een gezonde leefstijl stimuleren, zoals gezond koken, bewust boodschappen doen, gezonde voeding op locaties.	
Openbare ruimte	(T)
Noord-Oost is klimaatbestendiger	(D)
Voor de wijken Velperweg e.o. en Geitenkamp/Monnikenhuizen is gestart met de Wijkgroenagenda en zijn er al bijeenkomsten georganiseerd. Op deze wijze kunnen bewoners aangeven waar hun behoefte ligt.	
Inspanningen 2025	(I)
- Er is gestart met de wijkgroenagenda (Geitenkamp/Monnikenhuizen en Velperweg e.o.). Daarnaast is het vergroenen van het schoolplein van de Witte Vlinder financieel ondersteund en wordt het Oremusplein ('t Cranenvelt) vergroend; - Bij woningmutatie plaatst de woningbouwcorporatie een Ligusterhaag daar waar ze deel uit maken van het beschermde stadsgezicht;	
Wonen	(T)
Noord-Oost wordt vitaler	(D)
We blijven inzetten op het thema samen wonen, samen leven. We sturen op nieuwe instroom, en zetten meer draagkrachtige bewoners in als instrument in bepaalde 'hotspots'.	
Inspanningen 2025	(I)
- Periodiek (6-wekelijks) is er een overleg met de woningbouwcorporaties waarin de voortgang van de nieuwe instroom besproken wordt. - Er zijn diverse straatgesprekken geweest waarbij Opbouwwerk betrokken was; opbrengsten worden gedeeld met de diverse professionals in de wijk; denk hierbij aan wijkagenten, jongerenwerkers en woningbouwcorporaties. - We zijn goed aangesloten bij de diverse bewonersgroepen (wijkvereniging en Buurtfabriek) om het participatieproces te kunnen ondersteunen.	
Wijkeconomie	(T)
Bruisender marktplein Geitenkamp	(D)
Voor het realiseren van een Bruisende Marktplein is een publiekstrekker als een supermarkt noodzakelijk. Al jaren spant de gemeente zich in om de realisatie van een grotere supermarkt mogelijk te maken. De huidige supermarkt heeft in april haar deuren gesloten aan het marktplein en ook de tweede locatie is recent gesloten. Dat betekent dat er op dit moment geen supermarkt meer aanwezig is, dat is zichtbaar en voelbaar in de wijk. De supermarkt was meer dan een winkel om boodschappen te doen. Het was ook een plek voor ontmoeting, en om een praatje te maken. Er wordt gewerkt aan een tijdelijke winkelvoorziening, getrokken vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost en tegelijkertijd wordt er ook gewerkt aan een structurele oplossing. Het blijft spannend of er een nieuwe grotere supermarkt zich vestigt op Geitenkamp. Er zijn forse investeringen nodig om dit te realiseren, met name door de grote hoogte verschillen die moeten worden overbrugd in relatie tot de verwachte omzet (laag bestedingsniveau Geitenkamp).	

Bewoners en ondernemers maken zich grote zorgen over de toekomst van het marktplein en de buurtcentrumfunctie, verloederend en verpauperend ligt op de loer.

Inspanningen 2025

(I)

De komst van een nieuwe, grotere supermarkt is nog steeds belangrijk voor de levensvatbaarheid van het marktplein op lange termijn en om een bruisend marktplein te realiseren. Op dit moment zijn er nog twee geïnteresseerde supermarkten die zich eventueel willen vestigen op Geitenkamp. Een definitief ja of nee is er nog niet.

Het is merkbaar dat de supermarkt coop haar deuren in april heeft gesloten, meer winkelaanbod verdwijnt (Gulden Bloementje, tabakszaak), het plein bloedt dood.

In samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem Oost wordt een bijeenkomst met georganiseerd met de wijk om eerste inventarisatie te doen over de belangrijkste speerpunten van de wijk. Bruisend marktplein is in ieder geval een van de speerpunten vanuit het bewonersoverleg Geitenkamp – Monnikenhuizen.

Veiligheid

(T)

Bewoners ervaren minder verkeer- en parkeeroverlast

(D)

Er is regelmatig overleg met de diverse bewonersgroepen, afdeling Verkeer en TLO om de overlast te bespreken en daar waar mogelijk aan te pakken. Rijnstate is bezig met een plan om hun buitenruimte te herinrichten, daarbij wordt gekeken naar efficiënter gebruik van parkeergarage en parkeerterreinen.

Inspanningen 2025

(I)

De Velperweg is opnieuw ingericht en daarbij is er prettig samengewerkt met de diverse bewoners(groepen). Hierdoor is ook de Plattenburgerweg blijvend eenrichtingsverkeer geworden, dit was eerst een tijdelijke maatregel, maar via een online enquête stemde de buurt massaal voor het behoud van deze ingreep.

In Alteveer-Cranevelt is er goed contact met de verkeerswerkgroep, afdeling Verkeer en TLO. Hierdoor zijn verbeteringen aangegeven die (deels) zijn uitgevoerd.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

(D)

Met de bewoners van Highpark (Velperweg-Noord) is er een overleg geweest met de afdeling Veiligheid en TLO voor wat betreft de overlast en gevoel van onveiligheid (drankmisbruik, drugsdealers, fietsers etc.). Daarnaast is er een plan van de VVE besproken om de buitenruimte meer veilig in te richten. (lees: o.a. afsluiten parkeergarage voor onbevoegden). Deze locatie wordt door verschillende netwerkpartners meegenomen in hun ronde, denk aan straathoekwerk, straatcoaches, handhaving en politie.

In Geitenkamp was sportpark Valkenhuizen een plek waar veel overlast door jongeren plaatsvond. De overlast is teruggedrongen door snel en gezamenlijk op te treden van netwerkpartners ieder vanuit zijn verantwoordelijkheid, preventief en repressief waar nodig. Ook worden ouders sneller betrokken/geïnformeerd over het overlastgevend gedrag van hun kinderen. Voor sommige jongeren is een persoonsgerichte aanpak ingezet.

Park Angerenstein is ook een bekende locatie waar overlast van jongeren voorkomt. In het wijkveiligheidsoverleg worden de signalen besproken en acties uitgezet. Daarnaast is er wijkveiligheidsapp-groep, waar signalen van overlast worden gedeeld, zodat verschillende netwerkpartners de overlastlocatie meenemen in hun ronde. Het is belangrijk om snel te handelen en zichtbaar te zijn in de wijk.

Inspanningen 2025

(I)

In Velperweg e.o. (High Park) ervaren bewoners overlast van met name daklozen en personen met onbegrepen gedrag (overnachten in de parkeergarage) en hangjongeren voor de supermarkt. Hier zijn in overleg met netwerkpartners veiligheid en de bewoners acties op uitgezet.

Er is geen structurele overlast van jongeren op Geitenkamp, maar dit popt af en toe op, op bekende locaties. Hier wordt snel op geacteerd door de netwerkpartners veiligheid.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer inwoners kennen de ontmoetingsplekken en voelen zich welkom om mee te doen met de activiteiten		(D)
We versterken de verbinding tussen bewoners onderling. Bewoners en professionals en bouwen daarmee aan sterke wijknetwerken. Zo zorgen we dat iedereen de ontmoetingsplekken kent en zich welkom voelt om mee te doen.		
Inspanningen 2025		(I)
In de eerste twee kwartalen van 2025 is vervolg gegeven aan de in 2024 opgestarte 'meet & greets' tussen bewoners en professionals. Dit is uitgewerkt naar een structureel en herkenbaar programma onder de naam 'Presikhaaf Ontmoet'. Hiermee bouwen we actief verder aan een duurzaam netwerk tussen bewoners en professionals om initiatieven in de wijk te versterken. De borging van het opbouwwerk van Rijnstad in Presikhaaf is gerealiseerd en levert zichtbare resultaten op. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024- 2027. De tijdelijke inzet van een community builder in P1 (flexwonen Merwedeterrein) is gestart. Voor een effectievere samenwerking met netwerkpartners zoals woningcorporaties is extra sturing ingezet. Dit proces is momenteel in ontwikkeling. Via voortgangsgesprekken met wijkorganisaties is geïnvesteerd in de vertaling van de thema's positieve gezondheid, taalontwikkeling/taalrijkheid, ouderbetrokkenheid, inclusie en outreachend werken naar concrete acties. Een voorbeeld hiervan is de inzet van welzijnswerkers die proactief de wijk ingaan met een koffiekar om op laagdrempelige wijze in contact te komen met bewoners. De gezondheidsmakelaar is ondersteunend bij de opbouw van een gezondheidsnetwerk in Presikhaaf. Dit heeft geleid tot een beter ingerichte verwijzingsstructuur van huisartsen naar het voorliggend veld, waardoor bewoners sneller de juiste ondersteuning vinden. De voorbereidingen voor een communicatiecampagne ter vergroting van de bekendheid van laagdrempelige faciliteiten zoals de buurtbalie, Goed Geregeld Arnhem, sociale wijkteams en The Point is nog in ontwikkeling en wordt in het derde en vierde kwartaal van 2025 verder vormgegeven. Een wijk narratief is opgesteld en gedeeld met collega's die verantwoordelijk zijn voor de accommodaties van welzijnspartijen. We nemen actief deel aan werkgroepen rondom integraal accommodatiebeleid. Daarnaast is een opdracht verstrekt aan een welzijnspartner om onderzoek te doen naar de ontmoetingsbehoefte van tienermeiden in de wijk. In samenwerking met Stichting Welzijn Ouderen (SWOA) en het Sportbedrijf is ingezet op het stimuleren van beweging onder ouderen. Deze samenwerking is succesvol en loopt volgens planning. De voorbereidende gesprekken voor het inrichten van een sociale tafel zijn uitgevoerd en vertaald naar een opzet die van meerwaarde is op de reeds bestaande overlegstructuur in de wijk. De uitrol en invulling van de nieuwe opzet staat gepland voor de tweede helft van 2025. We hebben kansen opgepakt die aansluiten bij het doel om programmering en inrichting van plekken in de openbare ruimte te versterken voor spelen, bewegen en ontmoeten. De eerste resultaten hiervan zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en het project Buurttuinen. We ondersteunen bewonersinitiatieven op een laagdrempelige wijze waarin we bewoners één op één adviseren hoe ze hun initiatief het beste van idee tot uitvoering kunnen brengen. Daarbij zorgen we voor een warme overdracht naar wijkpartners en/of andere bewoners. Er is een vaste overlegstructuur opgezet om de aansluiting op het Nationaal Programma Arnhem Oost te waarborgen. Vanuit wijkperspectief leveren we input voor de verdere ontwikkeling van het programma.		

Kansengelijkheid

(T)

Bewoners weten steeds beter waar ze terecht kunnen met vragen over werk, inkomen en het voorkomen van schulden en ouders en kinderen krijgen alle ruimte om hun talenten te ontwikkelen

(D)

We vergroten de bekendheid van hulpstructuren op diverse hulpvragen, zodat meer bewoners de weg naar de juiste ondersteuning weten te vinden. We zetten ons in dat kinderen en jongeren Presikhaaf ervaren als een fijne en stimulerende wijk om in op te groeien.

Inspanningen 2025

(I)

In de eerste helft van 2025 hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden met de programmamanager van het NPAO. Het streven naar een integraal concept voor wijkgerichte informatie- en adviespunten is gekoppeld aan de bredere transformatie van het sociaal domein. Hierdoor is dit doel vertraagd. Voor de vervolgstappen is besluitvorming op bestuurlijk en politiek niveau nodig. Dit doel wordt dit jaar niet gehaald en loopt over in 2026.

De voorbereidende werkzaamheden voor een vernieuwde opzet van de sociale tafel zijn afgerond. De uitrol van deze samenwerking tussen sociaal wijkteam, Werk & Inkomen, Goed Geregeld Arnhem en welzijnspartners staat gepland voor het tweede deel van 2025.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor een wijkbrede communicatiecampagne om de bekendheid van voorzieningen op het gebied van armoede, schulden en participatie te vergroten. De uitvoering vindt plaats in het tweede deel van 2025.

Na een korte onderbreking van de huisbezoeken door capaciteitsuitdagingen bij het consultatiebureau 1ste kwartaal 2025, zijn daarna alle 18 maanden bezoeken weer opgepakt. Het bereik van deze huisbezoeken is hoog in Presikhaaf (90%). Tijdens deze bezoeken is aandacht besteed aan taalrijk opvoeden, voorschoolse educatie en opvoedondersteuning.

De pilot Power Parents is nog onvoldoende van de grond gekomen vanwege beperkte aanmeldingen. Op basis van deze ervaring wordt de werkwijze aangepast om beter aan te sluiten bij de behoefte van ouders. Samen met de bestuursadviseur(s) en de werkgroep jonge kind is gewerkt aan de doorontwikkeling van de inzet op taalrijk opvoeden, opvoedondersteuning en voorschoolse educatie.

De visie op een uitnodigend ouder-kind centrum binnen het MFC is opgesteld en gedeeld met de werkgroep voor het integraal accommodatiebeleid.

In de eerste helft van 2025 zijn twee bijeenkomsten van het netwerk Kansrijk Opgroeien georganiseerd. Deze hadden als doel het verbeteren van de samenwerking en afstemming van het aanbod aan activiteiten voor kinderen, inclusief ouderbetrokkenheid.

Summerprikko is samen met wijkpartners van zomerprogramma doorontwikkeld naar een vast vakantieprogramma voor het hele jaar en succesvol geborgd in hun reguliere werk. Hiermee is de basis gelegd voor een structureel jeugdprogramma gedurende de vakantieperiode.

De in 2023 gestarte coalitie jongerenwerk (Presikhaaf University en Kansmakers) is voor 2025 geborgd. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024-2027. Er is uitvoering gegeven aan jongerenwerk op school, ambulant en locatiegericht jongerenwerk, als mede online jongerenwerk. Talentontwikkeling en mentale weerbaarheid staan hierin centraal, in nauwe samenwerking met scholen, het Sportbedrijf en cultuuraanbieders.

Binnen het wijknetwerk is actief bekendheid gegeven aan de inzet van energiecoaches. Zij zijn gekoppeld aan relevante partners en gefaciliteerd in het leggen van verbindingen in de wijk.

Openbare ruimte

(T)

Samen met bewoners zorgen we voor een gezellige en schone buitenruimte waar je graag je tijd doorbrengt

(D)

Samen met bewoners en professionals werken we aan een aantrekkelijke wijk Presikhaaf, waar mensen graag hun tijd doorbrengen. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving.

Inspanningen 2025

(I)

Een extern bureau heeft onderzoek gedaan naar verbetering van de afvaldienstverlening richting bewoners. Daarnaast is vanuit het NPAO een coördinator aangesteld voor de aanpak van dumplocaties in de wijk.

Door actieve regievoering is de samenwerking tussen team Leefomgeving, Mobiliteit en Openbare Ruimte versterkt. Dit heeft geleid tot snelle en gerichte afhandeling van signalen uit de wijk.

De realisatie van de buurttuinen is afgerond. Er wordt blijvend geïnvesteerd in het stimuleren van spelen, bewegen en ontmoeten.

Er is gewerkt aan de inrichting en programmering van speel-, ontmoetings- en beweegruimte in de wijk. Eerste resultaten zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en bij het project Buurttuinen. Voor locaties waar nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zoals De Overkant, is de uitvoering nog niet gestart.

In P1 is geïnvesteerd in een netwerk van bewoners en professionals om structureel aandacht te geven aan lokale vraagstukken. De recente opening van Merwijde, inclusief paviljoen en community builder, versterkt de sociale cohesie in het gebied.

Er is geadviseerd vanuit wijkperspectief binnen diverse fysieke projecten, met nadruk op participatie van bewoners bij het verbeteren van fiets-, wandel- en speelverbindingen. Het doel is het vergroten van verkeersveiligheid en leefbaarheid.

De opening van Merwijde markeert een belangrijke stap in de sociale verankering van het Merwedeterrein in de wijk. De community builder speelt hierin een centrale rol. Vanuit team Leefomgeving wordt actief gestuurd op deze verbinding.

Er is actief gecommuniceerd over subsidiemogelijkheden via wijkkrant en netwerken. Hoewel het wijkplatform nog niet zelfstandig aanvragen beoordeelt, neemt team Leefomgeving de beoordeling van het bewonersbudget op zich.

Veiligheid

(T)

Samen met bewoners, organisaties en ondernemers pakken we overlast en criminaliteit aan

(D)

We werken intensief samen aan een veiligere en leefbaardere wijk, met alle betrokken professionals op het gebied van veiligheid, handhaving, straatcoaching (VIOS) en jongerenwerk. Ieder draagt bij vanuit zijn eigen rol en expertise, maar met een gedeelde focus en een gezamenlijke agenda.

Inspanningen 2025

(I)

In het wijkveiligheidsoverleg is afgestemd op zowel actuele veiligheidssituaties als lange termijnvraagstukken zoals sociale cohesie, jongerenoverlast en overlastgevende personen. In de donkere maanden is een schouw georganiseerd, waaruit concrete verbetermaatregelen zijn voortgekomen. Daarnaast is het wijkveiligheidsplan gezamenlijk herzien en geactualiseerd, wat heeft bijgedragen aan een daling van meldingen van jongerenoverlast.

Signalering van risicovolle jongeren (10-14 jaar) is actief ingebracht in het netwerk Kansrijk Opgroeien. Van daaruit zijn gerichte interventies ingezet in samenwerking met veiligheidspartners.

Team Leefomgeving heeft aangesloten bij stedelijke campagnes zoals het Donkere Dagen Offensief en Meld Misdaad Anoniem. Deze campagnes zijn onderbouwd met lokale acties, waaronder schouwen en communicatie richting bewoners.

Binnen het wijkveiligheidsplan is het winkelcentrum aangemerkt als prioritaire hotspot. Hierop wordt gezamenlijk ingezet door de veiligheidspartners.

Gezien de afname van problematische jeugdynamiek is in overleg met veiligheidspartners besloten de inzet van de stadsmarinier te beëindigen.

Via het platform 'Presikhaaf Ontmoet' wordt actief ingezet op het versterken van gemeenschapszin. Dit platform faciliteert samenwerking en ontmoeting tussen bewoners, wijkprofessionals en veiligheidspartners.

Malburgen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Meer inwoners van Malburgen maken gebruik van de locaties in de wijk die beschikbaar zijn voor ontmoeting en ontwikkeling		(D)
Met uitzondering van de buurthuiskamer de Duiventil, zien we op de belangrijkste ontmoetingslocaties in de wijk (Hobbit, de Fresh, de Plint, Huis voor de Wijk, een toename van de bezoekers. In de Fresh is recent een buurtbalie geopend waar bewoners terecht kunnen met vragen over voorzieningen en ontwikkelingen in de wijk.		
Inspanningen 2025		(I)
In het gebied Oost-Noord onderzoeken we of de Malburcht naast de kind-functie een plek kan worden die aantrekkelijk is voor ontmoeting en activiteiten. Sociale partners in de wijk zijn uitgenodigd om hiervoor met een plan te komen. Dit traject loopt nog. Voor de Duiventil is gekozen voor een andere constructie omdat de bestaande buurthuiskamer niet voldeed. We hebben de huur van het pand beëindigd en de huur wordt overgenomen door Huis voor de Wijk met een inlooptime voor de buurt. Of de sportkantine op de Bakenhof ook een rol kunnen vervullen in de behoefte aan ontmoeten wordt nog onderzocht. De structurele voorziening voor de groep bewoners die zelf niet de stap naar activiteiten kunnen maken maar daar wel behoefte aan hebben, is gerealiseerd. In Malburgen kan het sociaal wijkteam daarvoor gebruik maken van het instrument welzijn op recept. Verder zijn alle activiteiten in Malburgen waar bewoners bij aan kunnen sluiten, via een website inzichtelijk gemaakt.		
Meer bewoners kunnen gebruik maken van een collectieve voorziening ter voorkoming van en/of het verminderen van individuele zorgindicaties.		(D)
Door het creëren van een voorliggende voorziening voor een specifieke doelgroep op het snijvlak van ontmoeting en dagvoorziening zijn individuele zorgindicaties op het gebied van dagbesteding en individuele begeleiding verminderd.		
Inspanningen 2025		(I)
De structurele voorliggende voorziening ter voorkoming van sociaal isolement en individuele indicaties voor ondersteuning en dagbesteding voor oudere vrouwen met een migratie achtergrond, is gerealiseerd. We onderzoeken nog of andere individuele zorgvragen zich lenen voor een collectieve aanpak.		
Bewoners in (nieuwgebouwde) buurten voelen zich meer verbonden met hun buurtgenoten en woonomgeving door buurtlandingen en versterkte netwerken.		(D)
De buurtlanding in de Whemedreef en omgeving heeft ertoe geleid dat de bewoners zich gehoord voelen en een aantal bewoners denkt nu actief mee over ontwikkelingen in dit wijkdeel. Voor de komende maanden staat nog een aantal acties op het programma om de band tussen nieuwe bewoners en oude bewoners te verstevigen. Er is gebleken dat hier behoefte aan is.		
Inspanningen 2025		(I)
In de afgelopen periode zijn in de nieuw gebouwde omgeving van de Whemedreef en omstreken circa 40 bewoners gesproken via straatgesprekken, koffiemomenten en contact via de wijkfiets. Dat heeft veel waardevolle informatie opgeleverd over de woonbeleving en sociale dynamiek in deze buurt. Er is een stevige basis gelegd: bewoners voelen zich gehoord, tonen betrokkenheid en denken actief mee. Deze energie zetten we de komende maanden in om gezamenlijk toe te werken naar concrete verbeteringen en verbinding in de wijk. Net na de zomer start een soortgelijke actie in het gebied sluiseland.		

Eind 2025 is er een integrale aanpak van gezinnen in de bijstand (D)

De werkwijze waarin de gemeente samenwerkt met Stichting sociale wijkteams om te beoordelen hoe gezinnen in de bijstand op de verschillende levensdomeinen kunnen worden ondersteund, is gestart. Binnen het project is het plan om een integrale aanpak te ontwikkelen.

Gezinnen zijn gevraagd om mee te werken aan deze aanpak. Helaas doen er minder gezinnen mee dan verwacht. Hierdoor verwachten wij in het eerste kwartaal van 2026 de resultaten aan te kunnen bieden.

Inspanningen 2025 (I)

Het project is gestart waarbij gemeente en het sociaal wijkteam samenwerken rond een aantal gezinnen met een multiproblematiek. Binnen het project wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een integrale werkwijze zodat meer gezinnen op deze wijze geholpen kunnen worden. Op dit moment nemen echter minder gezinnen deel dat gehoopt waardoor de ontwikkeling van de werkwijze vertraging oploopt.

Kansengelijkheid (T)

Er is een intensievere samenwerking tussen partners die zich richten op de jeugd in Malburgen (D)

De diverse jongerenpartners werken samen, o.a. op het gebied van (vakantie)programmering, de aanpak van overlast en het uitdragen van dezelfde pedagogische visie en het belang van een gezonde leefstijl.

Inspanningen 2025 (I)

Er zijn duidelijke werkafspraken over de inzet en uitvoering van het ambulant jongerenwerk vanuit de verschillende partijen en er is een aanpak voor overlastgevend en hinderlijke jeugdgroepen.

De jeugdpartners hebben een diverse programmering zodat jongeren met verschillende talenten en behoefte aansluiting kunnen vinden. Politiekids maakt hier ook deel van uit. In alle delen van Malburgen is er een divers vakantieprogramma dat de kind- en jongeren partijen onderling hebben afgestemd

Door inzet van tienerwerk in het gebied Oost-Noord is er nu opvolging voor het succesvolle kinderwerk in dit gebied. Het plan voor een doorgaande ontwikkellijn voor kinderen op de SKAR en de basisschool voor de Malbucht maakt deel uit van het gemeentebrede plan voor versterken van de doorgaande lijn van voorschools- naar primair onderwijs.

Minder kinderen in Malburgen starten met een motorische, taal en/of hechtingsachterstand op het Primair Onderwijs (D)

Ondanks een aantal inspanningen in voorschoolse voorzieningen lijken de achterstanden waarmee kinderen op het Primair onderwijs starten niet te verminderen maar stabiel te zijn. Met name de sociaal economische situatie van de gezinnen en de geringe ouderparticipatie dragen hieraan bij.

Inspanningen 2025 (I)

Deze inspanningen staan, behoudens de professionalisering van de speelmorgen, voor het tweede half jaar gepland.

Gezondheid (T)

Meer jeugd uit Malburgen ontwikkelt een gezonde leefstijl (D)

Gezonde voeding en bewegen zijn thema's die centraal staan bij de activiteiten. Bij de activiteiten voor jongeren wordt door alle subsidiepartners altijd gezonde voeding aangeboden. Deze thema's worden elk jaar besproken in de netwerkoverleggen voor het jonge kind en de kind- en jeugdpartners.

De sportvoorzieningen zijn, op basis van de behoeften van jongeren, uitgebreid om meer jongeren in staat te stellen om te bewegen en te sporten.

Inspanningen 2025 (I)

Voor de tweede helft van het jaar staat het afsluiten van een wijkconvenant op de planning.

De interprofessionele stuurgroep Gezond Malburgen is bijna klaar met de analyse van stressfactoren die de jeugd in Malburgen belemmert in hun mentale gezondheid. De uitkomsten daarvan worden gebruikt voor de verbetering van het aanbod in de wijk.

Het sportbedrijf voert in samenwerking met AM Supportteam de opdracht uit om meiden via de middelbare scholen toe te leiden naar (sport) verenigingen in de wijk. Ook zijn er flyers gemaakt met het huidige aanbod in de wijk die sportcoaches gebruiken bij hun doelgroep.

Openbare ruimte	(T)
------------------------	------------

Een gezonde leefomgeving	(D)
---------------------------------	------------

De leefomgeving in Malburgen is gezonder geworden door verschillende verbeteringen zoals, vergroening, meer beweeg gelegenheden en verbeteringen van speeltuinen.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

We vernieuwen in nauwe samenwerking met bewoners de speeltuinen op de Wout Wagtmanshof, de Volierlaan en Dovenetellaan. Deze sluiten beter aan op de behoefte van de omgeving met als gevolg dat er meer wordt bewogen. In Malburgen West onderzoekt de gemeente de mogelijkheid van een multisportveld met onder andere een 3x3 basketbalveld in Malburgen west.

Daarnaast zijn er diverse acties ingezet om Malburgers te stimuleren gebruik te maken van de groene route en de diverse spelaanleidingen op deze route.

Er is onderzocht en gesignaleerd wat er nodig is om voortuinen meer klimaatadaptief te maken tijdens woningverduurzamingstrajecten. De woningbouwcoöperatie gaat hier uitvoering aan geven bij de verduurzamingsprojecten.

De maatregelen op de Drieslag om de openbare ruimte te verbeteren en te vergroenen zijn uitgevoerd

De verbeteringen op de Bakenhof zijn uitgevoerd.

We spannen ons in om rond de herinrichting Vissenbuurt na de sloop ervan een gezonde leefomgeving te ontwerpen met behulp van het model van Positieve Gezondheid.

Tot op heden is het proces rond de herinrichting na de sloop van de Vissenbuurt nog niet in de fase om te adviseren op een inrichting van de gezonde leefomgeving. Wanneer de ontwikkeling op het juiste moment in het proces is, dán adviseert TLO hierop vanuit het model van Positieve Gezondheid.

Bewoners van Malburgen voelen zich meer eigenaar van hun leefomgeving	(D)
--	------------

We hadden doelstelling om 75% van de ondernemers en 30% van de bewoners te bereiken bij de ontwikkelingen rond de Drieslag.

Er is nu een actieve groep van 25 ondernemers. Daarmee wordt de 75% nog niet gehaald, We hebben onze doelstelling inmiddels ook bijgesteld naar 50%. Dit percentage is nodig voor het inrichten van een bedrijfsinvesteringszone. Ook de betrokkenheid van bewoners zit, ondanks verschillende inspanningen nog op een lager percentage. We zijn onlangs een buurtcirkel gestart om de betrokkenheid van bewoners rond Drieslag en vooral de betrokkenheid naar elkaar, meer te stimuleren. De resultaten daarvan zijn nog niet bekend.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

Het actieplan Drieslag is uitgevoerd. De openbare ruimte is vergroend en verbeterd en het binnenterrein is opnieuw bestraat .

Bij de ruimtelijke projecten zoals Malburgen samen vooruit, de aanpak van de Nijmeegseweg, en de ontwikkelingen rond de Hobbit zijn wij intensief betrokken en adviseren wij over de wijze van bewonersparticipatie.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Meer bewoners kennen elkaar en hebben oog voor elkaar		(D)
We merken dat voor de laatste velden in Schuytgraaf nog wijzigingen mogelijk zijn in bijvoorbeeld de aan te leggen speelplekken en oefenen daar invloed op uit. In Elderveld merken we dat verschillende groepen bewoners actief zijn of willen zijn. Ze doen bijvoorbeeld activiteiten in het groen of hebben ideeën voor het organiseren van activiteiten in en het aantrekkelijker maken van wijkcentrum Elderveld.		
Inspanningen 2025		(I)
* We faciliteren en begeleiden bewoners en partners bij het organiseren van nieuwe activiteiten, zoals een bordspellenavond en het mamacafe. * Bij vragen die we krijgen rondom bijvoorbeeld het aanpakken van speelplekken of het vergroenen van plekken nemen we altijd het realiseren van ontmoetingsmogelijkheden mee in de aanpak. * Er vindt een pilot plaats rondom ontmoetingsactiviteiten voor ouders. Het kinderwerk en jongerenwerk organiseren samen activiteiten voor de tussengroep 10-14 jaar. De ruimte is te huur via het Makelpunt voor andere maatschappelijke activiteiten uit Arnhem. * We zetten de wijkdinners van Vitanos voort in de wijk. We sluiten aan bij activiteiten rondom (het opleveren van) nieuwe woningen en spelen in op bewonerswensen die daarbij opkomen, bijvoorbeeld rondom samen vergroenen. We ondersteunen het nieuwe bestuur van de wijkvereniging met het ontwikkelen van nieuwe activiteiten. * 's Heerenloo is een kookgroep "Smaken van Zuid" gestart om te onderzoeken of koffie- en lunchmomenten aanslaan. Samen met scholen en Rozet bekijken we op welke termijn een rozetje kan starten.		
Meer bewoners beheersen de basisvaardigheden		(D)
We hebben nog niet scherp genoeg welke activiteiten er nodig zijn naast bijvoorbeeld de taallessen aan groepen moeders via school. Onze inzet ligt nu vooral op het begrijpelijk zijn van aangeboden informatie in de wijk. We merken dat er steeds meer aandacht is voor communiceren op B1 niveau, zodat zoveel mogelijk bewoners de aangeboden informatie kunnen begrijpen.		
Inspanningen 2025		(I)
* Er gaat een rozetje starten in MFC de Omnibus. We kijken samen met partners hoe er meer begeleide leesactiviteiten plaats kunnen vinden in en rondom de rozetjes. * We sluiten aan bij het plan Taalvaardig Arnhem en zorgen dat er aandacht is voor lage basisvaardigheden in de werkzaamheden van partners. * We zorgen samen met partners in de wijk dat communicatie aansluit bij de bewoners van de wijken en ondersteunen bijvoorbeeld de wijkkranten hierbij.		
Kansengelijkheid		(T)
Meer ouders voelen zich in staat hun kinderen op te voeden		(D)
Ouders in Schuytgraaf weten elkaar beter te vinden, een groep van circa 50 moeders heeft een netwerk gevormd, waarbij zij digitaal en bij het mamacafe contact hebben en elkaar om advies en hulp kunnen vragen. In Elderveld merken we dit effect minder, het mamacafe bestaat hier minder lang en is minder vaak fysiek bij elkaar.		
Inspanningen 2025		(I)
* We ondersteunen het mamacafe in beide wijken financieel om bekendheid te genereren en om door te ontwikkelen. Professionals worden verbonden aan de organisatoren van het mamacafe om op deze manier vormen van uitwisseling en samenwerking te starten. * Een pilot ouderschap is topsport is gestart in Schuytgraaf en breidt haar doelgroep en activiteiten uit naar Elderveld, de Laar en Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg. Er is geïnvesteerd in bekendheid bij partners en		

ouders en er worden tweewekelijks activiteiten georganiseerd. Er wordt vastgelegd welke manieren van contact, werven en activiteiten goed of minder goed werken.

Meer jeugdigen 0-18 jaar met (dreigende) ontwikkelingsachterstanden of kwetsbare thuissituaties (D) maken gebruik van voorschoolse voorzieningen en naschools aanbod

We zien dat steeds meer kinderen van de basisscholen mee (kunnen) doen aan naschools aanbod en hier ook gebruik van maken.

Inspanningen 2025

(I)

* We werken met een kernteam van partners onder begeleiding van de HAN aan het (her)formuleren van een gezamenlijke visie en vervolgplan om het naschoolse programma te bestendigen en de lijnen naar ander aanbod in de wijk (de gemeenschap) te versterken.

* Er vinden gesprekken plaats met alle basisscholen en een aantal partners om te onderzoeken of een gezamenlijk aanbod in de wijk passend is of dat er toch op andere manieren aanbod voor kinderen die het nodig hebben georganiseerd en uitgebreid wordt.

* Het naschoolse programma van IKC de Kringloop kent een hoog bereik en de motorische en sociale vaardigheden van deelnemers verbeteren. Het aantal deelnemers bij Huiswerk en Thee op de Confetti is gegroeid, waarbij kinderen naast huiswerkbegeleiding ook activiteiten op het gebied van bewegen, kunst & cultuur en gezonde leefstijl krijgen aangeboden.

Meer jeugdigen ontwikkelen een gezonde identiteit (talentontwikkeling, zelfbeeld en mentale (D) veerkracht)

We zien dat steeds meer tieners en jongeren in beeld zijn bij het welzijnswerk en open staan voor begeleiding op mentaal vlak en/of het werken aan talenten.

Inspanningen 2025

(I)

* Na aansluiting op water en elektriciteit eind januari draait een wekelijks programma in the Mall (jeugdruimte Schuytgraaf) met aparte activiteiten voor meiden en jongere tieners. Het samenwerkingsverband jongerenwerk start extra programmering op om jongeren ruimte te bieden zelf projecten op te zetten, een jaarlijks groot evenement te organiseren en meer workshops om talenten te ontdekken te volgen.

* het kennen van de online wereld en jongeren hier actief opzoeken en in begeleiden is in de subsidieopdrachten van het jongerenwerk verankerd.

* In de evaluatie van alle naschoolse programma's wordt gekeken hoe er aandacht en plek is voor weerbaarheid en talentontwikkeling.

Openbare ruimte

(T)

Meer bewoners ervaren dat zij gehoord en betrokken worden bij het creëren van een verkeersveilige (D) omgeving

De gemeente en veiligheidspartners ontvangen, vooral uit Schuytgraaf en over de Hollandweg, nog steeds veel meldingen over verkeersveiligheid en parkeren. Door beperkte ruimte zijn er niet altijd ideale oplossingen mogelijk.

Inspanningen 2025

(I)

In verband met bouwwerkzaamheden rondom de Confetti is de start van een gedragscampagne naar een later moment verplaatst. Het aanpassen van de snelheid op de Marasingel staat opgenomen in het duurzaam mobiliteitsplan. Voor fysieke maatregelen rondom MFC de Salamander is weinig plek, een onderzoeksbureau heeft in kaart gebracht wat er mogelijk is. Een schoolzone rondom het Breezandpad wordt meegenomen in de volgende fase van de realisatie van het totale plan om het gebied herin te richten.

* Een ontwerp met veel aandacht voor groene oplossingen is besproken met ondernemers en veiligheidspartners. Er wordt nu bekeken welk deel met het beschikbare budget meteen gerealiseerd kan worden.

* samen met de politie en het wijkplatform monitoren we de verkeersveiligheid rondom de Hollandweg en vragen we aandacht voor tijdige en duidelijke communicatie over (on)mogelijkheden tot ingrepen, vooral voor het stuk tussen winkelcentrum en de Pettenstraat.

Meer bewoners ervaren dat er voldoende speelfaciliteiten zijn die passen bij het karakter van de wijk (D)

We zien dat het samen met ouders en kinderen herinrichten van speelplekken een positief effect heeft op Elderveld. Rondom de betreffende plekken ontstaat meer sociale cohesie en plekken worden beter benut. In Schuytgraaf zien we dat onze inspanningen leiden tot meer ruimte voor spelen in de laatste te ontwikkelen velden.

* In de nu en toekomstig ontwikkelde velden komt meer ruimte voor spelen door aanpassingen in het oorspronkelijke ontwerp. We onderzoeken de mogelijkheden voor speelaanleidingen in de droge ecologische zone. We adviseren bij initiatieven rondom bijvoorbeeld sportpark Schuytgraaf en het laten landen van een pumtrack in de wijk.

* In Elderveld worden op dit moment 3 speelplekken grootschalig aangepakt samen met bewoners; Asperenpad, Bleiswijkpad en het Zoetermeerplantsoen. Daarnaast werken we nauw samen met het junior beweegteam in de wijk (leerlingen van groep 7 en 8 van de Klimboom en de Kringloop). Zij hebben zelf een verfbeurt gegeven aan de elementen in de waterspeeltuin, hebben onderzoek gedaan onder kinderen naar behoeften rondom spelen en gaan aan de slag met het opnieuw inrichten van een samen aangewezen speelplek.

* De heringerichte speeltuin aan het Asperenpad is eind juni officieel geopend met een feestelijk evenement door omwonenden zelf georganiseerd. Aan de speelplek Bakerwaard blijkt helaas geen aanpassing mogelijk door de naastgelegen weg. Het trapveldje Staatsspoor is naar tevredenheid van bewoners aangepast en wordt weer goed gebruikt.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)		(D)
De Laarhof, huiskamer van de wijk, floreert. Er zijn veel activiteiten en samenkomsten die druk worden bezocht. Passend aanbod, elkaar ontmoeten en ondersteunen is de kracht op deze plek. Zowel de binnen- als de buitenruimte wordt daarvoor benut. De ontwikkeling gaat door. Initiatieven van bewoners(groepen) worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Vindbaarheid van activiteiten en voorzieningen in de wijk worden geborgd door het actueel houden van passende wijkcommunicatie.		
Inspanningen 2025		(I)
De doorontwikkeling van Boerderij De Kroon is een belangrijk aandachtspunt.		
Kansengelijkheid		(T)
Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen		(D)
Voor de groep 12- is een aanbod via het kansrijk opgroeien programma voorhanden en wordt benut. Voor de oudere doelgroep is het jongerencentrum in De Laar nog te beperkt beschikbaar. Voor alle doelgroepen is er in schoolvakanties een uitgebalanceerd en divers aanbod.		
Inspanningen 2025		(I)
Het aanbod voor de doelgroep 10-14 moet nader uitgewerkt en ingezet worden. Rondom schooluitval moeten nog stappen gezet worden. Op het gebied van jongerenwerk is er zorg over de locatie en de financiering van de professionals.		
Openbare ruimte		(T)
Bewoners ervaren De Laar/Elden als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving		(D)
Er zijn diverse projecten gerealiseerd. Andere lopen nog door, of staan gepland voor later in het jaar.		
Inspanningen 2025		(I)
Er is zorg over de uitvoering van de toekomstvisie van Boerderij de Kroon		
Veiligheid		(T)
Bewoners voelen zich veiliger in hun leefomgeving		(D)
Er is voldoende ontwikkeling en bewoners zijn betrokken. Samen met partners is er een heldere werkwijze en voldoende contact rondom leefbaarheid en veiligheid. Een aantal los van elkaar staande incidenten geven desondanks een gevoel van achteruitgang in De Laar.		
Inspanningen 2025		(I)
Voor de herinrichting van het winkelcentrum is tijd een belangrijke factor. Er zijn enkele verkeersknelpunten die steeds terug keren.		

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Meer bewoners weten elkaar te vinden zodat de sociale cohesie en het sociale netwerk onder bewoners wordt vergroot		(D)
We werken samen met partners aan een passend aanbod voor verschillende doelgroepen in de wijk, waarbij inwoners terecht kunnen in toegankelijke wijkvoorzieningen.		
Inspanningen 2025		(I)
- Bijvoorbeeld de huurconstructies van Kempphaan en de Fontein worden onderzocht. - Wijkpartners zoals Rijnstad, Sportbedrijf Arnhem, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rozet werken samen en stemmen het maatwerkprogramma goed af met elkaar en de verschillende doelgroepen in de wijken. - Bijvoorbeeld verharding van het pad van de Tuinmaat, zodat de tuin fysiek bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen. - Bijvoorbeeld jeugdtafels, volwassen tafel, sociale tafel en wijk/netwerkbijeenkomsten.		
Kansengelijkheid		(T)
Meer ouders ontvangen opvoedondersteuning		(D)
Er wordt extra aandacht gegeven aan ondersteuning van ouders van kinderen van -9 maanden tot 4 jaar, waarbij het netwerk van wijkpartners wordt betrokken.		
Inspanningen 2025		(I)
- De jeugdtafels van -9 maanden tot 4 jaar, 4 t/m 12 jaar en 12 t/m 18 jaar zijn ingepland. - We zijn met diverse sociale partners en scholen, kortom het netwerk in de wijk, met regelmaat in gesprek over wat er nodig is en of het aanbod passend is. - Welzijnspartner Rijnstad biedt hierin een wekelijkse moedergroep aan, waarin thema's als omgaan met geld, gezonde leefstijl en innerlijk rust worden behandeld. - Partners die in de wijk werken met jeugd en jongeren zijn vernieuwend en sluiten aan met bij aanbod op de hedendaagse problematiek en bezigheden van de jeugd.		
Meer jongeren ronden hun opleiding af, zijn in staat om mee te doen in de maatschappij en vinden hun weg naar een ontmoetingsplek in de wijk		(D)
We werken aan toereikende ondersteuning voor jongeren in RKV, zowel in programmering als in fysieke ontmoetingsruimten.		
Inspanningen 2025		(I)
- Jongerenwelzijnspartner Powerplug biedt huiswerkbegeleiding en meer aan bij een selecte groep jongeren. - Dit wordt meegenomen in onze opdracht aan jeugd-/jongerenpartners. - Alle jeugd en jongerenpartners ondersteunen jongeren en kinderen die het nodig hebben. Daarin werken zij nauw samen met scholen, sociale wijkteams en andere partners binnen het wijknetwerk. - Onderdelen binnen dit programma zijn: schermen, schaken, schilderen, taalontwikkelingslessen en oriëntatie op wetenschap en techniek. - De doorontwikkeling van het activiteitenprogramma van Rijnstad voor jongeren in de Kempphaan is in volle gang. De doorontwikkeling van het jongerenprogramma met Nour al Houda is op basis van de ervaringen in 2024 in overleg gestopt.		

In RKV zijn meer voorzieningen en initiatieven op het gebied van (arbeids)participatie voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen en jongeren (D)

Er wordt gewerkt aan initiatieven om jongeren toe te leiden naar werk of stappen te laten zetten op de participatieladder.

Het laagdrempelig aanbieden van de voorziening om geïnformeerd te worden over schuldhulpverlening is gewenst op meerdere locaties in het gebied. De haalbaarheid hiervan wordt onderzocht.

Inspanningen 2025 (I)

- Subsidie voor 2025 is niet van toepassing, subsidie-aanvrager is gestopt met haar project in RKV. Deze inspanning wordt door een andere partij opgepakt.
- De wens om Goed Geregeld Arnhem op meer locaties in Arnhem Zuid inloop/spreekuren te laten verzorgen is bekend bij bestuursadviseurs Welzijn en accounthouder Rijnstad.
- De werkzaamheden; zoals het begeleiden en toeleiding van jongeren naar werk wordt deels uitgevoerd via Scalabor in samenwerking met uitzendbureau HTR Werkt en is deels ondergebracht in de opdracht aan Powerplug.

Openbare ruimte (T)

Ook in 2025 wordt volop ingezet om de omgeving groener en minder stenig te maken, zodat bewoners minder hittestress en een fijnere leefomgeving ervaren (D)

De wijkgroenagenda's voor Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg zijn gemaakt en deels uitgevoerd. In de tweede helft van 2025 wordt verdergegaan met de uitvoering.

Inspanningen 2025 (I)

- Wijkgroenagenda is met inwoners gereed gemaakt. Uitvoering in Vredenburg vindt plaats in tweede helft 2025.
- Bijvoorbeeld ondersteuning van de Groengroep Rijkerswoerd bij de uitvoering van bewonersparticipatie in het project Toekomstbomen Rijkerswoerd.
- Schetsontwerp voor vergroening en verkeersveiliger maken is gemaakt.
- Bijvoorbeeld project toekomstbomen in Rijkerswoerd.

Meer (toegankelijke) speel- en beweegplekken in de wijk (D)

Een aantal speel- en beweegplekken is verbeterd. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor het aanpakken van een aantal andere beweeg- en speelplekken gestart.

Inspanningen 2025 (I)

- Voorbeelden zijn het 3x3-basketbalveld Groningenpark en vernieuwing speeltuinen Schepen van Hemerthstraat en Rosa Luxemburgstraat.

Veiligheid (T)

Een groter gevoel van veiligheid in de wijk (D)

Op verschillende plekken in de openbare ruimte is en wordt gewerkt aan een veiliger gevoel voor inwoners.

Inspanningen 2025 (I)

- Drie plekken worden in overleg met Veiligheid aangepakt: Loppersumhof/Stedumhof/Rijnlandflat.
- Geen actuele initiatieven van bewoners.

Meer bewoners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig (D)

Het wijkveiligheidsplan is in samenwerking met wijkpartners opgesteld en dient als leidraad om overlast te verlagen en het gevoel van veiligheid te vergroten. Plekken die extra aandacht verdienen zijn onder de loep genomen en worden aangepakt.

- Wijkveiligheidsplan is gemaakt.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- De directe omgeving van de Rijnlandflat is opgeknapt. Er is een ontmoetingsplek in de Rijnlandflat geopend en in gebruik. Het toevoegen van een wijkpunt voor politie en boa's is in ontwikkeling.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken		(A)

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven	(D)
---	-----

Zie toelichting bij onderstaande inspanningen.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma	(I)
---	-----

Op basis van het inmiddels vastgestelde Onderzoeksprogramma 2024-2026 heeft de Rekenkamer in juni haar onderzoek naar het subsidiebeleid met de gemeenteraad gedeeld. In juli presenteerde zij haar onderzoek naar bouwgerelateerde omgevingsvergunningen uitgevoerd door de ODRA. Naar verwachting wordt het doorwerkingsonderzoek, dat voortbouwt op het eerdere onderzoek naar New Energy Made in Arnhem (NEMIA), medio september met de gemeenteraad gedeeld. Het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost start dit najaar. In mei 2025 heeft de gemeenteraad via een motie de Rekenkamer verzocht onderzoek te doen naar de participatieprocessen rondom Schaapsdrift. Dit onderzoek is inmiddels van start gegaan.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten	(I)
--	-----

Het burgerberaad op het thema klimaat, getiteld: Duurzaam warm wonen, is in het eerste kwartaal opgestart. Hierin zijn al diverse lessen uit het burgerberaad afval verwerkt, zoals het eerder instellen van een klankbordgroep en tussentijdse toetsing van de adviezen. In mei zijn 11.200 uitnodigingsbrieven bezorgd. De ontvangers zijn geselecteerd via een gestratificeerde steekproef. Om extra aandacht te vragen voor de uitnodigingen voerden we een fysieke campagne. Uit de aanmeldingen zijn 150 Arnhemmers geloot die met elkaar een goede afspiegeling vormen van de stad. De vijf bijeenkomsten vinden tussen 2 september en 29 november plaats in het stadhuis. In december ontvangt de gemeenteraad de adviezen.

In januari zijn we gestart met de voorbereiding van de participatieverordening. We doorliepen een zorgvuldig participatietraject, met ondersteuning van bureau Necker. Op basis van ons bestaande beleid en voorbereidende gesprekken stelden we een vragenlijst op. 1.661 Arnhemmers vulden deze in. Die resultaten gebruikten we als basis voor een gesprek met de raad over haar visie op participatie. Vervolgens hebben we een conceptverordening opgesteld en getoetst op praktische haalbaarheid. Het college behandelt de participatieverordening na de zomer, zodat de raad in de tweede helft van 2025 een besluit kan nemen.

Eind januari 2025 is de derde Arnhemse kinderburgemeester gestart. In 2025 ontwikkelen we kinderp participatie verder. In maart bespraken we met de gemeenteraad verschillende scenario's voor de voortzetting ervan. Op basis van dit gesprek en onze ervaringen, zoals beschreven in de evaluatierapporten, werkten we aan een voorstel voor de toekomstige inrichting van kinderp participatie. Ons voorstel leest u in de begroting 2026. Gelijktijdig met de begroting ontvangt de gemeenteraad ook een raadsbrief met meer informatie over dit voorstel.

College: Eenduidige werkwijze leveren	(I)
---------------------------------------	-----

In 2025 heeft de gemeente Arnhem een algehele evaluatie uitgevoerd van haar burgerparticipatiebeleid, beschikbare middelen en de uitvoering in de praktijk. Doel was om lerend te reflecteren op ervaringen, knelpunten en kansen, zodat participatie effectiever, inclusiever en consistent kan worden vormgegeven. De evaluatie is gebaseerd op documentanalyse, interviews met medewerkers, experts en inwoners en twee vragenlijsten.

Het Arnheems Stappenplan Participatie biedt structuur en ruimte voor maatwerk, maar sluit op onderdelen niet meer aan bij de praktijk. Cruciale elementen zoals terugkoppeling, nazorg, rolverdeling en bestuurlijke kaders zijn onvoldoende uitgewerkt. Ook de aansluiting met de handreiking voor externe initiatiefnemers is beperkt. Dit proces en de opgedane lessen zijn tijdens het zomerreces vastgelegd in een evaluatierapport. Na afronding bespreekt het college het rapport en ontvangt uw raad de uitkomsten van de evaluatie. Op basis van deze inzichten scherpen we het Arnheems Stappenplan Participatie aan en maken we keuzes over de inzet van middelen. Vanwege de grote overlap met dit traject voeren we dit jaar geen afzonderlijke evaluaties uit van losse burgerparticipatietrajecten. Aanvullend zijn we gestart met een pilot om ervaringen met participatietrajecten continu te monitoren.

Ook in 2025 trainen we onze medewerkers om te werken met het stappenplan. In de eerste helft van 2025 zijn er drie trainingen geweest. In de tweede helft van het jaar verwachten we nog twee of drie van deze trainingen. Daarnaast bieden we sessies aan ter ondersteuning bij het opstarten van participatietrajecten, bijvoorbeeld voor het schrijven van een participatieplan. Van deze ondersteuning wordt regelmatig gebruikgemaakt, met een grote variatie aan vragen.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en (D) grensoverschrijdende netwerken

Arnhem levert een actieve bijdrage aan regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio en werkt aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Landelijk is Arnhem bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigd in netwerken zoals VNG en G40 en zet het in op gezamenlijke lobbytrajecten. Daarin wordt sinds dit jaar nadrukkelijker geïnvesteerd. In de Euregio is Arnhem actief betrokken bij het stedennetwerk 100.000+ en de uitwerking van de Strategische Agenda 2025+

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een (I) regionale aanpak vragen

Arnhem is bestuurlijk actief in de Groene Metropoolregio en levert een stevige bijdrage aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Er zijn meerdere werkbezoeken en bestuurlijke overleggen georganiseerd om regionale samenwerking te versterken en opgaven verder te brengen.

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting (I) het Rijk en Europa

Arnhem is actief betrokken bij The Economic Board, onder andere via het voorzitterschap van de burgemeester en de wethouder als bestuurslid. Er is bestuurlijke en ambtelijke inzet op de uitvoering van gezamenlijke regionale projecten en richting het Rijk.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) (I)

Arnhem is actief in de Euregiaraad en in het 100.000+ stedennetwerk. De strategische agenda 2025+ wordt verder uitgewerkt en er zijn gezamenlijke projecten en overlegmomenten om de samenwerking met NRW-steden te verdiepen. Het project 100.00 + Zero is van start gegaan door de organisatie van een workshop. In november 2025 wordt een symposium georganiseerd.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) (D) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

Inwoners kunnen met hun vragen via verschillende kanalen terecht bij de gemeente Arnhem. Online, telefonisch en op locatie. Zo kunnen inwoners in Loket Zuid bij de informatiebalie hun vragen stellen over gemeentelijke diensten en producten. In het voorjaar is de gemeentelijke visie op dienstverlening door de raad vastgesteld. Deze visie is een extra handvat om onze dienstverlening verder te verbeteren. In de loop van het jaar wordt uitgewerkt welke concrete doelen en acties hier aan worden gekoppeld.

We optimaliseren onze dienstverlening (I)

Door de doorontwikkeling op de afdeling Burgerzaken hebben we meer inzicht in (komende) werkvoorraad en zijn we beter in staat om onze capaciteit efficiënt in te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat we het jaarlijkse piekmoment in aanvragen voor reisdocumenten in het voorjaar, goed konden opvangen. Inwoners konden gedurende die periode altijd binnen een week terecht. Aanvullende acties, zoals een zaterdagopenstelling, waren daarom niet nodig. In het doorlopende tevredenheidsonderzoek zien we dat inwoners in de meeste gevallen tevreden zijn over de dienstverlening aan de balie. In de eerste helft van dit jaar scoorden we gemiddeld een 9.

De telefonische bereikbaarheid zit over het algemeen op het gewenste niveau. Dit staat echter continu onder druk, mede vanwege een relatief hoog (langdurig) ziekteverzuim op de afdeling. Daarnaast kunnen uiteraard door onvoorziene situaties, zoals IT-storingen, piekmomenten ontstaan. Omdat er geen sprake is van overbezetting, leiden die momenten als vanzelf tot langere wachttijden aan de telefoon. Het opleggen van de gemeentelijke belastingaanslag is een piekmoment die we voorzien en daar hebben we dan ook op ingespeeld door onze capaciteit tijdelijk te verruimen. Deze inzet heeft merkbaar geholpen om de verhoogde stroom aan vragen op te vangen.

Met de inzet van een kwaliteitsmedewerker hebben we een impuls gegeven aan het kwaliteitsbeleid van de telefonie en receptie. Onder andere door inzet van structurele coaching op inwonersgesprekken vragen medewerkers

gerichter en consistentier door bij complexe hulpvragen. Hierdoor is doorschakelen naar andere afdelingen minder vaak nodig en krijgen inwoners sneller een volledig antwoord. De functie is inmiddels structureel belegd op de afdeling, waarmee we de monitoring en doorlopende aanscherping van de kwaliteit van de dienstverlening hebben geborgd.

Vanuit de BRP-straat Zevenaar leveren we onze bijdrage aan de inschrijving van asielzoekers, statushouders en nareizigers in de BRP. Samen met de extra inzet in andere gemeenten met een BRP-straat, zijn in de eerste helft van 2025 de wachtlijsten weggewerkt. In Zevenaar richten we ons inmiddels specifiek op nareizigers. Dit vraagt een aanpassing van het werkproces, in samenwerking met de IND. Dit proces wordt momenteel getest en verbeterd. We verwachten dat we in de tweede helft van 2025 in aantallen kunnen opschalen.

Digitaliseren van het inwonerproces

(I)

Op de afdeling Burgerzaken lichten we per team de werkprocessen door. Op basis van de analyse die daaruit volgt, scherpen we deze werkprocessen aan. De analyse brengt ook de kansen en behoeften om de dienstverlening aan de inwoner te digitaliseren scherper in beeld. Door meer overzicht te creëren, zijn we beter in staat om prioriteiten te stellen en hier samen met interne en externe partners een plan op te ontwikkelen. De realisatie van dat plan is niet haalbaar in 2025, we koersen daarvoor af op 2026. In de begroting voor 2026 zijn daarvoor extra middelen opgenomen.

In het tweede kwartaal is het project 'aanvraag uittreksel en akten' afgerond. Het proces is deels gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Dit draagt bij aan efficiënte verwerking en een betere dienstverlening aan inwoners en derden.

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	113.151	108.158	104.874	86.555	18.319
Baten	641.384	651.351	655.477	493.725	-161.751
Saldo lasten en baten	528.232	543.193	550.603	407.170	-143.432
Toevoegingen aan reserves	1.707	2.435	2.452	2.435	17
Onttrekkingen aan reserves	12.896	1.292	2.770	1.712	-1.058
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.189	-1.143	318	-723	-1.040
Gerealiseerd resultaat	539.422	542.050	550.920	406.448	-144.473

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	104.874	430	105.304
Baten	655.477	21.678	677.155
Saldo lasten en baten	550.603	21.248	571.851
Toevoegingen aan reserves	2.452	0	2.452
Onttrekkingen aan reserves	2.770	0	2.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	318	0	318
Prognose resultaat	550.921	21.248	572.169

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/BR
Lasten	430	N			
Publieke dienstverlening	900	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU BRP 2025	I	AR
Digitalisering en automatisering	440	N	Informatieveiligheid & Privacy	I	AR
Digitalisering en automatisering	210	N	VerSaaSing financieel pakket	I	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Versterken democratische betrokkenheid	S	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU landelijke aanpak adreskwaliteit	I	AR
Financiën	14	N	Actualisatie MIP	S	AR
Financiën	-500	V	Opbrengsten OZB	I	AR
Financiën	-734	V	Bijstelling nominale ontwikkeling doorrekening CAO	S	AR
Baten	21.678	V			
Financiën	18.247	V	Gemeentefonds meicirculaire	S	AR
Financiën	2.499	V	Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	I	AR
Financiën	932	V	Vergoeding kosten afval	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - DU Basisregistratie Personen (BRP)

Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van de BRP-sstraat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daar tegenover staan ook € 900.000 meer lasten, wat nadelig is.

Informatieveiligheid & Privacy

Op Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde verwachten we in 2025 een overschrijding van € 440.000. Binnen het programma is geconstateerd dat deze hogere uitgaven noodzakelijk zijn om de minimale basis neer te kunnen zetten om in 2026 door te kunnen pakken op de beoogde verbeteringen. Zoals in de Perspectiefnota 2026 opgenomen zijn we bezig met een inhaalslag om te gaan voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de aankomende Europese NIS2 richtlijn. Tijdens risicoanalyses is gebleken dat er meer kritieke processen verbeterd dienden te worden dan oorspronkelijk beoogd. We zijn daardoor meer en sneller gaan inzetten op onder andere trajecten rondom bedrijfscontinuïteit (BCM) en identity and access management (IAM). Dit vormt het fundament waarop verder uitgebouwd kan worden en bevat de minimale wettelijke vereisten. Zonder deze extra inspanning raken we verder achterop en moet er in 2026 en verder meer hersteld worden tegen hogere kosten. Vanuit dat oogpunt is daarom besloten om proactief meer inzet te plegen in 2025 om hiermee hogere meerkosten in 2026 te voorkomen.

VerSaaSing financieel pakket

De softwareleveranciers van het financiële pakket heeft aangegeven met ingang van 31 december 2026 de dienstverlening alleen nog als een SaaS (Software as a Service) dienst aan te bieden. Gelet op de intentie om De Connectie met ingang van 1 januari 2026 onder te brengen bij de gemeente Arnhem enerzijds, en het traject rondom de keuze voor een (nieuw) financieel pakket anderzijds, is besloten om dit proces en de organisatorische omvorming en invlechting zo min mogelijk gelijktijdig te laten plaatsvinden. De intentie is om met de huidige softwareleverancier een nieuw contract aan te gaan. Om deze overgang tot stand te brengen, is een project gestart om de nieuwe SaaS-omgeving in te richten. De hiermee gepaard gaande kosten zorgen in 2025 voor een incidenteel nadeel van € 210.000.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering

We werken continu aan het versterken van de betrokkenheid bij de lokale democratie. Dat doen we doelgroepgericht, gebiedsgericht, en met oog voor de aard van verschillende verkiezingen. Binnen die doorlopende aanpak zien we verkiezingen als piekmomenten. Oorspronkelijk zouden we ons dit jaar richten op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Vanwege de val van het kabinet en de ongeplande Tweede Kamer verkiezing in oktober, organiseren we in 2025 een extra campagne. Voor deze inzet gebruiken we het huidige budget van €50.000 voor het versterken van democratische betrokkenheid en opkomstbevordering. De geraamde kosten voor beide onderdelen samen bedragen samen € 100.000, waardoor er € 50.000 meer nodig is.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Landelijke aanpak adreskwaliteit

Dit zijn middelen voor onderzoek of een persoon als ingezetene in de BRP op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en voor onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Arnhem ontvangt in 2025 hiervoor € 50.000, waar tegenover ook voor hetzelfde bedrag extra lasten ontstaan, wat nadelig is.

Actualisatie MIP

Er heeft een administratieve correctie van de actualisatie van het Meerjareninvesteringsplan (MIP) zoals die in Turap-1 is opgenomen doorgevoerd. Hieruit volgt een nadeel van € 14.000.

Opbrengsten OZB

Voor 2025 is een bedrag van € 63,6 miljoen begroot aan opbrengsten OZB. In dit bedrag is rekening gehouden met verminderingen naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardeinstijging is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. Door het lagere aantal bezwaren vallen de opbrengsten OZB naar verwachting € 500.000 hoger uit dan begroot. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Bijstelling nominale ontwikkeling

In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld. Op basis van de hierin afgesproken loonontwikkeling kan nog € 0,7 miljoen incidenteel in 2025 van de eerder geraamde loonontwikkeling vrijvallen.

Gemeentefonds meicirculaire

In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Dat betekent een actualisatie van het accres voor loon- en prijsontwikkelingen op basis van de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Samen met actualisatie van de maatstaven en de uitkeringsbasis leidt dit tot een voordeel van circa € 3 miljoen. Daarnaast is op basis van het rapport van de commissie Van Ark in 2025 € 5 miljoen voor jeugdzorg toegevoegd aan het gemeentefonds. Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2024 € 332 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. In de septembercirculaire 2024 werd echter een voorschot van € 447 miljoen uitbetaald. De definitieve afrekening BCF bedraagt hierdoor € 115 miljoen lager en dit bedrag wordt in 2025 incidenteel onttrokken aan het gemeentefonds. Dit betekent een nadeel van ruim € 1 miljoen voor Arnhem. Daarnaast ontstaat vanaf 2025 een structureel voordeel van circa € 5 miljoen als gevolg van indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Tot slot zijn er in 2025 voor ruim € 6 miljoen nieuwe decentralisatie-uitkeringen (DU's) en taakmutaties toegekend (of zijn bestaande DU's aangepast). Deze leiden op andere programma's tot extra lasten en worden daar inhoudelijk toegelicht.

Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren

In het lopende jaar 2025 is een aantal afrekeningen ontvangen van het gemeentefonds over voorgaande jaren. Het betreft een actualisatie van aantallen op verdeelmaatstaven en aanpassingen in de uitkeringsfactor in de jaren 2023 en 2024. Per saldo valt dit voor Arnhem gunstig uit en ontvangen we incidenteel bijna € 2,5 miljoen.

Vergoeding kosten afval

Door het Rijk is besloten om gemeenten een vergoeding te geven voor de verwerking van zwerfafval. De vergoeding zal via het gemeentefonds worden uitgekeerd. Vooralsnog ontvangt Arnhem over de jaren 2023 en 2024 een vergoeding die in 2025 zal worden ontvangen. In totaal gaat het om € 932.000.

Invlechting De Connectie

Per 1 januari 2026 zal, volgens planning, De Connectie worden ondergebracht binnen de gemeentelijke organisatie van Arnhem. Arnhem zal als centrumgemeente fungeren, waarbij de gemeente Rheden en Renkum de mogelijkheid hebben om verschillende producten en diensten van de gemeente Arnhem af te nemen. Deze transitie heeft impact op de bedrijfsvoering, samenwerking en dienstverlening, met als doel de efficiëntie te verbeteren en de kwaliteit van dienstverlening te behouden.

Werkdruk door Transitie en Verandering

De integratie van De Connectie legt extra druk op de bedrijfsvoeringsafdelingen van de gemeente Arnhem, die naast het beheren van de transitie ook verantwoordelijk blijven voor de reguliere bedrijfsvoering. De "winkel moet open blijven" - de dagelijkse operatie en dienstverlening moeten doorlopen terwijl tegelijkertijd veranderingen worden doorgevoerd. Dit vraagt mogelijk om extra capaciteit en middelen om de werkdruk te verlichten. De incidentele kosten hiervan zijn nog niet allemaal bekend. Richting de definitieve besluitvorming over de Connectie maken we deze voor zover bekend voor de raad inzichtelijk, inclusief de beoogde dekkingsmogelijkheden daarvan.

Veiligheid

Voortgang doelen en inspanningen

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Veiliger en leefbaardere wijken	1.1.1 We pakken verloedering en overlast aan	We hebben in alle tien gebieden een drietal prioriteiten om overlast en veelvoorkomende criminaliteit aan te pakken en monitoren de uitvoering daarvan. De inspanningen die de diverse partners in het gebied hiervoor gaan uitvoeren, worden concreet benoemd: aantal controles, acties door handhaving en politie, interventie door straat- en jongerenwerk enz. Een keer per maand (per wijk) worden de inspanningen en resultaten in het wijkveiligheidsoverleg met de partners besproken, waarbij ook de resultaten van de radar-sonar (overlastcijfers) worden betrokken. Bovendien wordt (per wijk) twee keer per jaar een wijkscouw gehouden. Professionals en wijkbewoners toetsen hun gezamenlijke beeld aan de werkelijkheid op straat.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig	We pakken ten minste tien kwetsbare plekken (zogenoemde hotspots) aan. We voeren een integrale aanpak uit in een afgebakend gebied om verloedering en onveiligheid tegen te gaan. Het gaat hierbij om hotspots waarbij overlast en criminaliteit hardnekkig zijn en daarbij zwaar drukken op bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Onder leiding van een speciaal hiertoe aangestelde functionaris zetten we hier integraal op in: veiligheid (toezicht/controles), openbare ruimte (vergroening/aanpak gribusplekken), economie (branchering) en mobiliteit (aanpak verkeersoverlast) slaan de handen ineen.	✓	✓	✓	✓
	1.1.3 We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden	Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarstelling afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.	✓	✓	✓	✓
	1.1.4 We zorgen voor voldoende handhavers op straat	We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.	✓	✓	✓	✓
1.2 Terugdringen van overlast en onveiligheid	1.2.1 We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau	In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis	Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH van belang.	✓	✓	✓	✓
	1.2.3 We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat	Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben. De pilot met het Interventieteam Arnhem heeft nog niet het beoogde resultaat gebracht. Momenteel wordt extra geïnvesteerd in de samenwerking tussen politie, interventieteam en zorgorganisaties.	✗	✓	✓	✓
	1.2.4 We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat	Wij spannen ons in om 80% van de aangemelde zaken op te pakken en in zeker de helft ervan de woonoverlast te kunnen beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.	✓	✓	✓	✓
	1.2.5 We begeleiden jongeren in en uit detentie	We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.	✓	✓	✓	✓
1.3 Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	1.3.1 We wapenen ons tegen ondermijnende invloed	We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We maken burgers bewust	We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit. Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.3.3	We pakken drugslocaties aan	We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.	✓	✓	✓	✓
1.3.4	We pakken mensenhandel aan	Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.	✓	✓	✓	✓
1.3.5	We pakken witwassen aan	We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het regisseren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.	✓	✓	✓	✓
1.3.6	We lichten kwetsbare personen voor	We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Om deze activiteiten op een hoger niveau te tillen zetten we een speciale aanjager online criminaliteit in.	✓	✓	✓	✓
1.3.7	We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit	We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.4 Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	1.4.1 We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen	We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over geweldsdreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams inzetten van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt. Onze inzet is om de sfeerteams een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied te maken. Onder onze regie worden alle reischoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).	✓	✓	✓	✓
	1.4.2 We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg	We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.	✓	✓	✓	✓
	1.4.3 We investeren in bondgenoten	We zorgen voor een netwerk van bondgenoten in ieder gebied, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven.	✓	✓	✗	✓
	De inspanning geeft enig vertraging in de realisatie, omdat het tijd nodig heeft vanwege de complexiteit van het opbouwen van een kwalitatief goed netwerk in de wijk: goede bondgenoten hebben een grote achterban en/of bereik en staan voor dezelfde waarden. Tevens moet het bondgenootschap als geheel kunnen samenwerken en met kracht kunnen staan voor de stad. Het vergt tijd om een goed bondgenootschap te maken, op wijkniveau is dit eenvoudiger en duurzamer dan op stadsniveau. We kiezen ervoor eerst in de bestaande gebieden een gedegen netwerk te maken, we zullen stapsgewijs alle wijken aansluiten, om vervolgens stedelijk te kunnen werken.					

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.4 We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan	We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.	✓	✓	✓	✓
	1.4.5 We signaleren radicalisering en gaan het tegen	We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.	✓	✓	✓	✓
1.5 Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	1.5.1 We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)	We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet in de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis- / gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.	✓	✓	✓	✓
	1.5.2 We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig	We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches nemen de aanpak VIOS op zich, die enerzijds scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.	✓	✓	✓	✓
	1.5.3 We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)	We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar drugsgelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.5.4 We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld	We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat 'regulier' werken loont.		✓	✓	✓	✓
1.5.5 We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit	We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.		✓	✓	✓	✓

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.307	198	31.505
Baten	5.611	0	5.611
Saldo lasten en baten	-25.696	-198	-25.894
Toevoegingen aan reserves	90	0	90
Onttrekkingen aan reserves	1.490	0	1.490
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.400	0	1.400
Prognose resultaat	-24.296	-198	-24.494

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Veiliger en leefbaardere wijken	1.164	0	1.164
1.2 Terugdringen van overlast	-1.038	0	-1.038
1.3 Ondermijnende criminaliteit	1.018	0	1.018
1.4 Een veiliger openbare ruimte	-15.182	-48	-15.230
1.5 Minder jongeren in criminaliteit	-1.876	0	-1.876
9.8 Doeloverstijgend	-8.381	-150	-8.531
9.9 Overig	0	0	0
Prognose resultaat	-24.295	-198	-24.493

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	198	N		
Openbare orde en veiligheid	9.8	150	N	Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	120	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU natuurbrandpreventie en mitigatie	I AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	35	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit	I AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	-107	V	Jaarresultaat VGGM voordeel brandweer uit inwonersbijdrage	S AR
Baten		0			
Toevoegingen aan reserves		0			
Onttrekkingen aan reserves		0			

Crisiskosten openbare orde en veiligheid

Er is een toename zichtbaar in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwendig van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf vormen. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Dit budget is nodig om snel kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Natuurbrandpreventie en mitigatie

Er worden middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten waar een verhoogd risico op natuurbranden aan de orde is. Arnhem krijgt in 2025 € 120.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit

Arnhem ontvangt in 2025 een bijdrage van € 35.000 voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het weerbaar maken van moeilijk bereikbare gemeenschappen tegen ondermijning en het leggen van de verbinding tussen gemeente en deze gemeenschappen.

Jaarresultaat VGGM

Zie voor de toelichting programma S09 Gezondheid en sport.

Bereikbaarheid

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Een duurzaam bereikbare stad		(A)
Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto		(D)
We zijn bezig met het opstellen van voetgangersbeleid.		
We voeren het mobiliteitsbeleid uit		(I)
Het Duurzaam Mobiliteitsplan is in de loop van 2025 vastgesteld. Een aantal onderdelen zijn nog niet opgepakt. In zijn algemeenheid lopen we er ook tegenaan dat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. We merken dat we rekening moeten houden met langere looptijden (voorbereiding en uitvoering).		
Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken		(D)
Oplevering Renaissance Velperweg. Meer ruimte voor voetganger en fiets. Voorbereiding aanpassingen RijnWaalpad zijn gestart. De rotonde op de Marga Klompelaan is gerealiseerd.		
We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes		(I)
Bij de Noordelijke Parallelweg is gekozen voor een uitgebreider participatieproces en is de problematiek rondom de Oranjebrug toegevoegd aan het project. Dit zou implicaties kunnen krijgen voor de planning.		
We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op		(I)
Het gunstiger afstellen voor voetgangers en fietsers is naast de singels inmiddels ook toegepast rondom winkelcentrum Presikhaaf.		
We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan		(I)
In 2025 hebben we verder gewerkt aan de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang.		
We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn		(I)
Het onderzoek naar de inpassing van twee nieuwe fietsbruggen in Arnhem loopt. Goede brugverbindingen zijn nodig om meer mensen te verleiden te gaan lopen en fietsen. De plannen moeten het Arnhemse verkeerssysteem robuuster maken en mensen minder auto-afhankelijk. De nieuwe fietsbrug in Arnhem Oost is onderdeel van de besluitvorming over de Gebiedsontwikkeling Rijnpark. Er is onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in het aantal gebruikers van een fietsbrug tussen Malburgen en Arnhem Oost, in het kader van het verkeerskundige onderzoek Spoorzone Arnhem Oost. Dat levert een bijzonder inzicht op. Het onderzoek naar de ligging brugoverspanning en aanlanding van deze fiets-voetgangersbrug in Rijnpark en Malburgen is gestart. De brug is onderdeel van de regionale doorfietsroute naar Huissen.		
In Arnhem West is een fietsbrug onderdeel van het regionale plan voor de doorfietsroute VeluweWaalpad. We verkennen de mogelijke oplossingen, kosten en effecten (bijvoorbeeld het verwacht aantal gebruikers) voor zover die nog niet bekend zijn. We kijken nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio. Voor beide bruggen zetten we in op regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten.		
Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken		(D)
We werken er aan meer mensen met de bus te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven openbaarvervoerprojecten verkennen en voorbereiden.		

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit (I)

De uitvoering van het project Velperweg is gereed. Het project doseerpunten Westervoortsedijk (westelijk deel) is nog niet gestart, deze zal starten eind 2025. Daarnaast is er door de provincie een subsidie verleend voor busstroken ter hoogte van winkelcentrum Presikhaaf op de IJssellaan. De uitvoering van dit project kan nu starten doordat de Velperweg is afgerond.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer (I)

Op de volgende onderdelen wordt nog steeds inspanning geleverd maar is nog niet afgerond;

- MIRT verkenning Spookknoop Arnhem Oost;
- Goederenrouting (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid (I)

De kaders voor het parkeerbeleid zijn in het DMP vastgesteld. De vertaling naar een nota parkeerbeleid is in de maak.

Zodra dit parkeerbeleid gereed is kunnen vervolginspanningen worden uitgevoerd. Kaders voor de wijze waarop dit kan worden uitgevoerd worden immers bepaald in het parkeerbeleid. Het gaat om de volgende inspanningen:

- parkeerverwijssysteem;
- vaststellen nieuwe parkeernormen;
- uitbreiding van het gereguleerd gebied.

We passen de parkeertarieven aan (I)

De parkeertarieven worden geïndexeerd.

Tegengaan verkeersoverlast (A)

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV (D)

Dit wordt bijvoorbeeld uitgewerkt voor het Voorlopig Ontwerp Willemsplein.

We stellen een verkeersstructuurplan op (I)

Er wordt gewerkt aan het Loopbeleid en het Netwerkmanagementkader (bepaling prioriteiten in verkeerslichtenennetwerk).

We passen de wegenstructuur aan (I)

Ten behoeve van de ontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk is de structuur op de Eldenseweg aangepast. Ook worden er voorbereidingen getroffen om de Utrechtseweg aan te passen (verlagen snelheid).

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad (D)

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen (I)

Op de Rijnkade (hoge kade) is het aantal straatparkeren iets afgenomen.

We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade	(I)
Het project is bijna afgerond. De laatste werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd.	
Een betere verkeersveiligheid	(D)
We houden in de gaten waar de ongelukken plaatsvinden en schakelen hierop. Ook worden projecten voorbereid om de verkeersveiligheid te vergroten.	
We pakken verkeersonveilige locaties aan	(I)
De derde tranche SPV is aangevraagd en goedgekeurd.	
We leggen schoolzones aan	(I)
Met de Mesdaglaan zijn we nog in gesprek tav de Schoolzone. De werkzaamheden Dalweg zijn uitgesteld, waardoor de gesprekken over de schoolzone nog lopen. Hier willen we graag samen in optrekken/gelijk laten lopen. Schoolzone Schuytgraaf loopt, hierover zijn gesprekken met OV. Mogelijk loopt aanleg van schoolzone vertraging op (2026).	
Beter en schoner taxivervoer	(D)
Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche. Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.	
We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen (I)	
Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche.	
Schonere lucht in de stad	(A)
Minder doorgaand verkeer door de stad	(D)
We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren	(I)
De voorbereiding voor de selectieve doorgang Oranjebrug is gestart. Ook de 1e fase aanpassing Centrumring is gestart. Ook het onderzoek naar een mogelijke selectieve doorgang Bethaniënstraat/lange Wal is gestart.	
Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	(D)
Voorbereiding voor de Hub GelreDome is met enige vertraging opgestart, vanwege te weinig personele capaciteit.	
We stellen een visie op Arnhemse hubs op	(I)
Een algemene visie op hubs is gemaakt, nu volgt de stap naar gedetailleerdere invulling: hoe gaat het bijvoorbeeld in Rijnpark functioneren?	
We voeren de visie Arnhemse hubs uit	(I)
Motie 'Begin direct met verbeteren stadsrandhubs' (25M08), binnen bestaande middelen verbeteren van hub Gelredome vergt meer overleg dan vooraf ingeschat.	

Motie 'Impuls voor Gelredome' (25M09), voor de zomer van 2025 een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren om te verkennen hoe de impuls van stadsrandhub Gelredome naar voren gehaald kan worden in DMP. Dit is opgestart voor de zomer, er wordt geschoven met personele capaciteit om hier invulling aan te geven. IPKW krijgt waarschijnlijk een neutralere naam: Westervoortsedijk, zodat ook geschikte locaties aan de noordzijde van de Westervoortsedijk toegevoegd kunnen worden als potentiële stadsrandhub.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad

(D)

We zijn met de binnenstadondernemer en PBA / BIZ en vertegenwoordigers van de bewoners volop in gesprek over meer bundeling.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe

(I)

De voorbereiding van de verzwaring is in 2025 uitgevoerd. In 2026 gaan we de volgende verzwaring invoeren: de milieuzone gaat van emissieklasse 4 naar emissieklasse 5 voor diesel personenwagen. De milieuzone en de zero-emissiezone zijn qua gebied op elkaar afgestemd. Aanscherping milieuzone en invoering zero-emissie worden tegelijkertijd ingevoerd op 1 juni 2026.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad

(I)

Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd. Het verkeersbesluit voor de zero-emissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide.

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.240	33.679	36.004	22.048	13.956
Baten	10.346	13.067	12.608	6.435	-6.174
Saldo lasten en baten	-19.894	-20.612	-23.396	-15.613	7.783
Toevoegingen aan reserves	14.073	17.455	17.211	17.438	-227
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	18.986	17.023	-1.964
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.711	-1.432	1.775	-415	-2.190
Gerealiseerd resultaat	-22.605	-22.043	-21.621	-16.028	5.592

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	36.004	-200	35.804
Baten	12.608	0	12.608
Saldo lasten en baten	-23.396	200	-23.196
Toevoegingen aan reserves	17.211	0	17.211
Onttrekkingen aan reserves	18.986	0	18.986
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.775	0	1.775
Prognose resultaat	-21.621	200	-21.421

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-200	V			
Mobiliteit	-200	V	Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Economie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers (A)		
Dé Europese Energy hotspot worden (D)		
Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie, niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Een goed voorbeeld hiervan is het geïnitieerde Europese project ZERO vanuit programma creatief x energie. Onze ambitie is dat het regionale energie-ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties. We werken aan deze ambitie door middel van het uitvoeren van verschillende activiteiten binnen verschillende actielijnen. We brengen deze ambitie dichterbij door Connectr en de energievoucherregeling, de Arnhem Electricity Week waarbij we bestaande relaties versterken en nieuwe relaties aangaan.		
We bouwen aan innovatieve campussen (I)		
De in de samenwerkingsovereenkomst Kenniscampus Arnhem-Velp opgenomen onderzoeken zijn voor de zomer van 2025 afgerond. Zo heeft de verkenning naar een beoogd gezamenlijk programma in het middengebied input geleverd voor de ontwikkeling van het gebied die vastgelegd is in de startnotitie Middengebied Kenniscampus. Daarnaast gaan de samenwerkingspartners aan de slag met de resultaten van de mobiliteitsverkenning waarin maatregelen opgenomen zijn om duurzame mobiliteit van en naar de Kenniscampus te bevorderen. We werken nu aan het vernieuwen van de samenwerkingsovereenkomst om de resultaten van de verschillende onderzoeken verder tot uitvoering te brengen. We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek –Cleantech Park Arnhem (IPKW) – Nieuwe Haven. Arnhems Buiten profileert zich verder als Electricity campus en toonde dit bij haar deelname aan de Arnhem Electricity Week. De campus heeft haar ontwikkelvisie verder uitgewerkt en besproken met de commissie ruimtelijke omgevingskwaliteit. De positieve ontvangst en feedback wordt nu verwerkt in een programmeringsaanpak. Helaas maakt de stikstofzoning door de provincie Gelderland het onmogelijk om renovaties en/of uitbreidingen uit te voeren die vergunningplichtig zijn. Dit stopt ook de geplande -en deels door de gemeente gesubsidieerde- renovatie en uitbreiding van een pand ("B17") tot gedeelde werk en ontmoetingsplek voor de Arnhem Electricity campus. De campus concentreert zich op het werk dat wel doorgang kan vinden en volgt hoe het stikstofdossier zich verder ontwikkelt.		
We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)		
Tot dusverre zijn er in 2025 vier energievouchers uitgereikt voor het testen van innovatieve oplossingen. Ook waren er tijdens de Arnhem Electricity Week op het innovatieplein ondernemers die hun innovaties lieten zien aan de bezoekers. De Hogeschool Arnhem Nijmegen heeft nu drie onderzoeksplannen in voorbereiding en bij een positief besluit van de subsidiërende partijen start de uitvoering; één zou dan dit najaar kunnen starten, twee vanaf januari 2026. In alle plannen komt de Arnhemse energietransitie en de verduurzamingsopgave van woon en/of werklocaties aan bod.		
We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)		
De onderlinge samenwerking in het energiecluster is versterkt met de terugkeer van de helixgroep energie bij The Economic Board. Hierin zitten vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijs en overheid. Onderwerpen die hierin zijn opgepakt zijn lobby, acquisitieplan en talentplan energy.		

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster

(I)

De samenwerking tussen onze twee topsectoren energie en creatief maakt ons nog sterker en onderscheidend. Hiervoor is het programma Creatief x Energie opgezet. Dit programma heeft diverse samenwerkingen tussen de energiesector en creatieve professionals tot stand gebracht onder meer bij Alliander. Ook hebben we door deze unieke samenwerking met project ZERO een Europese subsidie van 6 miljoen euro voor het verduurzamen van een woonwijk op door middel van een innovatieve aanpak. Waarbij creatief Arnhem zorgt voor de sociale innovatie en Connectr voor de technische innovatie. Het project is onlangs van start gegaan.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie

(I)

In mei heeft de tweede editie van de Arnhem Electricity Week plaatsgevonden. Tijdens deze week is ook het Nationaal Expertisecentrum Netcongestie aangekondigd. Ook is er een delegatie uit de Duitse stad Essen (Noordrijn Westfalen) aanwezig geweest. Dit positioneert Arnhem (inter)nationaal nog meer als een Hotspot Energy. Met een mediadag die ook georganiseerd is tijdens de Arnhem Electricity Week heeft de media kunnen zien en horen wat Arnhem te bieden heeft op het gebied van energie.

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, (D) verblijven, ontmoeten en ontspannen

Met veel partijen in de stad werken we dagelijks aan het versterken van Arnhem als energieke hub in de regio. Daarbij werken we zowel aan het product als aan de marketing daarvan.

We werken aan de transformatie van de binnenstad

(I)

Er wordt in ieder geval in 2025 en doorlopend in 2026 gewerkt aan de sloop en herbouw van de locatie van de stadsbrand. Vanaf maart 2025 is veel gewerkt aan de gevolgen van de verwoestende brand in de Jansstraat en wordt er door een integraal projectteam ondersteuning geboden bij de aanpak en uitvoering van de herbouw van de getroffen panden. Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum is daardoor gepauzeerd. Naar verwachting wordt dit in het najaar weer opgepakt. De uitvoering van de vastgestelde Visie Openbare ruimte en koele netwerken wordt in het tweede deel van 2025 gestart. De werkzaamheden aan de in de begroting genoemde gebiedsontwikkelingen zoals Gele Rijdersplein en Bestuurskwartier, worden voortgezet in het verdere verloop van 2025 en kennen daarin hun eigen mijlpalen in de planvorming en realisatie. De inzet van de transformatiemanager is voornamelijk gericht op kansrijke initiatieven in het westelijke deel van de binnenstad, zoals in de Rijnstraat en verbeteringen op de Korenmarkt. Met de organisatie van de Dag voor de Binnenstad in Arnhem is samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) een landelijk netwerk van binnenstadspartners inzicht gegeven in de kansen en uitdagingen van de Arnhemse binnenstad. In samenwerking met de Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) is een matchmaker gestart die zich voornamelijk richt op het invullen van winkelleegstand in het kernwinkelgebied door eigenaren van panden te verbinden met potentiële vestigers zoals (nieuwe) winkelformules of kantoorgebruikers.

We realiseren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen

(I)

In mei is de Leidraad Sportevenementen vastgesteld. Met de leidraad kunnen we scherpe keuzes maken. Het document geeft richting, zodat de middelen zo zinnig mogelijk besteed worden en we maximaal kunnen sturen op economische en maatschappelijke impact. De Quick scan duurzaamheid is samengevoegd met de Checklist toegankelijkheid, zodat organisatoren snel inzicht krijgen waar ze verbeteringen kunnen doorvoeren. Tijdens de Arnhem Electricity Week was er een goed bezochte meet-up over energiesystemen voor evenementenlocaties.

Met diverse organisaties uit de stad hebben we een wervend bidbook gemaakt voor Roze Zaterdag 2027. In mei is Roze Zaterdag toegekend aan Arnhem.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector

(I)

Het ontwikkelperspectief Recreatie en Toerisme en de bijbehorende Uitvoeringsagenda zijn in de afrondende fase en worden in het najaar aan de raad aangeboden. Alle voorbereidende acties voor de verbinding van Arnhem Centraal naar Sonsbeek (en daarmee richting Veluwe) zijn uitgevoerd, zodat in september de fysieke uitvoering kan starten. Samen met veel partners in de stad is een nieuw raadsvoorstel gemaakt over de toekomst van herdenken van de Slag om Arnhem. In september wordt het voorstel in de raad geagendeerd.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing

(I)

Citymarketing heeft dit jaar een promotiefilm over Arnhem gelanceerd, waarin de kernwaarden en het dna van de stad naar voren komt. Er wordt gewerkt aan een bidbook voor congresacquisitie waarin Arnhem nationaal gepositioneerd wordt als een aantrekkelijke stad voor congressen. In de eerste helft van het jaar vond ook

een perstour tijdens de Arnhem Electricity Week plaats en konden studenten deelnemen aan de eerste Talenttour langs Arnhemse bedrijven.

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid (D) **als belangrijke en zichtbare dragers**

We werken in verschillende (beleids)trajecten en projecten samen met partners in de stad aan de duurzame ontwikkeling van werklocaties. Op gebiedsniveau in Spoorzone Arnhem – Oost en op het niveau van individuele werklocaties. Dit doen we bijvoorbeeld vanuit de Green Deals die voor meerdere terreinen vastgesteld zijn en met projecten die de (OV-)bereikbaarheid verbeteren. Daarnaast is beleid ontwikkeld dat bijdraagt aan toekomstbestendige werklocaties, zoals het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 (voor o.a. wijk- en buurtwinkelcentra) en het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2029 (voor o.a. het ruimtelijk en functioneel beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen).

We bieden ruimte voor ondernemen

(I)

We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park Arnhem (voorheen IPKW) – Nieuwe Haven (beoogde oplevering is Q3 2025) en aan oplevering van het Transformatieplan deel 2 voor bestaande en nieuwe bedrijven in Rijnpark en omgeving (beoogde oplevering is Q4 2025). Daarnaast zijn er met verschillende bedrijven gesprekken gevoerd, onder andere naar aanleiding van het vaststellen van omgevingsplannen voor Rijnpark e.o. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven en de campussen kent een doorlopende inzet en samenwerking met de betrokken partners, waarbij voor de ontwikkeling van Kenniscampus Arnhem – Velp toegewerkt wordt naar besluitvorming over een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst in Q4. Het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 is in juni vastgesteld door het college en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Er wordt nu al gewerkt aan de acties uit het aparte actieplan. De herijking van de regels voor standplaatsen en van de Winkeltijdenverordening (voor nachtwinkels) volgen nadat de raad het detailhandelsbeleid heeft vastgesteld. Een aantal van deze visies en plannen kennen, zoals het Detailhandelsplan en de Gebiedsvisie, een vertraging in de oplevering ten opzichte van de oorspronkelijke planning.

In Q4 wordt gestart met het opstellen van het uitvoeringsprogramma Horeca als uitwerking van de horecavisie. In het najaar wordt het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme aan de raad aangeboden. Na vaststelling zal als een van de uitwerkingen van dit beleid gestart worden met de herijking van het Hotelbeleid. De raad heeft in mei ingestemd met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2029 en Gedeputeerde Staten heeft deze in juli vastgesteld. Samen met de GMR, Provincie en regiogemeenten is aan de slag gegaan met de uitvoering ervan, waaronder het initiëren van een regionaal campus-overleg. Vanwege het RPW heeft het college het compensatieplan gebiedsontwikkeling Rijnpark vastgesteld, om aan te geven hoe de arbeidplaatsen, vierkante meters bedrijfsruimte en de milieuruimte worden gecompenseerd.

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

(I)

Dit jaar zijn de bestaande samenwerkingsagenda's op het gebied van duurzaamheid, veiligheid, bereikbaarheid en organisatiegraad voortgezet. Dit heeft onder ander geleid tot continueren van de Green Deals op de Gelderse Poort en IJsseloord I en het sluiten van een Green Deal op De Overmaat-Rijkerswoerd en De Bakenhof. Daarnaast is er een parkeeronderzoek uitgevoerd op de Gelderse Poort (voorbeeld omtrent Veiligheid) en is een verkeersonderzoek op IJsseloord I uitgevoerd gericht op verkeersveiligheid (voorbeeld parkeren, rij(in)richting en fietspaden). Tot slot zijn er stappen gezet in het versterken van de organisatiegraad. Voor Het Broek is vanuit de SPUK-regeling (provincie Gelderland/VNO-NCW) een routekaart opgesteld om het organiserend vermogen te verbeteren.

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt

(D)

We initiëren, verbinden en faciliteren diverse programma's en projecten die zorgen voor een arbeidsmarkt die werkt. Dat betekent een betere aansluiting tussen onderwijs en werk. We jagen innovaties aan in de sectoren waar de krapte het grootst is; Energie, Onderwijs- Kinderopvang, Zorg en Techniek.

We faciliteren Leven lang ontwikkelen

(I)

Voor de ontwikkeling van een Talentplan Energy is een triple helix programmaraad en werkgroep opgericht. In beiden zijn we als Arnhem vertegenwoordigd. Er wordt in het talentplan onderscheid gemaakt tussen de uitvoering van de energietransitie en innovatie in de transitie. In dat laatste, die innovatie, zijn wij als regio uniek. Investeren in talent op innovatie moet zorgen voor arbeidsbesparende maatregelen in de uitvoering. Momenteel wordt dit uitgewerkt aan de hand van 3 actielijnen die uiteindelijk gevuld gaan worden met diverse concrete acties en projecten.

De beroepentuin blijft zich verder doorontwikkelen door meer werkgevers te verbinden aan dit initiatief maar ook de verkennen hoe te kunnen uitbreiden naar andere focussectoren en meer deelnemers kunnen aansluiten op deze programma's. Het commiteren van diverse werkgevers uit verschillende sectoren blijft een aandachtsgebied.

We zetten in op het aantrekken en behouden van talent

(I)

We hebben het samenwerkingsverband Arnhem studiestad doorontwikkeld. We werken samen met City Marketing aan het platform IntoArnhem en de eerste succesvolle talenttours zijn een feit, waarin studenten vanuit verschillende opleidingen op een innovatieve manier bedrijven bezoeken in de sectoren waar de krapte het grootst is. Vanuit het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad hebben we een 2e editie van het ASM studentfestival georganiseerd. Het was een succes door kwalitatief goede verbindingen te hebben gerealiseerd tussen de studenten en de werkgevers uit de regio. Voor potentiële stages, afstudeeropdrachten en (bij)banen. Daarnaast zijn de eerste studententeams gevormd voor de Airborne freedomrun die we organiseren met strategische partners. Het Ondernemerslab is gevestigd in de binnenstad van Arnhem waar studenten van het MBO en HBO samenwerken aan vraagstukken voor het bedrijfsleven.

We activeren onbenut arbeidspotentieel

(I)

De beroepentuin genaamd de Vakmakers is van start met een eerste aantal deelnemers die in 2-3 maanden tijd opgeleid worden richting een beroep in de techniek/bouwsector.

De vakmakers is gevestigd in een pand gelegen in Arnhem-Oost. Momenteel wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van dit concept en zal uitbreiding plaats vinden richting andere focussectoren.

Recent is er door het werkgeversservicepunt een bijeenkomst georganiseerd voor aanbieders in de kinderopvang. De branche ervaart meerdere uitdagingen, maar personeelstekort is daar op dit moment amper aan de orde. Zij kunnen de bestaande groepen draaiende houden waardoor er op dit moment geen prioriteit wordt gegeven aan een structurele oplossing.

Voor huishoudelijke ondersteuning faciliteren we een cursus taal op de werkvloer voor 15 deelnemers. Door deze interventie worden medewerkers beter inzetbaar voor werkgevers in deze sector.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair

(D)

De Uitvoeringsagenda Arnhem Circulair 2024-2026 is vorig jaar oktober vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe we zowel in de gemeentelijke organisatie als met de stad werken aan de circulaire ambities. We werken daarin aan de volgende thema's. We kijken in de prioritering altijd naar de combinatie van milieu-impact en gemeentelijke invloed. Circulair bouwen en circulaire openbare ruimte hebben daarom onze prioriteit.

- Circulair bouwen
- Circulaire openbare ruimte
- Circulair ondernemen
- Circulaire wijken/inwoners
- Circulaire waardenketens (voedsel & textiel)
- Circulaire organisatie (facilitaire voorzieningen & vastgoed)

We stellen een nieuw uitvoeringsplan circulaire economie op

(I)

We geven nu invulling aan de uitvoering. Dat betekent dat we inzetten op circulair bouwen waarbij we ons richten op grotere ontwikkelingen en renovaties (vanaf 50 woningen) en het circulair isoleren. Binnen de openbare ruimte werken we aan de reductie van de milieu-impact van, in het bijzonder beton en asfalt producten. Op het gebied van circulair ondernemen blijven jagen we aan en ondersteunen we middels Green Deals en de subsidieregeling voor circulaire initiatieven. Voor circulaire wijken en inwoners verkennen we nu de mogelijkheden om reparatie voor Arnhemmers laagdrempeliger te maken. Voor de circulair waardenketens zijn nu beide gevallen een groep van ruim 25 textiel- en horecaondernemers aangesloten waarmee we stappen zetten naar een duurzamere textiel- en voedselketen. Ook in de eigen organisatie blijven we inzetten op het geven van het goede voorbeeld. Onder andere met het vernieuwde inkoopbeleid en het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkopen (MVOI).

Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers

(D)

We blijven continue de dienstverlening vanuit de gemeente naar haar ondernemers verbeteren en optimaliseren. De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd, de samenwerking met startclub Arnhem, Kamer van Koophandel en diverse ondernemersverenigingen is geïntensiveerd waardoor multidisciplinaire samenwerking ontstaat om de ondernemers in de stad te ondersteunen.

Professionaliseren en optimaliseren ondernemersdesk

(I)

De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd en daarmee toegankelijker voor ondernemers. Tevens werken we mee aan de inrichting van de website Into Arnhem waar ook een belangrijk onderdeel Werk en Ondernemers is ingevuld in samenwerking met de gemeente Arnhem. De samenwerking met de Kamer van Koophandel is verder uitgebreid bijvoorbeeld in het organiseren van inloopdagen. Tevens zijn we bezig om de invulling van het gedachtengoed één loket voor ondernemers waarbij diverse diensten (zoals kamer van koophandel, belastingdienst) beschikbaar zijn vorm te geven.

Bereikbaarheid en zichtbaarheid vergroten

(I)

We continueren de samenwerking met de ondernemersverenigingen in de stad en onze accountmanagers zijn daar zichtbaar en vindbaar.

Het eerste ondernemerspanel gericht op circulair ondernemen was succesvol door de hoeveelheid belangstelling bij ondernemers en de input die is opgehaald om processen intern te kunnen optimaliseren. De uitkomsten zijn gedeeld via diverse kanalen waaronder de gemeentelijke website, de nieuwsbrief en andere uitingen.

Netwerken en verbinden met betrokken organisaties

(I)

Accountmanagers zijn zichtbaar bij en voor ondernemers. Accountmanagers bezoeken bedrijven variërend van groot tot klein, in de focussectoren maar ook daarbuiten. De voorbereidingen voor het Ondernemersevenement wat samen georganiseerd wordt met strategische partners is in volle gang en de eerste 200 aanmeldingen zijn een feit. Tijdens dit evenement faciliteren we informele ontmoetingen tussen onderwerpen gericht op een specifiek voor hen interessant onderwerp in de vorm van verdiepingscafés.

Daarnaast is Arnhem verkozen tot MKB stad van 2026 waarbij de eerste voorbereidingen zijn gestart om 2026 in te richten als MKB stad. Waarbij het hoogtepunt zal liggen in juni 2026, het MKB jaarcongres in de vorm van een festival in samenwerking met MKB Nederland en partners in de stad.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	11.415	250	11.665
Baten	3.031	0	3.031
Saldo lasten en baten	-8.384	-250	-8.634
Toevoegingen aan reserves	130	0	130
Onttrekkingen aan reserves	1.382	100	1.482
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.252	100	1.352
Prognose resultaat	-7.132	-150	-7.282

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	250	N			
Economische Zaken en citymarketing	150	N	Arnhem op de kaart (25M112)	S	AR
Evenementen	100	N	Tour of Holland	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	100	V			
Evenementen	100	V	Tour of Holland	I	BR

Arnhem op de kaart (25M112)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem op de kaart' (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting City Marketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden. Voorgesteld is om hiervoor structureel € 150.000 ten laste van de algemene middelen in te zetten. In deze Turap wordt dit verwerkt.

Tour of Holland

In 2025 dagen we bij aan de Tour of Holland: een meerdaagse internationale wielervedstrijd die in 2025 voor het eerst georganiseerd wordt en waarvan de slotetappe in Arnhem is. De kosten worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Evenementen.

Onderwijs

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)		
Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)		
Met de opmerking dat er steeds meer jonge kinderen al bij de peuteropvang (dus met 2 jaar) instromen met een taal- of ontwikkelingsachterstand.		
We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)		
Het bereik van VVE- peuteropvang ligt boven het landelijk gemiddelde.		
We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)		
Scholen die subsidie ontvangen in het kader van het gemeentelijk onderwijskansenbeleid voeren de interventies uit zoals aangevraagd. Dit binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.		
We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost (I)		
We investeren in natuureducatie, zodat meer kinderen leren over natuur, duurzaamheid, gezondheid en groen (I)		
In 2025 zijn we met alle basisscholen die dat willen in gesprek gegaan over het aanbieden van natuureducatie en schoolmoestuinen. Per school wordt nagedacht over een passend aanbod. Daarnaast is begin dit jaar de subsidieregeling schoolmoestuinen aangepast zodat deze beter aansluit bij de behoefte van de scholen. Ook is deze regeling verlengd tot eind 2026. Op deze manier proberen we de scholen zo goed mogelijk te ondersteunen bij het schoolmoestuinen.		
Daarnaast is natuureducatie, naast o.a. kunst, cultuur en sport, één van de onderdelen waarop ingezet wordt bij de Rijke Schooldag. De Rijke Schooldag voorziet in een aanbod van extra activiteiten tijdens en na schooltijd in Arnhem-Oost.		
We zorgen voor goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting (I)		
In 2024 is het nieuwe beleidsrijke Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) voor het funderend onderwijs aangenomen door de raad. Het IHP 2024-2039 beschrijft voor een periode van 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de onderwijsbesturen. Het plan helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun ontwikkeling.		
Inmiddels ligt de focus op de uitvoering van dit plan, in samenwerking met de schoolbesturen. Dit komt dan ook tot uitdrukking in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat door de raad is geaccordeerd.		
In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Ook de binnengekomen aanvragen zijn opgenomen in het jaarprogramma. Gezien de urgentie van sommige aanvragen is, in afwijking op de procedure conform de verordening, besloten deze in 2025 nog af te ronden. Dekking hiervoor komt uit het reeds bestaande budget voor tijdelijke huisvesting. Tot slot is in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 aan de raad ook over de voortgang van de projecten uit het jaarplan 2025 gerapporteerd.		
Met enige vertraging is ook gestart, samen met onze onderwijspartners, met een gemeente breed aanmeldings- en spreidingsbeleid van scholen om segregatie in de stad tegen te gaan. De eerste gesprekken hiervoor worden in het MEAA gevoerd. Ook wordt, vanaf Q4, met de schoolbesturen gezamenlijk gekeken hoe inclusief onderwijs vorm dient te krijgen.		

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden

(D)

Voor wat betreft meer Arnhemmers met een startkwalificatie:

We zien dat het aantal voortijdig schoolverlaters redelijk stabiel is gebleven in de gemeente Arnhem. Zie voor de toelichting het kopje 'we werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen'.

Voor wat betreft het hebben van voldoende basisvaardigheden:

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren. Vanuit zowel de regio als in de stad Arnhem zetten we in op het tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van basisvaardigheden van verschillende doelgroepen. We werken aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd.

We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen

(I)

De afgelopen periode is er aan een aantal zaken gewerkt:

1. Het plan van aanpak thuiszitters is opgeleverd. Momenteel werkt er een projectleider aan de uitvoering hiervan, in samenwerking met relevante samenwerkingspartners.
2. De projectleider van het plan van aanpak thuiszitters is ook verbonden aan het plan van aanpak hoogbegaafdheid en geeft ook uitvoering aan de actiepunten.
3. Voor het lokale plan van aanpak voortijdig schoolverlaten is er dit jaar sprake van een overbruggingsjaar. Hier is voor gekozen, omdat de wetgeving rondom voortijdig schoolverlaten gaat veranderen middels de wet 'van school naar duurzaam werk'. Dit betekent dat er een nieuw regionaal programma komt gericht op voortijdig schoolverlaten en het tegengaan van jeugdwerkloosheid. Als gemeente Arnhem werken we hier actief aan mee én we sluiten hier graag op aan met onze lokale aanpak.

In Q3 van 2025 wordt duidelijk of de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2026 van deze nieuwe wet wordt gehaald en welke gevolgen dit heeft voor de aanvullende acties die de gemeente Arnhem lokaal uitzet gericht op voortijdig schoolverlaten.

In de meest recent gepubliceerde cijfers van voortijdig schoolverlaten zien we dat het aantal voortijdig schoolverlaters in de gemeente Arnhem redelijk stabiel is gebleven ten opzichte van een jaar eerder (3,08% in schooljaar 2023-2024 t.o.v. 3,05% in schooljaar 2022-2023). Dit ligt boven het landelijk gemiddelde van 2,29%,

Als we het percentage vergelijken met het gemiddelde van de benchmarkgemeenten van Arnhem, dan zien we dat Arnhem net iets lager scoort (3,08% t.o.v. 3,17% als gemiddelde van de benchmarkgemeenten).

We gaan laaggeletterdheid tegen

(I)

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren.

In 2026 komt een subsidie beschikbaar, het LLO-Collectief – initiatief van het Nationaal Groeifonds. Doel van de subsidieregeling is mensen met lage basisvaardigheden en lager opgeleiden te bereiken en scholing voor deze mensen toegankelijker te maken. De regio Midden-Gelderland bereidt in de maanden juli- oktober 2025 een subsidieaanvraag voor. Met deze aanvraag wil de regio mensen met lage basisvaardigheden bereiken, de leercultuur bij bedrijven versterken en scholingstrajecten (combinatie van vakvaardigheden en basisvaardigheden) aanbieden. Dat doen we in een regionale aanpak die samen met RijnIJssel, UWV, Scalabor e.a. ontwikkeld wordt. Met de toegekende subsidie kan de regio vanaf januari 2026 twee jaar lang aan de slag door mensen met beperkte basisvaardigheden en weinig opleidingsachtergrond te helpen om hun scholingsdeelname en arbeidsparticipatie te versterken. Zo hebben ze meer kans om een baan te vinden die bij hen past. Met hulp van bedrijven wordt baanverlies bij werknemers voorkomen en de verdere loopbaanontwikkeling gestimuleerd.

Als gemeente Arnhem werken we daarnaast aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 voor de stad Arnhem die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd. We richten ons op drie doelgroepen: het jonge kind, schoolgaande kinderen/jongeren en volwassenen/nieuwkomers. We doen dit wijkgericht om (het risico op) laaggeletterdheid vroeg te signaleren en tegen te gaan, of aan te pakken via toeleiding naar aanbod.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	34.465	646	35.111
Baten	4.749	0	4.749
Saldo lasten en baten	-29.716	-646	-30.362
Toevoegingen aan reserves	10.587	0	10.587
Onttrekkingen aan reserves	10.726	0	10.726
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	139	0	139
Prognose resultaat	-29.577	-646	-30.223

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	646	N			
Onderwijs	458	N	Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs	I	AR
Onderwijs	175	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid	I	AR
Onderwijs	13	N	Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs

Door wijzigingen in de wetgeving zijn er meer salariscomponenten opgenomen in de nieuwe inlenersbeloning dan voorheen. Bij de laatste controle door de inspecteur van Cicero bleek dat niet alle toeslagen correct (conform gemeente CAO) werden toegepast en hersteld dient te worden. De leverancier heeft, naar aanleiding hiervan, Gemeente Arnhem verzocht over te gaan tot nabetaling van de bedragen die over de periode 2020 tot en met 2024 op basis van het tussen partijen geldende contract in rekening hadden moeten worden gebracht. Het gaat hierbij om de beloning van (ex-) medewerkers van Ves & Co die in de genoemde periode werkzaamheden hebben verricht voor de Gemeente Arnhem. Uit deze audit is gebleken dat bepaalde looncomponenten mogelijk niet, althans niet volledig, aan de betreffende medewerkers zijn uitbetaald. Het gaat om:

- De buitendagvenstertoelage;
- De correctie van het uurtarief;
- De vergoedingen voor gemaakte overuren.

Na het inwinnen van juridisch advies op vlak van arbeidsvoorwaarden, is geconcludeerd dat de leverancier recht heeft op een nabetaling van gemiste vergoedingen. Het gaat om € 402.630 als nabetaling over 2020 t/m 2024 voor dagbeheer en voor sociaal beheer (avondbeheer). Daarnaast wordt de eindejaarsuitkering 2024 nog in rekening gebracht. Dit gaat om € 55.453.

Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid

De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren (25M145) aangenomen. Met dit voorstel wordt deze maatregel vanaf 2026 structureel geborgd. Daarnaast wordt het budget in 2025 bijgesteld met afgerond € 13.000 om aan te sluiten met de geraamde kosten van het gebruik van deze regeling in 2025.

Cultuur

Voortgang doelen en inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Verbreding van cultuurbereik en participatie	1.1.1 We versterken cultuur op en na school	• Samen met onderwijs- en cultuurstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van: ◦ Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken ◦ Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstenaars. • We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem Oost. • We versterken het cultuuraanbod in buitenschoolse activiteiten, zoals in het jongerencentrum in Schuytgraaf.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening	• Met subsidies stimuleren en faciliteren wij: - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst: a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren - De maatschappelijke betrokkenheid van ouderen door kunst en cultuur • We dragen bij aan gemeentebreed accommodatiebeleid, waarbij de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor de breedtekunst wordt meegenomen • Komende jaren gaan we cultuurdeelname vergroten door samen met platform Amateurkunst ruimte en programma te realiseren. • We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem Oost.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar							
Doel	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris
1.2 Versterken van de culturele infrastructuur	1.2.1	We stimuleren het makersklimaat	- Met subsidies faciliteren en stimuleren we: - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte) - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen - Het Cultuurplatform Cultuur Academy (een fusie tussen Schakel025 en Cultuur Academy), waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering - We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het makersklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers - Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart. - We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen - Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio. In een meerjarenprogramma versterken we gezamenlijk de relatie tussen mode en de maakindustrie en verbinden we mode met maatschappelijke vraagstukken zoals duurzaamheid, circulaire economie en inclusie. Op basis van een tussentijdse evaluatie worden in het najaar de accenten voor de komende 2 jaar bepaald.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad	• We geven uitvoering aan het door de raad vastgestelde 'plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector', waarmee we 12.000m² permanente werkruimte voor de sector realiseren, waaronder voor makers. Hiervan is inmiddels 2100m² gerealiseerd. • Via de regeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we makers in hun planvorming voor permanente ruimte. • We nemen een nog actievere regierol van de gemeente bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende businesscase kunnen voor dit doel ook strategische aankopen worden gedaan. • We verkennen de mogelijkheden voor een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden voor de locatie aan de Groningensingel 1245. Na het uitwerken van het concept, onderzoeken we de haalbaarheid hiervan en werken we de bijbehorende businesscase verder uit. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd. • Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal. We monitoren actief, samen met gemeente Nijmegen, het herstructureringstraject van SLAK, dat in 2025 verder wordt geïmplementeerd. Met dit traject worden verschillende herstructureringsmaatregelen genomen: maatregelen n.a.v. pandenanalyse, invoeren van doelgroepenbeleid, aanpassen van de organisatiestructuur en het verbeteren van de communicatie	✓	✓	✗	✗
Het berekende tekort van 12.000m² aan maakplekken is in de afgelopen jaren ingelopen, maar nog niet opgelost. Tot op heden is er 10.000m² gerealiseerd. We actualiseren het plan van aanpak creatieve bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030 en continueren de subsidieregelingen die zijn gericht op het realiseren van extra werkruimte in de stad voor culturele en creatieve ondernemers. Tot 2030 zetten we in op 4400m² aan extra ruimte, waarbij we afhankelijk blijven van beschikbaarheid van gebouwen. Dat vormt een risico.						

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We realiseren meer cultuur (programming en – locaties) in Arnhem-Zuid	- We verkennen verschillende scenario's en locaties voor een cultuurcentrum in en om winkelcentrum Kronenburg waarbij we de uitkomsten van het kwalitatieve behoefteonderzoek onder inwoners, cultuurpartners en andere betrokkenen betrekken. Daarbij kijken we ook naar synergie met de Groningensingel met o.a. Popcentrum Jacobiberg en andere culturele en ontmoetingsfuncties. - We onderzoeken of de ontwikkeling van winkelcentrum Kronenburg naar een full servicecentrum, kansen biedt voor Rozet Kronenburg om cultureel en sociaal-maatschappelijke functies sterker met elkaar te verbinden. - De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.	✓	✗	✗	✓
	We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.					
1.3 Versterken en behouden van onze culturele toppositie	1.3.1 We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting	- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het Stadstheater is tot in 2027 gesloten. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. - We steunen en ondersteunen BIS-instellingen Theater Oostpool en Introdans in hun samenwerking en, hoewel zij hier zelf aan zet zijn, stimuleren wij een passende oplossing in hun zoektocht naar huisvesting.	✓	✓	✗	✓
	Renovatie Stadstheater loopt iets achter op de planning, deze zal naar waarschijnlijkheid in 2028 worden geopend in plaats van 2027.					
	1.3.2 We ondersteunen de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion in hun doorontwikkeling	- We subsidiëren stichting Sonsbeek voor de volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars (initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers. - Door het subsidiëren van State of Fashion bouwen we voort aan de internationale reputatie van Arnhem als modestad.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.3.3 We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025	- We werken steeds intensiever samen in Cultuurregio 025. Met het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 werken we samen met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. - Als G9-stad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele ontwikkelingen (zoals impact maatregelen hoofdlijnenakkoord) en toekomstige ontwikkelingen (zoals naar een nieuw cultuurbestel) te bespreken.	✓	✓	✓	✓
	1.3.4 We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector	- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen zoals Kunsten '92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT). - We monitoren het aantal werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector.	✓	✓	✓	✓
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
2.1 Kerntaken zijn meer op orde	2.1.1 We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen	We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We passen de erfgoedverordening aan om mobiel erfgoed te kunnen aanwijzen als gemeentelijk monument. We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.	✓	✓	✓	✓
	2.1.2 We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan	Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2025 worden er op basis van prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.	✓	✓	✓	✓

Arnhem erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
	2.1.3 We richten een nieuw depot systeem in	Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem. In 2025 zullen we op deze manier beginnen met het beschikbaar maken van archeologische vondsten voor een breed publiek, als onderdeel van een beleidsmatig plan van aanpak voor het depot.	✓	✓	✓	✓
2.2 Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	2.2.1 We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.	Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen. Om cultuurhistorische waarden in de parken en landgoederen te behouden wordt de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart (voor het landschap) ingezet bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.	✓	✓	✓	✓
	2.2.2 We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed	We voeren een subsidieregeling voor erfgoedeigenaren ten behoeve van verduurzaming uit. We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies	✓	✓	✓	✓
	2.2.3 We werken aan versterking religieus erfgoed	We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld het toekomstplan voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.	✓	✓	✓	✓
2.3 Erfgoed beter beleefbaar maken	2.3.1 We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad	We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.	✓	✓	✓	✓
	2.3.2 We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut	We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden	✓	✓	✓	✓

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving							
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?				
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris	
	2.3.3 We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie	Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken nut, noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.	✓	✓	✓	✓	

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.802	-500	43.302
Baten	8.157	0	8.157
Saldo lasten en baten	-35.645	500	-35.145
Toevoegingen aan reserves	1.294	0	1.294
Onttrekkingen aan reserves	3.200	0	3.200
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.906	0	1.906
Prognose resultaat	-33.739	500	-33.239

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Verbreding van cultuurbereik	-513	0	-513
1.2 Versterken van de infrastructuur	-27.524	500	-27.024
1.3 Culturele toppositie	0	0	0
2.1 Kerntaken zijn meer op orde	-762	0	-762
2.2 Gebruik ruimtelijke ontwikkelingen	0	0	0
2.3 Erfgoed beter beleefbaar maken	-572	0	-572
9.8 Doeloverstijgend	-4.368	0	-4.368
9.9 Overige	0	0	0
Prognose resultaat	-33.739	500	-33.239

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	-500	V		
Cultuur	1.2	-500	V Cultuurcentrum Arnhem-Zuid	I	AR
Baten		0			
Toevoegingen aan reserves		0			
Onttrekkingen aan reserves		0			

Cultuurcentrum Arnhem-Zuid

We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.

Participatie en armoedebestrijding

Voortgang doelen en inspanningen

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	1.1.1 We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden	Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Via Rijnstad bieden wij ketenpartners de training "Alert op geldzorgen aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. We bieden kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden	We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen.	✓	✓	✓	✓
1.2 Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	1.2.1 We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen	We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van de Gelrepas. Het vergrootte bereik van de IIT (27% meer toekenningen) brengt met zich mee dat er ook meer handmatige beoordelingen moeten worden gedaan voor een deel van de toekenningen. Dit is uitval uit het proces van de automatische beoordeling, waar nog een menselijk oordeel op nodig is. Hier was geen extra capaciteit voor geraamd, maar inmiddels is duidelijk dat dit structureel meerwerk oplevert van 1-1,25 FTE consulent minima.	✓	✗	✓	✓
	1.2.2 Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen	We ondersteunen partners - zoals de voedselbank – bij het ondersteunen van inwoners die in armoede leven. Ook werken we met diverse partners en regiogemeenten aan een jeugdarmoedepact, waarbij we het aanvragen van middelen en voorzieningen bij de diverse partners vereenvoudigen, op elkaar afstemmen en vanuit gezamenlijkheid met het perspectief van de inwoner voor ogen werken. Jongeren moeten mee kunnen doen ongeacht "hun financiële situatie of die van hun ouders. In Arnhem stemmen we dit tevens af met de wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost en het programma perspectief voor Jeugd om dubbelingen te voorkomen, witte vlekken te signaleren, de goede ingangen te creëren en te leren met elkaar.	✓	✓	✓	✓

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners	We gaan in 2025 vroegsignalering, aanmelding, intake, stabilisatie, schuldregeling en budgetbeheer/coaching in eigen beheer uitvoeren. Daardoor kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).	✓	✗	✓	✓
	Door de stijging van het aantal aanmeldingen voor Schuldhulpverlening is er een uitbreiding van capaciteit nodig. Binnen het totale personeelsbudget is er daarmee een tekort van € 100.000.					
1.3 Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of ondersteuning	1.3.1 We stimuleren inwoners te participeren	We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. We kijken met hen naar wat kan en beslissen samen wat ondersteunend en passend is bij hun persoonlijke situatie. Deze ondersteuning kan zijn bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, voor nieuwkomers kunnen dit taaltrajecten zijn, voor jongeren ondersteuning bij de keuze voor een opleiding en voor weer anderen werkervaring opdoen in nieuwe branches. Scalabor, ons sociaal ontwikkelbedrijf, speelt hierbij een belangrijke rol.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering	Op 1 juli 2023 startte de tweejarige proef Bijverdienbeloning. Deze is in 2024 uitgebreid met de deelname van jongeren t/m 27 jaar. Met deze proef willen wij de bestaanszekerheid van inwoners vergroten en stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering.	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners	We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. Met regionale partners hebben we het gesprek over de voorbereiding op een werkcentrum in lijn met de landelijke ontwikkelingen.	✓	✗	✓	✓
	Op basis van de meicirculaire ontvangen we extra middelen ten behoeve van de samenwerking in de regio. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding. De raad wordt hier op een later moment over geïnformeerd.					
	Als gevolg van een hogere SW bijdrage in het gemeentefonds moeten we als centrumgemeente € 247.000 terugbetalen aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.					

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	195.485	3.156	198.641
Baten	127.538	-3.421	124.117
Saldo lasten en baten	-67.947	-6.577	-74.524
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.163	0	5.163
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	5.163	0	5.163
Prognose resultaat	-62.784	-6.577	-69.361

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Voorkomen financiële problemen	0	0	0
1.2 Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-2.548	-807	-3.355
1.3 Begeleiding naar werk	-57.130	-3.327	-60.457
9.8 Doeloverstijgend	0	-3.421	-3.421
9.9 Overige	-3.106	0	-3.106
Prognose resultaat	-62.784	-7.555	-70.339

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	3.156	N			
Werk en Inkomen	1.3	1.009	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking sociale infrastructuur	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	1.007	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU impulsbudget arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	384	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU begeleiden jongeren naar werk	I	AR
Armoedebelid	1.2	333	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU alleenverdienersproblematiek	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	299	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	283	N	Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	248	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	247	N	Actualisatie SW	S	AR
Werk en Inkomen	1.3	149	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU Work in NL	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	100	N	Extra capaciteit schuldhulpverlening	S	AR
Werk en Inkomen	1.2	75	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Werk en Inkomen	1.3	-200	V	Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	-778	V	Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	I	AR

Baten		-3.421	N			
Werk en Inkomen	9.8	-3.421	N	Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	I	AR
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking sociale infrastructuur

Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's

De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Begeleiden jongeren naar werk

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Arnhem ontvangt in dit kader € 384.000 in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Alleenverdienersproblematiek

Gemeenten kunnen huishoudens die getroffen zijn door de alleenverdienersproblematiek individuele bijzondere bijstand bieden. Arnhem ontvangt daarvoor in 2025 € 333.000.

Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden

Het kabinet voert een pakket aan maatregelen in om problematische schulden fundamenteel aan te pakken. Dit pakket is gebaseerd op het basispakket uit het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Problematische schulden. Voor 2025 worden voor het onderdeel 'vroegsignalering' middelen overgemaakt naar het gemeentefonds. Voor Arnhem is dit € 299.000.

Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie

Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 283.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking arbeidsmarktregio's

Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt € 248.000 in 2025.

Actualisatie SW

Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen.

In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW (2019).

De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling in 2025 van € 247.000 aan de regiogemeentes ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Work in Nederland

Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in 2025.

Extra capaciteit schuldhulpverlening

Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal aanmeldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen.

Hoe het aantal aanmeldingen zich ontwikkelt, zullen we de komende maanden goed blijven monitoren.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving.

Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning

Met ingang van 1 juli 2023 startte voor de duur van 2 jaar de pilot bijverdienbeloning voor deeltijdwerk. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van totaal € 3,4 miljoen. Het budget is in 2025 voor 6 maanden tot 1 juli 2025 en daarna stopt deze pilot. De bijverdienbeloning wordt altijd achteraf uitbetaald en over de periode januari t/m juni 2025 vindt de uitbetaling pas in september 2025 plaats. De verwachting is dat er € 200.000 van dit budget onbenut zal blijven, dit komt omdat het gebruik van de regeling iets lager is dan van tevoren verwacht was.

Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.

In 2024 heeft Scalabor een positiever resultaat behaald dan geraamd, wat heeft geleid tot een lagere nettobijdrage voor de inzet van SW-medewerkers. Hierdoor is er sprake van een incidenteel financieel voordeel. Het teveel in rekening gebrachte bedrag wordt in 2025 verrekend als korting op de gemeentelijke bijdrage. Dit resulteert in een positief financieel effect van € 778.000 in 2025. Dit voordeel komt ten gunste van de algemene middelen.

Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget

Vanuit het rijk is recent een beschikking afgegeven betreffende het nader voorlopig budget BUIG. Een daling van het macrobudget BUIG zorgt voor een daling van het budget dat Arnhem ontvangt voor het betalen van de lasten BUIG. Het geraamde nader voorlopig macrobudget 2025 valt lager uit dan het voorlopig macrobudget 2025. Dit komt voornamelijk door de verwerking van nieuwe werkloosheidsramingen van het CPB (Centraal Economisch Plan 2025) en de voorlopige realisatiecijfers van 2024. Ook zijn verschillende beleidseffecten hierin meegenomen. In totaal ontvangt Arnhem € 3,4 miljoen minder budget voor het betalen van de bijstandslasten. In het najaar volgt nog een beschikking voor het definitieve budget BUIG 2025.

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)		
Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)		
Bij de inzet van passende zorg wordt gekeken of deze ertoe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Via het ontwikkelen van wijknetwerken Zorg & welzijn, waarin sociale wijkteams, zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis op wijkniveau beter gaan samenwerken, verwachten we de integrale aanpak verder te stimuleren. We zijn gestart in twee wijken met deze nieuwe werkwijze. Door intensief samen te werken willen we bereiken dat inwoners sneller en beter geholpen worden en dat meer hulpvragen worden opgevangen in het voorliggend veld, bijvoorbeeld door vrijwilligers of in algemene voorzieningen. Het aantal meldingen van personen met onbegrepen gedrag stijgt de afgelopen jaren. Het bieden van tijdige passende zorg en ondersteuning vraagt om een consistente en meerjarige aanpak. Het interventieplan (november 2023) vormt de basis voor de Arnhemse aanpak. Hoewel de variëteit van de mensen om wie het gaat groot is, is een belangrijk zorgpunt de zogenaamde zorgmijders, inwoners met vaak een lang zorgverleden die moeilijker bereikbaar zijn voor de reguliere zorg. De inzet van o.a. de wijk GGD en preventieve bemoeizorg zijn daarbij van groot belang evenals een goede en actieve ketensamenwerking en het goed aangesloten blijven op en het leren van regionale en landelijke ontwikkelingen. In april 2025 is de consultatiefunctie GGZ gestart. Gezien de korte looptijd zal deze interventie op een later moment worden geëvalueerd door de GGZ en door ons worden toegelicht.		
We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)		
In februari van 2025 zijn de wijknetwerken feitelijk van start gegaan. In twee pilot gebieden zijn nu operationele netwerken actief voor Wmo en Jeugdzorg apart, in totaal dus vier netwerken. Binnen de netwerken worden nieuwe ondersteuningsvragen afgestemd, besproken en bekeken wie wat oppakt. Hiermee zijn soepele overgangen gerealiseerd, waardoor er voor de inwoner geen schotten meer bestaan tussen de deelnemende organisaties. De eerste resultaten laten zien dat verreweg de meeste vragen op te pakken zijn binnen de wijknetwerken. Veel aandacht gaat uit naar het opvangen van vragen in de sociale basis en het ontwikkelen of versterken van collectief aanbod. Verder is een verkenning uitgevoerd naar de borging van de werkwijze op de langere termijn via inkoop- of subsidie trajecten. De beoogde ingangsdatum is 1 januari 2028.		
We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg(I)		
- Het inwonerservaringsonderzoek voor Wmo en jeugdzorg is in samenwerking met de Adviesraad Jeugd & Wmo en sociale wijkteams doorontwikkeld, waarbij we het onderzoek opnieuw vormgegeven hebben. Het inwonerservaringsonderzoek via deze nieuwe vorm is gestart in 2024 en vervolgd in 2025. - Naast de reguliere contractgesprekken met aanbieders en de kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken (door VGGM en afdeling Handhaving W&I) is in de afgelopen periode gewerkt aan het intensiveren van toezicht. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. - Sociale wijkteams hanteren beleidsregels, waardoor duidelijker is wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. - In 2024 zijn er 14 (eerder ingediende) bezwaarschriften afgehandeld. Daarvan zijn er 11 ongegrond verklaard en 2 niet-ontvankelijk (te laat ingediend). In 1 van deze gevallen is er in overleg gekozen voor een alternatieve oplossing, waardoor het procesbelang is verdwenen. Er zijn 2 bezwaren ingetrokken. De gevraagde beschikking is in beide gevallen alsnog toegekend. Er zijn in 2024 geen beroepszaken ingediend of afgehandeld. - Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de bestuursrapportage, die digitaal toegankelijk is voor raadsleden.		

- Het streven van het Rijk was dat vanaf 2026 de rijksuitkering over een periode van tien jaar, op basis van objectieve criteria en een rekenmodel, zou worden herverdeeld over alle gemeenten. Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen. Deze herverdeling van middelen gaat gepaard met een vermindering van het huidige budget. Het wetsvoorstel dat het woonplaatsbeginsel regelt, is echter nog steeds niet in behandeling genomen en zal ook in 2026 niet worden ingevoerd. Hiermee is inmiddels duidelijk geworden dat de doordecentralisatie ook in 2026 niet zal worden doorgevoerd. We gaan echter met de regiogemeenten door met de inhoudelijke voorbereidingen op de doordecentralisatie van beschermd wonen.
- De gemeenten in de regio Centraal Gelderland zetten onverminderd door op de nodige inhoudelijke voorbereiding op de gewenste transformatie. Inmiddels is het regionaal uitvoeringsplan vastgesteld en hebben alle gemeenten een lokaal uitvoeringsplan opgesteld. De versterking van de sociale basis voor de (O)GGZ-doelgroep, is onderdeel van deze lokale plannen, waarmee beoogd wordt om in te zetten op de inrichting van laagdrempelige steunpunten en de lokale samenwerking in mentale gezondheidsnetwerken, zodat de ondersteuning dichtbij de inwoner kan worden geboden en integraal wordt georganiseerd. We zorgen onder andere voor lokale samenwerking via de ontwikkeling van de wijknetwerken en werken hierbij samen met andere gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars en woningcorporaties.

We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe stimuleren wij Arnhemmers, die dat nog niet doen, om te participeren, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. Dit kan zo passend mogelijk binnen het diverse aanbod wat er is. We bevorderen ontwikkeling en waar mogelijk de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/opleidingen. Hierbij wordt actief samengewerkt binnen de reïntegratieketen.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners (I)

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De algemene voorziening is inmiddels afgeschaft. De uitvoering hiervan is gaande en loopt door t/m 2026. Het grootste deel van de indicaties is beoordeeld en omgezet.

- In het leerlingenvervoer zien we mogelijkheden om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn er acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt om leerlingenvervoer meer passend te maken. Het doel van deze maatregelen is om te zorgen voor passend leerlingenvervoer. De maatregelen waaraan gewerkt is worden hierna benoemd. Één van de maatregelen is bijvoorbeeld het werven van nieuwe chauffeurs waar momenteel een pilot voor loopt. Het contact met belangenverenigingen (APCG en BIA is geïntensiveerd. Ook was voorheen de vertrouwenspersoon voor klachten niet bekend (genoeg). Inmiddels hebben APCG en BIA beiden een vermelding op hun website staan of gaan dat op korte termijn doen. Er is in het afgelopen half jaar een gespecialiseerd maatschappelijk werker ingezet om inhoudelijk op casuïstiek mee te kijken. Tot slot is de kilometervergoeding opgehoogd voor ouders die zelfstandig kinderen naar school brengen. Zij krijgen een iets hogere compensatie t.o.v. de landelijke compensatie.

- De pilot "Begeleiding in Kleine groepen" is van start gegaan in voorjaar 2025. We starten hiermee in de wijknetwerken. Er zijn targets gesteld om besparingen te realiseren.

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdhulp in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen (I)

· We zetten in op de werving en behoud van steunouders en vraaggezinzen. Steunouder Arnhem heeft afgelopen tijd volop ingezet op de werving en blijft op de werving van nieuwe steunouders, door campagnes op scholen, haken aan bij pleegzorgcampagne en geven o.a. voorlichtingen. Er is een community voor steunouders opgezet en nieuwe steunouders krijgen een training om meer ondersteuning te krijgen gedurende het traject.

· We hebben actief ingezet op de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Dit hebben we gedaan door richtlijnen op te stellen over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (inclusief thuiszitters). We voeren periodiek overleg met het onderwijs om te komen tot passende afspraken.

- We zorgen dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. Er is een analyse gemaakt om te verkennen hoe deze kinderen extra ondersteuning kunnen ontvangen op de reguliere BSO.

- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op specialistische jeugdhulp ingezet kan worden. We zetten laagdrempelige opvoedondersteuning in de wijk en kijken welke activiteiten in de wijk nodig zijn om de specialistische jeugdhulp af te schalen.

· De inspanningen die we gepleegd hebben, zijn conform de doelstellingen.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

(D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. We willen onveilige thuissituaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren ambulante zorg bij gezinnen thuis, zodat kinderen niet uit huis geplaatst hoeven worden maar de zorg binnen het gezin gegeven wordt. Als dat niet kan, zoeken we een tijdelijke plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan.

We versterken het gezinssysteem zodat jeugdigen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen

(I)

We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. Door de uitbreiding en doorontwikkeling van de werkwijze VAV, is het aantal gezinnen dat ondersteund is gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat gezinnen zelfstandig of met een andere lichtere vorm van jeugdhulp verder konden.

- Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf is licht afgenomen. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang. Door vaste overlegmomenten en casusoverleg is een betere afstemming tussen de samenwerkende partijen.

- We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor Kinderbescherming. Binnen de toekomsttuin zijn we gestart met het regionaal oppakken van diverse casuïstiekvragen. Dit heeft geleid tot meer samenwerking binnen de veiligheidsketen.

- Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. Het aantal aanmeldingen bij het RET neemt toe, dit is een positieve ontwikkeling. In een vroeg stadium wordt gekeken naar de stappen die ondernomen kunnen worden om uithuisplaatsing te voorkomen. Er is sprake van een lichte daling van het aantal Arnhemse jeugdigen in verblijf.

- We zijn gestart met de implementatie van de Verklarende Analyse binnen de wijkteams. Met deze methodiek gaat men met het hele gezinssysteem in gesprek. Er wordt samengewerkt met het gezin om tot een analyse te komen die onderliggende patronen duidelijk maakt. Hierdoor wordt beter passende hulp ingezet.

- De Essentiële Functies zijn gestart per 1 januari 2025. Deze vorm van hoog specialistische zorg is bovenregionaal ingekocht. Omdat complexe vragen veelal niet één oorzaak hebben wordt vaak niet de juiste hulp geboden omdat jeugdigen worden afgewezen vanwege contra indicaties. Hierdoor blijven jeugdigen onnodig lang in verblijf en worden zij vaak overgeplaatst. Door specialistische hulp naar de jeugdige op de verblijfslocatie te brengen, de inzet van een mobiele brigade krijgt de jeugdige passende hulp en wordt de duur van de plaatsing beperkt.

- We werken aan dakloosheid van jongeren die uitstromen uit verblijf. Hiervoor komen woningen beschikbaar en wordt de verblijfsduur verkort.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

(D)

We willen dat kinderen, als zij vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, tijdelijke passende hulp ontvangen. We kijken met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien (normaliseren).

We zetten tijdig, best passende zorg in

(I)

- In de afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.

- De inzet van Hervormingsagenda moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg. We zijn gestart om uitvoering te geven aan het onderdeel 'versterken van de lokale teams'.

- Door de inzet van praktijkondersteuning jeugd bij Arnhemse huisartspraktijken willen we dat kinderen en jongeren minder afhankelijk zijn van specialistische jeugdzorg. De inzet van praktijkondersteuners jeugd is de afgelopen periode uitgebreid. Iedere wijk heeft de beschikking over een POH-Jeugd. Daarnaast is extra ingezet op de samenwerking tussen de praktijkondersteuners jeugd en het sociaal wijkteam.

- Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ingezet op deskundigheidsbevordering van de Sociale wijkteams over inzet van de Verlengde Jeugdwet. We kijken of de Verlengde Jeugdwet correct is ingezet door de verwijzers of dat een voorliggende voorziening (WLZ, WMO, Zorgverzekeringswet) van toepassing is.

- De afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteiten in de zorgtrajecten van > €100.000. We zijn gestart met het onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van deze casussen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. Binnen dit onderzoek zijn 14 casussen opgepakt.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	88.840	-3.378	85.462
Baten	5.156	0	5.156
Saldo lasten en baten	-83.684	3.378	-80.306
Toevoegingen aan reserves	6.377	3.400	9.777
Onttrekkingen aan reserves	2.588	0	2.588
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.789	-3.400	-7.189
Prognose resultaat	-87.473	-22	-87.495

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-3.378	V			
Jeugdzorg	22	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-400	V	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	-1.500	V	Woonplaatsbeginsel	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-1.500	V	Eigen bijdrage WMO	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	3.400	N			
WMO en sociale wijkteams	400	N	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	1.500	N	Woonplaatsbeginsel naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	1.500	N	Eigen bijdrage WMO naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders

Per 2025 is structureel € 2,5 miljoen landelijk beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Arnhem krijgt in 2025 € 22.000.

Beschermd Wonen

De prognose beschermd wonen is gemaakt aan de hand van data van de eerste drie maanden van het jaar. Recentere gegevens waren op moment van schrijven niet beschikbaar. Op basis van deze gegevens lijkt beschermd wonen voor 2025 op lagere kosten uit te komen dan begroot voor deze periode en verwachten we een incidenteel voordeel van € 400.000.

Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de BR WMO en Jeugdzorg.

Woonplaatsbeginsel

In het kader van de Jeugdwet zijn de casussen woonplaatsbeginsel (WPB) voor de gemeente Arnhem onderzocht. Gemeente Arnhem heeft declaraties van Jeugdzorg ontvangen en betaald welke bij andere gemeenten thuishoren op basis van het woonplaatsbeginsel. Dit leidt in 2025 tot forse verrekeningen met andere gemeenten buiten het berichtenverkeer om. Tot nu toe is er voor € 2,25 miljoen gefactureerd waarvoor de ontvangende gemeenten akkoord zijn. Wij verwachten zelf voor € 0,74 miljoen aan facturen te krijgen. Per saldo is het verwachte incidentele voordeel ongeveer € 1,5 miljoen.

Eigen bijdrage WMO

De baten op de eigen bijdrage voor de Wmo zijn in 2025 hoger dan begroot. Dit leidt tot een incidenteel voordeel. Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg.

Welzijn en inclusie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad		(A)
Jongeren groeien gezond en veilig op		(D)
Jongeren van nu worden geconfronteerd met tal van uitdagingen op school, straat, online of thuis. Ook hebben veel jongeren zorgen. Wij zetten ons in om onze Arnhemse jongeren veerkrachtig en weerbaar te maken. We werken daarbij volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond- en veilig opgroeien. Iedere jongere is namelijk uniek. Door middel van kinder- en jongerenwerk helpen we jongeren om te leren gaan met stress en tegenslag, werken we aan hun weerbaarheid en zetten we in op het ontwikkelen van hun talenten. Veelal gebeurt dit door middel van een gevarieerd programma met activiteiten waaraan jongeren kunnen deelnemen. Kinder- en jongerenwerk vindt niet alleen plaats op locatie, maar wordt ook ambulant vormgegeven, wat verder gaat dan de grenzen van de wijk. Daarnaast vragen we om een proactieve samenwerking tussen alle kinder- en jongerenwerkpactijen, zodat sneller ingespeeld kan worden op signalen of problemen en er geen versnippering van hulp/zorg plaatsvindt. Wij constateren dat niet alle Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben en daarom investeren wij in die kinderen en jongeren die ons het meest nodig hebben: de kinderen en jongeren die opgroeien in wijken met veel sociale problematiek. Dit doen wij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In een aantal wijken waar nog wat extra aandacht nodig is, bieden wij extra ondersteuning.		
Organiseren sluitende aanpak voor vroegsignalering		(I)
Kinderen en jongeren zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld, zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met onze partners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. In goede samenspraak met GGD JGZ zien we er ook op toe dat de vroegsignalering door de GGD gewaarborgd blijft en dat de zorg voor kwetsbare kinderen en ouders overeind blijft.		
Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen		(I)
Preventieve maatregelen kunnen helpen om ervoor te zorgen dat inwoners niet in de (zwaardere) zorg belanden. Het kan gaan om activiteiten of voorlichting over bepaalde onderwerpen. Maar ook om lichte hulp of ondersteuning, dichtbij de inwoners. Deze voorliggende voorzieningen hebben ook een signaleringsfunctie, zodat, indien wel nodig, op tijd zwaardere hulp kan worden ingeschakeld. Hiermee voorkomen we een opstapeling van problemen. Wij blijven deze voorzieningen doorontwikkelen. We doen dat op basis van de hierboven genoemde nieuwe richting van welzijn.		
Maatschappelijke verbindingen		(D)
Bewonersondersteuning levert een bijdrage aan actieve, goed geïnformeerde wijkbewoners, die betrokken zijn bij de ontwikkelingen in hun wijk, zich willen inzetten en zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Ontmoeten en Verbinden In 2025 worden de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en wijkcentra in Arnhem financieel ondersteund worden. Als opvolger hiervoor is een tweejarige subsidieregeling Ontmoetingsplekken in de wijk voorbereid, als onderdeel van het nieuwe welzijnsbeleid. Deze gaat met ingang van 2026 van start. Ontmoetingsplekken, waaronder buurthuizen, maken het mogelijk dat ontmoeting en verbinding in de wijk kunnen plaatsvinden, doordat er inloop en activiteiten georganiseerd worden. Hierdoor leren buurtbewoners elkaar kennen en groeit hun betekenis voor elkaar; dit draagt bij aan het versterken van de veerkracht van de inwoners en het voorkomen van zorg.		
Samen werken in en aan de wijk		(I)
We blijven voortdurend met onze inwoners en partners in gesprek om zo concreet inhoud te geven aan wat nodig is in een wijk. Signalen die wij ophalen krijgen een plaats in de wijk- en stadsprogramma's.		

Ook werken we in het kader van de transformatie sociaal domein aan de verdere vormgeving van wijknetwerken zorg en welzijn. Samen met partners uit het welzijnsveld, zorgaanbieders en sociale wijkteams geven we invulling aan een wijkgerichte aanpak waarbij we streven naar passend aanbod bij de (zorg)vraag van de inwoner. Dit is één van de transformatieve opgaven in het sociaal domein die moet leiden tot minder inzet van zorg en een “dekkend” aanbod aan voorliggende voorzieningen. In 2025 starten we in twee wijken met deze wijknetwerken.

Suicidepreventie

(I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan inclusief suicidepreventie. De inzet op suicidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die waarschijnlijk ingaat op 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 moeten voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suicidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suicidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Zelf- en samenredzaamheid

(D)

Arnhemmers zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en samenredzaam. Onze inwoners doen mee naar eigen kunnen en maken gebruik van hun sociale netwerk.

Naast dat we inwoners stimuleren gebruik te maken van hun sociale netwerk zetten we in op het faciliteren van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving en ontzettend belangrijk in het voorliggend veld. In 2024 hebben we hierop een nieuw vrijwilligersbeleid aangeboden aan uw raad. In de eerste helft van 2025 hebben consultatiesessies en –gesprekken plaatsgevonden met betrokkenen. In de tweede helft van 2025 komt de uitvoeringsagenda gereed.

Uitvoering Mantelzorgakkoord

(I)

Veel Arnhemmers zorgen voor hun geliefden, voor familie en voor burens. Deze informele zorg is van groot belang voor inwoners die hulp nodig hebben en helpt bij het beperken van het beroep op de zorg. Deze informele zorg levert stevige netwerken maar ook een beperkter beroep op maatwerkvoorzieningen. We stimuleren, ondersteunen en faciliteren de informele zorg. We richten ons daarbij op de mantelzorger en op professionals die met mantelzorgers/informele zorg te maken hebben. We hebben extra aandacht voor 'Jonge mantelzorgers', Inzet Sleutelpersonen, Continuering pilot respijtzorg en Campagne 'Mantelzorg is hier'. Wij willen informele zorg stimuleren en helpen hierbij waar dat kan, niet alleen door informele zorgverleners.

Het Mantelzorgakkoord dat er ligt wordt uitgevoerd. Zo werken we aan meer (h)erkenning van, en bewustwording over, mantelzorg en de kwetsbare positie van mantelzorgers. We faciliteren de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) die individuele en collectieve ondersteuning biedt aan mantelzorgers en zorgprofessionals en functioneert als Expertisecentrum.

Uitvoering samenhangend ouderenbeleid

(I)

In 2024 hebben wij de nota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' opgeleverd voor het samenhangend ouderenbeleid. Dit ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. U heeft dit beleidsplan vastgesteld op 2 april 2025.

Vervolgens hebben wij op 24 juni de Uitvoeringsagenda Ouderenbeleid 2025-2026 vastgesteld en aan u aangeboden aan de hand van een raadsbrief. Op basis van deze agenda gaan we in gesprek met inwoners en stimuleren wijkcirkels, welzijn op recept, buurtmaatjes, community building, digitale vaardigheden en zorgzame buurten. Deze aansprekende projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, worden integraal opgepakt, stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking en zorgen ervoor dat ouderen zo lang mogelijk thuis in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continu worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. 'Zingeving' wordt als vast onderwerp geïntegreerd binnen de doorverwijsstructuur van Welzijn op Recept. In het derde kwartaal van 2025 volgt een vervolgoverleg met relevante partners, waaronder De D3rde Verdieping, om de verdere positionering in de uitvoeringsagenda van 2026 en verder te bepalen. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Duurzaam opvanglandschap en inburgering

(D)

Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

Opvang voor vluchtelingen

(I)

In Arnhem worden op dit moment ruim 3000 vluchtelingen opgevangen, waaronder ongeveer 1000 ontheemden uit Oekraïne. Overal in de wereld blijven mensen vluchten voor geweld, oorlog en onderdrukking. In Nederland is er nog steeds een dringende behoefte aan opvangplekken, zowel voor asielzoekers als voor Oekraïense ontheemden. Er bestaat een voortdurende dreiging dat vluchtelingen in Ter Apel buiten moeten slapen. Ook de aanhoudende oorlog in Oekraïne zorgt voor een constante instroom van ontheemden naar Nederland, terwijl de beschikbare opvangcapaciteit niet in gelijke mate toeneemt. De huidige opvangfaciliteiten, ook in Arnhem, zijn overvol.

Met COA zijn afspraken gemaakt over toekomstbestendige opvang in Arnhem. De afspraken zijn bekrachtigd in een overeenkomst die de komende 30 jaar geldig is. De afspraken richten zich op locaties en meedoen vanaf dag één. Om de ambities te realiseren krijgen we een vergoeding vanuit COA.

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordseweg en worden bestaande, tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 2025 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel), Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan de Nieuwe Kade. Aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn in juni 2025 een paar plekken toegevoegd en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een nieuwe opvanglocatie geopend. Voorbereidingen worden bovendien getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

Inburgering voor vluchtelingen

(I)

Meedoen vanaf dag één

Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We zetten hierbij in op extra taal, werk, sport, cultuur, (gezondheids)zorg en verbinding met Arnhemmers. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers.

In september openen we de ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers, Connect. Connect bevindt zich in Rozet en is een samenwerking tussen het COA, Rozet, Stichting Refugee Company en Rijnstad. Arnhemmers kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten zoals taal, werk, sport en er kan gezamenlijk geluncht worden.

Asielzoekers

Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn. Op het gebied van werken vanaf dag één zijn we met Scalabor en met Bureau aanZ aan het pionieren en aan het uitproberen welke manier het beste bijdraagt aan het helpen naar werk van asielzoekers, ondanks de landelijk geldende beperkingen. Naast werk, zijn we afgelopen zomer met het Taalhuis gestart om iedereen vanaf dag één toegang te geven tot taal.

Nieuwkomers

Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject, dit zijn nieuwkomers in Arnhem. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij.

Oudkomers

In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdoelgebieden zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten en landingscoaches om de binding tussen werkgever en werknemer te versterken. De komende periode zullen we onderzoeken hoe we de behaalde successen uit dit project kunnen laten in ons dagelijks werk.

Een passend vangnet

(D)

Deze doelstelling ligt gedeeltelijk op koers, de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen loopt vertraging op. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

We streven ernaar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt ingezet door onder meer de inzet van ervaringsdeskundigen, het intensiveren van de ketensamenwerking en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.

Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.

Arnhem streeft naar een toekomstbestendige aanpak van vluchtelingenopvang, waarbij er toegewerkt wordt naar een realisatie van 2000 duurzame opvangplekken binnen onze gemeentegrenzen. In de periode tot de realisatie van deze permanente plekken blijven we tijdelijke opvangplekken bieden.

Veteraneninloophuis

Na een brede verkenning is er een geschikte locatie gevonden om een veteraneninloop vorm en inhoud te geven. In het derde kwartaal van 2025 zullen wij hier via een pilot starten met de veteraneninloop. Evaluatie zal plaatsvinden in het 1e kwartaal van 2026 (amendement 23A37 Veteranenhuis).

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

(I)

Het versterken van de sociale basis en preventie is een rode draad in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij richten we ons op het voorkomen en vroegtijdig opsporen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Onze belangrijkste partners zijn Veilig Thuis, Moviera, Centrum Seksueel Geweld, het Zorg- en Veiligheidshuis en de Sociale Wijkteams. We hebben ingezet op het versterken van de sociale basis en preventie door middel van trainingen en netwerkbijeenkomsten voor professionals, met aandacht voor verschillende doelgroepen.

Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

We hebben gewerkt, en werken onverminderd door, aan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming 0-100, waarbij een nieuwe werkwijze wordt beproefd in de Toekomsttuin met ketenpartners. Het doel is een integrale, systeem- en mensgerichte samenwerking te realiseren. Daarnaast zetten we ons in voor de aanpak van seksuele straatintimidatie door middel van peer-to-peer gastlessen en gerichte handhavingsacties door boa's.

Aanpak terugdringing dakloosheid

(I)

Algemeen

In december 2022 is door VWS het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis gelanceerd. Landelijk is een dashboard ontwikkeld om inzicht te krijgen in de voortgang op de acties, waarvoor de afgelopen periode vanuit Arnhem de benodigde informatie is gedeeld. De laatste resultaten op centrumgemeentelijk niveau zijn in december 2024 gedeeld op <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/aanpak-dakloosheid>. Deze gegevens worden twee keer per jaar, in juli en december, geactualiseerd.

Regionaal uitvoeringsplan

De regio Centraal Gelderland heeft een regionaal uitvoeringsplan opgesteld op basis van o.a. de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan Dakloosheid, dat in Arnhem bestuurlijk is vastgesteld in januari 2025.

Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

De afgelopen periode is met de regiogemeenten ingezet op het afstemmen van de uitkomsten van de aanbevelingen met de uitgevoerde preventiescanner en hebben alle tien samenwerkende gemeenten in de regio Centraal Gelderland een lokaal plan opgesteld. In Arnhem is het lokaal uitvoeringsplan in januari 2025 bestuurlijk vastgesteld.

Naast de reguliere onverminderde inzet op preventie wordt het daklozenloket continu doorontwikkeld. Om uitvoering te kunnen geven aan een al langer bestaande behoefte; een verruiming van de openstelling van het daklozenloket, zijn recent de noodzakelijke aanpassingen aan het pand uitgevoerd en afgerond.

Passend vangnet

- De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd, waarmee ook een sluitend gedifferentieerd aanbod is ontstaan. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden
- Vooruitlopend op landelijke ontwikkelingen en beleid is voor de duur van twee jaar een opvang voor kwetsbare niet-rechthebbende dakloze EU-burgers gerealiseerd, hiermee bieden we een inclusieve aanpak. Deze opvang biedt 10 plekken en is operationeel sinds 1 juli 2024. In het eerste jaar van de pilot (periode 1 juli 2024 tot 1 juli 2025) zijn 35 unieke dakloze EU-burgers opgevangen. Hiervan is bij 28 personen het traject van opvang en begeleiding afgerond. Hiervan zijn 15 personen positief uitgestroomd naar werk & accommodatie, teruggekeerd naar land van herkomst of uitgestroomd naar een andere woon- of verblijfplek. 8 personen zijn negatief uitgestroomd, met als reden detentie of beëindiging van het traject door de zorgaanbieder, 5 personen hebben zelf besloten de opvang te verlaten en de overige 7 personen verblijven nog in de opvang.
- Dakloze volwassenen die recht hebben op opvang bij IrisZorg op de Remisestraat en daar niet meteen terecht kunnen omdat de capaciteit onvoldoende is, hebben ook in het afgelopen jaar tijdens de wachttijd ambulante begeleiding ontvangen. Met deze inzet kan direct een start gemaakt worden met het op orde brengen van de basis (ID-bewijs, uitkering, zorgverzekering) en al een traject richting herstel ingezet kan worden.
- Uit onderzoek naar de voorzieningenbehoefte en de eigen inbreng van de doelgroep is in 2024 de aanbeveling gedaan om de mogelijkheden voor de zogenaamde 'tussenuren' (de uren dat inloopvoorziening Het Kruispunt gesloten is) in pilotvorm een ruimte achter de voordeur te creëren. In dat kader is op 1 januari 2025 gestart met de pilot 22-uursopvang in samenwerking met het Kruispunt en De Duif. Uit een eerste tussentijdse evaluatie lijkt het te voorzien in de behoefte. Vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt.

Van opvang naar wonen (met/zonder begeleiding)

De beweging van opvang naar wonen is verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave, zoals opgenomen in de vastgestelde nota Wonen & Zorg, waarbij duidelijk is dat de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen vertraging oploopt. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

Monitoring

Het onderdeel monitor Dakloosheid in de Gemeentelijke monitor sociaal domein was landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag was voor de benodigde gegevensdeling. Inmiddels is dit op orde gebracht en is vanuit Arnhem ook de noodzakelijke gegevens voor de regio Centraal Gelderland aangeleverd voor deze monitor. Het CBS heeft in december 2024 deze eerste cijfers over dakloze personen in de Maatschappelijke Opvang (MO) per regio de Monitor Dakloosheid gepubliceerd. Dit zijn voorlopige cijfers samengesteld over het aantal geregistreerde dakloze personen in MO-voorzieningen, uitgesplitst naar centrumregio in 2022 en 2023. Deze cijfers zijn beschikbaar voor de centrumregio's die hebben bijgedragen in de aanlevering van de cijfers, waaronder voor de regio Centraal Gelderland. Op <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/monitor-dakloosheid/inleiding> staan de regionale cijfers visueel weergegeven. Deze landelijke monitor heeft in de komende jaren nog de nodige doorontwikkeling.

In mei 2025 zijn de noodzakelijke gegevens over 2024 aangeleverd voor deze landelijke monitor.

Inclusief Arnhem

(D)

Onze ambitie is: 'Arnhem is een inclusieve stad. Een stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Een stad waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt en waar iedereen dezelfde kansen heeft. Dat is het Arnhem dat we willen zijn'.

Het programma draagt hieraan bij door te werken met vijf focuspunten.

Drie focuspunten waar we ons op richten hebben betrekking op de hele stad:

1. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. Versterken positie inwoners met een beperking;
3. Diversiteit in organisaties;

Voor twee focuspunten zijn we als organisatie aan zet:

4. Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie;
5. Inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op deze vijf focuspunten zijn veel inspanningen verricht en ze liggen hoofdzakelijk op koers, zie voor meer toelichting bij de focuspunten hieronder.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

(I)

- In 2025 heeft de werkgroep Arnhem tegen Racisme speerpunten geformuleerd om discriminatie en racisme te voorkomen en tegen te gaan. (Hiertoe behoort ook het thema koloniaal en slavernijverleden). Daarmee werken zij ernaartoe een langjarig structureel gedragen platform te worden, net zoals het Regenboogoverleg, het Apcg en Bijzonder in Arnhem.
- In de eerste helft van 2025 hebben we verder gewerkt aan de vervolgacties uit het onderzoek 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem'. Zo werd het boek 'Volg het spoor' gelanceerd, een publieksvriendelijke versie van het onderzoeksrapport. En we zijn ook gestart met de ontwikkeling van een Arnhemse educatiemethode over het koloniale en slavernijverleden.
- Uiterlijk in 2026 is het monument voor de gastarbeider gerealiseerd (zie motie 21M299). Verwachting is dat in het najaar van 2025 een keuze kan worden gemaakt voor kunstconcept en kunstenaar.
- We werkten aan een plan van aanpak om te komen tot een actieplan om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. Met extra aandacht voor moslimvrouwen en stagediscriminatie. Hiermee geven we ook uitvoering aan motie 24M109g. We doen dit in samenwerking met partners uit de stad, het bedrijfsleven en de non-profit sector.
- De verwachting is om in 2026 het monument slavernijverleden (motie 21M293) te onthullen.
- In 2025 heeft de gemeente samen met InDifferent een behoefte-inventarisatie gedaan bij alle scholen (po en vo) op het thema 'veilig schoolklimaat'. De informatie die hiermee opgehaald is, wordt gebruikt om samen met InDifferent een werkwijze te ontwikkelen waarmee scholen zelf kunnen werken aan een veilige schoolcultuur vrij van discriminatie en racisme.

Bestendigen regenboogaanpak

(I)

Samen met onze Regenboogpartners werken we aan het vergroten van de acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van de lhbtqia+ gemeenschap in Arnhem. Dit doen we door de [Regenboogagenda 2023-2026](#) uit te voeren en ontwikkelingen en voortgang te monitoren in het Arnhemse Regenboogoverleg. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- We maakten samen met het Regenboogoverleg en andere partners in de stad het bidbook 'In vrijheid verbonden' om Roze Zaterdag 2027 naar Arnhem te halen. Hierin namen we aanbevelingen uit de [deelmonitor lhbtqia+ gemeente Arnhem 2023-2024](#) mee.
- We wonnen de bidprocedure voor Roze Zaterdag 2027.
- We organiseerden een Suikerfeest in café de Kurk, speciaal voor queer moslims.
- We organiseerden een kennissessie over intersectionaliteit door onderzoekers van Movisie voor het Regenboogoverleg
- We verspreidden een enquête onder Arnhemse VO- en Mbo-scholen om te inventariseren wat zij nodig hebben om te werken aan een veilig en inclusief schoolklimaat (zie ook hierboven bij 'Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme').

Positie inwoners met een beperking versterken

(I)

Het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap is de basis voor de inspanningen die we uitvoeren om de positie van inwoners met een beperking te versterken. We werken volgens twee leidende principes:

1) 'Niets over ons, zonder ons': We werken samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en met Bijzonder in Arnhem. Het includeren van ervaringen van mensen met een beperking in gemeentelijk beleid vormt een rode draad door onze inspanningen.

2) Streven naar duurzame borging: De gewenste veranderingen bestrijken een groot aantal levensterreinen, ook wel domeinen genoemd, en raken daarmee veel collega's binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het includeren van mensen met een beperking. Duurzame borging verloopt in drie fasen: 1) initiatieffase, 2) ontwikkelfase en 3) beheerfase. In de eerste helft van 2025 werkten we aan een update van het uitvoeringsplan voor de periode 2025-2030.

Drie domeinen bevinden zich in de 'initiatieffase', namelijk Wonen, Zorg en Onderwijs (de AST als onderdeel van het domein Onderwijs behoort tot de 'ontwikkelfase'). De 'initiatieffase' betekent dat we in de fase zitten van het formuleren van een ambitie, het vergroten van bewustwording en het starten van het uitvoeren van inspanningen.

Gerealiseerde resultaten:

- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijke speeltuinen en toegankelijke looproutes, zie het onderdeel Openbare Ruimte.
- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijk gemeentelijk vastgoed, zie het onderdeel Vastgoed.
- We hebben met Apcg en Bijzonder in Arnhem afspraken gemaakt over hun inbreng vanuit ervaringsdeskundig perspectief bij de ontwikkeling van beleidsvoorstellen gerelateerd aan zorgthema's.

- In het overlegverband van de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem (MEAA) hebben we met schoolbesturen en maatschappelijke organisaties een eerste gesprek gevoerd over hoe samen te werken aan inclusief onderwijs.
- De organisatie Scootbezorgd informeert ondernemers over het belang van fysieke toegankelijkheid en hoe hieraan te werken.

Verskillende ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben door het Apcg hun pand laten schouwen op toegankelijkheid in het kader van de subsidieregeling [Toegankelijkheidsfonds](#). Het doen van een aanvraag voor aanpassingen om te toegankelijkheid te verbeteren is de vervolgstap.

Diversiteit in organisaties

(I)

We werken samen met andere Arnhemse organisaties om een inclusief Arnhem te realiseren, waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. Dit doen we door het netwerk Diversiteitsreis te coördineren en tegelijkertijd deel te nemen in dit netwerk. Daarnaast maken we afspraken met onze samenwerkingspartners (inkoop-, subsidierelaties en verbonden partijen) over inclusie en diversiteit. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- Twee nieuwe organisaties sloten zich aan bij het netwerk Diversiteitsreis
- We voerden gesprekken met onze verbonden partijen over inclusie en diversiteit.
- Bijna al onze verbonden partijen nemen inclusie en diversiteit op in hun verantwoordingssystematiek.
- Afspraken over diversiteit en inclusie zijn vastgelegd in de subsidiebeschikking- en verantwoording van onze Welzijns- en Cultuursubsidiepartners. Bij de subsidiepartners in het domein Dak- en Thuisloosheid laten we afspraken over diversiteit en inclusie terugkomen in accountgesprekken.
- We deden voorbereidingen om ook met andere structurele en incidentele subsidierelaties afspraken te maken over diversiteit en inclusie, waarbij we behoeften van gemeentelijke accounthouders inventariseerden om hen inhoudelijk te ondersteunen.
- Diversiteit en inclusie bevorderen bij inkopen en aanbesteden is opgenomen in het nieuwe inkoopbeleid.

We deden voorbereidingen om voorwaarden over diversiteit en inclusie op te nemen bij een aanbesteding

Inclusieve gemeentelijke organisatie

(I)

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. Hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad, hoe meer vertrouwen er is in de overheid en hoe scherper het oog voor wat er nodig is. We werken daarom aan een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie, waar medewerkers zichzelf kunnen zijn, gezien en gewaardeerd worden

Voortgang beoogde resultaten:

- De Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM) nemen we in het najaar af. Resultaten zijn waarschijnlijk pas in 2026 beschikbaar.
- Sinds dit jaar bieden we op Leerplein een basistraining over diversiteit en inclusie aan en een training over discriminatie en racisme voor iedereen in de organisatie. Daarnaast een inclusieve leiderschapstraining voor alle leiders. Deze zijn gedurende het hele jaar beschikbaar voor medewerkers voor meer bewustwording op diversiteit en inclusie thema's.
- We zijn een dashboard aan het ontwikkelen waarin alle clusters hun data op inclusie en diversiteit kunnen monitoren. We hebben hier per cluster doelstellingen op geformuleerd en een handreiking waarmee ze binnen clusters en afdeling met inclusie en diversiteit aan de slag kunnen.
- Binnen onze P&O-processen, -systemen en -beleid zijn we aan het bezien hoe we inclusie zoveel mogelijk kunnen toepassen. Waar nodig zijn ze hiervoor aangepast. We zijn bezig met een beleid voor wet banenafpraak en toegankelijkheid, het flexibel inwisselen van verlofdagen hebben we voor dit jaar verlengd.
- Begin 2025 hebben we input geleverd voor het nieuwe huisvestingsplan vanuit het perspectief van een inclusief gebouw en toegankelijkheid.
- In 2025 zijn we gestart met de beweging om diversiteit en inclusie voor en door medewerkers te laten zijn.

In aanvulling op de eerder geformuleerde resultaten:

- We geven een vervolg aan onze deelname aan de pilot van de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme ([raadsbrief](#)). De eerste stap, een inventarisatie per cluster, is uitgevoerd. Na de zomer vindt de selectie plaats, is het door de Staatscommissie o.b.v. de pilot aangepaste doorlichtingsinstrument - de Discriminatie-toets Publieke Dienstverlening – beschikbaar en wordt in het najaar gestart met de 1e doorlichting(en).

Als gemeente willen we toegankelijk, begrijpelijk en inclusief communiceren. Met de stad en binnen de eigen organisatie. We werken daar op verschillende manieren aan.

Schrijven in begrijpelijke taal

Met het Project Direct Duidelijk stimuleren we dat gemeentelijke medewerkers duidelijke taal gebruiken in hun schriftelijke communicatie. Dat doen we door medewerkers te trainen in het helder schrijven (dit is per 1 januari 2025 belegd bij afdeling P&O, team Leren & Ontwikkelen), door brieven te herschrijven en door nieuwe teksten voor te leggen aan een Lezerspanel van Arnhemmers.

- Sinds januari 2025 draait de pilot Terugstuurservice Onduidelijke Brieven waarbij inwoners onduidelijke brieven van de gemeente Arnhem kunnen terugsturen. We sturen hen dan een duidelijker versie van de brief. Dit in lijn met toezegging ID 1330 aan de raad. In het najaar van 2025 leveren we een evaluatie op met de resultaten van deze pilot.
- Er loopt een onderzoek naar het meer divers maken qua taalvaardigheid van ons Lezerspanel.
- Er verschijnt een afstudeeronderzoek naar de mogelijkheid om met behulp van AI (artificiële intelligentie), medewerkers te helpen bij het schrijven van begrijpelijke teksten.
- Op de planning staat nog een onderzoek naar het inzetten van beeldbrieven.

Inclusief woord- en beeldgebruik

We streven ernaar om in woord en beeld inclusiever te communiceren, zowel in onze externe als in onze interne communicatie. We willen dat Arnhemmers en collega's zich in onze uitingen herkennen en zich erdoor erkend voelen. Drie doelgroepen krijgen daarbij extra aandacht: mensen met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking.

We blijven investeren in de deskundigheidsbevordering van de gemeentelijke communicatieprofessionals en werken aan bewustwording bij de overige collega's.

- Er is voor de organisatie een handleiding inclusieve communicatie en een handleiding meertalig communiceren gemaakt.
- We werken aan een genderneutrale aanhef in onze brieven.
- We zijn begonnen om in de communicatie over gemeentelijke bijeenkomsten aandacht te besteden aan de toegankelijkheid daarvan voor Arnhemmers met een beperking.
- Ten slotte staan we op onze in- en externe communicatiekanalen bij (de achtergrond en betekenis van) feestdagen van alle wereldreligies.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.301	441	43.742
Baten	8.775	0	8.775
Saldo lasten en baten	-34.526	-441	-34.967
Toevoegingen aan reserves	1.669	0	1.669
Onttrekkingen aan reserves	4.922	308	5.230
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.253	308	3.561
Prognose resultaat	-31.273	-133	-31.406

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	441	N			
Inclusie en integratie	120	N	D&I Officer structurele invulling	S	AR
Welzijn	100	N	Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	I	BR
Welzijn	60	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO JOS	I	BR
Inclusie en integratie	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU slavernijverleden	I	AR
Welzijn	45	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO Buurtsport	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	43	N	Subsidie City at home	I	AR
Inclusie en integratie	23	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU antidiscriminatievoorz	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	308	V			
Welzijn	258	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR
Welzijn	50	V	Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	I	BR

D&I Officer structurele invulling

Met ingang van huidige collegeperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een Inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt gevraagd om een structurele dekking hiervoor.

Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11

Er is een overschrijding op het planmatig onderhoud op locatie Kinderkamp 11. Dit komt deels doordat offertes hoger zijn uitvallen dan in de gemeentelijke onderhoudsbegroting aan middelen was opgenomen. Verder is een groter deel van de plafonds vervangen (in het kader van de brandveiligheid) dan oorspronkelijk nodig werd geacht. Een deel van de werkzaamheden ter omvang van € 50.000 was oorspronkelijk in later jaren in de onderhoudsbegroting voorzien. Deze zullen daarom worden gedekt uit de bestemmingsreserve vastgoed. De overige (meer)kosten ten opzichte van deze raming van zo'n € 50.000 komt ten laste van de algemene middelen.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie de toelichting bij programma Wonen en leefomgeving.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Slavernijverleden

Zeven gemeenten ontvangen een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van (het tegengaan van) de doorwerking van het slavernijverleden. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 50.000.

Subsidie City at home

City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Om in 2025 hieraan tegemoet te komen is € 43.000 benodigd.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen

Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in 2025 € 24.000.

Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en Jeugdzorg

Zie voor de toelichting programma S00 Wijken.

Gezondheid en sport

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers gezond en fit (A)		
Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)		
De inspanningen liggen op koers.		
We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)		
In 2025 investeren wij op een aantal plekken in beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. In juni is het Skatepark Blauwe Golven geopend. Dit skatepark heeft een lokale en regionale aantrekkingskracht en wordt sinds de opening al veel gebruikt. Daarnaast zetten wij in op 3x3 basketbal. In Sonsbeek Park is het basketbal vernieuwd en het gebruik hiervan is hoog. Wij zijn op andere plekken in de stad ook bezig met nieuwe 3x3 veldjes. In Presikhaaf zijn wij op twee plekken bezig met investeringen in openbare beweegvoorzieningen namelijk in Park Presikhaaf en bij Sportpark Over 't Lange Water. Hier komen onder andere skatevoorzieningen, een pumptrack en 3x3 basketbal; allemaal met een groene inpassing in de omgeving. Wij werken daarnaast aan het beter verbinden van de sportparken met de openbare ruimte. Hiermee stimuleren wij het ongeorganiseerd en georganiseerd gebruik van onze sportparken. Dit heeft een positieve impact op de sociale veiligheid en hiermee genereren onze sportparken meer maatschappelijk rendement. Wij zijn in 2025 bezig met Sportpark Schuytgraaf, Sportpark de Bakenhof en Sportpark de Paasberg. Wij verwachten in 2025 al de eerste beweegvoorzieningen te realiseren op/rond de Bakenhof en de betonplaat op sportpark Schuytgraaf.		
We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)		
Het merendeel van de zorgverzekeraars vergoedt inmiddels (delen van) het programma Gezond Onderweg! (GO!). Hierdoor kan gestart worden met opschaling. De focus ligt op het versterken van toeleiding en doorverwijzing, zodat meer kinderen met overgewicht en obesitas kunnen deelnemen aan het programma. Met het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) blijven we stappen zetten naar een samenleving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Naast alle basisscholen in Arnhem-Oost ontvangen inmiddels ook 13 scholen in andere wijken schoolfruit. Ook is het aanbod van voedingseducatie vergroot. De Arnhemse aanpak voor een gezonde sportomgeving, gestart begin 2025, is in volle gang. Op alle locaties van het Sportbedrijf is gratis fruit beschikbaar. Vier sportverenigingen hebben een eetwissel doorgevoerd, zoals volkorenbrood in plaats van witbrood of popcorn in plaats van chips. Zeven verenigingen dragen actief bij aan de campagne "Wanneer je sport, eet je groente en fruit!".		
We stimuleren Arnhemmers om te gaan sporten bij vitale verenigingen of andere beweegaanbieders (I)		
In 2025 zijn we verdergegaan met de uitvoering van de beleidsplannen 'positief sportklimaat' en 'sportclubs voorbereid op de toekomst'. We zijn aan de slag gegaan met sportverenigingen om een positief sportklimaat te realiseren volgens de vier V's (Verenigingsbrede gedragscode, veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid). Dit omvat onder andere het aanstellen van een vertrouwenspersoon en het regelen van VOG's. De voetbalverenigingen hebben de eerste prioriteit. Met het Sportbedrijf Arnhem zijn we in overleg hoe de vereisten vanuit het beleidsplan ook een plek kunnen vinden in de huurvoorwaarden naar de verenigingen. De 'coördinator positief sportklimaat' geeft uitvoering aan dit plan. De afgelopen jaren, alsook in 2025 hebben we samen met Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij (NIVM) geïnvesteerd in kwaliteit van de vecht- en budosport. Het vechtsport en Budosportcollectief Arnhem is een groeiend netwerk van vecht en Budosportclubs die zich inzetten voor maatschappelijke thema's als weerbaarheid, talentontwikkeling en sociale inclusie, veilig pedagogisch verantwoord vecht en Budosport klimaat. 2025 staat in het teken van het behalen van de laatste certificaten van een aantal aanbieders en in het teken van het borgen van dit collectief voor de langere termijn. Wij willen de Arnhemse sportverenigingen blijvend professionaliseren zodat zij stappen zetten richting een vitale en toekomstbestendige beweegaanbieder. Verenigingen staan voor verschillende uitdagingen die allemaal vragen om gekwalificeerde 'handjes'. Denk aan: moeite om vrijwilligers te vinden en binden,		

complexere regelgeving en administratie, meer eisen vanuit de overheid en de wens om de maatschappelijke waarde van de sport te vergroten. Daarom is extra ondersteuning nodig van de Arnhemse sportverenigingen. We zijn daarom in 2025 van start gegaan met een 'pool' van verenigingsmanagers via Sportbedrijf Arnhem. In eerste instantie zullen deze landen bij 6 verenigingen (DFS, Arnhem Eagles, SML, Upward, Eldenia en Arnhemia).

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (doelgroepenbeleid) (I)

Ook in 2025 stimuleren wij een aantal doelgroepen extra om met plezier te kunnen bewegen. Via het regionale loket Uniek Sporten stimuleren wij het aangepast sporten in Arnhem. In samenwerking met Sportbedrijf Arnhem, COA en Leger des Heils en andere partners brengen wij sport en beweging naar de opvanglocaties in onze stad.

Samen met het onderwijs en Sportbedrijf Arnhem blijven wij inzetten op de doelgroep 4 tot 12 jaar. Dit doen wij door middel van de 2+1+2 aanpak waarmee wij ervoor zorgen dat basisschoolleerlingen vaardig in beweging zijn en blijven. Het schoolzwemmen waarmee wij in Arnhem vooroplopen is hier een belangrijk onderdeel van. In 2025 hebben wij op een aantal scholen extra aandacht voor de fietsvaardigheid. Dit gebeurt o.a. door middel van de inzet van een mobiele pumptrack. Ook op hardlopen wordt in 2025 ingezet door middel van de organisatie van wijklopen.

Tot slot is meer bewegen essentieel voor de doelgroep senioren. In 2025 is de Arnhemse aanpak Vitaal ouder worden en Valpreventie op volle stoom. Er zijn extra beweegconsulenten voor deze doelgroep aangesteld bij Sportbedrijf Arnhem. Er wordt in samenwerking met o.a. de fysiotherapeut gescand op valrisico onder Arnhemse ouderen en door middel van gezondheidschecks in de wijken worden veel Arnhemse ouderen bereikt.

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) (I)

We zijn druk met de voorbereidingen van de Tour of Holland en in de zomer van 2025 is er op de Markt weer de TeamNL experience. Verder is 2025 een relatief rustig jaar voor de topsportevenementen in Arnhem. We zijn met Papendal in gesprek over voortzetting van het convenant tussen Papendal en de gemeente en concrete jaarplannen.

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Op koers.

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

We werken continue aan het verbeteren van signaleren, onder andere:

- de inzet van signaleringsinstrumenten door de professionals;
- het herkennen van (niet-medische) signalen van kwetsbaarheid door professionals;
- de juiste hulpvraag naar boven krijgen door onder andere sensitieve gespreksvoering.

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor de professionals, zodat zij weten naar welke ondersteuning zij 'kwetsbare' (aanstaande) ouders kunnen doorverwijzen.
- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor 'kwetsbare' (aanstaande) ouders, zodat zij weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen..
- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg, Bewust Ouderschap, BabythuisZorg.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bieden extra opvoedondersteuning aan kwetsbare jonge ouders door de interventie Power Parents, waarbij jonge ouders in groepsverband worden ondersteund in de opvoeding.

We versterken de samenwerking in het netwerk (I)

- We zetten MDO's (geboortezorgnetwerk) in: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.

- We organiseren jaarlijks drie à vier netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We onderzoeken en ontwikkelen communicatietools die professionals ondersteunen in de samenwerking (bijvoorbeeld digitale nieuwsbrief en aansluiten bij OZO-verbindzorg).
- De JGZ biedt als belangrijke netwerkpartner laagdrempelige toegankelijk zorg in de wijk, dichtbij de kinderen (en hun ouders) en andere netwerkpartners in de wijk.

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

(D)

We blijven stappen zetten richting een Rookvrije Generatie. Dat doen we met de wijkaanpak Presikhaaf en door meer plekken in Arnhem rookvrij te maken.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken

(I)

De resultaten van de wijkaanpak Rookvrij Presikhaaf worden steeds zichtbaarder. Er is een jongerenklankbordgroep opgericht en er zijn al meer dan 80 gesprekken gevoerd met jongeren in de wijk over vaperen. Dit is de basis geweest voor de activiteiten die worden aangeboden in de wijk zoals extra sportaanbod (kickboksen en voetbal), discussiesessies rond roken, vaperen en cultuur sensitieve oudervoorlichting.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving

(I)

We zijn bezig om het stadskantoor en stadhuis zichtbaarder rookvrij te maken. Daarnaast voeren we verkennende gesprekken met de horecabranche over rookvrije terrassen. Dit doen we vanuit een positieve benadering met ondernemers die de ambitie hebben om zich te onderscheiden met een rookvrij terras.

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik

(D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken, overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van het jaarverslag.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (amendement 23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen)

(I)

Met de inzet van nieuwe Gezonde School adviseurs zetten we het aanbod op scholen nog steviger neer. Dat doen we door het implementeren van het preventieprogramma Helder op School. Dit is een integrale aanpak om jongeren bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen. Steeds meer middelbare scholen hebben (onderdelen van) dit preventieprogramma inmiddels geïmplementeerd.

We versterken de signaleringsketen

(I)

Met de gezondheidscheckdagen zetten we een nieuwe stap in het versterken van de signaleringsketen. Inwoners worden uitgenodigd voor een laagdrempelige gezondheidscheck in de wijk. Wanneer daarbij bijvoorbeeld problematisch middelengebruik aan het licht komt, zorgen we voor een warme en passende doorverwijzing naar hulp of ondersteuning.

Suicidepreventie

(D)

De invoering van de wettelijke taak is opgeschoven naar 1 januari 2026. We hebben dan 1 jaar de tijd om die in te voeren. In Arnhem maakt de inzet op suicidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid. Voor de inzet op mentale gezondheid werken we een aanpak uit. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid, die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suicidepreventie, invulling amendement 22A709).

We maken mentale problemen bespreekbaar

(I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die ingaat op 1 januari 2026. Dat betekent dat we ons in 2025 voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We blijven de Arnhemse aanpak suïcidepreventie doorontwikkelen

(I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.294	-307	30.987
Baten	7.322	0	7.322
Saldo lasten en baten	-23.972	307	-23.665
Toevoegingen aan reserves	584	0	584
Onttrekkingen aan reserves	1.440	0	1.440
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	856	0	856
Prognose resultaat	-23.116	307	-22.809

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-307	V			
Sport	100	N	Sportpark Schuytgraaf (25M123)	I	AR
Publieke gezondheid en GGD	-177	V	Jaarresultaat VGGM voordeel uit lokaal aanbod	S	AR
Publieke gezondheid en GGD	-230	V	Jaarresultaat VGGM voordeel bedrijfsvoering uit inwonersbijdrage	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Sportpark Schuytgraaf (25M123)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Een multifunctioneel terrein voor én door Schuytgraaf (25M123) aangenomen. Deze heeft het volgende dictum:

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Een zorgvuldig participatieproces in Schuytgraaf op te zetten met bewoners, sportverenigingen en andere betrokkenen, om te komen tot een gedragen invulling van het multifunctionele terrein;
- Indien er bij de meicirculaire extra financiële ruimte ontstaat, bij het opstellen van de begroting prioriteit te geven aan het realiseren van dit multifunctionele terrein.

Dit past binnen de ontwikkeling die we zien. Al vele jaren is er de ambitie om een beweegvoorziening (basketbalveld en sport/speelplek) aan te leggen in Schuytgraaf. In dit deel van de stad zijn weinig voorzieningen terwijl het aantal inwoners stijgt. Dit was beoogd op het archeologisch veld (het veld naast Station Zuid en ten noorden van MFC de Omnibus), maar kan op deze locatie geen doorgang vinden. Vanuit de beweegbehoefte die er is in de wijk Schuytgraaf, het lange traject met bewoners en basketbalvereniging rondom het archeologisch veld, het beperkt gebruik van de betonnen schaats/skeeler baan op het sportpark Schuytgraaf en vanuit de wens om de open sportparkgedachte meer vorm te geven is als alternatief voor een voorziening op Sportpark Schuytgraaf gekozen. De ambitie is om op het sportpark een beweeg en verblijfsvoorziening te creëren voor een (3x3) basketbalveld, een buiten gym en een skatevoorziening. De huidige functie kan grotendeels blijven bestaan (schaats en skeeler). We zullen het Sportbedrijf incidenteel subsidiëren om deze voorziening te realiseren en in eigendom te nemen.

Jaarresultaat VGGM

De jaarrekening 2024 is opgesteld door VGGM en laat zien dat van de € 106,8 miljoen aan baten waarover de gemeente risico loopt € 4,0 miljoen niet is besteed. In de jaarrekening is dit resultaat van € 4,0 miljoen als te bestemmen resultaat verantwoord. Voorstel is om € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve, zodat deze op het minimale gewenste niveau van € 3,0 miljoen komt en het restant van € 2,5 miljoen terug te laten vloeien naar de gemeenten. Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3,0 miljoen te verhogen met de helft van de overschotten van komende jaren.

Tegelijkertijd zijn voor de GGD nog twee incidentele lasten geïdentificeerd voor de implementatie digitaal kind dossier en JGZ onder druk. Voor Arnhem betekent dit een extra bijdrage van € 325.000 in 2025 en € 100.000 in 2026. In de zienswijze op de ontwerpbegroting 2026 wordt voorgesteld om deze direct uit het resultaat (minder administratieve lasten en mogelijkheid op adequate besluitvorming) te dekken. Dit is in eerste instantie niet gelukt via het Algemeen Bestuur.

Het Algemeen Bestuur van VGGM stelt op 10 september 2025 de begroting 2026 met resultaatbestemming 2024 vast. Indien anders wordt besloten dan bovenstaand voorstel vloeit het bedrag voor de GGD terug naar de gemeenten. De besluitvorming van de resultaatbestemming loopt samen met de besluitvorming van de bestuursbegroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025. Tevens is er een voordeel gerealiseerd van € 177.000 op het maatwerk voor gezondheid, onderwijs en welzijn, wat de gemeente Arnhem aanvullend afneemt bij VGGM.

Klimaat en energie

Voortgang doelen en inspanningen

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Doel	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	1.1.1 We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak		De Arnhemse aanpak energiearmoede is in 2023 fors geïntensiveerd, met extra middelen van het Rijk zetten we deze aanpak voort in 2025. We werken samen met een netwerk van partijen om de doelgroep te bereiken, deelnemers te werven en energiecoaches op te leiden en in te zetten. Verder creëren we in de wijken werkgelegenheid, bijvoorbeeld als energiecoach of als klusser.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We zetten onze isolatieaanpak voort		In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2025 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, particuliere verhuurders en monument eigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden. Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.	✓	✓	✗	✓
We lopen achter op planning doordat: 1. Het ons niet lukt de doelgroep 'Particuliere verhuurders' actief aan het verduurzamen van hun bezit te krijgen. 2. Woningvoorbeeldinnovatie later gestart dan gepland vanwege een betere, gedegen voorbereiding. 3. De subsidieregeling voor erfgoed is nog niet gereed en in uitwerking, waardoor de brede uitvoer van verduurzamen erfgoed nog niet is gestart. 4. We hebben besloten om de isolatie-aanpak eerst actief te starten bij kwetsbare huishoudens, deze vragen om veel maatwerk en begeleiding, waardoor de uitvoer in aantallen langzaam gaat.							
	1.1.3 We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken		In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid. In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is. Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.	✓	✓	✓	✗

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris
	Er zijn verschillende haalbaarheidsstudies uitgevoerd, waaruit blijkt dat ontwikkeling in 20 gebieden kansrijk is. Als onderdeel van het koersdocument EvA, is de transitievisie warmte geëvalueerd. In deze evaluatie staan oorzaken die zorgen voor het trage verloop van de realisatie. Zonder actieve rolneming van de gemeente lopen we het risico dat de realisatie van aardgasvrije woningen niet volgens het geambieerde tempo verloopt.						
	1.2.1 We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnepanelen en innovatieve oplossingen zoals carports	We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnepanelen en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, smart energy hubs en verticale zonnepanelen. Indien uit haalbaarheidsonderzoek in 2024 of 2025 blijkt dat er een zonnepanel binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In 2024 en 2025 integreren we de resultaten van de milieueffectrapportage Regionale Energie Strategie (RES Arnhem Nijmegen in de RES 2.0. Er komen nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bij. Ook geven we een update over de bovenlokale warmteverdeling en starten we een proces voor de omgang met netcongestie en integraal programmeren.		✓	✓	✗	✗
	Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. Het risico is dat de realisatie naar de toekomst toe verder achter gaat lopen bij onze ambitie.						
	1.2.2 We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen, als alternatief voor aardgas	In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid.		✓	✓	✓	✗
		In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is.					
		Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.					

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	Zie toelichting onder 1.1.3					
	1.3.1 We delen per energiegebied (120 stuks) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd	We hebben de gemeente Arnhem opgedeeld in 120 energiegebieden (ongeveer 1.500 inwoners per stuk) die energetisch gezien logische clusters zijn. We hebben 20+ wijken, 60+ CBS buurten maar deze doorsnedes zijn te grof om over logische energiegebieden te praten die vergelijkbaar zijn. Per energiegebied willen we in 2025 de kansrijke duurzame energieoplossing of oplossingen opstellen in een participatief proces met inwoners en andere relevante partijen in het gebied. Wanneer een energiegebied nog niet aan de beurt is voor het gezamenlijk bepalen van de oplossing(en) van de toekomst dan krijgen ze een indicatie wanneer hun gebied aan de beurt is. Ook daarmee bieden we duidelijkheid waarmee inwoners keuzes voor zichzelf kunnen maken. We willen naast de technologische oplossing ook zoveel mogelijk informatie bieden over de organisatievorm en de financiële constructies die erbij komen kijken.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van drie lokale energiesystemen	Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 We lossen de energievoorziening van tien gebouwen en/of gebieden op binnen de nieuwe werkelijkheid van netcongestie	We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit willen we doen door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals batterijen/accu en het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleyneet waar Arnhem trots op is.	✓	✓	✗	✓
	We zijn met méér dan tien gebouwen en/of gebieden bezig om netcongestieproblemen op te lossen. Maar de oplossingen zijn niet fysiek gerealiseerd, de doorlooptijd is langer.					
	We hebben wel goed in beeld wat de mogelijkheden zijn van het Trolleyneet, en ook wat er niet mogelijk is. Maar hierbij zal fysieke realisatie ook meerdere jaren duren.					
	1.3.4 We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie	We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2025 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie vernieuwen door o.a. veel meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van de wijken om gezamenlijk aan het energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen.	✓	✓	✓	✓

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.4.1 We zorgen ervoor dat bedrijven bekend zijn met verduurzamingsmaatregelen	In 2025 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen energycafé 's te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.		✓	✓	✓	✓
1.4.2 We bevorderen het gebruik van minder energie bij bedrijven	Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2024 en 2025 zetten we in op Green Deals met de bedrijventerreinen Rijkerswoerd, De Overmaat en nog drie andere werklocaties of sectoren. In 2023 is in de kantorenvisie de ambitie opgenomen dat er in 2030 alleen nog maar kantoren met minimaal energielabel A zijn. Daarbij wordt bij renovatie gestimuleerd zoveel mogelijk richting label A+++ te renoveren, conform de renovatiestandaard. Hierbij wordt ingezet op een gestructureerde sectorale en gebiedsgerichte aanpak. In 2024 wordt deze aanpak ontwikkeld en wordt gestart met de uitvoering hiervan die doorloopt in 2025. In 2025 zetten we de handhaving door middel van energiecontroles op de verplichte maatregelen bij bedrijven en de energielabel C bij kantoren voort.		✓	✓	✗	✓
De aanpak via Green Deals verloopt volgens plan, er zijn Green Deals getekend voor Rijkerswoerd, De Overmaat, Gelderse Poort, IJsseloord I, Nieuwe Haven en Gebedshuizen. Het opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor kantoren heeft vertraging opgelopen. Hier wordt echter hard aan gewerkt om een inhaalslag te maken.						
1.4.3 We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven	In 2025 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor. We blijven maatwerkgesprekken voeren met ondernemers.		✓	✓	✓	✓
1.4.4 We stimuleren bedrijven om toe te werken naar een aardgasvrije energievoorziening	In de Transitievisie warmte is aangegeven dat de plannen voor de duurzame warmtevoorziening van werklocaties nader moeten worden uitgewerkt. Hiermee zijn we in de tweede helft van 2023 gestart. In 2024 werken we de plannen uit voor drie werklocaties en dit loopt door in 2025.		✗	✓	✗	✓
Dit wordt onderdeel van het energietransitieplan Energie voor Arnhem. We gaan daarin integraal kijken naar het totale lokale energiesysteem voor werklocaties, niet alleen naar de duurzame warmtevoorziening. We zijn hiermee al begonnen op IJsseloord I en gebruiken de leerpunten voor EvA. In 2026 wordt gestart met het Energietransitieplan voor Arnhem. Hierdoor is het de uitvoering licht vertraagd.						

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.5 We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.	Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO2 komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep proberen we ze te bewegen om meer aan verduurzaming te doen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafe's, Green Deals en accountmanagers ingezet.	✓	✓	✓	✓
	1.5.1 We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN	Arnhem Aan is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2025 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.	✓	✓	✓	✓
	1.5.2 We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen	De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.	✓	✓	✓	✓
	1.5.3 We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten. Dit worden referentieprojecten voor toekomstig bouwen en ontwikkelen in de stad	We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad.	✓	✓	✓	✓

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris

1.6.1 We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

1.6.2 We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad

In 2025 wordt er conform de voorwaarden van de verstrekte vergunningen, deelvervoer geplaatst in Arnhem. We gaan samen met de marktpartijen bekijken hoe we tot een zo goed mogelijk aanbod kunnen komen. We willen in 2025 minimaal 50 elektrische deelauto's, 40 deelbakfietsen en 150 deelscooters hebben.

We gaan met ondernemers én binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek. We stellen een verkeersbesluit op. In dat verkeersbesluit wordt een afweging gemaakt tussen verkeersbelangen (effectstudie: luchtkwaliteit, uitstoot, geluidemissie en verkeerseffecten zoals omrijdeffecten en modal-shift) en nadelige gevolgen voor getroffen.

Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna of daarbij zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.

We gaan komend jaar de bedrijven waarmee we de afgelopen jaren contact hebben gelegd verder helpen met het verduurzamen van hun bedrijfsprocessen. Daarnaast gaan we ook weer contact zoeken met nieuwe bedrijven. We gaan hier het komend jaar meer op inzetten om zo een versnelling te realiseren. Daarnaast starten we ook een bewonersaanpak op, waarin we bewoners gaan helpen om het autogebruik te verminderen.

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris
	Er zijn 77 deelauto's beschikbaar in Arnhem, waarvan een deel elektrisch. We verwachten voor het eind van het jaar 50 elektrische deelauto's te halen. Cargaroo is failliet gegaan, de doelstelling voor deelbakfietsen gaan we niet halen. De deelscooters zijn uit de markt teruggehaald, ook die doelstelling gaat niet gehaald worden. Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd. Het verkeersbesluit voor de zero-emissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide. Gesprekken met de taxibranche worden gevoerd en leveren in ieder geval al het beeld op dat zero-emissie in de branche leeft en ook al ingezet is. Vanuit het Duurzaam Mobiliteitsplan en Uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogistiek werken we aan het verminderen én verschonen van de verkeersbewegingen in onze stad. Hiervoor is het 'Schoner Minder' programma opgezet. Samen met ondernemers hebben we gezocht naar goede ideeën en voorbeelden die bijdragen aan de schoner minder doelstellingen. We ondersteunen daarbij actief goede voorbeelden, lichten deze uit en inspireren we anderen om minder en schoner te gaan rijden..						
	1.6.3 We nemen zero emissie-doelstellingen op bij nieuwe aanbestedingen	Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen.					
		We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero emissie wensen en eisen goed worden. We nemen hierbij de mogelijkheden van trolley 2.0 mee.					

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	30.566	450	31.016
Baten	17.667	0	17.667
Saldo lasten en baten	-12.899	-450	-13.349
Toevoegingen aan reserves	495	0	495
Onttrekkingen aan reserves	3.134	0	3.134
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.639	0	2.639
Prognose resultaat	-10.260	-450	-10.710

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Minder energie gebouwde omgeving	-1.802	0	-1.802
1.2	Meer duurzaam aanbod van energie	0	0	0
1.3	Meer lokale energiesystemen	-30	0	-30
1.4	Meer bedrijven verduurzamen	-216	0	-216
1.5	Zichtbaar maken van de ambitie	0	0	0
1.6	Verduurzamen stadslogistiek	-298	-450	-748
9.8	Doeloverstijgend	-7.387	0	-7.387
9.9	Overige	-528	0	-528
Prognose resultaat		-10.261	-450	-10.711

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	450	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	1.6	450	N	Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	I	AR
Baten		0				
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)

Het totaal aan investeringen zoals opgenomen in het Uitvoeringskader elektrisch laden 2019 is hoger dan verwacht. Dit heeft te maken met vertraging door het wachten op aansluitingen, de meerlengte van kabels door de wijziging van locaties ten opzichte van de netaansluiting en gestegen kosten.

In 2025 loopt er nog een aantal projecten die reeds aanbesteed zijn. Hieronder vallen 7 nieuwe velden in Schuytgraaf, de Blauwe Golven en het Gashouderskwartier. Daarnaast worden samen met de wijk (Project Alteveer/Cranevelt) vier laadpleinen als pilot gerealiseerd. Om het laatste deel hiervan te realiseren is dit jaar nog een bedrag benodigd van € 450.000.

Ruimtelijke ontwikkeling

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Groeierende stad Arnhem 2040 (A)		
Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie (D) 		
De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de omgevingsvisie en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring. De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie: • 14.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040); • schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad; • realiseren van voldoende en duurzame werklocaties; • gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving. Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.		
We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie (I) 		
Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben in 2023 de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken. Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.		
We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad (I) 		
Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners. Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark.		
We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking (I) 		
Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied.		

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in

(I)

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk* mogelijk maken. Veel van deze inspanningen betreffen verbeteringen en vernieuwingen 'achter de schermen'. Enkele voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn de leidraad startnoties ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwmonitor.

**binnenstedelijk bouwen brengt complexiteit met zich mee vanwege de vele ruimtelijke claims binnen een compact gebied, samenhang met de bestaande stedelijke omgeving, en draagvlak bij bewoners. Dit vergt een nieuwe manier van werken van onder andere de gemeente.*

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

(D)

De Omgevingswet biedt Arnhem de kans om beleid te maken dat écht werkt: beleid dat niet alleen ambitieus is, maar ook uitvoerbaar en haalbaar in de praktijk. Door te werken in een integrale beleidscyclus — van visie en planvorming tot uitvoering en evaluatie — kunnen we continu leren en verbeteren.

We hebben de koers al vastgelegd in onze omgevingsvisie en deze verder uitgewerkt in onder andere het Mobiliteitsplan, de Woonvisie en het Plan Gezonde Leefomgeving. Deze beleidskaders geven richting en helpen ons keuzes maken. Op dit moment gaat we aan de slag met het vertalen van dit beleid naar gebiedsgerichte, concrete kaders in het omgevingsplan. Hierdoor geven we richting en duidelijkheid aan initiatiefnemers, kunnen we sneller beoordelen of een initiatief wenselijk is en kunnen we plannen sneller realiseren.

We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit

(I)

De Omgevingsvisie is door de gemeenteraad vastgesteld en de uitvoering wordt opgepakt. Daarnaast zijn de verschillende beleidsvisies als uitvoering van de Omgevingsvisie afgerond. Dit zijn de Woonvisie, het plan Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan. Een deel van het beleid vraagt om kaderstelling in het omgevingsplan zoals normen voor geluid en veiligheid. Hier gaan we de komende tijd mee aan de slag.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied

(I)

Arnhem heeft de afgelopen jaren een basis gelegd voor het nieuwe omgevingsplan. We hebben gebiedsgerichte plannen gemaakt voor de Binnenstad en Singels, het Spijkerkwartier – Arnhemse Broek, De Laar en voor verschillende gebiedsontwikkelingen. Daarnaast hebben we thematische plannen voor bijvoorbeeld archeologie en bodem (in voorbereiding) opgesteld. Deze plannen zijn modulair opgebouwd en beter vindbaar en bruikbaar via het omgevingsloket.

Ondertussen hebben we ook nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten gebruikt om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk.

Tegelijkertijd staat de voortgang onder druk als gevolg van:

1. Continuïteit staat onder druk als gevolg van beperkte capaciteit in de organisatie: Door de toename van het aantal nieuwe ruimtelijke initiatieven en de begeleiding van planologische procedures bij gebiedsontwikkelingen zet de beschikbare capaciteit van het kernteam onder druk. Het opstellen van het omgevingsplan is een lange termijn-opgave die vraagt om continuïteit in voldoende bezetting, focus en toewijding. Daarnaast hebben de betrokken beleidsafdelingen beperkte capaciteit beschikbaar waardoor noodzakelijke keuzes en toelichtingen vaak niet tijdig kunnen worden geleverd en processen vertragen.
2. Nieuwe inzichten over de opbouw van het plan: Het omgevingsplan is een nieuw instrument in ontwikkeling. Er komen voortdurend nieuwe inzichten uit de praktijk die vragen om reflectie en vaak ook om aanpassingen in de techniek en de opbouw van het plan. Dit vertraagt het proces en maakt de planning minder voorspelbaar.
3. De Omgevingswet vraagt om een nieuwe manier van werken: integraal, gebiedsgericht en dienstverlenend. We hebben hierin al stappen gezet, maar het vraagt blijvend aandacht in de organisatie om beleid en uitvoering daadwerkelijk in de geest van de wet vorm te geven.

Gezamenlijk maken deze factoren dat het proces complexer en intensiever is dan vooraf voorzien. Zonder de borging van inzet en (eventueel) aanvullende middelen bestaat het risico dat de planning niet wordt gehaald en dat Arnhem later dan beoogd beschikt over één samenhangend en volledig omgevingsplan.

We toetsen en vergunnen initiatieven (I)

Op de gemeentelijke website is informatie toegevoegd over de procedure van nieuwe ruimtelijke initiatieven. Het is ook mogelijk om digitaal het initiatief in te dienen bij de gemeente. Er wordt gewerkt aan een digitale beleidsatlas zodat initiatiefnemers op één plek kunnen vinden waar initiatieven aan moeten voldoen.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

De rijksoverheid heeft de website www.omgevingsloket.nl geïntroduceerd. Op deze website is het mogelijk om het omgevingsplan te raadplegen (via 'regels op de kaart'). Via deze website kunnen ook omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

In de volle breedte van ons gemeentelijk beleid en handelen vragen wij aandacht voor een gezondere en veilige leefomgeving. Zo is het duurzaam mobiliteitsplan onlangs vastgesteld dat cruciaal is voor het gezonder maken van Arnhem. Ook de inspanningen om Arnhem te vergroenen (Klimaatadaptatiestrategie) zijn van groot belang. Ook in gebiedsontwikkelingen wordt vroegtijdig dit thema meegenomen. Voor de specifieke (milieu)thema's zie hierna.

Uitvoeren activiteiten luchtkwaliteit (I)

Inspanning op dit thema loopt conform verwachting.

Uitvoeren activiteiten bodem en ondergrond (I)

We zijn op koers op deze inspanning. Zo lopen er meerdere saneringen en blijven we onderzoek doen.

Uitvoeren activiteiten geluidshinder (I)

Het plan omgevingslawaaai is in voorbereiding en wordt in 2025 vastgesteld

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren (I)

Voor deze inspanning is doorlopend aandacht.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren (I)

We zijn doorlopend in gesprek met ODRA om dit goed te borgen.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	95.085	1.826	96.911
Baten	80.049	0	80.049
Saldo lasten en baten	-15.036	-1.826	-16.862
Toevoegingen aan reserves	8.748	0	8.748
Onttrekkingen aan reserves	10.525	88	10.613
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.777	88	1.865
Prognose resultaat	-13.259	-1.738	-14.997

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.826	N			
Water, milieu en luchtkwaliteit	635	N	Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling	I	AR
ODRA, vergunning en handhaving	546	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	370	N	Verstedelijkingsopgave	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	170	N	Herbouw Jansstraat	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	105	N	Trillingen Gelredome	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	88	V			
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	88	V	Dekking verstedelijkingsopgave BR Plankosten stedelijke ontwikkeling	I	BR

Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling

Ter dekking van de kosten van het opsporen en ruimen van explosieven ontvangt Arnhem in 2025 een bedrag van € 635.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet

Arnhem ontvangt in 2025 € 546.000 waarmee ervoor gezorgd kan worden dat Arnhem aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoet aan de in de Omgevingswet gestelde eisen.

Verstedelijkingsopgave

Arnhem groeit en de gemeente neemt regie om deze groei in balans met de stad in te zetten. Dat komt tot uitdrukking in meer gebiedsontwikkelingen en intensievere samenwerking met onze partners in de stad en in de regio. Hiermee neemt de druk op het verstedelijkingsbudget toe voor startnotities, verkenningen en onderzoeken. De lasten vallen in 2025 € 370.000 hoger uit, waarvan € 88.000 gedekt wordt uit de nog beschikbare ruimte in de bestemmingsreserve.

Herbouw Jansstraat

Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad.

Gezien de aanleiding en aard van het project zijn en worden kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Dit zijn bijvoorbeeld kosten voor advisering ten aanzien van behoud van erfgoed en sloop van monumentale bouwdelen. Maar ook extra kosten in de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed in de Varkensstraat als gevolg van de calamiteit en de sloop. Daarnaast wordt er ambtelijke capaciteit ingezet die niet was voorzien ten aanzien van de nasleep van de brand en de herbouw. Ook lopen er gesprekken over de toedeling van kosten ten tijde van de calamiteit. Op dit moment is sprake van ca. € 170.000 aan extra gemaakte kosten.

Daarnaast zijn wij momenteel met alle eigenaren in gesprek ten aanzien van herbouw. Op basis van deze gesprekken gaan wij er vooralsnog van uit dat alle eigenaren hun eigen perceel/ bebouwing zelf willen en kunnen opknappen danwel opnieuw bebouwen.

De sloop en asbestsanering is nu volop gaande. Daarbij zijn er actuele dilemma's rondom het al dan niet behouden van restanten qua erfgoed. Overstijgend zien wij dat de kosten van alleen al de sloop zwaar drukken op het totale financiële plaatje van herbouw danwel renovatie bij de diverse eigenaren. Ook zijn nog niet alle belendende muren

constructief onderzocht en of deze behouden kunnen blijven. Daarnaast ondervinden projecten in de omgeving vertraging als gevolg van de stadsbrand (met name project The Turner aan de Luthersestraat).

Inmiddels lopen er gesprekken met de provincie over een mogelijke bijdrage. Zodra daar meer duidelijkheid over is zullen we de raad informeren.

Trillingen Gelredome

Gezien de geplande woningbouw op 3 locaties in de buurt van het Gelredome (Olympus, Kronenburg en de Nijmeegseweg) zijn er de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd met Gelredome over de trillingen die veroorzaakt worden door concerten in het stadion.

Zo is het nodig om vast te stellen wat de toetspunten zijn en de waarden die daar gelden voor toegestane trillingen. Die worden dan gebruikt bij het opstellen van maatwerkvoorschriften van Gelredome en komen in de planregels van de omgevingsplannen. Omdat dit deels nieuwe materie is, is externe expertise en juridisch advies nodig. Ook moeten trillingsmetingen worden uitgevoerd. De (meer)kosten die dit jaar worden gemaakt voor trillingsmetingen, inhuur van expertise, juridisch advies en projectbegeleiding zorgen voor een overschrijding van € 105.000 op het milieubudget.

Wonen en leefomgeving

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen		(A)
Woonruimte voor iedereen		(D)

We zetten in op betaalbare en sociale huurwoningen (I)

De voortgang van de woningbouwproductie wordt jaarlijks gemonitord en gepresenteerd in de rapportage Arnhem biedt woonruimte. In juni 2025 heeft het college de raad geïnformeerd over de laatste stand van zaken. We liggen steeds meer op koers om te zorgen voor voldoende én voldoende betaalbare woningen. Locaties zijn in beeld, er is ruim voldoende programma en dit is steeds meer conform de afgesproken prijscategorieën ingedeeld. De afgelopen jaren is telkens de woningvoorraad gestegen en worden de ambities van de Woondeal 2.0 gehaald.

Zoals overal in Nederland spelen er in onze gemeente ook de gestegen bouwkosten, personeel, stikstof en netcongestie. In de uitvoeringspraktijk blijven we ons focussen om van beleid, via plannen, naar uitvoering te komen. We doen dit door zo goed mogelijk samen te werken met onze partners. Met corporaties werken we samen binnen het zogenaamde Premium Partnership om hen bij nieuwbouwprojecten in positie te brengen voor het ontwikkelen van het deel sociale huur. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineengeslagen over het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Samenwerken doen wij in het Bouwberaad Arnhem, waar we thema's en zorgen tijdig onder de loep nemen en bespreken. De samenwerking met het Rijk, de provincie Gelderland en de regio is geregeld via de Woondeal 2.0. De horizon van de woondeal is recent verlegd van 2030 naar 2035. Zowel wethouders als raadsleden worden betrokken bij bestuurlijke overleggen, bijeenkomsten ('regio overlegt') en speciale bijeenkomsten voor raadsleden.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen (I)

De Doelgroepenverordening is geëvalueerd en de toekomstige inzet hiervan is verkend. Dit kostte wat extra tijd omdat er nieuwe wetgeving op ons afkomt. Het college heeft de opdracht gegeven de Doelgroepenverordening beleidsarm te vertalen en te actualiseren richting het Omgevingsplan. Over het geheel, de evaluatie en de doorvertaling, wordt de raad in het najaar geïnformeerd.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen (I)

Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken en kunnen versnellen. Vanwege beperkte capaciteit en ervaring op dit gebied zetten we een projectleider in uit de projectleiderspool van De Groene Metropoolregio (GMR). De extra ondersteuning helpt om de ambities waar te maken. We maken ruimte voor collectieve woonvormen binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf en Schuytgraaf. De projecten in Coehoorn en Gaardenhage zijn in ontwikkeling. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we al samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten (najaar 2025). Begin 2025 zijn 148 flexwoningen MerWijde in Presikhaaf opgeleverd, waarbij we een communitybuilder financieren voor het opzetten van een vitale leefgemeenschap.

Studentenhuisvesting en starters (I)

Gelet op de ambities voor Arnhem als studiestad, zijn we met de SSH& blijvend in gesprek over het toevoegen van meer tijdelijke eenheden in Arnhem en dit leggen we vast in prestatieafspraken. Daarnaast volgt medio 2025 een campagne ('Dat huurt lekker') om (kamer)huurders in Arnhem te wijzen op hun huurdersrechten. Met deze campagne informeren wij jaarlijks studenten en starters op hun rechten als huurder en werken we aan een eerlijke en transparante kamerverhuurmarkt.

Uitvoeren woningtoewijzingsbeleid (I)

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 in werking getreden. In 2025 geven we hier uitvoering aan.

Doorstroming bevorderen (I)

We zijn in 2022 gestart met de pilot verhuiscoach voor de sociale huursector met de provincie en de corporaties. Gemeente en de betrokken corporaties bestendigen de inzet door de bestaande Samenwerkingsovereenkomst medio 2025 te verlengen voor de komende jaren. Incidenteel is er tot en met september 2026 dekking voor de verhuiscoach. In lijn met de aangenomen motie 25M122 wordt overgegaan tot een structurele dekking in de begroting 2026 (36 uur/week, € 75.000). Voorlopig blijft de focus liggen bij de inzet en het optimaliseren van de verhuiscoach in het sociale huursegment.

We organiseren in samenwerking met de corporaties in het derde kwartaal van 2025 de eerste "Week van de Woningruil" om de mogelijkheden van woningruil onder de aandacht te brengen.

Leegstandsverordening (I)

In het najaar van 2024 is de leegstandsverordening vastgesteld. Met de inwerkingtreding van de leegstandsvergunning per 1 juli 2025 hebben we een krachtig instrument in handen om leegstand tegen te gaan. Eigenaren zijn verplicht leegstand te melden wanneer een woning langer dan zes maanden leegstaat. Dit biedt zicht op leegstand, vergroot de mogelijkheden tot toezicht en handhaving, en voorkomt strategisch leegstandbeheer met speculatieve motieven.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht (I)

Sinds 2022 kent Arnhem de zogeheten opkoopbescherming. Hierdoor is het niet meer mogelijk dat koopwoningen met een WOZ-waarde tot € 434.000 (prijsgrens 2024) in twintig wijken worden opgekocht om te verhuren. Zo blijven deze (koop)woningen beschikbaar voor starters en doorstromers met een kleinere portemonnee. Jaarlijks doen we de raad een herijkt voorstel waarin we, indien mogelijk, hogere grenzen zullen hanteren, om zo nog meer woningen te beschermen voor opkopen door particuliere investeerders. Elk jaar volgt rond september een actualisatie van de opkoopbescherming. Het voorstel zal voor 2025 conform de planning naar de raad gaan.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren (I)

Om beter te kunnen sturen op de negatieve effecten van woningsplitsing en verkamering, zoals de negatieve effecten op de leefbaarheid in bepaalde wijken en om grip te houden op de ruimtedruk in bepaalde wijken, geven we verder uitvoering aan het Omgevingsplan waarin een passage over splitsen en verkamering is opgenomen. Hierbij maken we het enerzijds mogelijk dat initiatiefnemers voldoende woonruimte in onze stad kunnen realiseren, maar gaan we anderzijds ook woonoverlast tegen en borgen we een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Plan van aanpak beter benutten bestaande voorraad (I)

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is op 1 juli een actieplan gepresenteerd met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Een ongedeelde stad (D)

Uitvoering meerjarige prestatieafspraken (I)

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van de) sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren medio 2025. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

Wijkstrategieën Wonen

(I)

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Zo kunnen we meer investeren in kwetsbare wijken, terwijl we in betere wijken maatregelen nemen om de kwaliteit van wonen in stand te houden. Er zijn wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijsdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo een eerlijkere verdeling in wijken van de veerkracht over de stad te krijgen

Woningen met kwaliteit

(D)

Woningen verduurzamen

(I)

Zowel de Woondeal 2.0 als de Woonvisie bevatten ambities om de woningbouw te verduurzamen. In de bestaande bouw is er vooral aandacht voor het corporatiebezit. In de prestatieafspraken staan de afspraken over de invulling en fasering van deze ambities. De uitvoering komt terug in de monitor van de prestatieafspraken. Bij nieuwbouw gaat het vooral om circulair, natuur inclusief en conceptueel bouwen. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt dit uitgevoerd.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren

(I)

In Arnhem is een VvE-loket ingesteld voor bewoners met hun energie- en verduurzamingsvragen. VvE's kunnen gebruik maken van een coach om de eerste stappen te zetten in de plan- en besluitvorming. VvE's maar ook VvE-beheerders worden actief benaderd met het aanbod vanuit het VvE-loket. Daarmee liggen we gedeeltelijk op koers voor dit doel. Bij veel VvE's zijn echter de basiszaken nog niet op orde.

Versterken positie huurders

(I)

Sinds het actieplan "Arnhem helpt huurders" (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne "Dat huurt lekker!" Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld, wordt vanaf 2025 gefaseerd in dertien wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. Voor arbeidsmigranten is de verhuurvergunning inmiddels ingevoerd (maart 2025). In het voorjaar hebben we de resultaten van het in 2024 uitgevoerde onderzoek naar discriminatie op de Arnhemse woningmarkt gedeeld. We geven voorlichting aan woningzoekenden via de campagne "Dat huurt lekker!" om de meldingsbereidheid van misstanden en discriminatie te vergroten.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen

(I)

De aanpak van vocht- en schimmelproblematiek blijft belangrijk. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. In een samenwerkingsverband met de drie Arnhemse corporaties, hun huurdersorganisaties en Het Huurdershuis is een aanpak uitgewerkt, waarbij een schimmelexpert in lastige situaties ingezet kan worden.

Er wordt nog gewerkt aan een website waar onze bewoners betrouwbare informatie kunnen vinden over vocht en schimmelproblematiek.

Handhaving minimum woonkwaliteit

(I)

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.

Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

Als het gaat om nieuwbouw zorgt het facetbestemmingplan splitsen en verkameren voor minimale oppervlakte, buitenruimten en bergingen en verwijst de doelgroepenverordening naar product-marktcombinaties. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt hierop gestuurd.

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota
(I)

In 2023 is de Nota Wonen en Zorg vastgesteld. Uit deze nota volgen diverse acties waar we uitvoering aan geven. Deze acties liggen op het gebied van het vergroten van het aantal woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, de bestaande woningvoorraad beter benutten en zorgen voor glasheldere toewijzingsroutes voor deze groepen naar een passende woning in een passende woonomgeving. Belangrijk punt hierbij is dat we in de regio in 2024 afspraken hebben gemaakt over hoe we deze opgave gezamenlijk beter kunnen oppakken. Hierbij vinden we het van belang dat regiogemeenten ook hun 'fair share' nemen. In 2025 richten we ons eerst met de corporaties op het verbeteren van een lokale werkwijze om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. De nieuwe lokale werkwijze voor 2026 is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland.

Huisvesting arbeidsmigranten
(I)

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in GMR verband op. In 2025 hebben we de verhuurvergunning geïntroduceerd voor deze doelgroep met als doel de kwaliteit van huisvesting voor deze mensen verbeteren en misstanden te voorkomen.

Uitbreiden woonwagelocaties
(I)

We geven uitwerking aan het 'plan van aanpak uitbreiden woonwagelocaties' (juni 2020). Op de uitbreidingslocaties: Bethaniënstraat, Merwedestraat en Gelderse Rooslaan zijn projecten opgestart om woonwagelocatieplaatsen toe te voegen. Vooral nog zijn er helaas nog geen grondexploitaties vastgesteld voor de pilotlocaties. Dit heeft te maken met complexe dynamiek met verschillende betrokken partijen. Voor de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf wordt in 2026 gestart ivm de bouwweg die over deze locatie loopt. In de Perspectiefnota 2026-2026 is een extra benodigd bedrag van € 3,1 miljoen incidenteel in 2026 opgenomen om de uitbreiding van de 22 standplaatsen op de drie pilotlocaties en de nieuwbouwlocatie in Schuytgraaf te kunnen realiseren.

Parallel hieraan is gewerkt aan kaderstellend beleid waaraan plannen en voorstellen kunnen worden getoetst, zoals het nieuwe woonwagelocatiebeleid en ook het toewijzingsbeleid. Mede op basis hiervan wordt toegewerkt aan het maken van prestatieafspraken met de corporaties over woonwagelocaties.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken
(I)

Conform de nota Wonen en Zorg houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als 'levensloopgeschikt' of 'rolstoeltoegankelijk'. Met corporaties en huurdersorganisaties hebben we in de prestatieafspraken afgesproken dat woningen voor senioren levensloopgeschikt gebouwd worden. De corporaties brengen in 2025 in beeld hoeveel nultredenwoningen, levensloopgeschikte, rolstoeltoegankelijke en -doorgankelijke woningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen zij hebben. In complexen met veel ouderen onderzoeken corporaties bij geplande werkzaamheden tevens het levensloopgeschikter maken van woningen. Gemeente, corporaties en huurdersorganisaties gaan in 2025 verder met elkaar in gesprek over het thema toegankelijkheid en de inzet van ervaringsdeskundigheid.

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte
(A)
Naar een klimaatadaptieve stad
(D)

Onlangs is de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie geactualiseerd. Najaar 2025 wordt deze aan de raad voorgelegd. Deze agenda geeft een beeld van de vorderingen die we op het gebied van klimaatadaptatie hebben gemaakt en hoe we de aanpak in de komende jaren zullen vervolgen.

Een in het oog springend voorbeeld is de vergroening van het Croydonplein in Kronenburg. Dit is een van de belangrijkste knelpunten op het gebied van hitte in Arnhem.

We voeren de klimaatadaptatietoets uit
(I)

De klimaatadaptatietoets is in 2024 ingevoerd.

We voeren het Lokaal hitteplan uit (I)

Het lokaal hitteplan is gereed en treedt in werking wanneer een hittegolf optreedt.

We vergroenen door projecten Openbare Ruimte en Mobiliteit (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Dit zien we onder andere bij grote infrastructuurprojecten zoals de Velperweg en Onderlangs. Maar ook op kleine schaal vervangen we verharding door groen zoals bij de uitvoering van de wijkgroenagenda's.

We realiseren een koel netwerk (I)

In de loop van 2024 is gestart met het Europese project 'Cool Cities'. Hierbij werken we samen met onze Europese partners aan de uitwerking en realisatie van een koel netwerk in de stad. Tegelijkertijd worden er in lopende projecten al schakels van dit netwerk gerealiseerd.

We stimuleren de bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen (I)

Er wordt volop gebruik gemaakt van de groenblauwe subsidieregeling. In 2024 is een tussentijdse evaluatie met de raad gedeeld. Er is zoveel gebruik gemaakt van de subsidie dat in 2025 extra middelen beschikbaar zijn gesteld.

We zetten verharding om naar groen (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Ook in het kader van de wijkgroenagenda's wordt veel groen toegevoegd in de directe woonomgeving.

Arnhems groen versterken (D)

We werken hard aan het vergroenen van Arnhem. Van tegelwip acties in tuin en buurt, tot herinrichting van straat en wijk. Onderlangs, de Velperweg en de Hollandweg zijn sprekende voorbeelden van vergroenen. Uit de biodiversiteitsmonitoring blijkt dat Arnhem leefgebied is van gewone maar ook bijzondere en zeldzame planten en dieren.

Vergroenen in de wijk sluit goed aan op de robuuste verbindingen met de parken en bossen.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en stads- en wijkparken (herkenbare en duurzaam beheerde stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Hier wordt op projectmatige wijze, in het groot onderhoud en/of in het dagelijks beheer, uitvoering aan gegeven.

Bijvoorbeeld in Park Westerveld zijn verpachte gronden teruggekomen in eigen beheer. Er zijn hagen, heggen, bomen en lanen aangeplant. Het beheer wordt natuurvolgend opgepakt.

Door het inzetten op zonering in onze bossen is er ruimte voor zowel de natuur als voor de recreant en ondernemers.

We vergroten de groenmassa van bomen (herkenbare stad) (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen is boominclusief ontwerpen het uitgangspunt en benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding rondom bomen te vervangen door groen, zodat bestaande bomen beter kunnen groeien. Op projecten wordt geïnvesteerd in duurzame groeiplaatsen van nieuwe bomen zodat deze oud en groot kunnen worden, zodat er sprake is van toename van groenmassa.

Op onze landbouwgronden brengen we natuur en landbouw in verbinding, voegen we natuur toe en gaan we over op natuurinclusieve landbouw (natuurvriendelijke stad) (I)

Voor beide gebiedsprocessen is een gebiedsperspectief opgesteld, met daarin een visie hoe de landbouwgronden in deze gebieden te beheren op basis van landschappelijk systeemherstel met focus op herstel van bodem, waterhuishouding en biodiversiteit. Samen met de landbouwers in het gebied zijn bedrijfsplannen opgesteld die uitgevoerd gaan worden. De verpachte landbouwgronden in park Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem zijn teruggekomen in eigen beheer.

We vergroten onze kennis en verbeteren de biodiversiteit en het leefgebied van kenmerkende soorten (natuurvriendelijke stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Aan het versterken van de biodiversiteit wordt in het dagelijks beheer en bij de inrichting van de openbare ruimte, uitvoering gegeven. Als voorbeeld kan gewezen worden op het gras in het Musis- en Singelpark, dat minder wordt gemaaid met het oog op maximalisering van de biodiversiteit. Een soortenrijke kruidenvegetatie is per direct tot ontwikkeling gekomen. Er zijn op diverse plaatsen takkenrillen, zwaluwkasten en insectenhôtels geplaatst.

We hanteren een groennorm van 3-30-300 (groene en gezonde stad) (I)

We hebben een eerste beeld van de mate waarin Arnhem voldoet aan de 3-30-300 regel. Mede aan de hand hiervan bepalen we de prioriteiten bij vergroening. We werken continu aan een verfijning van dit eerste beeld, waardoor een scherpere prioritering mogelijk wordt.

We stellen wijkgroenagenda's op (samenwerkende stad) (I)

In de loop van 2025 werken we verder aan het opstellen van wijkgroenagenda's. We werken tegelijkertijd aan de uitvoering van de wijkgroenagenda's die al gereed waren.

We voeren de campagne Andere Arnhemmers uit (samenwerkende stad) (I)

Door de gemeente wordt bij monitoring van biodiversiteit en andere natuuronderzoeken veel data vergaard over aanwezigheid van bijzondere planten en dieren in de stad. Momenteel wordt bekeken of en hoe we deze data (of een deel daarvan) openbaar kunnen maken.

Aandacht voor dierenwelzijn (A)

We verbeteren het leven van huisdieren (D)

Arnhem zet zich in om het welzijn van huisdieren te verbeteren, met aandacht voor zowel preventie als ondersteuning. Dit doen we door goede opvang te faciliteren, ondersteuning te bieden aan huisdiereigenaren met een laag inkomen en te zorgen voor voldoende ruimte voor honden. Daarnaast helpen we inwoners die (tijdelijk) niet meer zelf voor hun huisdier kunnen zorgen. Daarmee streven we naar een stad waarin alle huisdieren passende zorg en een veilige leefomgeving hebben.

We zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd (I)

De opvang van huisdieren in Arnhem is goed geregeld. Tegelijkertijd maakt het Dierentehuis hogere kosten dan eerder geraamd. Dat geldt zowel voor de jaarrekening 2024 als voor de begroting 2026. De uitgaven in 2025 verlopen vooralsnog volgens verwachting. We onderzoeken hoe we financiële risico's beter kunnen beheersen.

We zorgen voor meer en/of betere uitlaatplekken (I)

Het onderzoek naar hondenloslooplekken is gestart. Daarbij kijken we niet alleen naar de behoefte van hondenbezitters, maar ook naar de impact op andere gebruikers en de openbare ruimte. De eerste fase wordt afgerond eind 2025; realisatie van nieuwe of aangepaste loslooplekken vindt later plaats.

We geven ondersteuning aan eigenaren met een laag inkomen (I)

De Gelrepassregeling dierenartskosten is aangepast om aantrekkelijker te zijn voor dierenartspraktijken om deel te nemen. Deze is daarmee toekomstbestendiger geworden. Inmiddels zijn weer meer dierenartspraktijken aangesloten, waardoor meer Arnhemmers dicht bij huis gebruik kunnen maken van betaalbare zorg voor hun huisdier.

We ondersteunen mensen die niet meer voor hun huisdier kunnen zorgen (I)

Door samen met de Dierenbescherming te starten met het project Dierenbuddy, ondersteunen we mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun huisdier kunnen zorgen. We verwachten dat dit project in 2025 vorm krijgt. Voor ondersteuners die bij bewoners over de vloer komen, ontwikkelen we een netwerkkaart. Hiermee hebben zij snel en gemakkelijk een overzicht van instanties die benaderd kunnen worden als een eigenaar niet meer goed voor zijn of haar huisdier kan zorgen.

De leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren

(D)

We verbeteren en beschermen de leefomgeving van dieren in het wild door natuurbeheer dat gericht is op biodiversiteit, soortenbescherming en het versterken van ecosystemen. Denk aan het aanleggen van bosranden en poelen, het verminderen van barrières zoals hekwerken en het zorgvuldig beheren van recreatie en begrazing. Ook vissenwelzijn krijgt nadrukkelijk aandacht. We zetten in op het verbinden van natuurgebieden en het voorkomen van overlast of schade aan dierlijke leefgebieden. Zo bouwen we stap voor stap aan een diervriendelijker buitengebied.

We zetten in op dynamische begrazing

(I)

We verbeteren door het inzetten op dynamische begrazing de biodiversiteit op gronden die bij ons in beheer zijn. Door de begrazing van verschillende soorten dieren op verschillende tijden komt er ruimte voor een meer diverse begroeiing van onze gronden. We voorkomen zo overbegrazing. Tot 2028 zetten we in op een pilot in de zuidelijke uiterwaarden en op een aantal weilanden waarvan wij de pachtovereenkomsten hebben opgezegd. Daarna evalueren we onze aanpak.

We verbeteren het vissenwelzijn

(I)

We hebben besloten geen nieuwe visrechten meer uit te geven op gronden in eigendom van de gemeente Arnhem. Ook breiden we viswateren in bestaande overeenkomsten niet uit. Het volledig verbieden van sportvissen lijkt juridisch niet haalbaar, omdat de Visserijwet beperkingen stelt aan het gemeentelijke eigendomsrecht als wij al visrechten uit hebben gegeven. In de komende periode verkennen we hoe we het vissenwelzijn wél beter kunnen borgen ondanks deze juridische restrictie.

We verbinden en versterken de ecologische hoofdstructuur

(I)

Voor de Bakenhof ligt er een plan voor natuur- en recreatiezonering. Dit plan beoogt een goede balans tussen natuurwaarden en recreatief gebruik van het gebied. In dit plan wordt ook rekening gehouden met de behoefte van hondenbezitters. We zijn in gesprek met buurtbewoners en gebruikers om te zorgen voor lokaal draagvlak en praktische afstemming.

Dierenwelzijn krijgt meer aandacht in onze communicatie

(D)

Bewustwording en informatie zijn essentieel om dierenwelzijn duurzaam te verbeteren. We ontwikkelen campagnes gericht op verantwoord huisdierbezit en activeren de organisaties van evenementen om na te denken over dierenwelzijn bij evenementen met dieren. In onze rol als inkoper zoeken we actief samenwerking met organisaties die dierenwelzijn vooropstellen. Ook signaleren we thema's die aandacht vragen, zoals hobbyjacht. Arnhem kiest er op deze manier voor om dierenwelzijn niet alleen in beleid, maar ook in communicatie en samenwerking stevig te verankeren.

We helpen (potentiële) eigenaren met informatie over het houden van huisdieren

(I)

We ontwerpen een campagne waarbij we inzetten op het weloverwogen aanschaffen van een huisdier en de mogelijkheid een dier op te halen in het asiel of opvang. In de uitvoering zoeken we de samenwerking op met partners, zoals het Dierentehuis Arnhem, Natuurcentrum Arnhem en de Dierenbescherming.

We vragen aandacht voor hobbyjacht bij onze partners

(I)

We hebben in kaart gebracht met welke partijen in 2025 bestuurlijk overleg moet plaatsvinden over het terugdringen van jacht. We zijn kritisch op partners die nog benuttingsjacht toestaan, en ook op jacht die wordt uitgevoerd onder het mom van faunabeheer. Waar mogelijk sporen we deze partijen aan om alternatieven te onderzoeken of hun beleid aan te passen.

We willen diervriendelijk inkopen

(I)

In het nieuwe gemeentelijke inkoopbeleid is dierenwelzijn expliciet opgenomen. Daardoor kunnen we bij inkoop en aanbestedingen actiever sturen op het beperken en voorkomen van dierenleed. Dat geldt zowel bij gehouden als bij in het wild levende dieren. Uitgangspunt is: we kiezen voor diervriendelijke alternatieven, tenzij dat aantoonbaar niet mogelijk is.

We informeren organisatoren van evenementen over dierenwelzijn

(I)

Diergerelateerde evenementen zijn in Arnhem meldingsplichtig. Organisatoren wordt gevraagd bij het organiseren van een evenement hoe zij de Vijf Vrijheden van Brambell (de basisprincipes voor dierenwelzijn, Ze stellen dat een dier vrij moet zijn van: 1. honger en dorst, 2. fysiek en thermaal ongemak, 3. pijn, verwonding en ziekte, 4. angst en chronische stress, en 5. beperkingen in natuurlijk gedrag. Deze vrijheden zijn later door de British Farm Animal

Welfare Council omgevormd en vormen vandaag de dag nog steeds een belangrijk kader voor het beoordelen van dierenwelzijn) borgen. We toetsen daar niet op, omdat dit niet binnen de bevoegdheden van de gemeente valt. Wel wijzen we organisatoren actief op de landelijke meldplicht bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), zodat ook de landelijke handhaver tijdig op de hoogte is.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

(A)

We streven naar reductie van de hoeveelheid restafval

(D)

Met betrekking tot de gestelde doelen kan het volgende worden gemeld:

- De gemiddelde hoeveelheid restafval ligt op dit moment rond de 214 kg per inwoner per jaar. We zien geen daling in de afgelopen jaren. Daarmee liggen we voor deze ambitie dus niet op koers.

De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.

- PBD(Plastic, Blik, Drankenkartons) maximaal 30% afkeur ligt op koers. In 2024 en de voorlopige cijfers 2025 halen we een goedkeurpercentage van rond de 71%. Daarnaast zijn de VNG-leden in juni 2025 akkoord gegaan met een onderhandelingsresultaat tussen gemeenten en het verpakkende bedrijfsleven (Verpact). Dit resultaat moet leiden tot een nieuwe ketenovereenkomst met daarin meer aandacht en focus op circulariteit van plastic verpakkingen, blik en drankkartons (PBD). De uitwerking hiervan vindt in de tweede helft van 2025 plaats.

- Afvalstoffenheffing 95% kostendekkend ligt op koers.

De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.

In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject wordt in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval.

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht. In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling 'zelf doen' of 'samen doen' (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan en wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd.

We gaan door met beleidsontwikkeling gericht op afvaleducatie

(I)

Begin 2024 heeft het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad gestuurd. Uit deze evaluatie en de kwartaalrapportages afval blijkt dat de doelstelling van 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 niet binnen bereik ligt.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De deelnemers hebben uiteindelijk met elkaar 28 adviezen uitgebracht aan de gemeente over hoe wij de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen kunnen verminderen. Deze adviezen

zijn in 2024 (december) getoetst op juridisch en praktische haalbaarheid en financiële aspecten zijn in kaart gebracht. In 2025 zijn de adviezen verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Deze agenda is in april 2024 aan de gemeenteraad verstuurd. De eerste bespreking in de gemeenteraad heeft plaatsgevonden op 25 juni 2025.

Het college heeft besloten om geen aanvullende maatregelen toe te voegen aan de op de adviezen van het burgerberaad gebaseerde maatregelen in de Uitvoeringsagenda. We hechten aan het burgerberaad als democratisch instrument in aanvulling op de representatieve democratie. We geven dit voor Arnhem nieuwe instrument hier graag het volledige podium. We kiezen er dan ook voor geen nieuwe, extra maatregelen toe te voegen als aanvulling op de adviezen van het burgerberaad.

Daarmee doen we recht aan het vele en harde werk dat verricht is door de deelnemers aan het burgerberaad en aan de breedte van de adviezen.

In de hotspot aanpak blijven we werken aan een schoner Arnhem. Participatie en betrokkenheid van onze inwoners in zowel het ontwikkelen van de aanpak als de uitvoering staat daarbij centraal en is essentieel.

In 2026 loopt de Afvalkoers Arnhem Schoner 2022-2026 af. Nieuwe instrumenten kunnen een plek krijgen in nieuw beleid.

We willen Arnhem schoner maken (D)

De aanpak wordt voortgezet. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspotaanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.

We pakken hotspots en zwerfafval aan (I)

In 2025 is de hotspot-aanpak op vijftien grote hotspots ingezet en gecontinueerd vanuit 2024. We zien een verbetering van de kwaliteit. In het resterende deel van 2025 zal de aanpak uitgebreid worden naar alle top-20 hotspots. In 2026 evalueren we om de aanpak van, met name, grofvuil in de openbare ruimte verder te ontwikkelen.

De zwerfafvalparaplu die bijdraagt aan een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers is gelanceerd en staat online op www.arnhemschoner.nl. Eind 2024 zijn we begonnen met het verder verbeteren van het platform om zo dit podium te vergroten. In 2025 is dit doorgezet.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	63.860	495	64.355
Baten	55.415	0	55.415
Saldo lasten en baten	-8.445	-495	-8.940
Toevoegingen aan reserves	1.667	0	1.667
Onttrekkingen aan reserves	18.240	530	18.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	16.573	530	17.103
Prognose resultaat	8.128	35	8.163

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	495	N			
Afval	415	N	Aanvullende kosten exploitatie afval	I	AR
Wonen	200	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO	I	BR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	180	N	Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	I	AR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	60	N	Dierentehuis	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-60	V	Dekking investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Openbare ruimte	-300	V	Havenbeheer	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	530	V			
Wonen	530	V	Dekking Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost	I	BR

Aanvullende kosten exploitatie afval

Voor 2025 wordt een incidenteel nadeel van € 415.000 verwacht. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door lagere textielopbrengsten en anderzijds door hogere lasten voor grof restafval en onderhoud van ondergrondse containers. De aanbesteding van grof restafval is uitgelopen waardoor er een langere periode dan eerder gedacht een hoger tarief wordt berekend. Daarnaast is het onderhoud van de ondergrondse containers in de eerste drie maanden hoger uitgevallen dan geraamd.

Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost

Op 17 februari 2025 heeft de Kopgroep van de Alliantie Arnhem Oost ingestemd met het alternatief inzetten van middelen die in 2024 niet zijn besteed, in 2025 op andere trajecten in te zetten. Het gaat om een bedrag van € 530.000 welke anders wordt besteed dan aanvankelijk in het uitvoeringsplan NPAO was aangegeven. Met dit voorstel willen wij graag dit ook in de begroting 2025 verwerken. Voor de verdeling van deze middelen zie programma's Participatie, Welzijn en inclusie en Wonen en leefomgeving.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)

De kosten voor rattenbeheersing nemen in 2025 toe. Het aantal meldingen nemen toe en is hoger dan vorig jaar. Ook duren vangacties langer. Dat maakt de inzet effectiever, maar ook duurder. Voor 2025 wordt een kostenoverschrijding van €180.000 verwacht.

Dierentehuis

Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o (SDA) waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd. In deze overeenkomst is opgenomen dat de definitieve bijdrage voor gemeenten op basis van de jaarrekening wordt vastgesteld. De jaarrekening laat een negatief resultaat van circa € 250.000 zien. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere personele kosten aangezien er door krapte van het aanbod aan para-veterinaire medewerkers een beroep moest worden gedaan op aanzienlijk duurdere uitzendkrachten. Een deel van dit tekort kan door SDA zelf opgevangen worden, echter op basis van de overeenkomst zal een extra bijdrage aan de gemeente Arnhem gevraagd worden van € 60.000.

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

In de begroting 2023-2026 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door:

- Gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen
- Aanvullende wensen n.a.v. schouw door APCG
- Aanpassen en aantakken bushaltes
- Meenemen kansen voor vergroenen

De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en €200.000 (zie S2), in totaal dus €260.000. Er wordt in totaal een investeringsbudget aangevraagd van € 1.200.000 (zie paragraaf investeringen). De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Havenbeheer

In de jaarrekening 2024 is een nadeel van €300.000 gemeld doordat hogere kosten Walstroom niet volledig aan de gebruiker in rekening gebracht is. Inmiddels zijn in 2025 voordelige eindafrekeningen van de leverancier ontvangen en wordt een voordeel in 2025 van € 300.000 verwacht.

Terugblik Nota Budgetoverheveling 2024

Wijken Algemeen

Onderwerp:	Opkoopfonds Experiment Immerloo Schuldenvrij
Bedrag:	€ 163.000
Toelichting:	In het experiment worden schulden van inwoners betaald en worden zij begeleid naar een schuldenvrije toekomst. Omdat de voorbereidingen hebben meer tijd gekost, is in 2024 een bedrag van €163.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 wordt het bedrag van het Opkoopfonds besteed om de schulden uit het fonds te betalen.

Onderwerp:	Ervaringsdeskundigen
Bedrag:	€ 95.000
Toelichting:	De gelden voor de pilot Ervaringsdeskundigen zijn voor een groot deel overgeheveld naar 2025 om de pilot af te kunnen ronden. De pilot is eind 2024 gestart en wordt momenteel uitgevoerd.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 600.000
Toelichting:	Voor het verder verbeteren van Inkomensregelingen is vier jaar incidenteel budget beschikbaar. De verbeteringen worden in diverse stappen doorgevoerd, dit loopt niet synchroon met het budget. Daarom is in 2024 een bedrag van €600.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 zien we een stijging van de kosten van Inkomensregelingen, deze worden gedekt uit het overgehevelde budget.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Dienstverleningsvisie
Bedrag:	€ 50.000
Toelichting:	In de begroting is voor het opstellen van een dienstverleningsvisie, beleid en uitvoeringsplan voor zowel 2024 als 2025 € 150.000 opgenomen. In tegenstelling tot de aanvankelijke verwachting dat middelen dit jaar zouden worden ingezet voor de inhuur van externen om de visie te ontwikkelen, is dit met bestaande formatie gedaan. Hierdoor zal naar inschatting de maximale besteding dit jaar hooguit op € 15.000 uitkomen. Naar verwachting zal de visie begin 2025 aan de raad worden voorgesteld. Een eerste inschatting voor nu is dat voor het opstellen van beleid en een uitvoeringsplan € 200.000 nodig zal zijn. Dit houdt in: - € 100.000 kosten kwartiermaker inclusief ondersteuning - € 75.000 aanpakken van "laaghangend fruit" - € 25.000 inzet van ervaringsdeskundigen en (interne) communicatie De verwachte kosten voor 2025 vallen dus hoger uit dan begroot. Daarom stellen wij voor om van het niet benutte budget in 2024 van circa € 135.000, € 50.000 over te hevelen naar 2025, zodat in 2025 € 200.000 beschikbaar zal zijn. Het restant van circa € 85.000 zal bij de jaarrekening vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Onderwerp:	Digitaal Versnellen
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Voor het programma Digitale versnelling zijn voor 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld. Het programma was beoogd in 2024 te eindigen, maar kende nog een doorloop in 2025. De oplevering van de nieuwe website heeft enige vertraging opgeleverd en de realisatie van e-dienstverlening bij Burgerzaken en Werk & Inkomen was complexer dan voorheen bedacht. Dit in combinatie met beperkte beschikbaarheid van medewerkers,

	maakte dat bijstelling van het plan nodig was. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond
--	---

Onderwerp:	Informatieveiligheid en Privacy
Bedrag:	120.000
Toelichting:	Beschikbaar gestelde middelen zijn incidenteel, en hebben betrekking op de realisatie van Business Continuity Management (BCM) in 2024. De planning is in 2024 niet gehaald vanwege de veelheid aan activiteiten, en het lastig bemensen van het programma. De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2024 gestart. De contouren van het project zijn eerst scherp gesteld, zodat meegenomen kon worden wat er al in de organisatie georganiseerd was op dit vlak, en we hierop verder konden bouwen. Hierna is een externe BCM-expert ingehuurd om samen met ons BCM in te richten conform ISO22301 vereisten. Het budget is in 2024 nog niet uitgegeven en om deze reden doorgeschoven naar 2025. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026.

Veiligheid

Onderwerp:	Experiment gesloten coffeeshopketen
Bedrag:	€ 440.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met teelt en verkoop van hennep of hasjes voor recreatief gebruik. Arnhem ontvangt daarvoor middelen van het rijk, die zij met aanvulling van eigen middelen hiervoor inzet. Het is wenselijk het restant bedrag van € 440.000 beschikbaar te houden voor de resterende experimenteefase (2025 - 2028). Deze middelen zullen voornamelijk worden ingezet voor inhuur extra capaciteit bij handhaving. Bij de PPN zullen we een voorstel doen tot het verdelen van de middelen over 2025 tot en met 2028. Voortgang juli 2025: bij verzamelbesluit 1 zijn deze middelen verdeeld over drie jaren, zijnde 2025 t/m 2028, elk jaar € 110.000. het deel van 2025 zal einde van het jaar zijn uitgegeven.

Onderwerp:	Zorg en Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 220.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei. De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen regionaal budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Op dit moment is de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen gaande. Veel casuïstiek zal en worden verplaatst naar wijkniveau en het veiligheidshuis zelf zal zich meer gaan positioneren als expertisecentrum voor urgente en geprioriteerde casuïstiek. Hiervoor zijn het komende jaar naar verwachting meer regionale middelen nodig om op organisatorisch en operationeel niveau deze structuurveranderingen door te voeren met expertise en ondersteuning. Omdat de doorontwikkeling later is gestart dan gepland wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2025. Voortgang juli 2025: bij de jaarrekening 2024 bleken er onvoldoende middelen over te blijven, waardoor de verwachte overheveling niet is uitgevoerd.

Onderwerp:	RIO / IPTA middelen (detentie en terugkeer)
Bedrag:	€ 404.640
Toelichting:	Vanuit het rijk zijn er middelen beschikbaar gesteld voor het project Re-Integratie Officer (RIO) en Integrale Persoonsgerichte Toeleiding Arbeid (IPTA) een aanpak om ouderschap te voorkomen en de strijd tegen overvallen en andere geweldsdelicten door jongeren te begeleiden richting opleiding en/of werk. De projecten zijn nu in de opstartfase, daarom heeft de gemeente verlenging gekregen van het rijk. Hierbij het voorstel deze middelen over te hevelen naar 2025, dan zullen de projecten echt van start gaan. Omdat het gaat om geoormerkte gelden, worden hiermee ook de baten overgeheveld. Voortgang juli 2025: de benodigde functionarissen zijn inmiddels aangesteld, waardoor de verwachting is dat de overgehevelde middelen eind 2025 geheel zijn besteed.

Onderwerp:	Horeca stewards / Veilige steden
Bedrag:	€ 85.000
Toelichting:	De Sfeerteams van Stichting Veilige Steden zijn op dit moment in het gebied twee avonden per week aanwezig (de belangrijkste uitgaansavonden vrijdag en zaterdag) De Sfeerteams Arnhem worden ingezet om bezoekers wegwijs te maken in de binnenstad. Zij zijn hiermee een visitekaartje voor het Korenkwartier. Zij voorzien bezoekers van informatie over uitgaansgelegenheden en feesten, zij verwijzen door naar de taxistandplaatsen en overige centrumvoorzieningen of relevante instanties zoals de politie. De Sfeerteams werken nauw samen met de politie, gemeente (waaronder gemeentelijke handhaving), ondernemers en beveiligers. In andere steden zijn de ondernemers ook (financiële) drager van een dergelijk team. Ook de gemeente Arnhem vindt een dergelijk initiatief in de basis een verantwoordelijkheid van de ondernemers. Ondernemers zijn hier ook toe bereid en hebben via de BIZ (Bedrijveninvesteringszone) Korenkwartier middelen beschikbaar. De financiële ruimte is op dit moment nog niet voldoende, waardoor de gemeente heeft toegezegd eenmalig een subsidie beschikbaar te stellen van €85.000. De BIZ heeft vanwege organisatorische opstartproblemen niet eerder tot een aanvraag voor subsidie kunnen komen, waardoor voorgesteld wordt het bedrag dat in 2024 beschikbaar was in zijn geheel over te hevelen naar 2025. De BIZ en de continuering van de sfeerteams voor 1 jaar zijn zowel door het college als de raad vastgesteld. Ook de middelen van 85.000 zijn dit jaar opnieuw door college vastgesteld. Er wordt een overeenkomst gesloten door de BIZ met één leverancier met een looptijd van 1 jaar (met een optie tot verlenging van 1 jaar). De ingangsdatum zal zijn 01-01-2025 wat ook betekent dat de absolute einddatum 01-01-2026 is. Voortgang juli 2025: dit budget is reeds als subsidie beschikt begin 2025 en daarmee reeds uitgegeven.

Economie

Onderwerp:	Kwaliteitsimpuls werklocaties
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	In de begroting is opgenomen dat de werklocaties in onze stad groen, duurzaam en toekomstbestendig moeten zijn. Dit vraagt om een kwaliteitsimpuls voor werklocaties waarbij optimaal ruimtegebruik het uitgangspunt is. Van de overgehevelde middelen uit 2024 is een groot deel in 2025 reeds ingezet voor onder andere het opstellen van de Gebiedsvisie Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven (projectleiding, opstellen gebiedsvisie en uitvoeren van onderzoeken), subsidie voor STAB en de continuering van de Green Deal IJsseloord I. Verder zijn er nog beperkte mogelijkheid geweest om middelen als co financiering voor subsidie-aanvragen bij het Rijk, Oost NL en Provincie Gelderland in te zetten (dit is wel gebeurd bij de pilot herstructurering) omdat de pilot herstructurering nog niet is afgerond en de aangekondigde regeling vanuit het Rijk nog niet is opengesteld. In 2025 wordt verder ingezet op intensivering van deze samenwerking en het indienen voor aanvragen voor regelingen of fondsen.

Onderwerp:	Cleanport Arnhem
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De uit 2024 overgehevelde middelen zijn ingezet voor een kwartiermaker t.b.v. de doorontwikkeling van bedrijventerrein Nieuwe Haven en de financiering van het uitvoeringsprogramma (dat onderdeel is van het Visie- en implementatieplan Nieuwe Haven). De kwartiermaker gaat heel 2025 aan de slag (deel budget voor ureninzet) en voert daarbij het uitvoeringsprogramma Nieuwe Haven uit, waarbij twee projecten zijn voorzien in het tweede deel van 2025 gericht op vergroening en beveiliging in het gebied. Daarnaast vinden er dit jaar drie havencongressen plaats die samenwerking, innovatie en zichtbaarheid van de Nieuwe Haven vergroten. Verder wordt met betrokkenen in het gebied in het tweede deel van 2025 gewerkt aan een voorstel voor een Maritiem Service Center inclusief investeringsopgave

Onderwerp:	Hot spot energy
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	U heeft in de begroting middelen beschikbaar gesteld als cofinanciering voor ruimtelijke en infrastructurele investeringen op de drie innovatieve campuslocaties IPKW, Arnheims Buiten en Kenniscampus Arnhem – Velp. Dit draagt bij aan ambitie om een Europese Hotspot voor energie-innovaties te worden. Hiervan is € 500.000 nog beschikbaar in 2025. Inmiddels is € 250.000 al cofinanciering beschikbaar gesteld voor de herontwikkeling van een gemeentelijk monument als onderdeel van de Electricity Campus Arnheims Buiten. Voor de Kenniscampus Arnhem is ten behoeve van de gebiedsontwikkeling in 2024 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Nu zijn we in gesprek over het realiseren van een 'energiesysteem van de toekomst'. We verwachten dit najaar een ingediende subsidieaanvraag voor cofinanciering waarmee we de Kenniscampus een impuls kunnen geven. Hiermee verwachten we voor het einde van 2025 het betreffende budget besteed te hebben.

Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 240.000
Toelichting:	Zoals aangekondigd in de in de Turap-2 2024 en de Nota Budgetoverhevelingen zijn de middelen voor schoolmoestuinen bij de Perspectiefnota 2026 herverdeeld over de komende jaren tot en met 2027, om zo beter aan te sluiten bij de actuele bestedingsverwachting.

Onderwerp:	Herstel of tijdelijke voorziening Olympus College
Bedrag:	€ 758.000
Toelichting:	In januari 2024 zijn de daken van de gymzalen bij het Olympus college beschadigd en één dak is ingestort. Hierdoor zijn deze tijdelijk niet geschikt voor gebruik. Inmiddels is er opdracht gegeven om de gymzalen gefaseerd te herstellen. De gemeente voert de regie over de herstelwerkzaamheden en ziet toe op de correcte afhandeling van de overeengekomen werkzaamheden. De herstelwerkzaamheden worden tot er duidelijkheid is over de aansprakelijkheid bekostigd door de gemeente. Een eventuele verrekening vindt na uitspraak over de aansprakelijkheidskwestie plaats. Vanwege de duur van de werkzaamheden is er uitloop mogelijk in de tijdelijke huisvesting voor het bewegingsonderwijs, voor de andere huurders waar een tijdelijke optie is geboden is er de mogelijkheid tot verlenging tot eind 2025.

Cultuur

Onderwerp:	Toekomstvisie Synagoge
Bedrag:	€ 25.000
Toelichting:	Een extern bureau heeft de Toekomstvisie Synagoge Arnhem opgeleverd. Met de raadsbrief 'Toekomstvisie Synagoge Arnhem' van d.d. 27 augustus 2025 is de raad hierover geïnformeerd. De middelen zijn besteed.

Onderwerp:	Groningensingel 1245
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In het cultuurgebouw aan de Groningensingel 1245 is in het voorjaar een voormalige gymzaal ingericht en in gebruik genomen als theaterwerkplaats door de Stichting Zaal op Zuid. Daarnaast is de voormalige aula van het schoolgebouw geschikt gemaakt als popmuziekzaal door de Stichting Jacobiberg. Met regelmaat kunnen daar nu culturele activiteiten en evenementen plaatshebben, zoals de Zuidnacht en Koningsdag. De verwachting is dat in de tweede helft van 2025 de overige nog niet geschikte ruimte in het gebouw wordt ingericht als werk- en oefenruimte voor culturele en creatieve ondernemers.

Onderwerp:	Cultuurprogrammering
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Er is subsidie verstrekt aan Museum Arnhem voor het organiseren van de gratis zaterdag voor Arnhemmers. Op deze zaterdagen biedt Museum Arnhem een speciaal kennismakingsprogramma aan, zodat bezoekers op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met het museum. Dit initiatief loopt gedurende één jaar.

Onderwerp:	Kunstopdrachten
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Het budget is grotendeels in 2025 ingezet voor alle kosten die gemoeid zijn met de vervaardiging van het kunstwerk. Te denken aan honorarium voor de kunstenaar, materiaalkosten, schets- en definitief ontwerp, advieskosten, etc.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€110.000
Toelichting:	De verplaatsing van het Feestaardvarken is in 2025 nog niet gerealiseerd. Bij vergunningverlening wordt deze naar verwachting in 2026 tot uitvoering gebracht. Afhankelijk van het besluit over het instellen van de bestemmingsreserve Kunst in de openbare worden de noodzakelijk middelen voor verplaatsing van het Feestaardvarken aan deze bestemmingsreserve gedoteerd of opgenomen in de nota budgetoverheveling 2025.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2,3 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf

	2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. Wij stellen daarom voor om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.
--	---

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 898.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om regionaal tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen, die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de positionering en het behoud van de sociaal ontwikkelbedrijven. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt ongeveer € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld wordt om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij inzet van incidentele middelen. Deze terugblik is bedoeld ter onderbouwing van het voorstel tot overheveling van middelen naar 2026.

Onderwerp:	Bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In 2025 is een deel van het overgehevelde budget besteed. We zien echter dat de aanvragen nog steeds achterblijven met als gevolg een onderbesteding op het hele project van naar verwachting € 300.000. De pilot is nu (per 01-07-2025) ten einde en wordt nog geëvalueerd.

Onderwerp:	Implementatiekosten Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2025 wordt het budget besteed voor de verdere implementatie van ICT-systemen en het afronden van de lopende dossiers door Verdergroep.

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Bewustwording en kennisvergroting slavernijverleden
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de raadsbrief Excuses stadsbestuur voor slavernijverleden Arnhem en voortgang acties na het onderzoek' van 18 juni 2024 is aangegeven hoe de voor 2024 eenmalig toegekende € 100.000 voor de acties na het onderzoek zal worden besteed. De activiteiten en projecten zullen hoofdzakelijk in 2025 uitvoering krijgen, vandaar het verzoek dit budget daarvoor door te schuiven naar 2025. Naar verwachting zijn deze middelen eind 2025 geheel uitgegeven aan activiteiten als follow-up van de voorgenoemde raadsbrief.

Onderwerp:	Subsidieregelingen Inclusie
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Bij Inclusie lopen momenteel twee meerjarige subsidieregelingen waarvan naar verwachting het budget voor 2025 niet volledig wordt verbruikt. Het gaat om de regelingen 'naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie' en het 'Toegankelijkheidsfonds'. Er lopen verschillende gesprekken met partijen in de stad en er wordt volop bekendheid gegeven bij verschillende gelegenheden voor deze subsidieregelingen, waardoor de verwachting is dat de middelen in 2025 uitgegeven kunnen worden. Van deze middelen wordt voorgesteld deze in te zetten in de verdere looptijd van de betreffende regelingen. Stand van zaken medio 2025: Voor het Toegankelijkheidsfonds is in 2025 nog geen enkele toekenning van een subsidie geweest. Dit komt o.a. omdat de aanlooptijd voor organisaties in de stad om tot een aanvraag te komen, langer is dan verwacht. Zij zijn wel bekend met de

	regeling en geven aan dat zij aanvragen voorbereiden. Daarom verwachten wij niet dat alle overgehevelde middelen eind 2025 zijn uitgegeven. Binnenkort zal er een voorstel voor verlenging van de looptijd van deze regeling worden gedaan. Voor de regeling naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie zijn 14 aanvragen binnengekomen voor een totaalbedrag van € 7.534. Hiervan is € 6.079 inmiddels verleend. Verwachting is dat er niet heel veel aanvragen nog gaan komen. Waardoor niet alle middelen eind 2025 zullen zijn uitgegeven. Voorstel is om deze regeling te beëindigen en mogelijke nieuwe aanvragen binnen de reguliere processen van Burgerzaken in te bedden voor de toekomst.
--	--

Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloop sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In 2024 is het budget voor de sloop van sporthal Kermisland overgeheveld naar 2025, omdat de sloop werd vertraagd door onduidelijkheid over de capaciteit van de nieuwe sporthal Middachtensingel en de aansluitingen door Liander pas in het najaar van 2024 zijn afgesloten. De sloopwerkzaamheden zijn in de loop van 2025 afgerond en het volledige budget is hiervoor ingezet.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Zero-emissie binnenstadslogistiek
Bedrag:	€ 190.000
Toelichting:	We zijn gestart met zero-emissie stadslogistiek via "Schoner en Minder". Samen met ondernemers onderzoekt Arnhem hoe stadslogistiek slimmer en duurzamer kan. Hiervan zijn drie projecten (Afvalretoursstromen, gebundelde leveringen aan binnenstadsondernemers en bouwhub) in voorbereiding. Rond september dit jaar is de verwachting dat deze projecten in uitvoering gaan. Deze projecten zullen nog doorlopen in het nieuwe jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen 2024
Bedrag:	€ 110.000
Toelichting:	In het kader van de regeling voor het verwijderen van kachels en rookgaskanalen hebben we ruim € 30.000 subsidie verstrekt. Daarmee zijn nog niet alle middelen besteed. Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 4.500.000
Toelichting:	De sanering van de grondwal is in 2024 gestart en is onlangs afgerond. Het resterende budget is bestemd voor de herinrichting van het woonwagenkamp. De sanering van de vervuilde grond is een voorwaarde om op deze locatie de nieuwe standplaatsen (6-7) te realiseren. Nu aan deze voorwaarde is voldaan, wordt de planontwikkeling en de planologische procedures in samenwerking met woningcorporatie Volkshuisvesting voortgezet, zodat dit jaar contractuele afspraken kunnen worden gemaakt over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte en perspectief is op de uitvoeringsplanning. De dit jaar niet-bestede middelen zullen nog nodig zijn voor de uitbreiding/herinrichting.

Onderwerp:	Omgevingswet
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	Tot 1 januari 2032 hebben de gemeenten de tijd om te komen tot één omgevingsplan voor de gemeente. Om dit te realiseren is er de aankomende jaren extra formatie nodig en zijn er vanuit het Rijk middelen beschikbaar gesteld. Dit is vastgelegd in een bestedingsplan. Met de Perspectiefnota 2026-2029 is besloten de incidentele middelen volgens het bestedingsplan te verdelen over de jaren 2025-2031.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Plan van aanpak Graffiti
Bedrag:	€ 140.000
Toelichting:	De middelen voor aanpak van Graffiti worden in 2025 volledig besteed. In 2025 wordt ingezet op het ondersteunen van buurtinitiatieven in het Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek, op het snel verwijderen van aanstootgevende teksten in de openbare ruimte en het inventariseren van locaties waar street art kan bijdragen aan het verminderen van graffiti-overlast. Eind 2025 wordt het "plan van aanpak Graffiti" geëvalueerd.

Onderwerp:	Uitbreiding woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	Ten aanzien van de Merwedestraat worden alle zeilen bijgezet om dit jaar in samenwerking met woningcorporatie Vivare tot contractuele afspraken te komen over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte, zoals kostenverdeling. Te starten met de planontwikkeling en planologische procedures voor realisatie van de 6 nieuwe standplaatsen. Zodat perspectief kan worden geboden op de uitvoeringsplanning voor deze uitbreidingslocatie. Ten aanzien van de Gelderse Rooslaan wordt overwogen om voor de geplande 2 nieuwe standplaatsen op deze uitbreidingslocatie alternatieve uitbreidingslocaties te onderzoeken om te voldoen aan de woningbehoefte. De dit jaar niet-bestede middelen zullen de komende jaren nog benodigd zijn voor de uitbreiding/herinrichting van de woonwagenlocaties

Vooruitblik Nota Budgetoverheveling 2025

Wijken Algemeen

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 268.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026. Om die reden zal in de nota budgetoverheveling voorgesteld worden een deel van het budget over te hevelen.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 4,2 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf 2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om samen met regiogemeenten tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt circa € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld zal worden om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Deze overheveling is nodig om de uitvoering van het bestedingsplan zorgvuldig te kunnen afronden en ruimte te bieden voor lerend werken binnen de organisatie. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij de inzet van incidentele middelen. De inzet van tijdelijke middelen, zoals de inzet van ervaringsdeskundigen, wordt geëvalueerd op effectiviteit en maatschappelijke impact.

Zorg

Onderwerp:	
Bedrag:	
Toelichting:	

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Roze zaterdag
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Op 28 mei j.l. is bekend geworden dat Arnhem gaststad zal zijn voor Roze Zaterdag 2027. In de nota budgetoverheveling zal voorgesteld worden om de reeds toegekende middelen hiervoor in de begroting 2025 mee te nemen naar 2026 e.v.

Onderwerp:	Toegankelijkheidsfonds
Bedrag:	Max. €150.000
Toelichting:	Zoals hierboven aangegeven, wordt er aan een voorstel gewerkt om de looptijd van de regeling te verlengen. Daarin zal worden voorgesteld het beschikbare budget mee te nemen naar de komende jaren.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen
Bedrag:	PM
Toelichting:	Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om de niet bestede middelen per jaareinde over te hevelen naar volgend jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	PM
Toelichting:	Zie wonen en leefomgeving - uitbreiding woonwagenlocaties.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Uitbreiding Woonwagenlocaties
Bedrag:	P.m.
Toelichting:	Naar verwachting zullen de grondexploitaties van de pilotlocaties niet eerder dan in 2026 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. En van de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf niet eerder dan 2027. We overwegen de mogelijkheid van het instellen van een bestemmingsreserve zodat de middelen die nodig zijn ter dekking van de vast te stellen grondexploitaties beschikbaar blijven. Indien een bestemmingsreserve de voorkeur heeft, zullen we hier bij de nota budgetoverheveling 2025 een voorstel voor doen.

Investeringsen

Batterijsysteem G.S.G. Guido

Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk. Vanwege netcongestie gaat dit om de aanschaf van een batterijsysteem.

De bouw van de school is in volle gang en het batterijsysteem moest voor de zomer aangeschaft worden om de bouwplanning niet uit te laten lopen. De kosten zijn geraamd op € 412.520. Er is perspectief op dekking uit een aanbestedingsvoorstel binnen het project op de post onvoorziene uitgaven, maar hierover is pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Indien deze zich niet voordoet zal de school een deel van de meerkosten dekken, omdat het gebruik van dit systeem een voordeel gaat opleveren op de jaarlijkse energiekosten. Omwille van de tijdsdruk en uit voorzichtigheid is deze investering nu ten laste gebracht van bestaande middelen voor het IHP.

Nadeel aanbesteding investering De Brouwerij

Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Op basis van de winnende inschrijving s gebleken dat de investering circa € 500.000 hoger uitvalt dan de projectraming. Dit kan deels verklaard worden, doordat bij de marktconsultatie nog werd uitgegaan van een kwaliteit op basis van het besluit bouwwerken leefomgeving (BBL), terwijl bij de aanbesteding een kwaliteit is gevraagd op basis van het programma van eisen Frisse Scholen klasse B. Daarnaast is gevraagd om semipermanente huisvesting die niet de uitstraling heeft van unitbouw. Dit heeft geresulteerd in een gevelsysteem dat kostbaarder is dan bij reguliere unitbouw. De overschrijding wordt gedekt uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores

Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS-projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling. De overschrijding wordt naar rato van huidige financiële inbreng op het project verdeeld. Voor de gemeente is dat een bedrag van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeien. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat namelijk ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen.

Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

Er is een start gemaakt met het toegankelijk maken van hoofdlooproutes conform het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat waardoor de kosten hoger uitvallen. De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1,2 miljoen waarvoor deels dekking aanwezig is (zie financiële afwijkingen S2 Mobiliteit en S12 Wonen en leefomgeving). Er is dan ook in totaal een investeringsbudget van € 1,2 miljoen nodig. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein

In juni is de motie aangenomen om prioriteit geven te geven aan het Herstel van vitrines van het AKU monument. In het originele ontwerp voor de renovatie van de monumentale A.K.U.-fontein waren twee verlichte vitrines inbegrepen waarin lokale kunstenaars hun kunst konden etaleren in de openbare ruimte. Bij de renovatie is er niet genoeg geld om de vitrines te kunnen herstellen, mede omdat het kostbaar is om dit vandalismebestendig te doen. Om de vitrines te kunnen herstellen wordt in 2025 een bedrag van € 70.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa €3.500 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Transformatie De Leuke Linde

Speeltuin De Leuke Linde wordt getransformeerd tot een toegankelijke/ inclusievere, uitdagendere, klimaatbestendigere en groenere speeltuin. Daarnaast wordt de riolering aangepast. Dit wordt gedaan in samenwerking met Stichting Bouwplaats De Leuke Linde. Voor deze werkzaamheden wordt in 2025 een bedrag van € 966.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa € 39.000 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Buurthuis De Overkant

De Overkant is een buurthuis in de wijk Presikhaaf. Het huidige gebouw wordt gesloopt en er zal een nieuw gebouw worden neergezet. Een aanvullend krediet van € 3,2 miljoen is nodig voor het slopen en nieuwbouw. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen circa € 127.000 vanaf 2026.

Indexatie DMP van 2024 naar 2025

Het investeringskrediet voor de uitvoering van het duurzame mobiliteitsplan is dit jaar geïndexeerd, daarvoor is er een aanvullend krediet van € 2,4 miljoen nodig. Dit resulteert tot hogere kapitaallasten vanaf 2026 ter dekking van de hogere kosten.

Beheersing verbonden partijen

BVO De Connectie

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om met ingang van 1 januari 2026 de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.

Dit project valt onder de definitie 'grote, risicovolle projecten' waarover in de Financiële verordening (art. 11) is afgesproken dat een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse wordt uitgevoerd. Deze is uitgevoerd door de eenheid Risicomanagement van de afdeling Financiën & Control. Op basis van de beschikbare documentatie en risicosessies zijn de belangrijkste risico's geïnventariseerd en voorzien van beheersmaatregelen. Waar mogelijk en van toepassing, zijn de risico's ook gekwantificeerd.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Afgelopen jaren heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen.

De risico's die door De Connectie in de MJPB zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheid ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren en daaraan gekoppelde meerkosten. Bij het opstellen van de Begroting 2024 van de gemeente Arnhem is in het weerstandsvermogen voldoende rekening gehouden met deze risico's.

Gelet op het intentiebesluit om de Connectie met ingang van 1 januari 2026 om te vormen van een bedrijfsvoeringsorganisatie naar een enkelvoudige centrumregeling wordt in lijn met de gemaakte afspraken in de nota "Risicomanagement en weerstandsvermogen" ten aanzien van grote risicovolle projecten/voorstellen aanvullende afspraken gemaakt. Wanneer projecten een investering vragen van meer dan € 5 mln. en voldaan wordt aan een aantal criteria wordt er een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse uitgevoerd. In lijn met deze afspraak wordt voor dit project een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

BVO DRAN is verantwoordelijk voor het vervoer van inwoners met een (soms complexe) ondersteuningsbehoefte. De organisatie opereert in een dynamische omgeving waarin meerdere risico's samenkomen. Zo neemt de verkeersdruk in en rondom Arnhem toe, is er sprake van een structureel en groeiend landelijk tekort aan chauffeurs. Deze combinatie van factoren brengt niet alleen operationele uitdagingen met zich mee, maar ook een verhoogde politieke en maatschappelijke gevoeligheid.

Ten aanzien van de aanhoudende personeelstekorten blijven vervoerders actief inzetten op wervingscampagnes. Daarnaast wordt er lokaal ook gekeken naar werving op kleinere schaal. De in 2024 gestarte pilot, gericht op het opleiden van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt tot chauffeur, wordt in het derde kwartaal van 2025 afgerond. De eerste resultaten van deze pilot zijn positief. Alle chauffeurs rijden gedurende hun opleiding al voor vervoerders van Avan. Na succesvolle afronding blijven ze bij deze vervoerder actief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. We ontvangen structureel managementinformatie en zogenaamde rittenbakken (uitnuttingsinformatie). Er is ongeveer zes keer per jaar ambtelijk en zes keer per jaar bestuurlijk overleg. Daarnaast is er frequent informeel en voorbereidend overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in Power BI en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportages.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een toenemende verkeersdruk in en rondom Arnhem, het landelijke groeiende tekort aan chauffeurs, kwetsbare burgers met complexe hulpvragen en daarmee politieke gevoeligheid.

Ten aanzien van de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er in 2023 actief ingezet op wervingscampagnes door vervoerders. In lijn hiermee is eind 2024 ook gestart met een pilot om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden tot chauffeur. De eerste evaluatie hierover was positief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking met ODRN onderzocht.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de

bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's

Scalabor B.V.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Risico's

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiegemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn is met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving en krapte op de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:

- Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen: Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktcraptes kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.

- Financiële risico's: als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom den daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.

- Moelijkheden bij het vinden van passende werkplekken: Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn.

- Hoge initiële investeringskosten
- Langdurige terugverdientijd
- Risico op vertraging of kostenoverschrijding

Beheersmaatregelen

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiegemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderende arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen. Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale

aanpak van arbeidsmarkt vraagstukken. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De begroting 2025 kent meerdere onzekerheden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die ook op langere termijn een effect kunnen hebben op het businessmodel van Scalabor.

Inflatie en recessie

De huidige ontwikkelingen rondom energieprijzen, langere levertijden en duurder wordende producten zijn ongekend in de afgelopen decennia. In de begroting 2025 heeft Scalabor een zo goed mogelijke inschatting gemaakt op basis van wat zij nu weten. Echter is vooruit kijken erg lastig. Scalabor probeert met zoveel mogelijk maatregelen de gevolgen te beperken en risico's monitoren. De stijgende prijzen en rentes alsmede de onzekerheid in de wereld kan leiden tot een recessie die er op haar beurt weer voor kan zorgen dat er minder productiewerk wordt uitbesteed en dat bedrijven die door Scalabor gedetacheerde medewerkers in dienst hebben minder personeel nodig hebben. Voor geplaatste medewerkers uit de participatiewet geldt bovendien conform de cao een terugkeergarantie.

Instroom trajecten divisie Arbeidsontwikkeling

De instroom van het aantal trajectdeelnemers vanuit de regiogemeenten blijft – ondanks hun enthousiasme over Mogelijk Maken - achterlopen. Het nieuwe, flexibele en bredere aanbod dat ontwikkeld is, moet bijdragen aan een hogere instroom. Uitstroom naar werk bij reguliere werkgevers niet meer altijd mogelijk, daarom zal de focus meer liggen op het maken van stappen op de participatieladder.

Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzetgroei

Door de pensionering van SW medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen – rendabele – afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden. Dit terwijl de vraag uit de markt er wel is. Ook kan Scalabor steeds vaker niet voldoen aan werkgevers die meer SW medewerkers via detacheringen passend werk willen bieden. Omdat het hier over de twee divisies gaat die een positieve bijdrage leveren aan andere – niet rendabele – divisies, brengt dit de continuïteit op de langere termijn in gevaar. Medewerkers tegen loonwaarde aannemen is niet rendabel zolang het systeem van loonkostensubsidie niet aangepast wordt.

Ook stafafdelingen en de interne dienstverlening hebben last van dit effect: SW-medewerkers die daar werken nemen seniorendagen open een aantal is langdurig ziek. Vervanging van de werkzaamheden van deze medewerkers wordt wellicht regulier en dus duurder.

Tegelijkertijd heeft Scalabor een stijgende omzet begroot als gevolg van de verschillende plannen voor de divisie Werken in Productie, Aan de Slag Personeelsdiensten en Intratuin. Ze zijn van mening dat deze omzetgroei te realiseren is, maar het blijft een risico.

Aanbestedingsplicht

Om mogelijk te maken dat de Gemeente Arnhem haar Arbeidsontwikkeling middels quasi inbesteding direct bij Scalabor kan inkopen, zijn in overleg met de aandeelhouder en de RvC de statuten van Scalabor aangepast. Een consequentie hiervan is dat Scalabor zelf voor haar inkopen aanbestedingsplichtig wordt (m.i.v. 2024). In 2024 heeft Scalabor stappen gemaakt in de aanpassing van hun inkoopproces (beleid, werkprocedures, procuratie en inrichting systemen) en aanbestedingsrichtlijnen. Hun accountant toetst bij de jaarrekening of ze conform de regels inkopen/ handelen.

Beheersmaatregelen

SW bestand

De begeleiding van SW medewerkers is ondergebracht in een aparte module binnen de gemeenschappelijke regeling (MGR). De vertegenwoordigers van de diverse gemeenten komen heel regelmatig bij elkaar over diverse ontwikkelingen binnen de gemeenschappelijke regelingen. De MGR is tevreden over Scalabor en heeft eind 2023 ook het aanwijsbesluit verlengd. Indien er ontwikkelingen zijn die aandacht behoeven is daar direct aandacht voor en kan het reguliere overleg daarvoor gebruikt worden. Hierdoor worden ontwikkelingen tijdig opgepakt en kan er op dat moment gehandeld worden om een risico te beperken.

Arbeidsontwikkeling

Scalabor heeft in 2022 haar complete producten en dienstpakket aangepast in afstemming met de gemeente Arnhem. Door een combinatie van

- gebruik maken van de opgedane ervaringen;
- in contact blijven met de Gemeente over de stand van zaken;
- open staan voor verbeteringen;

- verbeteringen ook doorvoeren;
wordt het risico op verminderde toeleiding van inwoners naar Scalabor verkleind. Scalabor promoot haar producten en dienstenpakket in de arbeidsmarktregio. Daarnaast worden gesprekken met regiogemeenten gevoerd over de positionering van het sociaal ontwikkelbedrijf en wat er nodig is om instroom vanuit regiogemeenten op beschutte werkplekken en arbeidsontwikkelingstrajecten te bevorderen.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Tot op moment van rapporteren loopt het hier boven beschreven proces ook in 2025 voorspoedig. Er zijn geen noemenswaardige afwijkingen die bijsturing vereisen. De subsidieaanvraag voor 2025 was in lijn met de uitvraag van de gemeente en afgezien van een paar kleine wijzigingen akkoord bevonden. Er is een eerste kwartaalrapportage ontvangen waaruit blijkt dat het Sportbedrijf inhoudelijk en financieel redelijk op koers ligt. Een aantal zaken loopt voorspoediger dan verwacht en een aantal zaken wat trager. Met de hoeveelheid activiteiten die het Sportbedrijf uitvoert is dat normaal en geen reden tot zorg.

In 2025 is het rekenkamer onderzoek uitgevoerd naar subsidieverstrekking door de gemeente, waaronder het account Sportbedrijf. Uit dit onderzoek bleek dat het subsidieproces goed ingericht is. Er waren met betrekking tot het Sportbedrijf geen noemenswaardige aandachtspunten. Naar aanleiding van het onderzoek is door de accounthouder het advies gegeven aan het Sportbedrijf om een 'publieksversie' van de verantwoording te maken (jaarverslag), waarbij de belangrijkste ontwikkelingen ook met de gemeenteraad eenvoudig gedeeld kunnen worden. Dat is dit jaar voor het eerst gebeurd over het jaar 2024.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft voor 2025 extra voorzieningen voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren kunnen treffen. Voor 2025 zijn er vooralsnog geen financieel grote afwijkingen. Het Sportbedrijf geeft vooralsnog een prognose van een klein verlies (plusminus €300.000,-). Het is afwachten hoe deze prognose zich ontwikkelt door het jaar heen. Indien het verlies blijft bestaan heeft de BV voldoende eigen vermogen om dit op te vangen. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

De samenwerking verloopt voorspoedig. Het Sportbedrijf neemt veel eigen initiatief en is zelfs op een aantal onderwerpen landelijk koploper. Voorbeelden hiervan zijn het schoolzwemmodel en het 2+1+2 model. Zij werken hierin goed samen met de gemeente, zodat zij niet te ver 'voor de troepen uit lopen' en wat zij doen in lijn is met beleid van de gemeente. Het Sportbedrijf verkent verdere samenwerkingen in de regio en informeert de gemeente hier van en betreft ons actief waar dat nodig is. Zo is er dit jaar een samenwerking met de gemeente Rheden onderzocht.

Uit het rekenkamer onderzoek blijkt dat het Sportbedrijf tevreden is over het subsidieproces zoals dat ingericht is. Zij waarderen dat er een duidelijke uitvraag is, er een accounthouder is en dat de lijnen kort zijn. Zij noemen de samenwerking met de gemeente als positief.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per 'product'. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft in 2024 een positief resultaat behaald. Het exacte bedrag is op dit moment nog niet bekend, maar zal naar verwachting rond de €700.000,- liggen. Dit is na het treffen van een voorziening voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren. De subsidieverlening zal ter hoogte van dit bedrag lager vastgesteld worden. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

Nu het Sportbedrijf stabiel staat, is er ruimte om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2024 en verder.

Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2025 voort te kunnen zetten. We ervaren de samenwerking en relatie met het Sportbedrijf als goed.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweezorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

- Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim en werkdruk
- Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
- Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onderverdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweezorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed op de organisatie van de VGGM.
- De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage.
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke Ontwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de bestemming van het resultaat na opmaken van de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Stand van zaken amendementen en moties

Hieronder is de stand van zaken van de amendementen en moties opgenomen die zijn aangenomen bij de behandeling van de Begroting 2025.

Bestuur, dienstverlening en financiën

[24A39 Realisatiekracht bewaken](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24A44 Aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk](#)

Bij de vaststelling van de begroting is de motie: [24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk](#) aangenomen. Deze motie is afgedaan met de [raadsbrief opvolging motie 'Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk' \(24M151gg\)](#).

[24M136 Voorbeeldfunctie gemeente bij re-integratie ex-gedetineerden](#)

In Q1 2025 is een eerste verkenning gedaan voor de uitvoering van deze motie.

Hierbij is gekeken naar de volgende aspecten:

- Het VOG-beleid van de gemeente Arnhem (met het oog op risicovolle functies en posities)
- De belangrijke taak van de gemeente in de nazorg van ex-gedetineerden, waaronder ook het begeleiden naar werk of uitkering valt
- Het inclusieve wervings- en selectiebeleid van de gemeente Arnhem
- De wijze van periodiek informeren van de Gemeenteraad
- Het t.z.t. informeren van de Gemeenteraad over de uitkomsten van het project Detentie en Terugkeer

N.a.v. deze eerste verkenning wordt in Q3 en Q4 2025 vanuit de gemeentelijke organisatie contact gelegd met organisaties zoals de reclassering en Exodus (begeleiding en opvang aan gemotiveerde (ex-)gedetineerden).

Dit contact heeft tot doel om als potentiële werkgever mogelijkheden te onderzoeken voor de re-integratie van ex-gedetineerden op functies binnen de gemeentelijke organisatie/ initiatieven.

Bij het verkennen van de eventuele mogelijkheden worden de eerder verkende aspecten in ogenschouw genomen.

Economie

[24M134 Geef ruimte aan onze evenementen](#)

Is op 25 juni 2025 afgedaan met een raadsbrief.

[24M144 Bezuinigen op regeldruk Arnhemse \(mkb-\)ondernemers'](#)

Is op 12 maart 2025 afgedaan met een raadsbrief.

Cultuur

[24M154 Betaalbaar muziekonderwijs voor kinderen en jongeren](#)

De motie over muziekonderwijs (24M154) is in behandeling, we verwachten de raad na de zomer (Q3) te informeren

[24M155 Historische trolleybussen onderdak behouden](#)

In deze motie verzoekt de raad het college om voor het jaar 2025 eenmalig € 20.000 ter beschikking te stellen vanuit het budget algemene middelen. Dit bedrag van € 20.000 is inmiddels toegekend en uitgekeerd. Daarmee beschouwen we deze motie als afgedaan.

Participatie en armoedebestrijding

[24A37 Partners in Armoedebestrijding en schulddienstverlening](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24A42 Signalering gokproblematiek](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24M135 Vele handen maken licht werk](#)

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief: ['Stand van zaken Arnhemse Aanpak Krapte op de Arbeidsmarkt 2025', d.d. 01-04-2025](#)

Welzijn en inclusie

24A36 Aanvullende financiering voor bestrijding discriminatie en racisme

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A41 Eigen ruimte voor elke doelgroep

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A46 Toegankelijkheidsfonds ook voor maatschappelijke organisaties

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24M130 Kansrijke start voor statushouders

Afdoen van deze motie is deel van het raadsvoorstel '[Het Arnhemse beleidskader 'Arnhem, gastvrije stad'](#) voor opvang, meedoen en wonen van mensen die gevlucht zijn 2025-2035', dat in de agendavoorraad van de raad zit.

24M131 Informatiepunt arbeidsmigranten

In overleg met de gemeente Nijmegen wordt een kwartiermaker geworven voor de opzet van een informatiepunt voor arbeidsmigranten (WIN punt) voor de regio Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen. Deze kwartiermaker start eind 2025 en de bedoeling is dat het informatiepunt medio 2026 staat.

24M139 Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief [Afdoen motie 24M139 'Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis' d.d. 17-12-2024](#)

24M142 Integrale aanpak moslimdiscriminatie in Arnhem

Naar aanleiding van motie 24M142 zijn we gestart met de ontwikkeling van een lokaal actieplan tegen moslimdiscriminatie. Als eerste stap zijn vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap uitgenodigd voor een startbijeenkomst, waarin zij input hebben geleverd op de uitgangspunten en prioriteiten van het plan.

Het actieplan is gebaseerd op drie kernprincipes:

1. Cocreatie met de doelgroep staat centraal;
2. Interventies worden geselecteerd op basis van bewezen effectiviteit;
3. Het plan is gericht op structurele en duurzame verandering.

Op dit moment is een conceptplan gereed. In de komende periode wordt dit voorgelegd aan extern deskundigen om de voorgestelde interventies te toetsen. De definitieve versie wordt uiterlijk in het vierde kwartaal van dit jaar aan de raad aangeboden en tevens gepresenteerd aan de stad.

Sport en gezondheid

24M164 Eerst onderbouwing, dan budget

Deze motie is afgedaan in de [Zienswijze kaderbrief VGGM 2026](#) (d.d. 03-02-2025).

Klimaat en energie

24M133 Houd de energietransitie rechtvaardig

Deze motie is afgedaan in de Perspectiefnota 2026-2029. Hierin zijn voorstellen gedaan waarbij de doelgroep van de Arnhemse aanpak energiearmoede zijn geprioriteerd binnen energiebesparing gebouwde omgeving.

24M152 Klimaat tussendoelen voor 2050 toevoegen

We werken op dit moment de tussendoelen CO2 reductie voor 2035 en 2040 uit en bepalen welke benodigde inspanningen hiervoor noodzakelijk zijn. Eind 2025 informeren we de raad hierover. In de begroting 2027 worden de doelen en eventuele consequenties meegenomen in de besluitvorming.

Ruimtelijke ontwikkeling

24M143 Behoud Stadsontwikkelfonds

In de Perspectiefnota 2026-2029 is een voorstel gedaan voor een financieel robuuste systematiek voor het Stadsontwikkelfonds.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Turap-2 2025

Turap-2 2025

Geamendeerde Turap-2 2025

Inhoudsopgave

Hoofdpijnen Turap-2 2025	4
Totaalbeeld financiën.....	8
Bijlagen	10
Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma	10
Investerings.....	131
Beheersing verbonden partijen	133
Stand van zaken amendementen en moties.....	143

Hoofdpijnen Turap-2 2025

Twee keer per jaar maakt het college een tussenrapportage - de 'Turap' - voor de gemeenteraad. In de Turap is de stand van zaken geduid rondom de uitvoering van de in de begroting voor 2025 opgenomen ambities, doelen en inspanningen binnen de verschillende programma's. Ook worden de verwachte financiële afwijkingen over het lopende jaar 2025 vermeld. Die ontstaan door autonome ontwikkelingen, maar ook door de uitvoering van moties en het aanpakken van urgente knelpunten in lopend beleid.

Financieel beeld

In Turap-1 meldden we een verwacht voordeel van € 7,4 miljoen in 2025. Met Turap-2 wordt daarbovenop een voordeel verwacht van € 10,8 miljoen. In de jaarrekening over 2025 zal de definitieve afwijking bekend worden.

Actualiteiten, doelen en inspanningen

In maart werd Arnhem opgeschrikt door een ingrijpende brand in de historische binnenstad. Een brand met grote impact op met name bewoners, ondernemers en de directe leefomgeving. De brand bracht niet alleen acute schade met zich mee, maar stelt de stad ook voor belangrijke opgaven op het gebied van herstel, veiligheid en samenwerking. We zetten alle stappen die noodzakelijk zijn om onze stad weer veerkrachtig en toekomstbestendig op te bouwen.

Met de recente toekenning als rijksmonument wordt het omgevingskunstwerk De Blauwe Golven, gelegen bij de Nelson Mandelabrug, voortaan beschermd als representatief voorbeeld van 'Post-65-werken': de jongste generatie monumenten die symbool staan voor welvaart, groei en vrijheid.

Uit deze Turap blijkt dat de meeste doelen en inspanningen op koers liggen. Een greep hieruit: we zetten stappen om de veiligheid in Arnhem te vergroten door in te zetten op zowel veiliger en leefbaardere wijken, als op het terugdringen van overlast en ondermijnende criminaliteit. De renaissance van de Velperweg is afgerond en er zijn stappen gezet in de vaststelling van het stedelijk parkeerbeleid. Er zijn resultaten geboekt in het tegengaan van verkeersoverlast. De doelen om te komen tot een duurzame, creatieve en levendige economie worden of zijn allemaal gerealiseerd, bijvoorbeeld de positionering van Arnhem als Hotspot Energie, de transformatie van de binnenstad en investeringen in de Arnhemse werklocaties. We zetten volgende stappen in het realiseren van goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting. De beoogde doelen binnen verbreding van het cultuurbereik en -participatie worden gerealiseerd. De inzet op het vergroten van het bereik van inkomensregelingen en het schuldenvrij maken van inwoners leidt tot de gewenste resultaten. De inspanningen om meer kwetsbare jeugdigen veilig thuis te laten wonen, worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de inzet om zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te vergroten, bijvoorbeeld door de uitvoering van het ouderenbeleid. De voorgenomen inspanningen binnen inclusief Arnhem liggen allemaal op koers. Net als de inzet om meer Arnhemmers te laten voldoen aan de beweegrichtlijn, het streven naar minder Arnhemmers met overgewicht en het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik. De inspanningen voor meer lokale energiesystemen en verduurzaming van bedrijven worden grotendeels gerealiseerd. Er worden stappen gezet in de doelen en kansen die de Omgevingsvisie biedt en de diverse maatregelen binnen de aanpak gezonde en veilige leefomgeving werpen zijn vruchten af. Om te werken aan woonruimte voor iedereen, wordt bijvoorbeeld de doorstroming bevorderd en leegstand tegengegaan. De inspanningen om te komen tot een meer groene en klimaatadaptieve stad zijn afgerond of liggen op koers.

Er zijn ook onderwerpen die (nog) niet geheel op koers liggen. Ook hieruit een greep: de digitalisering van het inwonerproces loopt enige vertraging op. In het ontwikkelen van het integraal accommodatiebeleid zijn de beoogde resultaten nog niet bereikt. Een aantal onderdelen uit het Duurzaam Mobiliteitsplan is nog niet opgepakt, mede doordat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. Om te komen tot een beter en schoner taxivervoer, zullen nog stappen moeten worden gezet. Het zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad is mede afhankelijk van de beschikbaarheid van gebouwen. De isolatieaanpak loopt enige vertraging op. Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. De uitvoering van het plan van aanpak woonwagencentrales is vertraagd en de hoeveelheid restafval laat nog niet de gewenste daling zien.

Ondanks dat we veel van onze doelen realiseren zien we dat het de organisatie en onze externe partners in toenemende mate moeite kost de ambities en doelen tijdig te realiseren. Bovendien constateren we dat er in de komende jaren meer nodig is om onze lange termijn ambities verbonden aan bijvoorbeeld de groei van de stad, energietransitie en de realisatie van de Visie op het sociaal domein te kunnen behalen en de dienstverlening aan

onze inwoners op peil te houden. Uw raad heeft dit ook geconstateerd en ons bij motie 'Capaciteit in beeld voor realistische ambities' (25M108) opgedragen:

- Een overzicht op te stellen van de structurele capaciteit die per programma nodig is om de vastgestelde ambities te realiseren;
- daarbij inzichtelijk te maken welke keuzes nu gemaakt worden in de prioritering van inzet, en wat daarvan de gevolgen zijn voor andere programma's of dossiers;
- dit overzicht uiterlijk vóór de behandeling van de Begroting 2026 met de raad te delen.

Toelichting doelen en inspanningen

In Turap-2 wordt de voortgang aangegeven van alle doelen en inspanningen die in de Begroting 2025 zijn opgenomen. Per doel en inspanning is de stand van zaken beschreven. Ook wordt bij de doelen en inspanningen de status aangegeven door middel van verschillende icoontjes. Deze icoontjes houden het volgende in:

- Groene pijl schuin omhoog - Het doel/ de activiteit loopt op koers
- Oranje pijl naar rechts - Het doel/ de activiteit loopt gedeeltelijk op koers
- Rode pijl schuin omlaag - Het doel/ de activiteiten lopen niet op koers
- Groen vinkje - Het doel/ de activiteit is gerealiseerd

In de Begroting 2025 waren eveneens 4 programma's opgenomen die op een andere wijze gepresenteerd werden in het kader van doorontwikkeling begroting en verantwoording. Deze 4 programma's zijn in deze Turap ook op een nieuwe wijze gepresenteerd zoals vermeld in de raadsbrief 'Vervolg Doorontwikkeling Begroten en Verantwoorden' van 1 april 2025.

Voor deze 4 programma's wordt per inspanning middels een kruis of een vinkje aangegeven of de inspanning een afwijking heeft op de onderdelen inhoud, financiën, planning en risico's volgens de volgende richtlijnen:

Definities		
Inhoud	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt zoals omschreven uitgevoerd	De inspanning in het verantwoordingsjaar wordt niet of op andere wijze dan omschreven uitgevoerd
Financiën	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar niet voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)	De uitvoering van de inspanning zorgt in het verantwoordingsjaar voor een belangrijke financiële afwijking* (voordeel of nadeel)
Planning	De inspanning wordt in het verantwoordingsjaar zonder vertraging uitgevoerd	De inspanning loopt in het verantwoordingsjaar vertraging op
Risico's	Er wordt geen risico voorzien dat de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, dat er een financiële afwijking of vertraging ontstaat	Er wordt een risico voorzien waardoor de inspanning alsnog niet of anders wordt uitgevoerd, er een financiële afwijking of vertraging ontstaat

Daarnaast is bij deze programma's bij de financiële afwijkingen aangegeven op welk doel de afwijking betrekking heeft, om op deze wijze de koppeling te kunnen leggen tussen de afwijkingen en de doelen.

Presentatie baten en lasten

De presentatie van de baten en de lasten die in de begroting van 2025 is gebruikt, is doorgezet in deze Turap. Daarom wordt een positief bedrag gepresenteerd op het moment dat er sprake is van meer baten of meer lasten. Concreet betekent dit dat als er hogere lasten zijn, dit als een positief bedrag in de lasten is gepresenteerd. Dit veroorzaakt een nadeel voor de algemene reserve. Wanneer een negatief bedrag als afwijking in de lasten is gepresenteerd, betekent dit dat er sprake is van minder lasten, dus een voordeel voor de algemene reserve.

Wat betreft de baten werkt dit hetzelfde: een positieve afwijking in de baten betekent hogere baten en een voordeel voor de algemene reserve. Of een afwijking een voordeel of nadeel voor de algemene reserve veroorzaakt, is eveneens weergegeven in de kolommen in de bijlagen.

Tabel afwijkingen

Per afwijking is in de tabellen de nodige informatie verstrekt. Hieronder is per kolom aangegeven welke informatie wordt weergegeven:

- I/S: Is de afwijking incidenteel of structureel;
- AR/BR: Komt de afwijking ten gunste of laste van de algemene reserve (AR) of een bestemmingsreserve (BR);

Begrotingswijziging

Bij deze Turap is een begrotingswijziging opgenomen. De afwijkingen in de Turap welke zijn opgenomen in de begrotingswijziging moeten namelijk in het kader van de begrotingsrechtmatigheid in de begroting verwerkt worden. Alle in de Turap genoemde afwijkingen in bijlage 1 worden in de begroting verwerkt.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt het financiële totaalbeeld geschetst, waarbij toegelicht wordt hoe Turap-1 en Turap-2 in samenhang met elkaar gelezen moeten worden. Waar Turap-1 alleen de verwachte financiële afwijkingen beschrijft, wordt in deze Turap-2 in de bijlagen een integraal overzicht gegeven van de voortgang op de beleidsdoelen en inspanningen in combinatie met een verwachte financiële prognose. Zowel de exploitatie als de voortgang op de investeringen wordt toegelicht. Tevens staan we stil bij de beheersing van de verbonden partijen, lichten we de voortgang op de overgehevelde budgetten uit 2024 toe en blikken we vooruit naar de budgetoverhevelingen 2025. Tot slot wordt een overzicht gegeven van de stand van zaken op de bij de Begroting 2025 aangenomen moties en amendementen.

Totaalbeeld financiën

	Begroting	Afwijking	Prognose	
	Stand Juli	Turap-2	Turap-2	
	2025			

Bedragen x € 1.000

Middelen				
Lasten	1.053.581	5.363	1.058.944	N
Baten	1.025.816	18.257	1.044.073	V
Saldo lasten en baten	-27.765	12.894	-14.871	V
Toevoegingen aan reserves	53.142	3.400	56.542	N
Onttrekkingen aan reserves	88.271	1.278	89.549	V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	35.129	-2.122	33.007	N
Prognose resultaat	7.364	10.772	18.136	V

Onderwerp	Programma	Doel	Bedrag Turap-2
<i>Nieuwe afwijkingen Turap-2</i>			
Dekking Jongerenwerk uit BR WMO en Jeugdzorg	W00		610
Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	W00		-25
Geldzaken voor Ondernemers: meer begeleiding Over Rood	W00		-30
Jongerenwerk	W00		-610
Beheer MFC's	W00		-641
Gemeentefonds meicirculaire	S00		11.978
Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	S00		2.499
Bijstelling nominale ontwikkeling	S00		734
Opbrengsten OZB	S00		500
Actualisatie MIP	S00		-14
Versterken democratische betrokkenheid	S00		-50
VerSaaSing financieel pakket	S00		-210
Informatieveiligheid & Privacy	S00		-440
Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S01	9.8	-150
Arnhem op de kaart (25M112g)	S03		-150
Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S04		-13
Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs	S04		-458
Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	S06	1.3	778
Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	S06	1.3	200
Extra capaciteit schuldhelpverlening	S06	1.2	-100
Actualisatie SW	S06	1.3	-247
Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	S06	1.3	-3.421
Beschermd wonen	S07		400
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Beschermd wonen	S07		-400
Woonplaatsbeginsel	S07		1.500
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Woonplaatsbeginsel	S07		-1.500
Eigen bijdrage WMO	S07		1.500
Toevoeging BR WMO en Jeugdzorg Eigen bijdrage WMO	S07		-1.500

Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	S08		50
Subsidie City at home	S08		-43
Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	S08		-100
D&I Officer tijdelijke vervanging en structurele invulling	S08		-120
Jaarresultaat VGGM	S09		514
Sportpark Schuytgraaf (25M123)	S09		-100
Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	S10	1.6	-450
Dekking verstedelijkingsopgave	S11		88
Trillingen Gelredome	S11		-105
Herbouw Jansstraat	S11		-170
Verstedelijkingsopgave	S11		-370
Dekking Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		530
Arnhem Oost herbestemmingen 2025	S12		-530
Aanvullende kosten exploitatie afval	S12		517
Havenbeheer	S12		300
Dekking Investeringskedit Toegankelijke hoofdlooproutes	S12		260
Dierenthuis	S12		-60
Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	S12		-180
Nieuwe afwijkingen in Turap-2			10.772
Totaal afwijkingen Turap-2			10.772

Bijlagen

Voortgang doelen en financiële afwijkingen per programma

Wijken Algemeen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is/ wordt een levendige en vitale stad waar het volgens inwoners en ondernemers fijn wonen, werken en verblijven is (T)		
Verkleinen van de kloof tussen inwoners/ondernemers en de lokale overheid (D)		
De uitvoering van het uitvoeringsplan Koersnota Van Wijken Weten is volop gaande. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang.		
Uitvoeren Koersnota Van Wijken Weten (I)		
De uitvoeringsmaatregelen worden intern opgepakt. Daarbij wordt de verbinding gezocht met andere ontwikkelingen binnen de organisatie van de gemeente Arnhem. Denk hierbij aan de Dienstverleningsvisie en de organisatievisie. Eind 2025 wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering.		
Uitvoeren veranderplan wijksturing (I)		
Het verandertraject (onder de naam Samensturen) is volop in uitvoering. De voorbereiding van de meerjarenbegroting 2026 - 2029 is gaande en wordt samengesteld conform de aanpassing van de begrotingsstructuur en zal zichtbaar worden in de begroting die in het najaar van 2025 zal worden gepresenteerd aan de raad.		
Ontwikkelen van integraal accommodatiebeleid (I)		
Het aantal vragen waar het Integraal Accommodatiebeleid antwoord op moet geven is groot en er zijn veel opgaven/beleidsvelden en partners in de stad waar afstemming mee nodig is. Daardoor is het binnen de tot nu toe gekozen projectfocus niet gelukt de toegezegde resultaten te bereiken. Bovendien missen we een deel van de benodigde informatie en is er tijd voor nodig om daarin te voorzien. Verder was er te weinig capaciteit beschikbaar en is mede daardoor veel vertraging opgelopen. We zijn wel getart met pilots in de wijken Schuytgraaf/Elderveld en Presikhaaf. Komend najaar maken we een herstart door o.a. de opdracht en de verwachtingen aan te scherpen, concept beleidslijnen mee te geven aan de pilots (ter afstemming met de partners) en te zorgen voor een aanpak met een haalbare planning.		

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	227.851	242.304	243.283	65.368	177.915
Baten	31.016	32.726	34.261	21.207	-13.053
Saldo lasten en baten	-196.835	-209.577	-209.022	-44.161	164.862
Toevoegingen aan reserves	3.540	1.762	1.838	1.762	76
Onttrekkingen aan reserves	7.820	1.406	3.705	2.430	-1.275
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	4.280	-356	1.867	668	-1.199
Gerealiseerd resultaat	-192.555	-209.934	-207.155	-43.493	163.663

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	243.283	1.456	244.739
Baten	34.261	0	34.261
Saldo lasten en baten	-209.022	-1.456	-210.478
Toevoegingen aan reserves	1.838	0	1.838
Onttrekkingen aan reserves	3.705	352	4.057
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.867	352	2.219
Prognose resultaat	-207.155	-1.104	-208.259

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.456	N			
Onderwijs	641	N	Beheer MFC's	I	AR
Welzijn	610	N	Jongerenwerk	I	BR
Schulddienstverlening	150	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Schulddienstverlening	30	N	Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding over rood	I	AR
Armoedebeleid	25	N	Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	352	V			
Welzijn	352	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR

Beheer MFC's

De kosten voor het beheer van de MFC's zijn niet in lijn met de beschikbare middelen en dit leidde de afgelopen jaren tot een overschrijding in de jaarrekening en zorgt bovendien voor een overbelasting van vaste medewerkers. Want waar ooit de insteek was om het (gebruiks)beheer deels 'erbij' te doen of te werken met vrijwilligers, is dat in de praktijk niet of nauwelijks mogelijk gebleken. Dit vraagt nu om een oplossing, maar tegelijkertijd ook om een inhoudelijk voorstel en afweging over de structurele invulling. In afwachting van het integraal accommodatiebeleid is nu besloten tot en met 2026 de capaciteitsmiddelen te verhogen. D.w.z. om het beheer overdag voor onze vaste gebruikers tussen 7-19u nu te borgen zijn 8,1 FTE beheerders en 2 FTE locatiemanagers extra nodig. De formatie is hiervoor tijdelijk verhoogd. Verder werden voor de avond- en weekendopenstelling al beheerders ingehuurd en dat blijft voorlopig zo. Ter dekking hiervan is het budget tijdelijk verhoogd.

Jongerenwerk

De subsidies aan jongerenwerk zijn in het verleden incidenteel geborgd. In begroting 2026 is structurele financiering opgenomen. Voor 2025 levert dit echter een tekort op van € 610.000. Voorstel is dit tekort te dekken uit de bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg. Dit bedrag is verdeeld over de wijk en stad.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Geldzaken voor ondernemers: meer begeleiding Over Rood

We ondersteunen Arnhemmers met een onderneming met geldzorgen. Hiervoor verwijzen we ondernemers vaak door naar Over Rood voor begeleiding en naar Zuidweg & partners voor een Schuldhulpverleningstraject. We zien dat ondernemers meer beroep doen op Over Rood. Dat aantal zal nog verder stijgen met goede interne doorverwijzing vanuit schuldhulpverlening particulieren en communicatiecampagnes. Ter dekking daarvan wordt in 2025 voor de dienstverlening van Over Rood het budget met € 30.000 verhoogd.

Aanpassen reserveringscapaciteit Bijzondere Bijstand

Bij het meer 'werken vanuit vertrouwen' laten we los dat een inwoner in langdurige armoede moet aantonen dat hij niet heeft kunnen sparen. Dit kan mogelijk leiden tot een groter aantal toekenningen op aanvragen voor Duurzame Gebruiksgoederen. De raming van de extra kosten hiervan is € 25.000.

Centrum, Spijkerkwartier, Arnhemse Broek

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Bewoners hebben meer contact en ervaren meer sociale cohesie		(D)
Om de sociale cohesie in het gebied te versterken, faciliteren we goed functionerende wijkorganisaties en het wijknetwerk.		
Inspanningen 2025		(I)
In het Centrum, Spijkerkwartier en Arnhemse Broek (CSA) worden diverse initiatieven ontplooid. Zo wordt wijkorganisatie ZIJ=WIJ gestimuleerd en gefaciliteerd om tot een gezamenlijk programma te komen rondom het gebouw en speelterrein van de Blokhut in het Broek. De DAZO (Blauwe (Wijk)economie) in het Spijkerkwartier faciliteren we onder andere Spijkerkracht; een initiatief ter versterking van de gemeenschapsvorming. En in het Centrum faciliteren we het organiseren van activiteiten voor ouderen.		
Bewoners zijn meer (financieel) zelfstandig en staan steviger in de maatschappij		(D)
Het vergroten van zelf- en samenredzaamheid nemen wij mee als speerpunt bij alle (wijk) initiatieven die wij stimuleren en faciliteren.		
Inspanningen 2025		(I)
We werken op dit speerpunt actief samen met welzijnspartners zoals Rijnstad, SWOA, Zij=Wij, De Kansen en Stichting Raak om de zelf- en samenredzaamheid van de inwoners te bevorderen.		
Kansengelijkheid		(T)
Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen		(D)
We faciliteren wijkpartners en basisscholen via de subsidie 'Kansrijk Opgroeien' om stevig in te zetten op extra programma's voor de leerlingen en extra ontwikkelmogelijkheden voor jongeren en jongvolwassenen.		
Inspanningen 2025		(I)
We hebben op de Paulusschool het programma opnieuw gefaciliteerd. We verbeteren speelplekken zoals de Blokhut in het Arnhemse Broek. We organiseren het overleg tussen de partners -9mnd tot 4 jaar, om het aanbod voor deze groep zo optimaal mogelijk in te kunnen zetten. In het Centrum brengen we de behoefte van de jongeren in beeld zodat wij hier in de toekomst nog beter op kunnen inspelen.		
Gezondheid		(T)
Meer inwoners hebben een gezonde en actieve leefstijl		(D)
Om een gezondere leefstijl te bevorderen subsidiëren en faciliteren we (wijk)initiatieven en projecten.		
Inspanningen 2025		(I)
We investeren in Thialf om het gebruik van deze speelplek aantrekkelijk te houden. Andere sport- en speelplekken in het Arnhemse Broek worden verbeterd in samenwerking met het NPAO. Daarnaast maken we met subsidiepartners afspraken op maat, zoals gezinskoken of bewegen voor ouderen. Zo wordt er in Het Broek sinds kort bij de Rietgrachtstraat/Broekstraat tweewekelijks bewogen met ouderen bij de nieuwe jeu de boulesbaan. En is in het Centrum een wandelclub opgericht.		

Openbare Ruimte	(T)
------------------------	------------

Bewoners en bezoekers ervaren CSA als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving	(D)
---	------------

We investeren in een aantrekkelijke buitenruimte, waarbij veel verharding plaats maakt voor groen en verloederde plekken worden opgeknapt.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

We pakken versteende, verloederde en gevaarlijke plekken aan. We faciliteren bewonersinitiatieven die hieraan bijdragen. Voorbeelden zijn de 14e tuin in het Spijkerkwartier en het Transformatorplein in Het Broek. Samen met de werkgroep graffiti Spijkerkwartier pakken we weer een aantal plekken aan. De Driekoningenstraat wordt in het Spijkerkwartier in het kader van het groot onderhoud opnieuw ingericht. In Het Broek is in samenwerking met de eigenaar een grote muurschildering gerealiseerd op een plek die eerst met veel graffiti beklad was.

Veiligheid	(T)
-------------------	------------

Bewoners en ondernemers ervaren minder overlast	(D)
--	------------

Veiligheid blijft in CSA een belangrijk thema. Door verschillende incidenten is op sommige plekken sprake van (een gevoel van) onveiligheid. In overleg met bewoners en wijkpartners blijven we aandacht vragen om de situatie te verbeteren. In Het Broek blijft met name verkeersveiligheid een belangrijk issue.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

Binnen het actieprogramma Schoon Heel Veilig Steenstraat en omgeving, worden uitgelichte onderwerpen met bijbehorende acties uitgevoerd. Dit jaar is dat onder andere extra aandacht voor onveiligheid in de Spoorhoek, bij Velperpoort, maar ook het verbeteren van de gevel uitstraling in de winkelstraten en terugdringen van graffiti. We werken aan een integrale aanpak rondom leefbaarheid en veiligheid langs de Johan de Wittlaan. Ook onderzoeken we samen met ondernemers uit de straat de mogelijkheden om de kwaliteit en samenwerking van de winkelstrips te vergroten. In het Centrum werken we aan de nazorg van de stadsbrand, die nog steeds veel impact heeft op bewoners.

Noordwest

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer inwoners kunnen meedoen in de wijk (D)		
Om de sociale cohesie en de maximale participatie van inwoners te bevorderen is het van belang om ontmoetingsplekken in de wijk te creëren die passen bij de vraag uit de wijk. Deze fysieke ontmoetingsplekken moeten toegankelijk, nabij en laagdrempelig zijn.		
Inspanningen 2025 (I)		
We faciliteren in buurthuizen en stimuleren een passend en goed aanbod aan activiteiten; We brengen sociale wijkinitiatieven in Klarendal en Sint Marten bijeen en hebben in juni een update uitgebracht van hun activiteiten in een sociale kaart; In Noord-West kijken we op verschillende plekken samen met bewoners naar het aanpassen van speelplekken en groen. Hierbij hebben we aandacht voor spelen en bewegen, vergroening en klimaatadaptatie; We hebben ingezet op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Sportbedrijf Arnhem; We hebben in maart 2025 onze eerste halfjaarlijkse bijeenkomst georganiseerd voor alle professionals in het sociaal domein in Klarendal en Sint Marten. We organiseren een maandelijks inloopspreekuur voor inwoners in De Nieuwe Hommel in samenwerking met uitvoerend medewerkers van UWV, Sociaal Wijkteam, Werk en Inkomen. We organiseren om de 6 weken een sociale tafel met sociale partners op managementniveau.		
Kansengelijkheid (T)		
In Klarendal en Sint Marten kunnen kinderen en hun ouders zich beter ontplooiën in een stimulerende omgeving (D)		
We zien dat bewoners te maken hebben met armoede en schulden. We zien ook dat kinderen en jongeren belemmerd worden in hun kansen op een positieve persoonlijke ontwikkeling doordat ze opgroeien in armoede, hun ouders onvoldoende betrokken zijn bij de opvoeding en er onvoldoende gebruik gemaakt wordt van ondersteuningsstructuren in de wijk. We willen dat meer bewoners zonder geldzorgen en geldproblemen kunnen leven en dat kinderen en jongeren zich in vrijheid, veiligheid en zonder ontwikkelachterstanden kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en krachtige individuen.		
Inspanningen 2025 (I)		
We geven opdracht aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) voor thuisbezoek door jeugdverpleegkundige voor alle kinderen op het moment dat ze 18 maanden oud zijn; Professionaliseren aanbod Speelmorgen in Klarendal in samenwerking met Rijnstad; We hebben uitvoering gegeven aan de uitvoeringsagenda en de benoemde actiepunten van het Nationaal Programma Arnhem Oost in samenwerking met het wijknetwerk van (basis)scholen, jeugdverpleegkundigen, Sportbedrijf Arnhem, Rijnstad, Rozet en het Sociaal Wijkteam; De eerste ronde van het zakgeld project is afgerond in februari. Daarin worden ouders en hun kinderen begeleid aan de hand van thema avonden. Het netwerk van de ouders wordt vergroot en de gezinnen leren op een positieve manier leren omgaan met geld. Een tweede ronde is in april gestart onder leiding van een projectleider en in samenwerking met Jeugdcentrum Vogelwijk, Rijnstad kinderwerk, Sociaal Wijkteam voor ouders en hun kinderen tot 12 jaar.		
Gezondheid (T)		
Kwetsbare inwoners leven langer in goede gezondheid en blijven vitaal (D)		
Inwoners van Klarendal en Sint Marten hebben voldoende inkomen om rond te kunnen komen, voelen zich gezond en worden geholpen om aansluiting te vinden bij de maatschappij en krijgen kansen om zich te ontwikkelen.		

Inspanningen 2025**(I)**

We werken samen met de kennisinstellingen Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN), ArtEZ, Van Hal Larenstein. We zijn bezig met het opstellen van een langjarig programma voor Sint Marten Klarendal op basis van positieve gezondheid;

We zetten in op beweeg- en ontmoetingsprogramma's voor ouderen in en rondom de buurthuizen en ontmoetingsplekken in samenwerking met de buurthuizen, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem (SWOA) en Sportbedrijf Arnhem;

We zetten in op bewustwording en regie op de eigen gezondheid en het voorkomen van zorg door de inzet van Welzijn op Recept door Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rijnstad.

Veiligheid**(T)****Bewoners hebben minder last van gevoelens van onveiligheid****(D)**

Bewoners ervaren minder gevoelens van onveiligheid, doordat er minder drugsoverlast is, minder overlast van verwarde personen en verloederde plekken zijn opgeknapt. De focus ligt daarbij op de wijken Klarendal en Sint Marten. Bewoners van de Burgemeesterswijk en de Hoogkamp ervaren minder overlast van jeugd.

Inspanningen 2025**(I)**

We leiden het wijkveiligheidsoverleg waarbij we signalen verzamelen en omzetten in acties. We geven sturing aan de opdracht van de stadsmarinier ten behoeve van het meerjarige actieplan Hommel en Singel, in het kader van de aanpak Schoon, Heel & Veilig. Samen met het jongerenwerk van Rijnstad en de straathoekwerkers van Pactum dringen we de overlast van jeugd in de Burgemeesterswijk en Hoogkamp terug. Een onderdeel hiervan is het realiseren van een Jongerenontmoetingsplek. We dragen bij aan lijn 3 van Nationaal Programma Arnhem-Oost door middel van het opstellen van een handelingskader Klarendal-Sint Marten. Dit doen we samen met de woningbouwcorporaties Vivare, Portaal en Volkshuisvesting. Samen met de politie initiëren we het initiatief 'Bondgenoten'. We investeren in relaties met sleutelfiguren in tijden van rust, om in tijden van nood een beroep op elkaar te kunnen doen.

Noordoost

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Meer bewoners zijn zelf- en samenredzaam		(D)
De financiële dekking voor de exploitatie van de buurthuizen is een blijvend aandachtspunt.		
Er wordt door de verschillende buurtinitiatieven actief gekeken naar een passend aanbod voor ouderen, vaak zijn deze er wel, maar niet bekend bij deze doelgroep. Daarom wordt er meer aandacht besteed om de bekendheid van activiteiten te vergroten; denk hierbij aan koffie-ochtenden en bewegingsactiviteiten.		
Inspanningen 2025		(I)
- Bij de diverse ontmoetingsplekken bespreken we de voortgang en ondersteunen daar waar nodig; - We ondersteunen regelmatig de partijen/inwoners bij subsidieaanvragen; - Bij de opdracht van SWOA zetten we nu actiever in bij het opzetten van Buurtcirkels (Plattenburg en Cranenvelt) i.s.m. samenwerking met de lokale partijen; - We monitoren de wijkdeal middels een kwartaaloverleg met betrokkenen (Buurtfabriek); - We ondersteunen het Taalhuis en de betrokken partijen (Rijnstad, Schatgravers etc);		
Meer bewoners participeren in de vorm van (vrijwilligers)werk		(D)
MOES is op de goede weg om een erkende leer- en werkervaringsplek te worden. Inmiddels zijn daar circa 60 vrijwilligers actief.		
Inspanningen 2025		(I)
- Kwartiermaker is aangesteld voor de Vlindertuin met de opdracht meer sociaal ondernemers aan te trekken en te bouwen aan een duurzame samenwerkingsconstructie. Slak stopt per juli '25 met beheer- en exploitatie; - Er is regelmatig voortgangsoverleg, Geitenkamp Werkt is zeer succesvol en een voorbeeldproject voor de Gemeente en NPAO; - We verzorgen vier keer per jaar een netwerktafel waarin de voortgang besproken (PDCA-cyclus).		
Kansengelijkheid		(T)
Meer kinderen hebben de mogelijkheid om hun talent te ontdekken en te ontwikkelen		(D)
Door middel van onder andere de verlengde leertijd krijgen steeds meer kinderen een bredere blik om te onderzoeken waar hun talenten liggen en daardoor meer mogelijkheden krijgen en -zien om zich te ontplooiën. Ook bij het overige aanbod (denk Sportbedrijf, kinderwerk etc.) wordt meer ingezet op sociale vaardigheden en talentontwikkeling. Hier worden telkens ouders bij betrokken.		
Inspanningen 2025		(I)
- Voor het schooljaar 2025/26 wordt een nieuw programma opgesteld, daarbij sluiten we aan bij Regeling Rijke Schooldag (NPAO) en we breiden deze uit naar niet Arnhem-Oost scholen. Er komt één verlengde leertijd programma voor de drie scholen (Julianaschool, Witte Vlinder en de Boomhut); - Tweemaandelijks is er overleg met de Netwerkpartners over de voortgang- en afstemming; - Met het Taalhuis zijn we aan het onderzoeken of we meer activiteiten kunnen aanbieden voor ouder en kind; - Na de zomervakantie (derde kwartaal) wordt er gestart met het opstellen van de pedagogische wijkvisie (Geitenkamp); - Voor een geschikte plek van het jongerenwerk wordt er momenteel gekeken of het mogelijk is om de Sperwer aan te kopen, dit traject loopt.		

Gezondheid	(T)
De sociaaleconomische gezondheidsverschillen in de wijk Geitenkamp worden kleiner	(D)
Wij voeren doorlopend gesprekken met partners om de gezonde eet- en leefstijl aan te moedigen bij activiteiten van kinderen en ouders.	
Inspanningen 2025	(I)
Verwachting realisatie Rommelkist is december 2025. Binnenkort denken we een voorstel m.b.t. sportpark Paasberg te kunnen voorleggen aan de raad. Inhoudelijke besluitvorming wordt aan het einde van het jaar verwacht. Hierbij wordt ook gewerkt aan de aantrekkelijkheid van de locaties. Met de netwerkpartners geven we opdracht aan het mixen van de jeugd bij activiteiten. Er worden positieve resultaten geboekt met de drie basisscholen (Boomhut, Julianaschool en de Witte Vlinder). Verder wordt er via opdrachten en -subsidies aan partners meegegeven dat ze een gezonde leefstijl stimuleren, zoals gezond koken, bewust boodschappen doen, gezonde voeding op locaties.	
Openbare ruimte	(T)
Noord-Oost is klimaatbestendiger	(D)
Voor de wijken Velperweg e.o. en Geitenkamp/Monnikenhuizen is gestart met de Wijkgroenagenda en zijn er al bijeenkomsten georganiseerd. Op deze wijze kunnen bewoners aangeven waar hun behoefte ligt.	
Inspanningen 2025	(I)
- Er is gestart met de wijkgroenagenda (Geitenkamp/Monnikenhuizen en Velperweg e.o.). Daarnaast is het vergroenen van het schoolplein van de Witte Vlinder financieel ondersteund en wordt het Oremusplein ('t Cranenvelt) vergroend; - Bij woningmutatie plaatst de woningbouwcorporatie een Ligusterhaag daar waar ze deel uit maken van het beschermde stadsgezicht;	
Wonen	(T)
Noord-Oost wordt vitaler	(D)
We blijven inzetten op het thema samen wonen, samen leven. We sturen op nieuwe instroom, en zetten meer draagkrachtige bewoners in als instrument in bepaalde 'hotspots'.	
Inspanningen 2025	(I)
- Periodiek (6-wekelijks) is er een overleg met de woningbouwcorporaties waarin de voortgang van de nieuwe instroom besproken wordt. - Er zijn diverse straatgesprekken geweest waarbij Opbouwwerk betrokken was; opbrengsten worden gedeeld met de diverse professionals in de wijk; denk hierbij aan wijkagenten, jongerenwerkers en woningbouwcorporaties. - We zijn goed aangesloten bij de diverse bewonersgroepen (wijkvereniging en Buurtfabriek) om het participatieproces te kunnen ondersteunen.	
Wijkeconomie	(T)
Bruisender marktplein Geitenkamp	(D)
Voor het realiseren van een Bruisende Marktplein is een publiekstrekker als een supermarkt noodzakelijk. Al jaren spant de gemeente zich in om de realisatie van een grotere supermarkt mogelijk te maken. De huidige supermarkt heeft in april haar deuren gesloten aan het marktplein en ook de tweede locatie is recent gesloten. Dat betekent dat er op dit moment geen supermarkt meer aanwezig is, dat is zichtbaar en voelbaar in de wijk. De supermarkt was meer dan een winkel om boodschappen te doen. Het was ook een plek voor ontmoeting, en om een praatje te maken. Er wordt gewerkt aan een tijdelijke winkelvoorziening, getrokken vanuit het Nationaal Programma Arnhem Oost en tegelijkertijd wordt er ook gewerkt aan een structurele oplossing. Het blijft spannend of er een nieuwe grotere supermarkt zich vestigt op Geitenkamp. Er zijn forse investeringen nodig om dit te realiseren, met name door de grote hoogte verschillen die moeten worden overbrugd in relatie tot de verwachte omzet (laag bestedingsniveau Geitenkamp).	

Bewoners en ondernemers maken zich grote zorgen over de toekomst van het marktplein en de buurtcentrumfunctie, verloederend en verpauperend ligt op de loer.

Inspanningen 2025

(I)

De komst van een nieuwe, grotere supermarkt is nog steeds belangrijk voor de levensvatbaarheid van het marktplein op lange termijn en om een bruisend marktplein te realiseren. Op dit moment zijn er nog twee geïnteresseerde supermarkten die zich eventueel willen vestigen op Geitenkamp. Een definitief ja of nee is er nog niet.

Het is merkbaar dat de supermarkt coop haar deuren in april heeft gesloten, meer winkelaanbod verdwijnt (Gulden Bloementje, tabakszaak), het plein bloedt dood.

In samenwerking met het Nationaal Programma Arnhem Oost wordt een bijeenkomst met georganiseerd met de wijk om eerste inventarisatie te doen over de belangrijkste speerpunten van de wijk. Bruisend marktplein is in ieder geval een van de speerpunten vanuit het bewonersoverleg Geitenkamp – Monnikenhuizen.

Veiligheid

(T)

Bewoners ervaren minder verkeer- en parkeeroverlast

(D)

Er is regelmatig overleg met de diverse bewonersgroepen, afdeling Verkeer en TLO om de overlast te bespreken en daar waar mogelijk aan te pakken. Rijnstate is bezig met een plan om hun buitenruimte te herinrichten, daarbij wordt gekeken naar efficiënter gebruik van parkeergarage en parkeerterreinen.

Inspanningen 2025

(I)

De Velperweg is opnieuw ingericht en daarbij is er prettig samengewerkt met de diverse bewoners(groepen). Hierdoor is ook de Plattenburgerweg blijvend eenrichtingsverkeer geworden, dit was eerst een tijdelijke maatregel, maar via een online enquête stemde de buurt massaal voor het behoud van deze ingreep.

In Alteveer-Cranevelt is er goed contact met de verkeerswerkgroep, afdeling Verkeer en TLO. Hierdoor zijn verbeteringen aangegeven die (deels) zijn uitgevoerd.

Bewoners ervaren meer veiligheid in hun directe omgeving

(D)

Met de bewoners van Highpark (Velperweg-Noord) is er een overleg geweest met de afdeling Veiligheid en TLO voor wat betreft de overlast en gevoel van onveiligheid (drankmisbruik, drugsdealers, fietsers etc.). Daarnaast is er een plan van de VVE besproken om de buitenruimte meer veilig in te richten. (lees: o.a. afsluiten parkeergarage voor onbevoegden). Deze locatie wordt door verschillende netwerkpartners meegenomen in hun ronde, denk aan straathoekwerk, straatcoaches, handhaving en politie.

In Geitenkamp was sportpark Valkenhuizen een plek waar veel overlast door jongeren plaatsvond. De overlast is teruggedrongen door snel en gezamenlijk op te treden van netwerkpartners ieder vanuit zijn verantwoordelijkheid, preventief en repressief waar nodig. Ook worden ouders sneller betrokken/geïnformeerd over het overlastgevend gedrag van hun kinderen. Voor sommige jongeren is een persoonsgerichte aanpak ingezet.

Park Angerenstein is ook een bekende locatie waar overlast van jongeren voorkomt. In het wijkveiligheidsoverleg worden de signalen besproken en acties uitgezet. Daarnaast is er wijkveiligheidsapp-groep, waar signalen van overlast worden gedeeld, zodat verschillende netwerkpartners de overlastlocatie meenemen in hun ronde. Het is belangrijk om snel te handelen en zichtbaar te zijn in de wijk.

Inspanningen 2025

(I)

In Velperweg e.o. (High Park) ervaren bewoners overlast van met name daklozen en personen met onbegrepen gedrag (overnachten in de parkeergarage) en hangjongeren voor de supermarkt. Hier zijn in overleg met netwerkpartners veiligheid en de bewoners acties op uitgezet.

Er is geen structurele overlast van jongeren op Geitenkamp, maar dit popt af en toe op, op bekende locaties. Hier wordt snel op geacteerd door de netwerkpartners veiligheid.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer inwoners kennen de ontmoetingsplekken en voelen zich welkom om mee te doen met de activiteiten		(D)
We versterken de verbinding tussen bewoners onderling. Bewoners en professionals en bouwen daarmee aan sterke wijknetwerken. Zo zorgen we dat iedereen de ontmoetingsplekken kent en zich welkom voelt om mee te doen.		
Inspanningen 2025		(I)
In de eerste twee kwartalen van 2025 is vervolg gegeven aan de in 2024 opgestarte 'meet & greets' tussen bewoners en professionals. Dit is uitgewerkt naar een structureel en herkenbaar programma onder de naam 'Presikhaaf Ontmoet'. Hiermee bouwen we actief verder aan een duurzaam netwerk tussen bewoners en professionals om initiatieven in de wijk te versterken. De borging van het opbouwwerk van Rijnstad in Presikhaaf is gerealiseerd en levert zichtbare resultaten op. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024- 2027. De tijdelijke inzet van een community builder in P1 (flexwonen Merwedeterrein) is gestart. Voor een effectievere samenwerking met netwerkpartners zoals woningcorporaties is extra sturing ingezet. Dit proces is momenteel in ontwikkeling. Via voortgangsgesprekken met wijkorganisaties is geïnvesteerd in de vertaling van de thema's positieve gezondheid, taalontwikkeling/taalrijkheid, ouderbetrokkenheid, inclusie en outreachend werken naar concrete acties. Een voorbeeld hiervan is de inzet van welzijnswerkers die proactief de wijk ingaan met een koffiekar om op laagdrempelige wijze in contact te komen met bewoners. De gezondheidsmakelaar is ondersteunend bij de opbouw van een gezondheidsnetwerk in Presikhaaf. Dit heeft geleid tot een beter ingerichte verwijzingsstructuur van huisartsen naar het voorliggend veld, waardoor bewoners sneller de juiste ondersteuning vinden. De voorbereidingen voor een communicatiecampagne ter vergroting van de bekendheid van laagdrempelige faciliteiten zoals de buurtbalie, Goed Geregeld Arnhem, sociale wijkteams en The Point is nog in ontwikkeling en wordt in het derde en vierde kwartaal van 2025 verder vormgegeven. Een wijk narratief is opgesteld en gedeeld met collega's die verantwoordelijk zijn voor de accommodaties van welzijnspartijen. We nemen actief deel aan werkgroepen rondom integraal accommodatiebeleid. Daarnaast is een opdracht verstrekt aan een welzijnspartner om onderzoek te doen naar de ontmoetingsbehoefte van tienermeiden in de wijk. In samenwerking met Stichting Welzijn Ouderen (SWOA) en het Sportbedrijf is ingezet op het stimuleren van beweging onder ouderen. Deze samenwerking is succesvol en loopt volgens planning. De voorbereidende gesprekken voor het inrichten van een sociale tafel zijn uitgevoerd en vertaald naar een opzet die van meerwaarde is op de reeds bestaande overlegstructuur in de wijk. De uitrol en invulling van de nieuwe opzet staat gepland voor de tweede helft van 2025. We hebben kansen opgepakt die aansluiten bij het doel om programmering en inrichting van plekken in de openbare ruimte te versterken voor spelen, bewegen en ontmoeten. De eerste resultaten hiervan zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en het project Buurttuinen. We ondersteunen bewonersinitiatieven op een laagdrempelige wijze waarin we bewoners één op één adviseren hoe ze hun initiatief het beste van idee tot uitvoering kunnen brengen. Daarbij zorgen we voor een warme overdracht naar wijkpartners en/of andere bewoners. Er is een vaste overlegstructuur opgezet om de aansluiting op het Nationaal Programma Arnhem Oost te waarborgen. Vanuit wijkperspectief leveren we input voor de verdere ontwikkeling van het programma.		

Kansengelijkheid

(T)

Bewoners weten steeds beter waar ze terecht kunnen met vragen over werk, inkomen en het voorkomen van schulden en ouders en kinderen krijgen alle ruimte om hun talenten te ontwikkelen

(D)

We vergroten de bekendheid van hulpstructuren op diverse hulpvragen, zodat meer bewoners de weg naar de juiste ondersteuning weten te vinden. We zetten ons in dat kinderen en jongeren Presikhaaf ervaren als een fijne en stimulerende wijk om in op te groeien.

Inspanningen 2025

(I)

In de eerste helft van 2025 hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden met de programmamanager van het NPAO. Het streven naar een integraal concept voor wijkgerichte informatie- en adviespunten is gekoppeld aan de bredere transformatie van het sociaal domein. Hierdoor is dit doel vertraagd. Voor de vervolgstappen is besluitvorming op bestuurlijk en politiek niveau nodig. Dit doel wordt dit jaar niet gehaald en loopt over in 2026.

De voorbereidende werkzaamheden voor een vernieuwde opzet van de sociale tafel zijn afgerond. De uitrol van deze samenwerking tussen sociaal wijkteam, Werk & Inkomen, Goed Geregeld Arnhem en welzijnspartners staat gepland voor het tweede deel van 2025.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor een wijkbrede communicatiecampagne om de bekendheid van voorzieningen op het gebied van armoede, schulden en participatie te vergroten. De uitvoering vindt plaats in het tweede deel van 2025.

Na een korte onderbreking van de huisbezoeken door capaciteitsuitdagingen bij het consultatiebureau 1ste kwartaal 2025, zijn daarna alle 18 maanden bezoeken weer opgepakt. Het bereik van deze huisbezoeken is hoog in Presikhaaf (90%). Tijdens deze bezoeken is aandacht besteed aan taalrijk opvoeden, voorschoolse educatie en opvoedondersteuning.

De pilot Power Parents is nog onvoldoende van de grond gekomen vanwege beperkte aanmeldingen. Op basis van deze ervaring wordt de werkwijze aangepast om beter aan te sluiten bij de behoefte van ouders. Samen met de bestuursadviseur(s) en de werkgroep jonge kind is gewerkt aan de doorontwikkeling van de inzet op taalrijk opvoeden, opvoedondersteuning en voorschoolse educatie.

De visie op een uitnodigend ouder-kind centrum binnen het MFC is opgesteld en gedeeld met de werkgroep voor het integraal accommodatiebeleid.

In de eerste helft van 2025 zijn twee bijeenkomsten van het netwerk Kansrijk Opgroeien georganiseerd. Deze hadden als doel het verbeteren van de samenwerking en afstemming van het aanbod aan activiteiten voor kinderen, inclusief ouderbetrokkenheid.

Summerprikko is samen met wijkpartners van zomerprogramma doorontwikkeld naar een vast vakantieprogramma voor het hele jaar en succesvol geborgd in hun reguliere werk. Hiermee is de basis gelegd voor een structureel jeugdprogramma gedurende de vakantieperiode.

De in 2023 gestarte coalitie jongerenwerk (Presikhaaf University en Kansmakers) is voor 2025 geborgd. Dit is in lijn met de perspectiefnota 2024-2027. Er is uitvoering gegeven aan jongerenwerk op school, ambulant en locatiegericht jongerenwerk, als mede online jongerenwerk. Talentontwikkeling en mentale weerbaarheid staan hierin centraal, in nauwe samenwerking met scholen, het Sportbedrijf en cultuuraanbieders.

Binnen het wijknetwerk is actief bekendheid gegeven aan de inzet van energiecoaches. Zij zijn gekoppeld aan relevante partners en gefaciliteerd in het leggen van verbindingen in de wijk.

Openbare ruimte

(T)

Samen met bewoners zorgen we voor een gezellige en schone buitenruimte waar je graag je tijd doorbrengt

(D)

Samen met bewoners en professionals werken we aan een aantrekkelijke wijk Presikhaaf, waar mensen graag hun tijd doorbrengen. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een prettige en leefbare omgeving.

Inspanningen 2025

(I)

Een extern bureau heeft onderzoek gedaan naar verbetering van de afvaldienstverlening richting bewoners. Daarnaast is vanuit het NPAO een coördinator aangesteld voor de aanpak van dumplocaties in de wijk.

Door actieve regievoering is de samenwerking tussen team Leefomgeving, Mobiliteit en Openbare Ruimte versterkt. Dit heeft geleid tot snelle en gerichte afhandeling van signalen uit de wijk.

De realisatie van de buurttuinen is afgerond. Er wordt blijvend geïnvesteerd in het stimuleren van spelen, bewegen en ontmoeten.

Er is gewerkt aan de inrichting en programmering van speel-, ontmoetings- en beweegruimte in de wijk. Eerste resultaten zijn zichtbaar in Park Presikhaaf en bij het project Buurttuinen. Voor locaties waar nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden, zoals De Overkant, is de uitvoering nog niet gestart.

In P1 is geïnvesteerd in een netwerk van bewoners en professionals om structureel aandacht te geven aan lokale vraagstukken. De recente opening van Merwijde, inclusief paviljoen en community builder, versterkt de sociale cohesie in het gebied.

Er is geadviseerd vanuit wijkperspectief binnen diverse fysieke projecten, met nadruk op participatie van bewoners bij het verbeteren van fiets-, wandel- en speelverbindingen. Het doel is het vergroten van verkeersveiligheid en leefbaarheid.

De opening van Merwijde markeert een belangrijke stap in de sociale verankering van het Merwedeterrein in de wijk. De community builder speelt hierin een centrale rol. Vanuit team Leefomgeving wordt actief gestuurd op deze verbinding.

Er is actief gecommuniceerd over subsidiemogelijkheden via wijkkrant en netwerken. Hoewel het wijkplatform nog niet zelfstandig aanvragen beoordeelt, neemt team Leefomgeving de beoordeling van het bewonersbudget op zich.

Veiligheid

(T)

Samen met bewoners, organisaties en ondernemers pakken we overlast en criminaliteit aan

(D)

We werken intensief samen aan een veiligere en leefbaardere wijk, met alle betrokken professionals op het gebied van veiligheid, handhaving, straatcoaching (VIOS) en jongerenwerk. Ieder draagt bij vanuit zijn eigen rol en expertise, maar met een gedeelde focus en een gezamenlijke agenda.

Inspanningen 2025

(I)

In het wijkveiligheidsoverleg is afgestemd op zowel actuele veiligheidssituaties als lange termijnvraagstukken zoals sociale cohesie, jongerenoverlast en overlastgevende personen. In de donkere maanden is een schouw georganiseerd, waaruit concrete verbetermaatregelen zijn voortgekomen. Daarnaast is het wijkveiligheidsplan gezamenlijk herzien en geactualiseerd, wat heeft bijgedragen aan een daling van meldingen van jongerenoverlast.

Signalering van risicovolle jongeren (10-14 jaar) is actief ingebracht in het netwerk Kansrijk Opgroeien. Van daaruit zijn gerichte interventies ingezet in samenwerking met veiligheidspartners.

Team Leefomgeving heeft aangesloten bij stedelijke campagnes zoals het Donkere Dagen Offensief en Meld Misdaad Anoniem. Deze campagnes zijn onderbouwd met lokale acties, waaronder schouwen en communicatie richting bewoners.

Binnen het wijkveiligheidsplan is het winkelcentrum aangemerkt als prioritaire hotspot. Hierop wordt gezamenlijk ingezet door de veiligheidspartners.

Gezien de afname van problematische jeugdynamiek is in overleg met veiligheidspartners besloten de inzet van de stadsmarinier te beëindigen.

Via het platform 'Presikhaaf Ontmoet' wordt actief ingezet op het versterken van gemeenschapszin. Dit platform faciliteert samenwerking en ontmoeting tussen bewoners, wijkprofessionals en veiligheidspartners.

Malburgen

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer inwoners van Malburgen maken gebruik van de locaties in de wijk die beschikbaar zijn voor ontmoeting en ontwikkeling (D)		
Met uitzondering van de buurthuiskamer de Duiventil, zien we op de belangrijkste ontmoetingslocaties in de wijk (Hobbit, de Fresh, de Plint, Huis voor de Wijk, een toename van de bezoekers. In de Fresh is recent een buurtbalie geopend waar bewoners terecht kunnen met vragen over voorzieningen en ontwikkelingen in de wijk.		
Inspanningen 2025 (I)		
In het gebied Oost-Noord onderzoeken we of de Malburcht naast de kind-functie een plek kan worden die aantrekkelijk is voor ontmoeting en activiteiten. Sociale partners in de wijk zijn uitgenodigd om hiervoor met een plan te komen. Dit traject loopt nog. Voor de Duiventil is gekozen voor een andere constructie omdat de bestaande buurthuiskamer niet voldeed. We hebben de huur van het pand beëindigd en de huur wordt overgenomen door Huis voor de Wijk met een inlooptime voor de buurt. Of de sportkantine op de Bakenhof ook een rol kunnen vervullen in de behoefte aan ontmoeten wordt nog onderzocht. De structurele voorziening voor de groep bewoners die zelf niet de stap naar activiteiten kunnen maken maar daar wel behoefte aan hebben, is gerealiseerd. In Malburgen kan het sociaal wijkteam daarvoor gebruik maken van het instrument welzijn op recept. Verder zijn alle activiteiten in Malburgen waar bewoners bij aan kunnen sluiten, via een website inzichtelijk gemaakt.		
Meer bewoners kunnen gebruik maken van een collectieve voorziening ter voorkoming van en/of het verminderen van individuele zorgindicaties. (D)		
Door het creëren van een voorliggende voorziening voor een specifieke doelgroep op het snijvlak van ontmoeting en dagvoorziening zijn individuele zorgindicaties op het gebied van dagbesteding en individuele begeleiding verminderd.		
Inspanningen 2025 (I)		
De structurele voorliggende voorziening ter voorkoming van sociaal isolement en individuele indicaties voor ondersteuning en dagbesteding voor oudere vrouwen met een migratie achtergrond, is gerealiseerd. We onderzoeken nog of andere individuele zorgvragen zich lenen voor een collectieve aanpak.		
Bewoners in (nieuwgebouwde) buurten voelen zich meer verbonden met hun buurtgenoten en woonomgeving door buurtlandingen en versterkte netwerken. (D)		
De buurtlanding in de Whemedreef en omgeving heeft ertoe geleid dat de bewoners zich gehoord voelen en een aantal bewoners denkt nu actief mee over ontwikkelingen in dit wijkdeel. Voor de komende maanden staat nog een aantal acties op het programma om de band tussen nieuwe bewoners en oude bewoners te verstevigen. Er is gebleken dat hier behoefte aan is.		
Inspanningen 2025 (I)		
In de afgelopen periode zijn in de nieuw gebouwde omgeving van de Whemedreef en omstreken circa 40 bewoners gesproken via straatgesprekken, koffiemomenten en contact via de wijkfiets. Dat heeft veel waardevolle informatie opgeleverd over de woonbeleving en sociale dynamiek in deze buurt. Er is een stevige basis gelegd: bewoners voelen zich gehoord, tonen betrokkenheid en denken actief mee. Deze energie zetten we de komende maanden in om gezamenlijk toe te werken naar concrete verbeteringen en verbinding in de wijk. Net na de zomer start een soortgelijke actie in het gebied sluiseland.		

Eind 2025 is er een integrale aanpak van gezinnen in de bijstand (D)

De werkwijze waarin de gemeente samenwerkt met Stichting sociale wijkteams om te beoordelen hoe gezinnen in de bijstand op de verschillende levensdomeinen kunnen worden ondersteund, is gestart. Binnen het project is het plan om een integrale aanpak te ontwikkelen.

Gezinnen zijn gevraagd om mee te werken aan deze aanpak. Helaas doen er minder gezinnen mee dan verwacht. Hierdoor verwachten wij in het eerste kwartaal van 2026 de resultaten aan te kunnen bieden.

Inspanningen 2025 (I)

Het project is gestart waarbij gemeente en het sociaal wijkteam samenwerken rond een aantal gezinnen met een multiproblematiek. Binnen het project wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een integrale werkwijze zodat meer gezinnen op deze wijze geholpen kunnen worden. Op dit moment nemen echter minder gezinnen deel dat gehoopt waardoor de ontwikkeling van de werkwijze vertraging oploopt.

Kansengelijkheid (T)

Er is een intensievere samenwerking tussen partners die zich richten op de jeugd in Malburgen (D)

De diverse jongerenpartners werken samen, o.a. op het gebied van (vakantie)programmering, de aanpak van overlast en het uitdragen van dezelfde pedagogische visie en het belang van een gezonde leefstijl.

Inspanningen 2025 (I)

Er zijn duidelijke werkafspraken over de inzet en uitvoering van het ambulant jongerenwerk vanuit de verschillende partijen en er is een aanpak voor overlastgevende en hinderlijke jeugdgroepen.

De jeugdpartners hebben een diverse programmering zodat jongeren met verschillende talenten en behoefte aansluiting kunnen vinden. Politiekids maakt hier ook deel van uit. In alle delen van Malburgen is er een divers vakantieprogramma dat de kind- en jongeren partijen onderling hebben afgestemd

Door inzet van tienerwerk in het gebied Oost-Noord is er nu opvolging voor het succesvolle kinderwerk in dit gebied. Het plan voor een doorgaande ontwikkelijn voor kinderen op de SKAR en de basisschool voor de Malbucht maakt deel uit van het gemeentebrede plan voor versterken van de doorgaande lijn van voorschools- naar primair onderwijs.

Minder kinderen in Malburgen starten met een motorische, taal en/of hechtingsachterstand op het Primair Onderwijs (D)

Ondanks een aantal inspanningen in voorschoolse voorzieningen lijken de achterstanden waarmee kinderen op het Primair onderwijs starten niet te verminderen maar stabiel te zijn. Met name de sociaal economische situatie van de gezinnen en de geringe ouderparticipatie dragen hieraan bij.

Inspanningen 2025 (I)

Deze inspanningen staan, behoudens de professionalisering van de speelmorgen, voor het tweede half jaar gepland.

Gezondheid (T)

Meer jeugd uit Malburgen ontwikkelt een gezonde leefstijl (D)

Gezonde voeding en bewegen zijn thema's die centraal staan bij de activiteiten. Bij de activiteiten voor jongeren wordt door alle subsidiepartners altijd gezonde voeding aangeboden. Deze thema's worden elk jaar besproken in de netwerkoverleggen voor het jonge kind en de kind- en jeugdpartners.

De sportvoorzieningen zijn, op basis van de behoeften van jongeren, uitgebreid om meer jongeren in staat te stellen om te bewegen en te sporten.

Inspanningen 2025 (I)

Voor de tweede helft van het jaar staat het afsluiten van een wijkconvenant op de planning.

De interprofessionele stuurgroep Gezond Malburgen is bijna klaar met de analyse van stressfactoren die de jeugd in Malburgen belemmert in hun mentale gezondheid. De uitkomsten daarvan worden gebruikt voor de verbetering van het aanbod in de wijk.

Het sportbedrijf voert in samenwerking met AM Supportteam de opdracht uit om meiden via de middelbare scholen toe te leiden naar (sport) verenigingen in de wijk. Ook zijn er flyers gemaakt met het huidige aanbod in de wijk die sportcoaches gebruiken bij hun doelgroep.

Openbare ruimte	(T)
------------------------	------------

Een gezonde leefomgeving	(D)
---------------------------------	------------

De leefomgeving in Malburgen is gezonder geworden door verschillende verbeteringen zoals, vergroening, meer beweeg gelegenheden en verbeteringen van speeltuinen.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

We vernieuwen in nauwe samenwerking met bewoners de speeltuinen op de Wout Wagtmanshof, de Volierlaan en Dovenetellaan. Deze sluiten beter aan op de behoefte van de omgeving met als gevolg dat er meer wordt bewogen. In Malburgen West onderzoekt de gemeente de mogelijkheid van een multisportveld met onder andere een 3x3 basketbalveld in Malburgen west.

Daarnaast zijn er diverse acties ingezet om Malburgers te stimuleren gebruik te maken van de groene route en de diverse spelaanleidingen op deze route.

Er is onderzocht en gesignaleerd wat er nodig is om voortuinen meer klimaatadaptief te maken tijdens woningverduurzamingstrajecten. De woningbouwcoöperatie gaat hier uitvoering aan geven bij de verduurzamingsprojecten.

De maatregelen op de Drieslag om de openbare ruimte te verbeteren en te vergroenen zijn uitgevoerd

De verbeteringen op de Bakenhof zijn uitgevoerd.

We spannen ons in om rond de herinrichting Vissenbuurt na de sloop ervan een gezonde leefomgeving te ontwerpen met behulp van het model van Positieve Gezondheid.

Tot op heden is het proces rond de herinrichting na de sloop van de Vissenbuurt nog niet in de fase om te adviseren op een inrichting van de gezonde leefomgeving. Wanneer de ontwikkeling op het juiste moment in het proces is, dán adviseert TLO hierop vanuit het model van Positieve Gezondheid.

Bewoners van Malburgen voelen zich meer eigenaar van hun leefomgeving	(D)
--	------------

We hadden doelstelling om 75% van de ondernemers en 30% van de bewoners te bereiken bij de ontwikkelingen rond de Drieslag.

Er is nu een actieve groep van 25 ondernemers. Daarmee wordt de 75% nog niet gehaald, We hebben onze doelstelling inmiddels ook bijgesteld naar 50%. Dit percentage is nodig voor het inrichten van een bedrijfsinvesteringszone. Ook de betrokkenheid van bewoners zit, ondanks verschillende inspanningen nog op een lager percentage. We zijn onlangs een buurtcirkel gestart om de betrokkenheid van bewoners rond Drieslag en vooral de betrokkenheid naar elkaar, meer te stimuleren. De resultaten daarvan zijn nog niet bekend.

Inspanningen 2025	(I)
--------------------------	------------

Het actieplan Drieslag is uitgevoerd. De openbare ruimte is vergroend en verbeterd en het binnenterrein is opnieuw bestraat .

Bij de ruimtelijke projecten zoals Malburgen samen vooruit, de aanpak van de Nijmeegseweg, en de ontwikkelingen rond de Hobbit zijn wij intensief betrokken en adviseren wij over de wijze van bewonersparticipatie.

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer bewoners kennen elkaar en hebben oog voor elkaar (D)		
We merken dat voor de laatste velden in Schuytgraaf nog wijzigingen mogelijk zijn in bijvoorbeeld de aan te leggen speelplekken en oefenen daar invloed op uit. In Elderveld merken we dat verschillende groepen bewoners actief zijn of willen zijn. Ze doen bijvoorbeeld activiteiten in het groen of hebben ideeën voor het organiseren van activiteiten in en het aantrekkelijker maken van wijkcentrum Elderveld.		
Inspanningen 2025 (I)		
* We faciliteren en begeleiden bewoners en partners bij het organiseren van nieuwe activiteiten, zoals een bordspellenavond en het mamacafe. * Bij vragen die we krijgen rondom bijvoorbeeld het aanpakken van speelplekken of het vergroenen van plekken nemen we altijd het realiseren van ontmoetingsmogelijkheden mee in de aanpak. * Er vindt een pilot plaats rondom ontmoetingsactiviteiten voor ouders. Het kinderwerk en jongerenwerk organiseren samen activiteiten voor de tussengroep 10-14 jaar. De ruimte is te huur via het Makelpunt voor andere maatschappelijke activiteiten uit Arnhem. * We zetten de wijkdiners van Vitanos voort in de wijk. We sluiten aan bij activiteiten rondom (het opleveren van) nieuwe woningen en spelen in op bewonerswensen die daarbij opkomen, bijvoorbeeld rondom samen vergroenen. We ondersteunen het nieuwe bestuur van de wijkvereniging met het ontwikkelen van nieuwe activiteiten. * 's Heerenloo is een kookgroep "Smaken van Zuid" gestart om te onderzoeken of koffie- en lunchmomenten aanslaan. Samen met scholen en Rozet bekijken we op welke termijn een rozetje kan starten.		
Meer bewoners beheersen de basisvaardigheden (D)		
We hebben nog niet scherp genoeg welke activiteiten er nodig zijn naast bijvoorbeeld de taallessen aan groepen moeders via school. Onze inzet ligt nu vooral op het begrijpelijk zijn van aangeboden informatie in de wijk. We merken dat er steeds meer aandacht is voor communiceren op B1 niveau, zodat zoveel mogelijk bewoners de aangeboden informatie kunnen begrijpen.		
Inspanningen 2025 (I)		
* Er gaat een rozetje starten in MFC de Omnibus. We kijken samen met partners hoe er meer begeleide leesactiviteiten plaats kunnen vinden in en rondom de rozetjes. * We sluiten aan bij het plan Taalvaardig Arnhem en zorgen dat er aandacht is voor lage basisvaardigheden in de werkzaamheden van partners. * We zorgen samen met partners in de wijk dat communicatie aansluit bij de bewoners van de wijken en ondersteunen bijvoorbeeld de wijkkranten hierbij.		
Kansengelijkheid (T)		
Meer ouders voelen zich in staat hun kinderen op te voeden (D)		
Ouders in Schuytgraaf weten elkaar beter te vinden, een groep van circa 50 moeders heeft een netwerk gevormd, waarbij zij digitaal en bij het mamacafe contact hebben en elkaar om advies en hulp kunnen vragen. In Elderveld merken we dit effect minder, het mamacafe bestaat hier minder lang en is minder vaak fysiek bij elkaar.		
Inspanningen 2025 (I)		
* We ondersteunen het mamacafe in beide wijken financieel om bekendheid te genereren en om door te ontwikkelen. Professionals worden verbonden aan de organisatoren van het mamacafe om op deze manier vormen van uitwisseling en samenwerking te starten. * Een pilot ouderschap is topsport is gestart in Schuytgraaf en breidt haar doelgroep en activiteiten uit naar Elderveld, de Laar en Rijkerswoerd/Kronenburg/Vredenburg. Er is geïnvesteerd in bekendheid bij partners en		

ouders en er worden tweewekelijks activiteiten georganiseerd. Er wordt vastgelegd welke manieren van contact, werven en activiteiten goed of minder goed werken.

Meer jeugdigen 0-18 jaar met (dreigende) ontwikkelingsachterstanden of kwetsbare thuissituaties (D) maken gebruik van voorschoolse voorzieningen en naschools aanbod

We zien dat steeds meer kinderen van de basisscholen mee (kunnen) doen aan naschools aanbod en hier ook gebruik van maken.

Inspanningen 2025

(I)

* We werken met een kernteam van partners onder begeleiding van de HAN aan het (her)formuleren van een gezamenlijke visie en vervolgplan om het naschoolse programma te bestendigen en de lijnen naar ander aanbod in de wijk (de gemeenschap) te versterken.

* Er vinden gesprekken plaats met alle basisscholen en een aantal partners om te onderzoeken of een gezamenlijk aanbod in de wijk passend is of dat er toch op andere manieren aanbod voor kinderen die het nodig hebben georganiseerd en uitgebreid wordt.

* Het naschoolse programma van IKC de Kringloop kent een hoog bereik en de motorische en sociale vaardigheden van deelnemers verbeteren. Het aantal deelnemers bij Huiswerk en Thee op de Confetti is gegroeid, waarbij kinderen naast huiswerkbegeleiding ook activiteiten op het gebied van bewegen, kunst & cultuur en gezonde leefstijl krijgen aangeboden.

Meer jeugdigen ontwikkelen een gezonde identiteit (talentontwikkeling, zelfbeeld en mentale (D) veerkracht)

We zien dat steeds meer tieners en jongeren in beeld zijn bij het welzijnswerk en open staan voor begeleiding op mentaal vlak en/of het werken aan talenten.

Inspanningen 2025

(I)

* Na aansluiting op water en elektriciteit eind januari draait een wekelijks programma in the Mall (jeugdruimte Schuytgraaf) met aparte activiteiten voor meiden en jongere tieners. Het samenwerkingsverband jongerenwerk start extra programmering op om jongeren ruimte te bieden zelf projecten op te zetten, een jaarlijks groot evenement te organiseren en meer workshops om talenten te ontdekken te volgen.

* het kennen van de online wereld en jongeren hier actief opzoeken en in begeleiden is in de subsidieopdrachten van het jongerenwerk verankerd.

* In de evaluatie van alle naschoolse programma's wordt gekeken hoe er aandacht en plek is voor weerbaarheid en talentontwikkeling.

Openbare ruimte

(T)

Meer bewoners ervaren dat zij gehoord en betrokken worden bij het creëren van een verkeersveilige (D) omgeving

De gemeente en veiligheidspartners ontvangen, vooral uit Schuytgraaf en over de Hollandweg, nog steeds veel meldingen over verkeersveiligheid en parkeren. Door beperkte ruimte zijn er niet altijd ideale oplossingen mogelijk.

Inspanningen 2025

(I)

In verband met bouwwerkzaamheden rondom de Confetti is de start van een gedragscampagne naar een later moment verplaatst. Het aanpassen van de snelheid op de Marasingel staat opgenomen in het duurzaam mobiliteitsplan. Voor fysieke maatregelen rondom MFC de Salamander is weinig plek, een onderzoeksbureau heeft in kaart gebracht wat er mogelijk is. Een schoolzone rondom het Breezandpad wordt meegenomen in de volgende fase van de realisatie van het totale plan om het gebied herin te richten.

* Een ontwerp met veel aandacht voor groene oplossingen is besproken met ondernemers en veiligheidspartners. Er wordt nu bekeken welk deel met het beschikbare budget meteen gerealiseerd kan worden.

* samen met de politie en het wijkplatform monitoren we de verkeersveiligheid rondom de Hollandweg en vragen we aandacht voor tijdige en duidelijke communicatie over (on)mogelijkheden tot ingrepen, vooral voor het stuk tussen winkelcentrum en de Pettenstraat.

Meer bewoners ervaren dat er voldoende speelfaciliteiten zijn die passen bij het karakter van de wijk (D)

We zien dat het samen met ouders en kinderen herinrichten van speelplekken een positief effect heeft op Elderveld. Rondom de betreffende plekken ontstaat meer sociale cohesie en plekken worden beter benut. In Schuytgraaf zien we dat onze inspanningen leiden tot meer ruimte voor spelen in de laatste te ontwikkelen velden.

* In de nu en toekomstig ontwikkelde velden komt meer ruimte voor spelen door aanpassingen in het oorspronkelijke ontwerp. We onderzoeken de mogelijkheden voor speelaanleidingen in de droge ecologische zone. We adviseren bij initiatieven rondom bijvoorbeeld sportpark Schuytgraaf en het laten landen van een pumptrack in de wijk.

* In Elderveld worden op dit moment 3 speelplekken grootschalig aangepakt samen met bewoners; Asperenpad, Bleiswijkpad en het Zoetermeerplantsoen. Daarnaast werken we nauw samen met het junior beweegteam in de wijk (leerlingen van groep 7 en 8 van de Klimboom en de Kringloop). Zij hebben zelf een verfbeurt gegeven aan de elementen in de waterspeeltuin, hebben onderzoek gedaan onder kinderen naar behoeften rondom spelen en gaan aan de slag met het opnieuw inrichten van een samen aangewezen speelplek.

* De heringerichte speeltuin aan het Asperenpad is eind juni officieel geopend met een feestelijk evenement door omwonenden zelf georganiseerd. Aan de speelplek Bakerwaard blijkt helaas geen aanpassing mogelijk door de naastgelegen weg. Het trapveldje Staatsspoor is naar tevredenheid van bewoners aangepast en wordt weer goed gebruikt.

De Laar / Elden

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen		(T)
Bewoners voelen zich prettig en kunnen meedoen in hun omgeving (sociaal zelfredzaam)		(D)
De Laarhof, huiskamer van de wijk, floreert. Er zijn veel activiteiten en samenkomsten die druk worden bezocht. Passend aanbod, elkaar ontmoeten en ondersteunen is de kracht op deze plek. Zowel de binnen- als de buitenruimte wordt daarvoor benut. De ontwikkeling gaat door. Initiatieven van bewoners(groepen) worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Vindbaarheid van activiteiten en voorzieningen in de wijk worden geborgd door het actueel houden van passende wijkcommunicatie.		
Inspanningen 2025		(I)
De doorontwikkeling van Boerderij De Kroon is een belangrijk aandachtspunt.		
Kansengelijkheid		(T)
Kinderen en jongeren hebben gelijke kansen om zich te ontwikkelen		(D)
Voor de groep 12- is een aanbod via het kansrijk opgroeien programma voorhanden en wordt benut. Voor de oudere doelgroep is het jongerencentrum in De Laar nog te beperkt beschikbaar. Voor alle doelgroepen is er in schoolvakanties een uitgebalanceerd en divers aanbod.		
Inspanningen 2025		(I)
Het aanbod voor de doelgroep 10-14 moet nader uitgewerkt en ingezet worden. Rondom schooluitval moeten nog stappen gezet worden. Op het gebied van jongerenwerk is er zorg over de locatie en de financiering van de professionals.		
Openbare ruimte		(T)
Bewoners ervaren De Laar/Elden als een aantrekkelijke, veilige en duurzame omgeving		(D)
Er zijn diverse projecten gerealiseerd. Andere lopen nog door, of staan gepland voor later in het jaar.		
Inspanningen 2025		(I)
Er is zorg over de uitvoering van de toekomstvisie van Boerderij de Kroon		
Veiligheid		(T)
Bewoners voelen zich veiliger in hun leefomgeving		(D)
Er is voldoende ontwikkeling en bewoners zijn betrokken. Samen met partners is er een heldere werkwijze en voldoende contact rondom leefbaarheid en veiligheid. Een aantal los van elkaar staande incidenten geven desondanks een gevoel van achteruitgang in De Laar.		
Inspanningen 2025		(I)
Voor de herinrichting van het winkelcentrum is tijd een belangrijke factor. Er zijn enkele verkeersknelpunten die steeds terug keren.		

Voortgang doelen en inspanningen

Thema's (T)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Meedoen (T)		
Meer bewoners weten elkaar te vinden zodat de sociale cohesie en het sociale netwerk onder bewoners wordt vergroot		(D)
We werken samen met partners aan een passend aanbod voor verschillende doelgroepen in de wijk, waarbij inwoners terecht kunnen in toegankelijke wijkvoorzieningen.		
Inspanningen 2025		(I)
- Bijvoorbeeld de huurconstructies van Kemphaan en de Fontein worden onderzocht. - Wijkpartners zoals Rijnstad, Sportbedrijf Arnhem, Stichting Welzijn Ouderen Arnhem en Rozet werken samen en stemmen het maatwerkprogramma goed af met elkaar en de verschillende doelgroepen in de wijken. - Bijvoorbeeld verharding van het pad van de Tuinmaat, zodat de tuin fysiek bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen. - Bijvoorbeeld jeugdtafels, volwassen tafel, sociale tafel en wijk/netwerkbijeenkomsten.		
Kansengelijkheid (T)		
Meer ouders ontvangen opvoedondersteuning		(D)
Er wordt extra aandacht gegeven aan ondersteuning van ouders van kinderen van -9 maanden tot 4 jaar, waarbij het netwerk van wijkpartners wordt betrokken.		
Inspanningen 2025		(I)
- De jeugdtafels van -9 maanden tot 4 jaar, 4 t/m 12 jaar en 12 t/m 18 jaar zijn ingepland. - We zijn met diverse sociale partners en scholen, kortom het netwerk in de wijk, met regelmaat in gesprek over wat er nodig is en of het aanbod passend is. - Welzijnspartner Rijnstad biedt hierin een wekelijkse moedergroep aan, waarin thema's als omgaan met geld, gezonde leefstijl en innerlijk rust worden behandeld. - Partners die in de wijk werken met jeugd en jongeren zijn vernieuwend en sluiten aan met bij aanbod op de hedendaagse problematiek en bezigheden van de jeugd.		
Meer jongeren ronden hun opleiding af, zijn in staat om mee te doen in de maatschappij en vinden hun weg naar een ontmoetingsplek in de wijk		(D)
We werken aan toereikende ondersteuning voor jongeren in RKV, zowel in programmering als in fysieke ontmoetingsruimten.		
Inspanningen 2025		(I)
- Jongerenwelzijnspartner Powerplug biedt huiswerkbegeleiding en meer aan bij een selecte groep jongeren. - Dit wordt meegenomen in onze opdracht aan jeugd-/jongerenpartners. - Alle jeugd en jongerenpartners ondersteunen jongeren en kinderen die het nodig hebben. Daarin werken zij nauw samen met scholen, sociale wijkteams en andere partners binnen het wijknetwerk. - Onderdelen binnen dit programma zijn: schermen, schaken, schilderen, taalontwikkelingslessen en oriëntatie op wetenschap en techniek. - De doorontwikkeling van het activiteitenprogramma van Rijnstad voor jongeren in de Kemphaan is in volle gang. De doorontwikkeling van het jongerenprogramma met Nour al Houda is op basis van de ervaringen in 2024 in overleg gestopt.		

In RKV zijn meer voorzieningen en initiatieven op het gebied van (arbeids)participatie voor bewoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, vrouwen en jongeren (D)

Er wordt gewerkt aan initiatieven om jongeren toe te leiden naar werk of stappen te laten zetten op de participatieladder.

Het laagdrempelig aanbieden van de voorziening om geïnformeerd te worden over schuldhulpverlening is gewenst op meerdere locaties in het gebied. De haalbaarheid hiervan wordt onderzocht.

Inspanningen 2025 (I)

- Subsidie voor 2025 is niet van toepassing, subsidie-aanvrager is gestopt met haar project in RKV. Deze inspanning wordt door een andere partij opgepakt.
- De wens om Goed Geregeld Arnhem op meer locaties in Arnhem Zuid inloop/spreekuren te laten verzorgen is bekend bij bestuursadviseurs Welzijn en accounthouder Rijnstad.
- De werkzaamheden; zoals het begeleiden en toeleiding van jongeren naar werk wordt deels uitgevoerd via Scalabor in samenwerking met uitzendbureau HTR Werkt en is deels ondergebracht in de opdracht aan Powerplug.

Openbare ruimte (T)

Ook in 2025 wordt volop ingezet om de omgeving groener en minder stenig te maken, zodat bewoners minder hittestress en een fijnere leefomgeving ervaren (D)

De wijkgroenagenda's voor Rijkerswoerd, Kronenburg en Vredenburg zijn gemaakt en deels uitgevoerd. In de tweede helft van 2025 wordt verdergegaan met de uitvoering.

Inspanningen 2025 (I)

- Wijkgroenagenda is met inwoners gereed gemaakt. Uitvoering in Vredenburg vindt plaats in tweede helft 2025.
- Bijvoorbeeld ondersteuning van de Groengroep Rijkerswoerd bij de uitvoering van bewonersparticipatie in het project Toekomstbomen Rijkerswoerd.
- Schetsontwerp voor vergroening en verkeersveiliger maken is gemaakt.
- Bijvoorbeeld project toekomstbomen in Rijkerswoerd.

Meer (toegankelijke) speel- en beweegplekken in de wijk (D)

Een aantal speel- en beweegplekken is verbeterd. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor het aanpakken van een aantal andere beweeg- en speelplekken gestart.

Inspanningen 2025 (I)

- Voorbeelden zijn het 3x3-basketbalveld Groningenpark en vernieuwing speeltuinen Schepen van Hemerthstraat en Rosa Luxemburgstraat.

Veiligheid (T)

Een groter gevoel van veiligheid in de wijk (D)

Op verschillende plekken in de openbare ruimte is en wordt gewerkt aan een veiliger gevoel voor inwoners.

Inspanningen 2025 (I)

- Drie plekken worden in overleg met Veiligheid aangepakt: Loppersumhof/Stedumhof/Rijnlandflat.
- Geen actuele initiatieven van bewoners.

Meer bewoners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig (D)

Het wijkveiligheidsplan is in samenwerking met wijkpartners opgesteld en dient als leidraad om overlast te verlagen en het gevoel van veiligheid te vergroten. Plekken die extra aandacht verdienen zijn onder de loep genomen en worden aangepakt.

- Wijkveiligheidsplan is gemaakt.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- Is onderdeel van het wijkveiligheidsplan.
- De directe omgeving van de Rijnlandflat is opgeknapt. Er is een ontmoetingsplek in de Rijnlandflat geopend en in gebruik. Het toevoegen van een wijkpunt voor politie en boa's is in ontwikkeling.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is een dienstverlenende en herkenbare netwerkgemeente, die open staat voor maatschappelijke initiatieven in het publieke domein zowel vanuit de stad als vanuit de wijken		

Samen met de stad - Arnhem heeft een transparant, democratisch bestuur dat zich richt op samenwerking met inwoners en bedrijven (D)

Zie toelichting bij onderstaande inspanningen.

Rekenkamer: Uitvoeren onderzoeksprogramma (I)

Op basis van het inmiddels vastgestelde Onderzoeksprogramma 2024-2026 heeft de Rekenkamer in juni haar onderzoek naar het subsidiebeleid met de gemeenteraad gedeeld. In juli presenteerde zij haar onderzoek naar bouwgerelateerde omgevingsvergunningen uitgevoerd door de ODRA. Naar verwachting wordt het doorwerkingsonderzoek, dat voortbouwt op het eerdere onderzoek naar New Energy Made in Arnhem (NEMIA), medio september met de gemeenteraad gedeeld. Het vervolgonderzoek naar het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) in Arnhem-Oost start dit najaar. In mei 2025 heeft de gemeenteraad via een motie de Rekenkamer verzocht onderzoek te doen naar de participatieprocessen rondom Schaapsdrift. Dit onderzoek is inmiddels van start gegaan.

College: De kracht, kennis en kunde van inwoners en ondernemers benutten (I)

Het burgerberaad op het thema klimaat, getiteld: Duurzaam warm wonen, is in het eerste kwartaal opgestart. Hierin zijn al diverse lessen uit het burgerberaad afval verwerkt, zoals het eerder instellen van een klankbordgroep en tussentijdse toetsing van de adviezen. In mei zijn 11.200 uitnodigingsbrieven bezorgd. De ontvangers zijn geselecteerd via een gestratificeerde steekproef. Om extra aandacht te vragen voor de uitnodigingen voerden we een fysieke campagne. Uit de aanmeldingen zijn 150 Arnhemmers geloot die met elkaar een goede afspiegeling vormen van de stad. De vijf bijeenkomsten vinden tussen 2 september en 29 november plaats in het stadhuis. In december ontvangt de gemeenteraad de adviezen.

In januari zijn we gestart met de voorbereiding van de participatieverordening. We doorliepen een zorgvuldig participatietraject, met ondersteuning van bureau Necker. Op basis van ons bestaande beleid en voorbereidende gesprekken stelden we een vragenlijst op. 1.661 Arnhemmers vulden deze in. Die resultaten gebruikten we als basis voor een gesprek met de raad over haar visie op participatie. Vervolgens hebben we een conceptverordening opgesteld en getoetst op praktische haalbaarheid. Het college behandelt de participatieverordening na de zomer, zodat de raad in de tweede helft van 2025 een besluit kan nemen.

Eind januari 2025 is de derde Arnhemse kinderburgemeester gestart. In 2025 ontwikkelen we kinderp participatie verder. In maart bespraken we met de gemeenteraad verschillende scenario's voor de voortzetting ervan. Op basis van dit gesprek en onze ervaringen, zoals beschreven in de evaluatierapporten, werkten we aan een voorstel voor de toekomstige inrichting van kinderp participatie. Ons voorstel leest u in de begroting 2026. Gelijktijdig met de begroting ontvangt de gemeenteraad ook een raadsbrief met meer informatie over dit voorstel.

College: Eenduidige werkwijze leveren (I)

In 2025 heeft de gemeente Arnhem een algehele evaluatie uitgevoerd van haar burgerparticipatiebeleid, beschikbare middelen en de uitvoering in de praktijk. Doel was om lerend te reflecteren op ervaringen, knelpunten en kansen, zodat participatie effectiever, inclusiever en consistent kan worden vormgegeven. De evaluatie is gebaseerd op documentanalyse, interviews met medewerkers, experts en inwoners en twee vragenlijsten.

Het Arnheems Stappenplan Participatie biedt structuur en ruimte voor maatwerk, maar sluit op onderdelen niet meer aan bij de praktijk. Cruciale elementen zoals terugkoppeling, nazorg, rolverdeling en bestuurlijke kaders zijn onvoldoende uitgewerkt. Ook de aansluiting met de handreiking voor externe initiatiefnemers is beperkt. Dit proces en de opgedane lessen zijn tijdens het zomerreces vastgelegd in een evaluatierapport. Na afronding bespreekt het college het rapport en ontvangt uw raad de uitkomsten van de evaluatie. Op basis van deze inzichten scherpen we het Arnheems Stappenplan Participatie aan en maken we keuzes over de inzet van middelen. Vanwege de grote overlap met dit traject voeren we dit jaar geen afzonderlijke evaluaties uit van losse burgerparticipatietrajecten. Aanvullend zijn we gestart met een pilot om ervaringen met participatietrajecten continu te monitoren.

Ook in 2025 trainen we onze medewerkers om te werken met het stappenplan. In de eerste helft van 2025 zijn er drie trainingen geweest. In de tweede helft van het jaar verwachten we nog twee of drie van deze trainingen. Daarnaast bieden we sessies aan ter ondersteuning bij het opstarten van participatietrajecten, bijvoorbeeld voor het schrijven van een participatieplan. Van deze ondersteuning wordt regelmatig gebruikgemaakt, met een grote variatie aan vragen.

Samen met de regio - Arnhem speelt een relevante en betekenisvolle rol in de regionale, landelijke en (D) grensoverschrijdende netwerken

Arnhem levert een actieve bijdrage aan regionale samenwerking in de Groene Metropoolregio en werkt aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Landelijk is Arnhem bestuurlijk en ambtelijk vertegenwoordigd in netwerken zoals VNG en G40 en zet het in op gezamenlijke lobbytrajecten. Daarin wordt sinds dit jaar nadrukkelijker geïnvesteerd. In de Euregio is Arnhem actief betrokken bij het stedennetwerk 100.000+ en de uitwerking van de Strategische Agenda 2025+

Arnhem werkt in de Groene Metropoolregio samen aan maatschappelijke opgaven die om een (I) regionale aanpak vragen

Arnhem is bestuurlijk actief in de Groene Metropoolregio en levert een stevige bijdrage aan de uitvoering van de regionale agenda 2025-2028. Er zijn meerdere werkbezoeken en bestuurlijke overleggen georganiseerd om regionale samenwerking te versterken en opgaven verder te brengen.
Groen

Arnhem werkt in netwerken van steden in Nederland en de Euregio én in belangenorganisaties als VNG en G40 samen aan beleidsafstemming en -beïnvloeding en draagt bij aan lobbydossiers richting (I) het Rijk en Europa

Arnhem is actief betrokken bij The Economic Board, onder andere via het voorzitterschap van de burgemeester en de wethouder als bestuurslid. Er is bestuurlijke en ambtelijke inzet op de uitvoering van gezamenlijke regionale projecten en richting het Rijk.

Arnhem versterkt de grensoverschrijdende samenwerking in de Euregio en met steden in Noordrijn-Westfalen (NRW) (I)

Arnhem is actief in de Euregiaraad en in het 100.000+ stedennetwerk. De strategische agenda 2025+ wordt verder uitgewerkt en er zijn gezamenlijke projecten en overlegmomenten om de samenwerking met NRW-steden te verdiepen. Het project 100.00 + Zero is van start gegaan door de organisatie van een workshop. In november 2025 wordt een symposium georganiseerd.

Arnhem: dienstverlenend en herkenbaar - Arnhem blijft zich inzetten voor verbetering van de (digitale) (D) dienstverlening aan haar inwoners en ondernemers

Inwoners kunnen met hun vragen via verschillende kanalen terecht bij de gemeente Arnhem. Online, telefonisch en op locatie. Zo kunnen inwoners in Loket Zuid bij de informatiebalie hun vragen stellen over gemeentelijke diensten en producten. In het voorjaar is de gemeentelijke visie op dienstverlening door de raad vastgesteld. Deze visie is een extra handvat om onze dienstverlening verder te verbeteren. In de loop van het jaar wordt uitgewerkt welke concrete doelen en acties hier aan worden gekoppeld.

We optimaliseren onze dienstverlening (I)

Door de doorontwikkeling op de afdeling Burgerzaken hebben we meer inzicht in (komende) werkvoorraad en zijn we beter in staat om onze capaciteit efficiënt in te zetten. Dit heeft ertoe geleid dat we het jaarlijkse piekmoment in aanvragen voor reisdocumenten in het voorjaar, goed konden opvangen. Inwoners konden gedurende die periode altijd binnen een week terecht. Aanvullende acties, zoals een zaterdagopenstelling, waren daarom niet nodig. In het doorlopende tevredenheidsonderzoek zien we dat inwoners in de meeste gevallen tevreden zijn over de dienstverlening aan de balie. In de eerste helft van dit jaar scoorden we gemiddeld een 9.

De telefonische bereikbaarheid zit over het algemeen op het gewenste niveau. Dit staat echter continu onder druk, mede vanwege een relatief hoog (langdurig) ziekteverzuim op de afdeling. Daarnaast kunnen uiteraard door onvoorziene situaties, zoals IT-storingen, piekmomenten ontstaan. Omdat er geen sprake is van overbezetting, leiden die momenten als vanzelf tot langere wachttijden aan de telefoon. Het opleggen van de gemeentelijke belastingaanslag is een piekmoment die we voorzien en daar hebben we dan ook op ingespeeld door onze capaciteit tijdelijk te verruimen. Deze inzet heeft merkbaar geholpen om de verhoogde stroom aan vragen op te vangen.

Met de inzet van een kwaliteitsmedewerker hebben we een impuls gegeven aan het kwaliteitsbeleid van de telefonie en receptie. Onder andere door inzet van structurele coaching op inwonersgesprekken vragen medewerkers

gerichter en consistenten door bij complexe hulpvragen. Hierdoor is doorschakelen naar andere afdelingen minder vaak nodig en krijgen inwoners sneller een volledig antwoord. De functie is inmiddels structureel belegd op de afdeling, waarmee we de monitoring en doorlopende aanscherping van de kwaliteit van de dienstverlening hebben geborgd.

Vanuit de BRP-sstraat Zevenaar leveren we onze bijdrage aan de inschrijving van asielzoekers, statushouders en nareizigers in de BRP. Samen met de extra inzet in andere gemeenten met een BRP-sstraat, zijn in de eerste helft van 2025 de wachtlijsten weggewerkt. In Zevenaar richten we ons inmiddels specifiek op nareizigers. Dit vraagt een aanpassing van het werkproces, in samenwerking met de IND. Dit proces wordt momenteel getest en verbeterd. We verwachten dat we in de tweede helft van 2025 in aantallen kunnen opschalen.

Digitaliseren van het inwonerproces

(I)

Op de afdeling Burgerzaken lichten we per team de werkprocessen door. Op basis van de analyse die daaruit volgt, scherpen we deze werkprocessen aan. De analyse brengt ook de kansen en behoeften om de dienstverlening aan de inwoner te digitaliseren scherper in beeld. Door meer overzicht te creëren, zijn we beter in staat om prioriteiten te stellen en hier samen met interne en externe partners een plan op te ontwikkelen. De realisatie van dat plan is niet haalbaar in 2025, we koersen daarvoor af op 2026. In de begroting voor 2026 zijn daarvoor extra middelen opgenomen.

In het tweede kwartaal is het project 'aanvraag uittreksel en akten' afgerond. Het proces is deels gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Dit draagt bij aan efficiënte verwerking en een betere dienstverlening aan inwoners en derden.

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	113.151	108.158	104.874	86.555	18.319
Baten	641.384	651.351	655.477	493.725	-161.751
Saldo lasten en baten	528.232	543.193	550.603	407.170	-143.432
Toevoegingen aan reserves	1.707	2.435	2.452	2.435	17
Onttrekkingen aan reserves	12.896	1.292	2.770	1.712	-1.058
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	11.189	-1.143	318	-723	-1.040
Gerealiseerd resultaat	539.422	542.050	550.920	406.448	-144.473

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	104.874	430	105.304
Baten	655.477	21.678	677.155
Saldo lasten en baten	550.603	21.248	571.851
Toevoegingen aan reserves	2.452	0	2.452
Onttrekkingen aan reserves	2.770	0	2.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	318	0	318
Prognose resultaat	550.921	21.248	572.169

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	430	N			
Publieke dienstverlening	900	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU BRP 2025	I	AR
Digitalisering en automatisering	440	N	Informatieveiligheid & Privacy	I	AR
Digitalisering en automatisering	210	N	VerSaaSing financieel pakket	I	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Versterken democratische betrokkenheid	S	AR
Publieke dienstverlening	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU landelijke aanpak adreskwaliteit	I	AR
Financiën	14	N	Actualisatie MIP	S	AR
Financiën	-500	V	Opbrengsten OZB	I	AR
Financiën	-734	V	Bijstelling nominale ontwikkeling doorrekening CAO	S	AR
Baten	21.678	V			
Financiën	18.247	V	Gemeentefonds meicirculaire	S	AR
Financiën	2.499	V	Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren	I	AR
Financiën	932	V	Vergoeding kosten afval	I	AR
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - DU Basisregistratie Personen (BRP)

Enkele gemeenten ontvangen een bijdrage in verband met het inrichten en in stand houden van de BRP-straat. Door een wijziging van de taakverdeling tussen de operationele BRP-straten wordt de verdeling van de decentralisatie-uitkering gewijzigd en krijgt Arnhem vanaf 2025 bijna € 900.000 meer. Daar tegenover staan ook € 900.000 meer lasten, wat nadelig is.

Informatieveiligheid & Privacy

Op Informatieveiligheid & Privacy Basis op Orde verwachten we in 2025 een overschrijding van € 440.000. Binnen het programma is geconstateerd dat deze hogere uitgaven noodzakelijk zijn om de minimale basis neer te kunnen zetten om in 2026 door te kunnen pakken op de beoogde verbeteringen. Zoals in de Perspectiefnota 2026 opgenomen zijn we bezig met een inhaalslag om te gaan voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de aankomende Europese NIS2 richtlijn. Tijdens risicoanalyses is gebleken dat er meer kritieke processen verbeterd dienden te worden dan oorspronkelijk beoogd. We zijn daardoor meer en sneller gaan inzetten op onder andere trajecten rondom bedrijfscontinuïteit (BCM) en identity and access management (IAM). Dit vormt het fundament waarop verder uitgebouwd kan worden en bevat de minimale wettelijke vereisten. Zonder deze extra inspanning raken we verder achterop en moet er in 2026 en verder meer hersteld worden tegen hogere kosten. Vanuit dat oogpunt is daarom besloten om proactief meer inzet te plegen in 2025 om hiermee hogere meerkosten in 2026 te voorkomen.

VerSaaSing financieel pakket

De softwareleveranciers van het financiële pakket heeft aangegeven met ingang van 31 december 2026 de dienstverlening alleen nog als een SaaS (Software as a Service) dienst aan te bieden. Gelet op de intentie om De Connectie met ingang van 1 januari 2026 onder te brengen bij de gemeente Arnhem enerzijds, en het traject rondom de keuze voor een (nieuw) financieel pakket anderzijds, is besloten om dit proces en de organisatorische omvorming en invlechting zo min mogelijk gelijktijdig te laten plaatsvinden. De intentie is om met de huidige softwareleverancier een nieuw contract aan te gaan. Om deze overgang tot stand te brengen, is een project gestart om de nieuwe SaaS-omgeving in te richten. De hiermee gepaard gaande kosten zorgen in 2025 voor een incidenteel nadeel van € 210.000.

Versterken democratische betrokkenheid en opkomstbevordering

We werken continu aan het versterken van de betrokkenheid bij de lokale democratie. Dat doen we doelgroepgericht, gebiedsgericht, en met oog voor de aard van verschillende verkiezingen. Binnen die doorlopende aanpak zien we verkiezingen als piekmomenten. Oorspronkelijk zouden we ons dit jaar richten op de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Vanwege de val van het kabinet en de ongeplande Tweede Kamer verkiezing in oktober, organiseren we in 2025 een extra campagne. Voor deze inzet gebruiken we het huidige budget van €50.000 voor het versterken van democratische betrokkenheid en opkomstbevordering. De geraamde kosten voor beide onderdelen samen bedragen samen € 100.000, waardoor er € 50.000 meer nodig is.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Landelijke aanpak adreskwaliteit

Dit zijn middelen voor onderzoek of een persoon als ingezetene in de BRP op een adres in de gemeente dient te worden ingeschreven en voor onderzoek naar de juistheid van de gegevens betreffende het adres van een ingezetene in de BRP. Arnhem ontvangt in 2025 hiervoor € 50.000, waar tegenover ook voor hetzelfde bedrag extra lasten ontstaan, wat nadelig is.

Actualisatie MIP

Er heeft een administratieve correctie van de actualisatie van het Meerjareninvesteringsplan (MIP) zoals die in Turap-1 is opgenomen doorgevoerd. Hieruit volgt een nadeel van € 14.000.

Opbrengsten OZB

Voor 2025 is een bedrag van € 63,6 miljoen begroot aan opbrengsten OZB. In dit bedrag is rekening gehouden met verminderingen naar aanleiding van bezwaar tegen de WOZ-waarde. Het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde ligt in 2025 fors lager dan in piekjaar 2023 en ook lager dan in 2024. De minder sterke waardeinstijging is daarvoor waarschijnlijk een belangrijke oorzaak. Daarnaast hebben de per 1 januari 2024 ingevoerde maatregelen om de rol van de no-cure-no-pay bureaus in te perken mogelijk hun effect. Door het lagere aantal bezwaren vallen de opbrengsten OZB naar verwachting € 500.000 hoger uit dan begroot. De komende jaren zal duidelijk worden op welk niveau het aantal WOZ-bezwaren zich structureel zal ontwikkelen.

Bijstelling nominale ontwikkeling

In juni is een nieuwe cao voor gemeenten vastgesteld. Op basis van de hierin afgesproken loonontwikkeling kan nog € 0,7 miljoen incidenteel in 2025 van de eerder geraamde loonontwikkeling vrijvallen.

Gemeentefonds meicirculaire

In de meicirculaire zijn de afspraken uit de Voorjaarsnota verwerkt. Dat betekent een actualisatie van het accres voor loon- en prijsontwikkelingen op basis van de macro-economische cijfers van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2025. Samen met actualisatie van de maatstaven en de uitkeringsbasis leidt dit tot een voordeel van circa € 3 miljoen. Daarnaast is op basis van het rapport van de commissie Van Ark in 2025 € 5 miljoen voor jeugdzorg toegevoegd aan het gemeentefonds. Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2024 € 332 miljoen onder dit plafond gebleven met declaraties. In de septembercirculaire 2024 werd echter een voorschot van € 447 miljoen uitbetaald. De definitieve afrekening BCF bedraagt hierdoor € 115 miljoen lager en dit bedrag wordt in 2025 incidenteel onttrokken aan het gemeentefonds. Dit betekent een nadeel van ruim € 1 miljoen voor Arnhem. Daarnaast ontstaat vanaf 2025 een structureel voordeel van circa € 5 miljoen als gevolg van indexatie van de integratie-uitkeringen beschermd wonen en participatie. Tot slot zijn er in 2025 voor ruim € 6 miljoen nieuwe decentralisatie-uitkeringen (DU's) en taakmutaties toegekend (of zijn bestaande DU's aangepast). Deze leiden op andere programma's tot extra lasten en worden daar inhoudelijk toegelicht.

Afrekening gemeentefonds voorgaande jaren

In het lopende jaar 2025 is een aantal afrekeningen ontvangen van het gemeentefonds over voorgaande jaren. Het betreft een actualisatie van aantallen op verdeelmaatstaven en aanpassingen in de uitkeringsfactor in de jaren 2023 en 2024. Per saldo valt dit voor Arnhem gunstig uit en ontvangen we incidenteel bijna € 2,5 miljoen.

Vergoeding kosten afval

Door het Rijk is besloten om gemeenten een vergoeding te geven voor de verwerking van zwerfafval. De vergoeding zal via het gemeentefonds worden uitgekeerd. Vooralsnog ontvangt Arnhem over de jaren 2023 en 2024 een vergoeding die in 2025 zal worden ontvangen. In totaal gaat het om € 932.000.

Invlechting De Connectie

Per 1 januari 2026 zal, volgens planning, De Connectie worden ondergebracht binnen de gemeentelijke organisatie van Arnhem. Arnhem zal als centrumgemeente fungeren, waarbij de gemeente Rheden en Renkum de mogelijkheid hebben om verschillende producten en diensten van de gemeente Arnhem af te nemen. Deze transitie heeft impact op de bedrijfsvoering, samenwerking en dienstverlening, met als doel de efficiëntie te verbeteren en de kwaliteit van dienstverlening te behouden.

Werkdruk door Transitie en Verandering

De integratie van De Connectie legt extra druk op de bedrijfsvoeringsafdelingen van de gemeente Arnhem, die naast het beheren van de transitie ook verantwoordelijk blijven voor de reguliere bedrijfsvoering. De "winkel moet open blijven" - de dagelijkse operatie en dienstverlening moeten doorlopen terwijl tegelijkertijd veranderingen worden doorgevoerd. Dit vraagt mogelijk om extra capaciteit en middelen om de werkdruk te verlichten. De incidentele kosten hiervan zijn nog niet allemaal bekend. Richting de definitieve besluitvorming over de Connectie maken we deze voor zover bekend voor de raad inzichtelijk, inclusief de beoogde dekkingsmogelijkheden daarvan.

Veiligheid

Voortgang doelen en inspanningen

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Veiliger en leefbaardere wijken	1.1.1 We pakken verloedering en overlast aan	We hebben in alle tien gebieden een drietal prioriteiten om overlast en veelvoorkomende criminaliteit aan te pakken en monitoren de uitvoering daarvan. De inspanningen die de diverse partners in het gebied hiervoor gaan uitvoeren, worden concreet benoemd: aantal controles, acties door handhaving en politie, interventie door straat- en jongerenwerk enz. Een keer per maand (per wijk) worden de inspanningen en resultaten in het wijkveiligheidsoverleg met de partners besproken, waarbij ook de resultaten van de radar-sonar (overlastcijfers) worden betrokken. Bovendien wordt (per wijk) twee keer per jaar een wijschouw gehouden. Professionals en wijkbewoners toetsen hun gezamenlijke beeld aan de werkelijkheid op straat.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We maken kwetsbare plekken schoon, heel en veilig	We pakken ten minste tien kwetsbare plekken (zogenoemde hotspots) aan. We voeren een integrale aanpak uit in een afgebakend gebied om verloedering en onveiligheid tegen te gaan. Het gaat hierbij om hotspots waarbij overlast en criminaliteit hardnekkig zijn en daarbij zwaar drukken op bewoners, ondernemers en bezoekers van het gebied. Onder leiding van een speciaal hiertoe aangestelde functionaris zetten we hier integraal op in: veiligheid (toezicht/controles), openbare ruimte (vergroening/aanpak gribusplekken), economie (branchering) en mobiliteit (aanpak verkeersoverlast) slaan de handen ineen.	✓	✓	✓	✓
	1.1.3 We sluiten gevaarlijke en overlast gevende panden	Voor alle overlast gevende en gevaarlijke panden maken we een aanpak. We dringen de overlast vanuit panden terug met het integrale Interventieteam Panden. Iedere zes weken vindt een integrale controle plaats van alle overlast gevende panden in de wijken. Naar aanleiding hiervan zorgen we dat overlast en gevaarstelling afneemt, door met de partners te zorgen voor maatregelen tegen panden waar inderdaad sprake is van misstanden, zoals overbewoning, illegale uitbouw, onveilige elektra, illegale huisvesting of woonoverlast.	✓	✓	✓	✓
	1.1.4 We zorgen voor voldoende handhavers op straat	We zorgen voor 30-35 handhavers op straat, die een significant deel van hun tijd zichtbaar handhavend en aanspreekbaar zijn op de plekken waar dat het hardst nodig is. Tevens zorgen we ervoor dat een deel van de handhavers zich specialiseert op ondermijningstaken, waardoor handhaving deel kan nemen aan alle integrale controles. Door goede arbeidsvoorwaarden en contacten met opleidingscentra blijven we aantrekkelijk voor (aspirant)handhavers.	✓	✓	✓	✓
1.2 Terugdringen van overlast en onveiligheid	1.2.1 We voorkomen veiligheidsproblemen door een persoonsgerichte aanpak op wijkniveau	In iedere wijk is een persoonsgerichte aanpak actief die zich richt op de aanpak van overlast door personen die zorg nodig hebben. Door lokale zorg-, welzijns- en veiligheidspartijen nog beter te verbinden, zorgen we ervoor dat we meer en tijdiger personen die significant overlast in een wijk veroorzaken in beeld hebben en zorgen we voor een persoonsgerichte aanpak (PGA).	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?			
	Inspanning				Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We verbeteren de aanpak van ernstige problematiek in het Zorg- en Veiligheidshuis	Bij complexe problematiek zorgen we voor een goede overdracht aan het Zorg- en Veiligheidshuis, en zetten we ons in om de casus sneller en beter af te doen. We zorgen voor een triagepunt tussen de bovengenoemde PGA in de wijken en het regionale niveau van het ZVH van belang.			✓	✓	✓	✓
	1.2.3 We zorgen voor opvang van personen met wie het toch mis gaat	Als het mis gaat en een persoon zorgt voor overlast en onveiligheid op straat, dan heeft de politie tot taak de onveiligheid te beëindigen. We zorgen voor een samenwerking tussen veiligheidspartners en zorgpartners waardoor personen die op straat overlast veroorzaken sneller worden overgedragen en de zorg krijgen die ze nodig hebben. De pilot met het Interventieteam Arnhem heeft nog niet het beoogde resultaat gebracht. Momenteel wordt extra geïnvesteerd in de samenwerking tussen politie, interventieteam en zorgorganisaties.			✗	✓	✓	✓
	1.2.4 We behandelen de binnenkomende meldingen woonoverlast snel en adequaat	Wij spannen ons in om 80% van de aangemelde zaken op te pakken en in zeker de helft ervan de woonoverlast te kunnen beëindigen. Waar dat nodig is verbinden we direct de structurele hulp aan en zorg voor de mensen die deze overlast veroorzaken.			✓	✓	✓	✓
	1.2.5 We begeleiden jongeren in en uit detentie	We zetten een re-integratie officier Jeugd (RIO) voor iedere Arnhemse jeugdige die in detentie komt. De RIO spant zich in om samen met de jeugdreclassering degene die een zo groot mogelijk deel van de jeugdigen bij zijn/haar re-integratie in de maatschappij te begeleiden in onder andere het vinden van woonruimte, een baan en hulp bij financiële zaken.			✓	✓	✓	✓
	1.3 Verminderen van ondermijnende criminaliteit en digitale criminaliteit	1.3.1 We wapenen ons tegen ondermijnende invloed	We maken de medewerkers die met de ondermijning te maken kunnen krijgen en de bestuurders bewust van ondermijnende criminaliteit. We zorgen voor voorlichting en opleidingen over ondermijning en over integer handelen van de medewerkers zelf. Zo willen we dat sneller en meer signalen van ondermijning worden herkend en gemeld, zodat die kunnen worden voorzien van een aanpak.		✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We maken burgers bewust	We zorgen dat we met voorlichting en campagne meer inwoners en professionals bereiken en hen aanzetten tot meldingen inzake ondermijnende en digitale criminaliteit. Daarnaast blijven we investeren in meldingsbereidheid: goede tips van burgers maken dat we de criminelen daadwerkelijk kunnen aanpakken. Ook van hen willen we meer signalen van ondermijning en digitale criminaliteit herkennen en voorzien van een aanpak.			✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.3.3 We pakken drugslocaties aan		We zorgen voor een aanpak van iedere drugslocatie die bij ons bekend is. Risicolocaties voor drugs brengen we in beeld en controleren we in een zo vroeg mogelijk stadium. We houden wijkgerichte acties, zowel preventief als repressief en we krijgen zicht op de hoofdrolspelers in de Arnhemse drugswereld. We pakken samen met de politie met acties de straathandel aan. Met het experiment gesloten coffeeshopketen pakken we de illegale uitwassen aan; door monitoring meten we zorgvuldig of de doelen van het experiment worden gehaald.	✓	✓	✓	✓
1.3.4 We pakken mensenhandel aan		Door inzet van ons netwerk zorgen we voor meer signalen inzake mensenhandel, die we met de partners aanpakken. Dit netwerk is door voorlichting en training geschoold in het herkennen van signalen van uitbuiting. We zetten in op controles van kwetsbare branches als uitzendbureaus, vergunningsplichtige horeca- en seksinrichtingen. Ook de onvergunde seksinrichtingen komen aan bod. We willen meer signalen ontvangen en kunnen voorzien van een aanpak. In die aanpak richten we ons op alle pijlers: voorkomen, signaleren, bestrijden en beschermen.	✓	✓	✓	✓
1.3.5 We pakken witwassen aan		We zorgen voor bibob-toetsing en controles voor iedere ondernemer in kwetsbare branches, zodat criminelen worden geweerd. We intensiveren de inzet van de wet Bibob en breiden de toepassing ervan naar meer branches uit. Opkopers worden verplicht een doorlopend en gewaarmerkt inkoopregister bij te houden. Met het regisseren van steeds meer integrale controles krijgen we meer zicht op kwetsbare mensen en bedrijven. Met het Arnhemse interventieteam gaan we het toezicht en de controles op bedrijventerreinen, horeca en andere gebieden intensiveren. Daarbij hoort ook dat we de voorbereidingen daarvoor verbeteren. Dat doen we onder andere door te bouwen aan een goede informatiepositie.	✓	✓	✓	✓
1.3.6 We lichten kwetsbare personen voor		We willen slachtofferschap van online criminaliteit terugbrengen. Daarom zetten we in op de kwetsbare inwoners van onze stad. We zetten onze activiteiten gericht op kinderen en jongeren onverminderd voort: met Joinhackshield en het Youth Cyber Team (tenminste trajecten t.a.v. tien Arnhemse klassen) blijven we een vuist maken. Verder organiseren we samen met de politie in de wijken voorlichting aan (met name) de oudere inwoners van de stad en zullen we voorlichting aan ondernemers organiseren over de gevaren van cybercrime. Om deze activiteiten op een hoger niveau te tillen zetten we een speciale aanjager online criminaliteit in.	✓	✓	✓	✓
1.3.7 We bouwen een sterk netwerk tegen cybercriminaliteit		We zorgen voor een netwerk inzake cybercriminaliteit dat twee keer per jaar bijeenkomt en de te leren lessen verspreidt. Wij bouwen het netwerk uit met meer partners en zorgen voor een aantal bijeenkomsten. De gemeente blijft aangesloten bij de City Deal Cybercrime van het CCV en JenV. Doel van dit consortium is om expertise uit te wisselen, gezamenlijk interventies te ontwikkelen en het effect van deze interventies te meten.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.4 Een veiliger openbare ruimte voor iedereen (incl. bijdrage Veiligheidsregio)	1.4.1 We zorgen voor veilige demonstraties, manifestaties en evenementen	We bereiden alle demonstraties, manifestaties en evenementen goed voor, zodat het risico op incidenten minimaal is. We versterken het netwerk van partijen die hun steentje bijdragen aan het veilig verloop van demonstraties, manifestaties en evenementen. We zorgen voor ruimte binnen de grenzen van de rechtsstaat om onderling van mening te verschillen of onvrede kenbaar te maken. We zorgen ervoor dat we beter, sneller en zorgvuldiger relevante signalen over gewelds dreiging zien. Ook zorgen we dat we flexibel kunnen inspelen op onvoorziene ontwikkelingen, met partners binnen en buiten de veiligheidsketen. Het onze ambitie om in de toekomst meer en meer de verantwoordelijkheid voor veilige evenementen te delen met de organisatoren. We bezien de plaatsing van camera's periodiek en meten het effect en de toegevoegde waarde. Naast politie en handhaving blijven we sfeerteams inzetten van Stichting Veilige Steden op de Korenmarkt. Onze inzet is om de sfeerteams een (gedeelde) verantwoordelijkheid met de ondernemers in het gebied te maken. Onder onze regie worden alle reischoppers gericht aangepakt (bijvoorbeeld middels een PGA) en volgt bestraffing op wanordelijkheden in en rondom de stadions (bijvoorbeeld door het generiek weren van supporters die zich hebben misdragen).	✓	✓	✓	✓
	1.4.2 We investeren in brandweer, crisisbeheersing en publieke gezondheidszorg	We behouden onze bijdrage aan de kerntaken van de regionale brandweer, crisisbeheersing en gezondheidszorg. Deze investeringen zijn noodzakelijk om ook in tijden van crisis goed voor onze inwoners te kunnen zorgen en in voorkomende situaties zelfs levensreddend te kunnen zijn. We spannen ons in om met de partners ieder incident snel, efficiënt en zorgvuldig te behandelen.	✓	✓	✓	✓
	1.4.3 We investeren in bondgenoten	We zorgen voor een netwerk van bondgenoten in ieder gebied, dat minstens jaarlijks bijeenkomt. Wij zetten ons in om belangrijke sleutelfiguren in de stad bij elkaar te brengen en een bondgenootschap met ons te vormen; voor een stad waar mensen met verschillende achtergronden samenkomen in wat hen verbindt en waar we polarisatie en agressie geen kans geven. De inspanning geeft enig vertraging in de realisatie, omdat het tijd nodig heeft vanwege de complexiteit van het opbouwen van een kwalitatief goed netwerk in de wijk: goede bondgenoten hebben een grote achterban en/of bereik en staan voor dezelfde waarden. Tevens moet het bondgenootschap als geheel kunnen samenwerken en met kracht kunnen staan voor de stad. Het vergt tijd om een goed bondgenootschap te maken, op wijkniveau is dit eenvoudiger en duurzamer dan op stadsniveau. We kiezen ervoor eerst in de bestaande gebieden een gedegen netwerk te maken, we zullen stapsgewijs alle wijken aansluiten, om vervolgens stedelijk te kunnen werken.	✓	✓	✗	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.4 We leren kinderen en jongeren kritisch denken en verantwoord met informatie om te gaan	We geven voorlichting aan een groot deel van de kinderen en jongeren om kritisch denken en informatiewijsheid te stimuleren. We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren vaker voorlichting krijgen over mediawijsheid en een kritische omgang met de informatie die op internet wordt aangeboden, met name nepnieuws en complottheorieën. Doel is om meer grip te krijgen op de invloed van radicalisering en extremisme online. We vergroten de kennis bij jongeren, ouders en professionals en ontwikkelen manieren om (preventief) op te treden.	✓	✓	✓	✓
	1.4.5 We signaleren radicalisering en gaan het tegen	We bouwen het signaleringsnetwerk uit en voorzien alle bij ons bekende casussen van radicalisering en extremisme van een aanpak. We verbreden onze kennis- en signaleringsnetwerken, vooral op het gebied van anti-institutionalisme, accelerationisme, gewelddadig jihadisme, links- en rechtsextremisme en (problematische) complottheorieën. In geval van risicocasussen zorgen we voor een Zorg- en Veiligheidshuis dat alle casussen tijdig en assertief aanpakt en dreiging wegneemt.	✓	✓	✓	✓
1.5 Minder jongeren komen in aanmerking voor criminaliteit	1.5.1 We bieden persoonsgerichte begeleiding van kwetsbare jongeren (jongerenwerk 3.0)	We spannen ons in om ervoor te zorgen dat een aantal kinderen en jongeren uit Geitenkamp, Presikhaaf en Malburgen niet in de ondermijnende georganiseerde criminaliteit terecht komt en kansen en perspectief krijgen. Deze jongeren, vaak tussen de 11-23 jaar oud, krijgen een begeleidingstraject waarin doelen worden gesteld op het gebied van school, werk, familie en vrienden: (inzet op vergroten van sociaal emotionele ontwikkeling, executieve vaardigheden en metacognitieve vaardigheden). De thuis- / gezinssituatie wordt, waar het kan, geïntegreerd in de aanpak. Een ambitie binnen de aanpak is om de groeiende onlinewereld van kinderen en jongeren beter in het vizier te hebben en hierop beter te kunnen inspelen.	✓	✓	✓	✓
	1.5.2 We houden toezicht in de wijken en rondom scholen en signaleren situaties van overlast of criminaliteit vroegtijdig	We zetten fors in op toezicht in de wijk en rond scholen alsmede vroegtijdige signalering van situaties van overlast of criminaliteit. Straatcoaches zijn zichtbaar aanwezig in de wijken, rond scholen en bij het jongerenwerk. Ze spreken overlast gevende jeugd aan, moedigen positief gedrag aan. Ze surveilleren, de-escaleren, dringen overlast terug en signaleren vroegtijdig situaties die tot overlast of criminaliteit kunnen leiden. De focus ligt op drugshandel en drugsgebruik door jeugdigen in Arnhem-Oost. De straatcoaches nemen de aanpak VIOS op zich, die enerzijds scholen van handelingsperspectief voorziet bij het omgaan met ondermijnende jeugdcriminaliteit.	✓	✓	✓	✓
	1.5.3 We helpen kinderen vanaf 6 jaar met verhoogd risico op afglijden naar drugsgelateerde criminaliteit bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling (Preventief Interventie Team, PIT)	We zorgen ervoor dat een significant aantal kinderen vanaf 6 jaar met een verhoogd risico op afglijden naar drugsgelateerde criminaliteit vanwege externaliserend probleemgedrag op primair onderwijs scholen worden begeleid in een PIT-traject. De PIT-coach biedt een maatwerktraject, waarbij school en ouders belangrijke partners zijn. Het uitgangspunt is doen wat nodig is: zo vroeg mogelijk bijsturen van probleemgedrag waardoor het kind met een relatief lichte interventie geholpen kan worden bij het opbouwen van een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling.	✓	✓	✓	✓

Arnhem veiliger door minder misdaad en overlast				
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?
Doel	Inspanning			Inh Fin Plan Ris
1.5.4 We helpen jongeren aan betaald werk als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld	We krijgen een significant aantal jongeren aan betaald werk met Prospect4Cash, bij voorkeur in de eigen wijk, als tegenhanger van het kunnen 'verkrijgen' van crimineel geld. Door dit werk kunnen jongeren op een eerlijke manier geld verdienen, werkgeversvaardigheden leren en zicht oriënteren op de arbeidsmarkt. De jongere kan een voorbeeld worden voor anderen jongeren in de wijk, wanneer zij zien dat 'regulier' werken loont.		✓	✓
1.5.5 We zorgen voor versterking van de aanpak van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit	We zorgen ervoor dat in de geëscaleerde casussen van jongeren die dreigen af te glijden richting ondermijnende criminaliteit een aanpak in het Veiligheidshuis wordt ingezet.		✓	✓

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.307	198	31.505
Baten	5.611	0	5.611
Saldo lasten en baten	-25.696	-198	-25.894
Toevoegingen aan reserves	90	0	90
Onttrekkingen aan reserves	1.490	0	1.490
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.400	0	1.400
Prognose resultaat	-24.296	-198	-24.494

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Veiliger en leefbaardere wijken	1.164	0	1.164
1.2 Terugdringen van overlast	-1.038	0	-1.038
1.3 Ondermijnende criminaliteit	1.018	0	1.018
1.4 Een veiliger openbare ruimte	-15.182	-48	-15.230
1.5 Minder jongeren in criminaliteit	-1.876	0	-1.876
9.8 Doeloverstijgend	-8.381	-150	-8.531
9.9 Overig	0	0	0
Prognose resultaat	-24.295	-198	-24.493

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	198	N		
Openbare orde en veiligheid	9.8	150	N	Crisiskosten openbare orde en veiligheid	S AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	120	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU natuurbrandpreventie en mitigatie	I AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	35	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit	I AR
Openbare orde en veiligheid	1.4	-107	V	Jaarresultaat VGGM voordeel brandweer uit inwonersbijdrage	S AR
Baten		0			
Toevoegingen aan reserves		0			
Onttrekkingen aan reserves		0			

Crisiskosten openbare orde en veiligheid

Er is een toename zichtbaar in crisissituaties in het domein openbare orde en veiligheid met een grote impact op betrokkenen en omwonenden. Dit brengt extra kosten met zich mee ter beveiliging en afwendings van directe risico's alsmede in de nazorg. Het gaat om inzet bij risicovolle demonstraties, mitigatie van impact bij geweld onderling, zoals gebruik van explosieven en brandstichting en mensen in crisis die een gevaar voor anderen en zichzelf vormen. We moeten mensen in acute situaties huisvesten, onderkomen geven of stabiliseren waar het gaat om persoonlijke crisis. Dit budget is nodig om snel kosten te kunnen dekken in acute crisissituaties.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Natuurbrandpreventie en mitigatie

Er worden middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten waar een verhoogd risico op natuurbranden aan de orde is. Arnhem krijgt in 2025 € 120.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Weerbare gemeenschappen tegen ondermijnende criminaliteit

Arnhem ontvangt in 2025 een bijdrage van € 35.000 voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van het weerbaar maken van moeilijk bereikbare gemeenschappen tegen ondermijning en het leggen van de verbinding tussen gemeente en deze gemeenschappen.

Jaarresultaat VGGM

Zie voor de toelichting programma S09 Gezondheid en sport.

Bereikbaarheid

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Een duurzaam bereikbare stad (A)		
Bewerkstelligen van een mobiliteitstransitie: eerst de voetganger, dan de fietser, dan het OV en dan pas de auto (D)		
We zijn bezig met het opstellen van voetgangersbeleid.		
We voeren het mobiliteitsbeleid uit (I)		
Het Duurzaam Mobiliteitsplan is in de loop van 2025 vastgesteld. Een aantal onderdelen zijn nog niet opgepakt. In zijn algemeenheid lopen we er ook tegenaan dat in de voorbereiding en uitvoering er krapte is op de (arbeids)markt. We merken dat we rekening moeten houden met langere looptijden (voorbereiding en uitvoering).		
Groter aandeel fiets en voetgangers om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)		
Oplevering Renaissance Velperweg. Meer ruimte voor voetganger en fiets. Voorbereiding aanpassingen RijnWaalpad zijn gestart. De rotonde op de Marga Klompelaan is gerealiseerd.		
We verbeteren/ breiden het stedelijk fietspadennetwerk uit, waaronder regionale snelfietsroutes (I)		
Bij de Noordelijke Parallelweg is gekozen voor een uitgebreider participatieproces en is de problematiek rondom de Oranjebrug toegevoegd aan het project. Dit zou implicaties kunnen krijgen voor de planning.		
We stellen een actieplan aanpak voetgangersknelpunten op (I)		
Het gunstiger afstellen voor voetgangers en fietsers is naast de singels inmiddels ook toegepast rondom winkelcentrum Presikhaaf.		
We realiseren maatregelen uit het fietsparkeerplan (I)		
In 2025 hebben we verder gewerkt aan de kortetermijnmaatregelen uit het fietsparkeerplan en zetten we de langetermijnmaatregelen in gang.		
We verkennen mogelijkheden van nieuwe fietsbruggen over de Rijn (I)		
Het onderzoek naar de inpassing van twee nieuwe fietsbruggen in Arnhem loopt. Goede brugverbindingen zijn nodig om meer mensen te verleiden te gaan lopen en fietsen. De plannen moeten het Arnhemse verkeerssysteem robuuster maken en mensen minder auto-afhankelijk. De nieuwe fietsbrug in Arnhem Oost is onderdeel van de besluitvorming over de Gebiedsontwikkeling Rijnpark. Er is onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in het aantal gebruikers van een fietsbrug tussen Malburgen en Arnhem Oost, in het kader van het verkeerskundige onderzoek Spoorzone Arnhem Oost. Dat levert een bijzonder inzicht op. Het onderzoek naar de ligging brugoverspanning en aanlanding van deze fiets-voetgangersbrug in Rijnpark en Malburgen is gestart. De brug is onderdeel van de regionale doorfietsroute naar Huissen.		
In Arnhem West is een fietsbrug onderdeel van het regionale plan voor de doorfietsroute VeluweWaalpad. We verkennen de mogelijke oplossingen, kosten en effecten (bijvoorbeeld het verwacht aantal gebruikers) voor zover die nog niet bekend zijn. We kijken nadrukkelijk naar de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad en de regio. Voor beide bruggen zetten we in op regionale samenwerking en samenwerking met het Rijk, ook om de kans op cofinanciering te vergroten.		
Meer openbaar vervoer om de stad duurzaam bereikbaar te maken (D)		
We werken er aan meer mensen met de bus te laten nemen door dit alternatief aantrekkelijker te maken. We blijven openbaarvervoerprojecten verkennen en voorbereiden.		

We voeren concrete hoogwaardig openbaar vervoer-projecten uit (I)

De uitvoering van het project Velperweg is gereed. Het project doseerpunten Westervoortsedijk (westelijk deel) is nog niet gestart, deze zal starten eind 2025. Daarnaast is er door de provincie een subsidie verleend voor busstroken ter hoogte van winkelcentrum Presikhaaf op de IJssellaan. De uitvoering van dit project kan nu starten doordat de Velperweg is afgerond.

Beter openbaar vervoer in de stad, de regio en naar de Randstad en Duitsland (D)

We lobbyen met betrekking tot het spoordossier en het lokale en regionale openbaar vervoer (I)

Op de volgende onderdelen wordt nog steeds inspanning geleverd maar is nog niet afgerond;

- MIRT verkenning Spookknoop Arnhem Oost;
- Goederenrouting (onderzoek nut en noodzaak);
- Een integrale gebiedsontwikkeling A12-corridor Utrecht-Arnhem-Duitse grens.

Daarnaast blijven we lobbyen voor een betere ICE verbinding.

Met behulp van modern parkeerbeleid maken we het makkelijker om in de binnenstad en op OV-locaties woningen te bouwen (D)

We ontwikkelen stedelijk parkeerbeleid (I)

De kaders voor het parkeerbeleid zijn in het DMP vastgesteld. De vertaling naar een nota parkeerbeleid is in de maak.

Zodra dit parkeerbeleid gereed is kunnen vervolginspanningen worden uitgevoerd. Kaders voor de wijze waarop dit kan worden uitgevoerd worden immers bepaald in het parkeerbeleid. Het gaat om de volgende inspanningen:

- parkeerverwijssysteem;
- vaststellen nieuwe parkeernormen;
- uitbreiding van het gereguleerd gebied.

We passen de parkeertarieven aan (I)

De parkeertarieven worden geïndexeerd.

Tegengaan verkeersoverlast (A)

Meer ruimte voor de voetganger, de fietser en het OV (D)

Dit wordt bijvoorbeeld uitgewerkt voor het Voorlopig Ontwerp Willemsplein.

We stellen een verkeersstructuurplan op (I)

Er wordt gewerkt aan het Loopbeleid en het Netwerkmanagementkader (bepaling prioriteiten in verkeerslichtenplan).

We passen de wegenstructuur aan (I)

Ten behoeve van de ontwikkeling Stadsblokken Meinerswijk is de structuur op de Eldenseweg aangepast. Ook worden er voorbereidingen getroffen om de Utrechtseweg aan te passen (verlagen snelheid).

Minder ruimte voor de auto in en rond de binnenstad (D)

We verminderen het aantal straatparkeerplaatsen (I)

Op de Rijnkade (hoge kade) is het aantal straatparkeren iets afgenomen.

We richten de Rijnkade in als wandel- en fietspromenade	(I)
	
Het project is bijna afgerond. De laatste werkzaamheden worden in 2025 uitgevoerd.	
Een betere verkeersveiligheid	(D)
	
We houden in de gaten waar de ongelukken plaatsvinden en schakelen hierop. Ook worden projecten voorbereid om de verkeersveiligheid te vergroten.	
We pakken verkeersonveilige locaties aan	(I)
	
De derde tranche SPV is aangevraagd en goedgekeurd.	
We leggen schoolzones aan	(I)
	
Met de Mesdaglaan zijn we nog in gesprek tav de Schoolzone. De werkzaamheden Dalweg zijn uitgesteld, waardoor de gesprekken over de schoolzone nog lopen. Hier willen we graag samen in optrekken/gelijk laten lopen. Schoolzone Schuytgraaf loopt, hierover zijn gesprekken met OV. Mogelijk loopt aanleg van schoolzone vertraging op (2026).	
Beter en schoner taxivervoer	(D)
	
Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche. Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.	
We stellen samen met de taxibranche maatregelen op om het taxivervoer beter en schoner te krijgen (I)	
	
Door enkele actuele ontwikkelingen wordt op dit moment een plan gemaakt om alsnog over te gaan tot regulering van de lokale taximarkt (= implementatie taxiverordening). Daarbij wordt gekeken naar de fysieke aanpassingen in de openbare ruimte, de regelgeving en draagvlak bij de taxibranche.	
Schonere lucht in de stad	(A)
Minder doorgaand verkeer door de stad	(D)
We stellen een plan op om doorgaand verkeer te weren	(I)
	
De voorbereiding voor de selectieve doorgang Oranjebrug is gestart. Ook de 1e fase aanpassing Centrumring is gestart. Ook het onderzoek naar een mogelijke selectieve doorgang Bethaniënstraat/lange Wal is gestart.	
Beter benutten van stations en realisatie transferia/stadsrandhubs	(D)
	
Vorbereiding voor de Hub GelreDome is met enige vertraging opgestart, vanwege te weinig personele capaciteit.	
We stellen een visie op Arnhemse hubs op	(I)
	
Een algemene visie op hubs is gemaakt, nu volgt de stap naar gedetailleerdere invulling: hoe gaat het bijvoorbeeld in Rijnpark functioneren?	
We voeren de visie Arnhemse hubs uit	(I)
	
Motie 'Begin direct met verbeteren stadsrandhubs' (25M08), binnen bestaande middelen verbeteren van hub Gelredome vergt meer overleg dan vooraf ingeschat.	

Motie 'Impuls voor Gelredome' (25M09), voor de zomer van 2025 een haalbaarheidsonderzoek uit te voeren om te verkennen hoe de impuls van stadsrandhub Gelredome naar voren gehaald kan worden in DMP. Dit is opgestart voor de zomer, er wordt geschoven met personele capaciteit om hier invulling aan te geven. IPKW krijgt waarschijnlijk een neutralere naam: Westervoortsedijk, zodat ook geschikte locaties aan de noordzijde van de Westervoortsedijk toegevoegd kunnen worden als potentiële stadsrandhub.

Minder vervuilende voertuigen in de binnenstad (D)

We zijn met de binnenstadondernemer en PBA / BIZ en vertegenwoordigers van de bewoners volop in gesprek over meer bundeling.

We handhaven de milieuzone en waar mogelijk passen we strengere normering en uitbreiding toe (I)

De voorbereiding van de verzwaring is in 2025 uitgevoerd. In 2026 gaan we de volgende verzwaring invoeren: de milieuzone gaat van emissieklasse 4 naar emissieklasse 5 voor diesel personenwagen. De milieuzone en de zero-emissiezone zijn qua gebied op elkaar afgestemd. Aanscherping milieuzone en invoering zero-emissie worden tegelijkertijd ingevoerd op 1 juni 2026.

We stimuleren en faciliteren duurzame stadsdistributie, met name in de binnenstad (I)

Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd. Het verkeersbesluit voor de zero-emissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide.

	Rekening 2024	Begroting 2025 Primitief	Juli	Rekening 2025	Afwijking
Bedragen x € 1.000					
Middelen					
Lasten	30.240	33.679	36.004	22.048	13.956
Baten	10.346	13.067	12.608	6.435	-6.174
Saldo lasten en baten	-19.894	-20.612	-23.396	-15.613	7.783
Toevoegingen aan reserves	14.073	17.455	17.211	17.438	-227
Onttrekkingen aan reserves	11.363	16.023	18.986	17.023	-1.964
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.711	-1.432	1.775	-415	-2.190
Gerealiseerd resultaat	-22.605	-22.043	-21.621	-16.028	5.592

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	36.004	-200	35.804
Baten	12.608	0	12.608
Saldo lasten en baten	-23.396	200	-23.196
Toevoegingen aan reserves	17.211	0	17.211
Onttrekkingen aan reserves	18.986	0	18.986
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.775	0	1.775
Prognose resultaat	-21.621	200	-21.421

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-200	V			
Mobiliteit	-200	V	Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving

Economie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Vol energie zetten wij in op een duurzame, creatieve en levendige economie voor het welzijn en de welvaart van de Arnhemmers (A)		
Dé Europese Energy hotspot worden (D)		
Voor Arnhem vormen de maatschappelijke opgaven op het gebied van duurzaamheid en energietransitie, niet alleen uitdagingen, maar ook economische kansen. Een goed voorbeeld hiervan is het geïnitieerde Europese project ZERO vanuit programma creatief x energie. Onze ambitie is dat het regionale energie-ecosysteem stevig groeit en binnen Europa bekend staat als 'Hotspot Energy', ideaal voor het versneld ontwikkelen en toepassen van energie-innovaties. We werken aan deze ambitie door middel van het uitvoeren van verschillende activiteiten binnen verschillende actielijnen. We brengen deze ambitie dichterbij door Connectr en de energievoucherregeling, de Arnhem Electricity Week waarbij we bestaande relaties versterken en nieuwe relaties aangaan.		
We bouwen aan innovatieve campussen (I)		
De in de samenwerkingsovereenkomst Kenniscampus Arnhem-Velp opgenomen onderzoeken zijn voor de zomer van 2025 afgerond. Zo heeft de verkenning naar een beoogd gezamenlijk programma in het middengebied input geleverd voor de ontwikkeling van het gebied die vastgelegd is in de startnotitie Middengebied Kenniscampus. Daarnaast gaan de samenwerkingspartners aan de slag met de resultaten van de mobiliteitsverkenning waarin maatregelen opgenomen zijn om duurzame mobiliteit van en naar de Kenniscampus te bevorderen. We werken nu aan het vernieuwen van de samenwerkingsovereenkomst om de resultaten van de verschillende onderzoeken verder tot uitvoering te brengen. We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek –Cleantech Park Arnhem (IPKW) – Nieuwe Haven. Arnhems Buiten profileert zich verder als Electricity campus en toonde dit bij haar deelname aan de Arnhem Electricity Week. De campus heeft haar ontwikkelvisie verder uitgewerkt en besproken met de commissie ruimtelijke omgevingskwaliteit. De positieve ontvangst en feedback wordt nu verwerkt in een programmeringsaanpak. Helaas maakt de stikstofzoning door de provincie Gelderland het onmogelijk om renovaties en/of uitbreidingen uit te voeren die vergunningplichtig zijn. Dit stopt ook de geplande -en deels door de gemeente gesubsidieerde- renovatie en uitbreiding van een pand ("B17") tot gedeelde werk en ontmoetingsplek voor de Arnhem Electricity campus. De campus concentreert zich op het werk dat wel doorgang kan vinden en volgt hoe het stikstofdossier zich verder ontwikkelt.		
We werken aan het stimuleren, toepassen en zichtbaar maken van energie innovaties (I)		
Tot dusverre zijn er in 2025 vier energievouchers uitgereikt voor het testen van innovatieve oplossingen. Ook waren er tijdens de Arnhem Electricity Week op het innovatieplein ondernemers die hun innovaties lieten zien aan de bezoekers. De Hogeschool Arnhem Nijmegen heeft nu drie onderzoeksplannen in voorbereiding en bij een positief besluit van de subsidiërende partijen start de uitvoering; één zou dan dit najaar kunnen starten, twee vanaf januari 2026. In alle plannen komt de Arnhemse energietransitie en de verduurzamingsopgave van woon en/of werklocaties aan bod.		
We versterken onderlinge samenwerking en relaties in het energiecluster (I)		
De onderlinge samenwerking in het energiecluster is versterkt met de terugkeer van de helixgroep energie bij The Economic Board. Hierin zitten vertegenwoordigers van ondernemers, onderwijs en overheid. Onderwerpen die hierin zijn opgepakt zijn lobby, acquisitieplan en talentplan energy.		

We versterken de samenwerking van het energie- en creatieve cluster

(I)

De samenwerking tussen onze twee topsectoren energie en creatief maakt ons nog sterker en onderscheidend. Hiervoor is het programma Creatief x Energie opgezet. Dit programma heeft diverse samenwerkingen tussen de energiesector en creatieve professionals tot stand gebracht onder meer bij Alliander. Ook hebben we door deze unieke samenwerking met project ZERO een Europese subsidie van 6 miljoen euro voor het verduurzamen van een woonwijk op door middel van een innovatieve aanpak. Waarbij creatief Arnhem zorgt voor de sociale innovatie en Connectr voor de technische innovatie. Het project is onlangs van start gegaan.

We werken aan een betere (inter)nationale positionering van Arnhem als Hotspot Energie

(I)

In mei heeft de tweede editie van de Arnhem Electricity Week plaatsgevonden. Tijdens deze week is ook het Nationaal Expertisecentrum Netcongestie aangekondigd. Ook is er een delegatie uit de Duitse stad Essen (Noordrijn Westfalen) aanwezig geweest. Dit positioneert Arnhem (inter)nationaal nog meer als een Hotspot Energy. Met een mediadag die ook georganiseerd is tijdens de Arnhem Electricity Week heeft de media kunnen zien en horen wat Arnhem te bieden heeft op het gebied van energie.

Arnhem is de aantrekkelijkste stad van Oost-Nederland om te wonen, werken, ondernemen, studeren, verblijven, ontmoeten en ontspannen

Met veel partijen in de stad werken we dagelijks aan het versterken van Arnhem als energieke hub in de regio. Daarbij werken we zowel aan het product als aan de marketing daarvan.

We werken aan de transformatie van de binnenstad

(I)

Er wordt in ieder geval in 2025 en doorlopend in 2026 gewerkt aan de sloop en herbouw van de locatie van de stadsbrand. Vanaf maart 2025 is veel gewerkt aan de gevolgen van de verwoestende brand in de Jansstraat en wordt er door een integraal projectteam ondersteuning geboden bij de aanpak en uitvoering van de herbouw van de getroffen panden. Het ontwikkelperspectief Arnhem Centrum is daardoor gepauzeerd. Naar verwachting wordt dit in het najaar weer opgepakt. De uitvoering van de vastgestelde Visie Openbare ruimte en koele netwerken wordt in het tweede deel van 2025 gestart. De werkzaamheden aan de in de begroting genoemde gebiedsontwikkelingen zoals Gele Rijdersplein en Bestuurskwartier, worden voortgezet in het verdere verloop van 2025 en kennen daarin hun eigen mijlpalen in de planvorming en realisatie. De inzet van de transformatiemanager is voornamelijk gericht op kansrijke initiatieven in het westelijke deel van de binnenstad, zoals in de Rijnstraat en verbeteringen op de Korenmarkt. Met de organisatie van de Dag voor de Binnenstad in Arnhem is samen met Platform Binnenstad Arnhem (PBA) een landelijk netwerk van binnenstadspersonals inzicht gegeven in de kansen en uitdagingen van de Arnhemse binnenstad. In samenwerking met de Vereniging Eigenaren Citycenter Arnhem (VECA) is een matchmaker gestart die zich voornamelijk richt op het invullen van winkelleegstand in het kernwinkelgebied door eigenaren van panden te verbinden met potentiële vestigers zoals (nieuwe) winkelformules of kantoorgebruikers.

We realiseren een aanbod van duurzame en toegankelijke evenementen

(I)

In mei is de Leidraad Sportevenementen vastgesteld. Met de leidraad kunnen we scherpe keuzes maken. Het document geeft richting, zodat de middelen zo zinnig mogelijk besteed worden en we maximaal kunnen sturen op economische en maatschappelijke impact. De Quick scan duurzaamheid is samengevoegd met de Checklist toegankelijkheid, zodat organisatoren snel inzichtelijk krijgen waar ze verbeteringen kunnen doorvoeren. Tijdens de Arnhem Electricity Week was er een goed bezochte meet-up over energiesystemen voor evenementenlocaties.

Met diverse organisaties uit de stad hebben we een wervend bidbook gemaakt voor Roze Zaterdag 2027. In mei is Roze Zaterdag toegekend aan Arnhem.

We werken aan een vitale en duurzame recreatieve sector

(I)

Het ontwikkelperspectief Recreatie en Toerisme en de bijbehorende Uitvoeringsagenda zijn in de afrondende fase en worden in het najaar aan de raad aangeboden. Alle voorbereidende acties voor de verbinding van Arnhem Centraal naar Sonsbeek (en daarmee richting Veluwe) zijn uitgevoerd, zodat in september de fysieke uitvoering kan starten. Samen met veel partners in de stad is een nieuw raadsvoorstel gemaakt over de toekomst van herdenken van de Slag om Arnhem. In september wordt het voorstel in de raad geagendeerd.

We positioneren Arnhem met gerichte citymarketing

(I)

Citymarketing heeft dit jaar een promotiefilm over Arnhem gelanceerd, waarin de kernwaarden en het dna van de stad naar voren komt. Er wordt gewerkt aan een bidbook voor congresacquisitie waarin Arnhem nationaal gepositioneerd wordt als een aantrekkelijke stad voor congressen. In de eerste helft van het jaar vond ook

een perstour tijdens de Arnhem Electricity Week plaats en konden studenten deelnemen aan de eerste Talenttour langs Arnhemse bedrijven.

Meer Arnhemse werklocaties zijn klaar voor de toekomst, met innovatie, circulariteit en duurzaamheid (D) **als belangrijke en zichtbare dragers**

We werken in verschillende (beleids)trajecten en projecten samen met partners in de stad aan de duurzame ontwikkeling van werklocaties. Op gebiedsniveau in Spoorzone Arnhem – Oost en op het niveau van individuele werklocaties. Dit doen we bijvoorbeeld vanuit de Green Deals die voor meerdere terreinen vastgesteld zijn en met projecten die de (OV-)bereikbaarheid verbeteren. Daarnaast is beleid ontwikkeld dat bijdraagt aan toekomstbestendige werklocaties, zoals het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 (voor o.a. wijk- en buurtwinkelcentra) en het Regionaal Programma Werklocaties 2025-2029 (voor o.a. het ruimtelijk en functioneel beter benutten van de bestaande bedrijventerreinen).

We bieden ruimte voor ondernemen

(I)

We werken momenteel aan de totstandkoming van de Gebiedsvisie Het Broek – Cleantech Park Arnhem (voorheen IPKW) – Nieuwe Haven (beoogde oplevering is Q3 2025) en aan oplevering van het Transformatieplan deel 2 voor bestaande en nieuwe bedrijven in Rijnpark en omgeving (beoogde oplevering is Q4 2025). Daarnaast zijn er met verschillende bedrijven gesprekken gevoerd, onder andere naar aanleiding van het vaststellen van omgevingsplannen voor Rijnpark e.o. De ontwikkeling van de Nieuwe Haven en de campussen kent een doorlopende inzet en samenwerking met de betrokken partners, waarbij voor de ontwikkeling van Kenniscampus Arnhem – Velp toegewerkt wordt naar besluitvorming over een vernieuwde samenwerkingsovereenkomst in Q4. Het Detailhandelsbeleid Arnhem 2025 is in juni vastgesteld door het college en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Er wordt nu al gewerkt aan de acties uit het aparte actieplan. De herijking van de regels voor standplaatsen en van de Winkeltijdenverordening (voor nachtwinkels) volgen nadat de raad het detailhandelsbeleid heeft vastgesteld. Een aantal van deze visies en plannen kennen, zoals het Detailhandelsplan en de Gebiedsvisie, een vertraging in de oplevering ten opzichte van de oorspronkelijke planning.

In Q4 wordt gestart met het opstellen van het uitvoeringsprogramma Horeca als uitwerking van de horecavisie. In het najaar wordt het Toekomstperspectief Recreatie en Toerisme aan de raad aangeboden. Na vaststelling zal als een van de uitwerkingen van dit beleid gestart worden met de herijking van het Hotelbeleid. De raad heeft in mei ingestemd met het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) 2025-2029 en Gedeputeerde Staten heeft deze in juli vastgesteld. Samen met de GMR, Provincie en regiogemeenten is aan de slag gegaan met de uitvoering ervan, waaronder het initiëren van een regionaal campus-overleg. Vanwege het RPW heeft het college het compensatieplan gebiedsontwikkeling Rijnpark vastgesteld, om aan te geven hoe de arbeidsplaatsen, vierkante meters bedrijfsruimte en de milieuruimte worden gecompenseerd.

We werken samen met partners aan kwalitatief goede werklocaties

(I)

Dit jaar zijn de bestaande samenwerkingsagenda's op het gebied van duurzaamheid, veiligheid, bereikbaarheid en organisatiegraad voortgezet. Dit heeft onder ander geleid tot continueren van de Green Deals op de Gelderse Poort en IJsseloord I en het sluiten van een Green Deal op De Overmaat-Rijkerswoerd en De Bakenhof. Daarnaast is er een parkeeronderzoek uitgevoerd op de Gelderse Poort (voorbeeld omtrent Veiligheid) en is een verkeersonderzoek op IJsseloord I uitgevoerd gericht op verkeersveiligheid (voorbeeld parkeren, rij(in)richting en fietspaden). Tot slot zijn er stappen gezet in het versterken van de organisatiegraad. Voor Het Broek is vanuit de SPUK-regeling (provincie Gelderland/VNO-NCW) een routekaart opgesteld om het organiserend vermogen te verbeteren.

Betere balans tussen vraag en aanbod op de (regionale) arbeidsmarkt

(D)

We initiëren, verbinden en faciliteren diverse programma's en projecten die zorgen voor een arbeidsmarkt die werkt. Dat betekent een betere aansluiting tussen onderwijs en werk. We jagen innovaties aan in de sectoren waar de krapte het grootst is; Energie, Onderwijs- Kinderopvang, Zorg en Techniek.

We faciliteren Leven lang ontwikkelen

(I)

Voor de ontwikkeling van een Talentplan Energy is een triple helix programmaraad en werkgroep opgericht. In beiden zijn we als Arnhem vertegenwoordigd. Er wordt in het talentplan onderscheid gemaakt tussen de uitvoering van de energietransitie en innovatie in de transitie. In dat laatste, die innovatie, zijn wij als regio uniek. Investeren in talent op innovatie moet zorgen voor arbeidsbesparende maatregelen in de uitvoering. Momenteel wordt dit uitgewerkt aan de hand van 3 actielijnen die uiteindelijk gevuld gaan worden met diverse concrete acties en projecten.

De beroepentuin blijft zich verder doorontwikkelen door meer werkgevers te verbinden aan dit initiatief maar ook de verkennen hoe te kunnen uitbreiden naar andere focussectoren en meer deelnemers kunnen aansluiten op deze programma's. Het commiteren van diverse werkgevers uit verschillende sectoren blijft een aandachtsgebied.

We zetten in op het aantrekken en behouden van talent

(I)

We hebben het samenwerkingsverband Arnhem studiestad doorontwikkeld. We werken samen met City Marketing aan het platform IntoArnhem en de eerste succesvolle talenttours zijn een feit, waarin studenten vanuit verschillende opleidingen op een innovatieve manier bedrijven bezoeken in de sectoren waar de krapte het grootst is. Vanuit het samenwerkingsverband Arnhem Studiestad hebben we een 2e editie van het ASM studentfestival georganiseerd. Het was een succes door kwalitatief goede verbindingen te hebben gerealiseerd tussen de studenten en de werkgevers uit de regio. Voor potentiële stages, afstudeeropdrachten en (bij)banen. Daarnaast zijn de eerste studententeams gevormd voor de Airborne freedomrun die we organiseren met strategische partners. Het Ondernemerslab is gevestigd in de binnenstad van Arnhem waar studenten van het MBO en HBO samenwerken aan vraagstukken voor het bedrijfsleven.

We activeren onbenut arbeidspotentieel

(I)

De beroepentuin genaamd de Vakmakers is van start met een eerste aantal deelnemers die in 2-3 maanden tijd opgeleid worden richting een beroep in de techniek/bouwsector.

De vakmakers is gevestigd in een pand gelegen in Arnhem-Oost. Momenteel wordt er gewerkt aan de doorontwikkeling van dit concept en zal uitbreiding plaats vinden richting andere focussectoren.

Recent is er door het werkgeversservicepunt een bijeenkomst georganiseerd voor aanbieders in de kinderopvang. De branche ervaart meerdere uitdagingen, maar personeelstekort is daar op dit moment amper aan de orde. Zij kunnen de bestaande groepen draaiende houden waardoor er op dit moment geen prioriteit wordt gegeven aan een structurele oplossing.

Voor huishoudelijke ondersteuning faciliteren we een cursus taal op de werkvloer voor 15 deelnemers. Door deze interventie worden medewerkers beter inzetbaar voor werkgevers in deze sector.

In 2030 hebben we een 50% circulaire economie, in 2050 zijn we volledig circulair

(D)

De Uitvoeringsagenda Arnhem Circulair 2024-2026 is vorig jaar oktober vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe we zowel in de gemeentelijke organisatie als met de stad werken aan de circulaire ambities. We werken daarin aan de volgende thema's. We kijken in de prioritering altijd naar de combinatie van milieu-impact en gemeentelijke invloed. Circulair bouwen en circulaire openbare ruimte hebben daarom onze prioriteit.

- Circulair bouwen
- Circulaire openbare ruimte
- Circulair ondernemen
- Circulaire wijken/inwoners
- Circulaire waardenketens (voedsel & textiel)
- Circulaire organisatie (facilitaire voorzieningen & vastgoed)

We stellen een nieuw uitvoeringsplan circulaire economie op

(I)

We geven nu invulling aan de uitvoering. Dat betekent dat we inzetten op circulair bouwen waarbij we ons richten op grotere ontwikkelingen en renovaties (vanaf 50 woningen) en het circulair isoleren. Binnen de openbare ruimte werken we aan de reductie van de milieu-impact van, in het bijzonder beton en asfalt producten. Op het gebied van circulair ondernemen blijven jagen we aan en ondersteunen we middels Green Deals en de subsidieregeling voor circulaire initiatieven. Voor circulaire wijken en inwoners verkennen we nu de mogelijkheden om reparatie voor Arnhemmers laagdrempeliger te maken. Voor de circulair waardenketens zijn nu beide gevallen een groep van ruim 25 textiel- en horecaondernemers aangesloten waarmee we stappen zetten naar een duurzamere textiel- en voedselketen. Ook in de eigen organisatie blijven we inzetten op het geven van het goede voorbeeld. Onder andere met het vernieuwde inkoopbeleid en het actieplan Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkopen (MVOI).

Verbeteren van de dienstverlening naar ondernemers

(D)

We blijven continue de dienstverlening vanuit de gemeente naar haar ondernemers verbeteren en optimaliseren. De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd, de samenwerking met startclub Arnhem, Kamer van Koophandel en diverse ondernemersverenigingen is geïntensiveerd waardoor multidisciplinaire samenwerking ontstaat om de ondernemers in de stad te ondersteunen.

Professionaliseren en optimaliseren ondernemersdesk

(I)

De gemeentelijke website is geprofessionaliseerd en daarmee toegankelijker voor ondernemers. Tevens werken we mee aan de inrichting van de website Into Arnhem waar ook een belangrijk onderdeel Werk en Ondernemers is ingevuld in samenwerking met de gemeente Arnhem. De samenwerking met de Kamer van Koophandel is verder uitgebreid bijvoorbeeld in het organiseren van inloopdagen. Tevens zijn we bezig om de invulling van het gedachtengoed één loket voor ondernemers waarbij diverse diensten (zoals kamer van koophandel, belastingdienst) beschikbaar zijn vorm te geven.

Bereikbaarheid en zichtbaarheid vergroten

(I)

We continueren de samenwerking met de ondernemersverenigingen in de stad en onze accountmanagers zijn daar zichtbaar en vindbaar.

Het eerste ondernemerspanel gericht op circulair ondernemen was succesvol door de hoeveelheid belangstelling bij ondernemers en de input die is opgehaald om processen intern te kunnen optimaliseren. De uitkomsten zijn gedeeld via diverse kanalen waaronder de gemeentelijke website, de nieuwsbrief en andere uitingen.

Netwerken en verbinden met betrokken organisaties

(I)

Accountmanagers zijn zichtbaar bij en voor ondernemers. Accountmanagers bezoeken bedrijven variërend van groot tot klein, in de focussectoren maar ook daarbuiten. De voorbereidingen voor het Ondernemersevenement wat samen georganiseerd wordt met strategische partners is in volle gang en de eerste 200 aanmeldingen zijn een feit. Tijdens dit evenement faciliteren we informele ontmoetingen tussen onderwerpen gericht op een specifiek voor hen interessant onderwerp in de vorm van verdiepingscafés.

Daarnaast is Arnhem verkozen tot MKB stad van 2026 waarbij de eerste voorbereidingen zijn gestart om 2026 in te richten als MKB stad. Waarbij het hoogtepunt zal liggen in juni 2026, het MKB jaarcongres in de vorm van een festival in samenwerking met MKB Nederland en partners in de stad.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	11.415	250	11.665
Baten	3.031	0	3.031
Saldo lasten en baten	-8.384	-250	-8.634
Toevoegingen aan reserves	130	0	130
Onttrekkingen aan reserves	1.382	100	1.482
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.252	100	1.352
Prognose resultaat	-7.132	-150	-7.282

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	250	N			
Economische Zaken en citymarketing	150	N	Arnhem op de kaart (25M112)	S	AR
Evenementen	100	N	Tour of Holland	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	100	V			
Evenementen	100	V	Tour of Holland	I	BR

Arnhem op de kaart (25M112)

Bij de Perspectiefnota 2026-2029 is de motie 'Arnhem op de kaart' (25M112g) aangenomen. Deze motie vraagt om middelen ter dekking voor het op de kaart zetten van Arnhem (toerisme, recreatie en citymarketing) en samen met de Stichting City Marketing Arnhem te kijken hoe dit bedrag het beste besteed kan worden. Voorgesteld is om hiervoor structureel € 150.000 ten laste van de algemene middelen in te zetten. In deze Turap wordt dit verwerkt.

Tour of Holland

In 2025 dagen we bij aan de Tour of Holland: een meerdaagse internationale wielervedstrijd die in 2025 voor het eerst georganiseerd wordt en waarvan de slotetappe in Arnhem is. De kosten worden gedekt vanuit de bestemmingsreserve Evenementen.

Onderwijs

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers met dezelfde talenten hebben dezelfde kansen (A)		
Meer Arnhemse kinderen hebben een goede startpositie op school (D)		
Met de opmerking dat er steeds meer jonge kinderen al bij de peuteropvang (dus met 2 jaar) instromen met een taal- of ontwikkelingsachterstand.		
We vergroten het bereik van peuteropvang en zorgen voor een kwalitatief goed aanbod (I)		
Het bereik van VVE- peuteropvang ligt boven het landelijk gemiddelde.		
We vergroten het aanbod ten behoeve van kansengelijkheid op de 25 OKB-scholen (I)		
Scholen die subsidie ontvangen in het kader van het gemeentelijk onderwijskansenbeleid voeren de interventies uit zoals aangevraagd. Dit binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.		
We investeren in het Nationaal Programma Arnhem-Oost (I)		
We investeren in natuureducatie, zodat meer kinderen leren over natuur, duurzaamheid, gezondheid en groen (I)		
In 2025 zijn we met alle basisscholen die dat willen in gesprek gegaan over het aanbieden van natuureducatie en schoolmoestuinen. Per school wordt nagedacht over een passend aanbod. Daarnaast is begin dit jaar de subsidieregeling schoolmoestuinen aangepast zodat deze beter aansluit bij de behoefte van de scholen. Ook is deze regeling verlengd tot eind 2026. Op deze manier proberen we de scholen zo goed mogelijk te ondersteunen bij het schoolmoestuinen.		
Daarnaast is natuureducatie, naast o.a. kunst, cultuur en sport, één van de onderdelen waarop ingezet wordt bij de Rijke Schooldag. De Rijke Schooldag voorziet in een aanbod van extra activiteiten tijdens en na schooltijd in Arnhem-Oost.		
We zorgen voor goede toekomstbestendige (onderwijs) huisvesting (I)		
In 2024 is het nieuwe beleidsrijke Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) voor het funderend onderwijs aangenomen door de raad. Het IHP 2024-2039 beschrijft voor een periode van 16 jaar voor het primair, voortgezet en speciaal onderwijs het pad naar vervanging en renovatie van de huidige schoollocaties. Dit plan is tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de onderwijsbesturen. Het plan helpt ons om het Arnhemse onderwijsveld de best mogelijke faciliteiten te bieden, zodat de onderwijspartners in staat zijn om onze kinderen en jongeren optimaal te kunnen faciliteren in hun ontwikkeling.		
Inmiddels ligt de focus op de uitvoering van dit plan, in samenwerking met de schoolbesturen. Dit komt dan ook tot uitdrukking in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026, dat door de raad is geaccordeerd.		
In 2026 gaan we verder met de uitvoering van de projecten uit het IHP, het jaarprogramma onderwijshuisvesting vormt hierin de basis. Zichtbaar is dat de projecten veelal weer conform de planning van het IHP starten. Ook de binnengekomen aanvragen zijn opgenomen in het jaarprogramma. Gezien de urgentie van sommige aanvragen is, in afwijking op de procedure conform de verordening, besloten deze in 2025 nog af te ronden. Dekking hiervoor komt uit het reeds bestaande budget voor tijdelijke huisvesting. Tot slot is in het jaarprogramma onderwijshuisvesting 2026 aan de raad ook over de voortgang van de projecten uit het jaarplan 2025 gerapporteerd.		
Met enige vertraging is ook gestart, samen met onze onderwijspartners, met een gemeente breed aanmeldings- en spreidingsbeleid van scholen om segregatie in de stad tegen te gaan. De eerste gesprekken hiervoor worden in het MEAA gevoerd. Ook wordt, vanaf Q4, met de schoolbesturen gezamenlijk gekeken hoe inclusief onderwijs vorm dient te krijgen.		

Meer Arnhemmers hebben een startkwalificatie en voldoende basisvaardigheden

(D)

Voor wat betreft meer Arnhemmers met een startkwalificatie:

We zien dat het aantal voortijdig schoolverlaters redelijk stabiel is gebleven in de gemeente Arnhem. Zie voor de toelichting het kopje 'we werken eraan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen'.

Voor wat betreft het hebben van voldoende basisvaardigheden:

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren. Vanuit zowel de regio als in de stad Arnhem zetten we in op het tegengaan van laaggeletterdheid en het vergroten van basisvaardigheden van verschillende doelgroepen. We werken aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd.

We werken er aan dat meer jongeren hun startkwalificatie behalen

(I)

De afgelopen periode is er aan een aantal zaken gewerkt:

1. Het plan van aanpak thuiszitters is opgeleverd. Momenteel werkt er een projectleider aan de uitvoering hiervan, in samenwerking met relevante samenwerkingspartners.
2. De projectleider van het plan van aanpak thuiszitters is ook verbonden aan het plan van aanpak hoogbegaafdheid en geeft ook uitvoering aan de actiepunten.
3. Voor het lokale plan van aanpak voortijdig schoolverlaten is er dit jaar sprake van een overbruggingsjaar. Hier is voor gekozen, omdat de wetgeving rondom voortijdig schoolverlaten gaat veranderen middels de wet 'van school naar duurzaam werk'. Dit betekent dat er een nieuw regionaal programma komt gericht op voortijdig schoolverlaten en het tegengaan van jeugdwerkloosheid. Als gemeente Arnhem werken we hier actief aan mee én we sluiten hier graag op aan met onze lokale aanpak.

In Q3 van 2025 wordt duidelijk of de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2026 van deze nieuwe wet wordt gehaald en welke gevolgen dit heeft voor de aanvullende acties die de gemeente Arnhem lokaal uitzet gericht op voortijdig schoolverlaten.

In de meest recent gepubliceerde cijfers van voortijdig schoolverlaten zien we dat het aantal voortijdig schoolverlaters in de gemeente Arnhem redelijk stabiel is gebleven ten opzichte van een jaar eerder (3,08% in schooljaar 2023-2024 t.o.v. 3,05% in schooljaar 2022-2023). Dit ligt boven het landelijk gemiddelde van 2,29%,

Als we het percentage vergelijken met het gemiddelde van de benchmarkgemeenten van Arnhem, dan zien we dat Arnhem net iets lager scoort (3,08% t.o.v. 3,17% als gemiddelde van de benchmarkgemeenten).

We gaan laaggeletterdheid tegen

(I)

Landelijk zet de afname van basisvaardigheden bij jongeren door (PISA onderzoek). De schoolbesturen in Arnhem houden ons via de MEAA (maatschappelijke educatieve agenda Arnhem) op de hoogte van de acties die zij hierop uitvoeren.

In 2026 komt een subsidie beschikbaar, het LLO-Collectief – initiatief van het Nationaal Groeifonds. Doel van de subsidieregeling is mensen met lage basisvaardigheden en lager opgeleiden te bereiken en scholing voor deze mensen toegankelijker te maken. De regio Midden-Gelderland bereidt in de maanden juli- oktober 2025 een subsidieaanvraag voor. Met deze aanvraag wil de regio mensen met lage basisvaardigheden bereiken, de leercultuur bij bedrijven versterken en scholingstrajecten (combinatie van vakvaardigheden en basisvaardigheden) aanbieden. Dat doen we in een regionale aanpak die samen met RijnIJssel, UWV, Scalabor e.a. ontwikkeld wordt. Met de toegekende subsidie kan de regio vanaf januari 2026 twee jaar lang aan de slag door mensen met beperkte basisvaardigheden en weinig opleidingsachtergrond te helpen om hun scholingsdeelname en arbeidsparticipatie te versterken. Zo hebben ze meer kans om een baan te vinden die bij hen past. Met hulp van bedrijven wordt baanverlies bij werknemers voorkomen en de verdere loopbaanontwikkeling gestimuleerd.

Als gemeente Arnhem werken we daarnaast aan een plan van aanpak taalontwikkeling van -10 maanden tot 100 voor de stad Arnhem die in Q3 2025 aan de raad wordt gepresenteerd. We richten ons op drie doelgroepen: het jonge kind, schoolgaande kinderen/jongeren en volwassenen/nieuwkomers. We doen dit wijkgericht om (het risico op) laaggeletterdheid vroeg te signaleren en tegen te gaan, of aan te pakken via toeleiding naar aanbod.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	34.465	646	35.111
Baten	4.749	0	4.749
Saldo lasten en baten	-29.716	-646	-30.362
Toevoegingen aan reserves	10.587	0	10.587
Onttrekkingen aan reserves	10.726	0	10.726
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	139	0	139
Prognose resultaat	-29.577	-646	-30.223

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	646	N			
Onderwijs	458	N	Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs	I	AR
Onderwijs	175	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid	I	AR
Onderwijs	13	N	Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Nabetaling inhuurkosten beheer MFCs

Door wijzigingen in de wetgeving zijn er meer salariscomponenten opgenomen in de nieuwe inlenersbeloning dan voorheen. Bij de laatste controle door de inspecteur van Cicero bleek dat niet alle toeslagen correct (conform gemeente CAO) werden toegepast en hersteld dient te worden. De leverancier heeft, naar aanleiding hiervan, Gemeente Arnhem verzocht over te gaan tot nabetaling van de bedragen die over de periode 2020 tot en met 2024 op basis van het tussen partijen geldende contract in rekening hadden moeten worden gebracht. Het gaat hierbij om de beloning van (ex-) medewerkers van Ves & Co die in de genoemde periode werkzaamheden hebben verricht voor de Gemeente Arnhem. Uit deze audit is gebleken dat bepaalde looncomponenten mogelijk niet, althans niet volledig, aan de betreffende medewerkers zijn uitbetaald. Het gaat om:

- De buitendagvenstertoelage;
- De correctie van het uurtarief;
- De vergoedingen voor gemaakte overuren.

Na het inwinnen van juridisch advies op vlak van arbeidsvoorwaarden, is geconcludeerd dat de leverancier recht heeft op een nabetaling van gemiste vergoedingen. Het gaat om € 402.630 als nabetaling over 2020 t/m 2024 voor dagbeheer en voor sociaal beheer (avondbeheer). Daarnaast wordt de eindejaarsuitkering 2024 nog in rekening gebracht. Dit gaat om € 55.453.

Gemeentefonds meicirculaire - DU aanpak laaggeletterdheid

De middelen die nu beschikbaar worden gesteld, stellen gemeenten in staat om nieuwe regionale plannen te maken voor de periode 2025-2028 en dus de coördinatie van de regionale aanpak voort te zetten. Arnhem krijgt € 175.000 in 2025.

Gratis bibliotheekpas tot 24 jaar (25M145)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Behoud gratis bibliotheekpas voor jongeren (25M145) aangenomen. Met dit voorstel wordt deze maatregel vanaf 2026 structureel geborgd. Daarnaast wordt het budget in 2025 bijgesteld met afgerond € 13.000 om aan te sluiten met de geraamde kosten van het gebruik van deze regeling in 2025.

Cultuur

Voortgang doelen en inspanningen

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Verbreding van cultuurbereik en participatie	1.1.1 We versterken cultuur op en na school	• Samen met onderwijs- en cultuurstellingen integreren we cultuureducatie in het onderwijsprogramma van het primair onderwijs. Dit doen wij door middel van: - o Pr8 programma, waarbij leerlingen in het primair onderwijs elk jaar een andere Arnhemse culturele instelling bezoeken - o Cultuureducatie met Kwaliteit/Meer Muziek in de Klas: het bevorderen van kansengelijkheid door voor ieder kind cultuureducatie toegankelijk te maken. We helpen scholen een leerlijn voor cultuureducatie te ontwikkelen en bevorderen de deskundigheid van leerkrachten. We werken hierbij samen met professionele kunstenaars. • We breiden cultuureducatie uit naar buitenschoolse activiteiten en werken hierbij samen met het Nationaal Programma Arnhem Oost. • We versterken het cultuuraanbod in buitenschoolse activiteiten, zoals in het jongerencentrum in Schuytgraaf.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We vergroten cultuurdeelname en stimuleren kunstbeoefening	• Met subsidies stimuleren en faciliteren wij: - Het beoefenen van amateur- en breedtekunst: a) We geven subsidie aan Rozet, Huis van Puck en de Jacobiberg voor het bieden van locaties voor lessen en presentatie b) We geven subsidie via de Amateurkunstregeling en de subsidieregeling Productie en Presentatie Amateurkunst aan verenigingen en organisaties c) We geven subsidie voor het organiseren van een jaarlijks amateurkunstfestival - Jongerencultuur, door gratis cultuurprogramma's te bieden waarbij jongeren zelf het programma selecteren - De maatschappelijke betrokkenheid van ouderen door kunst en cultuur • We dragen bij aan gemeentebreed accommodatiebeleid, waarbij de vraag naar betaalbare en goed gefaciliteerde ruimtes voor de breedtekunst wordt meegenomen • Komende jaren gaan we cultuurdeelname vergroten door samen met platform Amateurkunst ruimte en programma te realiseren. • We verkennen de mogelijkheden om kunst en cultuur nog meer in te zetten bij sociaal maatschappelijke vraagstukken, zoals bij de wijken in Arnhem Oost. Dit doen we samen met Nationaal Programma Arnhem Oost.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin Plan Ris		
1.2 Versterken van de culturele infrastructuur	1.2.1 We stimuleren het makersklimaat	- Met subsidies faciliteren en stimuleren we: - Voldoende voorzieningen (podia en presentatiemogelijkheden) en randvoorwaarden (ateliers en repetitieruimte) - Programmering, voor een artistiek interessant, divers, veelzijdig en actueel cultureel aanbod dat aansluit bij de behoeftes van verschillende doelgroepen - Het Cultuurplatform Cultuur Academy (een fusie tussen Schakel025 en Cultuur Academy), waarbij we vragen om een stevig programma voor makers met een focus op het delen van kennis, ondernemerschap en professionalisering - We verstrekken opdrachten voor Kunst in de Openbare Ruimte, waarmee we het makersklimaat versterken, kwaliteit toevoegen aan de openbare ruimte en de stad aantrekkelijker maken voor inwoners en bezoekers - Samen met de door ons aangestelde Arnhemse straatcurator verstrekken we opdrachten voor muurschilderingen, waarmee we een extra impuls geven aan streetart. - We verkennen hoe we de debatfunctie in de stad kunnen verbeteren, waarbij we de verschillende locaties met een debatfunctie in kaart brengen - Samen met onze Arnhemse modepartners (ArtEZ, State of Fashion, Design Festival Arnhem, Museum Arnhem en Rijn IJssel) versterken we het mode-ecosysteem in Arnhem en regio. In een meerjarenprogramma versterken we gezamenlijk de relatie tussen mode en de maakindustrie en verbinden we mode met maatschappelijke vraagstukken zoals duurzaamheid, circulaire economie en inclusie. Op basis van een tussentijdse evaluatie worden in het najaar de accenten voor de komende 2 jaar bepaald.				

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.2 We zorgen voor meer ateliers, oefenruimtes en presentatiemogelijkheden in de stad	• We geven uitvoering aan het door de raad vastgestelde 'plan van aanpak huisvesting creatieve en culturele sector', waarmee we 12.000m² permanente werkruimte voor de sector realiseren, waaronder voor makers. Hiervan is inmiddels 2100m² gerealiseerd. • Via de regeling Creatieve Bedrijfsverzamelgebouwen ondersteunen we makers in hun planvorming voor permanente ruimte. • We nemen een nog actievere regierol van de gemeente bij het realiseren van permanente werkruimte. Als gemeentelijk vastgoed vrijkomt kijken we eerst of dit kan worden ingezet ten behoeve van maatschappelijke functies, zoals voor culturele makers. Waar nodig en met een passende businesscase kunnen voor dit doel ook strategische aankopen worden gedaan. • We verkennen de mogelijkheden voor een cultureel verzamelgebouw met goede werkplekken, studio's, oefen- en podiumruimtes en presentatiemogelijkheden voor de locatie aan de Groningensingel 1245. Na het uitwerken van het concept, onderzoeken we de haalbaarheid hiervan en werken we de bijbehorende businesscase verder uit. Naar verwachting leveren we in 2027 het nieuwe cultuurverzamelgebouw op. Popcentrum Jacobiberg is al gehuisvest op de Groningensingel; na de verbouwing worden er meer culturele functies toegevoegd. • Met onze subsidie aan stichting SLAK Ateliers zorgen we dat de ateliervoorraad in de stad behouden blijft, professioneel wordt beheerd en financieel gezond wordt geëxploiteerd. Voor ons staan betaalbaarheid, verduurzaming en continuïteit daarbij centraal. We monitoren actief, samen met gemeente Nijmegen, het herstructureringstraject van SLAK, dat in 2025 verder wordt geïmplementeerd. Met dit traject worden verschillende herstructureringsmaatregelen genomen: maatregelen n.a.v. pandenanalyse, invoeren van doelgroepenbeleid, aanpassen van de organisatiestructuur en het verbeteren van de communicatie	✓	✓	✗	✗
Het berekende tekort van 12.000m² aan maakplekken is in de afgelopen jaren ingelopen, maar nog niet opgelost. Tot op heden is er 10.000m² gerealiseerd. We actualiseren het plan van aanpak creatieve bedrijfsverzamelgebouwen voor de periode 2025-2030 en continueren de subsidieregelingen die zijn gericht op het realiseren van extra werkruimte in de stad voor culturele en creatieve ondernemers. Tot 2030 zetten we in op 4400m² aan extra ruimte, waarbij we afhankelijk blijven van beschikbaarheid van gebouwen. Dat vormt een risico.						

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We realiseren meer cultuur (programming en – locaties) in Arnhem-Zuid	- We verkennen verschillende scenario's en locaties voor een cultuurcentrum in en om winkelcentrum Kronenburg waarbij we de uitkomsten van het kwalitatieve behoefteonderzoek onder inwoners, cultuurpartners en andere betrokkenen betrekken. Daarbij kijken we ook naar synergie met de Groningensingel met o.a. Popcentrum Jacobiberg en andere culturele en ontmoetingsfuncties. - We onderzoeken of de ontwikkeling van winkelcentrum Kronenburg naar een full servicecentrum, kansen biedt voor Rozet Kronenburg om cultureel en sociaal-maatschappelijke functies sterker met elkaar te verbinden. - De komende jaren meten we de waardering van het culturele aanbod in Arnhem Zuid, om zo stadsbreed tot een gelijkwaardige en evenredige waardering te komen.	✓	✗	✗	✓
	We onderzoeken de haalbaarheid van drie locaties in Kronenburg voor het cultuurcentrum. We koersen op besluitvorming in het najaar, maar zijn afhankelijk van meerdere factoren. We verwachten dit jaar met name kosten voor onderzoek en ureninzet te maken en nog geen huisvestings- en exploitatielasten. Dit betekent dat we niet alle middelen zullen besteden.					
1.3 Versterken en behouden van onze culturele topositie	1.3.1 We realiseren een toekomstbestendig Stadstheater en ondersteunen onze Rijksgezelschappen Oostpool en Introdans bij hun huisvesting	- We ondersteunen en monitoren de voortgaande renovatie en verbouwing van het Stadstheater, inclusief kleine zaal. Het Stadstheater is tot in 2027 gesloten. In de tussentijd vindt een groot deel van de voorstellingen van het Stadstheater in Musis plaats, dat hiervoor is aangepast. - We steunen en ondersteunen BIS-instellingen Theater Oostpool en Introdans in hun samenwerking en, hoewel zij hier zelf aan zet zijn, stimuleren wij een passende oplossing in hun zoektocht naar huisvesting.	✓	✓	✗	✓
	Renovatie Stadstheater loopt iets achter op de planning, deze zal naar waarschijnlijkheid in 2028 worden geopend in plaats van 2027.					
	1.3.2 We ondersteunen de Sonsbeektentoonstelling en State of Fashion in hun doorontwikkeling	- We subsidiëren stichting Sonsbeek voor de volgende editie van de Sonsbeektentoonstelling, waarbij we de locatie in het park, stevige betrokkenheid van de stad en verbinding met Arnhemse/regionale kunstenaars(initiatieven) als randvoorwaarden meegeven. Ook willen we dat de Sonsbeektentoonstelling bekender wordt bij een bredere groep Arnhemmers. - Door het subsidiëren van State of Fashion bouwen we voort aan de internationale reputatie van Arnhem als modestad.	✓	✓	✓	✓

Kunst en cultuur verlevendigt de stad en verbindt Arnhemmers met elkaar						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.3.3 We versterken de (samenwerking in de) Cultuurregio 025	- We werken steeds intensiever samen in Cultuurregio 025. Met het Uitvoeringsplan Transformatievoorstel Cultuurregio 025 werken we samen met onze regiogemeenten, provincie en culturele instellingen aan duurzame structuurversterking van de complete culturele keten in de hele regio. Dat betekent dat de acties een regiobreed en blijvend effect moeten hebben op de keten van top- en middensegment, cultuureducatie, kunstvakonderwijs en amateurkunst. - Als G9-stad en via Cultuurregio 025 nemen we actief deel aan het structureel overleg met het Ministerie van OCW, het IPO en de VNG om actuele ontwikkelingen (zoals impact maatregelen hoofdlijnenakkoord) en toekomstige ontwikkelingen (zoals naar een nieuw cultuurbestel) te bespreken.	✓	✓	✓	✓
	1.3.4 We behouden de werkgelegenheid in de culturele en creatieve sector	- We faciliteren de sector in hun informatiebehoefte en professionalisering. Zo organiseert Cultuur Academy sessies, trainingen en workshops in de stad en heeft contact met relevante partijen zoals Kunsten '92 en Platform Arbeidsmarkt Culturele en Creatieve Toekomst (ACCT). - We monitoren het aantal werkenden in de Arnhemse culturele en creatieve sector.	✓	✓	✓	✓
Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
2.1 Kerntaken zijn meer op orde	2.1.1 We geven erfgoed een stevige plek in gemeentelijke processen, zoals de omgevingstafel en ruimtelijke ontwikkelingsplannen	We zorgen dat erfgoed een vaste en continue plek krijgt in gemeentelijke processen. Om erfgoed te borgen moet je weten wat je hebt en vooral waar het zich bevindt. Inventarisaties maken dus een belangrijk deel uit van deze wettelijke taak. Uit die inventarisaties komt naar voren wat behouden moet blijven en hoe daar het beste mee kan worden omgegaan. We passen de erfgoedverordening aan om mobiel erfgoed te kunnen aanwijzen als gemeentelijk monument. We houden de deskundigheid van de gemeentelijke archeologische dienst op peil om in acute situaties de archeologische waarden te bergen en te documenteren. We zetten de regioarcheologie op basis van de liggende overeenkomsten voort en onderzoeken de mogelijkheden om externe subsidies te verwerven voor kwaliteitsverbetering.	✓	✓	✓	✓
	2.1.2 We wijzen maximaal 5 nieuwe gemeentelijke monumenten aan	Door de erfgoedwaarden letterlijk op de kaart te zetten, vormen ze een onderlegger voor het eigen werk en voor dat van andere beleidsvelden zoals gebiedsontwikkeling en het omgevingsplan. Op basis hiervan is een prioriteitenlijst gemaakt voor de bescherming daarvan. In 2025 worden er op basis van prioriteitenstelling maximaal 5 gebouwen of structuren met een hoge cultuurhistorische waarde aangewezen als monument.	✓	✓	✓	✓

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	2.1.3 We richten een nieuw depot systeem in	Een nieuw depotsysteem is noodzakelijk om de wettelijke taken die horen bij het archeologisch depot efficiënter in te gaan richten. Dit is een grote kans om het erfgoed van Arnhem beleefbaar te maken. Het archeologisch depot bevat een grote hoeveelheid vondsten die informatie geven over het verleden van Arnhem. In 2025 zullen we op deze manier beginnen met het beschikbaar maken van archeologische vondsten voor een breed publiek, als onderdeel van een beleidsmatig plan van aanpak voor het depot.	✓	✓	✓	✓
2.2 Erfgoed en cultuur meer gebruiken bij ruimtelijke ontwikkelingen in de stad	2.2.1 We ronden de cultuurhistorische waardenkaart af en zetten deze in bij ruimtelijke ontwikkelingen en het omgevingsplan en beheervisies van de parken en andere groene gebieden.	Ook groen erfgoed is een belangrijk speerpunt. Arnhem heeft bijzonder veel vierkante meters monumentaal groen, zoals de bekende parken Sonsbeek en de singels. Deze groenstructuren gaan de komende jaren door klimaatadaptie veranderen. Om cultuurhistorische waarden in de parken en landgoederen te behouden wordt de nieuwe Cultuurhistorische Waardenkaart (voor het landschap) ingezet bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten. Aanvullend kan cultuurhistorisch onderzoek gedaan worden om de kwaliteit en samenhang van de landgoederen te versterken om vervolgens een strategie te ontwikkelen voor klimaatrobuuste landgoederen. Ook buiten de parken positioneren we in groene gebieden erfgoed nog duidelijker als kans.	✓	✓	✓	✓
	2.2.2 We werken verder aan versnellen en versoepelen van de verduurzaming van erfgoed	We voeren een subsidieregeling voor erfgoedeigenaren ten behoeve van verduurzaming uit. We ondersteunen erfgoedeigenaren op het gebied van verduurzaming door informatievoorziening en advies	✓	✓	✓	✓
	2.2.3 We werken aan versterking religieus erfgoed	We hebben het religieus erfgoed in kaart gebracht, komend jaar werken we aan de essentie van het religieuze erfgoed van Arnhem te waarborgen, beleefbaar te maken en te versterken. Het gaat dan over de waarden van de gebedshuizen voor de stad, zoals bijvoorbeeld het toekomstplan voor de synagoge dat uitgevoerd gaat worden.	✓	✓	✓	✓
2.3 Erfgoed beter beleefbaar maken	2.3.1 We delen onze kennis over erfgoed met de inwoners en bezoekers van de stad	We delen onze kennis tijdens de Nationale Archeologiedagen, Open Monumentendagen en Dag van de Arnhemse Geschiedenis. We dragen bij aan de verschijning van erfgoedpublicaties en ondersteunen binnen onze mogelijkheden overige initiatieven op het gebied van erfgoed.	✓	✓	✓	✓
	2.3.2 We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden worden benut	We zorgen ervoor dat bij de herontwikkeling van de historische kelders de aanwezige erfgoedwaarden	✓	✓	✓	✓

Arnhems erfgoed vertelt het verhaal van de stad en draagt bij aan een betekenisvolle leefomgeving						
	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	2.3.3 We werken binnen onze mogelijkheden verder aan het publieksbereik van archeologie	Door archeologische vondsten voor een breed publiek toegankelijk te maken en daarbij ook het nieuwe archeologiedepotsysteem in te zetten. Daarnaast onderzoeken nut, noodzaak en vorm van een door te ontwikkelen archeohotspot of vergelijkbaar instrument voor publieksbereik en -participatie. We gaan ook regionaal samenwerken in het kader van het Masterplan Limes met als eerste actie het maken van een Romeins doeboek, samen met de gemeenten Lingewaard en Overbetuwe.	✓	✓	✓	✓

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.802	0	43.802
Baten	8.157	0	8.157
Saldo lasten en baten	-35.645	0	-35.645
Toevoegingen aan reserves	1.294	0	1.294
Onttrekkingen aan reserves	3.200	0	3.200
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.906	0	1.906
Prognose resultaat	-33.739	0	-33.739

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Verbreding van cultuurbereik	-513	0	-513
1.2 Versterken van de infrastructuur	-27.524	0	-27.524
1.3 Culturele toppositie	0	0	0
2.1 Kerntaken zijn meer op orde	-762	0	-762
2.2 Gebruik ruimtelijke ontwikkelingen	0	0	0
2.3 Erfgoed beter beleefbaar maken	-572	0	-572
9.8 Doeloverstijgend	-4.368	0	-4.368
9.9 Overige	0	0	0
Prognose resultaat	-33.739	0	-33.739

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	0			
Baten		0			
Toevoegingen aan reserves		0			
Onttrekkingen aan reserves		0			

Participatie en armoedebestrijding

Voortgang doelen en inspanningen

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Bij meer inwoners voorkomen we financiële problemen	1.1.1 We zorgen dat Arnhemmers met financiële vragen ons kunnen vinden	Wij voorkomen zo veel mogelijk dat inwoners geldzorgen en/of schulden krijgen. Inwoners kunnen in acht wijken terecht bij een Goed Geregeld Arnhem loket voor financiële ondersteuning. Zij verwijzen indien nodig actief door naar onze schuldhulpverlening. Via Rijnstad bieden wij ketenpartners de training "Alert op geldzorgen aan, zodat zij geldzorgen kunnen herkennen en bespreekbaar kunnen maken én bekend zijn met de Arnhemse routekaart. We bieden kinderen en jongeren financiële educatie in het onderwijs met als doel te voorkomen dat jongeren in de schulden belanden.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2 We investeren in het vroegtijdig signaleren van inwoners met beginnende schulden	We blijven inzetten op de aanpak vroegsignalering. Hierbij benaderen we mensen persoonlijk en bieden we hen hulp bij betaalachterstanden. Daarnaast nemen we deel aan landelijke experimenten om samen met andere gemeenten en overheidsinstellingen te onderzoeken of ook andere schuldeisers, zoals de Belastingdienst, aan de aanpak vroegsignalering kunnen meedoen.	✓	✓	✓	✓
1.2 Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	1.2.1 We vergroten de effectiviteit en bereik van onze inkomensregelingen	We vereenvoudigen onze gemeentelijke inkomensregelingen voor zowel onze inwoners als de uitvoering. Wij investeren in verdere harmonisatie van de regelingen, soms ook regionaal, en zetten waar mogelijk in op automatische toekenning. Wij zetten in op een toename van het gebruik van de Gelrepas.	✓	✗	✓	✓
	Het vergrootte bereik van de IIT (27% meer toekenningen) brengt met zich mee dat er ook meer handmatige beoordelingen moeten worden gedaan voor een deel van de toekenningen. Dit is uitval uit het proces van de automatische beoordeling, waar nog een menselijk oordeel op nodig is. Hier was geen extra capaciteit voor geraamd, maar inmiddels is duidelijk dat dit structureel meerwerk oplevert van 1-1,25 FTE consulent minima.					
	1.2.2 Met partners in de stad realiseren van een vangnet voor inwoners met een laag inkomen	We ondersteunen partners - zoals de voedselbank – bij het ondersteunen van inwoners die in armoede leven. Ook werken we met diverse partners en regiogemeenten aan een jeugdarmoedepact, waarbij we het aanvragen van middelen en voorzieningen bij de diverse partners vereenvoudigen, op elkaar afstemmen en vanuit gezamenlijkheid met het perspectief van de inwoner voor ogen werken. Jongeren moeten mee kunnen doen ongeacht "hun financiële situatie of die van hun ouders. In Arnhem stemmen we dit tevens af met de wijkplannen, het onderwijs, het Nationaal Programma Arnhem-Oost en het programma perspectief voor Jeugd om dubbelingen te voorkomen, witte vlekken te signaleren, de goede ingangen te creëren en te leren met elkaar.	✓	✓	✓	✓

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen						
Doel	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	1.2.3 We investeren in het duurzaam schuldenvrij maken van onze inwoners	We gaan in 2025 vroegsignalering, aanmelding, intake, stabilisatie, schuldregeling en budgetbeheer/coaching in eigen beheer uitvoeren. Daardoor kunnen we beter inspelen op de vraag en ondersteuningsbehoefte van de inwoner. In onze hulpverlening blijven we aandacht geven aan doelgroepen zoals jongeren, ondernemers en gedupeerden van het Kinderopvangtoeslagenschandaal. We voeren in Immerloo een experiment uit waarbij we 40-60 gezinnen op een innovatieve manier helpen met hun schulden en hen begeleiden bij multiproblematiek (NPAO).	✓	✗	✓	✓
	Door de stijging van het aantal aanmeldingen voor Schuldhulpverlening is er een uitbreiding van capaciteit nodig. Binnen het totale personeelsbudget is er daarmee een tekort van € 100.000.					
1.3 Meer Arnhemmers met een uitkering worden begeleid naar werk of ondersteuning	1.3.1 We stimuleren inwoners te participeren	We willen dat onze inwoners naar vermogen deelnemen aan de Arnhemse samenleving. We kijken met hen naar wat kan en beslissen samen wat ondersteunend en passend is bij hun persoonlijke situatie. Deze ondersteuning kan zijn bemiddeling naar betaald werk, inzet van arbeidsontwikkeling, voor nieuwkomers kunnen dit taaltrajecten zijn, voor jongeren ondersteuning bij de keuze voor een opleiding en voor weer anderen werkervaring opdoen in nieuwe branches. Scalabor, ons sociaal ontwikkelbedrijf, speelt hierbij een belangrijke rol.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We belonen en stimuleren Arnhemmers om bij te verdienen naast een uitkering	Op 1 juli 2023 startte de tweejarige proef Bijverdienbeloning. Deze is in 2024 uitgebreid met de deelname van jongeren t/m 27 jaar. Met deze proef willen wij de bestaanszekerheid van inwoners vergroten en stimuleren dat zij gaan werken en uitstromen uit de uitkering.	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 We werken samen aan passende werkplekken voor onze inwoners	We zien dat een groot deel van de inwoners met een uitkering meer ondersteuning nodig heeft om stappen te kunnen zetten op weg naar werk. Voor deze inwoners kunnen we de volgende instrumenten inzetten: loonkostensubsidie, beschut werk en persoonlijke ondersteuning. We zetten in op de bekendheid van deze instrumenten bij professionals en werkgevers. De huidige CAO voor de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening loopt tot en met 31 december 2025. Wij willen goede arbeidsvoorwaarden voor deze groep met daarbij een passende vergoeding vanuit het Rijk. Met regionale partners hebben we het gesprek over de voorbereiding op een werkcentrum in lijn met de landelijke ontwikkelingen.	✓	✗	✓	✓
	Op basis van de meicirculaire ontvangen we extra middelen ten behoeve van de samenwerking in de regio. Voorstellen hiervoor zijn in voorbereiding. De raad wordt hier op een later moment over geïnformeerd.					
	Als gevolg van een hogere SW bijdrage in het gemeentefonds moeten we als centrumgemeente € 247.000 terugbetalen aan de regiogemeenten ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.					

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	195.485	3.156	198.641
Baten	127.538	-3.421	124.117
Saldo lasten en baten	-67.947	-6.577	-74.524
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	5.163	0	5.163
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	5.163	0	5.163
Prognose resultaat	-62.784	-6.577	-69.361

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
1.1 Voorkomen financiële problemen	0	0	0
1.2 Meer Arnhemmers kunnen rondkomen	-2.548	-807	-3.355
1.3 Begeleiding naar werk	-57.130	-3.327	-60.457
9.8 Doeloverstijgend	0	-3.421	-3.421
9.9 Overige	-3.106	0	-3.106
Prognose resultaat	-62.784	-7.555	-70.339

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	3.156	N			
Werk en Inkomen	1.3	1.009	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking sociale infrastructuur	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	1.007	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU impulsbudget arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	384	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU begeleiden jongeren naar werk	I	AR
Armoedebeleid	1.2	333	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU alleenverdienersproblematiek	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	299	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	283	N	Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	248	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU versterking arbeidsmarktregio's	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	247	N	Actualisatie SW	S	AR
Werk en Inkomen	1.3	149	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU Work in NL	I	AR
Schulddienstverlening	1.2	100	N	Extra capaciteit schuldhulpverlening	S	AR
Werk en Inkomen	1.2	75	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025	I	BR
Werk en Inkomen	1.3	-200	V	Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning	I	AR
Werk en Inkomen	1.3	-778	V	Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.	I	AR

Baten		-3.421	N		
Werk en Inkomen	9.8	-3.421	N	Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget	I AR
Toevoegingen aan reserves		0			
Onttrekkingen aan reserves		0			

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking sociale infrastructuur

Vanaf 2025 tot en met 2034 is er (impuls)budget beschikbaar om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven te versterken. Arnhem krijgt ruim € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Impulsbudget arbeidsmarktregio's

De arbeidsmarktregio's ontvangen in de periode 2025-2028 een tijdelijk impulsbudget. Deze middelen maken het mogelijk om gezamenlijke dienstverlening (bijvoorbeeld op het gebied van werk, scholingsinstrumenten of -trajecten) te ontwikkelen met de partners in de arbeidsmarktregio. Arnhem krijgt circa € 1 miljoen in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Begeleiden jongeren naar werk

Met de Aanpak Jeugdwerkloosheid zetten gemeenten, scholen en hun partners zich in om kwetsbare jongeren te ondersteunen naar vervolgonderwijs of werk. Arnhem ontvangt in dit kader € 384.000 in 2025.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Alleenverdienersproblematiek

Gemeenten kunnen huishoudens die getroffen zijn door de alleenverdienersproblematiek individuele bijzondere bijstand bieden. Arnhem ontvangt daarvoor in 2025 € 333.000.

Gemeentefonds meicirculaire - TM problematische schulden

Het kabinet voert een pakket aan maatregelen in om problematische schulden fundamenteel aan te pakken. Dit pakket is gebaseerd op het basispakket uit het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Problematische schulden. Voor 2025 worden voor het onderdeel 'vroegsignalering' middelen overgemaakt naar het gemeentefonds. Voor Arnhem is dit € 299.000.

Gemeentefonds meicirculaire - IU participatie

Het Rijk stelt vanaf 2025 extra middelen beschikbaar aan gemeenten waarmee zij op termijn 10.000 werkplekken kunnen faciliteren. De werkplekken zijn bedoeld voor mensen die niet vallen onder beschut werk, maar wel zijn aangewezen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven voor hun ontwikkeling richting regulier werk of voor een tijdelijk vangnet. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 283.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Versterking arbeidsmarktregio's

Het doel is om de regiefunctie die centrumgemeenten vervullen ten aanzien van de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's, structureel te ondersteunen en te versterken. Arnhem ontvangt € 248.000 in 2025.

Actualisatie SW

Arnhem ontvangt als centrumgemeente via het gemeentefonds ook de vergoeding voor de medewerkers SW die bij Scalabor werken, maar buiten onze arbeidsmarktregio wonen (de zogenoemde buitengemeenten). Het gaat om ongeveer 49 mensen.

In de modulaire gemeenschappelijke regeling is vastgelegd dat de 11 gemeenten van arbeidsmarktregio Midden-Gelderland de bovengenoemde eigen bijdrage van de buitengemeenten betalen (na verhuizing buiten de regio). Hetzelfde geldt andersom ook als mensen hier wonen en in andere arbeidsmarktregio werken. Deze afspraak geldt in ieder geval sinds de MGR formeel werkgever werd van de SW (2019).

De hogere vergoeding SW leidt daarom tot een terugbetaling in 2025 van € 247.000 aan de regiogemeentes ter compensatie van de eigen bijdrage voor de buitengemeenten.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Work in Nederland

Om goede informatievoorziening, hulp en dienstverlening aan Europese Unie (EU)-arbeidsmigranten te bieden, worden gelden beschikbaar gesteld ten behoeve van de verschillende arbeidsmarktregio's. Arnhem krijgt hiervoor € 150.000 in 2025.

Extra capaciteit schuldhulpverlening

Sinds januari 2025 voeren we Schuldhulpverlening weer zelf uit. We zien mede doordat inwoners zich nu rechtstreeks kunnen aanmelden voor schuldhulpverlening zonder tussenkomst van een ketenpartner, dat het aantal aanmeldingen fors hoger is dan voorgaande jaren bij de externe uitvoerder. Hierdoor is extra capaciteit nodig om aan de wettelijke termijnen te kunnen voldoen.

Hoe het aantal aanmeldingen zich ontwikkelt, zullen we de komende maanden goed blijven monitoren.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie voor de toelichting programma S12 Wonen en leefomgeving.

Financieel voordeel pilot bijverdienbeloning

Met ingang van 1 juli 2023 startte voor de duur van 2 jaar de pilot bijverdienbeloning voor deeltijdwerk. Hiervoor is een budget beschikbaar gesteld van totaal € 3,4 miljoen. Het budget is in 2025 voor 6 maanden tot 1 juli 2025 en daarna stopt deze pilot. De bijverdienbeloning wordt altijd achteraf uitbetaald en over de periode januari t/m juni 2025 vindt de uitbetaling pas in september 2025 plaats. De verwachting is dat er € 200.000 van dit budget onbenut zal blijven, dit komt omdat het gebruik van de regeling iets lager is dan van tevoren verwacht was.

Financieel voordeel aanwijsbesluit sociale werkvoorziening Scalabor B.V.

In 2024 heeft Scalabor een positiever resultaat behaald dan geraamd, wat heeft geleid tot een lagere nettobijdrage voor de inzet van SW-medewerkers. Hierdoor is er sprake van een incidenteel financieel voordeel. Het teveel in rekening gebrachte bedrag wordt in 2025 verrekend als korting op de gemeentelijke bijdrage. Dit resulteert in een positief financieel effect van € 778.000 in 2025. Dit voordeel komt ten gunste van de algemene middelen.

Actualisatie BUIG Nader Voorlopig Budget

Vanuit het rijk is recent een beschikking afgegeven betreffende het nader voorlopig budget BUIG. Een daling van het macrobudget BUIG zorgt voor een daling van het budget dat Arnhem ontvangt voor het betalen van de lasten BUIG. Het geraamde nader voorlopig macrobudget 2025 valt lager uit dan het voorlopig macrobudget 2025. Dit komt voornamelijk door de verwerking van nieuwe werkloosheidsramingen van het CPB (Centraal Economisch Plan 2025) en de voorlopige realisatiecijfers van 2024. Ook zijn verschillende beleidseffecten hierin meegenomen. In totaal ontvangt Arnhem € 3,4 miljoen minder budget voor het betalen van de bijstandslasten. In het najaar volgt nog een beschikking voor het definitieve budget BUIG 2025.

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhem is een inclusieve stad waarin alle inwoners, ook met een beperking of chronische ziekte, zo zelfstandig als mogelijk leven in de wijk en meedoen aan de samenleving (A)		
	Meer Arnhemmers wonen langer zelfstandig thuis, doen mee, ondersteunen elkaar en hebben gelijke kansen op persoonlijke ontwikkeling (D)	
	Bij de inzet van passende zorg wordt gekeken of deze ertoe leidt dat de eigen kracht en het sociale netwerk van inwoners wordt versterkt en algemene voorzieningen in wijken beter worden benut. Sociale wijkteams spreken inwoners en aanbieders hierop aan. Via het ontwikkelen van wijknetwerken Zorg & welzijn, waarin sociale wijkteams, zorgaanbieders en aanbieders van de sociale basis op wijkniveau beter gaan samenwerken, verwachten we de integrale aanpak verder te stimuleren. We zijn gestart in twee wijken met deze nieuwe werkwijze. Door intensief samen te werken willen we bereiken dat inwoners sneller en beter geholpen worden en dat meer hulpvragen worden opgevangen in het voorliggend veld, bijvoorbeeld door vrijwilligers of in algemene voorzieningen. Het aantal meldingen van personen met onbegrepen gedrag stijgt de afgelopen jaren. Het bieden van tijdige passende zorg en ondersteuning vraagt om een consistente en meerjarige aanpak. Het interventieplan (november 2023) vormt de basis voor de Arnhemse aanpak. Hoewel de variëteit van de mensen om wie het gaat groot is, is een belangrijk zorgpunt de zogenaamde zorgmijders, inwoners met vaak een lang zorgverleden die moeilijker bereikbaar zijn voor de reguliere zorg. De inzet van o.a. de wijk GGD en preventieve bemoeizorg zijn daarbij van groot belang evenals een goede en actieve ketensamenwerking en het goed aangesloten blijven op en het leren van regionale en landelijke ontwikkelingen. In april 2025 is de consultatiefunctie GGZ gestart. Gezien de korte looptijd zal deze interventie op een later moment worden geëvalueerd door de GGZ en door ons worden toegelicht.	
	We verbeteren de integrale netwerksamenwerking met een overzichtelijk aantal aanbieders (I)	
	In februari van 2025 zijn de wijknetwerken feitelijk van start gegaan. In twee pilot gebieden zijn nu operationele netwerken actief voor Wmo en Jeugdzorg apart, in totaal dus vier netwerken. Binnen de netwerken worden nieuwe ondersteuningsvragen afgestemd, besproken en bekeken wie wat oppakt. Hiermee zijn soepele overgangen gerealiseerd, waardoor er voor de inwoner geen schotten meer bestaan tussen de deelnemende organisaties. De eerste resultaten laten zien dat verreweg de meeste vragen op te pakken zijn binnen de wijknetwerken. Veel aandacht gaat uit naar het opvangen van vragen in de sociale basis en het ontwikkelen of versterken van collectief aanbod. Verder is een verkenning uitgevoerd naar de borging van de werkwijze op de langere termijn via inkoop- of subsidie trajecten. De beoogde ingangsdatum is 1 januari 2028.	
	We verbeteren de effectiviteit en efficiëntie van zorg en ondersteuning en borgen de kwaliteit van zorg(I)	
	- Het inwonerservaringsonderzoek voor Wmo en jeugdzorg is in samenwerking met de Adviesraad Jeugd & Wmo en sociale wijkteams doorontwikkeld, waarbij we het onderzoek opnieuw vormgegeven hebben. Het inwonerservaringsonderzoek via deze nieuwe vorm is gestart in 2024 en vervolgd in 2025. - Naast de reguliere contractgesprekken met aanbieders en de kwaliteits- en rechtmatigheidsonderzoeken (door VGGM en afdeling Handhaving W&I) is in de afgelopen periode gewerkt aan het intensiveren van toezicht. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. - Sociale wijkteams hanteren beleidsregels, waardoor duidelijker is wat onder passende, effectieve en efficiënte zorg wordt verstaan. Ook zorgaanbieders werken via de regionale inkoop met hogere kwaliteitseisen waarmee zij zorg verlenen. Binnen deze kaders werken Sociale wijkteams en aanbieders samen om passende zorg te verlenen, waardoor kwetsbare inwoners ondersteund worden om zo zelfstandig en zo thuis mogelijk te kunnen leven. - In 2024 zijn er 14 (eerder ingediende) bezwaarschriften afgehandeld. Daarvan zijn er 11 ongegrond verklaard en 2 niet-ontvankelijk (te laat ingediend). In 1 van deze gevallen is er in overleg gekozen voor een alternatieve oplossing, waardoor het procesbelang is verdwenen. Er zijn 2 bezwaren ingetrokken. De gevraagde beschikking is in beide gevallen alsnog toegekend. Er zijn in 2024 geen beroepszaken ingediend of afgehandeld. - Door gezamenlijk te kijken naar ontwikkelingen in de zorg, via een verbeterde Zorgmonitor, kunnen patronen en trends worden herkend. Deze Zorgmonitor vormt de basis voor de bestuursrapportage, die digitaal toegankelijk is voor raadsleden.	

- Het streven van het Rijk was dat vanaf 2026 de rijksuitkering over een periode van tien jaar, op basis van objectieve criteria en een rekenmodel, zou worden herverdeeld over alle gemeenten. Vanaf dat moment zijn de gemeenten zelf verantwoordelijk voor de eigen inwoners die (nieuw) willen instromen in beschermd wonen en ontvangt elke gemeente de bijbehorende middelen. Deze herverdeling van middelen gaat gepaard met een vermindering van het huidige budget. Het wetsvoorstel dat het woonplaatsbeginsel regelt, is echter nog steeds niet in behandeling genomen en zal ook in 2026 niet worden ingevoerd. Hiermee is inmiddels duidelijk geworden dat de doordecentralisatie ook in 2026 niet zal worden doorgevoerd. We gaan echter met de regiogemeenten door met de inhoudelijke voorbereidingen op de doordecentralisatie van beschermd wonen.
- De gemeenten in de regio Centraal Gelderland zetten onverminderd door op de nodige inhoudelijke voorbereiding op de gewenste transformatie. Inmiddels is het regionaal uitvoeringsplan vastgesteld en hebben alle gemeenten een lokaal uitvoeringsplan opgesteld. De versterking van de sociale basis voor de (O)GGZ-doelgroep, is onderdeel van deze lokale plannen, waarmee beoogd wordt om in te zetten op de inrichting van laagdrempelige steunpunten en de lokale samenwerking in mentale gezondheidsnetwerken, zodat de ondersteuning dichtbij de inwoner kan worden geboden en integraal wordt georganiseerd. We zorgen onder andere voor lokale samenwerking via de ontwikkeling van de wijknetwerken en werken hierbij samen met andere gemeenten, aanbieders, zorgverzekeraars en woningcorporaties.

We willen dat alle Arnhemmers kunnen meedoen aan de samenleving. Daartoe stimuleren wij Arnhemmers, die dat nog niet doen, om te participeren, bij voorkeur via betaald werk. Als dit niet haalbaar blijkt, participeren zij via vrijwilligerswerk of activerend werk. Dit kan zo passend mogelijk binnen het diverse aanbod wat er is. We bevorderen ontwikkeling en waar mogelijk de doorstroming vanuit activerend werk richting betaald werk/opleidingen. Hierbij wordt actief samengewerkt binnen de reïntegratieketen.

We stimuleren en faciliteren dat voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar is voor de meest kwetsbare inwoners (I)

- Om te zorgen dat de huishoudelijke ondersteuning beschikbaar blijft voor inwoners, heeft de raad op 29 mei 2024 gekozen om over te stappen van de Algemene Voorziening Huishoudelijke Ondersteuning (AVHO) naar maatwerkvoorzieningen. De algemene voorziening is inmiddels afgeschaft. De uitvoering hiervan is gaande en loopt door t/m 2026. Het grootste deel van de indicaties is beoordeeld en omgezet.

- In het leerlingenvervoer zien we mogelijkheden om tot verbeteringen te komen. Op basis hiervan zijn er acht kortetermijnmaatregelen uitgewerkt om leerlingenvervoer meer passend te maken. Het doel van deze maatregelen is om te zorgen voor passend leerlingenvervoer. De maatregelen waaraan gewerkt is worden hierna benoemd. Één van de maatregelen is bijvoorbeeld het werven van nieuwe chauffeurs waar momenteel een pilot voor loopt. Het contact met belangenverenigingen (APCG en BIA is geïntensiveerd. Ook was voorheen de vertrouwenspersoon voor klachten niet bekend (genoeg). Inmiddels hebben APCG en BIA beiden een vermelding op hun website staan of gaan dat op korte termijn doen. Er is in het afgelopen half jaar een gespecialiseerd maatschappelijk werker ingezet om inhoudelijk op casuïstiek mee te kijken. Tot slot is de kilometervergoeding opgehoogd voor ouders die zelfstandig kinderen naar school brengen. Zij krijgen een iets hogere compensatie t.o.v. de landelijke compensatie.

- De pilot "Begeleiding in Kleine groepen" is van start gegaan in voorjaar 2025. We starten hiermee in de wijknetwerken. Er zijn targets gesteld om besparingen te realiseren.

Meer jeugdigen ontwikkelen zich naar zelfredzaamheid en ontvangen waar nodig passende zorg (A)

Meer jeugdigen kunnen meedoen aan het dagelijks leven (D)

We willen dat kinderen zo veel mogelijk op eigen kracht meedoen aan het dagelijkse leven. Daarvoor hebben zij een goede sociale basis in de buurt nodig waar ze op kunnen terugvallen. Als het netwerk en de sociale basis bij een kind niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, dan zetten wij (tijdelijk) specialistische jeugdhulp in.

Versterken eigen kracht van jeugdigen, sociaal netwerk en inzet algemene voorzieningen (I)

· We zetten in op de werving en behoud van steunouders en vraaggezinzen. Steunouder Arnhem heeft afgelopen tijd volop ingezet op de werving en blijft op de werving van nieuwe steunouders, door campagnes op scholen, haken aan bij pleegzorgcampagne en geven o.a. voorlichtingen. Er is een community voor steunouders opgezet en nieuwe steunouders krijgen een training om meer ondersteuning te krijgen gedurende het traject.

· We hebben actief ingezet op de samenwerking tussen jeugdhulp en onderwijs. Dit hebben we gedaan door richtlijnen op te stellen over de inzet van Jeugdhulp Binnen Onderwijs (inclusief thuiszitters). We voeren periodiek overleg met het onderwijs om te komen tot passende afspraken.

- We zorgen dat kinderen met problematiek terecht kunnen binnen de reguliere BSO in hun eigen wijk. Er is een analyse gemaakt om te verkennen hoe deze kinderen extra ondersteuning kunnen ontvangen op de reguliere BSO.

- We stimuleren passend aanbod van algemene voorzieningen dat preventief op specialistische jeugdhulp ingezet kan worden. We zetten laagdrempelige opvoedondersteuning in de wijk en kijken welke activiteiten in de wijk nodig zijn om de specialistische jeugdhulp af te schalen.

· De inspanningen die we gepleegd hebben, zijn conform de doelstellingen.

Meer kwetsbare jeugdigen wonen veilig thuis

(D)

Veel kinderen hebben helaas te maken met een onveilige thuissituatie. We willen onveilige thuissituaties zoveel mogelijk voorkomen, sneller signaleren als deze zich voordoen en meer kinderen in een kwetsbare situatie een veilig thuis bieden. We organiseren ambulante zorg bij gezinnen thuis, zodat kinderen niet uit huis geplaatst hoeven worden maar de zorg binnen het gezin gegeven wordt. Als dat niet kan, zoeken we een tijdelijke plek bij pleegouders of gezinshuizen. We plaatsen kinderen alleen uit huis (jeugdzorg met verblijf) als het echt niet anders kan.

We versterken het gezinssysteem zodat jeugdigen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen

(I)

We voorkomen uithuisplaatsingen vaker door de inzet van Team VAV (Vertrouwd, Aanwezig en Veilig) dat snel en flexibel bij kwetsbare gezinnen thuis ingezet kan worden en escalatie helpt te voorkomen. Door de uitbreiding en doorontwikkeling van de werkwijze VAV, is het aantal gezinnen dat ondersteund is gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat gezinnen zelfstandig of met een andere lichtere vorm van jeugdhulp verder konden.

· Het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen en het aantal jongeren in verblijf is licht afgenomen. We hebben in het afgelopen half jaar stappen gezet in de samenwerking tussen de jeugdbescherming en de lokale toegang. Door vaste overlegmomenten en casusoverleg is een betere afstemming tussen de samenwerkende partijen.

-We werken aan de inrichting van een toekomsttuin voor kind- en gezinsbescherming, waarbij medewerkers van Sociale Wijkteams intensief samenwerken met medewerkers van Veilig Thuis, Jeugdbescherming en Raad voor Kinderbescherming. Binnen de toekomsttuin zijn we gestart met het regionaal oppakken van diverse casuïstiekvragen. Dit heeft geleid tot meer samenwerking binnen de veiligheidsketen.

· Het Regionaal Expert Team (RET) ondersteunt bij het bepalen en tijdig inzetten van passende jeugdhulp en het aanbieden van ambulante alternatieven voor verblijf. Met dit regionale overleg doen we er alles aan om uithuisplaatsing te voorkomen en zetten we in op betere uitstroom uit de jeugdzorg. Het aantal aanmeldingen bij het RET neemt toe, dit is een positieve ontwikkeling. In een vroeg stadium wordt gekeken naar de stappen die ondernomen kunnen worden om uithuisplaatsing te voorkomen. Er is sprake van een lichte daling van het aantal Arnhemse jeugdigen in verblijf.

-We zijn gestart met de implementatie van de Verklarende Analyse binnen de wijkteams. Met deze methodiek gaat men met het hele gezinssysteem in gesprek. Er wordt samengewerkt met het gezin om tot een analyse te komen die onderliggende patronen duidelijk maakt. Hierdoor wordt beter passende hulp ingezet.

-De Essentiële Functies zijn gestart per 1 januari 2025. Deze vorm van hoog specialistische zorg is bovenregionaal ingekocht. Omdat complexe vragen veelal niet één oorzaak hebben wordt vaak niet de juiste hulp geboden omdat jeugdigen worden afgewezen vanwege contra indicaties. Hierdoor blijven jeugdigen onnodig lang in verblijf en worden zij vaak overgeplaatst. Door specialistische hulp naar de jeugdige op de verblijfslocatie te brengen, de inzet van een mobiele brigade krijgt de jeugdige passende hulp en wordt de duur van de plaatsing beperkt.

-We werken aan dakloosheid van jongeren die uitstromen uit verblijf. Hiervoor komen woningen beschikbaar en wordt de verblijfsduur verkort.

Minder jeugdigen zijn van zorg afhankelijk

(D)

We willen dat kinderen, als zij vastlopen in hun ontwikkeling naar zelfstandigheid, tijdelijke passende hulp ontvangen. We kijken met de ouders, het netwerk en de sociale basis van een kind wat de mogelijkheden zijn. Als deze niet toereikend zijn voor de ontwikkeling, zetten wij (tijdelijk) specialistische hulp in. We richten ons op kinderen die onze hulp het hardst nodig hebben om zich te kunnen (blijven) ontwikkelen. Daarbij accepteren we dat sommige problemen horen bij het opgroeien (normaliseren).

We zetten tijdig, best passende zorg in

(I)

·In de afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om kinderen zo dichtbij huis mogelijk ondersteuning te bieden als zij vastlopen in hun ontwikkeling.

·De inzet van Hervormingsagenda moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en het financieel beheersbaar houden van de zorg. We zijn gestart om uitvoering te geven aan het onderdeel 'versterken van de lokale teams'.

·Door de inzet van praktijkondersteuning jeugd bij Arnhemse huisartspraktijken willen we dat kinderen en jongeren minder afhankelijk zijn van specialistische jeugdzorg. De inzet van praktijkondersteuners jeugd is de afgelopen periode uitgebreid. Iedere wijk heeft de beschikking over een POH-Jeugd. Daarnaast is extra ingezet op de samenwerking tussen de praktijkondersteuners jeugd en het sociaal wijkteam.

·Samen met de wijkteams hebben we een aantal acties ondernomen met als doel inzet van de juiste wet (Jeugdwet, Verlengde Jeugdwet of Wet Langdurige Zorg). We hebben ingezet op deskundigheidsbevordering van de Sociale wijkteams over inzet van de Verlengde Jeugdwet. We kijken of de Verlengde Jeugdwet correct is ingezet door de verwijzers of dat een voorliggende voorziening (WLZ, WMO, Zorgverzekeringswet) van toepassing is.

- De afgelopen periode zijn veel inspanningen geleverd om inzicht te krijgen in de kosten en kwaliteiten in de zorgtrajecten van > €100.000. We zijn gestart met het onderzoek naar de doel- en rechtmatigheid van deze casussen. We kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk ingezet kan worden voor de jeugdigen en gezinnen. Binnen dit onderzoek zijn 14 casussen opgepakt.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	88.840	-3.378	85.462
Baten	5.156	0	5.156
Saldo lasten en baten	-83.684	3.378	-80.306
Toevoegingen aan reserves	6.377	3.400	9.777
Onttrekkingen aan reserves	2.588	0	2.588
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-3.789	-3.400	-7.189
Prognose resultaat	-87.473	-22	-87.495

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-3.378	V			
Jeugdzorg	22	N	Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders	I	AR
WMO en sociale wijkteams	-400	V	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	-1.500	V	Woonplaatsbeginsel	I	BR
WMO en sociale wijkteams	-1.500	V	Eigen bijdrage WMO	I	BR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	3.400	N			
WMO en sociale wijkteams	400	N	Beschermd wonen	I	BR
Jeugdzorg	1.500	N	Woonplaatsbeginsel naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
WMO en sociale wijkteams	1.500	N	Eigen bijdrage WMO naar BR WMO en Jeugdzorg	I	BR
Onttrekkingen aan reserves	0				

Gemeentefonds meicirculaire - TM kinderopvang pleegouders

Per 2025 is structureel € 2,5 miljoen landelijk beschikbaar voor de vergoeding van bijzondere kosten aan pleegouders in het vrijwillig kader. Dit zal ook gepaard gaan met een wijziging van de Regeling Jeugdwet. Arnhem krijgt in 2025 € 22.000.

Beschermd Wonen

De prognose beschermd wonen is gemaakt aan de hand van data van de eerste drie maanden van het jaar. Recentere gegevens waren op moment van schrijven niet beschikbaar. Op basis van deze gegevens lijkt beschermd wonen voor 2025 op lagere kosten uit te komen dan begroot voor deze periode en verwachten we een incidenteel voordeel van € 400.000.

Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de BR WMO en Jeugdzorg.

Woonplaatsbeginsel

In het kader van de Jeugdwet zijn de casussen woonplaatsbeginsel (WPB) voor de gemeente Arnhem onderzocht. Gemeente Arnhem heeft declaraties van Jeugdzorg ontvangen en betaald welke bij andere gemeenten thuishoren op basis van het woonplaatsbeginsel. Dit leidt in 2025 tot forse verrekeningen met andere gemeenten buiten het berichtenverkeer om. Tot nu toe is er voor € 2,25 miljoen gefactureerd waarvoor de ontvangende gemeenten akkoord zijn. Wij verwachten zelf voor € 0,74 miljoen aan facturen te krijgen. Per saldo is het verwachte incidentele voordeel ongeveer € 1,5 miljoen.

Eigen bijdrage WMO

De baten op de eigen bijdrage voor de Wmo zijn in 2025 hoger dan begroot. Dit leidt tot een incidenteel voordeel. Het incidentele voordeel wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Wmo en jeugdzorg.

Welzijn en inclusie

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers voelen zich thuis en kunnen meedoen in hun stad		(A)
Jongeren groeien gezond en veilig op		(D)
Jongeren van nu worden geconfronteerd met tal van uitdagingen op school, straat, online of thuis. Ook hebben veel jongeren zorgen. Wij zetten ons in om onze Arnhemse jongeren veerkrachtig en weerbaar te maken. We werken daarbij volgens de principes van de Pedagogische Wijkaanpak aan het gezond- en veilig opgroeien. Iedere jongere is namelijk uniek. Door middel van kinder- en jongerenwerk helpen we jongeren om te leren gaan met stress en tegenslag, werken we aan hun weerbaarheid en zetten we in op het ontwikkelen van hun talenten. Veelal gebeurt dit door middel van een gevarieerd programma met activiteiten waaraan jongeren kunnen deelnemen. Kinder- en jongerenwerk vindt niet alleen plaats op locatie, maar wordt ook ambulant vormgegeven, wat verder gaat dan de grenzen van de wijk. Daarnaast vragen we om een proactieve samenwerking tussen alle kinder- en jongerenwerkpactijen, zodat sneller ingespeeld kan worden op signalen of problemen en er geen versnippering van hulp/zorg plaatsvindt. Wij constateren dat niet alle Arnhemse jongeren gelijke kansen hebben en daarom investeren wij in die kinderen en jongeren die ons het meest nodig hebben: de kinderen en jongeren die opgroeien in wijken met veel sociale problematiek. Dit doen wij samen met het Nationaal Programma Arnhem-Oost. In een aantal wijken waar nog wat extra aandacht nodig is, bieden wij extra ondersteuning.		
Organiseren sluitende aanpak voor vroegsignalering		(I)
Kinderen en jongeren zijn goed en zo vroeg mogelijk in beeld, zodat tijdig een eventuele hulp- of ondersteuningsvraag duidelijk wordt. Met onze partners organiseren we een gezamenlijke aanpak om het kind en ouders heen. Ouders hoeven zo niet van de ene naar de andere instantie. In goede samenspraak met GGD JGZ zien we er ook op toe dat de vroegsignalering door de GGD gewaarborgd blijft en dat de zorg voor kwetsbare kinderen en ouders overeind blijft.		
Ontwikkelen van voorliggende voorzieningen		(I)
Preventieve maatregelen kunnen helpen om ervoor te zorgen dat inwoners niet in de (zwaardere) zorg belanden. Het kan gaan om activiteiten of voorlichting over bepaalde onderwerpen. Maar ook om lichte hulp of ondersteuning, dichtbij de inwoners. Deze voorliggende voorzieningen hebben ook een signaleringsfunctie, zodat, indien wel nodig, op tijd zwaardere hulp kan worden ingeschakeld. Hiermee voorkomen we een opstapeling van problemen. Wij blijven deze voorzieningen doorontwikkelen. We doen dat op basis van de hierboven genoemde nieuwe richting van welzijn.		
Maatschappelijke verbindingen		(D)
Bewonersondersteuning levert een bijdrage aan actieve, goed geïnformeerde wijkbewoners, die betrokken zijn bij de ontwikkelingen in hun wijk, zich willen inzetten en zich daarvoor verantwoordelijk voelen. Ontmoeten en Verbinden In 2025 worden de subsidies in het kader van Ontmoeten en Verbinden doorgezet, waardoor diverse buurthuizen en wijkcentra in Arnhem financieel ondersteund worden. Als opvolger hiervoor is een tweejarige subsidieregeling Ontmoetingsplekken in de wijk voorbereid, als onderdeel van het nieuwe welzijnsbeleid. Deze gaat met ingang van 2026 van start. Ontmoetingsplekken, waaronder buurthuizen, maken het mogelijk dat ontmoeting en verbinding in de wijk kunnen plaatsvinden, doordat er inloop en activiteiten georganiseerd worden. Hierdoor leren buurtbewoners elkaar kennen en groeit hun betekenis voor elkaar; dit draagt bij aan het versterken van de veerkracht van de inwoners en het voorkomen van zorg.		
Samen werken in en aan de wijk		(I)
We blijven voortdurend met onze inwoners en partners in gesprek om zo concreet inhoud te geven aan wat nodig is in een wijk. Signalen die wij ophalen krijgen een plaats in de wijk- en stadsprogramma's.		

Ook werken we in het kader van de transformatie sociaal domein aan de verdere vormgeving van wijknetwerken zorg en welzijn. Samen met partners uit het welzijnsveld, zorgaanbieders en sociale wijkteams geven we invulling aan een wijkgerichte aanpak waarbij we streven naar passend aanbod bij de (zorg)vraag van de inwoner. Dit is één van de transformatieve opgaven in het sociaal domein die moet leiden tot minder inzet van zorg en een “dekkend” aanbod aan voorliggende voorzieningen. In 2025 starten we in twee wijken met deze wijknetwerken.

Suïcidepreventie

(I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan inclusief suïcidepreventie. De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die waarschijnlijk ingaat op 1 juli 2025. Dat betekent dat we ons in 2025 moeten voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Zelf- en samenredzaamheid

(D)

Arnhemmers zijn zoveel mogelijk zelfredzaam en samenredzaam. Onze inwoners doen mee naar eigen kunnen en maken gebruik van hun sociale netwerk.

Naast dat we inwoners stimuleren gebruik te maken van hun sociale netwerk zetten we in op het faciliteren van vrijwilligersorganisaties en vrijwilligerswerk. Vrijwilligers zijn het cement van onze samenleving en ontzettend belangrijk in het voorliggend veld. In 2024 hebben we hierop een nieuw vrijwilligersbeleid aangeboden aan uw raad. In de eerste helft van 2025 hebben consultatiesessies en –gesprekken plaatsgevonden met betrokkenen. In de tweede helft van 2025 komt de uitvoeringsagenda gereed.

Uitvoering Mantelzorgakkoord

(I)

Veel Arnhemmers zorgen voor hun geliefden, voor familie en voor burens. Deze informele zorg is van groot belang voor inwoners die hulp nodig hebben en helpt bij het beperken van het beroep op de zorg. Deze informele zorg levert stevige netwerken maar ook een beperkter beroep op maatwerkvoorzieningen. We stimuleren, ondersteunen en faciliteren de informele zorg. We richten ons daarbij op de mantelzorger en op professionals die met mantelzorgers/informele zorg te maken hebben. We hebben extra aandacht voor 'Jonge mantelzorgers', Inzet Sleutelpersonen, Continuering pilot respijtzorg en Campagne 'Mantelzorg is hier'. Wij willen informele zorg stimuleren en helpen hierbij waar dat kan, niet alleen door informele zorgverleners.

Het Mantelzorgakkoord dat er ligt wordt uitgevoerd. Zo werken we aan meer (h)erkenning van, en bewustwording over, mantelzorg en de kwetsbare positie van mantelzorgers. We faciliteren de stichting Mantelzorg en Vrijwillige Thuishulp (MVT) die individuele en collectieve ondersteuning biedt aan mantelzorgers en zorgprofessionals en functioneert als Expertisecentrum.

Uitvoering samenhangend ouderenbeleid

(I)

In 2024 hebben wij de nota 'Op eigen wijze oud(er) worden in Arnhem' opgeleverd voor het samenhangend ouderenbeleid. Dit ouderenbeleid is in co-creatie met inwoners en partners in de stad ontwikkeld. U heeft dit beleidsplan vastgesteld op 2 april 2025.

Vervolgens hebben wij op 24 juni de Uitvoeringsagenda Ouderenbeleid 2025-2026 vastgesteld en aan u aangeboden aan de hand van een raadsbrief. Op basis van deze agenda gaan we in gesprek met inwoners en stimuleren wijkcircles, welzijn op recept, buurtmaatjes, community building, digitale vaardigheden en zorgzame buurten. Deze aansprekende projecten dragen aantoonbaar bij aan het versterken van de veerkracht van ouderen, worden integraal opgepakt, stimuleren effectieve en innovatieve samenwerking en zorgen ervoor dat ouderen zo lang mogelijk thuis in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen. Wij gebruiken een cyclische aanpak waarbij de projecten continu worden geëvalueerd en aangepast op basis van wat werkt. 'Zingeving' wordt als vast onderwerp geïntegreerd binnen de doorverwijsstructuur van Welzijn op Recept. In het derde kwartaal van 2025 volgt een vervolgoverleg met relevante partners, waaronder De D3rde Verdieping, om de verdere positionering in de uitvoeringsagenda van 2026 en verder te bepalen. U wordt als raad jaarlijks meegenomen in de evaluatie.

Duurzaam opvanglandschap en inburgering

(D)

Met alle onrust in de wereld wil Arnhem een gastvrije stad zijn. We vangen vluchtelingen en ontheemden van waar ook ter wereld ruimhartig op en realiseren duurzame en structurele opvang. We bieden vluchtelingen (met en zonder papieren) en ontheemden perspectief. Nieuwkomers heten wij welkom in Arnhem. Wij helpen ze met wonen, werken, geld, opleidingen, sport en gezondheid zodat ze mee kunnen doen in onze Arnhemse samenleving. We bouwen aan een stevig fundament om vluchtelingen de mogelijkheid te bieden aan hun toekomst te werken.

De opvang van Oekraïense vluchtelingen is een gemeentelijke taak, gefinancierd door het Rijk. Hoewel het bieden van opvang aan vluchtelingen in principe aan het Rijk is en door het Rijk gefinancierd moet worden, nemen we hier als gemeente ook een actieve rol in.

Opvang voor vluchtelingen

(I)

In Arnhem worden op dit moment ruim 3000 vluchtelingen opgevangen, waaronder ongeveer 1000 ontheemden uit Oekraïne. Overal in de wereld blijven mensen vluchten voor geweld, oorlog en onderdrukking. In Nederland is er nog steeds een dringende behoefte aan opvangplekken, zowel voor asielzoekers als voor Oekraïense ontheemden. Er bestaat een voortdurende dreiging dat vluchtelingen in Ter Apel buiten moeten slapen. Ook de aanhoudende oorlog in Oekraïne zorgt voor een constante instroom van ontheemden naar Nederland, terwijl de beschikbare opvangcapaciteit niet in gelijke mate toeneemt. De huidige opvangfaciliteiten, ook in Arnhem, zijn overvol.

Met COA zijn afspraken gemaakt over toekomstbestendige opvang in Arnhem. De afspraken zijn bekrachtigd in een overeenkomst die de komende 30 jaar geldig is. De afspraken richten zich op locaties en meedoen vanaf dag één. Om de ambities te realiseren krijgen we een vergoeding vanuit COA.

Er zijn verschillende locaties aangewezen als toekomstbestendige opvangplekken in de vaste voorraad van COA. Naast de bestaande locaties aan de Groningensingel, de Elderhofsweg, Amsterdamseweg, Frombergstraat en Velperweg, gaat het om twee nieuw te ontwikkelen locaties in Rijnpark fase 1 en fase 2. Daarnaast worden er voorbereidingen getroffen voor een nieuwe tijdelijke locatie aan de Heijenoordseweg en worden bestaande, tijdelijke locaties (Nieuwe Kade, Postillionhotel en NH Rijnhotel) voortgezet. De locatie Old Dutch aan het Stationsplein is per 1 juli 20205 beëindigd.

Oekraïense ontheemden worden opgevangen in Schuytgraaf (Marasingel), Presikhaaf (Doorwerthlaan) en aan de Nieuwe Kade. Aan de Kemperbergerweg in Schaarsbergen zijn in juni 2025 een paar plekken toegevoegd en aan de Marga Klompélaan in Rijkerswoerd wordt begin september 2025 een nieuwe opvanglocatie geopend. Voorbereidingen worden bovendien getroffen voor een locatie aan Kramersgildeplein in Presikhaaf, die naar verwachting tegen de zomer van 2026 geopend wordt.

Aan de taakstelling voor zowel opvang van asielzoekers in het kader van de spreidingswet, als voor de opvang van Oekraïense ontheemden, wordt in Arnhem zeer ruim voldaan.

Ondanks onze inspanningen, is er wel een achterstand in de taakstelling voor de huisvesting van statushouders. We zetten ons maximaal in om die achterstanden in te lopen. Met de drie grootste woningcorporaties hebben we hierover afspraken gemaakt.

Inburgering voor vluchtelingen

(I)

Meedoen vanaf dag één

Iedereen die in Arnhem wordt opgevangen krijgt, binnen geldende kaders, de mogelijkheid om mee te doen vanaf dag één. We zetten hierbij in op extra taal, werk, sport, cultuur, (gezondheids)zorg en verbinding met Arnhemmers. We doen dit in samenwerking met ketenpartners en Arnhemmers.

In september openen we de ontmoetingsplek voor alle Arnhemmers, Connect. Connect bevindt zich in Rozet en is een samenwerking tussen het COA, Rozet, Stichting Refugee Company en Rijnstad. Arnhemmers kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten zoals taal, werk, sport en er kan gezamenlijk geluncht worden.

Asielzoekers

Ook voor mensen die nog in afwachting zijn van hun verblijfsstatus, zetten wij ons volop in zodat zij kunnen meedoen in onze stad. Ook al verblijven zij tijdelijk in Arnhem. Dit draagt bij aan hun zelfstandigheid en een snellere integratie. Dit doen we binnen de huidige landelijke kaders en mogelijkheden die er zijn. Op het gebied van werken vanaf dag één zijn we met Scalabor en met Bureau aanZ aan het pionieren en aan het uitproberen welke manier het beste bijdraagt aan het helpen naar werk van asielzoekers, ondanks de landelijk geldende beperkingen. Naast werk, zijn we afgelopen zomer met het Taalhuis gestart om iedereen vanaf dag één toegang te geven tot taal.

Nieuwkomers

Zodra vluchtelingen een status hebben starten zij met het inburgeringstraject, dit zijn nieuwkomers in Arnhem. We hebben als uitgangspunt om vanaf de koppeling aan de gemeente Arnhem in te zetten op de belangrijkste componenten voor inburgering, namelijk taal, werk en deelname in de Nederlandse maatschappij. We bieden daarbij de juiste en benodigde ondersteuning en zorg en houden regie op het gehele proces. Het opstellen van een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie voor iedere nieuwkomer helpt ons daarbij.

Oudkomers

In 2023 hebben we een, 3-jarige, Europese subsidie (AMIF) toegekend gekregen oudkomers, die onder de oude wet inburgering vallen, extra te ondersteunen in hun integratie en hiermee een aanbod voor de toekomst te creëren. Met meerdere externe partners, zoals Scalabor, Newbees en collega's zetten we in op een brede ontwikkeling op meerdere leefdoelgebieden zoals gezondheid, sport, werk en financiën. Dit doen we middels een cultuursensitieve benadering door sleutelfiguren uit de wijk in te zetten en landingscoaches om de binding tussen werkgever en werknemer te versterken. De komende periode zullen we onderzoeken hoe we de behaalde successen uit dit project kunnen laten in ons dagelijks werk.

Een passend vangnet

(D)

Deze doelstelling ligt gedeeltelijk op koers, de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen loopt vertraging op. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

We streven ernaar dat niemand op straat hoeft te slapen of in een onveilige thuissituatie hoeft te leven. Preventie en nazorg hebben structureel de aandacht. Hierop wordt ingezet door onder meer de inzet van ervaringsdeskundigen, het intensiveren van de ketensamenwerking en het bieden van (ambulante) begeleiding voor iedereen die opvang behoeft.

Voor de resultaten op de inzet van de transitie van maatschappelijke opvang naar wonen, zie hieronder de inspanning 'Aanpak terugdringing dakloosheid'.

Arnhem streeft naar een toekomstbestendige aanpak van vluchtelingenopvang, waarbij er toegewerkt wordt naar een realisatie van 2000 duurzame opvangplekken binnen onze gemeentegrenzen. In de periode tot de realisatie van deze permanente plekken blijven we tijdelijke opvangplekken bieden.

Veteraneninloophuis

Na een brede verkenning is er een geschikte locatie gevonden om een veteraneninloop vorm en inhoud te geven. In het derde kwartaal van 2025 zullen wij hier via een pilot starten met de veteraneninloop. Evaluatie zal plaatsvinden in het 1e kwartaal van 2026 (amendement 23A37 Veteranenhuis).

We zorgen voor een sterk netwerk in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling

(I)

Het versterken van de sociale basis en preventie is een rode draad in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij richten we ons op het voorkomen en vroegtijdig opsporen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Onze belangrijkste partners zijn Veilig Thuis, Moviera, Centrum Seksueel Geweld, het Zorg- en Veiligheidshuis en de Sociale Wijkteams. We hebben ingezet op het versterken van de sociale basis en preventie door middel van trainingen en netwerkbijeenkomsten voor professionals, met aandacht voor verschillende doelgroepen.

Waar nodig bieden we ambulante hulp en begeleiding aan slachtoffers van huiselijk geweld. Mocht dit onvoldoende veiligheid bieden, is er mogelijkheid tot opvang. De druk op de vrouwenopvang is hoog.

We hebben gewerkt, en werken onverminderd door, aan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming 0-100, waarbij een nieuwe werkwijze wordt beproefd in de Toekomsttuin met ketenpartners. Het doel is een integrale, systeem- en mensgerichte samenwerking te realiseren. Daarnaast zetten we ons in voor de aanpak van seksuele straatintimidatie door middel van peer-to-peer gastlessen en gerichte handhavingsacties door boa's.

Aanpak terugdringing dakloosheid

(I)

Algemeen

In december 2022 is door VWS het Nationaal Actieplan Dakloosheid: Eerst een Thuis gelanceerd. Landelijk is een dashboard ontwikkeld om inzicht te krijgen in de voortgang op de acties, waarvoor de afgelopen periode vanuit Arnhem de benodigde informatie is gedeeld. De laatste resultaten op centrumgemeentelijk niveau zijn in december 2024 gedeeld op <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/aanpak-dakloosheid>. Deze gegevens worden twee keer per jaar, in juli en december, geactualiseerd.

Regionaal uitvoeringsplan

De regio Centraal Gelderland heeft een regionaal uitvoeringsplan opgesteld op basis van o.a. de uitgangspunten van het Nationaal Actieplan Dakloosheid, dat in Arnhem bestuurlijk is vastgesteld in januari 2025.

Preventie (het voorkomen van dakloosheid)

De afgelopen periode is met de regiogemeenten ingezet op het afstemmen van de uitkomsten van de aanbevelingen met de uitgevoerde preventiescanner en hebben alle tien samenwerkende gemeenten in de regio Centraal Gelderland een lokaal plan opgesteld. In Arnhem is het lokaal uitvoeringsplan in januari 2025 bestuurlijk vastgesteld.

Naast de reguliere onverminderde inzet op preventie wordt het daklozenloket continu doorontwikkeld. Om uitvoering te kunnen geven aan een al langer bestaande behoefte; een verruiming van de openstelling van het daklozenloket, zijn recent de noodzakelijke aanpassingen aan het pand uitgevoerd en afgerond.

Passend vangnet

- De vernieuwing van de opvang is reeds gerealiseerd, waarmee ook een sluitend gedifferentieerd aanbod is ontstaan. De afbouw van de capaciteit heeft nog niet kunnen plaatsvinden
- Vooruitlopend op landelijke ontwikkelingen en beleid is voor de duur van twee jaar een opvang voor kwetsbare niet-rechthebbende dakloze EU-burgers gerealiseerd, hiermee bieden we een inclusieve aanpak. Deze opvang biedt 10 plekken en is operationeel sinds 1 juli 2024. In het eerste jaar van de pilot (periode 1 juli 2024 tot 1 juli 2025) zijn 35 unieke dakloze EU-burgers opgevangen. Hiervan is bij 28 personen het traject van opvang en begeleiding afgerond. Hiervan zijn 15 personen positief uitgestroomd naar werk & accommodatie, teruggekeerd naar land van herkomst of uitgestroomd naar een andere woon- of verblijfplek. 8 personen zijn negatief uitgestroomd, met als reden detentie of beëindiging van het traject door de zorgaanbieder, 5 personen hebben zelf besloten de opvang te verlaten en de overige 7 personen verblijven nog in de opvang.
- Dakloze volwassenen die recht hebben op opvang bij IrisZorg op de Remisestraat en daar niet meteen terecht kunnen omdat de capaciteit onvoldoende is, hebben ook in het afgelopen jaar tijdens de wachttijd ambulante begeleiding ontvangen. Met deze inzet kan direct een start gemaakt worden met het op orde brengen van de basis (ID-bewijs, uitkering, zorgverzekering) en al een traject richting herstel ingezet kan worden.
- Uit onderzoek naar de voorzieningenbehoefte en de eigen inbreng van de doelgroep is in 2024 de aanbeveling gedaan om de mogelijkheden voor de zogenaamde 'tussenuren' (de uren dat inloopvoorziening Het Kruispunt gesloten is) in pilotvorm een ruimte achter de voordeur te creëren. In dat kader is op 1 januari 2025 gestart met de pilot 22-uursopvang in samenwerking met het Kruispunt en De Duif. Uit een eerste tussentijdse evaluatie lijkt het te voorzien in de behoefte. Vanuit de opvanginstellingen wordt meer doelgroep bereikt.

Van opvang naar wonen (met/zonder begeleiding)

De beweging van opvang naar wonen is verbonden met de brede gemeentelijke huisvestingsopgave, zoals opgenomen in de vastgestelde nota Wonen & Zorg, waarbij duidelijk is dat de realisatie van extra woonplekken voor dak- en thuislozen vertraging oploopt. Een van de oorzaken daarvan is de wooncrisis.

Monitoring

Het onderdeel monitor Dakloosheid in de Gemeentelijke monitor sociaal domein was landelijk uitgesteld, omdat er onvoldoende juridische grondslag was voor de benodigde gegevensdeling. Inmiddels is dit op orde gebracht en is vanuit Arnhem ook de noodzakelijke gegevens voor de regio Centraal Gelderland aangeleverd voor deze monitor. Het CBS heeft in december 2024 deze eerste cijfers over dakloze personen in de Maatschappelijke Opvang (MO) per regio de Monitor Dakloosheid gepubliceerd. Dit zijn voorlopige cijfers samengesteld over het aantal geregistreerde dakloze personen in MO-voorzieningen, uitgesplitst naar centrumregio in 2022 en 2023. Deze cijfers zijn beschikbaar voor de centrumregio's die hebben bijgedragen in de aanlevering van de cijfers, waaronder voor de regio Centraal Gelderland. Op <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/monitor-dakloosheid/inleiding> staan de regionale cijfers visueel weergegeven. Deze landelijke monitor heeft in de komende jaren nog de nodige doorontwikkeling.

In mei 2025 zijn de noodzakelijke gegevens over 2024 aangeleverd voor deze landelijke monitor.

Inclusief Arnhem

(D)

Onze ambitie is: 'Arnhem is een inclusieve stad. Een stad waarin iedereen zich gezien, gehoord, gewaardeerd en veilig voelt. Een stad waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt en waar iedereen dezelfde kansen heeft. Dat is het Arnhem dat we willen zijn'.

Het programma draagt hieraan bij door te werken met vijf focuspunten.

Drie focuspunten waar we ons op richten hebben betrekking op de hele stad:

1. Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme;
2. Versterken positie inwoners met een beperking;
3. Diversiteit in organisaties;

Voor twee focuspunten zijn we als organisatie aan zet:

4. Inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie;
5. Inclusieve gemeentelijke communicatie.

Op deze vijf focuspunten zijn veel inspanningen verricht en ze liggen hoofdzakelijk op koers, zie voor meer toelichting bij de focuspunten hieronder.

Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme

(I)

- In 2025 heeft de werkgroep Arnhem tegen Racisme speerpunten geformuleerd om discriminatie en racisme te voorkomen en tegen te gaan. (Hiertoe behoort ook het thema koloniaal en slavernijverleden). Daarmee werken zij ernaartoe een langjarig structureel gedragen platform te worden, net zoals het Regenboogoverleg, het Apcg en Bijzonder in Arnhem.
- In de eerste helft van 2025 hebben we verder gewerkt aan de vervolgacties uit het onderzoek 'Sporen van Slavernijverleden in Arnhem'. Zo werd het boek 'Volg het spoor' gelanceerd, een publieksvriendelijke versie van het onderzoeksrapport. En we zijn ook gestart met de ontwikkeling van een Arnhemse educatiemethode over het koloniale en slavernijverleden.
- Uiterlijk in 2026 is het monument voor de gastarbeider gerealiseerd (zie motie 21M299). Verwachting is dat in het najaar van 2025 een keuze kan worden gemaakt voor kunstconcept en kunstenaar.
- We werkten aan een plan van aanpak om te komen tot een actieplan om arbeidsmarktdiscriminatie tegen te gaan. Met extra aandacht voor moslimvrouwen en stagediscriminatie. Hiermee geven we ook uitvoering aan motie 24M109g. We doen dit in samenwerking met partners uit de stad, het bedrijfsleven en de non-profit sector.
- De verwachting is om in 2026 het monument slavernijverleden (motie 21M293) te onthullen.
- In 2025 heeft de gemeente samen met InDifferent een behoefte-inventarisatie gedaan bij alle scholen (po en vo) op het thema 'veilig schoolklimaat'. De informatie die hiermee opgehaald is, wordt gebruikt om samen met InDifferent een werkwijze te ontwikkelen waarmee scholen zelf kunnen werken aan een veilige schoolcultuur vrij van discriminatie en racisme.

Bestendigen regenboogaanpak

(I)

Samen met onze Regenboogpartners werken we aan het vergroten van de acceptatie, veiligheid en zichtbaarheid van de lhbtq+ gemeenschap in Arnhem. Dit doen we door de [Regenboogagenda 2023-2026](#) uit te voeren en ontwikkelingen en voortgang te monitoren in het Arnhemse Regenboogoverleg. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- We maakten samen met het Regenboogoverleg en andere partners in de stad het bidbook 'In vrijheid verbonden' om Roze Zaterdag 2027 naar Arnhem te halen. Hierin namen we aanbevelingen uit de [deelmonitor lhbtq+ gemeente Arnhem 2023-2024](#) mee.
- We wonnen de bidprocedure voor Roze Zaterdag 2027.
- We organiseerden een Suikerfeest in café de Kurk, speciaal voor queer moslims.
- We organiseerden een kennissessie over intersectionaliteit door onderzoekers van Movisie voor het Regenboogoverleg
- We verspreidden een enquête onder Arnhemse VO- en Mbo-scholen om te inventariseren wat zij nodig hebben om te werken aan een veilig en inclusief schoolklimaat (zie ook hierboven bij 'Voorkomen en tegengaan van discriminatie en racisme').

Positie inwoners met een beperking versterken

(I)

Het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap is de basis voor de inspanningen die we uitvoeren om de positie van inwoners met een beperking te versterken. We werken volgens twee leidende principes:

1) 'Niets over ons, zonder ons': We werken samen met het Arnhems platform chronisch zieken en gehandicapten (Apcg) en met Bijzonder in Arnhem. Het includeren van ervaringen van mensen met een beperking in gemeentelijk beleid vormt een rode draad door onze inspanningen.

2) Streven naar duurzame borging: De gewenste veranderingen bestrijken een groot aantal levensterreinen, ook wel domeinen genoemd, en raken daarmee veel collega's binnen de gemeentelijke organisatie en organisaties in de stad. Onze inzet is gericht op een duurzame borging van het includeren van mensen met een beperking. Duurzame borging verloopt in drie fasen: 1) initiatieffase, 2) ontwikkelfase en 3) beheerfase. In de eerste helft van 2025 werkten we aan een update van het uitvoeringsplan voor de periode 2025-2030.

Drie domeinen bevinden zich in de 'initiatieffase', namelijk Wonen, Zorg en Onderwijs (de AST als onderdeel van het domein Onderwijs behoort tot de 'ontwikkelfase'). De 'initiatieffase' betekent dat we in de fase zitten van het formuleren van een ambitie, het vergroten van bewustwording en het starten van het uitvoeren van inspanningen.

Gerealiseerde resultaten:

- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijke speeltuinen en toegankelijke looproutes, zie het onderdeel Openbare Ruimte.
- Voor de tot nu toe gerealiseerde resultaten op toegankelijk gemeentelijk vastgoed, zie het onderdeel Vastgoed.
- We hebben met Apcg en Bijzonder in Arnhem afspraken gemaakt over hun inbreng vanuit ervaringsdeskundig perspectief bij de ontwikkeling van beleidsvoorstellen gerelateerd aan zorgthema's.

- In het overlegverband van de Maatschappelijke Educatieve Agenda Arnhem (MEAA) hebben we met schoolbesturen en maatschappelijke organisaties een eerste gesprek gevoerd over hoe samen te werken aan inclusief onderwijs.
- De organisatie Scootbezorgd informeert ondernemers over het belang van fysieke toegankelijkheid en hoe hieraan te werken.

Verskillende ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben door het Apcg hun pand laten schouwen op toegankelijkheid in het kader van de subsidieregeling [Toegankelijkheidsfonds](#). Het doen van een aanvraag voor aanpassingen om te toegankelijkheid te verbeteren is de vervolgstap.

Diversiteit in organisaties

(I)

We werken samen met andere Arnhemse organisaties om een inclusief Arnhem te realiseren, waar iedereen gelijkwaardig is en zo behandeld wordt. Dit doen we door het netwerk Diversiteitsreis te coördineren en tegelijkertijd deel te nemen in dit netwerk. Daarnaast maken we afspraken met onze samenwerkingspartners (inkoop-, subsidierelaties en verbonden partijen) over inclusie en diversiteit. We hebben tot nu toe in 2025 het volgende gerealiseerd:

- Twee nieuwe organisaties sloten zich aan bij het netwerk Diversiteitsreis
- We voerden gesprekken met onze verbonden partijen over inclusie en diversiteit.
- Bijna al onze verbonden partijen nemen inclusie en diversiteit op in hun verantwoordingssystematiek.
- Afspraken over diversiteit en inclusie zijn vastgelegd in de subsidiebeschikking- en verantwoording van onze Welzijns- en Cultuursubsidiepartners. Bij de subsidiepartners in het domein Dak- en Thuisloosheid laten we afspraken over diversiteit en inclusie terugkomen in accountgesprekken.
- We deden voorbereidingen om ook met andere structurele en incidentele subsidierelaties afspraken te maken over diversiteit en inclusie, waarbij we behoeften van gemeentelijke accounthouders inventariseerden om hen inhoudelijk te ondersteunen.
- Diversiteit en inclusie bevorderen bij inkopen en aanbesteden is opgenomen in het nieuwe inkoopbeleid.

We deden voorbereidingen om voorwaarden over diversiteit en inclusie op te nemen bij een aanbesteding

Inclusieve gemeentelijke organisatie

(I)

Alleen met een inclusieve en diverse organisatie kan de gemeente Arnhem haar werk voor de stad beter uitvoeren én een betere werkgever zijn voor alle medewerkers. Hoe meer verscheidenheid in de organisatie, hoe beter het contact met de bewoners van de stad, hoe meer vertrouwen er is in de overheid en hoe scherper het oog voor wat er nodig is. We werken daarom aan een inclusieve en diverse gemeentelijke organisatie, waar medewerkers zichzelf kunnen zijn, gezien en gewaardeerd worden

Voortgang beoogde resultaten:

- De Nederlandse Inclusiviteitsmonitor (NIM) nemen we in het najaar af. Resultaten zijn waarschijnlijk pas in 2026 beschikbaar.
- Sinds dit jaar bieden we op Leerplein een basistraining over diversiteit en inclusie aan en een training over discriminatie en racisme voor iedereen in de organisatie. Daarnaast een inclusieve leiderschapstraining voor alle leiders. Deze zijn gedurende het hele jaar beschikbaar voor medewerkers voor meer bewustwording op diversiteit en inclusie thema's.
- We zijn een dashboard aan het ontwikkelen waarin alle clusters hun data op inclusie en diversiteit kunnen monitoren. We hebben hier per cluster doelstellingen op geformuleerd en een handreiking waarmee ze binnen clusters en afdeling met inclusie en diversiteit aan de slag kunnen.
- Binnen onze P&O-processen, -systemen en -beleid zijn we aan het bezien hoe we inclusie zoveel mogelijk kunnen toepassen. Waar nodig zijn ze hiervoor aangepast. We zijn bezig met een beleid voor wet banenafpraak en toegankelijkheid, het flexibel inwisselen van verlofdagen hebben we voor dit jaar verlengd.
- Begin 2025 hebben we input geleverd voor het nieuwe huisvestingsplan vanuit het perspectief van een inclusief gebouw en toegankelijkheid.
- In 2025 zijn we gestart met de beweging om diversiteit en inclusie voor en door medewerkers te laten zijn.

In aanvulling op de eerder geformuleerde resultaten:

- We geven een vervolg aan onze deelname aan de pilot van de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme ([raadsbrief](#)). De eerste stap, een inventarisatie per cluster, is uitgevoerd. Na de zomer vindt de selectie plaats, is het door de Staatscommissie o.b.v. de pilot aangepaste doorlichtingsinstrument - de Discriminatie-toets Publieke Dienstverlening – beschikbaar en wordt in het najaar gestart met de 1e doorlichting(en).

Als gemeente willen we toegankelijk, begrijpelijk en inclusief communiceren. Met de stad en binnen de eigen organisatie. We werken daar op verschillende manieren aan.

Schrijven in begrijpelijke taal

Met het Project Direct Duidelijk stimuleren we dat gemeentelijke medewerkers duidelijke taal gebruiken in hun schriftelijke communicatie. Dat doen we door medewerkers te trainen in het helder schrijven (dit is per 1 januari 2025 belegd bij afdeling P&O, team Leren & Ontwikkelen), door brieven te herschrijven en door nieuwe teksten voor te leggen aan een Lezerspanel van Arnhemmers.

- Sinds januari 2025 draait de pilot Terugstuurservice Onduidelijke Brieven waarbij inwoners onduidelijke brieven van de gemeente Arnhem kunnen terugsturen. We sturen hen dan een duidelijker versie van de brief. Dit in lijn met toezegging ID 1330 aan de raad. In het najaar van 2025 leveren we een evaluatie op met de resultaten van deze pilot.
- Er loopt een onderzoek naar het meer divers maken qua taalvaardigheid van ons Lezerspanel.
- Er verschijnt een afstudeeronderzoek naar de mogelijkheid om met behulp van AI (artificiële intelligentie), medewerkers te helpen bij het schrijven van begrijpelijke teksten.
- Op de planning staat nog een onderzoek naar het inzetten van beeldbrieven.

Inclusief woord- en beeldgebruik

We streven ernaar om in woord en beeld inclusiever te communiceren, zowel in onze externe als in onze interne communicatie. We willen dat Arnhemmers en collega's zich in onze uitingen herkennen en zich erdoor erkend voelen. Drie doelgroepen krijgen daarbij extra aandacht: mensen met een migratieachtergrond, een LHBTIQ+ identiteit of een beperking.

We blijven investeren in de deskundigheidsbevordering van de gemeentelijke communicatieprofessionals en werken aan bewustwording bij de overige collega's.

- Er is voor de organisatie een handleiding inclusieve communicatie en een handleiding meertalig communiceren gemaakt.
- We werken aan een genderneutrale aanhef in onze brieven.
- We zijn begonnen om in de communicatie over gemeentelijke bijeenkomsten aandacht te besteden aan de toegankelijkheid daarvan voor Arnhemmers met een beperking.
- Ten slotte staan we op onze in- en externe communicatiekanalen bij (de achtergrond en betekenis van) feestdagen van alle wereldreligies.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	43.301	441	43.742
Baten	8.775	0	8.775
Saldo lasten en baten	-34.526	-441	-34.967
Toevoegingen aan reserves	1.669	0	1.669
Onttrekkingen aan reserves	4.922	308	5.230
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	3.253	308	3.561
Prognose resultaat	-31.273	-133	-31.406

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	441	N			
Inclusie en integratie	120	N	D&I Officer structurele invulling	S	AR
Welzijn	100	N	Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11	I	BR
Welzijn	60	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO JOS	I	BR
Inclusie en integratie	50	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU slavernijverleden	I	AR
Welzijn	45	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO Buurtsport	I	BR
Asiel, Vluchtelingen en inburgering	43	N	Subsidie City at home	I	AR
Inclusie en integratie	23	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU antidiscriminatievoorz	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	308	V			
Welzijn	258	V	Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en jeugdzorg	I	BR
Welzijn	50	V	Dekking overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11 uit BR Onderhoud vastgoed	I	BR

D&I Officer structurele invulling

Met ingang van huidige collegeperiode zijn er tijdelijk middelen beschikbaar gesteld voor het aanstellen van een D&I Officer ten behoeve van een Inclusieve en Diverse gemeentelijke organisatie. Inmiddels is duidelijk dat een structurele invulling van deze functie essentieel is om de ingeslagen weg duurzaam te borgen. Daarom wordt gevraagd om een structurele dekking hiervoor.

Overschrijding planmatig onderhoud Kinderkamp 11

Er is een overschrijding op het planmatig onderhoud op locatie Kinderkamp 11. Dit komt deels doordat offertes hoger zijn uitvallen dan in de gemeentelijke onderhoudsbegroting aan middelen was opgenomen. Verder is een groter deel van de plafonds vervangen (in het kader van de brandveiligheid) dan oorspronkelijk nodig werd geacht. Een deel van de werkzaamheden ter omvang van € 50.000 was oorspronkelijk in later jaren in de onderhoudsbegroting voorzien. Deze zullen daarom worden gedekt uit de bestemmingsreserve vastgoed. De overige (meer)kosten ten opzichte van deze raming van zo'n € 50.000 komt ten laste van de algemene middelen.

Arnhem Oost herbestemmingen 2025

Zie de toelichting bij programma Wonen en leefomgeving.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Slavernijverleden

Zeven gemeenten ontvangen een bijdrage voor het uitvoeren van activiteiten in het kader van (het tegengaan van) de doorwerking van het slavernijverleden. Arnhem krijgt in 2025 hiervoor € 50.000.

Subsidie City at home

City@Home is een maatschappelijke organisatie die vrouwen ondersteunt om te participeren in de samenleving van Arnhem. Het aantal vrouwen dat deelneemt aan de activiteiten van City@Home stijgt sterk en daarmee ook de druk op de organisatie. City@Home heeft de gemeente Arnhem om financiële hulp gevraagd om zo de groei van de eigen organisatie aan te kunnen. Om in 2025 hieraan tegemoet te komen is € 43.000 benodigd.

Gemeentefonds meicirculaire - DU Gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen

Gemeenten en hun antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) werken samen als het gaat om de preventie van discriminatie op lokaal niveau, waarbij gemeenten middelen ontvangen om meer aan preventie te kunnen doen. Arnhem krijgt in 2025 € 24.000.

Dekking Jongerenwerk uit de BR WMO en Jeugdzorg

Zie voor de toelichting programma S00 Wijken.

Gezondheid en sport

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Arnhemmers gezond en fit (A)		
Meer Arnhemmers voldoen aan de beweegrichtlijn en minder Arnhemmers hebben overgewicht (D)		
De inspanningen liggen op koers.		
We stimuleren sporten in de openbare ruimte (I)		
In 2025 investeren wij op een aantal plekken in beweegvoorzieningen in de openbare ruimte. In juni is het Skatepark Blauwe Golven geopend. Dit skatepark heeft een lokale en regionale aantrekkingskracht en wordt sinds de opening al veel gebruikt. Daarnaast zetten wij in op 3x3 basketbal. In Sonsbeek Park is het basketbal vernieuwd en het gebruik hiervan is hoog. Wij zijn op andere plekken in de stad ook bezig met nieuwe 3x3 veldjes. In Presikhaaf zijn wij op twee plekken bezig met investeringen in openbare beweegvoorzieningen namelijk in Park Presikhaaf en bij Sportpark Over 't Lange Water. Hier komen onder andere skatevoorzieningen, een pumtrack en 3x3 basketbal; allemaal met een groene inpassing in de omgeving. Wij werken daarnaast aan het beter verbinden van de sportparken met de openbare ruimte. Hiermee stimuleren wij het ongeorganiseerd en georganiseerd gebruik van onze sportparken. Dit heeft een positieve impact op de sociale veiligheid en hiermee genereren onze sportparken meer maatschappelijk rendement. Wij zijn in 2025 bezig met Sportpark Schuytgraaf, Sportpark de Bakenhof en Sportpark de Paasberg. Wij verwachten in 2025 al de eerste beweegvoorzieningen te realiseren op/rond de Bakenhof en de betonplaat op sportpark Schuytgraaf.		
We stimuleren Arnhemmers om gezond te eten en te drinken (I)		
Het merendeel van de zorgverzekeraars vergoedt inmiddels (delen van) het programma Gezond Onderweg! (GO!). Hierdoor kan gestart worden met opschaling. De focus ligt op het versterken van toeleiding en doorverwijzing, zodat meer kinderen met overgewicht en obesitas kunnen deelnemen aan het programma. Met het programma Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) blijven we stappen zetten naar een samenleving waarin de gezonde keuze de makkelijke keuze is. Naast alle basisscholen in Arnhem-Oost ontvangen inmiddels ook 13 scholen in andere wijken schoolfruit. Ook is het aanbod van voedingseducatie vergroot. De Arnhemse aanpak voor een gezonde sportomgeving, gestart begin 2025, is in volle gang. Op alle locaties van het Sportbedrijf is gratis fruit beschikbaar. Vier sportverenigingen hebben een eetwissel doorgevoerd, zoals volkorenbrood in plaats van witbrood of popcorn in plaats van chips. Zeven verenigingen dragen actief bij aan de campagne "Wanneer je sport, eet je groente en fruit!".		
We stimuleren Arnhemmers om te gaan sporten bij vitale verenigingen of andere beweegaanbieders (I)		
In 2025 zijn we verdergegaan met de uitvoering van de beleidsplannen 'positief sportklimaat' en 'sportclubs voorbereid op de toekomst'. We zijn aan de slag gegaan met sportverenigingen om een positief sportklimaat te realiseren volgens de vier V's (Verenigingsbrede gedragscode, veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid). Dit omvat onder andere het aanstellen van een vertrouwenspersoon en het regelen van VOG's. De voetbalverenigingen hebben de eerste prioriteit. Met het Sportbedrijf Arnhem zijn we in overleg hoe de vereisten vanuit het beleidsplan ook een plek kunnen vinden in de huurvoorwaarden naar de verenigingen. De 'coördinator positief sportklimaat' geeft uitvoering aan dit plan. De afgelopen jaren, alsook in 2025 hebben we samen met Nederlands Instituut voor Vechtsport en Maatschappij (NIVM) geïnvesteerd in kwaliteit van de vecht- en budosport. Het vechtsport en Budosportcollectief Arnhem is een groeiend netwerk van vecht en Budoportclubs die zich inzetten voor maatschappelijke thema's als weerbaarheid, talentontwikkeling en sociale inclusie, veilig pedagogisch verantwoord vecht en Budosport klimaat. 2025 staat in het teken van het behalen van de laatste certificaten van een aantal aanbieders en in het teken van het borgen van dit collectief voor de langere termijn. Wij willen de Arnhemse sportverenigingen blijvend professionaliseren zodat zij stappen zetten richting een vitale en toekomstbestendige beweegaanbieder. Verenigingen staan voor verschillende uitdagingen die allemaal vragen om gekwalificeerde 'handjes'. Denk aan: moeite om vrijwilligers te vinden en binden,		

complexere regelgeving en administratie, meer eisen vanuit de overheid en de wens om de maatschappelijke waarde van de sport te vergroten. Daarom is extra ondersteuning nodig van de Arnhemse sportverenigingen. We zijn daarom in 2025 van start gegaan met een 'pool' van verenigingsmanagers via Sportbedrijf Arnhem. In eerste instantie zullen deze landen bij 6 verenigingen (DFS, Arnhem Eagles, SML, Upward, Eldenia en Arnhemia).

We stimuleren specifieke doelgroepen Arnhemmers extra om naar vermogen te kunnen sporten en bewegen (doelgroepenbeleid) (I)

Ook in 2025 stimuleren wij een aantal doelgroepen extra om met plezier te kunnen bewegen. Via het regionale loket Uniek Sporten stimuleren wij het aangepast sporten in Arnhem. In samenwerking met Sportbedrijf Arnhem, COA en Leger des Heils en andere partners brengen wij sport en beweging naar de opvanglocaties in onze stad.

Samen met het onderwijs en Sportbedrijf Arnhem blijven wij inzetten op de doelgroep 4 tot 12 jaar. Dit doen wij door middel van de 2+1+2 aanpak waarmee wij ervoor zorgen dat basisschoolleerlingen vaardig in beweging zijn en blijven. Het schoolzwemmen waarmee wij in Arnhem vooroplopen is hier een belangrijk onderdeel van. In 2025 hebben wij op een aantal scholen extra aandacht voor de fietsvaardigheid. Dit gebeurt o.a. door middel van de inzet van een mobiele pumptrack. Ook op hardlopen wordt in 2025 ingezet door middel van de organisatie van wijklopen.

Tot slot is meer bewegen essentieel voor de doelgroep senioren. In 2025 is de Arnhemse aanpak Vitaal ouder worden en Valpreventie op volle stoom. Er zijn extra beweegconsulenten voor deze doelgroep aangesteld bij Sportbedrijf Arnhem. Er wordt in samenwerking met o.a. de fysiotherapeut gescand op valrisico onder Arnhemse ouderen en door middel van gezondheidschecks in de wijken worden veel Arnhemse ouderen bereikt.

We zorgen dat de stad en de breedtesport optimaal profiteert van de aanwezigheid van topsport(evenementen) (I)

We zijn druk met de voorbereidingen van de Tour of Holland en in de zomer van 2025 is er op de Markt weer de TeamNL experience. Verder is 2025 een relatief rustig jaar voor de topsportevenementen in Arnhem. We zijn met Papendal in gesprek over voortzetting van het convenant tussen Papendal en de gemeente en concrete jaarplannen.

Meer Arnhemse kinderen een Kansrijke Start (D)

Op koers.

We zetten in op vroegtijdige signalering van (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

We werken continue aan het verbeteren van signaleren, onder andere:

- de inzet van signaleringsinstrumenten door de professionals;
- het herkennen van (niet-medische) signalen van kwetsbaarheid door professionals;
- de juiste hulpvraag naar boven krijgen door onder andere sensitieve gespreksvoering.

We zorgen voor een passend aanbod aan ondersteuning voor (aanstaande) ouders in een kwetsbare positie (I)

- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor de professionals, zodat zij weten naar welke ondersteuning zij 'kwetsbare' (aanstaande) ouders kunnen doorverwijzen.
- We brengen het zorglandschap voor de eerste 1000 dagen in beeld voor 'kwetsbare' (aanstaande) ouders, zodat zij weten waar zij met hun hulpvraag terecht kunnen..
- We continueren bestaande interventies om 'kwetsbare' (aanstaande) ouders passende ondersteuning te bieden, onder andere Nu Niet Zwanger, Centering Pregnancy, Stevig Ouderschap, Voorzorg, Bewust Ouderschap, BabythuisZorg.
- We ontwikkelen Centering Pregnancy in de wijk door, zodat 'kwetsbare' ouders in hun eigen woonomgeving passende ondersteuning krijgen.
- We bieden extra opvoedondersteuning aan kwetsbare jonge ouders door de interventie Power Parents, waarbij jonge ouders in groepsverband worden ondersteund in de opvoeding.

We versterken de samenwerking in het netwerk (I)

- We zetten MDO's (geboortezorgnetwerk) in: een systematisch intercollegiaal overleg tussen de geboortezorg, JGZ en het sociale domein.

- We organiseren jaarlijks drie à vier netwerkbijeenkomsten voor professionals om elkaar beter te leren kennen en van elkaar te leren. Om goed samen te werken, moet je elkaar kennen en weten te vinden.
- We onderzoeken en ontwikkelen communicatietools die professionals ondersteunen in de samenwerking (bijvoorbeeld digitale nieuwsbrief en aansluiten bij OZO-verbindzorg).
- De JGZ biedt als belangrijke netwerkpartner laagdrempelige toegankelijk zorg in de wijk, dichtbij de kinderen (en hun ouders) en andere netwerkpartners in de wijk.

Meer Arnhemmers groeien op in een rookvrije omgeving

(D)

We blijven stappen zetten richting een Rookvrije Generatie. Dat doen we met de wijkaanpak Presikhaaf en door meer plekken in Arnhem rookvrij te maken.

We stimuleren laagdrempelige, wijkgerichte en integrale initiatieven voor stoppen met roken

(I)

De resultaten van de wijkaanpak Rookvrij Presikhaaf worden steeds zichtbaarder. Er is een jongerenklankbordgroep opgericht en er zijn al meer dan 80 gesprekken gevoerd met jongeren in de wijk over vaperen. Dit is de basis geweest voor de activiteiten die worden aangeboden in de wijk zoals extra sportaanbod (kickboksen en voetbal), discussiesessies rond roken, vaperen en cultuur sensitieve oudervoorlichting.

Op plekken waar vaak kinderen en jongeren komen, zetten wij in op een rookvrije omgeving

(I)

We zijn bezig om het stads kantoor en stadhuis zichtbaarder rookvrij te maken. Daarnaast voeren we verkennende gesprekken met de horecabranche over rookvrije terrassen. Dit doen we vanuit een positieve benadering met ondernemers die de ambitie hebben om zich te onderscheiden met een rookvrij terras.

Het terugdringen van problematisch alcohol- en drugsgebruik

(D)

Alcohol- en drugsgebruik, gokken, overmatig gamen en sociale mediagebruik zijn schadelijk voor de gezondheid. Het kan ook leiden tot slechtere schoolprestaties, verzuim of schooluitval. Het is dus belangrijk om alcohol- en drugsgebruik en gokken zo veel mogelijk te voorkomen en te ontmoedigen en met name jongeren te leren op een gezonde manier om te gaan met gamen en sociale mediagebruik.

Er zijn nog geen nieuwe cijfers beschikbaar ten opzichte van het jaarverslag.

We richten ons op preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen (amendement 23A36 Preventie van middelengebruik bij jongeren en kwetsbare doelgroepen)

(I)

Met de inzet van nieuwe Gezonde School adviseurs zetten we het aanbod op scholen nog steviger neer. Dat doen we door het implementeren van het preventieprogramma Helder op School. Dit is een integrale aanpak om jongeren bewust te maken van de gevolgen en hen te stimuleren niet te roken of drinken, geen drugs te gebruiken en niet te veel te gamen. Steeds meer middelbare scholen hebben (onderdelen van) dit preventieprogramma inmiddels geïmplementeerd.

We versterken de signaleringsketen

(I)

Met de gezondheidscheckdagen zetten we een nieuwe stap in het versterken van de signaleringsketen. Inwoners worden uitgenodigd voor een laagdrempelige gezondheidscheck in de wijk. Wanneer daarbij bijvoorbeeld problematisch middelengebruik aan het licht komt, zorgen we voor een warme en passende doorverwijzing naar hulp of ondersteuning.

Suicidepreventie

(D)

De invoering van de wettelijke taak is opgeschoven naar 1 januari 2026. We hebben dan 1 jaar de tijd om die in te voeren. In Arnhem maakt de inzet op suicidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid. Voor de inzet op mentale gezondheid werken we een aanpak uit. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid, die in de periode najaar 2025 en 2026 wordt geactualiseerd aan de hand van de landelijke nota Gezondheidsbeleid (2025-2028). Op basis van de kaders werken we uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suicidepreventie, invulling amendement 22A709).

We maken mentale problemen bespreekbaar

(I)

We zetten ons in voor het bespreekbaar maken van mentale problemen en het zoveel als mogelijk voorkomen en verminderen daarvan (inclusief suïcidepreventie). De inzet op suïcidepreventie is inmiddels een wettelijke taak die ingaat op 1 januari 2026. Dat betekent dat we ons in 2025 voorbereiden op het uitvoeren van die taak. Dat doen we samen met onze partners en met de regiogemeenten. De kaders daarvoor nemen we op in de Regiovisie Publieke Gezondheid die wordt geactualiseerd nadat de landelijke nota Gezondheidsbeleid voor de periode 2025-2028 is opgesteld. Op basis van de kaders werken we de uitvoeringsplannen uit, zowel regionaal als lokaal en verstrekken we opdrachten aan de partijen die een rol krijgen in de uitvoering (waaronder het Centrum voor Levensvragen en Suïcidepreventie). Binnen Arnhem maakt de inzet op suïcidepreventie onderdeel uit van de brede inzet op mentale gezondheid.

We blijven de Arnhemse aanpak suïcidepreventie doorontwikkelen

(I)

Vooruitlopend op de invoering van de wettelijke taak blijven we de huidige aanpak volgen. Dat betekent dat we gelijktijdig inzetten op vijf pijlers: publiekscampagne (bespreekbaar maken), risicogroepen benaderen, gatekeepers trainen in het herkennen en bespreekbaar maken, het netwerk versterken en de toegang tot dodelijke middelen beperken. Dit doen we met diverse lokale partners en met inzet van ervaringsdeskundigen en naasten.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	31.294	-307	30.987
Baten	7.322	0	7.322
Saldo lasten en baten	-23.972	307	-23.665
Toevoegingen aan reserves	584	0	584
Onttrekkingen aan reserves	1.440	0	1.440
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	856	0	856
Prognose resultaat	-23.116	307	-22.809

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	-307	V			
Sport	100	N	Sportpark Schuytgraaf (25M123)	I	AR
Publieke gezondheid en GGD	-177	V	Jaarresultaat VGGM voordeel uit lokaal aanbod	S	AR
Publieke gezondheid en GGD	-230	V	Jaarresultaat VGGM voordeel bedrijfsvoering uit inwonersbijdrage	S	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	0				

Sportpark Schuytgraaf (25M123)

Bij de behandeling van de Perspectiefnota is de motie Een multifunctioneel terrein voor én door Schuytgraaf (25M123) aangenomen. Deze heeft het volgende dictum:

Daarom vraagt de gemeenteraad aan het college om:

- Een zorgvuldig participatieproces in Schuytgraaf op te zetten met bewoners, sportverenigingen en andere betrokkenen, om te komen tot een gedragen invulling van het multifunctionele terrein;
- Indien er bij de meicirculaire extra financiële ruimte ontstaat, bij het opstellen van de begroting prioriteit te geven aan het realiseren van dit multifunctionele terrein.

Dit past binnen de ontwikkeling die we zien. Al vele jaren is er de ambitie om een beweegvoorziening (basketbalveld en sport/speelplek) aan te leggen in Schuytgraaf. In dit deel van de stad zijn weinig voorzieningen terwijl het aantal inwoners stijgt. Dit was beoogd op het archeologisch veld (het veld naast Station Zuid en ten noorden van MFC de Omnibus), maar kan op deze locatie geen doorgang vinden. Vanuit de beweegbehoefte die er is in de wijk Schuytgraaf, het lange traject met bewoners en basketbalvereniging rondom het archeologisch veld, het beperkt gebruik van de betonnen schaats/skeeler baan op het sportpark Schuytgraaf en vanuit de wens om de open sportparkgedachte meer vorm te geven is als alternatief voor een voorziening op Sportpark Schuytgraaf gekozen. De ambitie is om op het sportpark een beweeg en verblijfsvoorziening te creëren voor een (3x3) basketbalveld, een buiten gym en een skatevoorziening. De huidige functie kan grotendeels blijven bestaan (schaats en skeeler). We zullen het Sportbedrijf incidenteel subsidiëren om deze voorziening te realiseren en in eigendom te nemen.

Jaarresultaat VGGM

De jaarrekening 2024 is opgesteld door VGGM en laat zien dat van de € 106,8 miljoen aan baten waarover de gemeente risico loopt € 4,0 miljoen niet is besteed. In de jaarrekening is dit resultaat van € 4,0 miljoen als te bestemmen resultaat verantwoord. Voorstel is om € 1,5 miljoen toe te voegen aan de Algemene Reserve, zodat deze op het minimale gewenste niveau van € 3,0 miljoen komt en het restant van € 2,5 miljoen terug te laten vloeien naar de gemeenten. Met het vaststellen van de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het Bestuur de ambitie uitgesproken om de algemene reserve minimaal naar het niveau van € 3,0 miljoen te verhogen met de helft van de overschotten van komende jaren.

Tegelijkertijd zijn voor de GGD nog twee incidentele lasten geïdentificeerd voor de implementatie digitaal kind dossier en JGZ onder druk. Voor Arnhem betekent dit een extra bijdrage van € 325.000 in 2025 en € 100.000 in 2026. In de zienswijze op de ontwerpbegroting 2026 wordt voorgesteld om deze direct uit het resultaat (minder administratieve lasten en mogelijkheid op adequate besluitvorming) te dekken. Dit is in eerste instantie niet gelukt via het Algemeen Bestuur.

Het Algemeen Bestuur van VGGM stelt op 10 september 2025 de begroting 2026 met resultaatbestemming 2024 vast. Indien anders wordt besloten dan bovenstaand voorstel vloeit het bedrag voor de GGD terug naar de gemeenten. De besluitvorming van de resultaatbestemming loopt samen met de besluitvorming van de bestuursbegroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025. Tevens is er een voordeel gerealiseerd van € 177.000 op het maatwerk voor gezondheid, onderwijs en welzijn, wat de gemeente Arnhem aanvullend afneemt bij VGGM.

Klimaat en energie

Voortgang doelen en inspanningen

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Doel	Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris
1.1 Minder energie gebruiken in de sector gebouwde omgeving	1.1.1	We bereiken meer inwoners met onze energie-armoede aanpak	De Arnhemse aanpak energiearmoede is in 2023 fors geïntensiveerd, met extra middelen van het Rijk zetten we deze aanpak voort in 2025. We werken samen met een netwerk van partijen om de doelgroep te bereiken, deelnemers te werven en energiecoaches op te leiden en in te zetten. Verder creëren we in de wijken werkgelegenheid, bijvoorbeeld als energiecoach of als klusser.	✓	✓	✓	✓
	1.1.2	We zetten onze isolatieaanpak voort	In 2023 is de 'Arnhemse aanpak woningisolatie' vastgesteld met als operationele doelstelling de isolatie van 35.000 extra woningen tot de nationale standaard in 2030. De isolatieaanpak is wijkgericht en doelgroepgericht. In 2025 zetten we de aanpak voort waarbij we nieuwe doelgroepen toevoegen zoals VVE's, particuliere verhuurders en monument eigenaren. De aanpak zal worden vernieuwd met de innovaties van de winnaars van de innovatiechallenge die in 2024 heeft plaatsgevonden. Verder is in 2023 een aanvraag bij het Rijk voor middelen uit het Volkshuisvestingsfonds toegekend. Deze zijn vertaald in een subsidieregeling (SEWA) die we de komende jaren uitvoeren en jaarlijks verbeteren. Dit is onderdeel van de isolatieaanpak.	✓	✓	✗	✓
	We lopen achter op planning doordat: 1. Het ons niet lukt de doelgroep 'Particuliere verhuurders' actief aan het verduurzamen van hun bezit te krijgen. 2. Woningvoorbeeldinnovatie later gestart dan gepland vanwege een betere, gedegen voorbereiding. 3. De subsidieregeling voor erfgoed is nog niet gereed en in uitwerking, waardoor de brede uitvoer van verduurzamen erfgoed nog niet is gestart. 4. We hebben besloten om de isolatie-aanpak eerst actief te starten bij kwetsbare huishoudens, deze vragen om veel maatwerk en begeleiding, waardoor de uitvoer in aantallen langzaam gaat.						
	1.1.3	We stimuleren eigenaren van woningen deze aardgasvrij te maken	In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid. In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is. Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.	✓	✓	✓	✗

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
	Er zijn verschillende haalbaarheidsstudies uitgevoerd, waaruit blijkt dat ontwikkeling in 20 gebieden kansrijk is. Als onderdeel van het koersdocument EvA, is de transitievisie warmte geëvalueerd. In deze evaluatie staan oorzaken die zorgen voor het trage verloop van de realisatie. Zonder actieve rolname van de gemeente lopen we het risico dat de realisatie van aardgasvrije woningen niet volgens het geambieerde tempo verloopt.					
1.2.1	We stimuleren veel meer opwek van zonne-energie middels zon op dak, grootschalige zonnepanelen en innovatieve oplossingen zoals carports	We gaan door met de voorbereiding, bouw en/of exploitatie van diverse zonnepanelen en zonnecarportlocaties. Daarbij stimuleren en ontwikkelen we innovaties zoals modulaire zonnecarports, smart energy hubs en verticale zonnepanelen. Indien uit haalbaarheidsonderzoek in 2024 of 2025 blijkt dat er een zonnepanel binnen zoeklocatie Deelen haalbaar is, dan zal hier de voorbereiding en aanbesteding worden opgestart. Verder blijven we onderzoeken welke locaties geschikt zijn of geschikt gemaakt kunnen worden voor de opwek van zonne-energie. In 2024 en 2025 integreren we de resultaten van de milieueffectrapportage Regionale Energie Strategie (RES Arnhem Nijmegen) in de RES 2.0. Er komen nieuwe zoekgebieden voor windprojecten in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen bij. Ook geven we een update over de bovenlokale warmteverdeling en starten we een proces voor de omgang met netcongestie en integraal programmeren.	✓	✓	✗	✗
	Uitbreiding van opwek van zonne-energie loopt niet conform planning, met name door netcongestie en doordat mogelijke opweklocaties (ook) voor andere doeleinden, zoals recreatie en defensie, kunnen worden ingezet. Het risico is dat de realisatie naar de toekomst toe verder achter gaat lopen bij onze ambitie.					
1.2.2	We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van 20 collectieve warmteoplossingen, als alternatief voor aardgas	In 2022 heeft de raad de Transitievisie warmte vastgesteld. Hierin zijn tien buurten benoemd (kansrijke wijken) waar we verkennen hoe deze kunnen overstappen van aardgas naar een duurzaam alternatief voor verwarming. Daarnaast zijn vijf 'onderzoeksgebieden' benoemd om grootschalig te verkennen of een warmtenet als duurzaam alternatief mogelijk is. De doelstelling is om 6.500 woningen duurzaam te verwarmen in 2030 (aardgasvrij). Deze worden in 2025 voortgezet, afgesloten of uitgebreid. In 2024 en 2025 wordt de Transitievisie warmte verder geconcretiseerd waarbij samen met de 120 energiegebieden die we in Arnhem hebben gedefinieerd een energieplan voor het gebied wordt opgesteld. Wijken waarvoor nog geen energieplan wordt opgesteld krijgen een indicatie wanneer de wijk aan de beurt is. Kansrijke buurten en onderzoeksgebieden In 2025 werken we verder aan de ontwikkeling van warmtenetten met een aantal energiegebieden in Arnhem. Daarnaast gaan we door met het stimuleren van individuele warmtepompen in een aantal energiegebieden. Voor de onderzoeksgebieden starten we nieuwe verkenningen op naar de mogelijkheden voor grootschalige en kleinschalige warmtenetten met (nieuwe) duurzame warmtebronnen.	✓	✓	✓	✗

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
Zie toelichting onder 1.1.3						
	1.3.1 We delen per energiegebied (120 stuks) wat de kansrijke duurzame energieoplossing(en) zijn en wanneer deze worden gerealiseerd	We hebben de gemeente Arnhem opgedeeld in 120 energiegebieden (ongeveer 1.500 inwoners per stuk) die energetisch gezien logische clusters zijn. We hebben 20+ wijken, 60+ CBS buurten maar deze doorsnedes zijn te grof om over logische energiegebieden te praten die vergelijkbaar zijn. Per energiegebied willen we in 2025 de kansrijke duurzame energieoplossing of oplossingen opstellen in een participatief proces met inwoners en andere relevante partijen in het gebied. Wanneer een energiegebied nog niet aan de beurt is voor het gezamenlijk bepalen van de oplossing(en) van de toekomst dan krijgen ze een indicatie wanneer hun gebied aan de beurt is. Ook daarmee bieden we duidelijkheid waarmee inwoners keuzes voor zichzelf kunnen maken. We willen naast de technologische oplossing ook zoveel mogelijk informatie bieden over de organisatievorm en de financiële constructies die erbij komen kijken.	✓	✓	✓	✓
	1.3.2 We zijn gestart met (het plannen van) de realisatie van drie lokale energiesystemen	Lokale energiesystemen zijn ontzettend belangrijk om vraag en aanbod van energie lokaal te balanceren. Hierdoor verdwijnt de afhankelijkheid van het centrale elektriciteitsnet voor een deel waardoor toch ontwikkelingen mogelijk zijn in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie.	✓	✓	✓	✓
	1.3.3 We lossen de energievoorziening van tien gebouwen en/of gebieden op binnen de nieuwe werkelijkheid van netcongestie	We willen de stad voorbeelden en referentiegebouwen bieden om te laten zien dat er ook in de nieuwe werkelijkheid van netcongestie nog steeds gebouwd en gerenoveerd kan worden. Dit willen we doen door het toepassen van innovatieve oplossingen zoals batterijen/accu en het onderzoeken van de mogelijkheden van het trolleyneet waar Arnhem trots op is.	✓	✓	✗	✓
	We zijn met méér dan tien gebouwen en/of gebieden bezig om netcongestieproblemen op te lossen. Maar de oplossingen zijn niet fysiek gerealiseerd, de doorlooptijd is langer.					
	We hebben wel goed in beeld wat de mogelijkheden zijn van het Trolleyneet, en ook wat er niet mogelijk is. Maar hierbij zal fysieke realisatie ook meerdere jaren duren.					
	1.3.4 We starten met een vernieuwde wijkgerichte aanpak van de energietransitie	We hebben altijd een wijkgerichte aanpak nagestreefd en zijn daar bijvoorbeeld bij energiearmoede ook erg succesvol in. In 2025 willen we de wijkgerichte aanpak van de energietransitie vernieuwen door o.a. veel meer aandacht te geven aan lokale wijkinitiatieven die al lopen en het inzetten van de wijken om gezamenlijk aan het energiesysteem van de toekomst te werken. Zo kunnen we elkaar nog beter helpen.	✓	✓	✓	✓

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning		Inh	Fin	Plan	Ris
1.4.1 We zorgen ervoor dat bedrijven bekend zijn met verduurzamingsmaatregelen	In 2025 blijven we bedrijven en maatschappelijke instellingen informeren over het belang van verduurzamen. Dit doen we door voor specifieke doelgroepen energycafé 's te organiseren die aansluiten bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep. Ook worden ondernemersbijeenkomsten gehouden in het kader van de gebieds- en sectorgerichte Green Deals.		✓	✓	✓	✓
1.4.2 We bevorderen het gebruik van minder energie bij bedrijven	Met een gebiedsgerichte aanpak via Green Deals stimuleren we bedrijven op werklocaties en maatschappelijke instellingen om energiebesparende maatregelen te nemen. In 2024 en 2025 zetten we in op Green Deals met de bedrijventerreinen Rijkerswoerd, De Overmaat en nog drie andere werklocaties of sectoren. In 2023 is in de kantorenvisie de ambitie opgenomen dat er in 2030 alleen nog maar kantoren met minimaal energielabel A zijn. Daarbij wordt bij renovatie gestimuleerd zoveel mogelijk richting label A+++ te renoveren, conform de renovatiestandaard. Hierbij wordt ingezet op een gestructureerde sectorale en gebiedsgerichte aanpak. In 2024 wordt deze aanpak ontwikkeld en wordt gestart met de uitvoering hiervan die doorloopt in 2025. In 2025 zetten we de handhaving door middel van energiecontroles op de verplichte maatregelen bij bedrijven en de energielabel C bij kantoren voort.		✓	✓	✗	✓
De aanpak via Green Deals verloopt volgens plan, er zijn Green Deals getekend voor Rijkerswoerd, De Overmaat, Gelderse Poort, IJsseloord I, Nieuwe Haven en Gebedshuizen. Het opstellen en uitvoeren van een plan van aanpak voor kantoren heeft vertraging opgelopen. Hier wordt echter hard aan gewerkt om een inhaalslag te maken.						
1.4.3 We stimuleren de opwek van duurzame energie bij bedrijven	In 2025 blijven we stimuleren dat bedrijven hun daken gaan benutten voor zonnepanelen. Dit doen we bij voorkeur via de gebiedsgerichte aanpak van de Green Deals. Hierin maken we afspraken over het benutten van daken voor zonnepanelen en ondersteunen we de ondernemers. Indien er problemen zijn met netcongestie helpen we met zoeken naar (innovatieve) oplossingen hiervoor. We blijven maatwerkgesprekken voeren met ondernemers.		✓	✓	✓	✓
1.4.4 We stimuleren bedrijven om toe te werken naar een aardgasvrije energievoorziening	In de Transitievisie warmte is aangegeven dat de plannen voor de duurzame warmtevoorziening van werklocaties nader moeten worden uitgewerkt. Hiermee zijn we in de tweede helft van 2023 gestart. In 2024 werken we de plannen uit voor drie werklocaties en dit loopt door in 2025.		✗	✓	✗	✓
Dit wordt onderdeel van het energietransitieplan Energie voor Arnhem. We gaan daarin integraal kijken naar het totale lokale energiesysteem voor werklocaties, niet alleen naar de duurzame warmtevoorziening. We zijn hiermee al begonnen op IJsseloord I en gebruiken de leerpunten voor EvA. In 2026 wordt gestart met het Energietransitieplan voor Arnhem. Hierdoor is het de uitvoering licht vertraagd.						

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Doel	Wat willen we bereiken? Inspanning	Wat gaan we daarvoor doen?	Waar staan we nu?			
			Inh	Fin	Plan	Ris
	1.4.5 We werken met de 25 grootste netto energieverbruikers in de stad toe naar verduurzaming en naar het bij elkaar brengen van verbruik en opwek van energie.	Een relatief groot deel van het verbruik van energie en daarmee de uitstoot van CO2 komt voor rekening van een klein aantal grote bedrijven en industrie. Met een gerichte aanpak op deze doelgroep proberen we ze te bewegen om meer aan verduurzaming te doen. Hier zijn grote stappen te maken in de ambities van Arnhem. Hiervoor worden instrumenten als energycafe's, Green Deals en accountmanagers ingezet.	✓	✓	✓	✓
	1.5.1 We gaan door met de communicatiecampagnes onder Arnhem AAN	Arnhem Aan is de communicatiecampagne voor de energietransitie. Met Arnhem AAN willen we Arnhemmers enthousiasmeren en motiveren om aan de slag te gaan met energie besparen en hernieuwbare energie. Dit doen wij doelgroepgericht met een aanpak voor woningeigenaren, huurders, bedrijven en verenigingen. Met maatwerk voor huishoudens die leven in energiearmoede en huishoudens met een migratieachtergrond. We spelen daarbij in op de actualiteit, maatschappelijke trends en de belevingswereld van de Arnhemmers. Hiervoor zijn diverse en meerjarige communicatie- en bewustwordingsacties en inspanningen nodig. Al deze communicatie-activiteiten worden onder de vlag van Arnhem Aan gelanceerd. In 2025 gaan we o.a. verder met de intensivering van de Energieloketten bij bewoners en ondernemers. Een (tijdelijk) energieloket biedt een overzicht van alle maatregelen en financieringsmogelijkheden voor verduurzaming. Daarnaast heeft het een loketfunctie voor vragen van Arnhemmers over hun verduurzamingsplannen.	✓	✓	✓	✓
	1.5.2 We ontwikkelen drie gebieden o.b.v. een energievisie, naar netbewust en energieneutraal bouwen	De gebieden in o.a. Spoorzone-Oost moeten ontwikkeld worden op basis van een toekomstbestendige en realistische visie op energie en circulariteit. Dit om te faciliteren en stimuleren dat er netbewust en energieneutraal gebouwd gaat worden.	✓	✓	✓	✓
	1.5.3 We starten met de verduurzaming van vijf iconische gemeentelijke vastgoed objecten. Dit worden referentieprojecten voor toekomstig bouwen en ontwikkelen in de stad	We willen zo maximaal mogelijk vanuit een circulaire gedachte, met biobased materialen en innovatieve energiesystemen en technieken gaan verduurzamen. Hiervoor willen we iconische vastgoedobjecten in Arnhem gebruiken als voorbeelden in de stad die na succesvolle afronding als voorbeeld en referentieproject kunnen dienen voor andere ontwikkelaars in de stad.	✓	✓	✓	✓

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning			Inh	Fin	Plan	Ris

1.6.1 We breiden het aantal laadpunten en snelladers uit We blijven het aantal laadpunten uitbreiden met extra aandacht voor de, in de openbare ruimte passende, oplossingen zoals lantaarnpaalladen. Ook gaan we dit jaar minimaal 3 laadpleinen met in totaal 28 laadpunten en 96 afzonderlijke laadpalen (192 laadpunten) realiseren om onze doelstelling in 2030 te bereiken van 6000 laadpunten en 100 snelladers.

Waar nodig zullen we, samen met regiogemeenten, nog meer laadinfrastructuur voor doelgroepenvervoer realiseren

1.6.2 We verminderen en verduurzamen mobiliteitsbewegingen in de stad

In 2025 wordt er conform de voorwaarden van de verstrekte vergunningen, deelvervoer geplaatst in Arnhem. We gaan samen met de marktpartijen bekijken hoe we tot een zo goed mogelijk aanbod kunnen komen. We willen in 2025 minimaal 50 elektrische deelauto's, 40 deelbakfietsen en 150 deelscooters hebben.

We gaan met ondernemers én binnenstadsbewoners in overleg op welke manier de zero-emissiezone het best kan worden ingevoerd. Het gaat om het vinden van de juiste balans tussen adequate bevoorrading en een leefbare stad. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van voertuigen en alternatieven zoals overstappen op gedeeld vervoer en levering via stadshubs is een essentieel onderdeel van gesprek. We stellen een verkeersbesluit op. In dat verkeersbesluit wordt een afweging gemaakt tussen verkeersbelangen (effectstudie: luchtkwaliteit, uitstoot, geluidemissie en verkeerseffecten zoals omrijdeffecten en modal-shift) en nadelige gevolgen voor getroffen.

Focus voor 2025 ligt op het verbeteren van de infrastructuur voor taxi's om vervolgens nader te verkennen of invoer van de taxi verordening mogelijk is. Daarna of daarbij zal dan verduurzaming worden meegenomen om het doel van 100% zero emissie voor taxi's in de binnenstad te bereiken in 2030.

We gaan komend jaar de bedrijven waarmee we de afgelopen jaren contact hebben gelegd verder helpen met het verduurzamen van hun bedrijfsprocessen. Daarnaast gaan we ook weer contact zoeken met nieuwe bedrijven. We gaan hier het komend jaar meer op inzetten om zo een versnelling te realiseren. Daarnaast starten we ook een bewonersaanpak op, waarin we bewoners gaan helpen om het autogebruik te verminderen.

We willen in 2050 een CO2 neutrale stad zijn. We willen in 2030 een CO2-reductie realiseren van 61% t.o.v. 2017.

Wat willen we bereiken?		Wat gaan we daarvoor doen?		Waar staan we nu?			
Doel	Inspanning	Inh Fin Plan Ris					
	Er zijn 77 deelauto's beschikbaar in Arnhem, waarvan een deel elektrisch. We verwachten voor het eind van het jaar 50 elektrische deelauto's te halen. Cargaroo is failliet gegaan, de doelstelling voor deelbakfietsen gaan we niet halen. De deelscooters zijn uit de markt teruggehaald, ook die doelstelling gaat niet gehaald worden. Overleg met ondernemers wordt gevoerd over op welke wijze de zero-emissie kan worden ingevoerd. Het verkeersbesluit voor de zero-emissiezone en aanscherping milieuzone is opgesteld en gepubliceerd. Er zijn beperkt zienswijzen binnengekomen. 9 in totaal; 4 over de Milieuzone, 2 over de zero-emissie en 3 over beide. Gesprekken met de taxibranche worden gevoerd en leveren in ieder geval al het beeld op dat zero-emissie in de branche leeft en ook al ingezet is. Vanuit het Duurzaam Mobiliteitsplan en Uitvoeringsagenda Zero Emissie Stadslogistiek werken we aan het verminderen én verschonen van de verkeersbewegingen in onze stad. Hiervoor is het 'Schoner Minder' programma opgezet. Samen met ondernemers hebben we gezocht naar goede ideeën en voorbeelden die bijdragen aan de schoner minder doelstellingen. We ondersteunen daarbij actief goede voorbeelden, lichten deze uit en inspireren we anderen om minder en schoner te gaan rijden..						
1.6.3 We nemen zero emissie-doelstellingen op bij nieuwe aanbestedingen	Wij gaan ook komend jaar, in aanbestedingen van de gemeente in de GWW-sector, onderhoud wegen en groenvoorzieningen, inzet van zero emissie personenwagens en bestelauto's in de gunning meegenomen. We bekijken of we de eisen kunnen aanscherpen. We blijven in overleg met de provincie Gelderland ervoor zorgen dat de zero emissie wensen en eisen goed worden. We nemen hierbij de mogelijkheden van trolley 2.0 mee.						

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	30.566	450	31.016
Baten	17.667	0	17.667
Saldo lasten en baten	-12.899	-450	-13.349
Toevoegingen aan reserves	495	0	495
Onttrekkingen aan reserves	3.134	0	3.134
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	2.639	0	2.639
Prognose resultaat	-10.260	-450	-10.710

		Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000				
Middelen				
1.1	Minder energie gebouwde omgeving	-1.802	0	-1.802
1.2	Meer duurzaam aanbod van energie	0	0	0
1.3	Meer lokale energiesystemen	-30	0	-30
1.4	Meer bedrijven verduurzamen	-216	0	-216
1.5	Zichtbaar maken van de ambitie	0	0	0
1.6	Verduurzamen stadslogistiek	-298	-450	-748
9.8	Doeloverstijgend	-7.387	0	-7.387
9.9	Overige	-528	0	-528
Prognose resultaat		-10.261	-450	-10.711

Portefeuilleonderdeel		Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	Doel	450	N			
Duurzaamheid incl energietransitie	1.6	450	N	Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)	I	AR
Baten		0				
Toevoegingen aan reserves		0				
Onttrekkingen aan reserves		0				

Laadpleinen (Uitvoeringskader elektrisch laden 2019)

Het totaal aan investeringen zoals opgenomen in het Uitvoeringskader elektrisch laden 2019 is hoger dan verwacht. Dit heeft te maken met vertraging door het wachten op aansluitingen, de meerlengte van kabels door de wijziging van locaties ten opzichte van de netaansluiting en gestegen kosten.

In 2025 loopt er nog een aantal projecten die reeds aanbesteed zijn. Hieronder vallen 7 nieuwe velden in Schuytgraaf, de Blauwe Golven en het Gashouderskwartier. Daarnaast worden samen met de wijk (Project Alteveer/Cranevelt) vier laadpleinen als pilot gerealiseerd. Om het laatste deel hiervan te realiseren is dit jaar nog een bedrag benodigd van € 450.000.

Ruimtelijke ontwikkeling

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Groeierende stad Arnhem 2040		(A)
Realiseren van de doelen van de omgevingsvisie		(D)
De Groeiende Stad Arnhem 2040 stuurt op de doelen van de omgevingsvisie en ontwerpprincipes van de verstedelijkingsstrategie (inmiddels onder de noemer NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley). Hierbij hanteren we een gebiedsgerichte aanpak gericht op de versterking van het DNA van de bestaande stad in balans met de toekomstige stad. Via de programmatische aanpak wordt de koers van de omgevingsvisie bewaakt door deze te vertalen naar planvorming, regievoering op (grootschalige) gebiedsontwikkelingen en kennisontwikkeling/monitoring. De inhoudelijke doelen voor de groeiende stad zijn beschreven in de omgevingsvisie. Ter illustratie: • 14.000 huizen bouwen op de juiste plekken in de stad (in de periode 2022-2040); • schoner en duurzamer verplaatsen in en naar de stad; • realiseren van voldoende en duurzame werklocaties; • gezonder leven in een groene en stedelijke omgeving. Deze doelen vertalen we naar vier inspanningen waar we integraal en verbindend op sturen.		
We implementeren en borgen de omgevingsvisie en verstedelijkingsstrategie		(I)
Een belangrijke inspanning is het implementeren en borgen van de omgevingsvisie (met name hoofdstuk 7 en 8) als richtinggevend kader voor gebiedsuitwerkingen en ondersteunend beleid. We hebben in 2023 de organisatorische randvoorwaarden gereed gemaakt om integraal aan de doelen uit de omgevingsvisie te werken. Inmiddels zijn de verschillende beleidsvisies afgerond of in besluitvorming bij de raad. Dit zijn de Woonvisie, de visie Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan.		
We voeren regie op grootschalige gebiedsontwikkelingen in balans met de hele stad		(I)
Om gebiedsontwikkelingen op een goede manier binnenstedelijk te realiseren is een regisserende gemeente nodig die haar instrumenten waar nodig inzet en koersvast opereert. Naast het faciliteren van initiatieven uit de markt pakt de gemeente voor de grootschalige gebieden uit de omgevingsvisie waar veel opgaven samenkomen een regisserende rol. We streven naar nieuwe verbindingen in het ruimtelijke en sociale DNA van Arnhem en versterken daarmee de stad voor huidige en toekomstige bewoners. Het gebiedsprogramma Spoorzone Arnhem-Oost is inmiddels vastgesteld door de raad en vormt het kader voor de verschillende (gebieds-)uitwerkingen zoals Rijnpark.		
We versterken en bestendigen de (interne en externe) samenwerking		(I)
Voor het realiseren van onze doelen zijn we afhankelijk van andere partijen zoals het Rijk, provincie, woningcorporaties, marktpartijen, ondernemers en (collectieven van) bewoners. Samenwerking op alle niveaus, publiek-publiek en publiek-privaat, is noodzakelijk om de ambitie te kunnen realiseren. Naast externe samenwerking vraagt het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie om versterking van de interne samenwerking. De regionale samenwerking met provincie en Groene Metropoolregio is versterkt met het opstellen van het Regioarrangement Groene Metropoolregio. De uitwerking met regio en Rijk van de verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley is geborgd in de NOVEX-regio Arnhem Nijmegen Foodvalley. Ten slotte is met de status van Grootschalig Woningbouwgebied Spoorzone Arnhem-Oost ook de langjarige samenwerking met regio en Rijk geborgd voor dit gebied.		

We ontwikkelen en zetten nieuwe instrumenten en innovatieve werkwijzen in

(I)

Door digitale ontsluiting en bewerking van data onderbouwen we planprocessen met informatie. Door te werken met eenduidige beslisdocumenten en uniformeren van werkwijzen willen we de kwaliteit van onze planuitwerking verbeteren en doorlooptijden versnellen. Daarmee ondersteunen we de gebiedsuitwerkingen die de gewenste groei van de stad binnenstedelijk* mogelijk maken. Veel van deze inspanningen betreffen verbeteringen en vernieuwingen 'achter de schermen'. Enkele voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn de leidraad startnoties ruimtelijke ontwikkelingen en de woningbouwmonitor.

**binnenstedelijk bouwen brengt complexiteit met zich mee vanwege de vele ruimtelijke claims binnen een compact gebied, samenhang met de bestaande stedelijke omgeving, en draagvlak bij bewoners. Dit vergt een nieuwe manier van werken van onder andere de gemeente.*

Benutten van de kansen die de Omgevingswet biedt

(D)

De Omgevingswet biedt Arnhem de kans om beleid te maken dat écht werkt: beleid dat niet alleen ambitieus is, maar ook uitvoerbaar en haalbaar in de praktijk. Door te werken in een integrale beleidscyclus — van visie en planvorming tot uitvoering en evaluatie — kunnen we continu leren en verbeteren.

We hebben de koers al vastgelegd in onze omgevingsvisie en deze verder uitgewerkt in onder andere het Mobiliteitsplan, de Woonvisie en het Plan Gezonde Leefomgeving. Deze beleidskaders geven richting en helpen ons keuzes maken. Op dit moment gaat we aan de slag met het vertalen van dit beleid naar gebiedsgerichte, concrete kaders in het omgevingsplan. Hierdoor geven we richting en duidelijkheid aan initiatiefnemers, kunnen we sneller beoordelen of een initiatief wenselijk is en kunnen we plannen sneller realiseren.

We voeren de Omgevingsvisie 2040 uit

(I)

De Omgevingsvisie is door de gemeenteraad vastgesteld en de uitvoering wordt opgepakt. Daarnaast zijn de verschillende beleidsvisies als uitvoering van de Omgevingsvisie afgerond. Dit zijn de Woonvisie, het plan Gezonde Leefomgeving en het Duurzaam Mobiliteitsplan. Een deel van het beleid vraagt om kaderstelling in het omgevingsplan zoals normen voor geluid en veiligheid. Hier gaan we de komende tijd mee aan de slag.

We werken toe naar één integraal omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied

(I)

Arnhem heeft de afgelopen jaren een basis gelegd voor het nieuwe omgevingsplan. We hebben gebiedsgerichte plannen gemaakt voor de Binnenstad en Singels, het Spijkerviertel – Arnhemse Broek, De Laar en voor verschillende gebiedsontwikkelingen. Daarnaast hebben we thematische plannen voor bijvoorbeeld archeologie en bodem (in voorbereiding) opgesteld. Deze plannen zijn modulair opgebouwd en beter vindbaar en bruikbaar via het omgevingsloket.

Ondertussen hebben we ook nieuwe landelijke inzichten en de lessen van andere (regio) gemeenten gebruikt om onze aanpak te verbeteren en aan te laten sluiten bij de uitvoeringspraktijk.

Tegelijkertijd staat de voortgang onder druk als gevolg van:

1. Continuïteit staat onder druk als gevolg van beperkte capaciteit in de organisatie: Door de toename van het aantal nieuwe ruimtelijke initiatieven en de begeleiding van planologische procedures bij gebiedsontwikkelingen zet de beschikbare capaciteit van het kernteam onder druk. Het opstellen van het omgevingsplan is een lange termijn-opgave die vraagt om continuïteit in voldoende bezetting, focus en toewijding. Daarnaast hebben de betrokken beleidsafdelingen beperkte capaciteit beschikbaar waardoor noodzakelijke keuzes en toelichtingen vaak niet tijdig kunnen worden geleverd en processen vertragen.
2. Nieuwe inzichten over de opbouw van het plan: Het omgevingsplan is een nieuw instrument in ontwikkeling. Er komen voortdurend nieuwe inzichten uit de praktijk die vragen om reflectie en vaak ook om aanpassingen in de techniek en de opbouw van het plan. Dit vertraagt het proces en maakt de planning minder voorspelbaar.
3. De Omgevingswet vraagt om een nieuwe manier van werken: integraal, gebiedsgericht en dienstverlenend. We hebben hierin al stappen gezet, maar het vraagt blijvend aandacht in de organisatie om beleid en uitvoering daadwerkelijk in de geest van de wet vorm te geven.

Gezamenlijk maken deze factoren dat het proces complexer en intensiever is dan vooraf voorzien. Zonder de borging van inzet en (eventueel) aanvullende middelen bestaat het risico dat de planning niet wordt gehaald en dat Arnhem later dan beoogd beschikt over één samenhangend en volledig omgevingsplan.

We toetsen en vergunnen initiatieven (I)

Op de gemeentelijke website is informatie toegevoegd over de procedure van nieuwe ruimtelijke initiatieven. Het is ook mogelijk om digitaal het initiatief in te dienen bij de gemeente. Er wordt gewerkt aan een digitale beleidsatlas zodat initiatiefnemers op één plek kunnen vinden waar initiatieven aan moeten voldoen.

We sluiten aan op de Landelijke voorziening Digitaal Stelsel Omgevingswet (I)

De rijksoverheid heeft de website www.omgevingsloket.nl geïntroduceerd. Op deze website is het mogelijk om het omgevingsplan te raadplegen (via 'regels op de kaart'). Via deze website kunnen ook omgevingsvergunningen worden aangevraagd. Arnhem is succesvol aangesloten op het landelijke DSO en werkt actief mee in landelijke werkgroepen om het systeem door te ontwikkelen.

Samenhangende aanpak gezonde en veilige leefomgeving (D)

In de volle breedte van ons gemeentelijk beleid en handelen vragen wij aandacht voor een gezondere en veilige leefomgeving. Zo is het duurzaam mobiliteitsplan onlangs vastgesteld dat cruciaal is voor het gezonder maken van Arnhem. Ook de inspanningen om Arnhem te vergroenen (Klimaatadaptatiestrategie) zijn van groot belang. Ook in gebiedsontwikkelingen wordt vroegtijdig dit thema meegenomen. Voor de specifieke (milieu)thema's zie hierna.

Uitvoeren activiteiten luchtkwaliteit (I)

Inspanning op dit thema loopt conform verwachting.

Uitvoeren activiteiten bodem en ondergrond (I)

We zijn op koers op deze inspanning. Zo lopen er meerdere saneringen en blijven we onderzoek doen.

Uitvoeren activiteiten geluidshinder (I)

Het plan omgevingslawaaai is in voorbereiding en wordt in 2025 vastgesteld.

Activiteiten externe veiligheid uitvoeren (I)

Voor deze inspanning is doorlopend aandacht.

Activiteiten milieuhandhaving uitvoeren (I)

We zijn doorlopend in gesprek met ODRA om dit goed te borgen.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	95.085	1.826	96.911
Baten	80.049	0	80.049
Saldo lasten en baten	-15.036	-1.826	-16.862
Toevoegingen aan reserves	8.748	0	8.748
Onttrekkingen aan reserves	10.525	88	10.613
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	1.777	88	1.865
Prognose resultaat	-13.259	-1.738	-14.997

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	1.826	N			
Water, milieu en luchtkwaliteit	635	N	Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling	I	AR
ODRA, vergunning en handhaving	546	N	Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	370	N	Verstedelijkingsopgave	I	AR
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	170	N	Herbouw Jansstraat	I	AR
Water, milieu en luchtkwaliteit	105	N	Trillingen Gelredome	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	88	V			
Stedel ontw. ruimt ord. omgevingswet	88	V	Dekking verstedelijkingsopgave BR Plankosten stedelijke ontwikkeling	I	BR

Gemeentefonds meicirculaire - suppletieuitkering bommen regeling

Ter dekking van de kosten van het opsporen en ruimen van explosieven ontvangt Arnhem in 2025 een bedrag van € 635.000.

Gemeentefonds meicirculaire - DU uitvoeringskosten omgevingswet

Arnhem ontvangt in 2025 € 546.000 waarmee ervoor gezorgd kan worden dat Arnhem aangesloten, geoefend en ingeregeld is en voldoet aan de in de Omgevingswet gestelde eisen.

Verstedelijkingsopgave

Arnhem groeit en de gemeente neemt regie om deze groei in balans met de stad in te zetten. Dat komt tot uitdrukking in meer gebiedsontwikkelingen en intensievere samenwerking met onze partners in de stad en in de regio. Hiermee neemt de druk op het verstedelijkingsbudget toe voor startnotities, verkenningen en onderzoeken. De lasten vallen in 2025 € 370.000 hoger uit, waarvan € 88.000 gedekt wordt uit de nog beschikbare ruimte in de bestemmingsreserve.

Herbouw Jansstraat

Naar aanleiding van de grote brand die op 6 maart een deel van onze historische binnenstad verwoestte, is een herbouwteam ingesteld. Het herbouwteam is per direct aan de slag gegaan met het opstarten van het proces tot herbouw van dit stuk stad.

Gezien de aanleiding en aard van het project zijn en worden kosten gemaakt die wij als gemeente niet hadden voorzien. Dit zijn bijvoorbeeld kosten voor advisering ten aanzien van behoud van erfgoed en sloop van monumentale bouwdelen. Maar ook extra kosten in de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed in de Varkensstraat als gevolg van de calamiteit en de sloop. Daarnaast wordt er ambtelijke capaciteit ingezet die niet was voorzien ten aanzien van de nasleep van de brand en de herbouw. Ook lopen er gesprekken over de toedeling van kosten ten tijde van de calamiteit. Op dit moment is sprake van ca. € 170.000 aan extra gemaakte kosten.

Daarnaast zijn wij momenteel met alle eigenaren in gesprek ten aanzien van herbouw. Op basis van deze gesprekken gaan wij er vooralsnog van uit dat alle eigenaren hun eigen perceel/ bebouwing zelf willen en kunnen opknappen danwel opnieuw bebouwen.

De sloop en asbestsanering is nu volop gaande. Daarbij zijn er actuele dilemma's rondom het al dan niet behouden van restanten qua erfgoed. Overstijgend zien wij dat de kosten van alleen al de sloop zwaar drukken op het totale financiële plaatje van herbouw danwel renovatie bij de diverse eigenaren. Ook zijn nog niet alle belendende muren

constructief onderzocht en of deze behouden kunnen blijven. Daarnaast ondervinden projecten in de omgeving vertraging als gevolg van de stadsbrand (met name project The Turner aan de Luthersestraat).

Inmiddels lopen er gesprekken met de provincie over een mogelijke bijdrage. Zodra daar meer duidelijkheid over is zullen we de raad informeren.

Trillingen Gelredome

Gezien de geplande woningbouw op 3 locaties in de buurt van het Gelredome (Olympus, Kronenburg en de Nijmeegseweg) zijn er de afgelopen jaren veel gesprekken gevoerd met Gelredome over de trillingen die veroorzaakt worden door concerten in het stadion.

Zo is het nodig om vast te stellen wat de toetspunten zijn en de waarden die daar gelden voor toegestane trillingen. Die worden dan gebruikt bij het opstellen van maatwerkvoorschriften van Gelredome en komen in de planregels van de omgevingsplannen. Omdat dit deels nieuwe materie is, is externe expertise en juridisch advies nodig. Ook moeten trillingsmetingen worden uitgevoerd. De (meer)kosten die dit jaar worden gemaakt voor trillingsmetingen, inhuur van expertise, juridisch advies en projectbegeleiding zorgen voor een overschrijding van € 105.000 op het milieubudget.

Wonen en leefomgeving

Voortgang doelen en inspanningen

Ambities (A)	Doelen (D)	Inspanningen (I)
Een eerlijke stad waar iedere Arnhemmer goed kan wonen		(A)
Woonruimte voor iedereen		(D)

We zetten in op betaalbare en sociale huurwoningen (I)

De voortgang van de woningbouwproductie wordt jaarlijks gemonitord en gepresenteerd in de rapportage Arnhem biedt woonruimte. In juni 2025 heeft het college de raad geïnformeerd over de laatste stand van zaken. We liggen steeds meer op koers om te zorgen voor voldoende én voldoende betaalbare woningen. Locaties zijn in beeld, er is ruim voldoende programma en dit is steeds meer conform de afgesproken prijscategorieën ingedeeld. De afgelopen jaren is telkens de woningvoorraad gestegen en worden de ambities van de Woondeal 2.0 gehaald.

Zoals overal in Nederland spelen er in onze gemeente ook de gestegen bouwkosten, personeel, stikstof en netcongestie. In de uitvoeringspraktijk blijven we ons focussen om van beleid, via plannen, naar uitvoering te komen. We doen dit door zo goed mogelijk samen te werken met onze partners. Met corporaties werken we samen binnen het zogenaamde Premium Partnership om hen bij nieuwbouwprojecten in positie te brengen voor het ontwikkelen van het deel sociale huur. Met woningcorporaties en marktpartijen in de woningbouw hebben we de handen ineengeslagen over het bouwen van voldoende woningen en om de woningbouw te versnellen. Samenwerken doen wij in het Bouwberaad Arnhem, waar we thema's en zorgen tijdig onder de loep nemen en bespreken. De samenwerking met het Rijk, de provincie Gelderland en de regio is geregeld via de Woondeal 2.0. De horizon van de woondeal is recent verlegd van 2030 naar 2035. Zowel wethouders als raadsleden worden betrokken bij bestuurlijke overleggen, bijeenkomsten ('regio overlegt') en speciale bijeenkomsten voor raadsleden.

Evaluatie doelgroepenverordening en implementatie in omgevingsplannen (I)

De Doelgroepenverordening is geëvalueerd en de toekomstige inzet hiervan is verkend. Dit kostte wat extra tijd omdat er nieuwe wetgeving op ons afkomt. Het college heeft de opdracht gegeven de Doelgroepenverordening beleidsarm te vertalen en te actualiseren richting het Omgevingsplan. Over het geheel, de evaluatie en de doorvertaling, wordt de raad in het najaar geïnformeerd.

Collectieven, zelfbouw en flexwonen bevorderen (I)

Binnen lopende en nieuwe bouwplannen onderzoeken we hoe we projecten voor collectieve woonvormen mogelijk kunnen maken en kunnen versnellen. Vanwege beperkte capaciteit en ervaring op dit gebied zetten we een projectleider in uit de projectleiderspool van De Groene Metropoolregio (GMR). De extra ondersteuning helpt om de ambities waar te maken. We maken ruimte voor collectieve woonvormen binnen de ontwikkeling van onder andere Spoorzone (Rijnpark, Schaapsdrift), Presikhaaf en Schuytgraaf. De projecten in Coehoorn en Gaardenhage zijn in ontwikkeling. Bij het ondersteunen van collectieve wooninitiatieven hebben we al samenwerkingsafspraken opgezet. We zijn bijvoorbeeld aangesloten op regionale en landelijke netwerken, zoals De Collectieve Huisvesters, Cooplink (kennisnetwerk voor wooncoöperaties), de Provincie Gelderland en het expertteam RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). Vanuit de samenwerking organiseren we inspiratie bijeenkomsten (najaar 2025). Begin 2025 zijn 148 flexwoningen MerWijde in Presikhaaf opgeleverd, waarbij we een communitybuilder financieren voor het opzetten van een vitale leefgemeenschap.

Studentenhuisvesting en starters (I)

Gelet op de ambities voor Arnhem als studiestad, zijn we met de SSH& blijvend in gesprek over het toevoegen van meer tijdelijke eenheden in Arnhem en dit leggen we vast in prestatieafspraken. Daarnaast volgt medio 2025 een campagne ('Dat huurt lekker') om (kamer)huurders in Arnhem te wijzen op hun huurdersrechten. Met deze campagne informeren wij jaarlijks studenten en starters op hun rechten als huurder en werken we aan een eerlijke en transparante kamerverhuurmarkt.

Uitvoeren woningtoewijzingsbeleid (I)

In de gehele Groene Metropoolregio kennen we dezelfde regels voor woningtoewijzingen. De geactualiseerde Huisvestingsverordening is vanaf 2024 in werking getreden. In 2025 geven we hier uitvoering aan.

Doorstroming bevorderen (I)

We zijn in 2022 gestart met de pilot verhuiscoach voor de sociale huursector met de provincie en de corporaties. Gemeente en de betrokken corporaties bestendigen de inzet door de bestaande Samenwerkingsovereenkomst medio 2025 te verlengen voor de komende jaren. Incidenteel is er tot en met september 2026 dekking voor de verhuiscoach. In lijn met de aangenomen motie 25M122 wordt overgegaan tot een structurele dekking in de begroting 2026 (36 uur/week, € 75.000). Voorlopig blijft de focus liggen bij de inzet en het optimaliseren van de verhuiscoach in het sociale huursegment.

We organiseren in samenwerking met de corporaties in het derde kwartaal van 2025 de eerste "Week van de Woningruil" om de mogelijkheden van woningruil onder de aandacht te brengen.

Leegstandsverordening (I)

In het najaar van 2024 is de leegstandsverordening vastgesteld. Met de inwerkingtreding van de leegstandsvergunning per 1 juli 2025 hebben we een krachtig instrument in handen om leegstand tegen te gaan. Eigenaren zijn verplicht leegstand te melden wanneer een woning langer dan zes maanden leegstaat. Dit biedt zicht op leegstand, vergroot de mogelijkheden tot toezicht en handhaving, en voorkomt strategisch leegstandbeheer met speculatieve motieven.

Opkoopbescherming/zelfbewoningsplicht (I)

Sinds 2022 kent Arnhem de zogeheten opkoopbescherming. Hierdoor is het niet meer mogelijk dat koopwoningen met een WOZ-waarde tot € 434.000 (prijsgrens 2024) in twintig wijken worden opgekocht om te verhuren. Zo blijven deze (koop)woningen beschikbaar voor starters en doorstromers met een kleinere portemonnee. Jaarlijks doen we de raad een herijkt voorstel waarin we, indien mogelijk, hogere grenzen zullen hanteren, om zo nog meer woningen te beschermen voor opkopen door particuliere investeerders. Elk jaar volgt rond september een actualisatie van de opkoopbescherming. Het voorstel zal voor 2025 conform de planning naar de raad gaan.

Uitvoeren beleid op splitsen en verkameren (I)

Om beter te kunnen sturen op de negatieve effecten van woningsplitsing en verkamering, zoals de negatieve effecten op de leefbaarheid in bepaalde wijken en om grip te houden op de ruimtedruk in bepaalde wijken, geven we verder uitvoering aan het Omgevingsplan waarin een passage over splitsen en verkamering is opgenomen. Hierbij maken we het enerzijds mogelijk dat initiatiefnemers voldoende woonruimte in onze stad kunnen realiseren, maar gaan we anderzijds ook woonoverlast tegen en borgen we een hoogwaardige ruimtelijke kwaliteit.

Plan van aanpak beter benutten bestaande voorraad (I)

De huidige woningvoorraad gaan we efficiënter gebruiken door extra woonruimte te creëren en de woningen beter te laten aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Om dit te bereiken is op 1 juli een actieplan gepresenteerd met dertien acties binnen vier thema's: leegstand aanpakken, doorstroming bevorderen, optoppen aanjagen en woningsplitsen en woningdelen stimuleren. Zo blijven we de verhuiscoach in het sociale huursegment inzetten, organiseren we met de corporaties een week van de woningruil en gaan we een splitsingscoach werven die actief met eigenaar-bewoners aan de slag gaat. Kansrijk is vooral de gebiedsgerichte optop-aanpak, waarbij we starten met een pilot in samenwerking met de drie grote Arnhemse woningcorporaties.

Een ongedeelde stad (D)

Uitvoering meerjarige prestatieafspraken (I)

In 2024 hebben we meerjarige prestatieafspraken gemaakt met woningcorporaties en huurders. Daarin maken we wederkerige afspraken over de (uitbreiding van de) sociale woningvoorraad, duurzaamheid, betaalbaarheid, wonen en zorg, en leefbaarheid. Het doel om toe te werken naar een ongedeelde stad is in de afspraken opgenomen. In 2025 en 2026 ligt de focus op uitvoering van de afspraken en leggen we verantwoording daarover af in een monitor. Daarnaast zullen we de prestatieafspraken uit 2024 evalueren medio 2025. Ook blijven we met de woningcorporaties en huurdersverenigingen in gesprek over eventuele toevoeging van prestatieafspraken, als er nieuwe thema's spelen die urgent en belangrijk zijn.

Wijkstrategieën Wonen

(I)

Eén van de manieren om te werken naar een ongedeelde stad is door wijkgericht te werken. Zo kunnen we meer investeren in kwetsbare wijken, terwijl we in betere wijken maatregelen nemen om de kwaliteit van wonen in stand te houden. Er zijn wijkstrategieën wonen opgesteld waarin we de veerkracht van wijken analyseren en kansen in beeld brengen. Samen met corporaties werken we aan een wijkgerichte aanpak, bijvoorbeeld via huurprijsdifferentiatie en het versterken van bewonerskracht, om zo een eerlijkere verdeling in wijken van de veerkracht over de stad te krijgen

Woningen met kwaliteit

(D)

Woningen verduurzamen

(I)

Zowel de Woondeal 2.0 als de Woonvisie bevatten ambities om de woningbouw te verduurzamen. In de bestaande bouw is er vooral aandacht voor het corporatiebezit. In de prestatieafspraken staan de afspraken over de invulling en fasering van deze ambities. De uitvoering komt terug in de monitor van de prestatieafspraken. Bij nieuwbouw gaat het vooral om circulair, natuur inclusief en conceptueel bouwen. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt dit uitgevoerd.

Hulp aan Verenigingen van Eigenaren

(I)

In Arnhem is een VvE-loket ingesteld voor bewoners met hun energie- en verduurzamingsvragen. VvE's kunnen gebruik maken van een coach om de eerste stappen te zetten in de plan- en besluitvorming. VvE's maar ook VvE-beheerders worden actief benaderd met het aanbod vanuit het VvE-loket. Daarmee liggen we gedeeltelijk op koers voor dit doel. Bij veel VvE's zijn echter de basiszaken nog niet op orde.

Versterken positie huurders

(I)

Sinds het actieplan "Arnhem helpt huurders" (2023) zetten we meerdere middelen in om vooral particuliere huurders te ondersteunen die te maken hebben met onwenselijke woonsituaties, zoals bijvoorbeeld onrechtvaardige huurverhogingen. Zo blijven we de huurders informeren over hun huurdersrechten met de campagne "Dat huurt lekker!" Het Huurdershuis is hierbij al jarenlang de instantie die huurders helpt bij al hun woon- en huurvragen. De Verhuurverordening die in 2024 is vastgesteld, wordt vanaf 2025 gefaseerd in dertien wijken ingevoerd waar de leefbaarheid aantoonbaar onder druk staat. Voor arbeidsmigranten is de verhuurvergunning inmiddels ingevoerd (maart 2025). In het voorjaar hebben we de resultaten van het in 2024 uitgevoerde onderzoek naar discriminatie op de Arnhemse woningmarkt gedeeld. We geven voorlichting aan woningzoekenden via de campagne "Dat huurt lekker!" om de meldingsbereidheid van misstanden en discriminatie te vergroten.

Gezond binnenklimaat/gezond wonen

(I)

De aanpak van vocht- en schimmelproblematiek blijft belangrijk. Omdat we zelf niet de eigenaar zijn van woningen in onze stad, stimuleren we woningcorporaties en verhuurders om een gezond binnenklimaat te realiseren. In een samenwerkingsverband met de drie Arnhemse corporaties, hun huurdersorganisaties en Het Huurdershuis is een aanpak uitgewerkt, waarbij een schimmelexpert in lastige situaties ingezet kan worden.

Er wordt nog gewerkt aan een website waar onze bewoners betrouwbare informatie kunnen vinden over vocht en schimmelproblematiek.

Handhaving minimum woonkwaliteit

(I)

Voor huurders die te maken hebben met achterstallig of gebrekkig onderhoud, waardoor hun woning niet meer voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, zijn er duidelijke meldpunten ingericht. Bewoners kunnen terecht bij Het Huurdershuis met klachten over hun woning of over de verhuurder. Dit loket biedt ondersteuning, advies en zo nodig doorverwijzing.

Daarnaast kunnen bewoners in afstemming met de ODRA, een melding doen van ernstige bouwkundige gebreken die de veiligheid of gezondheid in gevaar brengen. Op basis van deze meldingen voert ODRA gerichte handhaving uit. Deze aanpak draagt bij aan de bescherming van huurdersrechten en aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad.

Als het gaat om nieuwbouw zorgt het facetbestemmingplan splitsen en verkameren voor minimale oppervlakte, buitenruimten en bergingen en verwijst de doelgroepenverordening naar product-marktcombinaties. Via anterieure overeenkomsten en vergunningen wordt hierop gestuurd.

Regievoeren: uitvoering geven aan woonzorgnota**(I)**

In 2023 is de Nota Wonen en Zorg vastgesteld. Uit deze nota volgen diverse acties waar we uitvoering aan geven. Deze acties liggen op het gebied van het vergroten van het aantal woningen voor aandachtsgroepen en ouderen, de bestaande woningvoorraad beter benutten en zorgen voor glasheldere toewijzingsroutes voor deze groepen naar een passende woning in een passende woonomgeving. Belangrijk punt hierbij is dat we in de regio in 2024 afspraken hebben gemaakt over hoe we deze opgave gezamenlijk beter kunnen oppakken. Hierbij vinden we het van belang dat regiogemeenten ook hun 'fair share' nemen. In 2025 richten we ons eerst met de corporaties op het verbeteren van een lokale werkwijze om woningen te verdelen onder uitstromers, herkansers en housing first. De nieuwe lokale werkwijze voor 2026 is tevens een opmaat voor een subregionale verdeeltafel in 2027 voor urgente aandachtsgroepen in Centraal Gelderland.

Huisvesting arbeidsmigranten**(I)**

Het organiseren van goede en veilige huisvesting voor arbeidsmigranten is een taak van veel partijen zoals gemeenten, provincies, werkgevers en huisvesters. Omdat arbeidsmigranten veelal niet gebonden zijn aan een specifieke plek, maar wonen en werken over gemeentegrenzen heen, pakken we dit thema in GMR verband op. In 2025 hebben we de verhuurvergunning geïntroduceerd voor deze doelgroep met als doel de kwaliteit van huisvesting voor deze mensen verbeteren en misstanden te voorkomen.

Uitbreiden woonwagelocaties**(I)**

We geven uitwerking aan het 'plan van aanpak uitbreiden woonwagelocaties' (juni 2020). Op de uitbreidingslocaties: Bethaniënstraat, Merwedestraat en Gelderse Rooslaan zijn projecten opgestart om woonwagelocatieplaatsen toe te voegen. Vooral nog zijn er helaas nog geen grondexploitaties vastgesteld voor de pilotlocaties. Dit heeft te maken met complexe dynamiek met verschillende betrokken partijen. Voor de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf wordt in 2026 gestart ivm de bouwweg die over deze locatie loopt. In de Perspectiefnota 2026-2026 is een extra benodigd bedrag van € 3,1 miljoen incidenteel in 2026 opgenomen om de uitbreiding van de 22 standplaatsen op de drie pilotlocaties en de nieuwbouwlocatie in Schuytgraaf te kunnen realiseren.

Parallel hieraan is gewerkt aan kaderstellend beleid waaraan plannen en voorstellen kunnen worden getoetst, zoals het nieuwe woonwagelocatiebeleid en ook het toewijzingsbeleid. Mede op basis hiervan wordt toegewerkt aan het maken van prestatieafspraken met de corporaties over woonwagelocaties.

Levensloopgeschikte woningen ontwikkelen en bestaande woningen levensloopgeschikt maken**(I)**

Conform de nota Wonen en Zorg houden we rekening met levensloopgeschikt wonen in onze gemeente. In de sociale huursector kennen we duidelijke normen over wanneer een woning wordt aangemerkt als 'levensloopgeschikt' of 'rolstoeltoegankelijk'. Met corporaties en huurdersorganisaties hebben we in de prestatieafspraken afgesproken dat woningen voor senioren levensloopgeschikt gebouwd worden. De corporaties brengen in 2025 in beeld hoeveel nultredenwoningen, levensloopgeschikte, rolstoeltoegankelijke en -doorgankelijke woningen, geclusterde woningen en zorggeschikte woningen zij hebben. In complexen met veel ouderen onderzoeken corporaties bij geplande werkzaamheden tevens het levensloopgeschikter maken van woningen. Gemeente, corporaties en huurdersorganisaties gaan in 2025 verder met elkaar in gesprek over het thema toegankelijkheid en de inzet van ervaringsdeskundigheid.

Een klimaatbestendige, groene, biodiverse en leefbare openbare ruimte**(A)****Naar een klimaatadaptieve stad****(D)**

Onlangs is de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie geactualiseerd. Najaar 2025 wordt deze aan de raad voorgelegd. Deze agenda geeft een beeld van de vorderingen die we op het gebied van klimaatadaptatie hebben gemaakt en hoe we de aanpak in de komende jaren zullen vervolgen.

Een in het oog springend voorbeeld is de vergroening van het Croydonplein in Kronenburg. Dit is een van de belangrijkste knelpunten op het gebied van hitte in Arnhem.

We voeren de klimaatadaptatietoets uit**(I)**

De klimaatadaptatietoets is in 2024 ingevoerd.

We voeren het Lokaal hitteplan uit (I)

Het lokaal hitteplan is gereed en treedt in werking wanneer een hittegolf optreedt.

We vergroenen door projecten Openbare Ruimte en Mobiliteit (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Dit zien we onder andere bij grote infrastructuurprojecten zoals de Velperweg en Onderlangs. Maar ook op kleine schaal vervangen we verharding door groen zoals bij de uitvoering van de wijkgroenagenda's.

We realiseren een koel netwerk (I)

In de loop van 2024 is gestart met het Europese project 'Cool Cities'. Hierbij werken we samen met onze Europese partners aan de uitwerking en realisatie van een koel netwerk in de stad. Tegelijkertijd worden er in lopende projecten al schakels van dit netwerk gerealiseerd.

We stimuleren de bewoners om klimaatadaptieve maatregelen te nemen (I)

Er wordt volop gebruik gemaakt van de groenblauwe subsidieregeling. In 2024 is een tussentijdse evaluatie met de raad gedeeld. Er is zoveel gebruik gemaakt van de subsidie dat in 2025 extra middelen beschikbaar zijn gesteld.

We zetten verharding om naar groen (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding te vervangen door groen. Ook in het kader van de wijkgroenagenda's wordt veel groen toegevoegd in de directe woonomgeving.

Arnhems groen versterken (D)

We werken hard aan het vergroenen van Arnhem. Van tegelwip acties in tuin en buurt, tot herinrichting van straat en wijk. Onderlangs, de Velperweg en de Hollandweg zijn sprekende voorbeelden van vergroenen. Uit de biodiversiteitsmonitoring blijkt dat Arnhem leefgebied is van gewone maar ook bijzondere en zeldzame planten en dieren.

Vergroenen in de wijk sluit goed aan op de robuuste verbindingen met de parken en bossen.

We zorgen voor kwalitatief hoogwaardige bossen, natuurterreinen en stads- en wijkparken (herkenbare en duurzaam beheerde stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Hier wordt op projectmatige wijze, in het groot onderhoud en/of in het dagelijks beheer, uitvoering aan gegeven.

Bijvoorbeeld in Park Westerveld zijn verpachte gronden teruggekomen in eigen beheer. Er zijn hagen, heggen, bomen en lanen aangeplant. Het beheer wordt natuurvolgend opgepakt.

Door het inzetten op zonering in onze bossen is er ruimte voor zowel de natuur als voor de recreant en ondernemers.

We vergroten de groenmassa van bomen (herkenbare stad) (I)

Bij alle onderhoudsactiviteiten en herinrichtingen is boominclusief ontwerpen het uitgangspunt en benutten we de mogelijkheden om overbodige verharding rondom bomen te vervangen door groen, zodat bestaande bomen beter kunnen groeien. Op projecten wordt geïnvesteerd in duurzame groeiplaatsen van nieuwe bomen zodat deze oud en groot kunnen worden, zodat er sprake is van toename van groenmassa.

Op onze landbouwgronden brengen we natuur en landbouw in verbinding, voegen we natuur toe en gaan we over op natuurinclusieve landbouw (natuurvriendelijke stad) (I)

Voor beide gebiedsprocessen is een gebiedsperspectief opgesteld, met daarin een visie hoe de landbouwgronden in deze gebieden te beheren op basis van landschappelijk systeemherstel met focus op herstel van bodem, waterhuishouding en biodiversiteit. Samen met de landbouwers in het gebied zijn bedrijfsplannen opgesteld die uitgevoerd gaan worden. De verpachte landbouwgronden in park Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem zijn teruggekomen in eigen beheer.

We vergroten onze kennis en verbeteren de biodiversiteit en het leefgebied van kenmerkende soorten (natuurvriendelijke stad) (I)

Deze ambities en inspanningen liggen op koers. Aan het versterken van de biodiversiteit wordt in het dagelijks beheer en bij de inrichting van de openbare ruimte, uitvoering gegeven. Als voorbeeld kan gewezen worden op het gras in het Musis- en Singelpark, dat minder wordt gemaaid met het oog op maximalisering van de biodiversiteit. Een soortenrijke kruidenvegetatie is per direct tot ontwikkeling gekomen. Er zijn op diverse plaatsen takkenrillen, zwaluwkasten en insectenhôtels geplaatst.

We hanteren een groennorm van 3-30-300 (groene en gezonde stad) (I)

We hebben een eerste beeld van de mate waarin Arnhem voldoet aan de 3-30-300 regel. Mede aan de hand hiervan bepalen we de prioriteiten bij vergroening. We werken continu aan een verfijning van dit eerste beeld, waardoor een scherpere prioritering mogelijk wordt.

We stellen wijkgroenagenda's op (samenwerkende stad) (I)

In de loop van 2025 werken we verder aan het opstellen van wijkgroenagenda's. We werken tegelijkertijd aan de uitvoering van de wijkgroenagenda's die al gereed waren.

We voeren de campagne Andere Arnhemmers uit (samenwerkende stad) (I)

Door de gemeente wordt bij monitoring van biodiversiteit en andere natuuronderzoeken veel data vergaard over aanwezigheid van bijzondere planten en dieren in de stad. Momenteel wordt bekeken of en hoe we deze data (of een deel daarvan) openbaar kunnen maken.

Aandacht voor dierenwelzijn (A)

We verbeteren het leven van huisdieren (D)

Arnhem zet zich in om het welzijn van huisdieren te verbeteren, met aandacht voor zowel preventie als ondersteuning. Dit doen we door goede opvang te faciliteren, ondersteuning te bieden aan huisdiereigenaren met een laag inkomen en te zorgen voor voldoende ruimte voor honden. Daarnaast helpen we inwoners die (tijdelijk) niet meer zelf voor hun huisdier kunnen zorgen. Daarmee streven we naar een stad waarin alle huisdieren passende zorg en een veilige leefomgeving hebben.

We zorgen voor opvang van huisdieren waarvoor niet (meer) wordt gezorgd (I)

De opvang van huisdieren in Arnhem is goed geregeld. Tegelijkertijd maakt het Dierentehuis hogere kosten dan eerder geraamd. Dat geldt zowel voor de jaarrekening 2024 als voor de begroting 2026. De uitgaven in 2025 verlopen vooralsnog volgens verwachting. We onderzoeken hoe we financiële risico's beter kunnen beheersen.

We zorgen voor meer en/of betere uitlaatplekken (I)

Het onderzoek naar hondenloslooplekken is gestart. Daarbij kijken we niet alleen naar de behoefte van hondenbezitters, maar ook naar de impact op andere gebruikers en de openbare ruimte. De eerste fase wordt afgerond eind 2025; realisatie van nieuwe of aangepaste loslooplekken vindt later plaats.

We geven ondersteuning aan eigenaren met een laag inkomen (I)

De Gelrepass-regeling dierenartskosten is aangepast om aantrekkelijker te zijn voor dierenartspraktijken om deel te nemen. Deze is daarmee toekomstbestendiger geworden. Inmiddels zijn weer meer dierenartspraktijken aangesloten, waardoor meer Arnhemmers dicht bij huis gebruik kunnen maken van betaalbare zorg voor hun huisdier.

We ondersteunen mensen die niet meer voor hun huisdier kunnen zorgen (I)

Door samen met de Dierenbescherming te starten met het project Dierenbuddy, ondersteunen we mensen die niet meer volledig zelfstandig voor hun huisdier kunnen zorgen. We verwachten dat dit project in 2025 vorm krijgt. Voor ondersteuners die bij bewoners over de vloer komen, ontwikkelen we een netwerkkaart. Hiermee hebben zij snel en gemakkelijk een overzicht van instanties die benaderd kunnen worden als een eigenaar niet meer goed voor zijn of haar huisdier kan zorgen.

De leefomgeving van dieren in de gemeente Arnhem verbeteren

(D)

We verbeteren en beschermen de leefomgeving van dieren in het wild door natuurbeheer dat gericht is op biodiversiteit, soortenbescherming en het versterken van ecosystemen. Denk aan het aanleggen van bosranden en poelen, het verminderen van barrières zoals hekwerken en het zorgvuldig beheren van recreatie en begrazing. Ook vissenwelzijn krijgt nadrukkelijk aandacht. We zetten in op het verbinden van natuurgebieden en het voorkomen van overlast of schade aan dierlijke leefgebieden. Zo bouwen we stap voor stap aan een diervriendelijker buitengebied.

We zetten in op dynamische begrazing

(I)

We verbeteren door het inzetten op dynamische begrazing de biodiversiteit op gronden die bij ons in beheer zijn. Door de begrazing van verschillende soorten dieren op verschillende tijden komt er ruimte voor een meer diverse begroeiing van onze gronden. We voorkomen zo overbegrazing. Tot 2028 zetten we in op een pilot in de zuidelijke uiterwaarden en op een aantal weilanden waarvan wij de pachtovereenkomsten hebben opgezegd. Daarna evalueren we onze aanpak.

We verbeteren het vissenwelzijn

(I)

We hebben besloten geen nieuwe visrechten meer uit te geven op gronden in eigendom van de gemeente Arnhem. Ook breiden we viswateren in bestaande overeenkomsten niet uit. Het volledig verbieden van sportvissen lijkt juridisch niet haalbaar, omdat de Visserijwet beperkingen stelt aan het gemeentelijke eigendomsrecht als wij al visrechten uit hebben gegeven. In de komende periode verkennen we hoe we het vissenwelzijn wél beter kunnen borgen ondanks deze juridische restrictie.

We verbinden en versterken de ecologische hoofdstructuur

(I)

Voor de Bakenhof ligt er een plan voor natuur- en recreatiezonering. Dit plan beoogt een goede balans tussen natuurwaarden en recreatief gebruik van het gebied. In dit plan wordt ook rekening gehouden met de behoefte van hondenbezitters. We zijn in gesprek met buurtbewoners en gebruikers om te zorgen voor lokaal draagvlak en praktische afstemming.

Dierenwelzijn krijgt meer aandacht in onze communicatie

(D)

Bewustwording en informatie zijn essentieel om dierenwelzijn duurzaam te verbeteren. We ontwikkelen campagnes gericht op verantwoord huisdierbezit en activeren de organisaties van evenementen om na te denken over dierenwelzijn bij evenementen met dieren. In onze rol als inkoper zoeken we actief samenwerking met organisaties die dierenwelzijn vooropstellen. Ook signaleren we thema's die aandacht vragen, zoals hobbyjacht. Arnhem kiest er op deze manier voor om dierenwelzijn niet alleen in beleid, maar ook in communicatie en samenwerking stevig te verankeren.

We helpen (potentiële) eigenaren met informatie over het houden van huisdieren

(I)

We ontwerpen een campagne waarbij we inzetten op het weloverwogen aanschaffen van een huisdier en de mogelijkheid een dier op te halen in het asiel of opvang. In de uitvoering zoeken we de samenwerking op met partners, zoals het Dierentehuis Arnhem, Natuurcentrum Arnhem en de Dierenbescherming.

We vragen aandacht voor hobbyjacht bij onze partners

(I)

We hebben in kaart gebracht met welke partijen in 2025 bestuurlijk overleg moet plaatsvinden over het terugdringen van jacht. We zijn kritisch op partners die nog benuttingsjacht toestaan, en ook op jacht die wordt uitgevoerd onder het mom van faunabeheer. Waar mogelijk sporen we deze partijen aan om alternatieven te onderzoeken of hun beleid aan te passen.

We willen diervriendelijk inkopen

(I)

In het nieuwe gemeentelijke inkoopbeleid is dierenwelzijn expliciet opgenomen. Daardoor kunnen we bij inkoop en aanbestedingen actiever sturen op het beperken en voorkomen van dierenleed. Dat geldt zowel bij gehouden als bij in het wild levende dieren. Uitgangspunt is: we kiezen voor diervriendelijke alternatieven, tenzij dat aantoonbaar niet mogelijk is.

We informeren organisatoren van evenementen over dierenwelzijn

(I)

Diergerelateerde evenementen zijn in Arnhem meldingsplichtig. Organisatoren wordt gevraagd bij het organiseren van een evenement hoe zij de Vijf Vrijheden van Brambell (de basisprincipes voor dierenwelzijn, Ze stellen dat een dier vrij moet zijn van: 1. honger en dorst, 2. fysiek en thermaal ongemak, 3. pijn, verwonding en ziekte, 4. angst en chronische stress, en 5. beperkingen in natuurlijk gedrag. Deze vrijheden zijn later door de British Farm Animal

Welfare Council omgevormd en vormen vandaag de dag nog steeds een belangrijk kader voor het beoordelen van dierenwelzijn) borgen. We toetsen daar niet op, omdat dit niet binnen de bevoegdheden van de gemeente valt. Wel wijzen we organisatoren actief op de landelijke meldplicht bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), zodat ook de landelijke handhaver tijdig op de hoogte is.

Een milieu- en gebruiksvriendelijke afvalinzameling

(A)

We streven naar reductie van de hoeveelheid restafval

(D)

Met betrekking tot de gestelde doelen kan het volgende worden gemeld:

- De gemiddelde hoeveelheid restafval ligt op dit moment rond de 214 kg per inwoner per jaar. We zien geen daling in de afgelopen jaren. Daarmee liggen we voor deze ambitie dus niet op koers.

De aanbesteding voor toegankelijke GFE-containers wordt naar verwachting eind 2025 afgerond. We treffen nu voorbereidingen om in 2026 een stadsdekkend netwerk van verzamelcontainers uit te rollen. Dit verbetert de scheidingsmogelijkheden voor GFE wat zou kunnen leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.

- PBD(Plastic, Blik, Drinkenkartons) maximaal 30% afkeur ligt op koers. In 2024 en de voorlopige cijfers 2025 halen we een goedkeurpercentage van rond de 71%. Daarnaast zijn de VNG-leden in juni 2025 akkoord gegaan met een onderhandelingsresultaat tussen gemeenten en het verpakkende bedrijfsleven (Verpact). Dit resultaat moet leiden tot een nieuwe ketenovereenkomst met daarin meer aandacht en focus op circulariteit van plastic verpakkingen, blik en drankkartons (PBD). De uitwerking hiervan vindt in de tweede helft van 2025 plaats.

- Afvalstoffenheffing 95% kostendekkend ligt op koers.

De adviezen van het burgerberaad afval (2024) zijn verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Eén van de adviezen en maatregelen betreft het instellen van een klankbordgroep. Zodra de agenda en deze maatregel door de gemeenteraad vastgesteld worden, wordt de klankbordgroep ingericht. Op dat moment zal de reeds bestaande klankbordgroep opgaan in de nieuwe klankbordgroep.

In 2025 hebben we met afvalcoaches en toezichthouders bedrijven bezocht om ze verder te informeren over afvalcontracten en de verplichting uit de APV voor bedrijven om ook de omgeving schoon te houden. Dit traject wordt in 2025 verder doorgezet door onze toezichthouders afval.

In 2024 heeft PreZero ons laten weten dat zij stoppen met de inzameling van huishoudelijk afval. Daarop zijn we in juli 2024 gestart met een verkenning naar een manier en vorm waarin we in de toekomst de afvalinzameling in Arnhem kunnen borgen tegen acceptabele condities en zo blijven voldoen aan onze wettelijke zorgplicht. In juli 2025 hebben wij de rapportages van de eerste fase van de verkenning aan de gemeenteraad verzonden. De tweede fase van de verkenning is gestart en in september 2025 neemt het college een besluit nemen of we de afvalinzameling 'zelf doen' of 'samen doen' (met een publiek inzamelbedrijf). Dit principebesluit wordt besproken met de gemeenteraad middels een gespreksnotitie. In december 2025 wordt een (financieel) voorstel aan de gemeenteraad gedaan en wordt een ontwerp-collegebesluit voorgelegd.

We gaan door met beleidsontwikkeling gericht op afvaleducatie

(I)

Begin 2024 heeft het college een evaluatie van het afvalbeleid naar de raad gestuurd. Uit deze evaluatie en de kwartaalrapportages afval blijkt dat de doelstelling van 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 niet binnen bereik ligt.

In 2024 heeft het eerste Arnhemse burgerberaad over afval plaatsgevonden. De deelnemers hebben uiteindelijk met elkaar 28 adviezen uitgebracht aan de gemeente over hoe wij de hoeveelheid afval van inwoners, bedrijven en instellingen kunnen verminderen. Deze adviezen

zijn in 2024 (december) getoetst op juridisch en praktische haalbaarheid en financiële aspecten zijn in kaart gebracht. In 2025 zijn de adviezen verwerkt in de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner 2025-2026. Deze agenda is in april 2024 aan de gemeenteraad verstuurd. De eerste bespreking in de gemeenteraad heeft plaatsgevonden op 25 juni 2025.

Het college heeft besloten om geen aanvullende maatregelen toe te voegen aan de op de adviezen van het burgerberaad gebaseerde maatregelen in de Uitvoeringsagenda. We hechten aan het burgerberaad als democratisch instrument in aanvulling op de representatieve democratie. We geven dit voor Arnhem nieuwe instrument hier graag het volledige podium. We kiezen er dan ook voor geen nieuwe, extra maatregelen toe te voegen als aanvulling op de adviezen van het burgerberaad.

Daarmee doen we recht aan het vele en harde werk dat verricht is door de deelnemers aan het burgerberaad en aan de breedte van de adviezen.

In de hotspot aanpak blijven we werken aan een schoner Arnhem. Participatie en betrokkenheid van onze inwoners in zowel het ontwikkelen van de aanpak als de uitvoering staat daarbij centraal en is essentieel.

In 2026 loopt de Afvalkoers Arnhem Schoner 2022-2026 af. Nieuwe instrumenten kunnen een plek krijgen in nieuw beleid.

We willen Arnhem schoner maken (D)

De aanpak wordt voortgezet. De resultaten laten een verbetering van het beeld zien. De hotspotaanpak draait om gedragsverandering en dat vraagt een lange adem. Concreet resultaat is nu al wel dat we echt samen met inwoners deze problematiek aangaan.

We pakken hotspots en zwerfafval aan (I)

In 2025 is de hotspot-aanpak op vijftien grote hotspots ingezet en gecontinueerd vanuit 2024. We zien een verbetering van de kwaliteit. In het resterende deel van 2025 zal de aanpak uitgebreid worden naar alle top-20 hotspots. In 2026 evalueren we om de aanpak van, met name, grofvuil in de openbare ruimte verder te ontwikkelen.

De zwerfafvalparaplu die bijdraagt aan een stadsdekkend netwerk van zwerfafvalvrijwilligers is gelanceerd en staat online op www.arnhemschoner.nl. Eind 2024 zijn we begonnen met het verder verbeteren van het platform om zo dit podium te vergroten. In 2025 is dit doorgezet.

Financiële afwijkingen

In onderstaande tabel worden de afwijkingen tussen de begroting en Turap-2 toegelicht.

	Begroting Stand Juli 2025	Afwijking Turap-2	Prognose Turap-2
Bedragen x € 1.000			
Middelen			
Lasten	63.860	495	64.355
Baten	55.415	0	55.415
Saldo lasten en baten	-8.445	-495	-8.940
Toevoegingen aan reserves	1.667	0	1.667
Onttrekkingen aan reserves	18.240	530	18.770
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	16.573	530	17.103
Prognose resultaat	8.128	35	8.163

Portefeuilleonderdeel	Totale afwijking (x €1.000)	V/N	Toelichting	I/S	AR/ BR
Lasten	495	N			
Afval	415	N	Aanvullende kosten exploitatie afval	I	AR
Wonen	200	N	Arnhem Oost herbestemmingen 2025 NPAO	I	BR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	180	N	Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)	I	AR
Dierenwelzijn en biodiversiteit	60	N	Dierentehuis	I	AR
Groen en klimaatadaptie in de stad	-60	V	Dekking investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes	I	AR
Openbare ruimte	-300	V	Havenbeheer	I	AR
Baten	0				
Toevoegingen aan reserves	0				
Onttrekkingen aan reserves	530	V			
Wonen	530	V	Dekking Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost	I	BR

Aanvullende kosten exploitatie afval

Voor 2025 wordt een incidenteel nadeel van € 415.000 verwacht. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door lagere textielopbrengsten en anderzijds door hogere lasten voor grof restafval en onderhoud van ondergrondse containers. De aanbesteding van grof restafval is uitgelopen waardoor er een langere periode dan eerder gedacht een hoger tarief wordt berekend. Daarnaast is het onderhoud van de ondergrondse containers in de eerste drie maanden hoger uitgevallen dan geraamd.

Arnhem Oost herbestemming 2025 BR Arnhem Oost

Op 17 februari 2025 heeft de Kopgroep van de Alliantie Arnhem Oost ingestemd met het alternatief inzetten van middelen die in 2024 niet zijn besteed, in 2025 op andere trajecten in te zetten. Het gaat om een bedrag van € 530.000 welke anders wordt besteed dan aanvankelijk in het uitvoeringsplan NPAO was aangegeven. Met dit voorstel willen wij graag dit ook in de begroting 2025 verwerken. Voor de verdeling van deze middelen zie programma's Participatie, Welzijn en inclusie en Wonen en leefomgeving.

Diervriendelijke beheersing rattenpopulatie (25M124)

De kosten voor rattenbeheersing nemen in 2025 toe. Het aantal meldingen nemen toe en is hoger dan vorig jaar. Ook duren vangacties langer. Dat maakt de inzet effectiever, maar ook duurder. Voor 2025 wordt een kostenoverschrijding van €180.000 verwacht.

Dierentehuis

Eind 2023 is een langjarige overeenkomst aangegaan met het Dierentehuis Arnhem e.o (SDA) waarbij tevens de afspraken over het gezamenlijk opdrachtgeverschap tussen de gemeenten is vastgelegd. In deze overeenkomst is opgenomen dat de definitieve bijdrage voor gemeenten op basis van de jaarrekening wordt vastgesteld. De jaarrekening laat een negatief resultaat van circa € 250.000 zien. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere personele kosten aangezien er door krapte van het aanbod aan para-veterinaire medewerkers een beroep moest worden gedaan op aanzienlijk duurdere uitzendkrachten. Een deel van dit tekort kan door SDA zelf opgevangen worden, echter op basis van de overeenkomst zal een extra bijdrage aan de gemeente Arnhem gevraagd worden van € 60.000.

Dekking Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

In de begroting 2023-2026 zijn middelen gereserveerd voor het uitvoeren van de acties uit het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap op de domeinen Vastgoed en Openbare Ruimte. Inmiddels is er een start gemaakt met het uitvoeren van de werkzaamheden. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat. De kosten komen hoger uit door:

- Gedetailleerdere uitwerking van de route en maatwerk maatregelen
- Aanvullende wensen n.a.v. schouw door APCG
- Aanpassen en aantakken bushaltes
- Meenemen kansen voor vergroenen

De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1.200.000. Voor een deel van deze investering is budget beschikbaar. Vanuit het Klimaatadaptatiefonds en mobiliteit worden in 2025 incidentele bijdragen geleverd van respectievelijk € 60.000 en €200.000 (zie S2), in totaal dus €260.000. Er wordt in totaal een investeringsbudget aangevraagd van € 1.200.000 (zie paragraaf investeringen). De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Havenbeheer

In de jaarrekening 2024 is een nadeel van €300.000 gemeld doordat hogere kosten Walstroom niet volledig aan de gebruiker in rekening gebracht is. Inmiddels zijn in 2025 voordelige eindafrekeningen van de leverancier ontvangen en wordt een voordeel in 2025 van € 300.000 verwacht.

Terugblik Nota Budgetoverheveling 2024

Wijken Algemeen

Onderwerp:	Opkoopfonds Experiment Immerloo Schuldenvrij
Bedrag:	€ 163.000
Toelichting:	In het experiment worden schulden van inwoners betaald en worden zij begeleid naar een schuldenvrije toekomst. Omdat de voorbereidingen hebben meer tijd gekost, is in 2024 een bedrag van €163.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 wordt het bedrag van het Opkoopfonds besteed om de schulden uit het fonds te betalen.

Onderwerp:	Ervaringsdeskundigen
Bedrag:	€ 95.000
Toelichting:	De gelden voor de pilot Ervaringsdeskundigen zijn voor een groot deel overgeheveld naar 2025 om de pilot af te kunnen ronden. De pilot is eind 2024 gestart en wordt momenteel uitgevoerd.

Onderwerp:	Inkomensregelingen
Bedrag:	€ 600.000
Toelichting:	Voor het verder verbeteren van Inkomensregelingen is vier jaar incidenteel budget beschikbaar. De verbeteringen worden in diverse stappen doorgevoerd, dit loopt niet synchroon met het budget. Daarom is in 2024 een bedrag van €600.000 overgeheveld naar 2025. In 2025 zien we een stijging van de kosten van Inkomensregelingen, deze worden gedekt uit het overgehevelde budget.

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Dienstverleningsvisie
Bedrag:	€ 50.000
Toelichting:	In de begroting is voor het opstellen van een dienstverleningsvisie, beleid en uitvoeringsplan voor zowel 2024 als 2025 € 150.000 opgenomen. In tegenstelling tot de aanvankelijke verwachting dat middelen dit jaar zouden worden ingezet voor de inhuur van externen om de visie te ontwikkelen, is dit met bestaande formatie gedaan. Hierdoor zal naar inschatting de maximale besteding dit jaar hooguit op € 15.000 uitkomen. Naar verwachting zal de visie begin 2025 aan de raad worden voorgesteld. Een eerste inschatting voor nu is dat voor het opstellen van beleid en een uitvoeringsplan € 200.000 nodig zal zijn. Dit houdt in: - € 100.000 kosten kwartiermaker inclusief ondersteuning - € 75.000 aanpakken van "laaghangend fruit" - € 25.000 inzet van ervaringsdeskundigen en (interne) communicatie De verwachte kosten voor 2025 vallen dus hoger uit dan begroot. Daarom stellen wij voor om van het niet benutte budget in 2024 van circa € 135.000, € 50.000 over te hevelen naar 2025, zodat in 2025 € 200.000 beschikbaar zal zijn. Het restant van circa € 85.000 zal bij de jaarrekening vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.

Onderwerp:	Digitaal Versnellen
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Voor het programma Digitale versnelling zijn voor 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld. Het programma was beoogd in 2024 te eindigen, maar kende nog een doorloop in 2025. De oplevering van de nieuwe website heeft enige vertraging opgeleverd en de realisatie van e-dienstverlening bij Burgerzaken en Werk & Inkomen was complexer dan voorheen bedacht. Dit in combinatie met beperkte beschikbaarheid van medewerkers,

	maakte dat bijstelling van het plan nodig was. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond
--	---

Onderwerp:	Informatieveiligheid en Privacy
Bedrag:	120.000
Toelichting:	Beschikbaar gestelde middelen zijn incidenteel, en hebben betrekking op de realisatie van Business Continuity Management (BCM) in 2024. De planning is in 2024 niet gehaald vanwege de veelheid aan activiteiten, en het lastig bemensen van het programma. De voorbereidende werkzaamheden zijn in 2024 gestart. De contouren van het project zijn eerst scherp gesteld, zodat meegenomen kon worden wat er al in de organisatie georganiseerd was op dit vlak, en we hierop verder konden bouwen. Hierna is een externe BCM-expert ingehuurd om samen met ons BCM in te richten conform ISO22301 vereisten. Het budget is in 2024 nog niet uitgegeven en om deze reden doorgeschoven naar 2025. De beoogde resultaten voor 2025 worden dit jaar gerealiseerd en afgerond.

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026.

Veiligheid

Onderwerp:	Experiment gesloten coffeeshopketen
Bedrag:	€ 440.000
Toelichting:	In het regeerakkoord van 2017 is afgesproken dat er een experiment komt met teelt en verkoop van hennep of hasjiesj voor recreatief gebruik. Arnhem ontvangt daarvoor middelen van het rijk, die zij met aanvulling van eigen middelen hiervoor inzet. Het is wenselijk het restant bedrag van € 440.000 beschikbaar te houden voor de resterende experimenteefase (2025 - 2028). Deze middelen zullen voornamelijk worden ingezet voor inhuur extra capaciteit bij handhaving. Bij de PPN zullen we een voorstel doen tot het verdelen van de middelen over 2025 tot en met 2028. Voortgang juli 2025: bij verzamelbesluit 1 zijn deze middelen verdeeld over drie jaren, zijnde 2025 t/m 2028, elk jaar € 110.000. het deel van 2025 zal einde van het jaar zijn uitgegeven.

Onderwerp:	Zorg en Veiligheidshuis
Bedrag:	€ 220.000
Toelichting:	Gelderland Midden kent twee veiligheidshuizen, veiligheidshuis regio Arnhem en veiligheidshuis West Veluwe Vallei. De gemeenten Arnhem en Ede fungeren als centrumgemeenten en ontvangen regionaal budget dat voor regionale doeleinden bestemd is. Op dit moment is de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen gaande. Veel casuïstiek zal en worden verplaatst naar wijkniveau en het veiligheidshuis zelf zal zich meer gaan positioneren als expertisecentrum voor urgente en geprioriteerde casuïstiek. Hiervoor zijn het komende jaar naar verwachting meer regionale middelen nodig om op organisatorisch en operationeel niveau deze structuurveranderingen door te voeren met expertise en ondersteuning. Omdat de doorontwikkeling later is gestart dan gepland wordt voorgesteld de middelen over te hevelen naar 2025. Voortgang juli 2025: bij de jaarrekening 2024 bleken er onvoldoende middelen over te blijven, waardoor de verwachte overheveling niet is uitgevoerd.

Onderwerp:	RIO / IPTA middelen (detentie en terugkeer)
Bedrag:	€ 404.640
Toelichting:	Vanuit het rijk zijn er middelen beschikbaar gesteld voor het project Re-Integratie Officer (RIO) en Integrale Persoonsgerichte Toeleiding Arbeid (IPTA) een aanpak om ouderschap te voorkomen en de strijd tegen overvallen en andere geweldsdelicten door jongeren te begeleiden richting opleiding en/of werk. De projecten zijn nu in de opstartfase, daarom heeft de gemeente verlenging gekregen van het rijk. Hierbij het voorstel deze middelen over te hevelen naar 2025, dan zullen de projecten echt van start gaan. Omdat het gaat om geoormerkte gelden, worden hiermee ook de baten overgeheveld. Voortgang juli 2025: de benodigde functionarissen zijn inmiddels aangesteld, waardoor de verwachting is dat de overgehevelde middelen eind 2025 geheel zijn besteed.

Onderwerp:	Horeca stewards / Veilige steden
Bedrag:	€ 85.000
Toelichting:	De Sfeerteams van Stichting Veilige Steden zijn op dit moment in het gebied twee avonden per week aanwezig (de belangrijkste uitgaansavonden vrijdag en zaterdag) De Sfeerteams Arnhem worden ingezet om bezoekers wegwijs te maken in de binnenstad. Zij zijn hiermee een visitekaartje voor het Korenkwartier. Zij voorzien bezoekers van informatie over uitgaansgelegenheden en feesten, zij verwijzen door naar de taxistandplaatsen en overige centrumvoorzieningen of relevante instanties zoals de politie. De Sfeerteams werken nauw samen met de politie, gemeente (waaronder gemeentelijke handhaving), ondernemers en beveiligers. In andere steden zijn de ondernemers ook (financiële) drager van een dergelijk team. Ook de gemeente Arnhem vindt een dergelijk initiatief in de basis een verantwoordelijkheid van de ondernemers. Ondernemers zijn hier ook toe bereid en hebben via de BIZ (Bedrijveninvesteringszone) Korenkwartier middelen beschikbaar. De financiële ruimte is op dit moment nog niet voldoende, waardoor de gemeente heeft toegezegd eenmalig een subsidie beschikbaar te stellen van €85.000. De BIZ heeft vanwege organisatorische opstartproblemen niet eerder tot een aanvraag voor subsidie kunnen komen, waardoor voorgesteld wordt het bedrag dat in 2024 beschikbaar was in zijn geheel over te hevelen naar 2025. De BIZ en de continuering van de sfeerteams voor 1 jaar zijn zowel door het college als de raad vastgesteld. Ook de middelen van 85.000 zijn dit jaar opnieuw door college vastgesteld. Er wordt een overeenkomst gesloten door de BIZ met één leverancier met een looptijd van 1 jaar (met een optie tot verlenging van 1 jaar). De ingangsdatum zal zijn 01-01-2025 wat ook betekent dat de absolute einddatum 01-01-2026 is. Voortgang juli 2025: dit budget is reeds als subsidie beschikt begin 2025 en daarmee reeds uitgegeven.

Economie

Onderwerp:	Kwaliteitsimpuls werklocaties
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	In de begroting is opgenomen dat de werklocaties in onze stad groen, duurzaam en toekomstbestendig moeten zijn. Dit vraagt om een kwaliteitsimpuls voor werklocaties waarbij optimaal ruimtegebruik het uitgangspunt is. Van de overgehevelde middelen uit 2024 is een groot deel in 2025 reeds ingezet voor onder andere het opstellen van de Gebiedsvisie Het Broek – IPKW – Nieuwe Haven (projectleiding, opstellen gebiedsvisie en uitvoeren van onderzoeken), subsidie voor STAB en de continuering van de Green Deal IJsseloord I. Verder zijn er nog beperkte mogelijkheid geweest om middelen als co financiering voor subsidie-aanvragen bij het Rijk, Oost NL en Provincie Gelderland in te zetten (dit is wel gebeurd bij de pilot herstructurering) omdat de pilot herstructurering nog niet is afgerond en de aangekondigde regeling vanuit het Rijk nog niet is opengesteld. In 2025 wordt verder ingezet op intensivering van deze samenwerking en het indienen voor aanvragen voor regelingen of fondsen.

Onderwerp:	Cleanport Arnhem
Bedrag:	€ 250.000
Toelichting:	De uit 2024 overgehevelde middelen zijn ingezet voor een kwartiermaker t.b.v. de doorontwikkeling van bedrijventerrein Nieuwe Haven en de financiering van het uitvoeringsprogramma (dat onderdeel is van het Visie- en implementatieplan Nieuwe Haven). De kwartiermaker gaat heel 2025 aan de slag (deel budget voor ureninzet) en voert daarbij het uitvoeringsprogramma Nieuwe Haven uit, waarbij twee projecten zijn voorzien in het tweede deel van 2025 gericht op vergroening en beveiliging in het gebied. Daarnaast vinden er dit jaar drie havencongressen plaats die samenwerking, innovatie en zichtbaarheid van de Nieuwe Haven vergroten. Verder wordt met betrokkenen in het gebied in het tweede deel van 2025 gewerkt aan een voorstel voor een Maritiem Service Center inclusief investeringsopgave

Onderwerp:	Hot spot energy
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	U heeft in de begroting middelen beschikbaar gesteld als cofinanciering voor ruimtelijke en infrastructurele investeringen op de drie innovatieve campuslocaties IPKW, Arnheims Buiten en Kenniscampus Arnhem – Velp. Dit draagt bij aan ambitie om een Europese Hotspot voor energie-innovaties te worden. Hiervan is € 500.000 nog beschikbaar in 2025. Inmiddels is € 250.000 al cofinanciering beschikbaar gesteld voor de herontwikkeling van een gemeentelijk monument als onderdeel van de Electricity Campus Arnheims Buiten. Voor de Kenniscampus Arnhem is ten behoeve van de gebiedsontwikkeling in 2024 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Nu zijn we in gesprek over het realiseren van een 'energiesysteem van de toekomst'. We verwachten dit najaar een ingediende subsidieaanvraag voor cofinanciering waarmee we de Kenniscampus een impuls kunnen geven. Hiermee verwachten we voor het einde van 2025 het betreffende budget besteed te hebben.

Onderwijs

Onderwerp:	Schoolmoestuinen
Bedrag:	€ 240.000
Toelichting:	Zoals aangekondigd in de in de Turap-2 2024 en de Nota Budgetoverhevelingen zijn de middelen voor schoolmoestuinen bij de Perspectiefnota 2026 herverdeeld over de komende jaren tot en met 2027, om zo beter aan te sluiten bij de actuele bestedingsverwachting.

Onderwerp:	Herstel of tijdelijke voorziening Olympus College
Bedrag:	€ 758.000
Toelichting:	In januari 2024 zijn de daken van de gymzalen bij het Olympus college beschadigd en één dak is ingestort. Hierdoor zijn deze tijdelijk niet geschikt voor gebruik. Inmiddels is er opdracht gegeven om de gymzalen gefaseerd te herstellen. De gemeente voert de regie over de herstelwerkzaamheden en ziet toe op de correcte afhandeling van de overeengekomen werkzaamheden. De herstelwerkzaamheden worden tot er duidelijkheid is over de aansprakelijkheid bekostigd door de gemeente. Een eventuele verrekening vindt na uitspraak over de aansprakelijkheidskwestie plaats. Vanwege de duur van de werkzaamheden is er uitloop mogelijk in de tijdelijke huisvesting voor het bewegingsonderwijs, voor de andere huurders waar een tijdelijke optie is geboden is er de mogelijkheid tot verlenging tot eind 2025.

Cultuur

Onderwerp:	Toekomstvisie Synagoge
Bedrag:	€ 25.000
Toelichting:	Een extern bureau heeft de Toekomstvisie Synagoge Arnhem opgeleverd. Met de raadsbrief 'Toekomstvisie Synagoge Arnhem' van d.d. 27 augustus 2025 is de raad hierover geïnformeerd. De middelen zijn besteed.

Onderwerp:	Groningensingel 1245
Bedrag:	€ 500.000
Toelichting:	In het cultuurgebouw aan de Groningensingel 1245 is in het voorjaar een voormalige gymzaal ingericht en in gebruik genomen als theaterwerkplaats door de Stichting Zaal op Zuid. Daarnaast is de voormalige aula van het schoolgebouw geschikt gemaakt als popmuziekzaal door de Stichting Jacobiberg. Met regelmaat kunnen daar nu culturele activiteiten en evenementen plaatshebben, zoals de Zuidnacht en Koningsdag. De verwachting is dat in de tweede helft van 2025 de overige nog niet geschikte ruimte in het gebouw wordt ingericht als werk- en oefenruimte voor culturele en creatieve ondernemers.

Onderwerp:	Cultuurprogrammering
Bedrag:	€ 200.000
Toelichting:	Er is subsidie verstrekt aan Museum Arnhem voor het organiseren van de gratis zaterdag voor Arnhemmers. Op deze zaterdagen biedt Museum Arnhem een speciaal kennismakingsprogramma aan, zodat bezoekers op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met het museum. Dit initiatief loopt gedurende één jaar.

Onderwerp:	Kunstopdrachten
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	Het budget is grotendeels in 2025 ingezet voor alle kosten die gemoeid zijn met de vervaardiging van het kunstwerk. Te denken aan honorarium voor de kunstenaar, materiaalkosten, schets- en definitief ontwerp, advieskosten, etc.

Onderwerp:	Beeldende kunst
Bedrag:	€110.000
Toelichting:	De verplaatsing van het Feestaardvarken is in 2025 nog niet gerealiseerd. Bij vergunningverlening wordt deze naar verwachting in 2026 tot uitvoering gebracht. Afhankelijk van het besluit over het instellen van de bestemmingsreserve Kunst in de openbare worden de noodzakelijk middelen voor verplaatsing van het Feestaardvarken aan deze bestemmingsreserve gedoteerd of opgenomen in de nota budgetoverheveling 2025.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 2,3 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf

	2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. Wij stellen daarom voor om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.
--	---

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 898.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om regionaal tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen, die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de positionering en het behoud van de sociaal ontwikkelbedrijven. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt ongeveer € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld wordt om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij inzet van incidentele middelen. Deze terugblik is bedoeld ter onderbouwing van het voorstel tot overheveling van middelen naar 2026.

Onderwerp:	Bijverdienbeloning
Bedrag:	€ 400.000
Toelichting:	In 2025 is een deel van het overgeheveld budget besteed. We zien echter dat de aanvragen nog steeds achterblijven met als gevolg een onderbesteding op het hele project van naar verwachting € 300.000. De pilot is nu (per 01-07-2025) ten einde en wordt nog geëvalueerd.

Onderwerp:	Implementatiekosten Schuldhulpverlening
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2025 wordt het budget besteed voor de verdere implementatie van ICT-systemen en het afronden van de lopende dossiers door Verdergroep.

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Bewustwording en kennisvergroting slavernijverleden
Bedrag:	€ 100.000
Toelichting:	In de raadsbrief Excuses stadsbestuur voor slavernijverleden Arnhem en voortgang acties na het onderzoek' van 18 juni 2024 is aangegeven hoe de voor 2024 eenmalig toegekende € 100.000 voor de acties na het onderzoek zal worden besteed. De activiteiten en projecten zullen hoofdzakelijk in 2025 uitvoering krijgen, vandaar het verzoek dit budget daarvoor door te schuiven naar 2025. Naar verwachting zijn deze middelen eind 2025 geheel uitgegeven aan activiteiten als follow-up van de voorgenoemde raadsbrief.

Onderwerp:	Subsidieregelingen Inclusie
Bedrag:	€ 120.000
Toelichting:	Bij Inclusie lopen momenteel twee meerjarige subsidieregelingen waarvan naar verwachting het budget voor 2025 niet volledig wordt verbruikt. Het gaat om de regelingen 'naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie' en het 'Toegankelijkheidsfonds'. Er lopen verschillende gesprekken met partijen in de stad en er wordt volop bekendheid gegeven bij verschillende gelegenheden voor deze subsidieregelingen, waardoor de verwachting is dat de middelen in 2025 uitgegeven kunnen worden. Van deze middelen wordt voorgesteld deze in te zetten in de verdere looptijd van de betreffende regelingen. Stand van zaken medio 2025: Voor het Toegankelijkheidsfonds is in 2025 nog geen enkele toekenning van een subsidie geweest. Dit komt o.a. omdat de aanlooptijd voor organisaties in de stad om tot een aanvraag te komen, langer is dan verwacht. Zij zijn wel bekend met de

	regeling en geven aan dat zij aanvragen voorbereiden. Daarom verwachten wij niet dat alle overgehevelde middelen eind 2025 zijn uitgegeven. Binnenkort zal er een voorstel voor verlenging van de looptijd van deze regeling worden gedaan. Voor de regeling naamswijziging en wijziging geslachtsregistratie zijn 14 aanvragen binnengekomen voor een totaalbedrag van € 7.534. Hiervan is € 6.079 inmiddels verleend. Verwachting is dat er niet heel veel aanvragen nog gaan komen. Waardoor niet alle middelen eind 2025 zullen zijn uitgegeven. Voorstel is om deze regeling te beëindigen en mogelijke nieuwe aanvragen binnen de reguliere processen van Burgerzaken in te bedden voor de toekomst.
--	--

Gezondheid en sport

Onderwerp:	Sloop sporthal Kermisland
Bedrag:	€ 150.000
Toelichting:	In 2024 is het budget voor de sloop van sporthal Kermisland overgeheveld naar 2025, omdat de sloop werd vertraagd door onduidelijkheid over de capaciteit van de nieuwe sporthal Middachtensingel en de aansluitingen door Liander pas in het najaar van 2024 zijn afgesloten. De sloopwerkzaamheden zijn in de loop van 2025 afgerond en het volledige budget is hiervoor ingezet.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Zero-emissie binnenstadslogistiek
Bedrag:	€ 190.000
Toelichting:	We zijn gestart met zero-emissie stadslogistiek via "Schoner en Minder". Samen met ondernemers onderzoekt Arnhem hoe stadslogistiek slimmer en duurzamer kan. Hiervan zijn drie projecten (Afvalretoursstromen, gebundelde leveringen aan binnenstadsondernemers en bouwhub) in voorbereiding. Rond september dit jaar is de verwachting dat deze projecten in uitvoering gaan. Deze projecten zullen nog doorlopen in het nieuwe jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen 2024
Bedrag:	€ 110.000
Toelichting:	In het kader van de regeling voor het verwijderen van kachels en rookgaskanalen hebben we ruim € 30.000 subsidie verstrekt. Daarmee zijn nog niet alle middelen besteed. Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027.

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	€ 4.500.000
Toelichting:	De sanering van de grondwal is in 2024 gestart en is onlangs afgerond. Het resterende budget is bestemd voor de herinrichting van het woonwagenkamp. De sanering van de vervuilde grond is een voorwaarde om op deze locatie de nieuwe standplaatsen (6-7) te realiseren. Nu aan deze voorwaarde is voldaan, wordt de planontwikkeling en de planologische procedures in samenwerking met woningcorporatie Volkshuisvesting voortgezet, zodat dit jaar contractuele afspraken kunnen worden gemaakt over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte en perspectief is op de uitvoeringsplanning. De dit jaar niet-bestede middelen zullen nog nodig zijn voor de uitbreiding/herinrichting.

Onderwerp:	Omgevingswet
Bedrag:	€ 1.500.000
Toelichting:	Tot 1 januari 2032 hebben de gemeenten de tijd om te komen tot één omgevingsplan voor de gemeente. Om dit te realiseren is er de aankomende jaren extra formatie nodig en zijn er vanuit het Rijk middelen beschikbaar gesteld. Dit is vastgelegd in een bestedingsplan. Met de Perspectiefnota 2026-2029 is besloten de incidentele middelen volgens het bestedingsplan te verdelen over de jaren 2025-2031.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Plan van aanpak Graffiti
Bedrag:	€ 140.000
Toelichting:	De middelen voor aanpak van Graffiti worden in 2025 volledig besteed. In 2025 wordt ingezet op het ondersteunen van buurtinitiatieven in het Spijkerkwartier en het Arnhemse Broek, op het snel verwijderen van aanstootgevende teksten in de openbare ruimte en het inventariseren van locaties waar street art kan bijdragen aan het verminderen van graffiti-overlast. Eind 2025 wordt het "plan van aanpak Graffiti" geëvalueerd.

Onderwerp:	Uitbreiding woonwagenlocaties
Bedrag:	€ 750.000
Toelichting:	Ten aanzien van de Merwedestraat worden alle zeilen bijgezet om dit jaar in samenwerking met woningcorporatie Vivare tot contractuele afspraken te komen over de uitgifte van de grond en de voorwaarden voor uitgifte, zoals kostenverdeling. Te starten met de planontwikkeling en planologische procedures voor realisatie van de 6 nieuwe standplaatsen. Zodat perspectief kan worden geboden op de uitvoeringsplanning voor deze uitbreidingslocatie. Ten aanzien van de Gelderse Rooslaan wordt overwogen om voor de geplande 2 nieuwe standplaatsen op deze uitbreidingslocatie alternatieve uitbreidingslocaties te onderzoeken om te voldoen aan de woningbehoefte. De dit jaar niet-bestede middelen zullen de komende jaren nog benodigd zijn voor de uitbreiding/herinrichting van de woonwagenlocaties

Vooruitblik Nota Budgetoverheveling 2025

Wijken Algemeen

Bestuur, dienstverlening en financiën

Onderwerp:	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed
Bedrag:	€ 268.000
Toelichting:	Ook in 2025 is uitvoering gegeven aan de doelstelling uit de begroting voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Hiervoor is incidenteel budget beschikbaar, maar ondanks de eerdere melding in de Turap vorig jaar blijkt het zwaartepunt van de uitvoering op het onderdeel van de exploitatie-uitgaven verschoven van 2025 naar 2026. Om die reden zal in de nota budgetoverheveling voorgesteld worden een deel van het budget over te hevelen.

Participatie en armoedebestrijding

Onderwerp:	Regionale middelen in het kader van participatie
Bedrag:	€ 4,2 miljoen
Toelichting:	Arnhem is de centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Midden-Gelderland (AMR) en ontvangt in die hoedanigheid diverse rijksmiddelen gericht op participatie. Vanaf 2025 ontvangt de AMR extra middelen; voor 2025 is dit ongeveer € 2 miljoen. Dit verklaart grotendeels de afwijking in de budgetoverheveling ten opzichte van vorig jaar. Het Rijk stelt middelen beschikbaar voor een periode van 10 jaar (2025-2034) in het kader van de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur en de versterking van de sociale infrastructuur. Het jaar 2025 is een transitiejaar voor de AMR. In deze periode wordt gewerkt aan de opbouw van nieuwe samenwerkingsstructuren, waaronder regionale werkcentra en een versterkte sociale infrastructuur. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een regionale meerjarenagenda. De totstandkoming hiervan vraagt om zorgvuldige afstemmen tussen de betrokken partijen. Als gevolg van deze voorbereidingsfase worden de beschikbare middelen in 2025 nog niet volledig ingezet. Dit geldt zowel voor middelen gericht op participatie als voor de versterking van de sociale infrastructuur. De onderbesteding is daarmee verklaarbaar en tijdelijk van aard. De verwachting is dat de inzet van deze middelen vanaf 2026 structureel zal toenemen, parallel aan de implementatie van de meerjarenagenda en de verdere uitrol van de regionale uitvoeringsstructuur. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om het resterende bedrag over te hevelen naar 2026. Het totaal over te hevelen bedrag wordt geraamd op € 4,2 miljoen.

Onderwerp:	Middelen SW Infrastructuur
Bedrag:	€ 700.000
Toelichting:	In 2024 is geprobeerd om samen met regiogemeenten tot een bestedingsplan te komen voor de tijdelijke (incidentele) middelen. Omdat andere gemeenten het budget niet hebben overgeheveld naar 2025, is regionale afstemming niet tot stand gekomen. Sinds begin 2025 heeft Werk en Inkomen zelfstandig invulling gegeven aan de inzet van deze middelen, gericht op het versterken van de sociale infrastructuur. Medio 2025 is een voorstel opgesteld dat aansluit op het koersplan sociale infrastructuur, vastgesteld in juni 2025. De inzet richt zich zoal op jongeren en nieuwkomers, onder andere via ervaringsdeskundigen en samenwerking met lokale partners zoals Scalabor. De verwachte besteding bedraagt circa € 198.000 in 2025 en € 700.000 in 2026. Voorgesteld zal worden om – als uitzondering – het bedrag voor 2026 voor een tweede keer over te hevelen. Deze overheveling is nodig om de uitvoering van het bestedingsplan zorgvuldig te kunnen afronden en ruimte te bieden voor lerend werken binnen de organisatie. Monitoring vindt plaats op zowel kwantitatieve als kwalitatieve effecten. Er is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van structurele verplichtingen bij de inzet van incidentele middelen. De inzet van tijdelijke middelen, zoals de inzet van ervaringsdeskundigen, wordt geëvalueerd op effectiviteit en maatschappelijke impact.

Zorg

Onderwerp:	
Bedrag:	
Toelichting:	

Welzijn en inclusie

Onderwerp:	Roze zaterdag
Bedrag:	€150.000
Toelichting:	Op 28 mei j.l. is bekend geworden dat Arnhem gaststad zal zijn voor Roze Zaterdag 2027. In de nota budgetoverheveling zal voorgesteld worden om de reeds toegekende middelen hiervoor in de begroting 2025 mee te nemen naar 2026 e.v.

Onderwerp:	Toegankelijkheidsfonds
Bedrag:	Max. €150.000
Toelichting:	Zoals hierboven aangegeven, wordt er aan een voorstel gewerkt om de looptijd van de regeling te verlengen. Daarin zal worden voorgesteld het beschikbare budget mee te nemen naar de komende jaren.

Klimaat en energie

Onderwerp:	Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen
Bedrag:	PM
Toelichting:	Met het wijzigingsbesluit Subsidieregeling Verwijderen Kachels en Rookgaskanalen Arnhem 2024 van 24 juni 2025 is besloten de subsidieregeling te verlengen tot 1 december 2027. In de nota budgetoverheveling zal daarom voorgesteld worden om de niet bestede middelen per jaareinde over te hevelen naar volgend jaar.

Ruimtelijke ontwikkeling

Onderwerp:	Grondwal / uitbreiding woonwagenkamp Bethaniënstraat
Bedrag:	PM
Toelichting:	Zie wonen en leefomgeving - uitbreiding woonwagenlocaties.

Wonen en leefomgeving

Onderwerp:	Uitbreiding Woonwagenlocaties
Bedrag:	P.m.
Toelichting:	Naar verwachting zullen de grondexploitaties van de pilotlocaties niet eerder dan in 2026 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. En van de nieuwbouwlocatie Schuytgraaf niet eerder dan 2027. We overwegen de mogelijkheid van het instellen van een bestemmingsreserve zodat de middelen die nodig zijn ter dekking van de vast te stellen grondexploitaties beschikbaar blijven. Indien een bestemmingsreserve de voorkeur heeft, zullen we hier bij de nota budgetoverheveling 2025 een voorstel voor doen.

Investeringsen

Batterijsysteem G.S.G. Guido

Aanvullend op het door de raad beschikbaar gestelde budget voor de nieuwbouw van G.S.G. Guido is een investering in het energiesysteem van het gebouw noodzakelijk. Vanwege netcongestie gaat dit om de aanschaf van een batterijsysteem.

De bouw van de school is in volle gang en het batterijsysteem moest voor de zomer aangeschaft worden om de bouwplanning niet uit te laten lopen. De kosten zijn geraamd op € 412.520. Er is perspectief op dekking uit een aanbestedingsvoorstel binnen het project op de post onvoorziene uitgaven, maar hierover is pas zekerheid na afronding van de uitvoeringsfase. Indien deze zich niet voordoet zal de school een deel van de meerkosten dekken, omdat het gebruik van dit systeem een voordeel gaat opleveren op de jaarlijkse energiekosten. Omwille van de tijdsdruk en uit voorzichtigheid is deze investering nu ten laste gebracht van bestaande middelen voor het IHP.

Nadeel aanbesteding investering De Brouwerij

Onderdeel van het project verhuizing van De Brouwerij vso naar het Olympus College is het realiseren van semipermanente huisvesting voor het Olympus College. Op basis van de winnende inschrijving s gebleken dat de investering circa € 500.000 hoger uitvalt dan de projectraming. Dit kan deels verklaard worden, doordat bij de marktconsultatie nog werd uitgegaan van een kwaliteit op basis van het besluit bouwwerken leefomgeving (BBL), terwijl bij de aanbesteding een kwaliteit is gevraagd op basis van het programma van eisen Frisse Scholen klasse B. Daarnaast is gevraagd om semipermanente huisvesting die niet de uitstraling heeft van unitbouw. Dit heeft geresulteerd in een gevelsysteem dat kostbaarder is dan bij reguliere unitbouw. De overschrijding wordt gedekt uit bestaande middelen voor het IHP.

Afronding SUVIS-projecten Flores

Vanwege forse kostenstijgingen op diverse SUVIS-projecten heeft schoolbestuur Flores de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage. Deze projecten worden dit jaar afgerond, in lijn met de looptijd van de SUVIS-regeling. De overschrijding wordt naar rato van huidige financiële inbreng op het project verdeeld. Voor de gemeente is dat een bedrag van € 225.000. Dit kan worden gedekt uit de vrijval van gemeentelijke bijdragen op andere SUVIS-projecten die eind dit jaar terugvloeien. Met het vaststellen van het IHP werden die maatregelen in verbetering van het binnenklimaat namelijk ook geborgd en kwamen diverse SUVIS-projecten te vervallen.

Investeringskrediet Toegankelijke hoofdlooproutes

Er is een start gemaakt met het toegankelijk maken van hoofdlooproutes conform het uitvoeringsplan VN-verdrag Handicap. Op basis van de opgedane ervaringen voor de looproutes is te zien dat de opgave voor de looproutes omvangrijker is dan eerder ingeschat waardoor de kosten hoger uitvallen. De totale investeringskosten voor deze opgave worden geraamd op € 1,2 miljoen waarvoor deels dekking aanwezig is (zie financiële afwijkingen S2 Mobiliteit en S12 Wonen en leefomgeving). Er is dan ook in totaal een investeringsbudget van € 1,2 miljoen nodig. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen € 60.000 vanaf 2026.

Herstel vitrines voor Arnhemse kunst op het Willemsplein

In juni is de motie aangenomen om prioriteit geven te geven aan het Herstel van vitrines van het AKU monument. In het originele ontwerp voor de renovatie van de monumentale A.K.U.-fontein waren twee verlichte vitrines inbegrepen waarin lokale kunstenaars hun kunst konden etaleren in de openbare ruimte. Bij de renovatie is er niet genoeg geld om de vitrines te kunnen herstellen, mede omdat het kostbaar is om dit vandalismebestendig te doen. Om de vitrines te kunnen herstellen wordt in 2025 een bedrag van € 70.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa €3.500 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Transformatie De Leuke Linde

Speeltuin De Leuke Linde wordt getransformeerd tot een toegankelijke/ inclusievere, uitdagendere, klimaatbestendigere en groenere speeltuin. Daarnaast wordt de riolering aangepast. Dit wordt gedaan in samenwerking met Stichting Bouwplaats De Leuke Linde. Voor deze werkzaamheden wordt in 2025 een bedrag van € 966.000 aan investeringsbudget opgenomen. Dit leidt tot circa € 39.000 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026.

Buurthuis De Overkant

De Overkant is een buurthuis in de wijk Presikhaaf. Het huidige gebouw wordt gesloopt en er zal een nieuw gebouw worden neergezet. Een aanvullend krediet van € 3,2 miljoen is nodig voor het slopen en nieuwbouw. De daaruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen circa € 127.000 vanaf 2026.

Indexatie DMP van 2024 naar 2025

Het investeringskrediet voor de uitvoering van het duurzame mobiliteitsplan is dit jaar geïndexeerd, daarvoor is er een aanvullend krediet van € 2,4 miljoen nodig. Dit resulteert tot hogere kapitaallasten vanaf 2026 ter dekking van de hogere kosten.

Beheersing verbonden partijen

BVO De Connectie

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

In oktober 2024 spraken de eigenaren van De Connectie – de gemeenten Arnhem, Renkum en Rheden – de intentie uit om met ingang van 1 januari 2026 de huidige bedrijfsvoeringsorganisatie om te vormen naar een hostingsmodel met één gastheergemeente (Arnhem) en twee gastgemeenten (Renkum en Rheden). Het gaat in beide gevallen om een gemeenschappelijke regeling op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De deelnemende gemeenten zijn tevreden over het werk van De Connectie, maar constateren dat de huidige samenwerkingsvorm tegen haar grenzen aanloopt. Qua ambities, handelingssnelheid en kostenverdeling. De samenwerking wordt gecontinueerd op een manier die beter past bij de huidige en toekomstige uitdagingen. Concreet biedt de nieuwe vorm meer slagkracht en flexibiliteit en een evenwichtige afstemming van eigenaarschap en financiële verantwoordelijkheid.

Dit project valt onder de definitie 'grote, risicovolle projecten' waarover in de Financiële verordening (art. 11) is afgesproken dat een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse wordt uitgevoerd. Deze is uitgevoerd door de eenheid Risicomanagement van de afdeling Financiën & Control. Op basis van de beschikbare documentatie en risicosessies zijn de belangrijkste risico's geïnventariseerd en voorzien van beheersmaatregelen. Waar mogelijk en van toepassing, zijn de risico's ook gekwantificeerd.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De beheersing is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen met de belangen van een goede bedrijfsvoeringsorganisatie. Op verschillende niveaus en vanuit verschillende perspectieven wordt er actief samengewerkt.

Er wordt in de begroting van De Connectie een aantal risico's beschreven die significant zijn in financiële termen, maar ook voor de dienstverlening. De Connectie onderschrijft de principes van het risico gestuurd werken. Dit houdt in dat risico's gekoppeld worden aan de doelstellingen en dat maatregelen worden genomen om de risico's te beheersen. Afgelopen jaren heeft De Connectie belangrijke stappen gezet ten aanzien van de invulling van het risicomanagement. Zo heeft er een uitgebreide risico-inventarisatie plaatsgevonden, zowel vanuit het perspectief van de organisatiedoelstellingen als vanuit het perspectief van business continuïteit. Waar nodig zijn aanvullende beheersmaatregelen genomen.

De risico's die door De Connectie in de MJPB zijn beschreven, zijn in omvang gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de onzekerheid ten aanzien van de stijgende WOZ-bezwaren en daaraan gekoppelde meerkosten. Bij het opstellen van de Begroting 2024 van de gemeente Arnhem is in het weerstandsvermogen voldoende rekening gehouden met deze risico's.

Gelet op het intentiebesluit om de Connectie met ingang van 1 januari 2026 om te vormen van een bedrijfsvoeringsorganisatie naar een enkelvoudige centrumregeling wordt in lijn met de gemaakte afspraken in de nota "Risicomanagement en weerstandsvermogen" ten aanzien van grote risicovolle projecten/voorstellen aanvullende afspraken gemaakt. Wanneer projecten een investering vragen van meer dan € 5 mln. en voldaan wordt aan een aantal criteria wordt er een onafhankelijke, los van de projectorganisatie staande, risicoanalyse uitgevoerd. In lijn met deze afspraak wordt voor dit project een onafhankelijke risicoanalyse uitgevoerd.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

BVO DRAN is verantwoordelijk voor het vervoer van inwoners met een (soms complexe) ondersteuningsbehoefte. De organisatie opereert in een dynamische omgeving waarin meerdere risico's samenkomen. Zo neemt de verkeersdruk in en rondom Arnhem toe, is er sprake van een structureel en groeiend landelijk tekort aan chauffeurs. Deze combinatie van factoren brengt niet alleen operationele uitdagingen met zich mee, maar ook een verhoogde politieke en maatschappelijke gevoeligheid.

Ten aanzien van de aanhoudende personeelstekorten blijven vervoerders actief inzetten op wervingscampagnes. Daarnaast wordt er lokaal ook gekeken naar werving op kleinere schaal. De in 2024 gestarte pilot, gericht op het opleiden van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt tot chauffeur, wordt in het derde kwartaal van 2025 afgerond. De eerste resultaten van deze pilot zijn positief. Alle chauffeurs rijden gedurende hun opleiding al voor vervoerders van Avan. Na succesvolle afronding blijven ze bij deze vervoerder actief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. We ontvangen structureel managementinformatie en zogenaamde rittenbakken (uitnuttingsinformatie). Er is ongeveer zes keer per jaar ambtelijk en zes keer per jaar bestuurlijk overleg. Daarnaast is er frequent informeel en voorbereidend overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in Power BI en maakt onderdeel uit van de bestuursrapportages.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De risico's waarmee BVO DRAN te maken heeft zijn een toenemende verkeersdruk in en rondom Arnhem, het landelijke groeiende tekort aan chauffeurs, kwetsbare burgers met complexe hulpvragen en daarmee politieke gevoeligheid.

Ten aanzien van de uitdagingen in relatie tot de personeelstekorten is er in 2023 actief ingezet op wervingscampagnes door vervoerders. In lijn hiermee is eind 2024 ook gestart met een pilot om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden tot chauffeur. De eerste evaluatie hierover was positief.

De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Hierom is de sturingsinformatie frequenter en gericht op continue monitoring. Structureel ontvangen we van de BVO DRAN managementinformatie en zogenaamde rittenbakken. Er is ongeveer tien keer per jaar ambtelijk en 6 keer per jaar bestuurlijk overleg. Informatie omtrent doelgroepenvervoer wordt verwerkt in PowerBI waardoor dit onderdeel uit zal gaan maken van de komende bestuursrapportages.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking/fuse met ODRN onderzocht. Het Algemeen Bestuur heeft onlangs besloten per 1 januari 2026 een fusie aan te willen gaan met ODRN.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad en landelijke ontwikkelingen (bijv. discussie stikstof). Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Landelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving kunnen grote invloed hebben op de taakomvang en -inhoud van de omgevingsdienst ODRA. De impact van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) is groot. Er zijn hiervoor werkprocessen aangepast. De Wkb kent een gefaseerde invoering, waarbij de oorspronkelijke fasering inmiddels is losgelaten. Het is niet duidelijk wanneer de volgende fase wordt ingevoerd.

In 2022 is gestart met de implementatie van de aanbevelingen uit het in 2021 verschenen rapport 'Om de leefomgeving' van de commissie Van Aartsen. De meeste initiatieven worden vanuit het rijk geïnitieerd. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op schaalvergrotingen van omgevingsdiensten. ODRA heeft in dat kader een samenwerking met ODRN onderzocht.

ODRA heeft voor een aantal vakgebieden last van krapte op de arbeidsmarkt. Daarom neemt ODRA starters aan die met behulp van interne scholing en begeleiding de werkplekken bezetten waarvoor moeilijk ervaren specialisten te vinden zijn.

De omvang van het takenpakket van ODRA op het gebied van bouw, vergunningverlening en toezicht is direct afhankelijk van initiatieven van particulieren en bedrijven in de stad. Er kunnen grote verschillen zitten tussen jaren. Om hierop te anticiperen houdt ODRA een flexibele schil met personeel aan. Met de systematiek van outputfinanciering en een prognose van de gemeente op de bouwontwikkelingen wordt het beter mogelijk om de kosten voor de gemeente vooraf in te schatten.

De bij omgevingsdienst ODRA onderkende risico's voor gemeente Arnhem worden op de volgende wijzen beheerst. Allereerst is er maandelijks werkoverleg tussen de accounthouders van beide partijen. Relevante ontwikkelingen kunnen daar als eerste gesignaleerd worden. Actuele zaken worden op dagelijkse basis besproken. ODRA levert maandelijks productiecijfers en urenoverzichten. De cijfers worden met deze frequentie ook in het accountoverleg besproken. Realisatie van producten en uren kan zo getoetst worden aan planning en budget, indien nodig kan worden bijgestuurd en zullen relevante ontwikkelingen gemeld worden in de financiële cyclus van de gemeente.

De portefeuillehouder heeft zitting in het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van ODRA. Meerdere keren per jaar worden financiële tussenrapportages van ODRA in de vorm van een financieel dashboard in de

bestuursvergaderingen besproken. De business controller Arnhem adviseert de portefeuillehouder op deze rapportages en signaleert vroegtijdig risico's

Scalabor B.V.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Risico's

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

De prijsstijgingen van bepaalde geïmporteerde grondstoffen en producten, evenals hogere energiekosten, beïnvloeden het resultaat van Scalabor.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Het aantal deelnemers aan trajecten vanuit de regiogemeenten blijft achter bij de verwachtingen. Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de mogelijkheden voor beschut werk bij Scalabor, waarvoor Scalabor tijdelijk een aanvulling op de loonwaarde ontvangt via een begrotingssubsidie.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Door de pensionering van SW-medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 neemt het aantal medewerkers jaarlijks af. Dit maakt het steeds moeilijker om de dienstverlening van rendabele afdelingen zoals de dienstverlening van eigen rendabele afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden.

4. Cybersecurity

Ook bij Scalabor merken ze een toename van het aantal phishingmails, wat in lijn is met de landelijke trend. Dit brengt financiële risico's met zich mee.

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor speelt een belangrijke rol in het begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar werk. Veranderende wet- en regelgeving en krapte op de arbeidsmarkt zijn belangrijke risico's. De krapte op de arbeidsmarkt is niet alleen een risico, maar biedt ook kansen voor Scalabor. De belangrijkste risico's voor krapte op de arbeidsmarkt zijn:

- Beperkte beschikbaarheid van begeleiders en vakmensen: Scalabor is afhankelijk van goed opgeleide begeleiders, werkcoaches en vakmensen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te ondersteunen. Bij arbeidsmarktkrapte kan het moeilijk zijn om deze professionals aan te trekken en te behouden.

- Financiële risico's: als Scalabor minder mensen kan begeleiden of plaatsen, daalt de instroom den daarmee ook de financiering vanuit de gemeenten of andere opdrachtgevers. Dit kan leiden tot tekorten of bezuinigingen.

- Moelijkheden bij het vinden van passende werkplekken: Scalabor werkt ook samen met externe werkgevers om mensen te plaatsen. Als die werkgevers zelf kampen met personeelstekorten, hebben ze minder ruimte of tijd om mensen met een ondersteuningsbehoefte goed te begeleiden.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor zal in 2026 een nieuw pand betrekken. Dit kan een risico vormen om verschillende redenen, ondanks de positieve intenties en lange termijnvoordelen. De belangrijkste risico's zijn.

- Hoge initiële investeringskosten
- Langdurige terugverdientijd
- Risico op vertraging of kostenoverschrijding

Beheersmaatregelen

1. Prijsstijgingen en hogere energiekosten

Scalabor onderzoekt mogelijkheden en contractafspraken om met leveranciers in gesprek te gaan. Tegelijkertijd overleggen ze met hun klanten en afnemers over het doorvoeren van prijsverhogingen. Als gemeente streven wij er ook naar om passende indexatie van de tarieven te bieden. Daarnaast is Scalabor actief bezig met energiebesparing, onder andere door aanpassingen in de huisvesting.

2. Instroom trajecten divisie arbeidsontwikkeling

Vanuit de gemeente Arnhem hebben we nieuwe afspraken met Scalabor gemaakt over de inzet van arbeidsontwikkeling en beschut werk. Tegelijkertijd blijven we ook actief in de regio de mogelijkheden van Scalabor onder de aandacht brengen.

3. Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzet

Er zijn regionale financiële afspraken gemaakt over SW tot en met 2028. We voeren actief overleg met de regiogemeenten over de ontwikkeling en toekomst van Scalabor als Sociaal Ontwikkelbedrijf.

4. Cybersecurity

Scalabor heeft diverse beheersmaatregelen getroffen om de risico's te beheersen. Naast de bestaande technische en organisatorische maatregelen hebben ze al hun kantoormedewerkers een securitytraining laten volgen om meer bewustzijn en kennis op dit gebied te vergroten..

5. Dynamische arbeidsmarkt

Scalabor anticipeert actief op de voortdurend veranderde arbeidsmarkt. Door structurele monitoring van wet- en regelgeving kan tijdig worden ingespeeld op beleidswijzigingen. Daarnaast ontwikkelt Scalabor voortdurend nieuwe initiatieven, gericht op zowel het aantrekken van nieuwe doelgroepen als het uitbreiden van het netwerk van opdrachtgevers. Op deze manier wordt Scalabor in staat gesteld om ook in de toekomst kwetsbare werkzoekenden duurzaam en zo passend mogelijk naar werk te begeleiden. Daarnaast bouwen ze aan een Regionaal Werkcentrum, waar ze krachten bundelen met onder andere het Werkgeversservicepunt. Dit versterkt de regionale

aanpak van arbeidsmarkt vraagstukken. Intern investeren ze in goed werkgeverschap om hun eigen medewerkers te behouden en te motiveren, wat cruciaal is in een krappe arbeidsmarkt.

6. Duurzame nieuwbouw

Scalabor heeft diverse maatregelen genomen om de risico's van duurzame nieuwbouw te beheersen. Zo is er een financieel plan opgesteld waarin een risicobuffer is opgenomen. Ook is er een verhuisplan uitgewerkt om het proces goed te laten verlopen.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De begroting 2025 kent meerdere onzekerheden. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die ook op langere termijn een effect kunnen hebben op het businessmodel van Scalabor.

Inflatie en recessie

De huidige ontwikkelingen rondom energieprijzen, langere levertijden en duurder wordende producten zijn ongekend in de afgelopen decennia. In de begroting 2025 heeft Scalabor een zo goed mogelijke inschatting gemaakt op basis van wat zij nu weten. Echter is vooruit kijken erg lastig. Scalabor probeert met zoveel mogelijk maatregelen de gevolgen te beperken en risico's monitoren. De stijgende prijzen en rentes alsmede de onzekerheid in de wereld kan leiden tot een recessie die er op haar beurt weer voor kan zorgen dat er minder productiewerk wordt uitbesteed en dat bedrijven die door Scalabor gedetacheerde medewerkers in dienst hebben minder personeel nodig hebben. Voor geplaatste medewerkers uit de participatiewet geldt bovendien conform de cao een terugkeergarantie.

Instroom trajecten divisie Arbeidsontwikkeling

De instroom van het aantal trajectdeelnemers vanuit de regiogemeenten blijft – ondanks hun enthousiasme over Mogelijk Maken - achterlopen. Het nieuwe, flexibele en bredere aanbod dat ontwikkeld is, moet bijdragen aan een hogere instroom. Uitstroom naar werk bij reguliere werkgevers niet meer altijd mogelijk, daarom zal de focus meer liggen op het maken van stappen op de participatieladder.

Effect uitstroom SW op dienstverlening en omzetgroei

Door de pensionering van SW medewerkers en de afschaffing van de WsW in 2015 daalt het aantal medewerkers jaarlijks. Hierdoor wordt het steeds lastiger de dienstverlening van eigen – rendabele – afdelingen zoals Schoonmaak en Groenvoorziening in de lucht te houden. Dit terwijl de vraag uit de markt er wel is. Ook kan Scalabor steeds vaker niet voldoen aan werkgevers die meer SW medewerkers via detacheringen passend werk willen bieden. Omdat het hier over de twee divisies gaat die een positieve bijdrage leveren aan andere – niet rendabele – divisies, brengt dit de continuïteit op de langere termijn in gevaar. Medewerkers tegen loonwaarde aannemen is niet rendabel zolang het systeem van loonkostensubsidie niet aangepast wordt.

Ook stafafdelingen en de interne dienstverlening hebben last van dit effect: SW-medewerkers die daar werken nemen seniorendagen open een aantal is langdurig ziek. Vervanging van de werkzaamheden van deze medewerkers wordt wellicht regulier en dus duurder.

Tegelijkertijd heeft Scalabor een stijgende omzet begroot als gevolg van de verschillende plannen voor de divisie Werken in Productie, Aan de Slag Personeelsdiensten en Intratuin. Ze zijn van mening dat deze omzetgroei te realiseren is, maar het blijft een risico.

Aanbestedingsplicht

Om mogelijk te maken dat de Gemeente Arnhem haar Arbeidsontwikkeling middels quasi inbesteding direct bij Scalabor kan inkopen, zijn in overleg met de aandeelhouder en de RvC de statuten van Scalabor aangepast. Een consequentie hiervan is dat Scalabor zelf voor haar inkopen aanbestedingsplichtig wordt (m.i.v. 2024). In 2024 heeft Scalabor stappen gemaakt in de aanpassing van hun inkoopproces (beleid, werkprocedures, procuratie en inrichting systemen) en aanbestedingsrichtlijnen. Hun accountant toetst bij de jaarrekening of ze conform de regels inkopen/ handelen.

Beheersmaatregelen

SW bestand

De begeleiding van SW medewerkers is ondergebracht in een aparte module binnen de gemeenschappelijke regeling (MGR). De vertegenwoordigers van de diverse gemeenten komen heel regelmatig bij elkaar over diverse ontwikkelingen binnen de gemeenschappelijke regelingen. De MGR is tevreden over Scalabor en heeft eind 2023 ook het aanwijsbesluit verlengd. Indien er ontwikkelingen zijn die aandacht behoeven is daar direct aandacht voor en kan het reguliere overleg daarvoor gebruikt worden. Hierdoor worden ontwikkelingen tijdig opgepakt en kan er op dat moment gehandeld worden om een risico te beperken.

Arbeidsontwikkeling

Scalabor heeft in 2022 haar complete producten en dienstpakket aangepast in afstemming met de gemeente Arnhem. Door een combinatie van

- gebruik maken van de opgedane ervaringen;
- in contact blijven met de Gemeente over de stand van zaken;
- open staan voor verbeteringen;

- verbeteringen ook doorvoeren;
wordt het risico op verminderde toeleiding van inwoners naar Scalabor verkleind. Scalabor promoot haar producten en dienstenpakket in de arbeidsmarktregio. Daarnaast worden gesprekken met regiogemeenten gevoerd over de positionering van het sociaal ontwikkelbedrijf en wat er nodig is om instroom vanuit regiogemeenten op beschutte werkplekken en arbeidsontwikkelingstrajecten te bevorderen.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Tot op moment van rapporteren loopt het hier boven beschreven proces ook in 2025 voorspoedig. Er zijn geen noemenswaardige afwijkingen die bijsturing vereisen. De subsidieaanvraag voor 2025 was in lijn met de uitvraag van de gemeente en afgezien van een paar kleine wijzigingen akkoord bevonden. Er is een eerste kwartaalrapportage ontvangen waaruit blijkt dat het Sportbedrijf inhoudelijk en financieel redelijk op koers ligt. Een aantal zaken loopt voorspoediger dan verwacht en een aantal zaken wat trager. Met de hoeveelheid activiteiten die het Sportbedrijf uitvoert is dat normaal en geen reden tot zorg.

In 2025 is het rekenkamer onderzoek uitgevoerd naar subsidieverstrekking door de gemeente, waaronder het account Sportbedrijf. Uit dit onderzoek bleek dat het subsidieproces goed ingericht is. Er waren met betrekking tot het Sportbedrijf geen noemenswaardige aandachtspunten. Naar aanleiding van het onderzoek is door de accounthouder het advies gegeven aan het Sportbedrijf om een 'publieksversie' van de verantwoording te maken (jaarverslag), waarbij de belangrijkste ontwikkelingen ook met de gemeenteraad eenvoudig gedeeld kunnen worden. Dat is dit jaar voor het eerst gebeurd over het jaar 2024.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft voor 2025 extra voorzieningen voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren kunnen treffen. Voor 2025 zijn er vooralsnog geen financieel grote afwijkingen. Het Sportbedrijf geeft vooralsnog een prognose van een klein verlies (plusminus €300.000,-). Het is afwachten hoe deze prognose zich ontwikkelt door het jaar heen. Indien het verlies blijft bestaan heeft de BV voldoende eigen vermogen om dit op te vangen. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

De samenwerking verloopt voorspoedig. Het Sportbedrijf neemt veel eigen initiatief en is zelfs op een aantal onderwerpen landelijk koploper. Voorbeelden hiervan zijn het schoolzwemmodel en het 2+1+2 model. Zij werken hierin goed samen met de gemeente, zodat zij niet te ver 'voor de troepen uit lopen' en wat zij doen in lijn is met beleid van de gemeente. Het Sportbedrijf verkent verdere samenwerkingen in de regio en informeert de gemeente hier van en betreft ons actief waar dat nodig is. Zo is er dit jaar een samenwerking met de gemeente Rheden onderzocht.

Uit het rekenkamer onderzoek blijkt dat het Sportbedrijf tevreden is over het subsidieproces zoals dat ingericht is. Zij waarderen dat er een duidelijke uitvraag is, er een accounthouder is en dat de lijnen kort zijn. Zij noemen de samenwerking met de gemeente als positief.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

Sturing

Het Sportbedrijf is de grootste uitvoerder van het sportbeleid van de gemeente Arnhem. Bij de verzelfstandiging van het Sportbedrijf, zijn vanuit de gemeente als opdrachtgever en eigenaar van het Sportbedrijf, afspraken gemaakt over de informatie- en stuurmogelijkheden voor de gemeente. Voor 2024 geven we op dezelfde wijze als voorgaande jaren sturing aan het Sportbedrijf. Onderdeel van die sturing is het subsidieproces aan het Sportbedrijf. Dat bestaat uit een gezamenlijke, integrale, uitvraag aan het Sportbedrijf. Gevolgd door een subsidieaanvraag en een gezamenlijke (door sportbeleid, TLO en BC) beoordeling van de aanvraag. Door het jaar heen houden we aan de hand van kwartaalrapportages inhoudelijk en financieel vinger aan de pols wat betreft de voortgang. Ten slotte volgt vaststelling aan de hand van het jaarverslag en de jaarrapportage. Tegelijkertijd voert de gemeente als aandeelhouder ook regelmatig gesprekken met het Sportbedrijf door middel van aandeelhoudersvergaderingen. De dagdagelijkse aansturing gebeurt vanuit de bestuursadviseur sport die fungeert als ambtelijk opdrachtgever.

Het verbeteren van inhoudelijk en financieel inzicht is een continu proces waarover Sportbedrijf en gemeente afstemmen met betrekking tot gewenste inzichten. Over de kwaliteit en met name over de (on)mogelijkheden van rapportage over effectiviteit en efficiëntie van interventies in de stad wordt met elkaar gesproken, alsmede wensen voor de toekomst op wijkniveau. Er is steeds meer inzicht in kosten per locatie en per 'product'. Sportbedrijf en gemeente doorlopen gezamenlijk stappen om dit af te zetten tegen maatschappelijke meerwaarde. Hierdoor komt er steeds meer kennis beschikbaar over in hoeverre uitgaven zich verhouden tot gemeentelijke doelstellingen. Op basis daarvan kunnen beleidskeuzes gemaakt worden.

Financieel

Het Sportbedrijf heeft in 2024 een positief resultaat behaald. Het exacte bedrag is op dit moment nog niet bekend, maar zal naar verwachting rond de €700.000,- liggen. Dit is na het treffen van een voorziening voor hogere onvermijdelijke kosten (kosten van de afvoer van kunstgrasvelden) in de komende jaren. De subsidieverlening zal ter hoogte van dit bedrag lager vastgesteld worden. Voor de komende jaren is het de verwachting dat het Sportbedrijf haar eigen inkomsten verhoogd en daarmee een gelijkblijvend of minder hoge subsidiebehoefte heeft. Dit is wel nog onzeker en afhankelijk van verschillende factoren, zoals energieprijzen maar ook het (financieel) kabinetsbeleid. Over het algemeen ziet het financieel beeld er goed en gezond uit.

Samenwerking

Nu het Sportbedrijf stabiel staat, is er ruimte om de focus te verleggen naar het gesprek op inhoud en gezamenlijke belangen. De afgelopen jaren is de samenwerking tussen gemeente en Sportbedrijf sterk verbeterd. De samenwerking blijft een onderwerp waarin continu geïnvesteerd wordt, ook in 2024 en verder.

Voorbeelden van inhoudelijke onderwerpen die gezamenlijk worden opgepakt zijn: verenigingsondersteuning, de bezetting van accommodaties en ontwikkeling van een positief sportklimaat. We verwachten deze ontwikkeling met het MT van het Sportbedrijf in 2025 voort te kunnen zetten. We ervaren de samenwerking en relatie met het Sportbedrijf als goed.

Voortgang Beheersstrategie (Turap-2)

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met 15 verschillende gemeenten. De taken zijn onder verdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweezorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar (ontwerp)begroting 2026 op de volgende risico's:

- Besparingsopgave vanuit gemeenten, wat gepaard kan gaan met hoger financieel risico voor gemeenten
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder een krappe arbeidsmarkt, vergrijzing en vitaliteit.
- Ziekteverzuim en werkdruk
- Grotere druk op zorg- en veiligheidsketen (weerbaarheid) en afnemende budgetten (vanuit het Rijk bezuiniging op SPUK en BDUR-gelden en besparingen gemeente)
- Maatschappelijke ontwikkelingen en geopolitieke dreigingen

In het kader van de besparingsopdracht vanuit gemeenten werkt VGGM nu uit op welke wijze daar invulling aan kan worden gegeven. Voor 2025 en 2026 zit de besparing van 2% (zoals verzocht door gemeenten) in financieel technische oplossingen:

- Begroten van hogere rentebaten
- Begroten van lagere kapitaallasten
- Begroten van hogere opbrengst verkoop afgestoten materieel
- Temporiseren versterkingsprogramma Samen Beter Bedrijfsvoeren

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en migranten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

De burgemeester is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Ook heeft de burgemeester zitting in de Bestuurscommissie Veiligheid en de wethouder publieke gezondheid in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Vanwege het delegeren van taken van het AB naar de Bestuurscommissies, komt het AB nog slechts tweemaal per jaar samen. De BC Veiligheid & Gezondheid komen beiden vijf keer per jaar samen. Dat geldt ook voor het Dagelijks Bestuur.

Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C-cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de jaarrekening van VGGM. Eventuele financiële risico's worden opgenomen in gemeentelijke risicoprofiel.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat.

Beheersstrategie jaarstukken 2024

De veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden is een wettelijk aangewezen regeling waarin wordt samengewerkt met vijftien verschillende gemeenten. De taken zijn onderverdeeld in een vijftal programma's (crisisbeheersing, brandweezorg, GGD, ambulancezorg en bedrijfsvoering). VGGM wijst in haar begroting 2024 op de volgende risico's:

- De krapte op de arbeidsmarkt en de hoge inflatie hebben grote invloed op de organisatie van de VGGM.
- De bedrijfsvoering binnen VGGM heeft versterking nodig. Uit extern benchmarkonderzoek is gebleken dat deze nu onder gemiddeld en kwetsbaar is georganiseerd. Het betreft een inhaalslag in de robuustheid van de systemen, het beschrijven van de processen, het versterken van het management en de wijze van samenwerken. De directie stelt voor om in de komende 4 jaar minimaal toe te groeien naar de gemiddelde personele overhead voor Veiligheidsregio's (18,8%), zoals blijkt uit de Berenschot rapportage.
- Meerjarig effect van het COVID19 virus; preventie ten aanzien van kwetsbare groepen, advisering van hygiënemaatregelen, versterking infectieziektebestrijding, terug op niveau van reguliere diensten voor derden zoals reizigersvaccinaties en binden van medewerkers en vrijwilligers aan de organisatie;
- Naar aanleiding van de implementatie van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) is een complexiteit met betrekking tot de positie van de vrijwilligers ontstaan. Op basis van de huidige wet- en regelgeving is het onderscheid tussen een brandweervrijwilliger en een brandweermedewerker nauwelijks te maken. Hiermee heeft de invoering van WNRA een groot financieel risico op de betaalbaarheid van het huidige brandweermodel. Landelijk heeft een Denktank een oplossing voor deze ontstane situatie bedacht in de vorm van taakdifferentiatie. De financiële consequenties van de taakdifferentiatie worden nog nader geanalyseerd;
- Verdeelsleutel huisvestingskosten brandweer. De gemeentelijke bijdragen aan de brandweer zijn op basis van een nieuwe verdeelsleutel vastgesteld. De (regionale) huisvestingskosten van de kazernes en andere brandweeronderdelen zijn daarvan vooralsnog uitgezonderd;
- Arbeidsontwikkelingen, waaronder functiewaardering van verpleegkundigen. Vergelijkbare organisaties hebben verpleegkundigen hoger ingeschaald. Een aanpassing van de functiewaardering heeft grote consequenties op het budget of op de dienstverlening van de Jeugdgezondheidszorg en Algemene gezondheidszorg. Hiervoor is in de gemeentelijke begroting een extra budget opgenomen. Dat geldt ook voor de ICT-lasten;
- Toenemende ICT-lasten als gevolg van verdere digitalisering en plaats onafhankelijk werken. Meerdere (verouderde) systemen dienen op korte termijn vernieuwd te worden gebracht en toenemende gebruikerswensen gebaseerd op maatschappelijke Ontwikkelingen zijn niet passend binnen de huidige ICT-budgetten.
- De grote druk op (gemeentelijke)financiën en bij andere opdrachtgevers leidt tot continuïteitsrisico's van niet door gemeentelijke bijdrage gefinancierde activiteiten.

De beheersing van bovenstaande risico's is vooral gericht op het actief verbinden van de gemeentelijke belangen. Het regionaal controllersoverleg en de Financiële Commissie die regelmatig bijeen komen vervullen hierin een belangrijke adviesrol, ook ten aanzien van de P&C-producten van de VGGM. Daarnaast wordt er actief samengewerkt bij bestuurlijke opdrachten. Per programma is door de VGGM een doelenboom opgesteld waarbij tevens de belangrijkste risicofactoren en mitiganten zijn genoemd.

Aan de hand van de zogenaamde "kans x effect"-methode wordt jaarlijks door VGGM een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. Bij benadering wordt er een indicatie gegeven van het voor de organisatie benodigde weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen wordt gevormd door de totale impact van de gekwantificeerde risico's te relateren aan de weerstandscapaciteit (zijnde het beschikbare eigen vermogen).

Daarnaast ontvangen de deelnemende gemeenten gedurende het jaar tussenrapportages van VGGM waarin wordt stilgestaan bij de actuele ontwikkelingen en de verwachtingen met betrekking tot de risico's worden beschreven.

Zowel de burgemeester als de wethouder publieke gezondheid zijn lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van VGGM. Het dagelijks bestuur en algemeen bestuur komen afzonderlijk van elkaar jaarlijks vijf keer bij elkaar. Onderwerp van gesprek is onder andere de P&C cyclus. Begrotingen en jaarrekeningen worden daar vastgesteld. Ook inhoudelijke ontwikkelingen/ risico's worden daar gedeeld.

Ondersteunende ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouder als het gaat om de inhoud van de agenda. Deze ondersteunende ambtenaren zijn ook aangesloten op het controllersoverleg zoals eerder genoemd.

De raad krijgt de mogelijkheid om een zienswijze uit te brengen ten aanzien van de begroting en de bestemming van het resultaat na opmaken van de jaarrekening van VGGM. De raad houdt waar nodig rekening met eventuele financiële risico's in de eigen begroting.

In de afgelopen jaren is gebleken dat deze beheersstrategie volstaat. De VGGM is al jaren een betrouwbare en stabiele partner.

Stand van zaken amendementen en moties

Hieronder is de stand van zaken van de amendementen en moties opgenomen die zijn aangenomen bij de behandeling van de Begroting 2025.

Bestuur, dienstverlening en financiën

[24A39 Realisatiekracht bewaken](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24A44 Aanpak voor vitale en leefbare wijkwinkelcentra](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk](#)

Bij de vaststelling van de begroting is de motie: [24M151 Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk](#) aangenomen. Deze motie is afgedaan met de [raadsbrief opvolging motie 'Maak verantwoord gebruik van AI mogelijk' \(24M151gg\)](#).

[24M136 Voorbeeldfunctie gemeente bij re-integratie ex-gedetineerden](#)

In Q1 2025 is een eerste verkenning gedaan voor de uitvoering van deze motie.

Hierbij is gekeken naar de volgende aspecten:

- Het VOG-beleid van de gemeente Arnhem (met het oog op risicovolle functies en posities)
- De belangrijke taak van de gemeente in de nazorg van ex-gedetineerden, waaronder ook het begeleiden naar werk of uitkering valt
- Het inclusieve wervings- en selectiebeleid van de gemeente Arnhem
- De wijze van periodiek informeren van de Gemeenteraad
- Het t.z.t. informeren van de Gemeenteraad over de uitkomsten van het project Detentie en Terugkeer

N.a.v. deze eerste verkenning wordt in Q3 en Q4 2025 vanuit de gemeentelijke organisatie contact gelegd met organisaties zoals de reclassering en Exodus (begeleiding en opvang aan gemotiveerde (ex-)gedetineerden).

Dit contact heeft tot doel om als potentiële werkgever mogelijkheden te onderzoeken voor de re-integratie van ex-gedetineerden op functies binnen de gemeentelijke organisatie/ initiatieven.

Bij het verkennen van de eventuele mogelijkheden worden de eerder verkende aspecten in ogenschouw genomen.

Economie

[24M134 Geef ruimte aan onze evenementen](#)

Is op 25 juni 2025 afgedaan met een raadsbrief.

[24M144 Bezuinigen op regeldruk Arnhemse \(mkb-\)ondernemers'](#)

Is op 12 maart 2025 afgedaan met een raadsbrief.

Cultuur

[24M154 Betaalbaar muziekonderwijs voor kinderen en jongeren](#)

De motie over muziekonderwijs (24M154) is in behandeling, we verwachten de raad na de zomer (Q3) te informeren

[24M155 Historische trolleybussen onderdak behouden](#)

In deze motie verzoekt de raad het college om voor het jaar 2025 eenmalig € 20.000 ter beschikking te stellen vanuit het budget algemene middelen. Dit bedrag van € 20.000 is inmiddels toegekend en uitgekeerd. Daarmee beschouwen we deze motie als afgedaan.

Participatie en armoedebestrijding

[24A37 Partners in Armoedebestrijding en schulddienstverlening](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24A42 Signalering gokproblematiek](#)

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

[24M135 Vele handen maken licht werk](#)

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief: ['Stand van zaken Arnhemse Aanpak Krapte op de Arbeidsmarkt 2025', d.d. 01-04-2025](#)

Welzijn en inclusie

24A36 Aanvullende financiering voor bestrijding discriminatie en racisme

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A41 Eigen ruimte voor elke doelgroep

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24A46 Toegankelijkheidsfonds ook voor maatschappelijke organisaties

De tekstuele wijziging is in de geamendeerde Begroting 2025 verwerkt.

24M130 Kansrijke start voor statushouders

Afdoen van deze motie is deel van het raadsvoorstel ['Het Arnhemse beleidskader 'Arnhem, gastvrije stad'](#) voor opvang, meedoen en wonen van mensen die gevlucht zijn 2025-2035', dat in de agendavoorraad van de raad zit.

24M131 Informatiepunt arbeidsmigranten

In overleg met de gemeente Nijmegen wordt een kwartiermaker geworven voor de opzet van een informatiepunt voor arbeidsmigranten (WIN punt) voor de regio Midden-Gelderland en Rijk van Nijmegen. Deze kwartiermaker start eind 2025 en de bedoeling is dat het informatiepunt medio 2026 staat.

24M139 Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis

Deze motie is afgedaan met de raadsbrief [Afdoen motie 24M139 'Problemen met de opvang is nog geen asielcrisis' d.d. 17-12-2024](#)

24M142 Integrale aanpak moslimdiscriminatie in Arnhem

Naar aanleiding van motie 24M142 zijn we gestart met de ontwikkeling van een lokaal actieplan tegen moslimdiscriminatie. Als eerste stap zijn vertegenwoordigers van de islamitische gemeenschap uitgenodigd voor een startbijeenkomst, waarin zij input hebben geleverd op de uitgangspunten en prioriteiten van het plan.

Het actieplan is gebaseerd op drie kernprincipes:

1. Cocreatie met de doelgroep staat centraal;
2. Interventies worden geselecteerd op basis van bewezen effectiviteit;
3. Het plan is gericht op structurele en duurzame verandering.

Op dit moment is een conceptplan gereed. In de komende periode wordt dit voorgelegd aan extern deskundigen om de voorgestelde interventies te toetsen. De definitieve versie wordt uiterlijk in het vierde kwartaal van dit jaar aan de raad aangeboden en tevens gepresenteerd aan de stad.

Sport en gezondheid

24M164 Eerst onderbouwing, dan budget

Deze motie is afgedaan in de [Zienswijze kaderbrief VGGM 2026](#) (d.d. 03-02-2025).

Klimaat en energie

24M133 Houd de energietransitie rechtvaardig

Deze motie is afgedaan in de Perspectiefnota 2026-2029. Hierin zijn voorstellen gedaan waarbij de doelgroep van de Arnhemse aanpak energiearmoede zijn geprioriteerd binnen energiebesparing gebouwde omgeving.

24M152 Klimaat tussendoelen voor 2050 toevoegen

We werken op dit moment de tussendoelen CO2 reductie voor 2035 en 2040 uit en bepalen welke benodigde inspanningen hiervoor noodzakelijk zijn. Eind 2025 informeren we de raad hierover. In de begroting 2027 worden de doelen en eventuele consequenties meegenomen in de besluitvorming.

Ruimtelijke ontwikkeling

24M143 Behoud Stadsontwikkelfonds

In de Perspectiefnota 2026-2029 is een voorstel gedaan voor een financieel robuuste systematiek voor het Stadsontwikkelfonds.

GEMEENTE ARNHEM
Postbus 9029
6802 EL Arnhem
Tel: 0800-1809 (gratis)
E-mail: info@arnhem.nl

Bestuursrapportage bestaanszekerheid

De bestuursrapportage toont trends en cijfers op hoofdlijnen over de thema's werk, inkomen, armoede en schulden. De bestuursrapportage is ingericht op de hoofddoelen uit de begroting:

- Voorkomen en vroeg erbij
- Arnhemmers kunnen rondkomen
- Arnhemmers doen mee

De bestuursrapportage bestaanszekerheid is bereikbaar van maandag tot en met vrijdag van 7.00 tot 22.00.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via:

Wemke Flim

Senior bedrijfsvoeringsadviseur sociaal domein

mailadres wemke.flim@arnhem.nl

We willen onze inwoners de zekerheid bieden dat zij een bestaan kunnen opbouwen.

Start pagina

Signalen betalingsachterstanden

1 Voorkomen en vroeg erbij

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen.

De pagina Voorkomen is 'onder constructie'. Er wordt gewerkt aan een verbeterde versie.

Voorkomen

Jun 2024 - Mei 2025

8.201

Jun 2023 - Mei 2024

8.395

Jun 2022 - Mei 2023

7.932

2. Arnhemmers kunnen rondkomen

We zorgen ervoor dat zoveel mogelijk inwoners voldoende inkomen hebben om in de basisbehoeften te kunnen voorzien.

In de periode van Jun 2024 t/m Mei 2025 (12 maanden) zijn er 8201 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 194 minder dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Rondkomen

Arnhemmers met bijstand

7.848!

Gemiddelde voorgaande periode: 7741 (+107)
Mei 2025

Vergelijk met G16

3 Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid.

In Mei 2025 waren er 7848 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 107 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2024 tot en met Apr 2025

Meedoen

1. Voorkomen en vroeg erbij

We voorkomen zoveel mogelijk dat inwoners schulden opbouwen en/of in de armoede terecht komen.

De pagina Voorkomen is 'onder constructie'. Er wordt gewerkt aan een verbeterde versie.

2 Arnhemmers kunnen rondkomen

Ons streven is dat alle Arnhemmers voldoende inkomen hebben om rond te kunnen komen. Onze inkomensregelingen hebben een groot bereik onder de groep die er recht op heeft en zijn eenvoudig toegankelijk. Inwoners met schulden helpen wij.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

Meedoen

Jun 2024 - Mei 2025

8.201

Jun 2023 - Mei 2024

8.395

Jun 2022 - Mei 2023

7.932

Doel 1: Het bereik van onze regelingen is hoog en/of stijgt.

- Het aantal inwoners dat gebruik maakt van een regeling stijgt.
- Het aandeel toegekende aanvragen stijgt (meer mensen weten waar ze recht op hebben)

In de periode van Jun 2024 t/m Mei 2025 (12 maanden) zijn er 8201 inwoners die gebruik maakten van een inkomensregeling. Dat zijn er 194 minder dan in de periode van 12 maanden ervoor.

Volume
inkomens-
regeling...

Bijzondere Bijstand

Individuele
Inkomenstoeslag (iit)

Beschermingsbewind

TM-CZG

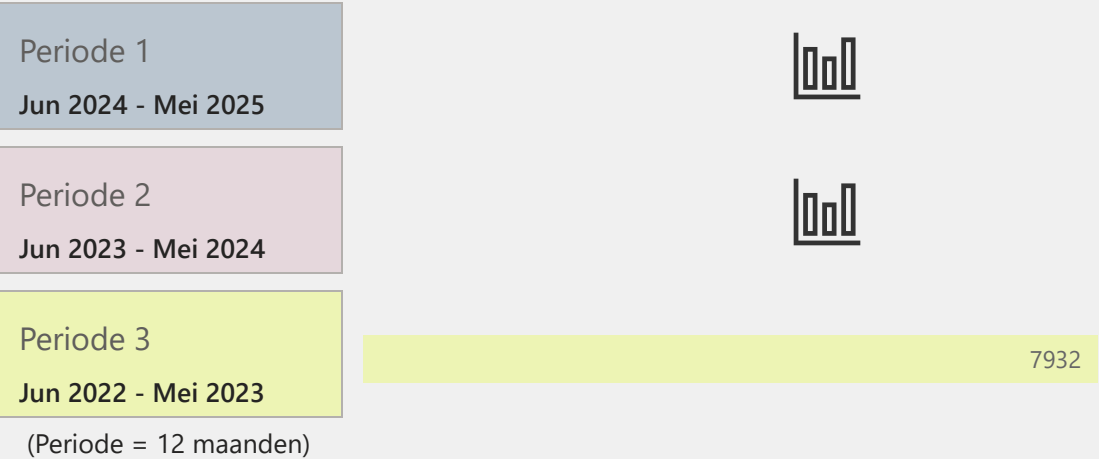
Schuldhulpverlening

Doel 2: Meer Arnhemmers zo snel mogelijk duurzaam schuldenvrij.

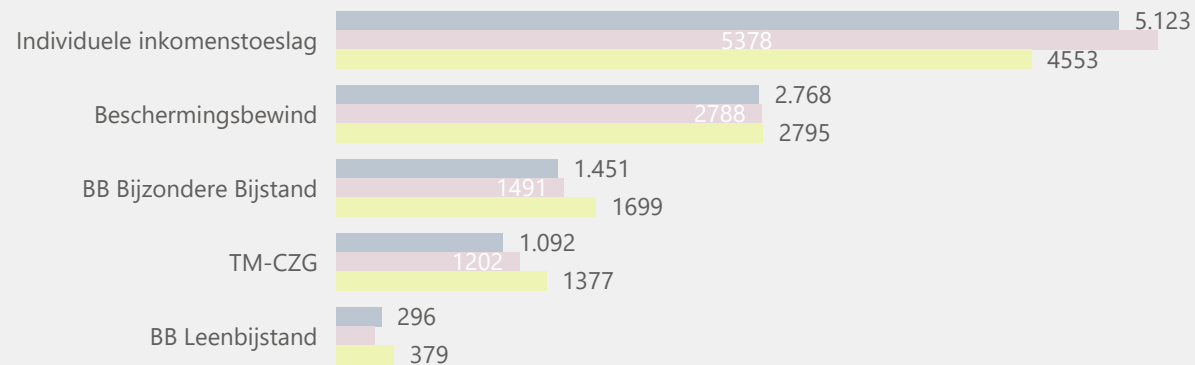
- We ondersteuning inwoners bij het oplossen van schulden.

Wij bereiken de inwoners die recht hebben op een regeling, zodat ze voldoende inkomen hebben om in hun basisbehoeften te kunnen voorzien. De Arnhemse inkomensregelingen zijn eenvoudig toegankelijk.

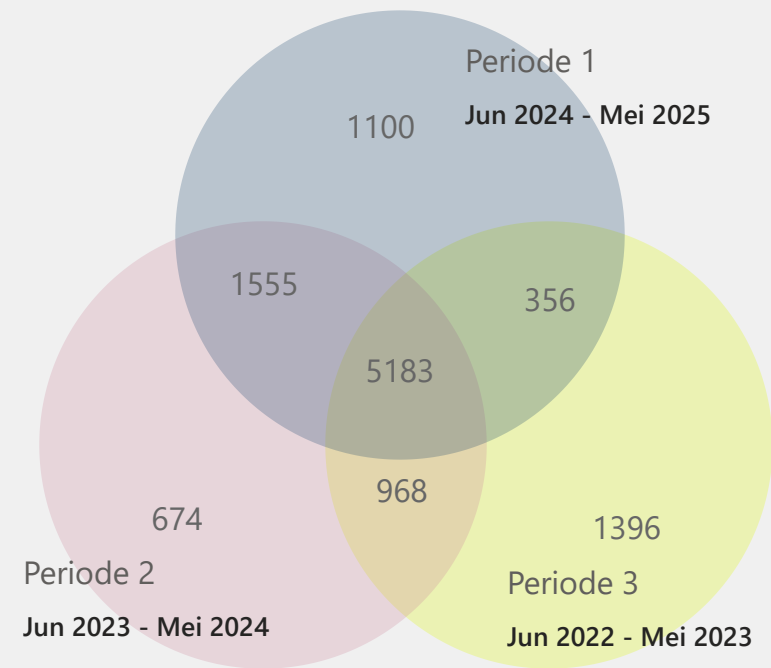
Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling?

Hoeveel inwoners maken gebruik van welke inkomensregeling?

Hoeveel inwoners maken gebruik van een inkomensregeling in meerdere periodes?

Bijzondere bijstand en Leenbijstand (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Bijzondere bijstand verlenen wij aan inwoners met een laag inkomen die tegen onvoorziene bijzondere kosten aanlopen.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

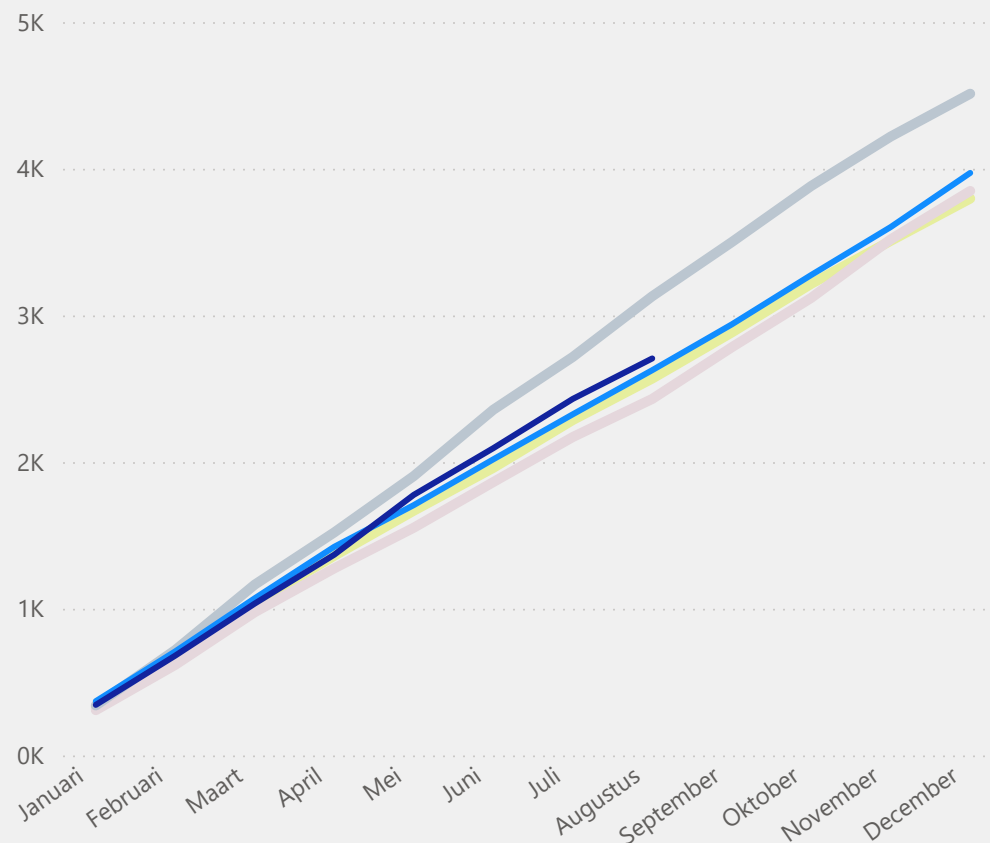

Meedoen

Wat is het aantal aanvragen voor bijzondere bijstand?

Jaar ● 2021 ● 2022 ● 2023 ● 2024 ● 2025

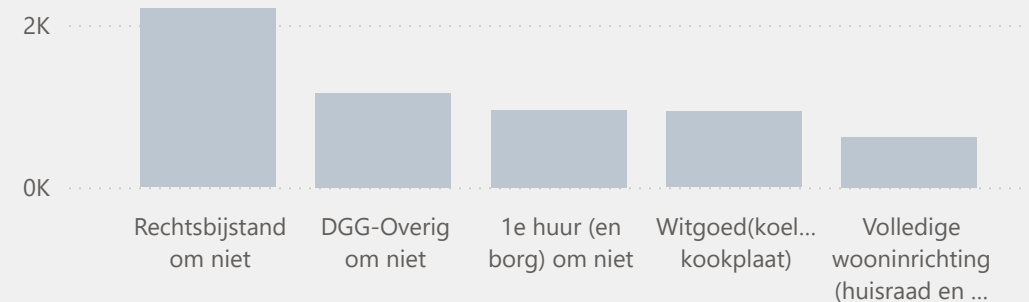

Betreft bijzondere bijstand, exclusief beschermingsbewind en exclusief aanvullende bijstand <21 jaar

Welk soort bijzondere kosten wordt het meest vergoed?

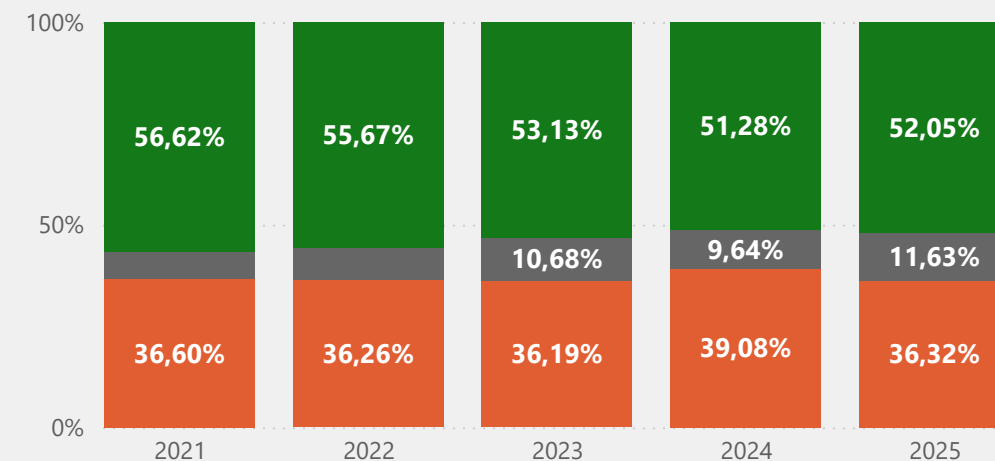
(DGG = duurzame gebruiksgoederen)

Top 5 toegekend (aantallen)

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

Omschrijving afha... ● Afgewezen ● Niet in behandeling genomen ● Toegekend

Inwoners met een laag inkomen in beschermingsbewind kunnen voor de maandelijkse kosten van bewindvoering een vergoeding krijgen.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

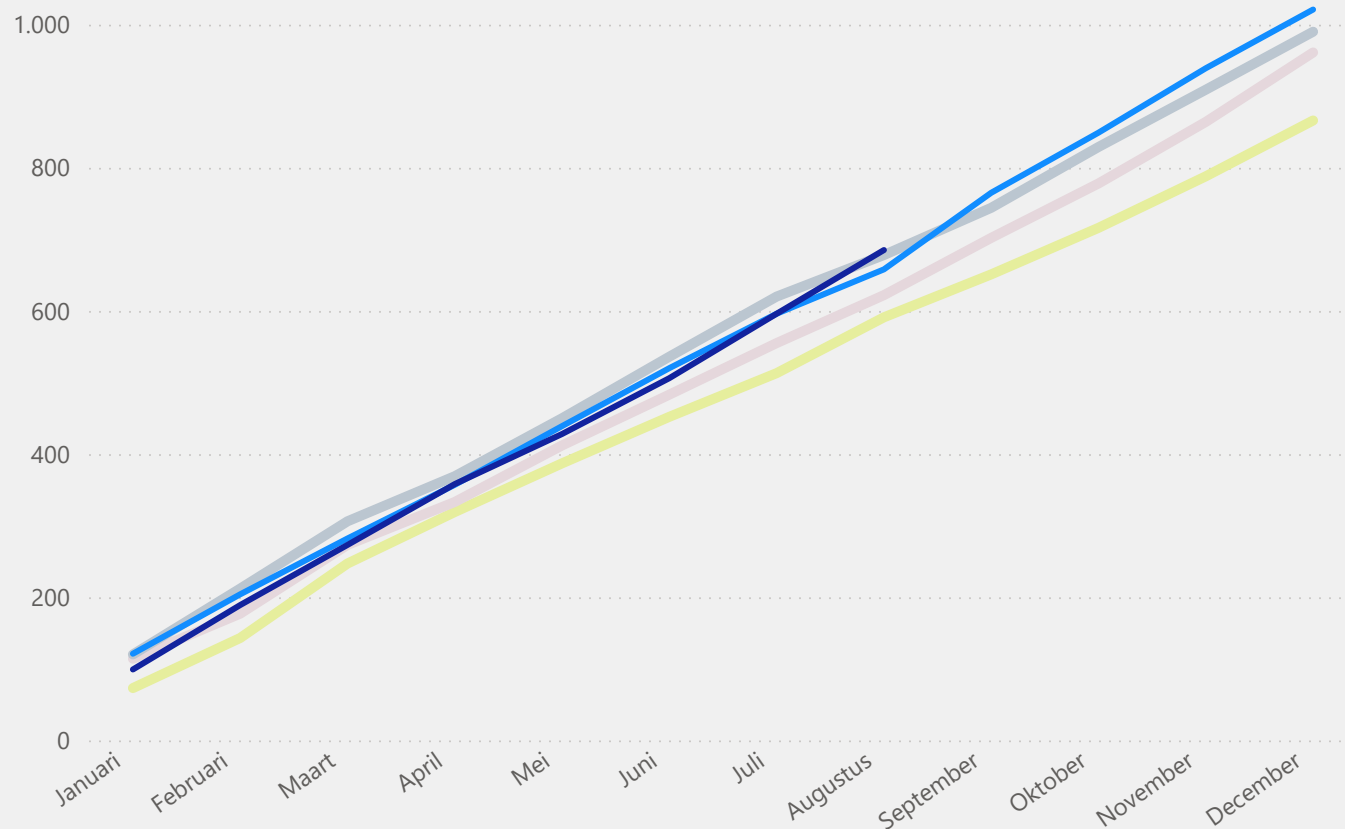

Meedoen

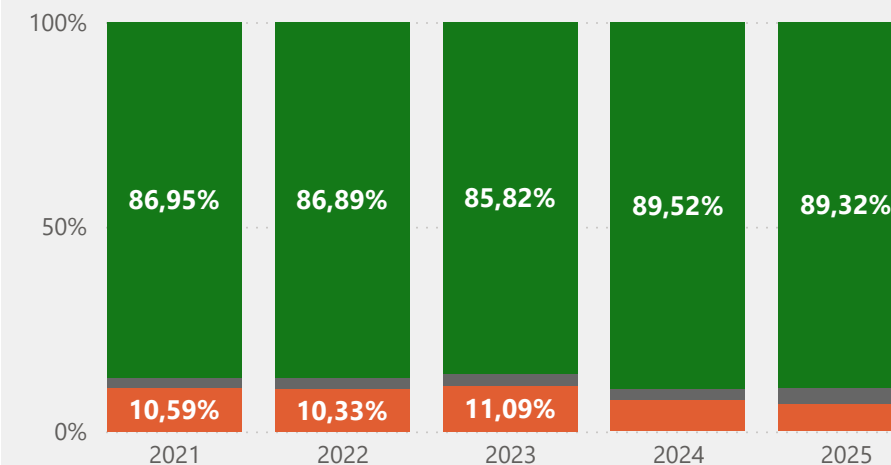
Wat is het aantal aanvragen voor beschermingsbewind?

Jaar ● 2021 ● 2022 ● 2023 ● 2024 ● 2025

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

Omschrijving af... ● Afgewezen ● Niet in behandeling ge... ● Toegekend

De individuele inkomenstoeslag is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die meer dan 3 jaar een laag inkomen hebben.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

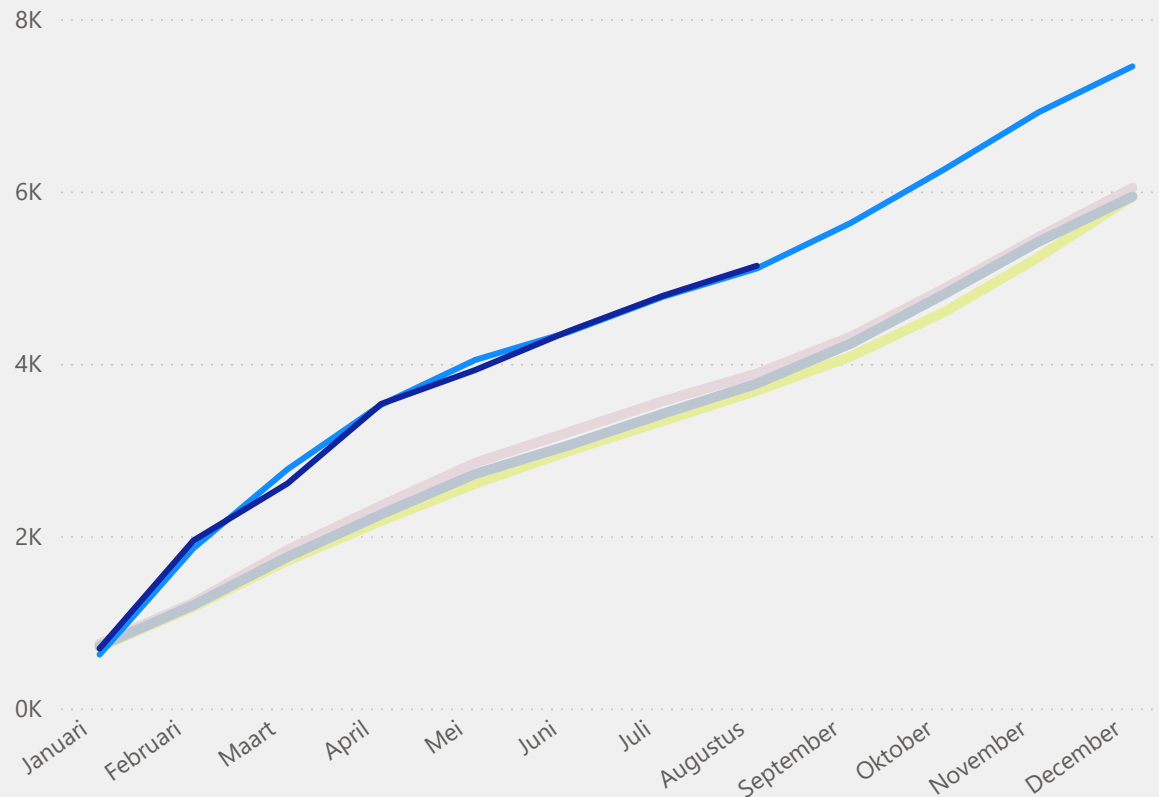

Meedoen

Wat is het aantal aanvragen voor individuele inkomenstoeslag?

Jaar 2021 2022 2023 2024 2025

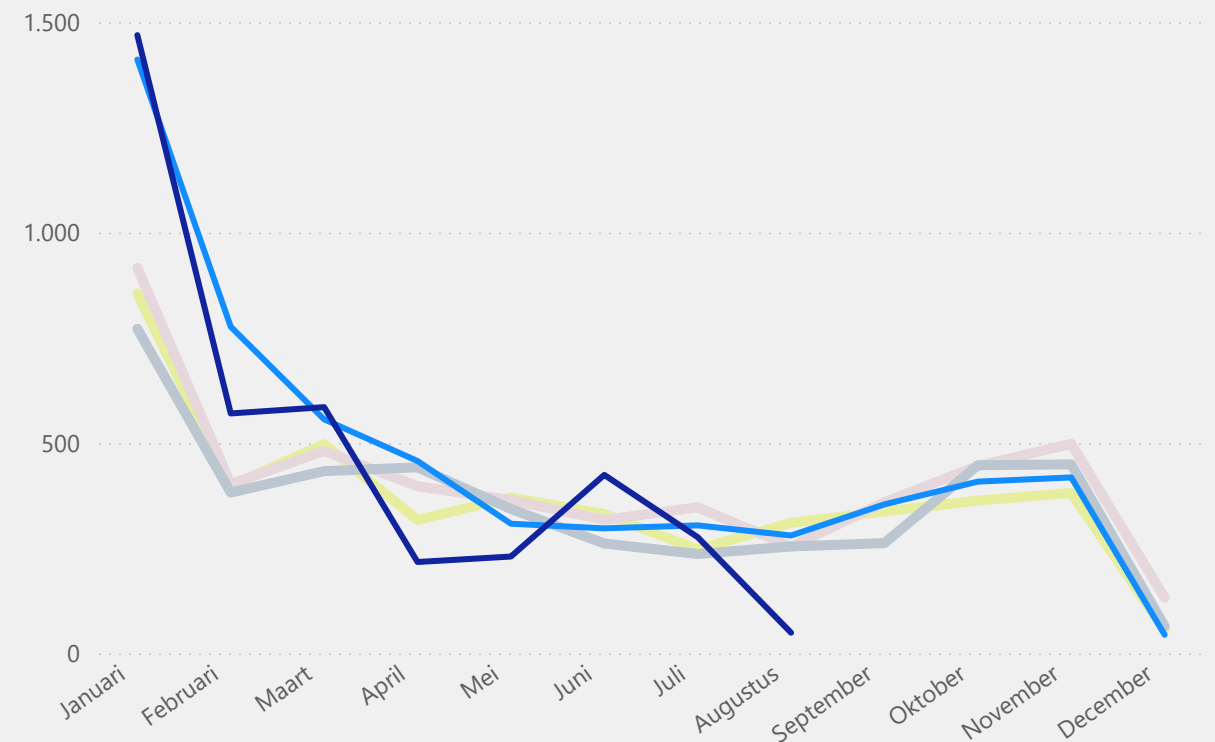

Aantal huishoudens dat dit jaar automatisch IIT toegekend heeft gekregen

2223

Wat is het aantal betalingen voor individuele inkomenstoeslag?

Jaar 2021 2022 2023 2024 2025

Tegemoetkoming Meerkosten chronisch zieken en gehandicapten (TM-CZG) (Arnhemmers kunnen rondkomen)

Toelichting op pagina TM-CZG: De TM-CZG is een jaarlijks bedrag dat inwoners kunnen ontvangen die chronisch ziek of minder valide zijn.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

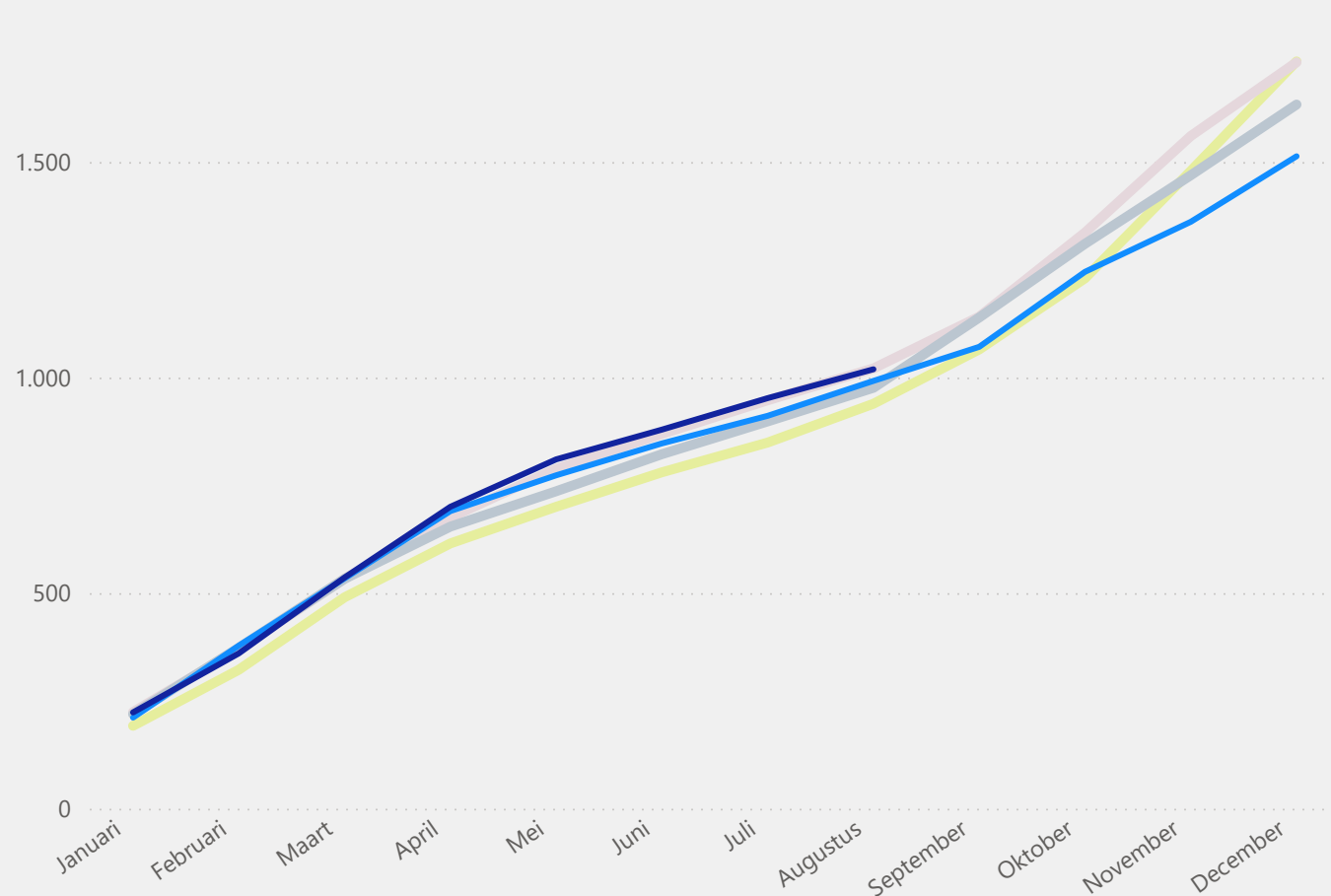

Meedoen

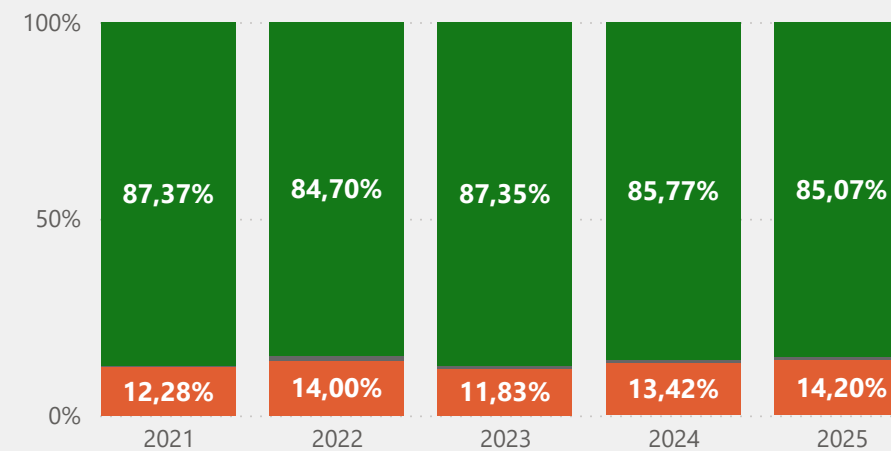
Wat is het aantal aanvragen voor TM-CZG?

Jaar 2021 2022 2023 2024 2025

Welk percentage van de aanvragen wordt toegekend?

Omschrijving af... Afgewezen Niet in behandeling ge... Toegekend

3. Arnhemmers doen mee

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

Meedoen

Arnhemmers met bijstand

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

In Mei 2025 waren er 7848 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 107 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2024 tot en met Apr 2025

Vergelijk met G16

Volume
bijstand

In- en
uitstroom

Uitstroom
naar
scholing

Uitstroom
naar werk

Met inkomsten uit werk

We ondersteunen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

In Mei 2025 waren er 644 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 10 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2024 tot en met Apr 2025

Inkomsten
uit werk

Met loonkostensubsidie

Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie en jobcoaching.

In Mei 2025 waren er 510 inwoners met een loonkostensubsidie aan het werk, dat zijn er 5 meer dan het maandgemiddelde (515) in de periode Jun 2024 tot en met Apr 2025

Loonkosten
subsidie

Participatie
ladder

Volume bijstand (Arnhemmers doen mee)

We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken. We doen dit net zo goed als of beter dan vergelijkbare grote gemeenten.

Start pagina

Voorkomen

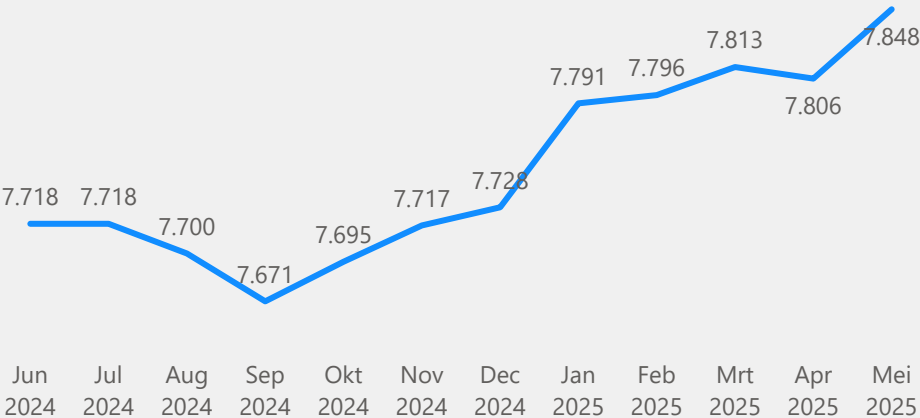
Rondkomen

Meedoen

Wat is de ontwikkeling van het bijstandsvolume?

In Mei 2025 waren er 7848 inwoners met een uitkering (incl. partners), dat zijn er 107 meer dan het maandgemiddelde in de periode Jun 2024 tot en met Apr 2025

Vergelijk met G16

Volume bijstand

In- en uitstroom

Uitstroom naar scholing

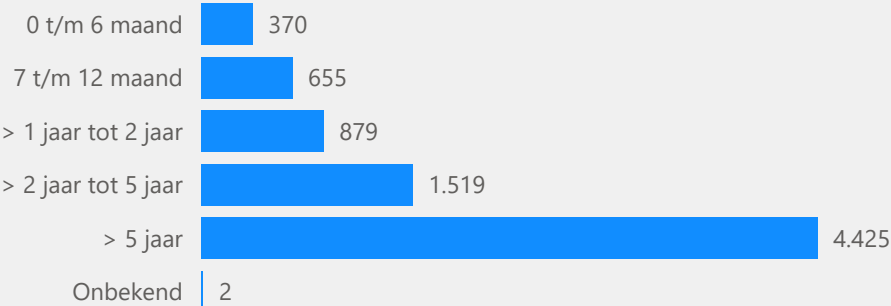

Uitstroom naar werk

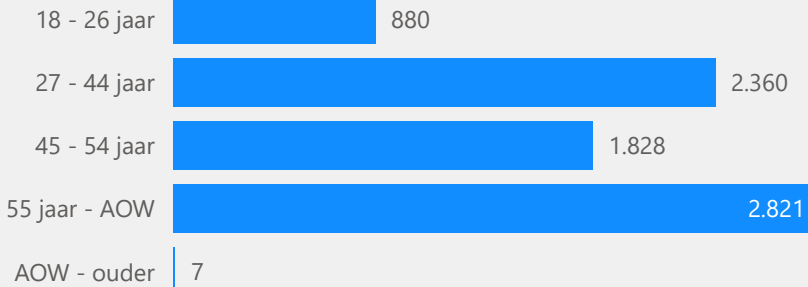

Hoelang zitten inwoners in de bijstand en hoe oud zijn ze in Mei 2025 ?

Periode in bijstand

Leeftijdsopbouw bestand

In- en uitstroom (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Start pagina

Voorkomen

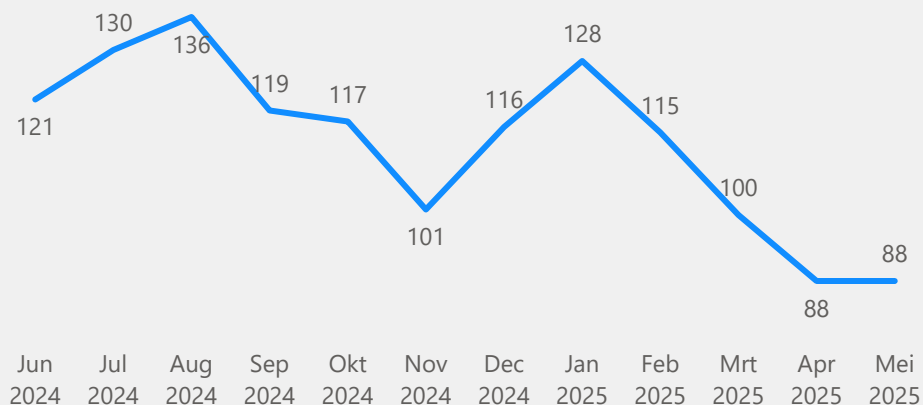
Rondkomen

Meedoen

Hoeveel inwoners stromen uit de bijstand?

Aantal met einde uitkering

1.556

In de periode van Jun 2024 t/m Mei 2025 (12 maanden) zijn er 1556 inwoners met een beëindigde uitkering

[Klik op onderdelen in de onderstaande grafieken om de uitstroom per categorie duur /per uitstroomreden te zien](#)

Volume
bijstand

In- en
uitstroom

Uitstroom
naar
scholing

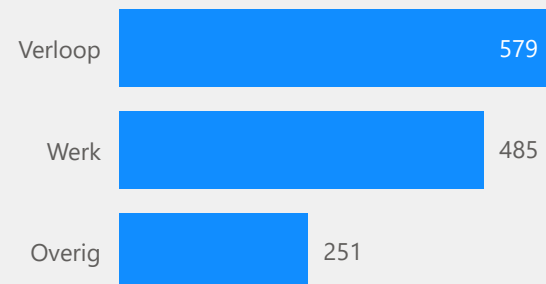

Uitstroom
naar werk

Hoelang zaten deze inwoners in de bijstand en waarom stroomden zij uit?

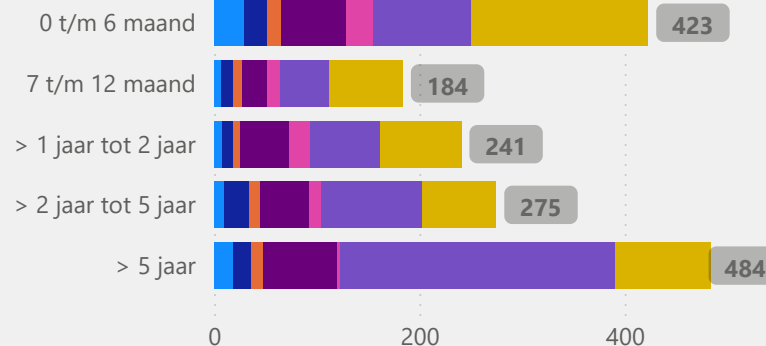
Reden uitstroom top 3

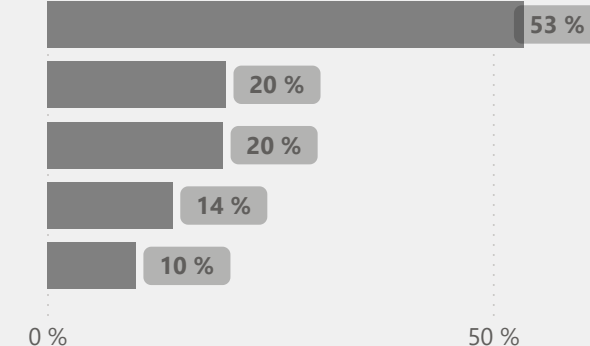
Inwoners met einde uitkering per 'Periode in bijstand' (hoe lang in de uitkering)

Reden uitstroom categorie

- Andere inkomsten
- Handhaving
- Niet ingedeeld
- Overig
- Scholing
- Verloop
- Werk

Percentage van 'Periode in bijstand' dat uitstroomt

Uitstroom naar werk (Arnhemmers doen mee)

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

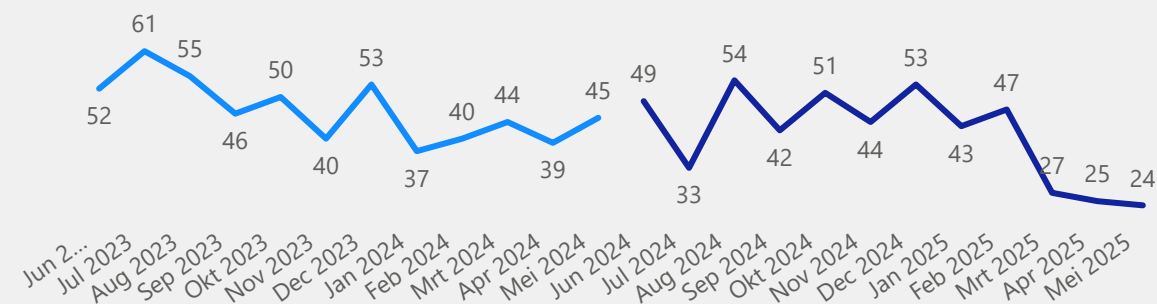

Meedoen

Hoeveel inwoners stromen er uit naar werk?

Perioden van 12 mnd excl... ● 16-27 mnd ● 4-15 mnd

Met uitstroom naar werk

1.015

In de periode van Jun 2023 t/m Mei 2025 (24 maanden) zijn er 1015 inwoners met een beëindigde uitkering met als reden Werk

Volume
bijstand

In- en
uitstroom

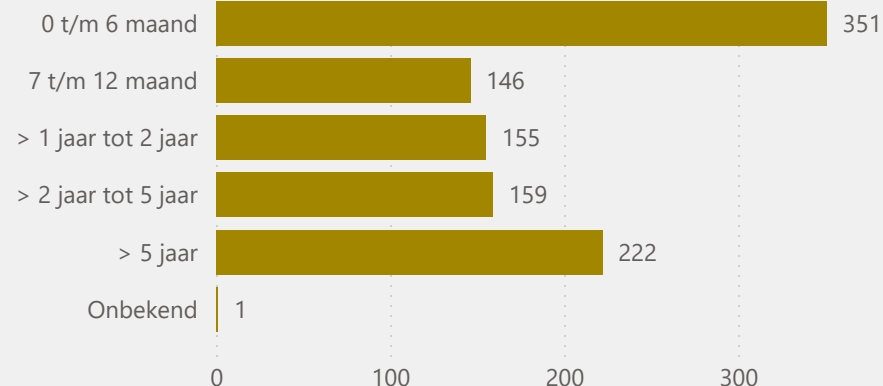
Uitstroom
naar
scholing

Uitstroom
naar werk

Hoelang uitkering voor uitstroom naar werk?

Hoeveel inwoners stroomden duurzaam uit naar werk?

Jun 2023 - Mei 2024

Met uitstroom naar werk (meer dan 12 mnd geleden)

550

waarvan

Nog geen uitkering na 12 mnd

Duurzaam naar werk

88 %

=

486

We helpen Arnhemmers die een beroep doen op ondersteuning vanuit de Participatiewet zo snel mogelijk op weg naar zelfredzaamheid. We willen de uitkeringslast voor Arnhem zo veel mogelijk beperken.

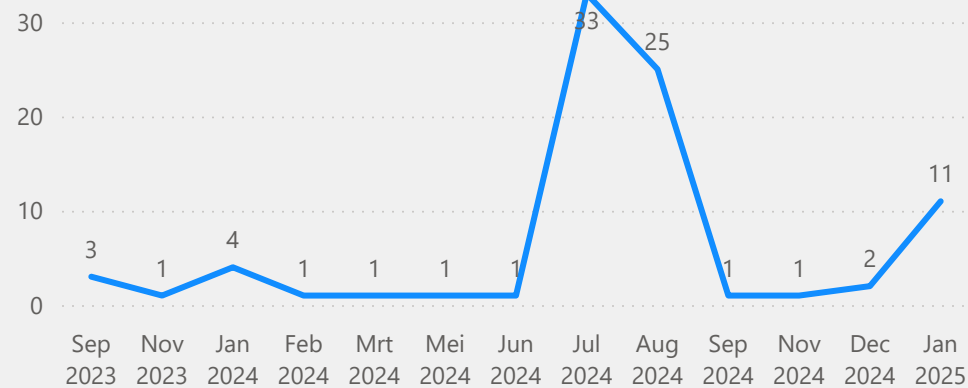
Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

Meedoen

Hoeveel inwoners stromen er uit naar scholing?

Uitstroom naar scholing

85

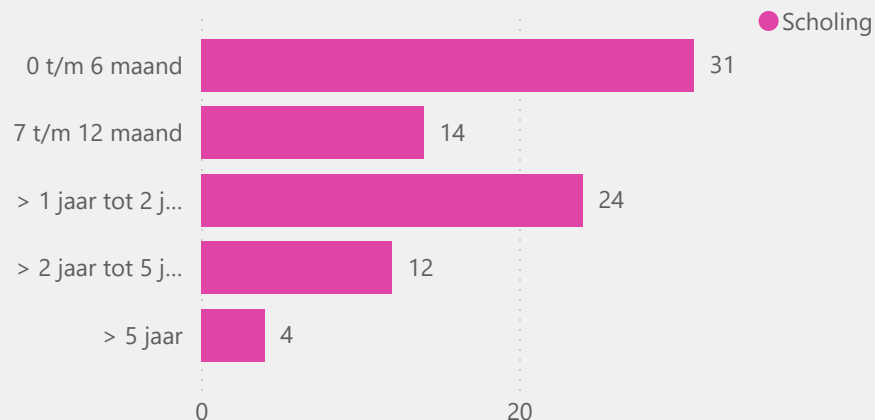
Volume bijstand

In- en uitstroom

Uitstroom naar scholing

Uitstroom naar werk

Hoelang uitkering voor uitstroom naar scholing?

Zijn inwoners duurzaam uitgestroomd naar scholing?

Periode van Sep 2023 t/m Aug 2024*

Nog geen uitkering na 12 mnd

94%

*duurzame uitstroom wordt 12 maanden na einde uitkering bepaald, dus we meten dit over de groep met een einddatum die meer dan 12 maanden geleden is.

Inkomsten uit werk (Arnhemmers doen mee)

We ondersteunen/prikkelen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

Start pagina

Voorkomen

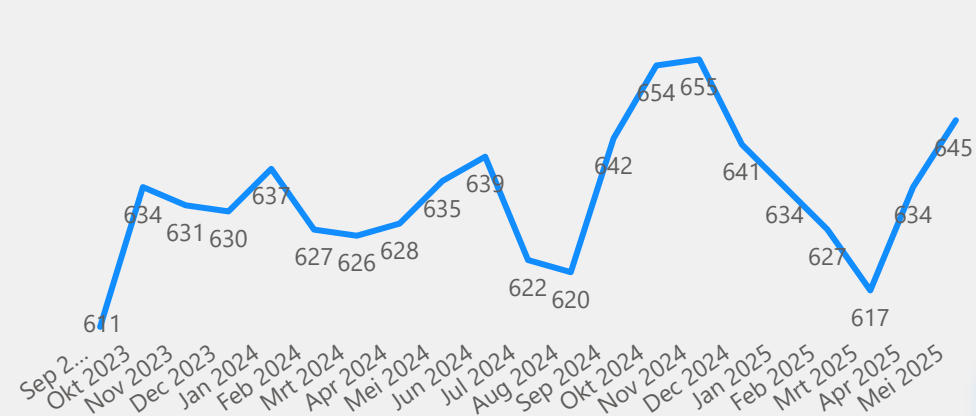
Rondkomen

Meedoen

Hoeveel inwoners hebben inkomsten uit werk?

Totaal aantal inwoners met parttime inkomsten en bijstand in periode

Sep 2023 - Mei 2025

1.538

In Mei 2025 waren er 645 inwoners met parttime inkomsten, dat zijn er 13 meer dan het maandgemiddelde in de periode Sep 2023 tot en met Apr 2025

Bekijk inkomsten > 80% van de norm

Inkomsten uit werk

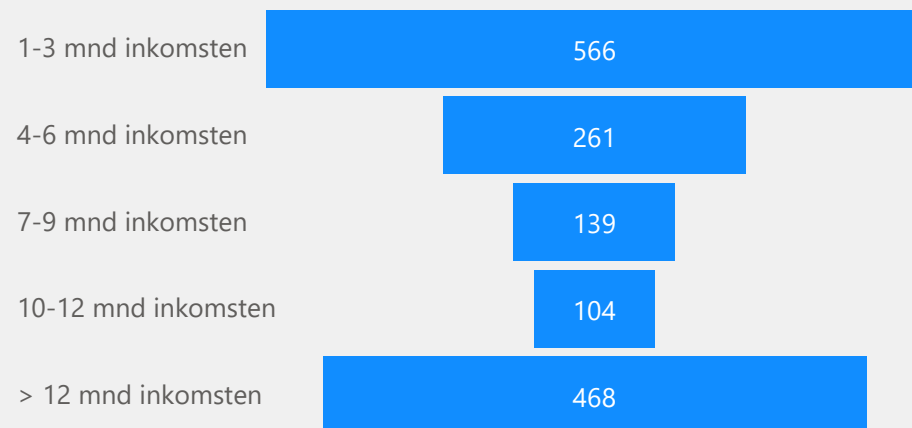
Loonkosten subsidie

Participatie ladder

Hoelang hebben zij inkomsten uit werk in deze periode?

Hoeveel inwoners met inkomsten stromen uit binnen 3 maanden na die inkomsten?

Personen met parttime werk die uitstromen

228

In de periode Sep 2023 t/m Mei 2025 (21 maanden) zijn er 228 personen met met een beëindigde uitkering die in de 3 maanden ervoor parttime inkomsten hebben gehad. Dat is 8,23% van de totale uitstroom in deze periode (2770).

Inkomsten uit werk > 80% van de norm (Arnhemmers doen mee)

We ondersteunen/prikkelen inwoners die werken naast hun uitkering zodat hun inkomen zo hoog mogelijk en hun afhankelijkheid van een uitkering zo laag mogelijk wordt.

Start pagina

Voorkomen

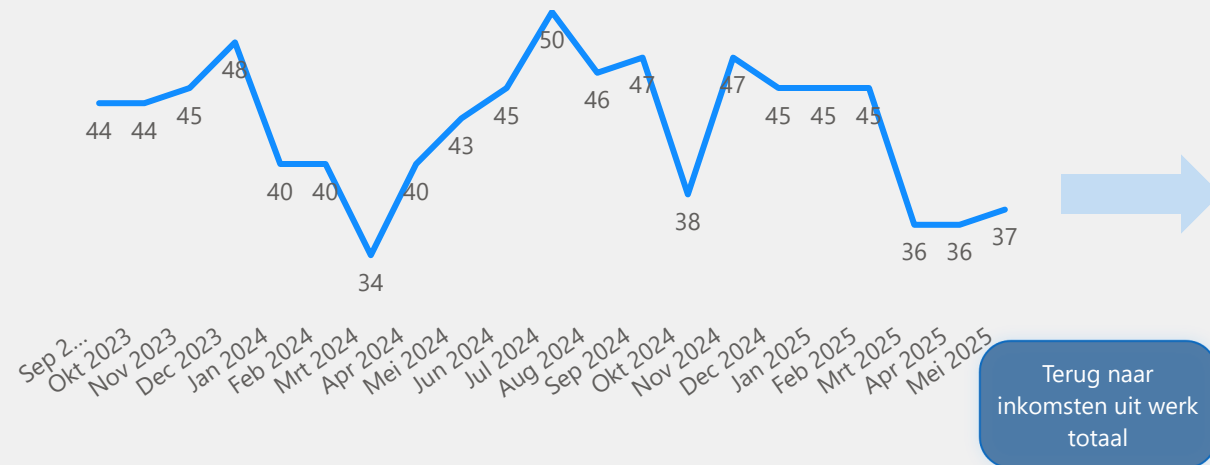
Rondkomen

Meedoen

Hoeveel inwoners hebben 5 van de 6 maand inkomsten > 80% norm?

Aantal clients die 5 van de 6 maanden inkomsten boven 80% van de norm hebben

127

Hoeveel inwoners van deze groep stromen uit?

Personen met 5 van de 6 maanden inkomsten boven 80% van de norm die uitstromen

45

Inwoners met een uitkering participeren naar vermogen. Als dit nog niet zo is dan helpen we ze daarbij. Met trajecten en ondersteunende instrumenten als loonkostensubsidie.

Start pagina

Voorkomen

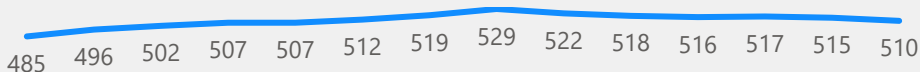
Rondkomen

Meedoen

Voor hoeveel inwoners is er loonkostensubsidie betaald?

In Mei 2025 waren er 510 inwoners met een loonkostensubsidie aan het werk, dat zijn er 1 meer dan het maandgemiddelde (511) in de periode Apr 2024 tot en met Apr 2025

Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024 Sep 2024 Okt 2024 Nov 2024 Dec 2024 Jan 2025 Feb 2025 Mrt 2025 Apr 2025 Mei 2025

Inkomsten uit werk

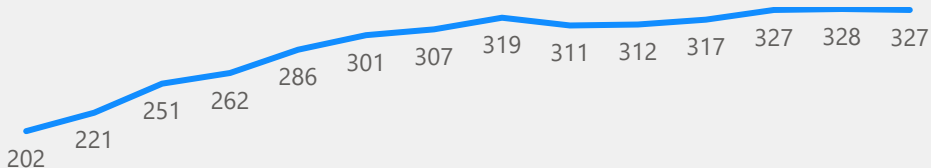
Loonkosten subsidie

Participatie ladder

Wat is het aantal inwoners met persoonlijke ondersteuning?

Apr 2024 Mei 2024 Jun 2024 Jul 2024 Aug 2024 Sep 2024 Okt 2024 Nov 2024 Dec 2024 Jan 2025 Feb 2025 Mrt 2025 Apr 2025 Mei 2025

Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie. Deze pagina gaat alleen over inwoners met een bijstandsuitkering.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

Meedoen

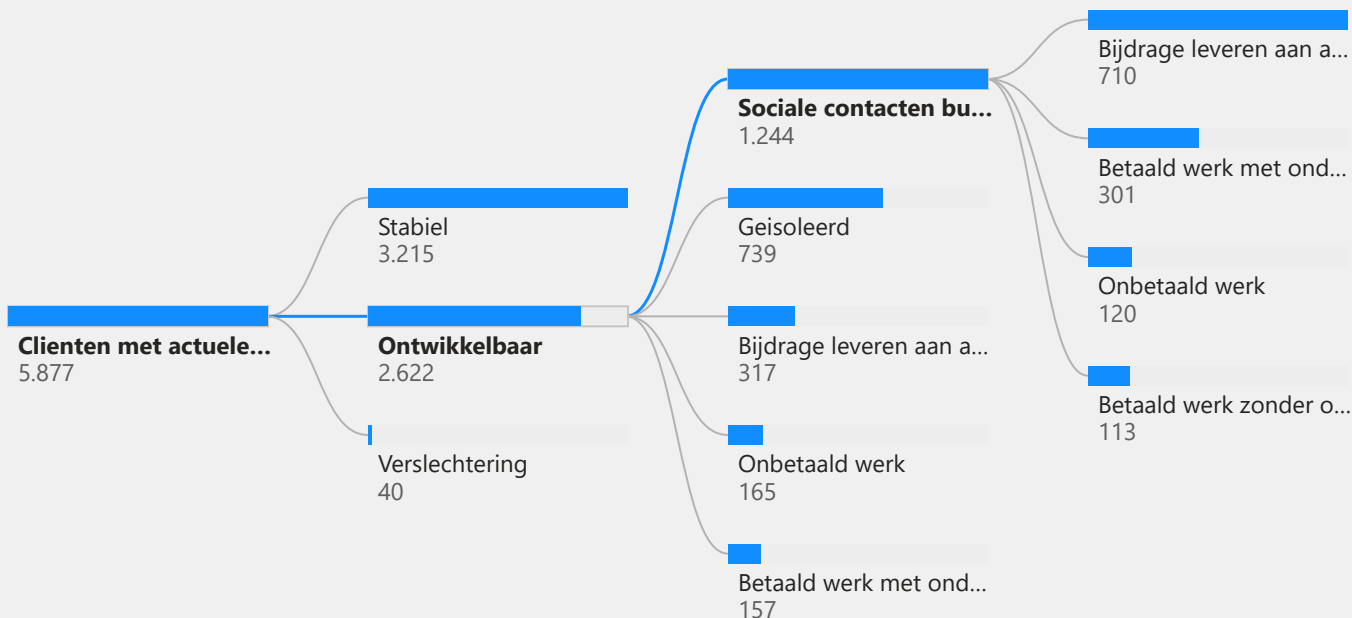
Wat is de verwachte ontwikkeling van inwoners met een bijstandsuitkering?*

Klik op een onderdeel van de onderstaande visual om onderdelen uit te klappen

 Verwachte ontwik...
Ontwikkelbaar

 Trede
Sociale contacten buit...

 Verwachte trede

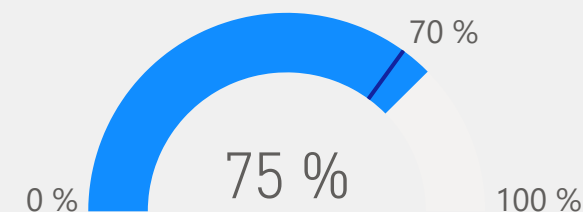

Inkomsten uit werk

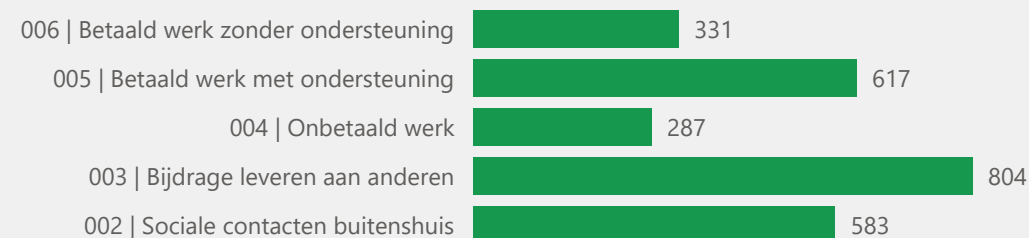
Loonkosten subsidie

Participatie ladder

Hoeveel % van deze inwoners heeft een actuele beoordeling?

Welk perspectief hebben de inwoners die nog een stap kunnen zetten (die ontwikkelbaar zijn)?

Niet alle inwoners kunnen zich nog ontwikkelen. Hen ondersteunen we bij het onderhouden van hun participatiegraad. Onze schaarse middelen (begeleiding en trajecten) zetten we vooral in op inwoners die nog een stap kunnen zetten in werk of participatie.

Start pagina

Voorkomen

Rondkomen

Meedoen

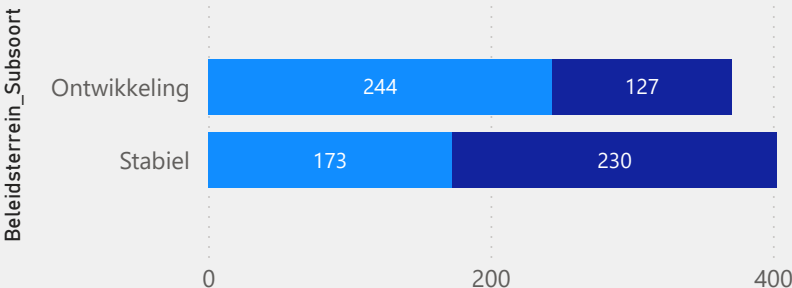
Peilmaand

Mei 2025

Hoeveel inwoners met een ontwikkel-traject of stabiel-traject?

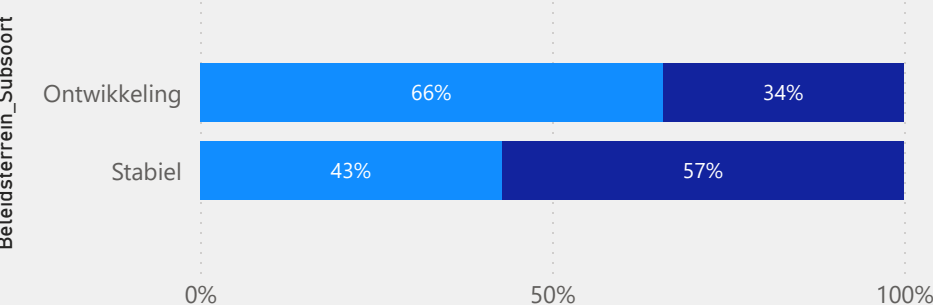
Clients Activerend werk in peilmaand

W&I niet W&I

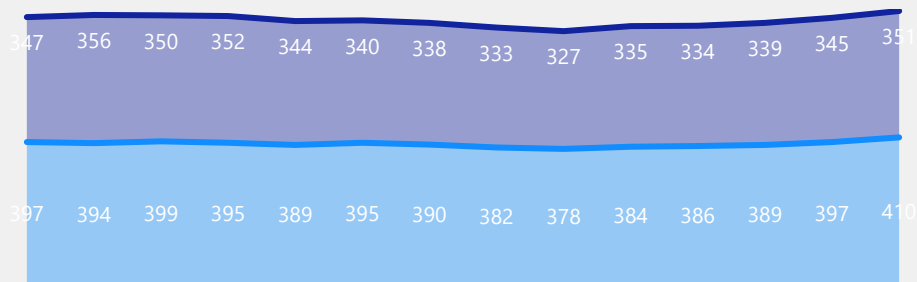
Inwoners Activerend werk in peilmaand

W&I niet W&I

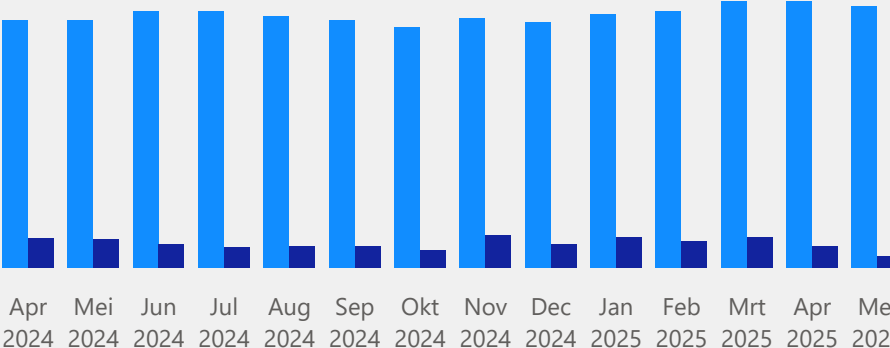
Hoeveel inwoners op Activerend werk?

W&I niet W&I

Gestarte werktraject activiteiten?

Aantal actieve werktraject activiteiten Aantal gestarte werktraject activiteiten

Inkomsten uit werk

Loonkosten subsidie

Participatie ladder

Activerend werk

 [Startpagina](#)

 [Respons](#)

 [WMO](#)

 [Jeugd \(excl. Jeugdbescherming en -reclassering\)](#)

 [Toegang](#)

Bestuursrapportage IEO WMO / Jeugd

Deze rapportage ontsluit de resultaten van het Inwonerervaringsonderzoek WMO / Jeugd, dat wij sinds 2024 digitaal uitzetten. Vier keer per jaar versturen wij de vragenlijsten, deze worden ingevuld door inwoners wiens e-mailadres bekend is bij Sociale Wijkteams Arnhem. Per zorgproduct is er 1 vragenlijst; inwoners krijgen jaarlijks voor max. 1 zorgproduct de vragenlijst. Zij kunnen hun mening te geven over deze onderwerpen:

- (1) Toegang tot de zorg wordt uitgevraagd in het kwartaal nadat het 'keukentafelgesprek' heeft plaatsgevonden.
- (2) Ervaren kwaliteit en ervaren effect van de zorg wordt uitgevraagd 6 maanden nadat de zorg gestart is.

U navigeert door het rapport via het menu aan de linkerkant. Op ieder pagina bevinden zich rechts bovenin één of meerdere 'slicers', waarmee u de resultaten verder kunt toespitsen, bijvoorbeeld op kwartaal of zorgproduct.

Gegevens exporteren

Bij voorkeur worden de gegevens niet geëxporteerd vanuit Power BI naar Excel, PowerPoint of PDF. Als het rapport niet voldoet aan de wensen, laat het ons dan weten!

Laatste beschikbare kwartaal:
2025-Q2

Toegang

- 2024: In Q1 2024 t/m Q4 2024 zijn 352 vragenlijsten ingevuld. Dit is 22,7% van het totaal aantal inwoners dat een uitnodiging heeft ontvangen. Dit is gemiddeld 12,1% van het totaal aantal inwoners dat een keukentafelgesprek heeft gehad.
- 2025: In Q1 2025* zijn 141 vragenlijsten ingevuld. Dit is 30,0% van het totaal aantal inwoners dat een uitnodiging heeft ontvangen.

WMO

- 2024: In Q1 2024 t/m Q4 2024 zijn 1272 vragenlijsten ingevuld. Dit is 29,5% van het totaal aantal inwoners dat een uitnodiging heeft ontvangen. Dit is gemiddeld 8,6% van het totaal aantal inwoners dat een zorgproduct heeft ontvangen.
- 2025: In Q1 2025* zijn 246 vragenlijsten ingevuld. Dit is 42,1% van het totaal aantal inwoners dat een uitnodiging heeft ontvangen.

Jeugd

- 2024: In Q2 2024 t/m Q4 2024 zijn 199 vragenlijsten ingevuld. Dit is 13,8% van het totaal aantal jeugdigen dat een uitnodiging heeft ontvangen. Dit is gemiddeld 4,7% van het totaal aantal jeugdigen dat een zorgproduct heeft ontvangen.
- 2025: In Q1 2025* zijn 58 vragenlijsten ingevuld. Dit is 17,6% van het totaal aantal inwoners dat een uitnodiging heeft ontvangen.

Vragenlijsten die niet volledig zijn ingevuld tellen ook mee in de respons.

In samenwerking met Sociale Wijkteams Arnhem werken wij continu aan het up-to-date houden van de systemen waarin (onder andere) de e-mailadressen van inwoners geregistreerd staan. Immers, hoe meer inwoners de uitnodiging tot onderzoek ontvangen en deze ook invullen, hoe representatiever de resultaten worden. Voor nu geeft het rapport een goed beeld van de tevredenheid van inwoners met de WMO / Jeugd.

* Respons t/m 16-6-2025

Respons totaal

1342

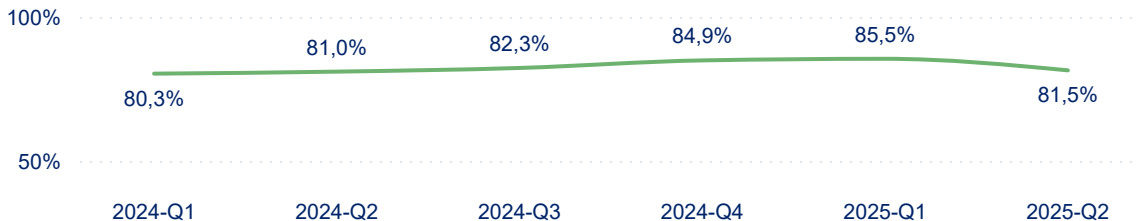

Toelichting respons

In de kwartalen 2024-Q3 en 2024-Q4 en 2025-Q1 en 2025-Q2 zijn de WMO producten in totaal 1342 keer beoordeeld.

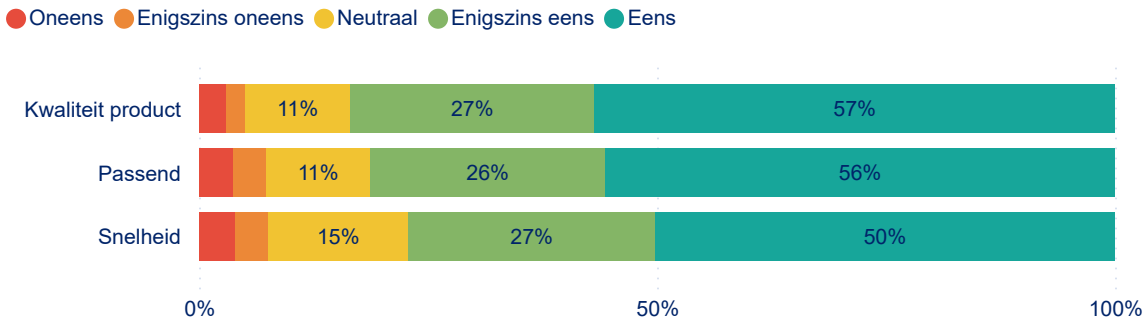
Tevredenheid contact: Percentage (enigszins) tevreden

Percentage inwoners per kwartaal dat tevreden of enigszins tevreden is met het contact.

Ervaren kwaliteit

Periode: 2024-Q3 en 2024-Q4 en 2025-Q1 en 2025-Q2. Product: Alle WMO producten.

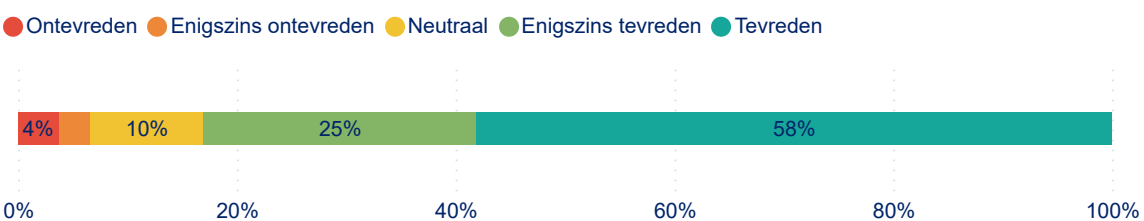

Verdeling tevredenheid contact

Tevredenheid cont...

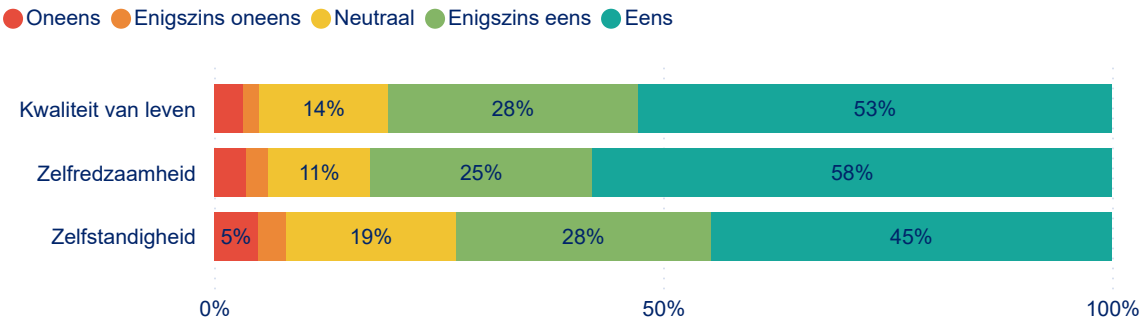

Periode: 2024-Q3 en 2024-Q4 en 2025-Q1 en 2025-Q2. Product: Alle WMO producten.

Ervaren effect

Periode: 2024-Q3 en 2024-Q4 en 2025-Q1 en 2025-Q2. Product: Alle WMO producten.

Respons totaal

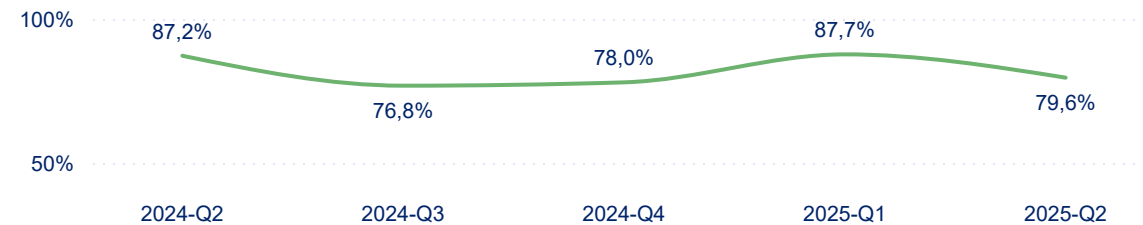
303

Toelichting respons

In kwartaal 2024-Q2 t/m 2025-Q2 zijn de Jeugd producten (excl. Jeugdbescherming en -reclassering) in totaal 303 keer beoordeeld.

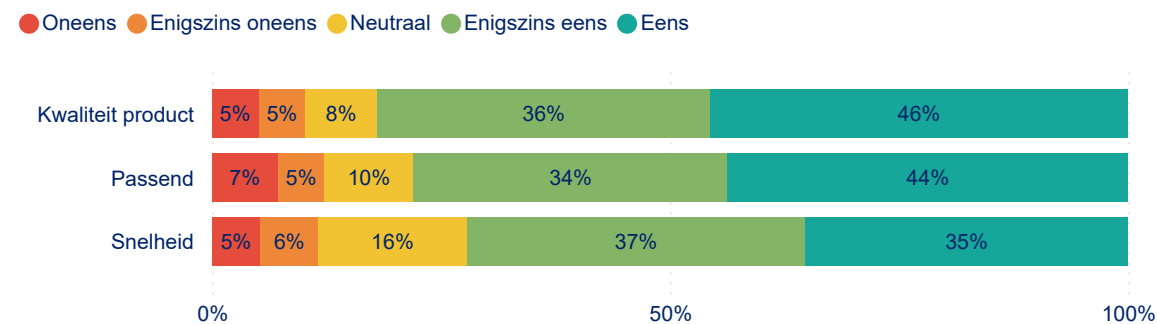
Tevredenheid contact: Percentage (enigszins) tevreden

Percentage inwoners per kwartaal dat tevreden of enigszins tevreden is met het contact.

Ervaren kwaliteit

Periode: 2024-Q2 t/m 2025-Q2. Product: Alle Jeugd producten excl. JB en JR.

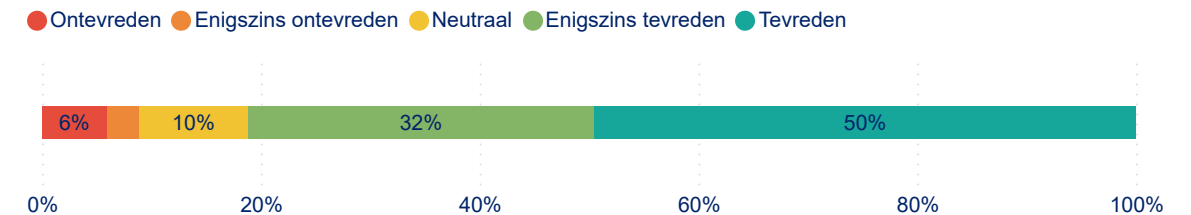

Verdeling tevredenheid contact

Tevredenheid cont...

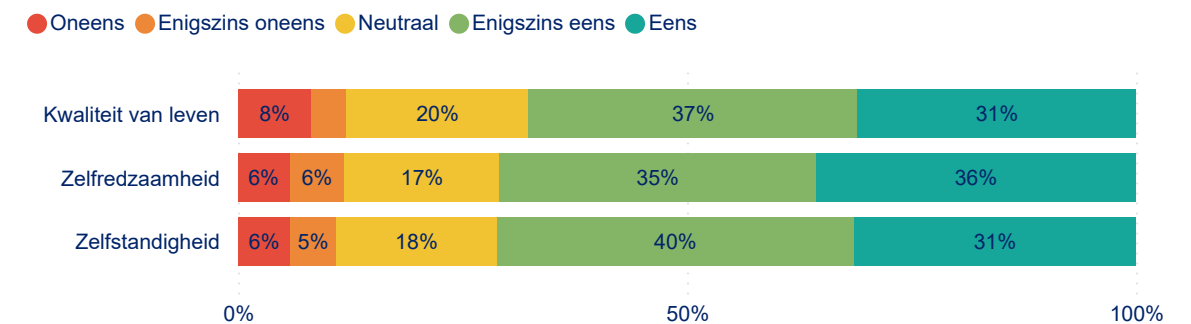

Periode: 2024-Q2 t/m 2025-Q2. Product: Alle Jeugd producten excl. JB en JR.

Ervaren effect

Periode: 2024-Q2 t/m 2025-Q2. Product: Alle Jeugd producten excl. JB en JR.

Respons totaal

670

Toelichting respons

In kwartaal 2024-Q1 t/m 2025-Q2 is de dienstverlening door het Sociaal Wijkteam (Toegang) in totaal 670 keer beoordeeld.

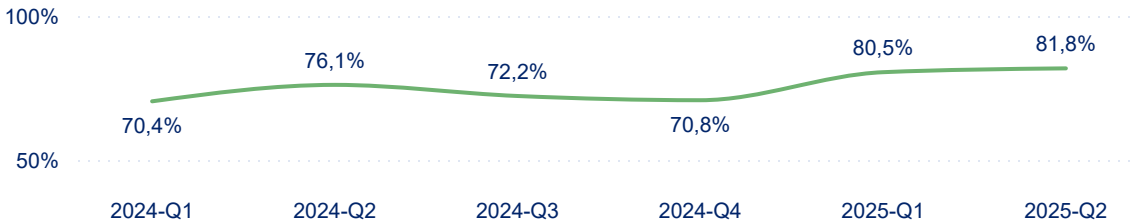
Beweeg met de muis over het cijfer om deze per kwartaal te zien

7,6

Rapportcijfer gemiddeld

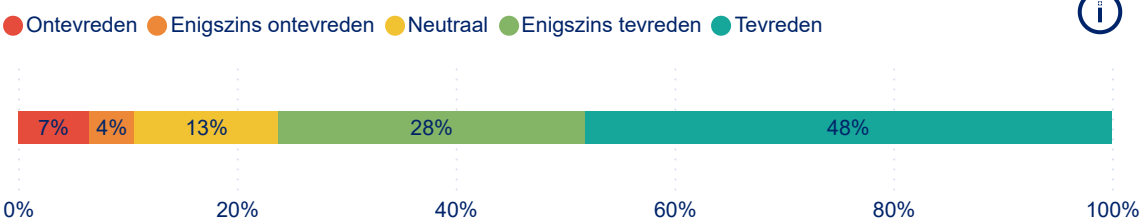
Tevredenheid contact: Percentage (enigszins) tevreden

Percentage inwoners per kwartaal dat tevreden of enigszins tevreden is met het contact.

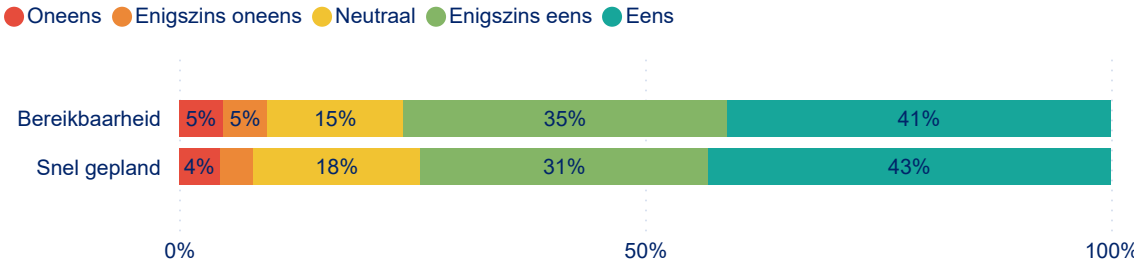
Verdeling tevredenheid contact

Periode: 2024-Q1 t/m 2025-Q2. Product: Toegang.

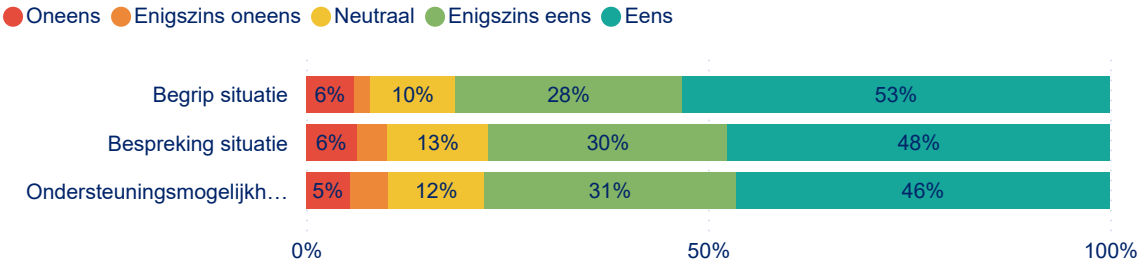
Contact met wijkteam

Periode: 2024-Q1 t/m 2025-Q2. Product: Toegang.

Eerste gesprek

Periode: 2024-Q1 t/m 2025-Q2. Product: Toegang.

Bron	Gegevens bijgewerkt
▼	
Toewijzingen Zorg-Lokaal	2-9-2025
Toewijzingen WIZportaal	2-9-2025
Declaraties Zorg-Lokaal	2-9-2025

Bestuursrapportage Zorg

**Afdeling Informatie / F&C /
SBR**
Gemeente Arnhem

1.0 Inleiding

Dit is de digitale Bestuursrapportage Zorg. Deze rapportage is opgesteld om de raad te ondersteunen in zijn kaderstellende en controlerende rol.

Het doel van deze rapportage is om u inzicht te geven in de ontwikkelingen en trends in de WMO-, Beschermd Wonen- & Jeugdzorg. De komende periode gebruiken we om de informatie te completeren en de informatievoorziening verder uit te bouwen.

De Bestuursrapportage Zorg is bereikbaar:

- maandag tot en met vrijdag
- van 7.00 uur tot 22.00 uur.

Technische of inhoudelijke vragen over deze bestuursrapportage kunt u stellen via Kevin Meijer, senior bestuursadviseur, via mailadres kevin.meijer@arnhem.nl.

1.1 Doelen Zorgdomein

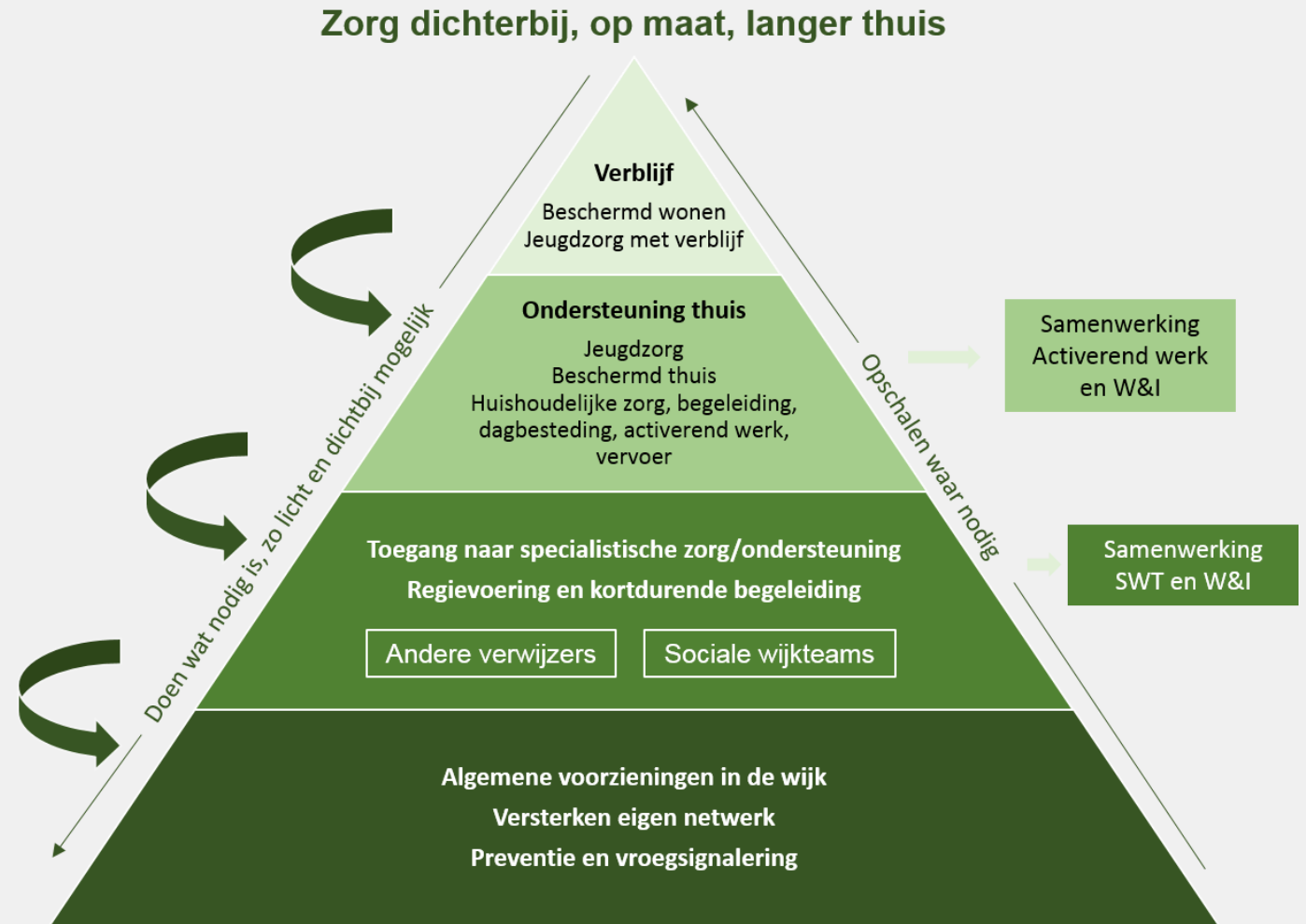
Dit domein omvat de onderdelen: Wmo, Jeugdzorg, Doelgroepenvervoer, Sociale Wijkteams en Beschermd Wonen.

Doelstelling domein

"We willen inwoners passende zorg en ondersteuning bieden, waardoor mensen zo zelfstandig mogelijk kunnen leven. Dit willen we realiseren door de zorg zo licht mogelijk, zoveel mogelijk dichtbij, binnen het eigen netwerk, in de eigen wijk aan te bieden."

De volgende drie doelstellingen staan centraal:

- Meer kinderen ontwikkelen zich naar zelfstandigheid en ontvangen waar nodig passende zorg.
- Meer volwassenen ontvangen passende zorg, gericht op ontwikkelen of anders stabiliseren van zelfstandigheid.
- Een meer inclusief Arnhem, waarbij meer kwetsbare Arnhemmers (blijven) wonen in de wijk.

2.0 Jeugdwet Algemene toelichting

In dit tweede hoofdstuk

wordt ingegaan op de verschillende vormen van jeugdzorg: (groeps)begeleiding, behandeling, verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering. In dit hoofdstuk geven we inzicht in de volgende zorgvormen:

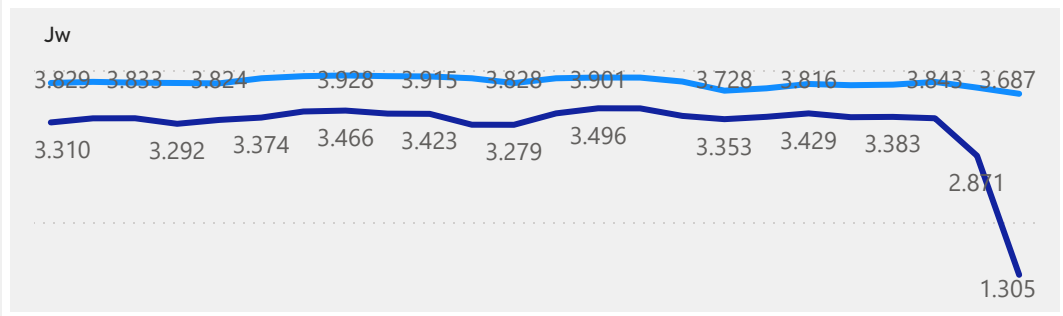
- Begeleiding: het bieden van kortdurende ondersteuning aan kinderen, ouders en/of hun omgeving gericht op het ontwikkelen of stabiliseren van de zelfstandigheid, het welzijn en/of de kwaliteit van het leven van het kind (persoonlijke verzorging, onderwijs, relaties, sociale vaardigheden).
- Behandeling: als een kind psychische problemen heeft (bijvoorbeeld een eetstoornis, autisme of depressie), is er geestelijke gezondheidszorg voor kinderen. Behandeling wordt ook wel GGZ jeugd genoemd.
- Verblijf: er is sprake van jeugdhulp met verblijf als een kind niet thuis slaapt bij het eigen gezin. Het gaat om verblijfsvormen met overnachting, zoals opvang in een pleeggezin, gezinshuizen of een vorm van gesloten jeugdzorg.
- Jeugdbescherming: als het in een gezin onveilig is of de ontwikkeling van een kind in gevaar is, dan kan de kinderrechter een jeugdbeschermingsmaatregel opleggen. Dit kan gaan om een onder toezichtstelling of ouders/verzorgers kunnen het gezag over hun kinderen verliezen. Verder kan de rechter bepalen dat een kind begeleiding krijgt bij terugkeer in de maatschappij na een straf (jeugdreclassering).

2.1 Jeugdwet aantal personen

- Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:
- het aantal personen met een toewijzing
 - het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Jw

Met een toewijzing Met een declaratie

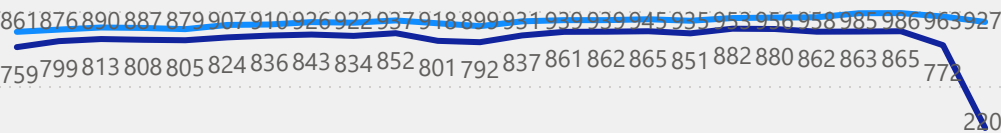
→ Verlengde Jeugdwet

Per beleidsterrein

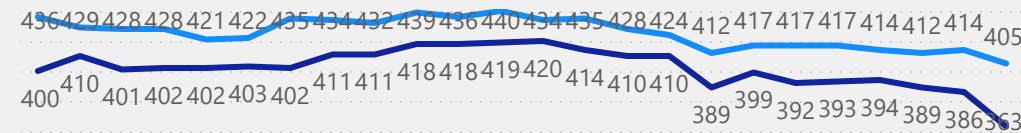
Behandeling

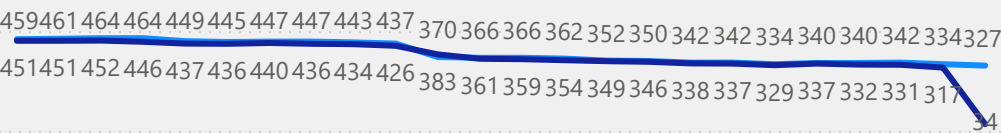
Begeleiding

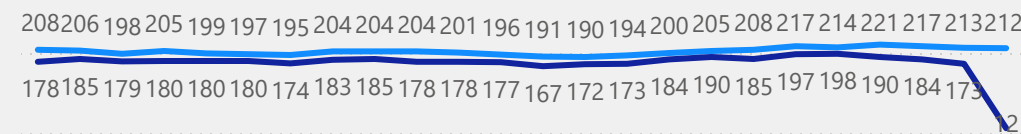
Jeugdbescherming & -reclassering

Verblijf jeugd

Groepsbegeleiding

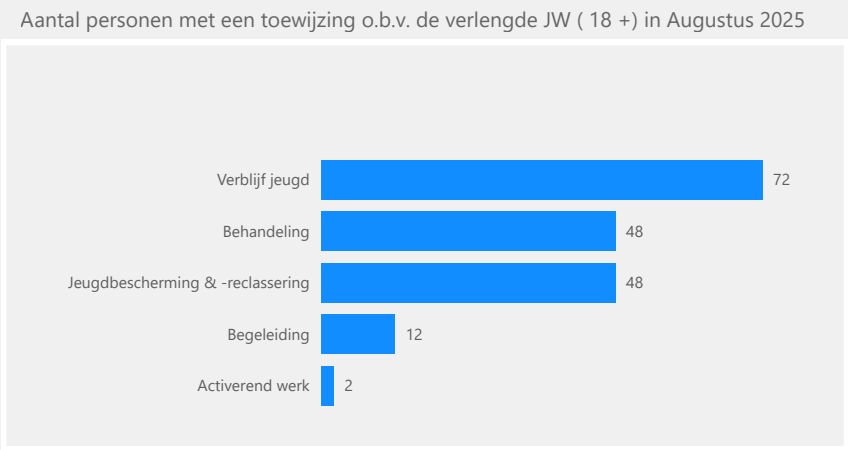

Activerend werk

← Terug naar de
vorige pagina

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:
* het aantal personen van 18 jaar en ouder
met een toewijzing

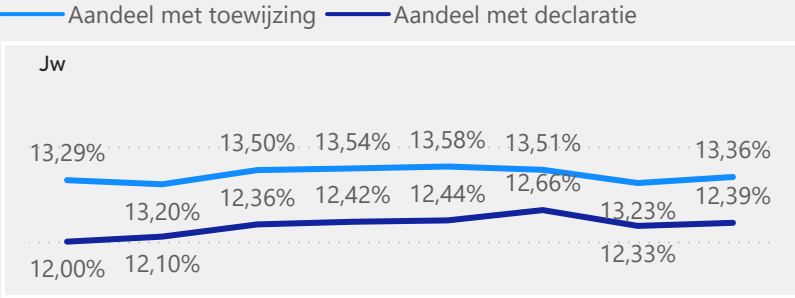

2.2 Jeugdwet aandeel bevolking met een toewijzing

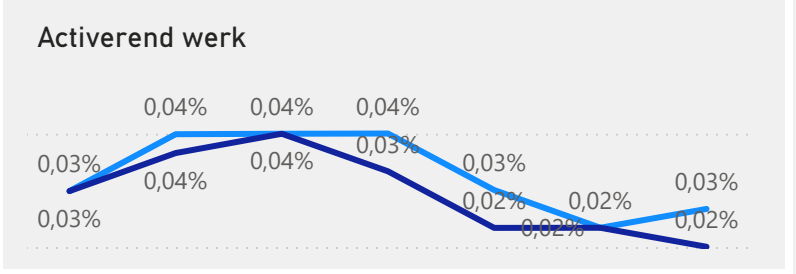
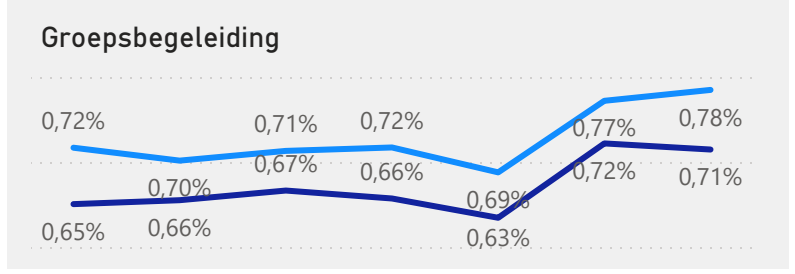
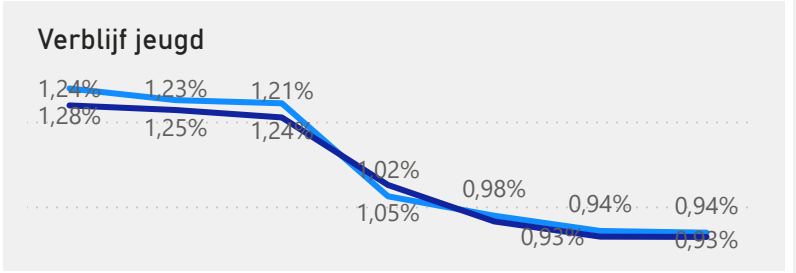
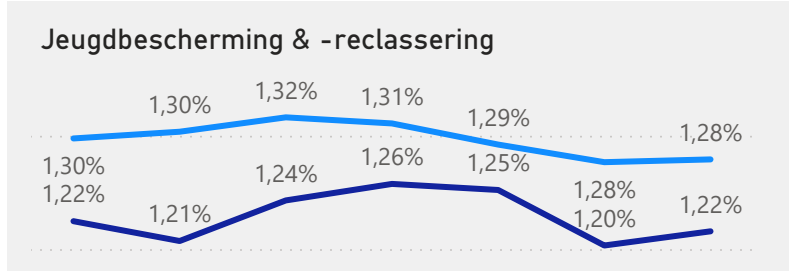
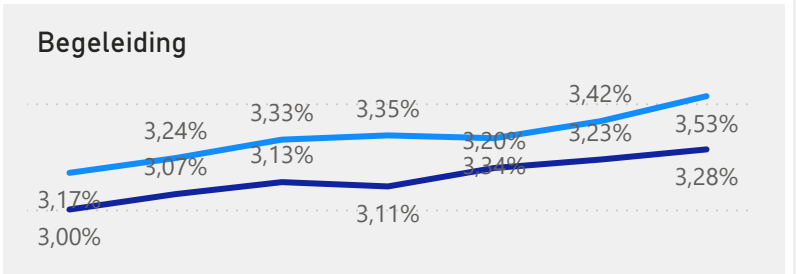
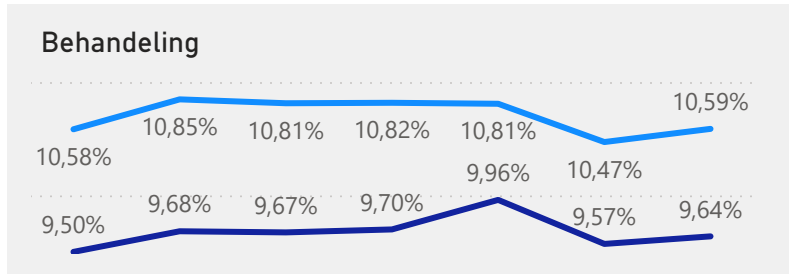
Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet:

- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) met een toewijzing
- Het aandeel van de bevolking (0 t/m 17 jaar) waarvoor is gedeclareerd

Jw

Per beleidsterrein

Q4 2023 Q1 2024 Q2 2024 Q3 2024 Q4 2024 Q1 2025 Q2 2025

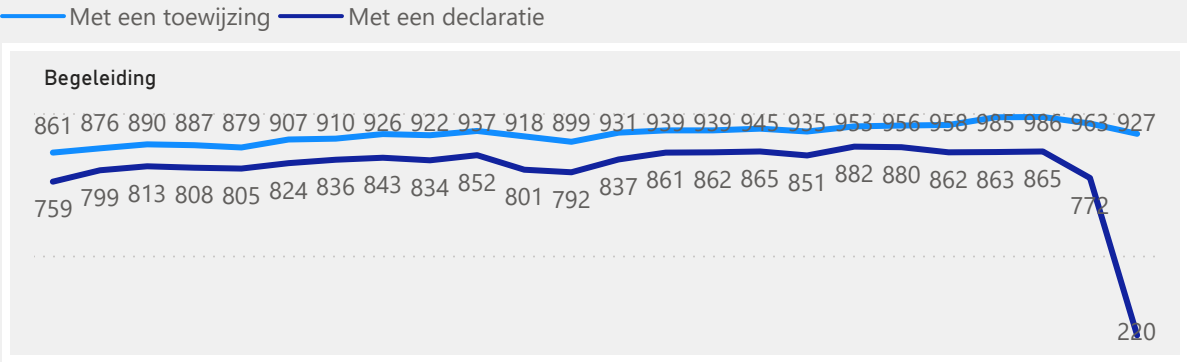
Q4 2023 Q1 2024 Q2 2024 Q3 2024 Q4 2024 Q1 2025 Q2 2025

2.3 Jeugdwet Begeleiding aantal personen

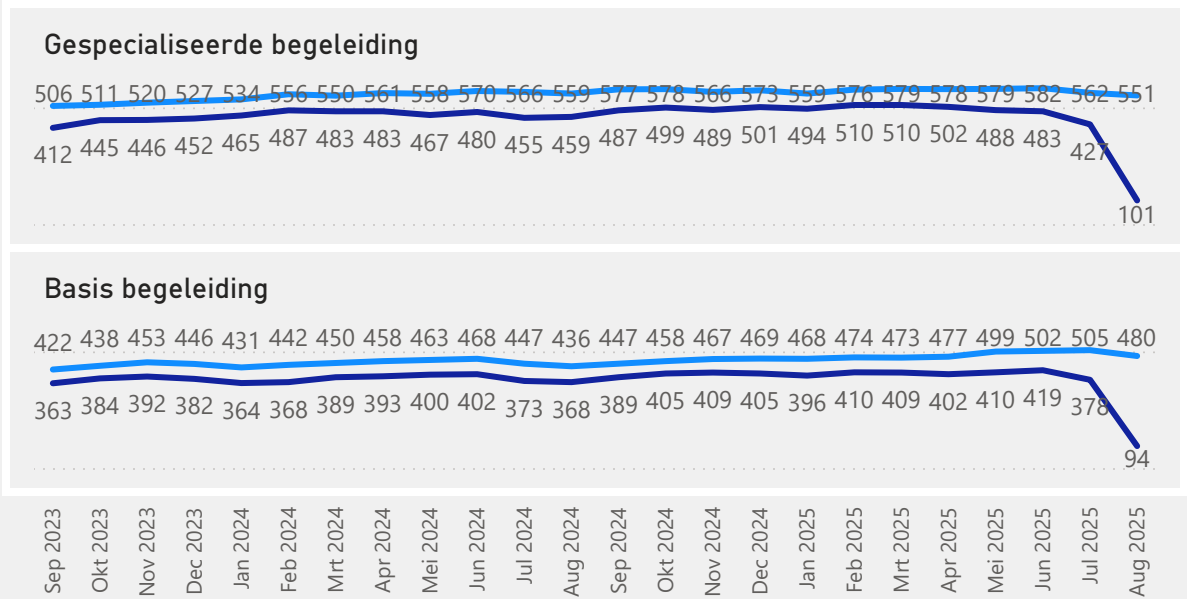
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein
Begeleiding binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Begeleiding

Per sub-beleidsterrein

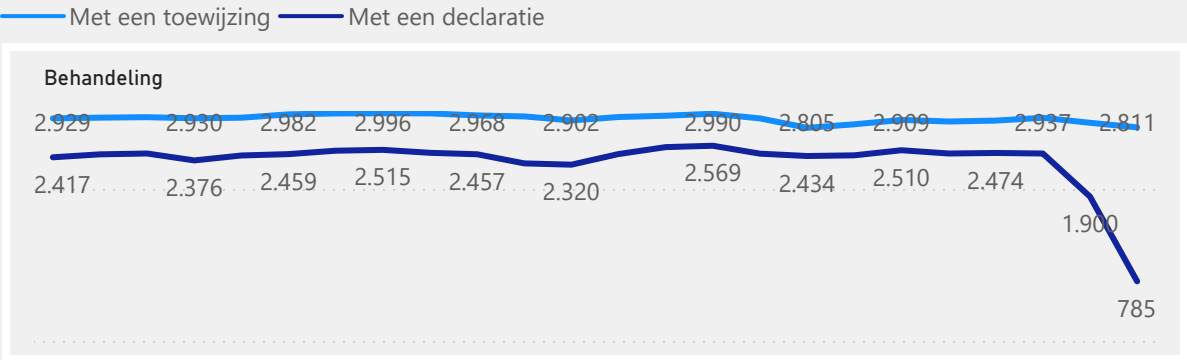

2.4 Jeugdwet Behandeling aantal personen

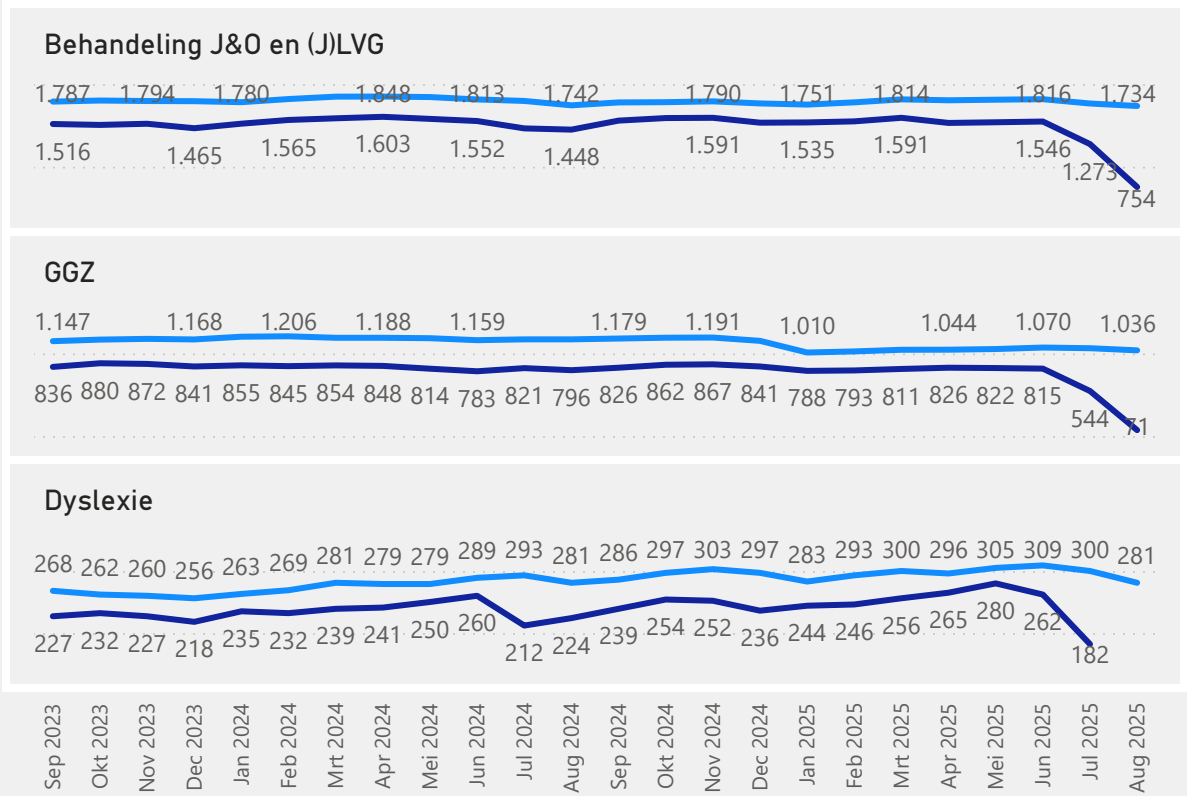
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein
Behandeling binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Behandeling

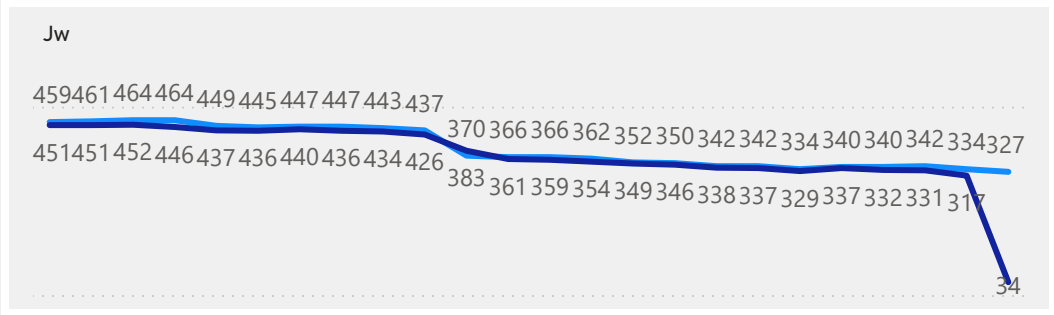
Per sub-beleidsterrein

2.5 Jeugdwet Verblijf aantal personen

Verblijf jeugd

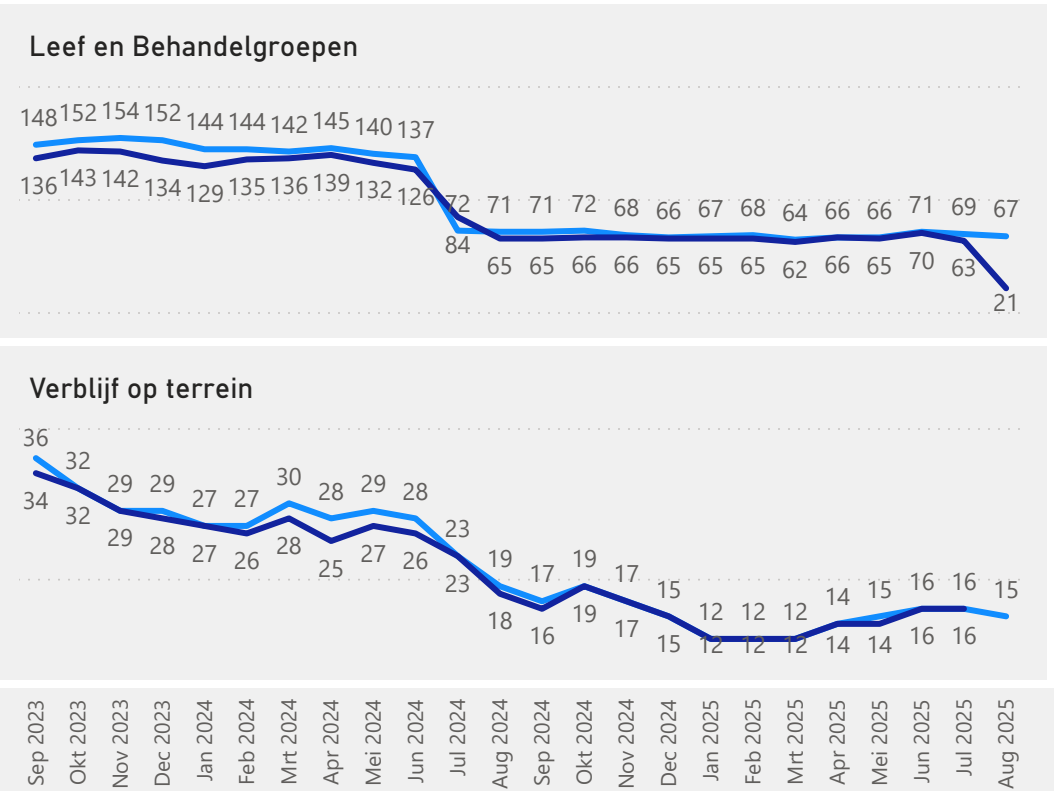
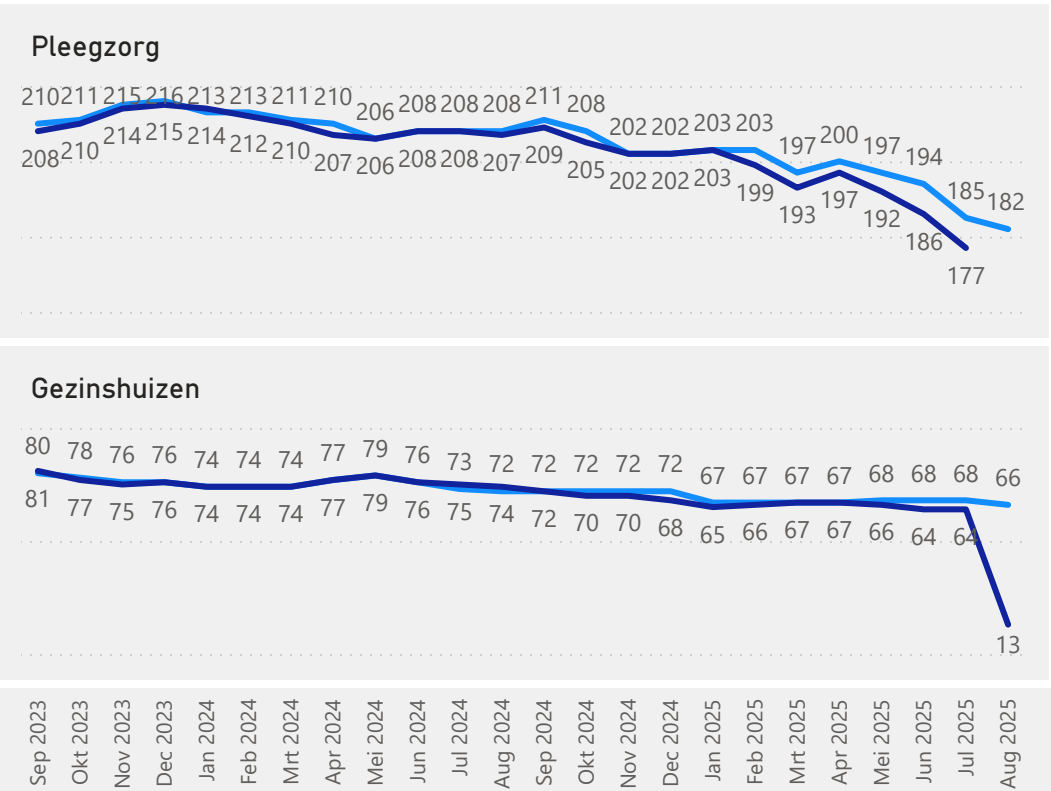
Met een toewijzing Met een declaratie

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Verblijf binnen de Jeugdwet:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

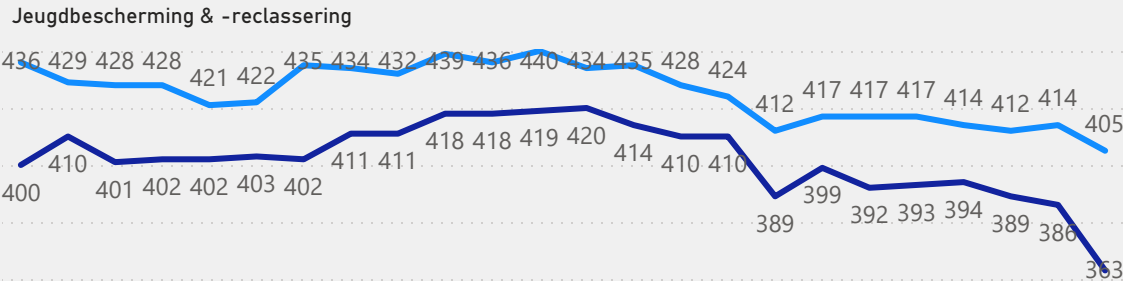
Per sub-beleidsterrein

2.6 Jeugdwet Jeugdbescherming en -reclassering aantal personen

Jeugdbescherming & -reclassering

Met een toewijzing Met een declaratie

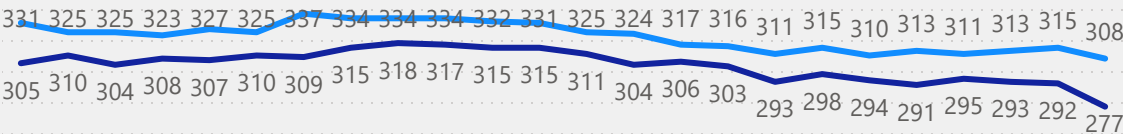

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Jeugdbescherming- en reclassering binnen de Jeugdwet:

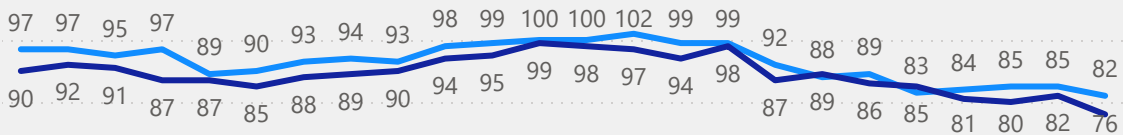
- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Per sub-beleidsterrein

Jeugdbescherming

Jeugdreclassering

Preventieve Jeugdbescherming

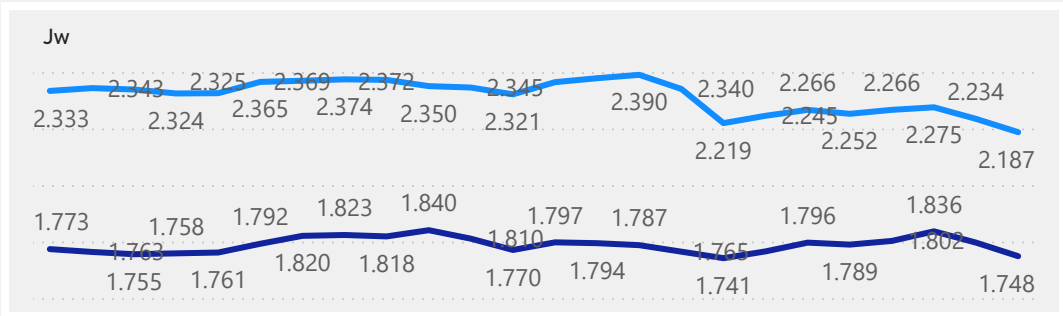

2.7 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een toewijzing

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een toewijzing per type verwijzer.

Jeugdwet (JW)

Type verwijzer — Geautoriseerd verwijzer — Wijkteam

Per beleidsterrein

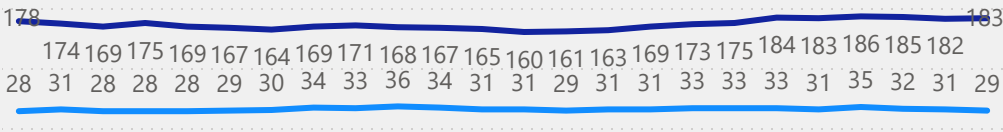
Behandeling

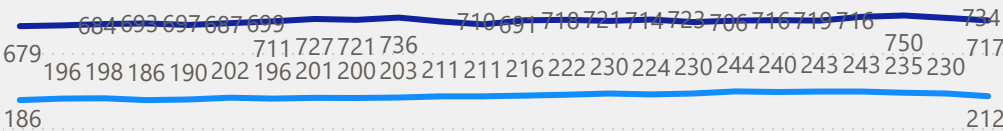
Jeugdbescherming & -reclassering

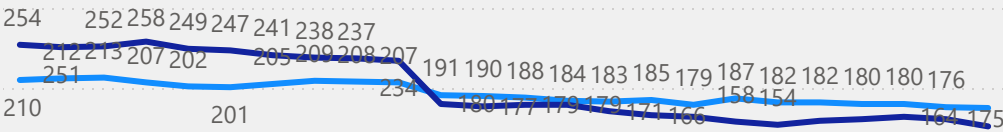
Groepsbegeleiding

Begeleiding

Verblijf jeugd

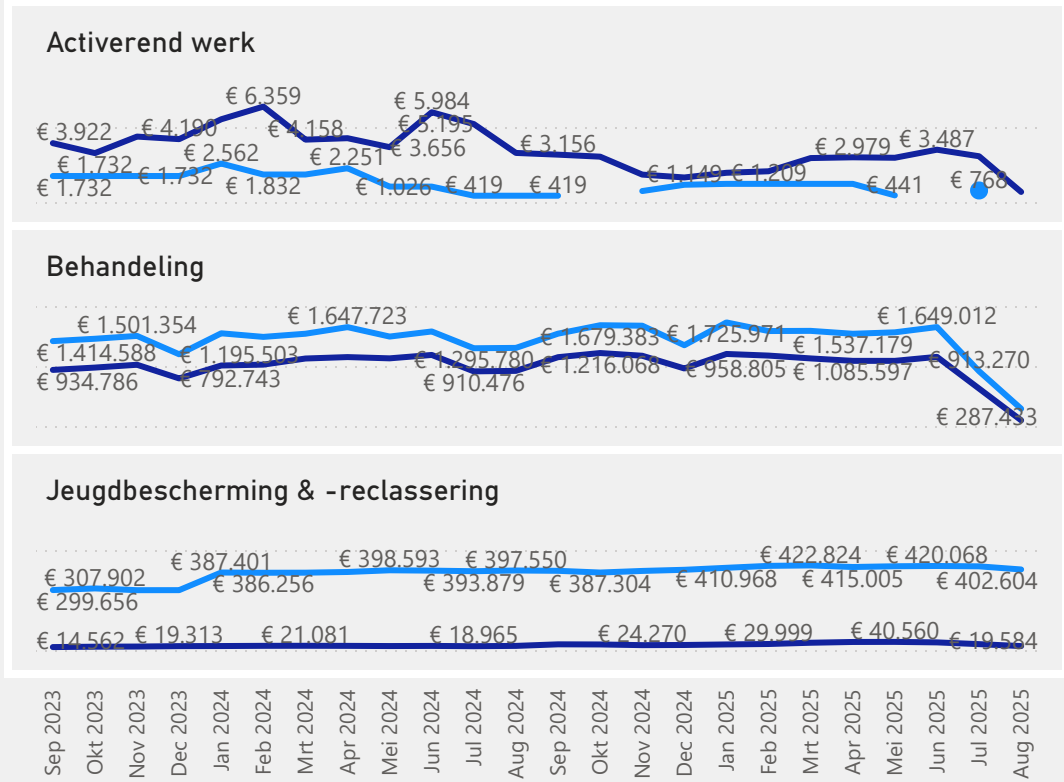
Activerend werk

2.8 Jeugdwet per type verwijzer aantal personen met een declaratie

Op deze pagina ziet u voor de Jeugdwet het aantal personen met een declaratie per type verwijzer.

Per beleidsterrein

Jeugdwet (JW)

Type verwijzer — Geautoriseerd verwijzer — Wijkteam

Begeleiding

Groepsbegeleiding

Verblijf jeugd

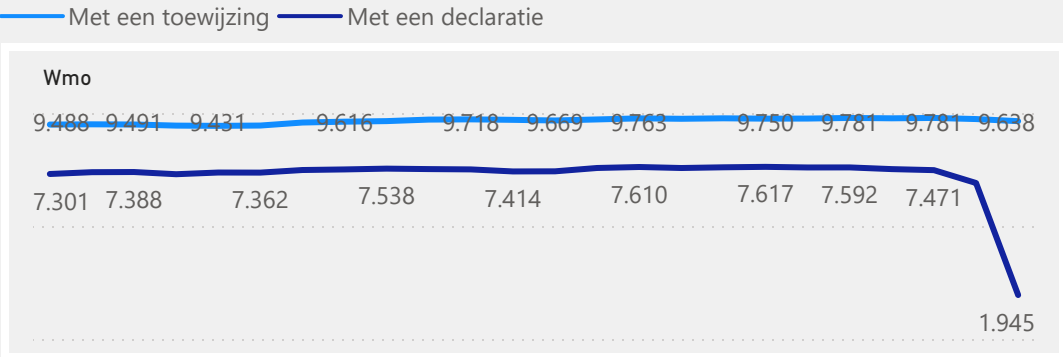
3.0 Wmo Algemene toelichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de Wmo-zorgvormen huishoudelijke ondersteuning, activerend werk, groeps- en individuele begeleiding en wonen, rollen en vervoer. Gelet op het beperkte volume van groepsbegeleiding wordt deze zorgvorm niet nader toegelicht in de Bestuursrapportage.

3.1 Wmo aantal personen

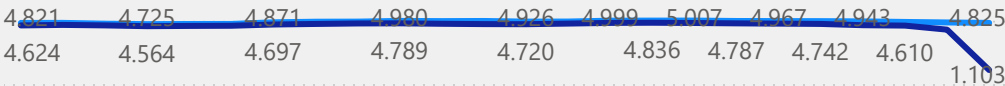
- In de grafiek ziet u voor de Wmo:
- het aantal personen met een toewijzing
 - het aantal personen waarvoor is gedeclareerd.

Wmo

Per beleidsterrein

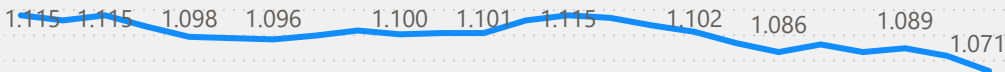
Huishoudelijke ondersteuning

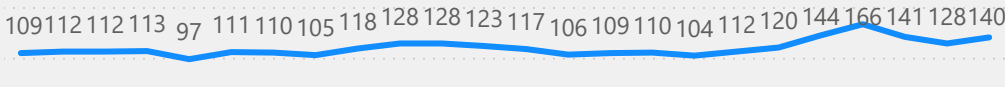
Vervoer

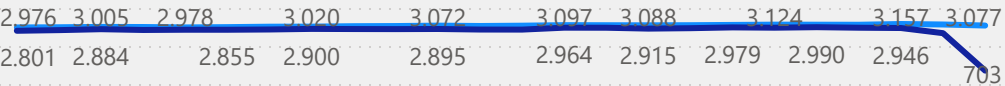
Rollen

Hulpmiddelen

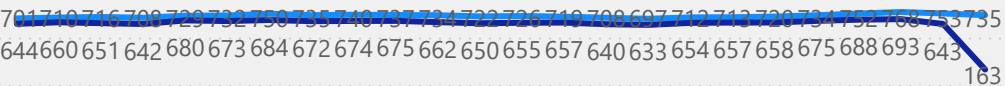
Begeleiding

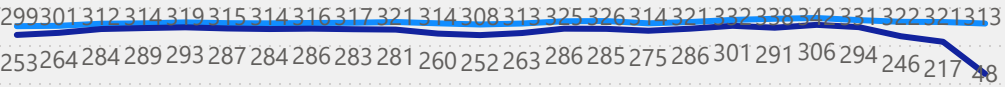
Wonen

Activerend werk

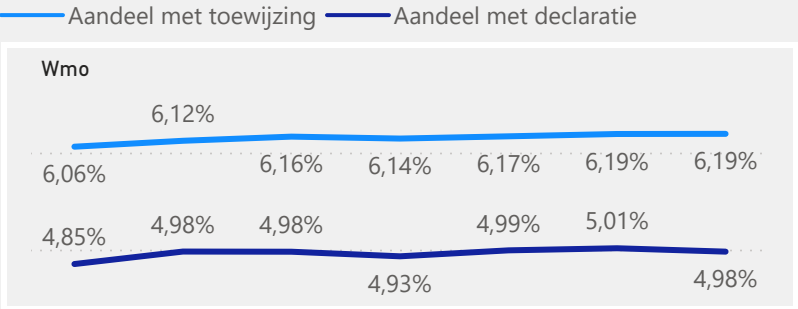
Groepsbegeleiding

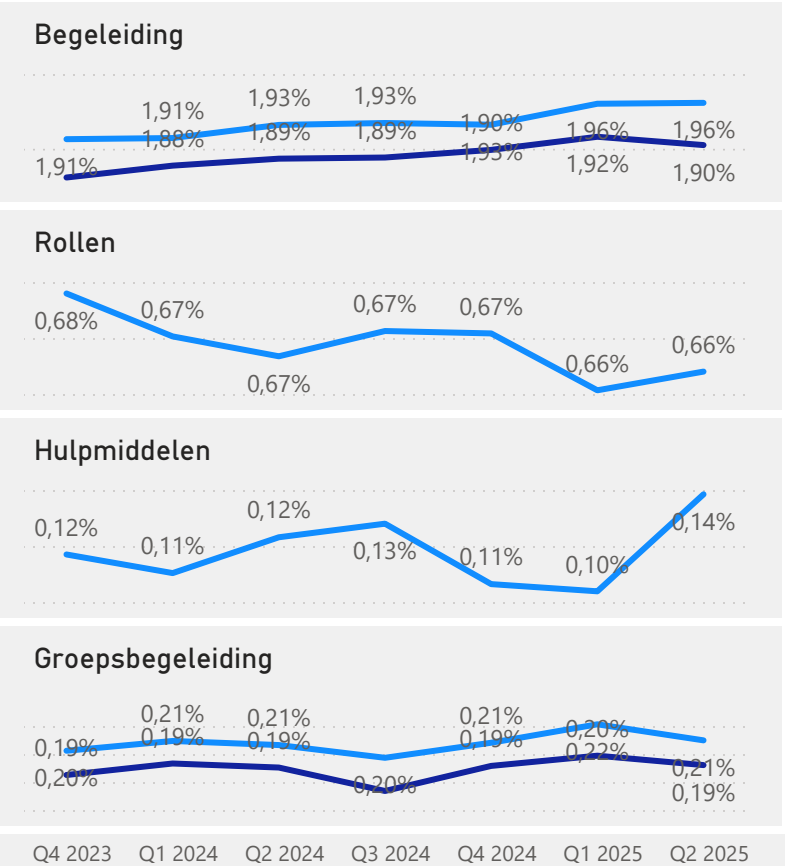
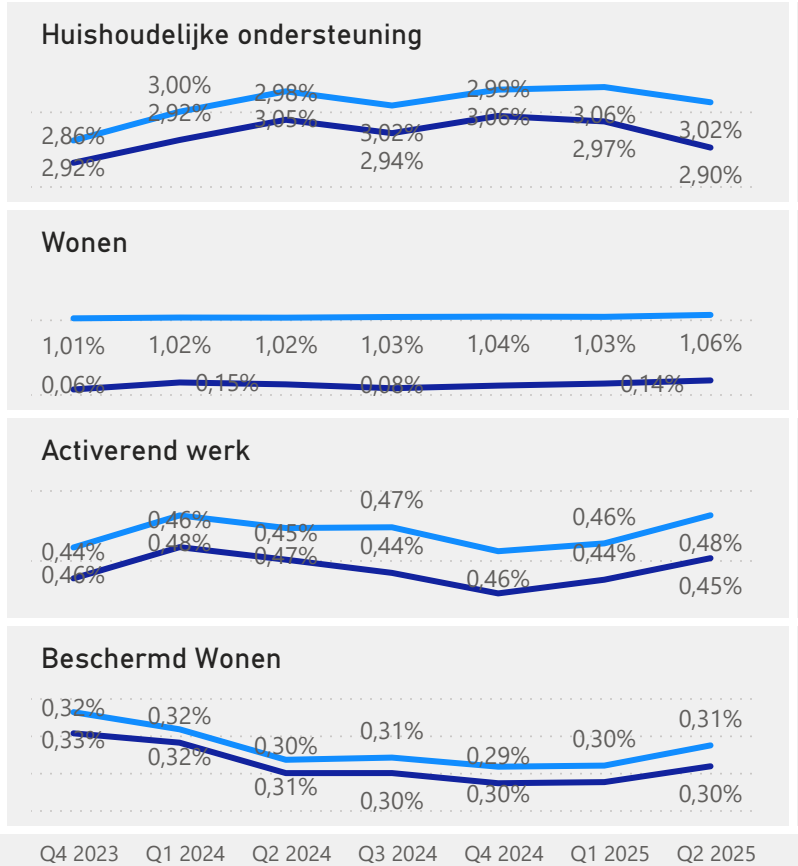
3.2 Wmo aandeel bevolking met een toewijzing

- Op deze pagina ziet u voor de Wmo:
- het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een toewijzing
 - het aandeel van de bevolking (18 jaar en ouder) met een declaratie

Aantal personen met Wmo

Per beleidsterrein

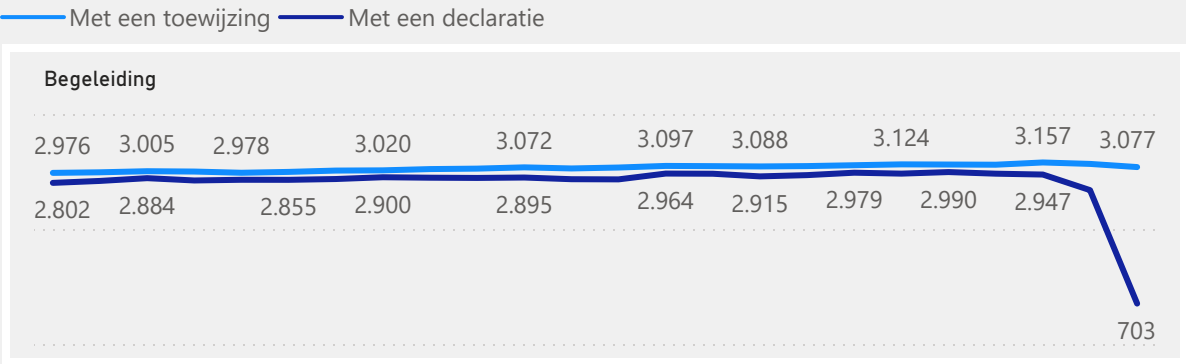

3.3 Wmo Begeleiding aantal personen

Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

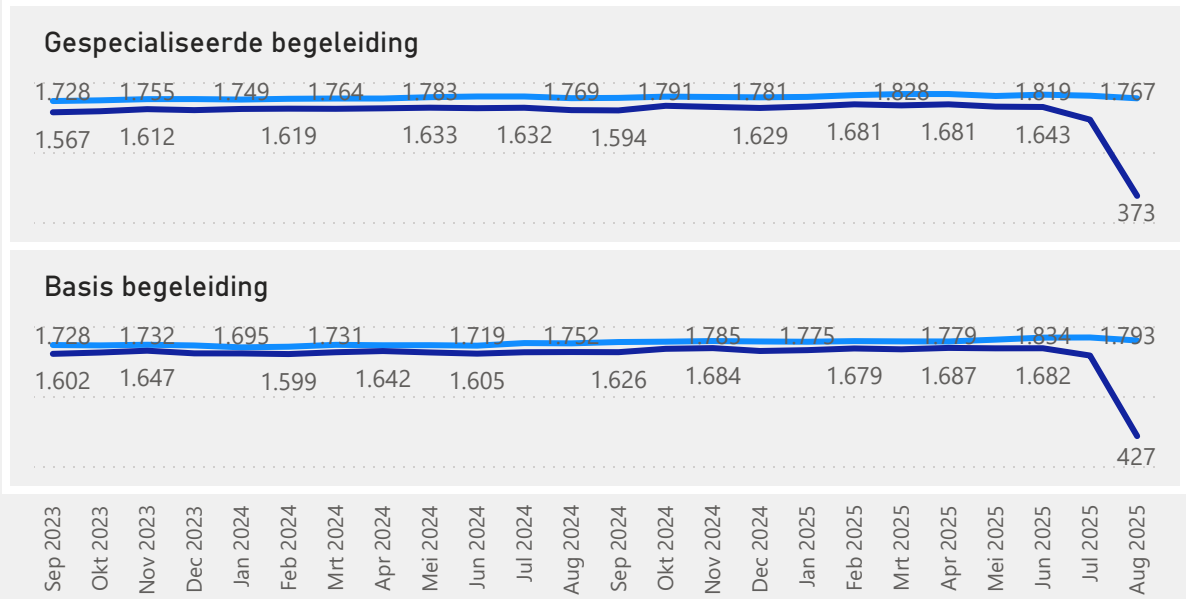
Begeleiding

→

Verhouding
Basis-
Gespecialiseerd

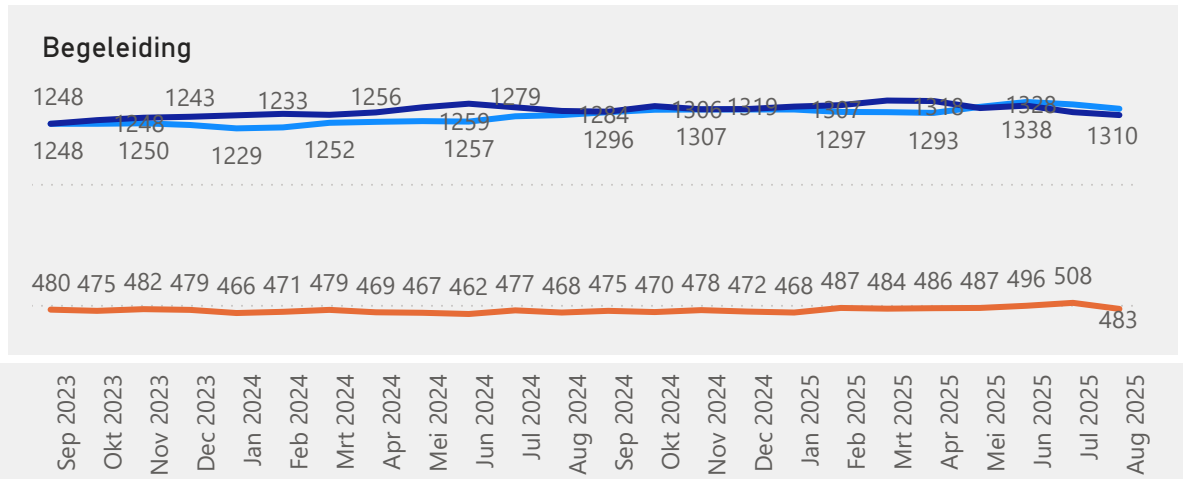
Per sub-beleidsterrein

3.3B Wmo Begeleiding aantal personen

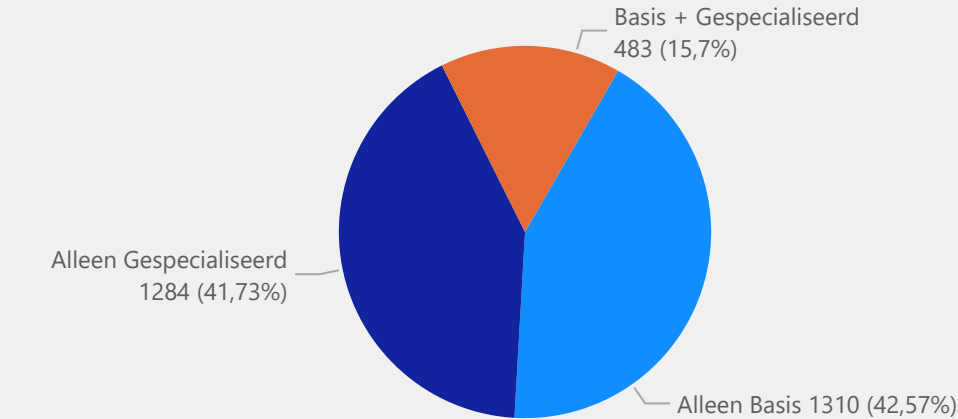
Begeleiding

Alleen Basis begeleiding Alleen Gespecialiseerde begeleiding... Basis en Gespeciali...

← Terug naar de vorige pagina

Aantal personen met alleen Basis- of Gespecialiseerde Begeleiding, of Basis- en Gespecialiseerde Begeleiding in Augustus 2025

3.4 Wmo Begeleiding bedrag declaratie

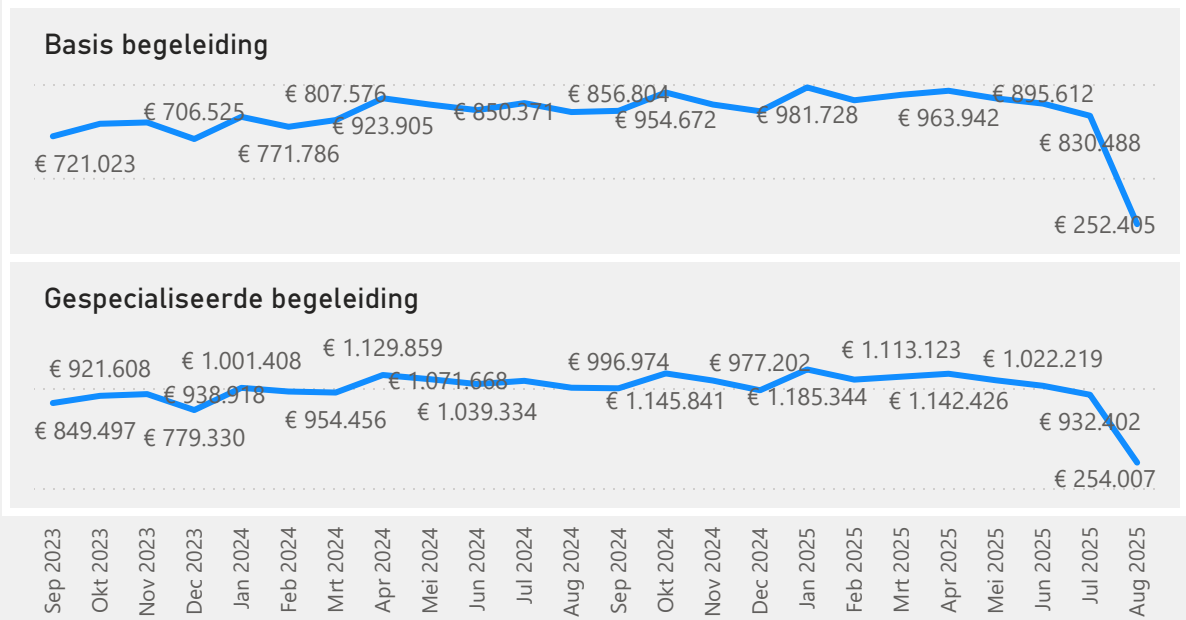
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Begeleiding binnen de Wmo:

- het declaratiebedrag per maand

Begeleiding

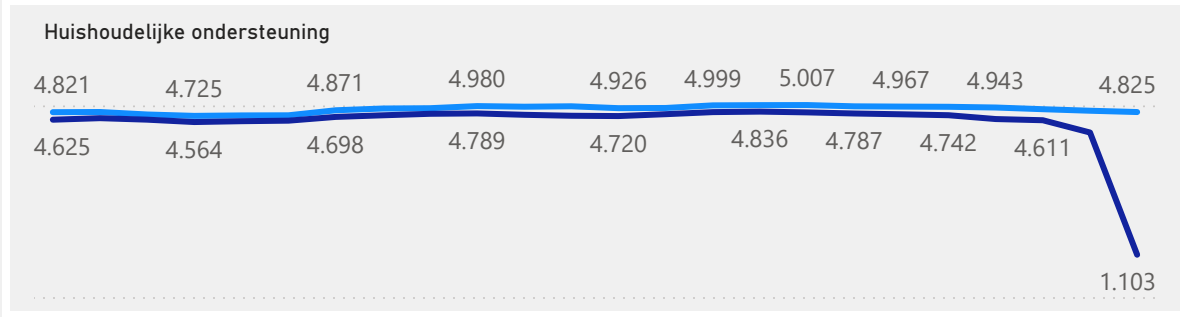
Naar sub-beleidsterrein

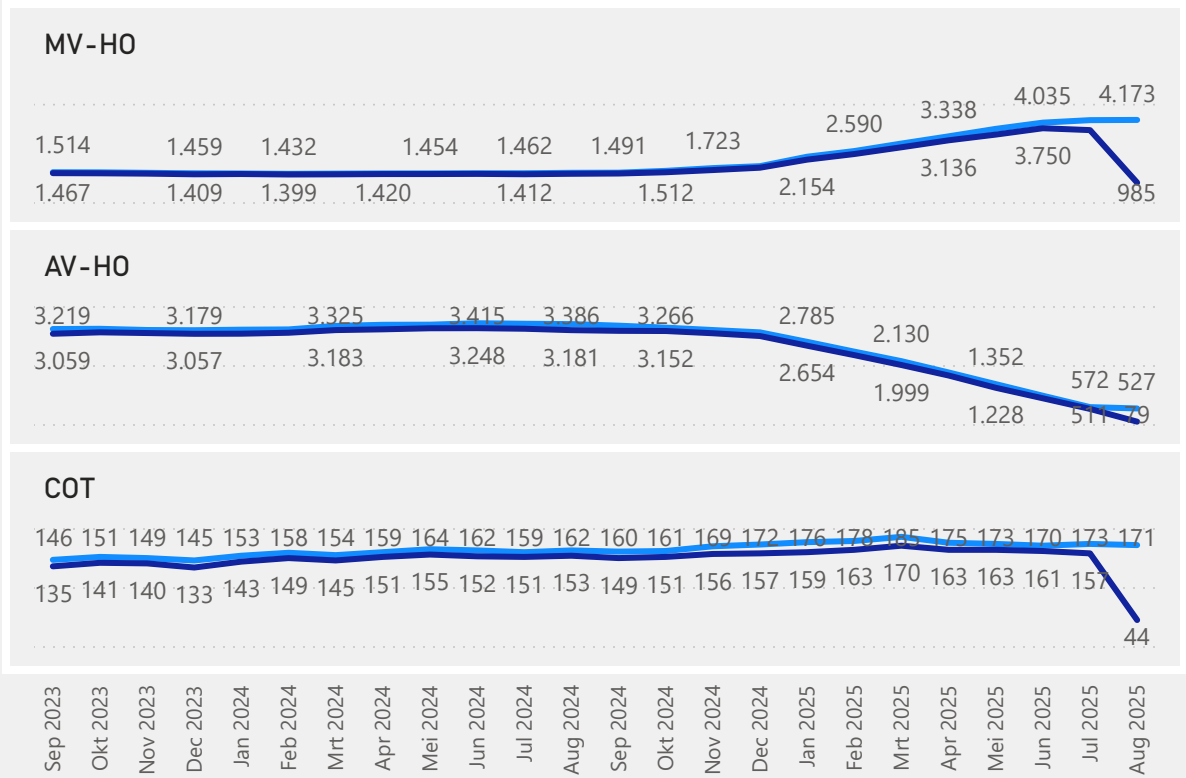
3.5 Wmo Huishoudelijke ondersteuning (HO) aantal personen

Huishoudelijke ondersteuning

Met een toewijzing Met een declaratie

Naar sub-beleidsterrein

3.6 Wmo Wonen aantal personen

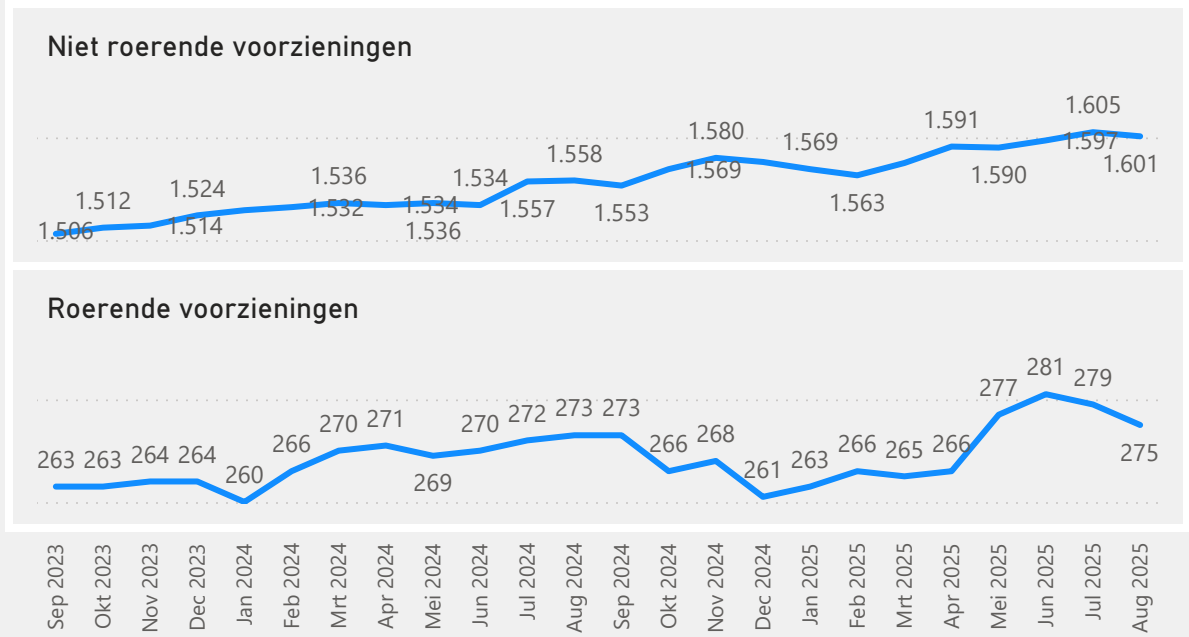
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Wonen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een woonvoorziening

Wonen

Per sub-beleidsterrein

3.7 Wmo Rolstoelen aantal personen

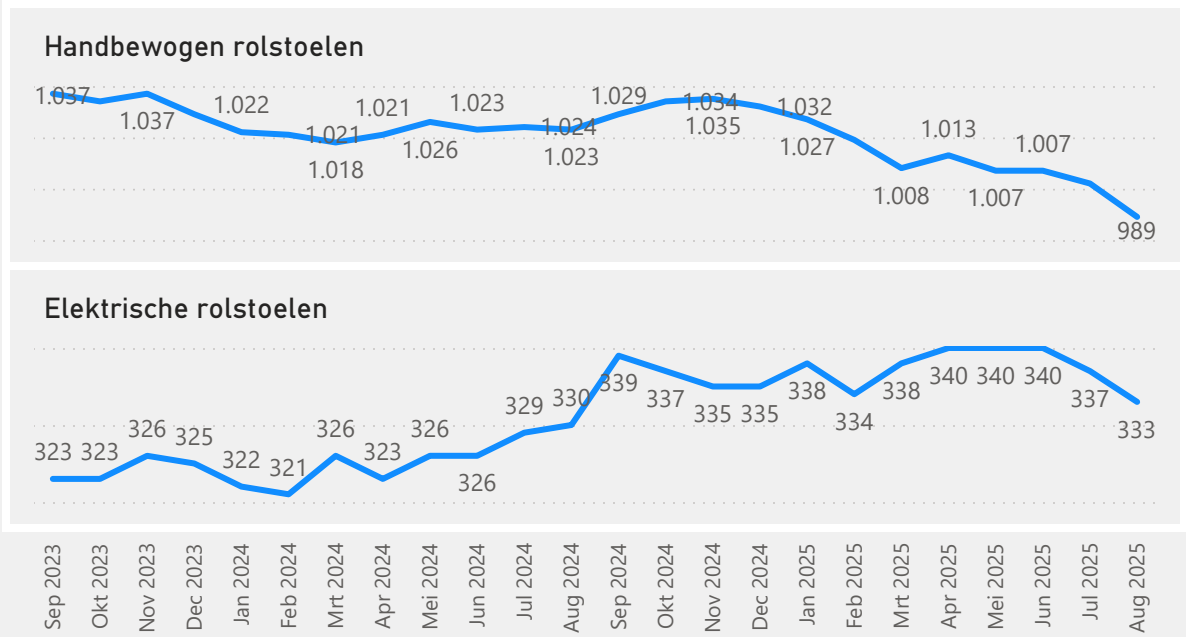
Op deze pagina ziet u voor het beleidsterrein Rolstoelen binnen de Wmo:

- het aantal personen met een toewijzing voor een rolstoel

Rollen

Naar sub-beleidsterrein

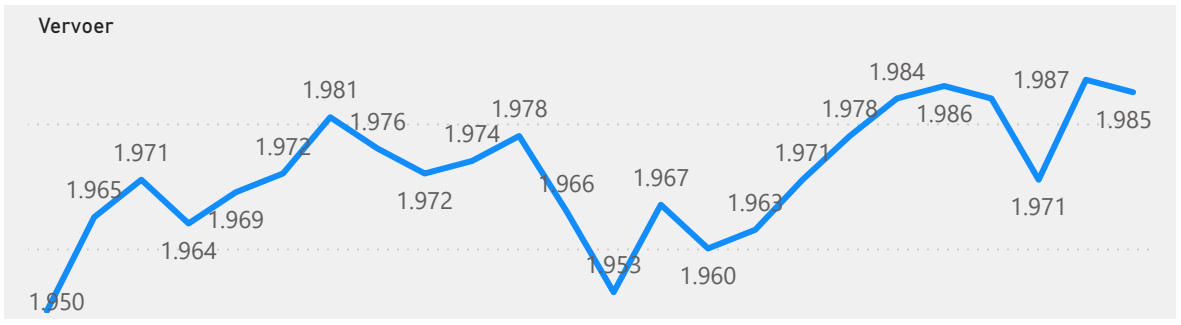
3.8 Wmo Vervoer aantal personen

In de grafieken ziet u voor Vervoer:

- het aantal personen met een actieve toewijzing per maand

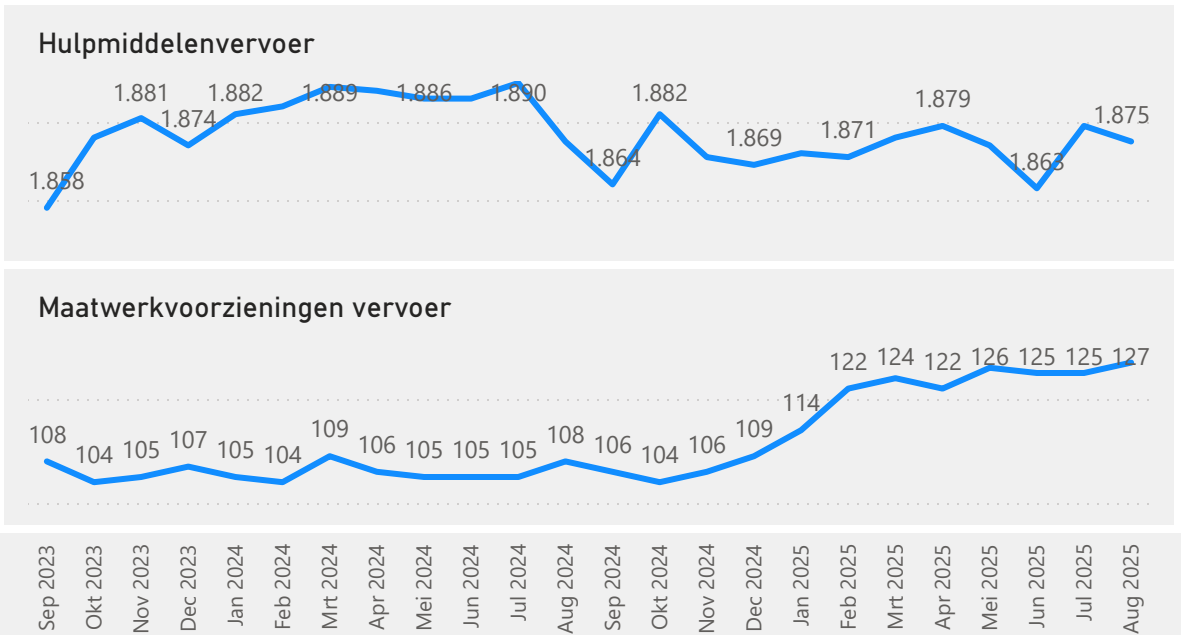
Vervoer

Aantal personen met een actieve toewijzing per maand

→ Aanvragen toe-/afgewezen

Naar sub-beleidsterrein

3.8 B Wmo Vervoer aantal aanvragen toegewezen/afgewezen

Jaarcijfers Doelgroepenvervoer

Team Vervoer, onderdeel van wijkteams Arnhem, onderzoekt de vervoer(aan)vragen van inwoners. In onderstaande tabel ziet u het aantal aanvragen per product, het aantal toewijzingen en afwijzingen.

	Aanvragen	Waarvan toegewezen	Waarvan afgewezen
Jeugdwetvervoer: taxi	90	89	1
Jeugdwetvervoer: vergoeding	6	6	0
Leerlingenvervoer: taxi	366	314	52
Leerlingenvervoer: vergoeding	100	89	14
Wmo: regiotaxi	902	898	4
Wmo: vervoer groepsbegeleiding	101	101	0
Eindtotaal	1565	1497	71

In bovenstaande kolommen is een onderscheid gemaakt tussen vraaggericht (=taxi) en routevervoer.

Verwijzen of afwijzen

Vragen die na onderzoek leiden tot verwijzing naar collectief of voorliggend vervoersaanbod in de gemeente, worden niet als aanvraag geregistreerd.

Klachten

Wanneer inwoners niet tevreden zijn met de dienstverlening van team vervoer, dan kunnen zij daar een klacht over indienen. De reguliere klachtenprocedure van het Stichting Wijkteams Arnhem (SWTA) wordt dan gevolgd. Een klacht kan direct bij het wijkteam worden ingediend, of bij de klachtenfunctionaris van de gemeente. Hij of zij stuurt de klacht dan door naar SWTA.

In 2024 zijn er 10 klachten ingediend over de dienstverlening van team vervoer, waarvan 6 in december (door 1 inwoner). Klachten over de dienstverlening van Avan (het taxibedrijf) kunnen ingediend worden bij Avan zelf. Als een inwoner met een klacht over Avan contact opneemt met team vervoer, dan verwijst team vervoer de inwoner door naar het meldpunt van Avan.

Avan

Avan heeft een eigen klachtenprocedure, waar inwoners telefonisch, via mail of online een klacht kunnen indienen. Zij bieden door verschillende vervoerders uitgevoerd vraagafhankelijk- en route-vervoer. Daarom is het verstandig om klachten te bezien in verhouding tot het totaal aantal volbrachte ritten. Hieronder staan het aantal bij Avan ingediende klachten.

	Geground verwijtbaar	Geground Niet verwijtbaar	Ongegrond	Niet ontvankelijk	Aantal ritten	% klachten	
Jeugdwet vervoer	18	3	3		24	16510	0,145%
Leerlingenvervoer	74	18	33	3	128	153052	0,084%
WMO	248	16	96	6	366	117857	0,311%
Wmo dagbesteding	6	1	1	1	9	17090	0,053%
Eindtotaal	346	38	133	10	527		

← Terug naar de
vorige pagina

4.0 Beschermd wonen algemene toelichting

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de zorgvorm Beschermd Wonen.

Beschermd wonen wordt toegewezen aan inwoners die tijdelijk een vorm van 24-uurs toezicht of aanwezigheid nodig hebben vanwege psychische of ernstige psychosociale problemen en een daarmee gepaard gaande beperkte regie over het leven.

Daarnaast wordt ingezet op preventie en toegewerkt naar meer inzet op ambulante ondersteuningsvormen (beschermd thuis).

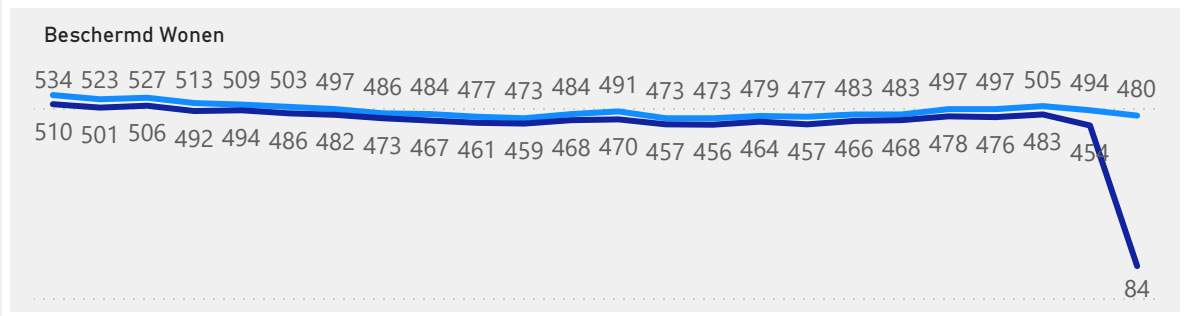
4.1 Beschermd Wonen aantal personen

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:

- het aantal personen met een toewijzing
- het aantal personen waarvoor is gedeclareerd

Beschermd Wonen

Met een toewijzing Met een declaratie

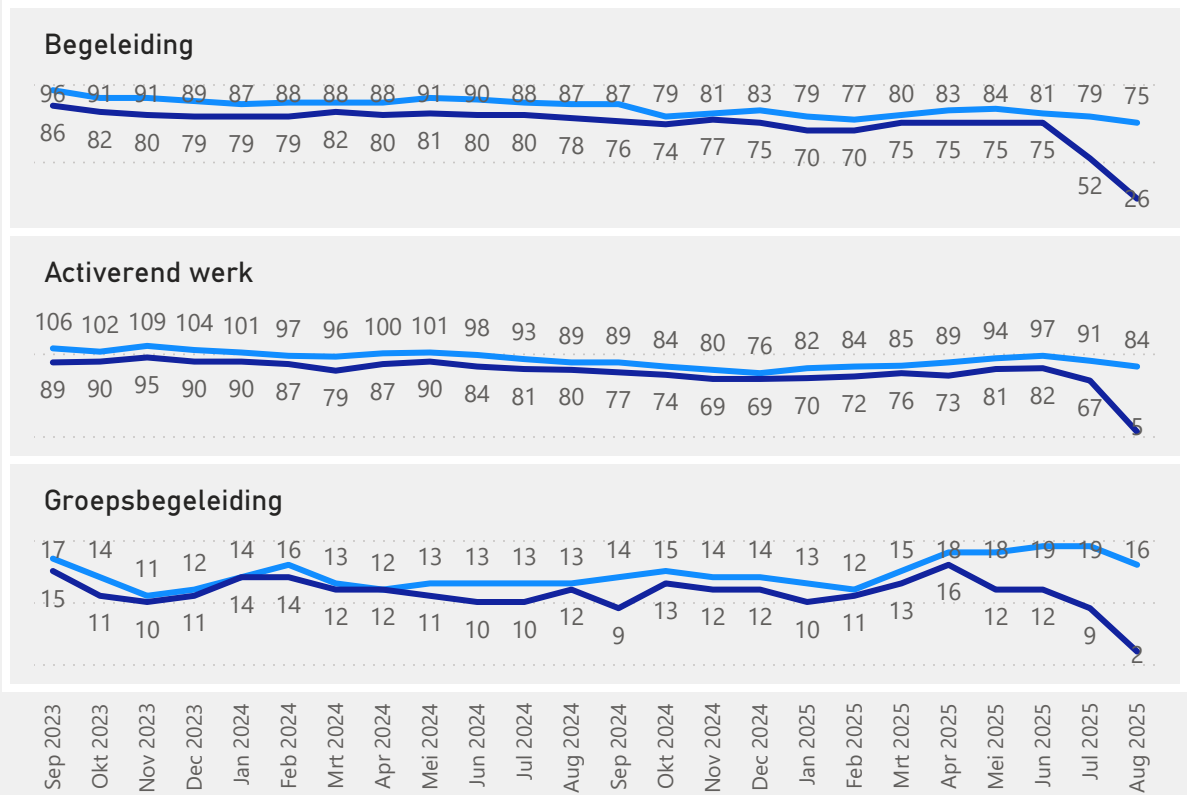

→ PGB, ZIN en Leeftijd

→ Intra- en extramuraal

→ Regio + Gebied

Personen binnen beschermd wonen hebben ook:

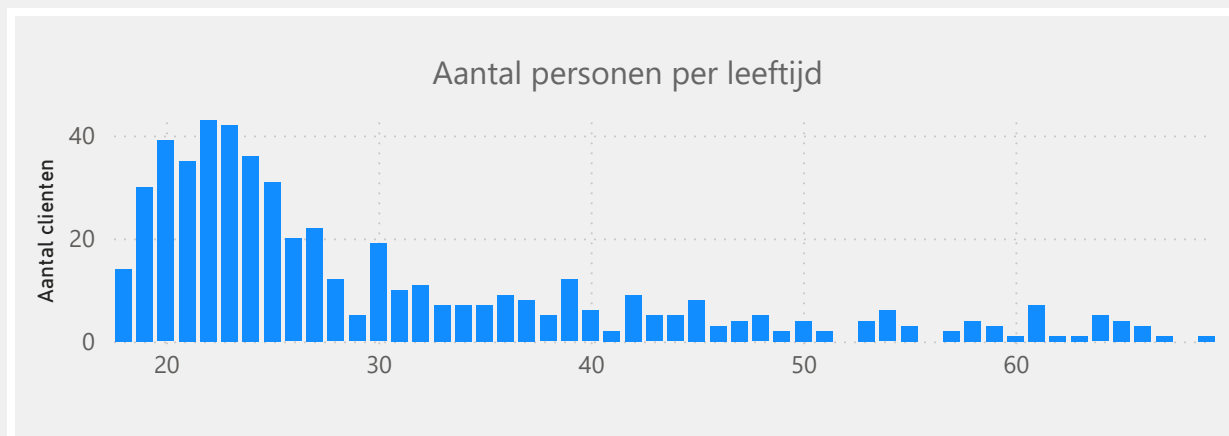
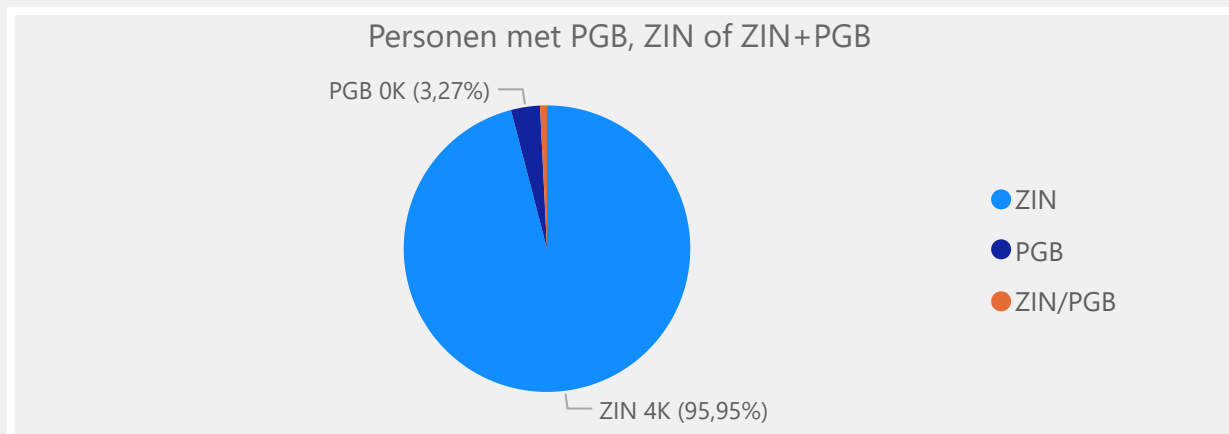
4.1B Beschermd Wonen PGB, ZIN en Leeftijd

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:

- het aantal personen met een toewijzing Zorg in Natura (ZIN)
- het aantal personen met een toewijzing Persoonsgebonden Budget (PGB)
- Een combinatie van toewijzingen ZIN + PGB

[← Terug naar de vorige pagina](#)

Aantal personen met een toewijzing in Augustus 2025

4.1C Beschermd Wonen Regio en Gebieden

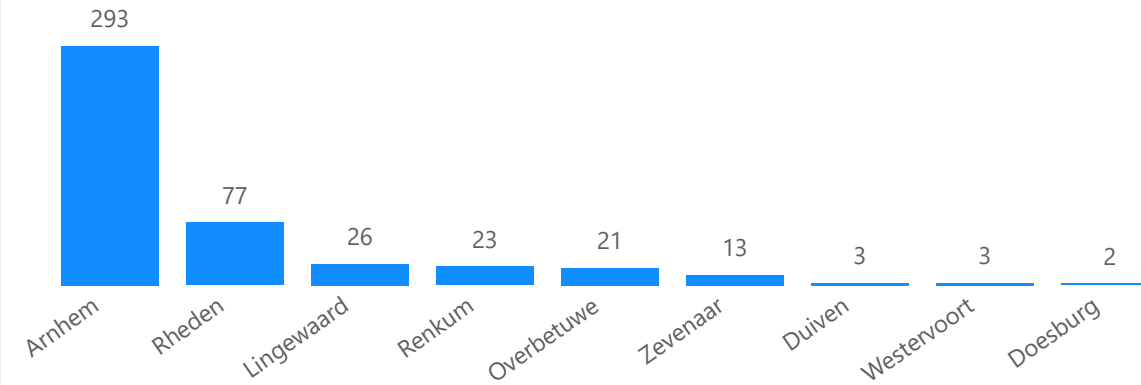
Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:

- het aantal personen met een toewijzing per Regio-gemeente

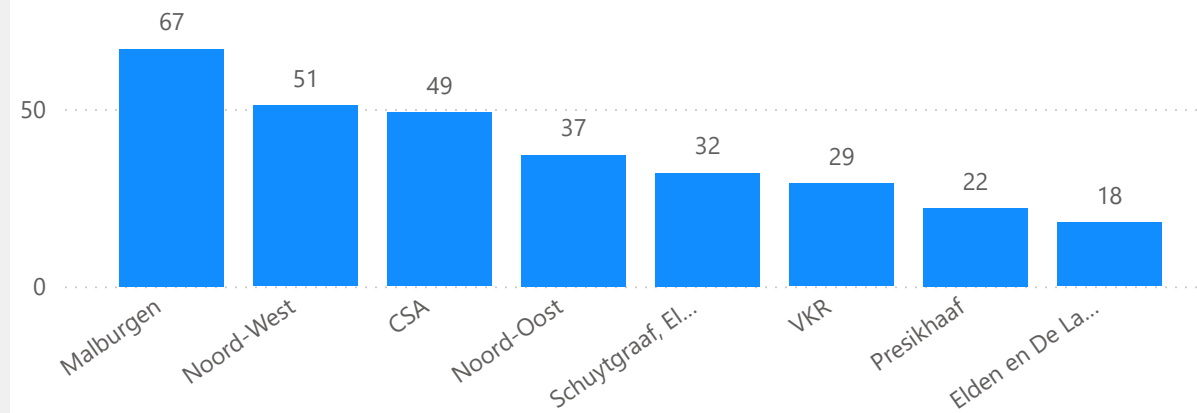
← Terug naar de vorige pagina

Aantal personen met een toewijzing in Augustus 2025

Per regiogemeente

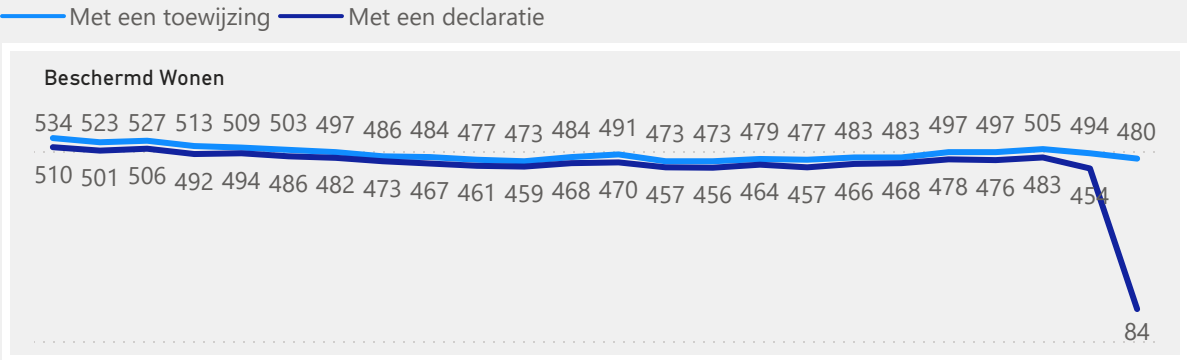
Per gebied in Arnhem

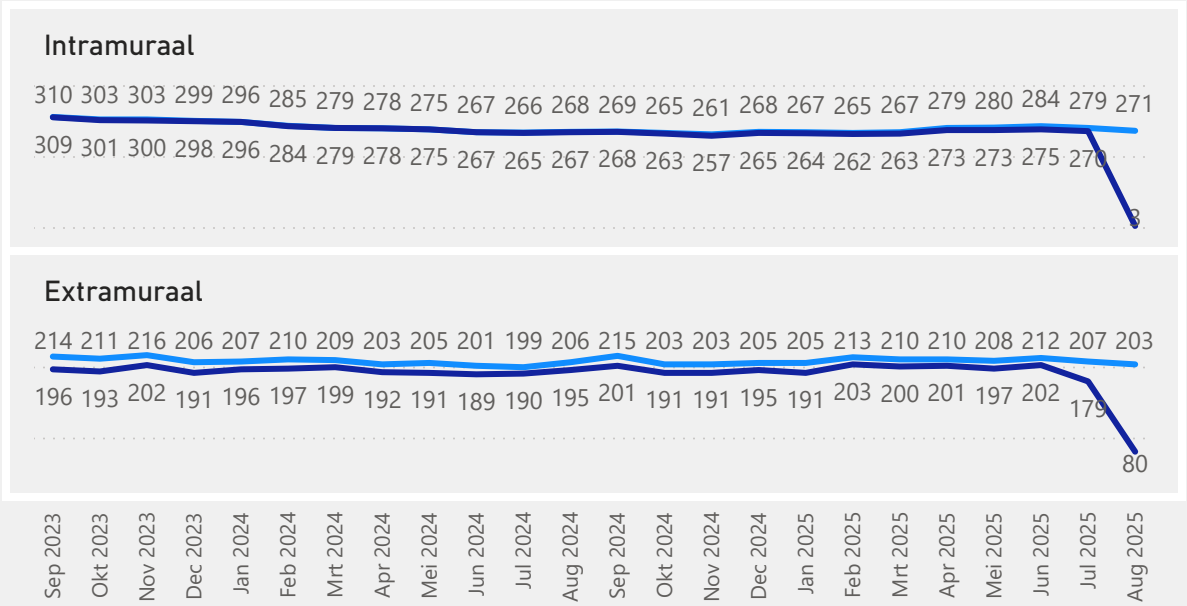
4.2 Beschermd Wonen Intra- extramuraal aantal personen

- Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen:
- het aantal personen met een toewijzing uitgesplitst naar intra- en extramuraal
 - het aantal personen met een declaratie uitgesplitst naar intra- en extramuraal

Beschermd Wonen

Per sub-beleidssterrein

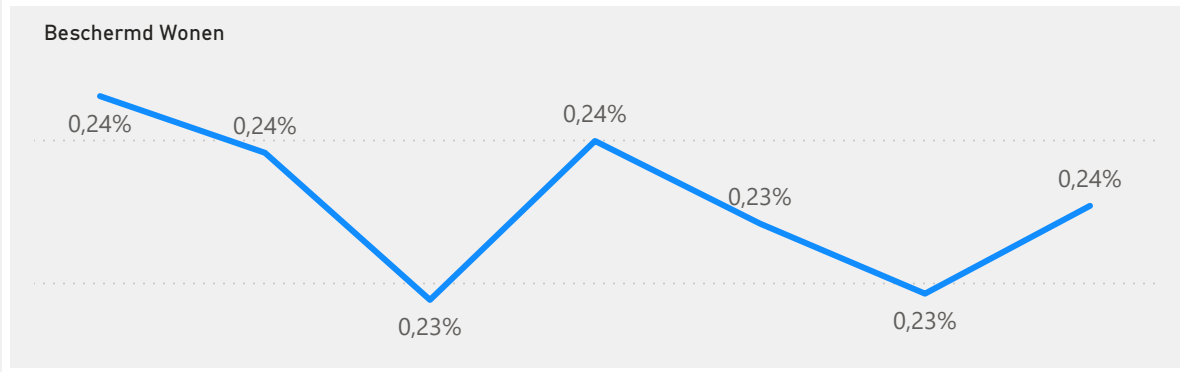
4.3 Wmo Beschermd Wonen aandeel bevolking Arnhem

Op deze pagina ziet u voor Beschermd wonen in Arnhem*:

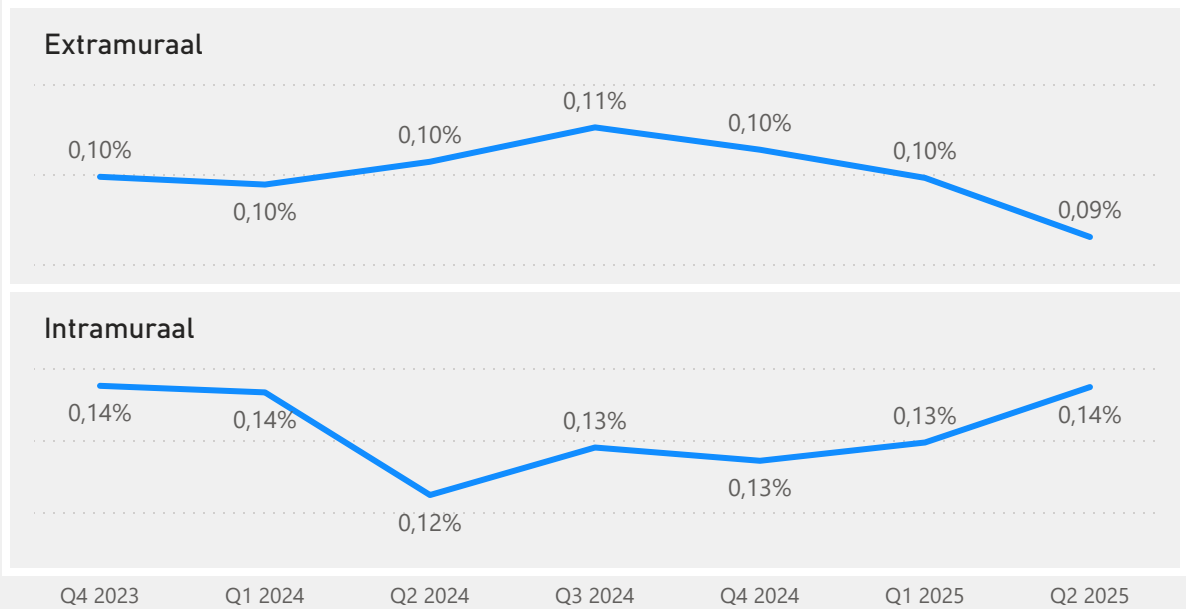
- het aandeel van de bevolking personen met een toewijzing

**Hierbij is het aantal personen met een toewijzing Beschermd wonen in Arnhem afgezet tegen de totale bevolking (18+) in Arnhem*

Beschermd Wonen

Per sub-beleidsterrein

5. Kwaliteit, Toezicht en Handhaving

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de aanpak en resultaten t.a.v. kwaliteit, toezicht en handhaving. Deze aanpak is onder te verdelen naar:

1. Verhogen en toetsen van de kwaliteitseisen aan de voorkant en
2. Intensiveren van toezicht bij aanbieders.

In de raadsbrief *Voortgang aanpak toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid zorg* d.d. 9 november 2021 wordt deze intensievere aanpak uitgebreid toegelicht.

Verhogen en toetsen van kwaliteitseisen aan de voorkant

In de afgelopen periode zijn de kwaliteitseisen verhoogd en verwerkt in de nieuwe inkoop. Dit betreft zowel eisen die we stellen aan de organisatie van de aanbieder als eisen bij het leveren van bepaalde zorgvormen. Alle zorgvormen, die regionaal worden ingekocht, zijn medio 2020 opnieuw ingekocht. Dit heeft geleid tot een daling van het aantal gecontracteerde aanbieders. Tijdens de inkoop zijn diverse aanbieders afgevallen, waarover de gemeente Arnhem negatieve signalen had ontvangen. De nieuwe inkoop heeft ertoe bijgedragen dat we beter het kaf van het koren hebben gescheiden.

Intensiveren van toetsing bij aanbieders

Het blijft van belang om aanbieders te toetsen op kwaliteit en rechtmatigheid van geleverde zorg. Naast signaalgestuurd toezicht wordt nu ook een steekproefsgewijze toetsing uitgevoerd, waarbij een deel van de aanbieders jaarlijks op kwaliteit wordt getoetst (via zogenaamde Quick scans). Deze toetsing wordt via de regionale inkooporganisatie Inkoop SDCG uitgevoerd door de VGGM. Daarnaast vinden op het gebied van rechtmatigheid jaarlijks risicoanalyses plaats op basis waarvan vervolgacties worden bepaald.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de aanpak zichtbaar.

Indicator	Aantal
Aantal lopende kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal lopende rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde kwaliteitsonderzoeken door VGGM	
Aantal afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken door Handhaving	
Aantal afgeronde Quick scans rechtmatigheid	
Aantal uitgevoerde Quick scans kwaliteit	
Aantal lopende Quick scans rechtmatigheid	
Aantal lopende cliëntenstops	
Aantal lopende betaalstops (niet langer vergoeden van declaraties)	
Aantal beëindigde contracten (buiten de inkoop per 01-07-2020)	
Aantal terugvorderingen bij aanbieders	
Totaalbedrag terugvorderingen	

Afgeronde rechtmatigheidsonderzoeken worden na een zorgvuldige procedure openbaar gemaakt en zijn te vinden op internet: <https://wob.arnhem.nl/pages/rechtmatigheidsonderzoeken>.

6.0 Kerncijfers Wmo/JW ZIN (Gemiddelde bedragen en aantallen van ZIN per maand)

over de laatste drie maanden zijn nog niet alle declaraties ontvangen

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Januari 2023 t/m Mei 2025.							
Jaar	2023			2024			2025
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Perso
⬆							
☐ Wmo	10.984	7.989	€ 5.425.232	11.071	7.609	€ 5.657.840	
Activerend werk	708	654	€ 319.090	724	663	€ 340.993	
Begeleiding	2.872	2.694	€ 1.515.070	2.930	2.774	€ 1.762.972	
Beschermd Wonen	523	517	€ 1.837.907	477	470	€ 1.717.526	
Groepsbegeleiding	295	273	€ 128.452	305	278	€ 150.523	
Huishoudelijke ondersteuning	4.700	4.531	€ 1.412.468	4.730	4.552	€ 1.588.151	
Hulpmiddelen	119			114			
Rollen	1.109			1.099			
Schulddienstverlening	1.628	591	€ 153.692	1.664	329	€ 120.505	
Verblijf	10	10	€ 10.682	4	4	€ 3.662	
Vervoer	1.908			1.929			
Wijkteam	59			8			
Wonen	1.556	40	€ 47.871	1.652	68	€ 73.928	

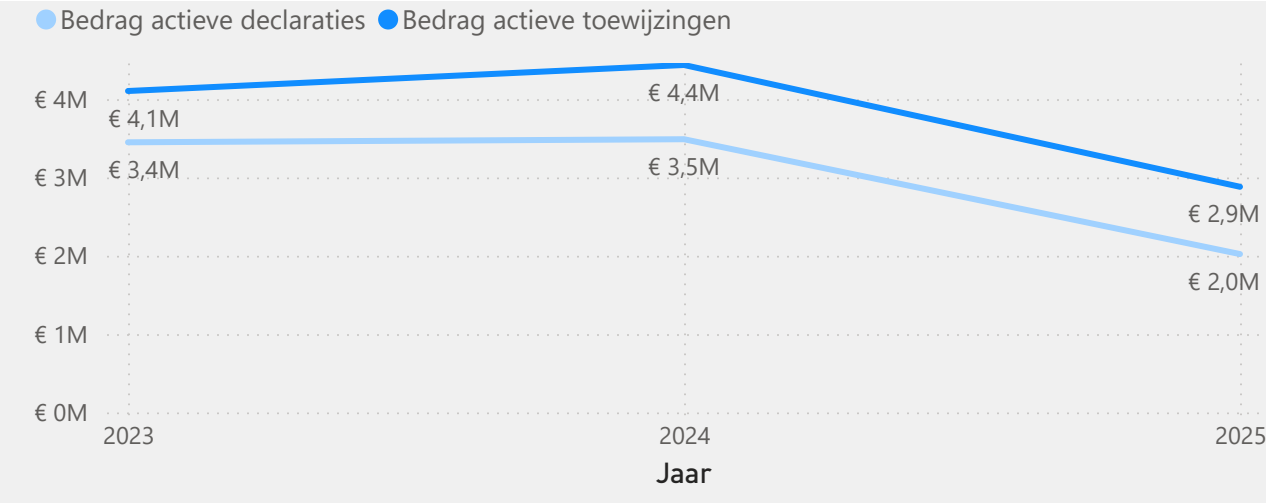
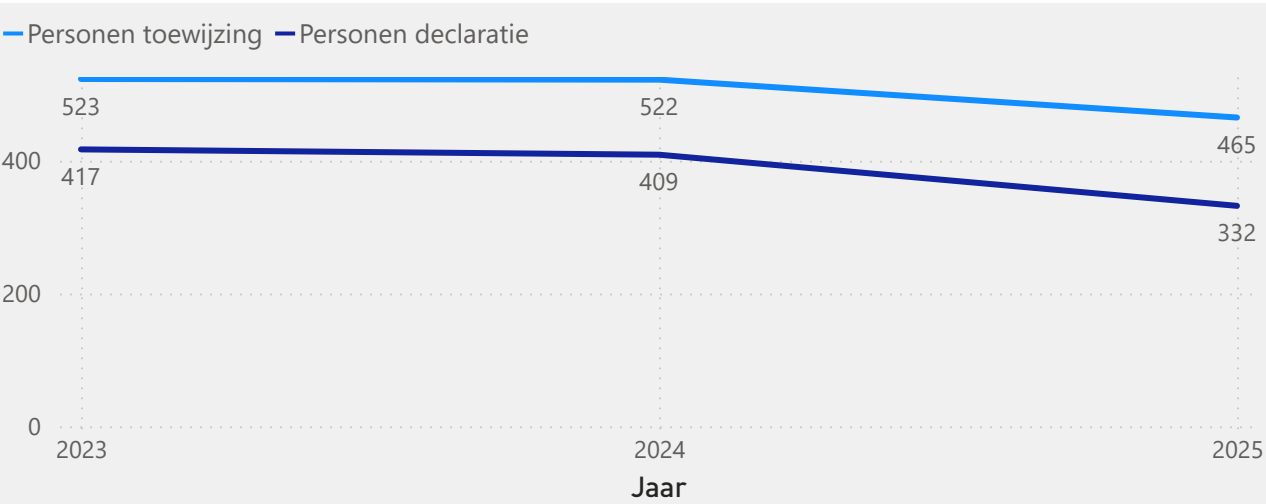
Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Juni 2025 t/m December 2025.			
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
☐ Wmo	10.217	5.476	€ 4.208.085
Activerend werk	750	500	€ 268.649
Begeleiding	3.009	2.011	€ 1.304.540
Beschermd Wonen	487	340	€ 1.292.449
Groepsbegeleiding	310	170	€ 92.225
Huishoudelijke ondersteuning	4.684	3.181	€ 1.121.213
Hulpmiddelen	136		
Rollen	1.079		
Schulddienstverlening	400		
Verblijf	1	2	€ 0
Vervoer	1.932		
Wijkteam	2		
Wonen	1.702	67	€ 129.009

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Januari 2023 t/m Mei 2025.							
Jaar	2023			2024			2025
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie	Perso
☐ Jw	3.821	3.248	€ 5.407.116	3.866	3.381	€ 5.992.251	
Activerend werk	7	6	€ 4.041	11	9	€ 5.141	
Begeleiding	814	711	€ 923.933	890	798	€ 1.217.541	
Behandeling	2.946	2.376	€ 2.344.829	2.961	2.463	€ 2.604.349	
Groepsbegeleiding	208	187	€ 131.888	194	178	€ 164.070	
Jeugdbescherming & -reclassering	433	408	€ 321.240	432	412	€ 420.055	
Verblijf jeugd	453	443	€ 1.681.186	400	397	€ 1.581.094	
Wijkteam	9			2			

Gemiddeld bedrag en aantal per maand van Juni 2025 t/m December 2025.			
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag declaratie
☐ Jw	3.746	2.491	€ 3.908.552
Behandeling	2.871	1.717	€ 1.576.237
Verblijf jeugd	332	227	€ 948.445
Begeleiding	935	589	€ 817.350
Jeugdbescherming & -reclassering	410	379	€ 443.661
Groepsbegeleiding	211	123	€ 120.200
Activerend werk	9	5	€ 2.658

6.1 Kerncijfers Totalen PGB per jaar

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van Januari 2023 t/m Augustus 2025.

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van Januari 2023 t/m Augustus 2025.

		Jaar 2023			2024			2025		
Wet	Beleidssterrein	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties*
Jw	Verblijf jeugd	4			4			4		
	Groepsbegeleiding	6			5			4		
	Behandeling	11			6			4		
	Begeleiding	71	79	€ 929.844	65	71	€ 958.972	51	52	€ 577.896
	Totaal	83	79	€ 929.844	74	71	€ 958.972	58	52	€ 577.896
Wmo	Wonen	63			73			70		
	Rollen	26			28			20		
	Huishoudelijke ondersteuning	208	201	€ 721.027	216	209	€ 853.321	202	180	€ 524.090
	Groepsbegeleiding	14			15			10		
	Beschermd Wonen	18			12			9		
	Begeleiding	176	171	€ 1.796.776	163	166	€ 1.674.625	145	129	€ 918.704
	Activerend werk	5			4			2		
Totaal		442	340	€ 2.517.803	452	342	€ 2.527.946	409	280	€ 1.442.793
Totaal		523	417	€ 3.447.647	522	409	€ 3.486.918	465	332	€ 2.020.689

* Declaraties Wmo PGB: De Wmo PGB verantwoordelijkheid zoals aangeleverd door de Sociale Verzekeringsbank (SVB) bestaat uit 2 beleidssterreinen: Huishoudelijke ondersteuning (HO) en Begeleiding. Onder HO vallen alle PGB die zijn gedeclareerd voor HO. Onder Begeleiding vallen naast de declaraties voor Begeleiding (ruim 90%) ook de PGB-declaraties van de overige Wmo-beleidssterreinen.

6.2 Kerncijfers Totalen ZIN en PGB per jaar

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van Januari 2023 t/m Augustus 2025.

Totaal ZIN + PGB									
Jaar 2023				2024			2025		
Wet	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties	Personen toewijzing	Personen declaratie	Bedrag actieve declaraties
Jw	5.542	5.289	€ 65.815.234	5.574	5.367	€ 72.865.985	4.847	4.537	€ 42.156.866
Wmo	11.216	9.764	€ 65.776.281	11.437	10.177	€ 70.181.011	10.792	9.364	€ 44.341.813
Totaal	16.612	14.967	€ 131.591.516	16.863	15.457	€ 143.046.996	15.523	13.845	€ 86.498.679

Totaal van aantallen en bedragen over de periode van Januari 2023 t/m Augustus 2025.

JW ZIN totaal declaraties per jaar

	Wet	2023	2024	2025
☒ Jw		€ 64.885.391	€ 71.907.013	€ 41.578.970
Activerend werk		€ 48.492	€ 61.694	€ 26.103
Begeleiding		€ 11.087.191	€ 14.610.498	€ 9.047.132
Behandeling		€ 28.137.943	€ 31.252.188	€ 18.436.913
Groepsbegeleiding		€ 1.582.655	€ 1.968.840	€ 1.234.334
Jeugdbescherming & -reclassering		€ 3.854.883	€ 5.040.659	€ 3.601.461
Verblijf jeugd		€ 20.174.227	€ 18.973.134	€ 9.233.027
Totaal		€ 64.885.391	€ 71.907.013	€ 41.578.970

Wmo ZIN totaal declaraties per jaar

	Wet	2023	2024	2025
☒ Wmo		€ 63.258.478	€ 67.653.065	€ 42.899.020
Activerend werk		€ 3.829.079	€ 4.091.919	€ 2.606.161
Begeleiding		€ 18.180.837	€ 21.155.665	€ 13.594.967
Beschermd Wonen		€ 22.054.887	€ 20.610.315	€ 12.924.005
Groepsbegeleiding		€ 1.541.421	€ 1.806.281	€ 1.083.091
Huishoudelijke ondersteuning		€ 16.949.618	€ 19.057.807	€ 11.683.273
Verblijf		€ 128.184	€ 43.947	€ 5.576
Wonen		€ 574.451	€ 887.131	€ 1.001.946
Totaal		€ 63.258.478	€ 67.653.065	€ 42.899.020

Toelichting op de onderste 2 tabellen: De declaraties kunnen alleen per beleidsterrein worden uitgesplitst voor ZIN, daarom bevatten deze tabellen geen PGB

Begrotingswijziging exploitatie

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. :
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's		2025				
		Lasten	Baten	Expl.- result.		
					Toe- voeg.	Ont- trekk.
Wijkprogramma's						
Geb 0	Gebied nader te verdelen	1.306		-1.306		352
Geb 1	CSA					
Geb 2	Noordwest					
Geb 3	Noordoost					
Geb 4	Presikhaaf	100		-100		50
Geb 5	Malburgen	150		-150		
Geb 6	Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7	De Laar/Elden					
Geb 8	RKV					
		1.556		-1.556		402
Stedelijke programma's						
S00	Bestuur, dienstverlening en financ	429	21.679	21.250		21.250
S01	Veiligheid	198		-198		-198
S02	Bereikbaarheid	-200		200		200
S03	Economie	150		-150		-150
S04	Onderwijs	646		-646		-646
S05	Cultuur	-500		500		500
S06	Participatie en armoedebestrijding	3.157	-3.421	-6.578		-6.578
S07	Zorg	-378	3.000	3.378	3.400	-22
S08	Welzijn en inclusie	341		-341		258
S09	Gezondheid en sport	-307		307		307
S10	Klimaat, energie en milieu	450		-450		-450
S11	Ruimtelijke ontwikkeling	1.826		-1.826		88
S12	Wonen en leefomgeving	495		-495		530
		6.307	21.257	14.950	3.400	876
Totaal		7.863	21.257	13.394	3.400	1.278

Begrotingswijziging Investeringsen

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. :
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's	2025				
	Lasten	Baten	Expl.-result.		
				Toe-voeg.	Ont-trekk.
Wijkprogramma's					
Geb 0 Gebied nader te verdelen					
Geb 1 CSA					
Geb 2 Noordwest					
Geb 3 Noordoost					
Geb 4 Presikhaaf					
Geb 5 Malburgen					
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7 De Laar/Elden					
Geb 8 RKV					
Stedelijke programma's					
S00 Bestuur, dienstverlening en financ					
S01 Veiligheid					
S02 Bereikbaarheid	2.452		-2.452		-2.452
S03 Economie					
S04 Onderwijs	1.138		-1.138		-1.138
S05 Cultuur					
S06 Participatie en armoedebestrijding					
S07 Zorg					
S08 Welzijn en inclusie	5.347		-5.347		-5.347
S09 Gezondheid en sport					
S10 Klimaat, energie en milieu					
S11 Ruimtelijke ontwikkeling					
S12 Wonen en leefomgeving					
	8.936		-8.936		-8.936
Totaal	8.936		-8.936		-8.936

Begrotingswijziging Exploitatie

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. : 12-11-2025
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's	2025				
	Lasten	Baten	Expl.-result.		
				Toe-voeg.	Ont-trekk.
Wijkprogramma's					
Geb 0 Gebied nader te verdelen	1.306		-1.306		352
Geb 1 CSA					
Geb 2 Noordwest					
Geb 3 Noordoost					
Geb 4 Presikhaaf	100		-100		50
Geb 5 Malburgen	150		-150		
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7 De Laar/Elden					
Geb 8 RKV					
	1.556		-1.556		402
Stedelijke programma's					
S00 Bestuur, dienstverlening en financ	429	21.679	21.250		
S01 Veiligheid	198		-198		
S02 Bereikbaarheid	-200		200		
S03 Economie	150		-150		
S04 Onderwijs	646		-646		
S05 Cultuur					
S06 Participatie en armoedebestrijding	3.157	-3.421	-6.578		
S07 Zorg	-378	3.000	3.378	3.400	
S08 Welzijn en inclusie	341		-341		258
S09 Gezondheid en sport	-307		307		
S10 Klimaat, energie en milieu	450		-450		
S11 Ruimtelijke ontwikkeling	1.826		-1.826		88
S12 Wonen en leefomgeving	495		-495		530
	6.807	21.257	14.450	3.400	876
Totaal	8.363	21.257	12.894	3.400	1.278

Begrotingswijziging Investerings

Nr. : 25-009
 Onderwerp : Turap-2 2025
 Raad d.d. : 12-11-2025
 Zaaknr. : 4712870
 Toelichting: : Begrotingswijziging bij Turap-2

Programma's	2025				
	Lasten	Baten	Expl.-result.		
				Toe-voeg.	Ont-trekk.
Wijkprogramma's					
Geb 0 Gebied nader te verdelen					
Geb 1 CSA					
Geb 2 Noordwest					
Geb 3 Noordoost					
Geb 4 Presikhaaf					
Geb 5 Malburgen					
Geb 6 Schuytgraaf/Elderveld					
Geb 7 De Laar/Elden					
Geb 8 RKV					
Stedelijke programma's					
S00 Bestuur, dienstverlening en financ					
S01 Veiligheid					
S02 Bereikbaarheid	2.452		-2.452		-2.452
S03 Economie					
S04 Onderwijs	1.138		-1.138		-1.138
S05 Cultuur					
S06 Participatie en armoedebestrijding					
S07 Zorg					
S08 Welzijn en inclusie	5.347		-5.347		-5.347
S09 Gezondheid en sport					
S10 Klimaat, energie en milieu					
S11 Ruimtelijke ontwikkeling					
S12 Wonen en leefomgeving					
	8.936		-8.936		-8.936
Totaal	8.936		-8.936		-8.936

Lopende onderzoeken Q3 2024 - Q1 2025

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	(Verwachte) einddatum (Q=kwartaal)	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Evaluatie Trajectbegeleiding Preventie met Gezag	Waaruit bestaat de intensieve trajectbegeleiding gericht op kwetsbare jongeren in de wijken Malburgen en Presikhaaf in Arnhem en welke resultaten zijn zichtbaar? Het onderzoek levert kwartaalrapportages t/m 2025.	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Onderzoek bureau Beke naar effecten Youth Cyber Team	Inzicht in effecten Youth Cyber Team en verbeteren interventie.	Q3 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Onderzoek meidenproblematiek	1: in hoeverre zijn meiden betrokken bij geweld en andere criminele/ problematische gedragingen in Arnhem? 2: Hoe handelen professionals bij grensoverschrijdend gedrag bij meiden? 3: In hoeverre is het handelingsarsenaal van professionals toereikend?	Q4 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Onderzoek effecten en beschermende factoren Prospect4Cash	Prospect4Cash is gericht op jongeren van 16 tot 21 jaar en heeft als doel jongeren te helpen bij het vinden, leren en behouden van werk. Het project heeft meerdere doelen waaronder toeleiding naar werk en stage, voorkomen van criminaliteit en het (aan)leren van werknemersvaardigheden.	Q4 2026	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch

Borging cultuureducatie Arnhem	Handvatten voor borging cultuureducatie : wat doen we al (m.n. PO)? Waar liggen kansen (VO/MBO)? Waar zetten we komende jaren op in? Wat willen we bereiken e.d.? Dit mede op basis van gesprekken met Rozet, culturele instellingen en onderwijsinstellingen.	Q3 2025	Cultuur & Onderwijs	Cathelijne Bouwkamp & Nermina Kundić
Onderzoek intergemeentelijke vergelijking doelgroepenvervoer	Het doel van dit project is om inzicht te krijgen in de indicatiestelling, kwaliteit en financiering van het doelgroepenvervoer, en eventuele aangeboden alternatieven, binnen de Avangemeenten.	Q4 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch
Kwalitatief verdiepend onderzoek van het inwonerservaringsonderzoek	Het onderzoek heeft tot doel meer zicht te krijgen op de tevredenheid van inwoners over de toegang tot zorg of andere ondersteuning.	Q4 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch
Monitoring Experiment Immerloo Schuldenvrij (EIS)	Kwalitatieve evaluatie van de ervaringen van deelnemers en samenwerking tussen partners bij het experiment.	Q1 2026	Werk en Inkomen	Cathelijne Bouwkamp
RI&E	Risico inventarisatie en evaluatie. In kaart brengen van alle zichtbare en onzichtbare arbeidsrisico's binnen de gemeente.	Q4 2025	Overig	Maurits van de Geijn
Doelgroep onder dak? Actieonderzoek rondom de proef 22-uursopvang Spoorwegstraat Arnhem	In hoeverre komt de 22-uursopvang tegemoet aan de behoeften van Arnhemse burgers en de bij de opvang betrokken professionals?	Q4 2026	Maatschappelijke opvang	Maurits van de Geijn
Samenwerking binnen en tussen afdeling Vastgoed	Evalueren of de investeringen in de structuur en cultuur van de afdeling tot verbetering hebben geleid, en wat de afdeling te doen staat in de toekomst.	Q3 2025	Ruimte en Infrastructuur	Maurits van de Geijn

Nederlands inclusiviteitsmonitor (NIM)	Organisaties inzicht geven in hoe inclusief hun werkcultuur daadwerkelijk wordt ervaren door medewerkers. Concreet heeft de NIM 3 doelen: meten van inclusie in de praktijk, inzicht bieden in de verbeterpunten en vergelijking en monitoring.	Q3 2025	Inclusie	Maurits van de Geijn
Urban Mining Scan	Het bieden van inzicht in de vrijkomende producten en materiaalstromen uit de urban mine van Arnhem in de komende jaren, en de potentiële impact reductie die te realiseren is; Urban mining kansenanalyse voor de nieuwe gebiedsontwikkelingen en de reductie van de milieu-impact van de nieuwbouw (dit specifiek voor de gebieden Rijnpark, Schaapsdrift en Laarkwartier).	Q4 2025	Circulariteit	Nermina Kundić

Afgeronde onderzoeken Q1 2025 - Q2 2025

Naam van het onderzoek	Doel van het onderzoek	Datum afronding	Thema	Verantwoordelijke portefeuillehouder
Actieonderzoek bureau Beke naar interventie Persoonsgerichte Aanpak-wijken / crossroads	Verbeteren effectiviteit en impact van de interventies.	Q1 2025	Openbare Orde en Veiligheid	Ahmed Marcouch
Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud	Verkenning toekomst afvalinzameling, stadsreiniging en dagelijks onderhoud.	Q1 2025	Ruimte en Infrastructuur	Bob Roelofs
Hoe wil jij bij de gemeente betrokken zijn?	Achterhalen hoe inwoners participatie in het verleden hebben ervaren en hoe zij in de toekomst betrokken willen worden. Uitkomsten worden benut voor opstellen participatieverordening en vernieuwen participatiebeleid.	Q2 2025	Burgerparticipatie	Bob Roelofs
Tarievenonderzoek Beschermd Wonen tbv nieuwe inkoop	Voor de bepaling van de tarieven van nieuwe producten Beschermd wonen wordt een onafhankelijk tarievenonderzoek uitgevoerd. Daarmee voldoen we aan de Algemene Maatregel van Bestuur reële kostenprijs Wmo 2015.	Q1 2025	Zorg en Welzijn	Eva van Esch

Evaluatie gemeentepolis	Tijdens het overstapseizoen voor zorgverzekeringen voeren we een enquête uit onder inwoners met de gemeentepolis en bieden we een andere groep inwoners onafhankelijke adviesgesprekken van de Voorzieningenwijzer over de meest passende zorgverzekering. Daarnaast analyseren we schaderapporten van de huidige aanbieder en voeren we gesprekken met ervaringsdeskundigen (via Arnhems Platform voor Chronisch Zieken en Gehandicapten).	Q1 2025	Bestaanszekerheid	Mark Lauriks
Onderzoek inwonersprofielen circulariteit	Doorvertaling Citisens inwonersprofielen voor circulair gedrag.	Q2 2025	Circulariteit	Nermina Kundić
Regionale analyse Doorstroompunt	Inzicht geven in de situatie in de regio met betrekking tot voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid.	Q2 2025	Onderwijs	Nermina Kundić
Onderzoek meedoen vanaf dag één vluchtelingen	Advies in de te nemen stappen om de ambitie 'meedoen vanaf dag één' voor vluchtelingen te kunnen waarmaken.	Q1 2025	Asiel en Migratie	Paul Smeulders

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4724772

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober nummer 4724772;

gelet op artikel 216 van de Gemeentewet;

besluit:

De Belastingverordeningen 2026 met bijbehorende tarieventabellen vast te stellen conform bijgevoegde concepten:

- a. de verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing 2026;
- b. de verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelasting 2026
- c. de verordening op de heffing en de invordering van roerende-zaakbelasting 2026;
- d. de verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing 2026;
- e. de verordening op de heffing en de invordering van leges 2026;
- f. de verordening op de heffing en de invordering van parkeren en parkeerbelastingen 2026;
- g. de verordening op de heffing en de invordering van scheepvaartrechten 2026 (haven- en kadegeld);
- h. de verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting 2026;
- i. de verordening op de heffing en de invordering van reinigingsrechten 2026;
- j. de verordening op de heffing en de invordering van leges voor ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

Aan de gemeenteraad

Zaaknummer 4724772

Onderwerp: Belastingverordeningen 2026

Kernboodschap

Om in 2026 de gemeentelijke belastingen te kunnen heffen en de in de begroting opgenomen opbrengsten te realiseren, is het noodzakelijk dat de gemeenteraad tijdig de belastingverordeningen 2026 vaststelt. De in de belastingverordeningen opgenomen tarieven sluiten aan bij de kaders van de Begroting 2026.

Er ligt tevens een nieuwe belastingverordening leges nul-emissiezone voor. Er is een separate legesverordening opgesteld voor de leges van ontheffingen die noodzakelijk zijn voor de invoering van de zero emissiezone (vanaf 1 juni 2026, conform besluit 13 juni 2023). Op die manier kunnen deze ontheffingen praktisch en tijdig via een landelijk loket worden verleend.

Voorstel

1. De Belastingverordeningen 2026 met bijbehorende tarieventabellen vast te stellen conform bijgevoegde concepten.

Inleiding

Om in 2026 de gemeentelijke belastingen en heffingen te kunnen heffen en innen is het nodig dat op 1 januari 2026 de belastingverordeningen zijn vastgesteld en gepubliceerd. De tarieven in de belastingverordeningen 2026 sluiten aan op de kaders uit de begroting. Zie voor verdere toelichting op de wijzigingen ook de bijlage 'Toelichting op de belastingverordeningen 2026'.

- De OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, worden met 5% verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5%. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een 'inhaaleffect' plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5%.
Bij woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets hoger uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning in 2025 gemiddeld meer OZB betaald dan waar rekening mee werd gehouden. Dit wordt voor 2026 gecorrigeerd, waardoor voor 2026 de verwachte gemiddelde lastenstijging OZB voor woningen uitkomt op 4,6%. Voor niet-woningen wijkt de daadwerkelijke waardeontwikkeling slechts marginaal af van de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling, waardoor hier wel een verwachte lastenontwikkeling van

gemiddeld 5% geldt. Ook voor 2026 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waar voor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van wat nu verwacht wordt. In 2027 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5% per jaar is.

- Bij de afvalstoffenheffing gelden vanaf 2026 drie tarieven: één voor eenpersoonshuishoudens, één voor tweepersoonshuishoudens en één voor huishoudens van drie personen of meer. Hiermee wordt een sterkere relatie gelegd tussen de mate van gebruik en de belasting die iemand betaalt. Tot 2026 was er sprake van twee tariefcategorieën (één- en meerpersoonshuishouden). Zie de Toelichting op de verordeningen 2026 voor nadere informatie hierover.

De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2026 doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om aanvullende kosten uit hoofde van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en de effecten van prijs-areaalontwikkeling. Daarbij is de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing verhoogd naar 95%. Tenslotte zijn de tarieven voor het aanbieden van afval bij het afvalbrengstation verhoogd met 3,0%, de consumentenprijsindex (cpi) waarmee de contracten zijn geïndexeerd op basis van de gerealiseerde cpi van het voorgaande jaar. Deze tarieven zijn afgestemd met en uniform aan die van de gemeente Westervoort, die ook gebruik maakt van hetzelfde afvalbrengstation. Abusievelijk zijn de tarieven met betrekking tot de containers de laatste jaren buiten de verordening gebleven en stond deze informatie alleen op de website. Die (veelal 0 euro) tarieven staan nu weer opgenomen in de tarieventabel.

- De tarieven voor de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2026, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om stijgende kapitaallasten als gevolg van actualisatie van de rioolinvesteringen.
Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minder opbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand zijn verwerkt in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaars tarief.
- De parkeertarieven op straat worden met de voor 2026 geraamde consumentenprijsindex van 2,6% verhoogd van € 4,50 naar € 4,60 en van € 3,00 naar € 3,10. Bij de afronding (op 10 cent) is rekening gehouden met het feit dat men de bedragen ook bij enkele automaten in cash moet kunnen betalen.

De tarieven voor de parkeervergunningen zijn met 2,6% verhoogd en, net als voorgaande jaren, afgerond op hele euro's. De naheffingsaanslag (parkeerboete) blijft hetzelfde tarief als voor 2025, zijnde € 78,80. De totale geraamde kosten per naheffingsaanslag bedragen voor 2026 € 78,96, wat onder het door het Rijk vastgestelde maximumtarief van € 82,00 voor 2026 ligt. Vanwege het vereiste van (maximaal 100%) kostendekkendheid wordt het tarief dan ook niet verhoogd.

- De tarieven voor de toeristenbelasting worden met de voor 2026 geraamde consumentenprijsindex van 2,6% verhoogd van € 3,50 naar € 3,59 en van € 2,00 naar € 2,05. Er is een vrijstelling opgenomen voor topsportlocaties die onderdak bieden aan topsporters die daar verblijven in het kader van hun opleiding.

De belangrijkste punten met betrekking tot de legesverordening:

- Op de legestarieven is een verhoging van de voor 2026 geraamde consumentenprijsindex van 2,6% toegepast, met uitzondering van een aantal tarieven met betrekking tot huwelijken en geregistreerde partnerschappen die kostendekkend zijn gemaakt, de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt of waar door verhoging de 100% kostendekkendheid wordt overschreden wat voor die betreffende tarieven niet is toegestaan, omdat ze vallen onder de Europese Dienstenrichtlijn. Zie voor nadere informatie de Toelichting op de belastingverordeningen 2026.
- Burgerlijke stand:
 - ✓ De voorlopige maximumtarieven voor 2026 voor paspoort en identiteitskaart zijn bekend gemaakt. De definitieve maximumtarieven zullen in oktober of november door het Rijk worden vastgesteld. Aangezien de voorlopige maximumtarieven voor paspoort en identiteitskaart de afgelopen jaren niet afweken van de definitieve tarieven, zijn deze nu alvast in de voorliggende verordening opgenomen. Paspoorttarieven 2026: <18 € 67,05 (was € 65,70) en >18 € 88,65 (was € 86,85); tarieven identiteitskaart 2026: <18 € 43,20 (was € 42,35) en >18 € 80,10 (was € 78,50).
 - ✓ Het maximumtarief voor een rijbewijs is op dit moment nog niet bekend, dit zal waarschijnlijk in oktober worden vastgesteld door het Rijk. Dit tarief zal daarom mogelijk later dit jaar nog worden aangepast.
 - ✓ De vermissingsleges bij rijbewijzen komen te vervallen. Een inwoner moest bij de aanvraag van een rijbewijs in geval van vermissing hiervoor een schriftelijke verklaring invullen. Dit is een kleine extra handeling binnen de afspraak en wordt soms vooraf al door de inwoner via de RDW gedaan. Het is niet uitlegbaar aan de inwoner dat we hiervoor ruim € 35,- in rekening brachten. Veel andere gemeenten hebben deze vermissingskosten ook niet (meer) opgenomen in de legesverordening.
 - ✓ Een aantal tarieven voor huwelijken die onder de kostprijs zaten, zijn verhoogd naar kostendekkendheid. Uitzondering is het tarief voor huwelijk/geregistreerd partnerschap in een bijzonder huis. Dit wordt gelijkgetrokken met het tarief voor een huwelijk in de spreekkamer. Daarmee wordt het tarief verhoogd, maar blijft het nog onder het kostendekkende niveau. Argument voor deze keuze is dat het gaat om een niet gekozen situatie, zoals een huwelijk in het ziekenhuis. Het tarief voor een huwelijk of geregistreerd partnerschap in de spreekkamer is het laagste reguliere tarief; zou het koppel buiten de bestaande situatie trouwen of een partnerschap laten registreren, dan zouden zij ook minimaal dit tarief betalen (met uitzondering van het gratis huwelijk waaraan specifieke voorwaarden zijn verbonden). Zie de Vergelijkingstabel leges 2025 – 2026 voor de aanpassingen.
- Bijlage 1 bouwkosten: De Bijlage bij de legesverordening, de zogenaamde ROEB-lijst, op grond waarvan de bouwkosten kunnen worden getoetst, is geactualiseerd.

Met de introductie van de nul-emmissiezone per 1 juni 2026 worden hierbij ook voor het eerst de tarieven voor de ontheffing voor deze zone vastgesteld. Om het voor ondernemers overzichtelijk te houden en de administratieve kosten te beperken is er landelijk een afspraak gemaakt dat de tarieven voor dit type ontheffingen in heel Nederland dezelfde zijn.

Omdat de uitvoering van de ontheffingen centraal in Nederland worden georganiseerd, via het Centraal Loket van het RDW, is er een aparte legesverordening opgesteld.

RAADSVOORSTEL

De tarieven voor de scheepvaartrechten worden niet geïndexeerd en de tarieven voor de reinigingsrechten worden iets verhoogd. Het tarief voor de reinigingsrechten blijft met deze verhoging marktconform, wat een voorwaarde is.

Tenslotte zijn er nog een paar tekstuele en technische aanpassingen gedaan. De 'Toelichting op de belastingverordeningen 2026' geeft nader inzicht in alle wijzigingen ten opzichte van vorig jaar. Deze verordeningen worden tegelijk met de begroting behandeld in de raad.

Beoogd effect

De geraamde belastingopbrengsten uit de begroting te kunnen heffen en innen.

Argumenten

1.1 *De Gemeentewet schrijft de belastingverordening voor als onmisbaar instrument om belasting te innen*

Conform artikel 216 Gemeentewet dienen de belastingverordeningen door de gemeenteraad te worden vastgesteld, voordat kan worden overgegaan tot belastingheffing.

2.1 *De belastingverordeningen moeten voor 1 januari 2026 zijn vastgesteld.*

De Belastingverordeningen dienen voor 1 januari 2026 te worden vastgesteld en te worden gepubliceerd om de belastingopbrengst te waarborgen.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Niet van toepassing.

Participatie

Participatie is bij de Belastingverordeningen niet aan de orde.

Financiën

Het voorstel is erop gericht om in de begroting opgenomen opbrengsten te realiseren.

Uitvoering

Na vaststelling worden de verordeningen gepubliceerd in het digitale Gemeentebblad.

Communicatie

De verordeningen worden gepubliceerd in het Gemeentebblad en zijn via overheid.nl te raadplegen.

RAADSVOORSTEL

Bijlagen

Stukken voor gemeenteraad

- De belastingverordeningen 2026
- Toelichting op de belastingverordeningen 2026
- Vergelijkingstabel gewijzigde belastingtarieven 2025-2026
- Vergelijkingstabel leges 2025-2026

RAADSVOORSTEL

Besluit van 12 november 2025
Zaaknummer 4724772

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober nummer 4724772;

gelet op artikel 216 van de Gemeentewet;

besluit:

De Belastingverordeningen 2026 met bijbehorende tarieventabellen vast te stellen conform bijgevoegde concepten:

- a. de verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing 2026;
- b. de verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelasting 2026
- c. de verordening op de heffing en de invordering van roerende-zaakbelasting 2026;
- d. de verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing 2026;
- e. de verordening op de heffing en de invordering van leges 2026;
- f. de verordening op de heffing en de invordering van parkeren en parkeerbelastingen 2026;
- g. de verordening op de heffing en de invordering van scheepvaartrechten 2026 (haven- en kadegeld);
- h. de verordening op de heffing en de invordering van toeristenbelasting 2026;
- i. de verordening op de heffing en de invordering van reinigingsrechten 2026;
- j. de verordening op de heffing en de invordering van leges voor ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

TOELICHTING OP DE BELASTINGVERORDENINGEN 2026

Inleiding

In deze toelichting wordt gedetailleerd per verordening aangegeven welke wijzigingen zijn doorgevoerd ten opzichte van de verordeningen 2025.

OVERZICHT KOSTENDEKKENDHEID

Het overzicht kostendekkendheid wordt niet als bijlage bij de belastingverordeningen opgenomen. Dit overzicht is volgens de voorschriften van het Besluit begroting verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in de Paragraaf lokale heffingen van de begroting opgenomen.

WIJZIGINGEN PER VERORDENING TEN OPZICHTE VAN 2025

1. VERORDENING ONROERENDE ZAAK- EN ROERENDE ZAAKBELASTING EN RIOOLHEFFING

Tarieven OZB, RZB en rioolheffing

De opgenomen tarieven onroerende-zaakbelasting (OZB), roerende zaakbelasting (RZB) en rioolheffing zijn gebaseerd op de waarde-ontwikkeling zoals die bij het opstellen van de Begroting 2026 bekend was.

Voor de OZB geldt dat ieder jaar een herwaarderingsjaar is. Dat betekent dat de WOZ-waarden gebaseerd worden op een nieuwe waardepeildatum (voor 2026 is dat 1 januari 2025). De roerende zaakbelasting en rioolheffing zijn ook gebaseerd op de WOZ-waarde als grondslag voor de heffing en volgen daarmee de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Om te voorkomen dat de opbrengsten te hoog of te laag worden, wordt de gemiddelde waardeontwikkeling jaarlijks gecompenseerd door een tariefswijziging.

Onroerende-zaakbelasting:

Op basis van de bij het opstellen van de Begroting bekende waardeontwikkeling is uitgegaan van een verwachte waardestijging van woningen van 11,7%. Voor niet-woningen is uitgegaan van een verwachte waardestijging van 1,2%.

De OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, worden jaarlijks met 5% verhoogd. In beginsel betekent dit ook jaarlijks een gemiddelde lastenstijging OZB van 5%. Als de daadwerkelijke waardeontwikkeling in jaar t-1 echter afwijkt van de bij de tariefberekening voor jaar t-1 verwachte waardeontwikkeling, vindt er in jaar t een 'inhaaleffect' plaats, waardoor de lastenstijging in dat jaar afwijkt van de 5%.

Bij woningen is dit voor 2025 het geval. De waardeontwikkeling blijkt net iets hoger uit te komen. Hierdoor hebben eigenaren van een woning in 2025 gemiddeld meer OZB betaald dan waar rekening mee werd gehouden. Dit wordt in 2026 gecorrigeerd, waardoor voor 2026 de verwachte gemiddelde lastenstijging OZB voor woningen uitkomt op 4,6%. Voor niet-woningen wijkt de daadwerkelijke waardeontwikkeling slechts marginaal af van de bij de tariefberekening verwachte waardeontwikkeling, waardoor hier wel een verwachte lastenontwikkeling van gemiddeld 5% geldt. Ook voor 2026 kan de daadwerkelijke waardeontwikkeling afwijken van de waardeontwikkeling waarvoor de tariefberekening van uit is gegaan. Met als gevolg dat ook de gemiddelde lastenstijging af kan wijken van wat we nu verwachten. In 2027 zal deze afwijking dan weer gecorrigeerd worden, zodat over een langere periode bezien de lastenontwikkeling OZB gemiddeld 5% per jaar is.

Roerende-zaakbelasting:

Voor de roerende-zaakbelasting gelden dezelfde tarieven als voor de onroerende-zaakbelasting.

Rioolheffing:

De tarieven voor de rioolheffing zijn nagenoeg kostendekkend. Oftewel: de opbrengsten uit rioolheffing zijn (vrijwel) gelijk aan de kosten van het beheer en onderhoud van riolering oftewel de gemeentelijke watertaken voor afval-, hemel- en grondwater. De begrote opbrengsten uit rioolheffing stijgen in 2026, doordat de hogere kosten voor de gemeentelijke taken in de rioolheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om stijgende kapitaallasten als gevolg van actualisatie van de riolinvesteringen.

Net zoals de OZB heeft de rioolheffing met de WOZ-waarde een grondslag met een lasten verdelende werking. De rioolheffing volgt de jaarlijkse herwaardering voor de OZB.

Bij objecten met leegstand kan het gebruikersdeel van de rioolheffing niet worden opgelegd, waardoor minderopbrengsten ontstaan. De effecten van leegstand verwerken we in de tarieven, door opbrengstderving als gevolg van leegstand te compenseren met een hoger eigenaarstarief.

Het onderzoek naar een brede rioolheffing, waarbij de belastingplicht niet meer afhankelijk is van het aangesloten zijn op dan wel afvoeren via het gemeentelijke rioolstelsel, is nog gaande. Per 2026 verandert de grondslag voor de rioolheffing daarom niet.

2. AFVALSTOFFENHEFFING

De kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing wordt voor 2026 verhoogd naar 95%.

De begrote opbrengsten uit afvalstoffenheffing stijgen in 2026 ook doordat de hogere kosten voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in de afvalstoffenheffing worden doorberekend. Het gaat hierbij voornamelijk om aanvullende kosten uit hoofde van de Uitvoeringsagenda Arnhem Schoner en de effecten van prijs-areaalontwikkeling.

Indien de heffing gebaseerd zou zijn op twee categorieën, waren de tarieven voor 2026 als volgt:

a. éénpersoonshuishouden	€ 313,56
b. twee- of meerpersoonshuishouden	€ 418,20

Naar aanleiding van motie 25M92 'Eerlijker heffen' is er echter een extra categorie voor de tarieven afvalstoffenheffing toegevoegd. Waar eerst alleen de categorieën éénpersoonshuishouden en meerpersoonshuishouden waren opgenomen, is er voor 2026 een extra categorie 'tweepersoonshuishouden' bijgekomen. Reden hiervoor is dat het aannemelijk is dat de hoeveelheid afvalstoffen per huishouden verschilt vanwege het aantal leden van een huishouden en de lasten eerlijker verdeeld worden bij het hanteren van drie categorieën. Hiermee wordt een sterkere relatie gelegd tussen de mate van gebruik en hoeveelheid afval en de belasting die iemand betaalt. Uitsplitsing naar meer dan drie categorieën levert niet per se een betere verdeling per categorie op.

Aangezien er een onderbouwing van de verdeling van de kosten moet zijn die juridisch houdbaar is, is er gekozen voor het uitgangspunt dat de kosten voor 70% vast zijn en voor 30% variabel. Het variabele deel wordt verdeeld op basis van de afvalequivalenten 1–1,5–2 (geen lineaire toename). De tariefverhouding tussen de drie categorieën wordt dan 71%-91%-100%.

Hierdoor gaan de eenpersoonshuishoudens vrijwel hetzelfde betalen als in de situatie waarbij twee tariefcategorieën waren gehandhaafd. De tweepersoonshuishoudens profiteren ten laste van de huishoudens met drie personen en meer, wat ook een achterliggende gedachte is van de motie. Het tarief voor een meerpersoonshuishouden is weliswaar hoger dan bij handhaving van twee tariefcategorieën, maar kennen bij deze kostenverdeling het kleinste verschil in tarief tussen twee- en meerpersoonshuishoudens. Daarbij wordt de onderbouwing op basis van de afvalequivalenten, waarbij rekening wordt gehouden met het feit dat de variabele kosten niet lineair per persoon stijgen, de meest logische en daarmee ook fiscaal-juridisch best onderbouwde methode gevonden.

De bijbehorende tarieven voor 2026 zijn:

- a. éénpersoonshuishouden € 312,72
- b. tweepersoonshuishouden € 400,80
- c. meerpersoonshuishouden € 440,52

Overige tarieven:

De tarieven voor het aanbieden van afval bij het afvalbrengstation zijn verhoogd met de consumentenprijsindex van 3,0% (de contracten worden geïndexeerd op basis van de gerealiseerde cpi van het voorgaande jaar). Deze tarieven zijn afgestemd met en uniform aan die van de gemeente Westervoort, die ook gebruik maakt van hetzelfde afvalbrengstation.

Onder 2.4 van de tarieventabel zijn de tarieven die gelden voor het plaatsen, omruilen of vervangen van containers opgenomen. Deze tarieven zijn onderdeel van de verordening, maar waren hierin abusievelijk de laatste jaren niet meer opgenomen en stonden alleen op de website vermeld.

3. LEGESVERORDENING (TARIEVENTABEL BEHORENDE BIJ DE LEGESVERORDENING)

Verordening

Aan artikel 10 'Overdracht van bevoegdheden' is onder b een vijfde onderdeel toegevoegd, te weten de tarieven met betrekking tot de Wet op de kansspelen. Dit zijn wettelijk gemaximeerde tarieven, net als de in dat onderdeel genoemde tarieven voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijs. Mocht het Rijk de tarieven voor de Wet op de kansspelen nog aanpassen, dan kan het college deze aanpassing regelen in de legesverordening.

Tarieventabel

Op de legestarieven is een verhoging van het consumentenprijsindexcijfer (cpi) van 2,6% toegepast, met uitzondering van een aantal tarieven met betrekking tot huwelijken en geregistreerde partnerschappen die kostendekkend zijn gemaakt, de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt of waar door verhoging de 100% kostendekkendheid wordt overschreden wat voor die betreffende tarieven niet is toegestaan (tarieven die vallen onder de Europese Dienstenrichtlijn).

Alle bedragen zijn daarna rekenkundig op 5 cent afgerond (bijvoorbeeld € 649,67 wordt € 649,65 en € 728,29 wordt € 728,30).

Paspoort en identiteitskaart:

De voorlopige maximum-tarieven voor 2026 voor paspoort en identiteitskaart zijn bekend gemaakt. De definitieve maximum-tarieven zullen in oktober of november door het Rijk worden vastgesteld.

Aangezien de voorlopige maximum-tarieven voor paspoort en identiteitskaart de afgelopen jaren niet afwaken van de definitieve tarieven, zijn deze nu alvast in de voorliggende verordening opgenomen.

Zie voor de oude en nieuwe tarieven de bijlage 'Vergelijkingstabel'.

(2.3.1 van de tarieventabel)

Rijbewijs:

- Het tarief voor het rijbewijs zal waarschijnlijk in oktober bekend gemaakt worden. Indien het maximumtarief van het rijbewijs voor 2026 stijgt, zal dit later dit jaar nog worden aangepast. (2.4.1 van de tarieventabel)
- De vermissingsleges bij rijbewijzen komen te vervallen. Een inwoner moest bij de aanvraag van een rijbewijs in geval van vermissing hiervoor een schriftelijke verklaring invullen. Dit is een kleine extra handeling binnen de afspraak en wordt soms vooraf al door de inwoner via de RDW gedaan. Het is niet uitlegbaar aan de inwoner dat we hiervoor ruim € 35,- in rekening brachten. Veel andere gemeenten hebben deze vermissingskosten ook niet (meer) opgenomen in de legesverordening.

Dienstverlening (huwelijken):

- Voor huwelijken/geregistreerde partnerschappen gelden verschillende tarieven. Voor het merendeel van de diensten hanteren we meer dan kostendekkende tarieven en voor enkele zitten we onder de kostprijs. Deze laatstbedoelde tarieven worden nu verhoogd naar een kostendekkend tarief.

Uitzondering is het tarief voor huwelijk/geregistreerd partnerschap in een bijzonder huis. Dit wordt gelijkgetrokken met het tarief voor een huwelijk in de spreekkamer. Daarmee wordt het tarief verhoogd, maar blijft het nog onder het kostendekkende niveau. Argument voor deze keuze is dat het gaat om een niet gekozen situatie, zoals een huwelijk in het ziekenhuis. Het tarief voor een huwelijk of geregistreerd partnerschap in de spreekkamer is het laagste reguliere tarief; zou het koppel buiten de bestaande situatie trouwen of een partnerschap laten registreren, dan zouden zij ook minimaal dit tarief betalen (met uitzondering van het gratis huwelijk waaraan specifieke voorwaarden zijn verbonden).

De overige tarieven worden verhoogd met 2,6%. Zie voor de tarieven de bijgevoegde vergelijkingstabel leges.
(2.1.1 van de tarieventabel)

Gegevensverstrekking en verklaringen

- Er is een tekstuele aanpassing gedaan in onderdeel 2.2.2: 'ten name van meer dan één persoon' is vervangen door 'inclusief persoonsgegevens van gerelateerde personen'. De oude tekst was onduidelijk; het gaf ten onrechte de indruk dat dit tarief gold voor meerdere uittreksels in één aanvraag.
(2.2.2 van de tarieventabel)
- Het zogenaamde 'Postkamertarief' is een landelijk gemaximeerd tarief. Het maximale tarief staat al een aantal jaren op € 7,50, maar vorig jaar is er in de legesverordening abusievelijk een indexatie op het tarief toegepast. Het tarief wordt nu weer verlaagd van € 7,75 naar € 7,50.
(2.2.3 van de tarieventabel)
- In 2.2.5 is 'per handtekening' vervangen door 'per gelegaliseerd document'. Als het gaat om meerdere handtekeningen per document, zit daar niet zoveel werk extra in, dat dit dubbele leges verantwoord. Daarom is de beschrijving nu aangepast en worden de leges per legalisatie en niet meer per handtekening geheven.
(2.2.5 van de tarieventabel)

- Het tarief voor een VOG is een wettelijk bepaald tarief. Dit tarief voor 2026 is nog niet bekend gemaakt. Indien dit bedrag wijzigt, zal dit later dit jaar nog worden aangepast.
(2.2.6 van de tarieventabel)
- De onderdelen met betrekking tot de Laissez-Passer en de tarieven voor stukken op grond van artikel 2 Wet burgerlijke stand zijn verplaatst van 'Dienstverlening' naar 'Gegevensverstrekkingen en verklaringen'. Daar past het beter, omdat onder Dienstverlening de huwelijken en geregistreerde partnerschappen zijn geregeld en dit daar niets mee van doen heeft.
(2.2.12 en 2.2.13 van de tarieventabel)

Parkeren:

- De onderdelen 5.10.2, 5.10.3 en 5.13.1 ('overige verklaringen, ontheffingen en vergunningen' en 'reglement verkeerregels en verkeertekens') zijn verplaatst naar hoofdstuk 3 'Parkeren', waarbij de titel van hoofdstuk 3 is gewijzigd in 'Parkeren en verblijfsrechten'.
- Aan de titel van het onderdeel 'reglement verkeerregels en verkeerstekens' is toegevoegd 'en milieuzone', zodat duidelijk is dat in dit onderdeel ook de tarieven milieuzone zijn opgenomen. Bij 3.2.1 is toegevoegd dat het een aanvragen betreft 'vallend onder de Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022' om het onderscheid met de volgend jaar in te voeren nul-emissiezone en de daarbij behorende beleidsregels en legestarieven te maken. Voor deze ontheffingen nul-emissiezone voor bedrijfs- en vrachtauto's wordt een aparte legesverordening voorgelegd. In 3.2.1.1 is de tekst aangepast op de nieuw in te voeren nul-emissiezone door aan te geven dat het daar geregelde voor vrachtverkeer geldt tot 1 juni 2026.
- Reden om deze onderdelen nu bij elkaar te plaatsen is dat deze allemaal betrekking hebben op parkeren en deze diensten allemaal worden uitgevoerd door het externe bureau P1.

(3.1.1, 3.1.2 en 3.2.1 van de tarieventabel)

Huisvesting:

Onder het kopje Huisvestingsverordening was alleen een tarief voor noodurgentieverklaringen opgenomen. In de Huisvestingsverordening bestaat een onderscheid tussen 'reguliere' urgenties en noodurgenties. Aangezien voor beide urgenties leges betaald moeten worden, wordt 'noodurgentieverklaring' nu vervangen door 'urgentieverklaring', zodat beide soorten vergunningen onder het tarief vallen. Daarmee is ook de verwijzing naar een lid uit een artikel van de Huisvestingsverordening vervangen door een verwijzing naar dat hele artikel.
(4.0.1.1 van de tarieventabel)

Europese Dienstenrichtlijn

- In de vorige verordening was na de wijziging, waarbij het tarief voor de Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap was opgenomen, de nummering incorrect. Hierdoor waren er twee artikelen met nummer 5.7.1. Dit is nu gecorrigeerd door het nieuwe artikel over de Verhuurvergunning om te nummeren naar 5.6A.1.
- De tarieven voor het onderdeel Prostitutiebedrijven en Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap zijn gelijk gehouden aan het tarief van 2025. Verhoging van het tarief met 2,6% leidt tot een tarief dat meer dan 100% kostendekkend is wat niet is toegestaan. Deze vergunningaanvragen vallen onder de Europese Dienstenrichtlijn, waardoor de maximale

kostendekkendheid van 100% voor het individuele tarief geldt.
(5.3.1 en 5.6A.1 van de tarieventabel)

Algemene Plaatselijke Verordening (APV):

De tarieven met betrekking op de Wet op de Kansspelen opgenomen in 5.12.1.1 en 5.12.1.2 zijn door wetgeving gemaximeerd (Speelautomatenbesluit). Deze tarieven zijn in de wetgeving niet aangepast en daarom in de legesverordening niet geïndexeerd.

Bijlage 1:

De Bijlage bij de legesverordening, de zogenaamde ROEB-lijst, op grond waarvan de bouwkosten kunnen worden getoetst, is geactualiseerd.

4. VERORDENING PARKEREN EN PARKEERBELASTINGEN

De tarieven voor het straatparkeren worden met het consumentenprijsindexcijfer (cpi) van 2,6% verhoogd van € 4,50 naar € 4,60 en van € 3,00 naar € 3,10. Deze bedragen zijn rekenkundig afgerond op 10 cent, vanwege de mogelijkheid van cash betalingen bij een aantal van de parkeermeters, waarbij 10 cent de minimale munt is die ingeworpen kan worden. Diezelfde afronding is ook om dezelfde reden toegepast op het tarief voor het parkeren met een camper op de Lage Nieuwe Kade. Het nieuwe dagtarief en de tarieven voor de abonnementen en vergunningen worden met 2,6% verhoogd en zijn rekenkundig afgerond op hele euro's.

Het tarief van de naheffingsaanslag (parkeerboete) blijft voor 2026 gehandhaafd op € 78,80. De naheffingsaanslag mag niet meer bedragen dan de geraamde kosten, opgesomd in het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen, per aanslag. De totale geraamde kosten per naheffingsaanslag bedragen voor 2026 € 78,96. Zie daarvoor de onderstaande berekening. Daarnaast stelt het Rijk ieder jaar een maximumtarief voor de naheffingsaanslag vast. Dat tarief is voor 2026 € 82,00. Aangezien de kosten per naheffingsaanslag in 2026 lager liggen, kan niet worden uitgegaan van het maximale tarief. Aangezien de geraamde kosten per naheffingsaanslag bijna gelijk zijn aan het tarief voor de naheffingsaanslag voor 2025, wordt dit tarief voor 2026 gehandhaafd op € 78,80.

Kosten naheffingsaanslag 2026

A. Vaste informatieverwerkingskosten	€ 596.160
B. Variabele informatieverwerkingskosten	€ 349.667
C. Kosten van afschrijving	€ 201.620
D. Personeelskosten	€ 1.918.010
E. Overheadkosten	€ 282.641
Totaal	€ 3.348.097

Aantal geraamde naheffingsaanslagen	42.400
Kosten per naheffingsaanslag 2025	€ 78,96

5. VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN SCHEEPVAARTRECHTEN

Geen wijzigingen.

De tarieven in de verordening scheepsvaartrechten zijn dusdanig klein en afgerond op twee cijfers achter de komma dat bij een indexatie van 2,6% er maar bij één regel een verhoging doorgevoerd zou worden. Hierdoor zou alleen de kleine gebruikers getroffen worden door een indexatie. Om die reden wordt er voor 2026 geen indexatie toegepast. Voor belastingjaar 2027 wordt een nieuw tariefstelsel voorgelegd dat is afgestemd met de regiogemeentes die mee participeren in Gelreport.

6. VERORDENING OP DE HEFFING EN INVORDERING VAN TOERISTENBELASTING

Verordening

Er is een vrijstelling opgenomen voor overnachtingen door personen 'met een officiële topsportstatus van een sportbond die in het kader van een topsportopleiding verblijven in een opleidingscentrum voor topsport'. Op dit moment valt alleen het topsporterscomplex van Papendal hieronder. Hier verblijft men langdurig (woont men op kamers) in het kader van een topsportopleiding die men daar volgt. Hiervoor is nooit toeristenbelasting opgelegd, omdat Arnhem topsport een warm hart toedraagt en de personen die een dergelijke opleiding volgen daar langdurig (tot aan jaren) verblijven wat een hoog bedrag aan toeristenbelasting voor de persoon in de opleiding met zich mee zou brengen. Er is nu een vrijstelling in de verordening opgenomen om dit juridisch te regelen.

(artikel 4)

De begrippen voorseizoens- en naseizoensarrangement zijn komen te vervallen, omdat deze arrangementen in zijn geheel niet worden aangeboden in Arnhem.

(artikel 1 en artikel 6 lid 4)

Tarieven

Beide tarieven worden verhoogd met 2,6%, waarbij wordt afgerond op 1 cent. Hierdoor gelden de volgende tarieven:

1. Het tarief bedraagt per persoon per overnachting: € 3,59.
2. In afwijking van het in het eerste lid genoemde tarief bedraagt het tarief per persoon per overnachting bij verblijf in een kampeermiddel, op een vaste standplaats, in een vaartuig op een aanlegplaats in de jachthaven of in een accommodatie waarbij overnacht wordt in een slaapzaal: € 2,05.

7. VERORDENING OP HET REINIGINGSRECHT

Verordening en tarieven

De tarieven van artikel 4 worden verhoogd:

- 1 tot en met 5 aanbiedingen per week bedraagt € 718,08 per belastingjaar (2025: € 679,20);
- 6 tot en met 10 aanbiedingen per week bedraagt € 1.211,40 per belastingjaar (2025: € 1.176,12).

Ondernemers kunnen zelf de afweging maken of ze gebruik maken van afval aanbieden via reinigingsrecht of dat zij een contract met een commerciële afvalinzamelaar aangaan. Het reinigingsrecht is een retributie, dit betekent dat het te hanteren tarief (maximaal) kostendekkend mag zijn. De tarieven zijn gebaseerd op de integrale kostprijs voor reinigingsrecht conform de Wet markt en overheid.

Op dit moment maken 74 bedrijven in de binnenstad gebruik van reinigingsrecht. De gemeente is in 2023 gestart en gaat ook in 2026 door met het informeren van bedrijven over hun wettelijke zorgplicht voor afval en het bestaan van reinigingsrecht als oplossing voor ondernemers in de binnenstad.

Voor 2026 worden de huidige twee staffels van 1 tot 5 en 6 tot 10 zakken per week gehandhaafd.

De tarieven zijn kostendekkend en marktconform.

8. LEGESVERORDENING ONTHEFFINGEN NUL-EMISSIONEZONE

Er wordt een separate verordening voor de leges voor ontheffingen voor de nul-emissiezone voorgelegd.

In meerdere steden in Nederland zijn of komen er Zero Emissiezones (juridisch nul-emissiezones genoemd) voor bestel- en vrachtwagens. Op 1 juni 2026 voert ook de gemeente Arnhem een Zero Emissiezone voor stadslogistiek in. Arnhem volgt hiermee de andere steden die op 1 januari 2025 de zone invoerden.

Niet iedereen kan al de overstap maken naar zero emissie vervoer. Daarom is er een (landelijk) ontheffingskader opgesteld voor bijvoorbeeld voertuigen die nog niet zero emissie verkrijgbaar zijn of voor ondernemers die de investering niet kunnen dragen.

Het verlenen van ontheffingen voor de Zero emissiezones is een bevoegdheid van de betreffende gemeente. Veel bestel- en vrachtwagens komen echter al snel in meerdere steden. Om te voorkomen dat ondernemers in al deze steden apart een ontheffing moeten aanvragen, hebben de Zero Emissiegemeenten afgesproken één landelijk loket opgericht om daarmee de administratieve lasten van ondernemers te beperken, te weten het Centraal Loket.

Hierdoor kunnen ondernemers op een plek voor meerdere steden ontheffingen aanvragen én kunnen bepaalde ontheffingen in één keer voor meerdere steden afgegeven worden. Er worden door de gemeenten gelijke beleidsregels en gelijke legestarieven gehanteerd, waardoor de voorwaarden in Arnhem hetzelfde zijn als in andere steden met een Zero Emissiezone. Hierdoor kan Arnhem ook aanhaken bij het Centraal Loket van de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Op deze manier wordt het voor ondernemers zo eenvoudig mogelijk om een ontheffing aan te vragen.

Het Centraal Loket van de RDW voert de verlening van ontheffingen nul-emissiezone uit namens de gemeente. Hiervoor heft het Centraal Loket kostendekkende leges. Voor de begroting van de gemeente is dit in principe kostenneutraal.

Vergelijkingstabel 2025 - 2026

(Vette tekst = nieuwe tekst 2026)

AFVALSTOFFENHEFFING	2025	2026
De belasting bedraagt per belastingjaar per perceel:		
a. indien dat perceel wordt gebruikt door één persoon:	€ 273,72	
b. indien dat perceel wordt gebruikt door meer dan één persoon:	€ 364,92	
De belasting bedraagt per belastingjaar per perceel:		
a. indien dat perceel wordt gebruikt door één persoon:		€ 312,72
b. indien dat perceel wordt gebruikt door twee persoon:		€ 400,80
c. indien dat perceel wordt gebruikt door drie of meer personen:		€ 440,52
<u>Tarieven afvalbrengstation:</u>		
- witgoed, bruingoed, (klein) metaal, textiel (in gesloten zakken), papier/ karton, luiers, flesglas, schoon vlakglas, spiegelglas, klein chemisch afval, herbruikbaar huisraad, afgedankte elektrische en elektronische apparaten (compleet)	€ 0,00	€ 0,00
- puin en grond, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer:		
a. schoon puin voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,00	€ 6,20
b. grond	€ 18,20	€ 18,75
- verontreinigd/vuil puin, voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75
- hout-, bouw- en sloopafval, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,00	€ 6,20
- hout-huishoudelijk, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75
- bielzen		
a. voor meer dan 2 stuks, per stuk	€ 9,85	€ 10,15
b. geïmpregneerd hout, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75
- grofvuil (brandbaar), voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75
- isolatiemateriaal, voor meer dan 0,5 m ³ per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75
- autobanden van personenauto's, per stuk:		
a. zonder velg	€ 0,00	€ 0,00
b. met velg (eerste 2 stuks gratis)	€ 2,60	€ 2,70
- asbest onbeperkt, in daarvoor bestemde verpakkingmaterialen (meldingsformulier van gemeente nodig, tel. 0900 1809)	€ 0,00	€ 0,00
- vloerbedekking, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,00	€ 6,20
- dakbedekking mix, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 72,65	€ 74,85
- dakgrind, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 42,55	€ 43,80
- Gips/gasbeton, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 42,55	€ 43,80
- kunstgras, voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,20	€ 18,75

	2025	2026
Overige tarieven afvalstoffenheffing		
Voor het door de gemeente aan huis laten ophalen van:		
a. grofvuil, maximaal 1 m ³ per keer: ieder huishouden heeft twee keer per belastingjaar de mogelijkheid grofvuil gratis aan huis te laten ophalen, tot 1m ³ per keer	€ 36,50	€ 36,50
b. bladafval of groenafval, alleen via een Green Bag		
kosten Green Bag	-	€17,50
bij afname van 2 Green Bags kost de 2e zak	-	€ 3,50
c. Tuin- en snoeiafval, alleen maart t/m oktober:	-	€ 0,00
Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een afvalpas	€ 10,50	€ 10,50
Met betrekking tot containers:		
a. plaatsen van containers bij een nieuwe woning	-	€ 0,00
b. omruilen containers in verband met verhuizing, binnen een half jaar na verhuizing	-	€ 0,00
c. omruilen container voor een ander formaat:		
- groente-, fruit- en tuinafval	-	€ 0,00
- plastic verpakkingen, blik en drinkpakken	-	€ 0,00
- restafval van klein naar groot, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied	-	€ 22,00
- restafval van groot naar klein, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied	-	€ 0,00
d. plaatsen van een extra container:		
- groente-, fruit- en tuinafval	-	€ 0,00
- leveren van een citybin voor groente-, fruit- en tuinafval	-	€ 0,00
- oud papier en karton	-	€ 0,00
- plastic verpakkingen, blik en drinkpakken, klein of groot	-	€ 0,00
- restafval, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied	-	€ 22,00
Er mogen maximaal 6 containers bij de deur staan. Voor het buitengebied geldt een maximum van 8 containers waarvan 2 voor restafval.		
e. vervanging container:		
- bij diefstal, met aangifteformulier van de politie	-	€ 0,00
- bij diefstal, zonder aangifteformulier van de politie	-	€ 56,00
- bij vernieling	-	€ 0,00
f. inname van een tweede of derde container voor:		
- groente-, fruit- en tuinafval	-	€ 0,00
- oud papier en karton	-	€ 0,00
- plastic verpakkingen, blik en drinkpakken	-	€ 0,00

(ON)ROERENDE-ZAAKBELASTINGEN	2025	2026
Het percentage bedraagt voor:		
- de gebruikersbelasting	0,1820%	0,1887%
- de eigenaren belasting:		
1. voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen	0,1115%	0,1044%
2. voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen	0,7279%	0,7549%

Het belastingbedrag is een percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde).

RIOOLHEFFING	2025	2026
Het tarief voor het <i>eigenarendeel</i> bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage bedraagt voor:		
a. percelen die in hoofdzaak tot woning dienen	0,0248%	0,0228%
b. percelen die niet in hoofdzaak tot woning dienen	0,0709%	0,0734%
Het tarief voor het <i>gebruikersdeel</i> bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage bedraagt voor:		
a. percelen die in hoofdzaak tot woning dienen	0,0239%	0,0223%
b. percelen die niet in hoofdzaak tot woning dienen	0,0669%	0,0692%

Het belastingbedrag is een percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde).

PARKEERVERORDENING	2025	2026
Parkeren hoge tarief per uur: <i>Centrum, Heijenoord, Burgemeesterswijk Zuid, Burgemeesterswijk Midden, Zijpendaalseweg, Transvaalwijk en Spijkerkwartier (zie tarieventabel verordening voor precieze afbakening hiervoor genoemde wijken)</i>	€ 4,50	€ 4,60
Parkeren lage tarief per uur: <i>Overige betaald parkeren gebieden die niet vallen onder het hoge tarief</i>	€ 3,00	€ 3,10
Camperplaats Lage Nieuwe Kade tussen 21:00 uur en 9:00 uur	€ 9,50	€ 9,80
Dagvergunning per dag:	€ 23,00	€ 24,00
Dagvergunning voetgangersgebied per dag:	€ 23,00	€ 24,00
De kosten van de naheffingsaanslag	€ 78,80	€ 78,80
<u>Vergunningen:</u>		
Bewonersvergunning, per jaar	€ 145,00	€ 149,00
Bewonersvergunning, per half jaar	€ 86,00	€ 88,00
Bezoekersvergunning, per jaar	€ 22,00	€ 23,00
Bedrijfsvergunning onbeperkt, per jaar	€ 538,00	€ 552,00
Bedrijfsvergunning onbeperkt, per half jaar	€ 286,00	€ 293,00
Bedrijfsvergunning ma-zo 07.00 – 19.00, per jaar	€ 317,00	€ 325,00
Bedrijfsvergunning ma-zo 07.00 – 19.00, per half jaar	€ 177,00	€ 182,00
Marktparkeervergunning 1 dag per week geldig, per jaar	€ 95,00	€ 97,00
Marktparkeervergunning 2 dagen per week geldig, per jaar	€ 189,00	€ 194,00
Marktparkeervergunning 3 dagen per week geldig, per jaar	€ 284,00	€ 291,00
Schippersparkeervergunning, per jaar	€ 317,00	€ 325,0

TOERISTENBELASTING	2025	2026
Het tarief per persoon per overnachting	€ 3,50	€ 3,59
Het tarief per persoon per overnachting bij verblijf in een		

kampeermiddel of op een vaste standplaats, bij verblijf in een vaartuig op een aanlegplaats in de jachthaven of bij verblijf in een accommodatie waarbij overnacht wordt in een slaapzaal	€ 2,00	€ 2,05
---	--------	--------

REINIGINGSRECHTEN

	2025	2026
Jaartarief bij 1-5 aanbiedingen per week	€ 679,20	€ 718,08
Jaartarief bij 6-10 aanbiedingen per week	€ 1.176,12	€ 1.211,40

LEGES

	2024	2025
Paspoort >18	€ 86,85	€ 88,65
Paspoort <18	€ 65,70	€ 67,05
Identiteitskaart >18	€ 78,50	€ 80,10
Identiteitskaart <18	€ 42,35	€ 43,20
Verhoging spoed bij paspoort/id-kaart	€ 59,10	€ 60,30

In het overzicht Vergelijkingstabel leges 2025-2026 staan alle tarieven leges opgenomen

LEGES vergelijkingstabel 2025 - 2026

(Vette tekst = nieuwe tekst 2026)

2025 2026**HOOFDSTUK PUBLIEKE DIENSTVERLENING EN BURGERLIJKE STAND****Afschriften van openbare stukken**

1.1.1	Het tarief bedraagt ter zake van het verstrekken van:		
1.1.1.1	afschriften van openbare stukken		
	• per pagina A-4 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 0,10	€ 0,10
	• per pagina A-3 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 0,20	€ 0,20
	• per pagina A-1 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 3,30	€ 3,40
	• per pagina A-0 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 4,10	€ 4,20
	• per pagina A-4 in kleur, enkelzijdig	€ 0,55	€ 0,55
	• per pagina A-3 in kleur, enkelzijdig	€ 1,15	€ 1,20
	• per pagina A-1 in kleur, enkelzijdig	€ 10,85	€ 11,15
	• per pagina A-0 in kleur, enkelzijdig	€ 16,15	€ 16,60
	• andere formaten per pagina	€ 8,90	€ 9,15
	• op een door de gemeente verstrekte USB-stick	€ 10,25	€ 10,50

Documentatie omtrent onroerende zaken

1.2.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
1.2.1.1	inlichtingen uit een onroerende zakenbestand: voor elke inlichting	€ 9,85	€ 10,10
	Indien raadpleging van de gegevens van een onroerende zaak ertoe leidt dat geen inlichting kan worden verstrekt of de gegeven inlichting niet tot het beoogde gevolg leidt wordt het vorenvermelde recht eveneens geheven.		
1.2.1.2	statistische gegevens op speciaal verzoek verzameld: het verschuldigde bedrag als berekend op grond van 1.2.1.1, verhoogd met per inlichting	€ 0,80	€ 0,80

Overige verklaringen en diensten

1.3.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
1.3.1.1	ieder andere gunstige, hieronder begrepen een niet geheel afwijzende, beschikking op een verzoek, voor zover daarvoor niet elders in deze tarieventabel of in een andere wettelijke regeling een tarief is opgenomen	€ 84,85	€ 87,05
1.3.1.2	een door of namens het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester af te geven verklaring, voor zover in deze tarieventabel niet anders is bepaald, die ten behoeve of in het bijzonder belang van de daarin genoemde persoon of van de aanvrager wordt opgemaakt	€ 84,85	€ 87,05
1.3.2	Het tarief bedraagt ter zake van het digitaliseren van tekeningen door afdeling Repro	€ 4,05	€ 4,15

1.3.3	Het tarief bedraagt ter zake van het verstrekken van GEO-informatie		
	• per pagina A3-formaat in zwart-wit, enkelzijdig	€ 6,20	€ 6,35
	• per pagina A4-formaat in zwart-wit, enkelzijdig	€ 6,20	€ 6,35

Dienstverlening

2.1.1	Het tarief bedraagt:		
2.1.1.1	voor de voltrekking van een huwelijk, alsmede voor het laten registreren van het partnerschap:		
	a. overeenkomstig artikel 4 wet Rechten Burgerlijke Stand op dinsdag om 13:00 en 13:15 uur, in het stadhuis, trouwkamer	€ 0,00	€ 0,00
	b. op dinsdag tussen 9:00 en 16:45 uur (m.u.v. 12.45-13.30 uur), in het stadhuis, trouwkamer	€ 206,90	€ 363,00
	c. van maandag tot en met vrijdag tijdens reguliere openingstijden van het stadhuis in de Trouwzaal en Scheepenzaal alsmede in een aangewezen buitenlocatie of een locatie naar eigen keuze	€ 452,10	gesplitst, zie regel hieronder
	van maandag tot en met vrijdag tijdens reguliere openingstijden van het stadhuis: - in de Trouwzaal en Scheepenzaal; - in een aangewezen buitenlocatie of een locatie naar eigen keuze		€ 663,00 € 507,00
	d. in het stadhuis buiten de reguliere openingstijden van het stadhuis	€ 905,20	€ 928,75
	e. buiten de reguliere openingstijden van het stadhuis in een aangewezen buitenlocatie of een locatie naar eigen keuze	€ 680,70	€ 698,40
	f. indien het een aangewezen buitenlocatie of locatie naar eigen keuze betreft, kan naast het tarief van € 663,00, € 507,00 of € 698,40 zoals genoemd in sub c en e een tarief door de betreffende locatie in rekening worden gebracht.		
	g. in een bijzonder huis binnen door de leidinggevende te bepalen grenzen van redelijkheid en billijkheid	€ 305,20	€ 363,00
	h. het volgen van de plechtigheid via de webcam	€ 110,70	€ 113,60
	i. voor de omzetting van het geregistreerd partnerschap in een huwelijk, aan de balie van het stadhuis dan wel in een bijzonder huis	€ 103,45	€ 106,15
	j. indien beiden personen in het bezit zijn van een GelrePas én tenminste één partner in Arnhem woonachtig is Deze dienstverlening vindt plaats op maandag t/m donderdag tussen 9.00 en 12.00 uur.	€ 0,00	€ 0,00
2.1.1.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om bij besluit een buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand aan te wijzen voor één dag:		
	a. als beëdiging bij de rechtbank al heeft plaatsgevonden	€ 152,05	€ 156,00
	b. als beëdiging bij de rechtbank nog niet heeft plaatsgevonden	€ 305,20	€ 313,15
2.1.1.3	voor het op verzoek van het bruidspaar wijzigen of annuleren van een huwelijksvoltrekking, alsmede voor het laten registreren van het partnerschap, binnen door de leidinggevende te bepalen grenzen van redelijkheid en billijkheid, binnen 3 maanden voor de datum van de huwelijksvoltrekking dan wel de partnerregistratie	€ 143,80	€ 147,55
	Indien de leges voor de huwelijksvoltrekking of partnerregistratie lager zijn dan het voornoemde bedrag, zijn de kosten voor het wijzigen of annuleren van de huwelijksvoltrekking of partnerregistratie gelijk aan de in rekening gebrachte leges.		

2.1.1.4	het van gemeentewege ter beschikking stellen van getuigen voor huwelijken of partnerschapsregistratie, per getuige	€ 43,45	€ 44,60
2.1.1.5	voor het verstrekken van een Huwelijksboekje	€ 31,05	€ 31,85
2.1.1.6	voor het verstrekken van een Laissez-Passer	€ 14,80	€ 15,20
2.1.1.7	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een stuk als bedoeld in artikel 2 van de Wet rechten burgerlijke stand geldt het tarief zoals dat is opgenomen in het Legesbesluit akten burgerlijke stand.		

Gegevensverstrekking en verklaringen

2.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag:		
	a. tot het verstrekken van gegevens of (internationale) uittreksels uit of in het kader van de Basisregistratie Personen	€ 12,20	€ 12,50
	b. tot het digitaal verstrekken van gegevens of (internationale) uittreksels uit of in het kader van de Basisregistratie Personen	€ 6,95	€ 7,15
2.2.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag:		
	a. tot het verstrekken van een uitvoerig uittreksel uit of in het kader van de Basisregistratie Personen, ten name van meer dan één persoon	€ 19,75	€ 20,25
	b. tot het digitaal verstrekken van een uitvoerig uittreksel uit of in het kader van de Basisregistratie Personen, ten name van meer dan één persoon	€ 14,50	€ 14,90
2.2.3	In afwijking van voorgaande onderdelen bedraagt het tarief ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van gegevens als bedoeld in artikel 17, tweede lid van het Besluit Basisregistratie personen (het zgn. "postkamertarief")	€ 7,75	€ 7,50*
2.2.4	Het verstrekken van een verklaring van Nederlanderschap, niet bestemd als reis papier	€ 12,20	€ 12,50
2.2.5	Het legaliseren van handtekeningen, per handtekening	€ 12,20	€ 12,50
2.2.6	Het aanvragen van een verklaring omtrent het gedrag	€ 41,35	€ 41,35**
2.2.7	Het verstrekken van een gewaarmerkt volledig overzicht van alle in de Basisregistratie personen opgenomen gegevens van één persoon (persoonslijst)	€ 12,20	€ 12,50
2.2.8	Het verstrekken van een niet gewaarmerkt volledig overzicht van alle in de Basisregistratie personen opgenomen gegevens van één persoon (persoonslijst)	€ 0,00	€ 0,00
2.2.9	Het verlenen van inzage in een persoonslijst	€ 0,00	€ 0,00
2.2.10	Het verstrekken van een gewaarmerkte kopie	€ 12,20	€ 12,50

2.2.11	Het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een meertalig modelformulier woon- en/of verblijfplaats als bedoeld in artikel 7, eerste lid, van verordening (EU) nr. 2016/1191 van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 2016 betreffende de bevordering van het vrije verkeer van burgers door vereenvoudigde overlegging van bepaalde openbare documenten in de Europese Unie en tot wijziging van Verordening nr. 1024/2012 (PbEU 2016, L 200)	€ 12,20	€ 12,50
--------	--	---------	---------

*wettelijk tarief

**wettelijk gemaximeerd tarief (tarief 2026 nog niet bekend)

Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart

2.3.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
2.3.1.1	een nationaal paspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:		
	a. 18 jaar of ouder is	€ 86,85	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 65,70	€ 67,05
2.3.1.2	een Zakenpaspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:		
	a. 18 jaar of ouder is	€ 86,85	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 65,70	€ 67,05
2.3.1.3	een faciliteitenpaspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:		
	a. 18 jaar of ouder is	€ 86,85	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 65,70	€ 67,05
2.3.1.4	een vluchtelingen- of een vreemdelingenpaspoort	€ 65,70	€ 67,05
2.3.1.5	een Nederlandse identiteitskaart voor een persoon die op het moment van de aanvraag:		
	a. 18 jaar of ouder is	€ 78,50	€ 80,10
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 42,35	€ 43,20
2.3.1.6	een vervangende Nederlandse identiteitskaart voor een persoon met een uitreisverbod, ongeacht de leeftijd van de betrokken persoon	€ 38,25	€ 39,05
2.3.2	Het tarief bedraagt voor het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag voor een spoedlevering van de in de onderdelen 2.3.1.1 tot en met 2.3.1.5 genoemde documenten, de in die onderdelen genoemde leges vermeerderd met een bedrag van	€ 59,10	€ 60,30
2.3.3	Het tarief wordt bij verlening van thuiservice (aanvraag in de thuissituatie) verhoogd met	€ 18,60	€ 19,10

Rijbewijs*

2.4.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het afgeven, vernieuwen of omwisselen van een rijbewijs	€ 52,10	€ 52,10

2.4.2	Het tarief genoemd onder 2.4.1 wordt verhoogd indien aan de aanvrager reeds eerder een rijbewijs werd verstrekt, welk rijbewijs bij de aanvraag niet kan worden overgelegd	€ 34,10	dit onderdeel vervalt
2.4.2	Het tarief bedraagt voor het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag voor een spoedlevering van de in het onderdeel 2.4.1 genoemde document, de in dit onderdeel genoemde leges vermeerderd met een bedrag van	€ 39,65	€ 39,65

*wettelijk gemaximeerd tarief (tarieven 2026 nog niet bekend)

Overige diensten

2.5.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van het op aanvraag doornemen van één of meer kaartverzamelingen of registers, al dan niet digitaal, voor ieder daaraan besteed uur	€ 44,50	€ 45,65
-------	---	---------	---------

Onderzoek en statistiek

2.6.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van:		
2.6.1.1	een aanvraag tot het nasporen in door of vanwege de gemeente verzameld statistisch werkmateriaal en statistische gegevens en het in opdracht verrichten van onderzoek, per besteed uur	€109,65	€112,50

HOOFDSTUK PARKEREN

Verklaringen, ontheffingen en vergunningen

3.1.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
3.1.1.1	het afgeven en wijzigen van (gehandicapten) parkeerkaarten	€ 15,20	€ 15,60
3.1.1.2	een incidentele ontheffing op basis van de nota Rijden in het voetgangersgebied	€ 15,20	€ 15,60
3.1.1.3	een dagontheffing op basis van de nota Rijden in het voetgangersgebied	€ 15,20	€ 15,60
3.1.1.4	een tijdelijke ontheffing op grond van artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (dagontheffing)	€ 15,20	€ 15,60
3.1.2 (voorheen 5.10.2)	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 in relatie tot de nota Rijden in het voetgangersgebied:		
3.1.2.1	een vaste ontheffing voor een bewoner, permanent geldig	€ 197,60	€ 202,75
3.1.2.2	een vaste ontheffing voor een bewoner, die niet beschikt over een eigen parkeerplaats, permanent geldig	€ 97,25	€ 99,80
3.1.2.3	een vaste ontheffing voor een bedrijf, geldig voor vijf jaren	€ 494,50	€ 507,35
3.1.2.4	een vaste ontheffing voor een bedrijf, gevestigd in het voetgangersgebied, en waarbij het bedrijf niet beschikt over een eigen parkeerplaats, geldig voor vijf jaren	€ 246,20	€ 252,60
	voor elk volgend duplicaat vaste ontheffing voor een bedrijf	€ 27,95	€ 28,70

3.1.3 (voorheen 5.10.3)	Het tarief bedraagt ter zake het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een adreswijziging van een vaste ontheffing gebaseerd op de Nota rijden in het voetgangersgebied	€ 51,75	€ 53,10
-------------------------------	---	---------	---------

Reglement verkeersregels en verkeerstekens **en milieuzone**

3.2.1 (voorheen 5.13.1)	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag vallend onder de Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022:		
3.2.1.1	tot het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 anders dan de ontheffing als bedoeld in artikel 3.1.2. Het hier genoemde tarief geldt daarmee ook voor een ontheffing verleend op grond van de hardheidsclausule als bedoeld in artikel 8 van de 'Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022'	€ 291,75	€299,35
	waarbij voor langdurige ontheffingen milieuzone vrachtverkeer (tot 1 juni 2026) en personenauto's en (vanaf 1 juni 2026) autobussen geldt dat alleen een aanvraag per kenteken ingediend kan worden		
3.2.1.2	tot het verkrijgen van een dagontheffing milieuzone (per kenteken)	€ 37,25	€ 38,20
3.2.1.3	een verlenging of wijziging van de onder 3.2.1.1 vermelde ontheffing	€ 96,20	€ 98,70
3.2.1.4	voor het verkrijgen van een langdurige ontheffing voor voertuigen als bedoeld in artikel 5 (voertuig vanwege handicap aangepast) van de 'Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022'	€ 51,75	€ 53,10

HOOFDSTUK HUISVESTING

4.0.1	Huisvestingsverordening gemeente Arnhem		
4.0.1.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een noodurgentieverklaring als bedoeld in artikel 10, lid 4, van de Huisvestingsverordening gemeente Arnhem 2024	€ 57,95	€ 59,45

4.0.2	Leegstandswet		
4.0.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning tot tijdelijke verhuur van leegstaande woonruimte als bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de Leegstandwet	€ 96,20	€ 98,70
4.0.2.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot verlenging van een vergunning tot tijdelijke verhuur van woonruimte als bedoeld in artikel 15, vijfde lid, van de Leegstandwet	€ 60,00	€ 61,55

HOOFDSTUK DIENSTVERLENING EN BESLUITEN IN HET KADER VAN DE OMGEVINGSWET

4.2.1	Omgevingsoverleg		
-------	------------------	--	--

4.2.1.1	Als de aanvraag betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over:		
a.	een (enkelvoudige) activiteit die gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving ('concept-verzoek' (verken uw idee)), bedraagt het tarief per overleg	€ 580,35	€ 595,45
b.	een project met meervoudige activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving ('omgevingstafel'), bedraagt het tarief per overleg	€2.586,25	€2.653,50
c.	Het bedrag genoemd onder b. wordt verhoogd met een bedrag van per adviseur van een ander bevoegd gezag (rijk, provincie of waterschap) die aan het overleg deelneemt	€ 209,90	€ 212,30

4.3.1	Bouwactiviteit (bouwtechnische deel)		
4.3.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een bouwactiviteit als bedoeld in paragraaf 2.3.2 van het Besluit bouwwerken leefomgeving, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	over de bouwkosten	0,38%	0,39%
	met een minimum van	€ 124,15	€ 127,40
4.3.1.2	In afwijking van 4.3.1.1 bedraagt het tarief als de aanvraag uitsluitend betrekking heeft op een bouwactiviteit als bedoeld in dit artikel en niet ook op een activiteit als bedoeld in artikel 4.3.2	2,34%	2,4%
	met een minimum van	€ 300,00	€ 307,80

4.3.2	Omgevingsplanactiviteit: bouwactiviteit, in stand houden of gebruiken bouwwerk (ruimtelijke deel)		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een bouwactiviteit, het in stand houden of gebruiken van het te bouwen bouwwerk, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit		
	over het deel van de bouwkosten	2,34%	2,4%
	met een minimum van	€ 300,00	€ 307,80
1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 728,30	€ 747,25
2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met	€ 162,40	€ 166,60
b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht		
	over het deel van de bouwkosten	2,34%	2,4%
	met een minimum van	€ 300,00	€ 307,80
1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 728,30	€ 747,25
2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een	€ 162,40	€ 166,60

		nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met		
	c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit		
		over het deel van de bouwkosten	2,34%	2,4%
		met een minimum van	€ 300,00	€ 307,80
	1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 728,30	€ 747,25
	2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met	€ 162,40	€ 166,60
	d.	de tarieven als bedoeld onder a,b en c worden verder verhoogd met:		
	1.	als er sprake is van een binnenplanse afwijking	€ 162,40	€ 166,60
	2.	als er sprake is van een buitenplanse afwijking		
		voor bouwkosten tot € 25.000,-	€ 500,00	€ 513,00
		van € 25.000,- tot € 180.000,-	€ 3.099,35	€ 3.179,95
		van € 180.000,- tot € 1.000.000,-	€ 6.334,25	€ 6.498,95
		van € 1.000.000,- tot € 2.000.000,-	€ 9.570,15	€ 9.818,95
		van € 2.000.000,- tot € 4.000.000,-	€12.688,50	€12.997,90
		meer dan € 4.000.000,-	€19.002,75	€19.496,80
		Het bepaalde in d., onder 2. vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van een privaatrechtelijke regeling zijn verschuldigd.		
	3.	als er sprake is van een tijdelijke afwijking	€ 323,80	€ 332,20
	4.	als er sprake is van een afwijking van kostenverhaal als bedoeld in afdeling 13.2 van de Omgevingswet	€ 649,65	€ 666,55
	5.	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een provinciaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van provinciale regelgeving)	€11.606,05	€11.907,80
	6.	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een nationaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van nationale regelgeving)	€11.606,05	€11.907,80
	7.	als er sprake is van een afwijking van een voorbereidingsbesluit	€ 649,65	€ 666,55
	8.	als er sprake is om het betreffende bestemmingsplan (partieel) te herzien of om het bestemmingsplan te wijzigen c.q. uit te werken:		
		voor bouwkosten tot € 1.000.000,-	€ 9.375,65	€ 9.619,45
		van € 1.000.000,- tot € 2.000.000,-	€13.145,40	€13.487,20
		meer dan € 2.000.000,-	€25.429,05	€26.090,20
		Het bepaalde in d., onder 8. vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van privaatrechtelijke regelingen zijn verschuldigd.		

4.3.3	Planologisch strijdig gebruik waarbij geen sprake is van een bouwactiviteit		
	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet waarbij niet tevens sprake is van een bouwactiviteit bedraagt het tarief:		
4.3.3.1	als er sprake is van een binnenplanse afwijking	€ 324,85	€ 333,30

	als er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 163,45	€ 167,70
4.3.3.2	als er sprake is een buitenplanse afwijking	€ 11.606,05	€ 11.907,80
	Het bepaalde in dit lid vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van een privaatrechtelijke regeling zijn verschuldigd.		
4.3.3.3	als er sprake is van een tijdelijke afwijking	€ 649,65	€ 666,55
4.3.3.4	als er sprake is van een afwijking van kostenverhaal als bedoeld in afdeling 13.2 van de Omgevingswet	€ 649,65	€ 666,55
4.3.3.5	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een provinciaal belang betreft, de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van provinciale regelgeving)	€ 649,65	€ 666,55
4.3.3.6	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een nationaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van nationale regelgeving)	€ 649,65	€ 666,55
4.3.3.7	als er sprake is van een afwijking van een voorbereidingsbesluit	€ 649,65	€ 666,55

4.3.4	Omgevingsplanactiviteit: slopen van een bouwwerk		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een sloopactiviteit, niet zijnde een sloopactiviteit met betrekking tot een monument of beschermd stads- en dorpsgezicht, als bedoeld in paragraaf 4.4, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 649,65	€ 666,55
b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht	€ 649,65	€ 666,55
c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 960,00	€ 984,95

4.4.1	Omgevingsplanactiviteit: monumenten		
4.4.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, met betrekking tot een gemeentelijk monument, provinciaal monument, voorbeschermd gemeentelijk monument of voorbeschermd provinciaal monument, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit of bij toepassing van artikel 13 van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit:		

		1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 649,65	€ 666,55
		2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 649,65	€ 666,55
	b	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht:			
		1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 649,65	€ 666,55
		2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 649,65	€ 666,55
	c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit:			
		1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 960,00	€ 984,95
		2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 960,00	€ 984,95
	d.	voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden			€ 324,85 € 333,30

4.4.2	Rijksmonumentenactiviteit				
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een rijksmonumentenactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, met uitzondering van een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een archeologisch monument, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:				
	a.	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van een monument of voorbeschermd monument		€ 649,65	€ 666,55
	b	voor het herstellen of gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht:		€ 649,65	€ 666,55
	c.	voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden		€ 324,85	€ 333,30

4.4.3	Omgevingsplanactiviteit: sloopactiviteit in beschermd stads- of dorpsgezicht				
4.4.3.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een sloopactiviteit in een rijksbeschermd, provinciaal beschermd of gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:				
	a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit of bij toepassing van artikel 20 van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 in samenhang met artikel 22.8		€ 649,65	€ 666,55

		van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit		
	b	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht	€ 649,65	€ 666,55
	c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 960,00	€ 984,95

4.4.4	Omgevingsplanactiviteit: overig cultureel erfgoed en werelderfgoed			
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een andere activiteit dan die genoemd in de artikelen 4.4.1 (4.4.1.1. en 4.4.1.2), 4.4.2 en 4.4.3 (4.4.3.1 en 4.4.3.2) en cultureel erfgoed of werelderfgoed betreft, waarvoor in het omgevingsplan met het oog op het behoud van cultureel erfgoed of van de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed een verbod is opgenomen om zonder omgevingsvergunning deze activiteit te verrichten, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 324,85	€ 333,30

4.5.1	Omgevingsplanactiviteit: milieubelastende activiteit			
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een milieubelastende activiteit als bedoeld in het omgevingsplan of paragraaf 22.3.26 van het tijdelijke deel van het omgevingsplan zoals opgenomen in artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:			
	a.	voor één activiteit	€ 2.253,15	€ 2.311,75
	b.	voor twee activiteiten	€ 3.103,50	€ 3.184,20
	c.	voor drie of meer activiteiten	€ 1.241,40 per activiteit	€ 1.273,70 per activiteit

4.5.2	Diverse activiteiten bedrijfstakken			
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, bestaande uit een of meer activiteiten die die bedrijfstakken overstijgen dan wel bestaat uit een of meer activiteiten in de categorieën en sectoren als bedoeld in de afdelingen 3.2, en 3.4 t/m 3.9 van het Besluit activiteiten leefomgeving, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:			
	a.	voor één activiteit	€ 2.253,15	€ 2.311,75
	b.	voor twee activiteiten	€ 3.103,50	€ 3.184,20
	c.	voor drie of meer activiteiten	€ 1.241,40	€ 1.273,70
		per activiteit		

4.7.1	Omgevingsplanactiviteit: opbreken en graven		
4.7.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het opbreken van de verharding in openbaar gebied of het graven in openbaar gebied, anders dan voor het aanleggen, in stand houden of verwijderen van een kabel of leiding, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 530,70	€ 544,50
4.7.1.2	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het aanleggen, in stand houden of verwijderen van een kabel of leiding, als bedoeld in het omgevingsplan, niet zijnde kabels als bedoeld in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 530,70	€ 544,50
4.7.1.3	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het graven in het gebied met normwaarde archeologische verwachtingswaarde/archeologische verwachtingen, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 530,70	€ 544,50
4.7.1.4	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het graven in het beperkingengebied leidingen, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	€ 530,70	€ 544,50
4.7.1.5	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het graven in een bijzonder landschapselement of gebied met aardkundige waarde, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 530,70	€ 544,50

4.7.1.6	De in artikel 4.7.1.1 t/m 4.7.1.5 genoemde tarieven zijn van toepassing als de aanvraag een binnenplanse omgevingsplanactiviteit betreft. Deze zijn van overeenkomstige toepassing als de aanvraag een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft en worden in dat geval verhoogd met	€ 530,70	€ 544,50
---------	---	----------	----------

4.7.3	Omgevingsplanactiviteit: geluid weg		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen of wijzigen van een weg als op grond van het omgevingsplan of bij omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit een geluidgevoelig gebouw is toegelaten binnen het aandachtsgebied van die weg, als bedoeld in artikel 22.272 van het tijdelijke deel van het omgevingsplan zoals opgenomen in artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a. voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 1.142,10	€ 1.171,80
	b. voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 1.452,45	€ 1.490,20

4.7.4	Omgevingsplanactiviteit: aanleggen of veranderen weg		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen van een weg of verandering brengen in de wijze van aanleg van een weg, bedoeld in artikel 2.1.5.2, tweede lid, onder a van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 93,10	€ 95,50

4.7.5	Omgevingsplanactiviteit: uitweg/uitrit		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het maken, hebben, veranderen of veranderen van het gebruik van een uitweg, bedoeld artikel 2.1.5.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 308,30	€ 316,30

4.7.6	Omgevingsplanactiviteit: overige aanlegactiviteiten		
-------	---	--	--

	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of een werkzaamheid (aanlegactiviteit), niet zijnde een activiteit die in de voorgaande artikelen van deze paragraaf is benoemd, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten bij een binnenplanse, omgevingsplanactiviteit, een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht of een buitenplanse omgevingsactiviteit:			
	a.	indien de aanvraag ziet op het vellen van één of twee bomen	€ 169,65 per boom	€ 174,05 per boom
	b.	indien de aanvraag ziet op andere aanvragen dan het vellen van één of meer bomen, waarbij de aanlegkosten bedragen:		
		1. € 0,- tot € 20.000,-	€ 530,70	€ 544,50
		2. € 20.000,- tot € 100.000,-	2,5% van de aanlegkosten	2,57% van de aanlegkosten
		3. meer dan € 100.000	3% van de aanlegkosten, met een maximum van € 3.715,90	3,08% van de aanlegkosten met een maximum van € 3.812,50

4.8.1	Omgevingsplanactiviteit: kappen van bomen of vellen van houtopstanden		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het vellen van een houtopstand, bedoeld in artikel 4.5.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 169,95 per boom	€ 174,05 per boom

4.8.2	Omgevingsplanactiviteit: reclame		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit handelsreclame met behulp van een opschrift, aankondiging of afbeelding in welke vorm dan ook, die zichtbaar is vanaf een voor het publiek toegankelijke plaats, als bedoeld in artikel 4.7.2 van de Algemene plaatselijke		

	verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, en als niet tevens sprake is van een bouwactiviteit als bedoeld in paragraaf 4.3, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
a.	als de activiteit bestaat uit het op of aan een onroerende zaak maken of voeren van die handelsreclame	€ 195,50	€ 200,60
b.	als de activiteit bestaat uit het als eigenaar, beperkt gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat die handelsreclame op of aan die onroerende zaak wordt gemaakt of gevoerd	€ 195,50	€ 200,60

4.8.3	Omgevingsplanactiviteit: opslag van roerende zaken		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit de opslag van roerende zaken in een aangewezen gedeelte van de gemeente, bedoeld in artikel 2.1.5.1, vijfde lid van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
a.	als de activiteit bestaat uit het daar opslaan van roerende zaken	€ 104,50	€ 107,20
b.	als de activiteit bestaat uit het als eigenaar, beperkt gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat daar roerende zaken worden opgeslagen	€ 104,50	€ 107,20

4.8.4	Omgevingsplanactiviteit: standplaatsen		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het innemen of hebben van een standplaats, bedoeld in artikel 5.2.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten, als het gaat om:		
a.	ideële doeleinden	€ 0,00	€ 0,00
b.	commerciële doeleinden	€ 224,50	€ 230,35

4.8.5	Ontheffing grenswaarde geluidhinder		
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien sprake is van	€ 1.577,60	€ 1.618,60

	een verzoek ontheffing hogere waarde geluid op grond van de Wet Geluidhinder		
--	--	--	--

4.8.6	Ontheffing geluid en trillingen		
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien er sprake is van verzoek om ontheffing veroorzaken geluidhinder ingevolge artikel 8.4 Bouwbesluit 2012 of verzoek om ontheffing trillingsterkte ingevolge artikel 8.5 Bouwbesluit 2012:		
	a. geldig voor maximaal één dag	€ 333,10	€ 341,75
	b. geldig voor maximaal één week	€ 496,65	€ 509,55
	c. geldig voor maximaal één maand	€ 708,65	€ 727,05
	d. geldig voor maximaal één jaar	€ 1.274,50	€ 1.307,65

4.8.7	Nasporing archief Bouw- en woningtoezicht		
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien sprake is van een verzoek ontheffing hogere grenswaarde op grond van de Wet Geluidhinder	€ 23,80	€ 24,40

4.8.8	Andere activiteiten		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op het verrichten van een andere activiteit dan in deze paragraaf en voorgaande paragrafen van dit hoofdstuk bedoeld en die activiteit:		
	a. betreft een bij of krachtens artikel 5.1 van de Omgevingswet aangewezen vergunningplichtige activiteit, uitgezonderd de activiteit bedoeld in onderdeel b, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 307,25	€ 315,25
	b. betreft een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	1° voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 307,25	€ 315,25
	2° voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 512,10	€ 525,40
	3° voor een in een gemeentelijke verordening als bedoeld in artikel 22.8 van de Omgevingswet in samenhang met artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit aangewezen vergunningplichtige activiteit	€ 307,25	€ 315,25

4.9.1	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten		
	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een bouw- of sloopectiviteit, bedraagt het tarief:		
	a. voor een maatwerkvoorschrift dat betrekking heeft op:	€ 1.433,80	€ 1.471,10

		1. het in stand houden van een bestaand bouwwerk, bedoeld in artikel 3.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 2. bouwactiviteiten die het bouwen van nieuwe bouwwerken betreffen als bedoeld in artikel 4.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; 3. het gebruik van een bouwwerk, bedoeld in artikel 6.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; of 4. het verrichten van bouw- of sloopwerkzaamheden als bedoeld in artikel 7.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; per maatwerkvoorschrift		
	b	in andere gevallen dan bedoeld in onderdeel a, per maatwerkvoorschrift	€ 1.433,80	€ 1.471,10

4.9.2	Maatwerkvoorschriften bij milieubelastende activiteiten			
4.9.2.1	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, bedraagt het tarief per activiteit:		€ 1.433,80	€ 1.471,10
4.9.2.2	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een andere milieubelastende activiteit dan bedoeld in 4.9.2.1, bedraagt het tarief per maatwerkvoorschrift		€ 1.433,80	€ 1.471,10

4.9.3	Maatwerkvoorschriften bij overige activiteiten			
	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een andere activiteit dan genoemd in 4.9.1 en 4.9.2 (4.9.2.1 en 4.9.2.2), bedraagt het tarief per maatwerkvoorschrift:		€ 1.433,80	€ 1.471,10

Paragraaf 4.10 Gelijkwaardigheid

4.10.1	Gelijkwaardige maatregel			
	Als de aanvraag om toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet		€ 1.433,80	€ 1.471,10

Paragraaf 4.11 Overige tarieven

4.11.1	Verlengen tijdelijke omgevingsvergunning bouwactiviteit			
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om verlenging van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, bedoeld in artikel 10.23, tweede lid, van het Omgevingsbesluit:		€ 162,40	€ 166,60
4.11.3	Wijzigen voorschriften omgevingsvergunning			

	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om wijziging van voorschriften van een omgevingsvergunning	€ 162,40	€ 166,60
--	---	----------	----------

4.11.4	Intrekken omgevingsvergunning		
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om gehele of gedeeltelijke intrekking van een omgevingsvergunning	€ 162,40	€ 166,60

4.11.8	Wijzigen van het omgevingsplan		
	Het tarief bedraagt, onverminderd het bepaalde in 4.3.1. en 4.3.2, voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het wijzigen van het omgevingsplan:		
	voor bouwkosten tot € 1.000.000,00	€ 9.375,65	€ 9.619,40
	van € 1.000.000,00 tot € 2.000.000,00	€13.145,40	€13.487,20
	Meer dan € 2.000.000,00	€ 25.429,05	€ 26.090,20
	Het bepaalde in dit artikel vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van privaatrechtelijke regelingen zijn verschuldigd.		

4.11.9	Niet genoemd besluit op aanvraag		
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het nemen van een ander, in dit hoofdstuk niet benoemd besluit op grond van de Omgevingswet, de op die wet gebaseerde algemene maatregelen van bestuur of het omgevingsplan	€ 649,65	€ 666,55

4.12.2	Uitgebreide voorbereidingsprocedure		
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is op de voorbereiding van het besluit:		
	a. als sprake is van een milieubelastende activiteit	€ 4.506,30	€ 4.623,45
	b. als sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 4.816,65	€ 4.941,90
	c. als sprake is van andere activiteiten dan bedoeld in de onderdelen a en b	€ 4.506,30	€ 4.623,45

4.12.3	Beoordeling onderzoeksrapporten		
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als krachtens wettelijk voorschrift voor de betreffende aanvraag een rapport moet worden beoordeeld:		
	a. voor de beoordeling van een milieukundig bodemrapport	€ 728,30	€ 747,25
	b. voor de beoordeling van een archeologisch bodemrapport	€ 728,30	€ 747,25
	c. voor de beoordeling van een geluid- of luchtrapport betreffende de geluid- of luchtbelasting	€ 728,30	€ 747,25
	d. voor de beoordeling van een akoestisch rapport betreffende de interne en externe geluidwering of nagalm van een bouwwerk	€ 728,30	€ 747,25

	e.	voor de beoordeling van een ecologisch onderzoeksrapport	€ 728,30	€ 747,25
	f.	voor de beoordeling van een milieueffectrapportage (MER)	€ 728,30	€ 747,25
	g.	voor de beoordeling van een niet in de voorgaande onderdelen genoemd rapport	€ 728,30	€ 747,25

4.12.4	Advies			
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als een daartoe aangewezen bestuursorgaan of andere instantie advies moet uitbrengen over de aanvraag om een omgevingsvergunning of een ander besluit op grond van de Omgevingswet:			
	a.	voor een advies van de gemeenteraad	€ 649,65	€ 666,55
		indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 324,85	€ 333,30
	b.	voor een advies van de gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem dat uitsluitend betrekking heeft op redelijke eisen van welstand, als bedoeld in de gemeentelijke beleidsregels bedoeld in artikel 4.19 van de Omgevingswet	€ 649,65	€ 666,55
	c.	voor een advies van de gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem in andere gevallen dan bedoeld in onderdeel b	€ 649,65	€ 666,55

4.13.5	Vermindering bij geen doorgang bouw na vergunningverlening bij duurzaamheidsmaatregel			
	Indien na vergunningverlening de bouw van de duurzaamheidsmaatregel als genoemd in 4.13.3.9 en 4.13.3.10 van de tarieventabel geen doorgang vindt, wordt het oorspronkelijke bedrag aan leges verlaagd tot het bedrag van		€ 5.172,50	€ 5.307,00

HOOFDSTUK DIENSTVERLENING VALLEND ONDER EUROPESE DIENSTENRICHTLIJN

Horeca

5.1.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van:			
	a.	een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.2 APV in verband met het vestigen van een nieuwe onderneming	€ 1.363,45	€ 1.398,90
		indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 681,75	€ 699,50
	b.	een vergunning als bedoeld in artikel 3, eerste lid, Alcoholwet in verband met het vestigen van een nieuwe onderneming	€ 1.363,45	€ 1.398,90

	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 681,75	€ 699,50
	Indien deze vergunning tezamen met de onder a bedoelde vergunning wordt aangevraagd, voor beide aanvragen tezamen	€ 1.363,45	€ 1.398,90
	indien er sprake is van een tijdelijke initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 681,75	€ 699,50
	c. een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.2. APV. in verband met een overname van een bestaande onderneming	€ 1.239,35	€ 1.271,55
	d. een vergunning als bedoeld in artikel 3, eerste lid, Alcoholwet in verband met een overname van een bestaande onderneming	€ 1.239,35	€ 1.271,55
	indien deze vergunning tezamen met de onder c bedoelde vergunning wordt aangevraagd, voor beide aanvragen tezamen	€ 1.239,35	€ 1.271,55
	e. het doorvoeren van een ondergeschikte wijziging in een verleende vergunning	€ 96,20	€ 98,70
	f. het bijschrijven op de vergunning van een leidinggevende, per persoon	€ 74,50	€ 76,45
5.1.2	een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.13 van de Algemene plaatselijke verordening (terras)	€ 195,50	€ 200,60
	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 99,30	€ 101,90
5.1.3	een ontheffing als bedoeld in 2.3.1.16 van de Algemene plaatselijke verordening (sluitingsuur)	€ 40,35	€ 41,40
5.1.4	een ontheffing als bedoeld in artikel 2.3.1.15, lid 5, van de Algemene plaatselijke verordening per jaar	€ 602,10	€ 617,75
5.1.5	een ontheffing als bedoeld in artikel 35 van de Alcoholwet	€ 40,35	€ 41,40

Organiseren evenementen of markten

5.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning voor het organiseren van een evenement als bedoeld in artikel 5.7.1 van de Algemene plaatselijke verordening (evenementenvergunning), indien het betreft:		
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00	€ 0,00
	b. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal tot 500 personen	€ 266,90	€ 273,85
	c. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 501 tot 2500 personen	€ 533,80	€ 547,70
	d. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 2501 tot 10.000 meer personen	€ 1.067,60	€ 1.095,35
	e. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van meer dan 10.000 personen	€ 1.946,95	€ 1.997,55
5.2.2	een vergunning als bedoeld in artikel 5.2.3 (standplaats) van de Algemene plaatselijke verordening:		
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00	€ 0,00
	b. voor commerciële doeleinden	€ 224,50	€ 230,35

5.2.3	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een vergunning als bedoeld in artikel 2.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening (per voetbalwedstrijd)	€ 231,75	€ 237,80
5.2.4	Een vergunning voor het organiseren of houden van wedstrijden, wandel-, fiets-, trim- en ruitertochten in parken, bossen en natuurgebieden ingevolge artikel 4.6.3. van de Algemene plaatselijke verordening, indien het betreft:		
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00	€ 0,00
	b. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal tot 10.000 personen	€ 266,90	€ 273,85
	c. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 10.000 of meer personen	€ 1.946,95	€ 1.997,55

Prostitutiebedrijven

5.3.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van:		
5.3.1.1	een seksinrichting	€ 1.560,05	€ 1.560,05
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50	€ 74,50
5.3.1.2	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van een escortebedrijf	€ 1.206,25	€ 1.206,25
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50	€ 74,50
5.3.1.3	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van een seksinrichting of escortbedrijf waarvan de huidige vergunning vervalt vanwege de wijziging van de exploitant of beheerder	€ 71,40	€ 71,40
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50	€ 74,50
5.3.1.4	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening indien dit leidt tot een besluit tot het niet verder in behandeling nemen van de aanvraag	€ 221,40	€ 221,40

Winkeltijdenwet

5.4.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een ontheffing in het kader van de Winkeltijdenwet, het Vrijstellingenbesluit Winkeltijdenwet of de Verordening Winkeltijden Arnhem	€ 79,65	€ 81,70
-------	---	---------	---------

Woningsplitsing en verkamering

5.5.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet in samenhang met artikelen 5.18 en 5.21 van de Omgevingswet als er sprake is van woningsplitsing en/of verkamering	€ 847,25	€ 869,30
-------	---	----------	----------

Verhuurvergunning opkoopbescherming

5.6.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning om een woonruimte in gebruik te geven binnen een periode van vier jaar na de datum van inschrijving in de openbare registers van de akte van levering van die woonruimte aan de nieuwe eigenaar, als bedoeld in artikel 41, eerste lid, van de Huisvestingswet 2014 en hoofdstuk 3 van de Huisvestingsverordening 2024	€ 847,25	€ 869,30
-------	---	----------	----------

Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap

5.6A.1	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet goed verhuurderschap en artikelen 2 en 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 bedraagt:		
	per aanvraag:	€ 300,00	€ 300,00
	vermeerderd met een bedrag van:	€ 89,50	€ 89,50
	- per adres, zijnde een woonruimte, waarvan de aanvrager verhuurder is en voor zover gelegen in de gebieden aangewezen in artikel 2 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025; en		
	- per adres, in gebruik voor huisvesting van arbeidsmigranten, waarvan de aanvrager verhuurder is en dat gelegen is binnen de gemeente Arnhem, zoals bedoeld in artikel 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025.		

HOOFDSTUK ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING

5.7.1	Het tarief bedraagt terzake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
5.7.1.1	een ontheffing als bedoeld in artikel 2.1.5.1, derde lid, van de Algemene plaatselijke verordening voorwerpen of stoffen op, aan of boven de weg (oneigenlijk gebruik openbare grond)	€ 104,50	€ 107,20
5.7.1.2	een ontheffing om vuur te stoken ingevolge artikel 5.5.1 van de Algemene plaatselijke verordening met		
	a. kerstbomen	€ 79,65	€ 81,70
	b. kampvuur	€ 41,40	€ 42,50
5.7.1.3	een ontheffing om geluidhinder te veroorzaken ingevolge artikel 4.1.5 van de Algemene plaatselijke verordening		
	a. geldig voor maximaal één dag	€ 340,35	€ 349,20
	b. geldig voor maximaal één week	€ 481,05	€ 493,55
	c. geldig voor maximaal één maand	€ 723,10	€ 741,90
	d. geldig voor maximaal één jaar	€ 1.302,45	€ 1.336,30

Overig APV

5.9.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
5.9.1.1	een ontheffing om gevelde iepen of delen daarvan voorhanden te hebben, in voorraad te hebben of te vervoeren ingevolge artikel 4.5.8 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 231,75	€ 237,80
5.9.1.2	een ontheffing om aangeduide bloemen of planten te plukken dan wel hout te sprokkelen, verwijderen van paddenstoelen of	€ 231,75	€ 237,80

	het verzamelen van zaden en vruchten ingevolge artikel 4.6.2 van de Algemene plaatselijke verordening		
5.9.1.3	een ontheffing voor het uitrijden van meststoffen op zaterdag, zondag en algemeen erkende feestdagen ingevolge artikel 4.7.1a van de Algemene plaatselijke verordening	€ 231,75	€ 237,80
5.9.1.4	een vergunning om een ligplaats met een woonschip in te nemen of te hebben ingevolge artikel 5.3a.4 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 297,95	€ 305,70
5.9.1.5	een vergunning om handelsreclame aan te brengen ingevolge artikel 4.7.2 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 195,50	€ 200,60

Overige verklaringen, ontheffingen en vergunningen

5.10.1	Het tarief bedraagt ter zake van:		
5.10.1.1	het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van instemming met het wijzigen of omzetten van een door de gemeente gegarandeerde hypothecaire geldlening ter financiering van de verwerving van een woning of woonwagen	€ 112,75	€ 115,70
5.10.1.2	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het opstellen van een omgevingsplan zoals bedoeld in artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening / artikel 4.2, eerste lid, van de Omgevingswet of uitwerking van een omgevingsplan zoals bedoeld in artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening / artikelen 2.8 en 4.5 van de Omgevingswet	€ 1.577,60	€ 1.618,60
5.10.1.3	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het opstellen van een projectbesluit zoals bedoeld in artikel 2.12 onder a onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht / artikelen 5.18 en 5.21 van de Omgevingswet	€ 1.577,60	€ 1.618,60
5.10.1.4	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het uitvoeren van een reconstructie van een weg zoals bedoeld in deze wet	€ 1.577,60	€ 1.618,60

Wet vervoer gevaarlijke stoffen

5.11.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:		
5.11.1.1	een ontheffing om gevaarlijke stoffen buiten de aangewezen wegen of weggedeelten te transporteren, ingevolge artikel 22 Wet vervoer gevaarlijke stoffen	€ 602,10	€ 617,75
5.11.1.2	een verlenging van een eerder verleende ontheffing	€ 158,30	€ 162,40

Wet op de Kansspelen**

5.12.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag om:		
5.12.1.1	een aanwezigheidsvergunning als bedoeld in artikel 30b van de Wet op de kansspelen:		
a.	voor een periode van twaalf maanden voor één kansspelautomaat	€ 56,50	€ 56,50

	b.	voor een periode van twaalf maanden voor twee of meer kansspelautomaten per kansspelautomaat	€ 22,50	€ 22,50
		per vergunning vermeerderd met een bedrag van	€ 34,00	€ 34,00
5.12.1.2		een aanwezigheidsvergunning als bedoeld in artikel 30b van de Wet op de kansspelen:		
	a.	voor één kansspelautomaat, welke vergunning geldt voor een periode van vier jaar of langer	€ 226,50	€ 226,50
	b.	voor twee kansspelautomaten, welke vergunning geldt voor een periode van vier jaar of langer	€ 317,00	€ 317,00
5.12.1.3		Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Wet op de kansspelen (loterijvergunning)	€ 82,00	€ 84,15
5.12.1.4		Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning tot het exploiteren of doen exploiteren van een speelgelegenheid als bedoeld in artikel 2.3.3.1 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 484,00	€ 496,60

** wettelijk gemaximeerd tarief (muv 5.12.1.3 en 5.12.1.4)

HOOFDSTUK KABELS EN LEIDINGEN ARNHEM

Verordening kabels en leidingen Arnhem

5.15.1	Een vergunning voor het leggen, houden, onderhouden, verleggen of opruimen van kabels en leidingen in de openbare ruimte en in of op kunstwerken, zoals bedoeld in artikel 5 van de Verordening Kabels en Leidingen gemeente Arnhem indien de werkzaamheden betrekking hebben op:		
	Kabels en leidingen, niet zijnde rioolleidingen	€ 281,40	€ 288,70
5.15.1.1	Het tarief genoemd in art 5.15.1 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 3,30	€ 3,40
	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 20 meter tot en met een lengte van 1000 meter		
5.15.1.2	Het tarief genoemd in art 5.15.1 en 5.15.1.1 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 1,65	€ 1,70
	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 1000 meter tot en met een lengte van 2500 meter		
5.15.1.3	Het tarief genoemd in art 5.15.1, 5.15.1.1 en 5.15.1.2 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 0,85	€ 0,85
	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 2500 meter.		

Telecommunicatiewet

5.16.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een melding in verband met het verkrijgen van instemming omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, van de Telecommunicatiewet	€ 281,40	€ 288,70
5.16.1.1	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 3,30	€ 3,40
	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 20 meter tot en met een lengte van 1000 meter		
5.16.1.2	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 en 5.16.1.1 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 1,65	€ 1,70

	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 1000 meter tot en met een lengte van 2500 meter		
5.16.1.3	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 en 5.16.1.1 en 5.16.1.2 wordt verhoogd met een bedrag van	€ 0,85	€ 0,85
	voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 2500 meter		

HOOFDSTUK 6 OVERIGE BEPALINGEN

Wijziging tenaamstelling

6.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een wijziging tenaamstelling inzake een verleende vergunning op grond van deze tarieventabel	€ 51,75	€ 53,10
-----	---	---------	---------

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en de onderdelen a en b van de Gemeentewet en artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer;

Besluit:

vast te stellen de

VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN AFVALSTOFFENHEFFING ARNHEM 2026

Artikel 1. Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder 'gebruik maken': gebruik maken in de zin van artikel 15.33 Wet milieubeheer.

Artikel 2. Aard van de belasting en belastbaar feit

1. Onder de naam 'afvalstoffenheffing' wordt een directe belasting geheven als bedoeld in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer.
2. De afvalstoffenheffing als bedoeld in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel wordt naar afzonderlijke grondslagen geheven ter zake van het gebruik van een perceel ten aanzien waarvan krachtens artikel 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt.

Artikel 3. Belastingplicht

1. De belasting wordt geheven van degene die in de gemeente naar de omstandigheden beoordeeld al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruik maakt van een perceel ten aanzien waarvan ingevolge artikelen 10.21 en 10.22 van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt en van degene die huishoudelijke afvalstoffen aanbiedt.
2. Voor de toepassing van het eerste lid wordt:
 - a. gebruikmaken van een perceel door de leden van een huishouden aangemerkt als gebruikmaken door het door de in artikel 231, tweede lid, onderdeel b, van de Gemeentewet bedoelde gemeenteteambtenaar aangewezen lid van dat huishouden;
 - b. gebruikmaken door degene aan wie een deel van een perceel in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruikmaken door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven, met dien verstande dat degene die het deel in gebruik heeft gegeven, bevoegd is de heffing als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven;
 - c. het ter beschikking stellen van een perceel voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruikmaken door degene die dat perceel ter beschikking heeft gesteld, met dien verstande dat degene die het perceel ter beschikking heeft gesteld, bevoegd is de heffing als zodanig te verhalen op degene aan wie het perceel ter beschikking is gesteld.

Artikel 4. Maatstaf van heffing en belastingtarief

De belasting wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.

Artikel 5. Belastingjaar

Met betrekking tot de belasting die per jaar wordt geheven is het belastingjaar gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 6. Wijze van heffing

1. De belasting als bedoeld in hoofdstuk 1 van de bij deze verordening behorende tarieventabel wordt bij wege van aanslag geheven.
2. De belasting als bedoeld in hoofdstuk 2 van de bij deze verordening behorende tarieventabel wordt bij wege van een mondelinge dan wel een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, daaronder begrepen een stempelafdruk, zegel, nota of andere schriftuur, geheven. Het gevorderde bedrag

wordt mondeling, dan wel door toezending of uitreiking van de schriftelijke kennisgeving aan de belastingsschuldige bekendgemaakt.

Artikel 7. Ontstaan van de belastingsschuld en heffing naar tijdsgelang

1. De belasting als bedoeld in hoofdstuk 1 van de bij deze verordening behorende tarieventabel is verschuldigd bij het begin van het belastingjaar of, zo dit later is, bij de aanvang van de belastingplicht.
2. Indien de belastingplicht in de loop van het belastingjaar aanvangt, is de belasting verschuldigd voor zoveel twaalfde gedeelten van de voor dat belastingjaar verschuldigde belasting als er in dat belastingjaar, na de aanvang van de belastingplicht, nog volle kalendermaanden overblijven.
3. Indien de belastingplicht in de loop van het belastingjaar eindigt, bestaat aanspraak op ontheffing voor zoveel twaalfde gedeelten van de voor dat belastingjaar verschuldigde belasting als er in dat belastingjaar, na het einde van de belastingplicht, nog volle kalendermaanden overblijven.
4. Het tweede en het derde lid zijn niet van toepassing indien de belastingplichtige binnen de gemeente verhuist en aldaar van een ander perceel gebruik maakt.
5. De belasting als bedoeld in hoofdstuk 2 van de bij deze verordening behorende tarieventabel is verschuldigd bij de aanvang van de dienstverlening.

Artikel 8. Termijnen van betaling bij heffing bij wege van aanslag

1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
 - a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen afvalstoffenheffing of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
 - b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingsschuldige kunnen worden afgeschreven.De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op de maand die in de dagtekening van het aanslagbiljet is vermeld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 9. Termijnen van betaling bij heffing bij wege van mondelinge dan wel schriftelijke kennisgeving

1. De belasting moet worden betaald indien de kennisgeving als bedoeld in artikel 6, tweede lid:
 - a. mondeling wordt gedaan, op het moment van het doen van de kennisgeving;
 - b. schriftelijk wordt gedaan, op het moment van uitreiking van de kennisgeving, dan wel in het geval van toezending daarvan, binnen acht dagen na de dagtekening van de kennisgeving.
2. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 10. Kwijtschelding

Voor de belasting die volgt uit hoofdstuk 1 van de tarieventabel kan kwijtschelding worden verleend.

Artikel 11. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening afvalstoffenheffing 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na die van bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening afvalstoffenheffing 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

TARIEVENTABEL behorende bij de 'Verordening afvalstoffenheffing 2026' van 12 november 2025

ALGEMEEN

De bedragen in deze tabel zijn inclusief omzetbelasting indien deze verschuldigd is.

HOOFDSTUK 1 MAATSTAVEN EN TARIEVEN AFVALSTOFFENHEFFING

- 1.1 De belasting bedraagt per belastingtijdvak per perceel:
a. indien dat perceel wordt gebruikt door één persoon	€ 312,72
b. indien dat perceel wordt gebruikt door twee personen	€ 400,80
c. indien dat perceel wordt gebruikt door drie of meer personen	€ 440,52
- 1.2 Voor de berekening van de belasting overeenkomstig het bepaalde in onderdeel 1.1 gelden de omstandigheden aan het begin van het belastingtijdvak of, zo dit later is, bij de aanvang van de belastingplicht.
- 1.3 Indien in de loop van het belastingtijdvak zodanige wijzigingen optreden dat voor de belastingplichtige aanspraak ontstaat op toepassing van een categorie voor minder personen, wordt op schriftelijke aanvraag van de belastingplichtige bij de berekening van de belasting hiermee rekening gehouden.

HOOFDSTUK 2 MAATSTAVEN EN OVERIGE TARIEVEN AFVALSTOFFENHEFFING

- 2.1 Voor het aan de door de gemeente ingestelde Afvalbrengstations aanbieden, van:

•	witgoed, bruingoed, (klein) metaal, textiel (in gesloten zakken), papier/karton, luiers, flesglas, schoon vlakglas, spiegelglas, klein chemisch afval, herbruikbaar huisraad, afgedankte elektrische en elektronische apparaten (compleet)	€ 0,00
•	grond, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	schoon puin, voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,20
•	verontreinigd/vuil puin, voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	hout-, bouw- en sloopafval, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,20
•	hout-huishoudelijk, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	geïmpregneerd hout, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	bielzen, voor meer dan 2 stuks, per stuk	€ 10,15
•	grofvuil (brandbaar), voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	isolatiemateriaal, voor meer dan 0,5 m ³ per ¼ m ³ per keer	€ 18,75
•	autobanden van personenauto's, per stuk:	
a.	zonder velg	€ 0,00
b.	met velg	€ 2,70
•	asbest onbeperkt, in daarvoor bestemde verpakkingsmaterialen (meldingsformulier van gemeente nodig, tel. 0900 1809)	€ 0,00
•	vloerbedekking, voor meer dan 1,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 6,20

•	dakbedekking mix, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 74,85
•	dakgrind, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 43,80
•	gips/gasbeton, voor meer dan 0,5 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 43,80
•	kunstgras, voor meer dan 1,0 m ³ , per ¼ m ³ per keer	€ 18,75

- 2.2 Voor het door de gemeente aan huis laten ophalen van:
- a. grofvuil, maximaal 1 m³ per keer: € 36,50
ieder huishouden heeft twee keer per belastingjaar de mogelijkheid grofvuil gratis aan huis te laten ophalen, tot 1m³ per keer
 - b. bladafval of groenafval, alleen via een Green Bag
kosten Green Bag €17,50
bij afname van 2 Green Bags kost de 2e zak € 3,50
 - c. tuin- en snoeiafval (alleen maart tot en met oktober) € 0,00
- 2.3 Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een afvalpas € 10,50
- 2.4 Met betrekking tot containers:
- a. plaatsen van containers bij een nieuwe woning € 0,00
 - b. omruilen containers in verband met verhuizing, binnen een half jaar na verhuizing € 0,00
 - c. omruilen container voor een ander formaat:
 - groente-, fruit- en tuinafval € 0,00
 - plastic verpakkingen, blik en drinkpakken € 0,00
 - restafval van klein naar groot, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied € 22,00
 - restafval van groot naar klein, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied € 0,00
 - d. plaatsen van een extra container:
 - groente-, fruit- en tuinafval € 0,00
 - leveren van een citybin voor groente-, fruit- en tuinafval € 0,00
 - oud papier en karton € 0,00
 - plastic verpakkingen, blik en drinkpakken, klein of groot € 0,00
 - restafval, alleen mogelijk bij wonen in buitengebied € 22,00

*Er mogen maximaal 6 containers bij de deur staan. Voor het buitengebied geldt een maximum van 8 containers waarvan 2 voor restafval.
 - e. vervanging container:
 - bij diefstal, met aangifteformulier van de politie € 0,00
 - bij diefstal, zonder aangifteformulier van de politie € 56,00
 - bij vernieling € 0,00
 - f. inname van een tweede of derde container voor:
 - groente-, fruit- en tuinafval € 0,00
 - oud papier en karton € 0,00
 - plastic verpakkingen, blik en drinkpakken € 0,00

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op de artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet;

Besluit:

vast te stellen de

**VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN ONROERENDE-ZAAKBELASTINGEN
ARNHEM 2026**

Artikel 1. Belastbaar feit en belastingplicht

1. Onder de naam 'onroerende-zaakbelastingen' worden voor binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:
 - a. een belasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt, verder te noemen: gebruikersbelasting;
 - b. een belasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, verder te noemen: eigenarenbelasting.
2. Met betrekking tot de gebruikersbelasting wordt:
 - a. gebruik door degene aan wie een deel van een onroerende zaak in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven; degene die het deel in gebruik heeft gegeven, is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie dat deel in gebruik is gegeven;
 - b. het ter beschikking stellen van een onroerende zaak voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die die onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld; degene die de onroerende zaak ter beschikking heeft gesteld is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie de zaak ter beschikking is gesteld.
3. Met betrekking tot de eigenarenbelasting wordt als genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht aangemerkt degene die bij het begin van het kalenderjaar als zodanig in de kadastrale registratie is vermeld, tenzij blijkt dat hij op dat tijdstip geen genothebbende krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is.

Artikel 2. Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een onroerende zaak.
2. Als onroerende zaak wordt aangemerkt de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken.
3. Een onroerende zaak dient in hoofdzaak tot woning indien de waarde die op grond van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld voor die onroerende zaak in hoofdzaak kan worden toegerekend aan de delen van die onroerende zaak dienen tot woning dan wel volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 3. Maatstaf van heffing

1. De heffingsmaatstaf is de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor de onroerende zaak vastgestelde waarde voor het kalenderjaar bedoeld in artikel 1.
2. Indien met betrekking tot een onroerende zaak geen waarde is vastgesteld op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken wordt de heffingsmaatstaf van die onroerende zaak bepaald met overeenkomstige toepassing van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 17, 18 en 20, tweede lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 4. Vrijstellingen

1. In afwijking in zoverre van artikel 3 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerking gelaten, voor zover dit niet reeds is geschied bij de bepaling van de in dat artikel bedoelde waarde, de waarde van:
 - a. ten behoeve van land- of bosbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond, daaronder mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig

- aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
- b. glasopstanden, die bedrijfsmatig worden aangewend voor de kweek of teelt van gewassen, voorzover de ondergrond daarvan bestaat uit de onder onderdeel a bedoelde grond;
 - c. onroerende zaken die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
 - d. één of meer onroerende zaken die deel uitmaken van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de in artikel 1, derde lid, onderdeel b, van die wet bedoelde voorwaarden met uitzondering van de daarop voorkomende gebouwde eigendommen;
 - e. natuurterreinen, waaronder mede worden verstaan duinen, heidevelden, zandverstuivingen, moerassen en plassen, die door rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die zich uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het behoud van natuurschoon ten doel stellen, beheerd worden;
 - f. openbare land- en waterwegen en banen voor openbaar vervoer per rail, een en ander met inbegrip van kunstvoorwerpen;
 - g. waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
 - h. werken die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, met uitzondering van de delen van zodanige werken die dienen als woning;
 - i. werktuigen die van een onroerende zaak kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als gebouwde eigendommen zijn aan te merken;
 - j. onroerende zaken voor zover die bestemd zijn te worden gebruikt voor de publieke dienst van de gemeente, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die bestemd zijn te worden gebruikt voor het geven van onderwijs;
 - k. straatmeubilair, waaronder begrepen alle zodanige gebouwde eigendommen - niet zijnde gebouwen - die zijn geplaatst ten gerieve of in het belang van het publiek, ten dienste van het verkeer of ter verfraaiing van de gemeente, zoals lichtmasten, verkeersinstallaties, standbeelden, monumenten, fontein, banken,abri's, hekken en palen;
 - l. plantsoenen, parken en waterpartijen, die bij de gemeente in beheer zijn of waarvan de gemeente het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
 - m. begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, met uitzondering van delen van zodanige onroerende zaken die dienen als woning;
 - n. volkstuinen, niet zijnde gebouwen, voor het niet bedrijfsmatig exploiteren van cultuurgrond.
2. De vrijstelling met betrekking tot de in onderdeel j van het eerste lid bedoelde onroerende zaken voor de eigenarenbelasting geldt niet voor zover de gemeente van die zaken niet het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.
 3. In afwijking van artikel 3 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de gebruikersbelasting buiten aanmerking gelaten de waarde van gedeelten van de onroerende zaak die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 5. Belastingtarieven

Het belastingbedrag is een percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde).

Het percentage bedraagt voor:

a. de gebruikersbelasting	0,1887%
b. de eigenaren belasting:	
1°. voor onroerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen	0,1044%
2°. voor onroerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen	0,7549%

Artikel 6. Wijze van heffing

De belastingen worden bij wege van aanslag geheven.

Artikel 7. Termijnen van betaling

1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.

2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
 - a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen onroerende-zaakbelastingen of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
 - b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 8. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening onroerende-zaakbelastingen 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van de bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening onroerende-zaakbelastingen 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM:

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op artikel 221 van de Gemeentewet;

Besluit:

vast te stellen de

**VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN BELASTINGEN OP ROERENDE
WOON- EN BEDRIJFSRUIMTEN ARNHEM 2026**

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- a. ruimte: een roerende woon- of bedrijfsruimte, die duurzaam aan een plaats gebonden is en dient tot permanente bewoning of permanent gebruik;
- b. woonruimte: een ruimte waarvan de vastgestelde waarde in hoofdzaak kan worden toegerekend aan delen van de ruimte die dienen tot woning dan wel volledig dienstbaar zijn aan woondoeleinden;
- c. bedrijfsruimte: een ruimte die niet kan worden aangemerkt als woonruimte.

Artikel 2. Belastingplicht

1. Onder de naam "belastingen op de roerende woon- en bedrijfsruimten" worden ter zake van binnen de gemeente gelegen ruimten twee directe belastingen geheven:
 - a. een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een bedrijfsruimte, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
 - b. een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een ruimte het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.
2. Bij de gebruikersbelasting wordt:
 - a. gebruik door degene aan wie een deel van een bedrijfsruimte in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven;
 - b. het ter beschikking stellen van een bedrijfsruimte voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die die ruimte ter beschikking heeft gesteld.
3. Degene die een in het vorige lid bedoelde bedrijfsruimte in gebruik heeft gegeven of ter beschikking heeft gesteld is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene aan wie die ruimte of deel daarvan in gebruik is gegeven of ter beschikking is gesteld.

Artikel 3. Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een woon- of bedrijfsruimte.
2. Als één ruimte wordt aangemerkt:
 - a. een binnen de gemeente gelegen ruimte;
 - b. een gedeelte van een in onderdeel a bedoelde ruimte dat blijkens zijn indeling is bestemd om als een afzonderlijk geheel te worden gebruikt;
 - c. een samenstel van twee of meer onder a bedoelde ruimten of in onderdeel b bedoelde gedeelten daarvan die bij dezelfde persoon in gebruik zijn en die, naar de omstandigheden beoordeeld, bij elkaar behoren;
 - d. het binnen de gemeente gelegen deel van een in onderdeel a bedoelde ruimte, van een in onderdeel b bedoeld gedeelte daarvan of van een in onderdeel c bedoeld samenstel.

Artikel 4 Maatstaf van heffing

1. De heffingsmaatstaf is de waarde die aan de ruimte dient te worden toegekend indien de volle en onbezwaarde eigendom daarvan zou kunnen worden overgedragen en de verkrijger de ruimte in de staat waarin deze zich bevindt, onmiddellijk en in volle omvang in gebruik zou kunnen nemen.
2. In afwijking in zoverre van het eerste lid wordt de waarde van een bedrijfsruimte, met uitzondering van ruimten die zijn ingeschreven in het rijksmonumentenregister, bedoeld in artikel 3.3 van de Erfgoedwet, bepaald op de vervangingswaarde, indien die leidt tot een hogere waarde dan die ingevolge het eerste lid. Bij de berekening van de vervangingswaarde wordt rekening gehouden met:
 - a. de aard en de bestemming van die ruimte;

- b. de sedert de stichting van de ruimte opgetreden technische en functionele veroudering, waarbij de invloed van latere wijzigingen in aanmerking wordt genomen.
3. In afwijking in zoverre van het eerste lid wordt de waarde van een ruimte in aanbouw bepaald op de vervangingswaarde, bedoeld in het tweede lid. Onder een ruimte in aanbouw wordt verstaan een roerende zaak of gedeelte daarvan waarvoor een bouwvergunning in de zin van de Woningwet is afgegeven en dat door bouw nog niet geschikt is voor gebruik overeenkomstig de beoogde bestemming.
4. In afwijking in zoverre van het eerste lid wordt de waarde van een woonruimte, die deel uitmaakt van een op de voet van de Natuurschoonwet 1928 aangewezen landgoed dat voldoet aan de in artikel 220d, eerste lid, onderdeel d, van de Gemeentewet, bedoelde voorwaarden, bepaald met inachtneming van een vooronderstelde verplichting om het landgoed gedurende een tijdvak van 25 jaren als zodanig in stand te houden en geen opgaand hout te vellen anders dan volgens de regels van normaal bosbeheer noodzakelijk of gebruikelijk is. Ruimten die dienstbaar zijn aan de woonruimte worden geacht deel uit te maken van die woonruimte.
5. Met betrekking tot een ruimte als bedoeld in artikel 3, aanhef en onderdeel d, wordt de waarde gesteld op een evenredig deel van de waarde die dient te worden toegekend aan de gehele ruimte.

Artikel 5. Vrijstellingen

1. In afwijking in zoverre van artikel 4 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf buiten aanmerkinggelaten de waarde van:
 - a. glasopstanden, voor zover de ondergrond daarvan bestaat uit cultuurgrond die bedrijfsmatig wordt geëxploiteerd ten behoeve van de land- of bosbouw. Onder cultuurgrond wordt mede begrepen de open grond, alsmede de ondergrond van glasopstanden, die bedrijfsmatig aangewend wordt voor de kweek of teelt van gewassen, zonder daarbij de ondergrond als voedingsbodem te gebruiken;
 - b. ruimten die in hoofdzaak zijn bestemd voor de openbare eredienst of voor het houden van openbare bezinningssamenkomsten van levensbeschouwelijke aard, een en ander met uitzondering van delen van zodanige ruimten die dienen als woning;
 - c. ruimten ten behoeve van waterverdedigings- en waterbeheersingswerken die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, een en ander met uitzondering van delen van zodanige ruimten die dienen als woning;
 - d. ruimten die zijn bestemd voor de zuivering van riool- en ander afvalwater en die worden beheerd door organen, instellingen of diensten van publiekrechtelijke rechtspersonen, een en ander met uitzondering van delen van zodanige ruimten die dienen als woning;
 - e. werktuigen die van een ruimte kunnen worden afgescheiden zonder dat beschadiging van betekenis aan die werktuigen wordt toegebracht en die niet op zichzelf als ruimten zijn aan te merken;
 - f. bedrijfsruimten voor zover die bestemd zijn te worden gebruikt voor de publieke dienst van de gemeente, met uitzondering van delen van zodanige bedrijfsruimten die bestemd zijn te worden gebruikt voor het geven van onderwijs;
 - g. ruimten voor zover die bestemd zijn te worden gebruikt ten behoeve van begraafplaatsen, urnentuinen en crematoria, een en ander met uitzondering van delen van zodanige ruimten die dienen als woning.
2. De vrijstelling met betrekking tot de in het eerste lid, onderdeel f, bedoelde ruimte geldt niet voor de eigenarenbelasting voor zover de gemeente van die ruimten niet het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.
3. In afwijking in zoverre van artikel 4 wordt bij de bepaling van de heffingsmaatstaf voor de gebruikersbelasting buiten aanmerking gelaten de waarde van gedeelten van de bedrijfsruimte die in hoofdzaak tot woning dienen dan wel in hoofdzaak dienstbaar zijn aan woondoeleinden.

Artikel 6. Waardepeildatum

1. De heffingsmaatstaf wordt bepaald naar de waarde die de ruimte op de waardepeildatum heeft naar de staat waarin de ruimte op die datum verkeert.
2. De waardepeildatum ligt één jaar voor het begin van het kalenderjaar waarvoor de waarde wordt bepaald.
3. Indien een ruimte in het kalenderjaar voorafgaande aan het begin van het kalenderjaar waarvoor de waarde wordt bepaald:
 - a. opgaat in een andere ruimte dan wel in meer ruimten; of

- b. wijzigt als gevolg van hetzij bouw, verbouwing, verbetering, afbraak of vernietiging, hetzij verandering van bestemming; of
 - c. een verandering in waarde ondergaat als gevolg van een andere, specifiek voor de ruimte geldende, bijzondere omstandigheid;
- wordt, in afwijking van het eerste lid, de waarde bepaald naar de staat van die ruimte bij het begin van het kalenderjaar.

Artikel 7. Belastingtarieven

- 1. Het belastingbedrag is een percentage van de heffingsmaatstaf.
- 2. Het percentage bedraagt voor:
 - a. de gebruikersbelasting 0,1887%
 - b. de eigenarenbelasting
 - 1°. voor roerende zaken die in hoofdzaak tot woning dienen 0,1044%
 - 2°. voor roerende zaken die niet in hoofdzaak tot woning dienen 0,7549%

Artikel 8. Wijze van heffing

De belastingen worden bij wege van aanslag geheven.

Artikel 9. Termijnen van betaling

- 1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgende op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
- 2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
 - a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen belastingen op roerende woon- of bedrijfsruimten of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
 - b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
- 3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 10. Inwerkingtreding en citeertitel

- 1. De 'Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
- 2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van de bekendmaking.
- 3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
- 4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op artikel 228a van de Gemeentewet;

Besluit:

vast te stellen de

**VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN RIOOLHEFFING ARNHEM
2026**

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. gemeentelijke riolering: een voorziening of combinatie van voorzieningen voor inzameling, verwerking, zuivering of transport van afvalwater, hemelwater of grondwater, in eigendom, in beheer of in onderhoud bij de gemeente;
- b. perceel: een roerende of onroerende zaak of een zelfstandig gedeelte daarvan;
- c. water: huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, hemelwater grondwater of oppervlaktewater.

Artikel 2. Aard van de belasting

Onder de naam rioolheffing wordt een directe belasting geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:

- a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater; en
- b. de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

Artikel 3. Belastbaar feit en belastingplicht

1. De belasting wordt geheven:
 - a. van degene die bij het begin van het belastingjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering, verder te noemen: eigenarendeel; en
 - b. van degene die bij het begin van het belastingjaar een perceel van waaruit water direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd al dan niet krachtens eigendom, bezit of beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt, verder te noemen: gebruikersdeel.
2. Voor het eigenarendeel wordt, als het perceel een onroerende zaak is, als genothebber krachtens eigendom, bezit of beperkt recht aangemerkt degene die bij het begin van het belastingjaar als zodanig in de basisregistratie kadaster is vermeld, tenzij blijkt dat hij op dat tijdstip geen genothebber krachtens eigendom, bezit of beperkt recht is.
3. Voor het gebruikersdeel wordt:
 - a. gebruik van een perceel door de leden van een huishouden aangemerkt als gebruik door het door de in artikel 231, tweede lid, onderdeel b, van de Gemeentewet bedoelde gemeenteburgemeester aangewezen lid van dat huishouden;
 - b. gebruik door degene aan wie een deel van een perceel in gebruik is gegeven, aangemerkt als gebruik door degene die dat deel in gebruik heeft gegeven;
 - c. het ter beschikking stellen van een perceel voor volgtijdig gebruik aangemerkt als gebruik door degene die dat perceel ter beschikking heeft gesteld.

Artikel 4. Voorwerp van de belasting

1. Voorwerp van de belasting is een perceel.
2. Als perceel wordt aangemerkt:
 - a. de onroerende zaak, bedoeld in hoofdstuk III van de Wet waardering onroerende zaken;
 - b. de roerende zaak, welke duurzaam aan een plaats gebonden is;

- c. een gedeelte van een in onderdeel b bedoelde roerende zaak dat blijkens zijn indeling is bestemd om als afzonderlijk geheel te worden gebruikt;
- d. een samenstel van twee of meer in onderdeel b bedoelde roerende zaken of in onderdeel c bedoelde gedeelten daarvan die bij dezelfde persoon in gebruik zijn en die, naar de omstandigheden beoordeeld, bij elkaar behoren;
- e. het binnen de gemeente gelegen deel van de in onderdeel b bedoelde roerende zaak, van een in onderdeel c bedoeld gedeelte daarvan of van een in onderdeel d bedoeld samenstel.

Artikel 5. Maatstaf van heffing

1. De belasting wordt geheven naar de waarde in het economisch verkeer van het perceel.
2. Als het perceel een onroerende zaak is, is de waarde in het economische verkeer de op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken voor de onroerende zaak vastgestelde waarde zoals deze voor het in artikel 7 bedoelde kalenderjaar geldt.
3. Als voor het perceel geen waarde op de voet van hoofdstuk IV van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld, wordt de heffingsmaatstaf van dat perceel bepaald met overeenkomstige toepassing van het bepaalde bij of krachtens de artikelen 17, 18 en 20, tweede lid, van de Wet waardering onroerende zaken.

Artikel 6. Belastingtarieven

1. Het tarief voor het eigenarendeel bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage bedraagt voor:
 - a. een perceel dat in hoofdzaak tot woning dient 0,0228%
 - b. een perceel dat niet in hoofdzaak tot woning dient 0,0734%
2. Het tarief voor het gebruikersdeel bedraagt een percentage van de heffingsmaatstaf. Het percentage bedraagt voor:
 - a. een perceel dat in hoofdzaak tot woning dient 0,0223%
 - b. een perceel dat niet in hoofdzaak tot woning dient 0,0692%

Artikel 7. Belastingjaar

Het belastingjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 8. Wijze van heffing

De belasting wordt bij wege van aanslag geheven.

Artikel 9. Ontstaan van de belastingschuld

De belasting is verschuldigd bij het begin van het belastingjaar.

Artikel 10. Termijnen van betaling

1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
 - a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen rioolheffing of andere belastingen/heffingen moet niet meer zijn dan € 5.000,00;
 - b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingplichtige kunnen worden afgeschreven.De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 11. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening rioolheffing 2025' van 13 november 2024 ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van heffing met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening rioolheffing 2026.

Zaaknummer: 4724772

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025, Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet en de artikelen 2, tweede lid, en 7 van de Paspoortwet;

besluit:

vast te stellen de

VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN LEGES ARNHEM 2026

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

Deze verordening verstaat onder:

- a. dag: de periode van 00.00 uur tot 24.00 uur, waarbij een gedeelte van een dag als een hele dag wordt aangemerkt;
- b. week: een aaneengesloten periode van zeven dagen;
- c. maand: het tijdvak dat loopt van de n- dag in een kalendermaand tot en met de (n-1)^e dag in de volgende kalendermaand, met dien verstande dat als de n^e dag in een kalendermaand 30 of 31 januari is, de (n-1)^e dag in de volgende kalendermaand altijd de laatste dag van de maand februari is.
- d. jaar: het tijdvak dat loopt van de n^e dag in een kalenderjaar tot en met de (n-1)^e dag in het volgende kalenderjaar;
- e. kalenderjaar: de periode van 1 januari tot en met 31 december;
- f. A.P.V.: de Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem;
- g. bouwverordening: de bouwverordening voor Arnhem.

Artikel 2. Belastbaar feit

1. Onder de naam 'leges' worden rechten geheven voor:
 - a. het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verlenen van een dienst of het nemen van een besluit;
 - b. het verlenen van een dienst op aanvraag; of
 - c. het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een document; een en ander zoals genoemd in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel
2. Hetgeen in deze verordening en de daarbij behorende tarieventabel is bepaald over een Nederlandse identiteitskaart voor een persoon die op het moment van de aanvraag de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt, is van overeenkomstige toepassing op een vervangende Nederlandse identiteitskaart voor personen met een uitreisverbod, ongeacht de leeftijd van de betrokken persoon.

Artikel 3. Belastingplicht

Belastingplichtig is de aanvrager dan wel degene ten behoeve van wie de aanvraag is gedaan.

Artikel 4. Vrijstellingen

De in de tarieventabel genoemde leges, met uitzondering van die genoemd in de hoofdstukken Parkeren en verblijfsrechten, Huisvesting, Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet, Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en Algemene Plaatselijke Verordening, worden niet geheven voor:

- a. stukken, opgaven of handelingen door openbare lichamen, ambtenaren en instellingen in het openbaar belang aangevraagd;
- b. diensten die ingevolge een wettelijk voorschrift zijn vrijgesteld van rechtenheffing of kosteloos moeten worden verleend;
- c. een verklaring van onvermogen;
- d. beschikkingen of afschriften van beschikkingen, genomen krachtens een rechtspositieregeling voor het personeel van de gemeente;
- e. nasporingen in de bij het archief berustende stukken indien het verlangde onderzoek uitsluitend of voor een overwegend deel strekt ten behoeve van een wetenschappelijk doel;
- f. de aan belanghebbende uit te reiken beschikkingen of afschriften daarvan, houdende de beslissing op een verzoek om subsidie uit de gemeentekas;

- g. beschikkingen of afschriften van beschikkingen op aanvragen ter zake van bijstand ingevolge de Participatiewet en andere uitkeringen;
- h. de nota van aanbieding betreffende de gemeenterekening ten behoeve van de besturen van politieke partijen, waarvan één of meer leden zitting hebben in de gemeenteraad, tot een maximum van 3 exemplaren van elk stuk per politieke partij;
- i. stukken waarvan de verstrekking van belang is voor opinievorming met het oog op een goede democratische besluitvoering;
- j. een laissez-passer du mortuaire (lijkenpas), afgegeven op grond van het bepaalde in artikel 1, onder B van het Besluit op de lijkbezorging;
- k. diensten waarvan de kosten krachtens afdeling 13.6 van de Omgevingswet zijn of worden verhaald;

Artikel 5. Tarieven

- 1. De leges worden geheven naar de maatstaven en tarieven, opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.
- 2. Voor de berekening van de leges wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemde eenheid als een volle eenheid aangemerkt.

Artikel 6. Wijze van heffing

De leges worden geheven door middel van een mondelinge dan wel een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, waaronder mede wordt begrepen een stempelafdruk, zegel, nota of andere schriftuur, of een kennisgeving langs elektronische weg.

Het gevorderde bedrag wordt mondeling, dan wel door toezending of uitreiking van de schriftelijke kennisgeving of langs elektronische weg aan de belastingschuldige bekendgemaakt.

Artikel 7. Termijnen van betaling

- 1. In afwijking van artikel 9, eerste lid, van de Invorderingswet 1990, moeten de leges worden betaald ingeval de kennisgeving als bedoeld in artikel 6:
 - a. mondeling wordt gedaan, op het moment van het doen van de kennisgeving;
 - b. schriftelijk wordt gedaan, op het moment van uitreiken van de kennisgeving, dan wel in geval van toezending daarvan, binnen 8 dagen na de dagtekening van de kennisgeving;
 - c. langs elektronische weg in het aanvraagproces wordt gedaan onverwijld;
 - d. langs elektronische weg na indiening van de aanvraag wordt gedaan, binnen 8 dagen na dagtekening van de kennisgeving.
- 2. De Algemene termijnenwet is niet van toepassing op de in het eerste lid gestelde termijnen.

Artikel 8. Kwijtschelding

Bij de invordering van de leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 9. Vermindering en teruggaaf

- 1. Gehele of gedeeltelijke vermindering van leges voor een in de bij deze verordening behorende tarieventabel omschreven dienst, besluit of handeling wordt verleend overeenkomstig een met betrekking tot die dienst, besluit of handeling in die tarieventabel opgenomen bepaling.
- 2. Indien op een aanvraag afwijzend wordt beschikt, bestaat aanspraak op teruggaaf van 50% van de berekende leges
- 3. Indien een aanvraag om een vergunning door de aanvrager wordt ingetrokken voordat hierop een beslissing is genomen, bestaat aanspraak op teruggaaf van 75% van de berekende leges.
- 4. In afwijking van het tweede en derde lid wordt voor het legesdeel dat betrekking heeft op de tarieven genoemd in 4.3.2 onder d. sub 1 t/m 8, de tarieven genoemd in 4.3.3 en de modaliteiten genoemd in paragraaf 4.12 geen teruggaaf verleend.

Artikel 10. Overdracht van bevoegdheden

Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd tot het wijzigen van deze verordening, als de wijzigingen:

- a. van zuiver redactionele aard zijn;
- b. een gevolg zijn van nieuwe of gewijzigde rijksregelgeving die in werking treedt binnen drie maanden na de officiële bekendmaking van de inwerkingtreding ervan in het Staatsblad of de Staatscourant en het de volgende onderdelen van het hoofdstuk 'Publieke Dienstverlening en Burgerlijke Stand' van de tarieventabel betreft:
 - 1. onderdeel 2.2.3 (Postkamertarief);

2. onderdeel 2.2.6 (verklaring omtrent gedrag);
3. onderdeel 'Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart' (artikelen 2.3.1.1 tot en met 2.3.3);
4. onderdeel 'Rijbewijs' (artikelen 2.4.1 tot en met 2.4.3);
5. onderdeel 'Wet op de kansspelen' (artikelen 5.12.1 t/m 5.12.1.2);

een en ander voor zover met deze wijzigingen niet reeds bij het vaststellen of latere wijziging van deze verordening bij raadsbesluit rekening is gehouden.

Artikel 11. Inwerkingtreding, overgangsbepaling en citeertitel

1. De 'Legesverordening 2025' van 13 november 2024 wordt inclusief de wijzigingen van 3 december 2024 en 18 december 2024 ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijven op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van de bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Legesverordening 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

TARIEVENTABEL behorende bij 'Legesverordening 2026' van 12 november 2025**HOOFDSTUK PUBLIEKE DIENSTVERLENING EN BURGERLIJKE STAND****Afschriften van openbare stukken**

1.1.1	Het tarief bedraagt ter zake van het verstrekken van:	
1.1.1.1	afschriften van openbare stukken	
	• per pagina A-4 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 0,10
	• per pagina A-3 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 0,20
	• per pagina A-1 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 3,40
	• per pagina A-0 in zwart-wit, enkelzijdig	€ 4,20
	• per pagina A-4 in kleur, enkelzijdig	€ 0,55
	• per pagina A-3 in kleur, enkelzijdig	€ 1,20
	• per pagina A-1 in kleur, enkelzijdig	€ 11,15
	• per pagina A-0 in kleur, enkelzijdig	€ 16,55
	• andere formaten per pagina	€ 9,15
	• op een door de gemeente verstrekte USB-stick	€ 10,50

Documentatie omtrent onroerende zaken

1.2.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
1.2.1.1	inlichtingen uit een onroerende zakenbestand: voor elke inlichting	€ 10,10
	Indien raadpleging van de gegevens van een onroerende zaak ertoe leidt dat geen inlichting kan worden verstrekt of de gegeven inlichting niet tot het beoogde gevolg leidt wordt het vorenvermelde recht eveneens geheven.	
1.2.1.2	statistische gegevens op speciaal verzoek verzameld: het verschuldigde bedrag als berekend op grond van 1.2.1.1, verhoogd met per inlichting	€ 0,80

Overige verklaringen en diensten

1.3.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
1.3.1.1	ieder andere gunstige, hieronder begrepen een niet geheel afwijzende, beschikking op een verzoek, voor zover daarvoor niet elders in deze tarieventabel of in een andere wettelijke regeling een tarief is opgenomen	€ 87,05
1.3.1.2	een door of namens het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester af te geven verklaring, voor zover in deze tarieventabel niet anders is bepaald, die ten behoeve of in het bijzonder belang van de daarin genoemde persoon of van de aanvrager wordt opgemaakt	€ 87,05
1.3.2	Het tarief bedraagt ter zake van het digitaliseren van tekeningen door afdeling Repro	€ 4,15
1.3.3	Het tarief bedraagt ter zake van het verstrekken van GEO-informatie	
	• per pagina A3-formaat in zwart-wit, enkelzijdig	€ 6,35
	• per pagina A4-formaat in zwart-wit, enkelzijdig	€ 6,35

Dienstverlening

2.1.1	Het tarief bedraagt:	
2.1.1.1	voor de voltrekking van een huwelijk, alsmede voor het laten registreren van het partnerschap:	
	a. overeenkomstig artikel 4 wet Rechten Burgerlijke Stand op dinsdag om 13:00 en 13:15 uur, in het stadhuis, trouwkamer	€ 0,00

	b. op dinsdag tussen 9:00 en 16:45 uur (m.u.v. 12.45-13.30 uur), in het stadhuis, trouwkamer	€ 363,00
	c. van maandag tot en met vrijdag tijdens reguliere openingstijden van het stadhuis:	
	- in de Trouwzaal en Scheepenzaal	€ 663,00
	- in een aangewezen buitenlocatie of een locatie naar eigen keuze	€ 507,00
	d. in het stadhuis buiten de reguliere openingstijden van het stadhuis	€ 928,75
	e. buiten de reguliere openingstijden van het stadhuis in een aangewezen buitenlocatie of een locatie naar eigen keuze	€ 698,40
	f. indien het een aangewezen buitenlocatie of locatie naar eigen keuze betreft, kan naast het tarief van € 663,00, € 507,00 of € 698,40 zoals genoemd in sub c en e een tarief door de betreffende locatie in rekening worden gebracht.	
	g. in een bijzonder huis binnen door de leidinggevende te bepalen grenzen van redelijkheid en billijkheid	€ 363,00
	h. voor het volgen van de plechtigheid via de webcam	€ 113,60
	i. voor de omzetting van het geregistreerd partnerschap in een huwelijk, aan de balie van het stadhuis dan wel in een bijzonder huis	€ 106,15
	j. indien beiden personen in het bezit zijn van een GelrePas én tenminste één partner in Arnhem woonachtig is Deze dienstverlening vindt plaats op maandag t/m donderdag tussen 9.00 en 12.00 uur.	€ 0,00
2.1.1.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om bij besluit een buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand aan te wijzen voor één dag:	
	a. als beëdiging bij de rechtbank al heeft plaatsgevonden	€ 156,00
	b. als beëdiging bij de rechtbank nog niet heeft plaatsgevonden	€ 313,15
2.1.1.3	voor het op verzoek van het paar wijzigen of annuleren van een huwelijksvoltrekking of registratie van een partnerschap, binnen door de leidinggevende te bepalen grenzen van redelijkheid en billijkheid, binnen 3 maanden voor de datum van de huwelijksvoltrekking dan wel de partnerregistratie	€ 147,55
	Indien de leges voor de huwelijksvoltrekking of partnerregistratie lager zijn dan het voornoemde bedrag, zijn de kosten voor het wijzigen of annuleren van de huwelijksvoltrekking of partnerregistratie gelijk aan de in rekening gebrachte leges.	
2.1.1.4	het van gemeentewege ter beschikking stellen van getuigen voor huwelijken of partnerschapsregistratie, per getuige	€ 44,60
2.1.1.5	voor het verstrekken van een Huwelijksboekje	€ 31,85

Gegevensverstrekking en verklaringen

2.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag:	
	a. tot het verstrekken van gegevens of (internationale) uittreksels uit of in het kader van de Basisregistratie Personen	€ 12,50
	b. tot het digitaal verstrekken van gegevens of (internationale) uittreksels uit of in het kader van de Basisregistratie Personen	€ 7,15
2.2.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag:	
	a. tot het verstrekken van een uitvoerig uittreksel uit of in het kader van de Basisregistratie Personen, inclusief persoonsgegevens van gerelateerde personen	€ 20,25
	b. tot het digitaal verstrekken van een uitvoerig uittreksel uit of in het kader van de Basisregistratie Personen, inclusief persoonsgegevens van gerelateerde personen	€ 14,90

2.2.3	In afwijking van voorgaande onderdelen bedraagt het tarief ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van gegevens als bedoeld in artikel 17, tweede lid van het Besluit Basisregistratie personen (het zgn. "postkamertarief")	€ 7,50
2.2.4	Het verstrekken van een verklaring van Nederlanderschap, niet bestemd als reis papier	€ 12,50
2.2.5	Het legaliseren van handtekeningen, per gelegaliseerd document	€ 12,50
2.2.6	Het aanvragen van een verklaring omtrent het gedrag	€ 41,35
2.2.7	Het verstrekken van een gewaarmerkt volledig overzicht van alle in de Basisregistratie personen opgenomen gegevens van één persoon (persoonslijst)	€ 12,50
2.2.8	Het verstrekken van een niet gewaarmerkt volledig overzicht van alle in de Basisregistratie personen opgenomen gegevens van één persoon (persoonslijst)	€ 0,00
2.2.9	Het verlenen van inzage in een persoonslijst	€ 0,00
2.2.10	Het verstrekken van een gewaarmerkte kopie	€ 12,50
2.2.11	Het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een meertalig modelformulier woon- en/of verblijfplaats als bedoeld in artikel 7, eerste lid, van verordening (EU) nr. 2016/1191 van het Europees Parlement en de Raad van 6 juli 2016 betreffende de bevordering van het vrije verkeer van burgers door vereenvoudigde overlegging van bepaalde openbare documenten in de Europese Unie en tot wijziging van Verordening nr. 1024/2012 (PbEU 2016, L 200)	€ 12,50
2.2.12	voor het verstrekken van een Laissez-Passer	€ 15,20
2.2.13	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een stuk als bedoeld in artikel 2 van de Wet rechten burgerlijke stand geldt het tarief zoals dat is opgenomen in het Legesbesluit akten burgerlijke stand.	

Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart

2.3.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
2.3.1.1	een nationaal paspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:	
	a. 18 jaar of ouder is	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 67,05
2.3.1.2	een Zakenpaspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:	
	a. 18 jaar of ouder is	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 67,05
2.3.1.3	een faciliteitenpaspoort voor een persoon die op het moment van de aanvraag:	
	a. 18 jaar of ouder is	€ 88,65
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 67,05

2.3.1.4	een vluchtelingen- of een vreemdelingenpaspoort	€ 67,05
2.3.1.5	een Nederlandse identiteitskaart voor een persoon die op het moment van de aanvraag:	
	a. 18 jaar of ouder is	€ 80,10
	b. de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt	€ 43,20
2.3.1.6	een vervangende Nederlandse identiteitskaart voor een persoon met een uitreisverbod, ongeacht de leeftijd van de betrokken persoon	€ 39,05
2.3.2	Het tarief bedraagt voor het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag voor een spoedlevering van de in de onderdelen 2.3.1.1 tot en met 2.3.1.5 genoemde documenten, de in die onderdelen genoemde leges vermeerderd met een bedrag van	€ 60,30
2.3.3	Het tarief wordt bij verlening van thuiservice verhoogd met	€ 19,10

Rijbewijs

2.4.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het afgeven, vernieuwen of omwisselen van een rijbewijs	€ 52,10
2.4.2	Het tarief bedraagt voor het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag voor een spoedlevering van de in het onderdeel 2.4.1 genoemde document, de in dit onderdeel genoemde leges vermeerderd met een bedrag van	€ 39,65

Overige diensten

2.5.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van het op aanvraag doornemen van één of meer kaartverzamelingen of registers, al dan niet digitaal, voor ieder daaraan besteed uur	€ 45,65
-------	---	---------

Onderzoek en statistiek

2.6.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van:	
2.6.1.1	een aanvraag tot het nasporen in door of vanwege de gemeente verzameld statistisch werkmateriaal en statistische gegevens en het in opdracht verrichten van onderzoek, per besteed uur	€112,50

HOOFDSTUK PARKEREN EN VERBLIJFSRECHTEN**Verklaringen, ontheffingen en vergunningen**

3.1.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
3.1.1.1	het afgeven en wijzigen van (gehandicapten) parkeerkaarten	€ 15,60
3.1.1.2	een incidentele ontheffing op basis van de nota Rijden in het voetgangersgebied	€ 15,60
3.1.1.3	een dagontheffing op basis van de nota Rijden in het voetgangersgebied	€ 15,60
3.1.1.4	een tijdelijke ontheffing op grond van artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (dagontheffing)	€ 15,60
3.1.2	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een ontheffing als bedoeld in artikel 87	

	van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 in relatie tot de nota Rijden in het voetgangersgebied:	
3.1.2.1	een vaste ontheffing voor een bewoner, permanent geldig	€ 202,75
3.1.2.2	een vaste ontheffing voor een bewoner, die niet beschikt over een eigen parkeerplaats, permanent geldig	€ 99,80
3.1.2.3	een vaste ontheffing voor een bedrijf, geldig voor vijf jaren	€ 507,35
3.1.2.4	een vaste ontheffing voor een bedrijf, gevestigd in het voetgangersgebied, en waarbij het bedrijf niet beschikt over een eigen parkeerplaats, geldig voor vijf jaren	€ 252,60
	voor elk volgend duplicaat vaste ontheffing voor een bedrijf	€ 28,70
3.1.3	Het tarief bedraagt ter zake het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een adreswijziging van een vaste ontheffing gebaseerd op de Nota rijden in het voetgangersgebied	€ 53,10

Reglement verkeersregels en verkeerstekens en milieuzone

3.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag vallend onder de 'Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022':	
3.2.1.1	tot het verkrijgen van een ontheffing als bedoeld in artikel 87 van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 anders dan de ontheffing als bedoeld in artikel 3.1.2. Het hier genoemde tarief geldt daarmee ook voor een ontheffing verleend op grond van de hardheidsclausule als bedoeld in artikel 8 van de 'Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022'	€ 299,35
	waarbij voor langdurige ontheffingen milieuzone vrachtverkeer (tot 1 juni 2026) en personenauto's en (vanaf 1 juni 2026) autobussen geldt dat alleen een aanvraag per kenteken ingediend kan worden	
3.2.1.2	tot het verkrijgen van een dagontheffing milieuzone (per kenteken)	€ 38,20
3.2.1.3	een verlenging of wijziging van de onder 3.2.1.1 vermelde ontheffing	€ 98,70
3.2.1.4	voor het verkrijgen van een langdurige ontheffing voor voertuigen als bedoeld in artikel 5 (voertuig vanwege handicap aangepast) van de 'Beleidsregels ontheffingen milieuzone Arnhem 2022'	€ 53,10

HOOFDSTUK HUISVESTING

4.0.1	Huisvestingsverordening gemeente Arnhem	
4.0.1.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een urgentieverklaring als bedoeld in artikel 10 van de Huisvestingsverordening gemeente Arnhem 2024	€ 59,45

4.0.2	Leegstandswet	
4.0.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning tot tijdelijke verhuur van leegstaande woonruimte als bedoeld in artikel 15, eerste lid, van de Leegstandwet	€ 98,70

4.0.2.2	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot verlenging van een vergunning tot tijdelijke verhuur van woonruimte als bedoeld in artikel 15, vijfde lid, van de Leegstandwet	€ 61,55
---------	---	---------

HOOFDSTUK DIENSTVERLENING EN BESLUITEN IN HET KADER VAN DE OMGEVINGSWET

Paragraaf 1 Algemene bepalingen

4.1.1	Begripsomschrijvingen	
4.1.1.1	Begripsbepalingen die zijn opgenomen in de bijlage bij de Omgevingswet, in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving, bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving, bijlage I bij het Omgevingsbesluit en bijlage I bij de Omgevingsregeling en in de bijlagen bij het gemeentelijke omgevingsplan, zijn van toepassing op dit hoofdstuk, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.	
4.1.1.2	In dit hoofdstuk voorkomende begrippen die betrekking hebben op activiteiten waarvoor het toetsingskader in een ander dan een in het eerste lid bedoeld wettelijk voorschrift is uitgewerkt, hebben dezelfde betekenis als in dat wettelijk voorschrift bedoeld, tenzij in de legesverordening of deze tarieventabel anders is bepaald.	
4.1.1.3	In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:	
	- <i>binnenplanse omgevingsplanactiviteit</i> : een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die niet in strijd is met het omgevingsplan;	
	- <i>binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht</i> : een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die in strijd is met het omgevingsplan, maar die niet in strijd is met regels voor de toepassing van een wijzigingsbevoegdheid of het voldoen aan een uitwerkingsplicht in het tijdelijke deel van het omgevingsplan, bedoeld in artikel 22.1, aanhef en onder a, van de Omgevingswet;	
	- <i>aanlegkosten</i> : de aannemingssom exclusief omzetbelasting, bedoeld in paragraaf 1, eerste lid, van de Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012 (UVA 2012, Stcrt. 2012, 1567), voor het uit te voeren werk of voor zover deze ontbreekt, een raming van de aanlegkosten die voortvloeien uit de aangegane of nog aan te gane verplichtingen voor de fysieke realisatie (het aanleggen) van de werken of de werkzaamheden, de omzetbelasting niet inbegrepen. Indien de werken of werkzaamheden geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt wordt in deze titel onder aanlegkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor de werken of werkzaamheden waarop de aanvraag betrekking heeft.	
4.1.1.4	In aanvulling op de in bijlage I bij de Omgevingsregeling opgenomen omschrijving van het begrip 'bouwkosten' betreffen de in die omschrijving: - onder a genoemde <i>Uniforme administratieve voorwaarden voor de uitvoering van werken en van technische installatiewerken 2012</i> de voorwaarden die bekendgemaakt zijn in Staatscourant 2012, 1567; - onder b bedoelde bouwkosten de kosten voor de fysieke realisatie (het bouwen) van het bouwwerk;	

	- onder c bedoelde prijs de prijs exclusief omzetbelasting.	
4.1.1.5	Voor het vaststellen van bouwkosten voor nieuwbouw of uitbreiding van bouwwerken worden de opgegeven bouwkosten getoetst aan de bedragen van Bijlage 1 van deze verordening. Indien blijkt dat de opgegeven bouwkosten lager zijn dan de uitkomst van de uitgevoerde controleberekeningen, wordt het bedrag van de bouwkosten ambtshalve vastgesteld op het resultaat van de controleberekeningen. Voor het vaststellen van bouwkosten voor verbouwingen (exclusief eventuele uitbreidingen waarvoor Bijlage 1 van deze verordening van toepassing is) worden voor de controleberekening marktconforme richtprijzen gehanteerd. Indien het bouwen geheel of gedeeltelijk door zelfwerkzaamheid geschiedt, wordt in dit hoofdstuk onder bouwkosten verstaan: de prijs die aan een derde in het economisch verkeer zou moeten worden betaald voor het tot stand brengen (van het deel) van het bouwwerk dat door zelfwerkzaamheid wordt gebouwd, exclusief omzetbelasting.	

4.1.2	Dienstverlening en besluiten waarvoor leges worden geheven	
	Leges worden geheven voor het in behandeling nemen van een aanvraag om:	
	a. omgevingsoverleg;	
	b. een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 of artikel 22.8 van de Omgevingswet in samenhang met artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit;	
	c. een of meer maatwerkvoorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet;	
	d. toestemming voor het treffen van een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet;	
	e. een wijziging van voorschriften van een omgevingsvergunning;	
	f. intrekking van een omgevingsvergunning;	
	g. wijziging van een besluit als bedoeld in de onderdelen b, c en d;	
	h. een besluit in het kader van de Omgevingswet, anders dan bedoeld in de onderdelen b tot en met g.	

4.1.3	Bepalen tarief	
4.1.3.1	De in 4.1.2 bedoelde leges worden geheven naar de tarieven zoals opgenomen in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk.	
4.1.3.2	Als een aanvraag betrekking heeft op meerdere activiteiten, is het tarief opgebouwd uit de som van de verschuldigde leges behorend bij die activiteiten.	
4.1.3.3	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag wordt in voorkomend geval verhoogd met het tarief voor een of meer modaliteiten bedoeld in paragraaf 4.12.	
4.1.3.4	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag wordt in voorkomend geval verminderd overeenkomstig het bepaalde in paragraaf 4.13.	
4.1.3.5	Het tarief behorend bij een aanvraag om een maatwerkvoorschrift of bij een aanvraag om toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen is niet van toepassing als het onderwerp waarop het maatwerkvoorschrift betrekking heeft of de gelijkwaardige maatregel onderdeel is van een aanvraag om een omgevingsvergunning.	

4.1.3.6	In afwijking van 4.1.3.2 en 4.1.3.3 kan ook per activiteit of andere grondslag een legesbedrag worden gevorderd.	
---------	--	--

Paragraaf 4.2 Voorfase

4.2.1	Omgevingsoverleg	
4.2.1.1	Als de aanvraag betrekking heeft op het houden van omgevingsoverleg over:	
a.	een (enkelvoudige) activiteit die gevolgen kan hebben voor de fysieke leefomgeving ('concept-verzoek' (verken uw idee)), bedraagt het tarief per overleg	€ 595,45
b.	een project met meervoudige activiteiten die gevolgen kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving ('omgevingstafel'), bedraagt het tarief per overleg	€2.653,50
c.	Het bedrag genoemd onder b. wordt verhoogd met een bedrag van per adviseur van een ander bevoegd gezag (rijk, provincie of waterschap) die aan het overleg deelneemt	€ 212,30
4.2.1.2	De op grond van artikel 4.2.1.1 onder a. en b. verschuldigde leges worden voor respectievelijk 100% en 50% verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten worden vastgesteld, mits deze opvolgende vergunningaanvraag wordt ingediend binnen twaalf maanden na de verzending van de beoordeling uit het vooroverleg.	

Paragraaf 4.3 Activiteiten met betrekking tot bouwwerken

4.3.1	Bouwactiviteit (bouwtechnische deel)	
4.3.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een bouwactiviteit als bedoeld in paragraaf 2.3.2 van het Besluit bouwwerken leefomgeving, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
	over de bouwkosten	0,39%
	met een minimum van	€ 127,40
4.3.1.2	In afwijking van 4.3.1.1 bedraagt het tarief als de aanvraag uitsluitend betrekking heeft op een bouwactiviteit als bedoeld in dit artikel en niet ook op een activiteit als bedoeld in artikel 4.3.2	
	over de bouwkosten	2,40%
	met een minimum van	€ 307,80

4.3.2	Omgevingsplanactiviteit: bouwactiviteit, in stand houden of gebruiken bouwwerk (ruimtelijke deel)	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een bouwactiviteit, het in stand houden of gebruiken van het te bouwen bouwwerk, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	
	over het deel van de bouwkosten	2,40%
	met een minimum van	€ 307,80

	1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 747,25
	2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met	€ 166,60
b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht over het deel van de bouwkosten		2,40%
	met een minimum van		€ 307,80
	1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 747,25
	2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met	€ 166,60
c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit over het deel van de bouwkosten		2,40%
	met een minimum van		€ 307,80
	1.	als de bouwactiviteit plaatsvindt op een bodemgevoelige locatie en de toelaatbare kwaliteit van de bodem moet worden beoordeeld, wordt het tarief verhoogd met	€ 747,25
	2.	indien zich tijdens de beoordeling van de aanvraag wijzigingen voordoen in het bouwplan en daarvoor een nieuwe welstandstoets noodzakelijk is, wordt het tarief verhoogd met	€ 166,60
d.	de tarieven als bedoeld onder a,b en c worden verder verhoogd met:		
	1.	als er sprake is van een binnenplanse afwijking	€ 166,60
	2.	als er sprake is van een buitenplanse afwijking	
		voor bouwkosten tot € 25.000,-	€ 513,00
		van € 25.000,- tot € 180.000,-	€ 3.179,95
		van € 180.000,- tot € 1.000.000,-	€ 6.498,95
		van € 1.000.000,- tot € 2.000.000,-	€ 9.818,95
		van € 2.000.000,- tot € 4.000.000,-	€12.997,90
		meer dan € 4.000.000,-	€19.496,80
	Het bepaalde in d., onder 2. vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van een privaatrechtelijke regeling zijn verschuldigd.		
	3.	als er sprake is van een tijdelijke afwijking	€ 332,20
	4.	als er sprake is van een afwijking van kostenverhaal als bedoeld in afdeling 13.2 van de Omgevingswet	€ 666,55
	5.	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een provinciaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van provinciale regelgeving)	€11.907,80
	6.	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een nationaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van nationale regelgeving)	€11.907,80
	7.	als er sprake is van een afwijking van een voorbereidingsbesluit	€ 666,55
	8.	als er sprake is om het betreffende bestemmingsplan (partieel) te herzien of om het bestemmingsplan te wijzigen c.q. uit te werken:	
		voor bouwkosten tot € 1.000.000,-	€ 9.619,45
		van € 1.000.000,- tot € 2.000.000,-	€13.487,20
	meer dan € 2.000.000,-		€26.090,20

		Het bepaalde in d., onder 8. vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van privaatrechtelijke regelingen zijn verschuldigd.	
--	--	---	--

4.3.3	Planologisch strijdig gebruik waarbij geen sprake is van een bouwactiviteit	
	Indien de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a van de Omgevingswet waarbij niet tevens sprake is van een bouwactiviteit bedraagt het tarief:	
4.3.3.1	als er sprake is van een binnenplanse afwijking	€ 333,30
	als er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 167,70
4.3.3.2	als er sprake is een buitenplanse afwijking	€ 11.907,80
	Het bepaalde in dit lid vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van een privaatrechtelijke regeling zijn verschuldigd.	
4.3.3.3	als er sprake is van een tijdelijke afwijking	€ 666,55
4.3.3.4	als er sprake is van een afwijking van kostenverhaal als bedoeld in afdeling 13.2 van de Omgevingswet	€ 666,55
4.3.3.5	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een provinciaal belang betreft, de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van provinciale regelgeving)	€ 666,55
4.3.3.6	als er sprake is van een aanvraag voor een project dat een nationaal belang betreft en de activiteit in strijd is met de regels die zijn gesteld in of krachtens de Omgevingswet (afwijking van nationale regelgeving)	€ 666,55
4.3.3.7	als er sprake is van een afwijking van een voorbereidingsbesluit	€ 666,55

4.3.4	Omgevingsplanactiviteit: slopen van een bouwwerk	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een sloopactiviteit, niet zijnde een sloopactiviteit met betrekking tot een monument of beschermd stads- en dorpsgezicht, als bedoeld in paragraaf 4.4, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 666,55
b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht	€ 666,55
c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 984,95

Paragraaf 4.4 Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed

4.4.1	Omgevingsplanactiviteit: monumenten	
4.4.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, met betrekking tot een gemeentelijk monument, provinciaal monument, voorbeschermd gemeentelijk	

	monument of voorbeschermd provinciaal monument, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit of bij toepassing van artikel 13 van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit:	
	1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 666,55
	2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 666,55
	b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht:	
	1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 666,55
	2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 666,55
	c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit:	
	1°	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of in enig opzicht wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 984,95
	2°	voor het herstellen of (laten) gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht	€ 984,95
	d.	voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden	€ 333,30
4.4.1.2	4.4.1.1, aanhef en onder a, is van overeenkomstige toepassing op een aanvraag om een omgevingsvergunning met betrekking tot een monument dat op grond van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 is aangewezen respectievelijk waarop, voordat het is aangewezen, die verordening van overeenkomstige toepassing is. De vorige volzin is van toepassing: a. als het gaat om een aangewezen monument: zolang in het omgevingsplan daaraan nog niet de functie-aanduiding gemeentelijk monument is gegeven; en b. als het gaat om een monument waarop voordat het is aangewezen de verordening van overeenkomstige toepassing is: zolang in het omgevingsplan daaraan nog niet de functie-aanduiding gemeentelijk monument is gegeven of het omgevingsplan nog geen voorbeschermingsregel bevat vanwege het voornemen om die functie-aanduiding te geven.		

4.4.2	Rijksmonumentenactiviteit		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een rijksmonumentenactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, met uitzondering van een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een archeologisch monument, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a.	voor het slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van een monument of voorbeschermd monument	€ 666,55
	b.	voor het herstellen of gebruiken van een monument of voorbeschermd monument op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht:	€ 666,55
	c.	voor het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden	€ 333,30

4.4.3	Omgevingsplanactiviteit: sloopactiviteit in beschermd stads- of dorpsgezicht		
4.4.3.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een sloopactiviteit in een rijksbeschermd, provinciaal beschermd of gemeentelijk beschermd stads- of dorpsgezicht, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit of bij toepassing van artikel 20 van de Erfgoedverordening gemeente Arnhem 2017 in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit	€ 666,55
	b.	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht	€ 666,55
	c.	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 984,95
4.4.3.2	4.4.3.1, aanhef en onder a, is van overeenkomstige toepassing op een sloopactiviteit die wordt verricht op een locatie waarvoor een op grond van artikel 4.35, eerste lid, van de Invoeringswet Omgevingswet als instructie geldende aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet van kracht is, zolang in het omgevingsplan aan die locatie nog niet de functie-aanduiding rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht is gegeven.		

4.4.4	Omgevingsplanactiviteit: overig cultureel erfgoed en werelderfgoed		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een andere activiteit dan die genoemd in de artikelen 4.4.1 (4.4.1.1. en 4.4.1.2), 4.4.2 en 4.4.3 (4.4.3.1 en 4.4.3.2) en cultureel erfgoed of werelderfgoed betreft, waarvoor in het omgevingsplan met het oog op het behoud van cultureel erfgoed of van de uitzonderlijke universele waarde van werelderfgoed een verbod is opgenomen om zonder omgevingsvergunning deze activiteit te verrichten, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 333,30

Paragraaf 4.5 Milieubelastende activiteiten

4.5.1	Omgevingsplanactiviteit: milieubelastende activiteit		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit een milieubelastende activiteit als bedoeld in het omgevingsplan of paragraaf 22.3.26 van het tijdelijke deel van het omgevingsplan zoals opgenomen in artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a.	voor één activiteit	€ 2.311,75
	b.	voor twee activiteiten	€ 3.184,20

	c.	voor drie of meer activiteiten	€ 1.273,70 per activiteit
--	----	--------------------------------	---------------------------------

4.5.2	Diverse activiteiten bedrijfstakken		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet, bestaande uit een of meer activiteiten die die bedrijfstakken overstijgen dan wel bestaat uit een of meer activiteiten in de categorieën en sectoren als bedoeld in de afdelingen 3.2, en 3.4 t/m 3.9 van het Besluit activiteiten leefomgeving, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:		
	a.	voor één activiteit	€ 2.311,75
	b.	voor twee activiteiten	€ 3.184,20
	c.	voor drie of meer activiteiten	€ 1.273,70 per activiteit

Paragraaf 4.6 n.v.t.

Paragraaf 4.7 Aanlegactiviteiten

4.7.1	Omgevingsplanactiviteit: opbreken en graven		
4.7.1.1	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het opbreken van de verharding in openbaar gebied of het graven in openbaar gebied, anders dan voor het aanleggen, in stand houden of verwijderen van een kabel of leiding, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 544,50
4.7.1.2	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het aanleggen, in stand houden of verwijderen van een kabel of leiding, als bedoeld in het omgevingsplan, niet zijnde kabels als bedoeld in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 544,50
4.7.1.3	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet bestaande uit het graven in het gebied met normwaarde archeologische verwachtingswaarde/archeologische verwachtingen, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 544,50
4.7.1.4	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en		€ 544,50

	onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het graven in het beperkingengebied leidingen, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
4.7.1.5	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het graven in een bijzonder landschapselement of gebied met aardkundige waarde, als bedoeld in het omgevingsplan, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 544,50
4.7.1.6	De in artikel 4.7.1.1 t/m 4.7.1.5 genoemde tarieven zijn van toepassing als de aanvraag een binnenplanse omgevingsplanactiviteit betreft. Deze zijn van overeenkomstige toepassing als de aanvraag een buitenplanse omgevingsplanactiviteit betreft en worden in dat geval verhoogd met	€ 544,50

4.7.2	Omgevingsplanactiviteit: overige activiteiten beperkingengebied leidingen, landschapselement en aardkundige waarde	n.v.t.
--------------	---	--------

4.7.3	Omgevingsplanactiviteit: geluid weg	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen of wijzigen van een weg als op grond van het omgevingsplan of bij omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit een geluidgevoelig gebouw is toegelaten binnen het aandachtsgebied van die weg, als bedoeld in artikel 22.272 van het tijdelijke deel van het omgevingsplan zoals opgenomen in artikel 7.1 van het Invoeringsbesluit Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
	a. voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 1.171,80
	b. voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 1.490,20

4.7.4	Omgevingsplanactiviteit: aanleggen of veranderen weg	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het aanleggen van een weg of verandering brengen in de wijze van aanleg van een weg, bedoeld in artikel 2.1.5.2, tweede lid, onder a van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 95,50

4.7.5	Omgevingsplanactiviteit: uitweg/uitrit	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en	€ 316,30

	onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het maken, hebben, veranderen of veranderen van het gebruik van een uitweg, bedoeld artikel 2.1.5.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	
--	---	--

4.7.6	Omgevingsplanactiviteit: overige aanlegactiviteiten		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of een werkzaamheid (aanlegactiviteit), niet zijnde een activiteit die in de voorgaande artikelen van deze paragraaf is benoemd, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten bij een binnenplanse, omgevingsplanactiviteit, een binnenplanse omgevingsplanactiviteit bij wijzigingsbevoegdheid of uitwerkingsplicht of een buitenplanse omgevingsactiviteit:		
	a.	indien de aanvraag ziet op het vellen van één of twee bomen	€ 174,05 per boom
	b.	indien de aanvraag ziet op andere aanvragen dan het vellen van één of meer bomen, waarbij de aanlegkosten bedragen:	
		1. € 0,- tot € 20.000,-	€ 544,50
		2. € 20.000,- tot € 100.000,-	2,57% van de aanlegkosten
		3. meer dan € 100.000	3,08% van de aanlegkosten, met een maximum van € 3.812,50

Paragraaf 4.8 Overige activiteiten

4.8.1	Omgevingsplanactiviteit: kappen van bomen of vellen van houtopstanden		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het vellen van een houtopstand, bedoeld in artikel 4.5.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten		€ 174,05 Per boom
4.8.2	Omgevingsplanactiviteit: reclame		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit handelsreclame met behulp van een opschrift, aankondiging of afbeelding in welke vorm dan ook, die zichtbaar is vanaf een voor het publiek toegankelijke plaats, als		

	bedoeld in artikel 4.7.2 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, en als niet tevens sprake is van een bouwactiviteit als bedoeld in paragraaf 4.3, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
a.	als de activiteit bestaat uit het op of aan een onroerende zaak maken of voeren van die handelsreclame	€ 200,60
b.	als de activiteit bestaat uit het als eigenaar, beperkt gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat die handelsreclame op of aan die onroerende zaak wordt gemaakt of gevoerd	€ 200,60

4.8.3	Omgevingsplanactiviteit: opslag van roerende zaken	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit de opslag van roerende zaken in een aangewezen gedeelte van de gemeente, bedoeld in artikel 2.1.5.1, vijfde lid van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
a.	als de activiteit bestaat uit het daar opslaan van roerende zaken	€ 107,20
b.	als de activiteit bestaat uit het als eigenaar, beperkt gerechtigde of gebruiker van een onroerende zaak toestaan of gedogen dat daar roerende zaken worden opgeslagen	€ 107,20

4.8.4	Omgevingsplanactiviteit: standplaatsen	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit, als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bestaande uit het innemen of hebben van een standplaats, bedoeld in artikel 5.2.3 van de Algemene plaatselijke verordening in samenhang met artikel 22.8 van de Omgevingswet en artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten, als het gaat om:	
a.	ideële doeleinden	€ 0,00
b.	commerciële doeleinden	€ 230,35

4.8.5	Ontheffing grenswaarde geluidhinder	
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien sprake is van een verzoek ontheffing hogere waarde geluid op grond van de Wet Geluidhinder	€ 1.618,60

4.8.6	Ontheffing geluid en trillingen	
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien er sprake is van verzoek om ontheffing veroorzaken geluidhinder ingevolge artikel 8.4 Bouwbesluit 2012 of verzoek om ontheffing trillingsterkte ingevolge artikel 8.5 Bouwbesluit 2012:	

	a.	geldig voor maximaal één dag	€ 341,75
	b.	geldig voor maximaal één week	€ 509,55
	c.	geldig voor maximaal één maand	€ 727,05
	d.	geldig voor maximaal één jaar	€ 1.307,65

4.8.7	Nasporing archief Bouw- en woningtoezicht		
	Onverminderd het bepaalde in de voorgaande onderdelen van deze paragraaf bedraagt het tarief, indien sprake is van een verzoek ontheffing hogere grenswaarde op grond van de Wet Geluidhinder		€ 24,40

4.8.8	Andere activiteiten		
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op het verrichten van een andere activiteit dan in deze paragraaf en voorgaande paragrafen van dit hoofdstuk bedoeld en die activiteit:		
	a.	betreft een bij of krachtens artikel 5.1 van de Omgevingswet aangewezen vergunningplichtige activiteit, uitgezonderd de activiteit bedoeld in onderdeel b, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten	€ 315,25
	b	betreft een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet, bedraagt het tarief, onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk als het ook gaat om de in die artikelen bedoelde activiteiten:	
	1°	voor een binnenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 315,25
	2°	voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 525,40
	3°	voor een in een gemeentelijke verordening als bedoeld in artikel 22.8 van de Omgevingswet in samenhang met artikel 2.1a van het Omgevingsbesluit aangewezen vergunningplichtige activiteit	€ 315,25

Paragraaf 4.9 Maatwerkvoorschriften

4.9.1	Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten		
	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een bouw- of sloopactiviteit, bedraagt het tarief:		
	a.	voor een maatwerkvoorschrift dat betrekking heeft op: - het in stand houden van een bestaand bouwwerk, bedoeld in artikel 3.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; - bouwactiviteiten die het bouwen van nieuwe bouwwerken betreffen als bedoeld in artikel 4.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; - het gebruik van een bouwwerk, bedoeld in artikel 6.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; of - het verrichten van bouw- of sloopwerkzaamheden als bedoeld in artikel 7.1 van het Besluit bouwwerken leefomgeving; per maatwerkvoorschrift	€ 1.471,10
	b	in andere gevallen dan bedoeld in onderdeel a, per maatwerkvoorschrift	€ 1.471,10

4.9.2	Maatwerkvoorschriften bij milieubelastende activiteiten		
4.9.2.1	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, bedraagt het tarief per activiteit:		€ 1.471,10

4.9.2.2	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een andere milieubelastende activiteit dan bedoeld in 4.9.2.1, bedraagt het tarief per maatwerkvoorschrift	€ 1.471,10
---------	---	------------

4.9.3	Maatwerkvoorschriften bij overige activiteiten	
	Als de aanvraag om een of meer maatwerkvoorschriften betrekking heeft op een andere activiteit dan genoemd in 4.9.1 en 4.9.2 (4.9.2.1 en 4.9.2.2), bedraagt het tarief per maatwerkvoorschrift:	€ 1.471,10

Paragraaf 4.10 Gelijkwaardigheid

4.10.1	Gelijkwaardige maatregel	
	Als de aanvraag om toestemming voor een gelijkwaardige maatregel als bedoeld in artikel 4.7 van de Omgevingswet	€ 1.471,10

Paragraaf 4.11 Overige tarieven

4.11.1	Verlengen tijdelijke omgevingsvergunning bouwactiviteit	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om verlenging van de in een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit gestelde termijn, bedoeld in artikel 10.23, tweede lid, van het Omgevingsbesluit:	€ 166,60

4.11.2	Wijzigen omgevingsvergunning	
	Voor het in behandeling nemen van een aanvraag om wijziging van een omgevingsvergunning is hetzelfde tarief verschuldigd als op grond van dit hoofdstuk verschuldigd is voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor de activiteit of activiteiten waarop de aanvraag tot wijziging betrekking heeft.	

4.11.3	Wijzigen voorschriften omgevingsvergunning	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om wijziging van voorschriften van een omgevingsvergunning	€ 166,60

4.11.4	Intrekken omgevingsvergunning	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om gehele of gedeeltelijke intrekking van een omgevingsvergunning	€ 166,60

4.11.5	Beoordeling aanvullende gegevens	n.v.t.
---------------	---	--------

4.11.6	Beoordeling onderzoeksrapporten	
	De in 4.12.3 opgenomen tarieven zijn van overeenkomstige toepassing op het in behandeling nemen van een aanvraag tot het beoordelen van een onderzoeksrapport, zonder dat sprake is van een aanvraag om een omgevingsvergunning of ander besluit.	

4.11.7	Wijzigen van het omgevingsplan	
---------------	---------------------------------------	--

	Het tarief bedraagt, onverminderd het bepaalde in 4.3.1. en 4.3.2, voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het wijzigen van het omgevingsplan:	
	voor bouwkosten tot € 1.000.000,00	€ 9.619,40
	van € 1.000.000,00 tot € 2.000.000,00	€ 13.487,20
	Meer dan € 2.000.000,00	€ 26.090,20
	Het bepaalde in dit artikel vindt geen toepassing voor zover de betreffende vergoedingen op grond van privaatrechtelijke regelingen zijn verschuldigd.	

4.11.8	Niet genoemd besluit op aanvraag	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het nemen van een ander, in dit hoofdstuk niet benoemd besluit op grond van de Omgevingswet, de op die wet gebaseerde algemene maatregelen van bestuur of het omgevingsplan	€ 666,55

Paragraaf 4.12 Modaliteiten

4.12.1	Achteraf ingediende aanvraag	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een activiteit wordt ingediend na aanvang of gereedkomen van de activiteit, worden de op grond van de paragrafen 4.3 tot en met 4.8 verschuldigde leges verhoogd met	10%

4.12.2	Uitgebreide voorbereidingsprocedure	
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is op de voorbereiding van het besluit:	
	a. als sprake is van een milieubelastende activiteit	€ 4.623,45
	b. als sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit	€ 4.941,90
	c. als sprake is van andere activiteiten dan bedoeld in de onderdelen a en b	€ 4.623,45

4.12.3	Beoordeling onderzoeksrapporten	
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als krachtens wettelijk voorschrift voor de betreffende aanvraag een rapport moet worden beoordeeld:	
	a. voor de beoordeling van een milieukundig bodemrapport	€ 747,25
	b. voor de beoordeling van een archeologisch bodemrapport	€ 747,25
	c. voor de beoordeling van een geluid- of luchtrapport betreffende de geluid- of luchtbelasting	€ 747,25
	d. voor de beoordeling van een akoestisch rapport betreffende de interne en externe geluidwering of nagalm van een bouwwerk	€ 747,25
	e. voor de beoordeling van een ecologisch onderzoeksrapport	€ 747,25
	f. voor de beoordeling van een milieueffectrapportage (MER)	€ 747,25
	g. voor de beoordeling van een niet in de voorgaande onderdelen genoemd rapport	€ 747,25

4.12.4	Advies	
	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als een daartoe aangewezen bestuursorgaan of	

	andere instantie advies moet uitbrengen over de aanvraag om een omgevingsvergunning of een ander besluit op grond van de Omgevingswet:	
a.	voor een advies van de gemeenteraad	€ 666,55
	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 333,30
b.	voor een advies van de gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem dat uitsluitend betrekking heeft op redelijke eisen van welstand, als bedoeld in de gemeentelijke beleidsregels bedoeld in artikel 4.19 van de Omgevingswet	€ 666,55
c.	voor een advies van de gemeentelijke adviescommissie als bedoeld in de Verordening Adviescommissie Omgevingskwaliteit Arnhem in andere gevallen dan bedoeld in onderdeel b	€ 666,55
d.	Het bedrag dat het adviserend bestuursorgaan of andere instantie in rekening brengt voor het uitbrengen van het advies.	

4.12.5	Instemming	
4.12.5.1	Onverminderd het bepaalde in de andere artikelen van dit hoofdstuk bedraagt het tarief, als een aanvraag om een omgevingsvergunning of een ander besluit op grond van de Omgevingswet betrekking heeft op een activiteit waarvoor de beslissing op de aanvraag op grond van artikel 16.16 van de Omgevingswet instemming behoeft van een bestuursorgaan:	
	het bedrag dat dit bestuursorgaan aan rechten zou heffen als het voor de activiteit waarvoor instemming wordt verzocht zelf bevoegd gezag zou zijn.	
4.12.5.2	Het bedrag bedoeld in 4.12.5.1 wordt voorafgaand aan het in behandeling nemen van de aanvraag aan de aanvrager meegedeeld.	

Paragraaf 4.13 Vermindering

4.13.1	Vermindering na omgevingsoverleg	
	De op grond van 4.2.1.1 onder a. en b. verschuldigde leges worden respectievelijk voor 100% en 50% verrekend met de leges zoals deze bij een daadwerkelijke aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit of activiteiten worden vastgesteld, mits deze opvolgende vergunningaanvraag wordt ingediend binnen twaalf maanden na de verzending van de beoordeling uit het vooroverleg. Zie ook 4.2.1.2	
4.13.2	Vermindering bij meervoudige aanvraag	
	Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op vijf of meer activiteiten, bestaat aanspraak op vermindering van leges, met uitzondering van leges in verband met adviezen of instemming als bedoeld in artikel 4.12.5, voor de milieubelastende activiteiten als bedoeld in paragraaf 4.5 en het legesdeel dat betrekking heeft op de modaliteiten genoemd in paragraaf 4.12. De vermindering bedraagt	5%
	van de voor die activiteiten verschuldigde leges.	

4.13.3	Vermindering in verband met het realiseren van duurzaamheidsmaatregelen	
	Als in de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit of aanlegactiviteit als bedoeld in 4.3.1, 4.3.2, 4.4.1, 4.4.2, 4.12.1 en paragraaf 4.7 één of meerdere onderstaande duurzaamheidsmaatregelen omvat, bestaat aanspraak op vermindering van de leges met betrekking tot de desbetreffende duurzaamheidsmaatregel. De vermindering bedraagt:	
4.13.3.1	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit het isoleren van een rijksmonument of gemeentelijk monument:	100%
4.13.3.2	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit het isoleren van bestaande woningen en/of andere bestaande gebouwen en na realisatie de totale isolatiewaarde van: a. het dak een waarde heeft van $R_c = 6,0 \text{ m}^2 \text{ K/W}$ of hoger, b. de buitengevel een waarde heeft van $R_c = 4,5 \text{ m}^2 \text{ K/W}$ of hoger, en c. de vloer een waarde heeft van $R_c = 3,5 \text{ m}^2 \text{ K/W}$ of hoger:	100%
4.13.3.3	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit het renoveren van een bestaande woning, waardoor die woning een NOM-woning wordt:	100%
4.13.3.4	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit het aanbrengen van een begroeid dak dat na realisatie een waterbergende capaciteit heeft van minimaal 18 liter per m^2 en een oppervlakte van minimaal 20 m^2 :	100%
4.13.3.5	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit het plaatsen van een buitenunit voor een warmtepomp met een geluidsproductie van de luchtunit van maximaal 40 dB op de erfgrens:	100%
4.13.3.6	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit plaatsing van zonnecollectoren voor een zonneboiler met een vermogen van minimaal 4,5 GJ:	100%
4.13.3.7	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit de plaatsing van zonnepanelen met een output van in totaal minimaal 1200 Wp op het dak of aan de gevel	100%
4.13.3.8	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit de plaatsing van zonnepanelen met een output van in totaal minimaal 1200 Wp op of aan monumenten en beschermende stadsgezichten als aan de criteria voor zonnepanelen op beschermde stadsgezichten en monumenten, zoals vermeld in de Welstandsnota, is voldaan	100%
4.13.3.9	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit de bouw van zelfstandige, grondgebonden zonnepanelen:	
	• bij een zonne-energiesystemen in veldopstelling op eigen terrein en voor eigen gebruik met een maximum van 15kWp:	50%
	• bij een zonne-energiesystemen in veldopstelling boven 15 kWp, waarbij sprake is van meervoudig ruimtegebruik:	50%

4.13.3.10	indien de duurzaamheidsmaatregel bestaat uit de bouw van een of meer windturbines:	50%
4.13.3.11	Voor de toepassing van 4.13.2 t/m 4.13.3.10 wordt verstaan onder: dB: decibel, de maat voor een hoeveelheid geluid; EPC: Energie Prestatie Coëfficiënt; GJ: Gigajoule; K: temperatuur uitgedrukt in Kelvin; M²: vierkante meter oppervlakte; Meervoudig ruimtegebruik: als de grondgebonden zonnepanelen worden geplaatst op carports boven parkeerplaatsen, aan geluidschermen, boven natuur, boven landbouw of op water; NOM-woning: nul-op-de-meter-woning, zijnde een woning waarin gedurende een jaar gemiddeld net zoveel energie wordt geproduceerd (door zon, wind of warmtepompen) als wordt verbruikt (voor verwarming, warm tapwater en huishoudelijk gebruik); Rc: warmteweerstand (R) van een constructie (c); W: hoeveelheid energie uitgedrukt in Watt; Wp: Wattpiek, het energievermogen aan elektriciteit dat met een zonnepaneel kan worden opgewekt; Windturbine: apparaat waarmee wind wordt omgezet in elektriciteit; Zonnecollector: apparaat dat zonlicht (direct licht bij zonnig weer en diffuus licht bij bewolkt weer) omzet in warmte; Zonnepaneel: paneel dat bestaat uit meerdere zonnecellen waarmee zonlicht omgezet wordt in elektriciteit.	
4.13.4	Bijzondere bepalingen 4.13.3 (4.13.3.1 t/m 4.13.1.10) is uitsluitend van toepassing indien bij de aanvraag omgevingsvergunning tevens het aanvraagformulier duurzaamheidsmaatregelen is ingediend.	

4.13.5	Vermindering bij geen doorgang bouw na vergunningverlening bij duurzaamheidsmaatregel	
	Indien na vergunningverlening de bouw van de duurzaamheidsmaatregel als genoemd in 4.13.3.9 en 4.13.3.10 van de tarieventabel geen doorgang vindt, wordt het oorspronkelijke bedrag aan leges verlaagd tot het bedrag van	€ 5.307,00

HOOFDSTUK DIENSTVERLENING VALLEND ONDER EUROPESE DIENSTENRICHTLIJN

Horeca

5.1.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van:	
	a. een aanvraag voor een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.2 APV in verband met het vestigen van een nieuwe onderneming	€ 1.398,90
	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 699,50
	b. een vergunning als bedoeld in artikel 3, eerste lid, Alcoholverwet in verband met het vestigen van een nieuwe onderneming	€ 1.398,90

	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 699,50
	Indien deze vergunning tezamen met de onder a bedoelde vergunning wordt aangevraagd, voor beide aanvragen tezamen	€ 1.398,90
	indien er sprake is van een tijdelijke initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 681,75
	c. een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.2. APV. in verband met een overname van een bestaande onderneming	€ 1.271,55
	d. een vergunning als bedoeld in artikel 3, eerste lid, Alcoholwet in verband met een overname van een bestaande onderneming	€ 1.271,55
	indien deze vergunning tezamen met de onder c bedoelde vergunning wordt aangevraagd, voor beide aanvragen tezamen	€ 1.271,55
	e. het doorvoeren van een ondergeschikte wijziging in een verleende vergunning	€ 98,70
	f. het bijschrijven op de vergunning van een leidinggevende, per persoon	€ 76,45
5.1.2	een vergunning als bedoeld in artikel 2.3.1.13 van de Algemene plaatselijke verordening (terras)	€ 200,60
	indien er sprake is van een tijdelijk initiatief conform de voorwaarden die gelden voor het Manifest 'tijdelijke horeca'	€ 101,90
5.1.3	een ontheffing als bedoeld in 2.3.1.16 van de Algemene plaatselijke verordening (sluitingsuur)	€ 41,40
5.1.4	een ontheffing als bedoeld in artikel 2.3.1.15, lid 5, van de Algemene plaatselijke verordening per jaar	€ 617,75
5.1.5	een ontheffing als bedoeld in artikel 35 van de Alcoholwet	€ 41,40

Organiseren evenementen of markten

5.2.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning voor het organiseren van een evenement als bedoeld in artikel 5.7.1 van de Algemene plaatselijke verordening (evenementenvergunning), indien het betreft:	
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00
	b. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal tot 500 personen	€ 273,85
	c. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 501 tot 2500 personen	€ 547,70
	d. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 2501 tot 10.000 meer personen	€ 1.095,35
	e. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van meer dan 10.000 personen	€ 1.997,55
5.2.2	een vergunning als bedoeld in artikel 5.2.3 (standplaats) van de Algemene plaatselijke verordening:	
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00
	b. voor commerciële doeleinden	€ 230,35
5.2.3	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een vergunning als bedoeld in artikel 2.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening (per voetbalwedstrijd)	€ 237,80
5.2.4	Een vergunning voor het organiseren of houden van wedstrijden, wandel-, fiets-, trim- en ruitertochten in parken, bossen en natuurgebieden ingevolge artikel 4.6.3. van de Algemene plaatselijke verordening, indien het betreft:	
	a. voor ideële doeleinden	€ 0,00

	b. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal tot 10.000 personen	€ 273,85
	c. voor commerciële doeleinden met een verwacht bezoekersaantal van 10.000 of meer personen	€ 1.997,55

Prostitutiebedrijven

5.3.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van:	
5.3.1.1	een seksinrichting	€ 1.560,05
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50
5.3.1.2	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van een escortebedrijf	€ 1.206,25
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50
5.3.1.3	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening ten behoeve van een seksinrichting of escortbedrijf waarvan de huidige vergunning vervalt vanwege de wijziging van de exploitant of beheerder	€ 71,40
	verhoogd met de kosten voor het antecedentenonderzoek van de op de aanvraag vermelde exploitant en beheerder(s); per persoon	€ 74,50
5.3.1.4	een vergunning als bedoeld in artikel 3.2.1 van de Algemene plaatselijke verordening indien dit leidt tot een besluit tot het niet verder in behandeling nemen van de aanvraag	€ 221,40

Winkeltijdenwet

5.4.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een ontheffing in het kader van de Winkeltijdenwet, het Vrijstellingenbesluit Winkeltijdenwet of de Verordening Winkeltijden Arnhem	€ 81,70
-------	---	---------

Woningsplitsing en verkamering

5.5.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet in samenhang met artikelen 5.18 en 5.21 van de Omgevingswet als er sprake is van woningsplitsing en/of verkamering	€ 869,30
-------	---	----------

Verhuurvergunning opkoopbescherming

5.6.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning om een woonruimte in gebruik te geven binnen een periode van vier jaar na de datum van inschrijving in de openbare registers van de akte van levering van die woonruimte aan de nieuwe eigenaar, als bedoeld in artikel 41, eerste lid, van de Huisvestingswet 2014 en hoofdstuk 3 van de Huisvestingsverordening 2024	€ 869,30
-------	---	----------

Verhuurvergunning Wet goed verhuurderschap

5.6A.1	Het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in hoofdstuk 4 van de Wet goed verhuurderschap en artikelen 2 en 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025 bedraagt:	
	per aanvraag:	€ 300,00
	vermeerdert met een bedrag van:	€ 89,50

	- per adres, zijnde een woonruimte, waarvan de aanvrager verhuurder is en voor zover gelegen in de gebieden aangewezen in artikel 2 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025; en - per adres, in gebruik voor huisvesting van arbeidsmigranten, waarvan de aanvrager verhuurder is en dat gelegen is binnen de gemeente Arnhem, zoals bedoeld in artikel 3 van de Verhuurverordening gemeente Arnhem 2025.	
--	---	--

HOOFDSTUK ALGEMENE PLAATSELIJKE VERORDENING

Orde, veiligheid en hinder

5.7.1	Het tarief bedraagt terzake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
5.7.1.1	een ontheffing als bedoeld in artikel 2.1.5.1, derde lid, van de Algemene plaatselijke verordening voorwerpen of stoffen op, aan of boven de weg (oneigenlijk gebruik openbare grond)	€ 107,20
5.7.1.2	een ontheffing om vuur te stoken ingevolge artikel 5.5.1 van de Algemene plaatselijke verordening met	
	a. kerstbomen	€ 81,70
	b. kampvuur	€ 42,50
5.7.1.3	een ontheffing om geluidhinder te veroorzaken ingevolge artikel 4.1.5 van de Algemene plaatselijke verordening	
	a. geldig voor maximaal één dag	€ 349,20
	b. geldig voor maximaal één week	€ 493,55
	c. geldig voor maximaal één maand	€ 741,90
	d. geldig voor maximaal één jaar	€ 1.336,30

Afvalstoffen

Vervallen

Overig APV

5.9.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
5.9.1.1	een ontheffing om gevelde iepen of delen daarvan voorhanden te hebben, in voorraad te hebben of te vervoeren ingevolge artikel 4.5.11 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 237,80
5.9.1.2	een ontheffing om aangeduide bloemen of planten te plukken dan wel hout te sprokkelen, verwijderen van paddenstoelen of het verzamelen van zaden en vruchten ingevolge artikel 4.6.2 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 237,80
5.9.1.3	een ontheffing voor het uitrijden van meststoffen op zaterdag, zondag en algemeen erkende feestdagen ingevolge artikel 4.7.1a van de Algemene plaatselijke verordening	€ 237,80
5.9.1.4	een vergunning om een ligplaats met een woonschip in te nemen of te hebben ingevolge artikel 5.3a.4 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 305,70
5.9.1.5	een vergunning om handelsreclame aan te brengen ingevolge artikel 4.7.2 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 200,60

Overige verklaringen, ontheffingen en vergunningen

5.10.1	Het tarief bedraagt ter zake van:	
5.10.1.1	het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van instemming met het wijzigen of omzetten van een door de gemeente gegarandeerde hypothecaire geldlening ter financiering van de verwerving van een woning of woonwagen	€ 115,70
5.10.1.2	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het opstellen van een omgevingsplan zoals bedoeld in artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening / artikel 4.2, eerste lid, van de Omgevingswet of uitwerking van een omgevingsplan zoals bedoeld in artikel 3.6 van de Wet ruimtelijke ordening / artikelen 2.8 en 4.5 van de Omgevingswet	€ 1.618,60
5.10.1.3	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het opstellen van een projectbesluit zoals bedoeld in artikel 2.12 onder a onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht / artikelen 5.18 en 5.21 van de Omgevingswet	€ 1.618,60
5.10.1.4	het vaststellen van een hogere grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder / Omgevingswet bij het uitvoeren van een reconstructie van een weg zoals bedoeld in deze wet	€ 1.618,60

Wet vervoer gevaarlijke stoffen

5.11.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van:	
5.11.1.1	een ontheffing om gevaarlijke stoffen buiten de aangewezen wegen of weggedeelten te transporteren, ingevolge artikel 22 Wet vervoer gevaarlijke stoffen	€ 617,75
5.11.1.2	een verlenging van een eerder verleende ontheffing	€ 162,40

Wet op de Kansspelen**

5.12.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag om:	
5.12.1.1	een aanwezigheidsvergunning als bedoeld in artikel 30b van de Wet op de kansspelen:	
a.	voor een periode van twaalf maanden voor één kansspelautoomaat	€ 56,50
b.	voor een periode van twaalf maanden voor twee of meer kansspelautomaten per kansspelautoomaat	€ 22,50
	per vergunning vermeerderd met een bedrag van	€ 34,00
5.12.1.2	een aanwezigheidsvergunning als bedoeld in artikel 30b van de Wet op de kansspelen:	
a.	voor één kansspelautoomaat, welke vergunning geldt voor een periode van vier jaar of langer	€ 226,50
b.	voor twee kansspelautomaten, welke vergunning geldt voor een periode van vier jaar of langer	€ 317,00
5.12.1.3	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 3 van de Wet op de kansspelen (loterijvergunning)	€ 84,15
5.12.1.4	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag om een vergunning tot het exploiteren of doen exploiteren van een speelgelegenheid als bedoeld in artikel 2.3.3.1 van de Algemene plaatselijke verordening	€ 496,60

** wettelijke tarieven, muv 5.12.1.3 en 5.12.1.4

HOOFDSTUK KABELS EN LEIDINGEN ARNHEM**Verordening kabels en leidingen Arnhem**

5.15.1	Een vergunning voor het leggen, houden, onderhouden, verleggen of opruimen van kabels en leidingen in de openbare ruimte en in of op kunstwerken, zoals bedoeld in artikel 5 van de Verordening Kabels en Leidingen gemeente Arnhem indien de werkzaamheden betrekking hebben op:	
	Kabels en leidingen, niet zijnde rioolleidingen	€ 288,70
5.15.1.1	Het tarief genoemd in art 5.15.1 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 20 meter tot en met een lengte van 1000 meter	€ 3,40
5.15.1.2	Het tarief genoemd in art 5.15.1 en 5.15.1.1 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 1000 meter tot en met een lengte van 2500 meter	€ 1,70
5.15.1.3	Het tarief genoemd in art 5.15.1, 5.15.1.1 en 5.15.1.2 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 2500 meter.	€ 0,85

Telecommunicatiewet

5.16.1	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een melding in verband met het verkrijgen van instemming omtrent plaats, tijdstip en wijze van uitvoering van werkzaamheden als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, van de Telecommunicatiewet	€ 288,70
5.16.1.1	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 20 meter tot en met een lengte van 1000 meter	€ 3,40
5.16.1.2	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 en 5.16.1.1 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 1000 meter tot en met een lengte van 2500 meter	€ 1,70
5.16.1.3	Het tarief genoemd in artikel 5.16.1 en 5.16.1.1 en 5.16.1.2 wordt verhoogd met een bedrag van voor elke strekkende meter dat het tracé langer is dan de grens van 2500 meter	€ 0,85

HOOFDSTUK OVERIGE BEPALINGEN**Wijziging tenaamstelling**

6.1	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verstrekken van een wijziging tenaamstelling inzake een verleende vergunning op grond van deze tarieventabel	€ 53,10
-----	---	---------

Bijlage 1 behorend bij de 'Legesverordening 2026' van 12 november 2025

R egionaal O verleg E indhoven B ouwtoezicht	
---	--

Overzicht bouwkosten ten behoeve van berekeningen voor de bouwleges-toets

Vastgesteld in ROEB-overleg 3 september 2024

De vermelde prijzen (euro) gelden per eenheid zoals vermeld excl. BTW

1. WONINGEN

1.1	Rijtjeswoningen	281,00	per m ³
1.2	Halfvrijstaande woningen	340,00	per m ³
1.3	Vrijstaande woningen / appartementen	379,00	per m ³
1.4	Bungalows	405,00	per m ³
1.5	Woonwagens (nieuw en verplaatst)	255,00	per m ³
1.6	(Tijdelijke) woonunit	255,00	per m ³
1.7	Recreatiewoning	255,00	per m ³

2. WONINGUITBREIDINGEN EN VERBOUWINGEN

2.1	Uitbreiding woonruimte / dakopbouw	386,00	per m ³
2.2	Uitbreiding bergruimte / garage	170,00	per m ³
2.3	Kelder	353,00	per m ³
2.4	Serre	764,00	per m ²
2.5	Verandering woonruimte (in pandig)	177,00	per m ³
2.6	Dakkapel	1.463,00	per m ¹
2.7	Gevelwijziging	791,00	per m ²
2.8	Nieuw dak	157,00	per m ²

3. BIJGEBOUWEN

3.1	Berging/garage met plat dak	177,00	per m ³
3.2	Berging/garage met kapconstructie	164,00	per m ³
3.3	Carport / Overkapping	209,00	per m ²
3.4	Tuinhuisje (prefab)	196,00	per m ²
3.5	Zwembad	262,00	per m ³

4. TUIN en STRAATMEUBILAIR

4.1	Houten schutting/pergola	92,00	per m ¹
4.2	Gemetselde tuinmuur	164,00	per m ¹
4.3	Schotelantenne	1.319,00	per st.
4.4	Hout + metselwerk tuinmuur	125,00	per m ¹
4.5	Gaashekwerk	66,00	per m ¹

5. BEDRIJFSHALLEN**- Gemetselde wandconstructie:****geldt voor gehele pand (geen opsplitsing)**

5.1	Bedrijfshal hoogte tot en met 3m	131,00	per m ³
5.2	Bedrijfshal hoogte tussen 3 en 6 m	79,00	per m ³
5.3	Tussenvloer in de hal extra	177,00	per m ²
5.4	Bedrijfskantoor in de hal	268,00	per m ³

- Systeembouw:**geldt voor gehele pand (geen opsplitsing)**

5.5	Hal hoogte tot en met 6m	79,00	per m ³
5.6	Hal hoogte tussen 6 tot en met 9 m	66,00	per m ³
5.7	Hal hoger dan 9 m, oppervlakte kleiner dan 5.000 m ²	59,00	per m ³
5.8	Hal hoger dan 9 m, oppervlakte tussen 5.000 en 10.000 m ²	59,00	per m ³
5.9	Hal hoger dan 9 m, oppervlakte tussen 10.000 en 20.000 m ²	53,00	per m ³
5.10	Hal hoger dan 9 m, oppervlakte groter dan 20.000 m ²	53,00	per m ³
5.11	Tussenvloer in de hal extra	112,00	per m ²
5.12	Kantoorvloer in de hal extra	170,00	per m ²
5.13	Open loods	170,00	per m ²
5.14	Semi-permanente unit	268,00	per m ³
5.15	Romneyloods	37,00	per m ³

6. OVERIGE GEBOUWEN

6.1	Kantoor	379,00	per m ³
6.2	Showroom	223,00	per m ³
6.3	Winkel	379,00	per m ³
6.4	Bouwmarkt	170,00	per m ³
6.5	Horeca	347,00	per m ³
6.6	Sporthal	340,00	per m ³
6.7	Kleedgebouwen	314,00	per m ³
6.8	Scholen / kinderdagverblijven	301,00	per m ³
6.9	Noodscholen	249,00	per m ³
6.10	Zorgfunctie (kleinschalig)	451,00	per m ³
6.11	Interne wijzigingen overige gebouwen	131,00	per m ³
6.12	Gevelwijzigingen overige gebouwen	797,00	per m ²

7. TUINBOUWKAS

7.1	Verwarmde kas	59,00	per m ²
7.2	Onverwarmde kas	40,00	per m ²

8. VARKENSSTAL

8.1	Stal fokzeugen en biggen (traditioneel metselwerk)	523,00	per m ²
8.2	Stal voor vleesvarkens (traditioneel metselwerk)	484,00	per m ²
8.3	Stal voor fokzeugen (groepshuisvesting op stro)	340,00	per m ²

	* Voor systeembouw zoals beton en staalwanden geldt een tariefreductie van	60,00	per m ²
--	--	-------	--------------------

9. KOEIENSTAL

9.1	Stal voor vleeskalveren (traditioneel metselwerk)	471,00	per m ²
9.2	Grupstal (traditioneel metselwerk)	379,00	per m ²
9.3	Ligboxenstal (traditioneel metselwerk)	405,00	per m ²
	* Voor systeembouw zoals beton en staalwanden geldt een tariefreductie van	60,00	per m ²
9.4	Gedeelte voor melkinrichting, installatie en tank	804,00	per m ²

10. KIPPENSTAL

10.1	Vleeskuikens (traditioneel metselwerk)	392,00	per m ²
10.2	Legkippen (traditioneel metselwerk)	418,00	per m ²
	* Voor systeembouw zoals beton en staalwanden geldt een tariefreductie van	60,00	per m ²
10.3	Extra kosten legbatterijen/mestverwijdering	125,00	per m ²

11. PAARDENSTAL

11.1	Paardenstal (traditioneel metselwerk)	791,00	per m ²
11.2	Manege (rijhal) (traditioneel metselwerk)	386,00	per m ²
	* Voor systeembouw zoals beton en staalwanden geldt een tariefreductie van	60,00	per m ²

12. OVERIGE AGRARISCHE BEDRIJFSGEBOUWEN

12.1	Opslagloods agrarische (spouwmuur traditioneel)	281,00	per m ²
12.2	Opslagloods (houten gevels)	151,00	per m ²
12.3	Opslagloods (beton gevels)	151,00	per m ²
12.4	Prefab werktuigen/opslagloods (stalen gevels)	125,00	per m ²
12.5	Prefab veldschuur open (stalen gevels)	72,00	per m ²
12.6	Aardappelloods (incl. kelderventilatie + inrichting)	431,00	per m ²
12.7	Champignonkwekerij (incl. basisinrichting)	778,00	per m ²
12.8	Nertsen	190,00	per m ¹

13. MEST SILO / KELDER

13.1	Bovengronds van staal en/of hout systeembouw	51,00	per m ³
13.2	Mest kelder (losse kelder)	177,00	per m ²
13.3	Sleufsilos	320,00	per m ¹

14. (PARKEER)KELDER

14.1	Gedeeltelijk boven- of ondergronds	229,00	per m ³
------	------------------------------------	--------	--------------------

Zaaknummer: 4724772

14.2	Geheel ondergronds	307,00	per m ³
14.3	Geheel bovengronds	144,00	per m ³
14.4	(Parkeer)kelder onder gebouw	151,00	per m ³

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2024,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op de art. 147, 149, 156, eerste en tweede lid, aanhef en onderdeel h, 216, 217, 219, 225, 234,
235 van de Gemeentewet, het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen en de Regeling
gehandicaptenparkeerkaart;

Besluit:

Vast te stellen de

VERORDENING PARKEREN EN PARKEERBELASTINGEN ARNHEM 2026

Afdeling I Definities

Artikel 1. Definities

Voor toepassing van deze verordening en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. adres: een straatnaam en een huisnummer, waarvan het huisnummer aan het object is toegewezen op basis van de 'Verordening naamgeving en nummering (adressen)';
- b. autodelen: het herhaald en opeenvolgend gezamenlijk gebruik van motorvoertuigen op grond van een overeenkomst tussen een rechtspersoon die is aangesloten bij de Vereniging voor Gedeeld Autogebruik en die bedrijfsmatig motorvoertuigen ter beschikking stelt aan deelnemers, zijnde natuurlijke of rechtspersonen;
- c. bedrijf: elk in de maatschappij als zelfstandige eenheid optredend organisatorisch verband waarin krachtens arbeidsovereenkomst of krachtens publiekrechtelijke aanstelling arbeid wordt verricht c.q. de zelfstandige die voor de voorziening in het bestaan is aangewezen op arbeid in het eigen bedrijf of zelfstandig beroep, c.q. een niet-commerciële organisatie die hieraan door het college is gelijkgesteld; alles met dien verstande dat bedrijven en beroepen worden beschouwd als één bedrijf en één beroep indien de vestigingsadressen dezelfde zijn of het een aaneengesloten bebouwing betreft, dan wel sprake is van een (juridische) constructie waaruit moet worden geconcludeerd dat het in wezen één bedrijf of beroep betreft, tenzij het tegendeel wordt aangetoond;
- d. centrale computer: computer van het bedrijf c.q. de bedrijven waarmee de gemeente Arnhem een overeenkomst heeft gesloten, bestemd voor de registratie van parkeerbewegingen in het kader van het verlenen van diensten op het gebied van betaald parkeren met gebruik van een telefoon of een ander communicatiemiddel;
- e. college: het college van burgemeester en wethouders;
- f. dagvergunning: een vergunning die kan worden verstrekt aan de aanvrager en waarmee een kalenderdag kan worden geparkeerd op een parkeerplaats die is aangewezen met het bord E9 uit het RVV 1990;
Dit product is alleen verkrijgbaar aan het loket van het parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem, tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief;
- g. dagvergunning voetgangersgebied (in combinatie met een dag ontheffing rijden / laden lossen in het voetgangersgebied): een vergunning die kan worden verstrekt aan de aanvrager en waarmee een kalenderdag kan worden geparkeerd op alle gefiscaliseerde parkeerplaatsen in geheel

Arnhem. De dagvergunning is alleen verkrijgbaar in combinatie met een dagonthefing rijden / laden lossen in het voetgangersgebied, zoals beschreven in de beleidsregels Rijden in het voetgangersgebied.

Dit product is alleen verkrijgbaar aan het loket van het parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem, tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief;

- h. gebied: een aaneengesloten stelsel van straten, straatdelen en/of plaatsen waar hetzelfde parkeerregime van toepassing is;
- i. gehandicaptenparkeervergunning: digitale vergunning die door de gemeente Arnhem aan houders van een geldige gehandicaptenparkeerkaart wordt verstrekt, waarmee het kenteken van het motorvoertuig waarmee wordt geparkeerd wordt opgegeven;
- j. gehandicaptenvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 1 onder r van het RVV 1990;
- k. houder van een brommobiel: de kentekenhouder of de persoon die middels een huur- of leaseovereenkomst met een rechtspersoon kan aantonen dat hij de feitelijke gebruiker is van de brommobiel;
- l. houder van een motorvoertuig: de persoon op wiens naam het kenteken van het motorvoertuig staat ingeschreven in het kentekenregister van de RDW (kentekenhouder) of de persoon die middels een huur- of leaseovereenkomst met een rechtspersoon kan aantonen dat hij de feitelijke gebruiker is van het motorvoertuig;
- m. motorvoertuig: hetgeen daaronder wordt verstaan in het RVV 1990 met inbegrip van brommobielen, zoals bedoeld in artikel 1 van het RVV 1990;
- n. openbare weg: alle voor het openbaar verkeer openstaande wegen, weggedeelten, terreinen of paden met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermen of zijkanten;
- o. parkeerapparatuur: parkeermeters, centrale computer, parkeerautomaten met inbegrip van verzamelparkeermeters en hetgeen naar maatschappelijke opvatting overigens onder parkeerapparatuur wordt verstaan;
- p. parkeervergunning: een door het college verleende vergunning, krachtens welke het is toegestaan een motorvoertuig te parkeren op daartoe aangewezen parkeerplaatsen op de openbare weg;
- q. parkeren: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 225, tweede lid, van de Gemeentewet;
- r. RVV 1990: het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 van 26 juli 1990, Stb. 459;
- s. registreren van een kenteken: het opgeven van het kenteken van het motorvoertuig waarmee wordt geparkeerd bij de aanvraag van een digitale vergunning, het activeren van het kenteken op een lopende digitale vergunning of het anderszins opgeven van het kenteken via parkeerapparatuur of een digitale applicatie ten behoeve van parkeerrechten in de gemeente Arnhem;
- t. Regeling gehandicaptenparkeerkaart: regels met betrekking tot het toepassen van de gehandicaptenparkeerkaart, zoals gepubliceerd in de Staatscourant 2001, 130 en sedertdien gewijzigd;
- u. tarieventabel: de bij deze verordening behorende tabel waarin opgenomen de tarieven voor de verschillende parkeerbelastingen;
- v. vergunninghouder: de natuurlijke persoon of rechtspersoon aan wie een vergunning is verleend;
- w. vergunninghalfjaar: de periode die start op 1 maart en eindigt op 31 augustus van het lopende jaar of start op 1 september en eindigt op 28 c.q. 29 februari van het volgende jaar;
- x. vergunningjaar: de periode die start op 1 maart en eindigt op 28 c.q. 29 februari van het volgende jaar;
- y. zelfstandige woning: woning welke een eigen toegang heeft, voorzien is van een keuken, douche en toilet en welke de bewoner kan bewonen zonder daarbij afhankelijk te zijn van wezenlijke voorzieningen buiten die woning, als bedoeld in art. 7:234 van het Burgerlijk Wetboek, danwel een

woning waarvan met een notariële akte wordt aangetoond dat sprake is van een zelfstandige woning.

Afdeling II Parkeerbelastingen

Artikel 2. Belastbaar feit

Onder de naam 'parkeerbelastingen' worden de volgende belastingen geheven:

- a. een belasting ter zake van het parkeren van een voertuig op een krachtens deze verordening door het college te bepalen plaats, tijdstip en wijze;
- b. een belasting ter zake van een van gemeentewege verleende vergunning voor het parkeren van een voertuig op de in die vergunning aangegeven plaats en wijze.

Artikel 3. Belastingplicht

1. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, wordt geheven van degene die het voertuig heeft geparkeerd.
2. Als degene die het voertuig heeft geparkeerd wordt mede aangemerkt:
 - a. degene die de belasting voldoet, dan wel te kennen geeft of heeft gegeven de belasting te willen voldoen;
 - b. zolang geen voldoening van de belasting genoemd in artikel 2, onderdeel a heeft plaatsgevonden: de houder van het voertuig, met dien verstande dat:
 - 1°. indien een voor ten hoogste drie maanden aangegane huurovereenkomst wordt overgelegd waaruit blijkt wie ten tijde van het parkeren ingevolge deze overeenkomst de huurder van het voertuig was, niet de houder maar de huurder wordt aangemerkt als degene die het voertuig heeft geparkeerd;
 - 2°. indien blijkt dat een ander in het kentekenregister had moeten staan ingeschreven, die ander wordt aangemerkt als degene die het voertuig heeft geparkeerd.
3. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, wordt niet geheven van degene die op de voet van het tweede lid, onderdeel b, is aangemerkt als degene die het voertuig heeft geparkeerd, indien deze aannemelijk maakt dat ten tijde van het parkeren een ander tegen zijn wil van het voertuig heeft gebruik gemaakt en dat hij dit gebruik redelijkerwijs niet heeft kunnen voorkomen.
4. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel b, wordt geheven van degene die de vergunning heeft aangevraagd.

Artikel 4. Maatstaf van heffing, belastingtarief en belastingtijdvak

De maatstaf van heffing, het belastingtarief en het belastingtijdvak zijn vermeld in de bij deze verordening behorende en daarvan deel uitmakende tarieventabel.

Artikel 5. Ontstaan van de belastingsschuld

1. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, is verschuldigd bij de aanvang van het parkeren, tenzij het bij de aanvang van het parkeren in werking stellen van de parkeerapparatuur geschiedt door het via een mobiele telefoon of ander communicatiemiddel inloggen op de centrale computer.
2. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel b, is verschuldigd bij de aanvang van het heffingstijdvak waarover de belasting wordt geheven.

Artikel 6. Wijze van heffing en termijnen van betaling

1. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, wordt geheven door voldoening op aangifte en moet worden betaald bij de aanvang van het parkeren.

2. Indien bij aanvang van het parkeren het in werking stellen van de parkeerapparatuur geschiedt door het via een mobiele telefoon of ander communicatiemiddel inloggen op de centrale computer, geschiedt de betaling van de belasting in afwijking van het bepaalde in het eerste lid:
 - a. uiterlijk 1 maand na het einde van het parkeren; en
 - b. overeenkomstig de voorwaarden van de aanbieder van de betreffende dienst.
3. De belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel b, wordt geheven via een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, waartoe ook wordt gerekend een nota of andere schriftuur, en moet worden betaald voorafgaand aan het tijdstip waarop de vergunning wordt verleend.
4. Een naheffingsaanslag moet terstond worden betaald.
5. Voor de toepassing van het eerste lid wordt het in werking stellen van de parkeerapparatuur op de daartoe bestemde wijze en met inachtneming van de door het college van burgemeester en wethouders gestelde voorschriften als voldoening op aangifte aangemerkt.
6. Bij de voldoening op aangifte moet het kenteken van het motorvoertuig waarmee wordt geparkeerd of waarvoor de vergunning geldt worden opgegeven.

Artikel 7. Bevoegdheid tot aanwijzing parkeerplaatsen en wijze van betalen

De aanwijzing van de plaats waar, het tijdstip en de wijze waarop tegen betaling van de belasting bedoeld in artikel 2 mag worden geparkeerd, geschiedt in alle gevallen door het college.

Artikel 8. Vrijstelling van parkeerbelasting

Vrijgesteld van parkeerbelasting als bedoeld in artikel 2 van deze verordening zijn:

- a. als zodanig herkenbare politievoertuigen;
- b. als zodanig herkenbare brandweervoertuigen;
- c. als zodanig herkenbare ambulances;
- d. als zodanig herkenbare dierenambulances;
- e. als zodanig herkenbare gemeentelijke handhaving voertuigen;
- f. motorvoertuigen ten behoeve van het vervoer van houders van een geldige gehandicaptenparkeerkaart zoals bedoeld in de 'Regeling gehandicaptenparkeerkaart', waarvan het kenteken voor aanvang van het parkeren is geregistreerd op een geldige gehandicaptenparkeervergunning.

Artikel 9. Bevoegdheid tot gebruik wielklem en wegsleepregeling

1. Tot zekerheid van de betaling van een naheffingsaanslag ter zake van de belasting bedoeld in artikel 2, onderdeel a, kan aan het voertuig ook een wielklem worden aangebracht, waardoor wordt verhinderd dat het voertuig wordt weggereden.
2. Het college wijst bij openbaar te maken besluit in alle gevallen de terreinen en weggedeelten aan waar de wielklem wordt toegepast.
3. Indien na het aanbrengen van de wielklem 24 uren zijn verstreken, kan het voertuig naar een door de in artikel 231, tweede lid, onderdeel b, van de Gemeentewet bedoelde gemeenteambtenaar aangewezen plaats worden overgebracht en in bewaring worden gesteld.

Artikel 10. Kosten

1. De kosten van de naheffingsaanslag ter zake van de belasting bedoeld in artikel 2, alsmede de kosten voor het aanbrengen en verwijderen van de wielklem, het verslepen en bewaren van het voertuig zijn vermeld in de bij deze verordening behorende en daarvan deel uitmakende tarieventabel.
2. De in rekening te brengen bedragen voor het aanbrengen en het verwijderen van de wielklem, het verslepen en het bewaren van het voertuig worden bij beschikking vastgesteld.

Artikel 11. Restitutie

1. Indien op verzoek van de vergunninghouder een parkeervergunning wordt ingetrokken, wordt de reeds betaalde parkeerbelasting, als bedoeld in artikel 2, aanhef en onderdeel b, van deze verordening, gerestitueerd voor de volle kalendermaanden dat de vergunning nog geldig is op de dag dat deze wordt ingeleverd.
2. Indien bij de vergunning een fysiek vergunningbewijs wordt verstrekt, is het moment dat het vergunningbewijs wordt ingeleverd bepalend voor de berekening van het te restitueren bedrag.

Artikel 12. Kwijtschelding

Bij de invordering van deze belasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Afdeling III Parkeren met een vergunning

Artikel 13. Het verlenen van de vergunning

Het college kan op een schriftelijke aanvraag een parkeervergunning verlenen.

Artikel 14. Nadere regels door het college

Het college kan nadere regels vaststellen met betrekking tot:

- a. het maximaal aantal uit te geven parkeervergunningen per vergunninggebied (vergunningplafond);
- b. het verlenen, het intrekken en het weigeren van vergunningen;
- c. de locatie(s) waar de vergunning geldig is;
- d. het gebruik van vergunningen;
- e. het tijdstip waarop de vergunning geldig is;
- f. de wijze waarop met de wachtlijst c.q. wachtlijsten worden omgegaan;
- g. de geldigheidsduur van een parkeervergunning.

Artikel 15. Gegevens

In het digitaal parkeerloket van de gemeente Arnhem worden in ieder geval de volgende gegevens geregistreerd:

- a. de periode waarvoor de vergunning geldt;
- b. de sector waarvoor de vergunning geldt;
- c. het tijdstip waarop de vergunning geldig is;
- d. de naam van de vergunninghouder en/of het kenteken of een ander kenmerk van het motorvoertuig waarvoor de vergunning is verleend;
- e. de voorschriften en beperkingen die aan de vergunning verbonden zijn.

Artikel 16. Overschrijven en wijzigen van de vergunning

1. De vergunning is persoonlijk.
2. De vergunning is overdraagbaar aan een persoon die woonachtig is in dezelfde zelfstandige woning.
3. De vergunninghouder is verplicht elke wijziging in de omstandigheden die relevant zijn voor het verlenen van een vergunning, onmiddellijk aan het college kenbaar te maken.
4. Wijziging van het voertuig of van het kenteken van het voertuig, van bedrijfsnaam of –adres van vergunninghouder dient onmiddellijk aan het college te worden doorgegeven.

Artikel 17. Volgorde van vergunningverlening en wachtlijst

1. Op de aanvraag van een parkeervergunning wordt in volgorde van ontvangst beschikt.

2. Indien het aantal aanvragen groter is dan het vergunningplafond voor de betreffende parkeersector wordt de aanvraag op een wachtlijst geplaatst.
3. De volgorde waarin de aanvraag op de wachtlijst wordt geplaatst, is de volgorde van ontvangst van de volledige aanvraag.
4. Het college kan besluiten om voor een vergunninggebied per vergunningsoort een aparte wachtlijst bij te houden.
5. De aanvrager wordt van de wachtlijst verwijderd, indien:
 - a. de aanvrager daarom verzoekt;
 - b. de aanvrager een parkeervergunning wordt verleend in het eigen vergunninggebied;
 - c. blijkt dat bij de aanvraag om de vergunning onjuiste of onvolledige gegevens zijn verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens niet tot plaatsing op de wachtlijst zou hebben geleid;
 - d. niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden voor de aangevraagde vergunning, gesteld bij of krachtens deze verordening;
 - e. wanneer voor het betreffende gebied het stelsel van vergunningen komt te vervallen.

Afdeling IV Verbodsbepalingen

Artikel 18.

1. Het is verboden om enig voertuig, niet zijnde een motorvoertuig op 2 of meer wielen of een voertuig op 3 of meer wielen met een kenteken, te plaatsen of te laten staan op een parkeerplaats welke onder een regime van parkeerbelastingen is gebracht.
2. Het is verboden een fiets, een bromfiets of enig ander voorwerp op zodanige wijze tegen of bij parkeerapparatuur te plaatsen of te laten staan, dat daardoor een normaal gebruik daarvan wordt belemmerd of verhinderd.
3. Het is verboden op een parkeerplaats voor uitsluitend vergunninghouders te parkeren als dit in strijd is met de aan de vergunning verbonden voorwaarden.
4. Het is verboden parkeerapparatuur op andere wijze dan voorgeschreven door burgemeester en wethouders, in werking te stellen.
5. Het college kan ontheffing verlenen van het bepaalde in het eerste en derde lid van dit artikel.

Afdeling V Strafbepaling

Artikel 19.

Overtreding van het bepaalde in afdeling IV van deze verordening kan worden bestraft met een geldboete van de tweede categorie.

Afdeling V Overgangs- en slotbepalingen

Artikel 20. Overgangsbepalingen

1. Aanvragen waarop op het tijdstip van de inwerkingtreding van deze verordening nog geen beslissing is genomen, worden behandeld met inachtneming van de bepalingen van de Parkeerverordening 2023, tenzij toepassing van deze verordening voor de aanvrager gunstiger is.
2. Parkeervergunningen verleend krachtens de Parkeerverordening 2023, worden geacht te zijn verleend krachtens deze verordening.
3. Bezwaarschriften, ingediend tegen beslissingen krachtens de Parkeerverordening 2023, worden behandeld met inachtneming van de Parkeerverordening 2023, tenzij toepassing van deze verordening voor de bezwaarde gunstiger is.

Artikel 21. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening Parkeerbelastingen 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de feiten die zich hebben voorgedaan vóór de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van bekendmaking.
3. De datum van ingang van heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Parkeerverordening 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

**Tarientabel behorend bij verordening 'Parkeren en Parkeerbelasting 2026'
van 12 november 2025**

Alle bedragen in euro's

**Het tarief voor het parkeren bij parkeerapparatuur als bedoeld in
artikel 2, aanhef en onderdeel a, bedraagt per uur:**

• In gebied 26001: Centrum
Het gebied dat wordt begrensd door Ooststraat, Eusebiusbuitensingel, Velperbuitensingel, Velperplein, Jansbuitensingel, Willemsplein, Spoorlijn Utrecht Arnhem tot aan Brugstraat, Renssenstraat, Brugstraat, Utrechtsestraat, Vijfzinnenstraat, Wolvengang, Onderlangs, Boterdijk, de rivier de Rijn tot aan Ooststraat, inclusief de genoemde straten en/of straatdelen, met uitzondering van de Eusebiusbuitensingel (tussen Airborneplein, de Velperbuitensingel) en de Velperbuitensingel en het Velperplein (tussen de Steenstraat en de Ir. JP van Muijlwijkstraat).	4,60
• In gebied 26021: Heijenoord
Het gebied dat wordt begrensd door Bovenbrugstraat, Amsterdamseweg tussen Pels Rijckenstraat en Brouwerijweg, Brouwerijweg en Noordelijke Parallelweg tussen de Bovenbrugstraat en Brouwerijweg, inclusief de genoemde straten.	4,60
• In gebied 26031: Burgemeesterswijk Zuid
Het gebied begrensd door de Amsterdamseweg tot aan de Pels Rijckenstraat, de Pels Rijckenstraat, het Burgemeestersplein en de Zijpendaalseweg tot aan de Amsterdamseweg, waarbij de Amsterdamseweg, de Pels Rijckenstraat en de Zijpendaalseweg deel uitmaken van het gebied en het Burgemeestersplein niet.	4,60
• In gebied 26032: Burgemeesterswijk Midden
Het gebied dat wordt begrensd door de Amsterdamseweg tussen Pels Rijckenstraat en Burgemeester Weertsstraat, Burgemeester Weertsstraat, Van Lawick van Pabststraat, de G.A. van Nispenstraat tot aan de Jollesstraat, Jollesstraat, Cordesstraat, Röellstraat, de Zijpendaalseweg tussen Röellstraat en Burgemeestersplein, Burgemeestersplein en de Pels Rijckenstraat tot aan de Amsterdamseweg, waarbij de genoemde straten deel uitmaken van het gebied, met uitzondering van de Amsterdamseweg, de Cordesstraat, de Pels Rijckenstraat en de Zijpendaalseweg.	4,60
• In gebied 26033: Zijpendaalseweg
De Zijpendaalseweg tussen Burgemeestersplein en Röellstraat.	4,60
• In gebied 26041: Transvaalwijk
Het gebied dat wordt begrensd door Apeldoornseweg tot aan de Sint Peterlaan, de spoorlijn Zevenaar-Arnhem, Zijpendaalseweg tot aan Sonsbeekweg en Sonsbeekweg, met inbegrip van de genoemde straten en/of straatdelen.	4,60
• In gebied 26075: Spijkerkwartier
De Steenstraat, Velperbuitensingel en de Bloemstraat voor het gedeelte tussen de Ir. JP van Muijlwijkstraat en de Steenstraat.	4,60

• Buiten de hiervoor genoemde gebieden:	3,10
• Dagvergunning (verkrijgbaar aan loket Parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem), per dag:	24,00
• Dagvergunning voetgangersgebied (verkrijgbaar aan loket Parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem), per dag:	24,00

Het tarief voor het parkeren als bedoeld in artikel 2, aanhef en onderdeel a, bedraagt:

• Voor een camper op een daartoe aangewezen camperplaats die is bestemd voor overnachting aan de Lage Nieuwe Kade tussen 21:00 uur en 9:00 uur:	9,80

Het tarief voor parkeren met parkeervergunning als bedoeld in artikel 2, aanhef en onderdeel b, bedraagt:

• Bewonersvergunning, per jaar:	149,00
• Bewonersvergunning per half jaar:	88,00
• Bezoekersvergunning per jaar:	23,00
• Bedrijfsvergunning onbeperkt, per jaar:	552,00
• Bedrijfsvergunning onbeperkt, per half jaar:	293,00
• Bedrijfsvergunning ma-zo 07.00-19.00, per jaar:	325,00
• Bedrijfsvergunning ma-zo 07.00-19.00, per half jaar:	182,00
• Marktparkeervergunning 1 dag per week geldig, per jaar:	97,00
• Marktparkeervergunning 2 dagen per week geldig, per jaar:	194,00
• Marktparkeervergunning 3 dagen per week geldig, per jaar:	291,00
• Schippersparkeervergunning, per jaar:	325,00

De kosten als bedoeld in artikel 10 bedragen

• De kosten van de naheffingsaanslag van de belasting als bedoeld in art 2 onderdeel a bedragen:	78,80
• De kosten van het overbrengen van het voertuig bedragen	
- voorrijkosten maandag t/m zondag dag en nacht:	142,14
- sleepkosten ma-vrij 08.00-18.00 uur:	236,90
- sleepkosten ma-vrij 18.00-08.00 uur en za, zo en feestdagen:	296,13
• De kosten van bewaren van het voertuig bedragen	
- voor de eerste 24 uur of gedeelte daarvan:	35,54
- voor elke volgende dag of gedeelte daarvan:	18,95
- afgiftevergoeding ma-vrij 18.00-08.00 uur en za, zo en feestdagen	99,76

Toelichting bij de tarieventabel.

Voor de tarieven worden twee verschillende soorten gebieden onderscheiden. Gebieden met het tarief dat even hoog is als in het centrum, en de overige gebieden waar een tarief van € 3,10 per uur toepassing is.

Met betrekking tot de vergunningen wordt voorzien in de volgende soorten:

- Bewonersvergunning: een vergunning die aan een bewoner van een zelfstandige woning kan worden verstrekt;
- Bedrijfsvergunning met onbeperkte geldigheidsduur: een vergunning die kan worden verstrekt aan een bedrijf en 24 uur per dag en 7 dagen per week geldig is;
- Bedrijfsvergunning maandag tot en met zondag, dagelijks van 07.00 tot 19.00 uur: een vergunning die kan worden verstrekt aan een bedrijf en geldig is van maandag tot en met zondag, dagelijks van 07.00 tot 19.00 uur;
- Marktparkeervergunning: een vergunning die kan worden verstrekt aan marktkoopliden om hun voertuigen te parkeren als zij op de markt staan (1, 2 of 3 dagen per week);
- Schippersparkeervergunning: een parkeervergunning die kan worden verstrekt aan een schipper van de beroepsvaart en geldig is voor de periode dat zijn schip een ligplaats heeft ingenomen in Arnhem;
- Bezoekersvergunning: een vergunning die kan worden verstrekt aan een bewoner ten behoeve van het parkeren van zijn bezoek;
- Dagvergunning: een vergunning die kan worden verstrekt aan de aanvrager en waarmee een kalenderdag kan worden geparkeerd op een parkeerplaats die is aangewezen met het bord E9 uit het RVV 1990. Dit product is alleen verkrijgbaar aan het loket van het parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem, tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief;
- Dagvergunning voetgangersgebied (in combinatie met een dag ontheffing rijden / laden lossen in het voetgangersgebied): een vergunning die kan worden verstrekt aan de aanvrager en waarmee een kalenderdag kan worden geparkeerd op alle gefiscaliseerde parkeerplaatsen in geheel Arnhem. De dagvergunning is alleen verkrijgbaar in combinatie met een dagontheffing rijden / laden lossen in het voetgangersgebied, zoals beschreven in de beleidsregels Rijden in het voetgangersgebied. Dit product is alleen verkrijgbaar aan het loket van het parkeerbedrijf of via het digitale parkeerloket van de gemeente Arnhem, tegen betaling van het daarvoor vastgestelde tarief.

Enkele kosten als bedoeld in artikel 10 komen op een andere manier tot stand:

- De maximale kosten van de naheffingsaanslag van de belasting als bedoeld in art 2 onderdeel a worden bepaald door het ministerie;
- De kosten van het overbrengen en het bewaren van voertuigen zijn gelijk aan de tarieven zoals deze zijn vastgesteld in de Wegsleeperverordening Arnhem.

Toelichting op de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2026.

De Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2026 vervangt de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2025.

De toepassing van parkeerbelastingen vindt zijn grondslag in de Gemeentewet. Inhoud en bevoegdheden zijn in een aantal artikelen vastgelegd. Het betreft:

- Art 147. Dit artikel bepaalt dat het vaststellen van een verordening een raadsbevoegdheid is, tenzij dat bij wet anders is bepaald.
- Art. 149. In dit artikel is bepaald dat de gemeenteraad de verordeningen kan vaststellen die zij nodig acht.
- Art. 160. Hierin is geregeld dat het college verantwoordelijk is voor privaatrechtelijke handelingen. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het vaststellen van het tarief in een parkeergarage van de gemeente, die is voorzien van een slagboom. Indien sprake is van vooraf betalen aan de parkeerautomaat, is er geen sprake van privaatrechtelijk handelen en dient de gemeenteraad de tarieven vast te stellen.
- Art. 219 bepaalt dat gemeentelijke belastingen niet afhankelijk mogen worden gesteld van het inkomen, winst of vermogen.
- Art. 225. Dit artikel is de basis voor het toepassen van parkeerbelasting.
- Art. 234 Het invorderen van de parkeerbelasting is geregeld in dit artikel. Hierin is tevens bepaald dat het college van burgemeester en wethouders bepaalt hoe parkeerapparatuur in werking moet worden gezet. Tevens is bepaald dat als een naheffingsaanslag niet terstond kan worden overhandigd, dat deze aan het voertuig moet worden bevestigd.
- Art. 235. Met dit artikel wordt het toepassen van de wielklem mogelijk gemaakt.

Naast de Gemeentewet is er andere regelgeving die van belang is voor het toepassen van parkeerbelasting. Het betreft:

- Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen. Dit besluit handelt over de mogelijkheid om parkeerapparatuur uitsluitend langs elektronische weg in werking te stellen en bepaalt welke kosten mogen worden toegerekend aan de naheffingsaanslag, wielklem en enkele daarmee samenhangende maatregelen.
- Regeling gehandicaptenparkeerkaart. In deze regeling is vastgelegd wie in aanmerking komen voor de gehandicaptenparkeerkaart, welke toetsing moet worden uitgevoerd en hoe de kaart er uit ziet.

De essentie van de Verordening Parkeren en Parkeerbelastingen 2026, is het kunnen toepassen van betaald parkeren in de vorm van parkeerbelastingen en het kunnen toepassen van parkeervergunningen.

De gemeente heft op basis van deze verordening twee soorten belasting:

1. Parkeerbelasting van 'bezoekers'. Zij betalen parkeergeld op een door het college te bepalen plaats, tijdstip en wijze. Concreet betekent dat deze groep een kaartje koopt bij de parkeermeter, aan de balie van het Parkeerbedrijf of betaalt via GSM-parkeren of een variant daarop.
2. De andere groep is de vergunninghouders; zij betalen vooraf voor een vastgestelde periode. De gebieden waar beide regimes gelden, kunnen overlappen, maar dat hoeft niet. Zo kunnen er plaatsen worden aangewezen waar een parkeervergunning niet geldig is, maar ook plaatsen die juist uitsluitend bestemd zijn voor vergunninghouders. Er is sprake van 2 vormen van parkeerbelasting die naast elkaar functioneren. De parkeervergunning is dus geen vorm van vrijstelling.

Hoewel in theorie het parkeerregime per straat kan verschillen en vergunningen per straat kunnen worden verstrekt, blijkt dat in de praktijk niet werkbaar. Anderzijds zijn ook niet alle situaties gelijk en is enige mogelijkheid om te differentiëren in het regime wenselijk. Aaneensluitende straten, straatdelen en/of plaatsen waar hetzelfde parkeerregime geldt, zijn samengevoegd in een 'gebied'. Ook plaatsen die niet kunnen worden aangemerkt als 'straat' kunnen worden aangewezen als een gebied. Hierbij kan gedacht worden aan parkeergarages of andere terreinen waar parkeren mogelijk is.

Voorbeelden van regimes zijn: '*parkeren voor uitsluitend vergunninghouders*', of '*parkeren voor vergunninghouders en bezoekers tegen een hoog tarief*'. Meerdere gebieden kunnen desgewenst worden samengevoegd in een 'Sector'. In dat geval is een parkeervergunning geldig in meerdere gebieden. De nummering van de gebieden is gekoppeld aan de nummering van de gebieden voor het parkeren via aanmelding op een centrale computer (GSM-parkeren en/of bezoekersregeling).

Artikel 217 van de Gemeentewet bepaalt wat moet worden opgenomen in een belastingverordening. De letterlijke tekst luidt: '*Een belastingverordening vermeldt, in de daartoe leidende gevallen, de belastingplichtige, het voorwerp van de belasting, het belastbare feit, de heffingsmaatstaf, het tarief, het tijdstip van ingang van de heffing, het tijdstip van beëindiging van de heffing en hetgeen overigens voor de heffing en de invordering van belang is.*'

Met de artikelen 2 tot en met 6 van deze verordening, wordt aan deze eis gevolg gegeven. Overigens ontbreekt het 'tijdstip van beëindiging van de heffing' in de verordening. Dat volgt uit twee zaken: de aard van de belastingplicht in combinatie met de tijdstippen dat betaald parkeren van kracht is. Men moet betalen als men wil parkeren op momenten dat het moet. Buiten die periode, of als men niet meer parkeert, is men dus ook niet belastingplichtig. Ook indien men een vergunning heeft, is dat het geval. De aanvrager staat het vrij om te kiezen voor een vergunning, waarmee hij kiest voor een soort 'vastrecht' of om te betalen aan de meter, waarmee hij de keuze maakt om alleen te betalen voor de geparkeerde tijd.

In artikel 6 is de mogelijkheid opgenomen om de parkeerbelasting te betalen door in te loggen op een centrale computer. Deze bepaling maakt het mogelijk om GSM-parkeren (en varianten daarop) toe te passen. Bij deze vormen van betalen, meldt men zich bij het begin van de parkeeractie bij zijn provider aan en aan het eind van de parkeeractie weer af. De provider int het geld bij de parkeerder en draagt dit periodiek af aan de gemeente. In tegenstelling tot het parkeren aan de meter, wordt de parkeerbelasting aan het einde van het parkeren gedaan. In de regel ontvangt de parkeerder hiervoor een factuur van zijn aanbieder, waarna betaling plaatsvindt, meestal via automatische incasso of verrekening met een creditcard. Deze inning geschiedt direct of periodiek (wekelijks, tweewekelijks, maandelijks). Het feitelijke moment van betalen is dus variabel. Om praktijk en regelgeving te laten aansluiten, is de betaaltermijn gesteld op uiterlijk een maand na het beëindigen van het parkeren en overeenkomstig de voorwaarden van de aanbieder. Het is aan de gemeente om in het contract met de aanbieder te regelen dat de parkeergelden minimaal 1 keer per maand bij de gebruikers worden geïnd. Bovenstaande laat overigens onverlet, dat de belasting is verschuldigd bij aanvang van het parkeren. Men moet immers parkeerbelasting betalen over de gehele periode dat men heeft geparkeerd.

Omdat er meerdere providers actief kunnen zijn kan ook sprake zijn van meerdere centrale computers.

Artikel 7 draagt de bevoegdheid om de plaatsen aan te wijzen waar parkeerbelasting verschuldigd is over aan het college. Hiermee kan het college snel inspelen op wijzigende omstandigheden, zoals het uitbreiden of reduceren van het gereguleerde gebied. Dit is zeker van belang als uitbreiding van het

gefiscaliseerde gebied gefaseerd geschiedt. Zou deze bevoegdheid niet bij het college liggen, dan dient de gemeenteraad bij iedere uitbreiding een apart besluit te nemen. Vanuit het oogpunt van zowel efficiëntie als effectiviteit is dat niet wenselijk.

Binnen een gefiscaliseerde omgeving is het niet mogelijk vrijstellingen te verstrekken, tenzij de gemeente het parkeren door een bepaalde categorie parkeerders niet wil reguleren. In dat geval kan men de totale categorie vrijstelling geven. Voorts is het gelijkheidsbeginsel leidend. In artikel 8 zijn de groepen benoemd die zijn vrijgesteld van de parkeerbelasting.

Met artikel 9 houdt de gemeente de mogelijkheid open om de wielklem toe te passen. Dat deze mogelijkheid er is, betekent niet dat deze ook per definitie moet worden toegepast. Als de gemeente deze gaat toepassen geldt ook hier het gelijkheidsbeginsel. Zo is het wel mogelijk om buitenlandse auto's te klemmen en Nederlandse niet, maar niet als dat leidt tot extra kosten voor de eigenaar van de betreffende auto.

Artikel 11, Restitutie, legt de gangbare Arnhemse praktijk vast dat bij het laten intrekken van de vergunning op verzoek van de vergunninghouder deze het betaalde belastingbedrag naar evenredigheid van het aantal nog niet 'genuttigde' kalendermaanden terug krijgt. Dit betekent bijvoorbeeld dat iemand die zijn vergunning op 15 september inlevert, 5/12 van het betaalde vergunningtarief terug krijgt. Hij heeft de maanden oktober tot en met februari niet gebruikt. Dit geldt ook als hij de vergunning zou inleveren op 1 september of 30 september; in beide gevallen krijgt hij 5/12 terug. De berekening vindt plaats over de volle kalendermaanden. Vergunningen met een geldigheidsduur van korter dan 2 maanden komen zodoende nimmer in aanmerking voor restitutie. Als datum van inleveren geldt de datum dat het vergunningbewijs (het deel van de vergunning dat men achter de voorruit moet leggen) wordt ingeleverd. Hiermee wordt voorkomen dat deze onrechtmatig wordt gebruikt.

De bevoegdheid om te bepalen hoe de parkeerbelasting moet worden betaald is via artikel 13 van deze verordening overgedragen aan het college. In het uitwerkingsbesluit werken zij de uitvoering van betaald parkeren nader uit.

De vergunningen die het college kan verstrekken, zijn benoemd in de tarieventabel. Er kunnen geen andere vergunningen verstrekt worden dan die genoemd zijn in de tarieventabel.

Afdeling III van deze verordening gaat over de toepassing van art. 225 lid 1b van de Gemeentewet; *"een belasting ter zake van een van gemeentewege verleende vergunning voor het parkeren van een voertuig op de in die vergunning aangegeven plaats en wijze"*. Feitelijk is de strekking van de parkeerverordening simpel: *'de gemeente geeft parkeervergunningen uit.'* De parkeerverordening stelt de kaders vast voor het verlenen van parkeervergunningen en de eisen die aan de parkeervergunningen zijn verbonden. In het uitwerkingsbesluit, dat zijn grondslag vindt in artikel 15 en 16 van deze verordening, legt het college van burgemeester en wethouders vast hoe de verschillende "parkeerproducten" (zoals bewonersvergunning, bezoekersvergunning, etc.) worden verstrekt en mogen worden gebruikt. De gemeenteraad is en blijft verantwoordelijk voor de tariefstelling van deze producten. Deze worden vastgesteld in de bij deze verordening behorende tarieventabel. Daarmee is geborgd dat het college alleen 'producten' kan uitgeven, die door de raad zijn benoemd.

In het eerste lid van art. 225 van de Gemeentewet is bepaald dat er twee soorten parkeerbelastingen zijn. Het betalen aan 'de meter'¹ en het parkeren met een parkeervergunning. Fiscale handhaving (het opleggen van een naheffingsaanslag) is alleen mogelijk als betalen 'aan de meter' mogelijk is. De noodzaak om onderscheid te maken tussen 'belanghebbendenplaatsen' en 'parkeerapparatuurplaatsen' ontbreekt daarmee. Ook plaatsen die uitsluitend bedoeld zijn voor vergunninghouders (belanghebbendenplaatsen) kunnen worden vastgelegd in een fiscaal regime. Dit biedt de mogelijkheid om vergunninggebieden te laten bestaan uit een combinatie van 'belanghebbendenplaatsen' en plaatsen waar ook 'aan de meter' kan worden betaald (parkeerapparatuurplaatsen).

Artikel 15 is een opsomming van de nader door het college te bepalen regels. Het college heeft door het mixen van en variëren met de genoemde elementen de mogelijkheid om:

- Binnen de in de tarieventabel benoemde vergunningtypen, verschillende parkeerproducten te ontwikkelen. Hiermee is de gemeente in staat om, binnen de grenzen van de wet en regelgeving, doelgroepenbeleid te voeren. Denk bijvoorbeeld aan de specifieke vergunningen voor marktkooplieden of voor autodelen.
- Snel en adequaat in te spelen op gewijzigde omstandigheden door de geldigheid van de vergunning in tijd of locatie te verruimen of te beperken. Op die wijze kan bijvoorbeeld de omvang van het gebied waar uitsluitend door vergunninghouders kan worden geparkeerd snel worden gewijzigd. Hetzelfde geldt voor het aanpassen van de tijden dat parkeerregulering gewenst is.

Door de parkeervergunning niet overdraagbaar te maken (artikel 17), wordt handel in vergunningen voorkomen. Uitzondering hierop vormt de overdracht van de vergunning aan een ander lid van het huishouden, voor zover die wordt gevoerd in de zelfstandige woning waarop de vergunning is uitgegeven. Deze uitzondering is bedoeld om de boedelverdeling bij echtscheiding of het gebruik van de auto door een nabestaande na overlijden niet nodeloos ingewikkeld te maken. Ook wordt de vergunninghouder verplicht om relevante wijzigingen door te geven, zodat te allen tijde kan worden gezien of de vergunninghouder nog aan de criteria voldoet.

Artikel 19 van deze verordening gaat in op wat er moet gebeuren bij diefstal, verlies of vermissing van vergunningen. Het verstrekken van een duplicaat van een parkeervergunning op kenteken is niet aan voorwaarden gebonden. Deze vergunning kan immers maar voor één auto worden gebruikt. Omdat parkeervergunningen op naam wel eenvoudig kunnen worden misbruikt, wordt per vergunningjaar maximaal 1 keer een duplicaat verstrekt. Door een vergunning "kwijt" te raken wordt het anders mogelijk om meerdere auto's voor de prijs van één te laten parkeren. Door de in dit artikel genoemde beperkingen moet het op deze wijze frauderen met vergunningen worden beperkt.

Artikel 20 regelt de verbodsbepalingen. Door de hier gebruikte formulering is het behalve auto's ook toegestaan dat allerhande brommobielen, quads en gehandicaptenvoertuigen van deze parkeerplaatsen gebruik maken. Voorwaarde is dat deze voertuigen zijn voorzien van een kenteken. Uiteraard geldt ook voor hen de betalingsverplichting. Het parkeren van motorfietsen blijft ook mogelijk op fiscale plaatsen, het parkeren van brommers, bromscooters etc. echter niet.

¹ 'aan de meter' is formeel: *een belasting ter zake van het parkeren van een voertuig op een bij de belastingverordening dan wel krachtens de belastingverordening in de daarin aangewezen gevallen door het college te bepalen plaats, tijdstip en wijze*

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, zaaknummer 4724772;

Gelet op artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet;

Besluit:

vast te stellen de

**VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN SCHEEPVAARTRECHTEN ARNHEM
2026**

HOOFDSTUK I ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

1. **doorvaart:**
Het vrachtschip verblijft in de haven of aan de kade uitsluitend om te overnachten met een maximum van 4 dagen;
2. **gebruik maken van de kade:**
 - het rechtstreeks meren aan de kade van een vaartuig of
 - het zonder directe verbinding meren van een vaartuig voor de kade of
 - het door middel van een ander drijvend voorwerp aan de kade meren van een vaartuig of
 - het aantal te exploiteren vierkante meters aan of voor de kade indien het een jachthaven betreft;
3. **gezagvoerder:**
degene, die op het vaartuig het gezag uitoefent en verantwoordelijk is voor de naleving van de geldende reglementen of degene die deze vervangt dan wel als zodanig optreedt; voor het geval noch de gezagvoerder, noch diens plaatsvervanger aanwezig is, wordt de eigenaar of gebruiker van het vaartuig aangemerkt als gezagvoerder. Voor jachthavens wordt de exploitant van de jachthaven als gezagvoerder aangemerkt;
4. **Green Award Certificaat:**
een certificaat dat door de Stichting Green Award wordt uitgereikt. Vaartuigen met een Green Award Certificaat hebben tijdens een inspectie aangetoond dat zij voldoen aan bovenwettelijke eisen op het gebied van milieu, veiligheid en kwaliteit;
5. **haven:**
de haven van Malburgen (Nieuwe Haven) zoals op de bij deze verordening behorende tekening is aangegeven;
6. **havenmeester:**
de als zodanig van gemeentewege aangewezen ambtenaar aan wie het toezicht op de haven en de kade is opgedragen en zijn plaatsvervanger;
7. **jachthaven:**
haven waar pleziervaartuigen aan steigers of kade mogen aanleggen;
8. **kade:**
de rechter Rijnoever, met uitzondering van het voormalig Rijksveer Malburgen (kadastraal bekend als gemeente Arnhem, sectie D, nr. 05723 en 04648), beginnende bij de Boterdijk daar waar de damwand begint ter hoogte van kilometerraai 884.105 en eindigende bij de haven, alsmede de wal van de haven. De kade bestaat uit de Nieuwe Haven, de Rijnkade en de Nieuwe Kade en uitsluitend bedrijfsmatig in gebruik zijnde schepen mogen aan de kade liggen;

Zaaknummer:

9. **laadvermogen:**
de maximale belasting van het schip, uitgedrukt in tonnen (1 ton = 1000 kg), zoals blijkt uit de bij het schip behorende meetbrief of ambtshalve wordt vastgesteld als geen meetbrief wordt overgelegd of als deze niet de vereiste gegevens vermeldt;
10. **meetbrief:**
een door een daartoe bevoegde instantie uitgegeven en in Nederland geldig document betreffende de tonnenmaat en het laadvermogen van een vaartuig;
11. **plaatsruimte:**
de oppervlakte van een vaartuig, berekend door de grootste lengtemaat van het vaartuig te vermenigvuldigen met de grootste breedtemaat, uitgedrukt in vierkante meters;
12. **termijn:**
een in de tabel genoemd tijdvak waarin het gebruik van de haven en/ of kade plaatsvindt:
a. dag : een etmaal;
b. week : een kalenderweek;
c. maand : een kalendermaand;
d. kwartaal : een kalenderkwartaal;
e. jaar : een kalenderjaar;
13. **toezichtsgebied:**
Al het open water dat rechtstreeks in verbinding staat met de rivieren de Nederrijn en Gelderse IJssel gelegen binnen de gemeentegrenzen van Arnhem en dat tevens eigendom is van de gemeente Arnhem.
14. **vaartuig:**
een zee- of binnenvaartuig, tot de vaart gebruikt of bestemd, daaronder begrepen drijvende werktuigen, zoals baggerwerktuigen, kranen, bokken, elevators, alsmede woonschepen, glijboten en pontons;
- 14a **hospitaalschip:**
een schip uitsluitend bestemd en gebruikt voor het verlenen van medische hulp, daaronder begrepen het vervoer van gehandicapten, zieken en gewonden;
- 14b **langdurig verblijvend vaartuig:**
een vaartuig dat langer dan een aaneengesloten periode van zes maanden een ligplaats inneemt en waarvoor een schriftelijke ontheffing op grond van artikel 2.1 van de verordening op het gebruik van de haven en kade is verleend door het college van burgemeester en wethouders;
- 14c **passagiersschip:**
een vaartuig dat middel van vervoer is of hoofdzakelijk gebruikt wordt voor het bedrijfsmatig vervoer van personen;
- 14d **pleziervaartuig:**
een vaartuig dat is bestemd voor sportbeoefening of vrijetijdsbesteding, met een romplengte van maximaal 40 meter;
- 14e **vrachtschip:**
een vaartuig dat geheel of hoofdzakelijk gebruikt wordt voor het vervoer van goederen;
- 14f **overige vaartuigen:**
alle vaartuigen die niet onder de categorieën 14a tot en met 14e als bedoeld in dit artikel vallen.
- 14g **drijvende inrichting:**
vaartuig zonder watergebonden functie, zoals een drijvend kantoor of een drijvende werkplaats, kantine of restaurant.

Artikel 2. Maatstaf van heffing

1. Voor de berekening van het haven- en/of kadegeld gelden als grondslagen:
a. het laadvermogen van het vaartuig in tonnage zoals vermeld in de meetbrief;

- b. de plaatsruimte van het vaartuig;
 - c. de locatie (zone) waar het vaartuig ligging neemt;
 - zone 65000: Nieuwe Haven
 - zone 65010: Nieuwe Kade
 - zone 65020: Rijnkade
 - d. het aantal te exploiteren vierkante meters van een jachthaven.
2. Voor het berekenen van het los- en opslaggeld geldt als grondslag de plaatsing van een object dan wel het aantal vierkante meters oppervlakte.
 3. In de tarieventabel is aangegeven welke grondslag van toepassing is.
 4. Bij gebreke van een geldige meetbrief of bij weigering deze te tonen wordt het laadvermogen ambtshalve geschat en is de belasting naar de uitkomst van die schatting verschuldigd.

Artikel 3. Belastingtarief

1. Het haven- en/of kadegeld en het los- en opslaggeld worden geheven naar de maatstaven en tarieven die zijn opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.
2. Voor de berekening van de rechten wordt een gedeelte van een in de tarieventabel genoemd tijdvak, eenheid of afmeting voor een geheel gerekend.
3. Voor de toepassing van de tarieven wordt op het haven- en kadegeld voor vaartuigen die in het bezit zijn van een Green Award Certificaat, een korting van 15% toegepast.
4. Om in aanmerking te komen voor een korting als bedoeld in lid 3 moet bij binnenkomst in de haven worden aangegeven of het vaartuig over een Green Award Certificaat beschikt.
5. Vrachtschepen die gereserveerd hebben en toestemming hebben gekregen van de havendienst Arnhem en alle relevante gegevens hebben verstrekt via de voorgeschreven procedure voor facturering komen in aanmerking voor een korting van 10% op het havengeld. Deze korting geldt alleen voor laden en lossen.

Artikel 4. Wijze van heffing

1. Het haven- en/of kadegeld dat per keer berekend wordt, wordt geheven door voldoening op aangifte.
2. Aangifte geschiedt door bij aanvang van het gebruik maken van de kade in het bezit te zijn van een schriftelijke reservering (E-mail) dan wel mondeling overeengekomen met de gemeente Arnhem.
3. In afwijking van het in lid 1 genoemde, kan met toestemming van de havenmeester het haven- en kadegeld worden geheven bij wege van gedagtekende nota of andere schriftuur waarop het gevorderde bedrag wordt vermeld.
4. Het los- en opslaggeld en de abonnementen voor haven- en/of kadegeld en los- en opslaggeld worden geheven bij wege van gedagtekende nota of andere schriftuur waarop het gevorderde bedrag wordt vermeld.

Artikel 5. Tijdstip van verschuldigheid

1. De rechten moeten worden voldaan op het moment van aanbidding van de nota of de andere schriftuur.
2. Indien de nota of de andere schriftuur wordt toegezonden, dient het verschuldigde te worden betaald binnen 30 dagen na dagtekening van de nota of de andere schriftuur.
3. Bij voldoening op aangifte dient het verschuldigde te worden betaald binnen 30 dagen na opgave van het verschuldigde bedrag.

Artikel 6. Kwijtschelding

Bij de invordering van de rechten wordt geen kwijtschelding verleend.

HOOFDSTUK II HAVEN- EN KADEGELD / LOS- EN OPSLAGGELD

Artikel 7. Aard van de heffing / belastbaar feit

1. Onder de naam haven- en kadegeld wordt een recht geheven wegens het gebruik maken van de haven en/ of kade overeenkomstig de bestemming daarvan en/of het genot van door of vanwege de gemeente verstrekte diensten.
2. Onder gebruik maken wordt mede verstaan het niet-onmiddellijk doch door middel van een ander drijvend voorwerp in de haven of aan de kade aanmeren van een vaartuig.
3. Onder de naam los- en opslaggeld wordt voor het hebben van voorwerpen op of boven de kade een recht geheven.

Artikel 8. Belastingplicht

1. Het haven- en/ of kadegeld wordt geheven van de gezagvoerder van het vaartuig- indien het recht per keer wordt berekend - over het tijdvak van ononderbroken gebruik van de kade. Bij hernieuwd gebruik van de kade vangt een nieuw tijdvak aan.
2. De berekening van het recht geschiedt ter keuze van de belastingplichtige per keer of per (half) jaar.
3. De belastingplichtige is verplicht, zodra hij met een vaartuig ligplaats neemt, daarvan onverwijld kennis te geven aan de havenmeester.
4. Het los- en opslaggeld wordt geheven van degene die één of meer voorwerpen heeft op of boven de kade, dan wel van degene ten behoeve van wie die voorwerpen op of boven de kade worden aangetroffen.

Artikel 9. Vrijstellingen

Geen haven- en/ of kadegeld wordt geheven voor het gebruik maken van de haven en/of kade ten behoeve van:

- a. rijksvaartuigen, uitsluitend bestemd voor de openbare dienst;
- b. gemeentevaartuigen;
- c. hospitaalschepen, indien zorgbehoeftige mensen aan boord zijn;
- d. vaartuigen, waarvan de schippers ten genoegen van de havenmeester aantonen dat zij wegens ernstige familieomstandigheden of om redenen van overmacht van de haven en/of kade gebruik moeten maken, mits er niet geladen en/of gelost wordt;
- e. vaartuigen met een mechanisch gebrek, waarbij doorvaren te risicovol is voor de veiligheid van derden, met een maximum duur van 3 uur;
- f. vrachtschepen, die aanleggen tot het doen van inkopen van levensmiddelen, mits dit niet langer duurt dan drie uur en er gedurende die tijd niet geladen en/of gelost wordt;
- g. vrachtschepen die voorafgaand gereserveerd hebben en op vrijdag na 16.00 uur aankomen en op maandag vóór 10.00 uur vertrekken zonder te hebben geladen en/of gelost;
- h. vrachtschepen die voor één (1) overnachting gereserveerd hebben en daarvoor toestemming hebben gekregen van de havendienst zijn voor die ene overnachting liggen geen havengeld verschuldigd.

Artikel 10. Reparatietarief

1. Vrachtschepen die het havengebied gebruiken wegens reparatie aan het schip, waarbij de volledige aanmelding is gedaan door het te bezoeken scheepsreparatiebedrijf en waarbij er geen sprake is van laden en lossen, komen in aanmerking voor het reparatietarief.
2. De havenmeester beoordeelt naar aanleiding van het verzoek als bedoeld in het eerste lid of er sprake is van reparatie.

HOOFDSTUK III SLOTBEPALINGEN

Artikel 11. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening scheepvaartrechten 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.
3. Datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening scheepvaartrechten 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

Zaaknummer:

TARIEVENTABEL behorend bij de 'Verordening scheepvaartrechten 2026' van 12 november 2025

RUBRIEK 1 Haven- en kadegeld

1.1.1. De in de tabel onder 1.1.2 en in 1.2.1 vermelde tarieven zijn exclusief BTW

1.1.2. Het haven- en kadegeld bedraagt:

	Type schip		Plaatsruimte of laadvermogen	Tijdvak (indien per keer berekend)	Tarief per aankomst			Tijdvak (indien per abonnement berekend)	
					65000	65010	65020		
					Nieuwe Haven	Nieuwe Kade	Rijnkade		
1.1.2.1	Pleziervaartuigen		Per strekkende meter	Per nacht	€ 1,50	€ 1,50	€ 1,50	Geen abonnement mogelijk	
1.1.2.2	Passagiersschip		Per 1 m ²	Per 7 dagen	€ 0,14	€ 0,13	€ 0,16	Per ½ jaar	€ 3,05
1.1.2.3	Vrachtschip	Laden en lossen roerende zaken	Per 1 ton	Per 7 dagen	€ 0,12	€ 0,12	€ 0,14	Per ½ jaar	€ 2,60
1.1.2.4	Vrachtschip	Laden en lossen roerende zaken indien gewicht < helft van (maximaal) tonnage van het vaartuig	Per 1 ton	Per 7 dagen	€ 0,06	€ 0,06	€ 0,07	Geen abonnement mogelijk	
1.1.2.5	Vrachtschip	Doorvaart (maximaal 4 dagen)	Per 1 ton	Per 4 dagen	€ 0,04	€ 0,04	€ 0,05	Geen abonnement mogelijk	
1.1.2.6	Overige vaartuigen		Per 1 m ²	Per 7 dagen	€ 0,14	€ 0,13	€ 0,16	Per ½ jaar	€ 3,05
1.1.2.7	Reparatietarief vrachtschip		Per 1 ton	Per 4 dagen	€ 0,04	€ 0,04	€ 0,05		
1.1.2.8	Drijvende inrichting		Per 1m ²	Per 7 dagen	€ 0,14	€ 0,14	€ 0,16	Per ½ jaar	€ 5,45

1.2.1 Het haven- en kadegeld bedraagt voor jachthavens voor iedere m² te exploiteren gedeelte aan of voor de kade per jaar

€ 1,55

RUBRIEK 2 Los- en opslaggeld

De in deze paragraaf vermelde tarieven zijn exclusief BTW

2 Het tarief bedraagt:

2.1 Voor het plaatsen op de kade van een met de grond verbonden kraan of van een ander los- of laadwerktuig zoals een mobiele kraan, een laadschop e.d.: per jaar

€ 154,00

2.2 Het hiervoor genoemde bedrag wordt verhoogd met een bedrag berekend over de kade oppervlakte welke door het werktuig bestreken kan worden per m²:

- per jaar
- per kwartaal
- per maand
- per week

€ 10,90
€ 3,40
€ 1,55
€ 0,51

Zaaknummer:

2.2.1 De verhoging als bedoeld in 2.2 is niet verschuldigd indien voor de hier bedoelde oppervlakte los- en opslaggeld als gemeld in deze rubriek van de tarientabel is voldaan voor de duur van een kalenderjaar.

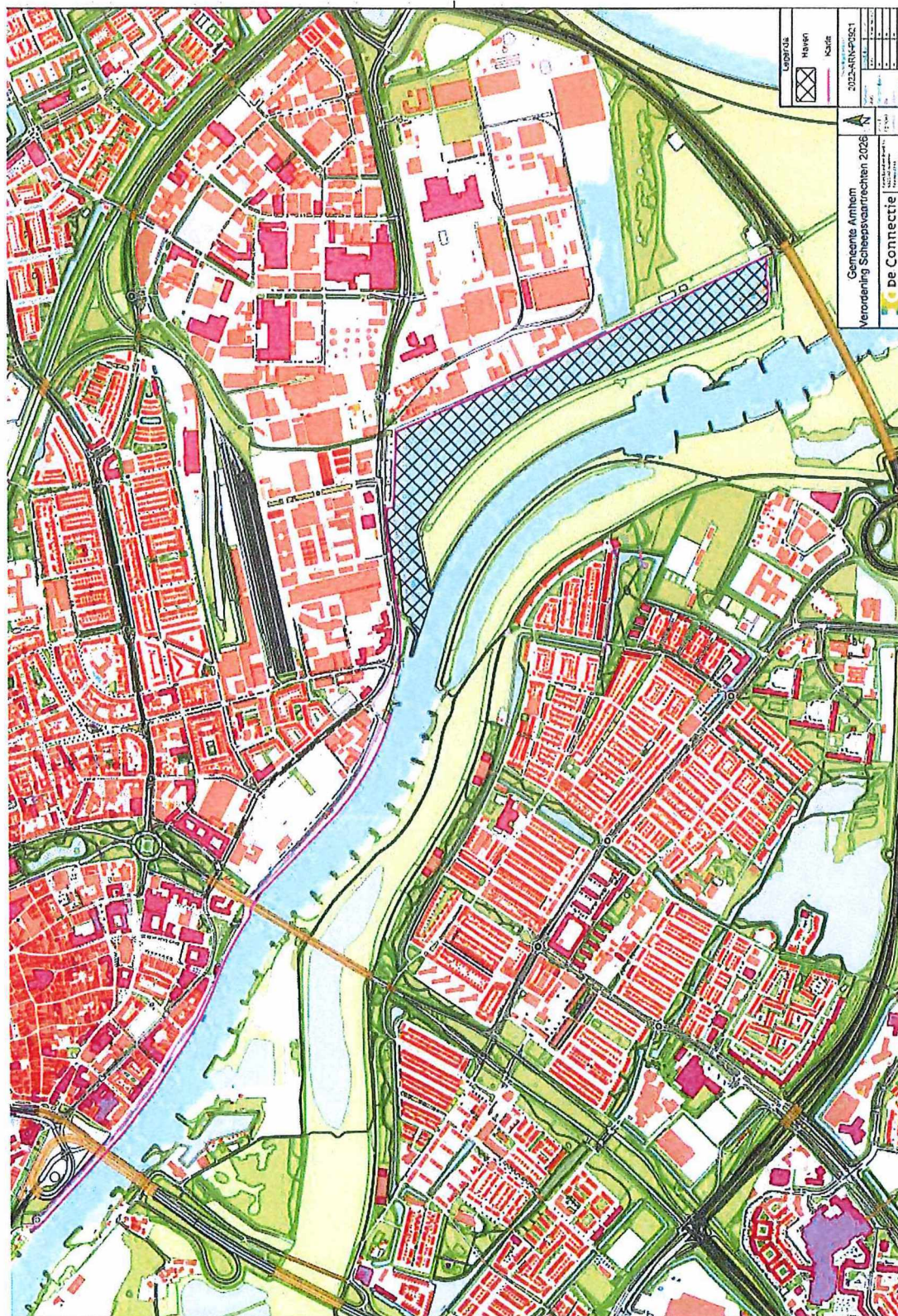
2.3 Het tarief bedraagt: voor het plaatsen van voorwerpen op de kade - opslaggeld per m²

-per jaar	€ 10,90
-per kwartaal	€ 3,40
-per maand	€ 1,55
-per week	€ 0,51

Zaaknummer:

BIJLAGE behorend bij 'Verordening Scheepvaartrechten 2026' van 12 november 2025

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op artikel 224 van de Gemeentewet;

Besluit:

vast te stellen de

**VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN TOERISTENBELASTING ARNHEM
2026**

Artikel 1 Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- a. *arrangement*: het gebruik van een toeristische plaats voor een gezin, echtpaar of samenreizende personen gedurende een vooraf vastgelegde periode van minimaal vier weken voor een vast huurbedrag;
- b. *cruiseschip*: een zeeschip of binnenschip dat bestemd is of gebruikt wordt voor het bedrijfsmatig vervoer van passagiers over zeewegen dan wel binnenvaarwegen, die om toeristische redenen, hoofdzakelijk gelegen in de zee- of rivierreis zelf, deelnemen aan die zee- of rivierreis;
- c. *jachthaven*: aanlegplaats voor vaartuigen;
- d. *maandarrangement*: een arrangement met een looptijd van één maand gedurende de maand juni of september;
- e. *kampeermiddel*: tenten, vouwwagens, kampeerauto's, toercaravans en soortgelijke onderkomens dan wel soortgelijke voertuigen die bestemd zijn voor dan wel gebezigd worden als verblijf voor vakantie en andere recreatieve doeleinden;
- f. *passagiers*: personen, niet zijnde bemanningsleden, die tegen een vergoeding in welke vorm dan ook aan boord van een cruiseschip verblijven en die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven;
- g. *slaapzaal*: een ruimte met minimaal vier slaappleatsen, waarbij die slaappleatsen gebruikt kunnen worden door personen die niet tot één reisgezelschap behoren;
- h. *vaartuig*: een vaartuig dat is bestemd of wordt gebezigd voor vakantie- of andere recreatieve doeleinden, niet zijnde een cruiseschip;
- i. *vakantie-onderkomens*: woningen en andere verblijven (bijv. chalets), niet-zijnde kampeermiddelen of stacaravans, in hoofdzaak bestemd voor en gebezigd als verblijf voor vakantie- en andere recreatieve doeleinden;
- j. *vaste standplaats*: een terrein of terreingedeelte dat bestemd is voor het gedurende een seizoen of een jaar plaatsen van eenzelfde kampeermiddel of stacaravan.

Artikel 2 Belastbaar feit

Onder de naam 'toeristenbelasting' wordt een directe belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachten binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene in de Basisregistratie personen van de gemeente zijn ingeschreven.

Artikel 3 Belastingplicht

1. Belastingplichtig is degene die gelegenheid biedt tot verblijf als bedoeld in artikel 2.
2. De belastingplichtige is bevoegd de belasting als zodanig te verhalen op degene, die verblijf houdt als bedoeld in artikel 2.
3. Als er geen persoon is aan te wijzen die gelegenheid biedt tot verblijf, is degene belastingplichtig die verblijf houdt als bedoeld in artikel 2.

Artikel 4 Vrijstellingen

De belasting wordt niet geheven ter zake van het verblijf:

- a. van degene die verblijft in een toegelaten instelling als bedoeld in artikel 4 van de Wet toetreding zorgaanbieders;
- b. van degene die verblijft in het vakantiepark 'Bio Vakantieoord';
- c. van een vreemdeling als bedoeld in artikel 29, eerste lid, van de Vreemdelingenwet 2000, die rechtmatig in Nederland verblijft in de zin van artikel 8, letters c, d, f, g, h, van voornoemde wet, en voor zover deze persoon verblijf houdt als bedoeld in artikel 2 van deze verordening, onder verantwoordelijkheid van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers;
- d. van degene die tijdelijk in de gemeente verblijft als deelnemer aan of begeleider van een zogenoemde schoolwerkweek of als deelnemer aan of begeleider van een meerdaagse activiteit van een scoutinggroep of gelijksoortige organisatie;
- e. van degene jonger dan 22 jaar die tijdelijk in de gemeente verblijft als deelnemer aan een meerdaagse activiteit van een sportvereniging of een cultuurvereniging en van degene die als begeleider van voornoemde deelnemers optreedt;
- f. van degene met een officiële topsportstatus van een sportbond die in het kader van een topsportopleiding verblijft in een opleidingscentrum voor topsport.

Artikel 5 Maatstaf van heffing

De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. Het aantal overnachtingen wordt bepaald door het aantal personen te vermenigvuldigen met het aantal nachten dat zij verblijf houden.

Artikel 6. Forfaitaire berekeningswijze van de maatstaf van heffing

1. Ter zake van verblijf in kampeermiddelen, vakantieonderkomens en stacaravans op vaste jaarplaatsen of op vaste seizoensplaatsen of voor kampeermiddelen op seizoenplaatsen voor vakantie of recreatief gebruik wordt het aantal overnachtingen forfaitair vastgesteld.
2. De forfaitaire berekeningswijze is uitsluitend van toepassing voor jaarplaatsen, (vaste) seizoenplaatsen en arrangementen die gebruikt worden door één en hetzelfde gezin of echtpaar, dan wel dezelfde persoon of personen.
3. Bij de forfaitaire berekening wordt het aantal overnachtingen per verblijfsruimte vastgesteld op het product van het voor die verblijfsruimte in het vierde lid vastgestelde aantal personen dat heeft overnacht en het voor die verblijfsruimte in het vijfde lid vastgestelde aantal malen dat is overnacht.
4. Het aantal personen dat heeft overnacht, wordt met betrekking tot:
 - a. kampeermiddelen, vakantieonderkomens en stacaravans op vaste jaarplaatsen, bepaald op 2,3;
 - b. kampeermiddelen, vakantieonderkomens en stacaravans op vaste seizoenplaatsen bepaald op 2,3;
 - c. kampeermiddelen op toeristische plaatsen bepaald op:
 - 1°. 2,2, indien sprake is van een voorseizoenarrangement;

- 2°. 2,4, indien sprake is van een verlengd voorseizoenarrangement;
 - 3°. 2,2, indien sprake is van een naseizoenarrangement;
 - 4°. 2,1, indien sprake is van een maandarrangement.
5. Het aantal malen dat door de in het tweede lid bedoelde personen is overnacht, wordt:
- a. in geval van het vierde lid, sub a, bepaald op: 50;
 - b. in geval van het vierde lid, sub b, bepaald op: 50;
 - c. in geval van het vierde lid, sub c, bepaald op: 50;
 - d. in geval van het vierde lid, sub d, bepaald op:
 - 1°. 29, indien sprake is van een voorseizoenarrangement;
 - 2°. 39, indien sprake is van een verlengd voorseizoenarrangement;
 - 3°. 18, indien sprake is van een naseizoenarrangement;
 - 4°. 12, indien sprake is van een maandarrangement.

Artikel 7. Opteren voor niet-forfaitaire maatstaf van heffing

- 1. Belastingplichtige kan in de aangifte verzoeken de maatstaf van heffing in afwijking van het bepaalde in artikel 6 vast te laten stellen op het werkelijk aantal overnachtingen, indien blijkt dat dit aantal lager is dan het op grond van artikel 6 berekende aantal.
- 2. Dit verzoek wordt niet gehonoreerd indien de (nacht)registratie zoals bedoeld in artikel 13 niet of niet juist is bijgehouden.

Artikel 8. Belastingtarief

- 1. Het tarief bedraagt per persoon per overnachting: € 3,59.
- 2. In afwijking van het in het eerste lid genoemde tarief bedraagt het tarief per persoon per overnachting bij verblijf in een kampeermiddel, op een vaste standplaats, in een vaartuig op een aanlegplaats in de jachthaven of in een accommodatie waarbij overnacht wordt in een slaapzaal: € 2,05.

Artikel 9 Belastingjaar

Het belastingjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 10 Wijze van heffing

De belasting wordt bij wege van aanslag geheven.

Artikel 11 Termijnen van betaling

- 1. De aanslagen moeten worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
- 2. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in het eerste lid gestelde termijn.

Artikel 12 Aanmeldingsplicht

- 1. De belastingplichtige bedoeld in artikel 3, eerste lid, is gehouden, voordat hij voor de eerste maal na het in werking treden van deze verordening gelegenheid tot overnachten verschaft, zulks schriftelijk te melden aan de door het college van burgemeester en wethouders aangewezen gemeenteambtenaren, bedoeld in artikel 231, tweede lid, onderdelen b en d van de Gemeentewet.
- 2. De verplichting als bedoeld in het voorgaande lid geldt niet voor de belastingplichtige die met betrekking tot het jaar voorafgaand aan het belastingjaar in de heffing van de toeristenbelasting betrokken is.

Artikel 13 Registratieplicht

1. De belastingplichtige is gehouden per belastingjaar een deugdelijke administratie bij te houden.
2. Deze administratie bevat, met betrekking tot ieder aan wie gelegenheid tot overnachten wordt verschaft, tenminste gegevens betreffende:
 - a. naam en adres van de personen die woonachtig zijn in de gemeente Arnhem;
 - b. aantal personen;
 - c. aantal overnachtingen ter zake waarvan belasting verschuldigd is;
 - d. het ouder of jonger zijn dan de genoemde leeftijdsgrens in geval van een verblijf als bedoeld in artikel 4 onder e.
3. Een nachtverblijfsregister kan worden aangemerkt als een deugdelijke administratie als bedoeld in lid 1.
4. Indien de belastingplichtige verschillende soorten gelegenheden tot verblijf biedt met een onderscheidenlijk tarief als bedoeld in artikel 8, eerste en tweede lid, dan dient dit onderscheid in de administratie te worden vastgelegd.
5. Indien het onderscheid als bedoeld in het vierde lid niet wordt geadministreerd, geldt voor alle overnachtingen het tarief zoals genoemd in artikel 8, eerste lid.

Artikel 14 Kwijtschelding

Voor deze belasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 15 Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening toeristenbelasting 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening toeristenbelasting 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025,
Bedrijfsvoering, nummer 4724772;

Gelet op artikel 229, eerste lid, aanhef en de onderdelen a en b van de Gemeentewet

Besluit:

vast te stellen de

VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN REINIGINGSRECHTEN ARNHEM 2026

Artikel 1. Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- bedrijfsafval: afvalstoffen, restafval dat gelijk is aan huishoudelijk restafval, afkomstig van bedrijven en instellingen, welke door aard, omvang of hoeveelheid worden ingezameld door middel van een aanbidding in een daarvoor bestemde ondergrondse container;
- aanbidding: het inwerpen van een afvalzak in de daarvoor bestemde trommel van een ondergrondse afvalcontainer.

Artikel 2. Belastbaar feit

1. Onder de naam reinigingsrechten worden rechten geheven voor zowel het genot van de door of vanwege de gemeente verstrekte diensten als voor het gebruik van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen, werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn.
2. Het in het eerste lid bedoelde genot van diensten en het gebruik van gemeentebezittingen, werken en inrichtingen bestaat uit het aanbieden van met huishoudelijk afval gelijk te stellen bedrijfsafval van beperkte omvang en hoeveelheid in een daartoe van gemeentewege ter beschikking gestelde verzamelcontainer.

Artikel 3. Belastingplicht

Belastingplichtig voor de reinigingsrechten is degene op wiens naam de aanvraag dan wel ten behoeve van wie de dienst wordt verricht of van degene die van de bezittingen, werken of inrichtingen gebruik maakt.

Artikel 4. Maatstaf van heffing en tarief

1. Voor het periodiek inzamelen van bedrijfsafvalstoffen bedraagt het recht, bij 1 tot en met 5 aanbiddingen per week € 718,08 per belastingjaar.
2. Voor het periodiek inzamelen van bedrijfsafvalstoffen bedraagt het recht bij 6 tot en met 10 aanbiddingen per week € 1.211,40 per belastingjaar.
3. De tarieven genoemd in lid 1 en lid 2 zijn exclusief omzetbelasting. Bedoelde btw wordt, indien deze verschuldigd is, echter wel in rekening gebracht.

Artikel 5. Belastingjaar

Het belastingjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Artikel 6. Wijze van heffen

De rechten worden geheven bij wege van aanslag.

Artikel 7. Tijdstip van ontstaan van de belastingschuld en de heffing naar tijdsgelang

1. Het recht als bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, is verschuldigd bij het begin van het belastingjaar of, zo dit later is, bij de aanvang van de belastingplicht.
2. Indien de belastingplicht in de loop van het belastingjaar aanvangt, is het recht als bedoeld in artikel 4, eerste en tweede lid, verschuldigd voor zoveel twaalfde gedeelten van het voor dat jaar verschuldigde recht als er in dat jaar, na de aanvang van de belastingplicht, nog volle kalendermaanden overblijven.
3. Indien de belastingplicht in de loop van het belastingjaar eindigt, bestaat aanspraak op ontheffing voor zoveel twaalfde gedeelten van het voor dat jaar verschuldigde recht als bedoeld in artikel 4,

eerste en tweede lid, als er in dat jaar, na het einde van de belastingplicht, nog volle kalendermaanden overblijven.

4. Het tweede en het derde lid zijn niet van toepassing indien de belastingplichtige binnen het ophaalgebied van de gemeente verhuist.

Artikel 8. Kwijtschelding

Bij de invordering van de reinigingsrechten wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 9. Termijnen van betaling

1. In afwijking van artikel 9, eerste lid, van de Invorderingswet 1990 moeten de aanslagen, worden betaald uiterlijk op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld.
2. In afwijking van het eerste lid kunnen de aanslagen in acht gelijke termijnen worden betaald, indien aan het navolgende wordt voldaan:
 - a. het totaalbedrag van de op één aanslagbiljet verenigde aanslagen afvalstoffenheffing of andere belastingen/heffingen niet meer is dan € 5.000,00;
 - b. de verschuldigde bedragen moeten door middel van automatische betalingsincasso van de betaalrekening van de belastingschuldige kunnen worden afgeschreven.De eerste termijn vervalt dan op de laatste dag van de maand volgend op die waarin de dagtekening van het aanslagbiljet is gesteld en elk van de volgende termijnen telkens een maand later.
3. De Algemene Termijnenwet is niet van toepassing op de in de voorgaande leden gestelde termijnen.

Artikel 10. Inwerkingtreding en citeertitel

1. De 'Verordening reinigingsrechten 2025' van 13 november 2024 wordt ingetrokken met ingang van de in het derde lid genoemde datum van ingang van de heffing met dien verstande dat zij van toepassing blijft op de belastbare feiten die zich voor die datum hebben voorgedaan.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van bekendmaking.
3. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
4. Deze verordening wordt aangehaald als: Verordening reinigingsrechten 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier,

De voorzitter,

DE RAAD VAN DE GEMEENTE ARNHEM;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 7 oktober 2025, nummer 4724772;

Gelet op artikel 216 en 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de Gemeentewet, het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, het Verkeersbesluit zero-emissiezone Arnhem en de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026;

Besluit:
vast te stellen de

VERORDENING OP DE HEFFING EN DE INVORDERING VAN LEGES VOOR ONTHEFFINGEN NUL-EMISSIONZONE BEDRIJFS- EN VRACHTAUTO'S ARNHEM 2026

Artikel 1. Belastbaar feit

Onder de naam 'leges' worden rechten geheven voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verlenen van een dienst of het nemen van een besluit, zoals genoemd in deze verordening en de bijbehorende tarieventabel.

Artikel 2. Belastingplicht

Belastingplichtig is de aanvrager dan wel degene ten behoeve van wie de aanvraag is gedaan.

Artikel 3. Tarieven

De leges worden geheven naar de tarieven, opgenomen in de bij deze verordening behorende tarieventabel.

Artikel 4. Wijze van heffing

De leges worden geheven door middel van een aanslag, een kennisgeving langs elektronische weg of een gedagtekende schriftelijke kennisgeving, waaronder mede wordt begrepen een nota, een factuur of andere schriftuur. Het gevorderde bedrag wordt door toezending of uitreiking van de schriftelijke kennisgeving of langs elektronische weg aan de belastingschuldige bekendgemaakt.

Artikel 5. Termijnen van betaling

1. In afwijking van artikel 9, eerste lid, van de Invorderingswet 1990 moeten de leges worden betaald ingeval de kennisgeving bedoeld in artikel 4:
 - a. schriftelijk wordt gedaan op het moment van het uitreiken van de kennisgeving, dan wel ingeval van toezending daarvan, binnen één maand na de dagtekening van de kennisgeving;
 - b. langs elektronische weg in het aanvraagproces wordt gedaan, onverwijld dan wel als die mogelijkheid wordt geboden binnen één maand na het indienen van de aanvraag langs elektronische weg;
 - c. langs elektronische weg na indiening van de aanvraag wordt gedaan, binnen één maand na dagtekening van kennisgeving.
2. De Algemene termijnenwet is niet van toepassing op de in het eerste lid gestelde termijnen.

Artikel 7. Kwijtschelding

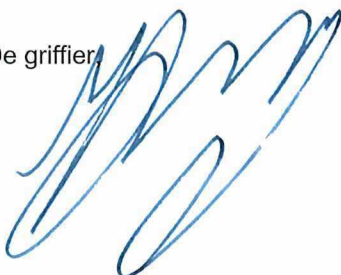
Bij de invordering van de leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Artikel 8. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na die van de bekendmaking.
2. De datum van ingang van de heffing is 1 januari 2026.
3. Deze verordening wordt aangehaald als: Legesverordening ontheffingen nul-emissiezone Arnhem 2026.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 12 november 2025.

De griffier

De voorzitter,

TARIEVENTABEL behorende bij 'Legesverordening ontheffingen nul-emissiezone 2026' van 12 november 2025

ONTHEFFINGEN NUL-EMISSIONEZONE VOOR BEDRIJFS- EN VRACHTAUTO'S

1	LANGDURIGE ONTHEFFINGEN	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een langdurige ontheffing:	
1.1	als bedoeld in § 1 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026, met uitzondering van de ontheffingen als bedoeld in de artikelen 7 en 10	€ 100,00
1.2	als bedoeld in artikel 7 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026 voor particuliere bedrijfs- of vrachtauto's (particuliere bedrijfs- en vrachtauto's)	€ 60,00
1.3	als bedoeld in artikel 10 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's gemeente Arnhem 2026 (dierenambulance)	€ 25,00
1.4	Voor een aanvraag om een verlenging van een ontheffing als bedoeld in artikel 3 lid 7 (in verband met de levertijd van een emissieloos voertuig) en artikel 9 lid 3 (netcongestie) van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's Arnhem 2026 worden geen leges in rekening gebracht.	
2	DAGONTHEFFINGEN	
	Het tarief bedraagt ter zake van het in behandeling nemen van een aanvraag voor een:	
2.1	dagontheffing als bedoeld in § 2 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's gemeente Arnhem 2026	€ 30,00
3	GEMEENTESPECIFIEKE LANGDURIGE ONTHEFFINGEN	
	Het tarief bedraagt voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor een:	
3.1	ontheffing als bedoeld in artikel 13 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's gemeente Arnhem 2026 (bedrijfseconomische omstandigheden)	€ 250,00
3.2	ontheffing als bedoeld in artikel 14 van de Beleidsregels ontheffingen nul-emissiezone bedrijfs- en vrachtauto's gemeente Arnhem 2026 (afwijkingbevoegdheid)	€ 250,00